# R.P.D. FR. IOANNIS DA SYLUEIRA OLYSSIPONENSIS, ...

Joao : da Silveira, Josè Maria Fonseca de Evora

Digitized by Google

37
23 E
9

Digitized by Google

R.P.D. FR. IOANNIS

DA

# SYLVEIRA

# OPVSCVLA

VARIA.

Digitized by Google

Digitized by Google

# R.P.D. FR. IOANNIS
## DA
# SYLVEIRA
# OPVSCVLA
## VARIA.

Digitized by Google

Digitized by Google

# R.P.D.FR. IOANNIS DA SYLVEIRA OLYSSIPONENSIS, CARMELITÆ

REGVLARIS OBSERVANTIÆ,
*Sacræ* THEOLOGIÆ *Primarij Lectoris Iubilati.*

# OPVSCVLA VARIA.

TRIPLICI INDICE ILLVSTRATA.

LVGDVNI,
Ex Officina ANISSONIANA.

*M. DC. LXXV.*
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

# SVPREMÆ REGINÆ CARMELI, DEI GENITRICI, VIRGINI MARIÆ

## DICO EGO OPERA MEA.

VAria ſunt nomina, vt obſeruat D. Methodius, quibus ab hominibus appellaris, ô Sanctiſſima Virgo, vt tuæ attributales clementiæ erga nos denotentur; hinc acclamaris Virgo pietatis, Miſericordiæ, Auxilij, Mercedis, ac Redemptionis, & ſimilium; at quod Regina Carmeli dicaris, tibi nomen à tuo Diuino Sponſo Spiritu ſancto inditum eſt; *Datus eſt ei decor Carmeli.* Et iterum in Canticis Canticorum, *Caput tuum vt Carmelus*; nam vt ait Theodoretus ibi, *Sicut Carmelus ſuo capite eminet ſuper cæteros Iudææ montes, ſic Sanctiſſima Virgo capite omnium virtutum extollitur, ac ſublimatur, ſuper cæteras omnes puras creaturas*; Nam inter eas, vt ait Andræas Cretenſis; *Ipſa eſt ſupremum Dei opificium, ac miraculum eius maximum.* Vel vt iterum dicam, *Caput tuum vt Carmelus*, vt explanat D. Gregorius Nyſſenus: *In Carmelo quippe Elias orans obtinuit pluuiam; & nos in Carmelo orantes pluuiam impetramus.* Cum nos Virgo Sanctiſſima, per te, veluti per verum Carmelum oramus, ſtatim gratiarum rore à filio tuo Ieſu perfundimur, pia enim eius voluntas veluti per manus tuas diſpenſatur: de te cantat diuinus Spiritus. *Qui me inuenerit inueniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino.* Vatablus legit, *hauriet voluntatem à Domino.* Tu ergo Sacratiſſima Deipara, ſupremum Dei opus, tua ſolita benignitate, irriga, fœcunda hæc noſtra parua, & exigua Opuſcula, vt ſi ex noſtro ſunt vacua & infœcunda, ex tua cœleſti aura repleantur, & abundent, vt

Lib. 1. de Virg.

Iſai. 35. n. 2. Cantic. 7. n. 5. Theodor.

Hom. 2. de Aſſumpt.

Prou. 8. n. 3. Vatabl.

proficiant ad obſequium filij tui; cùm qualiacunque hæc Opuſcula ſint, te vt finem reſpiciant.

In primo ſermo eſt de Sacra Scriptura, quæ ad te maximè ſpectat, vt ait D. Bernard. dicens: *Breuiter concludam: De hac*, ſcilicet de te Deipara, *& ob hanc, & propter hanc tota Scriptura facta eſt.*

Serm. 3. ſuper Salue.

In ſecundo diſſeritur de his, quæ pertinent ad mores, quorum tu Doctrix, & illuminatrix es, vt ait D. Ambroſius: *In te tanquam in exemplari magiſteria expreſſa eſt probitatis.*

Lib. 2. de Virg.

Tertium magni Parentis Eliæ prærogatiuas ediſſerit, quarum hæc maxima iure cenſetur. Quod te, ſplendidiſſimum orbi ſidus, naſcituram, & Spiritu præuidit & ore prænuntiauit.

Quartum denique ſingulari titulo totum eſt tuum, vt quod aliud nihil, quam te immaculatam, & ab originali labe prorsùs immunem eſſe, ex Prophetarum, Apoſtolorum, & Patrum, ipſius denique vniuerſalis Eccleſiæ conſenſu declarat. Concludam cum verbis Doctiſſimi Idiotæ. *Ad te confugimus ſuprema Regina, vt tua celſitudine, meam tenuitatem valeas obumbrare: tua ſapientia meam ruditatem expolire, tua potentia meos defectus protegere, ac defendere.*

De Laud. Maria.

*Cenſura*

Digitized by Google

## *Cenſura R. P. Fr. Gregorij à Ieſu in Sacra Theologia Doctoris Conimbricenſis, ac Magiſtri iubilati, olim Carmeli Olyſſiponenſis Prioris, nunc Diffinitoris primi.*

POLIGENA ſuis in Euangelia, & Apocalypſim Commentariis Sylueira noſter meritiſſimam ſequitur fortunam, vt plus fortunet orbem optatis iamdiu Opuſculis ſuis. *Opuſcula varia*, inſcribitur liber, vt varietate delectet, quin diminutiuum tituli deuenuſtet opus, cum nil ſcribat Sylueira, quod non ſit magnum, & vſque in minimo ſit ſcriptor Maximus, propterea tria continet Opuſcula, & in his omnia: nam iuxta Ariſtotelem *l. 1. de cœlo, cap. 1*. Tria ſunt omnia, & vt aiunt Pytagorei ipſum omne, & omnia tribus ſunt determinata: Galli etiam per *tres* ſuperlatiuum ſignificant, & maximum in ſuo genere, *vt tres-bon*, id eſt optimus, *tres ſage*, id eſt Sapientiſſimus, *tres-riche*, id eſt, ditiſſimus; Cum ergo volumen hoc tribus componatur Opuſculis, Trinitate hac ſplendet Sylueira ſemper idem ſcriptor Optimus, Ditiſſimus, ac Sapientiſſimus. Certè tempore hoc ſi Paſtor Damœtas exiſteret, non diceret Menalcæ, vt quod difficile ſciendi illud Virgilij, Ecloga 5.

*Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)*
*Tres, pateat cœli ſpatium, non amplius, vlnas?*

Nam ad explorandum tale miraculum, in hoc Volumine non amplius quàm tria patent nobis ſpatia cœli, quin opus ſit nobis artis Apollineæ, plus enim quàm Apollo eſt nobis Sylueira.

In primo agit de Sacra Scriptura, de qua agit, & ſcribit ita ſacrè, ac celeberrimè, vt de illo moduletur alter.

*Percelebrem faciet plus te Scriptura per orbem*
*Nam Scriptor Sacræ plus celebrandus erit.*

In ſecundo mores componit ſuis Reſolutionibus ita cœleſtè, vt legens illum ad motum compoſitionem raptus ſit vſque ad tertium cœlum reſolutionum: & ſi tertium cœlum eſt ſedes Beatorum, Sylueira ita facit, & ſcribit, vt potiori iure de illo poſſit decantari illud I. Ouueni *l. 1. Epig. 23.*

*Qui ſcribenda facis, ſcribiſve legenda, beatus*
*Ille; beatior es tu, quòd vtrumque facis.*
*Digna legi ſcribis, facis & digniſſima ſcribi:*
*Scripta probant doctum te tua: facta probum.*

In tertio ſunt Magnalia Parentis Noſtri Eliæ, quæ ſi apprimè callere cupias, Sylueira Noſter Scopum veritatis collimat, vtque dixit Virgilius *l. 1. Georgicorum*, ille vt.

*Sol tibi ſigna dabit, Solem quis dicere falſum,*
*Audeat?*
*Et Solem nulla ſagitta ferit.*

Vt cecinit alius ingenioſus Vates. Et hæc eſt Opuſculorum Trias olim ab Auctore promiſſa.

Acceſſit in Coronidem Opuſculum quartum, Deiparæ Virginis Conceptionem Immaculatam elucidans, & quàm maximè totum Volumen exornans.

Hoc meum iudicium, vt prælo mandetur, ad Gloriam Carmeli, & omnium commodum hoc Volumen. In Carmelo Olyſſiponenſi 29. Auguſti 1673.

FR. GREGORIVS A IESV.

---

## *Cenſura Mag. Fr. Thomæ à Conceptione.*

IN publicum orbis Theatrum ad publicam Sacrarum Litterarum Profeſſorum vtilitatem prodit iam deſideratus ille liber, iamdiu à R. admodum P. M. Fr. Ioanne da Sylueira in ſuo primo Tomo Commentariorum Sacræ Scripturæ promiſſus. Hunc ex Commiſſione Superiorum legi, perlegi: habet pro titulo (Opuſcula varia.) Tam grandis ingenij vbertas vno neſcit ſpatiari campo; quadruplici Opuſculo hunc abſoluit Tomum: In primo Præiudium ad S. Scripturam proponit; In ſecundo Conſultationes Morales reſoluit; In tertio præclaras magni Parentis Eliæ præeminentias elucidat; In quarto demum, eruditè non minus quam piè more ſuo, Deiparæ Virginis Conceptionem immaculatam aſſerit. Omnibus ſcripſit vt de plenitudine eius accipiant vniuerſi; & vt illi concinne adaptetur Solis titulus, octo non contentus libris quos ſcripſerat hunc nouum in lucem profert, ſed quis comprimet, aut contineat Solis radios? qualis ex iſtis præſtantior liber ſi interrogetur? Legat mundus, & iudicet. Nam mihi aut dubia de primatu victoria, aut in hoc leuauit ſe ſupra ſe. In toto igitur hoc Volumine relucent indefeſſa ſtudij diligentia, aptiſſima, & compta ſtyli fœlicitas, ſummaque doctrinæ præſtantia: vtinam è prælo iam exierit, ne tantus honor Carmelo, vtilitaſque Scripturæ & Theologiæ Profeſſoribus differatur; ſed interim hoc vnum dicam Noſtro Sylueira quod celeberrimi alterius Scriptoris effigiei fuit decantatum.

*Quis tua deſcripſit pictor temerarius ora?*
*Te, præter te vnum, pingere nemo poteſt.*

Hoc meum iudicium pro Libro, & pro Authore. In Carmelo Olyſſip. die 27. Auguſti 1673.

Magiſter Fr. THOMAS A CONCEPTIONE.

## *Facultas R. P. Commiſſarij Generalis.*

FRATER Ioſeph de Lancaſtro in Sacra Theologia Magiſter, ac Commiſſarius Generalis Ordinis Beatæ Virginis de Monte Carmelo Regularis Obſeruantiæ in his Portugalliæ, & Algarbiorum Regnis, &c. ex Commiſſione R. P. M. Fr. Matthæi de Orlando noſtri Ordinis Prioris Generalis, facultatem quàm libenter concedimus R. admodum P. Doct. Fr. Ioanni da Sylueira in Sacra Theologia Magiſtro Anteſignano, ac huius Luſitaniæ Prouinciæ Definitori perpetuo, vt poſſit typis mandare librum, cui titulus eſt: *Opuſcula Varia:* non minori felicitate, ac cæteri Tomi à ſe elucubratum, vti Religionis noſtræ Doctores, quorum iudicio examinandum commiſimus, illum prælo dignum exiſtimantes retulere. Datum in hoc Carmelo Olyſſiponenſi die 29. Auguſti 1673.

FR. IOSEPHVS DE LANCASTRO Commiſſ. Generalis.

---

### *Summa Priuilegij Regis Chriſtianiſſimi.*

CAutum eſt authoritate Regis, ne quis in regno ſuo, aliiſque locis ſuæ ditioni ſubiectis intra viginti proximos annos Opera *R. P. D. Fr. Ioannis da Sylueira Vlyſſiponenſis Carmelitæ Regularis Obſeruantiæ,* &c. *Necnon Opuſcula varia* abſque LAVRENTIJ ANISSON Bibliopolæ Lugdunenſis permiſſu, imprimat, aut diuendat, à die publicationis cuiuſque Voluminis, qui ſecus fecerit, mulctâ indictâ damnabitur, prout fuſius in Diplomate Regio continetur. Datum S. Germ. in Laya die 14. Septembris 1662.

*De Mandato Regis*

Signatum, MABOVL.

Deſiit prælum primæ editionis Opuſculorum die 9. Decembris 1674.

---

# SYNOPSIS OPVSCVLORVM.

## *PRIMVM.*

PRæludium eſt ac inſtructio ad Sacram Scripturam. Agitur in eo, quid ſit Sacra Scriptura, & quid ad eius veram intelligentiam, ac explicationem requiratur, cum Catalogo illius librorum, qui extant, ac etiam illorum qui perierunt, ac non extant; ac etiam de Auctoribus ipſorum librorum, & verſionum, ac de auctoritate lectionis noſtræ vulgatæ, & an Deus aliquid immediatè per ſeipſum ſcripſerit, necnon de excellentia legis gratiæ ſuper veterem.

## *SECVNDVM.*

Variis reſolutionibus agit de cuſtodia Sacræ Euchariſtiæ, de approbatione Confeſſariorum, ac etiam de beatificatione, ac canonizatione Sanctorum, ac de approbatione miraculorum, & diſtinctione illorum ab his, quæ non ſunt vera miracula. Agitur etiam de altari ad celebrandum, de diſpenſationibus, de Tertiariis, de proceſſionibus, de ſepulturis, & his qui ab illis ſunt priuandi, ac de multis aliis ad varias materias ſpectantibus.

## *TERTIVM.*

Agit de præclara magni Parentis Eliæ præeminentia, de illius meritis, virtutibus, donis, & prærogatiuis, à quo Carmelitæ habent hæreditariam ſucceſſionem in ſtatu Religioſo, cum tribus votis, cum duplici decreto ſupremi Senatus Sanctæ Inquiſitionis, de hac re maximè diſcuſſa & examinata, & etiam de confirmatione Religionis.

## *QVARTVM.*

Immaculatam puriſſimæ Mariæ Virginis Deiparæ Conceptionem ediſſerit. Oſtenditur in eo quòd fuerit concepta, abſque vlla labe peccati originalis, ac per illud myſterium abundantiſſimè reſplendeſcere omnia quæ ad fidei definitionem requiruntur.

SERIES

# SERIES OPVSCVLORVM, RESOLVTIONVM, ac Quæſtionum.

## OPVSCVLVM I.

### *Præludium ad S. Scripturam.*


*DE libris Canonicis, eorum ſenſibus, Auctoribus, ac verſionibus, in quibus omnibus inſigniter ſupereminet Euangelica doctrina.*

QVÆST. I. *Quid ſit Scriptura Sacra, & quibus nominibus dicatur, ac ſignificetur.* p.1

II. *Qui libri ſint Canonici.* p.3

*Diuiſio Canonis librorum Sacrorum.*

*Canon antiquum veteris legis.*

*Canon Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ.*

III. *Vtrum omnes libri Sacri, Veteris Teſtamenti perierint, & ab Eſdra fuerint recuperati.* p.6

IV. *An aliqui libri Sacri fuerint antiquitus qui perierint, & modo non extent.* p.8

V. *Quare Deus voluit, ſeu permiſit prædictos libros perire.* p.10

VI. *Vtrum Spiritus ſanctus Scriptori Canonico non ſolum ſenſum, ſed etiam verba eorúmque ordinem dictauerit.* p.11

VII. *An vt aliqua Scriptura ſit, & dicatur diuina ſufficiat, quod poſtquam illa eſt ſcripta humano ſpiritu Deus illam approbet.* p.13

VIII. *De cognitione Prophetica varia dubia reſoluuntur.* p.15

*Varij modi quibus obiecta Prophetiæ proponuntur.*

*In quo Prophetia differat, & conueniat cum fide.*

*De cognitione Prophetica.*

IX. *Sacra Scriptura valdè difficilis, & clauſa.* p.18

X. *Quare diuinus Spiritus diſpoſuit Sacras Scripturas eſſe adeo abditas, & obſcuras.* p.19


## RESOLVTIO II.

### *De ſenſibus Sacræ Scripturæ.*


QVÆST. I. *AN ſenſus Sacræ Scripturæ adæquatè diuidantur per quatuor, litteralem, allegoricum, moralem, & anagogicum, & an omnes intenti ab Spiritu ſancto.* p.20

II. *Explicatur ſenſus litteralis, & multa, quæ ad ipſum pertinent.* p.22

*Diffinitio ſenſus litteralis.*

*Diuiſio ſenſus litteralis.*

*An ſub eiſdem verbis Sacræ Scripturæ multiplex ſit ſenſus litteralis.*

*An verò aliquando ſenſus litteralis proprius ſimul cum litterali metaphorico ſub eadem littera reperiatur.*

*Ex qua ratione multiplex litteralis ſenſus prouenit.*

III. *Quando idem locus videtur habere duos ſenſus contrarios, & incompoſſibiles quomodo exponendus.* p.26

IV. *De ſenſu myſtico ſpirituali accommodatitio, ac figuratis locutionibus.* ibid.

V. *De figuratis locutionibus, ac figuris imaginariis Prophetarum.* p.29


## RESOLVTIO III.

### *De Auctoribus Canonicis S. Scripturæ.*


QVÆST. I. *AN Deus ſupremus Scripturæ Auctor, an etiam per ſe immediatè aliquid ſcripſerit.* p.30

II. *Scriptores Canonici locuti ſunt Spiritu ſancto inſpirante, & agitur, an Chriſtus Dominus, & B. Virgo aliquid ſcripſerint.* p.32

III. *De litterarum inuentione, ac vſu ſcribendi.* p.34

IV. *Moyſes ſcripſit Pentateucum.* p.35

V. *Quiſnam ſit Scriptor libri Ioſuē.* p.37

VI. *Quis Scriptor libri Iudicum.* p.38

VII. *Scriptor libri Ruth.* p.39
VIII. *Quiſnam ſit ſcriptor librorum Regum?* p.40
IX. *Quis Paralipomenorum Author?* p.41
X. *De libris Eſdræ & Nehemiæ.* ibid.
XI. *De Tobiæ libro.* p.42
XII. *De libro Iudith.* p.44
XIII. *De libro Eſther.* p.45
XIV. *De Auctore libri Iob.* p.46
XV. *An ſolus Dauid ſit Auctor Pſalmorum vel etiam alij?* p.48
XVI. *Quis ſit Auctor Prouerbiorum?* p.50
XVII. *Quiſnam ſit Auctor, qui dicitur Eccleſiaſtes?* p.51
XVIII. *Quis ſit libri canticorum Auctor?* p.52
XIX. *Quis ſit Auctor libri ſapientiæ?* p.54
XX. *Quis ſit Auctor libri Eccleſiaſtici?* p.56
XXI. *De Threnis Ieremiæ, ac eius præfatiuncula an ſit Canonica ſcriptura?* p.57
XXII. *De quatuor Prophetis maioribus cum Baruch.* p.60
XXIII. *Quiſnam Auctor Prophetarum minorum ſit?* p.62
XXIV. *Quis eſt Auctor librorum Machabæorum?* p.64

## RESOLVTIO IV.

*De variis verſionibus, ac lectionibus ſacræ ſcripturæ, ac earum Auctoribus.*

QVÆST. I. DE editione, ſeu tranſlatione ſeptuaginta duorum interpretum. p.65
II. *An Textus Hebraicus etiam nunc poſt D. Hieronymum ſit Authenticus.* p.69
III. *Referuntur verſiones ex Textu Hebræo in græcum.* p.71
IV. *Quæ fides, & auctoritas ſupradictis tranſlationibus, ac editionibus adhibenda ſit.* p.73
V. *De Samaritana lectione.* ibid.
VI. *De verſione Chaldaica, quæ dicitur Targum, ac eius origine.* p.74
VII. *De editione Syriaca, ac Arabica.* p.75
VIII. *De Trãſlatione Perſica, & Æthyopica.* p.76
IX. *De aliquibus verſionibus Latinis modernis ex Hebræo, & Græco.* ibid.
X. *De Illuſtriſſima Tranſlatione Latina ex ſacra ſcriptura.* p.78
XI. *Quanta ſit auctoritas noſtræ Vulgatæ poſt Concilium Tridentinum, ac decreta ſummorum Pontificum.* p.80
XII. *An expediens, & licita ſit Bibliorum Tranſlatio in quacumque lingua vulgari, & materna.* p.82

## RESOLVTIO V.

*De præſtantia, ac excellentia legis gratiæ ac eius Canonicis ſcriptoribus.*

QVÆST. I. QVanta ſit celſitudo, ac præeminentia legis gratiæ ſuper veterem. p.84
II. *Quid, & quotuplex ſit Euangelium, & quanta eius excellentia?* p.89
III. *Quare Euangelium non fuit ſcriptum ad maiorem vtilitatem fidelium?* p.91
IV. *De ſancto Matthæo Apoſtolo, ac Euangeliſta.* p.92
V. *De ſancto Marco Euangeliſta, ac eius Euangelio.* p.93
VI. *De ſancti Lucæ Euangelio.* p.95
VII. *De ſancti Ioannis Euangeliſtæ, & Apoſtoli Euangelio.* p.97
VIII. *De actibus Apoſtolorum.* p.99
IX. *Quare ſacri Apoſtoli in ſuis ſcriptis tradendis non alio nomine vtuntur niſi Epiſtolarum.* p.101
X. *Quare Deus diſpoſuit, vt D. Paulus plures Epiſtolas ſcriberet; quam cæteri Apoſtoli?* p.102
XI. *De Epiſtolis Canonicis D. Pauli agitur de illa, quæ eſt ad Hebræos.* p.103
XII. *De numero, ac ordine Epiſtolarum D. Pauli.* p.105
XIII. *Qua lingua, ſeu idiomate Paulus Apoſtolus ſcripſit ſuas epiſtolas?* p.106
XIV. *Vtrum præter has quatuordecim epiſtolas Pauli ſint aliæ, ad Senecam Laodicenſes, ac alios.* p.107
XV. *Quare epiſtola D. Iacobi, Petri, Ioannis, ac Iudæ, dicuntur Canonicæ, ſeu Catholicæ.* p.119
XVI. *De epiſtola B. Iacobi Apoſtoli.* p.110
XVII. *De epiſtolis D. Petri Apoſtoli.* p.112
XVIII. *De epiſtolis B. Ioannis Apoſtoli.* p.114
XIX. *De epiſtola B. Iudæ Apoſtoli.* p.116
XX. *De libro Apocalypſis Ioannis Apoſtoli.* p.118
XXI. *De variis verſionibus, ſeu tranſlationibus noui Teſtamenti.* p.119

# OPVSCVLVM II.

## RESOLVTIO I.

*De Abbatis.*

QVÆST. I. QVid ſignificet nomen Abbas, & [illegible] quis in eo denotatur? p.121
II. *Abbates in multiplici ſunt differentia.* ibid.
III. *An benedictio ſit neceſſaria Abbatibus, vt ſuum munus exequantur?* p.122
IV. *Abbates aliquando veniunt nomine Monachi, ſeu Religioſi, ac etiam nomine ordinarij.* ibid.
V. *Abbates Regulares vti poſſunt inſignibus Pontificalibus, & quænam hæc ſunt.* p.123
VI. *In quibus locis Abbates poſſunt vti ſignis Pontificalibus.* ibid.
VII. *An Abbates habentes epiſcopalem Iuriſdictionem poſſint omnia in ſuo territorio, quæ epiſcopi poſſunt.* p.124
VIII. *An Abbates regulares poſſint ſuis ſubditis conferre primam tonſuram, ac minores ordines, cum eiſque in interſtitiis diſpenſare.* ibid.
IX. *An Abbates primam tonſuram, ac minores ordines poſſint ſuis nouitiis conferre.* p.125
X. *An Abbates poſſint conferre ordines minores ſibi non ſubditis.* ibid.

XI. Si

XI. *Si aliquis ſecularis, vel regularis aliena Religionis ſit in minoribus ordinatus ab aliquo Abbate; an tales ordines non ſolum ſint illiciti, ſed etiam inualidi?* p.126
XII. *An hodie Abbates poſſint conferre maiores ordines Diaconatus, & ſubdiaconatus?* ibid.
XIII. *An Abbates poſſint miniſtrare Sacramentum confirmationis?* p.127
XIV. *Vtrum Abbates aſſumi poſſint in clericorum degradatione?* ibid.
XV. *An Abbates vocandi ſint ad concilium generale, vel prouinciale, in eoque habeant votum deciſiuum?* ibid.

## Resolvtio II.
### *De Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa.*

Qvæst.I. *Abbatiſſa nomine monialis non venit in odioſis, maximè vero in fauorabilibus.* ibid.
II. *De ætate annorum, ac profeſſione Abbatiſſa eligenda iuxta Tridentinum.* ibid.
III. *Vtrum anni requiſiti à Concilio ad eligendam Abbatiſſam ſint completi, vel ſufficiant incæpti?* ibid.
IV. *An duæ conditiones annorum requiſita à Concilio ſint ſubſtantiales?* ibid.
V. *Circa ætatis annos requiſitos à Concilio ad electionem Abbatiſſæ, tres caſus proponuntur, ac reſoluuntur.* p.129
VI. *Monialis non habens quadraginta annos poterit eligi in vicariam in capite?* ibid.
VII. *Ex quonam tempore Abbatiſſa electa debeat inchoare vſum ſuæ poteſtatis? agiturque de eius confirmatione.* ibid.
VIII. *Vtrum Monialis illegitima poſſit eligi in Abbatiſſam, vel Prioriſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica?* p.130
IX. *An Monialis bigama poſſit eligi in Abbatiſſam abſque Apoſtolica diſpenſatione?* ibid.
X. *An Monialis ex maculoſo genere orta poſſit eligi in Abbatiſſam ſine diſpenſatione?* p.135
XI. *An fæmina infamis poſſit eligi ad religionis Prælationes?* ibid.
XII. *An Monialis, quæ fuit in ſeculo vidua, poſſit eligi in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica?* ibid.
XIII. *An Prioriſſa, vel Abbatiſſa finito ſuo tempore, poſſit iterum immediatè eligi vel eius ſoror?* p.132
XIV. *Qualiter ſe debeant habere prælatus, & ſcrutatores in electione Abbatiſſæ, & auferant ſuffragium in ipſa?* ibid.
XV. *Qualiter ſe debeat habere ſuperior cum moniales nolunt concordare in electione?* p.133
XVI. *Cui ſpectat dare ſuffragium in electione Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ?* ibid.
XVII. *An Monialis poſſit ſibimet dare ſuffragium?* p.134
XVIII. *Poſſuntne Moniales per compromiſſum committere electionem prælato præſidenti?* ibid.
XIX. *Quo in loco debeat fieri electio Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ?* ibid.
XX. *Qualiter vota Monialium in electione Abbatiſſæ debeant eſſe ſecreta?* ibid.
XXI. *Quid faciendum, ſi vna ſcedula ſit vitiata?* p.135
XXII. *Qui numerus votorum requiritur ad Canonicam electionem Abbatiſſæ?* ibid.
XXIII. *Quanā Abbatiſſæ ſunt benedicendæ?* ibid.
XXIV. *Abbatiſſa a quo debeant benedictionem accipere, & quo die, ac tempore?* p.136
XXV. *In quo loco Abbatiſſa ſit benedicenda, & an etiam ipſa valeat benedictionem impendere ſuis Monialibus?* ibid.
XXVI. *An Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa poſſit ſuis monialibus aliquid præcipere ſub peccato mortali?* ibid.
XXVII. *Vtrum Abbatiſſa, ſtante voto obedientiæ, quod ei faciunt Moniales, poſſit præcipere aliquid in virtute ſancta obedientiæ, vel in virtute ſpiritus ſancti?* p.137
XXVIII. *An Abbatiſſæ poſſint aliquid præcipere ſub pœna excommunicationis, ac per modum legis, ſaltem ex poteſtate Pontificis?* p.138
XXIX. *Vtrum Abbatiſſa poſſit diſpenſare cum ſuis Monialibus circa obſeruantias regulæ, ac etiam circa leges Eccleſiaſticas?* ibid.
XXX. *Vtrum Abbatiſſa poſſit irritare vota ſuarum Monialium?* p.139
XXXI. *Vtrum Abbatiſſa ſuarum Monialium vota poſſit commutare, ac diſpenſare?* ibid.
XXXII. *Abbatiſſa tenetur in conſcientia cogere Moniales ad obſeruantiam regularem, delicta punire, & ad indagandam veritatem poteſt iuramentum adhibere?* ibid.
XXXIII. *Abbatiſſa nec ſibi, nec ſuis Monialibus poteſt eligere confeſſarium?* p.140
XXXIV. *An Abbatiſſa poſſit recipere nouitias, & eas ad profeſſionem admittere ſine licentia ſui ſuperioris?* ibid.
XXXV. *An Abbatiſſa habeat liberam adminiſtrationem bonorum temporalium conuentus, & an valeat ſuper illos contrahere?* ibid.
XXXVI. *An Abbatiſſa, vel Prioriſſa ſuis Monialibus poſſit concedere facultatem largiendi, & poſſidendi, ac accipiendi de bonis ad earum vſum conceſſis?* p.141
XXXVII. *An & quando Abbatiſſa poſſit extraneis concedere facultatem ingrediendi clauſurā monaſterij, vel ipſa poteſt ab ea exire?* ibid.
XXXVIII. *An & qualiter Abbatiſſa poſſit conferre beneficia Eccleſiaſtica, clericos, & capellanos inſtituere?* p.141
XXXIX. *An Abbatiſſa poſſit impedire ſubditæ Moniali ne vtatur licentia ſibi à Prælato data?* ibid.

## Resolvtio III.
### *Abortus, ſeu Aborſus.*

Qvæst.I. *Quid ſit Aborſus, & quàm grande crimen?* p.142
II. *Proponitur conſtitutio rigoroſa Sixti V. contra procuratores aborſuum.* p.143
III. *Proponitur moderatio Gregorij XIV. ad prædictam conſtitutionem.* ibid.
IV. *Quando proles animatur anima rationali.* ib.
V. *An procurans aborſum ante animationem incidat in cenſuras: & an aliquando hoc ſit licitum?* p.144
VI. *An liceat procurare aborſum fœtus non animati ad euitandum periculum vitæ, & infamia alicuius puellæ prægnantis?* ibid.

VII. *An procurantes, & intendentes, cooperantes, & conſulentes aborſum fœtus animati ſint excommunicati, ac irregulares?* p.145
VIII. *An applicans fœminæ remedia ſterilitatis incurrat in cenſuras?* ibid.
IX. *An procurans aborſum, in dubio, an fœtus ſit animatus, cenſendus ſit irregularis?* p.146
X. *An aliquando liceat conſulere aborſum? & agitur de eo, qui reuocat conſilium datum.* ibid.
XI. *Vtrum procurantes aborſum effectu non ſecuto, vel qui de eo dubitant, ſint excommunicati?* p.147
XII. *An qui approbat abortum iam factum incidat in pœnas Sixti V.* ibid.
XIII. *An ex ignorantia, vel metu, ſeu caſuali, euentu, quis excuſetur ex ſecuto effectu.* p.148
XIV. *Circa mulierem prægnantem infirmam; multi caſus reſoluuntur.* ibid.
XV. *Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione incurſa propter abortum?* p.149
XVI. *An confeſſarij regulares poſſint abſoluere ſæculares ab excommunicatione contracta ex abortu?* ibid.
XVII. *Quiſnam poſſit diſpenſare in irregularitate contracta ex abortu? Agitur de Epiſcopis, ac Prælatis Religionum?* p.150
XVIII. *An Prælati Regulares poſſint habilitare ad officia ſuos ſubditos regulares, qui procurarunt abortum?* p.151

## Resolvtio IV.

### *Abſolutio ſecundum ſe.*

Quæst. I. V*Trum abſolutio Sacramentalis* [illegible] p.151
II. *An in extrema neceſſitate ſacerdos mutus ſignis, & nutibus poſſit miniſtrare Sacramentum?* ibid.
III. *De forma abſolutionis in Sacramento pœnitentiæ.* p.152
IV. *Quàm vtile ſit in verbis formæ ponere clauſulam:* quidquid boni feceris: *& de inſtanti in quo producunt gratiam?* ibid.
V. *Vtrum ſit valida abſolutio ſub conditione de præſenti, præterito, vel futuro?* p.153
VI. *An ſi quis in forma abſolutionis, ac aliorum Sacramentorum mutet verba retinendo legitimum ſenſum, peccet mortaliter?* ibid.
VII. *An eodem verbo* abſolui *poſſit confeſſarius abſoluere pœnitentē à peccatis, ac cēſuris?* p.154
VIII. *An neceſſario ſemper abſolutio danda ſit in ipſa confeſſione?* ibid.
IX. *An ſi quis bona fide confiteatur cum ſimplici ſacerdote de venialibus, ac mortalibus valida ſit abſolutio?* ibid.
X. *An ſacerdos regularis poſſit valide, & licite abſoluere ab omnibus venialibus, ac mortalibus iam confeſſis ſine licentia ſuorum Prælatorum?* ibid.
XI. *An poſſit abſolui, qui in occaſione peccandi eſt, retinens, verbi gratia, concubinam in domo?* p.155
XII. *An ex aliqua circunſtantia abſolui poſſit concubinarius, non reiecta concubina è domo?* ibid.
XIII. *Vtrum poſſit abſolui pœnitens, qui ſæpius relabitur in eadem peccata, v. g. periurium, mollitiem, quorum occaſionem nullo modo, aut vix expellere poteſt.* p.156
XIV. *An abſolui poſſint adoleſcentes, qui cum fœminis verſantur, laborando, vel conuerſando cum ex tali occaſione peccent mortaliter conſenſu, tactibus, & copula.* ibid.
XV. *An poſſit confeſſarius differre abſolutionem pœnitentis per aliquod tempus, ob occaſionem proximam in qua verſatur.* ibid.
XVI. *An Confeſſarius poſſit abſoluere complicem ſui peccati, cum quo peccauit.* p.157

## Resolvtio V.

### *Accuſare*, ſeu *Accuſator.*

Quæst. I. Q*Vid ſit accuſatio, & quomodo diſtinguatur à denuntiatione, ac querela.* p.158
II. *Quæ conditiones requirantur ad veram accuſationem.* ibid.
III. *Vtrum procedere via accuſationis conueniens ſit inter Religioſos.* p.159
IV. *Quilibet Religioſus ſi velit poterit alterum accuſare, tam pro damno ſibi, quam Religioni illato.* ibid.
V. *Reſpectu accuſationis maximè conſiderandum, ſi delictum eſt factum, vel faciendum, & eſt in manifeſtis ac iuſtitia.* p.160
VI. *Religioſus poteſt ſuum Prælatum accuſare, & vtique neceſſaria expenſa ſunt dandæ à Conuentu.* ibid.
VII. *Religioſi non poſſunt eſſe authores, ſeu accuſatores in iudicio forenſi ſine licentia ſuorum Prælatorum.* p.161
VIII. *Proponuntur aliqui caſus, in quibus Regulares ſine Superioris licentia poſſunt agere in iudicio.* ibid.
IX. *Qualiter, & quomodo Religioſus poſſit eligere Procuratorem.* p.162
X. *Qualiter, & quomodo accuſatio apud iudices ſæculares in cauſa criminali ſit prohibita Monachis.* ibid.
XI. *An Regularis ſit immunis ab irregularitate accuſans coram ſæculari, cum proteſtatione ob ſuam, ſuorùmque cauſam, etiam comprehenſo latrone.* p.163
XII. *An dentur aliqui caſus, in quibus Religioſi abſque proteſtatione, & irregularitate accuſent coram iudice ſæculari, licet ipſe damnet ad mortem.* ibid.
XIII. *Vtrum Religioſus omittens proteſtationem ex obliuione in cauſa criminis incurrat irregularitatem.* p.164
XIV. *An Regulares, incurrant irregularitatem accuſando in cauſa criminis coram iudice ſæculari, cum aliud detur medium ad euitandum damnum.* ibid.
XV. *An ſi totus Conuentus conſtituat Procuratorem ad accuſandum ſecuta morte ſint omnes irregulares.* p.165
XVI. *An totus Conuentus poſſit accuſari, ac criminaliter puniri.* ibid.
XVII. *Religioſi non poſſunt accuſari à laico, vel à Religioſis alterius Ordinis.* ibid.
XVIII. *An Prælatus teneatur aliquando non acceptare accuſationem, & acceptam abſoluere,*

ſoluere, ac impedire accuſatorem, ne proſequatur? ibid.
XIX. *An accuſator poſſit deſiſtere ab accuſatione incepta, ſi de reo in particulari non conſtat?* p.166
XX. *An ſubditus teneatur accuſare, vel denuntiare, quando certo ſcit Prælatum, nullum remedium adhibiturum?* ibid.
XXI. *Explicantur tria vitia, quæ contingere poſſunt in accuſatione.* ibid.

## Resolvtio VI.

### *Aduocatus.*

Qvæst. I. *Religioſi interueniente licentia Prælati, & vtilitate conuentus poſſunt eſſe aduocati, ſeu procuratores pro ſæcularibus in iudicio forenſi ciuili.* p.166
II. *An officium procuratoris ſuſceptum à Religioſo ſine licentia Prælati ſit irritum; & quam neceſſaria ſit hæc licentia pro omni cauſa?* p.167
III. *An Religioſus de alterius mandato ſaltem poſſit conſtituere procuratorem, aut ſubſtituere ſine ſui proprij Prælati licentia?* ibid.
IV. *Vtrum ſi poſt litem conteſtatam, Procurator alicuius ingrediatur religionem, poſſit tunc illam cauſam proſequi?* p.168
V. *Prælatus regularis, tenetur Religioſo reo dare aduocatum, & an hic poſſit eſſe ſæcularis?* ibid.

## Resolvtio VII.

### *Alienatio.*

Qvæst. I. *Quid ſit alienatio?* p.168
[illegible] *quæ datur de rebus Eccleſiæ non alienandis; maximè de extrauagante* Ambitioſæ. p.169
III. *Proponitur aliud decretum Vrbani VIII. prohibentis alienationem rerum Eccleſiaſticarum.* ibid.
IV. *Explicantur quinque caſus excepti à iure; in quibus licitæ ſunt rerum Eccleſiaſticarum alienationes.* p.170
V. *An in his prædictis caſibus, vt fiat alienatio conſulenda ſit ſacra congregatio.* ibid.
VI. *Quæ ſolemnitates requiruntur ex iure ad alienandam rem Eccleſiaſticam.* ibid.
VII. *Proponuntur aliqui caſus in quibus licita eſt alienatio, vel pigneratio rerum monaſterij abſque ſolemnitate iuris, vel licentia Sedis Apoſtolicæ.* p.172
VIII. *Quænam ſunt bona, quæ alienari prohibentur ab Eccleſiaſticis.* p.173
IX. *Pecunia ſeruata in arca Monaſterij, quam naturam habeat, & quomodo expendi valeat.* p.174
X. *Quomodo, & pro quo tempore poſſint Regulares res locales conuentus conducere.* ibid.
XI. *Ad Maiorem cognitionem huius, explicatur, quid ſit locatio, Emphyteuſis, & feudum.* p.[illegible]
XII. *Vtrum Regulares poſſint bona immobilia ſuorum conuentuum infeudare, ſeu emphyteuticare.* ibid.
XIII. *An Regulares poſſint tranſigere, aut compromittere ſuper bonis monaſterij.* p.177
XIV. *Vtrum, ſtante prohibitione Apoſtolica, poſſint Regulares fideiubere pro aliis, aut etiam cum ipſis contractum aſſecurationis inire.* ibid.
XV. *An regulares bona mobilia pretioſa monaſterij poſſint oppignerare.* p.178
XVI. *An Regulares poſſint ſuper bona ſua conſtituere contractus ad vſum vitalitios, vel precarios?* ibid.
XVII. *An Regulares poſſint bona vnius Monaſterij ad aliud Monaſterium transferre, eiſque illa donare, vel cum altero monaſterio bona ſua permutare, ac ei accommodare?* p.179.
XVIII. *Vtrum Regulares ſuper pecuniam poſſint inire contractum ſocietatis, vel montis pietatis, vel recipere ad cambium, aut mutuum cum ſolutione lucri ceſſantis, vel alios ſimiles contractus?* ibid.
XIX. *Qualiter ſe debeant habere Regulares in extinguendo, ac redimendo cenſu?* p.180
XX. *An res grauatas debitis alienis poſſint Regulares alienare?* p.181
XXI. *An Regulares ſine licentia ſacræ Congregationis poſſint alienare bona ſibi relicta tali conditione, vt ea libere poſſint alienare?* ibid.
XXII. *Vtrum poſſint Regulares alienare bona immobilia, quæ tempore facta ſunt inutilia?* p.182
XXIII. *Vtrum Regulares ſine debita ſolemnitate gregem pecudum, armentum boum vendere, & arbores cædere in ſuis prædiis valeant.* ibid.
XXIV. *An Religioſi poſſint alienare reliquias ſanctorum, ac oblationes ex deuotione fidelium.* p.183
XXV. *An Regulares poſſint alienare capellas ſuæ propriæ Eccleſiæ.* p.184
XXVI. *An Regulares non obſtante prohibitione Apoſtolica, poſſint repudiare hæreditatem Monaſterio relictam, non ſeruata ſolemnitate requiſita ad alienationem.* ibid.
XXVII. *In quas pœnas incidant Regulares alienantes bona Eccleſiaſtica.* p.185
XXVIII. *An bona confraternitatis, collegij, Congregationis, ac Hoſpitalis alienari poſſint.* p.186

## Resolvtio VIII.

### *Altare.*

Qvæst. I. *Quid & quotuplex ſit altare.* p.186
II. *An altaris conſecratio in omni caſu pertineat, ad Epiſcopum, & qualiter Religioſi ſe debeant habere cum eis* p.187
III. *Vtrum Abbates, & alij Religioſi habeant ex priuilegio, altaria conſecrare.* ibid.
IV. *Sub peccato mortali celebrandum eſt in altari conſecrato, & ſaltem portatili, debet eſſe integrum.* p.188
V. *De conſecratione altaris, an neceſſario in eo ponenda ſint reliquiæ.* ibid.

VI. *De reuerentia debita altari, ne ſub eo ſint Cadauera, nec cum Epiſcopus celebrat, alius eo die celebret.* p.189

VII. *In quibus locis valeant erigere Altaria?* p.190.

VIII. *An Religioſi nunc poſt Concilium Tridentinum poſſint ex vrgenti neceſſitate celebrare priuatis in domibus?* ibid.

IX. *Quid ſit Altare priuilegiatum, & quam vtiliſſima ſit eius indulgentia animabus, plusquam alia, etiam Bullæ defunctorum?* p.192

X. *Sacerdos ad lucrandam indulgentiam defuncto, non eſt neceſſe, quod ſit in gratia, maxime vero pro ſe. Nec numerus ſacerdotum requiritur ad validitatem Altaris?* p.193

XI. *An altare priuilegiatum conceſſum vni Eccleſiæ regularium per communicationem poſſit alia Religio illo vti?* ibid.

XII. *An Miſſa celebranda in Altari priuilegiato pro anima Purgatorij liberanda, neceſſario de requiem ſit dicenda?* p.194

XIII. *An Altaria priuilegiata ſint reuocata per Paulum V. Annum Iubilæi, ac Bullam cruciatam?* 195.

XIV. *Quot modis Altare conſecratum ſuam amittat conſecrationem.* ibid.

## Resolvtio IX.

### *Annus, Tempus, Dies.*

Qvæst. I. *Quid ſignificetur per annum de[illegible] in [illegible], vel in ablatiuo cum præpoſitione* in, *vel in accuſatiuo cum præpoſitione* ad *vel* per? 196

II. *Quomodo intelligendus annus, quando lex vtitur præpoſitione* ante, *vel* poſt; ibid.

III. *Quomodo Annus in materia fauorabili, vel odioſa ſit explicandus, ac intelligendus?* ibid.

IV. *Quomodo ſit computandus annus biſſextus, ac iuxta Kalendarium Gregorij XIII.* p.197

V. *An Anni poſſint dici completi quando deſunt pauci dies?* ibid.

VI. *Quodnam tempus dicatur modicum, longum, & antiquum, ac immemorabile?* p.198

## Resolvtio X.

### *Apoſtata, ſeu Apoſtaſia.*

Qvæst. I. *Quid requiratur ad hoc, vt Religioſus vere, & proprie dicatur Apoſtata, vel fugitiuus ſine dimiſſo, vel retento habitu, longo, vel breui tempore?* p.198

II. *Quæ mora poſt exitum à conuentu, ac habitus dimiſſio ſufficiat ad excommunicationem tantum, vel etiam ad apoſtaſiam incurrendam.* p.199.

III. *An ſit apoſtata, qui ſciens ſuam profeſſionem eſſe validam, eam reclamat, vt à Conuentu exeat.* p.200

IV. *An ſit apoſtata Religioſus tranſiens abſque debita ſuperioris licentia ad aliam religionem arctiorem, vel laxiorem etiam in partibus remotiſſimis?* ibid.

V. *An Epiſcopus regularis renuntians Epiſcopatui ab ipſo depoſitus, ſi non redeat ad monaſterium ſit apoſtata?* ibid.

VI. *Vtrum Religioſus fugiens ex carceribus in quibus ex mandato ſuperioris detinebatur ſit apoſtata, vel fugitiuus?* p.201

VII. *Vtrum Religioſus damnatus ad triremes poſſit ab eis fugere?* ibid.

VIII. *An Religioſus valde Vexatus à ſuo Prælato abſque illius licentia, & ſine peccato poſſit ad ſuperiorem confugere?* p.202

IX. *Quas pœnas incurrant fugitiui ſiue cum habitu, ſiue ſine habitu fugientes?* ibid.

X. *Explicantur caſus in quibus ſecundum ius fugitiui excommunicantur?* p.203

XI. *Apoſtata an ſint excommunicati ex iure, vel ex peculiaribus conſtitutionibus?* ibid.

XII. *An Apoſtata ſint irregulares?* p.204

XIII. *Explicantur aliæ pœnæ, in quibus incidunt Apoſtatæ?* p.205

XIV. *An Religioſus Apoſtata gaudeat priuilegio Canonis, fori, immunitatis Eccleſiaſticæ?* ibid.

XV. *An Religioſus Apoſtata gaudeat priuilegiis, & indulgentiis ſuæ Religionis?* p.106

XVI. *Bona Apoſtatarum ad quem pertinent?*

XVII. *Quis valeat Apoſtatas, & fugitiuos à cenſuris abſoluere, cum eis in irregularitate diſpenſare?* p.207

XVIII. *Vtrum Religioſus Apoſtata, vel fugitiuus poſtquam bonam opinionem recuperauerit, poſſit eligi ad prælaturas ordinis?* ibid.

XIX. *An Prælati Regulares teneantur perquirere Religioſos Apoſtatas, & fugitiuos eoſque ad Religionem reducere?* p.208

XX. *An Religioſi Apoſtatæ, & fugitiui debeant puniri ab Inquiſitoribus?* ibid.

XXI. *Recipientes, auxiliantes, fauorem, ac Conſilium dantes Apoſtatis, & fugitiuis ipſo facto incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam?* p.209

## Resolvtio XI.

### *Appellatio, ſeu Appellare.*

Qvæst I. *Quid, & quotuplex ſit appellatio?* p.210

II. *Explicantur quinque, quæ ſunt neceſſaria ad appellationem?* p.211

III. *In omni appellatione petendi ſunt Apoſtoli.* p.212

IV. *An appellatio licita ſit Regularibus?* ibid.

V. *Ad quæ tribunalia, ac iudices liceat Regularibus appellare, ac recurrere?* p.213

VI. *De tuitiuis, ac appellationibus ad iudices coronæ vt vulgo dicuntur?* p.214

VII. *An ſubditus iniuſtè grauatus teneatur appellare ad ſuperiorem, & an etiam ſuperior teneatur acceptare talem appellationem?* p.215

VIII. *Quoſnam effectus producat appellatio?* ibid.

IX. *An appellatio ſuſpendat ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti?* p.216

X. *Explicatur appellatio friuola, quæ etiam non datur, nec à Lege, nec à Iudice?* p.217

Reso

## Resolutio XII.

### Arma.

QVÆST. I. QVinam ſint Religioſi, qui prohibentur arma tenere inter ſepta Monaſterij, & ſub qua pœna? p.217
II. Quid dicendum de Regularibus in ſtatu Mediolanenſi? p.218
III. Vtrum Iudex ſæcularis, eiuſue Miniſtri poſſint inuentum regularem armis prohibitis, ſpoliare? ibid.
IV. An vrgente neceſſitate Eccleſiaſticus, ſeu Regularis poſſit vti armis etiam prohibitis? p.219

## Resolutio XIII.

EXplicantur quædam Axiomata, quæ frequenter veniunt apud Regulares. p.220
QVÆST. I. In Religione non ſeruantur apices Iuris, ſed ſolum quæ ſunt de ſubſtantia Iuris? ibid.
II. Ex quibus argumentum ſumendum, ac formandum ſit? ibid.
III. Ex quibus præſumptiones efformandæ? p.221
IV. Quomodo in dubio habendum ſit? ibid.
V. In diſpoſitione rerum, quomodo agendum ſit? p.222

## Resolutio XIV.

### Bannitus.

QVÆST. I. QVid, & quotuplex ſit Bannitus? p.223.
II. Vnicuique licet Bannitum, ſeu proſcriptum occidere quibuſdam conditionibus poſitis? ibid.
III. An liceat per inſidias, ac proditorie occidere bannitum? ibid.
IV. An liceat occidere bannitum extra territorium proſcribentis? p.224
V. An liceat Statutum proponens præmium pro occidente bannitum. ibid.
VI. An Bannitus iuſte damnatus ad mortem occidere poſſit ſuum aggreſſorem? p.225
VII. An retinere bannitos ſeu decoctores prohibitum ſit Regularibus? ibid.
VIII. De Conſtitutione Sixti V. in Regno Neapolitano, ac Prouincia Aprutij? ibid.

## Resolutio XV.

### Beatificatio ſanctorum.

QVÆST. I. QVid ſit beatificatio, & ad quem ſpectat? p.226
II. Quæ differentia detur inter Canonizationem, ac beatificationem. p.227.
III. An de fide ſit ſummum Pontificem non poſſe errare circa beatificationem ſanctorum? p.228
IV. Quanta certitudine tenendum ſit Pontificem non poſſe errare in beatificatione ſanctorum, & quali cenſura affirmans afficiendus ſit? p.229
V. Quæ requirantur ad Beatificationem? p.230
VI. quibus datur officium recitare, & miſſam celebrare de Dei ſeruo Beatificato? p.231
VII. Suppoſito quod aliquibus concedatur licentia recitandi officium, ac Miſſam celebrandi de aliquo Beato, an poſſint licite omnes alij vti tali conceſſione? p.233
VIII. Explicantur alij cultus, qui poſſunt Beatificato deferri? p.234

## Resolutio XVI.

### Bellum.

QVÆST. I. QVid, & quotuplex ſit bellum, nominiſque ethimologia, & quas conditiones requirat? p.235
II. Vtrum dari poſſit bellum ex vtraque parte iuſtum? ibid.
III. Prælati Eccleſiaſtici ſupremi in temporalibus licite poſſunt indicere bellum? p.236
IV. Vtrum Eccleſiaſtici poſſint bellum iuſtum ſuadere ad illudque conſilium dare? ibid.
V. Vtrum Eccleſiaſtici poſſint aſſiſtere in bello in eoque pugnare. p.237
VI. Vtrum liceat Eccleſiaſticis pugnare in bello iuſto ſiue defenſiuo, ſiue offenſiuo? ibid.
VII. Explicantur, & proponuntur aliqui caſus in quibus eccleſiaſtici in bello iuſto mutilantes, ac occidentes non incurrunt irregularitatem? p.238
VIII. An Religioſi occidentes, & mutilantes in bello iniuſto putato iuſto incidant in irregularitatem? ibid.
IX. Referuntur aliqui caſus, in quibus milites in bello iniuſto excuſantur ab irregularitate? p.239
X. An milites pugnãtes in bello iniuſto ſecuto vno homicidio, ſiant omnes irregulares, ſicut & etiam qui ſarcinas cuſtodiunt? ibid.
XI. An liceat Eccleſiaſticis expoliare aduerſarios, & an ipſi Eccleſiaſtici, reſque Eccleſiaſticæ poſſint expoliari ab aduerſariis. p.240
XII. An Prælati Regulares poſſint diſpenſare in huiuſmodi irregularitate orta ex bello? p.241.
XIII. Quid dicendum ſit de Militantibus in bello? ibid.

## Resolutio XVII.

### Benedicere, ſeu Benedictio.

QVÆST. I. QVid, & quotuplex ſit benedictio? p.241
II. Recte, ac ſancte in Eccleſia fiunt benedictiones ad effectus ſupernaturales efficiendos, ac ſignificandos? p.242
III. Quiſnam poteſt benedictionem impendere publice, ac ſolemniter? ibid.
IV. Quænam res Eccleſiaſticæ ſint, quas Prælati Regulares valeant benedicere? p.243

# Series Reſolutionum,


## Resolvtio XVIII.

*Bigamia.*

Qvæst. I. *Vtrum Prælati Mendicantium poſſint diſpenſare in Bigamia?* p.244

## Resolvtio XIX.

*Bulla Cœnæ.*

Qvæst. I. *An quando in Iubilæis, vel priuilegio conceditur facultas abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ intelligantur occulti?* p.247

II. *An priuilegia ſublata ſint per Bullam Cœnæ?* p.248

III. *Vtrum Prælati Regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta.* p.249

## Resolvtio XX.

*Bulla Cruciata.*

Qvæst. I. *An Regulares ſine ſuorum Prælatorum licentia poſſint eligere confeſſarium qui virtute Bullæ Cruciatæ, à peccatis, ac cenſuris reſeruatis eos valeat abſoluere?* p.250

II. *An Regulares ſaltem virtute bullæ Cruciatæ poſſint abſolui à mortalibus non reſeruatis per confeſſarios à ſuis Prælatis non deſignatos?* p.252.

III. *An licitum ſit in Eccleſia ſpecialiter interdicta per Bullam Cruciatam mortuum ſepelire?* p.253

## Resolvtio XXI.

*Canonizatio ſanctorum.*

Qvæst. I. *Quid ſit Canonizatio ſanctorum, quantaque illius certitudo & ad quem ſpectat?* p.254

II. *Ad quem in præſenti ſpectat Canonizatio ſanctorum?* p.255

III. *Ex quibus deſumantur probationes ad canonizationem?* p.256.

IV. *An poſſit dari Canonizatio alicuius abſque miraculis, & agitur de ſanctis martyribus?* p.251.

V. *Qui cultus deferendus ſit ſanctis Canonizatis, ac beatificatis?* ibid.

VI. *An de ſanctis, nec Canonizatis, nec beatificatis ſpeciali bulla, ſed longa conſuetudine veneratis faciendum ſit officium?* p.248

## Resolvtio XXII.

*Clauſura Monialium.*

Qvæst. I. *An Monialis poſſit exire à Mo-* [illegible] *gioſo, ſed tantum qui mortalis iudicatur, niſi exeat ad ſalutis remedium?* p.259

II. *An Mulier adultera fugiens maritum, vel delinquens ad euitandos miniſtros iuſtitiæ, violet ingrediens clauſuram?* p.260

## Resolvtio XXIII.

*Confeſſarij Regularis approbatio.*

Qvæst. I. *Confeſſarij Regulares quamuis* [illegible] *Papæ, indigent approbatione Epiſcopi.* p.262

II. *An Regulares ſufficientes, & idonei Epiſcopo præſentati, ſi abſque iuſta cauſa non fuerint ab eo admiſſi, ac approbati, licite, & valide poſſint confeſſiones audire?* ibid.

III. *An poſſit Epiſcopus approbare Regulares cum limitatione temporis, loci, perſonarum, virorum nempe, & non mulierum; vel è contra?* p.164

IV. *An interueniente iuſta cauſa poſſit Epiſcopus limitare approbationem Regularis, quoad tempus, & loca, & agitur, quænam ſit hæc iuſta cauſa?* p.265

V. *Vtrum Epiſcopus poſſit ſimul priuare omnes confeſſarios vnius, vel plurium conuentuum, à facultate audiendi confeſſiones?* ibid.

VI. *An approbatio abſolute data ab Epiſcopo poſſit licite abſque cauſa ab eo reuocari?* p.267.

VII. *Vtrum approbatio data Regularibus ad bene placitum, poſſit ſine cauſa reuocari ab Epiſcopo?* p.268

VIII. *Vnde conſtare poteſt, quod Epiſcopus, quod abſit, ex odio, & maleuolentia erga Regulares, eorum licentias reuocet, vel cum limitatione temporis, loci aut perſonarum concedit?* ibid.

IX. *Vtrum nouus Epiſcopus ſine rationabili cauſa poſſit approbationes datas Religioſis reuocare, eoſque iterum ad examen vocare?* ibid.

X. *An approbatus ſemel in vna Diœceſi habeatur vbique approbatus?* p.276

XI. *Vtrum poſſit Epiſcopus punire Regularem qui ab ipſo approbatus cum limitatione temporis, vel perſonarum virtute bullæ, vel Iubilæi audit extra limites?* ibid.

XII. *An ſimpliciter approbatus in vno Epiſcopatu, poſſit per bullam, vel Iubilæum eligi quocunque alio loco, ſicut & ille, qui limitate in vno loco eſt approbatus?* p.272

XIII. *Vtrum approbatus cum limitatione ex defectu ætatis pro viris, & non fœminis, vel pro vno oppido tantum, ſit ab aliis eligibilis per bullam?* ibid.

XIV. *An confeſſarius qui olim fuit approbatus ab ordinario, ſed modo ſine cauſa ſuſpenſus poſſit audire confeſſiones, ſicut ille, qui*

*limitato*

*limitato tempore illo tranſacto per Bullam Cruciatam?* p.273
X V. *An Regularis approbatus ab Epiſcopo, ſine approbatione ſui Prælati, imo cum illius prohibitione valide audiat confeſſiones?* p.274
X V I. *In quibus caſibus Epiſcopus Religioſos ſimpliciter, & abſolute approbatos poſſit repellere, ac remouere à confeſſionibus audiendis.* p.275
X V I I. *An Capitulum ſede vacante poſſit reuocare Regularium licentias?* p.278
X V I I I. *An Religioſus degens extra conuentum poſſit confiteri cum ſacerdote ſæculari, vel cum Religioſo alterius ordinis?* p.279

## Resolvtio XXIV.

### *De Conſeruatoribus.*

Qvæst. I. *Qvid intelligitur nomine conſeruatoris, & à quo, & quibus datur?* p.280
I I. *Quænam perſonæ eligendæ ſint in conſeruatores?* ibid.
I I I. *De obligatione, ac poteſtate conſeruatoris.* p.281

## Resolvtio XXV.

### *Declarationes Cardinalium, ac Deciſiones Rotæ.*

Qvæst. I. *An declarationes Cardinalium habeant vim legis, & quid ad hoc requiratur?* p.282
I I. *Quam vim habeant Deciſiones Rotæ, ac etiam agitur de ſtylo curiæ?* p.284

## Resolvtio XXVI.

### *De diſpenſationibus.*

Qvæst. I. *Vtrum ad diſpenſandum validè in lege humana requiratur vera cauſa?* p.284
I I. *Vtrum diſpenſatio data à ſuperiore ſine iuſta cauſa ſit licita.* p.285
I I I. *Qualenam peccatum ſit diſpenſare in lege humana ſine cauſa.* p.286
I V. *An Prælatus peccet diſpenſando quando dubitat de ſufficientia cauſæ ad diſpenſandum.* ibid.
V. *Quæ cauſa ſit ſufficiens ad iuſte diſpenſandum.* ibid.
V I. *Vtrum Prælatus poſſit ſecum immediate diſpenſare.* p.287
V I I. *Vtrum valida ſit diſpenſatio facta à Prælato inferiori in lege ſuperioris, cauſa non iuſta, quam bona fide exiſtimabat iuſtam* p.288
V I I I. *Vtrum præcognitio cauſæ neceſſaria ſit ad valide diſpenſandum.* p.290
I X. *Vtrum ſubditus petendo, procurando, acceptando, vtendo diſpenſatione iniuſta peccet.* p.291

## Resolvtio XXVII.

### *Poteſtas Eccleſiaſtica ad diſpenſandum.*

Qvæst. I. *De his, in quibus ſummus Pontifex valet diſpenſare.* p.292
I I. *De etymologia nominis Archiepiſcopi, Metropolitani, Epiſcopi, & de Archiepiſcopo dum viſitat.* p.293
I I I. *De poteſtate Epiſcopali ad diſpenſandum in votis, ac iuramentis quibuſdam exceptis.* p.294
I V. *De poteſtate Epiſcopali ad diſpenſandum quoad irregularitates, & explicatur quid ſit occultum.* p.295
V. *Poteſtas Epiſcopalis ad diſpenſandum quoad ea quæ pertinent ad matrimonium.* p.296
V I. *De multis aliis rebus, eſto ſuperueniat dubium in quibus Epiſcopus valet diſpenſare.* p.297

## Resolvtio XXVIII.

### *Poteſtas Religioſa ad diſpenſandum.*

Qvæst. I. *Qvænam vota ſuorum ſubditorum poſſint Prælati Regulares diſpenſare.* p.298
I I. *Poteſtas Prælatorum quoad vota nouitiorum.* p.299
I I I. *An Prælatus Regularis poſſit irritare, ſeu diſpenſare in votum Religioſi creati Epiſcopi.* p.300
I V *Prælati Regulares habent poteſtatem ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſicut & Epiſcopi.* ibid.
V. *Irregularitas ex defectu animæ triplex, & in qua poteſt Prælatus Regularis diſpenſare.* ibid.
V I. *Quid poſſint Prælati circa irregularitatem corporis defectus.* p.301
V I I. *An illegitimi in Religione ſint habiles ad ordines; & an cum eis poſſint Prælati diſpenſare ad dignitates.* ibid.
V I I I. *An in foro conſcientiæ Regulares poſſint vti priuilegiis antiquis ad ordines ſuſcipiendos* [illegible] p.302
I X. *Explicantur irregularitates ex defectu Sacramenti, id eſt Bigamia, ex defectu lenitatis, libertatis, ac bonorum temporalium.* p.303
X. *An Prælati Regulares valeant diſpenſare in Irregularitate ex homicidio voluntario, vel mutilatione.* ibid.
X I. *Quis poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex rebaptizatione.* p.304
X I I. *Per malam ſuſceptionem, & adminiſtrationem ordinis incurritur irregularitas, & qui in ea diſpenſat.* ibid.
X I I I. *An Epiſcopi, & Prælati Regulares poſſint diſpenſare cum irregularitate ex hæreſi occulta.* p.305
X I V. *Quid ſit irregularitas ex infamia, & quis in ea valeat diſpenſare?* ibid.
X V. *Prælatus, in quocunque loco ſit, poteſt diſpenſare*

ſpenſare cum ſuo ſubdito etiam à ſe abſenti. p.306
XVI. An valeat diſpenſatio à ſuperiori data ſubdito ignoranti, non petenti, & etiam nolenti. ibid.
XVII. An Prælatus non ſolum per tertium, ſed etiam immediatè per ſemetipſum poſſit ſecum diſpenſare. p.307
XVIII. An diſpenſatio negata à maiori, poſſit concedi à minori, & an diſpenſatus ad maius ſit diſpenſatus ad minus. ibid.
XIX. Vtrum diſpenſatio facta in ſolemni viſitatione non ſolum comprehendat profeſſos, ſed etiam Nouitios. ibid.

## Resolvtio XXIX.

### Explicatur poteſtas, quam habent Confeſſarij Regulares ad diſpenſandum cum ſæcularibus.

Qvæst. I. De poteſtate conceſſa Confeſſarijs Regularibus ad diſpenſanda vota, & iuramenta. p.308
II. An Confeſſarij poſſint diſpenſare in quinque votis Papæ reſeruatis, quando ratione neceſſitatis Epiſcopi poſſunt diſpenſare. p.309
III. An Epiſcopi, vel Regulares Confeſſarij, vel quilibet Confeſſarius virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ poſſit commutare iuramentum, vel vota iurata. p.310
IV. An Epiſcopi, vel Confeſſarij Regulares, ſeu ſæculares virtute Bullæ, ſeu Iubilæi valeant diſpenſare vota iurata caſtitatis, vel Religionis. p.311
V. In quibus irregularitatibus ſæcularium Confeſſores Regulares poſſint diſpenſare. ibid.
VI. Quam poteſtatem habent Confeſſarij Regulares ad diſpenſandum circa debitum coniugale. p.312

## Resolvtio XXX.

### De Notis Eccleſiæ Dei.

Qvæst. I. Eccleſia Chriſti valdè excelſa, & [illegible] 13
II. Eccleſia ſancta Dei vna eſt. p.314
III. Eccleſia Dei dicitur ſancta. p.316
IV. Rectè ſancta Eccleſia dicitur Catholica. ibid.
V. Optimo iure Eccleſia ſancta dicitur Apoſtolica. p.317
VI. Optimo iure Eccleſia Dei dicitur Romana. p.318

## Resolvtio XXXI.

### De Eccleſia materiali, ſeu in particulari ad Sacramenta miniſtranda.

Qvæst. I. Quid ſit Eccleſia, & quomodo ædificanda, ac benedicenda, ſeu conſecranda. p.320
II. In quibus caſibus polluitur Eccleſia. p.321
III. Quænam partes ſub nomine Eccleſiæ intelliguntur, vt inde ipſa inuiolata intelligatur. p.322
IV. Quæ notorietas, ſeu publicatio requiratur, vt ex illis caſibus Eccleſia habeatur, vt polluta. p.323
V. Quomodo Eccleſia violata reconcilianda ſit. p.324
VI. An ſi Sacerdos celebret in Eccleſia polluta ipſa maneat reconciliata. p.325
VII. De aliquibus priuilegijs, quibus gaudent Eccleſiæ Regularium. ibid.

## Resolvtio XXXII.

### De Eccleſiaſticis quoad eleemoſynam.

Qvæst. I. Quonam iure teneatur Eccleſiaſticus eleemoſynas facere. p.327
II. De quibus bonis teneantur Eccleſiaſtici eleemoſynas facere. p.328
III. Præbendatus Eccleſiaſticus qualem partem ex beneficio debet ſibi aſſumere ad ſui ſuſtentationem, & qualem tenetur in pauperes erogare. p.329
IV. An Penſionarij ſicut & cæteri beneficiarij teneantur ad eleemoſynas. p.331
V. An beneficiati ex diſtributionibus teneantur ad eleemoſynas. ibid.
VI. An Eccleſiaſticus ex ſuperfluis ſui beneficij poſſit intheſaurizare ad faciendum vnum Hoſpitale, vel Collegium. p.332
VII. An fructus Eccleſiæ expendendi ſint in pauperes illius loci, an etiam poſſint extra illum. ibid.
VIII. An Eccleſiaſtici, ſi eleemoſynas debitas non præbeant, non ſolum mortaliter peccent, ſed etiam ad reſtitutionem teneantur. p.333
IX. An Religioſus factus Epiſcopus abſoluatur à voto paupertatis, vt prodigè largiens non teneatur ad reſtitutionem. p.334

## Resolvtio XXXIII.

### De Sanctiſſimo Parente Elia.

Qvæst. I. An Epiſtolæ, quæ allatæ ſunt ab Elia ad Ioram Regem, ſint Miſſæ ab Elia, & poſt eius raptum. p.335
II. Elias maximè à nobis venerandus, inuocandúſque eſt. p.336
III. Carmelitæ quolibet menſe vna die, non impedita officio nouem lectionum, poſſunt recitare Officium de ſancto Elia. p.337
IV. Circa reuelationem factam Venerabili Mariæ de Ieſu, quæ vidit Sanctum Parentem Eliam, & Henoch Sacram Eucharistiam recipere è Chriſti manu. p.338

RESOLVTIO XXXIV.

*Circa celebrationem cuiuſdam Capituli.*

QVÆST. VNICA. *AN eius celebrationem potuerit quidam viſitator impedire.* p. 339

RESOLVTIO XXXV.

*De Epiſcopis.*

QVÆST. I. *AN ex diſpenſatione Pontificis poſſit Epiſcopus conſecrari ab vno ſolo Epiſcopo.* p. 342

II. *Vtrùm Epiſcopi iure diuino, vel humano poſſint leges condere in ſua Diœceſi.* p. 345

RESOLVTIO XXXVI.

*De Sacramento Euchariſtiæ.*

QVÆST. I. *SVprema, & alta vigilantia taſtia cuſtodiendum eſt in Eccleſia.* p. 348

II. *Vtrùm Regulares valeant exponere publicè abſque Epiſcopi licentia.* p. 349

III. *Quare in ſymbolo fidei de Euchariſtico Sacramento non ſit expreſſa mentio.* pagina 351

IV. *Vtrùm delinquens fugiens à ſatellitibus ad Sacerdotem portantem Sacram Euchariſtiam, vel ad domum, in qua ipſa eſt pro communicando infirmum gaudeat immunitate Eccleſiæ.* ibid.

V. *Mulier quædam in Sacra Communione ex ore ſuo poſuit Sacram Particulam in linteo, poſtea detulit ſuo Confeſſario, quid debuit ille facere.* p. 352

RESOLVTIO XXXVII.

*De Excommunicatione.*

QVÆST. I. *VTrùm Religioſi mendicantes teneantur cenſuris, non expreſſis in iure latis ab Ordinario.* p. 353

*Ponuntur caſus ex Concilio Tridentino.*

*Ponuntur duo caſus ex Gregorio XV. ex Clemente X.*

II. *An Capitulum Sede vacante ſuccedat Epiſcopo, quoad Religioſos.* p. 357

III. *Duo Eccleſiaſtici, ſe mutuò percuſſerunt in ſecreto, vnus ab altero petiuit abſolutionem.* p. 358

RESOLVTIO XXXVIII.

*De Tertiariis.*

QVÆST. I. *VNde dicantur Tertiarij de pœnitentia.* p. 361

II. *Tertiarij in quanta ſint differentia, & an eorum viuendi modus poſſit dici Ordo, vel Religio.* p. 362

III. *Quænam Religiones habeant Tertiarios.* p. 363

IV. *Patres Carmelitæ habent plenariam facultatem Apoſtolicam inſtituendi, ac recipiendi Tertiarios vtriuſque ſexus.* p. 364

V. *De gratiis ac priuilegiis, quibus gaudent Tertiarij.* p. 366

VI. *Qualiſnam ſit modus viuendi Tertiariorum.* p. 368

RESOLVTIO XXXIX.

*De Interdicto.*

QVÆST. VNICA. *VTrùm, quando interdicitur aliqua Parochia, Monaſteria, quæ ſunt in eius ambitu, interdicto ſubiaceant.* p. 369

RESOLVTIO XL.

*De Legibus.*

QVÆST. I. *VTrùm non ſolùm Canonica, ſed etiam Ciuilis, ac Regis mandatum obligent in conſcientia.* p. 373

II. *An lex iniuſta valeat obligare in conſcientia.* p. 374

III. *Ex quibus principiis colligendum eſt legem humanam, grauiter, vel leuiter obligare.* p. 376

IV. *An quando in particulari ceſſat finis legis, ſeu eius ratio totalis, ceſſet in particulari eius obligatio.* p. 380

V. *Vtrùm in Religione aliquid, quod non ſit contentum in Regula, poſſit eſſe materia legis.* p. 382

VI. *De Religioſo viuente in Religione relaxata.* p. 385

VII. *Inferuntur multa ex dictis valdè vtilia ad varios caſus.* p. 386

RESOLVTIO XLI.

*De libertate, ſeu immunitate Eccleſiaſtica.*

QVÆST. I. *IMmunitas Eccleſiaſtica eſt de iure diuino.* p. 387

II. *Immunitas Eccleſiaſtica in omni Regno eſt de iure Canonico, & ſoluuntur argumenta cuiuſdam recentioris.* p. 388

III. *De lege Portugalliæ circa bona immobilia ab Eccleſia acquirenda.* p. 391

RESO

## RESOLVTIO XLII.

### *De Miraculis.*

QVÆST. I. Q*Vid ſit miraculum, & quid ad eius naturam pertineat.* p.395
II. *Ex multiplici fine miracula à Deo operantur.* p.397
III. *Quomodo vera miracula agnoſcenda, & diſtinguenda ſint ab his, quæ fiunt virtute, & pacto dæmonis.* p.399
IV. *De miraculis, quæ fiunt per ſacras imagines, quomodo, vt vera agnoſcenda.* p.401

## RESOLVTIO XLIII.

### *An anima Samuelis verè apparuerit Saüli?*

QVÆST. I. P*Roponuntur circa hanc rem variæ ſententiæ.* p.402
II. *Reſoluitur ſententia pro parte affirmatiua.* p.403
III. *Ponuntur ac ſoluuntur argumenta primæ ſententiæ.* p.405
IV. *An defunctorum animæ aliquando veniant ad nos ſuperſtites, ac viuentes.* p.407

## RESOLVTIO XLIV.

### *An aliquando laudabile ſit, vel licitum propria manu mortem comparare.*

QVÆST. I. P*Onuntur ea, quæ pro voluntaria morte inflicta, pugnant cum exemplis.* p.408
II. *Veritas Catholica ſtatuitur magno pondere Doctorum, ac vtriuſque iuris locis.* p.409
III. *Probatur eadem veritas D. Thomæ rationibus, ac aliis etiam magni ponderis.* p.410
IV. *Satisfit argumentis ab exemplis, ac ab auctoritate petitis quæſtione prima.* p.411
V. *Ponuntur, ac ſoluuntur argumenta contra noſtram reſolutionem.* p.412

## RESOLVTIO XLV.

### *Vita conſeruanda.*

QVÆST. I. V*Ita, etſi multum ſit æſtimabilis, & pro eius conſeruatione laborandum, tamen multa incommoda faciunt, vt eius finis, & mors deſideretur.* p.413
II. *Vtrum a lege humana poſſit homo obligari ad exponendam vitam ſuam notabili, ac euidenti periculo ad eam perdendam.* p.414
III. *Soluuntur exempla, & multi, ac varij caſus appoſiti in argumento.* p.417

## RESOLVTIO XLVI.

### *Oracula viuæ vocis.*

QVÆST. I. P*Roponuntur, quæ ſunt certa in hac materia.* p.418
II. *Ponitur ſententia negans priuilegia Regularium eſſe annullata, per reuocationem oraculorum.* p.420
III. *Ponitur ſententia, vera & affirmans prædicta oracula viuæ vocis, eſſe reuocata.* p.421

## RESOLVTIO XLVII.

### *Proceſſiones & præcedentia.*

QVÆST. I. Q*Vis poſſit proceſſiones indicere.* p.422
II. *Regulares per quos vocandi ſunt, & ſub quibus pœnis.* p.423
III. *Ad Epiſcopum, ſeu ordinarium pertinet componere differentias inter Clericos, ſeu Regulares, quæ exoriuntur proceſſionum occaſione.* p.424
IV. *An Religioſi obligati ad proceſſiones ſub mortali teneantur accedere, & etiam cantare.* ibid.
V. *Quinam Religioſi ſint obligati accedere ad proceſſiones, tum ex priuilegio, tum ex conſuetudine.* p.425
VI. *Ad quas proceſſiones tenentur regulares accedere.* p.426
VII. *An Regulares poſſint facere proceſſiones extra proprium conuentum.* ibid.
VIII. *De præcedentia inter Cleros, ac Religioſos, & de ipſiſmet religioſis inter ſe.* p.427

## RESOLVTIO XLVIII.

### *De Sepulturis.*

QVÆST. I. A*N qui inueniuntur mortui in campo veluti duelli valeant excuſari, vt admittantur ad ſepulturam Eccleſiaſticam.* p.428
II. *An qui moritur ex vulnere accepto in duello, ſit priuandus Eccleſiaſtica ſepultura, ſicut & illi, qui inueniuntur mortui, in actu de ſe peccaminoſo; & inde multi caſus reſoluuntur.* p.429
III. *An ſepultura vnius, poſſit alteri donari, ſiue vendi.* p.430

## RESOLVTIO XLIX.

### *De ſuſpenſione, ac eius abſolutione.*

QVÆST. I. A*N qui abſolutus eſt, vel diſpenſatus ab Epiſcopo, cum crimen eſſet occultum, & poſtea factum eſt publicum, ac manifeſtum, indigeat ne noua abſolutione, vel diſpenſatione.* p.431

II. *Virùm ſuſpenſio poſita à iure, & publicè facta, cum non ſit reſeruata tolli poſſit ab Epiſcopo.* p.433
III. *An ſuſpenſus ab Ordine inferiori cenſeatur, & habeatur ſuſpenſus ab Ordine ſuperiori, vt illum exercens incurrat irregularitatem, & mortaliter peccet.* p.434

## RESOLVTIO. L.

### *De Teſtibus.*

QVÆST. I. R*Egularium nomina teſtium ſintne manifeſtanda.* p.435
II. *An Prælati Regulares, valeant compellere ſuos ſubditos ad iurandum in cauſis ciuilibus ſecularium.* p.436
III. *Ad quid teneatur teſtis falſus, cuius teſtimonio, multa damna ſunt illata Reo.* p.437
IV. *In cauſis Religioſorum procedendum eſt ſine ſtrepitu iudiciario, ac non ſeruatis apicibus iuris; & quid ſint iſti apices iuris.* p.438

# OPVSCVLVM III.

## *De præclara magni parentis Eliæ præeminentia.*

## RESOLVTIO PRIMA.

### *De magnis prærogatiuis magni parentis Eliæ.*

QVÆST. I. D*E magnis meritis, ac virtutibus ſanctiſſimi Eliæ.* p.439
II. *Elias valdè præclarus, ac excelſus donis, ac mirabilibus.* p.442
III. *Elias maximè nobilitatur diuinis reuelationibus, ac cognitione cœleſtium myſteriorum.* Nubecula parua. p.457
IV. *Magnis Elogiis, ac laudibus celebratur Elias in Scriptura, ac Sanctis Patribus.* p.455

## RESOLVTIO II.

QVÆST. I. S*Anctus Elias Carmelitani Ordinis Fundator, Inſtitutor & Auctor.* p.457
II. *Apertè refutantur aliqua opiniones contra propoſitam veritatem.* p.461
III. *Satisfit obiectionibus cuiuſdam Auctoris moderni.* p 463
*Traditio Religionis Carmelitanæ vera ac firma eſt.* ibid.
*Antiqui Carmelitæ multum profecerunt ſub doctrina Apoſtolorum.* p.464
IV. *Satisfit quibuſdam modernis, qui dicunt Carmelitas deſcendere ab Elia, non tamen ſecundum ſtatum religioſum.* p.465
V. *Explicatur Confirmatio Religionis Carmelitanæ.* p.466

## Confirmatio ab Antiquiſſimis Patriarchis.

*Confirmatio Religionis Carmelitanæ ex dato titulo à Summis Pontificibus.* p.468
*Approbatio Carmelitana ex Concilio Lateranenſi.* ibid.
*Approbatio Carmelitana ab Alexandro tertio, Innocentio tertio, Honorio tertio.* ibid.
*Approbatio Carmelitana facta in Concilio Lugdunenſi.* p.469
VI. *Quare Religio Carmelitana cum tam antiqua ſit, tamen inter Mendicantes ponitur, ac ſcribitur in vltimo loco.* p.470

## RESOLVTIO III.

QVÆST. I. I*N lege veteri fuerunt vota non ſolum in magnatibus in illa, ſed etiam in illis, qui erant de communi, ac vulgari populo.* p.472
II. *In lege veteri dabatur caſtitatis votum.* ibid.
III. *In Rechabitis probantur vota obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis quantum pro illa lege antiqua dari poterant.* p.475
IV. *In Eſſenis fuerunt etiam vota obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, qualia potuerunt eſſe pro illa lege imperfecta, & antiqua.* p.476
V. *Suprema luminaria totius Eccleſiæ Dei, Apoſtoli nempe altiſſima, & conſummata perfectione, ac excellentia fecerunt vota obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis; & vnde hæc vota in iis colligantur.* p.478
VI. *Eximia obedientia, paupertas, ac virginitas in Elia.* p.479
VII. *Eximia obedientia, paupertas, & caſtitas in Eliſæo, ac filiis Prophetarum.* p.481
*Obedientia filiorum Prophetarum.* p.482
*Ingens paupertas in Eliſæo.* ibid.
*Paupertas filiorum Prophetarum.* p.483
*Eliſæus, & multi filij Prophetarum eximia puritate, ac caſtitate floruerunt.* p.484
VIII. *Ex factis colliguntur vota obedientiæ paupertatis, caſtitatis in Elia, ac Eliſæo, & filiis Prophetarum.* p.484
IX. *Ex aliis fundamentis probantur vota obedientiæ, paupertatis, ac caſtitatis in Elia, Eliſæo, ac filiis Prophetarum.* p 486
X. *Stabilitur noſtra ſententia auctoritate Sanctorum Patrum, ac grauiſſimorum Doctorum.* p.488
XI. *Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex ſublimi dignitate Chriſti, ac Sanctiſſimæ Virginis Mariæ.* p.490
XII. *Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex imperfectione legis veteris.* p.492
XIII. *Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex repugnantia cum lege.* p.495
XIV. *Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex ſumma perfectione legis Euangelicæ, ac ex præclara dignitate Apoſtolorum.* p.496
XV. *Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex auctoritate negatiua Scripturæ, & affirmatiua D. Thomæ.* p.498
XVI. *Soluitur argumentum, quod fit ex ne-*

*ceſſitate regulæ, clauſtrum, ac approbationis.* p.499
XVII. *Soluuntur tria alia argumenta.* p.500
XVIII. *Explicatur differentia interueniens inter Monachatum legis antiquæ, ac legis gratiæ, & differentia inter vtriuſque vota.* p.502
XIX. *Oſtenditur perſeuerantia votorum in Carmelitano Ordine ab Elia vſque ad præſens tempus per varios ſtatus.* p.503

## OPVSCVLVM IV.

## *De Immaculata Conceptione Virginis Mariæ*

QVÆST. I. R*Euelatio facta B. Brigittæ, eſt magnæ auctoritatis, & maximè honoranda.* p.507
II. *Sancti Ioachimus, & Anna conuenerunt ad Conceptionem B. Virginis, non ex carnali concupiſcentia, ſed ex Dei mandato.* p.508
III. *Dum corpus B. Virginis Mariæ in vtero ſanctæ Annæ efformatur Angeli præſtant obſequium.* p.509
IV. *Hora in qua concepta fuit Sacratiſſima Virgo rectè dicitur hora aurea, & pretioſa.* p.510
V. *Summam puritatem Virginis Mariæ in ſua Immaculata Conceptione apertiſſimè nobis diuinus Spiritus declarat in Scripturis.* p.511
VI. *Sanctiſſima Virgo maximè Dei potentia cuſtodita eſt ab omni peccato originali.* p.513
VII. *Sanctiſſima Maria in primo inſtanti ſuæ Immaculatæ Conceptionis, magna gratia fuit communita, vt nullam maculam peccati originalis contraheret.* p.515
VIII. *Mariana immunitas à primordialis delicti labe ex iure Maternitatis aſtruitur.* p.517
IX. *Immaculata Virginis Deiparæ Conceptio, ab originalis delicti labe ex pura ſimilitudine cum filio Ieſu deducitur.* p.520
X. *Veritas Immaculatæ Conceptionis Virginis demonſtratur ex perpetua traditione Eccleſiæ ex tempore Apoſtolorum.* p.522
XI. *Veritas Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ optimè demonſtratur ex antiquiſſimis feſtiuitatibus illius à tempore Apoſtolorum.* p.523
XII. *Veritas Immaculatæ Conceptionis oſtenditur, ex modo loquendi Conciliorum.* pagina 524
XIII. *Veritas Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ declaratur, ac oſtenditur auctoritate multorum Summorum Pontificum.* p.525
XIV. *Veritatem Immaculatæ Conceptionis nobis maximè aperit, & declarat Alexander Septimus, in ſua Conſtitutione, quæ breuiter proponitur & explicatur.* p.526
XV. *Veritas Immaculatæ Conceptionis Mariæ comprobatur auctoritate Patrum Græcorum.* p.528
XVI. *Veritas Conceptionis Immaculatæ Deiparæ comprobatur teſtimonio Patrum ex Eccleſia Latina.* p.529
XVII. *Veritas Immaculatæ Conceptionis probatur auctoritate D. Thomæ, qui ſemper fuit firmus in hac ſententia, & explicatur eius mens.* p.531
XVIII. *Veritas Immaculatæ Conceptionis firmatur à grauiſſimis Theologis in ampliſſimo milliario, & à præſtantiſſimis Academiis, Imperatoribus, Regibus, ac Dynaſtis.* p.535
XIX. *Veritas Immaculatæ Conceptionis ſtabilitur à diuina Omnipotentia multis reuelationibus, ac miraculis.* p.534
XX. *Immaculata Virginis Mariæ Conceptio etiam rationibus firmatur.* p.536
XXI. *Quare à Deo permiſſum eſt, vt aliqui viri Pij de hoc arcano Immaculatæ Conceptionis dubitarent, eorúmque argumenta proponuntur, & ſoluuntur.* ibid.
XXII. *Veritas Immaculatæ Conceptionis habet abundantiſſimè omnia requiſita, vt à Sede Apoſtolica definiatur, inde eſt proximè definibilis.* p.538

INDEX

# INDEX

## Locorum Sacræ Scripturæ, quæ in his quatuor Opuſculis continentur.

*Littera O. indicat Opuſculum, R. Reſolutionem, Q. Quæſtionem, N. Numerum marginalem, P. Paginam.*

## TESTAMENTVM VETVS.

*Ex Libro Geneſis.*

### CAPVT I.

Num.1. IN principio creauit Deus cœlum & terram. O.1.R.1.quæſt.8. n.97. p.16. & O.4.q.5. n.25. p.512

3. Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas. O.4. q.8. num.49. p.519

5. Factum eſt veſpere, & mane dies vnus. O.4.q.4. n.18. p.510

11. Germinat terra herbam virentem & facientem ſemen iuxta genus ſuum. O.4.q.5. n.26. p.512

16. Fecitque Deus duo luminaria magna, luminare maius, vt præeſſet diei, & luminare minus, vt præeſſet nocti. O.3.R.2.q.6.n.67. p.471. & O.4.q.6.n.31. p.513

### CAPVT II.

Num.23. NVnc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. O.1.R.2.quæſt.5. n.128.p.21. & O.3.R.3.q.12.n.111.p.494

### CAPVT III.

Num.5. ERitis ſicut Dij ſcientes bonum, & malum. O.1.R.1.q.7.n.90. p.15

15. Serpenti dixit inimicitias ponam inter te, & mulierem, ſemen tuum, & ſemen illius, ipſa conteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo eius. O.4.q.22.n.177. p.539

16. Mulieri dixit multiplicabo ætumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios. O.4 q.21.n.170.p.537

19. Puluis es, & in puluerem reuerteris. O.4. q.21.n.170. ibid.

22. Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt, ſciens bonum & malum. O.1. R.2.q.5. n.187. p.29

24. Collocauit ante Paradiſum voluptatis, Cherubim, & flammeum gladium. O.4.q.5. p.511

### CAPVT IV.

Num.26. ISte cœpit inuocare nomen Domini. O.3.R.3.q.17.n.47. p.501

### CAPVT VI.

Num.3. NOn permanebit ſpiritus meus in homine, in æternum, quia caro eſt. O.1. R.3.q.2.n.467. p.71

9. Noë vir iuſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis, cum Deo ambulauit. O.3. R.1. q.1.n.3. p.440. & R.3. q.12.num.103. p.493

12. Omnis quippe caro corruperat viam ſuam ſuper terram. O.1.R.2.q.5.n.187.p.29

### CAPVT VIII.

Num.1. ADduxit ſpiritum ſuper terram, & imminutæ ſunt aquæ. O.4.q.8. n.49. p.519

21. Senſus enim, & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua. O.2.R.44.q.3.n.16. p.410

### CAPVT IX.

Num.1. BEnedixitque Deus Noë & filiis eius, & dixit ad eos creſcite, & multiplicamini, & replete terram. O.3.R.3. q.13.n.118. p.495

27. Dilatet Deus Iapheth, & habitet in tabernaculis Sem. O.3. R.3. q.12. num.111. p.494

### CAPVT XIV.

Num.14. NVmerauit expeditos vernaculos ſuos trecentos decem & octo; & perſecutus eſt eos vſque Dan. O.1. R.3.q.4.n.331. p.36

### CAPVT XV.

Num.17. CVm ergo occubuiſſet Sol, facta eſt caligo tenebroſa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis. O.1. R.2.q.5.n.189. p.29

CAPVT XVII.

Num.1. DOminus dixit ad eum: Ego Deus Omnipotens: Ambula coram me,& eſto perfectus. O.3.R.1. q.1. num.3. p.440

23. Tulit autem Abraham Iſmaëlem filium ſuum, & omnes vernaculos domus ſuæ, & circumcidit carnem præputij eorum ſtatim in ipſa die, ſicut præceperat ei Dominus. O.3.R.3.q.12.n.103. p.493.

CAPVT XVIII.

Num.2. CVm Abraham eleuaſſet oculos, apparuerunt ei tres viri ſtantes prope eum. O.4.q.1.n.12. p.509

CAPVT XIX.

Num.1 VEnerunt quoque duo Angeli Sodomam veſpere. O.4. q.3. n.14.p.509

33. Et ingreſſa eſt maior, dormiuítque cum patre ſuo,at ille non ſenſit. O.1. R.4. q.12. n.513.p.77

CAPVT XXI.

Num.23. IVra mihi per Deum, ne noceas mihi & poſteris meis, ſtirpíque meæ. O.4.q.2.n.11.p.509

CAPVT XXII.

Num.17. ET benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ. O.4.q.8. n.45. p.518

CAPVT XXIII.

SVrrexit Abraham, & adorauit populum terræ, filios videlicet Heth. O.2. R.43. q.3.n.26.p.406

CAPVT XXVII.

Num.1. SEnuit autem Iſaac, & caligauerunt oculi eius, & videre non poterat, vocauítque filium ſuum Eſau.O.3.R.3.q.14. n.127. p 497

CAPVT XXVIII.

Num.20. VOuit etiam votum dicens: ſi fuerit Dominus mecum; & cuſtodierit me in via per quam ambulo. O.3. R.3.q.1.n.2. p.472

CAPVT XXIX.

Num.10. SEruiuit ergo Iacob pro Rachele ſeptem annis; & videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. O.3. R.1.q.1.n.3. p.440

CAPVT XXXI.

Numer.13. EGo ſum Deus Bethel, vbi vnxiſti lapidem,& votum vouiſti mihi: Nunc ergo ſurge & egredere de terra hac; reuertens in terram natiuitatis tuæ. O.1.R.3.q.8.n.111.p.18

32. Hæc dicens, ignorabat quod Rachel furata eſſet idola Patris ſui. O.1. R.3. q.19. n.351.p.54

CAPVT XLI.

Num.35. QVi iam futuri ſunt, congregat in horrea, & omne frumentum. O.1.R.1.q.8.n.115. p.18

CAPVT XLV.

Num.8. NOn veſtro conſilio, ſed Dei voluntate, huc miſſus ſum: qui fecit me,quaſi Patrem Pharaonis. O.1. R.3. q.4.n.230. p.35

CAPVT XLVII.

Num.22. PRæter terram Sacerdotum, quæ à rege tradita fuerat eis. O.2. R.41.q.1. n.3. p.387

CAPVT XLVIII.

Num.15. DEus ante cuius conſpectum ambulauerunt Patres mei, Abraham, & Iſaac. O.3.R.1.q.1.n.3. p.440

CAPVT XLIX.

Num.9. CAtulus Leonis Iuda: ad prædam fili mi aſcendiſti. O.4.q.6.n.31. p.513

CAPVT L.

Num.16. MAndauerunt ei dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus. O.2.R.33.q 1.n.1. p.335

23. Locutus eſt fratribus ſuis: Poſt mortem meam Deus viſitabit vos Aſportate oſſa mea vobiſcum de terra iſta, in qua mortuus ſum. O.3.R.3.q.12.n.111.p.494

*Ex Libro Exodi.*

CAPVT II.

Num.11. VIdit afflictionem eorum, & virum Ægyptium percutientem quendam de Hebræis fratribus ſuis. O.1. R.4. q.12.n.553. p.83

15. Qui fugiens de conſpectu eius, moratus eſt in terra Madian, & ſedit iuxta puteum. O.1.R.3 q.4.n.337. p.37

CAPVT III.

Num.2. APparuítque ei Dominus in flamma ignis de medio rubi: & videbat quod rubus ardebat, & non combureretur. O.1.R.1.q.8.n.95. p.15. & R.5. q.9.n.109. p.17

6. Abſcondit Moyſes faciem ſuam;non enim audebat aſpicere contra Deum. O.1. R.5. q.7.n.639. p.97

11. Dixit Moyſes ad Deum, quis ſum ego vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſraël de Ægypto. O.3.R 3.q 6.n.44.p.480

CAPVT IV.

Num 22. HÆc dixit Dominus:Filius meus primogenitus Iſraël:Dixi ubi dimitte filium meum,vt ſeruiat mihi. O.1. R.2.q.2.n.145. p.23

CAPVT VII.

Num.1. DIxitque Dominus ad Moyſen: ecce conſtitui te Deum Pharaonis. O.2.R.42.q.2.n.20. p.399


21. Fece

22. Feceruntque ſimiliter malefici Ægyptiorum incantationibus ſuis. O.2. R.44. q.3. n.25.p.411

CAPVT IX.

Num.16. IDcirco poſui te, vt oſtendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra. O.1. R.3.q.1. n.195.p.31

CAPVT XII.

Num.11. COmedetis feſtinanter: eſt enim Phaſe,id eſt tranſitus Domini. O.1.R.5.q.13.n.698.ip.107

46. In vna domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius foras, nec os illius confringetis. O.2. R.2. q.3.n.172.p.27

CAPVT XV.

Num.1. TVnc cecinit Moyſes,& filij Iſraël carmen hoc,& dixerunt,cantemus Domino glorioſè.O.1.R.3.q.15.n.322. p.50

CAPVT XVII.

Num.14. DIxit Dominus ad Moyſem ſcribe hæc ob monumentum in libro. O.1.R.3.q.4.n.232. p.36

CAPVT XIX.

Num.5. ERitis mihi in peculium de cunctis populis,mea eſt enim omnis terra. O.1. R.1.q.1.n.7. p.2

18. Totus enim mons fumabat, eo quod deſcendiſſet Dominus ſupra eum in igne.O.1. R.3.q.1.n.204. p.32. & O.3.R.1.q 2.n.58. p.450

19. Et ſonitus buccinæ paulatim creſcebat in maius, & prolixius tendebatur. O.1. R.5. q 1.n.578. p.87

CAPVT XX.

Num.2. NOn aſſumes nomen Domini tui in vanum. O.1. R.2. q.4.n.174. p.28

CAPVT XXIII.

Num.26. NOn erit infæcunda neque ſterilis in domo tua; & numerum dierum tuorum implebo.O.3.R.3.quæſt.13. n.116. p 495

CAPVT XXIV.

Num.18. INgreſſúſque Moyſes medium nebulæ,aſcendit in montem,& fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. O.3.R.3. q.14.n.127. p.497

CAPVT XXVIII.

Num.36. FAcies laminam de auro puriſſimo. O.4.q.4.n.17.p.510

CAPVT XXXI.

Num.18. DEditque Dominus Moyſi duas tabulas teſtimonij lapideas, ſcriptas digito Dei. O.1. R.3. q.1.num.191. & 200. p.31

CAPVT XXXII.

Num.15. REuerſus eſt Moyſes de monte, portans duas tabulas teſtimonij in manu ſua, ſcriptas ex vtraque parte, & factas opere Dei. O.1.R.3. q.1.num.200. p.31

31. Aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facis dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti. O.3.R.3.q.14.n.127. p.497

34. Angelus meus præcedet te. O.4.q.6.n.30. p.513

CAPVT XXXIII.

Num.20. OStende mihi faciem tuam: rurſus ait,non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, & viuet. O.1.R.1.q.3.n 35.p.7.& O.4.q.21. n.170. p.537

CAPVT XXXIV.

Num.1. PRæcide,ait, tibi duas tabulas lapideas inſtar priorum, & ſcribam ſuper eas verba. O.1.R.3.q.1.n.203.p.32

27. Dixit Dominus ad Moyſem ſcribe tibi verba hæc, quibus & tecum & cum Iſraël pepigi fœdus. O.1.R.3.q.1.n.203.p.32

29. Cúmque deſcenderet Moyſes de monte Sinai, tenebat duas tabulas teſtimonij, & ignorabat quod cornuta eſſet facies ſua. O.1.R.3.q 1.n.204.p.32

32. Impletíſque ſermonibus poſuit velamen ſuper faciem ſuam.O.1.R.5.q.1.n.572.p.86

## *Ex Libro Leuitici.*

CAPVT XXVII.

Num.1. LOcutus eſt Dominus ad Moyſem, dicens:loquere filiis Iſraël & dices ad eos:Homo qui votum fecerit,& ſponderit Deo animam ſuam: ſub æſtimatione dabit pretium. O.3.R.3.q.1.n.1.p.472

## *Ex Numeris.*

CAPVT I.

Num.53. POrro Leuitæ per gyrum tabernaculi teſtimonij. O.2. R.36. q.1. n.4.p.349

CAPVT III.

Num.7. EXcubent, & obſeruent, quidquid ad cultum pertinet.O.2.R.36.q.1. n.4. ibid.

CAPVT VI.

Num.2. VIr, ſiue mulier, cum fecerint votum, vt ſanctificentur, & ſe voluerint Domino conſecrare. O.3.R3.q.2. n.5.p.473

CAPVT XII.

Num.3. ERat Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines,qui habitant in terra. O.1.R.3.q.4.n.234. p.36. & O.3.R.3. q.12.n.103.p.493

CAPVT XIII.

Num.34. IBi vidimus monſtra quædam filiorum Enac, de genere giganteo; quibus comparati quaſi locuſtæ videbamur. O.1.R.2.q.5.n.187. p.29

CAPVT XVII.

Num.8. SEquenti die regreſſus Moyſes inuenit germinaſſe virgam Aaron, & turgentibus gemmis eruperant flores. O.4.q.8.n.45. p.518

CAPVT XVIII.

Num.4. SInt autem tecum, & excubent in cuſtodiis tabernaculi,& in myſterio altaris. O.2.R.36.q.1.n.3. p.349

CAPVT XX.

Num.10. AVdite rebelles, & increduli: nunquid de Petra hac vobis aquam poterimus eiicere, cúmque eleuaſſet Moyſes manum. O.1. R.5.q.3.num.602. p.91

CAPVT XXI.

Numer.9. FEcitque Moyſes ſerpentem æneum, & poſuit eum pro ſigno:quem cum percuſſi aſpicerent ſanabantur. O.1.R.2.q.1.n.128. p.21

14. Vnde dicitur in libro bellorum Domini: ſicut fecit in mari rubro. O.1.R.3.quæſt.4. n.245. p.36

CAPVT XXII.

Num.23. CErnens aſina Angelum ſtantem in via euaginato gladio; auertit ſe de itinere.O.2.R.43.q.3.num.29. p.400

CAPVT XXX.

Num.3. ISte eſt ſermo, quem præcepit Dominus: ſi quis virorum votum Domino vouerit, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum ſuum. O.1.R.3.q.1.n 1. p.30

CAPVT XXXIII.

Num.34. ET de Ietebatha venerunt in Hebrona. O.1.R.3.q.4.num.235. p.36

*Ex Deuteronomio.*

CAPVT VI.

Num.5. DIliges Dominum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua,& ex tota fortitudine tua.O.1.R.2.q.4. n.174.p.27

CAPVT VII.

Num.14. BEnedictus eris inter omnes populos: non erit apud te ſterilis vtriuſque ſexus. O.3.R.3.q.13.n.115.116. 119.p.495

CAPVT IX.

Num.10. DEdit mihi Dominus duas tabulas lapideas ſcriptas digito Dei. O.1.R.3.q.1.n.200. p.31

CAPVT XII.

Num.11. PRimitias manuum veſtrarum: & quidquid præcipuum eſt in muneribus,quæ vouebitis Domino. O.3.R.3. q.1.n.1.p.472

CAPVT XVII.

Num.8. SI difficile, & ambiguum iudicium apud te eſſe perſpexeris:ſurge,& aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniéſque ad Sacerdotes. O.1. R.1.q.7.n.85.p.14. & O.3.R.3. q.16. n.142. p.500

CAPVT XVIII.

Num.15. PRophetam de gente tua, & de fratribus tuis ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus: ipſum audies. O.1. R.1.q 8.n.107.p.17. & O.3.R.3. q.12.n.111. p.494

CAPVT XIX.

Num.15. NOn ſtabit teſtis vnus contra aliquem,quidquid illud peccati, & facinoris fuerit, ſed in ore duorum, aut trium ſtabit omne verbum. O.1. R.5. q.2. n.597. p.90

CAPVT XXV.

Num.4. NOn alligabis os bouis terentis in area fruges tuas.O.1.R.2.q.4. n.72. p.17

CAPVT XXXI.

Num.9. SCripſit itaque Moyſes legem hanc, & tradidit Sacerdotibus filiis Leui, qui portabant arcam fœderis Domini. O.1.R.3.q.4.n.232. p.36

CAPVT XXXII.

Num.39. EGo occidam, & ego viuere faciam,percutiam,& ego ſanabo, & non eſt qui de manu mea poſſit eruere. O.2.R.44.q.3 n.22.p.411

44. Venit ergo Moyſes, & locutus eſt omnia verba Cantici huius in auribus populi. O.1.R.3 q.15.n.22. p.50

CAPVT XXXIII.

Num.3. DIlexit populos, omnes ſancti in manu illius ſunt:& qui appropinquant pedibus eius. O.2.R.43.q.3.n.22. p.406

CAPVT XXXIV.

Num.5. MOrtuus eſt ibi Moyſes, ſeruus Domini,in terra Moab,iubente Domino. O.1.R.3.q.4.n.233. p.36

6. Et ſepeliuit eum in valle terræ Moab,contra Phogor: & non cognouit homo ſepulchrum eius vſque in præſentem diem. O.1. R.5.q.19.n.768.p.117

10. Non ſurrexit vltra Propheta in Iſraël,ſicut Moyſes, quem noſſet Dominus facie ad faciem. O.1.R.1.q.3.n.32.p.7

## *Ex libro Ioſue.*

### CAPVT IV.

Num.9. ALios quoque duodecim lapides poſuit Ioſue in medio Iordanis alueo, vbi ſteterunt ſacerdotes; & ſunt ibi vſque in præſentem diem. O.1.R.3.q.5.n.545. p.38

### CAPVT VII.

Num.20. REſpondens Achaz Ioſue, & dixit ei, verè ego peccaui Domino Deo Iſraël, ſic & ſic feci O.1.R.3.q.5. n.245.p.38.

### CAPVT X.

Num.13. NOnne ſcriptum eſt hoc in libro iuſtorum: ſtetit itaque ſol in medio cœli, & non feſtinauit occumbere ſpatio vnius diei. O.1. R.3.q.5.n.245.p.38. & O.2.R.42.q.1.n.10.p.396

### CAPVT XV.

Num.16. DIxitque Caleb, qui percuſſerit Cariathſepher, & ceperit eam, Dabo ei Axam filiam meam in vxorem. O.1.R.3.q.5.245.p.38.

### CAPVT XXIV.

Num.26. SCripſit quoque omnia verba hæc, in volumine legis Domini: & tulit lapidem grandem. O.1.R3.q.5.n.243. pag.37

29. Poſt hæc mortuus eſt Ioſuë filius Nun ſeruus Domini centum & decem annorum. O.1.R.3.q.5.n.245.p.38

## *Ex libro Iudicum.*

### CAPVT I.

Num.34. ARctauitque Amorrhæus filios Dan in monte, nec dedit eis locum, vt ad planiora deſcenderet. O.1. R.3.q.5.n.245.p.38.

### CAPVT III.

Num.15. AOd, qui vtraque manu pro dextra vtebatur. O.2.R.41.q.2. p.290.

### CAPVT V.

Num.1. CEcineruntque Debbora, & Barac filius Abinoem in illo die dicentes. O.3.R.3..q.11.n.111.p.494.

### CAPVT VI.

Num.12. APparuit ei Angelus domini, & Dixit ei Dominus tecum virorum fortiſſime; dixitque ei Gedeon. O.3.R.3. q.12.n.111.p.494

37. Ponam hoc vellus lanæ in area: ſi ros in ſolo vellere fuerit & in omni terra ſiccitas, ſciam quod per manum meam, ſicut locutus es, liberabis Iſraël. O.2.R.42.q.2. n.22.p.399

### CAPVT IX.

Num.8. IErunt ligna vt facerent ſibi regem, dixeruntq́; Oliuæ: Impera nobis. Quæ reſpondit. O.1.R.2.q.2.n.157.p.25

### CAPVT XI.

Num.37. DImitte me vt duobus menſibus circumeam montes, & plangam virginitatem meam cum ſodalibus meis. O.3.R.3.q.13.n.116.p.495

39. Expletis duobus menſibus, reuerſa eſt ad Patrem ſuum, & fecit ſicut vouerat. O.3. R.3.q.1.n.2.p.472.

### CAPVT XIII.

Num.5. ERit enim Nazaræus Dei ab infantia ſua, & ex vtero matris, & ipſe incipiet liberare Iſraël. O.1.R.3.q.6. n.248.p.38

### CAPVT XVIII.

Num.29. VOcato nomine ciuitatis Dan iuxta vocabulum patris ſui, quem genuerat Iſraël. O.1.R.3.q.4.n.235. p.36

## *Ex libro Ruth.*

### CAPVT I.

Num.1. IN diebus vnius iudicis, quando iudices præerant facta eſt fames in terra; abiitque homo de Bethlehem Iuda, vt peregrinaretur. O.1.R.3.q.7.n.256.p.34

### CAPVT IV.

Num.20. SAlmon genuit Booz, Booz genuit Obed, Obed genuit Iſai, Iſai genuit Dauid. O.1.R.3.q.7.n.256.p.34

## *Ex libro primo Regum.*

### CAPVT I.

Num.11. Dederis ſeruæ tuæ ſexum virilem: dabo eum Domino cunctis diebus vitæ ſuæ, & nouacula non aſcendet ſuper caput eius. O.3.R.3.q 1.n.2. p.472

### CAPVT II.

Num.26. PVer autem Samuel proficiebat atque creſcebat, placebat, tam Deo, quem hominibus. O.1 R.3.q.4. n.234 p.36

30. Nunc autem dicit Dñs: quicunque glorificauerit me, glorificabo eam; qui autem contemnunt me erunt ignobiles. O.2.R.42. q.2.n.23.p.399

35. Suſcitabo mihi ſacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam faciet. O.1.R.3.q.4.n.234.p.36

### CAPVT III.

Num.19. CReuit autem Samuel & Deus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. O1. R.3 q.4. n.234.p.36.

### CAPVT VIII.

Num.1. FActum eſt autem cum ſenuiſſet Samuel, poſuit filios ſuos iudices Iſraël. O.3.R.3.q.17.n.149.p.501

CAPVT XVIII.

Num.18. AIt Dauid, ad Saül; quis ſum ego, aut quæ eſt vita mea, aut cognatio Patris mei in Iſraël, vt fiam gener regis. O.3.R.1.q.5.n.4.

CAPVT XIX.

Num.20. CVm vidiſſent cuneum Prophetarum vaticinantium, & Samuelem ſtantem ſuper eos, factus eſt etiam ſpiritus Domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipſi. O.3. R.3.q.17.n.147. p.501

CAPVT XXI.

Num.4. NOn habeo laicos panes ad manum, ſed tantum panem ſanctum, ſi mundi ſunt pueri maximè à mulieribus. O.2.R.45.q.2.n.17.p.415

CAPVT XXIV.

Num.9. ET reſpexit Saül poſt ſe: & inclinans ſe Dauid pronus in terram adorauit. O.2.R.43.q.2.n.16.p.404

CAPVT XXV.

Num.24. PRocidit coram Dauide ſuper faciem ſuam, & adorauit ſuper terram, & cecidit ad pedes eius. O.3.R.1. q.3.n.69. p.452

CAPVT XXVI.

Num 9. NE interficias eum: quis enim extendet manum ſuam, in Chriſtum Domini, & innocens erit. O.3. R.3. q.14. n.127. p.497

CAPVT XXVII.

Num.6. PRopter hanc cauſam facta eſt Siceleg Regum Iuda vſque in diem hanc. O.1.R.3.q.8.n.258.p.40

CAPVT XXVIII.

Num.14. VIr ſenex aſcendit, & ipſe amictus eſt pallio, & intellexit Saül, quod Samuel eſſet, & inclinans ſe ſuper faciem, adorauit. O.2.R.43. q.1.n.1. p.402

15. Quare inquietaſti me, vt ſuſcitarer. ibid.

17. Faciet enim tibi Dominus, vt locutus eſt in manu mea, & ſcindet regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo Dauid. O.2.R.43.q.2.n.16.p.404

CAPVT XXX.

Num.25. ET factum eſt hoc ex illa die, & deinceps conſtitutum, & præfinitum, & quaſi lex in Iſraël vſque in diem hanc. O.1. R.3.q.8.n.258.p.40

*Ex libro ſecundo Regum.*

CAPVT I.

Num.23. SAül, & Ionathas amabiles, & decori in vita ſua in morte quoque, non ſunt ſeparati: aquilis velociores, leonibus fortiores. O.1. R.2. q.5. n.187.p.29

CAPVT VII.

Num.12. CVmque completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, ſuſcitabo ſemen tuum poſt te, & ipſe ædificabit domum nomini meo. O.1. R.3.q.15.n.319.p.49

13. Stabiliam thronum regni eius vſque in ſempiternum. O.1.R.4.q.11.n.676.p.105

14. Et ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi in filium, quod ſi iniquè aliquid egerit arguam eum. O.1. R. 2. q.4. n. 172. p.27. & R.5.q.11.n.676.p.105

CAPVT XIII.

Num.12. NOli frater mi, noli opprimere me, neque hoc fas eſt in Iſraël. O.1.R.4.q.12.n.553.p.83

CAPVT XIV.

Num.7. ECce conſurgens vniuerſa cognatio mea aduerſum ancillam tuam, & quærunt extinguere ſcintillam meam. O.3. R 3.q.2.n.8.p.473

CAPVT XV.

Num.17. DIxit Abſalon ad regem Dauid vadam, & reddam; quæ voui Domino in Hebron. O.3.R.3.q.1.n.2. p.472

CAPVT XIX.

Num.22. CVr efficimini mihi hodie in ſcandalum? ergône hodie interficietur vir in Iſraël? An ignoro me hodie factum regem? O.1. R.2. q.6.n.146. p.23

CAPVT XXIII.

Num.2. SPiritus Domini locutus eſt per me: & ſermo eius per linguam meam. O.1.R.3.q.6.n.66.p.12

*Ex libro tertio Regum.*

CAPVT I.

Num.37. QVomodo fuit Dominus cum Dómino meo Rege, ſic ſit cum Salomone, & ſublimius faciat ſolium eius. O.1.R.3.q.16.n.331.p.51

Num 31. LOcutus eſt quoque Salomon tria millia parabolas, & fuerunt carmina eius quinque millia. O.1.R.3. q.20.n.376.p.57. & q.18.n.344.p.53

CAPVT VIII.

Num.9. IN Arca autem non erat aliud, niſi duæ tabulæ, quas poſuerat in ea Moyſes in Horeb, quando pepigit Dominus fœdus cum Iſraël O.1.R.2.q.4.n.179. p.28. & R.5.q.11.n.674.p.104

CAPVT X.

Num.8. BEati viri tui, & beati ſerui tui, qui ſtant coram te, & audiunt ſapientiam tuam, ſit Dominus Deus tuus benedictus. O.2.R.15.q.1.n.1.p.226

18. Fecit etiam Rex Salomon thronum de ebore:

ebore: & veſtiuit eum auro fuluo nimis:& duo leones ſtabant iuxta manus ſingulas. O.4.q.6.n.30.31.p.513

CAPVT XI.

Num.30. APprehendenſq; Ahior pallium ſuum nouum, quo coopertus erat, ſcidit in duodecim partes. O.1. R.2.q.5.n.192.p.30

CAPVT XV.

Num.15. INtulit ea, quæ ſanctificauerat pater ſuus, & vouerat in domum Domini argentum,& aurum, & vela. O.3. R.3.q 1.n.2.p.472

CAPVT XVII.

Num.1. DIxit Elias de habitatoribus Galaad ad Achab, viuit Dominus Deus Iſraël in cuius conſpectu ſto, ſi erit ros, & pluuia. O.3.R.1.q.1.n.2.p.439

6. Corui quoq; deferebant & panem & carnes mane, ſimiliter panem & carnes veſperi, & bibebat de torrente. O.3.R.3.q.6.p.480

Expandit ſe, atque menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus, & clamauit ad Dominum. O.2.R.42.q.1.n.8.p.396. O.3.R.1.q.3.n.73. p.453

CAPVT XVIII.

Num.1. POſt dies multos factum eſt verbum Domini ad Eliam; vade & oſtende te Achab, vt dem pluuiam. O.3.R.3.q.6.n.45.p.480

13. Nunquid non indicatum eſt tibi Domino meo, quid fecerim cùm interficeret Iezabel prophetas Domini.O.3.R.3.q.12.n.108. p.494.

15. Dixit Elias: viuit Dominus exercituum, ante cuius vultum ſto, quia hodie apparebo ei. O.3.R.1.q.1.n.23.p.439

27. Illudebat illis Elias, dicens clamate voce maiori: Deus enim eſt, & forſitan loquitur,aut in diuerſorio eſt aut in itinere.O.1. R.2.q.5.n 187.p.29.

39. Quod cum vidiſſet omnis populus cecidit in faciem ſuam, & ait Dominus ipſe eſt Deus O.3.R.1.q.3.n.63.p.452

44. In ſeptima autem vice,ecce nubecula parua;quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari.O 3.R.1.q.3.n.64.65.66.67.p.452.O.4. q.5.n.57.p.521.& q.14.n.91.p.527

CAPVT XIX

Num.3. TImuit Elias, & ſurgens abiit, quocumque eum ferebat voluntas. O.3.R.3 q.6.n.43.p.480

6. Ecce Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi: ſurge, comede, & reſpexit, ecce ad caput ſuum ſubcinericium panem. O.3. R.1. q.2.n.21.p.444

8. Comedit & bibit, & ambulauit in fortitutine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. O.3. R.1.q.2.n.20. p.444

11. Ait ei egredere, & ſta in monte coram Domino: ecce Dominus, tranſit, ſpiritus grandis, & fortis. O.3. R.1.q.2.n.24. p.444

12. Poſt commotionem ignis, non in igne Dominus, & poſt ignem ſibilus auræ tenuis. O.3.R.1.q.3.n.73.p.453

14. Zelo zelatus ſum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filij Iſraël, prophetas tuos occiderunt.O.3. R.1.q.3.n.27.28.p.445.& R.3.q.12.n.108

18. Derelinquam mihi in Iſraël ſeptem millia virorum; quorum genua non ſunt curuata ante Baal. O.3.R.1.q.2.n.28.p.445

19. Profectus inde reperit Eliſæum filium Saphat arantem in duodecim iugis boum. O.3.R.3.q.16.n.143.p.500

20. Oſculer, oro, Patrem meum, & matrem meam; & ſic ſequar te. O.3.R.3.q.7.n.66. p 484

21. Tulit par boum, & mactauit illud, & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo; & ſurgens abiit & ſecutus eſt Eliam. O.3. R.3.q.7.n.51.p.482

CAPVT XXI.

Num.18. DEſcende in occurſum Achab Regis Iſraël,ecce ad vineam Naboth deſcendet, vt poſſideat eam, & loqueris ad eum. O.3.R.3.q.6 n 43.p.480

21. Demetam poſteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem. O.3. R.1.q.2.n.30.p.446

CAPVT XXII.

Num.20. ET ait Dominus: quis decipiet Achab regem Iſraël, & aſcendat, & cadat in Ramoth. O.1. R.3. q.14. n.302.p.46

*Ex libro quarto Regum.*

CAPVT I.

Num.3. ANgelus autem Domini locutus eſt ad Eliam, dicens, ſurge, & aſcende in occurſum nuntiorum Regis Samariæ, & dices ad eos. O. 3. R. 3. q.6.n.43.p.480

8. At illi dixerunt: vir piloſus & zona pellicea accinctus renibus.Qui ait: Elias Theſbites eſt. O.3.R.3.q.6.n.47.p.481

15. Locutus eſt Angelus Domini ad Eliam, dicens deſcende cum eo ne timeas.O.3.R.3. q.6.n.43.p.480

CAPVT II.

Num.2. DIxit Elias ad Eliſæum: ſede hic, quia Dominus miſit me vſque Bethel. O.3.R.1.q.2.n.35.36.p.446

9. Poſtula quod vis vt faciam tibi antequam tollar à te, qui ait obſecro vt fiat in me Spiritus tuus. O.3.R.1. q.2.n.40.p.447

11. Ecce currus igneus, & equi ignei diuiſerunt vtrumque, & aſcendit Elias per turbinem in cœlum. O.3.R.1.q.1.n.5.p.440

12. Eliſæus autem videbat, & clamabat: Pater mi, pater mi, currus Iſraël, & auriga eius. O.3.R.1.q.4.n.85.p.456

15. Videntes autem filij prophetarum; qui erant in Iericho,contra dixerunt: requieuit Spiritus Eliæ ſuper Eliſæum. O.3.R.3.q.7. n.53.p.482

CAPVT

### CAPVT IV.

Num.1. MVlier autem quædam de vxoribus prophetarum clamabat ad Eliſæum dicens. O.3. R.3. q.17. n.149. p.501

2. Cui Eliſæus dixit: Quid vis vt faciam tibi? dic mihi, quid habes in domo tua. O.3. R.3. q.7. n.60. p.483

23. Vadis ad eum? hodie non ſunt calendæ, neque Sabbathum. O.3. R.1. q.3. n 75. p.454

27. Et ait homo; dimitte illam, anima eius in amaritudine eſt, Dominus celauit à me, non indicauit mihi. O.1. R.1. q.8. n.95. p.15

38. Dixit Eliſæus vni de pueris ſuis: Pone ollam grandem, & coque pulmentum filiis prophetarum. O.3. R.3. q.7. n.55. p.482

39. Egreſſus eſt vnus in agrum, vt colligeret herbas agreſtes: inuenitque quaſi vitem ſilueſtrem. O.3. R.3. q.7. n.62 p.483

42. Vir quidam venit de Baalſaliza deferens viro Dei panes primitiarum viginti panes hordeaceos O.3. R.3. q.7 n.61. p.483

### CAPVT V.

Num.27. SEd & lepra Naaman adhærebit tibi, & ſemini tuo vſque in ſempiternum: & egreſſus ab eo leproſus quaſi nix. O.3. R.3. q.8. n.71. p.485. & q.17 n.149. p.501

### CAPVT VI.

Num.1. ECce locus in quo habitemus corã te, anguſtus eſt nobis. Eamus vſque ad Iordanem, & tollant ſinguli de ſilua materias ſingulas. O.3. R.3. q.7. n.57. p.482

5. Accidit, cum vnus materiam ſuccidiſſet, caderet ferrum ſecuris in aquam exclamauit & ille. ibid.

12. Dixitque vnus ſeruus eius: nequaquam Domine mi Rex, ſed Eliſæus propheta, indicat Regi Iſraël omnia quæcumque locutus fueris. O.1. R.1. q.8. n.95. p.15

### CAPVT XX.

Num.10. AIt Ezechias: facilè eſt vmbram creſcere decem lineis: nec hoc volo vt fiat, ſed vt reuertatur retrorſum decem gradibus. O.2. R.42. q.2. n.21. p.399

### CAPVT XXII.

Num.8. DIxit autem Helcias Pontifex ad Saphan ſcribam: librum legis reperi in domo Domini. O.1. R.1. q.3. n.31. p.7

### CAPVT XXV.

Num.9. SVccendit domum Domini, & domum Regis: & domos Ieruſalem, & omnem domum combuſſit igne. O.1. R.1. q.3. n.25. p.6

## *Ex libro primo Paralip.*

### CAPVT XXIX.

Num.29. GEſta autem Dauid Regis priora, & nouiſſima ſcripta ſunt in libro Samuelis videntis. O.1. R.3. q.8. n.159 p.40

## *Ex libro Secundo Paralip.*

### CAPVT I.

Num.1. COnfortatus eſt ergo Salomon, filius Dauid, in regno ſuo, & Dominus Deus erat cum illo. O.1. R.1. q.3. n.27. p 6

### CAPVT V.

Num.9. FVit autem Arca ibi vſque in præcedentem diem. O.1. R.3. q 9. n.266. p.41

### CAPVT IX.

Num 29. REliqua autem operũ Salomonis priorum, nouiſſimorum ſcripta ſunt in viſione Addo videntis contra Ieroboam. O.1 R.1. q.4. n 47 p.9

### CAPVT XXI.

Num.12. ALlatæ ſunt autem ei litteræ, ab Elia propheta; in quibus ſcriptum erat: hoc dicit Dominus. O.1. R.33. q.1. n.1. p.335

### CAPVT XXIV.

Num.17. SVmma pecuniæ, quæ adunata fuerat ſub eo, & inſtauratio domus Dei ſcripta ſunt in libro regum. O.1. R.3. q.8 n.162. p.40

### CAPVT XXXI.

Num.6. OBtulerunt decimas boum, & ouium, decimaſque ſanctorum, quæ vouerant Domino Deo ſuo. O.3. R.3. q.4. n.47. p.481

### CAPVT XXXV.

Num.24. QVi ſequebatur eum more Regio, & aſportauerunt eum in Ieruſalem, mortuuſque eſt, & ſepultus in mauſoleo Patrum ſuorum. O.1. R.3. q.11. n.391. p.59

## *Ex libro primo Eſdræ.*

### CAPVT I.

Num.2. DOminus Deus cœli, ipſe præcepit mihi, vt ædificarem ei domum in Ieruſalem, quæ eſt in Iudæa. O.1. R.1. q.3. n.27. p.6

## *Ex libro ſecundo Eſdræ.*

### CAPVT VIII.

Num.1. DIxerunt Eſdræ ſcribæ, vt afferret librum legis Moyſi, quam præceperat Dominus Iſraëli. O.1. R.1. q.3. n.36. p.8


Ex

*Ex libro Tobiæ.*

CAPVT II.

Num.13. VT poſteris daretur exemplum patientiæ eius, ſicut & ſancti Iob. O.1.R.3.q.14.n.303.p.47

CAPVT XIV.

Num.12. NVnc ergo filij audite me, & nolite manere hic: ſed quocumque die ſepelieritis matrem veſtram circa me in vno ſepulchro, ex eo dirigite greſſus veſtros, vt exeatis hinc. O.3. R.3. q.12.n.111.p.494

*Ex libro Iudith.*

CAPVT IV.

Num.5. SAcerdos etiam Eliachim ſcripſit ad vniuerſos, qui erant contra Eſdron. O.1.R.3.q.12.n.290.p.45

CAPVT VI.

Num.11. IN diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon,& Charmi. O.1.R.3.q.12.n.293.p.45

CAPVT X.

Num.3. IMpoſuit mitram ſuper caput ſuum, & induit ſe veſtimentis iucunditatis ſuæ, induitque ſandalia pedibus ſuis, & aſſumpſit dextraliola.O.1.R.3 q 12.n.553. p.83

CAPVT XV.

Num.9. IOachim Summus Pontifex de Ieruſalem venit in Bethuliam cum vniuerſis presbyteris ſuis,vt videret Iudith. O.1.R.3.q.12.n.288.p.44

*Ex libro Eſther.*

CAPVT I.

Num.3. TErtio igitur anno imperij ſui fecit grande conuiuium cunctis principibus, & pueris ſuis. O. 1. R.3. q.13.n.301.p.46

CAPVT IX.

Num.20. SCripſit itaque Mardochæus omnia hæc, & literis comprehenſa miſit ad Iudæos, qui in omnibus Regis prouinciis morabantur.O.1.R.3.q.13 n.299. p.46

29. Scripſerunt Regina Eſther filia Abihail, & Mardochæus Iudæos etiam, ſecundam Epiſtolam. ibid.

CAPVT XII.

Num.4. REx autem quod geſtum erat, ſcripſit in commentariis, ſed & Mardochæus rei memoriam literis tradidit. O.1.R.3.q.13. n.299.p.46

CAPVT XV.

Num.12. EGo ſum frater tuus noli metuere, non morieris: non enim pro te, ſed pro omnibus conſtituta eſt hæc lex. O.4.q.21.n.172.p.538

15. Tulit virgam auream & poſuit ſuper collum eius. O.4.q. 4.n.17.p.510

*Ex libro Iob.*

CAPVT I.

Num. 1. VIr erat in terra Hus nomine Iob,& erat vir ille ſimplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo. O.3.R.3.q.12.n.105.p.493

6. Cum veniſſent filij Dei, vt aſſiſterent coram Domino, adfuit etiam Satan. O.1. R.3.q.14.p.46

12. Dixit ergo Dominus ad Satan: ecce vniuerſa quæ habet in manu tua ſunt.O.1. R.3.q.14.n 307.p.47

22. In omnibus his non peccauit Iob labiis ſuis: neque quid contra Deum locutus eſt. ibid.

CAPVT II.

Num.9. DIxit illi vxor ſua: adhuc tu permanes in ſimplicitate tua benedic Deo, & morere.O.1.R.2.q.5.n.188. p.116.& 15.n.96.p.29

CAPVT III.

Num.3. PEreat nox, in qua dictum eſt conceptus eſt homo. O.4. q.7.n.40. p.116.& q.15.n.96.p.528

CAPVT VIII.

Num.8. INterroga generationem priſtinam, & diligenter inquire Patrum memoriam, & ipſi docebunt te & loquentur tibi, & de corde ſuo proferent eloquia. O.4.q.15.n.96.p.528

CAPVT X.

Num.7. ET ſcias, quam nihil impium fecerim,cum ſit nemo,qui de manu ſua poſſit eruere. O.1.R.3.q.4.n.334.p.36

CAPVT XIX.

Num.23. QVis mihi tribuat, vt ſcribantur ſermones mei:quis mihi det, vt exarentur in libro ſtylo ferreo. O.1.R.2. q.3.n.213.p.34. & q.14.n.304.p.47

25. Scio enim quod redemptor meus viuit,& in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum. ibid.

CAPVT XXXI.

Num.35. QVis mihi tribuat auditorem, vt deſiderium meum audiat omnipotens: & librum ſcribat ipſe qui iudicat. O.1.R.3.q.14.n.303. p.47

CAPVT XLII.

Num.7. IRatus eſt furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non eſtis locuti coram me rectum ſicut ſeruus meus Iob. O.1.R.3.q 14.n.30.p.48

*Ex Pſalmis.*

PSALM. I.

Num.3. ET erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructū ſuum dabit in tempore ſuo. O.4.q.19.n.15.p 534

PSALM. II.

Num.6. EGo autem conſtitutus ſum rex ab eo ſuper Sion montem ſanctum eius, prædicans præceptum eius. O.2. R.30. q.3.n.16. p.316

7. Dominus dixit ad me: filius meus es tu, ego hodie genui te. O.1 R.2 q.2.num.146. p.23

8. Poſtula à me,& dabo tibi gentes hæreditatem tuam,& poſſeſſionem tuam terminos terræ. O.1.R.2.q.2.n.147. p.23

PSALM. VI.

Num.7. LAboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum; lacrymis meis ſtratum meum rigabo. O.1.R.3.q.4.n.234. p.36

PSALM. VIII.

Num.4. VIdebo cœlos tuos,opera digitorum tuorum: lunam & ſtellas quæ tu fundaſti. O.1.R.3. quæſt 1. n.202. p.31

8. Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius, oues & boues vniuerſas,inſuper & pecora campi. O.2.R.44.q.3.n.23. p.411

PSALM. XIII.

Num.2. DOminus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum, vt videat ſi eſt intelligens, aut requirens Deum. O.1. R.3. q.1.n.195. p.31

3. Non eſt intelligens, aut requirens Deum omnes declinauerunt,& ſimul inutiles facti ſunt. O.4.q.21.n.169. p.537

PSALM. XV.

Num.8. PRouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi ne commouear. O.1. R.3. q.15.n.316.p.49

10. Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. O.4.q.21.n.173. p.538

PSALM. XVIII.

Num.5. IN omnem terram exiuit ſonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum. O.1.R.5.q.1.n.585. p.88

6. In Sole poſuit tabernaculum ſuum: & ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo. O.2.R.30.q.1.n.6.p.314

7. A ſummo cœlo egreſſio eius. O.4. q.7. n.37. p.515

PSALM. XXI.

Num.26. VOta mea reddam in conſpectu timentium eum.O.3.R.3.q.1. n.2.p.472

PSALM. XXIII.

Num.2. SVper maria fundauit eum, & ſuper flumina præparauit eum.O.2. R.30.q.1.n.2.p.313

PSALM. XXX.

Num.6. IN manus tuas commendo ſpiritum meum: redemiſti me Deus veritatis. O.4.q.21.n.171. p.539

PSALM. XXXI.

Num.1. BEati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. O.1 R.3.q.15 n.316. p.49

PSALM. XXXII.

Num.7. COngregans ſicut in vtre aquas maris: ponens in theſauris abyſſos. O.1.R.1.q.9.n.113. p.18

PSALM. XXXIX.

Num.9. IN capite libri ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam Deus. O.2. R.41. q.3.n.41. p.395

9. Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. O.1.R.3.q.4.n.243. p.36

18. Ego autem mendicus ſum, & pauper: Dominus ſollicitus eſt mei. O.3. R.3. q.5. n.31. p.438

PSALM. XLIV.

Num.2. LIngua mea calamus ſcribæ,velociter ſcribentis. O.1. R.1. q.6. n.65. p.12

14. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. O.1.R.2.q.1.n 128. p.21

PSALM. XLV.

Num.5. FLuminis impetus lætificat ciuitatem Dei: ſanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. O.2.R.35.q.3.n.16. p.345.& O.4.q.7.n.37.p.515

PSALM. XLVIII.

Num.4. OS meum loquetur ſapientiam: & meditatio cordis mei prudentiam. O.1.R.1.q.6.n.67. p.12

6. Iniquitas calcanei mei circumdabit me. O.4.q.22.n.188.p.540

PSALM. L.

Num.7. IN peccatis concepit me mater mea. O.4.q.9.n.54. p.521

18. Holocauſtis non delectaberis. O.4. q.2. n.10. p.509

PSALM. LIII.

Num.8. VOluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine. O.3.R.3.q.3.n.21. p.476

PSALM. LV.

Num.12. IN me Deus ſunt vota tua: quæ reddam laudationes tibi.O.3.R.3. q.13.n.21. p.476

PSALM. LVII.

Num.8. AD nihilum deuenient tanquam aqua decurrens: intendit arcum ſuum.O.2.R.30.q.4.n.20.p.316.& R.31. q.1.n.5. p.320.

PSALM. LXX.

Num.15. QVoniam non cognoui litteraturam, introibo potentias Domini,& memorabor iuſtitiæ illius ſolius. O.4.q.6.n 26. p.512

PSALM. LXXI.

Num.6. DEſcendet ſicut pluuia in vellus, ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. O.4.q.6.n.36. p.515

18. Benedictus Dominus Deus Iſraël qui facit mirabilia ſolus. O.2.R.42. quæſt.1.num.3. p.395

PSALM. LXXIII.

Num.16. TVus eſt dies,& tua eſt nox : Tu fabricatus es auroram, & ſolem. O.3.R.2.q.6.n.67.& O.4.q.7.num.41. p.516

PSALM. LXXV.

Num.2. NOtus in Iudæa Deus : in Iſraël magnum nomen eius. O.1.R.5. q.1.n.584. p.88

12. Vouete, & reddite Domino Deo veſtro, omnes, qui in circuitu eius affertis munera. O.3.R.3.q.1.num.3.p.472.& q.14.num.116. p.497

PSALM. LXXVII.

Num.14. DEduxit eos in nube diei. O.4. q.16.n.109. p.529

25. Panem Angelorum manducauit homo: Cibaria miſit eis in abundantia. O.3.R.1. q.2.n.20. p.444

69. Ædificauit ſicut vnicornium, ſanctificium ſuum quem fundauit in ſæcula. O.4.q.6. n.34. p.514. & q.9. n.53. p.520

CAPVT LXXVIII.

Num.1. DEus, venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum ſanctum tuum. O.3.R.2.q.12. n.110. p.494

PSALM. LXXXV.

Num.10. QVoniam magnus es tu, & faciens mirabilia : tu es Deus ſolus. O.2.R.2.q.1.n.3. p.395

PSALM. LXXXVI.

Num.6. DOminus narrabit in ſcripturis populorum,& Principum eorum, qui fuerunt in ea. O.1.R.1.q.9.num.2. pag.2

7. Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te. O.4.q.7.n.37. p.515

PSALM. LXXXVIII.

Num.11. TV humiliaſti, ſicut vulneratum, ſuperbum in brachio virtutis tuæ. O.1.R.1.q.5. num.188 pag.29

PSALM. XC.

Num.5. SCuto circumdabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno. O.4.q.1.n.151. p.534

PSALM. XCII.

Num.5. DOmum tuam decet ſanctitudo Domine in longitudine dierum. O.2.R.30.q.3.n.16.p.316. & O.4.q.9. n.53. p.520

PSALM. XCVI.

Num.3. IGnis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. O.3.R.1.q.2.n.49. p.448

PSALM. XCVIII.

Num.6. MOyſes & Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius. O.1.R.3.q.15. n.315.p.49

PSALM. CI.

Num.26. INitio tu Domine terram fundaſti, & opera manuum tuarum ſunt cœli. O.1 R.3.q.1.n.102. p.31

PSALM. CIII.

Num.18. HErodij domus dux eſt eorum: montes excelſi ceruis: Petra refugium herinociis O.1. R.4. quæſt.10. n.529. p.79

PSALM. CV.

Num.2. QVis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius. O.2.R.42.q.2.n.14. p.398

PSALM. CIX.

Num.1. DIxit Dominus Domino meo ſede à dextris meis. O.1. R.3. q.15.n.315. p.49

4. In ſplendoribus Sanctorum genui te. O.4. q.9.n.54. p.520

PSALM. CX.

Num.4. MIſericors, & miſerator Dominus eſcam dedit timentibus ſe. O.1.R.1.q.1.n.8. p.3

PSALM. CXV.

Num.11. EGo dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax. O.4.q.7.n.45. p.517

PSALM. CXVIII.

Num.1. BEati immaculati, qui ambulant in lege Domini. O.3. R.1. q.1. n.8. p.441

62. Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi, ſuper iudicia iuſtificationis tuæ. O.1. R.3.q.4.n.234. p.36

97. Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea eſt. O.3.R.3.q.14. n.127. p.497

25. Seruus tuus ſum ego : da mihi intellectum, vt ſciam teſtimonia tua. O.3.R.3.q.13. n.121. p.496

PSALM. CXXXV.

Num.4. QVi facit mirabilia magna ſolus. O.2.R.42.q.1.num.3. p.395. & O.4.q.19.n.152.p.534

PSALM. CXLIII.

Num.10. REdemiſti Dauid ſeruum tuum de gladio maligni. O.4.q.21.n.171.p.538

PSALM. CXLVII.

Num.19. QVi annuntiat verbum ſuum Iacob, iuſtitias, & iudicia ſua Iſraël, non fecit taliter omni nationi. O.2.R.30.q.1.n.5.p.314

*Ex Prouerbiis.*

CAPVT I.

Num.8. AVdi fili mi diſciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo. O 1. R.3.q.16.n.331.p.51

CAPVT VIII.

Num.18. MEcum ſunt diuitiæ, & gloria, & opes ſuperbæ.O.4.q.2.n.10. p.509

27. Quando præparabat cœlos aderam; quando certa lege, & gyro vallabat abyſſos. O.3. R.3.q.3.n.2

34. Beatus homo, qui audit me, & vigilat ad fores meas quotidie, & obſeruat ad poſtes oſtij mei. O.4.q.15.n.96.p.528

CAPVT IX.

Num.1. IMmolauit victimas ſuas, miſcuit vinum, & propoſuit menſam ſuam, miſit ancillas ſuas. O.1.R.1. quæſt.1. n.10. p.3

CAPVT XVII.

Num.6. GLoria filiorum, patentes eorum. O.4.q.20.n.163. p.536

CAPVT XXV.

Num.1. HÆ quoque parabolæ Salomonis, quas tranſtulerant viri Ezechiæ Regis. O.1.R.3.q.16.n.327. p.50

CAPVT XXVII.

Num.1. NE glorieris in craſtinum, ignorans quid ſuperuentura pariat dies. O.2.R.45.q.1.n.1. p.413

2. Laudet te alienus, & non os tuum extraneus,& non labia tua. O.1.R.5.q.3.n.600. pag.91

CAPVT XXX.

Num.1. VErba congregantis filij vomentis. Viſio,quam locutus eſt vir. O.1.R.3.q.16.n.329.p.51

CAPVT XXXI.

Num.1. VErba Samuelis Regis. Viſio, qua erudiuit eum mater ſua. n.331. ibid.

10. Procul,& de vltimis finibus pretium eius. O.4.q.7.n.37.p.515

*Ex Eccleſiaſte.*

CAPVT I.

Num.1. VErba Eccleſiaſtæ, filij Dauid regis Ieruſalem.O.1.R.3.q.17. n.333.p.51

2. Vanitas vanitatum, dixit Eccleſiaſtes,vanitas vanitatum,& omnia vanitas.O.1.R.3. q.17.n.337. p.52

CAPVT II.

Num.9. SVpergreſſus ſum opibus omnes, qui fuerunt ante me in Ieruſalem. O.1.R.3.q.17.n.328.p.52

CAPVT V.

Num.3. SI quid vouiſti Deo,ne moreris reddere : diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio. O.3. R.3. q.1. n.2. p.472

CAPVT IX.

Num.4. NEmo eſt qui ſemper viuat, & qui huius rei habeat fiduciam. O.2 R.45.q.1.n.1. p.413

CAPVT XII.

Num.9. CVm eſſet ſapientiſſimus Eccleſiaſtes docuit populum, & enarrauit,quæ fecerat, & inueſtigans compoſuit parabolas. O.1.R.3.q.17.n.355.p.52

*Ex Canticis.*

CAPVT I.

Num.1. OSculetur me oſculo oris : quia meliora ſunt vbera tua vino. O.1.R.3.q.18.n.340.343. p.52. & R.4.q.12. n.553. p.83

5. Filij matris meæ pugnauerunt contra me, poſuerunt me cuſtodem in vineis : vineam meam non cuſtodiui. O.1.R.3.q.18.n.340. pag.52

7. Si ignoras te ô pulcherrima mulierum egredere, & vbi poſt veſtigia gregum tuorum. O.1. R.3.q.18.n.340. p.52

8. Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilaui te amica mea. ibid. num.346. p.53. & O.4. q.9.n.58. p.522

10. Murenulas aureas vermiculatas argento faciemus tibi. O.4.q.4.n.17. p.510

11. Dum eſſet rex in accubitu ſuo,nardus mea dedit odorem ſuum. O.4.q.9.n.55. p.521

14. Ecce tu pulchra es amica mea,ecce tu pulchra es. O.4.q.9.n.52. p.520

15. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus, lectulus noſter floridus. ibid.


CAPVT

### CAPVT II.

Num.1. EGo flos campi, & lilium conuallium. O.4.q.8.n.45.p.518
4. Introduxit me in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. O.1.R.1.q.1.n.10. pag.3
8. Ecce iſte venit ſaliens in montibus,tranſiliens colles. O.4.q.6.n.33. p.514
9. Similis eſt dilectus meus Capreæ, hinnulóque ceruorum, en ipſe ſtat poſt parietem noſtrum, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos. O.4.q.6.n.33. p.514

### CAPVT III.

Num.6. QVæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ,& thuris.O.4.q.2.n.9. p.509
7. En lectulum Salomonis Sexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſraël omnes tenentes gladios.O.1.R.3.q.18.n.341.p.53.& O.4. q.18.n.150. p.534
9. Ferculum fecit ſibi rex Salomon de lignis Libani, columnas eius fecit argenteas.ibid. pag.53
11. Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater ſua. ibid. p.53

### CAPVT IV.

Num.1. QVam pulchra es amica mea, quam pulchra es; oculi tui columbarum. O.2. R.44. quæſt.4. num.37. p.412
4. Quæ ædificata eſt cum propugnaculis,mille clypei pendent ex ea.O.1.R.1.q.1.n.10.p.3. & O.4.q.19.n.51. p.520
5. Duo vbera tua, ſicut duo hinnuli capreæ gemelli,qui paſcuntur in liliis. O.1.R.1.q.9. n.118. p.19
7. Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. O.4.q.5.num.23.p.511.& q.14. n.40. p.516
12. Hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus. O.4.q.6.n.32. p.514. q.19. num.151. p.534. & q.20.n.161. p.536
15. Puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano. O.4. q.20. num.161. p.536

### CAPVT V.

Num.1. VEniat dilectus meus in hortum, & comedat fructum pomorum. O.4.q.19.n.151. p.534
2. Aperi mihi ſoror mea, amica mea,columba mea, immaculata mea,quia caput meum plenum eſt rore; & cincinni mei guttis noctium. O.4.q.4.n.21. p.511. & q.5.n.24. p.511.& q.7.n.40. p.516
11. Caput eius aurum optimum: comæ eius ſicut elatæ palmarum, nigræ quaſi coruus. O.1.R.1.q.9.n.112 p.18. & O.4. q.5.n.27. p.512

### CAPVT VI.

Num.8. VNa eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matris ſuæ,electa genitrici ſuæ. O.4. quæſt. 7. numero 39. p.516
9. Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens, electa vt Sol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata. O.4. q.15. num.82. p.525.& q.7.num.41.p.516.& q.5. n.26. p.512

### CAPVT VII.

Num.1. QVam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, filia Principis: iuncturæ fœmorum tuorum. O.4.q.5. n.27. p.512
3. Duo vbera tua, ſicut duo hinnuli gemelli capreæ. O.4.q.13.n.82. p.525
7. Statura tua aſſimilata eſt palmæ, & vbera tua botris. ibid.

### CAPVT VIII.

Num.1. QVis mihi det te fratrem meum, ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris,& deoſculer te,& iam nemo me deſpiciat. O.4.quæſt.14.num.92. p.527
8. Soror noſtra parua eſt, & vbera non habet. O.4.q.13.n.82. p.525

## *Ex Sapientia.*

### CAPVT III.

Num.1. IVſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis. O.2.R.43.q.4.n.31. p.407
14. Spado, qui non operatus eſt per manus ſuas iniquitatem, nec cogitauit aduerſus Deum nequiſſima; dabitur illi fidei donum electum. O.3.R.3.q.2.n.9.p.473
7. Fulgebunt iuſti: & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent. O.1. R.3. quæſt.19. n.350. p.54

### CAPVT IV.

Num.11. RAptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. O.1.R.3.quæſt.19. n.365. p.55
13. Conſummatus in breui expleuit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius. ibid.
17. Videbunt finem ſapientis, & non intelligent,quid cogitauerit de illo Deus,& quare munierit illum Dominus. ibid.

### CAPVT IX.

Num.13. QVis hominum poteſt ſcire conſilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus. O.1. R.3. q.15. n.350.p.54

### CAPVT XI.

Num.24. MIſereris omnium, qui omnia potes. O.4.q.5.n.28.p. 513

### CAPVT XII.

Num.10. PArtibus iudicans dabas locum pœnitentiæ,non ignorans,quoniam

niam nequam & natio eorum, & naturalis malitia eorum. O.2.R.44. quæſt.3.num.17. p.410

CAPVT XVI.

Num.12. TVus Domine ſermo, qui ſanat omnia: Tu es enim Domine, qui vitæ & mortis habes poteſtatem. O.1. R.1.q.1. n.10. p.3

*Ex Eccleſiaſtico.*

CAPVT I.

Num.9. IPſe creauit illam in Spiritu ſancto, & vidit,& dinumerauit,& menſus eſt eam. O.4.q.5.n.25. p.512

CAPVT XXIV.

Num.20. SIcut cinnamomum, & balſamum aromatizans dedi ſuauitatem odoris. O.4.q.21.n.166. p.537

45. Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino. O.1.R.3. q.20.n.379. p.57

CAPVT XLIV.

Num.20. NOn eſt inuentus ſimilis illi in gloria qui conſeruauit legem excelſi,& fuit in teſtamento cum illo. O.1. R.2.q 4.n.181. p.29

CAPVT XLVI.

Num.1. FOrtis in bello Ieſus Naue, ſucceſſor Moyſi in Prophetis, qui fuit magnus ſecundum nomen ſuum. O.1. R.3.q.20.n.374. p.50

5. An non in iracundia eius impeditus eſt Sol, & vna dies, facta eſt quaſi duo. O.2.R.42. q.1.n.12. p.397

23. Et poſt hoc dormiuit,& notum fecit regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ. O.2. R.42. q.1.n.13.p.397

CAPVT XLVIII.

Num.1. SVrrexit Elias Propheta,quaſi ignis, & verbum ſuum, quaſi facula ardebat. O.3.R.1 q.1.n.12. p.442

2. Induxit in populos famem, & irritantes illum,inuidia ſua pauci facti ſunt. O.3.R.1. q.2.n.27. p.445

3. Verbo Domini continuit cœlum, & deiecit de cœlo ignem ter. O.2.R.42.q.1.n.12. p.397

4. Sic amplificatus eſt Elias in mirabilibus ſuis, & quis poterit ſimiliter ſic gloriari tibi. O.3.R.1.q.2.n.15. p.445

6. Qui deieciſti Reges ad perniciem, & confregiſti facilè potentiam ipſorum, & glorioſos de lectulo ſuo. O.3.R.1.q.2.n.29.30. 31.& 32. p.445

7. Qui audis in Sina iudicium, & in Horeb iudicia defenſionis. O.3. R.1. q.3.num.74. p.453

8. Qui vngis Reges ad pœnitentiam, & facis Prophetas ſucceſſores poſt te. R.3.q.16. num.143. p.501

9. Qui receptus es in turbine ignis in curru equorum igneorum. O.3.R.1.q.2.num.43. p.500

10. Qui ſcriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini: conciliare cor patris ad filium, & reſtituere tribus Iacob. O.3. R.1.q.1.n.6. p.440

CAPVT L.

Num.29. DOctrinam ſapientiæ, & diſciplinæ ſcripſit, in Codice iſto Ieſus filius Sirach Ieroſolymita, qui renouauit ſapientiam in corde ſuo. O.1. R.3. q.20.n.374. p.57

CAPVT LI.

Num.13. EXaltaſti ſuper terram habitationem meam, & pro morte defluente deprecatus ſum.O.1.R.3.q.20.n.379. p.57

*Ex Iſaia.*

CAPVT I.

Num.1. VIſio Iſaiæ filij Amos, quam vidit ſuper Iudam, & Ieruſalem. O.3.R.1. q.2.n.16. p.443

4. Væ genti peccatrici populo graui iniquitate, ſemini nequam, filiis ſceleratis: dereliquerunt Dominum. O.1.R.2.q.4.n.182. p.29

21. Quod ſi nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis,gladius deuorabit vos, quia os Domini locutum eſt. O.1.R.1.q.6.n.68. p.12. & R.2.q.5.n.192. p.30

CAPVT II.

Num.2. ET erit in nouiſſimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium,& eleuabitur ſuper colles. O.1. R.5.q.1.n.584. p.88. & O.2.R.30.q.1. n.2. p.313

CAPVT V.

Num.1. CAntabo dilecto meo Canticum patruelis mei vineæ ſuæ. O.1. R.3.q.18.n.345.p.53

2. Vinea facta eſt dilecto meo in cornu filio Olei, & ſepiuit eam. O.3.R.1.quæſt.2. n.57. p.450

CAPVT VI.

Num.2. SEraphim ſtabant ſuper illud: ſex alæ vni, & ſex alæ alteri: duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. O.3.R.1. q.1.n.13. p.442

3. Et clamabant alter ad alterum,& dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum. O.1.R.5.q.2.n.5 5 p.90

5. Et dixit, væ mihi, quia tacui,quia vir pollutus labiis ego ſum, & in medio populi polluta labia Sanctis ego habito. O.3.R.3. q.6.n.44. p.480

CAPVT

### CAPVT VII.

Num.13. Audite ergo Domus Dauid, nunquid parum vobis eſt, moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis & Deo meo. O.1. R.3. q.1.n.195. p.51

14. Ecce Virgo concipiet, & pariet filium & vocabitur nomen eius Emmanuel, butyrum, & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum. O.1.R.2. quæſt.4. num.180.p.28. & O.4. quæſt.21. num.170. p.537

### CAPVT VIII.

Num.16. Liga teſtimonium, ſigna legem in diſcipulis meis, & expectabo Dominum. O.1.R.1. quæſt.9. num. 114. p.18.

### CAPVT XI.

Num.9. Quia repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientes. O.1.R.5.q.9.n.661.p.102

### CAPVT XII.

Num.3. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, & dicetis in die illa. O.1.R.5.q.1.n.567.p.85

### CAPVT XIV.

Num.12. Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer qui mane oriebaris? corruiſti in terram, qui vulnerabas gentes. O.1. R.2.q.4.n.167.p.26

### CAPVT XVIII.

Num.1. Væ terræ cymbalo alarum, quæ eſt trans flumina Æthiopiæ, qui mittit in mare legatos, & in vaſis papyri ſuper aquas. Ite Angeli veloces ad gentem conuulſam, & dilaceratam. O.2. R.41. q.3.n.27. p.392

### CAPVT XIX.

Num.2. Concurrere faciam Ægyptios aduerſus Ægyptios, & pugnabit vir contra fratrem ſuum. O.2.R.30.q.2. n.14. p.315

17. Et erit terra Iuda Ægypto in pauorem: omnis qui illius fuerit recordabitur, & paucbit à facie Conſilij Domini. O.1. R.4. q.10.n.535.p.80

### CAPVT XX.

Num.3. Dixit Dominus: Sicut ambulauit ſeruus meus Iſaias, nudus, & diſcalceatus. O.1.R.2.q.5.n.191.p.30

### CAPVT XXI.

Num.5. Pone menſam contemplare in ſpecula comedentes, & bibentes: ſurgite Principes arripite clypeum. O.2.R.36.q.1.n.4.p.349

### CAPVT XXX.

Num.2. Os meum non interrogaſtis, ſperantes auxilium in fortitudine Pharaonis. O.1.R.3. q.2.n.114.p.18

### CAPVT XXXVIII.

Num.10. Ego dixi: in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. O.1.R.3.q.22.n.396.p.60

### CAPVT XL.

Num.17. Omnes gentes quaſi non ſint, ſic ſunt coram Deo, & quaſi nihilum, & inane reputatæ ſunt ei. O.3.R.1. q.2.n.57. p.450

8. Exiccatum eſt fœnum, & cecidit flos: verbum autem Domini manet in æternum. O.1.R.1.q.4.n.37 p.8

### CAPVT XLI.

Num.23. Annuntiate nobis quæ ventura ſunt, & ſciemus, quia dij eſtis vos. O.1.R.5.q.10.n.774. p.118

### CAPVT XLIV.

Num.28. Qui dico Cyro: Paſtor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. O.1.R.3. q.4.n.236 p.36

### CAPVT L.

Num.4. Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt ſciam ſuſtentare eum, qui laſſus eſt verbo. O.1.R.3. quæſt 1. n.194. p.30

### CAPVT LVI.

Num.3. Et non dicat Eunuchus: ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunuchis. Qui cuſtodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum. O.3. R.3.q.2.n.7. p.473

### CAPVT LX.

Num.16. Suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis, quia ego Dominus. O.1. R.1. q.9.n.118. p.19

## *Ex Ieremia.*

### CAPVT I.

Num.1. Verba Ieremiæ filij Helciæ, de Sacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth, in terra Beniamin. O.1.R.3.q.22. n.398.p.60. & O.3.R.1. q.2.n.16.p.443

6. Et dixi A,a,a, Domine Deus: ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum. O.3.R.3.quæſt.6. num.44. p 480

9. Et dixit Dominus ad me; ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce conſtitui te hodie ſuper gentes. O.1.R.1.q.6.n.66. p.12

13. Quid tu vides? & dixi: Ollam ſuccenſam ego video, & faciem eius à facie Aquilonis. O.1.R.1.q.8.n.96. p.16

CAPVT VI.

Num.13. A Minore vſque ad maiorem, omnes auaritiæ ſtudent. O.4.q.21.n.69.p.537

CAPVT IX.

Num.21. AScendit mors per feneſtras. O.4.q.6.n.33.p.514

CAPVT XIII.

Num.22. NOuum fecit Dominus ſuper terram fœmina circumdabit virum. O.4.q.25.n.170.p.537

CAPVT XV.

Num.1. ET dixit Dominus ad me, ſi ſteterit Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum: eiice illos. O.3.R.1.q.1.n.8. p.440

19. Ante faciem meam ſtabis: & ſi ſeparaueris pretioſum à vili, quaſi os meum eris. O.1. R.1. q.6.n.68. p.12

CAPVT XVIII.

Num.14. NVnquid deficiet nix de petra Libani. O.4.q.7.n.42.p.517

CAPVT XXXI.

Num.13. ECce dies venient, dicit Dominus: & feriam domui Iſraël, & domui Iuda fœdus nouum, & non ſecundum pactus, quod pepigi cum patribus eorum. O.1.R.5.q.1.n.575.p.87

CAPVT XXXII.

Num.10. ET ſcripſi librum, & ſignaui, & habui teſtes, & appendi argentum in ſtatera. O.1. R.3.quæſt.22.num.398. p.60

14. Sume libros iſtos, librum emptionis hunc ſignatum, & librum hunc qui apertus eſt. O.1.R.3.q.22.n 398. p.60

CAPVT XXXV.

Num.6. QVi reſponderunt: Non bibemus vinum, quia Ionadab filius Rechab Pater noſter præcepit nobis dicens, non bibetis vinum vos & filij veſtri. O.3. R.3.q 3.n.16.& 18. p.475

CAPVT XXXVI.

Num.33. QVi ſcripſit in eo ex ore Ieremiæ omnes ſermones libri, quem combuſſerat Ioakim Rex Iuda igni. O.1. R.1. q.5.n.58. p.11

*Ex Ezechiele.*

CAPVT I.

Num.4. ET vidi, & ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone, & nubes magna & ignis inuoluens. O.1.R.1.q.8.n.93. p.15

5. Et in medio eius ſimilitudo quatuor animalium: & hic aſpectus eorum ſimilitudo hominis in eis. O.1.R.5.q.2.n.595. p.90

10. Facies autem Aquilæ deſuper ipſorum quatuor. O.1.R.5.q.7.n.638.p.97

16. Aſpectus rotarum, & opus earum quaſi viſio maris, at vna ſimilitudo ipſarum quatuor. O.1.R.1.q.1.n.5.p.2

CAPVT XIV.

Num.14. SI fuerint tres viri iſti in medio eius, Noë, Daniel, Iob, ipſi iuſtitia ſua liberabunt animas ſuas, ait Dominus exercituum. O.1.R.3.q.14.num.303. p.47

CAPVT XXVIII.

Num.14. TV Cherub extentus, & protegens & poſui te in monte ſancto Dei in medio lapidum ignitorum. O.1. R.2.q.4.n.167. p.27

CAPVT XXXIV.

Num.2. HÆc dicit Dominus, væ paſtoribus Iſraël, qui præcedant ſemetipſos: nonne greges à paſtoribus paſcuntur? O.1.R.2.q.4.n.181.p.29

CAPVT XXXVII.

Num.4. VAticinare de oſſibus iſtis, & dices eis: Oſſa arida audite verbum Domini; hæc dicit Dominus ecce ego intromittam in vos ſpiritum & viuetis. O.1.R.3.q.22.n.399.p.90

22. Et faciam eos in gentem vnam in terra in montibus Iſraël, & Rex vnus erit omnibus imperans. O.2.R.30.q.2.num 13. p.315

*Ex Daniele.*

CAPVT I.

Num.17. DAnieli autem dedit intelligentiam omnium viſionum, & ſomniorum. O.1. R.1.q.8.n.93.p.15

CAPVT IV.

Num.8. MAgna arbor & fortis: & proceritas eius contingens cœlum: aſpectus illius erat vſque ad terminos vniuerſæ terræ. O.1.R.1.q.8.n.109. p.17

CAPVT V.

Num.5. IN eadem hora apparuerunt digiti, quaſi manus hominis ſcribentis contra candelabrum in ſuperficie parietis aulæ regiæ. O.1.R 1.q.8.n.96.p.16

CAPVT VIII.

Num.1. ANno tertio regni Baltaſſar Regis viſio apparuit mihi, & ego Daniel. O.1.R.3.q.22.n.402. p.61

5. Ecce autem hircus caprarum, veniebat ab Occidente ſuper faciem totius terræ, & non tangebat terram. O.1.R.2. q.5.n.192. p.30

CAPVT IX.

Num.1. IN anno primo Darij filij Aſſueri de ſemine Medorum, qui imperauit ſuper regnum Chaldæorum. O.1. R.3.q.22.n.402. p.61


24. Addu

24. Adducatur iuſtitia ſempiterna, & impleatur viſio & prophetia, & vngatur ſanctus ſanctorum. O.2. R.30. quæſt.3. n.17. p.316. & O.3. R.3. quæſt.14. num.130. p.498

CAPVT X.

Num.13. PRinceps autem Regni Perſarum reſtitit mihi viginti & vno diebus: & ecce Michael vnus de principibus primis. O.1.R.3.q.14.n.302.p.46

CAPVT XII.

Num.3. QVi autem docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiunt multos quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. O.1. R.5. q.20.n.776.p.118

4. Tu autem Daniel claude ſermones, & ſigna librum, vſque ad tempus ſtatutum. O.1.R.1.q.9.n.114.p.18

CAPVT XIV.

Num. 35. APprehendit eum Angelus Domini in vertice eius, & portauit eum capillo capitis ſui. O.3.R.1.q.2. n.44.p.448

*Ex Oſee.*

CAPVT I.

Num.1. IN diebus Ieroboam filij Ioas regis Iſraël. Principium loquendi Domino in Oſee. O.1.R.8.q.25.n.413.p.62

2. Dixit Dominus ad Oſee: vade ſumus tibi vxorem fornicationum fac tibi filios fornicationum. O.2.R.4.q.12.n.553.p.83

CAPVT XI.

Num.1. QVia puer Iſraël, & dilexit eum ex Ægypto vocaui filium meum. O.2 R.2.q.2.n.145.p.25

CAPVT XII.

Num.110. LOcutus ſum ſuper Prophetas, & ego viſionem multiplicaui, & in manu Prophetarum aſſimilatus ſum. O.1. R.1.q. 6.n.68. p.12. & R3.q 1.n.194. pag.30

CAPVT XIII.

Num.14. ERo mors tua, ô mors, morſus tuus ero inferne: & conſolatio abſcondita eſt ab oculis meis. O.1.R.2. q.1.n.132.p.21

CAPVT XIV.

Num.10. QVis ſapiens, & intelliget iſta? intelligens, & ſciet hæc? quia rectæ viæ Domini. O.1.R.1.q.8 n.114. pag.21

*Ex Amos.*

CAPVT I.

Num.1. VErba Amos, quit fuit in paſtoribus de Thecue, quæ vidit ſuper Iſraël in diebus Oziæ Regis Iuda. O.1.R.1.q.6.n.71.p.12

CAPVT II.

Num.9. CVius altitudo, cedrorum altitudo eius, & fortis ipſe quaſi quercus, & contriui fructum eius deſuper. O.1.R.2.q.5.n.187. p.29

*Ex Iona.*

CAPVT I.

Num.2. SVrge, & vade in Niniuem ciuitatem grandem, & prædica in ea, quia aſcendit malitia eius coram me. O.1. R.1.q.8.n.111.p.118

CAPVT II.

Num.2. ET erat Ionas in ventre piſcis tribus diebus, & tribus noctibus, & orauit Ionas ad Dominum Deum. O.1. R.2.q.1.n.128. p.11

*Ex Zacharia.*

CAPVT IV.

Num.11. QVid ſunt duæ oliuæ iſtæ ad dexteram candelabri, & ad ſiniſtram eius. O.3.R.1.q.2.n.61. p.451

14. Iſti ſunt duo filij Olei, qui aſſiſtunt dominatori vniuerſæ terræ. ibid.

*Ex Malachia.*

CAPVT II.

Num.7. LAbia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum eſt. O.3. R.3.q.16.n.142. p.500

CAPVT III.

Num.1. ECce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, & ſtatim veniet ad templum ſuum. O.1.R.3.q.1.n.208.p.32

CAPVT IV.

Num.5. ECce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis, & conuertat cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad Patres eorum. O.3.R.1.q.1.n.9. p.441

# Index Locorum


*Ex Libro primo Machabæorum.*

CAPVT I.

Num.65. MVlti de populo Iſraël definierunt apud ſe,vt non manducarent immunda, & elegerunt magis mori, quam coinquinari immundis.O.3.R.3.q.12. n.109.p.494

CAPVT II.

Num.58. ELias dum zelat zelum legis receptus eſt in cœlum.O.3.R.1. q.2.n.27.p.445

CAPVT XII.

Num.9. NOs cum nullo eorum indigeremus, habentes ſolatio ſanctos libros. O.1.R.1.q.3.n.28.p.7

*Ex libro ſecundo Machabæorum.*

CAPVT II.

Num.5. VEniens ibi Ieremias inuenit locum ſpeluncæ: & tabernaculum, & arcam & altare incenſi intulit illuc, & oſtium obſtruxit. O.1.R.1.q.3.n.27.p.6

13. Conſtruens Bibliothecam congregauit, de Regionibus libros, & Prophetarum & Dauid, & Epiſtolas Regum & de donariis. O.1.R.1.q.3.n.31 p.7

24. Ab Iaſone Cyræneo quinque libris comprehenſa tentauimus nos vno volumine breuiare. O.1.R.1.q.7.n.82.p.14. & R.3. q.24.n.419 p.64

27. Et nobis quid ipſis, qui hoc opus breuiandi cauſa ſuſcepimus, non facilem laborem, immo vero negotium plenum vigiliarum, ac ſudoris ſuſcepimus.O.1.R.1. q.6.n.74.p.13

CAPVT III.

Num.19. ET virgines, quæ concluſæ erant procurrebant ad Oniam. O.3. q.2.n.13.p.474

CAPVT VI.

Num.10. DVæ mulieres delatæ ſunt natos ſuos circumcidiſſe: quas infantibus ad vbera ſuſpenſis per muros præcipitauerunt. O.3.R.3.q.12.n.110.p.494

11. Qui cum indicati eſſent Philippo flammis ſuccenſi ſunt. ibid.

18. Eleazarus vnus de primioribus ſcribarum, vir ætate prouectus, & vultu decorus, aperto ore compellebatur carnem porcinam manducare. ibid.

CAPVT VII.

Num.1. COntigit autem & ſeptem fratres vnà cum matre ſuâ apprehenſos, compelli à Rege, edere contra fas carnes porcinas. ibid.

CAPVT XV.

Num.14. HIc eſt fratrum amator, & populi Iſraël qui multum orat pro populo, & vniuerſa ciuitate iſta Ieremias Propheta. O.2.R.33.q.1.n.8.p.536

38. Ex illis temporibus ab Hebræis ciuitate poſſeſſa; ego quoque in his faciam finem ſermonis. O.1.R.1 q.6.n 72.p.13

TESTAMENTVM NOVVM

*Ex D. Matthæo.*

CAPVT I.

Num 20. NOli timere accipere mariam coniugem tuam. O. 4. q.8. n.44. p.517

CAPVT II.

Num.20. SVrge, accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Iſraël: defuncti ſunt enim, qui quærebant animam pueri. O.1.R.1.q.6.n.148.p.38

3. Vt adimpleretur,quod dictum eſt per Prophetam quoniam Nazaræus vocabitur.O.1. R.1.q.4.n.52.p.10

CAPVT III.

Num.4 IPſe autem Ioannes habebat veſtimentum de pilis Camelorum.O.3. R.3.q.8.n.71.p.485

CAPVT IV.

Num.19. VEnite poſt me faciam vos piſcatores hominum. O.1.R.5.q.6. n.634.p.96

20. At illi continuo relictis retibus ſecuti ſunt eum. O.3.R.3.q.5.n.39.p.479. & q.7. n.58.p.483

21. Et procedens inde vidit alios duos fratres Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius, in naui cum Zebedæo patre eorum. O.3.R.3.q.7.n.59.p.483

CAPVT V.

Num.2. DOcebat eos dicens:Beati pauperes ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. O.1.R.5.q.1.n.577. p.87

17. Iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant. O.1. R.1. q 4. n.37.p.8

48. Eſtote ergo vos perfecti, ſicut, & pater veſter perfectus eſt. O. 1. R.5 q 1. n.567. p.85.O.2.R.15.q.5.n.30.p.230

CAPVT VII.

6. Nolite dare ſanctum canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos. O.1. R.4.q.12.n.550.p.82

22. Multi dicent mihi in die illa; Domine nonne in nomine tuo prophetauimus & dæmonia eiecimus.O.2.R.15.q.5.n.33.p.231

CAPVT VIII.

Num.13. DIxit Ieſus centurioni; vade, & ſicut credidiſti fiat tibi, & ſanatus

ſanatus eſt puer in illa hora.O.2.R.42.q.1. n.22.p.397

20. Dixit eis Ieſus: vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: filius autem hominis, non habet vbi reclinet caput.O.3.R.3.q.5. n.35.p.478

CAPVT IX.

Num.9. ET cum tranſiret inde Ieſus, vidit hominem ſedentem in telonio Matthæum nomine, & ait illi ſequere me. O.3.R.3.q.7.n.59.p.483

CAPVT X.

Num.7. EVntes prædicate, dicentes quia appropinquauit regnum Cælorum, infirmos curate. O.2.R.42.q.2.n.16.p.398

9. Nolite poſſidere aurum, neque argentum neque pecuniam in zonis veſtris. O.3R.3. q.14.n.128 p.497

CAPVT XI.

Num.5. CÆci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt,mortui reſurgunt.O.2.R.42.q.2.n.16. p.398

25. Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ quia abſcondiſti hæc à ſapientibus O.1.R.1.q.10.n.123.p 20

28. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos: Tollite iugum meum. O.1.R.5.q.1.n.579.p.88

29 Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.O.4.q.21.n.165.p.536

CAPVT XII.

Num.41. VIri Niniuitæ, ſurgent in iudicio, cum generatione iſta,& condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt.O.2.q.8.n.70

CAPVT XVI.

Num.6. CAuete à fermento Phariſæorum & ſadducæorum.O.4.q.8.n.55. p 521

18. Et ego dico tibi tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. O.2.R.30.q.2.n.11.p 315

24. Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.O.3.R3.q.5.n.40.p.479

CAPVT XVII.

Num.1. ASſumit Ieſus Petrum, & Iacobum & Ioannem fratrem eius, & ducit illos in montem excelſum.O.3.R.1. q.2.n.28 p.445

4. Domine ſi vis faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moyſi vnum, Eliæ vnum. O.3.R.1.q.2.n.56.57.58.p.450

3. Et ecce apparuerunt illis Moyſes, & Elias cum eo loquentes. ibid.

6. Et audientes diſcipuli timuerunt valde & ceciderunt in facies ſuas.O.1.R.5.q.7.n.70. p.98

11. At ille reſpondens ait: Elias quidem venturus eſt, & reſtituet omnia. O.3.R.1.q.1. n.10.p.441

23. Acceſſerunt ad Petrum, & dixerunt ei Magiſter veſter non ſoluit didrachma.O.2. R.41.q.1.n.3.p.387

26. Aperto ore eius inuenies ſtaterem: illum ſumens da eis pro me & te. O.3. R.3.q.5. n.35. p.478

CAPVT XVIII.

Num.1. QVis putas maior eſt in regno cœlorum. O 4.q.21. n.165.p.536

8. ſi autem manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te: abſcinde eum, & proiice abs te bonum tibi eſt,&c. O.1.R.2.q.2.n.157 p.25

18. Quæcumque ligaueritis ſuper terram ligata erunt in cœlo, & quæcumque ſolueritis ſuper terram, ſoluta erunt & in cœlo. O.2.R.35.q.2.n.24.p.346

CAPVT XIX.

Num.12. SVnt eunuchi, qui de matris vtero nati ſunt: & ſunt eunuchi, qui facti ſunt ab hominibus. O.2.R.3.q.2. n.7.p.143

21. Ait illi Ieſus, ſi vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperibus. O.1. R.2.q.4.n.174.p.28

27. Dixit Petrus ad Ieſum: ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis. O.3.R.3.q.5.n.39 p.479

29. Omnis, qui reliquerit domum vel fratres, aut ſorores &c. centuplum, accipiet, & vitam æternam poſſidebit. O.3.R.3.q.5. p.478

CAPVT XX.

Num.22. NEſcitis quid petatis poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? dicunt ei poſſumus. O.1. R.5.q.7. n.643.p.98

CAPVT XXII.

Num.37. AIt illi Ieſus Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.O.1.R.2.q.4.n.174.p.28

43. Quomodo ergo Dauid in ſpiritu vocat eum Dominum,dicens.O.1.R.3.q.15.n.317. pag.49

CAPVT XXIII.

Num.35. VAs vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtus, qui effuſus eſt ſuper terram, à ſanguine Abel iuſtiuſque ad ſanguinem Zachariæ.O.1.R.3.q.23. n.413.p.63

37. Ieruſalem, Ieruſalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te miſſi ſunt. O.3.R.3.q.12.n.107.p.494

CAPVT

CAPVT XXIV.

Num.16. TVnc qui in Iudæa ſunt fugiant ad montes, & qui in tecto non deſcendat tollere tunicam ſuam. O.3. R.1.q.2.n.28

35. Cœlum, & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt. O. 1. R.1.q.4. n.37.p.8

45. Fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis cibum in tempore. O. 4. q. 13. n. 82. p.525

CAPVT XXV.

Num.34. VEnite benedicti Patris mei poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. O.1.R.5. q.1.n.581. p.88. & R.1.q.1.n.8.p.3

CAPVT XXVI.

Num.36. TVnc venit Ieſus cum illis in villam quæ dicitur Gethſemani. O.4.q.8.n.50.p.519

39. Pater mi, ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte, veruntamen, non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. O.1.R.2.q.2.n.149.p.24

26. Hoc eſt corpus meum. O. 1. R.1.q. 9. n.118.p.19.& O.4.q.14.n.95.p.527

CAPVT XXVII.

Num.8. PRopter hoc vocatus eſt ager ille Haceldama, hoc eſt ager ſanguinis, vſque in hodiernum diem. O. 1. R.5.q.13. n.698.p.107

46. Eli, Eli Lamma Sabacthani, hoc eſt Deus meus, Deus meus, vt quod dereliquiſti me. O.1.R.5.q.13.n.698.p.107

51. Et ecce velum templi ſciſſum eſt in duas partes, à ſummo vſque deorſum. O.1.R.5. q.1.n.572.p.86

CAPVT XXVIII.

Num.19. EVntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti. O. 1. R.5. q.1. n.584.p.88.& R.2. q.4. n.174.p.28

20. Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi. O.1 R.5. q.6. n.586. p.89. & O.2. R.36. q.3. n.21. p.351

*Ex D. Marco.*

CAPVT IV.

Num.11. ILlis autem, qui foris ſunt, in parabolis omnia fiunt, vt videntes videant, & non videant. O.1. R.4.q.12. n.550.p.82

34. Sine parabolis non loquebatur eis ſeorſum autem diſcipulis ſuis diſſerebat omnia. O.1.R.1.q.9.n.115.p.18

CAPVT VI.

Num.8. PRæcepit eis ne quid portarent in via niſi virgam. O.4.q.5.n.22. p.511

CAPVT VIII.

Num.14. CAuete à fermento Pharæſeorum & ſadduceorum. O.4.q.8.n.50. p.519

24. Et aſpiciens, ait: video homines ſicuti arbores ambulantes. O. 2. R.42. q.1. n.8. p.396

29. Reſpondens Petrus, ait ei: Tu es Chriſtus & comminatus eſt eis, ne cui dicerent de illo. O.1.R.5.q.5.n.622.p 94

CAPVT XIV.

Num.47. VNus autem quidam de circunſtantibus educens gladium percuſſit ſeruum ſummi ſacerdotis: & amputauit illi auriculam. O. 1. R. 5. q.5. n.622.p.95

71. Ille autem cœpit anathematizare, & iurare, quia neſcio hominem iſtum quem dicitis. O.1.R.5.q.5.n.622.p.95

CAPVT XV.

Num.40. INter quas erat Maria Magdalena & Maria Iacobi Minoris, & Ioſeph Mater, & Salome. O. 1. R.5. q. 16. n.721.p.111.& q.19.n.763.p.116.

CAPVT XVI.

Num.15. EVntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ. O.1.R.5.q.1.n.584.p.88.& O.2. R.30.q.1.n.5.p.314

6. Ieſum quæritis Nazaræum crucifixum: ſurrexit non eſt hic, ecce locus vbi poſuerunt eum. O.1.R.2.q.5.n.188 p.29

16. Qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit; qui vero non crediderit condemnabitur. O.1.R.1.q.9.n.118.p.19.& R.2. q.3.n.163.p.26

*Ex D. Luca.*

CAPVT I.

Num.1. SIcut tradiderunt nobis, qui ab ipſo ipſi viderunt & miniſtri fuerunt ſermonis. O. 1. R. 5. q. 6. n. 632. p.96

5. Fuit in diebus Herodis Regis Iudeæ ſacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abiæ. O.1.R.5.q.6.n.632.p.96

19. Ego ſum Gabriel, qui aſto ante Deum: & miſſus ſum loqui ad te & hæc tibi Euangelizare. O.3.R.1.q.1.n.3.p.440

28. Ingreſſus Angelus ad eam dixit, Aue gratia plena. O.4.q.4.n.20.p.510

34 Dixit autem Maria ad Angelum quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco. O.3.R.3.q.11.n.95.p.491


35. Quod

35. Quod naſcetur ex te ſanctum vocabitur filius Dei. O.4.q.9.n.53.p.520
49. Fecit mihi magna qui potens eſt: & miſericordia eius à progenie, in progenies. O.4.q.5.n.28.p.513
70 Sicut locutus eſt per os ſanctorum, qui à ſæculo ſunt, prophetarum eius. O.1.R.1. q.8.n.94.p.15. & R.3.q.1 n.114.p.30

CAPVT II.

Num.10. ECce Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus eſt vobis hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus Dominus. O.1.R 3.q.23. n.413.p.63
49. Quid eſt, quod me quærebatis? neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt oportet me eſſe. O.1.R.1.q.9.n.115.p.18

CAPVT III.

Num.23. IEſus erat incipiens, quaſi annorum triginta, qui putabatur filius Ioſeph. O.4.q.8.n 46.p.518

CAPVT VII.

Num.15. ET reſedit, qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illum matri ſuæ. O.2.R.42.q.1.n.7.p.396
38. Stans retro ſecus pedes eius lachrimis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes eius. O.1. R.5.q.2.n.593.p.90

CAPVT VIII.

Num.10. VObis datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem in parabolis. O.1.R.4.q.12.n.550.p.82

CAPVT IX.

Num.30. ECce duo viri loquebantur cum illo, erant autem Moyſes & Elias viſi in maieſtate, & dicebant exceſſum quem completurus erat in Ieruſalem O.3.R.1.q.2.n.56.57.p.450

CAPVT X.

Num.65. MEſſis quidem multa operarij autem pauci, Rogate Dominum meſſis, vt mittat operarios. O.3. R.2.q.6.n.68.p.471

CAPVT XI.

Num.18. SI autem Satanas in ſeipſum diuiſus eſt, quomodo ſtabit regnum eius. O.2.R.42.q.2.n.20.p.398

CAPVT XII.

Num.42. VT det illis in tempore tritici menſuram.O.4.q.13.n.31.p.515

CAPVT XIV.

Num.26. SI quis venit ad me, & non odit Patrem ſuum, & matrem, & vxorem, adhuc autem & animam ſuam non poteſt meus eſſe diſcipulus. O.3. R.3. q.5.n.39.p.479

CAPVT XV.

Num.10. DIco vobis quod ita erit gaudium in cœlo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. O.4. q.4.n.19. p.510

CAPVT XVIII.

Num.1. DIcebat autem parabolam ad illos, quoniam oportet ſemper orare, & nunquam deficere. O.3. R.3. q.14. n.127. p.497

CAPVT XXI.

Num.19. CApillus de capite veſtro non peribit:in patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. O.3. R.3. q.14. n.128.p.49
28. His autem fieri incipientibus, reſpicite, & leuate capita veſtra quoniam appropinquat redemptio veſtra. O.3. R.1. q.1. n.9. p.441

CAPVT XXII.

Num.1. APpropinquabat autem dies feſtus Azimorum, qui dicitur paſcha O.1.R.35.q.1.n.13.p.344. & O.4. q 8.n.51.p.520.

CAPVT XXIII.

Num.29. QVoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ ſteriles, & ventres, qui non genuerunt, & vbera, quæ non lactauerunt. O.2. R.15. q.1. n.1. p.226

CAPVT XXIV.

Num.18. REſpondens vnus, cui nomen Cleophas, dixit ei tu ſolus peregrinus. O.1. R.5.q.6.n.630.p.96
44. Hæc ſunt verba, quæ locutus ſum ad vos, cum adhuc eſſem vobiſcum, quoniam neceſſe eſt impleri omnia, quæ ſcripta ſunt de me in lege Moyſi & Prophetis & Pſalmis. O.1. R.1. q.2. n.16.p.3. & R.3. q.15.n.311.p.48
45. Aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas, & dixit eis: quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die. O.1.R.1.q.9. n.115. p.18. & R.4.q.12. n.550.p.82

*Ex D. Ioanne.*

CAPVT I.

Num.7. HIc venit vt teſtimonium perhiberet de lumine.O.4.q.14.n.9. p.509
14. Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. O 1.R.2.q.4. n.180.p.28
14. Et vidimus gloriam eius, quaſi vnigeniti à Patre. O.2.R.30.q.2.n.9.p.315

17. Lex

17. Lex per Moyſem data eſt, gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. O.1.R.5.q.5. n.570. p.86

18. Deum nemo vidit vnquam vnigenitus filius, qui eſt in ſinu Patris ipſe enarrauit. O.1.R 5.quæſt.5.num.571.p.86.& O.4.q.21. n 170. p.537

28. Hæc in Bethania facta ſunt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans. O.1.R.5. q.11.n.674.p.107

47. Vidit Ieſus Nathanaël venientem ad ſe, & dicit de eo: ecce verè Iſraël, ita in quo dolus non eſt. O.1. R.2. quæſt.4. n.181. p.18

## CAPVT II.

Num.11. HOc fecit initium ſignorum ſuorum Ieſus in Cana Galilææ, & manifeſtauit gloriam ſuam. O.2. R.42. q.1.n.3.p.395

19. Reſpondit Ieſus, & dixit eis: Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. O.1.R.1.q.9.n.115. p.18

## CAPVT III.

Num.2. NEmo poteſt hæc ſigna facere, quæ tu facis, niſi fuerit Deus cum eo. O.2.R.42.q 1.n.3. p.395

## CAPVT V.

Num.31. SI ego Teſtimonium perhibeo de me ipſo, teſtimonium meum non eſt verum. O.1.R.5.quæſt.3.num.500. pag 91

33. Erat lucerna lucens, & ardens. O.4.q.4. n.9. p.509

36. Ego autem habeo teſtimonium maius Ioanne, opera, quæ ego facio teſtimonium perhibent de me. O.2. R.42. q.1.n.3. p.395

39. Scrutamini Scripturas, & illæ ſunt quæ teſtimonium perhibent de me. O.1. R.4. q.2.n.455. p.69

## CAPVT VI.

Num.27. QVi permanet in vitam æternam, quem filius hominis dabit vobis hunc pater ſignauit Deus. O.2. R.42.q.1.n.3. p.395

39. Qui manducat hunc panem viuet in æternum. O.4.q.8.n.50. p.519

## CAPVT VIII.

Num.6. IEſus autem inclinans ſe deorſum digito ſcribebat in terra. O.1.R.5. q.3.n.599.p.191

13. Dicebant Phariſæi: Tu de te ipſo teſtimonium perhibes, teſtimonium tuum non eſt verum. O.1.R.5. quæſt 3 num.600. pag.91

25. Principium, qui & loquor vobis. O.4.q.5. n 25.p.512

## CAPVT IX.

Num.6. HÆc cum dixiſſet expuit in terram, & fecit lutum ex ſputo, & liniuit lutum ſuper oculos eius. O.2. R.42.q.2.n.8. p.396

## CAPVT X.

Num.10. EGo veni, vt vitam habeant, vt abundantius habeant. O.3.R.3. q 11.n.115. p.455

22. Facta ſunt encœnia in Ieroſolymis, & hyems erat, & ambulabat Ieſus in templo in porticu Salomonis. O.1. R.5. q.11. n.674. p.104

30. Ego & Pater vnum ſumus; ſuſtulerunt ergo lapides Iudæi. O.1.R.2. q.3.num.163. pag 26

36. Quem Pater ſanctificauit, & miſit in mundum. O.4. q.9.n.53. p.520

## CAPVT XIII.

Num.23. ERat ergo recumbens vnus ex diſcipulis eius, in ſinu Ieſus, quem diligebat Ieſus. O.1.R.5.q.3.n.600. p.91

## CAPVT XIV.

Num.1. CReditis in Deum, & in me credite in domo Patris mei manſiones multæ ſunt. O.1. R.2. quæſt.4. n.174.p.38

28. Quia vado ad Patrem, quia Pater maior me eſt. O.1.R.2.q.3.n 163.p.26

## CAPVT XV.

Num.13. MAiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. O.3. R.3. q.9. n.79. p.487

15. Iam non dicam vos ſeruos, quia ſeruus neſcit, quid faciat Dominus eius; vos autem dixi amicos. O.1. R.5. q.9. num.659. p.101

22. Si non veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent: nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo. O.2.R.42.q.2. n.16. p.398

## CAPVT XVI.

Num.12. ADhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo. O.1. R.1. q.10. num.121. p.19. & O.4.q.13.n.81.p.525

13. Cum autem venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. O.2. R.20. q.1.n.5. p.251

## CAPVT XVII.

11. Pater Sancte ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, vt ſint vnum, ſicut & nos. O.2.R.30. q.2.n.12. p 315

## CAPVT XIX.

Num.25. STabant iuxta crucem Ieſu, mater eius, & Maria Cleophæ. O.4. q.21.n. 170.p.537

26. Cum vidiſſet ergo Ieſus matrem, & diſcipulum ſtantem, quem diligebat: dicit Matri ſuæ: Mulier ecce filius tuus. O.1.R.5.q.7. n.641.p.98

34. Vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuo exiuit ſanguis & aqua. O.3. R.1.q.2.n.54. p.449

## CAPVT XX.

Num.21. DIxit eis iterum: Pax vobis: ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos. O.2 R.35.q.2.n.24. p.346

## CAPVT XXI.

Num.25. SVnt autem, & alia multa, quæ fecit Ieſus, quæ ſi ſcriberentur per ſingula, nec ipſum mundum arbitror capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt, libros. O.1.R.1.q.5.n.60. p.11

## *Ex Actis Apoſtolorum.*

## CAPVT I.

Num.8. ERitis mihi teſtes in Ieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ. O.1. R.5. q.8.n.648. p.100

9. Et cum hæc dixiſſet videntibus illis eleuatus eſt, & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum. O.3.R.1.q.2.n.57. p.450

16. Viri fratres oportet impleri Scripturam, quam prædixit ſpiritus per os Dauid de Iuda. O.1.R.3. quæſt.15. num.316. pag.49

20. Scriptum eſt enim in libro Pſalmorum, fiat commoratio eorum deſerta, & non ſit, qui habitet in ea. O.1. R.3.q.15. n.311. p.49

## CAPVT II.

Num.3. ET apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis, ſeditque ſuper ſingulos eorum. O.2.R.30.q.1.n.4.p.314

4. Repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperunt loqui variis linguis prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis. O.1. R.4. q.12. n.564. p.84

5. Erant autem in Ieruſalem habitantes Iudæi, viri Religioſi ex omni natione, quæ ſub cœlo eſt. O.3. R.30. q.1. num.8. p.314

25. Dauid dicit in eum: Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi ne commouear. O.1.R.3. q.15. n.316. p.49

## CAPVT IV.

Num.12. NOn eſt in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomen eſt ſub cœlo datum hominibus, in quo nos oporteat ſaluos fieri. O.1.R.5.q.1.n.568.p.85

16. Conferebant ad inuicem; quid faciemus de hominibus iſtis. O.4. q.21. num.164. p.536

32. Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna. O.2. R.30. quæſt.2. n.12.p.315

## CAPVT V.

Num.5. AVdiens autem Ananias hæc verba cecidit, & expirauit. O.3. R.3.q.8.n.72.p.486. & q.17.num.151. p.502

## CAPVT VII.

Num.22. ET erat eruditus Moyſes in omni ſapientia Ægyptiorum, & erat potens in verbis, & operibus. O.1.R.3. q.3.n.222.p.34

30. Expletis annis quadraginta, apparuit illi Angelus in deſerto montis Sina in igne flammæ rubi. O.1.R.3.q.14.n.306.p.47

52. Quem Prophetarum non ſunt perſecuti Patres veſtri; & occiderunt eos, qui prænuntiabant de aduentu iuſti. O.3. R.3.q.9. n.79. p.487

53. Qui accepiſtis legem in diſpoſitionem Angelorum, & non cuſtodiſtis. O.1.R.5.q.3. n.602. p.91

## CAPVT VIII.

Num.32. LOcus autem Scripturæ, quem legebat, erat hic: tanquam ouis ad occiſionem ductus eſt. O.1.R.1.q.1. n.2. p.2

## CAPVT IX.

Num.1. SAulus autem adhuc ſpirans minarum, & cædis in diſcipulos Domini, acceſſit ad Principem Sacerdotum: & petiit ab eo epiſtolas. O.1.R.5.quæſt.10. n.664. p.102

## CAPVT X.

Num.38. QVi pertranſiit benefaciendo, & ſanando, omnes oppreſſos à diabolo, quoniam Deus erat cum illo. O.1. R.5.q.1.n.578. p.87

40. Dedit eum Deus manifeſtum fieri non omni populo, ſed teſtibus præordinatis à Deo. O.3.R.1.q.2.n.57. p.450

## CAPVT XII.

Num.12. COnſideránſque venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui cognominatus eſt Marcus, vbi erant multi congregati. O.1.R.5.q.18.n.755. p.115

17. Narrauit, quomodo Dominus eduxiſſet eum de carcere, dixítque nuntiate Iacobo, & fratribus meis hæc. O.1.R.5.q.16. n.729. p.112

## CAPVT XIII.

Num.27. HVnc ignorantes, & voces Prophetarum, quæ per omne Sabbatum leguntur. O.1.R.1.q.4.num.28.p.7

33. Quoniam Deus adimpleuit filiis noſtris

reſuſcitans Ieſum, ſicut in Pſalmo ſecundo ſcriptum eſt. O.1. R.2. quæſt.2. num.147. pag.23

CAPVT XV.

Num.10. NVnc ergo quid tentatis Deum imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum, quod nec patres noſtri, nec nos portare potuimus. O.1. R.5. n.579. p.88

CAPVT XX.

Num.10. AD quem cum deſcendiſſet Paulus, incubuit ſuper eum: & complexus dixit nolite turbari, anima ipſius in ipſo eſt. O.2.R.42.q.1.n.8.p.396 p.396

28. Attendite vobis, & vniuerſo gregi in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei. O.2. R.30. quæſt.1. n.8. p.314

32. Qui potens eſt ædificare, & dare hæreditatem in ſanctificatis omnibus. O.1.R.1. q.1.n.8. p.3

CAPVT XXI.

Num.9. HVic autem erant quatuor filiæ Virgines prophetantes. O.3. R.3.q.5. n.57. p.478

27. Cum vidiſſent eum in templo concitauerunt omnem populum, & iniecerunt ei manus. O.1. R.5. quæſt. 7. num.729. p.112

CAPVT XXVIII.

Num.30. MAnſit autem biennio toto in ſuo conducto: & ſuſcipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum. O.1.R.5. q.8.n.651.p.100

*Ex Epiſtola B. Pauli ad Romanos.*

CAPVT I.

Num.16. NOn enim erubeſco Euangelium; virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti Iudæo, primum & Græco. O.1.R.5.q.1.n.574.p.86.& q.13. n.692. p.107

CAPVT II.

Num.27. VBi eſt ergo gloriatio tua? excluſa eſt: per quam legem? factorum? non: ſed per legem fidei. O.1.R.5.q.1. n.575. p.87

CAPVT IV.

Num.3. QVid enim dicit Scriptura: credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. O.1.R.1. q.1. n.2 p.2.& q.8. n.105. p.17

6. Sicut & Dauid dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert iuſtitiam ſine operibus.

16. Sed ei, qui ex fide eſt Abrahæ, qui Pater eſt omnium noſtrum, ſicut Scriptura eſt. O.3.R.3.q.12.n.104.p.493

CAPVT V.

Num.5. QVia Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis. O.1.R.5. q.1.n.575. p.87

12. Sicut per vnum hominem peccatum introiuit in mundum, & per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertranſiuit. O.4.q.21.n.168.p.537

CAPVT VI.

Num.3. QVicunque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu in morte ipſius baptizati ſumus. O.1.R.1.q.1.n.7.p.2

CAPVT VII.

Num.12. LEx quidem ſancta, & mandatum ſanctum, & iuſtum, & bonum. O.1.R.5.q.1.n.575. p.87

CAPVT VIII.

Num.15. NOn enim accepiſtis Spiritum ſeruitutis iterum in timore, ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum. O.1.R.5.q.3.n.602. p.91

CAPVT IX.

Num.17. DIcit enim Scriptura Pharaoni, quia in hoc ipſo excitaui te, vt oſtendam in te virtutem meam. O.1. R. 3.q.1.n.195. p.31

28. Verbum enim conſumans, & abbreuians in æquitate: quia verbum breuiatum faciet Dominus ſuper terram. O.1.R.5.q.1.n.580. p.88.& q.9.n.661. p.102

CAPVT X.

Num.4. FInis legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti. O.1.R.5.quæſt.1. n.574. p.86

5. Moyſes enim ſcripſit, quoniam iuſtitiam, quæ ex lege eſt, qui fecerit homo viuet in ea. O.1.R.3.q.4.n.232. p.36

12. Non enim eſt diſtinctio Iudæi, & Græci, nam idem Dominus, diues in omnes. O.2. R.31.q.4.n.21.

18. Et quidem in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. O.1.R.5.q.10.n.663. p.102

CAPVT XI.

Num.34. QVis cognouit ſenſum Domini? aut quis conſiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi. O.1. R.3. q.19. n.350. p.54. & O.3.R.1.q.2.n.56. p.450

CAPVT XV.

Num.12. IN illa die erit radix Ieſſe qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes deprecabuntur. O.4. q.8. num.44. p.517

CAPVT XVI.

Num.22. SAluto vos ego tertius qui ſcripſi epiſtolam in Domino.O.1.R.5. q.13.n.691. p.105

23. Salutat vos Caius hoſpes meus, & vniuerſa Eccleſia. O.1.R.5.quæſt.18.num.760. p.116

*Ex prima ad Corinthios.*

CAPVT I.

Num.2. CVm omnibus, qui inuocant nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti. O.1 R.5.q.15.n.711.p.109

14. Gratias ago Deo, quod neminem veſtrum baptizaui. O.1.R.5. quæſt.18. n.760. p.116

18. Verbum enim crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt, iis autem qui ſalui fiunt, id eſt nobis, Dei virtus. O.1. R.5. quæſt.1. num.583. p.88

23. Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam. O.2.R.42.quæſt.2. num.17. p.398

CAPVT II.

Num.9. SIcut ſcriptum: quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum. O.3.R.3.q.4. n.74.

14. Animalis autem homo, non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei. O.1. R.1. quæſt.9. n.119. p.19

CAPVT III.

Num.16. NEſcitis, quia templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis. O.2. R.21.q.1.n.4. p.255

CAPVT IV.

Num.9. PVto, quod Deus nos Apoſtolos nouiſſimos oſtendit, tanquam morti deſtinatos. O.3.R.1.q.2. num.50.51. p.449

15. In Chriſto Ieſu per Euangelium ego vos genui. O.3.R.3.q.17.n.112.

CAPVT V.

Num.9. SCripſi vobis in epiſtola:Ne commiſcemini fornicariis,non vtique fornicariis huius mundi. O.1.R.5.q.14. n.705. p.109

CAPVT VII.

Num.12. NAm cæteris ego dico, non Dominus, ſi quis habet vxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo,non dimittat illam. O.1. R.1.quæſt.6. n.78. p.13

25. De virginibus autem præceptum Domini non habeo: conſilium autem do, tanquam miſericordiam conſecutus à Domino. O.3. R.3.q.14.n.128.

CAPVT X.

Num.11. HÆc autem omnia in figura contingebant illis: ſcripta ſunt autem ad correptionem noſtram. O.3.R.3. q.17.n.116. & R.2.n.128.

11. Scripta ſunt autem ad correptionem noſtram,in quos fines ſæculorum deuenerunt. O.1.R.5.q.1.n.175. p.86

CAPVT XII.

Num.10. ALij operatio virtutum,alij Prophetia, alij diſcretio ſpirituum,alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonis. O.1.R.4.q.10.n.534 p.80

13. Etenim in vno ſpiritu omnes,nos in vnum corpus baptizati ſumus. O.2. R.3. quæſt.2. num.12.

CAPVT XIII.

Num.8. CHaritas nunquam excidit: ſiue Prophetiæ euacuabuntur,ſiue linguæ ceſſabunt. O.1.R.1.q.8.n.101.p.16. & O.2.R.33.q.1.n.8. p.336

CAPVT XIV.

Num.6. NVnc autem fratres ſi venero ad vos linguis loquens,quid vobis prodero. O.1.R.2.q.1.n.131.p.21

14. Nam ſi orem lingua, ſpiritus meus orat, mens autem mea ſine fructu eſt. O.1. R.4. q.12.n.565. p.84

8. Etenim ſi incertam vocem det tuba quis parabit ſe ad bellum. O.1.R.3 q.12.n.559. pag.83

CAPVT XV.

Num.22. SIcut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur. O.4.q.21.n.168. p.537

51. Ecce myſterium vobis dico: omnes quidem reſurgemus. O.4. quæſt.21. num.171. p.538

*Ex ſecunda ad Corinthios.*

CAPVT III.

Num.6. NOn littera, ſed ſpiritu: littera enim occidit, ſpiritus autem viuificat. O.1. R.5.q.1.n.575. p.87. & R.2. q.2. n.157. p.25

CAPVT IV.

Num.3. QVod ſi etiam opertum eſt Euangelium noſtrum, in iis, qui pereunt, eſt opertum. O.1. R.1. q.9.n.119. pag.19

6. Deus qui facis de tenebris lucem ſplendeſcere. O.4.q.21.n.166. p.537

### CAPVT V.

Num.14. SIue mente excedimus Deo : ſiue ſobrij ſumus, vobis. Charitas enim Chriſti vrget nos. O.1.

14. Chriſtus mortuus eſt pro omnibus , ergo omnes mortui ſunt. O.4.quæſt.21.num.168. p.537

### CAPVT VIII.

Num.10. COnſilium in hoc do:hoc enim vobis vtile eſt , qui non ſolum facere , ſed & velle cœpiſtis ab anno priore. O.1.R.5.q.12.n.681. p.105

18. Miſimus etiam cum illo fratrem , cuius laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias. O.1.R.5. q.6. num.731. p.96

### CAPVT X.

Num.10. QVoniam quidem Epiſtolæ graues ſunt,& fortes,præſentia autem corporis infirma. O.1.R.5.quæſt.10. n.666. p.103

### CAPVT XI.

Num.6. NAm etſi imperitus ſermone , ſed non ſcientia.O.1.R.5.quæſt.6. n.590. p.89

28. Præter illa, quæ extrinſecus ſunt , inſtantia mea quotidiana. O.1.R.5.q.15. n.711. p.109

### CAPVT XII.

Num.3. SCio huiuſmodi hominem raptum in Paradiſum , & audiuit verba, quæ non licent homini. O.1.R.5.q.3. n.600. p.91

11. Factus ſum inſipiens , vos me coegiſtis ego enim à vobis debui commendari. O.1. R.5.q.3.n.600. p.91

12. Signa enim Apoſtolatus mei facta ſunt ſuper vos in omni patientia , in ſignis, & prodigiis,& virtutibus. O.2.R.42.q.2.n.16. p.398

### CAPVT XIII.

Num.3. AN experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus. O.1.R.3.q.1. n.194. p.30

## *Ex Epiſtola ad Galatas.*

### CAPVT I.

Num.8. LIcet aut Angelus de cœlo euangelizet vobis , præterquam quod euangelizatum eſt à me,anathema ſit. O.1.R.3.q.1.n.208. p.32

16. Vt reuelaret filium ſuum in me , vt euangelizarem illum in gentibus:continuo non acquieui carni,& ſanguini. O.1.R.5.q.11. n.673. p.104

19. Alium autem Apoſtolorum vidi neminem , niſi Iacobum fratrem Domini. O.1. R.5.q 16.n.721. p.111

### CAPVT II.

Num.19. EGo autem per legem legi mortuus ſum,vt Deo viuam.O.1. R.5. q.1. n.585. p.89

9. Qui videbantur eſſe Columnæ. O.1. R.5. q.16.n.729. p.112

### CAPVT III.

Num.19. QVid igitur lex ? Propter tranſgreſſores poſita eſt,donec veniret ſemen , cui promiſerat , ordinata per Angelos. O.1.R.3 q.1.n.197. p.31

24. Lex pædagogus noſter fuit in Chriſto, vt ex fide iuſtificemur. O.2.R.30.q.2.n.10. p.315

28. Non eſt Iudæus , neque Græcus , nec ſeruus,nec liber. O.3.R.5.q.8.n.750. p.116

### CAPVT IV.

Num.3. ITa & nos cum eſſemus paruuli, elementis mundi eramus ſeruientes.

4. Vbi venit plenitudo temporis miſit Deus filium ſuum factum ex muliere factum ſub lege. O.1.R.5.q.10.n.663. p.102

22. Quoniam Abraham duos filios habuit: vnum de ancilla.& vnum de libera O.1.R.5. q.1.n 677. p.87

## *Ex Epiſtola ad Epheſios.*

### CAPVT I.

Num.10. IN diſpenſatione plenitudinis temporum , inſtaurare omnia in Chriſto,quæ in cœlo, & quæ in terra ſunt. O.3. R.1.q.1.n.10. p.441

### CAPVT II.

Num.20. SVperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum , & Prophetarum ipſo Summo Angulari lapide Chriſto Ieſu. O.2.R.30.q.2.n.11. p.315

### CAPVT III.

Num.8. MIhi omnium Sanctorum minimo data eſt gratia hæc , in gentibus euangelizare inueſtigabiles diuitias Chriſti. O.1.R.5.q.11.n.673.p.105

### CAPVT IV.

Num.1. OBſecro itaque vos ego vinctus in Domino,vt dignè ambuletis vocatione,qua vocati eſtis. O.2.R.30. q.2.n.12. p.315

### CAPVT V.

Num.2. AMbulate in dilectione , ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis. O.2. R.3. q.2. n.15.

27. Semetipſum tradidit pro ea , vt ſibi exhiberet Eccleſiam glorioſam , non habentem maculam,neque rugam, ſed vt ſit ſancta & immaculata. O.4.q.5.n.23. p.511


32. Sacra

32. Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia. O.1.R.2. q.1.n.128. p.21

## *Ex Epiſtol. ad Philip.*

### CAPVT I.

Num 25. ET hoc confidens ſcio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum veſtrum, & gaudium veſtrum. O.1.R.5. q.12.n.686.p.106

### CAPVT II.

Num.6. QVi cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt ſe eſſe æqualem Deo. O.4. q.9.n 56.p.521

21. Omnes Quærunt quæ ſua ſunt, non ea quæ ſunt Ieſu Chriſti. O.4.q.21. n.169. pag.537

## *Ex epiſtola ad Coloſſenſes.*

### CAPVT I.

Num.1. PAulus Apoſtolus Ieſu Chriſti per voluntatem Dei, & Timotheus frater. O.1. R.5. q.12. num.687. p.106

16. Omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt. O.4.q.5. n.21.p.511

### CAPVT IV.

Num.18. MEmores eſtote vinculorũ meorũ, Gratia vobiſcum amen. O.1. R.5.q.12.n.687.p.106

## *Ex Epiſtola prima ad Theſſalonicenſes.*

### CAPVT V.

Num.5. VOs filij lucis eſtis, & non tenebrarum. O.4.q.7.n.40.p.516

## *Ex Epiſtola Secunda ad Theſſalonicenſes.*

### CAPVT II.

Num.14. TEnete traditiones, quas didiciſtis, ſiue per Sermonem, ſiue per Epiſtolam. O.4. q.10.n.59.p.522

## *Ex prima ad Timotheum.*

### CAPVT I.

Num.3. ROgaui te, vt remaneres Epheſi cum irem in Macedoniam. O.1.R.5.q.12.n.679.p.105

### CAPVT III.

Num.16. MAgnum eſt pietatis Sacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum eſt in ſpiritu. O.1.R.1.q.1.n.571.p.86

### CAPVT V.

Num.12. HAbẽtes damnationem quia primam fidem irritam fecerunt. O.3.R.3.q.4.n.30.p.477

18. Dicit enim ſcriptura: non alligabis os boui trituranti, & dignus eſt operarius mercede ſua. O.1.R.2.q.4.n.172.p.27

22. Manus cito nemini impoſueris neque communicaueris peccatis alienis.O.2.R.35. q.1.n.11.p.344

### CAPVT VI.

Num.20. O Timothee depoſitum cuſtodi, deuitans profanas vocum nouitates, & oppoſitiones falſi nominis. O.1. R.1.q.4. n.38.p.8

## *Ex ſecunda ad Timoth.*

### CAPVT III.

Num.15. QVia ab infantia ſacras literas noſti quæ te poſſunt inſtruere ad ſalutem per fidem. O.1. R.5. q.9. n.660.p.102

16. Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendum. O.1. R.3. q.1. n.194. p.30

### CAPVT IV.

Num.11. LVcas eſt mecum ſolus; Marcum aſſume, & educ tecum. O.1. R.5.q.18. n.753.p.115

21. Feſtina ante hyemem venire. Salutant te Eubulus & Pudens. O.1. R.5. q.12. n.686. p.106

## *Ex Epiſtola ad Titum.*

### CAPVT I.

Num.12. CRetenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri, teſtimonium hoc verum eſt. O.1. R.1. q.7. n.89.p.14. & R.5 q.19.n.770. p.118

## *Ex Epiſtola ad Hebræos.*

### CAPVT I.

Num.1. MVltifariam, multiſque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis: nouiſſime diebus iſtis locutus eſt nobis in filio. O.1. R.5. q.5. n. 570. p 86

3. Qui cum ſit ſplendor gloriæ & figura ſubſtantiæ eius, portans omnium verbo virtutis ſuæ. O. 1. R.5. quæſt.7. num.639. p.97

5. Cui aliquandò Angelorum dixit filius meus es tu, ego hodie genui te? O.1. R.2. q.2.n.146.p.23

7. Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis.O.3.R 1.q.2.n.46. p.448

# Index Locorum


### CAPVT III.

Num.1. VNde fratres ſancti conſiderate Apoſtolum, & Pontificem confeſſionis noſtræ Ieſum. O.1.R.5.q.10. n.67.p.104

### CAPVT IV.

Num.7. ITerum, terminat diem quendam Hodie Dauid, dicendo, poſt tantum tempus ſicut ſupra dictum eſt. O.1 R.3.q.16.n.315.p.49

### CAPVT V.

Num.5. CHriſtus non ſemetipſum clarificauit vt pontifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum: filius meus es tu, ego hodie genui te. O.1.R.2.q.2.n.148.p.23

### CAPVT VII.

Num.5. MElchiſedech, Rex ſalem, ſacerdos Dei ſummi, qui interpretatur Rex iuſtitiæ. O.1.R.5.q.13.n.698. p.207

6. Decimas ſumpſit ab Abraham, & hunc, qui habebat repromiſſiones benedixit. O.1.R.1.q.1.n.2.p.2

19. Nihil ad perfectum adduxit lex. O.3 R.3. q.12.n.111.p.494

19. Introductio vero melioris ſpei per quam proximamus ad Deum. O.1 R 5.q 1.n.581. pag.88

12. Tranſlato enim ſacerdotio neceſſe eſt, vt legis tranſlatio fiat. O.1.R.5.q.5.num.573. pag.86

### CAPVT VIII.

Num.6. QVanto, & melioris teſtamenti mediator eſt, quod in melioribus repromiſſionibus ſancitum eſt. O.1. R.5.q.1.n.581.p.88

### CAPVT IX.

Num.4. Habens tabernaculum, & arcam teſtamenti, circumtectam ex omni parte auro, in qua vrna aurea habens manna. O.1.R.5.q.21.n.674.p.104

11. Neque per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem introiuit in ſancta. O.1.R.3.q.5.n.573.p.86

15. Vt repromiſſionem accipiant qui vocati ſunt æternæ hæreditatis. O.1.R.1.q.5.n.5. pag.2.

16 Vbi teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris. Teſtamentum enim in mortuis confirmatus eſt. O.1.R.1.q.1.n.6. pag.2

### CAPVT X.

Num 5. INgrediens mundum dicit: hoſtiam, & oblationem noluiſti: corpus autem aptaſti mihi. O.2.R.41.q.3.n.41.p.395

### CAPVT XI.

Num.4. TEſtimonium perhibente muneribus eius Deo, & per illam defunctus adhuc loquitur. O.1.R.3.q.16. n.327.p.51

32. Et quidem adhuc dicam. Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Barac, Sanſon. O.1.R.3.q.6.n.24[illegible].p.38

37. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus. O.3.R.3.q.6. n.48.p.481

### CAPVT XII

Num.16. NE quis fornicator, aut profanus vt Eſau: qui propter vnam eſcam vendidit primitiua ſua. O.1.R.5. q.11.n.675.p 104

18. Non acceſſiſtis ad terribilem montem, & accenſibilem ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam. O.1.R.5.q.1.n.578. p.77. & O.3.R.1.q 2.n.48.p.448

### CAPVT XIII.

Num.20. DEus autem pacis, qui eduxit de mortuis paſtorem magnum ouium in ſanguine teſtamenti æterni. O.1. R.5 q.1.n.586.p.89

22. Rogo vos fratres, vt ſufferatis verbum ſolatij etenim perpaucis ſcripſi vobis. O. 1.R.5.q.11.n.673.p.104

## *Ex epiſtola D. Iacobi.*

### CAPVT I.

Num.17. OMne datum optimum, & omne donum perfectum, deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum. O.2.R.41.q.4.n.32.p.401. & O.4.q.5.n.28. p.513

### CAPVT II.

Num.17. SIc & fides, ſi non habeat opera, mortua eſt in ſemetipſa. O.1. R.12.q.3.n.164 p.16

23. Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam, & amicus Dei eſt appellatus. O.1.R.1.q.8 n.105.p.17

### CAPVT V.

Num.10. SVfferentiam Iob audiſtis, finem Domini vidiſtis, quoniam miſericors eſt Deus, & miſerator. O.1.R.3. q.14.n.303.p 47

## *Epiſtola Prima B. Petri.*

### CAPVT I.

Num.6. PEtrus Apoſtolus Ieſu Chriſti, electis aduenis diſperſionis Ponti, Galatiæ, Capadociæ. O.1.R.5.q.11.n.671. p.104


19. Pretioſo

19. Pretioſo ſanguine, quaſi agni immaculati, & incontaminati. O.1. R.1. q.1. n.6 p.2

CAPVT II.

Num.10. QVi aliquando non populus, nunc autem populus Dei, qui non conſequuti miſericordiam, nunc autem miſericordiam conſequuti. O.1.R.5. q.17.n.736.p.113

24. Qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum. O.1.R.1.q.2.n.152. pag.24

CAPVT III.

Num.20. QVando expectabant Dei patientiam in diebus Noë, cum fabricaretur arca: in qua pauci, id eſt octo animæ ſaluæ factæ ſunt per aquam. O.1. R.2. q.1. n.128. p.21. & quæſt.4.num.172. pag.27

CAPVT V.

Num.31. SAlutat vos Eccleſia, quæ eſt in Babylone ſelecta, & Marcus filius meus. O. 1. R. 5. quæſt. 5. num. 617. pag 94

*Ex Secunda D. Petri.*

CAPVT I.

Num.1. SImon Petrus, ſeruus, & Apoſtolus Ieſu Chriſti iis, qui æqualem nobiſcum ſortiti ſunt fidem in iuſtitia Dei noſtri. O.1.R.5.q.17 n.741.p.113

10. Fratres magis ſatagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem faciatis. O.1.R.2. q.10.n.164.p.26

20. Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia ſcripturæ propria interpretatione non fit. O. 1. R.1. quæſt. 1. num. 1. pag.1

21. Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt ſancti Dei homines. O.1.R.1.q.5.n.66. p.12.& q.8.n.94.p.15

CAPVT III.

Num.1. HAnc ecce vobis, chariſſimi, ſecundam ſcribo Epiſtolam, in quibus veſtram ſinceram excito mentem. O.1.R.5.q.17.n.741.p.113

15. Sicut & chariſſimus Frater noſter Paulus, ſecundum datam ſapientiam ſcripſit vobis. O.1.R.5.q.11. n.671. p.104. & q.17. n.741.p.113

*Ex Prima D. Ioannis.*

CAPVT I.

Num.1. QVod fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis noſtris, quod perſpeximus. O. 1. R.5.q.18. n.749 p.114

CAPVT II.

Num.1. SI quis peccauerit aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum iuſtum, & ipſe eſt propitiatio noſtra pro peccatis noſtris. O.1. R.1.q.18. n.749.p.114.& O.3. R.1.q.1.n.9.p.441

18. Filioli, nouiſſima hora eſt, & ſicut audiſtis quia nouiſſima hora eſt. O.1.R.5.q.1. n.574.p.87

CAPVT V.

Num.7. TRes ſunt, qui teſtimonium perhibent in cœlo, Pater, verbum, & Spiritus ſanctus, & hi tres vnum ſunt. O.1.R.2.q.3.n 164.p.26

17. Hic eſt verus Deus, & vita æterna filioli cuſtodite vos à ſimulachris. O. 1. R. 5. quæſt.17

*Ex Iuda Apoſtolo.*

Num.14. PRophetauit autem de his ſeptimus ab Adamo Enoch. O.3. R.3.q.12. n.111.p.494

*Ex Apocalypſi Ioan. Apoſtoli.*

CAPVT I.

Num.1. APocalypſis Ieſu Chriſti, quam dedit illi Deus palam facere ſeruis ſuis. R.1.q.10.n.125.p.20

4. Ioannes ſeptem Eccleſiis, quæ ſunt in Aſia. O.2.R.30.q.2.n.15.p.315

4. Gratia vobis, & pax ab eo, qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt & à ſeptem ſpiritibus, qui in conſpectu throni eius ſunt. O.3.R.1.q.1.n.3.p.440

CAPVT II.

Num.10. ESto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. O.1. R.2.q.4.n.179 pag.28

CAPVT IV.

Num.3. ET qui ſedebat ſimilis erat aſpectui lapidis iaſpidis, & ſardinis, & iris erat in circuitu ſedis. O.1.R.5. q.20.n.878.p.119

6. Et in conſpectu ſedis tanquam mare vitreum ſimile cryſtallo: & in medio ſedis, & in circuitu ſedis quatuor animalia. O.1. R.5.q.6.n.632.p.96. & q.7.n.638.p.97

CAPVT V.

Num.1. VIdi in dextera ſedentis librum ſcriptum intus, & foris ſignatum ſigillis ſeptem. O.1.R.1.q.1.n.128. pag.21

3. Et nemo poterat aperire librum, nec reſpicere illum. O.1.R 1.q.1.n.114.p.18

5. Et dixit mihi vnus de ſenioribus, ne fleueris, ecce vicit leo de tribu Iuda. O.1. R.1.q.10.n.122.p.20

CAPVT

# Index Locorum


CAPVT VII.

Num.2. Vidi alterum Angelum aſcendentem ab ortu ſolis, habentem ſignum Dei viui, & clamauit voce magna. O.1.R.1.q.4.n.85.p.14

4. Et audiui numerum ſignatorum centum quadraginta quatuor millia ſignati, ex omni tribu filiorum Iſraël. O.3.R.3.quæſt.14. n.124.p.496

9. Et poſt hæc vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis. O.2.R.30. q.4.n.21.p.317.

CAPVT X.

Num.11. Oportet te iterum prophetare gentibus & populis, & linguis, & regibus multis. O.1.R.5.q.7.n.645 pag.99

CAPVT XI.

Num.4. Hi ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra in conſpectu Domini terræ ſtantes, & ſi quis voluerit nocere eos, ignis exiet de ore eorum. O.1.R.2. q.4.n.181.p.29. & O.5.R.1.q.1.n.4.p 440

12. Et aſcenderunt in cœlum in nube & viderunt illos inimici eorum. O.3.R.5.q.2. n.59.p.450

CAPVT XII.

Num.13. Et fecit ſigna magna, vt etiam ignem faceret de cœlo deſcendere in terram in conſpectu hominum. O.2. R.42.q.3.3.n.25.p.400. & O.3.R.1.q.2.n.19. p 444

# OPVSCVLVM PRIMVM.

## PRÆLVDIVM AD SACRAM SCRIPTVRAM.

*De libris Canonicis, eorum ſenſibus, Auctoribus, ac Verſionibus, in quibus omnibus inſigniter ſupereminet Euangelica Doctrina.*

## PRÆFATIVNCVLA.

D*E dignitate, ac excellentia, maieſtate, & vtilitate ſacræ Scripturæ, multa diſſerunt, docent & explicant Sancti Patres, ac Doctores moderni, pro quo ſatis eſt audire Apoſtolum Paulum 2. Timoth. 3. num. 16 vbi ait:* Omnis Scriptura diuinitùs inſpirata, vtilis 2. Tim. 3.
eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus. *Quibus verbis Apoſtolus explicat quatuor Diuinæ Scripturæ fructus, quibus anima ſuauiſſimè alitur, tam in intellectu, quam in voluntate; ſcilicet quantum ad ſpeculationem;* Docere, *veritatem ſcilicet.* Arguere *falſitatem nempe; quantùm verò ad cognitionem practicam* corripiendo, *vt eripiat à malo.* Erudiendo, *vt inducat in bonum, quorum finis eſt, vt explicat Apoſtolus,* vt ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus; *& de eius excellentia aliqua quæſtione ſequenti.*

## RESOLVTIO I.

### *De libris Canonicis, ſeu ſacra Scriptura.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Quid ſit ſacra Scriptura, & quibus nominibus dicatur, & ſignificetur?*

### SVMMARIVM.

1 *Definitio ſacræ Scripturæ.*
2 *Dicitur Biblia, & Scriptura.*
3 *Ab ipſa omnis ſcientia.*
4 *Dicitur Teſtamentum.*
5 *Teſtamentum ſignificat pactum, ſeu fœdus.*
6 *Pactum antiquitùs celebrabatur cum morte, & ſanguine.*
7 *Ad validitatem Teſtamenti mors in vtroque Teſtamento nouo, & veteri interuenit.*
8 *Rectè Scriptura dicitur Teſtamentum, quia in ea Deus teſtatur amorem erga nos filios ſuos.*
9 *Duodecim nomina metaphorica ſacræ Scripturæ, & n 10.*

### *Definitio.*

IT A definitur Scriptura iuxta mentem Sanctorum Patrum, D. Ambroſ. in explicatione proœmij D. Lucæ. D. Gregorij in Prologo Moral. cap. 1. D. Auguſt. lib. 1. de Geneſi ad litteram. Et aliorum Patrum; & ſic ſe habet, *Scriptura ſacra eſt, cuius Deus eſt proximus Auctor, ſiue quia ipſe eam immediatè ſcripſit, ſiue mediatè, quia alicuius miniſterio ad eam ſcribendam vſus eſt, ad idque eum impulit, ipſiúſque mentem in ſingulis ſententiis direxit, ſingulàque verba dictauit.* Scriptura ponitur loco generis, cætera loco differentiæ. Dicitur *mediatè, vel immediatè*, quia grandis quæſtio eſt, an Deus non ſolùm per manum creaturæ, hominis, vel Angeli, ſed

1. D. Ambroſ. D. Auguſt. D. Gregor.

etiam per ſe ipſum immediatè aliquid ſcripſerit, de quo dicam Reſolut.3. q.1. *In ſingulis ſententiis, ac verbis*, quia ad rationem ſcripturæ pertinet, vt non ſolùm Spiritus ſanctus dictauerit ſenſum, ſed etiam verba, ac eorum ordinem, vt explicabo infrà q.6. à num 64. Tota
1.Petr.1. definitio ſupra citata deſumitur ex 2. Petr. 1. num.20. *Hoc primum intelligentes, quòd omnis Prophetia Scriptura propria interpretatione non fit, non enim voluntate humana allata eſt aliquando Prophetia: ſed Spiritu ſancto inſpirati loquuti ſunt ſancti Dei homines.* Ad nomina ſacræ Paginæ veniamus, ex quibus multa eius excellentia innoteſcit, ac declaratur.

## *Biblia, & Scriptura.*

2. Calepin. Theſaur. Sacra Pagina dicitur *Biblia Bibliorum* in plurali generis neutri, vt teſtantur Calepinus, ac Theſaurus linguæ Latinæ; alij etiam cum Baronio dicunt in genere fœminino *Biblia Bibliæ*, & ſemper ſignificat libros, & rectè per antonomaſiam, ac excellentiam, *Pagina ſacra* dicitur *Biblia*, quia ipſa eſt liber omniū librorum ab ipſaque omnis vera, ac recta doctrina, ſapientia, & diſciplina contenta in omnibus aliis libris, tanquam à fonte, ac origine deriuatur, ac dimanat, ſic & ſimpliciter ipſa dici-
Actor.8. tur Scriptura Actor.8.num.32. *Locus Scriptu-*
Rom.4. *ra, quem legebat.* Roman.4. num.3. *Quid enim*
Matth.21. *dicit Scriptura.* Matth.21.num.42. ait Chriſtus
Pſalm.86. Dominus. *Nunquid legiſtis in Scripturis.* Pſ.86. num.6. *Dominus narrabit in Scripturis*, quia ipſa ſacra Pagina eſt principium, vnde omnis Scriptura in vera ſapientia, ac doctrina naſcitur, & ideo per excellentiam nuncupatur Scriptura, & etiam ob ſummam eius dignitatem dicitur Biblia ſacra, Scriptura
Rom.1. ſacra, ſic appellat D.Paulus Roman.1. num.2. *Quod ante promiſerat per Prophetas ſuos in Scripturis ſacris.*

3. Ille admirabilis currus Ezechielis admirabili ordine diſpoſitus dicitur, quod vna rota erat in medio Rotæ, & ſubdit ipſe Propheta
Ezech.1. Ezechiel 1. num.16. *Aſpectus rotarum & opus earum, quaſi viſio maris.* Per vnam rotam in altera incluſam, vtrumque teſtamentum in-
D.Gregor. telligit D. Gregorius; nouum enim in veteri contentum ait, *Nam in Teſtamenti veteris littera, Teſtamentum nouum latuit per allegoriam.* Sed cur vtrumque Teſtamentum, in quo tota Scriptura continetur, cum mari comparatur, *quaſi viſio maris*? ex mari exeunt flumina, à marique hauriunt aquas, quibus abundat; inde rectè ſacra Scriptura cum mari comparatur, quia ab ipſa, tanquam à mari, omnia ſcientiarum flumina participant aquas veræ doctrinæ, ſapientiæ, ac diſciplinæ. Inde rectè
Caſſiodor. Caſſiodorus in Prologo Scripturæ, ipſam comparat cum ſemine, à quo fructus aliarum ſcientiarum naſcuntur. Sic ait ipſe, *Conſtat in origine Scripturæ ſacræ, aut diſciplinarum, aut artium liberalium initia, ſeu indicia fuiſſe ſeminata, quæ poſteà Doctores ſæcularium literarum ad ſuas literas prudentiſſimè tranſtulerunt.*

## *Teſtamentum.*

4. Hanc quæſtionem ſatis latè, ac diſtinctè tractavi tom.5. in Euangelia lib.7. cap.7. q.35. & 36. quæ videnda. Ex ibi dictis breuiter ſacra Scriptura ſecundùm vtramque Paginam nouam, & veterem dicitur Teſtamentum, vt patet ex Apoſtolo ad Hebræos 9. num.16. & ait: Hebr.9.
*Et ideo noui Teſtamenti mediator eſt, vt morte intercedente in redemptionem earum præuaricationum, quæ erant ſub priori Teſtamento*, vbi expreſsè agnoſcit duplex Teſtamentū, nouum, & prius, ſeu antiquum; & ita communiter loquuntur Patres. Tertullian. *lib. 4. contra* Tertullian.
*Marcio.* D.Hier. *in Præfatione Euangeliſtarum* D.Hieron.
*ad Damaſum.* D. Auguſtin. *epiſt.83.* Ruffinus D.Auguſt. Ruffin.
*lib.2.in tradition.* Caſſian. *collat.4.cap.10.* Caſſian.

Teſtamentū deriuatur ex voce Hebraïca *Beriotb*, quod propriè ſignificat fœdus, ſeu pactū 5. D.Hieron.
D. Hieron. *in cap.2. Malachiæ*, ait, *Notandum quod Beriotb* verbum Hebraicū, *Aquila*, teſtamētum, id eſt pactum, interpretatur. Et Septuaginta ſemper Teſtamentum; & in pleriſque Scripturarum locis, teſtamentum, non voluntatem defunctorum ſolùm ſonare, ſed pactum viuentium. Duplex autem fœdus in ſacris literis, Dei cum hominibus inuenitur; vnum cum populo antiquo per Moyſem, in quo obſeruantibus legem promittebatur multa abundantia temporalium bonorum, *Bona terræ comedetis*, à cap.Exod.19. vſque 24.n.7. & multis Exod.19.
aliis in locis. Alterum fœdus, ſeu pactum nouum à Prophetis prædictum. Ierem.31. n.31. Ierem.31.
*Ecce dies venient dicit Dominus, & feriam domui Iſraël, & domui Iuda, fœdus nouum.* Paulus Hebræor. 8. num.8. & Septuaginta legunt, Hebr.8.
*Teſtamentum nouum.* Hoc nouum Teſtamen- Septuag.
tum nobis inſtituit Chriſtus Ieſus Dei Filius in lege gratiæ promittens ſuis fidelibus æternam vitam; *qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Ioan.6. numero 59. *Vt re-* Ioan.6.
*promiſſionem accipiant, qui vocati ſunt æter-* Hebr.9.
*næ hæreditati.* Hebræor. 9. num.19. Ex quo Innocentius III. *cap. cum Martha de celebrat. Miſſar.* colligit excellentiam legis gratiæ ſuper veterem: nam hæc promittebat bona terrena; illa verò promittit cœleſtia, & æterna.

Et quia ſolemnis, ac celebris erat conſue- 6.
tudo, vt fœdera, morte, ac ſanguine celebrarentur, ad indicandum quod illud fœdus tandiu duraturum erat, quandiu duratura foret mors animalium occiſorum, ſic & noui Teſtamenti fœdus ſancitur pretioſo ſanguine Chriſti Ieſu, 1.Petri 1. num.9. Apoc.1. n.5. ſic 1.Petr.1. Apoc.1.
& Teſtamentum vetus ſanguine firmatum eſt. Hebr.9.
Ait Paulus: *Nec primum quidem ſine ſanguine dedicatum eſt.* Hebræor.9. num.18. Et ſtatim ſubdit Apoſtolus, quòd *Moyſes accipiens ſanguinem vitulorum, aſpergens populum dixit: Hic eſt ſanguis teſtamenti, quod mandauit ad vos Deus.*

Ad validitatem Teſtamenti requiritur mors 7.
teſtatoris, vt docet Apoſtolus Hebræor.9.n.16. Hebr.9.
*Vbi teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris. Teſtamentum enim in mortuis confirmatum eſt.* Nouum autem teſtamentum morte Chriſti teſtatoris confirmatum eſt, vt ait Apoſtolus citato loco: *Noui Teſtamenti mediator effectus eſt, vt morte intercedente in redemptionē earum præuaricationū*, &c. & Rom.6. Rom.6.
num.3. *In morte ipſius ſaluati, & baptizati ſumus.* Et etiam vetus Teſtamentum morte firmatum eſt; & quia Deum qui teſtator erat,

impoſſibile

impoſſibile erat mori, qui eſſentialiter eſt ipſa vita, ideo illud antiquum teſtamentum firmatum eſt morte victimarum, ac vitulorum, quæ Chriſti mortem præfigurabant. Et ſicut gratia data eſt Patribus Antiquis ex præuiſis meritis Chriſti, ita eorum teſtamentum eſt confirmatum morte præfigurata, ac præuiſa Chriſti.

8. Rectè pactum, quod Deus inivit cum hominibus, & quo promiſit ſua cœleſtia dona, dicitur teſtamẽtũ; nam ſicut per illud pater teſtatur ſuum peculiarem affectum erga filios ſuos, quos conſtituit ſui hæredes; ſic Deus ſuas ſcripturas, quibus nobis promittit tanta dona, teſtamentum voluit dici, per ipſas nobis teſtatus ſuum eximium amorem, quo nos vt filios conſtituit ſuos hæredes. Roman. 8. n. 16. *Si filij, & hæredes.* Actor. 20. num. 32. *Dare hereditatem in ſanctificatis omnibus?* Pſalm. 110. n. 4. *Eſcam dedit timentibus ſe, vt det illis hereditatem.* Matth. 25. n. 34. ait Chriſtus ſuis electis: *Poſſidete vobis regnum.* Græcus legit, *Hæreditate poſſidete.* Vide ſupra citatum locum.

Rom. 8. Actor. 20. Pſal. 110. Matth. 25.

## *Duodecim nomina metaphorica Scripturæ.*

9. D. Gregor. *Primò*, Dei Epiſtolam appellant Patres; D. Gregor. *lib. 4. epiſt. 84.* naturam ſacræ Scripturæ indagans ait: *Quid eſt Scriptura ſacra, niſi quædam Epiſtola omnipotentis Dei ad creaturam ſuam?* Similiter D. Auguſt. in Pſalm. 90. ait: *De illa ciuitate, vnde peregrinamur, literæ nobis venerunt, ipſæ ſunt ſcripturæ, quæ nos hortãtur, vt bene viuamus.* Eandem doctrinam inculcat *ſerm. 16.* ad Fratres in Eremo: *Scriptura diuinæ, ait, quaſi literæ de patria ad nos tranſmiſſæ.* D. Chryſoſt. Eodem modo loquitur D. Chryſoſtomus *homil. 3. in 2. ad Theſſalon.* & multi alij Patres. Tertullian. D. Auguſt. D. Hieron. *Secundò*, Tertull. *lib. 4. contra Marcio.* D. Auguſtinus *epiſt. 83.* D. Hieron. *in Præfat. Euang.* appellant Scripturam *inſtrumentum Dei.* Per inſtrumentum operatur artifex; Deus per Scripturam illuminando operatur noſtram iuſtificationem. *Tertiò.* Tanta eſt excellentia Scripturæ, vt dicatur *cor & anima Dei*, tanquam ab effectu per ipſam cognoſcimus conſilia ipſius animæ, & cordis Dei; ait Deus: *Suſcitabo mihi ſacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam faciat*, 1. Reg. 2. n. 35. Chaldæus vertit, *iuxta dictum meum faciet.* Cor & anima Dei, dicitur eius dictum, hoc eſt eius ſcriptura. D. Gregor. D. Gregorius ibi. *Quid cor, & anima Dei, niſi ſacram eius ſcripturam accipimus, quia ergo in ſacro eloquio conſilia omnipotentis Dei cognoſcimus; ibique amorem, quo humanum genus dilexit, inuenimus: ipſum eloquium,* cor, & anima eius rationabiliter deſignant. D. Hieron. *Quartò*, Hieron. *in cap. 47. Ezechielis, n. 12.* ſacram Scripturam appellat lignum vitæ. Lyran. *Quintò*, Liranus ad cap. Eccleſiaſt. 24. n. 32. vbi eſt ſermo de libro vitæ, dicit eſſe ſacram Scripturam, quæ nos inſtruit, ac ducit ad vitam veram. Didym. Cellenſ. *Sextò*, Didymus *in Pſal. 68.* ſicut & Petrus Cellenſ. *de myſtico Tabernaculo,* ſacram Scripturam menſam appellant ſpiritualem ad omni cœleſti pabulo reficiendas animas.

1. Reg. 2. Chaldæus.

10. Cant. 3. *Septimò*, Tenera virgo in cant. introducitur, *in cellam vinariam* Chaldæus, *in domum gymnaſij doctrinæ*, ibi D. Gregorius ait vt ſuauiſſimo diuinæ Scripturæ vino inebrietur, vt ſolùm cœleſtia quærat. Chaldæus. D. Gregor. D. Ambroſ. Rupertus. *Octauo.* D. Ambroſ. lib. 6. Epiſtol. 41. Rupertus Abbas *lib. 1. in Geneſim,* appellant ſacram Scripturam paradiſum, quem Deus plantauit, quo inſpirauit in homine ſpiritum vitæ cæleſtis, & inde exeunt quatuor flumina diuinæ doctrinæ ad irrigandas quatuor orbis partes. Didymus. Bleſenſis. Euchir. *Nonò*, Didymus *in Pſalm. 68.* Petrus Bleſenſis *epiſt. 76.* Euchirius *de dedicat. Eccleſiæ*, ſcripturam dicunt menſam quam propoſuit diuina Sapientia, *Prouerb. 9. num. 1.* Prouerb. 9. Omnium rationabilium ciborum, intelligentiæ, cognitionis, ac contemplationis. D. Hieron. D. Paſchaſ. Origenes. D. Thomas. *Decimò*, D. Hieron. D. Paſchaſius, Origenes, D. Thomas, ſcripturam interpretantur theſaurum abſconditum, *Luc. 13. n. 44.* Luc. 13. in agro Eccleſiæ omnium cœleſtium myſteriorum. *Vndecimò*, Scriptura omnium infirmitatum medicamen, iuxta illud Sapient. 16. Sap. 16. num. 12. *Tuus Domine ſermo ſanat omnia.* D. Baſil. D. Baſilius *epiſt. 1.* ad Gregor. ait, *Ab ſcriptura vnuſquiſque tanquam ab officina medicinæ, appoſitum ſuæ infirmitati medicamentum inuenire poterit.* Tandem. *Duodecimò*, Scriptura, vt interpretatur Rupertus *lib. 3. de victo. verbi, cap. 3.* eſt Rupertus. turris Dauid, quæ ædificata eſt cum propugnaculis. *Mille clypei pendent ex ea, Cant. 4. n. 4.* Cantic. 4. Turris cum propugnaculis ad noſtram defenſionem, ac tutamen, cum clypeis, qui cuſtodiunt caput, ac mentem ab omni iniqua cogitatione, & ita Scriptura nos defendit ab omni aduerſario viſibili, & inuiſibili.

---

## QVÆSTIO II.

### *Qui Libri ſint Canonici?*

### SVMMARIVM.

11 *Quid ſit Canon, & multæ deriuationes ex eo.*
12 *Dupliciter conſideratur liber Canonicus, in actu primo, & ſecundo.*
13 *Libri Canonici diuiduntur in Canonem ſynagogæ, & Eccleſiæ.*
14 *Libri Canonici diuiduntur in duas claſſes.*
15 *Varia computatio circa Canonem antiquum, & num. 16.*
17 *Ex D. Hieronymo quomodo antiquitus diuidebantur libri,*
18 *Circa quam diuiſionem tria maximè notanda, & n. 19.*
20 *Falſum eſt dicere, quòd ſolùm libri ex veteri Teſtamento, qui citantur in nouo ſint canonici.*
21 *Canon Eccleſiæ Catholicæ à Concilio Tridentino.*
22 *Hic Canon determinatus à multis Conciliis antiquis.*
23 *Et libri ſunt Canonici cum omnibus ſuis partibus.*

### *Quid Canon, à quo deriuantur multa.*

A Nomine incipiamus, *Canon* nomen eſt Græcum, & idem valet, ac regula, teſte 11. D. Iſidoro *lib. 6. c. 16.* proindeque *Canon* in du- D. Iſidor.

plici differentia poteſt conſiderari. Primò pro regula, ſeu norma, quæ in omnibus artibus, ac diſciplinis, datur. Hinc *Sacra* in diuino Miſſæ ſacrificio dicitur Canon, quia in eo obſeruatur exactè, ac perfectiſſimè tota regula Euangelica, Apoſtolica, & Eccleſiaſtica. Ita Gabriel Biel *in Canonem Miſſæ*, Tuſchus verb. *Canon 23.* Maranta *in 3. p. praxis, n.23.* Sumitur ſecundo *Canon* pro certo numero, ac Catalogo, & inde Clerici, qui in maiori Eccleſia ſeruiunt, dicuntur *Canonici*, vt pote adſcripti in determinato illo numero, vt patet *ex Concilio Laodicenſi cap. 24.* Hinc etiam, qui in beatorum relati ſunt albo dicuntur *Canonizati.* Ex vtroque capite liber dicitur Canonicus. Primò, quia in eo datur regula eorum, quæ credenda, agenda, ac docenda ſunt. Secundò, quia talis liber adſcriptus eſt in Catalogo librorum, quos Eccleſia ſancta tenet, ac recipit, vt Canonicos.

Gabriel. Tuſchus. Maranta. Concil. Laodic.

12. Pro quo notandum, quòd dupliciter poteſt eſſe liber Canonicus. Primò quoad ſe, & in actu primo. Secundò quoad nos, & in actu ſecundo. Ad illud primum ſufficit, quod Deus ſit illius ſpecialis Auctor. Ad ſecundum vltrà requiritur, quòd ab Eccleſia proponatur, vt à Deo dictus, & inſpiratus. Eccleſia eſt organum, per quod Deus loquitur, & manifeſtat, quæ credenda; & tenenda ſunt. Ita D. Irenæus *lib. 3. contra hæreſ. à cap. 2. vſque ad 4.* D. Auguſtin. *lib. 13. contra Fauſtum, cap. 4. & lib. 18. cap. 7. & lib. vnico contra Epiſtol. fundam. cap. 5.* vbi eſt illa eius vox celebris. *Ego Euangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoueret auctoritas.* Idem docent D. Cyrillus, Origen. D. Epiphan. Euchirius *in Enchiridio cap. 1.* Driedo, Canus, & alij multi Patres, & Doctores, quos citant, ac ſequuntur Medina *de recta fide in Deum cap. 11.* Couarruvias *lib. 4. var. cap. 11.* Hic nomine Eccleſiæ intelligimus eius vniuerſale caput, Romanum nempe Pontificem.

D. Irenæus. D. Auguſt. D. Cyrillus. Origenes. D. Epiphan. Euchirius. Driedo. Canus. Medina. Couarru.

### *Diuiſio Canonis Librorum Sacrorum.*

13. Inter multas Canonis diuiſiones, valde celebre eſt apud ſanctos Patres. D. Auguſt. *lib. 17. de Ciuitate cap. 20. & lib. 18. cap. 36.* D. Epiphan. *lib. de ponderibus.* D. Hieronym. *in prologo Galeato*, & Auctores ſtatim citandos, quod Canon Librorum Sacrorum diuiditur in Canonem Hebræorum, & Chriſtianorum, ſeu ſynagogæ, & Eccleſiæ Chriſtianæ. Loquimur hîc de Canone Hebræorum vſque ad aduentum Chriſti incluſiuè; nam poſteà multæ hæreticæ ſynagogæ multis erroribus pullularunt, vt teſtantur Tertullian. Origenes, D. Epiphanius, Beda, & alij Patres, quos referunt, ac ſequuntur Marius *in Prologo q. 4. ſect. 1.* Serarius *lib. 1. Triha. cap. 11. & lib. 4. Minerual. cap. 14.* Sixtus Senenſ. *lib. 1. Bibliotheca ſtatim à princip.* Bellarm. *lib. 1. controuerſ. 1. cap. 4.* Nam Sadducæi Pentateuchum recipiebant, omnes alios libros repudiabant; è contra Nazaræni, ſolos libros Moyſis auferebant; & nunc Iudæi multa cæcitate inuoluti, ac detenti omnes ſacros libros pro ſua malitia, ac nequitia, multis erroribus, falſitatibus, ac deprauationibus habent corruptos, vt nihil apud eos ſit verum, & ſincerum, omnia enim mala ſuper mala innundauerunt ſuper eos.

D. Auguſt. D. Epiphan. D. Hieron. Tertullian. Origenes. D. Epiphan. Beda. Marius. Serarius. Sixtus. Bellar.

14. Celebris eſt etiam inter Patres, & Doctores diuiſio in libros *Protocanonicos*, & *Deuteronomicos.* Illi libri dicuntur *Protocanonici*, qui primò, & ab exordio Eccleſiæ fuerunt recepti, vt quinque libri Moyſis, & cæteri veteris Teſtamenti, quibuſdam receptis, de quibus ſtatim, & in nouo Teſtamento, quatuor Euangelia, & alij ſimiles. Secundò ſunt libri, quos Catholici vocamus *Deuteronomicos*, id eſt ſecundi ordinis qui primum ſub Apoſtolorum temporibus non ſtatim, inter Canonicos fuerunt recepti, ſed poſteà Eccleſia approbante, vt ex communi ſententia notat Lahay *in Prolog. ſect. 12. cap. 2. §. Canonici*, tales ſunt, ex veteri Teſtamento libri Eſther, Iudith, Tobiæ, Baruch, Epiſtola Ieremiæ, Sapientia Salomonis, Eccleſiaſticus, Oratio Azariæ, Hymnus trium puerorum, Suſannæ hiſtoria, Machabæorum Liber Primus, & ſecundus, ex nouo Teſtamento Epiſtola Iacobi, & Petri Epiſtola prima, & ſecunda, ac Ioannis Prima, ſecunda, & tertia, & Acta Apoſtolorum; & Apocalypſis, quos omnes Antiquæ Eccleſiæ, non vt Canonicos habuerunt, etſi multæ auctoritatis, & ad eorum lectionem tantùm admittebant Cathecumenos, vt Canonicæ lectionis nondum capaces, vt teſtatur D. Athanaſius *in Synopſi*; poſteà verò ad omnium lectionem fuerunt admiſſi Cathecumeni, vt refert Ruffinus *in Symbolo.* Modò verò omnes iſti libri ſunt de fide Canonici, vt definitum eſt in multis Conciliis, vt infra dicam *in hac quæſt. num. 21* & latiùs reſolutione tertia, dum de vnoquoque in peculiari fuerit ſermo.

Lahay. D. Athanaſ. Ruffinus.

### *Canon antiquus veteris legis.*

15. Conueniunt omnes ſancti Patres, & Doctores Catholici apud Hebræos antiquos vſque ad aduentũ Chriſti incluſiuè fuiſſe Canonem librorum Canonicorum approbante ſummo ſacerdote. Et in computando numero horum librorum maxima varietas eſt apud ſanctos Patres. Primò Amileto Sardenſis antiquiſſimus Auctor apud Euſebium *lib. 4. cap. 26.* Viginti quatuor libros numerat in Canone antiquo Iudæorum. Secundò D. Epiphanius *lib. 56. hæreſ.* cui adhæret D. Damaſcenus *lib. 4. cap. 18.* numerant viginti ſeptem libros. Tertiò, D. Gregorius Nazianz. *in lib. ſuorum Carminum*, viginti duos libros numerat, & inter eos de libro Eſther nullam facit mentionem, ſicut & Amileto citatus, imò ſanctus Athanaſius in ſinopſi expreſsè non computat inter Canonicos librum Eſther.

Amileto. Euſebius. D. Epiphan. D. Damaſc. Nazian. D. Hieron.

16. Communior, & magis recepta ſententia D. Hieronymi, qui viginti duos libros numerat iuxta literas Alphabeti Hebraïci, ſic ait ſanctus Doctor in Prologo Galeato: *Quomodo viginti duo elementa ſunt, per quæ ſcribimus Hebraicè omne quod loquimur, & eorum initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina ſupputantur, quibus quaſi literis, & exordiis in Dei doctrina tenera adhuc, & lactens viri iuſti nutritur infantia.* Valde enim congruum fuit quod ſicut ſunt viginti duæ literæ, quibus omne, quod diſcimus, comprehenditur, ita eſſent totidem libri, ſub quibus omnia, quæ

de

Origenes. D. Athan. D. Damaſc. D. Iſidor. Rabbanus. Senenſis. Scalante. Luc.24.

de Deo ſciri oportebat, continerent. Hanc D.Hieronymi ſupputationem omnes communiter admittunt Origenes, D. Athanaſius, D.Damaſcenus, D.Iſidorus, Rabbanus, quos citant, ac ſequuntur Sixtus Senenſis *lib.1. Bibliotb.* Scalante *lib.5.Clypei, cap.1.* Galazar *lib.4. cap.1.* Antonius à Matre Dei *præludio 1. dub.8. n.145.* & multi alij. Et ita diuidunt in tres claſſes, legalium, Prophetarum, ac Agiographorum, id eſt tertij ordinis, quam partitionem tanquam tunc communem indicauit Chriſtus Dominus. *Luc.24.n.44.* dicens: *Oportet impleri omnia, quæ ſcripta ſunt in lege Moyſis, Prophetis, & Pſalmis de me.* Vbi Dominus ponit tria membra, legem, Prophetas, Pſalmos, quia ſub illis tribus membris tota Scriptura continebatur, & ſub Pſalmis tanquam principaliori parte intelligit libros Agiographos, id eſt tertij Ordinis.

17. D.Hieron. Conſtat ex D. Hieron. citato cum cæteris Auctoribus, quod Hebræi antiqui diuidebant libros in tres partes, hoc eſt in legem, Prophetas, & Agiographos, id eſt tertij Ordinis. In prima parte ſub lege includebant quinque libros Moyſis. In ſecunda parte ſub Prophetis octo, 1. Ioſuë 2. Iudices, cũ Ruth, in diebus Iudicum eius facta memoratur hiſtoria. 3. Samuelem, id eſt primum, & ſecũdum Regum. 4. Tertium, & quartum Regum. 5. Iſaiam. 6. Ieremiam cum lamentationibus. 7. Ezechielem. 8. Duodecim libros Prophetarum. In tertia claſſe, ſeu ſub Agiographia reponebant nouem. 1. Iob. 2. Pſalterium Dauidis. 3. Prouerbia Salomonis. 4. Eccleſiaſten. 5. Cantica Canticorum. 6. Danielem. Exceptis, oratione Azariæ, & Cantico trium puerorum, quæ ſunt in noſtra vulgata cap.3. & hiſtoriis Suſannæ, Belis, & Draconis. 7. Paralipomen 8. Eſdram. 9. Eſther. Et ita apud Hebræos antiquos viginti duo libri Canonici reputabantur iuxta viginti duas literas Alphabeticas.

18. Circa hanc diuiſionem aliqua notanda ſunt, quòd aliqui libri, quamvis fuerint in multa veneratione apud Hebræos, non ſunt in hac computatione, quales ſunt Tobias, Iudith, Baruch, Epiſtola Ieremiæ, quæ habetur c. eius 6. Sapientia, Eccleſiaſticus. Primus, & Secundus Machabæor. quibus Medina *de recta in Deum fide, lib.6. cap.2.* & Rua *contron.1. poſit. dub.8.* addunt Orationem Salomonis, quæ in aliquibus Codicibus habetur ad finem Eccleſiaſtici. *ex 3. Regum* 8. de quo latè agit Lorca *2.2. lib.1. de locis diſp.3. membr.1. n.7.* Genebrardus tamen in Chronologia *ad annum 3860. n.10.* cenſet & probabile exiſtimat. Serarius in Prologomio *cap.8 q.17.* In alio Canone autem Hebræorum fuerunt repoſiti libri Tobiæ, Iudith, & Machabæorum.

Medina. Rua. Lorca. Genebrard.

19. Hugo. Secundò notandum, quòd ſub Prophetis computabant libros Hiſtoricos, vt Ioſuë, Iudices: & libros Regum, Hugo de Sancto Victore, quia à Prophetis fuerunt conſcripti. Vel dic quòd inter Hebræos ſumma erat auctoritas Prophetarum, & ideo ad reconciliandam auctoritatem his libris, inter Propheticos numerabant. Tertiò, quid in hac computatione, Iob, Daniel, liber Pſalmorum non computantur inter Prophetas? reſpondent citati Scalante *cap.3.* & Antonius à Matre Dei, *n.150.* quia quamvis iſti ſint Prophetæ, tamen non vtuntur vſitato modo loquendi Prophetico, qui erat: *Hæc dicit Dominus Deus*, & Chriſtus librum Pſalmorum diſtinguit à Prophetis Luc.24. n.44. *Quæ ſcripta ſunt in lege, Prophetis, & Pſalmis.* Deinde aduerte quòd de hoc Canone Hebræorum, parum erat agendum, quia forſitan ordinatus fuit à Rabbinis antiquis, quorum opiniones paſſim reiicimus, & damnamus; ſed quia Sancti Patres multa de hoc Canone agunt, ideo de illo à nobis fuit agendum.

Aduerte vltimò falſum eſſe dicere ſolos illos libros veteris Teſtamenti eſſe Canonicos, qui à Chriſto Domino, vel Apoſtolis citantur in nouo Teſtamento, vt dixerunt Hæretici, quia hoc dato, nec liber Iudith, nec Eſther, nec Eccleſiaſtes, nec Cantica Canticorum, Abdias, & Sophonias, & alij erunt Canonici, cùm eorum teſtimonio, nec Chriſtus, nec Apoſtoli vnquam vſi fuerint, ac proinde dicere illos tantùm libros eſſe Canonicos, qui in nouo Teſtamento citantur, & eſt falſum, & hæreticum, contra Eccleſiæ definitionem. 20.

*Canon Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ.*

Canonem ſacrorum librorum ſigillatim præfixo, ac determinato numero nobis proponit Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.4.* & ſunt eo ordine, vt habentur in Biblia, & ſunt infraſcripti. Veteris Teſtamenti quinque Moyſis, id eſt Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ioſuë, Iudicum, Ruth, Quatuor Regum, duo Paralipomenon, Eſdræ primus, & ſecũdus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Iudith, Eſther, Iob, Pſalterium Dauidicum centum quinquaginta Pſalmorum, Parabolæ, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus, Iſaias. Hieremias, cum Baruch, Ezechiel, Daniel, duodecim Prophetæ minores, id eſt Oſea, Ioël, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Abacuch, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, duo Machabæorum, Primus, & Secundus. Teſtamenti noui quatuor Euangelia, ſecundùm Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem. Actus Apoſtolorum à Luca Euangeliſta conſcripti. Quatuordecim epiſtolæ B. Pauli Apoſtoli, ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſaloniſtenſes, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos. Petri epiſtolæ duæ, Ioannis Apoſtoli tres, Iacobi Apoſtoli vna, Iudæ Apoſtoli vna; Apocalypſis Ioannis Apoſtoli. 21. Trident.

Hic autem Canon ſacrorum Librorum non primum à Concilio Tridentino eſt factus, ſed ab antiquiſſimo tempore habetur in Eccleſia Dei, & traditur ab antiquiſſimo Concilio Laodicenſi *c.59.* ſub ſancto Syluestro Papa anno Domini 314. ab Innocentio I. *epiſt.3. ad Exuperium, cap.7.* anno Domini 408. & à Concilio Carthaginenſi, quod vocatur tertiũ annó Domini 419. in quo interfuit D. Auguſtinus, & ipſe eundem Canonem indicat *epiſt.235.* & Gelaſius Papa *in cap. ſancta Romana Eccleſia diſt.15.* & alij multi, quos citant, ac ſequuntur Couarruuias *tom.2. variar. lib.4. cap.14.* Lorca *2. 2. tract. de locis Catholicis, diſp.3. membr.1.* vbi multos Patres antiquos 22.

Conc.Laod. Innoc. I. Carthag. D.August. Couar. Lorca.

Athanaſ. Nazianz.

tiquos adducunt. Vnde ſi Diuus Athanaſius, & Nazianzenus librum Eſther inter libros Canonicos non computant, fortè eſt,quia eorum tempore de eius auctoritate dubitabatur, quod modo non habet locum ob definitionem Eccleſiæ,pro qua ſtandum eſt.

23. Aduertendum tamen eſt Concilium Tridentinum citatos libros non quomodocunque declarare Canonicos, ſed vt ibi exprimitur, integros cum omnibus ſuis partibus, provt in Eccleſia Catholica legi conſueuerunt. Aduerte,ſecundum modum loquendi,librum Canonicum dici authenticum; tamen authenticum latiùs patet, quia vna Scriptura confecta à Notario dicitur authentica, non tamen eſt Canonica.

---

## QVÆSTIO III.

### *Vtrùm omnes Libri ſacri, veteris Teſtamenti perierint, & ab Eſdra fuerint recuperati?*

### SVMMARIVM.

24 *Prima ſententia,& affirmatiua.*

25 *Primum, & ſecundum fundamentum huius ſententiæ.*

26 *Secunda ſententia,& vera negatiua.*

27 *Ponuntur illius fundamenta,& n.28.*

29 *Codices, quos ſacri Scriptores ſuis manibus ſcripſerunt,non extant.*

30 *Non eſt neceſſe vt tales Codices extent, abundanter ſufficiunt approbati ab Eccleſia.*

31 *Nehemias ex variis regionibus ſacros libros congregauit.*

32 *Eſdras prædictos ſacros Codices correxit, & emendauit.*

33 *Eſdras prædictos libros ſcripſit, non antiquis literis Hebraicis,ſed aliis denuò à ſe inuentis,& n.34.*

35 *Soluuntur argumenta contraria, & explicantur Patres,& n.36.*

24. Sabellicus. Salmeiron. Senenſ. Feuerden. D.Irenæus. Abulenſ. Lyra. Sanchez. Tertull. Clemens. Caſtro. Baron.

PRima ſententia, & affirmatiua. Pugnant pro ea Antonius Sabellicus *Anedot.* 3. Salmeiron *tom.*1.*Prolog.*9.*Quinquag.*1.*Can.*4 Sixtus Senenſ. *lib.*1.*Biblioth. verb.Eſdras,*& *lib.*2. *eodem verb.* Feuerdenti. *Annot.*7. *ſuper cap.*25. *lib.*3. D.Irenæus, Abulenſ. *ad cap.*22.*lib.*4.*Reg. quæſt.*12. & Præfat. *ad libros Paralip. quæſt.*5. Lyra *ſupra Eſdram lib.*1. *cap.*7. Gaſpar Sanchez *ad cap.*40.*Ezechielis,num.*10.citantur pro hac ſententia Tertullianus, Clemens Alexandrinus,Euſebius, D.Hieron.Theodoret.D.Baſilius, D.Iſidorus, quorum verba videri poſſunt apud Caſtrum *Præfatione in Iſaiam c.*23. Baron. *anno Chriſti* 180. *n.*11. Salianus *anno mundi* 3447.*n.*10. & alij.

25. 4.Reg.25. Probatur primó ex 4.Reg.25.num.9. & 10. vbi dicitur Nabuzardan ſuccendit domum Dei, & domum Regis, & domos Ieruſalem, omnéſque domos combuſſit igne; ergo exinde veriſimile deducitur quod combuſſit libros. Et confirmatur ex Eſdra lib.4. cap.14. n.20.vbi dicitur:*Poſitum eſt ergo ſæculum in tenebris, & qui habitabant in eo ſine lumine, quoniam lex tua incenſa eſt, propter quod nemo ſcit, quæ à te facta ſunt.* Secundò argumentantur, quia ſaltem tempore Antiochi Epiphani Regis Ægypti omnes libros combuſtos eſſe conſtat, & vehementi rigore conquærebantur, vt patet ex 1.Machab.1.num.59. vbi dicitur: *Et libros legis Dei combuſſerunt igni, ſcindentes eos,& apud quem inueniebantur libri Teſtamenti Domini, ſecundum edictum Regis trucidabant eum.*

Secunda ſententia omnino oppoſita negat omnes libros totaliter periiſſe.Eam tenet Abulenſ. ad 2. lib. Paralip. cap.9. & cap 25. & licet pro contraria ſententia citetur, tamen hic explicat ſuam mentem,dicens ſe locutum fuiſſe referens aliquorum opinionem; & ſubdit ſolos libros exiſtentes in Templo combuſtos fuiſſe. Pereira Præfatione *in Gen. n.*7. Bonfrerius *in Proloquiis ad ſacram Scripturam, cap.*6. *ſect.*8.Tornellus ad annum 3447.Salianus eodem,*& etiam anno* 3621. Nieremberg. *de Orig. ſacra Scriptura, lib.*9. *cap.*28. Bacanus in Analog.*cap.*1.*q.*4.Leonardus Marius *in Prologom. q.*3.*ſect.*1. Serarius *in Prolog. cap.*12. *q.*1. Tena *lib.*1.*Iſagoge diff.*3.*ſect.*7. Scalante *lib.*5.*Clypei, cap.*23. Ioſephus Epiſcopus Oriolanus *ad cap.*1.*lib.*1. *Machab.num.*59. Lahay *Prologom. in Geneſ.*Bellarm.*lib.*2.*de Verbo Dei*: & ait oppoſitam ſententiam eſſe omnino improbabilem, & Baronius ſtatim citandus eſt in hac ſententia. 26.

Pereira. Bonfrerius. Tornel. Salian. Nieremb. Bacan. Marius. Serarius. Tena. Scalante. Oriolan. Lahay. Bellarm.

Probatur, quia Codices ſacri nec perierunt tempore Nabuchodonoſoris Regis Babyloniæ,quando Nabuzardan in Ieruſalem omnia deuaſtauit;nec tempore Antiochi Regis; ergo nunquam perierunt. Probatur antecedens quo ad primam partem. In primis quando Nabuzardan,omnia, quæ erant in Ieruſalem, flammis tradiderit, nulla tunc fit mentio de inflammatione ſacrorum librorum; deinde Ieremias eripuit ab incendio, arcam, & tabernaculum 2. *Machab.*2. *num.*5. & etiam Ieremias in ſuis Threnis, valdè minutim deplorans miſeram conditionem Ieruſalem, illius deuaſtationem cum ſuis muris, ac portis deſolatis,ſuiſque viis deſertis, deploràtque ſqualorem Virginum, puerorum lamentum, matrúmque afflictionem, ſi libri combuſti fuiſſent,hoc maximè deploraret. Ezechiel,& Daniel,ſi vidiſſent, quòd Sanctis libris aliquod periculum imminebat, eos ſine dubio abſcondiſſent, & Daniel poſitus in captiuitate *cap.*9. *num.*2. facit mentionem de libris Ieremiæ, *& eodem cap. num.*13. de Deuteronomio loquitur. Tandem cùm populus eſſet in ipſa captiuitate & Regi Cyro,& ei oſtenſus fuiſſet liber Iſaiæ, qui *cap.*45. *num.*1. multa prædixit de ipſo Cyro, ducentis & decem annis, ante ipſius natiuitatem, inde libertatem dedit populo cum plenaria poteſtate ædificandi Templum, cum aliis donis. Eſdras 1. *cap.*1. *à n.*1. & Ioſephus *lib.*11.*Antiq.cap.*1. & Baron.*tom.*2. *anno Chriſti* 180. teſtatur nullum Auctorem antiquum reperiri, qui dicat omnes Codices ſacros periiſſe. 27.

Ierem. 2.Mach.2. Daniel.9. Eſdras 1. Ioſephus. Baronius.

Secunda pars probatur, quòd ſub Antiocho,omnes Codices ſacri non perierunt. Nam 1.*Machab.c.*3.*n.*46. dicitur Iudæos in Maſpha conueniſſe,& ieiunaſſe, libróſque legis ibi expandiſſe; 28.

1.Mach.3.

pandiſſe; tum etiam *cap.12. num.9.* Ionathas 1.Mach.12. ad ſpartiatas ſcribens, ait; *Nos cum nullo indigeremus, habentes ſolatio ſanctos libros.* Tum etiam, quia ante Aduentum Chriſti, verba legis, & Prophetarum per omne ſabbathum Luc.4. legebantur, vt patet *Luc.4. num.16. & Actor.13.* Actor.13. *num. 27.* Deinde Iudæi erant diſperſi per to- Philo. tum orbem, vt ait Philo de legatis ad Caium, & in Hiſpania erant duodecim Tribus, & multæ Coloniæ Iudæorum, vt latè ex multis Viuarius. probat Viuarius in Commentario, ad Flauum deſtruxit *ad ann. Chriſti 37.* & in vno quoque vico, & oppido erant ſynagogæ, in quibus per ſabbatha legebantur libri legis, & Prophetarum, qui libri erant apud Iudæos in magna æſtimatione, & eos ſemper ſecum aſpor- Baron. tabant, vt latè probat Baronius ſupra citatus, & libros ſacros ſemper ſecum aſportabant, vt ſua officia digne poſſent præſtare; vt probat Raſa *controuerſ.2.propoſit.dub.1.* In certa ab incertis ſeparemus, claritatis gratia ſequentes concluſiones ſtatuo.

29. Dico primò. Sacrorum voluminum auctographa, ſiue Archetypos; id eſt, exemplaria, quæ ſacri Scriptores propriis manibus exararunt, modò in Eccleſia Catholica non exta- Bannes. re, ita Bannes 1. *part. quæſt.1. art.8. dub.4.* & inde probatur, quia non aſſignabitur locus, vbi talia originalia extent. Nec contra hoc Armacan. obſtat quod referunt Armacanus *lib.2. de quæſtionibus Armanorum, cap.11.* & Senenſis *lib.2. Biblioth. verb. Eſdræ,* Pentateuchus, qui dicunt Eſdræ Pentateuchum vnica, & oblonga membrania ipſius Eſdræ manu, vt Hebræi credunt, conſcriptum Bononiæ in Prædicatorum Cænobio, magna veneratione ſeruari; ſed hoc tantùm dicitur, vt Hebræi credunt; deinde hoc dato; illud non eſt originale manu Moyſis conſcriptum, ſed manu Eſdræ.

30. Dico ſecundò, non fuiſſe neceſſarium primos Codices in Eccleſia ſeruari. Et probatur, nam eandem auctoritatem habent modo tranſumpta approbata ab Eccleſia, quæ regitur Spiritu ſancto, imò ſi ipſi originales Codices apud nos extarent, ſine approbatione Eccleſiæ, non haberent aliquam auctoritatem, D.Auguſt. ad res fidei credendas, vt ait D. Auguſtinus contra Fauſtum. Deinde quia omnes Doctores non poterant eos ad manus habere, & literas Hebraïcas, maximè vetuſtate corroſas legere, ac intelligere.

31. Dico tertiò; Eſdras Sacerdotes, & ſacros Codices, ac libros ex variis regionibus congregauit, qui à perſecutionis flamma euaſerunt. 2.Mach.2. Ita expreſsè habetur 2.*Machab.2. num.13.* vbi de Nehemia ſcribitur: *Conſtruens Bibliothecam congregauit de regionibus libros, & Prophetarum, & Dauid.* Imò in ipſa captiuitate Iudæi aliqua legis volumina habuerunt. Sic dicitur citato *cap.2. num.2.* Quòd Ieremias dedit tranſmigrantibus *legem, ne obliuiſcerentur* Cornelius. *præcepta Domini.* Quòd explicans Cornelius à Lapide ibi ait: *Dedit illis legem, puta exemplar Deuteronomij, in quo tota lex à Moyſe repetita continetur; vel exemplar totius Pentateuchi, vt illud aſſiduè in Babylone captiui legerent.* Et ait Textus. *Ne obliuiſcerentur præcepta Domini.* Confirmatur hæc ſententia, idem quòd poſt captiuitatem fecit Nehemias, fecit & Iudas poſt bellum Antiochi, congregare ſcilicet libros, qui per bellum perierant.

Dico quartò. Quòd Eſdras in lege peritiſſi- 31. mus prædictos ſacros Codices collectos contulit inter ſe, & ex grauioribus exemplaribus, & maximè ex illis, quæ data fuerant à Ieremia, aliena quæ irrepſerant emendauit, ac expunxit, & ad vera ac ſolida exẽplaria reduxit omnia, vt in ſua primæua puritate remanerent. Ita benè colligitur ex citato loco Machabæorum, & ita tenent multi, quos citant, ac ſe- Nieremb. quuntur Nieremb. *lib.4. de orig. ſacra Scriptura, c.19.* Fr. Anton à Matre Dei *in Iſagogem Scriptu-* A Matre Dei. *ræ Prælud.1. dub 6.§.4. num.114.* Qui etiam cum Beda. Beda *in lib.1. Eſdræ cap.7.* ac aliis tenet, quod non ſolum Eſdras ad Marginem, ſed etiam in ipſo Textu, diuino Spiritu afflante, aliqua addidit, vt illa verba Deuteron. 24. num. 10. *Non* Deuter.24. *ſurrexit vltra Propheta ſicut Moyſes.* Hæc enim verba non potuerunt dici niſi ab illo, qui multo poſt Moyſem vixit, de quo infra.

Dico quintò. Quod Eſdras Codices ſacros 33. à ſe correctos, ac emendatos magno conſilio doctiſſimorum virorum approbauit; ac ſcriptum tradidit, non antiquis Hebraïcis characteribus, quibus à Moyſe fuerant conſcripti, ſed aliis nouis à ſe inuentis. Ita D. Hieron. *in* D.Hieron. *cap.9. Ezechiel* & in Prologo Galeato. Beda Beda. *in lib. Eſdræ c.7.* Laurentius Beierlinch *Theatro vitæ humanæ litera I.* Rua, Gretſerus, quos Theatrum vitæ. adducit citatus Fr. Antonius à Matre Dei, Rua. *num.115.* Ioan. de Lahay *tom.1. Biblia Maxim.* Anton. *in Prolog. ſect.7. cap.4.* De qua re aliquas ra- Lahay. tiones adducit, quas reiicit, ac impugnat; cuius rei ea communis eſt ratio, vt Iudæi omnibus modis à Samaritanis Hæreticis, ac Schiſmaticis ſepararentur, ſicut enim diſpari cultu, diſparibuſque moribus diſſociabantur, ſic etiam eſſent diuiſi literis, ac characteribus: nam Samaritani vtebantur à Moyſe appoſitis, & traditis, vt habent citati Auctores.

D.Hieronymus ad citatum *cap.9. Ezechie-* 34. *lis* hoc probat, quia *Tau* vltima litera in Al- D.Hieron. phabeto Hebraico antiquo, quovſque ad Hieronymi tempora Samaritani vtebantur, magnam cum noſtra ſalutifera cruce habet ſimilitudinem; & ideo à Chaldæorum gladio liberandi, ſigno *Tau* in fronte impreſſo ſignabantur ad Ezechielem citato cap.9. num.4. *Tau* autem litera, quæ poſteà in vſu fuit apud Hebræos, nullum habet cum figura crucis commercium, vt ex illo Alphabeto patet, vt notant proximi citati Auctores.

## *Ad argumenta.*

Ad primum reſpondetur; quòd citato lo- 35. co *cap.25. Regum 4.* nulla fit mentio de combuſtione librorum; ergo non ſunt combuſti, vt benè probant fundamenta ſecundæ ſententiæ; & vt refert Genebrardus *lib.1. Chrono-* Genebrard. *log. anno 2670.* Moyſes antequam moreretur, tredecim Pentateuchi exemplaria tranſcripſit à primo vſque ad vltimum elementum; & ſingulis Tribubus ſingula dedit, tertium verò decimum Leuiticis tradidit, & cum multa veneratione repoſitum fuit in Templo, & tabernaculo, & regnantibus peſſimis Achab, & Manaſſes, qui vt licentioſiùs viuerent, omnes ſacros Codices perire, maximè intendebant; & ideo Leuitæ volumen ſibi à Moy-

ſe traditum,altè, & profundè abſconderunt in Templo, quod poſtea inuentum eſt *anno* 18.
4.Reg.22. Regis Ioſiæ, 4. *Reg.*22. *à num.*8. quæ inuentio tanquam miraculoſa eſt habita; & valde grata fuit Regi, & per illud volumen inuentum emendati ſunt multi Codices corrupti, qui circumferebantur, vt laxatum haberent modum viuendi homines.

36. Ad confirmationem ex Eſdra, in qua dicitur ſæculum poſitum in tenebris, quia lex Domini incenſa, quia contemnebatur, & non cuſtodiebatur, vel quia multis, & variis deprauationibus corrumpebatur, ac profanabatur; & quòd omnes libri non perirent, patet
2.Eſdr.8. ex ipſo Eſdra *lib.* 2. *cap.* 8. *num.*1. vbi dicitur, *Dixerunt Eſdræ ſcribæ, afferre librum legis Moyſis: attulit ergo Eſdras Sacerdotes legem coram multitudine: & legit in eo apertè, &c.* ſi nullus extabat liber, quomodo iubetur afferri librum? Et ſi omnes perierant, vnde eum habuit? Si librum attulit, aperuit, & legit, non ex memoria hæc protulit, ſed ex libro in manibus habito; ergo non omnes perierunt, ſed aliqui ſalui facti ſunt. Ad multas auctoritates
D.Athanaſ. D.Hilar. D.Chryſ. Theodoret. Patrum D. Athanaſij, Hilarij, D.Chryſoſtomi, Theodoreti Præfatione in Pſalm. qui dicunt, *Scripturam veterem depravatam tempore captiuitatis ab Eſdra fuiſſe reſtitutam;* quæ ſolùm probant, quod Eſdras diuino auxilio ſuffultus, ac humana diligentia Codices ſacros diſperſos collegit, & à multis deprauationibus expurgauit, ac ad ſuam primæuam puritatem reduxit, ac recto ordine inter ſe ordinauit.

---

## QVÆSTIO IV.

### *An aliqui libri ſacri fuerint antiquitùs qui perierint, & modo non extent?*

37 *Prima ſententia, & negatiua.*
38 *Secundum argumentum ex ſacramentis.*
39 *Tertium argumentum ex reſtauratione per Eſdram.*
40 *Quartum, ac quintum argumentum ex libris citatis, ac experientia.*
41 *Secunda ſententia, & communis.*
42 *Libri Canonici in duplici poſſunt conſiderari differentia.*
43 *In veteri Teſtamento multi libri perierunt in actu primo, & in actu ſecundo: in Eccleſia Chriſti nullus periuit in actu ſecundo.*
44 *Prima pars concluſionis eſt communis Sanctorum Patrum.*
45 *Liber Henoch fuit literis traditus.*
46 *Catalogus librorum qui perierunt in veteri Teſtamento.*
47 *Multi Auctores prædictorum librorum dicuntur Prophetæ, ac videntes.*
48 *Pars aliqua illorum librorum apud nos eſt Canonica.*
49 *Soluuntur argumenta oppoſita, & num.*50. 51.52. *&* 53.

37. Stapleton. SEntentiam negatiuam tenent Stapletonius lib. contra Vvitakerum, & Salmeiron *tom.*1. *prolog.*9. *Can.*4. Probatur. Primò, quia Chriſtus Dominus, ait Matth.24. num.35. Salm. tom. Matth.24.
*Cælum, & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt*, & Matth.5. n.18. ait ipſemet Matth.5.
Dominus Chriſtus: *Iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege*, & Iſai.40. num.8. ait: Iſai.40.
*Verbum Domini manet in æternum*; ergo verba Dei, quæ perierunt, non erant Dei, ſed hominum.

Secundò. Ad Eccleſiæ dignitatem, ac maieſtatem pertinet, Scripturarum depoſitum ſibi 38.
à Deo datum fideliter, & integerrimè cuſtodire, ac ſeruare iuxta illud 1. ad Timoth.6. 1.Tim.6.
num.20. *O Timothee depoſitum cuſtodi.* Et ſicut Eccleſia non eſſet fidelis cuſtos, ſi vnum ex ſeptem Sacramentis, quibus initiatur, & ſanctificatur, iacturam fieri permitteret: ita etiam ſi vnum ex libris Canonicis, quibus inſtruitur, regitur, ac gubernatur, amitti fineret. Tertiò, quia Eſdras diuino afflatu ſacros Codices reſtaurauit, vt dictum eſt ſuperiori quæſtione n.50. ergo cum de illis libris, quos infra referemus, n.46 nihil reſtituit, ſignum eſt eos ſemper habitos fuiſſe pro Apocryphis, & nunquam vt Canonicos.

Quartò. Nihil ex iſtis libris citatur ab 39.
Apoſtolis, ac Euangeliſtis in nouo Teſtamento, cùm ex aliis libris, quos vt Canonicos habemus, multa citentur, quod argumentum eſt eos nunquam fuiſſe Canonicos. Confirmatur: quoniam libri Canonici veteris Teſtamenti habentur iuxta numerum *Alphabeti Hebraici*, id eſt viginti duo; atqui ſi libri infra numerandi in Canone fuiſſent, quadrageſimum numerum excederent.

Quintò. Ex larga experientia conſtat, quòd 40.
libri, qui ab Eccleſia vt Canonici venerantur, inter multas perſecutionum flammas, ac clades, ſemper incolumes, & integri ſalui facti ſunt, & inde eſſe canonicos optimè probatur, vt ſuperiori quæſtione diximus; ergo à contrario ſenſu ex defectu huius permanentiæ benè colligitur libros deperditos non fuiſſe canonicos. Quod confirmari poteſt ex his,
quæ docet D. Auguſtinus *lib.*18. *de Ciuitate,* D.Auguſt.
*cap.*38. dum ait, quòd aliquando Prophetæ, vt homines hiſtorica diligentia ſcripſerunt, aliquando diuina inſpiratione literis mandarunt; ergo coniecturari poteſt, quòd illa, quæ vt homines ſcripſerunt, perierint, non verò ea, quæ vt diuino ſpiritu afflati.

Oppoſita ſententia, quòd aliqui libri ſacri 41.
perierint, eſt certa, & communis, eam tenet
Abulenſ. *Exod.* 17. *quæſt.* 7. loquens de libro Abulenſ.
iuſtorum, & de libro Henoch, & 2.*Reg.*1.*q.*13.
& 3.*Reg.*4.*q.*8. & multis aliis in locis. Rabanus Rabanus.
2 *Reg.c.*1. Lorca 2.2. *de locis Catholicis, diſp.*3. Lorca.
Sanch. 1.*Reg.*10. *n.*57. & 59. Bellarm. *tom.*1. Sanchez.
*controu.*1. *lib.*4.*c.*4. Gretſerus eius propugnator Bellarm.
*ibi*, §. Probat deinde Medina de recta in Deum Medina.
fide cap.5. Sixtus Senenſ. multis in locis *lib.*2.
*Biblioth.* Rua *tom.*1. *controu.*1. *dub.*7. Serarius Rua.
*in Prologom. cap.*8. *q.*14. & 15. Galarza *lib.*4. Serarius.
*Inſtitut. cap.*6. & 7. Lahay *tom.*1. *in Bibliam* Galarza.
*Maxim. in prolog. ſect.*14. *cap.*1. Fr. Anton. à Lahay.
Matre Dei *in Iſagoge ſcrip. Prælud.*1. *dub.*8. §. 1. Anton.
*num.*121.

Pro huius rei intelligentia ſciendum eſt 42.
libros Canonicos in duplici differentia poſſe conſiderari; Primò quoad ſe, & in actu primo;

mo; alio verò modo, in actu ſecundo, & quoad nos; illi ſunt Canonici in actu primo, & quoad ſe, qui habent auctoritatem diuinam, cum ſint dicti à Deo reuelante, & apti ſunt, vt reponantur in Canone; illi autem ſunt Canonici in actu ſecundo, & quoad nos, qui non ſolùm habent auctoritatem diuinam, ſed etiam repoſiti ſunt in Canone ab Eccleſia, quæ eſt organum, per quòd Spiritus ſanctus nobis loquitur, & tunc per ipſam Eccleſiam nobis certo conſtat de auctoritate diuina ipſorum librorum. Hoc poſito,

43. Dico, quòd multi libri ſacri, & Canonici in actu primo, & etiam in actu ſecundo, qui erant nempe repoſiti in Canone Hebræorum,
D.Auguſt. qui ſeruabatur in Templo, vt docet D. Auguſtin. *lib.* 15. *de Ciuit. cap.* 23. perierunt, vt docent Auctores ſecundæ ſententiæ. Quantum verò ad Eccleſiam Ieſu Chriſti, fieri poterat, vt aliqua Scriptura Canonica, nempe aliqua Epiſtola ex Apoſtolis, vt dicam infra ad quartum argumentum, *num.* 52. quæ erat in actu primo Canonica, periret; at verò libri Canonici in actu ſecundo, poſtquam recepti ſunt ab Eccleſia ipſa Catholica, & in Canone repoſiti, facta omni diligentia, totis meis viribus nullum potui inuenire, qui perierit, ſed omnes diuina protegente gratia ſalui, & integri conſiſtunt, quo oſtenditur ſumma protectio, cuſtodia, ac tutela, quam Chriſtus habet
D.Paſchaſ. erga ſuam Eccleſiam. D. Paſchaſius *lib.* 12. *in Matth.* ait: *Capillus de capite veſtro non peribit, vt certum faciat, quod nec minimum quidem ſuorum diſcipulorum, ac ſponſæ ſuæ Eccleſiæ peribit.*

44. Reſtat, vt probetur prima pars concluſionis; & eſt expreſſa D. Auguſt. *lib.* 15. *de Ciui-*
D.Auguſt. *tate Dei, cap.* 23. & ait; *Scripſiſſe quidem nonnulla diuina Henoch illum ſeptimum ab Adam, negare non poſſumus, cum hoc in Epiſtola Canonica Iudas Apoſtolus dicat.* Idem habet *lib.* 18.
D Athan. *c.* 38. D. Athanaſius in fine ſynopſis, D. Chry-
D.Chryſ. ſoſtomus, *homil.* 9. *in Matth. & homil.* 7. *in* 1.
Origenes. *ad Corinth.* Origen. *homil.* 1. *in Cantic.* Tertul-
Tertull. lianus *in Apolog. cap.* 22. *& lib. de Idol. cap.* 4.
D.Hieron. D. Hieronymus *in Epiſt. Cathol. Iudæ.*

45. Nec contra hoc obſtat id, quod Medina
Medina. *lib.* 5. *de recta in Deum fide, cap.* 24. ait; Prophetiam Henoch non fuiſſe literis traditam, ſed
Gelaſius. traditione habitam, quia Gelaſius Papà, *in cap. ſancta Romana, diſtinct.* 15. recenſens libros apocryphos, nullam libri Henoch facit mentionem. Sed contra ſtat ſententia omnium Patrum aſſerentium Henoch librum ſcripſiſſe, ac proinde pro eorum ſententia eſt ſtandum. Gelaſius autem Papà non omnium librorum, qui tunc erant apocryphi meminit.

46. Probatur ſecundò, quia multi libri in ſacris voluminibus citantur. Qui nunc non extant, quorum

1 Liber bellorum Domini, Numeror. 21. num. 14.
2 Liber Iuſtorum Ioſuë 10. num. 13. & 2. Reg. 1. num. 18.
3 Liber Verborum, ſeu rerum geſtarum Salomonis 3. Reg. 11. num. 14.
4 Liber Verborum Regum Iuda, 3. Reg. 14. num. 29.
5 Liber Verborum Regum Iſraël, ibidem num 19.
6 Liber Samuelis videntis, 1. Paralip. vltim. num. 29.
7 Liber eiuſdem Samuelis, 1. Reg. 10. n. 25.
8 Liber Nathan Prophetæ, 1. Paralip. vlt. num. 29.
9 Liber Gaad videntis, 1. Paralip. 29. n. 25.
10 Liber Athiæ Silonitis, 2. Paralip. 9. n. 29.
11 Liber Addonis Prophetæ videntis, ibid.
12 Liber Iehu, 2. Paralip. 20. num. 35.
13 Liber Hozai, 2. Paralip. 33. num. 19.
14 Liber Salomonis tria millia Parabolarum, 3 Reg. 4 num. 32.
15 Liber Salomonis quinque millia carminum, ſeu Canticorum, ibid.
16 Liber Henoch Epiſtola Iudæ, n. 14.
17 Epiſtola ſanctiſſimi Parentis Eliæ miſſa ad Regem Ioram, 2. Paralip. 21. n. 12.
18 Ieremiæ deſcriptiones, 2. Machab. 2. n. 1.
19 Ioannis Hircani liber dierum, 1. Machab. cap. vlt. num. 24.
20 Hiſtoria Oziæ Regis Iuda, quam ſcripſit Iſaias Propheta, 2. Paralip. 26. num. 22. quibus addendi ſunt, *liber Eldab, & Medab*, & teſtamentum *Moyſis*, & Pſalmus *vnus vltra centum, & quinquaginta*, de quibus facit mentionem D. Athanaſius *in ſynopſi*; & tamen nega- D.Athan.
ri non poteſt, quòd multi ex his libris fuiſſent Canonici; ergo aliqui libri olim fuerunt in Canone Hebræorum, qui modò non extant.

Minor ex multis probatur, quia multi ex 47.
his, qui in prædictis libris citantur, dicuntur, *Prophetæ videntes*, & ſcripta corũ dicuntur *viſiones*. In viſione addo videntes, *2. Paralip.* 9. 2.Paral 9.
*num.* 29. quòd ſignum eſt eos ſpiritu prophetico, ac Domino inſpirante, ac manifeſtante ſcripſiſſe ea, quæ videbant; nam verba illa *Prophetæ videntes viſiones*, cum ſint ſcripturæ in proprio ſenſu ſunt intelligenda, cum aliunde nullum ſequatur inconueniens.

Secundò probatur eadem minor. Quia ali- 48.
qua pars iſtorum librorum, quæ ad nos peruenit, vt Cantica Canticorum eſt Canonica, cur etiam non erit Canonica alia pars ipſorum Canticorum, quæ periit ſi eam haberemus. Tertiò. Cum ſacra Scriptura nos remittit ad alios libros, vt iuſtorum bellorum Domini, ac Regum, nempe vt illarum hiſtoriarum habeamus pleniorem notitiam; ergo eo ipſo indicat eſſe tales, vt integra fides illis ſit danda, ac proinde diuinam in eis ineſſe auctoritatem ſupponit.

Ad primum argumentum, quòd verba Dei 49.
non præteribunt; non eſt ſermo de ipſo Verbo Dei materialiter ſumpto ſcripto in papyro, vel libro, ſed de verbo formaliter pro ſuo ſignificato, quod nempe illius ſignificatum, adimplebitur vſque ad vltimum iota, aut apicem. Ad illud Iſaiæ, *Verbum Dei manet in æternum*, Sermo eſt de Verbo Dei ſubſtantiali, quod in æternum permanet.

Ad ſecundum dicimus, quod ſemper Ec- 50.
cleſia fideliſſimè cuſtodiuit depoſitum ſibi à Deo datum. Quod ſi aliquis liber ex Canonicis periit, non fuit ex negligentia Eccleſiæ, ſed ob altos fines diuinæ Prouidentiæ, de quo aliqua quæſtione ſequenti. Nec eſt eadem ratio de Sacramentis, ac libris: nam ille modus, ac regula viuendi, quæ continetur in vno libro per alium ſuppletur, at vnumquodque Sacramentum

mentum habet ſuum peculiarem effectum. *Baptiſmus* dat primam gratiam, & delet peccatum originale. *Confirmatio* corroborat in fide ad vincendas tentationes contra illam. *Pœnitentia* ad delenda peccata actualia, &c. & ſi Deus vellet tollere aliquod Sacramentum, vtique tollendum eſſet, ſicut abſtulit Sacramenta legis veteris, quæ altiſſimè ſuppleuit per Sacramenta nouæ legis.

51. Ad tertium dicimus Eſdram reſtituiſſe libros, quos colligere poterat, qui ex perſecutionis flamma euaſerant, & eos expurgauit, emendauit, ac correxit, vt dixi *ſuperiori quæſt. n.* 30. vel illi libri iam erant deperditi ante Eſdram, vel poſt ipſum Eſdram deperditi ſunt: nam
4. Eſdr. 14. *lib.* 4. *Eſdræ c.* 14. *n.* 44. dicuntur libri ſcripti ab eo ducenti quatuor, qui numerus incomparabiliter excedit libros, qui nũc apud nos extant.

52. Ad quartum, negatur antecedens: nam Iudas Apoſtolus in ſua Canonica n. 14. citat li-
Coloſſ. 4. brum Henoc. Et Apoſtolus Paulus ad Coloſſenſes 4. n. 16. citat Epiſtolam ſuam ad Lao-
Matth. 2. dicenſes, quæ apud nos non habetur. D. Matt. 2. num. 23. de Chriſto Domino ait: *Quod dictum eſt per Prophetas, quoniam Nazaræus vocabi-*
D. Chryſ. *tur*. D. Chryſoſtom. *homil.* 9. *in Matth.* Euthy-
Euthym. mius, Theophylactus, Carthuſianus, quos re-
Theophyl.
Carthuſ. tuli *tom.* 1. *in Euang. lib.* 2. *cap* 9. *q.* 9. *num.* 33. & exiſtimant locum deſumptum ex libris Prophetarum, qui perierunt. Secundò reſpondetur, etiamſi antecedens admittatur, nihil inde probari, quia ex Canticis Canticorum ex Eccleſiaſte, ex Eccleſiaſtico, ex libris Tobiæ, Iudith, ac Machabæorum nihil citatur in nouo Teſtamento, & tamen non ideo à Canone excluduntur. Ad confirmationem dicendum, quod illi libri perierunt ante talem computationem Alphabeti Hebraici; vel dic quia illa computatio fit, quia ad illum numerum reducuntur: nam ſi libri veteris Teſtamenti ſigillatim numerentur, excedunt numerum quadragenarium.

53. Ad quintum dicimus ex conſeruatis libris bene infertur ſignum Diuinitatis in eis contentæ; ergo illi, qui perierunt, ſignum eſt non habere talem diuinitatem. Non valet conſequentia, ſicut Deus liberauit tres pueros à camino ignis, vt oſtenderetur eos eſſe verè Dei ſeruos, ſi autem eos noluiſſet liberare, vt noluit liberare Beatam Apolloniam, inde deducebatur eos non eſſe verè Dei ſeruos, non valet conſequentia, ſunt res pertinentes ad diuinam Prouidentiam, quæ excedunt captum
D. Auguſt. noſtræ mentis. Ad Auguſtinum reſpondetur illa dixiſſe non affirmando; ſed dubitando: nam eodem capite abſolutè priùs dixit: *Cuius rei cauſa fateor me latet*, & lib. 15. de Ciuitate, cap. 23. ſcripſiſſe aliqua diuina Henoch negare non poſſumus.

---

## QVÆSTIO V.

### *Quare Deus voluit, ſeu permiſit prædictos libros perire?*

### SVMMARIVM.

54 *Multi ex prædictis libris, qui perierunt, erant Canonici.*
55 *Cur autem tales libri perierunt, cauſa maximè latet, ait D. Auguſtinus.*
56 *Tres opiniones referuntur, ac reprobantur.*
57 *Opinio Origenis etiam reprobatur.*
58 *Opinio D. Chryſoſtomi ſuas patitur difficultates.*
59 *Perierunt primo ob peccata Iudæorum.*
60 *Perierunt quia libri, qui extant abundanter ſufficiunt ad doctrinam, & eruditionem.*

SVppono cum communi ſententia prædictos libros, de quibus egi ſuperiori quæſtione ex magna parte fuiſſe Canonicos, vt 54.
tenent Serarius *in Prologom.* 8. *cap.* 14. Bonfre- Serarius.
rius in Præludio ad Scripturam ſacram, *c.* 6. Bonfrerius.
*ſect.* 2. *&* 5. Et probatur ex his, quæ dixi ſuperiori *quæſt. num.* 47. 48. Nam eorum Auctores dicuntur *Prophetæ videntes*, & aliqui dicuntur *libri viſionum*; ergo ſignum eſt, quòd quæ in eis ſunt fuiſſent à Deo accepta ſpiritu prophetico, ipſo reuelante, ac manifeſtante. Deinde, quia multi ex prædictis libris citantur in ſacra Scriptura, in confirmationem eorum, quæ dicuntur; ergo prædicti libri erant Canonici, non enim fieri poteſt, vt ſcriptor Canonicus afferret in confirmationem ſuorum verborum ea, quæ erant inferioris conditionis, auctoritatis nempe humanæ.

Hoc poſito. Præſens quæſtio inquirit, cur 55.
Deus permiſit hos libros perire? Cauſam huius rei aſſignare, pertinet ad diuinam Prouidentiam. Vnde ait Diuus Auguſtinus cita- D. Auguſt.
tus ad calcem ſuperioris quæſtionis, *Cuius rei cauſa, fateor me latet.* Quia tamen ſancti Patres, ac Doctores huius rei aliquas rationes, & congruentias aſſignant, eas in medium referam, & quid probabilius dicam.

Primò. Aliqui dixerunt, quòd hi libri mul- 56.
ta ſupra humanam intelligentiam, & captum continebant. Sed hæc ratio eſt infirma; quia multæ Scripturæ, vt Prophetiæ Apocalypſis Ioannis plenæ ſunt myſteriis, & rebus ſupra humanam intelligentiam, & captum. Secun- Glicas.
dò Glicas in Annalibus ex Euſebio, cauſam aſſignat, quia quædam curioſa tractabant; & hæc etiam ratio non ſubſiſtit, quia Deus, quæ curioſa propriè dicuntur, hoc eſt ita inutilia, vt obſint potiùs, quàm proſint, nec dicit, nec loquitur. Tertiò, Abulenſis, 1. *Paralip.* Abulenſ.
*cap. vltimo, quæſt.* 32. ait; Ideo hoc permiſſum, quia iuxta hiſtoricorum prophanorum morem, homines aliquos nimium laudat; ſed tales adulationes Dei verbo adſcribere, valde turpe eſt, & alienum à veritate.

Quartò, Origenes *Prologom. in Cantic. Can-* 57.
*tic.* ait, quod placuit Spiritui ſancto tales li- Origenes.
bros de medio auferri, quia in eis multa fuerunt permixta apocrypha, & vix, ac difficiliter poterant diſcerni, ac diſtingui, quæ erant vera, vel falſa. Sed ſicut Eſdras vt dixi *quæſt.* 3. Eſdras.
*num.* 30. ſacros Codices collegit, & ex probatiſſimis exemplaribus, omnes correxit, emendauit, & diuino auxilio adiutus, omnes ad ſuam primæuam puritatem reduxit, ita fieri poterat de his codicibus deperditis.

Quintò, D. Chryſoſtomus *homil.* 7. *in* 1. *ad* 58.
*Corinth. & homil.* 9. *in Matth.* Hoc factum eſſe D. Chryſoſt.
tum ob negligentiam Iudæorum, tum etiam ob eorum impietatem, ac prophanitatem, ob eorum negligentiam, præ multa deſidia ſua

ſacros

ſacros Codices ſinebant perire ; & eos nec quærebant,nec inquirebant, vnde caſu multa defoſſa terra librum Deuteronomij repertum
4.Reg.22. eſt in Templo,regnante Ioſia Rege 4.Reg.22. n.8. Tum etiam ob eorum impietatem,qua ſacros libros deſtruebant , & comburebant , vt
Ierem.36. conſtat *ex Ieremia* 36. *n.*23.

59. Pro noſtra tenuitate duas coniecturas de hac re poſſumus efformare. Prima.Hoc factum eſt, vt Iudæi tantis libris ſpoliarentur ob ſua peccata in Deum , ideo ipſe Arcam fœderis Domini è Templo ſuſtulit, & tabulas digito ſuo conſcriptas à Moyſe confringi voluit. Quid ergo mirum , ſi libros aliquos , quos ipſe dictauerat , eadem de cauſa perire permiſerit ? nec ad eius prouidentiam pertinuit impedire ne perirent,ſed vt conſeruarentur.

60. Secundò Permiſit Deus libros illos perire, quia hi , qui modò extant abundanter ſufficiunt,vt cognoſcamus ſuprema Dei opera,altiſſimas eius diſpoſitiones,& pleniſſime abundant ad ea , quæ requiruntur ad noſtram eruditionem,ac doctrinam,ſicut Chriſtus Dominus multa alia dixit , & fecit , quæ non ſunt
Ioan 21. ſcripta in libro hoc Ioan. vltimo num.25. Sed tantùm illa ſunt literis mandata , quæ apertiſſimè nos manifeſtant eius ſublimia , ac altiſſima facta , eius ſacratiſſima myſteria pro noſtra redemptione , & quæ abundantiſſimè nos inſtruunt in omni via iuſtitiæ , ac ſanctitatis : multa, & illuſtriſſima ſunt geſta ſacrorum Apoſtolorum Petri Pauli,& aliorum ; & tamen non omnia ſunt literis exarata , & ſi per ſingula ſcriberentur, multum nobis poterant proficere, non tamen fuit neceſſe vt omnia ſcriberentur , ſed illa tantum ſunt ſcripta, quæ abundanter nos docent , inſtruunt , ac illuminant ; & ſicut non pertinuit ad altiſſimam Dei prouidentiam , vt omnia Chriſti geſta, ac ſacrorum Apoſtolorum ſcriberentur, ſic non pertinuit , vt omnes illi libri cuſtodirentur, ac ſalui conſiſterent. Ita Lahay *ſect.*10.
Lahay. *cap.*2. *ad finem.*

---

## QVÆSTIO VI.

### *Vtrum Spiritus S. Scriptori Canonico non ſolùm ſenſum, ſed etiam verba, eorúmque ordinem dictauerit?*

### SVMMARIVM.

*61 Impia ſententia Eraſmi reiicitur.*
*62 Explicatur ſtatus quæſtionis.*
*63 Prima ſententia negatiua.*
*64 Secunda, & vera affirmatiua.*
*65 Probatur primò ex Pſalm.44.*
*66 Probatur ſecundò ex varijs locis Scripturæ.*
*67 Probatur tertiò, & quartò , ex varijs locis Scripturæ.*
*68 Primum argumentum , quod Paulus ſe dicit imperitum ſermone, loquitur vt dicebant eius obtrectatores,& n.69.70.& 71.*
*72 Secundum argumentum, quod ſcriptor poſtulat veniam , hoc eſt de ſtylo non multùm compoſito, & n.73.*
*74 Tertium argumentum ſcriptores adhibent diligentiam , velut diſpoſitionem , & num.75.*
*76 Quartum argumentum , quia Euangeliſtæ, & Apoſtoli in citandis locis veteris Teſtamenti non obſeruant eadem verba, vt magis veritas pateat, & n.77.*
*78 Quintum argumentum ex Paulo dico ego vt conſulens , & non Dominus vt præcipiens, & n.79.*
*80 Sextum argumentum Dominus præcipiens procuratori eſt cauſa moralis , Deus loquens per Scriptorem ſacrum, cauſa phyſica,& realis.*

OMiſſa impia ſententia Eraſmi *annot.* 2. 61. *in cap.*1. *Matth.* Et aliorum , qui impiè aſſerebant ſcriptores ſacros in ſacra Scriptura , multa falſa permiſcuiſſe, quia hoc dato tota auctoritas , & fides ſcripturæ periit ; nam ſi falſum in vna parte habetur, totum falſum reputabitur, *l.ſi ex falſis , C. de tranſact.* Vide Barboſam ad citatam legem. Barboſ.

Fides tamen Catholica tenet , omnia con- 62. tenta in ſcriptura eſſe indubitatæ veritatis,vtpotè immediatè dictata , ac inſpirata ab Spiritu ſancto. Quæſtio tamen eſt , an Spiritus ſanctus in ſcriptore Canonico non ſolùm dictauerit ſenſum , ſed etiam verba, ac ordinem illorum, & cum quærimus,an Spiritus ſanctus dictauerit verba , eſt ſermo de illo idiomate Hebraïco , vel Græco,in quo ſcriptor Canonicus ſcripſit , non verò de illo idiomate , in quo ab Interprete , vel tranſcribente habetur ex Hebraïco,vel Græco. De variis tranſlationibus , ac de noſtra vulgata infra dicam.

Prima ſententia affirmat , quòd ex eo ſcri- 63. pturæ dicuntur ſacræ , quia Spiritus ſanctus aſtitit ſuis ſcriptoribus, ſubminiſtrans illis res, & ſententias ſcribendas , vel ea reuelando, ſi ſcriptori erant ignotæ , vel eorum animos dirigendo , ne in aliquem falſum ſenſum prolaberentur. Ita Sanchez *lib.*2. *Machab.cap.vltimo,num.*14. Tyrinus *ibi,cap.*2.*num.*27.Bonfrer. *in Prolog.cap.*8.*ſect.*3.Scalante *lib. Clypei,cap.*4. *concluſ.* 2. Cantapetrenſis *lib.* 8. *hypoth. cap.*4. *fine* , Suarius,quamuis teneat contrariam ſententiam *tom. de fide,diſp.*5.*ſect.*3.*num.*4.*in fine,* (Sanchez. Tirinus. Bonfrerius. Scalante. Cantapetr. Suar.) tamen *num.*5. ſubdit , quòd dupliciter poteſt intelligi. Primò, per ſpecialem motionem antecedentem , qua verba , nomina , & eorum ſenſum per ſpecialem ſpeciem Spiritus ſanctus infundit. Secundò per aſſiſtentiam,& cuſtodiam,qua Diuinus ſpiritus impedit,ne ſcriptor aliqua verba , quæ non licent , apponat, in reliquis tamen permittit , vt ſcriptor ſua memoria, diligentia,ac ſpeciebus vtatur ; aſſeritque ſufficere , vt vno,vel altero modo verba ſint ab Spiritu ſancto.

Secunda ſententia omnino vera,docet Spi- 64. ritum ſanctum ſacro Scriptori dictaſſe, ac inſpiraſſe omnia , ſenſum nempe,& ſententiam, verba ſingula , illorum ſeriem , ac ordinem, vſque ad vltimum apicem. Ita docent communiter Sancti Patres. Diuus Ambroſius D.Ambroſ. Proœmio in Lucam ait : *Matthæus, Marcus, Lucas, Ioannes non conati ſunt ; ſed diuino Spiritu vbertatem dictorum , rerúmque omnium miniſtrante , ſine vllo molimine cœpta compleuerunt.* D. Gregor. *in Proœmio Moralium,* D.Gregor. ait , quod parum ſit curandum de Scriptore illius

D.Auguſt. D.Chryſ. Theodoret. Canus. Bañes. Salmeiron. Tena. Andreas. Valentia. Peres. Ioan.ad Th. Legionen. Lorca.

illius libri,& ſubdit:*Quia auctor illius libri Spiritus ſanctus eſt.* Fauet D. Auguſt. *lib.7. Conf. cap.vltimo, & ſermone de Natiuitate Domini.* D.Chryſoſt.*homil.29. in Geneſ.* Theodoret. *ad initium Pſalm.* Canus *lib.2. de locis cap.*18. Bañes 1.*p.q.*1. *art.8. dub.3. concluſ.2.* Salmeiron. *Prolog.*26. Tena *lib.*1. *Iſagoge ſacræ Scripturæ, diff.*1. *ſect.*3. Noſter Andreas à *Cruce* 1. *part. q.*1.*art.*10.Valentia *tom.*3.*q.*1.*punct.*7.Sebaſtianus Peres Epiſcop. Oxomenſis *in regulis ſacræ Scripturæ,regul.*2.Ioannes à D.Thoma 2.2. *d.9. art.*1. *pag.*753. Baſilius Legion. 1.*part.variar. part.4. expoſit. cap.*1. Lorca ſupra citatus 1.2. *tract. de gratia, diſp.*21. §.*Poteſt.*3. & 2.2. *tract.*1. *de locis diſp.*1. *n.*8. & alij multi, quos

Fr.Anton.

citat,ac ſequitur Noſter Fr.Antonius à Matre Dei *in Iſagoge Scripturæ Prælud.*1. *dub.*2. *n.*31. & tam conſtanter adhærent multi Auctores

Bañes. Azor. Griſaldus.

huic ſententiæ, vt dicat Bañes citatus oppoſitam non eſſe tutam, & Azor. *tom.*1. *Inſtit. lib.8.c.1.quæſito* 11. contrariam ſententiam non poſſe tutò defendi. Et Paulus Griſaldus *libro deciſ. fidei* §.*verba Scripturæ ſacræ*, oppoſitam ſententiam damnat.

65. Pſalm.44.

Probatur primò.hæc ſententia, ex Pſal.44. num. 22. *Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis.* Ait quòd lingua ſua ſit tanquam calamus, qui regitur, ac dirigitur ab ſcribente, calamus non ex ſe, ſed ab ſcribente vſque ad vltimum apicem accipit, quæ literis mandat.

Theodor.

Theodoretus ait in Dauidis perſona: *Nihil proprium loquor, nec meæ mentis partus affero, alius efficacia lingua miniſtra eſt,& ipſa quidem calamum imitatur: gratia verò ſpiritus velocem ſcribam, per hanc,quæ vult, ſcribens.* Quòd de omni ſcriptore Canonico dicunt, & interpretantur ſancti Patres in præſenti, & D. Thomas proœmio in Iſaiam.

D.Thom.

66. Matth.10.

Probatur ſecundò.Chriſtus Dominus,Matthæi 10.*num.*20. ait ſuis Diſcipulis: *Non enim vos eſtis,qui loquimini,ſed ſpiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis*, & Petrus *epiſt.*2. *cap.*1. *num.*21. ait: *Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti Dei homines*,& 2.Reg.cap.23. num.2. ait Dauid: *Spiritus Domini locutus eſt per me, & ſermo eius per linguam meam*; & Dominus ad Ieremiam 1. num. 9. ait: *Ecce dedi verba mea in ore tuo.* Qui modus loquendi indicat, non ſolùm ſenſum, ſed etiam verba,eorumque diſpoſitionem eſſe à Deo dictante inſpiratam,ac directam; de ratione enim verbi eſt, vt procedat ab illo, cuius eſt verbum, tanquam à dicente, ad eumque dicat relationem originis, vt præclarè notat D. Thomas *in 1. diſtinct.*27. *quæſt.2.art.1.& de veritate.quæſt.4. art.2. & 4. contra gentes,cap.*11. Ergo quidquid eſt in ſcriptura, eſt dictum ab ipſo Deo, ad eumque dicit relationem,tanquam ad ſuum principium, ac originem.

2.Petr.1. 2.Reg.23. Ierem.1. D.Thom.

67. Pſalm 48.

Probatur tertiò. Regius Vates ait Pſal.48. num.4. *Os meum loquetur ſapientiam,& meditatio cordis mei prudentiam.* Et ſtatim ſubdit, num. 5. *Inclinabo in parabolam aurem meam.* Ad quem locum merito D. Chryſoſtomus addubitat,quo pacto ſibi Propheta conſtet; nam ſi os ad loquendum præparauerat, quomodo nunc aures applicat ad audiendum? ſi Doctorem ſe promiſerat: *Os meum loquetur ſapientiam*, quomodo nunc ſe exhibet auditorem? Aptiſſimè in noſtram ſententiam reſpondet ipſe Chryſoſtomus & ait: *Valde prudenter hoc fecit, ne quis exiſtimaret, eſſe humanum, quod dicitur, & ne haberet ſuſpectam eius inuentionem.* Similiter Theodoretus reſpondet, & ait: *Vult dicere ſe nihil loqui proprium, ſed Diuinæ gratiæ inſtrumentum eſſe.*

D.Chryſ. Theodor.

68. Oſeæ 12.

Quartò, ait Deus per Oſeam 12. num.10. *Ego loquutus ſum ſuper Prophetas, & ego viſionem multiplicaui,& in manu Prophetarum aſſimilatus ſum.* Illud verbum *ſuper Prophetas*, legunt Septuaginta, Tigurina, Vatablus,& alij *per Prophetas.* Et ſubdit: *Et in manu Prophetarum aſſimilatus ſum*; id eſt vt explicant Noſter D. Cyrillus Alexandr. Procopius,Cornelius, ac ſi dicat Deus per os, ac manum Prophetarum, tanquam per meum organum, ac inſtrumentum multa ſum loquutus, ac operatus multis ſimilitudinibus, figuris, ac modis: In quibus omnibus Deus erat principalis motor, & agens; ipſi verò Prophetæ vt organa, ac inſtrumenta,quæ ab alio mouebantur. Hinc ora Prophetarum dicebantur Dei ora. *Os Domini loquutum eſt.* Iſaiæ 1. *quaſi os meum eris.* Ierem 15. Vide quæ ſuprà dixi, *quæſt.*1. *num.*1. *& quæſt.*2.

Septuag. Tigurina. Vatabl. D Cyrill. Cornelius. Iſai 5. Ierem.15.

69. 2.Cor. 5.

Arguunt primò aduerſarij, *ex* 2. *Corinth.*11. *n.*6.Vbi Paulus ſe dicit imperitum eſſe ſermone Domini, quòd explicans de Hieron. *epiſt.*151. *ad Algar. quæſt.*10. ait, quòd Apoſtolus hoc dicebat, vtpote non multum peritus Græco ſermone, quòd non diceret, ſi Deus illi verba miniſtraſſet. Et confirmatur, quia vt ait Gloſſa ad Hebræos 1. *Non eſt mirandum quòd Epiſtola ad Hebræos maiori eluceat facundia, quam alia, cum naturale ſit vnicuique plus in ſua lingua, quàm in alia valere. Cæteras enim Epiſtolas Apoſtolus peregrino (ideſt Græco) ſermone compoſuit: Hanc autem ſcripſit Hebraica lingua.* Ergo in eis verba non erant à Deo,ſed à proprio ſpiritu.

D.Hieron. Gloſſa.

70. D.Chryſ. D.Auguſt.

Reſpondetur ad argumentum cum D.Chryſoſtomo Apoſtolum loqui, non ex ſua, ſed ex obtrectatorum ſententia,vt latè probat D Auguſt.*lib.4.de doctrina,cap.*7. & ait: *Fac me imperitum eſſe ſermone, vt mei obtrectores putant: at ſcientia non ſum imperitus.* Nam Græci multa verborum phraſi, ac facundia, multóque chalamiſtro compoſito ſermone vtebantur, inde ſimplicia Apoſtoli verba contemnebant, & ideo eum tanquam imperitum ſermone putabant, vnde ait Apoſtolus, *& ſi imperitus ſermone,ſed non ſcientia*; & inde Apoſtolus ſua altiſſima ſcientia,& charitate,profectum quærebat animarum, non verò verborum ornatum.D.Auguſt. *in ſentent.n.*266. ait: *Bonorum ingeniorum clara indoles eſt, in verbis diſcernentium,verum amare,non verba.*

D.Auguſt.

71.

Ad confirmationem reſpondetur, aliquos Scriptores meliùs fuiſſe locutos propria lingua,quàm aliena; Deus enim omnia ſuauiter diſponit, & maximè ſe attemperat ſcribentium conditioni,& ſuggerit verba provt vnicuique maximè ſunt familiaria, ſecundùm ſuum ingenium, ac conditionem, vt notat D.Hieron. *lib.*1 *aduerſus Ruffin.cap.*4. & inde Iſaias vt vir nobilis educatus in Curia ſublimi, alto vtitur ſermone. Amos 1. vt de paſtoribus Thecue ruſticanis verbis:eadem manus diuerſos efformat characteres calamo obtuſo,ac calamo acuto, iuxta diſpoſitionem calami

D.Hieron. Amos 1.

calami exprimit characteres ; ſic & diuinus Spiritus diuerſo ſtylo libros conſcripſit, accõmodans ſe vnicuique ingenio, proindéque pro diuerſitate miniſtrorũ, diuerſa verba ſuggerit, D.Thom. pro quo videndus eſt D.Th.2.2.q.169.a.1.ad 1.

72. Arguunt Secundò. Si Deus cuncta verba dictaſſet in Scriptura, ſcriptor in ſuis libris non poſtularet veniam; atqui Scriptor aliquãto poſtulat veniam, tanquam ſi minus aliquod di- 2.Mach.vlt. xiſſet, vt patet ex 2. *Machab. cap. vlt. n.39.* vbi Scriptor poſtulat veniam, dicens : *In his finem faciens ſermonis : & ſi quidem bene, & vt hiſtoria competit, hoc & ipſe velim, ſi autem minus bene concedendum eſt mihi.* Quam veniam etiam poſtulat Auctor Eccleſiaſtici in Prologo circa medium.

73. Reſpondetur ad argumentum, negando maiorem; nam Scriptor poſtulat veniam, non alicuius lapſus, erroris, ſeu mendacij, quod abſit à ſacro Scriptore, qui regebatur, ac dirigebatur ab Spiritu ſancto ; poſtulat tamen veniam de ſtylo, ac phraſi, ſi non fuerit multa verborum copia ornata: nam Spiritus ſanctus ſic aſſiſtebat ſuis Scriptoribus, eiſque dictabat ſenſum, & verba, vt accommodaret ſe eorum ingenio, ac conditioni, eóſque ſinebat ſuis verbis, ſtylo, ac phraſi conſcribere, & ideo pulchrior, ac elegantior eſt ſtylus Iſaiæ, quam Amos, ac aliorum Prophetarum, vt dixi in ſolutione ad primum argumentum.

74. Arguunt Tertiò Scriptores ſacri in ſuis libris ſcribendis, adhibent ſuam diligentiam, laborem, ac curam; ergo omnia non ſunt illis inſpirata, ſed ex ſua induſtria comparata. Conſequentia bene infert ; antecedens probatur. Primò ex Procemio D.Luc. Secundò ex Pro- 2.Mach.2. logo Eccleſiaſtici. Tertiò ex 2. *Machab. c.2. n.27.* vbi illius Auctor ait: *Et nobis quidem ipſis, qui hoc opus breuiandi cauſa ſuſcepimus, non facilem laborem, imò verè negotium plenum vigiliarum, & ſudoris aſſumpſimus.*

75. Reſpondetur, admittendo ſacros Scriptores ſaltem in hiſtoriis, ac rebus naturalibus à ſenſu remotis ſcribendis, aliquem laborem, curam, ac diligentiam impendere ad ipſam ſcriptionem, tunc enim vberior gratia fructificat, ac redundat, cum induſtria noſtra otioſa non iacet. At verò cum manus adhibent ad ſcribendum ſingula verba diuinus Spiritus inſpirat, D.Ambroſ. D.Ambroſ. ſuprà citatus *n.64.* ſine vllo molimine cœpta complent. In particulari ad loca adducta in argumento. *Ad D.Luc. Proœmium*, ex illo vt notat D.Ambroſ. oppoſitum colligitur, quòd nempe nullus labor fuiſſet impenſus. At id, quod dicitur de Prologo Eccleſiaſtici, ac ex loco adducto ex 2. *Machab.* dicimus, quòd in illis libris componendis, Deus permiſit, vt ille labor ac diligẽtia impẽderetur, tanquã diſpoſitio antecedẽs, vt per illã mererentur ab Spiritu ſancto illuminari, ac moueri ad ſcribendum.

76. Arguunt Quartò. Quia vt notat D.Hieron. D Hieron. *epiſt. 101.* quod ſacri Apoſtoli, ac Euangeliſtæ in referendis teſtimoniis ex veteri Teſtamento non ſemper obſeruarunt ordinem verborum, ſed ſenſum; atqui ſi Spiritus ſanctus verba dictaret, in vtroque loco eiſdem verbis vterentur; cum ergo ita non fiat, ſignum eſt Deum ſacro Scriptori ſolùm ſenſum, & non verba inſpiraſſe.

77. Reſpondetur totum eſſe factum alto, & diuino inſtinctu: nam vt ait D.Aug. in Pſal.46. D Auguſt. *Vna, eadémque res interdum multis modis dicitur, vt mos ipſe dicendi propter faſtidium varietur, & propter concordiam fides teneatur.* Alto, & diuino conſilio ſic factum eſt, vt videatur integra, & pura fides Scripturæ, quòd quamvis variis modis dicatur, ſemper in illis eſt vna, eadémque fides. Deinde valdè frequenter Auctor referens ſuam ſententiam, non ſemper eiſdem verbis vtitur, ſed variata verborum phraſi idem ſenſus retinetur, & dum res dicitur variis, ac diuerſis verbis faciliùs, ac magis intelligitur, & capitur.

Arguunt Quintò, quia non ſemper videtur 78. requiri inſpiratio diuina, ad hoc vt Scriptura ſit ſacra; ergo multo minus requiruntur verba inſpirata. Antecedens probatur ex illo Pauli 1.Corinth.7. num.12. *Cæteris ego dico, non Dominus*; 1.Cor.7. ergo illa verba non erant Domini, ſed ipſius Pauli.

Reſpondetur, negando antecedens; & ad lo- 79. cum Pauli reſpondet Petrus Montoya Montoya. *de concordia ſacrar. editionum lib.1. contr.3.* omnia illa verba eſſe Dei, dicit Apoſtolus, *De cæteris ego dico, non Dominus*: id eſt ego conſulo, Dominus non præcipit, vt interpretatur D.Thom. D.Thom. Et altius eſt explicandum. Dixerat ſupra Apoſtolus *n.10.* de matrimonio coniunctis : *Præcipio non ego, ſed Dominus vxorem à viro non diſcedere.* Et poſteà ſubdit : *De cæteris autem*, id eſt, non coniugatis, *Dico ego, non Dominus* ; id eſt conſulo ego, vt ſic ſemper permaneant, ſed Dominus non præcipit, ſicut infra ait, *n.25. De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do.* Apponit Apoſtolus in præſenti innuptos cum his, qui matrimonio ſunt coniuncti : nam vxoratis ait, præcipit Dominus, non ego. At de non coniunctis matrimonio ait, conſulo ego, Dominus non præcipit, *De cæteris dico ego, non Dominus.*

Arguunt Sextò. Ad hoc vt Deus dicatur lo- 80. qui *per os Prophetarum ſat eſt*, quod eis inſpiret rei ſententiam, & ſenſum. Nam Petrus dicitur moraliter loqui per ſuum procuratorem, cui mandatur talis rei executio, quamvis in particulari non determinet verba. Ad argumentum reſpondetur negando antecedens, quia Petrus agit in ſuum procuratorem moraliter per commiſſionem, & mandatum illi commiſſum ; at Deus cum Scriptore Canonico ſe habet phyſicè, & realiter per ſpeciem, vel alio modo, per quam illi manifeſtat ſuum conceptum, & homo ſolum eſt inſtrumentum, ſeu calamus, quo mediante Deus loquitur nobis, & ad hoc non ſufficit tantùm ſententias inſpiraſſe, ſed etiàm vlteriùs requiritur ſingula verba dictaſſe.

---

## QVÆSTIO VII.

*An, vt aliqua Scriptura ſit, & dicatur diuina ſufficit, quod poſtquam illa eſt ſcripta humano ſpiritu Deus illam approbet?*

### SVMMARIVM.

81 *Prima ſententia affirmat.*

82 *Proponuntur tria fundamenta huius ſententia, & n.83.*
84 *Secunda ſententia, & vera negat.*
85 *Sententia Sacerdotum approbata à Deo non ſunt Scriptura.*
86 *Scriptura intrinſecè, & eſſentialiter, cum ſit Verbum Dei, debet procedere ab ipſo, ad illúmque dicere relationem originis.*
87 *Ex eo quod Deus approbet ſcripta D. Thoma, non inde ſunt Scriptura.*
88 *Ex eo quod cenſor approbet librum, non inde dicitur illius Auctor.*
89 *Dicta Philoſophorum prout ab ipſis ſunt dicta, nullam habent auctoritatem prout referuntur ab Scriptore Canonico multam, & n.90.*
91 *Scriptura approbata à Deo eſt certiſſima veritatis, tamen Deus non poteſt dici illius Auctor.*

81. Bonfreret. Nieremb. PArtem affirmantem tenent Bonfreretus *in Prologo cap.8. ſect.3.* Nieremberg. *de Orig. ſcript.* Et probant primò hanc ſuam ſententiam. Quia valdè celebris eſt illa Epimenidis Ad Titum. ſententia, quæ habetur ad Titum 1. num.12. *Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri.* Et ſimilia, quæ dicta ſunt ab Auctoribus prophanis, & tamen modò habentur, vt Scriptura ſacra, ac Verbum Dei, ex eo quia per Apoſtolum Paulum, tanquam per ſuum ſcribam, ac organum illas approbauit, ac veras eſſe teſtatur Deus.

82. Secundò. Liber ſecundus Machabæorum, abſque dubio Scriptura ſacra, ac Verbum Dei eſt, & tamen ſecundus liber Machabæorum breuiori ſtylo deſumptus eſt ex quinque libris 2.Mach.2. Iaſonis Cirinei, vt dicitur eodem *lib.2. Mach. c.2.n.24.* Et tamen Iaſon Cirineus, vt Auctor Canonicus, ac ſacer non fuit, ea tamen, quæ ex eius libris in hoc ſecundo Machabæorum breuiata ſunt, Deus approbauit, ſuntque iam abſque dubio Verbum Dei, & Scriptura ſacra; ergo ſufficit ipſa approbatio Dei.

83. Probatur Tertiò. Quia hæc Scriptura à Deo approbata, tam eſſet infallibilis veritatis, ac ſi ab Spiritu ſancto fuiſſet dictata, ac conſcripta, ſicut ſi ille, qui à ſecretis Regis eſt, ex propria mente epiſtolam aliquam ſcribat, talis epiſtola Regis erit, ac dicetur, ſi illam Rex poſteà approbet, & ſubſcribat; & eiuſdem auctoritatis erit, ac ſi Rex illam proprio marte dictaret, ac ſcriberet.

84. Secunda, & vera ſententia negatiua tenet, quòd non ſufficit, vt aliqua Scriptura propriè, & intrinſecè dicatur ſacra, ac diuina, & Verbum Dei; quòd cùm ſit ſcripta, & effecta ſpiritu humano, Deus poſteà illam approbet, & nihil in ea eſſe falſum dicat. Ita ex-Peres. preſsè docent Antonius Peres *in Pentac. fidei* Serarius. *volum.3.dub.12.cap.7.* Serarius *in Prolog.cap.4.* Lorca. *q.15.* Lorca *2.2. tract.1. de locis diſp.1. n.8.* Ex A Cruce. noſtris Andreas à Cruce *1.p. q.1.art.10.n.238.* à Matre Dei. Antonius à Matre Dei *in Iſagogem Scripturæ Pralud. lib.3.num.40.* & in hac ſententia ſunt omnes Sancti Patres, ac Doctores, quos citaui ſuperiori *quaſt. num. 64.* Qui aſſerunt de ratione diuinæ Scripturæ eſſe quòd Deus Scriptori ſacro non ſolùm ſententias, ſed etiam ſingula verba, ac eorum ordinem inſpiret, & dictet.

Probatur hæc ſententia. Primò. In cauſa 85.
dubia mandat Deus, vt iudicia, ac ſententiæ Sacerdotum requirantur, & pro illis ſtandum, minimèque ab illis recedendum. Sic ait Deus. Deuter.17. num.9. *Veniéſque ad Sacerdotes, & faciès quodcunque dixerint, ſequeriſque ſententias eorum, nec declinabis ad dexteram, nec ad ſiniſtram.* Et inſuper mandat Dominus, qui ipſorum iudicio obedire noluerit, morte puniatur, & quamvis Sacerdotum ſententiæ tam rigidè, ac ſublimè ſint à Deo approbatæ; nullus dicet tales ſententias eſſe Dei, ſed tantùm Sacerdotum; ergo ſola approbatio non ſufficit, vt tales ſententiæ Dei dicantur, ac illius eſſe verbum, cùm illud non conceperit, ac protulerit Deus immediatè. Deuter.17.

Probatur Secundò. De eſſentiali verbi ratione eſt, vt intrinſecè, & propriè procedat ab eo, cuius eſt verbum, ad eúmque tanquam à dicente dicat relationem originis, vt ad ſuum principium, à quo manat, vt docet Diuus Thomas *in 1. diſtinct.27. quaſt.1. art.2.* Sed per hoc, quòd Deus approbet aliquam Scripturam propriè, & intrinſecè, non ſunt Dei Verbum, neque Scriptura ſacra, & diuina eſt dicenda, neque Deus illius Auctor eſt dicendus, cum talis Scriptura non ſit ab ipſo vt dicente. 86. D.Thom.

Probatur Tertiò, ex eo quòd Deus ſcripta Angelici Doctoris approbauerit: *Bene ſcripſiſti de me Thoma.* Quæ reuelatio maximè eſt approbata ab Eccleſia, & habetur in Breuiario; & tamen nullus dicet ſcripta Angelici Doctoris eſſe Verbum Dei, ac Scripturam ſacram; ergo non ſufficit ſola Dei approbatio, ad hoc vt aliqua Scriptura dicatur, ac ſit ſacra, ac Verbum Dei. 87. D.Thom. Eccleſia.

Quartò. Cum cenſor alicuius approbat librum, teſtatur ipſum eſſe legitimæ, & veræ doctrinæ, in eóque nihil eſſe alienum à fide, veritate, ac bonis moribus, non inde talis liber dicitur cenſoris, aut ipſius verba cenſori attribuuntur, ſed ſemper liber, ipſiúſque verba ſunt ſui primi Scriptoris, ac Auctoris; ſed ſolùm per approbationem reconciliatur libro maius robur, ac auctoritas, quod in eo inoffenſo pede omnia ſint conſona fidei, ac bonis moribus; ergo ex eo quòd Deus Scripturam humano ſpiritu confectam approbat, ſolum corroborat, ac confirmat, in ea nihil diſſonum haberi, tamen ex vi huius approbationis, non dicitur ipſius Auctor, ſed ſemper talis Scriptura illius eſt, qui pro ſua induſtria illam ſcripſit, ſuóſque exprimit mentis conceptus, ac partus. 88.

Ad primum argumentum ex Apoſtolo Paulo ad Titum. Illud dictum, *Cretenſes ſemper mendaces*, &c. eſſe proloquium Epimenidis Poëtæ, ac proinde vt dictum eſt ab ipſo Gentili, nullam habet auctoritatem, at verò prout refertur, & ſcribitur ab Apoſtolo illuminato ab Spiritu ſancto, qui eius mentem, & calamum dirigebat, & gubernabat, non ſolùm quoad ſenſum, ſed etiam quoad verba, eorúmque ordinem, & diſpoſitionem, eſt Scriptura ſacra Canonica, ac Dei Verbum, vtpote ab ipſo dictante, & ideo immediatè ſubdit Apoſtolus, poſtquam dixit *Mala beſtia, ventres pigri*, addit: *Hoc teſtimonium verum eſt.* Sic idem Apcſtolus ait Actor.4. num.28. 89. Epimenid. Ad Tit.1. Actor.17.

*Sicut*

ſicut quidam veſtrorum Poëtarum dixerunt,
ipſius enim genus ſumus, provt illud fuit di-
ctum ab Areta Poëta, nullam habebat aucto-
ritatem, provt verò refertur ab Apoſtolo, ei
Sanch. 2. tribuit auctoritatem Canonicam, vtpote di-
Serarius. ctum à Poëtis. Ita Sanchez, Serarius, Bellarm.
Bellarm. Cornelius. Cornel. *ad 2. Machab.* ſtatim citandi.

90. Ad ſecundum patet reſponſio ex proximè
dictis ad primum. Quanquam ille liber Iaſonis
Cyrinei, nullam habeat auctoritatem Canoni-
cam, tamen illa, quæ ex eo Iudas Auctor ſecun-
di libri Machabæorum deſumpſit Spiritu S.
illuminante, ac dirigente eius mentem, & ca-
lamum vſque ad vltimum apicem, vera, ſacra,
ac Canonica ſunt, non provt ſunt dicta à Iaſo-
ne Cyrineo, ſed provt ſunt inſpirata, ac ſcripta
ab Spiritu ſancto, per eius ſcribam, ac mini-
ſtrum, ſicut cùm introducitur ſerpens loquens
Geneſ. 3. mulieri: *Eritis ſicut Dij.* Gen. 3. provt dicta ſunt
à ſerpente nullam habent ſacram auctorita-
tem, maximè verò provt ſunt ſcripta ab Au-
ctore Canonico, regente, ac dirigente eius
manum Spiritu ſancto. Et quamvis demus,
quòd ille liber Iaſonis Cyrinei habuerit ali-
qua falſa, tamen ea, quæ Auctor ſecundi libri
Machabæorum de eo deſumpſit, ſunt veriſſi-
ma, ac certiſſima, ſicut liber Henoc eſt apo-
Iud. Apoſt. cryphus, tamen ea, quæ Apoſtolus Iudas *in ſua
Canonica, n.* 14. de eo refert, ſunt infallibilis, ac
certiſſimæ veritatis.

91. Ad tertium reſpondetur concedendo ante-
cedens, quia ille liber, ſeu illa Scriptura pro-
bata Deo, continet infallibilem, & certiſſi-
mam veritatem, quia Deus non poteſt appro-
bare id, quod eſt falſum, & alienum à veritate,
tamen talis Scriptura non erit diuina, & ſa-
cra, quia ad Scripturam ſanè duo requiruntur,
infallibilis veritas, & vt Deus ſit illius Auctor,
dictans, & inſpirans non ſolùm ipſum verum
ſenſum, & verba vſque ad vltimum apicem. Id
quod dicitur de illa Epiſtola, verum eſt quod
habebit auctoritatem regiam, & dicetur ſub-
ſcripta à Rege, non tamen ſubſcripta ab ipſo.

---

## QVÆSTIO VIII.

### *De cognitione prophetica varia dubia reſoluuntur.*

### SVMMARIVM.

92 *Etymologia nominis Prophetiæ.*
93 *Quid ſit Prophetia.*
94 *Quod ſit eius obiectum formale, & materiale.*
95 *Quæ comprehendantur ſub Prophetia.*
96 *Tripliciter res manifeſtantur ſub Prophetia.*
97 *Lumen propheticum, & fidei diſtinguuntur, non accidentaliter, ſed eſſentialiter, & n.* 98. 99.
100 *Ponuntur aliqua diſcrimina inter Fidem, & Prophetiam.*
101 *In quibus conueniant Fides, & Prophetia.*
102 *De ratione Prophetæ eſt, vt intelligat, & cognoſcat ea, quæ vaticinatur.*
103 *Ordinariè loquendo non requiritur, vt intelligat ſecundum omnem ſenſum.*
104 *Reuelationes Propheticæ poterant eſſe abſtractæ, & obſcuræ, ita de facto ordinariè, & n.* 105. 106.
107 *Aliquando etiam poterant eſſe claræ, & euidentes, & n.* 108.
109 *Quod fieri poteſt triplici modo, & n.* 110.
111 *Prophetæ poſt ſuas reuelationes de illis recordabantur.*

CIrca Etymologiam nominis Prophetiæ, 92.
variæ huius nominis ſunt deriuationes, vt
videre eſt apud Suar. *tom. de fide tract. 1. diſp.* 8. Suar.
*ſect. 3. n.* 1. Illa tamen aptior videtur, quæ facit
deriuationem à verbo Græco, quod eſt *prædi-
cere*, ac proinde Propheta eſt ille, qui futura
prædicit; hanc deriuationem tenent, & appro-
bant D. Gregor. *homil. 1. in Ezechiel.* D. Irenæus D Gregor.
*lib. 4. cap.* 37. & cum hac coincidit alia etymo- D.Iren.
logia, quam ex Iſidoro *lib. 7. etymolog. cap.* 8. D. Iſidor.
tradit D. Thom. 2. 2. *q.* 171. *art.* 1. à verbo Græco D.Thom.
*Pro*, id eſt, *Procul videns.*

Prophetia iuxta D. Thom. proximè citata 93.
*q.* 171. *art.* 1. eſt cognitio quædam ſupernaturalis D.Thom.
in diuina reuelatione fundata eorum, quæ pro-
cul diſtant ab hominum notitia. Dicitur co-
gnitio ſic frequenter apud Prophetas Iſai. 1. Iſai. 1.
*Viſio Iſaiæ, quam vidit.* Ezech. 1. n. 4. *Et vidi, ec-* Ezech. 1.
*ce ventus.* Dan. 1. n. 17. *Dedit autem Deus Da-* Daniel. 1.
*nieli intelligentiam omnium viſionum.* Et hæc
cognitio eſt certa, & infallibilis, quæ reddit in-
tellectum certiſſimum de re reuelata. Ita D. Th. D.Thom.
*q.* 174. *art.* 3. D. Iren. *lib.* 4. *c.* 42. 43. & ideo ſæpè D.Iren.
Prophetæ loquuntur de re futura, tanquam de
præterita, vt notant D. Epiph. *hæreſ.* 79. D. Aug. D.Epiph.
*epiſt.* 57. & talis cognitio non ſolùm reddit in- D.Auguſt.
tellectum certum de re reuelata, ſed etiam de
ipſo reuelante, quòd ſit Deus, vt docet D. Th. D.Thom.
*citata q.* 171. *art.* 5. & apertè ſequitur ex antece-
denti. Quia non poteſt eſſe iudicium certum,
& infallibile rei reuelatæ, niſi eadem certitu-
dine iudicetur Deum eſſe reuelantem.

Quòd autem hæc cognitio ſit ſupernatura- 94.
lis, patet; quia obiectum formale propheticæ
cognitionis, eſt *Deus reuelans*, ſeu auctoritas
Dei reuelantis. Ita D. Th. 2. 2. *q.* 171. *art.* 3. *ad* 3. & D.Thom.
concluſio eſt de fide, addit Suar. citata *diſp.* 3. Suar.
*ſect.* 3. *n.* 10. Patet Luc. 1. *Locutus eſt Deus per os* Luc. 1.
*Sanctorum qui à ſæculo ſunt, Prophetarum eius.*
2. Petr. 1. *Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſan-* 2.Petr. 1.
*cti Dei homines.* Et ex multis aliis, quæ adduxi
*quæſt.* 1. *num* 1. & *quæſt.* 2. *in principio.* obiectum
autem materiale eſt ipſa res reuelata.

Sub Prophetiæ obiecto non ſolùm cadunt 95.
futura, ſed etiam ea, quorum notitia naturaliter
haberi non poteſt, vt ſunt ſecreta cordium
præterita, & à loco diſtantia: nam licet hæc
obiecta naturalia reſpectu aliquorum, nempe
reſpectu illorum, quibus illa ſunt præſentia,
tamen reſpectu aliorum, quibus illa ſunt remo-
ta, & abſcondita, ſunt obiecta Prophetiæ ſe-
creta Cordium, ſunt præſentia habentibus il-
la; & quæ in India fiunt modò, & antè mille
annos facta ſunt, præſentia ſunt exiſtentibus
in India, vel illis, qui in tali ſæculo vixerunt;
at verò reſpectu eorum, qui maximè diſtant,
v.g. in Hiſpania habitant, vel in hoc ſæculo
degunt, ſunt obiectum Propheticæ cognitio-
nis, ſic Moyſes ſpiritu prophetico ſcripſit to-
tum librum Geneſeos, cuius geſta multa mil-
lia annorum floruerunt ante eum. Sic & Eli-
ſeus agnoſcebat ſecreta Conſiliorum Regis
Syriæ. 4. Reg. 6. n. 12. 4.Reg. 6.

### *Varij modi, quibus obiecta Prophetiæ proponuntur.*

96. D.Thom. Tripliciter Deus manifeſtat obiectum Prophetiæ, vt explicat D.Thom. 2.2. q. 174. Tripliciter. Primò. *Intelligibiliter*, vt cùm Deus in intellectu infundit nouas ſpecies intelligibiles, vel priſtinas coordinat ad nouam veritatem exprimendam. Secundò. *Imaginariè*, infundendo in phantaſiam noua phantaſmata, aut antiqua coordinando ad nouam veritatem repræſentandam. Tertiò. *Senſibiliter* producendo ſenſibiles ſpecies ab ipſo ordinatas, ad aliquam veritatem ſignificandam; vt cùm per flammam rubi manifeſtauit ſe Moyſi *Exod.* 3. Per ollam ſuccenſam reuelauit Ieremiæ 1. Ciuitatis incendium. Per campum mortuorum oſſibus plenum; quæ ad verba Ezechiel. 37. reuixerunt, ſignificauit Deus, Spiritum, quem erat ipſe daturus populo ſuo. Per Scripturam in pariete exaratam, manifeſtauit. Daniel. 5. amiſſionem Regni, & mortem Regis Baltaſſar. Fiebant autem huiuſmodi ſenſibiles, & imaginariæ apparitiones miniſterio Angelorum, vt docet D. Thomas 2.2. q. 172. art. 2. & colligitur ex *Actorum cap.* 7. vbi dicitur, quod Angelus apparuit Moyſi in rubo.

Exod. 3. Ierem. 1. Ezech. 37. D.Thom. Actor. 7.

### *In quo Prophetia differat, & conueniat cum Fide?*

97. Ex dictis patet Prophetiam non diſcriminari à Fide, neque quoad obiectum formale ſaltem principale, quod eſt prima veritas reuelans; neque quoad materiale, v. g. *In principio creauit Deus cœlum, & terram*; quoad Scriptorem Canonicum, & quoad nos, niſi tantùm in modo proponendi, quia obiectum materiale fidei de lege ordinaria proponitur ab Eccleſia credendum, obiectum Prophetiæ ab ipſo Deo miniſterio Angelorum; ſolùm ergo diſcrimen eſt penes lumen, an vnus differat eſſentialiter ab alio.

Geneſ. 1.

98. Suarez *tom.* 1. *ad* 3. *p. diſp.* 11. *ſect.* 1. & *tom. de fide diſp.* 8. *ſect.* 5. & Vaſq. 3. p. q. 7. D.Thom. *art.* 8. docent diſcrimen eſſe accidentale. Ita Abulenſ. *in cap.* 11. *Numer. q.* 64. qui ob hanc cauſam Prophetiam in Chriſto eſſe negauit, quia putauit de ratione eius eſſe obſcuritatem. At è contra Caietanus 2.2. q. 171. *art.* 5. Bañes *ibi q.* 1. *art.* 1. *dub.* 4. Petrus Hurtado de Incarnat. *diſp.* 51. Amicus *tom.* 4 *diſp.* 12. *de fide n.* 27. dicunt diſcrimen eſſe eſſentiale; & hæc ſententia videtur probabilior.

Suarez. Vaſquez. Abulenſ. Caietan. Bañes. Hurtado. Amicus.

99. Primò. Quia in Chriſto fuit lumen propheticum, in quo non fuit lumen fidei; ergo vnum eſt ſeparabile ab alio. Secundò. Lumen fidei ſolùm inclinat intellectum ad aſſentiendum obiecto reuelato propter teſtimonium Dei reuelantis. At lumen Prophetiæ reddit etiam certum intellectum de ipſo obiecto reuelato, ac de illius ſignificatione, intelligentia, ac cognitione, vt ſtatim dicam, & inſuper quod talis reuelatio ſit à Deo. Atqui lumen, quod natura ſua non ſolùm inclinat intellectum ad aſſentiendum reuelatæ veritati, propter auctoritatem reuelantis, ſed etiam illum certificat, tum de reuelatione Dei, tum etiam de ſignificato ipſius rei, eſſentialiter diſtinguitur ab eo lumine, qui ſolùm reddit intellectum certum de teſtimonio, & auctoritate dicentis; ergo vtrumque lumen eſſentialiter differunt: nam vtrumque lumen habet differentias inter ſe eſſentialiter diſtinctas.

Sunt etiam alia diſcrimina inter fidem, & Prophetiam. Primò. Fides dirigitur ad iuſtificationem propriam credentis; Prophetia ad vtilitatem, ac emendationem aliorum. Secundò Lumē fidei non ſolùm eſt actuale, ſed etiam habituale; Propheticum vero in homine puro eſt tantùm actuale, non quod habituale implicet, vt videtur ſentire Caietan. 2.2. q. 171. *art.* 2. & cum eo Amicus citatus *n.* 31. alioquin nec in Chriſto potuiſſet eſſe habituale, ſed quia ordinariè loquendo non ita expedit. Hinc fit, vt non ſemper ſit in poteſtate Prophetæ occulta prædicere; ſed quando Deus illi ea reuelat, & ideo Eliſæus dixit ad puerum ſuū Giezi. 4. *Reg.* 4. *Dominus celauit ad me, & non indicauit mihi.* Tertiò. Actus fidei eſt liber: propheticus ſaltem quoad apprehenſionem veritatis ſignificatæ, & atteſtationis Dei loquentis, eſt neceſſarius; tamen iudicium, ſeu intelligentia de re reuelata, ſi ea euidenter non reueletur, poteſt eſſe liber, ſaltem quoad exercitium. Quartò. Vt docet D.Thom. 2.2. q. 173. *art.* 4. Deus inclinat, & mouet mentem Prophetæ, non ſolùm ad apprehendendam veritatem reuelatam, eíque certò aſſentiendum, ſed etiam ad illam loquendam, & manifeſtandam aliis, vel ad aliquid faciendum, iuxta diſpoſitionem diuinam; at mouet, & inclinat Deus mentem credentis, ſolùm ad aſſentiendum veritati ſufficienter propoſitæ. 100.

Caietanus. Amicus. 4. Reg. 4. D.Thom.

Conueniunt autem fides, & Prophetia. Primò, quia neutri poteſt ſubeſſe falſum; vtraque nititur auctoritati diuinæ, cui omnino eſt impoſſibile aliquid falſum ſubeſſe. Secundò, fides, & Prophetia habent æqualem certitudinem, quidquid in contrarium dicant *Caietan. Banes, Hurtado.* Vtraque enim fundatur in auctoritate Dei reuelantis, & eſto aliqua Prophetia innitatur in clara Dei viſione, illa clara viſio, ac cognitio in actu Prophetiæ non auget certitudinem ſupra certitudinem fidei, quia Deus tam verax eſt, & teſtificans, ac ſe manifeſtans; tamen vt notat Suarez *citata diſp.* 8. *ſect.* 5. *n.* 10. Illa Prophetia, quæ fundatur in euidentia in ratione entis perfectior erit fide, ſuperat enim ipſam in euidentia. Tertiò. Vtraque eſt actus naturalem vim excedens, & tam fides, quàm Prophetia ſupernaturalis eſt ratione obiecti, vt eſt dictum. Quartò. Quia vtraque ceſſat in patria, iuxta illud 1. Corinth. 13. *Prophetia euacuabuntur*; tum quia vtraque cognitio, ſaltem de lege ordinaria, & in puro homine, aliquid habet obſcuritatis, quæ in patria ceſſat. Tum maximè, quia vt docet Diuus Thomas 2.2. *quaſt.* 174. *art.* 5. Prophetia eſt cognitio eorum, quæ procul ſunt à ſtatu cognoſcentis. In patria autem nulla veritas erit procul à ſtatu beati; videnti enim eſſentiam diuinam, nulla veritas eſt procul, ſed præſens beato; vnde ibidem *ad* 3. docet Diuus Thomas, in Chriſto fuiſſe Prophetiam, non qua erat comprehenſor, quia ſic nulla veritas erat ei procul, ſed vt erat viator. Quintò. Quod per vtramque debet homo intelligere, quæ credit, vel vaticinatur: 101.

Caietan. Bañes. Suarez. 1. Cor. 13. D.Thom.

vnde

vnde inquirendum eſt quam cognitionem habeat Propheta de re vaticinata.

## *De cognitione Prophetica.*

102. D.Thom. Hanc quæſtionem iam tractaui Opuſculo primo *q.1. à n.75.76.* & deinceps, vbi cum D.Th.2.2.q.173. *art.4.* ac communi ſententia Theologorum dixi de ratione Prophetæ eſſe, vt cognoſcat, ac intelligat ea, quæ dicit, vel facit, & ideo ait S.Doctor, quòd nec Balaam, nec Caïphas, nec milites nolentes diuidere veſtimenta Chriſti fuerint Prophetæ, cùm non intelligerent myſteria, quæ ſub verbis, vel factis continebantur; & ideò Prophetæ communiter appellabantur *videntes.*

103. Tota difficultas eſt; an ad rationem Prophetæ pertineat, vt rem à ſe vaticinatam intelligat ſecundùm omnem ſui ſenſum, cùm Scripturæ ſenſus multiplex ſit? Multi Doctores partem affirmantem tenent. Communis ſententia negat; non enim requiritur, vt intelligat ſecundùm omnem ſui ſenſum, ſed ſecundùm aliquem, prout Spiritus ſanctus illuminauerat. At verò in Prophetis maioribus maior debet admitti cognitio in multiplici ſenſu, prout eorum dignitas poſtulauerat. Vide dicta citato Lahay. loco *num.77.78.79.* & hoc etiam tenet Lahay *Prolog. in Bibliam Maximam ſect.10. cap.7. §. Inquires ſecundo.*

104. Difficultas verò eſt, an in Prophetis talis cognitio eſſet intuitiua, vel abſtractiua. Pro quo. Primò. Dico, quod reuelationes Propheticæ poterant eſſe obſcuræ, & abſtractiuæ, & ita de facto ordinariè loquendo ſæpè contigiſſe. Suar. Ita Suar. *de fide diſp.8. ſect.5. n.2. & 3.* Prima pars concluſionis probatur. Quia Prophetæ potuerunt habere à Deo reuelationem huius veritatis, *Antichriſtus erit,* ſicut & nos habemus reuelationem eiuſdem propoſitionis per fidem, ſed noſtra cognitio eſt obſcura, cum ſit ex fide ita etiam & illorum.

105. Genes.15. Probatur ſecunda pars, quia promiſſiones factæ Abrahamo *Gen.15.17. & 18.* fuerunt & reuelationes Propheticæ, vtpote de futuro euētu, D.Thom. Genes.15. & 17. vt docet D.Th.2.2.q.171.a.5. & tamen Abrahamus dans illis fidem, magnum habuit meritum. Rom.4. Hebr.11. Iacobi 2. *Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam.* Rom.4.n.11 Hebr.11.n.8. Iacobi 2.n.120. ergo tales reuelationes, cùm inſeruirent ad meritū fuerunt obſcuræ; & idem dicendū de aliis reuelationibus, quæ fuerūt factæ aliis Patribus. Idem etiam dicendum de reuelatione facta Beatiſſ. Virgini Mariæ per Angelum de Conceptione Sacratiſſimi filij ſui, quæ non fuit clàm euidentia: nam conſenſus, quem Beatiſſima Virgo præſtitit, fuit maximè meritorius, & plus in eo meruit, quàm omnes Sancti, omnibus ſuis actibus, ac meritis, vt ex D.Bernardino dixi *tom.1.in Euang. lib.1.cap.5. q.57. n.164.*

106. D.Chryſ. Pro quo nota, cum D.Chryſoſt. in exordio enarrationis in Iſaiā vt iam dixi Prophetas dici vidētes, non quia ſemper clarè viderint, ſed quia tanta certitudine audiebant, ac ſi viderēt; D.Hieron. & D.Hier. *in c.1. Iſaiæ,* & in Abdiam Prophetam, explicans vocabula illa Prophetarū *viſionis, videndi,* ait vti illis verbis propter certitudinem, non propter claritatem, eò quòd ſenſus viſus omnium certiſſimus conſiſtit.

Dico 1. Reuelationes propheticas potuiſſe eſſe claras, & ita aliquando de facto fuiſſe. Ita 107. Suar. *ſect.5.n.5. & 6.* & citat Scot. Capreol. Maiorem, & in eadem ſententia eſt Arriaga *de fide* Suarius. Arriaga. *diſp.10. ſect.2. à n.37* Probatur prima pars. Chriſtus D. fuit verus Propheta Deut.18. *Prophetam* Deuter.18. *ſuſcitabit Dominus de fratribus veſtris*; quod de Chriſto D. interpretatur. S.Steph. *Actor.7.* & Actor.7. Chriſtus D. *Matth.13.* ſe ipſum Prophetam Matth.13. appellat: *Non eſt Propheta cum honore in patria ſua.* Nec poteſt dici hoc fuiſſe in Chriſto per viſionem beatificam, quia vt docet D.Th.3.p. q.4. art.8. Chriſtum, vt Prophetam eius cognitionem non fuiſſe per viſionem beatificam. Confirmatur, quia nulla aſſignabitur repugnantia, ob quam Deus de myſteriis ſupernaturalibus puro viatori poſſit communicare euidentem notitiam extra viſionem beatam; hoc enim nec repugnat ex parte Dei, nec ex parte potentiæ, talis viſio poteſt fieri intellectualiter, & totum maximè corroboratur in ſcientia infuſa animæ Chriſti Domini.

Probatur ſecunda pars concluſionis ex va- 108. riis modis, quibus hæc cognitio prophetica poteſt contingere explicatis ſupra n.96. Primò, quando intellectus ſic illuſtratur, & eleuatur, vt ſine operatione Phantaſiæ, rem cognoſcat per ſpecies infuſas, quod valdè rarum eſt, & cōceſſum videtur D.Paulo, quando raptus eſt in tertium cœlum, & audiuit arcana verba, quæ non liceat homini loqui 2.Cor.12.n.2. Hunc etiam 2.Cor.12. modum conceſſum fuiſſe B.Virgini poſt verbi Incarnationē, vt myſteriū ipſū clarè per intellectū cognouerit, & viderit, tenet Suar. *3.p.q.30.* Suar. *art.4. diſp.9. ſect.2.* & ego ipſe *tom.6. in Euang.*

Secundus modus eſt, quando phantaſia in- 109. tellectui cooperatur, non quòd intellectus moueatur à phantaſia, ſed quòd ipſa phātaſia moueatur, & applicetur ab intellectu, vt ſecū operetur, & cōcurrat ad intellectionē, & viſionem propheticā. Talis fuit viſio Iſaiæ c.6. vt docet ibid. D Hier. & Corn. *Proœmium in Prophetas* D.Hieron. Cornel. *n 11.* Ibi enim vidit tres Perſonas Diuinas in vna eſſentia, vt ibi communiter docent Doctores, & ſi quæ fuerint ei ſimiles, & æquè ſublimes. Hic autem modus non fit ab Angelo, ſed ſolùm à Deo; ſolus enim Deus illabi poteſt menti, ac intellectui, eique immediatè lumen, & ſpecies infundere.

Tertius modus per ſpecies coordinatas in 110. phantaſia ab Angelo, vel alias denuo infuſas, & adiuta diuinitùs ipſa phantaſia, vt dixi de viſione facta Ioanni in Apocalypſi *tom.1. in eius proœmio q.7.* quo poſito apertiſſimè, ac clariſſimè Prophetæ res videbant, tanquam ſi per figuras externas repræſentarentur res. Sic Ie- Ieremi.1. remias 1. *Vidit ollam ſuccenſam, virgam vigilantem.* Sic Ezech 1. *Vidit currum, & quatuor* Ezech.1. *animalia.* Dan.2 & 4. *Regis ſomniū, & arborem.* Daniel.2. & 4. Vel per ſpecies externas exterioribus ſenſibus obiectas, vt Moyſes vidit rubū ardētē, qui non comburebatur. *Exod.3.* & Balthaſſar vidit ma- Exod.3. num hominis ſcribentē literas in pariete, quas interpretatur *Dan.5.* & quamvis huiuſmodi Daniel.5. ſpecies poſſint immediatè infūdi, ac excitari à Deo, hoc communiter non fit, niſi miniſterio Angelorum, vt docent D.Dion. *de cœleſti Hie-* D.Dion. *rarch. c.4.* D.Aug. *lib.3. de Trinit. c.vlt.* Damaſc. D.Auguſt. *lib.2. de fide,* & per has ſpecies in phantaſia D.Damaſc. fiebant apparitiones noſtris Sanctis Tereſiæ,

& Magdalenæ de Pazzi, dum vidit Angelum cor tranſuerberantem, & Chriſtum in manibus clauum dantem, & ſic in ſimilibus.

111. Quæres, an Prophetæ recordarentur de reuelationibus ſibi factis, ordinariè? Reſpondetur affirmatiuè, quia de talibus reuelationibus, poterant in memoria ſpecies rememoratiuæ permanere. Sic Iacob recordabatur de reuelatione ſibi facta reuertendi in terram ſuæ
Geneſ.31. natiuitatis. *Gen.31.n.13*, Ioſeph etiam optimè recordabatur reuelationis circa ſignificationem vaccarum, & faciebat prouiſionem in fu-
Geneſ.41. turum. *Gen.41.n.48.* Sic & Ionas in naui recordabatur ſibi eſſe dictum à Deo vt iret in
Ioan.1. Niniue *cap.1.n.10.*

---

## QVÆSTIO IX.

### *Sacra Scriptura valdè difficilis, & clauſa.*

### SVMMARIVM.

112 *Sacra Scriptura ob ſui obſcuritatem coruo comparatur.*

113 *Dicitur abyſſus myſteriorum Dei.*

114 *Ob ſui profunditatem dicitur clauſa, & ſignata.*

115 *Et ob hanc difficultatem Diſcipuli rogabant Chriſtum, vt eis diceret, & explicaret parabolas.*
*Inde pro magno dono poſt reſurrectionem eis Chriſtus aperuit ſenſum vt Scripturas intelligerent. Ibidem.*

116 *Patres magnam difficultatem agnoſcunt.*

117 *Argumentum, quia Patres multoties Scripturas dicunt claras.*

118 *Deus in Scripturis contemperauit obſcura claris.*

119 *Scriptura Sanctis Patribus ob ſuum magnum Spiritum claras, alij verò obſcuras, & clauſas.*

112. SAcra Scriptura, valdè profunda, & obſcura eſt. De ſuo dilecto ait diuina ſponſa
Cant 5. Cantic.5.num.11. *Comæ capitis eius ſicut elatæ palmarum, nigræ quaſi coruus:* per comas capi-
Rupertus. tis intelligit ſacras Scripturas. Rupertus ibi in rem noſtram ait: *Sunt autem nigræ, quaſi coruus, quia tenebroſa aqua in nubibus aëris, id eſt, occulta ſcientia in Prophetis, atque legalibus Scripturis.* Ita *vt veraciter dicas, nigredo magna vt coruus, capitis dilecti.* Rectè ſacræ literæ comparantur cum coruo; nam ille recenter natus albeſcit, temporis proceſſu niger euadit, vt tradunt naturalium Scriptores, ſic ſacræ Scripturæ primo intuitu dum recenter accipis, videntur albeſcere, abſque vlla nigredinis difficultate, ſed ſi paulatim in illarum ſtudio incumbas, obſcuriores ſenties, & multas difficultates, ac obſcuritates inuenies. *Ita veraciter dicas, nigredo magna, vt coruus capitis dilecti.*

113. Hanc ſummam profunditatem Scriptura-
Pſal.32. rum, nobis proponit Regius Vates Pſalm.32. num.7. *Ponit in theſauris abyſſos.* Deus in Scripturarum theſauris ponit abyſſos multæ profunditatis, ac obſcuritatis ſacrorum myſteriorum. D. Laurentius Iuſtinianus *in prædictum Pſalmum*, vt habetur in Ambroſiana Bibliotheca, & ait: *Theſauros ſapientiæ, & ſcientiæ ponit abyſſos, id eſt, in Scripturis profundas altitudines ponit, vt quis eas pietatis ſtudio inquirat.* D.Laur.Iuſt.

Ipſa Scriptura, ob ſuam profunditatem, ac 114.
obſcuritatem vocatur: *Liber ſignatus ſigillis ſeptem, quem nemo poterat, neque in cœlo, nec in terra, neque ſubtus terram legere, aut illum reſpicere, ſed vincit Leo de Tribu Iuda aperire librum, & ſoluere ſeptem ſignacula eius.* Apoc.5. Apoc.5.
num.3. ſic & Iſaias 8. num.16. ait, *Liga teſtimonium, ſigna legem in diſcipulis meis, expectabo Dominum, qui abſcondit faciem ſuam a domo Iacob.* Iſai.8. Quibus verbis inſinuare videtur Scripturas eſſe ſignatas, illis quibus Deus ſe abſcondit, nec eos lumine intelligentiæ perfundit. Sic & Danieli præcipitur cap.12. num.4. *Tu* Daniel.12.
*autem Daniel claude ſermones, & ſigna librum vſque ad tempus ſtatutum; plurimi pertranſibant, & multiplex erit ſcientia.* Id eſt multi pertranſibunt, vſque nempe ad Antichriſtum non intelligentes, quorum multiplex erit ſcientia, ſeu interpretatio, ob eius difficultatem. Sic & Oſeas terminat ſuam Prophe- Oſe.14.
tiam 14. num.10. *Quis ſapiens intelliget iſta? Intelligens & ſciet hæc.* D. Hieron. *Proœmio in* D.Hieron.
*Oſeam* dicitur non vt de re impoſſibili, ſed tanquam de re nimis difficili, quis intelliget.

Hoc etiam paſſim inuenitur in nouo Te- 115.
ſtamento, cùm Chriſtus Dominus dixiſſet: *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Ioan.2. num.19. Iudæi inde arripue- Ioan.2.
runt anſam ad eum accuſandum de blaſphemia, & diſcipuli verbum non intellexerunt, niſi poſt reſurrectionē ibid.n.22. Inuento Ieſu in templo ait ad circunſtantes: *Quid eſt, quod me quærebatis, neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt oportet me eſſe.* Luc.2. n.49. & ſtatim Luc.2.
adiungit Euangeliſta de circunſtantibus; *At ipſi non intellexerunt verbum, quod locutus eſt ad eos.* Sic cùm Chriſtus Dominus loqueretur frequenter in parabolis, dicebant ei Diſcipuli eius, *Ediſſere nobis parabolam.* Matth.13. Matth.13.
num.36. & Matth 5.n.15. Marc.4.n.34. Luc.8. Matth.5. Marc.4.
n.9. & inde pro magno, ac ſingulari beneficio Luc.8.
poſt reſurrectionem Chriſtus Dominus ſuis Diſcipulis aperuit ſenſum, vt intelligerent Scripturas. *Luc.24. n.45.* quia aliàs eas Luc.24.
non intelligerent.

Pro qua re audiendus eſt Magnus Auguſti- 116.
nus epiſtol. ad Ianuar. cap.6. vbi ait: *In ipſis* D Auguſt.
*ſanctis Scripturis, multò neſcio plura, quam ſcio.* & D.Hieronymus in cap.4. ad Epheſios, ait: D.Hieron.
*Quò plus in Scripturis procedis quis, eò maiores ei occurrunt difficultates.* Et ideo frequenter Sancti Patres ad intelligenda multa loca ſacræ Scripturæ, non ſolùm ſtudium, ſed etiam orationes, ac multas vigilias adhibebant, vt D.Hieronym. D. Thomas, D. Bonauentura, D.Thom. D.Bonau.
& alij.

Dices. Frequenter Sancti Patres ſacras Scri- 117.
pturas dicunt claras, manifeſtas, & euidentes. Ita D.Chryſoſtom. *homil.3. de Lazaro.* Noſter D.Chryſoſt.
D.Cyrillus *lib 7. contra Iulianum.* D. Fulgen- D Cyrill. D.Fulgent.
tius *ſerm. de Confeſſoribus.* D. Baſilius *in Defi-* D.Baſil.
*nitionibus contractioribus*, *quæſt.45.* Origenes Origenes.
*contra Celſum.* Vbi videtur dicere Scripturas diuinitùs conſcriptas, vt ab omnibus vtiliter legi

S.Iuſtin. legi poſſint. Sic Iuſtin. *in Dialogo cum Tryphone.*
Theodor. Theodorus Abbas apud Caſſianum
D.Auguſt. *lib.5.Inſtitut. c.34.* D.Auguſt. *lib.de opere Monachor. cap.9.*

118. Reſpondeo. Primò, quod Deus altiſſima ſapientia omnia diſponit, obſcuritatem Scripturæ, temperauit etiam in aliquibus locis cum multa claritate, ad nos illuminandos, ac erudiendos in fidei myſteriis. Vt de Incarnatione,
Ioan 1. *Verbum caro factum.* Ioan.1. De ſacra
Matth.26. Euchariſtia, *Hoc eſt corpus meum, Hic eſt calix*
Gelaſius. *ſanguinis mei.* Quo verbo ait Gelaſius Papa, alibi à me datus, *Omnes hæreticos interfecit*
Marc.16. *Chriſtus Dominus.* Eadem claritate docet ea, quæ pertinent ad ſalutem. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Et de his loquuntur Sancti Patres. Alia dedit Deus in Scriptura, valdè abdita, & recondita, quia omnes non
Iſai.60. poſſunt illa portare, ac capere. Iſaias 60.n.16. ad fideles: *Mammilla regum lactaberis*, de doctrina, qua Deus nutrit ſuum populum
Interlin. loquitur Propheta, vt interpretatur Interlinealis; ſed cur non ait in plurali mammillis, cum ſint duo vbera tua? *Cantic.4. num.5.*
Cantic.4. quia diuina Sapientia habet duas mammillas ad lactandos ſuos fideles, vnam publicam, & manifeſtam, quam exprimit, vt lac præbeat popularibus, ac ſæcularibus quorum capita ſunt Reges; aliam mammillam, ſecretam, & occultam, quam ſubiacet, vt pabulum exhibeat maioribus virtute, probitate, ac ſtudio, quo exercitio, ac diligentia, ex claris, ad obſcura, & impervia aſcendant.

119. Secundò reſpondeo ſacras Scripturas dici à Patribus claras, quia ipſi ſancti Patres ſua eximia virtute, ſapientia, ac illuſtratione Spiritus ſancti dignabantur eas intelligere, quod verò non militat quo ad nos ac alios. Sic di-
2.Cor.4. cebat Apoſtolus Paulus 2. Corinth.4. num.3. *Quòd ſi opertum eſt Euangelium noſtrum, in iis, qui pereunt, eſt opertum.* Quod ibi explicant
D.Chryſ. D.Thom. D. Chryſoſt. D. Thomas, Euangelium bonis, & fidelibus eſt manifeſtum, aliis verò opertum, & occultum; & 1. Corinth. 2. num.14.
1.Cor.2. *Animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei: ſpiritualis autem iudicat omnia.* Dicitur *Animalis homo*, qui humanis ſenſibus, ac
D.Bernard. humanæ ſcientiæ nititur, vt exponit D. Bernard. *de vita ſolitaria*; ſpiritualis autem, qui diuina fide, ac illuſtratione, directione Diui-
D.Chryſ. D.Ambroſ. D.Anſelm. ni ſpiritus regitur ac gubernatur. Ita D.Chryſoſt. D. Ambroſ. D. Anſelmus, *Iudicat omnia*, omnia intelligit, ac penetrat.

## QVÆSTIO X.

### *Quare Diuinus Spiritus diſpoſuit ſacras Scripturas eſſe adeò abditas, & obſcuras?*

### SVMMARIVM.

120 *Primò, vt ipſæ Diuinæ literæ dent odorem incomprehenſibilitatis, ac infinitatis Dei.*

121 *Secundò, ſi intellectus humanus multa terreſtria non capit, quomodo poterit capere altiſſima myſteria?*

122 *Tertiò, vt furor iniquorum euitetur, & boni ad opem Dei implorandam excitentur.*

123 *Quartò, quod arrogantes non capiunt, humiles percipiunt.*

124 *Quintò tanta difficultas vt noſtrum ingenium ſtudio exerceatur.*

125 *Sextò, vt auctoritas Scripturæ in multa veneratione habeatur.*

PRimò reſpondeo, vt oſtendatur Deum 120.
eſſe ſapientiſſimum, & omnem noſtram ſcientiam traſcendere, qui per Scripturas nobis loquitur; cum enim ipſe in ſe ſit infinitus, & incomprehenſæ perfectionis, & Sapientiæ, voluit verba ſua, quæ in ſacris Libris continentur, eſſe arcanis plena, quæ minimè valeant comprehendi, ac euacuari à noſtro in-
tellectu. D.Chryſoſt. *homil.18. in Geneſim*, ait: D.Chryſ.
*Qualibet ſyllaba, & apiculus vnicus reconditum habet myſteriorum theſaurum.* Vt ita redderemur certi noſtro intellectu non poſſe illam immenſam Sapientiam comprehendere, & quòd etiam ipſa ſacra Scriptura quendam Diuinitatis, ac infinitatis odorem, ac rationem exhalaret. Huc aduoco, quod præclarè
dixit Tertullian. *in Apolog. cap.20.* ait: *Ido-* Tertull.
*neum opinor teſtimonium diuinitatis, veritas diuinationis.* Ipſa veritas Prophetiæ, omnino incorrupta, vtpote veritas Scripturæ à diuina auctoritate, qua nititur, quandam diuinitatem ſortitur, & teſtimonium diuinitatis præbet.

Secundò. Multa dantur in humanis, ac 121.
terrenis, quæ humani intellectus capacitatem non tranſcendunt, & tamen noſter intellectus, nec illa capit, nec intelligit, tum ob defectum ſcientiæ, tum etiam experientiæ; quantò magis id locum habebit, in rebus altiſſimis, quæ etiam beatorum, qui eas vident, poſſident, ac fruuntur, capacitatem excedunt; hinc ait Chriſtus Dominus Nicodemo Magiſtro, ac
Doctori in Iſraël. *Si terrena dixi vobis, & non* Ioan.3.
*creditis* (id eſt non intelligitis) *Quomodo ſi dixero vobis cæleſtia credetis.* Ad quæ ſcilicet humana intelligentia non aſcendit, tanta myſteriorum altitudo omnem ſuperat humani intellectus facultatem, quale eſt myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, generationis Verbi diuini, Proceſſionis Spiritus ſancti, Incarnationis, Prædicationis, ſacræ Euchariſtiæ, & aliorum, quorum ſingula animum ſuſpenſum, ac attonitum reddunt, quid faciet tanta myſteriorum
magnitudo? Vnde dicebat Apoſtolus 2. Co- 2.Cor.12.
rinth.12. num.4. *Audiſſe ſe arcana verba, quæ non licet homini loqui.* Quæ non ſunt humanæ intelligentiæ, ſed diuini Spiritus illuſtrationis. Sic dicebat Chriſtus Dominus ſuis diſcipulis. *Multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò; cùm autem venerit ille Spiritus veritatis, ille docebit vos omnem veritatem.*
Ioan.16. num.12. cùm ergo tanta myſteria di- Ioan.16.
uina in Scriptura contineantur, altiſſimâ prouidentiâ fuerunt abſcondenda humanæ intelligentiæ, cùm ſola diuini Spiritus luce va-
leant penetrari. Præclarè Philo Hebræus *lib. de* Philo.
*præmiis & pœnis*, ait, *Solem hunc viſibilem, alia re, quam Sole ipſo adiuti cernimus? Quid Stellas? An non ſola Stellarum ope aſpicimus? Lucis aſpectum, nonne luce debemus? Ad eundem ſanè modum, etiam Deus per ſe ipſum illuſtrat ad ſui notitiam cooperante nomine.*

122. Tertiò, in ſcriptura continentur multæ futurorum prædictiones, quæ valdè conuenientiſſimum fuit, figuris, parabolis, ac verbis obſcuris occultari, vt iniquorum furor euitaretur, & bonorum animus excitaretur ad diuinam opem pro intelligentia implorandam. Si enim Prophetæ patenter, & clarè prædixiſſent, quod Iudæi ſuum deſideratiſſimum Meſſiam, non erant recepturi, & lapidibus, ac blaſphemiis contra eũ inſurrecturi, imò cruci, ac morti traditun, vt de facto fecerunt; ſi Prophetæ clarè prædixiſſent, quòd eorum Ciuitas erat igni tradenda, templum deſolandum, vt non permaneret lapis ſuper lapidem, ſuique Reges occidendi, ſine dubio contra ipſos Prophetas tyrannicè, ac crudeliter inſurgerent, & inde variæ perturbationes, commotiones, ac diſſenſiones pullularent in populis, & ideò pro his declinandis fuerunt tales vaticinationes, verbis, ac figuris occultandæ, & liber conuenientiſſimè eſt clauſus, & obſignatus; vt dixi ſupra num. 114. *Vt videntes non videant intelligentes, non intelligant*, & inde etiam boni exorent ad intelligenda tanta myſteria, cùm Ioannes in ſua Apocalypſi vidiſſet librum obſignatum ſigillis ſeptem, flebat multum, quia nemo inueniabatur, qui poſſet aperire librum, & dixit, *Illi vnus de ſenioribus dignus eſt Agnus aperire librum, & ſoluere*
Cap. 5. *ſeptem ſignacula eius*, cap. 5. num. 5. Ansbertus
Ansbert. ſuo fletu, ac oratione, ait, *Promeruit doceri de apertione libri*; vt eius myſteria fierent perſpicua, ac manifeſta.

123. Quarto. Hac obſcuritate ſacræ Scripturæ, voluit Deus noſtram arrogantiam, ac multam fiduciam de noſtro intellectu deprimere, quia id quod ſapientes ſua ſcientia inflati non aſſequuntur, paruuli ſua humilitate penetrant. Sic ait Chriſtus gratias agens ſuo æterno Parenti: *Confiteor tibi Pater, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus, & reuelaſti ea*
Matth. 11. *paruulis*. Matth. 11. n. 25.

124. Quintò. Spiritus ſanctus tantam obſcuritatem, ac difficultatem voluit ineſſe in ſacra Scriptura, vt hominibus honeſtam ſtudij occupationem, & ingeniorum exercitium, in diſputando, inquirendo, ſcribendo, commentando præberet. In claris, & apertis multa eſt negligentia, in obſcuris, & abditis multus labor exigitur ad verum, & genuinum ſenſum comparandum. In obſcuris enim multiplex,
D. Auguſt. & varius eſt ſenſus. D. Auguſt. lib. 11. de Ciuitate Dei, cap. 19. ait: *Diuini Sermonis obſcuritas ad hoc vtilis eſt, quòd plures ſententias veritatis pariat, & in lucem notitia perducit, dum*
D. Gregor. *alius ſic, alius ſic intelligit*. D. Gregor. Magnus homil. 10. in Ezech. inquit: *Plerumque in ſacro eloquio, ideò obſcurè aliquid dicitur, vt diſpenſante multipliciter Deo, multipliciter exponatur.*

125. Sextò. Voluit Deus in Scriptura alta myſteria recondere, & tantis figuris abſcondere, vt ſuprema auctoritas, ac Scripturæ honos, in multa veneratione remaneret; quæ facilia ſunt apud nos vileſcere ſolent, cùm omnibus ſint communia, ac expoſita; quæ autem recondita, & abdita ſunt, & paucis peruia, inde in multa veneratione, ac pretio habentur. Intonat Ioan-
Apoc. 1. nes *Apocalypſis Ieſu Chriſti mittens per Angelum ſuum ſeruo ſuo Ioanni*, cap. 1. num. 1. Ex quo D. Laurent. Iuſtin. *ſerm. de S. Ioanne Euangeliſta*, & Petrus Damian. *ſerm. 2. de eodem*, mirificè extollunt altam Ioannis dignitatem, quia ei inter omnes Apoſtolos datum eſt, vt non ſolùm præſentem ſtatum Eccleſiæ agnoſceret, ſed omnia illius arcana vſque in finem mundi. Sic ait Damianus. *Conſideremus dilectiſſimi, quanta gloria vir iſte eſt credendus, vt non ſolum ei Dominus ſtatum præſentis Eccleſia oſtenderit, ſed etiam quod futurum eſſet vſque in perpetuum reuelaret.* Ex quo rectè D. Anſelmus colligit ſupremam, ac præclaram dignitatem Apocalypſeos, cuius tam alta, & ſublimia ſunt myſteria, vt vni tantùm manifeſtarentur, qui præ cæteris excellentior habebatur. D. Anſelmus. *Meritò Chriſtus Ioanni tanta reuelauit, qui præcellebat omnibus priuilegio caſtitatu.* D. Laur. Iuſt. Damian. D. Anſelm.

## RESOLVTIO II.

### *De ſenſibus ſacræ Scripturæ.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *An ſenſus ſacræ Scripturæ adæquatè diuidantur per quatuor, literalem, allegoricum, moralem, & anagogicum, & omnes intentos ab Spiritu ſancto.*

#### SVMMARIVM.

126 *Quid in præſenti, nomine ſenſus intelligatur?*
127 *Multiplex eſt ſenſus ſacræ Scripturæ, & intentus ab Spiritu ſancto.*
128 *Hæc veritas multis exemplis fit manifeſta.*
129 *Quatuor ſunt ſenſus ſacræ Scripturæ.*
130 *Explicantur voces, Hiſtoria, Allegoria, Moralis, ſeu Tropologia, Anagogia.*
131 *Multis, & variis exemplis in Scriptura, tota ſuperius doctrina data, explicatur, ac oſtenditur, & n. 132. 133.*
134 *Ponitur argumentum ex auctoritate Patrum, qui pauciores ſenſus agnoſcunt.*
135 *Soluitur argumentum, quia Patres tanta diſtinctione non vtuntur, & ſub ſenſu myſtico omnes alios ſenſus comprehendunt.*

Ensvs nomine non intelligitur hîc potentia ſenſitiua, aut illius operatio; vt dicitur Sapient. 7. num. 7. *Optaui, & datus eſt mihi ſenſus*, id eſt intelligentia; ſed ſumitur hic paſſiuè pro ſignificato, in quo relucet auctoris mens, illiuſque genuinus conceptus, ac germana intentio. Ita communiter omnes Sancti Patres, & Auctores Catholici. D. Hieron. *epiſt. 150. ad Edilium quæſt. 7.* D. Auguſtinus *lib. de vtilitate credendi, c. 3.* Origenes *lib. 4. Periarchon. cap. 2.* Diuus Thomas *quodlibeto 7. quæſt. 6. artic. 14. & 15.* & innumeri alij Auctores. 126. Sap. 7. D. Hieron. D. Auguſt. Origenes. D. Thom.

Multiplex autem eſt ſenſus Scripturæ ſacræ, 127.
vt

D.Thom. vt docet D.Thom. 1.*part. q.*1. *art.*10. & *quodlibeto* 7.*quæſt.* 14.*&* 15.& ante illum Origenes, Clemens Alexandr. Baſilius, Hieron. D.Auguſt.
Cyrillus. Noſter Cyrillus, Nazianz. Ambroſ. & ſic
Bañes. omnes Patres, & Doctores Catholici. Imo
Zumel. Gonzales. Molina, Gonzales, Bañes, Valentia, Zumel,
Rua. quos citant Rua *tom.*2. *controuerſ.*9. *dub.*2.
Scalante. Scalante *in Clypeo, lib.*1. *cap.*14. Sherlogius *in*
Antonius. *Cantica Antelog.*9. Antonius à Matre Dei *in Iſagog. Scriptura. Prælud.*3. *dub.*2. *n.*8. rectè dicunt hanc concluſionem eſſe de fide, quod breuiter oſtendo.

128. Eccleſia ſemper hos duos ſenſus, literalem, & ſpiritualem agnouit, vt intentos ab Spiritu ſancto, quod multis declaratur. Literalem hiſtoriam de Iona tribus diebus, & tribus nocti-
Ioan.2. bus in ventre ceti exiſtente, *cap.*2. *num.*... de ſe ipſo per allegoriã exponit Chriſtus Domi-
Matth.12. nus *Matth.*12. *num.*39. Serpentem æneum à
Numer.21. Moyſe in deſerto exaltatum *Numer.*21. *n.*9. De ſe ipſo in cruce eleuato interpretatur Chri-
Ioan.3. ſtus Dominus *Ioan.*3. *n.*14. verba Adami ad
Geneſ.2. Euam literalia *Nunc os ex oſſibus meis.* Gen.2. num.24. De Chriſto cum Eccleſia exponit
Epheſ.5. Paulus *Epheſ.*5. *num.*31. ea, quæ *Geneſ.*6. *n.*14.
Geneſ.6. deſcribuntur de Arca fabricata à Noë lite-
1.Petr.3. raliter. D.Petrus 1.*epiſt.cap.*3. *num.*20. De Ba-
Geneſ.16. ptiſmo myſticè exponit id, quod dicitur *Ge-*
Geneſ.21. *neſ.*16. *num.*15. & *cap.*21 *num.*2. De duobus filiis Abrahæ literaliter; in ſenſu myſtico de
Galat.4. duobus teſtamentis exponit Apoſtolus *ad Ga-*
1.Cor.10. *latas* 4. *num.*22. ſic & idem Apoſtolus 1.*Corinth.*10. *à num.*1. allatis multis figuris de veteri Teſtamento. De nube, mari, eſca, potu, petra, ſubdit n.6. *Hac autem in figura facta ſunt*
Apoc.5. *noſtri.* Liber ille Apocalypſ.5. num.1. *Scriptus erat intus, & foris.* Quod pulchrè interpretatur
D.Hieron. D.Hieron. *in cap.*2. *Ezechiel.* & ait: *Scriptus foris in hiſtoria litera, intus in allegoria ſpirituali, de qua Pſalmiſta, Omnis gloria filiæ Re-*
D.Gregor. *gis ab intus.* Ita etiam exponunt D. Gregor.
Rupert. *homil.*9. *in Ezechiel.* & Rupertus ad citat. locum Apocalypſ.

129. Senſus ergo ſacræ Scripturæ in genere diuiditur in literalem, & myſticum. De ſenſu literali dicam *quaſi ſequenti.* Myſticus, ſeu ſpiritualis in tres ſpecies Prima eſt *Allegorica.* Secunda. *Moralis*, ſeu *Apologica.* Tertia *Anagogica.* Nam quæ in Scriptura deſignantur, vel ſignificant fidei myſteria credenda, & eſt ſenſus *Allegoricus*; vel ſecundò denotantur res agendæ, ac operandæ, & eſt ſenſus moralis, ſeu *Tropologicus*; vel tertiò ſunt res ſpei, ac ſperandæ in ſublimi, & eſt ſenſus *Anagogicus.* Res de quibus Scriptura agit, vel pertinent ad Eccleſiam militantem, vel triumphantem. Si ſunt res credendæ, vel operandæ pertinent ad Eccleſiam militantem; & ſunt duo priores ſenſus: ſi ſunt res ſperandæ, ad Eccleſiam triumphantem ſpectant, & eſt ſenſus Anagogicus, quod duo hi verſiculi non contemnendi indicant.

*Litera geſta docet, quid credas allegoria:*
*Moralis quid agas, quo tendas Anagogia.*

130. Vt melius hæc percipias, explico has voces. *Litera* indicat factum, aut ſenſum hiſtoricum. *Allegoria* tunc datur, quando ſub verbis, quæ dicuntur, aliud ſignificatur, ſeu per figuram, quæ vnum oſtendit oculis, & aliud denotat. *Moralis*, ſeu *Tropologicus* eruditio ad mores emendandos. *Anagogia*, vt explicat Theſaurus linguæ Latinæ, eſt cum ſenſus ad altiora eleuatur, ſiue per orationem, ſiue ſpem.

Magis explicatur doctrina tradita. *Ieroſo-* 131.
*lyma* ad literam eſt terrena illa Ciuitas valdè celebris Iudæorum: iuxta allegoriam *Eccleſia militans.* Tropologicè *anima hominis fidelis*; iuxta anagogiam *Cœleſtis Ciuitas patria noſtra.* Totam hanc doctrinam ante mille annos docuit Caſſianus *collat.*14. *cap.*4. dicens, Caſſian.
vna, & eadem Ieruſalem quadrifariam poteſt intelligi, ſecundùm hiſtoriam *Ciuitas Iudæorum*, ſecundùm allegoriam *Eccleſia Chriſti*, ſecundùm anagogem *Ciuitas illa cœleſtis*, quæ eſt mater omnium noſtrûm; ſecundùm Tropologiam, *anima hominis*, quæ frequenter hoc nomine, aut increpatur, aut laudatur. Hos quatuor ſenſus breuiter comprehendit Apoſtolus Paulus 1.*Corinth.*14. *num.*6. dicens: *Nunc* 1.Cor.14.
*autem fratres, ſi venero ad vos, linguis loquens, quid vobis prodero, niſi vobis loquar, aut in reuelatione, aut in ſcientia, aut in Prophetia, aut in doctrina.* Hæc Apoſtolus, tribuens poſteà reuelationem allegorico ſenſui; ſcientiam Tropologico, Prophetiam verò anagogico, doctrinam hiſtorico.

Sit alterum exemplum. Occiſio Gigantis 132.
Goliath eodem ſuo enſe per puerum Dauidem. In litera vera extitit hiſtoria. In allegoria ſignificatur Chriſtus vincens Dæmonem, eadem cruce, quam illi Dæmon parauit; in Tropologia, bellum iuſtorum contra Dæmonem, qui eos carne, ac mundo tentat; ipſi verò mundo contempto, & carne compreſſa, atque edomita, caput eius abſcindunt. In Anagogia verò, Chriſti victoria in die iudicij, quando nouiſſimè inimica mors per Chriſti reſurrectionem deſtruetur, & dicetur, *vbi eſt mors victoria tua?* & per mortem Chriſto inflictam, mors ipſa deſtructa eſt; *Ero mors tua ô mors.* Oſe 13. n.14. Oſe.13.

Aliud exemplum nobis dat Apoſtolus ad 133.
Galatas 4. n.22. de quo iam ſuprà egi, cum ait: Galat.4.
*Abraham duos habuit filios, vnum de ancilla, alterum de libera.* Hoc eſt ad literam, & facit ſenſum literalem, & ſubdit, *Quæ ſunt per allegoriam dicta, hæc enim ſunt duo teſtamenta.* Illi duo filij per allegoriam, ſeu figurã, vt exponũt D.Hier. D.Hieron.
D.Chryſoſt. Theodoret. ſignificabant duo te- D.Chryſ.
ſtamenta, ſeu vt habetur ex Græco, duo pacta, Theodoret. Græcus.
duo fœdera, vnum cum populo Hebraïco, alterum cum Chriſto, ac Chriſtianis ſubiungit Apoſtolus, *Sed quomodo tunc is, qui ſecundum carnem natus fuerat perſequebatur eum, qui ſecundum ſpiritum, ita & nunc.* Ecce ſenſus moralis, ſeu tropologicus erudiens nos in moribus, quòd nempe caro aduerſatur ſpiritui; proindéque ſemper ſpiritus debet eſſe promptus, & vigilans ad reſiſtendum. Deinde aduertit Apoſtolus. *Illa autem quæ ſurſum eſt Ieruſalem, libera eſt, quæ eſt mater noſtra.* Et ad anagogicum pertinet ſenſum. Nam his Doctor gentium mentem noſtram eleuat ad cœleſtem patriam, vt ad illam totis viribus, ac animo intendamus.

Argues, quia à Sanctis Patribus pauciores 134.
ſenſus memorantur, vt à S.Hieron. *epiſt.*150. D.Hieron.
ad Hedibiam, qui tantùm interpretationem refert ſecundùm tropologiam, & intelligentiam,

tiam,quam appellauit ſpiritualem. Et *lib.5.in Ezechielem cap.16.* ait Scripturas ſacras tripliciter exponendas. Primò iuxta literam. Secundò modo per tropologiam, ſeu moralem ſenſum. Tertiò ſublimiùs, aut myſticè. D.Bern. D.Bernardus *ſerm.13.in Cantica,* ait. In Scripturis tantùm videtur agnoſcere tres ſenſus. D.Auguſt. D.Auguſtin. *lib.vnico de Geneſi ad literam,* in Scripturis agnoſcit,Hiſtoriam tantùm,& Allegoriam. D.Dion. Quomodo D.Dionyſius de cœleſti Hierarchia. D.Cyrill. Noſter D. Cyrillus Alexandr. *lib.5. in Leuitic.* ſolùm conſtituit Hiſtoriam, Moralem, & Myſticum. Hugo. Hugo Victorin. *in Proleg. in libros ſacræ Scripturæ*, tres tantùm ſenſus numerat, Hiſtoricum, Allegoricum,& Tropologicum.

135. Reſpondetur, quod illa diſtinctio in quatuor membra aſſignata,eſt valdè veritati conſona, & multa commendatione digna, atque valdè apta ad diſcernendos myſticos ſenſus Scripturæ; & quamvis ſub his nominibus,ac præciſo numero,ignota eſſet multis Patribus, qui frequenter ſolida veritate rem tractabant, & non multa diſtinctione adhibita, & inde promiſcuè, & ſine diſcrimine, ſub ſenſu myſtico omnes alios ſenſus comprehendebant, & frequenter ſub vno nomine duos ſenſus dicebant, quos poſtea Theologi maximè rem extricantes, ac explicantes diuiſerunt, quibus veluti metaphyſicis diſtinctionibus, Patres non vtuntur.

---

## QVÆSTIO II.

### *Explicatur ſenſus literalis, & multa, quæ ad ipſum pertinent.*

### SVMMARIVM.

136 *Definitio ſenſus literalis.*
137 *Diuiditur in ſenſum proprium, & metaphoricum.*
138 *Quid ſit metaphoricus ſenſus, & n.139.*
140 *Aliæ diuiſiones ad has reducuntur, & num.141.*
142 *Sententia negans, quod ſub eadem litera multiplex ſenſus contineatur.*
143 *Vera ſententia affirmat, & multis exemplis probatur,n.144.vſque ad 150.*
151 *Reſpondetur ad argumentum contrariorum,& n.152.153.*
154 *In eodem Textu datur ſenſus literalis cum metaphorico.*
155 *Omnis locus ſacræ Scripturæ habet aliquem ſenſum literalem,& n.156.*
157 *Proponitur oppoſita ſententia cum ſuis argumentis.*
158 *Reſpondetur ad argumenta, & ad illius confirmationem, & n.159.*
160 *Multiplex ſenſus literalis prouenit ex infinita ſapientia Dei.*
161 *Et ex verbis Hebraicis, ac eorum punctis, & n.162.*
163 *Varietas in Textu Hebraico, & Septuaginta, quomodo habenda.*
164 *Prouenit etiam ex variis diſiunctionibus.*

### *Definitio ſenſus literalis.*

VAriæ definitiones circa ſenſum literalem circumferuntur, quibus omiſſis illa tenenda eſt, quæ colligitur ex D. Hieronymo *epiſt.150. ad Edibiam,quæſt.9.* D.Auguſt. *lib.de vtilitate credendi,cap.3.* Origene *lib.4. Periarchon. cap.2.* & D.Thoma *quodlibeto 7. quæſt.6. art.14.& 15.* & *1.part. quæſt.5.art.10.* ibi omnes eius expoſitores,& interpretes,& talis eſt. *Senſus Scripturæ literalis eſt, qui per verba ſcripta, ſiue in acceptione propria, ſiue in metaphorica ſumpta ex intentione Spiritus ſancti immediatè ſignificatur.* Illa particula,*qui per verba ſcripta ſignificatur*, ponitur tanquam loco generis ad ſenſum literalem, & ſpiritualem, *ex intentione Spiritus ſancti*, diſcriminatur ab humana Scriptura, quæ ſpiritu humano eſt introducta. Cùm dicitur, *immediatè* ponitur diſtinctio ab ſpirituali ſenſu, qui non immediatè ex verbis, ſed mediantibus rebus per verba,aut voces ſignificatis deſumitur. 136. D.Hieron. D.Auguſt. Origenes. D.Thom.

### *Diuiſio ſenſus literalis.*

Dicitur etiam *in acceptione propria, ſiue metaphorica.* Propria eſt illa, quæ verba per ſe,& immediatè in proprio ſenſu ſignificant. Siue *Metaphorica:* non ſolùm in literis humanis, ſed etiam frequenter in diuinis proponuntur metaphoræ,figuræ,& parabolæ, & id,quod ex primaria, ac principali intentione in eis ſignificatur,& ſenſus literalis eſt. Ita D.Auguſt. *lib.contra Mendacium,cap.10.& lib.3.de doctrina Chriſtiana, cap.5.& lib.10. de Ciuit.cap.14.* D. Thomas *1.part. quæſt.1. art.9.* ibi Caietan. Bellarm. *lib.3. cap.3.* & alij communiter, & ideo eorum frequens eſt vſus, vt myſteria diuina ſæpè abſcondantur, & vt ea, quæ ſuperbis ſunt abſcondita, reuelentur paruulis, & vt ex humanis magis explicentur diuina, quia ea, quæ per parabolas, & figuras dicuntur, altiùs remanent in memoria impreſſa, & quia hæc frequenter inſeruiunt ad maiorem elegantiam, decentiam, ac delectabilitatem. D.Bernardus. 137. D.Auguſt. D.Thom. Caietan. Bellarm.

Generali nomine omnes tropi, metaphoræ appellantur. Metaphora ita definitur à Diuo Auguſtino *lib.2. contra Mendacium, cap.20. tom.4.* *Eſt de re propria ad rem non propriam, verbi alicuius vſurpata tranſlatio.* Ac proinde ab omni re poteſt deduci metaphora, vt docet Cicero *lib.3.de Oratione,*& tot erunt tranſlationis modi,quod res, à quibus fieri poteſt tranſlatio,ac proinde metaphora communiter datur; *Cum vnum dicitur verbis, & aliud ſub illis intelligitur.* 138. D.Auguſt. Cicero.

Probatur concluſio,quia in omni Scriptura, verba, ſeu eorum contextus id, ad quod primariò, & immediatè ſignificandum inſtituitur, quia niſi id, quod ſub tali metaphora, vel figura ſubintelligitur, aſſumatur, multa ſequentur abſurda. Sic dicitur Chriſtus Dominus *Leo, Agnus, Vitis, Lapis, fundamentum,* quos eſt dictum ad explicanda multa Domini attributa. Dicitur *Leo* ob generoſitatem, ac fortitudinem; *Agnus* ob humilitatem, ac manſuetudinem; *Vitis* ob fœcunditatem; *Fundamentum,* 139. Apoc.4.

*damentum*, quia in ipſo innititur totum ædificium ſpirituale.

140. D.Auguſt. An præter hanc diuiſionem in propriam, & metaphoricam acceptionem, dentur aliæ diuiſiones, videtur ſignificare. D. Auguſt. *lib. de vtilitate credendi, cap.3. tom.6.* Vt ſenſus literalis in hiſtoricum, Ethiologicum, & Analogicum. *Hiſtoricus* eſt (ſumpto Hiſtorici nomine, non in illa amplitudine, ſecundùm quam omnis literalis ſenſus hiſtoricus dicitur; ſed preſſiùs) qui ſimpliciter quid factum dictumvè ſit, enarrat, verbi gratia. Geneſ.1. *In principio creauit Deus cælum, terram*, Gen.1. num.1. Senſus eſt *Æthiologicus*, qui rationem reddit dicti, vel facti, vt cum Matth. num.21. dicitur: Matth.1. *Vocabis nomen eius Ieſus.* Et ſtatim Angelus apponit cauſam, *Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum.* Tertius vero ſenſus *Analogicus* eſt, qui vtriuſque teſtamenti conuenientiam oſtendit, Matth.2. vt cùm Matth.2.*num* 17. Innocentium neces enarrantur, & ſtatim conuenientia cum dictis veteris teſtamenti apponitur: *Tunc adimpletum eſt, quod dictum eſt per Ieremiam Prophetam.*

141. Hæ tamen omnes diuiſiones ſolùm accidentaliter variantur, & vnum tantum efficiunt ſenſum literalem. Nec aliud voluit D.Auguſt. D.Thom. vt exponit D.Thomas *quodlibet.7. art.10. in ſolutione ad 2.* Deinde illa ſubdiuiſio non ſolùm pertinet ad ſenſum proprium literalem, ſed etiam facilè poteſt dari in ſenſu metaphorico, ſeu figurato, vt obſeruant Galarza *lib.2. Inſtitut. cap. 3.* Rua *tom.2. controuerſ. 9. dub.2.* Fr.Antonius à Matre Dei *Prel.3.dub.5.n.31.* Galarza. Rua. A Matre Dei.

## *An ſub eiſdem verbis ſacræ Scripturæ multiplex ſit ſenſus literalis?*

142. Medina, Payua. Negantem ſententiam tenent Michaël de Medina *lib.1. de recta in Deum fide*, Payua *lib.1. c.4.* Fundantur in eo, quia ſi multiplex datur ſenſus literalis, tota firmitas ſcripturæ peribit. Nec obſtat, quòd Apoſtoli, & Euãgeliſtæ eundem locum veteris teſtamenti adducant ad varias concluſiones, & veritates probandas; nam frequentes ſcriptores ſacri in rebus grauiſſimis, non ſolùm ex ſenſu literali, ſed etiam ex myſtico, ſua argumenta, & rationes nectunt, Vaſquez. Vaſquez verò *1.p.quæſt.1. art.10. diſp.17. cap.3.* ait, aliquando ſub eadem litera plures literales ſenſus contineri, quoties probabile eſt ſcriptorem ſecundarium omnes intellexiſſe, quia ponere mulitudinem ſenſuum ei non arridet.

143. D.Auguſt. D.Thom. Vera, & communiſſima ſententia eſt, ſub eiſdem ſcripturæ verbis plures ſenſus ſæpè literales reperiri. Ita D. Auguſt. expreſsè *lib.12. confeſſionum, cap.18. 19. & 20. lib.11. de Ciuit. c.9. lib.3. de Doctrina Chriſtiana, c.27.* D.Thomas *1.part.quæſt.1.art.10. & quodlibet.7. art.16. & de potentia, quæſt.4. art.1.* Ita etiam Abulenſ. D. Anton. Bañez, Zumel, Peſſanti. Molina, Valentia, Andreas à Cruce, Philippus à ſanctiſſima Trinitate, Azor, Bellarm. & innumeri alij, quos citant, ac ſequuntur Franciſcus à *Ieſu Maria de ſenſibus ſacræ Scripturæ*, Payua *in Doctrinali ſacræ Scripturæ, tom.1. lib.1 cap.3. num.6.* Abulenſ. D.Anton. Bañes. Zumel. Peſſanti. Molina. Valentia. Andreas.

144. Probatur ratione, quia ad dignitatem ſacræ Scripturæ, maximè pertinet, vt ſub vna litera multi ſenſus contineantur; ergo ita de facto illos continet. Antecedens eſt D. Thomæ D.Thom. *quæſt.4. de potentia*; Præclariſſima eſt dignitas ſcripturæ, dum vno verbo multas ſententias dicit, ac comprehendit, & ita ſcriptura maximè oſtenditur fœcundiſſima myſteriorum. Confirmatur, quia in hoc maximè manifeſtatur immenſa Dei potentia, ac ſapientia, quæ vno verbo ſuo multa, & alta arcana declarat, ac reuelat; nam Deus vnico verbo ſuo æterno ſe totum, & omnia dicit, ita poterit vno verbo ſuo ſcripto multa, & abdita aperire, vt docet D. Auguſtinus D.Auguſti. *lib. de Doctrina Chriſtiana, c.27.* ergo ita factum eſt, vt maximè Diuina Maieſtas eluceſcat.

Quòd multis exemplis fit manifeſtum: Primò, Iſaias 53. *num.8. de Chriſti generatione*, ait; 145. Iſa.53. *Generationem eius quis enarrabit?* Quòd de Generatione æterna exponunt D. Hieronym. D. Auguſt. D. Chryſoſt. D. Cyrill. Ieroſol. D. Thomas, & alij. E contra alij grauiſſimi Patres, vt D. Leo, D. Epiphan. D. Bernard. D. Iuſtin. Martyr, D Paſchaſ. Carthuſian. imò & etiam D. Auguſtin. D. Hieron. ad literam de Generatione temporali interpretantur, quos omnes citaui *tom.1. in Euangel. lib.1. cap.2. num.10. & 11.* D.Hieron. D.Auguſt. D.Chryſ. D.Cyrill. D.Bernard. D.Iuſtin D.Paſchaſ. Carthuſ. Sicut & illud Oſeæ 11. num.1. Oſe.11. *Ex Ægypto vocaui filium meum*, quod ad literam dicitur de Iſraël, qui dicebatur Dei filius: *Filius meus primogenitus Iſraël.* Et iterum, *Dimitte filium meum, vt ſeruiat mihi.* Exod.4. n.21. Exod.4. Et tamen in ſenſu ſublimiori, & altiori à D. Matth.2. num. 15. interpretatur de Chriſto Domino. Ita D. Chryſoſt. D. Hieron. Euthym. Paſchaſ. & alij multi, quos citaui *tom.1. in Euang. lib.2. cap.7. quæſt.14. n.58 & 59.* Matth.2. D.Chryſ. D Hieron. Euthym.

Veniat celebris locus in hac re, ex Pſalm.2. num. 7. 146. Pſalm.2. *Dominus dixit ad me Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Quod de Generatione æterna exponit Apoſtolus Hebræor.1. num 5. Hebr.1. *Cui Angelorum dixit, Filius meus es tu, ego hodie genui te?* Et pulchrè verbo præterito *Genui*, adiungitur aduerbium præſentis *hodie*, quia in illa generatione æterna, Pater ſemper generauit, ac de præſenti generat.

Secundò. De reſurrectione Chriſti explicat 147. idem Apoſtolus, Actor.13. num.33. Actor.13. *Reſuſcitans Ieſus ſicut in Pſalmo ſcriptum eſt: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Cùm enim abinſtanti periculo liberati ſumus, rectè dicere ſolemus: *Ego hodie natus ſum*; & qui tali liberationi operam dedit, optimè dicere poterit: *Fili, ego hodie genui te.* Sic Dauid cum regnum penè amiſſum, morte Abſalonis, ſtabiliuit, dixit 2. Regum 19. num.22. 2.Reg.19. *An ignoro hodie me factum regem ſuper Iſraël?* Et huic expoſitioni; *Ego hodie genui te*, ſtatim adiungitur in Pſalmo: *Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ.* Quod Chriſtus poſt reſurrectionem prædicatione ſuorum Apoſtolorum eſt conſecutus.

Tertiò. De Chriſti ſacerdotio interpretatur 148. idem Paulus ad Hebræos 5. num.5. Hebr.5. Chriſtum à Patre conſtitutum fuiſſe ſacerdotem, dicens: *Chriſtus non ſemetipſum clarificauit, vt Pontifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum, dicens, Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Pro cuius intelligentia aduertendum, quòd ſecundum legem ſacerdotium ad primogenitos ſpectabat; indè optimè infert Apoſtolus, ex eo quòd Chriſtus

Chriſtus ſit à Deo genitus, & primogenitus, quòd ſit verus ſacerdos, & quòd ſacerdotium ad ipſum ſpectet, & vt idem Apoſtolus in alio loco ex Dauide probat: *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*; quo functus eſt in cœna, dum panem, & vinum Deo libauit.

149. Eccleſia. Quartò. De generatione temporali, hanc expoſitionem tenet Eccleſia ſancta; nam in prima Miſſa Natiuitatis, eius introitus eſt: *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Nam Chriſtus, qua homo Spiritus ſancti opera, & ab Spiritu ſancto conceptus eſt, & in hoc ſenſu dici poteſt genitus à Deo; & ſic frequenter ipſe Deum Patrem ſuum dicebat: *Pater mi, ſi poſſibile eſt, tranſeat*
Matth.26. *à me calix iſte.* Matth.26. Ita ex multorum ſen-
Theoph. tentia docet Theophylact. *ad cap. 1. Matth.* & ait: *Neque obſtat*, illud hodie, ſiquidem Angelus dixit: *Euangelizo vobis gaudium magnum; quia natus eſt vobis hodie ſaluator mundi.*

150. Alius locus ſit ex cap.53. Iſaiæ num.4. *Verè*
Iſai.53. *languores noſtros ipſe tulit: & liuore eius ſanati ſumus.* Quod de corporis morbis intelligit
Matth.8. D. Matth. cap. 8. num. 16. dicens; *Eyciebat ſpiritus verbo; & omnes malè habentes curauit, vt adimpleretur quod dictum eſt per Iſaiam Prophetam, &c.* Et de animi languoribus inter-
1. Petr.2. pretantur D. Petrus in ſua Epiſt.1. cap.2. n.24. *Qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum: Cuius liuore ſanati eſtis.* Et Apo-
1. Cor.15. ſtolus 1. Corinth.15. num.3.

151. Ad argumentum aduerſariorum dicimus per multiplicem ſenſum literalem non tolli firmitatem ſcripturæ, non enim dicimus ſub diſiunctione, verbi gratia, Spiritus ſanctus voluit denotare hoc, aut illud, vel aliquid tertium, & tunc talis diſiunctio tollit firmitatem, & vnus ſenſus reddit infirmum alium, & ideo ſyllogizandi ratio à diſiunctiua, apud dialectos, eſt valde infirma. Sed aſſerimus Spiritum ſanctum in tali loco iſtum, & illum ſenſum, tertium, & quartum immediatè voluiſſe intelligi à nobis, itavt quilibet ſenſus ſit verus, certus, & determinatus, & eſt argumentum à copulatiua propoſitione ad quamlibet eius partem.

153. Ad confirmationem dicimus, quod in ſcriptura, multa ſunt loca, quæ multiplicem habent ſenſum literalem, iuxta mentem ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Euangeliſtarum, ac ſanctorum Patrum, vt ſatis eſt dictum, quod ex ipſa ſerie contextus bene diſcernitur ex antecedentibus, & ſubſequentibus.

### *An verò aliquando ſenſus literalis proprius ſimul cum literali metaphorico ſub eadem litera reperiatur?*

154. Affirmatiuè reſpondeo, cum Abulenſi *q.28.*
Abulenſ. *ad c.13. D. Matth.* Cornelio à Lapide *in Proœ-*
Cornelius. *mio ſuper Prophetas maiores, canon.5.* Philippus
Philip. à ſanctiſſima Trinitate *1. part. quæſt.1.* Antonio
Fr. Anton. à Matre Dei *in Iſagoge ſcripturæ, præludio 3. dub.11. § 2. num. 102.* Et probatur ex diffinitione ſenſus literalis: nam hic eſt, qui immediatè ſignificatur per verba in acceptione propria, vel metaphoricè ſumpta, obſeruata ſerie textus, ſed hac benè obſeruata, poteſt aliquid in eodem loco ſignificari ſumendo verba in acceptione propria, & ſimul in metaphora; ergo poterunt ſimul illi duo ſenſus proprius, & metaphoricus reperiri. Minor, in qua eſt tota difficultas oſtenditur ex proximè citato loco Pſalmi: *Filius meus es tu, ego hodie genui* Pſal. 2.
*te.* Senſus proprius literalis intelligitur de generatione æterna, ac temporali; at cum ab Apoſtolo aſſumitur ad probandam Chriſti reſurrectionem, videtur ſenſus metaphoricus, cùm reſurrectio, ſeu liberatio à morte per generationem explicatur; Generatio enim ſignificat primam hominis productionem, cùm ergo per illam explicatur reſurrectio, ſermo metaphoricus eſt.

### *An detur aliquis locus in ſcriptura, in quo non ſit ſenſus literalis, ſed tantùm ſpiritualis?*

Dicendum eſt quòd in omni loco ſacræ 155.
Scripturæ datur ſenſus literalis, & ſuper ipſum ſenſum literalem, tanquam fundamentum erigimus, & conſtruimus ſenſum ſpiritualem.
Ita D. Hieron. in illud Abdiæ, n. 2. *Paruu-* D. Hieron.
*lum dedi te.* Sic ait ſanctus Doctor: *In interpretatione Prophetica debemus ordinem noſtrum ſequi, vt primùm hiſtoriæ fundamenta iaciamus; deinde, ſi poſſimus, excelſas turres, & tectorum culmina ſuberigamus.* Idem habet *lib.1. in Iſaiam, & lib.5.* in eundem Prophetam ad illud, *cap.13. num.19. erit Babylon.* & ſuper, *cap.40. Ezechielis*, & D. Gregor. *in Prolog.1. in Iobum,* D. Gregor.
*cap. 3.* ait: *Primùm fundamenta hiſtoriæ ponimus, deinde per ſignificationem typicam, in arcem fidei fabricam mentis erigimus.* Et idem habet
*homil. 2. in Ezechielem.* Similiter D. Auguſti- D. Auguſt.
nus *tom. 3. lib. 8. de Geneſi ad literam, cap. 7.* D. Thomas *1. part. quæſt.102. art.1.* & *quæſt.6.*
*de potentia, art.7. & quodlibet. 3. art.5.* & alij D. Thom.
multi Patres, & Doctores, quos citant, ac ſe-
quuntur Rua *tom 2. controuerſ. 9. dub.3.* Payua Rua.
*lib.1. cap.4.* Lahay *Prolog. in Bibliam Maxim.* Payua.
*ſect.11. cap.2. § circa alteram.* Noſtri Benauides Lahay.
de Methodo exponendi ſacram Scripturam, Benauid.
*diſp.9. dub.4.* Andræas à Cruce *1. part. quæſt.1.* Andr. à Cru-
*num.242.* ce.

Et omiſſis multis rationibus, hac vnica 156.
probatur concluſio; ſenſus literalis, vt patet ex eius diffinitione ſupra *num.* 136. deſumitur ex immediata ſignificatione verborum, ſiue in propria, ſiue metaphorica, ſeu figurata acceptione, ex Spiritus ſancti intentione; ſed nullus aſſignabitur locus ſacræ Scripturæ, cuius verba non ſignificent aliquid immediatè aliquo ex prædictis modis ſcilicet vel propriè, vel metaphoricè; ergo nullus eſt locus, qui non habeat ſenſum literalem. Confirmatur, quia ex oppoſita ſententia ſequitur magnum abſurdum, multa loca ſacræ Scripturæ carere omni ſenſu, ac proinde eſſe inutilia. Probatur, quia iuxta ſanctos Patres proximè citatos, totum fundamentum ſenſus ſpiritualis eſt ſenſus literalis; ergo ſi talis ſenſus, ſeu fundamentum non datur, nec dabitur ſenſus ſpiritualis; & ſic erunt multa loca abſque vllo ſenſu, & prorſus inutilia.

Oppoſitam ſententiam, quòd detur locus 157.
in

Lyran. Zumel. in ſacra Scriptura, quod nullum habeat ſenſum literalem, tenet Lyranus *Prolog.*3 ad ſuam poſtilam. Zumel.1.*p.q.*1.*art.*7.*q.*7. & ait: *Vbi litera omnino nobis diſſonat, ſemper ſenſus literalis, ſpiritualis eſt.* In hac ſententia videtur fuiſſe Origenes *homil.*1. *in Geneſin*, parum ante finem. Argumentantur, quia multi Patres, vt Diuus Hieronymus *epiſtol.*2. *ad Nepotianum*, & alij Patres videntur docere in figuratis locutionibus Scripturæ, non literæ, ſed ſpiritui eſſe inſiſtendum, & in illis myſticum ſenſum eſſe inquirendum. Quod confirmant primò ex illo Matth.18.num.8. *Si manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum*, &c. vbi nec pes, nec manus præcipitur abſcindi à Christo. Deinde in Apologiis, valdè abſurdum videtur quærere in illis ſenſum literalem, vt in illo Iudic.9. num.8. *Ierunt ligna vt vngerent ſuper ſe regem.* Et confirmatur ſecundò, quia Apoſtolus 2.*Cor.*3.*num.*6. ait, *Literam occidere*; ergo ſi in omnibus literalis ſenſus quærendus eſt, ruinæ, & occiſionis cauſa dabitur.

(Margin: Origenes. D.Hieron. Matth.18. Iudic 9. 2.Cor.3.)

158. Reſpondetur, quòd quando Patres docent in figuratis locutionibus non eſſe literæ, ſed ſpiritui inſiſtendum, non eſt eorum mens, quòd in his figuris non ſit ſenſus literalis, ſed tantùm volunt docere, quòd in talibus figuris non ſit inhærendum in cortice literæ, nec tantùm in voce, ac ſignificatione grammaticali, ſed inquirendus eſt ſenſus abſconditus, & abſtruſus, & talis ſenſus, qui ſub figuris, ac metaphoris latet, eſt ſenſus literalis, vt iam explicaui *ſuprà num.*138. cùm Chriſtus dicitur, Leo, Agnus, &c. & ideo ad teſtimonia Scripturæ allata, dicimus quòd per manum, vel pedem, vel intelliguntur cum D. Hieronym. animi affectus, qui nos ducunt huc, & illuc; vel cum Diuo Auguſtino, Diuo Hilario, Diuo Paſchaſio & aliis, amici, & conſanguinei, qui nobis inſeruiunt, tanquam manus, & oculi, quos citaui *tom.*1. *in Euangel. cap.*13. *quæſt.*3. vbi de hac re dedi ſeptem expoſitiones. Id quod dicitur de rege conſtituto à lignis, eſt elegantiſſimus, ac antiquiſſimus apologus, quo Ioatham arguit Sichimitas, quod iniquè, & impiè geſſerint, cùm tyrannum Abimelech in regem crearunt Cæſis 70. fratribus ſuis. Ita Lyran. Abulenſ. Carthuſian.

(Margin: D.Hieron. D.Auguſt. D.Hilar. D.Paſchaſ. Lyran. Abulenſ. Carthuſ.)

159. Ad confirmationem dicimus, quòd cùm Apoſtolus ait: *Litera occidit, ſpiritus viuificat.* Per literam non intelligit ſenſum literalem, nullus enim Sanctorum Patrum talia dixit. Per literam intelligit legem veterem, vt docent ibi D.Chryſoſt. D.Ambroſ. D. Remig. D.Thomas, D.Auguſtinus *lib.*3. *de Doctrina Chriſtiana, cap.*4. Nam Moyſes cum legem dedit, literam tantùm dedit. At Chriſtus cum lege dedit ſpiritum; & dicitur litera, ſeu lex ſcripta *occidit*, quia cùm Apoſtolus hæc ſcribebat, lex erat mortua, & mortifera, & occidebat. Vel etiam per reſpectum ad ſuum tempus antiquum dicitur, *litera occidit*, quia vt exponunt D.Auguſtin. D.Anſelm. Lyran. Cornelius: occaſionaliter nempe, nam lex magnam multitudinem præceptorum inducebat, & inde concupiſcentia, & peccatum excitabatur, quod occidit animam.

(Margin: D.Chryſ. D.Ambroſ. D.Remig. D.Thom. D.Auguſt. D.Anſelm. Lyran. Cornel.)

## *Ex qua ratione multiplex literalis ſenſus prouenit?*

Primò ex ſuprema, & infinita ſapientia Dei, quæ vno verbo multa comprehendit, dicit, ac ſignificat, vt iam dixi *ſuprà num.*141. & 143. Secundò ex vocibus Hebraïcis, quæ ſunt valdè ambiguæ, & multiplicem reddunt ſenſum, vt communiter notant Interpretes cum D. Hier. *lib.*1. *Apologiæ*, contra Rufinum *cap.*5. vbi ait, *Quæ res diuerſæ interpretationis materiam præbuit, dum vnuſquiſque inter dubia, quod ſibi conſequentius videtur, hoc transfert.* Quod probat ex illo Pſalmo 2. *Apprehendite diſciplinam*, quod ob ambiguitatem vocis *Naſcubar*, quadrupliciter explicatur, vt ibi Interpretes, Incognitus Noſter, Lorin. & alij. 160.

(Margin: D.Hieron. Pſalm.2. Incognit. Lorin.)

Tertiò deſumitur ex variis punctis Hebræorum, in ſuis literis, quæ varias ſignificationes efficiunt, vt notat idem Hieronym. *epiſt.*125. *ad Damaſum.* Quartò. Si contingat in Textu Hebræo haberi vnum ſenſum, & editionem Septuaginta, alium diuerſum continere, maximè conſiderandum an in aliquo illorum textus ſit corruptus, ſi verò euidentibus, & probabilibus rationibus inuenitur vtrumque textum eſſe legitimum; tunc ſub eadem litera credendum eſt, quòd multiplex ſit ſenſus intentus ab Spiritu ſancto, vt docet Diuus Auguſtinus *lib.*2. *de Doctrina Chriſtiana, cap.*15. *tom.*3. & *lib.*18. *de Ciuitate, cap.*43. *tom.*5. Et hoc fecit, & nos ſuo exemplo docuit facere D. Hieronym. qui in tranſlatione Scripturæ multa deſumpſit ex Textu Hebræo, multa ex lectione Septuaginta tanquam ex oraculo diuino, vt obſeruant Lahay *tom.*1. *Prologom.* in Biblia Max. *ſect.*11. *cap.*7. *n.*5. Fr. Antonius à Matre Dei *Prælud.*3. *dub.*10. *n.*98. §. *ſi contingat.* Et hoc maximè in Pſalmis, ac Prophetis. 161.

(Margin: D.Hieron. D.Auguſt. D.Hieron. Lahay. Anton. à Matre Dei.)

Quintò, ex diuerſa diſiunctione, ac poſitione punctorum, valdè diuerſus ſenſus deſumitur, verbi gratiâ. Illud *Ioan.*1. *num.*3. ſi legatur: *Omnia per ipſum facta, & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt.* Et poſito puncto dicitur, *In ipſo vita erat.* Senſus eſt, omnia ab ipſo verbo eſſe facta, & nihil eſſe, quod à verbo non ſit factum. Ita Diuus Chryſoſtomus, Diuus Hieronymus, D. Nazianzenus, Diuus Irenæus, & alij multi Patres, quos citaui *tom.*1. *in Euangel. lib.*1. *cap.*1. *num.*47. E contra alij grauiſſimi Patres aliter legunt; *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*; & puncto interpoſito, *Quod factum eſt, in ipſo vita erat.* Ita D Aug. D. Hilar. D. Cyrill. D. Thom. Tertullian. & alij, quos *citato loco num.*46. adduxi, ac ſic dicatur, quod eſt factum in ordine ad ſalutem generis humani, vt Incarnatio Verbi diuini, Mors, Paſſio, Reſurrectio, ac ſanctificatio noſtra, in ipſo Filio Dei factũ eſt, qui eſt omnium vita, & ſalus. Ac ſi dicat Euangeliſta; in prima periodo egi de rebus in ordine ad eſſe naturale, in ſecunda verò in ordine ad eſſe ſupernaturale, ac ſalutem noſtram. Vide quæ dixi *eodem cap.*1. citato *n.*55. & 56. 161.

(Margin: Ioan.1. D.Chryſ. D.Hieron. D.Nazian. D.Iren. D.Auguſt. D.Hilar. D.Cyrill. D.Thom. Tertull.)

## QVÆSTIO III.

### *Quando idem locus videtur habere duos ſenſus contrarios, & incompaſſibiles quomodo exponendus?*

### SVMMARIVM.

163 *Prima regula ex ſenſu recepto ab Eccleſia.*
164 *Secunda regula ex coherentia cum altero loco Scripturæ.*
165 *Tertia regula ex mente, & interpretatione Sanctorum.*
*Vel etiam ex interpretatione, quæ coheret cum alio loco Scripturæ, vel cum doctrina alibi data à Sanctis Patribus. Ibidem.*
166 *Quarta regula, ſi expoſitio non poteſt haberi, nec ex alio loco Scripturæ, nec ex Eccleſiæ explicatione, nec ex Sanctis Patribus, illa tenenda, quæ magis fuerit conformis rectæ rationi.*

163. SOlutio ad quæſtionem propoſitam, deſumenda ex ſequentibus regulis. Prima eſt; ille ſolus verus ſenſus eſt, qui à tota Eccleſia eſt receptus, cuius eſt de vero ſenſu ſacræ Scripturæ iudicare, vt habet Concilium Tridentinum
Trident. *ſeſſ.4.* in Decreto, de editione librorum, ac eorum vſu. Vt in illo *Ioan.14.n.28.* vbi Chriſtus
Ioan.14. dicit: *Pater maior me eſt.* Arrius impiè, vniuerſaliter locum interpretabatur, itavt Pater abſolutè in omnibus eſſet filio maior. At alius eſt verus ſenſus, quem Sancta Eccleſia Catholica Romana tenet, non in omnibus, ſed ſolùm ſecundum humanitatem, filium eſſe Patre minorem, ſic & hæretici noſtri temporis. Illud Marc.16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Quod hæretici ſola
Marc.16. fide intelligunt. Eccleſia Catholica in vero ſenſu, de fide cum operibus: nam ſine illis fides eſt mortua.

164. Secunda regula. Ille ſenſus præferendus, qui magis cohæret, & conformis eſt cum alio loco Scripturæ, proindéque optima eſt expoſitio Eccleſiæ Catholicæ in illo proximè citato Ioánis loco, cum cohæreat cum aliis locis
Io.n.10. eiuſdem Euangeliſtæ *Ioan.10. n.30.* vbi Chriſtus ait: *Ego, & Pater vnum ſumus.* Vbi æqualitas ſumma inter vtramque perſonam demonſtratur; ſicut & inter tres Trinitatis
1.Ioan.5. Perſonas ex 1.Ioan.5. n.7. *Tres ſunt, qui teſtimonium perhibent in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus, & hi tres vnum ſunt.* Id autem, quod dicitur de fide, exponendum eſt
Iacob.2. iuxta alium locum Iacobi 2. num.20. *Fides*
2.Petr.1. *ſine operibus mortua eſt*, & iuxta 2. Petri 1. num.1. *Fratres magis ſatagite, vt per bona opera, certam veſtram vocationem, & electionem faciatis.* Quem ſenſum tenet Sancta Mater Eccleſia Catholica.

165. Tertia regula, ſi vnus ſenſus ſit Sanctorum Patrum, & alter illi contrarius, & nouus, nec
Trident. in Sanctis Patribus inuentus, Concilium Tridentinum, citato proximè loco, & etiam ipſa ratio naturalis docent illum ſenſum Sanctorum Patrum eſſe tenendum, & non alterum, maximè Patribus repugnantem. At verò ſi detur interpretatio alicuius loci diuerſa, quæ datur ibi à Patribus, tamen ſi talis interpretatio cohæret cum doctrina Scripturæ in alio loco data, & cum doctrina Patrum alibi tradita; tunc talis expoſitio recipienda eſt. Ita
Bañes 1.p. q.1.art.10. dub.6. Azor. *part.1. inſtitution. Moral. lib.8. cap.2. quæſt.3.* Vaſquez Bañes. Azor.
*1.part. diſp.3.cap.2.* Becanus *in tract.de fide c.3.* Vaſquez. Becanus.
*quæſt.6.* & dicunt eſſe de mente D. Auguſtini D.Auguſt.
*lib.1.de Geneſi ad literam, cap.18.* ſit exemplum: ait Iſaias cap.53. num. 8. *Generationem eius* Iſai.53.
*quis enarrabit?* Quod communiter à Sanctis Patribus de generatione diuina, à Patre Deo, vel de generatione temporali à Matre Virgine exponitur. At verò ſi quis exponat de generatione ſpirituali, qua per fidem, & baptiſmum, multi in Chriſtum credituri ſunt, in ipſoque regenerandi, quæ erit tam ampla, & copioſa multitudo, vt eam nemo dinumerare poſſit *Apoc.7.num.9.* quamvis hæc expoſitio non ſit data à Sanctis Patribus ad citatum locum Iſaiæ; cohæret tamen tum cum doctrina Scripturæ, tum etiam cum ea, quæ data eſt à Patribus aliis in locis de multitudine credentium.

Quarta regula, quando vterque ſenſus nequeunt inter ſe conſiſtere, & non poteſt co- 166.
gnoſci, quis fuerit intentus ab Spiritu ſancto, nec ex alio Scripturæ loco, neque ex Eccleſiæ explicatione, neque ex Patribus hoc conſtat, ille præferendus, qui magis rationi naturali fuerit conformior. Quæ regula aſſignatur *in*
*cap. Decretales diſt.20.* vbi dicitur: *Quo enim* Decretum.
*quiſque magis ratione nititur, eo maioris auctoritatis eius verba eſſe videtur.*

## QVÆSTIO IV.

### *De ſenſu myſtico, ſpirituali, accommodatitio ac figuratis locutionibus.*

### SVMMARIVM.

167 *Senſus myſticus deſumitur ex rebus per voces ſignificatis.*
168 *Communiter ſenſus ſpiritualis idem eſt, ac myſticus, & moralis.*
169 *Ex ſenſu myſtico ſumitur efficax argumentum ad probandas res fidei, & num.170. 171.& 172.*
173 *Reſpondetur ad argumentum Aduerſariorum.*
174 *Quilibet locus Scripturæ, præter ſenſum literalem, non habet illos tres ſenſus myſticos, ſeu allegoricos, & n.175.*
176 *Quæſtio, an ſenſus myſticus excellentior ſit literali.*
177 *Senſus literalis nobilior.*
178 *Proponuntur aduerſariorum fundamenta, ac ſoluuntur, & n.179.180.*
181 *Senſus accommodatitius eſt admittendus, ad virtutem exhortandam, ad virtutes laudandas, ac vitia vituperanda, & n.182.*
183 *In hac re tria obſeruanda, & n.184.*

*Senſus*

### *Senſus Myſticus.*

167. SEnſus myſticus eſt, qui nec propriè, nec metaphoricè ex vocibus proximè deſumitur, ſed ex rebus per voces quaſi ſub vmbra, & figura habetur; vt omnes ferè Patres, ac Doctores, quale fuerit peccatum Luciferi, & caſus eius de cœlo, declarant, & confirmant ex illo Iſai.14. *Iſaia 14.n.12.* qui loquitur de ſuperbia, & ruina Nabucodonoſor: *Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer, qui manè oriebaris?* Ezech.28. & Ezechiel 28. n.14. vbi agitur de eius gloria; & quamvis in his non agatur literaliter de peccato, & caſu primi Angeli, tamen conſenſus communis Doctorum ſub illo rege myſticè, & typicè concludit repræſentari præcipitationem Luciferi de cœlo: nam in toto veteri Teſtamento alium locum non inuenimus, qui de caſu Luciferi nos doceat, ac proinde iſte ſenſus inde dicitur myſticus, ac ſi veluti deſumatur ex vocibus, & rebus. Hæc dixi de ſenſu myſtico rigoroſo: nam communiter pro eodem habentur ſenſus myſticus, ac moralis, & ſpiritualis.

### *Senſus ſpiritualis, ſeu moralis.*

168. Hodie communiter ſenſus myſticus, moralis, & ſpiritualis pro eodem habétur; tamen iam ſuprà explicauimus ſenſum myſticum præcisè ſumptum, nunc & explicemus ſenſum moralem, ſeu ſpiritualem, qui ita à multis definitur, & eſt ille, ***quem verba ſacra literis conſignata, ex intentione Spiritus ſancti ſignificant, mediis rebus prius per illa in ſenſu literali ſignificatis.*** Nam licèt ſenſus literalis multoties ſit de rebus ſpiritualibus; tamen in hoc diſtinguitur, quòd literalis immediatè ſignificatur per verba, ſpiritualis autem mediis rebus priùs per verba ſignificatis. Senſus autem ſpiritualis diuiditur in allegoricum, tropologicum, & anagogicum, quos latè explicaui *q.1. n.129.130. 131.& 132.*

### *Vtrum ex ſenſu myſtico, & ſpirituali ſumatur efficax argumentum ad probandas res fidei contra hæreticos.*

169. Porreta. Molina. Salmeiron. Negantem partem tenent Seraphinus à Porreta *1.p. q.1.art.10.* Molina ibidem *diſp.5.* Salmeiron *Prolegom.19* Fundantur in eo, quia D.Iren. *lib.1. cap.1.* D Epiphanius *tom.2.hæreſi 31.* irrident Valentinianos, & hæreticos, quia ex ſenſu myſtico probabant ſua dogmata, ſimiliter & alij Patres.

170. Oppoſita ſententia eſt communis, & vera, & affirmat, quod ex ſenſu ſpirituali, ſeu myſtico optimè deſumitur efficax argumentum, ad probandam quamlibet veritatem, ſicut ex ſenſu literali. Ita *ad 1.p.* D.Thomæ *q.1.art.10.* ibi Bañes *dubio vlt.concluſ.2.* Gonzales *ſect.5.* Vaſquez *diſp.16. cap.5.* Valentia *punct.5. q.2. §.Ex his.* Gilius *tract.7.cap.5.num.4.* Faſſolius *dub.6.* Machim *diſput.8. ſect.5. concluſ.3.* Zumel *quæſt.9. artic.2.* Arrubal *diſput.8. cap.14.* Noſtri Salmantic. *tract.7.diſp.10.dub.1.*& præter hos, viginti tres Doctores pro hac ſententia citat Fr. Antonius à Matre Dei *Prælud.3. dub.4.§.3.n.111.*

Bañes. Gonzales. Vaſquez. Valentia. Gilius. Faſſolius. Machim. Zumel. Arrubal. Salmantic. Ant.à Matre Dei.

171. Et miſſis multis, hac vnica ratione probatur: Ex ſenſu literali optimum fit argumentum, ex eo quòd intentus eſt ab Spiritu ſancto, qui nec poteſt falli, nec fallere; ſed etiam eodem modo ſenſus ſpiritualis eſt intentus ab Spiritu ſancto, vt dixi ſuprà *q.11. n.127. & 128.* ergo ſicut ex vno poteſt deſumi argumentum efficax, ita ex alio.

172. Minor probatur multis exemplis Deuteron.25. num.4. Præcipit Deus, *Non alligabis os boni trituranti.* Deuter.25. Et tamen Apoſtolus 1.*Corinth.9.num.9.* 1.Cor.9. & 1.*ad Timoth.5. num.8.* 1.Tim.5. Inde probat miniſtris Euangelij ſtipendia, deberi. Illud, quod dicitur de Salomone 2. Reg 7. n.14. 2.Reg 7. *Ego ero ei in patrem, & ipſe erit mihi in filium,* Myſticè applicat Apoſtolus *Hebræor.1. n.5.* Hebr.1. vt inde probet Chriſtum eſſe filium Dei, maiorémque Angelis. Illud, quod dicitur de eſu Agni Paſchalis Exod.12.n.46. *Os illius non confringetis,* Exod.12. Allegoricè in Chriſto completum eſſe, docet *Ioan.19.n.39.* Ioan.19. Legalium ceſſationem, ac Synagogã repudiatã probat Apoſtolus *Galat.4.n.30.* Galat.4. ex allegoria duorum filiorum Abrahæ: *Eiice ancillam, & filium eius: non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ.* Genes.4. Sic & Apoſtolus Petrus 1.*epiſt. cap.3.num.20.* 1.Petr.3. docet eos, qui in Arca Noë ſeruati ſunt. *Geneſ.6. num.14.* Geneſ.6. ſignificare ſpiritualiter eos, qui in Eccleſia ſalui fiunt per baptiſmum; *quod & vos nunc ſimilis forma ſaluos fecit baptiſma.* Et multis aliis in locis & hunc ſenſum recipit, & tenet Sancta Eccleſia Catholica, dum illæſam virginitatem Beatiſſimæ Virginis Mariæ ſpiritualiter præſignatam fuiſſe in Rubo Moyſis, dum canit: Eccleſia. *Rubum, quem viderat Moyſes incombuſtum, conſeruatam agnouimus tuam laudabilem virginitatem.* Et talem viſionem de virginitate Sanctæ Mariæ intelligunt communiter Sancti Patres, Theodoretus, Rupertus, Hugo, Carthuſ. *ad c.3.Exod.* D.Bernard. *ſerm.2.ſuper Miſſus eſt.* D.Gregor. Nyſſen. *Orat. de Chriſti Natiuitate.* D. German. *Archiep.oratione in Natiuitate,* & latè Galatin. *lib.7.de Arcanis fidei, cap.15.*

Theodot. Rupertus. Hugo. Carthuſ. D.Bernard. D.Nyſſen. D.German.

173. Ad argumentum Aduerſariorum dicimus Sanctos Patres non denotare ſenſum myſticum, & ſpiritualem, ſed deprauatos ſenſus hæreticorum, quos confringunt ad ſuas iniquas falſitates comprobandas, & ſic ait Sanctus Irenæus citatus contra Valentinianos. Irenæus. *Sed quia adaptare cupiunt ea, quæ benè dicta ſunt, iis quæ malè ab ipſis adinuenta ſunt.*

### *An quilibet locus ſacræ Scripturæ, præter ſenſum literalem, habeat tres illos ſenſus myſticos?*

174. D.Auguſt. Negatiuè reſpondet D. Auguſt. *q.2. ſuper Geneſim,* vbi ait: in quibuſdam locis, ſolus ſenſus literalis quærendus; ergo non in omnibus; ſunt enim multa loca, quæ ſolùm habent ſenſum literalem, vt duo præcepta charitatis: *In quibus tota lex pendet, & Propheta,* vt dicitur Matth.22. num.37. Matth.22. *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & proximum tuum, ſicut te ipſum.* Iuxta id, quod dicitur *Deuteron.6.n.5.* Deuter.6. Et quamvis dicantur in prædicto loco Matth. expoſitione digniſſima, vt dixi *tom.4. in Euangel. cap.46.quæſt.16.n.26.* Omnia tamen

pertinent ſecundum ſenſum literalem ad obiectum charitatis, tam quoad actum, quam quoad ordinem;& idem dicendum eſt de cæ- Exod.20. teris præceptis Decalogi, Exod.20.à n.2. *Non aſſumes nomen Dei tui in vanum.* Et iterum: *Honora patrem tuum,& matrem tuam.* Sicut & Ioan.14. Matth.28. illud Ioan.14. n.1. *Creditis in Deum, & in me credite.* Ita & ſicut habetur apud Matth.28. n.19. ait Chriſtus, *Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Siue hoc ſit per modum conſilij Matth.19. Matth.19. num.21. *Si vis perfectus eſſe,vade,& vende omnia,quæ habes,& da pauperibus.* Quæ omnia verba, non ad ſenſus ſpirituales, ſed prout ſonant,accipienda ſunt in ſenſu literali.

175. Hæc doctrina, quòd non ſemper in omni loco Scripturæ quærendus ſit ſenſus ſpiritualis,& allegoricus,eſt de mente Sanctorum Pa- D.Auguſt. trum. Sic habet D. Auguſtinus *lib.17. de Ciuitate Dei,cap.3.* Et inquit: *Mihi autem, ſicut multum videntur errare, qui nullas res geſtas in eo genere literarum, aliquid aliud, præter id,quod eo modo geſta ſunt, ſignificare arbitrantur; ita multum audere, qui prorſus ſibi omnia ſignificationibus allegoricis, inuoluta eſſe conten-* D.Hieron. *dunt.* Et paſſim D. Hieronymus in ſuis damnat Origenem, qui omnia dicebat allegoriis plena,& etiam eundem originem hac de cauſa D.Epiph. reprehendit D. Epiphanius *lib.2. hæreſi 61. epiſtol.ad Ioan. Ieroſolymit.* & ait: *Non omnia habent verba diuina opus allegoria, ſed prout ſe habent, accipienda ſunt.* Ergo licèt frequenter in multis locis ſacræ Scripturæ detur ſenſus myſticus, non tamen in omnibus quærendus eſt, vt iam dixi ex D. Auguſtino.

## *An ſenſus myſticus ſit excellentior literali?*

176. Theologi. Conueniunt omnes Theologi *1.p.q.1. art.1.* quòd vterque ſenſus eſt nobiliſſimus ex parte materiæ, vterque enim agit de Deo,& creaturis,de Chriſto,& membris eius, de Eccleſiáque militante, ac triumphante; proindéque pro nobilitate vtriuſque ſunt variæ rationes. Nam vnus ſenſus in aliquibus excedit,alius in aliis præeminet. Totâ quæſtio eſt, quiſnam abſolutè,& ſimpliciter ſit excellentior? Multi pugnant pro ſenſu myſtico,& ſpirituali,quorum fundamenta poſteà apponam.

177. Vaſquez. Lahay. Tamen, quòd ſenſus literalis ſit excellentior, mihi magis arridet. Ita Vaſquez *1.part. diſp.16.cap.4.* Lahay *in Prolog.ad Bibliam Maximam,ſect.10. cap.8.* Probatur primò. Quia ſenſus literalis ordine generationis præcedit, & eſt fundamentum ſenſus ſpiritualis, vt ſupra dixi *quæſt. 12. num.155.* Deinde ſenſus ſpiritualis à literali ſumit ſuam bonitatem: nam ſi cohæret cum literali admittendus, ſi ab illo diſcrepat, ac diſcordat,reiiciendus eſt; à fundamento enim deſumitur totum eſſe rei. Sic Chriſtus Dominus dicitur Eccleſiæ fundamentum, quia in ipſo tota Eccleſia enititur, & ab illo habet ſuum eſſe. Secundò ex vniuerſalitate. Quia in omnibus locis Scripturæ datur ſenſus literalis, non verò ſenſus myſticus, vt dixi ſuperiori *quæſt.n.155.156.* Tertiò. Quia in vocibus illud eſt præſtantius,& excellentius,quod immediatè, ac proximè per ipſas voces ſignificatur;ſed in ſacra Scriptura ſenſus literalis immediatè ſignificatur per ipſas voces,ſenſus ſpiritualis remotè; ergo ſenſus literalis nobilior eſt. Minor,in qua eſt difficultas. Probatur, quia ſignificatio primaria vocis eſt præcipua,& principalior.

Opponunt aduerſarij Primò. Finis nobilior 178. eſt,quam ea,quæ ordinantur ad finem; atqui ſenſus literalis ordinatur ad ſpiritualem,vt ad finem;ergo iſte nobilior. Negatur maior:nunc ſenſus literalis non ordinatur ad ſpiritualem, vt ad finem, ſed ad ſuum ſenſum literalem, ad aperienda altiſſima fidei myſteria, ac ea quæ ad ſalutem pertinent. *Eſto fidelis vſque ad mortem,& dabo tibi coronam vitæ.* Apoc.2.3. Apoc.2.

Opponunt Secundò. Patres laudantes ſen- 179. ſum ſpiritualem, literalem dicunt corticem, ſpiritualem nucleum, ſeu medullam, & librum Apocalyp.5. ſcriptum intùs ſenſu ſpi- Apoc.5. rituali, foris ſenſu literali; & ſicut in naturalibus interiora ſunt nobiliora, vt cor, & anima, ita & in ſpiritualibus: & ita arca fœderis erat in Sancta Sanctorum maximè recondita.*3.Reg.8. n.6.* 3.Reg.8.

Reſpondetur,quòd Sancti Patres appellant 180. ſenſum literalem corticem, quia eſt primus, & immediatus ſenſus verborum, in illo tamen non cognoſcunt nudam corticem, ſed etiam ſupremam, & altam medullam, vt in illis verbis Iſai.7. num.14. *Ecce Virgo conci-* Iſai.7. *piet, & pariet filium.* Luc.1. *Conceptus de Spi-* Luc.1. *ritu ſancto.* Sicut de Incarnatione Verbi diuini in vtero Virginis. Ioan.1. *Verbum caro fa-* Ioan.1. *ctum eſt.* Et de Myſterio Sanctiſſimæ Trinitatis Matth 28 *Baptizantes eos in nomine Patris,* Matth.28. *& Filij, & Spiritus ſancti.* In ſono horum Verborum apertus, & clarus eſt ſenſus literalis,tamen ibi altiſſima medulla tantorum myſteriorum recondita eſt, quæ ſuperat omnem intellectum. Ille autem liber Apocalypſeos dicitur ſcriptus intùs, & foris tam per ſenſum literalem, per quem nobis, valdè abdita, ac intima nobis traduntur, & etiam pertinentia ad ipſum ſenſum myſticum, qui ex ipſo literali deducitur. Ad confirmationem, de rebus abditis,illud erit verum quoad res phyſicas, non tamen quoad obiectum cognoſcitiuum:nam quantò maiorem præbet ſui cognitionem,tantò illuſtriori, ac meliori modo habetur, vt patet in viſione beata, in qua Deus per cognitionem intuitiuam meliori modo participatur, quam cognitione obſcura per fidem.

## *An ſenſus per accomodationem ſit admittendus?*

Senſus accommodatiuus datur per quãdam 181. extenſionem,conſecutionem,ac ſimilitudinem maximè retinendus,ac approbandus eſt,vel ad virtutem exhortandam;ideò Eccleſia in matutino nobis ſemper præponit geſta Sanctorum, quia vt ait D.Ambr.lib.de Ioſeph.cap 1. *San-* D.Ambr. *ctorum vita cæteris norma viuendi eſt, vt tramitem eorum virtute reſeratum imitantibus veſtigiis proſequamur.* Vel ad virtutem alicuius laudandam, vt Eccleſia pro celebranda virtute alicuius Sancti Confeſſoris vtitur verbis illis, quæ Chriſtus Dominus dixit de Nathanaële. Ioan.1. num.47. *Ecce verè* Ioan.1. *Iſraëlita, in quo dolus non eſt.* Sic & Eccleſia

Sancto

Sancto Pontifici adaptat illa verba: *Non eſt*
Eccleſ.44. *inuentus ſimilis illi.* Eccleſiaſt. 44. num.20.
quæ dicta ſunt de Abrahamo. Sic & Eccle-
ſia in feſtiuitate Sanctorum Martyrum Ioan-
nis, & Pauli decantat illa verba: *Hi ſunt duo*
*oliuæ, & duo candelabra lucentia ante Domi-*
Apoc.11. *num.* Apoc. 11.num.4. quæ dicta ſunt de Elia,
& Henoch.

182. Vel etiam componuntur ad arguenda pec-
Iſa.1. cata. Vt illud Iſai.1.n.4. *Væ genti peccatrici, po-*
*pulo graui.* Et ad increpandos flagitioſos Præ-
Ezech.34. latos. Ezech.34. n.2. *Væ paſtoribus, qui diſper-*
*gunt gregem meum.* Et ſic in multis aliis.

183. Tamen hîc tria notanda ſunt. Primò, quòd
verba ſacræ Scripturæ nullo modo accommo-
dentur ad facetias, vel ſpurcitias, vel propha-
na. Hoc ſub rigidis pœnis prohibet Concil.
Trident. Trid *ſeſſ.*4. in Decreto de Editione librorum,
ac eorum vſu; & facit iniuriam diuinis verbis,
D.Thom. vt docet D.Thom. 2.2. *q.*168. *art.*2. *ad* 1. vbi
Caietan. Caietanus docet peccare prædicatores, ſi ali-
quid ridiculum prædicationi Euangelicæ ad-
Azor. miſceant; & Azor. *tom.*1. *lib.*8. *c.*2. *dub.*4. ait ne-
fas eſſe, Scripturarum ſacrarum verba ad pro-
fanam, & vanam interpretationem converte-
re, & rigidè prædicatores de hac re puniendi
ſunt, tunc ex hoc Decreto, tum ex Concilio
Lateran. Lateranenſi *ſeſſ.*11. de quo multa habet Barboſa
Barboſa. *de poteſt.* Epiſcop. *p.*3. *Alleg.*76. *n.*48.

184. Secundò requiritur, vt ſenſus accommoda-
tiuus non introducatur, ac aſtruatur, vt ſenſus
D.Hieron. literalis, quod maximè reprehendit D.Hieron.
*epiſt. ad Paulinum.* Tertiò, ne verba ſacra in
ſenſu impio accommodentur, vt Michaël Ser-
uetus, Lutherus, & Caluinus fecerunt, qui illud
Apoc.12.n.17. *Michaël, & Angeli eius*, ſibi ipſis
iniquè, ac turpiter adſcribebant.

---

## QVÆSTIO V.

### *De figuratis locutionibus, ac figuris imaginariis Prophetarum.*

### SVMMARIVM.

185 *Figuræ definitio ex Quintiliano.*
186 *Deus loquitur nobiſcum more humano, ac proinde per figuras.*
187 *Explicatur multis exemplis figuras dari in ſacra Scriptura, & n.*188.
189 *Figuræ in ſacra Scriptura aliquando fiunt per res imaginarias, aliquãdo per veras res.*
190 *Senſus literalis in huiuſmodi figuris eſt id, quod per eas ſignificatur, & n.*191.
192 *Quod etiam reperitur in figuris, quæ fiunt per veras res.*

### *Figurata locutio.*

185. FIgura, quam Græci *Schema* dicunt, ſic defi-
Græcus. nitur à Quintiliano lib.9. c.1. *Eſt conforma-*
Quintil. *tio quadam orationis remota à communi, & pri-*
*mùm ſe offerente ratione.* Ponitur *Conformatio*
loco generis; nam datur conformatio rei ad
rem, nominis ad nomen: Cætera ponuntur
loco differentiæ, & dicitur *remota à communi*,
ratione, ſeu ſimplici modo loquendi, cum vir-
tute deflectitur iuxta materiam ſubiectam, &
loquentis perſonam, ad maiorem efficaciam,
ac energiam, v. g. vt Apoſtolus loquitur per
interrogationem. *Quis nos ſeparabit à cha-*
*ritate Chriſti? an tribulatio, an anguſtia,* &c.
1.Corinth.13.num... ac aliis figuris, & tropis 1.Cor.13.
explicandis.

Et abſque dubio huiuſmodi figuratæ locu- 186.
tiones, ſunt in ſacra Pagina, vt notat D.Aug. D.Auguſt.
*lib.*1. *c.*12. Et ratio fundamentalis eſt, quia Deus
loquitur nobis hominibus per ſacram Scri-
pturam, tanquam per inſtrumentum viuum
more humano; atqui more humano in omni
idiomate, ſiue Hebraïco, Græco, & Latino
harum figurarum *Ironia, Hyperbole, Synecdo-*
*che, Antonomaſia, Antiphraſis*, eſt frequens
vſus, ſine veritatis, aut decentiæ præiudicio,
imò cum magna vtilitate, iucunditate, ac ele-
gantia iuxta frequentiſſimum hominum vſum;
ergo, &c.

Quod facilè demonſtratur per ſingula; *Iro-* 187.
*nia* eſt, qua contrarium eius, quod dicitur, vo-
lumus pronuntiare, ac oſtẽdere, vt Gen.3.n.22. Geneſ.3.
*Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt, ſciens*
*bonum, & malum.* Sic & Elias ad Prophetas
Baal cum ironia dicebat. 3.*Reg.*18.*n.*27. Illude- 3.Reg.18.
bat illis Elias dicens: *Clamate voce maiori,*
*Deus enim eſt: & forſitan loquitur, aut in diuerſo-*
*rio eſt, aut in itinere, aut certè dormit, vt excite-*
*tur.* Secundò. *Hyperbole*, eſt dictio quædam, fi-
dem excedens, augendi, minuendive cauſa. Sic
Dauid de Saule, & Ionatha dicebat. 2.Reg.1, 2.Reg.1.
num.23. *Aquilis velociores, leonibus fortiores.*
Amos 2.n.9. Altitudo Amorrhæi, *altitudo Cedri*
dicitur, & Numer.13.num.24. *Vidimus monſtra*
*quedam filiorum Enac, quibus comparati, quaſi*
*locuſtæ videbamur.*

Tertiò *Synedoche* datur, cùm totum ponitur 188.
pro parte. Marc.16.n.6. *Ieſum quæritis Naza-*
*renum*, id eſt corpus Ieſus. Vel ſecundò ponitur
pars pro toto. Sap.14.n.1. *Per feros fluctus iter* Marc.16.
*facere incipiens, ligno portare ſe fragilius lignum* Sap.14.
*inuocat.* Ponitur lignum pro naui. Geneſ.6. Geneſ.6.
num.12. *Omnis caro corruperat viam ſuam.*
Quartò. *Antonomaſia*, quæ ſic definitur à
Beda, *eſt ſignificatio, vice nominis poſita*; cum Beda.
ex aliquibus accidentibus ſignificatur perſo-
na, vel moribus eius. Pſalm.88.num.11. *Proie-* Pſalm.88.
*ciſti ſicut vulneratum, ſuperbum.* Vbi ſuper-
bi nomen, quod eſt commune pluribus, pro
Lucifero, qui in ſuperbia eminet, ponitur; ſic
frequenter vir crudelis dicitur Nero, vel Do-
mitianus. Quintò *Antiphraſis*, quæ ſuis verbis
contrarium ſignificat, & per hanc figuram di-
citur lucus, quod minimè luceat; bellum, quod
nihil in eo ſit bellum; benedicere, pro male-
dicere vſurpatur, vt illud vxoris Iob ad Iob 2.
eum 2. num.9. *Benedic Deo, & morere.* In quo
loco pro reuerentia Deo debita, in modo lo-
quendi, verbum benedicere pro maledicere
ſumitur.

### *Quiſnam ſit ſenſus literalis in viſionibus imaginariis, ac rebus figuratiuis?*

Pro huius rei intelligentia notandum, 189.
quod res, quæ aliquid ſignificant in ſacra
Scriptura, ſint in duplici differentia: quæ-
dam enim ſunt imaginariæ, quæ mentibus

Prophetarum obiiciuntur, ad aliquid ſignificandum; aliæ ſunt veræ res, quæ aſſumuntur, ac proponuntur ad aliquod indicandum. Hoc poſito

Geneſ 15. Lyran. Abulenſ.

190. Sit prima concluſio: Senſus literalis deſumitur ex rebus imaginariis per ipſas ſignificatis, quæ mentibus Prophetarum obiiciebantur, eas contemplantibus ſiue in ſomnis, ſiue in vigiliis. Abrahamo graui ſomno detento, vt dicitur Geneſ. 15. num. 17. *Cum occubuiſſet Sol, facta eſt caligo tenebroſa, & apparuit clibanus fumans, & lampas tranſiens inter diuiſiones illas.* Significabat *Clibanus* populi ſui in ſeruitutem Ægyptiacam in luto, & latere, quem in ſuis furnis coquebant Hebræi. *Lampas tranſiens* ſignificabat Deum, cuius imago eſt lampas, iſta tranſiens per diuiſiones, more antiquo fœdera pangentium: nam vt notant ibi Lyranus, Abulenſis, & alij, olim iniens pactum, vel fœdus firmum cum alio, inter partes animalis occiſi tranſibat.

Daniel. 8. Ierem 1.

191. Sit & aliud exemplum. Propheta *Daniel.* 8. *num.* 5. vidit hircum capratum venientem ab Occidente, & percuſſiſſe arietem, ac conculcaſſe illum. *Hircus* denotabat Alexandrum Magnum, ſicut & *Aries* Darium Regem, qui ab Alexandro victus, & occiſus eſt. Sic & Ieremias 1. num. 13. *Vidit ollam ſuccenſam*; quæ ſignificabat Ieruſalem ſuccenſam à Nabucodonoſore; & tamen in his viſionibus, nec clibanus, nec lampas, hircus, vel Aries, & olla ſuccenſa, ſumuntur pro ſuo ſignificato materiali, ſed ſignificata per hæc, eſt eorum ſenſus literalis. Et probatur, quia hæc verbi gratiâ, clibanus, lampas, &c. ſignificabant aliquid, vel non: hoc ſecundum dici non poteſt, quia illa ſunt inſtituta à Deo ad ſignificandum; ergo dicendum eſt primum; atqui illa non ſunt oſtenſa pro eorum ſignificato præciſè, pro hirco, vel ariete, verbi gratiâ, ſed pro his, quæ denotabant; ergo ipſa denotata eſt eorum ſenſus literalis.

3. Reg. 11.

192. Secunda concluſio. Senſus literalis aliquando ſignificatur per res veras, & reales. Sciſſuræ decem, quas ex Dei imperio Achias Silonites tradidit Ieroboam, ex nouo pallio, quo opertus erat. 3. *Reg.* 11. *num.* 31. literaliter ſignificabat Salomonis regnum ſcindendum eſſe, & decem eius partes, id eſt decem Tribus, tradendas eſſe Ieroboam. Iſaias diſcalceatus incedens ex mandato. 20. *num.* 2. per compita Ciuitatis ad literam ſignificabat Ægyptios, & Ætiopes nudos, & diſcalceatos, ſeu ab omnibus ſuis rebus expoliatos, in captiuitatem ducendos eſſe per Regem Aſſyriorum.

193. Oppones. Senſus literalis eſt ille, qui ſignificatur per voces, ſpiritualis autem per res; ergo ſenſus literalis non coaleſcit ex rebus, ſiue veris, ſiue imaginariis. Reſpondetur, quòd illa deſcriptio ſenſus literalis, ita eſt intelligenda, quòd ſenſus literalis deſumitur ex vocibus, & rebus, cum res proponuntur loco verborum, tunc res ſiue veræ, ſiue imaginariæ ſignificant tanquàm verba, & inſeruiunt ad ſenſum literalem.

# RESOLVTIO III.

## *De Auctoribus Canonicis ſacræ Scripturæ.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Deus ſupremus Scripturæ Auctor, an etiam per ſe immediatè aliquid ſcripſerit.*

### SVMMARIVM.

194 *Deus totius Scripturæ Auctor.*
195 *Quæ ab Scriptura dicuntur, dici dicuntur à Deo.*
196 *An Deus aliquid per ſe immediatè ſcripſerit, prima ſententia negatiua.*
197 *Ponuntur illius fundamenta.*
198 *Secunda ſententia oppoſita affirmat.*
199 *Tertia, & probabilior media via incedit.*
200 *Probatur prima pars triplici fundamento, & n. 201. 202. & 203.*
204 *Probatur ſecunda pars.*
205 *Reſpondetur ad primum fundamentum, & num. 206.*
207 *Ad ſecundum probabilis ſententia, quòd Deus aliquando per ſe ipſum locutus fuiſſet cum Patribus antiquis, ſaltem in aliquo raro caſu.*

AVCTOR totius Scripturæ Deus eſt. 194.
Sic ait Paulus 2. Timoth. 3. num. 16. 2. Tim. 3.
*Omnis Scriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt.* Oſee 12. num. 10. in perſona Dei ait: Oſee 12.
*Locutus ſum ſuper Prophetas, & ego viſionem multiplicaui, & in manu Prophetarum aſſimilatus ſum.* Et eodem modo ipſe Chriſtus Dominus verus filius Dei, ait per Iſaiam 52. n. 6. *Ego* Iſai. 52.
*ipſe, qui loquebar, ecce adſum.* His concinit Paulus Hebr. 1. num. 1. *Olim Deus loquens Pa-* Hebr. 1.
*tribus in Prophetis, nouiſſimè diebus iſtis locutus eſt nobis in filio.* Sic Zacharias canit de Deo Luc. 1. num. 70. *Sicut locutus eſt per os* Luc. 1.
*Sanctorum, qui à ſeculo ſunt, Prophetarum eius.* Confirmatur ex his, quæ ſcribit Iſaias 50. Iſai. 50.
num. 4. *Dominus dedit mihi linguam eruditam.* Et ſtatim ſubdit: *Erigit mane, mane erigit mihi aurem, vt audiam quaſi magiſtrum:* ac ſi linguam eruditam habere non poſſet ad diuina myſteria euulganda, niſi priùs ad auſcultandum promptam aurem accommodaret, & vt denotaretur, quod ea, quæ ſcribebat, non erant ex ſuo ingenio excogitata, ſed à diuino Spiritu afflata, ac inſpirata. Sic loquitur D. Chryoſt. in Pſalm. 48. & ait: *Scriptor Ca-* D. Chryſ.
*nonicus à diuino Spiritu accipit, quod in populum eructat.* De qua re non eſſe dubitandum, ſignificat D. Paulus, an experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Chriſtus 2. *Co-* 2. Cor. 13.
*rinth.* 13. *n.* 3.

Confirmatur, quia cùm Deus ſit Auctor 195.
Scripturæ, quæ dicuntur, dici à Deo, dicuntur dici ab Scriptura, ait Deus per Moyſem ad Pharaonem Exod. 9. num. 16. *Idcirco poſui te,* Exod. 9.

vt

*vt oſtendam in te fortitudinem meam.* Quem
Rom.9. locum referens Apoſtolus ait Rom.9. num.7.
*Dicit enim ſcriptura Pharaoni, quia in hoc ipſo*
*excitaui te: vt oſtendam in te virtutem meam.*
Cùm Deus ſit Auctor ſcripturæ, idem eſt, quod
Iſai.7. Deus dicat, ac quod ſcriptura dicat. Iſaias 7.
num.13. reprehendens populum, quòd verbis
Dei fidem non adhiberet, ait: *Audite domus*
*Dauid; nunquid parum eſt vobis, moleſtos eſſe*
*hominibus, quia moleſti eſtis, & Deo meo?*
Chald. Chaldæus. *Quia moleſti eſtis verbis Dei mei?*
Pſalm.114. Pſal.114. num.3. *Vt videat, ſi eſt intelligens, aut*
Chald. *requirens Deum.* Chald. *Vt videat, num ſit intel-*
*ligens, qui quærat doctrinam à conſpectu Dei.* Vbi
vides Deum vt Auctorem ab ipſa ſcriptura
non ſeiungi, ſed pro illa poni.

196. Hoc tamen poſito grandis inſurgit quæ-
ſtio, an Deus ita per ſe ipſum ſcripſerit, vt nec
hominis, nec Angeli miniſterium mediauerit?
Prima ſententia, & negatiua affirmat, quòd
quamuis Deus ſit principalis Auctor ſcriptu-
ræ, hoc tamen factum eſt miniſterio hominis,
Abulenſ. vel Angeli. Ita Abulenſ. *in Exod. cap.31. n.18.*
Bañes. *& cap.34. quæſt.3.* Bañez *1. part. quæſt.1. art.8.*
Perez. *dub.4. §. in huius quæſt.* Anton. Perez *in Penta-*
Lorinus. *teuc. ſidei vol.3. dub.10. num.18.* Lorin. *Deute-*
Lorca. *ron.9. num.10.* Lorca *2. 2. diſp.1. de locis, n.3.*
Salian. *& de legibus, diſp.30.* Salian. *ad annum mundi*
*bis milleſimum quinquageſ. quadrageſ. quartum,*
Suar. *num.706.* Suar. *lib.9. de legibus, cap.5. num.6.*
Carthuſ. Carthuſian. *ad cap.31. & 32. Exod. Mag.* Fr.
Benauides. Didacus Benauides *de Arte, & Methodo expo-*
*nendi ſacram Scripturam, diſp.2. dub.6.*

197. Probatur. Primò, ait D. Stephanus *Actor.7.*
Actor.7. *num.53. Iudæos accepiſſe legem in diſpoſitione*
Galat.3. *Angelorum.* Quod etiam ait D. Paulus *Galat.3.*
*num.19.* vbi ait, *legem ordinatam fuiſſe per An-*
*gelos,* quòd idem eſt, ac ſi diceret legem aper-
tam, ac ſcriptam, & digeſtam fuiſſe miniſterio
Angelorum, vt ad citatum locum Pauli expo-
D.Anſelm. nit D. Anſelm. dicens: *Lex eſt ordinata per*
*Angelos, quia non per ſe ipſum Deus, ſed per An-*
*gelum Moyſi loquebatur, & præcepta legis diſpo-*
*nebat.* Secundò. Omnes apparitiones in veteri
teſtamento hominibus factæ, miniſterio An-
D.Thom. gelorum effectæ ſunt, vt docet D. Thomas
D.Dion. *in 2. diſtinct.8. art.6.* quod deſumpſit ex D. Dio-
D.Auguſt. nyſio, & ex D. Auguſt. *lib.2. de Trinit. cap.10.*
*& 11. & lib.3. cap.4.* vbi ait: *Si quis à me quæ-*
*rat, quomodo facta ſunt ſenſibiles formæ ante In-*
*carnationem Verbi Dei, quæ hoc futurum præſigu-*
*rarunt? Per Angelos ea Deum operatum eſſe*
*reſpondeo.* Ergo & ſcriptura, ſicut & cætera
opera per Angelos intelligitur facta.

198. Secunda ſententia, & oppoſita affirmat,
Deum immediatè per ſe ipſum ſcripſiſſe pri-
mas legis tabulas, quas Moyſi dedit *Exod.32.*
Rupertus. Ita apertè Rupertus *lib.3. de victoria Verbi*
*Dei, cap.21. & 22.* vbi ait: *Ipſe Deus literas*
*ipſas, elementorum figuras primus per ſemetipſum*
*conſcripſit, & is qui primus ex omnibus homini-*
*bus ſcribere meruit, ſcilicet Moyſi ſcriptas tradi-*
Sixt.Senen. *dit.* Idem habet Sixtus Senenſis *lib.1. Biblioth.*
Lyran. *verb. Deus,* Lyran. *ad cap.31. Exod.* Caietan.
Caietan. *ibi, ait: Tabulæ legis ſcriptæ dicuntur digito ſum-*
*mi legiſlatoris, tanquam manu propria non ſub-*
*ſcripſerit, ſed ſcripſerit ipſe ſummus iudex hæc*
Oleaſter. *decem præcepta* Oleaſter *ad mores, cap.31.* Cor-
Cornel. nelius à Lapide *ibid.* Nieremberb. *de orig. ſacra*
Nieremb. *Scriptura, lib.4. cap.4.*

Tertia ſententia, media via incedit, & di- 199.
ſtinctione vtitur, ait quòd primas legis tabu-
las Deus ſua virtute per ſe ipſum ſcripſerit, ſe-
cundas verò manu Moyſi factas eſſe. Hæc ſen-
tentia eſt de mente D. Auguſtini *quæſt.166. ſu-* D.Auguſt.
*per Exod. & quæſt.15. ſuper Deuteron. tom.4.*
vbi ait: *Priores tabulas & Deus fecit, & Deus*
*ſcripſit.* Et poſt pauca ſubdit agens de primis
tabulis, ait: *In primis ſolius opus Dei comme-* Rabbanus.
*moratur,* Rabbanus *lib.4. in Exod. cap.20. &*
*lib.1. in Deuteron. cap.15.* Cardinalis Hugo *c.9.* Hugo.
*Deuteron.* exponens *verſ.10.* ait: *Quòd dicitur*
*hic, intelligitur de primis tabulis, de quibus non*
*eſt dubium, quin Deus ſcripſerit eas. Gloſſa illa*
*ſuper Exodum loquitur de ſecundis tabulis, quas*
*Moyſes Domino dictante per Angelum ſcripſit.*
Et poſt pauca ſubdit: *Primas tabulas Dominus*
*ſolus ſcripſit, ſecundas Dominus, & Moyſes: Do-*
*minus vt Magiſter dictans: Moyſes vt miniſter*
*notans:* In hac ſententia eſt, Lahay *Exod.31.* Lahay.
*conception.17.* Celada *de Benedicti Patriarch.* Celada.
*§.305. n.3.* Caſtillo *de ornatu Aaronis, verſ.37.* Caſtillo.
*num.97.* Mag. Antonin. à Matre Dei *in Iſagogi-* Ant. à Matre Dei.
*cam ſcriptur. Prælud.1. digreſſione 1. ſect.3. n.3.*
Et hæc ſententia mihi probabilior videtur.

Probatur prima pars, quòd primæ tabulæ 200.
fuerint immediatè conſcriptæ à Deo, ac eius
Diuina virtute, & non per Angelum, ne videa-
tur violentiam inferri textui, dicitur Exod.31. Exod.31.
num.18. *Deditque Dominus Moyſi duas tabu-*
*las teſtimonij lapideas, ſcriptas digito Dei.* Et
Exod.32. num.15. *Reuerſus eſt Moyſes de mon-* Exod.32.
*te portans duas tabulas teſtimonij in manu ſua*
*ſcriptas ex vtraque parte, & factas opere Dei;*
*& ſcriptura Dei erat ſculpta in tabulis,* Deute- Deuter.9.
ron.9. num.10. ait Moyſes. *Dedit mihi Domi-*
*nus duas tabulas lapideas ſcriptas digito Dei.*
Ducor in hanc ſententiam, quia dum dicun-
tur tabulæ ſcriptæ digito Dei, videtur deno-
tari aliquid ampliùs quàm iuſſione Dei; nam
etſi Rex dicatur ſcribere, vel facere, cum man-
dat per miniſtros ſuos ſcribere, vel facere; ta-
men tunc non dicitur ſcribere, vel facere ma-
nu ſua, vel proprio digito ſuo; ergo cum hæ
tabulæ non ſolum dicantur ſcriptæ, vel factæ
à Deo, ſed opere Dei, digito Dei, videtur ali-
quid magis particulare, ac peculiare hîc in-
dicari.

Probatur ſecundò, iuxta communem regu- 201.
lam D. Auguſtini, ac ſanctorum Patrum, quia
verba ſcripturæ cum proprietate ſermonis ac-
cipienda ſunt, cùm inde nullum abſurdum ſe-
quitur; Atqui nullum inde ſequitur, ex eo
quòd dicamus, Deum immediatè per ſuam
virtutem has tabulas ſcripſiſſe; ergo ita intel-
ligendum eſt, cùm proprietas verborum ad
hoc nos maximè inducit.

Probatur, Tertiò. Quia eodem modo dici- 202.
tur Deus ſcripſiſſe has tabulas digito ſuo, ac
dicuntur cæli opera digitorum Dei, Pſalm.8. Pſalm. 8.
num.4. & ex eo quòd cæli dicuntur opera di-
gitorum Dei, inde benè probant interpretes,
vt habetur apud Lorin. *ibi,* cœlos, & cæteras Lorin.
res viſibiles non eſſe miniſterio Angelorum
factas, ſed immediatè à Deo per ſuam virtu-
tem; ergo & ſimiliter ex eadem phraſi lo-
quendi, debemus colligere illas primas tabu-
las, non eſſe miniſterio Angelorum conſcri-
ptas. Idem etiam probari poteſt ex illo Pſal-
mo 101. num.26. *Initio tu Domine terram fun-* Pſalm. 102.

 *daſti,*

*dixiſti, opera manuum tuarum ſunt cæli.*
103. Poſterior pars concluſionis probatur. Cla-
rè, vt benè colligitur ex textu poſteriores ta-
bulas à Moyſe fuiſſe conſcriptas, vt habetur
Exod 34. ex illis verbis: Præcepit Deus Moyſi, Exod. 34.
num. 1. *Præcide tibi duas tabulas lapideas inſtar
priorum, & verſ.* 27. dicitur: *Dixit Dominus
ad Moyſem: Scribe tibi verba hæc.* Et ſubditur
ſtatim num. 28. *Et ſcripſit in tabulis verba fœ-
deris Domini*, ſcilicet ipſe Moyſes, de quo im-
mediatè ante agitur in textu.
104. Ad primum argumentum, legem dici à
D. Stephano, ac D. Paulo acceptam diſpoſi-
tione, & ordinatione Angelorum, quia An-
geli diſpoſuerunt, ac ordinauerunt omnia, quæ
pertinebant ad pompam, apparatum, ac di-
gnitatem ipſius legis accipiendæ, vt docent
D Chryſ. D. Chryſoſt. Theophylactus, apud Suarium
Theophyl. *lib. 6. de Angelis, cap. 20. num. 34.* quòd etiam
Suar. Caietanus. tenet, Caietan. & diſpoſuerunt omnia antece-
denter, concomitanter, ac ſubſequenter ad
ipſam legem. Antecedenter; Angeli impera-
runt populo, vt ſe præpararet ad recipiendam
legem per purificationem, ac ſanctificationem,
ideſt lotionem veſtium, & abſtinentiam ab
vxoribus, Moiſique mandarunt, vt aſcenderet
in Sina montem; feceruntque Angeli conco-
mitanter, vt cùm Dominus daret legem, ignis
appareret, mons fumaret, fulgura coruſcarent,
tonitrua reſonarent, & buccinarum clangor
perſtreperet, & nubes denſiſſima montem ope-
Exod. 19. riret, vt totum habes *cap. 19. Exodi à num. 15.*
Et conſequenter poſt datam legem Angeli fe-
cerunt, vt facies Moyſis cornuta, ac reſplen-
Exod 34. dens appareret, *Exod. 34. num. 29.* Quod totum
diuinâ prouidentiâ factum eſt, ait Cornelius
*ad citatum locum, Actor. 7.* Vt populus ille ru-
dis induceretur ad cognoſcendam dignitatem
legis, vt illam terrore, ac potentia obſeruaret,
& audiret
105. Deinde ſub nomine legis tria continentur:
Exod. 20. lex naturalis, quæ habetur *in Decalog. Exod. 20.*
Exod. 21. leges iudiciales *cap. 21. 22.* & leges cæremo-
Exod 22. Exod. 25. niales *cap. 25.* quia primò miniſterio Angelo-
rum imperatum eſt Moyſi, vt in ſecundis ta-
bulis ſcriberet decalogum; & ideò rectè dici-
tur Iudæis; *Accepiſtis legem per diſpoſitionem
Angelorum.* Nam ſecundas tabulas, quas Moy-
ſes miniſterio Angelorum nomine Dei ſcripſit,
tenuerunt Iudæi, acceperunt, ac habuerunt apud
ſe; nam primæ tabulæ ſcriptæ digito Dei,
confractæ ſunt, & perierunt, & has non acce-
perunt; Præcepta autem iudicialia, ac cære-
monialia, miniſterio Angelorum datæ ſunt.
106. Ad ſecundum dicimus, quòd licèt, commu-
niter loquendo, apparitiones in veteri teſta-
mento fiebant interuentu Angelorum, & ali-
quando factæ ſunt immediatè à Deo per ſe
Euſeb. ipſum. Ita Euſebius *lib. 2. de demonſtr. cap. 3.* &
*lib. 1. cap. 10. & 28.* & *lib. 1. Hiſtor. c. 2.* vbi ait:
*Verbum Diuinum interdum per Angelos, inter-*
D. Chryſ. *dum per ſe ipſum apparuiſſe.* D. Chryſoſtomus
*homil. 16. in Acta*, interpretatur apparitionem
factam Moyſi per Angelum, non ſubſtantiam
creatam; *Sed per ipſummet filium Dei Magni*
Nicephor. *Concilij Angelum.* Nicephorus *lib. 1. hiſt. cap. 2.*
Theoph. Theophylact. *Actor 7.* Theodoret. *quæſt. 5. in*
Theodor. Tertullian. *Exod.* Tertul. *lib. contra Iudæos, cap. 9.* D. Am-
D. Ambroſ. broſ. *in illud ad Coloſſen. 1. Qui eſt imago Dei*
Clem. Rom. *inuiſibilis*, Clemens Romanus *5. Conſtit. vltim.*
Clemens Alexandrin. *lib. 1. ſtromat.* expreſsè Clem. Alex.
Fernandez *de viſionibus, viſion. 6. ſect. 1. fol. 179.* Fernandez.
& alij relati à Lorca *tract. de leg. diſp. 3.* à Salas Lorca. Salas.
*ibi, diſp. 22. ſect. 2. num. 16.* & à Barrad. *tom. 1. in* Barradas.
*Euangelia, lib. 1. cap. 15.*
Secundò reſpondetur, quòd communior ſit 107.
ſententia Patrum, quòd apparitiones in vete-
ri teſtamento factæ ſunt miniſterio Angelo-
rum; Dicimus, quòd ita verum eſt, ordinariè
loquendo; tamen non inde ſequitur, quòd
Deus in aliquo peculiari caſu ad manifeſta-
tionem ſuæ bonitatis, ac amoris, in hoc com-
muni modo diſpenſet; ſicut Deus, & ſi myſte-
ria fidei reuelat mediantibus Angelis, & An-
geli ſuperiores reuelent mediantibus inferio-
ribus, vt ait D. Thomas *1. part. quæſt. 112.* &
ſubdit: *Non tamen debet eſſe dubium, quin
Deus immediatè hominibus aliqua reuelare poſ-
ſet, non mediantibus Angelis, & ſuperiores An-
geli non mediantibus inferioribus.* Sic etiam
idem D. Thom. docet *1. part. quæſt. 12. art. 11.* D. Thom.
Quòd ſecundùm legem ordinariam, nullus
purus homo vnquam vidit Deum, & tamen
facit expoſitionem à Moyſe, & Apoſtolo
Paulo.
Si verò aliquis inſtabit, *ex Actor. 7. num. 38.* 108.
vbi conſtat, quòd Moyſes loquebatur cum Actor. 7.
Angelo in Monte Sina; Reſpondetur, quòd
*ibi* eſt ſermo de ſecunda vice, quando poſte-
riores tabulæ datæ ſunt ei, & per quadragin-
ta dies, ac noctes, nec comedit panem, nec
bibit aquam, *Exod. 34. num. 28.* nam ſecundæ
tabulæ perſeuerauerunt, primæ verò ſunt con-
fractæ, & abolitæ. Deinde, iuxta phraſim ſcri-
pturæ, qui aliquid annuntiat, & reuelat, dici-
tur Angelus. Sic Ioannes Baptiſta *Malach. 3.* Malach. 3.
*num. 1. Matth. 11. num. 9.* ſic & prædicatores, Matth. 11.
Paul. *Galat. 1. num. 8.* ſic & Verbum Diuinum Galat. 1.
Incarnatum dicitur Magni Conſilij Ange-
lus, *Iſai. 9.* iuxta Septuaginta, & in hoc ſenſu
loquitur D. Iſidorus *de ſummo bono, c. 10.* & ait: D. Iſidorus.
*Vbicumque in Scripturis ſanctis pro Deo Ange-
lus ponitur; non Pater, non Spiritus ſanctus; ſed
pro Incarnationis diſpenſatione ſolus Filius in-
telligitur.* In eadem ſententia eſt Beda *lib. va-* Beda.
*riar. quæſt. 99.* fauet D. Cyprianus *lib. 2. Teſti-* D. Cyprian.
*mon. contra Iudæos, cap. 5.*

---

## QVÆSTIO II.

### *Scriptores Canonici locuti ſunt Spiritu ſancto inſpirante, & agitur, an Chriſtus Dominus, & B. Virgo aliquid ſcripſerint?*

### SVMMARIVM.

209 *Spiritu ſancto inſpirante locuti ſunt ſancti Dei homines.*

210 *Non fuit conueniens, quòd Chriſtus Dominus ſcriberet; Hoc fecit per ſuos Apoſtolos.*

211 *Chriſtus aliquid ſcripſit, vt patet ex hiſtoria adulteræ.*

212 *Scripſit Epiſtolam ad Abgarum regem, ad quem etiam, vt aliqui teſtantur, miſit effigiem vultus ſui, n. 213. 214. 215. 216. 217*

*218 San*

218 *Sanctiſſima Virgo ſcripſit Epiſtolam ad Ignatium, & etiam ad vnum, vel alterum.*

219 *Cur huiuſmodi Epiſtolæ non ſint Canonicæ nec inter Canonicas numerentur?*

## *Scriptores Canonici.*

214. TRia quæro in hac quæſtione. Et primò
de Scriptoribus Canonicis, & certum
de fide eſt, eos fuiſſe locutos Spiritu ſancto
2.Petr.1. afflante, ac illuminante; ſic ait D. Petr. *epi-
ſtol.2. cap.1. num. 21. Spiritu ſancto inſpirati
locuti ſunt ſancti Dei homines*, & ideo olim
Prophetæ os Domini dicebantur: *Os Domini
Iſai. 1. locutum eſt*, Iſai.1. num.20. *Os meum non in-
Iſai.30. terrogaſtis*, Iſai.30. num.2. *Quaſi os meum eris*,
Ierem.15. Ierem.15. num.14. Hinc Zacharias canit: *Lo-
cutus eſt per os ſanctorum, qui à ſæculo ſunt, Pro-
Luc. 1. phetarum eius*, Luc.1.num.70. Et tam propriè,
ac genuinè Prophetæ erant os Dei, ac Dei ore
loquebantur, vt non ſolùm eorum dicta Deo
tanquam loquenti, ſed etiam ſcripta tanquam
præcipuè ſcribenti referantur. Hinc Dauid
Pſal. 44. canit Pſalm. 44. num. 1. *Lingua mea calamus
ſcribæ velociter ſcribentis.* Et vt benè D. Baſi-
lius ait; *Lingua iuſti cordibus credentium ver-
ba inſcribit vitæ æternæ, tincta quidem non atra-
mento, ſed ſpiritu Dei viuentis.*

## *Chriſtus Dominus.*

215. Multis probat D. Thomas 3.*part. quæſt.*42.
D.Thom. *art.*4. quòd non fuit conueniens, quòd Chri-
ſtus Dominus immediatè per ſe aliquid ſcri-
beret, cum ipſe proprio verbo ſuo ſuos Diſci-
pulos docuerit, qui verbo, & ſcripto omnes
D.Auguſt. gentes docuerunt; quod etiam docet D. Au-
guſtin. *lib. de conſenſu Euangeliſtarum, cap.*35.
ait: *Cùm illi, ſcilicet Apoſtoli, ſcripſerunt, quæ
ille oſtendit, & dixit; nequaquam dicendum
eſt, quòd ille non ſcripſerit, quandoquidem mem-
bra eius id operata ſunt, quod dictante capite
cognouerunt. Quidquid enim ille de ſuis factis,
ac dictis, nos legere voluit, hoc ſcribendum illis
tanquam ſuis membris imperauit.* Et ſtatim mo-
net, quòd nemo aliter accipiat. *Quòd narran-
tibus diſcipulis Chriſti, in Euangelio legerit,
quam ſi ipſam manum Domini, quam in proprio
corpore geſtabat, ſcribentem conſpexerit.*

216. Et quamquam, regulariter loquendo, hæc
vera ſint, & quòd Chriſtus nihil ſcripſiſſet,
quòd ad nos perueniſſet, tamen negandum
non eſt, quòd aliquando ſcripſerit, vt patet
Ioan. 8. in hiſtoria Adulteræ in qua ſcribit Ioan.8.n.6.
& 8. *Ieſus autem inclinans ſe deorſum, digito
Maldonat. ſcribebat in terra.* Et quamquam Maldonatus
exiſtimet fuiſſe characteres incertos nihil ſi-
gnificantes, tamen fuiſſe veras literas verum
ſignificatum habentes, eſt communis doctri-
D.Hieron. na Patrum D. Hieron. D Ambroſ. D. Thomæ,
D.Ambroſ. Gloſſæ Interlineal. D. Bonauent. D. Antonij
D.Thom. Vlyſipponenſ. Alberti Magni, Carthuſiani,
D.Anton. Lyrani, Hugoni, Ravyami, quos retuli, ac
D. Bonau. citaui *tom.*4. *in Euang. cap.*15.*quæſt.*7. vbi cir-
Gloſſa. ca ſignificatum huius ſcripturæ Chriſti, ſex
Alber. Mag. ſententias retuli. Communis eſt, quòd ſcribe-
Carthuſ bebat propria eorum peccata accuſantium,
Lyran. itavt diuina virtute vnicuique repræſentaren-
Hugo. tur ſua peccata, per quæ iudicandus erat, &
Ravyami. vnuſquiſque ſua peccata propria legeret, &
non alterius, ſicut vox Apoſtolorum, quæ licèt
fuiſſet Hebraïca, tamen ſecundùm quod pro-
ferebatur, ab vnoquoque etiam diuerſæ na-
tionis, ac linguæ audiebatur, vt citato loco
explicaui.

Fieri etiam potuit, vt ratione vrbanitatis 217.
Chriſtus Dominus aliquid ſcripſerit, vt refer-
tur de eius epiſtola reſpondentis Abgaro, ſeu
Abagaro Regi Edeſſæ Ciuitatis, vltra Euphra-
tem; quæ licet à Gelaſio inter apocrypha com-
putetur, tamen non omnino cõtemnenda, quia
grauiſſimi Auctores eam vt ſcriptam à Chri-
ſto venerantur, vt conſtat *ex epiſt.* D. Auguſt. D.Auguſt.
263. *quæ eſt Darij Comitis ad ipſum Auguſti-
num*; & ex Ephrem *in ſuo teſtamento.* Theodo- Ephrem.
rus ſtudita *epiſt. ad Paſchaſ. Papam*, quos re- Theodor.
ferunt Baronius *tom.*1.*anno* 31.*num.*58.*& tom.*7. Baron.
*anno* 545. Lyræus *in Triſagio lib.*2. *num.* 26. Lyræus.
Nicephorus *lib.*2.*cap.*7. Euagrius *lib.*4.*cap.*27. Niceph.
Senenſis *lib.* 2. *Biblioth. verb. Ieſu Chriſti.* Et Euagrius.
videndus eſt Damaſcen. *lib. de fide orthodoxa,* Senenſis.
*cap.* 17. Vbi ait Chriſtum Dominum vultus Damaſc.
ſui effigiem huic Abagaro miſiſſe, & Eugarius
proximè citatus narrat Edeſſam Vrbem, huius
ſacræ imaginis virtute ab oppugnatione Per-
ſarum, & à flammarum incendio ab ipſis ex-
citato mirabiliter fuiſſe liberatam; quod etiam
refertur in Actis. Secundi Concilij Niceni. Sec. Nicen.
Euſebius *lib.*1.*hiſtor.cap.*25. refert ſe in publi- Euſebius.
cis Edeſſenæ Vrbis Archiuis, repeiiſſe Epiſto-
lam noſtri Redemptoris reſpondentis Abaga-
ro Regi, eiuſdem ciuitatis Regi.

## *Beatiſſima Virgo Maria.*

Quòd ipſa ſcripſiſſet Epiſtolam ad B.Igna- 218.
tium, teſtantur Flauius Dexter *ad annum* 86. Dexter.
*num.*11. *& ad annum* 116. *num.*4. *& ad an-
num* 340. *ibi* Viuarius, Bernardus *in Pſalm.*90. Viuarius.
*ſerm.*7. Marcus Michaël Presbyter Cortonen- Bernard.
ſis *lib. de viris Illuſtribus*, Sixtus Senenſis *lib.*2. Marc. Mich.
*Bibliotheca*, Carthuſian. Marian. Victorinus, Sixt.Senen.
Symphorianus, Clamperius apud Petrum Ca- Carthuſ.
niſium *lib.*5. *de Deipara*, *cap.*1. & apud Fran- Mariana.
ciſcum Viuarium *in Commentario ad Lucium* Victorin.
*Dexterum anno* 86. *&* 116. quod etiam teſtan- Symphor.
tur Franciſcus Arias *lib. de imita. Virg.* & Bar- Clamper.
tholom. de Los Rios *lib.*2. *de Hierarchia Ma-* Arias.
*riana*, *cap.* 33. vbi etiam refert aliam Epiſto- Barthol.
lam eiuſdem ſanctiſſimæ Virginis ſcriptam ad
Meſſanenſes, in cuius confirmationem clamat
Eccleſia Metropolitana Meſſanenſis, quæ in Metrop.
memoriam tanti beneficij nuncupatur *la Ma-
dona del Atrio de Epiſtola*, quæ illic reueren-
ter aſſeruari dicitur. Citatus Bartholomæus
de Los Rios, aliam eiuſdem Epiſtolam ad Flo-
rentinos refert, de quibus videndus eſt Cani- Caniſius.
ſius *lib.* 5. *de Deipara*, *cap.* 1. & Hieronymus Hier. Ferr.
Ferrarienſis in Concione Florentiæ habita 25.
*Octobris anni* 1495.

Inquires, cur huiuſmodi Epiſtolæ tam Chri- 219.
ſti Domini, quàm Beatiſſimæ Virginis non
habeantur inter Canonicas? Reſpondeo, quia
non conſtat de infallibili certitudine exem-
plaris ipſarum epiſtolarum; ſicut Concilium
Francofordienſe, ex antiquiſſimis Auctoribus
conſtet, quòd fuiſſet, quia tamen non conſtat
de infallibili certitudine exemplaris. (Vndè
Suarius illud deſumpſit) an eſſet ex aliqua
parte

Medina. Suarius. Lorca. Raguſa.

parte corruptum, inde contenta in illo vt de fide certa non recipiunt graues Theologi, Medina 3. p. *quæſt. 23. art. 2. dub. 3.* Suar. *tom. 1. ad 3. p. diſp. 49. ſect. 3. §. ſed nihilominus.* Lorca *ad 3. diſp. 84. membr. 2. ann. 15.* Raguſa *tom. 2. ad 3. part. diſp. 30. §. His argumentis.*

## QVÆSTIO III.

### *De literarum inuentione, ac vſu ſcribendi.*

### SVMMARIVM.

220 *Variæ ſententiæ circa inuentores literarum, & num. 221*

222 *Nec Abrahamus, nec Moyſes, & alij ſupradicti, inuentores ſunt literarum, & n. 223. & 224*

225 *Deus cum cæteris ſcientijs infudit Adamo vſum literarum, ac ſcribendi.*

226 *Quod confirmatur ex varijs monumentis, ac hiſtorijs.*

227 *Prima litera Hebraïca, ex quibus deriuantur aliæ.*

228 *Qualia fuerint in exordio prima ſcribendi inſtrumenta.*

D Cyrill. Rupert. Eupolom. Crinit. Agrippa. Textor. Maiolus. Nieremb. Maria. Lahay.

220. SAtis latè multi Auctores tam ſcripturarij, quàm humaniſtæ hanc quæſtionem tractant. Breuiter ab illa me expediam. In magno numero ſunt Auctores, qui dicunt Moyſem fuiſſe primum inuentorem literarum. Ita D. Cyrill. *lib. 7. contra Iulianum*, Rupert. *lib. 3. de victoria verbi, cap. 21. 22. & 23.* Eupolomeus, Artapanus, Petrus Crinitus, Cornelius Agrippa, Ioannes Textor, & alij multi, quos citant, ac ſequuntur Maiolus *colloq. 23. fol. 422.* Nieremberg. *in lib. de origine ſacræ Scripturæ;* quibus adde Marianam *in Præfat. in Geneſim*, & Lahay *in Prolog. ſect. 15. cap. 1.* & inde inferunt Pentateucum fuiſſe primum librum totius orbis.

Philo. Auguſtod. Plinius. Caſſiodor. D. Hieron. Lucan.

221. Philo Hebræus Abrahamum exiſtimat primum earum inuentorem, in libro de ipſo Abrahamo, Honorius Auguſtodunenſis *lib. 3. de Imagine Mundi*, Henoch inueniſſe literas, & ſcripſiſſe libros primum putat, Plinius *lib 7. naturalis hiſtoriæ, cap. 56.* Aſſyriorum inuentum credit: *Sed alij*, inquit, *apud Ægyptios à Mercurio; Alij apud Syros inuentas volunt.* Alij alios Auctores aſſignant; imò multi cum Caſſiodoro *lib. 8. variar. epiſt. 12.* Quod Grues aues ſuo volatu indicarunt hominibus modum literarum, cui fauet D. Hieron. *epiſt. ad Ruſticum*, vbi ait: *Grues viam ſequendi ordine literario.* Quòd eleganter canit ſuis verſibus, *Lucanus, lib. 5.*

Actor. 7. D. Auguſt.

222. Dico primò. Nec Abrahamus, nec Moyſes, nec Mercurius, nec alius ex aſſignatis fuerunt inuentores literarum, ac vſus ſcribendi, ita Auctores citandi *in 2. concluſ.* Et probatur de Moyſe, de quo ait D. Stephanus Actor. 7. n. 22. *Eruditus erat in omni ſapientia Ægyptiorum;* ergo ipſe literas non docuit, ſed didicit; nam ta is ſapientia debebat tradi, non tantùm ex memoria, ſed per aliquod literarum monumentum, vt notat D. Auguſt. *lib. 18. de Ciuitate Dei, cap. 39.* & ait: *Quis dicere audebit Ægyptios mirabilium diſciplinarum peritiſſimos fuiſſe, atque literas noſſe.*

Iob. 19. Ælian. Xenoph. Euſeb. Alexand.

Probatur ſecundò. Quia iuxta Chronologias, de quo Bolduc *ad cap. 1. Iob, §. 3.* Iob natus eſt, 143. annos ante Moyſem, & tamen facit ipſe mentionem de vſu literarum, ac ſcribendi, in ſatis obdurato, & firmo inſtrumento, cap. 19. num. 23. dicens: *Quis mihi hoc tribuat, vt ſcribantur ſermones mei? Quis mihi det, vt exarentur in libro, ſtylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte ſculpantur in ſilice?* Deinde multa monumenta antiquiora Moyſe ſcripta referuntur, vt Beli Regis ſepulchrum, columnæ Herculis cum inſcriptione *Non plus, vltra*, apud Ælianum *lib. 13. cap. 3.* Xenophon *in lib. de æquinocis.* Zoroaſter Rex Bactrianorum antiquior Moyſe multos libros ſcripſit, vt teſtantur Euſebius *lib. 1. Præparat. cap. vlt.* Clemens Alexandrin. *lib. 1. Stromatum.* 223.

Iud. Apoſt. Toloſan. Ioſeph. Mar. Vict.

Deinde quoad omnes partes Henoch ſeptimus nepos ab Adam ſcripſit librum propheticum, de quo facit mentionem Apoſtolus Iudas in ſua Canonica *num. 14.* qui fuit ante diluuium, ac proinde antiquior Abrahamo, Moyſe, & aliis, & literarum vſum fuiſſe ante diluuium affirmant Polidorus, Virgilius *lib. 1. cap. 6.* Toleranus *lib. 15. Reipublicæ, cap. 1.* & Ioſephus *lib. 1. Antiquit.* refert filios Seth, qui fuit illius Adæ Syderalem diſciplinam in duabus columnis ſcripſiſſe, in qua ſententia eſt Claudius, Marius Victorinus *lib. 3.* Id autem, quod dicitur de Mercurio, Homero, ac aliis, fuerunt multo tempore poſteriores non ſolùm Moyſe, & etiam Abrahamo, vt patet ex Chronologiis. 224.

D. Auguſt. Torniel. Salian. Ludouic. Theat. vitæ. Opinerius. Marius. Bonfrer. Lypſius. Fr. Anton.

Dico ſecundò, quòd Deus, cum omnibus artibus, ac ſcientiis infudit, ac communicauit Adamo literas, ac ſcribendi vſum; & ipſe hæc omnia docuit filios ſuos. Ita D. Auguſtinus *quæſt. 69. in Exodum, & lib. 18. de Ciuitate, cap. 39.* Ita citatis multis Auctoribus, Torniellius *anno Mundi 1931. numero 14.* Salianus *anno Mundi 875. numero 5. & anno 2470. num. 30.* Ludouicus Viues *ad cap. 39. lib. 18. de Ciuit.* Theatrum vitæ humanæ, *verb. literarum inuentores*, Opinerius *fol. 16. ſui Chronic.* Ludouicus Marius *in Prologo ad ſacram Script. quæſt. 5. ſect. 3.* Bonfrer. *ad cap. 11. Gen. num. 1.* Lypſius *tom. 3. Syntagmate de Biblioth. cap. 1.* Anton. à Matre Dei *Prælud. 2. dub. 2. §. 3. n. 23.* Et probatur, quia Deus infudit Adamo iuxta ſanctos Patres, & Doctores, omnes artes, & ſcientias; ergo etiam ei infudit ſcientiam literarum, ac earum vſum; nam talis vſus maximè neceſſarius eſt ad ſcientias, ac ad earum communicationem, omnia enim non poſſunt memoria retineri. Secundò, talis modus literarum maximè neceſſarius erat ad cognitionem, ad reminiſcentiam rerum fidei, ac ſalutis, ad recognitionem beneficiorum Dei, & ad communem vſum inter homines. 225.

Ang. Rocca.

Tertiò confirmatur ex variis monumentis. refert Angelus Rocca *ex Camerino Commentario in Biblioth. Vaticana, verb. Adamus*, quòd ibi in dicta Vaticana ſeruatur eius imago depicta, ſupra cuius caput literæ antiquæ Hebraïcæ extant, ad cuius pedes inſcriptio latinè dicit: *Adam diuinitus edoctus, primus ſcientiarum, & literarum inuentor.* Secundùm mo- 226.

monumentum

numentum huius rei, vt referunt Ioannes Genebrardus *lib.* 1. *Chronol. cap.* 26. Adrianus Lyræus *lib.* 1. *Triſagij Mariani ſono* 35. referunt quod 1374. iuſſu Sybillæ Reginæ Hungarorum in Valle Ioſaphat, altè defoſſa terra, repertum fuit in tumulo cadauer integrum cum barba prolixa, in cuius caput erat grandis lapis, in quo cauatis literis, hæc verba Hebraïcè legebantur: *Ego Seth tertio genitus filius Adæ, credo in Ieſum Chriſtum filium Dei, & in Mariam Matrem eius, de lumbis meis venturos*, & ad hoc pertinet quod dixi ſuprà, *num.* 224. Genebrard. Lyræus.

227. Ex quo, & aliis multis monumentis, tenent omnes Antiqui Hebræi, Græci, & Latini, primas literas totius orbis fuiſſe Hebraïcas, ab eiſque omnes literas alias deriuatas eſſe. Ita Ioſeph. *lib.* 1. *Antiquit. cap.* 4. Eupolomeus apud Clementem Alexandrin. *lib.* 1. *Stromat.* D. Auguſt. *lib.* 18. *de Ciuit. Dei, cap.* 39. Euſebius *de prapar. Euangelica, lib.* 9. *cap.* 4. & *lib.* 10. *cap.* 2. Salian. *anno* 871. Bellarm. *de Inſtit. Hebra.* Ioſeph. Eupolom. Clem. Alex. D. Auguſt. Euſeb. Salian. Bellarm.

## *Inſtrumenta ſcribendi.*

228. Scilice ſtylo ferreo, æreo, oſſeo, calamo arundineo, vel argenteo, vel ex pennis auium effecto, vel penicillo, aut acu, vel aliis; de quo videri poſſunt Hermanus Hugo *tract. de origine ſcribendi*, Petrus Gregorius *lib.* 16. *de Republica, cap.* 3. De materia, in qua literæ excipiebantur; ſcilicet in lapidibus, lateribus, arborum corticibus, & foliis præcipuè papyri, palmæ, tiliæ, & lauri, ficorum, ex quibus primi parentes fecerunt ſibi veſtimenta *Gen.* 3. Vel etiam ligneis tabellis, laminis, argenteis, plumbeis, vel etiam in pellibus animalium, vel etiam membraneis, pergamenis, vel in alia materia, vt cera, vel aliis, de quibus Plinius *lib.* 13. *cap.* 11. Iſidor. *lib.* 6. *cap.* 13. Raderus *in notis ad Martialem*, Polydorus *lib.* 2. *c.* 8. *de Inuent.* Alexander ad Alexandrum *lib.* 2. *c.* 3. Petrus Gregorius, Hermanus Hugo citati, qui etiam agunt de atramento nigro, vel etiam ex cruore conchili compoſito. Herman. Petr. Greg. Plinius. Iſidorus. Raderus. Polydorus. Alexand. Petrus. Herman.

---

# QVÆSTIO IV.

## *Moyſes ſcripſit Pentateucum.*

### SVMMARIVM.


229 *Quid ſignificet Pentateucum, ac nomina quinque librorum.*

230 *Argumentum totius operis.*

231 *Tempus, quo fuit populus in Ægypto.*

232 *Moyſes ſcripſit librum Pentateucos.*

233 *Primum in contrarium eſt argumentum, quia in Deuteronomio fit mentio de morte Moyſis.*

234 *Secundum argumentum deſumitur ex modeſtia Moyſis.*

235 *Tertium argumentum ex aliquibus ciuitatibus, quæ poſt mortem Moyſis habuerunt talia nomina, & n.* 236.

237 *Vnde Moyſes habuit ſcientiam ad ſcribendum Geneſin.*

238 *De tempore, ac loco, quo ſcripſit.*


## *Nomina.*

Totum hoc opus ab Hebræïs dicitur *Thora*, hoc eſt lex. A Græcis verò dicitur *Pentateucos*, hoc eſt *Quinquagenarius, ſeu volumen quinque librorum*, & Hebræi de more ſuo libros dicebant, ac nominabant, à ſuo principio, ac exordio, vt notat Hieronym. *quæſtionib. in Geneſin*, & etiam Lyranus, Abulenſ. Pereira, & alij. 229. Hebræus. Græcus. D. Hieron. Lyran. Abulenſ. Pereira.

I. Dicebatur *Bereſith*, id eſt, *in principio* *cap.* 1. *num.* 1. Græcè dicitur *Geneſis*, quia in eo continentur *Generationes ſeculi*.

II. *Veeleſemoth*, Hebraïcè, *hæc ſunt nomina, cap.* 1. *num.* 1. à Græcis *Exodum*, quia in eo refertur egreſſus, ſeu exitus filiorum Iſraël de Ægypto.

III. Hebraïcè *Vaicar*, id eſt *vocauit*, *c.* 1. *num.* 1. Hunc Græci dixerunt *Leuiticum*, quia de Leuitarum miniſterio, ac ordine diſſerit.

IV. Hebraïcè *Vaiedabber*, id eſt, *locutus eſt, cap.* 1. *num.* 1. à Græcis dicitur *numerus*, eò quod in hoc libro multæ computationes, & numerationes populi recenſeantur, ac eius manſiones.

V. Hebraïcè *Hadeuarim*, id eſt, *hæc ſunt verba, cap.* 1. *num.* 1. Græcè dicitur *Deuteronomium*, id eſt legis iteratio, ſeu repetitio, non quia contineat aliam legem diſtinctam ab ea, quæ antea data fuit in Monte Sina, ſed quia hic fit repetitio ipſius legis, ac eorum, quæ in tribus ſuperioribus libris Exodi, Leuitici, Numerorum continentur. Ita D. Auguſtinus *quæſt.* 49. Theodoretus *hic quæſt.* 1. D. Athanaſius *in Synopſi ſcripturæ*. D. Hieronymus *in Prologo Galeato*, & communiter omnes interpretes. D. Auguſt. Theodor. D. Athan. D. Hieron.

## *Argumentum huius libri.*

In *Geneſi* deſcribit Moyſes creationem mundi, geſta Adami, Euæ, Noë cum facto diluuio, geſta etiam Abrahami, Iſaac, Iacobi, vſque ad mortem Ioſeph, quæ contigit anno à creatione mundi 2310. ſequitur *Exodus*, in quo deſcribitur perſecutio Pharaonis, captiuitas populi, illiuſque egreſſus in manu Dei forti. Tertiò ponitur *Leuiticus*, in quo deſcribuntur ſacrificia, cæremoniæ, & alij ritus. Quartò *in Numeris* numeratur populus, ſimulque Principes, Leuitæ, ac Tribus, & quadraginta duæ Hebræorum manſiones, egreſſæque aquæ in deſerto, & prophetia Balaam. Quintò loco *Deuteronomium*, repetitur ſecundò lex, iam inculcata antea in Exodo, Leuitico, & Numeris. 230.

Pro quo nota, quòd Populus habitauit in Ægypto non 430. annos, vt aliqui volunt, ſed iuxta meliorem, ac veriorem computationem 215. anni numerantur. Nam populus deſcendit in Ægyptum anno ætatis Iacob 130. Ætatis verò Ioſeph 39. Ioſeph autem vixit ad annum 110. ab eius morte vſque ad natiuitatem Moyſis fluxerunt anni 64. Moyſes verò anno ætatis ſuæ 80. eduxit populum de Ægypto, ita efficiunt 215. nam poſt deſcenſum populi in Ægyptum vixit Ioſeph 71. vſque ad natiuitatem Moyſis fuerunt 64. quibus adde 80. Moyſis, & inuenies ducentos quindecim annos, qui fluxerunt à deſcenſu vſque ad exitum, qui contigit 231.

D Auguſt. D. Athan. Euſebius. Rupert. Abulenſ. Caietan. Menoch. Tyrin. Cornelius.

contigit anno à creatione mundi 2454. à diluuio anno 797. Hæc omnia ex multis, & variis locis ſcripturæ docent D. Auguſt. *quæſt.* 47. *in Exod.* D. Athanaſius, ſeu Anaſtaſius *in ſynapſi ſacra Scriptura in Exod.* Euſebius *in Cronic.* Salian. *lib.* 1. *Antiximmeon.* Rupert. Abulenſ. Caietan. Menoch. Tyrin. Lahay *in Exod. cap.* 12. *num.* 40. & *ibi* Cornelius; ac etiam Argumento *in Exod.* §. *Pro qua re.*

## *Auctor Pentateuchi.*

Exod. 17. Exod. 24. Deuter. 31. Ioan. 1. Ioan. 5. Marc. 1. Rom. 10.

232. Communiſſima eſt ſententia non ſolùm antiquorum Hebræorum, ſed etiam eam tenent omnes ferè Patres, ac Doctores, tam Græci, quàm Latini, Moyſem fuiſſe totius Pentateuchi ſcriptorem ita conſtat ex multis locis ſcripturæ, *Exod.* 17. *n.* 14. *Exod.* 24. *num.* 5. Deuter. 31. *num.* 9. & etiam ex nouo teſtamento, ex verbis Philipp. ad Nathanaëlem, Ioan. 1. *num.* 45. & Ioan. 5. *num.* 47. Marc. 11. *num.* 17. Rom. 10. *n.* 5. *&* 1. *Corinth.* 9. *num.* 9.

Philo. Ioſeph. Deuter. 34. Alia lectio.

233. Oppones primò, quia videtur, quod totus hic liber ſecundum omnes ſuas partes, non fuerit compoſitus à Moyſe; nam Deuter. *cap. vltim.* refertur ipſius Moyſis mors, quæ ab ipſo non potuit ſcribi. Reſpondent multi Auctores communiter, quod illa pars vltima Deuteronomij de morte Moyſis fuerit addita à Ioſue, vel ab alio, quem aliqui dicunt Eſdram, ſicut mors Ioſue ab alio abdita eſt in fine eius libri. Alij aliter reſpondent, quòd Moyſes ſpiritu prophetico cognouit mortem ſuam, & inde eam ſcripſit. Sic Philo *in fine, lib.* 3. *de vita Moyſis*, & ait: *Viuens adhuc prophetauit de ſe ipſo, tanquam mortuo, ante obitum narrans, ſe mortuum, ſepultumque inſpectante nemine, videlicet manibus non mortalium, ſed virtutum immortalium.* Ioſephus verò *lib* 4. *Antiquit. cap. vltimò ad finem*, ait: *In ſacris voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent.* Nam inter mortem Moyſis, ac Ioſue, & aliorum eſt magnum diſcrimen; nam mors Ioſue extitit valde nota omnibus; at mors Moyſis fuit valde ſecreta, & occulta; ipſe enim ſolus aſcendit in montem Nebo, & *ibi* vt dicitur Deuter 34. num. 5. *Mortuus eſt iubente Domino*, ſeu, vt alij legunt, *in oſculo Domini*, & ſubditur, *& ſepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor.* Quæ omnia non poterant agnoſci ab alio, niſi ex Diuina reuelatione, & ita hæc reuelatio potuit fieri ipſi à Deo.

Numer. 12. Iob 10. Pſalm. 6. Pſalm. 118. Pſalm. 39. D. Cyprian.

234. Oppones ſecundò, in his libris multæ Moyſis virtutes referuntur. Dicitur de eo Num. 12. num. 3. *Erat Moyſes vir mitiſſimus, ſuper omnes homines, qui morabantur in terra.* Videtur hoc alienum à Moyſis modeſtia; ergo ipſe talem librum non ſcripſit. Argumentum nullius eſt momenti; nam ſæpè ſæpius ſancti ſuperna Dei diſpoſitione dicunt, & ſcribunt ſuas virtutes ad maiorem gloriam Dei, & ædificationem aliorum, Iob. 10. num. 7. teſtatur de ſe, *quod impietatem ipſe non fecerit*; & Dauid Pſalm. 6. num. 7. *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum: lacrymis meis ſtratum meum rigabo*, & Pſalm. 118. num. 62. *Media nocte ſurgebam ad confitendum nomini tuo*, Pſal. 39. n. 9. *Legem tuam in medio cordis mei.* Hæc vt rectè ait D. Cyprian. *epiſt.* ad Donatum dicuntur non vt iactantia, ſed vt Dei beneficentia, ac gratia prædicetur. Et hæc non ſunt notanda in Scriptore Canonico, vt optimè aduertunt D. Gregor. *in præfat. Moralium, cap.* 1. D. Auguſtin. *lib. de conſenſu Euangeliſt. cap.* 12. nam Scriptor Canonicus non ſcribebat ex ſuo marte, ac ingenio, ſed ex Spiritu ſancto dictante, ac afflante, & ſic frequenter loquuntur de ſe tanquam de alio, vt notant citati Patres. Sic Ioannes paſſim de ſe in Euangelio, *Diſcipulus ille, quem diligebat Ieſus.* Sic Samuel de ſe ſcribit 1. Reg. 2. *Puer autem Samuel proficiebat, atque creſcebat tam Deo, quàm hominibus.* Et cap. 3. num. 19. *Creuit Samuel, & Dominus erat cum illo.* Sic Moyſes tanquam de alio ſcribit. *Moyſes vir mitiſſimus omnium.*

D Gregor. D. Auguſt. Ioan. 13. 1. Reg. 2. & 3.

Oppones tertiò, ſæpè in his libris facit Moyſes mentionem ciuitatis Hebronis *Numer.* 33. *num.* 34. *&* 35. & tamen ciuitas hoc nomen obtinuit multo tempore poſt mortem Moyſis, ab Hebrone Calebi filio, vt multorum eſt opinio. Deinde multoties in his libris fit mentio de Ciuitate Dan. *Geneſ.* 14. *num.* 14. & aliis multis in locis; & tamen hoc nomen non obtinuit, niſi multo tempore poſt mortem Moyſis, vt expreſsè dicitur Iudic. 18. num. 29. *Vocato nomine Ciuitatis Dan, iuxta vocabulum Patris ſui, quem genuit Iſraël.* Et confirmatur. Quia *Numer.* 21. *num.* 14. fit mentio de libro Bellorum Domini, qui liber videtur ſcriptus poſt Moyſem; ergo ipſe non eſt eius Scriptor. 235.

Numer. 33. Geneſ. 14. Iudic. 18.

Ad argumentum reſpondent communiter Auctores in præfatione ad Geneſim, vt Abulenſ. Hugo, Pereira, & alij, qui dicunt, quòd nihil vetat aſſerere, & hæc, & alias huius generis paruulas ſententias, poſteà ab Eſdra, vel ab aliis Hagiographis Scriptoribus ſuis locis additas fuiſſe, cum tamen totum corpus horum librorum exceptis his pauculis nominibus fuiſſe ſcriptum à Moyſe. Tamen apud me tanta eſt veneratio ſacrorum librorum, quòd in eis iuxta doctrinam ſacrorum Conciliorum, ac Patrum, vt nec vna ſyllaba, vel apex, ſit addendus, vel detrahendus, ac proinde quamvis illa nomina poſt Moyſen fuiſſent impoſita illis ciuitatibus, anteà tamen fuerunt reuelata Moyſi, ſicut nomen Cyri Regis, multa ſæcula ante eius natiuitatem reuelatum fuit *Iſaia* 44. *num.* 28. vbi exprimit ipſum nomen Cyri, & ſicut Moyſi fuerunt reuelata ea, quæ in lib. Geneſis continentur de creatione mundi, ac primis parentibus, ac aliis. Cur ergo negandum eſt, quòd etiam fuerint reuelata illa nomina. Ad id, quod dicitur de libro Bellorum Domini dicimus, vt eſt valdè commune, & ſtatim dicam, apud Hebræos, & etiam in Ægypto erant annales rerum antiquarum, qui ſæpè citantur in Scriptura, vbi latiùs, ac exactiùs res referebantur, ex quibus multi perierunt, vt iam dixi *Reſol.* 1. *q.* 4. 236.

Abulenſ. Hugo. Pereira. Iſai. 44.

## *De cognitione, ac tempore, quo hæc ſcripta ſunt.*

Quantum ad ſcientiam, & cognitionem, quoad libros Exodi, Leuitici, Numerorum, ac Deuteronomij res eſt clara, quia illa facta ſunt vidente Moyſe, ac per manus eius. Tota diffi- 237.

cultas

cultas eſt quo ad Geneſin, ac ad ea, quæ ſpe-
ctant ad creationem mundi, ad primos paren-
tes, ac ad diluuium, &c. Dicimus cum com-
muni ſententia, quod illa accepit Moyſes per
reuelationem, vel immediatè illuminante Spi-
ritu ſancto, vel dictante, ac aſſiſtente An-
D.Auguſt. gelo, vt inſinuat Diuus Auguſtinus *lib.1. de*
*Geneſi ad literam*, vel etiam, vt aliqui dicunt,
quod Hebræi illa per communem traditio-
nem habebant accepta à ſuis maioribus, vel
etiam quia in aliquibus annalibus conſerua-
bantur, ex quibus depromſit Moyſes; tamen
hoc dato dicendum, quòd ille ſcripſit, Spiritu
ſancto dirigente, ac gubernante calamum, vt
omnia ſcriberentur in integra, pura, ac ſincera
veritate.

238. Quantum ad tempus, quo Moyſes ſcripſit
Geneſin exiſtimat Pereira; cùm exul eſſet in
Exod.2. terra Madian *Exod.2. num.15.* Idque feciſſet
ad conſolationem Hebræorum, qui in Ægy-
pto à Pharaone dira ſeruitute opprimebantur;
tamen probabilior videtur ſententia contra-
Theodor. ria, quam tradunt Theodoret. Beda, Abulenſ.
Beda. quibus conſentit Euſebius *lib.7. de præpara-*
Abulenſ. *tione, cap.2.* ſi eius verba rectè expendantur,
Euſebius. quòd tam Geneſin, quàm quatuor libros ſe-
quentes, ſcriptos fuiſſe à Moyſe, poſt egreſ-
ſum populum ex Ægypto, cum ipſe in deſerto
verſaretur, tanquam populi Dux, Propheta,
Legiſlator, & Doctor, populum inſtrueret in
lege Dei, dirigeret in viam ſalutis, ac illumi-
naret, doceretque in recognitione tot, ac tan-
torum beneficiorum, quæ è manu Dei fuerant
accepta.

## QVÆSTIO V.

### *Quiſnam ſit Scriptor Libri Ioſuë?*

### SVMMARIVM.

239 *Sæpè libri habent nomen à materia, de qua tractant.*
240 *Hic liber Ioſuë Canonicus, & in magna ſemper auctoritate apud omnes.*
241 *Circa Auctorem huius libri varia ſententia.*
242 *Communis, & vera ſententia liber ſcriptus eſt à Ioſuë.*
243 *Duplici fundamento probatur, & n.244.*
245 *Ponuntur tria fundamenta contraria.*
246 *Soluuntur omnia prædicta fundamenta.*

239. HEbræi non ſolùm libros nominabant, ac
dicebant à primo nomine, ac voce ipſius,
vt iam notaui ſuperiori *quæſt. num.229.* ſed
D.Hieron. etiam vt aduertunt D. Hieronym. *epiſt.140.*
Origenes. Origenes *cap.2. in Ioſuë*, à materia ipſius libri,
de qua tractat. Sic dicitur liber Iob, Regum,
Machabæorum, ac Iudith. Materia ergo de
ſtrenuiſſimo, ac fortiſſimo Duce Ioſuë huic
libro nomen dedit. Nam & ſi mortuus ſit, ta-
men adhuc in paginis huius libri, ac in ſuis
facinoribus viuit.

240. Hic liber Canonicus eſt, vt patet ex Conci-
Trident. lio Tridentino *ſeſſ.4.* & ex multis aliis Conci-
liis, vt dixi *Reſol.1. q.2 n.21. & 21.* & hic liber
ſemper fuit in multa veneratione, tanquam
afflatu diuini Spiritus conſcriptus, tam ab an-
tiquis Hebræis, qui inter libros prophetales
eum enumerabant, vt dixi ſuprà *Reſol.1. q.2.*
*n.19.* multis elogiis celebratur à Sanctis Pa-
tribus, à D. Nazian. *Orat.20. de laudibus D. Ba-* D.Nazian.
*ſilii*, à Diuo Hieronymo *in Prologo Galeato*, à D.Hieron.
Lympiodoro *in cap. 38.* à Chryſoſtomo *in* Lympiod.
D.Chryſ.
*Iob* in principio. Ab Abulenſi *q.1. in Prologum* Abulenſ.
*Galeatum*, & ab aliis multis; qui omnes dicunt,
quod meritò hic liber ſecundum locum habet
poſt Pentateuchum, quia alios excellit anti-
quitate, ac dignitate, ex quo optimo iure dam-
nandi ſunt Samaritani, qui vt notat D. Hier. D.Hieron.
*in cap.16. Iſaiæ*, cum ſolùm Pentateuchum ad-
mitterent, hunc librum Ioſuë per contume-
liam, *Sanguinarium* appellabant, quod de ſuo
more impiè dicebant Hæretici, cum liber ſit
maximè venerandus, vtpote à Deo datus, &
admirabilis doctrinæ.

Circa Auctorem huius libri, multorum eſt 141.
ſententia, quod hic liber non fuit ſcriptus à
Ioſuë. Theod. *q.13.* Abul. *q.5.* Andreas Marius, Theodor.
& Caſtolius *in Ioſuë*, proindéque dicunt, hunc Abulenſ.
Marius.
librum poſt mortem Ioſuë ex antiquis diariis, Caſtolius.
& annalibus, ab aliquo diuino Spiritu afflante
fuiſſe conſcriptum, vel ab aliquo Propheta
collectũ, vtpote à Samuele, vt vult Abulenſ. vel
ab Eſdra, vt ſentit Maſius. Video etiam citari
aliquos aſſerentes fuiſſe ſcriptum ab Iſaia. Ca-
tholicus; quamvis non certò aſſignet Aucto-
rẽ, tamen ait indiſſolubili argumento conuin-
ci, non fuiſſe librum ſcriptum à Ioſuë, ſed cer-
tè argumentum non eſt nodus Gordius, vt
Alexandri induſtria indigeat; fundamenta
poſteà ponam, & ſoluam.

Contraria ſententia, & communis eſt, quòd 142.
Ioſuë fuerit Auctor, ac Scriptor iſtius libri. Ita
D. Dorotheus *in Synopſi.* Origenes *in cap.1.* Dorotheus.
*huius libri, & de partibus Diuinæ legis; cap.8.* Origenes.
D.Iſidor.
D.Iſidorus *lib.6.* Origen. *cap.1.* Magiſter Hi- Magiſter.
ſtoriæ Eccleſiaſticæ, Driedo *lib.1. cap.2.* Vata- Driedo.
blus *in Scholiis ad cap.1.* Dionyſius Carthuſ. Vatablus.
*in proœmio.* Sixtus Senenſ. *lib.1. Bibliothec.* & Carthuſ.
Senenſ.
antiqui Hebræi, vt teſtantur, & habent Se- Serarius.
rarius *lib.1. in Ioſuë, cap.2.* Lahay *in Prolog. ad* Lahay.
*Bibliam Maxim. ſect.15. cap.3.* & in proœ-
mio Ioſuë, Cornelius, & M. Emmanuel
Nazara. Nazara.

Probatur, quia in vltimo capite *n.26.* dici- 143.
tur tanquam in fine totius libri, cùm de ipſo
Ioſuë fit ſermo. *Scripſit omnia verba hæc in*
*volumine legis Domini.* In Hebræo, & Græco
nomen Ioſuë exprimitur, *ſcripſit Ioſuë verba* Ioſuë 41.
*hæc*, &c. & ne quis contendat ibi ſolùm eſſe Hebr.
Græcus.
ſermonem de verbis fœderis explicatiùs le-
git Chaldæus manuſcriptus, ſe habere teſta- Chald.
tur Maſius *fol.114.* & ita locum iſtum vertit.
*Scripſit Ioſuë verba iſta in libro, & appoſuit*
*libro legis.* Ex quibus bene infertur, quod Ioſuë
non ſolùm ſcripſit verba fœderis; ſed etiam
librum diſtinctum, illúmque libro legis, hoc
eſt Pentateucho adiunxit; ſicut enim Moyſes
ſua geſta ſcripſit in Pentateucho, ſic & Ioſuë
diſcipulus Moyſis, & eius ſucceſſor ſua facta
hîc deſcribit.

Confirmatur ex Eccleſiaſt. *c.26. n.1.* vbi di- 144.
citur: *Fortis in bello Ieſus Naue ſucceſſor Moyſi* Eccleſ.26.
*in Prophetiis.* Græci legũt, *in Prophetiis*, non ſo- Græcir
lùm, quibus Deus Moyſis, & Ioſuë mentes illu-
ſtrauit, ſed quas ad alios verbis, literiſque pro-

ferebant, ſacras namque hiſtorias prophetias
appellari conſtat ex 2. *Petri c.1.num.19.* & inde
Hebræi antiqui ſacras hiſtorias inter libros
prophetales computabant, vt iam dixi ſuprà
*Reſol.1.q.2.n.19.* Tandem hæc ſententia eſt de
mente Sanctorum, ac proinde maximè veneranda,
ac tenenda.

245. Iosuë 10. Opponunt primò aduerſarij, quia vt dicitur
infra in hoc libro Ioſuë c.10. n.13. *Sicut ſcri-
ptum eſt hoc in libro iuſtorum.* Qui liber videtur
ſcriptus poſt mortem Ioſuë. Secùdò, poſtquam
Iordanis deſcribitur ſiccatus ad tranſitū filio-
rum Iſraël, & poſt narratam lapidum in monu-
mentum erectionem ſubiungitur, *ſunt ibi vſque*
Ioſuë 4. *in præſentem diem*, c.4.n.9. quod videtur notare,
multum tempus poſt mortem Ioſuë. Tertiò,
quia multa narrãtur in hoc libro Ioſuë, quæ ab
ipſo non potuerũt ſcribi, vt eius mors parēta-
Ioſuë 24. tio, funus *c.24.n.29.* ſicut etiam aliqua *c.15.n.16.*
Ioſuë 15. de Axa Caleb: filia; & *c.19.n.47.* fit mentio de
Ioſuë 19. expeditione filiorum Dan contra Ieſſem, quæ
Iudic.1. poſt eius mortem accidit. *Iudic.1.n.15.*

246. Hæc argumenta nullius ſunt roboris; Ad
primum in illo citato loco refertur, quomodo
ad vocem Ioſuë factum eſt illud magnum pro-
digium, quòd Sol, & Luna ſteterunt, quod ſtri-
ctim, ac breuiter, in hoc libro deſcribitur; la-
tius verò in libro iuſtorũ, non inde bene infer-
tur, quòd talis liber fuiſſet ſcriptus poſt mor-
tem Ioſuë, ſed potiùs in eius vita, ipſo referēte.
Ad 2. de monumento lapidum, iuxta veriorem
Salianus. Chronologiā Saliani, & aliorum, poſt mortem
Moyſis Ioſuë obtinuit principatum popul.18.
& in primo anno poſuit lapides, ac in illis ſe-
ptem prioribus debellauit, ac ſubiugauit Cha-
nanæum, & poſteà vixit vndecim annis, ad
cuius finem ſcripſit librum, & inde rectè ait,
quod lapides permanebant vſque ad illum
diem, nempe 14. vel 15. annis poſtquam poſiti
fuerant; ipſe enim mortuus eſt, cum eſſet 110.
annorum, vt patet ex Textu *c.24.n.29.* Ad vlti-
mum, id quod dicitur de eius morte, de Axa
filia Caleb, ac filiis Dan, dicimus, quòd illa in-
certa ſunt ab Eſdra, vel ab alio Propheta, ſeu
compilatore ad completam, & exactam hiſto-
riæ notitiam, vt multi dicunt in Pentateucho,
vt vidimus ſuperiori *quæſt.*

---

## QVÆSTIO VI.

### *Qui Scriptor Libri Iudicum?*

### SVMMARIVM.

247 *Hic liber Canonicus, & multæ auctoritatis.*
248 *Prima ſententia circa Auctorem libri, re-
ſertur, ac repellitur.*
249 *Aliæ quatuor ſententiæ referuntur.*
250 *Aliquibus prænotatis vera ſententia poni-
tur, ac ſtabilitur.*
251 *Catalogus Iudicum, & cur de Heli, ac Sa-
muele in hoc libro nulla ſit mentio.*

247. Trident. HIc liber Iudicum eſt Canonicus, & patet
ex Conc Trid. *ſeſſ.4.* & Apoſtolus Paulus
ſtrictim multa exempla de fide agens de eo
Hebr.11. adducit *ad Hebr.11.n.32* dicens: *Deficit me tem-
pus enarrantem de Gedeon, Barac, Sanſon, Iephte;*
& hic liber, vt patet ex D.Hieron. *in Prologo
Galeato*, in ſecundo ordine Canonis inter li-
bros prophetales collocabatur. Dicitur autem
liber Iudicum, quia de Iudicibus ait, ſicut li-
ber Ioſuë, quia de ipſo.

Circa Auctorem huius libri magna eſt con- 248.
trouerſia. Prima ſententia eſt eorum, qui dixe-
runt hunc librum non fuiſſe compoſitum ab
vno Propheta, ſed à multis. Auctores huius
ſententiæ ſuppreſſo nomine referunt Maldo- Maldonat.
natus *in cap.2. Matth.* ad illa verba ſtatim
citanda: *Quoniam Nazaræus vocabitur.* Et Pi- Pineda.
neda *in Iob*, quia cum Euangeliſta referat teſti-
monium de Chriſto, *Quoniam Nazaræus vo-
cabitur*, quod de Sanſone dictum eſt in libro
*Iudic 13.n.9.* In Chriſto Domino, cuius figura Iudic.13.
erat Sanſon, Euangeliſta citato *cap.2 n.23.* di- Matth.2.
cit adimpletum in Chriſto Domino, & ait: *Vt
adimpleretur, quod dictum eſt per Prophetas, quo-
niam Nazaræus vocabitur.* Non ait Euangeli-
ſta *per Prophetam*, ſed *per Prophetas*, quia ille
liber Iudicum non ab vno Propheta, ſed à
multis eſt ſcriptus. Fundamentum eſt valde fri-
uolum, quia id quod de vno Propheta intelli-
gitur, vt à multis dicitur dictum, vt patet in
multis exempl. *Matth.26.n.56. Ioan 6.n.45.* & Matth.26.
in eodem 2. *cap. Matth.* patet exemplum, dici- Ioan.2.
tur ibi n.20. *Defuncti ſunt, qui quærebant ani-* Matth.2.
*mam pueri.* Et tamen vnus ſolus Herodes erat
defunctus.

Secunda ſententia eſt D. Dorothei *in libro* 249.
*de Prophetis*, qui hunc librum tradit, à quibuſ- Dorotheus
dam Scribis, qui in tabernaculo verſabantur,
ſcriptum. Tertia eſt aliquorum, vt referunt
Driedo *lib.1. de Eccleſiaſticis Dogmatibus c.3.* Driedo.
*p.1.* Sixtus Senenſis *lib.1. Bibliot.* Rua *controu.4.* Senenſis.
*poſitiua de libris ſacris veteris Teſtamenti*, & Rua.
Auctor Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ dicentium Auct. Hiſt.
Ezechiam fuiſſe Auctorem huius libri. Quar-
ta ſententia eſt Maſij in Ioſuë aſſerentis hunc Maſius.
librum compoſitum fuiſſe ab Eſdra; & hanc
ſententiam etiam fuiſſe aliorum Auctorum,
teſtatur Rua citatus. Quintò Abulenſ. *quæſt.4.* Abulenſ.
*Præfationis in Iudices*, qui refert, omnes Iu-
dices in libro hoc concinnando partem ha-
buiſſe: nam quilibet ait ipſe, ſui temporis ge-
ſta in Commentarios, vel per ſe, vel per alium
redegiſſe.

Sexta, & veriſimilior ſententia eſt hunc li- 250.
brum fuiſſe compilatum, & compoſitum à Sa-
muele. Ita D.Iſidorus *lib.6. Etymologiar. cap.1.* D.Iſidorus.
Rua citatus, Villaraël, & amicus meus Mag. Rua. Villaraël.
Ioannes Freyre, vterque Præfatione in Iudi- Freyre.
ces, & Abulenſis *citata q.4.* hanc dicit magis Abulenſ.
rationabilem. Pro ſtabilienda hac ſententia
notandum eſt ex ipſo Abulenſi, quòd quili-
bet Iudex geſta ſui temporis in Commenta-
rios ad perpetuam memoriam redigebat. Quod
confirmatur ex his, quæ dixi *tom.1. in Euang.
lib.1.cap.2.q.34.n.9.* iuxta communem ſenten-
tiam Sanctorum Patrum, ac Doctorum, &
conſtat ex multis locis Scripturæ, vt ibi dixi
in templo, erant Scribæ, qui res geſtas tem-
porum, ac genealogias vniuſcuiuſque Tribus
ſcribebant. Hoc poſito, cùm tot Iudices præ-
ceſſiſſent, & tandem in regimine, ac iudicatura
populi clauem teneret Samuel, qui multum
omnibus, prudentia, ſapientia, ac ſanctitate
eminebat, nec Commentaria Iudicum eſ-
ſent per tot tractatus diſperſa, in vnum colle-
git librum.

251. Pro huius rei maiori intelligentia, quòd Iudices Iſraël fuerunt quindecim, qui iuxta computum Saliani, ac aliorum per 360. annos imperarunt. Primus Iudex fuit Othoniel, qui imperauit annis 40. Secundus Aod annis 80. Tertius Samgar per paucos menſes. Quartus Barac cum Debora annis 40. Quintus Gedeon pariter 40. Sextus Abimelech annos tres. Septimus Thola annis 23. Octauus Iair annis 22. Nonus Iephte annis ſex. Decimus Abeſan annis 7. Vndecimus Alualan annis 10. Duodecimus Abdon annis 8. Decimustertius Samſon annis 20. Decimusquartus Heli annis 40. Decimusquintus Samuel annis 22. & fuit vltimus Iudex. De his duobus vltimis, Heli ſcilicet, & Samuele non fit mentio in hoc libro Iudicum, quia cùm eorum filij non rectè agerent. 1. *Regum* 2. *num.*16. & *cap.*8. *num.*4. inde deſumpta eſt occaſio vt populus peteret Regem, & ideo ſolùm de tredecim prioribus Iudicibus fit mentio in hoc libro Iudicum.

Salianus. Cornelius. 1. Reg. 2.

## QVÆSTIO VII.

### *Scriptor Libri Ruth.*

### SVMMARIVM.

252 *Iſte liber Canonicus, quamvis eius Scriptor non exprimatur.*
253 *Varia ſententia circa Scriptorem huius libri.*
254 *Verior affirmat Samuelem Auctorem.*
255 *Quo tempore hæc hiſtoria accidit.*
256 *Quo tempore ſcripſit Samuel.*

252. ISte liber eſt Canonicus, vt conſtat ex Decreto Concilij Tridentini *ſeſſ.*4. & etiam omnes antiqui Hæretici, qui teſtamentum vetus recipiebant, hunc librum Ruth, vt eius partem agnoſcebant, de qua re agit D. Auguſtinus *lib. contra Fauſtum Manichæum.* Nec cum his pugnat id quod inquiunt D. Auguſtinus *lib.*15. *de Ciuit. cap.*23. & Gelaſius Papa diſt. 15. cap. *Sancta Romana Eccleſia*, vbi ait, *Eccleſia Romana multa non legit, quia eorum, qui ſcripſerunt, nomina penitus ignorantur.* At ſi hoc opponatur, contra librum Ruth, hoc etiam militat contra librum *Ioſuè, Iudices, Iob. Iudith. Eſther*, in his omnibus libris, vt notat Sapientiſſimus Mag. Didacus Celada *Prolog. in Ruth, num.*4. non ignoratur, ſed certè ſcitur, & agnoſcitur eorum principalis Auctor, qui eſt Spiritus ſanctus: nam ex eo quòd libri iſti reponantur ab Eccleſia in Catalogo librorum Canonicorum, ibi manifeſtè declaratur, quod eorum principalis Auctor ſit Spiritus ſanctus, & inde parum refert, quòd de eorum Scriptore, ſeu Amanuenſi, ſeu ſecundario Auctore dubitetur, ac liber ſine tali nomine ſcribatur.

Trident. D. Auguſt. Gelaſius. Celada.

253. Circa Scriptorem huius libri. Doctiſſimus Caietanus ait ſe neſcire. Iunilius Africanus *lib.*1. *de partibus Diuinæ legis, cap.* 8. Petrus Comeſtor in hiſtoria Scholaſtica huius libri Scriptorem putant Regem Ezechiam, qui vt refert Abulenſis *quæſt.*4. *in Præfatione Iudicum*; prædictus Rex Ezechias in vnum volumen redegit quatuor libros Regum, ac Parabolas Salomonis. Ab aliis putatur Auctor libri Eſdras, cui multi alij ſacræ Scripturæ libri vniuerſatim tribuuntur, de quo dixi ſuprà *Reſol.*1. *q.*

Caietan. Iunilius. Petr. Com. Abulenſ. Ezechias.

Tamen veroſimilius videtur *Samuelem* huius libri fuiſſe Auctorem. Ita ſentierunt antiqui Rabbini apud Serarium ſtatim citandum. Hanc ſententiam tenent Diuus Iſidorus *de officiis Eccleſiaſticis.* Abulenſis *ad cap.*4. *huius libri quæſt.*8. Eugubinus apud eundem Serarium, Arias Montanus *in Iſai. cap.* 5. Genebrardus *lib.*1. *Chronol.* Driedo *lib.*1. *de Catal. ſacræ Scripturæ, cap.*3. Sixtus Senenſis *lib.*1. *Bibliotb.* Bellarm. *lib. de ſcript. Eccleſiaſtic. verb. Samuel.* Serarius hîc *in Prologom. quæſt.*4. Sanchez hîc *in Prologom.* Euſebius Nierembergius vir præclarus eruditione, & pietate *lib.*9. *de origine ſacræ Scripturæ, cap.*14. Probatur, quia Samuel, vt omnes fatentur ſcripſit priorem partem libri Regum, vt *quæſtione ſequenti*, inde valdè conſequens fit, quòd hunc librum ſcripſerit, vt generationem Regis Dauidis maximè narraret, ac explicaret, vt fit *cap.* 4. *n.*18. 19. Et confirmatur, quia iſte liber Ruth partim pertinet ad librum Iudicum, quia hæc hiſtoria Ruth ſub tempore Iudicum contigit, vt dicitur cap. 1. num. 1. *In diebus vnius Iudicis*, &c. partim etiam pertinet ad librum Regum, cum Regis Dauidis genealogiam narret: Atqui Samuel exiſtimatur Auctor libri Iudicum, & etiam prioris partis libri Regum; ergo etiam hunc librum inter medium vtriuſque partim ſcripſit. 254.

D. Iſidor. Abulenſ. Eugubin. Arias. Genebrard. Driedo. Sixtus. Bellarm. Serarius. Nieremb. Ruth 1. Ruth 4.

Circa tempus duo inquirenda ſunt. Primò de tempore, quo hæc hiſtoria Ruth contigit. Manifeſtum eſt, quòd fuerit ſub tempore Iudicum; dicitur enim primo cap. num. 1. *In diebus vnius Iudicis, quando Iudices præerant.* Quinam eſſet hic Iudex? Salianus præclariſſimus in computandis annis exiſtimat, quod fames, de qua facit mentionem Scriptura. Ruth 1. num. 1. *Facta eſt fames in terra*; quod talis fames incepit ſub iudice Abimelech filio Gedeonis anno à creatione mundi 2801. *num.*27. ac proinde ibi incepit peregrinatio Ruth, coniugium verò Booz cum Ruth ſub Thola Iudice ſucceſſore Abimelech anno mundi 2810. *num.*55. apud Salianum. 255.

Ruth 1. Salian.

Circa verò tempus, quo Samuel hunc librum Ruth ſcripſit, nulla eſt certa coniectura ad aliquid affirmandum. Mag. Celada *Prolog. in Ruth. & Mag.* Lahay *Prolog. in Bibliam Maxim. ſect.*15. *cap.*4. §. *Quo autem*, dicunt quòd Samuel ſcripſit librum, poſtquam Dauid factus eſt Rex: nam *cap.*4. *huius libri num.*20. Dum ſcribitur Dauid Genealogia Obed genuit Iſai. Iſai genuit Dauidem Regem. Sed illa additiuncula potuit addi ab aliquo deſumente ex *Matth.*1. *n.*6. Sed talis particula *Rex* in noſtra Biblia correcta expuncta eſt, & ideo alij probabiliter dicunt, quod hic liber ſcriptus eſt à Samuele, poſtquam ſcripſit librum Iudicum, cuius hic liber Ruth eſt veluti appendicula. 256.

Celada. Lahay. Ruth 4.

*Sylueira Opuſcula.* D 2 QVÆ

## QVÆSTIO VIII.

### *Quiſnam ſit Scriptor Librorum Regum?*

### SVMMARIVM.

257 *Cur primus, & ſecundus dicantur libri Samuelis.*
258 *Primus liber Scriptus eſt partim à Samuele, partim iuxta aliquos à Dauide.*
259 *Verior ſententia tenet eſſe Scriptum à Nathan, & Gad Prophetis.*
260 *Circa tertium, & quartum referuntur variæ ſententiæ.*
261 *Valdè probabilis, quòd fuerit Scriptus à Ieremia.*
262 *Reges Iſraël de ſuis factis habebant Commentarios.*
263 *Ex his fit etiã probabilis, quòd Iſaias quoad aliquam eorum partem fuerit Scriptor.*

### *Primus, & ſecundus Liber.*

257. Trident. QVatuor libri Regum ſunt Canonici, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*4. & ex multis aliis antiquioribus Conciliis, primus, & ſecundus liber dicuntur Samuelis, vt patet ex noſtra vulgata in præfixo titulo in fronte, vbi dicitur: *Primus, & ſecundus Samuelis*; eos enim ſic vocabant antiqui Hebræi. Nam in vtroque aliquid eſt, quod ad Samuelis nomen, opúſque pertineat. Nam in primo agitur de Sacerdote Heli, in cuius locum ipſe Samuel electus eſt, & de Saül, quem ipſe vnxit in regem, & in ſecundo, de Dauide, quem ipſe vnxit in regem, cuius fidelitatem in Domino ſeruiendo ipſe prædixit. Latini verò eos appellant *Libros Regum* à materia, de qua agunt, à geſtis nempe Regum.

258. Quoad Scriptorem libri primi Regum, conueniunt omnes, quòd ſcriptus fuerit à Samuele vſque ad eius mortem, quæ narratur *lib* 1. *cap.*25. *n.*1. Ita cenſent Euchirius, D. Gregor. Theodoret. Procopius, Lyranus, Hugo, Abulenſis, Caietanus, Vatablus, Serarius, & alij. Tota dubitatio eſt, quiſnam fuiſſet Scriptor mortis ipſius, ac geſtorum vſque ad finem ſecundi libri D. Iſidor. *lib.*6. & Origenes *c.*2. exiſtimant illa ſcripta eſſe à Dauide Rege. Sed hoc impugnat Abulenſ. *hic in Præfat. q.*4. & *c.*17. libri Iudicum, ex eo quia *c.*27. *n.*6. Cum Achis dederit Dauid ciuitatem Siceleg additur *facta eſt Siceleg Regum Iuda vſque ad diem hanc*. Et idem dicitur c.29. n.24. *Quaſi lex in Iſraël vſque in diem hanc*. Sed hæc parum, vrgent: nam hæc dicta ſunt antequam Dauid ad regni clauum aſſumeretur, ipſe autem regnauit quadraginta annis, in quorum fine hæc ſcribens, bene poterat dicere *vſque in diem hanc*. Abulenſis citatus exiſtimat hos libros ſcriptos fuiſſe ab Iſaia, vel Ieremia, de quo ſtatim.

(Euchirius. D. Gregor. Theodor. Procop. Lyran. Hugo. Abulenſ. D. Iſidor. 2. Reg. 27. 1. Reg. 30. Abulenſ.)

259. Sixtus. Bellarm. Aliter rem explicant Sixtus Senenſis *lib.*1. *ſua Bibliotheca*. Cardin. Bellar. *de Scriptoribus Eccleſiaſt.* horum librorum Auctores eſſe Nathan, & Gad vſque nempe ad librum 2. quod inde probatur, quia *lib.*1. *Paral. c. vlt. n.* 29. dicitur, *Geſta autẽ Dauidis Regis priora, & nouiſſima ſcripta ſunt in lib. Samuelis videntis; & in libro Nathan Prophetæ, & in volumine Gad videntis.* Expende Textum; agitur in eo de prioribus, & nouiſſimis geſtis Dauidis; priora dicuntur à Samuele in primo libro, quomodo nempe vnctus ipſe eſt in regem, quomodo deuicerit, ac interfecerit Goliath, de perſecutionibus, quas ſuſtinuit Saülis, ſic & nouiſſima illius, nempe eius geſta in regno ſcripta ſunt in libro Nathan, & Gad, hoc eſt in ſecundo Regum, cum primo Capitulo Tertij Regum; ergo ſicut illa priora ſcripta ſunt in libro Samuelis hoc eſt, primo Regum, ſic & poſteriora in libro Nathan, & Gad, hoc eſt ſecũdo Regum; proindéque Nathan, & Gad Prophetæ, qui Dauidis erant à ſecretis, & Commentariis, vt ſcilicet eius acta per ſingulos dies, quaſi Diaria, & Chronica, ſiue Ephemerides conſcriberent. Hæc ſententia videtur mihi probabilior.

(1. Par. 29.)

### *Tertius, & quartus liber Regum?*

Circa hos duos vltimos libros maior eſt difficultas, & opinionum varietas: nam ab Eſdra eos fuiſſe cõſcriptos, tenet Mag. *Hiſtoria Eccleſiaſtica*, Dion. Carthuſ. Driedo, cum his tamen pugnat, quòd à primo regni anno Salamonis, ſcilicet à mundi *creatione* 3020. vſque ad Eſdram, qui vixit annos 3595. vt videre eſt apud *Salianum citatum*, & per tot curricula temporum non videtur veroſimile, quòd tot Regum geſta fuerint in ſilẽtio; & ideo alij è cõtra opinantur ſcriptos eſſe ab Iſaia coniectura pro hac ſententia eſt, quia tria Capitula *lib.*4. *Regum*, *ſcilicet* 18. 19. *&* 20. ſunt deſumpta ex quatuor Capitulis Iſaiæ, nempe *à c.*36. *vſque ad* 39. Hanc ſententiam impugnat Abulenſ. *in Prologo Galeato q.*19. quia Iſaias diu ante poſteriorum Regum tempora, ac captiuitatem Babylonicam, quæ ibi deſcribuntur, mortuus eſt. 260.

(Mag. Hiſt. Carthuſ. Driedo. Salianus. 4. Reg. 18. Iſai. 39. Abulenſ.)

Eſt alia ſententia, quam tenent D. Hier. *in Prolog. Galeato*. D. Iſid. Procop. & multi Rabbini, quos citat, ac ſequitur Sixtus Senenſ. *lib.*1. *Bibliotb.* Abulenſ. citatus, & multi alij aſſerentes hos libros compoſitos fuiſſe ab Ieremia Propheta. Fundamentum eſſe, quia Ieremias vidit illa poſteriora tempora, & captiuitatem, & quia vltimum caput *libri* 4. *Regum*, cum poſtremo capite libri Ieremiæ, ſtylo, verbis, ac narratione conuenit, ac cohæret, ac proinde ex libris dierum Iſraël, Ieremias collegit, hunc tertium, & quartum Regum, & ex aliquibus fragmentis Iſaiæ Prophetæ. 261.

(D. Hieron. D. Iſidor. Procop. Sixtus. Abulenſ.)

Pro huius rei maiori intelligẽtia nota, quòd ſinguli Reges habebant ſuos ſcribas à Cõmentariis, qui eorum geſta, ſeu acta, ac Diaria ſcriberent, vt de filiis Ioas dicitur 2. Paralip. 24. n.27. *Summa pecuniæ, quæ adunata fuerat ſub eo, & inſtauratio domus Dei ſcripta ſunt diligentius in libro Regum.* Sic Salomonis facta ſcripſerũt Nathan Propheta, & Ahias Silonites, & Addo Propheta. 2. *Par.*9. *n.*29. & habent 3. *Reg.*11. *n.*41. & hic eſt liber verborum, ſeu factorum Salomonis, vt notant Theodoret. & Abulenſ. Cornelius; ſic & geſta Roboam Salomonis filij, ac etiam Abiæ Regis filij Roboam ſcripſerũt Semeias Propheta, & Addo, vt refertur 2. *Par.*12. *n.*15. & *c.*13. *n.*22. facta Ioſaphat Regis ſcripſit Hamaanius; qui digeſſit in libros facta Regum Iſraël 2. *Paralip.*22. *num.*34. facta Regis Oziæ ſcripſit Iſaias 2. *Paralip.* 26. *num.* 2. ſicut & geſta Regis Ezechiæ ſcripſit idem Iſaias 262.

(2. Par. 24. 2. Parai. 9. 3. Reg. 11. Theodor. Abulenſ. Caietanus. 2. Par. 12. & 13. 11. Par. 22. 2. Par. 26. 2. Par. 32.)

2. *Paral.*

2.*Paral*.32.*n*.32.Ex quibus,& quia aliqua capi-
tula Iſaiæ cohæreant cum aliis ex 4.*Regum*,vt
iam dixi, exiſtimant Iſaiam Regum geſta ex
eorum Diariis collegiſſe vſque ad Manaſſem
regem,à quo Iſaias interfectus eſt anno mun-
Salianus. di 3340.*n*.28 apud Salianum. Reliqua verò vſ-
que ad captiuitatem Babylonicam anno mun-
di 3447.*n*.41.pertexit Ieremias.Hæ duæ vltimæ
ſententiæ probabiliores ſunt. Certum tamen
eſt,quod tam Tertius,quàm Quartus liber Re-
gum fuit ſcriptus ab aliquo Propheta, & eum
D.Hieron. inter Prophetales computat D.Hieron.*in Pro-
logo Galeato*.

---

## QVÆSTIO IX.

### *Quis Paralipomenon Auctor?*

### SVMMARIVM.

263 *Quid ſignificet Paralipomenon, & quid in eo agitur.*
264 *Prima ſententia affirmat hos libros ſcriptos à Ieremia.*
265 *Secunda,& probabilior ab Eſdra.*
266 *Ponitur quædam obiectio, & ſoluitur cum Abulenſi.*

263. PAralipomena, ſic vocata, & dicta à Sept.
Interpretibus, quod Græcè idem valet, ac
additamenta ad ea,quæ prætermiſſa, ac dere-
licta fuerunt in libris Regum, *Libri ſunt duo*,
Trident. & vterque Canonicus eſt, vt conſtat ex Con-
cilio Tridentino *ſeſſ*.4. In primo libro Scri-
ptor, ſeu recapitulator incipit agere de prima
mundi ætate, ac generatione à primis Paren-
tibus,per quinque libros Moyſis vſque *ad c.*9.
*incluſiuè*, *à c*.10. incipit agere de rege Saule,
ac cæteris regibus Iſraël vſque ad Ioachaz
filium Ioſiæ vltimum Regem, Iſraëlem, ac
captiuitatem Babylonicam; de quibus agitur
*cap.vltimo, in ſecundo libro*, & in his duobus
Paralipomenon Auctor ex antiquis com-
mentariis, ac monumentis, ſeu Diariis Re-
gum, colligit hanc hiſtoriam omittens leuio-
ra, & quæ iam erant ſcripta in quatuor libris
Regum præteriens, addens verò, quæ notatu
digna omiſſa fuerant, & facit ſupplementum
ad hiſtoriam Regum;vnde in his libris Para-
lip. referuntur *libri verborum, ac geſtorum Re-
gum*, vt vidimus ſuperiori numero, & ideo
D.Hieron. D. Hieron. *epiſtola ad Damaſum*, vocat eos
*præteritorum ſupplementum*.

264. Circa Auctorem horum librorum non le-
uis eſt dubitatio. Quidam dixerunt *Ieremiam*.
Sed hoc videtur non poſſe conſiſtere, quia
in vltimo capite horum librorum agitur de
2.Par.36. Rege Cyro, ac libertate à captiuitate Baby-
lonica, quæ contigerunt multo tempore
poſt mortem Ieremiæ, niſi aliquis velit di-
cere,quod illa ſuppleta fuerunt ab aliquo Scri-
ptore,ſicut dicitur in Deuteronomio de morte
Moyſis.

265. Communior ſententia eſt, quod hi duo li-
Lyran. bri Paralipomenon fuerint ſcripti ab Eſdra.
Abulenſ. Ita Lyranus,Abulenſ.Carthuſ.Driedo *lib.*1.*de*
Carthuſ. *Scriptoribus Eccleſiaſticis*,Sixtus Senenſis *lib*.1.
Driedo. Sixtus. *Biblioth*. quia Eſdras vidit libertatem populi,

& cum Rege Cyro de ea egit,ac multa cum eo
tractauit, quæ ad populi negotia ſpectabant.
Et coniectura huius rei habetur,quia idem eſt
finis vltimi Capituli libri ſecundi Paralipo-
menon, ac initium, & exordium primi libri
Eſdræ, vt legenti patebit.

Obiicies 2.*Paralip*.5.*n*.9.dicitur: *Fuit arca* 266.
*ibi*(ſcilicet in Templo,ſeu Sanctuario)*vſque in* 2.Paral.5.
*præſentem diem*. Hoc tamen de tempore Eſdræ
non poteſt verificari: nam antequam populus
captiuus duceretur in Babyloniam, Ieremias
arcam abſcondit in loco valdè ignoto 2.*Ma-* 2.Mach.5.
*chab*.2.*n*.5. Reſpondet Abulenſis quòd citato Abulenſ.
loco Paralipomen. agitur quomodo Salomon
adduxit arcam Domini, & poſuit in Templo,
ac Sanctuario, quod inter res geſtas Salomo-
nis narrant eius Chroniſtæ Nathan Propheta,
Ado, & Ahias, ac proinde iſti in ſuis Com-
mentariis habebant, quomodo arca fuit ibi
poſita vſque in præſentem diem. Eſdras ſcri-
bens res geſtas Salomonis eadem verba à ſuis
Chroniſtis reaſſumit, ac refert.

---

## QVÆSTIO X.

### *De libris Eſdræ,& Nehemiæ.*

### SVMMARIVM.

267 *Eſdras,& Nehemias viri diſtincti.*
268 *Eſdras ex genere Sacerdotali multa ſcripſit.*
269 *Nehemias vir doctiſſimus,& in magno pretio habitus.*
270. *Primus, & ſecundus Canonicus, & diuerſo modo computatur à Græcis,& Latinis,& n.*271.
271 *Duo vltimi non ſunt Canonici.*
273 *A Sanctis Patribus citantur, & de alluſione ad Apocalypſ. & n.*174.

ESdras, & Nehemias diſtinctæ ſunt perſo- 267.
næ, quamvis ambo Viri Eminentiſſimi.
Nam Eſdras ſcripſit reuerſionem è Babylonia
in Ieruſalem,anno ſexto,vel ſeptimo Artaxer-
xis Longimani ſecundum Euſebium, Salia- Euſebius.
num, Tornielium. Nehemias eundem aduen- Salian.
tum in Ieroſolymam ſcripſit ſub anno eiuſdem Torniel.
Artaxerxis Longimani trigeſimo ſecundo,nec
citò abſoluit ſuam ſcriptionem Nehemias,ſed
tantummodò poſt duodecim annos, quibus
reædificatio vrbis facta eſt, & quæ deerant in
Templo adiecta ſunt; quæ perfecta refert
Nehemias in ſuo libro.

Eſdras ex genere Sacerdotali fuit, & vir 268.
Doctiſſimus,& etiam vt tenent multi Hebræi
antiqui apud D.Hieronymum *in Tradit*. & *in* D.Hieron.
*lib. Paralip*. & Sixtus Senenſis *lib*.1. *Biblioth*.
in Eſdra ipſum eundem eſſe cum Ioſedech Senenſ.
(habuiſſe nempe duo nomina) ideoque fuiſſe
Pontificem; vnde *libro* 3. *Eſdræ cap. vltimo*,
pleno, & abſoluto iure Pontificio, vtitur in
dirimendis cauſis matrimonialibus. Multos
libros ſacræ Scripturæ, qui ex multa parte
erant deperditi, & flammis dati erant,ab ini-
micis ex multis regionibus congregauit, à
multis erroribus expurgauit, ac emendauit,
& ad ſuam primæuam veritatem, ac ſinceri-
tatem reduxit, vt communiter docent Sancti

Patres, vt dixi ſuprà *Reſol. 1. quæſt. 3. per totam*; cúmque ſcripſiſſe primum, & ſecundum Paralipomenon ex communi ſententia dixi ſuperiori *quæſt.* cúmque fuiſſe Auctorem libri Eſther tenent multi Auctores, de quo infrà *quæſt.* cúmque ſcripſiſſe bonam partem vltimi capitis Deuteronomij, ſicut & vltimam partem *cap. vltimi Ioſue*. Sunt qui affirmant, vt ſuprà vidimus, ſicut & ipſum eſſe Malachiam Prophetam, vnum ex minoribus, vt refert
D Hieron. D. Hieronymus *Prolog. in Malach.* à qua ſententia non multum videtur diſtare Sanctus
Rupertus. Pater, ſicut & Rupertus ibi; quam ſententiam impugnant omnes commentatores in Malach. tam antiqui, quàm moderni.

269. D. Iſidor. Sixtus. Nehemiam fuiſſe ex Tribu Iuda tradunt D. Iſidorus *de vita, & morte Sanctorum, cap. 62.* Sixtus Senenſis in Nehemia, & Seuerus Sulpitius. Tamen illum fuiſſe Sacerdotem, apertè conſtat *ex 2. Machabæor. cap. 2. num. 21.* Fuit Socius Eſdræ, vir valdè virtutibus, ac moribus conſpicuus; & ideo in magno pretiō habitus à Rege Artaxerxe, & apud eum cauſas ciuium egit, & facultatem obtinuit, vt Ieruſalem reædificaret, cámque muniret, ac ab hoſtibus defenderet.

## *Liber Primus, & Secundus.*

270. Trident. Vterque eſt Scriptura Canonica, vt eſt de fide certum ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 4.* & habetur in Textu Hebraïco, ac in Canone Hebræorum Antiquorum, ac in Textu Græco ex Septuaginta. Auctor primi libri eſt Eſdras, ſecundi verò Nehemias, vt patet ex vtriuſque titulo affixo in fronte, & Secundus incipit *Verba Nehemiæ filij Helchiæ*. Dicitur autem iſte *liber Nehemiæ*. Secundus Eſdræ, partim quia in eo referuntur ea, quæ ſimul ab Eſdra, & Nehemia geſta ſunt; partim etiam, quia antiquitùs, tam apud Hebræos, & Græcos Eſdras, & Nehemias vnus tantùm liber erat, & in vno tantùm libro habeban-
D. Hieron. Senenſis. Bellarm. Lyranus. Carthuſ. Sanchez. tur. Ita D. Hieronym. *epiſt. ad Paulinum*. Sixtus Senenſis, & Bellarmin. de Scriptoribus *Eccleſiaſticis verb. Nehem.* Lyranus, Carthuſianus, Sanchez, & alij *Prolegom. in Eſdram.*

271. In his libris Eſdræ computandis diſſident inter ſe Patres Græci, & Latini, quia quem nos librum tertium Eſdræ ſcribimus, & inter
Græci. Latini. apocrypha ſcripta numeramus, Græci in ſacro Canone collocant, & primum in ordine librorum Eſdræ ſtatuunt ex eo, quia quæ in eo narrantur, geſta ſunt ante ea, quæ in libris Eſdræ, & Nehemiæ ſcribuntur, & ex primo, & ſecundo libro Eſdræ apud nos, illi ſcilicet Græci vnum faciebant, & ſic apud Græcos Liber Primus Eſdræ, habet initium, ſicut apud
3. Eſdra. nos Liber Tertius: ſcilicet; *Fecit Ioſias Paſcha*, &c. & Liber Secundus Eſdræ apud Græcos habet initium, ſicut apud nos Liber Primus, *In anno primo Cyri Regis*, &c.

## *Liber Tertius, & Quartus.*

272. Hi duo libri Eſdræ non ſunt Canonici, nec Eccleſia Sancta Catholica ſpiritu gubernante eos inter libros Canonicos enumerat: nam hi duo libri non habentur in Textu Hebraïco, etiam antiquiſſimo, nec in Textu Græco Tex. Hebr.
ex Septuaginta; vnde efficio validum argumentum. Septuaginta anno mundi 3775. & Septuag.
ante Chriſtum natum anno 278. iuxta Tornielium ibidem, & Salianum ibidem etiam Tornelius. Salianus.
*num. 17. & 18.* ipſum Textum antiquiſſimum Hebraïcum, traduxerunt in Græcum; & tamen hos duos libros non traduxerunt; ergo inde apertè conuincitur, quòd non erant in illo Textu Hebraïco antiquiſſimo. Confirmatur, quia de his duobus libris non faciunt mentionem Auctores antiquiſſimi, vt Philo Hebræus, Ioſephus, & Genebrardus in ſua Chronologia *pagina 90.* Philo. Ioſephus. Genebrard.

273. Iſte liber Tertius, & Quartus, quamvis non ſint Canonici, ſunt boni, & ſanæ doctrinæ, & ideo multoties à Sanctis Patribus citantur. Origenes *homil. 9. in Ioſuē ſub finem*, S. Athanaſ. *orat. 3. contra Arrianos*, Clemens Alexandrin. *lib. 1. Stromat. part. 64.* Cyprian. *epiſt. ad Pomp.* Auctor operis Imperfecti *homil. 1. in Matth.* D. Ambroſ. *lib. 2. in Lucam*, & *lib. de bono mortis, cap. 10. epiſt. 21. ad Horentianum*, vbi ex *libro 3.* probat animæ immortalitatem. S. Baſil. *epiſtol. ad Chilonem*. S. Hieron. *contra Heluid.* Irenæus *lib. 3. cap. 25.* Tertullian. *lib. de habitu mulierum*, D. Iſidor. *lib. 6. Etymolog.* & quod magis Eccleſia Catholica vtitur ex *libro 4. in Introitu Miſſæ feria tertia poſt Pentecoſtes*, dicens: *Accipite iucunditatem gloriæ veſtræ, gratias agentes Deo, qui vos ad cæleſtia regna vocauit*; & modo coronantur, & accipiunt palam. Origenes. Alexand. Cyprian. Imperfect. D. Ambr. D. Baſil. D. Hieron. D. Irenæus. Tertull. D. Iſidor. Eccleſia.

274. Alcazar. Circa antiquitatem, & Auctorem horum librorum, Alcazar *in cap. 7. Apocalypſ. pag. 489. littera A.* ſuſpicatur Librum Quartum Eſdræ ſcriptum poſt Apocalypſim, ſed ipſius ſeriem, & contextum non probe tenuiſſe, ac proinde conſequenter tenet hunc librum non fuiſſe ſcriptum ab Eſdra, ſed ab aliquo alio poſt Apocalypſim. Econtra Cornelius à Lapide Cornelius.
poſt librum ſecundum Eſdræ, & Nehemiæ. § *Dico ergo*, tenet Apocalypſim multum alludere ad 4. librum Eſdræ, vt patebit conferenti *cap. 6. Apocalypſ. Cum hic cap. 4. n. 33. 36.* & *cap. 15. cum cap. 8.* & *cap. 12. Apocal. cum cap. 9. hic num 30. & ſequenti*; & *cap. 7. Apocal. cum cap. 2. hic verſ. 38. & 42.* Ac proinde tenet librum eſſe antiquiorem Apocalypſi. Sed ſemper manet eadem quæſtio, ac dubitatio, quis fuerit prior, ac poſterior, & quod poſterior fecerit alluſionem ad priorem. Non video efficax argumentum ad hoc, vel illud aſſerendum; & ideò rem diffinire non audeo.

---

## QVÆSTIO XI.

### *De Tobiæ Libro.*

### SVMMARIVM.

275 *Videntur aliqui Patres dicere non eſſe Canonicum, pro quo pugnant Hæretici, & n. 276.*
277 *De fide certum eſt eſſe Canonicum.*
278 *Vterque Tobias Auctor huius libri, & probatur hæc ſententia, & n. 279.*
280 *Componūtur variæ verſiones circa hāc rem.*

281 *Renci*

281 *Reijcitur ſententia contraria aliquorum.*
282 *Apertè conſtat ſcriptum fuiſſe ſermone Chaldaïco.*
283 *Soluitur obiectio in contrarium.*
284 *Computantur anni ætatis vtriuſque Tobiæ.*

## *An ſit Canonicus?*

275. D. Hieron. D Athan. Origenes. Ruffin. Lyran. Abulenſ. Caietan.

HVnc librum Tobiæ non eſſe Canonicum, tenuerunt olim multi Patres, D. Hieron. *in Prolog. Galeato*, D. Athanaſius *in ſynopſi*, Origenes apud Euſebium *lib.6. cap.25.* Ruffinus *in expoſit. Symbol.* Lyran. *ſuper Tobiam*, *&* 1. *Reg.26.* Abulenſis *quæſt.46.* Caiet. *in fine*, Commentarior. in hiſtoria veteris teſtamenti, eò quòd vt teſtatur D. Hieronymus *in Tobiam*, hìc liber non habebatur in Canone antiquo Hebræorum, & res non erat tunc multùm declarata, nec examinata ab Eccleſia, vt modo.

276. Hæretici. Lutherus. Ionas. Phaſius.

Hæretici hac noſtra tempeſtate, inter apocryphos numerant, vt Lutherus in Sympoſiacis, & Ionas eius ſummiſta, ac abbreuiator, dicunt in hoc libro multa eſſe ridicula, & fatua, Paulus Phaſius, & alij modeſtiùs loquuntur, dicentes non eſſe aliud, quàm Drama, ſeu comœdiam, qua boni Patris, & filij idea imitanda proponitur. Quos errores latè impugnant Bellarmin. & eius propugnator, *lib.1. de Verbo Dei, cap.7. & 10.*

277. C. Carthah. Florent. Trident. Innoc I. Gelaſius. Caliſtus.

Tamen certum de fide eſt, hunc librum Tobiæ eſſe Canonicum ſicut & cæteros, qui habentur in corpore Bibliæ. Ita definiuit Concilium Carthaginenſe 2. *Canon.47.* Concilium Florentinum, & Tridentinum *ſeſſ.4.* Innocentius I. *in Epiſtol. ad Exuperium, num.7.* Gelaſius I. *in Decreto de libris Canonicis.* Caliſtus I. *in Epiſt.2.* S. Irenæus, S. Chryſoſt. D. Auguſt. D. Cyprian. D. Ambroſ. D. Baſilius, Clemens Alexandrin. Rabbanus, Caſſiodorus, D. Iſidorus, & alij, quos citant Sixtus Senenſis *lib.8. Biblioth. hæreſi* 11. Bellarm. *lib.1. de Verbo Dei, cap.11.* Serarius *hìc Prolog.5.* Fr. Anton. à Matre Dei *in Iſagoge ſcript. Præl.1. dub. 10. §.2. num.209.*

Sixt. Senen. Bellarm. Serarius. Anton.

## *Scriptor huius libri.*

378. Senenſis. Salian. Bellarm. Serarius. Sà. Tirinus. Monoch. Gordon. Euſeb. Celada. Lahay.

Recepta ſententia eſt, quòd vterque Tobias fuerit ſcriptor huius libri. Ita Sixtus Senenſis *lib.1. Biblioth.* Iacobus Salianus *ad annum mundi 3335. num.65.* circa quem annum hanc hiſtoriam contigiſſe affirmat Bellarminus *lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Tobia*, Serarius *Prol.2. in Tobiam*, Sà, Tyrin. Monoch. Gordonus *Præfat. in Tobiam*, Euſebius Nierembergius *de origine ſacræ Scripturæ, lib.10. cap.11.* Celada *in Tobiam, in Prolog. §.12. n.1.* Lahay *in Prolog. ad Bibliam Max. ſect.15. c.8.* Et in hoc conueniunt omnes ferè, quòd Tobias Senior ſcripſit vſque *ad cap.13.* totum incluſiue: Tobias autem iunior ſcripſit *ab exordio, cap.14. vſque ad verſum 16.* vbi de morte ipſius Tobiæ iunioris; clauſula verò libri, & capituli ſcripta eſt ab alio, vt fit in multis libris ſcripturæ.

279. Tob.12. Græcus.

Probatur hæc ſententia *ex cap.12. num.10.* vbi Angelus loquens cum vtroque Tobia, ait illis: *Vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia eius.* Græcus legit, *ſcribite omnia, quæ conſummata ſunt in libro.* Syrus legit, *ſcribite hæc in libro*; teſte Serario cum Syro conſonat Hebræus Textus: Illa verba Angeli, *Narrate omnia mirabilia eius*, non indicant neceſſitatem, ſed magnam conuenientiam, ac congruentiam. Vt tam vberior Dei prouidentia erga ſuos, & tum eximiæ beneficentiæ diuinæ argumentum cunctis innoteſceret, & ideò maximè credibile Tobiam ſcripſiſſe rem hanc, non ſolùm ad fratres Hebræos, ſed ad alios etiam ſibi familiares, & notos, apud quos exulabant, quibus Tobias ſenior charus, & gratus fuiſſe perhibetur, quo Dei prouidentia in ſuos maximè agnoſceretur, & ei omnes gloriam darent, & inde concaptiui fratres multam hauriant conſolationem, & & ſpem de libertate à captiuitate, in qua erant in illa ciuitate ſub Salmanazar Rege, & iuxta aliam lectionem Angelus mandat; *Scribite omnia, quæ conſummata ſunt in libro.*

Syrus. Hebræus.

Quòd vterque Tobias exactiſſimè, & ad vnguem impleuit, ex quo compones ſatis difficilem quæſtionem circa verſiones huius libri. Nam Chaldaica ſcriptio cohærens cum noſtra Vulgata, ac Arabica, loquuntur de Tobia in tertia perſona; At Hebraica, Græca, & Syriaca loquitur de Tobia in prima perſona. Quod ita intellige. Tobias ſenior, & iunior ambo publicarunt, & ſcripſerunt mirabilia Dei; Lectio Hebraïca, Græca, & Syriaca referunt verba, quæ ſenior Tobias dixerat; & ſcripſerat de ſe; proindéque in prima perſona, vt de ſe agens loquitur. At ſcriptio Chaldaïca cui conſonat Latina, & Arabica narrat hiſtoriam per tertiam perſonam, tanquam referens epiſtolas à iuniore Tobia ſcriptas, & ideò cùm res geſtas ſui Parentis commemorat de eo, vt de alio, per tertiam perſonam loquitur. 280.

Chaldaica. Vulgata. Arabica. Hebraïca. Græca. Syriaca.

Circa Auctorem huius libri Tobiæ multùm dubitant, & cenſent eſſe valde ambiguum, Salmeiron *tom.1. Prolog.9. cam.3.* Sanch. *hìc Prolog.1.* & ait, non multùm ei diſplicere, qui aſſeruerit hunc librum fuiſſe compoſitum ab Eſdra; Maximè quia in Codice Græco citatur Ieremias, qui multo tempore, multáque ætate anteceſſit vtrumque Tobiam. Facilè reſpondetur, quòd illa allegatio Ieremiæ nec habetur in noſtro textu Latino, nec Chaldaïco, nec Hebraïco; in Codice autem Græco fortè alicuius incuria Ieremiæ nomen ex margine irrepſit in Textum. 281.

Salmeiron. Sanchez. Text. Græc.

## *Qua lingua hìc liber ſcriptus eſt?*

Apertè, & clarè docet D. Hieron. *Epiſt.100. ad Chromatium, & Heliodorum*, ſe hunc librum ex Chaldaïco idiomate in Hebræum tranſtuliſſe, & ex Hebræo, verbo ad verbum in Latinum, id eſt in noſtram vulgatam. Et aduertit Serarius ex Iuſtino *ſupplem. 9.* quòd præter lectionem Hebræam, ac Græcam, quæ noſtræ lectioni Latinæ correſpondet, datur etiam alia lectio tam Hebraïca, quàm Latina aliquantulùm diffuſior extat; ſed noſtra lectio eſt vera, cùm ſit deducta ex originali Chaldaïco, & approbata à Concilio Tridentino, ac Florentino. 282.

D. Hieron. Serarius. Iuſtin.

Fixum eſt ergo, librum hunc primitùs idiomate, non Hebraïco, ſed Chaldæo iuxta 283.

D.Hieron. D.Hieronymum fuiſſe conſcriptum, ex eoque tanquam à fonte, variæ tranſlationes tam Hebraïcæ, quàm Græcæ, Syriacæ, Arabicæ, ac Latinæ emanarunt, vt hîc notat Serarius *Prolegom.*4.

284. Dices. Non videtur veroſimile Tobiam hominem Hebræum Chaldaïco idiomate ſcripſiſſe Hebræis. Reſpondemus tamen, quòd cum Tobias ſenior, & cæteri Hebræi vixiſſent in captiuitate 63. annis, vt ſtatim dicam, iam Hebræi per tot annos multum debebant intelligere de lingua Chaldaïca. Inde Tobias lingua Chaldaïca ſcripſit, vt Dei mirabilia, ac magnifica opera cunctis fierent manifeſta tam Hebræis, quam Chaldaïcis; vel dic, vt dixi ſuprà, Senior Tobias ſcripſit Hebraïco ſermone, & ideò de ſe loquitur in prima perſona. Iunior Tobias eandem hiſtoriam ſcripſit Chaldaico ſermone mittens per epiſtolas ſuas ad Chaldæos, ac proinde ex his epiſtolis idiomate Chaldaïco deſumpta eſt tranſlatio noſtræ vulgatæ Latinæ iuxta Diuum Hieronymum. D.Hieron.

Pro huius rei maiori intelligentia nota, quòd Senior Tobias ſub Salmanaſar Rege ductus eſt captiuus cùm ageret annum ætatis 59. vt ex Textu Hebræo colligunt Serarius, Salianus; vixit in captiuitate annos 63. vixit in vniuerſum annos 102. vixit cæcus annis quatuor. Ita iuxta noſtram vulgatam, quæ tenenda, & ſequenda eſt *cap.*14. *num.*1. Iunior Tobias, cum eſſet duorum annorum iuxta Serarium ad finem libri, ductus eſt captiuus cum patre; duxit vxorem anno ætatis 23. vel 24. vixit cum viuo parente annos 65. vel 66. vixit poſt parentis mortem 99. hoc eſt in vniuerſum annis 164. vel 165. & poſt mortem patris 99. De quibus facit mentionem noſtra vulgata *cap.*14.*n.*16. Serarius. Salian. Tob.14. Tob.14.

## QVÆSTIO XII.

### *De Libro Iudith.*

### SVMMARIVM.

285 *Hæretici impiè loquuntur de hoc libro.*
286 *Liber eſt Canonicus.*
287 *Magna dubitatio circa Auctorem huius libri.*
288 *Ioachimus Auctor huius libri, & probatur, & n.*289.290.
291 *Liber idiomate Hebraïco ſcriptus.*
292 *Aliqui graues Auctores tenent hiſtoriam contigiſſe ante captiuitatem.*
293 *Probabilior ſententia poſt reditum à captiuitate.*

285. Anabapt. Senenſ. SVo maligno ore multum venenum contra hunc librum euomunt Hæretici Anabaptiſtæ apud Sixtum Senenſem *lib.*8. *Biblioth. hæreſ.*11. Iudith librum à Canone reiicit Lutherus *in Sympoſiacis cap.*59. ait non eſſe hiſtoriam veram, ſed commentum, ſeu figmentum poëticum, Homerico, vel Virgiliano non abſimile. Idemque tenet, ac repetit in confeſſione Germanica, vbi ait librum Iudith ſibi videre eſſe quandam Tragœdiam.

De fide certum eſt apud omnes Chriſtianos hunc librum Iudith eſſe Canonicum, ac omnia, quæ in eo narrantur, eſſe de fide certiſſima. Hunc librum, vt Canonicum recepit Nyſſena Synodus, vt teſtatur D.Hieronymus præfat. in Iudith; & in Catalogo ſacror. Voluminum, cum numerat Concil. Carthag. 3. *cap.*47. Concil. Florent. & Trident. *ſeſſ.*4. & ideò illum communiter citant Sancti Patres, Tertullian. Clemens Alexandr. D. Cyrillus Alexandrin. D. Ambroſ. Peluſiota, Petrus Damian. D. Auguſt. Rupertus, & multi alij, quos citant Bellarminus *lib.*1. *de Verbo Dei, cap.*12. Fr. Antonius à Matre Dei *in Iſagog. ſcrip. prælud.*1. *dub.*11 §.2.244. 286. Nyſſ. Syn. D.Hieron. Carthag. Florent. Trident. Tertull. Alexand. Cyrillus. D.Ambroſ. Peluſiot. D.Auguſt. Rupertus. Anton.

### *Auctor Libri.*

Circa Auctorem huius libri magna eſt dubitatio: nam D.Iſidorus *lib.*6.*cap.*2. ait, *Iudith, Tobias, ſiue Machabæorum libri, quibus Auctoribus ſcripti ſint, minimè conſtat*; id eſt liquidè non conſtat. Sed res eſt dubia; & in hac ſententia eſt Gaſpar Sanchez *Prolog. in Iudith primo*, quia in hac re nullum eſt certum, & firmum fundamentum ad aliquid determinatè affirmandum. 287. D.Iſidorus. Sanchez.

E contra multi antiqui Rabbini, quos citat, & ſequitur Sixtus Senenſis *lib.*8. *hæreſ.*11. quod etiam tradit Annianus Philo *lib.*2. *de temporibus*, & ſequuntur communiter Recentiores, Euſebius Nierembergius *lib.*10. *de origine ſacræ Scripturæ, cap.*13. Lucas Veloſus *in Prolog. Iudith. diſquiſition.*1. Lahay *ſect.*15. *c.*9. Cornelius, Menochius, Tyrinus, & alij aſſerentes Scriptorem huius libri Iudith fuiſſe Ioachim Summum Pontificem, de quo fit mentio hoc libro Iudith. *cap.*15. *n.*9. qui alio nomine dicitur Eliachim *cap.*4.*n.*5. & 7. vtroque nomine dicebatur. 288. Senenſ. Philo. Euſeb. Veloſus. Lahay. Cornel. Menoch. Tyrin. Iudith 15.

Quæ ſententia cum proximis Auctoribus mihi maximè placet. Sed cùm non habeamus aliquod firmum fundamentum ad hoc aſſerendum, nec liberè hoc videatur dictum, mihi eſt coniectura; quia antiquitùs valdè ſolemnis conſuetudo erat, tam apud Latinos, quàm Hebræos, vt rerum geſtarum annales, Sacerdotum Principes conficerent. De Latinis teſtes prodo Liuium Decada 1. *lib.*5. & 6. Macrobium *lib.*3. *Saturnal. c.*2. qui à Cicerone id excepere *lib.*2. *de Oration. Ab initio*, ait, rerum Romanarum vſque ad P. Mutium Pontif. Max. res omnes ſingulorum annorum mandabat literis Pont. Max. de quo plura habes apud Alexand. Neapolit. *lib.*2. *c.*8. 289. Liuius. Macrobius. Cicero. Alexand. Ne pol.

Quòd autem ad annales gentis Iudaïcæ nullum eſt dubium hoc ſemper fuiſſe opus Propheticæ, vel Pontificiæ dignitatis, quod Ioſephus tradit *lib.*1. *contra Apiam*, & ait: *Eandem in rerum conſcriptionibus habuere ſollicitudinem, Pontificibus, & Prophetis hoc imperantes*, &c. De Prophetis Textus eſt multiplex ex 1 *Paralip. cap.*29. *num.*29. ex 2. *Paralip.*9. *num.*28. ex *cap.*12. *num.*15. *cap.*20. *num.*34. ex *cap.*27. *num.*7. De Sacerd. argumentum ſit, Samuel, qui ſcripſit libros Iudicum, Ruth, & magnam partem libri primi Regum, vt ſuprà vidimus. Sit etiam Eſdras, qui non ſolùm fuit Sacerdos, ſed etiam iuxta multorum ſententiam fuit Pontifex, & ſcripſit non ſolùm ſuum 290. Ioſephus. 1.Par 29. 1.Par 1.1. & cap 12. & cap.3.

ſuum librum, ſed etiam primum, & ſecundum Paralip. *& iuxta aliquos tertium, & quartum, & librum Eſther.* Sic iuxta hunc morem Sacerdos Ioachim, ſeu Eliachim, vt Pontifex ſcripſit annales ſui temporis, ac hunc librum
Iudith.4. Iudith. Et ſicut ipſe Pontifex Ioachimus *c.4. num.5.* ſcripſit ad omnes, apud quos viæ tranſitus eſſe poterant, vt obtinerent aſcenſus montium, ad impediendam viam hoſtibus, ſic & ipſe ſcripſit hanc hiſtoriam.

### *In quo idiomate hîc liber ſcriptus eſt.*

291. Cùm ergo Ioachimus fuiſſet Pontifex Hebræus, indubitatum eſt, quòd ſcripſerit Hebraïcè, quamuis exemplaria Hebraïca non extent; licèt quidam aſſerat Conſtantinopoli haberi, ſed hucvſque talia non apparuerunt,
D.Hieron. S. Hieronymus, vt ipſe teſtatur *Epiſtol.111.* Chaldaïcis exemplaribus vſus eſt. Græcè etiam fertur hîc liber. An ſit deductus ab exemplari Septuaginta? Quidam affirmant; alij multum
Salmeiron. dubitant, Salmeiron *in ſua Epiſtola ad Tucium exiſtimat*, Textum Græcum Iudith, approbatum fuiſſe à Nyſſæna Synodo; an verò fuerit Septuaginta interpretum, an etiam illud quòd habemus? non audet definire, nec determinare.

### *De tempore.*

292. Salmeiron. Bellarm. Gretſerus. Pereira. Gordon. Cano. Caſtro. Salian.
Multi, & graues Doctores, Salmeiron *Epiſtola* proximè *citata*, Bellarm. *lib. de Verbo Dei, cap.12.* & Gretſerus *in eius loci defenſione*, Pereira *lib.1. in Daniel.* Gordonius *in Chronologia ad annum* 330. Cano *de locis lib.11.* Genebrardus *in Chronic.* Caſtro *in Oſee 2. num.20.* Salian. *anno Mundi* 3344. ante Chriſtum 710. *num.2.* quo tempore exiſtimat hanc hiſtoriam Iudith accidiſſe, probabiliter tenent hanc hiſtoriam Iudith accidiſſe ante captiuitatem Babylonicam ſub Manaſſe Rege, poſtquàm nempe ipſe Manaſſes, cùm Iudæis è carcere Babylonico miſſus eſt in Ieruſalem, & rediit ad ſuum regnum.

293. Lyran. Dionyſ. Hugo. Euſebius. Beda. Beroſius. Chr. Alex. Sudas. Ribeira. Torniel. Sanchez. D.Auguſt.
Alij è contra, vt Lyranus, Dionyſius, Hugo, Euſebius *in Chron. ad annum Mundi* 4674. Beda ſexta ætate mundi, Beroſus, Annianus, & communiter Hebræi, vt refert *Chron.* Alexandr. Suidas *verb. Holofernes*, Ribeira *in c.2. Nahum*, Torniel. *anno Mundi* 3572. *num.3.* in quo anno ponit hanc hiſtoriam, Sanchez *in Iudith. Proleg.4.* & quòd magis eſt, D. Auguſtinus *lib.18. de Ciuit. cap.26.* qui omnes, & alij tenent hanc hiſtoriam Iudith poſt reditum Iudæorum è captiuitate Babylonica. Fundantur in multis, & variis rationibus, quia ſi tunc Reſpublica eſſet ſub Rege Manaſſe, vel ſub quocumque alio Rege, in tam duro, & acerbo bello cum Holopherne, de ipſo Rege fieret mentio, & cum eo ageretur de his, quæ pertinebant ad bellum, & non cum Sacerdote
Iudith.6. Eliachim, *cap.4. num.5.* Deinde in hac occaſione Iudæi non dicuntur habere Reges, ſed Duces Oziam, & Carmi, *cap.6. n.11.*

## QVÆSTIO XIII.

### *De Libro Eſther.*

### SVMMARIVM.

294 *Aliqui dixerunt librum Eſther non eſſe Canonicum ſecundum poſteriora capita.*

295 *De fide liber eſt Canonicus ſecundùm omnes ſuas partes, & n.296.*

297 *Liber ſcriptus eſt charactere Hebraico, & quomodo ſe habuit D. Hieron. in eius tranſlatione.*

298 *Aliqui dicunt Auctorem libri Eſdram, vera ſententia Mardochæum fuiſſe, & num.299.*

300 *De tempore, quo hæc hiſtoria contigit, & num.301.*

HVnc librum eſſe Canonicum tenent Hebræi Antiqui, & conueniunt cum eis, 294.
Græci, & Latini; extat autem Hebraïcè in Canone Hebræorum antiquorum, ſaltem vſque *ad cap.* 10. Bellarm. *lib. 1. de verbo Dei,* Bellarm.
*cap.7.* videndus de hac re; proindéque librum eſſe Canonicum vſque *ad cap.*10. conueniunt omnes; & ideò ſunt aliqui, qui extrema capita cum in Hebraico volumine non habeantur, nullo modo vt Canonica, ſed vt apocrypha reputant. Inter quos primus eſt, Diuus
Hieronymus, vt colligitur ex præfatione eius D.Hieron.
in hunc librum; ſequuti ſunt etiam ante Con- Lyran.
cil. Trident. Lyranus, Carthuſianus, Hugo, Carthuſ.
Caietanus; & quod magis poſt Concilium Hugo.
Trident. Sixtus Senenſis *lib. 1. & 8.* Biblioth. Caiet. Senenſis.
Oſina *lib.2. de Auct. ſacr. Scriptura, cap.3.* Oſina.

Aſſertum de fide Catholica eſt, totum li- 295.
brum Eſther ſecundùm omnia ſua capita, tam priora, quàm poſteriora eſſe Canonicum, &
dogma fidei. Sic definitum eſt in Concil. Tri- Trident.
dentino *ſeſſ.4.* vbi dicitur: *Si quis libros ipſos integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueuerunt, & in veteri vulgata editione habentur, pro ſacris non ſuſceperit, anathema ſit.* Atqui omnia ipſa capita tam priora, quàm poſteriora ſunt partes ipſius libri, quæ ſemper in Eccleſia legi conſueuerunt, & habentur in vulgata editione antiqua; ergo ſunt approbata à Concilio, & omnia ad fidei dogma pertinent. Et ita multi Pa-
tres, quos adducunt Bellarminus, Bonfrerius, Bellarm.
Lorca, Scalante, totum librum abſque diſtin- Bonfrerius.
ctione approbant, vt ſuis temporibus erat in Lorca.
vſu in Eccleſia. Probant etiam Patres Anti- Scalante.
qui, quos ſuppreſſo nomine citat D. Athana- D. Athan.
ſius *in ſynopſi.*

Confirmatur, quia ex his vltimis capiti- 296.
bus multa legi in Eccleſia conſtat; nam offer- Officium
torium Dominicæ 22. poſt Pentecoſten deſum- Diuinum.
ptum eſt, *ex cap.* 14. & Epiſtola feriæ quartæ Eſther 13. & 14.
poſt Dominicam ſecundam quadrageſimæ, &
Miſſa contra Paganos eſt, *ex cap.* 13. & ideò
iure optimo expurgatorium ſanctæ Inquiſi- Expurgator.
tionis tam Hiſpanicum, quàm Luſitanum ſententiam Sixti Senenſis deleri mandant.

Pro maiori huius rei intelligentia nota, 297.
quòd hîc liber primitùs Hebraico charactere ſcriptus

D. Hieron. ſcriptus eſt; & inde D. Hieronymus ex Hebræo eum in Latinum tranſtulit; & Septuaginta in Græcum traduxerunt, Sanctus autem Hieronymus ea, quæ non erant in Hebræo, nempe *à cap.* 11. à cæteris ſegregauit, & in fine libri repoſuit; quæ anteà ordine temporis, ac hiſtoriæ in vulgata Latina erant ſuis locis collocata; & eadem eodem ordine Græcè habentur apud Septuaginta, ex quibus exemplaribus Græcis in Latinum conuertit D. Hieron. & ad finem libri repoſuit, quaſi lacinias (vt ipſe ſanctus Doctor vocat) Textus Hebraici, ex quo ipſe cætera vſque nempe *ad cap.* 10. tranſtulerat.

## *Auctor huius libri.*

298. Aliqui apud Euſebium *in Chron. anno Mundi* 4714. Eſdram eſſe putant. Quæ ſententia
Euſebius. placuit Magn. Auguſt. *lib.*18. *de Ciuit. cap.*36.
D. Auguſt. D. Iſidoro *lib.* 6. *Orig. cap.* 2. & citantur pro
Iſidorus. hac ſententia multi Hebræi Antiqui Et ſi au-
Origenes. ctoritas tot Patrum ſit magni ponderis, tamen interpretes veroſimilius exiſtimant poſt ætatem Eſdræ hanc hiſtoriam contigiſſe. Inde eſt altera ſententia multorum Hebræorum antiquorum hunc librum fuiſſe ſcriptum à Iudæis ex Epiſtolis Mardochæi.

299. Tertia ſententia, & vera, eſt hunc librum fuiſſe ſcriptum à Mardochæo, vt ex ipſomet
Eſther 9. libro Eſtheris colligitur. Nam *ex cap.* 9. *n.* 20. Ipſe Mardochæus Auctor libri conſtituitur, *ibi*
Eſther 11. dicitur: *Scripſit itaque Mardocheus omnia hæc: & literis comprehenſa miſit ad Iudæos*; & iterum cap. 12. num. 4. *Rex autem quòd geſtum erat ſcripſit in Commentarijs: ſed & Mardochæus rei memoriam literis tradidit.* Itaque Mardochæus res geſtas, quibus ipſe interfuerat, & quorum pars magna ipſe fuerat, ſcripſit ad Iudæos. Communicata etiam re cum Eſther, vt apertè
Eſther 9. conſtat *ex cap.* 9. *num.* 29. vbi dicitur: *Scripſerunt Eſther Regina filia Abihali, & Mardochæus Iudæus, etiam ſecundam Epiſtolam.* Et ita hanc ſententiam ad exordium libri Eſther te-
Vatabl. nent Vatabl. Lyran. Carthuſian. Ioan. Dru-
Lyran. ſius, M. Celada, Gordonius, Sanctius, Bellarm.
Carthuſ. *lib.* 1. *de Verbo Dei, cap.* 7. Sixtus Senenſis *lib.* 1.
Druſius. *Biblioth.* Leander *Prælud.* 2. Salian. *anno Mun-*
Celada. *di* 3601. *num.* 7. Quo anno exiſtimat hanc hi-
Gordon. ſtoriam contigiſſe.
Sanctius.
Bellarm.
Salian.

## *De tempore huius hiſtoriæ.*

300. Quæres tamen pro exacta huius rei intelligentia, quo anno hæc hiſtoria acciderit, & quis fuerit iſte Aſſuerus maritus Eſther? In hac re quinque ſunt opiniones. Probabiliores
Ioſeph. duas apponam. Et primam tenet Ioſeph. *lib.* 11.
Niceph. *cap.* 6. Nicephorus *in Chron.* Caietan Bellarm.
Caietan. Salianus Sanctius proximè citato anno, &
Salian. multi alij, qui tenent Aſſuerum fuiſſe Arta-
Bellarm. xerxem Longimanum, illius Xerſis filium,
Sanchius. qui Eſdram & Nehemiam remiſit in Ieruſalem data facultate, vt eam reædificarent, de cuius benignitate, ac clementia multa narrat Plutarchus *in Apophteg.*

301. Secunda ſententia, quam valdè probabili-
Annianus. ter tenent cum multis Rabbinis Annianus,
Lyran. Lyranus, Tenardeadius, Cornel. à Lapid. *præ-*
Tenardead. *fat. in Eſther*, qui dicunt Aſſuerum virum
Cornelius. Eſtheris fuiſſe Darium Hiſtaſpis, qui regnauit Eſther 1.
circa annum mundi 3532. Pro qua re multæ adducuntur coniecturæ. Vnam apponam; nam hîc dicitur *cap.* 1. *verſ.* 1. quòd Aſſuerus per amplum, ac ſolemne conuiuium fecit ſuis optimatibus, & quòd præerat 127. prouinciis: & idem expreſsè refertur de Dario Hyſtaſpis, *lib.* 3. *Eſdræ, cap.* 3. *num.* 1. & 2. vbi ſic habetur: *Rex Darius fecit cœnam magnam omnibus* Eſther 3.
*vernaculis ſuis, & omnibus Magiſtratibus Mediæ, & perſidis, & omnibus purpuratis, & prætoribus, & Conſulibus, & præfectis ſub illo ab India vſque ad Æthiopiam centum viginti ſeptem prouincijs.* Quæ verbo maximè cohærent, & penè eadem ſunt, quæ de Aſſuero dicuntur; ergo Aſſuerus fuit Darius Hyſtaſpis. Hîc etiam
Indios ſubiugauit, vt teſtator Herodotus *lib.* 4. Herodot.
*pag.* 114. quod etiam de Aſſuero hîc narratur *cap.* 1. *num.* 1.

---

## Qvæstio XIV.

### *De Auctore libri Iob.*

### Svmmarivm.

302 *Hæretici aliqui dixerunt, non eſſe veram hiſtoriam, ſed parabolam.*
303 *Lutherus eſſe, aut argumentum totius fabulæ & ibi oſtenditur veritas hiſtoriæ; Liber eſt Canonicus de fide.*
304 *Magna diuerſitas circa Auctorem huius libri.*
305 *Verior ſententia, quòd fuerit Moyſes.*
306 *Iob, & Moyſes contemporanei eodem ſæculo.*
307 *Aliqua ex primo capite Moyſes non potuit ſcire niſi ex Diuina reuelatione.*
308 *Moyſes ſcripſit cùm eſſet in terra Madian.*
309 *Scripſit Hebraicè, & partim proſa.*
310 *Iob Idumæus ex genere Eſau, Rex, Iuſtus, & Innocens, Propheta, & Sacerdos.*

### *Fidei veritas de hiſtoria.*

Hæretici Talmutiſtæ antiquitùs dixerunt 302.
narrata *in libro Iob*, non eſſe veram hi- Iob 1.
ſtoriam, ſed parabolam; nam quid inſulſius videtur dici *c.* 1. Quòd Deus præfuit in Concilio cum Angelis, in quo interfuit Satanas. Sed hęreſis eſt valde inſulſa, & fatua, quia valde frequentiſſimum eſt in ſcriptura, quòd Angelus in perſona Dei loquatur. Sic etiam frequentiſſimum eſt in ſcriptura, quòd Angeli boni habeant congreſſus, & altercationes cum Angelis malis. Sic Michaël Archangelus diſputat cum Diabolo circa Moyſis cor-
pus, Apoſtolus Iudas *in ſua Canonica, num.* 9. Iud. Apoſt.
ſic cùm Dominus ſtaret in Concilio, & di-
xiſſet; *Quis exiet, & decipiat Achab? Vnus di-* 3. Reg. 22.
*xit, ego decipiam*, 3. Reg. 22. num. 20. & multis
oſtendunt ſcripturarij, *ad cap.* 10. Daniel. *n.* 13. Dan. 10.
De contentione Angeli Iſraëlis cum Angelo Perſarum.

Hæretici Anabaptiſtæ, & maximè noſtri 303.
temporis dicunt hanc hiſtoriam Iob eſſe fa- Hæretici.
bulam; & Lutherus inquit eſſe argumentum Lutherus.
totius fabellæ Impius hæreticus ſua prauitate non

non potuit intelligere tantam animi ſublimi-
tatem. Dicam ego potiùs hanc hiſtoriam eſſe
argumentum, & exemplar omnium virtutum,
quæ omnes rapiunt in magnam ſui admiratio-
Iob 31. nem. Quòd benè intellexit ipſe Iob, dum c. 31.
*num.* 35. cum ait: *Quis mihi tribuat audito-*
*rem, vt deſiderium meum, audiat omnipotens,*
Hebræus. *& librum ſcribat ipſe, qui iudicat.* Hebræus ſic
legit; *Vt deſiderium meum audiat omnipotens,*
*& ſcriptionem ſuam teſtificetur Deus.* Id eſt, vt
Deus huic hiſtoriæ ſuam ſubſcriptionem ap-
ponat, vt indubitatam fidem habeat apud om-
nes; & Deus deſiderium Iob audiuit, dum
tota hæc hiſtoria vt Canonica à Deo inſpira-
ta, & teſtificata definitur ab Eccleſia de fide
C. Chartag. in Concilio *Carthagin.* 3. Florentino, & Tri-
Florent. dentino *ſeſſ.* 3. & omnes Patres vt talem eam
Conc. Trid. recipiunt, & venerantur, & veritatem huius
hiſtoriæ Deus in ſuis ſcripturis voluit teſtifi-
Tobiæ 2. cari, Tobiæ 2. *num.* 13. Patientia ſancti Iobi
adducitur in exemplum; ſic eius veneranda
Ezech. 14. merita proponuntur ab Ezechiele 14. num. 14.
*Si fuerint tres viri iſti in medio eius, Noë, Da-*
*niel, & Iob, ipſi iuſtitia ſua liberabunt animas*
Iacob. 5. *ſuas*, Iacob. 5. num. 11. *Patientiam Iob audiſtis,*
*finem Domini audiſtis.*

## *Auctor huius libri.*

304. Magna diuerſitas opinionum eſt in hac re.
D. Iſidor. Quidam, vt refert D. Iſidorus *lib.* 6. *Etymol.*
*cap.* 11. exiſtimant librum ſcriptum ab aliquo
Propheta, illum tamen non nominat. Alij exi-
ſtimant ſcriptum à Salomone; quòd videtur
D. Nazian. ſentire D. Nazianzenus Oratione ad Iulia-
num, tributorum exactorem; ſed hoc non vi-
detur poſſe ſubſiſtere, quia in hoc libro Iob,
D. Hieron. vt teſtatur D. Hieronymus, ſunt multa verba
Syriaca, ac Arabica, quæ ſunt aliena à Salo-
mone. Alij putant ſcriptum ab amicis Iob,
poſtquam reprehenſi ſunt à Deo, his enim
laudibus voluerunt compenſare iniurias illa-
tas in ipſum Iob, & vt ipſi deſiderium amici
Iob 19. ſui Iobi adimplerent, qui ait cap. 19. num. 23.
*Quis mihi tribuat vt ſcribantur ſermones mei?*
*Quis mihi det vt exarentur in libro ſtylo ferreo,*
*& plumbi lamina, vel celte inſculpantur, in*
Suidas. *ſilice.* Alij, vt Suidas, Albertus Magnus, Ioan-
Alb. Mag. nes Arboreus, cum quibus eſt Pineda *Præfat.*
Arboreus. *in Iob, cap.* 3. *num.* 3. Qui dicunt Iob ipſum
Pineda. fuiſſe ſcriptorem huius libri, nam ſemper Prin-
cipes, ac Magnates conſueuerunt antiquitùs
res ſuas ſcribere; vt Moyſes, Ioſue, Samuel,
Eſdras, Mardochæus.

305. Alij multi, vt Origenes, D. Iſidorus *lib.* 1.
D. Iſidor. *de Officijs*, Philippus Abulenſis *initio in Gene-*
Philipp. *ſin*, Bellarm. Serarius, Lahay *ſect.* 15. *cap.* 30.
Abulenſ. Moyſem fuiſſe ſcriptorem huius libri; nam
Bellarm. hic liber ſcriptus eſt Hebraicè, vt ait D. Hie-
Serarius. ron. quamuis habeat aliqua vocabula Arabi-
Lahay. ca, vt notat idem D. Doctor. Quomodo ergo
fieri poteſt, vt Iob homo Idumæus non ſcribe-
ret lingua ſua Arabica, vel Syriaca, ſed alie-
no idiomate, Hebraicè nempe?

308. Pro huius rei maiori intelligentia, nota,
quòd Iob, & Moyſes fuerunt contemporanei,
& in eodem ſæculo. Nam Moyſes fugit in
terram Madian *anno Mundi* 2503. *Salian.* 16.
*num.* 20. quæ idem eſt ac Arabia, vt in con-
feſſo eſt apud omnes, & *ibi* commoratus
eſt quadraginta annis, vt teſtatur D. Stepha-
nus Actor. 7. *num.* 29. Hiſtoria autem Iob ac- Actor. 7.
cidit *anno Mundi* 2527. vt tenet Salianus *ibi*
*num.* 1. Veniens autem Moyſes de Madian, ſeu
Arabia eduxit inter tres, vel quatuor menſes
populum Iſraël de Ægypto, *anno Mundi* 2544.
apud Salianum *eodem anno num.* 138. & Tor- Salian.
nielium *num.* 16. ergo pluſquam viginti an- Torniel.
nis Moyſes commoratus eſt in Madian, ſeu
Arabia, viuente Iob, & quando eius hiſtoria
contigit. Et cùm Moyſes apud Madianitas
fuiſſet in magno honore, vt teſtatur Ioſephus Ioſephus.
*lib.* 2. *Antiq. cap* 7. benè debuit ſcire, & agno- Actor. 7.
ſcere totam hiſtoriam Iobi, vel ex multorum
narratione, vel ex aliquibus monumentis ſcri-
ptis, à Iobo, ſeu eius amicis. Nec obſtat, quòd
in ipſo Textu Hebraico, vt ait D. Hierony- D. Hieron.
mus, ſint aliqua verba Hebraica; quia cùm
Moyſes per quadraginta annos degeret apud
Arabicos, & ipſe eſſet magni genij prædictus
*Actor.* 7. Multa verba Arabica debebat ſcire,
& pronunciare, & ideò aliqua interpoſuit in
Textu Hebraico.

Quomodo fieri potuit, vt homo tam ma- 307.
gnus, ac præclarus in Arabia exiſtens ignora-
ret ea, quæ in Arabia debebant eſſe valdè
communia, & vulgaria? ac proinde Spiritu
ſancto calamum dirigente totam hanc hiſto-
riam ſcripſit Moyſes. Tamen ſemper dicen- Iob 1.
dum eſt, vt notat Origenes, quòd colloquium
Domini cum Satana, ac conceſſa facultas in
omnia bona illius, excepta vita, vt habetur
*cap. primò*, quòd ipſe accepit ex reuelatione
Diuina, ſicut accepit ea, quæ ſcripſit in libro
Geneſis de creatione Mundi.

## *De tempore hæc ſcripta.*

Origenem ſequuntur cæteri recentiores, 308.
Bellarminus, Sanchez, Lahay, quòd hæc Origenes.
Moyſes ſcripſit, cum eſſet in terra Madian Bellarm.
per quadraginta annos, quia tunc dabatur Sanchez. Lahay.
tempus, & multus erat locus ad hanc hiſto-
riam texendam; quod poſtea commodè fieri
non poterat in Ægypto, multùm occupatus
in faciendis prodigiis, in emollienda Pharao-
nis duritie, & multùm occupatus in inſtru-
ctione populi, ac illius libertate: ſicut & in
deſerto in illius regimine, ac gubernatione.
Deinde etiam hæc ſcripſit, vt fratres ſuos He-
bræos conſolaretur de dura vexatione, qua ſub
tyrannide Pharaonis opprimebantur, quòd
Deus quoque illis daret finem, ſicut & dedit
Iob in tot calamitatibus, & afflictionibus.

## *De lingua, ac ſtylo Libri.*

Hic liber, vt iam dixi, ſcriptus eſt Hebraï- 309.
cò idiomate, intermiſſis aliquibus ſermonibus
Arabicis, ac Syriacis, vt teſtatur D. Hiero- D. Hieron.
nymus, qui, vt ait, ex Textu Hebraicò illum
traduxit in latinum. A principio voluminis
vſque ad finem ſecundi capituli ſoluta pro-
greditur oratione; & etiam ad calcem capi-
tis 42. proſa liber concluditur; ab initio au-
tem Tertij *capitis vſque ad medium vltimi ca-*
*pitis* 44. hexametris verſibus concluditur, quod
notauit D. Hieronymus *Epiſtola ad Paulinum,*
& ait: *Iob exemplar patientiæ, quæ non myſte-*
*ria ſuo ſermone complectitur? Proſa incipit, ver-*
*ſu*

*ſu labitur, pedeſtri ſermone finitur.* Et idem habet *Præfatione in Iob.* Si tamen quæras, cur Iob, Pſalmi, Cantica, & Ieremiæ lamentiationes numeroſo, ac poëtico methodo ſcribuntur? Apertam rationem inueſtigare non potui, forſitan vt altiùs in memoria fixa remanerent; nam quæ verſu dicuntur altiùs in mente imprimuntur, & vt tot labores, ac dolores dulci methodo ſuauiùs legerentur.

## *Quis, & qualis fuerit Iob?*

310. Iob fuit Idumæus, in terra, ſeu prouincia
Hus, quæ eſt vna de regionibus Idumææ, ſeu
Arabiæ. Ad hanc terram loquitur Ieremias
Thren.4. num.21. *Lætare filia Edom, quæ habitas in terra Hus.* A quo nam genus traheret?
magnum dubium. A Machor fratre Abraha-
D.Hieron. mi dicunt Hebræi, quibus adhærent D. Hie-
Bellarm. ronym. & Bellarm. Alij dicunt fuiſſe ex gene-
Septuag. re Eſau, quibus fauent Septuaginta, Origen.
Origen. D.Chryſ. *in præfat.* D.Chryſoſt. *homil. 2. de patientia Iob,*
D.Auguſt. D.Auguſtin. *lib.18. de Ciuit. cap.47.* D.Gregor.
D.Gregor. *lib.1. Moral. cap.3.* Et fuit Rex, vt Reges olim
dicebantur, qui vni, vel alteri ciuitati præe-
rant, vt hodie ſunt Duces, Marchiones, Co-
Sanchez. mites, vt latè probat Sanchez *Prologom.4.* ab
omnibus Patribus, vt magnus, iuſtus, ſanctus,
Iob 1. ac innocens prædicatur, cap.1. n.22. *In omnibus his non peccauit Iob labijs ſuis, nec ſtultum quid contra Deum locutus eſt,* & cap.42. n.7. ait
Iob 42. Deus amicis Iob: *Non eſtis locuti coram me rectum, ſicut ſeruus meus Iob.* Fuit etiam exi-
D.Auguſt. mius Propheta, D. Auguſtinus *tom.10. ſerm.2. de Natiuitate,* ait: *Iob eximius Prophetarum prædicat; & in carne mea videbo Deum, quòd de illo tempore prophetauit, quando Chriſti Dei-*
D.Hieron. *tas habitu noſtræ carnis induta eſt,* D. Hieron.
Iob 19. ad Pammachium, cùm adduxiſſet illud Iob 19. *Scio enim quòd Redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & rurſus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum. Quem viſurus ſum ego ipſe, & non alius;* ſtatim ſubdit: *Quid hac prophetia manifeſtius? Nullus tam apertè poſt Chriſtum, quàm iſte ante Chriſtum de reſurrectione loqui-*
D.Gregor. *tur;* ſic & D. Gregorius *lib.17. Moral. cap.1. & lib 14. c.16* ſic & communiter ſancti Patres. Fuit etiam Sacerdos, vt colligunt ſancti Patres, & Doctores, ex illo, quod dicitur *cap.1. num. 5.* quòd Iob ſanctificabat filios ſuos:
Iob 1. *Conſurgenſque diluculo offerebat holocauſta pro ſingulis.*

---

# QVÆSTIO XV.

## *An ſolus Dauid ſit Auctor Pſalmorum, vel etiam alij?*

### SVMMARIVM.

311 *Auctoritas, & dignitas Pſalmorum.*

312 *Prima ſententia multos agnoſcit Pſalmorum Auctores.*

313 *Vera ſententia ſolus Dauid Auctor Pſalmorum.*

314 *Prima regula aſſignata à Patribus non eſt firma, & n.315.*

316 *Regula aſſignata à D. Athanaſio non eſt firma.*

317 *Nec Moyſes, nec Abrahamus, nec Salomon ſunt auctores Pſalmor. & n.318.319.*

320 *Primum argumentum debile, quia non ſemper Auctores librorum nominantur.*

421 *Secundum fundamentum reycitur, quia frequenter ponuntur in titulo Cantores Pſalm. & n.322.*

324 *Tertium argumentum non procedit, quia Dauid ſpiritu prophetico præuidit, quod illi Pſalmi erant decantandi à Ieremia, Ezechiele, Aggæo, & n.325.*

HÆc quæſtio grauiſſima eſt, magnis, ac 311.
grauiſſimis difficultatibus implicata, quæ
Deo dante ſunt à nobis extricanda, & non eſt
quæſtio de principali Auctore Pſalmorum;
nam iſte eſt Diuinus ſpiritus abſque vllo du-
bio, vt ait Apoſtolus Petrus in ſua Canoni- 2. Petr.
ca: *Spiritu ſancto inſpirante locuti ſunt ſancti Dei homines.* Et omitto hic quæſtionem de excellentia, ac auctoritate Pſalmorum, quia hæc valde nota eſt, vt etiam hæretici contra Pſalmos non audeant mutire, & Chriſtus Dominus agens de ipſa ſcriptura peculiariter
facit mentionem de Pſalmis, Luc. 24. n.44. Luc. 24.
*Quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi, Prophetijs, &* Luc. 20.
*Pſalmis,* Luc.20. n.42. Actor.1. n.20. Actor. 1.

Prima ſententia ad noſtram quæſtionem te- 312.
net, non omnes Pſalmos fuiſſe compoſitos à
Dauide. Ita Origenes, D.Hieron. S. Hilarius, D.Hilar.
D. Athanaſ. *in ſynopſi.* Euſebius *in Prol. tract.1.* D.Athan.
Lyran. Sixtus Senenſ. *in Biblioth.* & doctiſſi- Origen.
mi recentiores Bonfrerius, Lahay *ſect.15. c.12.* D.Hieron. Euſebius.
Eorum tamen magna eſt varietas. Nam Diuus Lyran.
Hieron. & Lyranus aſſignant decem Aucto- Senenſis.
res Pſalmorum, ſcilicet *Dauidem, Moyſem,* Lahay.
*Salomonem, tres filios Core, & Aſaph, Ethan,* D.Hieron.
*Heman, & Idithon.* Et notant etiam quod in multis Pſalmis, nec eſt Titulus, nec nomen Auctoris. Sixtus Senenſis octo numerat Auctores, ſcilicet *Dauidem, Moyſem, Salomonem, Aſaph, Ethan, Exrabitam, Eman, Idithun, & filios Core.* Et Dauidi ſolùm tribuit Septuaginta tres; alios verò diuerſis Auctoribus.
Bonfrerius ſolùm quinque agnoſcit Pſalmo- Bonfrer.
graphos, *Dauidem, Moyſem, Aſaph, Eman, Exrabitam, & Ethan, Exrabitam.* Eorum fundamenta poſtea apponam.

## *Solus Dauid Pſalmorum Auctor.*

Secunda ſententia, & mihi vera, affirmat 313.
Dauidem eſſe Auctorem omnium centum
quinquaginta Pſalmorum. Ita D. Auguſtin. D.Auguſt.
*lib.10. de Ciuit. cap.14* D.Ambroſ. *in Pſal.43.* D. Ambroſ.
*& 47.* D. Baſilius, D. Chryſoſt. Thodoret. D.Baſil. D.Chryſ.
D. Thomas, Iacobus de Valentia, & intendit Theodor.
explicare D. Hieronymum, vt dicentem ex D.Thom.
aliorum ſententia; & etiam Lorinus *in præfa-* Valent.
*tione, cap.2,* quia vt rectè ratiocinatur Chry- Lorin. Caſſiodor.
ſoſtom. *Proœmio primo in Pſalmos,* neque Chriſtus Dominus, neque Apoſtoli, neque aliqui Patres Antiqui, citandi alios nominant Auctorem, quam Dauidem; & vt etiam notat Caſſiodorus, nec Eccleſia alium Pſalmorum agnoſcit Auctorem, niſi Dauidem: & ſi aliqui præferuntur Pſalmi, alterius nomine, vel alteri tribuuntur, quam Dauid, vel in ipſis

Pſalmis

Pſalmis ſunt affixi varij tituli, hoc eſt ob varias cauſas tam habitas ab ipſo Dauide, quàm ab aliis, v.g. Septuaginta, etiamſi Dauid omnes ſcripſerit, vel certè dictauit, & aliis ſcribi imperauit, vel vt placet Caietano ab aliis propoſitam materiam digeſſit in Pſalmos, vel aliis tradidit, vt concentum, & modulationem componerent, de quo latè Cantapetrenſis 4. *Hyperi cap. vltimo*, quæ omnia magis explico.

Caietan. Cantapetr.

## *Refutantur alij Pſalmographi.*

314. Origenes, & D. Hieron. *epiſtol. ad Cyprianum*, maximè contendunt, Pſalmos omnes, quibus nullum eſt Auctoris nomen inſcriptum, illi Auctori tribuendi, qui in antecedenti Pſalmo prænotatus fuit, quòd verò ſi plures ſint Pſalmi ſine titulo, eos omnes eſſe illius Auctoris, qui poſtremo, ac vltimo Pſalmo eius nomen in titulo poſitum eſt. Ex quo infert Sixtus Senenſis *lib.* 1. Moyſem non tantum eſſe Auctorem *Pſalmi* 89. ſed etiam reliquorum vſque *ad* 99. *eiuſdem eſſe Moyſis*.

Origenes. D.Hieron. Senenſis.

315. At regula iſta aſſignata à tam magnis Patribus, nec eſt firma, nec poteſt ſubſiſtere: nam primus, & ſecundus Pſalmus nullum habent titulum; cui ergo ſunt adſcribendi, cum nullius nomen præceſſerit. Pſalmus ſecundus nullum habet titulum; & tamen Petrus Apoſtolus Dauid dicit illius Auctorem: *Qui per os patris noſtri Dauid pueri tui dixiſti; Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania*, Actor. 4. n. 25. Et ſi Pſalmus 89. habeat pro titulo, *Oratio Moyſis hominis Dei*, non tamen inde bene ſequitur, quod omnes Pſalmi vſque *ad* 99. *ipſi Moyſi*, ſint tribuendi. Nam Pſalm. 94. num. 8. *Hodie ſi vocem eius audieritis*, &c. citans Apoſtolus ad Hebræos 4. num. 7. ipſum Pſalmum Dauidi tribuit, dicens: *Iterum diem terminauit, quemadmodum, Hodie Dauid dicendo poſt tantum temporis*. Deinde in Pſalm. 90. ponitur hæc inſcriptio expreſſa: *Laus Cantici Dauid ipſi*. Et ita habetur non ſolùm in Latino Textu, ſed etiam Græco. Deinde *Pſalm.* 98. *n.* 6. ponitur nomen Samuelis, cum dicitur: *Moyſes, & Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos, qui inuocant nomen eius*. Samuel autem poſt Moyſem multis ſæculis vixit.

Pſalm. 2. Actor. 4. Pſalm. 99. Pſalm. 94. Hebr. 4. Pſalm. 90. Pſalm. 98.

316. D. Athanaſius *in Synopſi* ponit hanc diſtinctionem, quod Dauid habendus eſt Auctor in illis Pſalmis, in quibus eſt ſubſcriptio, *Pſalmus Dauidis* in genitiuo; at verò cum inſcribitur *Pſalmus Dauidi* in datiuo, ipſe non eſt eius Auctor, ſed alij reputandi, qui tales Pſalmos Dauidi offerebant, & in eius gratiam componebant. Hanc tamen regulam meritò impugnat Bonfrerius: nam Pſalm. 15. eius titulus inſcribitur *ipſi Dauid*; & tamen Apoſtolus Petrus Dauid dicit eius Auctorem, Actor. 2. n. 25. *Dauid dicit in eum. Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper*. Pſalm. 31. In cuius titulo eſt *Dauid ipſi intellectus*. Paulus Roman. 4. num. 6. *Sicut Dauid dicit Beati, quorum remiſſa ſunt iniquitates*. vbi ipſum Dauid dicit illius Auctorem. Similiter *Pſal.* 68. in titulo eſt *Dauidi*, vt clariùs patet ex Hebræo, & Græco; & tamen Petrus Apoſtolus Dauidem dicit illius Auctorem, Actor. 1. num. 16. *Prædixit Spiritus ſanctus per os Dauid*. Nam ſicut Dauid Pſalmos à ſe compoſitos, ad modulandum dabat ſuis Cantoribus Aſaph, & Idithun, filiis Core, vt ſtatim dicam, ita ipſemet Dauid componebat Pſalmos, quos ſibi ad decantandum adſcribebat.

D Athan. Bonfrer. Pſalm. 15. Actor. 2. Pſalm. 31. Rom. 4. Pſalm. 68. Actor. 1.

Rabbi Salomon Gallus decem Auctores Pſalmorum numerat, & cum multis Rabbinis inter eos ponit Abraham, qui dicunt ipſum Abrahamum eſſe Auctorem Pſalmi 109. *Dixit Dominus Domino meo*. Sed hoc eſt apertè falſum: nam Chriſtus Dominus *Matth.* 22. *num.* 43. expreſsè dixit Dauidem eſſe illius Auctorem. *Quomodo ergo Dauid in ſpiritu vocat eum Dominum, dicens, Dixit Dominus Domino meo.* Dicunt etiam Abraham fuiſſe Auctorem Pſalm. 88. Sed hoc eſt falſum; nam frequenter in ipſo Pſalmo fit mentio de Dauid, nec ſubſcriptio Pſalmi *Intellectus Ethan, Ezrahitæ*, fauet Hebræis, quòd Ethan ponitur pro Abrahamo: nam *Ethan* ſignificat Orientem, à qua plaga venit Abrahamus: at hoc eſt fictitium commentum: nam *Ethan* erat vnus ex præcipuis Cantoribus Dauidis, vt ſtatim dicam 317.

Pſalm 109. Matth. 22. Pſalm. 88.

Nec *Pſalmus* 89. quamvis habeat pro titulo *Oratio Moyſis hominis Dei*, non inde ſequitur, quòd Moyſes ſit illius Auctor, vt ait D. Hieronymus cum aliis; ſed communis eſt ſententia, quòd Dauid ſit illius Auctor. Ita D. Auguſtinus, Chryſoſtomus, Remigius, Bruno, Carthuſ. Euthym. Caietan. & multi alij, & etiam D. Athanaſius, quorum maior pars ſic explicat teſte Lorino, quod Pſalmus intitulatur *Oratio Moyſis*, quia Dauid illud compoſuit ex his, quæ Moyſes frequenter orare conſueuerat, quod Dauid agnouit, vel ex aliorum relatione, vel ex diuina reuelatione. 318.

Pſalm. 89. D. Auguſt. D. Chryſ. D. Remig. D. Brun. Carthuſ.

Sixtus Senenſis exiſtimat, quod *Pſalmus* 71. compoſitus ſit à Salomone: nam in titulo habetur *Pſalmus in Salomonem*, non dicitur Salomonis, ſed in Salomonem, vt habent omnes Codices, vt teſtatur Lorinus, & Euthymius, Nicephorus, Ruffinus, Remigius, Arnobius, Haymon, Bruno, Carthuſianus, Hugo, Gloſſa legunt *Pſalmus Dauidis in Salomonem*, hoc eſt in profectum, & bonum Salomonis; & quòd Dauid fuerit eius Auctor, vt notant Valentia, Caietanus, Placidus Parmenſis, Ianſenius, apertè conſtat ex fine ipſius *Pſalmi*, *n.* 20. vbi dicitur: *Defecerunt laudes Dauid filij Ieſſe*. Euſebius, Nieremb. *de origine ſacræ Scripturæ*, cùm Origene, & Sancto Athanaſio contendit *Pſalm.* 126. qui habet pro titulo, *Canticum graduum Salomonis*, ab ipſo eſſe compoſitum, ſicut & cæteros Pſalmos Graduales. Communis tamen ſententia eſt, quod compoſitus fuerit à Dauide, qui ſpiritu prophetico præuidit templum ædificandum à filio ſuo, ſicut ei promiſſum fuerat à Deo. 2. *Regum* 7. *n.* 12. Et valdè mirabile eſt, quòd 3. *Regum* 4. *n.* 32. fiat Catalogus eorum, quæ Salomon ſcripſit, & quod locutus ſit, triginta millia parabolarum, quinque millia carminum, & diſputauerit de lignis, herbis, iumentis, ac volucribus, & quòd de Pſalmis ab illo compoſitis, nulla fiat mentio; ergo nullum compoſuit. 319.

Senenſ. Pſalm. 71. Lorinus. Euthym. Nicephor. Ruffinus. Remig. Arnobius. Haymon. Bruno. Carthuſ. Hugo. Valentia. Caietan. Nieremb. Pſalm. 126. 2. Reg. 7. 3. Reg. 4.

### *Ponuntur, & ſoluuntur argumenta aduerſariorum.*

320. Arguunt primò, quia in fronte libri Pſalmorum, non ponitur nomen alicuius Auctoris, ſed ſimpliciter *Liber Pſalmorum*, ergo ſi hic liber eſſet compoſitus totus à Dauide, ſcriberetur, *Liber Pſalmorum Dauidis*. Ratio autem eſt valdè infirma, quia multi libri ſacræ Scripturæ non habent in fronte præfixum nomen ſui Auctoris. Sic & Pentateuchus cum ſuis quinque libris Geneſis, Exodi, Leuitici, Numerorum, ac Deuteronomij. Sic etiam Libri Iudicum, Ruth, & Tertij, & Quarti Regum, ac duorum Paralipomenon, in initio non ſcribuntur nomina ſuorum Auctorum. Quid ergo mirum, ſi nec in libro Pſalmorum?

321. Arguunt Secundò, & non leuiter. Multi ſunt Pſalmi, qui in titulo alia nomina præferunt, vt
Pſalm 34. *Idithun*. Pſalm. 34. & 61. & nomen *Aſaph* in titulo Pſalm. 49. & 72. vſque ad 82. Alij verò
Pſalm. 49. Pſalm. 3. Pſalm. 76. Pſalmi in titulo habent duo nomina, vt *Idithun, & Dauid*, nempe Pſalmi 38. & 61. & alius Pſalm. 76. nempe habet in titulo hæc duo nomina *Idithun*, & *Aſaph*; ergo diuerſi ſunt Auctores Pſalmorum. Et confirmatur, quia multi Pſalmi habent pro titulo, *Filiis*
Pſalm. 41. *Core*. Pſalm. 41. 43. & multi deinceps; ergo etiam iſti fuerunt Pſalmographi. Et ita tenent
Sixt. Senenſ. Haymon. Sixtus Senenſis, Haymon, & alij.

322. Reſpondetur, quòd Dauid componebat Pſalmos, & eos dabat ſuis Cantoribus ad canendum, vel ipſe cum eis illos canebat. Nam *Aſaph* erat Magiſter Muſicæ, ſeu prin-
1. Par. 16. & cap. 25. ceps Cantorum Dauid, vt dicitur 1. Paralip. 16. num. 5. & cap. 25. num. 1. & *Idithun*, quamvis aliqui velint, quòd ſit inſtrumentum muſi-
1. Paral. 16. cum, tamen apertè conſtat ex 1. *Paralipom. cap.* 16. quòd erat vnus ex Cantoribus dicitur ibi num. 42. *Heman quoque, & Idithun canentes tuba*. Et valdè frequens eſt in Canticis, vt vnus incipiat, & alij proſequantur. Sic poſt tranſitum maris rubri incepit Moyſes intonare: *Cantemus Domino: glorioſè*
Exod. 15. *etenim magnificatus eſt*. Exod. 15. num. 1. & totus populus proſequutus eſt *num.* 20. Sic poſt dictum illum Canticum magnum; *Audite cæli, quæ loquor*; ad finem illius dicitur
Deuter. 32. Deuteron. 32. n. 44. *Venit ergo Moyſes, & locutus eſt omnia verba Cantici huius in auribus populi, ipſe, & Ioſuë filius Nun*. Nam cum Moyſes eſſet ſenex, vox eius non poterat audiri à
Marzil. Caietanus. Lorin. Monoch. toto populo, & inde, vt inquiunt Marzilla, Caietanus, Lorinus, quæ Moyſes dicebat, repetebat Ioſuë, vt audiretur à toto populo, & ita ait Monochius: *Moyſes in canendo ſocium habuit Ioſuë*.

323. Ad confirmationem reſpondetur, quòd titulus Pſalmorum, non eſt Pſalmus filiorum Core, ſed Pſalmus filiis Core, ſeu pro filiis Core, nempe ad canendum. Nam iſti filij Core
2. Par. 20. erant Leuitæ, & Cantores, vt patet ex 2. *Paralip. cap.* 29. *num.* 19. Ac proinde Dauid componebat tales Pſalmos, vt ab ipſis filiis Core peculiariter canerentur.

324. Arguunt tertiò. In quibuſdam Pſalmis, ex titulo videtur non eſſe compoſitos à Dauide.
Pſalm. 64. Nam *Pſalmus* 64. habet titulum, *Canticum Ieremiæ, & Ezechielis pro populo tranſmigrationis*: ergo hic Pſalmus videtur compoſitus à Ieremia, vel Ezechiele ſub tempore
tranſmigrationis. Item *Pſalmus* 70. habet titulum *Filiorum Ionadab, & priorum captiuorum*. Et *Pſalmus* 136. habet in titulo *Ieremiæ*. *Pſalmus* 111. In eius titulo legitur *Alleluia reuerſionis Aggæi, & Zachariæ*, & *Pſalmus* 145. Sic *Alleluia Aggæi, & Zachariæ*; ergo iſti Prophetæ, vt Pſalmographi numerandi ſunt, & ſolus Dauid. Pſalm. 70. Pſalm. 136. Pſalm. 111.

Reſpondetur primò, quòd in Textu Hebraïco tales tituli non habentur; vnde fit manifeſtum, quòd à Septuaginta ſunt appoſiti, tanquam talibus occaſionibus, ac euentibus maximè proportionatis, vel etiam quia ſpiritu prophetico illa prædixit Dauid, & ideò maximè *Pſalm.* 64. & 111. & 146. illa decantat ad conſolationem captiuorum, & vt ſpem conciperent melioris fortunæ, ac reuerſionis, & ſimiliter quod tales Pſalmi ab ipſis Prophetis Ieremia, Zacharia, ac Aggæo, erant in illis occaſionibus decantandi, quæ omnia Dauid ſuo ſpiritu prophetico præuidit, vt ad citatos Pſalmos notant Sancti Patres Auguſtin. Chryſoſtom. Ambroſ. Remig. Noſter Incognitus, ſicut & Dauid multa futura præuidit, ac prædixit circa Chriſtum Dominum, ſtatum Eccleſiæ, ac futurum iudicium. 325. Pſalm. 64. D. Auguſt. D. Chryſ. D. Ambroſ. Remig. Incognit.

---

## Qvæstio XVI.

### *Quis ſit Auctor Prouerbiorum?*

### Svmmarivm.

326 *Prouerbia, liber Canonicus, illius argumentum, virtutum inſtructio.*
327 *Totus liber à Salomone eſt compoſitus.*
328 *Illa additiuncula cap. 25. eſt Canonica.*
329 *Opponũtur dicta in c. 31. & 32. & ſoluũtur.*
330 *Agur eſt nomen appellatiuum Salomonis, id eſt congregare.*
331 *Lamuel etiam eſt nomen appellatiuum Salomonis, & idem valet, ac cum illo Deus quod dicitur de Salomone, vtpote Chriſti figura.*

Prouerbia, ſeu Parabolæ Salomonis liber eſt Canonicus, vt eſt de fide certum ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 4. proindéque in eo contenta certa ſunt de fide; & inde quòd Salomon ſit eius Auctor; in quo conueniunt omnes Patres tam Græci, quàm Latini; & ſtatim in primo limine dicitur, *Parabolæ Salomonis filij Dauid Regis Iſraël*; ac proinde cùm hoc contineatur in corpore ipſius libri, de fide certum eſt Salomonem eſſe illius Auctorem. Totius libri argumentum eſt perſuadere ad mores hominum formandos, ac reformandos; vnde ex Græco hic liber poteſt dici *virtutum præceptor*, & ſic in Arabico Titulus libri eſt, *Prouerbia Salomonis ſapientis, id eſt conciones eius, qui regnauit in filiis Iſraël*. 326. Trident. Græci. Latini.

Tamen difficultas eſt, an Salomon totum hunc integrum librum compoſuerit: nam *c.* 25. *num.* 1. dicitur: *Hæ quoque Parabolæ Salomonis, quas tranſtulerunt viri Ezechiæ regis Iuda*: ergo non ſolùm Salomon, ſed etiam 327. Prou. 25.

aliqui alij in hunc librum aliqui tranſtulerunt, id eſt addiderunt parabolas. Argumentum tamen nullam habet vim: nam omnes parabolæ, quæ ſunt in toto corpore huius libri, ſunt Salomonis, & ita expreſsè,
Lyran. vt bene aduertit Lyranus, denotatur in præſenti, cùm dicitur: *Hæ quoque parabolæ Salomonis*, quæ per varias ſchedulas ferebantur diſperſæ, ne omnino perirent, viri pij, & docti ex mandato Ezechiæ Regis collegerunt in vno libro, ac volumine, expurgatis multis erroribus, & ideò *tranſtulerunt*, non ſignificat ex vna in alteram linguam, ſed ex variis ſchedulis ſparſim tranſtulerunt in vnum librum,
Hebræus. & verbum illud, *Tranſtulerunt*, ex Hebræo legitur, *fortificauerunt imponendo in vno libro authentico*.

328. Salazar. Cornelius. Aduerte tamen cum Salazar, Cornelio, quòd hæc epigraphe, ſeu additiuncula facta à viris Ezechiæ, habet auctoritatem Canonicam, quia extat in Hebræo, Græco, Chaldæo, Syro, & Latino, ac communi calculo comprobata eſt, tam ab antiquis Hebræis, quàm ab Eccleſia Chriſtianorum, & ideò in textu eſt in corpore libri tanquam titulus vnius partis.

329. Cap.30. Deinde etiam opponitur alia difficultas, quia *cap.30.n.1.* dicitur: *Verba congregantis filij vomentis.* Ex Hebræo legitur, *verba Agur filij*
Cap.31. *Iake.* Sicut cap.31. num.1. *Verba Lamuelis Regis.* Ergo hæc duo vltima capita non ſunt Salomonis; ſed eorum Auctores ſunt Agur, & Lamuel; ac proinde totus liber integer non eſt à Salomone.

330. Reſpondetur quòd illa duo nomina Agur, & Lamuel non ſunt nomina propria aliquorum hominum, ſed ſunt nomina appellatiua Salomonis ipſum ſignificantia, vt do-
Lyra. Beda. Hugo. Peltar. cent Lyra, Beda, Hugo, Arboreus, Peltarius, & alij; ſolent enim ſæpè viri ſapientes, vt Plato *in Dialogis*, & Plutarch. *in Sympoſiis* ſub aliorum nominibus, ac perſonis ſe ipſos introducere loquentes. *Agur* vox Hebræa, idem eſt ac *congregans*, & reſpondet noſtræ vulgatæ, *verba congregantis.* Salomon autem dicitur congregans, quia totam ſuam Sapientiam congregauit in paucis libris, & quia totam mentem ſuam collegit in Deum, vt ei ædificaret magnificentiſſimum templum, vt inde à Deo repleretur magno Sapientiæ ſpiritu, vt in aliorum eruditionem euomeret.
Caietanus. Et in hac conſideratione optimè legit Caietanus præfatum Textum verba collecti filij vomentis, *prophetia* dictum viri, per meum *El.*
Chaldæus. Id eſt per Deum, & Chald. *Qui ſuſcepit Prophetiam.* Nec obſtat id, quod dicitur ſtatim *verſ.1.* Salomon dicat de ſe, ſtultiſſimus ſum virorum, quia hoc dicit modeſtiæ cauſa, & quia de ſe ſecluſo Dei dono ſtultiſſimus erat, vt inde magis recognoſceret diuinam bonitatem erga ſe; vel loquitur de ſe provt in tot, ac tanta peccata inciderat.

331. Ad id, quod dicitur ex cap.31. num.1. *Verba Lamuelis Regis viſio, quia erudiuit eum*
Prouerb.30. *mater ſua.* Sicut ſuperiori *cap.30.* elegantiæ cauſa introducit ſe loquentem ſub nomine Aguri, ſic & hìc in præſenti ſub nomine *Lamuelis*: Lamuel, ex radice Hebraïcâ, idem
Beda. Lyran. Carthuſ. eſt ac *cum illo Deus.* Ita Beda, Lyranus, Carthuſianus. Sic & prædixit Nathan Propheta

*Sylueira Opuſcula.*

Patri eius Dauidi, *Quomodo fuit Dominus cum Domino meo Rege, ſic ſit cum Salomone.* 3.Reg.1. num.37. & ſic dicitur Salomon, quia 3.Reg.1.
fuit figura Chriſti Domini qui dicitur Emmanuel, id eſt, *nobiſcum Deus.* Iſai.7.num.14. Deinde Salomon priùs dicitur *Agur*, id eſt congregans, quia ipſe nempe congregauit, ac collegit mentem ſuam vt ædificaret magnificum Dei templum. Inde dicitur *Lamuel*, quia cum illo fuit Deus, vt eum erudiret, ac illuminaret. Et ſubditur: *Viſio, quia erudiuit eum mater ſua*; dicitur viſio, id eſt doctrina per reuelationem accepta, *quia erudiuit eum mater ſua.* Vt oſtendat Salomon, quòd ſeruauit in ſe, quod alios docuerat ſeruare. *Audi fili diſciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ.* Prouerb.1.n.8. Prouerb.1.

---

## QVÆSTIO XVII.

### *Quiſnam ſit Auctor libri, qui dicitur Eccleſiaſtes?*

### SVMMARIVM.

332 *Liber Canonicus.*
333 *Ex multiplici ratione Salomon dicitur Eccleſiaſtes.*
334 *Vna ſententia affirmat, quòd Salomon ſententias non dictauit, ſed collegauit in vno libro.*
335 *Altera ſententia, & vera, Salomon vtrumque fecit.*
336 *Argumentum libri eleuare mentem à terrenis.*
337 *Vna ſententia affirmat librum ab eo compoſitum poſt lapſum.*
338 *Vera ſententia ante lapſum, & peccata.*

Hic liber Canonicus, vt de fide certum 332.
eſt, & ſic habetur definitum in Canone Apoſtolorum, ac in Conc. Laodic. *Carthag.3.* Florent. ac Trident. *ſeſſ.4.* & ſic tenent omnes Trident.
Sancti Patres D.Athanaſ. D. Auguſt. D.Hier. D.Auguſt.
*in Prologo Galeato.* Innoc.I. Gelaſius, & cæteri D.Hieron. Innocent.I.
Patres, qui Catalogum librorum Canonicorum texuere; & Hæretici hanc auctoritatem non audent huic libro denegare: niſi tantùm illi maiori ex parte, qui ipſum librum negant, & non admittunt.

Hic liber dicitur Eccleſiaſtes. Sic ſe ipſum 333.
nominat Salomon in prima fronte libri. *Ver-* Eccleſ.1.
*ba Eccleſiaſtæ filij Dauid Regis.* Dicitur Eccleſiaſtes Hebraïcè, *Coheleth*, id eſt congregatoris, collectoris, concionatoris. Cur autem Salomon in hoc libro dicatur collector, ſeu congregator, quæres. Reſpondet primò Iacobus Chriſtopolus præfatione in Cantica, Chriſtopol.
quia omnes ſententias Patris ſui Dauid, Patriarcharum, ac Prophetarum collegit, ac coacernauit in hoc vno libro. Secùdò Arias Mon- Arias.
tanus, Caietanus, quia ſingulas res mundi, ac Caietan.
omnes illius ſpecies, in hoc vno eas coaceruauit, ac collegit, tanquam in Epilogo, ac Ciphra, *vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Tertiò, Diuus Nyſſenus, & alij tanquam gratus D.Nyſſen.
Salomon omnes ſcientias congregatas ſibi à Deo eſſe datas. Quartò, & magis genuinè,

quòd omnem hominum multitudinem in vnam Congregationem, ſeu Eccleſiam ordinatam colligebat, vt per Sapientiam ſibi datam eos doceret, ac erudiret ad veritatem. Ita
D.Gregor. D.Gregor.*lib.4.Dialog.4.*ait: *Hic liber concionator dicitur. In concione verò ſententia proponitur, per quam tumultuoſa turba ſententia comprimatur, ſed concionator verax quaſi extenſa manu tumultum omnium ſedat, eoſque ad vnam ſententiam reuocat, cùm in eiuſdem libri termino ait: Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, & mandata eius obſerua: hoc eſt enim omnis homo.*

334. Vt apertè patet ex ipſa fronte libri Salomon eſt illius Auctor. *Verba Eccleſiaſtæ filij David Regis.* Et in hoc conueniunt omnes, & agnoſcunt Salomonem illius Auctorem. Tamen maximè dubitatur. Suppoſito quòd Salomon ſit Auctor, & dictator ſententiarum, quæ in hoc libro continentur, quæritur an ipſe has ſententias collegerit, ac compoſuerit in vno libro, vel ſententias ab ipſo dictas, alius eas collegerit, & adunauerit in vno volumine? Hoc ſecundum affirmant multi Rabbini Thalmudi-
Eugubinus. ci, quos citat, & ſequitur Eugub. *in c.1.Geneſ.*
Canus. quos etiã citat Canus *lib.2. de locis c.11.* qui dicunt Salomonem has ſententias protuliſſe, ab Iſaia verò fuiſſe collectas, & in vno libro ordinatas. Sed vt verum fatear, nullum video
Hugo. fundamentum in hac ſententia; pro qua etiam
Carthuſ. citantur Hugo, & Dionyſ. Carthuſ.

335. Simpliciter dicendum eſt, quòd Salomon has ſententias dictauit, compoſuit, ac adunauit in vno libro. Hæc ſententia conſtat ex hoc li-
Eccleſ.12. bro c.12. n.9. *Cùmque eſſet Sapientiſſimus Eccleſiaſtes, docuit populum, & narrauit quæ fecerat, & inueſtigans compoſuit parabolas multas, & quæſiuit verba vtilia, & conſcripſit ſermones rectiſſimos.* Cùm ipſe de ſe dicat, quòd compoſuit, & conſcripſit, quid clarius, & quid ampliùs quærendum? Nec obſtat id, quod dicitur, quòd in his ſententiis proferendis, nec ſeruatur ordo, nec nexus; hoc enim viſitur in Prophetis, & in reliquis Scriptoribus Canonicis, qui non ſcribunt ex ſuo marte, ſed prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis; & quia multoties ipſa ſublimitas, & altitudo myſteriorum non capitur à nobis.

336. Totum argumentum huius libri eſt, vt homines traducat à ſenſibilibus ad ſuperna eleuet contemptis omnibus terrenis. Sic D. Gregor.
Thaumat. Thaumaturgus in initio huius Paraphraſis, & ait: *Oſtendit, quàm vana, & inutilia ſunt omnia hominum negotia, & ſtudia, quæ in humanis rebus*
D.Nyſſen. *ſuſcipiuntur.* Similiter D.Nyſſen. *in præfatione*
D.Bern. *huius libri.* D.Bernard.*ſerm.1.in Cant.* D.Chryſ.
D.Chryſ. *homil.3. ad populum.* De quo latiùs dicam ad finem quæſtionis ſequentis.

337. Quæritur hîc etiam, quo tempore Salomon
D.Hieron. hunc librum ſcripſerit? Hebræi, teſte D.Hieronymo, quos multi Recentiores ſequuntur, dicunt hunc librum compoſitum à Salomone poſt pœnitentiam factam de ſua luxuria, ac
Eccleſ. idololatria, indeque clamat, *Vanitas vanitatum, ac omnia vanitas,* quam oſtentauit in tanto rerum apparatu, habens trecentas concubinas, & vxores 70.

338. Bellarm. *lib.1.de Verbo Dei, cap.5.* quem alij ſequuntur, exiſtimant librum ab eo ſcriptum ante ſuorum peccatorum lapſum. Et Primò, quia ſuorum peccatorum nullam mentionem facit in hoc libro, imò contrarium indicat, dum ait c.2.n.9. *Supergreſſus ſum opibus omnes,* Eccleſ.2.
*qui fuerunt ante me in Ieruſalem, ſapientia quoque perſeuerauit mecum.* Quomodo poteſt dici, quòd in tot, & tam grauiſſimis peccatis perſeuerauerit in eo Sapientia, cùm potiùs fuerit in eo error, & ſtultitia? Secundò, quamvis ipſe in hoc libro rerum deteſtetur vanitates, *vanitas vanitatum,* quam ipſe per ſuas ſpecies explicat, in opibus, deliciis, honoribus, palatiis, cantibus, ampla menſa cum poculis, nullam mentionem facit de idololatria, quæ vt grauiſſimum peccatum maximè erat deteſtandum, & abominandum, maximè cùm ipſe omnium Regum Iſraëlis primus introduxit idola in Iudæam, quæ proinde in ea perſeuerauerunt per trecentos annos vſque ad Iſaiam Regem.

---

## QVÆSTIO XVIII.

### *Quis ſit Libri Canticorum Auctor?*

### SVMMARIVM.

339 *Contra Hæreticos ſtatuitur librum eſſe Canonicum, & de fide, & n.340.*
341 *Auctor huius libri Salomon.*
342 *Ponitur primum argumentum, cum ſua confirmatione, & ſoluitur, & n.343.*
344 *Ponitur ſecundum argumentum, & ſoluitur, & n.345.*
346 *Argumentum operis.*
347 *Valdè ordinatè Salomon procedit in his tribus libris.*
348 *In Prouerbiis docet incipientes, in Eccleſiaſte proficientes, in Canticis perfectos.*
349 *De tempore, quo ſcripſit Salomon.*

FVerunt Hæretici, quos referunt Philaſtrius *lib.de Hæreſi, cap.133.* & Iacobus Chriſto- 339. Philaſtr.
politan. *præfat. in Cantica,* qui dixerunt hunc Chriſtopol.
librum non eſſe Canonicum, ne ſpiritu Dei, ſed cupidinis ſcriptum; & hunc errorem Ca- Caſtalion.
ſtalionus *præfatione in Ioſuè*, tribuit in hac ætate Bezæ.

Certum de fide eſt librum eſſe Canonicum 340.
ſuperno, & alto Dei amore ſcriptum. Sic definitum eſt in Concilio *Carthag.* III. Flo- Carthag.
rentino, & Tridentino, ſequuntur omnes Pa- Florent. Trident.
tres, qui in magna veneratione habent hunc Origenes.
librum Origenes, D.Gregor. Nyſſen. Theo- Nyſſen.
doret. D.Ambroſ. D.Bernard. Beda, D.An- Theodor.
ſelmus, & omnes alij; & euidenter patet, D.Ambr.
hanc ſponſam eſſe ſpiritualem, non corpora- D.Bernard. D.Anſelm.
lem, eique dat Epitheta, quæ corporalem dedecorant, ſpiritualem exornant: nam ei tribuit caput inſtar Carmeli, oculos inſtar piſcinæ, naſum inſtar turris, dentes inſtar gregum detonſarum, vbera veluti hinnulos, & denique
eam totam nigram dicit, *Sicut tabernacula* Cantic.1.
*Cedar.* Denique modò eam dicit ſponſam; Cantic.5.
modò ſororem, modò Reginam, ac filiam
Principis, modò ruſticanam cap.1. *Vineam* Cap.1.
*meam non cuſtodiui,* & cap.5. *Abi poſt veſtigia gregum tuarum, & paſce hædos tuos.*

Auctor

## *Auctor Libri.*

341. Titulus. Auctor iſtius libri eſt Salomon. Et ſic in noſtra vulgata præfigitur Titulus, *Canticum Canticorum Salomonis.* In Textu Hebraïco habetur *Canticum Canticorum, quod eſt Salomonis.* Et paſſim Salomon in hoc libro de ſe Cantic.3. loquitur cap.3.n.7. *En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt.* n.9 *Ferculum fecit ſibi Rex Salomon,* & n.11. *Videte filiæ Sion Regem Salomonem in Diademate.* Et ita ſentiunt,& tenent omnes Patres,& Doctores Catholici.

342. Sed contrà obiicies. Primò.Septuaginta legunt *Canticum Canticorum Salomoni* in Datiuo; ergo hic liber non videtur compoſitus à Salomone,ſed ab alio dedicatus,ac conſecratus ipſi Salomoni; quod inde deſumitur: nam duobus libris antecedentibus Prouerbiorum, ac Eccleſiaſtes Salomon ſe Auctorem nominat in fronte; ergo ſi eſſet Auctor huius libri; etiam ſuum nomen exprimeret. Chryſopol. Reſpondet Epiſcopus Chryſopolitanus, quòd Rex Salomon ita ſcripſit ſuum librum, quia cum dedicauit,ac conſecrauit vero Regi pacifico Salomoni,Chriſto Ieſu, ſub cuius nomine ſpiritualiter loquebatur, & quem ſpiritualiter intelligebat, & ad quem ſermonem dirigebat. Magis genuinè dic, quòd frequenter Hebræi, & Græci vtuntur genitiuo pro datiuo, & datiuo pro genitiuo, vt obſeruant Senenſ. Sixtus Senenſis *in Biblioth. lib.2. verb. Chi-* Lorin. *rograph.* Lorin. *præfatione in Pſalm.cap.2.§.Sed* Cornelius. *& nil refert.* Cornelius *Proleg. in Cantic. c.2.* Pſalm.15. & 31. nam *in Pſalm.15.* & *Pſalm.31.* & *Pſalm.68.* & tamen in eorum titulo eſt Pſalmus Dauidi in datiuo, pro Pſalmus Dauidis: nam ipſi Pſalmi à Dauide fuerunt compoſiti, vt patet ex aliis locis Scripturæ, vt dixi ſuprà Hebraic. *q.15.num.41.* proindéque more Hebraico, vel Græcus. Græco idem eſt, quod dicitur Salomoni, vel Origenes. Salomonis, vt rectè notauit Origenes, & ait, *Salomon, vel Salomoni, oſtendit hoc opus tantùm eſſe Salomonis.*

343. Ad confirmationem dicimus,quòd nullam vim habet: nam ex eo, quod Salomon poſuit nomen ſuum in duobus prioribus libris Prouerb.& Eccleſiaſtes, inde non ſequitur, quòd debebat ponere nomen ſuum in omnibus ſuis libris, ſicut non poſuit in libro Sapientiæ, vt dicam *quæſtione ſequenti*, & Eſdras licet poſuerit ſuum nomen in libro à ſe compoſito, non tamen poſuit in libris Paralip. & aliis. D.Bern. Deinde vt ait D.Bernardus *ſerm.1. in Cantic.* ait quòd Salomon ſub metaphora ponit ſuum nomen in principio:nam Salomon, id eſt *Rex pacificus*, & hic liber incipit per oſcula, quæ ſunt ſigna pacis: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Cant.1. Cant.1.

344. 3.Reg.4. Obiicies ſecundò, Scriptura faciens mentionem de operibus Salomonis. 3.*Regum 4. num.32.* ait, *Locutus eſt Salomon tria millia parabolorum, & fuerunt carmina eius, quinque millia.* Sub hac autem phraſi non veniunt Cantica; ergo Salomon non compoſuit Cantica: nam ſi hæc componeret, etiam hoc diceret Scriptura.

345. Reſpondetur Canticum Canticorum ſub generali carminum narratiua continetur, eſt enim quoddam carmen,& nuptialis poëſis.Ita Sylueira Opuſcula-rem explicant Origenes, D.Gregor. Nazianz. & cæteri aſſerentes hoc Canticum eſſe Drama ſponſale, ſiue nuptiale carmen. Vnde Diuus Baſilius Magnus in illud Iſai.5. *Cantabo dilecto meo Canticum dilecti mei*, ait Sanchez Doctor: *Canticum Canticorum nuptiale eſt carmen dramatico opere textum.* Drama eſt rei repræſentatio actus Comœdiarum per varias perſonas inter ſe loquentes miro carminis artificio. Ex quo Sixtus Senenſis *verb.Salomon*, ſic ait, *Compoſuit & Salomon carmina quinque millia, ex quibus liber, qui inſcribitur Canticum Canticorum, ſolus inſcribitur, ſeu ſeruatur cæteris Ieroſolymorum abſumptis incendio.* Origenes. D.Nazianz. D.Baſil. Iſa.5. Senenſ.

## *Argumentum operis, ac ordo in cæteris libris Salomonis.*

Salomon hoc Canticum Canticorum compoſuit,occaſione nuptiarum cum filia Pharaonis.Cantic.1.num.9. *Equitatui meo in curribus Pharaonis,aſſimilaui te.* Et ita in tantum eam dilexit, vt à nomine ſuo eam Salomoni, vel Sulamiti diceret, quamvis hæc grammaticaliter intenderit Salomon. Tamen diuinus Spiritus mentem eius eleuauit, vt alta, & ſuprema myſteria eructaret, ac denotaret. Cum Salomon ſit Chriſti figura in his declarat Chriſtus ſuam eximiam charitatem, curam, ac ſollicitudinem erga ſuam ſponſam dilectam Eccleſiam, & inde ex ſuo nomine Chriſtianam appellat, filióſque eius Chriſtianos dicit, & hic etiam declaratur eximius amoris effectus ipſius Eccleſiæ cum filiis ſuis erga ſuum dilectum ſponſum Chriſtum Ieſum, qui ob ipſum quærendum pertulerunt vulnera,& perſecutiones à malis cuſtodibus, & dominis ciuitatum. 346. Galat.1.

Hinc valdè ordinatè Salomon in his tribus libris procedit: nam in Prouerbiis tractat Ethicam, in Eccleſiaſte Phyſicam, in Canticis Theologiam, vt docent Origenes *Prologo in Cantica.* D.Baſilius *homil.1. in Prouerbiis.* D. Ambroſ. *in Pſalm.36.* D. Hieron. *epiſtol.ad Paulin.* & ait, *Salomon pacificus, & amabilis Domino,mores corrigit*(nempe in Prouerbiis) *naturam docet* (in Eccleſiaſte) *Eccleſiam iungit, & Chriſtum* (in Canticis nempe) *Sanctarúmque nuptiarum dulce canit epithalamium.* Hoc eſt carmen in thalamo, ſeu nuptiis: & magna diſpoſitione Salomon procedit in his libris. Nam in Prouerbiis fideles inſtruit in lege Dei, ac virtutum tramite. *In Eccleſiaſte* vanitatem mundi oſtendit, ipſumque cum omnibus ſuis rebus contemnendum. *In Canticis* verò omnes à terrenis auulſos ad arctiſſimum charitatis vinculum cum Deo iungit, & traducit. 347. Origenes. D.Baſil. D.Ambroſ. D.Hieron.

Vnde *in Prouerbiis* docet incipientes,ac ingredientes viam iuſtitiæ,ac veritatis *In Eccleſiaſte* proficientes, & iam ad altiorem virtutis gradum tendentes Auctor Catenæ Græcæ ad initium Prouerbiorum ait, *Prouerbia,ait, Spectans ad hominem ſpiritualis vitæ viam primum ingreſſum; Eccleſiaſtes ad animam aliquatenus in virtutum ſtudio progreſſam; Cantica ad animæ virtutibus iam conſummatæ ſtatum.* Similiter D.Bernardus *in Cantic.* 348. Auctor Cat. Græc. D.Bern.

*De tempore.*

349. Quo hic liber ſcriptus ſit, dicunt aliqui, quòd ſcripſit hunc librum poſtquam de ſuis peccatis egit pœnitentiam. Sed oppoſita ſententia videtur probabilior, quia Salomon in hoc Cantico Canticorum introducitur ſub nomine *Dilecti* iuxta id, quod de eo dicitur 2.Reg.12.n.25. *Vocauit eum amabilis Domino, eò quod diligeret illum Dominus.* Quod maximè videtur denotare tempus ſuæ iuſtitiæ, ac virtutis; & fauet maximè Auctor Eccleſiaſ.*c.*47.*n.*17. De Salomone loquens ait: *Ad inſulas longe diuulgatum eſt nomen tuum, & dilectus es in pace tua;* tempus autem pacis regni Salomonis fuit tempus, quando ipſe vixit in Dei dilectione, vbi à dilectione ceſſauit, illicò & pax ceſſauit: nam poſt numerata eius peccata, ſtatim ſubditur. 3.Reg.11. n 14. *Suſcitauit Dominus aduerſarium Salomoni Ada Idumeum.* Et Ieroboam, tunc ab illo diſceſſit. 3.*Reg.*11. *n.*26. *vide ſuper q.*17.*n.*457.438.

---

## QVÆSTIO XIX.

### *Quis ſit Auctor libri Sapientiæ?*

### SVMMARIVM.

- 350 *Contra Hæreticos liber Sapientiæ eſt Canonicus, & n.*351.
- 352 *Multi contendunt Salomonem non eſſe Auctorem libri.*
- 353 *Eius Auctor non eſt Philo Hebræus, nec alius Senior, & n.*354.355.356.357.
- 358 *Eius Auctor non eſt eius filius Sirach.*
- 359 *Nec eſt eius Auctor vnus ex Septuaginta.*
- 360 *Eius Auctor Salomon, & n.*361. 362 363.
- 364 *Refellitur Reſponſio aduerſariorum, & num.*365.366.
- 367 *Soluuntur argumenta contraria, & n.*368.
- 369 *Argumentum libri, & de acceptione Sapientiæ.*

350. DE fide certum eſt, quòd hic liber ſit Canonicus. Ita definiuit Gelaſius Primus in
Conc. Rom. Carthag. Florent. Trident. Concil. Roman. *Carthag.*3. Florentin. ac Tridentino. Et maximè confirmatur hæc veritas, quia Apoſtoli, ac eorum Magiſter Chriſtus Dominus ſæpè de hoc libro ſumunt teſtimo-
Matth.13. nia, vt de aliis ſacris. *Matth.*13.*num.*43. ex hoc *lib. cap.*3.*num.*7. mutuantur illa verba *fulgebunt*
Rom.11. *iuſti.* ſic & Paulus *Roman.*11. *num.*34. *ex hoc libro cap.*9. *num.*13. *Quis hominum poteſt ſcire*
Epheſ.3. *conſilium?* Sic ad *Epheſios* 3.*n.*6.& multis aliis in locis.

351. Contrà hanc Catholicam veritatem ſe opponunt Hæretici non ſolùm antiqui, vt qui reliquiæ Pelagianorum dicebantur, vt teſta-
Senenſis. Caluinus. tur Sixtus Senenſis *lib.*8. *hæreſ.*9. Sed etiam Hæretici moderni, vt Caluinus, qui impudicè dicebat ſe inueniſſe mendacium in hoc
Sap.14. libro: nam *cap.*14.*n.* 5. dicitur, quòd Auctor idololatriæ fuerit pater lugens filium immatura ſibi morte ereptum; quod falſum eſſe inde probat, quia ait ipſe longè antiquior eſt
Geneſ.31. idolorum origo. Nam Rachel *Geneſ.*31.*num.*19. Furata eſt idola patris ſui, quæ multo tempore præceſſit illum patrem filium lugentem. Sed omnino fallitur Hæreticus: nam Syrophanes erexit idolum pro filio iuxta Salianum anno mundi 239 *n.*301. Rachel furata eſt idola patris ſui iuxta Salianum anno mundi *num.*3. Salianus.
Ac proinde ille pater idololatra filij præceſſit ante *Rachel* 266.

### *Auctor huius Libri.*

Valdè intricata eſt hæc quæſtio, & multis 352.
difficultatibus plena eſt. Prima ſententia tenet Salomonem non eſſe Auctorem huius libri. Ita Lyran. Hugo, Dionyſ. Ianſenius, Abulenſ. A Caſtro, Canus, Medina, Curiel, Palatius, & alij, quos citat, ac ſequitur Cornelius à Lap. Arg. *in lib. Sap.* §. *Quarto.* Et fundantur primò, quia hic liber non eſt Hebraïcè, ſed Græcè, Scriptus, & nunquam Hebraïco idiomate viſus eſt; ſi autem eſſet Scriptus à Salomone, eſſet in ſua lingua Hebræa, & non in alia. Lyran. Hugo. Dionyſ. Ianſen. Abulenſ. A Caſtro. Canus. Medina. Curiel. Cornelius.
Secundò, quia hic liber alludit ad multas fabulas Poëtarum, qui omnes Salomone fuerunt poſteriores. Tertiò. Ponunt fundamentum ex auctoritate D. Auguſtini *lib.*2. *de Doctrina Chriſtiana*, & D. Hieron. *de viris Illuſtribus*, vbi numerans Salomonis opera, nullam facit mentionem de libro Sapientiæ. Similiter & Euſebius *l b.*2. *de Eccleſiaſtica hiſtoria, cap* 18. D. Auguſt. D. Hieron. Euſebius.

Maximè tamen hi Doctores laborant in 353.
aſſignando Auctorem huius libri; vnde in varias ſententias abierunt: nam Lyranus, Dionyſius, Galatin. *lib.*1. *de Arcan. fidei, cap.*4. Ludouicus Viues *in cap.*29. *lib.* 18. dicunt Philum Hebræum, qui ad Caium Caligulam Miſſus eſt legatus, fuiſſe Auctorem huius libri, quem ille ſcripſit ad conſolationem Iudæorum. Lyran. Dionyſ. Galatin. Viues.

Hæc ſententia non poteſt conſiſtere, nam 354.
iſte Philo fuit poſt tempora Chriſti, & infidelis, & in Iudaiſmo pertinax permanſit, & mortuus eſt. Quis credet hominem infidelem alienum à Chriſto, fuiſſe tam ſublimè illuminatum à Spiritu ſancto, vt librum Canonicum, & fidelem ſcriberet? Secundò. Liber Sapientiæ à tota Eccleſia, ac omnibus Patribus numeratur inter libros veteris Teſtamenti; Philo autem vixit poſt Chriſtum, ergo ſi Philo eſt illius Auctor numerandus erat liber in nouo Teſtamento. Tertiò, hic liber Sapientiæ citatur à Chriſto Domino, ac Apoſtolis, vt iam notaui; Philo autem extitit poſt Chriſtum, & Apoſtolos; ergo non fuit Auctor huius libri.

Secunda ſententia tenet librum fuiſſe con- 355.
ſcriptum à Philone, non illo, qui vixit poſt Chriſtum, ſed ab alio Seniore, qui vixit 160. ante Chriſtum ſub Onia Pontifice. Ita cenſent Curiel *controuerſ.*2. Michaël Medina *lib.*6. *de Recta in Deum fide, cap.*12. Driedo *lib.*1. *de Eccleſiaſticis Dogmat. cap.*4. *ad* 5. *difficult.* Canus *lib.*2. *de locis cap.*11. *ad* 5. Curiel. Medina. Driedo. Canus.

Hæc ſententia non poteſt ſubſiſtere: nam 356.
talis Philonis Senioris nulla eſt mentio apud Auctores antiquos, nec apud Ioſephum, nec Euſebium, ac alios, ſed ſolùm refertur quidam Philo Byblius ex Byblo ciuitate Phœniciæ, 357.
homo Gentilis, & idololatra, & non Hebræus: Sic ideo ſcribit Euſebius *lib.*1. *Præparat. Euangel. cap.*6. & *lib.*9. ait, quòd ipſe ſcripſerit Euſebius.

rit hiſtoriam Chaldæorum,Syrorum,ac Phænicum; quòd autem homo Gentilis & idololatra ſcripſerit librum Canonicum,tam ſublimis,& altæ doctrinæ non eſt credibile.

358. D.Auguſt. Tertia ſententia, quæ fuit S. Auguſt. *lib.2.* de Doctrina Chriſtiana, *cap.* 8. *& lib. 17. de Ciuit. cap.*10. tenet Auctorem libri ſapientiæ, ac etiam Eccleſiaſtici fuiſſe eundem Ieſum filium Sirach; & in hac ſententia videntur eſſe D.Iſidor. Theodoret. Lippom. D. Iſidorus, Theodoret. apud Lippoman. *in cap.*16. *Exod.* & hanc ſententiam, cùm nullum pro ſe habeat fundamentum, retractat ipſe Magnus Auguſtinus *lib. 2. retract. cap.* 4. ſic ait: *De auctore libri, quem plures vocant Sapientiam Salomonis, quod etiam ipſum,ſicut Eccleſiaſticum Ieſus filius Sirach ſcripſerit, non ita conſtare, ſicut à me dictum eſt, poſtea didici, & omnino probabilius comperi, non eſſe eius libri Auctorem.*

359. Quarta ſententia eſt Cornelij à Lapide argumento in Sapiẽtia *§.videtur ergo*,& aliorum aſſerentium hunc librum ſapientiæ ſcriptum fuiſſe ab vno ex Septuaginta interpretibus; & nullum aliud aſſignatur fundamentum, niſi quædam coniectura valde friuola, quia Septuaginta fuerunt viri docti in lingua Hebraïca,& Græca. Ioſephus. Euſebius. D.Hieron. Iuſtin. Bellarm. Baron Salmeir. Senenſ. Salian. Tamen Auctores antiqui, vt Ioſephus,Euſebius, D. Hieron. & etiam magis Moderni Auguſtin. Iuſtinianus Opuſculo de Septuaginta Interpr. Baron. *tom.* 12. *Annali anno Chriſti* 131. Salmeir. *tract.* 1. *Commentar. Prolog.* 1.Bellarm.*tom.*1.*lib.*2.*cap.*5.*&* 6. Sixtus *lib.* 8. *Biblioth. hæreſi* 13. Salian. *anno Mundi* 3775. *à num.* 5. Iſti omnes, qui ex profeſſo tractant de Septuaginta, ſolùm eos cognoſcunt Interpretes, & nullum ex eis auctorem alicuius libri; ergo friuolum eſt, & ſine fundamento dicere, aliquem ex eis fuiſſe auctorem libri Sapientiæ.

## *Verior Sententia.*

360. In re valde dubia,& ardua probabilior videtur ſententia, quæ affirmat Salomonem eſſe Auctorem huius libri. Hæc eſt communis ſanctorum Patrum,valde conformis cum ipſo Textu,& maximè cum Græco, & cum his, quæ Eccleſia Catholica canit. Tertullian. D.Cyprian. D.Ambroſ. D.Hilar. D.Damaſc. D.Epiph. D.Baſil. D.Athan. D. Athan. Carthag. Eſt valde communis Patrum, Tertullian. *de præſcript. cap.*7. D. Cyprian. *lib.*3.*Teſtim. cap.*15.*&* 52. D.Ambroſ. *lib. de Parad.cap.*7. D.Hilar.*in Pſal.*127. D. Damaſcen. *lib.*4.*de fide,cap.*18. D.Epiphan. *hæreſ.*76. D.Baſil. *lib.*5. *contra Eunom. cap. penult.* D. Athanaſ. *in ſynopſi ſacræ Scripturæ,* D. Nazianz. *orat.* 49. Origen. Concil. Carthag.111.Innocentius primus. Euariſtus *in ſua Epiſtola,* Felix Papa primus, & alij multi Patres, quos citant, ac ſequuntur Moderniores Driedo. Canus. Lahay. Driedo *lib.*1. *de Eccleſ. Dogmatibus in ſolut.*5. *differ.* Canus *lib.*2. *de locis,cap.*11.*in ſolut.*5.*arg.* Sixtus Senenſ. *lib.*1. *Bibl. cap.de Sapientia Salom.* & clariùs *lib.* 8. *hæreſ.*9. Lahay *in Proleg. Bibl.Max.ſect.*15.*cap.*16. & Lyran.in Gloſſa, & malè citatus pro contraria ſententia.

361. Nec ſufficienter reſpondent aduerſarij ad tot, & tantos Patres, quia ex eo eum dicunt librum Salomonis,quia in eo ſunt multæ ſententiæ prolatæ à Salomone. At ſancti Patres cùm dicunt ſapientiam eſſe Salomonis, abſolutè intelligunt totum librum eſſe à Salomone Auctore, aliàs dicetur etiam, hunc librum eſſe compoſitum à Dauide, vel Iſaia, quia in eo multa referuntur loca ex Pſalmis,ac Iſaia. Deinde vt refert Euſebius *lib.*4. *Hiſtor.cap.*22. Euſebius. inquiens: *Egeſippus, & Irinæus, & omnium antiquorum chorus, librum, qui adintitulatur, ſapientia Salomonis eſſe dixerunt, ſicut & Prouerbia.* Atqui iuxta omnes Salomon eſt Auctor Prouerbiorum; ergo ita etiam,iuxta omnem antiquorum chorum, Salomon eſt Auctor ſapientiæ.

Probatur ſecundò; quia Textus Græcus eſt magnæ auctoritatis, & Titulus huius libri in Textu Græco ita habet: *Sapientia Salomonis.* Deinde Eccleſia in ſolemniſſimo Officio hebdomadæ ſanctæ in Paraſceue ad matutinum, vtitur lectionibus D. Aug. *ex tract.in Pſal.*73. de iniquis loquens ait: *Verbum ipſorum agnoſcimus in ſapientia Salomonis, &c.* ergo hæc ſententia eſt D. Auguſtini, licèt malè citetur pro contraria ſententia, & noſtram reſolutionem videtur Eccleſia approbare, dum talia decantat. 362. Græcus. D.Auguſt. Eccleſia.

Probatur tertiò, & fortiter ex ipſo Textu; ex hoc libro Sapientiæ 9. *num.*7. ſic ait Salomon de ſe ipſo. *Tu autem Domine elegiſti me Regem populo tuo, & iudicem filiorum tuorum, & filiarum, & dixiſti me ædificare templum in monte ſancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ altare ad ſimilitudinem tabernaculi tui, quod præparaſti ab initio.* Quæ verba nec poſſunt conuenire Syrach, nec cuilibet Philoni, nec alicui ex interpretibus, ſed tantùm Salomoni; nam ipſe fuit conſtitutus à Deo Rex in Ieruſalem, cui Deus dedit multam ſapientiam ad iudicandum, ac vt ædificaret ipſi Deo magnificum templum,altare,& tabernaculum, *lib.*3. *Reg. cap.*3. 363. Sap.9. 3.Reg.3.

Reſpondent aduerſarij,quòd ſæpè in actione aliqua perſona valde eminens in aliqua facultate introducitur loquens tanquam in propria perſona, quamuis non ſit ipſamet perſona,vt ſæpe ſæpiùs facit Plato in ſuis dialogis; ſic & ipſe Salomon hìc introducitur loquens, quamuis non ſit ipſemet Auctor libri. 364. Plato.

Sed contra hanc reſponſionem primò. Verba ſcripturæ debent accipi in proprio ſenſu,ac genuino, ſi aliunde non ſequitur aliquod abſurdum, aut aliquid contra veram, & ſanam doctrinam, aliàs ſi verba non accipienda ſunt in proprio, ſed in ſenſu improprio nulla eſt veritas certa in ſcriptura; atqui quòd in præſenti Salomon propriè in ſua perſona propria intelligatur loquens,nullum inde ſequitur abſurdum contra veritatem,aut fidem; ergo ita eſt tenendum. Secundò, ſæpè in hoc libro ſapientiæ introducuntur loquentes, impij, & iuſti, & non in prima perſona, ſed in tertia, tanquam quòd Auctor huius libri, eorum dicta, ac ſententias referat, cap.2. n.1. *Dixerunt impij cogitantes apud ſe non rectè*; & iterum,num.21. *Hæc cogitauerunt, & errauerunt,* & cap. 3. num. 10. *Impij autem ſecundum quæ cogitauerunt,* & cap.4. num.17. *Videbunt finem ſapientis*; ſic & de iuſtis,cap.4. num.11. *Raptus eſt ne malitia*; & n.13. *Conſummatus in breui expleuit tempora multa.* Cur ergo in hac actione de his non loquitur in prima perſona, ſed in tertia,tanquam eorum dicta, ac facta referens, & ſolùm de Salomone agitur in prima 365. Sap.2. Sap.3. Sap.4.

 perſona.

perſona. Quænam huius diſcriminis ratio?
Quia Salomon loquitur de ſe in propria perſona, vt Auctor libri, & rem ſcribens.

## *Ad Argumenta.*

366. Ad primum argumentum dicimus, quòd
hîc liber ſcriptus eſt à Salomone Hebraico
idiomate; & licèt modo non habeatur Hebraïco idiomate, nec à multis Patribus fuerit
D. Iſidor. habitus, tamen D. Iſidorus vir magnus ſapientia, & virtute, *lib. 1. de Officijs Eccleſiaſticis,*
*cap. 12.* teſtatur Hebraicè ſcriptum à ſe viſum
Cornel. fuiſſe; quod etiam fatetur Cornelius contrariæ ſententiæ ſuprà citatus, §. *verùm longè.* Secundò dicimus, quòd ipſe Codex Hebraïcus
iniuria temporis periit, ſicut perierunt viginti libri ſacræ Scripturæ, vt retuli ſuprà, *reſol. 1.*
*quæſt. 4. num. 46.* Deinde ſunt graues Auctores, qui dicunt, quòd Hebræi non antiqui,
ſed moderni, hunc librum ſapientiæ ſuppreſſerunt, quia in eo maximè arguitur, & condemnatur Iudæorum nequitia, ac malitia, qua conſpirauerunt contra Chriſtum Dominum, vt
patet *ex cap. 2. num. 17.* & multis aliis locis.

367. Argumentum ſecundum deſumitur ex au-
D. Hieron. ctoritate D. Hieronymi *Epiſt. ad Chromantium,* vbi ait: *Stylus libri ſapientiæ, qui Salomonis inſcribitur, Græcam redolet eloquentiam.*
D. Auguſt. Idem videtur dicere D. Auguſt. *lib. 2. de Doctrina, cap. 8. & lib. 17. de Ciuit. cap. 20.* & confirmat D. Hieron. *lib. de viris Illuſtribus,* facit
Catalogum de operibus Salomonis, intra quæ
nullam facit mentionem de libro ſapientiæ;
ergo iuxta D. Hieron. ſapientia non eſt opus
Euſebius. Salomonis, quod idem videtur tenere Euſeb.
*lib. de Hiſtor. Eccleſ. cap. 18.*

368. Reſpondetur, quòd ille Codex Sapientiæ,
quem D. Hieronymus habuit præ manibus,
erat Codex Græcus, vt ipſemet ſanctus Doctor fatetur, qui Codex ex Hebræo traductus
fuit ab aliquo viro Græco multa eloquentia in
D. Hieron. idiomate Græco; inde rectè ait D. Hieronymus, quòd redolet Græcam eloquentiam. Similiter dicendum eſt ad Auguſtin. Ad confirmationem dic, quòd D. Hieronym. inter opera Salomonis non computat librum ſapientiæ; tùm quia liber non erat Canonicus, &
quia Hebraicè non reperiebatur. His rationibus adductus magnus ſanctus Doctor non
eſt auſus in hac re aliquid affirmare, vel negare. Cur autem Hebraicè non reperiebatur
iam modò in primo argumento ſupra dixi. Ad
id autem quod dicitur de fabulis Poëtarum
nullius momenti eſt, nam multi Poëtæ Græci,
vt Homerus, & alij fuerunt ante Salomonem,
ad quorum carmina, & dicta potuit ipſe alludere.

## *Operis argumentum.*

369. Ipſum nomen ſapientiæ, in titulo libri appoſitum argumentum operis optimè declarat;
D. Iſidor. nam, vt ait D. Iſidorus *lib. 3. etymolog. ſapientia*
*eſt ſapida ſcientia,* hoc eſt magna, & præclara ſcientia, & ſapientia tripliciter conſiderari poteſt, vt aduertit Lorinus. Primò latè,
provt vnuſquiſque in ſua arte peritus, ac bene
inſtructus dicitur ſapiens. Secundò, expreſsè
pro dono Spiritus ſancti. Tertiò, vt in præſenti, pro recto, & compoſito, cum vera cognitione, ac timore Dei, ac reuerentia eius
maieſtatis, à quo ſecundùm opera, vnuſquiſque recipit retributionem ſecundùm ſua merita, vel demerita, vt dicitur infra in hoc libro Sap. 6.
Sapientiæ, *cap. 6. numer. 18.* & Eccleſiaſt. 11. Eccleſ. 11.
Prouerb. 11. & Deuteron. 4. & 5. & latè diſſerit Prouerb. 11.
Lactant. *lib. 5. de vera ſapient. cap. 11. &* Lactantius.
*lib. 4. cap. 3.*

---

## QVÆSTIO XX.

### *Quis ſit Auctor libri Eccleſiaſtici.*

### SVMMARIVM.

370 *De nomine libri, eiuſque auctoritate Canonica.*
371 *Prologus an ſit Canonicus, & n. 372.*
373 *Multi dixerunt librum eſſe compoſitum à Salomone.*
374 *Compoſitus eſt à Ieſu Sirach, & n. 375.*
376 *Non obſtat quòd à multis Patribus dicatur compoſitus à Salomone.*
377 *Compoſitus eſt liber lingua Hebraica.*
378 *Explicatur quis eſſet iſte Ieſus Siracides Auctor libri.*

HIc liber dicitur Eccleſiaſticus iuxta Iſi- 370.
dorum Clarium, quia vtiliſſimus eſt vniuerſæ Eccleſiæ Dei. Contra auctoritatem huius libri oblatrant Heretici, Lutherus *tom. 2.*
*colloquiorum de libris veteris teſtamenti.* Caluin. Caluin.
*in antidoto.* Relicta Hæreticorum impietate
certum de fide eſt librum Eccleſiaſtici, eſſe
Canonicum, vt definitum eſt in Concilio
Trident. *ſeſſ. 4.* in Florent. *in inſtruct. Armeno-* Trident.
*rum,* in Chartag. 3. *can. 43.* & Gelaſius Papa Florent.
in Concilio Romano, anno Chriſti 494. & in- Carthag.
ter libros Canonicos illum ponit, ac annume- Gelaſius.
merat, illúmque vt Canonicum patres tam
Græci, quam Latini, maximè venerantur, &
citant, quos larga manu citat, ac refert Cornel. à Lapide in Prologo huius libri cap. 1.

Tota controuerſia in hac materia eſt, an 371.
Prologus huius libri, qui incipit; *Multorum*
*nobis, &c.* ſit etiam ſcriptura Canonica: In
qua re maximè decipitur Abulenſ. *præfat. in 1.* Abulenſ.
Paralip. *cap. 7.* qui aſſerit eundem eſſe Auctorem Prologi, & libri Eccleſiaſtici, ſcilicet
Ieſum iuniorem, & contrarium expreſsè conſtat ex ipſomet Prologo, in quo hîc iunior
teſtatur, quòd à ſuo auo acceperit.

An iſte Prologus ſit Canonicus? eſt quæ- 372.
ſtio. Dubitant Ianſenius apud Serarium citan- Ianſen.
dum, & Pina in Eccleſia, itavt nihil audeant Pina.
affirmare. Tamen affirmant Gretſerus *tom. 1.* Gretſerus.
*defenſ.* Bellarm. *cap. 14.* Bonartius, Tirinus *in* Bonart.
*Eccleſiaſtic.* Bonfrerius *in Prolog. cap. 4 ſect. 14.* Tyrin.
Serarius *in Prolog. cap. 8. quæſt. 17.* Fr. Anton. à Fr. Anton.
Matre Dei *citat. num. 199 §. ſed Canon.* Altera
ſententia, quæ probabilior videtur, negat eſſe
Canonicum. Ita Scalante *lib. 4. Clypei, cap. 43.* Scalante.
& Cornelius *in Prolog.* Et ratio eſt, quia Ieſus Cornel.
iunior, qui compoſuit prologum, non fuit
Auctor, ſed interpres libri, vt ipſemet explicat
in prologo, & interpres non cōdit ſcripturam,
ſed interpretatur. Deinde Eccleſia approbat
ipſum librum Eccleſiaſtici, prologus autem eſt

extra

extra corpus libri, maximè quando eſt ab alio Auctore diuerſo. Nec obſtat, quòd Prologus ſit in ipſa Biblia, ad quod reſpondendum *quæſt. ſequenti.*

## *Auctor libri.*

373. Hugo. Circa Auctorem huius libri multa olim varietas opinionum, Cardinalis Hugo *in Præfatione huius libri,* ait incertum eſſe Auctorem. Tamen grauiſſimi Patres tenuerunt hunc librum fuiſſe ſcriptum à Salomone. Ita Anacletus Pontifex *epiſt.* 2. D. Baſilius *in Regulis diſp. reſp.* 17. D. Chryſoſt. *in Pſalm.* 134. S. Maxim. *homil.* 2. *de Paſch.* D. Leo *ſerm.* 1. *de Quadrageſ. cap.* 3. D. Gregor. *homil.* 1. *in Ezechielem,* Caſſiodorus *in Pſalm.* 55.

Anaclet. D. Baſil. D. Chryſ. D. Max. D. Leo. D. Gregor. Caſſiodor.

374. Tamen certiſſima, & vera ſententia abſque vllo dubio eſt Auctorem huius libri Eccleſiaſtici non eſſe Salomonem, ſed Ieſum Sirach Ieroſolymitanum. Sic tenet vniuerſa Eccleſia, & ſic apertè dicitur non ſolùm in Prologo huius libri, ſed etiam *cap.* 50. *num.* 29. dicitur: *Doctrinam ſapientiæ, & diſciplinæ ſcripſit in Codice iſto Ieſus filius Sirach Ieroſolymita.* Sicut ergo contenta in hoc libro Eccleſiaſtico ſunt Canonica, & de fide credenda, vtpote dictata ab Spiritu ſancto, ſic de fide credenda, quæ in hoc *cap.* 50. continentur, ac proinde, quòd Ieſus filius Sirach in Codice iſto ſcripſit hæc. Confirmatur, quia in vltimo ſuorum Canonum articulo iubent adoleſcentes Chriſtianos addiſcere Sirach ſapientiam. Ita ſancti Patres, D. Auguſt. *lib.* 2. *de Doctrina Chriſtiana, cap.* 8. D. Hieron. *in cap* 9. *Danielis,* ſequuntur Euſebius *lib.* 8. *de præparat. cap.* 2. D. Athanaſ. *in ſynopſ. de Eccleſiaſtico,* Procopius Gazæus *Præfatione in Geneſi,* D. Epiphan. *lib.* 1. *hæreſi* 8.

Eccleſ. 50. D. Auguſt. D. Hieron. Euſebius. D. Athan. Procop. D. Epiphan.

375. Et quamuis tot, & præclariſſima teſtimonia deeſſent, ipſa veritas luce meridiana clarior apparet; nam Auctor huius libri Salomonis facit mentionem, & aliorum Regum, qui poſt Salomonem floruerunt, nempe Roboam, Ezechiæ, Ioſiæ; tum etiam meminit Prophetarum, qui multo tempore elapſo poſt Salomonem reſplenduerunt, vt Parentis Eliæ, & Eliſæi, ac Simonis filij Oniæ.

376. Nec contra hoc militat, quia multi Patres, vt ſuperiùs vidimus, appellant hunc librum Salomonis, quod ex multiplici cauſa factum eſt, vt ait D. Athanaſius citatus, quia Eccleſiaſticus habet multas morales ſententias, in quibus videtur imitari Salomonem. Secundò, vt tradunt Driedus *lib.* 1. *de ſcriptura Eccleſiaſt. cap.* 3. & poſt eum Bellarm. *lib.* 1. *de verbo Dei, cap.* 14. & prior omnium noſter inſignis Vualdenſ. *lib.* 1. *Doctrinalis fidei, art.* 2. *cap.* 20. quia ideò dicitur hic liber Salomonis, quia hic liber depromptus eſt ex Salomone, partim ex his, quæ erant edita ab eo, partim ex his, quæ vt Salomonis per omnia ora verſabantur; nam Salomon multa dixit, ac dictauit, quæ non ſunt ſcripta 3. Reg. 4. *num.* 32. Tunc Siracides illa Salomonis ſparſa aliquibus additis hunc librum compoſuit. Tertiò Paulus de Palacio ait, quod Ieſus filius Sirach ob ſuam eximiam ſapientiam vulgariter appellatus eſt Salomon, & inde liber ſcriptus vulgariter liber Salomonis appellabatur.

Driedus. Bellarm. Vualden. 3. Reg. 4.

377. Quæres; in qua lingua hic liber ſcriptus ſit? Reſpondeo Hebraïco idiomate, vtpote lingua patria, & quia ſuis compatritiis naturalibus Siracides hunc librum ſcribebat; ergo in eorum lingua vt ab eis intelligeretur, D. Epiphan. *lib. de Ponderibus,* ſic ait: *Ieſus, qui ſapientiam illam ſcripſit Hebraicè, ita vt nepos eius eam ſit interpretatus Græcè.* Quòd etiam docet D. Hieron. *in Præfatione ad hunc librum;* à D. tamen Hieronymo non eſt in latinum redditus, ſed ab alio antiquiore; nam eadem verba, quæ in noſtra vulgata Latinè habentur, citantur à Patribus D. Hieronymus, antiquioribus, vt ſunt Clemens I. *epiſt.* 5. Euariſtus *epiſt.* 1. adducens verba illa Eccleſiaſt. 14. *Gyrum cæli circuiui ſola, &c.* Alexand. I. *epiſt.* 3. Caliſtus I. *epiſt.* 1.

D. Epiphan. D. Hieron. D. Hieron. Clemens. Euariſt. Alexand. Clemens.

378. Quæres tamen, quis ſit iſte Ieſus filius Sirach? Reſpondeo, quòd Sirach extitit ciuis Ieroſolymita, vt conſtat *ex cap.* 50. *n.* 29. Eius proſapia eſt in hunc modum. Syrach valde antiquus, & veluti caput totius generationis genuit Ieſum, qui dicitur ſenior, & hic eſt, qui compoſuit hunc librum Eccleſiaſticum. Hìc Ieſus ſenior genuit Sirach iuniorem, cui pater moriens Eccleſiaſticum à ſe compoſitum reliquit. Iſte Sirach genuit Ieſum iuniorem, qui Eccleſiaſticum, ab auo ſcriptum, vt ipſemet teſtatur in Prologo, ex Hebræo in Græcum idioma traduxit.

Eccleſ. 50. Prolog.

379. Iſte Ieſus ſenior, Auctor Eccleſiaſtici, fuit vir valde præclarus ſapientia, & maximè prædoctus in ſcriptura, vt patet ex ipſo Prologo, *& ex cap.* 51. *n.* 18. Vnde à multis vocabatur Salomon, vt iam dixi. Fuit valde magnus, & princeps habitus, vt ipſemet teſtatur cap. 51. num. 13. *Exaltaſti ſuper terram habitationem meam.* Fuit etiam Propheta. Sic eum appellant S. Anaclet. *epiſt.* 2. S. Euariſt. *epiſt.* 1. S. Chryſoſtom. *in cap.* 6. *Geneſ.* Optatus Mileuit. *lib.* 4. *contra Donatiſt.* Cæſarius Arelatenſis *homil.* 15. & communiter alij Patres, vt patet *ex cap.* 44. *num.* 16. & *cap.* 48. *n.* 10. vbi vaticinatur aduentum Eliæ, & Enoch in fine mundi, & Chriſti Domini deſcenſum ad inferos *cap.* 24. *num.* 45. Per varias regiones peregrinauit, & deſcendit in Ægyptum, vt patet ex Prologo, vbi Eccleſiaſticum compoſuit, tempore Ptolomæi Philadelphi, qui Septuaginta duos interpretes congregauit, ex quibus vnum hunc Ieſum ſeniorem fuiſſe tradunt Genebrard. *in Chronolog. lib.* 1. Ariſtæas in Hiſtoria 72.

Eccleſ. 51. S. Anaclet. S. Euariſt. S. Chryſoſt. Optatus Eccleſ. 44. Eccleſ. 24. Genebrard. Ariſtæas.

## QVÆSTIO XXI.

### *De Threnis Ieremiæ, ac eius præfatiuncula an ſit Canonica Scriptura.*

### SVMMARIVM.

380 *Threni Ieremiæ ſunt Canonici.*

381 *Quod Præfatiuncula ſit Canonica affirmat prima ſententia cum ſuis fundamentis, & num.* 382.

383 *Secunda, & vera ſententia negat, n.* 384. 385.

386 *Reſpondetur ad primum, ſecundum, & tertium argumentum, & n.* 387. 388.

389 *Miro*

389 *Miro artificio per literas alphabeticas diſpoſuit Propheta.*
390 *Cur quadruplici alphabeto per quatuor capita diſponuntur Threni.*
391 *Vna ſententia affirmat, quòd Ieremias compoſuit lamentationes tempore Regis Ieachim.*
392 *Vera ſententia in morte Regis Ioſiæ.*
*Deplorat mortem Ioſiæ Regis, excidium Ieruſalem, ſublimius, & altius Chriſti mortem.*

380. Threnus ex ſua ſignificatione iuxta radicē nominis Hebraici & Græci, idem eſt ac fletus, ſeu lamētatio, & cùm totus Textus Ieremiæ, ſeu eius libri Prophetiæ cum Threnis ſit Canonicus, & de fide vt certum eſt apud omnes, quod etiam hæretici fatentur, maximè tamen dubitatur, an præfatiuncula, quæ affigitur ante ipſum primum caput, & incipit: *Factum eſt autem, &c.* ſit Canonica.

381. Bonart. Gretſerus. Delrius. A Coſta. Tirinus. Prima ſententia in hac re affirmat eſſe Canonicam, ita tenet Bonartius *in Eccleſiaſtic. cap. 49. num. 2.* Gretſerus *lib. 1. defenſori Bell. cap. 14. §. eaſdem ob cauſas*, Delrius, à Coſta, Tirinus *ſuper Threnoſ. probant.* Primò, quia in Bibliis correctis ex mandato Sixti V. Clementis VIII. in præfatione ad Lectorem, ex mente, & voluntate Pontificis dicitur: *In hac editione, nihil non Canonicum, nihil adſcititium, nihil erroneum apponere viſum eſt.* Et hac de cauſa à corpore Bibliæ excluditur tertius, & quartus libri Eſdræ, oratio Manaſſes; in corpore autem Bibliæ hæc præfatiuncula ponitur; ergo eſt Canonica, vt cætera contenta in Biblia.

382. D.Hieron. Secundò, quia Tituli, & Præfationes Diui Hieronymi, in hac noua editione, extra ordinem ſacrorum librorum ponuntur, quia non ſunt Canonica; ergo cum hæc præfatiuncula, de qua loquimur, remaneat in ipſo corpore Bibliæ, pro Canonica reputanda eſt. Tertiò, quia quæ ſunt in corpore Bibliæ, vt Canonica habentur ab omnibus, & ideò hac de cauſa vt Canonica recipiuntur *Prologus Eccleſiaſtici.* Præfatio Ieremiæ Epiſtolæ, quæ eſt, Baruch. 1. *in cap. 6.* Baruch, & præfationes D. Lucæ, tam quæ habetur in capite primo ipſius Euangelij quam quæ habetur in exordio capitis primi actuum Apoſtolorum.

383. Oppoſita ſententia eſt communior, & verior, quòd nempe talis præfatiuncula non ſit Canonica. Et pro hac ſtant multi, & grauiſſimi Auctores, D. Bonau. Lyran. Franc.Luc. Carthuſ. Agellus. Sanchez. Cornelius. Senenſis. Salian. Bonfretius. Lorca. Fr.Anton. D. Bonauent. Lyran. Franciſcus Lucas, Carthuſian. Agellus, Sanchez, Chriſtophorus à Caſtro, Cornel. à Lapide Sixtus Senenſ. *lib. 1. Biblioth. §. de ſcripturis apocryphis*, Salian. *anno mundi 3447. num. 43.* Bonfrerius *in proloquijs, c. 5. ſect. 7.* Lorca *lib. 1. de locis*, Galarza *lib. 4. Inſtit. cap. 8.* ex noſtris Ioannes à Ieſu Maria *Canone 2. ad lamentationum intellectum*, Fr. Anton. à Matre Dei *in Iſagoge ſcript. Prælud. 1. dub. 8. digreſſ. 3. ſectione 3. num. 1.*

384. Hebræus. Syrus. Chaldæus. Arabicus. D.Hieron. Theodor. Euſebius. Paſchaſ. Rabban. Rupert. Probatur, primò. Quoniam hæc præfatiuncula in Hebræo, Syro, Chaldæo, & in Arabico Textu non habetur, nec illius mentionem faciunt antiquioris ſæculi Patres, vt D. Hieron. Theodoret. imò Euſebius eam expreſsè reijcit, vt teſtatur Agellus; nec medij ſæculi Patres, vt Paſchaſius, Rabbanus, Rupertus, Hugo de ſancto victore: ſed tantùm in verſione apud Septuaginta extat. Vnde ab illis videtur addita; illi autem interpretes dumtaxat fuerunt, non ſcriptores Canonici.

385. Hebræi. Probatur ſecundò. Quia Hebræi communiter libros nominant à prima eorum voce, vt ſuprà dixi *quæſt. 4. num. 229.* Atqui Threnorum liber ab ipſis vocatur *Echa*, id eſt *quomodo*, quæ eſt prima vox primi capitis; ergo præfatiuncula, quæ eſt ante illud primum caput, non eſt pars illius libri Canonici; & ideò Eccleſia feria quarta maioris hebdomadæ, Eccleſia. cum Threnos legit ſic ait: *Incipit lamentatio Ieremiæ Prophetæ. Aleph. Quomodo ſedet.* Cum ergo Concilium Tridentinum *ſeſſ. 4.* præcipiat Trident. libros Canonicos recipi, provt in Eccleſia legi conſueuerunt; hæc autem præfatiuncula nunquam in Eccleſia lecta eſt; ergo Canonica non eſt. Confirmatur; quia in ipſa præfatiuncula dicitur: *Factum eſt poſtquam in captiuitatem reductus eſt Iſraël, & Ieruſalem deſerta eſt.* Atqui has lamentationes compoſuit Ieremias ante captiuitatem populi, & deſtructionem Ieruſalem, iuxta communem ſententiam, vt dicam in hac.

386. Reſpondetur ad primum; quòd ſi in præfatione Bibliæ dicitur: *In hac editione nihil non Canonicum, apponere viſum eſt*, dicimus, quòd illud *ibi* ſic ſcriptum habetur, factum eſt ab aliquo Doctore, vel Doctoribus, qui tali emendationi præfuerunt, vt aduertit Serarius Serarius. *in Prologo, cap. 19. quæſt. 16.* Inde infert, quòd falſum eſt dicere illud factum fuiſſe ex mente, ac voluntate Pontificis. Ne inde inferas, quod ſaltem ex mente illorum Doctorum illa Præfatiuncula erit Canonica; non inferas hoc, quia illud *In hac editione nihil non Canonicum apponere viſum eſt*, reſtringendum ad ipſam literam Textus; nam in Biblia eſt diuiſio Capitulorum verbi gratia hoc eſt caput primum, hoc eſt caput ſecundum, & tamen vt bene notat noſter Fr. Anton. à Matre Dei *citatus* Fr.Anton. *num. 197.* ait, quòd ſine controuerſia illa diuiſio Capitulorum non eſt Canonica, & quòd ſi detur liber ſine tali diuiſione erit Canonicus, ſicut Geneſis dicitur in Biblia, quod Geneſis. Hebraice dicitur *Bereſith.* & tamen ſi detur Biblia ſine tali tranſlatione verbi gratia Liber Geneſis, Liber Exodi, talis liber erit canonicus, ac proinde cum dicitur, *nihil non Canonicum apponere viſum eſt*, hoc eſt in ipſo corpore Textus.

387. Ad ſecundum reſpondetur, quod Præfationes D. Hieronymi in hac emendata editione excluſæ, quia erant nouæ, ac recentes, & extraneæ, & non valdè antiquæ, & ab antiquo tempore in ipſa Biblia, vt iſta Præfatiuncula, quæ antiquiſſima eſt, vtpote à Septuaginta facta, quæ iam tot ſæculorum tempore præceſſit, & ab auctoritate ſeptuaginta, quæ valde magna eſt, tanquam appendicula poſita eſt in ſcriptura.

388. Ad tertium dicimus, quòd Prologus Eccleſiaſtici, de quo dixi ſuperiori quæſtione, *num. 371.* iuxta multos non eſt Canonicus, & eſto quod admittatur iuxta alios, in illo Prologo loquitur Siracides in propria perſona, indicans rationem, quomodo illum librum acceperit ab Auo ſuo, quod multum conducit ad auctoritatem eius, at in hac Præfatiuncula loquitur de Ieremia per tertiam perſonam

perſonam, *ſedit Ieremias, & planxit.* In quo
oſtenditur, Præfatiunculam eſſe ab alio ſcri-
ptam, & non ab ipſo Propheta. Ad id autem,
quod *dicitur de Præfat. Epiſtol. Ieremiæ, in*
Baruch.6. *Cap.6.* Baruch, & de Præfatione apud D.
Lucam tam in Euangelio, quàm in actis eſt
multum diſpar ratio, nam iſtæ Præfationes
ſunt in corpore Textus, poſt ipſum Caput,
verbi gratia apud Lucam in Euangel. dicitur
Luc 1. *cap. primum*; tunc dicitur. *Quoniam quidem*
Actor.1. *multi conati ſunt.* Et ſic in actis Apoſtolorum,
& ſic apud Baruch, poſtquam dicitur caput
ſextum, ponitur illa Præfatiuncula; At verò
hic epigraphe præfigitur ante primum caput
Threnorum, vtpote extra illud.

## *Artificium.*

389. Miro artificio procedit Propheta in his la-
mentationibus per literas alphabeticas ſuo
ordine, *Aleph, Beth, Gimel*, & vnaquæque
in principio cuiuſlibet verſus affigitur. Quæ-
res tamen, quænam ratio fuit Prophetæ, vt
D.Thom. tali methodo ſcriberet? S. Thomas, Ruper-
Rupertus. tus, Hugo, dicunt aliquid myſterij in hoc
Hugo. contineri, quod nos latet. Lyranus, Vatablus
Lyranus. Vatablus. dicunt, quod in his literis Hebraicis nullum
aliud myſterium latet, niſi in ipſiſmet literis,
ac ſi eorum etyma velis interpretari, quibus
D.Hieron. accedere videtur D. Hieronymus Epiſtol. 15
ad Paul. Vrbicam. Rupertus ait quod nos,
ac Iudæi tanquam pueri voluit Propheta, vt
inſtrueremur ad cordis compunctionem, vitæ
emendationem. Dicendum exiſtimo, quod vt
res magnæ in memoria retineantur, aliqua
exteriora ſigna dantur, vt recordemur: Sic
& Chriſtus D. dedit Petro in ſignum ſuæ fu-
turæ negationis galli cantum, vt audita voce
Matth.26. *Matth.26.* de Chriſti prædictione recordare-
tur; cùm ergo quæ in his Threnis aguntur,
maximè expediant, & neceſſaria ſint, vt nun-
quam è memoria excidant, per notas alpha-
beticas diſpoſuit Propheta, vt illis viſis ad
illorum memoriam inducerentur homines, vt
nunquam in obliuionem abirent.

390. Maximè notandum, quòd Propheta qua-
druplici alphabeto iuxta quatuor capita ordi-
nat Threnos. Et cur tot alphabetica ponit Ie-
remias in his ſuis lamentationibus? Sunt qui
Cornelius. dicant cum Cornelio, vt denotetur quòd Ie-
remias non ſolùm hîc deplorabat peccata Iu-
dæorum, ſed etiam quatuor plagarum orbis,
ac totius mundi. Dicam etiam, quòd quadru-
plici alphabeto deplorat propheta cauſam rui-
næ Iudæorum, ac omnium regnorum mundi,
quæ naſcitur ex defectu quatuor Cardinalium
virtutum, quia nempe in Iudæis non erat for-
titudo, ac conſtantia, vt perſeuerarent in
obſequio veri Dei, ſed *abierunt poſt Deos
alienos.* Quia in eis non erat iuſtitia, & hæc
eſt cauſa deſolationis omnium Regnorum;
Iuſtitia *habitauit in ea*; Alij *dormiunt in ea.* Et
quia non erat in eis temperantia, ſed tanquam
*equi effrani vnuſquiſque abiret poſt voluntatem
carnis.* Et quia in eis non erat prudentia ad
rectè agendum, ac operandum; *Fugit ab eis
mens, & conſilium.* Hunc quadruplicem virtu-
tum defectum, omnium Regnorum ruinam
quadruplici alphabeto deplorat Ieremias.

## *Tempus, quo Ieremias has lamentationes compoſuit.*

Multæ, & variæ ſunt ſententiæ de hac re, 391.
vt videre eſt apud Leonem Caſtrenſem. Quas Caſtro.
probabiliores referam. Prima affirmat, quod
decem, & octo annis, nempe quarto anno
Regni Ioachim, antequam Ieroſolyma eſſet à
Chaldæis deuaſtata, Ieremias ſpiritu prophe- Ierem.36.
tico præuidens talem deſolationem, eam his
lamentationibus deplorat hoc libro, quem
librum dicunt Commentatores à Ioachim re-
ge fuiſſe combuſtum. *Ierem.36. num.23.* &
ſtatim iuſſu Dei ab eodem Propheta repara-
tum eſſe. *Ierem. ibidem 32.* Ita multi Rabbini, Rabbini.
quos ex Catholicis ſequuntur Salmeir. *Prolog.9.* Salmeiron.
*Can.4.* Petrus Figueiro apud Acoſtam, Scho- Vatablus.
lia Vatabli. Falſitatem huius ſententiæ ex
multis intendit colligere Sanchez *ex cap.36.* Sanchez.
*Ieremiæ.*

Communis, ac vera ſententia eſt, hos Thre- 392.
nos compoſitos fuiſſe à Ieremia in morte Re-
gis Ioſiæ, vt patet ex Diuo Hieronymo ſuper D.Hieron.
*cap.12. Zachariæ num.11.* & ſic ait: *Ioſias Rex
iuſtus à Pharaone cognomento Nechao vulne-
ratus eſt, ſuper quo lamentationes ſcripſit Iere-
mias, quæ leguntur in Eccleſia, & ſcripſiſſe eum
Paralipomenon,* dicitur *lib.2. cap.35.* Ioſephus Ioſephus.
*lib.10. Antiquit. cap.6. de Ioſia,* ſic inquit, *Sed
& Ieremias Propheta pro morte eius carmen
lamentabili modulatione compoſuit, quod hacte-
nus noſcitur permanere.* Sequuntur hanc ſen-
tentiam antiqui Hebræi, Paraphraſtes Chal- Chaldæus.
dæus: ex Patribus D. Hieronym. D. Thom. D.Hieron. D.Thom.
D. Bonau. Hugo Rabbanus, Carthuſianus *in* D.Bonau.
*Threnos,* & ibi Recentiores Malueda, Maria- Hugo.
na, Maldonat. Abulenſ. *Præfat. in lib. Reg. q. 14.* Rabbanus. Carthuſ.
& *in 4. Reg. 23. quæſt. 2.* & probant ex *Paral. 2.* Abulenſ.
*cap.35. num.24.* vbi de Ioſia ſic dicitur, *Sepul-* 2.Par.35.
*tus in Mauſoleo Patrum ſuorum, & vniuerſus
Iuda, & Ieruſalem planxerunt eum, Ieremias
maximè, cuius omnes cantores, atque Cantatri-
ces, vſque in præſentem diem lamentationes ſu-
per Ioſiam replicant, & quaſi lex obtinuit in
Iſraël, ecce ſcriptum eſt in lamentationibus,* illis
ſcilicet, quas Ieremias compoſuit. Ecce quan-
tum deuiatur à veritate, dum contra commu-
nem ferè omnium ſententiam, dicitur in Præ-
fatiuncula, quòd Ieremias compoſuit has la-
mentationes, *Poſtquam in captiuitatem ductus
eſt Iſraël.*

Dicendum eſt ergo Ieremiam compoſuiſſe 393.
hos Threnos in morte Regis Ioſiæ, *viginti
duobus annis*, ante Ieroſolymæ deſolationem,
ac populi captiuitatem in Babyloniam, quam
ſpiritu prophetico præuidit Ieremias, & inde
maximè eam deplorat, & ſublimiùs, & altiùs
eleuauit Propheta mentem ſuam ad Chriſti
mortem, quam ſuper omnia magno lachry-
marum imbre, ac intimo dolore deplorat, ac
deflet, vt nunquam deficiant lachrymæ ab
oculis eius.

## QVÆSTIO XXII.

### *De quatuor Prophetis maioribus cum Baruch.*

### SVMMARIVM.

394 *Quatuor Propheta maiores Canonici ſunt.*
395 *Iſaias Propheta Euangelicus Martyr occubuit.*
396 *Scripſit ſuum librum; Canticum autem eſt Ezechia Regis.*
397 *Ieremias moritur lapidatus.*
398 *Auctor ſui libri, & aliorum, qui non extant.*
399 *Ezechiel non eſt Pythagoras, ſed vir Sanctus, & Martyr.*
400 *Scripſit ſuum librum, & alterum, quem non habemus.*
401 *Daniel vir Sanctus, & Martyr habitus.*
402 *Scriptor ſui libri, & hiſtoria Draconis, & n.403*
404 *Baruch Auctor Canonicus, & num.405. 406. & 407.*
408 *Auctor ſui libri Baruch, & n.409.*

394. QVatuor ſunt Prophetæ Maiores, ſcilicet Iſaias, Ieremias, Ezechiel, & Daniel, quorum libros eſſe Canonicos definitum eſt in multis Conciliis Carthaginenſe, Tridentino, Florentino; quod etiam Heretici fatentur, & multi, vt Lutherus, Caluinus, & alij commentantur vt Iſaiam, Ieremiam, & alios.
Trident. Florent.

### *Iſaias.*

395. Cùm Iſaias valde ſublimè, & altè, ac ad viuum explicat omnia Chriſti myſteria, dictus eſt Propheta Euangelicus; vnde ait D. Hieronymus in Prologo, *Qui Iſaiam legerit, verſari ſe putet in Euangelio.* Floruit circa annum Mundi. 3137. ante Chriſtum natum pene 813. ſub Manaſſe Rege; ſerra diſſectus eſt à Capite, vt tradunt D. Dorotheus, D. Epiphanius, D. Iſidorus in vita Iſaiæ. D. Hieronymus lib. 15. in Iſaiam. D. Chryſoſtom. epiſtol. ad Cyriacum, & de eo ſic habet Martyrolog. Romanum. 6. die Iulij: *In Iudæa ſancti Iſaiæ Prophetæ, qui ſub Manaſſe Rege ſectus in duas partes occubuit.* & D. Iuſtinus in Dialog. contra Tryphonem, & Tertullian. lib. 3. contra Marcion. Cerram fuiſſe ligneam, vt tormentum eſſet prolixius, & crudelius, dicant.
D.Hieron. Salianus. D.Doroth. D.Epiphan. D.Iſidor. D.Hieron. D.Chryſ. Martyrol. Romanum. D.Iuſtin. Tertullian.

396. Auctor eſt ſui libri ſeu Prophetiæ, vt initium ipſius libri demonſtrat, dicens: *viſio Iſaiæ Prophetæ filij Amos*, & Maximè dubitatur; an Canticum illud, quod habetur cap. 38. *Ego dixi in dimidio dierum meorum*, decantatum pro ſanitate Regis Ezechiæ, cum conualuiſſet: An pronuntiatum fuerit ab ipſomet Rege, velut aliqui volunt, an ab ipſo Iſaia, in perſona tamen Regis? Primum mihi videtur probabilius, tum ex ſtylo, tum Titulo in ipſo *cap. 38. n. 9.* vbi dicitur, *ſcriptura Ezechiæ Regis cum ægrotaſſet, & conualuiſſet ab infirmitate ſua*: & inde Arias Montanus arbitratur, iuſſu Ezechiæ huius Cantici varia exemplaria miſſa fuiſſe per varias regiones, vt notitia, ac memoria tanti beneficij ad omnes perueniſſet: Cumque Iſaias Regis mortem, ac ſalutem denunciaſſet, inde Propheta narrans hanc hiſtoriam, eius Canticum inter ſua ſcripta apponit.
Iſai.38. Titulus Cantici. Arias.

### *Ieremias.*

397. Præclariſſimus Propheta, in vtero materno ſanctificatus, de quo ait D. Hieronym. in Prologo, *Virginitate ſua Euangelicum virum Chriſti Eccleſiæ dedicans.* Cùm in Ægyptum eſſet delatus; & prædixiſſet Regem Ægypti Pharaonem, qui dictus eſt *Ephree*, vel *Vaphre*, à ſuis lapidatus, vt communiter teſtantur Sancti Patres, D. Hieronymus, Tertullianus, Dorothæus, D. Epiphanius, & alij: & teſtatur Martyrol. Roman. 1. die Maij. *In Ægypto Sancti Ieremiæ Prophetæ, qui à populo lapidibus obrutus apud Taphnas occubuit.* Quod contingit anno mundi 3448. ante Chriſtum natum 605. apud Salianum *ibid. n. 15.*
Ierem 32. D.Hieron. Tertull. Doroth. D Epiphan. Mart.Rom. Salian.

398. Ieremias ſcripſit librum ſuæ Prophetiæ, vt patet ex eius exordio; *Verba Ieremiæ filij Helciæ, &c.* Quem librum ipſo Ieremia dictante ſcripſit Baruch eius Amanuenſis, vt patet ex *cap. 32. num. 4.* Aliud volumen ſcripſit Ieremias, quem per Sariam miſit in Babyloniam, dicens ei, vt librum legeret in Babylonia. *Cùmque compleueris legere librum iſtum, ligabis ad eum lapidem, & proycies illum in medium Euphratem, & dices: ſic ſubmergetur Babylon, & non conſurget*, cap. 51. num. 63. Et vt notat Sanchez, *ibi*, quamuis non habeamus expreſsè ea, quæ in illo libro continebantur, tamen erat de ruina, ac deuaſtatione Babylonis, quæ habentur *cap. 51. & 52.* Fecit etiam libros de emptione cuiuſdam agri, ad quod iuxta multos alludit D. Matth. 27. *n. 9.* & præcepit Baruch: *Sume libros iſtos, & pones eos in vaſe fictili, vt permanere poſſint diebus multis*, Ierem. cap. 32. n. 14. Et quamuis ſciamus materiam libri, quæ erat de emptione, ſtylum, & formam ignoramus. Compoſuit ſuper mortem Ioſiæ multas lamentationes, 2. Paralip. 35. *n. 25.* quas Threnos eſſe diximus ſuprà. Tertium aliud volumen Ieremiæ, de abſcondito igne, tabernaculo, & arca, & de præceptis, quæ dedit tranſmigrantibus in Babylonem, tantùm habemus notitiam ex his, quæ ſcripta ſunt, 2. Machab. *cap. 2. à num. 1.*
Ierem. 32. Ierem. 51. Sanchez. Matth. 27. Ierem. 32. 2. Par. 35. 2. Machab. 2.

### *Ezechiel.*

399. Fuit vir præclariſſimus, & relicta fabella eorum, qui dixerunt Ezechielem fuiſſe Pythagoram, vt refert Clemens Alexandr. *lib. 1. ſtromatum*, quòd eſt pluſquàm falſum. Nam Ezechiel erat ex Iudæis Iſraëlita; Pythagoras ex Samo Inſula prodit, & Græcus erat; Deinde docuit tranſmigrationem animarum de vno corpore in aliud, non ſolùm hominis, ſed etiam beſtiarum, quòd expreſsè repugnat cum his, quæ Ezechiel ex diuino oraculo clamat de anima ad ſua oſſa ad carnem redeunte, *cap. 37.* Ezechiel fuit vir ſanctiſſimus, ac glorioſus Martyr, de eo ait Martyrolog. Romanum die 10. Aprilis: *Ezechielis Prophetæ, qui à iudice populi Iſraël, quod eum de cultu idolorum argueret,*
Clemens. Ezech. 37. Martyrol. Roman.

*argueret, apud Babyloniam interfectus eſt.* Quod
contigit ad annum mundi 3462. ante Chriſtum
natum 695.
400. Auctor fuit libri, qui ſub eius nomine fer-
tur. Vnde id, quod aliqui dixerunt, inter quos
D. Iſidor. eſt D. Iſidorus *lib. 1. etymolog. cap. 6. & 1. de of-
ficiis*, partem huius libri ſcripſiſſe viros do-
ctos ex Synagoga, nullum habet, nec ad hoc
aſſignatur fundamentum, præter hunc librum,
quem præ manibus habemus. De alio illius
Tertull. libro teſtatur Tertullianus *lib. de carne Chriſti,
cap. 35.* contra Valentianos, *Legimus*, inquit,
*apud Ezechielem, de vacca illa, quæ peperit,
& non peperit.* Quod ſi talis liber verus eſt,
D. Epiph. & de B. Virgine loquitur; iuxta D. Epipha-
nium *lib. 1. contra hæreſim Ebionitarum*, ac
Clementem Alexandrinum *lib. 7. Stromatum.
Peperit* verum filium Chriſtum Ieſum noſtrum
Saluatorem: *non Peperit* vt aliæ mulieres, ex
virili ſemine, ac cum dolore.

## *Daniel.*

401. Pinto. Vir magnus, & præclarus, quem commu-
Pereira. niter Expoſitores Pinto, Benedictus Pereira,
Martyrem dicunt, & appellant, qui ob cul-
tum, & Dei venerationem bis miſſus eſt
viuus, integro, ac generoſo animo in lacum
leonum, vt ab ipſis deuoraretur, *cap. 6. n. 16.*
& *cap. 14. num. 30.* & tamen diuina virtute
liber euaſit; ſicut Ioannes Euangeliſta Ro-
mæ miſſus eſt in feruentis olei dolium, à quo
Dei gratia illæſus exiuit, & tamen vt verus
Martyr ab Eccleſia veneratur, quia ſi Marty-
rium defuit, voluntas non defuit, quod eodem
modo poſſumus dicere de Daniele. Ipſe floruit
anno mundi 3472. ante Chriſtum natum 581.
Salianus. iuxta Salianum *n. 17.*
402. Conueniunt omnes Catholici, quòd Da-
niel Propheta ſit Auctor ſui libri, vt ex-
Cap. 8. preſsè patet ex multis locis *cap. 8. numero 1.*
ait *anno tertio Regis Balthaſar, viſio appa-
Cap. 9. ruit mihi.* Et rurſus cap. 9. numero 2. *Anno
vno Regni eius, ego Daniel intellexi in li-
bris numerum annorum.* Nec obſtat id, quod
Porphyr. obiicit Porphyrius, qui poſt Anabaptiſtas,
negat hunc librum eſſe à Daniele Prophe-
ta Sancto, ſed ab alio eius nomini: nam
Ezech. 14. Ezechiel. 14. numero 14. *Quod ſi fuerint tres
viri iſti, Noë, Daniel, & Iob, ipſi iuſtitia ſua
liberabunt animas ſuas; filios autem, & filias
ſuas non liberabunt.* Atqui Daniel Propheta
fuit Virgo, & Eunuchus, & non habuit filios;
ergo alius eſt diuerſus ab iſto. Facilè reſpon-
detur: *Non liberabunt filios, & filias*, eſto eos
habuiſſent.
403. Difficultas tamen eſt de hiſtoria Belis *c. 14.*
Euſebius. Nam Euſebius, & Apollinarius iunior vo-
Apollinar. lunt eſſe partem cuiuſdam hiſtoriæ, ſeu Pro-
phetiæ, quam de alio quodam Sacerdote
filio Abda, Abacuc filius Iuda, de Tribu
Leui deſumpſerat. Quod confirmatur ex ti-
Septuag. tulo in hiſtoria Belis apud Septuaginta, qui
ita habet: *Prophetia Abacchum filij Iuda, & de
Tribu Leui.* Et poſt libri titulum hiſtoria ſic
incipit: *Homo quidam fuit Sacerdos, nomine
Daniel, filius Abdæ, conuiua Regis Babylonis.*
Atqui Daniel Propheta, nec fuit filius Abda,
nec Sacerdos; ergo Auctor, ſeu Scriptor illius
hiſtoriæ eſt alius.

Reſpondetur. Primò, quòd ille titulus in no- 404.
ſtris Bibliis non habetur, & licet admittantur
verba Septuaginta, optimè congruunt omnia
Danieli: nam dicere poſſumus Patrem Danielis
duo nomina habuiſſe pro more multorum He-
bræorum. Deinde non obſtat, quod Daniel di-
catur Sacerdos, quia ipſe princeps fuit in aula
Regis, & inuenimus multoties in Scriptura,
aulicos, & principes Sacerdotes vocari. 2. Re- 2. Reg. 8.
gum 8. n. 18. *Filij Dauid Sacerdotes erant*, cum
tamen eſſent ex Tribu Iuda; dicebantur tamen
Sacerdotes, non quia ſacra cõficerent, ſed quia
principes, ac præcipui in aula erant. 2. *Reg. 20.* 2. Reg. 2.
*n. 26.* dicitur: *Ira autem Iairites erat Sacerdos
Dauid.* Chaldæus vertit erat princeps.

## *Baruch.*

De Baruch, eius librum cum epiſtola Ie- 405.
remiæ *cap. 6.* negant eſſe Canonicum Calui- Caluinus.
nus, Kemnitius, & alij nouatores, & etiam
Catholici, Driedo *lib. 1. de ſcriptur. cap. vlti-* Driedo.
*mò*, videntur in hanc ſententiam inclinare
Lyranus, & Carthuſianus. Probant primò, Lyran.
quia D. Hieron. *in Prologo Galeato*, D. Gregor. Carthuſ.
Nazianz. *in Carm.* D. Damaſcen. *lib. 4. de fi-* D. Hieron.
*de, cap. 18.* Recenſentes libros Canonicos, Ba- Damaſcen.
ruch omittunt. Secundò, quia non habetur
in Canone Hebræorum. Tertiò, Hebraicè
non inuenitur ſcriptus, vt teſtatur D. Hiero- D. Hieron.
nym. phraſis ipſa Græca eſt. Quartò, quia
*cap. 6. num. 2.* dicitur: *Eritis ibi ſeptem gene-* Baruch 6.
*rationes*, hoc eſt, vt communiter locus in-
terpretatur Septuaginta annis iuxta vatici-
nium Ieremiæ *cap. 25. num. 11.* valdè alienum Ierem. 25.
eſt à phraſi Hebræa, vt generationis nomen
pro decem annis ſumatur.
Dicendum eſt, librum Baruch, & epiſto- 406.
lam Ieremiæ, quæ; huius eſt libri pars, eſſe
Canonicum. Vt talis à Conciliis, ac ſanctis
Patribus recipitur, ac veneratur: à Laodice-
no Concilio *Canon. 60.* iuxta tranſlationem
Herueti, & à Florentino, Tridentino *ſeſſ. 4.* Trident.
Patres communiter, D. Cyprian. D. Hilar. Heruet.
D. Cyrill. Alexandr. D. Gregor. Nazianz. & D. Cyprian. D. Hilar.
Nyſſenus, D. Ambroſ. & alij multi, quos ci- D. Cyrill.
tat, & maximè laudat, Bellarm. *lib. 1. de Ver-* D. Nazian.
*bo Dei, cap. 8.* & D. Athanaſ. diſertis verbis. Bellarm.
Baruch inter Canonicos reponendum probat D. Anaſtaſ.
Grethſerus *lib. 1. defenſ. cap. 8. §. quartò reſpon-* Gretſerus.
*deo*, videndus eſt Coccius *tom. 2. Theſauri Ca-* Coccius.
*tholici, lib. 6. art. 11.*
Nec argumenta opoſita vim aliquam ha- 407.
bent. Patres recenſentes libros Canonicos,
Baruch omittunt, quia eum ſub nomine Ie-
remiæ comprehendunt; & ſæpè Patres re-
ferentes teſtimonia ex Baruch, ea Ieremiæ
nomine allegant, vt videre eſt in multis
locis adductis, ac allegatis à Cano *lib. 2.* Cano.
*de locis cap. 11. ad primum.* Ad ſecundum
argumentum dicimus, multos libros eſſe in
Canone Chriſtianorum, qui non fuerunt
in Canone Hebræorum, vt ſunt libri *Ma-* Hebraicus.
*chabæorum, Tobiæ, Iudith, Eccleſiaſtici, Sa-
pientiæ.* Baruch autem, vt teſtatur D. Hie- D. Hieron.
ronymus *Prologo in Ieremiam*; liber autem
Baruch Hebraicè Scriptus, licet originale
interciderit, & eius phraſis methodum, ac
modum loquendi Hebraicè redolet. Ad ter-
tium dicimus, quòd ſi aliquid probat, pro-
bat etiam, quòd liber nec Græcè fuerit ſcri-

ptus, quia tam apud Hebræos, quàm Græcos, generatio non ſumitur pro ſpatio decem annorum; dicimus, quòd generationis nomine intelligitur longum temporis ſpatium, vt ex multis probant Villalpandus *tom.3. in 1. de vrbe lib.3. cap.1.* Fr. Anton. a Matre Dei *in Iſagoge Præludio* 1.*dub.*12.*n.*254. (Villalpand. Fr. Anton.)

408. Baruch fuit vir nobilis, ac nobiliſſimæ familiæ, vt teſtatur Ioſephus *lib.*10. *Antiq. cap.*11. Fuit ſocius, ac Amanuenſis Ieremiæ, vt patet ex *Ierem.*32. *num.*12. & 13. ex quo omnes Patres colligunt Sapientiam, virtutem patientiam, ac probitatem Baruch. Fuit etiam Propheta, vtpote Auctor ſui libri, vt ſtatim dicam. Floruit ad annum mundi 3430. ante Chriſtum natum 623. (Ioſeph. Ierem.32.)

409. Graues Patres tenent Baruch non eſſe Auctorem libri, ſed tantùm Scriptorem, qui ſcripſit ea, quæ Ieremias dictauit. Et probant, quia alij Prophetæ incipiunt *viſio Iſaiæ*, aut alio modo, *verba Ieremiæ*. At aliter Baruch, *Et hæc verba libri, quæ ſcripſit Baruch*; ergo ipſe non eſt Auctor libri, ſed tantùm Scriptor. Tamen quòd ipſe ſit Auctor libri docent Diuus Athanaſius *quæſt.*36. *ad Antioch.* & etiam in Concilio Epheſino, D.Hieronym. D. Cyrillus Alexandrinus, & alij plures, & hoc indicat Titulus appoſitus in Biblia, *Liber Baruch*: quo nomine inter libros Canonicos recenſetur à Concilio Tridentino; & Florentino, quòd autem ita inceperit, *Hæc verba, quæ ſcripſit Baruch*, Optimè Euſebius Nieremberg. hoc refert ad humilitatem Baruch, qui noluit dicere ſibi viſionem factam; & ideò non ait, à quo illa ſcripta acceperit, ſicut exprimit de epiſtola Miſſa à Ieremia, quæ refertur toto *cap.*6. vnde omnia ibi contenta ſunt ex Ieremia. (Baruch. D.Athan. D.Hieron. D.Cyrill. Trident. Nierember. Baruch 6.)

---

## QVÆSTIO XXIII.

### *Quiſnam Auctor Prophetarum minorum ſit?*

### SVMMARIVM.

410 *Magna auctoritas Prophetarum minorum.*

411 *Dicuntur minores in breuitate ſcribendi, cùm ſint æquales in magnitudine reuelationum.*

412 *Omnes ab antiquis repoſiti ſunt in vno volumine.*

413 *Catalogus duodecim Prophetarum Minorum, notatis aliquibus circa vnumquemque in particulari.*

414 *An hi Prophetæ Minores aliquid amplius ſcripſerint, præter ſuas prophetias.*

415 *De tempore, ac ordine, quo ſcripſerunt.*

410. CIrca præclaram auctoritatem Prophetarum Minorum duo maximè notanda ſunt. Tanta eſt eorum auctoritas, vt nullum viderim, aut legerim Scriptorem, etiam ex Hæreticis, qui eorum Canonicam auctoritatem deneget, vel etiam qui eorum libros aliis Auctoribus adſcribat, niſi tantùm ipſiſmet Prophetis, prout ſua præfixa nomina habentur in Biblia.

Dicuntur Minores duodecim Prophetæ minores per reſpectum ad quatuor; & hi dicuntur minores ob ſermonis breuitatem, & quia pauciora, ac ſtrictiùs ſcripſerunt; non tamen ſunt minores in grauitate ſententiarum, excellentia myſteriorum, ac magnitudine reuelationum, vt notarunt D. Auguſtinus *lib.*18. *de Ciuitate Dei*, *cap.*19. Ruffinus *Præfatione in Oſeam.* D. Cyrillus Alexandrinus, Theodoretus, Rupertus *in Præfatione ad ipſos*: ex quo ait D. Hieronymus *Proœmio in epiſtol. ad Philem. Si breuitas habetur contemptui: contemnatur Abdias, Nahum, Sophonias, & alij duodecim Prophetæ, in quibus tam mira, & grandia ſunt, quæ feruntur, vt neſcias vtrùm breuitatem ſermonum in illis demirari debeas, an magnitudinem ſenſuum.* 411. (D.Auguſt. Ruffin. D.Cyrill. Theodoret. Rupert. D.Hieron.)

Et quamvis vnuſquiſque ex his duodecim Prophetis ſingillatim, ac ſeparatim ſua vaticinia ſcripſerint; tamen antiqui Hebræi Auctore Eſdra ſub Artaxerxe Longimano, vt refert Genebrardus *in ſua Chronologia initio ſuæ ætatis*, duodecim Prophetarum vaticinia in vno volumine comprehenderunt, quos ſequutus eſt Ieſus Syracides *Eccleſ.* 49. *num.* 12. dum omnes duodecim Prophetas ſub vno commendat elogio dicens: *Duodecim Prophetarum oſſa pullulant de loco ſuo.* Quamvis mortui, vt explicant Ianſenius, & alij Commentatores, eorum oſſa, ſeu oſſicula pullulant, & clamant aduentum Chriſti Ieſu veri Meſſiæ, ac filij Dei, clamant, & prædicant eorum eximiam virtutem, ac ſanctitatem, qua meruerunt a Deo, tot, & tantis reuelationibus illuſtrari, vt ait D. Dorothæus in vita Prophetarum. 412. (Genebrard. Eccleſ.49. Ianſen.)

Primus *Oſeas*, Iſaiæ coæuus, cuius illa magna eſt laus, quòd ipſe ante Iſaiam, ac alios Prophetas, vaticinatus eſt, ſuaque vaticinia ſcriptis dedit. Sic ipſe ait cap.1.num.2. *Principium loquendi Domino in Oſee*; id eſt, Dominus primo ante alios Prophetas, locutus eſt ipſi Oſee. Ita explicant D.Hieron. Rupert. Haymo, Vatabl. Albert. Magn. Cardinalis Hugo, D. Baſilius, & Ruffin. *in cap.1. Iſaiæ.* Oſeas ex radice Hebræa, vt notant Interpretes. Idem eſt, ac *Saluator.* Ipſum inter Sanctos adſcribit Martyrol. Rom. die 4. Iulij Floruit anno mundi 3227. ante Chriſtum natum 826. 413. (Oſee 1. D.Hieron. Rupert. Aymon. Vatabl. Albert. Martyrol.)

Secundus *Ioël*, qui prophetauit tempore Oſee, & ex radice Hebraïca, vt notat Sanchez. Idem eſt, ac *latitudo Dei*, ſeu *Deus aperiens*, quia *cap.*3. prophetat ſecundum Chriſti in Valle Ioſaphat aduentum in vltima die iudicij proferens ſententiam damnationis in reprobos, & electionis ad gloriam in bonos; & eum inter Sanctos numerat Martyrol. Roman. die 13. Iulij. Floruit cum Oſea anno mundi 3227. ante Chriſtum 826. (Sanchez. Martyrol.)

Tertius *Amos*, id eſt oneratus, de cuius Martyrio facit mentionem Martyrol. Rom. die 31. Martij, de quo teſtantur D. Iſidorus *lib. de vita, & obitu Sanctorum, cap.*43. D. Epiphanius *lib. de vita, & interitu Prophetarum, cap.*12. Diuus Dorothæus *in Synopſi, cap.*2. & Diuus Cyrillus *in Præfatione* ſub Amaſia Rege contritos eſſe Prophetæ dentes, (Roman. D.Iſidor. D.Epiph. D.Doroth. D.Cyrill.)

tes, & tam edentulus Dei laudes prædicabat. Cœpit vaticinare anno mundi 3248. ante Chriſtum 805.

Quartus *Abdias*, quem Diuus Dorothæus, D. Epiphan. citati dicunt fuiſſe diſcipulum Eliæ. Vno tantùm capite ſuum vaticinium D.Iſidor. comprehendit, quocirca de eo ait Diuus Iſidorus libro Allegoric. ſacræ Scripturæ *Abdias, id eſt ſeruus Domini, inter omnes Prophetas breuior numero verborum, ſed gratia myſteriorum æqualis.* De eo facit mentionem Martyrol. Martyrol. Romanum die 14. Iunij, & 19. Nouembris. Floruit anno mundi 3255. ante Chriſtum 798.

Quintus *Ionas*, cuius hæc eſt præclara excellentia, quòd inter omnes Prophetas ipſe ſingulariter fuerit figura, ac vmbra Chriſti Domini ex ore eius dicentis: *Sicut fuit Ionas in ventre Ceti, tribus diebus, & tribus noctibus, ſic erit filius hominis in corde terræ* Matth. 12. *tribus diebus, & tribus noctibus*, Matth. 12. D.Auguſt. num. 40. vnde ait Diuus Auguſtinus lib. 18. de Ciuitate Dei, cap. 30. *Ionas non tantùm ſermone, quàm ſua quadam paſſione prophetauit, profectò apertiùs, quàm ſi eius mortem, & reſurrectionem voce clamaret.* De quo multa dixi *tom. 3. cap. 24. quæſtione 12. 13. 14.* Inter Sanctos inſcribitur à Martyrologio Romano die 13. Iulij. Eius hiſtoria, ac prædicatio refertur ad annum 3212. ante Chriſtum 841.

Sextus *Michæas*, cuius Martyrium teſta- Martyrol. tur Martyrolog. Roman. die 15. Ianuarij, in quo ita legitur: *In Iudæa Sanctorum Habacuc, & Michææ Prophetarum, quorum corpora ſub Theodoſio ſeniore diuina reuelatione.* Quod etiam habet Monologium Græcorum; de qua reuelatióne faciunt mentionem Sozomeus, Caſſiodorus, & alij relati à Ba- D.Epiph. ronio in notis ad Martyrolog. Diuus Epiphanius *de vita Prophetarum*, quòd cùm Michæas argueret Regem Achab de ſua idololatria à filio eius Ioram ex alto loco præcipitatus, occubuit. Theophilus inquit, quòd gladio occiſus, anno mundi 3290. ante Chriſtum 767. Salian. *n. 2.*

Septimus *Nahum*, cuius nomen, teſte D.Hieron. Diuo Hieronymo interpretatur *Conſolator*, dat conſolationem populo de captiuitate in Martyrol. Aſſyriis. De eo ſcribit Martyrol. Roman. 1. die Decembris: *Nahum Prophetæ in Begabar quieſcentis*, quæ reputatur patria ſua. De Ioſephus. eo multa ſcribunt Ioſeph. *de Antiquitate lib. 9.* D. Epiph. *cap. 11.* D. Epiphanius *de vita Prophet. cap. 17.* D.Doroth. D. Hieronym. *Proœmio in Nahum.* D. Doroth. *in Synopſi*, circa annum mundi 3315. ante Chriſtum 738. Salian. *n. 19. & 20.*

Octauus eſt *Habacuc*, cuius nomen ex radice Hebraïca, idem eſt ac *luctator*, ſeu *amplexator*; de quo pro magna eius laude D.Hieron. ait Diuus Hieronymus in Prologo Galeato. *Habacuc luctator fortis, & rigidus, ſuper cuſtodiam ſuam, & figit gradum ſuper munitionem ſuam, vt Chriſtum in cruce contempletur: operuit cœlos gloria eius, & laudis eius plena eſt terra: Splendor eius vt lux erit, cornua in manibus eius; ibi abſcondita eſt fortitudo eius.* Et quamvis aliqui dicant, quòd eſt ille, qui detulit panes ad Danielem in lacum, alius tamen eſt diuerſus ab eo, licèt eiuſdem nominis, vt tenent Genebrardus *in Chronolog.* Ribeira, Sanchez, Cornelius *in Proœmio in Habacuc*; de Genebrard. Ribeira. Sanchez. Cornelius. Martyrol. eius glorioſa morte facit mentionem Martyrolog. Roman. ſimul cum Michæa Propheta die 15. Ianuarij, vt dixi ſuprà Monolog. Græcorum eos diuidit. Habacuc celebrat die 2. Nouembris; Michæam die 24. Ianuarij. Floruit anno mundi 3327. ante Chriſtum 727.

Nonus *Sophonias*, de quo ait Diuus Hie- D.Hieron. ronymus in Prologo. *Nomen Sophoniæ alij ſpeculum, alij arcanum Domini tranſtulerunt. Siue ſpecula igitur, ſiue abſconditum Domini interpretetur, vtrumque Prophetæ conuenit.* Ipſe ergo Propheta, qui erat in ſpecula, & in ſublimibus conſtitutus non erat Domini myſteria. De eo multa ſcribunt D. Epipha- D.Epiph. D.Doroth. D.Iſidor. nius D. Dorothæus, Diuus Iſidorus *in vita Sophoniæ.* Prophetauit tempore Hieremiæ; deſtruxit excelſa, & idola; Ieruſalem reduxit ad adnotationem, & cultum veri Dei, cúmque Sanctorum Catalogo aſcribit Mar- Martyrol. tyrolog. Roman. die 3. Decembris, & eodem die habetur in Monologio Græcorum anno mundi 3395. ante Chriſtum 659. Salianus *num. 4.*

Decimus eſt *Aggæus*, de quo ſic ſcribit Diuus Hieronymus ad Paulinum. *Aggæus fe-* Martyrol. *ſtiuus, & lætus, qui ſeminauit in lacrymis, vt in gaudio meteret, deſtructum templum ædificat, Deum Patrem inducit loquentem, adhuc modicum, & commouebo cælum, & terram, mare, & aridam, & mouebo omnes, & veniet deſideratus cunctis gentibus*; nempe Chriſtus Ieſus verus Meſſias natus ex Maria Virgine, qui ſuo ſacratiſſimo aduentu, magnum diem feſtiuum dedit, ac intulit vniuerſo mundo. Inde Angelus Paſtoribus decantauit: *Annuntio vobis gaudium magnum,* Luc. 2. *quia natus eſt vobis Saluator.* Aggæum Prophetam eum annumerat Martyrologium Ro- Martyrol. manum inter Sanctos die 4. Iulij. Prophetauit anno mundi 3431. ante Chriſtum natum 519.

Vndecimus eſt *Zacharias*, qui iuxta Diuum D.Hieron. Hieronymum, Epiphanium, Dorothæum, Iſi- D.Epiph. D.Doroth. D.Iſidor. dorum, rectè docent, quòd Zacharias optimo iure memoria Domini dicitur, quia omnia mirabilia, quæ Deus per Prophetas ſparſim prædixerat, in hoc vno vtpote penultimo Prophetarum, tanquam memoriam ſibi fecit, ac recapitulauit, vt notum fiat hominibus, quòd Deus ſibi ipſi memoria eſt ſuorum mirabilium. An verò iſte ſit Zacharias, de quo Chriſtus loquitur *in Euangel. 23. Matth.* Matth. 23. *num. 35.* ex multis rationibus pars negatiua eſt probabilior, vtpote communior apud Sanctos Patres, vt dixi *tom. 4. cap 47. q. 9. per totum.* De eo facit mentionem Martyrologium Ro- Martyrol. manum die 6. Septembris. Aggæus, & Zacharias cœperunt prophetare anno mundi 3431. ante Chriſti natiuitatem 519.

Duodecimus *Malachias*, & quiſnam eſſet? longa quæſtio. Origenes exiſtimat eſſe Angelum corpore humano, quod apertè refutat Diuus Hieronymus. Alij dixerunt eſſe Eſdram, quod ex computatione temporum clarè reiiciunt Commentatores. Fuit ergo quædam perſona humana, & vltimus Propheta-

D.Epiphan. rum. De eo ſic ſcribit Diuus Epiphanius libro de vita Prophetarum: *Malachias ab ineunte ætate, dúmque iuuenis eſſet, vitam inculpabilem egiſſe fertur, cúmque populus vniuerſus eum vt virum, non minore Sanctimonia, quam manſuetudine præditum coleret, indiderunt illi nomen*, Malachi, id eſt Angelus: *Erat quippe forma oppido quam præſtanti.* Et ita iuxta ſuum nomen, quod eſt Angelus, frequenter cum Angelis, & de Angelis loquitur *cap.2.num.7.* Sacerdotem vocat Angelum. Et *cap.3.* Chriſtum, & Baptiſtam Angelos dicit: *Ecce ego mitto Angelum meum*, ſcilicet Baptiſtam; *Et ſtatim veniet ad templum ſuum, Dominator, quem vos quæritis, & Angelus teſtamenti*, ſcilicet noui, qui eſt Chriſtus Dominus. De Malachia Propheta legitur in Martyrologio Romano die 14. Ianuarij. Floruit circa annum mundi 3573. ſeptimo anno Artaxerxis ante Chriſtum 489.

414. Inquires tamen, an hi Prophetæ, præter ſuas Prophetias, quas habemus in Biblia, aliquid ampliùs prophetauerint? nam in multis Pſalmis legimus præfixos hos titu-
Pſalm.137. los, Aggæi, & Zachariæ, vt in Pſal-
Pſalm.145. mo 137. 145. 147. & 148. & in Pſalm.145. inſcriptum legitur *Alleluia Aggai, & Zachariæ.* Ad hanc difficultatem iam reſpondi ſuprà *quæſt.15.num.425.* quòd nempe Dauid illos Pſalmos compoſuit, præuidens ſpiritu prophetico, quod illi Pſalmi ab illis Prophetis pro reditu à captiuitate erant decantandi, vt dixi citato loco.

415. Quæres ſecundò. Quo tempore, & ordine ſcripſerunt? Maximè à me veneratur ordo appoſitus in Biblia. Quod etiam patet ex
Salian. eorum annis prænotatis iuxta computum Saliani, quem ſecutus ſum. Solùm Ionas præcedit tempore Abdiam ferè quadraginta annis; quia in principio omnium Prophetarum ponitur Oſeas; incipit enim ipſe *principium loquendi Domino in Oſee.* Et Ioël, Abdiaſve fuerunt contemporanei cum ipſo Oſea,
D.Hieron. vt teſtatur D. Hieronymus *in cap.1. Oſee.* Et ideo fortè, quia contemporanei ſimul ap-
Septuag. poſiti ſunt. Septuaginta in Codice Vaticano. 1. Oſeas. 2. Amos. 3. Michæas. 4. Ioël. 5. Abdias. 6. Ionas. 7. Nahum. 8. Abacuc. 9. Sophonias. 10. Aggæus. 11. Zacharias. 12. Malachias.

---

## QVÆSTIO XXIV.

### *Quis eſt Auctor librorum Machabæorum.*

### SVMMARIVM.

416 *Iſti libri duo, contra Hæreticos, tenendum eſt eſſe Canonicos.*
417 *Horum librorum octo Auctores aſſignantur.*
418 *Vera ſententia de Auctore primi libri.*
419 *Secundus liber eſt epitome ex libris Iaſonis Cyrinæi.*
420 *Valdè difficile cognoſcere eius collectorem.*
421 *Videtur quod fuerit Iudas Eſſenus.*
422 *Hebraicè ſcripti ſunt libri.*
423 *De tempore huius hiſtoriæ, ac nomine Machabæorum.*

HOs libros non eſſe Canonicos tenent Hæretici, Lutherus, Anabaptiſtæ, provt 416.
familiare eſt, illis libris, quibus ſua dogmata conuelluntur, diuinam auctoritatem denegare. Tamen certum de fide eſt hos duos libros eſſe
Canonicos. Ita definitum eſt in 3. Concil. Car- Carthag.
thag. *Can.4.* Trident. *ſeſſ.4.* Innocent. I. *epiſt.3.* Trident.
*ad Exuperium.* Gelaſius I. *in Decreto de libris* Innocent.
*Canonicis.* Et quamvis hi duo libri non fuerint Gelaſius.
in Antiquo Hebræorum Canone compoſito ab Eſdra; cum hæc hiſtoria Machabæorũ poſt ipſum Eſdram contigerit, poſiti ſunt in alio
Canone Hæbræorum, vt colligitur ex Ioſeph Ioſephus.
in calce libri, quem de Machabæis ſcripſit, &
tenent Genebrardus *lib.2. Chronolog. ad an-* Genebrard.
*num* 3860. *num.*10. videndus eſt Bellarm. *lib. de* Bellarm.
*Verbo Dei, cap.5.* Sixtus Senenſ. *lib.8. Biblioth.* Sixtus.
Serarius *hic in Machab.* Serarius.

### *Quis Auctor librorum?*

Quæſtio longa, & ſatis difficilis; itavt à di- 417.
uerſis Auctoribus octo Scriptores horum librorum referantur, ſcilicet Ioſephus Flauius, Philo Alex. Ioannes Hircanus, Iudas Eſſenus, Simon Machabæus, Iaſon Cyrinenſis, Iudas Machabæus, Senatus Ieroſolymitanus: & conueniunt ferè omnes, quòd non vtriuſque libri idem eſt Auctor: nam primus liber ſcriptus eſt per modum hiſtoriæ, ſecundus per modum epiſtolæ ad fratres, qui erant diſperſi per Ægyptum.

In tanta rerum varietate probabiliùs vide- 418.
tur, quòd primus liber Machabæorum fuerit ſcriptus à Ioanne Hircano, Simonis filio, quia Sacerdos, & Pontifex, & etiam Propheta, vt ſtatim dicam: nam vt iam dixi, & in confeſſo
eſt apud omnes teſte Ioſepho *lib.1. contra Ap-* Ioſephus.
*pionem*, Pontificibus, ac Sacerdotibus cura demandata eſt, gentis ſuæ hiſtorias conſcribere, ac pertexere; in quo officio, ac munere Ioannes Hircanus non poterat deficere. Quare diligẽter poſt breuem introductionem, quædam deſcribit capita perſecutionum à geſtis Mathathiæ aui, & accuratè Iudæ, & Ionathæ, ac parẽtis ſui geſta proſequitur, & in parentis ſui morte terminat hiſtoriã; quia nihil ſibi amplius propoſuerat agere. Hoc autẽ præter ſui officij curam, quæ ei eminebat, optimè potuit præſtare ipſe Ioannes Hircanus, quia ipſe majori, quàm Pater, & patruus abundauit otio, vt Auctor eſt
Ioſephus *lib.13 c.18. in fine* 31 annis cum poteſta- Ioſephus.
te præfuit, & inſuper prophetiæ dono illuſtratus eſt, vt habet ipſemet Ioſephus citato *lib.13. cap.20.* qui ait, *Hircanus moritur anno Imperij 31. tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & Pontificatu, & Prophetia.*

Secundus liber Machabæorum; certum eſt, 419.
quòd totus hic liber deſumptus eſt ex ſcriptis magni, ac præclariſſimi viri Iaſonis Cyrinæi, vt Auctor, ſeu collector iſtius libri,
teſtatur 2. *Machab. cap.2. num.24.* vbi ait: 2.Machab.2.
*Itaque à Iaſone Cyrinæo quinque libris comprehenſa, tentauimus nos, vno volumine breuiare.* Et poſtea ſubdit num.27. *Et nobis quidam ipſis, qui hoc opus breuiandi cauſa ſuſcepimus, non*

*facilem*

*faсilem laborem, imò verò negotium plenum vigiliarum, & ſudoris aſſumpſimus.*

420. Honor. Rabban. Summa omnium difficultas eſt, quiſnam horum fuerit collector? Honorius Auguſtod. dicit Philonem. Rabbanus, & Sixtus Senenſis, Senatum Ieroſolymitanum: in quam ſententiam inclinant Sanchez, & Cornelius *in Prologo huius libri*. Tamen, vt rectè dicunt Rabbanus *lib. 5. de vniuerſo, cap. 4.* Diuus Iſidorus *lib. 1. de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, qui dicunt Auctores, ſeu Scriptores horum librorum Machabæorum nobis ignotos, ſoli Deo cognitos. (Sanchez. Cornelius. D. Iſidor.)

421. Proinde tamen quantum coniecturari poſſumus, dicendum eſt, quòd Auctor huius epiſtolæ, ac conſequenter totius libri ſecundi Machabæorum, fuit Iudas Eſſenus cum Senatu Iudæorum. Ita Rupert. *lib 10. de victor. verbi, c. 15.* Serarius, Salianus, Mariana, Ioannes de Lahay *Prologo in Bibliam Max. ſect. 15. c. 22.* Nam *lib. 2. c. 1. n. 10.* dicitur, *Anno centeſimo octogeſimo octauo populus, qui eſt Ieroſolymis, & in Iudæa, Senatúſque, & Iudas Ariſtobulo magiſtro ſalutem, & ſanitatem.* Ex quo meo videri clarè patet, quòd ipſe fuit Auctor epiſtolæ, ac totius libri ſecundi. Deinde iſte Iudas Eſſenus, vt ait Ioſeph. *lib. 13. c. 19.* illo tempore ob donum prophetiæ, magnæ apud omnes æſtimationis, ac auctoritatis erat, & poſt annos viginti Antigono Ioannis Hircani filio mortem prædixit, quæ paulo poſt ſecuta eſt. Additque Ioſephus, eius prædictiones nunquam fefelliſſe, ſed re ipſa ſemper eueniſſe. (Rupertus. Serarius. Salianus. Marian. Lahay. Lib. 2. Machab. 1. Ioſephus.)

### *De idiomate, ac aliis.*

422. De lingua, qua hi libri ſcripti ſunt, quæres. Primus liber ſcriptus eſt Hebraicè, vt teſtatur D. Hier. *in Prologo Galeato*. De poſteriori, non negat Sanctus Doctor Hebraicè conſcriptum; ſed tantùm dicit Græcè reperiri, ſed ſecundum librum Hebraïcè fuiſſe conſcriptum. Inſinuat Euſeb. *in Chron. ad annum mundi 4800.* vbi ait: *Machabæorum hiſtoria Hebræa hic Græcorum ſuppetat regnum: Verùm hi libri inter diuinas Scripturas non reperiuntur.* Intellige inter Hebræos. Tamen ratio hoc apertè ſuadet, quomodo eſt credibile, quòd ab Hebræis ad Hebræos Græci ſermonis ignaros, ſcriberetur in lingua ipſis ignota, & non potiùs in lingua materna illis valdè nota. Si autem hic liber Hebraïcè conſcriptus non inuenitur, hoc factum eſt iniuria temporum, vt multi libri perierunt. Illud tamen aduerte Græcum Text. quem nunc habemus, non eſſe ex Septuaginta, quia iſti Interpretes, longè Machabæorum hiſtoriam præceſſerunt, ferè ad ſpatium centum Septuaginta annorum. Nam Septuaginta floruerunt circa annum mundi 3775. Vt Reſolutione ſequenti dicam de Machabæis ſtatim quoad tempus. (D. Hieron.)

423. Quæres tamen quo tempore contigit hæc hiſtoria Machabæorum? Videns Mathathias exterminium, quod fiebat in Ieruſalem, Sancta profanabantur, leges conculcabantur, & magna hominum, ac Virginum cædes fiebat, itavt adimpleretur illud, quod dicitur in Pſalmo: *Effuderunt ſanguinem Sanctorum tuorum per circuitum in Ieruſalem, & non erat qui ſepeliret.* Fugit Mathatias cum filiis ſuis anno à creatione mundi iuxta Salianum, ac Tornielium 388. ante Chriſtum 166. Et ipſa hiſtoria Machabæorum in ſecundo libro terminatur cum apparitione Ieremiæ anno mundi 3893. ante Chriſtum 162. apud Salianum eodem anno *num. 58.* (Salian. Torniel.)

424. Circa nomen Machabæi multæ deriuationes, ac ſignificationes circumferuntur, vt videre eſt in Euſebio *lib. 3. Hiſtor. cap. 10.* Prima ex radice Hebraïca, quod idem valet, ac percutere, & occidere, proindéque Machabæus idem eſt ac percuſſor, ac occiſor. Alij aliter deriuant, vt idem valeat, *ac quis fortis ſicut ille*; quod maximè conuenit Iudæ Machabæo ob ſuam ſingularem generoſitatem, ac fortitudinem, ob quam comparatur, tanquam Leo in ſylua. (Euſeb.)

## RESOLVTIO IV.

## *De variis verſionibus, ac lectionibus ſacræ Scripturæ, ac earum Auctoribus.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *De Editione, ſeu tranſlatione ſeptuaginta duorum interpretum.*

### SVMMARIVM.

425 *Quomodo hæc hiſtoria accidit, & vocati ſunt à Ptolomæo, & n. 426.*
427 *An fuerint in cellulis ſeparatis, & n. 428. 429. & 430.*
431 *Agitur de auctoritate D. Hieronymi, & Epiphanij, & n. 432. 433. & 434.*
435 *Quos libros tranſtulerint ſeptuaginta; omnes nempe qui ſuo tempore erant in Canone Hebræorum, & n. 436. 437. 438. 439.*
440 *An in hac tranſlatione adeſſet aſſiſtentia Spiritus ſancti, & n. 441. 442.*
443 *In hac tranſlatione aliquid dixerunt addendo, vel diminuendo ex dictamine Spiritus ſancti, & n. 444.*
445 *Reſpondetur ad D. Hieron.*
446 *Tempore antiquo hæc tranſlatio fuit authentica.*
447 *Variæ tranſlationes factæ ſunt, & numero 448. 449.*
450 *Hæc modo ex Vaticano eſt authentica, & num. 451. 452. 453.*

### *Hiſtoria rei geſtæ.*

425. Salianus. ANNO à mundo condito 3775. ante Chriſtum 278. iuxta Salianum, vt omittamus aliorum computationes. Ptolomæus (non ille Lagi filius, vt D. Iren. *lib. 3. c. 25.* & Clem. Alex. *lib. 1. Stromat. opinati ſunt*) ſed Ptolomæus Philadelphus, eius ſucceſſor, vt affirmant Ariſtæas *tom. 2. Biblioth. veter. Patrum.* Ioſeph. *lib. 12. Antiq. cap. 2.* Philo *lib. 2. de vita Moyſis*, D. Epiphan. *lib. 2. de ponderibus, & menſuris, n. 12.* Tertullian. *cap. 18. in Apologia, cap. 18.* D. Auguſt. *lib. 18. de Ciuit. cap. 4.* D. Athan. *in Synopſi.* Cùm ergo ipſe regnaret in (D. Iren. Clem. Alex. Ariſtæas. Ioſeph. Philo. D. Epiph. Tertull. D. Auguſt. D. Athan.)

Ægypto,& Alexandriæ ampliſſimam Bibliothecam conſtituiſſet ex magna librorum copia, quos vndique congregauit; & cum à Demetrio accepiſſet, quod Iudæorum libri in magnum eſſent ſuæ Bibliothecæ ornamentum; tunc Rex illorum deſiderio, miſſis legatis cum ſuis literis ad Eleazarum Pontificem, magno cum beneficio, conceſſa nempe libertate centum viginti millia Iudæorum, qui captiui in Ægypto tenebantur, multis aliis magnificis donariis, poſtulauit Rex vt ex vnaquaque Tribu ſex electos viros ſeniores, ac maximè peritos in lingua Græca, ac Hebraïca, ei mitterent, vt fideliſſimè ex Hebræo in Græcum libros ſacros tranſcriberent, ac interpretarentur eorum nomina particularia. Refert Ariſtæus *vbi ſuprà.*

426. Annuit Eleazarus Regis votis, & electos ſeptuaginta duos viros doctiſſimos, ſex ex qualibet Tribu, cum & præſtantiſſimis libris ſacræ Scripturæ, eos remiſit in Alexandriam Ægypti Metropolim, vbi Rex eos valdè benignè, ac honorificè excepit, & in Inſula Pharo ſtatuit, hoc eſt in arce Alexandrina ſeptem diſtante ſtadiis, vbi ſeptuaginta duorum dictum ſpatio, totam tranſtulerunt Scripturam, Græcis characteribus ſcriptam.

## *An Cellulæ ſeparatim.*

427. Quæſtio præſens eſt, an omnes ſeptuaginta duo in vna aula congregati ſcripſerint, an in Cellulis ſeparatis, vnuſquiſque in ſua? Tales cellulas ſeparatas negat D.Hieronymus, ita vt fabulam dicat hoc, & ita habet Præfatione in Pentateuch. *Neſcio quis primus Auctor ſeptuaginta cellulas, Alexandriæ mendacio ſuo extruxerit, quibus diuiſi eadem ſcripſerint.* Idem habet *epiſtol.*104.& *epiſtol.*107. Ipſum ſequuntur aliqui Recentiores. Maſius *Præfat. in Ioſuē.* Titelman. *in Prologo Apologetico.* Bellarm. *lib.2. de Verbo Dei, cap.6.* Eorum fundamentum vnicum eſt, quia nec Ariſtæas, nec Ioſephus de talibus cellulis faciunt mentionem.

D.Hieron.

428. Tamen oppoſita ſententia affirmat Septuaginta Interpretes in ſingulis cellulis ſeparatim ſuam verſionem abſque mutua collatione, ac collocutione feciſſe, abſoluiſſe. Ita teſtatur D.Iuſtinus, qui floruit circa annum Domini 150. Cellas aſſeuerat, & earum veſtigia, ſe propriis oculis vidiſſe, non longè ab Alexandria, ſeque certiſſimè didiciſſe ab incolis illius loci, ſeque traditione à maioribus ita accepiſſe. Verba Sancti Iuſtini appono: *Rex pari cum Interpretibus numero domunculas extrui præcepit, vt ſigillatim pro ſe quiſque interpretationem perficeret: illa cura quoque iis, qui operam eis dare iuſſi fuerant, vt omnibus quidem modis ipſis inſeruirent, à congreſſu autem mutuo illos prohiberent, quo exquiſita interpretibus veritas ex ipſorum etiam conſenſu cognoſci poſſit.* Et ſubdit maximè notandum: *Hæc vobis viri Græci, non vt fabulam, neque vt confictam hiſtoriam renuntiamus, ſed vt qui ipſi Alexandriæ fuerimus, & veſtigia domunculárum apud Pharum, adhuc reliqua viderimus, & ab incolis, qui res patrias à maioribus per manus ſibi traditas acceperunt, audiuimus, commemoramus.* Quid maius, ac efficacius, quàm tam apertum teſtimonium à tam grauiſſimo, antiquiſſimo Patre, tam ex viſu, quam ex auditu à patritiis, qui præ manu res acceperant à ſuis maioribus.

429. Eandem ſententiam communi ferè conſenſu docent alij Sancti Patres. Irenæus in eadem ferè ætate *lib.3. cap.15.* idem affirmat, *Ptolomæus metuens, ne fortè conſentientes, eam veritatem, quæ eſſet in Scripturis abſconderent per interpretationem, ſeparans eos ab inuicem, iuſſit omnes eandem interpretari Scripturam.* D. Cyrillus Hieroſolymitanus *Cathec.4.* qui floruit anno 400. ſic ait, *Ne mutuo conſpirarent proſpiciens, in Inſula Pharo ſingulis Interpretibus ſingulas domos diſtribuit, & vnicuique ſeparatim omnem Scripturam interpretarentur, mandauit.* Idem ſecutus D. Iuſtin. tenent D. Auguſtinus *lib.2. de doctrina Chriſtiana, cap.15.* D. Hilar. *in Pſalm.2.* Philaſtrius *hæreſ.4.* & ex hoc miraculo cohærentis traditionis, eius auctoritatem colebant Clemens Alexandrin. *lib.1. de Stromat.* D.Iſidor. *lib.7. de Diuin.Officiis, cap.*12. & communiter Sancti Patres, ac omnes ferè Auctores Catholici. Ex Iudæis multi. Ioſephus Gorionides *c.*16. *ſui operis.* Philo *lib.2. de vita Moyſis*, & alij multi, quos Ioannes Morinus in ſuis exercitationibus refert.

D.Irenæus. D.Cyrill. D.Auguſt. D.Hilar. Philaſtr. Clem. Alex. Ioſephus. Philo.

430. Singularis in hac re eſt D. Epiphanius *lib. de Menſuris*, & ex ipſo Iuſtinian. *in Nouellis conſtit. Authent.*46. *collat.*10. qui binos Interpretes in ſingulis cellulis ponit, ac proinde triginta ſex cellulas conſtituit. Hæc diſcordia tamen in concordiam facilè reuocatur, quia ex ipſo Sancto Doctore Epiphanio facilè colligitur, quòd quælibet cellula erat pariete diuiſa in duas, & ita in qualibet huiuſmodi domuncula, erat vnuſquiſque: nam addit Sanctus Pater id factum eſſe, ne poſſent congredi, ac combinari inter ſe, ergo quilibet erat in ſua domuncula.

431. Ad auctoritatem D. Hieronymi magnam eſſe fatemur, tamen maximè præponderare auctoritatem omnium ferè Patrum, ac teſtimonium oculatum Sancti Iuſtini: D. autem Hieronymus, forſitan illud accepit ex relatione aliquorum; cùm autem tunc res non eſſet bene explorata. Deinde totum fundamentum Diui Hieronymi fundatur in auctoritate negatiua, quia Ariſtæas de tali ſeparatione non facit mentionem; argumentum autem ab auctoritate negatiua eſt valdè friuolum: nam multa fuerunt in antiquitate, magna celebratione retenta, ac valdè communia, de quibus nec in ſacra Scriptura, nec in aliquibus Auctoribus antiquis fit mentio, vt multis exemplis monſtraui *Opuſculo 1. Reſol.3.q.14.n.122.*

432. Dices Autographum, quòd Regi miſit Eleazarus, vt teſtatur Ariſtæas, qui creditur fuit vnus ex Septuaginta, in quo Diuina lex, aureis literis, Hebraïco idiomate conſcripta erat. Ex quo benè infertur, non potuiſſe omnes ſeparatim vertere textum; nam vnus tantùm Codex, etſi omnibus iunctis poterat inſeruire, non tamen ſi eſſent ab inuicem ſeparati.

433. Reſpondetur, quòd vt tradit Ariſtæas, prædictum auctographum tenuiſſimis membranis, facili, ac ſolubili vinculo colligabatur, ac proinde facilè ipſum diuiſum, Septuaginta duabus partibus, & inde vnicuique pars ſua

vnaqua

vnaquaque die data ; & ita ſinguli partes ſuas vertebant, vt indicat D. Epiphanius, proindéque Septuaginta duobus diebus, Septuaginta duorum tranſlationes abſolutæ ſunt ; quæ cum coram Rege, aſtantibus multis ſapientiſſimis Ægyptiis, ac Iudæis, valdè peritis linguæ Græcæ, & Hebraicæ, qui tunc Alexandriæ morabantur, legerentur, ac publicarentur, ſummo omnium applauſu, vt fideliſſimæ cum ſuo originali, ac miraculoſo modò confectæ, cùm quælibet tranſlatio ab altera, nec in vno verbo, ac apice diſcreparet, ab omnibus ſummopere veneratæ ſunt. Dicam etiam, Septuaginta benè ſciebant, quòd mittebantur in Ægyptum, vt ſacrum Codicem verterent ex Hebræo in Græcum, proindeque valdè veriſimile, quòd vnus quiſque ſuum Codicem aſportauit, ex quo quilibet ſuam tranſlationem confecit.

## *Quot libros Septuaginta verterint?*

435. Prima ſententia tenet Septuaginta ſolùm Pentateuchum tranſtuliſſe. Ita videtur colligi ex Ioſepho *Præfat. ad libros de Antiq. & ex lib. 12. cap. 2.* & ex Ariſtæa, & Philone *lib. 2. de vita Moyſis*, dicunt enim, Septuaginta ſolos libros legis interpretatos fuiſſe.

Ioſeph. Ariſtæas. Philo.

436. Vera ſententia eſt Septuaginta vertiſſe omnes libros, qui ſuo tempore erant in Canone Antiquo Hebræorum. Ita D. Irenæus *lib. 3. c. 25.* Iuſtinus *in Dialogo cum Tryphone*, Clemens Alexandr *lib. 1. ſtromat.* Euſebius *de Præparat. lib 8. cap. 1.* Chryſoſtom. *homil. 4. in Geneſ.* & alij aſſerentes ab Eleazaro non ſolùm miſſos fuiſſe libros Moyſis, ſed etiam vniuerſa volumina veteris teſtamenti, imò in multis ferè totam lectionem Septuaginta paucis exceptis retinuit D. Hieronymus, vt infrà dicam, *q. 10. num. 21.* & in Biblia Fortunati lectionem Septuaginta inuenies in libris Tobiæ, & Iudith, quia in ſexta Synodo Hebræorum in Canone repoſita ſunt, vt teſtatur Genebrard. *anno 386. num. 10.* vt ſuprà dixi.

D. Irinæus. D. Iuſtin. Clem. Alex. Euſebius. Chryſoſt.

537. Probatur hæc ſententia ; primò. Ptolomæus librorum affectiſſimus, Bibliothecam ſuam ditare voluit, omnibus Codicibus, quos alicui cognouerat haberi, & inde à Iudæis poſtulauit, vt non ſolùm Pentateucum ad ſe mitterent, ſed etiam omnes libros ſacros, aliàs non fieret ſatisfactum Regis deſiderio, ac poſtulationi, ſi ſciret omnes libros ad ſe non mitti; ergo dicendum, quòd omnes libri fuerunt miſſi, & omnes tranſlati à Septuaginta. Secundò, quoniam Chriſtus Dominus, & Apoſtoli in citandis Prophetarum verbis, ſæpè vtuntur Græca verſione, ipſorum autem tempore, non erat alia Græca verſio præter Septuaginta.

Apoſtoli.

438. Tertiò ; quia Rex vehementiſſimè affectabat ex omnibus mundi partibus omnes libros ad ſe adducere ad amplificandam magnitudinem ſuæ Bibliothecæ, in qua iam vltra viginti librorum erant Myriades, id eſt ducenta millia ; & præcipuè cum Demetrius huius Bibliothecæ Præpoſitus, eo tempore, vt Ariſtæas inquit, intenderet, vt librorum numerus quinquaginta myriades, id eſt quingentena millia librorum adimpleret ; ergo ſine dubio omnes miſſi ſunt, & tranſlati.

Quartò probatur ; quia hæc tranſlatio facta à Septuaginta, vt miraculoſa habetur, & veneratur ab omnibus, non ſolùm in ſumma eorum cohærentia, ac vniformitate, cùm nec in vno verbo vnus ab altero diſcreparet, vt notant citati Patres, & Auctores, Ariſtæas, D. Iuſtin. Irenæus, Cyrill. Ieroſolym. Auguſt. Philo Hebræus, Ioſephus, & alij ; ſed etiam in hoc maximè miraculoſæ, quòd in Septuaginta duorum dierum ſpatio ſuam tranſlationem abſoluerint, quod non erat mirum, ſi ſolùm quinque libros Moyſis tranſtuliſſent, ac vertiſſent. 439.

Ariſtæas. D. Iuſtin. D. Irenæ. D. Cyrill. D. Auguſt. Philo.

## *An in hac Septuaginta tranſlatione adfuiſſet Spiritus ſancti aſſiſtentia?*

Certum eſt hanc verſionem factam fuiſſe à Septuaginta per peculiarem aſſiſtentiam Spiritus ſancti, influente ſuo magno, ac ſingulariſſimo dono, quod dicitur interpretatio ſermonis, quod eſt Prophetiæ donum vt docet D. Thomas *2. 2. quæſt. 176. art. 2. ad 4.* Et inde Septuaginta Prophetæ dicuntur, & eos prophetaſſe dicit D. Auguſtinus *lib. 4. de Doctrina Chriſtiana, c. 7.* ait: *Septuaginta interpretes diuino ſpiritu interpretati ſunt, & lib. 18. de Ciuit. c. 43.* ait : *Spiritus, qui in Prophetis erat, quando illa dixerunt, idem ipſe erat in Septuaginta viris, quando illa interpretati ſunt.* Quòd etiam iam antea dixerat Philo Hebræus *lib. 1. de vita Moyſi*, & ait : *Tanquam numine correpti prophetabant.* Vnde infert non tam interpretes, ſed potiùs Prophetas vocandos, & in hoc conueniunt omnes Patres, D. Iuſtin. Irenæus, Chryſoſt. *locis citatis.* 440.

D. Thom. D. Thom. D. Auguſt. Philo. D. Iuſtin. D. Irenæus. D. Chryſ.

Hoc autem donum interpretationis conſiſtit in ſingulari quodam auxilio Spiritus ſancti ad transferendum ad vnguem ex vna lingua in aliam, ita vt Interpres à dictantis mente non recedat, ſed id verbis ſuis exprimat, quod auctor intendebat, vt docet Suar. *3. part. quæſt. 7. art. 8. ſect. 2. §. hoc conſtat* ; & quia verba Hebræa, & maximè ſacræ ſcripturæ ſub eadem voce multiplices ſenſus continent ; in hoc maximè virtus Spiritus ſancti reſplenduit, vt illum ſenſum ſeptuaginta deſignarent, qui principaliter erat à Deo intentus. 441.

Suar.

Probatur. Quia tanta cohærentia, ac vniformitas in ſeptuaginta duobus hominibus, cùm exiſterent in cellulis ſeparatis, abſque vllo commercio locutionis inter ſe, fieri non potuit, niſi peculiari manu Dei : & eſto concedamus, quòd omnes in componenda verſione, ſimul eſſent, tamen quòd tot homines ſapientia, doctrina, ac eruditione pleni, mutuo conſenſu, in vnam ſententiam, in vnum loquendi modum, in vnam verborum ſeriem, abſque vlla diſcrepantia in minimo conſpirauerint, id ſine ſpeciali Dei directione moraliter fieri non poterat ; nam vbi eſt multitudo maximè ſapientum, ibi eſt multa varietas ſententiarum, tam quoad ſubſtantiam, quam quoad modum, ac diſpoſitionem rerum ? multumqúe tempus diſputationibus, ac altercationibus conteritur; proindeque tam breuiſſimo tempore, Septuaginta duorum dierum ſpatio, quo tot librorum verſionem perfecerunt, non poterant tam abſoluere ſine Dei aſſiſtente auxilio. 442.

## *An tranſtulerint aliquid addendo vel ſubtrahendo?*

443. Dicendum eſt Interpretes ſeptuaginta, quamuis optimo modo ſacros codices Hebræos Græcè vetterint, non tamen eos reddiderunt de verbo ad verbum, ſed aliqua addiderunt, mutauerunt, abſtulerunt, prout Spiritus ſanctus eos dirigebat. Prima pars patet; quia ab auctoris mente nunquam receſſerunt, vt patet ex ſumma eorum Conformitate, ex qua manifeſtè colligitur perpetua in eis ſpiritus ſancti aſſiſtentia, vt eſt dictum. Quod autem de verbo ad verbum non reddiderint, patet ex his, quæ docet D. Hieron. *Præfat. in Chronic.* Euſeb. D. Hieron. *Difficile eſt*, ait, *alienas linguas in ſequentem non alicubi excedere, vt quæ in aliena lingua benedicta ſunt, eundem decorem in tranſlatione ſeruent.* Et parùm pòſt idem confirmat. Et non ſolùm ratione, ſed etiam experientia hoc deprehenditur, vt notant D. Ambroſius *lib.* 3. *Hexamer. cap.* 2. Philaſt. *part.* 3. *hereſ.* 87. D. Ambroſ. Philaſt.

444. Quòd verò aliqua addiderint, vel ſubtraxerint, docet expreſsè D. Hieron. *Epiſtol. ad Domnionem, & Rogatianum.* D. Hieron. Quòd etiam ex multis tradunt D. Auguſt. *citandus*, Salmeiron, *Prolog.* 3. Salmeiron. quòd ex alto dictamine Spiritus ſancti factum eſt, vt patet ex mutua cohærentia, vt addendo aliquid magis explicarent, & ſubtrahendo magna myſteria abſconderent Ethnicis, qui ſine lumine fidei illa aſportare non poterant. Rem ſapientiſſimè de ſuo more explicat D. Auguſtin. *lib.* 18. *de Ciuit. Dei, cap.* 43. D. Auguſt. & ait: *Sicut oportet nihil aliud intueamur in ſcripturis, niſi quòd per homines dixerit Dei ſpiritus, quòd quid eſt Hebraicis Codicibus, & non eſt apud Septuaginta interpretes, noluit hoc per ipſos, ſed per illos Prophetas Dei ſpiritus dicere. Quidquid verò eſt apud Septuaginta, in Hebrais autem Codicibus non eſt, per iſtos maluit, quam per illos idem ſpiritus Dei dicere, ſic oſtendimus vtroſque fuiſſe Prophetas; iſto enim modo iſta per Iſaiam, illa per Ieremiam, alia, atque alia per alium, atque alium Prophetam, vel aliter per hunc, ac per alium dixit, vt voluit. Quidquid porrò apud vtroſque dicere voluit, vnus, atque idem ſpiritus, ſed ita vt illi præcederent prophetando; illi ſequerentur prophetice illos interpretando; quia ſicut in illis vera concordia dicentibus, vnus pacis ſpiritus fuit, ſic in iſtis non ſecum conferentibus, & tamen tanquam vno ore cuncta interpretantibus idem ſpiritus vnus apparuit.*

445. Dices contra hanc ſententiam tot ſanctorum Patrum, quòd D. Hieron. *Præfat. in Pentat.* D. Hieron. negat Septuaginta Vates fuiſſe, ſed eos dumtaxat dicit interpretes. Et priori præfatione in Iob, eos in pleriſque erraſſe indicat; & variis in locis eorum verſiones reprehendit.

446. Reſpondeo quòd D. Hieronymus illa dixit, cùm apud ſe non haberet legitimam, & correctam verſionem, ſed laceratos Codices, at verò poſtquam expurgatam à vitiis Græcorum, ac Latinorum vidit, eam magnopere veneratur, & ſententiam priſtinam retractauit, vt patet ex *Præfat.* 2. *in Paralip.* D. Hieron. vbi talia vitia notans, ait: *Nec hoc Septuaginta interpretibus, qui Spiritu ſancto pleni, ea, quæ vera fuerunt, tranſtulerant. Sed ſcriptorum culpæ adſcribendum, dum de emendatis inemendata ſcripſerunt, & ſæpè tria nomina ſubſtractis è medio ſyllabis in vnum vocabulum cogunt, vel è regione vnum nomen propter nimiam latitudinem ſuam, in duo, vel tria vocabula, &c.* Et idem ſanctus Doctor ferè ſimilia habet *in Præfatione in Eſdram*; ſic ait: *Si Septuaginta interpretum pura, vt ab ipſis in Græcum verſa eſt, editio permaneret, ſuperfluè me impelleres, vt Hebraica volumina latiore ſermone transferrem.*

## *Quæ fides, & autoritas huic Tranſlationi deferenda ſit?*

Certum eſt, quòd tempore illo antiquo, ſcilicet vſque ad tempora Apoſtolorum, & deinceps quo ad vſque ſuam puritatem retinuit Tranſlatio Septuaginta Canonica, & authentica fuit, ſiue ex tacito, ſiue expreſſo conſenſu Eccleſiæ, nam Apoſtoli, & Euangeliſtæ adducentes teſtimonia veteris Teſtamenti, ea adducunt, ac allegant iuxta lectionem ſeptuaginta; ergo facti Apoſtoli, ac Euangeliſtæ eam vt Canonicam, ac legitimam approbant. 447. Et ita ait D. Auguſtinus lib. 18. de Ciuit. Dei, cap. 44. D. Auguſt. *Ego pro modulo meo veſtigia ſequens Apoſtolorum, quia ipſi ex vtriſque, ideſt ex Hebræis, & ex ſeptuaginta teſtimonia prophetica poſuerunt: vtraque auctoritate vtendum putaui, quoniam vtraque vna, & diuina eſt.* Nota vltima verba, *vtraque vna, & diuina eſt*; ergo vtraque authentica. Idem docent Euſebius *lib.* 6. *Hiſtoriæ. cap.* 23. & D. Hieronymus allegatus ſuperiori, *num.* 446. Euſebius. D. Hieron.

Poſt tempus verò illud primitiuum; circa Septuaginta tranſlationem, tempore Origenis, non vna ſimplex fuit tranſlatio, ſed triplex, & inde non vna ſimplex circunferebatur; 448. nam quidam legebant eam, quam Lucianus Martyr anno Chriſti. 174. edidit. Alij eam, quam Origenes anno 226. correxit; & inter hos Heſichius maximè laborauit, anno. 360. vt hanc tranſlationem ad ſuam primæuam integritatem reduceret, de his facit mentionem D. Hieron. *Præfat. in lib.* 16. *Iſaiæ, & Epiſt.* 107. D. Hieron. vbi ait: *Alexandria & Ægyptus in Septuaginta ſuis Heſychium laudat Auctorem: Conſtantinopolis vſque ad Antiochiam, Luciani Martyris exemplaria probat, media inter has Prouincia Palæſtinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Euſebius, & Pamphilius vulgarunt,* Origenes. Euſebius. *totuſque Orbis hac inter ſe trifaria varietate compugnat.*

449. Poſtea verò anno 1510. Doctores Complutentes cum ſtudio, ac labore ſuadente Eminentiſſimo Cardinali Franciſco Ximeno Archiepiſcopo Toletano, Franc. Xim. nec non poſteà Louanienſes, conquiſitis variis exemplaribus vetuſtis Græcis, plura menda ademerunt, & quæ deerant reſtituerunt, & eo modo, quo potuerunt, opus perfecerunt; & quia aliqua videbantur adhuc emendatione indigere.

450. Inde factum eſt, quòd anno Domini 1585. ex antiquiſſimo Bibliothecæ Vaticanæ Codice manu ſcripto expreſſa eſt alia verſio ſeptuaginta Interpretum, ſtudio, & labore Eminētiſſimi Cardinalis Antonij Caraſæ Bibliothecarij Apoſtolici (cui ait Baronius *anno* 131. Ant. Caraff. Baron. *num.* 50.

*num.* 50. Eccleſia Catholica plurimum debet) in quo negotio per nouem annos, à multis viris doctiſſimis, ac peritiſſimis inſudatum eſt,
Greg. XIII. & hæc tranſlatio incepta fuit mandato Gregorij XIII. & perfecta eſt ſub initium Pontificatus Sixti V.
Sixtus V.

450. Hæc tranſlatio facta fuit, vt iam dixi, anno 1585. Codex autem ille Vaticanus, ante mille, & ducentos annos literis, quas vocant vncialibus exaratus erat, vt ſic Hieronymi tempora excedebat, qui anno Domini 422. obiit. Auguſt. etiam obiit 43. Si ergo vſque ad tempora D. Hieronymi, ac D. Auguſtini, vt authentica habebatur hæc verſio, ſanè etiam hic Codex, qui præcedit Hieronymum, & Auguſtinum ſua antiquitate, ab omnibus iudicatur correctior, & purior, & ab omnibus cenſeri debet authenticus, & inde diuina Prouidentia in Vaticano per tot ſæcula annorum eſt ſeruatus vt legitimus, & verus. Ita hanc
Morinus Bonfret. L'hay. Deſperius. ſententiam tenent Morinus Bonfreretus, Ioannes de Lahay *Prolog. in Bibl. Max. ſect.* 18. *c.* 8. §. *Affirmatiua*; & Deſperius apud ipſum.

451. Sixtus V. Probatur; primò, quia Sixtus V. Summus Pontifex in ſuo diplomate præfixo verſioni Septuaginta ex Vaticano, ſic inquit: *Volumus, & ſancimus ad Dei gloriam, & Eccleſiæ vtilitatem, vt vetus teſtamentum iuxta Septuaginta recognitum, & expoſitum, ab omnibus recipiatur, ac teneatur, non autem quomodocumque, ſed vt authentica verſio.* Et proſequitur Summus Pontifex: *Prohibentes ne quis de hac noua Græca editione audeat in poſterum, vel addendo, vel demendo quidquam immutare.*

452. Probatur ratione. Eccleſia non ſolet improbare lectionem, ſeu verſionem, quam aliquando approbauit, vt authenticam, ac veram, & ſinceram, ſed olim, vt vidimus tempore D. Hieronymi, & Auguſtini habebatur vt authentica; & hæc auctoritas in lectione Septuaginta non fuit immutata aliquo Eccleſiæ decreto, & vt authentica eſt ſeruata ab Eccleſia in ſua Bibliotheca; ergo adhuc manet authentica. Confirmatur, quia vt argumentatur Morinus, ſi loca adducta, ac allegata ex Septuaginta inuenta apud Origenem, & ſanctos Patres, conferas cum hac editione Vaticana, inuenies ſummam vniformitatem, ac cohærentiam, vt ouum ouo, lac lacti ſimilius non ſit. Nota tamen quòd hæc lectio Vaticana, quamuis authentica, non eſt Canonica, quia ab Eccleſia non eſt poſita in Catalogo librorum Canonicorum. Vide quæ dixi ſuprà.

453. Dices; Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 4. mandat ex omnibus editionibus Latinis, quòd ſolùm noſtra vulgata habeatur vt authentica; ergo auctoritas aliarum editionum videtur abrogata. Reſpondetur quòd non ita eſt; nam Concilium clarè loquitur de editionibus Latinis; non verò loquitur de verſionibus, quæ fiunt ex Hebræo, vel Græco, vt Septuaginta: Deinde loquitur de editione authentica Canonica; hæc autem verſio licèt ſit authentica, non eſt Canonica.

## QVÆSTIO II.

### *An Textus Hebraicus etiam nunc poſt D. Hieronym. ſit authenticus?*

### SVMMARIVM.


454 *Quid ſit Authenticum.*
455 *Textus Hebraicus vſque ad Chriſti tempora erat Authenticus.*
456 *Textus Hebraicus vſque ad tempora Diui Hieronymi erat authenticus.*
457 *Prima ſententia affirmat, quòd nullus datur Textus Hebraicus purus, & incorruptus.*
458 *Fundamenta huius ſententiæ.*
459 *Oppoſita ſententia communis, & vera.*
460 *Per viros ſanctiſſimos in primitiua Eccleſia diuerſi Codices ſunt aſportati.*
461 *Dei iudicio ipſi Iudæi ſacros Codices ſecum aſportarunt.*
462 *Probatur concluſio, & refellitur aduerſariorum reſponſio, & n.* 463.
464 *Secundum fundamentum, & refellitur aduerſariorum ſolutio, & n.* 465.
466 *Soluuntur argumenta contraria.*
467 *Ad inſtantiam oſtenditur omnia cohærere cum Textu Hebræo, & n.* 468.
469 *Magna vtilitas ex Textu Hebræo.*


PRimò notandum, quid ſit authenticum, 454.
quòd deducitur à verbo Græco, quod ſignificat authoritatem, ac proinde Authenticum idem eſt, ac illud, quod habet auctoritatem; vnde ait Iulianus Iuriſconſultus, *tract. de fide inſtrument.* inde dicta ſunt inſtrumenta authentica, & ſcripta, quæ certam, & iuſtam habent auctoritatem, & Andradius de Payua *in defenſ. Concil. Trid. ſeſſ.* 4. dicit, quòd illud appellatur Authenticum, quod fidem certam, & publicam facit in iudicio. Iulian. Andrad.

Secundò notandum, vt certiſſimum, quòd 455.
vſque ad tempora Chriſti D. ſacri Codices Hebræorum, erant legitimi, authentici, & Canonici. Hoc optima ratione probat D. Hieronimus, *in cap.* 6. *Iſaiæ ex Origene*; quia ſi Phariſæi corrumperent ſcripturas, ait D. Hieronymus; *nunquam Dominus, & Apoſtoli, qui cætera arguebant crimina in ſcribis, & Phariſæis, de hoc crimine, quod erat maximum reticuiſſent*, ſed hoc eis exprobraſſent, & redarguiſſent, vt latè proſequitur ſanctus Doctor; quod etiam docet Tertullianus *in Apolog. cap.* 18. & 19. D. Auguſtinus *Epiſt.* 19. *ad Hieron.* Et ſic communiter ſancti, quia tunc ille codex erat verus, & legitimus, inde Chriſtus Dominus Scribas, & Phariſæos ad lectionem ſacræ Scripturæ adhortabatur, Ioan. 5. num. 39. *Scrutamini ſcripturas, quia illæ teſtimonium perhibent de me.* Et hoc etiam conſtat ex multis aliis locis. Origen. Hieron. Tertull. D. Auguſt. Ioan. 5.

Tertiò certiſſimum eſt, quòd ille Textus 456. D. Hieron.
Hebraicus, quo vſus eſt, D. Hieron. *in ſua verſione fuerit verus, & authenticus.* In hoc conueniunt omnes Doctores: Et ratio eſt euidens, quia verſio vulgata, quam recepit, & approbat Eccleſia Catholica, vt authenticam, & Canoni-

Canonicam, eſt D. Hieron. ſecundum illius maiorem partem, qui Textum Hebraicum Latine interpretatus eſt; vnde ſequitur etiam ipſum fuiſſe authenticum, nec enim maior poteſt eſſe auctoritas verſionis, quàm exemplaris, ad quod efformata eſt; & ita hoc eſt verum, vt nullus de hoc dubitèt.

### *An poſt tempus D. Hieronymi?*

457. Controuerſia eſt, an poſt tempus D. Hieronymi detur Textus Hebraicus, purus, integer, & incorruptus? Prima ſententia affirmat nullum dari hodie Textum Hebraicum, purum, ſincerum, & incorruptum. Ita Cano *lib.* 2. *de locis, cap.* 13. Iacobus de Valentia *Præfat. in Pſalte*, Procetus de Victoria contra Iudæos, *part.* 1. *cap.* 15. Lindanus *lib. de optimo genere interpretandi, cap.* 11. Leo Caſtrenſis *in Apologetico ad Comment. Iſaiæ, cap.* 17. Salmeiron *Prolog.* 4. Ribeira *ad cap.* 12. *Oſeæ*, *Marin. Præfatione in ſuum Theſaurum*, Fr. Anton. à Matre Dei, *Prælud.* 2. *dub.* 6. *num.* 50. Titelm. *collat. ſuper Epiſtolam ad Rom.*

4,8. Probant ſuam ſententiam. Primò, quia aliqua loca dantur in dicto Textu Hebraico, quæ non ſolùm differunt, ſed etiam opponuntur noſtræ vulgatæ, quam Trident. *ſeſſ.* 4. iubet, vt nemo quouis prætextu audeat, vel præſumat eam reiicere, ac contradicere; ergo ille Textus Hebraicus non eſt legitimus. Et confirmatur, quia talia loca ex multiplici capite corrupta fuerunt, quia humana infirmitas ſæpè in libris exſcribendis in multos errores prolabitur, dum vnam literam ponit pro alia, aut vnam vocem pro alia ſubſtituit, aut literas tranſmutando, qui errores facilè à primis exſcribentibus ad ſequẽtes tranſeunt; & hoc maximè viſitur in characteribus Hebraicis; nam poſito vno puncto in dextro, vel ſiniſtro cornu, totum ſignificatum diuerſificat, vt notant Hebraizantes Xanctis Pagin. Eugubin. Genebrard. cum Malueda *in Pſal.* 21. Galatinus *lib.* 8. *in princip.* Marinus *in verb. caract.*

Xantis Pag. Eugubinus. Malueda. Galatin. Marin.

459. Oppoſita ſententia communis, & vera eſt, quæ affirmat, quòd apud nos Catholicos Textus Hebraicus incorruptus, purus, ac ſincerus habetur & perſeuerat; ita D. Thom. *in Epiſt. ad Roman.* cap. 9. num. 12. *Quia maior ſeruiet minori*, Burg. 2. *part. ſcrutini. ſcript. diſc.* 6. *c.* 1. Eugubinus *in Pentateuc.* Driedo *de Eccleſiaſt. Dogmatibus, cap.* 1. Veiga *in Conc. Trid. cap.* 8. Sixtus Senenſis *lib.* 8. *in confut. hæreſ.* 2. *per totum, & hæreſ.* 13. *in finem*, Caiet. quem citat Hieron. Rua 1. *part. controu. contr.* 2. *poſitiua*, Ioſephus à Coſta *de Chriſto reuelato. cap.* 19. cuius eſt Titulus Latina editio, poſt Concil. Trident. Ludouic. de Tena *Iſagoge lib.* 1. *diff.* 3. *ſect.* 3. Ioannes Deſpieres *lib. de Auditore ſcript. tract.* 1. *de Text. Hebraico, diſp.* 3. *dub.* 2. & ante hos Lyran. peritiſſimus in lingua Hebraica: hoc multis in locis docet præcipuè *in cap. vlt. Numer. & in cap.* 10. *Iudicum.* Dixi in concluſione apud nos Catholicos; nam nunc perfidi Iudæi ipſum Textum Hebraicum multis peruerſitatibus, erroribus, ac falſitatibus, pro ſua nequitia, ac malitia corruperunt.

D.Thom. Burgenſ. Eugubinus. Driedo. Veiga. Sixt. Senen. Caietan. Rua. Ioſeph. à Coſta. Deſpieres. Lyran.

460. Ante probationem Concluſionis ſuppono id, quod mihi eſt plus quàm certiſſimum, quòd ſacri Apoſtoli, ac Euangeliſtæ, Diſcipulique Domini Ieſus Chriſti, ac Diſcipuli Apoſtolorum, multique alij viri ſanctiſſimi, qui ex Ieruſalem, ſeu Iudæa ad varias orbis partes venerunt, & Codices Hebraicos ſacræ Scripturæ ſecum aſportauerunt, qui pro tunc erant incorrupti, & authentici, ex quibus multi conſeruantur, retinentur in vaticano per tot mille annos, ac in aliis Bibliothecis, & quamquam perfidia Iudaica, vt inquiunt citati Auctores, inuidia, & maleuolentia ſtimulata ac ornata ſit tantum bonum diuinæ ſcripturæ nobis eripere; ipſumque fontem ſermonum Dei veneno ſuæ peruerſitatis inficere, nunquam tamen potuerunt, nam ſemper in Eccleſia Dei fuerunt viri ſancti, ac doctiſſimi, quorum opera, ac ſtudio Codices Hebraici ſunt cuſtoditi, ac conſeruati, ex quibus tuto, ac firmiter poteſt Catholicus Doctor ſacros, & veros ſenſus elicere, & Chriſtianæ Eccleſiæ dogmata confirmare, Iudæoſque ipſos de ſua falſitate redarguere, ac deuincere, Eccleſiæque Catholicæ iudicium, ac ſententiam defendere.

Imò vt bene notat Ludouicus de Tena citatus, diuina Prouidentia eſt factum, vt ex illo horrendo excidio Ieroſolymitano, quod accidit anno. 72. multi Iudæi, qui captiui ducti ſunt, vel fugierunt in aliquas partes, vel in ipſa Iudæa permanſerunt, ſecum aſportarunt, vel tenuerunt ipſos codices Hebraicos, qui tunc erant incorrupti, vtpote tot ſæcula ante D. Hieronymum, tum vt Chriſti vaticinia non viderentur à nobis compoſita, ſed in manibus inimicorum habita; tum vt etiam ipſi Iudæi ſecum aſportarent, teſtimonia ſuæ perfidiæ, nequitiæ, ac malitiæ, cum tam apertis, & euidentibus vaticiniis nolent Chriſtum recipere, recognoſcere, ac adorare, vt verum Meſſiam, ac Filium Dei. 461.

Tena.

Probatur. Primò noſtra Reſolutio. Textus Hebraicus olim, hoc eſt tempore D. Hieronymi, erat incorruptus, & authenticus, vt patet ex ſupra dictis in hac quæſtione; ergo etiam nunc eſt authenticus. Conſequentia patet ex his, quæ diximus de libris Canon. quia ſcriptura aliqua, quæ olim fuit authentica, ſemper manet authentica, nec Eccleſia poteſt reprobare id, quod aliquando approbauit, hoc enim eſſet Eccleſiam Eccleſiæ contrariare, & euertere illam ſcripturam, tanquam infidelem iudicare, quæ iam erat approbata; ergo ſi tempore Hieronymi Textus Hebraicus erat authenticus, & in Vaticano, & aliis Bibliothecis dantur Textus Hebraici à tempore D. Hieronymi, imò & antiquiores; ergo habendi ſunt authentici. 462.

Reſpondent aduerſarij, quòd Textus Hebraicus olim fuit purus, & ſincerus, nunc autem Iudæorum malitia eſt corruptus, & deprauatus; hoc præuidens Auguſtinus *lib.* 15. *de Ciuit. Dei, cap.* 13. ait: *Nullus prudens debet credere Iudæos tam longè, latéque diſperſos conueniſſe, & conſpiraſſe in ſacrorum voluminum corruptione.* Deinde nos fatemur, quòd perfidia, malitia, ac nequitia Iudæorum multi ſacri Codices ſunt corrupti, ac deprauati; ſed loquimur de illis codicibus, ac textibus, qui ſemper fuerunt cuſtoditi, ac conſeruati à ſanctis Patribus, ac Romanis Pontificibus, eorumque 463.

D.Auguſt.

Arias. rumque exemplaribus : de quo ait Arias Mon-
tan. in Biblia Reg. Præfat. in Pentat. *In illo
theſauro, quem Maſoreth appellant, tanquam in
ſacra, & fida quadam cuſtodia, ſumma diligen-
tia, & maximo ſtudio cuſtodita, antiquæ lectio-
nis, reliquiæ monumenta, indicia, veſtigia, exem-
plaque omnia continentur.*

464. Secundò probatur noſtra ſententia. In Ec-
cleſia vſque in hodiernum conſeruantur ve-
tuſtiſſima Hebræorum volumina, in quibus
ſignificatiua verba cohærent, & ſunt vnifor-
mia cum noſtra vulgata quoad ſenſum, vt vi-
Arias. detur denotare citatus Arias Montanus lin-
guarum peritiſſimus. Deinde teſtimonia, quæ
apud Patres reperiuntur ſcripta, ita habentur
in hoc Codice Hebraico.

465. Dices. Frequenter Patres conqueruntur, vt
Origenes. Origenes, Euſebius, Diuus Athanaſius *lib.*
Euſebius. *Aduerſ. Iudæos*, D. Chryſoſtomus *ad Philip.*
D Athan. *cap.3. homil.*11. quòd Iudæi ſacrum Textum
D.Chryſ. multis falſitatibus, ac erroribus corrumpunt;
quod apertè fatemur; nam ſicut apud Iudæos
omnia ſunt falſa, deprauata, ac iniqua, ſic
& Codices apud eos omni nequitia abun-
dant : ſicut etiam hæretici faciunt, qui non
ſolum ſacrum Textum, ſed etiam ſanctos Pa-
tres detrahentes, quæ faciunt contra ſuos er-
rores, & alia in eorum fauorem ſupponentes:
D.Chryſ. Et de iſtis hæreticis loquitur D. Chryſoſtom.
*citatus*, vt legenti patebit. Tamen ſemper ſu-
prema Dei prouidentia, in Eccleſia ſua Deus
conſeruauit, cuſtodiuit, ac retinuit vetuſtiſ-
ſima exemplaria tam Textus Hebraici, quàm
Patrum in ſua puritate, ac ſinceritate, ad aug-
mentum Chriſtianæ puritatis, & deſtructio-
nem oppoſitæ iniquitatis.

466. Ad primum argumentum contrariorum re-
ſpondemus noſtram vulgatam eſſe omnino
conformem cum Textu Hebraico; hinc ait
Bellarm. Bellarm. *lib.2. de Verbo Dei*, cap.3. *Quòd vul-
gata editio ſit ex Hebræo tranſlata, ipſa quo-
dammodo clamat, dum penè vbique concordat*
Bañez. *cum Hebræo.* Et idem penè habet Bañez 1. *p.
quæſt.* 1. Ad confirmationem dicimus, quòd
licèt in libris exſcribendis ſæpè multi errores
contingant, tamen alta Dei prouidentia, mul-
to ſtudio, multa vigilantia adhibita, ſemper
in ſua puritate, ac ſinceritate conſeruati ſunt,
& habiti in Eccleſia.

467. Inſtant aduerſarij, quia Textus Hebraicus
in multis videtur corruptus, quia habet ver-
ba, quæ in ſua ſignificatione multum diſtant
à noſtra vulgata; nam vbi nos habemus in
Gen.6. noſtra vulgata, Gen.6. num. 3. *Non permane-
bit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt.* Valdè
Arias. diuerſimodo legunt ex Hebræo Arias, Olea-
Oleaſter. ſter : *Non contendet, non litigabit.* Caietanus;
Caetan. *Non iudicabit*, Vatabl. *Non diſceptabit*, Pagnin.
Vatabl. *Non erit in vagina.* Atqui hæc verba in ſuo
Pagnin. ſenſu maximè diſtant à noſtra vulgata, quæ
pura, & ſincera eſt; ergo ille Textus Hebrai-
cus corruptus, & impurus.

468. Reſpondetur, quòd omnia optimè cohæ-
rent cum noſtra vulgata, & eundem faciunt
ſenſum. *Non permanebit ſpiritus meus in homi-
ne.* idem eſt non litigabit, non contendet, non
iudicabit ampliùs ſpiritus meus ad inferen-
dam, ac retinendam pœnam, ſed eam infli-
gam educens gladium meum de vagina, & in-
terficiet eos manus mea, quia caro eſt, quæ
corruperat omnem viam ſuam.

## *Vtilitas Textus Hebraici.*

Quamuis lectio noſtræ vulgatæ ſemper ſit 469.
omnibus præferenda, tamen vt optimè notat
Bonfrer. *c.*12. *Prolog. ſect.*3. Textus Hebraicus Bonfrer.
magnę vtilitatis eſt, ſiue ad emendanda, quæ in
latinam verſionem Typographorum incuria
irrepſerint corrigenda, ſiue ad vocem, ſenten-
tiamque in Latino Codice, Græcoque ambi-
guam enodandam : ſiue ad ſingulorum verbo-
rum, totiuſque ſententiæ vim meliùs perci-
piendam; ſiue ad literales ſenſus eruendos,
qui ſub eiſdem apicibus Hebræis, ob linguæ
fœcunditatem, latere poſſunt; quos vna ſua
verſione latinum Græcumvè idioma exprime-
re non poteſt, ſiue ad nouos aliquos ſenſus
myſteriáque arcana detegenda, atque vt ipſo
puro fonte ſcripturæ Iudæi, ac hæretici con-
fundantur, & conuincantur.

---

## QVÆSTIO III.

### *Referuntur Verſiones ex Textu Hebræo in Græcum.*

### SVMMARIVM.

470 *Multæ tranſlationes referuntur.*
471 *Tranſlatio Aquilæ & quiſnam ille fuit.*
472 *Tranſlatio facta à Symmacho, & quis ille fuerit.*
473 *Editio Theoditionis, & quis ille fuit.*
474 *Differentia inter tres editiones.*
475 *Quare in his non ſeruatur ordo temporum.*
476 *Altera editio Hierichunte in doliis inuenta.*
477 *Nicopolitana editio ſub Alexandro Mamea.*
478 *Olim libri ſeruabantur in vaſis fictilibus.*
479 *Altera editio Origeniana ab Origene.*
480 *Altera editio à Luciano Martyre.*
481 *Altera editio edita ab Heſichio, & quis eſſet.*
482 *Excepta editione Septuaginta, ſolùm de aliis extant fragmenta.*

POſt Septuaginta editionem ex Textu He- 470.
bræo in Græcum, D. Athanaſius *in ſyno-* D.Athan.
*pſi* ſeptem affirmat. Aliqui vt Baron. *citand.*
*nouem* Bellarm. *lib.*2 *de Verbo Dei, cap.*3. Vnde- Bellarm.
cim proponit, *& cap.*10. vnam adiecit; & tan-
dem aliqui tredecim. Et omiſſa illa, quæ dici-
tur facta ex mandato Alexandri Magni, quam
licèt admittant Genebrardus *in Chronolog.* & Genebrar.
Bellarm. *lib.*2. *de Verbo Dei, cap.*5. eam vt con- Bellarm.
fictam, ac fictitiam dicit, & probat Baron. Baron.
*ann.*231. *num.*11. Prima, & omnium celeber-
rima eſt Septuaginta, de qua dixi *quæſt.* 1. Aliàs
verò verſiones, ſeu editiones, quæ ſunt cele-
briores, breuiter appono.

## *Aquila.*

Secunda editio, quæ ab antiquis dicta eſt, 471.
teſte Epiphanio *lib. de Ponderibus*, facta eſt ab D.Epiph.
Aquila, qui natus eſt in Vrbe Ponti, cui cum
eſſet Gentilis, videns, quòd diſcipuli diſcipu-
lorum Apoſtoli multa miracula, ac mirabilia

ederent Ieroſolymæ baptizatus eſt,& in Chri-
ſtum credidit; ſed cum Aſtrologiæ iudiciariæ
nimis deditus eſſet, & ob id à ſanctis Patri-
bus increpatus, noluit deſiſtere, ſed potiùs
contumelioſis verbis in eos inſurrexit, & ad
Iudæos ſe contulit, & inde circumciditur, &
anno Adriani Imperij 15. à natiuitate Chri-
ſti 137. Bibliam ex Hebræo in Græcum con-
uertit, ſed quia iam tunc à Chriſto erat Apo-
ſtata, non ſatis bona fide, ſed malo animo,
ac multa deprauitate eam conuertit.

## *Symmachus.*

472. Tertia editio facta eſt à Symmacho na-
tione Samaritano, & de numero ſapientum
Samariæ, qui cùm ambitum apud ſuos prin-
cipatum obtinere non poſſet, indignatus ad
D.Epiph. Iudæos tranſit, vt notat D. Epiphanius *lib. de
Ponderibus*, atque inter eos Proſelytus factus,
iterum ſecunda circuncisione circunciſus, ſed
cùm tunc apud Iudæos inglorioſus viueret,
Chriſtianis ſe adiunxit. Tamen Ebionitarum
hæreſim amplexus eſt, & tunc ſeueri Impera-
toris anno à natiuitate Chriſti 203. ſacros
Codices, vt Samaritanos ſubuerteret, ex He-
bræo vertit in Græcum, & vt Iudæis placeret,
ea quæ ad Chriſtum pertinebant ſubdola in-
D.Hieron. terpretatione celauit, vt teſtatur D. Hierony-
mus *Præfat. in Iob.* Idemque affirmat de Aqui-
læ, & Theodotionis tranſlationibus. Scien-
dum tamen eſt Aquilam: & Symmachum
duas ex Hebræo feciſſe tranſlationes, vnum-
quemque ſuam, vt patet ex dictis, & notat
D Hieron. D. Hieronym. *in cap.5.8.16.20. & 40. Eze-
chielis, & ad cap.32. Ieremiæ*, & aliis locis.

## *Theodotion.*

473. Quarta editio fuit Theodotionis, ex Ephe-
ſo, qui etſi ex hæretico Marcioniſta ad Iu-
dæos tranſierit, Iudæorumq; Proſelytus factus
D.Epiph. ſit, maiori tamen fide, ac veritate, D. Epi-
phanio teſte *lib. de Ponderibus, & menſur.*
quam cæteri eius ſimiles, ſacros Codices eſt
D.Hieron. interpretatus; & ideo D. Hieronym. *Præfat.
in Daniel*, ait eius tranſlationem in eundem
Prophetam ab Eccleſia olim potiùs vſitatam,
quàm eam, quæ Septuaginta dicebatur; *&
Præfat. in Pſalter.* ait: *Theodotio ſimplicitate
ſermonis, à Septuaginta Interpretibus non di-
ſcordat*; fuit autem hæc tranſlatio facta ab eo
ſub commodo Imperatore: anno à Chriſto
nato 183.

474. Inter has tres verſiones notandum eſt, hanc
eſſe inter illas differentiam, quòd Aquila ver-
bum à verbo expreſſit, Symmachus ſenſum
è ſenſu Theodotion media quadam via inter
vtrumque incedit, partim ſenſum, partim
D.Hieron. verba ſequitur, vt notat D. Hieronym. *Epi-
ſtol.125.ad Damaſc.& Præfat. in quatuor Euan-
gel.* ait: *Inter nouos, & veteres medius incedit
Theodotion.*

475. Dices, verſionem Symmachi debere eſſe
quartam, Theodotionis tertiam, ſiquidem iſte
vertit tempore Commodi, & Symmachus
Seueri, qui poſt commodum imperauit, vt
patet ex proximè prænotatis temporibus.
Reſpondetur; quòd licèt verſio Theodotio-
nis prior ſit confecta, tamen Symmachus
priùs in lucem dedit ſuam, ac proinde, cum
hæc verſio Symmachi, priùs euulgata ſit,
vt patet ex Præfatione Latina Romana Se- Præfat. Lat.
ptuaginta, & ideò ipſa priùs in numero po-
nitur. Vel dic quòd Auctores ſequuntur ordi-
nem verſionum, quem Origenes conſtituit Origenes.
in ſuis hexaplis, non attenta temporis ratio-
ne, & ideò verſio Symmachi prius eſt po-
ſita, quàm Theodotionis, non attenta tem-
porum ràtione.

## *Hierichuntina.*

Quinta editio dicitur Hierichuntina, quia 476.
Hierichunte in doliis quibuſdam inuenta di-
citur anno ſeptimo Antonini Caracallæ Im-
peratoris anno Chriſti 229. vt eſt apud D. Epi- D.Epiphan.
phanium *de ponderibus, & menſuris*, D. Atha- D. Athanaſ.
naſius *lib. Aduerſ. Iudæos.* Pithis inuentum
fuiſſe vult, ſed Hierichunte confectam.

## *Nicopolitana.*

Sexta editio ex Hebræo in Græcum dicitur 477.
Nicopolitana ſub Alexandro Mamea in doliis
inuenta eſt Nicopoli anno 230. cum autem
Nicopolis ſit duplex hic de ea intelligitur, quæ
ad actium mare eſt; Tamen vtriuſque verſio-
nis tam quintæ, quàm ſextæ, incerti ſunt Au-
ctores, vt teſtatur D. Auguſt. *lib. 18. de Ciui-* D.Auguſt.
*tate Dei, cap.43.* Dici ſine nomine interpretis
dictas, quia eorum auctoritas non apparet,
D. verò Hieron. *in fin. lib.1. Apologia*, Iudai- D Hieron.
cos vocat Auctores.

Ex eo quòd hæ editiones Hierichuntina, 478.
& Nicopolitana inuentæ fuerunt in doliis,
fortè colligere poſſumus, quòd antiquus fue-
rit vſus ſeruandi libros in doliis, quòd non
ſolùm confirmat id, quod vulgo dicitur de
armario ſenticano, vulgo *Arcliuo*, ſed etiam
*ex cap.31. Iſaia num.14.* & Ieremiæ 32. *n.14.* Iſai.31.
Vbi libri in vaſe fictili poni iubentur, vt *ibi*, Ierem 32.
permanere poſſint diebus multis.

## *Origeniana.*

Septima editio Græca fuit Origenis, & 479.
inde dicitur Origeniana, non quia denuò ſcri-
pturam in Græcum tranſtulerit, ſed quia ver-
ſionem Septuaginta ita correxit, & emendauit
(quibuſdam additis, quæ in Septuaginta non
erant, & inueniebantur in Hebræo, aliis etiam
è contra notatis, quæ licèt in Septuaginta
eſſent, in Hebræo non reperiebantur) vt tan-
quam noua editio haberetur, & prodiit circa
annum 233. plus minuſvè Vt autem lector fa-
cilè deprehenderet, quæ in illa verſione, vel
ſuperfluerent, vel denuo addita eſſent, appo-
ſuit notas, quas appellauit *Obelos*, & Aſtericos
*Obelus* erat veluti lancea. vel iacens virga py-
midalis, & denotabat talem ſententiam non
eſſe in Hebræo. Vbi autem erat *Aſteriſcus*, id
eſt radians ſtella, denotabatur, id eſſe in ver-
ſione Septuaginta, cùm tamen eſſet in He-
bræo, & additum fuiſſet ex verſione Theodo-
tionis, de quo agit D. Hieron. *Epiſt.29. & 104.* D.Hieron.
Baronius *ad annum 231. n.5.* Defendit Orige- Baron.
nem à calumnia Galeſinij, qui dixit Orige-
nem non tam correxiſſe, quàm corrupiſſe Se-
ptuaginta interpretum tranſlationem.

*Luciana.*

## *Luciana.*

480. Octaua tranſlatio in Græcum eſt S. Luciani Martyris, & Presbyteri Antiocheni, qui in perſecutione Diocletiani ad annũ 285. glorioſè paſſus eſt; is enim cũ videret multas editiones in Græcum iam prodiiſſe, in quibus multa vitia deprehenderat, nouam ex Hebræo originali tranſlationem fecit; & quia eam ob tyrannorum perſecutionem euulgare in publicum non poterat, illam manu propria conſcriptam in pariete cuiuſdam turris Calce illito Nicomediæ abſconditam reliquit. In quo loco tempore Conſtantini Magni ad annum 310. repertum eſſe refert D. Athanaſius *in Synopſi.* Cum autem hæc tranſlatio maximè cohæreret cum editione Septuaginta, à quibuſdam appellata fuit Septuaginta, ab aliis verò Luciana; apud Græcos fuit communis, & tanquam vulgata appellata, de quo agit D. Hieron. *epiſt.* 135. *ad Sunіam,* & latiùs Rua *controu.* 2. *poſit. dub.* 4. D.Athan. D.Hieron. Rua.

## *Heſichina.*

481. Nona editio eſt Heſichij Epiſcopi Ægypti, vt multi aſtruunt, tempore autem Diocletiani martyrio coronatus eſt; alij tamen hãc verſionem Heſichio Ieroſolymitano Presbytero tribuunt; alij Heſichium Monachum volunt Auctorem, & in Palæſtina multorum Monachorum Patrem, in lingua Græca verſatiſſimum, & peritiſſimum in ſacrarum literarum intelligentia Hic vt Auctor eſt Sixtus Senenſis *lib.* 4. *Biblioth.* nouam tranſlationem totius Scripturæ confecit, partim à ſe de Septuaginta Interpretibus emendatã in veteri Teſtamento, partim etiã ex proprio ſtudio, ac induſtria in Teſtamento nouo ad antiquam fidem, & ſinceritatem reſtitutam. De Luciani, & Heſichij tranſlationibus loquens D. Hieron. iam ſupra datus *epiſtol.* 107. *ad Chromatium,* quæ eſt *præfat. ad libros Paralip.* ait: *Alexandria, & Ægyptus in Septuaginta ſuis Heſichium laudat Auctorem: Conſtantinopolis vſque ad Antiochiam, Luciani Martyris exempla probat.* Claruit hic Heſichius anno 360. Senenſis. D.Hieron.

482. Maximè tamen notandum, quòd in præſenti ex tranſlationibus ſupradictis, excepta ea, quæ eſt ex Septuaginta Interpretum, nunc ſolum extant fragmenta quædam; quæ in Bibliis Græcis iuſſu Sixti V. iuxta verſionem Septuaginta editis anno 1587. poſt ſingula capita reperiuntur, & ſæpè in veterum Patrum ſcriptis laudantur. Sixtus V.

---

## Q V Æ S T I O IV.

### *Quæ fides, & auctoritas ſupradictis tranſlationibus, ac editionibus adhibenda ſit?*

### S V M M A R I V M.

483 *Tribus prioribus tranſlationibus ad fidei myſteria nulla eſt fides danda, in aliis poſſunt inſeruire, & n.* 484. 485.

486 *Duæ ſequentes Catholicos habent Auctores, & a Sanctis Patribus approbantur.*

487 *Septima, octaua, & nona potius ſunt emendationes, quam verſiones.*

## *De primis tribus.*

Qvantum ad verſiones Aquilæ Theodotionis, & Symmachi, quæ in illis repeꝛiuntur, prout ſpectant ad Chriſtum Dominum, ac fidei myſteria, nulla fides eſt eis danda, quia vt aduertit D. Hieron. *Præfatione in Iob.* Interpretati ſunt odio in Chriſtianam Religionem, multa in ſuis tranſlationibus corruperunt, ac peruerſa, & doloſa iniquitate celarunt. 484. D.Hieron.

In aliis verò inquiunt Origenes, & D. Hieronymus. Nam hic Sanctus Doctor *in Exechiel.* 5. 8. 16. 20. de illis, ſæpè vſus eſt in ſuis exemplaribus, & Eccleſiæ cõſecrauit; ille verò, Origen. nempe, fatetur, quòd ex illis verũ ſenſum Scripturæ, ac Prophetarũ deprehendit in multis; & ſemper citati Patres dicũt, quod editio Theodotionis aliis eſt præferenda, ex qua multa in Septuaginta interpretibus emendata ſunt, vbi mutila erant; valdè tamen vtiles ſunt huiuſmodi verſiones à tempore tam antiquiſſimo ad cognoſcendum verum ſenſum Scripturæ ex *ipſo Textu Hebræo,* quem Iudæi, ac Hæretici multis malignis peruerſitatibus corrumpere intendunt. 485. Origenes. D.Hieron.

## *De Hierichuntina, & Nicopolitana.*

Has duas editiones, de quibus ſuperiori quæſtione egi, Catholicos Auctores inde habuiſſe oſtenditur, quia eas vidimus à Sanctis Patribus recipi, & approbari vt bonas, ac veras, vt teſtatur D. Hieron. *datu ſuprà, n.* 581. & inde à nobis retinendæ, ac habendæ ſunt, tanquam ſuam auctoritatem habentes, cum illam habeant apud ſanctos Patres. 486. D.Hieron.

## *De editione ſeptima, octaua, & nona.*

De quibus ſuperiori quæſtione dictum eſt, ſunt Origenis, Luciani, & Heſichij, vt ibi iam diximus, non ſunt tam dicendæ verſiones, quàm emendationes tranſlationum Septuaginta Interpretum; omnes tamen eſſe ab Eccleſia receptas, patet ex Diuo Hieronymo *epiſtol.* 107. *num.* 88. vbi apertè ait, *Alexandriam, & Ægyptum Heſichij emendationem; Conſtantinopolim vſque ad Antiochiam, Luciani Martyris exempla probaſſe, & medias inter has Prouincias Codices ab Origene emendatos legiſſe, ac approbatos haberi.* 487. D.Hieron.

---

## Q V Æ S T I O V.

### *De Samaritana Lectione.*

### S V M M A R I V M.

488 *Samaritani vnde dicti, eorum character antiquus, & diſtinctus ab eo, quo Iudæi vtebantur, & n.* 489.

489 *Character diuerſus, & magnum diſſidium, inter characteres Iudaicos & Samaritanos.*

490 *Auctor huius tranſlationis Ioannes Morinus.*

488. Ioſephus. SAmaritani à Samaria Regni Metropoli dicti ſunt, vt teſtatur Ioſephus *lib.9. Antiquit. cap.1.* In quo nouas colonias introduxit Salmanaſar Rex; character verò Samaritanus, idem eſt cum antiquo Hebræo, quo primò à Moyſe lex tradita eſt, & decalogus ſcriptus eſt, qui character apud Iudæos erat in vſu, donec poſt reditum à captiuitate Babylonica, Eſdras qui legem, & Prophetas, cum viris magnæ Synagogæ priſtino nitori reſtituit, charactere Aſſyriaco, qui tunc Iudæis exulibus magis notus erat ſacra volumina inſcripſit, veterem characterem Samaritanis relinquens.

489. D.Hieron. Theodor. Bellarm. Villalpand. Morin. Proindéque character Iudæorum, ac Samaritanorum pro tunc erat valdè diuerſus; & hæc eſt ſatis communis omnium ſentententia Diui Hieronymi, Theodoreti, Villalpandi apud Morinum; inter Samaritanos, ac Iudæos magnum erat odium, & diſſidium: nam Samaritani ſolùm Pentateuchum, id eſt, quinque libros Moyſis recipiebant, non verò libros hiſtoricos, & Propheticos. Ioſephus. D.Epiph. De eis ſic ſcribunt Ioſephus *lib.9. & lib.12. capite primo.* Diuus Epiphanius hæreſ.9. *Samaritanos, licèt cùm primum legem receperunt, etiam idola, & cultus idololatricos retinuerunt, poſteà tamen, cum templum habuerunt, in monte Garizim, Deum verum diligenter coluiſſe, & hoc vnum ſtuduiſſe, vt idolorum repudiata ſuperſtitione, verum Deum agnoſcerent.*

### *Auctor huius verſionis.*

490. D.Hieron. Exemplaria Samaritana Pentateuchi, ab Diui Hieronymi tempore Chriſtianis ferè ignota, ac in tenebris quaſi ſepulta iacuerunt; multa tamen diligentia in hac noſtra ætate, Sapientiſſimus, ac Doctiſſimus Ioan.Morin. Vir Ioannes Morinus, Congregationis Oratorij Ieſu, cui multum ob labores in multis libris eruditiſſimis edendis inſumptos, & etiam maximè ob Samaritanum Pentateuchum in Latinum vertendum, omnes Docti multum debent. Quatuor exemplaria habuit, quibus vſus eſt in editione Pariſienſi; vnum quidem integrum, reliqua verò manca, & trunca, de quibus, vt de duobus Codicibus verſionis Samaritanæ ipſe in Præfatione ad Biblia, & in exercitatione in Pentateuchum Samaritanum, & in Pręfatione ad Biblia Græca editionis Pariſienſis.

## QVÆSTIO VI.

### *De verſione Chaldaïca, quæ dicitur Targum, ac de eius origine.*

### SVMMARIVM.

491 *Quia Iudæi ducti ſunt in varias nationes, inde variæ ſunt Biblia tranſlationes.*

492 *Varij ſunt Auctores tranſlationis in Chaldæum.*

493 *Cur Paraphraſis Chaldaïca dicitur Thargum, & quid ſit verſio, quid Pharaphraſis.*

494 *Paraphraſis Chaldaïca, etſi aliquando vtilis, cautè legenda.*

491. EX originali Hebræo tanquam ex fonte ad diuerſos riuos, variæ tranſlationes emanarunt, vt Chaldaïca, ac Syriaca, cuius rei ea fuit cauſa, vt notat Martinus Martin. Martines Cantapret. Doctor Salmantic. *lib.1. Hypotypeſeon, cap.4.* Duæ fuerunt diſperſiones Iudæorum præcipuæ: vna apud Chaldæos, altera apud Græcos, in quibus ipſi Iſraëlitæ cùm aſſueuiſſent linguis populorum, apud quos habitabant, inde apud eos paulatim Hebraïca lingua in obliuionẽ abiit; cùm igitur non intelligerent, quæ in Synagogis legebantur, & inde nulla audientium fiebat ædificatio; ergo ad vtilitatem eorum prouiſum fuit, vt Biblia ſacra in illis linguis verteretur, quæ in vſu erant apud Iudæos, qui diſperſi fuerant, ſcilicet vt in Chaldaïcum, & Syriacum ſermonem: Nunc de verſione Chaldaïca agimus, quæ habetur in Biblia Regia, & Pariſienſi, in qua fuerunt tranſlati omnes libri, qui erant in Canone Hebræorum, exceptis libris Paralip. Eſdræ, & Danielis.

492. Origo autem fuit Targumim, ſeu Paraphraſes Chaldaïcorum, quarum prima facta eſt à Rabbi *Onchelos*, quem multi dicunt, eſſe Aquilam, de quo dixi ſuperiori *quæſtione num.571.* Hic ſolum tranſtulit Pentateuchum, cuius Paraphraſis ad Textum Hebraïcum maximè accedit. Secundò Rabbi *Ionathas*, tranſtulit libros, quos Prophetales appellant, id eſt Ioſuë, Iudicum, Samuelis, Regum, Iſaiæ, Ieremiæ, & duodecim Prophetas minores, & hunc Rabbinum Ionatham multi exiſtimant fuiſſe Theodotionem, & de hoc ſcribit Galatinus *lib. de artic.* Galatinus. *Cath. verb.* & *lib.1.c.3.* quòd oracula, & vaticinia quæcunque de Meſſia dubia, & obſcura videbantur, ita certiſſima, ac clariſſima in Chriſto adimpleta, reddidit, adeo vt eius editio, non tam interpretatio, quàm Gloſſa eſſe videatur. Circa autem tranſlationes aliorum librorum in Chaldæum, ſcilicet Eſther, Iob, Pſalm. Ruth, Salomonis, Threnorum, Auctor certò non cognoſcitur ex Hebræorum hiſtoriis; vt teſtatur Ioannes de Lahay *Proleg. in* Lahay. *Bibliam Maxim. ſect.17. cap.2 §. Inde*; à multis tamen creditur fuiſſe Ioſephum cæcum, vt tenet Lucas Burg. *in tractatu de Paraphraſi* Luc.Burg. *Chaldaica.*

493. Meritò tamen quæres, cur verſio Chaldaïca Thargum *Thargem* dicatur. Pro quo aduerte, quòd Thargum in illo idiomate idem valet, ac interpretatio, ac Paraphraſis, vt conſtat ex proprio libro, qui has voces explicat; & ideo hæc dicitur *Thargum*, ſeu potiùs Paraphraſis, quàm verſio; & in hoc diſtinguuntur, quia verſio verba auctoris, in aliam linguam transfert; Paraphraſis verò, ſiue in eadẽ lingua, ſiue in alia, aliqua tamen verba addit, detrahit, & mutat

ex

ex autographo, vt clarior,& manifeſtior reddatur ſenſus,& id fortè, quod in proprio Auctoris originali videbatur obſcurum, fiat planum, & magis facilè ad intelligendum.

494. Luc. Burg. Ex his meritò Luc.Burgenſ.*in epiſt.ad Candidum Lectorem*, meritò arguit, & improbat quendam Doctorem, qui Chaldaïcæ Paraphraſi detrahit, eámque inutilem dicit, cum ſit valdè vtiliſſima,& proficua,vt ea,quæ ſiue Græcè,ſiue Latinè,obſcura,& difficilia appatent ex ipſo Hebræo fonte,magis explicentur, ac intelligibilia reddantur:& libros Danielis, & Iudith non ex Hebræo, ſed ex originali D.Hieron. Chaldaïco tranſtulit D.Hieronymus.

495. Quamvis hæc ita ſint; tamen Paraphraſi Chaldaïcæ non vbique eadem fides danda eſt. In Pentateucho purior,ac ſincerior eſt,non ſic verò in aliis libris ipſius Scripturæ:nam multis erroribus, nugis, & fabulis Thalmudis referta eſt,maximè in Pſalmis,Cantico Cãtico- Bibl. Compl. rum,Iobo,Threnis,*Iſaia cap.53.*& ideo in Biblia Complutenſi, ac Fortunati Fanenſis, vt notatur in eorum præfatione,in quibus ſolùm ponitur in Pentateucho; & ideo præ oculis Expurgati. habenda eſt cautio poſita in expurgatorio Hiſpanico,vbi inter alia dicitur:*Ex Paraphraſi Chaldaïca,neque firmum argumentum deduci, neque magnifaciendum,ſed cautè,& cum iudicio vbique legi oportere.* Idem habet expurgato- Fr. Anton. rium Luſitanum: & ideo vt teſtatur F. Anton. à Matre Dei *Prælud.2.dub.11.n.96. §.videantur*, Viri docti conqueſti ſunt; quod Arias Montanus, ac aliqui Doctores Louanienſes hanc verſionem poſuiſſent in Biblia Regia.

---

## QVÆSTIO VII.

### De editione Syriaca, ac Arabica.

### SVMMARIVM.

496 *Syriaca lingua myſtica ex Hebraïca, & Chaldaïca.*
497 *Vetus Teſtamentum Syriaca lingua in multa veneratione.*
498 *Quis Auctor huius tranſlationis.*
499 *Lingua Arabica multum communis.*
500 *Auctores huius tranſlationis,& n.501.*
502 *Alia tranſlatio in Lauretana Bibliotheca.*

### *Syriaca.*

496. Lingua Syriaca veluti quædam proles eſt linguæ Hebraïcæ,ac Chaldaïcæ; Hebræi ſiquidem vſque ad captiuitatem Babylonicam,Hebraïcè ſolùm nempe lingua ſua natiua vtebantur;cùm autem abducti eſſent in Babyloniam,materna lingua cœperunt obliuiſci,& aliena,nempe Chaldaïca vti, & quia expeditè eam pronuntiare non valebant, & ſemper ex Hebræo aliquid permiſcebant, factum eſt, vt quædam lingua tertia naſceretur compoſita ex Chaldaïca, & Hebraïca; & hæc eſt quam deinceps Hebræi pro materna,ac communi habuerunt, quæ quidem Syriaca dicta eſt, vbi maximè inceperat, ac eius vſus vigebat.

*Sylueira Opuſcula.*

Et primò inquirimus, vtrùm Teſtamentum vetus Syriacè ſcriptum ſit? Negat Cardinalis Bellarm. *lib.2. de Verbo Dei, cap.4.* vbi apertè affirmat nullum librum veteris Teſtamenti ſcriptum fuiſſe tali idiomate, niſi fortaſsè liber primus Machabæorum, vel Eccleſiaſticus. Seratius è contra *c.15.Prolog.1.* ait, vetus Teſtamentum, Syriaca lingua ſumma in veneratione apud Orientales haberi,& publicè in omnibus eorum Eccleſiis antiquiſſimis conſtitutis in Syria, Meſopotamia, Chaldæa, Ægypto, & denique in vniuerſi Orientis partibus diſperſis, ac diſſeminatis lectum hactenus,& legi ex aliorum auctoritate teſtatur citatus Auctor. 497. Bellarm. Seratius.

### *Auctor Tranſlationis.*

Moyſes Barcepha Syrus *lib. de Parad. parte prima*, ſciendum eſt,ait, vetus Teſtamentum pluribus tranſlationibus ex Hebræa lingua in Græcam eſſe tranſpoſitum, Syriacè verò redditum eſſe, vna quidem interpretatione ex ipſo Hebræo, altera verò ex Græco. Abſque dubio tenendum eſt, teſte Doctiſſimo Guidone Fabricio Sapientiſſimo in linguis Orientalibus, Syriacam tranſlationem in vtrumque Teſtamentum, integram reperiri, ſed nondum ſuis temporibus data erat in lucem; noſtra verò hac ætate, eam impreſſam Romæ habemus, & Pariſiis ſimul cum Arabica. In Bibliis clariſſimi Domini Lahay. Hanc cum Arabica tranſtulit præclarus vir inſignis Theologiæ Doctor, nec non Regius linguarum Orientalium Profeſſor Dominus Gabriel Sinoita in Latinum idioma. 498. Barceph. Guidon. Lahay.

### *De Arabica Tranſlatione.*

Lingua Arabica valdè perantiqua, & in vſu eſt apud plures nationes, tamen quoad noſtrum inſtitutum tranſlationes Arabicæ, quæ in Biblia Pariſienſi habentur partim à Iudæis, partim à Chriſtianis factæ ſunt, vt ibidem in Præfatione notatur. 499.

R. Saadias, qui ob ſuam multam eruditionem *Gaon* appellabatur, tam Pentateuchum, quàm reliquos veteris Teſtamenti libros in Arabicum per Imperium Sarracenicum tranſtulit; tamen ſolum tranſlatio in Pentateuchum vſque in præſenti, in lucem eſt data. Lahay in ſua Biblia Pariſienſi videtur denotare in præfatione verſionem Arabicam in Pentateuchum eſſe ſuam,cum tamen ex collatione facta,manifeſtum appareat,illam verſionem, quam dicit ſuam eſſe ferè eandem cum illa, quæ data eſt à R. Saadia, paucis mutatis. 500. Saadias. Lahay.

Reliqui verò veteris Teſtamẽti libri à Chriſtianis verſi ſũt,vt & etiã nouũ Teſtamentũ,vt ſuo loco dicam;& licet hæc tráſlatio Arabica ſatis antiquo tempore,& cum magna elegãtia, facta, vt aſſeritur in Biblia Pariſienſi;tamen à quibus Auctoribus, & quo tempore facta ſit, ibi non exprimitur, nec declaratur, ſed aliorum indagini reliquerunt Sapientiſſimi compoſitores prædictæ Bibliæ Pariſienſis. 501. Pariſienſ.

Etiam refertur,quòd datur alia Pentateuchi Tranſlatio Arabica in Bibliotheca Lauretana ab 502.

ab Harit. Ibna Sina, quæ ex magna parte reſpondet editioni Græcæ, vbi autem ab ea recedit, Syriacam, vel Chaldaïcam ſequitur, ex Arabico in Latinum conuertit Doctiſſimus Sionita. Gabriel Sionita Orientalium linguarum exactiſſimus Profeſſor.

## QVÆSTIO VIII.

### De Tranſlatione Perſica, & Æthiopica.

### SVMMARIVM.

503 *Olim dabatur Biblia in Perſica lingua.*
504 *Quis Auctor huius Tranſlationis.*
505 *Quis eam fecit typis mandare.*
506 *Æthiopes duplici charactere vtebantur, hodie vno.*
507 *Ab antiquiſſimo tempore in eorum linguam ſacra Scriptura eſt tranſlata.*
508 *Libri in eorum lingua typographum incuria multa emendatione indigent.*

### *Perſica.*

503. D.Chryſ. Theodor. D.Hieron. EX Sanctis Patribus D.Chryſ. Theodoret. D.Hieron. & aliis, qui floruerunt circa annum 400. teſtantur ſacram Scripturam in Perſica lingua dari in illis temporibus; at verò poſtquam in eis eſt extincta lex Euangelica, & introducta Muhamedana, antiqui illi Codices perierunt; an verò aliquæ eorum reliquiæ ſuperſint, non conſtat, quantum ſciam.

504. Thauuaſ. Et quantum ad Tranſlationes Perſicas hoc habemus. Pentateuchum Perſicum tranſtulit Iacobus Thauuaſius, vel Tuſius (ab vrbe Tus) propter Academiam celebrem denominatus, & in vſu Iudæorum in Perſica degentium, & typis mandata eſt Conſtantinopoli anno 1551. Vna cum Textu Hebraïco, & ſimul cum Arabicis, & Chaldaïcis verſionibus: voces verò obſcuras, & difficiles Perſicè non reddit, vt nempe multa beſtiarum, & auium peregrina nomina, præſertim *Leuit.* 11. quorum genuina, & expreſſiua ſignificatio, tam Iudæos, quàm Chriſtianos latet.

505. Hanc verſionem ex Hebræo in Perſicos characteres tranſcriptam cum Latina interpretatione Ionathani, etiam quæ dicitur Paraphraſis appendicis loco poſt Pentateuchum, & ex multis manuſcriptis collatis, vna cum verſione Latina in publicum dari fecit Ioannes de Lahay, vt ipſe teſtatur *Prolog. in Bibliam Maxim. ſect.* 17. *c.* 5. *§. Pentateuchum.*

### *Æthiopica.*

506. Kircher. Refert Kircherius ex relatione quorundam Sacerdotum Abyſſinorum duplices apud Æthiopes fuiſſe characteres, quorum vnus tantum inſeruiebat ad libros ſacros, quo ſoli Sacerdotes vtebantur; alius erat omnibus communis, ac vulgaris; hodie verò omnes promiſcuè eodem charactere vtuntur. An verò eorum character à Chaldaïco diſtinguatur, multi dubitant, & multis placet teſte Baronio, quòd Baron. lingua Æthiopica Chaldaïca vocetur, ſed quidquid ſit de hac quæſtione ad noſtrum ſcopum.

Ab antiquiſſimo tempore, ſeu vt potiùs dicam à tempore Apoſtolorum, habent Æthiopes verſionem totius Scripturæ in ſuum idioma, imò vt videtur ſatis probabile diſpoſitione, ac ordinatione Apoſtolorum, fuerunt enim Æthiopes ex primis nationibus totius orbis, qui fidem Chriſti ſuſceperunt, vt teſtatur Alueres *in Hiſtoria Æthiopica, c.* 159. qui multis annis apud Æthiopes vixit, & affirmat ipſos Scripturam legere lingua Tegiana, quæ Abyſſianorum eſt; eſt enim Tegis pars Habaſſiæ, quæ primo fidem Chriſti recepit, in quam linguam tam vetus, quàm nouum Teſtamentum tranſlatum fuiſſe ex Chaldaïca, vel Syriaca lingua affirmat Sabellicus *in ſupplemento Hiſtoriarum, lib.* 8. Liturgiam celebrant lingua propria, licet Chaldaïca inter ipſos pro Doctorum lingua habeatur, vt teſtatur citatus Alueres. 507. Alueres. Sabellicus.

Libri Æthiopici, qui in præſenti ſunt impreſſi tum Romæ, tum Coloniæ, ſunt Pſalmi Dauidis, Canticum Canticorum. Aduerte tamen Teſtamentum nouum in lingua Æthiopica defectu Typographum, nonnullis emendationibus indigere. 508.

## QVÆSTIO IX.

### De aliquibus verſionibus Latinis modernis ex Hebræo, & Græco.

### SVMMARIVM.

509 *Tempore antiquo multa circumferebantur verſiones.*
510 *Qualis verſio Pagnini.*
511 *Qualis Brixiani, ſeu Iſidori Clari.*
512 *Vatabli verſio falſo eius nomine circumfertur.*
513 *Verſio Tygurina vnde dicta.*
514 *Quid dicendum de Scholiis Vatabli.*
515 *Quid dicendum de Biblia Complutenſi.*
516 *Valdè magnifica Biblia Regia.*
517 *Valdè illuſtris Biblia Pariſienſis.*
518 *Biblia Fortunati.*
519 *Biblia Commelitana.*

DE ſuo tempore dicebat D.Auguſt. *lib.* 2. *de doctrina Chriſt. c.* 11. quòd vnuſquiſque, qui vtriuſque linguæ aliquam facultatem, ſeu ſcientiam habebat, ſuam tranſlationem ex Hebræo, vel Græco in Latinum idioma faciebat, & inde multiplex erat, earum varietas, quæ tamen celebriores apud nos ſunt breuiter apponam. 509. D.Auguſt.

### *Pagninus.*

Prima eſt Xanctis Pagnini Lucenſis, qui fuit vir ſanè Catholica inſignis Religione, & doctrina ex ſacra familia Prædicatorum. Teſtamentum vetus ex Hebræo, nouum verò ex Græco tranſtulit adhortante Leo X. opus verò perfecit ſub Clemente VII. ipſique Pontifici illud dedicauit anno 1527. moritur Lugduni anno 1541. vt teſtatur Sixtus Senenſis. Hæc verſio, ſeu lectio maximè commendatur à Genebrardo, *Præfatione in Orig. §. ſuo enim*, ſic loquitur. *Xanctis Pagnini omnium* (excepta vulgata) 510. Leo X. Clem. VII. Genebrard.

vulgata) *Optima, ſed vt liberè dicam, minus dili-*
*gens, nimis ambitioſa, nimis curioſa, nimis gram-*
Salmant. *matica.* Theologi Salmantini in Præfatione
præfixa Bibliis Tygurinis ex Salmanticenſi an-
no 1584. editione ſic fantur, *Xantis Pagnini*
*verſionem ſicut omnium doctiſſimam confitentur,*
*qui iudicio ſunt in hoc genere excellentiori; ſic*
*paulò obſcuriorem eſſe queruntur, quòd verbum*
*verbo reddere ſtuduerit, & textum dicunt eſſe*
*ad normam Rabbinorum.*

## *Iſidorus Clarus Brixianus.*

511. Ex Monacho Caſſinate creatur Epiſcopus
Fulginatenſis, ex Hebræo Bibliam in Latinum
Tirinus. vertit, vt refert Tyrinus *in Catalogo Auctorum.*
Sixtus. Sixtus teſtatur totum Bibliorum corpus ab
illo iterum tranſlatum; eius autem verſio-
Cano. nem non probat Cano *lib.2. de locis cap.13.*
Obiit autem Clarus anno 1555. die 28. Maij.

## *Vatablus.*

512. Tertia editio circumfertur nomine Vata-
bli, quamvis ipſius Auctor Vatablus non ſit,
Genebrard. Elias. vt diligenter aduertunt Genebrardus ad an-
Gretſerus. num 1534. in Præfatione ad Origenem, & Elias
à S. Thereſia in Catalogo, Auctor Gretſerus,
Gordon. *in tract. de nouis Tranſlat. cap.1.* Gordonus ad
Galter. annum 1546. Galterus ſæculo 16. ad annum
Tirin. 1600. folio mihi 737. Tyrinus *in Indice Au-*
Bonfrer. *ctor.* Bonfrerius *in Proloquiis, cap.18. ſect. 21.*
Peneda. Peneda *Præfat. in Eccleſiaſten, cap.13. num.9.*
*& ad cap.9. Eccleſiaſtes*, & Frater Antonius
à Matre Dei *in Iſagog. Scripturæ, Prælud.2.*
*dub.8. §.7. num.76.* dicúntque quòd illius Au-
ctor fuerit Leo Iudas recutitus Zuinglianus,
qui Bibliam cœpit Latinè vertere, ſed ad
ſuum Zuinglium euocatus abſoluere non po-
tuit, abſoluit verò ex ipſius commiſſione
Zuinglianus alter Iudæus, de quo latiùs citati
Auctores.

## *Tygurina.*

513. Hæc verſio Vatabli vocatur etiam *Tygu-*
*rina*, eo quod *Tyguri* edita ſit; Prodiit autem
Pariſiis anno 1545. ſub nomine Franciſci Va-
tabli, fraude Roberti Stephani Caluiniani,
& Typographi Pariſienſis, qui ab ipſo Vata-
blo Viro doctiſſimo, & piiſſimo falſi criminis
Elias. poſtulatus, vt ait *Elias à Sancta Thereſia* cita-
tus, Geneuam profugit, poſteáque Lutetiæ in
ſtatua combuſtus eſt. Emacularunt, ac emen-
darunt hanc Tygurinam verſionem Vata-
Salmant. bli quondam putatam, Salmantini Theologi,
& prodiit Salmanticæ anno 1584. expenſis
Gaſparis à Prothonotariis, qui & emenda-
tionem, ac facultatem impreſſionis à San-
ctæ Inquiſitionis Senatu impetrarunt, cùm
prius eſſet prohibita in Indice Librorum ex-
purgatorum.

514. Simul cum hac Biblia circumferuntur quæ-
dam Scholia impoſito nomine ipſius Vatabli,
Tirinus. cum ipſius Vatabli non ſint, vt tenent Ty-
Genebrard. rinus ſupra citatus, Genebrardus *Præfat. in*
Gretſerus. *Originem*, Gretſerus *lib. Defenſory, c.12. col.608.*
Delrius. Delrius *in Pharo ſacra Sap. cap.3. Proloquio-*
*rum*, qui dicunt eſſe quorundam Diſcipulo-
rum ipſius Vatabli, qui nomen ſui Magi-
*Sylueira Opuſcula.*

ſtri vſurpantes, quæ ab ipſo audierunt, non fi-
deliter typis mandarunt, ſed ſuas inter illa
nouitates nouitatum cupidis voluerunt inſtil-
lare, & ideo ſæpè Scholia hæc Sanctæ Inqui-
ſitionis Tribunal expurgauit, & tali expurga-
tione facta permiſit.

## *Biblia Complutenſis.*

Quarta eſt illa, quæ in Bibliis Compluten- 515.
ſibus inuenitur de verbo ad verbum, Chal-
daïcæ correſpondens à viris magnis eius
linguæ ſatis peritis maximè elaborata, quæ
facta eſt magnis ſumptibus, ac expenſis in-
teruueniente Illuſtriſſimo Domino D. Fr. Fran-
ciſco Ximenes à Ciſneros Ordinis S. Fran- Ximenes.
ciſci Archiepiſcopo Toletano Sanct. Romanæ
Eccleſiæ Cardinali, & hæc Biblia exiit in
publicum ſub Leone X.

## *Biblia Regia.*

Quinta eſt, quæ dicitur Biblia Regia facta 516.
magnis expenſis ex mandato Sereniſſimi, ac
Sapientiſſimi Philippi Secundi Catholici Re-
gis Hiſpaniarum, ſtudio, & opere Ariæ Mon- Arias.
tani Hiſpalenſis, conuocatis vndique Codi-
cibus Hebraïcis, Græcis, Chaldaïcis, & Sy-
riacis, quæ etiam à multis erroribus fuerunt
emendata, adhibitis etiam aliis Viris doctiſſi-
mis, vt dicitur in Præfatione. Prodiit totum
opus octo Tomis Antuerpiæ diſtinctum ſub
Gregorio XIII. anno 1571. & 1573. multa cha-
racterum vniuſcuiuſque linguæ pulchritudi-
ne, ac elegantia, & etiam cum quadam tranſla-
tione ipſius Ariæ Montani.

## *Biblia Regia Pariſienſis.*

Hac noſtra ætate modo prodiit Biblia Re- 517.
gia Pariſienſis magnis ſumptibus, ac expenſis Biblia Pariſienſis.
factis à Sereniſſimo, ac valdè magnifico Chri-
ſtianiſſimo Ludouico XIV. Galliarum Rege,
cum perfectiſſimis characteribus vniuſcuiuſ-
que linguæ Hebraïcæ, Græcæ, Chaldaïcæ, Sy-
riacæ, & Arabicæ, conquiſitis multis exem-
plaribus, ac adhibitis linguarum Sapientiſſi-
mis Viris, vt in ſua Præfatione præfixa in di-
cta Biblia teſtatur D. Iejay. Totum magnum
opus exiuit in lucem ſub Vrbano VIII. ad
annum 1641.

## *Biblia Fortunati Fanenſis.*

Fortunatus Fanenſis Ordinis Eremitarum 518.
S. Auguſtini, edidit Bibliã ex quadruplici ver-
ſione Latinã quatuor colũnis: poſuit vulgatam
noſtrã editionẽ, cum Tranſlatione Pagnini ex
Hebræo, ex Trãſlatione Romana Septuagin-
ta, & etiã cum Paraphraſi Chaldaica ſolùm in
Pentateucho; cuius rationem dedi *ſupra q.6.* &
quia talem tranſlationem in aliis libris po-
nere non habuit facultatem. In aliis verò
libris Sapientiæ, Eccleſiaſtici, Tobiæ, Iudith,
Machabæorum, ac etiam noui Teſtamenti
non poſuit Fanenſis, quia Tranſlatio Pagni- Pagnin.
ni ex Græco parum diſtat à noſtra vulgata.
Poſuit tamen in nouo Teſtamento noſtram
vulgatam Tranſlationem cum Tranſlatio-
ne Latina ex Syriaco Guidonis Fabricij, Guidon.

de quo dicam Reſolutione ſequenti, cum de tranſlationibus noui Teſtamenti fuerit ſermo. Hæc Biblia Fortunati fuit typis data Venetiis anno 1509.

### *Biblia Commelitana.*

519. Anno de 1599. ex Officina Commelitana prodiit Biblia triplici lingua Hebraïca, Græca, & Latina conſcripta cum annotationibus Franciſci Vatabli, quæ multum diſtant ab Scholiis, quæ nomine ipſius ſunt ſimul cum Tygurina,& vulgata noſtra editione Salmanticæ anno 1584. & ideo cum emendatione Sanctæ Inquiſitionis legenda, vt dixi *ſuprà in hac quæſtione n.513.*

---

## QVÆSTIO X.

### *De Illuſtriſſima Tranſlatione Latina ex ſacra Scriptura.*

### SVMMARIVM.

520 *Tempore antiquo multæ verſiones, vna tamen communis,& vulgaris.*

521 *Ex mandato Damaſi Papæ D.Hieronymus vertit Bibliam in Latinum.*

522 *Hæc Tranſlatio primo diſplicuit; poſteà paulatim habuit magnam auctoritatem, & n.523.*

524 *Omnes ferè libri Scripturæ ſunt tranſlati à D.Hieronymo.*

525 *Aliquos libros non tranſtulit, nec omnes ex Hebræo,& n.526.*

527 *D. Hieronymus in aliquibus mutauit ſententiam,& n.528*

529 *Eccleſia in omnibus præter Pſalterium vtitur Tranſlatione D.Hieronymi.*

530 *Cur non vtitur Pſalterio D.Hieronymi.*

531 *An D. Hieronymus in Tranſlatione Scripturæ habuiſſet aſſiſtentiam Spiritus ſancti, vna ſententia negat, altera affirmat, & n.532.*

533 *Habuit aſſiſtentiam in maioribus,non verò in leuioribus.*

### *Antiqua Tranſlatio.*

520. TEmpore illo antiquo quoad vetus Teſtamentum ex Hebræo fonte,in Septuaginta ex Græco, & quoad nouum Teſtamentum ex Græco originali deductæ innumeræ circumfe-
D.Hieron. rebantur Tranſlationes tempore D. Hierony-
D.Auguſt. mi,ac D.Auguſtini,vt ipſi teſtantur hic *lib.2. de doctrina Chriſtiana, cap.11.* Ille verò Præfatione in Ioſuë,ex his verò vna tunc erat communior,& magis in vſu;& hæc editio dicebatur
D.Hieron. vetus,& vulgata, vt affirmant D.Hieron. *in c.14.& 49. Iſaiæ,* & D.Gregor. *in epiſtola ad Leandrum,c.5.* & in libris Moralium ſtatim in fronte præfigitur;& de hac verſione, quæ Ita-
D.Auguſt. la dicebatur, loquitur D. Auguſtinus citato *lib.2. cap.14.* & ait: *Itala cæteris præfertur: eſt verborum tenacior cum perſpicuitate ſermonis.* Et hæc verſio antiqua Itala communiter creditur,quòd eſſet Luciani Martyris,de qua dixi *ſuprà q.3. n.580.*

### *D. Hieronymus.*

Cum D. Hieronymus tanquam fulgentiſſimus Sol reſplenduiſſet in orbe, peritiſſimus non ſolùm linguæ Hebraïcæ, Græcæ, Chaldaïcæ, ac Latinæ, in talibus Tranſlationibus Latinis, quæ circumferebantur, multos defectus reperit, quos cum bene agnoſceret Sanctus Pontifex Damaſus, mandauit Sancto Hieronymo, vt ſacrum Textum ex ſuo originali,ſiue Hebraïco,ſiue Græco, ſeu Chaldaïco transferret in Latinum; quod negotium Sanctus Hieronymus multo ſtudio, ac diligentia perfecit,conſulens viros doctos,ac linguarum peritiſſimos, corùmque cenſuram flagitans, prout ipſe teſtatur in epiſtola ſcribens ad Dominianum,& Rogatianum, dicens: *Fateor mi Dominiane, & Rogatiane chariſſime, nunquam me in diuinis voluminibus propriis viribus credidiſſe, nec habuiſſe opinionem meam, ſed etiam ea,de quibus ſcire me arbitrabar interrogare me ſolitum, quanto magis de ipſis, in quibus eram anceps.* 521. Damaſ. D.Hieron.

Facta verò hæc Tranſlatio D. Hieronymi, non ſolùm maleuolos animos commouit in calumnias attrociſſimas, ſed etiam amicorum animos multùm conturbauit. D. enim Auguſtinus vetuit,ne noua illa per Diœceſim ſuam, quaſi ſibi ſuſpecta, in Eccleſiis legeretur, & etiam quidam Epiſcopus vt teſtatur ipſe D.Auguſtinus *epiſt.19.*,quæ eſt ad Hieron.omiſſa verſione antiqua Septuaginta, & nouam lectionem D. Hieron. legendam curaret, magnam contentionem paſſus eſt in populo, vnde coactus eſt homo ab illa deſiſtere, *nolens poſt magnum periculum remanere ſine plebe.* 522. D.Auguſt.

Quia tamen veritas ſemper firma perſiſtit, verſionem Hieronymi viri eruditiſſimi, ac linguarum valdè periti curioſiùs inſpicientes cum Textu Hebræo diligenter contulerunt, doctóſque Hebræos conſuluerunt, ac tandem re ad amuſſim, vt ita dicam examinata, tam Hebræorum, quàm Græcorum conſenſu habetur lectio D. Hieronymus,vt vera, ſincera, & ſuo fonti omnino conformis, & ita paulatim ipſo Hieronymo defuncto cœpit eſſe magnæ, & maximæ auctoritatis apud omnes, & ita tempore D. Greg.ad annum ſexcenteſimum,cœpit iſta Tranſlatio D.Hieron.in Templis,Officiis diuinis,ac ſacris lectionibus vſurpari, vt ipſe S.Gregor. teſtatur *in fine epiſtolæ ad Leandrum,* & præfigitur in libris Moral. Vt etiam ipſe S.Doctor indicat *lib.20.Moral. cap.23* Deinde hoc Eccleſiæ præcepto mandatum eſt,vt indicat,qui ab annis hinc quingentis vixit Hugo de S.Victore *lib. de Script. c.9.* ex eo quòd hæc Tranſlatio Hebræo fonti, ex quo deriuata eſt,puriùs, fideliùſque reſponderet. Vnde etiam D.Auguſt cui huiuſmodi verſio diſplicuerat, poſteà cœpit illam comprobare, & approbare *lib.18. de Ciuitate Dei, cap.43.* ſic ait: *Quamvis non defuerit iſtis temporibus Presbyter Hieronymus homo doctiſſimus, & omnium linguarum peritus, qui non ex Græco, ſed ex Hebræo in Latinum eloquium eaſdem ſcripturas conuerterit.* 523. D.Gregor. Hugo. D.Auguſt.

Quinam

### *Quinam libri ſunt tranſlati à D. Hieronymo ex Hebræo in Latinum?*

524. D. Hieronymus tranſtulit ex Hebræo omnes ferè libros Teſtamenti veteris; nam de nouo Teſtamento dicemus Reſolutione ſequenti, proindéque vertit ſanctus Doctor in Latinum, *Pentateucum, libros Ieſue, Iudicum, Ruth, Regum, Paralipomenon, Eſdra, Eſther*, præter appendiculos in fine libri; *Iob, Pſalterium, Prouerbia, Eccleſiaſten, Canticum Canticorum, maiores & minores Prophetas*: Exceptis pauculis, vt Daniele, Baruch cum Ieremia adiuncta Epiſtola. Quod autem omnes hi libri à ſancto Doctore fuerint tranſlati, conſtat ex Præfatione præfixa, quam ipſe ſanctus
D. Hieron. Hieronymus appoſuit in exordio vniuſcuiuſque libri, & etiam ipſemet teſtatur in libro de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in fine, dicens: *Nouum Teſtamentum Græcæ fidei reddidi, vetus iuxta Hebraicum tranſtuli.*

525. Dixi in concluſione, *omnes ferè*, quia D. Hieronymus non tranſtulit libros Sapientiæ, Eccleſiaſtici, & Machabæorum, & etiam appendices libri Eſther, & Baruch, cum Epiſtola Ieremiæ, hæc non ex Hieron. verſione habemus, ſed ex antiqua; quoniam ex nullis Hieronymi verbis, aut præfationibus (quas ipſe ſolet præfigere in exordio librorum) poteſt colligi ex Hebræo, vel Græco hos libros vertiſſe, aut emendaſſe, & valde veriſimile hos libros tanquam non poſitos in Canone Hebræorum omiſiſſe; imò de libro Baruch teſta-
D.Hieron. tur ipſe ſanctus Doctor *Epiſt. 118. quæ eſt Præfatio Ieremiæ*, ait: *Librum Baruch, qui apud Hebræos nec legitur, nec habetur, prætermiſſimus.* Confirmatur, quia ex prædictis libris
D.Cyprian. Sapientiæ, &c. à D. Cypriano præſertim *lib. de exhortatione Martyrij*, & ab aliis Patribus D. Hieronymo antiquioribus citantur multa loca, quæ eodem modo, ac tenore verborum habentur in noſtra vulgata; ergo benè infertur illos libros eſſe ex veteri illa editione, quæ antiquiſſimo tempore ante Hieronymum, erat communis, & vulgaris.

526. Dixi etiam *omnia ferè*, ex Hebræo propter libros Danielis, Iudith, & Tobiæ; nam Iudith non ex Hebræo, ſed ex originali Chal-
D.Hieron. daico D. Hieronymus tranſtulit, vt de Iudith ipſemet ſanctus Doctor teſtatur *Epiſt. 111.* vt dixi ſuprà *Reſolut. 3. quæſt. 12. num. 391.* Partes verò Danielis, quæ in Hebræo non reperiebantur, ex verſione Theodotionis deſumpſit ſanctus Doctor, vt ipſe teſtatur Præfatione in Danielem; librum verò Tobiæ ex Chaldaico idiomate in Hebræum tranſtulit, & ex
D.Hieron. Hebræo in Latinum, vt ipſemet D. Hieronymus teſtatur *Epiſtol. 100. ad Chromatium, & Heliodorum*, vt ſuprà dixi *Reſol. 3. q. 11. n. 382.* aduocatis viris peritiſſimis vtriuſque linguæ Hebraicæ, & Chaldaicæ.

527. Dices: multa nunc extant in noſtra vulgata, quæ D. Hieronymus ſentit aliter eſſe vertenda: Deinde quia multa ſunt in noſtra vulgata, quæ ab Hebræo fonte maximè diſcrepant; ergo non omnia conformia, ac cohærentia ſunt.

528. Reſpondeo, quòd licèt D. Hieronymus ſenſerit in ſuis Commentariis aliqua aliter eſſe legenda; vel poſteà ſententiam mutauit, ſic in libro de viris Illuſtribus, qui habetur *tom. 1.* dixit de ſuis Commentariis in epiſtola ad Galatas eſſe emendandos, tamen poſteà re melius inſpecta iudicauit emendatione non indigere. Vel etiam dic, quòd Eccleſia, quæ Spiritu ſancto regitur, adhibitis viris doctiſſimis iudicauit talem emendationem non eſſe neceſſariam. Ad confirmationem dicimus illam differentiam inter noſtram vulgatam, & Textum Hebræum poſſe oriri ex duplici cauſa; & prima, quia Textus Hebræus modo in ea ſinceritate, ac puritate non habetur, vt in tempore D. Hieron. Vel quia noſtra tranſlatio non eſt etiam in aliquibus minimis omnino conformis cum verſione Hieronymi, vitio nempe, ac incuria librariorum, & amanuenſium, de quo maximè ipſe D. Hieronymus conqueritur in ſuis præfationibus.

### *An Eccleſia vtatur in omnibus lectione, ac verſione D. Hieronymi?*

Reſpondetur affirmatiuè, excepto Pſalterio, D. Hieronymus tranſtulit Pſalterium ex Hebræo, vel Græco in Latinum, vt habetur in eius operibus, tamen Eccleſia tali verſione non vtitur, ſed illa antiqua, quæ erat ante D. Hieronym. verbi gratia, Pſalm. 103. habet noſtra vulgata: *Petra refugium herinacijs*, D. Hieron. ex Septuaginta legit; *Refugium leporibus*; ſic ait Bellarm. *lib 2. de Verbo Dei, cap. 9.* Pſalterium vulgatæ editionis latinæ non eſt illud, quod D. Hieron. tranſtulit, ex verſione Græca Septuaginta interpretum, ſed illud, quod ipſe emendauit, tranſlatum ab antiquo interprete, ex editione S. Luciani Martyris; ſiquidem B. Hieron. circa Pſalterium quater laborauit; tranſtulit illud ex Hebræo in Latinum, vt patet ex Epiſtola eius ad Sophronium. Item conuertit ex Græco in Latinum ex pura editione Septuaginta, vt habetur in hexaplis Origenis, vt ipſe teſtatur in Epiſtola ad Ianuarium, & Fretellam. Denique bis emendauit antiquam lectionem, quæ tranſlata erat ex Græco communi, & vulgari, vt patet ex Præfatione Pſalterij ad Paulam, & Euſtochium. 529.
D.Hieron. Pſalm. 103.
Bellarm.
D. Luc. Mart.
Origen.

Quæres tamen; ſi D. Hieronymus tranſtulit Pſalmos, tum ex Hebræo, tum ex Græco, cur non Eccleſia huiuſmodi tranſlationem, ſed vulgatam veterem retinuit? Reſpondetur tamen quòd Pſalmi in Eccleſia quotidie ex illa antiqua editione communi vſu canebantur, & plerique ex memoria Pſalmos recitabant, & frequenter orando in ore habebant, & valde arduum, ac violentum eſſet nouam tranſlationem inducere; nam vt rectè ait D. Hieronym. Præfat. in Danielem: *Difficile ſanè ſenis linguam mutare, & caneſcentem iam mundum ad initia retrahere paruulorum.* Accedit etiam, quod Hieronymi verſio in principio multis diſplicuit, vt ſuprà dixi *num. 522.* & pedetentim ex ipſo vſu, ac tacita Doctorum approbatione, cœpit euulgari, ac haberi in pretio; at verò hæc æſtimatio nunquam ſenſim fuit in Pſalmis, nunquam ex tranſlatione Hieronymi cœperunt cani, ac in ſacris vſurpari, ac introduci, ſed ſemper in illa antiqua tranſlatione perſtiterunt; ſicut ſub Vrba- 530.

no VIII. anno 1631. multa emendatio facta eſt in Breuiario, & maximè quoad Hymnos ad menſuram poëticam, & quia illos è memoria recitari aſſuetum erat, ideo hodie etiam multæ Religiones, ac Eccleſiaſtici iuxta morem antiquum recitant, & canunt; & licèt emendatio in Hymnis iuxta regulas artis optima ſit, tamen ipſa conſuetudine adſtipulante, antiqua recitatio iucundior ſono videtur.

## *An D. Hieronymus in vertenda Biblia habuiſſet peculiarem aſſiſtentiam Spiritus ſancti?*

531. Prima ſententia negat talem aſſiſtentiam.
Adrian. Ita Adrianus *lib.4.fol.*236. Veiga *lib.*18. *in Tri-*
Veiga. *dent. cap.*9. Vterque Legionenſis, vnus *diſp.*
Legion. *de vulgata, quæſt.*10. *col.*7. Alter, *quæſt.*4. *ex-*
S.b. Perez. *poſit. cap.* 9. Sebaſtianus Perez *Epiſcop. Oxo-*
Bañez. *menſis in Regulis ſacra Script. regula* 4. Bañez
Driedo. 1. *part. quæſt.* 1. *art.*8. *dub.* 4. Driedo *lib.*2. *pro-*
*poſit.* 3. & 4. *in ſolut. argum.*1.3. & 4. & *in con-*
Bellarm. *cluſ.*3. *fol.* 42. Bellarmin. *lib.*2. *de Verbo Dei,*
*cap.*11. *ad argum.*2. Et vtramque partem pro-
Seratius. blematicè defendit Seratius *in Prolog. cap.*19.
*quæſt.* 8. dicunt prædicti Doctores, quòd non derogant aliquid auctoritati vulgatæ, quod interpres tantùm ſtudium, ac laborem potuit adhibere, vt in nullo errauerit, licèt potuerit errare.

532. Secunda ſententia affirmat peculiarem aſſiſtentiam Spiritus ſancti in D. Hieronymo in hoc negotio, ſicut communiter aſſeritur in
Salmeir. verſione Septuaginta. Ita Salmeiron *Prolog.*3.
Titelm. *obſeru.* 5. Titelman. *in Apologia pro veteri in-*
Canus. *terprete,* Canus *lib.*2. *de locis, cap.*14. *ad arg.*6.
Prado. Prado *in Ezechielis Iſagoge, cap.* 3. Rua *con-*
Rua. *trouerſ.*2. *dub.* 11. *concluſ.*2. Tena *lib.*1. *Iſagoge*
Tena. *ſacra Script.* Serlog. *anteloq.*7. *in Cant. num.*7.
Serlog. Ramos. Nicolaus Ramos *in defenſione vulgata.* Diuiduntur tamen hi Auctores; nam aliqui hanc aſſiſtentiam quoad ſingula verba concedunt; Alij ſolùm quoad ſententias, ne aliquid falſum, vel pernicioſum poneretur.

533. Tertia ſententia, quæ mihi probabilior videtur, affirmat in his, quæ ad fidem, mores, & cætera grauioris ponderis pertinent, quòd D. Hieronymus habuiſſet aſſiſtentiam Spiritus ſancti ad perficiendam ſuam tranſlationem, cum omni ſinceritate, ac integritate; at verò in rebus minoris momenti relictum
Labay. eſſe ſuæ humanæ ſcientiæ; ita Labay *in Prolog. ad Bibliam Max. ſecl.* 9. *cap.*5.

534. Prima pars probatur, quia Spiritus ſanctus maximè aſſiſtit regimini, ac gubernationi Eccleſiæ ſanctæ Catholicæ; atqui veritas, & puritas ſacræ Scripturæ maximè pertinet ad regimen, & gubernationem Eccleſiæ; ergo peculiaris maximè fuit ei aſſiſtentia Spiritus ſancti in hoc negotio. Maior, & minor patent; conſequentia probatur, quia ſi verſio Septuaginta in Græcum facta eſt Spiritu ſancto aſſiſtente; ergo etiam eodem ſpiritu aſſiſtente verſio in latinum facta eſt, cum maximè eſſet neceſſaria ad totius Eccleſiæ regimen, quia omnia fidei myſteria, totúmque regimen Eccleſiæ ab ipſa ſacra Scriptura, tanquam à fonte deducitur; ergo maximè neceſſarium fuit, quòd Deus talem dediſſet interpretem, qui cœleſti nutu duceretur, vt non erraret. Confirmatur, quia Spiritus ſanctus diuidit dona ſua in Eccleſia ſingulis ſingula provt vult, vt
dicitur 1. *Corinth.*12. *n.*10. Alij genera lingua- 1. Cor. 3. 12.
rum, alij interpretatio ſermonum; at ſi alicui in Eccleſia data eſt interpretatio ſermonum, fuit Beatus Hieronymus, vt erat conuenientiſſimum, tanquam totius ſcripturæ Interpres.

Secunda pars concluſionis probatur ex pro- 535.
ximè dictis, quia Spiritus ſanctus ſua chariſmata ſingulis ſingula diuidit provt vult, quando, & quomodo vult, ac proinde non debemus ei præſcribere modum, ex eo quòd præſens ei adfuerit in his, quæ ad fidem moréſque, & cætera, quæ ſunt grauioris momenti, non inde ſequitur quòd etiam ei Diuinus ſpiritus adeſſet in his, quæ ſunt minoris conſiderationis, & Spiritus ſanctus potuit adeſſe in his, quæ ſunt maioris momenti, in minoribus verò potuit eum relinquere ſuæ eruditioni, ita vt poſſet errare, vt ſe hominem agnoſceret, & ita eius tranſlatio in multis diſcrepat à noſtra vulgata, & eſt emendata; nam
Iſaiæ 19. num. 17. legit noſtra vulgata: *Et erit* Iſai. 19.
*terra Iuda Ægypto in pauorem,* D. Hieronym. D. Hieron.
legit: *Et erit terra Iuda Ægypto in feſtiuitatem.* Ac proinde quamuis Spiritus ſanctus ei fuerit aſſiſtens in rebus grauiſſimis, in minoribus relictus eſt ſuæ eruditioni, & ideo D. Hieronymus aliquando aliqua dixit emendânda quæ poſtea iudicauit non eſſe emendanda, vt dixi ſuprà, *num.*528.

---

## QVÆSTIO XI.

### *Quanta ſit auctoritas noſtræ vulgatæ poſt Concilium Tridentinum, ac Decreta Summorum Pontificum?*

### SVMMARIVM.

536 *Decretum Concilij Tridentini, vt fundamentum totius quæſtionis, ponitur, & num.*537.
538 *Quid per authenticum intelligit Concilium.*
539 *Pro emendatione Biblia multi curarunt Summi Pontifices; perfecit Clemens VIII.*
540 *Difficultas quæſtionis.*
541 *Quid in hac affirmet prima ſententia.*
542 *Quid dicat ſecunda ſententia, & n.*543.
544 *Tertia, & vera ſententia explicat mentem Concilij; quod nullus propria auctoritate audeat aliquid immutare.*
545 *Cautela Bañez in hac re.*

TAnquam fundamentum totius quæſtio- 536.
nis, quæ multas difficultates inuoluit, & Doctores in varia placita fecit abire, propo-
nendum eſt Decretum Concilij Tridentini, vt Conc. Trid.
ab ipſo tanquam à fonte vera intelligentia accipiatur, ſic *ſeſſione* 4. ſancta Synodus loquitur.

*Si quis libros ipſos integros cum omnibus ſuis* 537.
*partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueuerunt, & in veteri vulgata latina editione habentur, pro ſacris, & Canonicis non ſuſceperit,*
anathe

*anathema ſit.* Et paucis interiectis adiungit: *Inſuper eadem ſacra Synodus non parum vtilitatis accedere poſſe Eccleſiæ Dei, ſi ex omnibus latinis editionibus, quæ circumferuntur Sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda ſit, innoteſcat; ſtatuit, & declarat, vt hæc ipſa vetus, & vulgata editio, quæ longo tot ſæculorum vſu in ipſa Eccleſia probata eſt, in publicis lectionibus, diſputationibus, prædicationibus, & expoſitionibus, pro authentica habeatur, vt nemo eam reijcere, quovis prætextu, audeat, vel præſumat.*

538. Suar. Cum Concilium dicat, *vt authentica habeatur*; explicat Suar. *tom. de fide, diſp. 5. ſect. 3. num. 10.* & ait: *Particula, vt authentica habeatur habet hanc vim, vt habeat infallibilem auctoritatem, & ſit certa regula fidei, in omnibus quæ continet.* Ad quod adducit quandam declarationem Cardinalium die 17. Ianuarij anni 1576. quam etiam refert Marzilla *ad ſeſſ. 4. Concilij,* dum ait: *Nec ſolam periodum, ſolam clauſulam, vel ſolam dictionem, aut Syllabam, iotave vnum admitti poſſe, quod repugnet huic vulgatæ editioni.* Sacr. Congr.

## *Difficultas quæſtionis.*

539. Pius IV. Pius V. Sixtus V. Poſt Decretum Concilij Tridentini animaduertentes Romani Pontifices, Pius IV. & Pius V. Sixtus V. quod aliqua in Biblia erant emendanda ductis in vrbem antiquiſſimis exemplaribus, conuocatis viris doctiſſimis in Hebræo, Græco, Chaldaico, & tandem à multis Biblia eſt purificata, & correcta, & cùm iam eſſet excuſſa, vt in lucem mitteretur anno 1592. ſub Sixto V. ſummo Pontifice, animaduertens iterum idem Summus Pontifex non pauca in ſacra Biblia præli vitio irrepſiſſe, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus ſubincudem, reuocandum cenſuit, atque ita decreuit; morte verò præueniente id præſtare non potuit. Tamen cum electus eſſet ad Pontificatum Clemens VIII. Deo bene iuuante, totum opus perfectum, & abſolutum eſt; & hæc editionis veteris, & vulgatæ recognitio dicta eſt correctio ſixtina, eo quod Sixtus V. eam intenderat, ac inceperat, quamuis ſub Clemente VIII. perfecta fuiſſet. Totum hoc, quod diximus, conſtat ex præfatione, quæ in fronte ipſius Bibliæ ponitur, & incipit. *In multis, magniſque.* Clem. VIII.

540. Difficultas ergo eſt, quomodo ſacrum Concilium Tridentinum determinat, quòd illa Biblia antiquæ editionis, *habeatur ab omnibus vt authentica*, & Illuſtriſſima ſacra Congregatio diſponit, quòd in ea nec vna ſyllaba, vel iota immutetur, cum prædicti ſummi Pontifices multa purificanda duxerint.

541. Prima ſententia affirmat Concilium definiiſſe editionem hanc à nullo etiam minimo à vero deuiaſſe, interpretis ignorantia, aut malitia, quamuis incuria tranſcribentium aliquos næuos habuerit, ac proinde in omnibus ſuis partibus eſſe Canonicam, ipſique eandem fidem in omnibus deberi, ac ſi eſſet Originalis ſcriptura. Ita Ramos in defenſione vulgatæ *fol. 2.* Pineda *de rebus Salomonis, lib. 4. cap. 9. num. 3.* Ramos. Peneda.

542. Secunda ſententia exiſtimat vulgatæ editionis interpretem in aliquibus, quæ neque ad fidem, neque ad mores pertinent, hallucinari potuiſſe ſiue Græcarum voce ignorantia, ſiue Hebraicarum æquiuocatione, ac proinde ſolum Concilium diffiniiſſe *pro authentica habenda*, in illis, quæ pertinent ad fidem, & mores. Ita Andreas de Veiga (qui Concilio interfuit) *in eiuſdem Concilij Commentarius lib. 15. cap. 9.* Bellarm. *lib. 2. cap. 11.* & eius Propugnator ibi *cap. 10. pag. 537. & 541.* Didacus Payua in *defenſione Tridentinæ fidei lib. 4.* qui & ſi fortiter pro vulgata pugnet, aliquos tamen errores in ea contineri non negat, Serarius alios referens *in Prolog. cap. 19. quæſt. 11.* Pindanus *lib. 2. optimo genere interpretandi, cap. 12. & lib. 3. cap. 10. & ſequentibus*, vbi aliqua loca noſtræ vulgatæ adducens emendat; differunt autem hi auctores inter ſe, quia quidam adducunt plura loca, alij pauciora, in quibus aſſerunt vulgatum Interpretem aliquantulum erraſſe, vel lectionem noſtram corruptam eſſe. Veiga. Bellarm. Payua. Serarius. Pindan.

Et hanc ſententiam fortiter defendit Sixtus Senenſis *lib. 8. Biblioth. circa finem*, tria aſſignat: Primum quia ex leuibus erratis, nullum periculum in fide, & moribus imminet; ſecundum, quia ne nimiæ & exactæ correctiones nouitate fidelium aures offenderent. Tertium, vt vetuſtam illam editionem, quæ naſcentis Eccleſiæ fidem educauerat, ſanctam ſimplicitatem, ac venerandam antiqui interpretis venerentur. 543. Senenſis.

## *Reſolutio quæſtionis.*

Tertia, & vera ſententia media, quam veram eſſe puto, & altiùs explicandam duxi. Eam tenet Rua *controuerſ. 2. poſit. lib. 12.* Tenas *lib. 1. Iſagog. d. ffic. 6 ſect. 3.* Fr. Anton. à Matre Dei *Iſagog. ſcript. Prælud. 2. dub. 12. §. 3. n. 104.* Aſſerit hæc noſtra ſententia intentum Concilij Tridentini fuiſſe hæreticorum audaciam, ad aliàs verſiones, ac lectiones recurrentium reprimere, & etiam aliquorum Catholicorum nimiam corrigendi, licentiam cohibere, & inde quantum ad primum; Concilium definit, nihil contra fidem, aut bonos mores in hac noſtra vulgata editione contineri, omnibúſque latinis editionibus deberet anteponi, vt ſecunda ſententia aſſerit. Deinde licèt quoad ſecundum non definierit eſſe authenticam, quoad quædam tenuiſſima, ac valde leuia; prohibet tamen particularibus, ne in hac vulgata editione audeant aliquid vertere, immutare, addendo, vel ſubtrahendo: hoc enim pertinet ad Romanum Pontificem vt vniuerſale caput totius Eccleſiæ, ſumma vera ſolertia, ac diligenti indagine, vt omnia, & maximè libros ſacros in ſua primæua, ac originaria puritate, ſinceritate, ac veritate, magno examine adhibito conſeruentur; & ſi aliqua etiam minutiſſima notanda irrepſerint, vniuerſa ad priſtinum ſtatum reſtituere, emendare, ac corrigere; non ad particulares, ſed ad caput totius Eccleſiæ pertinet vt in hac re maximè laborarunt grauiſſimi Romani Pontifices Pius IV. Pius V. Sixtus V. Clemens VIII. vt ſuprà notaui in hac quæſt. *num. 539.* & maximè cum incuria Typographum multi errores labantur. Et ideò de hac re magnam commendationem 544. Rua. Tenas. Fr. Anton. Pius IV. Pius V. Sixtus V. Clem. VIII.

Trident. mendationem facit ſacrum Concilium Tridentinum, iubet enim ſeſſ.4. *Vt hæc ipſa vetus, & vulgata editio, quàm emendatiſſimè imprimatur.* Et breuiter dico, quod Concilium id tantùm intendere videtur, vt nullus propria auctoritate aliquid quantumvis minimum audeat contra vulgatam admittere, vel ponere.

545. Bañez. *Sed in re tam graui* ( verbis Sapientiſſimi Mag. Bañez dicam 1.*part. quæſt.*1.*art.*8.*dub.*3. *concluſ.*6. Dubium hoc verſans, ſic concludit) *expectanda eſt Eccleſia Catholica cenſura, vnde neque audeo, neque debeo Eccleſiæ iudicium mea ſententia præuenire. Scio ſanè, ſi ab Eccleſia interrogarer, quid viua voce reſponderem, interim tamen pio, & iuſto ſilentio me contineo.* Ita Bañez, & ego, & inſuper addo, quòd omnia libentiſſimè ſubiicio iudicio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

---

## QVÆSTIO XII.

### *An expediens, & licita ſit Bibliorum tranſlatio in quacunque lingua vulgari, & materna?*

### SVMMARIVM.

546 *Refertur ſententia Hæreticorum.*
547 *Catholica, & vera ſententia tres habet partes.*
548 *Prima pars non eſt intrinſecè malum Biblia in lingua vulgari transferri, & n.*549.
550 *Nullo modo conuenit vt Biblia ſit in lingua vulgari.*
551 *Meritò Eccleſia prohibet talem Bibliam in lingua vulgari.*
552 *Probatur etiam hæc pars ex multis inconuenientibus, & n.*553.
554 *Meritò Eccleſia talem Bibliam in lingua vulgari prohibet.*
555 *Miſſa non poteſt dici in lingua vulgari.*
556 *Proponuntur, & ſoluuntur hæreticorum fundamenta, vſque ad n.*565.

546. Caluin. Lutherus. CAluinus, Brentius, Lutherus, & alij huius farinæ noſtri temporis hæretici conſtanter aſſeuerant ſacras Scripturas in omnium Chriſtianorum linguas transferendas, vt ab omnibus legi valeant, nulluſque etiam imperitus ab hac lectione remoueatur, & omnes ad eas legendas excitant, & pueros in ſchola per ſacram Bibliam in materna lingua conuerſam legere docent. Argumenta poſtea ponam.

### *Catholica, & vera doctrina.*

547. Dicendum eſt Scripturas ſacras in propria, ac vernacula lingua habere ac legere, non eſt intrinſecè malum, tamen nullo modo cōuenit, ac expedit; & ideo meritò ab Eccleſia ſancta eſt prohibitum. Senenſis. Marius. Caſſian. Lahay. Anton. Ita Sixtus Senenſ. *lib.*4. *Biblioth.* Marius victorius Scholiaſtes. D. Hieronym. *in Epiſt. ad Sophron.* 134. Caſſianus *collat.*2. 3. & 4. Ioannes de Lahay *Prolog. in Bibl. Max. ſect.*21. *cap.*1. §. *dicimus ratione*, Fr. Anton. à Matre Dei *in Iſagog. Scriptur. Prælud.*2. *dub.*5. §.2. *num.*42. Concluſio tres habet partes.

548. Prima pars concluſionis probatur, quòd non ſit intrinſecè malum Scripturas ſacras in propria, ac vernacula lingua habere, ac legere; quia nulla lege naturali hoc poteſt probari prohibitum. Deinde in quibuſdam locis, ac populis fuerunt aliquando Biblia in vernacula, ac materna lingua; nam initio apud Hebræos, cùm Hebraicè adhuc omnes loquerentur, alia non dabantur Biblia, niſi tantùm Hebraica, apud Græcos Græca, apud Latinos Latina; ſicque tali idiomate ipſe Deus tradidit legem; & Eccleſia illa antiqua eam ſic recepit, & approbauit.

Deinde Patres habentes ſermonem ad populum laicum, maximè ipſum adhortabantur 549. ad legendas ſacras Scripturas. D. Chryſoſtom. *homil.*10. *in Ioan. Homil.*3. *de Lazaro,* & aliis locis. Origenes *homil.*12. *in Exod. homil.*9. *in Leuiticum.* D. Auguſtin. *in Expoſit. Pſal.*33. *Conſil.*2. vbi ait: *Legite ſcripturas, ideo voluit Deus, vt ſcriberentur, vt nos conſolaremur.* Similiter D. Hieronym. ad hanc lectionem fœminas adhortatur, vt patet ex eius epiſtola ad Paulam, & Euſtochium; & etiam ex alia eius epiſtola ad Celanciam. Ad hanc etiam adhortatur D. Gregorius *lib.*4. *Dialog. cap.*14. D.Chryſ. Origenes. D.Auguſt. D.Hieron. D.Gregor.

Secunda pars concluſionis, quòd nullo modo conuenit, ac expedit, quod ſacræ Scripturæ 550. habeantur, ac legantur lingua vulgari. Hanc veritatem nobis docuit Chriſtus Dominus, Matth.7.n.6. dicens: *Nolite dare ſanctum Canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos; ne fortè conculcent eas pedibus.* Matth.7. Id eſt, vt dixi iuxta expoſitionem ſanctorum Patrum, *tom.*2. *in Euang. cap.*18. *quæſt.*6.7. & 8. Nolite dare doctrinam ſacræ ſcripturæ, Euangelij, ac fidei, quæ continetur in ipſa ſcriptura tanquam margarita concluſa in conchis, nolite, inquit, dare canibus, & porcis, hoc eſt malignis, peruerſis, vt canibus, & etiam brutis, ac ignorantibus, vt porcis, quæ ſunt valdè inſipientia animalia. Secundò. Poſtquam Chriſtus explicauit parabolam de ſeminatore; interrogauerunt eum diſcipuli eius, quid ſignificaret. Quibus ipſe reſpondet: *Vobis datum eſt noſſe myſterium Regni Dei; cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant.* Luc.8.num.10. Luc. 8. *Vobis* nempe diſcipulis meis, qui eſtis educati in mea doctrina, ac in illa inſtructi, *datum eſt noſſe myſterium Regni Dei,* ſacram nempe ſcripturam, explicat Abulenſ. & alij. Abulenſ. *Cæteris,* nempe vulgaribus, ac communibus hominibus, ſeu vt habet D. Marc cap.4. Marc. 4. *Qui foris ſunt,* extra nempe Eccleſiam; *in parabolis,* ac ſymbolis, *vt videntes non videant, audientes non intelligant,* tot, & tanta myſteria, imò & ipſis Apoſtolis ait Chriſtus D. Ioan.16. num.12. Ioan.16. *Multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò.* Sed adueniente Spiritu ſancto, eius nempe lumine agnoſcetis; & pro magno beneficio Chriſtus Dominus ſuis diſcipulis aperuit ſenſum, vt intelligerent ſcripturas. *Luc.*24. *n.*45. Luc. 24.

Probatur etiam hæc pars noſtræ concluſionis ratione, quia Biblia in lingua vulgari, 551. ac materna non poteſt eſſe vtilis, ſed valde inutilis, & nociua, quia ſic Biblia ex eo daretur in lingua vulgari, vt omnes eam intelligerent; At eſto ſit in lingua materna, nec populus, nec homines communes, ac imperiti poſſunt

poſſunt intelligere Pſalmos, Prophetas, Can-
tica, & myſteria, quæ in aliis libris continen-
tur; nam etiam viri valde periti linguæ Lati-
næ, Græcæ, ac Hebraicæ, illa non intelligunt,
niſi multo ſtudio, diligentia, ac labore legant
expoſitores, eorumque interpretationem di-
ſcutiant, & ruminent; quomodo ergo impe-
riti eam poſſint capere, ac penetrare, cum ſcri-
ptura ſit valde obſcura iuxta communem ex-
Pſalm. 17. poſitionem; de ea loquens Regius Vates ait:
*Tenebroſa aqua in nubibus aëris.*

552. Quòd verò talis Biblia in lingua materna
eſſet valde inutilis & nociua, probatur, quia
omnes errores, ac hæreſes naſcuntur ex Bi-
D. Hilar. blia malè intellecta, vt oſtendit D. Hilarius
Caſſian. in extremo *libro de Synodis*, & Caſſianus *Col-*
Siluius. *lat.* 23. *&* 4. & Syluius *lib. de Origine Bohemo-*
*rum*, referunt innumeros errores natos ex ſcri-
pturæ imperitia natos; & maximè cùm in po-
pulo dentur multi homines imperiti, qui cùm
nihil ſciant, omnia ſe ſcire arbitrantur, de
quorum peſtifera præſumptione multùm con-
D. Hieron. queritur D. Hieronymus *Epiſtol. ad Paul. &*
*cap.* 11. *in Daniel ad finem*, quid facerent ex
huiuſmodi ſacræ ſcripturæ lectione.

553. Dic mihi, ſi populus rudis audiat, & le-
Cant. 1. gat, lingua ſua vulgari verba Cantic. 1. n. 1.
*Oſculetur me oſculo oris ſui; læua eius ſub capi-*
*te meo, & dextera illius amplexabitur me.* Et
Oſe. 1. illud Oſeæ 1. n. 2. *vade, & fac tibi filios forni-*
*cationum*, & quod Lot dormiuit cum filiabus
Geneſ. 19. ſuis. *Geneſ.* 19. *num.* 31. & quod Moyſes videns
Ægyptium percutientem Hebræum interfe-
Exod. 2. cit eum. *Exod.* 2. *num.* 11. & quod Amnon dor-
miens violauerit ſororem ſuam Thamar. 2.
2. Reg. 13. *Reg.* 13. *n.* 17. & quod Iudith pompoſo ornatu,
ac nimia pulchritudine compoſita exiret in
Iudith 10. Caſtra Holofernis *cap.* 10. & quod Sara, Lia,
& Rachel dederint ancillas viris ſuis in Con-
cubinas, & alia ſimilia, quæ alto motiuo
commemorantur in ſcriptura. Populus rudis,
& inſipiens hæc non intelligens, vel excita-
retur ad ſimilia perpetranda, vel illa contem-
neret; & ideo quadringentis annis, & am-
plius poſt Chriſtum nulla in lingua vulgari
tranſlatio viſa eſt Bibliæ.

554. Et ideo optimè prouiſum eſt ab Eccleſia
Catholica, quæ eſt tertia pars concluſionis,
quòd talis Biblia in lingua vulgari non per-
Pius IV. mittatur, vt decreuit Pius IV. & confirmauit
Clem. VIII. Clemens VIII. & habetur Regula 4. quod
in hac re ſtandum eſt iudicio Epiſcopi, aut
Inquiſitoris, cum conſilio Parochi, vel Con-
feſſoris, vt concedatur talis facultas. Has li-
centias & facultates datas ab omnibus ſummis
Pontificibus retinendi, ac legendi huiuſmodi
Vrb. VIII. libros reuocauit Vrbanus VIII. in ſua Con-
ſtitutione 116. *Apoſtolatus officium*; & tantùm
reſeruauit Romano Pontifici has licentias
Expurgat. concedere; & ita Expurgatorium Hiſpanum
*regula* 5. editum anno 1664. prohibet huiuſ-
modi Bibliam in lingua vulgari in hæc ver-
ba: *Como la experiencia aia enſeñado, que de*
*permitir la ſagrada Biblia en lengua vulgar ſe*
*ſegue (por la temeridad, ignorancia, o malicia*
*de los hombres) mas daño, que prouecho, ſe pro-*
*hibe la Biblia, con todas ſus partes impreſſas, y*
*de mano, en lengua vulgar, y aſſi miſmo los ſum-*
*marios, y compendios, aunque ſean hiſtoriales*
*de la miſma Biblia.* Et declarat inſuper prædi-
ctum Expurgatorium, per linguas vulgares
non eſſe Hebræam, Græcam, Latinam, Chal-
daicam, Syriacam, Æthyopicam, Perſicam,
& Arabicam intelligendam.

## *Sacrificium Miſſæ.*

Quòd non ſit celebrandum lingua vulga- 555.
ri, determinat, ac præcipit Concilium Tri- Trident.
dent. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *de Sacrificio Miſſæ*; de quo
latè Petrus Soto *lect.* 15. *de carem. Miſſæ.* Car- Petr. Soto.
dinalis Bellarm. *tom.* 1. *lib.* 1. *de Verbo Dei, cap.* 2. Bellarm.
§. *Propoſitio.* Barthol. ab Angelis, *Dialog.* 5. *de* Barthol.
*Miſſa*, §. 461. Azor. *Inſtit. Moral. part.* 1. *lib.* 8. Azor.
*cap.* 26. *quæſito* 6. §. *veram*, Bonac. *de Sacram.* Bonac.
*diſp.* 4. *quæſt. vlt. punct.* 9. *num.* 36. Valle decan- Valle.
cantat. *opuſc.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 6. *num.* 34.

## *Ponuntur, ac ſoluuntur fundamenta Hæreticorum.*

Primò ex auctoritate D. Chryſoſtomi, ac 556.
aliorum Patrum, qui, vt vidimus ſuprà *n.* 549. D. Chryſ.
hortabantur ad lectionem ſacræ Scripturæ;
ergo videntur ſupponere ſacram Scripturam
in propria lingua haberi. Confirmatur primò,
quia ſacri Euangeliſtæ ſcripſerunt tanquam Euangel.
in lingua vulgari ad eos, ad quos ſcripſerunt
D. Matthæus ſcribens ad Hebræos in He-
bræo, D. Marcus ad Latinos in Latino, D. Lu-
cas, & Ioannes ad Græcos in Græco.

Ad argumentum reſpondetur, quòd verba 557.
Sanctorum Patrum accipienda ſunt iuxta eo-
rum mentem, ac iuxta occaſionem, qua ad ea
dicenda adducebantur. Videbat D. Chryſo-
ſtomus homines ſuo tempore deditos eſſe lu-
dis & ſpectaculis obſcænis, ſed ſacros libros
non legebant, ſed contemnebant, vt eos ab
his auerteret, inde ad lectionem ſacrorum
librorum, eos exhortabatur, & non omnes,
ſed eos, qui cum fructu hoc poſſent præſtare;
nam tunc eo tempore Chryſoſtomi, Origen.
D. Auguſtin. ſcilicet quadringentis annis poſt
Chriſtum natum, & ampliùs nulla tranſlatio
in lingua vulgari viſa eſt, vt dixi ex commu-
ni ſententia; & eſto daretur, eo tempore tot
inconuenientia non ſunt experta, vt modò.

Ad confirmationem reſpondetur, quòd 558.
diuina prouidentia factum vt Euangelium
Hebraicè, Græcè, ac Latinè ſcriberetur, tri-
plici idiomate, quò titulus Crucis ſcriptus;
& opportunè non dabatur alia lingua, in qua
Euangelium ſcriberetur. Deinde ſacri Euan-
geliſtæ ſcripſerunt ſuum Euangelium in illa
primitiua Eccleſia, ſuis fratribus, ac diſci-
pulis, vt dixi *tom.* 1. *in Euangelia in Prolego-*
*mio, & dicam Reſolut. ſequenti*, in quibus
erat ſumma puritas, ac ſinceritas & omnes
erant pleni gratia Spiritus ſancti, ac vniti
in charitate, vt de eis dicatur, *In eis erat cor*
*vnum, & anima vna.* Actor. 4. n. 32. At verò Actor. 4.
modò abundat malitia, refrigeſcit charitas,
peruerſa iniquitas vndique graſſatur, & ideo
magna cautela adhibenda, ne ſacra myſteria
euulgentur.

Ex Apoſtolo 1. Corinth. 14. n. 8. vbi vide- 559.
tur docere publicas Eccleſiæ lectiones, & 1. Cor. 14.
preces debere fieri lingua vulgari, ait enim,
*etenim ſi incertam vocem det tuba, quis para-*
*bit ſe ad bellum*, ergo ſermo debet fieri per ſer-
monem

monem intelligibilem, vt ſciatur, & intelligatur ab omnibus, alias erit in aëra loqui.
D.Hieron. Confirmatur, quia D. Hieronymus vertit ſacras Scripturas in linguam Sclauonicam, aut Dalmaticam, vt in lingua ſua eas homines intelligerent.

560. Reſpondetur, quòd Apoſtolus ibi non agit de tranſlatione librorum ſacrorum, ſed de concione, ac prædicatione quam Antiſtes ſolebat facere, qua finita Auditores de diuinis myſteriis miſcebant ſermonem, & quia aliquando multi tumultuantes loquebantur, & nihil diſtinctè percipiebatur, ſed erat multa confuſio, ideo vt Apoſtolus eos inſtruat, exhortatur ad claram, & diſtinctam colloquutionem, vt vnus, vel alter loquatur, & poſtea alij, ita vt omnes capiant quæ dicuntur.

561. Ad confirmationem, negatur talem verſionem factam fuiſſe, quamuis illam teneat Sixtus Senenſis *lib. 4. Biblioth.* nec ex Epiſtola D.Hieron. ad Sophronium, quæ eſt 134. tale poteſt colligi, vt legenti patebit; ſed tantùm Sanctus Doctor ait tranſlationem Septuaginta diligentiſſimè emendatam, olim ſuæ gentis hominibus dediſſe; & eſto demus, quod in Dalmatica lingua ſcripturas dedit, hoc fuit priuatim, non verò publicè, ex nulla hiſtoria conſtat, quod ſcriptura in lingua vulgari legeretur publicè in Eccleſia.

562. Tertiò arguunt. Quoniam in *cap. quoniam*
Innoc. III. *in plerique de Officio judiciis Ordinarij*, Innocentius III. præcipit, ac ordinat, vt quando in aliqua ciuitate, populi diuerſarum linguarum reperiantur, Epiſcopus prouideat, de idoneis miniſtris, qui in diuerſis linguis populos doceant, & inſtruant; ergo videtur ſentire expediens eſſe ſcripturas in propria lingua habere.

563. Reſpondetur, in Concilio Lateranenſi optimè prouiſum fuiſſe, vt vna ciuitas, aut diœceſis, non duos Epiſcopos, ſed vnum tantùm habeat, qui in ciuitatibus, & maximè maritimis, vbi ſunt diuerſæ, & variæ nationes, quæ habent diuerſas linguas, diuerſóſque ritus, verbi gratia, Græci, & Latini, vt prouideat miniſtros idoneos, qui vnicuique valeant miniſtrare Sacramenta, iuxta ſuum ritum, & linguam, vt verbi gratia, benè confeſſarij, & pœnitentes intelligantur, non inde ſequitur, quod talia ſacramenta ſint adminiſtranda in lingua vulgari; aliàs cum hoc Decretum promulgatum fuiſſe in Italia, ſacramenta, & officia diuina fierent, non Latinè, ſed Italicè, quod nun-
Barboſa. quam eſt factum, de quo videndus eſt Barbo-
Gomez ſa ad dictum caput *quoniam*, Ludouicus Go-
Camillus. mez in Regulas Cancellariæ de idiomate, Camillus Borel. de Regis Catholici præſtantia, *cap. 51.*

564. Quartò; Apoſtoli in die Pentecoſtes: *Lo-*
Actor. 2. *quebantur varijs linguis magnalia Dei.* Actor. 2. Variiſque linguis prædicabant, iuxta vnamquamque nationem; ergo & licèt ſcripturam vernacula lingua haberi; nam ſi verbum Dei non inquinatur, dum vulgari lingua prædicatur, nec etiam dum vulgari lingua ſcribitur. Negatur conſequentia; nam verbum Dei, dum prædicatur, ſecum inuoluit explicationem, quam omnes capiunt; at cùm ſcribitur, nudum ſcribitur, & inde ab omnibus non capitur, verbi gratia; matres dant infantibus panem diſſectum in particulas ad manducandum, poterunt dare etiam panem integrum, & ſolidum, ſed non erit aptum, vt ab infante manducetur; ſic non licèt argumentari, verbum Dei datur populis explicatum à concionatore; ergo etiam debet dari in lingua vulgari ſine explicatione; inepta, & inualida eſt conſequentia.

Quintò. Valdè indecens eſt, vt populus la- 565.
biis ſolum Deum honoret; cor autem longè ſit ab illo, quia quod legit, aut orat, non intelligit.. Quòd grauiter reprehendit Dominus,
Matth. 15. num. 8. Iſai. 29. num. 13. ideò Pau- Matth. 15.
lus 1. Corinth. 14. num. 14. *Si orem lingua,* Iſai. 29. 1. Cor. 14.
*ſpiritus meus orat, mens autem, ſine fructu eſt*; ac ſi dicat ex oratione non intellecta, nullam vtilitatem orans conſequitur; ergo conueniens eſt, vt ſcriptura detur in lingua vulgari, vt orans fructum capiat.

Reſpondetur, quòd non ſequitur illatum, quia qui non intelligit, mens longè ſit ab eo; quia quamuis non intelligat, orat intẽtione, totam ſuam mentem in Deum dirigendo. Ad locum Pauli, orans licèt non intelligat, & priuetur fructu intelligentiæ, tamen vt ait ibi
D. Thomas, habet fructum impetrationis, D.Thom.
meriti, ac ſpiritualis conſolationis; vel *mens ſine fructu* ſi diſtrahatur in plura, & ideo non ſufficit tantùm orare ore, ſed ſpiritu, & mente; & ideo Apoſtolus, num. 15. *Quid ergo orabo ſpiritu, orabo & mente.* Vel tertiò dic, ſufficit quòd Deus; ad quem dirigitur, eam intelligat, etiamſi vocum ſignificationem orans ignoret, ſufficit quòd oret in fide; quod ex-
plicat Origenes *homilia 20. in Ioſue*, exemplo Origen.
medici, qui in cibo, & potu dat aliquid infirmo, quod illi prodeſt, etiam ſi cùm illud edit, aut bibit, non ſentiat ſalutem Sic ait Origenes: *Scriptura ſancta vtilis eſt, & animæ prodeſt, etiamſi ſenſus noſter ad præſens intelli-*
*gentiam non capiat.* Eodem modò D. Auguſti- D Auguſt.
nus *lib. 6. de Baptiſmo, cap. 25.*

## RESOLVTIO V.

*De præſtantia, ac excellentia legis Gratiæ, ac eius Canonicis Scriptoribus.*

De excellentia Euangelij, ac quid, & quotuplex ſit, ac de ſacris Euangeliſtis in particulari Matthæo, Marco, Luca, ac Ioanne, iam tractaui *tom. 1. in Euangelia in Proæmio*; & quamuis *ibi*, dicta ſint, quæ ſufficiunt, tamen hîc altiùs examinanda, & multa ex dictis repetenda.

---

### QVÆSTIO PRIMA.

*Quanta ſit celſitudo, ac præeminentia legis Gratiæ ſuper veterem?*

SVMMARIVM.

566 *De fide lex Gratiæ perfectior lege vetere.*

567 *Prima*

567 *Prima excellentia, lex gratiæ, habet media ad iuſtificationem, quibus carebat lex vetus.*

568 *Secunda excellentia, lex gratiæ ratione ſui ſtatus habet media ad gratiam, ac ſatisfactionem.*

569 *Tertia excellentia, in lege veteri dabatur gratia ex pretio perſoluendo in legẽ noua ex pretio perſoluto.*

570 *Quarta excellentia, lex noua maximè ſuperat veterem in Legiſlatore.*

571 *Quinta excellentia ex parte obiectorum credibilium.*

572 *Sexta excellentia, lex vetus fuit in vmbris, & figuris, lex gratiæ in apertis, & manifeſtis.*

573 *Septima excellentia ex parte ſacrificij quod non eſt ex ſanguine hircorum, aut taurorum, ſed ex corpore, & ſanguine Ieſu Chriſti.*

574 *Octaua excellentia, lex gratiæ finis legis veteris.*

575 *Nona excellentia ex parte formæ, quia lex ſcripta fuit in tabulis lapideis, lex gratiæ in corde, ac viſceribus.*

576 *Voluit tamen Chriſtus, vt poſt eius mortem darentur Scriptores Euangelici.*

577 *Decima excellentia, Teſtamentum vetus ſeruorum, nouum filiorum.*

578 *Vndecima excellentia, Teſtamentum vetus timoris, nouum amoris.*

579 *Duodecima excellentia, Teſtamentum vetus iugum graue, nouum ſuaue, & leue, & n.580.*

581 *Tertiadecima excellentia, Teſtamentum vetus temporalia promittebat, nouum ſpiritualia, & æterna pollicetur.*

582 *Quartadecima excellentia, Teſtamentum vetus imperfectum, nouum vndequaque perfectum, & n.583.*

584 *Quintadecima excellentia, Teſtamentum vetus vni tantùm populo datum eſt; nouum vero vniuerſo orbi.*

585 *Decimaſexta excellentia, Teſtamentum vetus temporale, quod ceſſauit, nouum æternum, & n 586.*

587 *Decimaſeptima excellentia de potentia ordinaria non poteſt dari perfectior lex.*

566. DE fide certum, legem nouam, ſeu gratiæ, eſſe perfectiorem, & excellentiorem lege veteri, vt expreſsè docet Apoſtolus ad Hebræos 7. 8. & 9. de quo latè agunt
D.Thom. multi Theologi, Diuus Thomas 1. 2. *tota
Soto. quaſt.* 107. Ibi eius Commentatores, Soto
Salmeir. *in 4. diſt 2. quaſt. 1. artic.* 4. Salmeiron *tom. 5. in Euangel. tract. 1. ſuper epiſtol. ad Roman.*
Bellarm. *diſp.* 29 Bellarm *lib. 1. de Verbo Dei, cap.* 18.
Vaſquez. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 183. *cap.* 3. Suarez *lib.* 10. *de*
Suarez. *legibus, cap. 8. per totum*, quod breuiter probatur oſtenſis multis excellentiis legis gratiæ.

567. *Prima excellentia.* Quia ſumma hominis viatoris perfectio, eſt illius iuſtificatio, ac ſanctificatio; atqui lex vetus ex ſe nullum importabat medium ad iuſtificationem, ac ſanctitatem, at lex gratiæ multa adhibet media ad ſanctificationem; ergo multo perfectior eſt lex gratiæ. Maior eſt euidens, minor probatur quoad primam partem, quia lex vetus ſolùm ex ſe includebat ſacrificia, oblationes, ritus, & cæremonias, quæ non ſanctificabant: nam remedium legis naturæ datum fuit Adamo. Circumciſio Abraha-
mo *Geneſ.* 17. vt notant Angles; Fauentin. Geneſ. 17.
& alij, in quo ſenſu explicant Concilium Angles.
Florentinum, vt dixi *Opuſculo* 1. *Reſolut.* 3. Florent.
*queſtione* 12. *num.* 103. & ideo ait Paulus He- Hebr. 7.
bræor. 7. num. 19. *Nihil ad perfectum adduxit lex.* Et in lege naturali erat illud tantùm remedium naturæ pro paruulis ex generali Dei prouidentia, ac communi neceſſitate; pro adultis nullum tamen erat Sacramentum. At in lege gratiæ ſeptem ſunt Sacramenta, quæ conferunt gratiam, non ex opere operantis tantùm; ſed etiam ex opere operato, vnum pro paruulis, & ſex pro
adultis, de quibus loquens Iſaias 12. *Hau-* Iſai. 12.
*rietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.*
Diuus Hieronymus ex Hebræo vertit *de fon-* D.Hierō.
*tibus Ieſus*, quibus aquis ſalutiferis anima lauatur, mundatur, ac purificatur in omni iuſtitia, ac ſanctitate, vt ad ſummam perfectionem veniat. Et inde dicebat Chriſtus Dominus ſuis Apoſtolis: *Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter perfectus eſt.*
Matth. 5. n. 41. Matth. 5.

*Secunda excellentia* legis gratiæ, quia ex 568.
vi ſui ſtatus, ac ex vi ſui Legiſlatoris habet vim ad dandam gratiam ad bene operandum, ac etiam habet vim ad ſatisfaciendum, quod non habebat lex vetus, nec ratione ſui, nec ratione ſui ſtatus. Probatur, quia lex gratiæ includit formaliter merita Chriſti Domini, vt præſentia, & realia, quæ habent vim ad iuſtificandum, ac
ſatisfaciendum. Quia vt ait Petrus Acto- Actor. 4.
rum 4. num. 12. *Neque enim aliud nomen eſt ſub cœlo datum hominibus, in quo nos oporteat ſaluos fieri, niſi tantùm in nomine Ieſu.* At lex vetus, idem eſt de lege naturæ, non includebat merita Chriſti vt præſentia, ſed tantùm ipſa reſpiciebat, vt futura, & ſic ratione ſui non dabat gratiam, ſed benignitate Dei ipſam largiebatur, propter merita Chriſti præuiſa; per anticipatam ſolutionem ad ipſa Chriſti merita; at lex gratiæ includit ipſa merita Chriſti vt realiter præſentia, & vt iam exhibita; ergo ratione ſui ſtatus habet dare gratiam, & ideo lex noua meritò dicitur lex gratiæ, & in ea non datur gratia ex benignitate, ſed ex iuſtitia, quia quamvis per reſpectum ad nos, qui ipſam gratiam accipimus, ſit mera gratia, tamen per reſpectum ad Chriſtum caput noſtrum, qui ipſam meruit, fuit opus iuſtitiæ, imo & toto rigore iuſtitiæ, vt communiter dicunt Theologi in materia de Incarnatione.

*Tertia excellentia*, in lege veteri daba- 569.
tur gratia ex pretio perſoluendo; at in lege gratiæ ex pretio iam perſoluto, qui eſt excellentior, & nobilior modus habendi; ſicut illuſtrius, & excellentius eſt accipere rem data pecunia in manu, quam eam accipere ex gratia creditoris ex pecunia in futurum danda, veluti *defiado*, vt vulgo dicitur.

*Quarta excellentia*; quia licèt vtraque lex 570.
vetus, & noua data ſit à Deo; tamẽ in Auctore, promulgatore, ac miniſtro proximo, & immo-

diato, per quem Spiritus ſanctus loquitur, longiſſimè nouum Teſtamentum præſtat veteri. Ait Ioan.1.num.17. *Lex per Moyſem data eſt, gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.* Lex vetus fuit data per Moyſem tanquam per miniſtrum; at lex gratiæ, ſeu gratia, & veritas data eſt per Ieſum Chriſtum, non tanquam miniſtrum, ſed tanquam factorem, Auctorem ipſius gratiæ, & veritatis; *Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt*; vt latè explicaui *tom.6. in Euangel. ad cap.1. Ioan, quæſtione 2.* Deinde Deus legem antiquam dedit, promulgauit per Moyſem, & Prophetas, nunc verò in lege noua per vnigenitum filium ſuum Ieſum Chri-
Hebr.1. ſtum, vt ait Paulus Hebræor.1.num.1. *Multifariè, multiſque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis; nouiſſimè diebus iſtis loquutus eſt nobis in filio*, qui in immenſum, ac infinitum, Moyſem, & Prophetas excellit. Deinde miniſtri legis veteris fuerunt Prophetæ; miniſtri verò legis Euangelicæ Apoſtoli, qui maximè excellunt Prophetas. Ideo Paulus primum locum dat Apo-
1.Cor.2. ſtolis, ſecundum Prophetis. 1. *Corinth.* 12.
Epheſ.4. *num.*28. *ad Epheſ.*4. *num.*1. & Prophetæ fuerunt miniſtri in vno populo, paruo, ac limitato, Apoſtoli conſtituti ſunt Principes ſuper omnem terram, *& in omnem terram exiuit ſonus eorum.*

571. *Quinta excellentia* ex parte materiæ, ac obiectorum credibilium; lex vetus vnum Deum colendum, ac adorandum proponebat; Trinitatiſque myſterium, ac Chriſti conceptionem ex Spiritu ſancto valde in vmbra cognoſcebat; at lex noua, Deum vnum in eſſentia, & Trinum in perſonis prædicat, ſicut & Chriſtum Ieſum ex Spiritu conceptum profitetur, eiúſque vitæ Sanctiſſima myſteria mortis, Paſſionis, Reſurrectionis, Miſſionémque Spiritus ſancti, conuerſionem, ac vocationem omnium gentium, quæ valdè obſcurè, ac tenuiter ratiocinabantur Prophetæ. Quæ omnia clarè, & apertè nos docuit, ac declarauit Chri-
Ioan.1. ſtus Ieſus Ioan.1. num.18. *Deum nemo vidit vnquam, vnigenitus filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarrauit.* Ideo enim vnigetus Dei filius è ſinu Patris in ſinum Matris factus homo deſcendit, vt arcana Patris ipſi ſoli cognita nobis enuntiaret; inde
1.Tim.3. Apoſtolus Paulus ait 1. Timoth.3. num.16. *Magnum pietatis Sacramentum manifeſtatum eſt in carne, manifeſtatum eſt in Spiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt Gentibus, creditum eſt in mundo, aſſumptum eſt in carne.*

572. *Sexta excellentia.* Quia lex vetus fuit quid adumbratum, ac figuris tectum; at lex gratiæ quid apertum, clarum, ac manifeſtum: quantum autem viui, & perfecti colores excedunt primas lineas, tantum claritate, ac perſpicuitate, legi veteri præcellit noua; inde
Exod.34. Moyſes velata facie erat *Exod.*34. *n.*32. Hinc
Exod.30. Sanctum Sanctorũ velo obtegebatur. *Exod* 30. *n.*6. Hinc etiam omnia vaſa ad miniſterium templi conſtructa, tecta, velatáque erant, vt ha-
Lactant. bes ex Lactantio *lib.*4. *cap.*20. Ait D. Paulus
Hebr.9. Hebr.9. n.16. *Vbi enim teſtamentum eſt mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris.* In veteri illa lege cæremoniæ, ſacrificia, & obſcura Prophetarum oracula, erant clauſa, & ſigillo obſignata, ſub multis vmbris, & figuris, *Omnia in figuris contingebant illis.* Ait Apoſtolus 1.Cor.10.n.11. 1.Cor.10.
At Chriſti morte omnia aperta, manifeſtata, ac reſerata ſunt: *Hinc ſciſſum eſt velum templi.* Matth.27. n.51. & librum ſignatum ſigillis ſeptem, quem nemo poterat aperire, nec reſpicere illum, *Agnus tanquam occiſus inuentus eſt dignus aperire librum, & ſoluere ſignacula eius.* Matth.27.
Apoc.5 n.6. & Chriſtus aperuit ſuis Diſcipulis ſenſum, vt intelligerent Scripturas. Luc.24. n.45. & Chriſto præſente *viſum eſt cœlum apertum*, quod nunquam antea legitur factum. *Matth.*3.*n.*16. & *Ioan.*1.*n.*51. Apoc.5. Luc.24. Matth.3. Ioan.1.

*Septima excellentia* ex parte ſacrificij. In vnaquaque lege, ſiue vera, ſiue falſa fuit aliquod ſacrificium tanquam ſignum proteſtatiuum excellentiæ illius Dei, quem adorabat, vt docet D. Auguſt. *lib.*1. *contra Aduerſarium legis, & Prophetarum, c.*18. & *epiſt.*49. vt latè expendi *tom.*3. *in Euangelia, c.*35. *q.*32. *n.*222. ex quo rectè D. Paulus ex ſacrificio legis veteris extincto probat ipſam legem veterem, eiúſque Sacerdotium omnino extinctum, & abolitum, ait ad Hebr.7.n.12. *Tranſlato Sacerdotio neceſſe eſt, vt & legis tranſlatio fiat.* Nota conſequentiam neceſſariam, *Neceſſe eſt*, quia vt notant ibi Chryſoſt. Theodoretus, Theophylact. intrinſecum, & connaturale eſt vnicuique legi ſuum ſacrificium, ac Sacerdotium: nam Sacerdotium ad ſacrificium ordinatur; lex vero, & Sacerdotium ad ſacrificium tanquam ad ſuum principalem actum, quem reſpicit, tradendo ritus, & cæremonias ad illud peragendum, ac proinde eſt quid primum, & principale totius legis, à quo tota eius nobilitas deſumitur. Sacrificium autem legis veteris conſtabat *ex ſanguine hircorum, aut vitulorum.* Hebr.9. n.12. At ſacrificium legis gratiæ conſtat ex pretioſiſſimo corpore, ac ſanguine Chriſti Domini de quo loquens Apoſtolus *Hebr.*9.*n.*14. ait: *Quanto magis ſanguis Chriſti, qui per Spiritum ſanctum, ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, emundauit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis.* Et ſicut in immenſum ſanguis Chriſti ſuperat ſanguinem hircorum, & taurorum, ſic lex gratiæ in immenſum ſuperat veterem. 573. D.Auguſt. Hebr.7. Hebr.9.

*Octaua excellentia.* Finis perfectior, ac nobilior eſt, quam ea, quæ ad finem ſunt; atqui totum teſtamentum vetus ad nouum ordinabatur, tanquam ſuum finem, & ideo rectè ait Paulus Rom.10.n.4. *Finis legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti.* Syriacus legit: *Scopus legis Chriſtus*, quia tota lex ad Chriſtum vt ad finem, terminum, ac ſcopum referebatur, quia vt explicant Diuus Auguſtinus *lib.*2. *contra Aduerſarium legis cap.*7. Diuus Gregorius *homil.*16. *in Ezechielem.* Omnes vmbræ, figuræ legis, in Chriſto ſunt adimpletæ, in ipſo tanquam in ſuo termino ceſſarunt, etiam in hoc ſenſu idem Apoſtolus 1.*Corinth.* 10. *n.*11. Poſtquam numerauit aliquas figuras legis veteris ſubdit, *In quos fines ſæculorum deuenerunt:* fines ſæculorum dicit tempus Aduentus Chriſti. Tale tempus appellant Prophetæ fines ſæculorum, vt notant Benedictus Iuſtinianus, & Cornelius à Lapide: nam Aduentus Chriſti fuit finis ſæculorum illius antiquæ legis: nam tota ipſa in Aduentu Chriſti ceſſauit, 574. Rom.10. Syriacus.

ceſſauit, finiuit, ac terminata eſt, & ad hunc intentum adducunt citati Auctores illud ex
1. Ioan. 2. epiſtol. 1. Ioan. cap. 2. num. 18. *Filioli nouiſſima hora eſt.*

575. *Nona excellentia* ex parte formæ, quia lex vetus ſcripta fuit in tabulis lapideis, & lex gratiæ in corde, & anima, quod probat, &
D. Auguſt. confirmat D. Auguſtinus *lib. de ſpiritu, & litera cap. 19.* ex verbis Ieremiæ 31. num. 31.
Ierem. 31. *Ecce dies veniunt, & conſummabo ſuper domum Iſraël, & ſuper domum Iuda, Teſtamentum nouum, non ſecundum teſtamentum, quod feci patribus eorum, in die qua apprehendi manum eorum, vt adducerem eos de manu Ægypti, quia ipſi non perſeuerauerunt in teſtamento meo, & ego neglexi eos. Poſt illos dies, dicit Dominus, dabo legem meam in viſceribus eorum, & in corde eorum ſcribam eam, & ero eis in Deum.* Vbi Propheta conſtituit diſcrimen inter legem, quam Deus dedit patribus in tabulis
Exod. 34. lapideis, *Exod. 34. num. 4.* & legem, quam de præſenti in nouo Teſtamento *ſcriptam in viſceribus eorum, ac in corde eorum.* Moyſes vt miniſter dedit tantum legem ſcriptam in tabulis, ſecluſo omni Spiritus, & gratiæ dono, quod ipſe præſtare non poterat; at in nouo Teſtamento Chriſtus Ieſus eius Legiſlator, Auctor, & conditor gratiæ, *Et eam per Spiritum ſanctum diffundit in cordibus noſtris.*
Rom. 5. Roman. 5. num. 5. quo quaſi digito Dei lex noua fidelium inſcribitur mentibus; vnde meritò Ioannes Baptiſta ait iam ſupra datus, *Lex per Moyſem data eſt: Gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.* Vbi apertè indicatur, quod Moyſes dedit tantum legem vt literam mortuam; Chriſtus vtpote verus Deus dat gratiam, & veritatem promiſſorum cœleſtis beatitudinis, ac æternæ patriæ. Et ad
2. Cor. 3. hunc ſenſum ait Apoſtolus 2. Corinth. 3. n. 6. *Litera occidit, ſpiritus viuificat.* Quem lo-
D. Auguſt. cum explicat Diuus Auguſtinus *lib. de ſpiritu, & litera cap. 4.* Quia Moyſes dedit legem tanquam literam mortuam, quia gratiam dare non poterat, ſine qua lex non poterat obſeruari; at Chriſtus Dominus ſimul cum lege dedit ſpiritum gratiæ, & ſanctitatis, qui vi-
Rom. 2. uificat. Ideo Paulus Roman. 2. num. 15. appellat legem Euangelicam *Scriptam in cordi-*
Rom. 3. *bus noſtris.* Et cap. 3. num. 27. *Legem fidei.* Et
Rom. 7. cap. 7. num. 12. *Legem dicit ſanctam.* Et num. 14. eam dicit: *Legem ſpiritualem*, & num. 25. *Legem Dei appellat*; veterem legem paſſim ſolum
Rom 2. legem dicit. Rom. 2. n. 26. & ſæpè ſcriptam in
2. Cor. 3. tabulis 2. Corinth. 3. n. 3. Aliquando literam. Ibidem n. 6.

576. Et quamvis Chriſtus Dominus ſuam legem non ſcripſerit, diſpoſuit tamen, vt poſt mortem eius, eius lex, vita, & doctrina ſcriberetur à Sanctis Euangeliſtis, ad firmitatem fidei, ſtabilimentum Eccleſiæ contra Hæreticos, ac perennem omnium notitiam, vt ſtatim dicam *quæſtione ſequenti.*

577. *Decima excellentia.* Teſtamentum vetus ſeruorum erat; Teſtamentum nouum filiorum,
D. Auguſt. quod docuit Diuus Auguſtinus *lib. contra aduerſarium legis, cap. 16.* & ait: *In veteri Teſtamento erant onera ſeruorum; in nouo gloria li-*
Rom. 8. *berorum.* Quod probatur ex Paulo Roman. 8. num. 15. ſuis diſcipulis ſcribens, ait: *Non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba Pater.* Vbi Apoſtolus opponit legem veterem nouæ; veterem dicit ſpiritum ſeruitutis, quia Iudæos tanquam ſeruos pœnis, à minacibus ſuppliciis abducebat *oculum pro oculo, dentem pro dente*, vt notant D. Chryſoſt. D. Chryſ.
Theodoret. Theophylactus, D. Anſelm legem Theodor.
vero nouam dicit *ſpiritum filiorum*, quia ſua- Theophyl.
uiter, ac leniter præmiis nos allicit Chriſtus, D. Anſelm.
*Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum*, &c. Matth. 5. num. 2. Quod Matth. 5.
optimè confirmatur ex ipſo Apoſtolo ad Ga- Galat. 4.
latas 4. num. 22. *Veteris Teſtamenti vmbram fuiſſe Agar ancillam Abrahæ: & noui Teſtamenti, & Eccleſiæ Saram liberam.* Et quemadmodum ancilla generat filios ſeruos, ſic Teſtamentum vetus, præfiguratum in ancilla, ſeruilis conditionis populum procreabat. Teſtamentum vero nouum, id eſt Eccleſia, in Sara libera adumbrata, filios in ſumma gignit libertate; & indè proſequitur Apoſtolus: *Nam illa, quæ ſurſum eſt Ieruſalem*, id eſt Eccleſia: *Libera eſt, quæ eſt mater noſtra.* D. Anſelm ibi: *In vtro-* D. Anſelm.
*que Teſtamento genuit Deus filios, qui ſibi ſeruirent, in veteri Iudæos ſeruos, qui timore pœnæ, & promiſſionibus temporalium, & ſeruiliter obedirent: In gratia vero noui Teſtamenti liberos, qui ex dilectione ſeruirent.*

*Vndecima excellentia.* Vetus teſtamentum 578.
fuit timoris, nouum vero amoris. D. Auguſt. D. Auguſt.
*tom. 1. lib. 1. de moribus Eccleſiæ, cap. 28.* ait: *Hæc eſt breuiſſima, & aptiſſima differentia duorum Teſtamentorum, timor, & amor*, & cap. 16. ait: *Deus veteri homini fugienti, tanquam Dominus, appoſuit, quod timeret; & nouo redeunti, tanquam Pater aperuit, quid amaret.* Cum Deus olim daret legem, totus Mons Sina terribilis fumabat, denſiſſima caligine circumdabatur, ſonitus buccinæ perſtrepebat, fulgura coruſcabant, tonitrua audiebantur, *Exod. 19. num. 18. Hebr. 12.* Exod. 19.
*num. 21.* vndique omnia erant terrifica, ac ter- Hebr. 12.
ribilia. At in nouo Teſtamento, tanquam foliis chariſſimis omnia ſunt plena amoris, ac benignitatis. De Ieſu dicitur, *Qui pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos à diabolo.* Actor. 10. num. 38. quod optimè confirmat Actor. 10.
Apoſtolus *Hebræor. 12. num. 18.* & ait: *Non ac-* Hebr. 12.
*ceſſiſtis ad tractabilem montem, & acceſſibilem ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam, & tubæ ſonum, & vocem verborum, quam qui audierunt excuſauerunt ſe, ne eis fieret verbum; ſed acceſſiſtis ad Sion Montem, & Ciuitatem Dei viuentis, Hieruſalem cœleſtem, & multorum millium Angelorum frequentiam.* Opponit Apoſtolus Chriſtianos Iudæis, & Montem Sina, in quo lex antiqua eſt data, Monti Sion, in quo erat templum, & in eo Chriſtus prædicauit, ac ſuam Euangelicam legem promulgauit, in ipſoque Monte Apoſtoli Spiritum ſanctum acceperunt. Inde Sina ſignificat Synagogam, ac legem veterem: Sion Eccleſiam Chriſti, ac eius legem. In Sina, ſeu in lege veteri omnia terribilia, ac terrifica; in Sion, ſeu in lege gratiæ, omnia ſuauia, præiucunda, ac feſtiua: *Multorum millium Angelorum frequentiam*, pro frequentia legit Græcus *feſtiuam ſolemnitatem.* In Græcus.
Eccleſia Chriſti Angelorum myriadibus dies feſti cum multo gaudio, felicitate, triumpho, ac iubilo aguntur.

579. *Duodecima excellentia.* Iugum Teſtamenti
veteris valdè graue, ac ponderoſum; noui vero
leue, & ſuaue. Dicente Chriſto Domino
Matth.11. Matth.11.n.29. *Venite ad me omnes, qui laboratis,
& onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum
meum ſuper vos: iugum enim meum ſuaue eſt, &
onus meum leue.* E contra vero iugũ antiquum,
valdè graue, & ponderoſum: cum in Primitiua
Eccleſia aliqui arbitrarentur legem Moyſis à
Chriſtianis eſſe ſeruandam, cum de hac re Hie-
roſolymis eſſet contentio ſurgens Petrus ait:
*Quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper cerui-
ces Diſcipulorum, quod nec Patres noſtri, nec nos*
Actor.15. *portare potuimus?* Actor.15.n.10. & ideo D.Aug.
D.Auguſt. *ſerm.9. de verbis Domini*, legem antiquam ap-
pellat *ſarcinam innumerabilium obſeruationum.*
Numerantur enim in illa lege antiqua ſex-
centa tredecim præcepta. Affirmatiua, ducen-
ta quadraginta; negatiua, trecenta ſexaginta
quinque.

580. At lex Euangelica valdè ſuauis, ac leuis
eſt paucitate mandatorum, quæ magnam ha-
bent facilitatem: nam præter Decalogum le-
gis naturæ addidit Sacramenta facillima, vt
D.Auguſt. ait Diuus Auguſtinus epiſtol.118. cap.1. *Leui
iugo nos ſubdit, & ſarcina leui, vnde Sa-
cramentis numero pauciſſimis obſeruatione fa-
cillimis, ſignificatione præſtantiſſimis, ſocieta-
tem noui populi colligauit.* Et inde lex no-
ua dicitur verbum breuiatum, vt dicitur
Rom.9. ab Apoſtolo Roman.9. num.28. *Verbum bre-
uiatum fecit Dominus ſuper terram.* Cum le-
gem ſuam promulgauit, quæ valdè breuia-
D.Auguſt. Origenes. ta eſt paucitate præceptorum, ita interpre-
D.Anſelm. tatur D. Auguſtinus, Origenes, D. Anſelm.
Occumen. Oecumenius.

581. *Tertiadecima excellentia.* Teſtamentum ve-
tus temporalia promittebat ſuis obſeruatori-
bus; nouum vero æterna, & ſpiritualia, vt eiſ-
D.Auguſt. dem verbis docet D.Auguſtinus lib.18. de Ci-
uitate Dei, cap.11. *Prius in veteri temporalia
bona, deinde in nouo, æterna, & ſpiritualia
promittuntur.* Nam in lege veteri dabantur
promiſſiones vini, olei, frumenti, terræ fluen-
tis lac, & mel. In nouo æterna, & ſpiritualia:
*Beati pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cæ-*
Matth.25. *lorum.* Matth.25. *Venite benedicti Patris mei*
Ioan.7. *poſſidete regnum.* Ioan.7. num.38. ait Chriſtus
Dominus: *Qui credit in me, flumina de ventre
eius fluent aquæ viuæ, hoc autem dixit de ſpiritu,
quem accepturi erant credentes.* Et ideo Apoſto-
Hebr.7. lus Hebræor.7.num.19. appellat legem gratiæ.
*Introductionem melioris ſpei, per quam accedi-*
Hebr.8. *mus ad Deum.* Et Hebr 8. num 6. agens de
Chriſto Domino ait: *Quanto & melioris te-
ſtamenti mediator eſt, quod in melioribus re-
promiſſionibus ſancitum eſt*; nempe pollicitatio-
nibus per Chriſtum factis æternæ cœleſtis
beatitudinis, ac gratiæ ſanctificantis.

582. *Quartadecima excellentia.* Vetus teſtamen-
tum fuit imperfectum, nouum vndequaque
perfectiſſimum, ſiue quoad fidem, mores, ritus,
& cæremonias. Iudæi ſub lege fuerunt, tan-
quam pueri alphabetarij; Chriſtiani vero in
nouo Teſtamento, vt perfectiſſimi Theolo-
Galat.4. gi. Ait Apoſtolus ad Galat.4 num.4. *Cum eſ-
ſemus paruuli ſub elementis mundi eramus ſer-
uientes, at vbi venit plenitudo temporis, mi-
ſit Deus filium ſuum, factum ex muliere, fa-
ctum ſub lege, vt eos, qui ſub lege erant re-
dimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.*
Quem locum expendens noſter D. Cyrillus D Cyrill.
Alexandrinus *lib.9. in Ioan.* ait: *Oportebat per
Moyſen tanquam puerum erudiri Iſraëlem, qui
puerilis adhuc, & rudioris mentis erat, at per
Chriſtum, in quo omnes ſunt theſauri ſapientiæ,
& ſcientiæ reconditi, deſcriptam veram, & con-
ſummatam nobis afferri ſcientiam.* In veteri
Teſtamento erant Iudæi, vt pueri ſub literis
alphabeticis ſeruientes; at in nouo *recipi-
mus adoptionem filiorum*, at vt filij partici-
pamus de bonis paternis Chriſti, in quo
ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcien-
tiæ Dei.

Quod confirmatur ex Paulo Hebræor.7. 583.
num 18. *Reprobatio quidem fit præcedentis man-* Hebr.7.
*dati, propter infirmitatem eius, & inutilitatem:
nihil enim ad perfectum adduxit lex*; id eſt
abrogatio fit prioris legis, & huius rei cau-
ſam aſſignat Apoſtolus, legis nempe infir-
mitas, & inutilitas, *Quia lex nihil ad per-
fectum adduxit*: quia non poterat homines
ſaluare, ac iuſtificare: nam ſumma hominis
perfectio eſt illius iuſtificatio, ac ſanctificatio.
At verò nouum Teſtamentum, potentiſſimum,
ac efficaciſſimum eſt ad ſalutem. Ait Apoſto-
lus Rom.1.num.16. *Non erubeſco Euangelium,* Rom.1.
*virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti.*
Ait Doctor Gentium, *Non erubeſco Euange-
lium*; quamvis eius vita ſit in humilitate,
ac paupertate. De quo agit D.Ambroſ. *lib.1.* D.Ambroſ.
*Officio, cap.3.* & ſubdit rationem *Dei virtus.*
Græcus legit, *Dei potentia eſt, ad ſalutem om-* Græcus.
*ni credenti*; hoc eſt, potentiſſimum eſt ad
dandam ſalutem, & remiſſionem peccato-
rum: *Verbum crucis iis, qui ſaluifiunt, Dei vir-
tus eſt.* 1. Corinth.1. n.18. Dei virtus, Syriacus 1.Cor.1.
legit *Dei potentia.* Ipſa virtus Euangelica cru- Syriacus.
cis efficax Dei potentia eſt ad ſalutem, ac vi-
tam æternam.

*Decimaquinta excellentia.* Teſtamentum ve- 584.
tus vni tantum populo nempe Iudaïco, Te-
ſtamentum vero nouum vniuerſo orbi datum
eſt. De Teſtamento veteri probatur Pſal.75.n.1. Pſalm.75.
*Notus in Iudæa Deus, in Iſraël magnum
nomen eius.* At lex Euangelica data eſt pro
toto vniuerſo. Sic Chriſtus Dominus mittens
ſuos Apoſtolos ait illis: *Euntes docete omnes
gentes, baptizantes eos in nomine Patris*, &c.
Matth.18.num.19. Iterum: *Euntes in mundum* Matth.28.
*vniuerſum prædicate Euangelium omni creatu-
ræ.* Marc.16.num.15. quod vaticinatum eſt ab Marc 16.
Iſaia 2. num.2. *Et erit in nouiſſimis diebus præ-* Iſai.2.
*paratus mons Domus Domini in vertice mon-
tium, & eleuabitur ſuper colles, & fluent ad
eum omnes gentes.* Et ſtatim ſubdit n 3. *Quia
de Sion exibit lex, & Verbum Domini de Ieru-
ſalem, & iudicabit gentes.* Malach.1. num.11. Malach.1.
*Quia ab ortu Solis vſque ad occaſum magnum
eſt nomen meum in gentibus.* Et de ſacris Apo-
ſtolis clamat Regius vates: *In omnem ter-
ram exiuit ſonus eorum.* Pſalm.18. & paſſim Pſalm.18.
omnes Prophetæ.

*Decimaſexta excellentia.* Teſtamentum ve- 585.
tus temporale, quod oſtendit Paulus ad Ga- Galat.3.
latas 3. num. 19. *Lex propter tranſgreſſiones
poſita eſt, donec veniret ſemen, cui promi-
ſerat, ordinata per Angelos in manu me-
diatoris.* Id eſt, lex Moyſis promulgata eſt, vt
peccatores, & peccata refrænaret, nec Chriſtus
ſemen

ſemen Abrahæ veniret, *Ordinata per Angelos in manu mediatoris*; id eſt in poteſtate Chriſti mediatoris ad abrogandam ipſam legem veterem. Ita locum explicant Gloſſa Ordinaria, D. Anſelm. Theoph. quod etiam magis confirmatur ex eodem Apoſtolo citato *cap.3.n.23.* vbi ait: *Priuſquam veniret fides, ſub lege cuſtodiebantur, concluſi in eandem fidem, quæ reuelanda erat*, id eſt antequam fides Chriſti, & noua lex reſplendeſceret in orbe, quaſi ſerui in cuſtodia, ac carcere oneroſæ legis concluſi tenebamur, quouſque ipſa fides Chriſti in mundo reuelaretur; & iterum corroboratur ex eodem Apoſtolo citata epiſtola ad Galatas cap.2. num.19. *Per legem legi mortuus ſum, vt Deo viuam.* Id eſt per legem nouam legi veteri mortuus, & crucifixus ſum, vt viuam Deo, & pro hac veritate confirmanda, multa alia loca valdè expreſſa poteram adducere.

Gloſſ. Ord. D. Anſelm. Theophyl. Galat.2.

586. Teſtamentum autem nouum æternum eſt, iuxta illud Chriſti Domini: *Hic eſt Calix ſanguinis mei, noui, & æterni teſtamenti.* Et illud Pauli Hebr.13.num.20. *Deus eduxit de mortuis paſtorem magnum ouium in ſanguine teſtamenti æterni, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Et illud Apocalyp.14. num.6. *Vidi alterum Angelum volantem per medium cœli habentem Euangelium æternum.* Dicitur autem Teſtamentum nouum æternum; vt citato loco explicaui, quia nullo vnquam tempore antiquabitur, nullum aliud teſtamentum illi ſuccedet. Theodoret. ad citatum locum Apoſtoli: *Æternum teſtamentum vocat Paulus, vtpote quod aliud non ſit poſt hoc futurum.* D. Anſelm. ad Hebr.13. *Nouum Teſtamentum dicitur æternum, quia aliud ei non ſuccedet, ſicut idem ſucceſſit veteri.* Sed perdurabit vſque in finem mundi. Hinc Chriſtus ait Matth.28. numero 20. *Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.* Et hac de cauſa lex Gratiæ vocatur in Scriptura vltimum tempus. 1. Ioan.2. num.18. *Nouiſſima hora eſt.* Iſai.2. num.2. Mich.4. num.1. Actorum 2. num.16. Quia tempus eſt vltimæ, ac nouiſſimæ legis, quæ duratura eſt donec tranſeamus omnes ad ſtatum gloriæ.

Hebr.13. Apoc.14. Theodor. D. Anſelm. Matth.28. 1.Ioan.2. Iſai.2. Mich.4. Actor.2.

587. *Decima ſeptima excellentia*, & valdè præclariſſima, quia pro ſtatu viatoris de lege ordinaria non poteſt perfectior lex conſiderari. Ita D. Thomas 1.2. *quæſt.*106 *art.*4. Suar. *lib.*10. *de legibus, cap.*7. *n.*5. quia nulla lex poteſt eſſe perfectior in ratione legiſlatoris, ac mediatoris, quia nullus poteſt perfectior eſſe; quam Chriſtus Ieſus vnigenitus filius Dei; nec poteſt eſſe perfectior in ratione ſacrificij: nam noſtrum ſacrificium non eſt ex carne, ac ſanguine taurorum, & hircorum, ſed ex propria carne, ac ſanguine vnigeniti filij Dei Ieſu Chriſti; nec poteſt eſſe perfectior in ratione cæremoniarum: nam noſtræ cæremoniæ ſunt ſeptem Sacramenta, quæ conferunt gratiam ex opere operato, nec vlla lex poteſt perfectius coniungere hominem viatorem cum Deo, quam per fidem, gratiam, & charitatem, ac religioſum cultum, per ſacrificium, ac Sacramenta ſeptem, vt lex noſtra Euangelica, quæ etiam reali, ac ſubſtantiali præſentia corporis Chriſti maximè extollitur, ac nobilitatur, nullàque hominis viatoris poteſt eſſe perfectior in ratione mercedis, ac præmij, noſtrum enim eſt ipſum regnum cœlorum, viſióque beatifica ipſius præſentiæ Dei: *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* 1. Cor.13. n.12. quo nihil nobilius, ac excellentius excogitari poteſt.

D. Thom. Suarez.



---

## QVÆSTIO II.

### *Quid, & quotuplex ſit Euangelium, & quanta eius excellentia?*

### SVMMARIVM.

588 *Quid ſignificet Euangelium.*

589 *Quamuis omnes libri Teſtamenti noui poſſint dici Euangelia, peculiariter quatuor Euangeliſtæ.*

590 *Inter omnes libros Canonicos Euangelium habet magnam excellentiam.*

591 *Quanta ſit excellentia Euangelij ex cæremoniis, quibus decantatur, demonſtratur, & n.*592.593.

594 *Euangelium in ſe vnum.*

595 *Quatuor ſunt Euangeliſtæ, alta ordinatione ſic diſpoſitum, & n.*596.

DE his iam egi *tom.1. in Euangelia in proœmio, c.1 & 2.* quæ iterum non ſunt repetenda, ſed breuiter perhibenda; Euangelij vox eſt Græca, & ſignificat lætum, & feſtiuum nuntium, quem valdè præiucundum nobis declarant quatuor ſacri Scriptores Canonici, ſeu Euangeliſtæ, dum nobis proponunt Chriſti Domini aduentum, ſacratiſſimam eius præſentiam, vitam, doctrinam, ſuprema, & alta myſteria mortis, paſſionis, ac reſurrectionis eius, per quam omnem ſanctitatem, gratiam iuſtificantem, redemptionem à noſtris peccatis, libertatem à ſeruitute, ac iugo dæmonis, adoptionem filiorum habemus. 588.

Et quanquam omnes libri Canonici noui Teſtamenti, vt epiſtolæ D. Pauli, Petri, ac Iacobi, latè poſſint dici Euangelia, vt ibi notaui, tamen propriiſſimè ex communi acceptione dicuntur Codices quatuor Euangeliſtarum, quia plenius, ac latius narrant omnia Chriſti myſteria, opera, ac miracula. 589.

### *Euangelij excellentia.*

Quam præclara, & ſublimis ſit Euangelij maieſtas, eam maximè nobis declarat D. Aug. *lib.1. de conſenſu Euangeliſt. cap.1.* & ait: *Inter diuinas auctoritates, quæ ſacris literis commemorantur, Euangelium merito excellit. Quod enim lex, & Propheta futurum prænuntiarunt, hoc redditum, & completum in Euangelio demonſtratur.* Origenes *Præfatione in Ioan.* ait: *Totius Scripturæ primitiæ, eſt Euangelium.* Diuus Baſilius *homil.16.* ait: *Omnis Euangeliorum vox reliquis omnibus Spiritus ſancti præceptis eminentior eſſe dignoſcitur.* Tanta eſt dignitas Euangelij, vt dicat Diuus Auguſtinus citatus: *Prophetia eſt Euangelium velatum, Euangelium vero eſt Prophetia reuelata.* 590.

D. Auguſt. Origenes. D. Baſil. D. Auguſt.

Hæc ſublimitas, & dignitas maximè dignoſcitur 591.

c tur ex cæremoniis,quibus Eccleſia vtitur in lectione ipſius Euangelij. In primis accenduntur lumina, accenſiſque luminibus legitur
D Hieron. Euangelium,vt notat D.Hieron. *lib.contra Vigilantium.* Luminaria ergo accenduntur, quia Euangelium illuminat vniuerſum orbem; & etiam luminaribus accenſis, (quæ ſunt ſigna lætitiæ) indicatur gaudium, quod per Euangelium diffuſum eſt in toto mundo. Secundò. Recitatur etiam in loco eminentiori, quia
D.Paſchaſ. vt D. Paſchaſius *lib.1. in Matth.* ait, *In omni doctrina ſacra, Euangelica cæteris ſublimior.* Tertiò. Dum Euangelium legitur circunſtantes aſſurgunt,& ſtantes, ac detecto capite audiunt, ad denotandam animorum noſtrorum præparationem, qua prompti, & parati ſumus ad ea, quæ in Euangelio continentur,
D.Clem. D.Auguſt. adimplere. Deinde vt docent D. Clemens *lib.2. conſtit. Apoſtolic. cap 61.* D.Auguſtinus *tract.30.in Ioan.* Quemadmodum dum Princeps ſeruos ſuos alloquitur, detecto capite ſurgunt, & pedibus aſtant,ſic cum Euangelium legitur Chriſtus Dominus nobis in eo loquitur, ac proinde tanquam ſerui debemus detecti capite aſtare, ob reuerentiam tanti Domini alloquentis,& hanc conſuetudinem ſurgendi ſeruandam eſſe ab Epiſcopis, præcipit
Canon Apoſtolicus. Gelaſius. Canon Apoſtolicus *de conſecrat.diſt.1.* & probat Gelaſius *lib.1. epiſt.13.*

592. Quartò. Miniſter thurificat verſus Euangelium, dum illud cantat, ob magnam reuerentiam Euangelio deferendam,& ad hanc indicandam Sacerdos Chriſti imaginem thurificat, quia in ipſa repræſentatur Chriſtus;ſic & thurificat Euangelium,quia in ipſo exprimuntur omnia Chriſti myſteria, verba, & opera.
Octaua Synodus. Octaua Synodus Oecumenica *Act.10. Can.3.* vbi dicitur:*Sacram imaginē Domini noſtri Ieſu Chriſti, & omnium Saluatoris,æquo honore,cum libro Sanctorum Euangeliorum adorari decernimus.* Euangeliis æqualem honorem,ac Chriſti imagini deferendum decreuit, quia ipſum Euangelium eſt quædam expreſſiſſima imago, ac repræſentatio omnium Chriſti operum, ac etiam eius Sacratiſſimæ vitæ.

593. Quintò. Vbi lectum eſt Euangelium de more Sacerdos illud oſculatur,& oſculandum Epiſcopo,vel Principi,ſi adſit,offertur. Oſculum eſt ſignum amoris,beneuolentiæ,reconci-
D.Ambroſ. Titus. Luc.7. liationis, ac pacis, vt docent D.Ambr. Titus Boſtrenſis,dum expendunt,quomodo Magdalena Chriſti pedes oſculabatur. *Luc.7.n.38.* vt ſuo loco *tom.3. expend.* Hinc lectum Euangelium Sacerdos illud oſculatur, & oſculandum dat Epiſcopo, vel Principi,in ſignum amoris, & beneuolentiæ,& etiam quia ratione ſui muneris, pacem, & reconciliationem habemus cum Euangelio, dum eius præcepta obſerua-
D.Ambroſ. mus; ſic ait D Ambr. ad c.24.Luc. *Si mandata Domini cuſtodias, pax tibi cum Chriſto erit, vt animam tuam ſalues.*

## *Euangelium vnum in ſe.*

594. Quatuor Euangelia vnum eſt, & vnum à quatuor Scriptoribus,ſeu Euangeliſtis eſt ſcri-
Zach. Epiſc. D.Hieron. D.Auguſt. D.Chryſ. D.Ambroſ. ptum. Ita Zacharias Epiſcopus, D. Hieron. D.Auguſt.D.Chryſoſt.D.Ambroſ. Beda,quos citaui *tom.1. in Euangel. in proœmio cap.2. n.1.* cum D.Remigio, cuius verba iterum repeto. Sic ait Sanct. Pater in Matth. *Sicut vna eſt fides, vnum baptiſma, ita & vnum Euangelium, quia vna eſt doctrina,& quod vnum ſit ipſe Dominus manifeſtat, cum dicit. Ite prædicate Euangelium omni creaturæ: & nos quotieſcunque plurali numero dicimus Euangelia, nec doctrinam diuidimus, ſed libros diſtinguimus.* Beda. D.Remig.

Quamvis enim quatuor ſint Scriptores, tamen res ſcripta eſt vna,hiſtoria narrata vna, miro ordine,mira conſonantia, ac cohærentia, itavt in nullo diſcordia, ac diſcrepantia, ſed ſumma vnitas, ac vniformitas inueniatur. Deſcribens *Ezechiel.6. num.6.* Suum admirabilem currum, qui à quatuor animalibus ferebatur, ait: Quatuor facies vni ſcilicet hominis, Leonis, Bouis, & Aquilæ, quæ quatuor animalia denotabant quatuor Euangeliſtas, vt tenent D.Irenæus, D.Athanaſius,D.Auguſtinus,D.Hieronymus, D.Ambroſius, D.Gregorius, & alij Patres à me ſæpè citati,qui etiam docent, quod hæc animalia, ſunt illa, quæ vidit Iſaias ſub ſpecie Seraphim cap.6.n.3. *Et clamabant alter ad alterum Sanctus,Sanctus, Sanctus.* Et ſubdit Propheta, n.4. *Commota ſunt luminaria Cardinum à voce clamantis.* Ecce plures facies vnum corpus. *Quatuor facies vni.* Ecce plures clamantes, *Clamantes alter ad alterum.* Etſi plures, vna tamen vox erat,*à voce clamantis.* Meritò Sancti Patres in his quatuor animalibus, ſacros Euangeliſtas intelligunt, quamvis in eis appareant diuerſæ facies, hominis, Leonis,&c. tamen in eis vnum eſt corpus hiſtoriæ ſcriptæ, ac narratæ;& quamvis plures videantur, vna tantum in eis eſt vox, lingua, ac clamor, *à voce clamantis*; cum ab vno,ac eodem ſpiritu dirigantur, ac gubernentur. 595. Ezech 1. Iſa.6.

Quatuor ſunt Euangeliſtæ Matthæus,Marcus,Lucas,D.Ioannes,vt eſt definitum in multis Conciliis,& conſtat ex perenni traditione Eccleſiæ, vt dixi *tom.1. in Euangelia in proœmio, c.2.n.5.* & ibi *n.6.* dedi aliquas rationes, cur nec plures, nec pauciores ſint ex ordinatione diuinæ Prouidentiæ. 596.

Dices. Si Euangelium in ſe eſt vnum, vt diximus modo, ad quid quatuor Euangeliſtæ, cum vnus ſufficeret. Reſpondetur valdè conueniens fuiſſe, vt plures eſſent Scriptores, ac Euangeliſtæ propter magis completam, & ampliorem fidem, vt idem ſcriberetur à pluribus, quam ab vno ſolò, ideo non erat conueniens vnum ſolum Euangelium, vt ita adimpleretur,quod dicit Scriptura:*Non ſtabit teſtis vnus contra aliquem,ſed in ore duorum,aut trium teſtium ſtabit omne verbum.* Deuteron.19.n.15. Matt.18 num.16. Ioan.8. num.17. 2.Cor.13. n.1. Sicque Chriſti Domini aduentum,eiuſque Sacratiſſima vitæ myſteria,non per vnum Prophetam, ſed per plures voluit Deus vaticinari, declarari, ac manifeſtari mundo; ſicque currus *Ezechielis 1. num.4.* bene poterat ab vno animali aſportari,tamen ad maiorem decentiam, & maieſtatem voluit à quatuor aſportari, tanquam per quatuor Cherubinos, vtpote primates cœleſtis curiæ; ſic & currus operum, ac geſtorum Chriſti per quatuor Euangeliſtas, quaſi Principes, & Cherubinos Chriſti, voluit per quatuor orbis partes aſportari. 597. Ezech.1. Deuter.9. Matth.18. Ioan.8. 2.Cor.13.

Deinde

598. Deinde per quatuor Scriptores ſcribitur Euangelium, vt magis eius veritas clareſceret, quia cum ſcripſiſſent in variis, & remotiſſimis partibus, Matthæus in Iudæa, Marcus in Roma, Lucas, in Achaïa, Ioannes Epheſi, vno, & conſono ore ſcripſerunt; ſi maximè celebrātur virtutes Spiritus ſancti in Septuaginta interpretibus, qui cùm eſſent diuerſis in cellulis conſono ore ſcripſerunt; quanto magis admiranda diuina virtus in ſacris Enangeliſtis, qui tam diuerſis in partibus tam vniformiter, ac cohærenter facta Chriſti narrant.

---

## QVÆSTIO III.

### *Quare Chriſtus Dominus ad maiorem vtilitatem fidelium noluit per ſeipſum ſcribere Euangelium.*

### SVMMARIVM.

599 *Ratio dubitationis.*
600 *Non fuit conueniens, vt Chriſtus Dominus ſua propria magnalia ſcriberet.*
601 *Maieſtas Principis poſtulat, vt non agat per ſe, ſed per miniſtros.*
602 *Ponitur, & ſoluitur argumentum de tabulis ſcriptis digito Dei.*
603 *Ponitur, & ſoluitur argumentum de Moyſe, & alijs, qui ſua facta ſcripſerunt.*

599. HAnc quæſtionem iam attigi ſuprà *Reſolut.*3. *quæſt.*2. *num.*216. quod certum eſt Chriſtum Dominum ſcripſiſſe in cauſa mulieris adulteræ, Ioan.8.*num.*6. *&* 8. & iterum reſpondens ſua Epiſtola ad Abagarum Regem, vt tenent D. Auguſt. D. Ephrem, Theodoretus, & multi alij, quos adduxi *citato loco*, *n.*217. Tota dubitatio eſt, cur Chriſtus Dominus totius ſapientiæ fons non ſcripſit aliquod Euangelium, ſeu rationem ſuorum operum? Et hæc quæſtio eſt valdè perantiqua, vt docet D. Auguſtinus *lib.* 1. *de conſenſ. Euangeliſt.* Et quamuis de hac quæſtione iam aliqua dixiſſem citata *q.*2. *Reſol.* nunc hic altius eſt examinanda, D. Auguſt. vt ibi, dixi *lib.*1. *de conſenſu Euangeliſt. cap.*35. ait, quod Chriſtus Dominus ſcripſit per membra ſua, nempe per ſacros Euangeliſtas, qui erant partes corporis ſui. Hæc tamen ratio eſt valdè myſtica.

Ioan.8. D. Auguſt. D. Ephrem. Theodor.

600. Dicendum eſt, maximè conueniens fuiſſe, quod Chriſtus Dominus nihil per ſe ipſum ſcripſerit; ita D. Thom. 3. *part. quæſt.*42. *art.*4. *ibi eius commentatores.* Valdè enim dicentius fuit, quod quidquid ſcriberetur de Chriſto, per alios ſcriberetur, & non per ſe ipſum, omnia, quæ ſcribenda erant ad laudem, & commendationem Chriſti pertinebant, omnia enim, quæ in Euangeliis habentur, ſunt opera, miracula, & verba illius, quæ infinitam Chriſti bonitatem, ac excellentiam maximè exprimunt, & declarat inde maximè decens fuiſſe, vt hæc per alios ſcriberentur, vt aliena eſſent omnino ab omni ſuſpicione; nam magnalium commendatio in ore proprio valdè ſuſpecta videtur. Inde Iudæi Chriſto obiecerunt: *Tu teſtimonium perhibes de te ipſo, & teſtimonium tuum non eſt verum*, Ioannes 8. n. 13. & ipſe Chriſtus Dominus de ſemetipſo dixit: *Si ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, teſtimonium meum non eſt verum: alius eſt, qui teſtimonium perhibet de me*, Ioan. 5. num.31. & Apoſtolus Paulus coactus ſuas laudes recenſere, vt ſuum Apoſtolatum tueretur; ait: *Factus ſum inſipiens, vos me coëgiſtis: ego enim à vobis debui commendari*, 2. Corinth.12. num.11. Vnde ait Salomon, Prouerb.27. n.2. *Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua.*

D.Thom. Ioan.8. Ioan.5. 2.Cor.12. Prouerb.27.

601. Ad ſupremam maieſtatem, ac principum celſitudinem pertinet, non per ſe agere, ſed per miniſtros, præcipuè quando res benè, ac commodè poteſt per illos agi, ſed narratio geſtorum Chriſti perfectè, & optimè poterat per alios ſcriptis mandari; ergo maximè erat conſonum dignitati Chriſti, vt ipſe nihil ſcriberet, ſed hoc tantùm ſuis miniſtris delegaret. Confirmatur: eſto demus, quod Chriſtus aliquem librum ſcriberet, eſſet in magna auctoritate, & veneratione; tamen vt ex communi ſententia dixi ſuprà *in hoc opuſculo Reſolut.*1. *quæſt.*2. *num.*12. quod vt aliquid ſit Canonicum in actu, non ſolùm requiritur, quod ſit dictatum à Deo, ſed inſuper requiritur, quod ab Eccleſia proponatur, vt inſpiratum à Deo, iuxta illud celebre dictum Auguſtini lib. 13. contra Fauſtum, cap.4. & lib. 18. cap.7. *Ego Euangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoueret auctoritas.* Quod præclarè dixit D. Cyprianus de ſimplicitate clericorum: *Habere non poteſt Deum Patrem, qui Eccleſiam non habet matrem.* Ergo ille liber ſcriptus à Chriſto vt in actu ſecundo eſſet Canonicus, proponendus erat ab Eccleſia, ſed etiam ipſa Eccleſia libros Euangeliſtarum, vt veriſſimè Canonicos nobis proponit; ergo nil amplius requiritur.

D.Auguſt. D.Cyprian.

602. Contra dices; primò. Moyſes accepit legem, ſeu Decalogum ſcriptum digito Dei in duabus tabulis lapideis, *Exod.*32. *n.*15. Ergo etiam conueniens videtur fuiſſe, quod noſter legiſlator Chriſtus ſuo digito ſcriberet legem, quam nobis dedit. Reſpondetur; primò, iuxta ſatis probabilem ſententiam, de qua dixi ſuprà *Reſol.*3. *quæſt.*1. *num.*197. legem illam fuiſſe ſcriptam miniſterio Angelorum, vt dixit B. Stephan. Actor.7. num.53. *Legem accepiſtis in diſpoſitione Angelorum.* De more Scripturæ, Deo ipſi id tribuitur, quod Angelorum miniſterio exhibetur nomine Dei, Angelus enim erat, qui Domini perſonam repræſentans dicebat: *Ego ſum Dominus, qui eduxi te de terra Ægypti.* Et eſto admittamus cum probabiliori ſententia, quod lex fuit ſcripta digito Dei, de de quo eadem *quæſt. num.*199. Eſt diſpar ratio, quia lex illa fuit data populo Iudaico incredulo, & rebelli, vt dixit Moyſes: *Audite rebelles, & increduli*, Numer.20. n.10. & D. Stephan. Actor.7. num.51. populo ergo tam duro, & obſtinato, ac rebelli, vt adduceretur ad legem Dei obſeruandam ſuprema auctoritate Dei compellendus fuit; At lex gratiæ data eſt tanquam filiis obedientibus: *Vt adoptionem filiorum reciperemus, in quo clamamus, Abba Pater*, Rom.8. n. 15. Quibus ſufficiens leuis Patris inſinuatio, quanto magis quando res eſt ſcripta per præclariſſimos miniſtros, ac ſcriptores.

Actor.7. Numer.20. Actor.7. Rom.8.

605. Dices; ſecundò. Moyſes ſeriem omnium progenitorum, ac hiſtoriam omnium à ſe geſtorum, ac verborum, totumque denique vitæ ſuæ curſum vſque ad mortem per ſe ipſum in libris Pentatheuci narrauit, ergo etiam bene poterat noſter ſacratiſſimus Legiſlator, ſua geſta literis conſignare. Reſpondetur. Primò, latum eſſe diſcrimen inter Dominum, & ſeruum; Dominus nec agit, nec ſcribit per ſe, ſed per miniſtros ſuos; at ſeruus per ſe ipſum agit, ac ſcribit. ſecundò, Moyſes, & alij ſua opera ſcriptis referunt, non vt ſua facta commemorent, ſed vt Dei mirabilia narrent; & quia forte in populo obſtinato, & rebelli, non erat, qui fideliter illa ſcriberet. Deinde, quia ea quæ geſta ſunt in Deſerto Madian, quando Dominus ei apparuit in rubo, & quæ fuerunt dicta ei in monte Sina per quadraginta dies, nullus poterat dicere, ac ſcribere, niſi ipſe Moyſes; At geſta Chriſti ſunt ſcripta per fideliſſimos miniſtros, qui & ipſi viderunt, vel ſunt narrata ab his, qui à principio ipſi viderunt, vt narrat D. Lucas in proœmio ſui Euangelij.

---

## QVÆSTIO IV.

### *De ſancto Matthæo Apoſtolo, ac Euangeliſta*

### SVMMARIVM.

604 *Variis in locis agitur de D. Matthæo.*
605 *Cauſa ſcribendi Euangelium.*
606 *Magna eſt auctoritas Euangelij Matth.*
607 *Euangelium Matthæi conuerſum eſt in Latinum ex Græco.*
608 *Spiritus ſanctus ſe contemperauit ingenio Matthæi in ſcribendo Euangelio.*
609 *Quo ſermone, & anno ſcripſit.*
610 *Titulum eſſe poſitum ab Eccleſia dicunt aliqui.*
611 *Eſſe ab ipſo D. Matthæo, & probatur, & n. 612. 613.*
614 *Soluuntur argumenta contraria.*
615 *Cur dicitur Euangelium ſecundum Matthæum.*

604. DE excellentiis, ac laudibus D. Matthæi modo non ago, de illis iam tractaui *tom.3. in Euangel.* cum de eius conuerſione ſermonem habui *cap.27.* & de eius excellentiis, ac elogiis, *tom.1. in Apocal. cap.4. quæſt.29. & tom.1. cap.21. quæſt. 30.* & quantum ad eius Euangelium de illo diſſerui *tom.1. in Euang. in Proœmio, quæſt.3.*

605. Scripſit ſuum Euangelium in Iudæa antequam abiret ad gentes ad prædicandum, vt docent D. Hieron. Theophylact. Euthym. D. Remig. D. Thomas, quod bene explicat Imperfectus Proœmio in Matth. & ſic ait: *Matthæum ſcribere Euangelium cauſa talis fuit; cum facta fuiſſet in Palæſtina perſecutio grauis, vt periclitarentur diſpergi omnes, vt carentes forte Doctoribus fidei, non carerent doctrina, rogarunt Matthæum, vt omnium verborum, & operum Chriſti conſcriberet eis hiſtoriam, vt vbicunque eſſent futuri totius ſecum haberent fidei ſtatum.* S. Bartholomæus Apoſtolus ad Indios profecturus Euangelium Sancti Matthæi ſua manu deſcriptum detulit teſte Euſebio *lib.4. hiſtoriæ, cap.10.* & D. Hieron. *de ſcript. Eccleſiaſt. in Partemia*, & Barnabas Apoſtolus Euangelium Matthæi ſua manu exaratum aſportauit in Cyprum.

D.Hieron. Theophyl. Euthym. D.Remig. D.Thom. Imperfect. S. Batthol. Euſebius. Barnab.

606. Magna fuit auctoritas Euangelij Matthæi apud omnes; nam D. Matthæus illud conſcripſit Hebraico idiomate, & cum ſecreti Apoſtoli profecturi eſſent ad prædicandum Euangelium in toto mundo, in quo valde communis, ac vulgaris lingua Græca, prædictum Euangelium à Matthæo conuerſum eſt in Græcum, ab ipſo D. Matthæo, vel à ſancto Ioanne Euangeliſta, vel à ſancto Iacobo, vel alio ſimili Apoſtolo. D. Athanaſ. in ſynopſi ſic ſcribit: *Matthæi Euangelium Hebraica dialecto conſcriptum eſt a Matthæo editum Hieroſolymis, & interpretante S. Iacobo fratre Domini expoſitum.* Theophyl. *Præfat. in Matth.* inquit, *Ioannes hoc Euangelium ex Hebraica lingua in Græcam, vt ferunt, interpretatum eſt.* Sixtus Senenſ. in ſua Bibliotheca opinatur Barnabam Apoſtolum hoc Euangelium ex Hebræo in Græcum tranſtuliſſe, & D. Anaſtaſius Sinaita *lib. 8. Hexamer.* dicit, Apoſtolum Paulum, & Lucam Matthæi Euangelium in Græcum reddidiſſe, ex quo liceat conſiderare quanta ſit celſitudo, ac nobilitas Euangelij Matthæi, qui tam proclariſſimos habuit interpretes.

D. Athanaſ. Theophyl. Sixtus. D.Sinaita.

607. Ex his deducitur, quod Textus Syriacus Euangelicus non ex Hebræo, ſed ex Græco traductus eſt, vt patebit vtrumque conferenti. Hinc S. Hieron. iuſſu S. Damaſi corrigens quatuor Euangelia, ac inter illa Euangelium S. Matthæi, illa correxit iuxta Textum Græcum, non Hebræum, atque illum integritati, ac fidei Græcæ reddidit, vt ipſe teſtatur Præfatione in Euangelia ad Damaſum, vbi ait D. Hieron. iuſſu Damaſi ſe vertiſſe Teſtamentum Vetus ex Hebræo in Latinum; nouum verò non vertiſſe, ſed correxiſſe ad Græcum autographum, quare noui Teſtamenti non fuit Interpres, ſed alius antiquior & fortè non multum Latinus, ex quo fit, quod Textus Latinus Euangelij D. Matth. ac Marci in vulgata editione, non ex Hebræo, ſed ex Græco traductus videtur, vt aperte obſeruant Bellar. *de ſcript. Eccleſiaſticis*, in Matthæo, Franciſcus Lucas Burg. *Præfat. in Marc.* & id clarè patebit conferenti Textum Græcum cum Latino.

D.Hieron. Bellarm. Franc.Luc.

608. In ſcribendo Euangelio Spiritus ſanctus maximè ingenio naturæ D.Matthæi ſe attemperauit, eius mentem excitabat, ac dirigebat Spiritus ſanctus, vt ea, quæ partim ipſe viderat, partimque à ſacratiſſima Virgine, ac ab aliis Apoſtolis audierat, partimque Deus illi reuelauerat, ille ſcriberet methodo, ordine, ſententia, conceptu, phraſi, quæ ſancti Matthæi ingenio congruebat; non enim erat opus reuelatione in his, quæ D. Matthæus bene ſciebat, ac viderat, aut audierat ab aliis Apoſtolis maximè fide dignis, ſed tantum aſſiſtentia, ac directione Spiritus ſancti, ne obliuione, aut mentis lapſu, aut humana fragilitate in minimo puncto à veritate deflecteret, aut aberraret, ſed vt omnia ſumma, & integra veritate ſcriberet.

Relictis

609. Relictis variis ſententiis, D. Matth. cum ſcripſiſſet ſuum Euangelium in Iudæa rogantibus fratribus, qui ex Iudaiſmo erant conuerſi, quod ſcripſerit Hebraico ſermone, vt probaui, *tom.1. in Euangel. in proœmio, cap.3.n.10.* Et etiam relictis variis ſententis, *ibi, num.7.* ex grauiſſimis Auctoribus probaui, quod ſcripſit anno octauo poſt Chriſti Aſcenſionem Caligulæ Imperatoris, anno tertio, ibi dicta videnda.

### *Titulus Euangelij*

### *Sacroſanctum Ieſu Chriſti Euangelium ſecundum Matthæum.*

610. Magna difficultas, à quonam ſint poſita hæc verba in titulo. Magna diuerſitas eſt Auctorum in aſſignando Auctore huius tituli. Maldon. Gauar. Cornel. Prima ſententia eſt, Maldonati, & Hieronymi de Gauata, Cornelij à Lapide, Monachij, & aliorum aſſerentium hunc titulum poſitum fuiſſe ab Eccleſia. Pro hac ſententia citatur D.Chryſ. D. Chryſoſt. nam *in cap.1.* Epiſtolæ ad Romanos, ait, quod Paulus in Epiſtolis, quas ſcripſit, titulum præfixit, Moyſes verò, & qui poſt illum ſecuti ſunt, nullum titulum appoſuerunt; ergo nec D. Matthæus. Deinde quia idem titulus eſt apud alios Euangeliſtas Marcum, Lucam, Ioannem, ſolo nomine mutato; ergo ab eodem Auctore hic titulus eſt appoſitus, & datus, ab Eccleſia nempe.

611. Oppoſita ſententia affirmat D. Matthæum hunc titulum poſuiſſe, eſſéque illius Auctorem. Euthym. Caietan. Ianſen. Tertull. Ita Euthym. Caietan. Ianſenius. Et Caietanus ſupponit vt communem, & ideò illam non probat. Et hæc ſententia mihi videtur probabilior, & pro illa citatur Tertullianus *lib.4. contra Marcion.* Probatur, quia D.Matthæus ſcripſit ſuum Euangelium, vt apud eos, qui erant in Iudæa, & apud Gentes, ad quas erat aſportandum, magnam, & plenam fidem haberet; At liber ſine Auctoris nomine, nullam fidem, ac credulitatem habet apud legentes; ergo debuit D.Matth. apponere ſuum nomen. Maior, & conſequentia patent; minor probatur; nam liber ex Auctoris nomine mul- Caſſiodor. tam reconciliat auctoritatem, & vt ait Caſſiodorus *lib.6. variar. cap.7.* Grata ſunt omnino, quæ actiones deſignant. Et confirmatur, quia liber eſt veluti quædam Epiſtola, ex iure autem Epiſtola ſine nomine nullam habet fidem, nec credulitatem, nam vbi nomen non legitur, ſtat lector dubius, & ambiguus, & ſecum rem conſulit, ac recogitat, quid de illo libro iudicandum ſit.

612. Salomon. Probatur ſecundò. Salomon in omnibus ſuis libris ſtatim in fronte apponit ſuum nomen, ſic etiam omnes Prophetæ tam Maiores, quam Minores. Sic & Apoſtolus Paulus affixit ſuum nomen in omnibus ſuis Epiſtolis, excepta illa, *quæ eſt ad Hebræos*, de quo ſuo loco reddam rationem; ſic etiam ſtatim in limine ſuum ſcribunt nomen in Epiſtolis ſuis D. Petrus, D.Iacobus, D. Iudas, & Ioannes Apoſtolus in ſua Apocalypſi, & in ſuis Epiſtolis ſub nomine ſenioris ſe ipſum intelligit, & quia ſcribebat filiis ſuis chariſſimis, qui benè ex methodo, & modo loquendi ipſum agnouerant; ergo etiam D. Matthæus in ſuo Euangelio appoſuit ſuum nomen.

(Prophetæ. D.Paulus. D.Petrus. D.Iacobus. D.Thadæus. D.Ioannes.)

613. Hic maximè quæritur, cur Moyſes in ſuis libris proprium ſuum nomen occultauerit, cum Apoſtolus Paulus illud in ſuis Epiſtolis proponat, & aperiat. Reſpondetur, quod Moyſes ſecum habebat eos, ad quos ſcribebat, & Moyſes ex ſuis manibus, libros tradebat, ac proinde non neceſſarium fuit ſuum nomen declarare, vt eum Auctorem cognoſcerent; At Apoſtolus ſcribebat ad gentes remotas, & diſtantes, quas ſæpè non viderat, & vt ab eis fidem exigeret, neceſſarium fuit ſuum nomen exprimere, vt eum cognoſcerent Auctorem; hanc rationem tradit D. Chryſoſt. *homil.1. in Matth.* & ait: *Moyſes libris quinque à ſe ſcriptis nunquam nomen addidit, neque qui poſt illum ſcripta ſunt, ſcripſere. At Beatus Paulus vbique Epiſtolis ſuis nomen ſuum proponit: quid ita? Quod illi quidem præſentibus ſcribebant, ac ſupernacanea illis præſentia ſua declaratio; hic autem è longinquo literas mittebat, ideoque neceſſaria erat nominis additio*; ait D. Anſelmus in Epiſtola ad Rom. *Apoſtolus nomen ſuum celebre, & omnibus notum proponit in hac Epiſtola, vt Romani audito nomine tanti viri attendant, quid eis velit perſuadere, vt ad audiendum ſolliciti, & ad obediendum exiſtant parati.* D.Chryſ. D.Anſelm.

614. Ad argumenta in contrarium facilè reſpondetur, quod licèt D.Chryſoſtomus fuerit dubius *cap.1. in Epiſtola ad Rom.* tamen *homil.1. in Matth.* mutauit ſententiam, vt vidimus. D.Chryſ. Ad confirmationem dicimus, quod argumentum poterat habere aliquam vim, ſi omnes quatuor Euangeliſtæ ſimul eodem tempore ſcripſiſſent, at omnium primus ſcripſit D.Matthæus. Deinde Marcus, Lucas, & Ioannes, qui tres cum vidiſſent titulum, quem D.Matthæus in fronte ſui operis poſuit, ſapienter concordi animo vſi ſunt, vt ita ſuis ſcriptis maiorem auctoritatem reconciliarent, & fideles videntes ſcriptorum ſimilitudinem maximè ad fidem, ac veritatem hiſtoriæ conſpirarent.

615. Inquires tamen, Cur dicitur *Euangelium ſecundum Matthæum*, & non potius Euangelium Matthæi, vel Ioannis. Dicimus, quod ſi diceretur Euangelium Matthæi, eſſet ab ipſo Matthæo vt auctore dictante, & componente. At cum dicimus *ſecundum Matthæum*, id eſt ſecundum quod ſcriptum eſt à Matthæo, ſeu ſecundum reuelationem factam à Deo ſcriptum per Matthæum.

---

## QVÆSTIO V.

### *De ſancto Marco Euangeliſta, ac eius Euangelio.*

### SVMMARIVM.

616 *De excellentiis D. Marci.*
617 *Quis, & qualis fuerit. D. Marcus.*
618 *D. Marcus Petri comes, prædicat in Alexandria, vbi martyrio coronatur, corpus transfertur ad Venetias.*
619 *Scripſit Romæ, & Latino ſermone.*
620 *Alij dicunt ſcripſiſſe ſermone Græco.*
621 *In vtroque idiomate ſcripſit.*
622 *Non ſeruat ordinem vt audierat à Petro.*
623 *Cur dicitur abbreuiator, & quo anno.*

624 *Euan*

624 *Euangelium Marci magnum fructum protulit.*

616. DE magnaliis, ac excellentiis D. Marci egi *tom. 1. in Apocal. cap. 4. quæſt. 30.* De eius Euangelio iam etiam egi, *tom 1 in Euangelia in Proœmio, cap. 4.* ibi dicta, & etiam alia ſubiiciam, quæ breuiter prælibabo.

617. D. Marcus fuit natione Hebræus, ex Tribu Leui, in quo omnes Hiſtoriographici cõueniunt. Addunt Beda, & Commentator in Marcum apud D. Hieron. fuiſſe Sacerdotem Aaronicum, Origenes *lib. de Recta in Deum fide,* S. Epiphanius *hæreſi 52.* Dorotheus *in ſynopſi,* exiſtimant Marcum fuiſſe vnum ex 72. Chriſti diſcipulis. Contraria tamen ſententia probabilior eſt, quod nempe poſt Chriſti mortem à D. Petro conuerſus, & baptizatus eſt; & inde D. Petrus eum vocat filium ſuum ſpiritualem, nempe, 1. Petr. 5. num. 13. dicens: *Salutat vos Eccleſia, quæ eſt in Babylonia* (hoc eſt Roma) *collecta, & Marcus filius meus.* Ita habent S. Hieron. Euſebius *lib. 7. Hiſtor. cap. 14.* S. Epiphan. *hæreſi 51.* Theodoret. *in Hiſtor. S. Petri,* Irinæus *lib. 3. cap. 1.* & alij multi, qui tradunt D. Marcum fuiſſe diſcipulum, & comitem D. Petri.

Beda. Comment. Hieron. Origenes. D.Epiph. Doroth. 1.Petr.5. S Hieron. Euſebius. Epiphan. Theodoret. Irinæus.

618. Inde ipſe B. Marcus Comes, & Diſcipulus Petri, cum apud Antiochiam Eccleſiam Chriſti fundaſſent; Romam ire iuſſus eſt Petrus, & ſecum Marcum aſportauit. Deinde cum Petrus videret Marcum maximè conſtantem in fide, vt notat Theophylactus, eum ad fidem deſeminandam in gentibus deſtinauit, Albertus Magnus in Marcum exiſtimat ad Aquileiam Vrbem Venetiæ ciuitatem miſſum fuiſſe, ac proinde etiam quod Aquileienſis Epiſcopus creatus fuiſſet; deinde ad Alexandriam directus eſt, vbi Eccleſiam per decem, & nouem annos ſanctiſſimè gubernauit, in eaque habuit diſcipulos virtute præclariſſimos, vt infra dicam, ibi martyrio coronatur. Martyrolog. Romanum die 25. Aprilis, ſic habet: *Alexandriæ Natalis ſancti Marci Euangeliſtæ, qui pro fide Chriſti detentus, & funibus vinctus, &c.* Et Gelaſius Papa in Concilio Romano *de libr. authent. & Apocryph.* ait: *Marcus Euangeliſta à B. Petro in Ægyptum directus fidem veritatis prædicanis, &c.* Sic Procopius, Nicephorus, & Metaphraſt. & alij; eius corpus ab Alexandria, à mercatoribus ad Venetias eſt tranſlatum anno Domini 827. vbi ſumma veneratione colitur, & Senatus habet pro ſtemmate inſignia ſancti Marci, puta Leonem, & Commendatti ferunt Leonem cum gladio in manu, vt videbis apud Caramuelem *tom. 1. Theolog. Moralis in fronte poſt primum folium.*

Theophyl. Alb. Magn. Martyrol. Roman. Gelaſ. Pap. Procopius. Nicephor. Metaphraſt.

619. Cum D. Marcus eſſet Romæ rogantibus fratribus ſcripſit Euangelium prout ex ore Petri audierat, ac proinde cum ſcriberet Romanis latino ſermone ſcripſit; ad quid quæſo Romanis Græco ſermone, in lingua nempe, quæ ipſis ignota erat? Deinde Titulus Crucis ſcriptus eſt literis *Hebraicis, Græcis, ac Latinis;* vnde conueniens fuit, vt Euangelium ſcriberetur Hebraicè à D. Matthæo, Græcè à D. Luca, & Ioanne, vtpotè lingua maximè vulgari, & à D. Marco Latinè, & quod Romæ ſcripſiſſet, aſſerunt D. Hieronymus, Euſebius, Clemens, D. Epiphanius, & Auctor Commentariorum in Marcum; & Syrus ſic terminat Euangelium Marci. *Finit Euangelium ſanctum, Euangelium Marci, quod locutus eſt, & euangelizauit Romæ Romanè.* Idem habet D. Gregorius Nazianz. *in Carm. de Catalog. ſacræ Scripturæ.*

D.Hieron. Euſebius. Clem. Alex. D.Epiphan. Auctor in Marcum. D.Gregor. Nazianz.

620. Alij è contra exiſtimant D. Marcum ſcripſiſſe Græco idiomate; pro qua ſententia apertè ſtat D. Hieron. *Præfat. in Euangelia,* vbi ait: *De nouo loquor teſtamento, quod Græcum eſſe non eſt dubium, excepto Apoſtolo Matthæo, qui primus in Iudæa, Euangelium Chriſti literis Hebraicis edidit.* Et conſequenter Euangelium Marci, quod bona pars eſt noui teſtamenti; idem habet D. Auguſtinus *lib. 1. de conſenſu Euangeliſtarum, cap. 2.* ait: *Matthæus Hebræo ſcripſiſſe perhibetur eloquio; cæteri Græco.* Idem habet Genebr. *in Chron.* ad annum Chriſti 44. Deinde D. Marcus maximè commoratus eſt Alexandriæ, vbi ſermo Græcus communis, & valdè vulgaris erat; & D. Marcus ſcripſit Euangelium Romæ non hominibus plebeis, ſed nobilibus, qui maximè verſati erant lingua Græca. Deinde vt fertur in Theſauro Venetiarum obſeruatur autographum D. Marci, vt dicitur manu eius conſcriptum literis valdè corroſis, quæ minimè poſſunt legi, tamen quantum coniecturari licet literæ erant Græcæ.

D.Hieron. D.Auguſt. Genebrardi.

621. Tertia ſententia tanquam vtramque in concordiam reducens, & ſequutus ſum primo tomo citato loco, affirmat D. Marcum in vtraque lingua Euangelium ſcripſiſſe, & maximè cohæret cum eximia charitate D. Marci, qua omnes lucrifacere curabat, & ideo Romæ Latinè, Alexandriæ Græce ſcripſit, nulli parcens labori, vt omnibus ſe accommodaret. Petrus de Natali. Aquileienſis Epiſcop. *in Catalog. ſanct. lib. 4. cap. 86.* ait: *Petrus Marcum Aquileiam Protheepiſcopum deſtinauit, ibi Euangelium ſuum, quod alias Romæ latinis literis conſcripſerat, iterum eloquio Græco exarauit quod vſque hodie in Aquileienſi Eccleſia cum ſede eburnea, in qua ſedens illud ſcripſerat, demonſtratur.* Hanc ſententiam tenent Adrian. Finus *lib. 6. Flagelli Iudæ cap. 8.* Bellarmin. *lib. de Verbo Dei, cap. 7.* Barradius *tom. 1. lib. 1. cap. 19.* Poſſeuinus *Bibliothec. in Marco.*

P. de Nat. Adrian. Bellarm. Barrad. Poſſeuin.

622. D. Marcus in ſcribendo Euangelio non ſeruat ordinem temporis, ſed vt audiebat à ſuo Magiſtro D. Petro ſic ſcribebat, & cum D. Petrus dictaret hoc Euangelium, omnia, quæ ad eius conducebat laudem, ſubticet, nam cum Chriſtus interrogaret, quænam opinio de filio hominis ferebatur, vt narrat D. Matth. 16. *num.* 17. ait Petrus, *Tu es Chriſtus filius Dei viui.* & Dominus ad illum. *Beatus es, quia Caro, & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus.* Eandem hiſtoriam ſcribens D. Marcus *cap. 8. n. 29.* Sic refert. *Reſpondens Petrus ait ei. Tu es Chriſtus, & comminatus eſt eis ne cui dicerent de illo.* Quæ ſui laudis erant ex tanta reuelatione accepta ſilentio inuoluit, & paulo poſt cum Petrus ex multo amore erga Chriſtum, ei diſſuadebat, ne ſe crucifigi permitteret, ſcribit Marcus *citato. cap. 8. n. 31.* Dixit ei Ieſus; *vade retro ſatana quod non ſapis ea, quæ Dei ſunt; ſed quæ hominum.* Quæ Petrum extollebat, tacentur, quæ deprimebant,

Matth. 16. Marc. 8. Marc. 8.

profe

proferuntur, ſic & multis aliis. Cum compre-
Ioan.18. henderetur Ieſus, ſcribit Ioan.18. n.10. *Simon Petrus habens gladium percuſſit Põtificis ſeruum.*
Marc.14. D. Marc. verò *cap.14.n.47.* Scribit: *vnus autem de Circunſtantibus, educens gladium percuſſit ſeruum ſummi Pontificis.* Omnes quatuor Euangeliſtæ Petri negationem ſcribunt, & quod ipſe eam obfirmaſſet, maioribus, ac durioribus verbis, ac magnis execrationibus ſolus
Marc.14. Marcus cap.14.n.71. *Cœpit anathematizare, & iurare, quia neſcio hominem, quem dicis.* Solus Marcus ſcribit, *quod ipſe anathematizare cœperit*: Cum ex ore Petri hæc acciperet Euangeliſta, Magnus Petrus omnium virtutum exemplar per ſuam eximiam humilitatem, quæ ipſum commendabant, præterit, quæ aliquantulum poterat deprimere, hæc profert, manifeſtat, ac declarat.

623. Circa annum, quo ſuum Euangelium literis commendauit; relictis variis opinionibus, quas retuli *tom. 1. in Euangel. in Proœmio, cap.4. n.13.* dum Romæ commoraretur, extitit annus quadrageſimus quintus, duodecimus poſt Paſſionem Chriſti, Claudij Imperatoris tertius. Ita Baronius anno Chriſti quadrageſimo quinto. Euſebius *in Chronico.* Vbi inſinuat, ſcripſiſſe anno quarto, vel quinto poſt aduentum Petri in vrbem, & ipſo anno, vel ſequenti miſſus eſt ab Apoſtolo in Alexandriam cum ſuo Euangelio, quòd Romæ compoſuerat, & iterum in Alexandria in Græcum vertit.

624. D. Auguſtinus *lib. 1. de conſenſ. Euangeliſt. cap.2.* appellat D. Marcum breuiatorem Matthæi, non tanquam quod ipſum in epitome redegerit, vt aliqui dixerunt, ſed ea quæ Diuus Matthæus largius deſcribit, breuius narrat D. Marcus: & in referendis hiſtoriis Chriſti ſæpè diffuſus eſt D. Marcus, vt in ficulnea arefacta, vt de ambulatione ſuper mare, in arboribus ambulantibus tanquam hominibus, in negatione Petri, in hiſtoria Reſurrectionis, ac Aſcenſionis Chriſti, Matthæus largus eſt in doctrinis referendis.

D. Auguſt. D. Matth.

625. Euangelium D. Marci, miræ virtutis, ac efficaciæ, & plures animas conuertit D. Marcus ſuo abbreuiato Euangelio, quam Matthæus ſuo ampliſſimo; Matthæus ſcripſit pro Hebræis, ex quibus paucos lucratus eſt; Marcus verò pro gentibus, ex quibus ampliſſimos fructuum manipulos collegit. Magno cum myſterio D. Matthæus, qui longum ſcripſit Euangelium, paruo puero inſignitur; Marcus verò, etſi breuis in ſcribendo, magnò comparatur leoni. Quid paruitas cum magnitudine? Quid magnitudo cum paruitate? Tamen ſi collationem facies Hebræorum, quibus ſuum dedit Euangelium Matthæus, cum reductione gentium, pro quibus ſuum dedit Marcus, facilè deprehendes facto reſpondere inſignia, paruum fecit fructum vnus apud Hebræos, apud gentes verò alter multum profecit; proindéque apud Matthæum puer paruus in colligendo apparet; qui maximè adauctus, leo magnus apud Marcum abbreuiatorem cernitur; fuit ergo D. Marcus Magnus, ac præclarus Euangeliſta, Patriarcha, & Apoſtolus; vnde
Arabicus. Arabicus in eius Euangelio hunc titulum proponit: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Dei vnius, Euangelium Patris, Patriarchæ, Apoſtoli, ſancti Marci Euangeliſtæ.*

Eccleſia Alexandrina ſub D. Marco maximè floruit, & eam tanta virtute, & ſanctitate fundauit, vt diſcipulos habuerit maximè religioſos, qui ob ſuam eximiam virtutem, ac ſanctitatem, dicebantur *Eſſæi*, id eſt, *Sancti*, quos mirificè laudant Ioſephus, & Philo *lib. de Terapeutis*, ex quo prodierunt præclariſſima agmina Monachorum, & Anachoretarum, qui in terris vitam Angelicam degebant, vt patet ex D. Hieron. vitis Patrum, Eugari, Caſſiano, Palladio. Eccleſia Alexandrina vberes fructus maximè dedit ſub commodo Imperatore anno Domini 180. cui præfuit Panteneus, cui ſucceſſit Clemens Alexandrinus, Clementi Origenes, cuius diſcipuli fuerunt ſanctus Gregor. Taumaturgus, Athenagoras, & poſtea S. Anaſtaſ. S. Baſil. S. Nazianzen. Hi omnes ſancti Marci fuerunt ſequaces, ac diſcipuli. 626.

Ioſephus. Philo. D. Hieron. Eugar. Caſſian. Pallad.

---

## QVÆSTIO VI.

### De ſancti Lucæ Euangelio.

### SVMMARIVM.

627 *De Lucæ nominis etymologia*

628 *Quis, & qualis D. Lucas, & quanta virtutis.*

629 *An fuerit Chriſti Domini Diſcipulus, & num.630.*

631 *Dicitur etiam à Patribus Apoſtolus.*

632 *Ex multis vitulus adſcribitur D. Lucæ, & propriiſſimè.*

633 *Valde mirabiliter Lucas deſcribit Euangelium aſcendendo.*

634 *Lucas medicus de miſericordia, ac beneficentia agit.*

635 *Lucas Pictor, & pictura valdè vtilis.*

636 *Quo loco, tempore, ac idiomate ſcripſit Euangelium.*

LVcas, ſi Hebræum conſulas, idem eſt, *ac doctor, ſeu qui ſcientiam docet*, vt Cornelius, & alij volunt in acta Apoſtolorum; ſeu vt contendit Pagninus de nominibus Hebraicis, idem eſt ac *Reſurrectio.* Anaſtaſius Sinaita, ac *conſurgens, ſeu eleuans.* Pagninus citatus ait, quod idem valet, ac lauo; Origenes in Epiſtolam ad Rom. Garr. Prol. in Lucam, ſic dicitur *à lucendo*, & diuina Prouidentia, tali nomine inſignitur noſter Euangeliſta; nam ſuo Euangelio tanquam ingens ſplendor fulget in orbe, & vt inſignis Doctor nos docet viam ſalutis, & à noſtris peccatis nos conſurgere facit, ac ab eorum maculis lauat, & mundat. Præclarè ait D. Auguſtinus lib. de Geneſ. ad literam, cap.6. *Nomen appellatur quaſi notamen, quod rem notat*, ſecundum eius, opera facta, & qualitates. 617.

Cornel. Pagnin. Anaſtaſ. Pagnin. Origen. Garr. Prol. D. Auguſt.

D. Lucas fuit natione Syrus, genere verò ſeu patria, & natiuitate Antiochenus, arte, & profeſſione medicus, eique multa priuilegia conceſſa ſunt à Deo: viginti quinque numerat Ioannes de la Lahay ex ſocietate, in apparatu Euangel. *cap.68.* & inter alia ex D. Hieronymo, Beda, Addone tradit S. Lucam peccatum mortale nunquam commiſiſſe, & etiam auſteram 628.

Lahay. D. Hieron. Beda. Addon.

auſteram in mortificatione continua egiſſe vitam, & ſanctum Lucam perpetuo virginitatem conſeruaſſe, ideoque B. Virgini fuiſſe dilectum præ cæteris.

629. D.Epiph. D.Gregor. D.Doroth. Euthym. Marian. An fuerit Christi Domini Diſcipulus maximè dubitatur. Affirmant Diuus Epiphanius *hæreſ.* 11. Sanctus Gregorius *Præfat. in Iob, cap.* 1. Dorotheus *in vita S. Lucæ*, & in eadem ſententia ex Origene ſunt Euthymius, Mariana, & alij in Lucam, hanc ſententiam ſecutus ſum *tom.* 1. *in Euang. in Proœmio, cap.* 5. *n.* 16.

630. Alij è contra tenent eum non fuiſſe Chriſti Diſcipulum ex eo, quia ipſe in exordio ſui Euangelij ait ſe ſcribere, non ex viſu, ſed ex auditu, *vt narrauerunt nobis, qui à principio ipſi viderunt*, & dicunt eum fuiſſe Diſcipulum non Chriſti, ſed Pauli. Ita D. Irenæus *lib.* 1. *cap.* 20. Tertullian. *lib.* 4. *contra Marc. cap.* 2. S. Hieron. *in cap.* 63. *Iſai.* Theodoret. *in vita ſanct. Patrum*; ad prædictum fundamentum facile reſpondetur, D. Lucam non omnia Chriſti acta vidiſſe, ſed quædam audiſſe, quædam vidiſſe: tamen per ſui humilitatem, ait quod audierit ſicut Apoſtolus Paulus. 2. Corinth. 12. n. 4. *Raptus in Paradiſum audiuit arcana verba.* Et tamen communiter omnes ſancti Patres, D. Dyoniſius de cæleſti Hierarchia. D. Gregor. *homil.* 4. *in Ezechielem*, hic. D. Chryſoſtom. Theophylact. D. Thomas hic, & 1. *part. quæſt.* 12. *art.* 12. tenent, quod ipſe viderit multa de Diuinis attributis, de Diuina Maieſtate oculis interioribus, Ordines Angelorum, eorum gloriam, & gratiam & inſuper ſublimem gloriam Chriſti, ſanctorum pulchritudinem, choreas & gaudia; & tamen Apoſtolus pro ſui humilitate ait quod audierit, quod minus eſt, quam quod viderit; ſic & Beatus Lucas præ humilitate, non audet dicere de ſe, quod tot, & tanta myſteria viderit, ſed quod audierit ab his, qui viderunt à principio. D. Gregorius loco citato exiſtimat D. Lucam fuiſſe comitem Cleophæ, & vtrique Chriſtum ſe reuelaſſe in Emaus per fractionem panis. *Luc.* 24. *n.* 13. de quo egi. 5. *tom. in Euangelia ſuo loco.*

(Margin: D.Irenæus. Tertull. D.Hieron. Theodor. — 2.Cor.12. — D.Dyoniſ. D.Gregor. D.Chryſ. Theophyl. D.Thom. — D.Gregor. — Luc.24.)

631. Metaphraſt. Damian. Hypolit. Dicitur etiam D. Lucas à Patribus Apoſtolus, vt à Metaphraſte citando. Petro Damiano *ſerm.* 49. & ab Hypolito Marracio in libro, qui dicitur Apoſtoli Mariani *cap.* 16. quia Apoſtolatus Pauli laborum, & periculorum fuit comes, & cooperator, idque ex ſuffragio, & electione Eccleſiarum ſic ait Apoſtolus. 2. Corinth. 8. n. 19. *Miſſimus etiam cum illo fratrem, cuius Laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias; non ſolum autem, ſed & ordinatus eſt ab Eccleſiis comes peregrinationis noſtræ.* Ordinatus, Græcus habet conſecratus eſt ab Eccleſiis, quæ Spritu ſancto regebantur; vnde patet plus cæteris Spiritu ſancto plenum fuiſſe venitque cum Apoſtolo Paulo Romam, ait, Oecumen. Proœmio in Lucam; deinde in Orientem eſt reuerſus, Lybiam petiit, & Thebanos Chriſtiana Religione, & vt ait. D. Epiphanius *hæreſ.* 51. prædicauit primum in Dalmatia, Galatia, Italia, Macedonia, multoſque labores, perſecutiones, ac ærumnas in hoc ſuo Apoſtolatu pro Chriſto perpeſſus eſt, vſque ad annum 84. vt teſtatur D. Hieron. & inde merito Eccleſia eum hoc elogio inſigniuit, *Qui crucis mortificationem iugiter in ſuo corpore pro tui nominis honore portauit.*

(Margin: 2.Cor.8. — Græcus. — Oecumen. — D.Epiph. — D.Hieron.)

Inter quatuor animalia deſcripta in Apocalypſi *cap.* 4. Vitulo deſignatur; nam D. Lucas dat exordium ſuo Euangelio à Chriſti ſacerdotio, & ſicut D. Matthæus regiam eius dignitatem adumbrat in Leone, ſic Lucas eius ſacerdotale officium in vitulo. In prima fronte ſui Euangelij deſcribit ſacrdotium: *Fuit in diebus Herodis Regis Iudæ, ſacerdos quidam nomine Zacharias:* eumque ad adolendum ſacrificium ante altare ſtatuit. Recte vitulus ſacerdotem depingit, eſt enim præcipua victima, quæ à ſacerdote offerebatur; & ſicut vitulus onera portat, ſic ſacerdos ſuis humeris, debet portare onera populi, vt eum ad ſalutem perducat. Tertio maximè in D. Luca, vitulus vomere præſcindit terram, vt iacto ſemine fructum producat; ſic D. Lucas vomere ſui ſacratiſſimi Euangelij noſtri cordis arua proſulcat, vt vberes gratiæ fructus germinet. Quarto. Vitulus, ſeu vt habet Arabicus, Taurus, *ſecundum animal ſimile tauro.* Taurus cornibus fortiter ſe ab Aduerſariis defendit; ſic Diuus Lucas duobus ſuis voluminibus Euangelij, ac Actuum Apoſtolorum Eccleſiæ eſt propugnaculum, contra omnes hoſtes, ac falſos dogmatiſtas. Hanc cogitationem nobis præbet Cardinalis Damian. Serm. 73. & ait. Damian. *Idcirco Beatus Lucas vituli prætendit imaginem, quia dum Euangelicam, atque Apoſtolicam deſcribit hiſtoriam, hoſtes Chriſti, atque aduerſarios veræ fidei, tanquam duobus cornibus ventilat, eoſque expugnat.*

(Margin: 632. Apocal. 4. — Luc. 1.)

In ſcribendo ſuum Euangelium, mirum habet artificium D. Lucas. Ait Ioannes in Apocalypſi 4. *Primum animal ſimile Leoni; ſecundum ſimile vitulo.* Cur Leo coniungitur cum vitulo, & non potius cum Aquila, quæ connexio Leonis cum vitulo. Quid Matthæus cum Luca? vterque ſuſcepit ſeriem narrandi Chriſti generationem. D. Matthæus deſcendendo vſque ad Chriſtum; Lucas verò ſublimiori, & altiori ſtylo aſcendendo de Chriſti baptiſmo ad Deum Patrem, vt per fidem Chriſti ad ipſum Patrem luminum deducant nos. Citatus Damian. ſerm. 73. ſic ait: *Quia redemptionis materiam vterque Euangeliſta ſic inuicem diuidunt, vt Matthæus per generationum lineam deſcendendo, Chriſtum ad nos peccatores de cælis aduenisse perhibeat; Lucas autem à Sacramento Baptiſmatis ad Patrem vſque conſcendens, traxiſſe nos ſecum ad Cæleſtem gloriam peccatorum ſordibus ablutis oſtendat.* Damian. 633.

Fuit D. Lucas; vt dictum eſt Illuſtriſſimus Euangeliſta, cuius Euangelium probatum eſt à D. Paulo, inde de eo ait, *cuius laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias.* Fuit etiam medicus, & pictor, vt de eo teſtatur Nicephorus *lib.* 2. *cap.* 43. ait: *Lucas Antiochiæ, quæ eſt in Cæleſiria ortus, medicus ſimul, & pictor egregius.* D. Anſelmus *ad cap.* 4. *ad Coloſſ.* ait: *Lucas primo fuit medicus corporum, deinde conuerſus ad Chriſtum, factus eſt medicus animarum. Inde eſt quod pluſquam alij Euangeliſtæ loquatur de miſericordiis Redemptoris, per quas langores peccatorum ab animabus pelluntur.* Qui medicus erat corporum, conuerſus ad Chriſtum fit medicus animarum, ſicut & Apoſtoli Petrus, & A Andræas, qui erant piſcatores 634.

(Margin: Nicephor. — D.Anſelm. — Matth. 4.)

res piſcium in mari, per chriſtum ſunt piſcatores hominum in terra. Ait D. Anſelmus, *Pluſquam alij Euangeliſtæ loquatur de miſericordiis Redemptoris*; quam maximè prædicabat, & omnibus omni affectu procurabat. Nicephorus citatus refert de eo. *A Diuini verbi contemptoribus ex fructifera oleæ arbore ſuſpenſus, quod aridi ligni, vnde crux fieret, copia non eſſet Deo ſpiritum commendauit.* Quod
Glycas. etiam de eius morte in oliua teſtatur Glycas *lib.3. Annalium.* Oliua ſymbolum miſericordiæ; in ea animam exhalat D. Lucas, vt miſericordiam, quam viuus pro ſuis deprecabatur, etiam moriens pro ſuis interfectoribus impetraret, charitas quæ in eius pectore, cum viueret, ardebat, etiam ipſo mortuo non eſt mortua, ſed viget. Vide quæ dixi *Opuſcul.1. q.1. n.13.& 14.*

6 5. Niceph. Baron. Nicephorus citatus, & ex eo Baron. ad annum Chriſti 61.*n.9.* referunt, *Quod ad eius monumentum fiunt multa ſalutis miracula, ſicut ex ſacris imaginibus Chriſti, ac Sanctiſſimæ Matris eius, necnon Petri, & Pauli ab eo coloribus effigiatis.* O ingens charitas præclariſſimi Euangeliſtæ, qui miris modis omnibus prodeſt, doctis ſuis libris, idiotis vero
D.Gregor. picturis. Sanct. Gregor. *lib.9. epiſtol.9.* ait: *Quod legentibus Scriptura, hoc præſtat idiotis*
Nyſſen. *pictura.* Et Sanctus Gregorius Nyſſenus *oratione de ſancto Theodoro*, ait: *Solet etiam figura tacens in pariete loqui, maximéque prodeſſe.* Sunt enim imagines tanquam libri expanſi ante oculos noſtros, qui à neſcientibus legere leguntur. Dum ruſticus videt Chriſtum Dominum flagellis cæſum, ſpinis coronatum, maximè ad eius amorem, affectum, ac deuotionem excitatur. Noſter ergo Euangeliſta D.Lucas per Euangelij lectionem admonet ſalutem, per Acta Apoſtolorum Eccleſiæ venerationem, per medicinam infirmitatum medelam, per picturam amorem, ac deuotionem, quibus inflammat corda noſtra.

636. Circa Euangelium Lucæ tria ſunt inquirenda, quo motiuo, quo idiomate ſcripſit, quæ relatis variis opinionibus, quas retuli *tom.1.in Euangel. cap.5.* vt ibi dixi. Diuus Lucas habuit occaſionem texendi hiſtoriam Euangelicam, vt falſa dogmata, quæ circa vitam Chriſti ſeminabant Cerinthus, Merintheus, ac alij eiuſdem farinæ, refutaret, ac à veritate, aliena oſtenderet. Secundo ſcripſit Græco idiomate in Achia, ac Bæotia, quo autem tempore variæ ſunt ſententiæ; ac proinde ſcripſit poſt D.Matthæum tribus, vel quatuor annis. Vide quæ dixi *citato loco.*

---

## QVÆSTIO VII.

### *De Sancti Ioannis Euangeliſtæ, & Apoſtoli Euangelio.*

### SVMMARIVM.

637 *Variis in locis de laudibus Ioannis egi.*
638 *Ioannes altius cæteris volat.*
639 *Moyſes velut ſplendorem ſui vultus, Ioannes manifeſtat ſplendorem Trinitatis.*



640 *Ioannes non ſuſtinet ſplendorem Transfigurationis, ſuper ſe volat ad lucem Trinitatis, & n.641.*
642 *Ioannes dicitur filius Virginis, moribus, ac operibus.*
643 *Pluſquam martyr ad imitationem Virginis.*
644 *Omnia Ioannis habent ſingularitatem, & excellentiam.*
645 *De occaſione, idiomate, loco, ac tempore ſcribendi Euangelium.*

DE laudibus, ac magnalibus huius magni Apoſtoli multa dixi variis in locis *tom.5. in Euangelia, lib.9. cap. octauo*, per decem & octo quæſtiones, & *tom.6. in Euangelio ad cap.21. Ioan.* & *tom.1. in Apocalypſ. cap.4. quæſt.31.* & *tom.2.cap.21.quæſt.27.* tamen tanti Euangeliſtæ memoria non ſtrictim eſt prætereunda. 637.

Ioannes Euangeliſta licet vltimus omnium ſcripſiſſet Euangelium, primus tamen eſt ſublimitate, dignitate, ac altitudine myſteriorum; ait Ioannes in ſua Apocalypſ.4. numero 6. *Et in circuitu ſedis quatuor animalia: & animal primum ſimile Leoni; ſecundum animal ſimile vitulo, & tertium animal habens faciem quaſi hominis: quartum animal ſimile Aquilæ volanti.* Tria illa prima animalia, quæ tres primos Euangeliſtas adumbrabant, tanquam in terra morabantur, at ſola Aquila, quæ Ioannem denotabat, volat; alij Euangeliſtæ de humana Chriſti natura agunt, & ideo videntur degere in terra; at Ioannes ſolum volat ad Æterni Patris conſenſum; vnde apud Ezechielem dicitur 1. num.10. *Facies Aquilæ deſuper ipſorum quatuor.* Vnum ex quatuor erat Aquila, id eſt Ioannes, & tam altè, ac ſublimè volauit, vt volaret ſuper ſeipſum, vt alibi latius notaui. 638. Apoc.4. Ezech. 1.

Moyſes fideliſſimus Domini, & valdè intimè familiaris, cum quo Dominus valdè amicabiliter loquebatur tanquam amicus cum amico, cum videret Domini maieſtatem in Angelo repræſentatam in rubo, *Non audebat aſpicere contra Dominum.* Exod.3. num.6. At Ioannes multo ſuperior omnem humanam naturam, ſpiritus Angelicos prætergrediens, ad vſque ad Tribunal Sanctiſſimæ Trinitatis penetrat, & illuſtrata diuinitus mente, tres illius perſonas intuetur, & de omnibus dat teſtimonium, & præcipuè de Verbo Dei. Moyſes cum ſplendida eſſet facies ſua, *poſuit velamen ſuper eam.* Exod.34.n.33. vt poſſet videri à filiis Iſraël; at Ioannes tam plenus eſt diuino Spiritu, vt ipſum Æterni verbi ſplendorem, publicè, ac patenter omnibus annuntiat, prædicat, ac manifeſtat. Petrus Damian. *ſerm.2.de S.Ioan.* ait: *Faciem ſuam obnubuit Moyſes, ne videretur à populo. Ille nempe, Ioannes etiam diuinitatis reuelat eſſentiam, vt Deus ab omnibus agnoſcatur, atque vt idem repetam, ille ſplendorem ſui vultus obtexit, ne ab illa plebe videretur; Iſte Dei Verbum*, quod eſt imago Patris, ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius. *Hebræor.1. num.3.* perſpicuè reuelauit vt ab omnibus agnoſceretur. 639. Exod.3. Exod.34. Damian. Hebr.1.

Preme iterum: *Aquila deſuper ipſorum* 640.



*quatuor.*

*quatuor.* Ad admirabile Transfigurationis myſterium, aſſumpſit Ieſus Petrum, Iacobum, & Ioannem, & videntes tantam gloriam maieſtatis Chriſti, cuius facies reſplendebat vt Sol, veſtimenta alba ſicut nix, & vox Patris, cum audiretur, *Timuerunt*
Matth.17. *valdè, & ceciderunt in faciem ſuam.* Matth.17. numero 6. Et tamen poſtea ipſemet Ioannes, qui erat vnus ex tribus ſuperne volat ad thronum Sanctiſſimæ Trinitatis, & ipſam inſcrutabilem diuinam Maieſtatem fixis oculis contemplatur. Vnde tanta rerum diuerſitas? Antea erat Ioannes Apoſtolus, ac Diſcipulus, & ideo videns gloriam humanitatis Chriſti, *Cecidit in faciem ſuam*; at poſtquam in Cæna recubuit in pectore Chri-
Ioan.13. ſti. *Ioan.13. numero 23.* tanquam ſecretarius diuinitatis ſuper ſe ipſum extollitur, vt fluenta diuinitatis ebibens in publicum eructaret, vt dicat; *In principio erat verbum.*
D.Cæſar. Diuus Cæſar. *Dialog.3. Interrogat.176.* ait: *Ioannes Euangeliſta omnibus ſuperior; Baptiſta cum multo timore etiam iuſſus tangere Chriſti verticem carnem geſtantis non audebat: hic autem plures omnibus libertates habens, in Dominica cœna in ſinu Domini procumbens, paulo poſt ſuper ipſum Sanctum vniti cum Deo hominis pectus ſe ſe reclinat: & inde de verbo verbum hauſit; atque omnibus ſub cœlo intonuit illud.* In principio erat
D.Gregor. verbum. Diuus Gregorius Magnus *homil.4. in Ezechiel.* ait: *Si Aquila cum aliis tribus adiuncta, quatuor animalia eſſe commemoratur, miror, quomodo deſuper ipſorum quatuor eſſe deſcribitur, niſi quia Ioannes per id, quod in principio verbum vidit, etiam ſuper ſemetipſum tranſiit: nam niſi ſe tranſiſſet, verbum in principio non vidiſſet.*

641. Et quid mirum quod ad tam ſupernam, & altam cognitionem Ioannes eleuetur, cum ſingulariſſimè à Chriſto datus ſit filius Vir-
Ioan.19. gini. *Mulier ecce filius tuus.* Ioan.19. & inde Sacratiſſima Virgo eum ſingulariter dilexit, vt habitans cum eo in eadem domo, omnia myſteria, quæ à filio audierat
D.Thom. à Villa Noua. ipſa Ioanni communicaret. Diuus Thomas à Villanoua concione de Sancto Ioanne Euangeliſta, ſic ait: *O verè egregium diſcipulum, qui poſt Chriſtum, talem promeruit habere præceptorem, quid ab ea non didicit? Quid ab ea non impetrauit? Omnia, quæ à filio ſuo in familiaribus locutionibus ipſa audierat, in Ioannem, ſicut in filium libentiſſimè transfudit.*

642. Ab hac filiatione non diſcedo. *Mulier ecce filius tuus*, cum Chriſtus ingreditur in domum Zachæi ad hoſpitium, ait ad eum: *Hodie ſalus huic domui facta eſt, eo quod*
Luc.19. *ipſe filius ſit Abrahæ.* Luc.19. numero 9. Ex quo magna exoritur quæſtio, quomodo Zachæus dicatur filius Abrahæ: nam Zachæus
D.Cyprian. D.Chryſ. Chananæus erat, vt tenent Tertullianus *libro 4. contra Marcion.* Diuus Cyprianus *libro 2. epiſtol.3.* Diuus Chryſoſtomus *homil. de Zachæo*, vbi ait: *Zachæus filius Abrahæ merito, non ſobole, deuotione, non ſtirpe.* Si-
Gloſſ.Ord. D Aſterius. militer Gloſſa Ordinaria ait, *Filius non carne, ſed fide.* Diuus Aſterius apud Bibliothec. Pocci: *Quid commune habet Abrahami genus, & Chananæorum. Certè manifeſtum eſt, quod ſi non ſecundum carnem filius Abrahæ fuerit, ſed moribus, & operibus ſimul.* Sic ſanè Ioannes dicitur filius Sacratiſſimæ Virginis Mariæ, ſed quadam imitatione, *moribus, ac operibus.* Poſtquam Chriſtus aſcendit in cœlum, in eodem habitaculo cum ipſa moratur, illique tanquam obedientiſſimus filius in omnibus obtemperabat, eámque vt ſupremam Dominam venerabatur, illiúſque conuerſationis colloquio inſtruebatur, eiúſque documentis, ac doctrina imbuebatur, illiúſque exemplo informabatur. Sanctus Thomas de Villanoua *Concion. de Sancto Ioanne Euangeliſta*, ait: *Iam ex hoc intelligere licebit, quantæ felicitatis, & gloria fuerit, tot annis poſt Aſcenſionem Domini, cum Virgine commorari, eam ſicut filius alloqui, eius decora præſentia, & iucundo colloquio tam familiariter frui, eius magiſterio imbui, eius exemplo, & moribus inſtrui.* Expende vltima verba *eius exemplo, & moribus inſtrui.*

Communis eſt omnium ſententia. S. Hieronymi, S.Ildefonſi, Sanct. Thomæ, Sancti Anſelmi à me citati *tom.1. in Euangelia, lib.2. cap.6. quæſt.11. num.43.* quod Sacratiſſima Virgo doloris vi, quem paſſa fuit in morte filij ſui, grauiſſimum martyrium ſuſtinuit, & tunc adimpletum eſt illud, quod ei prædictum fuerat à Simeone: *Tuam ipſius animam pertranſiuit gladius.* Luc.35. circa quæ verba audiendus eſt Diuus Hieronymus. *Alij ſancti paſſi ſunt pro Chriſto in carne, Beatiſſima vero Dei genitrix in ea parte paſſa eſt, quæ impaſſibilis habetur, & ideo pluſquam Martyr fuit.* Alij ſancti cruciatus martyrij, ac dolores ſuſtinuerunt in corpore, Sacratiſſima Virgo in anima, quæ eſt impaſſibilis, & pars multo nobilior corpore; & ideo pluſquam Martyr fuit; ait Diuus Hieronymus. *Maior omnium Martyrum.* Diuus Ildefonſus. Ioannes Euangeliſta Virgin. imitator eius veſtigia eſt ſecutus, ipſam in omnibus imitabatur. Ioanni, ac Fratri Iacobo ait Chriſtus Dominus. *Poteſtis bibere Calicem, quem ego.* Calicem nempe ſuæ paſſionis, ac mortis. Dicunt: *Poſſumus*; ait illis Chriſtus; *Calicem meum bibetis.* Matthæus 20. numero 23. Quomodo Ioannes calicem mortis, ac paſſionis ebibit, cum ipſe vi tormentorum animam non exhalauit. Reſpondet ibi Pelbartus, & *qui tunc Chriſtum vſque ad crucem ſunt ſecuti, vt Ioannes, Maria Magdalena, non oportet, moriantur pro me per martyrium, iam enim commortui ſunt cruce mihi.* Eſtius *ad cap. Ioan.21. num.23.* ait: *Solus Ioannes licet initio fugiſſet, redit tamen, & Chriſto moriente ſub cruce aſtitit, ita vt quodammodo in Chriſto patiente paſſus eſt, & doloris gladius animam eius transfixit.* Ioannes vt verus filius Virginis, Matrem in omnibus imitatur, illius veſtigia ſequens, Virgo Mater ſuſtinet dolores martyrij, non in corpore, ſed in anima, ita & filius ſingulariter adoptiuus Ioannes acerbos martyrij dolores non in corpore, ſed in anima cruciatur, & ideo *pluſquam martyr,*

Right margin: 643. S.Hieron. S.Ildefonſ. S Thom. S.Anſelm. Tertullian. — Luc.1. D.Hieron. — Matth.20. — Pelbart. — Eſtius.

*martyr*, ac vt ait Hidelphonſus, *maior cæterorum martyrum*.

644. Omnia quæ ſunt Ioannis habent quandam ſublimitatem, excellentiam, & ſingularitatem, dicitur *Diſcipulus, ac Apoſtolus*, ſed mira ſingularitate: *Diſcipulus, quem diligebat Ieſus, qui ſupra pectus Domini in cœna recubuit.* Dicitur *Euangeliſta*, mira ſingularitate, alij de humanitate agunt, Ioannes ſuperuolat ad thronum Trinitatis, intonans *In principio erat verbum*, & cum ipſe in Aquila denotaretur, inde ſolum de ea dicitur Apocalypſ.4. *Et quartum animal ſimile Aquilæ volanti*, & Ezechiel.1. *Facies Aquilæ deſuper ipſorum quatuor*, vt iam in hac quæſtione notaui, dicitur *Propheta*, & quadam ſingularitate ſuper omnes Prophetas cap.1. *Apocalypſis Ieſu Chriſti, quam dedit illi Deus manifeſtam facere mittens per Angelum ſuum ſeruo ſuo Ioanni*; hoc eſt, vt explicaui omnia ſecreta futura, quæ Æternus Pater filio ſuo vnigenito in primo inſtanti ſuæ Incarnationis reuelauit, vt illa annuntiaret, ac palam faceret; ipſe vnigenitus Ioanni communicauit, vt ipſa futura publicaret, vt euulgaret, in ipſi abditiſſimis futuris propalandis, tanquam vices Chriſti gerens in his, quæ Æternus Pater filio ſuo reuelauit. Dicitur & *Martyr* præ cæteris Sanctis; alij paſſi ſunt corpore, ipſe vero anima inſtar Sacratiſſimæ Deiparæ, & ideo pluſquam Martyr, vt ſuperiori numero explicaui. Dicitur *& Virgo* ſingularitate quadam: nam dicitur filius Virginis, ſeu ipſius virginitatis, imò filius ipſius virginitatis, ac puritatis. Deipara tam pura, Sancta, ac Virgo eſt, vt etiam vt alibi dixi in abſtracto dicatur ipſa puritas, virginitas, ac ſanctitas. Dicitur *& Angelus* quadam ſingularitate, cum ſupra omnem chorum Angelorum ambulauerit, vt iam dixi. Pro qua re audiendus eſt Petrus Damianus *ſermone 1. & 2. de Sancto Ioan.* & ait: *Quid enim diuinæ Sapientiæ quæris, quod apud Ioannem reperiri non poſſis? Quid neceſſarium in doctrinis, quod Ioannis Sacroſancta volumina non teneant. In ſpeculanda ſumma Diuinitatis eſſentia, præcedit Prophetas, ſupergreditur Patriarchas, Apoſtolos ſuperat, poſtremo totius humanitatis vices tranſcendit, & illud vſque aciem tendit, quod vix, & angelica valeat attingere creatura.*

Ioan.21. Apoc.4. Ezech.1. Apoc.1. Damian.

## *De Euangelio quantum ad motiuum ſcribendi, linguam, locum, ac tempus.*

Circa Euangelium quatuor ſunt inquirenda. Primo occaſio, ac motiuum ſcribendi, Secundo de idiomate, Tertio de loco, Quarto de tempore, quæ omnia ſatis explicaui *in Proœmio, cap.6.* & quantum ad occaſionem, ac motiuum; triplex extitit. Quia cum ſæpè Ioannes ſermonem feciſſet de diuinitate Chriſti, rogatus eſt ab Epiſcopo Aſiæ, vt de illa ſcriberet. Ita D. Hieronymus, Diuus Dorotheus, Diuus Auguſtinus, Diuus Cyrillus, Diuus Thomas. Secundum motiuum extitit ſcribendi, vt refutaret Corinthum, & Ebionem, ac alios Chriſti diuinitatem negantes, & impiè aſſerentes Chriſtum tantum eſſe hominem, ex Maria Virgine natum. Ita citati Patres. Tertiò. Euſebius *lib.3. Hiſtor.cap.24.* ait: *Cum ad Ioannem trium Euangeliorum notitia perueniſſet probaſſe fidem, & veritatem dictorum, deeſſe tamen aliqua, & ea maximè, quæ primò ſuæ prædicationis tempore Dominus geſſerat, quia hæc videbantur omiſſa, rogatus dicitur, vt ea, quæ prætereirant priores, ante Ioannis editionem, & Saluatoris geſta conſcriberet: vnde quia natiuitatem ſecundum carnem Matthæus, & Lucas deſcripſerant, reticuit hic Ioannes, & a Theologia, atque ipſa Diuinitate ſumit exordium, quæ pars ſine dubio ipſi veluti eximio per Spiritum ſanctum reſeruata eſt.*

D.Hieron. D.Doroth. D.Auguſt. D.Cyrill. D.Thom. Euſebius.

D. Ioannes ſcripſit ſuum Euangelium Græco ſermone, ac Epheſi in Aſia, in qua ſententia conueniunt communiter omnes, licet in hoc aliqui diſcrepent: nam Metaphraſtes, Nicephorus exiſtimant, quod compoſuerit ſuum Euangelium in Inſula Pathmos. Salmeiron. *Prologom.24.* tenet quod literis mandauit ſuum Euangelium, antequam in exilium mandaretur. Communis tamen ſententia eſt quod poſtquam reuerſus eſt ab exilio: Ita Diuus Prochorus Chriſti Diſcipulus, qui ſecutus Ioannem ipſo dictante Euangelium ſcripſit. Ita teſtatur ipſe *lib. de vita ſancti Ioannis, cap.46.* Diuus Epiphanius, D. Athanaſius, Diuus Iſidorus, Diuus Hieronymus, Sanctus Thomas, Beda, quos adduxi citato loco *num.22.* & ita communiter interpretes *ad Apocal.5. num....* vbi ait Angelus Ioanni: *Oportet te iterum prophetare gentibus, & populis*; vt ibi dixi: Ac proinde ſecundum hanc ſententiam ſcripſit Ioannes ſuum Euangelium anno Chriſti nonageſimo nono; & poſt eius paſſionem ſexageſimo octauo. Vide citatum locum. 645.

Metaphr. Nicephor. D.Prochor. D.Epiph. D.Anaſtaſ. D.Iſidor. D.Hieron. D.Thom. Beda. Apocal.5.

---

## QVÆSTIO VIII.

### *De Actibus Apoſtolorum.*

### SVMMARIVM.

646 *De nomine, quo hic liber dicendus eſt.*
647 *Variis nominibus, quibus dicitur.*
648 *Agitur de prædicatione Apoſtolorum iuxta præceptum Chriſti.*
649 *Auctor, ac Scriptor libri eſt D. Lucas. Et Græco idiomate.*
650 *D. Lucas ſcribens Euangelium, & acta Theophilo, illa tamen diuidit.*
651 *De tempore, quo ſcripſit.*
652 *Librum non eſſe Canonicum dixerunt aliqui Hæretici.*
653 *Fides Catholica tenet eſſe Canonicum.*
654 *Libri magna eſt dignitas, ac vtilitas, & n.655.656.657.*

### *De Titulo, ſeu nomine.*

Diſputant hic Valla, & alij an hic liber dicendus ſit, *acta*, ſeu *actus Apoſtolorum*. Et quæſtio non eſt magnæ conſiderationis, & vtroque modo à Patribus, ac grauiſſimis 646.

Valla.

Auctoribus vſurpatur; tamen ſecundum nomen actus, habetur in Bibliis emendatioribus, & de illo communiter Eccleſia in diuinis Officiis vtitur, non dicimus de Actis Apoſtolorum, ſed de Actibus, & ita dicendum eſſe tenet Budæus. Budæus *in Comment. linguæ Græcæ.*

647. Syrus D.Chryſ. Occumen. Syrus pro titulo ponit, *Hiſtoria Apoſtolorum.* D.Chryſoſtom. in exordio, hunc librum vocat *Dogmata Spiritus ſancti.* Oecumenius *Euangelium Spiritus ſancti.* Nam ſicut quatuor Euangeliſtæ ſcribentes Euangelium, Chriſti opera, ac geſta enarrant. Sic D.Lucas in hoc libro deſcribit Euangelium, ac opera Spiritus ſancti, quæ ipſe per Apoſtolos, quos ſuis donis illuſtrauit, eſt operatus. Nam ſicut vnigenitus filius Dei deſcendens de cœlo in carne humana apparuit, & ore proprio nos docuit viam ſalutis, & aperuit nobis abdita arcana Patris à conſtitutione mundi, ſic poſt Chriſtum diuinus Spiritus viſibiliter deſcendit de cœlo in linguis igneis, Apoſtolóſque ſuis donis impleuit, vt Chriſtum veram viam ſalutis annuntiarent, & illius ſacratiſſima myſteria manifeſtarent, ac explicarent, vt Nazianz. Nicetas. ait Sanctus Gregorius Nazianz. & eius Interpres Nicetas orat. 44. *Quia cum filius Dei corpore ſenſibili, & conſpicuus nobiſcum conſuetudinem habuiſſet, par erat, vt ſpiritus quoque corporaliter appareret: ſicut etiam apparuit primo in forma columbæ, nunc in forma linguarum ignearum; & cum Chriſtus ad ea, quæ Deo conueniebant, reuerſus eſſet, ſuæque gloriæ reſtitutus, Spiritum ad nos poſt Chriſtum deſcendere oportebat.*

648. Liber dicitur Actorum Apoſtolorum, quia eorum geſta, non tamen omnia, ſed præcipua, magiſque illuſtria circa Euangelij promulgationem enarrat. Vnde *à cap.* 1. vſque ad decimum recenſetur fidei, ac Catholicæ Eccleſiæ fundatio per Apoſtolos in Iudæa, & Samaria iuxta Chriſti Domini præ- Actor.1. ceptum. Actorum 1. num. 8. *Eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria & vſque ad vltimum terræ.* Et ideo prædicato Euangelio in Iudæa, & Samaria profecti ſunt Apoſtoli vſque ad vltimum ter- Actor 10. ræ, nempe vt deſcribitur *à cap.* 10. vſque ad finem prædicantes Euangelium per Syriam, Lycaoniam, Pamphiliam, Græciam, Romam, ac Italiam, aliáſque gentes, quorum opera, & præcipuè Pauli, hic deſcribun- D.Irinæus. tur, & vt notat Diuus Irinæus *lib.* 3. *cap.* 14. quod Diuus Lucas opera Diui Pauli, quæ viderat, imo cum ipſo geſſerat, latè deſcribit, alia quæ non viderat ſummatim, ac breuiter.

## *De Auctore, idiomate, ac tempore, quo hic liber eſt ſcriptus.*

649. Auctor huius libri, vt tenet Eccleſia Catholica, ac etiam omnes Patres, tam Græci, quam Latini, ac etiam Hæretici fatentur, eſt Syrus. D. Lucas Euangeliſta. Sicque Syrus huic libro præfixit titulum: *Liber Actuum, hoc eſt hiſtoria Apoſtolorum Beatorum, quam collegit Sanctus Dominus meus Lucas Euangeliſta.* Et tam communis, ac recepta eſt hæc veritas, quod non vidi citatum Auctorem, qui illam neget: quis & qualis fuiſſet D.Lucas iam ſupra explicaui *q.*6. Inter omnes Euangeliſtas linguæ Græcæ erat eruditiſſimus, vt ait D.Hieronym. D.Hieron. *epiſt.* 145. *ad Damaſum*, qui patrio idiomate, vtpote Græco, primum Euangelium, deinde acta conſcripſit.

650. Et quamvis D. Lucas tam Euangelium, quam Acta ſcripſiſſet, Theophilo Viro Illuſtriſſimo Senatori, vel Principi, ſeu præſidi alicuius Prouinciæ, ſeu Epiſcopo Antiocheno iuxta varias ſententias, tamen vtrumque non aduniuit in vno volumine, ſed ſeparatim ſcripſit, quia vt notant Toletus, & alij in Lu- Toletus. cam ex D.Chryſ. D.Chryſ. *Quamvis vnus, & idem Theophilus eſſet, cui ſcribebat, vt diſtinctio perſpicuitatem afferret, breuitas tædium eximeret, varietas voluptate afficeret.*

651. Cum Paulus Apoſtolus detentus eſſet à Iudæis Ieroſolymis & ad Cæſarem appellaſſet. *Actor.* 25. *n.* 10. Miſſus eſt à Præſide Feſto Ro- Actor.25. mam ad Neronem anno ſecundo, vel tertio eiuſdem Imperij, cúmque comitatus eſt ſuus indiuiduus Comes D. Lucas. Paulus autem permanſit Romæ, per biennium, vt ipſemet D.Lucas clarè exprimit. Actor. c. vlt. verſu vlt. Actor.28. *Manſit autem* (ſcilicet Paulus) *biennio toto in ſuo conducto* (hoc eſt hoſpitio) *& ſuſcipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum, prædicans regnum Domini Ieſu cum omni fiducia, ſine prohibitione.* Et in hoc tempore, ſeu biennio compoſuit D.Lucas hunc librum, qui complectitur acta circiter viginti ſeptem annorum; tot enim fluxerunt ab Aſcenſione Chriſti in cœlum, quæ contigit anno eiuſdem 34. à quo D. Lucas exorditur hanc hiſtoriam, vſque ad annum quartum Neronis, & Chriſti Domini ſexageſimum vt vult Diuus Hieronymus *de* D.Hieron. *Scriptoribus.* Baron. Baronius contendit, quod biennium carceris terminetur anno Chriſti ſexageſimo primo, quinto Neronis; proindéque D. Lucas hoc prædicto anno, ſiue ſexageſimo, ſiue ſexageſimo primo, completo biennio carceris Pauli, vltimam manum huic operi Actorum impoſuit; quia tunc terminat ibi hiſtoriam, quod ex eo bene intelligitur ex *cap. vltimo.* Tunc Diuus Lucas, ex Pauli perſuaſione, ſeu iuſſu, vt ſcribit Diuus Epi- D.Epiph. phanius *hæreſ.* 51. profectus eſt ad prædicandum Euangelium per Dalmatiam, Galatiam, Italiam, Macedoniam, & inde vt teſtatur Oecumen. in Lucam reuerſus eſt in Orien- Oecumen. tem, & petiit Lybiam, & Thebanos, vbi Chriſtianam fidem plantauit, & cum perueniſſet ad annos octoginta quatuor, glorioſo matyrio vitam dedit.

## *Liber iſte Canonicus.*

652. Multa prodierunt falſa commenta, ac apocrypha circa geſta ſacrorum Apoſtolorum, quæ finxerunt Hæretici, ac alij maligno animo, quæque rectè, ac ſanctè reiiciunt, ac damnant Gelaſius Papa *diſt.* 15. *cap. Sancta* Gelaſius. *Romana Eccleſia*, & Sancti Patres communiter, & Diuus Anaſtaſius, Diuus Epipha- D.Anaſtaſ. D.Epiph. D.Cyrill. nius, Diuus Cyrillus Ieroſolymitanus, Tertullianus, Philiaſter, D. Auguſtinus, Oroſius, D.Auguſt. Innocentius, Euſebius *ad citat. cap.* Barboſa, Lorinus, *Præfat. in Acta cap.* 2. Baronius, & alij.

653. Fuerunt aliqui Hæretici, qui ſacra Acta Apoſtolo

Apoſtolorum extra Canonem librorum Canonic. poſuerunt, quos referunt, & impu-
Tertull. gnant Tertullian. *lib. de Præſcription. Hæretic.*
Euſebius. *cap.22.& 23. lib.5. contra Marc.c.1.* Euſebius
Philiaſter. *lib.4.Hiſtor.cap.27.* Philiaſter.*cap.36.* aliàs 63.
D.Auguſt. D.Auguſt. *lib.de vtilitate credendi, cap.3.& 1.*
Nicephor. *de ſermone Domini in monte.* Nicephorus *lib.4. cap.4.*

654. Sancta, & Catholica fides tenet hunc librum eſſe Canonicum, verum, ac Sanctum; ita definitum eſt in multis Conciliis Carthagin. Tertiò, Florentin. Trident. *ſeſſ.4. de libris Canonic.* & antiquiſſimi Patres proximè citati,
D.Chryſ. D.Hieron. D.Gregor. inſuper multi alij Patres D.Chryſ. D.Hieron. D.Gregor. & omnes, qui ederunt commentaria ſupra hunc librum, vel illum frequenter cum magna veneratione citant, & referunt; & etiam Hæretici noſtri temporis librum hunc non audent impugnare, ſed vt Canonicum recipiunt.

### *Argumentum, vtilitas, ac dignitas Libri.*

655. De argumento huius libri iam dixi *in hac quæſtione n.648.* agit de Actibus Apoſtolorum viginti octo capitibus, quomodo prædicarunt Euangelium iuxta præceptum Chriſti Domini in Ieruſalem, Iudæa, & Samaria, ac proinde quomodo profecti ſunt in vltimas partes totius orbis ad prædicandum Euangelium; & liber totus præcipuè agit de Actibus D. Petri, ac Pauli.

656.
D.Chryſ. Vtilitas, ac dignitas libri tanta eſt, vt dicat D.Chryſ. homil.1. in Acta. *Vtilem, non minus, ac pretioſum quam Euangelium cum egregiis documentis morum, & vitæ exemplis abundet; comprehendit Chriſti promiſſorum complementum, præſertim de Spiritu ſancto, & de mirificis operibus, tum numero, tum qualitate, ipſa enim eius opera ſuperantibus, illuſtrius manifeſtet myſteria, quæ pertinent ad diuinitatem Spiritus ſancti, atque ad Chriſti reſurrectionem, & Aſcenſionem.* Magna eſt vtilitas, ac excellentia huius libri, qui maximè nos inſtruit in myſteriis fidei, quod Ieſus Chriſtus miſſus eſt à Patre in mundum in redemptionem peccatorum, quod non eſt aliud nomen *hominibus datum, in quo nos oporteat ſaluos fieri, niſi tantum in nomine Ieſu Chriſti;* maximéque nos inſtruit in myſteriis eius, prædicatione, miraculis, morte, Paſſione, Reſurrectione, Aſcenſione, ac Aduentu Spiritus replentis ſua gratia Apoſtolos. Vnde
Oecumen. rectè ait Oecumenius. *Actus Apoſtolorum inſtructio quædam fidei Chriſtianæ.* Et Diuus
D.Nazianz. Gregorius Nazianzenus *epiſtol. ad Nicobolum,* ait: *Quod lectione huius libri inſtruitur Chriſtianus in his, quæ credere, & agere debet.*

657.
D.Chryſ. Ex Reſurrectione Chriſti inſtruimur in reſurrectione noſtra, vt ait D. Chryſoſtom. citata homil.1. *Quod maximè agit hic liber eſt reſurrectionis declaratio: quæ ſi credita fuerit, & cæteris aperta eſt via.* Ponitur nobis tanquam Idea vitæ Chriſtianæ perfectæ, ac Apoſtolicæ, ad imitandum, vt exemplar, ac ſpeculum totius bonitatis, diſciplina illa primorum Chriſtianorum vita, quis eorum documento non inflammabitur ad frequentiam Sacramentorum? maximè



Euchariſtiæ, & ad Orationem, & contemplationem, ad amorem Dei, ac cœleſtium, ad charitatem proximorum, ad contemptum terrenorum, ad zelum fidei, ac ſalutis animarum, ad conculcandas, ac domandas humanas paſſiones, ac cupiditates, quiſque non ſtimulabitur his pro Chriſti amore ad ſuſtinendos labores, carceres, mortes, ac omnium tormentorum genera. Præclarè ait D.Hieron. D.Hieron.
epiſt.103. ſub finem: *Non nuda hæc hiſtoria, vel Eccleſiæ dumtaxat naſcentis in ea taxatur infantia, ſed medici Scriptoris verba languentis animæ ſunt medicina, cuius quotieſcunque liber legitur in Eccleſiis, toties eius medicina non ceſſat.*

---

## QVÆSTIO IX.

### *Quare ſacri Apoſtoli in ſuis ſcriptis tradendis non alio nomine vtuntur, niſi epiſtolarum?*

### SVMMARIVM.

658 *Non in veteri Teſtamento, ſed in nouo vtitur epiſtolis.*

659 *In nouo Teſtamento vtitur epiſtolis, quia res erat cum amicis.*

660 *In epiſtolis vtitur notis, quas ſoli amici intelligunt, & non extranei: res fidei ſolum fideles, & non alieni intelligunt.*

661 *In veteri Teſtamento diffuſi libri, in nouo verbum abbreuiatum, ſed magna gratia, ac donis plenum.*

IN veteri Teſtamento Patres illi antiqui in 658.
ſuis ſcriptis vtebantur nomine libri, vel viſionum, ſeu alio ſimili, liber Geneſis, Exodi, Pſalmorum, Baruch, vel viſionum, Iſaiæ, Amos, verba Prophetiæ, &c. Tamen ſacri Apoſtoli his nominibus omiſſis vtuntur nomine epiſtolarum. Et quanquam omnis Scriptura epiſtola ſit à Deo miſſa, vt iam dixi, & ait D. Auguſt in Pſal.9. *Hæ de illa ciuitate ve-* D.Auguſt.
*niunt literæ, vnde peregrinamur, ipſæ ſunt Scripturæ, quæ nos hortantur, vt bene viuamus.* Cur tamen ſacri Apoſtoli præ cæteris in ſuis ſcriptis hoc nomine literarum, ſeu epiſtolarum vtuntur, inquirimus.

Reſpondeo primo, epiſtolarum vſus eſt val- 659.
dè frequens conſuetudo inter amicos, & valdè intimè familiares. D.Ambroſ. lib.7. epiſtol.15. D.Ambroſ.
ſic ait: *Epiſtolarum vſus eſt, vt disiuncti locorum interuallis affectu adhæreamus in quibus inter abſentes imago refulget præſentia, & collocutio ſcripta ſeparatos copulat, in quibus etiam cum amico miſcemus animum, & mentem noſtram infundimus.* In vltima cœna ait Chriſtus Dominus ſuis Apoſtolis. Ioan.15. Ioan.15.
num.15. *Iam non dicam vos ſeruos: quia ſeruus neſcit quid faciat Dominus eius: vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Cum ergo per epiſtolas cum amicis loquamur, eoſque admonemus, & rogamus, aut conſolamur, aut certiores facimus rerum noſtrarum, etiam aperientes illis ſecreta cordis noſtri;

inde diuina bonitas, vt oſtendat quanta benignitate nobiſcum agat, per epiſtolas miſſas per ſuos Apoſtolos nobis loquitur, nobiſque aperit arcanum abſconditum à ſæculis, altiſſimum Tryadis myſterium, altum ſecretum prædeſtinationis ſecundum conſilium ſuæ voluntatis manifeſtat, quæ nobis viam, & tramitem ſalutis aperuit.

660. Secundò. Amici ſæpè in ſuis literis per quaſdam phaſes, & notas, ac ænigmata conſcribunt inter ſe, vt ſi tales literæ incidant in aliorum manus ob ignoratas tales notas, eas non intelligant, nec quid tales epiſtolæ dicant: ſic lector has ſacras literas legens, niſi ſecum habeat fidem, quæ eſt clauis regia aperiens intellectum ad ſacra myſteria, exiguum, aut nullum ex illarum lectione fructum colliget. Hinc Apoſtolus Paulus poſtquam alta myſteria in ſua prima, & ſecunda epiſtola explicuit Timotheo, ſic in hac vltima c.3. n.15. *Ab infantia ſacras literas noſti, quæ te poſſunt inſtruere ad ſalutem, per fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu*. Exhortatur eum, vt ibi docet Chryſoſt. ad inſtructionem eorum, quæ pertinent ad ſalutem, & ad hoc commendans proponit ei fidem, quæ eſt in Chriſto Ieſu, quia ſine ipſa fide, nec poteſt intelligere, nec penetrare ea, quæ inſeruiunt ad inſtructionem noſtræ ſalutis: nam fides eſt clauis aperiens, & illuminans intellectum. (2.Tim.3.) (D.Chryſ.)

661. Tertiò. Latum eſt diſcrimen inter libros, & epiſtolas: nam libri tenent hiſtorias, & res valdè prolixas, ac diffuſas; epiſtola verò eſt ſuccincta, & breuis vel ad animum aperiendum, ac communicandum, vel ad conſolationem, & leuamen in laboribus, ſeu ad alia, vt iam dixi. Teſtamentum vetus continet libros hiſtoricos, largas narrationes multarum rerum, ſeu amplas prophetias, multis propheticis teſtimoniis, & legis vmbris, ac figuris, & variis Sanctorum hiſtoriis, Chriſtum denotantes, quæ omnia fuerunt neceſſaria pro inſtructione, ac informatione illius populi duræ ceruicis ad Chriſtum agnoſcendum, ac ſuſcipiendum. At Chriſtus Dominus veniens in mundum, promulgata lege Euangelica fecit verbum abbreuiatum ſuper terram, & inde ſacri Apoſtoli frequenter in nouo Teſtamento vtuntur epiſtolis, quæ habent ſtrictum, & breuem ſermonem cum magna, & ampla copia, ac largitate gratiarum, cœleſtiúmque donorum; loquens *Iſaias* 11.n.11. de ſtatu, ac tempore Chriſti ait, *Repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientes*. Præſente Chriſto diuina ſcientia occupat, ac replet omnem terram, ſicut maris aquæ, cum exundant occupant, ac tenent omnem terram vicinam, & eam replent. Ita D. Auguſt. (Rom.9. n.28.) (Iſai.11.)

## QVÆSTIO X.

### *Quare Deus diſpoſuit, vt Diuus Paulus plures epiſtolas ſcriberet, quam cæteri Apoſtoli?*

### SVMMARIVM.

662 *Valdè mirum, quod Diuus Paulus plures epiſtolas ſcripſerit, quam cæteri Apoſtoli.*

663 *Paulus olim aduerſarius Eccleſiæ: inde eius teſtimonia vt fortiora eliguntur.*

664 *Paulus Epiſtolis perſequebatur Eccleſiam Dei, poſtea epiſtolis tuetur.*

665 *Paulus habebat ſolicitudinem omnium Eccleſiarum, inde ad omnes ſcribit.*

66 *Paulus præco, & Doctor Eccleſiæ non ſolum in vita, ſed etiam poſt mortem, eius charitas non extinguitur, & n.667.*

OMnes Apoſtoli licet eſſent Petro ſubditi, ac ei ſubordinati tanquam vniuerſali capiti totius orbis, cui obedire debebāt, tamen omnes fuerunt æquales in poteſtate prædicandi, docendi, ac mundum illuminandi. Hoc autem ſtante, Paulus Apoſtolus plures epiſtolas admirabilis, ac altiſſimæ doctrinæ præ cæteris ſcripſit: non quia erat ſapientior Petro, ac Ioanne, ſed quia ſuprema Dei prouidentia ita diſpoſuit, ac ordinauit, vt per ipſum tot, & tanta myſteria publicarentur, ac reuelarentur, de quo maximè admiratur D.Cyrill. Ieroſolymitan. *catecheſ.* 10. & ait: *Miratus ſum certè ſancti Spiritus diſpenſationem, quod aliorum quidem epiſtolas paruo numero conſcripſit, Pauli autem ſui perſecutoris quatuordecim eſſe conceſſit.* 662. (D.Cyrill.)

Et prima ratio ſancti Cyrilli, vt tanta doctrina Pauli, altius, & firmius ab omnibus teneretur: nam Petrus & Ioannes, ac alij Apoſtoli nunquam fuerunt habiti inimici nominis Chriſtiani. At Paulus antea fuit crudelis inimicus, & durus perſecutor Eccleſiæ, inde plura ei conceſſit Deus ſcribere, vt fidei veritas firmius, & facilius omnibus perſuaderetur: nam cuncti audientes Paulum admirabantur dicentes: *Nonne hic eſt, qui in Ieruſalem expugnabat eos, qui inuocabant nomen iſtud. Actor.* 9.*num.*20. & vnde perſecutor factus eſſet defenſor? niſi ex Spiritus ſancti gratia illuminante intellectum in veritate; inde factum eſt, vt rectè notat D.Chryſoſt. *homil.*1. *in Paulum*; vt inter omnes Paulus maximè aduerſetur perfidiam Iudaïcam, & in tribus punctis, in quibus ipſa vehemēter obcæcata, & obdurata perſiſtit; de aduentu Meſſiæ promiſſi, de abrogatione, ac ceſſatione legis Moſaïcæ, ac vocatione gentium, quæ omnia paſſim in omnibus ſuis epiſtolis probat Paulus. Chriſtum Ieſum verum filium Dei, ac verum Meſſiam iam veniſſe. Ad Galat.4.num.4. *Vbi venit plenitudo temporis miſit Deus filium ſuum factum ex muliere*. Ad Titum 3. num.4. Ad Hebr.1. num.2. de ceſſatione legis Moſaïcæ. Tota epiſtola ad Galatas cap.3. num.19. *Lex poſita eſt donec veniret ſemen*, & cap.4. num.24. Hebr.7.num.12. de vocatione gentium ad hoc tetendit. Tota epiſtola ad Roman.cap.10.n.18. *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Et iterum num.20. *Inuentus ſum à non quærentibus me*; & cap.11. n.15. Galat.1.n.16. & de his omnibus ſexcentis aliis locis. 663. (D.Cyrill.) (Actor.9.) (D.Chryſ.) (Galat.4. Tit 3. Hebr.1. Galat 3. Galat.4.) (Hebr.7.) (Rom.10. Rom.11. Galat.1.)

Secunda ratio ad concluſionem principalem. Dicitur Actor.9.n.1. *Quod Saulus adhuc ſpirans minarum, & cædis in diſcipulos Domini, acceſſit ad principem Sacerdotum, & petiit ab eo epiſtolas in Damaſcum, vt ſi quos inueniſſet huius* 664. (Actor 9.)

*huius via viros, ac mulieres, vinctos perduceret in Ieruſalem.* Suprema, & alta diuina Prouidentia diſpoſitum eſt, vt qui obtentis epiſtolis Chriſti fideles vexauerat, ipſe propriis literis eos recrearet, ac adiuuaret, ſalutari doctrina, ac ardenti charitate refertis, damnum illatum per antiquas epiſtolas, per has denuo compenſaret. Saulus literis Eccleſiam Dei perſequebatur; Paulus literis Eccleſiam Dei tuetur, ac defendit. Saulus datis epiſtolis à principe Sacerdotum, Iudæos contra Eccleſiam Chriſti concitabat, & in ſua perfidia confirmabat; Paulus Spiritu ſancto repletus, ipſo dictante epiſtolas conſcribit, quibus Chriſti fideles in ſancto propoſito adiuuaret, firmaret, ac corroboraret, & ad omnem virtutem inflammaret, ac excitaret.

665. Salmeir. Tertiam rationem nobis dat Salmeiron *in Prolog.* in Paulum deductam ex eius feruenti charitate, inde dicebat ipſe: *Præter illa, quæ extrinſecus ſunt, inſtantia mea quotidiana, ſollicitudo omnium Eccleſiarum, quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego*
1.Cor.11. *non vror.* 2.Corinth.11.num.18. Cum magnus Paulus in ſe haberet ſollicitudinem omnium Eccleſiarum, & cum omnibus laboraret, in ſuis infirmitatibus, ac tribulationibus non poterat ſe continere, quin omnibus ſcriberet, vt quia omnibus præſens eſſe non poterat, per verba, & epiſtolas eſſet præſens, & per epiſtolas omnes in ſuis infirmitatibus adiuuaret, omnium infirmitates in ſe ſuſcipiens, vt omnibus omnia fieret, vt ipſe ait.

666. D.Chryſ. Quarta ratio, vt ait D.Chryſ. homil.22. ad Populum, *Paulus Apoſtolus gentium Doctor, Chriſtum in ſe habens loquentem, terreſtris Angelus, cæleſtis homo, receptaculum Spiritus ſancti. Noſtri omnium ſagena, poſt mortificationem Doctor, poſt mortem Præco, qui nobis demonſtrauit, quo modo in cælum ire poterat.* Cum ergo ipſe eſſet Conſtitutus à Deo Doctor Gentium, ac etiam præco non ſolum in vita, ſed etiam poſt mortem, ideo ordinatus eſt à Deo, vt non ſolum prædicaret voce,
D August. ſed etiam ſcriptis; & vt rectè notat D.Auguſt. *lib.*1. *Confeſſionum.* Id quod literis conſignatur ad longum tempus perſeuerat, id vero quod dumtaxat viua voce traditur, facilè effugit, ac præuolat: epiſtolarum vtilitas latius ſe diffundit, & ad plures longè diſtantes pertinet, quam viua vox, quæ præſentes tantummodo tangit; epiſtolæ autem ad abſentes, & ad eos, qui ſequuntur, ac poſtea venturi ſunt pertinent, ad eos inſtruendos, ac informandos multum valent Magnus Spiritus Pauli, qui erat Doctor gentium, & in ſe habebat habitantem Chriſtum, receptaculúmque Spiritus ſancti erat, & præco etiam poſt mortem; cum ipſa morte non finitur, viuaciſſimè clamat, docet, ac inſtruit per ſuas epiſtolas, ac inimicos deſtruit, ac diſſipat, itavt ipſi magis timerent eius epiſtolas, quam eius præſentiam,
2.Cor.10. vnde de ipſis ſic ſcribit ad Corinth.2. cap.10. num.10. *Quoniam quidem*, inimici ſcilicet inquiunt, *epiſtolæ graues ſunt & fortes, præſentia autem corporis infirma.* Hoc eſt, vt explicant
Bened.Iuſt. ibi Interpretes cum Benedicto Iuſtiniano, epiſtolæ meæ, ac ſi dicat Paulus, ſunt vehementes, validæ, ac neruoſæ ad perſuadendum; præſentia eius vero non erat magnæ auctoritatis: nam vt de eo ſcribit Nicephor. lib.2. Nicephor.
cap.37. *Paulus erat corpore paruo, & contracto, atque incuruo, &c.* At verba eius in epiſtolis valdè robuſta, & multa efficacia plena, vnde D.Hieron. *epiſtola ad Pammachium, cap.*61. D.Hieron.
ait: *Paulus vas electionis, tuba Euangelij, rugitus Leonis noſtri, flumen eloquentiæ Chriſtianæ, quem quotieſcunque lego, videor mihi non verba, ſed audire tonitrua.* D. Auguſtinus *lib.*2. *Confeſſio.* ait: *Cum Paulum lego, non verba lego, ſed ſagittas ignitas acutas ſentio, animam traſuerberantes.* Ideo de Apoſtolo Paulo dicam id, quod ipſe ait de Abel. Hebr.11.n.4. *Defunctus* Hebr.11.
*eſt Abel, & adhuc loquitur.* Defunctus eſt Paulus, & adhuc loquitur; mors potuit auferre vitam, non tamen viuidum ſpiritum eius, vt adhuc doceat, illuminet, ac viam ſalutis oſtendat.

---

## QVÆSTIO XI.

### *De Epiſtolis Canonicis D.Pauli: agitur de illa, quæ eſt ad Hebræos.*

### SVMMARIVM.

668 *De Epiſtola ad Hebræos quid inquirendum.*
669 *Hæretici negant eſſe Canonicam.*
670 *Catholica fide tenendum eſſe Canonicam.*
671 *Catholica Eccleſia tenet eſſe ſcriptam à D.Paulo.*
672 *Primum argumentum, quod Paulus in ea non ponit nomen ſuum cum aliquibus ſolutionibus, quæ non admittuntur.*
673 *Tres ſolutiones veræ.*
674 *Secundum argumentum de his, quæ erant in arca, ponitur, & ſoluitur.*
675 *Tertium ponitur argumentum ex aliis locis Scripturæ, & ſoluitur, & n.676.*

QVatuordecim ſunt epiſtolæ D. Pauli, vt 667.
habentur in Biblia: nam de aliis, quæ ab aliquibus circumferuntur, ad Senecam, Laodicenſes dicam *infrà q.*13. ſolum hic agimus de illis, quæ ſunt in Biblia, ac receptæ ab Eccleſia.

### *De Epiſtola ad Hebræos.*

Valde mirum eſt quot, & quantis hæc epi- 668.
ſtola à multis impugnetur, & vt clare, ac diſtinctè procedamus, inquirendum eſt primo, an hæc epiſtola ſit Canonica. Secundo, Quis illius Auctor. Tertio, quo ſtylo, & idiomate, quæſtione ſequenti.

Primo hanc epiſtolam eſſe Canonicam ne- 669.
garunt olim Marcion Arius, & modo Lu- Lutherus.
therus, Brentius, Magoburg. & Anabaptiſtæ, Arius.
immo ex Catholicis Doctiſſimus Cardinalis Caetanus ſcribens ſuper hanc epiſtolam videtur dubitare in ſuo commentario.

Catholica fide tenendum eſt hanc epiſto- 670.
lam ad Hebræos eſſe Scripturam ſacram, & Canonicam. Ita definitum eſt in Concil. Car- Carthag.
thaginenſi Tertio *Can.*47. Laodicenſi *Can.*59. Laodicenſ.
Florentino in Instructione Armeniorum Tri- Florent.
dent. *ſeſſ.*4. & *in Can. Apoſtolorum.* Canone Trident.

I 4 vnde

Can.Apoſt. D.Hilar. D.Gregor. Nazianz. D.Athan. D.Epiph. D.Ambr. D.Hieron. D.Auguſt. Clem.Alex. vndecimo. Ita conſtanter docent omnes Patres. D. Hilar. *lib.11. de Trinit.* D. Gregor. *Nazianz. in Carm. de Canone ſcripturæ.* D. Athanaſius *in ſynopſi.* D. Epiphan. *hæres.76.* D. Ambroſ. *lib.2. de Cain. cap.2.* D. Hieron. *Epiſtola ad Dardanum.* D. Auguſtin. *de Doctrina Chriſtiana cap.8.* Clemens Roman. *in Epiſtol. ad Corint.* apud Euſebium *lib.2. Hiſtor. cap.38.* omnes alij Patres communiter,& Eccleſia hanc epiſtolam vt Sacram ſcripturam recitat in Diuinis officiis; & in hac etiam concluſione cum Catholicis conueniunt Hæretici, Caluinus, Beza, & eorum ſectatores.

671. Secundo quæritur, Quis ſit Auctor huius Epiſtolæ. Eraſmus, & Caluinus negant eſſe Tertullian. ſanctum Paulum. Tertullian. *lib. de pudicitia* exiſtimat eſſe Barnabam Apoſtolum,alij Iacobum Apoſtolũ.Tamen cum Catholica Eccleſia tenendum eſt B. Paulum Apoſtolum illius Trident. Auctorem. Nam Concilium Tridentin. *ſeſſ.4.* numerans libros Canonicos ait: *& quatuordecim epiſtolas Pauli*, inter quas numerat hanc Carthag. ad Hebræos; ſimiliter Concilium Carthagi- Florent. Eccleſia. nenſe, & Florentinum; & Eccleſia,cum hanc epiſtolam recitat in Diuinis officiis, hunc præfigit titulum, *De epiſtola B. Pauli Apoſtoli ad Hebræos* Idem tenent, & docent Pa- 2.Petr.3. tres ſupra citati. Probatur ex D. Petro ſcribente ad Hebræos *ſua epiſtol.2. cap.3. num.15.* ait: *ſicut & chariſſimus frater noſter Paulus ſcripſit vobis.* Scribebat Petrus Hebræis Chriſtianis conuerſis ex Iudaïſmo, qui inde ob ſuam conuerſionem ad fidem multas perſecutiones ſuſtinebant, & diſperſi erant tanquam exules per Pontum, Galatiam, & Capado- 1.Pet.1. ciam, vt conſtat ex 1. epiſtol. Petr. cap.1.n.1. & tamen cum iuxta D. Petrum conſtet, quod D.Paulus ſcripſit epiſtolam ad Hebræos, nullam aliam ſcimus ab eo ſcriptam, niſi hanc; ergo hæc eſt ſcripta ab eo.

## *Ponuntur argumenta contraria.*

672. Aduerſarij obiiciunt primo. Apoſtolus in omnibus ſuis epiſtolis in exordio apponit nomen ſuum, quod cum non faciat in hac epiſtola ad Hebræos inde ſequitur, quod non ſit ſcripta ab eo, ſed ab alio. Dicunt aliqui, quod D. Paulus more ſuo in hac epiſtola, vt in aliis nomen ſuum, cum ſalutatione appoſuiſſet,incuria Interpretis, vel ſcribarum, tale nomen euanuiſſe, ſed coniectura eſt debilis, quia vetuſtiſſimi ſcriptores, & Patres ita legunt ſine nomine. Alij idem dicunt deſumpta D Hieron. ratione ex D. Hieron. Præfat. in hac epiſtol. vbi ait:*ſi ideo non eſſet Pauli,quia non habet præfixum Pauli nomen, nullius prorſus eſſet, quia nullius nomen præfert.* Quod etiam aliqui cor- Ioan.1. roborant, quia Ioannes Apoſtolus in ſua prima Canonica nomen ſuum non apponit; & quamuis hæc ratio videatur plauſibilis,tamen non ſatisfacit difficultati deductæ ex more Pauli in aliis Epiſtolis. Ideo ad propoſitam difficultatem triplicem aſſigno rationem.

673. Prima. Paulus inter omnes ſuas epiſtolas in hac tantummodo appellat Chriſtum Apo- Hebr.3. ſtolum, ſic ait in hac epiſtola cap.3.n.1. *fratres conſiderate Apoſtolum, & Pontificem Confeſſionis noſtræ Ieſum.* Inde ergo non audet Paulus in initio epiſtolæ ſe Apoſtolum nominare, ne videretur in aliqua parte ſe cum Chriſto conferre, quem excellentiorem Angelis dixerat in principio. *Secunda ratio.* Paulus optimè ſciebat nomen ſuum eſſe Hebræis inuiſum, eo quod legis obſeruantias, ac ritus, quos illi quamuis Chriſtiani mordicus retinebant, ac obſeruabant, dicebat eſſe abrogatas per Chriſtum; Inde Hebræi cum eſſent legis maximè æmulatores, hac de cauſa Paulo maximè erant infenſi, vt patet *Actor.21. n.27.* In- Actor.21. de Paulus ſubticet nomen ſuum, vt eis doctrina tradita eſſet magis acceptabilis, & grata. *Tertia ratio*, quia Paulus non Hebræorum, ſed Gentium ſe Apoſtolum, ac magiſtrum profitebatur *Roman.13. n.13. ad Galat.1.* Rom.13. *num.16. ad Epheſ.2.num.8.& 2. Timoth.1. n.11.* Galat.1. & ideo de more ſuo noluit in exordio epiſtolæ Epheſ.2. 2.Tim.1. apponere nomen ſuum, *Paulus Apoſtolus*, vt in aliis,ſed abſque titulo nudam proponit epiſtolam, in fine epiſtolæ excuſans ſe quod ad eos ſcripſerit, quorum Apoſtolus non erat. Inde vocat ſolatium, & non doctrinam. cap. Hebr 13. vltimo. n.22. ait; *Rogo vos fratres vt ſufferatis verbum ſolatij; etenim perpaucis ſcripſi vobis.* Has rationes tradunt Clemens Alexandrin. in Clem Alex. libro Hypothipoſeon. Euſeb. *lib.6. Hiſtor.* & Euſebius. has rationes ſparſim tradunt D. Hieron. *in* D.Hieron. *Comment. cap.1. ad Galatas. In Catalogo* vbi Theodor. de D. Paulo agit, & Theodoret. Thephylact. Theophyl. Oecumen. D. Thomas, & alij. Oecumen. D.Thom.

674. Obiiciunt ſecundo. Quia doctrina tradita in hac epiſtola videtur repugnare cum veteri Teſtamento. Nam in hac epiſtola *cap.9. n.4.* Hebr 9. dicitur, quod erat tabernaculum aureum habens arcam teſtamenti: *In qua vrna aurea,habens manna & virga Aaron, quæ fronduerat,& tabulæ teſtamenti.* Et tamen *lib.3.Reg.cap.8.n.9.* 3.Reg 8. dicitur quod in Arca non erat aliud, niſi duæ tabulæ lapideæ. Reſpondet primo D.Thomas D.Thom. quod dicuntur in arca eſſe tabulæ teſtamenti, tanquam quid principale. Secundò, reſpondent Theophylactus, ac multi alij, quod tem- Theophyl. pore Moyſis, ac Salomonis non erat in arca aliud,niſi tabulæ legis, & cætera quæ nominantur in epiſtola ad Hebræos, poſtea repoſita cum Ieremias abſcondiſſet arcam, vt refertur *2.Machab.cap.2 num.5.* nam iuxta mul- 2.Mach.2. torum ſententiam, vrna, & virga, quæ fronduerat, erat in quodam ſinu iuxta arcam in tabernaculo, & ideo omnia repoſuit Ieremias in arca, quando eam abſcondit, & inde tertiam explicationem dat D.Anſelm. quod illa D.Anſelm. particula, *In*, id eſt,iuxta arcam, ſic dicitur Ioan.10.num.21. *Ambulabat Ieſus in templo,in* Ioan.10. *porticu Salomonis*, id eſt in porticu Salomonis iuxta templum. Sic & dicitur Ioan.1. Ioan.1. num.28. *Hæc in Bethania facta ſunt.* Cum tamen Ioannes non in vrbe, ſed iuxta vrbem baptizaret.

675. Obiiciunt tertiò. Quia repugnat cum doctrina Chriſti: nam Chriſtus omnes ad ſe in- Matth.11. uitat, *Matth.11. num.28* At in hac epiſtola Hebr.12. *cap.12.num.17.* apertè dicitur.Quod Eſaü non inuenit pœnitentiæ locum, quanquam cum lachrymis inquiſiſſet eam.

676. Argumentum tamen nullius eſt ponderis; Apoſtolus loquitur de pœnitentia Eſaü ſera, & imperfecta, abſque debito dolore, vt fuit Ioſuë 7. Achan *Ioſue 7. n.2.* & etiam Iudæ. *Matth.27. num.4.* Matth.27.

*num.*4. talis pænitentia imperfecta nullum producit fructum; nec etiam eſt vllius mo- Hebr.1. 2.Reg.7. menti, id, quod obiiciunt, quod Apoſtolus appropriat Chriſto Domino filio Dei *cap.*1. *n.*5. id, quod de Salamone ſcribitur 2.Reg.7. num.10. *Ego ero ei in patrem, ipſe erit mihi* D August. *in filium*. Quia vt ait D. Auguſtin. *lib. de vni-* 2.Reg.7. *tate Eccleſiæ cap.*8. Illa dicuntur de Salamo- Rom.10. 1.Corint.9. ne, prout erat Chriſti figura, in quo erant complenda, ſicut dicitur de ipſo Salomone: *ſtabiliam thronum regni eius vſque in ſempiternum.*2.*Reg.*7.*n.*13. paſſim hoc inuenies in ſcriptura *Rom.*10 *an.*18. & 1. *Corint.*9. & multa alia ſimilia.

---

## QVÆSTIO XII.

### *De numero, ac ordine Epiſtolarum D. Pauli.*

### SVMMARIVM.

677 *Prima Epiſtola Pauli eſt prima, & ſecunda ad Theſalonicenſes.*
678 *Tertia eſt prima Pauli ad Corinth.*
679 *Quarta epiſtola eſt prima ad Timoth.*
680 *Quinta eſt ad Titum.*
681 *Sexta eſt ſecunda Corinth.*
682 *Septima eſt ad Roman.*
683 *Non attenditur ordo temporis, ſed dignitas vrbis.*
684 *Octaua eſt ad Galatas.*
685 *Nona eſt ad Epheſios.*
686 *Decima ad Philippens.*
687 *Vndecima ad Coloſſenſes.*
688 *Decima tertia ad Hebræos.*
689 *Decima quarta eſt ſecunda ad Timoth.*

677. Ann. 52. Syrus. PRima omnium epiſtolarũ ſcripta à B. Paulo eſt prima ad Theſſalonicenſes, ſic dicti à Teſſalonica metropoli Macedoniæ. Scriptam Græcus. Theodor. Occumen. Athanaſ. fuiſſe Athenis tenent Syriacus, & Græcus in fine epiſtolæ, & idem docent Theodoret. Occumenius, Athanaſius in ſynopſi. Verius eſt fuiſſe ſcriptam Corinthi, anno Chriſti 52. Nam in ea fit mentio *cap.*3. *num.*6. de reditu Timothei ad Paulum, qui non fuit Athenis, Actor.18. D.Chryſ. Theodoret. ſed Corinth. *Actor.*18. *num* 5. ex quo inferunt D. Chryſoſt. Theodoret. Baronius, Benedict. Iuſti. Cornelius hanc eſſe primam epiſtolam ſcriptam à Paulo, & paulo poſt ſcripſit alteram, quæ eſt ſecunda ad Theſſalonic.

678. Anno 57. D. Chryſ. 2 Corinth.8. *Tertia epiſtola* Pauli eſt prima ad Corinth. ante epiſtolam ad Romanos, quod ex eo optime probat D. Chryſoſtom. quia Apoſtolus 2. *Corinth.* 8. & 9. adhortatur Corinthios ad faciendam collectam, ad ſubleuandas pauperum Hieroſolymitanorum neceſſitates, quam Roman.15. collectam iam factam ſupponit *Roman.* 15. *num.* 25.& 26.Hæc epiſtola ſcripta eſt Philipp. Miſſa per Timotheum,vt habent *Græca,Syra, & Regia Latina in fine epiſtolæ.* Verius videtur, quod fuerit ſcripta Epheſi, vt colligitur *ex cap.*16.*num.*8. *Actor.*19. *num.*1. ſcripta eſt autem *anno Chriſti* 57.vt tenent Baron.Occumen. & alij.

679. Anno 57. *Quarta epiſtola* Pauli eſt prima ad Timotheum, & eſt ſcripta *anno Chriſti* 57. poſt epiſtolas ad Corinth.Baronius eodem anno cum Baronius. D. Athanaſio in ſynopſi Theodoret. præfa- D. Athanaſ. tione in Paul. eam dicunt ſcriptam fuiſſe in 1. Timoth.1. Macedonia, ex eo quod Paulus *cap.*1.3. ait, *Rogaui te, vt remaneres Epheſi, cum irem. in Macedoniam*; ſed hæc verba non cogunt epiſtolam eſſe ſcriptam in Macedonia, & ideo communior ſententia eſt, vt tenent Græ- Græcus. cus, & Syriacus Text. eſſe ſcriptam Laodi- Syriacus. ceæ, quæ eſt Metropolis Phrygiæ, & Theo- Theodor. doretus in fine epiſtolæ ſententiam ſuam mutauit.

*Quinta epiſtola* eſt ad Titum. ſcripta eſt Ni- 680. copoli in Epyro, vt docent Græca, Syra, Anno 58. D. Hieron. hic Athanaſ. *in Synopſi.* Theodoretus, Chryſoſtom. Occumenius, & alij. In Nicopoli vrbe, id eſt in loco proximo, & propinquo Nicopoli, ad quam ſcilicet tendebat, & illi vicinus, ac proximus erat, hoc ipſe ſignificat in epiſtola *cap.*3.*num.*12.dicens Tito: *Feſtina ad me venire Nicopolim, ibi enim* non dicit hic, ſed ibi, quia ad dictam ciuitatem tendebat *ſtatui hyemare*, hæc autem epiſtola, vt tradunt Auctores citati, ſcripta eſt anno Chriſti 58.

*Sexta epiſtola* eſt ſecunda ad Corinthios, 681. hoc aperte colligitur ex ipſa ſecunda epiſtola 2.Corinth.8. *cap.*8. *num.* 10. vbi ait Apoſtolus: *Hoc enim vobis vtile eſt, qui non ſolum facere, ſed etiam velle cœpiſtis ab anno priore.* Ac proinde hæc epiſtola eſt ſcripta anno Chriſti 58. vno anno Anno 58. poſt primam epiſtolam. Quo autem loco ſcripta ſit dubitatur. Aliqui dixerunt Troade, dubitationem tollunt editio *Græca, Syriaca, ac* Græcus. *Latina complutenſis.* Quæ ita habent *ſcripta* Syriacus. *eſt in ciuitate Philippi in Macedonia.* Hæc epi- Latinus. ſtola miſſa eſt ad Corinthios per Titum, & ideo Apoſtolus in tota hac epiſtola frequenter mentionem facit de Tito *cap.*2. & 7. 8. *ac* 12. Aliqui dicunt quod ſimul fuit miſſa per Titum, ac D.Lucam.

*Septima epiſtola* eſt ad Romanos, & ſcripta 682. eſt *anno Chriſti* 58. vt teſtatur Baronius eodem Anno 58. anno ſcripta Corinthi, poſtquam Paulus ex Græca. Nicopoli venit Corinthum, & miſſa eſt Syriaca. per Phæben, vt tenent Biblia Græca, Syra, Latina. & Latina Regia in fine Epiſtolæ; poſtquam Baronius. D.Petrus ex Roma iuſſu Claudij in Britãniam pergeret; tunc Paulus Romanos tanto paſtore deſtitutos, variis diſcordiis diſſidentes confirmauit, docuit, ac in concordiam redegit; inde factum eſt, quod D. Paulus in hac epiſtola Petrum de more non ſalutat vtpote Roma abſentem.

Dices tamen, quanam ratione longe alius 683. ordo in ordinandis epiſtolis pauli ſeruatur, & diſpoſitio temporis neglecta, vt ſatis ex dictis eſt compertum: cur autem epiſtola ad Romanos primum locum occupat. Reſpondetur quod attenditur ad vrbis dignitatem, & ſicut olim fuit caput imperij temporalis, ſic nunc eſt caput Imperij, ac Dominij ſpiritualis, & inde epiſtola ad eam miſſa in capite epiſtolarum ponitur. Ita Catherin. Aliter opinatur Catherin. D Auguſtinus *epiſtol.*105.*ad Sixtum.* Eo quod D.Auguſt. maxime fidem commendat, de eaque tractat Apoſtolus; fides autem eſt caput, ac initium omnium gratiarum, ac donorum, ac proinde ratione doctrinæ primum locum tenet. Tertio Theodoretus ob exactam doctrinam, quia Theodoret. omnis

omnis doctrina quæ per alias epiſtolas eſt diſperſa in hac vna tanquam in compendio habetur.

684. Anno 59. Græcus. Syrus. D Hieron. D. Anaſtaſ. Theodoret. Baron. *Octaua epiſtola eſt ad Galatas*, quæ ſcripta eſt Romæ, vt habent Græcus, & Syrus *in fine epiſtolæ.* D. Hieron. *in c. 5. illius* D. Athanaſ. *in ſynopſi.* Theodor. *Præfat. in epiſtolam Pauli.* Negant & aliqui & Baronius *Anno Chriſti 59. num. 7.* quia non facit mentionem de ſuis vinculis habitis Romæ, vt ſolet facere in aliis epiſtolis, quas Romæ ſcripſit; & inde dicunt hanc epiſtolam non eſſe ſcriptam Romæ, ſed Epheſi, vel in alia vrbe Græciæ. Verum nec ex ipſa epiſtola, nec ex aliis poſſumus aliquid certum affirmare, de loco, ac tempore, quo ſcripta eſt, Baronius eam ponit ſcriptam *anno Chriſti 59.* cum ad Romanos dicat ſcriptam *anno 58.*

685. Anno 59. *Nona epiſtola eſt ad Epheſios* miſſa ab Apoſtolo ex Roma, ac ex carcere, vbi Apoſtolus tenebatur per Tychicum Diaconum, vt manifeſte conſtat *ex cap. 4. huius Epiſtolæ num. 1. & ex cap. 6. num. 20.* ſcripta eſt *anno Chriſti 59.*
Baronius. Vt tenet Baronius eodem *anno num. 7.* Epheſus autem Aſiæ minoris erat Metropolis, de qua multa dixi *tom. 1. in Apocalypſ. cap. 2.* Marcion,
Tertull. D. Epiph. & aliqui Hæretici apud Tertullianum *lib. 5. contra Marcion cap. 11.* & S. Epiphanius dixerunt epiſtolam Pauli ad Epheſios non fuiſſe ad ipſos Epheſios, ſed ad Laodicenſes ſcri-
D. Ignatius. ptam, ſed refelluntur apertiſſimo S. Ignatij teſtimonio; qui ad ipſos Epheſios ſcribens *epiſtol. 14.* ait: *Eſtis ſicut Paulus vobis ſcripſit, vnum corpus, & vnus ſpiritus eius, qui vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ.*

686. Anno 60. *Decima epiſtola eſt ad Philippenſes*, ſcripta eſt Romæ *anno Chriſti 60.* Cum Paulus teneretur in vinculis, ex quibus etiam eodem anno ſcripſit ad Coloſſenſes, ac ad Philemonem, & in his tribus epiſtolis in exordio proponit Apoſtolus ſuum nomen ſimul cum Timotheo, quem per ſuas literas vocauerat, venire Romam, ante hiemem, vt conſtat *ex 2.*
2. Tim. 4. *Timoth. 4. num. 21.* Hæ autem omnes tres epiſtolæ ſcriptæ ſunt ex primis vinculis Pauli: quæ contigerunt anno Neronis 4. Nam
Philipp. 1. ſecunda vincula Pauli acciderunt anno Neronis 14. & hoc bene colligitur ex hac epiſtola *cap. 1. num. 25. Et confidens ſcio quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum veſtrum, & gaudium fidei.* Ac proinde ex primis vinculis liberatus eſt, non vero ex ſecundis, ex quibus glorioſo martyrio laureatus eſt.

687. Anno 60. Coloſſ. 4. *Vndecima eſt epiſtola ad Coloſſenſes*, quæ ſcripta eſt Romæ, ſecundo anno vinculorum Apoſtoli Pauli, vt patet *ex cap. 4. huius epiſtolæ num. 18.* qui fuit à *Chriſto nato* 60. quod exinde colligitur, quia Timotheus, quem Apoſtolus ad ſe Romam vocauerat, vt patet ex proxime dictis ad Philippenſes, iam Romam aduenerat; vnde in exordio epiſtolæ, Paulus ſecum adiungit Timotheum ad ſalutandum Coloſſenſes. Miſſa eſt autem ab Apoſtolo per Tychicum, & Oneſimum, vt habent Græca, Syra, & Latina Compluten. in fine epiſtolæ; & colligitur *ex cap. 4. num. 7. & 9.*

688. Anno 60. *Duodecima epiſtola ad Philemonem*, qui non Iudæus, ſed Gentilis erat, Ciuis Coloſſenſis, valde nobilis, & potens, Chriſto nomen dederat, moribus, & vita conſpicuus, & cum Paulus ibi ageret, in eius domo conſtituit Eccleſiam, vt ipſe denotat *n. 2.* ad quam omnes fideles conueniebant, & multi eius auxilio, ac eleemoſinis fouebantur. Hanc epiſtolam Romæ ſcripſit, ex primis vinculis *anno Chriſti 60.* cum ſperaret ſe cito à carcere, ac vinculis exeundum, vt ipſe indicat. *num 22.* dicens: *Tu autem para mihi hoſpitium; nam ſpero per orationes veſtras donari me vobis.* Miſit eam cum epiſtola ad Coloſſenſes per *ipſum Oneſimum.*

*Decima tertia eſt epiſtola ad Hebræos*, eam ſcripſit ex Italia, ſeu Roma, vt patet *ex cap. vltimo. num. vltimo.* vbi ait: *Salutant vos de Italia fratres*; non anno Neronis 14. cum ex Hiſpania ſecundo rediſſet Romam, vt aliqui dixerunt, ſed hanc ſcripſit epiſtolam, cum eſſet in primis vinculis, & cauſam ſuam apud Neronem efficaciſſimè tueretur, & iam magna ſpes eſſet concepta de vinculis abſoluendis, vt colligitur *ex cap. vltimo n. 23.* anno nempe Neronis 4. qui habetur Chriſti 60. ita D. Chryſoſtom. Baron. Cornel. & alij, Franciſcus Biuarius Ciſtercienſis in Commentario Lucij Dexteri, anno Chriſti 66. fol. 138. fortiter tenet, quod hæc epiſtola non ſit ſcripta ad Hebræos conuerſos in Hiſpania; tamen nullum video fundamentum ad hoc potius affirmandum, quam ad illud. 689. Anno 69. Chryſoſt. Baroni. Cornelius.

*Decima quarta, ac vltima epiſtola* eſt ſecunda ad Timotheum, quam vt notant D. Chryſoſtom. Theophylact; Theodoret. D. Anſelm. Apoſtolus ſcripſit vehementer Chriſtum deſiderans, tanquam animam iam expirans hanc vltimam epiſtolam, quaſi Cyneam vocem edidit, cum Romæ ſecundis vinculis detineretur, & morti iam proximus eſſet, vt colligitur *ex cap. 4. num. 6.* vbi ait: *ego iam delibor, & tempus reſolutionis meæ inſtat*, qui fuit annus *Neronis 13. Chriſti vero 69.* Baronius contendit ſcriptam fuiſſe in primis vinculis, anno Chriſti 59. Nam Apoſtolus ait *cap. 4. num. 18.* ſe liberatum fuiſſe ab ore Leonis, ergo pro noſtra ſententia firmatur argumentum: hanc epiſtolam ſcripſit, poſtquam liberatus eſt ab ore Leonis, hoc eſt à primis vinculis. 690. Anno 69. D. Chryſoſt. Theophyl. Theodoret. D. Anſelm. Baroni.

---

## QVÆSTIO XIII.

### *Qua lingua, ſeu idiomate Paulus Apoſtolus ſcripſit ſuas Epiſtolas?*

### SVMMARIVM.

691 *Salmeiron tenet epiſtolam ad Romanos Latine ſcriptam.*
692 *Apoſtolus omnes epiſtolas excepta ad Hebræos Græco ſermone ſcripſit, & n. 693.*
694 *Tertius ex Græco tranſtulit in Latinum.*
695 *Epiſtola ad Hebræos Hebraice ſcripta, & num. 696.*
697 *Apoſtolus citat ſcripturam iuxta ſeptuaginta, quia tunc talis lectio erat magis communis.*
698 *Multa in ſcriptura ponuntur ab interprete.*

SAlmeiron *tom. 1. Prolog. 35. in fine* exiſtimat, quod licet Paulus alias epiſtolas ſcripſerit 691. Salmeir.

ſcripſerit Græco ſermone; tamen illa, quæ eſt ad Romanos, ſcripta fuerit Latinis verbis; nam Apoſtolus ſcribebat ad Latinos, & ex dono linguarum ſibi infuſo, optime nouerat loqui Latinè: deinde amanuenſis, ſeu ſcriptor huius epiſtolæ fuit Tertius, vt patet *ex cap.16. num.22.* Nec obſtat, quod ſæpe Apoſtolus in hac epiſtola græciſſet, quia cum verſaretur apud Græcos ſæpe illorum verbis vtebatur. Hæc ſententia eſt probabilis.

Rom.16.

692. Tamen quod Apoſtolus ſcripſerit omnes ſuas epiſtolas Græco ſermone, eſt valde communis ſententia, eam mordicus tuetur Bellarminus *lib.2. de verbo Dei cap.7.* & alij multi, quia D. Chryſoſtom. Syrus, & omnes Græci, & Latini, cum dubitant de interpretatione, ac mente verborum huius epiſtolæ, recurrunt ad Textum Græcum, tanquam ad autographum, & deinde colligunt mentem, & intelligentiam Textus. Secundo. Quamuis Apoſtolus ſcriberet Latinis ſcribebat Græca lingua. Græca, tunc erat valde communis, & vniuerſalis; nam poſtquam Alexander Magnus, & pueri eius dominati ſunt in orbe, vt notat D. Auguſtinus *epiſtol. 200.* lingua Græca erat valde nota & communis in toto mundo; & in hoc ſenſu ait Apoſtolus in hac epiſtola *cap.1. num.26. ſalutem omni credenti Iudæo primum, & Græco.* Per Græcum intelligit omnes gentiles, vt ibi communiter omnes interpretes.

Bellarm. D.Chryſ. Syrus. Græcus. D.Auguſt. Rom.1.

693. Tertio. Apoſtolus ex dono linguarum optime ſciebat linguam Latinam, & eius loquendi modos, atqui paſſim græciſat in hac epiſtola, vt etiam fatetur Salmeiron, ergo ſignum eſt, quod in Græco ſermone ſcripſit. Quarto. Si ex eo quod ſcribebat ad Latinos Latinis verbis vtebatur, etiam cum ſcriberet ad Gallos Gallico ſermone, & ad Epheſios Aſiatico vteretur, atqui hoc non admittitur, ergo nec illud.

Salmeir.

694. Cum hoc tamen ſtat, quod poſtquam Tertius Apoſtoli ſcriptor hanc epiſtolam ex ore Apoſtoli Græco ſermone ſcripſit, in Latinum conuerteret, ſicut D. Marcus ſuum Euangelium, quod Romæ Latinè ſcripſerat, poſtea vt fertur in Aquileia, in Græcum tranſtulit, cuius originale Venetiis magna veneratione ſeruatur, vt ſupra dixi.

D.Marcus.

695. Dixi in concluſione præter eam epiſtolam, quæ eſt ad Hebræos; nam eam hebraice ſcripſit. Ita D. Hieron. *in Catalog. ſcript. & in Clemente.* Theodoretus, Occumenius hic. Clemens Alexandrin. apud Euſebium *lib.6. Hiſtoriar. cap. 11.* Hanc epiſtolam Paulus Hebræus hebraice ſcripſit ad Hebræos. Inquam Hebraice, non pure, ſed corrupte prout vtebantur poſt reditum è Babylonia, ac tempore Chriſti, multis verbis ſyriacis admixtis. Hæc epiſtola ex Hebræo in Græcum tranſlata eſt à D. Luca, vt tenet Clemens Alexandrinus citatus, vel potius, vt volunt Euſebius, Hieronim. Theodoretus, Oecumenius à S. Clemente Romano, cum epiſtola ad Corinthios.

D.Hieron. Theodoret. Oecumen. Clem. Alex. Euſebius. D. Lucas. Clemens. Pontifex.

696. Huius rei hanc ſubiicio rationem. Apoſtolus alta, & ſublimi prudentia hanc epiſtolam ad Hebræos hebraice ſcripſit, ſciebat enim, quod Hebræi maxime deteſtabantur gentes, & eos odio habebant; & inde Apoſtolus ſcribens ad Hebræos non literas mandat ſermone Gentilium, ſeu Græco, ſed Hebraico, vt inde doctrina in eis tradita eſſet magis accepta, & plauſibilis.

Dices. Primo ſi ſcripſit hebraice Apoſtolus, cur citans textum veteris Teſtamenti, non citat eum iuxta Textum hebraicum, ſed ſecundum verſionem Septuaginta. Reſpondetur quod D. Paulus retulit verba, iuxta Textum Hebræum, vt habentur in autographo Hebræo, tamen interpres vertit ſecundum ſeptuaginta, vtpote Græcis notiorem, & magis communem. Sic verba Pauli iuxta ſeptuaginta transferuntur. *Actor.13. num.35. & 40.* Vbi D. Lucas lectionem ſeptuaginta ponit præcisè tantum, ſicut & D. Matthæus *cap.13. num.14.* vt ibi notat Ianſenius. Vel dic cum Galeno, Ribeira, Baronio *tom.1. pag.677.* Illo tempore tam apud Iudæos, quam Græcos lectionem ſeptuaginta fuiſſe communem. Vnde Ioſephus, & Philo Hebræus frequenter potius citant loca ſacræ ſcripturæ iuxta lectionem ſeptuaginta, quam ipſum autographum Hebræum. 697.

Actor.13. Matth.13. Ianſenius. Galenus. Ribeira. Baronius. Ioſephus. Philo.

Dices ſecundo: Si Apoſtolus ſcripſit hanc epiſtolam hebraice, ad quid ergo hebraicum nomen vnum per aliud interpretatur. *cap.7. num.1. & 21. Melchiſedech, qui interpretatur rex iuſtitiæ, & rex ſalem, id eſt* pacis. Reſpondetur, quod valde frequens eſt, quod interpres transferens textum hebraicum, in noſtram vulgatam Latinam, ſimul ponat illius explicationem *Exod.12. num.11. Phaſe, id eſt tranſitus Domini*; notat ibi Lyra, quod illud *id eſt tranſitus Domini* nō ſit in Hebræo, ſed poſitum ſit ab interprete; ſicut ex pecunia accepta ex venditione Chriſti, quam Iudas proiecit in templum, emerunt agrum figuli, ſcribit D. Matth. *cap.27. n.8. Propter hoc vocatus eſt ager ille Haceldama, hoc eſt ager ſanguinis.* Hæc vltima verba, *hoc eſt ager ſanguinis,* non ſunt in Textu Hebræo, ſed interpres illa appoſuit, ſicut & illa *Matth. 27. num. 46. Eli Eli Lammaſabacthani? Hoc eſt Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* Hæc vltima verba *Hoc eſt Deus meus,* &c. non ſunt in Textu Hebræo, ſed ab interprete explicante, vt ex grauibus Auctoribus notaui *tom.5. in euang. lib.8. cap.18. expoſit.1. num.1.* ſic & in præſenti illa explanatio, qui interpretatur *Rex iuſtitiæ, Rex pacis.* Non eſt, in Textu Hebræo D. Pauli, ſed interpres Græcus, has interpretationes D. Paulo addidit. 698.

Hebr.7. Exod.12. Matth.27. Matth.27. Græcus.

---

## QVÆSTIO XIV.

### *Vtrum præter has quatuordecim epiſtoſtolas Pauli ſint aliæ, ad Senecam Laodicenſes, ac alios?*

### SVMMARIVM.

699 *Magni Patres videntur affirmare, quod ſcripſerit.*

700 *Sixtus Senenſis refert ſex epiſtolas Pauli, ex ſtylo deprehenduntur non eſſe Pauli.*

701 *Paulus aliquas ſcripſit ad Senecam, ſed non ſunt, quæ extant, & n.702.*

703 *Ad*

703 *Ad Laodicenſes nullam ſcripſit D. Paulus epiſtolam, & n.704.*
705 *Quod ſcripſerit tertiam ad Corinthios affirmant graues Patres ; & alij negant, & num.706.*
707 *Tertiam ad Theſſalonicenſes, Origenes appellat eam adulterinam.*

## *Ad Senecam.*

699. PErantiqua eſt dubitatio an D. Paulus, & Seneca babuiſſent inter ſe amicitiam, ac inter ſe epiſtolas mitterent : videntur affirmare S. Hieron. S. Auguſt. S. Linus Papa Petri ſucceſſor D. Hieron. in libro de viris illuſtribus, ait ; *Lucius Seneca continentiſſimæ vitæ fuit, de quo epiſtolæ leguntur à plurimis, Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum.* D. Auguſtinus epiſtol. 14. ad Macedonium circa medium ait; *Seneca, qui temporibus Apoſtolorum fuit, cuius etiam quadam ad Paulum Apoſtolum epiſtolæ leguntur.* D. Linus Papa *in Bibliotheca Patrum lib. de Paſſione Pauli*, in cuius initio loquens de amicitia Pauli cum Seneca ait : *Inſtitutor Cæſaris* nepe Seneca *adeo fuit illi* ſcilicet Paulo *amicitia copulatus, vt ſe à colloquio illius temperare vix poſſet, quominus ſi ore ad os illum alloqui non valeret, frequentibus datis, & acceptis epiſtolis, ipſius dulcedine, & amicabili colloquio, atque conſilio frueretur.* Idem affirmat Honorius Auguſtodunenſis *lib. de luminaribus Eccleſiæ.* Flauius Dexter vir magnæ auctoritatis, qui floruit tempore D. Hieronymi, cum quo habuit magnam amicitiam Anno Chriſti 64. ſic ait : *Lucius Annæus Seneca Cordubenſ. Hiſpanus, miſſis vltro citroque ad S. Paulum literis, de Chriſtiana re bene ſentit, factuſque Chriſtianus occultus, eius fuiſſe diſcipulus creditur; dulciterque ſcribit ad Paulum in Hiſpania morantem.* Quod multis defendit eius commentator Franciſcus Biuiar. ibi.

D. Hieron. D. Auguſt. D. Linus. Honor. Aug. Flauius. Dexter. Biuiar.

700. Sixtus Senenſis *lib. 2. in ſua Bibliotheca* octo epiſtolæ Senecæ ad Paulum extant, & ſex Pauli ad Senecam; ſed hæ epiſtolæ ſunt falſæ, & fabuloſæ, ac fictitiæ, & ſtylus earum eſt omnino alienus à grauitate, ac ſanctitate Apoſtolica, fieri enim non poteſt, qui in ſumma humilitate ſemper verſabatur, & omnia mundi tanquam ſtercora reputabat, vt Chriſti ſeruus, in quadam epiſtola dicat ad Senecam, ſe ex illius amicitia beatum reputari, *me arbitror tanti viri iudicio felicem.* In alia epiſtola monet Paulus Senecam, *ne ſuas epiſtolas Neroni oſtendat.* Generoſus animus Pauli omnes ſæculi poteſtates non timebat, maxime in cauſa propagandi Chriſti religionem, ergo dum eum tam timidum proponit alienum omnino eſt à veritate, ergo literas, quas refert Sixtus omninò ſuppoſititias eſſe, communis eſt ſententia, vt tenent Iuſtus Lipſius *de vita, & ſcriptis Senecæ cap. 10. in fine.* Benedict. Iuſti. *tom. 1. in Paulum diſp. 2. cap. 2. num. 2.* Baronius *tom. 1. art. 20.* Bellarm. *lib. de ſcript. Eccleſiaſti. in Lino.*

Sixtus. Senen. Iuſtus. Lipſius. Iuſtin. Baron. Bellarm.

701. Dicendum eſt, quod inter D. Paulum, & Senecam fuerint aliquæ epiſtolæ, ſed vt ait Lipſius citatus, non ſunt hæ, quæ circumferuntur, ſed aliæ, quæ non ſunt, & omnino perierunt, quamquam auctoritas ſanctorum Patrum, non videatur multum adurgere Nam D. Hieronymus, & Auguſtinus dicunt *leguntur*, & illud non referunt ex propria ſententia, & quamuis dicatur quod ſanctus Linus ſcripſerit acta ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, quæ extant in Bibliotheca, vt ibi in eorum præfatione notatur ex Bellar. narrat ibi Auctor multa de actibus ſanctorum Apoſtolorum, quæ vel falſa, vel dubia, & tale opuſculum ſancti Lini, non habet à veteribus teſtimoniũ, & ideo ſuppoſitum videtur.

Lipſius. D. Hieron. D. Auguſt. D. Linus. Bellarm.

702. Diximus tamen, quod inter D. Paulum, ac Senecam fuerant aliquæ epiſtolæ, quæ non extant, vt tenent Lipſius citatus, Ioannes de Lahay, Biblia Maxima *tom. 13. Prolog. noui Teſtam. ſect. 7. cap. 1.* Quia ſancti Patres, Auguſt. & D. Hieron. quamuis dicant, *leguntur*, non tamen repugnant, ſed quodammodo videntur approbare, & quod magis me mouet eſt expreſſum teſtimonium *Lucij Dexteri*, vir conſularis antiquiſſimus, in multa æſtimatione habitus à D. Hieronymo, vtpote eius contemporaneus & amiciſſimus, & forte aliqui viri docti contrarium tenuerunt, quia Lucium Dextrum non legerunt, qui paucis ab hinc annis in lucem eſt datus.

Lipſius. Lahay.

## *Ad Laodicenſes.*

703. Scribens Apoſtolus Paulus ad Coloſſenſes *cap. 4. num. 14.* loquens de epiſtolis ait : *Eam quæ Laodicenſium eſt, vos legite.* Vnde aliqui, vt Philaſtrius *lib. de Hæreſibus cap. 90.* dixerunt D. Paulum ſcripſiſſe epiſtolam ad Laodicenſes; & talem epiſtolam nomine Pauli ſcriptam ad Laodicenſes refert Sixtus Senenſis *lib. 2. in Paulum*, ſed talis epiſtola ex ſuis terminis in ſtylo, grauitate, ac ſpiritu omnino aliena eſt à D. Paulo, & expreſſe hoc notat D. Hieron. *in Catalog. ſcript. Eccleſiaſtic* in Paulo ait *legunt quidam epiſtolam ad Laodicenſes, ſed ab omnibus exploditur.* Marcion, & alij Hæretici putabant epiſtolam ad Epheſios eſſe ſcriptam ad Laodicenſes, de quo dixi ſupra *quæſt. 12. num. 784.* Theophylactus tamen putat primam epiſtolam ad Timoth. ex eo quod ſcripta eſt Laodice eſſe ſcriptam ad Laodicenſes, & ex ipſo contextu epiſtolæ manifeſte conſtat eſſe ad Timotheum.

Philaſtrius. Senenſ. D. Hieron. Theophyl.

704. Totam hanc difficultatem explicat, & dirimit Textus Græcus, cum ergo Apoſtolus ait: *eam, quæ Laodicenſium eſt vos legatis.* Græcus ſic habet *eam, quæ eſt ex Laodicea*, nempe ad me ſcriptam, vos legatis, ac proinde præcipit vt epiſtolam, quam ad eum miſerunt, legant, ſicut vult Theodoretus, quam Laodicenſes miſerunt ad ipſos Coloſſenſes, in qua quædam habebantur, quæ maximè ad rem Coloſſenſium pertinebant, hanc Apoſtolus mandat legi. Ita D. Chryſoſtom. Syrus, Theodor. qui ait. *Non dixit Apoſtolus, eam, quæ eſt ad Laodicenſes : ſed eam, quæ ex Laodicea eſt, legite : illi enim de aliquibus rebus ad eum ſcripſerunt. Veriſimile eſt autem eos, vel ea accuſaſſe, quæ fiebant Coloſſis, vel eodem verbo cum eis laboraſſe, & ideo dixit hanc quoque epiſtolam eſſe legendam.*

Text. Græc. Theodoret. D. Chryſ. Syrus.

## *De aliis epiſtolis.*

705. D. Ambroſius, D. Thomas, Baronius,

D.Ambroſ. D.Thom. B.[illegible]n. Iuſtinian. Cornelius.

*artic.*7. & quibus adhærent Benedictus Iuſtin. Cornelius à Lapide, quod per duas epiſtolas ad Corinthios aliam ſcripſiſſe ad eos, quæ eſt prima, & prima apud nos eſt ſecunda, & noſtra ſecunda eſt tertia. Fundantur, quia Apoſtolus 1.*Corinth cap.5.num.9.* ait: *Scripſi vobis in epiſtola: ne commiſceamini fornicariis.* Non ait ſcripſi vobis in hac epiſtola, vel ſcripſi vobis ſuperius, ſed ait *ſcripſi vobis*, ac proinde ſupponit aliam epiſtolam antecedenter à ſe ſcriptam. Deinde quia 2.Corinth.10.num.11. *Hoc cogitet, qui huiuſmodi eſt, quia quales ſumus verbo per epiſtolas abſentes*; ergo ſupponit eis non vnam epiſtolam, ſed plures ſcripſiſſe. (1.Cor.5.)

706. (D.Chryſ. Theodor.) E contra D.Chryſoſtomus, Theodoret. tenent Apoſtolum tantum duas epiſtolas, quas habemus ſcripſiſſe Corinthiis; quia illud, quod ait: *Scripſi vobis in epiſtola ne commiſceamini fornicariis.* Quod bene intelligitur de verbis ſcriptis in illa epiſtola, dixerat ſuperius in eodem capite loquens de inceſtuoſo. *Tollatur de medio veſtri, qui hoc opus fecerit.* Et iterum: *Expurgate vetus fermentum.* Illud autem quod ait per epiſtolas, eſt figurata locutio, plures ponuntur, pro vna. Vtraque ſententia ſatis probabilis: in hanc ſecundam magis inclino, quia Corinthij qui in magna æſtimatione habebant, quæ erant Pauli, ſicut cuſtodierunt duas epiſtolas, cuſtodirent alterã.

707. (Origen.) Fuerunt etiam aliqui, qui dixerunt Apoſtolum Paulum tertiam epiſtolam ſcripſiſſe ad Theſſalonicenſes; ſed Origenes in ſua epiſtola, quam teſte Ruffino ſcripſit ad amicos ſuos in Alexandria, appellat talem epiſtolam adulteram, & corruptam, fabricatam à ſuis inimicis.

---

## QVÆSTIO XV.

### *Quare epiſtolæ D.Iacobi, Petri, Ioannis, ac Iudæ dicuntur Canonicæ, ſeu Catholicæ?*

### SVMMARIVM.

708 *Septem dicuntur epiſtolæ Canonicæ.*
709 *Quid ſit Catholicum, quid Canonicum.*
710 *Prima ſententia tenet dici Catholicas, quia non ad vnam, ſed ad plures mittuntur, & impugnatur, & n.711.*
712 *Altera ſententia colligit rationem ex ſeptenario numero, ſed myſtica eſt.*
713 *Altera ſententia aſſerit dici Canonicas, vt diſtinguerentur ab aliis.*
714 *Vt vno nomine dicerentur.*
715 *Quia cum vna, vel altera epiſtola ſit ab vno Auctore, eius ſubſcriptio, & ſtylus non erat bene notus.*
716 *Epiſtolæ licet breues multis myſteriis abundant.*
717 *Ex dignitate Scriptoris Scriptura non habet primum locum.*
718 *Ratione temporis attenditur antecedentia.*

708. POſt epiſtolas Diui Pauli Septem ſequuntur epiſtolæ, vna Diui Iacobi, duæ Diui Petri, tres D.Ioannis Euangeliſtæ, vna Iudæ Thadæi Apoſtoli. Quæ Epiſtolæ communiter à Sanctis Patribus, D. Hieronymo *Præfat. in epiſtolas Pauli.* D. Athanaſ. *in Synopſi.* Epiphanio *hæreſ.*19. Origene apud Euſebium *lib.6. cap.* 26. D. Auguſtino *epiſtol.*170. *ad Seuerin.* Theodoreto, Oecumenio, & aliis, dicuntur Canonicæ, ſeu Catholicæ. Tamen in noſtra vulgata ſolum epiſtolæ Iacobi, & Iudæ habent præfixum nomen Canonicæ; huius epitheti rationem quærimus. (D Hieron. D Athan. D.Epiph. Origenes. Oecumen.)

709. Omnes hæ ſeptem epiſtolæ ſunt Canonicæ, & in Canone Apoſtolorum de fide tenendæ, vt definitum eſt in Concilio Laodicenſi, Carthag. 3. *cap.*47. Florentino, ac Tridentino *ſeſſione* 4. Aduertendum deinde, quod Catholicum deducitur à nomine Græco, quod ſignificat *totum commune, ac vniuerſale*, ſeu quod per omnia verſatur, hinc Medici pharmacum Catholicum appellant medicamentum, quod inſeruit ad omnes humores euacuandos. Ita Quintilianus *lib.*1. *cap.*14. Inde noſtra fides Chriſtiana, & eius Sancta Eccleſia dicitur Catholica, quia ipſa eſt vniuerſalis, omnium gentium locorum, ac temporum, in quo maximè diſtinguitur à Synagoga antiqua, ac eius lege, quæ tantum erat pro vno populo Hebraïco, pro vno loco ſacrificandi in templo, & pro determinato tempore vſque ad aduentum Chriſti, in quo eſt finita, & abolita. Ita D.Auguſt. *citatus, & in epiſtola contra epiſtolam fundamenti, c.*4. & in Pſalm.65. *Iubilate Deo omnis terra.* D.Hilar. *ad Conſtant. Imperatorem.* Beda *in c.6.Cant.* Sanct. Pacianus *epiſt.*1. *ad Simpron.* & latè Vincent. Lirinenſis *in aureo Opuſculo contra prophanas hæreſum nouitates.* Canonicum, ſeu *Canon* dicitur quod fidelibus tradit Apoſtolicam normam, ſeu regulam rectè credendi, viuendi, ac agendi in moribus, ac actionibus. Ad quæſtionem. (Conc.Laod. Carthag. Florent. Trident. — Quintil. — D.Auguſt. — D.Hilar. Beda. Pacian. Lirinen.)

710. Reſpondent. Primò Oecumenius, D.Iſidorus *lib. Etymolog.* Leontius *de Sect. Act.*2. Eutymius, & frequenter omnes Recentiores. Iuſtinian. Cornelius, Eſtius, qui Catholicarum his epiſtolis nomen affixum putant, quia non ad vnam gentem, vel prouinciam, velut Paulinæ, ſed generaliter ad omnes gentes deſtinantur. (Oecumen. D.Iſidor. Leont. Euthym. Iuſtin. Cornel.)

711. Hæc ſolutio nunquam mihi potuit placere, nec in illa quieſcit animus: nam Paulus licet ſcriberet Romanis, Gallis, tamen doctrina data erat pro omnibus; ſic ſcribens *Corinth.*1. *cap.*1. *num.*2. ait ſe loqui Corinthiis *Et cum omnibus, qui inuocant nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, in omni loco ipſorum, & noſtro*, & 2.Corinth.11.ait, *Inſtantia mea quotidiana, ſollicitudo omnium Eccleſiarum.* Deinde epiſtola ſecunda Ioannis Miſſa eſt *ad Electam primariam fœminam.* Tertia epiſtola *ad Caium virum inſignem.* Et epiſtola Iacobi Apoſtoli, vt conſtans eſt *omnium Doctorum* ſententia, vt patebit ex quæſtione ſequenti Miſſa eſt ad Hebræos conuerſos ad fidem, ſicut epiſtolæ Pauli erant ſcriptæ ad Romanos, vel Corinthios. (1.Cor.1. — 2.Cor.11. — 1.Ioan. 2.Ioan. Can.Iacobi.)

712. (Pais.) Doctor Pais *in cap.*1. *Proœm. epiſtolæ Diui Iacobi*, & nonnulli alij volunt dici Catholicas, quia ſeptem ſunt, & ſeptenario numero complentur, ſeptenarius autem numerus omnem vniuerſitatem importat, ac proinde hæ

ſeptem epiſtolæ dicuntur Canonicæ, ſeu Catholicæ, quia quandam vniuerſitatem important, ſed ratio eſt valdè myſtica, & non fundamentalis.

713. Lahay. Tertiò. Ioannes de Lahay *tom.1. in Biblia Maxima, in Prologomio noui Teſtamenti, ſect.8. cap.1.* notat ex communi ſententia, vt aduertunt D. Hieron. *in Paulum, in Præfat.* Euſebius *lib.5. cap.17.* quod Iudæi, & Hæretici mittebant epiſtolas ad Chriſtianos conuerſos ad fidem, vt eos peruerterent, ac ad ſuos errores traherent; è contra Sancti Apoſtoli, ac Sancti Patres, vt Clemens Romanus, Sanctus Ignatius, S. Polycarpus, & alij mittebant epiſtolas ad eos confirmandos, ac corroborandos in fide. Hoc ſuppoſito ait citatus Lahay, vt epiſtolæ miſſæ ab Apoſtolis ſpiritu Sancto dictante ab aliis diſtinguerentur, ideo peculiariter inter Cæteros haberentur; dictæ ſunt epiſtolæ Canonicæ, ſeu catholicæ; ſed hoc ſuam difficultatem patitur, cur ergo epiſtolæ ſimili modo non dicuntur Canonicæ.

D. Hieron. Euſebius.

714. Duas ſolutiones in hac re ſubiicio. Totum Teſtamentum vetus, & nouuum Canonicum, ac Catholicum eſt; & omnia, quæ ſunt in Teſtamento nouo vno nomine dicuntur, verbi gratia, Euangelia, Epiſtolæ Pauli, Acta Apoſtolorum, Apocalypſis; cum autem hæ ſeptem epiſtolæ non habeant vnum Auctorem, ſed quatuor, *Iacobum, Petrum, Ioannem, & Iudam*, vt vno nomine dicerentur Canonicæ, vel Catholicæ ſunt appellatæ, & vt etiam diſtinguerentur ab aliis, quæ ſuppoſito nomine Petri, vel Ioannis circumferuntur de quo infra.

715. Ad ſecundam ſolutionem ſupponendum apud veteres fuiſſe ſolemnem conſuetudinem, vt etiam apud nos viget, quod in vnaquaque epiſtola, ponatur ſubſcriptio proprij nominis, cuius eſſet, vel certa nota, ſeu ſignum, per quod illius Auctor cognoſcebatur, vt late notat, ac oſtendit Simon Poſius *in Commentariis epiſtol.1. ad Atticum.* Cum ergo D. Paulus quatuordecim epiſtolas ſcripſiſſet, & alias etiam, quæ non extant, vt dixi ſupra *q.14. num.701.* Satis eius ſubſcriptio, & nomen notum erat in mundo, deinde ſtylus, & modus loquendi aperte indicabit, quod eſſent Pauli, ſicut nos ſupra citata *quæſt.14. n.700. & 703.* cum communi ſententia diximus, quod epiſtolæ ad ſenecam, & Laodicenſes ex modo loquendi, ac ſtylo non ſint Pauli, ita ex ſubſcriptione, ac methodo dicendi deprehendebatur, quod eſſent illius. At epiſtolæ D. Iacobi vna, ſicut & Iudæ, & Petri vna vel altera, ſicut & Ioannis, & inde eorum ſubſcriptiones, formæ ac modus dicendi non erant bene noti apud omnes, & ideo vt eorum ſancta, ac ſacra doctrina agnoſceretur ab omnibus, a ſanctis Patribus dictæ ſunt Canonicæ, ac Catholicæ.

Simon Poſius.

716. D.Hieron. Hæc diximus de ſeptem epiſtolis Canonicis tanquam de eis in genere, de eorum excellentia, ac præclara doctrina, audi D. Hieron. *epiſtol.103. ad Paulinum*, ſic ait: *Iacobus, Petrus, Ioannes Iudas ſeptem epiſtolas ediderunt tam myſticas, quas ſuccinctas, breues pariter, ac longas, breues in verbis, longas in ſententiis, vt rarus ſit, qui in eorum lectione non cæcutiat.*

## *De ordine harum epiſtolarum.*

D.Hieron. *in Prologo, qui in Bibliis Regiis habetur*, ait quia Petrus primus eſt in ordine Apoſtolorum, primæ ſunt epiſtolæ eius in ordine. Cæterum. D. Auguſt. *lib. de fide, & prophetia*, & Concil. Trid. *ſeſſ.4.* ſic refert, Petri Apoſtoli duæ, Ioannis Apoſtoli tres, Iacobi Apoſtoli vna, Iudæ Apoſtoli vna. Tamen in Bibliis correctis primo ponūtur epiſtola Iacobi, deinde Petri, Ioannis, ac tandem Iudæ, & merito ſanè: nam Scriptoris dignitas non ſufficit, vt eius Scriptura præcedere debeat; ſicut nec inter Euangeliſtas, quamvis Ioannes multum præcedat cæteris in gradu Apoſtolico, dignitate, ac prærogatiuis, tamen in ordine Euangeliorum ei præcedunt D. Matthæus, Marcus, & Lucas. Quia tamen omnium poſtremus Euangelicam doctrinam conſcripſit, ideo vltimum locum citra vllam iniuriam occupat. 717. D.Hieron. D.Auguſt. Trident.

Proindéque attento ordine temporis, recta eſt ſeries epiſtolarum: nam ſi Auctor huius epiſtolæ eſt Iacobus Zebedæi, ſeu maior, vt multorum eſt ſententia, cum mortuus ſit vno anno poſt Chriſtum iuxta Lucium Dextrum ſcripta eſt anno Chriſti 37. & ait ipſe Dexter ibi n.7. *Quæ fuit prima Scriptura noui Teſtamenti, Apoſtolo tanto digna.* Ac proinde multo ante Petrum, & Ioannem, tempore: ſi eius Auctor eſt Iacobus Alphæi, ſeu minor. Hic Iacobus mortuus eſt ſex annis ante Petrum, & 36. ante Ioannem Euangeliſtam: nam Sanctus Iacobus martyrio coronatur anno 65. Chriſti. Petrus autem martyrio laureatur anno 69. Ioannes vero feliciter obdormit in Chriſto anno 100. vel vt alij volunt 101. 718. Dexter.

---

## QVÆSTIO XVI.

## *De Epiſtola B. Iacobi Apoſtoli.*

### SVMMARIVM.

719 *Hæretici negant hanc epiſtolam eſſe Canonicam.*

720 *Catholica fides fatetur eſſe Canonicam.*

721 *Duplex eſt Iacobus, vnus Zebedæi, alter Alphæi.*

722 *Prima ſententia pugnat pro Zebedæo, & num.723.*

724 *Secunda, & vera pro Iacobo Alphæi, & probatur, & n.725.726.727.728.729.*

730 *Scripta Græco idiomate.*

731 *Scripta poſt epiſtolam Pauli ad Romanos.*

732 *Circumferuntur aliqua ſcripta falſo nomine Iacobi.*

733 *Liturgia, ſeu Miſſa dicta D.Iacobi.*

## *Epiſtola Canonica.*

Hanc epiſtolam non eſſe Canonicā impiè aſſerunt Lutherus, Brentius, & alij eius ſequaces, quia hæc epiſtola maximè aduerſatur eorum doctrinæ, quæ tenet nos ſolum fide iuſtificari: quam impiam doctrinam Apoſtolus condemnat in hac epiſtola dicens. *Fides ſine operibus mortua eſt.* Vt etiam Paulus tenet 719. Lutherus. Brentius.

*Rom.3.*

Rom.3. Eraſm. Caietanus.

*Rom.3.num.*28. Eraſmus hoc loco aſſerit eam non redolere grauitatem Apoſtolicam. Caietanus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis videtur dubitare de eius auctoritate.

Mileuit. Carthag. Florent. Trident. Innoc.III. D.Dionyſ. D.Ephrem. D.Auguſt. D.Cyprian. D Nazianz. D.Chryſ. D Damaſc. D.Athan. D.Hieron Bellarm.

710. Tamen epiſtolam eſſe Canonicam, de fide eſt. Ita docent,& tenent Concilium Mileuitanum *Can.*7. Carthaginenſe III. *cap.*47. Florentinum & Trident. *ſeſſione* 4. Innocent. I. *in Canone Sancti Patres:* communiter etiam Antiquiſſimi Diuus Dionyſius Areopagita *de diuinis nominibus.* D. Ephrem *ſerm. de pœnit.* D.Auguſt.*in Pſalm.*31.*Concil.*1. Cyprian. *lib. ad Nouat.* D. Gregorius Nazianz. *Orat.*26. D.Chryſoſt. *lib.*3.*de Sacerdotio.* D.Damaſcen. *lib.*4.*de fide,cap.*20. S. Athanaſius, D.Epiphan. S Hieronymus, & alij multi, quos citat, ac ſequitur Bellarm. *lib.*1.*de Verbo Dei, cap.*18. vbi octo argumenta, quæ Lutherani contra hanc epiſtolam obiiciunt. Diſſoluit,& confutat; & hanc veritatem etiam tenent,& fatentur multi Hæretici Caluinus *lib.*3 *Inſtit.cap.*17.§.11. & 12. & ait: *Ego quia nullam eius repudiendæ cauſam ſatis iuſtam video libenter eam ſine controuerſia amplector.* Ei adhærent omnes eius ſequaces Beza, Vvitacherus *lib.*1.*q.*1.*c.*16.

### *Auctor huius epiſtolæ.*

Actor.12. Galat.1. Marc.15.

721. Cum certum ſit de fide contra Lutherum hanc epiſtolam Canonicam ſcriptam fuiſſe à B. Iacobo Apoſtolo; & cum duo ſint inter Apoſtolos, qui Iacobi vocati ſint; vnus Zebedæi filius, Ioannis Euangeliſtæ frater ab Herode occiſus *Actor.*12.*num.*2. Totius Hiſpaniæ protector, qui cognominatur Maior. Alter dicitur Iacobus Alphæi, qui & frater Domini nominatur. Ad Galat.1.num.19. *Alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini.* Dicitur autem Iacobus Minor à S.Marco *cap.*15.*num.*40. ſiue quia ætate Iunior erat, ſiue quia vocatione poſterior venit, vt dixi loco citando. Dicitur Alphæi, ſiue Cleophæ filius, & etiam Simonis, ac Iudæ Thadæi, ac Ioſeph, qui cognominabatur iuſtus, frater. De vtriuſque laudibus iam egi *tom.*2. *in Apocal. cap.*21. *de Iacobo Zebedæi, quæſt.*26. de Diuo Iacobo Alphæi, ſeu Minori ibidem egi *q* 32. Hoc poſito.

Alph.Rex. Bergomen. Forra Honcula. Michaël. Biuar. Caro. Sanchez.

712. Prima ſententia Auctorem huius epiſtolæ fuiſſe Iacobum Zebedæi, ſeu Maiorem, pro qua pugnant multi grauiſſimi Auctores Hiſpanici, Alphonſus Caſtellæ,& Legionis Rex cognomento Sapiens *Liber dictus Theſaur. cap.*7. Philippus Bergomen. *in ſupplemento ad annum* 43. Sebaſtian. Forra, Auguſtin. 2.*part. diſcurſ. Prædicat.* Honcula *in Geneſim, cap.*21. Michaël de Erze *in libro Prædicationis Sancti Iacobi, part.*2.*tract.*2.*cap.*2. Franciſcus de Biuar. *in Commentar. Dextri citandi.* Rodericus Caro Hiſpalen. *in Commentar. eiuſdem Dextri* in eiuſdem defenſione. Et hanc ſententiam probabilem dicit Gaſpar Sanchez *tractatu ſancti Iacobi in Hiſpaniam, p.*3. *cap.*12.

D.Iſidor. Luc Dexter.

723. Probántque hanc ſententiam, quia Miſſa Muzarabicana quæ magnæ auctoritatis eſt, & ordinata à Sancto Iſidoro, apertè hanc epiſtolam tribuit Beato Iacobo Zebedæi. Probántque ſecundo ex Lucio Dextro Auctore grauiſſimo eiuſdem ætatis cum D. Hieronymo, qui agens de Hiſpania ait, *Multi ibidem Iudæi conuertuntur* ex duodecim tribubus migrationis, ex Babylonia, quibus & ibi prædicauit,& præcipuè Canonicam illis mittit epiſtolam, quæ incipit: *Iacobus Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruus duodecim tribubus, quæ ſunt in diſperſione, quæ fuit prima Scriptura noui Teſtamenti.* D. Iſidorus *libro de vita, & obitu Patrum, cap.*71. citatur etiam pro hac ſententia Sixtus III. Pontifex Maximus *de malis Doctoribus*, quæ extat *tom.*5. *Bibliothecæ Sanctorum Patrum*, ſed vt bene notant ibi Doctores Pariſienſes *in editione vltima*, & Bellarm. *de Scriptoribus Eccleſiaſt.* Baronius, & alij, epiſtola illa falſo tribuitur Sixto III. Pontifici. Multum ſapit Pelagianos, omnia enim tribuit libero arbitrio, & gratiæ nihil; aſtruítque etiam hominem poſſe viuere ſine omni peccato; totúmque opus plenum eſt erroribus Pelagianorum. Ad D.Iſidorum dicimus, quod Baronius ad annum 633. tenet illud opus non eſſe legitimum fœtum D. Iſidori, ſicut multi idem affirmant de opere Lucij Dextri, tamen bona pars Doctorum contrarium tenet.

D.Iſidor. Sixtus III. Pariſienſ. Bellarm. Baron.

724. Secunda ſententia verior, ac probabilior eſt grauiſſimorum Patrum Euſebij Cæſarien. *lib.*2. *Hiſtor. Eccleſiaſt. cap.*23. D.Hieron. *de Script. Eccleſiaſt.* Nicephori Caliſti *lib.* 2. *Hiſt.c.*16 S. Clementis *lib.*2.*Conſt. Apoſtolicar.* D.Chryſ. Theodor. Bedæ, Lyrani, Gloſſæ, Salmeiron, Gaſparis Sanchez, Bellar. Bened. Iuſt. Cornel. inſignis Doctoris Balthaſaris Pais Luſitan. ac Benedict. Iuſt. Cornel. à Lapide, Suar. *tom.*2.*ad* 3.*p.diſp.*5.*ſect.*4. Ioannes de Lahay *in Prolog. noui Teſtamenti, ſect.*9.*cap.*2.

Euſeb D.Hieron. Nicephor. Clemens. D Chryſ. Theodoret. Beda. Lyra. Gloſſa. Pais.

725. Probatur hæc ſententia; & primo auctoritate Concilij Tridentini *ſeſſ.*14.*cap.*1. *de extrema Vnctione*,& ait: *Vere,& proprie Sacramentum noui Teſtamenti à Domino noſtro Ieſu Chriſto, apud Marcum quidem inſinuatum, per Iacobum autem Apoſtolum, & Domini fratrem, fideliter commendatum, ac promulgatum; infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros.* Tunc ſic Concilium loquitur de hac epiſtola Canonica, in qua promulgatur Sacramentum extremæ Vnctionis, ſed hoc Sacramentum dicitur commendatum *per Iacobum fratrem Domini*, ſed ſolus Iacobus Alphæi, & non Iacobus Zebedæi dicitur frater Domini, vt vidimus, ergo iuxta Concil. hæc epiſtola ſcripta eſt à Iacobo Alphæi. Trident.

726. Reſpondent aduerſarij primò, quod Concilium tantum intendebat ibi diffinire Sacramentum extremæ Vnctionis eſſe verè Sacramentum inſtitutum à Chriſto Domino, in Conciliis autem illa ſolum ſunt de fide, quæ dicuntur diſpoſitiue, non verò annuntiatiuè per hæc, vel illa verba. Deinde etiam Iacobus Zebedæi ab aliquibus frater Domini; ſic ait Caliſtus Papa ſecundus, *ſerm.*1. *de ſanct. Iacobo*, qui habetur *tom.*15. in Bibliotheca editionis Colon. ait: *Quiſquis aut Iacobum Zebedæi, aut Iacobum Alphæi fratrem Domini appellat, verum dicit.* Caliſt. Papa.

772. Sed contra, cum appellat fratrem Domini ſolum, quem Scriptura, ac Eccleſia Romana dicit fratrem Domini, ſed ſolum Iacobum Alphæi Scriptura nuncupat fratrem Domini, vt patet ex citato loco Pauli, &

etiam Eccleſia Romana prima die Maij dicens : *Iacobus Frater Domini* , ergo cum Scriptura , & Eccleſia Romana ſolum Iacobum Alphæi , & non Zebedæi dicat fratrem Domini , cum Concilium dicat Iacobum fratrem Domini intelligit, Iacobum Alphæi, & non Zebedæi. Trident.

728. Secundo probatur ex Breuiario Romano prima die Maij in ſexta lectione ad finem, ita habet de ſancto Iacobo Alphæi : *Vnam ſcripſit epiſtolam , quæ de ſeptem Canonicis eſt.* Breuiarium autem Romanum multoties à ſacra Congregatione Illuſtriſſimorum Dominorum Cardinalium , cum multis Viris Doctiſſimis adhibitis multis vetuſtiſſimis, ac veriſſimis munimentis eſt recognitum , examinatum , & approbatum ; & vnum ex potiſſimis fundamentis , quod Beatus Iacobus Zebedæi prædicaſſet in Hiſpania , ac quod corpus eius requieſcat in Compoſtella , illud communiter aſſignatur , quod ita teneat , ac decantet Breuiarium Romanum, vt tenent Mariana , Morales , Carthagena, Irinæus à ſancto Iacobo , Thomas à ſancto Ioſeph , quos adduxi , & citaui *Opuſcul.* 1. *Reſolutio* 1. *quæſtione prima , numero quinto*, Hiſtoriæ , quæ habentur in Breuiario , ſunt tanquam Hiſtoriæ Canonizatæ , vt declarat ſacra Congregatio , ac ſacra Rota , vt citato loco dixi *n.*4. (Breuiar. Rom.; Mariana. Morales. Carthag. Irinæus. Thom. à S. Ioſeph.)

729. Probatur tertiò , quia hæc epiſtola eſt paſtoralis ſcripta Iudæis ex duodecim tribubus diſperſis , atqui Beatus Iacobus fuit Ieroſolymæ creatus Epiſcopus , ac ſpecialis Apoſtolus , ac prædicator gentis Iudaïcæ, & non gentium ; ergo hæc epiſtola eſt ei tribuenda ; maximè cum ipſe eſſet fidei columna , vt eum appellat Paulus *Galat.* 2. *n.*9. Vnde cum ſe Petrus vidiſſet è carcere liberatum nuntium miſit ad Iacobum *Actor.* 12. *num.* 17. (Galat. 2. Actor. 12.)

## *Quo idiomate , ac tempore hæc epiſtola ſcripta eſt ?*

730. Cum D. Iacobus eſſet Hebræus , & ſcriberet ad Hebræos per orbem diſperſos ſcriptam eſſe videretur Hebraïcè. Tamen communis eſt ſententia , quod ſcripta fuiſſet Græcè , vt tenet communis ſententia. Lingua enim Græca tunc erat valdè communis , ac vulgaris apud omnes ; & ideo Iudæi promiſcuè vtebantur verſione Græca Septuaginta , ac Text. Hebraïco ; ſicut & Ioſephus , & Philo circa vtramque lectionem citant prophetias veteris Teſtamenti. Deinde etſi Diuus Iacobus ſcriberet hanc epiſtolam primario ad Hebræos , tamen ſecundario ſcribebat ad omnes gentes. Deinde quia vt ſcribit Sanct. Athanaſius *in Synopſi* , quod D. Iacobus tranſtulit Euangelium D. Matthæi, ex Hebræo in Græcum , tanquam in vniuerſalius idioma , ſicut Petrus Ioannes , & S. Iudas , ac Paulus, excepta illa , quæ eſt ad Hebræos , vt ſupra dixi *quæſt.*13.*num.*693. Græcè ſcripſerunt. (Ioſephus & Philo. D. Athan.)

731. Circa tempus , quo fuit ſcripta , nihil certum de hac re dicere poſſumus , illud tamen certum quod literis data poſt epiſtolam ad Romanos , quam Apoſtolus miſit anno Chriſti 58. vt ſuprà dixi *quæſtione* 12. *numero* 682. nam vt tenent Bellarminus , Cornelius à Lapide , Eſtius, Lahay citatus *ſect.*8. *cap.*2. Iacobus habuit occaſionem ſcribendi ſuam epiſtolam , quia multi ex doctrina Pauli malè , & ſiniſtrè intellecta *ad Rom.*11.12.13. cogitabant , vt poſtea malignè excogitauit Lutherus , quod ſola fides ſufficeret ad ſalutem , inde Iacobus ſcribens hanc epiſtolam ait , quod *ſola fides ſine operibus mortua ſit* ; vt iam notaui in principio quæſtionis. (Bellarm. Corn. L. Eſtius. Lahay.)

## *An plura alia ſcripſerit D. Iacobus ?*

Affirmat Sixtus Senenſis *lib.*2. *Bibliothec. Sancta* Titulo *Iacobus* ; & ſic ait , *Iacobus frater Domini , Auctor eius epiſtolæ , quæ inter ſeptem Canonicas connumeratur , pleraque magnæ ſanctitatis ſcripta reliquit , in quibus excellit Euangelium, quod à quibuſdam Euangelium Iacobi , à quibuſdam ſecundum Hebræos inſcribitur , cuius ſæpè meminit Origenes , cui & Hieronymus , qui illud ex Hebræo in Græcum tranſtulit , egregium præbet teſtimonium in Catalogo Scriptorum.* Sed hoc Euangelium Iacobi , ſicut & alia nouem, quæ circumferebantur , nomine Thadæi, Diui Thomæ , Bartholomæi , ac Philippi reprobat Gelaſius Papa *in ſuo Canone vt apochrypha.* quatuor ſunt tantum Euangelia vera , & legitima , vt probaui *tom.*1. *in Euangel. in præfat.* 732. (Sixtus Sen. Gelaſius.)

Diuus Athanaſius *in Synopſi*, ſcribit D. Iacobum Euangelium Matthæi Hebraïcè conſcriptum , primum omnium vt verus paſtor, ac præſul traduxit in Græcum. Extat etiam quædam hiſtoria conſcripta ab Hæreticis noſtrorum temporum , typis excuſſa , quæ dicitur Prothoeuangelium Iacobi Hebræorum , & ſermo hiſtoricus. De Natiuitate Deiparæ vſque ad Aduentum Magorum , in quo multa falſa, ſiniſtra, ac iniqua continentur, & ideo vt fœtus Hæreticorum damnandus, ac reprobandus eſt. 733.

Fertur etiam in vſu apud Græcos quædam liturgia , ſeu diuina Miſſa , cuius initium eſt, *Peccatorum multitudine, iniquitatum,* quam vt veram & germanam Iacobi Scripturam retinuit , & accepit Proculus Conſtantius Archiepiſcopus, qui in Synodo Epheſina aduerſus Neſtorium firmiter , ac conſtanter pugnauit. Tamen Concilium vniuerſale cognomento in Trullo *ſub Iuſtiniano celebratum,* refellit , ac reiicit ex hac Miſſa peruerſum dogma Hæreticorum aſſerentium in Miſſæ myſterio vino tantum eſſe vtendum : nam Iacobus Apoſtolus, ac diuinitus vniuerſalis traditio Eccleſiæ tenent, diuinum poculum ex vino permiſto aqua celebrandum. 734. (Conſtant. Concilium.)

---

## QVÆSTIO XVII.

### *De Epiſtolis D. Petri Apoſtoli.*

### SVMMARIVM.

735 *Prima epiſtola D. Petri Canonica.*

736 *Auctо*

736 *Auctor illius D. Petrus primario eam ſcribit ad Iudæos conuerſos, ſecundario ad gentes, quæ ſuſceperunt fidem.*

737 *Epiſtola ſcripta eſt Romæ anno 45.*

738 *Scripta eſt Græco idiomate.*

739 *De ſecunda epiſtola dubitarunt, aliqui de fide certum eſſe Canonicam, & n. 740. 741.*

742 *Auctor huius ſecundæ eſt D. Petrus: ſcripſit contra Simonem Magum iam proximè martyrio laureandus.*

743 *Obiectio ex diuerſo Stylo nihil concludit.*

744 *Has epiſtolas D. Petri poſtulabat D. Bonifacius, vt literis aureis ſcriberentur.*

745 *Aliqua opera nomine D. Petri, vt adulterina, & aliena ab eo reiiciuntur.*

## *Prima Epiſtola.*

735. DE magnalibus D. Petri, iam aliqua pro noſtra tenuitate dixi *tom. 2. in Apoc. c. 11. quæſt. 24.* Nunc vero agimus de eius epiſtolis. Quoad primam epiſtolam certum eſt apud omnes, eſſe Canonicam, vt teſtatur Euſebius *lib. 3. Hiſtor. c. 3.* & ideo omnia Concilia Generalia, ac Sancti Patres, qui de libris Canonicis agunt, eam annumerant, & reponunt inter ipſos libros Canonicos, quos ſatis latè, ac diffuſè adducit, & citat Iodocus Coctius *in Theſauro Catholico, tom. 1. lib. 6. p. 720.*

Euſebius. Iodocus.

736. Auctor illius eſt D. Petrus, vt ſtatim in primo verbo legitur *Petrus Apoſtolus Ieſu Chriſti,* qui pro ſui muneris ratione, Iudæos, qui in variis regionibus diſperſi, Chriſtiana ſacra ſuſceperunt, partim conſolatur, partim in fide ſuſcepta confirmat: nam hæc epiſtola primario ſcripta eſt ad ipſos Chriſtianos, qui ex Iudaiſmo conuerſi, erant & diſperſi per Pontum, Galilæam, Cappadociam, Aſiam, & Bithiniam vt patet ex *c. 1. n. 1.* eóſque in ſuis perſecutionibus corroborat in fide, vt patet *n. 6.* & notant Euſebius *lib. 3. Hiſtor. c. 4.* D. Athan. *in Synopſi.* D. Hier. *de ſcript. Eccleſiaſt. in Petro.* Dydamus, Oecumen. Beda, Caietan. Hugo, Titelman. Hi enim fuerunt primi Chriſtiani, quos Petrus prædicando conuertit ad fidem. *Actor. 2. n. 41.* & *Actor. 5. num. 14.* Secundario hanc epiſtolam ſcripſit D. Petrus vt vniuerſalis Paſtor totius Eccleſiæ ad Chriſtianos ex Gentilitate conuerſos ad fidem. Quorum vocationem oſtendit *cap. 2. numero nono,* & eam ex *Oſee* confirmat *num. 10.* quod etiam inſinuauit *cap. 1, num. 18.* & *cap. 4.*

Euſebius. D. Athan. D. Hieron. Dydamus. Oecumen. Beda. Caietan. Hugo. Act. c. 2. Petri c. 2.

737. Hæc epiſtola ſcripta eſt Romæ, quam Babyloniam appellat *cap. 5. num. 13.* quia plena erat confuſione idolorum, ac Gentium, & miſſa eſt ad ipſos conuerſos ad fidem, per *Silam,* ſiue *Silanum,* vt patet ex *c. 5. n. 12.* qui ex Roma deferens literas Petri in Orientem inuenit Sanctum Paulum, illíque prædicationis comes adhæſit. *1. Theſſal. 1. num. 1.* vt ibi notant D. Hieron. Oecumen. & alij. Hæc autem epiſtola ſcripta eſt ad annum Natiuitatis Chriſti 45. Ipſe enim D. Petrus tranſtulit Cathedram Pontificiam ex Antiochia ad Romam, idque patet, quia cum Petrus ſcriberet hanc epiſtolam ſecum habebat Marcum, quem *n. 13.* ſalutantem fideles introducit; Sanctus autem Marcus à Roma diſceſſit miſſus à D. Petro in Alexandriam anno 45. cum prius Romæ ſcripſiſſet ſuum Euangelium, vt ſupra diximus. Quare hæc epiſtola ſcripta eſt ante omnes epiſtolas D. Pauli, vt patet ex ſupra dictis *q. 12. à n. 777.*

1. Theſſ. 1. D. Hieron. Oecumen.

738. Quo autem idiomate fuerit ſcripta maximè dubitatur. D. Hieron. videtur innuere ſcriptam Hebraïcè, & à Sancto Marco in Latinum conuerſam. Sed D. Hieronymus tantum aſſerit D. Petrum variaſſe ſtylum, de hac prima in ſecundam, in qua diuerſus eſt ſtylus, quod eſt verum, vt ſtatim dicam, etiamſi Hebraïcè, vel Græcè fuiſſe ſcriptam; cum ergo hæc epiſtola ſit literis data ad eos, qui per diuerſas regiones verſabantur, Ponticos, Cappadoces, Bithinos, Aſianos, communis ſententia eſt, quod fuerit ſcripta Græca lingua, quæ maximè erat communis, & vulgaris etiam apud Iudæos, extra Iudæam degentes.

D. Hieron.

## *Secunda Epiſtola.*

739. De eius auctoritate pauci aliqui antiqui anonymi, atque ignoti dubitarunt, vt teſtatur Euſeb. *lib. 1. Hiſtor. c. 25. ſub finem,* & hoc noſtro ſæculo Lutherus, Eraſmus, & alij huius farinæ, quorum fundamentum eſt, quia hæc epiſtola maximè diſcrepat in ſtylo à prima; accedit quod in Syriaco non extat, ergo videtur reiici à Canone librorum.

Euſebius. Lutherus.

740. De fide tenendum eſt hanc ſecundam epiſtolam D. Petri eſſe Canonicam, Sanctam, & Catholicam. Ita definitum eſt in multis Conciliis Carthag. III *cap. 47.* Concil. Florent. Trident. *ſeſſ. 4.* Hancque veritatem amplectuntur communiter omnes Sancti Patres tam Orientalis, quam Occidentalis Eccleſiæ. Cyrillus Hieroſolymitan. *Catech. 4.* Diuus Hippolitus Martyr *ſermone de Antichriſt.* D. Athanaſ. *in Synopſi.* D. Nazianzenus *in Carm. de ſcripto.* D. Epiphan. *hæreſ. 76.* D. Chryſoſt. *in Pſalm. 4. & 13.* D. Hieron. *epiſt. 150. q. 11.* D. Damaſcen. *in Parallelis.* D. Gregor. *homil. 18. in Ezechielem,* vbi apertè aſſerit eſſe germanam Sancti Petri epiſtolam. Ita Auguſtin. Ambroſ. Origenes, & alij. Ad fundamentum aduerſariorum infra reſpondebo.

Carthag. Trident. D. Cyrill. D. Hippol. D. Athan. D. Nazian. D. Epiph. D. Chryſ. D. Hieron. D. Damaſc. D. Gregor. D. Auguſt. Origenes.

741. Auctor huius epiſtolæ eſt Sanctus Petrus, vt ſtatim in prima fronte dicitur, *Simon Petrus, ſeruus, & Apoſtolus Ieſu Chriſti,* & *verſ. 18.* teſtatur ſe cum Ioanne, ac Iacobo interfuiſſe in monte, & audiſſe vocem delapſam à Deo Patre, & cap. 3. n. 1. *Hanc vobis chariſſimi ſecundam ſcribo epiſtolam.* Ergo apertè ſupponit ſe iam primam ſcripſiſſe, & eodem capite num. 15. *Sicut chariſſimus Frater noſter Paulus ſecundum ſapientiam ſibi datam ſcripſit vobis.* Appellat Paulum Fratrem, ac eiuſdem muneris collegam, quod nullus alius niſi Apoſtolus auderet de ſe affirmare.

2. Petr. 3.

742. Scripſit autem D. Petrus hanc epiſtolam contra Simonem Magum, ac alios Hæreticos, qui inde erant prodituri, vt fuerunt Valentinus, Menander, Baſilides, &c. Supremus Chriſti Vicarius breui moriturus, vt ipſe exprimit cap. 1. num. 14. *Certus quod velox eſt depoſitio tabernaculi mei.* Hanc vltimam Cygneam dat vocem, vltimum vale dicens Eccleſiæ, ac ſuis fidelibus, & ouibus, oſtendens erga eos ſuã eximiam charitatem, ac ſollicitudinem, tanquam in pignus ſui paſtoralis amoris relinquens,

2. Pet. 1.

antequam martyrio eſſet Laureatus, quod accidit anno Chriſti 69. ergo poſt primam, hanc ſecundam ſcripſit ferè 24. annis: nam primam ſcripſit anno Chriſti 45. Hinc deducitur hanc ſecundam epiſtolam ſcriptam ex carcere Mamertino, vbi fuit Apoſtolus per nouem menſes.

743. D.Hieron. Ad id, quod obiiciunt Hæretici ex diuerſo ſtylo, nodum facilè diſſoluit D. Hieronymus *epiſtola 105. ad Edibiam, quæſt. 11.* & ſic ait: *Duæ, quæ feruntur epiſtolæ Petri ſtylo inter ſe, & charactere diſcrepant, ſtructuráque verborum; ex quo intelligimus pro diuerſitate rerum diuerſis eum vſum interpretibus, prioris namque epiſtolæ fuit Marcus*, vt patet ex cap. 5. num. 11. & 13. *Huius vero poſterioris videtur fuiſſe Glaucias*, Clem.Alex. *cuius meminit Alexandrinus lib. 7. Stromatum.* Ac proinde pro diuerſitate Interpretum diuerſus potuit eſſe ſtylus; & valdè frequens eſt vſus apud rectè ſcribentes, vt pro rerum, locorum, temporum, ac perſonarum varietate, nunc grandiori, nunc humiliori dicendi charactere vtantur, & frequenter ſenes diuerſum ſtylum aſſumunt ab eo, quem obtinuerunt in iuuentutis Flore, & D. Paulus diuerſo methodo ſcribit ad Hebræos, ac ad alios. Vnde hæc epiſtola multum differt à cæteris Diui Pauli, & hæc epiſtola D. Petri non multum differt à prima, vtraque plena eſt charitate, ac vigilantia ſuper oues. Ad S.Ephrem. confirmat. ex Syriaco Textu S. Ephrem, & D.Damaſc. S. Damaſc. vterque Syrus hanc epiſtolam vt Canonicam recipiunt, & venerantur, & eſſe tranſlatam ex Syro in Latinum à Balthaſare Poſſeuin. Etxelio teſtatur Poſſeuinus in apparatu.

## *Opera D. Petri in multa æſtimatione, & an alia ſcripta ab eo.*

744. Bonifac. Sanctus Bonifacius primus Moguntiæ Epiſcopus, & Germaniæ dictus Apoſtolus, ad quam à Gregorio ſecundo miſſus ad fidem prædicandum, & multos ad Chriſtum lucratus eſt, & tandem in Phriſia martyr occubuit, de quo *Martyrolog. Romanum 5 die Iunij*: in tanta æſtimatione habebat D. Petri epiſtolas, vt eas aureis literis poſtulauerit ſibi deſcribi ad Eadburga Abbatiſſa, vt conſtat ex eius epiſtola, Baron. quam addacit Baronius *tom. 9. pag. 39.*

745. Antiquitus quinque libri nomine D. Petri circumferebantur, ſcilicet *Acta, Prædicatio, Euangelium, Apocalypſis, & Iudicum.* Sed talia opera eſſe ſuppoſita, & fœtum omninò à Diuo D.Hieron. Petro adulterinum, teſtatur D. Hier. *de ſcriptor.* Ruffinus. *Eccleſiaſt. in Petro*, & Ruffinus etiam *in expoſit. Symboli.* Sic & ſimiliter *itinerarium D. Petri*, ſub nomine Sancti Clementis editum, inter Gelaſius. Apocrypha annumerat Gelaſius Papa *diſt. 15. cap. 5. Romana.*

---

## QVÆSTIO XVIII.

### *De Epiſtolis B. Ioannis Apoſtoli.*

### SVMMARIVM.

747 *Prima epiſtola Ioannis ab omnibus recepta, & tanquam Sol fulget inter alias.*
748 *Quare D. Ioannes in hac epiſtola tacet ſuum nomen, & n. 749.*
750 *Ad Epheſios, vel Parthos ſcripſit.*
751 *De tempore, quo ſcripſit.*
752 *Tres fuerunt Ioannes, ſed Ioannes Marcus, & Presbyter diſtincti ab Euangeliſta, & n. 754. 755.*
756 *De fide Ioannes Euangeliſta Auctor harum Epiſtolarum, & n. 757.*
758 *Electa nobilis matrona pauperes alebat, ac recipiebat, & n. 759.*
760 *Caius hoſpitio recipiebat Chriſtianos, & Apoſtolos Paulum, & Ioannem, & num. 761.*

### *Epiſtola prima.*

De hoc magno, ac præclariſſimo Apoſtolo, & Euangeliſta multa dixi *tom. 5. in Euangelia, lib. 9. cap. 8. per totum*, & *tom. 6. in Euangel. Ioan. cap. 21.* & *tom. 1. in Apoc. cap. 4. q. 31.* & *tom. 2. in Apocal. cap. 21. quæſt. 27.* Quæ videnda ſunt; nunc vero de epiſtolis ab eo ſcriptis dicendum. 746.

Hanc primam epiſtolam Ioannis illius propriam, & germanam ab omnibus habetur receptum, vt teſtatur D. Hieron. *de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Ioanne*, quæ veluti Sol in medio Planetarum reſplendet: nam tres ſuper ſe habet; & totidem ſub ſe Planetas; itaque hæc prima epiſtola inter alias Canonicas, tanquam Sol fulgentiſſimus coruſcat, habet ante Iacobi vnam, & Petri duas; at vero poſt ſe duas alias habet à ſe conſcriptas, & tertiam Iudæ Apoſtoli fratris Iacobi, & omnes ſuo fulgentiſſimo ſplendore maximè illuſtrat epiſtola hæc à Patribus, ac Conciliis vt Canonica ſine vlla controuerſia recipitur, & veneratur, & hoc priuilegio gaudet, ſicut *prima* 1.Petr. *Petri*, quod nullus de ea dubitare, vel illam negare auſus eſt. 747.

## *Quare hic D. Ioannes ſuum nomen non exponit?*

Vt in duabus epiſtolis ſequentibus ſecunda 748. nempe, & tertia, ad quod reſpondet D. Gre- D.Gregor. gorius Magnus, quod in libris Canonicis non ſit requirendus Auctor, cum illorum principalis ſit Spiritus ſanctus, ſic ait S. Doctor Præfat. in Iob cap. 1. *Cum Auctor libri Spiritus ſanctus fideliter credatur; ipſe igitur hæc ſcripſit, qui hæc ſcribenda dictauit. Si magni cuiuſdam viri ſuſceptis epiſtolis, legeremus verba, eáque quo calamo ſcripta quæramus, ridiculum eſſet*, &c.

Deinde tres rationes peculiares ſubiicio. 749. Primo noſter Euangeliſta in ſecunda, & tertia epiſtolis ſequentibus, non ſe ipſum exprimit ſub nomine Ioannis, ſed ſub nomine Senio- 1.Ioan.2. ris: *Senior Electæ Dominæ*, & in tertia *Senior Caio Chariſſimo.* Sic etiam in hac prima ait cap. 2. *Filioli mei hæc ſcribo vobis.* Cum filiolos appellat, ſe Seniorem dicit, & ideo ſuperfluum fuit tale nomen apponere. Secundò. D. Ioannes præſentem epiſtolam, non tam ſuo nomine, ſed tanquam ex communi Apoſtolorum ſententia ſcribit, & ideo in plurali ſemper loquitur. Incipiens: *Quod fuit ab initio,* 1.Ioan.1. *quod audiuimus, quod vidimus oculis noſtris,* quod

*quod perſpeximus, & manus noſtræ contrectauerunt de verbo vitæ, annuntiamus vobis, aduocatum habemus.* Et multoties *diximus, annuntiamus, habemus &c.* Tertio. Cum D. Ioannes eſſet in exilio cauſa Chriſtianæ Religionis, inde ſubijcit ſuum nomen, & etiam ad quos mittebat, & per quem mittebat, ne forte ex epiſtola abſque iuſta cauſa fieret aliquod detrimentum, ſic Apoſtolus Paulus ſcribens ad Hebræos ſubticet ſuum nomen, ne nominis manifeſtatio lectionis vtilitatem excluderet, vt teſtis eſt D. Hieron. *de ſcriptoribus Eccleſiaſticis in Paulo.* Et ſæpe viri magni, ac Patres ſubticent ſuum nomen in ſuis operibus, vt notat Tertullian. *de Præſcriptionibus Apoſtolic.* Et frequenter ob ſuam humilitatem, maxime cum Ioannes hic dicat ſe vidiſſe, ac contrectaſſe verba vitæ, vt dicam ex S. Ambroſ.

Ad Hebræ. D.Hieron. Tertullian.

750. D. Ioannes iam ſenex, totuſque Chriſtum anhelans, in ipſoque abſorptus, & terrenorum oblitus, prætermittit ſalutationem, vt etiam *Paulus ad Romanos*, ac etiam nomina eorum ad quos ſcribebat, qui ſecundum multorum ſententiam erant *Epheſij*, apud quos diu vixit, ipſaſque Eccleſias rexit. Alij volunt fuiſſe Parthos. Ita Hyginus antiquiſſimus ſeptimus ſummus Pontifex à Petro *epiſtol. 1. ad Parthos.* Et Ioannes primus Papa *epiſtola 2. ad Valerium.* Et D. Auguſtinus *tom. 4. in quæſtionibus euang. cap. 39.* Erant iſti Parthi, de quibus dicitur *Actor. 2. Erant autem habitantes in Ieruſalem Iudæi, & Parthi, & Medi.* Et quia Apoſtolus in hac epiſtola ad finem ait: *Cuſtodite vos à ſimulachris*; à quibus maxime Iudæi abhorrebant, ideo iuxta Patres citatos, iſti Parthi quidam ex gentilitate, qui colebant idola, alij vero ex circunciſione ad Chriſtum conuerſi.

Rom. Hyginus. Ioan. primus Papa. D.Auguſt. Actor. 2.

751. Circa tempus, quo Ioannes has epiſtolas ſcripſerit, non habemus fundamentum certum ad hoc, vel illud potius aſſignandum, cum tam in ſecunda, quam tertia, ſe ſeniorem dicat; inde certum deducitur, quod fuerit circa vltimum tempus ſuæ ætatis, ac proinde ſub eodem tempore ſcriptæ videntur hæ epiſtolæ, quo ipſe ſuum Euangelium literis mandauit, ob intimam conſonantiam, & connexionem, quam doctrina harum epiſtolarum habet cum eius Euangelio, quæ omnia *ad annum Chriſti 99.* conſignat Baronius, qui fuit Clementis Pontificis ſeptimus, Neruæ Imperatoris primus.

Baronius.

## *Secunda, & Tertia epiſtola Ioannis.*

752. Fuerunt antiquitus, qui dubitarunt, an hæc ſecunda, & tertia epiſtola ſit Canonica, & an vtriuſque ſit Auctor Ioannes Euangeliſta, vt teſtatur Euſebius *lib. 3. Hiſtori. cap. 19.* & D. Hieron. *de Scriptoribus Eccleſiaſtic. in Ioannem.* Et huius ſententiæ immerito faciunt Papiam Ioannis Apoſtoli diſcipulum, qui non negat hanc epiſtolam eſſe illius, ſed tantum affirmat duos fuiſſe Ioannes, cuius autem ſit ſecunda, & tertia epiſtola non determinat.

Euſebius. D.Hieron. Papias.

753. Pro huius rei maiori intelligentia ſciendum eſt tres fuiſſe Ioannes. *Primus* noſter Euangeliſta. *Secundus* Ioannes dictus Marcus. *Actor. 12. num. 12.* Sic habetur *Petrus è carcere venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui cognominatus eſt Marcus.* Et iterum *verſ. 15. Aſſumpto Ioanne, qui cognominatus eſt Marcus.* Similiter *cap. 15. num. 37.* Et hic erat Apoſtolorum ſectator, & non Apoſtolus, vt notat D. Dorotheus *in ſynopſi*; ac proinde diſtinctus à noſtro Euangeliſta: quod aperte conſtat ex *Secunda Pauli ad Timoth. cap. 2. num. 11.* Vbi Apoſtolus ex Epheſo vocans Timotheum ad Romam, præcepit ei, vt ſecum adducat Marcum, id eſt Ioannem Marcum; Ioannes Apoſtolus non venit Romam cum Timotheo, ergo omnino diſtinctus eſt.

Actor. 12. Actor. 15. Dorotheus. 2 Timoth. 2

754. Ex quo etiam conuincitur, quod epiſtola non ſit à Ioanne Præsbitero, qui omnino eſt diuerſus à noſtro Ioanne Euangeliſta; & quamuis Ioannes Presbyter eſſet valde eruditus, & inde nomen haberet Theologi, ex quo aliqui arripuerunt anſam ad confundendum cum noſtro Apoſtolo, qui ob ſuam profundam ſcientiam dictus eſt Theologus. Nihil hoc facit, quia ad ſimilitudinem noſtri Apoſtoli ille dicitur Theologus, & vt aduertit Dydimus Alexandrinus *lib. 7. cap. 20.* Epheſi, oſtenduntur ſepulchra diſtincta, vnum, in quo reconditus eſt Ioannes Apoſtolus; alterum, in quo iacet Ioannes Presbyter.

Dydimus.

755. Nec argumentum aduerſariorum alicuius eſt conſiderationis, quia in his ſecunda, & tertia Ioannes ſe dicit ſeniorem, *Senior Electæ.* Et iterum *Senior Cajo chariſſimo.* Senior autem Græce idem eſt ac *Presbyter.* Reſpondetur, quod Ioannes Apoſtolus ſe dicit ſeniorem, quia illo tunc tempore Presbyter, & Epiſcopus pro eodem ſumebantur, vt patet *ex 1. Timoth. 4. n. 14.* & notat D. Hieron. *epiſtol. 85. ad Euagrium.* Deinde Ioannes ſe dicit ſeniorem, quia ipſe valde prouectus erat ætate plenus dierum, ac ſenior omnium Chriſtianorum; cum ergo ſe dicit ſeniorem, hoc eſt valde annoſum, ſic *Ioan. 21. num. 18.* ait Dominus Petro: *Cum autem ſenueris, extendes manus tuas.* Seu vt alij legunt, *cum ſenex factus fueris.* Ex Græco legi poteſt, *cum Presbyter fueris.* Ibi Presbyter non ſignificat ſacerdotem, nec Epiſcopum, ſed hominem annoſum ac plenum dierum. Sic & in præſenti S. Ambroſ. in Pſal. 36. *Iunior fui etenim ſenui*, quod Ioannes ſe dicit ſeniorem, ne ſe Apoſtolum nominaret ſicut Apocalypſ. 1. ſe dicit ſeruum non Apoſtolum.

Græcus. 1.Tim.4. D.Hieron. Ioan.21. Græcus. D.Ambroſ. Apocal. 1.

756. Dicendum eſt de fide certum eſſe auctorem ſecundæ, & tertiæ epiſtolæ eſſe Ioannem Apoſtolum, ac Euangeliſtam. Ita definitum eſt in Concilio Laodic. *cap. 59.* Carthag. III. *cap. 47.* Trident. *ſeſſ. 4.* Canon Apoſtolorum 84. & conſtanter omnes Patres has duas epiſtolas vt Canonicas Ioannis recipiunt, ac venerantur. D. Chryſoſtom. *homil. 19. in Matth.* Noſter D. Cyrillus *lib. 8. de Adoratione in ſpiritu, & veritate.* D. Athanaſ. epiſtol. 39. numerans libros noui Teſtamenti. Nazianz. *in Carm. de eiſdem libris ſcripturæ.* D. Damaſcen. *lib. 4. de Orthod. fide cap. 18.* D. Hieron. *epiſtola ad Paulum*, cuius verba ſupra retuli. *quæſt. 15. n. 816.* D. Auguſt. *de Doctrina Chriſtiana.* D. Ambroſ. *in Pſal. 36.* S. Gregor. *lib. 31. Moral. cap. 7.* & multi alij Patres, quos citat Iodocus Coccius *in Theſauro Catholico lib. 6. art. 16.*

Concil. Laodicenſe. Trident. Can. Apoſt. D.Chryſ. D.Cyrill. D.Athanaſ. D.Nazianz. D.Damaſc. D.Hieron. D.Auguſt.

Probatur ratione. Nam ſi has epiſtolas

Anagraphas hoc eſt ſine vllo titulo, ac inſcriptione legeremus, ipſe dicẽdi modus, ac ſtylus, nobis apertè oſtenderet eſſe Ioannem Euangeliſtam: nam ſicut ex ſimilitudine facierum, filij ex eodem Patre geniti agnoſcuntur, ſic tres iſtæ epiſtolæ, verbis, ſententiis, ſtylo, charactere, ignito feruore charitatis conſonantia, ac cohærentia cum Euangelio ipſius, cum tam aperto teſtimonio diuinitatis Chriſti, ac Sanctiſſimæ Trinitatis clarè, & manifeſtè deprehendet Ioannem Euangeliſtam illarum trium eſſe Auctorem, ac Scriptorem.

### *Electa Domina.*

758. Secunda epiſtola incipit. *Senior Electæ Dominæ, & natis eius:* fuerunt multi, & graues Auctores, qui per Electam Dominam, Eccleſiam intelligerent, & per natos filios eius ſpirituales in Chriſto regeneratos. Sed vera, & communis ſententia eſt, quod erat quædam mulier valdè nobilis, & diues habens filios, & omnia ſua erogabat pauperibus Chriſti, eoſque alimentabat, cuius opera Apoſtolus laudat, & confirmat in bono, ne ſeducatur à malignis, ac aduerſariis. Flauius. Dionyſ. Flauius Dexter anno Chriſti 100. ſic habet. *Sanctus Dionyſius ſcribit librum de diuinis nominibus anno Chriſti 105. Sanctus Ioannes ſcripſerat ad Pruſiam fœminam Electam, ſecundam epiſtolam, quæ velut Eccleſiæ illius ciuitatis parens mira largitate, & charitate tunc florebat.* Eſpencæus. Sic & ait Eſpencæus hanc Electam vocatam fuiſſe Druſianam, & Ioannem Euangeliſtam hoſpitio ſuſcepiſſe.

759. Nec obſtat id, quod aliqui obiiciunt videri inconueniens, quod liber Canonicus ſcribatur ad mulierem; Plebs Chriſtiana conſtat ex maſculis, & fœminis; qui omnes erudiendi ſunt in Chriſto, ſic ait Paulus ad Galatas 3. num. 28. (Ad Gal. 3.) *Non eſt Iudæus, neque Græcus, non eſt ſeruus, neque liber, non eſt maſculus, neque fœmina, omnes enim vos eſtis in Chriſto Ieſu.*

### *Caius Chariſſimus.*

760. Ad hunc Caium miſſa eſt *Tertia epiſtola Ioannis*, & difficultates, quæ contra hanc epiſtolam obiiciuntur, iam proximè cum de ſecunda epiſtola egimus ſolutæ ſunt. Hic Caius fuit vir magnus, diues, ac præclarus Epheſi natione Hiſpanus, vt ait Lucius Dexter anno Chriſto 70. (Luc. Dexter. Onuphr.) Onuphrius anno Chriſti 114. putat eum fuiſſe Romanum, & Tertium Mediolani Epiſcopum. Baptizatus fuit à D. Paulo, vt ipſe teſtatur. 1. Corinth. 1. num. 14. (1. Cor. 1.) *Neminem veſtrum baptizaui, niſi Criſpum, & Caium.* Vir iſte erat inſignis charitate hoſpitalitatis, de quo noſter Euangeliſta eum laudat, num. 5. *Chariſſime fideliter facis, quidquid operaris in fratres, hoc eſt in peregrinos.* Et iuxta Bedam, Gloſſam, Lyran. Hugonem, Dionyſ. Anſbertum, *ad cap. 16. Roman. num. 23.* (Beda. Gloſſa. Hugo. Dionyſ. Anſbert. Rom. 16.) vbi Paulus de Corintho ſcribens ad Romanos ait, *Salutat vos Caius hoſpes meus, & vniuerſa Eccleſia.* Hoſpes Latinè ſignificat, qui excipit, ac recipitur; ac proinde *hoſpes meus*, id eſt apud quem ego hoſpitio receptus; *Hoſpes meus, & vniuerſa Eccleſia.* Syrus, & Beda legunt, *vniuerſa Eccleſia*, quia non ſolum Paulum, ſed etiam quoſlibet de Eccleſia hoſpitio excipiebat, de quo etiam noſter Ioannes eum hic laudat, vt eſt dictum.

Hic Caius fuit valdè familiaris ſancto Ioanni, vt teſtatur ſanctus Athanaſius *in Synopſi*, qui etiam eundem dictante Sanct. Ioanne ſcripſiſſe eius Euangelium. Metaphraſtes in vita Sanct. Ioannis affirmat, quod etiam ipſe Caius excepit hoſpitio Sanctum ab exilio reuertentem, eique ſanctum Ioannem tradidiſſe ſuum Euangelium legendum, retinendum, ac manifeſtandum, ad hunc tantum virum Ioannes hanc breuem ſcribit epiſtolam. 761. D. Athan. Metaphr.

## QVÆSTIO XIX.

### *De Epiſtola B. Iudæ Apoſtoli.*

### SVMMARIVM.

762 *Cur Diuus Iudas dicitur Labbæus.*
763 *Dicitur filius Mariæ Alphæi, & quomodo dicitur ſoror Virginis.*
764 *Hæretici negant eſſe epiſtolam Canonicam.*
765 *Fide tenendum eſſe Canonicam.*
766 *Argumenta aduerſariorum.*
767 *Apoſtoli non ſemper ſe nominant Apoſtolos.*
768 *Apoſtoli frequenter ſcribebant Græco ſermone.*
769 *Ex eo quod aliquid non referatur in Scriptura non eſt de falſitate arguendum.*
770 *Liber Henoc, eſto ſit Apocryphus, rectè, id quod eſt verum, citari poteſt, & num.* 771. 772. 773.

AVctor huius epiſtolæ eſt Iudas Apoſtolus, qui à *D. Matthæo 10. num. 3.* dicitur Thaddæus, dicitur etiam à Græcis, ac aliis multis Labbæus, vt notant Dorotheus *in Synopſi.* D. Chryſoſtom. *in cap. 10. Matth.* Nicephor. *lib. 2. cap. 40. & 44.* & etiam legit Syrus. *Labbæus* interpretatur à Diuo Hieronymo *in cap. 10. Matthæi* ex voce Hebraica, quæ ſignificat cor, vel leonem; inde ſanctus Iudas dicitur *Labbæus*, id eſt homo cordatus, generoſus, ac animoſus ob præclaram, ob eximiam generoſitatem, ac fortitudinem, quam oſtendit in prædicando Euangelium, & confundendo, ac comprimendo idololatras, ac Hæreticos, de cuius laudibus multa dixi *tom. 2. in Apoc. cap. 1. q. 33. per totam.* 762. Doroth. D. Chryſ. D. Hieron.

Auctor huius epiſtolæ eſt Iudas, non Iſcariotes, ſed dictus Thaddæus Frater Iacobi Minoris, *qui cognominatus eſt frater Domini*, habuit Matrem Mariam Alphæi, ſeu Cleophæ vxorem, quæ à *D. Marco 15. num. 40.* Mater Iacobi vocatur. Cúmque aſtitit iuxta crucem, etiam dicitur ſoror B. Virginis. *Ioan. 19. n. 25.* non quod propriè fuerit ſoror eius, filia ſcilicet Sanctorum Ioachim, ac Annæ, vt exiſtimarunt Heluidius Theodoret. *Luc. 6.* Anſelmus *Galat. 1.* Sed ſoror phraſi Hebræa, id eſt cognata, vel conſobrina; hæc ergo Maria Alphæi Cleophæve quatuor habuit illuſtriſſimos filios, qui à Chriſto vocati ſunt ad Apoſtolatum, tres ſcilicet Iacobus, Iudas, & Simon, quartus fuit Ioſeph cognominatus Iuſtus, 763. Marc. 15. Ioan. 19. Heluid. Theodor. Anſelm.

iuſtus, qui ad ſortem vocatus cum Matthia
Matth.13. *Actor.*1. qui omnes *Matth.*13. *num.*51. vocan-
tur Chriſti fratres, id eſt more Hebræorum
conſanguinei, vel fratres, ſicut mater eius vo-
catur ſoror, id eſt cognata Sanctiſſimæ Vir-
ginis Mariæ. Ita tenent, & ex multis probant
D.Hieron. D. Hieron. *contra Heluidium.* Beda *in cap.*1.
Beda. *Ioan.* Rupert. *in cap.*1. *Matthæi.* Magiſter *in* 4.
Rupert. *diſtinct.*30. *cap. B. Mariæ.* D. Thomas 3.*part.*
Magiſt. *quæſt.*28. *art.*3. *ad* 5. Caniſ. *lib.*1. *de Deipara,*
D.Thom. *cap.*3. Suar. *tom.*2. *ad* 3.*part. diſp.*5. *ſect.*4. To-
Caniſius. Suar. letus *in Ioan. cap.*2. *Annot.*18. quod latè dixi,
Tolet. & explicaui *tom.*2. *in Euangel. cap.*9.9. & *tom* 3.
*cap.*30. *q.*1.

## *Auctor huius Epiſtolæ.*

764. Hanc epiſtolam eſſe Canonicam negarunt
Luther. Hæretici, Lutherus, Centuriatores Brentius,
Centuria. & alij, imo Doctiſſimus Cardinalis Caietanus
Brentius. videtur de eius auctoritate dubitare, eorum
fundamenta ſtatim apponam.

765. De fide tenendum eſt hanc epiſtolam eſſe
Roman. Canonicam; ſic definitum eſt in Concilio Ro-
Laodicenſ. mano ſub Damaſo Papa, & in Concilio Lao-
Florent. dicenſ. *cap* 58. Carthag. *cap.*47. Florentin. &
Trident. Trident. *ſeſſ.*4. Eugenius Papa *in epiſtola ad*
Eugenius. *Armenum* conſtantiſſim omnes Patres ex Græ-
Dionyſ. cis D.Dionyſ. *de diuinis nominibus, c.*4. D.Epi-
Epiphan. phan. D.Nazianzen. Dydimus, Oecumenius,
Nazian. D.Anaſtaſius, Ephrem, D.Chryſoſtom. ex La-
Dydimus. tinis, D Hieronym. *de Scriptor. Eccleſ. in Iuda.*
Oecum. Cornelius, Innocentius Primus; S.Cyprianus,
D Anaſtaſ. S.Ambroſius, S.Auguſtinus, Ruffinus, Phila-
Ephrem. ſtrius, Caſſianus, S.Proſper, S.Alcuinus, S.Gre-
D. Chryſ. gorius, Beda, Rabanus, S.Fulgentius, S.Remig.
Iodocus. Angelomus, quos omnes latè, & fusè ad-
Bellarm. ducunt, & citant Iodocus Cocius *in Theſauro Catholico, tom.*1. *lib.*6. *pag.*370. Bellarm.
*lib.*1. *de Verbo Dei, cap.*18.

766. Hæretici contra hanc veritatem Catholi-
cam multa obiiciunt. Et Primò, quia Iudas
ſe non nominat Apoſtolum, cum alij in ſuis
epiſtolis ſe ſoleant frequenter Apoſtolos no-
minare. Secundò, cum in Perſide Euangelium
promulgaret, non Græcè, ſed Perſicè ſcriptu-
rus erat. Tertiò, facit mentionem de alterca-
tione Archangeli Michaëlis cum Diabolo,
de Moyſis corpore, quæ nunquam in ſacris
libris legitur. Quartò, quia in ea profertur
teſtimonium de libro Henoch, qui liber eſt
Apocryphus.

767. Ad primum argumentum, nihil concludit,
ex eo quod Iudas non ſe nominat Apoſto-
Ad Philip. lum: nam etiam D. Paulus *in epiſtol. ad Phi-*
Ad Theſſal. *lippenſes*, neque in duabus *ad Theſſalon.* ne-
Ad Philem. que *ad Philemonem* ſe Apoſtolum dicit; nec
Ioannes. Iacobus. Iacobus in ſua Canonica; nec Ioannes in
ſuis tribus epiſtolis, nec in Apocalypſi ſe
Apoſtolum vocat, ſed tantum ſeruum, ſicut
noſter Apoſtolus Iudas, ſibi tamen nomen
ſerui appropriat, quod erat character Chriſtia-
næ militiæ.

768. Ad ſecundum fundamentum, quod obii-
ciunt, quia Iudas fidem Catholicam in Perſi-
de prædicauit, Perſica ergo lingua debuit
ſcribere. Argumentum nullius eſt ponderis:
Petrus. Petrus Romæ prædicauit, in Romáque duas
epiſtolas ſcripſit, & tamen non lingua Latina,
Paulus. ſed Græca; ſicut Paulus omnes ſuas epiſto-
las, excepta *ad Hebræos*; cum ſcriberet ad va-
rias Nationes, Romanos, Aſianos, ſeu Ephe-
ſios, ac alios Græco idiomate eſt vſus; ſicut
& Iacobus cum litteras ſuas mandaret ad Iu- Iacobus.
dæos per totum orbem diſperſos. *Lingua enim*
*Græca* erat tunc valdè communis, ac vulgaris
apud omnes; deinde ſacri Apoſtoli ſic ſcri-
bebant ſuas epiſtolas ad homines vnius, vel
alterius nationis, quamvis primario ad illos
ſcriberent, tamen ſecundario ad omnes Ca-
tholicos ſuam doctrinam dirigebant, & ideo
communi omnium idiomate vtebantur.

Ad tertium de altercatione Michaëlis cum 769.
Diabolo ſuper Moyſis corpus, inutile ſumi-
tur argumentum. Nam ex Apocalypſi 12. Apoc.12.
num.7. conſtat *Michaëlem præliari cum Dra-*
*cone*: ex quibus deducitur, Michaëlem ſolum
pugnare cum Dracone. Conſtat enim cadauer
Moyſis occultè à Domino ſepultum. *Deut.*34. Deut 34.
*num.*6. ne à populo ad idololatriam prono
adoraretur. Quid ergo mirum, ſi Michaël
pugnabat cum Dracone, pro Moyſis corpore
non detegendo? Quod vero in Scriptura nulla
fiat mentio de hac re, nil inde poteſt conclu-
dere de falſitate; vnde merito ridet Toletus Toletus.
*S. Ioannis Annotat.* 3. Quod Anabaptiſtæ ab
Euangelio Ioannis radebant hiſtoriam de Pa-
ralytico ad Piſcinam Probaticam, eo quod
nec Scriptura, nec Ioſephus, nec Philo He- Ioſephus.
bræus de illa faciant mentionem: ſimiliter pa- Philo.
rum Sobrius Vlricus Valenus dicebat falſum
eſſe Pontificatum Petri in Roma, ac ibi col-
loquium eius cum Paulo, quia de his non agit
D. Lucas in Actibus Apoſtolorum; vnde ait D.Lucas.
citatus Toletus, *Ex tali ſilentio inſimulare fal-*
*ſitatis ridiculum eſt, ac puerile.* Quia excludit
tradtiones Eccleſiæ, quod ſapit hæreſim, &
etiam id quod conſtat ex grauiſſimis, ac pro-
batiſſimis Auctoribus, vt multis exemplis
demonſtraui *Opuſculo primo*, *Reſolut.*3. *q.*14.
*num.*122.

Ad quartum argumentum de Henoc, dici- 770.
mus quod Henoch fuit Propheta, qui vel viua
voce prophetizauit, quæ D. Iudas Apoſtolus
accepit ex traditione, vel ex libro ſcripto ab
Henoc: nam vt cenſet Tertullian. *lib. de ha-* Tertull.
*bitu mulierum*, *cap.*3. ſeruatus fuit ab Noë in
Arca, vel ab ipſo Spiritu ſancto dictante me-
moriter redintegratus, ita etiam conſentiunt,
& tenent D. Hieronymus *de Scriptoribus Ec-* D.Hieron.
*cleſiaſticis in Henoch.* D.Athanaſius *in Synopſi.* D.Athan.
Clemens *lib.*3. *Stromatum*, & hic Beda, Dydi- Clemens. Beda.
mus, Carthuſianus, & alij, & liber Henoch Dydimus.
frequenter citatus *in teſtamento duodecim Pa-*
*triarcharum*, quem etiam frequenter citant, Origen.
& laudant Origenes, ac Procopius, & licet Procop.
modo non extet, potuit perire, ſicut perierunt
multi alij, vt libri Nathan Prophetæ, Gad vi-
dentis, & multorum aliorum, viginti retuli
ſupra *Reſolut.*1. *quæſt.*4. *num.*46. Ita etiam liber
verus, ac legitimus Henoch potuit perire.
Dixi legitimus, & verus: nam tempore D.Au- D.Auguſt.
guſtini, vt ipſe teſtatur *lib.*18 *de Ciuit. cap.*38.
erat valde corruptus & adulterinus, dicebat
enim *videntes filij Dei filias hominum*, ſcilicet
Angeli, qui docuerunt homines amare mulie-
res, & multas alias fabellas, ac mendacia; po-
tuit autem hic liber Henoch eſſe legitimus,
& verus; & poſtea eſſet corruptus; Iudas
Apoſtolus citat eum in his, quæ vera dixit,
reiectis

reiectis eius figmentis, ac falſitatibus, ſic
Ad Titum 1. Paulus Apoſtolus ad Titum *cap. 1. num. 12.* adducit dictum Epimenidis poetæ: *Cretenſes ſemper mendaces mala beſtia*, &c. & Epimenides vt gentilis poeta multa fabuloſa, ac mendacia dixit, tamen Paulus citat eum in his, quæ ipſe vera protulit; nam de libris ſæpe vtendum, vt de pomis; in pomo putrida eiiciuntur foras, ſana vero aſſumuntur ad cibum, ac nutrimentum.

## QVÆSTIO XX.

### *De libro Apocalypſis Ioannis Apoſtoli.*

### SVMMARIVM.

771 *De fide eſt Apocalypſim eſſe librum Canonicum.*

772 *Dicitur liber Apocalypſis retento nomine.*

773 *Maieſtas Apocalypſis conſideranda ex quatuor perſonis.*

774 *Magna illius dignitas, quia de rebus futuris agat.*

775 *Vtilitas Apocalypſis omnibus præſentibus, & futuris, & num. 776. 777.*

778 *Liber Apocalypſis valde ordinate procedit, & num. 779. 780. 781.*

782 *Ponitur in vltimo loco teſtamenti noui, non quia vltimo ſcriptus ſit.*

783 *Ponitur vltimo loco, quia de vltimis temporibus agit.*

771. OMnia, quæ hic dicenda veniunt, iam explicaui *tom. 1. in Apocalypſim in quæſtionibus Proœmialibus*, inter quas in quarta quæſtione dixi de fide eſſe hunc librum Apocalypſeos eſſe Canonicum ſcriptum à B. Ioãne
Conc. Rom. Apoſtolo, vt definitum eſt in Concilio
Florent. Romano ſub Damaſo Papa. In Concilio Flo-
Trident. rentino, *in literis ſanctæ vnionis*. Trident. *ſeſſ. 4.*
Toletan. Toletano, Carthaginen. & idem tenent, ac
Carthag. docent omnes ſancti tam Græci, quam Latini, quos proxime citata *quæſt. 4.* adduxi.

772. Liber dicitur *Apocalypſis Ioannis Apoſtoli.*
Arabic. Arabicus, *viſio Ioannis Apoſtoli.* Syriacus,
Syriac. *Reuelatio, quæ facta eſt ſuper Ioannem.* Apoca-
Græcus. lypſis vox eſt Græca, & idem valet, ac reue-
Rupert. latio, ſeu viſio, ac manifeſtatio ſecretorum. Et quamquam bene poterat dici Latino verbo, Reuelatio, ſeu viſio dicitur, retento Græco nomine *Apocalypſis*, de quo varias dedi rationes *cap. primo ipſius libri quæſt. 1.* tamen genuina illa mihi videtur Ruperti, quod tali Græco nomine vtitur, ob cultum, ac venerationem tantorum myſteriorum, quæ in hoc volumine clauduntur, vt ita etiam ipſa res ſignificata magno cultu, ac veneratione habeatur.

773. Et ſuprema dignitas tanti libri recte col-
Aureolus. ligit Cardinalis Aureolus, cum dit, *Apocalypſis eſt reuelatio, non quæcumque, ſed ſumma, authentica, quod apparet per auctoritatem quatuor perſonarum, quæ indicantur Ieſus Chriſti, Dei Patris, & Ioannis, & Angeli*, ſublimitas, ac altitudo huius libri maxime auſpicanda, ex quatuor perſonis, quæ in eo proponuntur. Primò *Ieſus Chriſtus* Apocalypſis, ſeu reuelatio *Ieſu Chriſti.* Secundo Deus Pater reuelationem, *quam dedit illi Deus*, ſcilicet hanc Apocalypſim, ſeu reuelationem Deus Pater in primo inſtanti conceptionis manifeſtauit filio ſuo Ieſu Chriſto. Tertio *Angelus* vnus ex ſupremis *Mittens per Angelum ſuum.* Quarto Ioannes, *ſeruo ſuo Ioanni.* Cui Angelus hanc Apocalypſim deferens præcepit ei. *Scribe in* Apocal. 1.
*libro, & mitte ad ſeptem Eccleſias, quæ ſunt in Aſia cap. 1. num. 14.* Non ſolum diuinus Spiritus interius mouet Ioannem, vt ſcribat, ſed etiam exterius rigido præcepto hoc mandat, vt inde maximè dignitas, vtilitas, ac neceſſitas huius libri innoteſcat.

Magna *dignitas* libri inde maxime expen- 774.
denda eſt, quia tota eius materia eſt de rebus, quæ ventura erant; ſcilicet futuræ Eccleſiæ perſecutiones, aduerſitates, ac duriſſimæ crudelitates ſub execrabili, ac abominabili Antichriſto, & tandem gloria futura Beatorum: cognitio autem futurorũ eſt maxime ſublimis, & alta. Vnde ait Iſaias 41. *n. 23. Annun-* Iſai. 41.
*ciate quæ ventura ſunt, & ſciemus, quia dij eſtis vos.* Hoc enim eſt irrefragabile Diuinitatis ſignum. Vnde ait Tertullian. *in Apolog. c. 20.* Tertullian.
Teſtimonium enim Diuinitatis eſt. Veritas diuinationis. Et ratio huius eſt, quia ſola infinita vis cognoſcitiua, infinituſque intellectus, infinitumque illius lumen omne verum vbicumque ſit ſiue intra cauſas, ſiue extra cauſas etiam quæ dependent à voluntate humana poſt centum mille annorum videt, ac penetrat; cum ſolum valeat videre id, quod nullo modo exiſtat, ex quo patet, quanta ſit nobilitas, ac ſublimitas huius libri, vt ita dicam ſecretorum Dei, cum agat de admirabili diſpoſitione, ac ordinatione Diuinæ ſapientiæ, ac prouidentiæ, de rebuſque poſt tot ſæculorum tempora futuris, maxime dependentibus à voluntate humana, ac eius libertate.

Magna vtilitas ex hac libri lectione om- 775.
nibus nobis præſentibus, & qui ſub tyrannide Antichriſti erunt, & qui poſtea futuri ſunt; nobis modo, vt ait Anſbertus, Anſbert.
*Illorum tolerantia magnum nobis documentum.* Si enim illi, qui graſſante Antichriſti dira peſte inter multas, & acerbiſſimas pugnas, innumeraſque mundi perturbationes, ac perſecutiones, quales nunquam fuerunt ab initio, nec erunt, tamen illi firmi, ac conſtantes ſtabunt in fide, inde magnum nobis documentum, qualem in fide habere debemus perſeuerantiam, cum à tot, & tam intricatis preſſuris ſimus liberi.

Valde etiam lectio huius libri vtilis his, 776.
qui tempore Antichriſti erunt, quia ex prophetia huius voluminis intelligent, quod illa dura perſecutio breui tranſeat, & cito finem habebit; vnde de illa loquens Daniel. 12. *n. 3.* Daniel. 12.
ait, *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti.* Quia autem illo tempore docti fuerint intelligent, non ſolum vt bene agant, ſed etiam vt ignaros, ac indoctos doceant illum impoſtorem eſſe Antichriſtum totum abundantem nequitia, malitia, omnique falſitate, ac mendacio, inſtare iam finem mundi, completaque eſſe, quæ in Apocalypſi annuntiantur, quod ipſe tunc erit firmum fidei

fidei argumentum, & veritatis propugnaculum inexpugnabile.

777. Magna lætitia gaudendi his, qui poſt Antichriſtum futuri ſunt, cum ſe videant, acerbo illo tyranno extincto, à tam acerba perſecutione euadere, cum aſpicerent Moyſes, ac filij Iſraël Pharaonem cum ſuis exercitibus demerſum in Mare. *Tunc cecinit Moyſes, & filij Iſraël carmen hoc Domino.* Exod.15.num.1.

Exod.15. Cùm de Ægypto exeunt tot, & tantis mirabilibus, Deo operante, expoliato Ægypto ab omnibus diuitiis ſuis, quas ſecum aſportabant feſtivè, ac cum omni muſicorum inſtrumento hymnum cantant? Quid iucundius, & gratius poterat eis accidere, quam libertas à tam diro, & acerbo flagello, ac iugo, ſub quo premebuntur, tunc non Canticis modulantur, ſed modo, cum ſuos hoſtes vident ſubmerſos in mari? Plus gaudebant, & exultabant, cum deiecto hoſte è manibus eorum euaderent, quam dum obtenta deſiderata libertate ſeruitutis iugum excutiunt, D. Gregorius Nyſſen. *lib. de vita Moyſis*, ſic ait: *Hebræi tum de ſua ſalute, tum de inimicorum ſupplicio læti, magis quam vlli antea homines, in hymnis, & hilaritate totam noctem exigunt.* Expende illud: *Quam nulli antea homines.* Etſi cum exirent de Ægypto magno replerentur gaudio, & multum iucundarentur, incomparabiliter tamen magis lætantur, cum hoſtibus proſtratis ab eis ſe liberos vident.

D. Gregor. Niſſen.

778. Hic liber Apocalypſis non confusè, ac inordinatè procedit, ſed multa & alta directione diponitur, in quo ſex conſideranda. Primò Chriſtus apparens cum multa maieſtate, vt tanto Domino decebat, & ſermonem habens cum Ioanne, & mittens per Angelum, vt ea ſcribat, ac mittat ad Epiſcopos Aſiæ. Secundò, tanquam ſupremus Dominus, *cap.2. & 3.* ſuos domeſticos ſeruos, ac Epiſcopos admonet, ac dirigit, vt à quibuſdam defectibus emendentur, in quo corripit etiam omnes Chriſtianos, vt à ſimilibus emendentur.

Apoc.2.& 3.

Tertiò, *cap.4. & 5.* proponitur Dei maieſtas ſedentis in throno, è cuius manu Agnus accipit librum ſignatum ſigillis ſeptem, quem ſolus Agnus potuit aperire, cuius laus, & gloria decantatur à ſenioribus, ac à quatuor animalibus.

Apoc.4.& 5.

779. Quartò, *cap.6.* aperiuntur ſigilla, & finiuntur, *cap.10.* quibus apertis manifeſtantur partim multæ perſecutiones, ac tyrannides, quæ euenient ſub Antichriſto, partim explicantur variæ perſecutiones Eccleſiæ ſub Antonino, Aurelio, Decio, Valentiniano, Diocletiano, Maximiano, Mahometanis, quæ perſecutiones erunt tanquam ſigna demonſtratiua, ac prognoſtica, eorum quæ fient ſub Antichriſto, in quibus etiam ſigillis multa ſigna dantur eorum, quæ euenient ante diem iudicij.

Apoc.6. Apoc.10.

780. Quintò, *cap.11.* aperitur liber, manifeſtantur, ac declarantur ſcripta in eo, & primo ſumma maieſtas, ac amplitudo Eccleſiæ, ſummaque Dei prouidentia erga illam, quia ad tempus perſecutionum Antichriſti mittit duo præclariſſima luminaria patentem Eliam, & Henoch, vt luce ſuæ doctrinæ illuminent fideles, & diſſipent tenebras errorum, ac falſitatum Antichriſti. Tunc apparet Eccleſia ſole veſtita, ſtellis coronata, & deſcribitur bellum Michaëlis contra diabolum, quo demonſtrantur, ac deſignantur bella, perſecutiones, tyrannides Antichriſti, & quomodo ipſe occidetur, & mittetur cum ſuis in ſtagnum ignis ardentis ſulphure, quæ omnia deſcribuntur, vſque ad *cap.19.* Apoc.19.

Apoc.11.

Sextò, *cap.20.* narratur quomodo Chriſtus Dominus veniet ad vniuerſale iudicium, & duobus vltimis capitibus gloria electorum, ac Beatorum. Ecce ſupremus omnium Monarcha Deus ſubditos rebelles, ſui regni cum omni æquitate, ac iuſtitia punitutus eſt; fideles vero, ac ſibi obſequentes conſtituturus in aurea pace, vt omnibus bonis cœleſtis beatitudinis ditentur in omnem æternitatem. 781.

Quæres tamen, cur Apocalypſis inter libros Canonicos vltimum teneat locum? Reiiciendum id, quod aliqui affirmant, quia fuit omnium nouiſſimè ſcriptus, cum à nobis cum communi ſententia ſuperius dictum ſit Ioannem Euangelium ſcripſiſſe poſt Apocalypſim, hanc enim adhuc exul in inſula Pathmos, Euangelium autem, ab exilio reuocatus poſteritati tradidit. Nec etiam admittendum id, quòd Abulenſis *in Prologo Matthæi*, ait, ideo vltimum locum ſcripturarum Canonicarum ſaltem noui Teſtamenti obtinuiſſe, quia præ aliis minus eſt neceſſarius, cum in eo non ſit aliquid de fide credendũ, ac etiam de præceptis viuendi. Hoc nullo modo eſt admittendum; nam Apocalypſis multa continet de diuinitate Chriſti de eius maieſtate, ac magnitudine, multáque de eius morte, & reſurrectione, ac imperio, de aduentuque ad iudicium, de cœleſti Beatorum gloria, quæ omnia ſunt articuli fidei; multaque etiam de peccatis, ac vitiis fugiendis, de virtutibus, amplectendis, ac de timore, ac perſeuerantia in Dei obſequio, in eo tractantur. 782.

Abulenſ.

Dicendum quod ordinatiſſimè Sancta Eccleſia omnia diſpoſuit; nam in exordio noui Teſtamenti ponitur *Liber quatuor Euangeliſtarum*, qui eſt fundamentum totius noui Teſtamenti. In eo agitur de aduentu Chriſti, & quod *Verbum caro factum eſt*, de eius ſacratiſſima vita, & operibus, morte, ac reſurrectione, ſequitur *actus Apoſtolorum*, in quo deſcribitur Chriſti Aſcenſio in Cœlum, & ſancti Spiritus aduentus, ac exordium primitiuæ Eccleſiæ. Sequuntur *Epiſtola Apoſtolorum Pauli, Petri, Iacobi, ac Iudæ*, quæ dant normam, ac documenta ad recte, ac ſancte viuendum, ac operandum in fide, ac obſequio Chriſti, tandem ponitur *Apocalypſis*, agens de vltimis temporibus. Hiſtoria eius eſt de fine dierum, ac terminatione ſæculi, & ideo vltimum habet locum, cum de vltimis temporibus agat. 783.

---

## QVÆSTIO XXI.

*De variis verſionibus, ſeu tranſlationibus noui Teſtamenti.*

### SVMMARIVM.

784 *Tranſlatio Græca valde celebris in totum Teſtamentum nouum.*

785 Ex

785 *Ex hac Græca in Biblia Regia habetur alia translatio in Hebræum, & Syriacum, Syriaco, & Hebraïco charactere.*
786 *Ea quæ deerant in dictis exemplaribus ſuppleta ſunt.*
787 *Qui fuit Auctor ex Græco in Syrum.*
788 *Præter tres dictas translationes in Græcum, Hebraïcum, & Syriacum dantur aliæ.*
789 *Referuntur alia Biblia.*

784. INter varias tranſlationes noui Teſtamenti, illa eſt ſuprema, communis, & valde authentica, quæ eſt *Græca*. Totum nouum Teſtamentum lingua Græca primo exaratum eſt, vt patet ex omnibus his quæſtionibus in hac Reſolutione, excepto Euangelio Matthæi, ac epiſtola Pauli ad Hebræos. Et Euangelium Matthæi tranſlatum eſt ex Hebræo in Græcum, vel ab Apoſtolo Iacobo, vt exiſtimat D. Athanaſius *in ſynopſi*, vel ab Apoſtolo Ioanne, vt alij tradunt, vel ab ipſo Matthæo, vt alij cenſent; epiſtola verò ad Hebræos à B. Luca *Græcè fuit donata*. Et tandem Euangelium Marci; etſi Romæ fuerit primo Latine ſcriptum; poſtea in Aquileia Græcè eſt datum, vt dixi ſuprà. Vnde totus Codex Græcus noui Teſtamenti Apoſtolicos viros habet Auctores, & ideo ab Eccleſia in magna veneratione habetur, tanquam ſecundum omnes ſuas partes eſſet originalis.

D.Athan. D.Lucas. D.Marcus.

785. Ex hoc Græco autographo primo eſt verſio Syriaca, ſeu myſtica cum Hebræa corrupta, quam Syriaco Charactere typis venetiæ dedit *Albertus Vuidmanſtadius* Cancellarius Ferdinandi Imperatoris, *anno* 1555. & poſtea Syriaco, & etiam Hebraico charactere in Biblia Regia habetur, cum interpretatione latina *Guidonis Fabricij Boderiani*, qui omnium primus hanc Syram editionem in latinum conuertit. In vtraque tamen editione, ſeu impreſſione deſunt Syriacæ epiſtola ſecunda Petri, ſecunda, & tertia Ioannis, & epiſtola Iudæ, & Apocalypſis Ioannis. Nam quamuis apud Syros in Biblia Regia *In fine epiſtolæ primæ Ioannis* notetur quod hæc omnia extent, tamen in exemplaribus, quæ ſequutus eſt Vuidmanſtadius, in antiquiſſimo Codice manu ſcripto, quo ſimul cum illis Guido Fabricius vſus eſt, defuerunt.

Vuidmanſt. Guid.Fabric. Biblia Reg.

786. Poſtea vero ea, quæ in dictis exemplaribus deerant, accepta ſunt à Maronitis, qui ſunt Chriſtiani Catholici, incolæ montis Libani, de quibus agunt noſter Diſcalceatus Philippus à ſanctiſſima Trinitate *in ſuo Itinerario lib.* 5. *cap.* 2. & Rua *Controu.* 6. *propoſitione*, ſuppleta ſunt, eaque latine dedit Balthaſar Ezelius.

Maronit. Philip. à Sanct. Trinit. Rua. Ezelius.

Quiſnam fuit Auctor, qui nouum Teſtamentum ex Græco in Syrum conuertit, maxime dubitatur; Syri conſtanter tenent fuiſſe D. Marcum, qui poſtquam Romæ ſuum Euangelium latine ſcripſit, tum ipſum Euangelium, tum etiam cæteros omnes noui Teſtamenti libros, lingua ſua patria, ſeu Syra aſſerunt tranſtuliſſe; & quod ita à Syris accepiſſet, cum in Oriente multa diligentia, conquireret theſauros linguæ Syriacæ, ac Arabicæ, affirmat Guillelmus Poſtellus apud Guidonem Fabricium *in epiſtola Dedicatoria ad lectorem*, de qua feci mentionem ſupra *Reſolut.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 498. quæ Epiſtola eſt præfixa tranſlationi latinæ noui Teſtamenti, ex lingua Syriaca. Alij id negant, contenduntque hanc tranſlationem factam fuiſſe ab Apoſtolis, vel ab Apoſtolorum diſcipulis. Veriſimilius quod multo poſt Apoſtolorum tempora hæc translatio facta fuiſſet incerto Auctore, cum antiqui Patres, qui ſiue in Syria Palæſtina, ſiue in Ægypto verſati ſunt, eius mentionem non faciant. 787.

D.Marcus. Guillelm. Guido.

Præter has tres noui Teſtamenti Tranſlationes in Græcum, Hebraicum ac Syriacum, vt videre eſt in Biblia Regia, & Parienſi magna, ſunt etiam aliæ tranſlationes ipſius noui Teſtamenti. 788.

*S. Heſichij Presbyteri* Ieroſolymitani, & Epiſcopi Ægypti, de quo feci mentionem ſupra *Reſolut.* 4. *quæſt.* 3. *num.* 481. S. Heſich.

Extat etiam tranſlatio *Arabica*, & habetur in Biblia magna Parienſi, de qua dixi ſupra *quæſt.* 7. *num.* 501. Arabica.

Alia eſt etiam Æthyopica, quæ eſt ab Antiquiſſimo tempore, ſeu à tempore Apoſtolorum, vt multi contendunt, de qua tractaui ſupra citata *Reſol.* 4. *quæſt.* 8. *n.* 506. & 607. Æthyop.

Sunt & aliæ tranſlationes *Xanti Pagnini* Ordinis Prædicatorum. Alia eſt etiam *Iſidori Clari Brixiani*; & alia *Vatabli*, quæ etiam dicitur *Biblia Tygurina*, eo quod Tyguri edita ſit; & alia tranſlatio eſt etiam *Ariæ Montani* in ſexto tomo Bibliæ Regiæ, & etiam tam de his, quam aliis Bibliis feci mentionem dicta *Reſolut.* 4. *quæſt.* 9. & multæ ex his tranſlationibus parum diſtant à noſtra Vulgata, de cuius excellentia, ac auctoritate iam tractaui citata *Reſolut.* 4. *quæſt.* 10. & 11. 789.

Arias Montanus.

OPVSCV

# OPVSCVLVM II.
## EX MVLTIS, ET VARIIS CONSVLTATIONIBVS, AC CASIBVS SÆPE OCCVRRENTIBVS, per aliquas reſolutiones diſpoſitum, ac digeſtum.

## RESOLVTIO I.
### *De Abbatibus.*

### QVÆSTIO PRIMA.
*Quid ſignificet nomen Abbas, & quid in eo denotetur?*

SVMMARIVM.

1 *Abbas Syriacum vocabulum, idem eſt, ac Pater.*
2 *Eo primus dictus eſt Antonius.*
3 *Significat eximium amorem Prælati ergà ſubditos.*

1. Cap. final. Gloſſa. D.Auguſt. D.Chryſ. D Remig. D.Thom. Marc.14.

ABBAS Syriacum vocabulum, vel Hebraïcum, vt alij volunt, idem valet, ac Latine, Pater; *cap. finali, de Regularibus*. Gloſſa *in Clement. I. de reſcriptis*, & notarunt communiter Sancti Patres. D.Aug. D.Chryſoſt. D.Remigius, D.Thomas *ad cap 4. epiſt. ad Galatas*. Aliquando vtraque vox ſimul ponitur. Vt Marc.14. num.36. *Abba Pater omnia tibi poſſibilia ſunt*; idem eſt, ac ſi dicatur, Pater, Pater; Geminatur vox ad indicandum eximium affectum; vt ibi notaui *tom.5. in Euang. lib.8. c.2.* ſicut & idem habetur Rom.8. n.15. *In quo clamamus Abba Pater.*

Rom.8.

2. Tamburin. Barboſa.

Vnde hoc nomine cœperunt vti primi & antiqui Anacorethæ; inter quos primus extitit Magnus Antonius, hoc titulo inter eos vero, qui in ciuitatibus Monaſteria, & bona poſſederunt, primus fuiſſe traditur præclarus, & illuſtriſſimus Benedictus, vt aduertunt Tamburin. *tom.1. de iure Abbatum, diſput.2. quæſt.2. in fine*, Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib 1. cap.17. n.25.*

3.

Hoc autem nomine cœperunt vti iſti Patres ad indicandum ſuum eximium amorem erga ſubditos; quia eos tanquam filios habebant, ac erudiebant; ex quo poſtea hoc nomine dicti ſunt Prælati aliquarum Religionum, maximè Monachalium de quo agunt Pelagius *de planctu Eccleſiæ, lib.2. c.20.* Petrus Greg. *lib.15. ſyntagm. iuris, 2 p. c.13. n.1.* Sozom. *lib.5. c.10.*

Pelagius. Petr. Greg. Sozomen.

### QVÆSTIO II.
*Abbates in multiplici ſunt differentia.*

SVMMARIVM.

4 *Abbates quidam ſæculares, quidam Regulares; ſæculares in quadruplici differentia.*
5 *Regulares in duplici differentia.*

ABbates quidam ſunt ſæculares, quidam regulares, vt in cap. Tranſmiſſa ibi Gloſſa *verb. Abbates, de renunt.* & *in cap. Cum ad Monaſterium de ſtatu Monachor.* Abbates ſæculares ſunt in quadruplici differentia. Primò: quidam ſunt, qui non ſolum in cleros, ſed etiam in laicos ſibi ſubiectos quaſi Pontificalem, vel Epiſcopalem iuriſdictionem obtinent; ac pariter pontificalia inſignia geſtant; vtuntúrque annulo Mitra, & baculo paſtorali, horum dignitas Epiſcopali proxima conſiſtit. Secundò: alij ſunt Abbates prædictis longè inferiores, qui nec Epiſcopalem iuriſdictionem habent, nec Epiſcopalibus inſignibus vtuntur, & quamvis eorum Abbatiæ dignitates ſint, non tamen proximè Epiſcopali dignitati accedunt. Tertiò: alij ſunt Abbates ſæculares, qui in quibuſdam Cathedralibus Eccleſiis inter cæteras dignitates magnum retinent locum; nulli tamen Collegiò præſunt, ſed tantùm in choro, vel aliis actionibus capitularibus quandam prærogatiuam, ſeu primum locum honorificè habent. Quartò: alij ſunt Abbates Commendatarij, qui habent Abbatias non ſolum in titulum; ſed etiam in commendam ad perceptionem fructuum; de quibus Tamburinus *tom.1. de iure Abbatum, diſput.3. quæſt.1. num.6.* & *diſput.4.* G. Chopin. *in Monaſtic. lib 1. tit.1. num.14.* Rebuff *in praxi tit. ſæcularia beneficia quotup. num.5.* Mendez de Caſtro *in praxi Luſitan. part 2. lib.1. cap.1 num.20.* de his tamen ſæcularibus ad nos tractare non pertinet. 4. C. Tranſmiſ. Gloſſa. Cap. cum ad Monaſt. Tamburin. Chopin. Rebuff. Mendez.

Abbates regulares de quibus in præſenti eſt ſermo ſunt in duplici differentia; quidam ſunt reales, qui actualiter habent ſubditos, vt Abbates S.Baſilij, S.Benedicti, S.Bernardi; ex his quidam habent maiorem, quidam minorem iuriſdictionem; maiorem vt generales; 5.

Abbat. Tuſch. Sylueſt. Angel.
rales, minorem vt Conuentuales; alij ſunt Abbates non reales, qui actu ſubditos non habent, vel quia fortaſſe Monachi locum reliquerunt; vel quia Monaſterium eſt extinctum, vel alio tranſlatum, vel alicui ſæculari Clerico in commendam datum. Ita Abbas *conſ.*101.*in quæſt.n.*1. Card. Tuſch. *lit. A, Clem.*3. *n.*21. Syluester, Angelus *verb. Prælatus.*

---

## QVÆSTIO III.

### *An benedictio ſit neceſſaria Abbatibus, vt ſuum munus exequantur?*

### SVMMARIVM.

6 *Abbatum benedictio non fit vnctione, ſed deprecatione.*
7 *Abbas benedicendus à proprio Epiſcopo; etſi Epiſcopus renuat, exerceat ſuum Officium.*
8 *Hæc benedictio poteſt dari qualibet die.*
9 *Hæc benedictio non reiteratur.*
10 *Abbates non benedicti gaudent omnibus priuilegiis, ac benedicti.*
11 *Hæc benedictio non eſt eſſentialis Abbati.*

6. C. Alienat. Suarez. Pont. Rom. Azor.
ABbates Regulares alij ſunt benedicti, alij non benedicti, iuxta vſum & modum ſuæ Eccleſiæ, quo ſolent benedici, *cap. Alienationes*, 12. *q.*2. Suar. *tom.*4. *de Relig. tr.*8. *lib.*2. *c.*29. *n.*2. & hoc in Abbatibus potius dicitur benedictio, quam conſecratio: nam conſecratio fit vnctione Chriſmatis; hæc autem benedictio fit Eccleſiæ deprecatione, vt patet ex Pontificali Romano Clement. VIII. & notat Azor. *tom.*1. *inſtit. Moral. lib.*12. *cap.*20. *q.*2. de ritu autem benedicendi Abbates, vide ipſum Pontificale
Caſtald. Tambur.
Romanum *fol.*87. & *fol.*117. & Caſtald. *in praxi ceremonial. lib.*1. *ſect.*11. *cap.*2. Tambur. *tom.*1. *diſp.*11. *q.*14.

7. C. 1. de ſupp. C. Conting.
Abbas perpetuus, vt debeat exercere ſuum Officium, benedicendus eſt à proprio Epiſcopo, *cap.* 1. *de ſupplenda neglig. Prælator. cap. Cum contingat.* Et ſi Epiſcopus ter requiſitus ſine cauſa renuerit, Abbas poteſt exercere ſuum Officium.
Scipio. Fr. Eman. Miranda. Barboſa.
Ita *dict. c. de ſupplenda negligentia.* Ita Scipio *de Rubr. Fr. Emanuel. Miranda*; & alij multi, quos citat & ſequitur Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.*1. *cap.*17. *n.*46.

8. Sylueſt. Angelus.
Hæc autem benedictio, & ſi multi contendant, quod danda ſit die Dominico, vel feſtiuo, vt cum Panormitano, Filino dicunt Syluester *verb. Abbas, n.*4. Angelus *eodem verb. n.*6. Tamen exiſtimo, quod aliis etiam diebus, in quibus minores ordines conferuntur dari poteſt, cum non ſit tanta quanta Epiſcopi, nec maior, quam Eccleſiæ, vel altaris benedictio, quæ etiam aliis diebus præter Dominicos datur.
Gauant. Lezana.
Gauant. *verb. Abbas.* Lezana *tom.*2. *Regular. cap.* 1. *n.*36.

9. Nauar. Vgolin. Suarez.
Hæc autem benedictio non reiteratur, quia etſi characterem non imprimat; æquiparatur in hoc tamen benedictioni nuptiali, & aliis benedictionibus Eccleſiaſticis, quæ circa eandem rem permanentem non ſolent reiterari. Nauar. *conſ.*2. *de Sacramento non iterando.* Vgolinus *de officio Epiſcopi, cap.*31. §.1. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*2. *cap.*29. *num* 2. & 3. Vnde à Sacra Congregatione declaratum eſt, quod Abbas ſemel benedictus cum vſu birreti, ſi transferatur ad aliam Abbatiam habentem vſum mitræ, non indiget alia benedictione, ſed poteſt per ſe ipſum mitram capere. Barboſa *Collectanea Bullarij, verb. Abbas.* Nouar. *in Lucerna Regular. verb. Benedicere, num.*11. Barboſa. Nouar.

Abbates non benedicti gaudent omnibus, & ſingulis honoribus, facultatibus, priuilegiis, ac inſignibus competentibus Abbatibus benedictis, ac ſi benedictionis munus fuiſſent aſſecuti. Ex indulto Eugenij IV. *pro Congregatione S. Iuſtinæ*, & Iulij II. *pro Abbatibus Oliuetanis*, & Pij V. *pro Canonicis Regularibus.* Ita Fr. Emanuel. *tom.*1. *quæſt.*12. *art.*4. Miranda *tom.*1. *quæſt.*38. *art.* 9. *concl.*3. *Collector. Priuileg Ciſter. tit. Abbas*, §.4. & 5. Caſtald. & alij, quos citat & ſequitur Barboſa *de iure Eccleſiaſtic. lib.*1. *cap.*17. *n.*47. 10. Eugen. IV. Iulius II. Pius V. Fr. Eman. Miranda. Caſtald. Barboſa.

Nam vt notat Tambur. *tom.*1. *diſp.*11. *q.*5. *n.*3. Hæc benedictio non eſt eſſentialis, ſicut Epiſcopi conſecratio, ſed tantum inſeruit ad bene eſſe, & ad maiorem ſolemnitatem; ex quo deducit ipſe *n.*4. Cum Card. Imola, Panormitano, Filino; quod Abbas ante benedictionem poteſt vti baculo paſtorali, & reliquis Pontificalibus, ac ſi eſſet benedictus. 11.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Abbates aliquando veniunt nomine Monachi, ſeu Religioſi, ac etiam nomine Ordinarij.*

### SVMMARIVM.

12 *Abbates ſunt verè, ac propriè Prælati.*
13 *Abbates in fauorabilibus veniunt nomine Monachi non vero in odioſis, & n.*14.

ABbates ſunt verè & propriè Prelati, vt patet *ex c. Decernimus, C. Præſenti, de Officio Ord. n.*6. Proindeque ea, quæ de aliis Prælatis dicuntur eis competunt; de conditionibus, ac qualitatibus Abbatis dicam cum de Prælatis fuerit ſermo; eorum officium erat perpetuum nunc vero poſt Trident. triennale, habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem erga ſuos ſubditos, imò magis qualificatam, quam Prouinciales Mendicantium, vtuntur ſignis Pontificalibus Mitra, baculo, &c. Hieronymus Rodriguez *Reſol* 1. *n.*12. 12. C. Decernl. C. Præſenti. Hier. Rodr.

Abbates nomine Monachi, ac Religioſi veniunt in fauorabilibus, minimè verò in odioſis. Prima pars inde oſtenditur, quia Abbas per Abbatiam non deſinit eſſe Monachus, vel Religioſus; *cap. Ex ore, cap. vltimo de Priuilegiis*, & ibi docent Hoſtien. D. Antonin. quos citat ac ſequitur Panormitanus *ibidem num.*1. & duobus ſequentibus. Sicut Rector per Rectoratum Scholarium non deſinit eſſe Scholaris: ergo in fauorabilibus nomine Scholaris venit Rector & etiam nomine Monachi, Abbas. Secunda pars oſtenditur: quia Monachus adepta Abbatia retinet conditionem ſuperioris, 13. C. Ex ore. Hoſtien. D. Anton. Panormit.

ſuperioris, ac Prælati ſuper alios Monachos: ergo in odioſis non venit nomine Monachi.
C.Statutum. C.Licet. *Ex Text. in ſimili. Per c.Statutum.* Iuncto *c.Licet, Canon de electione, in 6.* Vbi declaratur, quod nomine Eccleſia Parochialis in materia odioſa non venit Eccleſię Parochialis collegiata; quia licet ſit etiam Parochialis; inſuper retinet illam conditionem collegij.
Nauar. Nauar. *lib.3. Conſil. tit. de Regular. conſil.75. dub.15.*
Sanchez. Valenzuel. Portel. Naldus. Sanchez *in Decalog. lib.6. c.8.n.84.* Valenzuel. *conſil.74. num.59.* Portel. *verb. Abbas, num.5.* Naldus *in ſum. verb. Abbas, in 1.* Ex quo nota, quod excommunicatio in Monachos, non comprehendit Abbatem, niſi id ex verbis ſuperioris conſtet.

14. Nomine Ordinarij comprehendi etiam poſſunt Abbates: aliſque Prælati, qui habent iuriſdictionem ordinariam ex vi ſui officij; ac proinde cum in aliquo iuris loco quidquam ordinariis committitur, vel de ordinariis eſt ſermo, niſi aliud requirat ſubiecta materia, tunc non tantum ad Epiſcopos, ſed etiam ad Abbates, cæteróſque Prælatos iuriſdictionem ordinariam habentes per reſpectum ad ſuos ſubditos id extenditur.
Syluest. Nauar. Sanchez. Syluest. *verb. Excommunic.9.caſu 47.n.92.* Nauar. *lib.4.Conſil.in 2. editione.* Sanchez *de matrimonio, lib.5. diſp.29. num.2.*

---

## QVÆSTIO V.

### *Abbates Regulares vti poſſunt inſignibus Pontificalibus; & quænam hæc ſunt.*

### SVMMARIVM.

15 *Abbates multi vtuntur ſignis Pontificalibus.*
16 *Quid ſignificant ſigna Pontificalia.*
17 *Mitra triplex ſpecies.*
18 *Baculus Abbatis cum ſudario componendus.*
19 *Vſus Baldachini non debetur Abbatibus.*

15. Barboſa. MVlti ſunt Abbates Regulares, quos ad octo ordines, ac titulos refert Barboſa *de iure Eccleſiaſtico, lib.1. cap.17.num.55.* Qui vti poſſunt Pontificalibus inſignibus. Hæc autem Pontificalia inſignia ſunt *Mitra, Baculus paſtoralis, Annulus, Sandalia, Tunicella, Dalmatica, Chirothecæ, Crux pectoralis.* Ita
Iſidor. Mich. Iſidorus Moſcon. *tract. de magnitud. Militantis Eccleſ. p.1. lib.1. cap.8. verſ. Ornamenta;* & Mich. Leon Eſten. *in ſpeculo ſacrarum Carem. verb. Abbas, §. Abbatis veſtes.*

16. Durand. Quidam ex Durando *in ſuo Ration. diuin. Offic. lib.3. à c.13.* Notant, quod, *Mitra,* ſignificat Chriſti coronam ſpineam, vel vt alij volunt propter duo cornua, quæ habet, duo teſtamenta, vel duo charitatis præcepta, quibus Prælatus debet repleri. *Baculus paſtoralis:* denotat, poteſtatem iuriſdictionis in ſubditos, vel in eos Virgam vigilantem. *Annulus:* ſignum ſpiritualis matrimonij Prælati cum ſua Eccleſia. *Sandalia:* præparationem ad ambulandum pro prædicatione Euangelica, ac ſuorum ſalute. *Tunicella:* virtutes animæ ſignificat, quibus cum perſeuerantia debet eſſe vndique præcinctus, ac indutus. *Dalmatica:* ob extenſas manicas, quas habet, pietatis liberalitatem denotat. *Chirothecæ:* Sanctorum exempla adumbrant; quæ in manibus, ſeu operibus manifeſtanda ſunt. *Crux pectoralis:* Chriſti paſſionem in corde, in qua adinſtar Pauli mundo crucifixus ſit. *Ad Galatas 6. num.14.* Ad Gal.6.

Sylueira Opuſcula.

17. Mitræ triplex eſt ſpecies; vna, quæ, *pretioſa* dicitur, quia gemmis, & lapidibus pretioſis, vel laminis aureis, aut argenteis contexta eſſe ſolet. Secunda *Aurifrigiata,* ſine gemmis, ſine laminis aureis, vel argenteis, ſed aliquibus paruis margaritis compoſita ex ſerico albo, auro intermixto, vel ex tela aurea ſimplici, ſine laminis, & margaritis. Tertia, quæ, *ſimplex,* vocatur, ſine auro & gemmis, & ſimplici damaſco, vel alio, aut etiam linea, ex tela alba confecta rubeis laciniis, ſeu franciis, & vittis pendentibus. Ita habetur ex *Caremon. Epiſcop. lib.1 c.17.* Caſtald. *in praxi Caremon. lib.1. ſect.5. cap.4. n.5.* Cæremon. Epiſc. Caſtald. Ex his tribus mitris, Abbates illa tantum vti debent, & non alterius ſpeciei, quæ eis à Sede Apoſtolica conceditur. Nauar. *in Lucerna Regular. verb. Mitra, n.1.* Nauar. Proindéque vniuſcuiuſque Abbatis priuilegium conſultandum; vt monet Mich. Leon *in ſpeculo ſacrarum Caremon. verb. Abbas, §. Abbatis veſtes, verſ. Mitra Abbatis.* Mich. Leon.

18. Baculus paſtoralis Abbatis ornandus eſt ſudario ad differentiam baculi Epiſcopalis. Gauant. *in Manuali Epiſcop. verb. Abbas, num.8.* Gauant. Annulus habet Gemmam, in ea tamen nihil ſcriptum ſit. Stephan. Durand. *lib.2. de Ritibus, cap.9.* Proue. *libro tertio, de ſacra ſuppellectili.* Stephan. Durand. Proue.

19. Vſus Baldachini quo fruuntur Epiſcopi, de ſe non eſt debitus Abbati, niſi ex peculiari priuilegio concedatur, vt ex quadam declaratione Sacræ Congregationis conſtat, quam refert Barboſa *de Officio Epiſcop. allegatione 8. n.18.* Barboſa. & de facto eo vti poſſunt Abbates Oliuetani, Caſſinenſes, & Cœleſtini, ſed tribus tantum feſtiuitatibus, idque ex priuilegio ipſis conceſſo; quod refert Gauant. *in manuali verb. Abbas, num.6.* Gauant. Quod etiam à S.Congregatione Rituum fuit extenſum ad Canonicos Regulares S.Saluatoris; vt refert Pellizar. *tom.2. tr.8. cap.5. n.93.* Pellizar. & cum hæc conceſſio ſit tantum ad tres feſtiuitates, & tales feſtiuitates non determinentur, has poteſt pro ſua voluntate eligere Abbas.

---

## QVÆSTIO VI.

### *In quibus locis Abbates poſſunt vti ſignis Pontificalibus.*

### SVMMARIVM.

20 *Abbates in quibus Eccleſiis vſum Pontificalium habeant.*
21 *Abbas non poteſt indui in altari, niſi dum celebrat.*
*Multa alia circa benedictionem Abbatis;* Vide, *Benedicere.*

20. ABates, quibus vſus Pontificalium conceditur, hunc tantum habent in ſuis Eccleſiis,

Eccleſiis, Eccleſiiſque ſuæ Abbatiæ vnitis, in quibus conceditur vt poſſint benedicere populo,& non extra,vt cum communi ſententia tenet Tambur. *tom.1.diſp.21.q.2.* At vero extra prædictas Eccleſias talibus inſignibus non poteſt vti,nec ante ſe deferre,vt declaratum eſt à S.Congregatione Rituum die 17.Iulij 1641. vt referunt Barboſa *in Compend. Bullarij, verb. Abbas, & eodem verb. Gauantus, n.9.* quod intelligitur niſi detur aliquod ſpeciale priuilegium,vt habetur conceſſum Cœleſtino Abbati de Sulmona *ex Cæleſtino V. Eugenio IV. apud Bullar.* Rodrig. *tom.1.Bulla.18.*

Barboſa. Gauant.

21. Abbas non poteſt indui in altari, niſi tantum quando ſolemniter celebrat in Pontificalibus,vt conſtat *ex Decreto Vrbani VIII. appoſito in exordio Miſſalis Romani*, de quo *verb. Abbate*, vbi de hac re.

Multa circa hanc rem, ac de benedictionibus, quæ dantur ab Abbatibus, an hoc præſtare poſſint, dum celebrant coram Epiſcopo, ac per viam incedunt, & alia quamplurima dicam infra in conſulto *de Benedictionibus.*

---

## QVÆSTIO VII.

### *An Abbates habentes Epiſcopalem iuriſdictionem poſſint omnia in ſuo territorio, quæ Epiſcopi poſſunt?*

### SVMMARIVM.

22 *Abbates qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt ea, quæ Epiſcopi.*
23 *Poteſt quæ Epiſcopus,& multa referuntur.*
24 *Poteſt indulgentias etiam concedere.*
25 *An habeant poteſtatem datam in Tridentino Epiſcopis,& n.26.*

22. ABbates, qui Ordinarij locum tenent, habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſuntque omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua diœceſi circa ea,quæ ſunt ſuæ iuriſdictionis, ita multi Auctores, quos citat & ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, p.2. allegat.32.n.31.*

Barboſa.

23. Indéque dicti Abbates poſſunt diſpenſare in votis ſuorum ſubditorum, eóſque à iuramentis abſoluere. Ita Syluester, Nauarr. Azor. Suar. quos citant, & ſequuntur Sanchez *in Decalog. tom.1. lib.4. cap.38. num.19.* Reginaldus *lib.18. num.339.* poſſuntque confeſſarios ad audiendas fidelium confeſſiones approbare, ſicut & prædicatores; denuntiationes matrimoniales remittere; poſſunt etiam matrimoniis contrahendis intereſſe,beneficiáque curata concedere, Synodum conſtituere, & facere, ſicut faciunt Epiſcopi. Ita Tamburinus cum multis *tom.1.diſp.24.quæſt.7.* Flores de Mena *var. reſol. lib.3.q.24. n.9.* quod intelligitur de Abbate habente Prouinciam,vt declarauit S. Congregatio Concilij die 17. Aug.1616.refert Garcia *de benef.p.9.c.2.n 131.*

Sanchez. Reginald. Tambur. Flores. Congreg. Garcia.

24. Potéſtque ſicut Epiſcopus ad Cõcilium Generale,ſeu Prouinciale admitti. Ita cum Panormit. & aliis Villadiego *de legato c.10.a n.4.*

Villadieg.

Potéſtque indulgentias concedere, quæ ſolitæ ſunt dari ab Epiſcopis; potéſtque dare ſuis clericis commendatias, & exercere per alium, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis; vt conſtat *ex c. Aſcendentibus de exceſſ. Prælator.* Ant. de Roſella *tract. de Indulgentiis,n.34.* Flores de Mena *cit.q.24.n.11.* Barboſa *de poteſtate Epiſcop.p.3. allegat.88. à n.17.*

C Aſcend. Ant. de Roſ. Flores de Mena. Barboſa.

25. Maior difficultas eſt: An huiuſmodi Abbates habeant facultatem diſpenſandi, & abſoluendi conceſſam Epiſcopis per Concilium Tridentinum *ſeſſ.4. cap.6.* Affirmant Henriq. Fr. Emanuel, Flores de Mena, Auila, quos citant & ſequuntur Sayrus, Clauis Regia *lib.6. cap.11. num.83. in fine.* Sanchez *in Decalog. tom.1.lib.2. cap.11.num.5.* & hæc ſententia eſt probabilis.

Tridenc. Henriq. Fr. Eman. Flores de Mena. Auila. Sayrus. Clauis Reg. Sanchez.

26. Contrariam ſententiam tuentur multi, & graues Auctores Aragonius, Cenedo, Toletus, P.de Ledeſma, Riccius, Marius, Alter Armendarius, quos citant,& ſequuntur Suar. *tom.4.de Pœnit. diſp 30.ſect.2.num.7.* Bonacina *de Cenſ. diſp.7.q.5. p.1.n.6.* & in hanc maximè inclinat Barboſa *de iure Eccleſiaſt.lib 1.cap.17.n 99.* Fundamentum eſt,quia diſpoſitio Concilij in hac parte derogat iuri communi, & inde maximè eſt limitanda, vt nomine Epiſcopi, intelligamus ſecúdum propriam illius ſignificationem, illos tantum,qui Epiſcopali dignitate fulgent; quare Abbates, ac alij inferiores Prælati habentes iuriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem tali facultate conceſſa Epiſcopis abſoluendi, ac diſpenſandi, non gaudent.

Aragon. Suarez. Bonacina. Barboſa.

---

## QVÆSTIO VIII.

### *An Abbates regulares poſſint ſuis ſubditis conferre primam tonſuram, ac minores ordines, cum eiſque in interſtitiis diſpenſare?*

### SVMMARIVM.

27 *Tria requiruntur in Abbatibus,vt dent minores ordines.*
28 *Tales Abbates poſſunt dare primam tonſuram, & minores ordines ſuis ſubditis.*
29 *Poſſuntque cum eis diſpenſare in interſtitiis, & n.30.*

VT Abbates valeant conferre primam tonſuram, ac minores ordines ſuis ſubditis tres conditiones requiruntur. Prima, vt ſit Sacerdos. Secunda,vt benedictionem acceperit ab Epiſcopo. Tertia,vt habeat vſum baculi,ac mitræ *cap. Abbates,de Priuil.in 6.* Riccius *in praxi Epiſcop. p.1.n.6. p.26.* Stephan. Garcia *tom.5. cap.845. à principio.* 27.

C. Abbates. Riccius. Garcia.

Tales Abbates valent primam tonſuram,ac minores ordines conferre ſuis ſubditis profeſſis. Ex priuilegio Greg. IX etiam non obſtante vſu longi temporis ex Innocent. VIII. pro Ciſtercienſibus. In quo omnes conueniunt, vt patebit ex infra dicendis, & hoc tantum in ſuis Eccleſiis; vt conſtat ex *q.6.* 28.

Greg. IX. Innoc. VIII.

In omni caſu, in quo huiuſmodi Abbates, primam tonſuram, minoréſque ordines ſuis ſubditis 29.

ſubditis regularibus conferunt, poſſunt cum eis diſpenſare in interſtitiis; hæc enim facultas annexa eſt ordinum collationi; ſicut enim ipſe poteſt ordines conferre, ſic & diſpenſare. Sorbo. *in Compendio Mendicanti. verb. Ordines ſacri. verſ. Quando vero Abbates.* Miranda *tom.1.quaſt.38.artic.7.Clem.3.* Campanella *in diuerſis iuris Canon.Rubr.12.cap.13.num.42.*

Sorbo. Miranda. Campanella.

30\. Abbas licet non ſit benedictus, poteſt tamen conferre ordines minores ſuis ſubditis. Per *cap. Quoniam 79. diſtinct.* & *cap. cum contingat, de ætate & qualitate*, tenet Sella *ad dictum cap.19. num.9.* Referens ita fuiſſe declaratum à Sacra Congregatione 8. Auguſti 1621. & hoc etiam conceſſum eſt ab Eugenio IV. Iulio II. pro Ciſtercienſ. & à Clemente VIII. pro Camaldulenſ. referunt Archan. Rom. *de Priuileg. verb. Abbas.* Diana *p.11.tract.2.Reſol.30.*

C. Quoniam. C.Cum contingat. Sella. Archan. Diana.

## QVÆSTIO IX.

### *An Abbates primam tonſuram, ac minores ordines poſſint ſuis nouitiis conferre?*

### SVMMARIVM.

31 *Partem negatiuam tuentur multi.*
32 *Pars affirmatiua verior.*

31\. PArtem negatiuam tuentur Henriquez, Cardin.Tuſch.Rodriguez,Miranda, Vgolinus, & alij multi quos citant, & ſequuntur Sayrus *de Cenſ.lib.4.c 13.num.5.* Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, p.2.allegat.3.n.9.*

Henriq. Sayrus. Barboſa.

32\. Oppoſita ſententia mihi ſimpliciter eſt vera, quam tenent Suar. *tom.4. de relig. tract.8. lib.2. cap.29. num.19.* Rebuff. *in praxi, part.1. tit.de Clericis, num.18.* nam Concilium Tridentinum *ſeſſ 23.de reformat. cap.10.* ait: *Non liceat Abbatibus, cui quam, qui Regularis ſubditus non ſit tonſuram, & minores ordines conferre.* Atqui nouitij ſunt regulares ſubditi ſuorum Prælatorum, & priuilegiis Religionis gaudent; vt reſoluunt Molina *de iuſtitia, tract.2. diſp.138. verſ.Prater hos.* Azor. *part.1. lib.12.cap.2.* & confirmatur: quia ipſemet Barboſa proximè citatus tenet cum Ioan. Baptiſta. *Tiber. inſtruct.pro ordinandis,cap.7.quaſt.5.* Sanchez *in Decalogo,tom.2.lib.6.cap.10.in fine.* Bartholomæo de Vecchis *in praxi ſeruanda, diſp.9.q.8.num.3.* Tamburin.*tom.2.diſp.2.q.27.* Quod ſi Abbates, & alij Religionum Prælati habeant priuilegium concedendi ſuis Monachis dimiſſorias literas ad quemcunque Epiſcopum, licet de nouitiis ibi non fiat expreſſa mentio; poterunt tamen etiam nouitiis illas concedere, vt à quocunque Epiſcopo ordinentur, ſicut cæteris Monachis profeſſis concedere poſſunt: ergo ſi Abbas poterit dare dimiſſorias nouitiis; poterit etiam eis conferre primam tonſuram, ac minores ordines; nulla videtur maior ratio.

Suarez. Rebuff. Trident. Molina. Azor. Ioan. Bapt. Sanchez. Vecchis. Tambur.

## QVÆSTIO X.

### *An Abbates poſſint conferre ordines minores ſibi non ſubditis?*

### SVMMARIVM.

33 *Affirmant multi Viri Doctiſſimi.*
34 *Sententia negatiua etiam multorum.*
35 *Abbas habens territorium dat dimiſſorias, & n.36.*
37 *Non poſſunt conferre ordines ſibi non ſubditis.*

HÆc quæſtio maximè controuerſa extitit inter Viros doctos multis in regnis, & partem affirmantem etiam poſt Tridentinum tenent Quaranta *in Summ. Bullar. verb.Ordo, ad finem.* Bonacina *de Sacramento Ordinis, diſp.8.quaſt.vnica, punct.4.n.3.* Azor. *p.1.lib.12. c.20.q.7.* Sanchez *in conſil. lib.7.cap.1.dub.21. à num.5.* Lezana *in Summa,tom.1. cap.14 n.13.* & *cap.18. n.65.* Vgolinus, Layman, Arezedus, Marchinus, Marcellus Vulpe, Moſcan, Fornarius, ac multi alij, quos citat Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.1. cap.17. num.68.* & ait, quod vidit multos magnos viros huic ſententiæ tenaciter adhærentes; & quod maximè optauerit declarationem Sedis Apoſtolicæ de hac re. 33.

Quaranta. Bonacina. Sanchez. Lezana. Multi apud Barboſam.

Negatiuam ſententiam tenent Miranda *tom.1. quaſt.38. art.9. clon.2.* Suarez *tom.4.de relig.tract.8 lib.2.cap.29.num.19.* Illuſtriſſ. Rodericus à Cunha *in Com. ad cap.1. num.6. diſtinct.95.* Poſtel. *in dub. verb. Abbas, num.2.* Tannerus, Homobonus, & multi alij, quos citat & ſequitur Tamburinus *tom.2. diſput.2. quaſt.7.num.1.* Vt clarè & breuiter in hac materia procedamus. 34.

Suarez. Cunha. Poſtel. Tannerus. Homobon. Tambur. Azor.

Dico Primò: quod Abbates, qui habent vſum mitræ & baculi, & habent ſuam iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quaſi Epiſcopalem, ſubditis ſæcularibus ſui territorij poſſunt dare dimiſſorias literas, vt à quocunque Epiſcopo ordines accipiant, & ita eſt in vſu, & faciunt Abbas de Guimaraës, Abbas S.Crucis Conimbric. Abbas de Alcala Real. vt teſtatur Sanchez citandus. 35.

Probatur: quia hanc facultatem habent prædicti Abbates à iure *ex Concil. Generali 7. c.14.* & habetur *cap.Quoniam, diſt.69.* & *c.Abbates, de Priuileg. in 6.* Atqui Concil.Trid. *loco citato* ſolum derogat immemorabilem conſuetudinem, ac quodcunque priuilegium, non de corpore iuris; quia hoc non derogatur per clauſulas communes; ſed ſpecificas: ergo hæc facultas manet integra Abbatibus. Alia fundamenta adducit Sanch. *citato c.1.dub.19.n.6.* 36.

Synodus 7. C. Quoniam. C.Abbates. Miranda. Sanchez.

Dico ſecundò: quod hodie Abbates infulati non poſſunt primam tonſuram, nec ordines minores conferre, niſi tantum ſuis ſubditis regularibus, & non religioſis alterius Religionis, nec ſæcularibus. Ita declaratũ eſt à S.Congregatione die 23. Nouembris 1641. Vbi ita habetur; cenſuit Sacra Congregatio Abbates Regulares Benedictos eiuſdem Congregationis Caſſinenſis, ſeu alterius Cógregationis, vel Ordinis, aut inſtituti, habentes etiam iura 37.

S.Congr.

Epiſcopalia, ſeu quaſi Epiſcopalia, vſumque mitræ, & baculi, & benedicendi, ac facultatem primam tonſuram & minores ordines conferendi, non poſſe iſtam primam tonſuram, nec alios ordines minores, niſi ſuis ſubditis regularibus conferre; non autem regularibus alterius ordinis, Congregationis, ac inſtituti, etiamſi habeant literas dimiſſorias ſuorum Regularium, & conſenſum Ordinariorum, intra quorum diœceſum fines ipſi regulares ordinandi exiſtunt: & multo minus perſonis ſæcularibus etiam habentibus literas dimiſſorias à ſuis ordinariis. Et ſubdit Sacra Congregatio; & ſi ſecus fiat, tam concedentes, quam ordinantes, à collatione Ordinum ſuſpenſi remaneant præter alias pœnas arbitrio eiuſdem Congregationis reſeruatas; quam declarationem approbauit Sanctiſſ. D. Vrbanus VIII. die 17. Ianu. 1641. & refert Diana *p.7. tract.11. Reſol.42.* & teſtatur ſe eam accipiſſe à Secretario prædictæ Congregationis; & ſic iam ceſſat tota controuerſia. Vrb. VIII. Diana.

## QVÆSTIO XI.

### *Si aliquis ſæcularis, vel regularis alienæ Religionis ſit in minoribus ordinatus ab Aliquo Abbate; an tales ordinationes non ſolum ſint illicitæ, ſed etiam inualidæ?*

### SVMMARIVM.

38 *Status quæſtionis.*
39 *Auctores affirmantes ordines inualidos.*
40 *Prædicti ordines validi, ſed illiciti, & n.41.*

38. PRæſens difficultas eſt: An ſi aliquis religioſus alterius religionis, vel aliquis ſæcularis ordinetur ab aliquo Abbate; Quæritur an tales ordines minores cum prima tonſura, non ſolum ſint illiciti, ſed etiam inualidi; ita vt ſuſcipiens ſit ordinandus, tanquam ſi nunquam tales ordines ſuſcepiſſet.

39. Quòd tales ordines ſint inualidi, ac nulli, ſic ſuſcepti; tenet Laurentius de Peirinis *de Prælato Regular. tom.2. quæſt.3. cap.7. num.23.* & citatur etiam pro hac ſententia Suar. *tom.4. de Relig. lib.2. cap.29. num.8.* Fundantur: quia Concil. Tridentinum *citato loco ſeſſ.23. cap.10.* ait: *Non liceat Abbatibus cuiquam, qui regularis ſubditus non ſit primam tonſuram, ac minores ordines conferre.* Cum Concilium dicat, *non liceat*, videtur auferre poteſtatem ab Abbatibus; ac proinde tales ordines recipiuntur à non habente poteſtatem, & inde nullæ ſunt. Peirin. Suarez. Trident.

40. Oppoſita ſententia mihi eſt vera, quod tales ordines ſunt validi &; illiciti quoad vſus ordinum. Ita Fr. Emanuel, *tom.1. quæſt.18 art.1.* Molfeſ. *tom.1. tract.2. cap.2. num.18. in fine*, Sanchez *in conſil. lib.7. cap.1. dub.11. num.17.* Tamburin. *tom.1. diſp.2. quæſt.8. num.1.* Præpoſitus *in 3. part. diſp. vnica de Sacramento Ordinis, dub.13. num.124.* Marcel. Vulpe *cap.7 n.10.* Ludouic. de San Ioan *en ſu Lucid. de Sacerd. cap.7. num.10.* Fr. Eman. Molfeſ. Sanchez. Tambur. Præpoſit. Vulpe. Ludouic.

Fundamentum eſt; quia Concilium ait: *Non liceat*; ac proinde ſolùm reddit actum illicitum; nam ad hoc vt actus eſſet inualidus, alia forma verborum erat vtendum, v.g. Non poſſunt Abbates; vel, non habent iuriſdictionem. Confirmatur; quia cum quidam laicus ſuſcipiſſet primam tonſuram, ac minores ordines ab Abbate Caſſinenſi, & poſtea dubitauerit, an ordines eſſent validi, vel ipſe indigeret diſpenſatione; quòd dubium cum eſſet delatum ad Sedem Apoſtolicam; reſpondit ſacra Congregatio Cardinalium: *Quod indigebat diſpenſatione; ſed non eſt neceſſe, vt iterum ordinetur.* Hanc adducit Barboſa inter declarationes ad Tridentinum, & eſt ſecunda in ordine. 41.

## QVÆSTIO XII.

### *An hodie Abbates poſſint conferre maiores ordines Diaconatus, & Subdiaconatus?*

### SVMMARIVM.

42 *Sententia affirmans.*
43 *Sententia negans vera.*

AFfirmatiuam ſententiam tenent Philibertus *tract.1. de Sacram. Ordinis, part.2. cap.13. n.9.* Brunus *part.2. tract.7. cap.3. prop.5.* & fortiter pro hac ſententia pugnat Caramuel. *cap.62. num.* 1626. Hoc conceſſum eſſe Abbati Ciſtercienſi, & primis quatuor Abbatibus ab innocentio VIII. ann. 1489. Bulla, quæ incipit: *Expoſcit tua deuotionis.* Vt eius ſubditi ne extra clauſtrum vagare cogantur pro ſuſcipiendo Diaconatu, & Subdiaconatu, vt eis prædictos ordines conferre valeat ipſe Abbas. 42. Philibert. Brunus. Caramuel.

Contraria ſententia eſt vera, eam tenent Nauarrus. Fr. Emanuel. Vaſq. Layman, quos citant & ſequuntur Caſtr. Palaus *tom.4. tr.27. Reſol.* 40. quia quamuis concedatur quod illa poteſtas data ſit Ciſtercienſibus, tamen illa hodie nullo modo poteſt vti; nam vt notant Nauarr. Fr. Emanuel. & alij citati, videtur vſu, ac conſuetudine abrogata; & hoc indicat Tridentinum *ſeſſ.23. c.10. de reform.* Nullam in Abbatibus talis poteſtatis facit mentionem; & ſolùm eis permittit primam tonſuram, ac minores ordines conferre, non omnibus, ſed tantum ſuis ſubditis; & cum Concilium ſolum agat de minoribus ordinibus, nullam aliam in eis agnoſcit poteſtatem. Et confirmatur: quia Tridentinum *ſeſſ.23. cap.12.* ad maiores ordines, vt Dioconatus, & Subdiaconatus, requirit examen Epiſcopi cum clauſula reuocatoria priuilegiorum Regularium: ergo priuilegium aliter ſuſcipiendi ordines reuocatum eſt. 43. Nauar. Fr. Eman. Vaſquez. Layman. Palaus. Diana. Trident.

QVÆ

## QVÆSTIO XIII.

*An Abbates poſſint miniſtrare Sacramentum Confirmationis?*

### SVMMARIVM.

44 *Ordinaria poteſtas non datur, ſed tantum delegata à Papa.*

44. NEgatiua ſententia eſt communis, & recepta ex ordinaria poteſtate; nam Sacramentum Confirmationis, ita eſt actus ordinis Epiſcopalis, vt non poſſit miniſtrari ab Abbate, qui Epiſcopus non ſit, nec à ſimplici ſacerdote, etiam de licentia Epiſcopi; niſi tantum ex delegatione Summi Pontificis, & Chriſmate confecto ab Epiſcopo, vt probat expreſsè text. *in cap. peruenit, 95. diſtinct.* ita D. Thomas 3. *part. quæſt.* 72. *art.* 11. Bellarm. *de Confirmat. cap.* 12. Coninch. *de Confirmat. num.* 97. & 105. Vaſquez 3. *part. diſput.* 219. *cap.* 1. *num.* 3. C.Peruenit. D.Thom. Bellarm. Coninch. Vaſquez.

## QVÆSTIO XIV.

*Vtrùm Abbates aſſumi poſſint in Clericorum degradatione?*

### SVMMARIVM.

45 *Proponitur Decretum Concilij Tridentini.*

45. Trident. DEcreuit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *de reformat.* Quod deficientibus Epiſcopis ex iure neceſſariis, in eorum locum in Clericorum degradatione, Abbates, qui vſum mitræ, & baculi, ex priuilegio Apoſtolico habent, aſſumi valeant cum proprio Epiſcopo, quos quidem eſſe iudices aſſeſſores, & eorum ſuffragio ſtandum eſſe; poſt Geminian. & Syluestrem tenet Suar. *tom.* 5. *ad* 3. *part. de cenſuris, diſp.* 30. *ſect.* 1. *num.* 10. ſed nec aſſeſſores, nec conſultores eſſe, ſed adhibitos tantum ad ſolemnitatem ex Aldret. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 15. tenet Barboſa *de poteſt. ate Epiſcopi*, 3. *part. allegat.* 110. *num.* 26. & deficientibus Abbatibus aſſumi poſſunt aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ, ætate graues, & ſcientia commendabiles; vt ſtatuit idem Concilium. Geminian. Syluest. Suarez. Aldret. Barboſa.

## QVÆSTIO XV.

*An Abbates vocandi ſint ad Concilium Generale, vel Prouinciale, in eoque habeant votum deciſiuum?*

### SVMMARIVM.

46 *Abbates ſicut, & Generales vocandi ad Concilium.*

47 *Abbates ſedent poſt Epiſcopos.*

46. Abbates Regulares præcipue qui habent iuridictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem vocandi ſunt ad Concilia Generalia, ſiue Prouincialia, vt poſt Panormitan. Actor. Villadieg. Campeg. quos citat, ac ſequitur Iacobatius, *de Conciliis lib.* 2. *art.* 2. *à num.* 38. licet contrarium teneat Flores de Mena. *lib.* 5. *quæſt.* 24. *num.* 8. tamen ſaltem ex vſu, ac conſuetudine debent vocari, ſicut & generales Ordinum Mendicantium; Vnde in Concilio Lateranenſi, Florentino, ac Tridentino vocati reperiuntur; vt notant citatus Iacobatius, Bellarmin. *De Concil. Eccleſiæ. lib.* 1. *c.* 15. *verſ. ad Catholic.* In eoque habent votum deciſiuum, ſicut Epiſcopi. *ex cap. Conuenientibus.* 1. *quæſt.* 7. & *cap. Adrianus.* 2. *dict.* 63. Panorm. Azor. Villadieg. Campeg. Iacobat. Flores de Mena. Bellarm. C. Conuen. C. Adrian.

Quantum autem ad locum ſedent Abbates poſt Epiſcopos, & ante Epiſcoporum abſentium procuratores. Flauius Cheral. *in Compendio Bullarij. tom.* 2. *Pij IV.* Franciſcus Leon. *in Theſaur. For. Eccleſiaſtici. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 5. 47. Flauius. Franc. Leon.

## RESOLVTIO II.

*De Abbatiſſa, & Prioriſſa.*

## QVÆSTIO I.

*Abbatiſſa nomine monialis non venit in odioſis, maximè verò in fauorabilibus?*

### SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa vnde dicta.*

2 *Abbatiſſa in odioſis non venit nomine monialis.*

INCIPIENDO à nomine Abbatiſſæ Abbatiſſa, idem eſt, ac Mater; deriuatur à nomine Hebræo, Abba, à quo nomine, Abbas, trahit originem; vt diaxi ſuperiori *Reſol. quæſt.* 1 Videnda ibi dicta. 1.

Abbatiſſa, etſi in fauorabilibus veniat nomine monialis ſeu Religioſæ; non tamen in odioſis; vt ſuperiori *Reſol. quæſt.* 4. *n.* 13. Quia ſupra conditionem monialium habet dignitatem Abbatiſſæ; Inde ille qui loquitur cum moniali Abbatiſſa non incidit in cenſuram latam contra loquentes cum monialibus. Lezana *verb. Abbas, n.* 6. Diana 3. *p. tract.* 2. *Reſol.* 48. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 6. *n.* 22. & idem dicunt de nouitia. De quo infra cum de monialibus fuerit ſermo. 2. Lezana. Diana. Pellezar.

## QVÆSTIO II.

*De ætate annorum, ac profeſſione Abbatiſſæ eligendæ iuxta Tridentinum.*

### SVMMARIVM.

3 *Ætas requiſita à Concilio ad Abbatiſſam.*

4 *Si non fuerit in conuentu, talis ætatis.*

5 *In his duabus conditionibus ſolus Papa poteſt diſpenſare.*

6 *Prælatus habet facultatem, vt monialis electa exeat.*

3. Trident. Abbatiſſa, vt eligatur, non ſolum requiritur, ut ſit expreſſe profeſſa, ſed etiam vt non ſit minor quadraginta annis, & vt octo annis poſt profeſſionem laudabiliter vixerit; ſic decernit Concilium Trident. *ſeſſ*. 25. *cap*. 7. *de reformatione*, his verbis: *Abbatiſſa, & Prioriſſa, & quocunque alio nomine præfecta, vel Præpoſita appelletur, eligatur non minor quadraginta annis; & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit*. Quod ſi in conuentu his qualitatibus monialis non inueniatur, Præſidens electioni, ſi iudicauerit non eligere ex alio monaſterio eiuſdem ordinis, tanquam quid incommodum.

4. Trident. Subdit Concilium: *Ex ijs, quæ in eodem monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, vel alio ſuperiore conſentiente eligatur*, Suar. *tom*. 4. *de Relig. lib*. 2. *cap*. 6. *n*. 9. Suar. Teſtatur ſe à perſonis grauiſſimis accepiſſe quandam declarationem ſacræ Congregationis, quòd licèt Abbatiſſa per quinquennium non manſerit in Religione, dummodo excedat triginta annos ad poſtulationem Monialium ex licentia Cathedralis dignitatis, ac ſui ſuperioris regularis eligi valet.

5. In his duabus conditionibus annorum, & ætatis, & profeſſionis, quæ à Concilio requiruntur, nec Epiſcopus, nec alius ſuperior poteſt diſpenſare; eſt enim lex Pontificia ſuper quam inferiores Pontifici, nil poſſunt niſi illis concedatur, Armendarius *in additionibus ad recopilat leges Nauarræ, lib*. 1. *tit*. 18. *lib*. 7. Armendar.

6. Si verò in monaſterio nulla inueniatur, apta ad regimen, quæ habeat triginta annos ætatis, licèt habeat octo Religionis; tunc reſpondeo cum Suar. *citato, num*. 10. Suar. Quòd eligenda eſt Abbatiſſa ex alio monaſterio eiuſdem ordinis, licèt aliquæ difficultates ſint ſuperandæ; & ad hoc vt monialis electa exeat à monaſterio ad alium eiuſdem ordinis, non eſt neceſſaria licentia Papæ; vt cum Guaranta obſeruat Tamburin. *tom*. 4. *diſp*. 28. *quæſt*. 2. *num*. 12. Guaranta. Tamburin. ſed ad hoc ſufficit Prælatus Præſidens electioni, quæ enim facultas videtur ei data à Concilio: *Qui enim dat formam, dat conſequentia ad formam*.

---

## Qvæstio III.

### *Vtrùm anni requiſiti à Concilio ad eligendam Abbatiſſam ſint completi, vel ſufficiant incepti?*

### Svmmarivm.

7 *Prima opinio pro incompletis*.
8 *Secunda ſententia pro completis*.
9 *Quæſtionis Reſolutio*.

7. Portel. Trident. Qvòd quadraginta anni ætatis requiſiti à Concilio, & octo profeſſionis non ſint completi, ſed inchoati multis probat Portel. 1. *part. reſponſ. Moralium caſu*, 13. *num*. 1. nam Trident. *citata, ſeſſ*. 25. *cap*. 7. ait, quòd ſi in monaſterio non reperiatur monialis, quæ habeat quadraginta annos ſubdit, quod eligantur: *Quæ in eodem monaſterio annum trigeſimum exceſſerint*. Vbi expreſsè Concilium in ætate triginta annorum requirit annos completos: *Trigeſimum exceſſerint*; ergo ſi idem valet in ætate quadraginta annorum, hoc etiam exprimeret.

Oppoſitam ſententiam; quod anni debeant eſſe completi, tenet Garcia *de beneficijs, p*. 7. *cap*. 4. *num*. 71. Barboſa *de iure Eccleſiaſtico, cap*. 45. *n*. 19. *lib*. 1. Citátque pro eâ Riccium, Didacum Narbona, Machado, Azor. Sigiſm. à Bononia, Mirandam, Viſelium, Hieronym. Rodrig. Nouarin. Fundantur; quia Concilium Tridentinum *ſeſſ*. 24. *cap*. 12. *de reformatione*, ait: *Ad cæteras autem dignitates, vel perſonatus quibus animarum cura, nulla ſubeſt, Clerici alioquin idonei, & 22. annis non minores aſſumantur*. Vbi ſacra Congregatio declarauit; quòd ille annus vigeſimus ſecundus debeat eſſe completus; ſic etiam annus quadrageſimus, requiritur quod ſit completus; tamen Henriquez *lib*. 14. *cap*. 8. *num*. 50. *in Gloſſa liter. X*. Sà *in Aphor. verb. Beneficium, num*. 31. Zarola *in praxi, part*. 1. *verb. Beneficia*, §. 1. *verſ. ad Dignitates*, Azor. *part*. 2. *lib*. 6. *cap*. 5. *quæſit*. 3. *in fine*. Exiſtimant duos & viginti annos ſufficere incæptos, & non requiri completos, Dianà *part*. 7. *tract*. 17. *Reſolut*. 9. ait: Quòd diceret opinionem probabilem tam Porteli, quam Garciæ, niſi obſtaret declaratio Cardinalium adducta pro anno completo. 8. Garcia. Barboſa. Trident. Henriq. Sà. Zarola. Azor. Diana.

Secunda opinio communior; prima & Porteli probabilis, & ſecura in conſcientia, quia frequenter dum Concilium loquitur de annorum ætate, agit de annis completis, vt patet de ætate ordinandorum, & etiam citata *ſeſſ*. 24. *cap*. 12. *de reformatione*. Ad maiores dignitates, quibus cura animarum ſubeſt diſponit Concilium, vt eligatur: *Qui vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum attigerit*: Vbi ſermo eſt de annis incompletis. Declaratio Cardinalium obſtaret ſi oſtenderetur authentica, & haberet vim legis, de quo infra cum de Cardinalium Declaratione fuerit ſermo. 9. Reſolutio quæſtionis. Trident.

---

## Qvæstio IV.

### *An duæ conditiones annorum requiſitæ à Concilio ſint ſubſtantiales?*

### Svmmarivm.

10 *Prima ſententia dicit eſſe ſubſtantiales*.
11 *Secunda dicit non eſſe ſubſtantiales*.
12 *Electio non eſt irrita, ipſo facto, ſed irritanda*.

Ex defectu annorum, qui à Concilio apponuntur, vt retuli *quæſt*. 2. electionem Abbatiſſæ eſſe nullam, & irritam, tenet Tamburin. 4. *tom. diſp*. 28. *quæſt*. 2. *num*. 7. & probat cum ex quadam declaratione ſacræ Congregationis *ſub die* 16. *Maij, ann* 1623. relata à Barboſa *lib*. 1. *de iure Eccleſiaſt. cap*. 45. *n*. 19. Cùm enim verba dant formam actus, ſi fiat actus, non ſeruata illa forma, ipſo iure eſt nullus, 10. Tambur. Barboſa.

Bartol. nullus; vt tenet Bartol. *in l. Gallus, ff. lib. & poſthum.* Gomez. Gomez *in cap. fin. §. ſi verò de Iudic. lib.6. num.*19. Lezana. In hanc ſententiam inclinat Lezana *in ſumma, verb. Abbatiſſa, num.*2. ſi conſtet authenticè de illa declaratione, ac de alia, Iul. Lauor. quam refert Iulius Lauorius, *Incuiras. tit.*4. *cap.*23. *num.*6.

11. Suar. Suarius tamen *tom.*4. *de Relig. lib.*2. *cap.*6. *num.*8. ait: Quòd hæ duæ conditiones annorum ætatis, & profeſſionis non proponuntur à Concilio tanquam ſubſtantiales, nec ab eo irritatur electio aliter facta, ſed ſimplex prohibitio ponitur, vt non aliter eligatur; ac proinde ſi electio alioquin ſit facta iuxta commune ius, ipſo iure, non eſt irrita, ſed irritanda; & hanc ſententiam eſſe ſatis probabilem tenet Pellizar. Pellizar. *tom.*3. *tractat.* 10. *cap.*10. *num.*92.

12. Quæ etiam ſententia mihi videtur multum probabilis, tum quia in Concilio non ponitur clauſula irritans, & multa ſanè prohibentur, quæ facta tenent; tum quia in dubio interpretatio facienda eſt, pro valore actus, vt L. Quoties. potius ſubſiſtat, quam corruat, *l. Quoties, ff. de rebus dubijs*; tum quia declaratio allegata non oſtenditur authentica, vel non obligat inſtar legis vniuerſalis; & actus ſine debita forma factus, tunc ſolum eſt nullus, quando forma ponitur tanquam ſubſtantialis, id autem in præſenti nullo modo colligitur ex verbo Concilij.

---

## QVÆSTIO V.

### *Circa ætatis annos requiſitos à Concilio ad electionem Abbatiſſæ; tres caſus proponuntur, ac reſoluuntur.*

#### SVMMARIVM.

13 *Abbatiſſa electa ante ætatem, eam diſſimulans.*
14 *Si in vno conuentu ſit vna tantum monialis habens requiſita à Concilio.*
15 *Si concurrant duæ moniales, & in qualibet deficit vna conditio Tridentini, & n.*16.

13. PRimus caſus contigit in hac ciuitate Vlyſipponenſi in quodam amplo monaſterio, in quo erant multæ moniales perantiquæ ſexagenariæ, & octogenariæ; tunc quædam nobiliſſima monialis occultans ætatem, non habebat quadraginta annos à ſua natiuitate, tamen ferè viginti à ſua profeſſione. *Multi viri docti.* Sic electa cœpit ſcrupulis agitari, conſultis iuris doctiſſimis, ac etiam me, reſolutum fuit, quod in officio ſuo continuaret, tum ad proprium dedecus vitandum, tum quia iuxta dicta ſuperiori quæſtione, electio non erat ipſo facto irrita, ſed irritanda; tamen quòd diligenter quantum fieri poſſet interim à Sede Apoſtolica diſpenſationem impetraret.

14. Secundus caſus: ſi in vno monaſterio inueniatur vna tantum monialis habens requiſita à Concilio; an tunc iſta neceſſario ſit eligẽda, tunc enim videtur, quod electio non ſit libera, ſed coacta, quod eſt contra ſubſtantiam Tambur. electionis; reſpondet Tamburin. *tom.*4. *diſp.*28. *quæſt.*2. *num.*10. Quod neceſſario illa Quadragenaria ſit eligenda quia illud non eſt reſtrictio hominis ad perſonam, ſed eſt reſtrictio iuris ad qualitates ſubſtantiales actus. Tamen ſimpliciter illa electio non eſt libera, ſed coacta, quia neceſſario illa perſona, & non alia eſt eligenda; & ideo exiſtimo, quod recurrendum eſt ad remedium aſſignatum in Concilio *ſeſſ.*25. *cap.*7. *de Regul.* Conc. Trid. Quod poteſt eligi alia, quæ excedat triginta ætatis annos, & habeat quinque profeſſionis, de quo dixi *quæſt.*2.

Tertius caſus: Si in vno monaſterio concurrant duæ moniales ad Abbatiſſatum, & vtraque digna ſit, & vna ex eis habet quadraginta annos ætatis, non tamen quinque profeſſionis. Altera vero habet illos, imo & octo annos completos, non tamen habet quadrageſimum ætatis, licet triginta excedat; Quænam ex his præferenda eſt? 15.

Reſpondeo cum Suar. *tom.*4. *de Relig. lib.*2. *cap.*6. *num.*10. & Pellizar. *tom.*3. *tract.* 10. *c.* 10. *num.*93. Quod quamuis ex vtraque parte multa poſſint fieri argumenta, tamen res eſt arbitraria, & iudicio prudentis Prælati reſoluenda, cum negotium ſit, vt excedens, & exceſſum ponderatis coram Deo aliis circunſtantiis religionis, reformationis, ac maturitatis, ad quam maximè conducit maior annorum ætas. 16. Suar. Pellizar.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Monialis non habens quadraginta annos poterit eligi in Vicariam in Capite?*

#### SVMMARIVM.

17 *Non poteſt eligi in Vicariam.*

REſolutum eſt iuxta Concilium Trid. quod monialis non habens quadraginta annos non poteſt eligi in Abbatiſſam; poterit ne eligi in Vicariam in capite? Reſpondeo negatiuè; Quia mens Concilij eſt, vt regimen Conuentus ſit in perſona maturæ ætatis; & forma data in aliquo actu eſt ad implenda per æquipollens, & ad vnguem debet obſeruari. Alexand. *in lib.*1. *ff. de liber.* Gomezius *in c.*1. *n.*18. *de conſtit. lib.*6. vbi multos alios citat. 17. Alexand. Gomez.

---

## QVÆSTIO VII.

### *Ex quonam Tempore Abbatiſſa electa debeat inchoare vſum ſuæ poteſtatis; agitúrque de eius confirmatione.*

#### SVMMARIVM.

18 *Electa Abbatiſſa confirmanda.*
19 *Electa & nondum confirmata non habet auctoritatem ad gubernandum.*
20 *Ab hac regula excipiuntur quatuor caſus.*

ELecta Abbatiſſa confirmanda & à ſuo ſuperiori immediato; ſi autem Prælatus confirmare 18.

confirmare noluerit, quid agendum ſit, & ob quas cauſas confirmatio poteſt differri, dicam infra cum de Confirmatione fuerit ſermo.

19. Abbatiſſa ergo electa, & nondum confirmata, nullam habet auctoritatem & ideo ab omni regimine debet ſe abſtinere. *Ex cap. Noſtri, cap. Qualiter, de electione, cap. iam dudum de præbendis, & cap. Auaritia, de elect. in 6.* Ita communiter Doctores apud Maſcard. *lib. 2. variar. Reſolut. cap 35. n. 44.* nam electio dat habitum, confirmatio exercitium, Gloſſa *in cap. Quanto, d. 63.* At verò ſi talis confirmatio non ſit in vſu, tunc regula data non procedit.

20. Hæc autem tradita doctrina, vt ex multis notat Tamburinus *tom. 4. diſput. 29. quæſt. 3.* Procedit, & primò; ſi à confirmante ita longe diſtet, vt non ſine magno periculo differri poſſit adminiſtratio, tunc ante confirmationem poterit adminiſtrare. *cap. Nihil, §. fin. de electione.* Secundò; quoad conſeruationem rerum, quæ tempore conſumuntur; tamen melius erit abſtinere, ſi aliæ moniales illas adminiſtrare valeant. Tertiò; quando à maiori parte eſt electa, & nihil obiectum eſt contra ipſam, tunc impunè poterit adminiſtrare, *ex d. cap. Indemnitatibus, verſ. Si verò.* Quartò; quando per compromiſſum eſt electa, ſi opponentes non fuerint duplo maiori numero, quam conſentientes, *ex eodem, cap. Indemnitatibus, verſ. Cœtum Piſanella.*

---

## QVÆSTIO VIII.

### *Vtrum monialis illegitima poſſit eligi in Abbatiſſam, vel Prioriſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica?*

### SVMMARIVM.

21 *Prima ſententia affirmat eſſe neceſſariam diſpenſationem.*

22 *Vera ſententia. Non eſt neceſſaria talis diſpenſatio.*

23 *Illegitimus admiſſus ad profeſſionem eſt habilis ad omnia officia.*

24 *Si eſt neceſſaria diſpenſatio poteſt dari, vt datur Religioſis.*

21. QVòd monialis illegitima, ſecluſis priuilegiis, abſque diſpenſatione Apoſtolica eligi poſſit in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, negant Nauarr. *in manuali, cap. 27. num. 201. & in comm. 2. de de Relig. num. 60.* Suar. *tom. 5. de cenſ. diſp. 50. ſect. 5. num. 15.* Sanchez *in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 19. & 20.* Barboſ. *de iure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 45. num. 21.* pro hac ſententia citat Maiol. Mendoſium, Flamin. Sayrum, Bellarm. Naldum, Machad. Nouarin. Sanctarel. Fundamentum eſt; quia ius Canonicum inhabiles reddens illegitimos videtur procedere tam de viris, quàm de fœminis. Deinde quia Congregatio Concilij ſub die 27. Aprilis, ann. 1630. cenſuit electionem monialis in Abbatiſſam, quæ eſt illegitima, abſque diſpenſatione Apoſtolica eſſe ipſo iure irritam.

22. Oppoſitam ſententiam tenent Rodriguez *tom. 1. quæſt. 13. art. 11.* Miranda *de monialib. quæſt. 6. art. 3.* Poſtel. *verb. Abbatiſſa, num. 6.* Lezana *tom. 1. cap. 26. num. 6.* Hieron. Rodrig. *Reſol. 2. n. 21.* Lauor. *var. lucubr. tit. 4. cap. 24. num. 38.* Gauantus *verb. Monial. official. num. 7.* Et ratio eſt; quia in iure *cap. Generali, de elect. lib. 6.* in materia odioſa ſub nomine virorum, fœminæ non comprehenduntur, & huius rei ſignum eſt; quia Sixtus V. *in ſua conſt.* contra illegitimos nullam mentionem facit de monialibus, & ſic declaratum eſt à ſacra Congregatione Cardinalium ſub die 14. Octobris ann. 1594. & antea in Cordub. ann. 1582. moniales ex illegitimo thoro procreatas Conſt. Sixti V. contra Regulares illegitimos edita non comprehendi.

Et confirmatur, quia moniales gaudent priuilegio conceſſo Religioſis ſanctis Ioannis Euangeliſtæ in Portugalia. In quorum compendio habetur hoc priuilegium, *fol. 9. pag. 2.* quod ego vidi & ita habet. *Vt admiſſus ad profeſſionem inter illos, ſi habet defectum natalium, ipſo facto ſit diſpenſatus non ſolum ad ordines, ſed etiam ad omnia ſolita gubernari per fratres illius ordinis Prioratus, Rectoratus, &c.* Moniales per communicationem gaudent hoc priuilegio, ac proinde ex eo quod eſt admiſſa ad profeſſionem, eſt etiam diſpenſata ad omnia. Vltimo tandem confirmatur; quia fœminæ non ſunt propriè Prælatæ prælaturæ, de qua loquuntur Canones, vt colligitur ex D. Thoma *in 4. diſtinct. 25. quæſt. 2. art. 1. quæſtiuncula 1.* quàm opinionem tenet expreſsè Rodrig. *tom. 1. quæſtionum Regul. quæſt. 13. art. 21.* & pro eadem citat Bartolum, Cynum, Ancharranum; & fauent Palud. Tabiena citati à Sanch. *allegato cap. num. 18.* 23.

24. Nec illa alia declaratio, quæ in oppoſitum adducitur, oſtenditur authentica, nec etiam quòd ſit lata per modum legis, nec habet vim ad derogandam conceſſionem Summi Pontificis authenticam, quam vidi; benè tamen addit Miranda *citatus*, eo caſu, quod prima opinio ſuſtinenda eſſet, poſſent moniales illegitimæ habilitari ad officia eo modo, quo Religioſi; quod etiam docent Poſtel. *citatus, num. 6.* Diana *3. part. tract. 2. Reſol. 101.* ſed hæc diſpenſatio non eſt neceſſaria, vt dixi.

---

## QVÆSTIO IX.

### *An Monialis bigama poſſit eligi in Abbatiſſam abſque Apoſtolica diſpenſatione?*

### SVMMARIVM.

25 *Prima ſententia affirmat, neceſſariam eſſe diſpenſationem.*

26 *Non eſt neceſſaria talis diſpenſatio, & n. 27.*

25. BIgamus propriè dicitur, qui binas contraxit nuptias, vel qui vnam contraxit cum muliere vidua, vt latiùs dicam cum de diſpenſationibus fuerit ſermo. Ad quæſtionem propoſitam, negantem partem tenent Maiol. Viualdus; & alij quos citant, ac ſequuntur Sanch. *tom. 2. in Decalog. lib. 5. cap. 5. num. 23.*

Barboſa. *num.23.* Barboſa *de iure Eccleſiaſt.lib.1.cap.45. n.22.* Fundantur, quia ſicut viri bigami Prælationum ſunt incapaces, ita & mulieres.

26. Hier.Rodr. Sed hæc ratio non eſt magni ponderis, vt obſeruat Hieronym. Rodrig. *Reſol.2.num.25.* Nam lex pœnalis loquens de viris, non extenditur ad fœminas; vt ſuperiori quæſtione dixi. Et præcipuè, quia irregularitas indicta eſt à iure ad excludendos bigamos à ſuſceptione Ordinum ſacrorum primo & directè per ſe; ex quo ex vi huius prohibitionis, illi tantum indirectè incapaces videntur Prælationum, ac dignitatum, quatenus illis eſt annexa poteſtas clauium. Cum autem fœminæ incapaces ſint ſacrorum Ordinum, inde incapaces ſunt bigamiæ, ſeu huiuſmodi inhabilitatis, proindéque non repugnare illis habere officium Abbatiſſatus, quatenus eſt quædam adminiſtratio ſine iuriſdictione ſpirituali, & ſine poteſtate clauium; quæ adminiſtratio earum ſexui non repugnat, in hac ſententia eſt Poſtel. Poſtel. *in reſponſionibus moralibus, 3.p.caſu 25. num.4.* & pro hac re faciunt rationes datæ ſuper cap. & priuilegium aſſignatum Congreg. S. Ioannis.

27. Indéque abſque vlla diſpenſatione fieri poteſt, & conſequenter ad ea quæ diximus ſuperiori quæſtione: nam ſicut ſub pœnis impoſitis erga illegitimos non veniunt fœminæ, ſic etiam ſub pœnis erga bigamos non comprehenduntur fœminæ. Vnde neſcio quo fundamento Lezana. M. Lezana *tom.1. cap.26. num.7.* dicat, quod Monialis bigama, non poteſt eligi in Abbatiſſam cum affirmet, quod illegitima valet eligi.

## QVÆSTIO X.

### *An Monialis ex maculoſo genere orta poſſit eligi in Abbatiſſam ſine diſpenſatione?*

### SVMMARIVM.

28 *Sententia affirmatiua eſt communis.*

28. Communis eſt reſolutio, quod Moniales deſcendentes ex maculoſo genere, vtpote Hebræorum, aut Saracenorum, abſque vlla diſpenſatione eligi poſſunt in Abbatiſſas, ac Prioriſſas; non enim eis contradicit commune ius, & conſtitutiones Summorum Pontificum, quæ pro aliquibus Religionibus emanarunt, ſolum de viris expreſsè loquuntur, & non de fœminis, ac proinde ſub illis fœminæ non comprehenduntur; iuxta dicta proximis duabus quæſtionibus. Fr. Eman. Ita Fr. Emanuel. *tom.1. quæſt.14. art.13.* Miranda. Miranda *de Monialibus, q.6. art.2 & 3.* Poſtel. Poſtel. *in dub. Regular. verb. Abbatiſſa, num.6.* Lezana. Lezana *eodem verb. Abbatiſſa, num.9.* Hier.Rodr. Hieron. Rodrig. *Reſol.2.n.8.* Pellizar. Pellizar. *tom.3. tract.10.cap.8.n.47.*

## QVÆSTIO XI.

### *An fœmina infamis poſſit eligi ad Religionis Prælationes?*

### SVMMARIVM.

29 *Sententia negatiua eſt communis, ſiue infamia ſit iuris, vel facti.*

Monialis, ſiue ſit infamis infamia iuris vel facti, non poteſt eligi abſque diſpenſatione; ita Viualdus, Maiolus, Nauarrus, Card. Tuſcus, Garcia, Sigiſmundus, Sanchez, quos citant, ac ſequuntur Tamburin. *tom.3. diſp.28. quæſt.13. num.3.* Lezana *tom.1. cap.26. num.7.* & alij communiter; & probatur tum ex *cap. infames 6. quæſt.1.* aliiſque iuribus, in quibus ſtatuitur infames non poſſe eligi ad honores, ac dignitates; & iura videntur indiſtinctè loqui, tam de hominibus, quam de mulieribus; tum etiã quia non decet Virginibus aſſumptis in ſponſas Chriſti, quod fœmina infamis ſiue iure, ſiue facto, præſit; id etiam poſt emendationem: quanquam ſi infamia eſſet ſolum facti ſimpliciter poſſet monialis hoc modo infamis poſt emendationem eligi in Abbatiſſam; ob ea, quæ tradunt Doctores de infamia facti; vt Bonacina *diſp. de Cenſuris, quæſt.3. part.1. num.5.* Pellizar. *tom.3. de Monialibus, tract.10. c.8.n.47.* 29. Viualdus. Maiolus. Nauar. Tuſchus. Garcia. Sigiſmund. Sanchez. Tambur. Lezana. C.Infames. Bonacina. Pellizar.

## QVÆSTIO XII.

### *An Monialis quæ fuit in ſæculo vidua, poſſit eligi in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica?*

### SVMMARIVM.

30 *Prima ſententia requirit diſpenſationem.*
31 *Secunda affirmat non eſſe neceſſariam; & multis exemplis corroboratur, & n.32.*

Monialis, quæ virgo non eſt, in Abbatiſſam poſſe eligi, negant Mandoſius Selua, Maiol. Viualdus, Caſtellinus; quos citant, ac ſequuntur Miranda *de monialibus, quæſt.7. art.6.* Barboſa *de iure Eccleſiaſtico, lib.1. cap.45. n.24.* Diana *3. part. tract.2. Reſol.99.* & etiam citat Homobonum, Iulium Lauorium; Qui fundantur in *cap. Iuuenculas 20. quæſt.1.* & *cap. 21. quæſt.7.* Sed hæc iura procedunt de Abbatiſſis benedictis, ac conſecratis velo Virginitatis non vero velo Prælationis, vel perſonæ benedictæ; & in hoc ſenſu explicanda eſt quædam declaratio Sacræ Congregationis die 15. Iulij 1616. quam adducit Caſtellinus. 30. Miranda. Barboſa. Diana. C.Iuuenc. Caſtellin.

Oppoſita ſententia affirmans, talem poſſe eligi mihi videtur verior; eam conſtanter tenet Poſtel. *verb. Abbatiſſa, num.20.* Hieron. Rodrig. *Reſol.2. num.26.* Lezana *tom.1.c.26. num.5.* 31. Poſtel. Hier.Rodr. Lezana.

Vrſell. Nouar. *num.5.* Vrſell. *in Concluſ. legalibus, verb. Ab-*
*batiſſæ electio.concl.3.num.1.* Nouarin. *in Lu-*
*cerna Regular. verb. Abbatiſſa, num.1. & 2.*
Fr. Eman. Fr. Emanuel. *tom.3. addit. ſumma, cap.3. n.9.*
Machado. Machad. *document.4. num.5.* Hanc ſententiam
Suarius. approbauit Magiſter Suarius dum viueret, &
Sanchez. probabilem dicit *tom.4. de Relig. lib.2. cap.6.*
*num.16.* & Sanchez *in Decalog. tom.2. lib.5.*
*cap.5. num.22.* vbi probat ad Abbatiſſæ mu-
nus non deſiderari Virginitatem, & pro hac
ſententia videtur ſtare Diana *3. part. tract.2.*
*Reſol.99.*

32. Probatur; quia nullo iure probatur ad mu-
nus Abbatiſſæ requiri Virginitatem, & eſto
aliquod daretur, etiam pontificium, per con-
trarium vſum tolli poterat, & ad hoc dicunt
aliqui ſufficere decennium, & alij, attentis
circunſtantiis, minus tempus, quam decen-
nium, & qui maius tempus requirunt dicunt,
per quadraginta annos ſufficientiſſimè legem
tolli per contrarium vſum; ſed dato, & non
conceſſo, quòd aliqua lex canonica prohibe-
ret viduam fieri Abbatiſſam, eſſet abrogata
Poſtel. per contrarium vſum; nam Poſtel. per diuer-
ſas ætates affert triginta exempla de moniali-
Hier. Rodr. bus viduis electis in Abbatiſſas, Hieronym.
Rodrig. apponit aliud exemplum ſuo tempo-
re, & ego addo, quòd dum hæc ſcribo, in no-
ſtro Conuentu Carmelitano Iuliæ pacis, Vir-
ginis expectationis, eſt modò Prioriſſa Mo-
nialis, olim in ſæculo vidua, & inde conſue-
tudo ſatis manet probata per tot ſæcula tot
exemplis.

---

## QVÆSTIO XIII.

### *An Prioriſſa, vel Abbatiſſa finito ſuo tempore, poſſit iterum immediatè eligi, vel eius ſoror?*

### SVMMARIVM.

33 *Abbatiſſa finito triennio ceſſat ab officio per ſextennium, vel quadriennium.*
34 *Finito triennio poteſt continuare, vt vicaria.*
35 *In monaſterio nouo poteſt reeligi.*
36 *Soror Abbatiſſæ poteſt eligi.*

Abbatiſſæ durant ſolùm per triennium,
33. Greg. XIII. vt decernit Gregorius XIII. *in ſua Bul-*
Sixtus V. *la die 1. Ianuarij* 1583. & Sixtus V. *in alia*
*Bulla* 1587. At Bulla Gregorij XIII. eſt pro
ſola Italia, ac regnis vtriuſque Siciliæ, & Bul-
la Sixti V. eſt pro ſolis Abbatiſſis S. Claræ.
Rodrig. vnde notat Rodriguez *addit. ſum.* poſſe extra
Italiam, & Abbatiſſas S. Claræ finito triennio
Poſtel. continuari; quòd etiam habet Poſtel. *verb.*
*Abbatiſſa, num.4.* Quòd intelligendum eſt niſi
obſtent conſtitutiones, ac conſuetudines pro-
priæ Religionis, ac monaſterij. Vt Moniales
Conſtitut. S. Claræ debent vacare per ſextennium, &
noſtræ Carmelitanæ, *3. part. conſtit. cap.12.*
*num.10.* & Moniales S. Dominici per qua-
driennium.

34. Ex quo patet primò; quòd Monialis non
poteſt eligi in Abbatiſſam aliarum Monia-
Tambur. lium, vt notat Tamburinus *tom.4. diſput.30.*
*quæſt.1. num.9.* nam hoc pacto eſſent perpe-
tuæ, quòd repugnat præfatis conſtitutioni-
bus, tamen videntur procedere in eodem con-
uentu; vt in multis vidi explicari. Secundò;
Abbatiſſa completo ſuo triennio, munere præ-
ſidentis, ac vicariæ poteſt continuare per ali-
quod breue tempus vſque ad electionem nouæ
Prioriſſæ, hoc enim poteſt eſſe in magnum
commodum, ac bonum conuentus, vt notant
Miranda *quæſt.7. de monialibus, art.9.* Lezana Miranda. Lezana.
*verb. Abbatiſſa, num.12.* Et ita Conſtitutio
Gregorij XIII. & quædam declaratio Sacræ
Congregationis relata à Gauanto *verb. Mo-* Card. Cong.
*nialium officiales, num.20.* vbi dicitur: *Officium* Gauant.
*Abbatiſſæ finito triennio expirat, nec Epiſcopus*
*illud poteſt prorogare.* Quod benignè eſt inter-
pretandum; non poteſt extendere ad aliud
triennium, non vero ad breue tempus ac præ-
ſidentiam Conuentus. Pellizar. *tom.3. tract.10.* Pellizar.
*cap.8. n.60.*

Tertiò: ſi monaſterium fuerit nouum, ac 35.
denuò fundatum; tunc videtur, quod finito
tempore, poterit iterum eligi Abbatiſſa, ob
bonum commune Religionis, ac reformatio-
nis, & ad maiorem fabricam conuentus; eſt
enim peculiaris, ac particularis caſus; & vi-
detur exceptus à communi lege; & ita vidi
viros doctos conſuluiſſe, habet Miranda *ex-* Miranda.
*poſitio, regula S. Claræ.* Poſtel. *verb. Abba-* Poſtel.
*tiſſa num.10.*

Soror Abbatiſſæ immediatè antecedentis, 36.
poteſt eligi in Abbatiſſam electione Canoni-
ca, vt declarauit Sacra Congregatio Epiſco- Congreg.
porum circa Moniales de Vdiuellas Vlyſipp.
*die 19. Aprilis, ann.1619.* vt referunt Caſtel- Caſtellin.
linus *de electione, cap.17. num.18.* Nouarin. Nouarin.
*Lucerna Regul. verb. Abbatiſſa,* Barboſa *de iu-* Barboſa.
*re eccleſiaſt. lib.1. cap.45. num.26.* Hoc intelli-
ge niſi peculiares Conſtitutiones Religio-
num reſiſtant; vt noſtræ Conſtitutiones *p.3.* Conſtitut.
*cap.12. num.10.* nam Sacra Congregatio rem
decidit ſecundum ius commune, & peculia-
res Religionum leges, non intendit de-
rogare.

---

## QVÆSTIO XIV.

### *Qualiter ſe debeant habere Prælatus, & ſcrutatores in electione Abbatiſſæ; & an ferant ſuffragium in ipſa?*

### SVMMARIVM.

37 *Prælati aſſiſtentes electioni non habent in ea ſuffragium.*
38 *Aliqui probabiliter affirmant; ſed hoc non extenditur ad vicarios, ſeu delegatos.*
39 *Scrutatores cum Prælato aſſiſtentes non habent votum.*
40 *Prælati aſſiſtentes ſi ſeminant diſcordias incidunt in excommunicationem.*

An verò in hac electione Prælatus præ- 37.
ſidens poſſit dare ſuffragium, etiam in
caſu diſcordiæ exortæ inter Moniales? Ex-
preſsè negat, & prohibet Sacra Congregatio
Cardin.

Cong. Card. Tambur. Iul. Lauor. Cardinalium die 23. Maij anno 1621. vt tenent, ac teſtantur Tamburinus *tom.3.diſp.* 28. *quaſt.6. num.6.* Iulius Lauorius *variar. lucubrat. tit.4. cap.24.* itavt tales electiones ſint
Conſt. Car. nullæ; vt exprimunt noſtræ Conſtitutiones Carmelitanæ *3.part.cap.12.n.7.*& ſi fiat aliter, electio eſt nulla.

38. Portel. Sanctor. Econtra Portel.*verb.Abbatiſſa,num 9.*quem ſequitur Sanctorius *in Conſtit. Minorum, c.11. ſtat.7. d.4.* ex eo probat, quia Præſes electionis caput eſt illius communitatis, ita vt ipſe cum Monialibus faciat vnum collegium, tum quia ita fit à multis Epiſcopis in Portugalia; vnde ait Lezana *verb. Abbatiſſa, num.4.* Lezana. Quod vbi fuerit legitima conſuetudine introductum obſeruari poterit, præcipuè cum à Sacra Congregatione non videatur derogata antiqua,& legitima conſuetudo; & cum hoc dependeat ex conſuetudine; obſeruandum tamen eſt, quod hoc datur tantum Epiſcopis,& Prælatis,vt ipſi Auctores teſtantur,& ideo non eſſe extendendum ad eorum vicarios, & legatos,quod conſideratè eſt agendum,aliter electio erit nulla.

39. S.Congreg. Barboſa. Tambur. Scrutatores tamen aſſiſtentes cum Prælato, non habent ſuffragium in tali electione,vt declaratum eſt à Sacra Congregatione. Vt referunt Barboſa *in collect. Bullarij,verb.Abbatiſſa,* & Tamburinus *citatus,num.6.* Quod intelligitur de ſcrutatoribus extraneis, non verò ſi ſint ex numero Monialium, quia ipſæ aliunde habent ſuffragium.

40. C.Indemn. Nauar. Sayrus. Caueant quicunque Prælati, qui in talibus electionibus præſunt, vel ad eas dirigendas vocantur, ne inter Moniales ipſas ſeminent diſcordias, vel exortas foueant, ac nutriant: nam talia facientes ſubiacent excommunicationi latæ ſententiæ *cap. Indemnitatibus de electione,ac electi poteſtate,in 6.* Nauar.*c.27.n.124.* Sayrus *lib.3. cap.37.*

## QVÆSTIO XV.

### *Qualiter ſe debeat habere Superior, cum Moniales nolunt concordare in electione?*

#### SVMMARIVM.

41 *Si Moniales non concordant, dato tempore, poteſt præſidens nominare Abbatiſſam.*

42 *Poſt duo ſcrutinia, ſi Moniales non concordant; in Ordine S.Bernardi poteſt Præſidens nominare duas.*

41. HAbet Præſidens ius, ſi Moniales inter ſe diſcordent circa electionem Abbatiſſæ, nominandi eam, quam magis idoneam iudicauerit; ita tamen, vt prius deſignet Monialibus certum tempus competens ad concordandum, quo elapſo, ſi non concordauerint, poterit nominare Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam Conuentus. Ita ſtatuit Sacra Congregatio Cardinalium 17. Octobris 1592. & iterum eadem Congregatio Sacra Epiſcopo Aſſiſij
S.Congreg. Piaſecus. Tambur. die 20. Nouembris 1595. apud Piaſecum *in praxi Epiſcop part.2.cap.3.num.57.* Tamburin. *tom.4.diſp.28.quæſt.6.n.5.* Pellizar.*tom.3.tract.10. cap.10.ſect.2.n.106.* & Barboſa *Collectan.Bullarij, verb.Abbatiſſa.* Pellizar. Barboſa.

Aduerte etiam ex Bulla Gregorij XIII. data die 16. Aprilis 1574. quæ inter Bullas Gregorij XIII. eſt in ordine 15. in qua conceditur Viſitatoribus, ac Abbatibus, ſeu Prælatis Monialium Ordinis ſancti Bernardi; quod ſi ad electionem Abbatiſſarum per duo ſcrutinia Moniales non conuenerint; quod tunc poterit præſidens proponere duas, vel tres Moniales eiuſdem Conuentus, quas ad regimen illius aptiores iudicauerit, & quæ plura vota habuerit, canonicè eſt electa Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa, & confirmanda eſt, quo priuilegio per generalem communicationem vti poſſunt Prælati aliarum Religionum; imò etiam Epiſcopi reſpectiuè ad Monaſteria ipſis ſubiecta. Sic citatus Pellizarius *num.107.* Alia de hac re dicam cum de electionibus fuerit ſermo. 42. Greg.XIII. Pellizar.

## QVÆSTIO XVI.

### *Cui ſpectat dare ſuffragium in electione Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ?*

#### SVMMARIVM.

43 *Moniales profeſſæ conueniunt ad electionem poſt tot annos profeſſionis.*

44 *Tacitæ profeſſæ, & conuerſæ ex iure non excluduntur, ſed conſuetudine.*

45 *Si Monialis ægrotat quomodo eius ſuffragium requirendum.*

CErtum eſt, quod hæc electio ſpectat ad Moniales Conuentus, cuius Abbatiſſa eligitur, *cap.Indemnitatibus,de elect.in 6.* Certum eſt etiam, quod ad hanc electionem conueniunt Moniales profeſſæ, non omnes: nam iuxta varia ſtatuta, ac conſuetudines Religionum,& Monaſterij, tot,& tot anni requiruntur poſt profeſſionem, quibus maximè ſtandum eſt. Ad hanc electionem debent vocari omnes Moniales Conuentus, niſi ſint excommunicatæ, vel ex aliquo capite priuatæ. 43. C.Indemn.

Secundum ius commune admitti poſſunt ad electionem profeſſæ tacitæ, iam enim ſunt Religionis membra, ſicut & conuerſæ, quia ſunt veræ religioſæ profeſſæ, & nullum ius eas excludit; vt notat Suar. *tom 4. de Religione,tract.8.lib.2.cap.5.num.18.* tamen regulariter excluduntur, niſi ex ſpeciali iure, vel conſuetudine alicuius loci, vel Religionis contrarium perſuadeatur. 44. Suar.

Caſu vero, quod tempore electionis ægrotet Monialis, Præſidens electionis non poteſt ingredi Monaſterium ad recipiendum eius ſuffragium, vt expreſsè declarauit Sacra Congregatio 41. Iunij 1595. Teſte Gauanto *in manuali,verb. Monialium officiales,num.18.* tamen ſuffragium talis infirmæ requirendum eſt per duas, vel tres Moniales maturæ ætatis, ac bonæ conſcientiæ, clauſa electionis vrna, vt fit apud nos Carmelitas. 45. S Congreg. Gauant.

M QVÆ

## QVÆSTIO XVII.

### *An Monialis poſſit ſibimet dare ſuffragium?*

SVMMARIVM.

46 *Si Monialis pro ſe habet maiorem partem poteſt, ſi electio in dubio eſt, non poteſt.*

46. AN verò dari poſſit caſus in quo Monialis poſſit ſibimetipſi dare ſuffragium, & ſemetipſam eligere in Abbatiſſam? Reſpondeo, quod ſi electio eſt in dubio, & quod vota ex vtraque parte videntur paria, tunc non poteſt, & peccat mortaliter, eſt enim nota ambitionis, quæ eſt peſſima cauſa; at verò ſi Monialis ſe ipſam electam moraliter intelligit, & ſe habere maiorem partem, tunc poterit conſentire in ſui electionem, ac veluti ſe coeligere. Vt tenent
Layman. Tambur. Pellizar. Layman *in quaſtion. Canonic. cap. vltimo, quæſt.* 133. Tamburinus *diſputat.* 28. *quæſt.* 9. *numero* 4. Pellizarius *tomo tertio, tractatu* 10. *cap.* 10. *n.* 103. Tunc enim ceſſat ambitionis ſuſpicio, & talis coelectio ad maius bonum eſt Conuentus, & ad maiorem pacem firmandam, & vt electio magis benignè recepta habeatur.

## QVÆSTIO XVIII.

### *Poſſintne Moniales per compromiſſum committere electionem Prælato præſidenti?*

SVMMARIVM.

47 *Affirmatiua ſententia habetur ex iure.*
48 *Si Prælatus elegit, non poteſt reuocare electionem.*

47. SEcundum commune ius poſſunt Moniales compromittere electionem Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ idoneæ in Epiſcopum, vel alium Prælatum præſidentem, ita vt, quam ipſe elegerit, ſi ſit ſufficiens, & conueniens,
C. Cauſam. canonicè habeatur electa. Ita colligitur ex
Panormit. *cap. Cauſam, de electione.* Panormitan. *ibi num.* 3.
Rodrig. Rodriguez *tom.* 2. *q.* 54. *artic.* 7. Layman *q.* 232.
Layman. Tamburin. Tambur. *tom.* 4. *diſp.* 28. *q.* 8.
48. Et rectè etiam aduertunt Lauotius *variarum*
Lauor. *lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. *num.* 60. Lezana
Lezana. *verb. Abbatiſſa.* Quod ſi tunc Epiſcopus malam elegerit, non poterit reuocare electionem, quia iam functus eſt ſuo officio, ſiue bene, ſiue malè, & ideo iam amplius non po-
C. In Cauſis. teſt in illo negotio ſe intromittere, *cap. in cau-*
C. Innotuit. *ſis. cap. Innotuit. de electione.*

## QVÆSTIO XIX.

### *Quo in loco debeat fieri electio Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ?*

SVMMARIVM.

49 *Prælatus non poteſt ingredi Monaſterium iuxta Trident.*
50 *In caſu neceſſario, & ad maiorem quietem poteſt.*

PRælatus prætextu interueniendi electioni Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ, regulariter 49.
non poteſt ingredi ſepta Monaſterij. Id apertè declarat Concilium Tridentinum *ſeſſio-* Conc. Trid.
*ne* 25. *cap.* 7. *de Regularibus. Clauſtra Monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audiat, vel accipiat.* Quod etiam multipliciter à Sacra Congregatione declaratum eſt.

Tamen ſi Prælatus præſidens electioni, pru- 50.
denter iudicet, non poſſe fieri electionem quiete, ac canonicè, niſi ipſo ingrediente cum ſuis coaſſumptis ob diſſenſiones Monialium, ac probabilem ſuſpicionem ſubornationis, aliamve ſimilem cauſam; tunc licitè poterunt ingredi. Ita tenent Rodriguez *tom.* 1. Rodrig.
*quæſt.* 46. *artic.* 5. Franciſc. Leo *part.* 2. *cap.* 1. Franc. Leo.
*num.* 46. Miranda *de Monialibus, quæſt.* 2. *art.* 15. Miranda. Ioan. de la
Ioan. de la Cruce *lib.* 1. *de ſtat. Relig. cap.* 5. Cruce.
*dub.* 2. *col.* 3. Sanchez *in Decalog. tom* 2. *lib.* 6. Sanchez.
*cap.* 16. *num.* 50. Hieronym. Vener. *in examine* Venerus.
*Epiſcopali, lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 7. & 8. Barboſa *de* Barboſa.
*poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *allegat.* 102. *num.* 46.
& confirmatur ex Bulla Gregorij XIII. pro Greg. XIII.
Monialibus, loquens de Prælatis, *quibus quouis modo Monialium cura incumbit, facultate ſibi ex officio attributa, ingredi Monaſteria prædicta, ita demum vti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſariis.*

## QVÆSTIO XX.

### *Qualiter vota Monialium in electione Abbatiſſæ debeant eſſe ſecreta?*

SVMMARIVM.

51 *Vota ſint ſecreta, aliter electio eſt nulla.*
52 *Monialis cæca, vel manu arida, poteſt dare votum ore ſuo.*
53 *Prælatus cum aſſiſtentibus tenetur ſub mortali ad ſecretum.*

IN electione omnium Prælatorum regula- 51.
rium, Abbatiſſarum, & aliarum Præpoſitarum præcipit Concilium Tridentinum Trident.
*ſeſſione* 25. *cap.* 6. *de Regularibus*, & ait: *Quo omnia rectè, & ſine vlla fraude fiant; in primis S. Synodus diſtrictè præcipit omnes ſupradictos eligi debere per vota ſecreta; ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* Quæ forma maximè ſeruanda eſt in electione Prælatorum, ac Abbatiſſarum, itavt ſi aliter facta ſit etiam per ignorantiam decreti Concilij,

Concilij electio, ipſo facto, eſt nulla; & in hoc nec Epiſcopus, nec alius Prælatus poteſt diſpenſare. Ita à Sacra Congregatione Cardinalium declaratum eſt, vt referunt Riccius *in deciſ. curi. Archiepiſcop. Neapolitan. p. 4 deciſ. 197. n. 7.* & Samuellius *tract. 1. de elect. Canon. diſp. 5. controu. 2. n. 18.* Riccius. Samuellius.

52. Ipſa autem vota poſſunt dari ſcripta Miſſa in vrna, & ſtatim poſt electionem comburantur, vel ipſa vota dari poſſunt à Moniali oretenus, verbi gratiâ, ſi Monialis ſit cæca, vel habeat manum aridam, vel neſciat ſcribere; tunc ſecretè, ac ſubmiſſa voce poteſt proferre votum ſuum coram Epiſcopo, vel Prælato, ſeu eius Vicario, ſeu Secretario, vel alio ab eo aſſumpto, & hoc modo electio valida eſt, vt declarauit Sacra Congregatio apud Garciam *part. 5. de benefic. cap. 4. num. 190.* & Naldum *in Summa, verb. Moniales, num. 1.* & Barboſam *in Collectan. Bullar. verb. Abbatiſſa*; & hoc apertè colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 26. cap. 7. de Regularibus*, vbi ait: *quod Superior ante Cancellorum feneſtellam vota ſingularum audiat, & excipiat.* Expende: *audiat*: ore, nempe, prolata, tamen cum magno ſigillo, & ſecreto; aliter electio non erit ſecreta, ac proinde nulla iuxta mentem Concilij Tridentini. Garcia. Naldus. Barboſa. Trident.

53. Addit Garcia *citatus*, quod ſi vota ore proferantur coram Prælato, duobus, vel tribus aſſiſtentibus, adhuc electio erit ſecreta; tamen Prælatus cum ſuis aſſiſtentibus tenentur ſub peccato mortali nunquam talem perſonam publicare, ac euulgare. Garcia.

---

## QVÆSTIO XXI.

### *Quid faciendum, ſi vna ſchedula ſit vitiata?*

### SVMMARIVM.

54 *Omnes rumpantur, & fiat noua electio.*

54. SI tamen detur caſus, quòd Epiſcopus, vel alius ſuperior, qui præeſt electioni Abbatiſſæ, recipiat omnes ſchedulas, & poſtea inueniat vnam ſciſſam, vel ſignatam, aut inueniat plures, vel pauciores, quid agere debeat? Reſpondeo, quod tunc elector debet omnes ſchedulas rumpere, & inde vrere, & facere denuò aliam electionem maiori circumſpectione. Ita docent Nauar. Fr. Emanuel Rodrig Venetus quos citat, & ſequitur Tamburin. *diſp. 28. q. 9. num. 4.* Cui ſententiæ adhæret Pellizar. *tom. 3. tract. 10. c. 10. n. 101.* Circa quod plura dicam, cum de electionibus fuerit ſermo. Nauar. Rodrig. Venetus. Tamburin. Pellizar.

---

## QVÆSTIO XXII.

### *Qui numerus votorum requiritur ad Canonicam electionem Abbatiſſæ?*

### SVMMARIVM.

55 *Prima ſentẽtia requirit duas partes votorum.* Sylueira Opuſcula.

56 *Secunda ſententia maiorem numerum requirit.*

BArboſa *lib. 1. de iure Eccleſiaſtic. cap. 45. num. 27.* Tamburinus *tom. 4. diſp. 28. q. 9. num. 3.* Lezana *verb. Abbatiſſa, num. 6.* tenent ad Canonicam electionem Abbatiſſæ, requiri numerum duarum partium votorum ex tribus, niſi aliud petat loci conſuetudo, quod probant ex quadam declaratione Sacræ Congregationis ſub die 20. Nouemb. 1585. in qua ita eſt declaratum. 55. Barboſa. Lezana.

Contraria ſententia mihi ſimpliciter eſt vera, quam tenent Sylueſter. *verb. Electio. 2. quæſt. 9.* Miranda *de Monialibus, quæſt. 7. art. 4.* Suar. *tom. 4. de Religione, tract. 8. lib. 2. cap. 5. num. 21.* Vt vna Monialis ſit canonicè electa ſufficit quod habeat pro ſe maiorem partem Capituli; hoc enim dicit formaliter ipſum verbum, *eligere*; vnum præ alio, & quanquam Doctores aliqui requirant maiorem, & ſaniorem partem. Iuxta *cap. Quia propter, de electione.* Tamen ſemper pars maior præſumitur ſanior, niſi perſona electa ſit apertè indigna; vt notat Suar. *citatus, num. 23.* Vnde declarationem, quam adducunt Auctores contrarij noſtri Auctores non admittunt, vtpote quia non oſtenditur authentica, aut certè, quia vbique non obligat; vnde ſecluſa conſuetudine in contrarium, ac peculiaribus Religionum ſtatutis, ſi dentur, noſtra ſententia eſt tenenda. 56. Sylueſt. Miranda. Suar. Cap. Quia.

---

## QVÆSTIO XXIII.

### *Quænam Abbatiſſæ ſunt benedicendæ?*

### SVMMARIVM.

57 *Vbi eſt conſuetudo Abbatiſſæ benedicendæ.*
58 *Abbatiſſæ perpetuæ, & non triennales benedicendæ.*

IN hac difficultate maximè ponderanda eſt *Clementina Attendentes de ſtatu Monachorum.* In qua ſic habetur: *Vt quæuis ad regimen Abbatiſſarum aſſumpta in Monaſteriis, in quibus Abbatiſſæ ſunt ſolitæ benedici intra annum à ſuæ confirmationis tempore computandum, munus benedictionis ſuſcipiant; alioquin à iure ſuo, niſi ſubſit cauſa rationabilis, prorſus ſe nouerit cecidiſſe.* Ex quo apertè conſtat, quod vbi non eſt conſuetudo Abbatiſſæ non ſunt benedicendæ; ait Text. *Quæ ſunt ſolitæ benedici.* Hæc autem, vt ibi notat Gloſſa *verb. Solitæ*; conſuetudo poterit cognoſci, ſi per quadraginta annos ſit continuata benedictio; tunc Abbatiſſa benedictione egit: ſi autem per ſpatium prædicti temporis contrarium inuenitur, non erit benedicenda: ſi autem intra idem tempus conſtat, aliquas fuiſſe benedictas, aliquas vero non; tunc liberum erit Abbatiſſis benedictionem ſuſcipere, vel non ſuſcipere. Ita Azor. *p. 1. lib. 13. cap. 20. q. 4.* 57. Clem. Atten. Gloſſa. Azor.

58. Deinde etiam pro maiori claritate huius rei. Duo ſunt genera Prioriſſarum, ſeu Abbatiſſarum; quædam ſunt Abbatiſſæ perpetuæ,

& hæ benedici poſſunt, & debent; & de his
C.Indemn. forſitan loquitur *cap. Indemnitatibus*, *§. Verum,*
Clem.Atten. *de elect. lib.6.* & citata *Clementina. Attenden-*
*tes.* Aliæ vero ſunt non perpetuæ, ſed tem-
porales ad biennium, vel triennium, &
iſtæ de iure communi non ſunt benedicendæ,
niſi à Sede Apoſtolica illis aliud præcipiatur.
Nauar. Nauarrus *lib.3.conſil. lib.3. de ſtatu Monacho-*
Quaranta. *rum,conſil.1.*Quaranta *in Summa Bullarij,verb.*
Gauant. *Abbatiſſa.* Gauant. *verb.Abbatiſſa,n.7.* & alij,
Barboſa. quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſtate*
*Epiſcopi,p.2.alleg.27.n.59.*

## QVÆSTIO XXIV.

### *Abbatiſſæ à quo debeant benedictionem accipere, & quo die, ac tempore?*

SVMMARIVM.

59 *Prima opinio, ab Ordinario loci.*
60 *Secunda, & vera, à Prælato Monaſterij.*
61 *Stante conſuetudine electa Abbatiſſa benedicenda intra annum.*
62 *Abbatiſſa electa ante benedictionem gaudet nomine Abbatiſſæ.*
63 *Qualibet die poteſt benedici.*
64 *Benedictio Abbatiſſæ non iteranda.*

59. Barboſa. QVod Abbatiſſæ debeant benedictionem
obtinere ab Ordinario loci, tuetur Bar-
boſa *de poteſtate Epiſcopi, p.2. alleg.27. num.51.*
& alij etiam idem tenent.

60. Oppoſitum eſt ſtatuendum; ab illo enim
ſunt benedicendæ à quo habent confirmatio-
nem, & cui immediatè ſubiiciūtur, ſi ſubiectæ
ſunt Epiſcopo, ab Epiſcopo, ſi Prælato re-
Azor. gulari, ab ipſo ſunt benedicendæ. Ita Azor.
Layman. *tom.1.lib.13.cap.10.quæſt.3.* Layman. *in qq.Ca-*
Tambur. *non. de Prælatis electis, quæſt.233.* Tamburin.
Lezana. *tom.4. diſp.23. quæſt.8. num.2.* Lezana *tom.1.*
*cap.15. num.46.* Qui teſtantur hoc declaratum
eſſe à Sacra Congregatione, & inſuper ad-
dit Tamburin. hoc habetur ex priuilegio ex-
Innoc.VIII. preſſo Innocentij VIII. ac etiam ex alio
ClemVIII. priuilegio Clementis VIII. nam quamvis
Greg. XV. per Conſtitutionem Gregorij XV. conceda-
tur Epiſcopo, quod per ſe, vel per alium ſi-
mul cum ſuperioribus regularibus poſſit aſſi-
ſtere electionibus quarumcunque Abbatiſſa-
rum; tamen per hoc ius illas confirmandi ipſis
Epiſcopis non eſt datū: nam Prælatus regularis
ex eo quod eſt Prælatus habet ius præſiden-
di, & confirmandi electionem; hoc autem non
cenſetur derogari, niſi expreſsè habeatur.

61. Electa Abbatiſſa, & confirmata ſtante con-
ſuetudine ſui Monaſterij, ſi infra annum à die
ſuæ Confirmationis, munus benedictionis non
ſuſceperit, à ſuo iure prorſus ſe nouerit cecidiſ-
Clem.Atten. ſe; ita *Clement. Attendentes, §. Statuimus, de ſta-*
*tu Monachor.* Excuſatur tamen propter infir-
mitatem, vel ſi Prælatus ſæpius requiſitus, no-
Gloſſa. luit venire. Ita Gloſſa Cardinal. *in dicta Cle-*
Cardinal. *ment. Attendentes, verb. Rationabilis*; & de hoc
vide ſuperiorem quæſtionem.

62. Ex quo infertur, quod Abbatiſſa electa, &
confirmata ante benedictionem, nomine
Abbatiſſæ gaudet, & ita nuncupari poteſt.
Gemin. *in cap. Indemnitatibus, §. ſanè, n.4. de* Gemin.
*elect.* Ioan. de Anan. *cap. Meminimus, n.5.* Ioan. de Anan.

Si petas, quo die talis benedictio ſit im- 63.
pendenda? Reſpondeo: qualibet die. Ita Gloſ-
ſa *in dicta Clement. Attendentes, § Statuimus,* Gloſſa.
*verb. Benedici.* Gauant. *in Manuali, verb. Ab-* Gauant.
*batiſſa, n.4.*

Si vero iterum petas: an talis benedictio 64.
Abbatiſſæ poſſit iterari? Reſpondeo negatiuè
cum Gloſſa, ac Cardinali *in dicta Clementina.* Gloſſa.
*Attendentes*, quia ita benedictio eſt ad inſtar Cardin.
benedictionis nuptiarum, *cap.1. & 2. de ſecun-*
*dis nupt.* & hac de cauſa ita reſoluunt Nauar. Nauar.
*dict. conſil.2. de ſtatu Monachor.* Azor. *tom.1.* Azor.
*lib.13. cap.10. ſub quæſt 4.* Miranda *de Monia-* Miranda.
*libus, quæſt.7. artic.7. concluſ. vnica, verſ. Secun-*
*do probatur.*

## QVÆSTIO XXV.

### *In quo loco Abbatiſſa ſit benedicenda, & an etiam ipſa valeat benedictionem impendere ſuis Monialibus?*

SVMMARIVM.

65 *Abbatiſſa, ſi benedicenda, in ſuo Monaſterio benedicenda.*
66 *Abbatiſſa non poteſt publicè benedicere ſuas Moniales.*

ABbatiſſa, quæ ex antiqua conſuetudine 65.
benedici ſolet, pro benedictione obtinen-
da non debet egredi à Monaſterio, ac deferri
in Eccleſiam Cathedralem. Ita declarauit Sa- Congreg.
cra Congregatio apud Ioannem Nouarium Nouar.
*Lucerna regularium, verb. Abbatiſſa, n.12.* Huius
benedictionis formam inuenies apud Tambur.
*tom.3. diſp.29.q.5.*

Secundo inquiro: an Abbatiſſa poſſit pu- 66.
blicè benedicere ſuas Moniales? Reſpondeo
negatiuè, quia benedictionis munus funda-
tur in poteſtate, ac iuriſdictione clauium, quæ
ex vi ſui muneris, ac officij fœminis non po-
terit conuenire; vnde Abbatiſſa non valet
publicè Moniales benedicere, ſed tantum pri-
uatè, ad modum, quo Parentes filios ſuos be-
nedicere ſolent, ac proinde nec aquam, vel
alias res ſimiles valet benedicere. Sylueſter. Sylueſt.
*verb. Abbatiſſa, 3. n.8.* Miranda *de Monialibus,* Miranda.
*q.6. art.5. concl.2.*

## QVÆSTIO XXVI.

### *An Abbatiſſa, ſeu Priorissa poſſit ſuis Monialibus, aliquid præcipere ſub peccato mortali?*

SVMMARIVM.

67 *Abbatiſſa poteſt præcipere poteſtate domeſtica, & ciuili, non ſpirituali, & num.68. & n.69.*

70 Si

70 *Si vero Prelatus pracipiat Monialibus, vt obediant Abbatiſſa, tunc tenentur Moniales obedire ſub peccato.*

71 *Poteſt precipere ſub mortali ea provt conducunt ad perfectionem Religioſam.*

67. Nauar. Sotus. Henriq. Rodrig. Sanchez. Sua. Layman.

COmmunis ſententia eſt, quod Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa iuxta grauitatem materiæ poteſt præcipere ſuis Monialibus aliquid ſub mortali; poteſtate ciuili, & domeſtica, non vero ſpirituali, cuius eſt incapax, niſi iuriſdictione delegata à Summo Pontifice tantum, qui poteſt diſpenſare in omni iure Canonico. Ita Nauarrus, Sotus, Henriquez, Rodriguez; quos citant ac ſequuntur Sanchez *in Decalog. lib.6. cap.1.n.23.* Suar.*tom.4. de Relig tract.9 lib.1.cap.12.num.*8. Layman *in qq.Canon.q.23.*

68. Dico: Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa, ſtante grauitate materiæ poteſt ſuis Monialibus aliquid præcipere ſub peccato mortali, poteſtate domeſtica, ac ciuili. Ita Auctores citati, quia Abbatiſſa habet veram poteſtatem dominatiuam, & gubernatiuam, hoc eſt, adminiſtrandi, ac regendi Monaſterium, & bona illius, ac per conſequens Moniales tenentur illi obedire, ſicut aliis Prælatis; hoc enim poſtulat commune bonum Conuentus; aliàs omnino periet. Et confirmatur: quia Abbatiſſa ſe habet ad Moniales, vt mater ad filias: hæc autem in re graui imponit præceptum obligans ad mortale: ergo & iſta.

69. Quod autem Abbatiſſa non poſſit imponere præcepta ſpiritualia: ex eo probant citati Auctores, quia poteſtas ſpiritualis fundatur in poteſtate clauium; atqui hæc poteſtas tantum conuenit viris, & non fœminis, *cap. Dilecta, de maioritate, & obedientia.* Ibi communiter Canoniſtæ, & Theologi cum D. Thoma *in 4.diſtinct.25. quaſt. & 2.* Caietanus, Valentia, Vaſquez, Angles, Ægydius Coninch. quos citat, ac ſequitur Bonacina *de Sacram. diſp.8. quaſt. vnica, punct.5. num.5.* & inde dicunt, quod cum hoc ſit de iure Canonico, poteſt Summus Pontifex in eo diſpenſare.

C.Dilecta. D.Thom. Caietan. Valentia. Vaſquez. Angles. Ægydius. Bonacina.

70. Sanchez. Bene tamen notat Sanchez *citatus num.25.* Quod ſi Prælatus præcipiat Monialibus in virtute obedientiæ, vt obediant Abbatiſſæ iubenti hanc, & illam rem, & eam non adimplentes, peccant mortaliter, quia tale præceptum obligans, non prouenit ab Abbatiſſa, ſed à Prælato præcipiente; & idem dico ſi Prælatus præcipiat ſub excommunicationis ſententia, vt Moniales obediant Abbatiſſæ; contra facientes, incident in cenſuram, provt lata eſt à Prælato.

71. Suar. Caſtr. Pal. Aduertunt tamen Suarius *tom.3. de Relig. lib.10. cap.1. num.20.* Caſtro Palaus *tract.16. diſp.4. part.2. num.3.* poſſe Abbatiſſam præcipere Monialibus ſuis ſub mortali quidquid expedire iudicauerit; etiam provt ea conducunt ad profectum earum ſpiritualem, vt nempe, quod tali die confiteantur, vel quod cum ſæcularibus non loquantur.

## QVÆSTIO XXVII.

### *Vtrum Abbatiſſa, ſtante voto obedientiæ, quod ei faciunt Moniales, poſſit præcipere aliquid in virtute Sancta Obedientiæ, vel in virtute Spiritus Sancti?*

### SVMMARIVM.

72 *Prima ſententia, in Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa, negat hanc poteſtatem.*

73 *Secunda ſententia, & vera affirmat, & num.74.*

75 *Saltem ſemper ciuili poteſtate obligat.*

NEgatiuam partem tuentur Sanch. *tom.2. in Decalog.lib.6.c.1.n.21.* Poſtel. *verb.Abbatiſſa,n.1.* Ledeſina, Merolla, Baldell. Valentia, Sayrus, Vgolinus; quos citat, ac ſequitur Diana *p.5.tract.9.Reſol.16.* Probatur: quia præcipere aliquid in virtute Sanctæ Obedientiæ, vel virtute Spiritus ſancti, requirit poteſtatem ſpiritualem ex vſu, & praxi Eccleſiæ, vt faciunt Prælati, atqui fœmina talis poteſtatis ſpiritualis non eſt capax, cum hæc pro fundamento habeat iuriſdictionem clauium, quæ fœminis non competit. 72. Sanchez. Poſtel. Ledeſma. Merolla. Baldellus. Valentia. Sayrus. Vgolin. Diana.

Oppoſitam ſententiam tenet Rodriguez *in ſumma tom 1.c.3.n.9.* Vbi retractat ſententiam, quam tenuerat in quæſtionibus Regularibus. In hac ſententia eſt M.Cornejo *in 3.p.* D.Thomæ *tract.5.de excommun. diſp.2.dub.5.q.2.n.2.* Salas *de legibus, diſp.8 ſect.2.in fine.* Azor.*tom.1. lib.13.cap.10.quaſt.7.in fine.* Lezana *tom.1.c.26. num 10.* Naldus *in ſumma, verb. Abbatiſſa,n.4.* Sanctor *in Conſtitut. Minorum, cap.11. ſtat.7.* cum Miranda *de Monialibus, quaſt.6. artic.4. concluſ.3.* 73. Rodrig. Cornejo. Salas. Rodrig. Azor. Lezana. Naldus. Sanctor. Miranda.

Probatur: Moniales verum & proprium votum obedientiæ emittunt ſuis ſuperioribus; hoc enim votum non eſt phantaſticum: ergo aliquid operatur verum & proprium in re; non aliud niſi id quod ipſa natura voti poſtulat. Vnde bene notat Sanctor citatus, quod talis obligatio in præcepto hoc obedientiæ non oritur à poteſtate ſpirituali, quia hæc nulla datur in fœminis, ſed à natura ipſius voti, quo Monialis ſe voluit ſubiicere ſuæ Abbatiſſæ. 74. Sanctor.

Aduertunt deinde Sanchez *citatus, cap.4. num.45.* & Pellizarius *tom.3. tract.10. cap.4. ſect.3.n.111.* cum Tamburino. Quod cum Abbatiſſa præcipit aliquid Monialibus in virtute Sanctæ Obedientiæ, quod ipſæ ſub mortali tenentur obedire, quia illa forma præcipiendi ſatis explicat mentem ſuam, ſe nempe illo præcepto velle obligare ſecundum totum id quod poteſt; ſi non iuriſdictione ſpirituali, ſaltem ciuili, & domeſtica. Addit Tamburinus, ſe non negare Abbatiſſam poſſe præcipere Monialibus in virtute Sanctæ Obedientiæ, vt etiam Princeps ſæcularis poteſt præcipere virtute Obedientiæ ſibi à ſubditis debitæ; in quo caſu Monialis peccaret mortaliter non obediendo, ſi res præcepta ſit grauis. 75. Sanchez. Pellizar. Tambur.

## QVÆSTIO XXVIII.

### *An Abbatiſſæ poſſint aliquid præcipere ſub pœna excommunicationis, ac per modum legis, ſaltem ex poteſtate Pontificis?*

SVMMARIVM.

76 *De iure ordinario communis ſententia eſt negatiua.*
77 *An vero de potentia abſoluta poſſit Papa; prima ſententia negat.*
78 *Probabilior eſt ſententia affirmans.*
79 *Variis modis hæc poteſt committi.*
80 *Officiales quando ex mandato Abbatiſſæ excommunicant hoc faciunt auctoritate ſuperioris.*

76. C. de Pœnit. D.Thom. COmmunis reſponſio eſt negatiua,& patet ex *cap.de Pœnitentia,& remiſſione*, & docet D.Thomas *in 4.quæſt.1. art.1. dub.19. q.3. ad 4.* & *diſtinct.15.quæſt.2. artic.1. ad 2.* & ita communiter omnes Theologi; Abbatiſſæ enim non ſunt Ordinis Clericalis, & non habent iuriſdictionem ſpiritualem, cum non habeant poteſtatem Clauium, & ideo nec in foro interiori, nec exteriori poſſunt ferre cenſuras, nec præcepta imponere, quæ habeant vim legis & præcepti,ſicut Epiſcopi, & cæteri Prælati Eccleſiaſtici.

77. An vero Summus Pontifex poſſit de abſoluta potentia committere iuriſdictionem fœminæ ad ferendas cenſuras? Satis agitata Auila. Coninch. Diana. eſt quæſtio in materia de cenſuris ex Auila, ac aliis; negat Coninch. *de Sacrament. diſputat.13.dub.3.num.35.* & Diana *part.5. tract.9. Reſolut.16.* talis enim poteſtas mulieri repugnans eſt.

78. Probabiliter tamen affirmant Paludanus, Vgolinus,Henriquez,Sayrus;quos citat ac ſe- Cornejo. quitur M. Cornejo *in 3.part. tract.5. de Cenſ.* Suar. *diſp.2.dub.5.* Suar. *de Cenſ.diſp.2.ſect.2.num.7.* Præpoſit. Præpoſitus *in 3.part. quæſt.1.de Cenſ.quæſt.15.* Bonacina. *dub.4.* Bonacina *diſp.1.de Cenſ.quæſt.1.punct.2. num.4.* nam Chriſtus Dominus dedit Petro, eiuſque ſucceſſoribus pleniſſimam poteſtatem ligandi,ac ſoluendi ſuper terram. Deinde hoc nec repugnat iuri diuino, nec naturali, ſed tantum Canonico, in quo Summus Ponti- Fragoſus. fex poteſt diſpenſare; & de hoc latè Fragoſus *de regimine introduct. proœmial.§.2.n 20.*

79. Suar. Notat tamen Suarius *tom.4.de Relig.tract.8. lib.2. cap.9. num.15.* præfatam facultatem variis modis concedi poſſe fœminis; nimirum vt directè, & vt per ſe id faciant: vel deſignando perſonam, quam Papa ſtatim liget ad declarationem, vel voluntatem fœminæ habentis dictam facultatem:vel iis concedendo, vt per ſuos officiales poſſint cenſurare, quod eſt accipere poteſtatem cenſurandi, non à fœmina, ſed à Papa ad mandatum, ſeu deſignationem fœminæ; & tales cenſurandi modi Abbatiſſæ poſſunt concedi.

80. Fragoſus. Megala. Notat tamen Fragoſus *tom.2. lib.11.diſp.24. §.6. num.18.* & Megala *verb.Abbatiſſa, num.1.* Quod quando Abbatiſſa præcipit ſuis Officialibus, vt excommunicent, verbi gratiâ,debitores Conuentus, quod tunc non agit propria auctoritate Abbatiſſæ, ſed auctoritate Romani Pontificis, vel ſui ſuperioris, qui ad mandatum Abbatiſſæ, Officialibus dant talem poteſtatem.

## QVÆSTIO XXIX.

### *Vtrum Abbatiſſa poſſit diſpenſare cum ſuis Monialibus circa obſeruantias regulæ, ac etiam circa leges Eccleſiaſticas?*

SVMMARIVM.

81 *Prima ſententia eſt negatiua.*
82 *Secunda affirmat declarando præſentem neceſſitatem.*

QVod Abbatiſſa non poſſit diſpenſare cum ſuis Monialibus in præceptis Eccle- 81. ſiæ,ac regulæ, vt verbi gratiâ, circa recitationem Officij diuini,ieiunia, ac eſum carnium, tenent Sanchez *tom.2.in Decalog. lib.6. cap.1.* Sanchez. *num.24.* Tamburin.*tom.4. diſp.32. quæſt.8. n.1.* Tambur. Barboſa à S.Fauſto *in Theſaur.Relig.lib.6.q.44.* Barboſa. Fundamentum eſt: quia diſpenſatio pertinet ad poteſtatem ſpiritualem, ſicut diſpenſare in legibus ciuilibus, ad poteſtatem temporalem; cum ergo Abbatiſſa tali poteſtate careat, non poteſt diſpenſare in talibus præceptis.Ita Pelizarius *tom.3. tract.10. cap.10.n.133.& 138.* Pellizar.

Tamen oppoſita ſententia mihi eſt vera, 82. quia quando Abbatiſſa cognoſcit neceſſitatem, debilitatem, aut aliam iuſtam cauſam, tunc poteſt declarare huiuſmodi ieiunia,abſtinentias, ac recitationem Officij non eſſe ſeruandam, quia tunc hoc non eſt propriè diſpenſatio dimanans à iuriſdictione ſpirituali, (cuius fœmina eſt incapax) ſed Abbatiſſa declarat, & iudicat præſentem neceſſitatem, & cauſam, ad cuius iudicium Papa, vel Superior diſpenſat: nam dum Abbatiſſa confirmatur à ſuperiori, ei datur cura Conuentus, ac Monialium, prout omnino expedit; atqui ſæpè expedit, ac conuenit talia præcepta non ſeruari: ergo ad præſentiam talis neceſſitatis iudicio Abbatiſſæ,Prælatus diſpenſat; vt ſuperiori quæſtione in fine ex Suario diximus de deſignatione materiæ per reſpectum ad cenſuras; hanc noſtram ſententiam tenent, ac docent Henriquez *lib.6. de Pœnit. cap.2.* Henriq. *num.8.* Lezana *tom.1. cap.26. num.16.* & *verb.* Lezana. *Abbatiſſa, num.14.* Poſtel.*in additi, verb. Ab-* Poſtel. *batiſſa,num.3.* Hieron.Rodrig.*Reſol.2.num.13.* Hier.Rodr. Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.1. cap.45. n 39.* Barboſa. Qui etiam adducunt quandam declarationem *viuæ vocis oraculi Pauli III. pro Abbatiſſis S.Claræ*; in qua eis conceditur,vt poſſint cum ſuis Monialibus diſpenſare circa obſeruantias regulæ; at hoc cum ſit viuæ vocis oraculum non ſubſiſtit.

QVÆ

## QVÆSTIO XXX.

### *Vtrum Abbatiſſa poſſit irritare vota ſuarum monialium?*

SVMMARIVM.

83 *Abbatiſſa poteſt irritare vota ſuarum monialium.*

84 *Non poteſt irritare votum tranſeundi ad arctiorem Religionem.*

85 *Abbatiſſa poteſt irritare vota ſupererogationis etiam ſine cauſa.*

86 *At vota ex eius licentia facta, ſine cauſa non poteſt irritare.*

83. FAtentur omnes communiter, quod Abbatiſſa habeat poteſtatem ſuarum monialium vota irritandi; eo modo quo pater vota à filio emiſſa irritare poteſt, ſicut & maritus vota ſuæ vxoris. Et fundamentum eſt, quia omnes iſti poteſtatem dominatiuam habent, imo & Abbatiſſa, vt multis placet, maiorem autoritatem habet dominatiuam in ſuas moniales, quam Pater, & maritus ſuper filium, & vxorem; ita Emanuel Rodriguez *tom. 1. quæſtionum Regul. quæſt.* 25 Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 107. Petrus Ledeſma, Angles, Ouandus, Viualdus, Suar. Sayrus, Sotus, Nauarr. Lezana, quos citant, & ſequuntur Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 36. *art.* 4. *diſp.* 176. *cap.* 4. *num* 26. Tambur. *de iure Abbatiſſarum, diſp.* 32. *quæſt* 6.

Ledeſma. Angles. Ouandus. Viualdus. Suarez. Sayrus. Nauarr. Lezana. Vaſquez. Tamburin.

84. Irritatio autem ab Abbatiſſa præſtita, propriè dicenda eſt irritatio; vt aduertit Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 7. *num. vltimò*, proindeque poteſt irritare vota ſuarum monialium omnia, excepto voto tranſeundi ad arctiorem Religionem, quòd non cadit ſub poteſtate dominatiua ſuperiorum Regularium; nam ipſis inuitis impleri poteſt. Ita Angelus, Syluester, Sotus, Nauarrus, D. Thomas, quos citat, ac ſequitur Leſſius *citatus, n.* 7.

Suar. Angelus. Syluester. Sotus. Nauarr. D. Thom. Leſſius.

85. Nota tamen, quòd ſi moniales fecerint vota etiam ſupererogationis ſine licentia Abbatiſſæ, non peccare Abbatiſſam illa irritando, etiam ſine cauſa, ſicut nec peccant ſubditæ moniales irritationem abſque cauſa petendo, quia eorum votum ſub illa tacita conditione factum eſt, ſi earum vota Abbatiſſæ non irritauerint; ita Rodriguez *tom. 1. quæſt.* 25 *art.* 7. *prope finem.*

Rodrig.

86. Exinde benè ſequitur, quòd Abbatiſſa peccet mortaliter vota irritando monialium de eius licentia emiſſa ſine cauſa, vt ex Caietan. Panormit. tenet Leſſius *citato, cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 76. *§. Peccabit tamen.* Et ratio eſt, quia licèt illa materia voti ſit ſubiecta prælato, tamen ex eius conſenſu eſt obſtricta Deo, & inde Prælatus non poteſt impedire, ne Deo offeratur promiſſum, ſine cauſa.

Caiet. Panorm. Leſſius.

## QVÆSTIO XXXI.

### *Vtrùm Abbatiſſa ſuarum monialium vota poſſit commutare, ac diſpenſare?*

SVMMARIVM.

87 *Abbatiſſa, non poteſt diſpenſare, ac vota commutare.*

88 *Prælati Religionum poſſunt vota monialium commutare, ac diſpenſare.*

89 *Abbatiſſa declarando materiam diſpenſationis, Prælatus cenſetur diſpenſare.*

COnſtans, ac communis eſt omnium ferè ſententia negatiua; & ratio eſt, quia commutatio, ac diſpenſatio dimanat à iuriſdictione ſpirituali, cuius fœmina eſt incapax, ac proinde talis iuriſdictio ei competere non poteſt. Ita ex Soto, Couar. Leſſio, Rodrig. Sayro, Claui Regia, *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 15. Barthol. à Sanct. Fauſto *lib.* 3. *quæſt.* 24. Sanchez *lib.* 4. *in Decalog. cap.* 39. *num.* 7. Qui addunt, quòd solùm ex ſpeciali priuilegio Summi Pontificis, hæc iuriſdictio Abbatiſſis competere poſſit. 87.

Sotus. Couar. Leſſius. Rodrig. Sayrus. Clauis Reg. Lezana. Barthol. Sanchez.

Certum eſt in hac re, quòd ſuperiores, ac Prælati ſub quorum obedientia ſunt moniales, poſſint earum vota commutare, ac diſpenſare. Ita Sylueſter, Sotus, Richardus, Angelus, Palacius, Valentia, Leſſius, Nauarrus, Lopez, Toletus, Sayrus, Suar. Sanchez; quos citant, ac ſequuntur Ioannes Benedictus *in Summa de peccatis, lib.* 1. *cap.* 9. Tamburin. *tom.* 3. *diſp.* 32. *quæſt.* 7. *num.* 3. Quæ poteſtas eſt ordinaria, ac eis competit ex vi muneris, ac officij, Azor. *part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 4. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 6. 88.

Syluest. Sotus. Richard. Angel. Palac. Valent. Leſſius. Nauar. Lopez. Toletus. Sayrus. Suarez. Ioan. Bened. Tambur. Azor. Aragon.

Ex his infero, quòd Abbatiſſa impropriè, ac indirectè, poteſt diſpenſare, ac commutare vota ſuarum monialium; nam eis à ſuperioribus traditur pleniſſima cura Conuentus, & Abbatiſſa conſiderata hac, & illa circunſtantia, & neceſſitate, poteſt iudicare, ac declarare, quòd datur ſufficiens materia ad diſpenſandum, ac commutandum; tunc ſtante hoc iudicio cenſetur Prælatus diſpenſare, ac commutare tale votum, vt ex multorum ſententia dixi *quæſt.* 29. circa leges Eccleſiæ, ac regulæ, & Religionis.

## QVÆSTIO XXXII.

### *Abbatiſſa tenetur in conſcientia cogere moniales ad obſeruantiam regularem, delicta punire, & ad indagandam veritatem poteſt iuramentum adhibere.*

SVMMARIVM.

90 *Abbatiſſa ex ſuo officio tenetur punire delicta grandis notæ, quæ ad Prælatum ſpectant.*

91 *Abbatiſſa poteſt dare iuramentum ad inquirendum veritatem.*

90. ABbatiſſa ex vi, ac iniuncto onere ſui officij tenetur moniales compellere ad obſeruantiam regularem, vt fatentur omnes; de quo Sanchez *tom.2. in Decalog. lib.6. cap.1. num.27.* Vaſquez. 1.2. *diſp.166. cap.4.num.28.* & inde poteſt exceſſus monialium punire; At vero ſi exceſſus fuerit grandis, grandiſque notæ, ad Ordinarium, vel Prælatum regularem recurret Abbatiſſa, vt Aduertit Suar. *tom.4. de Relig. tract.8. lib.2.cap.9. num.15.*

Sanch. Vaſquez. Suarez.

91. Admonet tamen Sanchez *citatus* ex Barboſa, à ſancto Fauſto, ac Ledeſma; quòd ſicut quilibet iudex legitime inquirens de delicto obligat ſub peccato mortali ad detegendam veritatem in rebus magni momenti, etiam ſecluſo iuramento; ſic & Abbatiſſa inquirens de delicto, non ſolum adhibito iuramento, ſed etiam ſuo præcepto obligat ſub mortali ad aperiendam veritatem; nam ipſa poteſt punire delictum: ergo & inquirere: *Qui dat finem, dat media ad finem.*

Sanch.

## QVÆSTIO XXXIII.

### *Abbatiſſa nec ſibi, nec ſuis Monialibus poteſt eligere confeſſorem.*

SVMMARIVM.

92 *Abbatiſſa nec ſibi, nec ſuis monialibus poteſt eligere confeſſorem.*

93 *Si habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, rectori, quem conſtituit, dat Papa iuriſdictionem.*

92. REſolutio negatiua eſt certa, quia talis facultas requirit poteſtatem clauium ac iuriſdictionem ſpiritualem, quam Abbatiſſa non habet, & inde verè, & propriè non eſt Prælata, ſed tantùm latè, & impropriè, vt communiter tradunt Doctores cum D.Thom. *in 4.d.19. quæſt.1.art.1. quæſt.3. ad 4.* Fœmina enim ſaltem iure Canonico incapax eſt talis iuriſdictionis; ita Megala *verb. Abbatiſſa, num.10.*

D. Thom. Megala.

93. Si verò Abbatiſſa habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem priuatiuè, nempe, ne eius ſubditi ſubiiciantur Epiſcopo, tunc ex priuilegio Pontificis poteſt conſtituere rectorem, verbi gratia, cui ad deſignationem Abbatiſſæ Summus Pontifex dat iuriſdictionem; ita Bellaſius *verb. Abbatiſſa, num. 16.* ad agenda ea, quæ ſunt iuris ſpiritualis.

Bellaſius.

## QVÆSTIO XXXIV.

### *An Abbatiſſa poſſit recipere nouitias, & eas ad profeſſionem admittere ſine licentia ſui ſuperioris?*

SVMMARIVM.

94 *Abbatiſſa ſine licentia ſuperioris non poteſt recipere nouitias.*

95 *Poteſt ſine licentia ſuperioris admittere ad profeſſionem.*

NOn poteſt Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa, etiam de conſenſu monialium, ſine ſuorum Prælatorũ licentia recipere nouitias, ita habet communis vſus, hoc enim eſt actus veræ iuriſdictionis, ſolũ ad veros Prælatos pertinens, ita Caſarrubius, Miranda, quos citant, ac ſequuntur Lezana. *tom.1. cap.26. num.17.* Fr. Antonius à ſpiritu Sancto *in directlor. tom.1.tract.2. diſp.1. num.239.* Cum licentia ſuperioris bene & congruè eas recipit; apud enim prælatum eſt totum regimen conuentus, inde refert Suar. *tom 4. de Relig. tract.9. lib.10. c.11. num.1.* Quod renuente, ac contradicente Abbatiſſa poteſt Prælatus recipere nouitiam ad habitum, ac ad profeſſionem admittere. 94.

Caſarrubius. Miranda. Lezana. Fr. Anton. Suarez.

Et quamuis admittere ad profeſſionem monialium pertineat ad Prælatos, quos iura, ac conſtitutiones Religionum decernunt, tamen ſecundum ius commune Abbatiſſæ abſque licentia ſuperiorum poſſunt in ſuo monaſterio nouitias, ſeruatis requiſitis, ad profeſſionem admittere; nam acceptatio hæc non eſt actus iuridictionis, ſed cuiuſdam ſuperioritatis pertinentis ad poteſtatem œconomicam ſeu dominatiuam, quæ poteſt competere etiam fœminæ; ita Hoſtienſis Archidiacon. & alij quos citant, ac ſequuntur Azor. *lib.12. inſtruct. Moral. cap.5. quæſt.6.* Sanchez *lib.5. in Decalog. cap.4.n.76.* Fragoſus. *tom.2. lib.12. diſp.24.§.6.num.11.* Quorum rationes addo, ex eo quod Prælatus admiſſit nouitiam in monaſterio, ſi ipſa rectè ſe habeat in nouitiatu tacitè dat licentiam ad eius profeſſionem, non enim poteſt niſi iniuſte ac inique eam expellere. 95.

Hoſtienſ. Azor. Sanch. Fragoſ.

## QVÆSTIO XXXV.

### *An Abbatiſſa habeat liberam adminiſtrationem bonorum temporalium conuentus, & an valeat ſuper illos contrahere?*

SVMMARIVM.

96 *Abbatiſſa habet liberam adminiſtrationem bonorum Conuentus ad contrahendum in rebus minoris momenti, & n.97.*

98 *Contractus factus in rebus magnis ſine conſenſu monialium, ac ſuperioris eſt nullus.*

AAbbatiſſa habet liberam, & plenam adminiſtractionem bonorum temporalium conuentus, ſicut & Abbas circa bona propria ſui conuentus; vnde poteſt inſtituere procuratorem, & adminiſtratores illius; ita Panormitan. Cardinal. Nauar. Sanchez, quos citat, ac ſequitur Pellizar. *tom.3. Tract.10. cap.10. ſect 2.num.146.* Tamen vt bene aduertit. Tamburin. *tom.4. diſp.31. quæſt.1; num.3.* Hodie dicta adminiſtratio non videtur abſoluta, & independens, ſed fere in omnibus monaſteriis habet relationem ad conſenſum, vel capitulum monialium, imo ad Epiſcopum, vel Prælatum regularem, in rebus, ſaltem, maioris momenti. 96.

Panorm. Cardin. Nauar. Sanch. Pellizar. Tambur.

Ex

97. Ex dictis patet reſolutio ad ſecundam partem quæſtionis, quod Abbatiſſa poſſit facere contractus ſuper bona conuentus de conſenſu ſui capituli, imo & ſuperioris monaſterij, quod intelligitur de contractibus maioris momenti, niſi aliud habeat conſuetudo, & præſcribant Conſtitutiones Religionis.

98. Sanctor. Vnde infert Sanctorius *in conſtit. Minorum, cap.11. ſtat.7. quæſt. 2.* Contractum factum à monialibus circa bona immobilia, ſine conſenſu ſuperioris eſſe nullum ex defectu debitæ poteſtatis ad contrahendum, ac alienandum, cum moniales ſubiiciantur ſuis ſuperioribus; conſentiunt Poſtel. *verb. Alienatio bonorum, num.1. & verb. Moniales, n.18.* Fr. Emanuel Rodrig. *tom.1. quæſt.17. art.8.* & refert *art.2.* Quandam conceſſionem Leon X. & Gregorij XIII. factam monialibus ſancti Dominici, ac ſancti Auguſtini, vt poſſint bona immobilia permutare, vendere, & alienare, conuerſo pretio in vtilitatem Conuentus. *De conſenſu tamen Miniſtrorum Prouincialium, & maioris partis conuentus:* Addit Sanctorius, quòd vltra conſenſum ſuperiorum requiratur expreſſa licentia Sacr. Congregationis ex Decreto ipſius Congregationis die 7. Septembris 1624. ſed hæc declaratio nec oſtenditur authentica, nec eſt in vſu.

Poſtel. Rodrig. Leo X. Greg.XIII. Sanctor. S.Congr.

## Qvæstio XXXVI.

### *An Abbatiſſa, vel Prioriſſa ſuis monialibus poſſit concedere facultatem largiendi, poſſidendi, ac accipiendi de bonis ad earum vſum conceſſis?*

### Svmmarivm.

99 *Abbatiſſa poteſt dare talem facultatem.*
100 *Hac facultas ad quantum taxanda.*
101 *Abbatiſſa poteſt dare facultatem habendi peculium.*

99. CVm reſolutum ſit ſuperiori quæſtione, Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam habere plenam & liberam adminiſtrationem bonorum ſui monaſterij ad inſtar Abbatis; inde apertè ſequitur, quòd poſſit dare facultatem largiendi, poſſidendi, & accipiendi de bonis ad ipſarum vſum conceſſis, ſicut & cæteri Prælati regulares. Ita Corduba, Lopez, Sorbo, Sanchez, Bartholam, Ledeſma, quos citant, ac ſequuntur Tamburinus *tom.4. diſp.9. quæſt.3. num.9.* cum Lezana *tom.1. cap.26. n.14.*

Corduba. Lopez. Sorbo. Sanch. Barthol.

100. Quantum ad ſummam expendendi, multi Doctores apud Azorium *tom.2. lib.4. cap.12. quæſt. 4.* dicunt Prælatum poſſe dare ſubdito licentiam expendendi ſingulis menſibus duos, vel tres aureos, ſingulisque annis extendunt hanc licentiam ad decem, aut duodecim, aut quindecim aureos; hoc tamen ſtante communi conſuetudine nimis rigoroſum eſt, ideo mihi aptior eſt ſententia Suarij *tom.3. de Relig. lib.8. cap.15. num. 13.* Hoc arbitrio prudentis viri, conſiderata neceſſitate, ac occaſione taxandum eſt; & addit Pellizar. *tom.3. tract.10. cap.4. ſect.1. num. 67.* Quòd facultas accipiendi non videtur à monialium ſuperioribus reſtringenda, exinde enim maximè creſcunt bona religionis, ac monaſterij, hoc autem intelligitur, niſi aliter ſit determinatum per conſtitutiones Religionis.

Ledeſma. Tambur. Lezana. Azor. Suar. Pellizar.

101. Ex his etiam ſequitur; quòd Abbatiſſa poſſit dare ſuis monialibus licentiam habendi peculium, vt ſuperior Religionis dat ſuis religioſis, Corduba, Rodriguez, Ledeſma, & alij quos refert, ac ſequitur Fragoſus *tom.2. lib.11. diſp.24. §.6. num.15.* Caſtro Palaus *tom.3. diſp.3. pag.5. num.5.*

Bellarm. Cordub. Rodrig. Ledeſma. Fragoſ. Caſtr. Pal.

## Qvæstio XXXVII.

### *An & quando Abbatiſſa poſſit extraneis concedere facultatem ingrediendi clauſuram monaſterij, vel ipſa poteſt ab ea exire?*

### Svmmarivm.

102 *Solus ſuperior poteſt dare hanc licentiam Abbatiſſa verò ex tacita, vel præſumpta licentia Prælati, & n.103.*
104 *Abbatiſſa exire poteſt ratione præſtandi fidelitatem.*
105 *Monialis energumena ad Eccleſiam ducenda.*

102. DE hac quæſtione latiùs dicam infra, cum de clauſura monialium fuerit ſermo. Reſpondeo, quòd Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa non poteſt extraneis talem facultatem concedere, hoc enim tantùm pertinet ad ſuperiores conuentus; *cap. Periculoſo de textu Regular. in 6.* & Concilium Trident. *ſeſſ.25. cap.5. de Regularibus*, vbi ait: *Ingredi autem intra ſepta monaſterij, nemini liceat, ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia, &c.* & ſubdit ſacrum Concilium, quod hæc licentia non detur, *niſi in caſibus neceſſariis*: Ita communiter Doctores, quos ad longum in magno numero citat, & ſequitur Barboſa *in Collectanea ad Concilium citato loco*; & ex Nauarro, & Rodrig. dicunt Sanchez *in Decalog. lib.6. cap.16. num.22.* Campanela. *in Diuerſ. iuris Canon. Rubr.12. cap.16. num.10.* poſſe ſuperiores monialium generalem licentiam concedere Abbatiſſis dandi hanc licentiam in caſibus frequenter occurrentibus, & neceſſariis maximè.

C.Periculoſ. Conc. Trid. Barboſa. Nauar. Rodrig. Sanchez. Campanel.

103. At in caſu repentino, in quo eſt periculum in mora, & Prælatus longe abeſt, tunc Abbatiſſa ex præſumpta proprij Prælati voluntate, poteſt ingrediendi facultatem concedere; ita Fr. Emanuel. *tom.1. quæſt.46. art.2. in fine*, Campanel. *citatus, n.20.* Fragoſus, Barboſa, & alij, quos citat, & ſequitur Delben. *tom.1. cap.19. dub.37. num.17.* & ita vidi in vſu obſeruari.

Fr. Eman. Campan. Fragoſ. Barboſa. Delben.

104. Aduerte tamen quod Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa poterit exire de clauſura, quando ratione feudi tenetur præſtare fidelitatis iuramentum alicui principi ſæculari, ſi illud per procuratorem præſtare non poteſt, nec princeps vult ad monaſterium accedere; hoc cedit in bonum conuentus; & ſic conceſſum à Bonifacio

C. Periculoſ. facio VIII. *in cap. Periculoſo, de ſtatu Re-*
Sanchez. *gul.in 6.* Ita Sanchez *citatus, num.51.* Bonaci-
Bonac. na *de clauſur. quæſt.1. punct.5. num.9.* Lezana
Lezana. *tom.1. cap.26.num.20.*

105. Monialis energumena extra ſepta monaſterij ad Eccleſiam deferenda, vt à Presbytero ſæculari, vel Regulari exorcizetur; ita de-
Sacr. Congr. ciſum à ſacra Congregatione die 20. Septem-
Aldan. bris refert Aldan. *tit. 10. num 26.* alios multos caſus, & ad text. Concilij adducam infra dum de clauſura monialium fuerit ſermo.

---

## Qvæstio XXXVIII.

### *An & qualiter Abbatiſſa poſſit conferre beneficia Eccleſiaſtica, Clericos, & Capellanos inſtituere?*

### SVMMARIVM.

106 *Abbatiſſa beneficia curata annexa monaſterio poteſt conferre.*

107 *Penſio in qua quantitate ponenda ſit.*

108 *Abbatiſſa poteſt vicarios ſuſpendere.*

106. Abbatiſſa poteſt præſentare Clericos, & conferre beneficia curata ex Conſtitut.
Pius V. Pij V. *Bulla 47. in Ordine*; & hoc etiam ex priuilegio Pontificio habent multa monaſteria, verbi gratia, in hoc regno Vdiuellas, Conceptionis Virginis Iuliæ pacis, dummodo talia beneficia ſint vnita, & annexa ſuis monaſteriis, tunc Abbatiſſa de conſenſu ſui Capituli poteſt conferre tale beneficium, non tamen conferendo ius ſpirituale, ac clauium poteſtatem in eo incluſam, ſed inſtituere inſtitutione authorizabili, vt loquuntur in hac
Fr. Eman. materia Fr. Emanuel. *tom. 1. quæſt. 17. art. 12.*
Miranda. Miranda *de Monialib. quæſt.6. art.5.* Tambur.
Tambur. *diſp. 32. quæſt 12. num.1. tom.3.* à quibus non
Suarez. diſſentit Suarez *tom.3. de Relig. tract. 8. lib.2. cap.9. num.14.* Monens, quòd vel tunc Abbatiſſa præſentat Clericum Epiſcopo, & Epiſcopus ei confert iuriſdictionem, vel Abbatiſſa abſolutè ipſum Clericum deſignat, ac præſentat, & tunc ſtante tali electione ius ſpirituale, etiam ad audiendas confeſſiones confertur à Papa, & in hoc ſenſu Abbatiſſa poteſt dare poſſeſſionem beneficij, quia talis actus non eſt iuris ſpiritualis, & idem dicendum eſt etiam de capellanis quoad eorum collationem.

107. Pius V. in ſua citata Bulla *ad exequendum*
Pius V. *ſub die 15. Nouembr. 1567.* determinat portionem redditum annuorum aſſignandam Vicario, ſiue perpetuo, ſiue amouibili ab Abbatiſſa præſentato ad beneficia monaſterio vnita, non debere excedere 100. aureos, nec minus 40. & idem ibi ſtatuitur quoad Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos erga vicarios, ſeu beneficiatos ab eis præſentatos, hoc tamen non eſt in vſu, ac praxi.

108. Ex dictis benè ſequitur, quòd poteſt Abbatiſſa vicarios, ſeu capellanos ſuſpendere ab officio, & beneficio, & ſubtrahere præbendas, & præcipere, ne celebrent in ſuis Eccleſiis, vel in pœnam, vel donec ſatisfecerint, & in tali caſu propriè non exercet iuriſdictionem ſpiritualem, ſed ad eius voluntatem ipſemet Papa aufert iuriſdictionem ſpiritualem. Ita Henriquez, Veiga, & alij, quos citat, Henriq.
ac ſequitur Fragoſus *tom.2. lib.11. diſp.24. §.6.* Veiga. Fragoſ.
*num.1.* & Pellizar. *tom.3. tract 10. cap.10. ſect.2.* Pellizar.
*num.131.* Fr. Anton. à Spiritu ſancto *in director. tom.1. tract.2. diſp.1. ſect.5. n.261.* Fr. Anton.

---

## Qvæstio XXXIX.

### *An Abbatiſſa poſſit impedire ſubditæ moniali ne vtatur licentia ſibi à Prælato data?*

### SVMMARIVM.

109 *Ex iuſta cauſa poteſt impedire talem licentiam, minimè vera ſine illa.*

Si interuenit iuſta cauſa, bene poteſt Abbatiſſa ſuſpendere gratiam factam à Prælato; ſecus ſi non datur iuſta cauſa. Ita col- 109.
ligitur ex Sanch. *lib.6. moralium, cap.3. n.9.* Sanchez.
Corduba *in Regula Sancti Franciſci, cap.10.* Corduba.
*quæſt.2. part. 6.* ac Peyrino *de reſtit. 5. quæſt.1.* Peyrin.
*cap.8. §.6.* & patet, quia in priori caſu remiſſio, ac coarctatio non cenſetur fieri abſque conſenſu concedentis, ſaltem tacito, ac interpretatiuo: in poſteriori verò procedit licentia vt legitima. Reg.17. num.6. *Indultum* Regula iur.
*à iure beneficium, non eſt alicui auferendum.*

## RESOLVTIO III.

### *Abortus, ſeu Aborſus.*

## Qvæstio Prima.

### *Quid ſit aborſus, & quam grande crimen?*

Aborsvs ſeu abortus eſt intempe- 1.
ſtiua eiectio fœtus immaturi ex vtero matris. Hoc autem fieri poteſt, vel ante fœtus animationem, vel poſt. Qui *Ius Ciuile.*
eiicit immature fœtum animatum rigide pu- *Ius Canonicum.*
nitur tam à iure ciuili, quam canonico pœnis, homicidarum & præter peccatum mortale incidit in excommunicationem & irregularitatem.

Qui vero eiicit fœtum nondum animatum, 2.
licet non committat homicidium, tamen graui ſcelere, ac peccato mortali ſe obſtringit; tamen à iure ciuili reus huius criminis punitur exilio; amiſſione partis bonorum, ſi perſona ſit bonæ, ac honeſtæ conditionis; ſi vero ſit inferioris, ac humilioris damnatur ad metallum, *l. Si quis aliquid, §. Qui arbortionis, ff. de pœnis.* L. Si quis.

Qvæst.

## QVÆSTIO II.

*Proponitur conſtitutio rigoroſa Sixti V. contra procurantes aborſum.*

3. Sixtus V. SIxtus V. *in conſtitutione* 87. *edita anno*, 1588. Quæ incipit: *Effrænatam*: determinat §. 1. vt ij, qui per ſe, vel interpoſitas perſonas abortum fœtus animati procurauerint percuſſionibus, venenis, medicamentis, oneribus, aliove quocumque modo, teneantur pœnis omnibus iure diuino, canonico, & ciuili ſtatutis contra veros homicidas. §. 1. 3. *&* 4. Decernit eos incurrere irregularitatem, vnde nec promoueri poſſint, nec ſi iam promoti ſint, miniſtrare, ſed eo ipſo omni priuilegio clericali, officio, & beneficio eſſe priuatos, quæ ſic vacatura reſeruentur Papæ, atque inhabiles in futurum ſint, eſto delictum fuerit occultum; & qui foro Eccleſiaſtico ſunt ſubiecti, degradati tradantur ſæculari foro capitali pœna puniendi.

4. §. 5. Similibus pœnis vult ſubiacere eos, qui ſterilitatis potiones, ac venena propinauerint mulieribus, aut quominus fœtus concipiant impedimentum præſtiterint, conſuluerint, ac auxiliati fuerint: nec non & mulieres, quæ ea ſcienter ſumpſerint, & §. 6. Vt detur in hoc crimine puniendo inter iudices præuentio contra quoſcumque, & teſtes iure inhabiles ſuo arbitratu recipiant, & pœnis afficiant reos.

5. §. 7. & 8. Eos omnes tam principales, quam ſocios, conſocioſve talis criminis, necnon opem, conſilium, aut fauorem dantes ſubiicit excommunicationi, quam ipſo facto incurrant; & à qua nequeant abſolui (niſi in mortis articulo) nec etiam in Iubilæis, aut vigore Concilij Trident. niſi à Romano Pontifice, & ſimiliter ab irregularitate hac de cauſa contracta, & ab eo tantùm vrgentiſſimis de cauſis diſpenſari poſſit. Hæc eſt ſumma prædictæ conſtitutionis.

## QVÆSTIO III.

*Ponitur moderatio Gregorij XIV. ad prædictam conſtitutionem.*

6. Greg. XIV. GRegorius XIV. *in ſua conſtitutione* 8. *edita anno* 1591. quæ incipit: *Sedes Apoſtolica*: Moderauit prædictam Bullam Sixti V. ſui anteceſſoris. Vnde §. 2. determinat, ſi fœtus animatus fuerit, tam ad eos, qui hactenus deliquerant, quam qui in futuro delinquent, vt à peccato, & excommunicatione poſſit quilibet Presbyter tam ſæcularis, quam regularis ad confeſſiones audiendas, & ad hos caſus ſpecialiter per ordinarium loci deputatus, in foro tamen conſcientiæ, abſoluere.

7. §. verò 3. ſubdit: Quòd ſi fœtus animatus non fuerit, pœnas abortum procurantium, & exhibentium mulieribus, & ſuſcipientium venena ſterilitatis, aut quocumque modo dantium auxilium, & conſilium, reducit ad terminos iuris communis, ſacrorum Canonum, & Concilij Trid. tam quoad præterita, quam quoad futura, §. 4. Cætera verò omnia, quæ in Bulla Sixti V. continentur, vult in ſuo robore manere. Quæ omnia latiùs per ſequentes quæſtiones ſunt explicanda.

## QVÆSTIO IV.

*Quando Proles animatur anima rationali.*

### SVMMARIVM.

8 *Opinio Leſſij & aliquorum.*
9 *Communis & recepta ſententia.*
10 *In dubio reputandus eſt fœtus maſculus.*

AD incurrendas pœnas contentas in conſtitutionibus Apoſtolicis, maximè præ oculis habendum eſt: an fœtus ſit animatus? de tempore autem quo fœtus animatur res eſt dubia. Hyppocrates medicorumprinceps, *lib. de natura fœtus*, *n.* 10. quem ſequuntur Leſſius *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 10. *num.* 65. Cornelius *in Pentbat. ad cap.* 11. *Leuitici*, ad illa verba: *Sin autem fœmina pepererit*, Mazuchel. *de caſibus reſeruatis*, *diſp.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. Portel. *in reſponſionibus*, *tom.* 1. 3. *part. caſu* 12. *num.* 1. dicunt, quòd in maſculis corpus anima informatur lõgiſſimè die trigeſima, fœminæ verò corpus lõgiſſimè informatur anima die quadrageſima ſecunda. Et ratione id perſuadetur, quia corpus maſculi & fœminæ ſunt eiuſdem ſpeciei, quæ cauſa ergo poterit intercedere, vt anima fœminæ in duplo tardius infundatur, quam anima maſculi: vnde Portel citatus, ſecundam ſententiam referendam appellat fabulam. 8. Hyppocr. Leſſius. Cornel. Mazuch. Portel.

Tamen communior ſententia hodie eſt cum Ariſtotele *lib.* 7. *de animalibus*, *cap.* 3. Mares animari die quadrageſimo à conceptu, fœminas verò die octogeſimo, & aliquando nonageſimo. Ita Marchinus, Molina, Megala, Coriolanus, Quaranta, quos citant, ac ſequuntur Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 4. *n.* 3. Trullench. *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 4. *n.* 2. Et hoc intelligitur regulariter, quia ex caliditate, vel frigiditate matris, hoc citiùs, vel tardiùs aliquando contingit. 9. Ariſtot. Marchin. Molin. Megala. Coriolan. Quarant. Layman. Trulench.

In hac ſententia eſt Naldus *in ſumma verb. Abortus*, *num.* 2. vbi ait, Abortum poſt quadraginta dies in maſculo, in fœmina autem poſt octoginta animatum eſſe anima rationali, tradunt omnes; In dubio autem, ideſt, ſitne maſculus, an fœmina, tunc cenſetur eſſe maſculus, & ſic animatus anima rationali; & ita ſeruat ſacra pœnitentiaria, ita ille, quod etiam docent Machadus *de perfect. Confeſſor. tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 17. *docum.* 8. *num.* 2. Bordon. *tom.* 1. *Regul. Reſol.* 45. *quaſt.* 2. *n.* 2. Diana *tom.* 7. *tract.* 5. *Reſol.* 7. Hæc ſententia mihi videtur in praxi ſequenda; ex eo quod citati Auctores teſtantur, quod ſacra pœnitentiaria Romana ita obſeruat. 10. Naldus. Machad. Bordon. Diana.

QVÆ

## QVÆSTIO V.

### *An procurans aborſum ante animationem incidat in cenſuras: & an aliquando hoc ſit licitum?*

### SVMMARIVM.

11 *Cooperans ad aborſum fœtus inanimati, non incidit in excommunicationem, vel irregularitatem.*

12 *Qui ad talem aborſum cooperantur, peccant mortaliter, tamen propriè non ſunt homicidæ.*

13 *Pro conſeruanda vita matris poteſt permitti aborſus fœtus inanimati.*

11. ATtenta Bulla Sixti V. affirmatiua eſt reſponſio; At hodie ſtante Bulla Gregorij XIV. negatiua ſententia eſt tenenda; & eſt communis; nam licet illas pœnas Sixtus V. impoſuiſſet; tamen Gregorius XIV. in ſua moderatiua bulla § 3. omnino abſoluit? & reduxit ad terminos iuris communis, ac Concilij Trident. Ac proinde mulier prægnans ſumens potionem, vel adhibens aliquod remedium ad abortum fœtus inanimati vel conficiens talem potionem, dans auxilium, cooperans vel conſulens, non incurrit excommunicationem, nec irregularitatem, quia hoc, non eſt impoſitum à iure communi, nec à Tridentino; ita Toletus *in ſumma lib.1. cap.76. num.16.* Portellus *in dub. Regul. verb. Aborſus, num 3.* Villalobos *in ſumma, tom.2. tract.12. diff.14. num.3.* Machadus *de perfect. Confeſſ. tom.1. lib.2. part.3. tract.17. docum.9. num.1. & 2.*

Sixtus V. Greg. XIV. Toletus. Portell. Villalobos. Machad.

12. Qui omnes docent, quòd talia facientes, cooperantes, conſilium, aut auxilium dantes, grauiter peccabunt mortaliter, quia ex induſtria, ac opere impediunt ſemen infuſum, ac fœtum à ſuo debito, ac connaturali fine, qui eſt generatio humana; ita præter Auctores citatos cum Azor. Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp.20. num.2.* propriè tamen non erit homicida, ſed quaſi homicida, quia non interficit hominem, cum fœtus adhuc non ſit animatus: deſumitur *ex cap. Si aliquis, ex cap. Sicut ex literarum de homicidio ſimul, cum cap. Quòd verò, 32. quæſt.2.* vt aduertunt Leſſius *lib.2. cap.9. dub.10.* Layman *lib.3. de iuſtitia, tract.3. part.3. cap.4. quæſt 2.*

Azor. Sanchez. C. Si aliquis. C. Sicut. C. Quòd verò. Leſſius. Layman.

13. Si autem certum reputetur, fœtum non eſſe animatum, tamen iudicio medicorum, ſi in lucem prodeat, matri mortem allaturus, aut de vita matris ſit magnum periculum, tunc abortus ſine peccato poteſt permitti; nam in tali caſu ius naturale conſeruandi matris vitam præponderat bono prolis futuræ; nam fœtus eſt pars, ſeu aliquid matris, & bonum totius anteponendum bono partis. Ita citatus Sanchez *num.9.* Layman. citatus, *§. Secundo ſi certum ſit,* Leſſius *lib.2. cap.9. dub.10. num 6.* Bonacina *citand. num.3.* M. Lezana *verb. Abortus, num.4. ad finem.* Qui etiam aduertit, quòd abortus eſt caſus reſeruabilis à Prælatis Regularibus reſpectu ſuorum ſubditorum, vt infra dicemus ex Clemente VIII. imò de facto eſt reſeruatus in multis prouinciis ab earum Conciliis prouincialibus, vt obſeruat Bonacina *de reſtitut. diſput.2. quæſt. vltima, ſect.1. punct.7. num.6.*

Sanch. Layman. Leſſius. Lezana. Bonacina.

## QVÆSTIO VI.

### *An liceat procurare abortum fœtus non animati ad euitandum periculum vitæ, vel infamiæ alicuius puellæ prægnantis?*

### SVMMARIVM.

14 *Caſus eſt ſi puella mors, vel infamia, non poteſt impediri niſi aborſu.*

15 *Sententia negans.*

16 *Sententia aſſerens eſſe licitum, ac illius fundamentum, & num.17.*

18 *Secunda ſententia valde probabilis, & ſecura in praxi.*

CAſus eſt ſi fœmina nobilis, aut monialis peccauerit cum viro, & ſi ipſa grauida appareat, timetur mors, infamia, ſcandalum, & nulla alia via poteſt impediri mors, infamia, ſcandalum: An tunc licitum ſit procurare, conſulere, cooperari ad abortum fœtus inanimati? 14.

Negatiuam ſententiam tenent Tannerus, Sanchez, Syluius, Finellius, Azorius, Zanardus, Bellochius, Filliucius, quos citat ac ſequitur Diana *3. part. tract.5. Reſol.11.* In hac ſententia eſt Baſſeus *verb. Abortus, num.1.* Qui omnes dicunt nullo modo licere: & contrariam ſententiam eſſe improbabilem docet Candidus *tom.2. diſquiſit.1. art.1.* Quia hoc eſt agere contra ordinem naturæ ad impediendam conceptionem fœtus: *Et non ſunt facienda mala, vt veniant bona*, Rom.3. n.9. 15.

Tanner. Sanch. Syluius. Finell. Azor. Zanard. Belloch. Filliuc. Diana. Baſſeus. Candidus. Rom.3.

Tamen contrariam ſententiam in propoſito caſu, hoc eſſe licitum tenent Torreblanca *de Mag. lib.2. cap.43. num.10.* Leo Zambellus *in repertorio morali, verb. Medicus, n.11.* Bordon. *in Regular. Reſol.45. quæſt.4. num.4. in fine.* Et eam probabilem dicunt, & tenent M. Lezana *tom.3. verb. Aborſus, num 5. in fine,* Trulench. *in Decalog. tom.2. lib.5. cap.1. dub.4. num.1.* & Diana *part.6. tract.8. Reſol.37.* Teſtatur, quòd vir doctiſſimus Societatis Ieſu, conſultus in hoc, dixerit, pro tuenda vita, ac honore puellæ prægnantis, licitum eſſe procurare aborſum fœtus inanimati. 16.

Torrebl. Zambel. Bordon. Lezana. Trulench. Diana.

Probatur quia vt ex multorum ſententiâ dixi ſuperiori *quæſtione num.13.* quando aliud non ſuppetat remedium pro ſalute infirmæ matris, poteſt quis licite procurare aborſum, ſi fœtus nondum eſt animatus: ergo etiam hoc facere licitum erit pro tuenda vita, ac honore matris; & hoc præcipue, quando fœmina eſt nobilis, vel monialis, quia illud maxime cadit in dedecus familiæ, domus, monaſterij, ac Religionis; quæ magis videntur ponderare, quam conſeruatio vnius fœtus nondum animati. 17.

Hæc ſecunda ſententia mihi videtur valde probabilis, & tuta in praxi; quia cum habeat pro ſe graues Doctores, & ſufficiens fundamentum, negari non poteſt, quod ſit probabilis. 18.

QVÆ

## QVÆSTIO VII.

*An procurantes, & intendentes, cooperantes, & conſulentes aborſum fœtus animati ſint excommunicati, ac irregulares?*

### SVMMARIVM.

19 *Tribus modis poteſt hoc impedimentum procurari.*
20 *Prima ſententia defendit matrem.*
21 *Mater & cæteri cooperantes comprehenduntur, & n.22.*
23 *Quando maritus vxorem verberat ſine intentione non incidit in cenſuras.*

19. TRibus modis poteſt hæc procuratio contingere. Primo quidem; vt fœtus conceptus,non tamen animatus eiiciatur; de quo egi ſuperiori quæſtione. Secundò:procurando vt fœtus animatus abigatur: de quo nunc eſt dicendum. Tertiò: impediendo ne fœmina concipiat, vt ſi antea, vel poſtea fiat aliquod remedium,vt ſterilis fiat.

20. Naldus. Auila. Alphonſ. Ad quæſtionem præſentem Naldus *verb. Aborſus, num.1.* Auila *de cenſuris, part.2. cap.5. diſput.3. dub.12. concluſ.2. §. quinto.* Quod etiam tenet Alphonſus Leon *de cenſuris,Recollect.7.num.34.* qui dicunt,quod mulier prægnans, prócurans proprium aborſum,non incurrit in pœnas impoſitas à Sixto V.contra procurantes aborſum, quia non colligitur ex aliquo verbo Conſtitutionis, quod talis mulier prægnans comprehendatur.

21. Sixtus V. Tamen oppoſita ſententia ſimpliciter eſt vera & tenenda: nam Sixtus V. ſubiicit excommunicationi, ac pœnis in ſua Conſtitutione §.7. & 8. *Omnes tam principales,quam ſocios, conſcios talis criminis, nec non opem, conſilium, ac fauorem dantes.*: nam mulier propinans potionem, maximè in tali crimine, eſt principalis & multam, & magnam opem dat, & valdè conſcia eſt ipſius criminis; & inde maximè in cenſuris, ac pœnis prædictæ conſtitutionis comprehenditur. Ita Dicaſtillus *de iuſtitia, lib 2. tract.1. diſp.10.dub.13.n.179.* Filliucius *tom.1.tract.14. cap.6.num.4.* Bonacina *de cenſuris,tom.3.diſp.2. quæſt.2. punct.10. num.12. & 13.* & alij apud ipſos, & eſt communis. Dicaſtill. Filliuc. Bonacina.

22. Qui etiam cum communi ſententia docent, quod omnes procurantes aborſum, ſiue per ſe,ſiue per alios,aut cooperantes ore, conſilio, auxilio, aliaue ratione adiuuantes, incidunt in excommunicationem, ac irregularitatem à Sixto V.latam cuiuſque gradus,ordinis, vel conditionis exiſtant,tam laici,quam clerici ſæculares, aut regulares cuiuſque ordinis, imò etiam mulieres ſæculares, vel profeſſæ,omnes iſti in Bulla exprimuntur.

23. An verò quando maritus grauiter vxorem verberat,& inde illa,vel tunſionibus oppreſſa, vel furore agitata, paſſa eſt aborſum, an incurrat in pœnas Conſtitutionis Sixti V. ac illius cenſuras? Aliqui affirmant; diſtinctione tamen vtendum; quod tunc in cenſuras incidit maritus,ſi vxorem verberat ea intentione, vt abortus ſequatur. Verbum enim in Conſtitutione poſitum: *Procurare* ſignificat ſtudioſè, & ex induſtria quærere. Ita Diana *part.7. tract.5. Reſolut.30. §.Hinc licet:* ſi verò abſque tali intentione in nullam pœnam incidit. Diana.

## QVÆSTIO VIII.

*An applicans fœminæ remedia ſterilitatis incurrat in cenſuras?*

### SVMMARIVM.

24 *Applicans remedia ſterilitatis non incidit in cenſuras.*
25 *Peccat tamen grauiter, ac mortaliter.*
26 *An liceat procurare ſterilitatem ſi mulier timet periculum mortis in partu: affirmant aliqui, & n.27.*
28 *Negatiua ſententia vera, & n.29.*

QVia in Conſtitutionibus tam Sixti, quam Gregorij agitur de dante remedium ad ſterilitatem fœminæ: nam Sixtus V. tali crimini màgnas pœnas, ac cenſuras impoſuit, quas tamen Gregorius XIV. abſoluit, & ad terminos iuris communis reduxit, & ideo dans remedium, ſeu potionem fœminæ ne concipiat, ſed vt ſterilis fiat, aut ipſa fœmina illud conficiens, aut accipiens,non incurrunt in excommunicationem, ac alias pœnas Sixti V. quia tales pœnæ non ſunt præſcriptæ in iure. Ita Sanchez *lib.9. de matrimonio,diſp.20.num.9.* Caietan.Petrus Ledeſma,Tabiena,& alij quos citant,ac ſequuntur Maruchell. *tract. de caſibus reſeruat.diſp.1. cap.3.diff.4.n.24* Machadus *tom.1.lib.2.part.2. art.17.n.2.* 24. Sanchez. Caietan. Ledeſma. Tabiena. Maruchel. Machadus.

Tamen talia agentes, vel potione data,vel in ipſo concubitu emittendo ſemen extra debitum vas, vel alio quocunque modo intendendo mulieris ſterilitatem, vel impediendo generationem, graue peccatum committunt, operantur enim contra intentionem naturæ: nam ſemen & copula inſtituta ſunt à natura ad prolis conceptionem, ac generationem. Ita præter Auctores citatos tenent Candidus *tom.1.diſquiſit.moral.diſquiſit.1.art.2.* M. Lezana *verb. Aborſus,n.5.* 25. Candidus. Lezana.

Dubitatur tamen, quod ſi probabiliter timeatur magnum periculum vitæ matris in partu,vel quia mulier eſt nimis arcta, vel quia valdè difficilis eſt in partu, & illius anguſtias ferre non poteſt: an liceat vti aliquo remedio ad ſterilitatem, & ad impediendam generationem? 26.

Affirmatiuam ſententiam tenent Torreblanca *in practica iuris ſpiritualis, lib.12. c.13. num.31.& 36.* in qua ſententia etiam eſt Tannerus *tom.3.diſp.4.q.8. dub.4.n.6.* quia vt vidimus *ſuprà q.6.* aliquando licitum eſt procurare abortum fœtus non animati ad conſeruandam vitam, & honorem matris;ergo etiam licitum erit procurare ſterilitatem ad conſeruandam vitam matris. 27. Torrebl. Tanner.

Contraria ſententia eſt omnino vera, quod 28.

 ſcilicet,

ſcilicet, nulla iuſta cauſa dari poteſt ad pro-
Sanchez. curandam ſterilitatem vxoris. Ita Sanchez
*tom.3. de matrimonio, lib.9. diſp.20. n.2. & 8.*
Nauar. *& 20.* Nauarrus *in Manuali, cap.16. num.35.*
Torrian. Torrianus 2.2.*diſp.26.dub.2. num.45.* Syluius
Syluius. 2.2.*quaſt.64.art.7.quaritur 4.concl.3.*Rodrig.*in*
Rodrig. *ſumma, cap.15. n.1.* Filliucius *tom.1. tract.29.*
Filliuc. *cap.7. num.101.* nam tale remedium ſterilitatis
eſt contra naturam, ac naturalem finem generationis, ad quem intrinſecè ordinatur ſemen & copula.

29. Ad argumentum oppoſitum Reſpondetur
Sanchez. Sanchez & Filliucio, eſſe diſparem ratio-
Filliuc. nem in vtroque caſu, quia quando expellitur fœtus ad tuendam vitam matris, fœtus aggreditur matrem, & periculum eſt præſentaneum, & actualiter inſtat cum tumore vteri; at in caſu præſenti ad ſterilitatem, fœtus non aggreditur matrem, & periculum eſt diſtans, & cauſæ phyſicæ multas habent mutationes, ac varietates.

---

## QVÆSTIO IX.

### *Procurans abortum, in dubio, an fœtus ſit animatus, an cenſendus ſit irregularis?*

### SVMMARIVM.

30 *Irregularitas hic intelligitur per reſpectum ad ordines, non vero ad alias pœnas.*

31 *Prima ſententia admittit talem irregularitatem.*

32 *Secunda cum ſuo fundamento valdè probabiliter negat, & n.33.*

30. FActa ſufficienti diligentia, & ſecuto abortu, dubitatur: an fœtus eſſet animatus, vel non: Tota quæſtio eſt: an intendens, & procurans ſit irregularis, quæ irregularitas ſolum intelligitur de priuatione quoad ſuſcipiendos ordines, & in illis ſuſceptis adminiſtrandis; has enim priuationes intrinſecè includit irregularitas; ſecus verò quoad illas pœnas, quæ à Iudice imponi ſolent pro contracta irregularitate, qualis eſt pri-
Sanchez. uatio beneficiorum & ſimilia: nam pœna
Vaſquez. ordinaria ſtatuta delicto non eſt imponen-
Suar. da delicto dubio. Ita Sanchez, Vaſquez, Sua-
Sayrus. rius, Sayrus, Salas, Barboſa, quos citat, ac
Salas. ſequitur Fagundez *in Decalog. tom.1. lib.2.*
Barboſa. *cap.10.n.15.*
Fagundez.
31. Tota difficultas eſt: an in tali dubio de fœtu animato quis cenſendus ſit irregularis? Prima opinio & communis affirmat, eam tenet
Merolla. Merolla, Sayrus, Sotus, & alij, quos citant, ac
Sayrus. ſequuntur Auila *de cenſur.part.7. diſp.2.dub.1.*
Sotus. *concl.1.*Sanch. *in Decalog.tom.1.lib.1.c.10.n.43.*
Auila. Molina *tom.3. de iuſtit.tract.3. diſp.27.num.4.*
Sanchez. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part.3.allegat.51.*
Molina. *n.141.* Megala *in prompt. tom.1. verb. Abortus,*
Barboſa. *n.3.* & alij, quia in dubiis tutior pars eſt eli-
Megala. genda, *cap. Ad audientiam, cap. Significaſti, 2.*
C. Ad audientiam. *& 2. de homicidio:* & quia in dubio homicidij quis ſe debet reputare irregularem, vt tradunt iura: hic autem eſt dubium de homicidio; ergo cenſendus eſt irregularis.

Secunda ſententia, & mihi valdè proba- 32.
bilis, negat talem irregularitatem. Ita Ioan- Ioan.Præp.
nes Præpoſitus inſignis Theologus Societatis IESV *ad 3.part. quæſt.5. de irregularitate,*
*dubio 8.n.58.* Emmanuel de Moura *de Enſalm.* Moura.
*& Incant. sect.3. c.1.n.27.* Gomez.*de delictis, c.3.* Gomez.
*Rubr. de homicidio, n.3. in fine.* Bajardus *in Ad-* Bajardus.
*dit.ad Iulium Clarum, q.68. n.9.* Brulius *in re-* Brulius.
*lect.de caſibus reſeruatis, dub.11.ſect.3.num.86.*
Machadus *de Perfecto Confeſſ. tom.1. lib.2. p.3.* Machadus.
*tract.17.docum.10.n.3.* Pellizar. *tom.2. tract.7.* Pellizar.
*cap.5.n.25.*

Fundamentum eſt: quia nulla eſt ratio ob 33.
quam debeat ſe homo reputare irregularē, non ratione dubij, quia facta bona diligentia, adhuc dubium perſeuerat. Et inde non ſe debet homo priuare à ſua libertate, ac poſſeſſione, quod non ſit factus irregularis, nec ratione illius regulæ, quod *in dubio homicidij quis habendus ſit irregularis:* vt iura decernunt, quæ non comprehendunt hunc caſum noſtrum, quia in primo, dubium non eſt de ſubiecto, quia conſtat eſſe mortuum, vel probabiliter, vt tale habetur; ſed tantùm de actione pluribus concurrentibus, quæ erat ſufficiens ad mortem inferendam; at in noſtro caſu dubium eſt de conditione ſubiecti, an eſſet viuum, vel non; & etiam eſt dubium de ipſa actione generatiua, cum penitus ignoretur tempus formationis fœtus; & ideo hæc ſententia eſt valdè probabilis, & tuta in conſcientia.

---

## QVÆSTIO X.

### *An aliquando liceat conſulere abortum; & agitur de eo, qui reuocat conſilium datum.*

### SVMMARIVM.

34 *Prima ſententia tenet non eſſe licitum tale conſilium.*

35 *Secunda affirmat, licitum eſſe.*

36 *E duobus malis minus eſt eligendum.*

37 *De eo, qui reuocat conſilium, & n.38.*

CAſus eſt: Mulier prægnans firmo, & 34.
reſoluto animo ad euitandam infamiam vult ſe ipſam occidere; licitum erit tunc ei perſuadere: mulier noli te occidere, ſed potius
fac, & intende abortum tui fœtus Negat Can- Candidus.
didus *tom.1.diſquiſit.1. art.2. dub.2.num 5.* Vbi affirmat non eſſe dandum conſilium ad minus malum.

Tamen affirmatiua ſententia tenenda eſt 35.
cum Maruchello *tractatu de caſibus reſeruatis,* Maruchel.
*diſp.2.cap.3. quæſt.3. diffic.1.num.63* quia tunc auertendo ab occiſione; & intendendo abortum, non eſt inducere ad malum ſimpliciter, ſed ad electionem minoris mali, quod eſt bonum; ſuadere, nempe, minus malum ad euitandum maius.

In hac ſententia eſt Cardinalis de Lugo 36.
*tom.1.de iuſt. diſp.19.ſect.2.§.2.n.43.* vbi ait: Hæc Lugo.
quæſtio ſupponit aliam: an volenti facere grauius peccatum, liceat conſulere minus? in qua quæſtione multi abſolutè negant id licere.

Vt

Anton. Gabriel. Syluest. Caietan. Conrad. Couar. Sanchez.

Vt Anton. Gabriel, Syluester, Caietan. Conradus, Couar. quos citat Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 11. n. 14.* Alij tamen communiter, quos idem Sanchez refert, & ſequitur *n. 16.* dicunt, cum debitis circunſtantiis, id licitum eſſe; & ratio eſt, quia conſilium illud non eſt abſolutum, ſed conditionatum explicitè, vel implicitè, ſcilicet, ſi vnum ex his facturus es, fac hoc minus, & non illud grauius; quod quidem veriſſimè, & rationabiliter: quia è duobus malis minus eſt eligendum. Ita Cardinalis Lugo.

37. Quia de conſulente hîc agitur. Obiter quæres: an qui dedit conſilium de abortu faciendo fœtus animati, ſi non poteſt dimouere fœminam à conſilio dato, an incurrat cenſuram, ac irregularitatem? Affirmant Nauarrus, & alij, quos citant, ac ſequuntur Card. Lugo *de iuſt. tom. 2. diſp. 19. ſect. 2. §. 2. n. 39.* M. Cornejo *3. p. tract. 5. diſp. 1. dub. 2. q. 2. num. 3.* quia illud conſilium, quamvis ſit reuocatum ſemper mouet & influit, hæc ſententia eſt probabilis. Nauar. Lugo. M. Cornejo.

38. Villalob. Diana. Tamen mihi maximè videtur probabilis ſententia Villalobos *tom. 1. tract. 21. diff. 20. n. 8.* & Diana *p. 4. tract. 2. reſol. 10.* & aliorum negantium: nam ſi is fecit quod potuit, neque conſilium influit phyſicè, ſicut ventus, vel aqua reſpectu ignis, nec enim, qui dedit conſilium tenetur impedire phyſicè, ſed ſatis eſt, vt impediat moraliter ſuaſionibus, precibus; quæ ſi non iuuant non imputabitur conſiliario, quia fecit in ſe quantum potuit.

---

## QVÆSTIO XI.

### *Vtrum procurantes aborſum effectu non ſecuto, vel qui de eo dubitant, ſint excommunicati?*

### SVMMARIVM.

39 *Prima ſententia affirmat.*
40 *Negatiua ſententia eſt tenenda.*
41 *Caſus Epiſcopalis intelligendus ſecuto effectu.*
42 *Procurans abortum, dubitans de effectu, non cenſendus irregularis.*
43 *Dans conſilium, poteſt ſtare dicto perſonæ fide dignæ.*

39. PRimo inquiro: An incidant in excommunicationem procurantes abortum animati ope, auxilio, conſilio, cum tamen effectus non ſit ſecutus? Affirmant Bellochius *de caſibus reſeruatis, parte ſecunda, quæſtione 8. num. 69.* & Zecchius *de caſibus reſeruatis, caſu 9.* quia iſte fecit in ſe quantum erat ad abortum, & quia etiam in reſeruatione Epiſcoporum comprehenduntur procurantes abortum, etiam non ſecuto effectu. Bellochius. Zecchius.

40. Bonacina. Naldus. Machadus. At ſimpliciter negatiua ſententia tenenda eſt, quam docent Bonacina *tomo tertio, diſputat. 2. quæſtione 2. puncto 20. num. 6.* Naldus *in ſumma; verb. Abortus, num. 5.* Machadus *tom. 1. de Perfecto Confeſſ. part. 3. tract. 17.* & probatur, quia Sixtus V. in ſua Bulla ad incidendum in excommunicationem requirit effectum ſecutum, vt conſtat ex illis verbis: *Re ipſa abortus ſecutus fuerit.*



Deinde etiam valdè mihi probabile eſt, quod procurantes abortum non animati non incurrunt in caſum Epiſcopalem, ſi non ſequatur effectus, quia reſeruatio cõprehendit actum externum cum effectu. Ita ex Finellio Maruchell. *de caſibus reſeru. diſp. 2. c. 3. q. 2. n. 7.* nam verba legis ſemper accipienda ſunt cum effectu ſecuto, quem legiſlator punire intendit, vt docent Nauarrus *conſil. 60. de ſent. excommunic.* Nouarius *tom. 2. tit. de Abortu, n. 22.* 41. Finellius. Maruchel. Nouar.

Secundo quæro: quid ſi quis procurauerit abortum, ſed dubitat de effectu ſubſecuto? Non debet cenſeri irregularis, quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis ſuam libertatem, à qua ſe non debet reputari priuatum, & quia in dubio non proceditur contra quempiam ad pœnas, niſi conſtet de corpore delicti: quod habet locum tam in foro externo, quam interno; vt tenent Sanchez *lib. 1. in Decalog. c. 10 num. 44.* Nauar. *conſil. 47. de homicidio.* Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegat. 139.* 42. Sanchez. Nauar. Barboſa. Nouarius.

Deinde aduerte, quod ſi ego dedi conſilium ad perpatrandum aborſum, bene poſſum ſtare dicto perſonæ fide dignæ, cui datum eſt conſilium, ſi dicat ſe non fuiſſe ab eo motam: de quo latius videndus eſt Fagundez *in Decalog. tom. 1. lib. 2. c. 10. n. 16. 17. & 18.* 43. Fagundez.

---

## QVÆSTIO XII.

### *An qui approbat abortum iam factum incidat in pœnas Sixti V.*

### SVMMARIVM.

44 *Qui approbat aborſum iam factum non eſt irregularis, ſed peccat mortaliter.*
45 *Qui approbat aborſum antequam fieret eſt irregularis.*
46 *Quid ſi mulier inſcia de potione, poſt illam ſumptam gaudeat.*
47 *Mulier poſtea ſciens medicamẽtum ad abortũ, & non impediẽs, non incidit in pœnas.*
48 *Pater non impediens abortum adultera non incidit.*

SI quis approbauit abortum iam factum, etiam ſuo nomine, non eſt irregularis, quamvis fœtus eſſet animatus, licet peccauerit mortaliter, ſicut qui complacet de graui crimine, non tamen incidit in irregularitatem, aut alias pœnas; illæ enim ſolum ſunt appoſitæ pro illo, qui cooperatus eſt abortui. iſte autem nullo modo cooperatus eſt. Ita Portel. *in Additionibus ad dubia regul. verb. Abortus, num. 3.* M. Lezana *verb. Abortus, n. 17.* Zambellus *in repertorio morali, verb. Abortus, num. 1.* 44. Portel. M. Lezana. Zambell.

Qui omnes addunt, oppoſitum dicendum de eo, qui approbauit abortum antequam fieret, aut dum fieret, quia iam reputatur cauſa moralis illius tali approbatione; & idem dicendum, etiam de illo, qui dixit fœminæ antequam fœtus eſſet animatus, quod procuraret abortum illius; ipſa vero id fecit, poſtquam animatus erat, quod intellige iuxta ſuperius dicta, ſi hoc factum fuit ipſo ſciente, nec repugnante, nec reuocante conſilium. 45.

46. Maruchel. Florus. Vnde dicunt Maruchel.*tract. de caſib.reſeru. diſp.2.c.3.q.3.n.4* Florus *p.2.caſu.de Procurantibus abortum,n.14.verſ.13.* Quod in caſum reſeruatum non incidit mulier, cui inſciæ, & ignoranti amaſius medicatum, & potiones præbuerit, vt abortus ſequeretur, etiamſi poſt ſumptionem potionis rem illi amaſius aperiret, & ipſa de facto gauderet, illudque ratum haberet; tunc non eſt dicenda procuraſſe, proindéque tantum moraliter peccaſſe.

47. Diana. Addit vero Diana *part.7. tract.5. reſol.14.* quod idem dicendum, ſi mulier poſtquam fuiſſet monita de procuratione abortus illam nollet impedire cum poſſet per aliam potionem; adhuc enim non diceretur incidere in caſum,cum non diceretur abortum procurare, ſed tantum illum permittere.

48. Naldus. Portel. Lezana. Ex quibus etiam multi deducunt, quod Pater non impediens abortum adulteræ non incidit in pœnas Bullæ Sixti V. quamvis Naldus *in ſumma, verb. Abortus, n* 6. Portel.*eodem verbo,n.14* & Lezana *n.18.* teneant eſſe irregularem,quia Pater tenetur ex iuſtitia ſeruare vitam filij;& quamvis hæc ſententia ſit probabilis; tamen oppoſita eſt ſatis probabilis,quia tunc Pater ſolum eſt cauſa moralis,non impediens, non vero poſitiua influens, in iure autem niſi exprimatur,non infertur irregularitas, niſi contra poſitiuè homicidas:vt contra percuſſorem Clerici,non vero contra non impedientes. Vaſquez. Hurtadus. Ita ex Vaſquez Hurtado *diſp.2.de irgularit. diff.9.n.34.*

## QVÆSTIO XIII.

### *An ex ignorantia, vel metu, ſeu caſuali euentu quis excuſetur ex ſecuto effectu?*

### SVMMARIVM.

49 *Excuſantur procurantes abortum cum ignorantia iuris, vel facti.*

50 *Ex metu cadente in virum conſtantem excuſantur.*

51 *Ex abortu caſuali excuſantur.*

49. AD primum excuſantur procurantes abortum cum ignorantia iuris, vel facti, & quamvis hæc ignorantia non ſit probabilis, ſed vincibilis,craſſa,ſupina,vel etiam affectata, modo non ſit coniuncta cum ingenti temeritate. Bonacina. Trullench. Ita Bonacina *tom.3. diſp.2. q.2 punct.10. n.10.*Trullenchus *in Decalog.tom.1.lib.1.cap.3. dub.9. §.5. n.21.* & ratio eſt, quia Pontifex in Bulla ponit particulam: *ſcienter*, quæ quamlibet ignorantiam excludit,modo cum ingenti temeritate coniuncta non ſit; tunc enim ex temeritate ignorantia latiſſimam culpam includit,dolo, ac malitiæ æquiparantem,vt aduertit Maruchel. Maruchel. *tract.de caſib.reſeru diſp.1.q.4. §.10. n.13.*

50. Ad ſecundum, dixi ſuperiori quæſtione, quod mulier prægnans ſumens potionem, vel alio modo procurans abortum incidat in excommunicationem Bullæ Sixti V. excuſatur tamen per metum cadentem in conſtantem virum,ſumens ipſam potionem, ex qua abortus ſequatur,quia ex eo quod coacta agit id,ex quo ſequitur abortus,non dicitur ſtudioſe quærere, vt fœtus abigatur. Ita cum Maruchell. Diana *part.7 tract.5.reſol.7.§.Notandum.* Maruchel. Diana.

51. Ad tertium,ex caſuali abortu excuſatur quilibet ab excommunicatione. Caſualis abortus dicitur, quem quis facit non ex intentione,& animo abortiendi,ſed alio fine,etiam malo,vel odio, vt ex morte ſuccederet in hæreditate, ſiue bonis, ſeu vt euitaretur infamia, id patet ex Bulla Sixti V. vbi facit mentionem de abortu voluntario, vt data opera, ac proinde non de caſuali. Ita Florus, Graſſis, Lupus, quos citant, ac ſequuntur Bordon. *de Regular. tom.1. Reſolut.45. quæſt.3. num.3.* Maruchel. *tract.de caſibus reſeru.diſp.2.c.3.q.3.* Florus. Graſſis. Lupus. Bordon. Maruchel. Ex quo reſoluuntur multi caſus. Non incidunt in excommunicationem Medicus, v. g. qui bona fide, ac animo dat medicamenta ad abortum, vel qui ad ſanitatem dat medicamenta mulieri prægnanti, vel qui animo explendi libidinem cum muliere prægnante rem habet multa agitatione, ex quibus ſequatur abortus.

## QVÆSTIO XIV.

### *Circa mulierem prægnantem infirmam, multi caſus reſoluuntur.*

### SVMMARIVM.

52 *Ad vitam matris ſi fœtus non eſt animatus licitus eſt abortus.*

53 *Si medicamenta directè tendunt in ſalutem matris & per accidens in mortem fœtus licita ſunt.*

54 *Si de vita matris, & fœtus nulla eſt ſpes, licet ſumere medicamentum cum periculo fœtus.*

55 *An ſi medicamenta æqualiter tendunt in ſalutem matris, & in mortem fœtus licita ſint,& n.56.*

57 *At vero ſi ſperatur, quod fœtus viuus baptizetur, remedium illius mortiferum non eſt licitum.*

PRimò: ſi fœtus non eſt animatus, & eius expulſio vnicum eſt remedium ad vitam matris, licet, etiam ex intentione, ſumere illud medicamentum, ad fœtum expellendum, quia plus ponderat vita præſens matris, quam vita futuræ prolis. Ita Naldus *in ſumma, verbo Abortus, n.3.* Homobonus *de caſib. reſeru.p.3. c.67.* Trullenchus *in Decalog. tom.2. lib 5.c.1.dub.4 n.1.* contra Leſſium,Bonacinam,& alios. 52. Naldus. Homobon. Trullench.

At vero ſi poſt fœtus animationem medicaméta, vel pharmaca,directè tendunt in ſanitatem matris, licet per accidens ſequendus ſit abortus, mulier ſumens talem potionem non incidit in pœnas, quia mulier ex lege naturali habet ius ad conſeruandam propriam vitam per media ad talem finem,ſicut prægnans currendo poteſt fugere à fera, licet ex curſu detur periculum ad abortum. Ita Lugo *de iuſtitia, tom.2.diſp.10. ſect.5* Layman *lib 3 tract.3.p.3. cap.4.num.4.*Dicaſtillus *de iuſtitia,lib.2.tract. diſp.10.* 53. Lugo. Layman. Dicaſtill.

Lezana. *diſp.* 10. *dub.* 13. *num.* 166. M. Lezana *verb. Abortus, num.* 12.

54. At vero ſi de vita matris, & fœtus omnino ſit deſperatum, cum in magno periculo vterque verſentur, tunc non ſolum licitum, ſed etiam debitum erit medici ſecundum Sanchez (Sanchez.) *lib.* 3. *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 20. *n.* 19. *&* 20. applicare medicinas matri æquè primò directas ad ipſius ſalutem, ac ad fœtus abortum, quia in tali euentu melius eſt anceps auxilium experiri, quam omnino ſpe deſtitutam ſinere infirmam perire: quam ſententiam ipſe Sanchez docet in caſu dubij.

55. At vero ſi medicamenta directè, & æqualiter tendunt in ſalutem matris, ac abortum, ſeu mortem fœtus, an licita ſint? negant Corduba, Lopez, Rodriguez, Veiga apud Sanchez citatum & M. Lezana *verb. Abortus, num.* 11. quia nunquam licet per ſe, & directe intendere mortem innocentis. (Corduba. Lopez. Rodrig. Veiga. Lezana.)

56. Tamen oppoſita ſententia mihi videtur vera, quam docent Ioan. de la Cruz *in direct. p.* 1. *præcept.* 5. *q.* 1. *dub.* 7. *concl.* 3. *&* 4. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 12. *dub.* 13. *n.* 2. Trullench. *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 1. *dub.* 4. *n.* 5. Diana *p.* 7. *tr.* 5. *reſol.* 36. Cum non ſit aliud remedium ad vitam matris, talis medicina licita eſt, quia mater potius habet ius ad ſuam vitam conſeruandam, quàm habet fœtus; cum hic à matre pendeat, & non è contra; deinde quia vt ait Sanchez *cit. diſp.* 20. *n.* 17. quod rariſſimum eſt, & moraliter impoſſibile, quod moriente matre fœtus ſit viuus: nam matris morbo laborantis lethali corrupti humores, alimentum quo puer nutriendus eſt, ita inficiunt, vt penè miraculum ſit, matre pereunte, fœtum incolumen euadere. (Ioan. de la Cruz. Villalob. Trullench. Diana. Sanchez.)

57. Si vero detur caſus, quod valdè rarum ſit, quo certò credatur, non adhibito tali medicamento, etiamſi moriatur mater fœtum viuum in lucem edendum, & baptizandum, non poteſt adhiberi, etiam ſtante periculo mortis; ordo enim charitatis poſtulat, vt vita ſpiritualis fœtus animati præferatur vitæ corporali ipſius matris. Ita Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *p.* 3. *c.* 4. *n.* 4. M. Lezana *citatus, num.* 12. Diana *part.* 7. *tract.* 5. *reſol.* 37. (Layman. Lezana. Diana.)

## QVÆSTIO XV.

### *Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione incurſa propter abortum?*

SVMMARIVM.

58 *In foro interiori Confeſſor ad id deputatus poteſt abſoluere.*

59 *Quis ſit Confeſſor ad id ſpecialiter approbatus, & n.* 60.

61 *Habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt.*

62 *Virtute Iubilæi poteſt abſolui.*

58. IN terminis Bullæ Sixti V. ſolus Papa poterat abſoluere, eam tamen poſtea moderauit Gregorius XIV. & ideò in foro interno quilibet confeſſarius; *Approbatus ab Ordinario ad id ſpecialiter deputatus*; à dicta excommunicatione poteſt abſoluere: At in foro exteriori, ac contentioſo pro abſolutione obtinenda, recurrendum eſt ad Summum Pontificem, cui eſt reſeruata; hoc patet ex Bulla Gregorij XIV. ait enim, quod *Cōfeſſarius ad id deputatus ab Ordinario loci plenam & liberam in foro conſcientiæ tantum, abſoluendi habeat facultatem*: ergo non in foro externo.

Quilibet Confeſſarius non ſufficit, ſed requiritur ad id ſpecialiter deputatus: Quæres tamen quiſnam dicatur Cōfeſſarius ſpecialiter ad id deputatus? Bonac. *tom* 3. *diſp.* 2. *q.* 2. *punctio* 10. *n.* 16. & Machad. *de Perfecto Confeſſario, tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 17. *docum.* 9. *num.* 5. Dicunt intelligi Confeſſarium, qui habeat facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, & excommunicationibus Epiſcopo reſeruatis: nam in huiuſmodi facultate hic etiam caſus comprehendi videtur; & hæc ſententia eſt probabilis. 59. (Bonacina. Machadus.)

Tamen cum Gregorius XIV. ad abſoluendum hunc caſum dicat, quod poteſt abſoluere Confeſſarius *approbatus ab Ordinario ad id ſpecialiter deputatus.* Vnde videtur, quod non ſufficit communis, & generalis facultas abſoluendi à reſeruatis cenſuris, ſed requiritur ſpecialis, ac particularis facultas ad hunc caſum; hoc videtur magis conforme ad mentem Pontificis; & hæc ſententia mihi videtur probabilior, & eam tenent Maruchel. *de caſib. reſeru. diſp.* 2. *c.* 3. *q.* 1. *num.* 2. Nouar. *in ſumma Bullar. tom.* 2. *tit. de Abortu, n.* 13. Trullench. *in Decal. tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 1. *dub.* 4. *n.* 8. M. Lezana *verb. Abortus, num.* 7. 60. (Maruchel. Nouar. Trullench. Lezana.)

Ex his ſequitur, quod Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſint ſuos ſubditos ab huiuſmodi caſibus, ac cenſuris abſoluere. Rodrig. *tom.* 2. *q.* 33. *art.* 4. Coriolanus *de caſib. reſeru. tit. de Abortu, n.* 10. 61. (Rodrig. Coriolan.)

An in facultate Iubilæi abſoluendi à caſibus, & cenſuris reſeruatis, includatur abſolutio abortus dubitabis? negat Lauorius *de Iubil. part.* 2. *cap.* 26. *num.* 23. niſi ſpecialiter ſpecificetur; at contraria ſententia eſt omnino vera; quia Gregorius XIV. fecit poteſtatem cuicunque Ordinario loci ad hunc caſum abſoluendum; atqui omnes caſus Epiſcopales cenſentur conceſſi in Iubilæo; ergo illius virtute poſſunt abſolui. Ita cum Rodrig. Quaranta, Gauanto tenet Diana *part.* 7. *tract.* 5. *reſol.* 19. ſicut etiam virtute Bullæ Cruciatæ, vt obſeruant omnes cum Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 40. 62. (Rodrig. Quarant. Gauant. Diana. Lauorius.)

## QVÆSTIO XVI.

### *An Confeſſores regulares poſſint abſoluere ſæculares ab excommunicatione contracta ex abortu?*

SVMMARIVM.

63 *Poſſunt ſi ſint ad id ſpecialiter deputati à ſuis Prælatis.*

64 *Videtur ſublata poteſtas abſoluendi à caſibus Epiſcopalibus.*

65 *Religioſi poſſunt abſoluere.*

AFfirmatiuam ſententiam tenent Portel. *verb. Abortus, num.* 3. ſicut & Villalobos 63. (Portel. Villalob.)

*tom.2.tract.12.difficult.14. num.4.* Ita tamen vt talis confeſſor non ſolùm ſit approbatus à ſuo Generali, vel Prouinciali, ſed etiam ſpecialiter deputatus ad hunc caſum abſoluendum. Peyrinus *tom.1. Priuilegior. Minorum in Conſtit. Iulij II. num. 65.* Credit poſſe Confeſſarios Regulares virtute ſuorum priuilegiorum; quia iſte caſus iam non eſt Papalis, ſed Epiſcopalis; Confeſſarij autem Regulares habent auctoritatem abſoluendi ab omnibus caſibus, à quibus abſoluere poſſunt Epiſcopi. Peyrin.

64. Lezana. Tamen obiicit M. Lezana *proximè citatus*; ex decreto Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium ſub Vrbano VIII. & nunc iterum ſub Alexandro VII. quòd nullatenus poſſunt Confeſſarij regulares, quorumcunque priuilegiorum virtute abſoluere ab vllo ex caſibus ordinario reſeruatis, & cum iſte caſus ſit ordinariis reſeruatus, ab illo non poſſunt Religioſi abſoluere.

65. Vt ergo dicamus quòd religioſi poſſint ab hac excommunicatione abſoluere alia via incedendum nempe, hic caſus nec comprehenditur in Bulla Cœnæ, neque in decreto Clementis VIII. reſeruantis quinque caſus, vt infra dicam cum de reſeruatis fuerit ſermo, nec ab ipſis Epiſcopis particulariter reſeruatus eſt; ſed tantum ex iure conceſſa eſt facultas Epiſcopis abſoluendi ab eo: Atqui Religioſi ex priuilegio Pauli III. conceſſo Religioſis Societatis Ieſu, & per communicationem Religioſis aliorum ordinum habent abſoluere ab omnibus caſibus, à quibus iure communi Epiſcopi poſſunt abſoluere: ergo etiam ab hoc caſu. Ita Pellizar. *tom.2. tract.8. cap.3. n.97.* Caſtro Palaus *de cenſur. diſp.3. punct.24. §.23. num.19.* Pellizar. Caſtro. Pal.

---

## QVÆSTIO XVII.

*Quiſnam poſſit diſpenſare in irregularitate contracta ex abortu? Agitur de Epiſcopis, ac Prælatis Religionum.*

### SVMMARIVM.

66 *Epiſcopi non poſſunt diſpenſare in hac irregularitate.*
67 *Prælati Regulares poſſunt diſpenſare ſuper hanc irregularitatem.*
68 *Quæ poteſtas habetur ex Bulla Pauli III.*
69 *Ad hoc nihil officit Bulla Sixti, & n.70.*
71 *Hanc auctoritatem poſſunt Prælati regulares confeſſori ſubdito communicare.*
72 *An hæc poteſtas non ſolum ſit pro foro interno, ſed etiam externo.*

66. Nouar. AD primum; an Epiſcopi poſſint diſpenſare in hac irregularitate? Affirmat Nouarius *in ſumma Bullarum, tom.2. tit. de Abortu, num.21.* ſed contraria ſententia eſt communis & recepta; Quia irregularitas abortus oritur ex homicidio voluntario, & ad illam non ſe extendit auctoritas epiſcopi; vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.24. cap.6. de reformat.* Vbi expreſsè dicitur, quod liceat Epiſcopis diſpenſare in omni irregularitate, ac ſuſpenſione, quæ prouenit ex delicto occulto, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, de quo late Alphonſus de Leone *de cenſur. relect. num.58.* Trident. Alphonſ. de Leon.

Ad ſecundum dicendum, quod Prælati Regulares vi ſuorum priuilegiorum poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ex abortu fœtus animati. Portel. *verb. Abortus, num.10. §. Hoc non obſtante,* & *part.3. Reſponſ. caſu 13. num.3.* Villalobos *part.2. tract.12. diff.14. num.6.* Bordon. *tom.1. Reſol.13. quæſt.5. num.19.* Pellizarius, *tom.2. tract.9. cap.3. ſect.4. num.144.* Miranda *part.2. q.8. art.10.* Diana *part.7. tract.5. Reſol.22.* Portel. Villalobos. Bordon. Pellizar. Miranda. Diana. 67.

Fundamentum huius concluſionis latiùs explicabo cum de diſpenſationibus fuerit ſermo. Auctores Antiqui, vt Caſſarrubius, Corduba, Sorbo, ex priuilegio Martini V. & cum ſit viuæ vocis oraculum euanuit; alij illud apponunt ex priuilegio Pij V. pro ordine Caſſinenſi, ſed per hoc tantum poteſt diſpenſari irregularitas contracta ante ingreſſum Ordinis; Ideo validum fundamentum ſumendum eſt ex bulla Pauli III. conceſſa Benedictinis Valliſoletanis, vt prima die Quadrageſimæ; hoc eſt feria ſecunda poſt Dominicam primam Quadrageſimæ; Vt eorum Prælati; *Cum eis ſuper quibuſuis irregularitatibus per eos pro tempore, quauis occaſione, vel cauſa contractis diſpenſare valeant;* Cum nullam excipiat: ergo etiam ſupra hac ex abortu animato. Caſſarrub. Corduba. Sorbo. Pauli. III. Bulla. 69.

Dices: Sixtus V. in ſua Conſtitutione reuocauit omnia priuilegia conceſſa regularibus ad diſpenſandum ſupra hanc irregularitatem; & Gregorius XIV. ſuper hoc nullam fecit moderationem, ſed Conſtitutio Sixti quoad hoc permanſit in ſuo robore: ergo non eſt abrogata. 70.

Reſpondetur, quod poſtea Clemens VIII. confirmauit omnia priuilegia Minorum ex certa ſcientia, quæ confirmatio iuxta infra dicenda reualidat priuilegia, etiam reuocata ab anteceſſoribus, & conſequenter etiam reualidauit priuilegia dictis Minoribus tam directè ipſorum ordini conceſſa, quam per participationem, & conſequenter reualidauit priuilegium conceſſum ad diſpenſandum ſuper hanc irregularitatem. Ita Portel. Villalobos, Pellizar. citati. Portel. Villalobos. Pellizar. 71.

Qui etiam monent, quod Prælati regulares cum habeant hanc facultatem ex priuilegio ſummi Principis poſſunt eam delegare, & communicare vni confeſſori ſubdito, vt diſpenſet in foro conſcientiæ cum delinquente; ita Portel. *num.12.* Portel. 72.

Quæres; an hæc facultas diſpenſandi in hac irregularitate ſit tantùm in foro interno, vel etiam externo? Bordon. citata *Reſolut.13. num.19. §. Tertium,* Fr. Anton. ab Spir. ſanct. *tom.1. tract.2. diſp.1. ſect.2. num.77.* tenent etiam in crimine abſoluto notorio; Veiga, quem refert, ac ſequitur Bauny. *tom.2. tract.11. q.58. lit.E.* In crimine notorio apud fratres, occulto erga ſæculares, Hieron. Rodrig. *Reſol.4. n.15.* Corduba *in ſumma quæſt.34.* Ait quòd tunc ſecurius eſt recurrere ad Papam; at Miranda *tom.2. quæſt.8. art.10. concl.1.* ait, quòd non poteſt diſpenſari, quando delictum eſt notorium; ita vt in iudicio probari poſſit, & in Bordon. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto. Veiga. Bauny. Hier. Rodr. Corduba. Miranda.

in hac ſententia quieſcit Portel. quæ videtur ſecurior & probabilior.

## Qvæstio XVIII.

*An Prælati Regulares poſſint habilitare ad officia ſuos ſubditos regulares, qui procurarunt abortum?*

### SVMMARIVM.

73 *Reſolutio affirmatiua eſt communis.*
74 *Si in viſitatione eſt præſens Religioſus eſt abſolutus ab omnibus.*

73. Portel. Villalobos. Zambellus. COmmunis eſt reſponſio affirmatiua; ita Portel. *in dub. verb. Abortus*, *num.* 10. §. *Maius argumentum, ad finem*, Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 12. *diffic.* 14. *num.* 7. Zambellus *in repertorio Morali verb. Abortus*, *n.* 3. Tum quia inhabilitas impoſita à Sixto V. non eſt reſeruata; tum etiam, quia ex priuilegio conceſſo miniſtris infirmorum in Italia per Gregorium XIV. poſt Sixtum V. poſſunt Prælati habilitare ſuos ſubditos, & abſtergere ab omni inhabilitate. Vt refert Capucin. (Capucin.) *verb. Abſolutio ordinaria quo ad fratres, fol.* 27. §. *Gregor. XIV.*

74. Portel. Addit Portel. *citatus*, *n.* 11. Quòd ſi aliquis Religioſus innodatus fuerit aliqua huiuſmodi irregularitate, vel inhabilitate, à quibus illius Prælatus poteſt diſpenſare, ſi inquam, talis Religioſus præſens fuerit in capitulo viſitationis, verbi gratia, Prouincialis, in quo Prælatus in generali dicit: *Abſoluo vos ab omni cenſura, & diſpenſo vobiſcum in omni irregularitate, & habilito vos ad omnia.* Si ille qui præſens fuerit, ſit irretitus aliquo ex his tribus, manet abſolutus à cenſura, irregularitate, & inhabilitate; nam talis abſolutio datur ab habente poteſtatem, & ſortitur ſuum effectum. Ita in terminis Nauarrus *in ſumma Latina, cap.* 26. *num.* 13. & addit Zambellus *citatus*; quòd militat etiam ſi religioſus pro tempore viſitationis crediderit ſe tali diſpenſatione, abſolutione, ac habilitatione non indigere, & poſtea agnoſcat ſe illa indigere, manet abſolutus, quia abſolutio peccati tollit inhabilitatem præexiſtentem.

# RESOLVTIO IV.

## *Abſolutio ſecundum ſe.*

LOnga eſt tractatio de Abſolutione à peccatis reſeruatis, ac cenſuris reſeruatis, de quibus agam, cum de Confeſſore, ac Cenſuris fuerit ſermo; ſicut etiam de hæreſi, ac aliis criminibus, cum de vnoquoque fuerit ſermo; nunc tractamus de Abſolutione ſecundum ſe.

## Qvæstio Prima.

*Vtrum Abſolutio ſacramentalis proferenda ſit ſemper verbis?*

### SVMMARIVM.

1 *Abſolutio à peccatis facienda eſt verbis, non ſic vero, quæ eſt à cenſuris.*

ABſolutio ſacramentalis iuxta ſacra Concilia generalia, facienda eſt verbis, in 1.
quo diſtinguitur ab abſolutione à cenſuris; nam abſolutio ſacramentalis, cum ſit pars ſacramenti; quod eſt ſignum ſenſibile; debet eſſe ſenſibilis humano modo, ac proinde per verba; At vero abſolutio à cenſuris, cum ſit actus iuriſdictionis, iuxta Ius poteſt fieri per ſigna, vel ſcripta. D. Thomas. 3. *part. queſt.* 84. (D. Thom.) *art.* 3. ibi expoſitores. Suar. *de Cenſur. diſp.* 7. (Suar.) *ſect.* 9. An vero ſummus Pontifex poſſit ſolo animo, ac mente abſoluere? forte ſi de Cenſuris fuerit ſermo dicam.

## Qvæstio II.

*An in extrema neceſſitate ſacerdos mutus ſignis, & nutibus poſſit miniſtrare Sacramentum?*

### SVMMARIVM.

2 *Prima ſententia affirmat.*
3 *Pugnat pro illa Pontius cum ſuis fundamentis.*
4 *Negat ſecunda ſententia.*

DVbitabis: An ſi detur caſus, quod adeſt vnus tantum ſacerdos mutus, vel elinguis, an poſſit in articulo mortis moribundum abſoluere animo, ac mente externis ſignis adhibitis? Affirmat Nicolaus Iſambert. (2. Iſambert.) *in.* 3. *part.* 3. *diſp.* 8. *art.* 3. *num.* 8. Martinon. (Martinon.) *diſp.* 52. *de Pœnit. ſect.* 1. *num.* 1. *&* 6. Quia ingens pietas Chriſti debuit prouidere remedium pro tam ingenti neceſſitate; & quia non ſemper ſacramenta requirunt verba, vt patet in matrimonio celebrato à muto, cuius conſenſus ſatis exprimitur per ſigna externa; de quo latè Sanchez, *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 21. (Sanch.) *num.* 1. *&* 2.

Inde Ioannes Pontius *in curſu Theologico* (3. Pontius.) *diſp.* 46. *Queſt.* 2. *concl.* 1. *num.* 9. ait, quod in tali caſu, in extremo vitæ periculo licitum erit confiteri cum tali ſacerdote muto, vel ab eo recipere abſolutionem ſcripto, vel nutibus, & in neceſſitate melius eſt adhibere Sacramentum dubium, quam nullum, Sacramentum; & inde multi dicunt, quod in extrema neceſſitate ſub conditione poteſt dari baptiſmus in aqua roſacea, cum non ſit alia.

His non obſtantibus contraria ſententia eſt vera, & certa inter Thologos tenenda eſt; vt teſtantur Cardinal. Lugo *de Euchariſt.* (Lugo.) 

 *diſp.* 13.

Granad. *diſp.*13.*ſect.*1. *num.*2. Granadus.3. *part. Contr.*7. *tract.*1. *diſp.*6.*ſect.*1.*num.*1.& nititur hæc ſententia in modo loquendi Conciliorum;Ex Florentino in Decreto Eugenij IV. vbi dicitur, quod Sacramenta perficiuntur verbis, & aſſignans formam huius ſacramenti ait: *quod ſunt verba abſolutionis. Ego te abſoluo.* Similiter Tridentinum *ſeſſ.*14. *cap.*3. ait: *quod forma poſita eſt in illis verbis miniſtri. Ego te abſoluo.* Ac proinde iuxta doctrinam Conciliorum ex Chriſti inſtitutione, forma huius ſacramenti conſiſtit in illis verbis: *Ego te abſoluo.*

Concil. Floren. Concil. Trid.

5. Trid. Nam vt ait Concilium Trid. *citato loco cap.*6. verba illa proferuntur per modum iudicij modo humano in perſona Chriſti, qui in vltimo iudicio proferet verbis ſententiam: *Venite benedicti:* ac proinde ſine illis verbis Sacramentum non eſt dubium,ſed certò inualidum; in matrimonio autem requiritur expreſſio conſenſus, qui ſufficienter declaratur per nutus & ſigna.

## QVÆSTIO III.

### *De forma abſolutionis in Sacramento Pœnitentiæ.*

### SVMMARIVM.

6 *Forma per modum indicatiui, ac etiam imperatiui eſt valida.*
7 *Mutare formam conſuetam, eſt mortale.*
8 *Si ſacerdos dicat: nos abſoluimus vos: valida eſt forma, ſed illicita.*
9 *Si plures ſacerdotes audientes proferant formam valide abſoluunt.*
10 *Hæc verba: ego te abſoluo, ſolum ſufficiunt.*
11 *Hæc verba: abſoluo à peccatis tuis: ſufficiunt.*

6. LOquimur de forma Sacramentali, non vero cenſurarum: forma conſueta Eccleſiæ in Sacramento pœnitentiæ, eſt per modum indicatiui: *ego te abſoluo à peccatis tuis:* Si vero vtatur modo imperatiuo: *Abſoluaris, vel abſoluatur Petrus:* valida erit, nam vt ex Scoto docent Vaſques *3.part.tom.4. quæſt.*84. *art.*3.*dub.*3.Suar *tom.*4.*ad* 3.*part.diſp.*19.*ſect.*1. Forma abſolutionis eſt ſufficiens, quoties ſignificat actum iudicialem & ſententiam deciſiuam.

Scotus. Vaſquez. Suar.

7. Hurtadus. Quale autem peccatum ſit, ſi confeſſarius tali forma imperatiui vtatur? Hurtadus *diſp.*5.*de Pœnitent.diffic.*3. ait eſſe veniale; At tu dic eſſe mortale, cum ſit facere mutationem in re grauiſſima, vtpote in forma Sacramentorum, modus enim abſoluẽdi ordinarius ex conſuetudine grauiter obligat, nec poteſt occurrere iuſta cauſa ad illum mutandum.

8. Si confeſſarius relicta communi forma: *ego te abſoluo:* dicat, *nos abſoluimus vos:* vtens plurali ad maiorem auctoritatem, vt faciunt Reges & Epiſcopi, valide abſoluit, & ſufficienter exprimitur forma abſolutionis, peccat tamen mortaliter, cum omittat conſuetam formam Eccleſiæ. Ita Granadus *in* 3.*part. controu* 7.*tract.*1. *diſp.*6.*ſect.*4.*n.*30.

Granadus.

Si vero detur caſus, quod plures ſacerdotes audiant confeſſionem vnius pœnitentis v. g. moribundi, qui bene, ac ſufficienter eſt diſpoſitus, valide omnes proferentes formam abſoluunt, quia forma tunc prolata eſt à legitimo miniſtro ſuper materiam debitam, & non eſt maior ratio, cur vna abſolutio habeat effectum, quam alia: ita Card. Lugo *de Pœnitent. diſp.*13.*ſect.*7. *n.*160. Diana *part.*11. *tract.*8.*Reſol.*46. 9.

Lugo. Diana.

Hæc verba: *Abſoluo te:* nullo alio addito ſufficiunt ad validitatem Sacramẽti:ea enim verba ſunt eſſentialia formæ alicuius Sacramenti, quæ proprium eius effectum determinatè ſignificant, prout coniungentur debitæ materiæ, ſed ita ſe habent illa verba, ita docent D.Thomas 3.*part. quæſt.*84. *art.*3. & pro hac ſententiâ quadraginta tres Theologos refert Diana *part.*11.*tract.*6. *Reſol.*11. 10.

D.Thom. Diana.

Tamen ſi ſacerdos dicat tantum: *abſoluo:* non eſt ſufficiens forma, nam quamuis illa particula, *ego*, bene includatur in verbo *Abſoluo*, tamen ponenda eſt illa particula: *te:* quia ſententia iudicis debet ferri determinate circa reum, qui exprimitur per particulam *te* Tamen ſi confeſſarius dicat: *Abſoluo à peccatis tuis:* videtur ſufficiens forma; nam in particula illa *à tuis:* includitur, & implicite continetur pronomen *te*. Ita Card. Lugo *de Pœnitent. diſp.*17. *ſect.*1. *num.*24. Leandrus *de Sacr.tom.*1.*tract* 5.*diſp.*2.*quæſt.*4. At ſi ponitur particula *te* non ſunt de ſubſtantia Sacramenti ſequentia verba *à peccatis tuis.* 11.

Lugo. Leandr.

## QVÆSTIO IV.

### *Quàm vtile ſit in verbis formæ ponere clauſulam*, quidquid boni feceris; *& de inſtanti in quo producunt gratiam?*

### SVMMARIVM.

12 *Illa clauſula excuſantur confeſſores, ſi paruas imponunt pœnitentias, & n.*13.
14 *Prima opinio agnoſcit productionem gratiæ in illis verbis*, à peccatis tuis.
15 *Producitur gratia in fine verborum* abſoluo te.

POſt peccatorum abſolutionem, communiter apponitur illa clauſula: *Quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris:* Quæ valde ſanctè, ac vtiliter additur ex more Eccleſiæ; illa enim excuſantur confeſſores, ſi paruas imponant pœnitentias: quia homines vt plurimum aliqua bona, faciunt, & mala plura ſuſtinent: quæ ſic applicata rationem habent ſatisfactionis. Ita Beja *in Reſp. part.*3. *caſu* 1. Reginaldus *in praxi tom.*1. *lib.* 7. *cap.*3.*ſect.*1. *num.*26. Filliucius *tom.*1.*tract.*8. *cap.*2.*n.*47. 12.

Beja. Reginald. Filliucius.

Ex quo Homobonus *In exam.part.*1.*tract.*5. *cap.*15. *q.*9.ait. Admoneant Doctores confeſſarium, vt pœnitentiæ adiungere debeat hanc clauſulam, quod intelligitur, niſi pœnitentia ſit præſeruatiua, quia bona opera facienda non veniunt ad præſeruationem peccatorum 13.

Homobon.

rum ſed ad euitandas illorum occaſiones.

14. De inſtanti in quo præfata verba abſolutionis producunt gratiam dubitabis. Ioannes
Præpoſit. Præpoſitus 3. *part. quaſt.6. de forma Sacram. Pœnit.dub.1.num.6.* ait: quod gratia producitur in fine illorum verborum: *à peccatis tuis:* quia ibi completur ſenſus formæ legitimus, &
Vaſquez. verus, & in hac ſententia eſt Vaſquez *tom.4. ad 3.part quaſt.84.art.3.dub.4.*

15. Tamen dicendum eſt cum Suar. *tom.4.ad 3.*
Suar. *part.diſp.19 ſect.1.n.10.* Card. Lugo *de Sacram.*
Lugo. *Pœnit.diſp.13.ſect.2.§.1.num.34.* Quod quando proferuntur illa verba: *à peccatis tuis:* iam effectus gratiæ eſt productus in intrinſeco inſtanti illorum verborum: *abſoluo te:* quia in his ſuppoſita materia peccatorum, præfata verba faciunt integrum, & perfectum ſenſum, verba autem quæ ſequuntur, ſolum inſeruiunt ad id magis declarandum, ac exprimendum. Deinde illa verba: *abſoluo te:* ſufficiunt ad formam Sacramenti: ergo in eorum terminatione producitur gratia.

---

## QVÆSTIO V.

### *Vtrum ſit valida abſolutio ſub conditione de præſenti, præterito, vel futuro?*

### SVMMARIVM.

16 *Abſolutio ſub conditione de præſenti, vel præterito eſt valida.*

17 *Conditio de præſenti, quæ non poteſt cognoſci, reddit inualidum Sacramentum.*

18 *Abſolutio data ſub conditione de futuro, eſt illicita, & inualida.*

19 *Si vero conditio ſit de futuro certo, iuxta aliquos eſt valida.*

16. ABſolutio ſiue à peccatis, ſiue à cenſuris, valide dari poteſt ſub conditione de præſenti, vel præterito, vt ſi dicatur: *abſoluo te, ſi indiges:* vel, *ſi diſpoſitus es:* Tales conditiones actum non ſuſpendunt, & abſolutiones ſub illis impenſæ æquiualent abſolutis; ſine cauſa rationabili illicitè ponuntur, habentur enim tanquam impertinentes, & irreuerenter poſitæ, rationabiliter autem adhibentur, vel quando confeſſarius dubitat de materia, vel an abſolutio fuerit data, vt ſi dicat, *ſi materiam habes ego te abſoluo*, vel *ſi non es abſolu-*
Vaſquez. *tus abſoluo te.* Ita Vaſquez *de Pœnitent.quaſt.84.*
Regiald. *art.3.dub.5.* Reginaldus *lib.8.num.6.* Sic etiam in abſolutione à cenſuris ex vſu Eccleſiæ dicitur: *Si teneris aliquo vinculo excommunicationis:* vel *ſi in aliquam excommunicationem incurriſti abſoluo te.*

17. At vero ſi ponatur conditio de præſenti, vel præterito, quæ nullo modo moraliter cognoſci poteſt, nec à ſacerdote abſoluente, nec à pœnitente confitente, tunc Sacramentum eſt nullum, vt ſi dicatur: *ego te abſoluo, ſi modo Turca dormit*, vel *ſi Luſitani heri pugnarunt in India:* Abſolutio data cum talibus conditionibus videtur impertinens, nec eſt veriſimile, quod Deus inſtituerit pro forma Sacramenti formam veluti ridiculam, præterea forma Sacramenti talis eſſe debet ex natura ſua, vt cognoſcatur moraliter à pœnitente, ac ſacerdote valide collatam fuiſſe; modo pœnitens ſit bene diſpoſitus; & ex hac de cauſa valeat accedere ad Euchariſtiam. Ita Diana Diana.
*part.11 tract.4.Reſol.18 §.exiſtimo.*

Abſolutio Sacramentalis à peccatis, data 18.
ſub conditione de futuro non ſolum eſt illicita, ſed etiam omnino inualida. Fundamentum eſt: quia, vel illa abſolutio valet quando datur, vel quando adimpletur conditio; non primum, cum abſoluens non intendat, quod tunc habeat effectum; intentio enim miniſtri, neceſſaria eſt ad Sacramenti effectum, non ſecundum, quia tunc non adeſt materia, & forma, quia iam præceſſerunt. Ita ex Vaſquez, Reginaldo, ac aliis M. Leſana Vaſquez.
*verb.abſolutio.num.11.* At vero abſolutio à cen- Reginald.
ſuris ſub conditione de futuro: Vt *ſi reſtitueris*, vel *ſatisfeceris* valida eſt de quo alibi Lezana.
dicam.

At vero ſi conditio ponatur de futuro cer- 19.
to, & infallibili, tunc Hiquæus exiſtimat, Hiquæus.
quod non impedit validitatem Sacramenti, vt ſi dicatur: *Abſoluo te ſi Antichriſtus ſit futurus*, idem valet, ac ita, *abſoluo te*, cum verum ſit, quod Antichriſtus ſit futurus, & hæc conditio non ſuſpendit effectum quantum ad cognitionem Eccleſiæ, pœnitentis, ac ſacerdotis, quia certa fide credunt Antichriſtum futurum, & habetur pro cognitione de præſenti. Ita Diana citatus.

---

## QVÆSTIO VI.

### *An ſi quis in forma Abſolutionis, ac aliorum Sacramentorum mutet verba retinendo legitimum ſenſum, peccet mortaliter?*

### SVMMARIVM.

20 *Prima opinio negat peccare mortaliter.*

21 *Secunda & verior affirmat eſſe mortale.*

PRæſens quæſtio: ſi, exempli gratia, pro 20.
his verbis: *Ego abſoluo te à peccatis tuis:* dicat ſacerdos: *ego tibi peccata tua remitto, condono*, vel *remittuntur tibi peccata tua*, vel *Sacramentum abſolutionis tibi impendo:* non eſſe peccatum mortale tenent Sotus *in 4.* Sotus.
*diſp.14.quaſt.1.art.3.in fine* & Valentia *tom.4.* Valentia.
*diſp.7. quaſt.2.punct.3.*

Exiſtimo tamen eſſe peccatum mortale, eò quod modus ordinarius abſoluendi ex conſuetudine Eccleſia grauiter obligat, neque poteſt occurrere iuſta cauſa illum mutandi. Ita Vaſquez *in 3 part.tom.4. quaſt.84.art.3. dub.3.* Vaſquez.
*num.12.* Ioannes Præpoſitus *in 3. part. quaſt.6.* Præpoſit.
*de forma Sacramen.Pœnitent.dub.2.n.8.*

QVÆ

## QVÆSTIO VII.

### *An eodem verbo,* Abſoluo *poſſit Confeſſor abſoluere pœnitentem à peccatis, ac cenſuris?*

### SVMMARIVM.

22 *Eodem verbo*; Abſoluo, *poteſt dari abſolutio à peccatis, ac cenſuris.*

22. HOc eodem verbo: *Abſoluo te:* poteſt confeſſor ſimul abſoluere pœnitentem à peccatis & à cenſuris, modo intendat vtrumque facere, hoc enim verbo: *Abſoluo te*, optime exprimitur ſenſus formæ Sacramentalis, & relaxatio vinculi cenſuræ. Nauarr. *de Pœniten. dub.* 6. *cap.* 1. M. Cornejo *de cenſuris diſp.* 11. *dub.* 3. In hoc tamen caſu abſolutio ab excommunicatione erit prior natura abſolutione à peccatis, nam modus abſoluendi prius à cenſuris, & poſtea à peccatis eſt communis ſecundum vſum Eccleſiæ, & ideo eo vti debent Confeſſarij ordinarie loquendo, tamen ſi detur caſus in quo pœnitens eſt valde proximus morti, vt non ſit tempus ad id faciendum v.g. ad dicendum: *abſoluo te à cenſuris, & à peccatis:* tunc poteſt ſimul vno verbo vtrumque fieri Bonacina *de Cenſuris diſp.* 1. *quæſt.* 3 *punct.* 5.

Nauar. Cornejo. Bonac.

## QVÆSTIO VIII.

### *An neceſſario ſemper abſolutio danda in ipſa confeſſione?*

### SVMMARIVM.

23 *Confeſſio non poteſt dari inter abſentes.*
24 *An Abſolutio ſemper danda ſit in ipſa confeſſione.*

23. CErtum eſt hodie, quod Confeſſio Sacramentalis, non poteſt fieri confeſſario abſenti, & ab ipſo pœnitente abſente recipi abſolutio, vt patet ex decreto Clementis VIII. *anno* 1601. de quo latius infra cum de confeſſione agam. Nunc vero quærimus: an ipſa abſolutio ſemper danda ſit in ipſa confeſſione, vt ſi v.g. Confeſſor inaduertenter non abſoluit pœnitentem, vel de hoc dubitat, poſſit illum abſoluere parum diſtantem.

Clem. VIII.

24. Ad quod ſic reſpondit Petrus Ochagauiæ *de Sacram. tract.* 2. *de Confeſſion. Sacramento quæſt.* 41. *num.* 6. Vbi ſic ait: quod ſi confeſſor pœnitentem debite diſpoſitum dimiſit ſine abſolutione per inaduertentiam, aut alia via, ſi poſſet ſine graui incommodo, deberet illum reuocare, & admonere; cum vero non poſſet ſine ſcandalo reuocare, & pœnitens, vel expectat communionem, vel ex qualitate perſonæ cognoſcit, quod non incidat in nouum peccatum, debet abſolui, ſi eſt præſens, licet aliquantulum remotus, aliàs commoditas expectanda, & admonendus. Ita ex Ochagauia etiam Diana *part.* 5. *tract.* 13. *Reſol.* 56. At vero ſi pœnitens diſceſſit à confeſſore quamuis non multum diſtet, cum multa ſit fragilitas humana, tutius mihi videtur eſſe abſoluendum ſub conditione *ſi eſt capax.*

Ochagauiæ. Diana.

## QVÆSTIO IX.

### *An ſi quis bona fide confiteatur cum ſimplici Sacerdote de venialibus, ac mortalibus valida ſit abſolutio?*

### SVMMARIVM.

25 *Prima opinio negat.*
26 *Secunda affirmat.*

NEgat Candidus *diſquiſit.* 24. *art.* 66. *n* 4. & citat pro ſe Nugnum & alios; & idem dicit de peccatis mortalibus inuincibiliter oblitis, ac de reſeruatis, quæ vt non reſeruata habebantur. 25.

Candidus. Nugn.

Tamen contraria ſententia tenenda eſt, quia pœnitens erat ritè diſpoſitus, & bona fide confitetur, & ſacerdos intendit abſoluere ſecundum omne id quod poteſt, etſi culpabiliter abſoluat, tamen pœnitens in bono ſenſu accipit abſolutionem, proindeque per illam directè ſanctificatur à venialibus indirectè verò à mortalibus, tenetur tamen pœnitens, vbi certior factus fuerit, quòd ille ſacerdos non habebat iuriſdictionem ſuper mortalia, iterum peccata mortalia confiteri ſacerdoti approbato, vt directè ab his abſoluatur; ſicut ille, qui confitetur reſeruata non habenti iuriſdictionem. Ita ex Nauarro & Caëtano Suar. *tom.* 4. *ad* 3 *part. diſp.* 31. *ſect.* 2. *n.* 8. Granadus *tract.* 10. *diſp.* 4. *num.* 7. Reginaldus *in praxi tom.* 1. *lib.* 8. *num.* 81. Maruchell. *de caſib. reſeruatis, diſp.* 1. *diff.* 14. *num.* 43. & 44. Amicus *tom.* 8. *diſp.* 13. *ſect.* 10. *num.* 123. Diana *part.* 9. *tract.* 9. *Reſol.* 29. §. *Dices*, & de reſeruatis Fagundez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 16. *num.* 12. 26.

Nauar. Suar. Caëtan. Granad. Reginald. Maruchell. Amicus. Fagundez.

## QVÆSTIO X.

### *An Sacerdos regularis poſſit validè, & licitè abſoluere ab omnibus venialibus, ac mortalibus iam confeſſis ſine licentia ſuorum Prælatorum?*

### SVMMARIVM.

27 *Prima ſententia negat.*
28 *Secunda affirmat licitè, & validè, & n.* 29.

NEgat validè & licitè fieri Mirand. *tom.* 2. *quæſt.* 45. *art.* 11. *concluſ.* 2. tamen Paludanus *in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 5. D. Anton. 3. *part. tit.* 17. & Angelus *verb. Confeſſ.* 10. *n.* 4. dicunt fieri validè, ſed non licitè. 27.

Miranda. Paludan. D. Anton. Angelus

Tamen verior & probabilior ſententia eſt, quòd

quòd talis religioſus validè, & licitè illa abſoluit, etiam ſi ad id non ſit expoſitus à ſuis prælatis, dummodo tamen ipſi Religioſo non ſit impoſitum præceptum, ne adhuc illorum peccatorum excipiat confeſſiones, quia tunc licèt validè, non tamen licitè abſolueret. Ita Nauar. *cap.4. num.4.* Vaſq. *tom.4. ad 3. part. quæſt.93.art.1.dub.6.num.5.* Granadus *tract.10. diſput.4. num.6. pag.* 1281. Molfeſius *tract.7. cap.15. num.71.* Leandrus *de pœnitent. tract.5. diſp.11. quæſt.15.*

Nauar. Vaſquez. Granad. Molfeſ. Leandr.

29. Probatur prima pars; quia omnis ſacerdos in ſua ordinatione ex iure diuino accipit iuriſdictionem ſuper peccata venialia: ergo licite & valide illa abſoluit. Secunda pars quoad peccata mortalia iam confeſſa probatur: quia illa peccata cum iam ſint ſubiecta Eccleſiæ, & abſoluta, non ſunt materia neceſſaria confeſſionis; ergo ſicut libere poſſunt non explicari in confeſſione, ita & libere poſſunt aperiri cuicumque ſacerdoti, ſicut & venialia.

## QVÆSTIO XI.

### *An poſſit abſolui, qui in occaſione peccandi eſt, retinens, v. g. Concubinam in domo?*

SVMMARIVM.

30 *Quid ſit occaſio proxima, & quid ſit remota.*
31 *Negat prima ſententia.*
32 *Secunda affirmat abſoluendum eſſe.*

30. DVplex eſt occaſio, proxima, & remota. Proxima eſt, in qua poſitus homo, conſideratis circunſtantiis, aut nunquam, vel fere nunquam, ſeu raro & difficiliter deſinet peccare, ſed ablata occaſione non peccaret, vt v. g. qui habet concubinam in domo. Remota vero occaſio illa dicitur, quæ talis non eſt & tantum diſponit valde remotè ad peccatum, vt ſunt omnes creaturæ, quarum malus vſus ex vtentium culpa eſſe contingit. Ita Nauarrus *in ſumma, cap.3.* Suar. *tom.4. ad 3. part. diſp.32.ſect.2.num.4* Sanchez *lib.1. in Decalog.cap.8.* Lopez, Henriquez, Bonacina, quos citat, ac ſequitur Trullenchus *in Decalog. lib.6.dub.9.num.3.*

Nauar. Suarez. Sanchez. Lopez. Henriq. Bonacina. Trullench.

31. Qui omnes conueniunt in hoc, quod occaſio remota, non impedit abſolutionem; ſed tantum proxima. Ex quo dubitabis: An poſſit abſolui concubinarius, qui in domo ſua retinet concubinam, de qua iam admonitus eſt vt expellat? Negant poſſe abſolui Angelus *verb. confeſſ. num.6.* Tabiena, Suarez, Caëtanus, Armilla, quos citant, ac ſequuntur Sanctius *in ſelect.diſp.10.num.4.* Candidus *Diſquiſit.24.art.27. dub.9.*

Angelus. Tabiena. Suarez. Caëtan. Armilla. Sanct. Candidus.

32. Valde tamen probabile eſt, poſſe licite ſemel, iterum, ac iterum abſolui concubinarium antequam eijciat concubinam, dummodo denuo proponat Confeſſario firmiter illam è domo eijcere: (aliter tamen dicendum, ſi ſæpius iam admonitus adhuc in domo ſua retinet, vel in alia domo ad quam ei libere patet aditus:) & ratio eſt, quia ex prima, ſecunda, & tertia promiſſione fracta de eijcienda concubina, aut alia occaſione proxima, non ſumitur efficax indicium ex defectu diſpoſitionis pœnitentis, quia cum tali fractione poteſt ſtare optime diſpoſitio, ac præparatio, ergo licite, & valide poteſt abſolui. Ita Medina *lib. 1. ſumma.* Corduba *quæſt. 4. concl.8. fol.27.* Leandrus *de pœnitent. diſput.7. quæſt.35.*

Medina. Cordub. Leandr.

## QVÆSTIO XII.

### *An ex aliqua circunſtantia abſolui poſſit concubinarius, non reiecta concubina è domo?*

SVMMARIVM.

33 *Poteſt abſolui ſi ceſſat periculum reincidendi.*
34 *Poteſt abſolui: ſi non poteſt eijcere niſi cum magno detrimento, & n.35 & 36.*
37 *Et ſi filius habet concubinam & non poteſt eijcere.*
38 *Si non poteſt eijcere niſi amiſſa pecunia.*

AD quæſtionem breuiter per varios caſus reſpondeo. Et primo: bene poteſt abſolui concubinarius, ſi reincidendi periculum aliquo modo ceſſauit; quia tunc ibi abeſt periculum proximum, proximaque occaſio peccandi v. g. quia concubina deformis facta eſt, vel quia inter eos ſubortus eſt contemptus, & tædium, aut morbus, vel ſenectus interuenit, tunc concubinarius ſi doleat de præteritis, & proponat firmiter in futurum abſtinere; bene poteſt abſolui. Ita Graffis 1. *part. deciſ. lib.1. cap.28. num 9.* Lopez, Antonius Fernandes, quos citant, ac ſequuntur Sanchez, *citatus diſp.10.num.12.* Candidus *citatus dub 1.* 33.

Graff. Lopez. Anton. Fern. Sanch. Candidus.

Secundo: An abſolui poſſit concubinarius non reiecta concubina è domo, eo quod id facere non poſſit abſque magno detrimento vitæ, honoris, famæ, ac pecuniæ? Negant Nauarrus *cap.3.num.21* Suar. *diſp.32.ſect.2. in fine.* Reginaldus *lib 8.n.19.* apud ipſos Graffis, Coriolanus, & alij. 34.

Nauarr. Suar. Reginald.

Tamen valde probabile eſt, quod licite, & valide poteſt abſolui imo, & debet toties quoties vere pœnituerit, non ſolum quando interuenit aliqua emendatio, ſed etiam dum nullus apparet profectus, dummodo talis concubinarius verum dolorem habeat de peccatis, verumque propoſitum de illis in futurum cauendis. Ita Viualdus *verb. Abſolut. num.89.* Lugo *de Pœnitent. diſp.14. num.152. & 156.* Sanct. *in ſelectis diſp. 10. num. 16.* Hurtado *diſp.10. difficul.23.* Bonacina *de Sacram. q.4 punct. 4 num. 11. §. Dixi regulariter.* Sà *verb. Abſolutio.* Veiga, Layman, Nauarr. Graffis, quos citat, ac ſequitur Baunius *tract.4 quæſt.14.* & Leandr. *de pœnitent. diſp.7.q 36.* 35.

Graff. Coriolan. Viualdus. Sanctius. Hurtad. Bonacina. Sà. Veiga. Layman. Nauarr. Graff. Baunius. Leandr.

Probatur noſtra reſolutio; quia adhuc poſt experientiam quamuis nullus profectus appareat, poteſt ſtare verus dolor, verumque propoſitum neceſſarium abſque voluntate auferendi 36.

rendi

rendi occaſionem cum tanto detrimento ſpirituali, vel temporali; ergo poteſt abſolui pœnitens, & maximè petendum auxilium à Deo ad reſiſtendum; ſic ait Pontifex, *in cap. Conſultation. de frigidis, & malefic.* Et confirmatur; quia in hoc caſu non dicitur pœnitens velle occaſionem peccandi, ſed tantùm illam permittere ad euitandum magnum damnum in vita, honore, fama, ac pecunia, tam ſuæ rei, quàm mulieris, ſeu concubinæ. C. Conſult.

37. Tertiò: ex hac doctrina colligitur reſolutio plurimorum caſuum quos refert Nauarrus *citato loco*, verbi gratia, filiusfamilias, qui rem habet cum ſorore, vel qui in domo Patris habet concubinam, cum qua ſolet peccare, illam tamen expellere non poteſt, niſi cum magno detrimento, ſi interuenit verus dolor cum firmo propoſito poteſt abſolui. Ita Lugo *citatus, num 52.* & alij quos citat, ac ſequitur Bonacina *de Matrim. quaſt.4. punct.14. n.13.*

38. Quartò: Abſoluendus eſt concubinarius non reiecta concubina, quia dictæ fœminæ dedit mutuò, verbi gratia, centum aureos, & credit illos eſſe amiſſurum, ſi è domo illam expellat, dummodo habeat verum dolorem, & firmum propoſitum non peccandi; nemo enim tenetur euitare occaſionem proximam cum magno ſuo detrimento, etiam temporali. Ita Sanchez *citatus, num.20.* Lugo, & Bonacina *citati.* Sanch. Lugo. Bonacin.

## QVÆSTIO XIII.

### *Vtrùm poſſint abſolui pœnitentes, qui ſæpius relabuntur in eadem peccata, verbi gratia, periurium, mollitiem, quorum occaſio nullo modo, aut vix expelli poteſt?*

SVMMARIVM.

39 *Prima ſententia negat.*
40 *Secunda ſententia affirmat hunc relapſum poſſe abſolui.*
41 *Aſſuetus mollitiei ordinariè abſoluendus.*

39. Etſi aliqui Doctores negent beneficium abſolutionis, his dandum; vt Petrus Ledeſma *tom.2. ſumma, tract.1. cap.9.* & Medina *in ſumma, cap. 14. §.2.* Lopez 1. *part. cap.25. num.182.* Ledeſma. Medina. Lopez.

40. Tamen contraria ſententia eſt verior, & probabilior, quia ſi confeſſarius iudicat in his eſſe verum dolorem, ac propoſitum non peccandi poſſunt abſolui; nam diſpoſitio requiſita, eſt propoſitum præſens, & non emendatio futura: ergo etiam optimè poſſunt abſolui, etiam ſi eorum reincidentia iudicetur; At verò ſi Sacerdos iudicat non eſſe verum dolorem, tunc pœnitens omnino eſt incapax abſolutionis. Ita Henriq. & alij, quos citant, ac ſequuntur Sanch. *in Decalog. lib.2. c.32. n.45. & lib.3. cap.5 num.18.* Suar. *tom.2. de Relig. lib.3. cap.8. in fine*, Reginaldus *in praxi, tom.2. lib.18. cap.87.* Lugo *diſp. 14. ſect.10. num.166.* Azór. *tom.1. lib.11. cap.3. quaſt.4.* Henriq. Sanch. Suar. Reginald. Lugo. Azor.

41. Confirmatur; Et maximè quantum ad peccatum mollitiei, quia quamuis huiuſmodi occaſio ſit proxima, eſt tamen talis conditionis, vt nullo modo poſſit auferri, cum fundata ſit in propria carne, ac natura pœnitentis. Ita citatus Bonacina *n.14.* & Lugo *n.159.* Henriquez, Candidus, Granadus, Trullenchus, Hurtado apud Baunium *tract. 4. quaſtione 15. pag.96.* Bonacina. Lugo. Henriq. Candid. Granadus. Trullench. Hurtad. Baunius.

## QVÆSTIO XIV.

### *An abſolui poſſint adoleſcentes, qui cum fœminis verſantur, laborando, vel conuerſando, cum ex tali occaſione peccent mortaliter conſenſu, tactibus, & copula?*

SVMMARIVM.

42 *Negat prima ſententia.*
43 *Si non cohabitant in eadem domo benè poſſunt abſolui.*
44 *At ſi ſunt in eadem domo non poſſunt abſolui.*

Abſolutionem eis eſſe dandam negant Caëtanus, Lopez, Rodriguez, Ledeſma apud Granadum *tract.10. diſp.9. n.21.* Trullenchus *lib.6. in Decalog cap.1. dub.9. n.3.* 42. Caëtan. Lopez. Rodrig. Ledeſma. Granad. Trullench.

Meo videri, diſtinctione in hac re opus eſt, ſi talis conuerſatio ſit cum fœminis, quæ in eadem domo cum ipſis adoleſcentibus non cohabitant, bene poſſunt abſolui; ſi tamen verus dolor, & firmum propoſitum non peccandi datur, tunc enim illa occaſio non cenſetur proxima, ſed remota, nec enim in tali occaſione ſemper ſolent homines peccare mortaliter, aliàs homines tendent in eternum ad euitandum colloquia fœminarum. Ita Nauarr. *cap.3. num.17.* Lugo *citata diſp.14. num.150.* Candidus, Beja, quos citat ac ſequitur Leandrus *de Pœnitent. diſp.7. quaſt.34.* 43. Nauarr. Lugo. Candid. Beja. Leandr.

At vero ſi adoleſcentes ſunt in eadem domo cum fœminis, & ſæpe ſunt admoniti, vt à prauis deſideriis, ac tactibus deſiſtant, non poſſunt abſolui, niſi ipſi exeant à tali domo, vel fœminæ ab eà eijciantur; quia ex præſentia fœminarum maxime fomenta ad illa turpia naſcuntur, quod intelligitur niſi magnum detrimentum, & damnum ſiue ſpirituale, ſiue temporale proueniat ex ſeparatione à tali domo, vel ipſis adoleſcentibus, vel ipſis fœminis. Ita Thomas Hurtadus *tom. 1. tract.1. cap. 6. Reſol. 23.* Baunius *tract. 4. de Pænit. quaſt.15.§. Quod ſi ex turpi.* Vt dictum eſt ſupra *quaſt.12. num.35.* 44. Hurtadus. Baunius.

## QVÆSTIO XV.

### *An poſſit confeſſarius differre abſolutionem pœnitenti per aliquod tempus, ob occaſionem proximam, in qua verſatur?*

SVMMARIVM.

45 *Prima ſententia tenet abſolutionem non poſſe differri.*

46 Secunda

46 *Secunda affirmat.*
47 *Poteſt confeſſarius ex cauſa differre abſolutionem.*
48 *Non poteſt differre, ſi timet aliquod damnum.*

45. NOn poſſe confeſſarium abſolutionem differre pœnitenti cum verò dolore, aut eum ſtatim non abſoluere, tenet multis rationibus Ioannes Sanchez *in ſuis practicis diſputationibus, diſp.9. num.6. & ſeqq.* In hac etiam ſententia ſunt Moura, Henriquez, Syluester, Nauarrus apud Thomam Hurtad. *tract.1. Reſol.Moral. cap.6.Reſol.21.num.206.* ex quo infert Sanchez *citatus*, quòd confeſſarius non habet ius ad interrogandum pœnitentem de conſuetudine peccandi, quia hoc erit cogere pœnitentem ad aperienda peccata iam confeſſa, Diana *part.1.tract.7. de circumſt. Reſol.55.* quamuis hanc opinionem laudet, eam tamen non audet approbare.

Ioan.Sanch. Moura. Henriq. Syluest. Nauarr. Hurtad. Diana.

46. Alij verò abſolutè Affirmant poſſe confeſſarium, etiam per menſem abſolutionem differre pœnitenti peccatis aſſueto, ad melius cognoſcendum eius propoſitum non peccandi, ac firmum dolorem, deinde etiam, vt tali medicamento ipſe à peccatis cohibeatur. Ita Henriq. *lib.4. cap.14 num.4.* Petrus Ledeſma *tom.2.ſummæ tract.1.cap.9.in fine.* Toletus *lib.3. cap.18. n.6.* Suar. *de pœnit.diſp.32.ſect.2.in fine,* Sanchez *in Decalog.lib.2.cap.32.n.45. & lib.3. cap.5. num.18.* Graffis *part.1.deciſ. lib.1.cap.20. n.24.* Bañez *in 2.2. quæſt.2.art.8.dub.2.* Villalobos *tom.1. tract.11. difficult.25. in fine.* Delrius *in diſquiſ. Mag. lib.1. cap.5. quæſt.4. ad finem,* Card. Lugo *diſp.4. num.169.*

Henriq. Ledeſma. Toletus. Suar. Sanchez. Graffis. Bañez. Villalobos. Delrius. Lugo.

47. In hac materia cum diſtinctione reſpondendum eſt. Et primò dico, licitè poteſt cõfeſſarius differre abſolutionem pœnitenti peccatis aſſueto, licèt aliàs rectè agnoſcat eius bonam diſpoſitionẽ; quia licèt facta confeſſione pœnitẽs legitimè diſpoſitus, habeat ius ad ſententiam, & abſolutionem, non tamen habet ius ad hoc, vt ſtatim ſententia proferatur, ſed ex cauſa poteſt iudex illam differre, ac ſuſpendere. Confirmatur; quia confeſſarius non ſolùm eſt iudex, ſed etiam medicus: ergo licèt in proferenda ſententia principaliter exerceat munus iudicis, tamen vt medicus ipſa abſolutione debet medicamentum adhibere, quod magis cedat in remedium, & vtilitatem ægroti, & ſæpè ad hoc expedit abſolutionis dilatio.

48. Dico ſecundò: non poteſt confeſſor licitè abſolutionem differre, quando pœnitens eſt bene diſpoſitus, & ex dilatione timetur potius damnum ſpirituale, quam vtilitas pœnitentis ſperetur, vt v.g. quod tædio affectus non redibit, vel in deſperationis actus prorumpet. Sic Lugo *cit.n.168.* Sanch. *cit.loc.n.45.* Azor. & alij.

Lugo. Sanchez. Azor.

## QVÆSTIO XVI.

*An confeſſarius poſſit abſoluere complicem ſui peccati, cum quo peccauit?*

### SVMMARIVM.

49 *Prima ſententia negat.*
Sylueira Opuſcula.
50 *Secunda, & vera affirmat.*
51 *An duo Clerici, vel duo Religioſi ſe mutuò percutientes, poſſint ſe ad inuicem abſoluere & n.52.*

QVæſtio eſt: An confeſſarius poſſit ſacramentaliter abſoluere complicem ſui peccati, cum quo peccauit carnaliter, v.g. vel furto, ſeu alio crimine? Confeſſionem eſſe inualidam, tenet Bonacina *tom.1. diſp.5. de Pœnit. quæſt.7. punct.5. § 5. n.11.* Quod probat ex Concil 7. & 11. Mediolanenſi, vbi confeſſario adimitur poteſtas ſuum complicem abſoluendi; nos autem excitamus quæſtionem extra Mediolanum, vbi præcepta talis Concilij non vigent, nec obligant; & Bonacina nullum auctorem citat pro ſe, ſuáque ſententia. 49. Bonacina.

Dico, quod talis confeſſio eſt valida, & poteſt eſſe fructuoſa, ſi fiat abſque ſcandalo, & periculo alicuius prauitatis, ac reminiſcentiæ delectabilis; & ratio eſt clara & manifeſta, quia confeſſarius per illud peccatum quod commiſit cum pœnitente complice non amiſit iuriſdictionem ad abſoluendum, ſuppono quod confeſſarius per illud peccatum non incurrit excommunicationem, vel ſuſpenſionem, quia ſi illas incurrit, poterit priùs ab illis abſolui, & poſtea ſic abſolutus poterit confeſſionem ſui complicis validè audire. Dixi (abſque ſcandalo, & periculo, quia ſi ex ipſa confeſſione, tanquam ex quodam colloquio ſequatur aliqua impudicitia, aut aliquid diſſonum, tunc fieri non debet. Ita Sotus *in 4. diſtinct.18.quæſt.4.art.3.* Villalobos *tom.1.tract.9. difficult.39. n.2.* Portel. *in reſponſionibus Moralibus, caſu 50. num.2.* 50.

Sotus. Villalobos. Portel.

Circa hanc rem proponit Beja *4. part Reſponſionum Moralium caſu 6.* ſatis difficilem caſum. In quodam oppido erant tantum duo confeſſores approbati, & tempore iubilei hi duo irato animo ſe percuſſerunt in præſentia multorum, & caſus fuit publicus in toto oppido: die ſequenti amicabiliter reconciliati ſunt, & ad inuicem vnus alteri confeſſus eſt Sacramentaliter, & virtute iubilei ſe ad inuicem abſoluerunt, & ſtatim celebrarunt. Quæſitum eſt; an illi Clerici publicè excommunicati ob notoriam percuſſionem clerici, ſe potuerint abſoluere validè? Reſpondet Beja potuiſſe, dato quod vrgeat neceſſitas celebrandi, vel miniſtrandi aliud Sacramentum, quod ſine ſcandalo differri nequeat: Probat; quia neceſſitas non habet legem: & pia mater Eccleſia non intendit in tam vrgenti neceſſitate priuare filios remedio neceſſariò. Præterea, quia irregularis ad vitandum ſcandalum, & periculum famæ, poteſt celebrare, vt tenet Nauarrus *in Manuali cap.27. num.279.* 51. Beja. Nauar.

Et confirmatur ex ſimili caſu poſito à Sorbo Capucino, *annot. ad Compend. verb. Abſolutio Ordinaria quoad fratres, §.ſi ſuccedat.* vbi probat, quod ſi duo religioſi ſe ad inuicem percutiant, & aliàs habeant facultatem abſoluendi à tali cenſura, potuerunt ſe ad inuicem abſoluere. 52. Sorbo.

De hac re, Vide multa verb.
Bulla Cœnæ.
Bulla Cruciatæ.
Confeſſor.

## RESOLVTIO V.

### *Accuſare, ſeu Accuſator.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Quid ſit Accuſatio, & quomodo diſtinguatur à denuntiatione, ac querela?*

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit accuſatio.*
2 *Accuſatio tendit ad vindictam, denuntiatio ad emendationem.*
*Ad accuſationem ordinariè non præmittenda correctio fraterna.*
3 *Accuſator tenetur probare delictum, non vero denuntiator.*
4 *Denuntiator poteſt eſſe teſtis, non vero accuſator.*
5 *Accuſatio tendit in vindictam, querela in bonum partis læſæ.*

Clarus. Alderete.

1. ACCVSATIO, eſt delatio rei de crimine ad vindictam publicam libello factam ad ſuperiorem zelo iuſtitiæ, vt ex punitione vnius rei cæteri omnes ab huiuſmodi delictis abſtineant. Ita communiter Doctores apud Clarum *lib.5. pract. fin.quæſt.*14. dixi (zelo iuſtitiæ) quia ſi fiat malo animo, tunc peccabit; & ideo ait Alderet. *lib.*1. *de Religioſa diſcipl. cap.4.num.*13. quod debet iurare de calumnia, quod ſcilicet non calumniandi animo faciat.

Leſſius. C Qualiter. Nauarr. Caſtr.Pal. Lezana. Suar.

2. Accuſatio diſtinguitur à denuntiatione. Primò: quia accuſatio tendit, vt crimina puniantur in aliorum exemplum, vt omnes à malo abſterreantur; at denuntiatio, ſaltem Euangelica, ad emendationem delinquentis: vnde nulla eſt cauſa denuntiandi ſi proximus putetur priuatim emendandus. Leſſius *lib.2.cap.*30 *num.*10.*&* 11. Ex quo ſequitur, quod accuſator poteſt crimen occultum deferre nulla præmiſſa correctione fraterna; quod aliter dicendum in denuntiatione *cap. Qualiter quando, de Accuſatione.* Nauarrus *in manuali, cap.18.num.*3. Caſtr. Palaus *tract.6. punct.15. n.*3. M.Lezana *tom.1.cap.27.num.*23. Leſſius *citatus, n.*10.*&* 13. Qui etiã aduertunt, quod aliquando erit contra charitatem, non præmiſſa monitione, accuſare, v.g. ſi certo ſciatur fratrem priuatis monitis emendandum, quod vt tutius eligendum. Leſſius *citatus, num.*13. Suar. *tom.4.de Relig. tract.10. lib.10. cap.12.n.*45.

Sotus. Bañez. Fr.Thom. D.Thom. Nauar. Aretin. Lezana. Alderete.

3. Secundò differunt, quod accuſator tenetur probare delictum, non verò denuntiator, vt tenent Sotus *de iuſtitia & iure, quæſt.4.art.3.quæſt.5.art.*4. Bañez *2.2.quæſt.33. art.8.dub.*3. Vnde ſi non probet, non ideo multandus; non enim ſumit ſuper ſe onus probandi, ſed tantum præparat viam iudici, vt ipſe inquiunt; at vero accuſator ad probandum tenetur; vt ex multis adnotat M.Fr.Thom. de Ieſu *de Viſitatione Regulari, tract.1. cap.16. n.*13. aliàs tenebitur pœna Talionis. D.Thom. *2.2.q.68.art.*4. ſufficit, quod accuſator crimen obiectum probet ſemiplena probatione, ſcilicet, per famam, vel vnum teſtem integrum, vel per alia iudicia. Nauarrus *in manuali, cap.25. & tit. de Pecc. Rei accuſat. & inquiſit. num.*35. Franciſcus Aretinus *in pract. crimin. de Accuſatione, cap.*5. M.Lezana *citatus, n.*24. Qui etiam probant, quod hodie ſecundum communem conſuetudinem accuſator ſi non ſemiplenè probat, non punitur pœna Talionis, ſed mitiori pro arbitrio iudicis, ne homines ab accuſatione deterreantur. Ita etiam Alderete *lib.2.c.23.n* 5.

Nauar. Sotus. L.3.Teſtes.

4. Tertiò: denuntiator poteſt eſſe teſtis, ſi aliunde non habet aliud impedimentum, eo quod non procurat vindictam delinquentis, ſed correctionem. Nauarrus *in manuali, cap.25.num.*33. Sotus 5.*de iuſtitia, part.6.art.2. comm.*4. ſecus eſt de accuſatore; neque enim ipſe, aut eius cognati, & domeſtici poſſunt eſſe teſtes *cap.1.2.4.q.4.l.3.teſtes.* Quartò: denuntiatio poteſt fieri verbalis; at accuſatio debet eſſe in ſcriptis, vel coram notariis; de quo quæſtione ſequenti.

Baſſeus. Fr. Ant. ab Spir.Sanct.

5. Diſtinguitur accuſatio à querela. Primò, quia querela non fit ſemper propter publicam vindictam criminis, vel propter emendationem delinquentis, ſed propter bonum partis læſæ. Secundò, quia accuſatio fit oblato libello accuſatorio, & ſubſcriptione accuſatoris; at querela fit nudis verbis, & iudex inde procedit ad accipiendos teſtes, & informationem contra Reum. Baſſeus *verb. Accuſatio, n.*2. M. Fr. Antonius ab Spir.Sanct. *in Director. part.3. tract.4. diſp.3. ſect.7. n.*167.

### QVÆSTIO II.

*Quæ conditiones requirantur ad veram accuſationem?*

SVMMARIVM.

6 *Accuſatio fit in ſcriptis, vel coram notario.*
7 *Non eſt adnotanda dies quo accuſatio intentatur.*
8 *Debet exprimi nomen accuſatoris, ac accuſati.*
*Exprimenda ſpecies delicti.*
9 *Exprimendus annus, dies, & hora, ſi petatur.*

Clarus. Leſſius. Tambur.

6. AD veram accuſationem ſex conditiones proponuntur. Primò: requiritur, vt fiat in ſcriptis, tamen hodie communi conſuetudine ſat eſt, vt fiat verbis, dummodo adſit notarius, qui ſtatim eam in ſcriptis redigat, vt inde conſtet quid incumbit accuſatori probare. Ita Clarus *quæſt.*12. *numero quinto, & numero ſeptimo.* Leſſius *lib.2. cap.30.num.*2. Tamburin. *in praxi crim. tom.3, quæſito 4. n.*5.

7. Secundò: requiritur, vt exprimatur dies, & annus, quo accuſatio intentatur, ac obiicitur, ſed hoc hodie non eſt neceſſarium, & parum

parum ad rem facit, vt notant Doctores
Tambur. cum Tamburino *citato*, *num.9*. Quod intelligitur niſi in Religione ſit ſtatutum determinans certum tempus, quo proceſſus finiantur, vt apud nos Carmelitas, ſi fiunt à
Conſt.Carm. Prouinciali *part.1.Conſtitut.cap.2.num*.8. intra duos menſes.

8. Tertiò: vt exprimatur nomen accuſatoris, & accuſati, quod eſt omnino neceſſarium, vt conſtet, quis ſit accuſator, & quis accuſatus; & ſi nomen accuſati omnino ignoretur, poteſt ex habitu, forma, officio, ac aliis circunſtantiis notari. Quartò: ſpecies delicti, quod eſt etiam omnino neceſſarium; in hoc enim fundatur intentio accuſantis.

9. Quintò: requiritur, vt aſſignetur locus, tempus, & annus, ac menſis, quo crimen commiſſum fuit, aliàs accuſatio incerta, & futilis reddetur, non tamen tenetur accuſans exprimere diem, vel horam criminis perpetrati, niſi aliàs Reus petat exprimendum diem ad intercludendum accuſatorem, nempe, quod tali die, vel hora erat infirmus, & non in illo loco; &
Clarus. Gomez. Emman. Soar. Leſſius. Tamburin. Aretin. ideo ad petitionem Rei dies, vel hora danda. Ita Clarus, Gomez, Emmanuel Soarez, quos citant, ac ſequuntur Leſſius *n.5*. & Tambur. *ſuprà, n.9*. & Franciſcus Aretinus *in pract.crim. de Accuſatore, c.6*.

10. Sextò: inſcriptio accuſantis, vt colligitur
C.Qualiter. ex *cap.Qualiter quando, 2.de Accuſatione*, vbi dicitur: *Sicut ante inquiſitionem precedit clamoſa inſinuatio, ita ante accuſationem debet precedere inſcriptio*. Vbi notat Suar. *tom.4.de Re-*
Suar. *lig.tract.10.lib.10.c.12.n.45*. Quod licet inter regulares non ſeruentur omnes ſolemnitates iuris, tamen maximè eſt neceſſarium, vt accuſatio fiat in ſcriptis, vt ſciat accuſator, quod
D.Thom. probare debet, vt ait D.Thomas *2.2.queſt.68. art.2*. & vt etiam ipſe ſubſcribat, ne poſtea negare valeat.

---

## QVÆSTIO III.

### *Vtrum procedere via accuſationis conueniens ſit inter Religioſos?*

#### SVMMARIVM.

11 *Accuſationis modus relegandus à Religione.*
12 *Quiſque licitè poteſt accuſare alterum.*
13 *Bono communi bene ſubuenitur per denuntiationem.*
*Prelatus admoneat, omittatur accuſatio. ibid.*

11. Licet modus procedendi per accuſationem maximè relegandus ſit à Religioſis, vtpote quod Religioſorum paci, quieti, ac fraternæ vnioni videatur repugnare, & proinde in aliquibus regnis non permittitur, eo vel maximè, quod per denuntiationem iu-
F.Thomas de Ieſu. ridicam ſuppleri valeat. Vt aduertit M. Fr. Thomas de Ieſu *de Viſitatione Regulari, tract.1.*
Pellizar. *cap.4. num.6*. Pellizarius *tom.1. tract.9. cap.4. ſect.2 n.83*.

12. Nihilominus dato, quod admittatur, fieri poteſt abſque iniuſtitia, vt v. g. qui iniuriam paſſus eſt, contra iniuriantem agat ad vin-



dictam iuſtam, & ſine peccato contra charitatem, ſi non ex odio, vel malo animo fiat, ſed vel ex affectu Religionis, ne ſimiles iniuriæ in ea introducantur; & ſi tales exceſſus fuerint impuniti, alij ad ſimilia fient audaces, vel etiam fieri poteſt ex affectu reſarciendi iuſtum honorem, & bonum nomen, cui vnuſquiſque tenetur conſulere. Ita Suar. Suar.
*tom.4.de Relig. lib.10. c.12.num.45*. M.Lezana Lezana.
*tom.1. c.27. n.22*. ex communi ſenſu Theolog. D.Thomas *2.2. q.68. art.2*. & Canoniſtarum D.Thom.
*in c.Nouit. de Iudiciis*. C.Nouit.

Vnde bene aduertit Sotus *Relect. de reg. ſecreto.membro.2. quaſt.5. concluſ.2*. quod ceſſat 13.
obligatio rigoroſè accuſandi: nam per denuntiationem ſufficienter ſubuenitur bono communi. Vt concludit Suarez, quod licet Suarez.
accuſare ob vindictam, & in recompenſationem proprij nocumenti ſit periculoſum, & alienum à Regularibus, & inde ab eis maximè vitandum; tamen ſi accuſatio legitimè fiat, debet ſuperior illam per ſe, vel per notarium ſcriptam acceptare. Tamen aduerto quod Prælatus Regularis vt Pater debet ſemper admonere, vt relicta accuſatione procedatur per denuntiationem, quæ etiam lato modo eſt quædam accuſatio. Vt nos Peirin. *de ſubdito, q.1.cap.16.dicto 5*. Peirin.

---

## QVÆSTIO. IV.

### *Quilibet Religioſus ſi velit poterit alterum accuſare, tam pro damno ſibi, quam Religioni illato?*

#### SVMMARIVM.

14 *Idem eſt actor, ac accuſator.*
15 *Quiſquis tenetur crimen pernicioſum Religioni accuſare, ſeu denuntiare.*
16 *In aliquibus caſibus non tenetur denuntiare.*
17 *Quilibet poteſt alterum accuſare debitis circunſtantiis, & n.18.*
19 *Non tenetur quilibet alterum accuſare.*

In hac materia illud ſemper præ oculis eſt habendum, quod in præſenti ſumimus 14.
pro eodem actorem, & accuſatorem, quia qui in ciuilibus cauſis actor dicitur, *leg.* L.Cui prior.
*Qui prior. ff. de iudiciis*; in criminalibus accuſator appellatur, *ff. de accuſatione, & inſcriptis*.

Dico Primò: tenentur Regulares non ſolum in viſitationibus conuentuum, ſed etiam 15.
extra illas accuſare, vel ſaltem denuntiare crimen, quod maximè contrariatur bono communi Religionis, vel Reipublicæ, vt proditio, & præcipuè ſi eſt in fieri, & repugnat reformationi, & cedit in dedecus, ad damnum Religionis; tunc etiam extra viſitationem ſub peccato mortali accuſandum, ac denuntiandum, & ſic aliquod graue nocumentum inde proueniat accuſato, ac denuntiato. Bonum enim commune anteponi debet bono priuato cuiuſcunque & generalis regula eſt, quando crimen eſt pernicioſum, & alia ratione impediri

D.Thom. Syluest. Naldus.

non poteſt, extat obligatio illud accuſandi, vel denuntiandi. Ita D.Thomas 2.2.*quæſt.*68. *art.*1.Syluester *verb.Accuſatio,quæſt* 2. Naldus *verb.Accuſare, n.*3.

16. Bene ſcio, quod ſunt aliqui caſus, in quibus non interuenit obligatio denuntiandi, verbi gratiâ, ſi crimen eſt occultum, vel ſub ſecreto ſcitur, vel ſi Reus eſt emendatus, vel ſi etiam ipſe eſt comprehenſus in delicto; de quibus ſigillatim agam, cum de viſitatione fuerit ſermo.

17. Dico ſecundo: quilibet Religioſus ſi velit poterit alterum accuſare pro iniuria ſibi illata. Ita communiter Doctores apud Tamburinum *in praxi criminali,tom.*3.*quæſt.*4.*n.*10. & Peirinum *citatum dicto* 5. Baſſeum *verb. Accuſatio, num.*5. & patet ex dictis *quæſt.*3. & Probatur: quia accuſatio, ſeu vindicatio ſi fiat publica auctoritate, eſt actus virtutis iuſtitiæ, ac proinde optimè fieri poteſt, & maximè pro iniuria ſibi illata, quilibet enim poteſt vti iure ſuo.

Tamburin. Peirin. Baſſeus.

18. Hoc tamen intelligitur, debitis circumſtantiis, nempe, ſine odio, ſed intuitu iuſtitiæ, & quando delictum in iudicio poteſt probari,& non eſt occultum, quia tunc debet præcedere correctio fraterna, vt dixi *q.*1.

19. Dico tertiò: licet quilibet poſſit pro iniuria ſibi illa alterum accuſare, vt diximus, tamen non tenetur, ſi velit poteſt iniuriam remittere, in quo conueniunt omnes AA. apud Doctores proximè citatos, vnuſquiſque poteſt non ſolùm iniuriam ſibi illatam remittere, ſed etiam eius reſtitutionem; vt docet DThom.2.2.*q.*64 *art.*5.& *quæſt.*73.*art.*4.

D.Thom.

---

## QVÆSTIO V.

### *Reſpectu accuſationis maximè conſiderandum ſi delictum eſt factum, vel faciendum: & eſt in miniſtris de iuſtitia.*

#### SVMMARIVM.

20 *Si delictum eſt iam completum non tenemur dicere,niſi aduocati.*
21 *Si eſt damnum tertiæ perſonæ pendens in futurum, tenemur accuſare.*
*Miniſtri ex iuſtitia tenentur. ibid.*

20. CIrca doctrinam traditam ſuperiori quæſtione, tres, vel quatuor caſus excipiuntur, Primò, ſi delictum eſt in fieri,& aduerſatur bono cómuni,& eſt in damnum Reipublicæ:nam tunc neceſſario eſt accuſandũ,vel manifeſtandum,vt dixi *q.*4.*concl.*1.& dicam *q.*8.Secundo, ſi delictum etiam contra bonum commune, iam perpetratum, & completũ eſt,non tenetur accuſare, vel denuntiare, niſi vocatus in iudicium.Toletus *lib.*5.*c.*7.Filliuc.*tract.*40.*n.*216.

Toletus. Filliuc.

21. Tertiò:ſi eſt damnum tertiæ perſonæ pẽdens in futurũ,& aliàs non eſt ſpes certa,vt per correctionem fraternã impediatur,tenemur accuſare,vel denũtiare. Ita D.Th.2.2.*q.*33.*art.*7.Salon.2.2.*q.*68.*controu.*1.Filliuc.Bonacina,Clauis Regia, quos citat Baſſeus *verb.Accuſatio, n.*7.

D.Thom. Salon. Filliuc. Bonacina. Clauis Reg. Baſſeus.

Quartò excipiũtur,qui ex iuſtitia tenẽtur accuſare,vel denuntiare, vt ſunt Prælati,officiales,ac cuſtodes, qui ex iuſtitia, & ex officio tenentur conſulere rei ſibi commiſſæ.Baſſeus *n.*8.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Religioſus poteſt ſuum Prælatum accuſare, & vtrique neceſſariæ expenſæ ſunt dandæ à Conuentu.*

#### SVMMARIVM.

22 *Religioſus poteſt accuſare ſuum Prælatum.*
23 *Dandæ ſunt expenſæ neceſſariæ.*
24 *Dandæ expenſæ niſi habeat peculium.*
25 *Si Prælatus agat contra ſubditum dandæ expenſæ.*
26 *Prælatus accuſatus habet expenſas.*
27 *Accuſans tenetur obedire.*

REligioſus ſi velit,poteſt agere cõtra ſuum Prælatum,vel accuſando, vel denũtiando illius crimen coram competenti ſuperiore; & ad hoc non tenetur expectare licentiam illius, quem accuſat,vtitur enim iure ſuo;& hoc frequenter cedit in vtilitatem Conuentus, & hoc habetur expreſsè, *c.Ex parte* 11.*de accuſationib.* vbi Gloſſa,& communiter DD.quos in magno numero citat Barboſa *in Collectan.ibidem.* 22.

C Ex parte. Gloſſa. Barboſa.

Quando Religioſus ſuum Prælatum accuſat,non ſunt ei denegãdæ expenſæ,tam victus, quam aliæ neceſſariæ ad litem proſequendam; ita habetur expreſsè eodem *cap.Ex parte,* vbi dicitur:*Quibus cum proprium non habeant,de rebus Monaſterij expenſæ debentur.* Ita ibi *Gloſſa Monach.* Rebuffus, & alij apud Barboſam *in Collectan.*& notat Surdus *de Aliment.tit.*4.*q.*23. *num.*39. Quod debentur expenſæ neceſſariæ, & non vtiles; & vt explicat Valaſcus *Conſul.*161.*n.*3. Expenſæ neceſſariæ ſunt,ſine quibus res non poteſt ſuſtineri,ſed omnino periret;vtiles verò ſunt,quæ ad maiorem rei vtilitatem, ac commoditatem inſeruiunt. 23.

C. Ex parte. Gl.Monach. Rebuff. Barboſa. Surdus. Valaſcus.

Limitatur hæc doctrina cum Sanch.*lib.*6 *in Decal.c.*12.*n.*21. niſi Religioſus accuſans habeat aliquod peculium;tunc enim non tenetur Monaſterium litis expenſas miniſtrare, quia ceſſat ratio appoſita *cap.Ex parte*,eo quod Monachus aliunde habeat expenſas. 24.

Sanchez. C. Ex parte.

At verò ſi Prælatus agat contra Monachum eum accuſans de aliquo delicto:Etſi aliqui negent,communior,& verior eſt ſententia,quod Monacho dandæ ſunt expenſæ à Monaſterio, v.g.ad inquirendos teſtes longè diſtantes;magna eſt vtilitas Monaſterij vt veritas agnoſcatur, & quod non pereat innocentia vnius religioſi, qui eſt Monaſterij membrum. Ita Anchar. Filinus, Lupus, quos citat & ſequitur Sanchez *citatus,n.*25. 25.

Anchar. Filin. Lupus. Sanchez.

Similiter Prælatus accuſatus à ſubdito habet expenſas neceſſarias ad ſui defenſionem vſque ad finem litis:nam ſuperior pars eſt Monaſterij, & Monaſterij intereſt, quod Prælatus ſe defendat,& ſit immunis à culpa. Ita Gloſſa *cap.Ex parte,v. Alia.* Abbas *ibid.n.*15. Henriq. *n.*12. & cum multis aliis Surdus *de Alimentis, tit.*1. *q.*127. *num.*1. Quod limitat niſi Abbas habeat 26.

Gloſſ. C. Ex parte. Abbas. Henriq. Surdus.

habeat ſufficiens peculium; vt de Monacho modo diximus.

27. Notetur tamen hîc, quod Religioſus ſuum Prælatum accuſans, durante lite, tenetur ei obedire, vt antea; adhuc enim Prælatus ſuo officio fungitur & ab illo non eſt priuatus. Gloſſa *citato cap. Ex parte.* Lezana *verb. Accuſare, n.5.* Sanchez *citatus, n.32.* vbi aduertit quod quando aliqui DD. contrarium dixerunt, quod non tenebatur obedire Prælato, hoc intelligitur, quod non tenetur ei obedire vt à lite, ac accuſatione deſiſtat.

Gloſſa. Lezana. Sanchez.

## Qvæstio VII.

### *Religioſi non poſſunt eſſe Auctores, ſeu accuſatores in iudicio forenſi ſine licentia ſuorum Prælatorum.*

### SVMMARIVM.

28 *Sine licentia Prælati non poteſt Religioſus aliquid agere in iudicio forenſi.*

29 *Abbas, inuito ſubdito, poteſt remittere iniuriam ei factam.*

30 *Cauſa mota à Monacho ſine licentia Superioris eſt nulla.*

31 *Religioſus ſine licentia Prælati nec poteſt accuſare, nec denuntiare.*

28. Certa & communis reſolutio eſt, quod non poteſt ſine licentia ſui Prælati. Ita Sanchez *lib.6. in Decalog. c.12. n.5.* cum Syluestro, Armilla, S. Antonino, Nauarro, Lopez; & aliis multis Canoniſtis. In hoc æquiparantur Religioſi cum ſeruis, ac filiisfamilias, & quaſi pro mortuis habentur, vt tradunt DD. *cap. Cum dilecti, de Reſcriptis, & Authentica cauſa, quæ ſic cum Monacho, C. de Epiſcopo, & Cleric.* Monachus enim non eſt ſui iuris, ac proinde non poteſt litem mouere ſine Prælati licentia.

Sanchez. Syluester. Armilla. S. Anton. Nauar. Lopez. C. Cum dilecti.

29. Ex quo inferunt Sanchez *citatus, num.6.* & Pellizar *tract.6. cap.12. num.31.* Poſſe Abbatem, inuito Monacho, remittere iniuriam eidem Monacho illatam: cum is nullam actionem habeat, omnémque ſuam voluntatem tranſtulerit in Monaſterium, itavt ipſe neque habeat velle, neque nolle; è contra verò Monachus non poteſt remittere talem iniuriam, cum non ſit ſui iuris, ac agendi iure deſtituatur.

Sanchez. Pellizar.

30. Ex qua ratione ſequitur, quod iudicium agitatum cum Monacho abſque licentia Superioris in caſu non conceſſo (de quo ſtatim) ſit nullius momenti cum perſona Monachi non ſit legitima ad comparendum in iudicio ſiue vt Actor, ſiue vt Reus ſine licentia ſui Superioris: nam iudicium, vt ſit legitimum, debet conſtare iudice, actore, & Reo legitimis. *Cap. Forus, de verborum ſignificationibus*; ex communi ſententia Doctorum: illud autem iudicium caret actore legitimo. Ita Sanchez *citatus, numero duodecimo.* Lezana *verb. Accuſator, numero ſecundo,* & Pellizarius *num.32.* Qui etiam aduertunt poſſe Superiorem, ſi voluerit ratum habere illud iudicium, in quo

C. Forus. Sanchez. Lezana. Pellizar.

*Syluestra Opuſcula.*

Religioſus actor fuit, ſeu accuſator, ſine licentia ipſius.

31. Deducitur etiam, quod religioſi ſicut non poſſunt accuſare, ita nec poſſunt denuntiare, denuntiatione tendente ad punitionem perſonæ denuntiatæ, adeóque ſicut non poſſunt accuſare, niſi ſimul concurrant licentia Superioris, & vtilitas Monaſterij. Vt notant Sanch. *citatus, n.27.* Ex *cap. Monachi 2.16. q.1.* ita nec poſſunt modo dicto denuntiare, niſi illa duo ſimul concurrant. Ita Gloſſa *cap. Ex parte,* ſupra citato, *verb. Licet,* & DD. communiter Pellizar. *tom.1. c.12. n.34.*

Sanchez. C. Monach. Gloſſa. Pellizar.

## Qvæstio VIII.

### *Proponuntur aliqui caſus, in quibus Regulares ſine Superioris licentia poſſunt agere in iudicio.*

### SVMMARIVM.

32 *Non requiritur licentia Prælati, quando Monachus ab eo diſtat.*

33 *Si agit contra Prælatos, vel ipſos accuſat, & num.34.*

35 *In caſu hæreſis, ad accuſandum non eſt neceſſaria licentia Prælati.*

36 *Ad denuntiandum Confeſſorem ſollicitantem, talis licentia non eſt neceſſaria.*

37 *Idem eſt in crimine læſæ Maieſtatis.*

Primò: quando Monachus eſt extra Monaſterium, videlicet, in ſtudio, aut alibi negotij cauſa cum licentia ſui Superioris, & quando Superior ita eſt abſens, vt commodè abſque periculo in mora non poſſit haberi eius reſponſum; tunc poteſt agere in iudicio ratione licentiæ præſumptæ in iſtis caſibus. Nauar. *Comm.2. de Regul. n.65.* Azor. *lib.12. cap.11. q.9.* imò ratione licentiæ datæ poteſt agere in iudicio: nam talis licentia ſic intelligitur data, vt conuenienti modo ſe habeat, prout ad ipſum ſpectat. 32.

Nauar. Azor.

Secundò: ſi Religioſus agere velit contra Prælatos, vt in Religione teneatur, vel vt ab ea expulſus admittatur, vel ne ei, quæ de iure ordinis debentur, denegentur; tunc poterit ſine licentia ipſius, litem agere, ſeruatis tamen aliis ſeruandis; in hoc enim caſu ipſa Religio, & ius naturale dat talem licentiam. Sanchez *lib.6. in Decalog. cap.12. num.16.* Lezana *tom.1. cap.9. num.11.* & etiam ab ipſo iure naturali habet licentiam quando à Prælato patitur Religioſus magnam violentiam, vt inde recurrat ad principem. Vt dicam cum de appellationibus fuerit ſermo. 33.

Sanchez. Lezana.

Tertiò: ſi velit accuſare ſuum Prælatum, vt facere poteſt, niſi aliqua rationabilis cauſa obſtet, verbi gratiâ, quod ſit excommunicatus, vel eius inimicus declaratus, tunc ab ipſo iure habet licentiam. 34.

Quartò: in caſu hæreſis, vel ſuſpicionis hæreſis tenentur Religioſi accuſare, ſeu denuntiare omnes, & quaſcumque perſonas tam ſui Ordinis, quam alterius, etiam ſæculares, Dominis Inquiſitoribus, nulla expectata 35.



licentia,

licentia, ſeu conſenſu ſuorum ſuperiorum.
Paul.V. Vt conſtat ex Conſtitut. Pauli V. quæ incipit:
Lezana. *Romanus Pontifex*: quam refert Lezana *verb.*
*Accuſare num.* 7. & idem habetur ex quodam
Decreto Dominorum Cardinalium vniuerſa-
lis inquiſitionis! quod incipit: *vniuerſis*, &
Peitin. *ſingulis*: quod refert Peirinus *tom.* 2. *Priuileg.*
*Minor. in Conſtitut.* 9. *Pauli V. n.* 25.

36. Quinto. Perſonæ ſollicitatæ à confeſſoribus
tenentur eos denuntiare ſancto officio inqui-
ſitionis, vel locorum Ordinariis iuxta Con-
Greg. X V. ſtitut. Gregorij X V. & ad hoc non tenentur
tales perſonæ religioſæ ſollicitatæ poſtulare
licentiam a Prælatis; cum enim de hoc extet
mandatum, nihil aliud eſt neceſſarium.

37. Sexto: idem dicendum tenet M. Fr. Anton.
Fr. Ant. à Spiritu S. ab Spiritu ſancto *tom.* 3. *tract.* 4. *diſp.* 3. *ſect.* 7.
Quando crimen eſt læſæ maieſtatis, conſpi-
rationis in principem, rebellionis, falſifica-
tionis monetæ, ſubornationis ſuffragiorum in
electionibus, & his ſimilia; à iure naturali
quiſquis tenetur hæc denuntiare, inde videtur
ab eo habere licentiam; & ratio eſt, quia
vnuſquiſque tenetur meliori modo, quo poſ-
ſit ſubuenire bono communi, ſed ſi alio modo
non poteſt, niſi accuſando, ad hoc tenebitur
ſub mortali, quod verum eſt etiam ſi de-
lictum habeatur ſub ſecreto naturali, & iura-
mento, modo ſecretum non ſit confeſſionis.

## QVÆSTIO IX.

### *Qualiter, & quomodo Religioſus poſſit eligere procuratorem.*

### SVMMARIVM.

38 *Monachus non poteſt conſtituere procurato-*
*rem ſine licentia Prælati.*
39 *Quando Religioſus poteſt ſtare in iudicio ſine*
*licentia Prælati, poteſt ſine illa facere pro-*
*curatorem.*

38. EX dictis *quæſt.* 7. bene ſequitur, quod Re-
ligioſus non poſſit licitè, & validè abſque
ſuperioris licentia conſtituere procuratorem,
qui eius nomine rem agat in iudicio, nam ſi-
cut ipſe per ſe non poteſt agere, ita nec per
Clem. alium poteſt. Nam in *Clement. Religioſus de*
Religioſus. *Procuratore.* Talis procurationis conſtitutio
prohibetur. Ponitur enim ibi clauſula: *non*
*poteſt*: quæ actum reddit nullum, & inuali-
dum, ſaltem quando res non interdicitur ob
ſolam perſonæ honeſtatem, ſed ob ipſius vi-
tium, vt in præſenti caſu, in quo propter in-
capacitatem monachi ad ſtandum in iudicio
ſine ſuperioris licentia id interdicitur. Vt ex
Sicca. Sicca obſeruat Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. c.* 12.
Sanchez. *n.* 10. Lezana *verb. Accuſare n.* 6.
Lezana. Tamen quotieſcumque Religioſus poteſt
39. ſtare in iudicio abſque licentia Prælati, vt di-
xi *quæſt. ſup.* poteſt etiam ſine licentia Prælati
eligere procuratorem, qui pro eo compareat
in iudicio, vel agendo, vel ſe defendendo,
quæ enim poteſt per ſe ipſum præſtare, poteſt
Palaus. à fortiori per alium. Ita Caſtr. Palaus *tract.* 16.
Gloſſa. *diſp.* 4. *part.* 12. §. 2. *num.* 5. Ex Gloſſa, Nauarr.
Nauarr. Sanch. Sanch. & aliis, *Monens in hoc caſu forman-*
*dum eſſe libellum nomine Religioſi, & in eius*
*perſonam publicari debere ſententiam condem-*
*natoriam, ſi Religioſus debet condemnari.*

## QVÆSTIO X.

### *Qualiter, & quomodo accuſatio apud iudices ſæculares in cauſa criminali ſit prohibita monachis?*

### SVMMARIVM.

40 *Monachi abſque irregularitate, poſſunt ac-*
*cuſare in iudicio facta proteſtatione.*
41 *Hæc proteſtatio, quamuis fiat ficto animo,*
*ſufficit.*
42 *Qui accuſat petendo vindictam, etiam cum*
*proteſtatione, fit irregularis.*
43 *Si accuſatio ſit coram iudice Eccleſiaſtico,*
*non eſt neceſſaria proteſtatio.*
44 *Talis proteſtatio, neceſſaria eſt laicis ad eui-*
*tandam irregularitatem.*
45 *Forma, qua facienda ſit proteſtatio.*

CErtum eſt, apud omnes, quòd omnes 40.
Eccleſiaſtici prohibentur accuſare ali-
quem apud iudices ſæculares in cauſa ſangui-
nis, patet ex *Cap. Sententiam ſanguinis, tit. ne* C. Sentent.
*Clerici, vel Monachi.* Et tamen ne prauis ho-
minibus larga eſſet facultas inferendi iniuriam
Eccleſiaſticis ob periculum irregularitatis, ſta-
tutum eſt, *cap. Poſtulaſti de homicidio*, & *cap.* C. Poſtulaſti
*Prælatis etiam, de homicidio in* 6. Quòd per- C. Prælatis.
miſſum ſit Clericis, & conſequenter Religio-
ſis, non ſolùm ſine peccato, ſed etiam ſine ali-
qua irregularitate accuſare apud iudices ſæ-
culares ſuos malefactores in defenſionem ſui,
ſuarumque rerum, etiam ſuper criminalibus,
quibus pœna ſanguinis debetur, dummodo
proteſtentur ſe non intendere dictam pœnam
ſanguinis, etſi poſtea impoſita ſit à iudice.
Ita M. Cornejo *tract.* 5. *de irregular. diſput.* 11. Cornejo.
*dub.* 1. Coninch. *diſp.* 13. *num.* 92. Bonac. *diſp.* 7. Coninch.
*de irregul. quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 3. Naldus *verb.* Bonac.
*Irregularitas, num.* 11. Naldus.

An verò hæc proteſtatio debeat fieri ex 41.
animo verò, & ſincero, an ſufficiat animo fi-
cto, & apparenti? Dubitant Auctores; multi
affirmant requiri animum verum; ſed con-
traria ſententia ſimpliciter eſt tenenda, quòd
ſufficiat animus fictus exteriùs appparens ad
ad euitandam irregularitatem; nam *in cap.*
*Prælatis*, allegato, ſolùm requiritur proteſtatio C. Prælatis.
externa, & deſiderium illud internum, quan-
diu exteriùs non oſtenditur, impertinens eſt
ad contrahendam irregularitatem, nulla enim Cornejo.
ratione influit in mortem Rei. Ita citatus M. Suar.
Cornejo *dub.* 1. *quæſt.* 6. Suar. *de cenſur. diſp* 47. Filliucius.
*ſect.* 2. *num.* 3. Filliucius *tract.* 19. *cap.* 9. *quæſt.* 9. Turrianus.
*num.* 248. Turrian. Hurtadus, Præpoſitus, Hen- Hurtad.
riquez, Coninchus, Auila; quos citat, ac ſe- Præpoſit.
quitur Diana *part.* 4. *tract.* 2. *Reſolut.* 75. §. *Sed* Henriq.
*fallitur.* Coninch. Auila. Diana.

Vnde ſequitur, quòd ille, qui accuſat alium 42.
in cauſa criminali petendo externis verbis
vindictam, fieri irregularem, ſecuta mutila-
tione, vel morte, etiam ſi proteſtetur ſe non
inten

intendere pœnam mortis, vel ſanguinis. Ita Henriquez *cap.10.num.4.* Molin *tom.1.tract.3. diſp.8. num.3. & tom.4. tract.3. diſp.74.* Auila, Suarez, Filliucius, Reginaldus, quos citat, ac ſequitur Bonacina *diſput.7. de irregul. quaſt.3. punct.2. num 2.* Et ratio eſt, quia eo ipſo, quòd in cauſa criminali petit vindictam vult Reum puniri pœna ſanguinis, quæ propter illius delictum à lege imponitur, & conſequenter cenſetur petere pœnam ſanguinis.

43. Hæc autem proteſtatio non eſt neceſſaria, quando accuſatio fit coram iudice Eccleſiaſtico; vt ſi Religioſus accuſet aliquem apud ſuum Prælatum, vel apud alium iudicem Eccleſiaſticum de crimine mortis pœna digno; & ratio eſt, quia textus dicti *cap. Prælatis* id exprimit dum dicit: *Penes ſæcularem iudicem:* Tum quia iudex Eccleſiaſticus, non poteſt inferre pœnam ſanguinis, & quamuis eum tradat brachio ſæculari, non cenſetur concurrere ad mortem, nec etiam accuſator apud eos. Ita Molina *tract. 3. diſp.8. num.7.* Saytus *lib.8. de cenſur.cap.18.num.14.* & alij communiter apud Bonacinam *de cenſur.diſput.7. quæſt.4. punct.1. num.74.*

44. Aduertunt tamen Filliucius *citatus.* Lezana *verb. Accuſare num.19.* Pellizar. *tom.2. tract.7. cap.5.ſect.4.num.18.* Quod talis proteſtatio non ſolum eſt vtilis, ſed etiam laïcis neceſſaria, ſi velint vitare irregularitatem incurrendam ex accuſatione facta in cauſa ſanguinis.

45. Si vero quæras: Quomodo facienda ſit talis proteſtatio ad euitandam irregularitatem? Dico, quod coram iudice ſeculari ita facienda: *Domine, peto mihi ſatisfactionem, aut reſtitutionem exhiberi à Titio, qui mihi damnum intulit: proteſtor tamen, me nulla ratione intendere pœnam ſanguinis, aut mutilationem, aut mortem.* Ita Bonacina *citatus num.9.* Qui etiam addit, quod quamuis, non ſit neceſſe, vt talis proteſtatio fiat ſcriptis, cum id nullo iure oſtendatur, ea tamen debet eſſe expreſſa, vt colligitur *ex citato cap.2. de homicid.1.n.6.*

---

## QVÆSTIO XI.

### *An Regularis ſit immunis ab irregularitate accuſans coram ſæculari, cum proteſtatione ob ſuam, ſuorumquee cauſam, etiam comprehenſo latrone?*

### SVMMARIVM.

46 *Non fit irregularis accuſans in cauſa criminali ob iniuriam illatam ſuis conſanguineis ſubditis, & num.47.*

48 *Eccleſiaſticus poteſt capere latronem, & cum proteſtatione tradere iudici ſæculari.*

49 *Theologus in periculo vitæ poteſt dare conſilium ad accuſandum.*

46. QVanquam graues Theologi teneant, quod non euitatur irregularitas quando quis accuſat in cauſa criminali coram iudice ſæculari ob iniuriam ſuis illatam, tamen contraria ſententia eſt verior, & communior, facta proteſtatione, ante accuſationem. Ita Auila, Hurtadus, Coninchus, Villabos, Præpoſitus & alij, quos citant, ac ſequuntur Diana 4. *part. tract. 2. Reſol.33.* Layman *lib.3. de Iuſt. tract.3. part.3. cap.7. Aſſerit. 5. num.6.* Caſtr. Palaus *de Cenſur. part. 14. §. 2. num.6.* Bonacin. *citatus punct.2. n.4.*

Dico ergo, quod accuſator excuſatur ab irregularitate, quando proteſtatione facta ob læſionem inflictam in propria perſona, aut propriis bonis, aut ob læſionem propriis perſonis, quæ ad ipſum attinent, vt ſunt eius propinqui, vt v. g. parentes, filij, fratres, ac conſanguinei, ac etiam ob læſionem factam, eis, qui ſunt eius curæ commiſſi, vt ſunt eius ſubditi, vt conuentus, ſi illius eſt Prælatus: & Probatur hæc reſolutio ex multis deciſionibus, quas adducit Riccius *collect.618. part.3.* Quæ in hoc caſu militant, teſte Naldo *verb. irregularitas num.11.* & Probatur, quia *cap. Prælatis de homicid. in 6.* conceditur vt quis conqueratur *de ſuis malefactoribus*; tui autem malefactores ſunt omnes iſti, qui tuis aduerſantur: nam malum noſtrorum propinquorum, ac ſubditorum, moraliter noſtrum malum cenſetur, qui enim agit cauſam ſuorum propinquorum, agit cauſam ſui ſanguinis: nempe, cognatorum intra quartum gradum exprimit Caſtr. Palaus, & qui agit cauſam ſubditorum, agit ea, quæ ſunt ſua, ratione officij, & maximè quia bona Eccleſiæ pro ſuis ab Eccleſiaſticis reputantur vt ait Bonacina *citatus n.5.* poſt alios. 47.

Iuxta hanc doctrinam ſequitur, quòd regularis, ſiue Eccleſiaſticus, poſſit capere, detinere, & tradere iudici ſæculari talem malefactorem, proteſtatione tamen præmiſſa; cui enim finis eſt permiſſus, etiam media neceſſaria permiſſa cenſentur; cum ergo illi permittitur accuſatio, etiam hæc, quæ ad ordinariam accuſationem ordinantur. Et confirmatur; nam *cap. Prælatis, de homicidio, in 6.* videtur concedere omnes actiones, quæ per ſe coniunctæ ſunt cum ipſa accuſatione, ne Eccleſiaſticus ſuam rem deperdat, Suar. *tom. 5. ad 3. diſp.47.ſect.2. num.19.* & *20.* cum Couarruuias, Tabiena, Franco, & aliis, & Lezana *verb. Accuſare, num.19. ad medium,* cum aliis. 48.

Imò etiam, poteſt Theologus ſacerdos dare conſilium alteri conſtituto in periculo vitæ, aut amiſſionis bonorum ſuorum, vt accuſet, ac denuntiet iudici laico perſonas ſibi inſidiantes, ac ſpoliantes, præmittendo tamen proteſtationem. Ita Pellizar. *tom.2. tract.7. cap.5. ſect.4. num.180.* 49.

---

## QVÆSTIO XII.

### *An dentur aliqui caſus, in quibus Religioſi abſque proteſtatione & irregularitate accuſent coram indice ſæculari, licèt ipſe damnet ad mortem?*

### SVMMARIVM.

50 *Non fit irregularis, qui accuſat de leui, licèt index condemnet ad mortem.*



51 *Non*

*51 Non eſt irregularis, qui accuſauit de leui, licet poſtea fuerint teſtes ad mortem.*

*52 Qui accuſat propter obligationem, ex præcepto naturali, etiam ſine proteſtatione, non fit irregularis, & n. 53.*

*54 Non eſt irregularis, qui accuſat de damno inferendo.*

50. PRimus eſt, quando crimen adeò eſt leue, vt non videatur dignum morte, aut mutilatione, & tamen iudex pro ſua malitia, aut ignorantia Reum condemnat ad mortem, tunc non accuſator, ſed iudex cenſetur cauſa efficax mortis, & inde accuſator licet omiſerit proteſtationem non fit irregularis. M. Cornejo *tract. de irregular. diſp. 11. dub. 11.* Lezana *verb. Accuſare, num. 20.* (Cornejo. Lezana.)

51. Secundus caſus eſt, quando quis accuſauit reum de leui crimine, tamen poſtquam reus detentus eſt in carcere, acceſſerunt accuſatores aliorum criminum propter quæ reus ad mortem damnatus eſt; & ratio eſt, quia mors non videtur imputanda propriè ipſi accuſatori, etiam ſi proteſtationem omiſerit. Ita Sayrus *lib. 6. cap. 18. num. 6.* Vgolin. *cap. 6. §. 4.* M. Cornejo *proximè citatus,* Couarr. Henriquez, Auila, quos citat, ac ſequitur Bonacina *diſp. 7. de irregularitate, quæſt. 3. punct. 2. num. 7. §. Secundus.* Quòd maximè procedit quando non præuidetur illud periculum; at verò ſi præuiſum fuerit, proteſtatio facienda eſt. (Sayrus. Vgolin. Couarr. Henriq. Auila. Bonacina.)

52. Tertius caſus eſt; quòd eximitur ab irregularitate Eccleſiaſticus, ſeu Religioſus, quando accuſat apud iudicem quemcunque propter obligationem, quam habet ex charitate, vel iuſtitia, verbi gratia, ſi accuſat volentem prodere Rempublicam, aut occidere innocentem; Canones enim non ſupponunt irregularitatem ob obligationem debitam ex præcepto naturali, vel diuino charitatis, iuſtitiæ, vel alterius virtutis, quòd maximè eſt verum, quando damnum imminens alio modo non poteſt impediri, ac proinde hic caſus non videtur comprehenſus, *cap. Prælatis, de homicidio, in 6.* Suarez *diſp. 47. ſect. 1. n. 15.* (C. Prælatis. Suar.)

53. An verò adhuc in hoc caſu facienda ſit proteſtatio? Affirmat Sanchez *tom. 2. conſil. lib. 6. cap. 2. dub. 10.* Diſpoſitio iuris ad hos caſus ſe extendit, ſed quod talis proteſtatio in hoc caſu non ſit neceſſaria, mihi videtur verius, quia nulla poteſt eſſe irregularitas in his adimplendis ad quæ tenetur homo ex præcepto diuino, & naturali. Ita M. Cornejo *de irregularitate diſp. 11. dub. 1.* Layman *lib. 3. de iuſt. tract. 3. part. 3. cap. 7. aſſert. 5. num. 6.* M. Lezana *verb. Accuſare, num. 21.* cum Molina, Auila, & aliis. (Sanchez. Cornejo. Layman. Lezana. Molina. Auila.)

54. Quartus caſus eſt; quando quis accuſat non de iniuria illata extraneis, ſed inferenda, & præcauenda, quæ aliter caueri non poteſt niſi accuſando, ac denuntiando, ſi quidem non eſt æquum, vt perſona Eccleſiaſtica damnum patiatur, eo quòd præſtat quo ad id tenetur ex iure naturæ, quòd ſine dubio eſt magnum inconueniens ad quòd euitandum, dicendum eſt iſtum caſum non comprehendi, *cap. 2. de homicidio, in 6.* ita Bonacina *citatus, num. 7.* Pellizar. *tract. 7. cap. 5. ſect. 4. num. 184.* (C. 2. de homicidio. Bonacina. Pellizar.)

## QVÆSTIO XIII.

### *Vtrum Religioſus omittens proteſtationem ex obliuione in cauſa criminis incurrat irregularitatem?*

### SVMMARIVM.

*55 Communis ſententia affirmatiua.*

REſpondetur incurrere irregularitatem; ita Sayrus *lib. 6. cap. 19. num. 3.* Bonac. *num. 8.* nam quamuis in eo caſu iſta irregularitas non non ſit ex delicto; quæ neceſſariò ſupponere debet peccatum; eſt tamen ex defectu lenitatis, quæ contrahitur etiam ſine culpa contrahentis: Vt, verbi gratia, iudex ſæcularis condemnans ad mortem. 55. (Sayrus. Bonacina.)

## QVÆSTIO XIV.

### *An Regulares incurrant irregularitatem accuſando in cauſa criminis coram iudice ſæculari, cum aliud detur medium ad euitandum damnum?*

### SVMMARIVM.

*56 In cauſa propria liberè poſſunt accuſare, non autem in aliena cauſa, & n. 57.*

COmmunis eſt reſponſio cum diſtinctione; vel Regularis accuſat in cauſa propria, & ſic, facta proteſtatione, poteſt liberè accuſare, ſiue alia via poſſit res ſuas recuperare, aut ſuum damnum impedire, ſiue non; in tali enim ſua cauſa, id non ſolùm licèt iure naturali defenſionis, ſed etiam ſpeciali iure poſitiuo, *cap. 2. de homicidio, in 6.* Vbi Eccleſiaſticis datur facultas conquerendi de ſuis malefactoribus coram iudice ſæculari, & talis facultas eſt libera, & non reſtricta, verbi gratia, dummodo aliud non detur medium, quòd nullo modo dicitur; & ideò tali via poteſt Eccleſiaſticus licitè vti. 56. (C. 2. de homicidio.)

At verò ſi Regularis accuſat in cauſa aliena, & in ordine ad effugiendam irregularitatem, id non poſſunt facere, niſi quando aliter præueniri, ac præcaueri non poteſt damnum, aut periculum imminens, cum in tali caſu accuſatio ſolùm concedatur iure naturali defenſionis innocentis, quæ tamen non habet locum, vbi alia via auerti poteſt malum imminens, Suarez *tom. 5. ad 3. part. diſputatione 47. ſectione 2. num. 16.* Filliucius *tom. 1. tract. 19. num. 149.* 57. (Suar. Filliucius.)

QVÆ

## QVÆSTIO XV.

*An ſi totus conuentus conſtituat procuratorem ad accuſandum, ſecuta morte, ſint omnes irregulares?*

### SVMMARIVM.

58 *Qui fecerunt accuſationem ſine proteſtatione ſiunt irregulares, non verò alij.*

58. CVm diſtinctione reſpódendum eſt in hac re. Si accuſatio facta ſit abſq; debita proteſtatione, & ſinguli Religioſi talis monaſterij conſenſum præbuerunt in conſtituendo tali procuratore, ſeu ſyndico ad accuſandum coram iudice ſæculari, & mors, ſeu mutilatio inde ſequatur accuſato, omnes manent irregulares; At verò ſi omnes non conſenſerunt, tunc quippe irregulares fiunt ij tantùm, qui ſupradicto modo aſſenſum præſtiterunt, ſiquidem monaſterium, vt tale, cum non ſit perſona realis, ſed ficta, non eſt capax ordinis, & conſequenter neque irregularitatis niſi in ſuis membris. Ita cum Panorm. *cap. Dilectus, 2. n. 11.* Vgolino *de irregularitate, cap. 10.* Bonac. *diſp. 7. punct. 2. num. 13.* Panorm. C. Dilectus Vgolin. Bonacina.

## QVÆSTIO XVI.

*An totus conuentus poſſit accuſari, ac criminaliter puniri?*

### SVMMARIVM.

59 *Si vniuerſitas collegij delinquit, caſtiganda.*
60 *Quomodo totum collegium caſtigandum.*

59. SI omnes delinquant, qui ſunt in conuentu, præmiſſa publici conſilij conuocatione ac deliberatione, tunc totus conuentus ſecundum omnes ſuos Religioſos poteſt accuſari, ac puniri. Ita Abbas *cap. Dilectus, & 2. num. 13. de Simon.* ex communi ſententia & alij, quos citat, ac ſequitur Clarus *lib. 5. §. fin. pract. quæſt. 16.* Monens, quod ſi omnes de collegio non ſunt delinquentes, matura deliberatione, tunc non punietur totum collegium; ſed tantum illi qui criminosè deliquerunt tanquam ſinguli, & particulares. Abbas. Clarus.

60. Quomodo autem vniuerſitas, quæ deliquit, puniri poſſit, explicat ipſe Clarus, modo adimendo, & abrogando eius priuilegia, iuraque illius impediendo quoad ſolutionem, modo eius bona publicando, modo etiam imponendo multam pecuniariam. Ita etiam Pellizarius *tract. 9. cap. 4. ſectione 2. num. 83. §. Nota tamen.* Pellizar.

## QVÆSTIO XVII.

*Religioſi non poſſunt accuſari à laïcis, vel à Religioſis alterius Ordinis.*

### SVMMARIVM.

61 *Non poſſunt conueniri niſi dum ſuam iniuriam tueantur.*
62 *Index & accuſantes excommunicantur à Leone X.*

COncluſio eſt communis, & vera, quod non poſſunt accuſari niſi in caſu, quod ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequantur, *cap. De cætero, de teſtibus*; ita Emmanuel Rodrig. *tom. 2. quæſt. 7. art. 7.* Alderete *lib. 1. de Religioſa diſciplin. cap. 4. num. 7.* M. Lezana *tom. 1. cap. 27. num. 25.* Hieron. Rodrig. *Reſol. 41. n. 7.* Soto *de ſecreto, membr. 2. quæſt. 5. concl. 3.* 61. C. De cætero Emman. Rodrig. Alderete. M. Lezana. Hier. Rodrig. Soto.

Imò tam accuſantes, quam iudices talem accuſationem recipientes incurrunt excommunicationem latam à Leone X. in fauorem Prædicatorum, contra omnes qui Religioſos eiuſdem ordinis adducunt coram iudice extraneo, ipſo etiam iudice talia admittente comprehenſo; vide Confettium *in compendio Bullarum Leon. X. tit. 6. cap. 1.* 62. Leo. X. Confettius.

Et ratio eſt; quia accuſator, & accuſans debent eſſe eiuſdem fori, ad hoc, vt ſi accuſator deficiens non probet delictum ab eodem iudicio puniatur, quòd minimè fieri poteſt, ſi accuſator non eſt ſubiectus iudicij, coram quo facta eſt accuſatio.

## QVÆSTIO XVIII.

*An Prælatus teneatur aliquando non acceptare accuſationem, & acceptam abſoluere ac impedire accuſatorem, ne proſequatur?*

### SVMMARIVM.

63 *Prælatus aliquando poteſt imò & tenetur impedire accuſationes pro bono pacis.*
64 *Prælatus aliquando poteſt impedire accuſationes contra aliquem Religioſum.*

PRælati regulares, vt ſunt Generales, & Prouinciales in ſua Prouincia poſſunt, imò & ſæpè tenentur non acceptare accuſationem contra aliquos Religioſos, ſed alia via debent procedere ad remedium, ſi credant, quòd ex tali accuſatione naſcitura eſſent mala bono communi ordinis aduerſantia, vtpotè ſeditiones, perturbationes inter Religioſos, eorumque etiam mala fama; nam bonum commune præferendum eſt bono particulari; Deinde ſi lex obligat ad acceptandam accuſationem per epiikiam, in his caſibus videtur non obligare; quia pax vt commune bonum maximè intenditur ab omni Prælato. Ita ex Aragonio, Claui Regia, Fagundez Card. Lugo *de iuſtitia, diſput. 37. num. 74.* Vnde referunt citati 63. Aragoni. Claui Reg. Fagund. Lugo.

citati Auctores poſſe in Religione communi lege prohiberi, ne Prælati via accuſationis procedant in viſitationibus.

64. Ex quo etiam infertur poſſe Prælatos ex iuſta cauſa accuſationem ipſis factam contra aliquem religioſum abſoluere, & etiam impedire accuſatorem, ne vltra procedat. Ita benè
Sanchez. colligitur ex Sanch. *lib. 6. conſil. cap. 4. dub. 1.*
Caietan. *num. 6.* Rodrig. *tom. 2. quæſt. 7. art. 7.* & Caiet.
Sotus. & Sotus citati à Sanchez, dummodo hoc fiat ex iuſta cauſa, & ſine ſcandalo, & hoc procedit, ſiue iniuria ſit publica, ſiue priuata, & damnum alia via poſſit reſtaurari, & probatur, quia ſi eſt ſupremus Princeps poteſt diſpenſare in lege, & ſtante iuſta cauſa, vtpotè communi pace conuentus: & ſi eſt inferior, & non ſit facilis recurſus ad Principem ſupremum ex epiikia, poteſt inferior ita agere, quia pax, & quietudo maximè intereſt ad bonum commune, ac reformationem Religionis.
Pellizar. Ita Pellizarius *tract. 9. cap. 4. num. 88.*

## QVÆSTIO XIX.

### *An accuſator poſſit deſiſtere ab accuſatione incæpta, ſi de Reo in particulari non conſtat?*

### SVMMARIVM.

*65 Accuſator poteſt deſiſtere ab accuſatione incæpta.*

65. Dico, quòd inchoata accuſatione ſi de reo non conſtat, poteſt accuſator deſiſtere, vel ex charitate, vel ob petitionem alicuius, vel ad maiorem pacem, & quietem habendam, quia ſi ad hoc non tenetur ex officio, talis accuſatio fuit libera: ergo licitè poteſt deſiſtere ab illa; ſicut & Prælatus inchoatam accuſationem non proſequi; vt dixi ſuperiori quæſt. At verò ſi ad hoc tenebatur ex officio, tenetur obligationem ſui muneris adimplere,
Lugo. & accuſationem proſequi. Ita Card. Lugo *de iuſtitia, diſput. 56. num. 9.* Dixi niſi de reo conſtet quia ſi de illo in particulari conſtat, & maximè ſi de delicto eſt infamia nata, bonum commune poſtulat, ne Reus maneat impunitus, vt alij timore pœnæ à ſimilibus fugiant, & ideò accuſatio proſequenda.

## QVÆSTIO XX.

### *An ſubditus teneatur accuſare, vel denuntiare, quando certò ſcit Prælatum, nullum remedium adhibiturum?*

### SVMMARIVM.

*66 Nemo tenetur accuſare ſi certò ſcit nullum remedium adhibendum eſſe à Prælato.*

66. Reſpondeo, quòd quando ſubdito conſtat certò, & euidenter Prælatum nullum remedium adhibiturum, vel quia negligens, ſeu remiſſus eſt in puniendo, vel quia eſt amicus delinquentis; nullus obligatur ad accuſandum, ſeu denuntiandum delicta; quia nemo tenetur ad actum fruſtraneum, & ad opus inutile. Ita Caietanus, Syluester, Armilla, Tabiena, Durandus, Richardus, Paludanus, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib. 6. Conſilior. cap. 2. dub. 8. num. 2.* Portel. *in dub. Regul. verb. Correctio fraterna, num. 19.* Lezana *verb. Index, num. 7.* Aduertunt tamen citati Auctores, quòd ſi detur dubium de hoc effectu, præſumendum eſt pro Prælato, & illi eſt obediendum. Ita Portel. & M. Lezana. Caietan. Syluest. Armila. Tabiena. Durand. Richard. Paludan. Portel. Lezana.

## QVÆSTIO XXI.

### *Explicantur tria vitia, quæ contingere poſſunt in accuſatione?*

### SVMMARIVM.

*67 Calumnia, quando quis falsò, & dolosè accuſat.*

*68 Præuaricatores colorant crimina.*

*69 Tergiuerſatores faciunt pactum de non accuſando.*

Tria vitia dari poſſunt in accuſatione; 67.
Primùm: calumnia. Secundùm; præuaricatio. Tertium; tergiuerſatio: quæ breuiter explico. Primum; calumnia quando quis aliquem ſcienter, ac ex propoſito accuſat falsò, ac dolosè, peccat mortaliter, & tenetur reſtitutione ad damnum; vt deciditur, *cap. 2. de calumniatoribus*, & *cap. Si quem pœnituerit*, 2. C. de calum. C. ſi quem.
*quæſt. 3.* & expreſsè definitur, *cap. Accuſatio, 2. in fine, quæſt. 7.* C. Accuſat.

Præuaricatores ſunt, qui colorant crimen 68.
verum ſceleratis hominibus, verbi gratia, vel exteriùs accuſando, & ſecreto iniquos in ſuis criminibus fouendo, vel qui ſubticent grauia crimina, & leuia inculcant; hi grauiter peccant, & in laqueum diaboli incidunt.

Tergiuerſatores ſunt, qui facientes pactum 69.
non proſequuntur accuſationem in graue damnum Reipublicæ, aut tertij; hi grauiter delinquunt, maximè ſi fiat cum grandi præiudicio tertij, & cum pernicioſo mendacio, vel iniuſta munerum acceptatione. Ita D. Thomas *2. 2. quæſt. 68. art. 3.* Nauar. Sotus, Bañez, Aragonius, quos citant, ac ſequuntur Salon *2. 2. quæſt. 68. art. 4.* Rodrig. *tom. 2. quæſt. 7. art. 5.* Miranda *tom. 1. quæſt. 13.* Hieronymus Rodriguez *Reſol. 41. art. 5.* D. Thom. Nauar. Sotus. Bañez. Aragoni. Salon. Rodrig. Miranda. Hieron. Rodrig.

## RESOLVTIO VI.

### *Aduocatus.*

## QVÆSTIO PRIMA.

### *Religioſi, interueniente licentia, Prælati, & vtilitate conuentus poſſunt eſſe aduocati, ſeu procuratores pro ſæcularibus in iudicio forenſi ciuili.*

### SVMMARIVM.

*1 Religioſi cum licentia Prælati munus procuratoris poſſunt agere, & n. 2.*

3 *Vtraque conditio ſimul requiritur.*
4 *In cauſis miſerabilium perſonarum non requiritur vtilitas conuentus.*

1. RELIGIOSI non poſſunt exercere munus aduocati, ſeu procuratoris in iudicio forenſi pro ſæcularibus, niſi ſimul concurrat licentia Prælati, & vtilitas, ſaltem indirecta, conuentus, his conditionibus ſtantibus, tale munus ritè peragere poſſunt coram iudice ſæculari in cauſa ciuili, coram autem iudice Eccleſiaſtico, etiam in cauſis criminalibus; ita habetur expreſsè, *cap. Monac.* 16. *quæſt.* 1. vbi dicitur: *Nullus monachorum forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat, niſi quod monaſterij expoſcit vtilitas, Abbate ſibi nihilominus imperante.* Et quamuis textus loquatur de Monachis, ibi etiam comprehendit cæteros Religioſos, non tamen nouitios, vt ex multis, & cum multis probat Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 1. & 2. & alij communiter. G.Monach. Sanch.

2. Si vero aduerſarius objiciat contra Religioſum procurantē in cauſa ſæculari de licentia prælati, eum non eſſe admittendum, cum id non vertatur in conuentus vtilitatem, talis obiectio non eſt audienda, cum eius non ſit inquirere monaſterij vtilitatem, & hæc ſæpe expediat, vt occulta ſit, ita vt aduerſarium lateat.

3. Et cum prædictus textus indiſtinctè loquatur, & vtramque conditionem ſimul requirat, inde fit quòd vna ſine altera non ſufficit, diſpoſitio Textus firmiter hoc prohibet, & vetat, ideò vtraque conditio eſt neceſſaria. Ita Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 12. Pellizar.

4. Aduertit etiam Nouarius *in Lucerna Regular. verb. Procurator, num.* 4. Quòd in cauſis miſerabilium perſonarum, pro illis, ſcilicet, defendendis, ac patrocinandis benè poſſunt Religioſi de licentia ſui Prælati, etiam ſi inde non habeatur aliqua conuentus vtilitas, procuratoris munus exercere, hoc enim maximè pertinet ad ſtatum Eccleſiaſticum tales perſonas præſidio deſtitutas tueri. Nouar.

---

## QVÆSTIO II.

### *An officium procuratoris ſuſceptum à Religioſo ſine licentia Prælati ſit irritum, & quam neceſſaria ſit hæc licentia pro omni cauſa?*

### SVMMARIVM.

5 *Officium procuratoris ſine licentia Prælati eſt inualidum, & n.*6.
7 *Nec vnam cauſam poteſt Religioſus patrocinari ſine licentia prælati.*
8 *Si conſtitutiones non obſtant, ſufficit licentia Prælati immediati.*

5. AD primum; an officium procuratoris, ſeu aduocati à Religioſo ſuſceptum abſque Prælati licentia ſit validum, illiuſque geſta teneant? Affirmat Caſtro Palaus *tract.* 16. *diſp.* 4. *punct.* 1. §. 4. *num.* 5. Tamen diſtinctione vtendum eſt, ſi Prælatus ſcit, & videt Religioſum tale officium exercere, videtur dare ſuum aſſenſum, & valida ſunt geſta; ſi Prælatus ignorat, ſine eius licentia acta ſunt nulla. Ita Pellizar. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 17. Quia religioſus non habet perſonam legitimam ſtandi in iudicio pro ſe, nec pro alio, abſque ſuperioris licentia, quippe æquiparatur ſeruo, cum quo proceſſus eſt nullus. Et confirmatur, quia *Clement. Religioſus, de Procuratoribus*, vtitur verbo: *Non poteſt:* Quòd reddit perſonam inhabilem, vt probat Sanchez *lib.* 6. *de Matrim. diſp.* 38. *num.* 20. Caſtr. Pal. Pellizar. Clement. Relig. Sanch.

Inde benè ſequitur, quòd pars oppoſita, cuius intereſt, vel iudex ex officio poterunt requirere à Religioſo teſtimonium licētiæ, etſi non habeat, poterit repelli, vt optimè probat Bellamerus *cap.* 1. *n.* 2. *quæſt.* 1. *de poſtulando.* 6. Bellamer.

An autem hæc licentia Prælati, ita ſit ſtrictè neceſſaria, vt neque in vna cauſa, liceat regularibus patrocinari in iudicio abſque illa? Reſpondet affirmatiuè Caſtro Palaus *citatus*, §. 3. *num.* 6. quamuis aliqui aliud in contrarium dicant; nam *cap. Monachi*, & citata *Clement. de Procuratoribus*, cuiuſlibet cauſæ patrocinium prohibetur; vnde Religioſi contra venientes peccant mortaliter, cum prohibitio de re graui habeatur. Ita Sanchez *in Decalog. cap.* 13. *num.* 10. Pellizar. *citatus*, *num.* 13. Fr. Anton. ab Spir. ſanct. *in director. tom.* 2. *tract.* 3. *diſp.* 6. *num.* 1452. 7. Palaus. C.Monach. Clemen. de Procurat. Sanch. Pellizar. Fr. Anton. ab Spir. ſanct.

Licentia autem ſufficit, quòd ſit Prælati immediati, vt Prioris, in Societate Ieſu hæc licentia ſolùm poteſt eſſe à Generali, iuxta ſuas Conſtitut. Franciſcani autem, nec de licentia ſuorum ſuperiorum, poſſunt eſſe procuratores, vt ex multis probat Sanchez *citatus*, *n.* 11. 8. Sanchez.

---

## QVÆSTIO III.

### *An Religioſus de alterius mandato ſaltem poſſit conſtituere procuratorem, aut ſubſtituere ſine ſui proprij Prælati licentia?*

### SVMMARIVM.

9 *Sine licentia Prælati non poteſt*
10 *De alterius mandato cum licentia Prælati ſine vtilitate conuentus poterit conſtituere.*
11 *Vt nuntius poterit de alterius mandato nominare.*

9. RESpondeo non poſſe, hoc enim ei prohibetur *in Clement. Religioſus, de Procuratoribus.* Et meritò ſanè: nam licet a primo conſtituente deriuetur poteſtas ſubſtituti, non tamen poteſt ad alium tranſire, niſi mediante Religioſo, qui ſine licentia ſui ſuperioris talia facere non poteſt, vt optimè probat Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 12. ex quo infert ipſe Sanch. *n.* 15. Quòd talis ſubſtitutio non ſolùm eſt illicita, ſed etiam inualida; nam ad actum forenſem nil valet Religioſus ſine licentia Prælati. Clem. Relig. Sanch.

10. Poteritne de alterius mandato cum licentia Prælati conſtituere procuratorem, etiam ſi non

non detur vtilitas conuentus? Affirmatiuè reſpondet Pellizar. *tract.6.cap.15. num.11.* nam ad hoc nec *Clementina Religioſus Procuratorib.* nec alij textus requirunt conuentus vtilitatem, ſolùm enim hoc poſtulant, quando ipſemet Religioſus dicitur procurator.

Pellizar. Clem.Relig.

11\. At verò ſi Religioſus non fuerit conſtitutus procurator, ſed ſimplex nuntius, poterit alterius nomine dicere, ac nominare procuratorem etiam ſine licentia Prælati; nam hoc non eſt ſubſtituere procuratorem, ſed nomine alterius illum dicere, ac nominare. Ita Caſtro Palaus *tract.16. diſp.4. punct.12. §.3. num.7.*

## QVÆSTIO IV.

### *Vtrum ſi poſt litem conteſtatam, Procurator alicuius ingrediatur religionem, poſſit tunc illam cauſam proſequi?*

### SVMMARIVM.

11 *Non poteſt tale munus proſequi?*

12\. RESpondeo non poſſe, tam tempore nouitiatus, quàm poſt emiſſam profeſſionem, proindeque reuocandum eſſe, vt conſtat tum ex *L. Aut Religionis iuxta legem præcedent. ff. de Procuratorib.* Tum etiam, quia procurator, interueniente iuſta cauſa, poteſt reuocari: hic autem interuenit iuſta cauſa ratione ſtatus religioſi, vt patet. Ita Sanchez *in Decalog.lib.6. cap.13. num.16.* ex Iacobino de S. Georgio, & aliis.

L. Aut.

## QVÆSTIO V.

### *Prælatus regularis, tenetur religioſo Reo dare aduocatum, & an hic poſſit eſſe ſæcularis?*

### SVMMARIVM.

13 *Aduocatus dandus de iure naturali.*
14 *In cauſa grauiſſima, & rara poteſt dari aduocatus ſæcularis.*
15 *In Religione non ſeruantur apices iuris.*

13\. COnueniunt omnes, Prælatum regularem teneri de iure naturali dari Religioſo reo aduocatum ſufficientem, qui illum defendat, patrocinetur, ac conſilium præbeat; Aduocati patrocinium pertinet ad ius naturale. Ita Alderete *lib.1. Diſciplina Religioſa, c.2. n.3.* & patet ex *cap. Ex litteris de officio iudicis* & Gloſſa *ibidem verb. implorando.*

Alderete. C. Ex litter. Gloſſa.

14\. Ex quo ſequitur, quod ſi in Religione nullus eſſet omnino ſufficiens religioſus, qui in re grauiſſima reum defendat, tenetur Prælatus illi dare aduocatum ſæcularem valdè idoneum, quia ſi ex iure naturæ requiritur aduocatus, requiritur aduocatus ad tale negotium ſufficiens. Dixi (in re grauiſſima) quia in cauſis leuibus, & ordinariis, id non concederem; pro hac ſententia ſtat Paulinus Bertus vir doctiſſimus Ordinis S. Auguſt. *in praxi criminali, fol. 272.* vbi ait: In ſua Religione nunquam fuiſſe datum aduocatum ſæcularem alicui religioſo, niſi ſemel tantùm in vna cauſa, in qua agebatur de condemnatione cum periculo vitæ; & in tali cauſa, aduocatum ſæcularem recluſum fuiſſe cum reo in vna domo ſecreta, ne ordinis fama, & ſecretum periclitaretur. Idem tenet Rodrig. *tom.2. quæſtionum, quæſt.19. art.4.* Affirmans non eſſe conſuetudinem in religionibus dari aduocatum ſæcularem, maximè cum hodie in Religione ſint multi viri, & maximè in praxi criminali ſufficienter verſati.

Paulin. Bert. Rodrig.

Pro hac facit etiam, quòd tradit idem Rodriguez *eodem tom 2. quæſt.3. §. Pro cuius, & § ſequenti.* Vbi dicit, ideò in Religionibus non ſeruari apices iuris, ne Religioſi teneantur conſulere legiſperitos ſæculares, cum Rodrig. cohæret Miranda in ordine iudiciali, *quæſt. 14. art.7. concluſ.3.* non enim decet ſecreta religionis ſciri ab aduocatis ſæcularibus. Et confirmatur; quia in cauſis, in quibus proceditur de plano ſine iuris apicibus, videtur quod non ſit obligatio, dari aduocatum, vt colligitur ex *Clementina, ſæpè contingit, de Verborum ſignificatione.* Vbi dicitur, quòd quando cauſa committitur cum clauſula: *Vt procedatur de plano:* ait Pontifex; & abſint *Partium, Aduocatorum, & Procuratorum contentiones:* At Prælati Religionum, habent priuilegium, vt in cauſis Religionum procedatur de plano, non ſeruatis iuris apicibus, vt infra dicam. 15.

Rodrig. Miranda. Clem ſæpe.

# RESOLVTIO VII.

## *Alienatio.*

## QVÆSTIO PRIMA.

### *Quid ſit alienatio?*

### SVMMARIVM.

1 *Propriè & ſtrictè, quid ſit alienatio.*
2 *Quid ſit Dominium directum, & vtile.*

ALIENATIO propriè, & ſtrictè, eſt omnis actus, per quem dominium transfertur, ſi latè autem ſumatur in materia fauorabili, etiam comprehendit conductionem ad longum tempus, ſeu perpetuam donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuſim perpetuam, & etiam contractum ſub conditione factum; patet ex *cap. Nulli liceat, de rebus Eccleſiæ non alienandis,* Hoſtienſi, Archidiacono, & Syluestro, *verb. Alien. & emphyteuſis, quæſt.6.* Leſſio *lib.2. de iuſt. cap. 24. dub.11.* Couar. *2. variar. cap.16. & 17.* Baſſeo *verb. Alienatio, num.1.* Villalobos *2.part. ſumma, tract.25. difficult.17.* 1.

C.Nulli. Hoſtienſ. Syluestr. Leſſius. Couar. Baſſeus. Villalob.

Cum ergo alienatio importet actum, per quem dominium transfertur, vt diximus, duplex dominium conſideratur: *Directum & vtile:* & vt explicat Leſſius *lib.2.cap.3. dub.1. num.4.* Dominium directum continet ſolam rei proprietatem, vndè continens hoc dominium, 2.

Leſſius.

Molina. Quaranta.

nium, dicitur proprietarius; eius vero, vt notat Molina *de contractibus, tract.2. diſp.464.* actus ſunt venditio, donatio, & permutatio. *Dominium autem vtile*, ſolam continet rei vtilitatem, & commoditatem; eius actus, vt refert Quaranta *in ſumma Bullarij, v. Alienatio, n.16.* Sunt ſex, videlicet, ſuperficiarius, locatio, emphyteuſis, libarius, feudus; & precaria; his etiam iuxta Molinam *citatum*, adde actus, quibus res alteri traditur, & non pertinet neque ad dominium directum, neque vtile; manet tamen periculo alienationis obnoxia, vt pignus & hypotheca; de his omnibus latè Iuriſtæ; de his autem, quæ ſolum ad regulares pertinent, agimus.

---

## QVÆSTIO II.

### *De multiplici prohibitione, quæ datur de rebus Eccleſiæ non alienandis maximè de Extrauagante:* Ambitioſæ.

#### SVMMARIVM.

3 *Multiplici iure prohibita rerum Eccleſiarum alienatio.*
4 *Extrauagans:* Ambitioſæ.
5 *Sententia affirmat, quod multis in locis non ſit in vſu.*
6 *Alia ſententia affirmat eſſe receptam quoad nullitatem, non quoad pœnas.*
7 *Vera ſententia aſſerit, receptam quoad omnia.*
8 *Recepta in Hiſpania & Luſitania.*
9 *Probatur vera ſententia.*

L. Iubemus. Authent. Trident. Paul. II. Paul. IV. Pius IV. Extrauag.

3. VAldè ſolemnis omni communi iure poſitiuo rerum Eccleſiaſticarum alienatio eſt prohibita, iure ciuili *l. Iubemus*, & *Authent. Hoc ius porrectum, de Sacroſanct. Eccleſ.* & hoc determinatum, ac præceptum in multis decretis, ac decretalibus; & etiam in Conc. Trid. *ſeſſ.15. cap.11. de reform.* & de hac re multæ ſunt conſtitutiones Apoſtolicæ talem alienationem prohibentes, præſertim à Paulo II. Paulo IV. Pio IV. *in Bulla, quæ incipit: Prouida.* Et hoc etiam rigidè prohibent conſtitutiones ſpeciales ſacrarum Religionum; & in hac re valdè celebris eſt Extrauagans Pauli II. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis*: Eſt in corpore iuris; & ſic habet.

4. *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, omnéque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc cum euidenti Eccleſiarum vtilitate, ac de fructibus & bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt pro inſtanti temporis exigentia, hac perpetuo valitura conſtitutione fieri prohibemus.* Quod præcipit obſeruari ſub pœna excommunicationis. Prælatum verò alienantem, ſi pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicit; alios verò Prælatos inferiores ſuis officiis & dignitatibus, ipſo facto, abſque vlla declaratione, priuatos eſſe denuntiat, quæ



omnia per ſequentes quæſtiones altius ſunt examinanda, & de his pœnis quæſtione vltima.

Sylueſter. Bonacina. Delben. Ventigr.

5. An verò hæc Extrauagans ſit hodie vſu recepta, & in praxi? maximè dubitatur. Sylueſt. *v. Alienatio, n.15.* ait, non eſſe moribus vtentium receptam. Bonac. *de Alienatione, diſp.2. q. vnica, punct.5. §.1. n.4.* teſtatur eſſe pauciſſimis in locis vſu receptum, non ſolùm quoad priuationes officiorum, ſed etiam quoad cenſuras, cui ſententiæ videntur adhærere. Delben. *tom.2. c.17. dub.4. ſect.2 n.15.* & Ventigr. *de Alienat. art.1. §.4. n.19.*

Sarmentus. Toletus. Caietan. Salzed. Quaranta. Zenedo. Gamma. Sayrus Clau. Reg.

6. Alij è contra dicunt, quod Extrauagans recepta ſit, & in vſu, ac praxi quoad nullitatem contractus, non verò quoad pœnas excommunicationis, ac alias. Ita Sarmentus, Toletus, Caietan. Salzedo, Quaranta, *Zenedo*, Gamma; quos citāt & ſequuntur Sayr. Clauis Reg. *lib.3. c.4 n.15.* Azor. *p.2. lib.9. c.2. q.1. verſ. Quod attinet.* Molina *de iuſtitia, tract.2. diſp.466. n.10.*

Azor. Molina. Balbin. Riccius. Henriq. Redoan. Fachin. Maſtric. Camillus. Filliucius.

7. Tamen ſimpliciter eſſe vſu, ac praxi receptam, tenent Balbinus, Riccius, Henriquez, Redoan. Fachin. Maſtrill. Camillus, Filliucius, Caſtro Palaus, Marcus Anton. Genouen. Gutier. quos citat ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, 3. p. alleg.95. n.49.* & *in Collectan. ad dictam Extrauagant.* Tamburin. *de iure Abbatum, diſp.13. quæſito 12. n.12.* M. Lezana *in Conſiliis, conſil.25. n.35 & ſeqq.*

Caſt. Pal. Marc. Ant. Gen. Guttier. Barboſa. Tamburin. Lezana. Auendan. Salzed. Dias Gut. Molina.

8. Et quod ſit communi vſu recepta in tota Hiſpania, & Portugallia teſtatur Auendan. Salzedus, Dias Gutierr. Molina, quos citat, ac ſequitur Phœbus *deciſ.82.* & quod in noſtra Luſitania habeatur in communi vſu affirmat Barboſa apud Tamburin. *citatum*, Gamma, Caldas, vt refert, ac ſequitur Phœbus *ſuprà*: Rebellus *de iuſtitia, 2. lib.10. q.5. n.9.* Molina & alij, vt teſtatur Fragoſus *2. part. lib.11. diſp.24. §.5 num.6.*

Phœbus. Barboſa. Tambur. Gamma. Caldas. Rebellus. Molina. Fragoſ. Filliuc. Vaſquez. Quaranta.

9. Probátque hanc ſententiam Filliuc. *tract.44. l.1. n.8.* Cum Vaſq. Quaranta; tum quia ex eo quod eſt inſerta in corpore iuris, indéque præſumitur vſu recepta, niſi contrarium probetur: tum quia quotidie ea citatur in foro iudiciali, & Romana Curia pro eius obſeruantia pugnat: tum quia praxis Datariæ ita ſe habet, & iuxta illam ſe regit in expediendis Breuibus: tum quia in Sacra Pœnitentiaria quotidie emanant abſolutiones à cenſuris, diſpenſationes, & habitationes quoad contrauenientes, quod eſt ſignum Papam eam velle obſeruari, abſolutè loquendo. Ita Filliucius addens tamen *num.9.* huiuſmodi conſtitutionem in aliquibus partibus non eſſe vſu receptam quoad pœnas, & cenſuras, maximè verò quoad nullitatem.

---

## QVÆSTIO III.

### *Proponitur aliud decretum Vrb. VIII. prohibentis alienationem rerum Eccleſiaſticarum?*

#### SVMMARIVM.

10 *Decretum Vrbani VIII. reuocans omnia priuilegia.*

10 *Excommunicatio contenta in dicto decreto, non eſt reſeruata.*
11 *Recepta vbi ſufficienter authentica & recepta.*
*In Luſitania non eſt recepta ibid.*

10. DIe 7.Septembr.anno 1624.manauit aliud decretum Sacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ac priuatione omnium officiorum, & inhabilitatis in perpetuo ad illa, ſi fiat alienatio abſque licentia Sacræ Congregationis, niſi tantum in caſibus expreſſis in iure;& confirmat Extrauagantem: *Ambitioſæ*,& adhuc reuocat omnia priuilegia,ac indulta regularibus conceſſa;eam referunt Bonacina *de Alienatione,q.vnic. punct.1.n.8.* Lezana *tom.1.c.10.n.2.*Pellizar.*tract.6.c.8.n 3.* & Tambur. *tom.3.diſp.13.q.6.n.2.*Excommunicatio ibi poſita non eſt reſeruata, vt notant Gauantus *in manuali, n.28.* & Lezana *eodem verb. Alienatio,n.20.*

Bonacina. Lezana. Pellizar. Tamburin. Gauant.

11. An verò hæc conſtitutio Vrbani ſit vbique recepta in vſu,ac praxi maximè dubitatur, ac proinde virtute illius, an etiam ſint reuocata conceſſa priuilegia Regularibus ad alienandum. Reſpondeo,quod vbi hoc decretum fuit ſufficienter authenticum,promulgatum,ac receptum,ibi obligat;ſecus vero,vbi non eſt ſufficienter authenticum, promulgatum,ac receptum;ad aliud ſimile decretum Vrbani VIII. ita reſpondet Quintanus multa adducens argumenta, & multos Auctores,vt refert Diana *9.p.tract.6.Reſol.51.* Vrbani *tract.2. diſp.1. c.1. Regul.7.* Fr.Martin à S.Ioſeph *fol.530.* Vidal.*tit. de caſib.reſeruat.inquiſ.1.n.121.* Tambur.*in methodo Confeſſ.lib.3.c.7.§.4.n.17.* M.Fr.Anton.ab Spiritu Sancto *tom.1.tract.2.diſp.1.ſect.4.n.160.* Vbi teſtatur hoc decretum non fuiſſe legitimè promulgatum, ac receptum in hoc noſtro regno Luſitaniæ: nam contrarium paſſim vidimus practicari, & multas alienationes fieri à Regularibus,non ſeruato ipſo decreto.

Quintan. Diana. Vrban. Fr.Mart. à S. Ioſeph. Tambur. Vidal. Fr.Ant. ab Spir.Sancto.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Explicantur quinque caſus excepti à iure, in quibus licitæ ſunt rerum Eccleſiaſticarum alienationes.*

### SVMMARIVM.

12 *Excipiuntur neceſſitas,pietas,incommoditas, vtilitas,inutilitas.*
13 *Prima cauſa neceſſitas ad debitum, vel ad ſuſtentationem.*
14 *Secunda pietas ad captiuos redimendos.*
15 *Tertia incommoditas, vt v.g. maior fiat expenſa, quam redditus.*
16 *Quarta euidens vtilitas.*
17 *Quinta inutilitas, quia eſt infructifera.*

12. TAm in Extrauaganti Pauli II. *Ambitioſæ*, quam decreto Vrbani VIII. in quibus prohibentur alienationes rerum Eccleſiaſticarum ſubditur: *Præterquam in caſibus iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis.* Excipiuntur à talibus conſtitutionibus, ac diſpoſitionibus caſus expreſſi in iure. Quinam ſint hi caſus inquirendum eſt, & quinque communiter aſſignantur à Doctoribus: neceſſitas, pietas, incommoditas,maior euidens vtilitas, & inutilitas rei.

Paul. II. Vrban. VIII.

Primus caſus eſt *neceſſitas Eccleſiæ*, vt ſi debitum vrgeat ab ipſa Eccleſia contractum, vel ſi nullo alio modo poſſibili poteſt ſubuenire præſenti neceſſitati: *Authentica, Sancimus, C.de Sacroſanctis Eccleſiis.* Marcus Antonius Genuenſis *practica Eccleſiaſt. q.459. num.1.* Caſtro Palaus *tom.2.tract.12.quæſt.vnica, punct.15.§.2.n.2.*Barboſa *de poteſtate Epiſcopi. part.3. allegat.95. num.23.* Et tanta poteſt eſſe neceſſitas, vt liceat ſine ſolemnitate rem aliquam alienare.Ita Rebuffus,Quaranta, quos citant, ac ſequuntur Dicaſtillius *de iuſtitia, lib.2. tract.15. diſp.1. dub.6. n.186.* M.Fr. Anton. ab Spir.Sanct. *Director. tom.2.tract.3. diſp.6. n.1208.* 13.

Auth.Sanc. Marc.Ant. Caſtr.Pal. Barboſa. Rebuff. Quaranta. Dicaſtill. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.

Secundus: *Pietatis cauſa*: verbi gratiâ,pro Redemptione Captiuorum, vel pro alimonia pauperum, ad exemplum Sanctorum Patrum, ne fame,& frigore pereant. Ita Gloſſa *c.1.12. quæſt.1.* Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici,part.1.cap.15.num.9.* & *inſtituta de rerum diuiſione, §.Sacra,l.Sancimus, C.de Sacroſanctis Eccleſiis.c.Aurum Eccleſia, 12.q.1.* 14.

Gloſſa. Franciſ.Leo. Inſtituta. L. Sancimus.

Tertius:*Incommoditatis cauſa*,vt quando res eſt Eccleſiæ incommoda, veluti ſi res aliqua potius afferret Eccleſiæ incommoditatem, quam vtilitatem, vt quia nullus, ſeu modicus ex ea percipiatur fructus,vel quando expenderetur pluſquam redditus, tunc poteſt alienari *in d.c.ſine exceptione,* & *l.ſed an vltro,§.1 ff.de negot.geſtis.* Marcell.Vulpe, quem citat, & ſequitur Barboſa *allegatus n.24.* 15.

C. Sine excep. L. Sed an. Vulpe. Barboſa.

Quartus:*Maior,& euidens vtilitas Eccleſiæ, cap.Vt ſuper 8.de rebus Eccleſiæ non alienandis.* Viuiz. *tom.1.comm.opinionum, tit.1.n.36.verſ.9. pag.150.* & ita poteſt vendi vnus ager,vt ematur melior. Riccius, Quaranta,& alij quos refert & citat Dicaſtillus *ſuprà, num.* 188. Barboſa *citatus, num.25.* & inde probat cum Antonio, Gabriele, Maſcard. Rebuff. & Rodrigues, quod contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, quod ſunt validi, etiamſi fiant ſine ſolemnitate; & hoc non debet eſſe quælibet vtilitas, ſed euidens cum multa ſecuritate, ac firmitate. 16.

C. Vt ſuper. Viuiz. Riccius. Quaranta. Dicaſtill. Barboſa. Ant Gabr. Maſchard. Rebuff. Rodrig.

Quintus caſus, cum res eſt inutilis, tunc Prælatus illam alienare poteſt, *cap. Sine exceptione,11.q.2.cap.Non liceat,12.q.2.cap.Terrulas,Clement.1.de rebus Eccleſiæ non alienandis, l.Iubemus, Cod.de Sacroſanctis Eccleſiis.* Vnde ſi in refectione domus,maiores futuræ ſint expenſæ Eccleſiæ, quam vtilitas, poteſt alienari. *Authent. ſi quas, C. illo tit.* Ex quo patet, quod emphyteuſis perpetua bonorum Eccleſiæ fieri poteſt de rebus incultis parum vtilibus Eccleſiæ, vt tenent Rebuffus, Capyc, Penedo, Quaranta, Camillus, quos citant, ac ſequuntur Gamma *deciſ.105.num.1.* Caldas Pereira *de nominat. emphyt. quæſt.23. num.55.56.* 17.

C. ſine. C.Nō liceat. C. Terrulas. L.Iubemus. Auth.ſi quas. Rebuff. Capyc. Penedo. Quaranta. Camillus. Gamma. Pereira.

## QVÆSTIO V.

*An in his prædictis caſibus, vt fiat alienatio conſulenda ſit Sacra Congregatio?*

SVMMARIVM.

18 *Status quæſtionis.*
19 *Adhuc in illis caſibus neceſſaria eſt facultas Sacræ Congregationis.*

18. Extrauag. Vrb.VIII. IN Extrauaganti *Ambitioſæ* : prohibetur, quod non fiat alienatio, niſi *Conſulto Romano Pontifice* : & Decretum Vrbani VIII. ait, quod non fiat, niſi *habita licentia à S.Congregatione*;& tamen in talibus Decretis excipiuntur caſus à iure permiſſi, qui ſunt illi quinque ſuperiori quæſtione annumerati; ideo in præſenti inquiritur:an etiam ad illos neceſſaria ſit facultas S.Congregationis?

19. Lezana. Pellizar. Barboſa. Reſpondeo affirmatiuè. Ita M Lezana *tom.1. c.10.n.4.* Pellizar. *tract.6.c.8.n.123.* Barboſa cum multis *de poteſtate Epiſcopi, part.3. allegat.95. num.2.* quia Sacra Congregatio reſeruat ſibi ius iudicandi, an in tali caſu cum talibus circunſtantiis detur vera cauſa, vera neceſſitas, vtilitas, vel inutilitas ad alienandum; & quamvis hi caſus ſint permiſſi á iure, tamen non poteſt fieri alienatio, niſi interueniente cauſa, quæ iudicanda eſt à Sacra Congregatione, quæ ſibi hoc iudicium reſeruauit; & meritò ſanè, quia experientia compertum eſt, quod ſæpè neceſſitas, vtilitas, vel inutilitas ad alienandum fabricatur, ac componitur ob varios reſpectus, & ideo ſanctiſſimè S.Congregatio iudicium de tali vtilitate, vel inutilitate ſibi reſeruauit, ita obſeruatur communi praxi in Curia Romana.

## QVÆSTIO VI.

*Quæ ſolemnitates requirantur ex iure ad alienandam rem Eccleſiaſticam?*

SVMMARIVM.

20 *Quinque conditiones requiruntur.*
21 *Prima: licentia Prælati iuxta ſuas conſtitutiones.*
22 *Secunda: tractatus Capituli, ſeu communitatis.*
23 *Tertia: Conſenſus Capituli, & n.24.*
25 *Quarta conditio: ſubſcriptio, & ſufficit per manum notarij.*
26 *Si minor pars cognoſcit euidenter damnum eſſe, non tenetur ſubſcribere.*
27 *Quinta conditio: licentia Congregationis, & num.28.*
29 *Si contractus ſit in fauorem Eccleſiæ eſt validus, etſi ei deſit aliqua ſolemnitas.*

20. SEcundum ius antiquum, quatuor requiruntur conditiones ad alienandam rem Eccleſiaſticam, ſcilicet, auctoritas Prælati, tractatus habitus cum Capitulo, illius conſenſus, ſingulorum ſubſcriptio, ſaltem per Notarium; nunc verò ex decreto Vrbani VIII. addenda eſt quinta conditio, ſcilicet, licentia S.Congreg. Vrb.VIII.

21. Prima conditio eſt *Auctoritas Prælati*, id eſt, illius licentia, Abbatis in Monachis, Prouincialis in Mendicantibus, Generalis in Societate. Ita Molina *tract.2.diſp.468.n.12.* Azor. *p.2.l.9.c.1.q.4.* Filliuc. *tract.44. cap.5.num.11. & 12.* Addit tamen Bordon. *tom.1.Reſolut.27. num.28.* de iure communi ad alienanda bona Monaſterij, quod ſufficit facultas Prælati localis, ſcilicet, Prioris; tamen in hac re conſulendæ ſunt propriæ Conſtitutiones vniuſcuiuſque Religionis; noſtræ verò Carmelitanæ Conſtitutiones *p.1.c.2.n.9.* requirunt ad alienandum, licentiam Generalis, vel Capituli Prouincialis. Molina. Azor. Filliucius. Bordon. Conſt. Carm.

22. Secunda conditio: *Vt fiat tractatus*: nempe, vt conuocatis Religioſis Monaſterij proponantur, & examinentur cauſæ alienationis, an conueniant; vt habetur ex *Clement. de rebus Eccleſiæ non alienandis*; tamen ex priuilegio Pij V. conceſſo anno 1566. & Gregorij XIII. anno 1575. ſufficit conſenſus ipſius Generalis, vt aduertunt Molina *proximè citatus*, & Filliucius *vbi ſuprà, num.9.* & alij apud eos. Caſtro Palaus *tract.9. diſp. vnica, de rebus Eccleſiaſt. non alienandis, part.15.§.2.num.9.* vbi aduertit, quod ius requirit tractatum, in ſingulari, ac proinde vnius tractatus ſufficit, nempe, à Generali. Clem. de rebus. Pius V. Greg.XIII. Molina. Filliucius. Caſtr.Pal.

23. Tertia conditio: *Vt detur conſenſus*: diſcuſſo tractatu, & examinata re, requiritur Capituli conſenſus, & debet eſſe expreſſus, *c.1.de his, quæ fiunt à Prælato*; & hic conſenſus ſufficit, quod ſit à maiori parte Conuentus, vno ſuffragio excedente. Suar. *tom.4.de Relig. tract.8. lib.2.cap.17. num.11.* & hic conſenſus non requiritur, quod detur in ipſo Capitulo congregato, ſed ſufficit quod detur ſingulariter: nam conſenſus ſingulariter datus, dicitur conſenſus Capituli. Ita Syluester, Vaſquez, Bonacina, quos citant, ac ſequuntur Caſtr. Palaus *ſuprà, n.10.* Dicaſtillus *de iuſtitia, lib.2.tract.15.diſp.1. dub.9. n.199.* C.1. de his. Suar. Syluest. Vaſquez. Bonacina. Caſtr. Pal. Dicaſtil.

24. Qui aduertunt, quod ſi Prælatus ſine conſenſu Capituli alienat bona Monaſterij, alienatio eſt inualida: *cap. Irrita, c. Continebatur: de his, quæ fiunt à Prælato.* Capitulum tamen poteſt poſtea illam ratam habere, *c.Cum nos iam pridem. de his, quæ fiunt à Prælato.* C.Irrita. C. Contin. C. Cum nos.

25. Quarta conditio eſt: *Vt fiat ſubſcriptio*, à Capitularibus, *c.1.de his quæ fiunt a Prælato*; ſufficit tamen, quod fiat manu notarij, vt tenent Molina, & Leſſius, quos citat, ac ſequitur Dicaſtillus *citatus, n.214.* C.1. de his. Molina. Leſſius. Dicaſtill.

26. Tamen dubitatur, ſi minor pars Conuentus non conſenſit alienationi teneatur ſubſcribere? Reſpondeo non teneri, ſi id, quod determinatum eſt, agnoſcitur eſſe in damnum, ac præiudicium Conuentus, non tenetur ſubſcribere, imò reclamare, & appellare ad ſuperiorem; ita conſtat ex *cap. ſi quis Presbyter. de rebus Eccleſ. non alienandis.* Peirinus, quem citat Pellizar. *tom.1.tract.6. c.8.n.123.* Si verò dubitat an illud ſit conueniens; tunc tenetur ſubſcribere, & conformare ſe cum maiori parte communitatis, & ita obſeruatur in Senatu Regio. C.Si quis. Peirinus. Pellizar.

27. Quinta conditio: *licentia S.Congregationis:* ex

licentia, ſeu conſenſu ſuorum ſuperiorum.
Paul.V. Lezana. Vt conſtat ex Conſtitut. Pauli V. quæ incipit: *Romanus Pontifex:* quam refert Lezana *verb. Accuſare num.* 7. & idem habetur ex quodam Decreto Dominorum Cardinalium vniuerſalis inquiſitionis: quod incipit: *vniuerſis, & ſingulis:* quod refert Peirinus *tom.* 2. *Priuileg. Minor. in Conſtitut.* 9. *Pauli V. n.* 25. Peirin.

36. Greg. X V. Quinto. Perſonæ ſollicitatæ à confeſſoribus tenentur eos denuntiare ſancto officio inquiſitionis, vel locorum Ordinariis iuxta Conſtitut. Gregorij X V. & ad hoc non tenentur tales perſonæ religioſæ ſollicitatæ poſtulare licentiam a Prælatis; cum enim de hoc extet mandatum, nihil aliud eſt neceſſarium.

37. Fr. Ant. à Spiritu S. Sexto: idem dicendum tenet M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto *tom.* 3. *tract.* 4. *diſp.* 3. *ſect.* 7. Quando crimen eſt læſæ maieſtatis, conſpirationis in principem, rebellionis, falſificationis monetæ, ſubornationis ſuffragiorum in electionibus, & his ſimilia; à iure naturali quiſquis tenetur hæc denuntiare, inde videtur ab eo habere licentiam; & ratio eſt, quia vnuſquiſque tenetur meliori modo, quo poſſit ſubuenire bono communi, ſed ſi alio modo non poteſt, niſi accuſando, ad hoc tenebitur ſub mortali, quod verum eſt etiam ſi delictum habeatur ſub ſecreto naturali, & iuramento, modo ſecretum non ſit confeſſionis.

## QVÆSTIO IX.

### *Qualiter, & quomodo Religioſus poſſit eligere procuratorem.*

### SVMMARIVM.

38 *Monachus non poteſt conſtituere procuratorem ſine licentia Prælati.*

39 *Quando Religioſus poteſt ſtare in iudicio ſine licentia Prælati, poteſt ſine illa facere procuratorem.*

38. EX dictis *quæſt.* 7. bene ſequitur, quod Religioſus non poſſit licitè, & validè abſque ſuperioris licentia conſtituere procuratorem, qui eius nomine rem agat in iudicio, nam ſicut ipſe per ſe non poteſt agere, ita nec per alium poteſt. Nam in *Clement. Religioſus de Procuratore.* Clem. Religioſus. Talis procurationis conſtitutio prohibetur. Ponitur enim ibi clauſula: *non poteſt:* quæ actum reddit nullum, & inualidum, ſaltem quando res non interdicitur ob ſolam perſonæ honeſtatem, ſed ob ipſius vitium, vt in præſenti caſu, in quo propter incapacitatem monachi ad ſtandum in iudicio ſine ſuperioris licentia id interdicitur. Vt ex Sicca obſeruat Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. c.* 12. *n.* 10. Lezana *verb. Accuſare n.* 6. Sicca. Sanchez. Lezana.

39. Tamen quotieſcumque Religioſus poteſt ſtare in iudicio abſque licentia Prælati, vt dixi *quæſt. ſup.* poteſt etiam ſine licentia Prælati eligere procuratorem, qui pro eo compareat in iudicio, vel agendo, vel ſe defendendo, quæ enim poteſt per ſe ipſum præſtare, poteſt à fortiori per alium. Ita Caſtr. Palaus *tract.* 16. *diſp.* 4. *part.* 12. §. 2. *num.* 5. Ex Gloſſa, Nauarr. Sanch. & aliis, *Monens in hoc caſu formandum eſſe libellum nomine Religioſi, & in eius perſonam publicari debere ſententiam condemnatoriam, ſi Religioſus debet condemnari.* Palaus. Gloſſa. Nauarr. Sanch.

## QVÆSTIO X.

### *Qualiter, & quomodo accuſatio apud iudices ſæculares in cauſa criminali ſit prohibita monachis?*

### SVMMARIVM.

40 *Monachi abſque irregularitate, poſſunt accuſare in iudicio facta proteſtatione.*

41 *Hæc proteſtatio, quamuis fiat ficto animo, ſufficit.*

42 *Qui accuſat petendo vindictam, etiam cum proteſtatione, fit irregularis.*

43 *Si accuſatio fit coram iudice Eccleſiaſtico, non eſt neceſſaria proteſtatio.*

44 *Talis proteſtatio, neceſſaria eſt laicis ad euitandam irregularitatem.*

45 *Forma, qua facienda ſit proteſtatio.*

CErtum eſt, apud omnes, quòd omnes Eccleſiaſtici prohibentur accuſare aliquem apud iudices ſæculares in cauſa ſanguinis, patet ex *Cap. Sententiam ſanguinis, tit. ne Clerici, vel Monachi.* Et tamen ne prauis hominibus larga eſſet facultas inferendi iniuriam Eccleſiaſticis ob periculum irregularitatis, ſtatutum eſt, *cap. Poſtulaſti de homicidio, & cap. Prælatis etiam, de homicidio in* 6. Quòd permiſſum ſit Clericis, & conſequenter Religioſis, non ſolùm ſine peccato, ſed etiam ſine aliqua irregularitate accuſare apud iudices ſæculares ſuos malefactores in defenſionem ſui, ſuarumque rerum, etiam ſuper criminalibus, quibus pœna ſanguinis debetur, dummodo proteſtentur ſe non intendere dictam pœnam ſanguinis, etſi poſtea impoſita ſit à iudice. Ita M. Cornejo *tract.* 5. *de irregular. diſput.* 11. *dub.* 1. Coninch *diſp.* 13. *num.* 92. Bonac. *diſp.* 7. *de irregul. quæſt.* 3 *punct.* 2. *num.* 3. Naldus *verb. Irregularitas, num.* 11. 40. C. Sentent. C. Poſtulaſti C. Prælatis. Cornejo. Coninch. Bonac. Naldus.

An verò hæc proteſtatio debeat fieri ex animo verò, & ſincero, an ſufficiat animo ficto, & apparenti? Dubitant Auctores; multi affirmant requiri animum verum; ſed contraria ſententia ſimpliciter eſt tenenda, quòd ſufficiat animus fictus exteriùs appparens ad ad euitandam irregularitatem; nam *in cap. Prælatis,* allegato, ſolùm requiritur proteſtatio externa, & deſiderium illud internum, quandiu exteriùs non oſtenditur, impertinens eſt ad contrahendam irregularitatem, nulla enim ratione influit in mortem Rei. Ita citatus M. Cornejo *dub.* 1 *quæſt.* 6. Suar. *de cenſur. diſp* 47. *ſect.* 2. *num* 3. Filliucius *tract.* 19. *cap.* 9. *quæſt.* 9. *num.* 248. Turrian. Hurtadus, Præpoſitus, Henriquez, Coninchus, Auila; quos citat, ac ſequitur Diana *part.* 4. *tract.* 2. *Reſolut.* 75. §. *Sed fallitur.* 41. C. Prælatis. Cornejo. Suar. Filliucius. Turrianus. Hurtad. Præpoſit. Henriq. Coninch. Auila. Diana.

42. Vnde ſequitur, quòd ille, qui accuſat alium in cauſa criminali petendo externis verbis vindictam, fieri irregularem, ſecuta mutilatione, vel morte, etiam ſi proteſtetur ſe non inten

Henriq. Molin. Auila. Suar. Filliucius. Reginald. Bonacina.

intendere pœnam mortis, vel ſanguinis. Ita Henriquez *cap.10.num.4.* Molin *tom.1.tract.3. diſp.8. num.3. & tom.4. tract.3. diſp.74.* Auila, Suarez, Filliucius, Reginaldus, quos citat, ac ſequitur Bonacina *diſput.7. de irregul. quaſt.3. punct.2. num 2.* Et ratio eſt, quia eo ipſo, quòd in cauſa criminali petit vindictam vult Reum puniri pœna ſanguinis, quæ propter illius delictum a lege imponitur, & conſequenter cenſetur petere pœnam ſanguinis.

43. Hæc autem proteſtatio non eſt neceſſaria, quando accuſatio fit coram iudice Eccleſiaſtico; vt ſi Religioſus accuſet aliquem apud ſuum Prælatum, vel apud alium iudicem Eccleſiaſticum de crimine mortis pœna digno; & ratio eſt, quia textus dicti *cap. Prælatis* id exprimit dum dicit: *Penes ſæcularem iudicem:* Tum quia iudex Eccleſiaſticus, non poteſt inferre pœnam ſanguinis, & quamuis eum tradat brachio ſæculari, non cenſetur concurrere ad mortem, nec etiam accuſator apud eos. Ita Molina *tract. 3. diſp.8. num.7.* Saytus *lib.8. de cenſur.cap.18.num.14.* & alij communiter apud Bonacinam *de cenſur.diſput.7. quaſt.4. punct.1. num.74.*

C.Prælatis. Molina. Saytus. Bonacina.

44. Aduertunt tamen Filliucius *citatus.* Lezana *verb. Accuſare num.19.* Pellizar. *tom.2. tract.7. cap.5.ſect.4.num.18.* Quod talis proteſtatio non ſolum eſt vtilis, ſed etiam laïcis neceſſaria, ſi velint vitare irregularitatem incurrendam ex accuſatione facta in cauſa ſanguinis.

Filliucius. Lezana. Pellizar.

45. Si vero quæras: Quomodo facienda ſit talis proteſtatio ad euitandam irregularitatem? Dico, quod coram iudice ſeculari ita facienda: *Domine, peto mihi ſatisfactionem, aut reſtitutionem exhiberi à Titio, qui mihi damnum intulit: proteſtor tamen, me nulla ratione intendere pœnam ſanguinis, aut mutilationem, aut mortem.* Ita Bonacina *citatus num.9.* Qui etiam addit, quod quamuis, non ſit neceſſe, vt talis proteſtatio fiat ſcriptis, cum id nullo iure oſtendatur, ea tamen debet eſſe expreſſa, vt colligitur *ex citato cap.2.de homicid.1.n.6.*

Bonacina.

## QVÆSTIO XI.

### *An Regularis ſit immunis ab irregularitate accuſans coram ſæculari, cum proteſtatione ob ſuam, ſuorumquee cauſam, etiam comprehenſo latrone?*

SVMMARIVM.

46 *Non fit irregularis accuſans in cauſa criminali ob iniuriam illatam ſuis conſanguineis ſubditis, & num.47.*

48 *Eccleſiaſticus poteſt capere latronem, & cum proteſtatione tradere iudici ſæculari.*

49 *Theologus in periculo vitæ poteſt dare conſilium ad accuſandum.*

46. QVanquam graues Theologi teneant, quod non euitatur irregularitas quando quis accuſat in cauſa criminali coram iudice ſæculari ob iniuriam ſuis illatam, tamen contraria ſententia eſt verior, & communior, facta proteſtatione, ante accuſationem. Ita Auila, Hurtadus, Coninchus, Villabos, Præpoſitus & alij, quos citant, ac ſequuntur Diana *4.part.tract.2. Reſol.33.* Layman *lib.3. de Iuſt. tract.3. part.3. cap.7. Aſſerti. 5. num.6.* Caſtr. Palaus *de Cenſur. part. 14. §. 2. num.6.* Bonacin. *citatus punct.2. n.4.*

Auila. Hurtad. Coninch. Villalob. Præpoſit. Diana. Caſtr. Pal. Bonacina.

Dico ergo, quod accuſator excuſatur ab irregularitate, quando proteſtatione facta ob læſionem inflictam in propria perſona, aut propriis bonis, aut ob læſionem propriis perſonis, quæ ad ipſum attinent, vt ſunt eius propinqui, vt v. g. parentes, filij, fratres, ac conſanguinei, ac etiam ob læſionem factam, eis, qui ſunt eius curæ commiſſi, vt ſunt eius ſubditi, vt conuentus, ſi illius eſt Prælatus: & Probatur hæc reſolutio ex multis deciſionibus, quas adducit Riccius *collect.618. part.3.* Quæ in hoc caſu militant, teſte Naldo *verb. irregularitas num.11.* & Probatur, quia *cap. Prælatis de homicid. in 6.* conceditur vt quis conqueratur *de ſuis malefactoribus*; tui autem malefactores ſunt omnes iſti, qui tuis aduerſantur: nam malum noſtrorum propinquorum, ac ſubditorum, moraliter noſtrum malum cenſetur, qui enim agit cauſam ſuorum propinquorum, agit cauſam ſui ſanguinis: nempe, cognatorum intra quartum gradum exprimit Caſtr. Palaus, & qui agit cauſam ſubditorum, agit ea, quæ ſunt ſua, ratione officij, & maximè quia bona Eccleſiæ pro ſuis ab Eccleſiaſticis reputantur vt ait Bonacina *citatus n.5.* poſt alios. 47.

Riccius. Naldus. C.Prælatis. Caſtr. Pal. Bonacina.

Iuxta hanc doctrinam ſequitur, quòd regularis, ſiue Eccleſiaſticus, poſſit capere, detinere, & tradere iudici ſæculari talem malefactorem, proteſtatione tamen præmiſſa; cui enim finis eſt permiſſus, etiam media neceſſaria permiſſa cenſentur; cum ergo illi permittitur accuſatio, etiam hæc, quæ ad ordinariam accuſationem ordinantur. Et confirmatur; nam *cap. Prælatis, de homicidio, in 6.* videtur concedere omnes actiones, quæ per ſe coniunctæ ſunt cum ipſa accuſatione, ne Eccleſiaſticus ſuam rem deperdat, Suar. *tom. 5. ad 3. diſp.47.ſect.2. num.19.& 20.* cum Couarruuias, Tabiena, Franco, & aliis, & Lezana *verb. Accuſare, num.19. ad medium*, cum aliis. 48.

C.Prælatis. Suar. Couar. Tabiena. Francus. Lezana.

Imò etiam, poteſt Theologus ſacerdos dare conſilium alteri conſtituto in periculo vitæ, aut amiſſionis bonorum ſuorum, vt accuſet, ac denuntiet iudici laico perſonas ſibi inſidiantes, ac ſpoliantes, præmittendo tamen proteſtationem. Ita Pellizar. *tom.2. tract.7. cap.5. ſect.4. num.180.* 49.

Pellizar.

## QVÆSTIO XII.

### *An dentur aliqui caſus, in quibus Religioſi abſque proteſtatione & irregularitate accuſent coram iudice ſæculari, licèt ipſe damnet ad mortem?*

SVMMARIVM.

50 *Non fit irregularis, qui accuſat de leui, licèt iudex condemnet ad mortem.*

*51 Non eſt irregularis, qui accuſauit de leui, licet poſtea fuerint teſtes ad mortem.*
*52 Qui accuſat propter obligationem, ex præcepto naturali, etiam ſine proteſtatione, non ſit irregularis, & n.53.*
*54 Non eſt irregularis, qui accuſat de damno inferendo.*

50\. PRimus eſt, quando crimen adeò eſt leue, vt non videatur dignum morte, aut mutilatione, & tamen iudex pro ſua malitia, aut ignorantia Reum condemnat ad mortem, tunc non accuſator, ſed iudex cenſetur cauſa efficax mortis, & inde accuſator licet omiſerit
Cornejo. proteſtationem non ſit irregularis. M. Cornejo
Lezana. *tract. de irregular. diſp.* 11 *dub.* 11. Lezana *verb. Accuſare, num.* 10.

51\. Secundus caſus eſt, quando quis accuſauit reum de leui crimine, tamen poſtquam reus detentus eſt in carcere, acceſſerunt accuſatores aliorum criminum propter quæ reus ad mortem damnatus eſt; & ratio eſt, quia mors non videtur imputanda propriè ipſi accuſa-
Sayrus. tori, etiam ſi proteſtationem omiſerit. Ita Say-
Vgolin. rus *lib.* 6. *cap.* 18. *num* 6. Vgolin. *cap.* 6. §. 4. M.
Couarr. Henriq. Cornejo *proximè citatus*, Couarr. Henriquez,
Auila. Auila, quos citat, ac ſequitur Bonacina *diſp.* 7.
Bonacina. *de irregularitate, quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 7. §. *Secundus*. Quod maximè procedit quando non præuidetur illud periculum; at verò ſi præuiſum fuerit, proteſtatio facienda eſt.

52\. Tertius caſus eſt; quòd eximitur ab irregularitate Eccleſiaſticus, ſeu Religioſus, quando accuſat apud iudicem quemcunque propter obligationem, quam habet ex charitate, vel iuſtitia, verbi gratia, ſi accuſat volentem prodere Rempublicam, aut occidere innocentem; Canones enim non ſupponunt irregularitatem ob obligationem debitam ex præcepto naturali, vel diuino charitatis, iuſtitiæ, vel alterius virtutis, quòd maximè eſt verum, quando damnum imminens alio modo non poteſt impediri, ac proinde hic caſus non vi-
C. Prælatis. detur comprehenſus, *cap. Prælatis, de homi-*
Suar. *cidio, in* 6. Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 1. *n.* 15.

53\. An verò adhuc in hoc caſu facienda ſit
Sanchez. proteſtatio? Affirmat Sanchez *tom.* 2. *conſil. lib.* 6. *cap* 2. *dub.* 10. Diſpoſitio iuris ad hos caſus ſe extendit, ſed quod talis proteſtatio in hoc caſu non ſit neceſſaria, mihi videtur verius, quia nulla poteſt eſſe irregularitas in his adimplendis ad quæ tenetur homo ex præce-
Cornejo. pto diuino, & naturali. Ita M. Cornejo *de*
Layman. *irregularitate diſp.* 11. *dub.* 1. Layman *lib.* 3. *de*
Lezana. *iuſt. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 7. *aſſert.* 5. *num* 6. M. Le-
Molina. Auila. zana *verb. Accuſare, num.* 21. cum Molina, Auila, & aliis.

54\. Quartus caſus eſt; quando quis accuſat non de iniuria illata extraneis, ſed inferenda, & præcauenda, quæ aliter caueri non poteſt niſi accuſando, ac denuntiando, ſiquidem non eſt æquum, vt perſona Eccleſiaſtica damnum patiatur, eo quòd præſtat quo ad id tenetur ex iure naturæ, quòd ſine dubio eſt magnum inconueniens ad quòd euitandum, dicendum eſt
C. 2. de homicidio. iſtum caſum non comprehendi, *cap.* 2. *de ho-*
Bonacina. *micidio, in* 6. ita Bonacina *citatus, num.* 7. Pel-
Pellizar. lizar. *tract.* 7. *cap.* 5. *ſect.* 4. *num.* 184.

## QVÆSTIO XIII.

### *Vtrum Religioſus omittens proteſtationem ex obliuione in cauſa criminis incurrat irregularitatem?*

### SVMMARIVM.

*55 Communis ſententia affirmatiua.*

RE ſpondetur incurrere irregularitatem; ita Sayrus *lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 3. Bonac. *num.* 8. 55. Sayrus. Bonacina.
nam quamuis in eo caſu iſta irregularitas non non ſit ex delicto, quæ neceſſariò ſupponere debet peccatum; eſt tamen ex defectu lenitatis, quæ contrahitur etiam ſine culpa contrahentis: Vt, verbi gratia, iudex ſæcularis condemnans ad mortem.

## QVÆSTIO XIV.

### *An Regulares incurrant irregularitatem accuſando in cauſa criminis coram iudice ſæculari, cum aliud detur medium ad euitandum damnum?*

### SVMMARIVM.

*56 In cauſa propria liberè poſſunt accuſare, non autem in aliena cauſa, & n.57.*

COmmunis eſt reſponſio cum diſtinctione; 56.
vel Regularis accuſat in cauſa propria, & ſic, facta proteſtatione, poteſt liberè accuſare, ſiue alia via poſſit res ſuas recuperare, aut ſuum damnum impedire, ſiue non; in tali enim ſua cauſa, id non ſolùm licèt iure naturali defenſionis, ſed etiam ſpeciali iure poſitiuo, *cap.* 2. *de homicidio, in* 6. Vbi Eccleſiaſti- C. 2. de homicidio.
cis datur facultas conquerendi de ſuis malefactoribus coram iudice ſæculari, & talis facultas eſt libera, & non reſtricta, verbi gratia, dummodo aliud non detur medium, quòd nullo modo dicitur; & ideò tali via poteſt Eccleſiaſticus licitè vti.

At verò ſi Regularis accuſat in cauſa aliena, & in ordine ad effugiendam irregularitatem, id non poſſunt facere, niſi quando ali- 57.
ter præueniri, ac præcaueri non poteſt damnum, aut periculum imminens, cum in tali caſu accuſatio ſolùm concedatur iure naturali defenſionis innocentis, quæ tamen non habet locum, vbi alia via auerti poteſt malum imminens, Suarez *tom.* 5. *ad* 3. *part. diſputatione* 47. *ſectione* 2. *num.* 16. Filliucius *tom.* 1. Suar. Filliucius.
*tract.* 19. *num.* 149.

## Qvæstio XV.

*An ſi totus conuentus conſtituat procuratorem ad accuſandum, ſecuta morte, ſint omnes irregulares?*

### Svmmarivm.

58 *Qui fecerunt accuſationem ſine proteſtatione fiunt irregulares, non verò alij.*

58. CVm diſtinctione reſpõdendum eſt in hac re. Si accuſatio facta ſit abſq; debita proteſtatione, & ſinguli Religioſi talis monaſterij conſenſum præbuerunt in conſtituendo tali procuratore, ſeu ſyndico ad accuſandum coram iudice ſæculari, & mors, ſeu mutilatio inde ſequatur accuſato, omnes manent irregulares; At verò ſi omnes non conſenſerunt, tunc quippe irregulares fiunt ij tantùm, qui ſupradicto modo aſſenſum præſtiterunt, ſiquidem monaſterium, vt tale, cum non ſit perſona realis, ſed ficta, non eſt capax ordinis, & conſequenter neque irregularitatis niſi in ſuis membris. Ita cum Panorm. *cap. Dilectus, 2. n. 11.* Vgolino *de irregularitate, cap. 10.* Bonac. *diſp. 7. punct. 2. num. 13.*

Panorm. C. Dilectus Vgolin. Bonacina.

## Qvæstio XVI.

*An totus conuentus poſſit accuſari, ac criminaliter puniri?*

### Svmmarivm.

59 *Si vniuerſitas collegij delinquit, caſtiganda.*

60 *Quomodo totum collegium caſtigandum.*

59. SI omnes delinquant, qui ſunt in conuentu, præmiſſa publici conſilij conuocatione ac deliberatione, tunc totus conuentus ſecundum omnes ſuos Religioſos poteſt accuſari, ac puniri. Ita Abbas *cap. Dilectus, & 2. num. 13. de Simon.* ex communi ſententia & alij, quos citat, ac ſequitur Clarus *lib. 5. §. fin. pract. quæſt. 16.* Monens, quod ſi omnes de collegio non ſunt delinquentes, matura deliberatione, tunc non punietur totum collegium; ſed tantum illi qui criminosè deliquerunt tanquam ſinguli, & particulares.

Abbas. Clarus.

60. Quomodo autem vniuerſitas, quæ deliquit, puniri poſſit; explicat ipſe Clarus, modo adimendo, & abrogando eius priuilegia, iuraque illius impediendo quoad ſolutionem, modo eius bona publicando, modo etiam imponendo multam pecuniariam. Ita etiam Pellizarius *tract. 9. cap. 4. ſectione 2. num. 83. §. Nota tamen.*

Pellizar.

## Qvæstio XVII.

*Religioſi non poſſunt accuſari à laïcis, vel à Religioſis alterius Ordinis.*

### Svmmarivm.

61 *Non poſſunt conueniri niſi dum ſuam iniuriam tuerantur.*

62 *Iudex & accuſantes excommunicantur à Leone X.*

COncluſio eſt communis, & vera, quod non poſſunt accuſari niſi in caſu, quod ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequantur, *cap. De cætero, de teſtibus*; ita Emmanuel Rodrig. *tom. 2. quæſt. 7. art. 7.* Alderete *lib. 1. de Religioſa diſciplin. cap. 4. num. 7.* M. Lezana *tom. 1. cap. 27. num. 25.* Hieron. Rodrig. *Reſol. 41. n. 7.* Soto *de ſecreto, membr. 2. quæſt. 5. concl. 3.* 61.

C. De cætero. Emman. Rodrig. Alderete. M. Lezana. Hier. Rodrig. Soto.

Imò tam accuſantes, quam iudices talem accuſationem recipientes incurrunt excommunicationem latam à Leone X. in fauorem Prædicatorum, contra omnes qui Religioſos eiuſdem ordinis adducunt coram iudice extraneo, ipſo etiam iudice talia admittente comprehenſo; vide Confettium *in compendio Bullarum Leon. X. tit. 6. cap. 1.* 62.

Leo. X. Confettius.

Et ratio eſt; quia accuſator, & accuſans debent eſſe eiuſdem fori, ad hoc, vt ſi accuſator deficiens non probet delictum ab eodem iudicio puniatur, quòd minimè fieri poteſt, ſi accuſator non eſt ſubiectus iudicij, coram quo facta eſt accuſatio.

## Qvæstio XVIII.

*An Prælatus teneatur aliquando non acceptare accuſationem, & acceptam abſoluere ac impedire accuſatorem, ne proſequatur?*

### Svmmarivm.

63 *Prælatus aliquando poteſt imò & tenetur impedire accuſationes pro bono pacis.*

64 *Prælatus aliquando poteſt impedire accuſationes contra aliquem Religioſum.*

PRælati regulares, vt ſunt Generales, & Prouinciales in ſua Prouincia poſſunt, imò & ſæpè tenentur non acceptare accuſationem contra aliquos Religioſos, ſed alia via debent procedere ad remedium, ſi credant, quòd ex tali accuſatione naſcitura eſſent mala bono communi ordinis aduerſantia, vtpotè ſeditiones, perturbationes inter Religioſos, eorumque etiam mala fama; nam bonum commune præferendum eſt bono particulari; Deinde ſi lex obligat ad acceptandam accuſationem per epiikiam, in his caſibus videtur non obligare; quia pax vt commune bonum maximè intenditur ab omni Prælato. Ita ex Aragonio, Claui Regia, Fagundez Card. Lugo *de iuſtitia, diſput. 37. num. 74.* Vnde referunt citati 63.

Aragon. Clau. Reg. Fagund. Lugo.

citati Auctores poſſe in Religione communi lege prohiberi, ne Prælati via accuſationis procedant in viſitationibus.

64. Ex quo etiam infertur poſſe Prælatos ex iuſta cauſa accuſationem ipſis factam contra aliquem religioſum abſoluere, & etiam impedire accuſatorem, ne vltra procedat. Ita benè
Sanchez. colligitur ex Sanch. *lib. 6. conſil. cap.4. dub.1. num.6.* Rodrig. *tom.2. quæſt.7. art.7.* & Caiet. Caietan.
Sotus. & Sotus citati à Sanchez, dummodo hoc fiat ex iuſta cauſa, & ſine ſcandalo, & hoc procedit, ſiue iniuria ſit publica, ſiue priuata, & damnum alia via poſſit reſtaurari, & probatur, quia ſi eſt ſupremus Princeps poteſt diſpenſare in lege, & ſtante iuſta cauſa, vtpotè communi pace conuentus: & ſi eſt inferior, & non ſit facilis recurſus ad Principem ſupremum ex epiikia, poteſt inferior ita agere, quia pax, & quietudo maximè intereſt ad bonum commune, ac reformationem Religionis.
Pellizar. Ita Pellizarius *tract.9. cap.4. num.88.*

---

## Qvæstio XIX.

### *An accuſator poſſit deſiſtere ab accuſatione incœpta, ſi de Reo in particulari non conſtat?*

### SVMMARIVM.

65 *Accuſator poteſt deſiſtere ab accuſatione incœpta.*

65. Dico, quòd inchoata accuſatione ſi de reo non conſtat, poteſt accuſator deſiſtere, vel ex charitate, vel ob petitionem alicuius, vel ad maiorem pacem, & quietem habendam, quia ſi ad hoc non tenetur ex officio, talis accuſatio fuit libera: ergo licitè poteſt deſiſtere ab illa; ſicut & Prælatus inchoatam accuſationem non proſequi; vt dixi ſuperiori quæſt. At verò ſi ad hoc tenebatur ex officio, tenetur obligationem ſui muneris adimplere,
Lugo. & accuſationem proſequi. Ita Card. Lugo *de iuſtitia, diſput. 56. num.9.* Dixi niſi de reo conſtet quia ſi de illo in particulari conſtat, & maximè ſi de delicto eſt infamia nata, bonum commune poſtulat, ne Reus maneat impunitus, vt alij timore pœnæ à ſimilibus fugiant, & ideò accuſatio proſequenda.

---

## Qvæstio XX.

### *An ſubditus teneatur accuſare, vel denuntiare, quando certò ſcit Prælatum, nullum remedium adhibiturum?*

### SVMMARIVM.

66 *Nemo tenetur accuſare ſi certò ſcit nullum remedium adhibendum eſſe à Prælato.*

66. Reſpondeo, quòd quando ſubdito conſtat certò, & euidenter Prælatum nullum remedium adhibiturum, vel quia negligens, ſeu remiſſus eſt in puniendo, vel quia eſt amicus delinquentis; nullus obligatur ad accuſandum, ſeu denuntiandum delicta; quia nemo tenetur ad actum fruſtraneum, & ad opus inutile. Ita Caietanus, Syluester, Armilla, Tabiena, Durandus, Richardus, Paludanus, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib.6. Conſilior. cap. 2. dub.8. num.2.* Portel. *in dub. Regul. verb. Correctio fraterna, num. 19.* Lezana *verb. Iudex, num.7.* Aduertunt tamen citati Auctores, quòd ſi detur dubium de hoc effectu, præſumendum eſt pro Prælato, & illi eſt obediendum. Ita Portel. & M. Lezana. Caietan. Syluest. Armila. Tabiena. Durand. Richard. Paludan. Portel. Lezana.

---

## Qvæstio XXI.

### *Explicantur tria vitia, quæ contingere poſſunt in accuſatione?*

### SVMMARIVM.

67 *Calumnia, quando quis falsò, & dolosè accuſat.*

68 *Præuaricatores colorant crimina.*

69 *Tergiuerſatores faciunt pactum de non accuſando.*

Tria vitia dari poſſunt in accuſatione; 67.
Primùm: calumnia. Secundùm; præuaricatio. Tertium; tergiuerſatio: quæ breuiter explico. Primum; calumnia quando quis aliquem ſcienter, ac ex propoſito accuſat falsò, ac dolosè, peccat mortaliter, & tenetur reſtitutione ad damnum; vt deciditur, *cap.2. de calumniatoribus*, & *cap. Si quem pœnituerit, 2. quæſt.3.* & expreſsè definitur, *cap. Accuſatio, 2. in fine, quæſt.7.* C. de calum. C. ſi quem. C. Accuſat.

Præuaricatores ſunt, qui colorant crimen verum ſceleratis hominibus, verbi gratia, vel exteriùs accuſando, & ſecreto iniquos in ſuis criminibus fouendo, vel qui ſubticent grauia crimina, & leuia inculcant; hi grauiter peccant, & in laqueum diaboli incidunt. 68.

Tergiuerſatores ſunt, qui facientes pactum non proſequuntur accuſationem in graue damnum Reipublicæ, aut tertij; hi grauiter delinquunt, maximè ſi fiat cum grandi præiudicio tertij, & cum pernicioſo mendacio, vel iniuſta munerum acceptatione. Ita D. Thomas *2.2. quæſt.68. art.3.* Nauar. Sotus, Bañez, Aragonius, quos citant, ac ſequuntur Salon *2.2. quæſt.68. art.4.* Rodrig. *tom.2. quæſt.7. art. 5.* Miranda *tom.1. quæſt. 13.* Hieronymus Rodriguez *Reſol.41. art.5.* 69. D.Thom. Nauar. Sotus. Bañez. Aragoni. Salon. Rodrig. Miranda. Hieron. Rodrig.

---

# RESOLVTIO VI.

## *Aduocatus.*

## Qvæstio Prima.

### *Religioſi, interueniente licentia Prælati, & vtilitate conuentus poſſunt eſſe aduocati, ſeu procuratores pro ſæcularibus in iudicio forenſi ciuili.*

### SVMMARIVM.

1 *Religioſi cum licentia Prælati munus procuratoris poſſunt agere, & n.2.*

3 *Viraque*

3 *Vtraque conditio ſimul requiritur.*
4 *In cauſis miſerabilium perſonarum non requiritur vtilitas conuentus.*

1. RELIGIOSI non poſſunt exercere munus aduocati, ſeu procuratoris in iudicio forenſi pro ſæcularibus, niſi ſimul concurrat licentia Prælati, & vtilitas, ſaltem indirecta, conuentus, his conditionibus ſtantibus, tale munus ritè peragere poſſunt coram iudice ſæculari in cauſa ciuili, coram autem iudice Eccleſiaſtico, etiam in cauſis criminalibus; ita habetur expresſè, *cap.* G.Monach. *Monac.* 16. *quæſt.* 1. vbi dicitur: *Nullus monachorum forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat, niſi quod monaſterij expoſcit vtilitas, Abbate ſibi nihilominus imperante.* Et quamuis textus loquatur de Monachis, ibi etiam comprehendit cæteros Religioſos, non tamen nouitios, vt ex multis, & cum multis probat Sanch. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 1. & 2. & alij communiter.

2. Si vero aduerſarius objiciat contra Religioſum procurantē in cauſa ſæculari de licentia prælati, eum non eſſe admittendum, cum id non vertatur in conuentus vtilitatem, talis obiectio non eſt audienda, cum eius non ſit inquirere monaſterij vtilitatem, & hæc ſæpe expediat, vt occulta ſit, ita vt aduerſarium lateat.

3. Et cum prædictus textus indiſtinctè loquatur, & vtramque conditionem ſimul requirat, inde fit quòd vna ſine altera non ſufficit, diſpoſitio Textus firmiter hoc prohibet, & vetat, ideò vtraque conditio eſt neceſſaria. Ita Pellizar. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 12.

4. Nouar. Aduertit etiam Nouarius *in Lucerna Regular. verb. Procurator, num.* 4. Quòd in cauſis miſerabilium perſonarum, pro illis, ſcilicet, defendendis, ac patrocinandis benē poſſunt Religioſi de licentia ſui Prælati, etiam ſi inde non habeatur aliqua conuentus vtilitas, procuratoris munus exercere, hoc enim maximè pertinet ad ſtatum Eccleſiaſticum tales perſonas præſidio deſtitutas tueri.

---

## QVÆSTIO II.

### *An officium procuratoris ſuſceptum à Religioſo ſine licentia Prælati ſit irritum, & quam neceſſaria ſit hæc licentia pro omni cauſa?*

## SVMMARIVM.

5 *Officium procuratoris ſine licentia Prælati eſt inualidum, & n.* 6.
7 *Nec vnam cauſam poteſt Religioſus patrocinari ſine licentia prælati.*
8 *Si conſtitutiones non obſtant, ſufficit licentia Prælati immediati.*

5. AD primum; an officium procuratoris, ſeu aduocati à Religioſo ſuſceptum abſque Prælati licentia ſit validum, illiuſque geſta teneant? Affirmat Caſtro Palaus *tract.* 16. Caſtr. Pal. *diſp.* 4. *punct.* 2. §. 4. *num.* 5. Tamen diſtinctione vtendum eſt, ſi Prælatus ſcit, & videt Religioſum tale officium exercere, videtur dare ſuum aſſenſum, & valida ſunt geſta; ſi Prælatus ignorat, ſine eius licentia acta ſunt nulla. Ita Pelizar. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 17. Quia religioſus non habet perſonam legitimam ſtandi in iudicio pro ſe, nec pro alio, abſque ſuperioris licentia, quippe æquiparatur ſeruo, cum quo proceſſus eſt nullus. Et confirmatur, quia *Clement. Religioſus, de Procuratoribus*, vtitur verbo: *Non poteſt:* Quòd reddit perſonam inhabilem, vt probat Sanchez *lib.* 6. *de Matrim. diſp.* 38. *num.* 20. Pellizar. Clement. Relig. Sanch.

6. Inde benè ſequitur, quòd pars oppoſita, cuius intereſt, vel iudex ex officio poterunt requirere à Religioſo teſtimonium licētiæ, etſi non habeat, poterit repelli, vt optimè probat Bellamerus *cap.* 1. *n.* 2. *quæſt.* 1. *de poſtulando.* Bellamer.

7. An autem hæc licentia Prælati, ita ſit ſtrictè neceſſaria, vt neque in vna cauſa, liceat regularibus patrocinari in iudicio abſque illa? Reſpondet affirmatiuè Caſtro Palaus *citatus*, §. 3. *num.* 6. quamuis aliqui aliud in contrarium dicant; nam *cap. Monachi*, & citata *Clement. de Procuratoribus*, cuiuſlibet cauſæ patrocinium prohibetur; vnde Religioſi contra venientes peccant mortaliter, cum prohibitio de re graui habeatur. Ita Sanchez *in Decalog. cap.* 13. *num.* 10. Pellizar. *citatus, num.* 13. Fr. Anton. ab Spir. ſanct. *in direttor. tom.* 2. *tract.* 3. *diſp.* 6. *num.* 1452. Palaus. C.Monach. Clemen. de Procurat. Sanch. Pellizar. Fr. Anton. ab Spir. ſanct.

8. Licentia autem ſufficit, quòd ſit Prælati immediati, vt Prioris, in Societate Ieſu hæc licentia ſolùm poteſt eſſe à Generali, iuxta ſuas Conſtitut. Franciſcani autem, nec de licentia ſuorum ſuperiorum, poſſunt eſſe procuratores, vt ex multis probat Sanchez *citatus, n.* 11. Sanchez.

---

## QVÆSTIO III.

### *An Religioſus de alterius mandato ſaltem poſſit conſtituere procuratorem, aut ſubſtituere ſine ſui proprij Prælati licentia?*

## SVMMARIVM.

9 *Sine licentia Prælati non poteſt*
10 *De alterius mandato cum licentia Prælati ſine vtilitate conuentus poterit conſtituere.*
11 *Vt nuntius poterit de alterius mandato nominare.*

9. REſpondeo non poſſe, hoc enim ei prohibetur *in Clemen. Religioſus, de Procuratoribus.* Et meritò ſanè: nam licet à primo conſtituente deriuetur poteſtas ſubſtituti, non tamen poteſt ad alium tranſire, niſi mediante Religioſo, qui ſine licentia ſui ſuperioris talia facere non poteſt, vt optimè probat Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 12. ex quo infert ipſe Sanch. *n.* 15. Quòd talis ſubſtitutio non ſolùm eſt illicita, ſed etiam inualida; nam ad actum forenſem nil valet Religioſus ſine licentia Prælati. Clem. Relig. Sanch.

10. Poteritne de alterius mandato cum licentia Prælati conſtituere procuratorem, etiam ſi non

non detur vtilitas conuentus? Affirmatiuè reſpondet Pellizar. *tract.6.cap.15. num.11.* nam ad hoc nec *Clementina Religioſus Procuratorib.* nec alij textus requirunt conuentus vtilitatem, ſolùm enim hoc poſtulant, quando ipſemet Religioſus dicitur procurator. Pellizar. Clem.Relig.

11. At verò ſi Religioſus non fuerit conſtitutus procurator, ſed ſimplex nuntius, poterit alterius nomine dicere, ac nominare procuratorem etiam ſine licentia Prælati; nam hoc non eſt ſubſtituere procuratorem, ſed nomine alterius illum dicere, ac nominare. Ita Caſtro Palaus *tract.16. diſp.4. punct.12. §.3. num.7.*

---

## QVÆSTIO IV.

### *Vtrum ſi poſt litem conteſtatam, Procurator alicuius ingrediatur religionem, poſſit tunc illam cauſam proſequi?*

### SVMMARIVM.

11 *Non poteſt tale munus proſequi?*

12. Reſpondeo non poſſe, tam tempore nouitiatus, quàm poſt emiſſam profeſſionem, proindeque reuocandum eſſe, vt conſtat tum ex *L. Aut Religionis iuxta legem præcedent. ff. de Procuratorib.* Tum etiam, quia procurator, interueniente iuſta cauſa, poteſt reuocari: hic autem interuenit iuſta cauſa ratione ſtatus religioſi, vt patet. Ita Sanchez *in Decalog. lib.6. cap.13. num.26.* ex Iacobino de S. Georgio, & aliis. L. Aut.

---

## QVÆSTIO V.

### *Prælatus regularis, tenetur religioſo Reo dare aduocatum, & an hic poſſit eſſe ſæcularis?*

### SVMMARIVM.

13 *Aduocatus dandus de iure naturali.*
14 *In cauſa grauiſſima, & rara poteſt dari aduocatus ſæcularis.*
15 *In Religione non ſeruantur apices iuris.*

13. Conueniunt omnes, Prælatum regularem teneri de iure naturali dari Religioſo reo aduocatum ſufficientem, qui illum defendat, patrocinetur, ac conſilium præbeat; Aduocati patrocinium pertinet ad ius naturale. Ita Alderete *lib.1. Diſciplina Religioſæ, c.2. n.3.* & patet ex *cap. Ex litteris de officio iudicis* & Gloſſa *ibidem verb. implorando.* Alderete. C. Ex litter. Gloſſa.

14. Ex quo ſequitur, quod ſi in Religione nullus eſſet omnino ſufficiens religioſus, qui in re grauiſſima reum defendat, tenetur Prælatus illi dare aduocatum ſæcularem valdè idoneum, quia ſi ex iure naturæ requiritur aduocatus, requiritur aduocatus ad tale negotium ſufficiens. Dixi (in re grauiſſima) quia in cauſis leuibus, & ordinariis, id non concederem; pro hac ſententia ſtat Paulinus Bertus vir doctiſſimus Ordinis S. Auguſt. *in praxi criminali, fol. 272.* vbi ait: In ſua Religione nunquam fuiſſe datum aduocatum ſæcularem alicui religioſo, niſi ſemel tantùm in vna cauſa, in qua agebatur de condemnatione cum periculo vitæ; & in tali cauſa, aduocatum ſæcularem recluſum fuiſſe cum reo in vna domo ſecreta, ne ordinis fama, & ſecretum periclitaretur. Idem tenet Rodrig. *tom.2. quæſtionum, quæſt.19. art.4.* Affirmans non eſſe conſuetudinem in religionibus dari aduocatum ſæcularem, maximè cum hodie in Religione ſint multi viri, & maximè in praxi criminali ſufficienter verſati. Paulin. Bert. Rodrig.

Pro hac facit etiam, quòd tradit idem Rodriguez *eodem tom 2. quæſt.3. §. Pro cuius, & § ſequenti.* Vbi dicit, ideò in Religionibus non ſeruari apices iuris, ne Religioſi teneantur conſulere legiſperitos ſæculares, cum Rodrig. cohæret Miranda in ordine iudiciali, *quæſt. 14. art.7. concluſ.3.* non enim decet ſecreta religionis ſciri ab aduocatis ſæcularibus. Et confirmatur; quia in cauſis, in quibus proceditur de plano ſine iuris apicibus, videtur quod non ſit obligatio, dari aduocatum, vt colligitur ex *Clementina, ſæpè contingit, de Verborum ſignificatione.* Vbi dicitur, quòd quando cauſa committitur cum clauſula: *Vt procedatur de plano:* ait Pontifex; & abſint *Partium, Aduocatorum, & Procuratorum contentiones:* At Prælati Religionum, habent priuilegium, vt in cauſis Religionum procedatur de plano, non ſeruatis iuris apicibus, vt infra dicam. 15. Rodrig. Miranda. Clem ſæpe.

## RESOLVTIO VII.

### *Alienatio.*

## QVÆSTIO PRIMA.

### *Quid ſit alienatio?*

### SVMMARIVM.

1 *Propriè & ſtrictè, quid ſit alienatio.*
2 *Quid ſit Dominium directum, & vtile.*

Alienatio propriè, & ſtrictè, eſt omnis actus, per quem dominium transfertur, ſi latè autem ſumatur in materia fauorabili, etiam comprehendit conductionem ad longum tempus, ſeu perpetuam donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuſim perpetuam, & etiam contractum ſub conditione factum; patet ex *cap. Nulli liceat, de rebus Eccleſiæ non alienandis,* Hoſtienſi, Archidiacono, & Sylueſtro, *verb. Alien. & emphyteuſis, quæſt.6.* Leſſio *lib.2. de iuſt. cap. 24. dub.11.* Couar. *2. variar. cap.16. & 17.* Baſſeo *verb. Alienatio, num.1.* Villalobos *2. part. ſummæ, tract.25. difficult.17.* 1. C.Nulli. Hoſtienſ. Sylueſt. Leſſius. Couar. Baſſeus. Villalob.

Cum ergo alienatio importet actum, per quem dominium transfertur, vt diximus, duplex dominium conſideratur: *Directum & vtile:* & vt explicat Leſſius *lib.2. cap.3. dub.1. num.4.* Dominium directum continet ſolam rei proprietatem, vnde continens hoc dominium, 2. Leſſius.

nium, dicitur proprietarius; eius vero, vt notat
Molina. Molina *de contractibus, tract.2. diſp.464.* actus
ſunt venditio, donatio, & permutatio. *Dominium autem vtile*, ſolam continet rei vtilitatem, & commoditatem; eius actus, vt refert
Quaranta. Quaranta *in ſumma Bullarij, v. Alienatio, n.16.*
Sunt ſex, videlicet, ſuperficiarius, locatio, emphyteuſis, libarius, feudus; & precaria; his etiam iuxta Molinam *citatam*, adde actus, quibus res alteri traditur, & non pertinet neque ad dominium directum, neque vtile; manet tamen periculo alienationis obnoxia, vt pignus & hypotheca; de his omnibus latè Iuriſtæ; de his autem, quæ ſolum ad regulares pertinent, agimus.

---

## QVÆSTIO II.

### *De multiplici prohibitione, quæ datur de rebus Eccleſiæ non alienandis maximè de Extrauagante:* Ambitioſæ.

### SVMMARIVM.

3 *Multiplici iure probibita rerum Eccleſiarum alienatio.*
4 *Extrauagans:* Ambitioſæ.
5 *Sententia affirmat, quod multis in locis non ſit in vſu.*
6 *Alia ſententia affirmat eſſe receptam quoad nullitatem, non quoad pœnas.*
7 *Vera ſententia aſſerit, receptam quoad omnia.*
8 *Recepta in Hiſpania & Luſitania.*
9 *Probatur vera ſententia.*

3. VAldè ſolemnis omni communi iure poſitiuo rerum Eccleſiaſticarum alienatio
L. Iubemus. Authent. eſt prohibita, iure ciuili *l. Iubemus, & Authent. Hoc ius porrectum, de Sacroſanct. Eccleſ.* & hoc determinatum, ac præceptum in multis decre-
Trident. tis, ac decretalibus; & etiam in Conc. Trid. *ſeſſ.23. cap.11. de reform.* & de hac re multæ ſunt conſtitutiones Apoſtolicæ talem alienationem
Paul. II. Paul. IV. Pius IV. prohibentes, præſertim à Paulo II. Paulo IV. Pio IV. *in Bulla, quæ incipit: Prouida.* Et hoc etiam rigidè prohibent conſtitutiones ſpeciales ſacrarum Religionum; & in hac re
Extrauag. valdè celebris eſt Extrauagans Pauli II. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis*: Eſt in corpore iuris; & ſic habet.

4. *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, omnéque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc cum euidenti Eccleſiarum vtilitate, ac de fructibus & bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt pro inſtanti temporis exigentia, hac perpetuo valitura conſtitutione fieri prohibemus.* Quod præcipit obſeruari ſub pœna excommunicationis. Prælatum verò alienantem, ſi pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicit; alios verò Prælatos inferiores ſuis officiis & dignitatibus, ipſo facto, abſque vlla declaratione, priuatos eſſe denuntiat, quæ

ſ *Sylueſtra Opuſcula.*

omnia per ſequentes quæſtiones altius ſunt examinanda, & de his pœnis quæſtione vltima.

An verò hæc Extrauagans ſit hodie vſu recepta, & in praxi? maximè dubitatur. Sylueſt. 5. Sylueſter.
*v. Alienatio, n.15.* ait, non eſſe moribus vtentium receptam. Bonac. *de Alienatione, diſp.2. q. vnica,* Bonacina.
*punct.5. §.1. n.4.* teſtatur eſſe pauciſſimis in locis vſu receptum, non ſolùm quoad priuationes officiorum, ſed etiam quoad cenſuras, cui ſententiæ videntur adhærere. Delben. *tom.1. c.17.* Delben.
*dub.4. ſect.2 n.15.* & Ventigr. *de Alienat. art.1.* Ventigr.
*§.4. n.19.*

Alij è contra dicunt, quod Extrauagans recepta ſit, & in vſu, ac praxi quoad nullitatem contractus, non verò quoad pœnas excommunicationis, ac alias. Ita Sarmentus, Toletus; Caietan. Salzedo, Quaranta, *Zenedo*, Gamma; quos citát & ſequuntur Sayr. Clauis Reg. *lib.3. c.4 n.15.* Azor. *p.2. lib.9. c.2. q.1. verſ. Quod attinet.* Molina *de iuſtitia, tract.2. diſp.466. n.10.* 6. Sarmentu. Toletus. Caietan. Salzed. Quaranta. Zenedo. Gamma. Sayru. Clau. Reg.

Tamen ſimpliciter eſſe vſu, ac praxi receptam, tenent Balbinus, Riccius, Henriquez, Redoan. Fachin. Maſtrill. Camillus, Filliucius, Caſtro Palaus, Marcus Anton. Genouen. Gutier. quos citat ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, 3. p. alleg.95. n.49.* & *in Collectan. ad dictam Extrauagant.* Tamburin. *de iure Abbatum, diſp.13. quæſito 12. n.12.* M. Lezana *in Conſiliis, conſil.25. n.35 & ſeqq.* 7. Azor. Molina. Balbin. Riccius. Henriq. Redoan. Fachin. Maſtric. Camillus. Filliucius.

Et quod ſit communi vſu recepta in tota Hiſpania, & Portugallia teſtatur Auendan. Salzedus, Dias Gutierr. Molina, quos citat, ac ſequitur Phœbus *deciſ.82.* & quod in noſtra Luſitania habeatur in communi vſu affirmat Barboſa apud Tamburin. *citatum*, Gamma; Caldas, vt refert, ac ſequitur Phœbus *ſuprà*: Rebellus *de iuſtitia, 2. lib.10. q.5. n.9.* Molina & alij, vt teſtatur Fragoſus *2. part. lib.11. diſp.24. §.5 num.6.* 8. Caſt. Pal. Marc. Ant. Gen. Gutier. Barboſa. Tamburin. Lezana. Auendan. Salzed. Dias Gut. Molina.

Probátque hanc ſententiam Filliuc. *tract.44. l.1. n 8.* Cum Vaſq. Quaranta; tum quia ex eo quod eſt inſerta in corpore iuris, indéque præſumitur vſu recepta, niſi contrarium probetur: tum quia quotidie ea citatur in foro iudiciali, & Romana Curia pro eius obſeruantia pugnat: tum quia praxis Datariæ ita ſe habet, & iuxta illam ſe regit in expediendis Breuibus: tum quia in Sacra Pœnitentiaria quotidie emanant abſolutiones á cenſuris, diſpenſationes, & habitationes quoad contrauenientes, quod eſt ſignum Papam eam velle obſeruari, abſolutè loquendo. Ita Filliucius addens tamen *num.9.* huiuſmodi conſtitutionem in aliquibus partibus non eſſe vſu receptam quoad pœnas, & cenſuras, maximè verò quoad nullitatem. 9. Phœbus. Barboſa. Tambur. Gamma. Caldas. Rebellus. Molina. Fragoſ. Filliuc. Vaſquez. Quaranta.

---

## QVÆSTIO III.

### *Proponitur aliud decretum Vrb. VIII. prohibentis alienationem rerum Eccleſiaſticarum?*

### SVMMARIVM.

10 *Decretum Vrbani VIII. reuocans omnia priuilegia.*

10 *Excommunicatio contenta in dicto decreto, non eſt reſeruata.*
11 *Recepta vbi ſufficienter authentica & recepta.*
*In Luſitania non eſt recepta ibid.*

10. DIe 7.Septembr.anno 1614.manauit aliud
decretum Sacræ Congregationis iuſſu
Vrbani VIII. ſub excommunicatione latæ
ſententiæ, ac priuatione omnium officiorum,
& inhabilitatis in perpetuo ad illa, ſi fiat
alienatio abſque licentia Sacræ Congregationis,
niſi tantum in caſibus expreſſis in iure;&
confirmat Extrauagantem: *Ambitioſæ*,& adhuc
reuocat omnia priuilegia,ac indulta regulari-
Bonacina. bus conceſſa;eam referunt Bonacina *de Alie-*
Lezana. *natione,q.vnic. punct.1. n.8.* Lezana *tom.1.c.10.*
Pellizar. *n.2.*Pellizar.*tract.6.c.8.n 3.* & Tambur. *tom.3.*
Tamburin. *diſp.13.q.6.n.2.*Excommunicatio ibi poſita non
Gauant. eſt reſeruata, vt notant Gauantus *in manuali,*
*n.28.* & Lezana *eodem verb. Alienatio,n.20.*

11. An verò hæc conſtitutio Vrbani ſit vbique
recepta in vſu,ac praxi maximè dubitatur, ac
proinde virtute illius, an etiam ſint reuocata
conceſſa priuilegia Regularibus ad alienandum.
Reſpondeo,quod vbi hoc decretum fuit
ſufficienter authenticum,promulgatum,ac receptum,ibi
obligat;ſecus vero,vbi non eſt ſufficienter
authenticum, promulgatum,ac receptum;ad
aliud ſimile decretum Vrbani VIII.
Quintan. ita reſpondet Quintanus multa adducens ar-
Diana. gumenta, & multos Auctores,vt refert Diana
Vrban. *9.p.tract.6.Reſol.51.* Vrbani *tract.2. diſp.1. c.1.*
Fr.Mart. à S. Ioſeph. *Regul.7.* Fr.Martin à S.Ioſeph *fol.530.* Vidal.*tit.*
Tambur. *de caſib.reſeruat.inquiſ.1.n.121.* Tambur.*in me-*
Vidal. *thodo Confeſſ.lib.3.c.7.§.4.n.17.* M.Fr.Anton.ab
Fr.Ant. ab Spiritu Sancto *tom.1.tract.2.diſp.1.ſect.4.n.160.*
Spir.Sancto. Vbi teſtatur hoc decretum non fuiſſe legitimè
promulgatum, ac receptum in hoc noſtro regno
Luſitaniæ: nam contrarium paſſim vidimus
practicari, & multas alienationes fieri à
Regularibus,non ſeruato ipſo decreto.

## QVÆSTIO IV.

### *Explicantur quinque caſus excepti à iure, in quibus licitæ ſunt rerum Eccleſiaſticarum alienationes.*

### SVMMARIVM.

12 *Excipiuntur neceſſitas,pietas,incommoditas, vtilitas,inutilitas.*
13 *Prima cauſa neceſſitas ad debitum, vel ad ſuſtentationem.*
14 *Secunda pietas ad captiuos redimendos.*
15 *Tertia incommoditas, vt v.g. maior fiat expenſa, quam redditus.*
16 *Quarta euidens vtilitas.*
17 *Quinta inutilitas, quia eſt infructifera.*

12. TAm in Extrauaganti Pauli II. *Ambitio-*
Paul. II. *ſa*, quam decreto Vrbani VIII. in qui-
Vrban. VIII. bus prohibentur alienationes rerum Eccle-
ſiaſticarum ſubditur: *Præterquam in caſibus
iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphy-
teuſim ab antiquo concedi ſolitis.* Excipiuntur
à talibus conſtitutionibus, ac diſpoſitionibus
caſus expreſſi in iure. Quinam ſint hi
caſus inquirendum eſt, & quinque communiter
aſſignantur à Doctoribus: neceſſitas,
pietas, incommoditas,maior euidens vtilitas,
& inutilitas rei.

Primus caſus eſt *neceſſitas Eccleſiæ*, vt ſi 13.
debitum vrgeat ab ipſa Eccleſia contractum,
vel ſi nullo alio modo poſſibili poteſt ſub-
uenire præſenti neceſſitati: *Authentica, San-* Auth.Sanc.
*cimus, C.de Sacroſanctis Eccleſiis.* Marcus An- Marc.Ant.
tonius Genuenſis *practica Eccleſiaſt. q.459.*
*num.2.* Caſtro Palaus *tom.2.tract.12.quæſt.vni-* Caſtr.Pal.
*ca, punct.15. §.2. n.2.*Barboſa *de poteſtate Epi-* Barboſa.
*ſcopi. part.3. allegat.95. num.23.* Et tanta po-
teſt eſſe neceſſitas, vt liceat ſine ſolemnitate
rem aliquam alienare.Ita Rebuffus,Quaranta, Rebuff.
quos citant, ac ſequuntur Dicaſtillius *de iuſti-* Quaranta.
*tia, lib.2. tract.15. diſp.1. dub.6. n.186.* M.Fr. Dicaſtill.
Anton.ab Spir.Sanct. *Director. tom.2.tract.3.* Fr. Ant. ab Spir. Sanct.
*diſp.6. n.1208.*

Secundus: *Pietatis cauſa*: verbi gratiâ,pro 14.
Redemptione Captiuorum, vel pro alimonia
pauperum, ad exemplum Sanctorum Patrum,
ne fame,& frigore pereant. Ita Gloſſa *c.1.12.* Gloſſa.
*quæſt.1.* Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccle-* Franciſ.Leo.
*ſiaſtici,part.1.cap.15.num.9.* & *inſtituta de re-* Inſtituta.
*rum diuiſione, §.Sacræ,l.Sancimus, C.de Sacro-* L. Sancimus.
*ſanctis Eccleſiis,c. Aurum Eccleſia, 12.q.1.*

Tertius: *Incommoditatis cauſa*,vt quando res 15.
eſt Eccleſiæ incommoda, veluti ſi res aliqua
potius afferret Eccleſiæ incommoditatem,
quam vtilitatem, vt quia nullus, ſeu modicus
ex ea percipiatur fructus,vel quando expende-
retur pluſquam redditus, tunc poteſt alienari C. Sine
*in d.c.ſine exceptione,* & *l.ſed an vltro,§.1 ff.de* excep.
*negot.geſtis.* Marcell.Vulpe, quem citat, & ſe- L. Sed an.
quitur Barboſa *allegatus n.24.* Vulpe. Barboſa.

Quartus: *Maior,& euidens vtilitas Eccleſiæ,* 16.
*cap. Vt ſuper 8.de rebus Eccleſiæ non alienandis.* C. Vt ſuper.
Viuir. *tom.1.comm.opinionum, tit.1.n.36.verſ.9.* Viuir.
*pag.150.* & ita poteſt vendi vnus ager,vt ema- Riccius.
tur melior. Riccius, Quaranta,& alij quos re- Quaranta.
fert & citat Dicaſtillus *ſuprà, num.* 188. Bar- Dicaſtill.
boſa *citatus, num.25.* & inde probat cum Barboſa.
Antonio, Gabriele, Maſcard. Rebuff. & Ant. Gabr. Maſchard.
Rodrigues, quod contractus ſi ſint vtiles Ec- Rebuff. Rodrig.
cleſiæ, quod ſunt validi, etiamſi fiant ſi-
ne ſolemnitate; & hoc non debet eſſe quæ-
libet vtilitas, ſed euidens cum multa ſecurita-
te, ac firmitate.

Quintus caſus, cum res eſt inutilis, tunc 17.
Prælatus illam alienare poteſt, *cap. Sine exce-* C. ſine.
*ptione,11.q.2.cap.Non liceat,12.q.2.cap.Terru-* C.Nō liceat.
*las,Clement.1.de rebus Eccleſiæ non alienandis,* C. Terrulas.
*l.Iubemus, Cod.de Sacroſanctis Eccleſiis.* Vnde L. Iubemus.
ſi in refectione domus,maiores futuræ ſint ex-
penſæ Eccleſiæ, quam vtilitas, poteſt alie-
nari. *Authent. ſi quas, C. illo tit.* Ex quo pa- Auth.ſi quas.
tet, quod emphyteuſis perpetua bonorum
Eccleſiæ fieri poteſt de rebus incultis pa-
rum vtilibus Eccleſiæ, vt tenent Rebuffus, Rebuff.
Capyc, Penedo, Quaranta, Camillus, quos Capyc.
citant, ac ſequuntur Gamma *deciſ.105. num.1.* Penedo. Quaranta.
Caldas Pereira *de nominat. emphyt. quæſt.23.* Camillus.
*num.55.56.* Gamma. Pereira.

QVÆ

## QVÆSTIO V.

### *An in his prædictis caſibus, vt fiat alienatio conſulenda ſit Sacra Congregatio?*

SVMMARIVM.

18 *Status quæſtionis.*

19 *Adhuc in illis caſibus neceſſaria eſt facultas Sacræ Congregationis.*

18. Extrauag. Vrb.VIII. IN Extrauaganti *Ambitioſæ*: prohibetur, quod non fiat alienatio, niſi *Conſulto Romano Pontifice*: & Decretum Vrbani VIII. ait, quod non fiat, niſi *habita licentia à S.Congregatione*;& tamen in talibus Decretis excipiuntur caſus à iure permiſſi, qui ſunt illi quinque ſuperiori quæſtione annumerati; ideo in præſenti inquiritur:an etiam ad illos neceſſaria ſit facultas S.Congregationis?

19. Lezana. Pellizar. Barboſa. Reſpondeo affirmatiuè. Ita M Lezana *tom.1. c.10.n.4.* Pellizar. *tract.6.c.8.n.123.* Barboſa cum multis *de poteſtate Epiſcopi, part.3. allegat.95. num.2.* quia Sacra Congregatio reſeruat ſibi ius iudicandi, an in tali caſu cum talibus circunſtantiis detur vera cauſa, vera neceſſitas, vtilitas, vel inutilitas ad alienandum; & quamvis hi caſus ſint permiſſi á iure, tamen non poteſt fieri alienatio, niſi interueniente cauſa, quæ iudicanda eſt à Sacra Congregatione, quæ ſibi hoc iudicium reſeruauit; & merito ſanè, quia experientia compertum eſt,quod ſæpè neceſſitas,vtilitas,vel inutilitas ad alienandum fabricatur, ac componitur ob varios reſpectus, & ideo ſanctiſſimè S.Congregatio iudicium de tali vtilitate, vel inutilitate ſibi reſeruauit, ita obſeruatur communi praxi in Curia Romana.

## QVÆSTIO VI.

### *Quæ ſolemnitates requirantur ex iure ad alienandam rem Eccleſiaſticam?*

SVMMARIVM.

20 *Quinque conditiones requiruntur.*

21 *Prima: licentia Prælati iuxta ſuas conſtitutiones.*

22 *Secunda: tractatus Capituli, ſeu communitatis.*

23 *Tertia: Conſenſus Capituli, & n.24.*

25 *Quarta conditio: ſubſcriptio, & ſufficit per manum notarij.*

26 *Si minor pars cognoſcit euidenter damnum eſſe,non tenetur ſubſcribere.*

27 *Quinta conditio: licentia Congregationis,& num.28.*

29 *Si contractus ſit in fauorem Eccleſiæ eſt validus, etſi ei deſit aliqua ſolemnitas.*

20. SEcundum ius antiquum,quatuor requiruntur conditiones ad alienandam rem Eccleſiaſticam,ſcilicet, auctoritas Prælati, tractatus habitus cum Capitulo,illius conſenſus,ſingulorum ſubſcriptio,ſaltem per Notarium;nunc verò ex decreto Vrbani VIII. addenda eſt quinta conditio, ſcilicet, licentia S.Congreg. Vrb.VIII.

Prima conditio eſt *Auctoritas Prælati*, id eſt, illius licentia, Abbatis in Monachis, Prouincialis in Mendicantibus, Generalis in Societate. Ita Molina *tract.2.diſp.468.n.12.* Azor. *p.2.l.9.c 1.q.4.* Filliuc. *tract.44. cap.5.num.11. & 12.* Addit tamen Bordon. *tom.1.Reſolut.27. num.28.* de iure communi ad alienanda bona Monaſterij, quod ſufficit facultas Prælati localis,ſcilicet,Prioris; tamen in hac re conſulendæ ſunt propriæ Conſtitutiones vniuſcuiuſque Religionis;noſtræ verò Carmelitanæ Conſtitutiones *p.1.c.2.n.9.* requirunt ad alienandum, licentiam Generalis, vel Capituli Prouincialis. 21. Molina. Azor. Filliucius. Bordon. Conſt. Carm.

Secunda conditio: *Vt fiat tractatus*: nempe, vt conuocatis Religioſis Monaſterij proponantur, & examinentur cauſæ alienationis, an conueniant;vt habetur ex *Clement. de rebus Eccleſiæ non alienandis*; tamen ex priuilegio Pij V. conceſſo anno 1566. & Gregorij XIII. anno 1575.ſufficit conſenſus ipſius Generalis, vt aduertunt Molina *proximè citatus*,& Filliucius *vbi ſuprà, num.9.* & alij apud eos. Caſtro Palaus *tract.9. diſp. vnica, de rebus Eccleſiaſt. non alienandis,part.15.§.2.num.9.* vbi aduertit, quod ius requirit tractatum, in ſingulari, ac proinde vnius tractatus ſufficit, nempe, à Generali. 22. Clem. de rebus. Pius V. Greg.XIII. Molina. Filliucius. Caſtr.Pal.

Tertia conditio: *Vt detur conſenſus*: diſcuſſo tractatu,& examinata re,requiritur Capituli conſenſus, & debet eſſe expreſſus, *c.1.de his, quæ fiunt à Prælato*; & hic conſenſus ſufficit, quod ſit à maiori parte Conuentus, vno ſuffragio excedente. Suar. *tom.4.de Relig. tract.8. lib.2.cap.17. num.11.* & hic conſenſus non requiritur, quod detur in ipſo Capitulo congregato,ſed ſufficit quod detur ſingulariter: nam conſenſus ſingulariter datus,dicitur conſenſus Capituli. Ita Syluester, Vaſquez, Bonacina, quos citant, ac ſequuntur Caſtr. Palaus *ſuprà, n.10.* Dicaſtillus *de iuſtitia,lib.2.tract.15.diſp.1. dub.9. n.199.* 23. C.1. de his. Suar. Syluest. Vaſquez. Bonacina. Caſtr. Pal. Dicaſtil.

Qui aduertunt, quod ſi Prælatus ſine conſenſu Capituli alienat bona Monaſterij, alienatio eſt inualida:*cap. Irrita, c.Continebatur: de his, quæ fiunt à Prælato.* Capitulum tamen poteſt poſtea illam ratam habere, *c.Cum nos iam pridem.de his, quæ fiunt à Prælato.* 24. C.Irrita. C.Contin. C.Cum nos.

Quarta conditio eſt:*Vt fiat ſubſcriptio*,à Capitularibus, *c.1.de his quæ fiunt à Prælato*;ſufficit tamen, quod fiat manu notarij, vt tenent Molina,& Leſſius, quos citat,ac ſequitur Dicaſtillus *citatus, n.214.* 25. C.1. de his. Molina. Leſſius. Dicaſtill.

Tamen dubitatur, ſi minor pars Conuentus non conſenſit alienationi teneatur ſubſcribere?Reſpondeo non teneri,ſi id,quod determinatum eſt,agnoſcitur eſſe in damnum,ac præiudicium Conuentus, non tenetur ſubſcribere, imò reclamare, & appellare ad ſuperiorem; ita conſtat ex *cap. ſi quis Presbyter. de rebus Eccleſ. non alienandis.* Peirinus, quem citat Pellizar. *tom.1.tract.6. c.8.n.123.* Si verò dubitat an illud ſit conueniens; tunc tenetur ſubſcribere, & conformare ſe cum maiori parte communitatis, & ita obſeruatur in Senatu Regio. 26. C.Si quis. Peirinus. Pellizar.

Quinta conditio: *licentia S.Congregationis:* ex 27.

Vrb.VIII. ex decreto Vrbani VIII. quia ad alienandum
requiritur iuſta cauſa ; vt fatentur omnes.
Filliuc. Filliucius *tractatu 44. cap.5. num.12.* ius au-
tem iudicandi an in caſibus occurrentibus
detur iuſta cauſa alienandi ſibi reſeruat Sa-
Lezana. cra Congregatio. Lezana *tom.1.cap.10.num.4.*
Pellizar. Pellizar. *citatus,§.Quares,num.47.* quæ licentia
habenda eſt in ſcriptis, vt multipliciter decla-
ratum eſt à S. Congregatione, & obſeruat
praxis Romanæ Curiæ.

28. Proindéque quamvis aliquæ Religiones ha-
bent indulta à Sede Apoſtolica alienandi ſua
Greg.XIII. bona, vt Carmelitæ à Gregorio XIII. Patres
Societatis ab eodem Gregorio, & Patres S. Au-
Vrb.VIII. guſtini ab eodem Gregorio, Vrbanus VIII re-
uocauit omnia priuilegia regularibus conceſſa
ad alienandum. At ſolum videntur ibi reuocari
priuilegia regulariũ quoad hoc, vt non poſſint
fieri alienationes ſine conſenſu ipſius Con-
gregationis ; non autem quoad alia quæ per-
Lezana. tinent ad earum ſolemnitatem. Lezana *tom.2.*
Pellizar. *cap.19.n.62* Pellizar. *citatus,n.111.*

29. Aduertendum tamen eſt cum Azor. Regin.
Azor. Sylueſtr. Rodrig. Naldo, & aliis, quos citat, ac
Reginald. ſequitur Diana *tom.1.tract.7.* Contractum ini-
Syluestr. tum in gratiam & vtilitatem Eccleſiæ , etſi ei
Rodrig. deſit legitima forma, ac ſolemnitas , eſſe vali-
Naldus. dum , cum forma requiſita ad euitandas frau-
Diana. des, ceſſantéque fraudis periculo, talis ſolemni-
tas non eſt neceſſaria , quæ introducta fuit in
gratiam Eccleſiæ, ne vertatur in illius dãnum.
Gutierr. Ita Gutier. *in qq.Canon.tom.1.lib.2.q.23.n.9.*

---

## Qvæstio VII.

### *Proponuntur aliqui caſus in quibus licita eſt alienatio, vel pignoratio rerum Monaſterij abſque ſolemnitate iuris, vel licentia Sedis Apoſtolicæ.*

## SVMMARIVM.

30 *Si neceſſitas vrget non eſt neceſſarium , & num.31.*
32 *Cauſa data vtilitatis Eccleſiæ ne elabatur.*
33 *Licet remittere hæreditatem nondum incorporatam Monaſterio.*
34 *Permutatio rei vnius Eccleſiæ in aliam.*
35 *Donatio inter fratres, & Conuentus eiuſdem Prouinciæ, & n.36.*
37 *Si res eſt exigua , licet.*
38 *Alia remiſſiue, & n.39.*

30. Materia huius quæſtionis valdè fre-
quens eſt apud Religioſos. Primus caſus:
ſi vehemens , ac vrgens neceſſitas irruat , vt
minimè poſſit expectari beneplacitum Papæ,
v. g. ſi deficiat victus pro Religioſis , vel pro
alendis pauperibus, vel vt captiui redimantur
Abbas. à Piratis , &c. tunc non ſolum bona immo-
Rebuff. bilia , ſed etiam pretioſa mobilia , licitè non
Vgolin. tantum pignorari , ſed etiam vendi poſſunt.
Quaranta. Tamburin. Ita Abbas , Rebuffus , Vgolinus , Quaranta,
Molina. quos citat , ac ſequitur Tamburinus *tom.3.*
Lezana. *de iure Abbatum, diſp.13. quæſt.9. n.4.* Molina
Peirin. *de iuſtitia , tom 2. diſp.468.* M. Lezana *tom.1.*
*cap.10.num.4.* Peirin. *in ſuo formulario, litt.A,*
*cap.11. num.3.* Filliucius *tom.3. tract.44.cap.5.* Filliuc.
*num.11.* & hanc reſolutionem eſſe commu-
nem inter omnes Doctores teſtatur Diana *p.5.* Diana.
*tract.3. Reſol.6.*

Probatur : quia lex non ligat , quando de 31.
facto moraliter ſeruari non poteſt, *l.1.§.Dies,* C.1.§.Dies.
*ff.quando appellandum.* Deinde , quia lex ſer-
uanda non eſt quando iniquus effectus ſeque-
retur , ſi ſeruaretur , vt probat D. Thomas D.Thom.
*2.2.quæſt.120. art.1.* Tandem quia in qualibet
prohibitione, cenſetur excepta cauſa, quæ op-
poſitum ſuadet, *cap.de cætero, cap.Quamuis de* C. de Cætero.
*ſentent. excommun.* Denique quia impoſſibi- C.Quamuis.
lium nulla eſt obligatio , *l.impoſſibil. ff.de Re-* C.Impoſſib.
*gulis iuris.*

Secundus caſus : Data occaſione magnæ 32.
vtilitatis Eccleſiæ, & ſi expectaretur conſenſus
Apoſtolicus elaberetur; tunc ſine tali conſenſu
fieri poteſt. Ita Filliuc. ac Quaranta , quos ci- Filliuc.
tant, ac ſequuntur Ventigrilia *de alien.annot.1.* Quaranta.
*§.3. num.1.* Delbene *tom.2.c.17. dub.23.num.2.* Ventigril.
Quæ enim in fauorem, & commodum ſunt in- Delben.
troducta , non debent in odium, ac damnum
retorqueri , *l. Nulla iuris ratio , ff. de lege reg.* L.Nulla.
*quod ob gratiam de reg.iure, in 6.* nam vt opti-
mè notauit Ceuallos , quem citat , ac ſequi- Ceuallos.
tur Belaſius *verb. Alienatio , num 7.* Alienatio
prohibita eſt voluntaria , non neceſſaria , ſeu Belaſius.
quæ fit ex cauſa neceſſaria ; quod eſt notatu
digniſſimum, ait Belaſius , propter alienatio-
nes, quæ fiunt, quod etiam habet Bordon. *tom.1.* Bordon.
*Reſol.27. n.7.*

Tertius caſus : an liceat remittere, ſeu repu- 33.
diare legatum , ſeu hæreditatem Monaſterio
præſcriptam, ac relictam, non tamen adhuc eſſe
incorporatam Monaſterio: huius reſolutio erit
manifeſta ex iis , quæ dicam *q.26.* coincidit
enim cum his, quæ ibi dicenda ſunt.

Quartus caſus eſt: ſi fiat permutatio, vel alie- 34.
natio rerum in aliam Eccleſiã: nam tunc bene
poſſunt res Eccleſiæ alienari ſine dictis ſo-
lemnitatibus, ac conſenſu Apoſtolico; patet ex
*c. Hoc ius porrectum, §.ſibi inuicem, 10.q.2.* & *c.1.* C.Hoc ius.
*de rebus Eccleſiæ non alienandis.* Ita Riccius, Pe- C.1.de reb.
regrin. Megala, Bordon. Paſcalig. Ita Tambur. Riccius. Peregrin.
*citatus, n.8.* Delben. *tom.2.c.17. dub.13.num.5.* Megala.
Quæ doctrina maximè procedit inter Religio- Bordon.
ſos, qui ſunt ſub eodem Generali, ac Prouin- Paſcalig. Tambur.
ciali , qui habet omnium regimen. Delben.

Quintus caſus eſt : ſi fiat donatio inter 35.
fratres eiuſdem Monaſterij , vel à Regulari
vnius Monaſterij regulari alterius Monaſte-
rij eiuſdem Prouinciæ , vel donatio ab vno
Conuentu ad alium eiuſdem Prouinciæ, quia
omnes Conuentus vnius religionis tanquam
in vnam Congregationem , ac corpus myſti-
cum coadunantur, & ideo non videtur domi-
nium tranſlatum, ſi res vnius Monaſterij tranſ- Riccius.
fertur ad aliud. Ita Riccius, Tamburinus, Nal- Tambur. Naldus.
dus, Delbene , quos citat , ac ſequitur M. Fr. Delben.
Anton. ab Spirit. Sanct. *in Direct.tom.1.tract.2.* Fr Ant. ab
*diſp.1.n.169.* Spir. Sanct.

Nec obſtat prohibitio Extrauagantis *Am-* 36.
*bitioſæ,* ac Decretum Vrbani VIII. quia hæc in- Extrauag.
telliguntur de alienatione per quam transfer- Decretum Vrb. VIII.
tur dominium, vel de alienatione ſæcularibus
facta, vel aliis Conuentibus alterius Religio-
nis; nec etiam obſtat *cap.1. de rebus Eccleſiaſt.* C.1. de rebus.
*non alienandis.* In quo dicitur non licere Ab-
bati , terram vnius Eccleſiæ vertere ad aliam,
quamvis

Gloſſa. Peirin.

quamvis ambæ ſint ſub eius poteſtate : nam vt ibi explicat Gloſſa , non poteſt Abbas illud facere pro ſuo arbitrio,& ſine cauſa,poteſt vero quando datur vera cauſa prudentis viri iudicio , vt quando vnus Conuentus multis abundans, alteri pauperi ſubuenit.Ita Peirinus *tom.1.Priuileg. c.3.n 12.*

C.Terrulas. S.Congr. Abbas. Rodoan. Quaranta. Tambur. Molina. Caſtr.Pal. Delbene.

37. Sextus caſus eſt : quando res eſt exigua , & modici valoris , ſine conſenſu Apoſtolico alienari poteſt.*C.Terrulas 12.quaſt.2* & S.Congregatio declarauit Conſtitutionem Pauli II. & Conc.Trid. non derogaſſe *cap.Terrulas.* Ita Abbas,Rodoan.Quarãta,quos refert ac ſequitur Tambur. *tom.3. de iure Abbatum, diſp.13. q.9.n.2.*Si vero quæras : quando res reputanda ſit modici valoris ? Reſpondet ipſe, quod hoc prudentis viri iudicio iudicandum ſit.Molina, Caſtr. Palaus , & alij, quos citat, ac ſequitur Delbene *tom 2.c.13.dub.23.n.2.*Quod res modica alienanda ſine conſenſu Apoſtolico ſit res, quæ valet centum aureos.

Sanchez. Lezana. Nauar. Diana.

38. Septimus caſus eſt : quando bona immobilia ſunt relicta Monaſterio incapaci talium bonorum. Ita cum multis Sanchez *in Decal. lib.7.cap.26.num.30.& cap.27.num.17.*Lezana *tom.1.cap.10. num.4.* Idem dicendum putat de re mobili pretioſa relicta Monaſterio incapaci bonorum immobilium , quæ bene alienari poteſt,cum Nauar. Diana *5 part.tract.13. Reſol.6. ad primum.*

Quaranta. Vgolin. Caſtr. Pal. Barboſa. Rodrig. Molina. Lezana. Barboſa.

39. Octauus caſus eſt : Si res eſt relicta cum tali onere , vt ſit alienanda ab Eccleſia ; item ſi res eſt relicta cum tali onere , vt poſt aliquod tempus alteri reſtituatur. Ita cum Quaranta , Vgolino , & Caſtro Palao , Barboſa *de poteſtate Epiſcopi , parte tertia , allegat.96. num.61.* Item ſi ſunt bona ſolita infeudari, & in emphyteuſim dari. Ita Rodriguez, Molina , quos citat ac ſequitur Lezana *tom.1. cap.10. numero quarto.* Item ſi fiat pro remuneratione meritorum , quia ad hoc poteſt Prælatus res Eccleſiæ alienare , quod cum multis probat Barboſa *proximè citatus , n.62.* dummodo tamen Prælatus remunerationis metas, & limites non excedat.

---

## QVÆSTIO VIII.

### *Quænam ſunt bona,quæ alienari prohibentur ab Eccleſiaſticis ?*

### SVMMARIVM.

40 *Status quaſtionis.*
41 *Immobilia non poſſunt alienari.*
42 *Mobilia pretioſa veniunt ſub nomine immobilium.*
43 *Si hæc relinquantur religioni incapaci poſſunt alienari.*
44 *Bona inutilia poſſunt alienari.*

40. CVm Eccleſiaſticis prohibita ſit omnium rerum Eccleſiaſticarum alienatio, omnéque pactum , per quod transfertur dominium, omníſque hypothetica conceſſio,locatio,conductio vltra triennium , vt diximus *q 2.& 3.* Quærimus quænam ſint hæc bona , quæ ſub tali prohibitione veniunt ?

Primò, certum eſt in hac materia , quod in hac prohibitione interdicitur alienatio bonorum immobilium ; ſub quibus veniunt non ſolum res corporeæ permanentes, vt vineæ , ac olíueta , ſed etiam actiones, & iura , redditus diuturni temporis , quale reputatur illud quod eſt decem annorum, ac etiam iura , vel debita rerum immobilium , quæ eorum naturam participant. In concluſione conueniunt omnes Doctores vnanimiter. 41.

*Communis Doctorum.*

Secundò, etiam certum , quod res mobiles pretioſæ , quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt ſunt vaſa aurea , vel argentea , gemmæ, veſtes aureæ , aut ſericæ maioris pretij , aut copioſa Bibliotheca Monaſterio relicta , & ingens grex ouium , aut ſimilium rerum , quæ vtiles & fructiferæ ſunt, pari paſſu , tanquam immobilia communi æſtimatione reputantur , & minimè alienari poſſunt. Ita *l. Sancimus , Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis.* Azor. *Inſtitut. Moral part.2 lib 9.cap.1 quaſt.5. & 7.* Barboſa *de poteſtate Epiſcopi,part 3. allegat.95. num.39.* Suarez *tom.4. de Religione, tractatu 8. lib.2. cap 27. num.16.& 18.*Lezana *tom.1.c.10. n.4.* Res autem pretioſa dicitur ſi excedit pretium vigintiquinque aureorum , vt declarauit Sacra Congregatio,& teſtatur Delbene *tom.2. cap.27.n.5.* 42.

L.Sancimus. Azor. Barboſa. Suarez. Lezana.

Aduerte tamen primò , quod ſi Religioni incapaci habendi immobilia , vel vaſa aurea relinquatur etiam in teſtamento aliquid immobile , vel vas aureum , illa poſſunt abſque ſolemnitatibus , & licentia Apoſtolica alienari , quamvis relicta fuiſſent ſub hac conditione , ne alienentur. Ita tenet cum Rebuffo,Rolando, Hyppolit. Franco,Quaranta, Filliucius *tractatu 44. cap.4. num.32.* Moron. *reſp.61. num.17.* cum quibus conuenit Sanchez *lib.7. in Decalog. cap.26.num.3.& cap.27. num.17.* Quia prohibitio alienandi non eſt niſi pro bonis Eccleſiæ incorporatis , qualia non ſunt bona relicta Eccleſiæ incapaci. Ita Caſtro Palaus *tractatu 13. diſp. Vnica, de rebus Eccleſiæ non alienandis , part.15. §.1. num.12.* 43.

Rebuff. Roland. Hypolit. Franc. Quaranta. Filliuc. Moron. Sanchez. Caſtr. Pal.

Aduerte ſecundò : quod ſub hac prohibitione non cadunt bona inutilia relicta Monaſterio , verbi gratiâ , ſi Conuentui Monialium relinquatur copioſa Bibliotheca librorum Latinorum , ſeu Græcorum. Pellizarius *tract.6. cap.8. num.11.* quia in hoc caſu ceſſat finis prædictæ prohibitionis : nam talis finis eſt, vt conſulatur vtilitati , ac commodo Monaſteriorum , ne eorum bona diſſipentur ; in præſenti autem aptius geritur negotium Monaſterij, ſi venditur illa Bibliotheca , redacto eius pretio pro re fructuoſa Monaſterio;ergo tali negotio optimè adimpletur finis legis; & ita in hoc regno Luſitaniæ à Collectore Apoſtolico in caſu ſimili , declaratum eſt , vt teſtatur Portel. *part 1. caſu 17. num.5.* nempe Bibliothecam librorum Latinorum relictam cuidam Monialium Monaſterio poſſe vendi, conuerſo pretio in rem fructiferam Conuentui. 44.

Pellizar. Portel.

## QVÆSTIO IX.

### *Pecunia ſeruata in arca Monaſterij, quam naturam habeat, vt expendi valeat.*

SVMMARIVM.

45 *Pecunia habita ex re immobili, vel mobili pretioſa, vt talis reputatur, & n.46.*
47 *Immobile venditum habens affixum onus Miſſarum, aliud immobile eſt emendum, & n.48.*
49 *Pecunia ad immobilia deſtinata poteſt in aliud expendi.*
50 *Pecunia, quæ eſt vtilis, & fructifera inter immobilia computatur.*

45. PEcunia vel comparata ex eleemoſynis, vel relicta ex legato teſtatoris, vel habita ex redditibus Conuentus, vel ex rebus Conuentus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, vt ex vino, oleo, & ſimilibus expendenda eſt in iis, quæ ſunt neceſſaria Conuentui, quia pecunia vſui quotidiano deſeruit, & ad illum eſt de-
Molina. ſtinata, & ſeruata nullum fructum parit. Molina *tom.2.diſp.465.ad finem.*

46. At vero ſi pecunia habita eſt ex re immobili, vel ex re mobili pretioſa vendita, vt renouaretur; nullo modo poteſt expendi ſine licentia Apoſtolica in alia re, ſed ex illa emenda eſt alia res immobilis, vel mobilis pretioſa, quia illa pecunia habet naturam illius
Azor. rei, ex qua comparata eſt. Ita Azor. *p.2.lib.9.*
Caſtr.Pal. *cap.1. q.5.* Caſtro Palaus *tom.2. tract.12. diſp. vnica, p.15.§.1.n.5.*

47. Si autem illud immobile venditum habebat affixum onus miſſarum pretium, ſub pœna interdicti, conuertendum eſt in aliud immobile fructiferum; ſic declaratum eſt à Sa-
S.Congreg. cra Congregatione *in decreto de celebratio-*
Gauant. *ne Miſſarum*, vt referunt Gauantus *in Ma-*
Lezana. *nuali, verb. Alienatio, n.36.* Lezana *verb. Alienatio, n.17.*

48. At vero ſi pecunia, vel à teſtatore, vel auctoritate Prælati, & conſenſu Religioſorum, deſtinata eſt ad emendam rem immobilem, vel mobilem pretioſam, non poteſt in aliud expendi: nam talis pecunia deſtinata ad rem immobilem inter res immobiles com-
Ceuallos. putatur. Ita Ceuallos, Caldas Pereira, Filliu-
Caldas. cius, Quaranta, Azor, & Bonacina, quos citat,
Filliuc. ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, p.3.*
Quaranta. *allegat.95.num.41.* Azor. & alij dicunt, quod ad
Azor. hoc ſufficit auctoritas Prælati localis; idém-
Bonacina. que etiam dicunt de dote Monialis, quia vo-
Barboſa. luntas donantium eſt, vt illud perſeueret in Monaſterio pro ſuſtentatione Monialis. Ita
Dicaſtill. etiam cum multis Dicaſtillus *de iuſtitia, lib.2.*
Fr. Anton. ab Spir. Sanct. *tract.15. diſputat.1. num.179.* Fr. Antonius ab Spiritu Sanct. *in director.tom.2 tract.3. diſp.6. num.1137.*

49. Hæc tamen doctrina in multis mihi videtur difficilis, nam verũ eſt, quod ſi pecunia à Prælato ſuperiori deſtinata eſt ad rem immobilem cum conſenſu Conuentus, cum eodem conſenſu à Prælato inferiori non poteſt illud tranſmutari; at vero ab eodemmet Prælato cum Conuentu, ex circumſtantiis occurrentibus, poterit in rebus neceſſariis Conuentus expendi: namque eadem eſt poteſtas ligandi, atque ſoluendi, & decreta Summorum Pontificum loquuntur de bonis immobilibus; at verò illa pecunia tantum eſt in potentia ad immobilia ex hominum voluntate, quæ reuocari poteſt. In hac ſententia eſt Menochius Menoch.
*de præſumpt. lib.4. quæſt.138. num.3.* eam expreſsè tenet Bordon. *tom.1. Reſol.27. num.51.* Bordon.
de dote Monialium; quamvis id, quod dicitur de perſeuerantia ad ſuſtentationem ſit commune inter Doctores; tamen in praxi in neceſſitatibus Conuentus conſumi ſolet, vt experientia notum eſt.

Ex quibus facilè deducitur, quod pecunia, 50.
quæ deſtinata eſt ad emptionem ſtabilium cenſuum, vel mobilium pretioſorum, vel quæ eſt fructifera, & non otioſa, qualis eſt pecunia in mõtibus, vel cenſibus collocata, vel in bancis campſorum cum vtilitate repoſita inter bona immobilia, ſeu mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, connumeratur; ac per conſequens ſine licentia Apoſtolica alienari non poteſt. Ita Syluester, Quaranta, & Syluest.
& alij, quos citant, ac ſequuntur Bonacina Quaranta.
*de Alienatione bonor. Eccleſiaſt. diſp.2. quæſt.* Bonacina.
*vnica, punct.2.num.5.* M. Lezana *tom.2.cap.19.* Lezana.
*num.59.*

## QVÆSTIO X.

### *Quomodo, & pro quo tempore poſſint Regulares res locales Conuentus conducere?*

SVMMARIVM.

51 *Res Eccleſiæ poſſunt ad triennium, ſeu ad tres fructuum prouentus conduci.*
52 *Res Monaſterij non poſſunt locari ad ſex, vel nouem annos.*
53 *In locatione per decennium, v.g. ſi fit diuerſis actibus, primum triennium eſt validum, ſi vno actu nullum, & n.54.*
55 *Si locatio fiat à beneficiario, vel Commendatario per totam vitam; quædam ſententia negat, quod ſit valida, alia affirmat, cuius ratio non procedit in regularibus, & n.56.57.& 58.*
59 *Locatio pro tempore incerto diſtinctione exponenda.*
60 *Locatio facta ab anteceſſore, vbi eſt conſuetudo eſt valida, & n.61.*

REſpondeo, quod poſſunt res locales Con- 51.
uentus, vt prædia, ad triennium conduci; & non vltra ordinariè loquendo, patet ex Extrauaganti *Ambitioſæ.* Vbi expreſsè prohibetur fieri *locationem, conductionem vltra triennium*; at verò ſi res ſit ex illis, quæ ſolent fructum ferre, non quotannis, ſed alternis annis, tunc poterunt locari ad ſex annos; & ſi res locata non fert fructum, niſi de triennio in triennium, ita poteſt locari per nouem: per tres, nempe, annos vtiles, ac feraces; & ratio

ratio eſt, quia annus in locatione non computatur ex ſimplici temporis decurſu, ſed ex decurſu, ac prouentu fructuum; proindeque locatio rei computanda eſt ex tribus fructuum collectionibus. Ita Couarruuias, Henriquez, Vgolinus, Azor. Caldas Pereira, Zenedo, & multi alij, quos citant, ac ſequuntur Leſſius *de iuſtit. lib.2. cap.24. dub.11. num* 68. Vaſquez *de reddit. cap.2. §.2. dub.6. num.30.* Barboſa *de poteſtate Epiſcop. part. 3. allegation.95. num.5.*

Couarr. Henriq. Vgolin. Azor. Caldas. Zenedo. Leſſius. Vaſquez. Barboſa.

52. Si verò quæras, an res monaſterij valeant locari ad ſex, vel nouem annos, appoſita clauſula, vt tot ſint locationes, quòd ſunt triennia, itavt elapſo primo triennio, pro tunc res denuò cenſeantur locari? Reſpondeo negatiuè; quia illa triplicata locatio præſumitur fieri in fraudem legis prohibentis locationes vltra triennium, ac proinde irrita eſt, & inanis, ſicut ſunt omnia pacta in fraudem legis facta. Ita Barthol. Couar. Valaſcus, & multi alij, quos citant, ac ſequuntur Molina *de iuſtitia, tract.2. diſput.466. ad finem*, Filliucius *tom.2. tract.36. cap.1. num.6.* Caſtr. Palaus *tract. 12. diſp. vnica de reb. Eccleſ. non alienandis, p.14. num. 5.* tamen vt aduertit Tamburin. *de iure Abbat. tom.3. diſp.14. quæſt.2. num.2.* Poterunt Religioſi promittere conductori ad alterum triennium ſe locaturos, dummodo de hoc ſcriptura publica non conficiatur.

Barthol. Couar. Valaſcus. Molina. Filliucius. Caſtr. Pal. Tambur.

53. Grauius dubium hîc inſurgit: facta locatione vltra triennium, verbi gratia, per decem annos, an ſaltem firma, & ſtabilis ſi pro parte triennali, licèt ſecundum quòd excedit triennium nulla ſit? & pro vtraque parte magni, & graues ſtant Auctores magnis, & grauibus rationibus, vt videre eſt apud Barboſam *citatum, à num.5.*

Barboſa.

54. Qui citatus Barboſa *num. 11.* & Filliucius *tract.44. cap.2. num.11.* Pellizar. *tom.1. tract.6. cap.8. num.16.* Cùm diſtinctione ſoluunt quæſtionem; quia vel illæ locationes fiunt tanquam vnico contextu, quòd multum intereſt, quia in vno anno poteſt perdi, in alio lucrari, vel fit tot diuerſis actibus, & contractibus, ſi verò primum dicatur; pars negans validitatem actus tenenda eſt; quia Extrauagans *Ambitioſæ*: punit locantem vltra triennium, & talem contractum nullum reddit, ac proinde cum hîc non detur niſi vnus tantum contractus, inde qui locauit afficitur pœnis Extrauagantis; proindeque contractus nullus redditur. Si verò ſecundum dicatur, pars affirmãs validitatem contractus, quoad primum triennium ſuſtinenda eſt, quia vtile per inutile non vitiatur in iis quæ ſunt ſeparabilia, vt pluribus Doctoribus oſtenditur in libello de principiis vtriuſque iuris *litera V. num.78.*

Barboſa. Filliucius. Pellizar. Extrauag. *Principia iuris.*

55. Maximè tamen dubitabis: an liceat locatio ad tempus incertum, verbi gratia, donec Bellum duret, vel vſque ad tempus vitæ locantis, vt beneficiarius locare valeat fructus ſui beneficij per totam vitam? Communiter Doctores reſpondent negatiuè cum Filliucio *tractat.44. cap.2. num.14. & 15.* Si illa locatio excedat triennium taxatum, ac appoſitum in Extrauaganti *Ambitioſæ.*

Filliucius.

56. Tamen quòd beneficiarius, poſſit locare fructus ſui beneficij per nouem annos, ſicut & commendatarius fructus ſuæ commendæ, quæ ſunt bona Eccleſiaſtica, vt patet ex decimis per nouem annos, tenet expreſsè Vaſquez *in opuſculis, tract. de redditibus Eccleſiæ, cap.2. dub.6. num.31.* & citat Couarruuiam. Idem tenet Azor. *tom.2. lib.7. cap. 10. quæſt.3. in fine*, citans Abbatem, Fredericum, Hoſtienſem, Redoanum; & idem tenet Reginald. *tom.2. lib.25. num.538.* Bonac. *tom.3. diſp.2. quæſt.4. punct.11. num. 8.* & Camillus Borellus *tom.1. deciſion. tract.16. num.18.* Portel. *tom.2. caſu 9. num.1. in ſuis reſponſionibus.*

Vaſquez. Couar. Azor. Abbas. Frederic. Hoſtienſ. Redoan. Reginald. Bonacina. Portel.

57. Prima ratio huius rei eſt, quam tradit Vaſquez *citatus, num.31.* ex Couarruuia; quia dicta Extrauagans ſolùm intelligitur de rebus Eccleſiæ, quæ ſunt immobiles, vel ſunt res pretioſæ, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt calix pretioſus, & ſimilia: At fructus annui beneficij, vel commendæ, non ſunt res immobiles, neque pretioſæ, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt apertè conſtat. Secundò: quia ratio ob quam beneficiarius, vel Prælatus non poſſunt alienare bona immobilia Eccleſiæ ea eſt; quia non habent dominium bonorum, ſed tantum habent adminiſtrationem, manente dominio penes Eccleſiam, vel Summum Pontificem: nemo enim poteſt alienare id, cuius non eſt dominus; At beneficiarius habet verum dominium fructuum ſui beneficij: ergo poteſt alienare fructus ſui beneficij per totam vitam. Probatur minor, quòd, ſcilicet, beneficiarius, vel commendatarius ſit Dominus fructuum ſui beneficij. Primò; id expreſsè docent Couarruuias, Sarmientus, Syluester, Adrian. Corduba apud Vaſquez *citatum, cap.1. §.2. num.7.* qui ſunt grauiſſimi Auctores.

Couar. Sarment. Syluester. Adrian. Cordub. Vaſquez.

58. Et probatur etiam expreſsè ex *cap.1. de Clericis non reſidentibus.* Vbi Pontifex ait: quod Clericus, vel Canonicus, qui non reſidet, non fit Dominus diſtributionum; ex quibus verbis Doctores argumentantur à contrario ſenſu, videlicet: ergo ſi Canonicus reſidet fit, verè Dominus fructuum ſui beneficij; tandem idem probant citati Auctores ex communi vſu, ac praxi totius Hiſpaniæ, in qua beneficiarij ex redditibus ſuorum beneficiorum, dant dotes in vita nepotibus ex fratre, vel ſorore: Item ex prædictis fructibus relinquunt legata perpetua in ſuo teſtamento, neque de hoc aliquis eos condemnat, quòd ſignum eſt illos verè eſſe dominos prædictorum fructuum, ac proinde ſicut in morte de illis poſſunt diſponere in perpetuum; item de illis poterunt diſponere per locationem, per nouem annos, vel per totam vitam. Ex prima ratione patet reſponſio ad citatam Extrauagantem, & vltima hæc ratio non procedit in prælatis Religionem, quia non ſunt Domini, ſed tantum diſpenſatores, ac miniſtri prædictorum bonorum.

C 1. de Clericis.

59. Si verò locatio fiat pro tempore incerto, ac ambiguo, verbi gratia, quantum bellum durauerit, ſi tempus illud eſt communi æſtimatione valdè longum, vt excedat triennium eſt nulla licèt triennium non exprimatur, ſubintelligitur; quia in æquiualentibus eadem militat ratio; ſi verò locatio eſt pro breui tempore, quod includitur tempore legis valida eſt.

60. Tandem in hac re quæres, vbi viget conſuetudo, fieri locationem vltra triennium

abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ; ſucceſſor in beneficio teneatur ſtare tali locationi, quæ facta fuit à ſuo anteceſſore?

61. Reſpondeo: ſi locatio facta ſit nomine Eccleſiæ, & in euidentem, ac manifeſtam ipſius vtilitatem, teneri ſucceſſorem. Socinus, Calderinus, Rota, Vincentius, Francus, Syluester, Couarr. & alij quos citant, ac ſequuntur Quaranta *verb. Alienatio num.*10. Filliucius *tract.* 44. *cap.*2. *num.*22. Si verò facta eſt nomine perſonali, ſucceſſor non tenetur, nec illi viciſſim conductor. Couarr. *lib.* 2. *variar.cap.*15. Pariſius *lib.*1. *de Reſign. quæſt.*16. Gutierr. *lib.* 1. *quæſtionum Canonic. cap.* 36. *num.* 8.

Socinus. Calderin. Rota. Vincent. Franc. Syluest. Couar. Quaranta. Filliucius. Couarr. Pariſi. Gutierr.

## Qvæstio XI.

### *Ad maiorem cognitionem huius, explicatur, quid ſit locatio, emphyteuſis, & feudum?*

### Svmmarivm.

62 *Quid ſit locatio.*
63 *Quid ſit Emphyteuſis.*
64 *Differentia inter locationem, & Emphyteuſim.*
65 *Quid ſit Feudum.*
66 *Differentia inter Feudum, & Emphyteuſim.*

62. DE aliis contractuum ſpeciebus non agimus, quia ad nos non pertinent. Locatio. *Eſt contractus quo perſona, vel res aliqua ad vſum, vel fructum pretio conceditur.* Dicitur autem: *ad vſum, vel fructum:* quædam enim locantur ſolum ad vſum, vt ſeruus, equus, domus, & ſimilia, quorum fructus non eſt alius, quam vſus ipſorum, quædam verò ad fructum, vt agri, & paſcua, item iura, redditus, & vectigalia, dicitur: *pretio:* id eſt, pecunia.

63. Emphyteuſis, eſt contractus quo quis tradit rem ſuam immobilem alteri quoad dominium vtile, ſub certa penſione reali ſoluenda in recognitionem dominij directi, *l.*1.*C.de de iure Emphyteutico.* Res autem ipſa tradita, dicitur Emphyteuta. (L. 1. C. de Iure Emph.)

64. Differt a contractu locationis. Primò, quod emphyteuſis ſolum conſtitui poteſt in re immobili, quæ cultura melior effici poteſt. Secundo, quod per eam transfertur dominium vtile, manente ſolo dominio directo apud priorem Dominum. Tertiò: quod non fiat ad breuius tempus, quàm decennij.

65. Feudum, quod dictum eſt à fide, ſeu fidelitate: eſt contractus, quo quis tradit feudatario, ſeu vaſſalo rem ſuam immobilem quoad dominium vtile, cum onere obſequij, & ſeruitij perſonalis, quod conceditur ex beneuolentia, vel propter merita, Iulius Clarus *de Feudo quæſt.*4. & 5. (Iul. Clar.)

66. Inter Feudum, & emphyteuſim, quamuis in vtroque transferatur dominium vtile in recipientem, remanente dominio directo apud tradentem, tamen differentia eſt, ratione penſionis, nam quatenus penſio eſt perſonalis, id eſt, conſiſtens in obſequio perſonali, dicitur Feudum, quatenus vero penſio eſt realis, id eſt, conſiſtens in pecunia, vel frumento, vel alia re ſimili, dicitur emphyteuſis, aliquando vero in feudo aliquid ſoluitur in recognitionem dominij directi, ſed ex hac parte declinat ad conditionem emphyteuſis. Vt notat Leſſius *lib.*2.*cap.*4. *dub.*1.*n.*5. (Leſſius.)

## Qvæstio XII.

### *Vtrum Regulares poſſint bona immobilia ſuorum conuentuum infeudare, ſeu emphyteuticare?*

### Svmmarivm.

67 *Religioſi bona immobilia ſuorum conuentuum non poſſunt infeudare, ſeu emphyteuticare.*
68 *Niſi ſint ab antiquo ſolita dari in emphyteuſim.*
69 *Quando res dicitur incorporata conuentui, & num.*70.
71 *Bona prohibita ſunt tam generaliter, quam ſpecialiter accepta.*
*Poſſunt Prælati dare ſuis conſanguineis ibid.*
72 *Bona ſolita dari in emphyteuſim non poſſunt dari in feudum.*

DIco: Bona immobilia ſuorum conuentuum non poſſunt regulares infeudare, ſeu emphyteuticare, niſi ſolita ſint ab antiquo infeudare, ſeu emphyteuticare. Filliucius *tract.*44.*cap.*4.*num.*36. Bonacina *diſp.*3.*quæſt.*8. *punct.*4.*num.*10. Caſtr. Palaus *tract.*12. Probatur Primo: quia emphyteuſis, & infeudatio, eſt alienatio largè accepta. *L.Vlt. C.de rebus, non alienandis.* Secundò: quia prohibita eſt locatio ad tempus longum, vt dixi *quæſt.*10. ergo multo magis emphyteuſis. Tertiò: quia expreſsè Extrauagans: *Ambitioſæ:* prohibet contractum emphyteuticum, vt bene notat Molina *diſp.*470. 67. (Filliuc. Bonacina. Caſtr. Pal. L. Vlt. Molina.)

Dixi in concluſione: *niſi ſolita ſint dari in emphyteuſim:* antequam, nempe, incorporentur monaſterio, & fiant de menſa, ac vſu Religioſorum, dummodo hoc fiat in euidentem, ac manifeſtam Eccleſiæ vtilitatem, abſque vlla ambiguitate, & eodem modo, quo antea erat emphyteuſis; quia ſi antea erat ad tres vitas, modo non fiat ad plures; & ratio huius rei deſumitur aperte ex dicta Extrauaganti: *Ambitioſæ:* vbi dicitur: *vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus à iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis.* Deinde quia in hoc caſu non interuenit noua alienatio, ſed potius continuatur prior emphyteuſis, hic autem non prohibetur continuatio alienationis, ſed tantum alienatio ſimpliciter. Vt rectè notarunt cum Iulio Claro Couarruuias, Gregor. Lopez, Molina *diſp.*469 *n.*7. Barboſa *de offic. Epiſcop.*3. *part. Alleg.*95 *num.*19. 68 (Extrauag. Iul. Clar. Couar. Greg. Lopez. Molin. Barboſa.)

Res autem dicitur incorporata monaſterio, quando Prælatus vna cum conuentu determinat, vt ſit ad ſuſtentationem eius. Ita Panormitan. Gloſſa, & alij cum Filliucio *citato tract.*44. 69 (Panormitan. Gloſſa. Filliuc.)

Ventigril. *tract.44. cap.4.num.39.* & Ventigrilia *Ann.de alienat.* §.1. *num.*23. ſi verò Prælatus rem retineat per aliquod tempus, quoad vſque inueniat bonum Vaſſallum, cui infeudet, vel ob aliam iuſtam cauſam, non ideo res cenſetur incorporata, & ſi longo tempore retineat, vt Rodoan. notauit Rodoan. *de rebus Eccleſ.non alienand. q.*62. *n.*4.

70. Bordon. Bordon. *tom.*2. *quæſt.*17. contendit, quod vt res dicatur incorporata conuentui, vltra requiri, quod manu notarij deſcripta ſit in Catalogo aliorum bonorum Conuentus; ad cuius confirmationem adducit Bartol. Rinald. & alios; tamen vt dicatur incorporata Monaſterio, vel Eccleſiæ ſat eſt, quod ſit deſtinata ad illius ſuſtentationem, & vt dicitur de menſa Rota. Clement. Panorm. Filliuc. Epiſcopi, vel Abbatis. Vt colligitur in Rota *Clementina vnica, de exceſſib. Prælator. verb. Ad menſam.* Panormitan. & alij apud Filliucium *cit. num.*39.

71. Bona, quæ hic prohibentur emphyteuticari, ſunt bona tam generaliter, quam ſpecialiter accepta, quia licet in omnibus maneat dominium directum apud Dominum, transfertur tamen dominium vtile, & vtrumque Molina. Lezana. Barboſa. Caſtr.Pal. Bonacina. Layman. Pellizar. prohibetur in Extrauaganti. Ita Molina, Lezana, Barboſa, Caſtr.Pal. Bonacina, Layman. apud Pellizarium *tract.*6. *cap.*8. *num.*25. Qui etiam omnes docent, quod Prælati Conuentus bona ſolita in emphyteuſim, ſeu feudum concedi, poſſunt etiam ſuis conſanguineis, & cognatis dare omnibus conditionibus, & magna Conuentus vtilitate.

72. An verò Prælatus bona Conuentus ſolita dari in emphyteuſim, poſſit etiam in feudum tranſmutare? Reſpondeo negatiuè, quia mutatur ſubſtantia contractus, & deterior fit conditio Eccleſiæ: nam emphyteuta Eccleſiæ ceſſando à ſolutione cenſus per biennium, cadit C Potuit. L.2. c.de Iure. à iure ſuo, *cap. Potuit, de locato, l.*2. *cap. de Iure Emphyteuſis.* At verò feudatarius Eccleſiæ, etiamſi per mille annos non ſoluat cenſum, à iure ſuo non cadit, ſed perſiſtit in eo. Ita cum Ventigril. multis Ventigrilia. *Annotat. de Alienat.* §.1. *num.*23.

## QVÆSTIO XIII.

### *An Regulares poſſint tranſigere, aut compromittere ſuper bonis Monaſterij?*

#### SVMMARIVM.

73 *Tales contractus ſunt prohibiti ſine licentia Apoſtolica.*

74 *Talis contractus factus non præiudicat ſucceſſori, & poteſt ab eo annullari.*

75 *Bene tamen talis contractus poteſt fieri à Religioſis ſuper re litigioſa.*

73. Rebuff. Redoan. Frederic. Barbat. Francus. Filliuc. Pellizar. RESpondeo; tales contractus prohiberi decretis Pontificum. Ita Rebuffus, Redoan. Frederic. de Senis, Barbat. Philipp. Francus, quos citat, ac ſequitur Filliucius *tract.*41. *c.*2. *num.*25. cui adhæret Pellizar. *tractat.* 6. *cap.*8. *num.* 26. & concluſio procedit de bonis iam incorporatis monaſterio, quæ ipſo iure ad illud ſpectant; & probatur, quia tranſactio, & compromiſſum cum fiunt ſuper re immobili ſunt veræ ſpecies alienationis; vt latè probant Craueta, Abbas, Pariſ. Valaſcus, apud Craueta. Abbas. Pariſ. Valaſcus. citatum Filliucium: ergo cum ſint veræ alienationes includuntur in Conſtitutione Pontificia, ac proinde ſine illius facultate alienari non poſſunt, excipitur tamen, ſi eſt conſuetudo loci, vt ſine conſenſu Apoſtolico, ac aliis ſolemnitatibus fiat.

Aduertunt tamen Filliucius, & Quarantá 74. Filliuc. Quaranta. *verb. Alienatio, num.*10. per tranſactionem, aut compromiſſum illegitimè factum ab anteceſſore, nihil præiudicari ſucceſſori, ab eoque poteſt legitimè inualidari, ac annullari.

Concedit etiam Bordon. *Reſol* 27. *num.*59. 75. Bordon. Religioſos poſſe tranſigere, & compromiſſum facere ſuper re litigioſa, aut aliàs præiudiciali; & probatur, quia res litigioſa non cenſetur adhuc incorporata monaſterio, & ideò poſſunt Religioſi cedere, attento periculo damni impendentis, deinde, quia alienatio alicuius prohibita in iure non eſt alienatio neceſſaria, ſed libera, *l.*1. *ff. de fundo, dot.* L. 1. ff. *l. Alienationes, ff. famil.* vt iam ſuprà dixi. L. Alienati.

## QVÆSTIO XIV.

### *Vtrum, ſtante prohibitione Apoſtolica poſſint Regulares fideiubere pro aliis, aut etiam cum ipſis contractum aſſecurationis inire?*

#### SVMMARIVM.

76 *Quid ſit fideiuſſio.*

77 *Quid ſit contractus aſſecurationis.*

78 *Prima ſententia affirmat, validum.*

79 *Secunda, & vera ſententia dicit, eſſe nullum.*

AD exactam explicationem eorum, quæ dicenda ſunt, ſupponendum, quod fideiuſſio, ſignificat fidem ſuam alteri iubere, ac dare, & eſt contractus, quo quis in ſe ſuſcipit obligationem alterius, promittens ſub fide ſua illius adimpletionem, ſeque in illius defectum obligans. Ita Gomezius 2. *variar. cap.*13. 76. Gomezius. Azor. Rebellus. Leſſius. Reginald. Mantica. *num.*1. Azor. 3. *part. lib.*11. *cap.*22. *dub.*10. Rebellus, Leſſius, Reginaldus, quos citat, ac ſequitur Mantica *tom.*2. *de tacit. & ambig. lib.*16. *tit.*9.

Contractus aſſecurationis, tunc fit, quando 77. quis ob pretium, vel aliud intereſſe, vel gratis ſuſcipit in ſe periculum rei alienæ, obligando ſe ad compenſationem totius, ſi tota res perierit. Ita Sylueſter, Molina cum Bonacina *de* Sylueſt. Molina. Bonacina. *contractibus, diſp.*3. *q.*9. *punct.*3. *n.*1.

In hac re Lezana *tom.*1. *cap.*9. *num* 18. Pel- 78 Lezana. P. llizar. Lugo. C. Penult. lizarius cum Cardinali Lugo *tract.*6. *cap.*8. *num.*3. dicunt cum licentia Prælati talem contractum licere, vt patet ex *cap. penultimo, fideiuſſione*; & quia huiuſmodi contractus, tam fideiuſſionis, quam aſſecurationis, non includuntur in Generali hypotheca: ergo non veniunt in communi prohibitione, ac proinde ſine ſolemnitatibus requiſitis fieri poſſunt.

Dico tamen, quod tales contractus non 79. poſſint

poſſint fieri à Regularibus ſine debita ſolemnitate, ac licentia Apoſtolica: nam per huiuſmodi contractus tam fideiuſſionis, quam aſſecurationis, regularium bona manent ſubiecta, ac obligata ſatisfactioni, ac alienationi; ergo ſicut non poſſunt alienari, nec alienationi obligari, ac proinde talis contractus ſine debita ſolemnitate eſt inualidus, & claudicat

G.penult. ad *cap. penultim. fideiuſſion.* verum eſt, quod ibi ad talem contractum requiritur licentia Prælati, per hoc tamen non excluditur alia

Extrauag. Vrb.VIII. ſolemnitas requiſita in iure in Extrauaganti *Ambitioſæ*, ac in decreto Vrbani VIII. & confirmatur, quia vt fatentur Auctores contrarij, ea quæ alienari non poſſunt, neque etiam poſſunt pignorari, quia remanent ſubiecta alienationi; ergo neque in his contractibus obligari ob eandem rationem, & periculum.

## QVÆSTIO XV.

### *An Regulares bona mobilia pretioſa Monaſterij poſſint oppignerare?*

SVMMARIVM.

80 *Regulares non poſſunt oppignerare mobilia pretioſa, & n.*81.
81 *Maxime tamen in vrgenti neceſſitate.*
83 *Ad hoc non requiritur conſenſus Ordinarij.*
84 *Maxime notanda lex Regia Luſitaniæ.*

80. Regulares ſine prædictis ſolemnitatibus non poſſunt bona mobilia pretioſa, aurea, vel argentea, & veſtes magni valoris oppignerare, niſi in caſu, quo aliqua vehemens neceſſitas vrgeat. M. Lezana *tom.*1.*cap* 10.*n.*4. & *tom.*2.*cap.*19.*num.*55. Quaranta *verb. Alienat. num.* 27. Molina, Layman, Bonacina, Caſtro Palaus, Hieronymus Rodriguez, Leſſius, Barboſa, quos citat, & ſequitur Diana 5.*part. tract.*13. *Reſol.*6. quibus adhærent Pellizarius *tract.*6. *cap.*8. *num.*28. M. Fr. Anton. ab Spir. Sanct. *tom.*2. *tract.*3. *diſp.*6. *ſect.*6. *num.*1151.

Lezana. Quaranta. Molina. Layman. Bonacina. Caſtr. Pal. Hier. Rodr. Leſſius. Barboſa. Diana. Fr. Anton. ab Spir. Sanct.

81. Probatur: quia prohibita à iure alienatio, prohibita eſt etiam pigneratio, ex *l. fin. C. de rebus alienis non alienandis*; idque ob periculum, cui exponuntur res pigneratæ, vt omnino alienentur; tum quia, vt teſtatur Quaranta: Oppigneratio eſt quædam alienatio, præcipuè quando res tanti eſt obligata, quanti eſt; ita vt non ſit facilis redemptio, indéque probabili alienationis periculo ſubiicitur.

L. fin. C.

82. Diximus tamen, quod *niſi in caſu, quo ſumma neceſſitas vrgeat*: quia in tali caſu, vt teſtatur Diana *citatus* omnes Doctores tenent, talem alienationem, ſeu oppignerationem eſſe licitam, abſque licentia Papæ, & Sacræ Congregationis; nulla enim lex ligat, cum de facto ſeruari non poteſt. Vt oſtendi *ſuprà, quæſt.*7. *num.*30. & 31.

Diana.

83. Nec audiendus eſt in hac re Peregrinus *in nouo Compendio Priuileg. verb. Alienatio n.*9. dicens ad oppignerationem in tali caſu faciendam, requiri conſenſum Ordinarij cum commodè haberi poſſit; at Doctores aſſerentes Regulares in caſu neceſſitatis poſſe oppignerare mobilia pretioſa ſine licentia Papæ; nullam faciunt mentionem de licentia ab Ordinario obtinenda; ipſa extrema neceſſitas ab omni lege excipitur.

Peregrin.

Maximè notanda eſt lex Regia noſtræ Luſitaniæ, *lib.*2. *tit* 24. *Ordinationum.* Vbi pro omnibus Eccleſiis eſt ſtatutum, quod nullus in pignus accipiat aurum, argentum, vel veſtes Sacras Eccleſiæ cuiuſcunque, ſiue Regularis, ſiue ſæcularis, etiamſi ſumma adurgeat neceſſitas abſque licentia petita, & obtenta à Rege; qui verò contra talem agunt, vel accipiendo aliquid Eccleſiarum in pignus, vel pretio emunt ſine prædicta Regis licentia, præcipit lex, vt amittat valorem dictarum rerum, ſoluendo exceſſum nonem partium, & res ſic pignerata, vel empta abſque vllo pretio Eccleſiæ reddatur. De qua re videndus eſt Emmanuel Barboſa *in remiſſionibus ad Regiam Ordinationem. Ibidem.* 84.

84. *Ordinationes Luſitaniæ.*

Emmanuel. Barboſa.

## QVÆSTIO XVI.

### *An Regulares poſſint ſuper bona ſua conſtituere contractus ad vſum, vitalitios vel precarios?*

SVMMARIVM.

85 *Qui ſit contractus ad vſum, vitalitius, vel precarius.*
86 *Contractus ad vſum eſt prohibitus.*
87 *Contractus vitalitius eſt prohibitus, & num.*88.
89 *Contractus precarius eſt prohibitus.*

Contractus ad vſum, tunc fit, quando res datur, & conceditur ad vſum, vt vocant, ſeu vt quis illa vtatur; contractus vitalitius, cum res alicui datur ad eius vitam. Contractùs precarius eſt, quo quis concedit alteri aliquid, cum poteſtate illud repetendi, quoties voluerit, vt ſi ego tradam tibi petenti librum, vel meam vineam, cum pacto vt poſſim huiuſmodi facultatem, ſeu meum librum, meámque vineam reuocare quoties voluero; dicor tecum inire precarium. Ita Leſſius *lib.*2. *cap.*17. *dub.*1. *num.*4. Molina *diſp.*298. Bonacina *diſp.*3. *de Contractib. q.*14. *punct. vnico, n.*1. 85.

Dico Primò: Regulares non poſſunt bona ſua dare ad vſum, vt dicitur. Paſqualigus *tom.*2. *quæſt.*180. Pellizar. *tract.*6. *cap.*8 *num.*32. Probatur, quia talis contractus eſt ſpecies emphyteuſis, vt ex eius natura patet: emphyteuſis autem ſpecies eſt alienationis, proindéque ea quæ cadunt ſub emphyteuſi prohibita ſunt, itaque ſenſerunt Sapientiſſimi Theologi, vt teſtatur Pellizarius, ac proinde ſine debitis ſolemnitatibus fieri non poteſt. 86.

Paſqualig. Pellizar.

Dico ſecundò: cum eiſdem Auctoribus contra Bordonium *tom.*1. *Reſol.*27. *num.*180. Quod contractus ſeu cenſus vitalitius cadit ſub hac prohibitione, quia eſt ſpecies emphyteuſis, vt Auctores fatentur, indéque prohibitus; 87.

Bordon.

bitus; Deinde, quia alienatio ideò eſt prohibita ob periculum amiſſionis Eccleſiæ rei; atqui cenſus vitalitius eſt in continuò periculo amiſſionis: ergo; vbi enim militat eadem ratio, militat eadem iuris diſpoſitio.

88. Ex quibus ſequitur, quòd Religioſi ſua propria auctoritate, non poſſunt concedere alicui domum monaſterij per totam vitam cum onere ſoluendi certam penſionem monaſterio, vt teneatur illam reſarcire, quando opus fuerit, quod ex eo quod hic contractus includit locationem dictæ domus vltra triennium; quæ locatio prohibita eſt Eccleſiaſticis, vt patet ex dictis *quæſt.* 10. *num.* 51.

89. Dico tertiò: Prohibitum eſſe regularibus conſtituere, ſeu inire contractum precarij in bonis monaſterij, quia per talem contractum transfertur dominium vtile ad arbitrium concedentis, quòd ſecum importat alienationem vltra triennium, ac proinde includitur in præſenti prohibitione, Riccius. Riccius *in praxi Eccleſiaſtica, deciſ.* 64. Quaranta. Quaranta *verb. Alienatio, n.* 16. Lezana. M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 56.

## QVÆSTIO XVII.

### *An Regulares poſſint bona vnius monaſterij ad aliud monaſterium transferre, eique illa donare, vel cum altero monaſterio bona ſua permutare, ac ei accommodare?*

SVMMARIVM.

90 *Vnus Religioſus alteri religioſo eiuſdem monaſterij poteſt aliquid dare.*

91 *Prima ſententia negat poſſe dari alteri monaſterio.*

92 *Secunda & vera affirmat licitam eſſe talem donationem.*

93 *Naldus ait: quòd licita ſit permutatio de vna Eccleſia ad aliam.*

94 *Extrauagans loquitur de permutatione inter diuerſos Prælatos.*

95 *Res vnius conuentus poteſt accommodari ad alium.*

90. SVppono vt certum, quòd Religioſus vnius monaſterij poſſit alteri religioſo eiuſdem monaſterij, ſiue immobile, ſiue mobile pretioſum dare, Lezana. Lezana *verb. Alienatio, num.* 11. Quia conſtitutionibus Apoſtolicis ſolùm prohibetur ea donatio, quæ eſt alienatio, donatio autem illa inter regulares eiuſdem monaſterij, non eſt alienatio, cum dominium illius rei non transferatur, ſed maneat, ſicut antea, Naldus. in monaſterio, Naldus *in ſumma verb. Alienatio, num.* 4.

91. Quæſtio præſens primò inquirit: An bona vnius monaſterij poſſint ad aliud monaſterium eiuſdem prouinciæ ac religionis ſine licentia Apoſtolica transferri, illique dari? Negatiuam ſententiam tenent Bonacina. Bonacina *de Alienatione bonorum Eccleſiaſtic. diſp* 2. *quæſt. vnica, punct.* 2. *num.* 14. & 17. Lezana. Lezana *tom.* 1. *c.* 19. Pellizar. *num.* 56. & *tom.* 3. *verb. Alienatio, num.* 11. Pellizar. *tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 24. Et probatur; quia per talem tranſlationem verè transfertur dominium, proindeque eſt alienatio verè prohibita.

Oppoſita ſententia, quod licita ſit talis permutatio, ac donatio de re immobili, de mobili pretioſa, de vno conuentu ad alium eiuſdem prouinciæ, mihi videtur vera, eam tenent Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.* 58. & 74. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi allegat.* 95. *num.* 62. Diana apud Pellizar. *citatum, num.* 23. in eamque inclinat M. Lezana *citatus, num.* 11. Probatur; quia dominium talis rei adhuc manet ſub dominio talis Religionis, ac ſub eius Prælato, Generali, Prouinciali, vel capite Prouinciali, & hoc maximè video obſeruari communi praxi in hoc regno Luſitaniæ, vt bona, ſiue immobilia, ſiue mobilia ob conuenientem rationem à Prouinciali, vel capite Prouinciali dentur, ac transferantur à conuentu pingui ad conuentum pauperem, & hoc maximè in fundatione alicuius noui conuentus. 92. Riccius. Barboſa. Diana. Lezana.

Sic Naldus *verb. Alienare num.* 4. ex Innocentio *in cap. quæſitum de rerum permutatione,* & Berojo. *Conſil.* 124. *num.* 14. *vol.* 1. Exiſtimat clericos eiuſdem Eccleſiæ poſſe permutare inter ſe res eiuſdem Eccleſiæ abſque legitima ſolemnitate, & confirmatur: quia dans ſorori ſuæ, non dicitur alienare Gloſſa *in cap. Apoſtolica ſedes verb. Alienare de iis, quæ ſunt à maiori parte*: ergo dans alteri Eccleſiæ, vt ſorori, non dicitur alienare. 93. Naldus. Innocent. Berojo. Gloſſa.

Vnde dicendum ad Extrauagantem. *Ambitioſæ*: quod in ea prohibetur permutatio, tanquam ſpecies peculiaris alienationis; ibi non eſt ſermo de præſenti permutatione, ſed de ea quæ fit inter perſonas Eccleſiaſticas, & ſæculares diuerſas, ac quando transfertur dominium de vno capite ad aliud, ac de vno Prælato ad diuerſum. 94. Extrauag.

Ex quo bene ſequitur, quod poſſunt Regulares accommodare ad breue tempus bona monaſteriorum, ita vt merus illorum vſus concedatur, non autem dominium directum, aut indirectum, cùm per Extrauangantem, ac decretum Congregationis, ſolùm alienationis prohibeantur; id autem, quòd accommodatur, non alienatur. Riccius *deciſ.* 74. & 68. Bonacina, *de Alienat. bonorum Eccleſiaſticorum, diſp.* 2. *quæſt. vnica, punct.* 2. *n.* 5. 95. Riccius. Bonacina.

## QVÆSTIO XVIII.

### *Vtrùm Regulares ſuper pecuniam poſſint inire contractum Societatis, vel montis pietatis, vel recipere ad Cambium, aut mutuum cum ſolutione lucri ceſſantis, vel alios ſimiles contractus?*

SVMMARIVM.

96 *Religioſi non poſſunt pecunias implicare in contractu ſocietatis.*

97 *Poſſunt ponere in Monte pietatis.*

98 *Religioſi non poſſunt dare pecunias ad Cambium, vel mutuas.*

99 *Reli*

*99 Religioſi non poſſunt accipere pecunias ad Cambium, & n. 100.*

*101 Poſſunt tamen in graui neceſſitate.*

*102 Magna quantitas pecuniæ ſeruata in monaſterio, non poteſt alienari ſine licentia Apoſtolica.*

96. DIco primo: quod ob prohibitiones Pontificias non poſſunt Regulares implicare in contractu Societatis pecuniam moſterij cum onere, vt inueſtiatur in bonis immobilibus fructiferis. Pellizar. *tract.6. cap.8. n.47.* M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto *tom.2. tract.3. diſp.4. num.1156.* [Pellizar. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.] Probatur; quia ordinationes Apoſtolicæ prohibent Regularibus alienationem ob conſeruationem bonorum eorum; atqui ea, quæ ſubiacent contractui ſocietatis ſunt expoſita periculo perditionis, ipſaque ſocietate res perit, vt docent communiter Doctores, cum Nauarro *cap.17. num.271.* Molin. *tract.2. diſp.415.* Azor. *part.3. lib.9. cap.1.* [Nauarr. Molin. Azor.] Deinde, quia ius exigendi, quòd oritur ex contractu ſocietatis non eſt fixum, ac ſtabile, & perpetuum, vt volunt iura pontificia, ſed eſt inconſtans, & incertum: ergo ex iure prohibitum eſt implicari in tali contractu.

97. Dico ſecundò: Non obſtante prohibitione Apoſtolica, poſſunt regulares deponere ſuper aliquo pietatis Monte pecuniam expendendam in bonis mobilibus, idque quotannis, excipiendo certum lucrum, verbi gratia, quinque pro ſingulis centenariis. Et probatur; quia tale ius exigendi quinque pro ſingulis centenariis, cum ex ſe ſit certum, & fixum æquiparatur bono immobili, proindeque bona deſtinata ad emptionem immobilium, poterunt in tali monte pietatis conſtitui cum pecunia, quæ in tali monte conſtituitur nulli periculo ſubiaceat, vt obſeruatur in Ferraria, & ſic Coſmas II. Magnus Ethruriæ dux aſſignauit pro præfato monte Florentino feudum reddituum ex vectigalibus illius ciuitatis; [Ferraria. Ethruria.] ſi verò in aliquo regno, vel ciuitate Mons pietatis verſatur in periculo, tunc pecunia Eccleſiaſtica, in eo non poteſt conſtitui.

98. Dico tertiò: Prohibitum eſt Religioſis, conſtitutionibus Apoſtolicis, dare pecunias ad Cambium, vel mutuum, ſeu aliquod lucrum, verbi gratia, quinque pro centenariis alicui homini, etiam diuiti, quia talis pecunia ſemper eſt expoſita periculo, quod conſtitutiones Apoſtolicæ euitare intendunt, & quamuis hoc fiat cum magna ſecuritate, ſemper hoc eſt prohibitum Religioſis, quibus omnis negotiatio intercluſa eſt, vt probant Riccius, Vgolinus, Megala, Genuenſ. & alij apud Dianam *part.1. tract.8. reſol.72.* [Riccius. Vgolin. Megala. Genuenſ. Diana.]

99. Dico quartò: Prohibitum eſt etiam, conſtitutione Apoſtolica, ne Religioſi recipiant pecunias ad Cambium, aut mutuum cum ſolutione lucri ceſſantis, aut damni emergentis, vt conſtat ex Decreto Sacræ Congregationis 21. Maij, anno 1626. ſub Vrbano VIII. [Sacr. Congr.] Vbi expreſsè dicitur. *Regulares prohibentur cenſus imponere ſuper bonis ad eorum monaſteria pertinentibus, loco cenſuum huiuſmodi pecunias ad Cambium, vel mutua accipere, cum ſolutione lucri ceſſantis, & damni emergentis.* Et ſtatim imponuntur pœnæ contentæ in conſtitutionibus Apoſtolicis, *quæſt.2. & 3.* Decretum refert Pellizar. *citato, cap.8. num.37.* [Pellizar.] Vbi expreſsè Sacra Congregatio prohibet pecunias acceptas ad Cambium, ac mutuum.

100. Dubitatur tamen: An ſaltem ex gratitudine poſſint regulares aliquid ſoluere mutuatoribus pro intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis? Aliqui graues Doctores affirmant, quia iura prohibentia Regularibus donationes, non prohibentur ea, quæ fiunt ex gratitudine, vt docent Rodriguez, Homobonus, Valerius, de la Crux, Azor. Molina, Zenedus, & multi alij apud Dianam *1. part. tract.6. Reſol.15.* [Rodrig. Homobon. Valerius. De la Crux. Azor. Molina. Zenedus. Diana. Pellizar.] alij vt Pellizar. *citat. num.38.* Simpliciter negant hoc fieri poſſe à Regularibus, quia fraus, & dolus nemini patrocinantur, quod autem dicto modo ex graditudine ſoluitur, videtur eſſe in fraudem legis. Ego verò diſtinctione vtendum exiſtimo, ſi ex pacto antecedenti aliquid ſoluitur ex gratitudinis titulo, videtur prohibitum, quia fit illo gratitudinis nomine in fraudem legis, ſi verò poſt pecunias acceptas aliquid largiatur ex mera gratitudine, non eſt prohibitum; nam gratificari beneficium acceptum, eſt ex iure naturæ.

101. Dico quintò: quòd in caſu vrgentis neceſſitatis, in quo non poteſt ſummus Pontifex, vel Sacr. Congregatio adiri, poſſunt Religioſi pecunias ad Cambium, vel mutuas ſoluendo intereſſe accipere. Delbene *tom.2. cap.17. dub.8. num.3.* [Delbene.] & hoc oſtendunt rationes, quas adduxi ſupra *quæſt.7. num.30. & 31.* Item Decreta Congregationis non tenent, ſi detur conſuetudo legitime præſcripta. Ita Delbene *citatus num.4.* & in hoc Regno ſæpè ſæpiùs vidi, quod Religiones grauiſſimorum hominum virtute, & literis, pro neceſſitate vrgenti ſumerent pecunias mutuas, & ad Cambium.

102. Dico ſextò: quòd magna quantitas pecuniæ, quæ ſeruatur in aliquo monaſterio, non poteſt alienari abſque aſſenſu ſedis Apoſtolicæ, & ita reſolutum fuit à Romana Rota in vna Venetiarum; [Rom. Rota.] vbi fuit dictum, hoc procedere, licèt præfata pecunia eſſet conuertenda in Eccleſiæ vtilitatem. Barboſa *de Offic. & poteſtate Epiſcop. Allegat.95 num.43.* M. Lezana *tom.2. cap.19.* [Barboſa. Lezana.]

---

## QVÆSTIO XIX.

### *Qualiter ſe debeant habere Regulares in extinguendo, ac redimendo cenſu?*

### SVMMARIVM.

*103 Si cenſus eſt conſtitutus vt redimatur, tunc fieri poteſt, aliter non.*

*104 Pecunia ex illo cenſu extincto eſt implicanda in re immobili.*

*105 Tali pecunia non poſſunt ſolui debita conuentus.*

103. DIco in hoc; quòd poſſunt Regulares ſine ſolemnitatibus iuris admittere extinctionem, & redemptionem cenſus legitimè conſtituti, ſi talis naturæ eſt, vt redimi valeat, quoties

quoties debitor voluerit, quia tunc fieret ei magna iniuria contra naturam contractus; ſi verò cenſus talis naturæ non eſt, ſed abſolutè, & veluti perpetuo eſt impoſitus, vt in manu Religioſorum ſit illum extinguere, vel non; tunc non poſſunt illius extinctionem admittere; hoc enim eſt alienare bona Conuentus;& ita video obſeruari in praxi.

104. Pecunia, quæ reſultat ex cenſu extincto, non eſt conſumenda à Regularibus, cum reſultet ex re immobili, vt patet ex ſupradictis, ſed aliud immobile ex illa eſt comparandum, vel ſi Conuentus habet aliquem cenſum ſuper ſua bona conſtitutum, tali pecunia,vt aduertit Pellizar. *ſupra citatus, n.43.* poteſt extingui,ac redimi ſine licentia S.Congregationis; quia tunc non fit alienatio bonorum,ſed potius acquiſitio. Pellizar.

105. Tali autem pecunia ex cenſu extincto non poſſunt Regulares ſoluere debita Conuentus, etiamſi quotannis pro debito ſoluant intereſſe: nam Sacra Congregatio declarauit, non debere alienari cenſus pro ſolutione æris alieni debiti, vt Gauantus tenet *in Enchiridio. verb. Alienatio. num.40.* nec his aduertatur, quod inde magnum commodum Conuentus ſequatur, cum à ſolutione intereſſe ſoluatur, quod enim talis alienatio ſit vtilis Eccleſiæ, non eſt alienandi ſufficiens cauſa, inconſulta Congregatione; ad ipſam Congregationem pertinet de hac vtilitate iudicare. Gauant.

## Qvæstio XX.

### *An res granatas debitis alienis poſſint Regulares alienare?*

### SVMMARIVM.

106 *Res granatas debitis ſine vlla ſolemnitate poſſunt regulares alienare.*

107 *Si ſatisfacta parte, aliqua pecunia reſtat, implicanda eſt in rebus immobilibus.*

106. DIco, quod res granata debitis alienis abſque ſolemnitate poteſt vendi,& alienari, vt parti ſatisfiat, etiamſi res iam ſit incorporata Eccleſiæ, quando alia via ſatisfieri non poteſt, quia illud legatum ſemper manet obligatum, & legatarius non poterat donare, vel relinquere, quod alteri erat debitum, vt ex Pariſ. & Grilen. tenet Bordon. *Reſolut.27. num.63.* & non ſolùm ſtante iudicis ſententia, vel petitionè partis, ſed etiam abſque eorum interuentu, ſatis eſt,quod neceſſitas vrgeat ſatisfaciendi in conſcientia, vt tenet Rodoan. *quæſt.51.de Alienatione, cap.8.n.18.* Pariſius. Grilen. Bordon. Rodoan.

107. Si res aſtricta ære alieno venditur, & ſatisfacta parte adhuc reſtat magna pecuniæ quantitas,non poteſt conſumi,ſed implicanda eſt in rebus immobilibus;ex illis enim habetur, ac reſultat, eorúmque naturam ſortitur, vt ſupra diximus.

## Qvæstio XXI.

### *An Regulares ſine licentia Sacræ Congregationis poſſint alienare bona ſibi relicta tali conditione, vt ea liberè poſſint alienare?*

### SVMMARIVM.

108 *Prima ſententia negat.*

109 *Secunda & vera affirmat.*

110 *Solum prohibentur alienari res Eccleſiæ abſolute datæ.*

111 *Res relicta vt nunquam alienetur vrgenti neceſſitate poteſt alienari,& n.112.*

IN hac re Armilla, Riccius, Quaranta allegati à Caſtro Palao citando, tenent quod talis res non poſſit alienari, quia talis conditio vt turpis,ac contraria iuri reiicienda eſt,& tanquam non appoſita. 108. Armilla. Riccius. Quaranta.

Oppoſita ſententia mihi videtur probabilior, eam tenent Caſtro Palaus *tract.12. diſputatione vnica, de rebus Eccleſ. non alienand. punct.15. §.2. num.14.* Filliucius *tractatu 44. num.19.* Bordon. *Reſol.27. num.69.* & Probatur: quia teſtator, vt dominus ſuarum rerum, poteſt eas relinquere cum tali, & tali conditione, quod verbi gratiâ, poſt aliquot annos tranſeat ad ſuos conſanguineos, & talis tranſlatio poteſt fieri abſque licentia Sacræ Congregationis, vt patet ex *l.1. & 3. C. quando decreto opus non eſt.* In quo etiam conueniunt Quaranta, Vgolinus, Barboſa citati ab eodem Caſtro Palao; ergo in propoſito caſu poteſt inſtituere,vt ſua bona transferantur. 109. Caſtr.Pal. Filliucius. L.1.& 3. Quaranta. Vgolin. Barboſa.

Deinde illa conditio non eſt reiicienda vt turpis,ac iuri contraria, cum ius ſolum prohibeat alienare res, quæ ſunt Eccleſiæ abſolutè, & perpetuo, non vero res, quæ ſunt datæ ei, vt eas retineat quandiu ei placuerit, vel vendat. 110.

Si verò quæras: An legatum relictum Regularibus ſub hac conditione, vt nunquam alienari poſſit, an occurrente iuſta cauſa, ſeruata debita ſolemnitate, alienari poſſit? Reſpondeo affirmatiuè, interueniente vrgenti neceſſitate, cui alio modo ſubueniri non poteſt, quia tunc alienatio non eſt voluntaria, ſed neceſſaria. Goffridus, Hoſtienſis, Innocentius, Panormitan. Syluester, Azor, Caſtro Palaus *num. 15.* quos citat, & ſequitur Pellizar.*tract.6. c.8. n.54.* 111. Goffrid. Hoſtienſ. Innocent. Panormit. Syluest. Azor. Caſtr.Pal. Bellarm.

Idemque dicunt citati Auctores in caſu maioris vtilitatis conuentus, quia in hoc caſu illud iura concedunt, cui teſtator non poteſt contradicere; ſed hoc mihi non placet; quia teſtator vt dominus ſuarum rerum poteſt eas legare, ac donare prout voluerit, vt de facto vult illam hæreditatem perpetuò in monaſterio conſeruari ad monumentum ſuæ memoriæ, ac nominis, vel vt onus affixum miſſarum verbi gratia exactius obſeruetur, & in obliuionem non abeat. 112.

## QVÆSTIO XXII.

### *Vtrum poſſint Regulares alienare bona immobilia, quæ tempore facta ſunt inutilia?*

### SVMMARIVM.

113 *Si in bonis ſterilibus nulla ſit ſpes vtilitatis, poſſunt alienari; non verò ſi detur aliqua, & n.114.*
115 *Probatur prædicta reſolutio.*
116 *Prædium relictum à teſtatore cum onere.*
117 *Domus relicta Monaſterio, & ſæculari, ſi ſæcularis vult vendere, poteſt & Monaſterium.*

113. BOna Conuentus in duplici differentia conſideranda ſunt, vel ita ſunt de præſenti ſterilia, vt tractu temporis poſſint eſſe vtilia, vel quia nulla eſt ſpes eorum vtilitatis, ſed perpetuum habentur vt infructifera.

114. Dico ergo, quod ſi talia bona ita facta ſunt ſterilia, vt ſit ſpes aliqua eorum vtilitatis, quod non poſſunt Regulares alienare; maximè verò ſi nulla ſit ſpes. Filliucius *tract.*44. *cap.*4. *num.*6. Bonacina *de Alienation. bonorum, quæſt. vnica, punct.*2. *num.*9. §. *Rurſus patet.* Quaranta *verb. Alienat. n.*37. cum Rebuffo, & aliis Lezana *tom.*1. *c.*19. *n.*55. (Filliuc. Bonacina. Quaranta. Rebuff. Lezana.)

115. Probatur prima pars: quia lex Eccleſiaſtica prohibet alienationem bonorum Eccleſiæ pro eorum conſeruatione tam de præſenti, quam de futuro; atqui illud de futuro poteſt eſſe vtile: ergo ſine ſolemnitate requiſita alienari non poſſunt, nec in eis extingui cenſus impoſitus. Secunda pars inde oſtenditur, quia tale immobile idem eſt Conuentui, ac ſi non eſſet, & ideo cenſus in eo impoſitus pro rata periit: nam iuxta Conſtitutionem Pij V. *de cenſibus.* Extincto prædio ſuper quod cenſus eſt impoſitus, extinguitur obligatio cenſus; & ideo talis remiſſio non eſt dicenda voluntaria, ſed neceſſaria, vt probatur ex *l.* 1. *ff. de Fund. dot. l. Alienationes, ff. famil.* Megala 2. 2. *lib.* 3. *cap.*91. *num.*91. (Pius V. L.1.ff. L.Alienat.)

116. Similiter dicendum cum Molina, Leſſio, Medina, & aliis quos citat & ſequitur Bordon. *Reſolut.*27. *num* 3. de prædio relicto à teſtatore, qui antea inierat contractum cum alio de illius permutatione, poſſunt tunc Regulares ſine ſolemnitatibus talem permutationem facere, quia illa permutatio non eſt vera alienatio, ſed potius executio contractus initi à ſuo teſtatore, ac legatario, & res tranſit cum ſuo onere. (Molina. Leſſius. Medina. Bordon.)

117. Idem etiam dicendum cum eodem Bordonio *citato, num.*5. ſi domus, vel vinea, v.g. relinquatur diuiſim Eccleſiæ, ac ſæculari; tunc ſæcularis ſi vult vendere ſuam partem, poteſt Eccleſia ſine alia facultate vendere etiam partem ſuam; ſæcularis enim tunc vtitur iure ſuo, licet præiudicium afferat tertio, *l. Cum eo, ff. de ſeruit. vrb. Præd.* Megala *ſecunda ſecundæ, lib.*2. *cap.*3. *num.*11. Tamen pecunia illa pertinens ad Eccleſiam, ſi fuerit bonæ quantitatis implicanda eſt in bonis immobilibus. (Bordon. L.Cum eo. Megala.)

## QVÆSTIO XXIII.

### *Vtrum Regulares ſine debita ſolemnitate gregem pecudum, armentum boum vendere, & arbores cædere in ſuis prædiis valeant?*

### SVMMARIVM.

118 *Regulares, greges pecudum, bene tamen eorum fructus, alienare non poſſunt.*
119 *Arbores ſi vtiles, non poſſunt cædi, ſecus verò, ſi inutiles.*
120 *Poſſunt cædi arbores, vt meliores ponantur, & ad reparandam Eccleſiam.*
121 *Poſſunt arbores moderate cædi pro vſu domus, & etiam vt vendantur.*

SVb communi prohibitione, quod bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quæ nempe, per triennium durant, & vſu non conſumuntur, vel fructificant; veniunt grex pecudum, & armenta boum, eorúmque præſepium, & inde ſine debita forma iuris non poſſunt alienari: bene tamen fructus gregis & armenti, vendendo, nempe, oues, capras, vitulos, & pullos; hæc enim æquiparantur fructibus camporum, areæ, ac vineæ, & ſimiliter, aliqui boues, vel oues ex ipſo grege, vt ſolent facere alij paſtores, cum hoc non fiat multa ipſius gregis diſſipatione. Ita Suarez *tom.*4. *de Religione, tractatu* 8. *lib.*2. *cap.*27. *num.*19. Filliucius *tractatu* 44. *cap.*4. *num* 24. M. Lezana *tom.*1. *cap.*19 *num.*55. Molina, Quaranta, Leſſius, quos citat, & ſequitur Bonacina *de Alienat. quæſt. vnica, punct.*2. *n.*4. 118. (Suarez. Filliucius. Lezana. Molina. Quaranta. Leſſius. Bonacina.)

Quantum ad ſecundum dico contra Bonacinam *citatum, num.*8. & *de Contractibus, diſp.*3. *quæſt.*8. *num.*19. Quod arbores ferè caducæ, vel vmbratiles, ſeu nimis condenſæ, quarum conſeruatio prædiis potius eſt nociua, quam proficua, bene poſſunt cædi: at verò ſi arbores ſint fructiferæ, vtiles, vel magnæ æſtimationis, & maximè inſeruiunt ad ornatum, & elegantiam, quibus ablatis, prædium fit deterioris conditionis præſcindi non poſſunt. Ita Nauarrus, Rodriguez, Quaranta, quos citant, ac ſequuntur Peirin. *tom.*1. *Priuileg. Conſtitut.*9. *Iulij II. annot.*17. Caſtro Palaus *de rebus Eccleſ. non alienand. punct* 15. §.1. *num.*7. & Probatur: quia arbores ſunt bona mobilia pretioſa, ac magnæ æſtimationis, quæ ſeruando ſeruari poſſunt; ergo veniunt ſub hac prohibitione. 119. (Nauar. Rodrig. Quarant. Peirin. Caſtr. Pal.)

Ex his deducitur, quod non incidit in cenſuras qui arbores extirpat, ac cædit, vt vineam, ac alias vtiliores ibi conſtituat, vt docent Riccius *deciſ.*136. Rodriguez *quæſt.*27. *artic.*4. Nauarrus *Conſil.*6. & 7. Nec etiam ligatur cenſuris, qui ſine debita ſolemnitate amputat arbores ad reparationem Eccleſiæ, quia hoc non videtur alienatio, ſed localis mutatio, 120. (Riccius. Rodrig. Nauar.)

mutatio ; & hic caſus videtur per Epiichiam
exceptus ob neceſſitatem. Ita Bonacina *de*
Bonacina. *Alienat. loco citato, n. 8. §. Tertius caſus eſt.*

121. Tandem ſequitur , quod Eccleſiaſtici , ac
Regulares poſſunt in vtroque foro facere cæ-
ſionem arborum moderatam, abſque notabili
damno pro vſu foci , ac domus , & etiam ad
vendendum ; ſecus verò ſi talis cæſio fuerit
immoderata , ac indiſcreta. Et Probatur: quia
Eccleſiaſticus debet vti arboribus , & fundo
arbitrio boni viri tanquam bonus Paterfa-
L. Item. milias, *l. Item ſi fundi , ff. de vſufruct.* Vt etiam
Quaranta. notat Quaranta *verb. Alienat. num. 33. in fi-*
*ne*. At boni Patresfamilias communiter , ſin-
gulis annis cædunt aliquas arbores in ſuis
fundis pro vſu foci , & etiam ad aliquam
partem vendendam , teſte experientia : er-
go & ſimiliter Eccleſiaſtici poſſunt ſe ge-
Caſtr. Pal. rere. Caſtro Palaus *tract. 9. de rebus Eccleſ.*
*non alienand. punct. 15. §. 1. num. 7.* Ingenioſius
Pellizar. quidam Recentior apud Pellizarium *tract. 6.*
Fr. Ant. ab *cap. 8. num. 98. §. Imo ingenioſ.* M. Fr. Anton. ab
Spir. Sanct. Spirit. Sanct. *tom. 1. tract. 3. diſput. 6. ſect. 6.*
*num. 1182.*

---

## QVÆSTIO XXVI.

### *An Religioſi poſſint alienare reliquias Sanctorum , ac oblationes ex deuotione fidelium?*

### SVMMARIVM.

122 *Reliquiæ Sanctorum non poſſunt alienari.*
123 *Ratio Reſolutionis.*
124 *Vota fidelium magni valoris , non poſſunt alienari, maximè minimi.*
125 *Donata pretioſa cum clauſula , vt non alienentur , etiam Apoſtolicè confirmata, ſi ſiunt inutiles, poſſunt vendi ad aliam rem vtilem, & n. 126.*
127 *Quid Prælatus Eccleſiæ de his valeat ordinare , & n. 128.*

122. DIco in hac re , quod ſine licentia Se-
dis Apoſtolicæ , ac aliis ſolemnitati-
bus requiſitis , non poſſunt Regulares in-
ſignes reliquias Sanctorum , quæ in ſuis Ec-
cleſiis habentur , & inde conſequenter reli-
quias, ſeu corpora , quæ in monumentis per-
petuo conſtitutæ ſunt extrahere , & aliena-
Bonacina. re. Ita Bonacina *de Alienatione bonorum Ec-*
*cleſiæ , diſp. 2, quæſt. vnica , punct. 2. num. 31.*
Diana. Diana *4. part. tract. 4. Reſol. 223* Dicaſtill. *de*
Dicaſtill. *iuſtitia , lib. 2. tract. 15. diſp. 1. dub. 6. num. 27.*
Caſtr. Pal. & alij contra Caſtrum Palaum *tract. 12. diſp.*
*vnica, de rebus Eccleſiæ non alienandis, punct. 15.*
*§. 1. num. 8.* Pro ſe citantem Riccium, Bonaci-
nam ſibi contrarium *de Contractibus, diſp. 3. q. 8.*
*punct. 4. n. 17.*

123. Et ratio noſtræ reſolutionis eſt : quia in
hac prohibitione comprehenduntur bona pre-
tioſa immobilia quamvis temporalia : at-
qui reliquiæ Sanctorum ſunt ſuper omnem
temporalem æſtimationem , nec pretio æſti-
mari poſſunt : ergo à fortiori veniunt in hac
prohibitione : cum hoc tamen bene ſtat, quod
aliqua reliquia poſſit dari de vna Eccleſia,
ac de vno Conuentu ad aliam Eccleſiam,
ac ad alium Conuentum , dummodo Ec-
cleſia dans non ſit defraudata , vel ſi aliun-
de ei fiat magna recompenſatio , & in hoc
ſenſu intelligenda eſt ſententia aliorum Do-
ctorum.

Dico ſecundò , quantum ad oblationes, 124.
ac vota fidelium facta alicui imagini , ſi fue-
rint magni valoris , auri , & argenti , vel
alterius eximij valoris, quæ ſeruando ſerua-
ri valent , non poſſunt alienari ; ſecus ſi
fuerint parui , & minimi valoris. Riccius Riccius.
*deciſ. 101.* Bonacina *diſputatione 2. quæſtione* Bonacina.
*vnica , de Alienatione, punct. 2. num. 6.* M. Le- Lezana.
zana *tom. 2. cap. 19. numero 57. prope finem.*
& Probatur : quia huiuſmodi vota ſi ſint
magni valoris habentur tanquam bona im-
mobilia pretioſa , proindéque alienari non
poſſunt , vt diximus , aliter ſi ſint minimi
valoris ; tamen eſto ſit magni valoris , ſi
apertè & euidenter ſunt inutiles communi
praxi video tranſmutari in aliud ad ipſius
Eccleſiæ , vel imaginis ornamentum , ac ob-
ſequium.

Ex quo patet reſolutio cuiuſdam caſus. 125.
Quædam Regina cuidam Monialium Mona-
ſterio in hoc Regno Portugalliæ donauit
quædam mobilia pretioſa , conditione ap-
poſita , vt nunquam alienari , vel vendi
poſſent , & ad hoc impetrauit Bullam à Ro-
mano Pontifice abſque vllis cenſuris , & in-
ter illa pretioſa erat quædam Porta pax ; ta-
men per nouum Miſſale Romanum , vſus il-
lius inſtrumenti dandi pacem ſublatus eſt;
quæſitum eſt : An ille Conuentus poſſet ven-
dere , & alienare illam porta pacem , &
aliam pretioſam rem mobilem emere ad vſum
altaris , ad cuius miniſterium relicta eſt à
Regina?

Optimè reſponderunt Viri Doctiſſimi, 126.
quod talis res pretioſa bene poterat ven-
di , ac alienari , vt commutaretur in aliam
rem ad vſum altaris. Fundamentum eſt : quia
ceſſante fine legis , ceſſat lex , *cap. Cum* C. Cum ceſſ.
*ceſſante de Appellationibus , l. Finali , ff. de hæ-*
*redum inſtitut.* Nauarrus *in Conſiliis , titu-* Nauarr.
*lo de ſententia Excommunication. Conſilio 57.*
Suarez *lib 6. de leg. cap. 9. numero vndecimo.* Suar.
Atqui in prædicto caſu ceſſauit finis donan-
tis , & finis Papæ Confirmantis : nam mens
donantis erat , vt ſeruiret in altari ; atqui
talis vſus per nouam Eccleſiæ cæremoniam
eſt ablatus : ergo ceſſauit finis fundatricis,
ac Papæ Confirmantis , quia iam non po-
teſt in ſeruire in altari. Et confirmatur : quia
conſtitutiones Summorum Pontificium po-
ſitæ in iure communi , interueniente rei inu-
tilitate non obligant , ſed poſſunt alienari ad
maiorem vtilitatem Eccleſiæ , vt ſupra dixi-
mus; & per multos Textus ad Doctores citatos
ad marginem probat Rodriguez *tom. 1. qq. Re-* Rodrig.
*gularium, q. 27. art. 2.* ergo nec illa confirmatio
Apoſtolica obligat in prædicto caſu.

Si verò quæras: An teſtator inſtituens Mo- 127.
naſterium hæredem , cum ſufficientibus, poſ-
ſit hanc conditionem apponere, vt oblationes
in tali Eccleſia factæ expendantur in pios
vſus ipſius ? Reſpondeo, quod laicus abſolutè
non poteſt talem conditionem apponere, cum

non poſſit diſponere de rebus ſpiritualibus, vt ſunt oblationes, & teſtator non poteſt C.Si laicis. C. Sic quidem. C.Nouerint. apponere conditiones iuri contrarias, *cap. Si ex laicis*; *cap. Sic quidem*, *cap. Nouerint*, 10. *quaſt.* 1.

128. Loquendo tamen de Eccleſiis ſubiectis Ordinario, ſi talis conditio appoſita à teſtatore ſit aprobata ab Ordinario, tunc ſubſiſtit, quia ex officio diſponit de iis, quæ ſunt ſub C Sic quidem. iure ſuarum Eccleſiarum. *cap. Sic quidem*, 10. *quaſt.* 1. Poteſt enim ſtatuere, quod oblationes conuertantur in vſus inſtitutos à teſtatore; ſic & Prælatus Monaſterij in hoc eodem caſu, talia præſtare poteſt, cum illius ſit conſentire, de cuius commodo agitur. Bonacina. Pellizar. Bonacina *de Alienatione*, *diſp.* 2. *quaſt. vnica*, *punct.* 2. *num.* 6. Pellizar. *tract.* 6. *cap* 8. *num.* 32. §. *Concedo tamen.*

## QVÆSTIO XXV.

*An Regulares poſſint alienare capellas ſuæ propriæ Eccleſiæ?*

### SVMMARIVM.

129 *Capellæ Eccleſiarum non poſſunt vendi quoad dominium, maximè quoad vſum.*
130 *Locus Eccleſiæ dirutæ, ſi eſt inutilis Eccleſiæ nouæ, poteſt vendi.*
131 *Iura, annui redditus, actiones, ſeruitutes, non poſſunt alienari.*

129. DIco, quod ſtante prohibitione Apoſtolica, non poſſint Regulares vendere capellas ſuarum Eccleſiarum, ita vt earum dominium transferatur ad extraneos; poſſunt tamen illas concedere in vſum ipſorum, verbi gratiâ, in ſepulturam. Ita Quaranta, Menochius, & alij, quos citat, ac ſequitur Riccius *deciſ.* 42. quibus adde Bonac. *de Alien. diſp.* 2. *quaſt. vnica*, *punct.* 2. *num.* 12. M. Lezana *cap.* 19. *num.* 56. Quaranta. Menoch. Riccius. Lezana. Bonacina. Probatur prima pars: quia capellæ ſunt bona immobilia Eccleſiaſtica, proindéque comprehenduntur ſub hac generali prohibitione. Secunda pars ex communi praxi verificatur. Deinde illæ fiunt ad vſum ſæcularium; conceſſio autem illarum ſolum ad vſum non eſt alienatio.

130. Riccius. Dicaſtill. Riccius *citatus*; & alij, quos citat, ac ſequitur Dicaſtill. *de iuſtitia*, *lib.* 2. *tract.* 15. *diſp.* 1. *dub.* 6. *num.* 311. de loco in quo fuit condita Eccleſia, quæ modo diruta, ac deſtructa eſt, adhuc enim cenſetur Eccleſiæ locus, & inde ſine debita ſolemnitate alienari non poteſt; ita citati Auctores. Tamen aliter mihi dicendum videtur; ſi talia loca, in quibus fuit Eccleſia, ſunt omnino inutilia, ac nullius commodi Eccleſiæ nouæ, bene poſſunt alienari ſine vlla ſolemnitate, vt ſupra diximus, & docent citati Auctores de bonis immobilibus, quæ tractu temporis ſunt inutilia *ſuprà*, *quaſt.* 22. *n.* 113. 114. & 115.

131. Dicendum eſt etiam, quod ſine debita ſolemnitate non poſſunt alienari bona incorporata, vt ſunt iura, actiones, & ſeruitutes annui redditus, & cætera ſimilia: nam ius ad res immobiles pertinet, & inter eas computatur, proindéque comprehenduntur in generali prohibitione. Syluester, Bonacina, Vaſquez, Molina, Quaranta, & alij, quos citant, ac ſequuntur M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *n.* 56. Dicaſtill. *citatus*, *n.* 313. Syluest. Bonacina. Vaſquez. Molina. Quaranta. Lezana. Dicaſtill.

## QVÆSTIO XXVI.

*An Regulares, non obſtante prohibitione Apoſtolica, poſſint repudiare hæreditatem Monaſterio relictam, non ſeruata ſolemnitate requiſita ad alienationem?*

### SVMMARIVM.

132 *Prima ſententia eſt negatiua.*
133 *Secunda affirmatiua.*
134 *Tertia diſtinctione vtitur.*

DVæ ſunt ſententiæ in hac re. Prima contendit, quod talis alienatio fieri non 132. poteſt. Molina *tract.* 2. *diſp.* 468. *num.* 11. Filliucius *tract.* 44. *cap.* 4. *num.* 34. Azor. *part.* 2. *lib* 9. *cap.* 1. *quaſt.* 12. Quaranta *verb. Alienatio. n.* 23. Naldus *verb. Alienatio. num.* 5. & alij apud Sanchez *lib.* 6. *de matrimonio*, *diſp.* 4. *num.* 11. & 12. Molina. Filliuc. Azor. Quaranta. Naldus. Sanchez. Probatur: quia legatario mortuo, ipſo iure, legata fiunt legatarij, licet ab ipſo non apprehendantur, pro quo multa iuris loca adducit citatus Filliucius, ſed quæ ipſo iure ſunt Eccleſiæ, ab eius Rectore alienari non poſſunt: ergo nec iſta legata repudiari.

Secunda ſententia ex oppoſito affirmat, 133. quod talis alienatio fieri poſſit non ſeruata ſolemnitate iuris requiſita. Ita Sanchez *citatus*, *num.* 12. Suar. *tom.* 4. *de Religione*, *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 18. Layman, Bonacina, Peyrin. Lezana *tom.* 2. *cap.* 19. *num.* 6. quos citat, ac ſequitur Pellizar. *tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 6. Sanchez. Suar. Layman. Bonacina. Peyrin. Lezana. Pellizar. Probatur: quia in iure ſolùm prohibetur alienatio bonorum Eccleſiaſticorum; repudiatio autem legati, aut hæreditatis nondum rei acceptatæ, potius eſt non acquiſitio, quam alienatio, cum alienatio ſit diſtractio rei iam incorporatæ, qualis non eſt hæreditas nondum acceptata.

In hac tamen re diſtinguendum puto. Si 134. hæreditas repudiatur ob negligentiam Rectoris, vel vt ipſa hæreditas tranſeat ad alios fortè ſuos conſanguineos, vel amicos, vel ex aliquo doloſo pacto inito, tunc procedit prima ſententia, quia illa eſt doloſa alienatio iuris iam acquiſiti in præiudicium Eccleſiæ; quod Conſtitutiones Apoſtolicæ maximè intendunt euitare, ſi verò talis hæreditas ſecum inuoluit lites, & controuerſias, & odia, tunc ſecunda ſententia habet locum, quia illud ius non eſt planè acquiſitum, ſed litigioſum, quod ſecum multa portat incommoda, & ius quod eſt conſtitutum in fauorem Eccleſiæ non poteſt verti in eius præiudicium.

QVÆ

## QVÆSTIO XXVII.

### *In quas pœnas incidant Regulares alienantes bona Eccleſiaſtica?*

### SVMMARIVM.

135 *Alienantes peccant mortaliter.*

136 *Alienantes incidunt in excommunicationem non reſeruatam, ſi ex dolo, non verò ſi ex ignorantia.*

137 *In nullam excommunicationem incidunt ex Tridentino.*

138 *Epiſcopi & Abbates incidunt in interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.*

139 *Alij Prælati præter excommunicationem incurrunt priuationem ſuorum officiorum.*

140 *Quia dicitur, abſque aliqua declaratione, in foro interiori ſtatim ligat.*

141 *Et præter prædictas pœnas talis contractus eſt irritus.*

142 *Ad incurrendas prædictas pœnas requiritur realis alienatio; & non ſufficit attentata, etiam cum inſtrumento.*

135. PRo bona intelligentia huius rei videnda ſunt ea, quæ ex decretis Summorum Pontificum retulimus *quæſtione* 2. & 3. & Primò: alienantes peccant mortaliter, & committunt ſacrilegium, cum irreuerenter ſe habeant erga res ſacras Deo dedicatas. Caietan. Quaranta. Caietanus *in ſumma verb. Excommunicatio, cap.*75. Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Alienatio, num.*49.

136. Extrauag. Secundò: incurrunt in ſententiam excommunicationis, vt expreſsè dicitur in Extrauaganti *Ambitioſæ:* & cum ibi Pontifex Paulus II. vſus ſit illo verbo: *præſumpſerint:* ideo non incidunt in cenſuram; niſi qui malitioſè, ac cum dolo alienationem fecerint; non verò qui ex ignorantia probabili, vel culpabili talem alienationem perpatrauerint. Quaranta. Lezana. Quaranta *verb. Alienatio. numero* 50. Lezana *eodem verbo, num.*20. Hæc autem excommunicatio nulli eſt reſeruata, & patet ex contextu, vt omnes notant. Gauant. Gauantus *in manuali, verb. Alienatio. num.*28. Vnde Prælati regulares in foro conſcientiæ poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, & Confeſſarij ſuos pœnitentes.

137. Leo. Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici, cap.*15. *num.*8. §. *Nota circa.* Ait, quod quamvis illa excommunicatio non ſit reſeruata in Extrauaganti, eſt tamen reſeruata in Trident. Concilio Tridentino *ſeſſ.*22. *cap.*11. Sed Concilium ibi ſolùm loquitur de vſurpantibus, ac conuertentibus in proprios vſus bona Eccleſiarum, ac proinde prædicta doctrina non Fillien. eſt extendenda ad ſimpliciter alienantes. Filliucius *tract.*44. *cap.*6. *num.*3. §. *Dico ſecundo.* Bonacina. Bonacina *de Alienatione, diſp.*2. *quæſt. vnica, punct.*2. *n.*9.

138. Epiſcopi, & Abbates alienantes bona Eccleſiaſtica incidunt in interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & etiam ſuſpenſionis à regimine, ac adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, cui præſident in ſpiritualibus, & temporalibus, eo ipſo incurrendæ, ſi ſex menſibus elapſis ſequentibus ſub interdicto huiuſmodi animo perſeuerauerint indurato.

139. Alij verò Prælati inferiores prædictas alienationes facientes, præterquam quod incidunt in excommunicationem, vt ſupra diximus, non reſeruatam; addit tamen Pontifex, quod Prælati tales alienationes facientes, incidunt in pœnas priuationis ſuorum officiorum, ac inhabilitatis in poſterum ad illa, abſque aliqua declaratione, & quamvis prædictæ pœnæ priuationis ex vi Extrauagantis non ſint reſeruatæ, cum ſine ſufficienti ratione induci non debeat reſeruatio in pœnis, vt infra dicemus; tamen ex decreto Sacræ Congregationis ſub Vrbano VIII. de quo *q.*3. ſunt reſeruatæ, vt Vrb VIII. conſtat ex illis verbis: *Sublata etiam generali, & protectori illas moderandi, aut relaxandi facultate;* ex quo Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ cenſendæ ſunt, vt notant M. Lezana *verb.* Lezana. *Alienatio. num.*22. Pellizarius *tract.*6. *c.*8. *n.*4. Pellizar. *ad finem.*

140. Quia verò in dicta Conſtitutione dicitur, quod *abſque vlla declaratione* incurrant in dictas pœnas, ideò valdè communis, & recepta eſt ſententia, quod tales pœnæ incurrantur ſaltem in foro conſcientiæ ante omnem declarationem. Et ratio eſt, quia nihil aliud videntur intendere Pontifices, ac latores harum legum, dum his terminis vtuntur, niſi quod nulla expectetur ſententia ad hoc, quod illæ pœnæ teneant in foro conſcientiæ: nam aliàs ſuperfluè apponeretur illa clauſula: *abſque vlla declaratione.* Suar. *lib.*5. *de leg. cap.*8. Vaſquez 1. 2. *diſputatione* 170. licet tamen in foro exteriori, Suar. Vaſquez. ſententia declaratoria iudicis requiratur, quia nullus tenetur in ſe ipſum exequi pœnam ſui delicti. Sanchez *lib.*6. *in Decalog. cap.* 1. 5. Sanchez. *num* 65.

141. Præter prædictas pœnas, ponitur etiam irritatio alienationis factæ ſine legitima ſolemnitate inducta, tum in citata Extrauaganti, tum in decreto Sacræ Congregationis *quæſtione* 3. & tenet abſque alia ſententia, vel declaratione, cum id in ipſa lege ſatis apertè explicetur, vt talis irritatio propriè non ſit pœna, vt ad incurrendam deſideretur ſententia, ſed inducta eſt ad præcauendum, ne aliter fiat, & ideo factum, conſtitutionibus Apoſtolicis, eſt nullum. Ita Suar. *tom.*4. Suar. *de Religione, tract.* 8. *lib.*2. *cap.*27. *num.*20. contra Nauarrum *Commentar. de Alienat. rerum* Nauar. *Eccleſiaſtic. num.*15. *& ſequentibus;* & alios exiſtimantes, interueniente iuſta cauſa, ac vtilitate Eccleſiæ ob ſolum defectum ſolemnitatis omiſſæ in alienandis Eccleſiæ bonis, non eſſe inualidum contractum: cum ſolemnitas prædicta poſita ſit ad præſumendam iuſtam cauſam, & conſequenter vbi interuenit veritas ceſſat præſumptio. Hæc dixit Nauarrus: non vidit ipſe decretum Sacræ Congregationis reſeruantis ſibi iudicium cognoſcendi de vtilitate, ac vera cauſa ad alienandum, vt diximus cum communi ſententia *ſuprà, q.*5.

142. Si verò quæras: an ad incurrendas prædictas pœnas requiratur realis alienatio, an ſufficiat

ficiat attentatio, inſtrumento facto? rectè
Filliuc. reſpondet Filliucius *tract.44.cap.6.* ex Nauar-
Nauarr. ro & Couarruuia, requiri realem rei traditio-
Couarr. Cap.Si quis. nem, & colligitur ex *cap. Si quis Presbyter. de reb. Eccleſ. non alienand.* & ex eo probatur, quia regulariter pœnæ impoſitæ intelliguntur de actu perfecto, ac conſummato, qualis non eſt attentatio alienationis, non ſecuto effectu; hæc diximus regulariter, quia attentantes, conſulentes, & conſentientes in infeudationem locorum Sedis Apoſtolicæ, ipſo facto excommunicantur etiam effectu non ſecuto, vt notat idem Filliucius *citato loco.*

## Qvæstio XXVIII.

### *An bona Confraternitatis, Collegij, Congregationis, ac Hoſpitalis alienari poſſint?*

### SVMMARIVM.

143 *Eorum bona non poſſunt alienari, ſi ſint auctoritate Epiſcopi fundata, ſecus ſi ſine illa.*
144 *Si dubitatur, an ſit erectum auctoritate Epiſcopi, affirmatiuè præſumendum.*
145 *De alienantibus bona Confraternitatis.*

143. Huiuſmodi bona Confraternitatis, Collegij, Congregationis, Hoſpitalis conſtituti, ac erecti auctoritate Epiſcopi, non poſſunt alienari ſine debita ſolemnitate; ſunt enim loca pia, illa enim reputantur eſſe pia loca, quæ Epiſcopi auctoritate ſunt erecta,
Extrauag. ac fundata. In Extrauaganti autem *Ambitioſæ:* expreſsè irritatur *alienatio piorum locorum:* aliter verò dicendum de Confraternitatibus, Hoſpitalibus, Congregationibus, aliiſque ſimilibus locis fundatis ſine auctoritate, ac licentia Epiſcopi; hæc enim inter pia
Riccius. loca non recenſentur. Ita Riccius *deciſ.48.*
Rodoan. Rodoan. *quæſt.28.* Quaranta *verb. Alienatio.*
Quaranta. *num.28. & 41.* Cardinalis Pariſius, Sopo-
Pariſius. Soporan. ranus, quos citat, ac ſequitur Bonacina
Bonacina. *de Alienat. bonor. Eccleſ. diſp.2. quæſt. vnica, punct.2.num.10.*

144. Si verò in dubio habeatur, an talis hoſpitalis, vel domus ſit erecta auctoritate Epiſco-
Maſcard. pi? Reſpondendum eſt cum Maſcardo *tom.1.*
Quaranta. *de probat. concluſ.869.* Quaranta *citato loco.*
Rota. Rota *deciſ.725. diuerſ.1.* Riccio, Soporano, ac
Riccius. Soporan. aliis apud citatum Bonacinam, & Filliucium
Bonacina. *tract.44.cap.4.quæſt.18* & aliis, præſumi aucto-
Filliuc. ritatem Epiſcopi erectam; ad quam præſumptionem iuuat:

Primò, ſi habeat, vel ibi ſint ſepulturæ, vel Cæmeterium.

Secundò, ſi in eo adminiſtretur Baptiſmus.

Tertiò, ſi recipiat decimas, vel ſit locus immunis à ſolutione collectarum.

Quartò, ſi habeat Campanile erectum cum campana, ibique diuina celebrentur.

144. Alienantes autem huiuſmodi bona Con-
Extrauag. fraternitatum, incidunt in pœnas Extrauagantis *Ambitioſæ:* ſunt nempe excommunicati, excommunicatione maiori non reſeruata, ſimúlque habent priuationem ſuorum officiorum, ac dignitatum.

## RESOLVTIO VIII.

### *Altare.*

## Qvæstio Prima.

### *Quid & quotuplex ſit Altare?*

### SVMMARIVM.

1 *Etymologia nominis Altaris.*
2 *Altare duplex, definitio portatilis.*
3 *Altare ſtabile, illius definitio.*
4 *Altare ſaltem maius quantum fieri poteſt, debet reſpicere Orientem.*

Altare ab altitudine dictum: nam 1.
vt teſtatur Theſaurus linguæ Lati- Theſaur.
næ, antiqui Diis ſuperis in ædificiis à terra exaltatis ſacrificabant: Diis terreſtribus, in terra: Diis inferis, in foſſa terræ. Altare ergo idem eſt, ac *Alta ara*, & vt ait Varro Varro.
*Dominarum, lib.5.* Aras primum, anſas dictas, quia ſacrificantes tanquam velut per anſam neceſſe erat eas tenere; commutatione verò literarum, aræ poſtea cœperunt dici: Ara autem dicitur a verbo Græco, quod eſt orare, Græcus.
quia ſacrificantes orabant. De quo latè Du- Durand.
randus *in rationali, lib.1. c.2. & 7.* & cum aliis Bellarm.
multis Bellarm. *tom.3.Controuerſ.lib.1.de Miſſa,cap.14.verb.Denique.* Aliis placet, quod altare dicitur, id eſt, Alta res.

Duplex eſt altare, vnum portatile, quod 2.
transferri poteſt de loco ad locum; & ex hac
ratione *cap.ac Priuileg.in 6.* vocatur Viaticum, C.de Priuil.
*ad l.Can. Concedimus de conſecratione.* Appel- Can. Conc.
latur: *Tabula conſecrata:* vulgo dicitur *Petra ara:* Definitúrque communiter: *Paruus lapis, continens in ſe foramen, cum conſecratione, ac ſigno ſuperpoſito:* requiritur, quod ſit ca- Durantes.
pax pedis calicis, ac hoſtiæ conſecratæ. Ita Graſſis.
Durantes, Graſſis, Petrus Gregorius, Sua- Petr. Greg.
rez, Henriquez, quos citat, ac ſequitur Fa- Suar. Henriq.
gundez *de quinque præceptis, p.1.lib.3. c.22.n.1.* Fagundez.

Alterum altare eſt fixum, & immobile, 3.
quale in Eccleſiis habetur communiter; definirique poteſt: *tota menſa, in qua integrum*
*ſacrificium, ſeu Tota miſſa celebratur.* Ita Sylue- Syluestr.
ſter, Azor. Fuſcus, Henriquez, Bellarminus, Azor. Fuſcus.
Lambertus, Lotter. & alij, quos citant ac ſe- Henriq. Bellarm.
quuntur Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.2.alle-* Lambert.
*gat.27.num.20.* Tamburinus *de iure Abbatum,* Lotter. Barboſa.
*tom.1. diſp.23. quæſt.4.* Tambur.

Altare, ſaltem maius, debet Orientalem 4.
mundi plagam reſpicere, ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine hoc ſeruatum eſt, vt verſus
Orientem conſtituatur, Pariſius *in praxi noua* Pariſius.
*Epiſcopali, part.2. cap. 3. num. 2.* Azor. *Inſtit.* Azor.
*Moral. part.2. lib.9. cap.3. quæſt. 12.* Bonacina Bonacina.
*de Sacrament. diſp.4. quæſt. vltima, punct. 4. n 13.*
*verſ. Præterea,* Barboſa *citatus, num.31.* oppo- Barboſa.
ſitum tenet Vaſquez *in 3. part.diſp.233. cap.2. num.19.* Vbi ait, hoc non eſſe neceſſarium, & aliquando ita obſeruatur in praxi; nam in hac

ciuitate

ciuitate illuſtriſſimi conuentus S. Franciſci, S. Antonij, Capuccinorum, & B. Mariæ Virginis de Penha de Franca Ordinis Eremitarum S. Auguſtini altare maius verſum eſt ad occidentem; ac proinde quantum fieri poteſt, conſtitui debet ad Orientem; tamen ſi ratione ſitus loci, meliorisque diſpoſitionis Eccleſiæ ædificetur, vt reſpiciat Occidentem, non video in hoc magnum incoueniens.

Cum ergo duplex ſit Altare, portatile, & ſtabile, portatile neceſſarium eſt, quod ſit lapideum, & conſecratum; ſtabile verò ſi ſit totum lapideum poteſt eſſe conſecratum, & non poteſt eſſe ligneum, vel terreum; vt patet ex *cap. Altare, de conſecrat. diſt.1.* eſt enim ſignum Chriſti, qui dicitur Petra 1. Cor.10. *num.4.* Si verò non ſit lapideum, & per conſequens, nec conſecratum, indiget Altari portatili, ſeu petra aræ, vt notat Azor. *tom.1. Inſtit. Moral. lib.10. cap.17. quæſt.2.* Et tunc poteſt eſſe ligneum, vel terreum, non obſtante confirmatione Synodali, vt notat Barboſa *in in collect. Bullar. verb. Altare.*

C.Altare. 1.Cor.10. Azor. Barboſa.

## QVÆSTIO II.

*An Altaris conſecratio in omni caſu pertineat ad Epiſcopum, & qualiter Religioſi ſe debeant habere cum eis?*

### SVMMARIVM.

5 *Conſecratio Altaris, ſeu petra aræ ad ſolum Epiſcopum pertinet.*

6 *Non poteſt Epiſcopus ſimplici ſacerdoti committere.*

7 *Si Epiſcopus requiſitus à Religioſis pro altaris conſecratione renuerit, poterunt vocare alium Epiſcopum Catholicum, & n.8.*

9 *In locis remotiſſimis poſſunt vocare Epiſcopum tranſeuntem.*

5. Conſecratio petræ aræ, ſicut Calicis, & patenæ, ad ſolos Epiſcopos ex iure ſpectat, ex priuilegio, ſolus Summus Pontifex potifex poteſt concedere, vt per ſimplicem ſacerdotem fiat. Ita Henriq. *lib.9. c.28. §.1.* Suar. *tom.3. in3 part. diſp.81. ſect.5. verſ. Tertio additur.*

Henriq. Suar.

6. Et in tantum conſecrare altare pertinet ad Epiſcopum, vt hæc facultas non poſſit per Epiſcopum ſimplici presbytero delegari; hoc autem proprium eſt Ordinis Epiſcopalis, & non iuriſdictionis, Azor. Lotter. Reginaldus, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.27. num.25.*

Azor. Lotter. Reginald. Barboſa.

7. Tamen ſi Ordinarius bis, aut ter requiſitus à mendicantibus intra diœceſim exiſtentibus pro ſuorum altarium conſecratione renuerit, poſſunt adire quemquam Catholicum Epiſcopum ad id peragendum; ex conceſſione Sixti V. & Concilij Lateranenſ. ſub Leone X. & hoc non eſt reuocatum per Concilium Trident. *ſeſſ.6. cap.5. de reformatione.* Nam hic caſus ob neceſſitatem videtur per epikiam exceptus, vt notat Lezana *verb. Altare, num.5.* Deinde quia etſi Concilium reuocauerit omnia priuilegia Regularium, hæc tamen facultas, potiùs eſt ius commune, quàm priuilegium, quia *cap.1. de ſupplenda negligentia Prælatorum*; expreſsè decernitur, quòd ſi Epiſcopus Diœceſanus ter requiſitus noluerit, Abbates benedicere, poterunt ſuos monachos benedicere, & alia, quæ ad eorum officium ſpectant, exercere; & ſubdit Textus: *Donec Epiſcopi ſuam duritiem recogitent*; quæ deciſionis ratio etiam in noſtro caſu militat, poſita neceſſitate, vbi enim militat eadem ratio ſtat eadem iuris diſpoſitio. Rodriguez *tom.1. q.19. art.4.* Miranda *in manuali Prælatorum, tom.2. quæſt.39. art.1. concl.5.* Azor. *tom.1. lib.10. c.27. quæſt.3.4. & 6.*

Sixtus V. Leo X. Trident. Lezana. C.1. de ſupp. Rodrig. Mirandai

8. Idem dicendum eſt etiam, Sede vacante, ſi Epiſcopus fuerit requiſitus à fratribus ex Sixto IV. Eugenio IV. apud Bullarium, vt notant citati Auctores, & Hieronym. Rodrig. *Reſol.9. num.2.*

Sixtus IV. Eugen. IV. Hieron. Rodrig.

9. Quia ſæpe in locis remotiſſimis, vt in India, & Braſilia non eſt copia Epiſcoporum, hoc priuilegium conceſſit Sixtus IV. noſtris Carmeliticis in bulla *dum attenta*: & idem etiam Auguſtinianis, refert Rodriguez *citata quæſt.19. art.4.* *Quia vero interdum propriorum Epiſcoporum, copiam non habetis, ſi quos Epiſcopos Romanæ ſedis communionem, & gratiam habentes, de quibus plenam notitiam habeatis, per vos tranſire contigerit, ab eis benedictionem vaſorum, & veſtium & conſecrationem altarium, authoritate ſedis Apoſtolicæ recipere valeatis*, & quamvis Rodriguez *citatus* dicat, quod ad executionem huius priuilegij requiritur licentia Diœceſani, propter decretum Concilij Tridentini, tamen hoc mihi non videtur verum, & ratio eſt, quia caſus priuilegij militat quando non eſt copia Epiſcoporum & ſi in partibus remotiſſimis non eſt altare conſecratum, & eſt neceſſitas celebrandi, tunc tranſiens Epiſcopus Catholicus bene notus, poteſt altaria fratrum conſecrare, quæ tamen non ſunt reuocata per Concilium Trid. vt notat Lezana *citatus n.4.* & demonſtrat ratio adducta ſupra *n.8.*

Sixtus IV. Rodrig. Rodrig.

## QVÆSTIO III.

*Vtrùm Abbates, & alij religioſi habeant ex priuilegio, altaria conſecrare?*

### SVMMARIVM.

10 *Abbates ex multis priuilegiis poſſunt altaria conſecrare.*

11 *Obiectio ex decreto Congregationis.*

12 *Soluitur prædicta obiectio.*

13 *Hæc facultas conceſſa Abbatibus non extenditur ad Prælatos aliarum Religionum.*

14 *Priuilegium Pauli III. Præsbyteris Societatis Ieſu in terris remotiſſimis infidelium.*

10. Religioſi, etiam Abbates, ex iure non poſſunt conſecrare altaria, patenas, & calices; vt patet ex *cap. Abbates* iuncta Gloſſa *verb. Cenſura de Priuilegiis in 6.* Bene tamen

C. Abbates. Gloſſa.

Innoc. VIII. ex priuilegio Innocentij VIII. conceſſo Ianni Abbati Ciſtercienſi, & quatuor primis coabbatibus pro tempore exiſtentibus, tam pro ſuis
Pius IV. Eccleſiis, quam pro aliis extraneis Pius IV. Abbatibus Benedictinis pro ſuis Eccleſiis tantùm *Conſtitut. 97. in Ordine.* Idem etiam con-
Honori. II. ceſſerunt Honorius II. Adrianus VI. Six-
Adrian. VI. Sixtus IV. Eugen. IV. tus IV. Eugenius IV. Ita Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat. 27. n. 36.* Miranda *tom. 2. quæſt. 41.*
Barboſa. Miranda. Tamburin. Rodrig. Portel. Hieron. *art. 4.* Tamburinus *de iure Abbatum, tom. 1. diſput. 23. quæſt. 13.* Rodriguez *tom. 3. ſumma, cap. 19. num. 2.* Portel. *dub. Reg. verb. Abbas, num. 3.* Hieron. Rodrig. *Reſol. 9. num. 2.* Diana *part. 3. tract. 2. Reſol. 15.*

11. Tota difficultas eſt; an huiuſmodi facultas, ac poteſtas ſit reuocata per decretum Sacræ
Rodrig. Diana. Congregationis anno 1632. die 13. Martij;
Barboſa. Nouarin. quòd referunt Barboſa *collect. Bullarij, verb. Abbas*, Ioannes Maria Nouarin. *Lucerna Re-*
Sacr. Congr. *gul. verb. Benedicere*; & ita habet. *Abbates, Priores, Guardiani, & alij Regularium Prælati, etiam ex Societate Ieſu, habentes priuilegia benedicendi veſtes ſacras, cæmeteria, & ſimilia, dicto priuilegio vti non poſſunt, niſi in iis rebus, in quibus ſacra vnctio non adhibetur, & pro ſeruitio dumtaxat Monaſteriorum, & Eccleſiarum propriarum.* In quo decreto comprehenditur altaris conſecratio, quæ chriſmate fit, ſolùm permittuntur ea, *in quibus ſacra vnctio non adhibetur*, ac proinde facultas conſe-
Lezana. crandi altaria videtur reuocata. Ita M. Lezana *verb. Altare num. 3.* Notans, quod ibi ponitur benedicere pro conſecrare.

12. Tamen oppoſita ſententia tot ſummorum Pontificum conceſſionibus corroborata, videtur in ſua firmitate ſtare, nec obſtat prædicta declaratio Sacræ Congregationis; nam
Naldus. Naldus *verb. Abbas num. 4* Poſtquam eam refert, ſubdit, quòd inſtante procuratore Generali Congregationis Caſſinenſis, ac exhibente ſummarium priuilegiorum, ac gratiarum ſuo Ordini conceſſum; tunc Sacram Congregationem hanc declarationem feciſſe
Reſponſio Sacræ Congregationis. in hæc verba: *Deciſionem alias à ſe editam, quod Abbates, vtcumque benedicti, benedicere non poſſunt ea, in quibus vnctio requiritur, non obſtare, quo minus iidem munus prædictæ benedictionis, quoad ea in quibus vnctio requiritur impendere queant, ſi ſpecialibus ſedis Apoſtolicæ priuilegiis, quibus Concilium Tridentinum, nequaquam derogat, muniti fuerint.* Cum ergo prædicta facultas data Abbatibus non ſit derogata per Concilium Tridentinum, eſt in ſuo
Pellizar. vigore. Ita Pellizar. *tract. 8. cap. 5. num. 103.* Deinde illa declaratio Congregationis, cum non oſtendatur ſufficienter authentica, & publicata, non videtur derogare tot Pontificum priuilegiis bullatis, & authenticis.

13. Suppoſita hac firmitate priuilegiorum, quæ conceſſa ſunt Abbatibus, hæc tamen priuilegia non communicantur aliis ſuperioribus aliarum Religionum; eſto generalem habeant communicationem cum aliis ordinibus, etiam monachalibus; nunquam enim iſta priuilegia taliter fuerunt intellecta, & ex eo iſta priuilegia conceſſa ſunt Abbatibus, quia ipſi habent vſum pontificalium, quod non competit aliis
Suar. ſuperioribus Regularibus; vt notarunt Suar.
Miranda. Diana. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 29. num. 27.* Miranda *in manuali tom. 2. q. 40. art. 4.* Diana *tom. 3. tract. 2. de dubiis Regularib. Reſol. 15.*

Paulus III. in ſua Bulla anno 1549. conceſſit ſacerdotibus ſimplicibus Societatis Ieſu, vt in partibus remotiſſimis infidelium poſſent altaria conſecrare; vt de facto eſt in vſu. 14. Paul. III.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Sub peccato mortali celebrandum eſt in altari conſecrato, & ſaltem portatile, debet eſſe integrum.*

## SVMMARIVM.

15 *Celebrans in altari non conſecrato, peccat mortaliter.*

16 *Petra aræ, debet eſſe integra, vt ſimul recipiat calicem, & hoſtiam.*

*Significatio ipſius Petræ ibid.*

NEceſſariò celebrandum eſt in altari conſecrato, *cap. Altaria 2. de Conſecrat. diſt. 1.* aliter faciens, peccat mortaliter; eſt enim grauis tranſgreſſio legis, ac conſuetudinis vniuerſalis; in qua nec Epiſcopus poteſt diſpenſare, nec ſummus Pontifex vnquam diſpenſauit, vt obſeruat Suar. *tom. 3. in 3. part. diſp. 81. ſect. 5.* Si altare fixum totum fuerit conſecratum ſufficit, & non requiritur altare portatile, ſeu petra aræ conſecrata. 15.

Altare portatile, ſeu petra aræ, non poteſt componi ex duabus lapidibus inuicem colligatis admodum tabulæ, quæ inſtar libri claudatur, & aperiatur, ita vt in vno lapide hoſtia, in altero calix reponatur; hoc eſt contra vſum vniuerſalem Eccleſiæ, contraque ipſius altaris ſignificationem; illa enim petra ſignificat vnam in Chriſto perſonam; vt bene notat Vaſquez *tom. 3. ad 3. part. diſp. 233. cap. 2. num. 16.* cum Sylueſtro *verb. Altare quæſito 3.* Bonacina *de ſacrificio Miſſæ diſp. 4. quæſt. vltima, punct. 9. num. 12.* Ac proinde petra aræ debet eſſe integra, vt ſimul recipiat hoſtiam, & calicem. 16. Vaſquez. Syslueſt. Bonacina.

---

## QVÆSTIO V.

### *De Conſecratione altaris, an neceſſariò in eo ponendæ ſint reliquiæ.*

## SVMMARIVM.

17 *Non eſt de eſſentia conſecrationis altaris, vt in eo ponantur reliquiæ, & n. 18.*

19 *Non obſtat oratio ſacerdotis in principio Miſſæ.*

20 *Loco reliquiarum non eſt ponenda pars corporalis, & n. 21.*

22 *Reſpondetur ad factum Leonis.*

23 *Reliquiæ ponendæ debent eſſe ſanctorum, qui approbati ſunt ab Eccleſia.*

PRo exacta explicatione huius rei videndum eſt Pontificale Romanum, vbi agitur de conſecratione Chriſmatis, & de aliis, quæ conſecrantur, 17.

conſecrantur; quantum ad præſens quæſitum
multi fuerunt Canoniſtæ, qui exiſtimarunt
de eſſentia conſecrationis altaris eſſe, vt in eo
aliquæ reliquiæ ponerentur; & hanc ſenten-
Thom. tiam nouiſſime tenent Thomas Hurtadus
Hurtad. *tom. 1. variar. tract. 2. cap. 6. Reſol. 23. num. 254.*
Scortia. Scortia *de ſacrificio Miſſæ lib. 2. cap. 14.*
*num. 4.*

18. Oppoſita ſententia, quòd tales reliquiæ
Sanctorum, non ſunt neceſſariæ ad conſecra-
tionem altaris fixi, & permanentis, eſt com-
Panormitan. muniſſima & certa, eam tenet Panormitanus,
Suar. Suar. Ægydius Coninch. Vaſq. Layman, Fran-
Ægid. ciſc. Lugo, Dicaſtill. Gaſpar Hurthad. Lean-
Coninch. der, quos citant ac ſequuntur Caſtr. Palaus
Vaſquez. *tom. 4. tract. 22. punct. 9. num. 5.* Diana *part. 11.*
Layman. *tract. 6. Reſol. 25.* Et probatur; quia licèt con-
Franc. cedamus, quòd tempore antiquo præceptum
Lugo. erat, ne vllum altare conſecraretur abſque re-
Dicaſtill. liquiis Sanctorum in ipſo poſitis, tamen com-
Gaſp. muni, ac vniuerſali conſuetudine totius Ec-
Hurtadus. cleſiæ eſt abrogatum; nam in tota Eccleſia
Leandr. maximè multiplicata ſunt altaria, vt vix pro
Caſtr. Pal. tot altaribus, certæ reliquiæ Sanctorum
Diana. inueniri poſſint: ergo non eſt obligatio repo-
nendi ibi reliquias.

19. Nec obſtat oratio ſacerdotis in introitu
Oratio ſacerdotis. Miſſæ: *Oramus te Domine, per merita Sancto-
rum tuorum, quorum reliquiæ hic ſunt.* Expli-
Palaus. cat Palaus. Quorum reliquiæ hîc fuerint, vel
dic: quorum reliquiæ hic ſunt in altaribus,
Cærem. nempe, per totam Eccleſiam: Cæremoniale
Carmel. autem noſtrum Carmelitanum *lib. 1. rubr. 53.*
*num. 6.* diſponit, quòd in altari vbi non ſunt
reliquiæ, non dicat Sacerdos: *Quorum reliquiæ
hic ſunt*; quòd etiam ex antiquis rubricis re-
Syluest. fert Syluester *verb. Altare, num. 1.*

20. Nec obſtat ſecundò id quod ait Thomas
Thom. Hurtadus citatus, quod pro reliquiis ſaltem
Hurtad. reponatur pars corporalis, quod probat ex fa-
Leo. I. cto Leonis I. qui dedit partem corporalis, vt
loco reliquiarum poneretur, ſi enim veſtimen-
ta alicuius Sancti, ac Crux Chriſti ex conta-
ctu pro magnis reliquiis habentur, à fortiori
etiam corporalia ex contactu corporis Chriſti.

21. Tamen conſtans eſt ſententia Theologo-
Panormitan. rum cum Panormitano Vaſquez, Suar. Ægyd.
Vaſquez. Coninch., Emmanuele Sà, Cardinali Lugo,
Suar. Paul. Fagundez & aliis, quos citat, ac ſe-
Ægyd. quitur Diana *allegatus, § ſed licèt*; quòd nem-
Coninch. pè pars corporalis tanquam reliquia non ſit
Emman. Sà. ponenda in petra aræ; nam quamuis corpora-
Cardinal. lia ſemper in Eccleſia fuerint habita in ma-
Lugo. gna veneratione, tamen nunquam tanquam
Paul. reliquiæ expoſita ſunt populo ad adorandum,
Fagundez. illud tamen quòd dicitur de veſtimento, ac
Diana. cruce Chriſti, iſta habuerunt contactum phy-
ſicum cum corpore Chriſti; quòd de corpo-
ralibus dici non poteſt.

22. Ad factum Leonis Papæ, quòd, ſcilicet,
Leo Papa. dediſſet partem corporalis imò & partem ho-
ſtiæ conſecratæ, vt pro reliquia poneretur in
petra aræ, vt valdè dubium, & apocryphum
reijcitur à proxime citatis Auctoribus; non
eſt enim credendum ſanctum Pontificem talia
feciſſe; & maximè contra reuerentiam debi-
tam Sacramento illud corruptioni apponendo.
Panormitan. Ita cum Panormitan. Vaſq. *tom. 3. ad 3. part.*
Vaſquez. *diſp. 231. cap. 2. num. 17.* Cardinalis Lugo *de*
Lugo. *Sacram. diſp. 20. ſect. 3. n. 75.*

Aduerte tandem; quòd à Sacra Congre- 23.
gatione Epiſcoporum determinatum eſt apud
Gauantum *in manuali verb. Altare num. 12.* Gauant.
Quòd reliquiæ ponendæ in altari ſint ſancto-
rum, qui approbati ſunt ab Eccleſia.

---

## QVÆSTIO VI.

### *De reuerentia debita altari, ne ſub eo ſint cadauera, nec cum Epiſcopus celebrat, alius eo die celebrat.*

### SVMMARIVM.

24 *Sub altari conſecrato non ſint cadauera mortuorum.*

25 *In altari ſuper quod, vel in eius medio eſt cadauer mortui, non eſt in eo celebrandum.*

26 *Ad altare renes non ſunt vertendi.*

27 *Eo die, quo Epiſcopus celebrat in altari, nullus alius celebret, niſi aliter ſit conſuetudine introductum.*

PRimò: Sacra Congregatio declarauit, non 24.
eſſe conſecranda altaria, ſub quibus re-
condita ſunt cadauera mortuorum. Gauantus Gauant.
*in manuali verb. Altare num. 9.* Secundò:
eadem Sacra Congregatio apud eundem
Gauantum *verb. ſepultura, num. 6.* declarauit, Gauant.
quòd cadauera mortuorum non reponantur,
neque ſub altaribus, neque ſub gradibus
eorum.

Tertiò; eadem Sacra Congregatio, vt refert 25.
Naldus *verb. Miſſa, num. 33.* declarauit, quòd
ſi darentur aliqua altaria, quæ ſuperiùs, vel
in medio continerent cadauera ſiue laicorum,
ſiue etiam Prælatorum, non eſſe in eis cele-
brandum. Quartò: eadem Sacra Congrega-
tio, vt teſtatur ipſe Naldus, ordinauit Epiſco- Naldus.
po Temenſi, vt faceret amouere ſepulchra,
quæ extabant ſubter altaria, vel ipſorum bra-
dellam.

Quintò; eadem Sacra Congregatio decla- 26.
rauit pro altaris reuerentia, quòd renes non
ſunt vertendi altari, & meliùs eſſe, vt Epiſco-
pus vertat renes, & terga Canonicis, quàm
altari, Barboſa *collectan. Bullar. verb. Altare.* Barboſa.
Sextò; eadem Sacra Congregatio, appro-
bante Vrbano VIII. determinauit, & habe-
tur ad initium Miſſalis Romani noui: *Para-* Miſſale.
*menta non debent ſumi de altari pro celebratio-
ne Miſſarum, cum id competat tantum Epi-
ſcopis, ſiue ſolemniter, ſiue priuatim celebrent,
inferioribus verò habentibus vſum Pontifica-
lium, non niſi quando in Pontificalibus ce-
lebrant.*

In die etiam, quo Epiſcopus in altari cele- 27.
brauit, nullus ipſa die poteſt in eo celebrare
abſque ipſius Ordinarij licentia pro reueren-
tia ipſius Epiſcopi, vt expreſſe habetur *cap.* Cap. finali.
*finali, de conſecrat. diſt. 2.* & quamuis Textus
dicant, vt notant Gloſſa *ibi*, & Vgolinus *de* Gloſſa.
*officio Epiſcop. cap. 2. § 2. num. 4* Epiſcopo Miſ- Vgolin.
ſam Cantante; tamen ſummarium Textus ha- Summar.
bet: *Vbi celebrauit Epiſcopus.* Videtur, quòd
nulla ſit differentia inter Cantare, ac celebra-

re,

Naldus. Bonacina. Lezana. Scortia. Layman. Azor.

re, vt tenent Naldus *verb. Epiſcop. num.* 31. Bonacina *de ſacrificio Miſſæ, diſp.* 4. *quæſt. vltima, punct.* 9. *num.* 15. Lezana *verb. Altare, n.* 11. admonent tamen Scortia *lib.* 1. *de ſacrificio, cap.* 14. *num.* 6. Layman *de ſacrificio Miſſæ, lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 10. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *quæſt.* 10. Quòd hic Canon videatur deſuetudine abrogatus aliquibus in locis, proinde conſuetudini patriæ, ac locorum ſtandum eſt.

---

## QVÆSTIO VII.

### *In quibus locis valeant erigi altaria?*

### SVMMARIVM.

28 *Religioſi in ſuis Eccleſiis, tam ſacratis, quam non ſacratis, ac intra eorum ambitum erigunt altaria, & n.* 29.

30 *Religioſi in ſuis miſſionibus poſſunt erigere altare.*

31 *Religioſi in cellulis infirmantium poſſunt celebrare in altari portatili.*

32 *Religioſi in prædiis, ac grangiis ſuorum monaſteriorum poſſunt in altari portatili celebrare.*

28. Dico primò; quòd Religioſi poſſunt erigere altaria in ſuis Eccleſiis, ac ſuo clauſtro, ac cappellis intra ambitum ſui monaſterij. Quamuis iuri communi ſtando, in Eccleſiis conſecratis non poſſit erigi altare ſine Epiſcopi conſenſu, *Can. Nullus. Presbyter. de conſecrat. diſt.* 1. & *cap. Quamuis, diſt.* 68. Et hoc tamen licitum eſſet Presbyteris in Eccleſiis non conſecratis, de quo latiùs Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *quæſt.* 6. (Can. Nullus. C. Quamuis. Azor.)

29. Tamen Religioſi tam in ſuis Eccleſiis conſecratis, quam non conſecratis poſſunt altaria erigere, cum eorum loca ſint prorſus exempta ab omni iuriſdictione Epiſcopali. Et in ius & proprietatem Sedis Apoſtolicæ ſumpta; & ad hoc adduco priuilegium Ioannis XXII. conceſſum nobis Carmelitis; & refertur Mare Magnum Carmelitar. Sixti IV. & eſt in Bullario Rodriguez *fol.* mihi 177. *num.* 5. *In compendio Carmelitar. Diſcalceatorum, fol.* 24. & ita habet. *Propterea dilecti filij deuotionis veſtræ ſpecialibus fauoribus annuentes, vos & prædictum Ordinem, perſonas, Eccleſias, Oratoria, domos, res alias, & loca veſtra, ac ſpectantia ad eadem quibus inhabitatis ad præſens, vel inhabitabitis in futurum, cum omnibus iuribus ac pertinentibus, ac perſonis degentibus in eiſdem, in ius, ac proprietatem Beati Petri, ac Apoſtolicæ Sedis aſſumimus*; & poſtea ſubdit. *Itaque nec locales Ordinarij, nec alia grauis perſona Eccleſiaſtica in vos, & ordinem, perſonas, ac Eccleſias, & oratoria, ac loca, vtpotè prorſum exempta, poteſtatem, ſeu iuriſdictionem aliquam exercere valeat.* Cum ergo noſtræ Eccleſiæ ſint exemptæ ab omni Ordinarij iuriſdictione, inde paſſim in hac noſtra Eccleſia Vlyſſiponenſi conſecrata, ac aliis, Regulares erigunt altaria abſque Ordinarij conſenſu, quamuis prædictæ Eccleſiæ ſint conſecratæ. (Rodrig.)

30. Dico ſecundò: Religioſi in ſuis miſſionibus pro Deo, ac fide, ac etiam in caſtris militum, poſſunt ſuper altare portatile miſſas celebrare, ita conceſſit Paulus III. Religioſis Societatis Ieſu, & poſtea confirmauit Gregorius XIII. per ſuam bullam eiſdem Religioſis die 1. Octobris 1579. Quod priuilegium videtur communicari ab aliis Religioſis, vt teſtatur Fagundez, *De præceptis Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 18. Qui in ſimili exercitio miſſionum, iuſſu ſuperiorum, Deo, & Eccleſiæ inſeruiunt; nam cum Gregorius dictos Religioſos non excluſit, eos videtur voluiſſe includere. (Paul. III. Greg. XIII. Fagundez.)

Dico tertiò: poſſunt Regulares celebrare in altari portatili in priuatis cellulis, ac cubiculis Religioſorum ægrotantium, ad hoc vt ipſi audiant miſſam, & Sacram Euchariſtiam communicent, eſt pro hac re magna conceſſio Pij IV. Canonicis Regularibus ſancti Saluatoris Lateranenſibus die 18. Maij 1565. quòd eſt poſt Concilium Tridentinum, cum clauſula derogatoria Synodalium Conſtitutionum Generalium, quod obſeruat Peyrin. *in conſtit. Pij. num.* 34. & maximè eſt in vſu, & practicatur in tota Hyſpania, teſte Lezana *verb. Altare num.* 15. & in hoc regno Luſitaniæ video frequenter obſeruari, & vt notat Paſqualigus *deciſ.* 176. *num.* 5. *& ad hoc.* Non requiritur grauis morbus Religioſi; ſed ſat eſt, quòd non poſſit commodè exire à cellula. 31. (Pius. IV. Peirin. Lezana. Paſqualig.)

Dico quartò: poſſunt Religioſi in grangiis, ac prædiis ſuorum monaſteriorum facere oratoria, erigere altare portatile; & in eo miſſas celebrare, etiam contradicente Epiſcopo. Ita Rodriguez, Ioannes à Cruce, & Peyrinis, quos citat ac ſequitur Lezana *verb. Altare, num.* 15. & ratio eſt; quia Concilium Trident. *In decreto de vitandis, & obſeruandis in celebratione Miſſarum,*) de quo latius quæſtione ſequenti) tantùm concedit Epiſcopis, ne permittant celebrare in domibus priuatis extra Eccleſiam; atqui huiuſmodi prædia, ſeu grangiæ non ſunt priuatæ domus, non enim ſunt domus priuatarum perſonarum, aut ſæcularium, ſed communitatum Religioſorum, aut monaſteriorum, nec omnino ſunt extra Eccleſiam, quia ſunt partes Eccleſiæ, ac bona ipſius. 32. (Rodrig. Ioan. à Cruc. Peirin. Lezana. Concil. Trident.)

---

## QVÆSTIO VIII.

### *An Religioſi nunc poſt Concilium Tridentinum poſſint ex vrgenti neceſſitate celebrare priuatis in domibus?*

### SVMMARIVM.

33 *Secundum ius antiquum poterant Religioſi celebrare in quolibet loco honeſto.*

34 *Prima ſententia affirmat, poſt Tridentinum eſſe reuocata priuilegia.*

35 *Secunda, & vera non eſſe reuocata, ſed dari facultatem Epiſcopis, ne patiantur.*

36 *Graues Auctores tenent non fuiſſe reuocata priuilegia.*

37 *Graues Auctores tenent non reuocaſſe pro foro interiori.*

38 Sententia

38 *Sententia Auctoris, quòd licèt, non permittente Epiſcopo, Religioſi non poſſint celebrare in altari portatili, optime tamen in neceſſitate, & n. 39.*

Sixtus IV. Iulius II. Innoc. IV. Alexand. IV. Lezana. Peyrin. Ioan à Cruc. Portel. Balaſ. Dicaſtill.

33. Certum eſt, quòd antiquitùs ante Concilium Tridentinum poterant Religioſi Miſſas celebrare, in quolibet loco decenti, ac honeſto cum altari portatili. Ita conceſſit Sixtus IV. Prædicatoribus *Bulla* 33. & idem Pontifex hoc conceſſit Carmelitanis. *In mari Magno*, vt habetur *in ſpeculo Ordinis fol.* 69. *&* 89. & Minimis Iulius II. *Bulla* 1. Innocentius IV. *Bulla* 24. Alexander IV. *Bulla* 14. Ita M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 14. Peyrin. *ad conſtit. Pirrhi, num.* 31. Ioannes à Cruce *in epitome, lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 7. *concluſ.* 2. Portel. *verb. Altare, num.* 1. Balaſ. *num.* 2. *&* 3. Dicaſtill. *de Eucharistia, tract.* 5. *diſp.* 4. *dub.* 6. *n.* 104.

Trident. Nauarr. Duarantes. Henriq. Suar. Miranda. Molfeſ. Homobon. Beja. Ioan. Valer. Coninch. Barboſa.

34. Tota difficultas huius rei eſt: an huiuſmodi priuilegia ſint reuocata; quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. poſt Canones de Miſſa, ponit quoddam decretum de obſeruandis, ac vitandis in celebratione Miſſarum, §. *Neve patiantur*, ſcilicet, Epiſcopi, *Priuatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata oratoria ab eiſdem ordinariis deſignanda, & viſitanda, ſanctum hoc ſacrificium à ſæcularibus, aut regularibus quibuſcumque peragi*; & poſt pauca ſubdit: *Non obſtantibus priuilegiis.* Vbi priuilegia Regularium ibi videntur derogari; vt tenent Nauarr. Stephanus Duarantes, Henriq. Suar. Miranda, Molfeſ. Homobonus, Beja, Ioannes Valer. & alij multi, quos citant ac ſequuntur Coninch. *quæſt.* 83. *num.* 226. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 23. *n.* 4. *& in collect. ad Concil. num.* 22.

Rodrig. Villalob. Ledeſma. Ioan. à Cruc. Portel. Lezana. Hier. Rodr.

35. Veriùs tamen è contra Rodriguez *tom.* 1. *Regular. quæſt.* 43. *num.* 5. Villalobos *in ſumma, part.* 1. *tract.* 8. *difficult.* 23. *num.* 6. §. *Tambien.* Petrus de Ledeſma, Ioannes à Cruce, quos citat ac ſequitur Portel. *in dub. Regular. verb. Altare, num.* 1. M. Lezana *tom.* 3. *verb. Altare, num.* 13. Hieronym. Rodrig. *Reſol.* 9. *num.* 4. Qui omnes affirmant, poſſe Regulares hodie vti ſuis priuilegiis, ſi Epiſcopi patiantur, & non contradicant. Quæ ſententia mihi eſt vera, & in multis conſului; nam Concilium non prohibet, ſed dat poteſtatem Epiſcopis, ne patiantur, & ne permittant, vt priuatis in domibus Religioſi celebrent.

Diana. Præpoſitus. C. in his. Pellizar.

36. Imò Diana 4. *part. tract.* 4. *Reſol.* 106. cum Ioanne Præpoſito 3. *part. q.* 83. *num.* 151. Conſtanter videntur tenere priuilegia Regularium non fuiſſe reuocata per Concilium Tridentinum; nec obſtat, quòd in fine prædicti Decreti dicatur. *Non obſtantibus priuilegiis, exemptionibus, conſuetudinibus quibuſcumque.* Hæc enim commodè poſſunt referri ad immediatè præcedentia, nimirum: *Atque ad ea inuiolatè ſeruanda cenſuris Eccleſiaſticis, aliiſque pœnis, illorum arbitrio conſtituendis, fidelium populum compellere.* Vnde cenſet ipſe priuilegium datum Prædicatoribus, ac Minoribus, *cap. In his de priuilegiis.* Vt nempe vbicumque fuerint cum altari valeant viaticè celebrare; non eſſe reuocatum per Concilium Tridentinum, quia ius non reuocatur per clauſulas generales, niſi expreſsè, ac ſufficienter exprimatur; vt communiter tradunt Iuriſtæ; & vt dicam infrà de priuilegiis, iuris reuocatio eſt valdè odioſa, & hoc refert Pellizar. *tract.* 8. *cap.* 2. *n.* 87. Et non impugnat, ſed quieſcit, de quo priuilegio participant aliæ Religiones.

Petr. ab Angel. Henriq. Rodrig. Sanchez. Veiga. Compend. Soci. Barthol. à S. Fauſt. Fr. Ant. ab Spir. Sanct.

37. Et etiam factum Concilium non reuocaſſe priuilegia pro foro interiori, ſecluſo ſcandalo, ſed tantum pro foro exteriori ad euitandas controuerſias tenent Petrus ab Angelis noſter Carmelita Diſcalceatus vir Doctiſſimus *in ſpeculo priuilegiorum, diſp.* 7. *ſect.* 5. §. 4. *&* 5. & citat Henriquez *lib.* 7. *de indulg. cap.* 24. *num.* 8. *& lib.* 3. *de excommunic. cap.* 40. *num.* 2. Rodrig. *tom.* 3. *quæſtionum, quæſt.* 15. *art.* 6. Sanch. *tom.* 2 *in Decalog. lib.* 5. *cap* 4. *num.* 16. Veiga 4. *part. caſu* 38. compendium Societatis 1. *part. fol.* 68. Bartholom. à S. Fauſto *in theſauro, lib.* 5. *q.* 167. *num.* 5. In eademque ſententia eſt Fr. Anton. ab Spir. ſanct. *tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 1. *num.* 118. De quo latiùs dicam agens de priuilegiis.

Riccius. Suar. Naldus. Fagundez.

38. Dico vltimò: ſtante Decreto Concilij Tridentini, ac Epiſcopo non permittente, non poſſunt Religioſi erigere altare, ac Miſſas celebrare in domibus ſæcularium, ac priuatarum perſonarum, niſi in Oratorio approbato ab Ordinario ex licentia Sedis Apoſtolicæ, vel aliqua magna neceſſitate interueniente. Concluſio tres habet partes, & prima quòd Epiſcopo non permittente, non poſſunt celebrare eſt communis & patet ex Decreto Concilij Tridentini. Ita Rodrig. *tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 4. *&* 5. Suar. *tom.* 3. *ad* 3. *part. diſp.* 81. *ſectione* 3. §. *Quarta exceptio.* Secunda pars; quòd non niſi in Oratoriis ex licentia Sedis Apoſtolicæ, quàm Epiſcopus non poteſt dare, vt declarauit Sacra Congregatio, & refert Naldus *verb. Miſſa, num.* 31. *&* 32. & cum multis tenet Fagundez *de quinque præcept. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 8.

Pellizar. Sà. Henriq. Nauar. Soto. Suar. Azor. Syluest. Fagundez.

39. Tertia pars concluſionis: quòd ex magnâ aliqua neceſſitate poſſint hodie Religioſi celebrare, etiam in domibus ſæcularium in loco honeſto, ac decenti tenet Pellizarius *tract.* 8. *cap.* 2. *num.* 90. in qua ſententia ſunt etiam multi viri docti ab eo conſulti. Probatur primò; quia multi doctores cum Sà *verb. Miſſa, num.* 20. tenent, ſecluſo ſcandalo, ac contemptu, non eſſe peccatum mortale celebrare in quouis loco honeſto, etiam ſine licentia Epiſcopi, dummodo celebretur ſuper altari ſacro. Secundò; Henriq. Nauarr. Soto, Suar. Azor. Syluester, & alij apud Fagundez *citatum, n.* 14. exiſtimant, quòd quamuis Epiſcopis omnino ſit ſublata poteſtas dandi licentiam ad celebrandum in domo priuata, tamen in caſu neceſſitatis eam concedere poſſunt; nam neceſſitas non habet legem, & attenta tali neceſſitate cenſetur Papa, iure ipſo, interpretatiuè diſpenſare: ergo & Religioſi ex paritate rationis. Tertiò; ſi retineas opinionem Ioannis Præpoſiti, & Dianæ ſuprà in hac quæſtione, *n.* 36. Concilium non derogaſſe priuilegium mendicantium, fortiùs procedit Concluſio, ſicut etiam ſi teneas ſententiam modò ſuprà relatam *n.* 37. Concilium non derogaſſe priuilegia pro foro interiori, ſecluſo ſcandalo, quæ ſententiæ cum ſint grauiſſimorum Doctorum, ſi Religioſus ſe illis accommodauerint, non condemnabo. Quartò; ſæpè vidi viros doctos, ac timoratos ſacra celebrare in altari portatili in domo ſæcularium ad dandam commu-

communionem Religioſo grauiter infirmanti ob neceſſitatem, quæ in præſenti conſideratur, vel alia cauſa vrgenti.

## QVÆSTIO VIII.

### *Quid ſit altare priuilegiatum, & quam vtiliſſima ſit eius indulgentia animabus, pluſquam alia, etiam bulla defunctorum?*

SVMMARIVM.

40 *In altari priuilegiato datur indulgentia pro defunctis, quæ infallibiliter habet effectum.*
41 *Si anima non eſt in purgatorio, prodeſt miſſa magis indigentibus.*
42 *Cæteris paribus, vtilior eſt miſſa in altari priuilegiato, quam bulla defunctorum?*
43 *Tamen ratione certitudinis, ac cauſæ indulgentiæ conceſſæ, vtilior videtur bulla.*

40. Altare priuilegiatum eſt illud in quo à Papa conceſſa eſt indulgentia plenaria pro animabus purgatorij liberandis, quæ indulgentia conceditur à Papa non per modum abſolutionis, ſed ſuffragij, ac ſubſidij, quæ indulgentia applicata pro defunctis habet infallibilem effectum, vt tenet Eccleſiæ traditio perpetua, ac antiquiſſima, daturque diuina promiſſio, Matth. 16. num. 19. ait Chriſtus Petro: *Quodcumque ſolueris ſuper terram erit ſolutum & in cœlis.* Ac ſi dixiſſet Dominus: quæcumque tu ô Petre, tuuſque legitimus ſucceſſor ſolueris, ac feceris viuens, ac exiſtens ſuper terram factum, & ſolutum erit in cœlo coram Patre meo. Ita D. Thomas *in 4. diſt. 21. quæſt. 1. art. 2. quæſtiuncula* 2. Sotus, Suar. Valentia, Coninch. quos citant, ac ſequuntur Caſtr. Palaus *tom. 4. tract. 24. diſp. vnic. punct.* 10. *num.* 4. Leſſius *in* 3. *part. cap.* 5. *de indulgentijs, dub.* 3. *n.* 41. Villalob. *in ſumma, tom.* 1 *tract.* 26. *diffic.* 7. *num.* 3.

Matth. 16. D. Thom. Sotus. Suar. Valentia. Coninch. Caſtr. Pal. Leſſius. Villalob.

41. At verò ſi anima, pro qua applicatur Miſſa in altari priuilegiato tali ſacrificio non indigeat, quia verbi gratia, vel eſt in cœlo, vel in inferno, tunc ait D. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 3. *ad* 2. Corduba, Adrianus, & alij apud Fraxinellum *ſect.* 3. §. 11. *num.* 3. Ex Dei miſericordia applicari magis indigentibus; quia tamen Deus eſt cauſa vniuerſalis, & debet determinari ad effectum per cauſam particularem; ideò dicimus, quòd in eo caſu à ſuffragantibus, ac offerentibus, voluntate interpretatiua, ac virtuali applicatur magis indigentibus in purgatorio. Ita Lauorius *de indulgent. part.* 1. *cap.* 30. *num.* 140. & inde monet Philippus à Cruce *in Theſauro Eccleſiæ, tract.* 2. §. 6. *num.* 5. Vt ita ſacrificium à Sacerdote offeratur pro tali, nempe, anima, ſi eſt in purgatorio, aliter verò pro magis indigente, vel magis ſibi coniunctis.

D. Thom. Corduba. Adrian. Fraxinel. Lauori. Philip. à Cruce.

42. Tanta eſt indulgentia altaris priuilegiati, vt dicat Trullenchus *in Bullam Cruciatam, lib.* 4. *dub.* 12. *num.* 4. Cæteris paribus, id eſt, ſuppoſita æquali cauſa, & certitudine vtriuſque indulgentiæ, efficacius eſſe animæ purgatorij dicere pro ea Miſſam in altari priuilegiato, quàm accipere pro ea Bullam defunctorum; nam licèt indulgentia, quæ conceditur ratione Bullæ defunctorum, & quæ conceditur ratione Miſſæ in altari priuilegiato ſint æquales, eo quòd ſint totales ad effectum, differunt tamen in hoc, quia, videlicet, indulgentia conceſſa in altari priuilegiato animæ, habet inſuper coniunctum gradum ſatisfactionis, quæ ex diuina inſtitutione correſpondet ſacrificio Miſſæ, quem gradum non includit Bulla defunctorum, ac proinde ex hac parte, cæteris paribus, vtilior eſſe poteſt Miſſam altaris priuilegiati pro anima, quàm Bulla defunctorum.

Trullench.

Dixi: *cæteris paribus, ſeu ſuppoſita æquali cauſa & certitudine indulgentiæ.* Et ratio eſt: 43. quia ad valorem indulgentiæ requiritur cauſa magna, certa, & proportionata, etſi ſemper ad concedendas indulgentias detur cauſa certa & proportionata, tamen regulariter loquendo inter cauſas concedendi indulgentias maior, & certior videtur illa, cuius ratione Bulla conceditur, nimirum, bonum commune Eccleſiæ, quale eſt belli ſubſidium contra infideles, altare autem priuilegiatum conceditur ob deuotionem alicuius ſancti, vel Eccleſiæ, quæ tantam certitudinem, & proportionem præ ſe ferre non videtur, ac bonum totius Eccleſiæ, & ideò ratione certitudinis indulgentiæ vtilius videtur bullam defunctorum pro anima accipere, quam pro ea miſſam in altari priuilegiato accipere. Ita Carilho *in expoſit. Bullæ defunctor. part.* 1. *cap.* 9. *verſ. Acerca n.* 7. Diana *part.* 9. *tract.* 2. *quæſt.* 26.

Carilho. Diana.

## QVÆSTIO IX.

### *Sacerdos ad lucrandam indulgentiam defuncto, non eſt neceſſe, quòd ſit in gratia; maximè verò pro ſe, nec numerus ſacerdotum requiritur ad validitatem altaris.*

SVMMARIVM.

44 *Ad lucrandam indulgentiam in altari priuilegiato non requiritur, quòd ſacerdos ſit in gratia.*
45 *Maximè verò quando ſibi lucratur indulgentiam.*
46 *Numerus ſacerdotum non eſt neceſſarius ad priuilegium altaris, & num.* 47.

Sacerdos miſſam celebrans in altari priui- 44.
legiato ad lucrandam indulgentiam defuncto, non requiritur, quòd ipſe ſacerdos ſit in gratia; quamvis oppoſitum teneat Sà *verb. indulgen. num.* 2. excipit tamen niſi opus fiat nomine Eccleſiæ. Probatur ſententia: nam pro indulgentia applicanda defunctis, non requiritur gratia, vt principium operis iniuncti, vt obicem tollat, & ſubiectum diſponat indulgentiæ ſuſcipiendæ; ſiquidem viuus, qui indulgentiam pro defuncto obtinet exequendo opus iniunctum, indulgentiam non ſibi lucratur, ſed conditiones pro conſecutione indulgentiæ defuncto exequitur; ergo ſtatus gratiæ

Sà.

gratiæ in illo non neceſſariò requiritur, nec indulgentia inficitur ex malitia perſonæ operantis ſicut nec ſacrificium Miſſæ, nec Sacramentum ex malitia perſonæ adminiſtrantis, quia ſuum valorem non habent ex perſona proximè operante, ſed ex meritis, ac ſatisfactione Chriſti.

45. Aliter verò dicendum, quando Sacerdos ſibi lucratur indulgentiam, requiritur vt tollat obicem peccati, & ſit in gratia; ex quo patet diſcrimen inter ſibi lucrantem indulgentiam, ac defuncto. Gratia enim requiritur in ſuſcipiente indulgentiam, vt fiat capax illius, non verò in applicante conditiones, vt alter eam lucretur, quando enim operans ſibi ipſi eam applicat, requiritur in ipſo gratia, non vt operans, ſed vt recipiens. Ita multi Doctores quos citat, ac ſequitur Caſtr. Palaus *tom.4. tract.24. diſp. vnica, punct.10. n.10.* Idem habet Amicus *tom.8. diſp.20. ſect.8. n.203.* Bardinus *in Bulla Cruciata, part.4. tract.3. diſp.2. ſect.3. n.23.* Granadus *in 3. part. controuerſ.12. tract.5. diſp.6. n.1.* Quintanadueñas *in Theolog. tom.1. in Append. tract.1. ſing.16. n.4.*

Caſtr. Pal. Amicus. Bardin. Granad. Quintan.

46. Secundò: quando conceditur altare priuilegiatum alicui Eccleſiæ, in qua debeant manere, & celebrare tot Sacerdotes, an valeat priuilegium, ſi tot non adſint Sacerdotes, quot numero exprimuntur literis Apoſtolicis? non valere tenent Rodriguez, quem citat, ac ſequitur Lauorius *de indulgent. part.2. cap.30 n.115.*

Rodrig. Lauorius.

47. Oppoſitum tenet Bordonius *tom.2. Reſolut.91. num.8.* quia regulariter numerus Sacerdotum expreſſus non eſt eſſentialis conditio neceſſaria ad valorem priuilegij, ſed veluti ad maiorem decentiam, ac concurſum populi, aliter ſequeretur Eccleſiam perdere ſuum priuilegium iam ritè acquiſitum ex defectu Sacerdotum; vel dic, quod ſufficit ab initio tot de familia fuiſſe Sacerdotes pro ſeruitio Eccleſiæ, quot exprimuntur in Bulla altaris, quia ſufficit quod conditio ſemel fuiſſet adimpleta, licet poſtea deſit, *leg. ſi quis heredem, ff. de inſtitut. & ſubſtitut.* In hac etiam ſententia eſt Diana *part.9. tract.2. Reſolut.9.*

Bordon. L. ſi quis. Diana.

## QVÆSTIO X.

### *An ſi altare priuilegiatum conceſſum eſt vni Eccleſiæ Regularium, per communicationem poſſit alia religio illo vti?*

### SVMMARIVM.

48 *Altaria priuilegiata vnius Eccleſiæ, vel Religionis non communicantur alteri.*

49 *At verò ſi Miſſæ priuilegiati altaris conceſſæ ſunt Religioni, vniuerſiſque illius perſonis, videtur communicari, & n.50.*

48. ALtaria priuilegiata conceſſa Eccleſiæ, vel capellæ Religionis non communicantur aliis, etiam habentibus generalem communicationem priuilegiorum aliarum religionum; & Probatur: quia talia priuilegia



conceduntur tali loco ob ſpeciales rationes, quia ibi eſt ſpecialis concurſus, ac deuotio populi, quæ rationes mouent Pontificem ad talia priuilegiata altaria concedenda; & priuilegium pro vno ſolo loco dato, non valet pro aliis. Suarez *de legibus, lib.8. cap.16.* & quia ſtylus Curiæ ita tenet, vt teſtantur citandi Auctores, & tandem quia iuxta *regulam iuris, in 6. In generali conceſſione, non veniunt ea, quæ quis in ſpecie veriſimiliter non eſſet conceſſurus.* Ita Peyrinis *tom. Conſtitut.8. Pauli III. num.2.* Lezana *verb. Altare, num.19.* Diana *part.9. tract.2. Reſol.10.* Bordon. *tom.2. Reſol.52. n.85.* Tamburin. *tom.1. diſp.17. q.2. n.4.*

Suar. Regula iur. Peyrin. Lezana. Diana. Bordon. Tambur.

Quia verò inter Religiones mendicantes, ac etiam alias datur magna communicatio, tam quoad priuilegia, indulta, & conceſſiones, quam quoad perſonas ipſas Religioſas, & quoad Eccleſias, loca, ac feſtiuitates, vt patet ex Bulla Pij V. Leonis X. & aliorum Pontificum. 49.

Pius V. Leo X.

Vnde in hac quæſtione diſtinguendum exiſtimo, quando priuilegium altaris eſt conceſſum certo altari, Capellæ, Eccleſiæ, vel Conuentui, hoc nullo modo communicatur alteri Conuentui, vel altari, ſeu capellæ eiuſdem, vel diuerſæ Religionis; at verò ſi talis gratia, vel indulgentia ſit conceſſa toti Religioni, vniuerſiſque illius perſonis; tunc videtur per communicationem alias Religiones participare, v.g. Paulus V. conceſſit noſtris Religioſis Carmelitis Diſcalceatis, vt Miſſæ, quæ pro eorum Religioſis defunctis dicuntur in quocunque altari priuilegiatæ ſint, ac ſi in altari priuilegiato dicerentur; vt refert M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in Director. tom.1. tract.2. diſp.5. ſect.2. n.45.* Tale enim priuilegium non eſt conceſſum alicui loco certo & determinato ob ſpeciales rationes, ſed eſt conceſſum vniuerſæ Religioni, omnibúſque illius perſonis ob generale motiuum, ob gratiam, nempe, & fauorem Apoſtolicum: ergo etiam in illo communicant aliæ Religiones, & de ſimilibus idem dicendum. 50.

Fr. Anton. ab Spir. Sanct.

## QVÆSTIO XI.

### *An Miſſa celebranda in altari priuilegiato pro anima purgatorij liberanda neceſſario de Requie ſit dicenda?*

### SVMMARIVM.

51 *Prima ſententia diſtinguit, ſi in Bulla exprimitur Miſſa de Requie.*

52 *Declaratio Congregationis tenet eſſe de Requie.*

53 *Probabilis ſententia, adhuc ſtante prædicta declaratione, contendit quamlibet Miſſam ſufficere, & n.54.*

55 *Dominica infra octauam Sanctorum poteſt dici Miſſa de Requie.*

IN hac re ſatis communis & trita eſt ſententia, quod, ad reſolutionem huius quæſtionis videnda, ac conſideranda eſt Bulla Summi Pontificis; ſi enim in ea dicitur, 51.

quod pro anima liberanda à purgatorio dicenda ſit vna Miſſa *de Requie* ad prædictam indulgentiam aſſequendam, talis Miſſa *de Requie* dicenda eſt, quia eſt conditio appoſita, ſine qua gratia non obtinetur; at verò ſi in tali Bulla habetur, pro vna Miſſa dicenda in prædicto altari, vna anima liberata ſit, talis Miſſa neceſſariò *de Requie* non eſt dicenda; eſt enim beneficium Summi Principis, quod latè, & non ſtrictè eſt explicandum. Ita Rodriguez, Philippus à Cruce; Hieronymus Garcia, Lauorius, Quintanaduenas, Hieronymus Rodriguez, Trullenchus, Zarola, & alij multi, quos citant, ac ſequuntur Fagundez *lib.*3. *cap.*9. *num.*7. Fragoſus *tom.*2. *part* 2. *lib.*8. *diſp.*19. § 7. *num.*19. Bordonus, Naldus, & alij multi apud Dianam *part.*9. *tract.*1. *Reſol.*8. Qui maxime de ſe teſtatur quòd in hanc ſententiam abiret, niſi in oppoſitum ſtarent declarationes Cardinalium.

Rodrig. Philip. à Cruce. Hier. Garcia. Lauorius. Quintan. Hier. Rodr. Trullench. Zarola. Fagund. Fragoſus. Bordon. Naldus. Diana.

52. Declaratio. Contra prædictam ſententiam vrget declaratio Sacræ Congregationis *Collectan.*4. 8. *num.*11. Quæ ſic habet: *Miſſa celebrata in altari priuilegiato pro defunctis, non ſuffragatur, nec indulto ſatisfit, niſi ſit de requie, licet in indulto non exprimatur*, & M. Lezana *tom.*4. *verb. Altare*, *num.*19. ait, quod licet ſpeculatiuè prima ſententia videri poſſit probabilis, tamen huiuſmodi decreto eſt obtemperandum, & neceſſario ad lucrandam indulgentiam, Miſſa de requie dicenda eſt; in eadem ſententia eſt Diana *citatus*, & Franciſc. Nigron. *in Addition. ad Petrum Ruiz, part.*2. *Regul* 8. *n.*2.

Lezana. Diana. Nigron.

53. Aduerto tamen, id quod tenet Pellizarius *tom.*1. *tract.*5. *cap.*9. *ſectione* 3. *num.*81. Adhuc ſtante prædicto decreto, oppoſitam ſententiam eſſe probabilem, quod in altari priuilegiato ad animam liberandam ſufficiat quælibet Miſſa, cum illa declaratio non faciat vniuerſalem legem; non enim habet requiſita ad obligandum inſtar legis communis, ſolumque facit opinionem probabilem, non ablata probabilitate alterius opinionis oppoſitæ; vt tenent Fagundez *parte ſecunda*, *lib.*8. *cap.*8. *num.*35. Layman. *lib.*1. *tract.*4. *cap.*7. §.7. Granado *ſecunda ſecundæ, controuerſ.*1. *tractatu* 15. *diſput.*14. *ſect.*2. *num.*8. & eo maximè, quia illa declaratio non oſtenditur authentica nec ſatis publicata.

Fagundez. Layman. Granad.

54. S. Congreg. Diana. Et confirmatur hæc ſententia, quia eadem Sacra Congregatio, teſte Diana *parte* 4. *tract.*4. *Reſolut.*135. Declarauit quolibet die non poſſe dici Miſſam de requie, pro ſupradicto altari aſſignato, ſi in eo occurrat feſtum duplex, vel de præcepto, & inde continget multos dies, priuilegium prædicti altaris non ſuffragari animabus defunctorum, & conſequenter eas priuari tanto ſuffragio, ac auxilio, quod facilè non eſt perſuaſum ex pietate Almæ matris Eccleſiæ, quæ valdè propitia eſt animabus purgatorij, maximè cum declaratio oppoſita non oſtendatur authentica, inde non tollit probabilitatem huius ſententiæ.

55. Syluius. An vero infra octauam omnium Sanctorum in die Dominica poſſit dici Miſſa priuata, ſubmiſſa voce, *de Requie*? Syluius & alij cum Diana *part.*9. *tractatu* 2. *Reſolut.*29. Affirmant, quia Pontifex in tali altari priuilegium concedit per totum octauarium: ergo ad fructum priuilegij dies Dominica includenda eſt, ad hoc vt in ea dicatur Miſſa de requie. Diana.

---

## QVÆSTIO XII.

### *An Altaria priuilegiata ſint Reuocata per Paulum V. & per annum Iubilei; ac Bullam Cruciatam?*

### SVMMARIVM.

56 *Altaria priuilegiata non ſunt reuocata per Paulum V.*

57 *Anno Sancto non ſuſpenduntur altaria priuilegiata.*

58 *Probabilius eſt per Bullam Cruciatam, non ſuſpend. altaria priuilegiata, & num.59.*

PAulus V. anno 1606. reuocauit omnes indulgentias Religioſis indultas, & alias denuò conceſſit, in quo decreto non comprehenduntur altaria priuilegiata, quæ in Eccleſiis Regularium habentur: nam Paulus V. non reuocauit indulgentias Regularium Eccleſiis, & altaribus conceſſas, ſed tantum conceſſas immediatè, ac directè ipſis Regularibus viuis, & quidem, qui de tali foro erant. Ita Quintanaduenas *in Theolog. log. Morali, tomo primo, tract.*4. *Appendicis, dub.*2. *num.*5. Diana *part.*9. *tract.*2. *Reſol.*21. Qui addit, quod ſi conceſſum eſſet à Pontificibus, vt quis, ſiue ſæcularis, ſiue Regularis aliquod opus pium faceret, vel Miſſam celebraret, pro anima à purgatorio liberanda, hæc indulgentia non eſt reuocata, tum quia illa indulgentia non eſt Regularium, ſed earum Eccleſiarum, tum quia illæ indulgentiæ reputantur reuocatæ à Paulo V. quæ erant pro viuis, non vero pro defunctis. 56.

Paul. V. Quintan. Diana.

Dico ſecundò: quod altaria priuilegiata non ſuſpenduntur per Iubilæum anni Sancti. Ita M. Lezana *verb. Altare*, *numero decimonono*, Bordonus *tomo ſecundo*, *Reſol* 91. *num.*12. Layman. *lib.*5. *tract.*7. *cap. vltimo, in fine*; & Probatur primò: quia in Bulla anni Sancti nulla fit mentio ſuſpenſionis indulgentiarum pro defunctis, quod de iure erat neceſſarium, cum id ſit valdè ſpeciale. Deinde ratio ob quam Summus Pontifex illo anno omnes indulgentias ſuſpendit, ea eſt, vt fideles promptiores fiant ad proficiſcendum Romam, vt eas ibi lucrentur, quæ ratio non habet locum in mortuis, qui Romam proficiſci non poſſunt. 57.

Lezana. Bordon. Layman.

Dico tertiò: quantum ad Bullam Cruciatam, quod quamvis aliqui Doctores probabiliter teneant, huiuſmodi altaria priuilegiata per Bullam Cruciatam ſuſpendi, vt Rodriguez, Villalobos *tract.*27. *clauſ.*12. *num.*5. Tamen probabilior mihi eſt ſententia, quod non ſuſpendantur. Ita Carillus, 58.

Rodrig. Villalob. Carillus.

Trullenchus,

Trullench. Lezana. Quintan. Trullenchus *in expoſitione Bullæ, lib.1. quæſt.9. cap.3. dub.4.num.3.* Lezana *verb. Altare, n.19. & verb. Bulla Cruciata, num.41.* Quintanaduenas *in Theolog. morali, tom.1. tract.1. Appendicis, dub.14.num.7.* Diana. Diana licet alibi oppoſitum exiſtimauerit; tamen nouiſſimè noſtram ſententiam, vt probabiliorem tenet *part.9.tract.2. Reſol.22.*

59. Et Probatur: quia in ſuſpenſione generali indulgentiarum per Bullam, non exprimitur iſta indulgentia pro defunctis conceſſa, quod videbatur neceſſarium, cum ſit ſpeciali nota digna; deinde quia indulgentia pro aliqua capella, vel Eccleſia literis ſcriptum ponitur edictum in ea: *Indulgentia, vel Iubileum in hac capella, vel Eccleſia habenti Bullam Cruciatam.* Sed tale edictum ſcriptum non ponitur in altaribus priuilegiatis: ergo ſignum eſt, &c. Tandem, quia ex ſummario conſtat, quod ſolùm illis ſuſpenduntur indulgentiæ quorum reſpectu reualidantur, qui ſolùm viatores ſunt, cum hi tantum Bullam Cruciatam ſumant, vt tam indulgentias ipſius Cruciatæ, quam aliarum rerum lucrari valeant.

---

## QVÆSTIO XIII.

### *Quot modis Altare conſecratum ſuam amittat conſecrationem?*

### SVMMARIVM.

60 *Tunc altare deſinit eſſe conſecratum, quando ita eſt fractum, vt non poſſit continere calicem, & hoſtiam, vel quando illius cornua non extant.*

61 *Altare fixum deſinit eſſe ſacrum, quando illius menſa à columnis amouetur, niſi aliud ſubſtituatur.*

62 *Si non ſit ſepulchrum ad reliquias non deſinit eſſe ſacrum.*

63 *Violata Eccleſia, violatur altare fixum, & è contra.*

64 *Altare ſiue fixum, ſiue portatile, non amittit ſuam conſecrationem, ex eo quod excommunicatus in eo celebret.*

65 *Lapis altaris profanatus poteſt vendi, & decenter retineri ab emptore.*

60. TVnc altare conſecratum deſinit eſſe conſecratum. Primò: quando ita eſt fractum, vt nulla illius pars, quæ manet, poſſit commodè continere pedem calicis, & hoſtiam cum patena. Secundò: quando cornua, quæ inunguntur, fuerint fracta; tunc enormiter fractum altare reputatur. Ita *cap.1. & cap. Quod in dubiis, & cap. Ligneis, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Ita Noſter Bacconius *in 4.diſt.11. art.1.* Henriq. Suar. Coninch. Reginald. Azor. Nugnus, & alij quos citat ac ſequitur Bonacina.

Cap.1. Cap. Quod. C. Ligneis. Bacconius. Henriq. Suar. Coninch. Reginald. Azor. Nugnus. Bonacina.

61. Tertiò: quando altaris fixi menſa à ſtipite, vel columnis, quibus innititur, remouetur, ac ſeparatur; & in hoc ſenſu debent iura citata intelligi, *ex Can. ſi motum de conſecratione:* dicitur, quod altare execratur, ſeu deſinit eſſe ſacrum, quando mouetur à ſtipite ſuo, nempe, ſuſtentaculo; ita Bacconius *citatus*, Syluest. *in ſumma, verb. Altare, quæſtione octaua*, Suarez *tomo tertio, in tertia parte, diſputat.81. ſect.5.* tamen ſi ipſa menſa ſuperior eſt lapidea conſecrata, ſi aliud ſuſtentaculum apponatur, exiſtimo, quod non perdit conſecrationem, ſed ritè in eo poteſt celebrari.

Can. Si motum. Bacconius. Syluest. Suar.

Quartò: addunt aliqui, altare fieri ineptum ad conſecrationem, quoties ſignum ſepulchri, ſeu repoſitorij, ſeu loci vbi reliquiæ reconduntur, frangitur, vel amouetur. Ita Syluester cum Azor. *tom.1. lib.10. cap.27. quæſt.12.* Tamburinus *tom.1. de iure Abbatum, diſp.23. quæſt.6. num.4.* Barboſa *de Epiſcopo, allegat.27.* Tamen cum à nobis ſupradictum ſit in hac Reſol. Reliquias non eſſe de eſſentia conſecrati altaris; inde per fractionem, vel remotionem talis repoſitorij non perdit ſuam conſecrationem. M. Lezana *verb. Altare, num.10.* Aduertit tamen Layman. *de ſacrificio Miſſæ, lib.5. tract.5. cap.6. num.9.* Quod in hoc ſit ſeruanda conſuetudo Eccleſiarum patriæ. 62.

Sylueſt. Azor. Barboſa. Tambur. Lezana. Layman.

Quintò: violata Eccleſia, vel polluta, altare ſtabile, non verò portatile in ea contentum, aut poſitum, quod cum Eccleſia coniungitur, polluitur, & violatur, & è contra: nam ſi Eccleſia violatur; violatur ex toto, & non ex parte; ſi autem polluitur altare, quod eſt in Eccleſia, neceſſe etiam eſt, vt Eccleſia ex toto violetur, ac vt polluta habeatur. Syluester *verb. Altare, quæſtione vndecima, ex Abbate in cap. Propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ.* Aliter verò dicendum, quando Eccleſia amittit ſuam conſecrationem; quod fit eius parietibus dirutis, vel exuſtis, ſi altare tunc integrum permanet ſuam retinet conſecrationem: & è contra altare fractum, amplius conſecratum non eſt, nec tamen idcirco Eccleſia deſinit conſecrata exiſtere. Ita Syluester, Abbas, Azor. *tom.1. lib.10. cap.27. quæſt.14.* Hier. Rodrig. *Reſol.9.n.12.* 63.

Sylueſt. Abbas. Sylueſt. Abbas. Azor. Hier. Rodr.

Sextò: nullum altare ſiue fixum, ſiue portatile amittit ſuam conſecrationem, ex eo quod in ipſo celebrauerint excommunicati, interdicti, degradati, &c. Ita colligitur ex *cap.2. de Sacramentis non iterandis*, Tamburin. *de iure Abbatum, tom.1.diſp.23.q.6.* 64.

C.2. de Sacr. Tamburin.

Tandem altaris lapis profanatus, ſeu fractus, & deformis, poteſt vendi, & licitè teneri ab emptore, ſed in loco decenti, & honeſto. Ita declarauit Sacra Congregatio apud Barboſam *in Collectan. Bullarij, verb. Altari*, & M. Lezana *verb. Altare, n.24.* 65.

S. Congr. Barboſa. Lezana.

## RESOLVTIO IX.

### *Annus, Tempus, Dies.*

QVIA ſæpè in vtroque iure, tam Canonico, quam Ciuili, & in Bullis ac Decretis Summorum Pontificum, ac Conciliorum, & ſtatutis peculiaribus Religionum certus annorum terminus exprimitur, ac determinatur; valdè

valdè vtile erit explicare, quando annus intelligendus eſt completus, vel inchoatus iuxta doctrinam.

## Qvæstio Prima.

### *Quid ſignificetur per annum denotatum in genitiuo, vel in ablatiuo cum præpoſitione,* in, *vel in accuſatiuo cum præpoſitione,* ad, *vel,* per?

### SVMMARIVM.

1 *Cum dicitur in anno intelligitur annus inceptus.*
2 *Cum lex vtitur genitiuo requiritur annus completus.*
3 *Si lex vtitur accuſatiuo cum præpoſitione,* ad, *requirit annum completum.*
4 *Si lex vtitur præpoſitione,* per, *requirit annos completos.*

1. PRimò: quando leges & decreta apponunt annum cum præpoſitione *in*, per ablatiuum, vt ſi dicatur, quod fiat aliquid in anno tertio; tunc denotatur annus inchoatus, ac incœptus, ita vt in aliqua die illius anni tertij illud fieri poſſit: nam qualibet die, iam annus ille eſt inchoatus. Syluester *in ſumma, verb. Ætas, quæſtione* 2. Azor. *tom.*1. *lib.*5.*cap.*28.*§.Dubia eſt quæſtionis.* Portel. *in Additionibus ad dubia Regular. verb. Annus, num.*1. Idem dicendum exiſtimat M. Lezana *verb. Annus, num.*2. Cum dicitur, quod aliquis ad aliquod officium non admittatur, niſi fuerit in ætate triginta annorum; idem omnino valet, ac ſi diceretur, quod ad illud officium non aſſumatur, niſi ſit in trigeſimo anno; tunc ſufficit annus inchoatus, vnde cum noſtræ Conſtitutiones Carmelitanæ *part.*4.*cap.*13 *num.*3. requirunt ad officium diffinitorum, vt ſint in ætate triginta annorum, ſat eſt, quod prædicti anni ſint incœpti. (Syluest. Azor. Portel. Lezana. Conſtitut. Carmel.)

2. Secundò: ſi lex vtitur genitiuo, dicens: ne quid fiat ab aliquo, niſi fuerit decem annorum, vel quid aliud ſimile, tali diſpoſitione exigitur annus completus. Ita Syluester, Azor, Portel. & Lezana citati. (Syluest. Azor. Portel. Lezana.)

3. Tertiò: ſi lex vtitur accuſatiuo cum præpoſitione *ad*, denotat tantum annum inchoatum, vt ſi dicatur, hoc fiat ad tres annos; citatur Bartol. *l. ſi qui, ff. delegati.* & *l. Qui filium, ff. ad Trebellianum.* Ita Auctores citati. (Bartol. L. Si qui. L. Qui filium.)

4. Quartò: ſi lex vtitur accuſatiuo caſu, cum præpoſitione *Per*, deſignans annos, v.g. per tres, vel quatuor annos; annos completos requirit; & ad hoc adducitur lex. *Non putabam*, & lex. *Si annos, ff de conditione, & demonſtratione.* Ita citati Auctores; ex quo colligit Portel. *num.*4. Pro Minoritis, quod dum Sixtus V. conſtituit Abbatiſſas vacare per tres annos; requirit annos completos, itavt ſi deſit vna tantum dies, non poſſint reeligi. Sixtus enim V. vſus eſt in ſua Conſtitutione accuſatiuo cum præpoſitione *Per*, per tres annos. (L. Non putabam. L. Si annos. Portel. Sixtus V.)

## Qvæstio II.

### *Quomodo intelligendus annus, quando lex vtitur præpoſitione* Ante, *vel* Poſt?

### SVMMARIVM.

5 *Si lex vtitur præpoſitione,* ante, *annos inchoatos, ac inceptos, indicat.*
6 *Si verò vtitur lex præpoſitione* poſt, *annos completos denotat.*

PRimò: quando lex aſſignans terminum annorum vtitur accuſatiuo cum præpoſitione, *ante*; vt ſi dicatur, ante viginti annos, vel viginti tres; tunc ſufficiunt anni inchoati, vt colligitur ex Tridentino *ſeſſ.*23. *cap.*12. determinans annos ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, ait; ante viginti duo, ante viginti tres, ante viginti quinque, quod de annis inchoatis tenet communis praxis Eccleſiæ, Henriquez *in ſumma, lib.*10.*cap.*10. §.2. & *lib.*13. *cap.*38.§.2. Reginaldus *in praxi, lib.*30.*tract.*3. *num.*166. 5. (Trident. Henriq. Reginald.)

Secundò: ſi verò lex aſſignat terminum annorum vtens accuſatiuo cum præpoſitione *Poſt*: Vt ſi dicat poſt vnum annum, vel poſt duos annos, tunc de annis completis ſermo eſt. Quod confirmat Portel. *in Additionibus ad dubia Regul. verb. Annus, num.*4. §. *Quæris.* Ex quadam declaratione Gregorij XIII. nam Pius V. conſtituerat, quod nullus functus officio prouincialatus poſſet reeligi, niſi poſt octo annos vacaturæ; tunc Gregorius XIII. explicauit illud, non eſſe intelligendum de annis completis, ſed de vacatura duarum electionum intermediarum; ex quo etiam infertur, quod cum Concilium Tridentinum *ſeſſ.*23.*cap.*11. diſponat, vt nulli promoueantur ad ſacros Ordines, niſi poſt annum à ſuſceptione vltimi gradus Minorum Ordinum, intelligendum eſſe de annis completis, niſi aliter Epiſcopi iudicio diſpenſatum fuerit, vt communiter explicant DD. *in Collectan.* apud Barboſam. 6. (Portel. Greg. XIII. Pius V. Trident. Barboſa.)

## Qvæstio III.

### *Quomodo annus in materia fauorabili, vel odioſa ſit explicandus, ac intelligendus?*

### SVMMARIVM.

7 *In re fauorabili ſufficiunt anni incœpti, in re verò odioſa requiruntur completi.*
8 *In fauorem matrimonij ſufficit vltima dies ſeptennij, ſicut & vltima dies duodenarij.*
9 *In reelectione Abbatiſſæ, anni debent eſſe completi, ſicut & ad ieiunium.*

SI nulla ex ſupradictis particulis explicatis in duabus quæſtionibus antecedentibus, 7.

cedentibus, apponitur, & res ſit conſtituta in dubio. In materia fauorabili ſufficiunt anni inchoati; at verò in materia odioſa, requiruntur anni completi. Ita Azor cum Portel. *in Additionibus ad dubia Regularia verb. Annus num. 6.*

8. Ex quo fit, quòd cum ad contrahenda ſponſalia requiratur ſeptennium completum, *ex cap. literas*, & *ex cap. Acceſſit. de ſponſat. & impubertate*, proindéque in fauorem matrimonij ad hoc ſeptennij complementum ſufficit quòd vna dies ſeptennij ſit inchoata, ac incæpta; ſicut & in fauorem teſtamenti idem inſtitutum eſt de anno duodecimo pro fœminis, & quatuordecimo pro viris deſtinato, vt multi Doctores tenent cum Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 16. num. 2. & lib. 7. diſp. 104. num. 2.* M. Cornejo *tract. de Matrim. diſp. 2. dub. 3.* Sic etiam in fauorem pœnitentiariæ Canonicus pœnitentiarius debet eligi in ætate quadraginta annorum, ſat eſt tamen, quòd annus quadrageſimus ſit incœptus, vt cum multis tenet Diana *part. 10. tr. 16. Reſol. 86.* Hæc tamen Regula non habet locum in anno profeſſionis Regularium, in qua requiruntur anni omnino completi, vt ſuo loco dicam, propter declarationem Cardinalium, ac communem praxim.

Cap. literas. C. Acceſſit. Sanchez. Cornejo. Diana.

9. Secus verò in re odioſa in qua requiruntur anni completi, hinc deducitur, quòd cum reelectio Abbatiſſæ ſit res odioſa, vt teſtatur Rodrig. *in ſumma tom. 1. cap. 103.* Anni iniuncti pro illius vacatione debent eſſe completi, & non ſufficiunt inchoati, vt etiam habet Portel *num. 6.* Ex quo etiam patet, quòd ille, qui complet vltimam diem anni vigeſimi primi ad ieiunij obligationem requiſiti, ſi in ea die incidat obligatio ieiunij, non tenetur ad illud, quia obligationis tempus non eſt completum; at verò ab illa hora, qua tempus expleuit, tenetur ieiunare, excipitur tamen, ſi ante illam horam plures refectiones ſumpſit, tunc iam ea die ieiunij ſubſtantia deperdita eſt, & ipſe iam impotens eſt ea die ad ieiunandum. Ita Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 24. num. 23.* Bonacina *de ieiunio diſput. vltima quæſt. 1. punct. vltimo num. 7.*

Rodrig. Portel. Sanchez. Bonac.

## Qvæstio IV.

### *Quomodo ſit computandus annus bis ſextus, iuxta Kalendarium Gregorij XIII.*

### Svmmarivm.

10 *Quid ſit annus Biſſextilis. In tali anno dies additus cum antecedenti prout vna reputatur.*

11 *In Reformatione Kalendarij Gregorij annus ſine decem diebus, pro integro reputatur.*

10. Annus biſſextilis. Annus biſſextilis, in quo bis dicitur ſexto Kalendas martij, nempe, die 24. & 25. Februarij, & quamvis habeat vnam diem pluſquam alij anni; (talis enim annus habet 366. dies, cum alij habeant ſolum 365.) tamen iuxta vſum Eccleſiæ duplex illa dies, pro vna computatur; & Ætas quæ habeat ſuum complementum die 24. Februarij tali anno vltimo completur die 25. & ratio eſt, quia vtraque dies cenſetur vna, & dies ſecunda eſt complementum diei præcedentis, quæ deerat ad complementum integri ſolis per Zodiacum circuli, vt ex multis probat Sanchez *tom. 1. in decalog. lib. 4. cap. 15. num. 3. ad finem.* Ex quo apertè ſequitur, quòd in anno biſſextili Annus vigeſimus quintus ætatis, non completur die 24. Februarij, ſed ſequenti die 25. Sicut & annus requiſitus ad nouitiatum includit diem illum ſuperadditum, tanquam nouitiatus complementum; vt ſæpè declarauit Sacra Congregatio, vt ex pluribus Auctoribus habet Ioannes Maria Nouarius. *Lucerna Regulari verb. Annus num. 4.*



Sanch. Sacr. Congr. Ioan. Marias

Quantum ad ſecundùm ſciendum eſt, quòd Gregorius XIII. anno 1582. vt emendarentur tempora ad ſolis curſum, ordinauit, vt in prædicto anno decem adimerentur dies; hoc eſt, à quinta die Octobris vſque ad decimam quintam; & tunc talis annus ciuiliter, ac politicè debuit integer reputari, demptis illis decem diebus, tam quoad profeſſionem, quam quoad ætatem ad ſacros ordines ſuſcipiendos, & ratio omnium eſt, quia ipſe Gregorius XIII. *in ſua Bulla, inter grauiſſimas tom. 2. Bullarij inter ipſius bullas, num. 74.* diſpoſuit, quòd ille annus integer reputaretur ad quæcunque officia, ac beneficia & cætera omnia, & expreſsè excipit ea nimirum, quæ ſunt in tertij præiudicium, vt ſolutiones cenſuum, & locationum. Ita cum Henriquez Rodriguez *tom. 3. quæſtionum Regular. quæſt. 15. art. 5. §. ex qua reſolutione.* Sanchez *tom. 2. in decalog. lib. 5. cap. 4. num. 5.* 11.

Greg. XIII. Henriq. Rodrig. Sanchez.

## Qvæstio V.

### *An Anni poſſint dici completi quando deſunt pauci dies?*

### Svmmarivm.

12 *Prima ſententia affirmat.*

13 *Communior, & verior ſententia negat.*

Prima ſententia affirmat, quòd anni poſſint dici completi, quando ad ætatem deficiunt duo, vel tres dies. Ita Hoſtienſis, Vera Crux, Martin. de Ledeſma allegati apud Sanchez citandum cum quibus eſt M. Cornejo *tom. 1. tract. de Matrim. diſp. 2. dubio 5. §. Dico 2.* Nam in moralibus, quæ parum diſtant nihil diſtare videntur. 12.

Hoſtienſ. Vera Crux. Ledeſma. Sanchez. Cornejo.

Oppoſita ſententia & negatiua mihi videtur vera, eam tenent Abbas Cardinalis, Sotus, Celſus, & alij, quos citat, ac ſequitur Sanch. *lib. 7. de Matrim. diſp. 104. n. 3.* Nam illud ætatis tempus eſt taxatum à lege, quòd lex requirit completum, & non ſemiplenum ad maiorem libertatē, & perfectum vſum rationis, 13.

Sanch.

vt annus decimusſextus ad profeſſionem, & confirmatur: quia communiter Doctores dicunt, quod ad ſponſalia requiritur ſeptennium completum, & in fauorem matrimonij tenent quod ſufficienter fit in ipſa die, in qua ſeptennium completur, & non antea, vt ſupra dixi *q.3. num.8.*

---

## QVÆSTIO VI.

### *Quodnam tempus dicatur modicum, longum & antiquum, ac immemorabile?*

#### SVMMARIVM.

14 *Decennium dicitur tempus longum, modicum infra decennium.*

15 *Tempus antiquum, iuxta aliquos, eſt tempus decem annorum, iuxta alios, centum.*

16 *Quomodo probetur tempus immemorabile.*

14. TEmpus decem annorum, dicitur tempus longum, modicum verò infra decennium.
Naldus. Suarez. Naldus *in ſumma, verb. Annus, num.4. & verb. Tempus, num.11.* Suar. *lib.7. de legibus, cap.8. num.9.* Qui etiam addit, quod tempus longiſſimum complectitur à decennio vſque vicennium;
C. de Præſcript. L.1. & 2. & patet *cap. de Præſcriptionibus longi temporis, & ex l.1. & 2. ex tit. ſequenti.* Ex quo fit apertè decennium ſufficere ad inducendam conſuetudinem legis, & præſcriptionem illius;
Suarez. quod ex multis latè probat idem Suar. *lib.7 de legib. c.11. n.5.*

15. Quod autem dicatur tempus antiquum reſtat inquirendum.
Naldus. Lezana. Naldus *verb. Tempus, n.17.* M. Lezana *verb. Annus, num.10.* dicunt, quod tempus decem annorum poteſt dici tempus antiquum; tamen communior, & receptior ſententia eſt, quod tempus centum annorum dicatur tempus antiquum; quod hominum memoriam excedit.
Menoch. Maſcard. Surdus. Farinac. Nicol. Garc. Gutierr. Ceuallos. Rota Rom. Barboſa. Maſcard. Valaſc. Flamin. Ita Menochius, Maſcardus, Surdus, Farinacius, Nicolaus Garcia, Gutierrez, Ceuallos, Rota Romana, & alij multi, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part. 3. allegat. 72. num. 35. & 36.* Qui etiam tenet ex Maſcardo, Valaſco, Flamin. tempus antiquiſſimum, ac immemorabile eſſe tempus centum annorum.

16. Ad probandum autem huiuſmodi tempus immemorabile, ſufficit in teſtibus memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore teſtes deponant ſecundum auditum, & famam,
Gloſſa. C.1. de Præſ. Barboſa. Molina. Riccius. Flamin. Rota. Corduben. Garcia. iuxta Gloſſam communiter receptam *cap.1. de Præſcriptionibus*; & multi Doctores apud eundem Barboſam *num.36.* Molinam *de iuſtit. tract.2. diſput.76.* Riccium *in praxi Reſolut.128.* & bene etiam probatur per ſcripturas excedentes metam centum annorum. Flaminius, Rota, Corduben. apud Garciam *de beneficiis, part.5. cap.9. n.92. & part.12. cap.2. n.165.*

---

## RESOLVTIO X.

### *Apoſtata, ſeu Apoſtaſia.*

#### QVÆSTIO PRIMA.

1 *Etymologia nominis Apoſtata.*

2 *Triplex, vel quadruplex eſt Apoſtaſia, & quid ſit.*

3 *Apoſtaſia à fide omnium grauiſſima, quid ſit. Accidentaliter diſtinguitur à tribus ſpeciebus infidelitatis. Ibidem.*

4 *Circunſtantia Apoſtaſiæ, explicanda in confeſſione. Apoſtata à fide incidit in excommunicationem, ac alias pœnas Bullæ Cœnæ. Ibidem.*

5 *Apoſtaſia latè ſumpta inuenitur in omni peccato mortali.*

APOSTASIA ſecundum nominis etymologiam, idem eſt, quod retroceſſio, ſeu deſertio inſtituti ſemel ſuſcepti; Apoſtatare enim idem eſt, quod deficere, ſeu retrocedere, ſempérque vt notat Suarez *tom. de Fide, tract.1. diſp.16. ſect.5. num.1.* in malam partem ſumitur pro deſertione iniqua; hincque ille, qui deficit ab inſtituto ſuſcepto, illúdque deſerit, dicitur Apoſtata. 1. Suar.

Et quia tripliciter, vel vt alij volunt, quadrupliciter homo poteſt ſpecialiter vniri, ac coniungi Deo, ſcilicet, per Fidem, obedientiam, & Religioſam profeſſionem, Quarto addunt Valentia *2. 2. diſp.1. quæſt.12. punct.1.* Turrianus *2.2. diſp.57. dub.1. ſtatim in principio*; nempe, per Ordinem ſacrum, ac clericatum; ideo triplex eſt Apoſtaſia, vel quadruplex iuxta Auctores proximè citatos, ſcilicet, à fide, obedientia, ac profeſſione Religioſa, ac ab ordine, & clericatu, de quibus D. Thomas *2. 2. quæſt.12. art.1.* Ibidem Bañez, Turrianus, & Valentia citati, & noſter Ioannes Beetz *in primo præcepto Decalogi Expoſit.1. cap.9.* 2. Valentia. Turrian. D. Thom. Bañez. Turrian. Valentia. Beetz.

Apoſtaſia à fide omnium eſt grauiſſima: eſt receſſus à Fide Chriſtiana, quando, ſcilicet, Chriſtianus recedit à Chriſtianiſmo, ſiue in pluribus articulis, ſiue in vno, & alio: nam vt ait Iacobus Apoſtolus: *Qui peccat in vno factus eſt omnium reus:* & talis recedens à Chriſtianiſmo, ſiue fide Chriſti, ſiue poſt, ſiue ante Baptiſmum ſucceſſum, vt explicat Turrianus *citatus*, & conuertitur ſiue ad Paganiſmum, ſiue Iudaiſmum, ſiue hæreſim, ab hac, trium infidelitatis ſpecierum Apoſtaſiam non diſtingui, ſed eſſe illarum circunſtantiam cum D. Thoma Syluestro, Angelo, Paludano, docent Suar. *de Fide, tract.1. diſp.16. ſect.5. num.10.* Arriaga *de Fide, diſp.19. ſect 4. §. Tertio dico.* Indéque ille, qui ex Catholico fit Caluiniſta eſt hæreticus, & Apoſtata; Hæreticus, quia Caluini ſectam amplectitur, Apoſtata, quia fidem Chriſtianam, quam tenuit, deſeruit; at verò ille, qui ab infantia eſt Caluiniſta, & nunquam tenuit fidem Catholicam, eſt hæreticus, non verò Apoſtata 3. Iacob. Turrian. D. Thom. Syluest. Angel. Paludan. Suar. Arriaga.

debet

debet dici; & ideò omnis Apoſtata, vel eſt Iudæus, vel Paganus, vel hæreticus; non verò è contra omnis hæreticus dicendus eſt Apoſtata vt eſt explicatum.

4. Hinc fit, quod circunſtantia Apoſtaſiæ ſit explicanda in Confeſſione; notabiliter enim aggrauat hæreſis peccatum, vt tenent Sanchez *lib.2. in Decalog. cap.7. num.17.* M. Lezana *verb. Apoſtata, num.2.* Quidquid in contrarium dicat cum aliquibus Diana *part.1. tract. de circunſtantiis aggrauant. Reſol.54.*

Sanchez. Lezana. Diana.

5. Apoſtatæ incidunt in excommunicationem, ac alias pœnas contentas in Bulla Cœnæ Domini, vt explicabitur *verb. Hæreſis.*

6. Apoſtaſia latè ſumpta inuenitur in omni peccato mortali, vt docet D. Thomas 2. 2. *quæſt.12. art.1. ad 1.* iuxta illud *Prouerbior.6. num.14.* & Eccleſiaſt.10. num.14. *Initium ſuperbiæ hominis apoſtatare à Deo.* Tigurina. *Initium ſuperbiæ eſt defectio hominis à Domino, & à creatore ſuo.* Quam ſententiam D. Thomas 1.2. *quæſt.84. art.2. ad 2.* Gregorius de Valentia, Cornelius à Lapide, ſic explicant, vt Apoſtaſia accipiatur pro conditione quadam omnium peccatorum communi; in omni enim peccato ſicut eſt quædam inobedientia, ingratitudo, ac contemptus Dei, ſic eſt quædam generalis Apoſtaſia, id eſt, defectio à Deo, eiúſque lege, mandatis, ac voluntate.

D.Thom. Prouerb. 6. Eccleſ.10. Tigurina. D.Thom. Valentia. Cornelius.

De Apoſtata verò à Religioſa profeſſione, ac à Clericatu, & ſacro Ordine, dicam latè in hac Reſolutione per ſequentes quæſtiones.

---

## QVÆSTIO II.

### *Quid requiratur ad hoc, vt Religioſus verè, & propriè dicatur Apoſtata, vel fugitiuus, ſiue dimiſſo, vel retento habitu, longo, vel breui tempore?*

## SVMMARIVM.

7 *Quis dicatur Apoſtata, quive fugitiuus.*
8 *Nouitij fugientes non ſunt Apoſtatæ.*
9 *Moniales profeſſæ exeuntes à Monaſterio, animo non reuertendi ſunt Apoſtatæ.*
*Aliter dicendum de Tertiariis, ac Beatis. Ibidem.*
10 *Qui exiit à Monaſterio animo non reuertendi, ſiue cum habitu, ſiue ſine illo eſt Apoſtata.*
11 *Qui recedit à Conuentu, ſiue cum habitu, ſiue ſine illo, animo vagandi per tres annos, intendit tamen reuertere non eſt Apoſtata.*

7. ILle Religioſus profeſſus, dicitur verè, & propriè Apoſtata, qui recedit à Monaſterio animo dimittendi in perpetuum obedientiæ iugum; qui ſic deſerit Monaſterium intentione ſe ſubtrahendi in perpetuum ab obedientia ſuorum Superiorum, & ſe abdicandi ab inſtituto Religioſo. Ille verò propriè dicitur fugitiuus, qui ſine licentia Superioris recedit à Monaſterio, vt ad tempus ſiat extra poteſtatem, ac obedientiam Religionis, habet tamen animum ad illam poſtea reuertendi. Inde fit, quod ratio fugitiui eſt quid commune ad fugitiuos, ac Apoſtatas: nam omnis Apoſtata eſt fugitiuus; non tamen omnis fugitiuus eſt Apoſtata, & diſcrimen aſſignatum inter vtrumque eſt commune inter Doctores. Ita Angelus, Syluester, Caietan. Aragonius, Bañez, Nauarr. Valentia, Azor. Leſſius, Emmanuel Rodriguez, quos citant, ac ſequuntur Sanchez *tom.2. in Decalog. lib.6. cap.8. num.2.* Hieronymus Rodriguez *Reſolut.11. num.20.* & alij citandi.

Angel. Syluest. Caietan. Aragon. Bañez. Nauarr. Valentia. Azor. Leſſius. Emman. Rodrig. Sanchez. Hieron. Rodrig.

8. Ex quo ſequitur primò: Nouitios, qui à Religione fugiunt non eſſe Apoſtatas, etiamſi vota ſimplicia caſtitatis, obedientiæ, ac paupertatis emiſiſſent; & ratio eſt, quia tales non ſunt facti verè Religioſi, & conſequenter non comprehenduntur in ſupradicta diffinitione.

9. Secundo ſequitur: Moniales profeſſæ de Monaſterio exeuntes animo deſerendi Religionem, & non ad illam reuertendi, quod ſunt verè Apoſtatæ, & pœnis Apoſtatarum puniendæ, & eodem modo de illis iudicandum reſpectiuè, ac de Apoſtatis religioſis. Vt colligitur ex *cap. Præuenit ad vos, 27. quæſt.1.* Farinacius *tract. de Hæreſi, quæſt.183. num.68.* Aliter dicendum de mulieribus, quas vocant Beatas, ſeu Tertiarias, non eſſe Apoſtatas, etſi habitum relinquant etiamſi vota ſimplicia emiſiſſent, quia non ſunt verè Religioſæ, nec habent vota eſſentialia; & ideo ſi matrimonium contrahant validum erit. Ita Bañez, Aragonius cum Sanchez *citato, n.7.* Sanctarellus *de Apoſtaſia, cap.3. dub.1. n.5.* & ſic definitum fuiſſe à Rota Romana refert Puteus *deciſ.136. lib 1.*

C. Præuenit. Farinacius. Bañez. Aragon. Sanchez. Sanctarel. Puteus.

10. Tertio ſequitur, quod ille, qui exiit à Monaſterio animo recedendi in perpetuum, ſiue exterius, ſiue interius abſconditum portet habitum, quod ſit verè Apoſtata. Ita Rodriguez *tom.1. q.30. art.2.* Pellizar. *tom.2. tract.8. c.8. n.45.* ex Mandoſio teſtante ſic fuiſſe deciſum à Rota; & ratio eſt, quia dimiſſio, aut retentio habitus religioſi nihil refert ad Apoſtaſiam: nam ſicut habitus non facit Monachum, ſed religioſa profeſſio; ſic & Apoſtatam facit receſſus à profeſſione Monaſtica, eſto habitus non deponatur.

Rodrig. Pellizar. Mandoſi.

11. Quarto ſequitur, quod ille, qui recedit à Conuentu ſine licentia, ſiue cum habitu, ſiue ſine illo, eſto habeat animum vagandi extra Monaſterium per tres, & quatuor annos, & vltra, cum animo tamen reuertendi; talis non eſt Apoſtata. Ita Graſſis, Sanchez, Aragonius, Bañez, & alij quos citant, ac ſequuntur Peyrin. *Reſol 5. quæſt.1. cap.26. notabili 2.* Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in director. tom. 2. tract. 3. diſp.6. num.1403.* licèt contrarium teneat Suar. *tom.4. de Relig. tract.8. lib.3. c.1. n.20. vſque 25.* Tamburin. *tom. 3. de Iure Abbatum diſp.8. quæſito 1. n.13.* Ratio noſtra eſt: Quia Apoſtaſia conſiſtit in animo deſerendi in perpetuum ſtatum Religioſum; ſed hi fugitiui ſemper habuere animum reuertendi: ergo non ſunt veri Apoſtatæ.

Graſſis. Sanchez. Aragon. Bañez. Peyrin. Fr. Ant. ab Spir. Sancto. Suar. Tambur.

## Qᴠæstio III.

### *Quæ mora poſt exitum à conuentu, ac habitu dimiſſo ſufficiat ad excommunicationem tantùm; vel etiam ad apoſtaſiam incurrendam?*

### SVMMARIVM.

12 *Qui iter facit per loca periculoſa dimittens habitum, non eſt apoſtata.*
*Qui recreationis cauſa dimittit habitum in ſepta monaſterij, non eſt apoſtata. ibid.*
13 *Qui exiit à conuentu dimittens habitum, peccat mortaliter, & eſt excommunicatus, non tamen apoſtata.*
14 *Qui recedit à conuentu animo ipſum deſerendi, & ſtatim reuertitur, iudicandus eſt apoſtata interius, non exterius.*

12. CErtum eſt in hac re Monachum, qui ad ſe occultandum, dum per loca periculoſa iter agit, vel habitum dimiſit, non poſſe dici Apoſtatam, nec in cenſuras incur-
Text.Cleric. rere; patet *ex text. Clerici officia.* Vbi Gloſſà
Gloſſa. *verb.cauſa in fine de vita, & honeſtate clerico-*
Cap. 2. eod. *rum*, & *in cap.2. eodem titul. in 6.* ibi etiam
Gloſſa. Gloſſa *in verb. rationabilis.* Certum eſt etiam Religioſum, qui inter ſepta monaſterij habitum dimittit, recreationis gratia, vel vt commoditius ſe habeat, non eſſe apoſtatam, nec in excommunicationem incurrere; patet *ex*
C.2.Ne cler. *cap.2.Ne clerici,vel Monachi in 6.* Ita Syluest.
Syluester. Nauarr. Azor, & alij cum Suar. *de Cenſuris*
Nauar. *diſp.23 ſect.4. num.17.* Sayrus *de Cenſur. lib.3.*
Azor. *cap.33.num.16.* Sanchez *lib.6.in Decalog. cap 8.*
Suar. *num.56.*
Sayrus.
Sanchez.
13. Quando autem Religioſus temerè diſcedit à conuentu dimittens habitum ad euagandum, etiam per breue, vel longum tempus committit peccatum mortale, atque incidit in excommunicationem, ipſo facto; patet ex di-
C.Ne cleric. cto *cap.Ne clerici, vel Monachi in 6.* Non tamen ſimpliciter cenſendus eſt apoſtata, quoad alias pœnas iuris, niſi quando abſolutè dimittit habitum cum animo non reuertendi.
Tamburin. Ita Tamburin. *tom 3. de iure Abbatum diſp. 8. quæſito 1. num.14.* Ac proinde dimiſſio habitus in hoc eſt ſufficiens ad incurrendam excommunicationem, non verò ad contrahendas alias Apoſtatarum pœnas.

14. At verò ſi Religioſus recedit à conuentu animo deſerendi ſtatum Religioſum in perpetuum, tamen ſtatim meliori conſilio à pœnitentia ductus reuertitur; in foro interno erit quidem Apoſtata; quia iam deliberato animo crimen commiſit, non tamen talis in foro externo iudicabitur: nam qui ab aliquo loco diſcedit, & ſtatim redit, non cenſetur receſſiſſe; quæ enim in moralibus parum diſtant nihil diſtare videntur; ita Maſcardus, quem refert, & ſequitur Fragoſus 2. *part. lib. 11. diſp.24. §.14. num.2.* Bordon. *Reſol.41. num.7.* Dicens egreſſum per ſemihoram reuertentem, non incurrere pœnas apoſtaſiæ, ratione paruitatis temporis. Oppoſitum tamen tenet Moronius. *Conſil.86.num.14.* Si de delicto conſtet in foro externo; ſed ob paruitatem temporis releuandum eſt, vt dixi.

## Qᴠæstio IV.

### *An ſit apoſtata, qui ſciens ſuam profeſſionem eſſe validam, eam reclamat, vt à conuentu exeat?*

### SVMMARIVM.

15 *Talis Religioſus peccat mortaliter, & eſt Apoſtata.*

TAlis Religioſus mortaliter peccat, & incurrit pœnas latas contra Apoſtatas, 15.
ſiue eius profeſſio fuerit expreſſa, vel tacita.
ita Bonacina *de Clauſura punct.10.diff.5.num.1.* Bonacina.
Belaſius *verb. Apoſtata num. 22.* Bordon. Belaſius.
*Reſol.41. num.7.* Pellizar. *tom.1. tract.3. cap.5.* Bordon.
*num. 6.* & probatur: quia talis Religioſus Pellizar.
verè eſt apoſtata, recedit enim à propria Religione animo non redeundi vltra ad illam, & non ei ſuffragatur licentia proprij Prælati; talis enim licentia fuit doloſè extorta, & fraudulenter habita, proinde enim eſt, ac ſi non fuiſſet obtenta, fraus, & dolus nemini patrocinantur.

## Qᴠæstio V.

### *An ſit apoſtata Religioſus tranſiens abſque debita ſuperioris licentia ad aliam Religionem arctiorem, vel laxiorem, etiam in partibus remotiſſimis?*

### SVMMARIVM.

16 *Prima ſententia affirmat eſſe apoſtatam.*
17 *Secunda & communior negat.*
18 *Non eſt apoſtata, etiam ſi tranſeat ad Religionem æqualem, vel laxiorem.*
19 *Talis Religioſus cum non ſit apoſtata eſt fugitiuus.*
20 *An verò ſit excommunicatus, aliqui affirmant, alij negant.*
21 *Talis in partibus remotiſſimis poteſt tranſire ad Religionem laxiorem.*

CIrca Religioſum, qui abſque legitima 16.
ſuperioris licentia tranſit ad Religionem arctiorem, eſſe verum Apoſtatam; Apoſtatarum pœnis puniendum affirmat Suarius *tom.5.* Suar.
*in 3.part.diſp.31.ſect.6. num.4.* Fundatur: quia relinquens ſtatum ſuum Religioſum, & alium aſſumens inualidè perinde eſt, ac ſi Religioſum ſtatum omnino deponeret: ergo eſt verus Apoſtata; actus enim omnino irritus immunitatem non præſtat, neque aliquid confert.

Tamen oppoſita ſententia eſt valdè com- 17.
munis, quòd talis non ſit verus Apoſtata, Hoſtienſ.
quamvis lethaliter peccat. Ita Hoſtienſis, Caietan.
Caietan. Bañez, Emanuel Rodriguez, Leſſius, Bañez.
Azor, ac alia magna Doctorum turba. Sanch. Eman.
*tom.2.* Rodrig.

Leſſius. Azor. Sanchez. Lezana. Hieron. Rodrig. Pellizar. *tom.2.in decalog.lib.6.cap.8.num.8. & 9.* M. Lezana *tom.1.cap.22.num.22.* Hieronym. Rodrig. *Reſol.11.num.24.* Pellizar. *tract.3.cap.5.n.141.* & ratio eſt: quia iuxta communem ſententiam Doctorum Apoſtaſia eſt propriè retroceſſio ſimpliciter ab ſtatu Religioſo, at in præſenti caſu ſimpliciter non fit retroceſſio ab ſtatu religioſo, ſed ſolùm à peculiari ſtatu, & quidem progrediendo ad maiorem perfectionem, ex quo fit, quòd talis retroceſſio ſit illicita in modo tantùm, non verò in ſubſtantia actus, cum ſemper maneat intra Religionis terminos, & ideo non eſt verè Apoſtata, nec apoſtatarum pœnis ſubiicitur.

18. Et quamvis tranſitus iſte ſit irritus, animus tamen tranſeuntis non fuit omnino à religioſo inſtituto diſcedere, ſed ad aliam Religionem tranſire; Apoſtaſia autem animum dimittendi religioſum ſtatum deſiderat; & quamvis quoad alios effectus idem ſit non efficere, ac irrite efficere, tamen in præſenti hoc non contingit, quia quamvis faciat ſecundam profeſſionem irritam, tamen nunquam deponit religioſum ſtatum, nec ab eo recedit, quòd erat requiſitum ad verum Apoſtatam, quæ ratio conuincit, quòd quamvis tranſeat ad aliam religionem æqualem, vel laxiorem, nunquam erit verus Apoſtata, cum ab ſtatu religioſo non recedat.

19. Lezana. Sanchez. Tamen in hac noſtra ſententia dicendum exiſtimo cum M. Lezana *proximè citato*, ac Sanchez *num.9.* talem religioſum à propria religione tranſeuntem, ſine ſui ſuperioris legitima licentia ad alium ordinem, ſiue ſtrictiorem, ſiue æqualem, ſiue laxiorem, poſſe dici, & eſſe fugitiuum: nam fugitiuus ille communiter dicitur, qui ad tempus à monaſterio recedit ſine debita licentia, animo etiam redeundi, quamvis cum habitu, vel ſine habitu.

20. An verò iſte Religioſus tranſiens, dimittens proprium habitum, & aſſumens alium ſit excommunicatus? Affirmant cum multis Suar. *in 3.part.tom.5. diſp.23. ſect.4. n.32.* Azor *lib.12.cap.13.quæſit.3.caſu 16.§.quæres.* Negant Sayrus *de Cenſuris lib.3. cap.38. num.17.* Rodriguez & cum multis aliis Sanchez *citatus, num.67. 68.* Quia *cap. ne clerici, vel monachi in 6.* Vbi habitus dimiſſionem excommunicationi ſubiicit, quando attentis circunſtantiis fit ad periculosè vagandum, quod non datur in præſenti, & de hoc alibi erit latiùs dicendum.

Suar. Azor. Sayrus. Rodrig. Sanchez. C. Ne cleric.

21. Si verò Religioſus Apoſtata, aut fugitiuus reſipiſcat in remotiſſimis regionibus, in quibus non habet monaſteria ſui ordinis vel ſtrictioris, nec poteſt ad hoc licentiam petere à legitimo ſuperiore ad tranſeundum, & non poteſt redire ad propriam prouinciam, tunc abſque alia licentia poteſt tranſire ad talem ordinem etiam laxiorem, in his enim circunſtantiis aliud non poteſt facere. Ita Suar. *tom.4. de relig. tract. 8. lib.3. cap.10. num.20.* Rodriguez. *Additione ſummæ tom.4. cap. 113. num.13.* Portel. *verb. religio. num.17.*

Suar. Rodrig. Portel.

---

## QVÆSTIO VI.

*An Epiſcopus regularis renuntians Epiſcopatum vel ab ipſo depoſitus, ſi non redeat ad monaſterium ſit Apoſtata?*

### SVMMARIVM.

22 *Prima ſententia affirmat teneri, ne ſit Apoſtata.*
23 *Secunda & verior negat.*
24 *Tamen ſi ob demerita deponatur tenetur redire.*
*Et certius ſi à ſua dignitate ſit degradatus. ibid.*

ABulenſis *c.30. Numer. q.109.* Aragonius *2.2. quæſt.88. art.11. fol.1036.* & alij conſtanter affirmant, quòd talis Epiſcopus renuntians epiſcopatui teneatur redire ad conuentum, ne aliàs veluti Apoſtata habeatur. 22. Abulenſ. Aragon.

Tamen talis Epiſcopus manens in ſæculo, & non rediens ad Religionem non eſt verè Apoſtata, ſed licite poteſt ſic manere in ſæculo: & Probatur: quia per Epiſcopalem dignitatem, fuit legitimè diſpenſatus, & exemptus à religionis iugo, hæc autem diſpenſatio non ceſſat depoſito Epiſcopatu, cum cauſa non ceſſet, ſed perſeueret, ſcilicet, dignitas Epiſcopalis, ac perfectior ſtatus. Ita Nauarr. Federicus, Imola, Henriq. Emmanuel Sà, quos citant, ac ſequuntur Emmanuel Rodrig. *tom.3.quæſt.52.art.26.* Sanchez *tom.2. in decalog. lib.6. cap.6. num. 29.* Laurentius de Franchis *in controuerſ. Epiſcop. & Regular. circa decreta Sacræ Congreg. de Apoſtat. & eiectis dub.13.* 23.

Nauar. Federicus. Immola. Henriq. Emman. Sà. Emman. Rodrig. Sanch. Laur. de Franch.

Addit tamen Sanchez *citatus, num.29.* Idem eſſe dicendum ſi propter culpas Epiſcopus deponatur ab Epiſcopatu, ſed aptius videtur, quòd docent Syluester *in ſumma verb. Religio. num.4. in fine* M. Lezana *verb. Apoſtata, num.7.* quòd ſic ob demerita diſpoſitus teneatur regredi ad Religionem, & ſi non redeat veluti Apoſtata habendus; quia per depoſitionem redditur indignus priuilegiis ſuæ dignitatis. Certius tamen eſt id ſi degradaretur, quia per degradationem ſpoliatur ab omnibus priuilegiis dignitati Epiſcopali conceſſis. Ita cum Gloſſa Sanchez *citatus, n.30.* 24.

Sanchez. Syluest. Lezana. Gloſſ. Sanchez.

---

## QVÆSTIO VII.

*Vtrùm Religioſus fugiens ex carceribus, in quibus ex mandato ſuperioris detinebatur, ſit Apoſtata, vel fugitiuus?*

### SVMMARIVM.

25 *Religioſus iuſtè detentus in carcere, non poteſt fugere licitè.*
26 *Quando pœna capitis, vel mutilationis eſt imponenda, poteſt fugere.*

27 *Si*

27 *Si iuſtè damnatus eſt ad pœnam carceris perpetuam, non poteſt fugere.*
28 *Quando ſententia iuſte prolata iniuſto modo exequitur.*
29 *Quando ſententia ſecundum allegata, eſt iuſta, tamen coram Deo iniuſta, tunc poteſt fugere.*

25. Dico primo: Religioſus iuſte detentus in carcere ex ſui ſuperioris mandato, non poteſt licite fugere; non enim poteſt licite à monaſterio egredi abſque ſui ſuperioris licentia, cum per votum ſuam voluntatem renuntiauerit, & totam in ipſius ſuperioris arbitrium transtulerit, *cap. quorundam*, & *cap. ſi Religioſus, de electione in* 6. Ita Caietan Nauarr. Bañez, Saytus, quos citant, ac ſequuntur Rodriguez *tom.* 2. *quaſt.* 23. *art.*6. Sanchez *in decalog. lib.*6. *cap.*8. *num.*12. M. Lezana *tom.*1. *cap.*16. *num.*9.

Cap. quorundam. Cap. ſi Religioſus. Caietan. Nauar. Bañez. Saytus. Rodrig. Sanchez. Lezana.

26. Limita tamen primò, quòd ſi in tali Religioſo pœna capitis, vel mutilationis imponenda erit, in tali caſu naturale deſiderium conſeruationis vitæ, ius fugiendi præbet, etiam ſi ſuperioris præceptum permanendi in carcere vrgeat, nihilominus fugere poterit. Ita Syluester, Sotus, Vaſquez, Leſſius, Sanchez *citatus num.*15. quos citat, ac ſequitur Tamburin. *tom.*3. *de iure Abbatum diſp.*8. *quaſito* 2. *num.*2.

Syluest. Sotus. Vaſquez. Leſſius. Sanchez. Tambur.

27. Secundò: hoc limitant aliqui, vt Bañez 2.2. *quaſt.*69. *art.*4. quando Religioſus damnatus eſt ad carcerem perpetuum, quòd ob rigorem pœnæ poſſit fugere, tamen mihi probabilius eſt contrarium, nam pœna carceris etiam perpetui eſt conuenientiſſima ſtatui Religioſo, nec eſt ita contraria iuri naturali, vt non poſſit ad illam obligari Religioſus ex vi ſuæ profeſſionis, quando crimen perpatratum proportionatum eſt tali pœnæ, & ratione grauitatis culpæ tali pœnæ ſubiicitur. Rodriguez *tom.*2. *quaſt.*22. *art.*6. M. Lezana *tom.*1. *cap.*16. *num.*10.

Bañez. Rodrig. Lezana.

28. Tertiò limita. Quòd liceat fugere, quando illa perpetui carceris pœna iniuſte impoſita fuit, ac nullo iuris ordine ſeruato, pariter etiam licet fugere, quando etſi ſententia iuſte prolata fuit, tamen modo iniuſto exequitur, vt ſi cuſtos carceris ex ſuo proprio motu, vel etiam ſuperioris, vel iudicis, ſeu alterius perſonæ, iniuſte illi cibum, veſtitum, ignem & cætera ad vitam neceſſaria denegat, vel dura ſæuitia in eum ſe habet, ac multis moleſtiis afficit. Ita cum Nauarro, Sayro, Rodriguez *citato art.*6. Sanchez *dicto cap.*8. *num.*14. Tamburinus *allegato loco n.*4.

Nauarr. Sayrus. Rodrig. Sanchez. Tambur.

29. Quartò limita; etſi ſententia ſecundum allegata, & probata videatur iuſta, falſa tamen probatione, falſiſque præſumptionibus fundatur, ita tamen vt coram Deo, ac in conſcientia reus ſit innocens, tunc licitè poteſt fugere; & ratio eſt quia ſententia veluti quædam priuata lex ſe habet; nulla autem lex obligat ad id, quod eſt contrarium fini legis; ſed cum finis talis legis, ſeu ſententiæ ſit tribuere cuique quòd ſuum eſt, eique debitum ſecundum eius merita, cum autem ſecundum eius innocentiam tribuenda ſit non pœna, ſed abſolutio, inde ad obſeruationem talis pœnæ non tenetur: hæc ſententia eſt communis. Ita Sotus *de iuſtitia, lib.*5. *quaſt.*6. *art.*4. Leſſius *de iuſtitia, lib.*2. *cap.*31. *dub.*4. *num.*24. Reginaldus *in praxi, lib.*24. *num.*146.§. *Aduerte autem,* Bonacina *de legib. diſp.* 1. *quaſt.*1. *punct.*7. §.3. *ſub num.*1. *verſ. Quinto dicitur, & in Decalogum, diſp.*10. *quaſt.*3. *punct.*2. *num.*22.

Sotus. Leſſius. Reginald. Bonacina.

## Qvæstio VIII.

### *Vtrùm Religioſus damnatus ad triremes poſſit ab eis fugere?*

### SVMMARIVM.

30 *Prima ſententia negat fugam eſſe licitam.*
31 *Secunda & vera affirmat.*

Qvæſtio eſt an Religioſus ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè, ſiue ad tempus, ſiue in perpetuum damnatus ad triremes, ſiue iam in illis exiſtens, ſiue non queat, licitè effugere ad declinandum à tam grauiſſima pœna? Negant Sayrus *claui Regia, lib.*11. *cap.*18. *num.*8. Sanchez *lib.*6. *in Decalog. cap.*8. *num.*16. In eo caſu, quòd pœna eſt iuſtè inflicta, quia tunc debet eam patienter ſuſtinere. 30.

Sayrus. Sanchez.

Tamen oppoſita ſententia mihi vera videtur, quòd tunc bona conſcientia poſſit fugere. Ita Bañez 2. 2. *quaſt.* 69. *art.* 4. *poſt* 5. *concluſ.* Bonacina *de clauſura, quaſt.*2. *punct.*11.§ 1. *n.*8. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*3. *diſp.*8. *q.*2. *num.*9. M Lezana *tom.*1. *cap.*19. *num.*10. Pellizarius *tom.*2. *tract.*8. *cap.*8. *num.*48. M. Fr. Anton. *Directorio, tom.*2. *tract.*3. *num.*1409. Ratio eſt, quia hæc pœna eſt grauiſſima, & tanquam mors perpetua computatur, *l. Seruitium, ff. de regulis iuris*; ergo ſicut licitum eſt condemnato ad mortem, fugere ad euitandum tale ſupplicium, vt dixi ſuperiori quæſtione *num.*26. ita etiam licitum erit damnato ad triremes fugere ad tantùm malum euitandum, ex impulſu naturali datur omnibus animantibus à dura pœna fugere; deinde ipſe Sanch. *citato num.* concedit cum Corduba, Lopez, Bañez, Salonio, Petro de Ledeſma, quòd ſæcularis damnatus ad triremes poſſit fugere; ergo & Religioſus: nulla enim apparet maior ratio præcipuè cum Religioſum delinquenté tali triremium pœna punire videatur contra decorem, honeſtatem, & authoritatem; ergo licite Religioſus poteſt fugere, non ad vagandum in ſæculo, ſed vt ad ſuperiorem, ac Summum Pontificem tendat, ad miſericordiam, & veniam impetrandam. 31.

Bañez. Bonacina. Tamburin. Lezana. Pellizar. Fr. Anton. L. ſeruitium. Sanchez. Corduba. Lopez. Bañez. Salon. Petr. de Ledeſma.

## Qvæstio IX.

### *An Religioſus valdè vexatus à ſuo Prælato abſque illius licentia, & ſine peccato poſſit ad ſuperiorem confugere?*

### SVMMARIVM.

32 *Affirmatiua ſententia eſt communis.*

33 Conci

33 *Concilium Tridentinum nil habet contrarium.*

34 *Etiam licita eſt fuga ad amicum, vt eum deprecatorem habeas.*

35 *Fugiens ad ſuperiorem non tenetur petere licentiam ab inferiori.*

32. DIco quòd talis Religioſus dirè vexatus à ſuo Prælato, licitè poteſt ad ſuperiorem confugere, abſque eo quòd fugitiuus dicatur, & inde conſequenter fugitiuorum pœna non eſt puniendus. Ita Baldus, Decius, Azor. Rodriguez, Sayrus, Sanchez, Fagundez, & alij, quos citant, ac ſequuntur Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*3. *cap.*1. *num.*6. Barboſ. *in collectan.ad Trident.citand.num.*10. Peyrinis *de Reſol.*5.*quæſt.*1.*cap.*26.*notabili* 2. Sà *verb.Religio. num* 71. & ratio eſt, quia ius defenſionis eſt naturale, quòd vnuſquiſque tenetur ſibi perquirere, ne eius vita, fama, & honor pereat, tum etiam, quia in hoc caſu præſumitur licentia Prælati ſuperioris, qui vult omnia iuſtè, & ordinatè fieri.

Baldus. Decius. Azor. Rodrig. Sayrus. Sanch. Fagundez. Suar. Barboſa. Peyrin. Sà.

33. Contrariam ſententiam tenet Bañez 2. 2. *quæſt.*13.*art.*1.ex eo, quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.*25.*cap.*4. *de Regular.* ait: *Non liceat Regularibus à ſuis conuentibus recedere, etiam prætextu ad ſuos ſuperiores accedendi, niſi ab eis miſſi, vel vocati fuerint.* Ad quòd rectè reſpondet Aragon. 2.2.*quæſt.*69.*art.*3.Concilium intelligendum de eo, qui adit ſuperiorem ex cauſa leui, vel leuiſſima, non verò ex cauſa vrgenti ad defenſionem naturalem, quàm non eſt veriſimile Concilium impedire. Hanc doctrinam tamen limitant ipſe Aragonius, ac alij, ſi ex tali fuga ad ſuperiorem ſequatur ſcandalum, & perturbatio magna Religionis, propter ignorantiam cauſæ, qua dictus Religioſus mouetur ad fugam. At cum talis vexatio, ſeu iniuria ſit notoria, nullum poteſt eſſe ſcandalum, cum quilibet de ſua defenſione teneatur agere.

Bañez. Trident. Aragon.

34. Idem dicendum exiſtimant Ægidius Boſſius, D. Antonius Ricciullus, quos citat, ac ſequitur Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*3. *diſp.*8.*quæſt.*1.*num.*6. de Religioſo ad amicum, vel alium confugiente, vt eum deprecatorem apud ſuperiorem habeat.

Boſſius. Ricciullus. Tambur.

35. Quæres, an talis Religioſus teneatur petere licentiam priùs Prælato inferiori vt tendat ad ſuperiorem, & ea denegata poterit confugere ad maiorem? Reſpondeo negatiuè, ſi ipſe timet quòd ex tali licentia, ac via manifeſta, ei ſit exitus impediẽdus, ac durius ſit recludendus, quia tunc erit apponere impedimentum ſuæ defenſioni. Ita Nauarr. *comment.*2.*de Regular.n.*61. Pellizar. *tom.*1.*tract.*5. *c.*6. *n.*15. Tamen Suarius *tom.*4.*de Relig.tract.*8.*lib.*1.*n.*7. & 8. ait quòd ſaltem ex vrbanitate petenda ſit licentia à Prælató inferiori, ſed hoc non dicam, quando prudentialiter timetur aliquod damnum, vel impedimentum ad viam, vel quod ſit deneganda.

Nauarr. Pellizar. Suar.

## QVÆSTIO X.

*Quas pœnas incurrant fugitiui, ſiue cum habitu, ſiue ſine habitu fugientes?*

SVMMARIVM.

36 *Ad maiorem diſtinctionem explicantur, quæ ſunt tractanda.*

37 *Qui ſine habitu fugiunt, incidunt in excommunicationem.*

*Qui cum habitu fugiunt iuxta peculiaria ſtatuta Religionum habent pœnas. ibid.*

VT clarè, ac diſtinctè in hac re diſſeramus de pœnis, in quas incidunt fugitiui, & Apoſtatæ, priùs agimus de fugitiuis, deinde de Apoſtatis. Fugitiuus, vt explicaui in hac reſolutione *quæſt.*2. *num.*7. eſt ille, qui recedit à Conuentu ſine licentia, ac obedientia ſui ſuperioris, licèt ſit pèr tempus conſiderabile, habet tamen animum iterum reuertendi: deinde vel iſte fugit cum habitu, vel ſine illo. 36.

Qui ſine habitu fugiunt, exeuntes à Monaſterio ſine illo incurrunt in excommunicationem latam, *cap.*2. *ne clerici, vel Monachi, in* 6. Qui verò cum habitu fugiunt, exceptis quibuſdam caſibus expreſſis in iure, præter peccatum nullam aliam pœnam de iure incurrunt, M.Lezana *tom.*1.*cap.*16.*num.*11.Pellizar. *tom.*1.*tract.*5. *cap.*6.*n.*8. Nec obſtat prædictum, *cap. Ne clerici, vel Monachi*, quia ibi agitur de eo, qui vel recedit ſine habitu, vel ſine licentia ſuperioris accedit ad ſtudia. Quare ſupra hanc rem conſulenda ſunt peculiaria ſtatuta. Pontificum, ac Religionum. In noſtra Carmelitana familia tales Religioſi decedentes à Conuentibus ſine licentia, etiam per vnum diem, habentur vt excommunicati, & vt tales puniuntur, & abſoluuntur ſecundùm conſuetudinem Religionis, vt teſtatur Lezana proximè citatus, ex eo quia *part.*3. *noſtrarum Conſtitut. cap.*11. *num.*3. dicuntur iſti puniendi; vt Apoſtatæ autem incidunt in excommunicationem, vt dicam *quæſt.*12. In familia Franciſcana tales per ſtatuta Toletana ſunt excommunicati, Portellius *in Additionibus ad dubia, verbo Apoſtata n.*2. ait & credo iuxta communem conſuetudinem Religionum tales fugitiui habentur vt excommunicati. De quo Caſarubias *in compendio priuilegiorum verb. Apoſtata ab ordine.* Miranda *tom.* 1. *quæſt.*51.*art.*1. 37.

C.2. Ne cler. Lezana. Pellizar. Lezana. Portel. Caſarubias. Miranda.

## QVÆSTIO XI.

*Explicantur caſus, in quibus ſecundum ius fugitiui excommunicantur.*

SVMMARIVM.

38 *Excommunicantur Religioſi fugitiui ad partes vltra marinas.*

39 *Fugitiui accedentes ad curias Principum incidunt in excommunicationem.*

40 Fugi

40 *Fugitiui accedentes ad ſtudia, excommunicantur.*

*Qui extra monaſterium audiunt leges, & medicinam excommunicantur.* *ibid.*

41 *Excommunicantur, qui tranſeunt ad aliam Religionem.*

38. DIxi ſuperiori quæſtione & ſuperiori num. quòd fugitiui cum habitu ex communi iure, non afficiuntur aliqua cenſura, niſi quibuſdam caſibus exceptis, qui nunc ſunt explicandi. Primus eſt, ſi Religioſi ſe transferant ad partes vltra marinas, maximè vbi pauci fideles degunt, abſque ſuorum Prælatorum licentia, incidunt in excommunicationem reſeruatam *in extrauaganti ad noſtram de Regularibus*. De quo Bonacin. *de clauſura q.2. puncto 4.*

Extrauag. ad noſtram. Bonacina.

39. Secundò. Accedentes ad curias Principum ſine licentia ad effectum nocendi ſuis, incurrunt in excommunicationem non reſeruatam in Clementina. *In agro de ſtatu Monachorum*; de quo Suar. *tom.5.ad 3.part. diſp.23.ſect.5.n.6.* Filliuc. *tract.14.cap.8.quæſt.6. num.140.* Sayrus *de cenſur.lib.3.cap.34.num.27.* Bonacin. *citata quæſt.2.punct.5.*

Clement. in Agro. Suar. Bonacina. Filliucius. Sayrus.

40. Tertiò. Accedentes ad ſtudia ſine ſuorum Prælatorum licentia incurrunt excommunicationem non reſeruatam, *cap.2.vt periculoſa. Ne clerici, vel Monachi in 6.* Sayrus *citato lib.3. cap.33. num.20.* Filliucius *citato cap.8. quæſt. 4. num.136* Sanch. *tom.2.in Decalog. lib.6. cap.8. num.72.* & ſequentibus Sanctarellus *in tractatu de Apoſtaſia cap.2.* Quartò. Se conferentes extra monaſterium ad audiendas leges, aut medicinam; incurrunt excommunicationem non reſeruatam, latam, *cap. Magnopere.* Ita Doctores proximè citati.

Cap. Vt periculoſa. Sayrus. Filliucius. Sanchez. Sanctarel.

41. Quintò, illicitè tranſeundo ad aliam Religionem. De quo Rodriguez *tom.1. quæſtionum quæſt. 30. art.1. cum ſequentibus.* Azor *part.1. lib.11. cap.16.* Leſſius *de iuſtitia lib.2. cap.41. dub.15.* Suar. *de Relig.tom.4.lib.3.cap.2.* Sanch. *lib.6.citato cap.8.* Sed de hoc latiùs *verb. tranſitus ad Relig.*

Rodrig. Azor. Leſſius. Suar. Sanchez.

---

## QVÆSTIO XII.

### *Apoſtatæ an ſint excommunicati ex iure, vel ex peculiaribus conſtitutionibus?*

### SVMMARIVM.

42 *Apoſtatæ fugientes ſine habitu ſunt excommunicati.*

43 *Vna ſententia affirmat fugientes cum habitu eſſe excommunicatos.*

44 *Secunda ſententia ex iure negat.*

45 *Ex multis priuilegijs, ac ex vſu Religionum eſt affirmandum.*

42. APoſtatæ fugientes à Religione, vel diſcedunt cum habitu, vel ſine habitu, qui ſine habitu fugiunt, ſunt excommunicati. Vt habetur expreſsè, *cap. 2. Ne clerici, vel Monachi*, qui verò cum habitu fugiunt, animo deſerendi ſtatum religioſum, & ad illum non reuertendi, quòd eſt requiſitum ad Apoſtaſiam, vt ex communi ſententia dixi ſuprà *q.2. n.7.* de his.

C.2.Ne cler.

43. Tota quæſtio eſt, an iſte Apoſtata, qui fugit cum habitu, animo deſerendi religionem, ſit excommunicatus in iure, affirmant Rocela Tabiena, Henriquez, & alij, quos citant, ac ſequuntur Azor, *tom.1.lib.12. cap.17. quæſt.6.* Miranda *tom.1.quæſt.51.art.1.concluſ.2.* Portellius *in Additionibus ad dubia, num.7.* & fundantur in eo, quia in dicto, *cap. Ne clerici, vel monachi*, finis prædictæ legis eò tendit, contra habitum ſuæ religionis dimittentes, vt eiſdem periculoſa occaſio vagandi ſubtrahatur; vt in proœmio dicti capitis dicitur; liberè ergo euagantes extra clauſtrum ſiue habitu induti, ſiue eo exuti faciunt contra diſpoſitionem dicti iuris, ac proinde incurrunt in prædictam cenſuram.

Rocela. Tabiena. Henriq. Azor. Miranda. Portel.

44. Contraria ſententia eſt communis, & vera, ita Sylueſter Angelus, Tabiena, Aragonius, Bañez, Leſſius, Rodriguez *tom.1.ſummæ in 2. editione cap.43.num.1.fin.* Suar. *tom.5.ad 3.part. diſp.31.ſect.6.num.1.* Sanchez *tom.2.in Decalog. lib.6.cap.8.num.20.* M. Lezana *tom.1. cap.16. num. 12.* Probatur, quia in dicto, *cap. Ne clerici, vel Monachi*, ſolùm profeſſi temerè habitum ſuæ Religionis dimittentes excommunicantur. Nec obſtat finem eius excommunicationis eſſe ſubtrahere occaſionem vagandi religioſis, quia Textus non quamcumque occaſionem comprehendit, ſed occaſionem ex habitus dimiſſione prouenientem, imò dum retinetur habitus, non datur tanta occaſio: nam Apoſtatæ ex habitu cognoſcuntur religioſi, & poterunt capi, & ſuæ religioni reſtitui.

Syluest. Tabiena. Aragon. Bañez. Leſſius. Rodrig. Suar. Sanchez. Lezana.

45. Quamvis hæc ita ſint de iure communi, tamen certum eſt, quod Apoſtatæ à Religione incidunt in excommunicationem reſeruatam ſuperioribus ſuæ Religionis. Ita Sanchez *citato cap.8.num.11.* Lezana *citato num.13.* Caſarubias *in compend. Priuilegiorum mendicant. verb. Apoſtata ab ordine.* Hieronym. Rodrig. *Reſolut.11. n. 28.* ſufficiat proponere priuilegium conceſſum à Pio V. Societati Ieſu, & habetur in Bullario ipſius Societatis *pag. 94.* & in Compendio Societatis *verb. Apoſtata §.1.* vbi dicitur. *Si quis poſt emiſſa vota ſecundum Societatis conſtitutiones, ab ea ad ſæculum receſſerit, etiam prætextu cuiuſuis indulti conceſſi, aut concedendi, abſque expreſſa ſui ſuperioris licentia, ad id ab eo ſpecialiter obtenta, ipſo facto eſt excommunicatus, & abſolui nequit, niſi à Romano Pontifice, vel ſuperiore Societatis.* De quo priuilegio per viam participationis communicant aliæ religiones, vt teſtatur Pellizarius *tom.1 tract.8. cap 8. num.8.* Aliud priuilegium conceſſum eidem Societati ex Gregorio XIII. refertur ad idem intentum.

Sanchez. Lezana. Caſarubias. Hieron.

Priuilegium Societatis.

Pellizar.

46. Secundùm ergo prædicta priuilegia, ac alia multa, & communem praxim Religionum, tales Apoſtatæ habentur excommunicati excommunicatione reſeruata ſuis ſuperioribus. In noſtra Carmelitana Religione eorum abſolutio reſeruata eſt Priori Generali, vel Prouincialibus, *ſub quorum obedientia prædicta crimina perpetrarunt, part.5. conſtitut.cap.12.n.2.* & in omni Religione à ſuo Superiore, vel ex eius commiſſione ſunt abſoluendi. Suar. *tom.4. de Relig.tract.8.lib.3.cap.4.n.21.*

Conſtitut. Carmeli.

Suar.

QVÆ

## Qvæstio XIII.

### *An Apoſtatæ ſint irregulares?*

### SVMMARIVM.

47 *Apoſtata ex iure nullam habent irregularitatem.*
*Suſcipientes Ordines ſacros in tali ſtatu ſunt ſuſpenſi.*
48 *Apoſtatæ cum ſint excommunicati, exercentes Ordinem ſacrum; quia ſunt excommunicati, fiunt irregulares.*
49 *Apoſtatæ ipſo iure ſunt infames, & inde irregulares.*

47. NOn loquimur de pœnis aſſignatis per
particulares Religionum Conſtitutio-
nes, ſed tantùm de iure communi. Etſi ali-
qui dicant tales Apoſtatas de iure commu-
ni eſſe irregulares, tamen hoc eſt falſum,
Lezana. vt aduertit Lezana *tom.1.cap.16. numero deci-
motertio.* Ad hoc enim nullus oſtenditur Tex-
tus; ſi tamen Apoſtata in tali miſerrimo
ſtatu ſuſcipiat Ordinem ſacrum; non po-
teſt in illo miniſtrare, ſed manet ſuſpen-
ſus, donec à Papa, vel iuxta aliquos à
Cap. final. ſuo Prælato diſpenſetur, vt habetur *cap. fi-*
Suarez. *nali, de Apoſtatis.* Suarez *tomo quinto, ad
tertiam partem, diſputatione trigeſimaprima,*
Sanchez. *ſectione ſexta.* Sanchez *lib.6.in Decalog. cap.8.
num.21.*

48. Et quamvis Apoſtatæ ex vi iuris commu-
nis non habeant irregularitatem; tamen
frequenter cum ſint excommunicati exer-
centes Ordinem ſacrum, proindéque fiunt
irregulares; & hoc non ex vi Apoſtaſiæ
præcisè, ſed excommunicationis, qua te-
Suarez. nentur. Suarez *citato tomo quinto, diſputatio-
ne trigeſimaprima, ſectione ſexta, numero ſecun-*
Sanchez. *do.* Sanchez *citato capite octauo, num.25.26.*
Dixi exercendo Ordinem ſacrum, quia Or-
dines Minores etiam à laicis exercentur ex
communi conſuetudine, etiam cum ſolem-
Auila. nitate. Ita Auila *diſputatione nona, ſectione ſe-*
Toletus. *cunda.* Toletus *libro ſecundo, cap.67. nume-*
Nauar. *ro quarto.* Nauarrus *in ſumma, verb. Irregular.
num.141.* & alij, quos citat, ac ſequitur
Bonacina. Bonacina *de irregularitate, diſput.7. quaſt.3.
punct.5.num.1.*

49. Deinde Apoſtatæ; dum perſeuerant in
Apoſtaſia, ſunt de iure infames, & vt ta-
les non admittuntur in teſtes; deindéque
ex hoc capite fiunt etiam irregulares: nam
omnis infamis eſt irregularis ſecundum ſen-
Graſſis. tentiam Doctorum, Graſſis *libro tertio, de
caſibus reſeruatis, cap.2. numero vigeſimo ſex-*
Peirin. *to,* Peirinis *tomo primo, de ſubdito, quaſtione*
Lezana. *prima, de obedientia, cap.26.* Lezana *tomo pri-*
Pellizar. *mo, cap.16. num.12.* Pellizarius *tom.2. tract.8.*
Belaſius. *cap.8. num.64.* & alij multi apud Belaſium
*verb. Apoſtata.*

## Qvæstio XIV.

### *Explicantur aliæ pœnæ, in quas incidunt Apoſtatæ.*

### SVMMARIVM.

50 *Bulla Pauli IV. eſt moderata.*
51 *Apoſtatæ, & fugitiui ſunt priuati voce actiua, & paſſiua.*
*Tempus, quo ſunt extra Religionem, non computandum inter annos profeſſionis. Ibidem.*
52 *Priuantur libris, & aliis rebus ad ſuum vſum.*
53 *Durante Apoſtaſia non poſſunt prædicare, nec audire confeſſiones.*
54 *Apoſtatæ priuantur iure alimentorum de bonis ſuæ Religionis.*

MAximè in hac re refertur Bulla edi- 50.
ta à Paulo IV. anno 1558. quæ inci- Paulus IV.
pit: *Poſtquam Diuina Bonitas.* In qua Ponti-
fex Apoſtatas ſuſpendit in perpetuum ab om-
ni Eccleſiaſtici Ordinis executione, & ab
omni gradu, omnibúſque beneficiis ob-
tentis, & eorum fructibus, eóſque reddit
inhabiles ad quoſcunque gradus, ſed hæc
Bulla non fuit recepta; vt teſtantur San- Sanchez.
chez *libro ſexto, in Decalog. capite octauo,* Palaus.
*numero trigeſimo.* Caſtro Palaus *tractatu 16.
diſp.4. part.7. num.2.* Deinde prædicta Bulla
Pauli IV. fuit moderata, & ad formam iu-
ris, & ſacrarum Conſtitutionum redacta
per Pium IV. anno 1560. Conſtitut. quæ in-
cipit: *Sedis Apoſtolicæ,* vt notat Proſper Aug. Proſper
in Additionibus ad Quarantam *in ſumma* Auguſtin.
*Bullar. verb. Apoſtata.*

Secundò. Tales Apoſtatæ ſunt priuati vo- 51.
ce actiua, & paſſiua, ac iure primogenitu-
ræ, ſuáque antiquitate Religionis compu-
tato tempore, quo fuerunt extra Religio-
nem, patet ex Decreto authentico edito à
Cardinali Alexandrino, qui poſteà fuit Pius V. Pius V.
ex viuæ vocis oraculo facto ſuper hac re à
Paulo IV. ex ſuo ſpeciali mandato 10. Apri-
lis 1559. quem ipſe Cardinalis edidit, vt ſu-
premus Inquiſitor in fauorem Patrum Mino-
rum, & inter cætera ad finem dicitur: *Dum-
modo tempus, quo manſerint extra Religionem
inter ſuæ profeſſionis annos non computetur.* Quod
prudentiſſimè ordinatum eſt, & ad hoc tendit
ius primogenituræ, quo priuantur. Prædictam
Conſtitutionem referunt Peirinis *tom.2. Pri-* Peirin.
*uileg. conſtitut.2. Pauli IV.* & Pellizar. *tom.2.* Pellizar.
*tract.8.cap.8.num.65.* Qui etiam notant, quod
quamvis ſit viuæ vocis oraculum, non eſt re-
uocatum inter cætera, quia eſt editum à Car-
dinali ſupremo Inquiſitore ex ſpeciali manda-
to ſuæ ſanctitatis per literas authenticas Car-
dinalis, vt infra dicemus.

Tertiò. Religioſi Apoſtatæ, aut fugitiui 52.
priuantur libris, & aliis rebus ad eorum vſum
conceſſis, patet ex quadam Bulla Pauli II. Paul. II.
data in fauorem Congregationis Lombardiæ
Sancti Auguſtini, & alia Leonis X. facta Pa- Leo X.

Peirin. tribus Minimis, quam refert Peirinus *tom.1. Priuileg. Conſtit.13.Leonis X.*

53. Quarta pœna Religioſus Apoſtata durante Apoſtaſia non poteſt prædicare, nec docere, nec audire confeſſiones, nec ſimilia facere: patet ex proximo Decreto edito à Paulo IV. Paul. IV. vbi expreſsè dicitur,quod tales Apoſtatæ ſint priuati voce actiua, & paſſiua,iureque ſuæ primogenituræ, necnon publica ad populum prædicatione, & confeſſionali ſæcularium audientia.

54. Quinta pœna. Apoſtatæ, & fugitiui priuantur alimentis, ac iure alimentorum de Surdus. Sanchez. Pinell. Sanctarel. Tambur. bonis ſuæ Religionis. Ita Surdus, Sanchez, Pinellus, & alij, quos citant, ac ſequuntur Sanctarellus *de Apoſtata, cap.3. dub.2. num.22.* Tamburinus *de iure Abbat. diſput.8. quæſt.9. num.1.* & aſſignant optimam rationem, quia Pater non tenetur alere filium ſua culpâ, à patris conſortio, ac obedientia recedentem; ac proinde Apoſtata non poteſt alimentari de bonis inuentis ſuæ Religionis, niſi in caſu extremæ neceſſitatis,nec Religio tenetur ad illius debita ſoluenda, niſi in caſu, quod ipſe ſecum afferat bona ſufficientia ad tale debitum.

55. Sexta pœna ſtante iure antiquo erat, vt qui ter apoſtatauerit, eiiceretur ab ordine; nunc verò iure nouo Vrbani VIII. quid dicendum, dicam verbo eiicere ab ordine.

## QVÆSTIO XV.

### *An Religioſus Apoſtata gaudeat priuilegio Canonis, fori, immunitatis Eccleſiaſticæ?*

SVMMARIVM.

*56 Apoſtatæ, & fugitiui portantes habitum clericalem gaudent priuilegio Canonis.*
*57 Gaudent priuilegio fori ab omni iuriſdictione ſæculari.*
*58 Gaudent priuilegio à vectigalibus.*
*59 Gaudent priuilegio immunitatis Eccleſiaſticæ.*

56. DIco primò. Religioſi etiam veri Apoſtatæ, ſicut & eiecti gaudent priuilegio Canonis, quia omnes veniunt ſub nomine Monachi: C.Si quis. *Si quis ſuadente diabolo manus violentas in Clericum,vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat.* Et reſeruatur Pontifici Romano, quia quamvis iſti mereantur priuari tali priuilegio; de facto tamen non priuantur ab aliquo iure; ergo cum verè, & propriè ſint Religioſi, gaudent Molina. Pellizar. tali priuilegio. Molina *tract.3.diſp.54. num.2.* cum Panormitano, & Pellizar. *tom.1. tract.8. cap.6. ſectione 4. num.145.* affirmantes talem Apoſtatam, vel fugitiuum gaudere tali priuilegio, ſiue portet habitum, ſiue non. De Portel. quorum doctrina meritò dubitat Portell. *in dubiis, verb.Manus violenta,num.3. §.Quod ſi.* Et contraria doctrina mihi eſt vera, quia vt quis gaudeat priuilegio Canonis, debet portare habitum, & tonſuram clericalem, vt docent Filliucius *tom 1. tractatu 14. de cenſ. in particulari, cap.1. num.8.* Filliuc. Bonacina. Bonacina *tom.1. diſputat.2. de cenſur. quæſtione quarta, de excommunicatione, punct.1.num.1.* Nam qui percutit hominem ſine habitu, eum non agnoſcens Monachum, nullam facit iniuriam ſtatui Eccleſiaſtico.

Dico ſecundò. Priuilegium fori, quo perſonæ Regularium legitimè eximuntur à quacunque poteſtate ſæculari in cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus; & patet ex *cap.Non minus, de immunitate Eccleſiæ*, de C Non minus. quo latè Molina *tomo primo, de iuſtitia, diſputat.31. concluſione 3.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. de immunitate Eccleſiæ, cap.8. num.2.* Molina. Suarez. & multi alij apud Dianam *parte prima, tract.2. Reſolut.1.* Diana. tali prædicto priuilegio gaudent omnes Religioſi etiam Apoſtatæ, ac perpetuo eiecti; hoc autem priuilegium conceſſum eſt ſtatui Religioſo,nec conſtat aliunde Religioſis ſubtrahi per legitimam poteſtatem, quamvis ſint Apoſtatæ, & eiecti. 57.

Dico tertiò.Priuilegium immunitatis à vectigalibus, ac tributis competit omnibus Religioſis. 58. Vt ſuo loco dicemus *verb. Tributum*, inter quos etiam computantur Religioſi Apoſtata: nam ratione Apoſtaſiæ non deſinunt eſſe tales.

Quantum ad priuilegium immunitatis Eccleſiaſticæ Apoſtatas, ac fugitiuos eo gaudere negat Peregrinus *tractatu de immunitate, cap.12.num.16.* 59. Peregrin. Bordon. Bordon. *reſol.1.num.18.* contendit eo frui etiam in propriis Eccleſiis, non verò in Conuentibus. At Diana cum multis Diana. Authoribus *part.1. tract.1. Reſol.23.* affirmat, & ex eo probatur, quia Gregorius XIV. in Greg.XIV. ſua Bulla de hac re edita, non excludit Apoſtatas,cum ibi ſit poſita clauſula,tantum,quæ extenſionem excludit,tamen ab hac regula excipiuntur proprij Conuentus; ac Eccleſiæ ſui Ordinis; aliàs tales Apoſtatæ nunquam poſſent puniri,incarcerari,ac capi:de qua re idem Diana *ſupra, Reſol.15.& part.6 tract.1.Reſol.26. quæſt.10.* & ideo tales Religioſi poſſunt etiam à ſuis Prælatis vi, ac violentia capi, & teneri.

## QVÆSTIO XVI.

### *An Religioſus Apoſtata gaudeat priuilegiis, & indulgentiis ſuæ Religionis?*

SVMMARIVM.

*60 Apoſtata, & fugitiuus gaudet indulgentiis, ac priuilegiis ſuæ Religionis.*
*61 At verò ſi Apoſtata intendit annullare ſuam profeſſionem,non gaudet.*

APoſtatæ, & fugitiui gaudent priuilegiis, ac indulgentiis conceſſis proprio Ordini ſuo. 60. Ita Sanchez, & Lezana *citandi.* Pellizarius *tractatu 8.cap.8.ſectione 3. num.74.* Pellizar.

*numero* 74. Si tamen ad earum conſecutionem ſint diſpoſiti; priuilegiis quidem gaudent, quia nullum extat ius contrarium, & ſic ſtatus Religioſi, qui in Religioſo Apoſtata manet, eſt ſufficiens ratio ad hoc, vt gaudeat priuilegiis ſuæ Religionis, vtpote verus illius Religioſus, etiam erit ſufficiens ratio, vt gaudeat illius indulgentiis, eo quod nullum apparet fundamentum, vt à participatione illarum excludatur.

61. Hæc tamen doctrina limitanda eſt, &
non habet locum in illis Apoſtatis, qui
à Religione recedunt, & habitum dimit-
tunt intendentes ſuam profeſſionem eſſe nul-
Sanch. lam; ita ex Mandocio Sanchez *lib.*6. *cap.*8.
Lezana. *numero* 34. M. Lezana *tomo primo*, *cap.*16.
Trident. *numero duodecimo*, & patet ex Concilij Tri-
dentini *ſeſſione* 25. *cap.* 19. *de Regularibus*, vbi dicitur: *Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit, tanquam Apoſtata puniatur; interim verò nullo priuilegio ſuæ Religionis iuuetur.* Et bene notant citati Authores, quod cum hoc Decretum ſit pœnale, non eſſe extendendum ad alios Apoſtatas, in quibus hæ conditiones annullandi profeſſionem non dantur.

---

## QVÆSTIO XVII.

### *Bona Apoſtatarum ad quem pertinent?*

### SVMMARIVM.

62 *Bona Apoſtatarum per fraudem pertinent ad eum, cui facta eſt iniuria.*
63 *Bona illorum ſi ad Religionem reuertunt, ſunt Religionis.*
64 *Bona illorum, qui diſcedunt extra Religionem, ſunt Cameræ Apoſtolicæ.*
65 *Si Apoſtata in vita dat Religioni poſt mortem ante ſententiam, non ſunt danda Cameræ Apoſtolicæ.*
66 *Quæ acquiſiuit intuitu beneficij Eccleſiaſtici, ad illam Eccleſiam pertinent.*

62. BOna Apoſtatarum contra iuſtitiam acqui-
ſita per furtum, fraudem, &c. reſtituenda
Roſella. ſunt eis, quibus facta eſt iniuria, Roſela *in*
Sanch. *ſumma*, *verb. Religio.* 1. *num.* 1. Sanchez *lib.*7.
Portel. *Decalog. cap.* 33. *num.* 6. Portellius *in dubijs*, *verb. Apoſtata*, *num.*7.

63. Ea autem, quæ Religioſus Apoſtata, vel
fugitiuus acquiſiuit, ſi ad Religionem reuer-
titur, ea ſecum defert, & ad Religionem per-
tinent, talis enim eſt verus Religioſus, & per
conſequens debet monaſterio acquirere, & ita
Cap. Abbas. definitur, *cap. Abbas*, 18. *quæſt.* 2. Ita Syluelter
Syluest. *verb. Apoſtata*, *quæſt.* 9. *num.*12. Suar. *tom.*4. *de*
Suar. *Relig. tract.*8. *lib.*8. *cap. num.*20. quòd intelli-
Lezana. gitur etiam vt notat Lezana *verb. Apoſtata*, *num.* 8. De bonis etiam peccaminosè acquiſitis, non tamen contra iuſtitiam, vt dixi ad initium quæſtionis.

64. Nec cum his obſtat Conſtitutio Gregorij XIII. quæ incipit: *Officij noſtri*, vbi iſtorum bona applicantur Cameræ Apoſtolicæ, quòd intelligitur de illis Apoſtatis, qui decedunt extra clauſtra, in ſua apoſtaſia morien-
tes, Rodrig. *tom.*1. *quæſt.* 30. *art.* 12. § *Sed con-* Rodrig.
*tra*, Portell. *in dub. verb. Apoſtata*, *num.*7. Lau- Portel.
rent. de Franchis, *in controuerſiis Epiſcoporum* Laurent.
*& Regular. circa Decreta Sacræ Congreg. de Apoſtatis, & eiectis*, *quæſt.*11.

Tamen ſi præfati Religioſi Apoſtatæ, in 65.
vita ſua diſpoſuerint de ſuis bonis, tradendo ea Religioni, Religio non tenetur ea reſtituere cameræ; niſi poſt ſententiam condemnationis, applicatio enim talium bonorum cameræ eſt pœnalis, & omnis pœna non obligat, niſi poſt ſententiam, nemo enim tenetur ad pœnam ante condemnationem
Suarez *tom.* 4. *de Religione tractatione* 8. Suar.
*lib.* 3. *capite* 2. *numero* 27. M. Lezana *citan.* Lezana.
*num.*21.

Si Religioſus fugitiuus, vel Apoſtata im- 66.
petrauit beneficium alicuius Eccleſiæ, ea, quæ acquiſiuit intuitu talis Eccleſiæ, pertinent ad Eccleſiam, acquiſiuit enim illa vt pars ipſius Eccleſiæ. At verò ea, quæ acquiſiuit intuitu ſuæ perſonæ, eiuſque induſtriæ, acquirit Religio cum perſona illa, eiuſque
induſtria, ad Religionem pertineant. D. Ant. 3. D. Anton.
*part. tit.* 16 *cap.* 5. §. 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap* 16. Azor.
*quæſt.*8. De his verò, quæ Apoſtata per negotiationem acquiſiuit, *dicam infra verb. Negotium.*

---

## QVÆSTIO XVIII.

### *Quis valeat Apoſtatas, & fugitiuos à cenſuris abſoluere, & cum eis in irregularitate diſpenſare.*

### SVMMARIVM.

67 *Apoſtaſia, & egreſſio nocturna à Conuentu eſt caſus reſeruabilis à Prælatis.*
68 *Prælati poſſunt abſoluere à tali excommunicatione.*
69 *Poſſunt Prælati diſpenſare cum eis in qualibet ſuſpenſione.*
70 *Poſſunt etiam diſpenſare in qualibet irregularitate.*

CRimen Apoſtaſiæ ſiue cum habitu, ſiue 67.
ſine illo, ſicut & nocturna egreſſio à Conuentu ſine Prælati licentia, iuxta Decretum Clementis VIII. caſus eſt reſeruabilis à ſuperioribus Religionum, ſeu poſſunt illum reſeruare, & dato quòd talis caſus non ſit reſeruatus in Religione, nec ex vi iuris ſit excommunicatio poſita Apoſtatis, ac fugitiuis cum habitu, tamen per multa priuilegia Apoſtolica Religionibus conceſſa impoſita eſt excommunicatio reſeruata, vt ſuprà dixi *quæſtione* 12. *numero* 45. & ſi aliqui
dixerunt apud Suarez, *tom.* 4. *de Religione tra-* Suar.
*ctatione* 10. *lib.* 3. *cap.* 4. *numero* 2. Quòd à quolibet Ordinis Confeſſore abſolui poterant, ex eo hoc dixerunt, quia exiſtimabant nullam eſſe excommunicationem reſeruatam, quam dari iam diximus, & tenet ipſe Suarez.

A tali excommunicatione etiam reſer- 68.

uata Religioſi Apoſtatæ, ac fugitiui etiam habitu dimiſſo, poſſunt abſolui à ſuo Prælato ſiue Generali, ſiue Prouinciali, vi ſuorum priuilegiorum, quorum ratione poſſunt dicti Prælati ſuos ſubditos abſoluere ab omni excommunicatione reſeruata Sedi Apoſtolicæ, etiam contenta in Bulla Cœnæ, excepta hæreſi, vt dicam infra *verbo Bulla Cœna*, & *Verb. Cenſura, per multa priuilegia.*

69. Similiter & poſſunt prædicti Apoſtatæ, & fugitiui abſolui à ſuis Superioribus etiam localibus à qualibet ſuſpenſione contracta ex indebita ſuſceptione Ordinum in tali ſtatu, vt ex Rodriguez, Portel. Viualdo tenet Diana *tertia parte, tractatu* 2. *Reſolut.* 85. Ad hoc enim habent prædicti Prælati pleniſſimam iuriſdictionem, quamvis talis ſuſpenſio ſit reſeruata Sedi Apoſtolicæ, niſi exceſſus fuerit enormis, vt hæreſis, ſchiſma, falſificatio literarum Pontificiarum, de quo Caſarrubias *verb. Abſolutio, Ordinis quoad fratres, num.* 13. vt latiùs dicam *verb. Diſpenſatio.*

Rodrig. Portel. Viualdus. Diana. Caſarrub.

70. Poterunt & dicti Prælati Regulares cum his Apoſtatis, & fugitiuis diſpenſare in irregularitate contracta ex indebito exercitio Ordinum, ſi detur, cum per talem fugam, vt diximus, ſint excommunicati, itémque cum eis diſpenſare, in qualibet alia irregularitate, exceptis tribus, Bigamia, homicidio voluntario, ac mutilatione membrorum; vt patet ex multis priuilegiis Pontificum, quæ adducit M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 40. & dicam *verb. Irregularitas*, & etiam circa illa tria excepta ſcilicet Bigamiam, &c. aliqua notanda.

## QVÆSTIO XIX.

### *Vtrum Religioſus Apoſtata, vel fugitiuus poſtquam bonam opinionem recuperauerit, poſſit eligi ad prælaturas Ordinis?*

SVMMARIVM.

71 *Talis bene poteſt eligi ſecundum ius commune.*

72 *Secundum verò peculiares conſtitutiones Religionis, tales conſulendæ ſunt.*

71. NEgant Syluester. & alij, quos citat, Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 8. *num.* 31. At contraria ſententia eſt vera, & communis ſtando in iure communi. Ita cum multis Sanchez *citatus, num.* 32. Azor. *lib.* 12. *inſtit. cap.* 17. *quæſtione vltima*, & Pellizar. *tract.* 1. *cap.* 8. *ſect.* 3. *num.* 73. Nullum enim ius aſſignatur talem pœnam, ac obligationem imponens. Nam *cap. Per tuas, de voto*, nihil probat ad rem; cum ibi ſermo ſit, non de culpa præſenti, ſed præterita; ſtatuitur enim ibi, quod electus in Epiſcopum, voto Religionis à ſe antea emiſſo, nondum impleto, cogatur reſignare; ergo à fortiori profeſſus, qui ſemel Religionem apoſtatando deſeruit, grauius enim peccat, ſed hoc nihil probat, non enim illud determinatur ratione culpæ præteritæ, ſed adhuc pendentis, eo quod illud Religionis votum, nondum impletum obligat.

Syluest. Sanchez. Azor. Pellizar. C. Per tuas.

Hæc dixi ſecundum ius commune: nam 72.
quantum ad ius ſpeciale, quilibet ſuas Conſtitutiones conſulat. In noſtra Carmelitana Obſeruantia nihil circa hoc ſtatutum reperio; at in Carmelitana Diſcalceata, verè Apoſtata non poteſt eligi ad prælaturam iuxta duas Conſtitutiones, vt refert M. Anton. *in Directorio, tom.* 2. *tract.* 3. *diſput.* 6. *ſect.* 11. *num.* 1426.

Fr. Anton.

## QVÆSTIO XX.

### *An Prælati Regulares teneantur perquirere Religioſos Apoſtatas, & fugitiuos, eóſque ad Religionem reducere?*

SVMMARIVM.

73 *Prælati poſſunt apprehendere Apoſtatas etiam extra ſuum territorium.*

74 *Prælati tenentur Apoſtatas perquirere, quamvis detineantur ab Epiſcopis.*

75 *Hæc autem diligentia ſufficit moralis.*

76 *Apoſtata, & fugitiuus benignè recipiendi.*

PRælati Regulares poſſunt Apoſtatas, & 73.
fugitiuos ſui Ordinis vbique etiam extra ſuum territorium, apprehendere, incarcerare, ad ſuúmque Monaſterium reducere, vt patet ex multis priuilegiis Regularibus conceſſis; & Carmelitanis in ſuo Mari magno dato à Sixto IV. §. *Apoſtatas corrigi*, & alia multa priuilegia, quæ referunt Nauarrus *Commentario* 3. *de Regularibus, num.* 50. Rodriguez *tomo primo, quæſtione* 30. *artic.* 6. & ſi neceſſe fuerit ad hoc inuocare brachium ſæculare, vel Epiſcopale, quod ipſi tenentur dare, patet ex *cap. Principes*, & ex *cap. Adminiſtratores*, 23. *q.* 5. ad quod multa adducit Rodriguez *citatus, quæſt.* 8.

Sixtus IV. Nauarr. Rodrig. C. Principes.

Et hoc adeò eſt verum, vt notant M. Cor- 74.
nyo *tom.* 2. *in tertia parte, tract.* 5. *de excommunicatione, diſput.* 6. *dub.* 5. Peirinis *tom* 2. *in Conſtitutione* 7. *Pij V. numero* 20. Quod etiamſi Apoſtatæ, vel fugitiui fratres detineantur ab Epiſcopis, poſſunt eos ſui Prælati compellere propter Conſtitutionem Pij V. quæ incipit: *Etſi Mendicantium*, quod non ſolùm eſt verum, quando Religioſus fugit ſine licentia, ſed etiam quando iuit cum illa per certum tempus, & eſt tranſactum. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *n.* 16. qui notat cum Authoribus citatis hoc poſſe Prælatum Regularem authoritate propria, ſine inuocatione brachij ſæcularis, ſiue Epiſcopalis.

Cornyo. Peirin. Pius V. Lezana.

Perquirere autem fugitiuos, & Apoſtatas 75.
non ſolùm debent Prælati facere, ſed etiam ad hoc tenentur ex præcepto impoſito *cap. Finali, de Regularibus*, vt præcipitur, quod *Prælati, & Abbates fugitiuos ſuos de Ordine ſuo*

C. Finali.

*ſuo requirant ſollicitè.* Sed etiam hoc mandatur ex *Decreto Sacra Congregationis iuſſu Vrbani VIII. anno* 1624. & ad longum refert Tamburinus *tomo tertio, de iure Abbatum, diſput.*8. *quæſt.*3. §.4. ſic habet: *Rurſus ſtatuit, vt fugitiui, & Apoſtata, ſiue habitum Regularem deferant, ſiue non; poſſint, ac debeant ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt, in carceres conijci, ac Superioribus regularibus conſignari, ſecundum regularia ſtatuta puniendi; atque ipſi Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionem reducere, atque efficere, vt apprehendantur, ſalua tamen in omnibus facultate Ordinariis locorum attributa Decreto Concilij ſeſſione* 25. *cap.*4. *de Regularibus.* Pro Decreto Concilij Tridentini notandum Ordinariis committi curam recolligendi Religioſos Apoſtatas, & fugitiuos non abſolutè, & ſimpliciter, ſed tantùm in caſu, quo eorum Superiores fuerint in hac re deſides, vel certè non habeant Monaſterium in illis diœceſibus, in quibus degunt prædicti Apoſtatæ, & fugitiui, vt notarunt Miranda *tom.*1. *Manual. quæſt.*51. *artic.*3. Pellizar. *tract.*8.*cap.*8.*ſect.*3.*n.*56.

S.Congr. Vrb.VIII. Tamburin. Trident. Miranda. Pellizar.

76. Hæc autem diligentia, quæ adhibenda eſt à Prælatis ad comprehendendos Apoſtatas, & fugitiuos, non requiritur, quod ſit extraordinaria ſingulis annis, ſed ſufficit moralis prudentialiter data occaſione, vt notat Suarez *tom.*4.*de Relig.tract.*8.*lib.*3.*cap.*3. *num.*17.

Suarez.

77. Tandem aduerto, quod Prælati regulares tenentur Apoſtatas, & fugitiuos venientes ad Religionem, & tanquam ad ſuum Paſtorem benignè, ac beneuolè recipere, vt monet Decretum Sacræ Congreg. proximè citatum, dicens: *Superiores verò benignè illos teneantur excipere, & paterna charitate complecti*; & de hac re latè Tamburinus citata *diſp.*8.*quæſito* 4.

S.Congr. Tambur.

---

## QVÆSTIO XXI.

### *An Religioſi Apoſtatæ, & fugitiui debeant puniri ab Inquiſitoribus?*

### SVMMARIVM.

78 *Inquiſitores non agunt contra Apoſtatas, ratione Apoſtaſiæ.*

79 *Aliqui Doctores affirmant poſſe Inquiſitores agere contra Apoſtatas per annum exiſtentes.*

78. Reſpondetur negatiuè ex vi Apoſtaſiæ, ſeu ratione Apoſtaſiæ. Ita Duardus, Pegna; quos citat, ac ſequitur Diana *part.*4. *tractatu* 7. *Reſolut.*3. §. *Quæro igitur*; vbi teſtatur, quod ita obſeruat ſacrum Tribunal Inquiſitionis Romæ, non ſolere contra hos inquirere, & ita etiam obſeruatur in Inquiſitione Hiſpanica; & inde Aloyſius Bariola *in Aphoriſm. littera A, verb. Apoſtata,* §.1. ait: Apoſtatæ à Religionibus, non puniuntur ab Inquiſitoribus ex ſola Apoſtaſia, niſi habeant aliquid aliud adiunctum; ſicut procedunt contra ſæculares cum hæreticis communicantes, eorum conciones audientes, vel binas nuptias contrahentes.

Duardus. Pegna. Diana. Bariola.

79. Sunt etiam graues Authores aſſerentes poſſe Inquiſitores procedere contra Apoſtatas à Religione, ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, negligentes ad Religionem redire. Ita Sanctarellus *de hæreſi, cap.*41. *dub.*3. Laurentius de Peirinis *in Priuileg. Minorum, tom.*2. *conſtitut.*2. *Paul.*5. *num.*13. quia cum exiſtant per annum in excommunicatione videntur ſuſpecti.

Sanctarel. Peirin.

---

## QVÆSTIO XXII.

### *Recipientes, auxiliantes, fauorem, ac conſilium dantes Apoſtatis, & fugitiuis, ipſo facto incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam.*

### SVMMARIVM.

80 *Qui recipiunt, ac fauent Apoſtatis, & fugitiuis ſunt excommunicati.*

81 *Pius II. conceſſit Carmelitis inuocare brachium ſæculare contra huiuſmodi fautores.*

82 *Excipiuntur ab hac regula Epiſcopi.*

83 *Excipiuntur receptores ratione conſanguinitatis, vel amicitiæ.*

84 *Excipiuntur etiam recipientes iniuſtè vexatos à ſuis Superioribus.*

Recipientes, ac detinentes in ſuis domibus fratres Apoſtatas, ac fugitiuos, eóſque occultantes, ipſiſque fauorem, vel conſilium impendentes, ſunt ipſo facto excommunicati excommunicatione Papæ reſeruata, per multa priuilegia conceſſa; & præcipuè ex Bulla Iulij II. conceſſa fratribus Auguſtinianis, vt referunt Caſarrubias *in Compend. verb. Apoſtata, numero vigeſimoſexto*, Peirinis *tomo primo, Priuileg. Minorum Conſtitut. Iulij II.* §.13. *num.*47. & ex *Conſtitut. Pij V. Patribus Societatis Ieſu*, refertur in eius Bullario *pag.*9. vbi imponitur excommunicatio Papæ reſeruata in tales fautores, etiamſi tales fugitiuos recipiant intuitu tranſeundi ad Carthuſianos, & ad hoc etiam eſt alia Bulla conceſſa Ordini Prædicatorum; de qua D. Anton. *tertia parte, tit.*24. *cap.*7. Filliucius *tomo primo, Moral. tract.*15. *c.*8. 80.

Iulius II. Caſarrub. Peirin. Pius V. Bullar. D.Anton. Filliuc.

Pius II. magnam prouiſionem fecit Carmelitis per ſuum priuilegium Bullatum, & referunt Caſarrubias *citat.num.*17. & Lezana *tom.*1.*cap.*16.*num.*15. contra omnes Principes, & Duces, ac alios Magnates fauentes Apoſtatis, & aliis fratribus inobedientibus dicti Ordinis, mandans quod poſſint contra illos procedere per cenſuras vſque ad inuocationem brachij ſæcularis, de quo Miranda *tom.*1. *q.*51.*art.*2. 81.

Pius II. Caſarrub. Lezana. Miranda.

Ab hac communi regula excipiuntur primò Epiſcopi, & quamuis iuxta conceſſionem factam à Pio II. Carmelitis comprehendantur in præſenti excommunicatione, Principes, Magnates, ac Duces; excipiuntur tamen Epi- 82.

ſcopi, quia hi iure communi habent priuilegium, vt non poſſint excommunicari, niſi de illis fiat expreſſa mentio, vt conſtat ex Tridentino *ſeſſ.24. cap.5. de reform.* & ex *cap. Sedes Apoſtolica de reſcriptis*, pro quo multos Doctores citat Barboſa *in collectanea*, & in præſenti ita docent M. Lezana *tom. 1. cap.16. num.15.* Pellizar. *tract.8. cap.8. ſect.3. n.79.*

Trident. Barboſa. Lezana. Pellizar.

83. Secundò excipiuntur, vt docent Miranda *1. part. quæſt. 52. art.2.* & ex Rodriguez Peyrinis *ſupra citatus, dicto 5. verſic. Nota.* Prædictas cenſuras fulminatas contra eos, qui fauent, recipiunt, vel occultant Apoſtatas, non incurrere illos, qui prædicta præſtant ratione conſanguinitatis, neceſſitatis, amicitiæ, aut alio ſimili titulo: & ratio eſt; quia grauior eſt cenſura Bullæ Cœnæ impoſita contra auxiliantes, ac recipientes hæreticos, & tamen vt docent communiter Doctores ſtando in iure, tales fautores, ac receptores hæreticorum ratione conſanguinitatis, &c. excuſari à cenſura, vt infrà dicam agens de Bulla Cœnæ; ergo à fortiori idem in præſenti caſu dicendum.

Miranda. Rodrig. Peyrin.

Tertiò excipiuntur illi, qui tales recipiunt, quia diré, ac iniuſte vexantur à ſuis Prælatis: hi enim vt ſuprà dixi non ſunt Apoſtatæ, ac proinde eorum receptores à cenſuris excuſantur.

# RESOLVTIO XI.

## *Appellatio, ſeu Appellare.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Quid, & quotuplex ſit appellatio?*

### SVMMARIVM.

1 *Quid ſit Appellatio.*
2 *Non datur appellatio à Papa, à Rege ſupremo, nec ab æquali, nec quando friuola.*
3 *Appellatio in ſe eſt de iure naturæ, cum tali, vel tali modo de iure poſitiuo.*
4 *Appellatio triplex.*
*Quid ſit ſententia definitiua, quid interlocutoria, ibid.*
5 *Appellatio tripliciter fit.*
6 *Appellatio etiam fit facto, ſumpto itinere ad ſuperiorem, etiam dimiſſo habitu ex timoris cauſa.*

1. APPELLATIO, de qua ampliſſima materia eſt apud Iuriſtas, de ea hic tantum agimus, provt ſpectat maximè ad Regulares; eſt ergo Appellatio prouocatio à ſententia, ſeu regimine iudicis inferioris ad alium maiorem iudicem, ſeu Magiſtratum: colligiturque ex *cap. Omnis oppreſſus*, & ex *cap. Placuit 2. quæſt.6.*

Cap. omnis oppreſſus. Cap. Placuit.

2. Ex quo tria colliguntur. Primò, quod à Papa nullus appellare poteſt, cùm non habeat ſuperiorem in terris, & etiam hac ratione nec à ſupremo Rege in terris, *l.1. ff. à quibus appellare non licet.* Secundò, nec in Religionibus ab æquali ad æqualem, nec à ſuperiori ad inferiorem eſt Appellatio, Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegat.53. num.46.* Tertiò; quòd cum Appellatio inſtituta ſit in remedium ad iuſtam defenſionem, & præſidium innocentiæ, *cap. Cum ſpeciali, §. Porrò de Appellationibus*, non eſt ad defenſionem iniquitatis, & ideò non admittitur caſu, quo lata ſit contra abſentem, vel manifeſtè, ac notoriè friuola, ac fictitia, Layman *lib.3. ſect.5. tract.6. cap.6. n.1.* de quo infrà *quæſt.8.* & latiùs.

L. 1. ff. Barboſa. Layman.

3. Vnde benè infertur, vt teſtantur Layman *proximè citatus*, Syluester *in ſumma, verb. Appellatio, num. 1.* Cùm omnibus Theologis, ac Iuriſtis, quòd Appellatio ſit de iure naturali quoad ſuam ſubſtantiam, cum ſit defenſio quædam, & præſidium innocentiæ: quo ad accidentia verò, quòd ſcilicet tali, vel tali modo fiat, & cum talibus circunſtantiis eſt de iure poſitiuo.

Layman. Syluester.

Quantum verò ad numerum Appellationum. Primò duplex eſt Appellatio, vna iudicialis, alia extraiudicialis. Iudicialis verò eſt illa, quæ eſt de his, quæ contingunt circa iudicium; & hæc tantum datur à ſententia definitiua, non verò ab interlocutoria *L. Ante c. quorum appellationes.* Appellatio extraordinaria eſt, quæ interponitur extra iudicium, ob aliquod grauamen illatum, vel inferendum. Pro intelligentia huius rei aduerte, quòd ſententia definitiua eſt, quæ fertur in cauſa principali, non verò in accidentibus, ac emergentibus, dum cauſa agitatur. Interlocutoria eſt illa, quæ fertur inter finem & principium litis in his, quæ in proceſſu cauſæ emerguntur. 4.

L. Ante.

Deinde Appellatio vel eſt verbalis, vel ſcripta, vel facto: verbalis, quæ ſit verbis, ſeu viua voce debet tamen actuari per notarium vt de illa conſtet. Ita *Emmanuel a monte Olineti in practica regulari part.2. art.7. num.403.* De quo quæſt. ſequenti. Appellatio ſcriptura eſt, quæ actis, & ſcriptis, vt & licet iure ordinario Appellatio interlocutoria non valeat niſi in ſcriptis, cum expreſſione grauaminis, ac cauſarum illius vt notauit Maranta *de ordine iudiciario part 6. tit. de Appellationibus n.153.* Hoc tamen non obſeruatur, quando cauſa agitur ſummariè ſine figura, ac ſcriptura iudicij, vt cum Tuſco, Franc. Angelo notauit Fr. Emman. à monte Oliueti *proximè citat n.405.* 5.

Maranta. Tuſcus. Francus. Angel. Monte Oliueti.

Tertiò fit Appellatio facto, quando arrepto itinere tenditur ad ſuperiorem, ac ſi dicatur iudici inferiori; nolo amplius coram te litigare, ſed peto ad maiorem, quod eſt facto appellare, Velaſq. *allegat.31. num.232.* Sanch. *lib.3. conſilior. cap. vnic, dub.32. num.22.* cum Panormitano, & aliis: notans talem itineris arreptionem eſſe faciendam inter terminos iuris Canonici, & licitè ſine peccato talis itineris arreptio ſine licentia Prælati poteſt fieri à religioſo, etiam non ferendo Religionis habitum & timore ſeipſum detegendi, & comprehendi à Prælato iniuſtè grauante poſſe habitum dimittere, quia illum portare tenetur ex præcepto humano, quòd non obligat cùm tanto periculo; Portellus *in additionibus ad dubia, verb. Habitus, num.3.* & Diana *part.3. tract.2. Reſol.56. & 115. §. Non deſinam.* 6.

Velaſquez. Sanch. Panormit. Portel. Diana.

QVÆ

## QVÆSTIO II.

### *Explicantur quinque, quæ ſunt neceſſaria ad appellationem.*

### SVMMARIVM.

7 *Quinque neceſſaria ad appellationem.*
8 *Monachus poteſt appellare.*
9 *Quo die, vel tempore fieri poteſt appellatio, & quantum tempus ad proſequendum.*
10 *Appellatio debet fieri coram iudice à quo, & ſi non adeſt coram iudice ad quem.*
11 *Et ſi iudex non vult deferre appellationi, fiat coram ſecretario, vel coram viro probo notario.*
12 *Non eſt neceſſarium, quod appellatio fiat ad iudicem determinatum.*
13 *Poteſt Religioſus omiſſo Generali, vel Nuntio ſtatim appellare ad Cardinalem, Protectorem, vel Papam.*
14 *Valet appellatio alternatiua ad Generalem, vel Papam.*
15 *Appellatio à ſententia diffinitiua, non eſt neceſſe quod fiat in ſcriptis expreſſa grauaminis cauſa.*
16 *Appellatio à ſententia interlocutoria debet fieri in ſcriptis cum grauaminis cauſa.*

7. QVinque ſunt neceſſaria ad appellationem, ita vt iis deficientibus appellatio ſit nulla, nempe vt interponatur à legitima perſona intra legitimum tempus, coram legitimo iudice, & ad legitimum iudicem ſeruatâ legitima forma, quæ omnia latè explicat Sanchez *lib. 3. conſilior. cap. vnico, dub. 32. n. 21.* Sanchez.

8. Primò: Perſona legitimè appellans, poteſt eſſe Monachus, dum iniuriam patitur, dummodo non ſit ligatus excommunicatione aliqua, pro quo notat Sanchez *proximè citatus, n. 12.* Excommunicatum poſſe appellare, non quidem extraiudicialiter, ſed iudicialiter, cum hoc ſit defendere ſe, illud verò non eſt agere, quod excommunicato intercludunt iura. Sanchez.

9. Quantum ad tempus: Tria conſideranda ſunt; de die, in quo fieri poteſt appellatio, vel de tempore ad ipſam appellationem proponendam, vel proſequendam, Apoſtoloſque petendos.

10. Appellatio inter regulares die feriata, & dominica die fieri poteſt; ita cum multis Maranta *de ordine iudiciali, part. 6. tit. de Appellationibus, num. 217.* Tempus datum ad appellationem ſiue à ſententia diffinitiua, ſiue interlocutoria ſecundum ius Canonicum eſt ſpatium decem dierum, *cap. Concertationi de Appellat. in 6.* & hi dies computandi ſunt, non à die latæ ſententiæ, vt aliqui dixerunt, ſed à die notificationis, ac intimationis ceſſante impedimento, vt cum multis probat Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 53. num. 40.* Qui dies non incœpti, ſed completi, ac naturales de momento ad momentum computandi ſunt, vt latè probat Antonius Gomezius *l. 70. Tauri num. 25.* Tempus datum ad proſequendam appellationem; iure Canonico datur vnus annus, imò duo ex cauſa neceſſaria, & euidenti, *cap. Cum ſit Romana de Appellat.* Iudex verò à quo ex cauſa poteſt tale tempus moderare, breuiare, vel prolongare, Sanchez *lib. 3. conſilior. cap. vnico, dub. 32. num. 84.* (Maranta. Cap. Concertationi. Sanchez. Gomez. C. cum ſit.)

11. Tertiò requiritur vt, appellatio fiat coram legitimo iudice ſcilicet à quo. Ita multi Canoniſtæ apud Sanchez, *citatum num. 128.* quia per appellationem ſuſpenditur eius iuriſdictio, tum quia talis honos deferendus eſt iudici; dato quòd non poſſit fieri appellatio coram iudice à quo, vel ob metum alicuius nocumenti impedientis, vel quia non adeſt copia illius, tunc poteſt interponi appellatio coram iudice ad quem, ſi adeſt, *cap. Biduum, 2. quæſt. 6. l. 1. ff. Quando appellandum, §. ſi quis ipſius.* Quòd ſi iudex fuerit ferus, & durus, vt nollet deferre appellationi, nec Apoſtolos refutatores concedere, ſecretarius tenetur ſub peccato mortali, vt omnes fatentur dare plenariam fidem de tali re, vt appellans cauſam deuoluat ad ſuperiorem, vt iubeat inferiori, ſeu iudici à quo exhibere acta, etſi ſecretarius fidem noluerit dare, appellans eam poſtulet à teſtibus, coram quibus requiſiuit à ſecretario, Fr. Emanuel Olineti *in practica regulari, part. 2. art. 7. n. 412.* Et ſufficit quòd ſit vnus teſtis bonæ, & probatæ vitæ, vt lartiſſimè probat Tiraquel. *l. ſi vnquam, C. de reuocat. donat. à num. 244.* Deinde debet fieri proteſtatio intra tempus datum ad appellandum, *cap. finali de appellat.* intra tempus conceſſum in iure ad appellandum cum notario, ac viro in dignitate conſtituto, vt tenet communis praxis. (Sanchez. C. Biduum. L. 1. ff. Olineti. Tiraquel. C. finali.)

12. Quartò: De eſſentia appellationis eſt, vt fiat ad iudicem ſuperiorem, an verò requiratur vt ſit iudex determinatus tam in iure Ciuili, quam Canonico; probabilius eſt non requiri, vt cum multis tenet Sanch. *lib. 3. conſilior. cap. vnico dub. 32. num. 159.* Vt ſi dicatur: *Appello, appello, appello, ad iudicem competentem*; talis autem appellatio intelligitur facta ad ſuperiorem proximũ; non autem ad Papam, vel legatum iuris, præſumitur facta potiùs via communi, quam ſpeciali, vt notatur *l. quanquam C. de teſtam. militis, & l. precibus C. de impub.* Cùm quo bene cohæret ſecundum, ius vt appellatio fiat gradatim à Priore ad Prouincialem, & ab hoc ad generalem, deinde ad nuntium protectorem, & Papam, pro quo adducitur quædam declaratio Cardinalium, quæ authentica non oſtenditur, & ideo omiſſis mediis bene poteſt Religioſus ſtatim appellare ad nuntium, vel Papam, *cap. Romanam 26. quæſt. 6.* Couar. Velaſq. & alij, quos citant ac ſequuntur Portellius *in dub. verb. aplare n. 3.* Diana *part. 3. tract. 2. Reſol 54.* Pellizar. *tom. 1. tract. 6. cap. 7. n. 56.* (Sanchez. L. Quanquã. L. Precibus. C. Romana. Couar. Velaſquez. Portel. Diana. Pellizar.)

13. An verò valeat appellatio alternatiua verbi gratia appello ad Epiſcopum, vel legatum, vel Papam, affirmat Næuola, *cap. 2. de appellat. num. 23. & Valbona*, quem citat, ac ſequitur Diana *part. 5. tract. 10. Reſol. 18.* Quia ſi aliquid obſtaret in tali alternatiua, eſſet incertitudo, quæ ſub illa latet; quæ benè poterit ab appellante ſequenti declaratione purgari, verbi gratia, ſi appellans, vnum ex alternatis iudicibus elegerit intra terminum appellationis determinatum à iure, videlicet intra decem dies à tempore ſententiæ latæ, intra quòd (Næuola. Valbona. Diana.)

S 4 tempus

tempus debet appellare, ac determinare vnum iudicem deſignatum, *l. finali*, *C. de temp. appellat.* Idem etiam dicendum eſt, ſi dicatur appello ad Generalem, vel ad quemlibet alium iudicem competentem. L. finali.

15. Quintò: Quantum ad formam eſſentialem appellationis conſiderandum; an appellatio ſit à ſententia definitiua, vel ab interlocutoria; ſi à ſententia definitiua, non requiritur, vt exprimantur grauaminis cauſæ in ſpecie, ſed ſat eſt in genere, dicens ſententiam eſſe iniuſtam, abſque alia cauſa, *l. 2. ff. de appellat.* Nec opus eſt vt appellatio fiat in ſcriptis, cum fiat illicò, ac in continenti, tunc fieri debet in ſcriptis, aliàs non valet, *l. 1. libelli, ff. de appellat.* de quo cum Franco, & aliis Sanchez *lib. 3. conſilior. cap. vnico, dub. 32. n. 180.* L. 2. ff. L. 1. libelli. Sanchez.

16. At verò ſi appellatio fiat ab interlocutoria, debet fieri in ſcriptis, grauaminiſque cauſæ neceſſariò exprimendæ, ſiue appellatio ſit iudicialis, ſiue extraiudicialis, *cap. Vt debitis de appellat.* Ita Sanchez citatus cum Maranta, Næuola, & aliis *à num. 180. vſque 199.* Qui notant ad valorem appellationis non requiri, quòd ſcriptura appellationis legatur coram iudice à quo, ſed ſat eſt illi præſentari, *cap. Appellatio de Appellationibus, in 6.* C. vt debitis. Sanchez. Maranta. C. Appellat.

## QVÆSTIO III.

### *In omni appellatione petendi ſunt Apoſtoli?*

### SVMMARIVM.

17 *Quid in præſenti ſignificent Apoſtoli.*
18 *Apoſtoli in præſenti in quanto ſint numero.*
19 *Appellans tenetur petere Apoſtolos intra triginta dies.*
*Quid faciet appellans ſi iudex non vult dare, ibid.*

17. IN omni appellatione petendi ſunt Apoſtoli ſæpè, ſæpiùs, ac ſæpiſſimè, ideſt literæ teſtimoniales teſtificantes de facta appellatione; huiuſmodi autem literæ, quas vnus iudex ad alium dimittit, dicuntur Apoſtoli, ſicut dicimus de Apoſtolis, quia à Deo, vel de Cœlo miſſi fuerunt; vt explicat Gloſſa *ad cap. 1. de Appellat. in 6.* & in idem recidit, quod ſcribit Spiegel in Lexico *iuris Ciuilis*, quòd tales literæ dicuntur Apoſtoli, à verbo Græco, quòd eſt remittere. Gloſſa. Lexicon.

18. Ex his Apoſtolis quidam ſunt teſtimoniales, tanquam dati in teſtimonium, & teſtificationem appellationis. Alij ſunt conuentionales, tanquam ex conuentione, vel pacto initi. Alij ſunt reuerentiales, & dimiſſorij, & dantur ob reuerentiam iudicis ſuperioris ad quem appellatur, vt explicat proximè citata Gloſſa. Alij ſunt refutatorij, quando ſcilicet iudex expreſsè denegat appellationem, eamque refutat; de quibus latè Sigiſm. Scace *de appellat. quæſt. 13. à principio*, Grauat. *de commiſſion. part. 1. de commiſſ. Appellatio. cap. 1. num. 15.* Suarez à Pace *in proœm. 1. tom. 6. part. num. 42.* Gloſſa. Sigiſm. Grauat. Suar. à Pace.

19. Appellans tenetur petere Apoſtolos intra triginta dies à tempore, ac die intimatæ ſententiæ, *Cap. ab eo de appellat. in 6.* & Clementi. *Quamuis, eodem titulo.* Iuncta Gloſſa *verb. tempore. Et ſi* iudex requiſitus renuerit dare Apoſtolos, vel noluerit reſpondere, appellans debet id proteſtari, & tunc proteſtatur ſuam appellationem, ac ſi dicti Apoſtoli ei fuiſſent dati. *Tuſcus litera A. concluſ. 429.* & ſi iudex noluerit dare Apoſtolos, Secretarius ſub peccato mortali tenetur dare fidem de hac re, ac de appellatione facta. Vt iam notaui *quæſt. 2. §. Tertiò requiritur num. 11.* Cap. Ab eo Clementi. quamuis. Tuſcus.

## QVÆSTIO IV.

### *An appellatio licita ſit Regularibus?*

### SVMMARIVM.

20 *Appellatio prohibita eſt Religioſis, & etiam interponens eam incurrit in excommunicationem.*
21 *Interueniente manifeſto grauamine iuſta eſt appellatio.*
22 *Appellatio cum ſit de iure naturæ nemini negari poteſt.*
23 *Opponuntur multæ conſtitutiones Apoſtolicæ.*
24 *Prædictæ conſtitutiones intelliguntur de appellatione friuola, non verò ex iniuſto grauamine.*
25 *Opponuntur conſtitutiones Religionum.*
26 *Prædictæ conſtitutiones intelliguntur de appellatione à diſciplina Regulari. Quando datur grauamen, contra diſciplinam Regularem.*
27 *Appellatio inſeruit ad refrænãdum iudicem.*

CErtum eſt in hac materia, quòd Religioſus non poteſt appellare à diſciplina Regulari, quæ tunc datur, quando Prælatus iuſte procedit infligendo pœnam taxatam in regula, vel conſtitutionibus Ordinis, & hoc caſu nulli fit iniuria, nullique grauamen: & talis appellatio non ſolùm prohibita eſt in iure, *cap. Ad noſtrum de appellat. & c. Reprehenſibilis eod. titul.* Sed etiam eam interponens incurrit in excommunicationem Papæ reſeruatam, & in priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto abſque alia declaratione, vt conceſſit Clemens VIII. noſtris Patribus excalceatis; vt refert Pellizar. *tract. 6. cap. 7. n. 45.* Tota difficultas eſt, quando prudentialiter loquendo ſubdito fit iniuria, & grauamen à Prælato; quo caſu. 20. C. ad noſtrũ. Clem. VIII. Pellizar.

Dico, quòd interueniente manifeſto grauamine licita eſt Religioſo appellatio à ſententia ſui Prælati ad ſuperiorem verbi gratia Generalem, Nuntium, vel Papam per modum querelæ. Reſolutio eſt omnium ferè communis, eam tenent Gloſſa, Panormitan. Decius, Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas *ad citatum, cap. de Priore, & ad noſtrum de appellat.* Baldus, Bartol. Syluester, Armilla, Tabiena Fr. Ludouicus Lopez, quos referunt, & ſequuntur Nauarrus, Rodriguez, Sanchez, Saytus, quos citabimus *ad 1. argument.* cum Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 11. n. 5.* 21. Gloſſa. Panorm. Decius. Innocent. Hoſtienſ. Baldus. Bartolus. Syluest.

Probatur,

C. Omnis. oppreſſus. D. Thom. Decius.

22. Probatur: Quia appellatio eſt quædam defenſio naturalis data ex iure naturæ omnibus tam ſæcularibus, quàm Eccleſiaſticis, *cap. Omnis oppreſſus 2. quæſt. 6. cap. Cùm inter de exceptionibus*; latè ibi Gloſſa, Panormit. Decius, & alij. S. Thomas 2. 2. *quæſt. 69. art. 3.* Ergo cùm appellatio data ſit ex iure naturæ, nemini negari poteſt: Et confirmatur ex iure Canonico, *cap. de Priore, de appellationibus.* Vbi Summus Pontifex caſtigationem impoſuit cuidam Priori, eo quòd non acceptauerit appellationem Religioſi cuiuſdam ſui ſubditi, & præcepit cauſam deuolui ad Sedem Apoſtolicam, ad quam appellatum fuerat. Confirmatur ex vſu Chriſtiani totius orbis, in quo Religioſi frequenter in multis cauſis ad ſuos ſuperiores appellant.

Bonifac. Sixtus IV. Eugen. IV. Alexan. IV. Paul. III. Iul. II. Clem. VIII.

23. Opponunt aduerſarij Primò: Multas conſtitutiones Apoſtolicas, quibus Summi Pontifices ſub excommunicationis pœna, & aliis prohibent Religioſis appellationem. Vt Bonifacius VIII. *Minoribus*, & Prædicatoribus; vt habetur in compendio, *verb. Appellare, num. 1.* Sixtus IV. Carmeliticis, & Auguſtinianis *ibid. verb. General. n. 11. & 12. Patribus D. Benedicti*, Eugenius IV. *Ciſtercienſibus.* Alexand. IV. *Patribus Societatis*, Paulus III. Iulius II. Clemens VIII. & alij Pontifices.

Nauar. Couar. Syluest. Rodrig. Miranda. Sanchez. Azor. Sayrus. Villalob. Portel. Remig. Ioan à S. Maria.

24. Reſpondeo; quòd Summi Pontifices prohibent tantùm appellationem friuolam, quando nempe Prælatus iuſtè, & rectè ſecundum regulam, ac conſtitutiones Ordinis procedit, quia talis appellatio ſolùm inuenta eſt ad impediendam diſciplinam regularem, quòd omnino contrarium eſt bono regimini, ac rectæ rationi; at verò quando appellatio procedit à grauamine iniuſtè illato à Prælato, tunc nec prohibetur, nec denegatur, eſt enim ex iure naturæ, quòd eſt immutabile. Ita communiter Nauarrus, Couar. Syluester, & alij, quos citant, & ſequuntur Rodriguez *tom. 1. quæſt. 29. art. 2. & 3.* Miranda *in Ordine iudiciario, quæſt. 3. art. 2.* Sanch. *tom. 2. in Decalog. lib. 6. cap. 8. n. 110.* Azor. *lib. 12. cap. 11. quæſt. 8.* Sayr. Clauis Regia *lib. 12. cap. 17. n. 38. & 39.* Villalobos *tom. 2. tract. 16. diffic. 8 num. 5. & 6.* Portel *in dubiis, verb. Appellare, num. 1.* Remigius *in opuſculo de immunitate Profeſſionis, dub. 25. num. 26.* Ioannes de S. Maria, *in Tribunali Relig. tract. 5. cap. 10. §. 1. num. 5.*

Monuméta. Ordinis. Armilla. Conſtitut. Carmelit.

25. Secundò opponunt multas conſtitutiones ſacrarum Religionum, quæ magnis pœnis intercludunt appellationem, & conſtitutiones Minorum in *libro Monumenta Ordinis fol. 125.* Prædicatorum verò ex quodam, *cap. generali in ſuis conſtitution. diſt. 2.* & refert Armilla *verb. Accuſatio*, Carmelitarum in ſuis *conſtitut. part. 3. c. 3.* Similiter Auguſtinianorum, & aliarum Religionum.

Sanchez. Ioannes. à S. Maria. Suar.

26. Reſpondeo cum Sanchez *citato* Ioanne à S. Maria, *etiam citato Fragoſo de ſtatu Relig. cap. 28. num. 19* Quòd Religionum ſtatuta, ac decreta explicanda ſunt de appellatione friuola, non verò de illa, quæ eſt à manifeſto grauamine, quia tunc ex iure naturali eſt licita. Deinde conſtitutiones ſolum prohibent appellationem à diſciplina regulari, ex quo optimè notat Suar. *tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 11. num. 11.* & ait, *Religioſorum regulæ non prohibent appellationem, niſi à correctione regulari, quando autem punitio grauis eſt, & cum manifeſta iniuria, non poteſt dici correctio regularis. Sed potius correctio contra regulam.* Deinde conſtitutiones Ordinum ſemper concedunt appellationem ad Generalem, ac Dominum Papam, & inde etiam ad Nuntium, ac Cardinalem Protectorem, qui cum ipſo Papa faciunt vnum Tribunal, & meritò reputantur tribunalia Regularium, vt notant M. Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 6.* Thomas de Ieſu *de vſu Regul. tract. 3. cap. 17. num. 7.* Lezana. Thomas. de Ieſu.

27. Tertiò opponunt, quòd maximè appellatio indecens eſt Religioſis, inde enim oritur, quòd cauſæ extra Religionem prodeant, Religioſorumque defectus in ſæcularium oculis fiant manifeſti, concedimus, quòd argumentum probat, vt notat Aragonius 2. 2. *quæſt. 69. art. 3.* Quòd appellatio in leui cauſa non ſit permittenda, ſed magno fundamento ad graue damnum euitandum, vt aduertit Monochius *de Arbitrar. lib. 2. caſu 368. num. 1.* Ad tutelam nempe Innocentis, & ne graues cauſæ multorum Religioſorum pereant, & vt reprimatur prauus affectus iudicis, ac vt oculos aperiat, & dirigat mentem ad legem, & inde multa damna euitentur, *l. 1. ff. de appellationibus.* Et maximè in Religionibus, vt notat ſuprà citatus Nauarrus, cùm frequenter fiant electiones, quarum reſpectu ad creanda, vel annullanda ſuffragia ſæpè magni fiunt exceſſus. Aragon. Monoch. L. 1 de Appel. Nauar.

---

## QVÆSTIO V.

### *Ad quæ tribunalia, ac iudices liceat Regularibus appellare, ac recurrere?*

## SVMMARIVM.

28 *Religioſi multa iniuria grauati non poſſunt recurrere ad tribunalia ſæcularia.*

29 *Religioſus grauatus ſi non datur locus appellationis, verbi gratia quia ſuperior longè diſtat, tunc poteſt fieri recurſus ad Principem ſæcularem per modum querelæ, ac protectionis, & n. 30.*

31 *Religioſi poſſunt appellare ab aliis Prælatis non regularibus, etiam in caſibus, quibus ſubduntur.*

32 *Moniales appellantes Regularibus ſubiectæ incidunt in cenſuras.*

33 *Regulares non poſſunt appellare ad tribunalia Eccleſiaſtica, quibus non ſubduntur verbi gratia Epiſcoporum.*

34 *Regulares grauati poſſunt appellare ad ſuos ſuperiores, & Papam.*

*Si dantur indulta, quòd non valeant appellare etiam ad Papam, intelliguntur de appellatione friuola.*

DIco in hac re, quòd regulares etiam multa iniuria grauati, non poſſunt appellare, nec recurrere ad tribunalia ſæcularia, & ad iudices ſæculares, & ita facientes incurrunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. Ita pro Franciſcanis conceſſit Bonifacius VIII. Sixtus IV. pro Carmelitis, & Auguſtinianis Iulius II. pro Prædicatoribus, vt 28. Bonifac. Sixtus. Iulius. Caſarrub.

vt refert Caſartubias *in compendio Priuilegiorum Mendicant. verb. Appellare*: Vbi etiam adducitur alia conſtitutio Gregorij XIII. motu proprio rigidè talem appellationem minoribus prohibens; ita etiam Peyrinis *de ſubdito, quaſt. 1. cap. 10. §. Dico quartò*, M. Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 4.* Imò tales Regulares appellantes ad tribunalia ſæcularia incurrunt in cenſuras Bullæ Cœnæ; vt tenent Mirand. Rodrig. & alij cum Bordonio *tom. 2. Reſol. 94. num. 27.* & Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 11. num. 13.*

Gregor. Peyrin. Lezana. Miranda. Rodrig. Bordon. Suar.

29. Hic tamen loquimur de appellatione propriè dicta, quia vt docent Fuſcus, Valaſcus, Zeuallus, Bobadilla, quos citat, & ſequitur Portel. *in addition. ad dubia num. 3.* Vbi etiam dicit hoc eſſe de mente Suarij; nam ſi Religioſus notabiliter ſit grauatus, & non datur appellationi locus, ſiue quia talis appellatio non admittitur, ſiue quia ſuperior ad quem recurrendum ſit, non adeſt, vel longè diſtat; tunc poteſt recurrere ad Principem ſæcularem, Proregem, ſeu Gubernatorem, non per modum appellationis tanquam ad iudicem legitimum, ſed per modum querelæ, ac protectionis quærendæ, vt tantùm grauamen, ac malum euitetur, & vt etiam cohibeat Prælatum iniuſtè ſæuientem, & hoc præter Doctores citatos tenent Magiſter Anton. de Souza *in Bullam Cœnæ, cap. 15. diſp. 78. n. 2.* Delbene *tom. 2. cap. 9. dub. 6. ſect. 1. num. 13.* Et hoc video eſſe in praxi in Portugallia, ac Hiſpania.

Fuſcus. Valaſc. Zeuallus. Bobadilla. Portel. Souza. Delbene.

30. Probatur, quia non eſt nouum in iure Canonico, vt ad Principem ſæcularem fiat recurſus pro grauamine Eccleſiæ facto; nam *cap. filijs, vel nepotibus 16. quaſt. 7.* Diſponitur, ac definitur, quòd quando Eccleſiaſtici, Epiſcopi, vel Metropolitani bona Eccleſiæ diſſipauerint, ac defraudauerint, hoc deferatur ad Regem, vbi Gloſſa, *verb. Regis*, ait id faciendum eſſe, vt Rex Eccleſiaſticum corrigat, quia per Eccleſiaſticum iudicem corrigi non poteſt, iuxta *cap. Petimus, 11. quaſt. 1.* Deinde quia ius Pontificium non derogat ius naturale, ius autem naturale præcipit vt quis defendat innocentem oppreſſum, ac vexatum, imò & tenetur ſi defendere poteſt; quòd videtur habere locum in præſenti caſu per reſpectum ad Principem.

Cap. filiis. Gloſſa. C. Petimus.

31. Dico ſecundò; quòd Regulares poſſunt appellare ab alijs ſuperioribus non regularibus, verbi gratia, ab Epiſcopo eos puniente in caſu permiſſo, verbi gratia, ſi Religioſus abſque licentia ſit vagabundus extra clauſtrum, iuxta Concilium Trident. *ſeſſ. 25. cap. 4. de Regularibus.* Ita tenet Pellizar. *tract. 6. cap. 7 num. 57.* Et probatur; quia iura, quæ prohibent Regularibus appellationem, agunt tantum de appellatione à Prælatis Regularibus, & inde non ſunt extendenda ad alios ſuperiores, cum hoc ſit res odioſa non ſolum Religioſis in particulari, ſed etiam vniuerſæ Religioni, vt eſt manifeſtum. Deinde rationes, ob quas appellatio prohibita eſt Religioſis, æqualiter non militant quoad alios ſuperiores, vt conſideranti patebit, & vbi non militat eadem ratio, non ſtat eadem iuris diſpoſitio.

Trident. Pellizar.

32. Ex quibus ſequitur, quod prohibitio non appellandi comprehendit moniales, ſi ſint ſubiectæ Prælatis Regularibus; ſecus ſi ſint ſub iuriſdictione Epiſcopi; & ratio diuerſitatis conſtat ex proximè dictis, quia iura tantùm prohibent à Prælatis Regularibus: atqui tales ſuperiores monialium exemptarum verè ſunt Prælati Regulares; ac proinde ab eis appellantes comprehenduntur in citatis iuribus. Quæ ratio non habet locum quoad Epiſcopos, cum ipſi non ſint Prælati Regulares, vt diximus quoad alios Religioſos exemptos.

Dico tertiò; Regulares etiam grauati non ſolum non poſſunt appellare ad tribunalia ſæcularia, ſed etiam nec Eccleſiaſtica, verbi gratia, Epiſcoporum, quibus non ſubduntur. Ita Valentia, Sotus, Rodriguez, & alij, quos citat, ac ſequitur Lezana *verb. Appellare, n. 6.* Et probatur, quia nemo poteſt appellare niſi ad ſuum ſuperiorem; non eſt autem ſuperior, niſi ille, qui habet iuriſdictionem reſpectiuè; at talia tribunalia etiam Eccleſiaſtica, vt Epiſcopi, verbi gratia, nullam habent iuriſdictionem in Religioſos, vtpotè exemptos, vt ſunt ferè omnes; ergo nullus eſt ibi locus appellationi, quæ non ſolum eſt inualida, ſed etiam prohibita ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, in quam incidunt Regulares ad tales, etiam ſuos conſeruatores appellantes ex conſtitutionibus Bonifacij IX. Leonis X. apud Conſetium in collectanea Bullar. Leonis X. *num. 10.* Aduerto tamen, quod per hoc non tollitur, quominus Religioſus poſſit recurrere ad Prælatos Eccleſiaſticos, non ad petendam actionem iuridicam, ſed interceſſionem, vt Prælatus cum iuſto modetamine ſe habeat. 33.

Valentia. Sotus. Rodrig. Lezana. Bonifac. IX. Leo X. Conſetius.

Dico quartò; quòd Religioſus grauatus à ſuo Prælato contra formam regulæ, ac ſuarum conſtitutionum validè, & licitè poteſt appellare ad ſuum ſuperiorem Prouincialem, vel Generalem, & etiam ad Papam, vel Nuntium. Hæc concluſio ſatis probata eſt, quæſtione antecedẽti, propria enim defenſio eſt de iure naturali, ne innocens pereat; ſi verò aliquæ Religiones, vt Ciſtercienſes habent indulta Pontificia, quibus ſub pœna excommunicationis prohibentur appellare à ſuis Prælatis, etiam ad Papam, vel eius legatum, hoc intelligitur de appellatione friuola, & ſine fundamento, vt eadem quæſtione antecedenti eſt explicatum. 34.

## QVÆSTIO VI.

### *De Tuitiuis, ac appellationibus ad iudices Coronæ vt vulgo dicuntur?*

### SVMMARIVM.

35 *Quid ſit Tuitiua, & cui ſpectat illam concedere.*
36 *Prima ſententia negatiua.*
37 *Affirmant aliqui.*
38 *Praxis Regni Luſitaniæ, nec exemplum adductum ab aduerſariis aliquid probat.*

TVitiua datur ex mera gratia, & eſt inſtituta ad depellendam iniuriam, & grauamen illatum Regis ſubditis. Proprium enim 35.

enim Regum eſt ex iure naturali occurrere violentiis, ac exceſſibus ſuorum vaſſallorum, taleſque exceſſus reprimere, ſuoſque tueri, ac
Cabedo. cuſtodire. Ita Cabedo *part.1.diſp.76.*

36. An talis modus defenſionis per tuitiuam
Azor. liceat Regularibus, dubitatur; negant Azor. *part.1. lib 5. cap.12. verſ. ex dictis cum ſequen-*
Suar. *tibus*, Suarez *lib. 4. contra Regem Angliæ, cap.34.num.34.* & alij, quos citant, ac ſequun-
Barboſa. tur Barboſa *in collectan. Doctorum, ad cap. Ec-*
Delbene. *cleſia Sanctæ Mariæ de conſtitut.* & Delbene *tom.2. cap.9. dub.6. ſect.1. num. 23.* Talis enim recurſus ad iudices coronæ maximè videtur repugnare cum libertate Eccleſiaſtica, & hoc reuera eſt recurrere ad tribunalia ſæcularia, quòd maximè eſt prohibitum, vt patet ex ſuperiori quæſtione.

37. Magiſter Fr. Antonius ab Spiritu ſancto *in*
Anton. ab *directorio, tom.2. tract.3.diſp.6.ſect.5.§.6.n.777.*
Spir. Sanct. ait: Hunc modum defenſionis quem tuitiuam vocant, vidimus his noſtris temporibus in Romana Curia approbatum in iudicio contradictorio in cauſa cuiuſdam tuitiuæ, quam Fratres Prouinciæ Matris Dei in Indiis Orientalibus impetrarunt aduersùs ſuum commiſſarium pro defenſione creationis nouæ Prouinciæ, in quo caſu Romæ fuit iudicatum tuitiuam licitè fuiſſe impetratam à iudice ſæculari Regiæ Coronæ, & validam fuiſſe, vt teſtatur
Oliuete. Fr. Emmanuel à monte Oliueti *in practica Regulari part.2. art.7. num.495.*

38. Praxis tamen huius Regni eſt accedente Regio Decreto Regis Ioannis IV. in pleno Senatu, vulgò, *Rolaçam*, die 7. Octobris 1651. vt Religioſus particularis, ob pœnitētiam im-
Praxis. Luſitaniæ. poſitam à ſuo Prælato, & ab eo appellans, & recurrens ad iudices Coronæ non admittatur, nec ei concedatur tuitiua, quia hoc eſt appellare à diſciplina regulari, quòd maxime iura intercludunt, maximeque repugnat libertati Eccleſiaſticæ, decori, ac auctoritati Religionis ſuæ, cui vnuſquiſque ex omni iure tenetur conſulere, ac attendere; illud autem quòd dicitur de tuitiua aduersùs commiſſarium pro defenſione creationis nouæ Prouinciæ, non facit ad rem; quia talis tuitiua aduersùs Prælatum non fuit ob diſciplinam regularem, nec ob pœnitentiam ab ea impoſitam, ſed ob conſeruationem, & integritatem ſuæ Prouinciæ, ne diuideretur, quòd ex multis capitibus poterat repugnare Religionis bono, & hoc interueniente benè poſſunt Religioſi appellare, ac recurrere ad iudicem Coronæ, à grauamine facto à iudice extraneo ſiue ſæculari, ſiue Eccleſiaſtico.

---

## QVÆSTIO VII.

### *An ſubditus iniuſtè grauatus teneatur appellare ad ſuperiorem, & an etiam ſuperior teneatur acceptare talem appellationem.*

### SVMMARIVM.

39 *Cùm de bono famæ, ac honore agitur, tenetur Religioſus ſub mortali appellare.*

40 *Superior tenetur ſub mortali, imò iuxta aliquos ſub reſtitutione acceptare iuſtam appellationem, ac querelam ſubditi.*

QVæſtio duas habet partes; & prima inquirit, an Religioſus iniuſtè grauatus à 39.
ſuo ſuperiori teneatur in conſcientia appellare, cum exiſtimet appellationem futuram eſſe vtilem vitæ ſuæ, famæ, honori, vel auctoritati ſuæ. Reſolutio affirmatiua colligitur ex Sa- Salas.
laz *de leg. diſp.15. ſect.7. num.93.* & ei adhæret Baldel. *lib.5. diſp.44. num.34.* Et ex eo hoc Baldel.
ſit manifeſtum, quia non debemus prodigere vitam noſtram, noſtramque famam, ac honorem; ex quo dixit D. Auguſtinus *libro de bono viduitatis, cap.22.* Conſcientiam noſtram eſſe neceſſariam nobis, famam proximis: ac proinde crudelem eſſe, qui propriam famam contemnit. Et hoc fortiùs militat, ſi dicamus quòd noſtra fama neceſſaria eſt bono communi, vel alicui familiæ, quia tunc non ſolùm de noſtro, ſed de aliorum damno agitur.

Secunda pars quæſtionis eſt, an ſuperior 40.
teneatur admittere appellationem, quàm inferior iuſta querela interponit? Reſpondeo teneri ſub peccato mortali; imò & ſub reſtitutione parti læſæ, vel facere inter partes
compoſitionem. Ita Decius, & Francus, *cap.* Decius.
*de Priore de appellation.* Boër. *quæſt. 53. num.3.* Francus.
Nauar. *in manual., cap.25. num.15.* Rodriguez Nauar. Rodrig.
*tom 1. quæſt.29. art.4.* Probatur, quia iudex, vel ſuperior tenetur ex officio adeſſe ſuo inferiori iuſtè, & debitè ad eum confugienti; aliàs notabile damnum ei infert.

---

## QVÆSTIO VIII.

### *Quoſnam effectus producat Appellatio.*

### SVMMARIVM.

41 *Explicantur duo effectus appellationis, & Ordinationes Regni Luſitaniæ.*

42 *Si verò iudex non admittit appellationem, quia friuola, an valeat procedere?*

43 *Praxis Religionum. Prælatus procedit.*

44 *Valdè probabile iure Canonico, quòd appellatione friuola non impeditur iuriſdictio iudicis à quo.*

INterpoſita appellatione duo producuntur 41.
effectus, primus deuolutiuus, quo cognitio cauſæ ad iudicem ad quem deuoluitur,
*cap. delictis, cap. vt debitis de Appellat.* Se- C. delictis.
cundus eſt ſuſpenſiuus, quo ſententia ſuſpen- C. vt debitis.
ditur, non tamen extinguitur, *cap. venientes* C. venientes.
*de iureiurando:* ex quo procedit, quòd ratione prioris effectus litigans eximitur à iuriſdictione iudicis à quo, quantum ad illam cauſam, & ſubijcitur iudici ad quem, *cap. ad audientiam de appellationibus.* Sic etiam ratione ſecundi effectus, ligantur manus iudicis à quo, totaque eius iuriſdictio ſuſpenditur abſque alia inhibitione, ita vt appellatione pendente nihil valeat innouare: de quo late
Sanchez *lib.3. conſiliorum, cap. vnico diſp.32.* Sanchez.
*n.27.* Hocque explicat aliquibus limitationibus adhibitis. Tamen noſtræ Regiæ Ordinationes Luſitaniæ *lib.3. tit.73.* Statim in principio, diſponunt quòd interpoſita appellatione,

tione, quòd iudex vlterius non procedat, & Emmanuel Barboſa multos Doctores citat pro hac parte.

42. An verò quando appellatio interponitur iudici à quo, & ipſe eam reijcit, & non admittit, quia ipſa appellatio euidenter eſt friuola, & inutilis, & tantum interponitur ad prorogandam, & implicandam litem, eius iuriſdictio ſit ſuſpenſa, maximè dubitatur, quia fraus, & dolus nemini ſuffragatur. Et latè tractat Oliua, *tom.1. part.1. quaſt.17. n.5. & 10. ac 14.* & circa appellationem friuolam adducam aliqua iuris loca ad finem huius quæſtionis, & quo ad iudicium ſæculare, quidquid ſit de hac materia, quæ eſt multis implicata.

Oliua.

43. Quoad Religioſos verò, communis & vniuerſalis praxis inter Religioſos eſt, vt Prælatus non admittens appellationem ſubditi vltra procedat, verbi gratiâ fit vna electio, vnus ex capitulo reclamat, & appellat ab electione, præſidens non admittit appellationem, electus perſeuerat, in ſuo officio, quouſque electio reuocetur, & annulletur à ſuperiore. V. Prælatus dat pœnitentiam ſubdito, & ipſe ſubditus appellat; prælatus non admittens licite compellit ſubditum adimplere pœnitentiam. Et ratio eſt, quia in Religione non ſeruantur apices iuris. Deinde quia appellatio maximè eſt odioſa, & prohibita Regularibus, tum ex iure, tum etiam ex Conſtitutionibus ſummorum Pontificum, ac etiam ipſarum Religionum, vt ſupra dixi in hoc, *cap. q.4.* in limine, & ſolùm inter Doctores admittitur interueniente manifeſto grauamine contra regulam, vel Conſtitutiones Religionis, ergo quandiu non conſtat de hoc manifeſto grauamine ex ſententia ſuperioris, appellatio cum ſit prohibita Regularibus, inter eos non admittitur.

44. Tertiò. Prælatus Regularis ex eo non admittit appellationem, quia eam iudicat friuolam, & inutilem, vt eſt Textus expreſſus, *cap. cum de appellationibus, de appellat. in 6.* Rodriguez, *tom.2. quaſt.53. art.10.* Zarola, Menoch. quos citat Barboſa ad citatum Text. & plures alios citat Langarot. de *Attentata Appellat. limit.6. num.1.* Eſt etiam textus manifeſtus, *cap.cum ſpeciali 61.* de appellationibus apud Decretales, *§. Porrò.* Vbi Pontifex ait: *Cum appellationis remedium non ſit ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidium innocentiæ inſtitutum.* Et inde quòd appellatio friuola non ſit admittenda, tenent Layman. citatus, *quaſt.1.num.2.* Lezana, *verb.appellatio num.1.* Quòd inde mihi eſt probabile, quia fraus, & dolus nemini patrocinantur.

Cap. cum. de Appellat. Rodrig. Zarola. Menoch. Barboſa. Cap. cum ſpeciali. Layman. Lezana.

## QVÆSTIO IX.

### *An Appellatio ſuſpendat ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti?*

### SVMMARIVM.

45 *Triplex quaſtionis ſtatus.*
46 *Diſtinctione vtendum, ſi appellatio eſt ante, vel poſt ſententiam.*
47 *Poteſt fieri appellatio à publicatione, ac denuntiatione ſententiæ.*
48 *Apud Religioſos appellatio ſiue fiat ante, ſiue poſt ſententiam non ſuſpendit executionem.*

PRius loquimur in hac quæſtione de appellatione, quæ fit inter ſæculares, vel de illa, quæ fit à Regularibus coram iudice ſæculari, & poſtea erit ſermo de illa, quæ fit inter ipſos Regulares. 45.

Dico primo loquendo de appellatione in primo, & ſecundo ſenſu, diſtinctione eſſe vtendum; vel appellatio antecedit has ſententias, & ita appellatio eas ſuſpendit; ita vt ſi poſt appellationem ferantur cenſuræ, ſint nullæ, ac nullius vigoris, quamuis talis appellatio non admittatur à iudice à quo, ne litigans ſuam appellationem proſequatur. Ad ferendas enim tales ſententias, requiritur iuriſdictio expedita, & non per appellationem ligata. Et idem dicendum eſt, ſi talis ſententia feratur ſub conditione, & appellatio interponatur ante conditionem impletam, *cap. Præterea 2. de appellat.* vel ſecundò appellatio interponitur poſt prædictas ſententias, & tunc non ſuſpendit, nec tollit effectum, ſiue quia prædictæ ſententiæ cum ſint ſpirituales, trahunt ſecum effectum, *cap. Paſtoralis §. verum de Appellationibus:* Siue vt ait Peyrin. *de Delict. ſubditi quaſt.1.cap.20. §. vnde.* Quia tales nullum effugium habent ad cenſuras euitandas. Ita Sanch. *lib.3. conſilior. cap. vnico diſp.32. num.246.* Pellizar. *tom.1. tract.6. cap.7. num.27.* 46.

C. Præterea. C.Paſtoralis. Peirin. Sanchez. Pellizar.

Cum hoc tamen ſecundo caſu bene ſtat, quòd poſſit ſubditus appellare, à declaratione, ſeu denuntiatione excommunicationis, aliarumque cenſurarum, ne ſcilicet excommunicatus denuntietur, ac publicetur &c. Et tunc ſi denuntietur, denuntiatio nullius vigoris erit; quamuis delictum, ob quòd excommunicatio profertur, ſit publicum, & notorium. Ita deducitur ex citato *cap.Paſtoralis,* vt bene expendunt Henriquez, *lib.13.cap.16. num.2. litera M.* & Sanchez proximè citatus. 47.

C.Paſtoralis. Henriq. Sanchez.

Dico ſecundò. In tertio ſenſu quæſtionis prout appellatio profertur inter Regulares, quòd licet appellatio antecedat, vel ſubſequatur ſententiam excommunicationis latam à ſuperiori Regulari erga ſuum ſubditum excommunicatio tenet, donec à ſuperiori annulletur, ita tenet communis praxis Religioſorum, ac proinde ſi Prælatus præcipit ſubdito vt obediat inter viginti quatuor horas, & hoc ſubditus non facit, quamuis appellet, valide eum declarare poteſt excommunicatum, donec à ſuperiore reuocetur, & hoc patet ex proximè dictis in fine ſuperioris quæſt. & ratio eſt, quia appellatio eſt maximè odioſa, & prohibita Regularibus cum ſit à diſciplina regulari, & ſolum in raro caſu euidentis grauaminis admittitur, & quandiu hoc non declaratur à ſuperiori, cenſura lata à Prælato inferiori tenet. Vide finem antecedentis quæſt. & ſemper ſtandum eſt iudicio Prælati, donec à ſuperiore aliud non declaratur. 48.

Praxis Religioſorum.

QVÆ

## QVÆSTIO X.

*Explicatur appellatio friuola, quæ etiam non datur, nec à lege, nec à Iudice.*

### SVMMARIVM.

49 *Quid ſit appellatio friuola.*
*A lege,vel pœna illius non datur appellatio. Ibidem.*
50 *A Iudice executore non datur niſi excedat modum executionis.*
51 *Iudex executor ſciens ſententiam iniuſtam, vel habere intolerabilem errorem exercendo peccat.*

49. Rodrig. APpellationem friuolam explicat Rodriguez *tom.2.queſt.Regulár.quæſt.53.art.10.* ex Innocentio, Geminiano, Ioannes Andræa, Hoſtienſis, & ex aliis Doctoribus eſſe illam, cum quis appellat, ſine cauſa, vt cum quis appellat non grauatus; vel eſt illa, quæ eſt vana, & inanis, vel quæ nullum poteſt ſortiri effectum. Addo etiam,quod iniuſta eſt appellatio,quæ fit à lege,ſeu pœna legis,iuxta Panormitanum ſuper *cap.fin.de Conſtitut.* vbi quod ab ſtatuto non poteſt appellari, vt latè probat Miranda *in Ordine iudiciario,quæſt.30. art.9. concluſ.3.* Et ratio eſt,quia nemo poteſt appellare niſi à grauamine ſibi illato,vel comminato;lex autem,ſeu ſtatutum neminem grauat per ſuam diſpoſitionem.

50. C.Conſut. Eſt etiam appellatio friuola, & inepta, quæ fit à mero Iudice executore, niſi modum executionis excedat. Vt habetur *cap. quoad conſultationem de re iudicata*, & *cap.ſub illo 2. quæſt.6. §.ſunt quorum*, & per alios multos textus citatos à Gloſſa *in cap. Paſtoralis de officio, & poteſtate Iudicis Delegati, § ſi ſciat.* Indéque notatur, quod merus executor non poteſt exceptiones admittere; nec de eis iudicare, eíque tantum committitur Decreti executio, vt docent Abbas *ibi à num.3.* Cardinalis *quæſt.8.* Felinus *à n.16.* Couar. *Practicar. cap.16.num.vltimo.* (Abbas. Cardinal. Felinus. Couar.)

51. Notandum tamen eſt ex Gloſſa *§.ſecus ſi ſciat illam nullam eſſe*, quod merus executor non tenetur, nec iuſtè poteſt ſententiam notoriè iniuſtam, & conſequenter continentémque nullitatem, vel intolerabilem errorem exequi. Et hanc Gloſſam ſequuntur hic Abbas *num.2.* Imola *num 4.* vbi dicit ab omnibus approbatam, Felinus *in cap. de cætero, column. infrà de re iudicata*, Gratiano, Azeuedo, Bellug. Nauar. Roland. Salzedo, Menochius, ac alij, quos citat, ac ſequitur Barboſa *in dicto. cap Paſtoralis, num.14.* Quod confirmatur ex doctrina D. Thomæ *2.2.q.64. art 6. ad 3.* vbi docet, quod eo nomine peccabant Martyrum carnifices, ex eo quod ſententias intolerabilem errorem, & notoriam iniuſtitiam continentes exequebantur. (Gloſſa. Abbas. Felin. Gratain. D.Thom.)



# RESOLVTIO XII.

## *Arma.*

## QVÆSTIO PRIMA.

*Quinam ſint Religionis quibus prohibentur arma tenere inter ſepta Monaſterij,& ſub qua pœna?*

### SVMMARIVM.

1 *Quid intelligitur per ſepta Monaſterij, & quid per arma prohibita.*
2 *Prima opinio de omnibus Religioſis procedit.*
3 *Solum excommunicatio comprehendit Monachos nigros, & non alios.*
4 *Qui habet arma ex ignorantia, non ligatur cenſura, nec qui veniens ad Conuentum ſtatim admittit. Ibid.*
*Qui tenet arma in alio Monaſterio, non ligatur. Ibid.*
*Si Prælatus ſit nimis durus, ſubditus non poteſt tenere arma. Ibid.*
*Hac excommunicatio non eſt reſeruata. Ibid.*

VT clarè,& diſtinctè procedamus, in limine quæſtionis inquirendum eſt, quid per ſepta Monaſterij, & quid per arma intelligatur in præſenti. Per ſepta Monaſterij intelligitur totum illud ſpatium, extra quod non licet exire, ſine Abbatis licentia. Secundò per arma denotantur arma bellica ad pugnam, ac defenſionem inſtituta, vt lapides, ſigna, baculi, ac gladioli ad menſam non veniunt ſub præſenti prohibitione. Ita tenent Nauarrus *cap.27. num.139. verſ.37.* Suarez *de cenſuris, diſput.23. ſect.5. num.8.* Filliucius *tract.14.cap.8. quæſt.6.n.142.* Sayro *de cenſur.lib.3.c.34.* Vnde dicunt prohibita ſunt gladij,lanceæ,ſcopi,tormenta ænea, galeæ, &c. 1. (Nauarr. Suarez. Sayrus.)

Quæſtio præſens eſt, quia Pontifex in Clementina prima de ſtatu Monachorum *cap. Ne in agro, §.Quia vero, ad finem*, ait: *Præfatæ quoque ſententiæ* (ſcilicet excommunicationis) *Monachos inter ſepta Monaſteriorum ſine licentia Abbatum ſuorum arma tenentes decernimus ſubiacere.* Quinam ſint iſti Monachi; eſſe omnes Religioſos; ſiue Monachos nigros, ſiue alterius Religionis, & habitus tenent Sylueſter, Toletus, Sayro, quos citat, ac ſequitur Bonacina *de excommunicatione extra Bullam,diſp.2. quæſt.8. punct.16. num.6. ad finem*: nam Textus generaliter loquitur de Monachis, ac proinde generaliter, ac ſine diſtinctione eſt intelligendus. 2. (Cap. Ne in agro. Sylueſt. Toletus. Sayro. Bonacina.)

Dico in hac re cum communi,& verá ſententia,quod ſolum in hac excommunicatione incidunt Monachi nigri, ſeu D Benedicti, qui ſine licentia ſui Prælati tenent intra ſepta 3.

T Monaſte

Monaſterij arma offenſiua, ſiue defenſiua; non verò hac cenſura ligantur Religioſi alterius Religionis, etiam Canonici Regulares. Suarez. Filliucius. Miranda. Lezana. Hanc concluſionem tenent Suarez, & Filliucius *citato loco.* Miranda *in manuali, tom. 2. quæſt. 35. artic. 18.* M. Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 27.* Et probatur. Quia dicta Clementina ſtatim in ſui exordio de Monachis nigris loquitur; ergo de eis tota eius diſpoſitio, niſi aliud exprimatur, eſt intelligenda. Deinde, quia vt ait Suarez *citata diſput. 25. ſectione 5. num. 4. & 8.* Textus loquitur de Monachis; verba autem in pœnalibus reſtringi debent, & non ſunt extendenda ad alios Religioſos Mendicantes: nam Monachus deriuatur à voce Græca, id eſt, *Solitarius.* Quod autem Canonici Regulares non comprehendantur, ex eo patet; quia cum Pontifex immediatè antea aliam excommunicationem poſuiſſet contra Monachos ad Principum Curias venientes, expresſè tunc nominauit Canonicos Regulares, non verò in hac contra arma tenentes, vt notat Gloſſa Gloſſa. *in dicta Clementina, verb. Monachos.* Ex quibus.

4. Nota primò, quod cum in dicta Clementina ſæpè ponatur verbum *præſumpſerint*; quod hac excommunicatione non ligantur tenentes arma in Monaſterio bona fide vera, aut ſaltem putata, ſeu ignorantia, ita communiter Doctores, quos citant, ac ſequuntur Palaus. Caſtro Palaus *tomo ſexto, diſput 3. de cenſuris, parte 34. numero quinto.* Nota ſecundò. Quod Monachus veniens ad Monaſterium cum armis, & ſtatim ea foras dimittit, non incurrit hanc cenſuram, quia vt notat Caietanus *in ſumma, verb. Tenere,* dicit continuationem, & perſeuerantiam. Nota tertiò cum Suarez, Nauarro *citatis locis*, cum quibus eſt Graffius *in deciſ. aureis, lib. 4. cap. 11. num. 19.* quod Monachus tenens arma in alio Monaſterio diſtincto à ſuo non ligatur tali cenſura, quia mens Pontificis eſt vt non teneat arma ſecum. Sylueſt. Nauar. Lezana. Nota quartò. Quod Sylueſter, Nauarrus dicunt, cum quibus eſt Lezana *verb. Arma, num. 1.* Quod ſi Abbas nimium ſæuiret in Monachos, licitum eis eſſe habere arma ad ſui defenſionem; hoc tamen non approbo, eſt enim aperire oſtium ad multa mala contra Religioſam modeſtiam. Nota quintò, quod ab hac excommunicatione poſſunt abſoluere Confeſſarij Ordinarij Monachorum, quia nulli eſt reſeruata, & ita omnes Auctores citati eam referunt inter non reſeruatas, vt Toletus *in ſumma, libro primo, cap. 19.* Nauarrus *in manuali, cap. 27. num. 139.* & alij.

---

## Qvæstio II.

### *Quid dicendum de Regularibus in ſtatu Mediolanenſi?*

### Svmmarivm.

5 *Decretum Congregationis circa ſtatum Mediolanenſem.*

6 *Hac Conſtitutio obligat in ſtatu Mediolanenſi, & non extra illum.*

*In dicto ſtatu ſolum prohibentur arma expreſſa in dicta Conſtitutione. Ibid.*

*Comprehenduntur, qui ex dolo, & malitia faciunt. Ibid.*

*Hæc excommunicatio eſt reſeruata. Ibid.*

Vt refert Naldus *in ſumma, verbo Religioſus, num. 50.* Sacra Congregatio 5. Naldus. Cardinalium: *Decreuit, ac ſtatuit ne in ſtatu Mediolanenſi quiſque Regularis cuiuſcunque Ordinis arma cuiuſuis generis prohibita præſertim vero ſcopulos, rotatos, tam longiores, quam etiam breuiores intra Eccleſias, ſiue Monaſteria in dicto ſtatu tenere audeat, aut præſumat, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam ſibi reſeruauit, ac inſuper priuationis officiorum, & dignitatum, ac beneficiorum, ac inhabilitatis ad quæcunque officia in poſterum obtinenda ipſo facto abſque vlla declaratione incurrenda, &c.* S. Congreg.

6. Circa quod aliqua ſunt notanda. Primò, quod hoc Decretum ſolum afficit degentes in ſtatu Mediolanenſi, non verò extra illum, vt patet ex ipſo verbo repetito *ſtatu Mediolanenſi.* Ita Petrinis *tom. 2. Priuileg. Minimorum, in Conſtitut. 4. Clement. VIII. n. 9* Peirin. Deinde ſecundo, in dicto ſtatu Religioſis non prohibentur quæcunque arma, ſed tantùm expreſſa in dicto Decreto, vt patet ex ipſius verbis, vnde alia arma, ſiue offenſiua, ſiue defenſiua, vt gladij, enſes. Nota etiam tertio, quod cum in dicto Decreto dicatur, *nec audeat, vel præſumat*, ſolum excommunicatio ponitur contra audentes, ac præſumentes, vnde ſolum in illa comprehenduntur, qui ex dolo, vel malitia arma geſtauerint, vel tenuerint, non vero qui ex ignorantia id fecerit. Ita Pellizarius Pellizar. *tract. 7. cap. 11. n. 188.* Quartò, cum hæc excommunicatio ſit reſeruata, tolli non poteſt niſi ab eo, qui habet facultatem abſoluendi à cenſuris reſeruatis; de quo dicam cum de abſolutione cenſurarum fuerit ſermo.

---

## Qvæstio III.

### *Vtrum Iudex ſæcularis, eiuſve Miniſtri poſſint inuentum Regularem cum armis, prohibitis, eum ab eis ſpoliare?*

### Svmmarivm.

7 *Miniſter laicus inueniens Eccleſiaſticum, non poteſt auctoritate propria eum tenere, ac capere, niſi animo ſtatim præſentandi ſuo Prælato.*

8 *Prima opinio affirmat inuentum Regularem à Miniſtro laico poſſe ab eis ſpoliari.*

9 *Vera ſententia negat.*

10 *Eccleſiaſticus exercens venationem, vel piſcationem prohibitam, non poteſt priuari ſuis inſtrumentis à Miniſtro laico.*

11 *Eccleſiaſticus inuentus cum armis prohibitis non poteſt reſiſtere.*

Miniſter laicus noctu, vel die inueniens Clericum, vel Religioſum cum armis, ſiue 7.

ſiue cum habitu, ſiue ſine illo, auctoritate propria abſque facultate Sedis Apoſtolicæ, vel ſui Prælati, non poteſt ipſum capere, ac tenere; hoc eſt enim eis prohibitum in Bulla Cœnæ *cap.* 16. Poteſt tamen ipſe miniſter ſæcularis ipſum Religioſum capere, ac tenere conſulens vtilitati, ac quieti Reipublicæ, honori, ac decori Religionis, ne taliter ipſe vagabundus degat, animo tamen deferendi eum, ac præſentandi ſuo Prælato. Ita Bellectus, Bobadilla, Souſa, Bañez, Lorca, & alij, quos citat, ac ſequitur Diana *parte prima, tractatu ſecundo, de immunitate, Reſolut.* 11. & ita obſeruat Praxis. Aduertit tamen Barboſa *in ſuis collect. tomo primo, libro tertio, titulo primo, capite ſecundo, numero ſeptimo,* Iudicem ſæcularem non poſſe Eccleſiaſticum detinere in ſuis carceribus, niſi tantùm vt citiſſimè moraliter deferat ad ſuum Prælatum ne fugiat.

[Bulla Cœn. Bellectus. Bobadilla. Souza. Bañez. Lorca. Diana. Barboſa.]

8. Magna difficultas eſt, an Iudex laicus, vel eius miniſtri poſſint priuare, ac ſpoliare Regularem inuentum cum armis prohibitis lege Principum, ac Regum? Affirmant multi ex Canoniſtis, vt Couarruuias, Azeuedus, Plaza, Antonius Gomez, Cenedo, & ex Theologis, Rodriguez, Ioannes de la Cruce, Bañez, Graffius, Ortix, Lorca, Vaſquez, & alij, quos citat Diana *parte prima, tractatu ſecundo, de immunitate, Reſolutio* 9. Fundantur in eo, quia in tali caſu Miniſtri hoc faciunt, non inducendo pœnam legis, ſed faciendo vt lex ſeruetur.

[Couar. Azeued. Plaza. Gomez. Graffius. Rodrig.]

9. Oppoſita ſententia, & omnino vera, quod Miniſtri talia facere non poſſunt, tenent multi Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *in ſuis collectis, tomo primo, libro tertio, titulo primo, capite primo, numero ſexto, & tomo ſecundo, libro quinto, titulo* 39. *cap.* 25. *numero quarto.* Bonacina *de leg. tomo ſecundo, diſputat.*10. *quæſtione* 2. *punct.*1. §.1. *num.*2. & alij, quos citat, & adducit Diana allegatus, & Lezana *verb. Arma, numero quinto.* Pellizarius *tomo ſecundo, titulo octauo, cap.*6. *numero duodecimo.* Layman *libro quarto, tractatu nono, capite quarto, numero ſeptimo*, adducens pro ſe Suarium. Et ratio eſt, quia licet Eccleſiaſtici ſubiiciantur legibus ciuilibus pro publica ciuitatis quiete quoad vim directiuam, non tamen quoad coactiuam; armorum autem ſpoliatio, & amiſſio continet violentiam, ac ſuperioritatem, ac rationem pœnæ, quæ non poteſt exerceri à Iudice ſæculari propria auctoritate, & ideo res deferenda eſt ad Epiſcopum, vel Prælatum Regularem, à quibus talis Eccleſiaſticus ſuis armis ſpoliandus eſt.

[Barboſa. Bonacina. Diana. Lezana. Pellizar. Layman.]

10. Ex quibus nota. Primò contra Villalobos *in ſumma, tomo ſecundo, tract.*10. *difficult.*16. *numero ſecundo.* Ledeſmam *in ſumma, tomo ſecundo, tractatu octauo, capite nono, concluſione* 33. Cenedum *in collectis iuris, parte prima, collect.* 37. *num.*19. aſſerentes Clericum exercentem prohibitam venationem, vel piſcationem poſſe ſpoliari à Iudice ſæculari, vel à ſuis Miniſtris, auibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis; quod non eſt dicendum, cum illud ſit exerceri actum iuriſdictionis, ac violentiæ in Eccleſiaſticum, ſed res deferenda eſt ad ſuum Prælatum.

[Villalob. Ledeſma. Cenedo.]

Nota ſecundò contra Riccium *part.*5. *deciſ.*199. *per totam.* An Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis Miniſtro laico, volenti eum capere? Reſpondet affirmatiuè. Contrarium tamen dicendum eſt, non enim cuſtodienda eſt Eccleſia Dei more Caſtrorum, ſed res deferenda eſt ad Prælatum Eccleſiaſticum. Nota tertiò contra Vaſquez 1.2. *diſp.*167. *cap.*4. *num.*31. Vbi excipit caſum, in quo armorum vſus prohibitus eſt, tanquam Reipublicæ pernicioſus, itavt nequeant domi retineri, tunc ait ipſe, à Ciuili Magiſtratu pro defenſione ſuæ legis poterunt etiam vi arma auferri ab Eccleſiaſtico; ſed ego dicam, quod prius ſuperior Eccleſiaſticus certior de hac re eſt faciendus, vt talia arma auferat à ſuo inferiori, etſi ſuperior Eccleſiaſticus non adhibuerit opportunum remedium, tunc auferenda à Magiſtratu ciuili pro conſeruatione reipublicæ ex vi legis naturalis. 11.

[Riccius. Vaſquez.]

---

## QVÆSTIO IV.

### *An vrgente neceſſitate Eccleſiaſticus, ſeu Regularis poſſit vti armis etiam prohibitis?*

### SVMMARIVM.

12 *Eccleſiaſticus poteſt ſecum portare arma etiam prohibita ad euitandum periculum ſuæ vitæ, ſuarúmque rerum.*

13 *Si in propoſito caſu percutiat, & occidat, non incurrit irregularitatem.*

DIco in hac difficultate, quod vrgente neceſſitate, verbi gratiâ, ſi Clericus, vel Regularis timet ſibi mortem ab inimicis, vel latronibus, aut ſpoliari à ſuis rebus, licitè poteſt, non ſolùm communia arma, ſed etiam ſpecialiter prohibita ſecum portare, ſi tantùm periculum aliter non poteſt euitari, ius enim naturale conſeruandi propriam vitam, réſque ſuas omni poſitiuæ legi antefertur. Molina *tom.*1. *de iuſtitia, diſputat.*108. §. *Primus caſus.* Graffius *deciſ. aureis, part.*1. *lib.*2. *cap.*20. §. *Tertio ſciendum.* Barboſa *de Officio Parochi, cap.*6. *num.*53. 21.

[Molina. Graffius. Barboſa.]

Si autem tunc percutiat, ac occidat pro conſeruatione propriæ vitæ, certum quod nullam incurrit irregularitatem, vt deciditur in Clementina *ſi furioſus de homicidio.* & communiter ſupponunt Auctores, & ſpecialiter Suarez *tom.*5. *de cenſur. diſp.*47. *ſect.*6. *num.*1. Sic & etiam qui alterum occidit in defenſionem ſuarum rerum, irregularitatem non incurrit, vt docent Coninch. *diſp.*18. *de cenſuris, num.*89. Filliucius *tract.*19. *num.*151. Portel. *in dubiis, verb. Homicidium, n.*34. 21.

[Clementin. Si furioſus. Suarez. Coninch. Filliuc. Portel.]

## RESOLVTIO XIII.

### *Explicantur quædam Axiomata, quæ frequenter veniunt apud Regulares.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*In Religione non ſeruantur apices iuris, ſed ſolum, quæ ſunt de ſubſtantia iuris.*

### SVMMARIVM.

1 *Religiones habent priuilegia, vt in eis non obſeruentur apices iuris,& n.2.*
3 *Quænam communiter dicantur apices iuris.*
4 *Quænam ſint de ſubſtantia iuris.*

1. DE Axiomatibus iuris varij Auctores varios tractatus ediderunt, & maximè Auguſtinus Barboſa *in tom. cuius Titulus eſt Tractatus varij*; Nos verò pauca
Bonif.VIII. ponimus vſu frequentiora. Bonifacius VIII. Fratribus Minoribus conceſſit, vt in ſuis iudiciis,& proceſſis non teneantur ſeruare apices
*Monumenta Ordinis.* iuris. Habetur Bulla in libris Monumenta Ordinum *fol.* 125. & poſt medium Bullæ ſic conceſſit Papa.

2. *Nos piis veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis auctoritate Apoſtolica indulgemus, vt ad correctiones,& punitiones Fratrum eiuſdem Ordinis delinquentium infligendas, Prælati Ordinis ſupradicti (ad quos eadem ſpectare noſcuntur) rimulis iuris, & apicibus eius poſtpoſitis liberè procedere valeant ſecundum conſuetudines approbatas, & generalia facta, vel facienda ipſius Ordinis ſtatuta. Neque volumus eiſdem licere Fratribus, ab eiſdem correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare*, &c. Ita Summus Pontifex, de quo priuilegio per communicationem participant aliæ Religiones.

3. Apices ergo iuris ſunt dilationes tot, &
Clem.V. tantotum dierum, vt ait Clemens Papa V. In *Clementina ſæpè contingit* de verborum ſignificatione, dicens: *Inter apices iuris cenſentur dilationes.* Imò & quod teſtes publicentur: nam in Tribunali Sanctæ Inquiſitionis, vbi omnia, quæ ſunt de ſubſtantia iuris, perfectiſſimè obſeruantur, tamen teſtes non publicantur, quia non ſunt de ſubſtantia iuris, & alia ſimilia.

4. De ſubſtantia iuris eſt, vt pars citetur, actorum copia detur, teſtes proferantur, ac exami-
Gratian. Menoch. Matta. Caldas Per. nentur. De quo Gratian. *deciſ.68.n.11.* Menochius *de arbitr.l.1. q.51.n.4.* & *conſ.25.n.12.* & *conſ.263.n.3.* Matta *de clauſ.368.* Caldas Pereira *de empt.c.33.n.30* & alij multi, qui etiam omnes notant, quod maximè de iure diuino, ac naturali eſt, vt reus audiatur iuxta illud Ioan.7.n.51. *Nunquid lex noſtra iudicat hominem, niſi prius audiatur ab ipſo, & cognouerit, quid faciat.*

### QVÆSTIO II.

*Ex quibus argumentum ſumendum, ac formandum ſit?*

### SVMMARIVM.

5 *Argumentum eiuſdem qualitatis cum ſuo principali.*
6 *In iure valet argumentum à ſimili.*
7 *Æquipollentium eadem eſt diſciplina.*
8 *Animus dignoſcitur ab operibus.*
9 *Actus agentis non operatur vltra intentionem.*
10 *Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*

ARgumentum debet eſſe eiuſdem qualitatis cum ſuo principali, cui accedit, *lex etiam, Cod. de iure Dotum. leg. 3. ff. de pactis dotalibus*, Bartholom. Perez *ad* 5. Bartol. *Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.* Baldus *conſilio 407. in quæſtione,* Baldus. *num.3.* Tiraquellus *de retractu Ligniag. §. 1.* Tiraquell. Gloſſa. Gloſſa 18. *numero quinquageſimeprimo, quinquageſimoſecundo*, & alij multi, quos citat Barboſa. Barboſa *Axiomat.34.n.1.*

Secundò. In iure valet argumentum à ve- 6. riſimili, illúdque pro diſpoſito habetur, quod veriſimiliter fuiſſet diſpoſitum, ſi diſponens, verbi gratiâ, ſuperior fuiſſet de illo interrogatus. Baldus, Paulus de Caſtro, Baldus. Paulus. Souſa. & alij *in leg. Tale pactum, §. fin. ff. de pactis*; Sapientiſſimus Mag. Fr. Antonius de Souſa *in Aphoriſm. Inquiſit. lege quarta, cap 9. num.7.*

Tertiò. Æquipollentium eadem eſt diſci- 7. plina, *l.ſi mater*, cum Gloſſa, Bartolus *Cod.de* Gloſſa. Bartol. Lezana. *inſtitutione*, & alij cum Lezana *conſultat.30. num.26.* Et idem eſt. Vbi militat eadem ratio, ſtat eadem legis diſpoſitio, *leg. Illud, ff.ad l. Aquiliam, l. ſi poſtulauerit, §.2. ad legem Iuliam, de Adulteris, l.Quidam nummularios, ff. de edendo*; vnde ille, qui Miſſam celebrat abſque Ordine Sacerdotali, incurrit irregularitatem; & deinde alias pœnas impoſitas in iure.

Quartò. Animus dignoſcitur ab operi- 8. bus operantis; & talis præſumitur, qualem facta demonſtrant, *leg.1. §. fin. ff. de dolo.* Maſcardus *de probationibus, concluſione 95.* Maſcard. *numero primo, & ſequentibus, conſilio 1304. numero vigeſimoquarto.* Farinacius *in praxi cri-* Farinac. *min. quæſtione 89. num.76.* & maximè ſi verba etiam iunguntur, quia ex illis etiam cum operibus bene dignoſcitur animus, & intentio hominis, *l.Labeo, ff. de ſuppellect. legat. cap. Secundò requiris, de Appellationibus.* Albanus *conſil.119.* & *conſil 626.numero nono.* Surdus *conſil.81.num.33* & *conſil.471.num.33.* Quod fortius procedit, cum verba, opera, ſeu facta non ſolùm antecedentia, ſed conſequentia fuerint. Rota *deciſ.64.num 5. part.2.* & *deciſ.306 num.5.part.1. recent.* Menoch. *conſil.1. num.294. ac ſequent.*

Quintò.

9. Quintò. Actus agentium non operátur vltra intentionem eorum, *leg. Non omnis, ff. ſi certum petatur, l. in agris, ff. de acquirend. rerum dominio*, & actus ſemper indicatur à principali intentione agentium, *l. ſi quis nec cauſam, in principio*, ibi Baldus *ff. ſi certum petat. l. qui exceptionem, ff. de conditione indebiti, l. 1. C. ad legem Cornel. de Sicar.*

Baldus.

10. Sextò. De vno ad aliud non poteſt fieri illatio, niſi quando ſunt eiuſdem rationis; diuerſorum enim diuerſum eſt iudicium, *l. inter ſtipulationem, §. Sacram. ff. de verbor. obligat.* Stephan. Gratian. *deciſ. 32. num. 8.* Vnde Emmanuel Sà ait: Prælati exempti habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuos, non poſſunt in eos quidquid poſſunt Epiſcopi in ſibi ſubditos, niſi ex ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ.

Steph. Grat. Sà.

11. Septimò. Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, *l. ſi iniuriarum, ff. ſi quis caut.* ibi Bartolus, Baldus, Angelus, & alij; quod intelligitur, quando ſubrogatus eſt æqualis conditionis cum eo, cui ſubrogatur. Menoch. *conſil. 784. numero duodecimo*, Barboſa *Axiom. Iuris, Axiom. 273. numero primo*, vnde inter Generalem, & Vicarium Generalem militat differentia. De quo latè Lezana *in Conſult. conſult. 28. numero vigeſimoprimo.*

Bartolus. Baldus. Angelus. Menoch. Barboſa. Lezana.

---

## QVÆSTIO III.

### *Ex quibus præſumptiones efformandæ?*

### SVMMARIVM.

12 *Delictum in dubio non præſumitur.*
13 *Factum non præſumitur, niſi probetur.*
14 *Geminatio actus enixam voluntatem indicat.*
15 *Probabilis ſuſpicio metus ſufficit ad irritandum actum.*
16 *Tacens longo tempore conſentire præſumitur.*
17 *Veritas præualet præſumptioni.*
18 *Præſumptio fortior tollit debiliorem.*

12. PRimò. Delictum in dubio non præſumitur, & ideo actus, qui poteſt ſonare delictum, interpretandus, vt delictum abſit, *l. Merito. ff. pro ſocio, l. Prætor, §. docere, ff. de vi boni rap. cap. Hoſte. de regulis iuris in Decret.* Ibi etiam Doctores. Adeo vt interpretatio ſemper facienda ſit, vt excludat delictum. Abbas *in cap. Cum tu. de teſtibus.* Maſcardus *de probationib. concluſ. 496.* Farinac. *in praxi criminali, part. 3. q 85. n. 1.*

Abbas. Maſcard. Farinac.

13. Secundò. Factum non præſumitur niſi probetur, *l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, & poſt lim. reuerſ. l. ſi emancipat. 9.* vbi Iaſon, & alij. Nihil inde inferri poteſt Deinde quia factum contra ius, pro non facto habetur, *l. Iubemus, §. Prædia, Cod. de Sacroſancta Eccleſ. cap. Quæ contra ius 64. de regulis iuris, lib. 6.* Tandem quia factum non attenditur, ſed quod debuit fieri, *leg. Nemo, Cod. de ſentent. & interlocut.* & ita de facto reuocandum, quia facta de facto, etiam ſunt reuocanda de facto iuxta notat. *in l. 1. §. Nuntiatio, ff. de noui oper. nuntiat.* & *in cap. 1.* vt lite pendente. Alexand. *conſil. 179.*

Iaſon. Alexander.

14. Tertiò. Geminatio actus enixam voluntatem, & maiorem deliberationem indicat, *l. Baliſta, ff. ad Trebellian.* Bartol. *in l. Cum ſcimus, num. 7. Cod. de Agricult. & cenſibus, lib. 11.* Decius *in l. 1. num. 30. C. de pactis*, & *conſil. 51. cap. 2.* & *conſil. 180. col. 3.* multi alij apud Barboſam *tractatu de Axiomat. Iuris, Axiom. 105. n. 1.*

Bartol. Barboſa.

15. Quartò. Iuxta, & probabilis ſuſpicio metus ad irritandum actum ſufficit, quia illa habetur pro vero metu. Baldus *in leg. fin. num. 7. Cod. de iure delib.* Remin. Sen. *conſ. 15. num. 6.* Alban. *conſil. 77. num. 11.* quos citat, ac ſequitur Rota *deciſ. 374. num. 18. coram Gregorio XV. & Sigiſm. de bono, ſuprà, num. 15.* Quæ enim fiunt per metum non ſolùm irritari debent, ſed etiam pro iure irritæ ſunt, *cap. Bona memoria, de elect.* Nauarrus *conſil. 5. num 2* Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 23. art. 1.*

Baldus. Rota. Nauarr. Miranda.

16. Sextò. Tacens longo tempore conſentire præſumitur. Baldus *in l. ſi filius, Cod. de petit. hæreditatis.* Angelus *in l. qui aliena, in principio, ff. de acquirenda hæreditate.* Alexander *in leg. 2. §. voluntate, ff. ſoluto matrimonio.* Maſcardus *de probation. volunt. 3. conſil. 1218. num. 50.* & tacens per longum tempus, iuri ſuo renuntiare præſumitur, vt per Rotam, & Doctores probat idem Maſcardus *concluſione 1263. n. 27.*

Baldus. Angelus. Alexander. Maſcard.

17. Septimò. Præſumptio cedit veritati, quia veritas præualet præſumptioni; quod ex multis iuribus probant Socin. *conſilio 164. colum. 5. verſ. Sed hanc obiectionem.* Pariſius *conſil. 29. num 44. lib. 2.* Rolandus à Valle *conſil. 99. num. 11. lib. 1.* Surdus *conſil. 7. num. 61.* & *conſil. 16. num. 12.* & alij multi apud Barboſam *Axiom. 186 num. 1.* Vnde infertur, præſumptiones ceſſant in claris. Anton. Monoch. *deciſ. 51. n. 49.*

Socin. Pariſ. Roland. Barboſa.

18. Octauò. Præſumptio fortior tollit debiliorem, *l. Diuus, ff. de integritate reſtitut. l. Non ſolum, ff. de ritu nupt.* latè Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 30. n. & conſequentibus*, & *lib. 6. præſumpt. 64. n 46.* Stephanus Gratianus *tom. 4. cap 611. n. 33.*

Menoch. Gratian.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Quomodo in dubio habendum ſit?*

### SVMMARIVM.

19 *Actus in dubio debet interpretari validus ad omnem diſpoſitionem.*
20 *Reus in dubio eſt abſoluendus.*
21 *Dubia in meliorem partem interpretanda.*
22 *In dubiis tutior pars eligenda, & etiam dubius ab ignorante non diſtat.*

19. PRimò Actus in dubio debet interpretari, vt validus habeatur, *l. Quoties, ff. de rebus dubiis, leg. ſi quando, ff. de legatis 1.* Abbas *in conſil. 62. in controu. concluſ. 1. num. 7.* Roland. à Valle

Abbas. Roland.

à Valle *conſil.61.num.23.* vbi extendit ad omnem actum.
Roman. Roman. *conſil.180. §.ſi admittimus, num.4. cum ſequentibus*: vbi extenditur ad omnem diſpoſitionem, videlicet contractum, teſtamentum, iuramentum, atteſtationes, & priuilegia.

20. Secundò. Reus in dubio eſt abſoluendus, *l. Arrius, ff. de arte obligat. cap. Ex literis, de probat. l. Qui accuſare, C. de edend.* Tertiò. In dubio de validitate actus debet interpretari
Labeo. quod valeat, *ff. de iniur. l. apud Labeonem, §. ſi communem, ff. de ſeru. car. l. ſi quis ſeruum, in*
Bartol. *fine*, Bartol. poſt Gloſſam *in l. Non ſolum. §. ſed*
Gloſſa. *vt probari in 1. col. in fine, ff de oper. noui nunc.*
Baldus. Bald. *in Rub. C. de fide inſtrum. 4. column. in verb. Iuxta hoc quaritur.* Quartò. Dubia in
Bertachin. meliorem partem interpretanda. Bertachi-
Franc. Mol. nus *in Repertor. 2. part. verb. Dubium.* Franciſc. Molina *de ritu nuptiar. lib. 1. compar. 16. num. 2.*

21. Quintò. In dubiis tutior pars eligenda, *l. ſi fuerit, §. vltim. ff. de rebus dubiis, cap. Iuuenis, de ſponſalibus, cap. Ad audientiam, de homicidio,* Couar. *in cap. Alma mater, part. 1. §. 2. num. 5.*
Nauarr. *caſu 1.* Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 139.* Sextò. Dubius ab ignorante non diſtat, *l. Manifeſtiſſimi, §. ſin autem neſcius, C. de furtis,*
Gama. Gama *Luſitan. deciſ. 91. num. 1. in principio.*
Surdus. Imò comparantur ex Surdo *deciſ. 265. n. 17.* Limitat tamen, cum dubitans tenebatur inquirere, & de facili potuit certificari. Idem Surdus *conſil. 379. num. 18. & conſil. 528. num. 43.*
Decian. Decianus *conſil. 39. num. 21. §. ſi fortè.* Odd. *de reſtit. in integrum, part. 1. quaſt. 8. art. 9. num. 47.*
Farinac. Farinac. *Prag. crim. p. 2. tit. 1. n. 96.*

---

## QVÆSTIO V.

### *In diſpoſitione rerum, quomodo agendum ſit?*

### SVMMARIVM.

22 *Quilibet de re ſua poteſt diſponere, & teſtator legem ſuis rebus ponere.*

23 *Diſpoſitio intelligitur de rebus ſic ſtantibus.*

24 *Diſpoſitio generalis generaliter eſt intelligenda, limitatur tamen à ratione particulari.*

25 *Diſpoſitio limitata limitatum parit effectum.*

26 *Diſpoſitio non habet locum, ſi verba non conueniunt.*

27 *Diſpoſitio ſemper intelligitur de actu, & militat in dependentibus, & n. 28.*

22. Diſponere de re ſua quilibet poteſt, *l. Dudum, C. de contrah. emptione, l. in re man-*
Anchar. *data, C. mandati.* Anchar. *conſil. 155. num. 7.* vbi declarat hoc procedere, quando quis agit in re penitus ſua propria, ſecus ſi communis ſit, vel in ea alius prætendit *conſil. 157. num. 7. verſic. Secundò.* Vbi, quod licitum eſt cuilibet ſibi proſpicere, & meliorem ſuam conditionem facere, quando de re ſua diſponit,
Caſtrenſ. etiam cum alterius detrimento. Caſtrenſ. *conſil. 59.* Pro pleniore in principio per totum.

Alexand. *conſ. 12. lib. 1.* vbi ait procedere multo Alexand.
magis in vltima voluntate, quia poteſt teſtator legem ponere quam velit rebus ſuis, refert
Card. Tuſch. *pract. conſil. tom. 2. lit. D, concl. 486.* Tuſchus.
*per totam.*

Secundò. Diſpoſitio omnis intelligitur, re- 23.
bus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus, *l. quod, ſi ſeruus, ff. de condict. ob cauſam, cap. In Parochum 16. q. 1.* Gloſſa *in cap. 2.* Gloſſa.
*de reſcriptis*, & multi alij Doctores apud Barboſam *Axiom. 73. num. 3.* & adducit An- Barboſa.
char. *conſil. 84. Domina. num. 4. & conſil. 5. &* Anchar.
*conſil. 194. num. 3. in fine*, vbi ait, quod mutato, vel alterato ſtatu rei, aut diſpoſitione, ſeu perſonæ, mutantur res, diſpoſitio, & perſona.

Tertiò. Diſpoſitio generalis generaliter eſt 24.
intelligenda. Crauetus *conſil. 133. num. 5. & 6.* Crauetus.
quod explicat, niſi adſit cauſa efficax reſtringendi, vel ratio per quam reſtrictio ſit facienda. Quod ſecundo limitat *conſil. 176.*
*num. 4 & 5.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam, C. de reuocat. donat. in præfat. num. 119.* vbi quod diſ- Tiraquel.
poſitio generalis operatur generaliter, tam in odioſis, quam correctoriis, & pœnalibus. Tertiò limitatur, quia diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione particulari, *l. cum prætor. §. Dulciſſimis, ff. de legatis 2. l. ſi decertare.*
Girona *de priuileg. ſeu exempt. ſignific. 177.* Girona.
Oſaſch. *Pedemon. deciſ. 98. n. 10.* Surd. *conſ. 389.* Oſaſch.
*n. 9* Lezana *conſult. 2. n. 21.* Surdus. Lezana.

Quartò. Diſpoſitio limitata, limitatum pro- 25.
ducit effectum, & non extenditur vltra limites. Petrus de Anchar. *conſil. 118. caſus talis* Anchar.
*eſt in principio, num. 4.* Cardin. Seraphin. *de-* Seraphin.
*ciſ. 911. num. 2.* Cephalus *conſil. 284. num. 13.* Cephalus.
*lib. 1.* & alij communiter, & ita loquuntur de iuriſdictione, de commiſſione data, de renuntiatione facta, vel gratia data cum limitatione.
Rolandus à Valle *conſil. 41. n. 16. lib. 3.* Crauetus Roland.
*conſ. 361. n. 3. & 7.* Crauet.

Quintò. Diſpoſitio non habet locum, vbi 26.
verba non conueniunt diſpoſitioni, *l. 4. §. Toties, ff. de damno infecto, l. quod conſtitutum, ff. de milit. teſtament.* Alexand. *conſ. 17. Re-* Alexand.
quiſit. *num. 2. lib. 1. & conſil. 17. viſis, num. 8.* Requiſit.
*verſic. vltimo, l. 2.* Geminian. *conſil. 65. in prin-* Geminian.
*cipio, verſ. Secunda pars.* Imola *conſil. 9. in* Imola.
*principio.*

Sextò. Diſpoſitio omnis ſemper intelligi 27.
debet de actu valido. Petrus de Anchar. *con-* Anchar.
*ſil. 6. viſo Thomate, num. 5. & 6.* Bald. *conſ. 442.* Baldus.
verba ita dicunt. Auend. *l. 40. Tauri, Gloſſa 1.* Auend.
*num. 28.* vbi, quod diſpoſitio regulatur ſecundum ius vigens tempore diſpoſitionis.
Aretin. *conſil. 142. num. 12. verſ. Et ſimiliter.* Aretin.
Vbi quod diſpoſitio loquens de probatione, intelligitur de valida, & ſufficienti.

Septimò. Diſpoſito in principali, cen- 28.
ſetur etiam diſpoſitum in dependentibus. Se- Seraph.
raphin. *de priuileg. iuram. priuileg. 74. n. 148.*

Octauò. Diſpoſitum in vno ex æquiparatis, etiam in altero militat, quamvis materia ſit
exorbitans. Reinoſus *in obſeruat. practic. obſer-* Reinoſ.
*uat. 44. n. 3. obſeruat. 70. n. 51.*

RESO

# RESOLVTIO XIV.

## *Bannitus.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Quid, & quotuplex ſit Bannitus?*

SVMMARIVM.

1 *Bannitus à quo verbo deducatur.*
2 *Bannitus dupliciter accipitur.*

1. BANNITVS deducitur à verbo banno, quod idem eſt ac proſcribere, ac delere à numero ciuium, ſeu ciuitatis, iuxta Gloſſam *de foro competenti, in cap. Quod Clerici*. Vnde Bannitus idem eſt, quod proſcriptus, ſeu deletus à ciuitate. Ita Sylueſter *verb. Bannitus, num. 1.* Bannitus variè, ac multipliciter poteſt accipi. Vt videre eſt apud Cardinalem Tuſchum *littera B, concluſ. 9. in præſenti*, & magis communiter dupliciter accipitur. Gloſſa. Sylueſt. Tuſchus.

2. Magis tamen communiter dupliciter accipitur Bannitus. Primò, pro illis, qui exules effecti ſunt ab aliqua ciuitate; ſecundò vero pro illis, qui propter aliquod capitale crimen damnati ſunt ad mortem, impunè illis à quocunque infligenda; & hi propriè dicuntur Banniti, de quibus in præſenti agimus, qui modo ex communi acceptione vocantur Banniti, ſeu capitaliter proſcripti; priores autem exules tantum dicuntur. Ita Sotus *de iuſtitia, lib. 5. quaſt. 1. art. 3.* Clarus *lib. 5. verbo Homicidium, num. 54 & 59.* Armilla *verb. Homicidium, num. 1.* Sotus. Clarus. Armilla.

### QVÆSTIO II.

*Vnicuique licet Bannitum, ſeu proſcriptum occidere quibuſdam conditionibus poſitis.*

SVMMARIVM.

3 *Bannitus per ſententiam licitè poteſt occidi à qualibet perſona.*
4 *Si Bannitus appellauit, pendente appellatione, non poteſt occidi.*
5 *Si verò Bannitus ſit ſub poteſtate iudicis, tùm non poteſt à quocunque occidi.*
6 *Non eſt licitum filio occidere patrem bannitum, vel è contra.*
7 *Banniti poſſunt ſemetipſos occidere.*
8 *Eccleſiaſticus non poteſt occidere bannitum.*

3. COmmunis reſolutio in hac materia eſt, bannitum, ſeu capitaliter proſcriptum per publicam mortis ſententiam licitè in conſcientia poſſe à quocunque etiam priuata perſona, dummodo non ſit Eccleſiaſtica, occidi; tunc enim quilibet publicâ auctoritate conſtituitur miniſter, ac executor iuſtitiæ. In hoc conueniunt omnes Auctores proximè citati, & multi alij apud Layman. *lib. 3. ſect. 5. tract. 3. c. 2. n. 3.* Azor. *tom. 3. lib. 2. c. 2. q. 2.* & alij ſtatim citandi. Layman. Azor.

4. Si tamen bannitus legitimè appellauit à mortis ſententia contra illum promulgata, pendente appellatione, nil eſt innouandum, nec poteſt occidi. Naldus *verb. Bannitus, n. 7.* & Lezana *eodem verb. num. 12.* Baſſeus *eodem verbo, n. 1.* Naldus. Lezana. Baſſeus.

5. Secundò. Quando bannitus captus eſt à Iudice ſæculari, aut ſe præſentauit poteſtati ſæculari, quia iam eſt ſub legitima Iudicis poteſtate, ad quem ſolùm pertinet ei inferre mortem, & ad nullum alium. Ita Auctores citati quibus accedit Graſſius *in deciſionibus aureis, p. 2. lib. 2. c. 19. n. 7.* Graſſius.

6. Tertius caſus eſt, quod quamvis aliqui, vt Bartolus, & Gomez, ac alij teneant, licitum eſſe filio occidere patrem bannitum, & è contra patrem occidere filium bannitum; oppoſita ſententia mihi videtur vera, nempe non licere; non enim filius in tali caſu omittit obligationem naturalem, qua erga patrem ſuum tenetur, nec pater dato caſu omittit obligationem, ac affectum conſeruationis erga filium. Ita Iulius Clarus *in praxi criminali, lib. 5 §. Homicidium, num. 61.* Bonacina *de contract. diſp. 2. quaſt. vltima, ſect. 1. punct. 2. num. 3.* Diana *5. part. tract. 4. de homicidio, Reſolut. 25. ad finem.* Layman *proximè citatus, num. 3.* excipiunt, niſi ipſi banniti ſint crudeles hoſtes communis boni, ac totius Reipublicæ. Bartolus. Gomez. Clarus. Bonacina. Diana. Layman.

7. Quartò. Ex dictis ſequitur, quod ipſi banniti, ſeu proſcripti poſſunt ſemetipſos ad inuicem occidere, militat in eis ratio appoſita in concluſione, vt bene aduertunt Bonacina, & alij Doctores citati cum Diana *p. 5. tract. 4. Reſol. 25. §. Sed ego*; non tamen quilibet ex eis poteſt ſeipſum occidere. Diana.

8. Excepimus in concluſione, *dummodo non ſit perſona Eccleſiaſtica*, quia licet Eccleſiaſticus occidens bannitum, immunis ſit à pœna temporali, quia tamen cauſa ſanguinis eis eſt illicita, inde mortaliter peccant, *cap. Sententiam ne Clerici, vel Monachi*, imò & tales ſunt irregulares, irregularitate ex delicto proueniente, quia nempe delictum commiſerunt in tali morte; laici autem bannitos interficientes ſolum contrahunt irregularitatem ortam ex homicidio iuſto. Si autem Eccleſiaſticus moderamine inculpatæ tutelæ occiderit bannitum volentem ipſum Eccleſiaſticum occidere, tunc nullam incurrit irregularitatem, vt dicetur *infrà, verb. Irregularitas, ex communi ſententia.*

### QVÆSTIO III.

*An liceat per inſidias, ac proditoriè occidere bannitum?*

SVMMARIVM.

9 *Prima ſententia negat.*

10 *Secunda & vera affirmat.*
*Licet occidere aggreſſorem in via.*

9. NEgatiuam ſententiam tenent Monochius, Homobonus, & alij, quos citant, ac ſequuntur Bonacina *de contract. diſp.2.quæſt.vltima ſect.1.punct.2. num.3.* Iulius Clarus *in praxi criminali lib.5. §. Homicidium, num 61.* & ideo hanc ſententiam tenent, propter periculum damnationis, cui frequenter exponitur bannitus, ſi in tali ſtatu proditorie occidatur, & ideo dicunt Naldus *verbo Bannitus, num. 11.* & Lezana eodem *verb. num.10.* quod taliter occidens bannitum peccabit non contra iuſtitiam, ſed contra charitatem.

Naldus. Lezana.

10. Molina. Filliuc. Azor. Diana.

Dico tamen, quòd licitum eſt proditorie, ac per inſidias occidere bannitum. Ita Molina, *de iuſtitia, tom.4.tract.3. diſp.7.n.1.* Filliucius, *tom.1.tract.25.cap.2. num 25.* Azor. *tom.3.lib.2. cap.2.quæſt.3.* Diana *part.5.tract.4.* de homicidio *Reſol.25.* Quæ ſententia, ex eo mihi probatur, quia quilibet eſt miniſter iuſtitiæ in iſto caſu, & poteſt gladio occidere bannitum, abſque peccato contra iuſtitiam, vel charitatem, ergo etiam eum poteſt occidere proditorie, ac per inſidias, nulla enim maior ratio apparet, nec ratio in contrarium vrget. Quia bannitus ſua culpa à peccatis ceſſare non vult, maiorque ratio habenda eſt boni publici, quam particularis illius, qui cum ſibi proſpicere poſſet, non vult.

11. Molina. L.1.C.quādo

Ex quo accipe cum Molina, *citato loco*, iuxta *l.1.C quando liceat vnicuique ſine iudice*, &c. Vbi videtur conceſſum interficere graſſatorem, qui vias publicas tenet, quoniam in defenſionem ſuam, & aliorum, quibus ille mortem, & alia damna præparat, hoc videtur in iuſtam vindictam publica auctoritate concedi.

## QVÆSTIO IV.

### *An liceat occidere bannitum extra territorium proſcribentis?*

### SVMMARIVM.

12 *Prima ſententia affirmat licitum eſſe.*
13 *Secunda, & communis negat.*
14 *Excipitur, niſi id fiat de conſenſu Principis territorij, & ſi fuerit bannitus à Papa.*
15 *Prima ſententia probabilis, ſi bannitus fuerit facinoroſus.*
16 *De pœna homicidij.*

12. Graffius. Megalius. Clarus. Baldus.

ALiqui ſunt Doctores, qui abſolute affirmant licitum eſſe extra territorium iudicis, vel proſcribentis occidere bannitum. Ita Graffius *part.1.lib.2.cap.62. num.57.* Megalius *tom.1. variar. reſolut. 60. num.5.* cum Claro, *citato num.66.* & Baldo *in l. cunctos populos n.9.* Tum quia conſtitutio poteſt ligare perſonas extra territorium exiſtentes. Tum quia maximè conueniens eſt publicæ vtilitati, vt tales vbicunque fuerint, perimantur, ne iterum reuertantur, & prouinciam cladibus, furtis, ac violentiis moleſtent.

Tamen communis eſt oppoſita, quòd ſcilicet nullus Bannitus occidi poteſt extra territorium principis, ac iudicis, qui illum proſcripſit. Ita Toletus, Azor, Filliucius, Reginaldus, Sà, Bonacina, Layman, & alij, quos citant, ac ſequuntur Diana, *part. 5. reſol.4.* Baſſeus, *verb. Bannitus, num. 3.* Et probatur, quia auctoritas occidendi non extenditur vltra territorium proſcribentis, deinde, quia fit magna iniuria Principi, in cuius territorio moratur bannitus, & qui talem mortem exequuntur, exponunt ſe periculo ſubeundi pœnam homicidæ. 13.

Toletus. Azor. Filliucius. Reginald. Sà. Bonacina. Layman. Diana. baſſeus.

Excipiuntur tamen à citatis Doctoribus duo caſus. Primò, ſi princeps, vel Dominus talis territorij expreſsè, vel implicitè conſentiat, tunc non erit peccatum contra iuſtitiam ibi bannitos occidere. Secundò, niſi talis reus eſſet bannitus à ſummo Pontifice, qui cum habeat iuriſdictionem illimitatam per totum orbem, poteſt mandare occiſionem hominis à ſe proſcripti in quocumque territorio. 14.

Hæc ſecunda ſententia eſt valdè communis, tamen etiam probabilis eſt, quod ſi bannitus ſit valdè facinoroſus, bonoque communi pernicioſus, quòd poſſit occidi extra territorium bannientis. Ita colligitur *ex l.3.§. fin. ff. de ſicariis*, vbi dicitur transfugas, vbicumque inueniuntur, licitum eſſe interficere: cum conſtitutio ligare poſſit perſonas extra territorium, *l. Magis puto §. illud ff. de rebus eorum*, de quo latè Soc. *conſil.74.num.17.* Tum quia valdè vtile eſt reipublicæ viros facinoroſos perimi, cùm vbique iterum delinquant, ſicque interuenire videtur titulus iuſtæ defenſionis: Tum etiam quia in iſto caſu videtur adeſſe conſenſus alieni principis, ſicque ei non fit iniuria, & eſto ſit inuitus in caſu magnæ neceſſitatis eſt iniuſte inuitus, indéque de eius diſſenſu non eſt curandum, ita cùm Graffio ſentiunt Toletus *lib.5. ſumma cap.6. verſ.* Rurſus tertiò. Gomez *in cap.1. ſi ſtatuto, num.42. de conſtitutionibus.* Pellizar. *tom.2. tract.9.n.68.§. quod ſi hic.* 15.

L.3.§.fin. L. Magis. Socin. Graffius. Toletus. Gomez. Pellizar.

Nec obſtat, quòd occidens bannitum in alieno territorio, puniretur, vt homicida, quia hic in primis loquimur in foro conſcientiæ, ſi illud contingat, ex eo erit, quia ille princeps oppoſitam ſententiam tenet, à qua ſe occidens defendet, cùm hac ſententia, & quia occidit bannitum per ſententiam publicam damnatum in magnam Reipublicæ vtilitatem. 16.

## QVÆSTIO V.

### *An liceat ſtatutum proponens præmium pro occidente bannitum?*

### SVMMARIVM.

17 *Quamuis aliqui negent, tamen tale ſtatutum licitum eſt, & ſæpè vtile.*

SI proponatur, verbi gratia, vt quicumque ex bannitis alium bannitum occiderit libertate nempe donabitur, vel quicumque alius bannitum 17.

bannitum occiderit, accipiat certam pecuniæ ſummam. Quamquam aliqui Doctores, vt Sotus cum Bonacina *de contract. diſp.2. quæſt. vltima, ſect.1. punct.2. num.3.* Tale ſtatutum non multum approbent. Tamen Azor. Filliucius, Homobonus, Megalius, Decius, Iulius Clarus, quos citant, ac ſequuntur Diana, ac Baſſeus *citati, num.4. affirmant.* Et ratio eſt, quia aliquando id expedit communi Reipublicæ bono, vt banniti, qui ſunt communes Reipublicæ hoſtes è medio tollantur, & vidimus hoc aliquando factum fuiſſe à Magnis Pontificibus, vt Sixto V. hoc tamen non debet fieri niſi ex magna, ac vrgenti cauſa.

Sotus. Bonacina. Azor. Filliuc. Homobon. Megalus. Decius. Diana. Baſſeus.

## QVÆSTIO VI.

### *An Bannitus iuſte damnatus ad mortem occidere poſſit ſuum aggreſſorem?*

### SVMMARIVM.

18 *Prima ſententia negat.*
19 *Secunda, & ſatis probabilis affirmat.*
20 *Diluitur argumentum aduerſariorum.*

18. PRima ſententia, & communis tenet fas non eſſe bannito ſe defendere contra ſuum aggreſſorem eum occidendo, vel mutilando. Ita Azor. *part.3. lib.2. cap.1. quæſt.11.* Layman *lib.3. de iuſt. tract.3. part.3. cap.2. num.3.* Sà *verb. Bannitus, num.4.* M. Lezana, *eodem verb. num.13.* Fundamentum eorum eſt, quia idem eſt, ac ſi reus, vel malefactor condemnatus ad mortem, ſe defenderet contra miniſtros iuſtitiæ, & occideret eos. Secundò, quia ex eo ipſo, quòd poteſt licite offendi, & occidi, adimitur ei ius ſe tuendi: Non enim eſt permiſſa defendendi facultas, vbi offendendi eſt data libertas, alioquin neceſſe eſt dicere, dari poſſe bellum ex vtraque parte per ſe, ac formaliter iuſtum, ſecluſa ignorantia, quòd omnes negant.

Azor. Layman. Sà. Lezana.

19. Dico, quòd contraria ſententia ſatis eſt probabilis, vt tenent multi Auctores, quos citat, ac ſequitur Iulius Clarus *lib. 5. ſentent. §. Homicidium n.68. & ſequentibus,* & Baſſeus *verb. Bannitus, num.2.5. Nihilominus ſuadetur his rationibus.* Quia Bannitus non amittit ius ſe defendendi, & in hoc non peccat. Tum etiam quia non perdit ius naturale, & gentium. Tum etiam & tertiò ius naturale non abrogatur per ſtatutum, & ſententiam humanam. Et confirmatur, quia adulter ſi occidit, vt ſe à morte defendat, non peccat, quamuis lege damnatus ſit ad mortem, ergo & ſimiliter bannitus.

Clarus. Baſſeus.

20. Nec argumentum de reo damnato ad mortem, quòd non poſſit ſe ipſum defendere, & miniſtros iuſtitiæ occidere, vrget in contrarium. Quia talis reus iam eſt captus, & ſub poteſtate iudicis detentus, ac patienter debet ſuſtinere ſententiam, deinde ipſe reus damnatus eſt ad mortem, facto proceſſu, & audita parte, quòd multoties erga bannitum non fit.

## QVÆSTIO VII.

### *An retinere bannitos, ſeu Decoctores prohibitum ſit Regularibus.*

### SVMMARIVM.

21 *Clemens VIII. prohibet Regularibus recipere, ſeu retinere bannitos.*
22 *Non tamen prohibetur in caſibus, quibus immunitas ſuffragatur.*
23 *Epiſtola Clementis ſolum obligant Neapoli, & in Aprutia.*

DE mandato Clementis VIII. editum fuit decretum à Sacra Congregatione Regul. *die* 17. Aprilis anno 1601. quo præceptum, ac prohibitum fuit Regularibus ſub pœna priuationis officiorum, ne retineant bannitos, decoctores, ſeu fallitos in ſuis conuentibus. In cuius confirmationem afferuntur literæ Cardinalis Florentiæ ac vicarium Archiepiſcopatus Genuenſis ad Nuntium Neapolitanum. Scortia in Selectorum Bulla Theorem. 357. Peytinis *tom.2. Priuilegior. Minimorum in conſtit.4.* Clementis VIII. *à num.5.* 21. Clem. VIII. Scortia. Peirin. Clem. VIII.

In his tamen Decretis, ac Epiſtolis id maximè notandum, non prohiberi recipere, vel retinere bannitos, vt immunitate Eccleſiæ gaudeant, ſi fuerint banniti tali crimine, vt immunitate Eccleſiæ gaudeant iuxta conſtitutionem Gregorij XIV. qui tantum certos caſus excipit, propter quos immunitas eis non ſuffragatur. Et Clemens VIII. in ſuo Decreto, ac Epiſtolis non excipit alios caſus vltra exceptos per Gregorium XIV. In aliis verò caſibus Banniti non priuantur immunitate Eccleſiæ, ſi recipiantur, vt notant Peregrinus, *de immunitate cap.11. num.14.* Farinacius *de immunitate cap.22. n.250.* Diana *part.3. tract.1. Reſolut.40.* 22. Greg. XIV. Clem. VIII. Peregrinus. Farinacius. Diana.

Qui etiam bene notat in fine prædictæ Reſolutionis, quòd prædictæ Epiſtolæ Clementis Miſſæ tantum fuerunt Archiepiſcopis Genuenſibus, & Neapolitanis; ac proinde in prædictis terris obligare, & non in aliis locis: ex quo etiam colligit Peirin. *tom.2. priuilegiorum minimorum conſtitut.4.* Clementis VIII. *num.5.* Quòd ſi aliquis Regularis reciperet, aut retineret in ſuo conuentu aliquem bannitum propter homicidium ſine dolo commiſſum, ſeu non facinoroſum, non incurreret prædictas pœnas, quæ ſolùm contra receptores facinoroſorum impoſitæ ſunt. Caſus autem, quos excipit Gregorius XIV. In quibus immunitas Eccleſiæ non ſuffragatur, referam. 23. Peirin.

## QVÆSTIO VIII.

### *De Conſtitutione Sixti V. in Regno Neapolitano, ac Prouincia Aprutij.*

### SVMMARIVM.

24 *Conſtitutio Sixti V. pro prædictis terris.*
25 *Conſtitutio tantum procedit de viarum graſſatoribus.*

26 *A præ*

26 *A prædicta Cenſura excuſat paruitas materiæ, vrgens neceſſitas, vel iniuſta Banniti condemnatio.*

27 *Excuſat ignorantia, vel violentia, vel ſalus Banniti ſi de illa agitur. Vel pietas patris, ac filij inuicem.*

24. SIxtus V. die 20. Martij anno 1589. Decretum edidit, & miſit ad Proregem dicti Regni Neapoli, cuius exordium. *Exponi nobis*, & inter cætera ſic ait: *Ne autem dicti banniti, & viarum graſſatores, condignas delictis ſuis pœnas euadant, prouidere volentes, omnibus, & ſingulis quibuſvis perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorundam ordinum, & militarium Regularibus Regni, & Prouinciæ huiuſmodi, ſub lata excommunicationis pœna, à qua niſi à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in mortis articulo abſolui nequeant diſtricte prohibemus, ne dictos bannitos, & viarum graſſatores, in monaſteria, domus, vel alia loca recipere, ſeu in eis occultare, aut illis auxilium, conſilium, fauorem, ſeu victum, vel alia eis neceſſaria directe, ſeu quomodolibet præſtare audeant, vel præſumant: non obſtantibus*, &c. De quo Quaranta *in ſumma Bullarij verb. Bannitorum fautores.* Quaranta.

25. Circa quam conſtitutionem aliqua ſunt notanda. Et primò. In illa ſolum ſermonem eſſe de bannitis viarum graſſatoribus; vnde recipiendo, ſiue adiuuando alios bannitos, qui non ſunt viarum graſſatores, in hanc excommunicationem non incurrunt, proindéque à Sixto moderata eſt conſtitutio Gregorij XIII. quæ incipit, *Tanta*, vt notant Naldus *verb. Bannitus num.* 8. *&* 9. Theſaurus *in praxi part.*2. *verb. Bannitus, cap.*2. Secundò, à prædicta excommunicatione Sixti V. etſi reſeruata ſit, poſſunt abſolui Regulares à ſuis Prælatis habentibus priuilegia abſoluendi à cenſuris Papæ reſeruatis, quia in ea conſtitutione non reuocantur expreſſe priuilegia Regularium, vt notat M. Lezana, *verb. Bannitus, num.*6. Greg.XIII. Naldus. Theſaurus. Lezana.

26. Sunt aliqui caſus circa Regulares exiſtentes in Regno Neapolitano, qui excuſant à cenſura. Et primò. Paruitas materiæ; ſi nempe talis Bannitus ad paucas horas detineatur in monaſterio ad prandium nempe. Ita Pellizar. *tom.*2.*tract.*7.*cap.*2. *num.*60. Qui etiam notat, quòd talis prohibitio non obligat Religioſum, qui excipit bannitum, certo ſciens iniuſte fuiſſe damnatum, ac condemnatum; tunc enim præſumptio, in qua ſententia nititur, eſt falſa, & in particulari caſu non obligat in foro conſcientiæ. Tertiò. Vrgens neceſſitas banniti excuſat à dicta cenſura, vnde qui bannitum excipit grauiter ægrotantem, vel in extrema neceſſitate ei cibum, & potum miniſtrat, nullam cenſuram contrahit: cum per epieicheiam tales caſus excipiantur, ne alias contraueniatur legi naturali, & diuinæ, cui omnis lex humana cedit. Nauarr. *de ſentent. excommunicat.conſil.*57.*num.*7.*&* 9. Quaranta proximè *citatus.* Nauarr. Quaranta.

27. Quartò. Iſta cenſura non procedit interueniente ignorantia; vt ſi quis excipiat bannitos, neſciens eſſe tales, ignorantia facit inuoluntarium, & excuſat à peccato. Nauarr. *citatus ſupra conſil.*59. *num.*1. Proſper Auguſtin. *in additionibus ad Quaranta ſuprà citatum.* Quòd maximè verum in conſtitut. Sixti V. Fulminatur enim contra audentes, & præſumentes; ac proinde ſolùm comprehendit operantes ex dolo. Quinto, ſi recipientes, & adiuuantes id faciunt coacti, ac violentati ab ipſis bannitis, adeo vt non poſſent aliter facere ſine grandi ſuo periculo, lex enim humana non obligat cùm tanto diſpendio. Sexto, non obligat cenſura, ſi bannitus ad monaſterium recurrat, vt conſulat ſuæ vitæ, vel ſi Religioſus id fecerit animo retrahendi illum à ſuo malo ſtatu, tunc enim ceſſat finis prohibitionis, & bannitus non excipitur vt bannitus, ſed vt proximus, ex præcepto charitatis, vt de eius maiori bono, ac ſalute agatur, Nauarr. *citato conſil.*57.*num.*7. Septimò, etiam cenſura non procedit in caſu, quo pater filium bannitum excipiat, aut è contra filius excipiat patrem bannitum, cum oppoſitum valdè repugnet pietati, maximè cùm hic non agatur de cauſa fidei, ac Religionis, in qua non parcitur, neque parentibus, neque filiis. Ita Azor. *part.*1. *lib.*3. *cap.*3. *q.*3. Vide quæ dixi ſuprà *q.*2. *num.*6. Nauar. Proſp Aug. Sixtus IV. Nauar.

# RESOLVTIO XV.

## *Beatificatio Sanctorum.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Quid ſit Beatificatio, & ad quem ſpectet?*

### SVMMARIVM.

1 *Vnde deriuatur nomen beatificationis.*

2 *Beatificatio eſt licentia facta à Pontifice pro aliqua prouincia, vel Religione.*

3 *Etſi canonizare, vel beatificare ſaltem particulariter olim ſpectaret ad Epiſcopos, hodie ad ſolum Pontificem Romanum.*

A Nomine beatificationis incipio, & deducitur à nomine Beatus, qui quamuis frequenter pro felici vſurpetur. Luc. 23. *Beatæ ſteriles, & ventres, quæ non genuerunt* 3. Reg. 10. num. 8. *Beati viri, & beati ſerui, qui ſtant coram te.* Tamen ex frequenti vſu Eccleſiæ ſumitur pro felicitate animæ in gloria Deum videntis. Ita D. Auguſt. *ſerm.* 201. Boëtius, & alij. Ex hoc deriuatur beatificatio, id eſt declaratio facta de felicitate alicuius animæ Deum in gloria videntis. 1. Luc. 23. 3. Reg. 10. D. Auguſt. Boëtius.

Beatificatio in præſenti iuxta vſum Eccleſiæ non fit per modum definitionis, nec vltimæ ſententiæ à Pontifice de ſanctitate, ac gloria alicuius, ſed eſt quædam indulgentia, conceſſio, ſeu licentia facta à Pontifice, vt in aliqua Religione, ſeu Prouincia, aliquis defunctus beatus appellari, eique cultus aliquis cum recitatione officij diuini adhiberi valeat. Vt Vrbanus VIII. In bulla Beatificationis B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi Carmelitæ ait. Vt ipſa ancilla Dei Beata nuncupari, officiumque, 2. Vrban. VIII.

que, & Miſſa de communi Virginum non Martyrum de ea in die obitus eius, in tali, & tali loco recitari, & celebrari poſſit, auctoritate Apoſtolica concedimus, & indulgemus &c. Idemque conſtat ex bulla Beatificationis B. Franciſci de Borgia Societatis Ieſu ab eodem Vrbano VIII. Vt Dei ſeruus Franciſcus Borgia Beatus nuncupari, & de eo à talibus, & talibus ipſo die ſui obitus, Miſſa celebrari, ac officium de communi confeſſorum non Pontificum recitari, iuxta rubricas Miſſalis, & Breuiarij Romani reſpectiuè libere valeant, auctoritate Apoſtolica, concedimus, & indulgemus.

3. Secundò quod inquirimus, ad quem negotium Beatificationis ſanctorum pertineat, etſi olim canonizare, & beatificare ſeruos Dei, ſaltem canonizatione, ſeu beatificatione particulari pro vno Regno, vel Prouincia ſpectabat ad Epiſcopos, vt ex noſtro Vualdenſi, & aliis tenet Bellarm. *tom.2 lib.1. de Beatitudine, & canonizatione ſanctorum cap.8.* vt latiùs dicam infrà, cum de canonizatione fuerit ſermo, tamen adeo hodie ad ſolùm Romanum Pontificem ſpectat, vt habetur ex Alexand. III. *cap. Audiuimus*, & ex Innocentio III. *cap. ex eo de reliq. & veneratione Sanctor.* & ratio eſt, quia Beatificatio, ſeu canonizatio eſt quoddam iudicium, & teſtimonium Eccleſiæ, quo declaratur honores eſſe dandos alicui defuncto, qui debentur ſanctis in cœlo regnantibus, vt probant Bellarminus *citatus, cap.7.* & Fortunatus Scachus *de cultu, & veneratione ſeruorum Dei lib.1. ſect.1. cap.8.* Baldellus, & alij, atqui hoc ſolum ſpectat ad ſummum Pontificem, cum ipſe ſolus ſit caput, ac ſupremus iudex in Eccleſia Dei.

Vualden. Bellarm. Alexand. III. Innoc. III. Bellarm. Scachus. Baldellus.

An verò ſummus Pontifex poſſit committere beatificationem, vel canonizationem Epiſcopo, vel legato à latere, ſeu Concilio generali maximè dubitatur, de quo vide infra, verbo Canonizatio.

## QVÆSTIO II.

### *Quæ differentiæ dentur inter Canonizationem, ac Beatificationem.*

### SVMMARIVM.

5 *Auctores, qui agunt de diſcrimine inter canonizationem, & beatificationem.*
6 *In beatific. Pontifex dat licentiam, in canonizat. definit.*
7 *Beatificatio non eſt vltimum iudicium Eccleſiæ, vt eſt canonizatio.*
8 *Beatificatio eſt limitata pro vna Prouincia; canonizatio pro toto orbe.*
9 *Canonizatio fit cum multa ſolemnitate, non ſic beatificatio.*
10 *In canonizatione Pontifex dat cultum per modum legis, in beatificatione per modum indulti.*

5. HAs differentias ſatis latè, & diffusè explicant Iacobus Caſtellinus *de canoniz. Sanctor. pag.10. & ſequent. & pag.86.* Galleſinus *part.3. de canonizat.* S. Didaci *cap.6.* Troylus *de canoniz. cap.1. num.15. & cap.4. num.64.* Cantelorius *de canoniz. cap.4. num.24.* Fortunatus Scachus *de cultu, & venerat. Sanct. lib.1. cap.8.* M. Lezana *in conſultationibus, conſult.1. num.49.50. & 51.* Arriaga *tract. de Fide, diſp.9. ſect.6. breuiter rem reſumendo.*

Caſtellin. Galleſin. Troylus. Cantelor. Scachus. Lezana.

6. Prima, & principalis eſt, quia in beatificatione non vtitur Pontifex verbo definiente, ac decernente talem defunctum eſſe in gloria, ſed tantùm dat licentiam, & indulgentiam, vt talis colatur vt beatus recitatione officij, ac celebratione Miſſæ in tali, & tali loco, vt patet ex ſuperiori quæſtione, *n.2.* Quamuis ibi ſupponat illum eſſe beatum in gloria, tales enim honores non poſſunt exhiberi, niſi beato cum Deo regnanti. At in canonizatione Pontifex apponit verbum *definiendi*, decernendi, vt patet ex bullis canonizationis Sanctorum. Appono verba ex bulla canonizationis noſtri ſancti Andreæ Curſini ab Vrbano VIII. ſic ait Pontifex. *Ad honorem ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & ad exaltationem fidei Catholicæ, & Chriſtianæ Religionis augmentum, auctoritate eiuſdem Dei omnipotentis Patris, Filij, & Spiritus ſancti, Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtra, & de fratrum noſtrorum conſilio, decernimus, definimus bonæ memoriæ Andream Curſinum Florentinum Ordinis Carmelitarum Epiſcopum Feſulanum Sanctum eſſe, ac Sanctorum Catalogo adſcribendum, ipſumque Catalogo huiuſmodi adſcribimus, ſtatuentes, ac ab vniuerſali Eccleſia anno quolibet in die obitus dicti Andreæ feſtum, & officium ipſius, ſicut pro vno confeſſore Pontifice, deuotè, & ſolemniter celebretur, &c.* Ecce conſueta forma canonizationis, quæ eſt cum definitione, ac determinatione Apoſtolica. At beatificationis forma eſt tantum quædam licentia, ac conceſſio recitandi officium de tali, ac tali viro; & ideò, vt rectè notat M. Lezana *citatus, num.60.* Papa in beatificatione non procedit vt iudex, ſed vt Princeps dans licentiam; at in canonizatione procedit vt iudex, ac caput totius Eccleſiæ per ſententiam deffinitiuam, ſtatuendo vt de tali ſancto fiat officium.

Vrban. VIII.

7. Secunda differentia eſt, quia beatificatio non eſt vltimum iudicium Eccleſiæ in cauſa ſanctitatis talis perſonæ; ſed proceditur deinde ad nouum examen, nouaſque probationes, conſultationes, teſtes, & miracula, & antequam ad canonizationem deueniatur, quæ eſt vltimum Eccleſiæ iudicium, poſt quod nihil amplius diſcutitur, ac deſideratur.

8. Tertia differentia eſt, quia beatificatio eſſe ſolet limitata, vt dixi *quæſt.1.* ad vnam nempe Prouinciam, ſeu Religionem, vt tantùm in ea Miſſa, & officium celebretur; at canonizatio extendit ſe ad totam vniuerſalem Eccleſiam, vt omnes de eo Miſſam celebrare, ac officium recitare valeant, & vbique ei altaria, capellas, ac templa dedicare, ac conſecrare poſſint.

9. Quarta differentia; quia maior eſt ſolemnitas canonizationis præ beatificatione, hæc enim planè ſine vlla fit ſolemnitate, ſed Papa tantùm in ſuo Palatio concedit licentiam recitandi officium de tali defuncto. At canonizatio ſummo, ac valdè pompoſo apparatu fit, vt conſtat ex bulla beatificationis S. Andreæ Curſini. Vbi inter alia ſic habetur. Præmiſſis precibus

precibus, ieiuniis, ac eleemoſynis die 22. Aprilis præſentis anni die 1629 Ad ſacroſanctam B. Petri Principis Apoſtolorum Baſilicam ſumptuoſiſſimo apparatu, varioque ornamentorum genere inſtructam, cereis, facibus innumerabilibus relucentem. Idem S.D.N. Vrbanus Pontifex, Pontificiis maximeque pretioſis veſtibus amictus, atque thiara gemmis refulgēte redimitus ſe cōtulit vna cum eiſdem Illuſtriſſimis S.R.E. Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis ſacris veſtibus pontificiis indutis, ac Cæſareo, Chriſtianiſſimoque, & aliorum Principum oratoribus, necnon Romanæ Curiæ Prælatis, & officialibus, familiaribuſque S. S. præcedentibus, vniuerſo regulari cuiuſque Ordinis, & ſæculari Clero collegiatarum, & cæterarum Vrbis Baſilicarum, & Eccleſiarum Canonicis, Cottis, & Rochettis pro cuiuſque more indutis, accenſoſque cereos deferentibus, Cantorum cœtu Hymnum Aue Maris ſtella à S. S. inchoatum decantare ſolemni ceremonia proceſſit, &c.

10. Quinta differentia; in canonizatione procedit Pontifex præſcribendo cultum ſancto canonizato per modum legis præceptiuæ ſingulos obligantis, vt patet ex bulla canonizationis S. Andreæ Curſini. *Statuentes vt ab vniuerſali Eccleſia, anno quolibet in die obitus eius officium celebretur.* Et ſimilia habentur in bulla canonizationis S. Thereſiæ à Gregorio X V. In beatificatione verò procedit per modum conceſſionis, indulti, & priuilegij particularis, qua priuilegiatus vti poteſt, vel non poteſt; vt patet ex bulla beatificationis B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi, & B. Franciſci de Borgia, vbi dicitur quod poſſit de ea, vel eo officium recitari in tali, vel tali loco, *quæſt.1. num.2.* Ea autem, quæ fiunt pro bono vniuerſali attendunt bonum commune, pro bono particulari particulare, *l.1.ff. de legib. cap. Abbate, de verborum ſignificat.* ibi Doctores.

Vrban. VIII.

Gregor. XV.

Et quòd hæ differentiæ conſtituant diſcrimen non accidentale, ſed eſſentiale inter canonizationem, & beatificationem clarius conſtabit ex queſtione ſequenti ad finem.

---

## QVÆSTIO III.

### *An de fide ſit ſummum Pontificem non poſſe errare circa Beatificationem Sanctorum?*

### SVMMARIVM.

12 *Certum de fide Pontificem habere poteſtatem ad beatificandum.*
13 *Prima ſententia affirmat Pontificem non poſſe errare in beatific.*
14 *Illius fundamenta.*
15 *Vera ſententia ait non eſſe de fide.*
16 *Illius fundamenta, & n.17 & 18.*
19 *Soluuntur fundamenta aduerſariorum.*
*Colligitur diſcrimen eſſentiale inter beatificationem, & canonizationem.*

11. Certum de fide eſt Papam habere poteſtatem ad beatificandum, in hoc conueniunt omnes Catholici, vt aſſertum eſt manifeſtum, quia multi Pontifices ab antiquo beatificarunt tota Eccleſia conſentiente, atqui non poſſumus dicere Papam inique vſurpaſſe ſibi hanc poteſtatem, ergo in eo talis poteſtas reſidet. Deinde, qui poteſt id, quòd maius eſt, poteſt id quòd minus, atqui Papa poteſt canonizare, quòd eſt maius, vt infra dicemus, ergo id quòd eſt minus, vt beatificatio. Tandem hoc pertinet ad mores, ad augmentum fidei chriſtianæ, & Religionis Catholicæ, cuius Pontifex eſt caput. Tota difficultas eſt, an de fide ſit, quod circa hoc negotium Pontifex non poſſit errare?

Sententiam affirmatiuam, eſſe de fide Pontificem non poſſe errare circa beatificationem Sanctorum tenent Caſtro Palaus *tom.1.tract.4. diſp.5.punct.5.num.4.* Megalius *verb.canonizat. num.* 1. Carena *de Officio ſanct. Inquiſitionis, part.2. tit.17. §.12. num.51.* Angelus Rocca *de Canon. cap.38.* Contilorius *de canoniz. cap.2. num.4.* ex Peña, Tuſco, Baldelius *de canoniz.at. diſp.12.num.18.* M. Lezana *in conſult.1.num.50.* Verricellius *in queſtionibus moralibus, tract.8. queſt.25. num.3.* 13.

Palaus. Megalius. Carena. Rocca. Contilor. Tuſchus. Baldellus. Lezana.

Probant primò. Quia ſicut non poteſt errare in canonizatione ſanctorum, ita nec in Beatificatione, ad vtrumque actum præcedit inquiſitio vitæ, ſanctitatis, ac miraculorum, quòd verò ſit maior, vel minor non videtur inferre maiorem certitudinem in vno actu, quam in alio. Secundò, ad Religionem pertinet, quòd aliquis proponatur Eccleſiæ vt Sanctus, vel Beatus, atqui circa materiam Religionis Pontifex non poteſt errare ergo. Tertiò; Pontifex beatificans aliquem, Miſſæ ſacrificium in illius honorem celebrari concedit, at Miſſa nomine totius Eccleſiæ offertur, ipſique ſacrificio tota Eccleſia medio Sacerdote aſſiſtit; ergo toti Eccleſiæ venerandus vt ſanctus proponitur; ergo vt de fide Beatus. 14.

Dico tamen non eſſe de fide Papam non poſſe errare in Beatificatione Sanctorum. Ita Torrian. 2.2.*tom.5. diſp.17. dub.6.* Fortunatus Scachus *de cultu, & venerat. Sanctor. lib.1. ſect.1.cap.*8. Troylus, Maluetius *tract.de canonizat.Sanct.a num.54* Amicus in Curſ.Theologico *tom.4. diſp.* 7 *ſect.4. num* 98. Ioannes à S.Thom.2.2.*diſp.9.art.2 fol.*70. Arriaga *tom.5. de fide, ſpe,&c. diſp.9. ſect.6. §. ſecunda concluſio.* Diana *tom.11. tract.1. reſol.*19. 15.

Torrian. Scachus. Troylus. Amicus. Ioan. à S. Thoma. Arriaga. Diana.

Probatur primò. Si de fide eſſet Beatificatum eſſe in cœlis, & in hoc Pontificem non poſſe errare, vt ipſius in canonizationē Pontifex procederet, non maiorem diligentiam faceret, nec maius examen adhiberet, nec nouas congregationes, ac conſultationes inſtitueret: quia quòd de fide eſt certum, non eget vlteriori certitudine, imò cum iniuria certitudinis fidei, tales inquiſitiones, ac probationes fierent; ſicut ſi modò fierent ad declarandum ſanctum Ioannem Baptiſtam eſſe Beatum; atqui Pontifex poſt beatificationem, vt ad canonizationem deueniatur, non eſt contentus priori examinē, ac congregationibus pro beatificatione factis, ſed inſtituit nouam diligentiam, nouas probationes, idque non tantum ad externam ſolemnitatem, & pompam ſed ad maiorem certitudinem de ſanctitate canonizandi habendam, vt ſtylus, & praxis curiæ oſtendit. 16.

Probatur

17. Probatur Secundò. Quia in canonizatione Pontifex vt Caput vniuerſalis Eccleſiæ vtitur verbo definiendi, ac determinandi talem eſſe Sanctum,vt patet ex *quæſt.2. n.6.* At in beatificatione ſolum vt Princeps dat licentiam, vt de tali recitetur Officium, vt dixi *quæſt.1. num.1.* ergo cum in beatificatione non vtatur verbo definiendi, non ſequitur inde in tali actu eſſe infallibilitatem,in qua ſit de fide non poſſe errare:nam multo maior certitudo denotatur actu definiendi,quam in conceſſione meræ licentiæ, ac indulgentiæ.

18. Probatur. Tertiò. Quia in beatificatione non fit vltimum iudicium Pontificis, adhuc enim requiruntur probationes ad beatificationem; ergo in ea non eſt vltima certitudo, qualis eſt fidei; præcipuè,quia beatificatio eſt via ad canonizationem.

19. Ad argumenta in contrarium. Ad primum dicimus, quod maior inquiſitio denotat maiorem certitudinem, & ideo talis maior inquiſitio ad canonizationem fit. Ad ſecundum quod cultus Sancti beatificati non permittitur pro vniuerſali Eccleſia, ſed pro vna Prouincia, vel Religione, & licèt ſit de fide, quòd tota Eccleſia vniuerſalis non poſſit errare, tamen non eſt de fide, quòd vna Prouincia, vel vna Religio particularis non poſſit errare, maximè in aliquid proponendo. Ad tertium dicimus, verùm eſſe ſacrificium Miſſæ offerri nomine totius Eccleſiæ, at verò vt offertur in honorem, & cultum talis beatificati,fit à peculiari ſacerdote ex tali Prouincia, vel Religione particulari, ex quo patet diſcrimen eſſentiale inter beatificationem, ac canonizationem, vt inter rem fidei, ac non fidei quo ad certitudinem.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Quanta certitudine tenendum ſit Pontificem non poſſe errare in beatificatione Sanctorum, & quali cenſura affirmans afficiendus ſit?*

### SVMMARIVM.

20 *Opinio Ioan. à D.Thoma.*
21 *Certiſſimum Pontificem non poſſe errare in beatificatione Sanctorum.*
22 *Probationes huius veritatis, & n.23. 24.*
25 *Aſſerens Pontificem poſſe errare in beatificatione Sanctorum, erroneus,temerarius, ſcandaloſus, ac impius eſt.*
26 *Soluitur argumentum Ioan.à D.Thoma.*

20. Ioan. à D.Thom. IOannes à D. Thoma vir eruditiſſimus *ſecunda ſecundæ, diſp.9. art.2. ſol.770.* tenet Pontificem practicè errare non poſſe in tali beatificatione, tamen ſpeculatiuè circa veritatem ſanctitatis talis perſonæ, exiſtimat, quod ex vi ſolius beatificationis, id non excedit latitudinem certitudinis moralis, & probabilitatis maximæ, ita quod oppoſitum non eſſet cenſura dignum. Et probàt, quia D. Thomas *3.part. quæſtione 27. artic.2. ad tertium*, ait ex eo quod Eccleſia Romana (D.Thom.) ſuo tempore toleraret celebrationem Feſti Conceptionis; dicit eam conſuetudinem non eſſe totaliter reprobandam, nec aliquid amplius infert, ex tolerantia talis celebrationis, quam quandam probabilitaté,ſed beatificatio eſt conceſſio celebrationis de aliquo Sancto cum tolerantia Sedis Apoſtolicæ; ergo ex vi præciſæ beatificationis non infertur niſi quod talis conſuetudo non ſit reprobanda, non vero quod ſit omnino certum,quod perſona beatificata ſit in gloria, taliter quod oppoſitum cenſurabile ſit. Ita Ioannes à Diuo Thoma.

Dico abſque vlla diſtinctione Summum Pontificem non poſſe errare in beatificatione Sanctorum, & Beatificatum eſſe in gloria eſſe certiſſimum, ita vt nihil magis certum poſſit dari excepta certitudine fidei, itavt contrarium aſſerere ſit erroneum, temerarium, ſcandaloſum, & impium. Ita Turrianus *ſecunda ſecundæ, diſp.17. dub.2.* Arriaga *ſecunda ſecundæ, tom.6. diſp.9. ſect.6. num.35.* Amicus *tom.5. diſp.7. ſect.4. num.99.* Franciſcus Caſtillus *in 3.ſentent. tom.2.diſp.16.quæſt.8. num.33.* Franciſcus Syluius *in controuerſ.lib.4. q.2 art.15.* Trullench *in Decalog. tom.1.lib.1. cap.9. dub.5. num.5.* Diana *part.12. tract.2. Reſolut.20.* Et pro hac ſententia ſtant omnes Doctores *citati ſuperiori quæſt* qui dicunt de fide eſſe Pontificem non poſſe errare in beatificatione Sanctorum. 21. (Turrian. Arriaga. Amicus. Caſtillus. Syluius. Diana.)

Probatur. Primò, quia in negotio beatificationis Pontifex procedit maturo, & alto iudicio, multis & exactis inquiſitionibus, probationibus per multas Congregationes Illuſtriſſimorum Cardinalium, præpenſis, & examinatis, cum profunda indagine probitatis vitæ, ac fœliciſſimi exitus mortis, multíſque miraculis, ac ſignis adhibitis. Atqui hæc ſuperabundant ad ſummam certitudinem humanam; ergo hæc in præſenti datur: & ita vniuerſus conſenſus totius populi Chriſtiani, vt certiſſimum habet beatificatum eſſe in cœlo. 22.

Secundò. Si Pontifex poteſt errare in beatificatione Sanctorum, poterit dare occaſionem populo Chriſtiano ad deceptionem, ac errorem: nam Pontifex, per beatificationem concedit, vt verbi gratiâ, Beata Maria Magdalena de Pazzi in altari ponatur cum ſignis ſanctitatis, cum recitatione Officij, ac celebratione Miſſarum, ad ipſúmque beatificatum, Populus Chriſtianus confluit adorans vt Sanctum,ad ipſúmque fundens preces; ergo ſi non eſt certiſſimum Pontificem non poſſe errare in hoc negotio, nec eſt certiſſimum non dare occaſiones ad errorem in re grauiſſima, & ideo ait Arriaga *citat.* in prima differentia, quod cum in beatificatione Pontifex dat licentiam vt colatur: tamen ibi implicitè videtur ſupponere illum omnino in gloria eſſe,quia non poſſunt tales honores exhiberi, niſi homini beato, & Deo fruenti. 23.

Tertiò. Beatificatio eſt via valdè proxima, & intima ad canonizationem, vt patet ex Bullis beatificationis Sanctorum; & ſic ait Vrbanus VIII. in Bulla beatificationis Beatæ Mariæ Magdalenæ de Pazzi. *Vt donec canonizationis honor dictæ ancillæ Dei* 24.

*Maria Magdalena ob eius excelſa merita, diuina inſpirante gratia ab Apoſtolica Sede decernatur, eadem ancilla Dei Maria Magdalena Beata nuncupari, atque Officium, & Miſſa de ea, vt infra recitari, & celebrari poſſit*, &c. Et ideo beatificatio appel-
Catena. latur à multis, vt teſtatur Catena *de Officio S. Inquiſit. parte ſecunda, tit.17. §.12.n.51. Canonizatio particularis*, aut *CanoniZatio ſecundum quid.* Atqui canonizatio habet certitudinem fidei, ergo beatificatio, cum ſit illi proxima, habet ſummam certitudinem, quæ dari poteſt infra fidem.

25. Secunda pars concluſionis, nempe aſſerere Pontificem poſſe errare in beatificatione Sanctorum eſſe erroneum, temerarium,
Turrian. ſcandaloſum, ac impium. Ita Turrianus *ci-*
Diana. *tato dub.6.* & Diana *citata reſolutione 19.* Dico quod ſi *erroneum* opponitur communi conſenſui fidelium, omnes enim tenent beatificatum eſſe in cœlo. *Temerarium* aduerſatur communi ſententiæ Doctorum. *Scandaloſum*, quia ex tali aſſerto oritur ſcandalum in animis fidelium. *Impium*, quia contra Chriſtianam Religionem, & cultum Sanctorum dicitur. Imò addit Turrianus, qui doceret Pontificem poſſe errare in beatificatione, eſſet ſuſpectus de hæreſi, quia videtur velle negare poteſtatem eſſe in Summo Pontifice ad iuſtè, & rectè beatificandum hominem aliquem.

26. Ad argumentum M. Ioannis à Diuo Thoma ex Concept. Dicimus Pontifices apertè,
Greg. X V. & claris verbis in ſuis Bullis, vt Gregorius X V. relinquere certitudinem talis feſtiuitatis intra terminos probabilitatis. At in noſtro caſu, vt tenent Doctores citati, contrarium manifeſtatur: nam per Decreta beatificationis, ſaltem implicitè, & inchoatiuè determinatur ſanctitas perſonæ beatificatæ; & vt bene aduertit citatus Trullench. *numero tertio.* Per canonizationem, & beatificationem cognoſcitur hominem defunctum eſſe in cœlo: per canonizationem forma definitiua, & pronuntiatiua; per beatificationem forma indultiua, & conceſſiua.

---

## QVÆSTIO V.

### *Quæ requirantur ad beatificationem?*

### SVMMARIVM.

27 *In cauſis beatificationis, ac canonizationis Pontifex non procedit, niſi elapſis quinquaginta annis.*

28 *Ad canonizationem; ſeu beatificationem requiruntur miracula, ac vita ſanctitas.*

29 *Merita requiruntur magnis virtutibus comprobata.*

30 *Si fuerit Religioſus, requiritur exactiſſima cuſtodia eorum, quæ ad Religionem pertinent.*

31 *Requiruntur etiam miracula non tantum in vita, ſed etiam poſt mortem, & num.32.33.*

34 *Papa de potentia abſoluta poteſt beatificare abſque miraculis.*

35 *Ad canoniZationem, vel beatificationem requiruntur miracula pro Sanctis Confeſſoribus, & Virginibus, non verò pro Martyribus.*

36 *Fama communiter non ſufficit, niſi ſit valdè notoria, & miraculis comprobata, & num.37.*

AIt Sacra Congregatio habita anno 1641. 27.
*In cauſis canoniZationum, & beatifica-* S. Congreg.
*tionum propter earum grauitatem ſolet Sedes Apoſtolica procedere cum magna maturitate.* Et ideo diuturna tarditate, & conſiderata maturitate in tali negotio eſt agendum, *cap. Quieſcamus, diſtinct.40. cap. Miramur 61.diſt. cap. Nuper, 7. quæſt.2. cap. Vbi periculum, in principio*; ita Maſcardus *de probation.* Rocca, Paſqualigus, quos citat Lezana *in conſultis, conſulto primo, num.38.* & ideo à Sacra Congregatione Rituum inſtitutum eſt, vt deinceps in præfatis cauſis beatificationis, ac canonizationis non procedatur: *Niſi elapſis quinquaginta annis ab obitu; & tunc niſi adhibita prius, & expreſsè obtenta licentia à ſanctitate ſua, vel ab eius ſucceſſoribus.*

Ad beatificationem, ſeu canonizationem 28.
requiruntur ſanctitas vitæ, & miracula,
vt expreſſit Gregorius I X. in Bulla San- Greg. IX.
cti Antonij de Padua, quæ incipit: *Cum dicat Dominus* apud Cherub. *tomo primo, Conſtitut 4. eius, in cuius, 3.§.* ait: *Nos attendentes, quod licet ad hoc, vt aliquis Sanctus ſit apud Dominum in Eccleſia triumphante, ſola ſufficit finalis perſeuerantia, iuxta illud eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ad hoc tamen vt Sanctus habeatur apud homines in Eccleſia militante, duo ſunt neceſſaria, virtus morum, & veritas ſignorum, merita videlicet & miracula, vt hæc, & illa ſibi ad inuicem conteſtentur, cum nec merita ſine miraculis, nec miracula ſine meritis planè ſufficiant ad perhibendum inter homines teſtimonium ſanctitatis.* Sic docent, & latè explicant
Maſcardus *de probat. vol.1. concluſ.160.* Con- Maſcard.
tilorius *de canoniz. Sanctor. cap.19.* & ex aliis Contilor.
Catena *de Officio S. Inquiſit. pars.2. tract.17. §.12.num.22.* Catena.

Merita requiruntur comprobata magnis 29.
virtutibus, non quæ ſunt communes, & ordinariæ, ſed illis, quæ à Theologis appellantur *heroica* ſeu in gradu heroico, & veluti diuinæ, & ſuperhumanæ, per quas quantum fieri poteſt, homo conjungitur Deo; de
quibus Ariſtoteles *lib.7. Moral cap.1.* D Thom. Ariſtot.
ibi Bonauent. *in 3.diſt.34. q.1.* Gerſon *4.part.* D.Thom.
Piccolomineus *lib de Moralibus gradu 6.c.1.2. & 3.* Fortunatus Scacchus *de cultu Sanct.lib.1. ſect 2. cap 4.*

Si canonizandus, vel beatificandus fuerit 30.
perſona Religioſa præter virtutes in gradu heroico requiritur quoque exactiſſima, & vigilantiſſima obſeruantia, & cuſtodia illorum omnium, quæ ad ſuum religioſum ſtatum ſpectant: nam qui ab Eccleſia beatificantur, vel canonizantur, proponuntur fidelibus imitandi, vt norma morum, & virtutum, & per conſequens vt exacti, & perfecti obſeruatores ſuarum obligationum, quales Chriſtus Dominus requirit

ſuos

ſuos ſpeciales diſcipulos. *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt.* Matth. 5. Molfeſius *tomo ſecundo, Addition. ad quæſtiones vſuales, conſil. 46. num. 5. & 6.* Deinde quia ita tenet communis ſtylus Summorum Pontificum in Bullis Canonizat. & Beatificat. Innocentius IV. pro Sancto Petro Martyre. Eugenius IV. pro Sancto Nicolao Tolentino. Sixtus V. pro Sancto Didaco. Clement. VIII. pro S. Hyacinto, & S. Raymundo. Vrban. VIII. pro S. Andrea Curſino; & B. Maria Magdalena de Pazzi. Ita citat. Fortunatus Scacchus *ſectione 6.* Contelorius *de canonizat. Sanct. cap. 15. n. 10.* ex variis Rotæ Relat. pro Sanct. canoniz.

Scacchus. Contelor.

31. Præter ſanctitatem vitæ ad beatificationem, & canonizationem requiruntur miracula, vt patet ex Bulla Gregorij IX. ſupra relata, quia poteſt contingere, quod ij, qui ſecundum apparentiam bonam vitam gerunt, in occulto tamen improbi ſint. Innocentius *cap. Audiuimus, de reliquiis & venerat. in fine.* Peirinis *tom. 1. Priuil. Minor. in Conſtit. 16. Leon X. n. 8.* M. Lezana *ſuprà citat. n. 11.*

Greg. IX.

32. Diximus communiter requiri miracula ad canonizationem, &c. quia abſolutè, & veluti de potentia abſoluta Papæ, fieri poteſt canonizatio alicuius, ex ſola vitæ ſanctitate, & finali perſeuerantia, bene comprobata. Sic colligitur ex Leone X. in Canonizatione Sancti Brunonis vt refert Surius in eius vita; & ex Sixto IV. in Bulla canonizat. Sancti Bonauenturæ. Sic Auguſtinus Triumphus *de poteſtate Eccleſiæ, quæſt. 15. art. 1.* Contelorius *de canonizat. Sanct. ſect. 19.* Baldellus *tom. 1. lib. 5. diſp. 12. num. 2.* Molfeſius *ſupra citatus, n. 59.*

33. Miracula autem, quæ requiruntur, debent eſſe poſt mortem patrata: nam quæ ſola fiunt in vita, non conuincunt, nec apertè oſtendunt ſanctitatem, conſtat plures improbos dum viuerent mirabilia patraſſe, quod fieri poterit ex dono quodam, & gratia gratis data, quæ poteſt haberi etiam ſine charitate, vt colligitur ex reprobis, qui dicturi ſunt in die iudicij. Matth. 7. *Domine in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas, fecimus.* Et vt aduerti ibi *tomo ſecundo in Euangelia*; & notat Diuus Auguſtinus *in Pſalm. 103. verſ. Qui tegis*; & habetur *cap. Prophetauit, 1. quæſt. 1.* Non dicetur eis. *Mentimini*, ſed dicetur, *Non noui vos*: quia ſcilicet poterat contingere, quod illa eſſent operati ope Dæmonum, vt Magi Pharaonis, Simon Magus, & alij. Ita Thomas 2. 2. *q. 178. art. 2.* Contelorius *ſupra citatus, cap. 10.* Baldellus *ſuprà, diſp. 14. n. 2.* Caſtellinus *de dilatione canoniz. pag. 134.*

Matth. 7. Auguſt. D. Thom. Contellor. Baldellus. Caſtellin.

34. Miracula, quæ requiruntur ad beatificationem, vel canonizationem, debent eſſe à ſolo Deo; & non quæ ex aliqua arte contingant, nec ex diabolo: nam aliquando talia per multos fiunt, quæ in oculis noſtris videntur miracula, *cap. Teneamus, 1. quæſt. 1.* & *cap. Prophetauit, 2. quæſt. 7. §. Ita Balaam.* Secundò, vt ſint ſupra naturam, id eſt, ſuper facultatem omnium cauſarum naturalium. D. Thom. 1. p. q. 110. art. 4. & 2. 2. q. 178. art. 2. & ibi Theologi.

C. Teneam. C. Prophet. D. Thom. D. Theologi.

*Sylueira Opuſcula.*

35. Ad canonizationem, ſeu beatificationem requiruntur miracula, pro Sanctis Confeſſoribus, ac Virginibus; non autem pro Sanctis Martyribus, vt proponantur, ac declarentur; vt Sancti venerandi à tota Eccleſia, ſed de hoc latiùs *infrà verbo Canonizatio*, vel *verb. Martyr.*

36. Fama communiter, & regulariter non ſufficit pro probatione in huiuſmodi cauſis, quia non facit plenam probationem, *l. 3. §. eiuſdem quoque, ff. de teſtibus.* Accurtius *verb. Confirmat.* Bartolus *ibidem.* Cardinalis Albanus *num 2.* Decius *cap. 1. de probat.* Caſtellinus *ſupra cit. pag 101.*

Leg. 3. Bartol. Albanus.

37. Tamen quando fama miraculorum eſt notoria, & probabilibus coniecturis, aut veriſimilibus argumentis innititur, magnum, & efficaciſſimum dat iudicium ad effectum canonizationis, vel beatificationis, vt colligitur ex Bullis Summorum Pontificum pro canonizatione, vel beatificatione, vt patet ex litteris Paſchaſij II. *Dominum excelſum*, pro beatificatione Petri Epiſcopi Ananienſis. Alexandri III. *Redolet Anglia*, pro canonizat. S. Thomæ Cantuari. Gregorij IX. in litteris *Mira circa nos*, pro canonizat. S. Franciſci. Honorij III. in litteris pro canonizat. S. Laurentij Epiſcopi Dublinenſis, & multis aliis, quas ad intentum refert Fortunatus Scacchus *de cultu, & venerat. Sanct. lib. 1. ſect. 9. c. 7.* & patet etiam ex canonizat. & beatific. vt conſtat ex inſtrumentis. Canoniz. S Andreæ Curſini, beatificationiſque B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi, ac multis aliis. Paſchaſius.

Paſchal. Greg. IX. Honor. III. Scacchus.

38. De exactiſſimis probationibus, inquiſitionibus, ac teſtibus, multiſque Congregationibus habendis ad effectum beatificationis, ac canonizationis, latiſſimè agunt Galleſinus *part. 3. de canoniz. S. Didaci, cap. 6. §. cuius ſingularis, & cap. 8 ac 10. & ſequentibus.* Iacobus Caſtellinus *de canoniz. Sanct. quæſt. 7. §. Quæro qualiter.* Troylus *de canoniz. c. 1. n. 15. & cap. 4. num. 64.* Maluerius *tract. de Canoniz. §. Aggrediar. n. 54.* Fortunatus Scacchus *de canoniz. ſect. 1. cap. 8.* M. Lezana *in conſultis, conſulto 1. per totum.*

Galleſin. Decius. Caſtellin. Troylus. Maluerius. Scacchus. Lezana.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Quibus datur Officium recitare, & Miſſam celebrare de Dei ſeruo Beatificato.*

### SVMMARIVM.

39 *Beatificatio cedit in gloriam Dei, beatificati, ac illius Religionis, vel Prouinciæ.*
40 *Decretum Sacræ Congregationis, & n. 41.*
41 *Prò Sancto beatificato quibus conceditur Officium recitare, hoc poſſunt, non tamen tenentur.*
43 *Quibus conceditur Officium recitare, & Miſſam celebrare, poſſunt Miſſam celebrare in qualibet Eccleſia.*
44 *De Sancto beatificato non poteſt dici Miſſa votiua, niſi in magna aliqua eius ſolemnitate, & n. 45.*

V 2 46 *Dies*

*46 Dies Sancti beatificati impeditus poteſt transferri ad diem non impeditum, & num. 47.*

39. PEr beatificationem, ſicut & canonizationem defertur aliquis ſacer cultus in honorem talis ſerui Dei, in vtilitatem fidelium, qui inde ad deuotionem inflammantur, ad taliſque iuſti virtutes imitandas excitantur, & ad gloriam Dei, qui eſt mirabilis in Sanctis ſuis; opera enim, & miracula facta à tali Sancto, facta ſunt gratia, & virtute Dei, inſeruitque etiam hoc ad magnum decorem Religionis, Prouinciæ, ac patriæ, quæ tale germen produxit.

40. Innoc X. Pro fundamento omnium, quæ dicenda ſunt in hac quæſtione Propono Decretum Innocentij X. nam cum in Sacta Congregatione Rituum delatæ eſſent multæ Auctorum ſententiæ (quas ſtatim referemus) exponentes Breuia Pontificia pro cultu Beatorum conceſſa, violenter, contra ipſorum verba, & mentem Sacræ Congregationis Innocentius X. condidit hoc Decretum ſequentis tenoris.

41. S.Congr. Sacrorum Rituum Congregatio die 5. Octobris 1652. *Cenſuit, & declarauit, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit, non potuiſſe, nec poſſe tam ſæculares, quam Regulares cuiuſcunque Ordinis, & inſtituti etiam Societatis Ieſu, excedere limites verbales indultorum Sedis Apoſtolicæ ſuper beatificationibus, præſertim in celebratione Miſſarum, & Officij cum Octauis, niſi hoc Sedes Apoſtolica expreſsè eis indulſerit, & facta relatione per me Cardinalem Cornelium Epiſcopum Albanenſem die 16. Decembris 1652. Sanctitas ſua approbauit, & ſic vt præmittitur ſeruari mandauit.* F. Epiſcopus Albanen. Cardin. Cornelius—loco ſigilli † Bernardinus Roccius Secretat. Rituum Congreg. Sacr. Romæ ex Typographia R. Cameræ Apoſtol. 1652. de quo vide *infra, q. 7. n. 54.*

42. Ex quibus ſequitur. Primò, quod quando pro aliquo Dei ſeruo beatificato conceditur pro aliqua Religione, vel Prouincia, quod fiat de eo Officium, & Miſſa celebretur, Religioſi illius Religionis, vel Clerici illius Prouinciæ non tenentur ſub peccato mortali, ſed tales Eccleſiaſtici liberè poterunt omittere tale Officium, quia in Bullis beatificationis ſtylus Curiæ habet, vt patet ex *q. 1.* tales Religioſi poterunt Miſſam celebrare, & Officium recitare; qui modus dicendi non infert obligationem, vt rectè obſeruat M. Lezana *in conſult. conſult. 1. n. 63.* aliter dicendum de Sanctis canonizatis: nam in Bullis canonizat. dicitur ſtatuentes vt ab vniuerſis fidelibus Officium recitetur, & Miſſa celebretur, qui modus dicendi imponit obligationem. Lezana.

43. Notat etiam Granado 2. 2. *controuerſ. 1. tract. 7. diſp. 4. sect. 2. num. 17.* quod quando pro aliquo beatificato conceditur alicui Religioni Miſſam celebrare de eo in die obitus eius, quod Sacerdos talis Religionis vbique terrarum poterit de eo Miſſam celebrare in Eccleſia alterius Monaſterij, vel Parochiæ abſque culpa mortali, ait ipſe quod ſi ſemel, aut bis hoc fieret non videri peccatum lethale, quia cum celebratio ſit licita, quod ſolum mutatur Eccleſia, vel altare, non videtur grauis inordinatio, niſi ea mutatio toties fieret, vt merito iudicari poſſet valdè contraria decreto Summi Pontificis: ita ille; & vltimum quod dicit, mihi non placet, quia ſi Religioſus per decem annos cum licentia ſui Prælati ſit in vna Ciuitate, in qua non eſt Conuentus ſui Ordinis, quotannis in die talis beatificati, verbi gratiâ, Beatæ Mariæ Magdalenæ de Pazzi, poterit Carmelita de ea Miſſam celebrare, quia conceſſio Miſſam celebrandi ſolum reſtringitur ad perſonas illius Religionis, non verò ad illius Eccleſias, vel loca; niſi expreſsè in Bulla beatificationis locus reſtringatur.

Maximè tamen dubitatur, an de Sancto beatificato poſſit celebrari Officium cum Octaua, vel Miſſa votiua per annum dici, vel etiam de eo per annum dari illius commemoratio? Negatiuam partem conſtanter tuentur Turrianus 2. 2. *diſp. 17. dub. 8.* Amicus *tom. 5. diſput. 7. sect. 4. num. 100.* Trullench *in Decalog. tom. 2. lib. 1. cap. 9. dub. 5. num. 9. &* 10. Ioannes à D. Thoma 2. 2. *diſputat. 9. artic. 1. folio* 772. Diana *tom. 12. tract. 2. reſol. 19. §. Obiicies.* Fundamentum eorum eſt, quia Sancto beatificato non poteſt deferri aliquis cultus, niſi tantum ille, qui in Bulla beatificationis exprimitur expreſsè, vt declarauit Innocentius X. atqui tantum declaratur, quod fiat Officium, & Miſſa de eo in die obitus eius, ergo vltra non poteſt fieri Officium, ac Miſſa cum Octaua, nec votiuæ per annum; de Octaua expreſsè prohibetur in dicto Decreto. 44. Turrianus. Amicus. Trullench. Ioan. à D. Thom. Diana.

Tamen ſalua pace tantorum virorum. Dico, quod bene poteſt Miſſa votiua celebrari de Sancto beatificato, quando primo ſolemnitas eius beatificationis celebratur in aliqua Prouincia, vel in aliquo Conuentu Religionis ab his, quibus conceditur, de eo Miſſa celebrari, ſicut & ab eis poteſt Miſſæ ſacrificium dici, quando primo altare, vel Capella dedicatur beatificato, vel pro aliqua magna neceſſitate, vel beneficio obtento. Probatur, quia talibus perſonis conceſſum eſt de tali Beato Miſſam celebrari, proinde declaratur illum eſſe dignum vt Miſſæ ſacrificio honoretur. Hi autem caſus ſunt magni, & magna nota digni, ergo per epiicheiam videntur excepti à communi lege, & ſi Pontifex de illis interrogaretur, valdè veriſimile eſt, quod concederet: loquimur ſecundum communem ſtylum beatificationis, quia ſi ſua ſanctitas conceſſerit, quod de eo, quolibet die, & à qualibet perſona poſſit Miſſa celebrari, tunc ceſſat omnis difficultas. 45.

Si tamen Sanctus beatificatus ex cauſa transferatur, verbi gratiâ, dies 25. Maij eſt feſtiuitas Beatæ Mariæ Magdalenæ de Pazzi, ſi tunc inciderit ſolemnitas Aſcenſionis, an eius feſtiuitas poterit transferri in alium diem non impeditum? Multi apud Auctores citandos negant, alij plurimum dubitant. Vt Ioannes à Diuo Thoma *ſuprà citatus*, Diana *citato tractatu 12. reſolutione 21. §. Verum oppoſitum*, quia dies beatificati aſſignata eſt à Sacra Congregat. pro tali die, ergo in alium non poteſt transferri, quia iuxta Decretum Innocentij X. beatificato non poteſt alius cultus deferri, niſi ille 46. Ioan. à D. Thom. Diana.

tantum.

tantùm, qui aſſignatus eſt à Sacra Congregatione; & ideo Auctores citati dicunt tutius eſſe in hac re conſulere Sedem Apoſtolicam.

47. Tamen ego ſimpliciter dicendum exiſtimo, quod dies feſtus talis beatificati, poteſt transferri, quia conceſſio Apoſtolica intelligenda eſt fieri iuxta regulas Breuiarij; & ita in multis Bullis beatificationis exprimitur, vt in Bulla beatificationis Beati Franciſci de Borgia, dicitur vt recitetur Officium de Sancto Confeſſore non Pontifice iuxta rubricas Breuiarij, & ita ſemper intelligenda eſt conceſſio, quamvis non exprimatur, quia mens Sacræ Congregationis videtur eſſe, vt quolibet anno eius feſtiuitas celebretur, ac proinde ſi propria dies eſt impedita ad alium transferatur: & recitatio talis diei non videtur ita reſtringenda, cum fauores ſint ampliandi, & conceſſio intelligenda eſt iuxta rubricas Breuiarij.

---

## QVÆSTIO VII.

*Suppoſito quod aliquibus conceditur licentia recitandi Officium, ac Miſſam celebrandi de aliquo Beato, an poſſint licitè omnes alij vti tali conceſſione?*

### SVMMARIVM.

48 *Status quæſtionis.*
49 *Prima ſententia affirmat.*
50 *Oppoſita ſententia vera, & num.51.*
52 *Diluitur fundamentum contrariæ ſententiæ, & num.53.*
54 *Friuole reiiciunt aliqui Decretum Congregationis non admittentes.*
55 *Si detur reliquia inſignis de Sancto beatificato in Eccleſia non propria, non debet de eo celebrari Officium, vel Miſſa, & num.56.*

48. QVæſtio præſens: concedit ſua ſanctitas vt vna Prouincia, vel Religio Officium recitet, Miſſam celebret de tali beatificato. Quæſtio eſt, an non ſolum Eccleſiaſtici illius Prouinciæ, vel Religionis poſſint illa ſoluere, an etiam Sacerdotes extranei, verbi gratiâ, alterius Prouinciæ, vel Religionis poſſint de tali Beato Miſſam celebrare, & commemorationem facere in Miſſa per annum?

49. Tamburin. Quintanad. Affirmatiuam ſententiam docet Thomas Tamburinus *Opuſculo de ſacrificio Miſſa, lib.2. cap.6. §.8. num.15.* citans pro ſua ſententia Fagundez, in qua etiam ſententia eſt Quintanaduen. *tom. 1. tractatu 6. ſingul.5. num.2. cum ſequentibus.* Fundamentum eſt, quia vna Miſſa eiuſdem eſt valoris, ac dignitatis, ac quælibet aliæ, proindéque vt Pontifex declarat talem Beatum dignum eſſe vna Miſſa, vt dicatur ab vna perſona determinata, declarat illum eſſe dignum omnibus aliis Miſ-

*Sylueira Opuſcula.*

ſis à quocunque celebrandis, & ſic cum taliter ſit declaratum, non eſt vnde quilibet Sacerdos impediatur talem Beatum venerari per ſuas Miſſas, abſque alia Sedis Apoſtolicæ auctoritate, cum iam per ipſam Sedem Apoſtolicam declaratus ſit tali Miſſa dignus.

Dico tamen, quod oppoſita ſententia mihi ſimpliciter eſt vera. Eam tuentur Granado *ſecunda ſecunda, controuerſ.1. tract.7. diſput.4. ſect.2. num.18.* Turrianus *2. 2. diſp 17. dub.8.* Amicus *tom.5. diſp.7. ſect.4. num.100.* Pellizarius *tom.2. tractatu 8. cap.2. num.126.* Anton. Eſcobar *in Theolog. Morali edition. vltima, exam.12. cap.4. num.42.* Trullench *in Decalog. tom.2. lib.1. cap.9. dub.5. num.9. & 10.* Diana *p.12. tract.2. reſol.21.* & Ioan. à D. Thoma *ſuperiori quaſt. citatus.* Et probatur, quia maximè diſtinguitur cultus, qui defertur Canonizato, ac beatificato: nam cultus canonizati conceditur ſimpliciter pro omnibus; at cultus beatificati reſtringitur ad certam Prouinciam, aut ad certam Religionem vt patet *ex ſuperiori q.* ergo ex eo quod reſtringitur ad certam Prouinciam, ac Religionem, vt ab eis Officium recitetur, Miſſa celebretur, altare erigatur, excluduntur alij, pro quibus non conceditur. 50. Granado. Turrian. Amicus. Pellizar. Eſcobar. Trullench. Diana. Ioan. à D. Thom.

Probatur etiam ex Alexandro III. *cap. Audiuimus, de conſecr.* quod non liceat ſine auctoritate Romani Pontificis aliquem venerari pro Sancto, ergo eis, ad quos talis auctoritas non ſe extendit, ſed reſtringitur, non licet alicui venerationem exhibere, quia quidquid amplius fit, ſine auctoritate Romani Pontificis fit; ergo cum concedit licentiam pro tali Prouincia, vel Religione, aliis cenſetur denegata; in hoc enim diſtinguitur canonizatio à beatificatione, cultus canonizati eſt pro omnibus, beatificati vero pro certis, & determinatis perſonis. 51. Alex. III.

Nec obſtat, quod facta beatificatione, ſupponitur talem virum eſſe in gloria, & ſic deferri ei poteſt cultus; non inquam obſtat hoc, quia cultus publicus non ſolum requirit, quod homo ſit in gloria, ſed etiam iudicium, aut licentiam Eccleſiæ, quæ quoad hoc eſt reſtricta. 52.

Confirmatur noſtra reſolutio ex declaratione S. Congreg. Cardinalium approbata à Sanctiſſimo Domino Papa, quod nullus cultus deferatur viris beatificatis, niſi ille, qui Bullis beatificationis eis expreſsè datur, ac conceditur, vt patet ex ipſo Decreto, quod retuli *ſuperiori quæſtione ſexta, in principio, num. 41.* 53.

Non deſunt tamen, vt aduertit Diana, Doctores qui preſſi ſupra dicto Decreto, quod ſatis vrget, aſſeruerunt, vel non fuiſſe legitimè promulgatum, vel non fuiſſe vſu receptum, vel non tollere praxim, & conſuetudines communiter in aliqua Prouincia vſu receptas, ſed his minimè ſtandum eſt: nam Decretum cum fuiſſet Romæ typis datum, videtur ſufficienter promulgatum, & mens Sacræ Congregationis eſt, vt beatificatis nullus alius cultus deferatur, niſi ille, qui expreſsè in Bullis declaratur. 54. Diana.

Quæres tamen, verbi gratiâ, pro Beata

Maria Magdalena beatificata conceditur Carmelitanis in eius die Officium, ac Miſſam, celebrare; an verò ſi notabilis eius reliquia ſit in alia Eccleſia Parochiali, verbi gratiâ, Sancti Nicolai, Clerici, vel Religioſi illius Eccleſiæ poſſint tali die de ea Miſſam, & Officium celebrare? Ratio dubitandi eſt, quia Sacra Congregatio die 8. Aprilis 1628. & antea die 23. Nouembris 1603. decreuit; *De Sancto, cuius reliquia inſignis habetur, & approbata, fieri poſſe Officium duplex*; vt refert Lezana *tomo primo ſummæ, cap.* 12. *num.*33. Barboſa *de Paroch. parte prima, cap.* 10. *num.* 18. Lezana. Barboſa.

56. Tamen exiſtimo, quod de tali Sancto beatificato non poſſit recitari Officium in alia Eccleſia, præterquam illa, pro qua conceditur, verbi gratiâ, Carmelitana. Probatur, quia diſpoſitio generalis reſtringitur ex diſpoſitione particulari, *l. cum prætor, §. Dulciſſimis, ff. de legato* 2. *l. eſt de certa re, l. de Tranſactu.* Gironda *de Priuileg. ſeu exemption. ſignific. num.* 277. Surdus *conſil.* 389. *num.* 9. *& ſequentibus*; ergo illa diſpoſitio generalis recitandi Officium de Sancto, cuius eſt reliquia notabilis, reſtringitur à diſpoſitione particulari, in Sancto Beatificato pro tali loco, & Religione. Secundò, diſpoſitio generalis non comprehendit caſum ſpecialiter diffinitum, *l. cum in teſtament. §. final. ff. de hæred. inſtitut. l. ſeruo manumiſſo, ff. de pecul. leg.* Barboſa *in Axiomata iuris, Axiomat.* 73. *numero nono.* Atqui de Sancto beatificato ſpecialiter diffinitur cultus pro certa Religione, ac loco, ergo illa regula generalis de officio pro habita reliquia, non comprehendit cultum pro tali Sancto diffinitum. Barboſa.

## QVÆSTIO VIII.

### *Explicantur alij cultus, qui poſſunt Beatificato deferri.*

### SVMMARIVM.

57 *In honorem Beatificati poteſt erigi altare, & etiam Capella, non tamen templum conſecrari.*

58 *Ex communi vſu Beatificatus defertur in proceſſionibus, depingitur cum lumine, non tamen cum radiis, & num.* 59.

60 *Beatificatus vulgariter poteſt dici Sanctus.*

57. Turrianus. Amicus. Granado. Ioan. à D. Thom. Diana. EX doctrina data maximè *quæſtione ſexta*, inferunt ibi citati Auctores Turrianus, Amicus, Granado, Ioannes à Diuo Thoma, ac Diana, quod in honorem, ac venerationem Beatificati poteſt erigi altare ab his tantum, quibus conceditur Miſſam celebrare, in eorum Eccleſiis tantum, & non in aliis, nec etiam templa conſecrare, ab his etiam, quibus data eſt facultas Miſſas celebrandi. De altari inde oſtenditur, quia hic honor eſt intrinſecè connexus cum ipſo cultu ſacrificij, cum nequeat niſi in altari ſacrificium offerri; ex quo infero, quod ei etiam poteſt conſecrari Capella, quæ maximè requiritur ad decentiam, & ornatum altaris, & cum erectio altaris ſit in ordine ad ſacrificium, inde fit, quod ſolum altare erigi poteſt ab his, quibus datur ſacrificium offerre. Nec poſſunt Beatificato templa dedicari, inquiunt Auctores citati, quia honores beatificati reſtringuntur in Bulla ad certas perſonas, & ad certum cultus genus; ergo non eſt extendendum, quia ad ſacrificium Miſſæ celebrandum ſufficit altare, ergo non eſt ampliandum, ad dedicationem templi, hoc enim pertinet ad cultum canonizati, qui ſuperior, & excellentior eſt.

Obſeruant etiam Ioannes à Diuo Thoma *ſecunda ſecundæ, diſputatione nona, articulo primo, folio* 772. & Amicus *tomo quinto, diſputatione ſeptima, ſectione quarta, num.* 100. quod nempe ex vſu, & praxi communi videmus aliqua ſpecialia ſigna publici cultus exhiberi Beatificatis, quorum non fit expreſſa mentio in Decreto Beatificationis: nam ſolent deferri eorum imagines, aut reliquiæ, in ſolemni proceſſione, & in templo, aut altari variis locis collocari, & cum lumine pingi, vel circulo in capite, non tamen cum radiis, hoc pertinet ad canonizatos. 58. Ioan. à D. Thom. Amicus.

Difficultas etiam eſt, an Beatificatus poſſit Sanctus appellari? Et ratio difficultatis eſt, quia in Decreto Beatificationis explicatur, appellandum eſſe Beatum. Tamen multorum ſententia eſt, vt teſtatur Turrianus *ſecunda ſecundæ, diſputatione decimaſeptima, dub.* 8 Beatificatum appellari poſſe Sanctum, quia beatificatus eſt. Primò, quia ita habet communis vſus, & praxis populi Chriſtiani. Secundò, quia eſt ſermo de Sanctis Beatificatis, in quorum beatificatione conceditur aliquibus, vt Miſſa, & Officium de communi poſſint recitari, & celebrari certo die, & Beatificatus vel eſt Confeſſor; & Pontifex, vel Confeſſor & non Pontifex, ſeu Abbas, & in Oratione ſecreta vtriuſque Miſſæ de communi datur Sancti appellatio. Tertiò. Quia Sancti appellatio videtur incluſa in appellatione Beati: nam nomen Beati in hac materia ſignificat animam viri defuncti eſſe in beatitudine eſſentiali, & videre Deum clarè, omnis enim Beatus Sanctus eſt. 59. Turrian.

Obſeruandum tamen eſt, quod Beatificatus dicitur Sanctus, non quod ita declaratus ſit auctoritate Apoſtolica, nec quod in Catalogo Sanctorum ſcriptus ſit ab Eccleſia, ſed quod cum per beatificationem declaratus ſit Beatus in gloria Dei, ac viſione beatifica eſſentiali, inde Sanctus nuncupatur. In quo maximè diſtinguitur hæc appellatio à viro pio, & deuoto, quia aliquando dicitur Sanctus ſecundum vulgi opinionem, ac æſtimationem; at beatificatus dicitur Sanctus, ex eo quod ab Eccleſia Beatus declaratur. 60.

# RESOLVTIO XVI.

## *Bellum.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Quid, & quotuplex ſit bellum, nominiſque ethimologia, & quas conditiones requirit?*

SVMMARIVM.

1 *Ethimologia nominis belli.*
2 *Quid ſit Bellum, & in quo differat à ſeditione, & rixa.*
3 *Quotuplex ſit Bellum.*
4 *Explicantur conditiones Belli iuſti.*
5 *Cauſa, ob quas bellum iuſte indicitur.*

1. HÆc materia maximè pertinet ad ſummiſtas, ac Theologos, 2. 2. Tamen prout ad Religioſos, ac Eccleſiaſticos pertinet, breuiter prælibabimus; & à nominis ethimologia incipio. *Bellum à belluis dicitur*; vt ait Feſtus: quia belluarum ſit pernicioſa diſſenſio, ſeu vt ait Seruius apud Theſaurum linguæ Latinæ, bellum dicitur eo quòd quid minimè bellum ſit, & in hoc incidit, quòd ait Valentia *tom.3. diſp 3.quæſt.16. punct.1.* quòd dicitur bellum per antiphraſim à bello, id eſt pulchro, quia nihil pulchrum habet. Feſtus. Seruius. Theſaurus. Valentia.

2. Bellum, vt docet D. Thomas 2.2.*quæſt.*41. *art.* 1. Et Theologi ibi, eſt armorum conflictus, ſeu profeſſio nocendi, vi, & armis contrariæ parti; differt tamen à ſeditione, & rixa: bellum enim multitudinis eſt contra extraneos, ſeditio verò multitudinis contra multitudinem eiuſdem ciuitatis, ſeu communitatis. Rixa autem paucorum, vel ſingulorum contra paucos, vel ſingulos. Ita D. Anton. *part.2.tom.4.cap.*8.§.1. D.Thom. D. Anton.

3. Bellum, aliud eſt publicum, aliud priuatum. Publicum, quòd indicitur auctoritate ſupremi Principis, priuatum verò, quòd tali auctoritate non indicitur, ſed alicuius principis ſuperiorem habentis. Secundò. Bellum aliud eſt offenſiuum, aliud defenſiuum Offenſiuum verò, in quo vis infertur, iniuriæ vindicandæ cauſa, defenſiuum autem id, in quo vis per iniuriam illata repellitur. Tertiò. Aliud eſt iuſtum, aliud iniuſtum. Iuſtum, quòd habet conditiones infra aſſignandas; iniuſtum verò, quod illis priuatur, Reginaldus *tom.2. lib.*21. *cap.*110. Filliucius *tract.*29. *cap.*9. *num.* 180. Layman *lib.*2. *tract.*3. *cap.*12. *n.*2. Rodrig. *in ſumma tom.*1.*cap.*25. Syluius 2 2. *quæſt.*4. *art.*1. ex D. Thoma. Reginald. Filliucius. Layman.

4. Ad bellum iuſtum tres conditiones requiruntur ex D.Thoma 2.2.*quæſt.*40.*art.*1 Prima legitima auctoritas indicentis, qualis reſidet in ſupremo Principe, ac perfecta Republica. Secunda conditio, quæ eſt propulſatio grauis, ac certæ iniuriæ, vel in propria perſona, vel in re ſua, & non ſufficit qualiſcumque perſuaſio, de iuſta belli cauſa, ſed requiritur certa, vel ſaltem probabilis cognitio, quæ arbitrio prudentum ſufficere poſſit. Tertia, quòd non ex odio, & inuidia, ſed ex motiuo charitatis, vel iuſtitiæ id fiat, ita ex Bacconio Michael de Bononia *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt. vnica.* Molina *diſp.*102. Victoria *de bello,num.*20.21. & 27. Bonacin *de reſtitut. quæſt. vltima, ſect.*1. *punct. vltim.* §.1. *num.*6. Azor. 3. *part.l.*2.*cap.*7. *quæſt.*1. & 5. D.Thom. Bacconius. Michael. Molina. Victoria. Bonacina. Azor.

5. Cauſæ, ob quas ille, qui habet auctoritatem iuſte poteſt bellum indicere tredecim à Doctoribus enumerantur. Prima eſt infidelitas, non quidem ſola, ſed ob aliquam circumſtantiam ei annexam, nempe quando infideles inferunt iniuriam Chriſtianis abducendo illos à vera religione, vel impediendo prædicationem Euangelij. Secunda; eſt hæreſis, requiritur tamen, vt hæretici ſint ab Eccleſia denuntiati. Tertia; quando negatur aliquid, quòd iure naturæ debetur. Quarta; quando terræ, vel regna iniuſtè ab alio poſſidentur. Quinta; quando populus iniuſte opprimitur ſeruitute, vel aliis iniuriis. Sexta; quando populus præbet auxilium inimicis, qui gerunt iniuſtum bellum. Septima; quando legati alicuius Principis afficiuntur magna contumelia. Octaua cum quis ſeditionem mouet, vel rebellionem contra Principem. Nona; cum quis defendit hominem ſceleratum, qui iuſtè petitur ad ſupplicium. Decima; quando Princeps, vel populus non ſtant pactis, vel pollicitis. Vndecima; defenſio amicorum, & liberatio ex captiuitate. Duodecima; cædes alicuius viri Principis ſanguine coniuncti. Decima tertia; quando populus confæderatus, & amicus habet iuſtam cauſam inferendi bellum. Ita Couar. *Reg. peccatum, part.* 2. §.9. Molina *tom.*1. *diſp.*104 Azor. *citat. cap.*7.*quæſt.*3.& 4. Bonac. *de reſtit. diſput.*2. *quæſt. vltima, ſect.*1. *punct.vltimò*, §.2. *num.*7. Layman *lib.*1.*tract.*3. *cap.*12. *num* 5 Syluius 2.2. *quæſt.*40.*art.*1. *q.*2. & 4. *concluſ.*1. Ballæus *verb. Bellum, n.*3. Couarr. Molina. Azor. Bonacina. Layman. Syluius.

### QVÆSTIO II.

*Vtrum dari poſſit bellum ex vtraque parte iuſtum?*

SVMMARIVM.

6 *Formaliter, ac per accidens poteſt dari bellum iuſtum ex vtraque parte, non tamen materialiter.*

REſpondeo cum communi ſententia affirmatiue, quòd dari poteſt formaliter, ac per accidens, vt propter inuincibilem ignorantiam alicuius, aut propter opinionem probabilem, quam quiſque ſequi poteſt in bello indicendo. Sic fit bellum ex vtraque parte iuſtum, quòd perpetrarunt Iſraëlitæ contra chananæos: erat iuſtum ex parte Iſraëlitarum, quia habebant diuinum mandatum: Erat etiam iuſtum ex parte aliorum, quia diuinæ voluntatis, ac mandati diuini habebant ignorantiam Materialiter verò, reipſa non poteſt eſſe bellum iuſtum ex vtraque parte, quia realiter

Couarr. Malderus. Victoria. Petr. Nauar. Molina. Sancius. Diana.

realiter vni ſoli competit ius; & actus contrarij circa idem non poſſunt ex ſe pertinere ad eandem virtutem. Ita communiter Doctores, Couarr. *part. 2. ad Reg. peccatum*, §. 10. *n.* 6. Malderus *de virtut. quæſt.* 40. *dub.* 4. *art.* 1. Victor. *relect. de iure belli*, *num.* 32. Petr. Nauar. *lib.* 3. *de reſtitut. dub.* 14. Molina *tom.* 1. *de iuſtit. diſp.* 103. Sancius *in ſelect. diſp.* 44. *n.* 60. Diana *part* 2. *tract.* 13. *Reſolut.* 8.

---

## QVÆSTIO III.

### *Prælati Eccleſiaſtici ſupremi in temporalibus licitè poſſunt indicere bellum.*

### SVMMARIVM.

7 *Supremi Domini Eccleſiaſtici poſſunt indicere bellum.*

8. *Facientes tale bellum ſecuto homicidio non ſunt irregulares.*

9 *Non ſupremi Domini Eccleſiaſtici titulo defenſionis*, & *n.* 10.

11 *An non ſupremi Domini Eccleſiaſtici poſſint eſſe ductores.*

7. PRælati Eccleſiaſtici, qui nulli ſubiiciuntur, & habent ſupremam iuriſdictionem temporalem, vt aliqui Germaniæ Epiſcopi, verbi gratia, Triuirenſis, Moguntinus, & Colonienſis, interueniente iuſta cauſa poſſunt indicere bellum, exercitum conuocare, belli ducem conſtituere. Ita Syluester *in ſumma, verb. Bellum*, 3. *quæſt.* 1. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 3. *punct.* 4. §. *quintò certum eſt*, Suar. *tom. de Fide, tract.* 3. *diſp.* 13. *ſect.* 3. *num.* 2. & apertè conſtat ex *cap. Epiſcopus, ne Clerici, vel Monachi, in* 6. vbi ad finem dicitur. *Licèt Clericis cauſas ſanguinis agitare non liceat, eas tamen cum iuriſdictionem obtinent temporalem, debent, & poſſunt, metu irregularitatis ceſſante alijs delegare.* Et ratione conuincitur, quia tales non ſunt inferioris handitionis, quàm alij Domini temporales, nec cobent minus ius ad ſuum ſtatum, ac rempublicam tuendam, quam alij, cum tale ius pertineat ad illam ſupremam poteſtatem, quæ perfecta, & integra eſt in huiuſmodi principibus.

Syluest. Valentia.

8. Ex quo deducunt citati Auctores, quod tale bellum facientes iſti Principes Eccleſiaſtici, etiamſi ſequantur homicidia, non ſunt irregulares, vt conſtat ex citato textu, & ex hoc etiam fundamento, licèt his Principibus conſtituere iudices, qui iuſtè iudicent, & damnent in cauſis criminalibus.

9. Syluester. Addit tamen Syluester *citatus*, *num.* 2. hoc ius indicendi bellum poſſe conuenire Epiſcopis ex vi ſpiritualis poteſtatis, indirectè tamen quòd neceſſarium ſit ad bonum ſpirituale, verbi gratia pro extirpandis vitiis, vel bonis Eccleſiæ defendendis, ſed hoc vt ait Suar. citatus, de ſummo Pontifice facilè creditur, de aliis verò non ſupremis Dominis temporalibus ſolum titulo defenſionis, nam ad aggrediendum non ſunt ipſi ſupremi in ſpiritualibus, & facile poſſunt ad ſupremum caput Eccleſiæ habere recurſum.

Nec textus *cap. Maximianus* 23. *quæſt.* 3. quem adducit Syluester, aliud probat, ſed ſolum quòd poſſunt Epiſcopi conuocare Principem ſæcularem, qui bella gerat pro defenſione ſuæ Eccleſiæ, prout facit Textus. Maximianus. Bañez 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 1. *dub.* 3. *concluſ.* 4. Sic autem facientes non incurrunt in irregularitatem. Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 85. *num.* 8. M. Lezana *verb. bellum n.* 6. 10. C. Maxim. Bañez. Toletus. Lezana.

Qui etiam addit, quòd non poſſunt tales Epiſcopi habentes temporalem iuriſdictionem eſſe exercitus ductores propria præſentia; vt colligitur ex citato *cap. Epiſcop. ne clerici, vel Monachi*, ex illo verbo *aliis delegare*, quo denotatur, ſolum per alios poſſe id munus exercere. Layman tamen *lib.* 2 *tract.* 3. *cap.* 12. *num* 19. §. *Deinde*, tenet id intelligendum, niſi adſit neceſſitas, aut diſpenſatio Pontificis, vel dicam etiam, magna vtilitas, quia nempe ex eorum præſentia magnum erit excitamentum militibus ad pugnam, ac etiam aliis vt ad bellum ſe conferant. 11. C. Epiſcop. Layman.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Vtrùm Eccleſiaſtici poſſint bellum iuſtum ſuadere, ad illudque conſilium dare?*

### SVMMARIVM.

12 *Licitum eſt Eccleſiaſticis bellum iuſtum ſuadere.*

13 *Aliqui Textus de bello iniuſto intelligendi.*

14 *Eccleſiaſtici ſuadentes, conſilium dantes, & exhortantes non incurrunt irregularitatem.*

DIco in hac re licitum eſſe Eccleſiaſticis nempe clericis, ac religioſis bellum iuſtum ſuadere, ad illudque conſilium dare. Ita Couarruuias, & Nauarrus citandi. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 16. *punct.* 1. §. *Quarto certum eſt*. Suar. *tom. de fide, tract.* 3. *diſp.* 13. *ſect.* 3. *n.* 7. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. *num.* 19. §. *Deinde licet*. Probatur, quia hoc nullo iure inuenitur prohibitum. Deinde hoc videtur conceſſum 23. *quæſt.* 8. *cap. quicunque cap. ſi quis Epiſcopus*, ex quo expreſsè ait D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 2. *ad* 3. *Ad clericos pertinet diſponere, & inducere alios ad bellandum bella iuſta.* Non enim tunc conſulitur homicidium, ſed actus iuſtitiæ, ac fortitudinis, ſicut conſilium rectè iudici damus, vt iuſtè iudicet. 12. Couarr. Nauarr. Valentia. D. Thom.

Ex quo intelligendus eſt Innocentius III. *cap. quod in dubiis de pœnis*, dicens enormiter peccare clericos, qui alios incitant ad pugnandum, quòd interpretandum eſt de bello iniuſto, velut exponunt Valentia, & Layman citati, de illis, qui in particulari ſuadent occiſionem aliquorum. 13. Innoc. III. Valentia. Layman.

Vnde fit quòd clerici, vel Religioſi ſuadentes, conſulentes bellum iuſtum, vel exhortantes ad illud fortiter agendum, nullam incurrant irregularitatem, neque enim talis exprimitur in iure, neque ipſi cooperantur moraliter homicidio, nam talis animatio, ac exhorta- 14.

exhortatio eſt quid extrinſecum ad homicidium, dummodo id faciant ſolum in communi, non autem in ordine ad occidendum aliquem in particulari, & ita non contrahunt aliquam irregularitatem. Ita Nauar. *cap.27. num.216.* Couar. *relect. in Clement. ſi furioſus part.2. §.3.num.2.* Bonac. *de cenſur. diſp.7. q.4. punct. 4. num. 5.* Quidquid in contrar. dicant Sylueſter, Hoſtien. apud Filliucium *tract.19. n.274.*Diana *part.9.tract.9. Reſol.7.*

Nauar. Couar. Bonacina. Sylueſt. Hoſtienſ. Filliuc. Diana.

---

## QVÆSTIO V.

### *Vtrum Eccleſiaſtici poſſint aſſiſtere in bello, in eoque pugnare?*

### SVMMARIVM.

15 *Religioſi poſſunt bello iuſto aſſiſtere ad danda conſilia.*
16 *Et etiam ſine licentia prælati nulla afficiuntur irregularitate.*
17 *Etiam poſſunt aſſiſtere in bello iniuſto ad ſpiritualia.*
18 *Tota doctrina procedit de Religioſis in ſacris, laicis, & eiectis.*
19 *Non verò de nouitiis in rigore.*

15. DIco quòd Eccleſiaſtici tam clerici, quàm Religioſi de licentia ſuorum Prælatorum poſſunt bello iuſto aſſiſtere, vt conſilia ſpiritualia dent, Sacramenta miniſtrent, eoſque moneant, ac exhortentur ad fortiter pugnandum pro fide, pro patria, ac republica. Concluſio eſt communis communi vſu recepta. Colligiturque *ex cap. multa de voto §. de clericis*, Suar. *tom.5.de cenſur.diſp.47.ſect.6. n.7.*

Cap.multa. de voto. Suar.

16. Aduertit Filliucius *tract.19. num. 275.* probabile eſſe Religioſos intereſſentes bello ſine licentia ſuperioris nulla affici irregularitate, quantumuis exhortentur modo dicto, ad ſtrenue pugnandum: peccare tamen vtpote violantes prohibitionem ipſis factam, de non aſſiſtendo bello, non ſeruantes debitum ordinem, ac decentiam ſtatus religioſi.

Filliuc.

17. Etiam dico, quòd in bello iniuſto poſſunt Eccleſiaſtici aſſiſtere ad diſſuadendum principes, duces, ac milites à tali bello, & vt periclitantibus, ac morientibus Sacramenta miniſtrent, hoc enim poſtulat chriſtiana charitas, de quo infra *quæſt.9.*

18. Quinam verò ſint hi Eccleſiaſtici maximè dubitatur, & certum eſt, quòd tota hæc doctrina procedit de Religioſis in ſacris conſtitutis. Et idem dicendum eſt, de Religioſis laicis, ac eiectis, quia quantumuis in perpetuum eiectis, non deſinunt eſſe religioſi. Nam *c.1. Ne clerici, vel Monachi, & cap. ex multa de voto*, vbi generaliter prohibentur Eccleſiaſtici pugnare in bello aggreſſiuo, quantumuis iuſto, & ideo iſti pugnantes in tali bello, ſine debita licentia, ac circunſtantia; de quo *quæſt. ſequenti*, peccant mortaliter. Molina *diſp.108. §. ſecundum eſt.* Lezana *verb. Bellum num.20.*

C.Ne cleric. C.ex multa. Molina. Lezana.

19. De nouitiis verò ſtando in rigore iuris, cum in odioſis non veniant nomine Religioſorum, ne vt perſonæ Eccleſiaſticæ habeantur, ideo in præſenti non comprehenduntur prohibitionibus factis circa Religioſos. Dicimus, *in rigore iuris*, quia nouitio, qui mortificationibus, ac experimentis Religionis probandus eſt; non licet ſe intromittere etiam ad tempus in his, quæ ſæcularibus negotiis militant. Pellizar. *tom.1.tract.7.cap.5.n.203.* Pellizar.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Vtrum liceat Eccleſiaſticis pugnare in bello iuſto ſiue defenſiuo, ſiue offenſiuo?*

### SVMMARIVM.

20 *Pugnantes Eccleſiaſtici in bello iuſto defenſiuo nullam incurrunt irregularitatem, ſi pro vita, vel patria pugnant.*
21 *Pugnantes in bello offenſiuo, eſto percutiant, non incurrunt irregularitatem, niſi occidant, vel mutilent, & n.22.23.*

DIco. Primò, quòd Eccleſiaſtici pugnantes in bello iuſto, ſiue reputato iuſto defenſiuo, occidendo, ſiue mutilando, ac percutiendo pro defenſione propriæ vitæ, vel patriæ, vel boni communis licite hoc faciunt, & nullam incurrunt irregularitatem, ita contra Caietanum & Bañez docent, ac tenent Valentia *tom.3.diſp.3. quæſt.16.punct.4.* Molin. *de iuſtit. tom.1. tract.1. diſp.109.* Sayrus *de cenſur. lib.6. cap. vltim. num.9.* Cardinalis Hugo *in reſponſ.lib.5.dub.14.* Præpoſitus, Turrian. Hurtado, quos citat, ac ſequitur Diana *part. 9. tract.9.Reſol.8.* & probatur, ſi enim quis non incurrit irregularitatem, quando occidit alterum neceſſario ad iuſtam proximi defenſionem, multo minus incurret, quando id præſtat ad bonum, quod requirit Reſpublica. Et confirmatur, quia valdè durum videtur, quòd priuatus incurrat irregularitatem propter actum, ad quem ex iure naturæ obligatur, cum ex hac ratione multi excuſentur ab obſeruatione præceptorum, ergo pugnantes pro defenſione propriæ vitæ ac patriæ, quòd ius naturæ dictat, ergo non incurrunt irregularitatem. 20.

Caietan. Bañez. Valentia. Molina. Sayrus. Lugo. Præpoſit. Turrian. Hurtado. Diana.

Dico ſecundò, quòd licet Eccleſiaſticis, verbi gratia Religioſis prohibitum ſit pugnare in bello offenſiuo, ſeu aggreſſiuo iuſto, tamen pugnantes non incurrunt irregularitatem, eſto aliquos percutiant, dummodo non occidant, vel mutilent. Ita Nauarr. *in Manuali cap. 27. num 215.* Suar. *tom.5. de cenſur. diſp.47. ſect.6. num.9.* Toletus *in ſumma lib.1. cap.85. num.5.* M.Cornejo *de irregul. diſp. 11. dub.1.* Candid. *tom 1.diſquiſ.17.art.14.* M Lezana, *verb.Bellum num.9.* Filliuc. *tract.19.cap.10.quæſt.5.* Pellizar. *tract.7.cap.5. ſect.4. n.199.* 21.

Nauar. Suar. Toletus. Cornejo. Candidus. Filliuc. Pellizar.

Prima pars concluſionis, quòd vetitum ſit Eccleſiaſticis pugnare in bello iuſto offenſiuo. Probatur *ex cap. clericum cap. de his clericis diſt.50.c.eos qui 10.q.3. c.quicunque clericus, & cap. quicumque ex clero 23. quæſt.8. & cap. ex multa §. vltim. de voto.* Et pro hoc expreſsè ſtat D.Thomas *2.2.quæſt.40.art.1.* Valdè enim indecens eſt, vt qui ſpirituali militiæ ſe tradiderunt, 22.

C. clericum. Cap. de his. Cap. eos. C.quicũque. C. ex multa. D. Thomas.

diderunt, arma, vel negotia ſæcularia exerceant.

22. Secunda pars concluſionis. Quòd non incurrunt irregularitatem, niſi mutilent, vel occidant; probatur apertè ex *cap. Petitio tua de homicidio.* Vbi cùm quidam Clericus pugnaſſet in bello iuſto, & percuſſiſſet aliquos, & tamen Pontifex interrogatus, reſpondit non eſſe cenſendum irregularem, niſi aliquem interfeciſſet. Et probatur, quia licèt Eccleſiaſtici indebitè pugnantes in bello delinquant contra prohibitionem Eccleſiaſticam, id tamen eſt valdè extrinſecum ad irregularitatem, indéque non ſufficit ad eam contrahendam: talis enim prohibitio facta eſt Eccleſiaſticis, ob periculum homicidij, non cuiuſcunque, ſed quòd infligitur ab ipſis Eccleſiaſticis præliantibus, atqui hæc ratio in præſenti caſu ceſſat, in quo ſupponimus homicidium fieri ab aliis, & non ab ipſis Eccleſiaſticis. Et confirmatur, quia cùm bellum ſit iuſtum, vt ſupponimus, etiam homicidium erit iuſtum; & quia tamen eſt voluntarium, & non neceſſarium, vtpotè in bello aggreſſum, eiuſdem rationis eſt, ac homicidium factum publica auctoritate, ideò inducit irregularitatem ex defectu lenitatis, *cap. Si quis, & cap. Aliquando, diſt. 51.* Ita Filliucius citatus.

C. Petitio. Cap. ſi quis. C. aliquãdo. Filliuc.

## QVÆSTIO VII.

### *Explicantur, & proponuntur aliqui caſus, in quibus Eccleſiaſtici in bello iuſto mutilantes, ac occidentes non incurrunt irregularitatem.*

### SVMMARIVM.

23 *In bello iuſto ex licentia Papæ licitum eſt occidere, & mutilare.*

24 *Sicut & quando interuenit magna Eccleſiæ vtilitas.*

25 *Sicut etiam pro conſeruatione propriæ vitæ.*

26 *Eccleſiaſtici exiſtentes in naui, quæ ab inimicis impetitur occidendo, non incurrunt irregularitatem; ſecus ſi nauis eorum inuadat.*

27 *Non incurrunt, quando vrget grauiſſima Reipublicæ vtilitas.*

23. PRimus caſus. Si Eccleſiaſtici pugnent in bello iuſto ex diſpenſatione Papæ, an licitũ ſit eis abſque irregularitate mutilare, ac occidere? Reſpondeo affirmatiuè, & eſt communis ſententia cum Panormitano, Tabiena, Philiarc. Henriquez, quos citant, ac ſequuntur Bañez 2.2.*quæſt.*40.*art.*2.*dub.*4. Valentia *tom.*3. *diſp.*3. *quæſt.*16. *punct.*4. *§. ſeptimò certum eſt,* Sayrus *lib.*6.*de cenſ. cap.*19. *num.*14. Probatur, quia irregularitas inducta eſt humana conſtitutione, atqui in tali poteſt Summus Pontifex diſpenſare; ergo etiam in tali irregularitate; benè tamen aduertit Suar. *tom.*5. *de cenſur. diſp.* 4?. *ſect.*6. quòd hoc intelligitur quando Papa expreſsè concedit facultatem pugnandi propriis manibus, imò exiſtimo, quòd ſat eſt concedere facultatem pugnandi, ſecus verò ſi tantùm concedit facultatem aſſiſtẽdi in bello.

Panormit. Tabiena. Philiarc. Henriq. Bañez. Valentia. Sayrus. Suar.

24. Secundus caſus eſt quando in bello offenſiuo interuenit magna Eccleſiæ neceſſitas, ob magnam victoriam aſſequendam, redundantem in maximam Reipublicæ Chriſtianæ vtilitatem. Tunc præſumitur Papæ diſpenſatio, non enim eſt credibile eo tempore, quo tenentur iure naturæ pugnare, in irregularitatem incidere. Deinde ſi irregularitas non incurritur defendendo ſeipſum, neque videtur incurri defendendo rempublicam in tanta neceſſitate. Ita Bañez 2. 2. *quæſt.*40. *art.*2. *dub.*4. Valentia cum Filliucio *tract.* 20. *cap.*9. Bonac. *diſp.*7. *de cenſur. quæſt* 4. *punct.*4. *n.*11.

Bañez. Valentia. Filliuc. Bonacina.

25. Tertius caſus, quando hoc neceſſarium habetur pro conſeruatione propriæ vitæ non excedendo in moderamine inculpatæ tutelæ, quia tunc naturæ ius maximè ad hoc obliget, Molin. cum aliis *tom* 1. *de iuſt. diſp.*108. *§. Primus caſus*; & tunc in hoc caſu occidens, & mutilans pro conſeruatione propriæ vitæ, nullam incurrit irregularitatem. Vt determinatur in Clement. ſi furioſus de homicidio, Suar. *tom.*5. *de cenſur. diſp.*47. *ſect.*6. *num.*1.

Molina. Clem. ſi furioſus.

26. Ex quo benè infertur, quòd Clerici, ac Religioſi exiſtentes in naui, quæ ab inimicis impetitur, licitè poſſunt occidere, & militare in ſui, ſuorumque defenſionem; vt habet Molina *citata, diſp.*108. *§. Primum eſt*; nec tunc contrahunt irregularitatem, vt patet ex dictis. Aliter verò dicendum de exiſtentibus in naui, quando nauis ipſa inuadit ſuos inimicos, quia tunc conſiderandum eſt, an illa inuaſio ſit iuſta, & tunc, ſicut ſuprà diximus de bello iuſto, de illa dicendum. Etſi inuaſio ſit iniuſta, inquiendum eſt eodem modo, ac de bello iniuſto, vt diximus. Ita Lezana *verb. Bellum, n.*16. vide ſuprà *quæſt.*5. & 6.

Molina. Lezana.

27. Quartus caſus eſt, quando vrget grauiſſima, ac extrema Reipublicæ neceſſitas, in tali caſu pro ea defendenda licitum eſt Clericis, ac Religioſis pro ea pugnare, occidere, ac mutilare, imò ad hoc tenentur, lex enim naturæ hoc præcipit, & ius Eccleſiaſticum pro tali tempore non obligat, Caietan. 2. 2. *quæſt.*40. *art.* 2. *ibid.* Bañez *dub.*3. Ex quo benè ſequitur ſic mutilantes, ac occidentes non fieri irregulares, Valent. *tom.*3 *diſp.*3. *quæſt.*16. *punct.*4. *§. contraria ſententia*, Suarez *tom.*5. *de cenſur. diſp.*47. *ſect.*6. *num.*2.

Caietan. Bañez. Valentia. Suar.

## QVÆSTIO VIII.

### *An Religioſi occidentes, & mutilantes in bello iniuſto putato iuſto incidant in irregularitatem?*

### SVMMARIVM.

28 *Incurrunt irregularitatem non ex delicto, ſed ex defectu lenitatis.*

29 *Multum probabile poſſe Epiſcopum, & Prælatum regularem diſpenſare in irregularitate ex defectu lenitatis.*

28. REſpondeo cum Pellizario *tom.* 2. *tract.*7. *cap.*5. *num.*205. incurrere irregularitatem, non tamen eam, quæ dicitur ex delicto, quæ ſupponit

Pellizar.

ſupponit peccatum mortale, ſed eam, quæ ex defectu lenitatis nuncupatur, & contrahitur ab occidente, aut mutilante in bello iniuſto, vt infrà dicam *quæſt. vltima.* Ratio eſt, quia reſpectu Religioſi non agnoſcentis iniuſtitiam belli, bellum non eſt iniuſtum, niſi tantùm materialiter, ac proinde ex bona fide, vt ſuppono, interueniente in præſenti caſu excuſatur dictus Religioſus ab incurrenda irregularitate, quæ ex delicto oritur, quæ vt ſuo loco dicemus, prærequirit delictum.

29. Aduertendum tamen eſt, quòd ad effectum obtinendæ diſpenſationis multum refert, quòd irregularitas contracta ſit ex defectu lenitatis, & non ex delicto, ſiquidem quæ incurritur ex defectu lenitatis probabile exiſtimant Couarr. Sà, Bañez, Medina, & alij cum Barboſa, *de poteſt. Epiſcop. part. 2. allegat. 19. num. 47.* Quòd poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, & Prælato Regulari, ſi diſpenſandus ſit Religioſus, & de Prælato Regulari multò certius exiſtimant Filliucius, Hieron. Rodriguez, Veiga, M. Cornejo, M Lezana, & alij, quos citant, ac ſequuntur Diana, *part. 4. tract. 2. reſol.* 70. Bordon. *tom. 1. reſol.* 15. *num.* 14. Tum ex variis priuilegiis: Tum etiam quia priuilegium datum diſpenſandi in irregularitatibus excepto homicidio voluntario, eſt etiam ad diſpenſandum in irregularitate, quæ prouenit ex defectu lenitatis, ſiquidem ſub homicidio voluntario non comprehenditur illud, quòd fit iuſte, ſed tantùm iniuſte, vt docent Nauarr. Caietan. Viuald. Henriq. Saytus, & alij apud Filliucium teſtificantem in facti contingentia, ita Romæ reſolutum fuiſſe.

Bañez. Medina. Barboſa. Sà. Filliucius. Nauarr. Caietan. Viuald. Henriq. Saytus. Filliucius.

---

## Qvæstio IX.

### *Referuntur aliqui caſus, in quibus milites in bello iniuſto excuſantur ab irregularitate.*

### Svmmarivm.

30 *Miles pugnans in bello iniuſto occidens pro defenſione vitæ propriæ, non fit irregularis.*

31 *Miles pugnans pro parte iniuſta, ſi dicat ſe velle tranſire ad partes iuſtas, poteſt occidi.*

32 *Qui inuaditur ab hoſte, nec valet aliter effugere, ſi occidat, non fit irregularis.*

33 *Qui ſe conferunt ad bellum ad adiuuandum in ſpiritualibus, ſi aliquem occidant, non ſiunt irregulares.*

30. Primus caſus eſt. An miles pugnans in bello iniuſto incurrat irregularitatem, ſi occidat inſequentem ſe, ipſumque defenſionis cauſa confodiat? Affirmat Auila *de cenſur. p. 7. diſp. 8. sect. 3. dub. 1. concluſ. 2.* Tamen oppoſitum ex Præpoſito, Giballino, tenet Diana *p. 11. tract. 7. Reſol. 8.* Quorum ſententiæ adhæreo, quia quamuis miles dum ſequitur tales partes, faciat bellum iniuſtum, tamen hic & nunc pro defenſione propriæ vitæ ex iure naturæ videtur bellum iuſtum, dummodo ſi aduertat, habeat animum deſerendi bellum iniuſtum, ab eoque diſcedendi.

Auila. Præpoſit. Giballin. Diana.

31. An miles iuſtè pugnans, ſi occidat talem fugientem paratum ad ſatisfaciendum, ac ad ſequendas partes belli iuſti, mortaliter peccet? Reſpondet citatus Diana, exiſtimo, quia vterque ducitur optima ratione fugiens quidem dum ſe defendit, & inſequens etiam, qui ſapienter exiſtimat, ſe ſui Principis iuſtè pugnantis partes agere, & eius iniurias vlciſci; atque ita vterque occidere ex opinione probabili ſui iuris, & tunc tantùm eſt bellum vtrinque iuſtum formaliter, quòd ſæpius contingere certiſſimum eſt, neuter igitur in eo caſu fit irregularis. Hæc probabiliter ſunt dicta; tamen exiſtimo, quòd miles fugiens, qui ſuſtinebat partes belli iniuſti, ſi dicat ſe velle tranſire ad partes oppoſitas Principis iuſtè pugnantis, tunc nullum ius eſt, vt occidatur à priuato milite. Diana.

Ex quo benè deducitur cum Leſſio 3. *part. cap. 2. de irregularit. dub. 4. num.* 13. Quòd ſi quis prior inuadatur ab hoſte, nec valens aliter effugere, eum occidat, non fiet irregularis, etiamſi pugnauerit ex parte iniuſta. 32. Leſſius.

Notat etiam Auila citatus, vt aduertit iam ſuprà *quæſt. 5.* quòd illi, qui ſe conferunt ad bellum, non ad pugnandum, nec ad milites excitandos, nec inducendos, ſed ad eos in ſpiritualibus adiuuandos, non eſſe irregulares, quamuis ad propriæ vitæ defenſionem, aliquem occidant, ſuppoſito quòd legitima defenſione vtantur. Ita Syluest. *verb. Homicid. 3. quæſt.* 6. Bonac. *diſp. 7. quæſt. 4. punct. 4. n. 10.* 33. Auila. Syluest. Bonacina.

---

## Qvæstio X.

### *An milites pugnantes in bello iniuſto, ſecuto vno homicidio, fiant omnes irregulares, ſicut & etiam qui ſarcinas cuſtodiunt?*

### Svmmarivm.

34 *Prima ſententia affirmat, omnes, qui militant in bello iniuſto, ſecuto vno homicidio, eſſe irregulares.*

35 *Oppoſita ſententia verior, n. 36. & 37.*

38 *Cuſtodientes ſarcinas probabiliter non ſunt irregulares.*

39 *Dux belli iniuſti tot committit irregularitates, quot ſiunt homicidia.*

Ad primum; an omnes, qui militant in bello iniuſto, ſecuto vno homicidio fiant irregulares? Affirmant Doctores cum Villalobos *in ſumma. tom. 1. tract. 1. difficult.* 24. quia omnes illi tanquam vna cauſa cooperantur in tali homicidio. 34. Villalob.

Oppoſitam ſententiam cum Giballino & Coninch. tenet Diana *part. 11. tr. 7. reſol. 8. §. Sed Giballin.* Multum probabile videtur, eos tantùm milites eſſe irregulares, qui moraliter dici poſſunt iuuaſſe occidentes, aut mutilantes, quales ſunt tantùm aliqui circumſtantes, ac commilitones, non verò totus exercitus per planitiem diffuſus; non enim benè intelligitur, quomodo multa millia ſint cooperata in vno homicidio: Nam ſæpè magnus exercitus occupat 35. Giballin. Coninch. Diana.

cupat

cupat duas leucas, quomodo ergo miles, qui diſtat ab occidente per ſpatium duarum leucarum poteſt dici cauſa moralis talis homicidij.

36\. Et confirmatur à Coninch, quia non videntur ſinguli milites teneri ad reparandum damnum, quòd à toto exercitu in exciſione Vrbis iniuſta illatum fuit, vt tenet Paludanus *in 4. distinct. 15. quæſt. 2. art. 30.* quòd etiam docuit Leſſius *lib. 2. cap. 14. num. 37.* quia ſinguli milites non iuuarunt iniquam expugnationem, niſi faciendo partem ſuam, vt partem illius exercitus, & ſicut totus exercitus eſt cauſa totius damni; ita ſinguli ſuæ tantùm partis, niſi alia ratione alios adiuuarent, ac excitarent, quæ ratio æquè valet in irregularitate ad reſtitutionem damni, cum vtraque oriatur ex cooperatione ad damnum, & mortem inferendam. Paludan.

37\. Fundamentum verò Doctorum, qui tenent contrariam ſententiam in eo nititur, quia omnes illi faciunt vnam cauſam moralem; ſed hoc non eſt verum, vt iam dixi, ſed ſolùm faciunt vnam cauſam vnitate ordinis, eodemque modò, conſtant vnum exercitum, quo in toto collectiuo ſingulæ partes illud faciunt.

38\. Quantum vero ad cuſtodientes ſarcinas militantium in bello iniuſto an fiant irregulares. Affirmant Villalobos *tom. 1. tract. 11. diffic. 24.* Auila *de cenſur. part. 7. diſp. 8. sect. 3. dub. 2. concluſ. 3.* Tamen ſatis probabiliter ex Giballino tenet Diana *citata reſol. 8. §. Quæro tertiò, negans:* Quia iſti valdè remote cooperantur militibus occidentibus, & pugnantibus, vt etiam de vendentibus arma communiter dicitur. Et idem etiam dicendum videtur de vendentibus alimonia, & obſonia, eaque ad exercitum deferentibus, non enim magis hi cooperantur ad homicidium, ac illi, qui ſarcinas ſeruant. Villalobos. Auila. Giballin. Diana.

39\. Notandum eſt etiam cum Giballino, & aliis Auctoribus citatis, quòd dux belli iniuſti, tot contrahit irregularitates quot in illo perpatrantur homicidia, quia ipſorum omnium cauſa principalis eſt, & in omnibus militibus pugnat, ſiquidem eius imperio, & ductu milites pugnant, indéque ipſe totius damni cauſa eſt, ita Villalobos *citatus n. 2. & 5.* Giballin.

---

## QVÆSTIO XI.

### *An liceat Eccleſiaſticis expoliare aduerſarios, & an ipſi Eccleſiaſtici, reſque Eccleſiaſticæ poſſint expoliari ab aduerſariis?*

### SVMMARIVM.

40 *Licet non ſit licitum Eccleſiaſticis pugnare in bello, tamen ſi in eo aſſiſtunt, poſſunt hoſtes expoliare.*

41 *Nec Eccleſiaſtici, nec bona Eccleſiaſtica poſſunt ab hoſtibus expoliari.*

42 *Capta ciuitate bona Eccleſiaſticorum ablata ſunt reſtituenda.*

43 *Eccleſiaſtici pugnantes in conflictu belli poſſunt expoliari, non verò poſt obtentam victoriam.*

44 *Aliquando Eccleſia poteſt deuaſtari ob victoriam obtinendam.*

IN caſibus ſupradictis, in quibus licitum eſt clericis, ac Monachis pugnare in bello, licitum eſt etiam hoſtes expoliare, & alia facere, quæ iure belli licita ſunt aliis militibus, nec enim ex eo quòd ſunt Eccleſiaſtici ſiunt deterioris conditionis, imò & dato caſu, quòd adſint in bello iuſto, & non liceat eis pugnare, poſſunt tamen ſibi acquirere, ac vſurpare bona, ac ſpolia hoſtium, ſicut & alij milites, ſunt enim ipſi valdè vtiles in exercitu ad ſpiritualia, ac proinde debent gaudere commodis belli ſicut alij milites, niſi oppoſitum expreſsè conſtet de voluntate Principis, ac ducis. Valentia *tom. 3. diſp. 3. quæſt. 16. §. Tertiò certum eſt.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 108. §. Meo quidem iudicio.* Layman *lib. 2. tract. 3. num. 20.* 40. Valentia. Molina. Layman.

Tamen è conuerſo non poſſunt ipſi clerici, ac Monachi, reſque Eccleſiaſticæ expoliari ab hoſtibus, gaudent enim ipſi, eorumque bona immunitate Eccleſiaſtica. Et ratio eſt. Primò, quia perſonæ Eccleſiaſticæ communiter ſunt innocentes in his bellis inferendis, ergo bona illarum ob delictū alterius non ſunt occupanda. Secundò, quia ſunt ſpecialiter Deo dedicata, à iuriſdictione ſæculari exempta, ac proinde non debent ob delictum aliorum grauari. Tandem, quia Eccleſiaſtici partem conſtituunt diſtinctam à republica ciuili, ergo propter eius culpam puniri non poſſunt. Ita Suar. *tract. de charitate, diſp. 13. sect. 7. num. 14.* Coninch. *diſp. 33. dub. 7. num. 118.* Bonacin. *diſp. 2. de reſtit. quæſt. vltima, sect. 1. punct. 12. §. 3. num. 18.* Molina, Filliucius, Hurtadus de Mendoça, Caietanus, Syluius, Layman, Malderus, Caſtrus-Palaus, Villalobos Dicaſtillus, & alij multi, quos citat, ac ſequitur Diana *part. 11. tract. 4. reſol. 1. §. ſed in ordine,* quòd multis hiſtoriis, ac documentis probat Hugo Grotius de iure belli *lib. 3. cap. 11. num. 10.* 41. Suar. Coninch. Bonacina. Molina. Filliuc. Caietan. Syluius. Hurtadus. Diana.

Ciuitate capta verbi gratia bona ſæcularium poſſunt diripi, non tamen bona Eccleſiæ, nec Eccleſiaſticorum, hæc omni iure ſunt exempta, & ſi ablata fuerint ſunt reſtituenda. Syluester *verb. Bellum 3. quæſt. 3.* Lezana *eodem verb. num. 18.* Theophilus Alatius *in can. conſcientia lib. 7. verb. Bellum n. 8.* 42. Syluest. Lezana. Theophil.

Ex quo ex pluribus Doctoribus notandum, quòd & ſi clerici, verbi gratia Luſitani, in conflictu belli actu pugnent contra Anglos ante obtentam victoriam, poſſunt bonis expoliari, & occidi, quia tunc clerici ſe habent tanquam milites; at poſt obtentam victoriam minimè poſſunt occidi, ac expoliari; nam Princeps ſæcularis non eſt iudex clericorum, niſi dum actualiter pugnant. Petrus de Ledeſma *in ſumma, tract. 3. cap. 13. concluſ. 58.* Candid. *tom. 1. diſquiſit. 17. art. 8.* 43. Ledeſma. Candidus.

Nota tamen aliquando admittendum eſſe poſſe Eccleſias, & Eccleſiaſticos in bello iuſto per accidens deuaſtari ſine obligatione reſtituendi, quando ſcilicet id neceſſarium iudicatur pro conſecutione victoriæ. Ita Candidus proximè citatus & Lezana *verb. Bellum num. 18.* 44. Candidus. Lezana.

QVÆ

## Qvæstio XII.

*An Prælati Regulares poſſint diſpenſare in huiuſmodi irregularitate orta ex bello?*

### SVMMARIVM.

45 *Prælati Regulares poſſunt diſpenſare in omni irregularitate, excepto homicidio voluntario, mutilatione, bigamia.*
46 *Item in prædictis irregularitatibus.*

45. Dico in hac re, quod Prælati Regulares poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare in irregularitate, quæ oritur ex occiſione, ſiue mutilatione facta in bello ſiue iuſto, ſiue iniuſto, ex multis priuilegiis conceſſis, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, mutilatione, ac bigamia. M. Cornejo *de irregularitate, diſputatione* 11. *dub.* 2. Suarez *tom.* 5. *de cenſuris, diſputatione* 47. *ſect.* 6. *num.* 13. Peirinis *tom.* 1. *Priuileg. Minorum Conſtit.* 2. *Iulij* 2. *num.* 115. Lezana *verb. Irregularitas. n.* 72.

Cornejo. Suar. Peirin. Lezana.

46. Imò etiam Prælati Regulares communicantes cum priuilegiis Ordinis Sancti Benedicti Valliſoleti, quaque prima die Lunæ quadrageſimæ poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in omni irregularitate, etiam illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, ac bigamia, vt ex multis oſtendam infra, cum de Bigamia agam.

## Qvæstio XIII.

*Quid dicendum ſit de militantibus in bello iniuſto?*

### SVMMARIVM.

47 *Omnes militantes in bello iniuſto, ſecuto homicidio, ac mutilatione, fiunt irregulares.*

47. De bello iniuſto breuiter dicendum eſt, quod omnes militantes in illo, licet propriis manibus ſanguinem non effundant, ſed effundentibus commilitent, ſeu cooperentur, aut arma miniſtrent, & præbeant, fiunt irregulares, ſi tunc in eo contingant homicidia, ac mutilationes; quod ex iniuſtitia belli fit manifeſtum, cum nullum poſſit haberi ſubterfugium. Ita communiter Doctores apud Suar. *tom.* 5. *diſp.* 47. *ſect.* 5. *n.* 1. M. Cornejo *de irregularitate, diſp.* 2. §. *Inſero ſecundo.* Quod à fortiori dicendum eſt de Clericis, ac Religioſis; cum eis minimè liceat talibus cooperari, quod nullo modo dicendum eſt de illis, qui ad bellum iniuſtum ſe conferunt, non vt adiuuamen, vel auxilium, ſeu conſilium præbeant, ſed ad tale bellum diſſuadendum, ac vt in ſpiritualibus adiuuent, ac Sacramenta miniſtrent.

Suar. Cornejo.

# RESOLVTIO XVII.

*Benedicere, ſeu Benedictio.*

## Qvæstio Prima.

*Quid, & quotuplex ſit Benedictio?*

### SVMMARIVM.

1 *Quid ſit benedicere.*
2 *Quotuplex ſit benedictio.*
3 *Benedictio magnam vim habet ad impetrandum.*
4 *Benedictio dupliciter fit, vel cæremoniis, vel conſecratione.*

Sicvt maledicere eſt alicui malum imprecari, ita benedicere eſt bonum precari à Deo, videlicet, omnium bonorum origine, ſicque, vt ait Barboſa *de iure Eccleſiaſtico, lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 54. eſt profanitatis, vel nequitiæ excluſio, atque ſanctificationis infuſio. 1.

Barboſa.

Benedicere autem tripliciter accipitur iuxta D. Thomam, vt latè explicat Barboſa *de iure Eccleſiaſtico, lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 55. enuntiatiuè, optatiuè, imperatiuè. Prima eſt, quam Deo tribuimus, eiúſque laudes enuntiamus, ac dicimus, vt *Benedicite ſerui Domini Domino.* Secunda eſt, quam homo homini dare ſolet, non ſolum laudando, ſed etiam bonum aliquod imprecando, iuxta illud Pſalmi. *Benedicat te Dominus ex Sion, vt videas bona Hieruſalem.* Tertia benedictio eſt, quam dat Deus ſolus per ſe, vel per miniſtros ſuos, & hæc effectus miros operatur, & hanc dedit Deus per ſe ipſum. Geneſ. 1. num. 22. *Benedixitque eis.* Quandoque per ſeruos; vt Melchiſedech benedixit Abrahæ. *Geneſ.* 14. *num.* 18. & ſic ſæpè in ſacris literis contingit: & hodie in Eccleſia fit, & dupliciter, priuatè, vel publicè. Priuatè, quæ à quacunque perſona fideli dari poteſt. Publicè vero, per Pontifices, Abbates, Sacerdotes, ac Religioſos viros. Ita Noſter Vvaldenſ. *lib. Doctrinalis fidei tom.* 1. *lib.* 2. *art.* 3. *cap.* 19. *contra Vviclephum.* Sylueſter *in ſumma, verb. Benedictio, num.* 1. Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 13. 2.

D. Thom. Barboſa. Geneſ. 14. Vvalden. Sylueſt. Layman.

Qui etiam omnes aduertunt, quod talis benedictio nihil ex opere operato, aut infallibiliter impetrat, quod precatur: ſed quod cum fiat nomine Eccleſiæ magnam vim habet ad impetrandum. 3.

Benedictio rerum eſt etiam duplex; vna eſt ſimplex, altera fit conſecratione. Simplex, quæ fit benedictione, ac certis cæremoniis, vt benedictio veſtium, aquæ, vini, olei, cæræ, domus, nauis. Alia eſt, quæ fit vnctione, vt benedictio Calicis, Altaris, ſeu illius lapidis, & hæc propriè vocatur conſecratio. Citatus Sylueſter, Panormitan. *in cap.* 1. *de conſecrat. Eccleſiæ.* Baſſeus *verb. Benedictio, n.* 2. 4.

Sylueſt. Panormit. Baſſeus.

## QVÆSTIO II.

*Rectè, ac ſanctè in Eccleſia fiunt benedictiones ad effectus ſupernaturales efficiendos, ac ſignificandos.*

### SVMMARIVM.

5 *Rectè, & ſanctè ab Eccleſia fiunt benedictiones.*

6 *Benedictiones ſanctè, ac piè fiunt ad effectus ſupernaturales.*

7 *Tamen huiuſmodi benedictiones non operantur infallibiliter, quia ſæpè nobis non connenit.*

5. MVlti fuerunt impij Hæretici, vt Vvicleff, qui dixerunt, quod benedictiones eſſent ſine fructu, ac vtilitate in Eccleſia; quos fortiter, & doctè impugnat Noſter Vvaldenſis *lib. de Sacrament. à cap.* 10. (Vvalden.) Tamen Catholica fides conſtanter tenet, quod rectè, & ſanctè in Eccleſia benedicuntur aquæ, oleum, panis, cerei, cineres, rami, & ſimilia. Et probatur. Primò, ex Scriptura, quæ continet exemplum, & documentum. Exemplum adeſt Domini *Matth.* 14. *Luc.* 9. (Matth. 14. Luc. 9.) qui panes multiplicaturus aſpiciens in cœlum, *Benedixit eos.* Documentum eſt Pauli. 1. Timoth. 4. (1. Tim. 4.) *Omnis creatura Dei bona eſt, nihil abiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, ſanctificatur enim per verbum Dei, & orationem.* Probatur ſecundò, ex traditione Sanctorum Patrum, & primum de aqua, quæ ſolet benedici ab ipſo tempore Apoſtolorum, pro quo faciunt innumerabilia teſtimonia D. Clementis, Dionyſij, Cyrilli, Cypriani, Ambroſij, Baſilij, Epiphanij, Auguſtini, Theodoreti, quos citat Bellarminus *de cultu Sanct. lib.* 3 *cap.* 7. (D. Clem. D. Dionyſ. D. Cyrill. D. Cyprian. D. Ambroſ.)

6. Et rectè ad effectus ſupernaturales efficiendos, ac ſignificandos vtitur Eccleſia aquâ, oleo, aliíſque rebus benedictione dedicatis; & hæc omnia propter tres fines in Eccleſia benedicuntur. Primò. Ad ſignificandos ſpirituales effectus; cineris enim aſperſio, ſignificat pœnitentiam; Palmæ victoriam, cerei Paſchales gloriam reſurrectionis. Secundò, ad delenda peccata venialia, de qua re videndus eſt D. Thom. 3. *p. q.* 87. *art.* 3. (D. Thom.) ibi: Expoſitores, quia hæc ſemper fiunt, & recipiuntur, cum aliqua deteſtatione peccatorum, & motu pio in Deum, ac res ſacras. Tertiò, ad fugandos Dæmones, & curandos morbos, vt ex precibus, ac orationibus, quibus benedicuntur, patet.

7. Tamen, vt iam dixi ſuperiori quæſtione, huiuſmodi res non operantur infallibiliter, vt Sacramenta. Et ratio eſt, quia tales res habent huiuſmodi vim, non ex pacto Dei expreſſo, vt Sacramenta, ſed ex precibus Eccleſiæ, ac deuotione fidelium; tum etiam quia aliquando non expedit nobis, vt liberemur, vel à morbo, vel à vexatione præſenti, etiam vt latè probat Bellarminus *citatus cap.* 7. (Bellarm.) probans hunc tertium effectum multis exemplis Sacræ Scripturæ, ac documentis Sanctorum Patrum.

## QVÆSTIO III.

*Quiſnam poteſt benedictionem impendere publicè, ac ſolemniter?*

### SVMMARIVM.

8 *Quomodo ſe debeat habere Sacerdos celebrans coram proprio Epiſcopo....vel....*

9 *Benedictiones ſolemnes multam vim habent ad multa.*

*Quiſnam poſſit dare benedictionē publicam.*

10 *Et etiam Abbates ex priuilegio.*

11 *In quo loco, & quando tales benedictiones ſunt dandæ.*

12 *Qui Abbates in præſentia Epiſcopi.*

13 *De hoc priuilegio Abbatum non gaudent alij Religioſi.*

NOn loquimur de benedictione priuata; 8. nam hæc à qualibet perſona particulari poteſt exhiberi. De benedictione vero, quam Presbyter celebrans dat in fine Miſſæ, ſi coram Epiſcopo celebrat, ei innuere debet, an velit ipſe benedicere, ſi vero nolit, benedicat tunc Sacerdos ſimplici benedictione, nulla alia expreſſa petita licentia. Ita Syluester *verb.* (Syluest.) *Benedictio, n.* 1. Hoc tamen intelligendum eſt de Sacerdote celebrante coram proprio Epiſcopo loci. Gauantus *verb. Benedictio, n.* 21. (Gauantus.) At verò ſi coram Epiſcopo extraneo, quid tale non debet expectare.

De benedictione verò ſolemni, quæ incipit 9. à verſu illo, *Adiutorium noſtrum*, &c. ſunt quædam publicæ orationes, quæ à miniſtris Eccleſiæ ſunt inſtitutæ ſuper perſonis, aliíſque rebus ſenſibilibus pronuntiari ſolitæ, quæ cum fiant nomine Eccleſiæ, quæ ſemper grata, & accepta eſt Deo; piè credendum, imò & pro certo habendum, huiuſmodi Eccleſiæ benedictionibus, atque rebus benedictis magnam vim ineſſe ad conciliandum hominibus per miſericordiam Dei, bonos motus diuinæ gratiæ, quibus à peccatis mundentur, virtutibus augeantur, & à corporalibus periculis cuſtodiantur, vel eripiantur, ſicut Deo expedire viſum fuerit pro ſuo loco, ac tempore, de quo videndus eſt Suarez *parte tertia*, & *tom.* 3. *diſp.* 15. *ſect.* 4. (Suarez.)

Benedictionem ſolemnem publicam poſ- 10. ſunt dare Epiſcopi in tota ſua Diœceſi; Archiepiſcopi in tota ſua Prouincia, cum viſitant; legati in toto ambitu ſuæ legationis, vt communiter tradunt Doctores, Syluester *verb. Benedictio, n.* 1.

Etiam Abbates, qui obtinent vſum ba- 11. culi, & Mitræ ex *cap. Abbates, de priuilegio, in ſexto.* Tum etiam ex multis conceſſionibus Apoſtolicis, videlicet, Innocentij VIII. Alexandri VI. Leonis X. Pij V. pro Abbatibus Canonicorum Regularium. Vrbani II. Pij IV. Eugenij IV. pro Abbatibus Caſſinenſibus. Vrbani V. Bonifacij IX. Gregorij IX. Martini V. pro Abbatibus Vallis vmbroſæ. Innocentij VIII. pro Abbatibus Ciſtercienſibus. Eugenij IV. pro Celeſtinis.

Quæ

Quæ & multa alia priuilegia referunt Tamburinus *tomo primo, de iure Abbat. diſp.* 21. *quæſtione ſeptima.* Barboſa *de iure Eccleſiaſt. libro primo, cap.* 17. *numero quadrageſimoſeptimo*; affirmans, quod hodie omnes ferè Abbates regulares habent à Sede Apoſtolica conceſſionem benedicendi, eaſdémque conceſſiones refert Baſſeus *tomo ſecundo, verb. Benedictio, num.* 12.

12. Hæc autem priuilegia pro benedictione ſolemni populi regulariter ſunt in fine Miſſarum, Matutini, & Veſperarum ſolemnium, vt ex ipſis priuilegiis conſtat. De loco autem, in quo danda ſit benedictio, conſideranda ſunt priuilegij verba, tamen communiter ſi aliud non exprimitur, ſolum intelligitur de propria Eccleſia, & non alibi, nec per vias more Epiſcoporum. Azor. *tom.*1.*lib.*11.*cap.*20 *quæſt.*7 Rodriguez *tomo* 1. *queſtion. quæſt.*18. *art.*1. Et pro hac re quandam declarationem Cardinalium referunt citatus Tamburin. *diſp.*23.*quæſt.*1.*num.*1. Riccius *de rebus Eccleſiaſt. Reſolut.*461. *parte prima.* Vrſellius *in examine concluſion. legalium, concluſ.*1. *n.*123. Azor. Rodrig. Tambur. Riccius. Vrſellius.

13. Talis benedictio dari poteſt ab Abbatibus, non tamen in præſentia Epiſcopi, vel alterius maioris Prælati. *cap. Denique* 21. *diſtinct. cap. Miniſtrare,* 26. *quæſt.*6. *cap. Cum ad celebranda, de conſecratione, diſtinct.*1. Nouarinus *verb. Benedicere, num.*14. Non enim minor debet maiorem benedicere. Limitatur tamen aſſertio, niſi aliqua exiſtat ſpecialis conceſſio à Sede Apoſtolica, vt facta habetur à Sixto IV. Abbati Sanctæ Mariæ Pacis Congregationis Canonicorum Regularium Lateranenſ. vt liberè valeat talem ſolemnem benedictionem impendere, etiamſi tunc præſens adſit aliquis Antiſtes, Cardinalis, vel Sedis Apoſtolicæ legatus. Habetur per extenſum in libro Priuilegiorum eiuſdem Congregat. *pagina* 369. & teſtatur Gabriel Pennot. *in ſua tripartita hiſtoria, lib.*3. *cap.*33. Hoc priuilegium datum fuiſſe in praxi anno 1624. die 2. Iulij in Feſto Viſitationis Virginis Mariæ, coram duodecim Illuſtriſſimis Cardinalibus. Refert Nouarinus *in ſua Lucerna, verb. Benedicere, numero decimo ſeptimo.* Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.*1. *cap.*17. *num.*50. Pennot. Nouar. Barboſa.

14. Hæc tamen priuilegia non communicantur cum Superioribus aliarum Religionum, quamvis ipſi habeant communicationem priuilegiorum, quæ conceſſa ſunt Monachalibus Ordinibus; & merito ſanè, quia talia conceſſa ſunt Abbatibus, quia ipſi habent vſum Pontificalium, veluti Epiſcoporum, quod non competit aliis Superioribus. Ita Suarez *tomo quarto, de Religione, tractatu octauo, libro ſecundo, cap.*29. *num.*27. Miranda *in manuali, tomo ſecundo, quæſt.*40. *articulo quarto.* M. Lezana *verb. Benedicere, numero quarto.* Diana *parte tertia, de Regularibus, tractatu* 2. *Reſolut.*15. Fragoſus *parte* 2. *lib.*11. *diſput.*4. §.3. *num.*1. Bordonus *tom.*1. *Reſolut.*17. *num.*3. Suarez. Miranda.

## QVÆSTIO IV.

*Quænam res Eccleſiaſticæ ſint, quas Prælati Regulares valeant benedicere?*

### SVMMARIVM.

15 *Abbates non ſolum poſſunt benedicere veſtimenta, ſed etiam calices, patenas, ac petras Aræ.*
*In partibus Indiarum poſſunt Prouinciales, & Fratres talia conſecrare.*

16 *Facultas conceſſa Abbatibus non extenditur ad alios Prælatos Regularium.*

17 *Prælati Regulares poſſunt ſolemniter benedicere ſuas Eccleſias, ac Cœmeteria.*

18 *Poſſunt Prælati Regulares poſt* 24. *horas à ſua electione benedicere ornamenta, & corporalia.*

PRimò. Sunt aliqui Abbates, qui non ſolum valent benedicere veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica, ac corporalia, ſed etiam calices, ac patenas conſecrare; ita conſtat ex priuilegio Bullat. Innocentij VIII. in Bullatio Rodrig. Conſtitutione quinta huius Pontificis conceſſo Abbati Ciſtercienſi, ac quatuor primis Coabbatibus, qui valeant conſecrare calices, & patenas tam ſuarum Eccleſiarum, quam ſi aliunde deferantur. Et Pius IV. *Conſtit.*97. *conceſſit Abbatibus benedictiones,* vt poſſent conſecrare altaria portatilia vulgo petras Aræ pro ſuis Eccleſiis tantum. Et Paulus III. Sacerdotibus Societatis, in partibus, in quibus facilè Epiſcopus Catholicus non inuenitur. Ita Barboſa *de Officio Epiſcopi allegat.*27.*n.*36. Miranda *tom.*2.*q.*41.*art.*4. Tambur. *de iure Abbatum, tom.*1.*diſp* 23.*quæſt.*13. Portel. *in dub. Regul. verb. Abbas, num* 3. Diana *part.*3. *tractatu* 2. *Reſolut.*15. Rodriguez *tomo tertio, ſumm. cap.*19.*num.*2. Qui etiam ait *tomo* 1.*q.*28. *artic.*1. quod Gregorius XIV. conceſſit Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis priuilegium conſecrandi Aras, & Calices, & etiam Adrianus VI. conceſſit Prouincialibus Indiarum Minorum, & Fratribus, quibus hoc commiſerint facultatem conſecrandi Altaria, & Calices, etiam ad alienum vſum in caſu neceſſitatis Epiſcoporum. Ita Pellizar. *tom.*2.*tract.*8. *cap.*5. *n.*102. & 103. 15. Barboſa. Miranda. Tambur. Portel. Diana. Rodrig. Pellizar.

Et vt iam dixi in fine ſuperioris quæſtionis hæc priuilegia conceſſa Abbatibus, cum habeant vſum Pontificalium, non extenduntur ad alios Prælatos, etiam cum eis communicantes, quia talem vſum Pontificalium non habent; & etiam priuilegia conceſſa pro partibus Indiarum in neceſſitate Epiſcoporum, non intelliguntur extra conceſſa, niſi forte tunc extra Indiam in aliquo loco, eadem neceſſitas vrgeat, quia tunc ex mente interpretatiua Pontificis, ac ex paritate rationis vti tali facultate poterunt, v.g. in parte remota Africæ, vel Æthiopiæ. 16.

Dico ſecundò, Prælati Regulares poſſunt benedicere benedictione ſolemni ſuas Eccleſias, Cœmeteria Eccleſiaſtica, & Oratoria. 17.

Hoc patet ex indulto Bullato Leonis X. conceſſo Minoribus de Obſeruantia, & refertur *in Compendio Mendicantium, verb. Benedicere, num.*14. Ita Auctores mox citandi.

18. Dico tertiò, poſſunt Prælati Regulares, & etiam eorum Vicarij, ac præſidentes poſt 24. horas benedicere ornamenta, & corporalia, vt habetur ex priuilegio Innocentij VIII. per Bullam authenticam conceſſo Auguſtinianis, vt refert Caſſarrubius, *verb. Benedicere, num.*8. Quod etiam Iulius II. conceſſit Minimis, vt teſtantur Caſſarrubius *citatus num.*11. Peirinis *tom.*1. *Priuileg. Minor. Conſtit.*11. *Iulij II.* quod etiam pro Minoribus conceſſit Leo X. vt referunt idem Auctores, & Pius V. hoc indulſit Patribus S. Iuſtinæ de Padua. Portel. *verb. Benedicere*, de quo etiam participant omnes alij Religioſi cum eis communicantes. Lezana *tom.*3. *verb. Benedicere, num.*8. *&* 9. Rodriguez, Miranda, Fragoſ. quos citant, ac ſequuntur Fr. Martin. à S. Ioſeph. *pag* 522. *num.*16. Vidal. *Inquiſit. de iuriſdict. n.*25.

19. Dico quartò, prædicti Prælati Regulares, ac etiam eorum Vicarij, vt dixi ſuperiori concluſione poſſunt benedicere prædicta ornamenta, ac corporalia; tam pro ſuis Eccleſiis, quam pro alienis, ac extraneis ex quacunque orbis parte; prædicta enim priuilegia ſunt abſolutè, & ſimpliciter conceſſa, ergo abſolutè, & ſimpliciter ſunt intelligenda, vbi enim lex non diſtinguit, nec nos

Martin. Vidalius. Pellizar. Anton. ab Spiritu S.

diſtinguere debemus. Ita Martin. à S. Ioſeph. *citatus fol.*523. *num.*16. & Vidalius proximè citatus. Pellizar. *tomo ſecundo, tract.*8. *cap.*5. *ſect.*3. *num.*105. *&* 113. Fr. Antonius ab Spiritu Sancto *in Directorio, tomo primo, tract.*1. *diſp.* 1. *ſect.*3. *num.*134.

20. Gauant. Bordon. Lezana.

Nec obſtat id, quod in contrarium obiiciunt Gauantus *verb. Benedicere*; & Bordon. *tomo primo, Reſolut.*17. *num.*9. & M. Lezana *verb. Benedicere, num.*8. *&* 9. Sacram Congregationem declaraſſe anno 1609. die 13. Martij: *Prælatos Regulares non poſſe vti dicto priuilegio, niſi in rebus, in quibus Sacra Vnctio non adhibetur, & pro ſeruitio dumtaxat Monaſteriorum, & Eccleſiarum propriarum.* Reſpondetur non conſtare nobis authenticè de tali declaratione, quod erat neceſſarium ad eius fidem, ac obſeruationem, iuxta declarationem eiuſdem Sacræ Congregationis ſub Vrbano VIII. die 11. Auguſti 1632. & referunt

Vidalius. Lezana. S. Congr.

Vidalius *Inquiſition. de iuriſdict. n.*25. Lezana *verb. Sacra Congregatio, num.*5. Pellizarius *tom.*1. *tract.*10. *cap.*10. *num.*43. *ad finem.* Vbi præcipit Sacra Congregatio, quod talibus declarationibus ſiue impreſſis, ſiue imprimendis, niſi fuerint authenticæ, nulla adhibeatur fides ſiue in iudicio, ſiue extra, & & ideo quandiu oppoſita declaratio data anno 1609. non oſtenditur authenticè, ſtandum eſt Bullato *priuilegiis citatis concluſione hac* 3.

21. Dico quintò, quod hæc ſit regula generalis ex priuilegio Bullato Leonis X. conceſſo Minoribus, quo gaudent aliæ Religiones cum eis participantes, vbi extenditur facultas benedicendi, *ad quæcunque ad diuinum Cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit.* Ex quo fit quod poſſunt benedicere Pixidem, ſeu vas, in quo Chriſti corpus reſeruatur, quod etiam patet ex priuilegio Innocentij VIII. Bulla V. ex Iulio III. Poſſunt etiam benedicere campanas, Imagines, Cruces, ex modo citatis priuilegiis Innocentij, & Iulij. Ita

Suarez. Tamburin. Lezana. Pellizar. Fr. Anton.

Suarez *tomo quarto, de Religione, tract.*8. *lib.*2. *cap.*30. *num.*1 *&* 4. Tamburinus *tom.*1. *de iure Abbatum, diſp.*23. *quæſt.*3. *num.*7. M. Lezana *verb. Benedicere, num.* 11. *&* 12. Pellizarius *tom.*2. *tract.*8. *cap.*5. *ſect.*3. *num.*105. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in Director. tom.*1. *tract.*2. *diſp.*1. *ſect.*3 *n.*130.

22. Fr Anton. Pellizar.

Meritò tamen notant hi duo vltimi Auctores, ſcilicet Pellizar. & Fr. Anton. *cum Lucerna Regular. verb. Benedicere,* ex Tamburino. Quod facultas conceſſa ab Innocentio VIII. & Iulio III. ad benedicendas res proximè dictas, non reſtringitur tantum ad benedicendas res proprias benedicentium, ſed conceditur abſque vlla limitatione, & ideo extenditur ad benedicendas res alienas, ac aliarum Eccleſiarum, ſcilicet Imagines, Cruces, ac Pixidem, in quo Chriſti corpus ſeruatur, iuxta communem regulam, vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

# RESOLVTIO XVIII.

## *Bigamia*

## QVÆSTIO VNICA.

*Vtrum Prælati Mendicantium poſſint diſpenſare in Bigamia?*

### SVMMARIVM.

1 *Quid, & quotuplex ſit Bigamia.*
2 *Proponitur pars negatiua.*
3 *Prælatus Regularis poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis bigamis quoad Ordines Minores.*
4 *Prælati poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in omni bigamia.*
5 *Bulla Pauli III. pro vna die.*
6 *Ex diſpoſitione Bullæ apertè colligitur facultas.*
7 *Priuilegium explicandum ſecundum antiquam conſuetudinem.*
8 *Aliud priuilegium ex compendio Societatis.*
9 *Stylus Curiæ varius & non obligat vt lex, & num.*10.
11 *Sub clauſula generali venit Bigamia.*
12 *Priuilegia Regularium in eorum fauorem explicanda.*
13 *Abſolutio non ſolum pro foro interiori, ſed etiam exteriori.*
14 *Prælatus Regularis poteſt diſpenſare in omni irregularitate, in qua ſolet Pontifex diſpenſare.*

Bigamia, vox eſt Græca, & ſignificat multiplicatum matrimonium. Inde, qui duplex cótrahit matrimoniũ dicitur Bigamus. 1. Vox Græca.

Bigamia

Bigamia autè triplex eſt, prima vera, & realis. Secunda, interpretatiua, ſeu ficta. Tertia, ſimilitudinaria. *Vera & realis eſt*, quando quis validè contraxit cum duabus, & conſummauit. *Interpretatiua*, ſeu *ficta*, quando quis reuera non contraxit duo matrimonia, ſed iuris fictione, ac interpretatione, cenſetur contraxiſſe, vt ſi quis contrahat cum vidua, ac corrupta. *Similitudinaria eſt*, cum ex eadem iuris interpretatione, duplex matrimonium reputatur, vt cum quis poſt votum ſolemne caſtitatis contrahit cum Virgine, eamque cognoſcit. Ita communiter Doctores Noſter Bacconius *in 4. diſtinct. 25. artic. 5.* M. Cornejo *tract. 5. de irregularitate: diſput. 10. dub. 1. & 2.* Suarez *tom. 5. ad 3 part. diſp. 49. sect. 1. num. 1* Sayrus *lib. 6. de cenſuris, cap. 3.* Bonacina *de cenſuris, diſp. 7. q. 2. punct. 5.* Qui omnes bene notant hanc irregularitatem dici ex defectu, non quia ad eam ſemper præſupponatur culpa, ſed quod iterata matrimonij repetitio, non aptè repræſentat coniunctionem Chriſti vnius cum vna Eccleſia, quæ eſt Virgo pura incorrupta, ſine macula, & ruga.

Bacconius. Cornejo. Suarez. Sayrus. Bonacina.

2. Tota difficultas in hac materia in eo vertitur, an Prælati Regulares poſſint cum ſuis ſubditis diſpenſare, in hac irregularitate Bigamiæ, & de hoc mihi olim fuit magna controuerſia, cum quodam viro ſatis Docto, & partem negantem tuentur Fr. Bartholom. de Vechis *in praxi obſeruanda, diſp. 9. dub. 15. num. 2.* Aſcanius Tamburinus *tom. 2. de iur. Abbat. diſd. 17. q. 3. n. 2.* & alij, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, p. 2. allegat. 49. num. 28.* Pro hac ſententia etiam ſtat Lezana *tom. 1. ſummæ, cap. 18. num. 42.* & Diana *tom. 4. tract. 2. Reſolut 63.* concedit tamen fieri poſſe in bigamia ſimilitudinaria, quorum fundamenta poſtea apponam in hac difficultate.

Vechis. Tambur. Barboſa. Lezana. Diana.

3. Dico primò. Quod Prælatus Regularis ex mendicantibus poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis bigamis ad Ordines minores. Ita D. Thom. *in 4. diſtinct. 27. art 2.* Syluester *verb. Bigamia, q. 6.* Miranda *tom. 2. q. 8. art. 2. 6 Secunda concluſio.* Sayrus *lib. 6. cap. 6. num. 11. & 13.* M. Petrus Cornejo *in 3. part. D. Thomæ, tract 5. de irregularitate, diſp. 10. dub. 1. quæſt. 5.* Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 86. num. 11.* Azor. *part. 2. lib. 5. cap. 20. quæſt. 2. & lib. 6. cap. 4. quæſt. 8. & 11.* Ioannes de la Cruz *in Direct. part. 2. de irregularitate, dub. 1. concluſ. 1.* Probatur, quia Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis bigamis ad Ordines Minores, vt tenent citati Auctores, & alij multi, quos latè adducit allegatus Barboſa *allegat. 49. num. 24.* & conſtat ex *cap. Lector. diſt. 34.* ergo etiam Prælati Regulares deducto argumento ex *cap. Cum illorum de ſententia excommunicat.* Deinde, vt tenet Sotus *in 4. diſtinct. 27. quæſt. 3. concluſ. 4.* quia per Ordines Minores non ita eſt homo addictus ad res ſacras, vt interueniente bigamia, vel alia irregularitate repugnet, vt Prælatus, ſeu Abbas queat diſpenſare, cum in hac re plus poteſtatis habeant Prælati Regulares, quam Epiſcopi, vt tenet Sayr. *citatus n. 13.* referens alios.

D. Thom. Syluest. Miranda. Cornejo. Sanchez.

4. Dico ſecundò, quod Prælati Regulares, vt Abbates, Generales, Prouinciales, ac Priores poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in bigamia vera, interpretatiua, ac ſimilitudinaria, etiam publica, ac manifeſta. Ita Auila *de cenſuris, part. 7. diſp. 8. dub. 4. §. Octaua concluſio.* Henriquez *lib 12. cap. 6. n. 11. litter. Z.* Portel. *in Additionibus ad dubia Regul. verb. Diſpenſare, num. 4. & 5.* Hieron. Rodrig. *in Additionibus Reſol. 16. n. 14.* Baſſeus *verb. Abbas, §. 3.* M. Cornejo *in 3. p. D. Thomæ, tract. 5. de irregularitate, diſp. 10. dub. 1. in fine.* Carceres *lect. 12. ſol. 603.* Pellizar. *tom. 2. tract. 9. cap. 3. n. 135.* Lezana *verb. Irregularitas, in ſumma, num. 72.* Dicitque quòd Prælati ea vti poſſunt. Peirinis *de Relig. Prælat. tom. 2. q. 2 cap. 5. §. 8. num. 99.* Caſtro Palaus *tom 5. diſp. 6. de cenſur. puncto 8. n. 21.* Nobiſcum conſentit Bordonius ſaltem in bigamia ſimilitudinaria. Ait enim *cap 4. de Profeſſis, q. 56. §. Bigamum*, quoad Ordines Minores, imò quoad maiores.

Auila. Henriq. Portel. Rodrig. Baſſeus. Cornejo. Carceres. Pellizar. Lezana.

5. Probatur ex Bulla Pauli III. conceſſa Generali, Abbatibus Prioribus, & Præſidentibus Ordinis, Congregationis Sancti Benedicti Valliſoleti, refertur apud Bullarium Rodriguez, & inter Bullas huius Pontificis decima eſt. In qua Pontifex concedit, vt quotannis prima die Lunæ Quadrageſimæ, hoc eſt Feria ſecunda poſt Dominicam primam Quadrageſimæ, & ſic habetur: *Nos igitur, qui ſingulorum paterno zelamus affectu, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, vobis, qui ſtante immemorabili conſuetudine huiuſmodi etiam de cætero perpetuis futuris temporibus ſingulis annis, prima die Lunæ Quadrageſimæ huiuſmodi, omnes, & ſingulas vtriuſque ſexus perſonas Ordinis, & Congregationis prædictorum Religioſas, ac eidem Ordini, & Congregationi oblatas, ſeu donatas, necnon eremitas, ſub cura veſtra exiſtentes inter ſepta veſtrorum, ſeu ipſorum pro tempore abſoluendorum Monaſteriorum, ſeu aliorum Regularium locorum, ab omnibus, & ſingulis eorum peccatis, ſententiis, cenſuris, & pœnis, per eos pro tempore quomodolibet incurſis, etiam in caſibus dictæ Sedi quomodolibet reſeruatis, exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſolita eſt legi, abſoluere, & cum eis ſuper quibuſcis irregularitatibus per eos pro tempore, quauis occaſione, vel cauſa contractis diſpenſare, prout hactenus, vt præfertur, conſueuiſtis, dicta auctoritate valeatis plenam, & liberam, eadem auctoritate tenore præſentium concedimus facultatem.* Vbi Pontifex generaliter, & verbis maximè vniuerſalibus loquitur, nulla facta exceptione, nec de homicidio voluntario, publico, ſeu occulto, nec de mutilatione, nec bigamia, & vbi lex nullam ponit limitationem, nec nos ponere debemus; maximè cum hæc conceſſio ſit pro perſonis religioſis, & vna die tantum anni, vt notant citati Auctores.

Paul. III. Rodrig.

6. Probatur ſecundò, ex ipſa diſpoſitione, ac conceſſione Apoſtolica: nam quando Pontifex dat facultatem ad abſoluendum à peccatis, ſententiis, & cenſuris apponit exceptionem in caſibus Bullæ Cœnæ: *exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſolita eſt legi.* At verò ad diſpenſandum in irregularitatibus abſolutè, & ſine vlla limitatione facit conceſſionem: *Super quibuſuis irregularitatibus per eos pro*

*tempore, quauis occaſione, vel cauſa contractis*, ergo ſicut in caſibus, ac cenſuris Pontifex poſuit exceptionem, ſi eam etiam voluiſſet dari in irregularitatibus, eam etiam exprimeret, atqui eam non expreſſit, nec appoſuit, ergo nullam eſſe voluit.

7. Probatur tertiò ex eadem bulla Apoſtolica, quia prædicti Religioſi illi Vallis-ſoleti habebant ex immemorabili conſuetudine prima feria ſecunda quadrageſimæ diſpenſari in omnibus irregularitatibus, abſque vlla exceptione ſua ſanctitas indulſit, ac conceſſit iuxta ſuam immemorabilem conſuetudinem, *ſtante immemorabili conſuetudine, prout hactenus, vt præfertur, conſueuiſtis*. Atqui vt teſtificantur Reuerendiſſimi Patres Abbates, & Doctores, ac Regentes Ordinis Sancti Benedicti, quorum ſubſcriptiones apud me ſunt, quòd antiqua, & recepta eorum conſuetudo eſt, quòd eorum Prælatus ſupradicta die ſuos ſubditos ſolemniter, ac publice abſoluit, diſpenſatque cum eis in omni irregularitate abſque vlla exceptione, *quauis cauſa, vel occaſione contracta*, tam in foro interiori, quam exteriori, & quòd talis ſit vſus, ac ſtylus prædictæ Religionis ab antiquo. Et cùm indultum Apoſtolicum reſpiciat antiquam, ac immemorabilem conſuetudinem, in eaque fundetur, ſecundùm illam eſt exponendum, ac

D. Thomas. Bartolus. Suar. Miranda. Gloſſa. interpretandum. Ita D. Thomas 2.2. *quæſt.* 186. *art.* 9. *ad ſecundum*. Gloſſa *in cap. Nonnullis de reſcript*. Bartolus *in l. omnes populi de iuſtitia, & iure*. Suar. *lib.* 7. *de legibus cap* 17. *num.* 1. vbi multos *citat*. Miranda *tom.* 2. *quæſt.* 44. *art.* 4. §. *Concluſio*. Teſtatur eſſe omnium, & apertè colligitur *ex cap. cum contingat de foro competenti, cap. conqueſtus* 9. *quæſt.* 3. vbi Gloſſa ex vtroque iure multos adducit.

8. Probatur: quia Sixtus IV. vt refertur in compendio Minorum, *verb. Abſolutio, extraordinaria quoad fratres* §. 4. Conceſſit facultatem Carthuſienſibus diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, & mutilatione, cùm igitur non excipia-

Caſtr. Pal. tur Bigamia, vt ait Caſtro Palaus *citatus*, cenſenda eſt in clauſula generali comprehenſa, quia poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Deinde vt notant idem Palaus, Portel

Portel. Peyrin. *in dubijs, reg. verb. diſpenſare, n.* 4. & Peyrin. *citatus*, quòd in compendio Societatis Ieſu *verb. diſpenſare*, §. 5. & 6. Dicitur, quòd generalis ipſorum poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis in Bigamia, ac proinde ratione huius priuilegij qualibet die poterunt Prælati Regulares diſpenſare in Bigamia.

9. Primò pro contraria parte opponunt Auctores aduerſarij, quòd ſit contra communem curiæ ſtylum ex priuilegiis diſpenſare in Bigamia, iuxta quendam caſum relatum à

Nauarr. Nauarro.

10. Sed contra. Talis ſtylus poterat eſſe tempore Nauarri, non verò hodie; nam etiam ipſe Nauarrus tenet *cap.* 27. *num.* 250. quòd ſecundùm Curiæ ſtylum pœnæ veniunt ſub no-

Ledeſma. mine cenſurarum; & tamen Ledeſma *tom.* 1. *ſumma, tit. de cenſuris, cap.* 1. *dub.* 2. teſtatur contrarium eſſe ſtylum Curiæ; ex quo affirmat

Ceuallos. Ceuallos communes contra communes, *q.* 737. *num.* 21. Quòd ſtylus Curiæ, modò ſit albus, modò niger, ex quo etiam infert ipſe Auctor, quòd ſtylus Curiæ non obligat in partibus diſtantibus, ac remotis, ita habet *eodem loco, num.* 20. Filinus *in cap. Rodulphus de reſcriptis*, Filinus.

*num.* 22. *verſ. Vbi autem*. Ferretus *conſil.* 52. *n.* 3. Ferretus.

Albericus *in dictionario, verb. Curia*, qui optimè debebat rem ſcire; nam ipſe Protonotarius Romæ extitit. Albericus.

Deinde ſatis vulgaris, ac celebris opinio eſt, quòd ſtylus Curiæ non habet vim legis, vt docent Vaſquez 1. 2. *diſp.* 177. *cap* 8. *num.* 75. Salas *de legibus, diſp.* 19. *sect.* 15. Bonac. *diſp.* 1. *de legib. quæſt.* 1. *punct.* 4. *num.* 14. §. *Idem cum*, Trullench. *in Bullam Cruciatam, dub.* 3. *proœmial. & citat*. Sanchez *in quæſt. ſelectis, diſp.* 48. *num.* 1. Proindéque tot, ac tantis Auctoribus optimè ſtabilitur ſententia, quòd non habeat vim legis. Deinde eſto concedamus, quòd talis ſtylus habeat vim legis, non tamen tollit, ac abolet antiquas conſuetudines locorum, ac priuilegiorum. Suar. Suar.

*lib.* 7. *de legibus cap.* 20. *num* 6. & 7. & *num.* 18. & deducitur *ex l. hæres abſens ff. de iudiciis, l. præcipimus, cap. de Appellationibus, Cod. cum expediat*, & *cap.* 1. *de conſtitutionibus in* 6. ergo immemorabilis conſuetudo Religionis D. Benedicti non aboletur per talem ſtylum.

Secundò opponitur; quòd ad diſpenſandum in Bigamia, non ſufficit clauſula generalis in quibuſvis irregularitatibus. Sed contra, 11.

quòd Bigamia veniat ſub clauſula generali, inde probatur. Nam Sixtus IV. conceſſit indultum generali Carthuſienſi, ad diſpenſandum in omni irregularitate, excepto homicidio, & ſub illa clauſula: *In omni irregularitate* intelligitur Bigamia, in qua prædicti Prælati poterunt diſpenſare in foro conſcientiæ, vt tenet compendium Societatis Ieſus, *verb. diſpenſare*, §. 4. *compendium S. Hieronymi, verb. Ordines ſacri*. §. 6. Henriquez *lib.* 2. *de Matrim. cap.* 6. *num.* 11. Auila *de cenſuris part.* 7. *diſp.* 8. §. 8. *concluſio*. Suarez *tom.* 4. *de relig. lib* 2. *c.* 12. *num.* 9. Portel *citatus in dubiis, verb. diſpenſare num.* 4. Imò Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. dans facultatem Epiſcopis diſpenſandi in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus, intelligunt etiam Bigamiam. Reginaldus *lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 19. § 7. Layman *lib.* 1. *tit.* 5. *part.* 5. *cap.* 9. Lorca 2.2. *diſp* 45. *quæſt.* 11. *art.* 4. *num.* 35. ergo ſub clauſula generali adhuc intelligitur Bigamia; & ita habetur in praxi apud Religionem D. Benedicti, cui indultum conceſſum eſt. Sixtus IV. Henriq. Trident. Reginald. Layman. Lorca.

Tertiò opponunt; quòd in generali conceſſione non veniunt ea, quæ in ſpecie non concederentur, & quòd Pontifex non concederet in Bigamia, hoc erat probandum: & quòd concederet, patet ex dictis, tum quia in irregularitatibus nullam facit exceptionem, ſicut in caſibus, ac cenſuris, tum ex conſuetudine Religionis D. Benedicti, *vt hactenus facere conſueuiſtis*, vt iam dictum eſt, & quamuis in hoc eſſet aliquod dubium, Priuilegia Regularium in eorum gratiam, & fauorem ſunt intelligenda ac explicanda, vt conceſſit Leo X. Congregationi Camaldulenſi. Iulius I. Congregationi Montis Oliueti. Alexander VI. Religioni D. Benedicti. Vt referunt compendium Societatis *verb. Priuilegium*. Rodrig. *tom.* 1. *Regul. quæſt.* 11. *art.* 6. § *Decima Regula*. 12.

Quartò opponunt indultum conceſſum eſſe 13.

pro

pro ſerenitate conſcientiæ; ergo tantùm pro foro interiori, & non eſt vtile ad exteriora. At hoc nullam habet difficultatem; quia illi Religioſi obtinebant immemorabilem conſuetudinem dicta feria ſecunda poſt Dominicam primam diſpenſandi in omni irregularitate, cuius rei cum initium ignorarent, pro quiete ſuæ conſcientiæ impetrarunt indultum à Pontifice, quòd eis concesſit prout hactenus facere conſueuerant; eorum autem conſuetudo erat tam pro foro interiori, quàm exteriori. Et confirmatur; quia talis diſpenſatio fiebat ſolemniter omnibus cæremoniis, virgis, ac cæteris, quibus vna abſolutio publica, & in facie Eccleſiæ fieri ſolet pro abſolutione publica, & manifeſta. Ita fit in Religione D. Benedicti.

14. Opponatur quintò, quòd ex his ſequitur quòd Prælatus Regularis posſit diſpenſare in omni irregularitate, vt cæcus, vel carens manu posſit celebrare. Reſpondeo quòd Prælatus Regularis habens priuilegia ad diſpenſandum in omni irregularitate, poteſt diſpenſare cum eo, qui habet corporis defectum, in quo poteſt Summus Pontifex diſpenſare; & ideo poterunt diſpenſare cum eo, qui claudicat pede, vel vtitur pede ligneo, vel habet in manu vnum, vel alterum digitum amputatum, dummodo non ſit pollex, vt ego vidi diſpenſatum. Non tamen poterunt prædicti Prælati diſpenſare cum cæco, vel cum eo, qui habet manum amputatam, vel caret pollice, quia cum his nunquam legitur Summum Pontificem diſpenſaſſe. Ita Rodrig. *tom.1.quæſt.24. art.3.* Layman *lib.1.tract.5.part.5.cap.9.num.7.* Miranda *tom.2. quæſt.8. art.3. §. Hæc omnia,* Bordon. *Reſol.11. à num.7.* Roſela *in ſumma, verb. vitiatus, num.1.* Maiolus *lib.1. de irregularitate, cap.18.* Auila *part.7. diſput.3. dub.3.* Peirinis *tom.1.priuileg.Minor.in Conſt.2.Iulij 2. num.218.* & refert Crucem, & alios.

Rodrig.
Layman.
Miranda.
Bordon.
Roſela.
Maiolus.

# RESOLVTIO XIX.

## *Bulla Cœnæ.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*An quandò in Iubilæis, vel priuilegio conceditur facultas abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ intelligatur hæreſis occulta?*

### SVMMARIVM.

1 *Quid ſit Bulla Cœnæ.*
2 *Status quæſtionis, & quid ſit occultum.*
3 *Prima ſententia negat poſſe abſolui.*
4 *Secunda ſententia, & probabilior affirmat.*
5 *Fundamenta huius ſententiæ.*
6 *Ponuntur, & ſoluuntur fundamẽta contraria. Ponitur ſententia Sancij contra Vaſquez.*

1. BVLLA Cœnæ ea dicitur, quæ ritu veteri Summorum Pontificum quotannis legitur Romæ, præſente Papa, feria quinta maioris hebdomadæ vocata in Cæna Domini, in eaque ſunt viginti capita, ſeu viginti caſus reſeruati Sedi Apoſtolicæ, de quibus multis agunt ſummiſtæ, horum primus eſt hæreſis; & eſt celebris, & ſatis agitata quæſtio.

An quando in Iubilæo, vel in aliqua bulla, ſeu priuilegio, conceditur alicui facultas abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, intelligatur etiam poſſe abſolui a crimine hæreſis occulto. Occultum autem illud dicitur, quòd non eſt deductum ad forum contentioſum, & ignoratur à magna parte oppidi, vel ciuitatis, licet agnoſcatur, ac ſciatur à quinque perſonis, vt latius explicabo agens de confeſſario. 2.

In propoſita quæſtione. Prima ſententia tenet iuxta ſtylum Curiæ Romanæ ſub huiuſmodi clauſula generali; quòd nunquam hæreſis comprehendatur. Ita Henriq. *lib.8.de pœnitent. cap.16. n.12.* Azor. *tom.1 lib.11. cap.10. quæſt.12.* Sanch. *tom.1.in Decalog. lib.2. cap.12. num.10.* Petr. de Ledeſma *in ſumma, 1 part. tract. de Sacr. pœnit. cap.13. dub.15. concluſ.2.* Couar. *cap. Alma Mater, 1. part §.11. num.15.* Nauar. *in manuali Latino, cap.27.num.275.* Simancas *de Catholic. institutionibus, tit.2. cap.3. num.2.* Guttierrez *lib.1. quæſt.Canonic.cap.13.num.26.* Graſſius *lib.1.deciſion.aurearum, num.33.* Aragon. *2.2. quæſt.11. art.3.* Vgolinus *de cenſur. tabula 1. cap.10.§.4. num.13.* Philiarch. *de officio Sacerdotis, 1. part. lib.1. cap.27.* Veiga *in ſumma, 1. part. cap.125. caſu 12.* Sorbo *in compend. mend. verb. Abſolutio ordinaria,* Gratian. *de benefic. 2. part. cap.10.num.109.* Rodriguez *in explicat. Cruciatæ, quæſt.59.* Ceuallos *in commentar. opin. tom.3. quæſt.502. num.67.* Suar. *tom.5. de cenſur. diſput.7. ſect.5. num.12.* Mirandula *de Regul. tom.1. quæſt.6. art.6. concl.1.* Homobonus *de examine Eccleſiæ, part.1. tract.5. cap.6. quæſt.35.* Torreblanca *de Magia, lib.4. cap.6. n.3.* & cum aliis probabiliorem iudicat Diana *1. part. tract.5. Reſol.1. §. Sed hæc parum.* 3.

Henriq.
Azor.
Sanchez.
Ledeſma.

His non obſtantibus oppoſita ſententia affirmat, quòd in Iubilæo, vel priuilegio, in quo conceditur facultas abſoluendi ab omnibus caſibus, etiam contentis in Bulla Cœnæ posſit abſolui pœnitens à crimine hæreſis occultæ. Et ita fuiſſe declaratum Romæ anno 1567. in ſacr. pœnitentiar. & ſeruari in praxi teſtatur Filliucius *tom.1.tract.8.cap.10.n.265.* Anton. *in Catecheſ. Neapol. lib.4.cap.19.* affirmat ita fuiſſe reſolutum Placentiæ ab Epiſcopo, & Inquiſitore illius ciuitatis, qui poſtea fuit Cardinalis. Hancque ſententiam practicari à Patribus Societatis Ieſu teſtatur Epiſcopus Zerola *tract. de Iubilæo lib.2.cap.18. quæſt.3.* eamque tenuerunt, ac docuerunt viri Doctiſſimi Agazo Ioannes de Penha, Medina, Lectores Theologiæ Salmanticæ, & Morgouejo Lector Decreti, & multi alij de hac re conſulti per Prouiſorem Hiſpalenſem, vt refert Viualdus *in candelabro. 1.part. tit.de abſolutione, n.16.* Idem Ouandus *in 4.diſt 13.propoſ.28. dub.3.opin.2. fol.mihi 341.* Graſſius Neapolitan. *inquiſitor, deciſion. Aurea, cap.15.num.25. in fine.* Albertan. *in ſumma Sacram.part.3.cap.11. num.9.in fine.* Penha *2.part.commen.25* Decian. *conſil.5.num.13.in fin.vol.2.* Sà, *verb.excommunicatio bullæ cænæ, num.18. alias 20.* Reginald. *tract.1.lib.8.cap.5.ſect.1.n.53. in fine.* Alphonſus de 4.

5

Filliuc.
Antonucius
Zerola.
Gizo.
Penha.
Medina.
Morgouejo.
Viualdus.
Ouandus.
Graſſius.
Albertan.
Decian.
Sà.
Reginald.
Alphonſ.

de Leone *tract. de Iubilæo, part. 2. quæſt. 11. n. 43.* Molfeſius. Molfeſius *in ſumma, tom. 1 tract. 7. cap. 21. n. 62.* Peirin. Peirinis *de priuileg. Minor. tom. 1. Conſtit. 4. Sixti IV. § 5. num. 20.* Lorca. ante illos Lorca 2. 2. *quæſt. 11. art. 4. diſp. 45. num 3.* Farinac. Farinac. *de hæreſi quæſt. 19. num. 63.* Fagundez. Fagundez *de quinque præcep. lib. 8. cap. 8. n. 89.* Suar. probabilem dicit Suar.

5. Probatur; primò hæc ſententia, quia vt obſeruat Lorca, ex quo Pontificibus innotuit, hæc controuerſia inter Doctores agitari, vt quæſtionem ſedarent, ac determinarent, expreſſè crimen hæreſis exceperunt, & ſi poſtea in aliquo Iubilæo abſoluendi poteſtatem concedunt, nulla facta exceptione, planè videtur ex induſtria illam abſtuliſſe, & abſque vllo diſcrimine, ac excluſiua, omnia indulgere, ac concedere. Secundò, hoc videtur magis conducere ad finem intentum à Romano Pontifice, vt omnes expediti à cenſuris, fiant participes magni indulgentiarum theſauri. Tertiò, eſt priuilegium, & gratia Summi Pontificis, ac Principis vniuerſalis, quod late eſt explicandum, vt ſuppono ex materia de priuilegiis. Deinde Concilium Trident. eſt magnæ auctoritatis, & in multa æſtimatione apud Pontifices, & non derogatur per clauſulam generalem, *cap. Nonnulli de reſcriptis.*

6. Opponunt primò, ſtylum Curiæ, vt ſub illis clauſulis generalibus non veniat crimen occultum hæreſis. Secundò, quia ita fuit declaratum à Gregorio XIII. anno 1576. Reſpondetur; quòd ſtylus Curiæ varius eſt pro varietate Pontificum; & Filliucius citatus Pœnitentiarius in Romana Curia apud Sanct. Petrum teſtatur praxim Curiæ ſtare pro noſtra ſententia, vide ſuperiorem reſolutionem, *num. 9.* Deinde, vt dixi ſuperiori *Reſol. n. 10* ſtylus Curiæ varius eſt, modo albus, modò niger. Declaratio autem Gregorij XIII. non oſtenditur authentica, inde eam ſequi non tenemur. Deinde illæ declarationes Pontificum ſunt viuæ vocis oracula, quæ iam euanuerunt; Deinde vt notat Illuſtriſſimus Dominus Rodericus à Cunha in explicatione Iubilæi, *c. 10. dub. 10. n 19.* ex Henriquez ſolùm habere locum in Epiſcopis Italiæ, quia eorum ſubditi facilè habent recurſum ad Romanum Pontificem. Vide quæ dicam infrà *Reſol. 28. q. 2.*

6. Ex quo Sancius *in ſelectis, diſp. 44. num. 23.* Sancius. *& diſp. 48. num. 52.* reiicit ſententiam Vaſq. 3. Vaſquez. *part. tract. 4. dub. 19. num. 15. & 16.* aſſerentis Dominos Inquiſitores debere punire confeſſarios abſoluentes hæreſim occultam virtute Iubilæi plenarij, at hoc non eſt dicendum, vtuntur enim opinione probabili, inde nec culpam committunt, nec pœna digni ſunt, vt patet ex *l. ſi putatur, ff. ad leg. Aquil & cap.* Diana. *ſatis peruerſum, diſt. 56. cap. Inuentum*; Diana verò *part. 4. tract. 8. Reſolut. 109.* rem committit arbitrio Inquiſitorum.

---

## QVÆSTIO II.

### *An priuilegia ſublata ſint per Bullam Cænæ?*

### SVMMARIVM.

8 *Prima ſententia affirmans reuocari prædicta priuilegia.*

9 *Secunda ſententia, non reuocari.*

10 *Gregorius XIII. conceſſit non reuocari per Bullam.*

11 *Confirmatur ex priuilegio Pij V.*

12 *Reuocantur quæ ſiunt prætextu, non auctoritate legitima.*

13 *Reuocantur generalia priuilegia, non ſpecialia.*

14 *Declarationes Clementis VIII. & Vrbani VIII.*

15 *Graues Doctores exponunt de abſolutione quoad ſæculares, non verò quoad Regulares.*

MVlti, & graues Doctores cum Sayro *lib. 3. de cenſur. cap. 25 num. 5.* tenent 8. Sayro. mendicantium priuilegia reuocari per Bullam Bulla Cœnæ. Cœnæ, quæ quotannis legitur Feria 5. in Cœna Domini, in qua prohibetur dari abſolutionem in prædictis caſibus, vt ad finem dicitur: *Etiam prætextu quarumuis facultatum, vel indultorum, quibuſcumque perſonis quorumuis Ordinum, etiam mendicantium, ipſiſque ordinibus, & eorum monaſterijs. &c.* Per quæ verba videntur expreſſe derogata priuilegia conceſſa mendicantibus, ac cæteris ordinibus.

Tamen quòd prædicta priuilegia non ſint 9. reuocata per Bullam Cœnæ, tenent Veiga 2. Veiga. *part. ſummæ, cap. 49. caſu 1.* Doctiſſimus Mag. Anton. de Souſa *de cenſur. diſp. 100.* Naldus *in* Souſa. *ſumma, verb. reſeruatio.* Viualdus *tom 1. tract. 9.* Naldus. *difficult. 61. n. 51.* Portel. *in additionibus, verb.* Viuald. *Abbas, num. 10.* Peirinis *in additamen. ad con-* Peirin. *ſtit. 4. Sixti IV. cap. 2. num 35.* & Baſſæus *verb.* Portel. *Abbas, §. 1. num. 8.* & etiam Frater Martinus à Baſſæus. S. Ioſeph. in regulam S. Franciſci *cap. 3. §. 8.* Probatur; primò, quia vt ait Rodrig. *tom. 1. quæſt. 20. art. 10.* Videtur omnino alienum ab auctoritate Summi Pontificis hodie ædificare, cras deſtruere, verb. gratia, in menſe Februario, vel Martio concedere, & ſtatim inter paucos dies per Bullam Cœnæ reuocare. Secundò, quia fruſtra innouarentur, vt ab vnoque Pontifice fieri ſolet prædicta priuilegia, ſi in die Cœnæ ab ipſiſmet Pontificibus ſint reuocanda.

Secundò, quia Gregorius XIII. ann. 1564. 10. die 18. Martij. Indulſit Patribus Societatis Ieſu, vt per Bullam Cœnæ, conceſſiones illis factæ non eſſent reuocatæ, vt habetur in compendio eiuſdem Societatis, *verb. Bulla Cœnæ, §. 2.* & notauit Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 10. lib. 9. cap. 20. num. 18.* Portel. *in dubijs Regul.* Suar. *verb. Bulla Cœnæ, num 2.* De quo per commu- Portel. nicationem cæteræ Religionis gaudent, vt notauit Diana *1. part. tract. 5. Reſolut 6. §. Adde etiam.* Diana.

Tertiò, Suar. citato *cap. 20. num. 11.* & Co- 11. riolanus *de caſibus reſeruatis, ſ. 1. ſect. 1. Art. 23.* Suar. *num. 6.* & Bauny *tom. 1. tract. 4. quæſt. 32. lit. E.* Coriolan. ex priuilegio Pij V. pro Dominicanis Bulla 3. Bauny. apud Cruz *lib. 1. cap 6 dub. 14.* In qua conce- Cruz. ditur facultas eorum Generalibus, Prouincialibus, Prioribus, ac Præpoſitis, quam habent Epiſcopi, ac proinde, ſi Epiſcopi habent poteſtatem abſoluendi ab huiuſmodi caſibus, & etiam hæreſi occulta poſſunt & Prælati Regulares; quòd autem hæc facultas conceſſa ſit Epiſcopis à Concilio Tridentino *ſeſſ 24. cap. 6.* abſoluendi ab hæreſi occulta, & conſequen-

ter

ter à cæteris caſibus Bullæ Cœnæ, quòd autem in Epiſcopis detur huiuſmodi facultas, latè ex multis Doctoribus tenent Doctiſſimus Sonza in Bulla Cœnæ, *cap.13.diſput.100. concluſ.3. num.7.* Fagundez *de præceptis Eccleſia, tract.2.lib.8. cap.8. num.32.& 33.* Portel.*in additionib. in dubia Regular. verb. Epiſcopus,* Lorca *2.2. quæſt.11. art.4. diſput.45. num.10.* Nugnus, Sa, Ledeſma, Henriquez, Ricciolus, & alij multi, quos citant in magno numero Sanchez *in Decalog.tom.1. lib.2. cap.11. num.27.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop.part.2. allegat.40. num.21.*

12. Quartò. Reſpondent alij, quòd in dicta bulla cænæ non prohibetur abſolute abſoluere ratione priuilegiorum, ſed eorum prætextu; prætextus autem non excludit illud, quòd fit legitima interueniente auctoritate; ſed illud quòd ſub aliquo velamine, vel colore priuilegiorum exercetur, ita citatus M. Souza *concluſ.3.& citatus* Bauny, Peirinis *de priuilegiis Minorum tom.1.conſtit.4. Sixti IV. §.5. n.6 & ſequentib.* Villalobos *in ſumma part.1. tract.9. diſp.41. n.5.* cum aliis.

Souza. Bauny. Peirin. Villalobos.

13. Quintò. Reſpondet etiam Suar. *tom.5. de cenſur. diſp.21.ſect.3. num.4. & tom.4.de Relig. tract.8.lib.2. cap.11. num.5.* Per Bullam Cœnæ derogari priuilegia generalia, quæ generaliter concedunt facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis; non verò quæ ſpecialiter dant talem poteſtatem abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ; quàm doctrinam confirmat Peirinis *ad citat. conſtit. Sixti IV. num.15.* ex Iulio II. *conſtit.4.* qui declarauit, quòd non obſtante Bulla Cœnæ poſſe, quibus hæc facultas conceſſa eſt in perpetuum abſoluere à prædictis caſibus, quàm confirmauit Paulus IV. Gregorius XIII. & Clemens VII. apud eundem Peyrinis.

Suar. Peirin.

14. His non obſtantibus inſurgit in hac re magna difficultas, quia de mandato Clementis VIII. edita quædam eſt Cardinalium declaratio, in qua prohibetur abſolutio à prædictis caſibus Bullæ Cœnæ, & idem habetur in alia declaratione Vrbani VIII.data die 17. Nouembris anno 1628. quam referunt Diana *tom.3.tract.2.Reſol.122.* & Peirin.*tom.3.Priuilegiorum, cap.2. num.38.*

Diana. Peirin.

15. Reſpondet Peirinis proximè citatus cum Molfeſio, quibus adhæret Noſter M. Fratr. Antonius de Spiritu ſancto *in directorio Regular. tom.1. tract.2.diſp.1. ſect.1.num.34.* huiuſmodi declarationes ſolùm derogare priuilegia Regularium quoad abſolutiones ſæcularium, non verò Religioſorum; & ita declaratum fuiſſe à ſacra Congregatione de mandato Clementis VIII. cum Peregrino, Naldo tenet ipſe Peirinis *ad conſtit.4. Sixti IV. num.16.* qui etiam ibi addit, ita reſponſum fuiſſe à ſacra Pœnitentiaria 1617. iuxta quam declarationem Clementis VIII. exponenda eſt declaratio ſub Vrbano VIII. quæ ſententia cum ſit tot Doctorum, ſuam habet probabilitatem.

Pereirin. Naldus.

16. Ex his ſequitur quòd Prælati Regulares in foro conſcientiæ poſſint abſoluere ſuos ſubditos, ab omnibus caſibus bullæ Cœnæ, excepta hæreſi, de quo dicam quæſt. ſequenti, & à Cæteris caſibus reſeruatis; proindeque poſſunt abſoluere ſuos ſubditos à ſimonia commiſſa tam in aſſequtione officij, ac beneficij, ac receptione Sacrorum Ordinum, vt docent Rodrig. *tom.1. quæſt. 2. art.14.* Suar. *tom.4. de Relig. lib.2. cap.21.num.9.* Peirinis *tom.1. priuileg. Minor.conſt.2. Iulij 2.§.29. num.88.* Lezana *tom.1. cap.18. num.29.*

Rodrig. Suar. Peirin. Lezana.

Et etiam poſſunt abſoluere ſuos ſubditos à cenſura incurſa ob contemptum clauium, ac à peccatis contractis ex confidentia priuilegiorum, Rodrig. *quæſt.20. art.15.* Portel.*in dubijs, verb. Prælatus, num.3.* Lezana *tom.5. in Mar. Magn. Carmel. num. 570.* quia licèt in aliquibus priuilegiis habeatur hæc clauſula reſtrictiua, exceptis peccantibus ex confidentia prædictorum priuilegiorum, tamen poſtea per alios Pontifices confirmata prædicta priuilegia, illa clauſula ſublata eſt. 17.

Rodrig. Portel. Lezana.

## Qvæstio III.

### *Vtrum Prælati Regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta?*

### SVMMARIVM.

18 *Prima ſententia affirmat.*

19 *Secunda, & vera negat.*

20 *Confirmatur, & corroboratur ex multis priuilegijs ſanctæ Inquiſitionis.*

Affirmatiuè reſpondent Rodrig. *in quæſt. tom.1. quæſt.20. art.9.* Suar. *tom.4. de Relig. tract.8. lib.2. cap.21. per totum*, Veiga in *ſumma, tom.1. cap.49. caſu 1.* Peirin. *in priuileg.Minor. tom.1. conſtit.4 Sixti IV.§.5.num.6. cum ſequentibus*, Hieron. Rodrig. *in compend. Reſolut.3. num.3. compendium Societatis, verb. Abſolutio, § 3. & 7. ac 8.* Peregrinus *in compendium Priuilegiorum, p.2.tit. Abſolutio quoad fratres, § 2.* Fundantur in priuilegio, ac rationibus citatis ſuperiori quæſt. *n.11.12. & 13.* 18

Compendium. Perigrin.

Secunda ſententia, & oppoſita omnino negat talem facultatem. Ita Sigiſmundus à Bononia *in electis, dub.79 num.13. Aſcanius*, Tamburinus *de iure Abbat. tom.2.diſp.14. quæſt.15. num.1.* Portel. *in dub. verb. Prælatus, num.24* Ioannes de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.1. cap.5. dub.15. concl.1.* Naldus *in ſumma, verb. Nouitius, num. 7.* Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib.2. cap 17. num.7.* Megala *conſil.21. num 6.* Nouar. *in ſingulari iure Pontif. concl.3. num.10* Auila *de cenſur. part.7.diſp.10. dub.6. num.3.* Zanardus *in director. Theolog. part.2.cap.1.* Vechius *in praxi Nouit.diſput.9. dub.6. num.3.* Graffius *in Appendic. lib.1. cap.7. num.22.* Diana mordicus multis in locis, *tom.1. tractat. 5. Reſolut.72. & Reſolut.12.* Thomas Hurtad. *tom.1. tractat.5. cap.4. Reſolut. 17. num.152.* Pellizar. *tract.8.cap.2.num.34. & 39.* Hæc ſecunda ſententia eſt vera, & ſimpliciter tenenda, ac ſequenda in praxi. 19.

Sigiſmund. Tambur. Portel. Crux. Naldus. Sanchez. Megala. Nouar. Auila. Zanardus. Vechius. Graffius. Diana. Hurtado. Pellizar.

Dico ergo cùm hac ſecunda ſententia, quòd Prælati Regulares non poſſunt ſuos ſubditos abſoluere, nec ab hæreſi publica, nec etiam occulta. Probatur; quia, vt teſtatur Portel. *in Additamentis, verbo Abbas, num.11.* Sanctum

Tribunal

Tribunal Inquiſitionis, quod nos omni cultu veneramur, multas habet conceſſiones Apoſtolicas,quibus priuilegia Regularium quoad abſolutionem ab hæreſi abrogantur, & ſolum talis abſolutio pertinet ad Dominos Inquiſitores, vt determinat Pius V. in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Paſtoris Æterni.* Et nouiſſimè Paulus V. ſub grauiſſimis pœnis prohibet Religioſis, ne ſuos ſubditos in hac re iudicent, ſed illico eos ad Sanctum Tri-
Barboſa. bunal deferant, vt referunt Barboſa *de Officio, & poteſtate Epiſcopi, part.2.allegat.40.num.40.*
Riccius. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.671. num.1. edit.* & *Reſolut.423.in 2.editione,* & ita habet communis vſus, ac ſtylus, quia ſuper tale crimen non cognoſcunt Prælati, ſed eos ſtatim mittunt ad Dominos Inquiſitores, vt
Azor. teſtantur Azor. *tom.1. lib.8. cap.18. quæſt.12.*
Trullench. Trullench *tomo primo, in Decalog. lib.1. cap.3. dub.5. num.1.*

# RESOLVTIO XX.

## *Bulla Cruciata.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*An Regulares ſine ſuorum Prælatorum licentia poſſint eligere confeſſorem, qui virtute Bullæ Cruciatæ, à peccatis, ac cenſuris reſeruatis eos valeat abſoluere?*

### SVMMARIVM.

1 *Prima ſententia & affirmatiua.*
2 *Primum, & ſecundum fundamentum, & num.3.*
4 *Proponitur, & ſoluitur obiectio contra hanc ſententiam,& num.5.*
6 *Secunda ſententia & vera negatiua.*
7 *Decreta Clementis VIII. & Vrbani VIII.*
8 *Subterfugium Ioannis Valerij,& Hurtadi.*
9 *Interpretatio Villalobos.*
10 *Intentio Clementis,Vrbani refertur ad ipſoſmet Pontifices,& n.11.& 12.*
13 *Leandrus de ſupplicatione Regis Philippi Quarti.*
14 *Sententia negatiua verior, & maximè ſecura in conſcientia.*
15 *Confirmatur ex Martino de S.Ioſeph.*

1. QVÆSTIO procedit tam de Fratribus, quam Monialibus cuiuſcunque Ordinis etiam Mendicantium. Affirmatiuam ſententiam tenuerunt graues Auctores,& Emmanuel
Rodrig. Rodriguez *in Bulla,§.9.num.21.* Ledeſma *tit.*
Ledeſma. *de Pœnitent. cap.13. dub.12.* Medina *de Confeſ-*
Medina. *ſione. cap.26. Collector. Priuileg. verb. Abſolutio*
Collector. *ordinaria quoad Fratres* ; §16. Antolines *de*
Antolines. *Indulgentiis*, Antonius Fernandez de Moura
Fernandez. *de examine, part.3. cap.9. §.8.* Ioannes de la
Cruz. Crux *de ſtatu Religionis, lib.1. cap.6. dub.12.* *concluſ.3.pag.58.* & alij multi viri Docti Salmaticenſes.

Probatur primò; quia in Bulla plumbea 2.
Cruciatæ ad illius effectum, derogantur omnia priuilegia Mendicantium: *Tenores ipſorum pro expreſſis habentes.* Per quam clauſulam derogantur quæcunque priuilegia etiamſi de illis eſſet faciẽda ſingillatim expreſſa mentio,
vt ex Deciſione Rotæ habetur apud Puteum Rota.
*deciſ.615.num.6. lib.2.* Gabriel. *tit. de clauſul.* Gabriel.
*concluſ.5.num.11.*Menochius *lib.6.præſumpt.46.* Gloſſa.
*num.2.*Gonzal. *Regul.8 Gloſſa 36.num.22.* Nec Gonzal.
enim Summus Pontifex poteſt recordari de omnibus conceſſionibus ſuorum prædeceſſorum,nec eas ſingillatim referre,eſſet enim valdè longus proceſſus,& ideo ſub illa clauſula: *Tenores ipſorum pro expreſſis habentes*, continentur, ac ſi de verbo ad verbum proponerentur. Vt notant Fredericus de Senis *con-* Frederic.
*ſil.47.* Gambar. *de Officio Legati, tit.de poteſt.* Gambar.
*Legati in legibus,à num.33 & 39. cum ſequent.*
Gonzal. *Reg.8.Gloſſa 36.à n.24.*ergo per talem Gonzal.
clauſulam in Cruciata derogantur cætera priuilegia cuique Ordini conceſſa.

Secundò.Bulla Cruciatæ in hoc Luſitaniæ 3.
Regno conceſſa eſt ad inſtantiam, ac fauorem Regiæ Maieſtatis; at Summus Pontifex priuilegia Regibus conceſſa,ac ad eorum inſtantiam, non intendit derogare, ac annullare. Argum. Text. *in cap. fin. de Officio delegati, lib.6.* ibi: Regibus, & Reginis, qui ſicut dignitatis altitudine præeminent, ſic prærogatiuæ gratia ipſos conſueuerit anteferre,dumtaxat exceptis,*cap.Ne aliquid, de priuileg.lib.6.* Trident. *ſeſſ.25.cap.9.de reform.* ibi: Exceptis, quæ ad Imperatorem, ſeu Reges. Vt notant Stephanus *de literis gratia, 3.part. ſignatura, num.62.* Caſſian. *in Catalog. gloriæ mundi, part.5. conſiderat.24. num.102.* Caued. *lib.4. Diuerſ. cap.fin. num.7.* Gonzal. *Reg.8. Gloſſ.9. à num 25.*& *Gloſſ.24. à num.155.* Et confirmatur: quia Cruciata conceſſa eſt in ſubſidium militum,qui pugnant in Africa, Aſia, Europa contra Infideles, ac Hæreticos, & valdè vulgare eſt, quod priuilegium in bonum vtilitatis, ac neceſſitatis publicæ præferendum omni alij priuilegio etiam conceſſo cum clau-
ſulis derogatoriis, vt tenent Decius *conſil.10.* Decius.
*num.8. fundam.3.* Paulus Caſtrenſ. *conſil.278.* Caſtrenſ.
*in fine,lib.1.* Selua *de benefic.3.part.q.14.n.36. cum ſequent.* Celſus Hugo *de clauſul. num.44.* Gambar.*num.41.ad fin.*Gonzal.*Gloſſa 36.n.71. de locis.*

Nec contra hæc obſtat clauſula poſita in 4.
fine Bullæ; in qua dicitur: *Præter facultates* Clauſula
*conceſſas Mendicantium Ordinum Superioribus* Bullæ.
*quoad ſuorum Ordinum Fratres.* Quæ clauſula poſita in fine refertur ad omnia præcedentia.
Bern. *Reg.85. cum ſeq.*Gabriel.*tit.de clauſulis,* Bernard.
*concl.9. à princip.*Menoch.*caſu 64.n.23.& 24.* Gabriel. Menoch.
Proindéque cum in clauſula antecedenti Summus Pontifex derogaſſet omnia priuilegia, & indulta conceſſa etiam Ordinibus Mendicantium, & feciſſet exceptionem de facultate Superiorum Ordinum quoad ſuos Fratres,manet expedita eorum poteſtas, vt ſuis ſubditis prohibeant, ne pro ſuo arbitrio eligant cóféſſores,vt virtute Bullæ abſoluantur à reſeruatis.
Ita Henriq. *lib.6. cap.17. §.7.* in Gloſſa P.& Henriq.
*lib.7. cap.22. §.2.ad finem.* Gloſſa *litera H.*

Reſpondent

5. Rodrig. Crux.

Reſpondent Rodriguez in Cruciatam §.12. num.5. Cruz *de ſtatu Relig.lib.1. cap.6.dub.12. concluſ.3.* Quòd iſta exceptio non reſpicit gratiam, & priuilegium, de quo agimus, ad eligendum confeſſorem, cùm clauſula derogatoria aliorum ſub quocumque tenore verborum, vt eſt dictum, ſed tantùm denotat facultatem ſuperiorum eſſe integram quoad ſuos ſubditos ad diſpenſandum, commutandum, ac abſoluendum ab irregularitate, votis, ac cenſuris. Nec obſtat id, quòd ait Henriquez, quòd illa clauſula poſita in fine reſpicit omnes præcedentes: Hoc inquam nec obſtat, quia Bulla plumbea poſt ſuas conceſſiones ait: *Non obſtantibus facultatibus, indultis, gratijs, & priuilegijs.* Vbi quatuor ſpecies continentur; & tamen talis clauſula ſolùm vnam reſpicit: *Facultatem nempe ſuperiorum*; ergo tres aliæ non comprehenduntur, quia vt comprehenderentur, neceſſaria erat clauſula generalis, quæ omnes alias ſub ſe clauderet, vt docent Aretin. *in l.3. §. filius in fine, ff.de liber.& poſthum.* Gabr. *ad concluſ 9. num.6.*

Aretin. Gabriel.

6. Corilianus. Portel. A Coſta. Miranda. Reginald. Suar.

Contraria ſententia, & negatiua eſt hodie valdè communis, eam tenent Corilian. *de caſibus reſeruatis, part.1. ſect.3. art.14.* Portel. *in dubijs, Regul.verb. Bulla Cruciatæ, n.1.* à Coſta *in explicat.Bullæ, quæſt.*107. Miranda *in manuali Prælator. part. 2. quæſt. 34. art.15. concluſ.1.* Reginaldus *tom.1. lib.8. cap.3. ſect. 3. num.37.* Suar. *de Relig. tom.4. tr.8. lib.2 c.16.n.3.* & poſt Garciam, Ledeſmam, Cordubam, & Paſſarellum, Leandrus *de Sacramentis, tom.1. tract.5. diſp.12. quæſt.55.* & alij multi, quos citat, ac ſequitur Diana *part.3. tract. de Bulla Cruciata, Reſolut.14. part.4. tract.4. Reſolut.43. & p.11. tract.6. Reſolut.37.*

7. Clem. VIII. Vrban. VIII.

Validiſſimum fundamentum huius ſententiæ eſt, quòd ſcilicet Regulares virtute Bullæ Cruciatæ non poſſunt eligere confeſſorem, & ab eo abſolui à caſibus reſeruatis. Ita apertis verbis declarauit Clemens VIII. anno 1599. die 23. Nouembris; & per ſuam Bullam confirmat Vrbanus VIII. editam ſub die 19. Iunij, anno 1630. & ait: *Sed noſtræ intentionis fuiſſe, & eſſe, quòd ijdem Fratres, & Moniales tam ad Sacramentum pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & Sedi Apoſtolicæ quoad ſibi reſeruata ſubiecti ſint, earum tenore præſentium perpetuo declaramus.* Ita Pontifex; quæ verba ſunt clara, & manifeſta, & notádum quòd hæc Clemens VIII. quem confirmat Vrbanus.

8. Valerius. Hurtadus.

Multi Auctores multipliciter varia effugia excogitarunt, vt vim horum Decretorum declinarent, & dicerent, quòd adhuc poſt illa modo Regulares poſſunt eligere pro ſuo arbitrio confeſſorem, qui eos abſoluat à reſeruatis; primò Ioannes Valerius *diffic.1. concluſ.5. verb. Nulla confeſſ. diffic.5. num.2.* Thomas Hurtadus *variar. tom. 2. tract.9. cap.11.* quòd illa Decreta non obligant in illis Religionibus, in quibus non ſunt publicata, quia leges tunc fiunt, ac conſummantur, cùm publicantur. Sed contra; talia Decreta ſunt publicata Romæ coram Patribus Generalibus, qui ſunt capita Religionum, & valdè difficilè eſt, quòd Prouinciales illa ſcientes, non publicarent, cum maximè illud cederet in eorum auctoritatem.

Secundò; Henricus de Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.23. clauſul.9. §.2. num.12.* aſſerit Regulares poſſe virtute Cruciatæ abſolui etiam à peccatis reſeruatis, dummodo confeſſarij, quos per Bullam eligunt, ſint ex deputatis, ac approbatis ab eorum Prælatis, ad eorum confeſſiones audiendas. Ita ſenſerunt multi inſignes, ac Doctiſſimi Cathedratici Salmanticenſes, ac Patres Societatis: Eorum ratio eſt, quia Bulla Clem. VIII. prohibet tantum eligere confeſſarios extra Religionem, vt à reſeruatis abſoluantur; vt conſtat ex proœmio ipſius Bullæ: *Et illorum prætextu eligunt confeſſorem aliquando præter eos, qui à ſuis Prælatis eorum confeſſionibus deputati ſunt.* Et hæc quamuis ſuſtineri poſſint, ſecundùm Bullam Clementis, non tamen iuxta diplomata Vrbani VIII. qui præcipit, quod dicti Regulares: *Ad Sacramentum pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & Sedi Apoſtolicæ quoad ſibi reſeruata ſubiecti ſint.* Ergo non poſſunt aliter eligere confeſſorem niſi iuxta diſpoſitionem ſuorum Prælatorum. 9.

Villalobos.

Tertiò; reſpondent Ioannes de la Cruz *de ſtatu relig. lib.1. cap.6. dub.12.* & cum Trulhen. Remig. *in practica confeſſar. tract.5. cap.5. §.4. n.8.* & Doctus P. Barnabas Gallego ex inclyta familia Dominicana in Bullam Cruciatæ, *c.12. clauſul.12.* & Seraphinus de Freitas, Iuris Pontificij veſperarius Cathedraticus in vniuerſitate Vallisoleti in tractatu de eligendo confeſſore per Bullam Cruciatam, *num.25.* eam probabilem dicit Sancius, *in ſelectis, diſp.44. verſ.10. circa finem, & num.13.* eamque inſinuat Pontius *de matrim. lib.5. cap.20. num.7.* & magis clarè *lib.8. cap.19. §.2. n.13. & 14.* 10.

Crux. Trulhen. Remigi. Gallego. Freitas. Sancius. Pontius.

Fundamentum eſt, quia prædicti Summi Pontifices Clemens VIII. Vrbanus VIII. explicant ſuam mentem, cum in ſuis Decretis, ac bullis: *noſtræ intentionis fuiſſe, ac eſſe:* &c. quæ intentio ſpirat, ac extinguitur morte Principis, ac concedentis, *cap. ſi gratioſe de reſcript. in 6.* Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.34. num.5. & 6.* Gabriel. *tit. de præbend. concl.1. num.20.* Gomez *l.43. Tauri, num.1.* Barboſa *num.90. cum ſequent. in l. quia tale, ff. ſolut. matrim.* Nec obſtant illa verba: *perpetuo declaramus*; referuntur enim in ipſis bullis ad conceſſiones ipſorummet Pontificum, & non extenduntur ad conceſſiones futuras aliorum Summorum Pontificum, qui poſtea ſucceſſuri ſunt, vt notant *collector Priuileg. Tit. Abſolutio ordinaria, §.6.* Rodrig. *in Bulla §.9. num.24. vers. Lo quinto* Crux *de ſtatu Relig. lib.1. cap.6. dub. 12. concl.1. in fine. num.25.* 11.

Valaſcus. Gabriel. Gomez. Barboſa. Collector. Rodrig. Crux.

Quòd confirmat citatus Freitas *num. 27.* quòd Procurator Societatis Ieſu poſt publicatam Bullam Cruciatam, poſtulauit à ſua ſanctitate confirmationem ſuorum priuilegiorum, vt tali conceſſione poſteriori bullata priuilegia maneant in ſuo robore, vt aduertit Henriquez *lib.3. de pœniten. cap.17 §.7. lit.Q.* Quòd ſi ita non intelligeret, ad quid talis exigeretur confirmatio, ac impetratio noua priuilegiorum ex regula *l.1. C.de Theſaur. lib.10.* Et hic dicendi modus valdè probabilis eſt. 12.

Freitas. Henriq.

Quartò reſpondet Leandrus à Murcia in Reg. S. Franciſci, *quæſt.1. cap.7. num.17.* Quòd ſuper decretum Vrbani VIII. ſupplicatum 13.

Leandrus.

fuit

fuit à Potentiſſimo Domino Rege Philippo quarto, circa annum 1631. & ſupplicatio ſuſpendit executionem Bullæ, dum alia iuſſio, ac diſpoſitio non ſuperuenit, vt docet ſapientiſſimus Soza *ſuper conſtit.* Clemens VIII. *de largit. munerum* §. 109. *&* 112. Gonzales *de leg. Polit lib 2. cap. 3. num. 31.* Caſtrus Palaus *tom. 3. tract. 17. diſp. 3. punct. 17. num. 8.* Morla *in emporio iuris, part. 1. tit. 2. quaſt. 14. num. 8.* Cenedus *in quaſtionib. Canonic. quaſt. 45. num. 36.* Hurtadus *tom. 2. tract. 12. cap. 1. reſol. 29. num. 18.*

(Margin: Soza. Gonzales. Palaus. Morla. Cenedus. Hurtadus.)

14. Quanquam tertia, & quarta ſolutio proximè data ſuam habeant probabilitatem, tamen ſecunda ſententia eſt verior, & maximè ſecura in conſcientia, quæ affirmat Religioſos per Bullam cruciatam pro ſuo arbitrio non poſſe eligere confeſſorem, qui eos à reſeruatis abſoluat, & maximè nititur hæc ſententia in decretis Clementis VIII. & Vrbani VIII. & ratio eſt, quia in generali conceſſione non veniunt particularia, quæ in ſpecie veriſimiliter quis non eſſet conceſſurus, vt patet *de regulis iuris in 6. cap. 2. de pœniten. & remiſſione in 6.* ergo in generali conceſſione Bullæ cruciatæ non venit hæc facultas, vt Religioſi pro libito abſoluantur à reſeruatis. Probatur conſequentia, quia ſummi Pontifices interrogati, ac conſulti de hac re ita declararunt, ac expreſſerunt, Religioſos non poſſe abſolui à reſeruatis per bullam cruciatam. Vt Iulius II. Leo X. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Clemens VII. Pius V. Gregorius XIII. Clemens VIII. Gregorius XV. Paulus V. Vrbanus VIII. Vt referunt Rodriguez *tom. 2. quaſtionum regul. quaſt. 62. art. 4.* Henriquez *lib. 6. cap. 16. in* Gloſſa *lit. P.* Cardinalis Lugo *de pœniten. diſp. 20. ſect. 9. num. 159. 160. & ſequentibus*, & declaratio, ac expreſſio mentis tot ſummorum Pontificum facit efficax argumentum, quòd talis ſit intentio ſubſequentium. Solent enim Pontifices maximè conformari cum intentione ſuorum prædeceſſorum. Confirmatur, quia Gregorius XIII. in ſua Bulla non ſolùm de ſe, ſed etiam de ſuis ſucceſſoribus loquitur dicens *Non eſſe, nec fore vnquam mentis noſtra, aut ſedis Apoſtolica.* Illud verbum *ſedis Apoſtolica* facit quòd Decretum non expiret morte Pontificis, vt ex communi Doctorum ſententia tenet Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 23. n. 49.*

(Margin: Rodrig. Henriq. Lugo. Sanchez.)

15. Secundùm fundamentum ex Martino de S. Ioſeph in monita confeſſorum *tom. 1. lib. 1. tract. 19. de Pœniten. num. 3.* & in Regulam D. Franciſci *cap. 16. num. 20.* Quia quamuis ſummi Pontifices poſteriores Clementi VIII. Vrbano VIII. non explicauerint mentem ſuam, vt prædictus Clemens, & Vrbanus, iuxta eorum mentem eſt explicanda mens poſteriorum Pontificum; nam decreta, ac leges nouæ explicandæ ſunt, per decreta, ac leges antiquas, quamuis abrogatæ ſint, vt patet *l. non nouum ff. de leg. & leg. ſed & poſteriores ff. eodem.* Gloſſ. *fin. in authen. ex teſtamento C. de collat.* & docet cum Bartolo Ludouicus Gomez *reg. de triennali quaſt. 6. verſ.* Tertius intellectus. Burgos de Paz *leg. 1. Tauri num. 570.* & alij communiter.

(Margin: Martin. à S. Ioſeph. Gloſſa. Bartolus. Gomez. Burgos.)

16. Et confirmatur; quia Clemens III. & Vrbanus VIII. in ſuis Decretis inquiunt: *Perpetuo declaramus:* & Paulus V. *Prædictas litteras, Apoſtolica auctoritate, præſentium tenore, perpetuò confirmamus;* & Gregorius XV. ait: *Hac noſtra perpetuo valitura conſtitutione ſancimus.* Quæ verba *perpetua declaratione*, indicant omne tempus ſubſequens, dum oppoſitum non exprimitur, maximè cum illud ſit in præiudicium tertij, auctoritatis nempe Prælatorum Regularium, & maximè in commune damnum Religionum, vt exprimit Gregorius XV. in ſuo Decreto. *Cùm ratio doceat, & experimento compertum ſit Religionibus valdè perniciosum exiſtere, vt eorum Religioſis licitum ſit confeſſarium ſibi eligere.*

---

## QVÆSTIO II.

### *An Regulares ſaltem virtute Bullæ Cruciatæ poſſint abſolui à mortalibus non reſeruatis, per confeſſores à ſuis Prælatis non deſignatos?*

SVMMARIVM.

17 *Prima ſententia, & affirmatiua.*
18 *Fundamentum huius ſententia.*
19 *Sententia negatiua, & verior.*
20 *Ex decretis Pontificum confirmatur, ac corroboratur, n. 21. & 22.*

Affirmatiuam ſententiam tenent Gallegus *in Bullam Cruciatam cap. 12. dub. 171.* & Martinus de S. Ioſeph in regulam S. Franciſci *cap. 16. num. 23.* Quintanaduenas *tom. 1. de Sacram. tract. 3. ſingulari 18. num. 19.* ex Societate Andreas Mendo *in Bullam Cruciat. diſput. 24. cap. 18. & in Appendice contra Bardim. diſp. 1. cap. 10.* Hurtadus *tom. 2. tract. 9. cap. 6. num. 78.* Diana *part. 11. tract. 6. Reſolut. 34.* Qui omnes conſtanter tenent quòd poſſunt Mendicantes virtute Bullæ Cruciatæ inuitis ſuis Prælatis eligere confeſſorem, qui eos abſoluat à peccatis mortalibus non reſeruatis. 17.

(Margin: Gallegus. Martinus. Quintanad. Mendo. Hurtad. Diana.)

Fundamentum eſt, quòd Clemens VIII. quantum ad vſum Bullæ Cruciatæ declarat: *Suæ intentionis fuiſſe, quòd ijdem Fratres, & Moniales quantum ad Sacramentum pœnitentia, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, ſubiecti eſſent.* Quòd decretum Clementis VIII. innouauit Paulus V. loquens de Religioſis ſiue non mendicantibus, quoad vſum Cruciatæ dicens: *Locum minimè habuiſſe, neque habere, nec illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe; & quòd ijdem Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramenti pœnitentia, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, ordinaria diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & ſedis Apoſtolica, quoad ſibi reſeruata ſubiecti ſint.* Quod etiam declarauit, ac determinauit Vrbanus VIII. Vt ſuperiori quæſt. retuli, ex quibus conſtat, quòd ſolùm ſummi Pontifices excipiunt caſus reſeruatos *quoad ſibi reſeruata ſubiecti ſint:* & caſus exceptus firmat regulam in contrarium *l. Nam quòd liquido, ff. de pen. ligat. cap. Dominus 32. quaſt. 7.* ergo cum excipiantur caſus reſeruati, alij conceſſi intelliguntur, nam conceſſum habetur, quod expreſsè prohibitum non reperitur *l. Nec non §. quòd eius ff. ex quibus cauſis.* 18.

(Margin: Clem. VIII. Paulus V. Vrban. VIII.)

Contrariam

19. Bardi. Contrariam ſententiam tenent Franciſcus Bardi Præfectus in Collegio Panormitano Societatis IESV in Bullam Cruciatam *part.2. tract.1. cap.4. ſect.2. num.12.* Cardinalis Lugo *de pœnitentia, diſp.20. ſectione 9. num.195. & ſequentibus.* Probatur, quia Clemens VIII. in ſua Conſtitutione ait: *Suæ intentionis fuiſſe quod iidem Fratres, ac Moniales, quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti eſſent:* in quibus verbis non poſuit *ſibi reſeruata*, ſed hoc addidit vt notant Cardinalis Lugo *citatus num.198.* & ipſe Diana *quarta part. tract.4. reſolut.45. §.Verum ego.* Vrbanus VIII. in ſua Conſtitutione, vt retuli *ſuperiori quaſt. num.7.* confirmans, & innouans totam Clementis declarationem his verbis: *Præfatæ Clementis prædeceſſoris declarationi inhærentes, illámque præſentium tenore innouantes, ac quatenus opus ſit ampliantes.* Ergo cum Clemens VIII. abſolutè ſubiecerit Regulares quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ diſpoſitionis Prælatorum, ſic etiam & Vrbanus. Quia decretum innouans, intelligendum, ac explicandum eſt ſecundum tenorem decreti innouati, *l.in Teſtam. ff.de condit. & demonſtrat.*

Lugo. Clem.VIII. Lugo. Diana.

20. Clem VIII. Greg. XV. Vrban. VIII. Et confirmatur, quia Clemens VIII. Gregorius XV. Vrbanus VIII. pro ratione ſuorum decretorum præmittunt: *Sanè cum ratio doceat, & experientia compertum ſit Religionibus valdè pernicioſum exiſtere, vt earum Religioſis licitum ſit confeſſarium ſibi eligere.* Non dixerunt reſeruata; ſed abſolutè, *Confeſſarium ſibi eligere.* Ergo totam illam facultatem, vt valdè pernicioſam eligendi Confeſſarium voluerunt auferre, ac abolere.

21. Clem.VIII. Dices: Clemens VIII. in exordio ſui decreti loquitur de caſibus reſeruatis. Dicens *Confeſſionem Sanctæ Cruciatæ, & aliorum indultorum particularium, quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à caſibus reſeruatis.* Ergo tota Conſtitutio ſolum de caſibus reſeruatis procedit. Sed contra, quia poſtea ipſe Pontifex magis explicat mentem ſuam, *Vt quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, ſubiecti ſint.* Et rationem apponit, quia valdè pernicioſum eſt, vt ſibi eligant Confeſſorem; quæ ratio militat in omnibus partibus Decreti, vbicunque habet locum ratio legis, habet etiam & lex ipſa, *l.1. Cod. de interdicto*, & hoc etiam ſi verba legis contradicant, *l.Scire oportet, §.Aliud in verbo, ff.de excuſatione tutor.* Text. *in l.3. ff.de lib. preterit.*

22. Confirmatur, quia Vrbanus VIII. vt vidimus, ait ſe innouare, ac ampliare Decretum Clementis VIII. quo vniuerſaliter ſubiecerat Religioſos ſuis Prælatis, quoad Sacramentum Pœnitentiæ; ergo non voluit illam ſubiectionem limitare, ſed potius extendere, & ampliare ad omnia peccata mortalia, non ſolum reſeruata, ſed etiam non reſeruata.

## QVÆSTIO III.

### *An licitum ſit in Eccleſia ſpecialiter interdicta per Bullam Cruciatam mortuum ſepelire?*

### SVMMARIVM.

23 *In interdicto generali per Cruciatam licita eſt ſepultura Eccleſiaſtica.*
24 *Magna differentia inter Bullam Cruciatam Caſtellæ, ac Portugalliæ.*
25 *In interdicto ſpeciali per Bullam Caſtellæ non poteſt dari ſepultura Eccleſiaſtica, & num.26.*
37 *Trullench tenet quod per Bullam Caſtellæ poteſt dari ſepultura in interdicto ſpeciali.*
28 *Per Bullam Cruciatam dari poteſt ſepultura Eccleſiaſtica in interdicto ſpeciali, & num.29.*
30 *Priuilegium Cruciatæ latè explicandum.*

Conueniunt Doctores abſque vlla differentia, quod per Bullam Cruciatam licitum ſit dare ſepulturam Eccleſiaſticam tempore interdicti Generalis; hoc diſertis verbis concedit ipſa Bulla. Tota verò dubitatio eſt an in interdicto ſpeciali in Eccleſia tali interdicto detenta, hoc fieri poſſit, de quo olim fuit magna controuerſia in hoc noſtro Regno Luſitaniæ. 23.

Pro quo notandum eſt, valdè diuerſam eſſe formam, indéque multam differentiam inter Bullam Cruciatam pro regnis Caſtellæ, & Portugalliæ, vt ſtatim adnotabo; & inde Auctores commentantes Bullam pro regnis Caſtellæ, negatiuam tenent ſententiam, vt Henriquez *lib.7. cap.13. n.3.* Rodriguez *in Cruciatam, §.5. num.4. & in Additionibus, ad §.1. num.2.* Auila *de cenſuris, p.5. diſp.4. ſect.1. dub.7 §. Et notandum.* Villalobos *tom.1. tractatu 27. in Cruciatam, clauſula 4. num.14.* 24.

Henriq. Rodrig. Auila. Villalobos.

Fundamentum horum Auctorum. Quædam clauſula Bullæ Regnorum Caſtellæ, quæ ita habet: *Item conceditur, quod in Eccleſiis, in quibus alias diuina Officia, interdicto durante, quomodolibet celebrare permiſſum fuerit, Miſſam audire, vel celebrare,* &c. Et ſubdit: *Item mortuorum corpora, cum moderata funerali pompa ſepeliri.* Sed ſecundum ius, vt patet ex *cap. Alma mater*, ſolum permiſſum eſt celebrare in interdicto generali cum ſuis moderationibus: nam in interdicto ſpeciali non licet celebrare, niſi tantum ſemel in hebdomada ad renouandam Sacram Euchariſtiam; ergo per illam clauſulam, *In Eccleſiis, in quibus alias*, &c. Magno fundamento prædicti Doctores tenent, quod attenta tali clauſula per Bullam tempore interdicti ſpecialis, nec poteſt celebrari, nec ſepultura Eccleſiaſtica concedi, ſed tantum in interdicto generali, ad quod ordinatur prædicta Bullæ clauſula. 25. Clauſula Bullæ.

Doctor Trullench. *citato § 3. Bulla, dub.10. num.5.* 26. Trullench.

*num.*5. tenet, quod adhuc attenta Bulla Regnorum Caſtellæ dari poſſet ſepultura Eccleſiaſtica in interdicto ſpeciali: nam illa clauſula, *In Eccleſiis,in quibus aliàs*, &c. non eſt poſita immediatè cum ſepultura, ſed tantùm cum celebratione diuinorum Officiorum,& ideo ad diuina Officia eſt referenda,& non ad ſepulturam. Ita cenſent graues Recentiores,vt teſtatur ipſe Trullench.

27. Dico tamen, quod per noſtram Bullam Cruciatam Regni Portugalliæ licitum eſſet celebrare, & dare Eccleſiaſticam ſepulturam in interdicto ſpeciali; & ita ſenſerunt grauiſſimi Theologi, me etiam aſſiſtente conſulti ab Illuſtriſſimo Domino Commiſſario Generali Cruciatæ, & eſt etiam de mente Doctorum, quos ſupra citaui: nam illi maximè innituntur in illa clauſula bullæ, *In Eccleſiis, in quibus alias diuina Officia*; quæ clauſula reſpicit interdictum generale; ergo excluſa hac clauſula, ac eorum fundamento, bene infertur eſſe de eorum mente celebrare, ac dare Eccleſiaſticam ſepulturam, ſtante interdicto ſpeciali. Vnde Trullench. Trullench. citatus in Bulla regnorum Caſtellæ in interdicto ſpeciali admittit ſepulturam Eccleſiaſticam, ex eo quod illa clauſula non ſit immediatè affixa ſepulturæ, ſed diuinis Officiis.

28. Acoſta. Probatur ergo concluſio. Bulla Regni Portugalliæ tam Latina, quam refert Acoſta ad initium ſui Tractatus, quam quæ lingua vulgari circumfertur, in interdicto tam ad celebrandum, quam ad ſepulturam Eccleſiaſticam nulla in ea eſt clauſula reſtrictiua, ſed quædam diſpoſitio generalis, & abſoluta; ergo abſolutè, & ſimpliciter eſt intelligenda ex vulgari principio: *vbi lex non diſtinguit*,&c. Et ita Acoſta explicans noſtram Luſitaniæ Bullam, apponens varias interdicti diuiſiones *quæſt.*27. abſolutè loquitur de priuilegio Bullæ, abſque vlla diſtinctione inter interdictum generale, ac ſpeciale.

29. Nec poteſt dici, quod nomine interdicti ſolum intelligendum venit interdictum generale: nam hoc eſt apertè falſum *cap. Quoniam, de ſententia excommunicationis, cap. Alma mater eodem titulo, cap. Quod in te, de pœnitentiis, & remiſſionibus, cap. Reſponſo, de ſententia excommunicationis*, & notat Paludan. ibi Panormitan. *num.*5. Paludan. *in* 4.*diſt.*18. Syluest. *quæſt.*8.*art.*4.*in principio*. Syluester *verb.Interdict.*6. Angelic. *num.*9. *quæſt.*7. Angelicana *verb.Interdict.*6.*num.*18. Couarr. Couar.*cap. Alma mater,part.*2. Nauarr. §.2.*num.*7. Nauar.*in manuali,cap.*27.*num.*178. Sayro. Sayro *lib.*5. *cap.*7.*n.*5.

30. Confirmatur noſtra reſolutio. Nam priuilegium Cruciatæ valdè latè eſt explicandum, Henriq. ac intelligendum, vt docent Henriquez *lib.*7. Suarez. *cap.*30. Suarez *tom.*2. *de Religione, tractatu de* Nugnus. *voto*, *lib.*6. *cap.*16. *num.*3. Nugnus *quæſt.*27. Salas. *art.*4. *diff.*3. Salas *de legibus*, *diſp.*20. *ſect.*5. Bonacina. *num.*19. Bonacina *de priuileg. punct.*7. §.1. Sanchez. *num* 17. Sanchez *in opere Morali,lib* 4.*cap.*54. *num.*7. Qui hanc opinionem probabilem iudicat contra id,quod dixerat *lib.*8.*de matrim. diſp.*2.*n.*7. Nam omnes ferè rationes, ob quas amplianda ſit priuilegij intelligentia, militant in præſenti Cruciata,quæ eſt priuilegium Summi Principis ad Regum inſtantiam conceſſum, datum pro tota communitate Regni, & pro cauſa vniuerſali, ac bono communi, in magnam Eccleſiæ vtilitatem.

## RESOLVTIO XXI.

### *Canonizatio Sanctorum.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Quid ſit Canonizatio Sanctorum, quantaque illius certitudo, & ad quem ſpectat?*

### SVMMARIVM.

1 *Quid ſit canonizatio,eiúſque forma.*
2 *Aliqui dicunt non eſſe de fide Pontificem non poſſe errare in canonizatione Sanctorum.*
3 *Probabilior, & verior ſententia eſt Pontificem non poſſe errare.*
4 *Probatur ratione,ac verbis multorum Pontificum.*
5 *Confirmatur efficaci ratione, ac conuenienti.*

CANONIZATIO Sanctorum, eſt certum,vltimúmque Eccleſiæ iudicium, & ſententia diffinitiua ſanctitatis,& 1. gloriæ alicuius Sancti à Summo Pontifice lata,& vniuerſali Eccleſiæ intimata,ac propoſita, qua canonizatus cultu publico exponitur venerandus; in eáque procedit Pontifex poſt multas Congregationes, probationes,ac alta, & profunda examina per formam diffinitiuam,dicens: *Diuina ope ſæpius implorata,ac de venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiſcoporum,& Epiſcoporum in vrbe exiſtentium conſilio. Beatam Mariam Magdalenam de Pazzi Virginem Sanctam eſſe decernimus, definimus, ac determinamus,& Sanctarum Catalogo aſcribimus ſtatuentes ab vniuerſali Eccleſia quolibet anno die* 25. *May pia deuotione recoli debere.* Ex quo patet quanta ſit differentia inter beatificationem,& canonizationem, vt ſupra dixi *Reſol.*16 *q* 2. *Forma canonizationis.*

Qua verò certitudine tenendum ſit Pontificem non poſſe errare in canonizatione Sanctorum, dubitatur. Sunt Doctores, vt Ioannes à D. Thoma 2. 2. *diſp.*9. *artic.*2. *fol.*767. Granadus 2. 2. *controuerſ.*1. *tract.*7. *diſput.*3. *ſect.*3. *num.*24. qui aſſerunt non eſſe de fide; ſed tantum impium, & ſcandaloſum, atque quodammodo ſapere hæreſim negare eſſe beatam animam Sancti canonizati. Ita etiam docent Malderus *dub* 9.*Propoſit.*4. Suarez *de fide, ſect. vltima, num.*8. Fundamentum eſt, quia Papa in canonizatione Sanctorum fundatur in humano teſtimonio, humanîſque probationibus. 2.

Tamen mihi magis placet oppoſita ſententia aliorum aſſerentium eſſe de fide Pontificem non poſſe errare in canonizatione Sanctorum. 3.

Ita

Ita docent Valentia *tom.3. diſp.1. q.1. punct.7. §.40.* Turrian.*2.2.tom.1.diſp.17. dub.6.* Caſtro Palaus *tom.1. tract.4.diſp.1. punct.5.§.4.num.2.* Vetricellius *in quæſt. Moral. tract.8. quæſt.24. num.2.* Amicus *tom.4. diſp.7. ſect.4. num.13.* Arriaga *tom.5.diſp.9.ſect.5.n.28.* Diana *tom.11. tract.2.de infallibilitate Decretorum, reſolut.18. §.Sed mihi.*

4\. Probatur, quia in Canonizatione proponitur canonizatus vniuerſali Eccleſiæ, vt colatur, ac veneretur vt Sanctus regnans cum Chriſto. Atqui in his, quæ pertinent ad vniuerſalem gubernationem totius Eccleſiæ non poteſt Pontifex errare. Probatur minor, quia in magnum damnum cederet totius Eccleſiæ, quod aliquis non iuſtus coleretur vt Sanctus. In his autem, quæ ſpectant ad vniuerſalem concurſum totius Eccleſiæ adeſt

1.Cor.3. Spiritus ſanctus, iuxta illud Pauli 1. Corinth.3. num.16. *Spiritus Dei habitat in vobis.* Et quamvis Summus Pontifex in hoc negotio requirat humana teſtimonia, hoc eſt tanquam manuductio, tamen principaliter nititur lumine, ac inſpiratione diuini

Cœleſt.III. Spiritus eius mentem dirigentis. Sic ait Celeſtinus III. in canonizatione ſancti Vbaldi, loquens cum eo, qui pro canonizando ſancto Vbaldo agebat, & ait: *Suſpendimus deſiderium tuum aliquandiu, vt nobis, & fratribus noſtris, quid nobis agendum eſ-*

Clem.VII. *ſet, Spiritus ſancti gratia reuelaret.* Et Clemens VII. in canonizatione ſancti Antonij, Bullam edens nomine Prædeceſſoris Adriani Sexti, ait: *Conſiderans idem Adrianus, quod in eadem canonizatione non permiſſurus eſſet Deus eum errare,*&c. Honotius III. in canonizando S. Laurentio Archiepiſcopo Dublinenſi ait: *Diuinum ſecuti iudicium, per quod eius glorificatio argumentis tam euidentibus innotuit.*

5\. Confirmatur. Quia de fide eſt Pontificem non poſſe errare in legibus vniuerſalibus ſpectantibus ad totam Eccleſiam, non enim poteſt ſtatuere aliquid contrarium legi diuinæ, & naturali: ſed ſi errare poſſet in canonizatione Sanctorum, ſtatueret aliquid contra legem diuinam, & naturalem; ergo non poteſt errare in canonizatione Sanctorum. Maior patet, quia Pontifex non poteſt errare in paſcendis ſuis ouibus, ſed oues non ſolùm paſcuntur doctrina fidei, ſed etiam ſtatutis ad mores pertinentibus. Minor probatur. Quia Pontifex canonizans Sanctum obligat omnes fideles aſſentiri illum eſſe in cœlis, & cum Chriſto regnare, & vt amicum Dei venerari, ſi autem in hoc error adeſſet, iam obligaret fideles falſitati aſſentiri, & cultum præbere venetatione indigno; hoc autem fieri non poteſt; ad hoc enim promiſit Chriſtus ſuæ Eccleſiæ ſpiritum veritatis, dicens, *Cum venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos omnem veri-*

Ioan.16. *tatem.* Ioan.16. Ex quibus colligitur canonizatum eſſe Sanctum.

## QVÆSTIO II.

### *Ad quem in præſenti ſpectat canonizatio Sanctorum?*

### SVMMARIVM.

6 *Epiſcopi canonizabant olim canonizatione particulari.*
7 *Canonizare, ſicut & beatificare hodie ſpectat ad Sedem Apoſtolicam.*
8 *Nullo modo hodie pertinet ad Epiſcopos.*
9 *Imò nec ad legatum à latere.*
*Papa non poteſt delegare poteſtatem definiendi. Ibid.*
10 *Concilium Generale, non per ſe ſolum, ſed auctoritate Papæ poteſt definire res fidei, & canonizare.*

ANtiquitus canonizare Dei ſeruos, ſaltem canonizatione particulari, pro vna Prouincia, vel Regno ad Epiſcopos pertinebat, vt ex noſtro Vvaldenſi *tom.3. de Sacramento, tit.14. cap.122.* eliciunt Bellarminus *tom.2. lib.1. de Beatitudine, ac canonizatione Sanctorum, cap.8.* Layman *lib.4. tract.7. cap.5. num.1.* Baldellus *tom.2. lib.3. cap.12. num.2.* & alij, qui & maximè id colligunt ex eo quod D. Cyprianus *Epiſcop. Carthag. lib.3.cap.6.* præcepit vt ſibi ſcriberetur, ſi quis Martyr denuo occumbat, vt eius memoria celebraretur. 6. Vvalden. Bellarm. Layman. Baldellus. D.Cyprian.

At verò hodie canonizare Dei ſeruos, ſicut & beatificare ad Sedem Apoſtolicam ſpectat, vt deciſum habetur ex Alexandro III. *cap. Audiuimus*, & ex Innocentio III. *cap. cum eo de reliquiis, & venerat. Sanct.* vt ibi latè explicant Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, & multi alij Canoniſtæ, ac Summiſtæ, verbo Canonizatio. Et alij Doctores communiter; & id apertè ſupponit Vrbanus VIII. in Bulla, ſeu Breui *Cœleſtis Hieruſalem*, ann.1634. 7. Alex. III. Innoc. III. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Vrbanus.

Ex quo iam patet, quod in præſenti ad Epiſcopos id nullo modo iam ſpectat, vt latè probant Iacobus Caſtellanus *de canonizat. Sanct. q.3.art.1.* Felix Contelorius *n.17.* Troilus Maleuitius *de canonizat. Sanct. dub.2.num.1.& ſeqq.* Auguſtin. Triumphus *de poteſt. Eccleſ.q.14.n.2.* Maſcard. *de probationibus, concluſ.162.num.56.* Luiſ. Turrian. *in 2.2. diſp.17. dub.2. verſ Item dicendum.* 8. Caſtellan. Contelor. Maleuitius. Auguſt. Maſcard.

Imò nec ad legatum de latere, vt probat Caſtellan. *dicta q.3. art.2. n.3.* Et quod maius eſt, nec etiam ex commiſſione Pontificis, vt tenent Alphonſus à Caſtro *de iuſta Hæreticorum punition. lib.1.c.6. col.4. verſ. Rurſus.* Contelorius *in Additionib. ad Iacobum Caſtellanum, d.q.3. art.2. n.4.* ex eo probat, quia Papa non poteſt delegare poteſtatem definiendi res fidei alteri, vt tenent Bañez *2.2.quæſt.1. art.10. dub.4. §.Quapropter.* Barboſa *ad citatum, cap. Audiuimus, n.7.* Lezana *conſult.1.num.5.* Et ex eo probat Bañez, quia definire res fidei pertinet ad gratias gratis datas, ad donum nempe ſcientiæ, hæ autem reſident in ſolo Summo Pontifice. 9. Caſtellan. Alphonſ. Contelor. Bañez. Barboſa. Lezana.

10. At Conciliũ Generale non per ſe ſolum,ſed interueniente auctoritate Summi Pontificis, cum dicatur in Spiritu ſancto legitimè Congregatum, vt habetur apud Trident. poteſt definire res fidei. Soto *in 4.diſt.20.quæſt.1.art.4.* Aragon.2.2.*q.1.art.10.tract.de Concilijs, §.Tertia concluſio,*& §.*Ad primum argumentum,quod ipſe confirmat.*§.*His poſitis,* ex Concilio Nicæno,vbi eſt ſtatutum,*Quod Concilia Prouincialia non definiant res fidei,ſed tantum Generalia;* ergo Concilia Generalia habent poteſtatem definiendi, & etiam Sanctos canonizandi, vt reſoluunt Iacobus Caſtellan.*d.q.3.art.5.à principio,*vbi d.Contelor.*à num.*10. Angel. Roch. *D.Tract. cap.4.* §.*Quod ad ſolum.*

Soto. Aragon.

---

## QVÆSTIO III.

### *Ex quibus deſumantur probationes ad canonizationem?*

### SVMMARIVM.

11 *Ad canonizationem, & beatificationem requiruntur non virtutes communes, ſed ſupereminentes.*

12 *In perſonis Religioſis requiritur exacta obſeruantia regulæ, ac præceptorum Religionis.*

13 *Vnde deſumantur ſigna ſanctitatis ad canonizationem, ac beatificationem.*

14 *Hæc ſigna ad canonizationem, debent eſſe manifeſta vita ſanctitate, multa enim fiunt arte dæmonis.*

11. PRimò, ad canonizationem, ſeu beatificationem requiruntur virtutes non communes,ac ordinariæ, ſed illæ, quæ à Theologis nuncupantur *Heroicæ*,ſeu in gradu ſupereminenti,velut diuinæ,& ſuperhumanæ, per quas quantum fieri poteſt homo coniungitur Deo. De quibus agunt Ariſtoteles *lib.7. Moral. c.1.* D.Thom. *ibi* D. Bonau. *in 3. diſt.34. q.1.* Gerſon 14. Piccolomineus *in lib. de Moralib. gradu 6.c.11.*& Fortunatus Scacchus *ſect.2.cap.4.* multis exemplis explicans, in quibus hæ heroicæ virtutes relucent.

Ariſtot. D.Thom. D.Bonau. Gerſon. Piccolom. Scacchus.

12. Specialiter tamen pro canonizatione, ſeu beatificatione alicuius perſonæ regularis, ſeu religioſæ, præter miracula, virtutes etiam in gradu heroico, requiritur quoque exactiſſima, ac diligentiſſima obſeruantia,& cuſtodia illorum omnium,quæ ad ſtatum religioſum pertinent, tam votorum regulæ, quam præceptorum,ſtatutorum, & conſtitutionum ſui Ordinis. Primò,quia qui ab Eccleſia canonizantur, ac beatificantur proponuntur fidelibus,vt norma, ac exemplar virtutum ad ſequendum, ac imitandum. Molfeſ.*tom.2. Additionum ad quæſtiones vſuales,conſ.46.n.5.& 6.*ex multis Patribus,& Doctoribus. Secundò.Quia excellentia heroica virtutum pro illis requiſita ſtare non poteſt ſine illa rigoroſa obſeruantia ſuæ regulæ. Tertiò. Quia ita habet ſtylus Summorum Pontificum in Bullis canonizationis ex Innocentio IV. pro S Petro Martyre. Eugenio VI. pro S.Nicolao Tolentino. Sixto V. pro S.Didaco,Clem.VIII.pro S.Hiacinto,& Raymundo,vt refert citatus Fortunatus *ſect.6.cap.3.* & maximè *c.4.* non tamen requiruntur in illis ea opera, quæ ad eos non pertinent, vt peregrinatio reſpectu Monialium, largitio eleemoſynarum reſpectu pauperum.

Molfeſ. Fortunat.

Præter has virtutes requiritur vel illuſtre Martyrium, vel aperta, & euidentia miracula aliena ab omni concurſu cauſarum naturalium. Deinde etiam & primò, odor ſuauis è corpore defuncti emanans. Rota in relatione S. Paſchalis Bailon, & in relatione S. Iſidori Matritenſis;& in relatione S.Thereſiæ. Graffius *lib.5. conſil.de ſentent.excommunic.conſ.17.* Contelor.*ſupra,n.19.* Secundò. Liquor odoriferus manans è corpore ſerui Dei. Rota in relatione S. Paſchal. & in relatione S. Andreæ Curſini. Et conſtat ex eo liquore manante è corpore S. Nicolai Barenſis. Contelor. *ſuprà, n.20.* Tertiò,conuerſatio in vita cum Angelis. Rota in relatione S.Raymundi,& in relatione S Franciſcæ,& in relatione S.Iſidori. Contelor.*ſupra,n.21.* Quartò,ſplendor,ſeu fulgor in facie relucens dum viueret. Rota in relatione S.Ignatij in relatione B. Bertrandi. Contelor. *ſupra,n.22.* Quintò,& multo magis,ſi id contingat poſt mortem. Rota in relatione S.Bertrandi. Graffius,& Contelor.*ſuprà.* Sextò.Harmonia cœleſtis audita in loco, vbi defuncti corpus poſt mortem adſeruatur. Rota in dicta relatione B.Bertrandi.Contelor.*n.25.* Septimò. Extaſis raptus,ſeu eleuatio à terra.S.Thom.2.2. *q.175. art.1. & 5.* Rota in relatione S.Xauerij. Contelor.*n.27.* Octauò.Prophetia. S.Thomas 2.2.*q.171.art.4.* Auguſt. Triumph. *de poteſtate Eccleſ.q.15,art.5.*Rota in relatione S.Paſchalis. Nonò, habere reuelationes diuinas, S.Th.2.2. *q.172. art.6.* Toſtatus *in Matth.cap.23.q 244.* Antiochus Brondus *in Apoc. diſp.2.q.1.* Decimò, quod irrationalia obediant ſeruis Dei contra naturalem inclinationem, vt ſi aues, piſces,arbores,flumina,& alia huiuſmodi aliquid agant,vel patiantur ſupra eorum naturas. Rota in relatione S.Raymundi. Panuinus in relatione S.Bonauenturæ. 13.

Rota. Graffius. D.Thom.

Vndecimò, ebullitio ſanguinis, vel fluxus illius longo tempore poſt mortem, vel quod corpus ſit ita flexibile, vt poſſit in quácunque partem verti:vnguium,& capillorum continua augmentatio. Rota in relatione S. Xauerij. Contelorius *ſupra,n.35.36.&37.* Et ita refertur de S. Ianuario, cuius ſanguis ebullit ſæpius Neapoli, hæc omnia, & ſimilia ſunt ſigna ſanctitatis, eo quod cum ſint ſupra naturam debent aſcribi miraculo. Iuxta Rotam in relationibus S.Franciſcæ, S.Caroli, S.Andreæ Curſini, ac S. Magdalenæ de Pazzi, ex doctrina S.Thomæ, & aliorum Theologorum *in cap.1. verb.Sedis Apoſtolica, de Reliq. & venerat. Sanct. in 6.* 14.

Rota. Contelor.

Hæc ſigna non ſunt ſemper infallibilia, niſi quando ſunt adminiculata, & ex circunſtantiis manifeſtatiua ſanctitatis, virtutum, ac eximiæ probitatis, eo quod ferè ſimilia contingere poſſint per illuſionem, aut arte dæmonis per malos, *cap.Teneamus, 1. quæſt.1.* & *cap.Prophetauit,1.quæſt.7.* §.*Item Balaam.* 15.

QVÆ

## QVÆSTIO IV.

### *An poſſit dari canonizatio alicuius abſque miraculis, & agitur de Sanctis Martyribus?*

### SVMMARIVM.

15 *Papa de potentia abſoluta poteſt canonizare abſque miraculis.*
16 *Pro Sanctis Martyribus non requiruntur miracula.*
17 *Non pœna, ſed cauſa facit Martyrem.*
18 *Modus, ſeu cauſa patiendi diligenter eſt inueſtiganda.*
*Si cauſa Martyrij non conſtat, tunc requiruntur miracula. Ibidem.*
19 *Multi per vnum virtutis actum facti ſunt Sancti.*

15. DIxi *ſuperiori quæſt.* communiter ad canonizationem, ac beatificationem requiri miracula; tamen abſolutè, & de potentia veluti abſoluta Papæ, poteſt canonizari aliquis ex ſola ſanctitate vitæ, & finali perſeuerantia bene cognita; ſic enim colligitur ex Leone X. in canonizatione S. Brunonis, vt refert Surius *in vita ipſius.* Et Sixti IV. in Bulla canonizationis ſancti Bonauenturæ.
Triumph. Auguſtin. Triumph. *de poteſtate Eccleſ. q. 15. art. 2.*
Cantelor. Cantelorius *de canonizat. Sanct. cap. 19.*
Baldellus. Baldellus *tom. 2. lib. 3. d ſp. 12. num. 2.*
Molfet. Molfetius *tom. 2. Additiones ad quæſtiones vſuales, conſil. 46. num. 85.*

16. Pro Sanctis Martyribus non eſt neceſſaria miraculorum comprobatio, vt tenent Triumph. Auguſtin. Triumph. *citat. quæſt. 16. artic. 3.* Rocca. Angelus Rocca *de canonizat. Sanct. cap. 35.* Baldellus. Baldellus *ſupra, diſput. 14. num. 4. & 14.* aſſerens deciſionem Rotæ, ſtylum Curiæ in pluribus canonizationibus, & plura alia fundamenta. Flauius. Flauius Cherubinus *in Compendio Bullarum, ſchol. 2. ad Conſtit 4. Alexand. III. & ſchol. 1. ad Conſtit. 11. Innocentij IV.* & Carena. Carena *in tract. de Officio Sanctæ Inquiſitionis, part. 2. tract. 17. §. 12. n. 42.*

17. Requiritur tamen probatio cauſæ propter quam paſſi ſunt, nempe pro defenſione, ac confeſſione fidei Catholicæ, ac defenſione alicuius virtutis, vt in odium fidei, ac virtutis occiſi ſint, *quia cauſa non pœna facit Martyrem*, vt ait D. Auguſt. D. Auguſtin. *epiſt. 61. & 166.* Legitima, & vera cauſa debet eſſe defenſio, ſeu confeſſio fidei Chriſtianæ, prout regulariter contingit, vel etiam eorum, quæ fidei annectuntur. Siquidem D. Ioannes Baptiſta pro Martyre habetur, eo quod occiſus fuerit ab Herode ob reprehenſionem adulterij. Ita Auguſt. Triumph. Rocca, Cherubinus, Carena relati cum Lezana *conſult. 1. n. 16.* (Triumph. Rocca. Cherubin. Carena. Lezana.)

18. Modus autem, ſeu cauſa patiendi diligenter eſt inueſtiganda prout aſſerunt iidem Triumphus, Rocca, & Cherubinus, & maximè Maſcard. Maſcardus *de probationibus, volum. 1. concluſione 261. num. 10.* vbi ſic ait: *Non eſt reſpiciendum ad ſupplicij genus, vel tormentorum aſperitatem, niſi cauſa, propter quam quis patitur, à Sancta Romana Eccleſia approbata, & confirmata ſit. Quot enim hiſce noſtris infeliciſſimis, ac deplorandis temporibus vidimus, qui blanditiis, falſiſque hæreticorum doctrinis in fraudem pellecti, & ſeducti, laqueiſque diabolicis irretiti, quoduis etiam crudeliſſimum genus mortis perpeti non dubitarunt, quam vel latum quidem vnguem à peruerſa ſua hæretica labe diſcedere.* Quod etiam probat exemplis Georgij Cella Nouarienſis, & cuiuſdam alterius Anglici, & aliorum Hæreticorum (etiam fœminarum) qui pertinaciter vitam pro ſua ſecta expoſuerunt. Si verò cauſa Martyrij non conſtat ſufficienter, tunc videntur neceſſaria miracula, vt probat Baldellus *d. diſp. 14. n. 15.* Baldellus.

Ad calcem huius quæſtionis nota cum Lezana *citato num. 178.* quod ea, quæ diximus, de neceſſitate omnium virtutum, ac perſeuerantia in illis, intelliguntur quoad illos, qui poſt ſuam conuerſionem habuerunt tempus operandi: nam certum eſt, multos ob vnum actum perfectiſſimæ charitatis in hora mortis fuiſſe canonizatos, vt de Bono Latrone, Sancto Maximo, & Ianitore 40. Coronatorum, & aliis, qui eodem tempore fuerunt conuerſi ad fidem Chriſtianam, & paſſi Martyrium, vt legimus in Martyrologio. 19. Lezana.

## QVÆSTIO V.

### *Qui cultus deferendus ſit Sanctis canonizatis, ac beatificatis?*

### SVMMARIVM.

20 *De cultu Sancti canonizati, ac beatificati.*
21 *Ex vi Bullæ canonizationis, non poteſt recitari officium de ipſo ſine nouo decreto.*
22 *Decretum Congregationis de ipſa canonizatione.*
23 *Solus Papa poteſt extollere vnum Sanctum præ aliis.*

CVltus pertinens ad Sanctos beatificatos, de eo iam dixi *ſuprà, Reſol. 16. quæſt. 6. 7. & 8.* Nunc de canonizato agendum eſt, qui erecto Altari, Capella, Templo in eius nomine in toto orbe terrarum, maximè venerandus eſt, omni feſtiuitate, & cultu celebrandus, de quo etiam quolibet die poſſit Miſſa votiua celebrari, vt de aliis Sanctis. 20.

Tamen de ipſo Sancto canonizato non poteſt Officium cum Miſſa celebrari ſine nouo Decreto Sacræ Congregationis diſtincto à Bulla, ſeu Decreto canonizationis, vt tenent Barboſa *de Officio Parochi. cap. 10. num. 21.* Gauantus *in Theſauro, tomo 1. cap. 2. num. 30.* aſſerentes Decretum eiuſdem Sacr. Congregationis ſub die 9. Decembris 1628. 21. Barboſa. Gauant.

Et quamvis in Bulla canonizationis concedi ſoleat generaliter facultas celebrandi Officium eorum quolibet anno in die obitus ipſorum prout in inſtrumento canonizationis Sancti Andreæ Curſini expreſſis verbis ait Vrbanus VIII. anno 1629. & eodem modo 21.

Decretum canonizationis.

Clemens IX. in Bulla canonizationis S. Mariæ Magdalenæ de Pazzi: *Ad honorem Sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & exaltationem fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum, auctoritate eiuſdem Dei Omnipotentis Patris, Filij, & Spiritus ſancti, Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtra, de Fratrum noſtrorum conſilio decernimus, ac definimus, bonæ memoriæ Mariam Magdalenam de Pazzi, Florentinam, Ordinis Carmelitarum Sanctam eſſe, ac Sanctarum Catalogo adſcribendam, ipſámque Catalogo huiuſmodi adſcribimus.* Nota ſequentia verba: *Statuentes vt ab vniuerſali Eccleſia, anno quolibet in die obitus dictæ Magdalenæ, Feſtum, & Officium ipſius ſicut de vna Virgine, non Martyre, deuote, & ſolemniter celebretur.*

23. Et ratio huius rei eſt, quia quamvis ex vi Decreti, ſeu Bullæ canonizationis, concedatur generaliter, Feſtum, & Officium celebrandum Sancti canonizati, non tamen præſcribitur ritus, quo celebrari debeat, an ſcilicet ſub duplici, vel ſemiduplici, &c. nec id exprimitur in Rubrica Breuiarij; & propterea neceſſarium eſt, nouum Papæ Decretum de tali ritu, quia iuxta *cap. Glorioſus Deus, de Reliq. & venerat. Sanctorum*, ſolus Papa poteſt vnum Sanctum præ aliis extollere, ac proinde ipſe ſolus facere Decretum de tali ritu, duplici, vel ſemiduplici. Cantilorius *de canonizat. Sanctor. cap. 1. num. 22.* Gauantus *Commentar. in Rubric. Breuiarij Rom. sect. 2. cap. 2. num 30.* & refert Decretum S. Congregat. Rituum, de ipſo ritu interrogatæ. Et ita, vt teſtatur Lezana *conſult. 2. num. 7.* praxi receptum eſt in tota Eccleſia, cum conſtet non fieri generaliter ab omnibus officia de Sanctis omnibus canonizatis, ſed tantum de aliquibus.

Cantilor. Gauant. Lezana.

---

## QVÆSTIO VI.

### *An de Sanctis, nec Canonizatis, nec beatificatis ſpeciali Bulla, ſed longa conſuetudine veneratis faciendum ſit Officium?*

### SVMMARIVM.

24 *Status quæſtionis.*
25 *Celebrandi Sancti ex antiqua conſuetudine.*
26 *Conſuetudo habet vim legis.*
27 *Quod comprobatur ex Decreto Congregat. Vrbani VIII. ac ex Rubrica Breuiarij, & num. 28.*

24. QVæſtio eſt. Sunt multi Sancti, nec canonizati, nec beatificati, de quibus tamen ex longa conſuetudine Religionum, vel locorum, fieri ſolet Officium, an talis conſuetudo retinenda ſit.

25. Affirmatiuè reſpondendum eſt, vt docent Fr. Thomas de Ieſu *in Regulam Carmelit. part. 3. cap. 7. dub. 3.* Rodriguez *tom. 2. quæſtionum Regularium, quæſt. 69. artic. 5.* referúntque pro hac ſententia Vaſquez, Salzedum, alióſque grauiſſimos Doctores Complutenſes; in eadem ſententia eſt Hieronymus Rodriguez *in Compendio Reſolut. 65. num. 10.* Bordonius *Reſol. 50. num. 36.* Anelus *tract. de Horis Canonic. cap. 6. dub. 3. num. 11.* Molfeſius *tom. 2. in Additionibus ad quæſtiones vſuales, conſil. 45. num. 75. & ſequenti*, referens reſponſiones Clementis VIII & Paul. V. circa tales conſuetudines colendi Sanctos non canonizatos, vt etiam refert Lezana *conſult. 1. num. 10.*

Thomas de Ieſu. Rodrig.

Probatur primò, ex vi, ac natura conſuetudinis, quæ æquipollet legi, ac veritati *l. 1. ff. de ſeruit. & aqua.* Baldus *conſil. 289. in principio, lib. 4.* Cardinalis Tuſch. *concluſ. 806. num. 17.* Quod autem habeat vim legis ſatis commune, ac vulgare eſt, *l. de quibus, ff. de leg. §. ex non ſcripto inſtit. de iure, natur. & Gentium, cap. final. de conſuetud.* Guido *ſingul. 83.* Belletus *diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. de fauore Clericor. §. 3. num. 10.* 26.

Baldus. Tuſchus. Guido. Belletus.

Probatur ex Decreto Sacræ Congregationis, quod referunt Sellius *in Selectis Canon. cap. 33. num. 18.* & Barboſa *in Collectan. Bullarij, verb. Officium diuinum 1. & in Apoſtol. dec. Collectan. Collectan. 532. num. 11.* vbi in vna Viſenſi 21. Iunij 1605. ſic ait eadem Sacra Congregatio: *Officium pro Sanctis etiam non canonizatis poteſt recitari de communi, vbi viget conſuetudo immemorialis recitandi.* Et confirmat Vrban VIII. In Congregatione vniuerſali Sanct. Inquiſitionis, per quam prohibet exhiberi venerationem, & cultum hominibus cum ſanctitatis, vel Martyrij fama defunctis, & expreſſe declarans, ſubdit: *Quod per ſupra ſcripta præiudicari in aliquo non vult, neque intendit, iis, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorúmque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij coluntur.* Ecce quomodo de Sanctis, qui nec canonizati, nec beatificati ſunt, conceditur fieri Officium, ſi ex antiquo, & longo tempore coluntur. 27.

Sellius. Barboſa. S.Congr.

Et etiam amplius confirmatur ex Breuiario Romano: nam Rubrica 1. de Officio duplici dicitur, *Officium fit duplex*; & ſic dicitur, *& in Feſtis Sanctorum, qui apud quaſdam Eccleſias, vel Religiones, vel Congregationes conſueuerunt ſolemniter celebrari, cum Officiis propriis à Sede Apoſtolica approbatis, aut ex eiuſdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis (ſeruata tamen forma huius Breuiarij) alioquin de communi, etſi prædicta feſta in hoc Kalendario non ſint ſcripta.* Ex quo apertè conſtat, quod ipſummet Breuiarium approbat conſuetudinem faciendi Officium (etiam ſub ſolemnitate duplici) de Sanctis, *qui apud Religiones conſueuerunt ſolemniter celebrari*, quales ſunt multi Sancti ipſarum Religionum, vt obſeruant Thomas de Ieſu, Rodriguez cum aliis ſupra citatis; & hoc etiam apertè ſupponit Gregorius XII. in Bulla, quæ præmittitur in Martyrologio Romano. 28.

Ex Breuiar. Rubrica. Thomas de Ieſu. Rodrig.

RE

# RESOLVTIO XXII.

## Clauſura Monialium.

### QVÆSTIO PRIMA.

*An Monialis poſſit exire à Monaſterio abſque morbo contagioſo, ſed tantùm qui mortalis iudicatur, niſi exeat ad ſalutis remedium?*

### SVMMARIVM.

1 *Status quaſtionis.*
2 *Bulla Pij V. & quòd epydemia ſignificet omnem morbum periculoſum.*
3 *Prima ſententia tenet non poſſe egredi niſi in caſibus expreſſis in bulla.*
4 *Secunda affirmatiua in caſibus ex identitate rationis.*
5 *Pro hac ſententia Cardinalium declaratio.*
6 *Probatur ex natura legis.*
7 *Probatur ex Carthuſianis.*
8 *Ex narratiua legis colligitur mens legislatoris.*
9 *Clauſula taxatiua non excludit ſimiles caſus.*
10 *Pius V. in ſua conſtitutione non loquitur de re communi.*
11 *Datur exitus à monaſterio in cauſa particulari incendij, vel hoſtis aduentus.*
12 *Si medici diſtant, Monialis poteſt exire.*
13 *Ad quem ſpectat dare licentiam, etſi Epiſcopus noluerit, vel fuerit capitulum ſede vacante.*

1. DVo inquirit præſens quæſtio, an in tali caſu, quando vrget grauis morbus, & mortalis, & nullum aliud extat remedium, an licitum ſit Moniali à monaſterio exire v. g. ad balnea. Secundò, à quo talis licentia ſit concedenda.

2. Difficultas huiùs rei nec prouenit ex *cap. Periculoſo de ſtatu Regularium, in 6.* nec ex Concilio Trident. *ſeſſ.26. cap. 5. de Regularibus.* Vbi prohibentur egreſſus monialium à conuentu. Sed tota difficultas prouenit ex conſtitut. Pij V. data anno 1569. quæ incipit: *Decori, & honeſtati,* refertur apud Laërtium *tom.2. Bulla 8. ipſius Pij V.* Vbi rigoroſè prohibet egreſſum monialium à conuentu, & exprimit caſus, in quibus hoc tantùm eis licitum erit, quòd nunquam hoc eis liceat: *Aliave cauſa, & praetextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepra, aut epydemia.* Per epydemiam non ſolùm intelligitur peſtis, ſed quilibet nociuus, & contagioſus morbus communitati. Ita Sanchez *in Decalogum, lib.6. cap 15. num.35.* Villalobos *in ſumm.1. part. tract.35. difficult.45. num.2.* Hieronymus Rodrig. *in compend. quaſt. Reſol.98. num.19.* Sella *in ſelectis Canon. cap.15. num.4.* Vbi refert ſacram Congregationem Epiſcopor. ita reſcripſiſſe Hiſpaniarum Nuntio die 8. Nouembr. 1594. Hoc poſito.

(Marg.: Trident. — Pius V. — Sanchez. Villalobos. Hieron. Rodrig. Sella.)

3. Prima ſententia affirmat Moniales non poſſe egredi à monaſterio niſi in caſibus exceptis in dicto motu proprio Pij V. & quòd non poſſit fieri extenſio ad caſus ſimiles, vel vrgentiores, ita tenent compendium mendicant. *verb. clauſura Monial. num.5. verſ. quaritur, vtrùm miniſter generalis.* Tuſcus *de viſit. lib.2. c.18. num.17.* Bollon. *in œconom. Canoni. claſſ.3. cap.4. n.10.* Gutierr. *lib.1. Canon. cap 14.* Cened. *ad ſextum collect. 31. num.2.* Zerola *in praxi Epiſcop. part.1. verb. Moniales §.16. verſ.2. part. 2. eodem verb. in fine* Riccius *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ.545. num.1. Alias reſolut.541. in 2. edict.* Miranda *de ſacris Monialibus quaſt 3. art.4.* Campan. *Rubric.12. cap.16. n.22.* His non obſtantibus.

(Marg.: Compend. Tuſcus. Bol oni. Gutierres. Zerola. Riccius.)

4. Dico tamen, quòd quamvis morbus non ſit contagioſus, ſed talis ex ſua conditione periculoſus, quòd ſi Monialis non egrediatur è monaſterio ad ſe curandum, verbi gratia ad quædam balnea, morietur, & maximè peribit, in hoc caſu licitè poteſt exire è monaſterio, licitéque licentia ei concedenda eſt. Hanc ſententiam conſtanter tenent Nauarr. *de Regul. commen.4. num.49. & 50.* Suar. *ſatis late tom.4. de Relig. lib.1 cap.9. num.7. & 9* Azor. *tom.1. inſtit lib.13. cap.8. quaſt.1.* Llamas *Method. curati. in appendice §.10.* Graff. *1. part. deciſion. lib.4. cap.23. num.17.* Sorbus *in annotat. ad compend. mendicant. verb. ingreſſus monaſter. monial. n.6.* Zenus *in praxi tom.4. reſol.193. num.3.* Fr Ioannes à Cruce *lib.1. cap.5. dub.4. §. ſecunda concluſio* Sanchez *citato lib.6. cap.15. num.37.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 102. à n.16.* Bonacina *tract. de clauſura quaſt.1. punct.9. num.6.* Lezana *tom.1. cap. 25. num. 20.* Gauantus *in manuali Epiſcop. verb. Monial. clauſura n.7.* Diana *tom. 1. part. 3. tract. 2. de regularib. reſol. 305.*

(Marg.: Nauarr. Suar. Azor. Llamas. Graff. Sorbus. Zeno. Io. n. à Cruc. Sanchez. Barboſa. Bonacina. Lezana.)

5. Probatur primò ex quadam Cardinalium declaratione, quam adducit Suar. *citat. n.11. ad finem,* & ſic habet: *Curanda valetudinis cauſa, ad balnea monialem exire poſſe ſedes Apoſtolica conceſſit, dum tamen eat cum boneſto comitatu perſonarum, quem ordinarius dandum cenſuerit: atque tam eundo, quam redeundo, nullum ad locum extra viam rectam diuertat, neque diutius maneat, apud ipſa balnea, quàm ad curandam infirmitatem neceſſe fuerit.* Quæ declaratio ſiue fuerit generalis, ſiue pro aliqua particulari maximè comprobat noſtram reſolutionem.

(Marg.: Cardinal. declaratio. Suar.)

6. Probatur 2. Nulla lex poſitiua, dummodo non interueniat auctoritas fidei noſtræ, aut Religionis Catholicæ, vel euidens neceſſitas boni communis, obligat cum proprio vitæ diſpendio, quia vt ait D. Iſidorus *lib.5. ethymologiar. cap. 2. & 21.* communiter receptus à Theologis, ac Iuriſperitis: *De natura legis eſt, vt ſit de re moraliter poſſibili, & non ſuper humanas vires:* ergo cùm nulla res ex præpoſitis interueniat in præſenti, non poteſt lex obligare ad valdè arduum, & difficile, ad diſpendium nempe propriæ vitæ.

(Marg.: D. Iſidor.)

7. Probatur 3. Quia Carthuſiani habent votum nunquam comedendi carnes; & tamen hoc eis licitum eſt, quando nullum aliud eſt alimentum, nec aliud remedium ob propriæ

vitæ conſeruationem bene poſſunt eas comedere. Primò, quia homo habet jus ad conſeruationem propriæ vitæ *cap. exiit de verborum ſignificat. cap. Paſtoralis §. caterum. de ſententia, & re judicata l. vt vim ff. de juſtitia, & jure.* Deinde votum ſecundùm ſuam naturam ita obligat, niſi aliud grauis neceſſitas poſtu-Azor. let, vt notat Azor. ſtatim citandus. Tertiò, nec bonum, nec ingens Religionis reformatio aliud poſtulat rationaliter loquendo, ſufficit enim ad exactam Religionis reformationem, quòd in nullo caſu licitum ſit comedere carnes, niſi quando eſt vnicum, & ſingulare remedium ad propriæ vitæ conſeruationem, Couar. vt optimè notant Couarruu. *1. variar. cap. 2.* Gerſon. Medina. Rodrig. Leſſius. Azor. Suar. *n. 10.* Gerſon, Medina cùm Rodriguez *tom. 2. quæſt. 101. art. 1 in concluſion.* Leſſius *lib. 4. cap... dub. 2. num. 12.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 6. quæſtio 7.* Suar. *lib. 6. de legib. cap. 7 num. 9.* Salas *de legib. diſp. 11. ſect. 2. num. 23. & 27.* Bonacin. *tom. 2. diſp. 2. q. 8 punct. 2. n. 16.* Ex qua doctrina eneruantur omnia argumenta contraria.

8. Probatur quartò, quia mens Pontificis intendit prohibere, ne Moniales ex qualibet cauſa foras egrediantur, in integrum tamen ſeruans, vt egrediantur in caſibus, in quibus vt in incendio, lepra, epidemia, militat eadem ratio, quando enim de intelligentia vnius legis dubitatur, ex illius narratiua benè Baldus. colligitur mens legiſlatoris. Baldus *in cap. licet* Decius. *delecti.* Decius *in cap. 2. requiris de appellat.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam §. libertis num. 23.* Pius autem V. in narratiua ſui diplomatis, *decori, & honeſtati*, ait ſe intendere delere abuſum, quo Moniales è monaſterio egrediebantur ad viſitandos amicos, & conſanguineos ex qualibet cauſa, tantúmque reſtringere ad caſus neceſſarios ad conſeruationem vitæ, vt ad effugiendum incendium, lepram, epidemiam, & ſimilia, in quibus interuenit eadem ratio, & ſimile vitæ periculum.

9. Dices primò. Ex illa clauſula taxatiua, *nulla alia cauſa, vel prætextu*, quæ clauſula non excludit ſimiles caſus, quia vbi militat eadem ratio eſt eadem iuris diſpoſitio ex optima epicheia, ac optima legis interpretatione.

10. Dices 2. Quòd in caſibus præpoſitis poteſt fieri extenſio ex identitate rationis, quando vertuntur in damnum commune; at verò in propoſito caſu agitur de damno particulari. Reſpondetur & primò. Pius V. in ſua conſtitutione non loquitur de bono communi, ſeu communitatis, nec in aliqua re talibus concernente, ſed abſolute, & propoſuit illa tria, *incendium, lepram, epidemiam*, quæ cum extenſione, quàm Doctores admittunt, ex identitate rationis, procedunt ſiue damnum ſit particulare, ſiue commune, nam vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

11. Et confirmatur, in quodam monialium dormitorio graſſatur ignis, cùm quædam religioſa eſſet in vltima cellula verſus plateam, talis incendij cauſa ipſa poteſt à clauſura exire, & tunc incendium non vrget contra bonum commune, ſed contra vnius particularis commodum. Deinde confirmatur vlterius; nam Doctores contrarij per illam clauſulam *incendium* intelligunt hoſtium aduentum. Suppono quòd vnus hoſtis magno furore raptus ingreditur vnum monaſterium inſequẽs vnam monialem ad mortem, quæ aliter non valet effugere, niſi à clauſura exiens, & tunc valdè licitè foras egreditur, vt Auctores contrarij fatentur, Rodrig. *citat. quæſt. 39. art. 5.* Sanchez Rodrig. *citatus, num. 39.* Bonacin. *de clauſur. Monial.* Bonacina. *punct. 9. num. 6.* & alij, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſcop. 3. part. allegat. 10. n. 16.* Barboſa. Et tamen in hoc caſu hoſtis aduentus non verſatur contra bonum commune, ſed vnius particularis.

Vltimò confirmatur; quia Rodrig. *tom. 1.* 12. *quæſt. 49. art. 2. verſ. vltimò colligo*, Fr. Hieronymus Rodrig. *reſol. 26. num. 11.* aſſerunt, Hieron. Rodrig. quòd ſi quoddam monaſterium ſit in loco deſerto valdè diſtanti, ad quem valdè difficiliter Medici, Chirurgi, venarumque ſectores accedere poſſunt, tunc inquiunt; poteſt Monialis licitè exire ob remedium vitæ, & illius conſeruationem, ergo à fortiori in noſtro caſu ad balnea. Ex quibus conſtat, quòd bulla Pij V. ex identitate rationis, militat quando damnum vel eſt commune, vel particulare, & quamvis de hoc magna controuerſia fuiſſet olim in hoc regno, hodie tamen valdè res eſt in praxi, & quotannis multæ Moniales ex graui neceſſitate exeunt ad balnea.

Facultas autem exeundi à monaſterio in 13. prædictis caſibus pertinet ad Generalem, vel Prouincialem, interueniente conſenſu ordinarij, vt patet ex Concilio Trident. *ſeſſ. 25. de* Trident. *Regularibus, cap. 5.* de quo Lezana *tom. 1. cap. 25.* Lezana. *num. 21.* Si autem Epiſcopus noluerit dare talem licentiam, tunc Religionis Prælatus eam concedere poteſt, vt tenet Suar. *citatus tom. 4.* Suar. *de Relig. lib. 1. cap. 9. num. 13 & 16.* Et etiam facultatem hanc concedere valet Capitulum Sede vacante, & quamvis talis iuriſdictio non ſit ordinaria, ſed delegata, tamen ex neceſſitate, eam dare poteſt, vt tenet Quaranta, Capitulum Sede vacante, *num. 1.* Quaranta. Et in hoc Archiepiſcopatu Vlyſipponenſi Sede vacante ferè per viginti octo annos multas licentias de hac re conceſſit Capitulum.

## QVÆSTIO II.

### *An mulier adultera fugiens maritum, vel delinquens ad euitandos miniſtros iuſtitiæ, violet ingrediens clauſuram?*

### SVMMARIVM.

14 *Oppoſitæ declarationes faciunt difficultatem.*
15 *Declaratio pro parte negatiua.*
16 *Tres declarationes pro parte affirmatiua, & num. 17.*
18 *In caſu vrgenti mulier admittenda, dummodo non detur recurſus ad Papam, & num. 19.*
20 *Ex charitate admittenda, & quia neceſſitas non habet legem.*
21 *Ex Epicheia legis videtur admittenda.*
22 *Malefactor fugiens à miniſtris iuſtitiæ poteſt admitti.*

OPpoſitæ Illuſtriſſimorum Cardinalium declarationes magnam difficultatem nobis 14.

*Rodrig.*
bis faciunt in hac materia; nam extat quædam declaratio ex Bullario Rodrig.1200. Vbi inter Bullas Clementis VIII. adducens aliquas Cardinalium declarationes factas tempore prædicti Pontificis, ponit hanc ſequentem declarationem miſſam ad Epiſcopum Salmanticenſem anno 1604. cuius hæc ſunt verba.

15. *Congregatio conſilij reſpondit, non licere vllo modo Epiſcopis, vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, vt ex cauſis ſupernarratis, (erat autem vnus ex caſibus ab Epiſcopo antea propoſitus apud Cardinales, lites matrimoniales adulterorum, ac diſſenſionum inter viros, & vxores,) monialium monaſteria ingrediantur, imò ingredientes incidere excommunicationem. Quòd ſi aliquis caſus inciderit, propter quem expedire videatur concedere talem licentiam, eam omnino obtinendam eſſe à ſede Apoſtolica.*

*Declaratio. Cardinaliũ.*
Caſu contigit in hac ciuitate Vlyſipponenſi, quòd quædam Moniales ordinario ſubiectæ, cuiuſdam mulieris adulteræ ne à viro ſuo interficeretur miſertæ, eam recipiſſent, capitulo ſede vacante annuente, tamen prædictum capitulum ab Illuſtriſſimo collectore admonitum de prædicta declaratione, ſtatim præcepit prædictam mulierem à conuentu eijcere.

16. *Liber declarationum.*
Econtra verò in libro declarationum Cardinal. Antuerpiæ impreſſo anno 1633. fol.521. poſt medium inter declarationes Cardinalium ad Trident. *cap.5. de regular. ſeſſ.25.* ponuntur de hac re tres declarationes Cardinalium, quas etiam refert Barboſa ad citatum locum concilij. Prima eſt, *mulier coniugata, ſi ſit in monaſterio Monialium, & conſtiterit, quòd ſi inde exierit, verſabitur in periculo mortis, in monaſterio relinqui debet, ſed ſine ancillis &c.*

17. Secunda declaratio. *Mulier quæ venit in ſuſpicionem adulterij apud maritum, & ob id timet ne ab eo vis aliqua inferatur, permitti debet, vt monaſterium ingrediatur monialium, ſi modo conſtitutiones monaſterij non repugnent.*

*Declarationes Cardin.*
Tertia declaratio. *Inſuper mulieres, quæ ſunt in diſcordia cum maritis, & eorum ſæuitiam timent, ſi ſunt extra culpam, quandiu iuſtam timendi cauſam habuerint, debent ſi ſunt in monaſterio tolerari.*

18. Dico tamen, quòd videtur ordinariè loquẽdo tales mulieres non debere admitti à Monialibus in conuentu, niſi in caſu valdè raro, in quo non eſt commodus recurſus ad Papam, & eſt graue periculum in mora, & occaſio præceps ad euitandam mortem.

*Rodrig. Miranda. Zerola. Barboſa. Bonacina. Ioan. de la Cruz. Tambur. Pellizar.*
Ita Rodrig. *tom.1. quæſt.46. art.10.* Miranda *quæſt.2. de Monialibus art.7.* Zerola *in praxi Epiſcop. part.1. verb. Moniales* §.12. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.3. allegat.102. n.66.* Bonacin. *de clauſura Monial. quæſt.4. punct.3. n.17.* Ioan. de la Cruce *cap.5. dub. 2. concluſ.3. in fine* Tamburinus *diſp. 24. quæſt.14. num.1.* Pellizar. *tom.1. tract.10. cap.5. ſect.3. n.120.* Sanchez *in decalog. lib.6. cap.16. num.91.* Portel 2. *tom. reſponſ. moral. caſu* 106. §. *dico 2.*

19. Concluſio duas habet partes. Et prima ſupponit, quòd quando datur ſpatium, & tempus, recurrendum ſit ad ſummum Pontificem pro impetranda licentia, & in hoc ſenſu procedit prima declaratio M.ſſa ad Epiſcopum Salmanticenſem, *quòd ſi caſus inciderit licentiam omnino obtinendam eſſe à ſede Apoſtolica.* Quia ſolus ſummus Pontifex poteſt dare licentiam, vt tales mulieres ad monaſterium admittantur, ibi exiſtant, & commorentur.

20. Secunda pars concluſionis, quòd talis mulier ſit admittenda in monaſterium, quando periculum vrget; probatur à tribus poſterioribus declarationibus, in quibus hoc expreſsè deciditur. Et in primis mulier fugiens à marito, habet ius pro conſeruanda vita, quia hoc eſt de jure naturali, quia vt dicitur *neceſſitas non habet legem. cap. querelam de iureiurando,* vbi Gloſſa *in verb. Non neceſſitate.*

*Gloſſa.*
Multa iuris loca congerit, ſicut & Sebaſtianus Medices *lib. de regimine iuris in regula 2. n.8.* Deinde ex parte monialium vrget præceptum charitatis ſubueniendi proximo in tam vrgenti, & graui periculo honoris, & vitæ. Deinde quia videtur, quòd in tanto periculo Summus Pontifex non velit reſtringere facultatem Prælati, imò & Prælatæ, ſi non detur tempus ad recurſum maioribus.

21. Confirmatur; quia neceſſitatis cauſa multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, *cap. ſi quis propter. de fur.* Cùm ergo in præſenti caſu valdè difficilis, imò moraliter impoſſibilis acceſſus ſit ad Papam, vrget periculum vehementiſſimè in mora, ex epicheia, ac interpretatiua voluntate Papæ videtur concedenda facultas à Prælatis dandi licentiam ad ingrediendam clauſuram monialium.

*Trident.*
Maxime cum Concilium Trident. *ſeſſ. 25. de Regularibus, cap.5.* dicat: *Dare autem tantum Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſarijs.* Quæ verba cùm ſint generalia non ſunt reſtringenda ad ſolam neceſſitatem monaſterij vel monialium, ſed etiam extendenda ſunt ad neceſſitatem cuiuſque extranei, ſiquidem lex loquitur generaliter, ac proinde generaliter eſt intelligenda.

22. Confirmatur ex caſu difficiliori adducto à Sanchez *lib.6 in Decalog. cap.16. num.59.* & ait; quòd ſi malefactor fugiens inſequentes iuſtitiæ miniſtros, & inueniens portam monialium apertam; poterit ſine peccato dictam clauſuram intrare, & licitè ſine ſcrupulo; & verba Sanchez ſunt.

*Sanchez.*
*At malefactor in eo diſcrimine conſtitutus non peccaret ingrediendo, ſi fores apertas reperiret: tum quia præſentaneum periculum anſam maturioris deliberationis præripit: tum quia ius tuendi vitam, vel graue corporis damnum, vt ſi pœna mortis, aut flagellorum, aut triremium plectendus eſſet, ipſum excuſat.*

23. In exemplo adducto à Sanchez duo maximè conſideranda ſunt, quæ ſunt duriora, & maiora, nam Sanchez hoc concedit in homine maſculo, in quo caſtitas Monialium periclitari poteſt.

*Sanchez.*
Secundò Sanchez admittit ingreſſum malefactoris in clauſuram, non ſolùm ad euitandam mortem, ſed etiam periculum flagellorum, vel triremium, hæc autem mulier eſt in proximo, & euidenti periculo mortis, & hoc vlterius comprobatur ex his, quæ docet idem Sanchez *citato c. 16. num.60.* poſſe à ſuperiore concedi ingreſſum intra clauſuram Monialium ad deponendas ibi pecunias, ſi non detur aliquis locus tutus ad eas deponendas, charitas ſuadet depoſitum illud admittere, quanto magis ſuadet charitas, mulierem in tanto mortis periculo admittere.

Ex quo conſtat, quòd in neceſſitatibus repentinis,

pentinis, & quidem grauiſſimis, in quibus periculoſa eſt mora, & acceſſus ad ſuperiorem eſt moraliter impoſſibilis, in talibus caſibus licentia obtenta ab Abbatiſſa, ſeu Priorillà
Sanchez. eſt ſufficiens. Ita Sanchez *in decalog. lib.6.*
Rodrig. *cap.26.n.34.* Rodrig. *tom.1.quaſt.46.art.2.* Azor.
Azor. *tom.1.lib.13.c.8.quaſt.8.* Pellizar. *tom.2.tract.10.*
Pellizar. *cap.5.ſect.3. num.164.*

# RESOLVTIO XXIII.

## *Confeſſoris Regularis Approbatio.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Confeſſores Regulares quamvis accipiant iuriſdictionem à Papa, indigent approbatione Epiſcopi.*

### SVMMARIVM.

1 *Et ſi antiquitus Religioſi ſæcularium confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi audirent, hodie poſt Tridentinum non poſſunt.*
2 *Religioſi talem iuriſdictionem accipiunt à Papa.*
3 *Epiſcopus in approbandis Religioſis habet ſe tanquam delegatus à Papa.*

1. LICET antiquitùs tempore Bonifacij VIII. in Extrauag. quæ incipit; *Super Cathedram*, ipſe conceſſerit Regularibus facultatem; vt tantummodo à ſuis Prælatis præſentati Epiſcopis ſæcularium confeſſiones poſſent audire, & vlterius tem-
Benedict.IX. pore Benedicti IX. in alia ſua extrauaganti, & incipit: *Inter cunctas, de priuilegijs*, etiam ſine præſentatione, aut alia licentia Epiſcoporum conceſſerit poſſe Regulares audire ſæcularium confeſſiones. Tempore tamen Cle-
Clem. V. mentis V. in Concilio Viennenſi, in Clementina, quæ incipit: *Dudum. de ſepultur.* reuocatum fuerit prædictum Decretum Benedicti, & renouatum illud antiquum Bonifacij. Tamen
Trident. hodie poſt Concilium Trident. ad hoc vt Religioſi audire poſſint ſæcularium confeſſiones indigent præſentatione, & approbatione Epiſcoporum, ſic ait Concilium ſeſſ.23. cap.15. *Decernit ſancta Synodus, nullum etiam Regularem poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat:* Et cùm poſtea emanauerit aliquibus Religioſis indultum audiendi confeſſiones ſæcularium abſque præuio ordi-
Vrban. VIII. narij examine, Vrbanus VIII. in ſua Bulla anno 1628. quæ eſt apud Bullarium *tom.4. conſtitut. huius Pontificis 91.* caſſauit, annullauit, & reuocauit omnia, & ſingula talia priuilegia, cuicumque Religioni conceſſa, vt obſeruat
Lezana. Lezana *tom.1. cap.19. num.2.*

2. Cùm hoc tamen ſtat, quòd in ipſa approbatione ad audiendas confeſſiones aliter ſe habent Religioſi, ac Sacerdotes ſæculares; nam Sacerdotes ſæculares accipiunt iuriſdictionem ab Epiſcopo, vt à ſuo Prælato; at Religioſi cum immediatè ſubiiciantur Romano Pontifici ab ipſo accipiunt iuriſdictionem: approbatio autem Epiſcopi tanquam teſtimonium dantis, ac ſententiam proferentis de ſufficientia, habilitate, ac ſcientia talis religioſi requiritur. Ita Nauar. *in ſumma, cap.27. num.264.* Nauarr.
*& ſequentibus*, Suar. *de pœnitent. diſp.28.ſect.5.* Suar.
*num.11. & tom.4. de Relig. tract.10. lib.9. cap.2.*
*num. 3.* Vaſquez *tom. 4. de pœnitent. quæſt.93.* Vaſquez.
*art.3. dub.5. num.3. & 4.* Henriquez *lib.6. de* Henriq.
*pœnit. cap.6. num.4. 6. & 8. & lib.7. de indulg.*
*cap.18.* Veiga *in ſumma, tom.1. cap.62. caſu 4.* Veiga.
Rodrig. *tom.1. Regul. quæſt.59. art.2. & 4.* Le- Rodrig.
deſma *tom.2. ſumma, cap.13. circa finem, dub.1.* Ledeſma.
*§. Esta duda*, Cruz *lib.2. de priuileg. cap.6.* Cruz.
*dub.4. concluſ.3.* Fr. Louis Lopez *2. part. inſtru-* Lopez.
*ctorij, quæſt.17. de clauib. cap.8. §.2. & 4.* Fa- Fagundez.
gund. *præcept.2. Eccleſ. lib.7. cap.2. num.8.* Pel- Pellizar.
lizar. *tom.2 tract.8. cap.3. ſect.2. num.9.* Bordon. Bordon.
*tom.1. Reſol.36. num.32.*

Habent ergo Religioſi iuriſdictionem ad audiendas confeſſiones à Summo Pontifice, vt conſtat ex Clementina, *Dudum* de ſepulturis, vt latiùs dicam quæſt. ſequenti, & Epiſcopus tanquam delegatus à Sede Apoſtolica dat teſtimonium de eorum ſufficientia, probitate, ac habilitate. 3.

---

### QVÆSTIO II.

*An Regulares ſufficientes, & idonei Epiſcopo præſentati, ſi abſque iuſta cauſa non fuerint ab eo admiſſi, ac approbati, licitè, & validè poſſint confeſſiones audire.*

### SVMMARIVM.

4 *Prima ſententia negat validas eſſe.*
5 *Secunda, & vera affirmat.*
6 *Quæ probatur ex Clementina, & multis, & num.7.*
8 *Obiectio oppoſita contra Carmelitas, & Auguſtinianos.*
9 *Quatuor ordines mendicantes æqualiter habent à iure.*
10 *Aliæ Religiones ex priuilegijs tanquam ex iure, & n.11. & 12.*

NEgant validas eſſe confeſſiones, quamvis 4.
dicant Epiſcopum peccare, Suar. *tom.4.* Suar.
*de pœnitent. diſp.28. ſect.5. num.13.* Vaſq. *tom.4.* Vaſquez.
*de pœnit. quæſt.93. art.3. dub.3. num.2.* Lugo *de* Lugo.
*pœnit. diſput.21. num.52. fol.509.* Coninch. *diſp.8.* Coninch.
*dub.7. num.257.* Reginald. *tom.1. lib.1. cap.16.*
*num.192.* Filliucius *tom.1. tract.7. num.257.* Bar- Filliuc.
boſa *in collectanea ad Clement. Dudum, num.8.* Sancius *in ſelectis, diſp.48. num.16.* Syluius *in additionibus ad 3. part. quæſt 8. art.5. quæſt.4.* Pitigrianus *diſtinct.17. quæſt. vnic. art.4. dub.4.* Trullench. *in expoſitione Bullæ, lib.1. §... cap.1. dubio 8.*

Alij è contra affirmant eo ipſo tales Reli- 5.
gioſos

Nauarr. Henriq. Gloſſa. Rodrig. Sotus.

gioſos eſſe approbatos. Ita docent Nauarr. *in Manuali cap.27. num 264. & 265.* Henriquez *lib.6.cap.6.num.4.* Gloſſa *in Clementina dudum de ſepulturis.* Rodriguez *in additionibus ad Bullam §.9.num.30.& tom.1.de regul.quaſt.59. art.2.& 10.* Sotus, Angelus, Graffius, Cenedo, Palatius, Syluester, & Alex, quos citat, & ſequitur Fagundez *præcep.2.lib.7. c.2.n.15.* Miranda *in Manuali Prælat. tom.1. q.4. art.6.* Ioan. de Cruce *in epitome lib.2. cap 6.dub.1.* Villalobos *tom.1. tract.1. diff.53. n.3.* Cochier *de iuriſdict. ordin.in exempt.part.7.q.77.* Layman *lib.5.tr.6. c.11.n.4.* Finellus *de caſibus reſeruatis c.3. n.3.* Peyrinus *de Religioſo ſubdito tom.1.q.1. cap.21. §.2.* Lezana *tom.1. quaſt. Regul. cap.19. num.3.* Lopez *cap.8. de bulla pag mihi 822.* Viualdus *tom.1. de abſolution. n 28.* Ludouicus à Cruce *diſp.1. cap.2. dub.19.* Baunius *tract.4.de Pœnit. quaſt.11.* Thomas Hurtado *tom.2. tract.12. c.1.* Caſtrus Palaus *part. 3. tract.23. diſp. vnica, punct.15.§.3.num.8.& 9.* Pellizar. *tom.2.tract.8. cap.3.num.26.* M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *directl.regul.tract.2.diſp.3.ſect.1. num.6. & directorio confeſſarior. tract.5.diſp.13. ſect.7.* & æque probabile iudicat Leand. *de pœnit. diſp. 11. quaſt.83.*

6\. Probatur ex ipſa Clementina *Dudum de ſepulturis, §. ſi verò*, vbi expreſſe ex plenitudine poteſtatis Pontificiæ approbantur Regulares ipſo facto appræſentati Epiſcopis, ſi abſque legitima cauſa, ſed ex maleuolentia, ac odio reiiciantur, & reprobentur; Atqui tale

Clementin.

Decretum non fuit derogatum per Concilium Tridentinum, tum quia Clementina ponitur, ac citatur ad marginem ipſius Concilij, tanquam ſi ipſam Concilium reſpiciat, ad ipſamque referatur; tum quia in hoc caſu Concilium non videtur procedere, vt obſeruat

Nauar.

Nauarr. cit. Videtur enim alienum à ſanctitate, ac iuſtitia Concilij, quòd intendat fauere odio, ac maleuolentiæ Epiſcopi, ſi detur, quòd abſit, contra Religioſos. Tertiò, quia priuilegium iuri communi inſertum, indiget ſpeciali derogatione, vt dicam ad finem quæſtionis. Quartò; quia priuilegium conceſſum in Clementina *Dudum*, loquitur in cauſa ſpeciali. Tridentinum verò generaliter, quando autem lex generaliter loquitur, non derogat ſpeciali, cuius expreſſam non facit mentionem vt multis probat Palaus *citat. n.9.*

Palaus.

7\. Probatur etiam ratione; quia approbatio Epiſcopi, non eſt, nec fauor, nec gratia, ſed quædam iudicialis declaratio, quæ ſe habet tanquam iudicialis ſententia ex iuſtitia; ergo talis ſententia iniquè, & ſine cauſa denegata

Trident.

inualida eſt; nam finis Tridentini ad exigendam approbationem Epiſcopi eſt, ne quis indignus admittatur; at ſi conſtat quòd præſentatus eſt dignus, & ſufficiens, contra mentem Tridentini reijcitur, & inde militat diſpoſitio

Clementin.

citatæ Clementinæ *Dudum*, & ipſo iure eſt approbatus.

8\. Dices tamen, quòd licèt Clementina *Dudum*, non ſit derogata per Concilium Trident. adhuc non prodeſt omnibus mendicantibus, nec omnibus Religioſis, ſed tantùm Fratribus prædicatoribus, ac minoribus; nam eis tantùm eſt conceſſa, & de illis tantùm agitur, cæteris autem mendicantibus, ac Religioſis facultas non ex iure competit, ex ipſa Clementina, ſed ex priuilegio per communicationem, ac proinde talis facultas videtur ſublata per Tridentinum.

Occaſione huius argumenti aliqui Auctores, vt Conceres, Ballæus *verb. confeſſar. 3. num.18.* tenent, quòd illa facultas conceſſa in prædicta Clementina ſolùm comprehendat minores, & prædicatores, ac proinde quòd ſolùm eis competat hæc facultas ex iure. Tamen hi Auctores aperte decepti ſunt, quantum ad Carmelitas, & Auguſtinianos; nam totam ipſam facultatem conceſſam minoribus, ac prædicatoribus in ipſa Clementina *Dudum* concedit Ioannes XXII. Carmelitanis, & Auguſtinianis in extrauaganti: *Frequenti de iudiciis*, vt iam dixi in lectura de legibus anno 1632. & cum Rodriguez, & Ioanne à Cruce notarunt Thomas Hurtado *part. 2. tract.12.cap.1. num.1887.* & ſicut Clementina eſt de corpore iuris, ſic eodem modo, ac æqualiter prædicta extrauagans eſt etiam de corpore iuris, vt cum Rodriguez notant idem Hurtado *citatus num.1892.* & Fr. Antonius ab Spiritu Sancto *in directorio confeſſorum tract.5. diſp.13. ſect.7. n.872.* ac proinde quoad quatuor mendicantes priuilegium eſt de corpore iuris. 9.

Conceres. Balleus. Ioan. XXII. Rodrig. Cruz. Hurtad.

De aliis verò Religioſis dicendum eſt, quòd prædicta priuilegia habent à quatuor prædictis ordinibus per communicationem, & quamuis eorum priuilegia fuerint derogata per Concilium Tridentinum, quæ vſque tunc conceſſa erant, poſtea tamen per multos Summos Pontifices fuerunt denuò conceſſa, ac proinde rectè gaudent dicto priuilegio Clementinæ *Dudum*, ac prædictæ extrauagantis, vt notat Thomas Hurtado *citatus, n.1893.* 10.

Inſuper addo, quòd priuilegia Religionum, cùm non ſint conceſſa vni, vel alteri perſonæ, ſed toti Religioni, ac communitati, æquiparantur legi, ac perinde habentur, ac ſi eſſent in corpore iuris inſerta, talique conditione gaudent, vt probant Oltradus *conſil.300. n.4. à verſ. Conſiderandum eſt*, Henriquez poſt alios *lib.7. de indulg. cap. 22. num.3. & cap. 24. n.4.* Sanchez *lib.8.de Matrim. diſp.1.num.13.* Suar. *lib.8. de leg. cap.17. num.7.* Salas *diſput.10. de leg. ſect.10. num.90. §. ſextò limitatur*, Bonac. *diſp.1. de leg. quaſt.3. punct.4.§.1. n.5.* 11.

Oltradus. Henriq. Sanchez. Suar. Salas. Bonacina.

Tandem priuilegia Regularium ſaltem ex magna parte conceſſa ſunt illis in præmium laborum, quos paſſi ſunt, & quotidie patiuntur prædicatione, ac doctrina Euangelica, proque ſanctæ Romanæ Eccleſiæ defenſione, eiuſque augmento, & animarum ſalute, vt ipſi Summi Pontifices teſtantur in ſuis diplomatibus, Peirinis *tom.1. priuileg. Minor. in conſtitut. 26. Leon. X. num.2. & tom.3. cap.4. in Additamentis de conſtit.* eiuſdem Leonis *n.24.* Priuilegium autem remuneratorium non reuocatur per clauſulas communes, & Generales, & cum Abbate, Felino, Bartol. Alexandro, Oldrado, Tiraquel. & aliis tenet Suarez *lib.8.de leg.cap.37.num.6.* & idem habet Lezana in conſultis, *conſult.40. n.102.* 12.

Peirin. Abbas. Felin.

Dices contra: Inter propoſitiones damnatas ab Alexandro ſeptimo die 2. Octobris anno 1665. Propoſitio decimatertia ita habet: *Satisfacit præcepto annuæ confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo iniuſtè* 13.

*iniuſtè reprobato.* Ergo iniuſtè reprobatus non validè audit confeſſiones. Reſpondeo; quòd Pontifex ait, quòd ille, qui cum tali confeſſario iniuſtè reprobato confitetur, non ſatisfacit præcepto; non tamen ait, quòd ipſa confeſſio ſit inualida: nam benè ſtat, quòd actus ſit validus, & tamen non ſatisfacit præcepto, verbi gratia, qui non eſt de familia Marchionis, & in die Dominica, in eius Oratorio audit ſacrum, reuera audit ſacrum, & non ſatisfacit præcepto: qui in Quadrageſima communicat in Eccleſia Carmelitana, verè communicat, & non ſatisfacit præcepto, cum non ſit in propria Parrochia.

---

## QVÆSTIO III.

### *An poſſit Epiſcopus approbare Regulares cum limitatione temporis, loci, perſonarum, virorum nempe, & non mulierum; vel è contra?*

### SVMMARIVM.

13 *Prima ſententia affirmat, quòd talis limitatio etiam ſine cauſa, obſeruanda ſit.*

14 *Secunda ſententia, & vera tenet talem limitationem eſſe inualidam.*

15 *Quæ ſententia maximè probatur, & confirmatur, & n.16.*

17 *In tali limitatione ſine cauſa grauiter delinquit Epiſcopus.*

13. QVæſtio in præſentiarum procedit, quando ordinarius abſque aliqua iuſta cauſa tales limitationes, verbi gratia vnius anni, virorum, non mulierum, huius oppidi, non illius apponit, & quòd illa limitatio ſit tenenda, & obſeruanda, tenent Mendo *in Bulla diſp.22. cap.3. num 54. 55.* Trullench. *lib.1.§.7. dub.7. num.4.* Torreblanc. *lib.14. pract. cap.3. num.16* Lugo *de pœnit.diſp.21. ſect.3.§.1. n.57.* Quamvis dicat quòd hoc ſit graue onus imponere Religioſis, tamen ſiue iuſte, ſiue iniuſte in praxi obſeruandum, & citat pro ſe Lugo, Nauarrum, *in ſumma cap.4.n.10.& 11.* Suar. *diſp.28. ſect. 7. num.19.* Vaſq. *de pœnit. quæſt.93.art.3.dub.5. num.4.* Fagund. *præcept.2. lib.7. cap.2. num. 1,* & Dianam *part.3. tract.2. reſol.25.* Sed non multum appoſite, vt legenti patebit. Suar, Fagundez, Diana loquuntur iuſta interueniente cauſa ad talem limitationem apponendam.

Mendo. Trullench. Torreblan. Lugo.

14. Secunda, & vera ſententia tenet, quòd Epiſcopus ſine iuſta cauſa ad confeſſionem pertinente non poteſt approbare regulares cum limitatione temporis, loci, ac perſonarum, ita definiuit Sacra Congregatio, vt teſtatur Peirinus *de ſubdito. quæſt.1. cap.21. §.2.* Miranda *part.1. quæſt.45. art. 10.* M. Lezana *tom.1.cap.19.num.8.* & Pellizar.*tom.2. tract.8. cap.3. ſect.2. num. 28. fol. mihi 264.* Ita habet ſacra Congregatio die 20. Nouembr. 1615. *Regulares, qui ad audiendas confeſſiones idonei generaliter ab ordinarijs, eorumque examinatoribus reperti, & approbati fuerint, generaliter quoque, & indiſtinctè, abſque vlla limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis perſonarum admittantur in propria diœceſi; de cæteris verò, qui non adeò idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti arbitrio ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem ordinarijs magis expedire videbitur probare, & admittere.*

Sacr. Congr. Peirin.

Hanc noſtram ſententiam tenent Henriquez *lib.3. de pœnitent. cap.6. num.5. & 9.* Rodrig. *in quæſtion. Regul. quæſt.59. art.2. & in Additionibus ad Bullam Cruciatam, §.9. n.30.* Nauarr. *in manuali, cap.27. num. 264. in fine,* M. Lezana *tom.1. cap.19.num.8.* Portel. *in dub. Regular. verb. Confeſſor Regularis,* eiuſque præſentatio, Sotus *in 4.diſt.18.quæſt.4.art.3.* Veiga *in ſumm. tom.1. cap. 62. caſu 7.* Villalobos *in ſumm.tom.1. tract.9. diff.53.num.3.* Layman *in Theolog. Morali, lib.4. tract. 6. cap.11 num.4.* Cochier *de iuriſdict. ordinar. in exempt. part.4. quæſt.77.* Finellius *de caſib. reſeruat.cap.3.n.3.* Peirinus proximè citatus, Ioan. de la Cruz *lib.2. cap.6. dub.1.* Graffius, Angelus, Cenedus, quos citat, & ſequitur Fagundez *præcept.lib.7. cap.2. num.15. 16. & 17.* boſſius *de triplici Iubilæ, priuileg.ſect.3.caſu 2.§.1.num.12.* Delbene *tom.2. cap.14. dub.18. ſect.11.n.3.* Ioannes Præpoſitus *in 3. part. de Sacram. pœnit. quæſt.8. dub.3. num. 17.* Paſqualigus *deciſ. 500. num.2.* Baſſæus *verb.Confeſſar.3. num.12.* Collotius de Hierarchia *lib.5. cap.25.* Zambellus *in repertorio Morali, verb. Confeſſor quoad auctoritatem,* Diana *3. part. tract.2.Reſol.24.& part.4. tractat. 4. Reſol.200.* M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto tam *in directorio Regular. tract.2.diſp.3. ſect.1.n.7.quam in direct. Confeſſ. tract.5.diſp.13. ſect.9. §. Dico ſecundò,* Leandrus *tract.5. de Sacram. pœnit. quæſt.84.* Qui omnes docent, quòd ſi Epiſcopi abſque iuſta cauſa eiſdem Regularibus concedat approbationem limitatam vſque ad tempus, vel beneplacitum, prædicti Regulares non tenentur talia obſeruare, ſed elapſo tempore, vel mortuo Epiſcopo non indigent noua approbatione, quòd etiam declarauit Clemens X. die 2. Auguſti *in ſua Bulla ſuprema Magni Patris.* Quòd Religioſi ſufficientes non debeant approbari cum limitatione. 15. Henriq. Rodrig. Nauarr.

Quòd rectè probat Angelus Boſſius ex Emmanuele Rodriguez, quia priuilegium Clementinæ, *§. ſi verò,* conceſſum eſt Regularibus ad refrænandam quorumdam Epiſcoporum duritiem, ne ab ipſis ordinariis locorum iniuſtè moleſtarentur, ac vexarentur, cùm ſine cauſa, approbatione negata ipſo iure ſint abſolutè approbati, ergo ſicut negata licentia in toto, ſunt ipſo iure approbati abſolutè, ſic etiam negata licentia in parte, verbi gratia ad mulieres, vel ad longum tempus decem annorum, ſunt ipſo iure approbati. 16. Boſſius. Rodrig.

Confirmatur, quia ſolus ille, qui dat iuriſdictionem, poteſt eam coarctare, ac limitare, ſed regularibus non Epiſcopus, ſed ſolus Papa dat iuriſdictionem, vt dixi *quæſt.1.* ergo ſolus Papa & non Epiſcopus, eam poteſt coarctare, ac limitare. Epiſcopo autem tantùm datur, vt per examen iudicet de bona ſufficientia, qua cognita non poteſt iuſte negare approbationem, quæ in citata Clementina 17.

Trident. tina datur. Nec obſtat Concilium Tridentin. quia Sacrum Concilium requirit approbationem,iuſtè datam,& non inique negatam:nam Concilium non fauet iniquitati.

18. Notant tamen Lugo *de pœnit.diſp.21. ſect.3. §1.n.57.* Diana *p.6.tract.7.q.61.* Quod Epiſcopus ſine iuſta cauſa dans approbationem limitatam,grauiter delinquit contra ſuã conſcientiam, & facit iniuriam grandem Religioſo,ac proinde exiſtimo mortaliter peccare,agit enim in re graui contra obligationem ſui muneris.

---

## QVÆSTIO IV.

### *An interueniente iuſta cauſa poſſit Epiſcopus limitare approbationem Regularis quoad tempus, & loca, & agitur,quænam ſit hæc iuſta cauſa?*

SVMMARIVM.

19 *Quos Lugo citat pro parte negante.*
20 *Ex cauſa bene poteſt Epiſcopus limitare.*
21 *Iuxta aliquos Doctores aſſignantur varia cauſa.*
22 *Defectus ætatis non eſt ſufficiens cauſa.*
23 *Nec leuis ſuſpicio de moribus.*
24 *Iuſta cauſa inſufficientia in literis, ac examine.*

19. Lugo. Henriq. Villalobos. Licet Cardinalis Lugo *de pœnitent. diſp.21. ſect.3. n.56.* citet pro parte negante Henriquez,Villalobos, Portel, Veigam; tamen ſi rectè, & attentè legantur, ipſi non diſcrepant à communi ſententia.

20. Vera, & certiſſima ſententia eſt,quod Epiſcopus interueniente vera, & iuſta cauſa, poteſt approbare Regulares cum limitatione quoad tempus. Hæc reſolutio fit manifeſta ex declaratione S.Congregationis, quam retuli *ſuperiori quæſt.n.14.* & M.Lezana *in mari magno Seruitar.n.55. §.Maximè notandum,* refert alias declarationes Cardinalium,quibus mandatur Epiſcopis, vt Religioſi idonei abſolutè approbentur, & non cum limitatione temporis.
Conc.Later. Probatur etiam ex Bulla Leonis X.in Concilio Lateranenſi die 19.Decembr.1516. in qua diſponitur, quod Religioſi per Epiſcopos, & Prælatos ſuper ſufficientiam litterarum poſſint examinari.
Trident. Et Concil. Trident.*ſeſſ.31.c.15.de reform.*quod ab Epiſcopis,ſi illis videbitur neceſſarium per examen, vel aliàs idoneus iudicetur; ad quid ergo requiritur examen,niſi vt fiat iudicium de ſcientia litterarum,ergo iuxta illius cognitionem poteſt Epiſcopus approbare, reprobare, vel limitare. Ita Auctores *ſuperiori q.citati.*
Henriq. Lezana. Suar. Miranda. Fagundez. Filliuc. Vaſquez. Ita Henriq.Lezana,Suar.Miranda, Fagundez, Filliucius, Vaſquez, Petigian. Sanchez,Reginald. Fernandez, quos citant,ac ſequuntur Delbene *tom.1.c.14.dub.18. ſect.11. n.30.* Diana *3.p.tract.2.reſol.24.* Paſqual.*tom.1. deciſ.500.* Trullench. *praxi Sacram. c.9.dub.7. n.7.* Dicaſtill. *diſp.10.n.270.& 289.*

21. Lugo. Fagundez. Diana. Suar. Cauſa ſufficiens ad talem limitationem adhibendam dicunt Lugo,Fagund.Diana cum Suar. *de pœnit. diſp.28.ſect.7.n.19.* eſt inſufficientia in ſcientia, vel mala ſuſpicio in moribus,vt maior de illis experientia, tractu temporis detur,aut defectus in ætate.

Imprimis defectus ætatis non eſt ſufficiens cauſa ad limitandam approbationem, quia 22.
vt ait Villalob. *in ſumma,tom.1.tract.9. diff.55. n.1.* Villalobos. Non enim eſt expectandus in Regularibus quadrageſimus annus ad audiendas mulierum Confeſſiones: nam ſæpè Epiſcopus dat beneficium Parochiale Clerico habenti in ætate vigeſimumquintum annum, & inde ipſe probatus eſt ad audiendas mulierum Confeſſiones. Inſuper addo,quod ſæpè Epiſcopatus datur Clerico ætatis triginta trium annorum, cur ergo in tali ætate neganda eſt facultas Religioſo ad audiendas mulierum Confeſſiones, cum ipſe ſit ſub ſtrictiore diſciplina,ac multo magis rigoroſo viuendi modo.

Nec quælibet leuis ſuſpicio de moribus eſt 23.
ſufficiens ad talem limitationem, quia *vnuſquiſque ſemper præſumitur bonus, niſi probetur malus.* Ac proinde dum prudenter nihil mali timet de tali Religioſo, debet approbationi Prælati illius Religioſi,quoad mores,& vitam acquieſcere,ciúſque teſtimonio ſe conformare Epiſcopus. At verò ſi Epiſcopus magno fundamento dubitat, de honeſtate, ac probitate talis Religioſi, tunc non ſolùm poteſt approbationem limitare,ſed etiam abſolutè negare, hoc enim maximè ſpectat ad munus Epiſcopale, vt à ſuis ouibus arceat omne nocumentum,& damnum.

Iuſta, & legitima cauſa eſt inſufficientia 24.
ſcientiæ: nam cum Concilium Tridentinum requirit examen,hoc eſt vt communiter intelligitur de ſcientia, ac proinde ſi Epiſcopus eum parum ſcientem inuenit, bene poteſt cum limitatione approbare,vt magis det operam litteris,& ſapientior,& habilior fiat. Vnde facto, & approbato bono examine infert Leandrus *citatus tract.5. diſp.11.q.85.* Leandrus. Si Epiſcopus poſtea limitet licentiam:vt ſcilicet non audiat mulieres vſque ad quadrageſimum annum: vel non audiat in tali,& tali loco,vel niſi per annum, &c. non eſt neceſſe ſeruare talem limitationem.

---

## QVÆSTIO V.

### *Vtrum Epiſcopus poſſit ſimul priuare omnes Confeſſarios vnius, vel plurium Conuentuum à facultate audiendi Confeſſiones?*

SVMMARIVM.

25 *Epiſcopus non poteſt omnes Confeſſarios vnius, vel plurium Conuentuum ſimul reuocare, & reuocatio eſt nulla.*
26 *Auctores prædicta ſententiæ aſſerentes nullum ſcrupulum.*
27 *Non poteſt Epiſcopus reuocare non conſulta Congregatione.*
28 *Et hoc nulla ratione fieri poteſt.*
29 *In quadam controuerſia refertur alia declaratio anni 1645.*
30 *Vniuerſa communitas non eſt condemnanda pro crimine vnius,vel alterius.*

31 *Confirmatio Innocentij X. pro partibus Indiarum.*

25. EPiſcopus non poteſt omnes Confeſſarios
vnius, vel plurium Conuentuũ, eorúmque
licentias reuocare, neque nouam, & generalem
reuocationem edicere, iterũ vocãdo ad nouum
examen. Hoc ſæpè ſæpius declaratũ eſt à San-
Pius V. cta Sede Apoſtolica auctoritate Pij V. Conſtit.
*Etſi Mendicantium data* 16. *Maij* 1567. *in Bul-*
*lar. nono* 41. & alia Conſtit. *Romani Pontificis*
Confet. *dat.* 6. *Aug.* 1571. *in Bullar.* 133. & apud Confet.
11. *pag.* 228. & iterum ad mentem *Pij V. Decla-*
*Declaratio Cardinalium.* *rauit S Congreg.* 20. *Nouemb.* 1615. Ita habent
Illuſtriſſ. Domini Cardinales *Statuunt inſuper*
*eoſdem Archiepiſcopos, Epiſcopos, locorúmque Or-*
*dinarios Confeſſiones audiendi facultatẽ omnibus*
*ſimul vnius Conuentus Regularibus Confeſſariis,*
*eadem S. Congreg. inconſulta, nullo pacto adimere*
*poſſe, quod quidem Decretum, vt iidem Illuſtriſſ.*
*Patres opportunum, & neceſſarium duxerunt, ita*
*inuiolabiliter iubent obſeruari.* Et idem habetur
ex alia declaratione S. Congregationis Epi-
ſcoporum, & Regularium 21. Februarij 1642.
pro Regularibus Ruſſiæ, quam ſe vidiſſe te-
Lezana. ſtatur Lezana *conſult.* 40. *n.* 6.

26. Supradictam declarationem datam 20 No-
Alph. Leo. vembris 1615. referunt Alphonſus Leo *in fin.*
Perrin. 2. *p. de Indulg.* Perrin. *tom.* 1. *Priuil. Minimorum*
Gauant. *Conſtit.* 2. *Sixti IV. num.* 45. Gauant. *in ma-*
Guaſlin. *nuali Epiſcop. verb. Confeſſ. num.* 23. Guaſlinus
Barboſa. *in ſuo tract. Miſcell. fol.* 240. Barboſa *de poteſt.*
*Epiſc. alleg.* 25. *n.* 30. Scroffa *q.* 36. *art.* 2. Ludou.
Caſpenſis. Caſpenſ. *tom.* 2. *Curſ. Theol. tr.* 24 *de pœnit diſp.* 5.
*ſect* 9. Franciſc Ceſpedes *de exemptione Regul.*
Bordon. *dub.* 110. Bordon. *tom.* 1. *reſol.* 36. *n.* 15. Caſtro
Palaus. Palaus *tom.* 4. *tract.* 23. *diſp. vnica, punct.* 15. §. 4.
Aldanus. *n.* 14. *fol. mihi* 163. Aldanus *in Comp. Cano-*
Boſſius. *num, Reſol. lib.* 1. *tit.* 13. *num.* 5. Boſſius *ſect.* 3.
Peregrin. *caſu* 2. *num.* 45. Peregrin. *verb. Abſolutio quoad*
*ſæculares*, §. 2. *in ſcholio.* Qui omnes conſtan-
ter docent, quod facta tali ſuſpenſione gene-
rali, Religioſi non tenentur obedire Epi-
ſcopo, cum excedat limites ſuæ iuriſdictio-
nis; ac proinde ſine vllo ſcrupulo poſſunt per-
gere in Confeſſionibus audiendis, ac ſi talis
reuocatio non fuiſſet facta.

27. Nota etiam cum Ceſpedes, quod cum in
Ceſpedes. dicto Decreto dicatur, *Inconſulta eadem Sacra*
*Congregatione* denotari per hoc, quod etiam ſi
cauſa rationabilis ſubſiſteret, id non poſſe fie-
ri, non conſulta S. Congregatione, vt ſuſpen-
dantur omnes Confeſſarij: nam ante Decre-
tum non poterat fieri ſine rationabili cauſa;
poſt Decretum verò requiritur iudicium Sa-
cræ Congregationis.

28. Expende etiam quod dicitur, *nullo pacto adi-*
*mere poſſe.* Dictio enim *nullo pacto* idem impor-
Alberic. tat, ac quod nulla ratione. Albericus *in Dictio-*
*nario, verb. Nullo pacto,* per Text. *in l Pupil-*
Gloſſa. *lus* 24. vbi Gloſſa *ff. quæ in fraudem cred.* Et
Roland. traditur non ſpecificata. Rolandus *conſil.* 2.
Tiraquell. *num.* 421. *lib.* 4. Tiraquellus *in l. ſi vnquam,*
Gratian. *verb. Omnia, num.* 14. Stephanus Gratianus
Barboſa. *deciſ.* 51. *num.* 14. Barboſa *tract. de Clauſulis,*
*clauſul.* 92. *num.* 4. & *in tractatu de Diction.*
*dict* 128. *n.* 6.

29. Deinde vt refert M. Lezana *ſecundo tomo,*
Lezana. *in mari magno Seruitarum, num.* 55. §. *Maxi-*
*me notãdum.* Cum Dominus Epiſcopus Biſau-
rienſis valdè rigidè ſe habuiſſet contra Con-
feſſarios Regulares, ſuo Decreto anno 1644.
Tunc cunctis rebus examinatis Sacra Con-
gregatio ſuis literis obſignatis reſpondens
ſtrictè iniunxit D. Epiſcopo, vt circa exa-
men, & approbationem Confeſſariorum Re-
gularium omnino, & ad amuſſim obſerua-
ret declarationes Sacræ Congregationis eiſ-
dem litteris adiunctas. Inter eas erat vna
diei 16. Ianuarij 1606. in qua declarabatur
*Dominos Ordinarios non poſſe facultatem au-*
*diendi Confeſſiones omnibus ſimul vnius Con-*
*uentus Regularibus eadem Sacra Congregatio-*
*ne inconſulta adimere.* Quod Decretum da-
tum fuit Romæ die 22. Septembris 1645.
& in Typographia Cameræ Apoſtolicæ im-
preſſum; & hoc maximè procedit ſi in ipſo
Epiſcopo ſit aliqua ſuſpicio maleuolentiæ, &
odij in ipſos Regulares.

Et eſto aliqua cauſa ad ſuſpenſionem ſub- 30.
ſiſteret pro vno, vel altero, tamen prorſus in-
credibile eſt vt ſubſiſtat pro omnibus, & quod
omnes ſint criminoſi; & vniuerſitatem non
debere condemnari pro crimine, ſeu peccato
vnius certi, vel incerti, habetur ex Bald. *in* Baldus.
*ſpeculata de ſentent. in* 17. *col. verſ. Prò peccato,*
*in l. Polla, in l.* 1. *col. ad fin. verſ. Extra quæro,*
*C. de his, qui vt indict.* Bartol. *in l. Sed ſi hac,* Bartol.
§. *Qui manumittitur, de in ius voc.* & *in l. Aut*
*facta, in* §. *fin. in pen. q. ff. de pœnis, in l. ſicut poſt.*
Gloſſ. *in fine principij, ff. quod cum vni,* & *in l.* 1.
*vltim. colum. in verſ. Vltimo,* facit iſta Gloſſ.
*ff. quod quiſque* Bertachino *in Repertorio, verb.*
*Vniuerſitas.*

Et confirmatur: quia in Indiis Occiden- 31.
talibus, cum D. Ioannes Epiſcopus Angelopo-
litanus Collegia, ac domos Reuerendorum Pa-
trum Ieſu ſuſpenderet ad audiendas Confeſſio-
nes. Re ad Romanum Pontificem delata: in
ſuo Breui *Cum ſicut accepimus,* datum Romæ
die 14. Maij 1648. ſic ait Innocent. X propoſita
quæſtione ex Patribus Societatis. Primò *an*
*Epiſcopi in partibus Indiarum poſſint ex integro*
*totum vnum Monaſterium, vel Collegium,*
*ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendere. Reſ-*
*pondit Epiſcopos Indiarum poſſe quidem om-*
*nibus ſimul vnius Monaſterij, vel Collegij*
*Confeſſariis adimere facultatem audiendi Con-*
*feſſiones perſonarum ſæcularium etiam incon-*
*ſulta Sacra Congregatione Epiſcoporum, &*
*Regularium negotiis præpoſita, cum Decre-*
*tum ab ea editum Novembris* 1616. *ex inten-*
*tione, & conuenientia Morali non extenda-*
*tur ad regiones illas tam longè ab vrbe diſſi-*
*tas; verùm ab hac generali ſuſpenſione, quæ*
*vix ſine ſcandalo, & animarum pernicie con-*
*tingere poteſt, abſtinendum eſſe Epiſcopis, niſi*
*grauiſſima ſubſiſtente cauſa, ſuper quo Sacra*
*Congregatio illorum conſcientias grauiter voluit*
*eſſe oneratas.* Ex qua Conſtitutione pro par-
tibus Indiarum maximè confirmatur noſtra
ſententia: nam ſupra citatum Decretum Con-
gregationis, vt omnes Religioſi non poſſint
ſuſpendi vnius Monaſterij inconſulta Sacra
Congregatione, & partes Indiarum maximè
diſtent ab vrbe; ideo ex interpretatiua ratio-
ne in illis non procedit citatum Decretum
Congregationis anno 1615. quæ ratio ceſſat
in Hiſpania, & Europa.

Quod etiam declarauit Dominus Clem. X.
ſuo

ſuo diplomate, *ſuprema magni Patris* dato Romæ die 2. Aug. 1670. vbi etiam ait, *Confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul vnius Cõuentus Regularibus Cõfeſſoribus adimi ab Epiſcopo, inconſulta Sede Apoſtolica, nullatenus poſſe.*

---

## QVÆSTIO VI.

### *An approbatio abſolutè data ab Epiſcopo, poſſit licitè abſque iuſta cauſa ab eo reuocari?*

### SVMMARIVM.

32 *Proponitur affirmatiua ſententia.*

33 *Certiſſima ſententia Regularis abſolutè approbatus abſque iuſta cauſa non poteſt remoueri à Confeſſionibus audiendis.*

34 *Probatur ex Pio V. & declarationibus Cardinalium.*

35 *Probatur etiam rationibus, quia approbatio eſt quædam ſententia declaratiua.*

32\. IDem eſt approbari per examen, ac idoneum reputari. Non agimus in præſentiarum de approbatione, quæ data fuit Regulari cum limitatione temporis ob defectum ſcientiæ, vt dari potuit, & ſupra diximus, ſed tantum difficultas eſt, quando approbatio fuit data abſolutè. Prima ſententia tenet Epiſcopum abſque iuſta cauſa ex ſolo nutu ſuæ voluntatis poſſe approbationem Regularium reuocare. Tenet Luyſius *de pœnit. q.* 8. *art.* 1. *diſp.* 26. *dub* 6. Sancius *in Selectis, diſp,* 48. *n.* 23. Gaſpar Hurtado *de pœnit diſp.* 10. *diff* 19. pro ea citat Vaſquez & Ochog.

Luyſius. Sancius.

33\. Tamẽ certiſſimè dicendũ eſt, quod Religioſus ſemel approbatus ab Epiſcopo non poteſt ab ipſo validè, abſque iuſta cauſa denuo adueniente, & ad Confeſſionem pertinente, iterum ad examen vocari, nec facultas audiendi Confeſſiones ei adimi. Hæc ſententia eſt hodie valdè communis, & recepta; eam tenent, ac tuentur Nauarrus, Rodrig Sorbo, Molfeſ. Miranda, Ioannes à Cruce, quos citant, ac ſequuntur M. Lezana *tom.* 2. *ſumma, c.* 1. *n.* 16. Peirinus *de priuileg. Minimor. tom.* 1. *conſtit.* 26. *Leon X.* §. 6. *n.* 7. eandem tenent Suar. *de pœnit. diſp.* 28. *ſect.* 8. *dub.* 7. Portel. *in dub. verb. Confeſſor. Regular. eiúſque præſentatio*, *n.* 1. Ioan. Præpoſitus 3. *p. de Sacram. pœnit. q.* 8. *dub.* 1. *n.* 17. Villalob. *tom.* 2. *ſummæ, tract.* 9 *diffic.* 53. Palaus *p.* 4. *tract* 23. *punct.* 18. §. 4. *n.* 6. Barboſa *de Officio, & poteſt. Epiſcopi, alleg.* 86. *n.* 17. Tambur. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 17. Diana 3. *p. tract.* 2. *Reſol.* 22. Vidal. *tit. de iuriſd. Inquiſ.* 6. *n.* 32. Dicaſtil. *diſp.* 10 *à n.* 310. Baſſeus *verb. Confeſſor.* 3. *n.* 18. Delbene *c* 14 *dub.* 18. *ſect.* 11. *n.* 35. Tancredo *tract* 1. *diſp.* 2. *q.* 53. Fr. Anton. ab Spir. Sanct. *Director. Confeſſ. tract.* 5. *diſp.* 13 *ſect.* 12. *Epiſc.* Barbaſtrenſ. *in Paſtorali Regul.* 2. *p. q.* 2. *n.* 41. *tract.* 5. *de pœnit. diſp.* 11. *q* 88. Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 3. *ſect.* 2. Thom. Hurtado *tom.* 2. *tract.* 12. §. *Dub.* 3. *n.* 2146. & ſubdit ſententiam contrariam eſſe hodie practicè improbabilem, nulla iuſta cauſa interueniente, reuocare Regularibus licentias ad audiendas Confeſſiones à ſe conceſſas, quod etiam declarauit D. Clemens X. in ſuo diplomate dato Romæ die 2. Auguſti 1670.

Nauar. Rodrig. Sorbo. Molfeſ. Miranda. A Cruce. Lezana. Peirin. Suar. Portel. Præpoſit. Villalob. Palaus. Barboſa. Tambur. Diana. Vidalius. Dicaſtill. Baſſeus. Delbene. Tancredo. Pellizar.

*Syluestra Opuſcula.*

Probatur ex Clementina *Dudum de ſepulturis*, quod ſemel approbatus, ſemper ſit approbatus, ſaltem in eadem Diœceſi; & hoc expreſsè habetur ex Bulla Pij V. *& ſi Mendicanti* anno 1567. inter Bullas huius Pontificis *num.* 41. & alia Bulla eiuſdem Pontificis, vniuerſali, quam approbauit Vrban. VIII. in breui à ſe edito anno 1629. die 30. Ianuarij. Probatur etiam ex declaratione Sacræ Congreg. 20. Nouembri 1615. quam referunt Auctores *ſupra citati q.* 5. *n.* 26. & inter cætera, quæ ibi retuli, inſuper habet. Domini Cardinales: *Statuunt, ac decernunt Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque Ordinariis locorũ, ad quos Cõfeſſarios approbandi ius ſpectat Confeſſarios Regulares alias ab ipſis liberè approbatos, ab audiẽdis Confeſſionibus ſuſpendere poſt hac minimè licere, niſi ex noua cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente; aut ob non ſeruatum interdictum ab ipſis Ordinariis poſitum.* Pro hac etiam multas alias S. Congregationis declarationes, ac Rotæ deciſiones referunt citatus Barboſa, ac Lezana *in mari magno Seruitarum, n.* 15.

Pius V. Vrban. VIII. Barboſa. Lezana.

Probatur etiam ratione. Quia approbatio eſt quædam ſententia declaratiua de ſufficientia perſonæ, & ſtante eadem ſufficientia, videtur quod non poſſit mutari. Secundo eſt aliena talis mutatio à poteſtate Epiſcopi, quæ non eſt ad deſtructionem, ſed ad ædificationem. Tertiò, talis mutatio eſt iniurioſa, & tollit ius tertij ritè acquiſitum, reuocando ſententiam iuſtè, & benè latam. Suar. *tom* 4. *ad* 3. *p. diſp.* 28. *ſect.* 8. *dub.* 7. Peirinus *de Priuileg. Minimor. tom.* 1. *Conſt.* 26. *Leonis X.* §. 6. *n.* 7. Diana 5. *part. tract.* 2. *Reſol.* 22. Lugo. 34.

Suar. Peirin. Diana.

Dixi, nulla cauſa iuſta ſubſiſtente ad Confeſſiones pertinente: nam ſi hæc interueniat, v. g. quod Confeſſarius non dans operam deterior factus eſt in ſcientia, vel aliquem errorem commiſit in adminiſtratione ipſius Sacramenti, tunc bene poteſt Epiſcopus approbationem abſolutè datam reuocare. Et ratio eſt manifeſta, quia Epiſcopus ex vi ſui Officij tenetur conſulere ſuo gregi, at ſi ineptum miniſtrum, & Confeſſorem, ab eo non remoueret, ſineret perire ſuum gregem, quod non eſt dicendum, ita Suar. *ſupra citatus*, Lugo *diſp.* 31. *n* 65. Dicaſtillus *diſp* 10. *num.* 306. Præpoſitus, Bauny, Peirinus, quos citat, & ſequitur Diana 6. *p. tract.* 7. *Reſol.* 62. 35.

Suar. Lugo. Dicaſtill. Præpoſit. Diana.

Sæpè quæſitum fuit à me, an idem iudicium ferendum ſit de Confeſſario approbato ab Epiſcopo per examẽ, ac ab ipſo Epiſcopo approbato, vt idoneo, ac ſufficienti, quia ita aliàs cognoſcitur, vel ſupponitur. Reſpondeo affirmatiuè quia Concilium Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. ait, quod nullus reputetur idoneus ad adminiſtrandum Sacramentum Cófeſſionis: *Niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur.* Requirit Conciliũ examen, aut quod idoneus iudicetur, ac proinde vnum æquiualet alteri, vt Sacerdos admittatur ad Confeſſiones audiendas, & idem eſt quod habeat examen, ac quod iudicetur idoneus. Riccius *in praxi aurea, Reſol.* 21. Reginaldus *lib.* 1. *n.* 197. Coninch. *tom.* 2. *diſp.* 8. *n.* 49. Fagundez *de præcept. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 70. 36.

Trident. Riccius. Reginald. Coninch. Fagundez.

## Qvæstio VII.

*Vtrum approbatio data Regularibus ad beneplacitum, poſſit ſine cauſa reuocari ab Epiſcopo?*

SVMMARIVM.

37 *Affirmant aliqui.*
38 *Oppoſita ſententia eſt vera, & tenenda.*
39 *Epiſcopus non dat Regularibus iuriſdictionem, ſed tantum ſententiam de ſufficientia.*
*Explicatur declaratio Sacræ Congregationis. Ibid.*

37. PArtem affirmantem tenent Card. Lugo *de pœnitentia, diſput.11. num.63.* Trullench. *in Cruciatam, lib.1. §.7. cap.1.dub.7. num.5.* Pellizarius *tom.2. tract.8. cap.3. ſect....num.47.* Horum præcipuum fundamentum eſt quædam declaratio S.Congregationis.

38. Oppoſita ſententia, & ſimpliciter vera eſt tenenda, eámque tuentur omnes Doctores, quos *ſuprà, quæſt.3.* citaui, aſſerentes Epiſcopum non poſſe validè, & licitè dare approbationem Regularibus cum limitatione ſine cauſa, & in terminis pro noſtra concluſione pugnant, & ſtant cum Henriquez, Miranda, Peirinus, Coninch, Portel, quos citat, & ſequitur Delbene *tom.2. cap. 14. dub.18. ſect.11. num.38.* Baſſeus *verb. Confeſſar.3. num.18.* Fagundez *præcept.2. lib.7. cap.2. num.31. & 65.* Paſqualigus *deciſ.500. quæſt.85. num. 7.* Thomas Hurtado *tom. 2. tract.12. num.2146.* Leandrus *tract.5. de Pœnitentia, diſp.11.quæſt.90.* M.Fr.Anton.ab Spiritu Sancto *in Director.Confeſſ. tract.5. diſp.13. ſect.11. n.886.*

Henriq. Miranda. Peirin. Coninch. Portel. Delbene. Baſſeus. Fagundez. Paſqualig. Hurtado.

39. Fundamentum huius concluſionis deſumitur, ex his, quæ dixi *ſuprà, quæſt.1. num.2.* licentiam, & iuriſdictionem ad audiendas Confeſſiones Regularibus non dat Epiſcopus, ſed Summus Pontifex, vt patet ex Clement. ſæpè citata *Dudum*; Epiſcopus autem tanquam Legatus Sedis Apoſtolicæ confert, & dat approbationem, & iudicium, ſeu ſententiam quoad ſufficientiam, & idoneitatem; ergo data hæc ſententia de ſufficientia perſonæ, non poteſt ad libitum reuocari; deinde legatus cum functus ex ſuo Officio expirat eius iuriſdictio. Ex quo bene ſequitur, quod approbatio data ad beneplacitum ſtante ſufficientia perſonæ, non poteſt pro libito reuocari. Vnde ait Thomas Hurtado citatus, explanans mentem Sacræ Congregationis ait, quando dixit, quod Ordinarij poſſunt reuocare licentias Regularibus conceſſas ad beneplacitum, intelligendum eſt, quando ſubeſt rationalis cauſa pertinens ad Confeſſionem, vt explicauit Vrbanus; necnon declarationes Cardinalium ſuo tempore editæ. Ita Thomas Hurtado.

Hurtadus. Vrban. VIII.

## Qvæstio VIII.

*Vnde conſtare poteſt quod Epiſcopus, quod abſit, ex odio, & maleuolentia erga Regulares, eorum licentias reuocet, vel cum limitatione temporis, loci, aut perſonarum concedat.*

SVMMARIVM.

40 *Reuocatio, & limitatio ſine iuſta cauſa eſt nulla.*
41 *Vnde colligatur maleuolentia, vel odium Epiſcopi.*
*Acta ex tali maleuolentia ſunt nulla. Ibid.*

SÆpè diximus, quod Epiſcopus non poteſt ſine iuſta cauſa reuocare facultates datas Religioſis ad audiendas Confeſſiones, vel concedere cum limitatione temporis, loci, ac perſonarum ſine iuſta cauſà, quæ eſt inſcientia, ſeu inſufficientia Confeſſarij, vel aliquod crimen commiſſum in ordine ad Confeſſionem, alias talis reuocatio, & limitatio eſt nulla. 40.

Et maximè talis limitatio, ſeu reuocatio eſt nulla, ſi fiat ex odio, ſeu maleuolentia Epiſcopi, quod ex multis capitibus conſtare poteſt, ſi contra Religioſos conuitia iaciat, ſi de Religioſis detrahat, ſi de eis malè, vel cum contemptu loquatur, ſi ſine limitatione approbet Clericos ſæculares, vel alios Religioſos, ſi cum prædictis limitationibus omnes Religioſos approbet; valdè incredibile eſt ex omnibus Regularibus nullum reperiri idoneum, vt talis facultas detur ei abſolutè, & ſine limitatione, & idem etiam aſſerendum eſt, ſi indifferenter cum talibus limitationibus, vel ad beneplacitum approbat omnes Religioſos doctos, & indoctos, Magiſtros, ac ſimplices: nam in his magnum eſt diſcrimen, & recta ratio diuerſum iudicium exigit, vt tenent Sotus, Veiga, Rodriguez, Ledeſma, Angel. Graffius, quos citant, ac ſequuntur Fagundez *præcept.2. lib.7.cap.2.num.16.* Peirinus *de ſubdito, q.25 §.2. verſ. Reſpondeo.* Pellizar. *tom.2. tract 8. cap.3. ſect.2. n.27.* Qui omnes docent, quod nec approbatio cenſetur reuocata, nec approbatio limitata, ac proinde quod Regularis ita ſe debet habere, ac ſi eius approbatio nec fuiſſet reuocata, nec limitata. Peirinus, Pellizar. 41.

Sotus. Veiga. Rodrig. Ledeſma. Angelus. Graffius. Fagundez. Peirin. Pellizar.

## Qvæstio IX.

*Vtrum nouus Epiſcopus ſine rationabili cauſa poſſit approbationes datas Religioſis reuocare, eoſque iterum ad examen vocare?*

SVMMARIVM.

42 *Quæſtio eſt de approbatione data abſolutè.*
43 *Sententia affirmatiua.*

44 Senten

44 *Sententia negatiua vera, & tenenda.*
*Concilium Tridentinum in nullo contrariatur Clementinæ. Ibid.*
*Priuilegia Regularium ampliſſimè interpretanda. Ibid.*
45 *Legati cum adimplent ſuum Officium, ſpirat eorum iuriſdictio.*
46 *Conſtitutio Pij V.*
47 *Priuilegia iuris non reuocantur per clauſulas generales: alia ſecunda, & tertia ſolutio, n. 48. 49.*
50 *Satisfit declarationi Cardinalium, & Decreto Clementis X.*

42. NOn loquimur in præſenti, quando approbatio eſt data ſecundum quid, & ad tempus, ſed de approbatione data abſolutè, v. g. donec ſua Illuſtriſſima D. præcipiat contrarium, vel alia ſimili forma data; nec loquimur quando nouus Epiſcopus reuocat omnes licentias omnium Religioſorum vnius vel multorum conuentuum, quia tunc talis reuocatio eſt nulla, vt iam ſupra dixi *quæſt. 5.* & talis reuocatio in nullo eſt obſeruanda, ac tenenda.

43. Suarez. Lugo. Sancius. Riccius. Zanard. Miranda. Campanil. Fagundez. Diana. Tancred.

Affirmatiuam ſententiam tenent Suarez *tom. 4. de Pœnitentia, diſput. 28. ſect. 8.* Cardinalis Lugo *de pœnitentia, diſput. 21. ſectione 3. num. 63.* fortiter Sancius *in Selectis, diſput. 48. per totam.* Riccius, Zanardus, Miranda, Campanilus, quos citant, ac ſequuntur Fagundez *præcept. 2. lib. 7. cap. 2. num. 30.* Diana *3. part. tract. 2. Reſolut. 27.* & *4. part. tract. 4. Reſol. 200.* pro hac parte refert declarationes Cardinalium Tancredo *tract. 1. diſp. 2. q. 49.* Epiſcopus Brabaſtenſis *in Paſtorali Regular. part 2. q. 20. num. 19. & 37.* Lezana *tom. 1. cap. 19. num. 7.* Gaſpar Hurtado *tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 2. dub. 3. num. 2138.*

44. Valdè probabile quod nouus Epiſcopus abſque iuſta cauſa ad Confeſſiones pertinente non poteſt reuocare approbationem datam Religioſis à ſuo anteceſſore, nec eos denuo ad examen vocare. Pro hac concluſione ſtant multi graues Auctores: nam Barcinone impreſſum eſt quoddam conſilium anno 1618. & habetur in fine explicationis Bullæ Cruciatæ Emmanuelis Rodriguez, de quo facit mentionem Diana *ſupra citatus*, quod ſubſcriptum fuit à 19. Doctoribus valdè eminentibus in Academia Salmanticenſi tam in Theologia, quam in vtroque iure Canonico, & Cæſareo: & etiam de hac re lingua Hiſpanica contra Archiepiſcopum Toletanum doctiſſimum Tractatum edidit Sapientiſſimus

Carranza. Alphonſus Carranza, qui maximè approbatus, & laudatus eſt à multis, ac doctiſſimis Viris totius Hiſpaniæ; & hanc noſtram ſententiam conſtanter tenent, ac tuentur

Rodrig. Corduba. Ledeſma. Hieron. Cruz. Villalobos. Lezana. Leandrus. Viualdus.

Rodriguez *tom. 1. Reg. quæſt. 59. art. 4.* Corduba *in Additionibus ad Compendium Tutel. Præſentatio Confeſſ.* Soto *in 4. diſtinct. 18. diſt. 14. quæſt. 4. art. 3.* Ledeſma *in ſumma, 1. part. cap. 12. §. 572.* Hieronymus Rodriguez *Reſol. 32. num. 4.* Ioan. de Cruce *lib. 2. cap. 6. dub. 4. col. 4.* Villalob. *tom. 1. tract. 9. diff. 53. n. 6.* M. Lezana *in conſultis, conſulto 4. n. 56. 57.* & deinceps. Ioannes de Lignano, quem refert, & ſequitur Dicaſtillus *diſp. 10. num. 318.* Leandrus *de pœnitentia, diſp. 11. q. 91.* Viualdus *1. p. de Abſolution. fol. mihi 122.* vbi pro

Sylueira Opuſcula.

Nauarr. Henriq. Fr Anton.

hac parte citat Nauarrum *cap. 27. n. 26.* Henriquez *lib. 6. cap. 7.* M. Fr. Antonius ab Spiritu Sancto *in Directorio Confeſſor. tract. 5. diſp. 13. ſect. 12. n. 891.*

Probatur ex his, quæ dixi *ſuprà, quæſt. 2.* Religioſi Mendicantes habent priuilegium à iure ex Clementina *Dudum de ſepultur.* & etiam ex Extrauaganti *Frequentes de Iudiciis*, & ex aliis priuilegiis, vt ſemel approbatus ſemper maneat approbatus, & cum ſit priuilegium inſertum in corpore iuris, ac Concilij Generalis Viennenſis non derogatur per Generalem diſpoſitionem, vt ſtatim dicam; deinde Clementina *Dudum* citatur ad marginem Concilij tanquam ſi ipſum Concilium ad eam referatur. Deinde Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 15.* in nullo contradicit Clementinæ de ſemel approbato. Ergo Clementina eſt in toto ſuo vigore. Conſequentia eſt bona; antecedens probatur. Quia Tridentinum diſponit, vt Regularis non audiat Confeſſiones, niſi obtenta approbatione Epiſcopi, atqui etiam dicta Clementina hoc diſponit; Concilium autem non determinat, quod approbatio ſit multiplex, ergo non contradicit Clementinæ, quæ requirit vnam approbationem. 45.

Trident.

Confirmatur. Primò. Quia hæc diſpoſitio eſt diſpoſitio, quæ tollit ius Tertij; reſcriptum autem, quod tollit ius Tertij ſtrictè eſt interpretandum, *l. 2 §. Merito, ff. ne quid in loco publico*: tenent Doctores, quos citat Azor *tom. 1. Inſtitut. lib 5. cap. 23.* Confirmatur ſecundò, quia priuilegia Religionum in his, quæ non ſunt contra Canones ampliſſimè interpretanda ſunt, cum ſint beneficia Summi Principis, *l. Beneficium, ff. de Conſtitutionibus Principum, C. olim, de verborum ſignific. C. dilecti, ad finem, de donationibus, cap. Quia circa de priuil.* Ita Orlandus *conſil. 300. n. 4.* Alexander *vol. 2. conſil. 160. num. 4.* Decius *in cap. Cum acceſſiſſent*, & de hac re extat Conſtitut. Alexandri VI. conceſſa Relig. S. Benedicti anno 1501. refertur *in Compendio Societ. verb. Priuilegium.* Vbi Pontifex diſponit, quod priuilegia Religionis, ampliſſimè interpretentur, ergo conceſſio facta in Clementina ampliſſimè explicanda. 46.

Azor. Orlandus. Alexander. Decius. Compend.

Probatur ſecundò, ex his, quæ dixi *q. 1. n. 2.* Religioſis iuriſdictionem audiendi ſolus dat Papa, vtpote eius verus Prælatus; Epiſcopus autem eam non confert, ſicut confert ſuis Clericis, ſed per reſpectum ad Religioſos ſe habet tanquam delegatus, vt dixi proximè citato loco; atqui ſi Epiſcopi in hoc negotio non ſe habent tanquam Prælati, ſed tanquam legati, certum eſt, quod legatus, vbi primū functus eſt ſuo Officio, ſtatim tota eius iuriſdictio ſpirat, *cap. Venerabilis, cap. In his literis de Officio; & poteſtate delegati*; ergo ſi Epiſcopi ſunt tantum delegati in hoc negotio, vbi primum adimplēt ſuum munus, ſtatim eorū poteſtas expirat; ergo ad aliquid innouandum requiritur noua poteſtas, quæ eis à Concilio non datur. Et confirmatur, quia priuilegia Regularium, ſunt priuilegia remuneratoria, vt iam dixi *ſupra, q. 2. n. 12.* Atqui priuilegium remuneratorium non derogatur per clauſulas communes, & generales, ſed ſpeciales, ac indiuiduales. 47.

### *Reſpondetur indulto Pij Quinti.*

48. Pius V. Venit communis difficultas contradicta ex indulto Pij V. quòd incipit: *Romani Pontificis*; anno 1571. & refertur 2. *tom. Bullarum*, & eſt bulla 133. vbi ait Pontifex *Volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopis ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo non poterunt iterum examinari; ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientia ſua quiete examinari denuò poterunt.* Ergo ſucceſſor videtur, quòd poterit iterum eos examinare.

49. Primò reſpondetur, quòd hoc indultum nihil facit contra mendicantes, quia eſt indultum in forma communi cum clauſulis generalibus; priuilegium autem mendicantium eſt de iure communi, vtpotè pro Dominicanis, & Franciſcanis, in Clementina *Dudum*. Pro Carmelitanis, & Auguſtinianis in Extrauag. *Frequentes de iudicijs.* Atqui ius commune non derogatur per clauſulam generalem; vt eſt certum in iure, *l. Hæres abſens, ff. de iudicijs, l. Præcipimus, C. de Appellationibus, C. cùm expedias de electione, in 6.* tenet Filinus *cap. 1. de reſcriptis, num. 12.* Nauar. *lib. 3. conſil. 87. tit. de Regular.* Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſput. 26. n. 7.* vbi multos Doctores citat. Rodrig. *tom. 1. quæſt. 59. art. 2.* Miranda *tom. 1. quæſt. 45. art...* Ergo cùm talia priuilegia ſint de iure, non derogatur per clauſulam generalem.

Filinus. Nauarr. Sanchez. Rodrig. Miranda.

Greg. III. Bullarium. Secundò reſpondetur, quòd Greg. XIII. in ſua Bulla, quæ incipit: *In tanta rerũ*, data ann. 1573. Refertur in Bullario Rodrig. inter bullas huius Pontificis eſt Bulla 38. vbi Gregorius XIII. annullauit, & irritauit omnia, quæ Pius V. conceſſerat contraria iuri antiquo, Concilio Tridentino, aut litteris antea legitimè datis, & ea omnia reduxit ad terminos antiqui iuris, Concilij Tridentini, aut litterarum antea legitimè datarum; ſed ſic eſt, quòd dictum Decretum Pij V. contrariatur diſpoſitioni iuris in Clementina *Dudum*, quòd ſemel approbatus, &c. quòd eſt pro Dominicanis, ac Franciſcanis, & in Extrauag. *Frequentes de iudicijs*, pro Carmelitis, & Auguſtinianis. Ergo Greg. XIII. reducendo omnia Pij V. ad terminos iuris, reduxit etiam hanc conſtitutionem, & ſic remanet diſpoſitio antiqua: *Quòd ſemel approbatus ſemper ſit approbatus.*

Et confirmatur etiam; quia Greg. XIII. annullauit, & irritauit dictum Decretum Pij V. prout contrariabatur litteris antea legitimè datis, atqui multæ extant litteræ legitimè datæ ante Pium V. in quibus eis conceduntur priuilegia mendicantium; ergo Gregorius reducendo ad terminos antiquos ipſarum litterarum, habent, & permanent in ſuo antiquo vigore, & gaudet de priuilegio ſemel approbatus.

50. Tertiò reſpondetur, Quia talis conceſſio Pij V. cum illa limitatione, *Pro maiori ſua conſcientia quiete*, eſt conceſſio qualificatiua, & vbi ratio legis defecit, deficit eius diſpoſitio. Gloſſ. *verb. Auocandum in l. Mancip. ff. de ſeruit fugit.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 15. num. 74.* Fuluius Pacianus *de probat. lib. 2. c. 14. num. 8.* Marius Antonius *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 82. num. 1.* etiamſi ipſa ratio legis in caſu particulari deficiat *l. 4. §. Toties ff. de damna, in fer. l. 1. §. loquitur ff. de aqua quotid. cap. indemnitatib. §. pen. de elect. in 6.* Caldas Pereira *conſ. 30. num. 39. verſ. Quamobrem illa qualitas.* Barboſa *in Axiomat. iuris, axiomate 196. num. 7.* Deinde vt eſt ſatis vulgare omnis lex rationabiliter, ac prudenter eſt interpretanda. Tunc ſic. Quoad aliquos Religioſos doctos, literatos, vt magiſtros, lectores, ac bonos prædicatores bonæ, & probatæ vitæ, conſcientia noui Epiſcopi debet eſſe prudentialiter quieta, & ſecura rationabiliter, cùm ergo in eis deficiat ratio legis, quæ eſt pro quiete conſcientiæ, deficit etiam ipſa diſpoſitio legis.

Gloſſa. Menoch. Pacianus. Marius. Caldas. Barboſa.

Opponitur etiam 2. Quædam Cardinalium declaratio, quæ ita habet, *Congregatio Concilij cenſuit Regulares ad audiendas, in ciuitate, & diœceſi ſæcularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos, cæterum à ſucceſſore, poſſe vtique examinari iuxta conſtitutionem ſanctæ memoriæ Pij V. datam 8. Idus Auguſti. Pontificatus illius anni 6.* quæ non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum ad terminos Concil. Trident. per S. D. Gregorium XIII. quæ declaratio vt authentica refertur à Cardinali Garrafa. Quaranta, *verb. confeſſor.* Confetio *in ſummario tit. 17. c. 5.* Barboſa inter declarationes ad Trident. *ſeſſ. 23. cap. 15.* 51. Declaratio.

Garrafa. Quaranta. Confetio. Barboſa.

Reſpondetur: Primò. Quòd declarationes Cardinalium non poſſunt derogare id, quòd eſt de iure; præcipuè cùm in ipſis declarationibus nulla ſit clauſula ſpecifica. Secundò, quòd declarationes Cardinalium, quæ fiunt inconſulto Pontifice, quamuis habeant magnam auctoritatem, tamen non poſſunt facere ius, nec excedunt auctoritatem Doctorum particularium, vt tenent Rodriguez *tom. 1. regul. quæſt. 11. art. 2.* Ledeſma *tom. 1. ſumma tract. de Pœniten. cap. 13. dub. 7. fol. 2. ad 3. Argum.* & ex deciſionibus Rotæ idem habet Vaſq. *1. 2. quæſt. 97. art. 3. diſp. 187. num. 74.* Fundamentum eſt, quia Sixtus V. in ſua bulla, & refertur *in 2. tom.* Bullarij, & inter bullas huius Pontificis eſt 74. ait: *Cardinalibus deputatis executioni, & interpretationi Concilij Tridentini, ſi quando in his, quæ de morum reformatione, diſciplina, ac moderatione Eccleſiaſticis iudicijs difficultas emerſerit, interpretandi facultatem, nobis tamen conſultis impartimur.* Cum ergo illa declaratio non ſit facta conſulto ſummo Pontifice, ad derogandum ipſum ius, præcipuè cum de hac re extet conſtitutio Gregorij XIII. reducentis omnia facta à Pio V. in quo prædicta declaratio fundatur ad terminos iuris antiqui, contra quam declaratio Illuſtriſſimorum Cardinalium non poteſt habere vim. 52.

Rodrig. Ledeſma. Vaſquez. Rota.

Nec etiam cùm his obſtat Decretum Clementis X. datum die 1. Auguſti 1670. in quo declaratur, quòd Religioſi poterunt iterum examinari à ſucceſſore, non obſtante quocumque priuilegio, etiam incluſo in iure, quia tale Decretum, vt audio, non eſt promulgatum in Hiſpania, nec in Luſitania, quòd eſt neceſſarium, cùm ſit Decretum priuilegij derrogatorium, vt in præſenti reſolutum fuit à viris doctiſſimis, inſuper quia de illo nobis non conſtat authentice, tamen ſtante ſucceſſoris derogatione, ſecuriùs eſt iterum examinari. 53.

QVÆ

## QVÆSTIO X.

### *An approbatus ſemel in vna diæceſi habeatur vbique approbatus?*

### SVMMARIVM.

53 *Quæſtio non procedit de ſacerdote ſæculari.*
54 *Prima ſententia, & communis negat.*
55 *Secunda affirmat.*
56 *Inualido nititur fundamento.*
57 *Ponitur Caſtro Palaus cum ſua ſententia.*
58 *Refertur Decretum Innocentij X. pro Epiſcopo Indiarum.*
59 *Vera, & certa ſententia eſt negatiua.*

53. NVlla difficultas eſt in hoc de ſacerdote ſæculari, cum ſuam iuriſdictionem accipiat ab Epiſcopo, ſed tota difficultas eſt de ſacerdote Regulari, qui non ab Epiſcopo, ſed à Papa accipit ſuam iuriſdictionem, vt iam dixi *quæſt.*1.

54. Prima ſententia, & communis tenet, quòd approbatus in vno Epiſcopatu, non ſit approbatus pro omnibus. Ita Nauarr. Sylueſter, Rodriguez, Miranda, Fagundez, Viualdus, Homobonus, Coninch, Veiga, Villalobos, Sella, quos citat, ac ſequitur Thomas Hurtado *part.*2 *tract.*12. *cap.*1. *num.*2007. Epiſcopus Barbaſten. *in paſtorali regularium part.*2. *quæſt.*9. *per totam.* Tancredo *tract.*1. *diſp.*2. *quæſt.*52. Suar. *de pœnit. diſp.*28. *ſect.*6. *&* 7. *n.*3. *&* 8. Vaſq. *quæſt.*93. *art.*3. *dub.*4. Lugo *diſp.*21. *num.* 29. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.*15. *num.*59.

(Nauarr. Sylueſt. Rodrig. Hurtado. Barbaſten. Tancredo. Suar. Vaſquez.)

55. Oppoſitam ſententiam, quòd approbatus in vno Epiſcopatu ſit vbique approbatus, docent Corduba *quæſt.* 10. *ad* 2. Henriquez *de pœnitentia, lib.*3. *cap.*6. *num.*7. Coninch *diſp.*8. *dub.*7. *num.*53. Præpoſit. *in* 3. *part. quæſt.*8. *de Sacram. pœnitent. dub.* 4. *num.* 21. Stephan. Bauny *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.*4 *quæſt.*4. Montius, Metina, quos referunt, & ſequuntur Frat. Martinus à S. Ioſeph *fol. mihi* 547. Amicus *de pœnit. diſp.*15. *ſect.* 3. *num.*123. Baſſæus *verb. Confeſſor.*3. *num.*19. Antolines. Leander à Murtia probabilem dicit, vt refert Diana *p.*10. *tract.*17. *Reſolut.*23.

(Henriq. Coninch. Præpoſit. Bauny. Montin. Amicus. Leander. Diana.)

56. Fundamentũ huius ſententiæ petitur ex conceſſione Clementis VII. ſed hoc reuocatum eſt ab Vrbano VIII. cùm aliis in ſua Conſtitut. *Cùm ſicut accepimus.* In qua reuocat omnia priuilegia audiendi confeſſiones abſque examine, & approbatione Epiſcopi Diœceſani, eamque refert Peirinus *tom.*3. *Priuileg. p.*358. Nec etiam eidem opinioni ſuffragatur alterum conceſſum à Sixto V. relatum à Quaranta *verb. Confeſſor.* Presbyteris Congregationis Oratorij, qui Romæ approbati ad confeſſiones audiendas, non debent examinari extra Vrbem à locorum ordinariis, quibus ſufficit præſentare eorum licentias Romæ datas: & quamvis memoratum priuilegiũ vtile ſit prædictis Patribus oratorij, & vt notat Bordonius *tom.*1. *reſol.*6. *num.*2. Cùm ipſi non ſint verè Religioſi, cùm non emittant tria vota, quamvis habeant communem menſam, inde prædictum priuilegium non communicatur alteris non Religioſis, quia communicatio priuilegiorum, ſolùm datur inter Religioſos.

(Vrban. VIII. Peirin. Quaranta. Bordon.)

Caſtro Palaus 4. *part. tract.*23. *de ſacram. diſp. vnica punct.* 19. §. 4. ait probabile eſſe, probatum ab vno Epiſcopo, mutatione domicilij approbationem non perdere, quia approbatio eſt quoddam iudicium authenticum de idoneitate perſonæ, quòd ſemel factum perſeuerat, dum retractum non eſt, neque à ſubiectione actuali Epiſcopi, à quo receptum eſt, pendere videtur, ſicut non pendet gradus Doctoratus, ac Magiſterij in vniuerſitatibus recepti, à ſubiectione eorum, à quibus recepti ſunt, neque contrarium declarauit Sacra Cardinalium congregatio, dum dixit: *in diœceſi Valentina non cenſeri approbatum, qui ab alio, quam ab Epiſcopo Valentino eſt approbatus*, quia intelligi debet de approbatione iuriſdictionem concedente, hæc enim in diœceſi Valentina ab alio concedi non debet, niſi ab Epiſcopo Valentino, & hæc ab Epiſcopo datur clericis ſæcularibus, nam Regularibus ſolus dat Papa, *vt dixi q.*1. *n.*2. 57.

(Palaus.)

Contra hanc ſententiam inſurgit Diana *part.*10. *tract.*14. *Reſol.*23. propter quandam bullam Innocentij X. in cauſa Epiſcopi Angelopolitani, anno 1648. In qua bulla ad nonum ſic reſpondet Pontifex *Ad nonum dubium. Regulares in vna diœceſi approbatos nequaquam poſſe in alia diœceſi confeſſiones audire ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani.* Tamen hoc breue, vt notat Lezana *in conſilijs conſil.*113. tantùm procedit pro Epiſcopo Angelopolitano in Indiis Occidentalibus, ad ſedandas lites, & ſcandala inter prædictum Epiſcopum, & Patres Societatis, & ideò ad alias terras non eſt extendendum. 58.

(Lezana.)

Tamen ſimpliciter dicendum eſt cum prima ſententia, valdè incredibile videtur, quòd approbatus ab vno Epiſcopo, ſit approbatus pro toto orbe, & quòd vnus Epiſcopus valeat approbare pro toto orbe, hoc eſt contra communem praxim totius Eccleſiæ, & contra Conſtitutionem Vrbani VIII. ann. Domini 1628. in qua reuocat omnia priuilegia, & licentias audiendi confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani; & idem, vt Vrbanus præcipit, Sanct. D. Clemens X. in ſua Conſtitut. anno 1670. die 2. Auguſti. 59.

## QVÆSTIO XI.

### *Vtrùm poſſit Epiſcopus punire Regularem, qui ab ipſo approbatus cum limitatione temporis, vel perſonarum virtute Bullæ, vel Iubilæi audit extra limites?*

### SVMMARIVM.

60 *Status quæſtionis.*
61 *Barbaſtrenſis affirmat.*
62 *Negatiua ſententia eſt vera, & certa.*
63 *Intuitu Iubilei, vel Bullæ Confeſſor agit iuriſdictione non accepta ab Epiſcopo, ſed à Papa.*

60\. QVæſtio præſens eſt, verbi gratia approbauit Epiſcopus Regularem pro certo tempore, verbi gratia pro vno anno, vel pro viris, & non pro fœminis, ſi virtute bullæ, vel iubilæi eligatur, an velit Epiſcopus ipſum punire, & idem eſt ſi approbatus in Archiepiſcopatu Eborenſi eligatur in alio Epiſcopatu, virtute ipſius bullæ, vel iubilæi.

61 Barbaſtren. Barbaſtrenſis in ſuo Paſtorali Regularium *quæſt.10.num.7.* aſſerit Epiſcopum punire poſſe etiam Eccleſiaſticis cenſuris regularem, qui in ſuo Epiſcopatu audit confeſſiones ſæcularium ſine eius approbatione, quamvis alias in alio Epiſcopatu ſit approbatus. Hæc ſententia eſt omnino falſa, & nullum pro ſe habet fundamentum, maximè in eo quòd dicit poſſe Epiſcopum procedere contra regularem Eccleſiaſticis cenſuris, cùm nullo modo poſſit niſi in caſibus expreſſis in iure, vt eſt certum, & dicam infra cum de excommunicatione fuerit ſermo.

62\. Dicendum eſt, quòd talis Religioſus nullo modo, nulloque pacto poteſt puniri ab Epiſcopo, non ſolùm cenſuris, vt iam dixi, ſed etiam nulla alia pœna, nec Regularis tenetur in talibus Epiſcopo obedire. Ita Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp.44. num.27. & 28* Baſſæus *verb. Confeſſar. 3. num. 19.* Diana *3. p. tract.2. Reſol.93.* Pellizar. *tract.8. cap.3. n.29.* M. Frat. Antonius à Spiritu ſancto *director. Confeſſor. tract.5 diſp.13. ſect.13. num.* 898. Et ratio eſt, quia iſte talis confeſſor ſimpliciter eſt approbatus, quòd Iubilæum, vel bulla requirit, & inde corruit totum fundamentum Barbaſtrenſis. Deinde, quia Regularis in tali caſu operatur ſecundum opinionem probabilem, vt patebit ex quæſt. ſequenti, qui autem operatur ſecundum opinionem probabilem, operatur bona, & tuta conſcientia abſque culpa, vt patet ex his, quæ docent Theologi in materia de conſcientia; ergo nulla pœna dignus eſt, quia pœna ſupponit culpam, & vbi nulla culpa, nulla eſt pœna. Confirmatur, quia facta prohibitio Regulari de non audiendis fœminarum confeſſionibus, verbi gratia, debet explicari, vt locum habeat quantum ad iuriſdictionem commiſſam ab Epiſcopo, ſiue Prælato Regulari, non autem quantum ad eam, quæ ipſi delegatur à Papa, & datur confeſſariis virtute bullæ, vel Iubilæi.

Ioannes Sanchez. Baſſæus. Diana. Pellizar. Fr. Anton.

## QVÆSTIO XII.

*An ſimpliciter approbatus in vno Epiſcopatu poſſit per bullam, vel Iubilæum eligi in quocumque alio loco, ſicut & ille, qui limitatè in vno loco eſt approbatus?*

### SVMMARIVM.

63 *Nomine ordinarij non veniunt Prælati Regulares.*
64 *Sententia negatiua.*
65 *Vera, & communis ſententia affirmatiua.*
66 *Explicat rem Boſſius.*
67 *Ratio pro noſtra ſententia.*
68 *Ad declarationes Cardinalium reſpondetur.*

SVppono vt certum Regularem approbatum à ſuo Prælato tantum non poſſe eligi per Bullam Cruciatam, quia ſub nomine ordinarij non intelliguntur Regulares Prælati, vt Abbates, Generales, ſeu Prouinciales; ſicut etiam non intelligitur approbatus ab Epiſcopo titulari, quia hic non dicitur ordinarius, vt ex Nugno notat Diana *part.1. tractat.11. Reſolut.7.* 63.

Nugnus. Diana.

Quòd approbatus ab ordinario in vna diœceſi non valeat per bullam, vel Iubilæum eligi in alia, tenent Vaſquez, Villalobos, Layman, Zerola, Beja, Campanil. à Coſta Gutierez, & alij quos referunt Diana *part.1. tractat.11. Reſol.7.* Candidus *diſquiſit.24. art.64.*

Oppoſita ſententia mihi videtur vera, pro ea ſtant Ioan. Valerius, Portel, Henriquez, Ledeſma, Fai, Llamas, Fernandes, Nugnus, Coninch, Ioannes de la Cruz, Filliucius, Reginaldus apud Dianam, & Candidum. Delbene *tom.2. cap.14. dub.18. ſect.13. num.1.* Thomas Hurtado *tom.2. tract.12. cap.1. dub.2. num.2041. & 2056.* Leandrus *de Sacram. pœnitent. diſp.11. quæſt.70* Baſſæus *verb Confeſſor.3. num. 14.* Boſſius *de pœnitent. §.7. num. 215.* & ſic ait. 65.

Valerius. Portel. Henriq. Ledeſma.

Concedente bulla, vel Iubilæo, priuilegio Pontificis facultatem eligendi confeſſarium approbatum ab ordinario, ſacerdos ſiue ſæcularis, ſiue Regularis ſemel abſolute approbatus à ſuo ordinario Epiſcopo, ſiue ille Epiſcopus ſit originis, ſiue beneficij, ſiue domicilij, ſiue ſit Epiſcopus pœnitentis, ſiue confeſſarij, ſiue loci vbi audiuntur confeſſiones, & conſequenter à quocumque Epiſcopo, ſeu ordinario ſimpliciter approbatus, virtute bullæ, & Iubilæi, vel priuilegij poteſt vbicumque terrarum licitè, & validè eligi ſaltem quoad forum conſcientiæ; ita Boſſius, & ſimpliciter Baſſæus. 66.

Ratio pro noſtra ſententia eſt, quia bulla non requirit aliud, niſi quòd confeſſarius ſit approbatus ab ordinario, ſed qui in aliquo loco eſt approbatus ab ordinario, verè, & ſimpliciter eſt approbatus ab ordinario, ergo eſt eligibilis per bullam, nam ſi aliàs requiritur quòd ſit approbatus ab ordinario loci nullum priuilegium conceditur in bulla. 67.

Ad quandam declarationem Cardinalium, quam auctores pro ſe afferunt, reſpondetur non oſtendi authenticam. Imò Ioannes Valerius cum Suario pro noſtra ſententia alias Cardinalium declarationes afferunt. 68.

Valerius.

## QVÆSTIO XIII.

*Vtrùm approbatus cùm limitatione ex defectu ætatis pro viris, & non fœminis, vel pro vno oppido tantùm, ſit ab aliis eligibilis per bullam?*

### SVMMARIVM.

69 *Negatiua ſententia eſt multorum.*
70 *Affirmatiua vera, & communis.*

Genuina

71 *Genuina concluſionis ratio.*
72 *Si quis eſt approbatus pro viris, & non fœminis, quia eſt leuis, & inhoneſtus, tunc non eſt eligibilis.*

69. Rodrig. Suar. Villalobos. Ioan. à Cruce. Diana. Henriq. Ledeſma.

NEgant Rodriguez, Suar. Villalobos, Homobonus, Ioannes à Cruce, quos citat Diana 1. *part. tract. 11. Reſol. 9.* Oppoſitam tamen ſententiam tenent Henriquez, Ledeſma, Fay, Nugnus, quos refert, & ſequitur citatus Diana, Barboſa, Gutierrez, quos refert & ſequitur Trullench. *lib. 1. ſuper Bullam Cruciatam*, §. 7. *cap. 1. dub. 3. num. 6.* Delbene *tom. 2. cap. 14. dub. 8. ſect. 13. num. 2.* M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto *in directorio Confeſſor. tract. 5. diſp. 13. ſect. 17.*

70. Et ratio eſt, quia de iſto tali, verùm eſt dicere, quòd ſit approbatus ab ordinario, & bulla non diſtinguit inter has, & illas perſonas, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus; maximè quia illa limitatio quoad viros, non eſt poſita ex defectu ſcientiæ, ſed ex defectu ætatis, quæ conditio benè ſuppletur in viro graui, & timorato per bullam; deinde, vt benè notat Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract. 2. lib. 7. cap. 2. num. 45.* ſaltem quoad ſacerdotes ſæculares. Illa reſtrictio quoad viros, locum habet quantum ad iuriſdictionem commiſſam, & datam ab Epiſcopo, non verò quantum ad iuriſdictionem delegatam à Summo Pontifice per bullam, ac eius priuilegium, & ideò etiam noſtram ſententiam tenent præter Auctores citatos, Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 36. num. 16.* Bonacin. *diſp. 5. quæſt. 7 punct. 4. § 1. n. 22.* Quintanadueñas *de Iubilæo dupl. hebdomad. cap. 19. num. 9.*

Fagundez. Sanchez. Quintanad.

71. Nota tamen, quòd ſi quis eſt approbatus ad viros, & non ad fœminas, quia ipſe leuis eſt, & parum modeſtus, imò & ſuſpicione inhoneſti laborat, tunc non poteſt eligi per bullam, vt tenent Ledeſma, Barboſa, Gutierrez, Sanchez, Bonac. quos citat, & ſequitur Trullench. citatus *num. 6.* Et ratio eſt, quia mens Pontificis interpretanda eſt prudentialiter, ac rationabiliter, & ideo quando concedit per bullam, vel Iubilæum eligi confeſſorem approbatum ab ordinario, intelligit confeſſorem conuenientem, pudicum, & modeſtum.

Ledeſma. Barboſa. Gutierrez. Sanchez. Bonacina. Trullench.

72. Nota ſecundò contra Pellizar. *tom. 2. tract. 8. cap. 3. num. 30.* & Leandrum *de Sacram. tract. 5. diſp. 11. q....* cum Ledeſma, Nugno, quibus adhæret Diana *part. 1. tract. 11. Reſol. 9.* Henriquez Ludouic. à Cruce, quos refert, & probabile reputat Trullench. *in Cruciatam, lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 3. num. 62.* Quòd ſi quis ex defectu ſcientiæ approbatus eſt pro paruo oppido ruſticorum, vel pro pueris non poteſt eligi per bullam, niſi à viris conſimilibus, non verò ab his, qui magnis negotiis ſunt implicati. Et ratio eſt, quia confeſſor eligendus per bullam debet eſſe approbatus iuxta formam Concilij Tridentini, vt per examen ſit approbatus, & idoneus; ſed ſic eſt, quòd ille per examen non eſt inuentus idoneus, niſi pro ruſticis, & paruulis; ergo per alios non eſt eligibilis; At verò ſi talis limitatio non ſit ex defectu ſcientiæ, tunc eſt eligibilis, vt patet ex dictis.

Pellizar. Leandr. Ledeſma. Nugnus. Diana. Henriq. Ludouic. Trullench.

## QVÆSTIO XIV.

*An Confeſſarius, qui olim fuit approbatus ab ordinario, ſed modò ſine cauſa ſuſpenſus, poſſit audire Confeſſiones, ſicut ille qui limitato tempore illo tranſacto per Bullam Cruciatam?*

### SVMMARIVM.

73 *Regularis ſufficit, quòd ſemel fuerit approbatus, quamvis modò non ſit.*
74 *De Clerico ſæculari negat Ioan. Valerius.*
75 *Sententia affirmatiua vera.*
76 *Approbatus pro limitato tempore eſt eligibilis.*
77 *Iuxta aliquos Parrochus dimiſſo officio eſt eligibilis.*

COnueniunt Auctores, quòd quoad Regulares ſufficit, quòd ſemel ſint approbati, quamvis modò non ſint; quòd benè colligitur ex bulla plumbea, dum dicitur: *Liceat eligere confeſſorem ſæcularem, aut Regularem ab ordinario approbatum, & de Regularibus ſemel tantum approbatum*; Ergo de Regulari ſufficit, quòd ſemel ſit approbatus, quamvis actu non ſit vt eligatur per bullam. 73.

Tota difficultas eſt de confeſſore ſæculari, qui olim fuit approbatus, & modò ſine legitima cauſa, ex prauo affectu ordinarij, vel officialis, eſt ſuſpenſus, & priuatus. Negat Ioannes à Cruce *in director. conſcientiæ, part. 2. de pœnit. quæſt. 5. dub. 8. concluſ. 4.* Et fundamentum deſumitur ex proximè dictis, quia bulla ait, quòd liceat eligere confeſſorem approbatum ab ordinario ſæcularem, vel Regularem, & quoad Regulares ſufficit quòd ſemel ſit approbatus; ergo illa taxatiua quoad Regulares, videtur excluſiua ſæcularium. 74. Ioan. à Cruce.

Oppoſita ſententia videtur probabilior, eam tenent Sebaſtianus à Coſta *in exp. Bullæ, q. 40.* Delbene *tom. 2. quæſt. 14. dub. 8. ſect. 3. num. 2.* Scobar *lib. 7. Theol. Moralis, ſect. 2. problemate 26.* Diana *part. 1. tract. 11. quæſt. 12.* & magis rem determinat 3. *part. tract. 2. de dub. Regul. Reſolut 22.* Bardus *in bulla. tract. 5. cap. 1. ſect. 5. num. 100.* Leandrus *tract. 5. de pœnit. diſput. 11. quæſt. 72.* Et ratio eſt, quia iſte ſacerdos iam ſemel fuit approbatus ad confeſſiones audiendas, atque idoneus reputatus ab ordinario; ergo benè poteſt eligi per bullam, quamvis actu non ſit approbatus, non ex defectu ſuo, ſed ex prauo affectu ordinarij, vel officialis, ob quem non debet priuari ſuo iure verè, & legitimè acquiſito. 75. A Coſta. Delbene. Scobar. Diana. Bardus. Leandrus.

Ex his inferes contra Ledeſmam *in ſummam cap. 13. de pœnit. dub. 10.* & Trullench *in cruciatam lib. 1. §. 7. dub. 3. num. 4.* Quòd ille nempe, qui fuit approbatus pro limitato tempore, nempe per vnum annum, quòd illo tranſacto eſt eligibilis per bullam, ſi illa limitatio fuit poſita abſq; aliqua cauſa, ſed ſolùm ex mera voluntate ordinarij, vel officialis, tunc enim benè poteſt eligi per bullam, quia non requiritur, quòd 76. Ledeſma. Trullench.

quod actu ſit approbatus, ſed ſufficit, quòd olim habuerit approbationem, nam ita poteſt dici approbatus ab ordinario. Ita docent Acoſta *in explicat. bullæ, quæſt.*39. Fay *in additionib. ad* 3. *part. quæſt.*8. *art.*5. *diſp.*3. *concluſ.*4. *ad* 3. *argum.* Delbene *tom.* 2. *cap.* 14. *dub.*18. *ſect.*13. *num.* 2. Diana 1. *part. tract.*11. *Reſolut* 11. M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto *in director. Confeſſor. tract.*5. *diſp.*13. *ſect.* 1.

Acoſta. Fay. Delbene. Diana. Fr. Anton.

77. Confirmatur; quia vt docent aliqui graues Doctores, Rodrig. *in additionibus ad bullam,* §.9. *num.*4. Villalobos *in ſumm. tom.*1. *tract.*27. *clauſul.* 9. §... *num.*4. & Ludouicus à Cruce, quem refert, & ſequitur Trullench. *in Cruciat. lib.*1. §.7. *cap.*1. *dub.*4. *num.* 41. Quòd Parrochus dimiſſo beneficio, adhuc eſt eligibilis per bullam, quia iam tali munere functus eſt; ergo idem dicendum.

---

## QVÆSTIO XV.

### *An Regularis approbatus ab Epiſcopo, ſine approbatione ſui Prælati, imò cum illius prohibitione validè audiat confeſſiones.*

### SVMMARIVM.

78 *Hæc quæſtio idem valet, ac an Religioſus poſſit audire confeſſiones ſine licentia ſui Prælati.*

79 *Si datur ſtatutum, vel ſententia tales confeſſiones prohibens inualidè audit.*

80 *Prima ſententia, & negatiua.*

81 *Secunda affirmat pro validitate.*

82 *Talis confeſſor non poteſt abſoluere virtute priuilegiorum ſui ordinis.*

83 *An peccent mortaliter aliqui affirmant, alij negant.*

84 *Prælatus Religioſum ab ipſo expoſitum, & ab Epiſcopo approbatum ob culpas poteſt ſuſpendere.*

78. Ledeſma. HÆc quæſtio, vt notat Ledeſma *in ſummæ tom.*1. *tract. de pœnit. cap.*13. *dub.*12. coincidit cum illa, an Religioſus qui habet facultatem ab Epiſcopo audiendi confeſſiones ſine licentia ſui Prælati validè eas excipiat.

79. Et in limine quæſtionis ſupponendum, quòd ſi Religioſus eſt prohibitus per Decretum irritans ſuæ Religionis, vel per ſententiam iuridicam, vel per legem latam à capitulo generali, vel Prouinciali, quòd etiam cùm approbatione Epiſcopi non audiat confeſſiones, licet detur approbatio Epiſcopi, prædictæ tamen confeſſiones ſunt nullæ, & talis lex etiam conceſſa facultate Epiſcopi reddit Religioſum incapacem ad excipiendas confeſſiones, niſi aliàs approbationem habeat à Papa; nam contra ſententiam iuridicam prolatam à proprio iudice, vel contra legem legitimi ſuperioris nihil poteſt, qui non eſt iudex, vel ſuperior eius proprius, Ita cum Tabiena, & aliis, docent Thomas Hurtado, *tom.*2. *tract.*12. *c.*1. *num.*2153. *&* 2156. M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto, *Directorio confeſſor. tract.* 5. *diſp.* 13. *ſect* 22. *num.*915. Vnde Religioſi D. Dominici non poſſunt audire ſæcularium cóf eſſiones, ob peculiaria ſtatuta ſine præſentatione ſuorum Prælatorum, vt ex Rodriguez, Ioanne à Cruce docet Villalobos, *tom.*1. *tract.*9. *diff.*50. *num.*3.

Tabiena. Hurtado. Fr. Anton. Rodrig. Cruz. Villalobos.

80. Ad quæſtionem, quòd talis Religioſus cùm approbatione Epiſcopi ſine licentia ſui ſuperioris licite non valeat audire confeſſiones. Negant aliqui, vt Adrianus Angelus, quam referunt, & ſequuntur Rodriguez, *tom.* 1. *quæſt.*60. *art.*3. Boſſius *de Iubilæo ſect.*3. *caſu* 1. §.5. *num.*195. qui etiam refert Nauarrum *in Manuali cap.*4. *num.*6. Syluestr. Conradum, Henriquez, Lopezium, Fagundez, & alios, quorum præcipuum fundamentum eſt, quia Epiſcopi conferunt talem poteſtatem dependenter à ſuis Prælatis præſentantibus, ergo ſine eorum præſentatione, nulla erit Epiſcopi expoſitio.

Adrian. Angelus. Rodrig. Boſſius. Nauarr. Henriq. Conrad. Lopez.

81. Affirmatiuam tamen ſententiam docent Pitigan. Nugnus, Salas, Angelus, Homobonus, Villalobos, Miranda, quos citat, & ſequitur Diana 1. *part. tract.* 11. *Reſol.* 14. In eadem ſententia etiam eſt Leandr. *de ſacram. tract.*5. *diſp.*11. *quæſt.*75. Fundamentum eſt, quia talis ſacerdos habet poteſtatem ordinis, & eſt approbatus ab Epiſcopo ſimpliciter, & aliunde non habet impedimentum, nec ex ſua regula, nec ex ſuis conſtitutionibus, vt ſuppono, ergo nihil obſtat, cùm aliàs opus ſit ſanctum, & maximè ſalutiferum animabus. Dixi ſimpliciter approbatus, quia ſi Epiſcopus approbet ſecundùm ordinis ſtatuta, vt notat Diana citatus, & in ſtatutis prohibetur, vt nemo audiat confeſſiones ſine præſentatione Prælati, tunc inualidè audit confeſſiones, ſed Epiſcopi non ſolent in ſuis dimiſſoriis talem limitationem ponere, & ideo abſolutè ſunt intelligendi; de quo Fagund. *de præcep. tract.*2. *lib.*7. *cap.*3. *num.*32.

Pitigan. Nugnus. Salas. Angelus. Homobon. Villalobos. Miranda. Diana. Leandr. Fagundez.

82. Tamen maximè notandum cum Adriano *quæſt.*1. *de confeſſ. dub.* 1. *verſ. ſed circa hoc fol. mini* 266. Trullench. *in expoſit. bullæ lib.*1. *cap.*6. *num.*8. Layman *lib.*5. *tract.*6. *cap.*10. *num.*19. Graff. 1. *part. lib.*1. *cap.*13. *n.*88. Miranda *tom.*1. *quæſt.*45. *art.*12. Lezana *in ſumma cap.*19. *n.*12. Zerola *in praxi pœniten. cap.*16. *quæſt.*6. dictum confeſſarium in prædicto caſu non poſſe abſoluere pœnitentem virtute priuilegiorum ſui ordinis, cum non habeat licentiam audiendi confeſſiones à ſuis Prælatis.

Adrian. Trullench. Layman. Graffius. Miranda. Lezana.

83. Tota difficultas eſt, an talis ſacerdos peccet mortaliter. Affirmat Peregrinus ad ſuas *conſtitut. part.*1. *cap.*5. §.5. Negatiue tamen melius reſpondent Molfeſius, Megala, quos citat, & ſequitur Diana allegatus, hoc determinandum eſſe ſecundùm conſtitutiones Religionum, quæ ſemper requirunt licentiam proprij Prælati ad audiendas confeſſiones, ſi ergo ipſæ confeſſiones obligant ad mortale, talis confeſſarius mortaliter peccabit, ſi ſolùm ad veniale, vt in Societate Ieſu, & in noſtra Carmelitana, venialiter tantùm delinquet: ſi verò in ordine Minorum reluctantibus Prælatis confeſſiones exaudiat, præter peccatum, incurrit in excommunicationem, & alias pœnas, vt ex compendio notat Villalobos, *citatus num.*3.

Peregrin. Molfeſius. Megala. Diana. Villalobos.

84. Vltimò aduertendum eſt ex Syluestro, & Lopez, vt notat Villalobos, *citatus num.*6. quòd

Syluest. Lopez.

quòd Religioſus expoſitus à Prælato, & ab Epiſcopo approbatus tamen ob culpas, & ob iuſtam cauſam benè poteſt ſuſpendi à Prælato à confeſſionibus audiendis, quia ius requirit confeſſarium idoneum, & modeſtum, ac ſufficientem; ſed iſte iudicio Prælati talis non eſt; ergo inualidè audit confeſſiones, & ideò exiſtimo, quòd ob ipſos defectus, vt veros, & legitimos, vt ſuppono, quòd talis confeſſor non eſt eligibilis per bullam; ſecus verò ſi defectus non ſunt veri, nec legitimi, vt ob-
Ledeſma. ſeruant Ledeſma *in ſumm. tom.1. tract. de pœ-*
Acoſta. *nitent. cap.13. dub.12.* Acoſta *in expoſit. Bullæ, quæſt.1. per totam*, & alij.

85. Ad argumentum aduerſariorum reſpondetur, quòd ſemper intelligitur Epiſcopum dare poteſtatem Religioſo iuxta ſui ordinis ſtatuta, ac iuxta ſuorum ſuperiorum mandata, tamen ſi his non relutantibus Epiſcopus ſimpliciter dat poteſtatem, tunc validè abſoluit, quia vt ait Nauarrus *in manual. cap.4 num.6.* Religioſus benè poteſt ſine licentia ſui Prælati facere pacem inter duos homines; ergo etiam inter Deum, & hominem.

---

## QVÆSTIO XVI.

### *In quibus caſibus Epiſcopus Religioſos ſimpliciter, & abſolutè approbatos poſſit repellere, ac remouere à confeſſionibus audiendis.*

### SVMMARIVM.

86 *Vbi iam de hac quæſtione eſt tractatum.*
87 *Auctores referentes Decretum ſacræ Congregationis.*
88 *Decretum ſacræ Congregationis.*
89 *Quid ibi determinat quoad confeſſionem.*
90 *Conſtitutio Clementis X.*
91 *Numerantur quinque cauſæ, ob quas Epiſcopi poſſunt ſuſpendere Regulares iam ſimpliciter approbatos.*
92 *Probitas, ac integritas morum in confeſſione maximè neceſſaria.*
93 *Refertur de verbo ad verbum in totum Conſtitutio Clementis X.*

86. IAm dixi ſuprà *quæſt.6.* quòd Epiſcopus Religioſos ſemel ab ipſo abſolutè, & ſimpliciter approbatos non poteſt ſuſpendere, nec remouere à confeſſionibus audiendis, niſi ex cauſa grauiſſima, ac vrgentiſſima; quæ quamvis iam olim fuiſſet explicata, à ſacra Congregatione, hanc cauſam magis in Indiuiduis nobis enucleauit ſanctiſſimus D. No-
Clemens X. ſter Clemens X. modò præſidens in Eccleſia Dei, vt ſtatim dicam.

87. Decretum ſacræ Congregationis inter alia referunt Alphonſus Leo *in fine, part. de indulgent.* Peirinus *tom.1. Priuileg. conſtit.2. Sixti IV. num. 45.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.25. num. 30.* Gauantus *in manuali Epiſcop. verb. Confeſſor. num. 23.* Scroſſa *quæſt.36. art. 3.* Ludouicus Caſpenſis *tom.2. Curſ. Theolog. tract.24. de pœnit. diſp.5. ſect.9.* Franciſcus Ceſpides *de exemptione Regular. dub.110.* M. Lezana *tom.1. ſumma Regul. cap.19. num.9. & in conſultis conſult.40. num.5.*

Ita habet Decretum Sacræ Congregationis. 88.
*Cùm ſacra Congregatio negotiis Epiſcoporum, & Regularium Præpoſita, innotuerit confeſſarios Regulares grauiter conqueri, quòd ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum ordinariis ab audiendis confeſſionibus, quauis de cauſa, indiſcriminatim ſuſpenduntur, propterea ſæpe contingere vt ab eiſdem Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & locorum ordinariis omnibus ſimul, vnius conuentus confeſſariis confeſſiones audiendi facultates adimantur. Illuſtriſſimi eiuſdem Congregationis Patres, rati vix fieri poſſe, vt hoc ſine ſcandalo, magnaque animarum pernicie contingat re maturè perpenſa ad omnem ſcãdali materiam ſubmouendam, & quo magis ſpirituali piarum mentium conſolationi conſulatur. Statuunt, ac decernunt Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque ordinariis locorum, ad quos confeſſarios approbandi ius ſpectat, confeſſarios regulares, alias ab ipſis liberè approbatos*, ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere, poſt hæc minimè licere, niſi ex noua cauſa, atque ad confeſſiones ipſas pertinente, aut ob non ſeruatum interdictum ab ipſis ordinariis poſitum, *ſtatuunt inſuper eoſdem Archiepiſcopos, Epiſcopos locorum ordinarios*, confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul vnius conuentus Regularibus confeſſoribus, eadem ſacra Congregatione inconſulta, nullo modo adimere poſſe, *quod quidem Decretum, vt iidem Illuſtriſſimi Patres opportunum, & neceſſarium ita inuiolabiliter iubent obſeruari. Romæ 20. Nouembris 1615. A. Mar. Epiſcopus Hoſtien. Cardin. Gallus V. Thatin. ſecret.* Idem habetur ex alia declaratione, *Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium 21. Februarij 1642.* Quòd Decretum ad maiorem rei cognitionem integrum appoſui.

Vbi ſacra Congregatio determinat, & ordinat, quòd confeſſarij approbati ab ordinario non poſſunt ſuſpendi niſi ex noua cauſa, eáque ad confeſſiones pertinente, vel ob non ſeruatum interdictum poſitum ab ipſis ordinariis, quòd iam dixi, ac explicaui *citata q.6.* Tamen has cauſas magis explicat, & explanat. 89.

Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens X. in diplomate, & ſic ait: *Regulares verò admiſſos ad confeſſiones audiendas, præuio examine ſimpliciter, & abſque vlla temporis præfinitione ab ipſomet Epiſcopo, ſecus autem ab ipſomet vicario, aut anteceſſoribus Epiſcopis approbatos, non poſſe ab eodem, qui ſic approbauit, iterum examinari, aut ab eiſdem confeſſionibus audiendis ſuſpendi, ſeu licentias illis conceſſas reuocari.* Niſi noua ſuperueniente cauſa, quæ ipſas confeſſiones concernat, *de qua tamen haud neceſſarium eſſe, vt in actis conſtet, nec eam teneri Epiſcopum ipſis Regularibus ſignificare; ſed ſedi Apoſtolicæ dumtaxat, vbi eam ſibi aperiri poſtulauerit.* Porrò, ſi Regulares cùm ſcandalo, aut aliàs inhoneſtè viuant, vel aliquod delictum committant, *per quod rationabili Epiſcopi iudicio, videantur à confeſſionibus ſuſpendendi, in quo ipſius Epiſcopi conſcientiam oneratam eſſe volumus, cum præcipua Miniſtri pœnitentiæ qualitas, ſit vitæ integritas, ac morum honeſtas,* &c. paucis interpoſitis, *poſſit Epiſcopus Regulares* 90.

*lares à ſemetipſo approbatos ſuſpendere, ac repellere a confeſſionibus audiendis.*

91. Iuxta ergo Decreta Apoſtolica quinque habemus cauſas, ob quas Epiſcopus Regulares à ſemetipſo ſimpliciter approbatos, poteſt à confeſſionibus audiendis remouere; in quo maximè ſummus Pontifex oneratam vult conſcientiam ipſorum Epiſcoporum. *Primò*, ob cauſas, ſeu defectus pertinentes ad confeſſionem. *Secundò*, ob non ſeruatum interdictum impoſitum ab ipſo ordinario, vt patet ex ſupra citata declaratione ſacræ Congregationis. *Tertiò*, ſi confeſſor vita ſua, ſuiſque actionibus ſcandalum præbeat. *Quartò*, ſi vitam luxurioſam ducat. *Quintò*, ſi aliquod graue delictum perpetrauerit, quia *Præcipua miniſtri pœnitentiæ qualitas eſt vitæ integritas, & morum honeſtas.*

92. Confeſſor debet corripere pœnitentem de ſuis delictis, ac peccatis, ſi ipſe eiſdem eſt detentus, quomodo de eiſdem poteſt pœnitentem arguere, ac admonere, cum ipſe eadem faciat, quòd grauiter arguit Apoſtolus Rom. 2. num. 21. *Qui alium doces, & te ipſum non doces; qui prædicas non furandum, furaris.* D. Bernard. lib. 2. de conſideratione ad Eugenium Papam, ait, *Monſtruoſa res eſt gradus ſummus, animus infimus, ſedes prima, vita ima, lingua magniloqua, manus otioſa, ſermo multus, fructus nullus.* Poſtquam Deus obiecit Iſraëli peccata ſua per Ezechielem Prophetam 22. num. 4. ait: *Propterea dedit te opprobrium gentibus, & irriſionem vniuerſis terris.* Vltima verba legit Arabicus: *Et luſum vniuerſis terris.* Seuerianus in catena Græca apud Vaticanum: *Gloriabantur ſe eſſe filios Abrahæ, ac veri Dei cultores, & idolis immolabant.* Qui id quòd verbis dicit operibus contradicit, vnum habet in ore, & aliud oſtendit opere, in irriſionem, ac luſum vniuerſis terris venit.

Rom. 2.

D. Bernar.

---

## *Sanctiſſ. D. N. Clementis diuina Prouidentia Papæ X. Conſtitutio in qua Regularium priuilegia quoad prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtrationem declarantur.*

Clemens Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

93. *SVperna magni Patrisfamilias præordinatione creditum Nobis Vniuerſalis Eccleſiæ myſticum agrum circumſpecta prouidentia cuſtodire, atque excolere (quantum ex alto conceditur) ſatagentes, animum in eas curas libenter intendimus; quibus valeant diſſidia inter villicos, & operarios componi, iurgia tolli, ſcandalis, atque offenſionibus aditus præcludi; vt quibus vna fides, vna Mater Eccleſia, & vnus Dominus, qui charitas eſt, & pacis cogitans cogitationes, fiat etiam cor vnum, atque anima vna; ſic etenim euulſis opportunè Zizaniis, dum plantamus, & rigamus incrementum dabit Deus, quo benedicente meſſis multa fructu centeſimo cæleſte in horreum congregabitur.*

*Sanè cum ſacri Concilij Tridentini decretis prouidè ſtatutum fuerit vt Regulares cuiuſcumque Ordinis, niſi a ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant; in Eccleſijs verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum etiam Epiſcopi licentiam gratis ab eo dandam habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint. Atque vt nullus ſæcularis, ſiue Regularis etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat. Itidémque cum nullus Sacerdos Regularis poſſit confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum audire; nec ad id idoneus reputari, niſi aut Parrochiale beneficium obtineat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur; & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quacumque non obſtantibus. Innotuit Nobis dubitationes nonnullas circa benedictionem, licentiam, contradictionem, examen, & approbationem eiuſmodi in aliquibus Diœceſibus excitatas fuiſſe, ex quibus controuerſiæ, & diſſenſiones permulta in diem ſubſequi poſſent occaſione priuilegiorum, quæ per Sedem Apoſtolicam religioſis Ordinibus conceſſa fuerunt.*

*Nos attendentes, quod alias diuerſis temporibus prædictæ dubitationes, & controuerſiæ, nonnullis Prædeceſſorum Noſtrorum Summorum Pontificum conſtitutionibus, earumque declarationibus definitæ fuerint, eiuſmodi definitiones in vnum collectas, vt magis, magiſque diſſenſionum tollantur ſemina, & in poſterum firmior in agro Dominico pax Chriſti floreat, pro ſummo, quo fungimur Apoſtolatus officio, nouis Apoſtolicis litteris muniendas duximus, & roborandas: Itaque de conſilio nonnullorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum pietate, doctrina, & prudentia præſtantium, & matura deliberatione noſtra, atque ex certa ſcientia, hac generali, & perpetuò valitura conſtitutione decernimus, ac declaramus.*

*Regulares, qui in Eccleſiis ſui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Epiſcopo Diœceſano benedictionem petere, prædicare tamen poſſe, quamuis illam non obtinuerint. Quòd ſi Epiſcopus benedictionem nedum non conceſſerit, ſed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Eccleſiis licere Regularibus prædicare, eoſque contrauenientes ab illo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato cenſuris, aliiſque pœnis Eccleſiaſticis in vim Conſtitutionis fel. rec. Gregorij XV. prædeceſſoris noſtri, incipientis, inſcrutabili Dei prouidentia coërceri & puniri poſſe. Epiſcopum tamen abſque iuſta, & rationabili cauſa contra dicere non debere, & huiuſmodi benedictionem teneri etiam Regulares petere, ſi in quibuſcumque oratorijs ſui Ordinis ſermonem coram populo, vel in Eccleſiis, aut ad crates Monaſteriorum ſanctimonialium eorum iuriſdictioni ſubiectarum licèt clauſis ianuis, & nullus ſæcularis ibi interſit, habere voluerint. Poſſe autem Epiſcopum*

licentiam

*licentiam conceſſurum Regularibus, in Eccleſiis quæ ſuorum ordinum non ſunt, prædicare volentibus, illos, quamvis ab vniuerſitatibus, aut à magiſtratibus laicis nominatos, etiamſi Epiſcopi Anteceſſores per tempus immemorabile hanc licentiam abſque examine concedere conſueuerint, quoad doctrinam examinare; ſi ita ipſius arbitrio, quòd moderatum, & diſcretum eſſe debet, viſum fuerit. Et licentiam prædicandi ſemel iiſdem conceſſam ob rationabiles cauſas licet occultas, prædicationem tamen concernentes ſuſpendere. Non poſſe tamen Epiſcopum generatim prohibere Regularibus, quin in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicent.*

*Ad hæc Religioſos ab Epiſcopo ad confeſſiones ſæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia Diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint eius Epiſcopi, à quo ipſi Religioſi iam fuerant approbati. Et generaliter approbatos ab Epiſcopo ad perſonarum ſæcularium confeſſiones audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum; ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione, atque approbatos pro audiendis confeſſionibus Monialium vnius Monaſterij minimè poſſe audire confeſſiones Monialium alterius Monaſterij. Itidemque confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe expleta deputatione in vim approbationis huiuſmodi illarum confeſſiones audire. Sed toties ab Epiſcopo eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit. Cæterum in Monaſteriis, ac etiam Collegiis, vbi iuxta Regularia inſtituta viuitur, poſſe tam Prælatos Regulares, quàm confeſſores Regularium eorundem Monaſteriorum, ſeu Collegiorum audire confeſſiones illorum ſæcularium, qui inibi ſunt verè de familia, & continui commenſales, non autem illorum, qui tantum ipſis deſeruiunt. Illos autem Religioſos, qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Epiſcopis, generaliter quoque, & indiſtinctè abſque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum; aut generis Perſonarum in Diœceſi propria admittendos. Quoad cæteros verò, qui non adeò idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti arbitrio ordinariorum relinqui, ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Semel autem ſimpliciter approbatos poſſe in Diœceſi Epiſcopi approbantis quouis anni tempore etiam Paſchali, & quorumcumque etiam infirmorum confeſſiones audire abſque vlla Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentia. De qua tamen confeſſione teneri dictos Religioſos eorundem infirmorum Parochum illico certiorem reddere. Et hoc poſſe illis ab Epiſcopo ſub pœna ſuſpenſionis à facultate audiendi confeſſiones præcipi: ſufficere tamen, vt certioratio huiuſmodi fiat ſaltem per ſcripturam apud ipſum infirmum relinquendam.*

*Et eos, qui dictis Religioſis ſimpliciter approbatis Paſchali tempore confeſſi fuerint, conſtitutioni quæ incipit omnis vtriuſque ſexus quoad confeſſionem dumtaxat ſatisfeciſſe cenſendos. Regulares verò ad eiuſmodi confeſſiones audiendas præuio examine ſimpliciter, & abſque vlla temporis præfinitione ab ipſomet Epiſcopo, ſecus autem ſi ab eius vicario, aut ab anteceſſoribus Epiſcopis approbatos non poſſe ab eodem, qui ſic approbauit, iterum examinari, aut ab eiſdem confeſſionibus audiendis ſuſpendi, ſeu licentias illis conceſſas reuocari, niſi noua ſuperueniente cauſa, quæ ipſas confeſſiones concernat. De qua tamen haud neceſſarium eſſe, vt in actis conſtet, nec eam teneri Epiſcopum ipſis Regularibus ſignificare, ſed ſedi Apoſtolicæ dumtaxat, vbi eam ſibi aperiri poſtulauerit. Porrò ſi Regulares cum ſcandalo, aut alias inhoneſtè viuant; vel aliquod delictum committant, per quòd rationabili Epiſcopi iudicio videantur à confeſſionibus ſuſpendendi, in quo ipſius Epiſcopi conſcientiam oneratam eſſe volumus, cum præcipua Miniſtri Sacramenti pœnitentiæ qualitas ſit vitæ integritas, ac morum honeſtas; vtique eam cauſam ad confeſſionis miniſterium pertinere, ac proinde nihil obſtare, quominus ob eam poſſit Epiſcopus Regulares à ſemetipſo approbatos ſuſpendere, aut repellere à confeſſionibus audiendis. Attamen confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul vnius conuentus Regularibus confeſſoribus adimi ab Epiſcopo inconſulta ſede Apoſtolica nullatenus poſſe. Ex facultatibus per mare magnum: aliaue priuilegia Regularibus cuiuſcumque ordinis, inſtituti, aut Societatis etiam Ieſu conceſſis, factam eis non eſſe poteſtatem abſoluendi in caſibus ab Epiſcopo ſibi reſeruatis. Et per confirmationes dictorum Priuilegiorum, quas Regulares à ſede Apoſtolica poſt ſacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam reuixiſſe priuilegia prius ab eodem concilio, aut deinde Apoſtolicis etiam Decretis ſublata, atque extincta, ſi qua habebant, abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*

*Et habentes facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, non ideo à caſibus Epiſcopo reſeruatis poſſe abſoluere. Poſſe autem Regularem confeſſorem in ea Diœceſi, in qua eſt approbatus, confluentes ex alia Diœceſi à peccatis in ipſa reſeruatis, non autem in illa, vbi idem confeſſor eſt approbatus abſoluere, niſi eoſdem pœnitentes nouerit in fraudem reſeruationis ad alienam Diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe; vigore ſupradictorum priuilegiorum nequaquam licere Regularibus etiam ſatisfacta parte abſoluere Pœnitentes à cenſuris quoad externum, & iudiciale forum, & abſolutos ab eis in foro Pœnitentiali, vtique non cenſeri abſolutos in exteriori iudicio, & contentioſo. Quinimmo cenſuris Eccleſiaſticis irretitos, & denunciatos ab Epiſcopis cogi poſſe gerere ſe pro talibus etiamſi à Regularibus fuerint abſoluti. Quoties exhibitis aliquibus Regularium Apoſtolicis Priuilegiis coram Epiſcopo, ab eo indicetur ipſa non ſuffragari caſui, de quo agitur; ſi dictorum priuilegiorum verba obſcura ſint, & ambigua, non eſſe ad Metropolitanum prouocandum, ſed cum eius ſit interpretari, cuius eſt condere; dictorum priuilegiorum interpretationem ſedis Apoſtolicæ iudicio, prout aliàs conſtitutione Prædeceſſoris noſtri fel. rec. Clementis IV. Statutum fuit, eſſe requirendam.*

*Decernentes ſic & non aliàs per quoſcumque, iudices ordinarios, vel delegatos quauis auctoritate, & dignitate fungentes etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de latere legatos, vicelegatos, & nuntios, & quoſuis alios ſublata eis, & eorum*

*cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate; & auctoritate iudicari, & definiri debere. Irritum quoque, & inane quidquid ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus quibuſvis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunque perſonarum, atque quorumuis ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Militarium etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum etiam Ieſu, ac cuiuſvis alterius inſtituti etiam neceſſariò, & in indiuiduo exprimendi, Monaſteriorum, conuentuum, capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorumcunque tam ſecularium, quàm Regularium locorum, nec non illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, ex priuilegiis etiam in corpore iuris clauſis; aut ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis; conſeruatorum deputationibus, eorumque, atque aliis inhibitionibus, quibus Epiſcopi deferre minimè teneantur, & quibuſvis aliis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolica poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quavis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & formà in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, illis quoad ea, quæ eiſdem præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris harum ſerie ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Cæterum quia difficile foret præſentes litteras ad ſingula quæque loca deferri, vt ea tamen omnibus innoteſcant mandamus illas ad valuas Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de vrbe, atque cancellaria Apoſtolica, & in acie campi floræ affigi, & publicari. Volentes; quòd earundem præſentium litterarum tranſumptis etiam impreſſis, manu tamen alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo Prælati, ſeu perſona in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta munitis in iudicio, & extra illud, vbi opus fuerit, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur; ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum Decreti, declarationis, derogationis, mandati, & voluntatis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo. Vndecimo Kalendas Iulij. Pontificatus noſtri Anno primo. G. Dat. Viſa de Curia P. Ciampinus. I. G. Sluſius. D. Ciampinus. Annò à Natiuitate D. N. Ieſu Chriſti 1670. indictione 8. die verò 2. Menſis Auguſti Pontific. autem SS. in Chriſto Patris, & D. N. D. Clementis diuina Prouidentia Pp. X. anno eius primo, præſens conſtitutio affixa, & publicata fuit ad valuas Eccleſiæ Lateranen. Baſilicæ principis Apoſt. & Cancell. Apoſt. & in acie campi floræ, locis ſolitis, & conſuetis vrbis per me Hilarium Centellum SS. D. N. Papæ Curſ. Petrus Marcheraius Mag. curſ. Romæ, ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ. M. DC. LXX.*

---

## QVÆSTIO XVII.

### *An Capitulum ſede vacante poſſit reuocare Regularium licentias?*

### SVMMARIVM.

94 *Clemens IV. conceſſit, quòd licentia data Religioſis ad audiendas confeſſiones Epiſcopo mortuo, non poſſit reuocare capitulum ſede vacante.*

95 *Idque roboratur ex conceſſione Pauli V. Pij V. & etiam ex Decreto Vrbani VIII.*

96 *Hæc reſolutio valdè communis inter grauiſſimos Doctores, vt videre eſt.*

CApitulum ſede vacante licentias datas 94
Religioſis ad audiendas confeſſiones ab
Epiſcopo anteceſſore non poteſt reuocare, vt
in propoſito caſu capituli ſedis vacantis, vt
conceſſit Clemens IV. ipſis Religioſis Peruſiæ 17 Kal. Iulij anno 1. ſui Pontificatus. Et
ita habet: *Quoniam ipſis Prælatis decedentibus,
vti licentia, Eccleſiis ſic vacantibus dubitatis,
nobis ſimiliter ſupplicaſtis, vt prouidere vobis
ſuper hoc paterna diligentia curaremus: veſtris
igitur ſupplicationibus inclinati, præſentium vobis
auctoritate concedimus, vt in huiuſmodi caſu
poſitis, vti liberè prædicta licentia, donec viduatis
Eccleſiis prouiſum fuerit de Paſtore.* Hæc
Bulla habetur authentica in Bullario Fr. Em-
manuel. Rodrig. impreſſo Lugduni anno 1615. Rodrig.
fol. mihi 36. & originale habetur apud D.
Franciſcum Salmanticenſem.

Quòd confirmatur ex nouo Decreto edito 95.
à Paulo V. ann. 1650. quòd nempe, *Religioſus
approbatus ab Epiſcopo, præuio examine, non
poteſt iterum ab eodem Epiſcopo examinari, nec
à ſua approbatione expelli, bene tamen à futuro
ſucceſſore, niſi conſtet de aliquo crimine commiſſo in confeſſione, vel in violatione interdicti.*
Quòd cohæret cum quodam Decreto Pij V. Pius V.
apud Bullar. Rodrig. bulla 10. & incipit: *Romani Pontificis prouidentia.* Et eſt aliud ſimile
Decretum Vrbani VIII. Vbi Summi Pontifices confirmant, ac corroborant licentiam
datam ad confeſſiones ab Epiſcopo mortuo,
ſolùm concedunt auctoritatem Epiſcopo ſucceſſori, vt de illis valeat cognitionem habere,
cùm ergo capitulum ſede vacante mediet inter

Epiſcopum

Epiſcopum mortuum,& Epiſcopum ſucceſſorem, nullam inde habet auctoritatem, ac iuriſdictionem ad aliquid innouandum in prædictis facultatibus, ac licentiis.

96. Rodrig. Miranda. Ioan. à Cruce. Villalobos. Fagundez. Diana. Delbene. Dicaſtill. Syluest. Boſſius. Hæc ſententia eſt valdè communis Fr. Emmanuel Rodriguez *tom.1. quæſt.59. art.6. §. Infertur ſecundo.* Miranda *tom.1. quæſt.45. artic.7. ad finem*, Fr. Ioannes à Cruce *lib.2. cap.6. concluſ. 3. folio* 120. ex impreſſione Vlyſip. Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.9. difficult.53. num.5.* Fagundez *pracept.2. lib.7. cap.2. num.* 28. & *num.* 30. Diana *tom.* 3. *tract.2. Reſolut.27. §.Notandum eſt*, & *tom.8. tract.4. Reſolut.* 48. Delbene *tom.* 2. *cap.14. dub.18. ſect.11. num.16.* Dicaſtillus *de pœnitentia, tract.8. diſputat.10. dub.11. num.321.* Syluester *verb. Confeſſor* 21. *num.* 4. *quæſt.3. ad finem*, Angelus Boſſius *de Iubilæo (ſect.3. caſu 2.§.1.n.47.* Pellizar. *tom.2.tract.8. cap.3. ſect.2. num.44.*

---

## Qvæstio XVIII.

### *An Religioſus degens extra Conuentum poſſit confiteri cum Sacerdote ſæculari, vel cum Religioſo alterius Ordinis?*

### Svmmarivm.

97 *Status quæſtionis.*
98 *Indulta Summorum Pontificum, vt Religioſi eligant Confeſſorem extra Conuentum.*
99 *An debeat eſſe approbatus ab Ordinario, aliqui affirmant, alij negant, & n.100.*
101 *Religioſus extra Conuentum debet confiteri cum Religioſo ſui Ordinis etiam ſimplici Sacerdote, n.93. & abſolui à reſeruatis, & num.102.*

97. Qvæſtio præſens eſt, an Religioſus cum licentia ſui Prælati iter agens, vel degens extra Conuentum, vel ob recreationem, vel ob viſitandos cōſanguineos, & ibi non habet copiam Confeſſoris approbati ſui Ordinis, tunc talis an licitè, & validè poſſit confiteri cum Sacerdote ſæculari, vel Regulari alterius Ordinis. Dixi cum licentia ſui Superioris, quia ſine illa erit Apoſtata, & incapax abſolutionis.

98. Sixtus IV. Sixtus IV. conceſſit Patribus Dominicanis, de quo priuilegio participant aliæ Religiones, quod de licentia ſuorum Prælatorum Religioſi dum itinerauerint, vel fuerint extra Conuentus ſuos dumtaxat, valeant confiteri quibuſcunque Sacerdotibus, vel ſæcularibus, Compend. Mendic. refertur *in Compendio Mendicantium, v. Abſolutio ordinaria quoad Fratres, §.35.* Idémque Minoribus conceſſit Sixtus IV. vt refertur *in* Monumenta Ordinis. *libro Monumenta Ordinis*, & Innocent. VIII. Ciſtercienſibus, vt in eorum Compendio habetur, & hoc poſtulat recta ratio: nam prudens, & rationalis mens Prælati eſt, vt Religioſus non degat in peccato mortali, ac cum ſcandalo, dum diebus Dominicis, ac feſtiuis non celebrat, & ab Altari ſe abſtinet.

99. An verò Sacerdos eligendus à tali Religioſo, ſi ſæcularis fuerit, debeat eſſe approbatus à ſuo Epiſcopo, vel ſi Regularis alterius Ordinis requiritur approbatus à ſuo Prælato, ſaltem quoad Sacerdotes ſui Ordinis? Affirmant Rodriguez *tom.1. quæſt.62. artic.4.* Rodrig. Portel. *in dub. verb. Confeſſor*, quoad Fratres, & Portel. *2.p.Reſpon.caſu 13.n.11.* quia aliàs non eligitur Sacerdos idoneus.

Tamen ſimpliciter dicendum eſt cum Na- 100. uarro *in ſumma Latina, cap.4. §. In poſtrema.* Nauarr. Suarez *tom.4. de Regul. tract.8. lib.2. cap.17.* Suar. *num.6.* quod non requiritur in Sacerdote eligendo talis approbatio, nec ab Epiſcopo, nec à Prælato alterius Religionis in Sacerdote, quia talis Religioſus non abſoluitur per iuriſdictionem Epiſcopi, vel Prælati alterius Religionis, ſed per facultatem conceſſam à Summis Pontificibus Martino, Sixto, Innocentio, & per rationabilem facultatem Prælati ad eligendum Confeſſorem, vt eſt dictum.

Ex his inferes, quod quando Prælatus mit- 101. tit duos Religioſos ſimplices Sacerdotes, ibi vt notant Suarez *citatus num.5.* & etiam Suar. Veiga ibi, etiam ſecundum rectam rationem Veiga. dat facultatem, vt ad inuicem confiteantur, & Conſtitutiones ſacrarum Religionum ita diſponunt, & ordinant; inde etiam fit, quod ſi vnus Religioſus tendit ad aliquem locum, vel ciuitatem, in qua eſt alius Religioſus eiuſdem Ordinis etiam Sacerdos ſimplex, cum eo debet ſua peccata confiteri, ex rationabili facultate præſumpta ſui Prælati: nam illius voluntas eſt, vt ſuus ſubditus non ſit in peccato mortali, ſed vt celebret, vt iam dixi, ergo veriſimilius eſt, quod Prælatus potiùs vult vt ſuus Religioſus confiteatur cum altero eiuſdem Ordinis, quam cum extraneo, ne defectus talis Religioſi ad aliorum notitiam veniat, ſed vt inter priuatos parietes contineatur, cum Conſtitutiones vniuſcuiuſque Religionis, maximè intendant ſuorum filiorum defectus abſcondi, & nullo modo propalari. Et confirmatur, quia ſecundum Nauarrum, ac Suarez iuxta regulas prudentiæ, quando Prælatus dat licentiam vni Religioſo ſemper intendit, vt ſi adſit Religioſus eiuſdem Ordinis cum eo confiteatur.

Maximè notandum id, quod aduertit Por- 102. tel. *in dubiis, verb. Confeſſor erga Regulares,* Portel. *num.13.* quod Martinus V. conceſſit Patribus S. Hieronymi in Hiſpania, vt exiſtentes extra Conuentum poſſint eligere Confeſſorem Regularem, vel ſæcularem, qui eos abſoluat ab omnibus caſibus, à quibus abſolui poſſunt exiſtentes in Monaſterio. Ita *Compendium dicti Ordinis, verb. Abſentes à Monaſterio, §.10. & idem Compendium, verb. Abſoluere, §.Secundo.* Illis conceditur, vt abſentes à Conventu poſſint abſolui per Confeſſorem ſæcularem ab omnibus caſibus, ſiue per ius, ſiue per conſuetudines reſeruatis. Circa hoc nota quod intelligitur dummodo malitioſè non exeat à Conventu ad obtinendam talem abſolutionem. Secundò nota, quod non intelligitur de reſeruatis in Religione, quia facultas ſolum datur ad abſoluendum à reſeruatis ſecundum ius, vel conſuetudines.

# RESOLVTIO XXIV.

## *De Conſeruatoribus.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Quid intelligitur nomine Conſeruatoris, & à quo, & quibus datur?*

SVMMARIVM.

1 *Quid intelligitur ſub nomine conſeruatoris.*
2 *Conſeruatores, etſi Iudices delegati ſe habent tanquam Iudices Ordinarij.*
3 *Inde conſeruatores in ſuis litteris, ac citationibus ſe debent habere, vt alij Iudices Ordinarij.*
4 *Solus Papa poteſt inſtituere conſeruatores.*
5 *Facultatem ad eligendum conſeruatorem habent Prælati Religionum, & Fratres.*

1. NOmine conſeruatoris intelligitur Iudex delegatus à Papa ad tuendos Regulares, contra apertas, & manifeſtas iniurias illatas ab aliquo, iudiciali non vtente indagine. Quod apertè conſtat ex *c. Statuimus, de Offic. Indic. deleg. in 6.* vt explicant
Azor. Azor. *tom. 2. lib. 5. c. 35. q. 1.*
Sorbus. Sorbus *in Compend. priuil. Mendicant. v. Conſeruator, §. Sunt autem.* Ex quibus deducitur, quod conſeruator ſit Iudex delegatus, cum iuriſdictio non competat illi ex officio, ſed ex de-
Molina. Barboſa. legatione, vt bene adnotarunt Molina *de iuſtitia, tom. 6. diſp. 29. n. 1.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop.* 106 qui etiam bene aduertunt, quod licet conſeruator ex vi iuris communis, ſolum ſit Iudex delegatus ex priuilegio multarum Religionum, eſt Iudex Ordinarius, vt bene aduer-
Lezana. tit, & probat Lezana *tom. 2. cap. 10. n. 25.*

2. Primò, ex priuilegio Bullato Pij V. & Gregorij XIII (vt habetur *eius in Compend. fol.* 120. vbi expreſsè conſeruatores, vocantur Iudices Ordinarij. Secundò, quia in dictis priuilegiis conceditur conſeruatoribus facultas ad delegandam ſuam auctoritatem, vt patet ex Bulla Sixti IV. pro Carmelitis qui in ſuo mari magno de conſeruatoribus agens ait, *vt per ſe, vel alium, vel alios* Et in Bulla Clementis VII pro Minimis, illis verbis: *Per vos, vel alium, vel alios.* Et in conſeruatoria Gregorij XIII. pro Patribus Societatis, his verbis: *Per ſe, vel alium, ſeu alios.* Solus autem Iudex Ordinarius, vel quaſi Ordinarius habet poteſtatem ad delegandum. Tertiò, quia aliqui illorum dantur ad vniuerſitatem cauſarum. Iudex autem datus ad vniuerſitatem cauſarum, vt Iudex Or-
Gloſſa. dinarius habetur Gloſſa *in cap. Cum cauſam, de appellationib.* Syluester *verb. Delegatus, num. 12.*
Rodrig. Rodriguez *tom. 1. q. 51. art. 3. & 4.* Quod autem dentur ad vniuerſitatem cauſarum conſtat ex citata Bulla Sixti IV. pro Carmelitis. *In quibuſcunque cauſis per eos mouendis quacunque ratione, vel cauſa, quæ excogitari poſſet, eis miniſtrent iuſtitiæ complementum.* Idémque conſtat ex conſeruatoria Clementis VII pro Minimis, & Pij V. pro Dominicanis, & Gregorij XIII. pro Ieſuitis. Moneta *de conſeruatoribus, cap. 1. n. 11. & cap. 7. n. 40.* Barboſa *de* Barboſa.
*poteſt. Epiſcopi, allegat. 106. n. 2. & 3.*

Ex quo bene infertur non eſſe neceſſarium, 3.
quod in citationibus circumferantur litteræ conſeruatoriæ, ſed ſufficit inſtar aliorum Iudicum Ordinariorum, quod de eis conſtet in actis Notarij Curiæ, vt fieri ſolet, quoad alios Iudices Ordinarios. Ita Peirinus *tom. 1. priui-* Peirin.
*legior. Minor. in Conſtit. Gregorij XV. §. 1. n. 2.*
Lezana *tom. 2. cap. 10. num. 25.* Pellizar. *tom. 2.* Lezana.
*tract. 8. cap. 8. n. 101.* Pellizar.

Poteſtas autem ad eligendum conſeruato- 4.
rem, ſolum dari poteſt à Papa, & non à Nuncio, nec à Legato à latere, & maximè poſt Conſtitutionem Gregorij XV. 20. Sept. 1621. & in ordine eſt 9. & inde dicuntur conſeruatores Iudices delegati à Papa, & eſt communis Doctorum, Rodriguez *tom. 1. q. 65. art. 1.* Rodrig.
Miranda *p. 2. manual. q. 47. art. 1.* Miranda.

Quibus autem datur facultas eligendi con- 5.
ſeruatores, ſunt omnes Prælati, & etiam Fratres particulares Regulares, vt nobis Carmelitis conceſſit Sixtus IV. Prædicatoribus, Pius V. Minimis, Iulius II. Clemens VII. & Gregorius XIII. Societati; & etiam aliis Religionibus alij Pontifices, & omnibus ſaltem per communicationem; quæ priuilegia conceſſa latè refert Lezana *tom. 2. cap. 10. à n. 4.* Lezana.

---

### QVÆSTIO II.

*Quænam perſonæ eligendæ ſint in Conſeruatores?*

SVMMARIVM.

6 *Conſeruatores eligendi ſunt perſonæ in dignitate conſtitutæ, & num. 7.*
8 *Breue Innocentij nihil obſtat.*
9 *Nec quædam Cardinalium declaratio.*
10 *Decretum Gregorij continet Conſilium, & non præceptum.*
11 *Secundum communem vſum non requiruntur conſeruatores electi in Synodo.*
12 *Quolibet tempore eligi poſſunt à Regularibus.*

6. COnueniunt omnes iuxta diplomata Apoſtolica, quod qui eligendus eſt in conſeruatorem, debet eſſe inſignitus aliqua Eccleſiaſtica dignitate, vt Cardinalis, Epiſcopus, Vicarius Epiſcopi, Abbas, dignitates etiam Canonici Cathedralis, Prior Eccleſiæ ſæcularis Collegiatæ, Viceccancellarius Papæ, Camerarius, Pœnitentiarius, Clericus Curiæ, Auditor Curiæ, Auditor Rotæ, vel etiam obtinens perſonatum; vt ait Gregorius XV. in ſua Conſtitutione edita 10. Septembris 1621. in ordine 9. ait, quod eligendi ſunt conſeruatores, vel dignitate Eccleſiaſtica præditi, vel perſonatum obtinentes. Vt, verbi gratiâ, eſt Diffinitor: Perſonatus eſt præeminentia, ſeu præcedentia, ſine iuriſdictione, qualis reperitur in aliquibus Clericis, quæ præcedunt Canonicos in Eccleſiis Cathedralibus, ſeu Collegiatis, & in Religionibus. Diffinitores etiam, & alij huiuſmodi, & inde dignitas Diffinitoris reddit perſonam

perſonam habilem, vt eligatur in conſeruatorem, vt ex multis probat Lezana *tom.2. cap.13.num.2. & late in conſiliis, conſil.40.n.86.* & deinceps. Lezana.

7. Poſſunt etiam eligi in conſeruatores Prælati Regulares, vtpote Generales, Commiſſarij Generales, Prouinciales, & etiam alij inferiores, vt Priores, Guardiani, vicarij, in capite, ſunt enim perſonæ Eccleſiaſticæ in dignitate conſtitutæ. Ita colligitur ex iure communi *cap. finali in princip. de offic. delegat. in 6.* & docent Moneta *de conſeruat. cap.5.q.8. n.79. & 80.* Tambur. *de iure Abbatum tom.2. diſp.14.quæſt.4. num.1.* Ioan. Nald. *in quæſt. de hac re a §.80. vſque 87.* M. Lezana *conſult.40. num.85.* Portel. *verb. conſeruator. num.2.* & idem docent Rodrig. Peirinus, Fragoſus, Pellizarius, Ventigrila, quos citat, ac ſequitur M. Fr. Anton. ab Spirit. Sancto. *Directo. Regul. tom.1. tract.2. diſp.1. ſect.4. num.201.* Quòd confirmant ex quodam priuilegio Clementis VII. conceſſo minimis, quòd ad priores dirigitur, quo nomine vocantur Prælati Regulares. Rodriguez *tom. 1. quæſt.65. articul.3.* Moneta. Tambur. Naldus. Lezana. Portel. Rodrig. Peirin. Fragoſus. Pellizar.

8. Nec contra hoc obſtat breue Innocentij X. ſub die 14. Maij 1648. quòd nobis proponit Diana, *part. 9. tract.9.* in cauſa inter Patres Societatis, & Epiſcopum Angelopolitanum, vbi multa circa conſeruatores determinantur; Sed ſi totum dictum Breue attentè legatur, nihil habet contra nos, ac quòd Regulares eligantur in conſeruatores. Diana.

9. Nec etiam obſtat quædam declaratio ſacræ Congregationis Epiſcoporum Regularium in vna Turriana pro die 6. Octobr. anno 1617. quam refert Barboſa de poteſtate Epiſcopo. Allegat. 106. quia talis declaratio non oſtenditur authentica, & variè circumfertur, vt ex Gauanto, *in Manual. verb. conſeruator. num. 6. teſtatur* Lezana *in conſil. conſil. 40. num. 85.* Imò vt ipſemet Lezana *in ſumma cap.10. num.14. in fine* Abbati Ordini Oliuetani conceſſum eſt a ſacra Congregatione poſſe eligi in conſeruatorem. Ita Barboſa *in collect. Bullarij verb.* Abbas Oliuetanus: de quo priuilegio participant aliæ Religiones, vt tenet Pellizar. *tom.2. tractatione 8. cap.7.ſect.4. num.90.* Barboſa. Pellizar.

10. Gregorius XV. in ſua conſtitutione data 16. Octobris 1621. dicitur § 4. ſanctitas ſua admonitos voluit omnes locorum ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœceſanis eligant huiuſmodi iudices. Dum Pontifex ait, *Admonitos voluit*, ait citatus Lezana *cap.10. num.55.* indicare præceptum, quo Pontifex obligat, melius tamen Pellizarius *citatus num.89.* ait, quòd de obligatione imponenda, ſtricta non debet fieri interpretatio. Verbum autem *Admoneo*, iuxta propriam ſignificationem non importat præceptum, ſed conſilium; vnde in præſenti non ſignificat præceptum, ſed conſilium.

11. Iuxta prædictam conſtitutionem Gregorij XV. eligendi ſunt iudices conſeruatores ex his, qui ſunt deſignati in Synodo Prouinciali, vel Diœceſano ab Epiſcopo deputati, tamen in his Regnis Hiſpaniarum, ac Portugalliæ tales iudices non dantur, nec habentur, & ideo Regulares poſſunt eligere illos viros, qui habeant qualitates ex iure communi, & ſint conſtituti in dignitate Eccleſiaſtica, nam cùm Regulares habeant ius eligere conſeruatores, & non dentur Synodales deſignati ab Epiſcopo, poſſunt eligere tales, vt dictum eſt, nam ad impoſſibile nemo tenetur, vt patet ex lege, ſi quis in graui in principio, vt Bartol. & alij, quòd procedit in ſententiis, & præceptis, vt ex multis probat Surd. *deciſ.289. num. 21.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib.11. quæſt.13.num.9.* Belletus *diſquiſit. cleric.part 2. tit.de cleric.debitore §.1.num.4.* Barboſa *in axiomat. Iuris, axioma. 118. num.7.* Deinde conſtitutio Gregorij XV. quoad hos conſeruatores non eſt vſu recepta in Hiſpania, ac Portugallia, & omnes ferè, qui de facto dantur, non ſunt deſignati in tali Concilio, & quòd hoc non ſit neceſſarium, videtur deciſum ab Innocentio X. ann.1648.die 14.Maij pro Epiſcopo Angelopolitano, & Patribus Societatis *ad ſeptimum.*

Conſeruatores tempore aſſignato à Gregorio XV. tali tempore tranſacto, quocumque alio Religioſi quandocumque eis placuerit, eos valent eligere, quòd declarauit ſacra Congregatio apud Barboſam *in collectanea Bullarij verb. Regulares primo, & ex ipſo* Lezana *in ſumma tom.1. cap.10. num.58.* Belaſius *verb. Conſeruator. num.58.* 12. Barboſa.

---

## QVÆSTIO III.

### *De obligatione, ac poteſtate Conſeruatoris.*

### SVMMARIVM.

13 *Conſeruatores electi à Regularibus tenentur acceptare.*
14 *Ex aliqua iuſta cauſa poſſunt ſe excuſare.*
15 *Solent cognoſcere de iniurijs, ac violentijs manifeſtis.*
16 *Quid ſit iniuria, quid violentia, & quando conſeruator dubitat.*
17 *Conſeruator poteſt procedere ad tuendos familiares ſyndicos, & alios Conuentuum, & n.18. ſeq.*
18 *Cum Epiſcopis ſe habeat reuerenter.*

Conſeruatores electi à Regularibus tenentur acceptare, non ſolùm ex charitate ad propulſandas iniurias, ac violentias, ſed etiam rigido præcepto Summorum Pontificum, quòd non ſolùm obligat ad mortale, ſed etiam ad excommunicationem maiorem ipſo facto. Ita præcipit Iulius II. pro Fratribus Minoribus, & Leo X. in fauorem mendicantium; & rigidius Pius V. pro Dominicanis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ac ſuſpenſionis Papæ reſeruatæ. Ita Rodrig. Peirinus, quos citat, & ſequitur Lezana *citatus, num. 18.* Pellizar. *tract.8. cap.8. num. 97.* M. Fr. Anton. ab Spir. ſancto, *director. Reg. tom.1. tract.11. diſp.1.ſect.4.n.208.* 13. Rodrig. Peirin. Lezana. Pellizar. Fr. Anton.

Tamen Conſeruator poteſt ex aliqua vera, ac legitima cauſa ſe excuſare, nempe ob ſenectutem, morbum, vel alias occupationes, ob quas impeditur in tanto onere portando, vt notat 14.

notat Pellizarius *citatus, num.* 98. aliàs præceptum eſſet nimis rigidum, iugum autem Chriſti eſt ſuave, & onus leue eſt.

15. Sixtus IV. Pius V. Clem VII. Greg. XIII. Bonif. VIII. Miranda. Barboſa. Moneta. Molina.

Poteſtas, & auctoritas horum conſeruatorum, etſi antiquitus eſſet valdè ampla iuxta diplomata Sixti IV. pro Carmelitis, & Pij V. pro Dominicanis; Clementis VIII. pro Minimis Gregorij XIII. pro Ieſuiſtis. Tamen hæc poteſtas reſtricta eſt per Bullam Gregorij XV. & per quandam declarationem ſacræ Congregationis anno 1614. Vbi decernitur, quòd ſolùm conſeruatores poſſunt agnoſcere in cauſis, in quibus Religioſi fuerint rei, etſi in aliquibus ſint Actores pro iniuriis, & violentiis propulſandis, hoc tamen debet eſſe, quando iniuriæ, & violentiæ ſunt notæ, & manifeſtæ, vt conſtat ex Decreto Bonifac. VIII. quod incipit: *Hac Conſtitut.* & etiam *c. finali de offic. & poteſt. iudicis deleg.* Tamen conſeruator generaliter facit illam indaginem, quæ in notis, & manifeſtis adhibere ſolet. Si autem conſeruator dubitet, de illa notorij qualitate, vt manifeſtè appareat, tunc ſummariè poterit omnia examinare & inquirere, an illa iniuria, ſeu violentia, de qua tractatur, ſit notoria, & ſuper hoc probationes, & documenta recipere ad procedendum in ſua iuriſdictione, an iniuria, de qua agitur; ſit notoria. Ita Miranda *tom* 2. *quæſt.* 47. *art.* 8. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi. allegat.* 106. *n.* 18. Cui enim committitur iuriſdictio, committitur quoque ſine quo illa exerceri non poteſt, Barboſa *citatus, num.* 20. Moneta *de Conſeruatoribus, cap.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 90. *&* 93. Molina *tom.* 6. *diſputatione* 29. *num.* 2.

16. Tuſchus. Monach. Sacr. Congr. Ioan à Cruc. Diana. Lezana. Fr. Anton.

Si verò quæras quid ſit iniuria, vel violentia manifeſta? Reſpondeo ex Tuſcho *verb. manifeſtum concluſ.* 71. *num.* 7. Monacho de iudice Delegato *cap.* 1. *num.* 3. Iniuria eſt quando perſona indebitè, & malè afficitur. Violentia verò, eſt iniuria cum vi, impetu, & perſonis, vel eius rebus ſit, quid autem ſit manifeſtum, & notorium, ſuperiori numero dixi, ex quibus bene ſequitur, quòd debent conſeruatores cognoſcere de iniuriis, ac violentiis illatis ipſis Religioſis ipſoſque tueri tam in ſuis priuilegiis, quàm in ſuis omnibus rebus, vt declarauit Sacra Congregatiò anno 1614. poſt Decretum Gregorij XV. quòd debeant defendere Regulares à manifeſtis iniuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum à ſuis poſſeſſionibus deiiciuntur, & propriis bonis frui, aut vti impediuntur; de quo vterque Rodrig. Portellus, Ioannes à Cruce, quos refert, & ſequitur Diana 3. *part. tract.* 1. *Reſol.* 10. Lezana *tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 62. *&* 67. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto, *num.* 215.

17. Trident. Rodrig. Lezana. Villalobos. Caſarub. Rodrig. Portel. Lezana.

Imò etiam & poſſunt dicti conſeruatores procedere pro ſeruorum & famulorum Religioſorum in manifeſtis iniuriis, & violentiis modo ſuperiùs explicato quoad Religioſos, tamen hoc priuilegium videtur limitari à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. dum ait, quòd dicto priuilegio gaudent, qui monaſterio actu ſeruiunt, & intra eorum ſepta, ac domos reſident ſubque eorum obedientiam, viuunt, vt notant Rodrig. *tom.* 1. *quæſt.* 65. *art.* 17. Lezana *citat. cap.* 10. *n.* 65. Villalobos 2. *p. tract.* 35. *diff.* 6. *num.* 9. Imò etiam poſſunt prædicti conſeruatores procedere ad tuendos ſyndicos, & procuratores Fratrum in caſibus pertinentibus ad ſuum officium non verò quoad ea, quæ ad ipſas perſonas particulares pertinēt quòd apertè conſtat ex bulla Clementis VIII. apud Caſarubium *in compendio priuileg. Mendicant. verb.* Procuratores Fratrum. Rodriguez *tom.* 3. *quæſtione* 39. *art.* 4. Portellus *in dub. Regular. verb. Syndicus Minorum*, Lezana *cit. num.* 66.

18. Peirin.

Conſeruator ad tuendas perſonas Regulares, & alias eis proximè addictas, poteſt procedere cum cenſuris, & eas aggrauando, vt patet ex iure, *cap. ſanè* 2. *de poteſt. iudicis delegati*, & apertè deducitur ex *cap. Auctoritate de priuilegijs, in* 6. nam quoties committitur alicui aliquod negotium, etiam ei datur illud ſine quo tale negotium non poteſt impleri, fruſtranea enim eſſet talis iuriſdictio, ſi ſecum non inuolueret viam coactiuam. Ita Azor. *tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 35. *quæſt.* 10. Moneta *de conſeruatoribus, cap.* 7. *num.* 179. Et hoc ſpecialiter conceditur Religionibus, vt patet ex ſuis priuilegiis, ex Bulla Sixti IV. pro Carmelitis, Clementis VII. pro Minimis Pij V. pro Dominicanis Gregorij XIII. pro Patribus Societatis. Cùm verò conſeruatores procedunt contra Epiſcopos, debent cum multa modeſtia, reuerentia, ac circumſpectione ſe habere, vt aduertit Peirin. *tom.* 2. *priuileg. Minimorum in Conſtit. Gregorij XV.* § 6. *n.* 45.

## RESOLVTIO XXV.

### *Declarationes Cardinalium, ac Deciſiones Rotæ.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*An Declarationes Cardinalium habeant vim legis, & quid ad hoc requiratur?*

### SVMMARIVM.

1 *Facultas data à Sixto V. Cardinalibus.*
2 *Decreta Congregat. conſulto Papa, habent vim legis.*
3 *Quæ fiunt non conſulto Papa non eſſe leges tenet prima ſententia.*
4 *Eius fundamentum.*
5 *Oppoſita ſententia vera, & eius fundamentum, & n.* 6.
7 *Requiritur vt talis declaratio exhibeatur authentica.*
8 *Requiritur vt de eius publicatione conſtet, & n.* 9. *&* 10.

1. QVOAD has Illuſtriſſimorum Cardinalium declarationes extat bulla Sixti IV. edita anno 1588. & in ordine eſt 7. & incipit: *In menſa.* In qua poſtquam Pontifex ſibi reſeruauit poteſtatem conuocandi Concilium, ac res fidei definiendi, ſubdit. Cardinalibus præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, ſi quando in his, quæ de morum

rum reformatione, diſciplina, ac modera-
tione, & Eccleſiaſticis iudiciis, & aliis, quæ
humana ſtatuta ſunt, dubietas, aut difficultas
emerſerit interpretandi facultatem (nobis ta-
men conſultis) impertimur. Ex quibus verbis
apertè conſtat huic Sacræ Congregationi,
datam eſſe facultatem interpretandi decreta
Concilij Tridentini, hac tamen conditione
vt Summus Pontifex conſulatur. Ex quo ori-
tur magnum dubium, an prædictæ declaratio-
nes habeant vim legis, an ſint tantum quædam
declarationes doctrinales magni ponderis, &
auctoritatis.

2. Quod verò ad dicta decreta, ac declaratio-
nes editas à Sacra Congregatione iuſſu San-
ctiſſimi Papæ, vel ipſo conſulto, res eſt extra
dubium, quod obtineant vim legis, & eſſe
ſanctiones deciſiuas, & auctoritatiuas. Et ra-
tio eſt manifeſta, quia factæ ſunt auctoritate
Papæ; ergo obtinent eandem auctoritatem,
quam haberent, ac ſi immediatè emanaſſent
ab eo, in moralibus enim idem eſt facere per
Salas. alium, ac facere per ſe, Salas *de legib. tract.* 14.
Peirin. *diſp.* 21. *ſect.* 12. Peirinus *tom.* 1. *de ſubdito, q.* 1.
Lezana. *de obedientia, cap.* 25. Lezana *tom.* 3. *in ſumma,*
*verb. Sacra Congregatio.*

3. Tota difficultas eſt, quando tales declara-
tiones fiunt à Sacra Congregatione, non
conſulto Papa, nec ex eius mandato. Prima
Nauarr. ſententia affirmat, non tenere vim legis. Na-
uar. *lib.* 5. *Conſilior. conſil.* 15. *de ſentent. excom-*
Sanchez. *munic.* Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 2. *num.* 10.
Vaſquez. *circa finem.* Vaſquez 1. 2. *diſp.* 177. *cap. vltimo.*
Veiga. Veiga *Minim. verb. Deſcommunio. caſu* 226.
Pellizar. *colum.* 967. Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4.
Portel. *num.* 108. Portel. 2. *tom. Reſponſ. caſu* 31.
Bonacina. *num.* 3. Bonacina Italus *tom.* 2. *diſput.* 1. *de le-*
Suarez. *gibus, quæſt.* 1. *punct.* 8. *num.* 4. & citat Suarez,
Salas, & alios.

4. Probatur: quia poteſtas commiſſa eſt con-
ſulto Summo Pontifice, vt patet ex Bulla
Sixti V. citata, & tamen Sacra Congregatio,
Salas. vt notat Salas *diſp.* 21. *de legibus, ſect.* 12. atqui
ex declarationibus, quæ circumferuntur, raro
in eis vt patet, conſulitur Summus Pontifex,
ſed tantum in caſu raro, & in re valdè diffi-
cili; ſi ergo ordinariè loquendo non ſeruant
conditionem poſitam in ſua delegatione, eo-
rum declaratio non poteſt habere vim legis.
Secundò, quia tales declarationes ſæpè inter
ſe contrariantur, vt notarunt Suarez *tom.* 4.
*in* 3. *part. diſp.* 21. *ſect.* 12. & Portellius *citatus,*
ergo nulla eſt authentica, aut aſſignetur, quæ-
nam ex illis ſit authentica; non prima, aliàs
non ſuccederet illi ſecunda contraria; non
ſecunda, quia illi non habent poteſtatem ad
derogandam legem, ſed interpretandam, ergo
nulli illarum declarationum eſt ſtandum. Ter-
tiò, ſi habent vim legis, debebant authenticè
publicari ſicut & cæteræ leges, ac etiam de-
clarationes authenticæ legum à Principe, vt
habet communis vſus in hoc noſtro Regno.

5. Tamen oppoſita ſententia, quod nempe
prædictæ declarationes habeant vim legis
probabilius, & mihi verius videtur duabus
poſitis conditionibus ſtatim explicandis. Ita
Manoël Rodriguez *tom.* 1. *quæſt.* 11. *artic.* 2.
Garcia *de beneficiis in præfatione.* Caſtro Pa-
laus *tomo primo, tractatu* 3. *diſputat.* 5. *punct.* 3.
§. 1. *num.* 6. *folio mihi* 199. Salas *diſput.* 21.
*ſect.* 12. *fol.* 566. vbi alios citat, & Barboſa ſta-
tim allegandus.

Primò probatur, quia Sacra Congregatio 6.
ita declarauit ſuas declarationes, ac decreta
talem habere auctoritatem. Vt referunt Garcia Garcia.
*citatus proximè.* Zerola *in praxi Epiſcopor. p.* 1. Zerola.
Salas *de legib. diſp.* 21. *ſect.* 12. Barboſa *in Col-* Salas.
*lectanea Bullarij, verb. Congregatio pro inter-* Barboſa.
*pretat. Concilij Trident.* 3. Secundò, quia Sacra
Rota huiuſmodi deciſiones, ac decreta inſtar
legis veneratur, & eas allegat vt patet ex
multis deciſionibus Rotæ, quas adducunt
Barboſa *citatus*, Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 1. *de le-* Barboſa.
*gibus, quæſt.* 1. *punct.* 9. *num.* 4. Tertiò, quia licet Bonacina.
in Bulla Sixti V. Illuſtriſſimis Cardinalibus
detur facultas conſulto Summo Pontifice ad
huiuſmodi edenda decreta, tamen cum paſ-
ſim, & ferè quotidie huiuſmodi decreta ema-
nent, ſciente, conſentiente, ac præſente Ro-
mæ Summo Pontifice, imò & in ſuis Bullis,
vt ſtatim dicam de Vrbano VIII. earum faciat
mentionem, & hoc per ſpatium octoginta
annorum, communi vſu, ac vniuerſali con-
ſuetudine videntur tanquam receptæ, & vt ha-
bentes legis vim.

Ad hoc tamen requiruntur duæ conditio- 7.
nes, & quia multæ declarationes circumfere-
bantur, vel falſæ, vel vitiatæ. Ideo Vrba- Decretum
nus VIII. ſuo diplomate die 11. Aug. 1632. Vrban. VIII.
præcepit. *Huiuſmodi declarationibus, decretis,*
*ſeu deciſionibus tam impreſſis, quam imprimen-*
*dis, ac etiam manuſcriptis, nullam fidem in iu-*
*dicio, vel extra eſſe adhibendam, ſed tantum illis,*
*quæ in authentica forma, ſolito ſigillo, & ſub-*
*ſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, ac*
*Secretarij eiuſdem Congregationis pro tempore*
*exiſtentium munita fuerint.* Vt referunt Bar- Barboſa.
boſa *ſupra citatus*, & Lezana *etiam num.* 5. Ex Lezana.
quo manifeſtè conſtat, talibus declaratio-
nibus, ac decretis, quæ prædicto modo non
fuerint munita, non eſſe plenariam fidem adhi-
bendam, licet ſemper cum probabili fide ſint
veneranda.

At verò tales declarationes quamvis au- 8.
thenticè de illis conſtet, tamen ſi publicatæ
non ſint, nec de earum publicatione conſtet,
non habent vim legis, vt teneamur illas ſe-
qui. Ita Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 8. Bonacina.
*num.* 4. §. *Secunda pars.* Lorca 1. 2. *diſp.* 18. *Ap-* Lorca.
*pendice circa finem.* Salas *diſp.* 2. *ſect.* 9. *in fine,* Salas.
& *diſp.* 12. *ſect.* 1. *num.* 8. & inde indicat eadem
*diſp.* 12. *ſect.* 12. *Corollario* 5. *fine.* Suarez *genera-* Suarez.
*liter loquens de omni declaratione facta a Prin-*
*cipe, lib.* 6. *de legib. cap.* 1. *num.* 3. Probatur, quia
publicatio eſt de eſſentia legis; ſic & ſimiliter
declaratio Principis, ad hoc vt vim legis ha-
beat, publicatione indiget.

Nec ſatis eſt, quod aliqui dicunt, quia 9.
publicatio eſt requiſita ad legis Conſtitutio-
nem, non verò ad illius declarationem,
quia declaratio cum ipſa lege à principio
ineſt, & vt cum ipſa lege promulgatur, *l. Ita*
*fidei, ff. de iure fiſci.*

Sed contra eſt ſolénis Principum conſuetu- 10.
do, vt legum declarationes publicentur in
loco conſueto; & multæ declarationes Illu-
ſtriſſimorum Cardinalium publicantur, & ex
Bonacina notat Lezana *citatus*, *verb. Sacra*
*Congregatio, num.* 11. Inde præcipitur, vt tali-
bus declarationibus non adhibeatur fides, niſi

illis, quæ ſupradicto modo ſigillatæ, ſubſcriptæ,& munitæ fuerint,quia illæ ſolum publicantur in Curia & in locis ad id deſignatis, de quarum publicatione fit mentio, ſicut in diplomatibus Apoſtolicis, quæ dicuntur publicata, ad Valuas Diui Petri, & in foro Floræ.

11. Et quamvis in rebus claris, & manifeſtis, declarationes inſitæ ſunt ipſi legi, minimè tamen in rebus dubiis, quæ difficultatem patiuntur, & ideo in illis eſt neceſſaria noua publicatio,vt cum Bonacina, & Peirino citatis tenet Diana *part.1.tract.10. Reſolut.29.* Ex his patet ſolutio ad argumenta aduerſariorum. Nec obſtat, quod huiuſmodi declarationes ſint ſibimetipſis contrariæ aliquando, quia cum prudentiſſimè fiant, & prudentia verſetur hic, & nunc,ideo pro variis circunſtantiis variantur, tamen pro vltima ſtandum,vt notant citati Auctores. Diana.

---

## QVÆSTIO II.

*Quam vim habeant Deciſiones Rotæ, ac etiam agitur de ſtylo Curiæ?*

### SVMMARIVM.

12 *Deciſiones Rotæ,ſententia Cancellariæ, ac Regij Senatus non habent vim legis.*
13 *Stylus Curiæ non habet vim legis.*
14 *Conſuetudines locorum ſi bona ſint retinenda, etiamſi Romæ non ſeruentur.*

12. Deciſiones Sacræ Rotæ, ſententiæ Cancellatiæ, ac Regij Senatus, non habendæ ſunt tanquam leges, procedunt enim à judicibus non habentibus auctoritatem ad leges conſtituendas, ſine qua auctoritate nulla lex poteſt conſiſtere, vt ex multis docent Suarez *lib.7.de legibus,cap.11.circa finem.* Sanchez *lib.8.de matrim. diſp.2. num.10. ad finem.* Vaſquez *1. 2. diſput.177. cap.vltimo, num.75.* Caſtro Palaus *tract.3.diſp.3.punct.2.§.3.num.7.* Salas alios referens, *diſp.19. ſect.19. num.109.* Cùm hoc tamen ſtat, quòd prædictæ deciſiones magnam habent auctoritatem, maximéque ſunt venerandæ ac ſequendæ. Suarez. Sanchez. Vaſquez. Palaus. Salas.

13. Quantum ad ſtylum Curiæ, quòd varius ſit, modò niger,modò albus, vt ait Ceuallos, & ideò licèt talis ſtylus ſit maximè venerandus, non habet vim legis, vt probaui ſuprà *Reſol. 19. quæſt. vnica, num. 10.* deinde vt latè probat Portellius *tom. 1. reſponſ. caſu 32. n.16. fol.170.* Conſuetudines Eccleſiarum particularium, ſi bonæ ſint,nec Eccleſiæ decretis repugnantes, etiam ſi tales conſuetudines Romæ non ſeruentur, permanere, ac teneri debent, vt patet ex tota *diſtinct.12.* & maximè ex *cap. ſcit Romana*; vbi ex duobus Capitibus in rubrica poſitis ſic habetur: *Nihil obſunt ſaluti credentium diuerſa pro loco, & tempore conſuetudines, ſi illis canonica non obſtet auctoritas.* Et idem habetur *ibid. cap. Nouit,* vbi Gregorius I. ad Auguſtum Anglorum Epiſcopum, ſic ſcribit: *Placet, vt ſiue in Romana, ſiue in Galliarum, ſiue in qualibet Eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſolicitè eligas.* Ex quibus duobus Capitibus apertè conſtat permittere Summos Pontifices, vt Eccleſiæ particulares retineant ſuas conſuetudines, cum non repugnant decretis Eccleſiæ Romanæ, etiamſi Romæ non ſeruentur,ad quod etiam alludit D.Thomas docens conſuetudines Eccleſiarum, ac peculiarium locorum obſeruandas eſſe. Ita Sanctus Doctor *3.part. q.66.art.8.* Ceuallos. Portel. Gregor. I. D.Thom.

# RESOLVTIO XVI.

## *De Diſpenſationibus.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Vtrum ad diſpenſandum validè in lege humana requiratur vera cauſa?*

### SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio facta ab inferiori in lege ſuperioris eſt inualida, & n.2.*
3 *Quid quando Pontifex committit diſpenſationem, & non exprimit cauſam.*
4 *Diſpenſatio facta à Principe in ſua lege, negat Vaſquez quod ſit valida, affirmat communis ſententia, & num.5.*
6 *Soluuntur argumenta contraria, & n.7.*

Diſpenſatio,vt ſuppono ex communi ſententia Theologorum, ac Iuriſtarum eſt relaxatio iuris humani; nunc inquirimus an ad diſpenſandum validè in lege requiratur vera cauſa, ac idem eſt an diſpenſatio facta abſque ſufficienti cauſa ſit valida. In hac quæſtione certum eſt, & extra controuerſiam, inualidam, & nullam eſſe diſpenſationem factam ſine ſufficienti cauſa ab inferiori in legibus ſuperioris. In hoc conueniunt omnes, quos latè citant, ac ſequuntur Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.17. num.3. & 4.* Salas *diſput.20,ſect.4.num.31.* Vaſquez *1. 2. diſput.178. num.17.* Et inde inferunt diſpenſationem factam etiam à Summo Pontifice in iure diuino, vel naturali myſtico, vt in voto, iuramento, vel matrimonio rato eſſe nullam, ſi fiat ſine cauſa. 1. Sanchez. Salas Vaſquez.

Et ratio eſt, quia inferiori non committitur poteſtas ad diſpenſandum in deſtructionem, ſed in ædificationem; atqui diſpenſatio ſine iuſta cauſa eſt in deſtructionem; ergo non conceditur illi poteſtas ad diſpenſandum ſine iuſta cauſa. Confirmatur, quia diſpenſatio facta ab inferiori, in tantum valet,in quantum ei conceditur facultas à ſuperiori, ſed non eſt veriſimile ſuperiorem dare facultatem inferiori ad diſpenſandum in ſua lege, ſine iuſta cauſa; ergo ſine ea non valet diſpenſatio. 2.

Quando autem Pontifex committit auctoritatem diſpenſandi cum hac, & illa perſona, & non exprimit cauſam, tum ait Sanchez *citatus*, quod poteſt præſumi diſpenſationem eſſe factam, & ſolum ſibi committi executionem; Salas verò *citatus, num.33.* hoc iudicat probabile, licet incertum, tandem inde mihi 3. Sanchez. Salas.

eſt

eſt certum, quia ſi Pontifex non proponit
cauſam, non committit illius examen, ſed
tantùm executionem.

4. Tota controuerſia eſt de diſpenſatione fa-
cta in ſua lege, vel in lege inferioris, vtrùm
ſcilicet talis diſpenſatio facta ſine cauſa ſit va-
Vaſquez. lida? Negat Vaſquez 1. 2. *diſp.* 128. *cap.* 4. & 
*diſp.* 179. *cap.* 3. etſi cum formidine propter
communem Doctorum conſenſum.

5. Ideo dicendum eſt, quòd talis diſpenſatio
niſi aliunde habeat aliquem defectum, quòd
Sanchez. ſit valida. Ita Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 17.
Azor. *num.* 24. Azor 1. *part. lib.* 5. *cap.* 15. *quæſito* 3. Pon-
Pontius. tius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 7. Lorca 2. 2.
*diſp.* 27. Villalob. *in ſumma tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 41.
Suar. *num.* 5. Suarez, Valentia, Salas, quos citant, ac
Bonacina. ſequuntur Bonacin. *tom.* 2. *diſp.* 1. *de leg. quæſt.* 2.
Diana. *punct.* 3. *num.* 1. Diana *part.* 1. *tract.* 10. *de legibus*
*Reſol.* 32. & ratio eſt, quia lex pendet à volun-
tate ponentis illam, ergo ſi ipſemet aufert il-
lam reſpectu alicuius, ablata erit, licèt ſupe-
rior male agat, de quo quæſtione ſequenti.
Confirmatur exemplo abſolutionis à cenſura,
quæ eſt valida, etiamſi à ſuperiori detur iniu-
ſte, & ſine cauſa, *cap. venerabilis de ſententia
excommunicationis*, *in* 6.

5. Argues 1. Legiſlator diſpenſando, non ſe
habet vt Dominus, ſed vt diſpenſator, & vt
adminiſtrator, ergo ſi diſpenſat ſine cauſa
nihil facit. Reſpondeo, principem quoad po-
teſtatem, quam habet ad diſpenſandum in
ſua lege, potiùs ſe habet vt Dominus, quam
vt miniſter, diſpenſat enim in re propria, &
in propria voluntate, cuius eſt Dominus, mu-
tando illam, mutata autem voluntate, muta-
tur lex neceſſario, & inde diſpenſatio facta
ſine cauſa valet, ſicut & donatio facta ſine
cauſa valet, etſi Dominus prodigere cenſea-
tur rem ſuam: conceſſio autem indulgentia-
rum fit ab homine, non tanquam à Domino,
ſed tanquam à miniſtro, ac diſpenſatore in
theſauro Eccleſiæ ex ſanguine Chriſti com-
parato.

6. Argues 2. Diſpenſatio ſine cauſa eſt iniu-
ſta, de quo quæſtione ſequenti, ergo eſt etiam
nulla. Probatur conſequentia, quia ſicut lex
iniuſta non eſt lex, ergo nec diſpenſatio iniu-
ſta eſt diſpenſatio, inde merito de ea ait D.
D. Bernar. Bernardus *lib.* 3. *de conſideratione cap.* 4. *in fine*,
vbi poſtquam enumerauit cauſas diſpenſatio-
nis, ait: *Cum nihil eorum ſit, non eſt planè di-
ſpenſatio, ſed crudelis diſpenſatio.*

7. Reſpondeo. Concedo antecedens, nego
conſequentiam, nam multa iniuſtè fiunt, quæ
tamen facta tenent, donec annullentur, vt
patet in iniqua abrogatione legis, licet iniu-
ſte, validè tamen manet abrogata. Item in
electione digni prætermiſſo digniori, valida
eſt licet iniuſta. Ad probationem conſequen-
tiæ, eſt diſparitas inter legem, & diſpenſa-
tionem, nam lex ponit obligationem, ac præ-
cipit vt homo ſubditus det rem ſuam, verbi
gratia pecuniam, vel voluntatem, vel perſo-
nam, & nemo poteſt obligari ad dandam rem
ſuam ſine iuſta cauſa, aliàs actus erit tyran-
nicus. At in diſpenſatione Princeps non obli-
gat, ac exigit rem alienam, ſed quòd ſuum eſt
dat, nempe ſuam legem, ſuam voluntatem, do-
nans autem poteſt dare ſine cauſa, vt dixi.

## QVÆSTIO II.

### *Vtrùm diſpenſatio data à ſuperiore ſine iuſta cauſa ſit licita?*

### SVMMARIVM.

9 *Pauci ſunt, qui dicant ſine cauſa licitè fieri poſſe.*
10 *Legiſlator abſque culpa non diſpenſat ſine cauſa.*
11 *Probatur reſolutio ratione.*
12 *Ponuntur, & ſoluuntur argumenta contraria.*

Diximus ſuperiori quæſtione talem diſpen- 9.
ſationem datam ſine iuſta cauſa, eſſe
validam, nunc videndum eſt, an ſit licita, &
fiat ab ipſo Principe, ac ſupremo legiſlatore
abſque vllo peccato. Et loquimur de diſpenſa-
tione data ſine cauſa ſecluſo ſcandalo, aut
graui damno, ſeu grauamine alicuius, vel no-
cumento Reipublicæ, & ita Suar. 6. *de legib.* Suar:
*cap.* 18. *num.* 3. *in fine*, vbi dicit quòd pauci, &
rari ſunt, qui illam tueantur.

In his ergo terminis, quòd legiſlator abſq; 10.
culpa non valeat ſine iuſta cauſa diſpenſare in
ſua lege, tenent multi Doctores cum D. Tho-
ma 1. 2. *quæſt.* 97. *art.* 4. hos citat, & ſequitur
Salas *late diſp.* 20. *de leg. ſect.* 5. *num* 50. & deſu-
mitur ex *cap Neceſſaria* 1. *quæſt.* 7. & *ex cap. qui
contra diſtinct.* 8.

Probatur ratione, quia diſpenſatio facta 11.
ſine iuſta cauſa, eſt imprudens, temeraria, &
abuſus poteſtatis. Imprudens, quia deuiat à
fine proprio talis poteſtatis, qui eſt attendere
ad bonum commune. Deinde eſt infidelis, illa
enim diſpenſatio eſt propter priuatum com-
modum, vel inordinatum affectum alicuius,
& ſic eſt abuſus poteſtatis: deinde, quia per
talem diſpenſationem vulneratur commune
bonum. Temeraria quia præbet anſam confu-
ſionis in ſubditis, quia ſine cauſa ius commu-
ne relaxat; nam quamvis legiſlator ſit quo-
dammodo Dominus ſuæ legis, ita tamen eſt
vt ſit paſtor, & rector populi, & inde dicun-
tur ab Apoſtolo Paulo, miniſtri, & diſpenſa-
tores, vt autem ſit bonus, & fidelis paſtor,
debet attendere ad bonum commune, & non
ad priuatum, ac ſuum affectum.

Dices primò. Si iuſta cauſa requiritur ad di- 12.
ſpenſandum, ſequitur quòd ad hoc non re-
quiritur auctoritas ſuperioris. Probatur, quia
iuſta cauſa per ſe eſt ſufficiens ad excuſandum
ab obligatione legis humanæ. Reſpondetur
negando ſequelam, quia vt lex ceſſet requiri-
tur vehementiſſima cauſa, vt infra dicam, at
verò ad diſpenſandum, ſufficit quælibet con-
gruentia, vt dicam *quæſt.* 5.

Dices 2. Lex poſita eſt pro voluntate legiſla- 13.
toris, ergo pro ſua voluntate poteſt eam au-
ferre. Reſpondeo. Concedo antecedens, nego
conſequentiam, quia princeps in abroganda
lege debet attendere ad bonum commune,
propter quòd lex eſt lata. Deinde. Princeps
quamvis tulerit legem, tamen ſubditur legi
naturali, quæ præcipit conformitatem inter
membra,

membra, ergo ſine aliqua ratione non poteſt tollere hanc conformitatem.

## QVÆSTIO III.

### *Quale peccatum ſit diſpenſare in lege humana ſine cauſa?*

### SVMMARIVM.

14 *Prima ſententia, eſſe veniale.*
15 *Secunda, & verior, mortale.*
16 *Probatur ratione.*
17 *Multis aliis confirmatur.*

14. ET eſt duplex ſententia in hac materia. Prima affirmat eſſe tantùm peccatum veniale, ſecluſo ſcandalo, vel notabili aliquorum damno, ſeu grauamine, vel Reipublicæ detrimento, in his enim caſibus dicunt eſſe mortale peccatum diſpenſare in lege humana ſine cauſa, ratione circunſtantiæ extrinſecæ actui ſuperadditæ, non verò ex intrinſeco obiecto, quatenus præciſè exemptio eſt à lege ſine cauſa. Ita Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 18. *n.* 7. & pro ea citat Nauarrum, Rodrig. & alios, pro ea etiam ſtant Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 22. *num.* 13. Tannerus *part.* 2. *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *num.* 29. Diana *part.* 1. *tract.* 10. *de legibus, Reſol.* 32. Fundamentum eſt, quia diſpenſatio legiſlatoris in ſua lege, non videtur res tanti momenti, vt ad peccatum mortale pertineat.

Sanchez. Nauarr. Rodrig. Layman. Tannerus. Diana.

15. Tamen oppoſita ſententia mihi videtur verior, ac probabilior, affirmans ſuperiorem diſpenſare in propria lege ſine iuſta cauſa ex genere ſuo eſſe peccatum mortale, niſi quando ex leuitate materiæ ſit veniale. Ita Caietanus, Couarru. Sotus, Nauarrus, quos citant, ac ſequuntur Suar. *lib.* 6. *de legib. cap.* 19. *num.* 9. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 17. *cap.* Valentia *tom.* 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 9. Petrus de Ledeſma *tract. de Matrim. cap.* 27. *poſt* 4. *concluſ. dub.* 1. & Sanch. citatus fatetur hanc ſententiam eſſe probabilem.

Caietan. Couar. Sotus. Nauarr. Suar. Vaſquez. Valentia. Sanchez.

16. Probatur hac ratione. Diſpenſare ſine iuſta cauſa in lege humana eſt contra iuſtitiam, ex qua tenetur princeps ſine cauſa non diſpenſare, ſed peccatum contra iuſtitiam ex genere ſuo eſt mortale, vt tenet communis doctrina, ergo talis diſpenſatio eſt peccatum mortale. Maior oſtenditur, quia iuſtitiæ obligatio eſt triplex, legalis, commutatiua, diſtributiua. Primò peccat contra iuſtitiam legalem, quæ reſpicit bonum commune, & princeps diſpenſando ſine cauſa, maximè nocet bono communi. Secundò peccat contra iuſtitiam commutatiuam, quæ dat vnicuique quòd ſuum eſt. Tertiò, & euidenter peccat contra diſtributiuam, quæ ponit æqualitatem, in diuidendo bona communia, princeps autem dando diſpenſationem ſine cauſa, committit acceptationem perſonarum, quæ opponitur iuſtitiæ diſtributiuæ, vt tradunt Theologi 2. 2. *quæſt.* 63. & ideo hoc peccatum, vt ait Suar. *citatus num.* 10. ex genere ſuo conſtituitur, in hac ſpecie acceptionis perſonarum, præcipuè cum accedat obligatio, quàm ex officio habet princeps non diſpenſandi ſine cauſa.

Suar.

Confirmatur primò. Quia omnis acceptio perſonarum, ex genere ſuo eſt peccatum mortale, in tali diſpenſatione ſine cauſa datur acceptio perſonarum, ergo datur peccatum mortale. Confirmatur ſecundò, quia lex ex intrinſeca ſua ratione fertur in bonum commune, vt dicunt Theologi, & Iuriſtæ, ergo diſpenſatio in lege ſine cauſa cedit in magnum damnum boni communis, & inde eſt mortale; illud enim eſt mortale, quòd intra propriam ſpeciem dicit magnam difformitatem cùm lege, vt eſt diſpenſatio ſine cauſa. Quis enim dicet non eſſe mortale diſpenſare in ieiunio quadrageſimæ, vel cùm ſacerdote in recitatione diuini Officij ſine iuſta cauſa. 17.

## QVÆSTIO IV.

### *An Prælatus peccet diſpenſando, quando dubitat de ſufficientia cauſæ ad diſpenſandum?*

### SVMMARIVM.

18 *Prima ſententia affirmat non peccare.*
19 *Si probabiliter opinatur non peccat, ſecus ſi dubitat.*

SYlueſter *verb. diſpenſare quæſt.* 14. *num.* 20. 18. Sanchez *in Decalogum lib.* 4. *cap.* 45. *n.* 10. & alij, exiſtimant non peccare, quia aliàs daretur via ad multos ſcrupulos, & ad multam inquietitudinem, ac perturbationem conſcientiæ, & ita etiam tenet Diana *tract.* 10. *de legib. Reſol.* 31.

Syluest. Sanchez. Diana.

Tamen mihi cum diſtinctione videtur dicendum cum Medina *tract. de pœniten. quæſt. de diſpenſatione*, Bonacina *diſp.* 1. *de legib. quæſt.* 1. *punct.* 3. *num.* 7. 19. Quia ſi legiſlator probabiliter opinetur, an adſit cauſa iuſta diſpenſandi, tunc poteſt ſecure diſpenſare, accommodans ſe opinioni probabili, & tunc qui ſecundùm illam operatur, tuta conſcientia agit, at verò ſi dubitat an detur ſufficiens cauſa, tunc cùm peccato diſpenſat, exponit enim ſe periculo diſpenſandi ſine cauſa, & fieri poteſt, vt re ipſa cauſa non ſit ſufficiens.

## QVÆSTIO V.

### *Quæ cauſa ſit ſufficiens ad iuſtè diſpenſandum?*

### SVMMARIVM.

20 *Duplex cauſa ad diſpenſandum, intrinſeca, & extrinſeca.*
21 *Cauſa ad diſpenſandum commune bonum.*
22 *Ad diſpenſandum requiritur cauſa rationalis.*
23 *Hæ autem cauſæ ex multis poſſunt conſiderari.*
24 *Ad diſpenſandum per priuilegium ſufficit cauſa remota.*

EX communi placito Theologorum, duplex eſſe poteſt cauſa diſpenſationis, vna 20.
intrinſeca,

intrinſeca, altera extrinſeca. Intrinſeca eſt, quando in perſona diſpenſanda inuenitur aliquod impedimentum, ob quod obligatio legis eſt valdè grauis, & oneroſa, vt verbi gratia ieiunium ob debilitatem corporis. Extrinſeca eſt, quæ ſumitur ad diſpenſandum ex circunſtantiis extrinſecis, verbi gratia ex nobilitate perſonæ, vel eius meritis. Hoc poſito.

21. D.Thom. Salas. Trident. Cauſa generalis in principe ad diſpenſandum debet eſſe bonum commune, vt D. Thomas 2. 2. *q.* 97. *ar.* 4. & eſt valdè commune, & ſequuntur omnes Theologi, quos latè citat Salas, *diſp.* 8. *ſect.* 8. Quia quemadmodum lex non poteſt eſſe iuſta, niſi bonum commune reſpiciat, ita nec diſpenſatio, ſi verò ad commune bonum tendat, iam incipit eſſe iuſta, quia commune bonum melius eſt, quam priuatum; vnde Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 18. dixit, leges tantum debere relaxari, vt communi vtilitati ſatisfiat.

22. Hæc autem rationabilis cauſa ad diſpenſandum legitima auctoritate, iuxta prudentis viri arbitrium deſumenda eſt, & communiter cum aliis tenent Reginaldus *in praxi lib.* 13. *cap.* 19. *n.* 194. Fr. Ioannes à Cruce. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 1. Barboſ. ad citatum locum Concilij. Hæ autem cauſæ, vt de ſumitur ex, *cap. requiſitis,* § *Niſi rigor, q.* 7.

23. Ad diſpenſandum multæ, & variæ ſunt; iuxta varia genera diſpenſationum, & ſunt pietas in Deum, verbi gratia, ad Dei templum ædificandum, neceſſitas communis, vel priuata, vtilitas, ac commoditas communis, ac priuata, qualitas perſonæ, ac meritorum eius, & alia, quæ pro qualitate loci, temporis, ac circunſtantiarum prudentiali arbitrio penſanda ſunt, vt notant Sylueſter verbo diſpenſatio, *n.* 3. Azor *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *q.* 8. M. Lezana, *verb. Diſpenſare n.* 1. His adde, quod maximè ad bonum Reipublicæ pertinet, quod priuatæ eius perſonæ fruantur ſalute, diuitiis, meritis remuneratis, quietè, & commodo, & pacifice viuant, & inde paſſim diſpenſatur in impedimento matrimonij, propter honorem, vel paupertatem mulieris, in voto caſtitatis propter periculum incontinentiæ, vel in aliis rebus vetitis propter periculum peccandi, & etiam ob Eminentem perſonam principis, generis nobilitatem, & ob maiorem commodum, ac firmitatem regni.

24. Argues. Ad commutandum, ac diſpenſandum per priuilegium, non requiritur cauſa iuſta, ergo nec etiam ad diſpenſandum in propria lege requiritur iuſta cauſa; Nam ſi per priuilegium habeo velut ius ad impetrandam rem, tanquam propriam, à fortiori habebit legiſlator in ſua lege, cum ſit res propria.

25. Suar. Portel. Diana. Argumentum petit illam quæſtionem, an diſpenſatio, vel commutatio facta per priuilegium, vel per Iubilæum, vel bullam cruciatam requirat iuſtam cauſam? Reſpondeo proprie nullam aliam cauſam requiri particularem, præter eam, quæ aſſignatur in bulla, vel Iubilæo, ita Suares, *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *cap.* 19. *n.* 10. Portel, *in Additionibus, ad dubia Regularia, verb. voti commutatio.* Diana, *tract. de bulla cruciata Reſol.* 39. Probatur, quia licet ad commutandum in æquale, vel ad diſpenſandum ordinarie requiratur iuſta cauſa, tamen quando commutatio; vel diſpenſatio fit per priuilegium, non fit abſolute, ſed cum aliquo onere, ob bonum publicum, vt ſit per bullam cruciatam, vel Iubilæum, ergo nulla alia cauſa requiritur, quam dare eleemoſynam in belli ſubſidium, vel exequi opera præcepta in Iubilæo, quia ob talem cauſam Pontifex concedit facultatem diſpenſandi, ac commutandi, & vt ita loquar, ad diſpenſandum per priuilegium, licet non detur iuſta cauſa proxima, & immediata, tamen datur iuſta cauſa remota, nempe eleemoſyna, vel preces in ſubſidium, ac ad illius victoriam.

Ad argumentum concedo antecedens, negò conſequentiam. Et maior ratio eſt quia ad impetrandum priuilegium habui iuſtam cauſam, & ſic iam antea iuſtè habeo ius ad diſpenſationem, quod idem eſt licet proximè, ac immediatè non habeam iuſtam cauſam ad diſpenſationem, habui tamen remotam, quæ dedit occaſionem diſpenſatori, vt iuſte, ac validè diſpenſet. 26.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Vtrum Prælatus poſſit ſecum immediatè diſpenſare?*

### SVMMARIVM.

27 *Prælatus poteſt dare poteſtatem ſuo Confeſſori, vt eum abſoluat à peccatis, ac cenſuris.*
28 *Prima, & ſecunda ſententia negat Prælatum poſſe ſecum diſpenſare.*
29 *Tertia ſententia, & vera affirmat poſſe, & probatur, & n.* 30.
31 *Prælatus poteſt ſecum diſpenſare validè, ſed non licitè.*

QVærimus in præſenti, an eo caſu in quo Prælatus poteſt diſpenſare cum aliis; poſſit etiam ſecum diſpenſare; & imprimis certum eſt, poſſe Prælatum dare poteſtatem ſuo Confeſſori ad diſpenſandum cum eo; in omnibus his, quæ poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare. In quo videtur Suarius, *dubitaſſe tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *de voto cap.* 15. *n.* 5. *Tamen lib.* 6. *de legibus*, vt ſtatim referam, ſtat pro communi ſententia, quam valdè frequenter tenent Doctores, quos citat, ac ſequitur Sanchez, *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 3. *n.* 3. *& ſumitur ex cap. finali de Pœnitentia, & remiſſionibus.* Deinde Prælatus non debet eſſe deterioris conditionis, quam ſubditi; vnde tradunt Suar. *tom. de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 2. Sayro, *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 14. *n.* 5. eſſe declaratum per Sacram Congregationem Cardinalium, quod in caſibus occultis commiſſis Epiſcopo in Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformatione*, ſi Epiſcopus in eos incidat, poteſt abſolui, & diſpenſari ab eis à Confeſſore à ſe electo. 27. Suar. Sanchez. Sayro.

Tota difficultas in hac re eſt, an Prælatus poſſit directè, & immediate verè, & propriè diſpenſare ſecum in irrigularitatibus, votis, & præceptis Eccleſiæ, quoties id poteſt cum ſuis ſubditis. In qua re eſt triplex Sententia. Prima abſolutè negat etiam includendo ſummum Pontificem. Ita Angelus, Imola, Paludanus, & alij apud Sanchez citatum *n.* 4. ſecunda Sententiæ 28. Angelus. Immola. Paludan. Sanchez.

tentia. Prima abſolutè negat etiam includendo ſummum Pontificem. Ita Angelus, Imola, Paludanus, & alij apud Sanchez citatum *n.* 4. ſecunda ſententia vtitur diſtinctione: Concedit ſummo Pontifici, aliis verò Prælatis negat. Ita Henriquez, *lib.* 6. *de pœnitent. cap.* 4. *n.* 3. *in Commentar. littera* I. & *cap.* 7. *n.* 5. *in Comment. litter.* B. Azor, *lib.* 5. *cap.* 15. *q.* 6. Rodriguez, 1. *Regul. q.*45. *& alij.*

Henriq. Azor. Rodrig.

29. Tertia, & vera ſententia, ac probabilior, ait, poſſe Pontificem, Epiſcopum, vel Prælatum Regularem, vel quemcumque alium diſpenſare ſecum immediatè in his, quæ poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis. Ita D. Thomas, 2. 2. *q.* 185. *art.* 8. Corduba, *lib.* 3. *q.*31. Sanchez, *citat. diſp.*3. *a n.* 4. vbi citat Sylueſtrum, Conuarr. & alios, Suar. 6. *de legibus cap.* 12. *n.* 12. Salas, *diſp.* 20. *ſect* 3. *n.* 14. Valentia, *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 20. *punct.* 3. Bonacin. *tom.* 2. *diſp.* 1. *de leg. q.* 2. *punct.* 1. *n.* 9. Diana, *p.* 10.

D.Thom. Sylueſt. Corduba. Sanchez. Suarez. Salas. Valentia.

30. Pro reſolutione quæſtionis notandum eſt, quod actus iuriſdictionis eſt duplex; vnus qui eſt per modum coactionis, ſeu iudicij, ſeu ſententiæ; alter eſt actus iuriſdictionis voluntariæ, & gratuitæ, vt concedere indulgentias.

31. Noſtra reſolutio probatur hoc diſcurſu, quia quòd aliquis Prælatus poſſit ſecum diſpenſare, non habet repugnantiam, vel contrarietatem: nec ex iure naturali, ſeu diuino, nec ex iure humano, ergo Prælati ordinarij poſſunt erga ſemet ipſos diſpenſare, nam valent agere omne illud, quod nec in ſpecie, nec in genere eis prohibetur. Antecedens probatur. In primis non repugnat ex iure naturæ, vel etiam Diuino, quia nullum aſſignabitur, præcipuè cum diſpenſatio non fiat per modum iudicij, & Sententiæ, ob quam cauſam nullus poteſt, nec ſacramentaliter, nec à cenſuris ſe ipſum abſoluere, nec ſe ipſum excommunicare. At diſpenſatio fit ex directione voluntaria prudentialis iudicij conſiderando iuſtam diſpenſationis cauſam, quæ quando eſt notoria, & euidens poteſt Prælatus eam in ſe conſiderare, vt ſecum diſpenſet.

32. Quod verò non repugnet ex iure humano, probatur, quia ſi aliqua eſſet, daretur ex *cap. finali. n.*5. *de Inſtitut.* vbi decernitur quòd Prælatus Collator beneficiorum non poſſit ſe ipſum inſtituere, nec ſibi conferre beneficium; & redditur ratio, quia inter dantem, & accipientem debet dari diſtinctio. Sed hæc ratio, vt ibi bene notant Abbas, & alij in Collectanea apud Barboſam, ſolum militat in citato Textu, ne Prælatus præbeat exemplum ambitionis ſe ipſum inſtituens in beneficium, & non eſt extendenda talis ratio ad alia; ſiquidem in vniuerſum non requiritur diſtinctio perſonalis inter dantem, & accipientem nam in naturalibus, verbi gratia, potentia viſiua agit, ſeu producit viſionem, & eam recipit. In Sacramentis idem Sacerdos eſt miniſter Euchariſtiæ, & receptor. Item ſtando in puncto iuris, talis diſtinctio non requiritur, quia Rex vt homo fidelis, eſt ſeruus Eccleſiæ, vt verò Rex patronus. *cap. ſi Eccleſia in fine* 13. *q.* 4. Item Archiepiſcopus, qui ſine Pallio exercet Pontificale, grauiter peccat. *cap. quod ſicut de electione.* At verò ſi antea erat Epiſcopus, ſine culpa poteſt exercere, ibi Gloſſa, *verb. Tamquam*, ergo ſtando in iure nulla requiritur diſtinctio perſonalis inter agentem, & patientem, ſecluſo ordine iudiciario; ergo Prælatus poteſt agere, ſe ipſum diſpenſando.

Abbas. Barboſa. Gloſſa.

Dices Diſpenſatio eſt actus iuriſdictionis, atqui nemo habet iuriſdictionem in ſe ipſum; ergo nemo poteſt ſecum diſpenſare. Reſpondetur, quod diſpenſatio eſt actus iuriſdictionis voluntariæ, & non coactiuæ, & quamuis nemo poſſit in ſe exercere actum iuriſdictionis coactiuæ, ac ordinis iudiciarij, optimè tamen actum iuriſdictionis voluntariæ, ac beneficæ, vt ſibi concedat indulgentias, vt cum multis tenet Suar. *tom.* 4. *ad* 3. *p. diſp.* 52. *de Indulgentiis ſect.* 1. *n.* 22. 33.

Suarez.

Dices ſecundò. Ex *cap. magnæ, de voto.* Vbi laudatur Epiſcopus Tereenſis, qui noluit ſecum diſpenſare in voto, ſed pro illo habuit recurſum ad ſedem Apoſtolicam. Reſpondetur, quod laudatur, non quia id eſſet neceſſarium, ſed valdè decens, & conuenientius, vt eſt ſemper recurrere ad ſuperiorem, at ad eſſe, & validitatem, poterat ſecum diſpenſare. 34.

Quæres tamen, vtrum legiſlator poſſit ſecum iuſta cauſa, validè, & licitè diſpenſare. Suar. 6. *de leg. cap.* 18. *n.* 11. *& cap.* 19. *n.* 17. *&* 20. cum aliis tenet, legiſlatorem ſine cauſa non poſſe licitè, ac validè diſpenſare ſecum; & ratio eorum eſt, quia ſuperior ex iure naturali tenetur legem ſuam ſeruare, obligatio autem iuris naturalis, non poteſt auferri ſine cauſa iuſta. 35.

Suarez.

Tamen probabilius Nauarrus in ſumma præludio. 9. *n.*14. Caietanus, 1. 2. *q.* 96. *art.* 5. Bonacin *tom.* 2. *diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 3. *n.* 6. docent, quod legiſlator poteſt ſecum ſine iuſta cauſa diſpenſare validè, ſed non licitè. Quod poſſit validè inde oſtenditur, quia poteſt cum aliis validè ſine cauſa diſpenſare, vt tenent Sanchez, *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 18. Sayrus, *de cenſuribus lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 11. Suar. Azor, Henriquez, & alij, quos citat, ac ſequitur Bonacina citatus. Et ratio eſt, quia obligatio legis pendet à voluntate legiſlatoris, ipſe enim eſt Dominus legis, vt etiam ipſe Suar. ait *lib.* 6. *de leg. cap.* 19. *n.* 6. ergo poteſt alios eximere, ab obligatione legis, ergo & ſe ipſum, & in hoc legiſlator non aufert legem naturalem, ſed ſe ipſum eximit ab obligatione legis, quæ ab ipſius voluntatè pendet; quam lumine naturali ſeruare tenetur, niſi eximatur, quòd verò non licitè inde declaratur, quia ſuperior debet ſecum ſuis membris conformare, & cum eis quandam æqualitatem habere. 36.

Nauar. Caietan Bonacina. Sanchez. Sayrus. Azor. Henriq. Bonacina. Suar.

---

## QVÆSTIO VII.

*Vtrum valida ſit diſpenſatio facta à Prælato inferiori in lege ſuperioris, cauſa non iuſta, quam bona fide exiſtimabat iuſtam?*

### SVMMARIVM.

37 *De Prælato inferiori procedit quæſtio. Prima ſententia affirmat validam eſſe diſpenſationem, & num.* 38.

39 *Secunda, & verior negat, & rationibus probatur, & n.* 40. *&* 41.

42 *Propo*

42 *Proponitur primum argumentum, & reſpondetur ad legem* Barbarius, *num.*43. *&* 44.

45 *Ponitur ſecundum argumentum, agitur de alienatione bonorum Eccleſiæ, & num.*46.

47 *Proponitur tertium argumentum, de poſſeſſore bona fidei.*

37. QVando ſupremus legiſlator ſine cauſa in ſua lege diſpenſat, validam eſſe diſpenſationem, patet ex proximè dictis ſuperiori quæſtione. Quæſtio propoſita procedit de Prælato inferiori in lege ſuperioris, dum bona fide exiſtimat ſe habere poteſtatem ad diſpenſandum, cum reuera non habeat. In qua re eſt duplex ſententia.

38. Sanchez. Azor. Rebellus. Diana. Prima affirmat validam eſſe diſpenſationem. Ita Sanchez *lib.*8. *de matrimonio, diſp.*17. *num.*8. Azor. *part.*1. *lib.*7. *cap.*29. *quæſito* 9. Rebellus 2.*part. lib.*3. *q.*5. *num.*12. Diana 1. *part. tract.*10. *de legibus*, *Reſolut.*33. & idem multi dicunt de iure diuino, vt in voto, vel iuramento.

39. Secunda ſententia eſt mihi verior, ac probabilior, eam tenet, Salas *diſp.*20. *de legibus*, *ſect.*4. *num.*35. citans Nauarrum, Lopez, & alios, Bonacina *tom.*2. *diſput.*1. *de legibus*, *quæſt.*2. *punct.*3. *num.*8. & ait hæc ſententia, quod quamvis in præcitato caſu diſpenſatio ſit nulla, quod ille, cum quo eſt diſpenſatum, ſit in bona conſcientia, donec de inſufficientia cauſæ ei certo conſtet, cognita autem inſufficientia cauſæ, non poteſt amplius vti tali lege.

40. Probatur primò, hæc ſecunda ſententia, & noſtra reſolutio, quia in omni poteſtate, ſeu commiſſione alicui data ad diſpenſandum, quamvis ſit conceſſa à Deo, ſemper ſubintelligitur illa clauſula, iuſta ſubſiſtente cauſa, ergo ſi non adſit cauſa iuſta, diſpenſatio non eſt valida. Conſequentia eſt bona, antecedens probatur ex illa celebri regula; in dubio tenendum eſt illud, quod legiſlator interrogatus prudentialiter reſponderet; atqui ſi ipſe legiſlator interrogaretur, prudentialiter reſponderet, non ſtante iuſta cauſa, mentem ſuam eſſe non diſpenſare, ergo diſpenſatio eſt inualida. Confirmatur. Prælatus in ſuo facto non præſumitur velle peccare; atqui Prælatus inferior diſpenſando ſine iuſta cauſa peccat, ergo præſumitur non ſtante iuſta cauſa, mentem ſuam eſſe non diſpenſare.

41. Probatur ſecundò. Bona fides petentis diſpenſationem ſine cauſa, non facit diſpenſationem validam; ergo nec bona fides concedentis, reddit diſpenſationem validam, quando concedens, exiſtimabat iuſtam adeſſe cauſam, licet bona fides vtrumque excuſet à peccato, donec de ſufficientia cauſæ non conſtat. Confirmatur primò. Quia contractus celebratus bona fide ſine debita ſolemnitate eſt nullus, excepto teſtamento ad pias cauſas: nam bona fides licet excuſet à peccato, non tamen ſupplet defectum iuris, ergo & diſpenſatio data bona fide ſine ſufficienti cauſa, eſt nulla. Confirmatur, quia qui contrahunt matrimonium, per diſpenſationem factam à ſuperiore bona fide, ſine iuſta cauſa, vbi ipſa cauſa cognoſcitur injuſta, tale matrimonium, iudicatur à ſuperiori eſſe nullum; ergo talis diſpenſatio bona fide facta eſt nulla: nam ſi ipſa eſſet valida, matrimonium etiam eſſet validum, & ſic nunquam poſſet annullari ab Eccleſia.

Argues primò, quod eſt fundamentum primæ ſententiæ. Prudentialiter non eſt credendum, ſuperiorem, qui dat facultatem inferiori ad diſpenſandum ad conſcientiæ quietem, velle vt diſpenſatio data ſine cauſa, ſit nulla, cum ex hoc darentur multi ſcrupuli; ergo credendum velle, vt diſpenſatio ſit valida; & hæc eſt mens Prælati circa ſua leges, & etiam Dei circa ſuas, vt ait Sanchez *citatus*. Confirmatur ex *l. Barbarius*, *de Officio Prætoris*, vbi facta à Prætore ex communi errore, titulo colorato, ſunt valida. 42.

Reſpondetur, bonam Eccleſiæ gubernationem non poſtulare, eſt valida ſint, quæ bona fide fiunt, vt patet in contractu celebrato ſine debita ſolemnitate, licet bona fide, quamvis aliunde revalidari poſſint, ſed ſolum talis recta gubernatio requirit, vt quæ bona fide fiunt, à peccato excuſent operantem, donec de inſufficientia cauſæ certo conſtet; & ſic donec non conſtat, quietus eſt in conſcientia: nam pro diſpenſatione conceſſa ſtat poſſeſſio, cum pro ea ſtet iuris præſumptio, *de Regulis iuris, in* 6. 43.

Ad confirmationem ex *l. Barbarius*, dic per talem legem ſolum validari ea, quæ fiunt à Prælato habente titulum coloratum cum communi errore, quantum ad iuriſdictionem, verbi gratiâ, Petrus reuera non eſt Prælatus, quia fuit ſimoniacè electus, tamen acta per eum ſunt valida, quia aliunde darentur grauia inconuenientia, vt conſideranti patebit in Prælato Religionis, vel Senatore populi, & idem dicitur de Confeſſario communiter bona fide exiſtimante ſe eſſe approbatum, & ſe habere iuriſdictionem, cum reuera non habeat. Ita Henriquez, Sanchez, Suarez, quos citant, ac ſequuntur Ægidius Louan. *diſput.*8. *dub.*3. *num.*22. Bonacina *de pœnitentia*, *diſputatione* 5. *quæſtione* 7. *punct.*5. §.4. *numero* 4. At verò alia, præter ea, quæ ſunt iuriſdictionis non ſupplentur per legem prædictam, vt patet in contractu ſine ſolemnitate iuris, vel in teſtamento, ſeu legato ad cauſas prophanas, ſine debita ſolemnitate, quæ omnia ſunt inualida; ſic eſt diſpenſatio ſine iuſta cauſa, quia ius ad illam requirit cauſam iuſtam, ſine qua dicta diſpenſatio eſt inualida. 44. Henriq. Sanchez. Suarez. Louan. Bonacina.

Argues ſecundò. Bona Eccleſiaſtica, ſeu Eccleſiæ non poſſunt alienari ſine iuſta cauſa *Clement.*1. *de rebus Eccleſiæ non alienandis*, & *cap. Sine exceptione*, 12. *q.*2. & aliis multis; & tamen valida eſt alienatio bonorum Eccleſiæ facta bona fide, ſine iuſta cauſa à Prælato exiſtimante iuſtam cauſam ſubeſſe, quæ reuera non ſubſiſtit. Ita Gloſſa *cap. Ad noſtrum*, *de rebus Eccleſiæ non alienandis*. Molina *tract.*2. *diſput.*468. *num.*14. Vaſquez *in Opuſculis*, *de redditibus*, *cap.*2. §.2. *dub.*13. *num.*39. Couarruuias, & alij, quos citat, ac ſequitur Bonacina 45. Gloſſa. Molina. Vaſquez. Couarr. Bonacina.

*diſp.3.de contract.lib. quæſt.8.punct.4. num.6.* vbi expendit conditiones, quæ ad hanc alienationem requiruntur, ergo etiam diſpenſatio data bona fide in cauſa non iuſta erit valida.

46. Reſpondeo. Concedo antecedens, nego conſequentiam, & maior ratio eſt, quia ex communi ſententia Doctorum videtur hic caſus exceptus in bonorum Eccleſiæ alienatione, veluti per Epicheiam: exceptio autem ſeu diſpoſitio ſpecialis in vno caſu, non eſt ad alium trahenda. *L. ius irregulare ff. de legibus.* (L. Ius irregulare.) Deinde aſſigno hanc maiorem rationem, quia tam ad alienanda bona Eccleſiaſtica, quam ad diſpenſandum requiritur poteſtas à ſuperiore; ad alienandum à Papa, qui licite poteſt dare talem poteſtatem, etiam ſine vlla cauſa, & ideo ex communi Doctorum conſenſu iudicatur data, quia Eccleſia non vult inualidare talem alienationem legitimã putatam ad euitandas lites; at diſpenſare ſine cauſa eſt peccatum ex genere ſuo mortale, vt eſt communis ſententia, & ideo non præſumitur dare poteſtatem ad diſpenſandum ſine cauſa.

47. Argues 3. Poſſeſſor bonæ fidei, qui alienauit, vel conſumpſit rem alienam bona fide credens eſſe ſuam, non tenetur ad reſtitutionem, niſi in aliqua re factus ſit locupletior, vt docent D.Thomas 2.2.*q.62. art.6.*ibi Caietan. Leſſius *lib.2.c.14.dub.1.n.7.*Molin.*tom.1.diſp.36.* Clauis Regia *lib.10. cap.2. num.9.*& alij multi, apud ipſos, in quo diſtinguunt poſſeſſorem bonæ fidei à poſſeſſore malæ fidei, quia iſte tenetur ad reſtituendam rem, & damna omnia, ergo ſicut illa alienatio facta bona fide ſine iuſto titulo fuit valida, & liberat à reſtitutione, ita & diſpenſatio data bona fide ſine iuſta cauſa, erit valida. (D.Thom. Caietan. Leſſius. Clauis Regia.)

48. Reſpondetur, concedendo antecedens, quòd verùm eſt, vt tenet communis ſententia etiam de ipſo poſſeſſore, quando in manu eius caſu res perit. Negatur conſequentia, quia nunquam talis alienatio poteſt dici valida, ſiquidem ille, ad quem res eſt alienata, vel vendita à poſſeſſore bonæ fidei, vbi cognoſcit rem eſſe alienam, tenetur ipſam dare domino ſuo. Deinde ſi ipſa res perit in manu poſſeſſoris bonæ fidei, licet non teneatur reſtituere ipſam rem, quia ſolum tenetur ratione rei acceptæ, res verò accepta non extat, ergo non tenetur ad illius reſtitutionem, obligatur tamen ad reſtituendum id, in quo factus eſt locupletior, vel quia tali re aliquid lucrauit, vel quia illa euitauit aliquos ſumptus, ergo.

---

## Qvæstio VIII.

### *Vtrùm præcognitio cauſæ neceſſaria ſit ad validè diſpenſandum?*

### SVMMARIVM.

49 *In notoriis non requiritur probatio iuris.*
*Diſpenſatio data à ſuperiore ſine cauſa cognitione eſt valida, ibid.*

50 *Prima ſententia ait, quòd diſpenſatio data ab inferiori ſine cauſa cognitione ſit nulla.*

51 *Secunda ſententia, & vera affirmat, & probatur, & n.52.*

53 *Reſpondetur argumento contrariorum, ac confirmationi, & n.54.*

55 *Diſpenſatio facta ſine cauſa cognitione, præſumitur dolo obtenta.*

QVærimus, an cauſæ præcognitio, & examinatio præmittenda ſit, ad hoc vt valida fiat diſpenſatio, & quantum ad examinationem certum eſt non requiri, quando cauſa eſt notoria, & manifeſta, quia in notoriis non requiritur ordo iuris, nec notorium exigit examinationem. *Cap. manifeſta 2. quæſt. 1.* Sed quæſtio eſt, quando cauſa non eſt manifeſta, & notoria, & in hac re eſt certum, quòd ſupremus princeps, diſpenſando ſine cauſæ cognitione, valida eſt diſpenſatio, ſicut valida eſt diſpenſatio ab ipſo data, ſine cauſa, *vt dixi ſupra quæſt.1. num.4.* à fortiori ergo erit valida ſine cauſæ cognitione, quæſtio eſt tantùm de inferiori diſpenſante in lege ſuperioris ſine cauſæ cognitione. 49.

In hac re prima ſententia ait diſpenſationem datam ſine cauſæ cognitione eſſe nullam. Ita Angelus *in ſumma verb. diſpenſatio. num.12.* Azor. 1 *part.lib.5.cap.15.quæſt.9.& 10.* vbi ait, quòd talis diſpenſatio ſit nulla in vtroque foro; nam facultas cenſetur commiſſa cum cauſæ cognitione, ita videtur conſtare *ex cap. neceſſaria, & cap. diſpenſationis 1. quæſt.7.* vbi dicitur temporum varietatem expoſcere aliquando, vt leges relaxentur adhibita diligenti ponderatione: & clarius hoc docet Tridentin. *ſeſſ.25. de reformatione cap.18.* vbi diſponitur, ac præcipitur, quòd ſi vrgens ratio poſtulauerit, cum aliquibus diſpenſandum, id tamen fiat, cauſa cognita, ac cum ſumma maturitate, de quo Menochius *conſil. 16. num. 15.* Guttierrez *Canonic. lib.1. cap.19. num.5.* Barboſa *de poteſtate, Epiſcopi allegat. 33. num. 4.* & confirmatur, quia ſicut actus iuriſdictionis eſt abſolutio à peccatis, & cenſuris, ita & diſpenſatio; ſed abſolutio non poteſt dari, nec à peccatis, nec à cenſuris, niſi cognita cauſa: ergo nec diſpenſatio. 50. (Angelus. Azor. Trident. Menoch. Gutierrez. Barboſa.)

Communis, & vera ſententia eſt, validam eſſe diſpenſationem in foro conſcientiæ, datam ſine cognitione cauſæ, dummodo cauſa diſpenſandi verè ſubſiſtat, quamvis in foro exteriori reuocari poſſit. Ita Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp.17. num.11.* Salas *de legibus diſp.20. ſect.9. num.79.* Villalobos *in ſumma tom.1. tract.2. dub.41. num.4.* Bonacina *de leg. diſp.1.q.2. punct.3. n.17.* Diana 1.*part. tract.10. de leg. Reſol.54.* 51. (Sanchez. Salas. Villalobos. Bonacina. Diana.)

Probatur primò, quia nullo iure probatur cognitionem cauſæ requiri ad validitatem diſpenſationis in foro conſcientiæ, dummodo talis cauſa verè adſit in re, ergo talis cognitio non eſt neceſſaria. Probatur ſecundò ex *c.Nihil.de elect.* vbi dicitur electum ſine cauſæ examine eſſe eiiciendum, cùm indignus reperiatur, ergo à contrario ſenſu, non eſt eijciendus, ſi dignus inueniatur, quamvis eligentes prætermiſſo examine defecerint in electionis forma, ergo etiam diſpenſatio data ſine cauſæ cognitione erit valida, ſi verè cauſa ſubſiſtat: & inde ex præcitato textu manet confirmata ſecunda 52.

pars

pars concluſionis, quòd poterit inualidari in foro externo.

53. Salas. Ex quibus benè notat Salas *citatus num.*81. quòd ſubditus vtens tali diſpenſatione nec venialiter peccabit, quamvis ſit etiam in voto, vel iuramento. At verò Prælatus diſpenſando ſine cauſæ cognitione, vt benè aduertit Sanchez *num.*11. *in fine*, peccabit mortaliter, exponit enim ſe periculo faciendi diſpenſationem inualidam, & ſine cauſa.

54. Ad argumentum contrariorum deſumptum ex iure, ac ex Tridentino dicimus, quòd loquuntur de foro exteriori, & ideo diſpenſatio data ſine cognitione cauſæ poterit annullari in foro externo, & ideo in tali foro habetur præſumptiue pro ſubreptitia. Cuius rei ſignum eſt, quòd Tridentinum indiſtinctè loquitur de Summo Pontifice, ac alio quolibet Prælato; & tamen omnes fatentur, quòd diſpenſatio data à Papa ſine cognitione cauſæ eſt valida, ergo etiam quoad alios Prælatos, ac proinde ſolum poterit inualidari, præſumitur enim dolo obtenta. Clauſula autem poſita in Tridentino, *cognita cauſa*; vtpote iuſta, non ponitur tanquam quid neceſſarium, ſed ad euitandam temeritatem, & ideo ait Concilium *Cum ſumma maturitate*: Vnde ſi cauſa aliunde cognoſcitur; vel verè præexiſtit in re, valida erit diſpenſatio.

55. Ad confirmationem concedo maiorem, & minorem, nego conſequentiam, eſt diſpar ratio, quia abſolutio à peccatis, & cenſuris fit per modum ſententiæ, & ideo requirit cauſæ cognitionem, at diſpenſatio non fit per modum iudicij, ſed iuriſdictionis voluntariæ, & gratuitæ, & ideo Prælatus poteſt ſecum diſpenſare, non verò ſe ipſum abſoluere, *vt dixi ſuprà quæſt.*6.

56. Suar. Pro magis confirmanda hac doctrina nota ex Suario *lib.*6. *de leg. cap.*19. *num.*2. Quòd eſto diſpenſatio fuerit data ſine cauſa iuſta, tamen præſumptione ſubreptionis in foro externo notari, probando legitimam cauſam non interfuiſſe ad diſpenſandum, quia tunc per ſufficientem probationem conſtabit in foro externo, legitimam cauſam non dari ad diſpenſandum, & ſic pro tali foro diſpenſatio erit inualida.

---

## QVÆSTIO IX.

### *Vtrùm ſubditus petendo, procurando, acceptando, vtendo diſpenſatione iniuſta pecces?*

### SVMMARIVM.

57 *Diſpenſatio obtenta falſa cauſa, nulla eſt.*

58 *Qui inducit poſtulare diſpenſationem iniuſtam, peccat.*

59 *Quæſtio eſt de acceptante, ac vtente diſpenſatione iniuſta.*

60 *Prima ſententia affirmat peccare mortaliter, ſecunda venialiter.*

61 *Tertia ſententia vt vera probatur, ac confirmatur, & n.*62.

63 *Ponuntur, & ſoluuntur argumenta contraria, & n.*64. *&* 65.

IN præſenti quæſtione non loquimur de eo, qui falſa cauſa, vel ratione diſpenſationem procurat, quia certum eſt talem peccare mortaliter, & diſpenſationem eſſe nullam, vt notant omnes Doctores, & ratio eſt manifeſta, quia ſuperior quando diſpenſat, ait *ſi ita eſt*, ſeu *ſi preces veritate nituntur*; & quando hoc non exprimitur, ſemper ſubintelligitur, vt notat Petrus de Ledeſma *in ſumma de ſacram. Matrim. cap.*27. *difficultate vltima.* 57. Ledeſma.

Quantum verò ſpectat ad petentem, procurantem, inducentem ſuperiorem precibus, vel poſtulationibus ad diſpenſandum in lege iniuſta, certum eſt peccare eodem peccati genere, quo peccat ſuperior, *de quo dixi ſuprà quæſt.*3. peccare mortaliter, nam iſte inducit ad peccandum, inducens autem ad peccandum, eodem peccati genere peccat, quo peccat inductus, vt cùm multis tenet Sanchez *lib.*8. *de Matrim. diſp.*18. *num.*8. Valentia 1.2. *diſp.*7. *quæſt.*5. *punct.*9. Bonacin. *diſp.*1. *de leg. quæſt.*1. *punct.*3. *num.*16. 58. Sanchez. Valentia. Bonacina.

Quæſtio autem eſt de vtente, ac acceptante talem diſpenſationem iniuſtã, an præter peccatum commiſſum in petitione, & procuratione incidat in nouam culpam vtendo tali diſpenſatione iniuſta. In qua re triplex eſt ſententia; prima peccare mortaliter. Ita Caietan. 1.2. *quæſt* 96. *art.*5. *in fine.* Ledeſma *in ſumma tract. de Matrim. cap.*27. *poſt.*4. *concluſ. dub.*1. quia peccat contra conformitatem, quam lex naturalis dictat in membris. 59.

Secunda ſententia aſſirmat vtentem tali diſpenſatione peccare venialiter. Ita Rodriguez, *tom.*1. *quæſt.*26. *art.*7. Valentia, & Bonacina citati. Fundamentum eſt, quia iſte diſpenſatus non peccat contra legem, in qua eſt diſpenſatus, cùm per diſpenſationem ſit exemptus. Deinde in vſu talis diſpenſationis ſolum peccat ex quadam indecentia, quia indecens eſt, vt pars ſit deformis à toto, quòd ceſſante ſcandalo, vel alio damno, non ita eſt graue, vt excedat culpam venialem. 60. Rodrig. Valentia. Bonacina.

Tertia ſententia tenet abſolute vtentem tali diſpenſatione nullo modo nec venialiter peccare, ſecluſo ſcandalo, aut malo exemplo, vt excludi poteſt, ſi verbi gratiâ violatio legis fiat occulte, vel ſi alij arbitrentur diſpenſationem eſſe iuſtam ex legitima cauſa conceſſam. Ita Aragonius 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 9. *ad finem.* Vaſquez 1. 2. *diſp.*178. *cap.*4. Nauarrus, Soto, ac Syluester, quos citant, ac ſequuntur Suar. *lib.*6. *de legib. cap.* 19. *num.*14. Salas *diſput.*20. *de legibus ſectione* 5. *num.*60. Azor. *lib.*5. *inſtitut. Moral. cap.*15. *quæſtione* 3. Probatur, quia vtens tali diſpenſatione non peccat contra legem, in qua eſt diſpenſatus, vt probat ratio poſita in 2. ſententia, nec peccat contra legem naturalem de conformitate membrorum inter ſe, & cum capite, quia lex naturalis non obligat valide diſpenſatum, vt ſe conformet cùm aliis membris, nullam habentibus diſpenſationem, vt patet in priuilegiatis, qui non tenentur ſe conformare cùm aliis, nec aſſigna- 61. Aragon. Vaſquez. Nauarr. Syluest. Soto.

bitur alia lex contra quam peccet, ergo in vſu talis diſpenſationis nullum datur peccatum.

62. Confirmatur, quia ſi Princeps abſque iuſta cauſa tollat legem omnino, tunc non peccabit eam non obſeruans, ergo ſimiliter quando partim tollitur lex, diſpenſando cùm aliquo, talis vtens diſpenſatione non peccabit, nullum enim principium aſſignabitur, ex quo dicatur illum peccare.

Argues primò: qui vtitur tali diſpenſatione iniuſta cooperatur peccato ſuperioris, ergo peccat eodem genere peccati. Et confirmatur. Quia acceptans, ac vtens diſpenſatione iniuſta cooperatur peccato concedentis: diſpenſatio enim planè non ſortitur ſuum effectum, donec acceptetur, ac in vſu ponatur.

63. Reſpondeo negando antecedens, quia non cooperatur peccato Principis diſpenſantis, quia vt operaretur cùm Principe, concurreret ad diſpenſationem faciendam, quemadmodum cooperatur, qui ſuperiorem inducit, & excitat ad faciendam diſpenſationem, non verò acceptans, vel vtens tali diſpenſatione, non concurrit eodem modo ad illam, imò ſupponit factam, ſed vtitur effectu diſpenſationis, in quo effectu nulla eſt malitia.

64. Inſtabis. Diſpenſatio fuit iniuſta, ergo etiam effectus; nam ſi diſpenſatio eſſet nulla, nullus etiam eſſet eius effectus. Reſpondeo, quòd quamvis diſpenſatio iniuſta ponat aliquem effectum iniuſtum, nempe in legiſlatore peccatum, tamen omnis eius effectus non eſt iniuſtus, vt patet in iniqua abrogatione legis, quam licet abrogando Princeps peccet, tamen ſubditus illa vtendo non peccat, ita in præſenti, quia imprimis non obligatur à lege cùm ſit in ipſa diſpenſatus, nec alia lex extat, à qua obligetur. Ad id autem quòd dicitur de actu inualido, eſt multum diſpar ratio, quia actus inualidus idem eſt, ac ſi non eſſet, & nihil operatur.

65. Ad confirmationem principalis argumenti dicimus, quòd acceptans diſpenſationem, ac vtens non cooperatur peccato concedentis, ergo poſtquam legiſlator concedit diſpenſationem, nihil amplius requiritur ex parte eius, vt diſpenſatio ſuum obtineat effectum, licet ex parte ſubditi executio deſideretur, at peccatum Prælati ſtat in concedenda diſpenſatione iniuſta, in quo nihil facit ſubditus acceptando, & ſic diſpenſatio ex parte concedentis in ipſa diſpenſatione planè ſortitur ſuum effectum.

66. Dices 1. Sicut ſuperior diſpenſando ſine iuſta cauſa peccat, & conſentiendo vt ſubditus vtatur tali diſpenſatione etiam peccat, & veluti proſequitur in eodem peccato, ita etiam ſubditus petendo diſpenſationem iniuſtam etiam peccat, ergo etiam perſeuerando in tali vſu etiam peccat, & proſequitur in eodem peccato.

67. Relicta ſolutione Suarij *cap. 19. num. 14.* Tunc verò dic cum diſtinctione, quòd ſi diſpenſatio eſt data ab inferiori ſine cauſa in lege ſuperioris, tunc vtens tali diſpenſatione poteſt peccare mortaliter iuxta grauitatem materiæ, quia talis diſpenſatio eſt nulla, *vt dixi ſuprà quæſt. 1.* & ſic non eximit diſpenſatum ab obligatione legis, cum diſpenſatio nulla nullum obtineat effectum, quòd agnoſcens diſpenſatus illa non poteſt vti. At verò ſi diſpenſatio facta eſt à proprio legiſlatore, vel ſuperiore illius, tunc diſpenſatio eſt valida, & ideo cum tertia ſententia dicendum exiſtimo; quòd vtendo illa nec venialiter peccat.

# RESOLVTIO XXVII.

## *Poteſtas Eccleſiaſtica ad diſpenſandum.*

## QVÆSTIO PRIMA.

### *De his, in quibus ſummus Pontifex valet diſpenſare.*

### SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex poteſt diſpenſare in omni iure humano, tam Eccleſiaſtico, quam ciuili.*

2 *Pontifex non poteſt diſpenſare in his, quæ immediatè proueniunt à principiis naturæ, ac voluntate diuina, & n. 3.*

4 *Tamen Deus in aliquibus poteſt mutare materiam, tamen talem mutationem non poteſt facere in omnibus.*

5 *Nec Pontifex poteſt diſpenſare in his, quæ immediatè pendent à voluntate diuina.*

6 *Poteſt Pontifex diſpenſare in aliquo iure diuino, cuius obligatio oritur à voluntate diuina.*

7 *Non tamen in matrimonio conſummato.*

VAldè ampla, & lata eſt hæc materia; & certum in hac materia Summum Pontificem poſſe diſpenſare in omni iure humano; ſiue Eccleſiaſtico, ſiue ciuili, an verò poſſit diſpenſare in iure diuino, & naturali, controuerſia eſt, & quamvis omnes Catholici conueniant, quòd in aliquibus poſſit diſpenſare, tamen in explicanda hac re varij ſunt dicendi modi, & aliquando valdè confuſi, & multis omiſſis. 1.

Dico. Quòd Summus Pontifex non poteſt diſpenſare in his, quæ immediatè proueniunt ab ipſis intrinſecis principiis naturæ, vel à voluntate diuina immediatè. Ac proinde non poteſt diſpenſare Deum creatorem, & auctorem non eſſe diligendum, ac venerandum, nec parentes honorandos, nec etiam in his, quorum materia, niſi varietur, eſt intrinſecè mala ex ſe; ac proinde licere furari, occidere, adulterari, nec etiam poteſt diſpenſare in his, quæ immediatè pendent à voluntate diuina, vt in materia, forma, ac integritate Sacramentorum. Ita Abbas *in cap. à nobis num. 4. & in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtitut. num. 11.* Filinus *ibidem num. 26. ibidem* Innocentius, 2.

Abbas.
Filinus.

Innocent. Panorm. Nauarr. Sanchez. Azor. M.Cornejo. Bonacina. Rebellus.

Innocentius, Panormitanus, Nauarrus, *lib.4. conſilior. tit. de ſponſalibus, & conſil.3. num 8. & tit. qui filij legitimi num.2.* Sanchez *lib.3.de Matrim.diſp.6 à num.5.vſque 10.tom.1. in Decalog. lib.4. cap.37. num.14.* Azor. *lib.6. cap.1.quæſtio 5.* M.Cornejo *tom.2.tract.6.diſp.7. dub. vltimo, num.2.* Bonacin. *tom.2. diſp.1. de leg.quæſt.1.punct.2.num.12.*Rebellus *lib.2.q.15. ſect.7.num.6.*

3. Probatur, quia poteſtas Pontificis data eſt à Deo tanquam fidelis diſpenſatoris in ædificationem, & non in deſtructionem, atqui ſi Pontifex diſpenſaret, vt licitum eſſet furari, adulterari, fornicari, & occidere, maximè eius poteſtas eſſet in deſtructionem totius boni communis, ergo talis poteſtas non ei data. Confirmatur: quia Deus de potentia abſoluta non poteſt diſpenſare, in huiuſmodi iure naturali, diuino, vt in primis principiis, ac præceptis Decalogi, quia talia ante omnem prohibitionem, ac voluntatem ſunt intrinſecè mala, & diſconueniunt moraliter naturæ rationali, ipſamque deordinant à ſuo naturali fine, nam hæc non ſunt mala, quia prohibita, ſed quia mala, ideo prohibita, ergo nullo modo poteſt Deus talia facere. Et confirmatur, quia Deus neceſſariò, amat ſuas perfectiones, ergo neceſſario odio habet quidquid illis opponitur; ſed quidquid opponitur præceptis Decalogi, opponitur perfectionibus diuinis, ergo neceſſario ſunt in odio Dei, ac proinde non poteſt talia præcipere.

D.Thom. Ita D. Thomas *1.2. quæſt.100. art 8. ibidem* Caietan. Conradus, Medina, M. Cornejo *tom.1. tract.6.diſp.1. dub.4. num.4.* Sotus *lib.1. de iuſtitia quæſt.3. art.8.* & plures alij, quos citant, ac ſequuntur Vaſquez 1. 2. *diſp. 179. cap.2.* Salas *diſp.5. ſect.9. n.51.* Lorca *de legib. diſp.9.Membro 2.* & alij.

4. Qui etiam notant, quòd quamvis præcepta Decalogi ſint indiſpenſabilia, tamen Deus, vt ſupremus Dominus poteſt mutare materiam: propria auctoritate non licet occidere, tamen Deus vt ſupremus Dominus omnium vitæ, poteſt eam auferre, ſic & furari nemini licet, tamen Deus vt omnium Dominus, poteſt huic, vel illi transferre dominium, & quamvis hoc verum ſit in aliquibus præceptis, non tamen in omnibus, vt ex D. Thoma 1. 2. *quæſt.100. art.8.ad 3.* & cum multis aliis, tenet Suar. *lib.2. de legib. cap.15. num.16.* quia in aliquibus materia eſt adeo determinata, vt neque de potentia Dei abſoluta, in illis poſſit fieri mutatio, vt in primo præcepto Decalogi, *Non adorabis deos alienos*, impoſſibile eſt, quòd liceat, vt aliquis æquali honore, vt Deus verus honoretur, ſic & de ſecundo præcepto Decalogi, tum quia inuoluit deformitatem mendacij, tum quia facit Deum auctorem mendacij.

5. Dixi in concluſione, nec etiam in his, quæ immediatè pendent à voluntate diuina, vt in materia, & forma Sacramentorum, & ratio eſt, quia Sacramentum totum ſuum eſſe habet à Chriſto, & tale eſſe debet, quale à Chriſto fuit inſtitutum, ſed Chriſtus inſtituit quodlibet Sacramentum cùm determinata materia, & forma, ergo in eis non poteſt

D.Thom. Caietan. humana poteſtas aliquid innouare. Ita D. Thomas 3. *part. quæſt. 50. art.7.* Caietan. M, *Sylueſtra Opuſcula.*

Cornejo. Coninch.

Cornejo, Coninch. *ibidem art.5.* An verò circa ipſa Sacramenta poſſit Pontifex per modum interpretationis aliquid declarare, An verbi gratiâ in regione frigidiſſima, vbi nulla conſeruatur vini copia, liceat conſecrare ſub vna ſpecie tantùm; multi, & graues Theologi affirmant.

Dico 2. Quòd Pontifex poteſt diſpenſare in aliquo iure diuino naturali, cuius obligationis radix eſt à voluntate humana in aliquo ſpeciali caſu, iuſta interueniente cauſa, ita Auctores citati in prima concluſione, ac proinde poteſt diſpenſare in voto, iuramento, matrimonio rato, reſidentia Epiſcoporum, qui voluntariè tale onus ſuſceperunt. Probatur, quia Deus poteſt diſpenſare in tali iure diuino naturali hoc modo conſiderato; & deinde benè ſequitur quòd etiam Pontifex, quia hoc nullam dicit indecentiam, ſed magnam conuenientiam, ac vtilitatem boni communis, ac Regni, ergo Pontifex habet hanc auctoritatem ad diſpenſandum, ac relaxandum ipſum ius naturale in tali caſu. Maior eſt certa; Minor patet, quia diſpenſatio in aliquo caſu ſpeciali, in voto, matrimonio rato, poteſt conducere ad pacem vnius Regni; deinde in huiuſmodi diſpenſatione nulla datur indecentia, cum talis obligatio orta ſit ex voluntate humanâ. Conſequentia eſt bona, quia conceſſio facta Petro, & ſuis ſucceſſoribus fuit generalis, & ampliſſima, *Quodcumque ſolueris ſuper terram*, &c. Ex quo Eccleſia colligit poteſtatem ad indulgentias, ad cenſuras, ergo etiam ad diſpenſandum in hoc iure. 6.

Nec inde inferas, ergo etiam poterit Papa diſpenſare in matrimonio conſummato, cùm etiam dependeat à voluntate humana, hoc tamen negant omnes Theologi, & Iuriſtæ & merito ſanè quia eius omnimoda indiſſolubilitas prouenit ex ratione ſignificationis, ſignificat enim indiſſolubilem Chriſti cum Eccleſia vnionem per carnem aſſumptam. Ita Canus, Medina, Azor, Petrus de Ledeſma, Palacius, & multi alij, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib.2. de Matr. diſp.13.n.7. & tom.1. in Decalog.lib.4.c.37.n.14.* 7.

Canus. Medina. Azor. Ledeſma. Palacius. Sanchez.

---

## QVÆSTIO II.

### *De Etymologia nominis Archiepiſcopi, Metropolitani, Epiſcopi, & de Archiepiſcopo, dum viſitat.*

### SVMMARIVM.

8 *Etymologia nominis Archiepiſcopi; Metropolitani, Epiſcopi.*

9 *Archiepiſcopus dum viſitat, poteſt diſpenſare in voto, ac iuramento ſuffraganei.*

10 *In confeſſionali poteſt diſpenſare in votis, ac iuramentis ſubditorum ſuffraganei.*

Ab Etymologia nominis incipio. Archiepiſcopus deducitur à verbo Græco Archon, 8.

quòd idem eſt ac Latinè *princeps*, ac proinde
idem valet ac princeps inter Epiſcopos, ac
Fratres, & deducitur *ex cap.12. cleros diſt.21.*
D. Iſidor. Ita D. Iſidorus, Cenedus, Bellarmin. Hen-
Cenedus. riquez, Hugo, Durandus, & alij multi, quos
Bellarm. citat, & ſequitur Sebaſtianus Ceſar *in Hie-*
Henriq. *rarch. Eccleſ. diſp.4. §.1. num.1.* Metropolita-
Hugo. nus verò, vt vult D. Iſidorus, deducitur à
Durand. numero decem, vel duodecim ciuitatum; vel
Cæſar. vt alij probabiliùs à verbo Græco *Metros*,
quòd ſignificat matricem ciuitatem, vel Ma-
Gloſſa. trem ciuitatum. Ita Gloſſa *in dicto cap. cleros*,
Budæus. Budæus in prioribus annotationibus ad Pan-
Immola. dectas, ex quo Immola, Zabarella, Panormi-
Zabarella. tan. Vitalius, Gomez, & alij, quos citat, ac
Panormit. ſequitur Barboſa de poteſt. Epiſcopi, *part. 1.*
Vitalius. *tit.1. cap.6. num.10.* Dicunt, quòd idem eſt
Gomez. Archiepiſcopus, ac Metropolitanus, vbi
Barboſa. etiam notat, quòd ſunt aliqui Archiepiſcopi,
qui non dicuntur Metropolitani, quia nul-
lum habent Epiſcopum ſuffraganeum, vt
Azor. etiam notat Azor. *part.2. lib.3. cap.33. quæſtio 1.*
Epiſcopus autem dicitur à verbo Græco *ſco-*
*pein*, quòd ſignificat conſiderare, ſeu inſpi-
cere, quaſi Epiſcopus in Eccleſia Dei ſit ſpe-
culator conſiderans ſubditorum vitam, &
mores. Ita D. Iſidorus, *in citato cap. cleros*
*verb. Epiſcopus.* Bellarmin. *lib.3. de Romano*
*Pontifice cap. 24.* Henriquez, *lib. 10. cap.32.*
*in princip.* Durandus *in Rationali Diuin. lib.2.*
*cap.2. à num.1. ad quæſtionem*,

9. Archiepiſcopus dum viſitat, poteſt diſpen-
ſare in votis, & iuramentis Epiſcoporum ſuf-
Paludan. fraganeorum, vt tenent Paludanus S. Anton.
S. Anton. Henriq. Auila, Sayrus, & alij, quos citant,
Henriq. ac ſequuntur, Sanchez, *in præcept. Decalog.*
Auila. *tom.1. lib.4. cap.38. num.36.* Molfeſ. *in ſumma*
Sayrus. *morali tract.11. quæſt.15. num.111.* Suar. *tamen*
*de relig. lib.6. de voto, c.11. n.3.* ait in hoc caſu
conſulendam eſſe conſuetudinem.

10. Archiepiſcopus dum etiam viſitat diœce-
ſim ſuffraganei, audiendo confeſſiones in
pœnitentiali, poteſt diſpenſare in foro con-
Gambar. ſcientiæ accedentes ad ipſum. Ita Gambar.
Abbas. *de offic. legat. lib.2. tit. de variis ordinibus.* Abbas
*in cap. ad extirpandas de, filiis præsbyterorum*,
& etiam in foro conſcientiæ de hæreſi occul-
Trident. ta, & caſibus conceſſis Epiſcopis in Triden-
tino *ſeſſ.24. cap.6. de reformat.* & cùm eis etiam
Suar. in irregularitate diſpenſare tenent Suar. *tom.2.*
Sayrus. *de Relig. tract. de voto lib.6. cap.10. num.9.* Sayro,
Sanchez, Henriquez, Anton. Gomez, Auila,
quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſt. Epi-*
*ſcop. part.1. tit.4. num.32.* & modò omnia, quæ
dicimus de Epiſcopis etiam intelligenda
ſunt de Archiepiſcopis.

---

## QVÆSTIO III.

### *De poteſtate Epiſcopali ad diſpenſan-dum in votis, ac iuramentis quibuſdam exceptis.*

### SVMMARIVM.

11 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in votis ſubdito-rum exceptis quinque.*

12 *Poteſt Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis, ac Religionis non abſoluto, nec ex amore Dei, ſed conditionali, & n.13. & 14.*

15 *Poteſt Epiſcopus diſpenſare in iuramentis quibuſdam exceptis.*

Poteſt ergo Epiſcopus, ſeu Archiepiſco- 11.
pus diſpenſare in omnibus votis ſuorum
ſubditorum, quia Epiſcopus habet ſufficien-
tem iuriſdictionem ad rectam ſuæ Eccleſiæ
gubernationem, & bonum ſuorum ſubdito-
rum. Excipiuntur tamen quinque vota, quæ
reſeruata ſunt ſummo Pontifici, verbi gratiâ
votum perpetuæ caſtitatis, Religionis appro-
batæ, votum peregrinationis ad limina Apo-
ſtolorum, ad terram ſanctam, & S. Iacobum,
vt patet ex extrauaganti *Dominici de remiſſio-*
*nibus, & pœnitentia*, & licet in his tribus vl-
timis votis iuxta Panormitanum *in cap. ex* Panorm.
*multa de voto*, Tabienam *verbo diſpenſatio.* Tabiena.
*num.11.* & alios poſſit, Epiſcopus diſpenſare,
quando facta ſunt tantùm cauſa deuotionis,
& non in ſubſidium belli, nihilominus con-
trarium tenendum eſt, vniuerſali Eccleſiæ
conſuetudine. Ita Sanchez *in Decalog. tom.1.*
*lib 4. cap.40. num.6.* Leſſius *lib.2. cap.40. dub.13.*
*num.104.* Clauis Regia *lib.6. cap.11. num.35.*
Bonacin. *tom.1. diſp.4. de voto, quæſt.2. punct.7.*
*§. 4. num.4. & 11.* & quamuis hæc reſeruatio
non ſit expreſſa in iure; tamen ſicut reſerua-
tio poteſt per conſuetudinem auferri, ita
etiam induci poteſt, & iſta reſeruatio bene
colligitur ex citata extrauaganti Dominici
de remiſſionibus, vbi fertur excommunicatio
contra eos, qui prætextu facultatum ſummi
Pontificis hæc quinque vota commutant. Ita
Clauis Regia *cit. num.38.* Suar. *lib.6. de voto* Clauis Reg.
*cap.21.* qui bene obſeruant, quòd in dicta ex- Suarez.
trauaganti ſolùm ſit mentio de commutatio-
ne; non verò de diſpenſatione, in pœnis au-
tem non eſt facienda extenſio ad diuerſa.

Loquimur tamen de voto abſoluto, quia 12.
ſi ſit ad tempus, certum eſt poſſe Epiſcopum
diſpenſare, imò & poteſt diſpenſare in voto
caſtitatis, ſeu Religionis pœnali, ſeu condi-
tionali, etiam adimpleta conditione, verbi
gratiâ fecit quis votum caſtitatis, vel Reli-
gionis, ſi ab hac infirmitate liberetur, poſt-
quam euaſit periculum poteſt votum ab Epi-
ſcopo diſpenſari. Ita Sanchez cum multis Sanchez.
*lib.8. de Matrim. diſp.10. num.13. & tom.1. in*
*Decalog. lib.4. cap.40. num.99.* Rodriguez Rodrig.
*tom.1. quæſt.63. art.7.* Clauis Regia *lib.6. ci-* Clau. Reg.
*tato cap.11. num.72.* Petrus de Ledeſma *tom.2.* Ledeſma.
*tractat. 10. cap.8. num.3.* Suar. *tom 2. de Relig.* Suarez.
*lib 6. de voto cap. 23. num.1. & 6.* & multi
alij, quos citat, ac ſequitur Trullench *in* Trullench.
*bullam cruciatam lib.1. §. 7. cap. 3. dub.6.*
*num.2.* Et idem dicendum eſt etiam de votis
iuratis, ac etiam de confeſſore electo per
Bullam Cruciatam, ſeu Iubilæum, quòd
in tali voto poſſit diſpenſare, vt cùm multis
tenet Illuſtriſſimus Dominus Acuña in ex-
plicatione Iubilæi, in quodam additamento in
exordio.

Ratio huius rei eſt, quia reſeruatio eſt 13.
odioſa, ergo eſt reſtringenda ad rem ſimpli-
citer talem, atqui votum pœnale, ſeu con-
ditionale, etiam adimpleta conditione, non
eſt votum abſolutum, & ex perfecto amore
Dei,

Dei,ſed tantum ex amore euadendi periculum, ergo non eſt votum ſimpliciter, cum deficiat à perfecta ratione voti, ergo non venit inter vota reſerua Pontifici.

14. Dices Poſita conditione votum manet abſolutum, ergo non poteſt diſpenſari ab Epiſcopo. Reſpondetur, quod quamvis vota, poſita conditione,cenſeantur abſoluta ſecundum ſe, non tamen ſunt abſoluta, quoad radicem, ex qua proceſſerunt, eſt enim in illis imbibita illa radicalis imperfectio, quia non ſunt emiſſa directè ex amore virtutis, ſed tanquam pœna peccati, ac mali præſentis, quæ imperfectio etiam poſita conditione manet.

## *Quoad Iuramenta.*

15. Quantum ad iuramenta, poſſunt diſpenſare Epiſcopi, & alij Prælati, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, exceptis iuramentis reſeruatis Summo Pontifici, vt ſunt iuramenta, quibus confirmantur ſtatuta Collegiorum, Academiarum, & bonorum Eccleſiaſticorum. Item iuramenta, quibus aſtringuntur Domini temporales, vt Reges, Duces, Marchiones,Comites. Item Prælati Eccleſiaſtici, vt Epiſcopi, & ſuperiores Eccleſiarum. Item iuramenta, quæ in rebus arduis interponuntur. Et ratio eſt, ne huiuſmodi bona facile dilapidentur, & optimè tradit Sotus hanc regulam generalem, 8. *de iuſtit. quaſt.* 1. *art.* 9. Quoties ſtatum iuratum confirmatum à Papa, iuramentum eidem Pontifici eſt reſeruatum. Ita Sanchez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 19. *num.* 7. Azor, *p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 19. *poſt quæſitum.* Reginald. *lib.* 18. *num.* 68. Bonacin. *diſp.* 4. *de leg. quaſt.* 1. *punct.* 17. *& hoc maximè poſtulat commune bonum.*

---

## QVÆSTIO IV.

### *De poteſtate Epiſcopali ad diſpenſandum quoad irregularitates, & explicatur quid ſit occultum?*

### SVMMARIVM.

16 *Quot ſint irrigularitates.*
17 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in omni irregularitate ex delicto occulto, & num.* 18.
19 *Et etiam in irregularitate ex hæreſi occulta, & num.* 20.
21 *Explicatur quid ſit occultum, & num.* 22.
23 *Hæc facultas committenda Vicario ad hoc deputato, & num.* 24.
25 *Eadem poteſtas conuenit Archiepiſcopo, dum viſitat.*

16. QVantùm ad irregularitates, nota quod irregularitates ſunt vndecim, ſex ex defectu, quinque ex delicto. Irrigularitates ex defectu. Primò, eſt ex defectu rationis, ſcientiæ, & fidei. Secundò, ex defectu corporis, quia caret oculo, vel digito. Tertiò, ex defectu natalium, quia eſt illegitimus. Quartò, ex defectu ætatis, quia non habet requiſitam ad ordines. Quintò, ex defectu Sacramenti, id eſt bigamia, de qua egi *ſupra Reſolut.* 19. *& hæc eſt triplex.* Prima & vera, quæ conſurgit ex duplici matrimonio, quando quis habuit duas vxores. Secunda, & interpretatiua, quando quis contraxit cum corrupta, verbi gratia, vidua. Tertia, & ſimilitudinaria, quando quis poſt votum ſolemne,vel ſactum ordinem contraxit matrimonium cum aliqua. Sextò, defectu lenitatis, verbi gratia, homicidio; dicuntur irregularitates ex defectu, quia deficit homo à Chriſto, qui eſt primum exemplar in ordine Eccleſiaſtico.

Irregularitates ex delicto ſunt quinque. Primò, ex iteratione Baptiſmi. Secundò, ex indebita ſuſceptione & vſu ordinis, vt verbi gratia, ſi excommunicatus ſuſcipiat, vel adminiſtret ordines. Tertiò, ex actu infidelitatis, ſeu hæreſis, nam Hæretici, Apoſtatæ à fide,eorum fautores, & defenſores ſunt irregulares, etiam ſi ſint occulti. Quartò, oritur ex infamia,quæ eſt praua opinio de vita, & moribus alicuius, hæc autem oritur ex ſententia data in crimine Sodomiæ, Hæreſis, & ſimilium. Quintò, ex homicidio, ac mutilatione illicitè facta. 17.

Hoc poſito. Epiſcopi poſſunt diſpenſare in omni irregularitate ex delicto occulto, ſeu non deducta ad forum contentioſum, excepto homicidio voluntario. Ita expreſſe Conſilium Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de Reformat.* Vnde Epiſcopus poteſt diſpenſare in ea, quæ conſurgit ex mutilatione occulta. Ita Molina, *diſp.* 70. *num.* 19. *&* 79. Filliucius, *tract.* 120. *cap.* 3. *num.* 9. Suar. *de cenſur. diſp.* 44 *ſect.* 4. *num.* 35. & multi alij, quos citat, ac ſequitur Bonacin. *tom.* 1. *diſp.* 7. *quaſt.* 4. *punct. vltimo*, *num.* 11. Ratio eſt, quia Tridentinum dat facultatem diſpenſandi in omni irregularitate occulta, excepto homicidio. 18.

Trident. Molina. Filliucius. Suar. Bonacina.

## *De irregularitate ex Hæreſi.*

19. An verò poſſit Epiſcopus diſpenſare in irregularitate contracta ex hæreſi occulta, tam circa vſum ordinum ſuſceptorum, quam circa ſuſceptionem ipſorum ordinum, quandiu delictum eſt occultum? Grauis eſt quæſtio, & ſi multi, & grauiſſimi negent,vt retuli *ſupra Reſol.* 20. *quaſt.* 1. *num.* 3. Alij è contra, & magnæ notæ affirmant poſſe diſpenſare, vt Sanchez, *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 27. *ait eſſe probabiliſſimum.* Henriquez, *in ſumma lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 7. *litter.* M. Auila, *de cenſuris* 2. *p. cap.* 7. *diſp.* 5. *dub.* 6. *§. Prima Concluſio.* Portel, *in Additionibus ad Dubia Regularia verb. Epiſcopus, num.* 1. Filliucius, *tract.* 20. *cap.* 3. *num.* 246. Rodrig. Petrus de Ledeſma, Lorca, Sa, Veiga, quos citat, ac ſequitur Illuſtriſſimus Dominus Bracharens. *in explicat. Iubilæi, cap.* 10. *dub.* 7. *num.* 18. *& ſapientiſſimus*, M. Antonius de Souza, *in expoſit. Bulla cœnæ, diſp.* 100. *n.* 7. *& alij multi, quos citaui Reſol.* 20. *quaſt.* 1.

Sanch. Henriq. Auila. Portel. Filliucius. Rodrig. Ledeſma. Lorca. Sa. Veiga. Brachar. Souza.

20. Et ratio eſt, quia Tridentinum citato loco dat facultatem Epiſcopis diſpenſandi in omni irregularitate, proueniente ex delicto occulto; atqui irregularitas ex hæreſi occulta prouenit ex tali delicto occulto, ergo cum ſit occulta, poterit diſpenſari ab Epiſcopo. Nec obſtat dicere, quod hæc facultas ſit ablata per bullam Cœnæ quæ quotannis legitur; nam præter ea,

quæ dixi, *cit. q.1.* Bulla Cænæ ſolum derrogat facultatem abſoluendi, non vero diſpenſandi, de qua nos hic agimus, ac proinde in pœnis non eſt facienda extenſio ad diuerſa. De hac te vide quæ dixi, *ſuprà Reſol. 20. quaſt. 1.* Vbi argumenta aduerſariorum poſui, ac ſolui.

21. Nota circa hanc rem, quid ſit occultum. Portel, *in Additionibus ad Dubia Regul. Verb. Diſpenſare num. 9.* Fagundez, *in præceptis Decalog. tract. 2. lib. 8. cap. 8. num. 32. 33.* Dicunt quod ſi hæreſis ſit nota quinque, vel ſex perſonis, vel ſex complices habeat, adhuc dicetur occulta, & ab illa adhuc Epiſcopi poterunt abſoluere. At Nauarr. *in Manual. cap. 27. num. 254. in fine, verſ. Vndecim.* Toletus, *in ſumma lib. 1. cap. 89. num. 5.* Viuald. *in candelabro tit. de irregularit. num. 315.* Sayrus, *de cenſur. lib. 4. cap. 17. num. 315.* Suar. *tom. 4. de pœnit. diſp. 3. ſect. 2. num. 2. & de cenſur. diſp. 41. ſect. 2. num. 6.* Veiga, Emmanuel Rodrig. Zerola, Azor, & alij in magno numero, quos refert, & citat Barboſa *in Collectanea*, ad Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6.* ad Verbum ex occulto, qui omnes dicunt illud reputari occultum, quod non eſt notorium apud omnes, etiam ſi poſſit probari per aliquos teſtes, ſufficit enim non eſſe diuulgatum, & quod poſſit aliqua tergiuerſatione celari, & eſto, delictum fuiſſet deductum ad forum contentioſum, & vel ex defectu probationis, vel ob inſtantiam partis Iudex abſoluit reum per ſententiam diffinitiuam, adhuc res manet intra terminos occulti, vt ex Couarr. ac aliis probat Sanchez, *de matrim. lib. 8.* Imo ſi delictum fuerit publicum in vno loco, in altero occultum, vbi petitur diſpenſatio, & non eſt moraliter ſpes, vt publicetur ibi, reputatur vt occultum, prout opponitur publico. Ita Sanchez, Suarez, Auila, Fagundes, quos citant, ac ſequuntur Vidal. *de caſibus reſeruatis. Inquiſit. 1. num. 101.* Candid. *cit. dub. 9.* circa occultum vide, *ſuprà Reſolut. 37. quaſt. 2.*

22. Circa quod nota primò Epiſcopum in prædicto caſu poſſe committere abſolutionem, non ad ſuum Vicarium abſolutè, ſed ad Vicarium, vel Confeſſorem ſpecialiter ad talem caſum hæreſis deputatum, nam ita requirit Tridentinum, vt contra Suarez, *tom. 4. diſp. 30. ſect. 2. num. 9. & 15.* probat Henriq. *lib. 6. cap. 14. num. 7.* in Gloſſa, *litter.* O. Garcia, *diſp. 11. cap. 30. num. 85.* Vgolinus, *de irregularit. cap. 36. num. 5.* in principio, & cum aliis multis, Barboſa, *de poteſtate Epiſcopi, p. 2. Allegat. 40. à principio.*

23. Nota etiam contra Henriquez, *lib. 14. cap. 20. §. 10. in fine*, & Auilam, *de cenſur. p. 7. diſp. 10. dub. 6.* Epiſcopum poſſe dictam abſolutionem, & diſpenſationem dare ſuo ſubdito in abſentia, etiam ſi talis ſubditus ſit extra Diœceſim, nam cum Concilium dicat, *ſubditos in ſua diœceſi, hoc eſt ſua diœceſis.* Ita Rodriguez, *in ſumma tom. 3. cap. 3. num. 3.* Salzedo, *in praxi Epiſcopoſ. p. 2. cap. 6. num. 28.* Suarez, *de cenſur. diſp. 41. ſect. 2. num. 10. & 12.* Bonacin. *de cenſur. diſp. 1. quaſt. 3. punct. 2. num. 1. verſ. & diſp. 7. quaſt. 5. punct. 1. num. 4.*

24. Nota tertiò Epiſcopum dictam abſolutionem, & diſpenſationem poſſe impertiri extra Sacramentum Confeſſionis, nam per illam particulam, *in foro conſcientiæ*, non intelligitur forum Sacramentale, audita confeſſione, ſed tantum denotatur, vt abſolutio in foro externo non proſit, ſi accidat hæreſim ad iudicium externum deduci. Ita Homobonus de examine Eccleſiæ, *p. 1. tract. 5. cap. 5. quaſt. 31. & alij multi, quos citant, ac ſequuntur*, Sanchez *in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 23.* Diana, *p. 1. de Abſolut. Hæreſis, Reſol. 2. ad finem.*

Nota quartò, hanc eandem poteſtatem conuenire Archiepiſcopo dum viſitat Diœceſim ſuffraganei, vt tenent Sayro, Clau. Regia, *lib. 6. cap. 11. num. 79.* Henriquez, *in ſumma lib. 14. cap. 18. num. 3.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. diſp. 3. ſect. 2. num. 8.* Auila, Sanchez, *& alij, quos citat, ac ſequitur*, Bonacin. *cita. diſp. 1. quaſt. 3. punct. 2. num. 3.* Barboſa, *de poteſt. Epiſcopus Alleg. 39. num. 19.* 25.

---

## QVÆSTIO V.

### *Poteſtas Epiſcopalis ad diſpenſandum quoad ea, quæ pertinent ad matrimonium.*

### SVMMARIVM.

26 *In impedimento occulto quando eſt difficilis recurſus ad Papam, Epiſcopus poteſt diſpenſare.*

27 *An ſi matrimonium fuit celebratum mala fide, an tunc valeat diſpenſare Epiſcopus, aliqui negant.*

28 *Alij probabiliter affirmant.*

29 *Etiam Epiſcopus in caſu vrgente poteſt diſpenſare ante matrimonium contractum.*

30 *Non verò ſi adſit legatus.*

31 *Epiſcopi poſſunt diſpenſare ad petendum debitum.*

IN impedimentis dirimentibus ſolus Papa poteſt diſpenſare ante matrimonium celebratum; at poſt celebrationem illius ſaltem bona fide vnius publicè factam, ſi impedimentum eſt occultum, & ſeparatio coniugum nequit fieri ſine magnæ famæ iactura, ac ſcandalo, aliove magno detrimento, & non eſt facilis ad Summum Pontificem recurſus, vel ad alium habentem ad id poteſtatem, ſi eſt periculum in mora, tunc bene poteſt Epiſcopus diſpenſare. Ita Sanchez, *de matrim. lib. 2. diſp. 40. num. 4.* Pontius, *de matrim. lib. 8. cap. 13. num. 4.* Tannerus, *tom. 4. diſp. 8. quaſt. 4. dub. 9. num. 162.* Rebellus, *p. 2. lib. 3. quaſt. 5. num. 20.* Bonacin. *de matrim. quaſt. 3. punct. 15. num. 4.* Præpoſitus, *in 3. p. quaſt. 8. de diſpenſationibus matrim. dub. 2. num. 12.* Ochagauia, *de Sacram. tract. 5. de matrim. quaſt. 2. num. 7.* Villalobos, *in Summa tom. 1. tract. 14. difficult. 25. num. 4.* 26.

Et addunt citati Auctores, quod ſi Sacramentum celebratum ſit mala fide ex parte vnius, quod tunc non poteſt Epiſcopus diſpenſare. Et ratio eſt, quia mala fide contrahens, indignus eſt, cui fauor huiuſmodi concedatur, ergo non poteſt præſumi tacita conceſſio ſummi Pontificis, vt Epiſcopus in caſu diſpenſet; 27.

quod

Trident. quod confirmatur ex Concilio Trident. *ſeſſ. 24. cap. 5. de reformatione Matrim. vbi dicitur; ſi quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat.*

28. Moſcoſus. Henriq. Tamen Moſcoſus *tract. 10. cap. 19. num. 22.* quod etiam antea docuit. Henriquez, *lib. 12. cap. 3. n. 2.* affirmant poſſe diſpenſari ab Epiſcopo; nam Epiſcopus in ſua diœceſi de iure diuino poteſt, quidquid poteſt Papa in toto orbe; & quamuis eius poteſtas poſſit à Papa limitari, & de facto in hoc limitata ſit; non tamen in omnibus caſibus cenſetur limitata, ſed tantum in ordinariis, quando verè datur periculum animarum, præſumitur Papam velle quod Epiſcopus ſuam iuriſdictionem exerceat, & diſpenſando remedium adhibeat, ſic enim decet Patrem, Paſtorem, ac bonum diſpenſatorem. Et cum hac limitatione interpretatur Tridentinum, nam etiam Deus (ait ipſe) prohibet homicidium, quod tamen permittit in neceſſariam defenſionem; & quemadmodum Concilium loco citato, prohibens diſpenſationem, cum taliter contrahentibus tamen Pontifex, quando ſibi videtur congruum, diſpenſare valet, ſic etiam ex eius benigna pietate, ac clementia, quando vrget grauis neceſſitas ad euitandam infamiam, incontinentiam, ac grauè ſcandalum, & non eſt facilis recurſus ad Pontificem, tunc videtur commiſſa Epiſcopo iuriſdictio ad diſpenſandum, ne animæ illæ pereant; quod tamen faciendum eſt cum multa diligentia, & magna cautela. Hanc ſententiam Villalobos. iudicat Villalobos, citatus probabilem, dum contrariam dicit probabiliorem, & mihi etiam videtur probabilis in aliquo raro, & vrgenti Gloſſ. Cardinalis. Hoſtienſ. Alexand. Dicaſtillus. caſu. Fauentque huic ſententiæ Gloſſa, Cardinalis, Hoſtienſis, Alexander, *in cap. Quia circa de conſanguinitate.* Dicaſtillus, *de Sacram. tom. 3. tract. 10. diſp. 8. dub. 4.*

29. Poteſt etiam Epiſcopus diſpenſare in impedimento dirimente ante contractum matrimonium; vt ſi ſponſa mane ad confeſſionem accedens, quando omnia iam parata ſunt ad nuptias publicatas, eadem Veſpera celebrandas, quæ ſine graui ſcandalo, ac infamia omitti non poſſunt, inueniatur impedimentum dirimēs habere, in hoc caſu diſpenſare poteſt Epiſcopus, quia impedimenta ſunt de iure humano, & eadem ratio, ob quam Epiſcopus diſpenſare poteſt poſt matrimonium, militat etiam Sanchez. antea. Ita cum multis Sanchez, *de matrimon. lib. 2. cap. 10.*

30. Difficultas eſt, ſi adſit Legatus, vel Nuntius, an tunc poſſit Epiſcopus diſpenſare: vtramque Diana. ſententiam iam probabilem dicit Diana, *p. 11. tract. 8. Reſol. 3. §. ſed difficultas eſt;* tamen nenegatiuam partem tutiorem dicit, vt tenet Di- Dicaſtillus. caſtillus, *de Sacram. tom. 3. tract. 10. diſp. 8. dub. 4. num. 53.* Quia Epiſcopus ſolum poteſt in tali caſu diſpenſare ratione neceſſitatis vrgentis. Sed quando adeſt alius, qui poteſt diſpenſare, ceſſat neceſſitas; ergo pro tunc dum adeſt Legatus Pontificis, non cenſetur quod ipſe, alteri, ſeu Epiſcopo concedat talem facultatem, ſed tantum ſuo Delegato, qui ex vi ſuæ delegationis habet, vt vices teneat Pontificis, & tunc ceſſat omne animarum detrimentum.

*Quoad debitum.*

Quantùm ad petendum debitum; pro quo 31. nota, quod ex copula licita oritur impedimentum dirimens matrimonium vſque ad 4. gradum; vnde per copulam licitam habitam cum propria coniuge, contrahitur impedimentum, vt alter poſt illius obitum nequeat contrahere matrimonium, cum conſanguineo, vel conſanguinea vſque ad quartum gradum; ex copula verò illicita oritur impedimentum vſque ad ſecundum gradum ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 4. de matrim.* Vnde qui poſt contractum matrimonium fornicatus eſt cum conſanguineo in tertio, vel quarto gradu; & ſimiliter qui poſt contractum matrimonium cognoſcit conſanguineam vxoris in tertio, vel quarto gradu, ſine vllo impedimento poteſt petere debitum. Ita Henriquez, *lib. 12. cap. 10.* Petrus Henriq. de Ledeſma, *de matrim. quæſt. 55. art. 3.* Sanchez, *lib. 7. diſp. 67. num. 8.* Bonacin. *de matrim. quæſt. 3. punct. 12. num. 6. & 19.* Ledeſma. Sanchez. Bonacina.

Quando verò cognoſcitur conſanguinea 32. vxoris in primo, vel ſecundo gradu datur impedimentum petendi debitum. Dubitatur tamen an Epiſcopus poſſit in hoc diſpenſare? Aliqui negarunt ducti *ex cap. Tranſmiſſa*, de eo, qui cognoſcit conſanguineam, vbi tale ius petendi debitum reſeruatur, & in nullo alio loco conceditur Epiſcopo, ergo nequit Epiſcopus diſpenſare, cum inferior non poſſit mutare legem ſuperioris.

Nihilominus contraria ſententia eſt, & ha- 33. betur in praxi, Epiſcopi paſſim diſpenſant ad petendum debitum; ita cum multis tenet, ac teſtatur, Sanchez, *lib. 8. de matrim. diſp. 12. num. 13.* vbi pluſquam viginti quatuor Auctores citat. Item tenent Toletus, *lib. 5. ſumma cap. 12. num. 6.* Rodriguez, *tom. 1. ſumma, edit. 2. cap. 243. num. 12.* M. Cornejo, *de matrim. diſp. 7. dub. 16. num. 3.* & ratio eſt vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo, quæ poteſt, & eſt ſufficiens ad introducendum ius. Sanchez. Toletus. Rodrig. Cornejo.

---

## QVÆSTIO VI.

### *De multis aliis rebus eſto ſuperueniat dubium, in quibus Epiſcopus valet diſpenſare.*

### SVMMARIVM.

34 *Multa ſunt in quibus Epiſcopus valet diſpenſare.*

35 *In dubio an quis indigeat diſpenſatione. Bonacina vtitur diſtinctione.*

36 *Si homo dubitat an egeat diſpenſatione, poteſt deponere dubium, poſſeſſio ſtat pro libertate.*

37 *In dubio an res egeat diſpenſatione, tenendum non indigere.*

CONueniunt Doctores, quod multi ſunt 34. caſus, in quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare in lege ſuperioris ex iure, vel ex eius poteſtate. Primò in diebus feſtis, in ieiunio, in recitatio

recitatione horarum, idque poteſt etiam Prælatus Religionis cum ſuis ſubditis. Secundò in re leuis momenti non obligantis ad mortalia. Tertiò, quando lex eſt particularis ſuis ſubditis, tam Epiſcopo, quam Regularibus. Quartò, quando non poteſt adiri Pontifex, & neceſſitate vrgente, periculum eſt in mora. Quintò, Poteſt Epiſcopus diſpenſare pro ſua diœceſi in legibus Concilij Prouincialis, & multa alia, quæ iure non prohibentur, & conſuetudine introducta ſunt. Conſuetudo enim vim legis habet. De quibus latè Barboſa, *de poteſtate Epiſcopi*, *p.* 2. *in Compendio, ſtatim in exordio à num.* 74. Barboſa.

35. Sed quæſtio eſt, quando Epiſcopus dubitat, an res egeat diſpenſatione, poſſit ipſe in lege ſuperioris diſpenſare, vel etiam quando ipſe dubitat, an ipſe poſſit diſpenſare, Bonacina, *tom.* 2. *diſput.* 1. *de legibus quæſt.* 1. *punct.* 1. *num.* 18. Bonac. Vtitur diſtinctione ait, ſi probabiliter opinamur rem non indigere diſpenſatione, tunc non eſt neceſſe illam petere à Summo Pontifice, vel Epiſcopo, quia licitum eſt ſequi opinionem probabilem, depoſito practicè dubio: vel non probabiliter opinatur, ſed practicè dubitatur, opus eſſe diſpenſatione; & tunc dicit ipſe petendam à ſede Apoſtolica diſpenſationem. Et ratio eſt, tum quia non debemus exponere nos periculo delinquendi contra legem ſuperioris, in qua Epiſcopus exceptis quibuſdam caſibus diſpenſare non poteſt: tum quia praxis in oppoſitum extare videtur. Ita Bonacin.

36. Barboſa. Contraria tamen ſententia, vt probabilior, ac verior tenenda eſt, quam tenent, Barboſa, *de poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *Allegat.* 35. *num.* 19. Sa. Emmanuel Sa, *verb. Diſpenſatio num.* 1. Layman. Layman, *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 4. Palaus. Caſtrus Palaus, *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.* 5. *num.* 10. *& alij apud ipſos.* Ratio eſt, quia in tali caſu datur præſumptio pro libertate: neque alicui morali periculo faciendi contra legem exponitur, etiam ſi inclines te indigere diſpenſatione, ac exiſtimo te reputari poſſe, non indigere illa, quia non debes cenſeri lege adſtrictus, quouſque de lege tibi certo moraliter conſtet. Conceſſo tamen gratis in illo dubio tibi eſſe neceſſariam diſpenſationem, exiſtimo Epiſcopalem ſufficere. Tum quia non videtur Pontifici reſeruatus caſus dubius, ſed certus; Tum quia poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Ita Caſtrus Palaus.

37. Quando ergo res verſatur in dubio, an egeat diſpenſatione Papæ, non ſolum vt diximus quod Epiſcopus poteſt diſpenſare, ſed etiam quod in tali caſu nulla ſit neceſſaria diſpenſatio: tenet, Diana, *part.* 3. *tract.* 6. *Reſol.* 82. Diana. Quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis, qua homo eſt dominus, & poſſeſſor ſuæ libertatis.

## RESOLVTIO XXVIII.

### *Poteſtas Religioſa ad diſpenſandum.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Quænam vota ſuorum ſubditorum poſſint Prælati Regulares diſpenſare?*

### SVMMARIVM.

1. *Omnia vota ſiue realia, ſiue perſonalia per profeſſionem tolluntur.*
2. *Quæſtio procedit de Veris Prælatis, & quinam ſint.*
3. *Prælatus poteſt diſpenſare, ac irritare omnia vota ſuorum ſubditorum.*
4. *Loquimur de diſpenſatione vtili, & non impertinente.*
5. *Votum peregrinationis non poteſt fieri ſine licentia Prælati.*
6. *Votum de tranſitu ad arctiorem Religionem poteſt diſpenſari à Prælato.*

QVOAD vota. Et imprimis non agimus de votis emiſſis in ſæculo antè profeſſionem, quia omnia illa vota, ſiue realia, ſiue perſonalia commutantur, ſeu extinguntur per Religionis profeſſionem. 1. Hanc ſententiam expreſſe docet D. Thomas, 2.2. *quæſt.* 88. *art.* 12. *ad* 1. D.Thom. Vbi ait profeſſum non teneri ad vota in ſæculo emiſſa, ſed per profeſſionem tolli, eo quod Priori vitæ moriatur. Idem docent, Gloſſa, *cap. Monach. verſ. Vouerit.* 20. *quæſt.* 4. Gloſſa. ſequuntur multi alij Doctores, quos citat, ac ſequitur Sanchez, *tom.* 2. *in Decalog. lib.* 5. *cap.* 5 *num.* 38. *&* 43. Sanchez.

Tota quæſtio eſt de votis factis poſt profeſſionem, an poſſint irritari, vel diſpenſari à Prælato, & nomine Prælatorum intelligitur hic Generalis, Prouincialis, Prior, Rector Collegij, & etiam Vicarius in capite; nam omnes poteſtate ſpirituali gaudent erga ſuos ſubditos; alij verò, qui Prælati verè non ſunt, quamvis latè ſuperiores dicantur, vt Superiores Conuentus, vel Vicarij conſtituti à Priore, & etiam in eius abſentia per breue tempus, cum non habeant poteſtatem ſpiritualem non veniunt hic nomine Prælatorum, nec poterunt diſpenſare. Ita cum multis aliis, Sanchez, *lib.* 4. *de voto cap.* 33. *num.* 16. Sanchez. Suarez, *lib.* 6. *de voto cap.* 7. *num.* 17. Suar. 2.

Dico ergo. Prælatus Regularis poteſt irritare, ac diſpenſare omnia vota ſuorum ſubditorum, exceptis his, quæ pertinent ad conſtitutionē ſtatus Religioſi, & talis Religionis. 3. Ita D. Thomas, 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 8. *ad* 3. *&* 4. Nauarrus, *in Summa cap.* 12. *num.* 65. Clauis Regia, *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 9. Azor, Valentia, Leſſius, Layman, Bonacina, & alij multi, apud ipſos, quos citat, ac ſequitur Caſtrus Palaus, D.Thom. Nauarr. Clauis Reg. Azor. Valentia. Leſſius. Layman. Bonacina. Palaus.

laus, *tom. 3. tract. 15. diſp. 2. punct. 8. num. 2.* Et probatur, quia Religioſus ratione ſuæ profeſſionis nec habet velle, vel nolle, nec voluntatem; deinde Prælati ex commiſſione data à Pontifice, *cap. ſi Religioſus de Electione in 6.* & *cap. Non dicatis 12. quæſt. 1.* habet plenariam poteſtatem ſpiritualem in ſuos ſubditos, eos regendi, ac gubernandi. Et confirmatur. Quia Prælati Regulares habent poteſtatem, quaſi Epiſcopalem in ſuos ſubditos, ſed Epiſcopi poſſunt diſpenſare in voto ſimplici, ergo & Prælati Regulares. Pro maiori explicatione huius rei.

4. Nota primò, quod loquimur de diſpenſatione vtili, & conuenienti; nam ſi Prælatus diſpenſet in voto caſtitatis, paupertatis, obedientiæ, diſpenſatio eſt inutilis, quia vota illa ſunt ſolemnia, & reſeruata Pontifici, & hoc eſſet deſtruere ſtatū Religioſum, ſimiliter eſſet inutilis diſpenſatio in Religione Minimorum in voto abſtinendi à carnibus, quia tale votum auctoritate Pontificia eſt annexum Regulæ.

5. Etiam erit impertinens diſpenſatio reſpectu voti peregrinationis ad limina Apoſtolorum, vel Ieruſalem, vel ad D. Iacobum, cum tale votum non poſſit fieri, niſi in ordine ad licentiam Prælati, vnde ſi ipſe annuat, tenet votum, ſi abneget facultatem, non tenet: ſi autem annuat, iam obligat votum, & tale votum iam non poteſt diſpenſari, niſi in caſu vrgenti denuo ſuperuenienti, & in quo poteſt Epiſcopus diſpenſare, poteſt tamen Prælatus illud irritare. Ita M. Lezana, *tom. 1. Summa cap. 18. num. 49.* Fr. Anton. ab Spir. S. *in Directorio Regularium tom. 1. tract. 2. diſp. 2. ſect. 2. num. 99.*

Lezana. Fr. Ant. ab Spir. S.

6. Nota ſecundò, contra Caſtrum Palaum citatum, *num. 4. Votum de tranſitu ad arctiorem Religionem poſſe diſpenſari à Prælato Regulari.* Ita Nauarrus, Sayrus, Leſſius, Suarius, & alij, quos citant Bonacina, *tom. 2. diſp. 4. quæſt. 2. punct. 7. §. 2. num. 27.* Villalobos, *tom. 2. tract. 35. diffic. 13. num. 19.* Hieronym. Rodrig. *Reſolut. 123. num. 8.* Diana, *3. p. tract. 2. de dub. Regular. Reſol. 91.* Probatur, quia votum Monachi de tranſitu ad arctiorem Religionem non eſt ſimpliciter votum Religionis, ſed tantum votum de tranſitu; ergo non venit ſub reſeruatione voti Religionis. Aduerte tamen cum Rodriguez, & Diana citato, quod licet tale votum poſſit diſpenſari à Prælato, non tamen poteſt irritari, ex defectu poteſtatis dominatiuæ, cum non poſſit impediri à Prælato, ſicut non poteſt impediri à Patre votum filij ſui.

Palaus. Nauar. Sayrus. Leſſius. Suar. Bonacina. Villalobos. Hier. Rod. Diana.

## QVÆSTIO II.

### *Poteſtas Prælatorum quoad vota Nouitiorum.*

### SVMMARIVM.

7 *Prælatus poteſt diſpenſare, & commutare ſuorum Nouitiorum vota.*

8 *Non poteſt irritare illa vota directè, ſed indirectè.*

9 *Quid ſit votum reale, quid perſonale.*

10 *Prælatus poteſt ſuſpendere vota perſonalia Nouitij, & realia in raro caſu.*

11 *Si egrediatur è Religione tenetur ad vota antea facta in ſeculo.*

QVoad Nouitiorum vota Dicimus, quod poſſunt Prælati diſpenſare, & commutare ſuorum Nouitiorum vota; nam Nouitius quamdiu eſt in Religione gaudet profeſſorum priuilegiis. Ita Nauarr. *in Summa cap. 12. num. 65.* Rodriguez, *tom. 1. quæſt. 28 art. 8.* Molina, *tom. 1. de Iuſtitia, diſp. 139. col. 3.* Miranda, *quæſt. 33. art. 6.* Portel, *in Additionibus ad dubia, verb. voti diſpenſatio, num. 74.* Et ad tollendam omnem difficultatem hoc conceſſit Eugenius IV. in ſua bulla 21. quam refert Ioannes à Cruce, *in Epitome lib. 1. dub. 6. concluſ. 2.* Henriquez, Nauarrus, quos citat, & ſequitur Fr. Martin. à S. Ioſeph, *fol. 537. n. 6.* Quod etiam Auctores communiter extendunt ad Magiſtrum Nouitiorum. 7.

Nauarr. Rodrig. Molina. Miranda. Portel. Eugen. IV. Ioan. à Cruce Henriq. Martin.

Quoad irritationem vero, dicimus, Nouitiorum vota directè non poſſunt irritari à Prælato, eo quod in illis deficit ſubiectio ex voto obedientiæ, in quo fundatur hæc directa irritatio, indirectè tamen irritari poſſunt illa vota, prout indirectè, conuenienti ordinis regimini obuiant, vel debilem, ac impeditum reddunt Nouitium. Suarez, *tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto, cap. 7. num. 12.* 8.

Suar.

Cum autem duplex ſit votum, perſonale, & reale; Perſonale, quod tangit perſonam, vel aliquam eius actionem, vel omiſſionem, verbi gratia orare, non ambulare. Reale, quo res aliqua externa promittitur, verbi gratia, in refectorio relinquere aliquid de ſua pitantia pro pauperibus alendis. 9.

Tunc dicunt communiter Doctores, Nauarr. citato, *cap. 12. num. 65.* Azor, *1. part. lib. 1. cap. 17. quæſt. 20. & vltima.* Sayrus Clauis Reg. *lib. 6. cap. 10. num. 15.* Bonacin. *diſp. 4. quæſt. 2. punct. 7. §. 2. num. 52.* & alij multi, quos adducit Caſtrus Palaus citatus *num. 11.* Dicunt, quod etiam Prælatus poteſt ſuſpendere vota perſonalia Nouitij; quia talia opera poterunt inſeruire ad difficiliorem, ac grauiorem reddendam probationem Nouitiatus, & eſſe impedimenta ad maius bonum, profeſſionem nempe Religionis; non verò vota realia poterunt ſuſpendi, quia hæc rariſſimè poterunt eſſe impedimentum ad profeſſionem, niſi ex illis nouitius fiat debilior, & eius vires deficiant, & tunc dicunt citati Auctores, quod ipſe Nouitius poterit commutare in alia pia opera. 10.

Nauarr. Azor. Sayrus. bonacina. Palaus.

Benè tamen notat Leſſius, *lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 80. §. Quando votum.* Si contingat, quod homo ante ingreſſum Religionis habuerit aliquod votum, vel in ipſo Nouitiatu emiſerit, quod pro tunc fuit diſpenſatum, vel ſuſpenſum, & ipſe egreſſus fuerit è Religione ante profeſſionem, tunc omnia illa vota reuiuiſcunt, quia ſolum fuerunt ſuſpenſa pro tempore Nouitiatus. Si verò profeſſionem emiſerit, omnia ex diſpoſitione iuris commutantur in votum profeſſionis, vt communiter Doctores colligunt ex *cap. Scripturæ, de voto,* vbi Alexander III. ait: *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuam Religionis obſeruantiam noſcitur commutare.* Ex vi iuris & diſpoſitione, cum quis in 11.

Leſſius. Alexand. III.

perpetuum

perpetuum alterius directioni ſe ſubiicit, omnes priuatas obligationes à ſe dimittere cenſetur; ita citatus Leſſius, *num.* 106.

## QVÆSTIO III.

### *An Prælatus Regularis poſſit irritare, ſeu diſpenſare votum Religioſi creati Epiſcopi?*

SVMMARIVM.

12 *Etſi aliqui affirment, tamen communis ſententia negat.*

13 *Quod dicimus de Prælatis Religioſorum, negamus de Prioriſſis Monialium.*

12. Sa. EX his bene infertur, quid dicendum ſit de votis Religioſi creati Epiſcopi, an valeant irritari à Prælato Regulari? Affirmat Emmanuel Sa, *verb. Votum, vbi de votorum irritatione, num.* 5. Tamen ſimpliciter dicendum eſt, quod talia vota nequeant irritari à Prælato Regulari, quia talis electio Epiſcopi eximitur à ſubiectione omnium Prælatorum Regularium, ergo Prælatus Regularis in eum non poteſt exercere ſuam iuriſdictionem cum iam non ſit illius ſubditus, ac proinde irritari tantum poſſunt à Summo Pontifice, qui omnium Religioſorum eſt ſupremus Prælatus. Ita Suar. *tom,* 2. *de Relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 7. *num.* 10. Sanchez, *tom.*1. *in Decalog. lib.*4. *cap.* 30. *num.* 21. & idem dicendum eſt de Religioſo iuſte eiecto, quia per eiectionem excluſus eſt ille à regimine Religionis, ac poteſtate Prælatorum. Ita Sanchez, *citato cap.* 30. *num.* 26.

Suarez. Sanchez.

13. Hæc, quæ diximus de Prælatis Religioſorum, negamus tamen de Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa Monialium; nam vt iam dixi, hæ poterunt irritare vota Monialium ratione poteſtatis dominatiuæ, qua pollent, non tamen cum eis poterunt diſpenſare, cum ſint expertes iuriſdictionis ſpiritualis.

## QVÆSTIO IV.

### *Prælati Regulares habent poteſtatem ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſicut & Epiſcopi.*

SVMMARIVM.

14 *Explicatur nominis etymologia.*

15 *Vndecim ſunt irregularitates.*

16 *Prælati Regulares poſſunt diſpenſare in omnibus irregularitatibus in quibus poſſunt Epiſcopi cum ſuis ſubditis.*

14. A Nominis Etymologia incipiamus. Irregularitas deducitur à Regula adiuncta præpoſitione *in*, quæ ſignificat priuationem; Irregularitas ergo idem eſt, ac priuatio Regulæ, ſeu extra Regulam iuris Pontificij, quod omnes habiles, & ſine defectu admittit ad ſtatum Clericalem, qui ergo à tali recta regula deficit, irregularis dicitur, vt patet ex text. *cap.* 1. *de ſententia & re iudicata lib.*6. *cap. cum Medicinalis* §. *final.* & *cap.* 15. *qui de ſententia excommunic. eodem libro.*

Vndecim ſunt irregularitates, ſex ex defectu, quinque ex delicto; quas ſuperiori *Reſolut. quæſt.* 2. *num.* 16. & 17. enumeraui, & ideo pro his diſcendis videndæ ſunt: & antequam ad ſingularum diſpenſationem veniamus, propono hanc regulam generalem. 15.

Prælati Regulares poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in omnibus irregularitatibus, in quibus poſſunt Epiſcopi diſpenſare cum ſibi ſubiectis, ac proinde in hac poteſtate diſpenſandi æquiparantur cum Epiſcopis; Ita concesſit Dominicanis Pius V. *in Conſtitut. Romani Pontificis* 131. & Gregorius XIII. in ſua bulla conceſſa Fratribus D. Bernardi, & refertur in eorum Compendio, verb. Abſolutio quoad Fratres. *num.* 11. Ita Rodriguez, Miranda, Portel, quos citant, ac ſequuntur Candidus, *tom.* 2. *diſp.* 24. *art.*59. *dub.*3. Bordon, *tom.* 1. *Reſolut.* 10. *num.* 6. 16.

Compend. D. Bernardi. Rodrig. Miranda. Portel. Candidus. Bordon.

## QVÆSTIO V.

### *Irregularitas ex defectu animæ triplex eſt in qua non poteſt Prælatus Regul. diſpenſare.*

SVMMARIVM.

17 *Prima irregularitas eſt ex defectu vſus rationis, & hæc eſt indiſpenſabilis.*

*Secunda eſt ex defectu ſcientiæ, ſi neſciat quæ requiruntur eſt inhabilis; at in Religioſo non requiritur tanta ſcientia, ibidem.*

*Tertia eſt ex defectu fidei, at recenter baptizati, ſi bene inſtructi fuerint, iudicio Epiſcopi poterunt ordinari, ibidem.*

PRima Irregularitas prouenit ex animæ defectu, & hæc eſt triplex, ex defectu vſus rationis, ex defectu litterarum, ex defectu fidei. Prima ex defectu vſus rationis, qui tali defectu laborat, & mente captus, iure diuino, & naturali, ad ordines non poteſt promoueri, quia eos non valet exercere. Ita M. Cornejo, *quæſt.* 5. *de Irregularitate, diſp.* 3. *dub. vnico.* Bonacina, *de Cenſuris, diſp.* 7. *de Irregular. quæſt.* 1. *punct.* 1. *num.*1. & in hac Irregularitate nec Papa poteſt diſpenſare. Secunda eſt, ex defectu ſcientiæ. *cap. Illiteratos, diſt.* 36. Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. & *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. 11. &c. Si autem tanta ſit hæc inſcientia, vt neſciat, quæ neceſſaria ſunt ad vſum Ordinis, eſt inhabilis ex iure Diuino, iuxta illud Oſeæ, *quia ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Ita Suarez, *de Cenſur. diſp.* 51. *ſect.*1. Cornejo, *proxime citatus.* Quod vero ad Regulares, etſi non bene calleant linguam latinam bene poſſunt ordinari ab Epiſcopo, de quo Lezana, *tom.* 1. *cap.*14. *n.*24. Vt latius, cum de ordine fuerit ſermo, dicam. Per defectum fidei intelligitur Neophytus, qui in adulta ætate recenter eſt baptizatus, *Diſt.* 48. *cap.* 1. veniens ex Iudaiſmo, Mahometiſmo, vel Gentiliſmo. Poſtquam autem per aliquod tempus bene inſtructi 17.

Cornejo. Bonacina. Suar. Cornejo.

inſtructi fuerint in fide viri huiuſmodi non
ſunt iam irregulares, & bene poterunt arbi-
Nauar. trio Epiſcopi ordinari, *cap. Eam. de reſcri-*
Toletus. *ptis.* Ita ex Nauarro, Toleto, Sayro, Lezana,
Sayrus. *verb. Irregularitas, n.11.*
Lezana.

## Qvæstio VI.

### *Quid poſſint Prælati circa irregularitatem ex corporis defectu?*

### SVMMARIVM.

18 *De corporis defectu quoad ſæculares pertinet ad Epiſcopum iudicare; quoad Regularem, ad illius Prælatum.*

19 *Prælati Regulares poſſunt cum ſuo ſubdito diſpenſare in defectu corporis.*

20 *Prælati ſint valdè cauti in tali diſpenſatione, ne defectus ſint multum difformes, etſi non poſſent tegi, & abſcondi.*

18. SEcunda irregularitatis ſpecies oritur ex de-
fectu corporis, ſicut enim de ea iudicare
quoad Clericos ſæculares pertinet ad Epiſco-
pum, ſic quoad Regulares pertinet ad Præla-
Cornejo. tum Regularem, vt tenent M. Petrus Cornejo
Peirin. Peirinus, Miranda, Suar. Bartholomæus de
Miranda. Vecchis, Layman, quos citat, ac ſequitur Dia-
Suar. na *4. p. tract. 2. Reſol. 73.* Qui tamen aduertunt,
Vecchis. quod liberum erit Epiſcopo, qui daturus eſt
Layman. Ordines, Religioſum cum tali corporis defectu
Diana. admittere, vel non admittere ad Ordines.

19. Poterunt ergo Prælati Regulares ex vi ſuo-
rum priuilegiorum cum ſubdito corporis de-
fectum patiente, v.g. ſi in facie, vel oculo ha-
beat maculã, vel ſi ei deſit vnus digitus, dum-
modo non ſit pollex, vel pes, vt ligneo vtatur,
& ſi ei deſit vnus oculus, etiam ſiniſter, ita vt
cum apta Miſſalis diſpoſitione non multum
faciem vertat; ita ex priuilegio Sixto IV.
& aliis, in quibus datur ampliſſima pote-
ſtas ad diſpenſandum in omni irregularitate,
excepto homicidio voluntario, mutilatione,
vel bigamia, vt patet ex multis priuilegiis
Vecchis. aliorum Pontificum; vt referunt Vecchis *in*
Lezana. *praxi Nouitiorum, diſp. 9. dub. 21. num. 3.* M. Le-
Peirin. zana, Peirin. *in mari magno Minorum, n. 144.*
Bordon. Bordonius *Reſol. 11. n. 10.* Imò infra referam
*in hac quæſt.* Paulum Tertium dantem faculta-
tem ad diſpenſandum in omni irregularitate,
nulla excepta.

20. Notandum eſt tamen, quod Prælati valdè
cauti ſe habent in his defectibus diſpenſan-
dis, quod non ſint valdè deformes, & ſcanda-
loſi, quod non ſit ille caducus, magnopere bal-
butiens, vt non poſſit bene, & integrè proferre
Auila. verba, nec totaliter Surdus, vt notant Auila,
Layman. Layman, apud Lezanam *citatum*; in his enim
non ſolet Summus Pontifex diſpenſare, vt no-
Candidus. tant Candidus *tom. 2. diſquiſit. 14 art. 61. dub. 7.*
Nauarr. Ex quo bene deducitur contra Nauarrum,
*cap. 27. n. 223.* non eſſe irregularem, qui aures
non habet, ſi eas crinibus, vel alium corporis
Henriq. defectum bene tegere valet, ita Henriquez,
Auila. Auila, Coninch, quos citat Diana *allegatus,*
Coninch. *Reſolut 73.*
Diana.



## Qvæstio VII.

### *An illegitimi in Religione ſint habiles ad Ordines; & an cum eis poſſint Prælati diſpenſare ad dignitates?*

### SVMMARIVM.

21 *Quinam reputandi ſunt illegitimi.*

22 *Illegitimi ſecundum ius ſunt irregulares ad Ordines: per profeſſionem in Religione approbata tollitur impedimentum ad ordines.*

23 *Quoad honores, & dignitates diſpenſatur cum eis* in c. Generali, *vel* Prouinciali.

24 *Imò ex multis priuilegiis, Generalis, vel Prouincialis, ſeu Prior localis cum eis diſpenſat ad honores, & dignitates.*

TErtia irregularitatis ſpecies eſt ex de- 21.
fectu natalium, vnde illegitimi ſunt ir-
regulares, & non poſſunt aſſumi ad ordines;
pro illegitimis autem non reputantur expoſiti,
nec ſunt irregulares, vt decreuit, ac declarauit
Gregorius XIV. in gratiam confraternitatis
pro expoſitis, vt refert M. Cornejo *tom. 2.* Cornejo.
*tract. 5. diſp. 15. dub. 1. n. 4.* Nec eſt illegitimus,
qui naſcitur ex parentibus legitimè coniuga-
tis, etſi tempore conceptionis non eſſent con-
iugati interueniente impedimento dirimente.
Ita Sanch. *lib. 8. de matr. diſp. 7. n. 19.* Nec cen- Sanchez.
ſentur illegitimi filij nati ex matrimonio in-
ualido bona fide contracto, vt cum multis Do-
ctoribus tenet Diana *4. p. tr. 2. Reſol. 59. §. Nota* Diana.
*quarto.* Nec filius tenetur credere matri in ar-
ticulo mortis affirmanti ipſum eſſe illegiti-
mũ. Ita Diana *eod. tract. Reſol. 50. §. Notandum.*

Illegitimi ergo ſecundum ius ſunt inhabi- 22.
les, & irregulares ad Ordines ſacros. Hæc irre-
gularitas tollitur per profeſſionem in Reli-
gione approbata, per eámque fit homo expe-
ditus, & habilis ad omnes Ordines, ex multis
priuilegiis. Suar. *tom. 5. in 3. p. diſp. 41. ſect. 1.* ex Suarez.
Nauarro, & multis aliis M. Cornejo *tom. 2.* Nauar.
*diſp. 15. de irregularitate, dub. 2.* Sanchez *lib. 5.* Cornejo.
*de præceptis Decalogi, cap. 5. num. 10.* M. Lezana Sanchez.
*tom. 1. cap. 3. n. 2.* Hoc etiam extendunt ad vſum Lezana.
Ordinum ſuſceptorum in nouitiatu ante pro-
feſſionem.

Hæc tamen irregularitas non tollitur in 23.
illegitimo, quoad prælaturas, ac honores in
Religione, vt patet ex *cap. 1. de filiis Presbytero-
rum.* Et ita communiter Doctores, tamen iuxta
conceſſionem Gregorij XIV. poſſunt Prælati
*in cap. Generali*, vel *Prouinciali*, cum eis diſ-
penſare, vt ad præfecturas admittantur; &
poſtea idem conceſſit Gregorius XIV. Socie-
tati in Bulla, quæ incipit, *Exponi nobis.* Et
Congregationi Clericorum miniſtrantium in
infirmis, in Bulla, quæ incipit, *Illis qui*; qua
facultate gaudent cum illis communicantes.
Ita Bordon. *Reſol. 12. n. 3.* & n. 48. M. Lezana Bordon.
*tom. 1. c. 18. n. 6.* Candid. *diſquiſ. 14. art. 61. dub. 23.* Lezana. Candidus.

Imò maximè nota ex Portel. *tom. 1. Reſponſ.* 24.
*part. 3. caſu 25. num. 2.* vbi adducit quoddam Portel.
priuilegium Leonis X. conceſſum Patribus
Congregationis Sancti Ioannis Euangeliſtæ

Cc in

in Portugallia, vt habetur in eorum Compendio, *fol.9.* concedit Pontifex. *Vt admiſſus ad profeſſionem, inter illos, ſi habet defectum natalium, ipſo facto ſit diſpenſatus non ſolum ad ordines, ſed etiam ad omnia ſolita gubernari per Fratres illius Ordinis, Prioratus, Rectorias,* &c. Quo priuilegio gaudent omnes aliæ Religiones cum eis communicantes.

Pellizar.

Pellizar. *tom.2. tract.9. cap.3. ſect.4. num.131.* tenet quod Generalis, vel Prouincialis, ſeu Prior localis poſſit diſpenſare cum illegitimis, vt ad honores, & dignitates aſſumantur ex priuilegio Gregorij X I V. Pro Regularibus miniſtrantibus infirmis, quod refert Caſarrubias *in Bullario, tom.2. Conſtitut. Gregorij X I V.* Aliud priuilegium ex Sixto I V. conceſſum Prædicatoribus refert Bordonius *Reſol.10. num.1. §. Secundum ſit.* Vbi Pontifex concedit facultatem tam Generali, quam Prouinciali, ac Priori locali, diſpenſandi, *Vt tam ipſi Regulares, quam defectum natalium patientes prædicti, ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia eligi, recipi, & aſſumi, illáque gerere, & exercere liberè, & licitè valeant motu proprio, & ex certa ſcientia concedimus.*

Caſarrub.

Bordon.

---

## Q V Æ S T I O VIII.

### *An in foro conſcientiæ Regulares poſſint vti priuilegiis antiquis ad Ordines ſuſcipiendos ante ætatem deſignatam à Tridentino?*

## S V M M A R I V M.

25 *Priuilegia antiqua ad ordines ſuſcipiendos minori ætate à Tridentino determinata, ſunt reuocata.*
26 *Quidam graues Doctores negant, alij affirmant, & n.27.*
28 *Fundamenta affirmantium proponuntur.*
29 *Sententia negatiua vera, & tenenda.*
30 *Etſi Regulares non diſpenſant ad ſuſcipiendos Ordines, diſpenſant, vt miniſtrentur.*

25. QVarta ſpecies irregularitatis prouenit ex defectu ætatis, quam determinauit Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.23. cap.12.* Vnde quamvis olim Regulares habuiſſent multa priuilegia, vt ad Sacros Ordines promouerentur ætatis anno 22. vt Benedictus III. conceſſit Benedictinis Valliſoleti. Innoc. VIII. Minoribus. Iulius II. Minimis, vt referunt Vaſquez *ad 3.p. diſp.146. cap.4.* Ioannes de la Cruz *lib.2.c.3.dub.6.* Peirin. *de Conſtitut.1. Iulij II. num.20.* Hæc omnia priuilegia reuocata ſunt per Concilium Tridentinum *citato loco,* ſicut & alia, quod eodem die poſſent ſuſcipere omnes ſacros Ordines.

Trident.

Vaſquez. Ioan. à Cruce. Peirin.

26. Magna tamen quæſtio, an ſaltem in foro conſcientiæ poſſint Regulares hodie ordinari ante ætatem determinatam à Concilio Tridentino, & an cum eis valeant Prælati diſpenſare; negatiua ſententia eſt communis: eam tenent Miranda *tom.1. q.39. art.1.* Vaſquez *3.p. diſp.246. c.4. in fin. n.44.* Portel. *in Dubiis Regul. verb. Priuileg. n.64.* Miranda *in ſumma, tom.1. q.39. art.1. concl. vnica.* Sà *verb. Relig. n.56.* Amicus *diſp.2. de Ordin. ſect.4. n.2.* Caſtro Palaus *tom.4. tract.27. diſp. vnica, de Ordin. punct.7. n.9.* Rodriguez *tom.3. q.23. art.6.* Villalobos *tom.1. tract.11. de Ordine, diff.11. n.8.*

Vaſquez. Ioan. à Cruce. Portel. Miranda. Sà. Amicus. Palaus.

Alij verò è contra affirmant, quod Religioſi hodie poſſunt vti ſuis priuilegiis antiquis etiam contrariis Concil. Trident. Ita Henriq. *lib.7. cap.24. in Gloſſa litt. K,* Sanchez *tom.2. in Decalog. lib.5. cap.4. n.16.* Beja, Compendium Societatis, Veiga, quos citat Diana *tom.3. tract.2. de Dubiis Regular. Reſol.59.* M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto, *in Direct. tom.1. tract.2. diſp.1. ſect.2. num 64.* & M. Fr. Franciſcus de Fonſeca ex Illuſtri familia Eremitarum Sancti Auguſtini publicus veſperarius Lector in Academia Conimbric. vir magnæ virtutis, Religionis, ac ſapientiæ in lectura Sacramenti Ordinis. 27.

Henriq. Sanchez. Beja. Compend. Veiga. Diana. Fr. Anton. à Fonſeca.

Probant hanc ſententiam. Quia Pius V. viuæ vocis oraculo conceſſit priuilegium Regularium Miniſtris, etiam contrarium Concilio Trident. pro foro tantum conſcientiæ, & licet Gregorius X I I I. poſtea reuocauerit ea, quæ Pius V. conceſſerat contraria Concilio Tridentino, fuit tantum in foro externo pro euitandis controuerſiis. 28.

Nec obſtat id, quod ait Dicaſtillus *tract.6. de Ordine, dub.21. diſp.40.* Quod Regulares nunquam poſſunt ordinari contra Trid. in foro interno abſque eo quod exeat in externum, quia Prouincialis debet dare literas teſtimoniales ordinandum habere omnes qualitates iuxta Conc. Trid. ad Presbyteratum, v.g. Ad hoc facilè reſpondet Amicus *citatus*, quod Prouinciali ſat eſt, vt dicat Ordinandum habere omnes qualitates requiſitas ad talem ordinem. Nec obſtat ſecundo id, quod obiicit Amicus, quia priuilegia Gregorij X I I I. ſunt oracula, quæ per Gregorium X V. & Vrbanum V I I I. ſunt reuocata, & annullata. Reſpondetur, quod licet omnia oracula fuiſſent per Gregorium X V. reuocata, tamen poſtea ab eodem Gregorio X V. fuerunt confirmata ex certa ſcientia per Bullam authenticam, vt teſtatur Peirinus *tom.4. priuileg. cap.11.* & ideo illa iam non ſunt oracula, ſed Bullæ, & ideo non comprehenduntur in reuocatione Gregorij ipſius XV. nec Vrbani VIII. & ideo ob hæc fundamenta, & alia ait Portel. *citatus*, quod hanc ſententiam non audet condemnare, nec ego eam condemno.

Dicaſtillus. Amicus.

Tamen prima ſententia mihi ſimpliciter vera videtur, quod hodie Regulares non poſſunt ordinari, niſi iuxta ætatem præſcriptam in Concil. Trid. nec in hoc Prælati Regulares audent aliquid diſpenſare. Quia Sixtus V. in ſua Bulla contra malè promotos, reuocauit omnia priuilegia Pij V. ſtatuens ſub grauiſſimis pœnis Concilium Trident. obſeruari in iis, quæ ad ſuſceptionem Ordinum maximè pertinent, vt apertè conſtat ex illis verbis: *Aut ante per ætatem, per ſacri Generalis Concilij Tridentini decreta prima tonſura, aut cuique Ordini præſcriptum.* Et ſubdit: Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis. Et licèt Clem. VIII. de anno 1595. prædictum decretum Sixti V. reuocauerit, id ſolum fuit prout derogabat terminos iuris communis, ac Concilij Trident. quatenus verò 29.

iuri

iuri communi, ac Concilio Tridentino conformis erat, illud confirmauit, ac reualidauit; & ideo conceſſio Pij V. per Sixtum V. ac Clementem VIII. eſt reuocata, & annullata.

30. Aduertendum eſt, quod quamvis Regulares non valeant diſpenſare cum ſuo ſubdito Religioſo, vt ante ætatem Concilij ordines ſuſcipiat, poterunt tamen cum eo diſpenſare in ſuſpenſione contracta ex mala ſuſceptione Ordinum ante legitimam ætatem ex priuilegio Sixti IV. & Pij II. in Bulla *cum ex ſacrarum*, quam refert Bordonius *reſol.11. n.26.* & adducens pro hac ſententia Peregrin. Portel. & alios, vt etiam habet in eadem ſententia Dicaſtill. *tract.6. de Ordine, diſquiſit.1. dub.2. num.305.*

## QVÆSTIO IX.

### *Explicantur irregularitates ex defectu Sacramenti, id eſt Bigamia, ex defectu lenitatis, libertatis, ac bonorum temporalium.*

#### SVMMARIVM.

*De Bigamia egi* Reſol.27. ſupra.

*Ex defectu lenitatis dicam* quæſt. ſequenti.

31 *Serui ſunt irregulares, ſi ordines ſuſcipiant annuente Domino ſunt liberi, ſi neſciente, ſunt ſerui, in his quæ non repugnant ſacerdotali dignitati.*

33 *Ex Tridentino requiritur patrimonium ad Ordines ſacros.*

32. Aliæ ſunt duæ irregularitates ex defectu, quæ ad has reducuntur, vna ex defectu libertatis; ſerui enim ſunt irregulares *diſt.54. per totam*, de quo latè noſter Bacconius *in 4. diſtinct.25. q.5.* Et meritò hæc irregularitas ab Eccleſia eſt inducta: nam ſeruitus maximè repugnat cum ſuprema dignitate ſacerdotali. Si autem ſeruus ordinetur, aut profeſſionem emittat, ſciente Domino, manet liber, ſi autem initietur in minoribus non conſentiente Domino, manet ſeruus; ſi verò in maioribus, tunc adquiret libertatem ſoluendo pretium Domino, vel alium ſeruum in ſui locum tradendo, alioquin adhuc tenetur ſeruire in iis rebus, quæ non dedecent ſtatum clericalem. Ita Nauar. Toletus, Sayrus, quos citant, ac ſequuntur M. Cornejo *diſp.6. de irregul. dub.1.* Bonacina *de irregul. punct.4. n.2.* M. Lezana *de irregular. n.18.*

33. Alia etiam irregularitas communiter aſſignatur ex defectu bonorum temporalium, quæ ſcilicet prouenit ex paupertate, carentes enim titulo, vel patrimonio ordinari non poſſunt propter Decretum Concil. Trid. *ſeſſ.21. cap.2. de Reformatione.* Quod minimè ſpectat ad Regulares, quia ipſi ordinantur ſine titulo, & patrimonio, imò potius ad titulum: quoad ſæculares dicam cum de Ordine fuerit ſermo, interim vide Suar. *tom.5. ad 3. p. diſp.51. ſect.3. in fine*, M. Cornejo *ſuprà diſp. vltima.*

## QVÆSTIO X.

### *An Prælati Regulares valeant diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario, vel mutilatione?*

#### SVMMARIVM.

34 *Ex homicidio voluntario, ſeu mutilatione etiam iuſtè facta contrahitur irregularitas.*

35 *Prælati Regulares in homicidio voluntario, ac mutilatione diſpenſant.*

36 *Et hoc tam in homicidio prohibito in quinto Decalogi præcepto, quam non prohibito.*

37 *Poſſunt diſpenſare in irregularitate ex aborſu.*

38 *Ob homicidium in propriam defenſionem non datur irregularitas.*

39 *Loquimur de homicidio occulto.*

Septima ſpecies irregularitatis, & eſt prima ex delicto, eſt ex defectu lenitatis, cum homo præ ſe non præfert manſuetudinem, ac ſimilitudinem Chriſti Domini, qui erat valdè mitis, & humilis corde; hæc autem irregularitas incurritur propter homicidium, vel mutilationem etiam iuſtè factam, vel cooperationem, & etiam notabiliter accelerantem; vnde Iudex ſæcularis cum ſuo aſſeſſore, ſcribâ, ſeu tabellione, & etiam accuſator, ac teſtis in cauſa mortis, ſeu mutilationis omnes ſiunt irregulares, de quibus multa tractant M. Cornejo *de irregularitate, diſp.11. n.1.* M. Lezana *verb. Irregularitas, à num.21.22. & ſeqq.* 34.

Prælati Regulares poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ex homicidio voluntario, vel mutilatione. Ita conſtat ex Bulla Pauli III. pro Benedictinis, de qua egi citatâ *reſol.27.* In qua Pontifex concedit facultatem Prælato ad abſoluendum ab omnibus caſibus etiam reſeruatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & ad diſpenſandum irregularitatibus, quavis cauſa, vel occaſione contractis; vnde in caſibus exceptauit contenta in Bulla Cœnæ, in irregularitatibus nullam fecit exceptionem; ergo poſſunt diſpenſare in omni irregularitate, ac proinde in homicidio, ac mutilatione. Idem conceſſit Martinus V. viuæ vocis oraculo, & Sixtus IV. Prædicatoribus. M. Lezana *tom.5. in mari magno Prædicatorum, num.128.* Ita Filliucius, Vecchius, Barboſa, quos referunt, ac ſequuntur Bordon. *tom.1. reſolut.13. num.14.* Candidus *tom.2. diſquiſit.14. art.61. dub.13.* M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *tom.1. tractatu 2. diſput.1. ſect.2. n.7.* 35.

Limitat tamen hanc doctrinam Bordon. *citatus*, cum Fr. Anton. *ad homicidium peccaminoſum prohibitum in quinto Decalogi præcepto*, quia ſimpliciter hoc tantum venit nomine homicidij. Quæ doctrina mihi non placet, quia ex conceſſionibus Pontificiis colligitur facultas ad diſpenſandum in omni homicidio voluntario, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus; deinde ſi colligitur poteſtas ad diſpenſandum in homicidio pecca- 36.

minoſo, ergo etiam in eo, quod non eſt peccaminoſum.

Limitat ſecundò, Rodrig. *tom.2. quæſtion. q.33.art.4.ad fin.* In homicidio ex abortu, quia non ſolum eſt homicidium corporis, ſed etiam animæ, & inde dicit illud homicidium qualificatum. Tamen hæc doctrina non eſt admittenda; & Prælati poſſunt diſpenſare in tali irregularitate & in fœtu animato: de quo latè egi *Reſol.3.q.16.& 17.*

38. Limita tertiò, quia occidens, vel mutilans aliquem ob defenſionem ſui cum moderamine inculpatæ tutelæ, nullam incurrit irregularitatem, ita definitum eſt ab Eccleſia, *Clementina ſi furioſus, de homicidio*, quia non ſponte, ſed neceſſitate propriæ defenſionis iuſtæ, id fecit homo. Ita communiter Doctores. Noſter Bacconius *in 4.diſt.25. quæſt.7.art.2.* Michaël de Bononia *ibidem quæſt.2. art.3.* M. Cornejo *de irregularitate, diſput.4.dub.1.* & multa *ſupra dixi, verb. Accuſatio*, vel *Bannitus*, vel *Bellum*. Bacconius. Bononia. Cornejo.

39. Maximè nota, quod tam hic de homicidio, quam de hæreſi, ac aliis criminibus, loquitur de delicto occulto; quid autem ſit occultum, vide quæ dixi *ſuperiori Reſolut. q.2.n.21.* Deinde notorium vt opponitur occulto, non ſufficit, quod ſit diuulgatum per vnum teſtem aliàs non multum fide dignum, vt notat Peirin. *de Prælat.q.2.c.5. §.4.n.52.* Deinde non ſufficit, quod crimen ſciatur tantum per famam, niſi fama procedat ab illis, qui crimen vident. Ita Sotus, Tabiena, Angelus, & alij, quos citat, ac ſequitur Sanchez *in Conſiliis, lib.6. cap.5. dub.42. n.2.* Sotus. Tabiena. Angelus. Sanchez.

## QVÆSTIO XI.

### *Quis poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex rebaptizatione?*

### SVMMARIVM.

40 *Quando quis ſcienter rebaptizatur, incurrit irregularitatem.*

41 *Qui in adulta ætate, non in infantili baptizatur ab hæretico, fit irregularis.*

42 *In hac irregularitate diſpenſat Papa, Epiſcopus, & Prælatus Regularis reſpectu ſuorum ſubditorum.*

40. SEcunda ſpecies irregularitatis ex delicto prouenit ex rebaptizatione, ſeu iteratione baptiſmi ſcienter, ſiue publica, ſiue occulta *cap.Eos de conſecrat. diſt.4. & cap.Confirmand. diſt.50.* Dixi ſcienter, quia ſi quis in infantia, ebrietate, vel ſomno rebaptizetur, non fit irregularis ob defectum vſus rationis, etiamſi poſtea ratam habeat illam rebaptizationem. Ita communiter Sayrus *lib.7.c.8.* M.Cornejo *de irregul.diſp.5.dub.1.* Deinde etiam ſi quis ex ignorãtia facti permitteret ſe rebaptizari, non incurrit in dictam irregularitatem: nam hæc irregularitas prouenit ex delicto, à quo ignorantia excuſat. Sotus *in 4.diſt.3. q.vnica, art.9.* M.Cornejo *citatus*, Bonacina *de irregularitate, diſp.7.q.3. punct.3.n.3.* Sayrus. Sotus. Cornejo. Bonacina.

41. Hanc tamen irregularitatem incurrit ille, qui in adulta ætate ſe ſinit ab hæretico baptizari *cap.Si in qualibet, 1.q.7.* ſecus ſi quis in infantili ætate baptizetur *cap.Placuit, & c.Qui apud 1.q.4.* ex Suario, Filliucio, Reginald. Bonacina *citatis, n.53.* Filliuc. Reginald. Bonacina.

Ab hac irregularitate non ſolum diſpenſat Papa, ſed etiam Epiſcopus, ex Trident. *ſeſſ.24. c.6.* Per profeſſionem autem in Religione non tollitur, cum ad hoc nullum videatur dari fundamentum, vt notat M.Lezana, *verb.Irregul. n.44.* In ea tamen poſſunt diſpenſare Prælati Regulares per priuilegia, quæ habent ad diſpenſandum in omni irregularitate, vt notat idem Lezana, Bordon. *reſol.11.n.3.* & loquitur non ſolum de rebaptizatione occulta, ſed etiam de publica. 42. Trident. Lezana. Bordon.

## QVÆSTIO XII.

### *Per malam ſuſceptionem, & adminiſtrationem ordinis incurritur irregularitas, & quis in ea diſpenſet.*

### SVMMARIVM.

43 *Suſcipiens ordines furtiuè, & ſtante matrimonio incurrit irregularitatem.*

44 *Baptizans ſolemniter, vel Miſſam celebrans ſine ordine, vel excommunicatus confeſſiones excipiens, vel Euchariſtiam miniſtrans fit irregularis.*

45 *Ab hac irregularitate non ſolum diſpenſat Papa, ſed etiam Epiſcopus in caſibus occultis, Prælatus in vtroque caſu.*

TErtia ſpecies irregularitatis ex delicto contrahitur per indebitam ſuſceptionem Ordinis, ac malam illius adminiſtrationem; & quantum ad ſuſceptionem, iuxta communem ſententiam, in duobus tantum caſibus incurritur irregularitas, vt notarunt Hurtado *de cenſur. diſp.2.diffic.3.* Diana *4.part. tract.2. Reſol.55.§.Nota etiam.* Præpoſit.*3.part.quæſt.5. de irreg. dub.5.* Primò, quando quis ordinatur furtiuè, hoc eſt non examinatus, vel non admiſſus ſuſcipit Ordines, vel alium loco ſui facit examinare; & ipſe loco illius ſuſcipit ordines, *cap.de eo qui furtiuè.* Bonacina *de cenſur. diſp.7. q.3. punct.4. n.6.* Cum formidine tenet contrarium. Secundò, ſi durante matrimonio etiam non conſummato præſumit ſacros Ordines ſuſcipere; vnde in aliis caſibus, in quibus multi Doctores aſſerunt incurri irregularitatem, tenendum eſt contrarium, ſed ſolum ſuſpenſionem, cum non exprimantur in iure; quod tenendum eſt memoria pro multis caſibus reſoluendis, de quo *de Sacram. Ordin.* 43. Hurtado. Diana. Præpoſit. Bonacina.

Per exercitium Ordinis etiam multis caſibus incurritur irregularitas, vt ſi quis ſine ordine ſolẽniter baptizet, Miſſam celebret; itémque excommunicatus cõfeſſiones excipiat, ſacrámque Euchariſtiam miniſtret, etiamſi Miſſam non celebret, de quibus, & multis aliis dicendum eſt infra. Ex his, & aliis irregularitatibus diſpenſationem cõcedit, non ſolum Summus Pontifex, ſed etiam Epiſcopus in caſibus occultis ex Concilio Trid. *ſeſſ.24.c.6.* Quoad Regulares: eorum Prælati in multis priuilegiis 44. Trident.

Eugenij

Lezana. Eugenij IV. Sixti IV. Pij V. quæ adducunt,& 
Bordon. referunt Lezana *tom.1. ſumma, cap.18. n.40.*
Bordonius *Reſol.11, num.3.& 41.*

## QVÆSTIO XIII.

### *An Epiſcopi, & Prælati Regulares poſſint diſpenſare in irregularitate ex hæreſi occulta?*

### SVMMARIVM.

45 *Sub nomine hæreſis, intelligitur Hæreticus occultus, illius fautores, conſilium, & fauorem dantes.*

46 *In hac irregularitate occulta poſſunt diſpenſare Epiſcopi, & Prælati Regulares.*

47 *Cum hac doctrina ſtat, quod non poſſunt abſoluere ab hæreſi occulta.*

45. QVarta ſpecies irregularitatis ex delicto,
incurritur per hæreſim; hæretici enim
ſunt irregulares, *c. Presbyteri, diſt.50. cap. Qui in*
*qualibet*; quod intelligitur de hæretico occulto,
Director. vt patet ex *Clement.7.* quæ refertur *in Directo-*
*rio Inquiſitor.* Maiolus *lib.5. de irregular. cap.46.*
Cornejo. M. Cornejo *diſp.8. dub. vnico,* quod etiam in-
telligitur de fautoribus, receptoribus eorum,
conſilium, fauorem, auxiliúmque ipſis præ-
bentibus: nam iſti cum ipſis hæreticis æquipa-
Suarez. rantur, *cap.2. de hæreticis, in 6.* Suar. *diſp.43.*
Hurtadus. *ſect.1.* Hurtadus *diſp. de irregular. diffic.3. n.9.*
Cum hæreticis computantur etiam Apoſtatæ,
Sanchez. ac Schiſmatici. Ita Sanchez, Nauar. ac multi
alij apud Bonacinam *de irregularitate, diſp.7.*
*punct.6. num.5.*

46. Si hæreſis ſit occulta, quod Epiſcopus po-
Trident. teſt diſpenſare ex Trident. *ſeſſ.24. c.6.* Henriq.
Henriq. *lib.14. de irregularitate, cap.4. num.6* Sanchez
Sanchez. *in Decalog. lib.2. cap.25. num.18.* Toletus *in*
Toletus. *Additionibus, lib.1. cap.69.* referens Sà, Comi-
Sà. tolum, Sayrum. Prælati Regulares poſſunt
Comitol. etiam diſpenſare in hac irregularitate orta ex
Sayrus. delicto infidelitatis, vel hæreſis occultæ ex pri-
uilegio Pij V. Bulla 13. Et confirmatur ex mul-
tis aliis priuilegiis, in quibus eis datur poteſtas
ad diſpenſandum in omni irregularitate, ex-
Layman. cepto homicidio, ac bigamia, Layman *lib.1.*
Lezana. *tract.5. p.5. cap.4. in fine.* M. Lezana *verb. Irregul.*
Belaſius. *n.62. ad finem.* Belaſius *v. Irregularitas, num.17.*
Bordon. Bordon. *tom.11. Reſolut.11. num.43.* vbi cum
Boſſius. Boſſio *de Iubilæo,* affirmat poſſe Prælatos Re-
gulares diſpenſare cum hæretico publico,
dummodo non ſit relapſus, quæ doctrina mihi
nullo modo placet vtpote contra commu-
nem conſenſum Theologorum. Quid autem
ſit occultum, iam dixi *ſuperiori Reſolut. n.21.*
*quæſt.4.*

47. Nec cum his pugnat id, quod dixi *Reſol.20.*
*q.3.* Non poſſe Prælatos Regulares à crimine
hæreſis occulto abſoluere; ergo cum eis nec
diſpenſare, iuxta *c. Cum illorum de ſent. excom-*
*municationis.* Cui negatur poteſtas abſoluendi,
Sanchez. negatur poteſtas diſpenſandi. Reſp. cum San-
Lezana. chez *lib.2. in Decalog. cap.25. n.18.* Lezana *verb.*
Bordon. *Irregularitas, num.61.* & Bordonio *proximè ci-*
*tato.* Quia textus intelligendus eſt regulariter
loquendo: nam in crimine hæreſis ſtrictior
eſt poteſtas abſoluendi, quam diſpenſandi: nam
Concil. Trident. *citata ſeſſ.24. c.6.* dans amplam
facultatem Epiſcopis diſpenſandi in caſibus
occultis, etiam Pontifici reſeruatis, non ex-
preſſit hæreſim, tanquam illam comprehen-
dens ſub illa generali diſpenſandi conceſſio-
ne facta Epiſcopo, vel eius Vicario, facta de-
legatione; at Concilium in poſteriori parte, vt
notat Sanchez *citatus n.16.* agens de abſolu-
tione ab hæreſi, ſtrictiùs loquitur, vt abſolu-
tio ſolum impendatur per ipſum Epiſcopum;
& non per eius Vicarium. Deinde reſponderi
poterit, quod in hæreſi ſtrictior eſt facultas
abſoluendi, quam diſpenſandi, eo quod ex-
communicatio pro hæreſi occulta eſt certiſſi-
ma, non ſic autem irregularitas: nam quod
hæc per hæreſim occultam contrahatur, ne-
gant multi Auctores, Henriquez, Emmanuel Henriq.
Sà, Sayrus, Auila, quos allegat, ac refert San- Sà.
chez *citatus n.1. & 2.* Sayrus. Auila.

## QVÆSTIO XIV.

### *Quid ſit irregularitas ex infamia, & quis in ea valeat diſpenſare?*

### SVMMARIVM.

48 *Quid ſit infamia, & ob quot crimina contrahatur.*

49 *Infamia eſt duplex iuris, vel facti.*

50 *Infamia facti tollitur per pœnitentiam, & emendationem.*

51 *In infamia facti, & iuris diſpenſat Papa, & Epiſcopus.*

52 *In vtraque infamia etiam publica diſpenſant Prælati Regulares.*

QVinta ſpecies irregularitatis ex delicto, 48.
oritur ex infamia, quæ vt ſumitur apud
circumſtantes, *eſt praua exiſtimatio de vita, &*
*moribus alicuius.* Ex parte ipſius infamis, *eſt læ-*
*ſa dignitatis qualitas, legibus, aut moribus repro-*
*bata.* Noſter Michael de Bononia *in 4. diſt.25.* Bononia.
*quæſt.5. artic.1.* Sylueſter, & alij cum Layman.
*lib.1. tract.5. part.5. c.4. n.1.* Hæc autem con-
trahitur, poſt vel ante ingreſſum Religionis; &
oritur ex multis, & variis criminibus, ex Apo-
ſtaſia à fide, hæreſi, ex furto, raptu, periurio,
falſario, cum Moneta falſa, Sodomia, ex pro-
ſtitutione propriæ filiæ, vel neptis, matri-
monio cum meretrice, vili, vel abiecta, ex
arte magica. Hæc, & alia multa crimina circa
infamiam congerunt Azorius *tom.2. lib.6.* Azor.
*cap.7. q.3.* M. Cornejo *tom.2. tract.5. de irre-* Cornejo.
*gularitate, diſp.8. dub. vnico, §. Ex quibus in-*
*fero.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, allegat. 45.* Barboſa.
*à n.25.*

Infamia duplex eſt, vna iuris, altera facti. In- 49.
famia iuris contrahitur poſt publicam iudicis
ſententiam; infamia autem facti contrahitur,
vt explicat Caſtro Palaus *1. p. diſp.6. de cenſur.* Palaus.
*punct.10. n.7.* per aliquod factum deteſtabile,
& infamatorium notum apud viros probos,
bonos, & prudentes, cum per talia crimina
homines excludantur ab officiis, ac munori-
bus publicis, ac honorificis, vt aduertit Molina Molina.
*tract.1. de iuſtit. diſp.7. n.6.*

51. Infamia facti tollitur per iuſtam pœnitentiam, ac rectam emendationem vitæ, cum res, per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluatur, ita communiter omnes cum Nauarro *cap. 25. numero 75. 76.* Infamia autem facti, vel iuris poteſt tolli à Summo Pontifice, an etiam ab Epiſcopis, negat Caſtro Palaus *citatus, num. 13.* dicens quod Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum infami, vt ad ordines aſcendat, ſed vt in ſuſceptione miniſtret. Tamen, quod in vtroque poſſit Epiſcopus diſpenſare, communis eſt ſententia ex *c. At ſi Clerus, §. de adulterio, de iudic.* Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 204.* Toletus *in ſumma, lib. 1. cap. 62. num. 5.* Lezana *verb. Infamia, num. 16.* Infamia autem orta ex iure ciuili tollitur à Rege, Principe, ac Imperatore.

Nauarr. Palaus. Toletus.

52. Prælati Regulares poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis ratione ſuorum priuilegiorum in omni irregularitate infamiæ ſiue iuris, ſiue facti qualitercumque contracta ſit, ſiue occulta, ſiue publica ſit, poſt & ante ingreſſum Religionis. Ita Peregrin. *in ſuo Compendio, verb. Diſpenſat.* Naldus, *verb. Infamia, num. 1. §. Hic autem.* Bordon. *Reſol. 11. num. 50.* M. Lezana, *verb. Infamia, n. 17. 18.* Theſaur. *p. 1. cap. 34.* Diana *p. 5. tract. 14. Reſol. 91.* Et probabilem videtur ſentire Pellizar. *tract. 9. cap. 3. ſect. 4. n. 134.* Et probatur ex multis priuilegiis, quæ conceſſa ſunt Prælatis Regularium, quæ refert Lezana *tom. 1. cap. 18. num. 4.* ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis in omni irregularitate, exceptis tribus, homicidio voluntario, mutilatione, bigamia; ergo manet integra facultas ad diſpenſandum in omni alia irregularitate, & inde etiam ab infamia.

Peregrin. Naldus. Bordon. Lezana. Diana.

53. Probatur etiam ſecundò, ex priuilegio Gregorij XIV. Bulla 17. pro Clericis miniſtrantibus infirmis, vt eorum Generalis, & idem eſt per conſequens aliorum Ordinum, qui cum ipſis communicant in priuilegiis, poſſit diſpenſare cum ſuis ſubditis in infamiæ macula; & idem conceſſit Pius V. *in Bulla 129.* in nouo Bullario, Abbatibus, & Prælatis Congregationis Caſſinenſis diſpenſandi in quavis macula infamiæ, qualiter cumque contractæ, ſiue ante, ſiue poſt ingreſſum Religionis.

Greg. XIV.

54. Nec contra hoc faciunt Rodriguez *tom. 1. q. 24. art. 6.* Portel. *in dubiis Regular. v. Diſpenſat. n. 6.* Lauor. *tit. 14. cap. 16. n. 7.* aſſerentes Prælatos Regulares non poſſe diſpenſare in infamia iuris, maximè in crimine Sodomiæ, quia talis diſpenſatio generat ſcandalum. Reſpondemus quod diſpenſatio datur ſuppoſita pœnitentia, ac emendatione criminis, & per pœnitentiam, ac emendationem deletur omne quodcunque crimen.

Rodrig. Portel. Lauor.

## QVÆSTIO XV.

*Prælatus, in quocunque loco ſit, poteſt diſpenſare cum ſuo ſubdito etiam à ſe abſenti.*

### SVMMARIVM.

55 *Prælatus extra Conuentum in quocunque loco ſit, poteſt diſpenſare cum ſuo ſubdito.*

56 *Prælatus poteſt diſpenſare cum ſuo ſubdito etiam abſenti à ſe.*

Primò Prælati Regulares poſſunt diſpenſare cum ſuo ſubdito, ſiue ſit in Conuentu, ſiue extra illum, quia poteſtas diſpenſandi non alligatur loco, & priuilegia Pontificum indiſtinctè loquuntur ſine determinatione loci. Ita Portel. *verb. Diſpenſare, in Adddition.* 10. ex doctrina Sanchez *lib. 1. diſp. 9. n. 7.* Suar. *de cenſur. diſp. 41. ſect. 2. n. 10.* 55.

Portel. Sanchez. Suar.

Secundò, tenendum eſt, quod Prælatus poteſt diſpenſare ſubditum abſentem à ſe ipſo. Primò, quia in hoc nulla aſſignabitur repugnantia, nec difficultas, quia non eſt abſolutio ſacramentalis, quæ requirat ſubditum præſentem; deinde quia maior difficultas poteſt conſiderari in abſolutione cenſuratum, quæ tamen confertur ſubdito abſenti. Bonacina *diſp. 1. de cenſur. q. 3. punct. 4 n. 4.* cum communi ſententia; ergo multo magis diſpenſatio, cum nullum contineat veſtigium abſolutionis. Ita multi Auctores cum Boſſio *de Iubilæo caſu* 10. *n. 166.* Portel *verb. Diſpenſatio, n. 10.* 56.

Bonacina. Boſſius. Portel.

## QVÆSTIO XVI.

*An valeat diſpenſatio à ſuperiori data ſubdito ignoranti, non petenti, & etiam nolenti?*

### SVMMARIVM.

57 *Valet diſpenſatio taliter data.*
*Diſpẽſatio data ſubdito ignorãti valet. Ibid.*

58 *Prodeſt diſpenſatio ſubdito non petenti.*
*Prodeſt diſpenſatio facta nolenti. Ibid.*

Reſpondeo, quòd maximè valet, ac tenet diſpenſatio data à ſuperiore ſubdito ignoranti, vel non petenti, vel nolenti diſpenſari. Probatur vniuerſaliter, quia ex parte diſpenſantis dantur omnia requiſita ad valorem diſpenſationis poteſtas, & voluntas; ergo bona eſt diſpenſatio: ex parte etiam diſpenſati adſunt omnia requiſita, ſubiectio nempe, & iuſta cauſa, vt ſuppono, ratione cuius ſuperior diſpẽſat. Et probatur per ſingulas partes. Prodeſt ignoranti, ſi eam per tertiũ procurauit, aliter verò à die ſcientiæ acceptæ, vt volũt Suar. *lib. 8. de legib. c. 25. n 15.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. centur. 2. caſu 185. n. 31.* cum ipſis, ac aliis Bonac. *diſp. 3. n. 5. de priuil.* Aliter tamen Sanch. *lib. 8. de matrim. diſp. 26. n. 5.* Bordon. *reſol. 10.* quod mihi eſt verius; prodeſt enim diſpenſatio facta ignorãti à die diſpenſationis ad collationẽ beneficij, quia ſtante diſpenſatione iam ipſe reuera eſt habilis ad beneficium, & ipſa ſcientia eſt per accidẽs. 57.

Suarez. Menoch. Bonacina. Sanchez. Bordon.

Prodeſt etiam diſpenſatio non petenti data à ſuperiore, quia valor illius pendet à volũtate concedẽtis, & non à ſupplicatione petẽtis, tum quia beneficium datum à ſuperiore ſine petitione alicuius valet, & ſortitur effectum, *cap. Si motu proprio de prebendis, in 6.* ergo & diſpenſatio, militat enim eadem ratio. Nauar. *conſ. 2. & 3. de reſcriptis.* Sà *verb. Gratia, n. 23.* Portel. *verb. Diſpenſatio, num. 11.* Suar. *lib. 6. de legibus, c. 13. n. 8.* Diſpenſatio facta in nolentem, habet ſuum 58.

Nauar. Sà. Portel. Suarez.

ſuum effectum; nam diſpenſatio eſt beneficium ſuperioris, ac proinde iuſta interueniente cauſa poteſt diſpenſare, maximè quando hoc confert ad bonum commune, vel commendationem virtutis, in ordine ad officia; tunc enim beneficium, & gratia confertur
Thomazer. inuito Thomazer *regula* 151.

## QVÆSTIO XVII.

### *An Prælatus non ſolùm per tertium, ſed etiam immediatè per ſemetipſum poſſit ſecum diſpenſare?*

SVMMARIVM.

59 *Poteſt per tertium à ſe electum ſecum diſpenſare.*

60 *Poteſt etiam ſecum immediatè diſpenſare.*

59. RESpondeo Prælatus Regularis vtpote Generalis, Prouincialis, Prior localis non ſolùm per alium à ſe electum, ſed etiam immediatè per ſemetipſum ſecum diſpenſare poteſt in omni irregularitate, in qua poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare. Prima pars probatur ex priuilegio Sixti IV. Gregorij XI.
Bordon. quæ refert Bordon. *Reſol.*10. *quæſt.*1. §. *Secundum ſit.* Deinde Prælati, & Epiſcopi poſſunt eligere confeſſorem, ad eos abſoluendos, ergo
Henriq. etiam ad diſpenſandum cum eis. Henriquèz
Emmanuel. *lib.*6. *de Pœnitentia cap.* 4. *num.*3. & *lib.*7. *de*
Sà. *indulg.c.*28. Emmanuel Sà, *verb. Religio. n.*47.
60. Secunda pars de diſpenſatione immediata in ſe ipſum, probatur; quia hoc nulli iuri, tam diuino, quam humano repugnat, vt pro-
Bordon. bat Bordonius *Reſol.*10. *num.*13. §. *Secundum.* Quia idem reſpectu diuerſarum actionum,
Abbas. poteſt exercere vicem duorum. Abbas *in cap. ex literis de probationibus num.*11. Deinde non eſt vniuerſaliter verum illud axioma, quòd inter dantem, & accipientem debet dari di-
Sanchez. ſtinctio, vt ex multis oſtendit Sanchez *lib.*8. *de Matrim.diſp.*3.*num.*6. Deinde illud axioma nemo ſui ipſius eſt iudex, non habet locum in diſpenſationibus, nam diſpenſatio exercetur iuriſdictione voluntaria, & gratuita, valdè diuerſa ab abſolutione Sacramentali, quæ fit
Gloſſa. per modum iudicij. Gloſſa *final. cap. Nunc*
Thomazer. *autem* 7. *diſt.*21 Thomazer. *Reg.* 25. Annilla,
Armilla. *verſ. Monachus,num.*9. Molin. *tom.*1. *de iuſti-*
Molina. *tia tract.*2. *diſp.*247. §. *Religioſus tamen.* Azor.
Azor. *lib.*7.*cap.*19. & ſicut Prælatus poteſt ſibimet ipſi concedere indulgentiam, ſicut aliis per ſuam iuriſdictionem voluntariam, & gratuitam, ita & ſibimet ipſam diſenſationem.

## QVÆSTIO XVIII.

### *An diſpenſatio negata à maiori, poſſit concedi à minori, & an diſpenſatus ad maius ſit diſpenſatus ad minus?*

SVMMARIVM.

61 *Negata diſpenſatione à ſuperiori poteſt inferior diſpenſare, dummodo non ſit denegata diſpenſatio ob cauſam iuſtam, & n.*62. *&* 63.

64 *Diſpenſatus ad maius non eſt diſpenſatus ad minus, & n.*65.

PRima quæſtio eſt. Negat ſuperior, verbi 61.
gratia, Papa diſpenſationem alicui, an talem diſpenſationem poſſit concedere inferior, ſuppoſito quòd aliàs habeat poteſtatem, cognita negatiua ſuperioris. Reſpondeo quòd inferior poteſt dare talem diſpenſationem, dummodo diſpenſatio non ſit denegata à ſuperiori, eo quòd iudicauerit non adeſſe cauſam iuſtam, & ſufficientem. Ita Sanchez *lib.* 8. *de* Sanchez. Portel.
*matrim. diſp.*14. *num.*5.6. & 7. Portel. *in additionibus ad dubia, verb. Diſpenſare,n.*18.
Probatur prima pars; quia denegatio ſupe- 62.
rioris, verbi gratia, Papæ, non abſtulit poteſtatem, quam habet inferior ex vi ſui officij. Deinde illa denegatio non facit caſum indiſpenſabilem; ſed denotat arbitrium ſuperioris, qui non tenebatur diſpenſare. Tandem ſubditus relicto inferiori, accedendo ad ſuperiorem, non ceſſit iuri ſuo, cum in eius optione ſit accedere ad hunc, vel illum.
Altera pars concluſionis probatur, quia ſi 63.
ſuperior, verbi gratia Papa, negat diſpenſationem, quia iudicat cauſam iniuſtam & inſufficientem, tunc inferior non poteſt diſpenſare; nam in re tam graui tenetur ſe conformare cum iudicio ſuperioris, & ideò reſpectu illius cauſæ indiſpenſabilis eſt caſus. At verò ſi aliæ cauſæ proponantur, quas inferior iudicet ſufficientes, vel aliæ circunſtantiæ ad eundem caſum, tunc inferior poterit diſpenſare, non enim ipſe conſtringitur ad vnam cauſam, cum aliæ interuenire poſſint.
Secundò petit quæſtio, an diſpenſatus ad 64.
maius officium, verbi gratiâ ad generalatum cenſeatur diſpenſatus ad minus, verbi gratiâ ad Prouincialatum, vel Prioratum, ſeu diffinitoratum. Reſpondeo, quòd non cenſetur diſpenſatus; ita Sanchez *lib.* 8. *de Matrim.* Sanchez.
*diſp.*1.*n.*32. Sigiſmund. *dub.*30.*n.*3.§. *Manet ergo.* Sigiſmund.
Vbi *n.* 5. expreſſis verbis hunc noſtrum caſum tractat. Bordonius *Reſol.*10.*n.*19. Bordon.
Ratio eſt, quia diſpenſatio ſtricte eſt inter- 65.
pretanda, & maximè reſtringenda, cùm ſit iuris communis vulneratio, quòd eſt maximè odioſum. *cap.* 1. *de filiis Presbyterorum in* 6. *& facit Regula, quæ à iure exorbitant non ſunt habenda in conſequentiam in* 6. Confirmatur ex paritate rationis. Quia diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, nō poteſt eligi in Epiſcopum, *cap. finali de tranſlatione Epiſcoporum.* Neque enim in his valet argumentum à minori ad maius, vt aliis citatis probat Sanchez.

## QVÆSTIO XIX.

### *Vtrùm diſpenſatio facta in ſolemni viſitatione non ſolùm comprehendat profeſſos, ſed etiam nouitios.*

SVMMARIVM.

66 *Diſpenſatio facta in viſitatione prodeſt etiamſi de irregularitate non recordetur, ſed poſtea.*

67 *Prima ſententia negat, quòd Prælatus non poteſt diſpenſare in irregularitate nouitiorũ.*
68 *Secunda affirmat, & fundatur, & n. 69.*
70 *Soluitur fundamentum aduerſariorum, & quod nouitius poteſt adire Epiſcopum.*

66. CONueniunt, quòd diſpenſatio facta à Prælato, ſeu viſitatore in ſolemni viſitatione, ſeu reconciliatione comprehendat ipſos Religioſos profeſſos, vt abſoluti, & diſpenſati maneant à quacumque irregularitate, ſi illa erant innodati, ad quam ſe extendat poteſtas ipſius viſitatoris, ita vt hæc diſpenſatio in tantum eis proſit, quòd ſi poſtea ſubditus meminerit ſe eſſe aliqua irregularitate affectum verbi gratiâ, non egeat noua diſpenſatione, cùm iam per illam generalem diſpenſationem fuerit irregularitas ablata. Ita Peyrinus *tom. 1. Priuilegiorum conſtitut. 1. Iulij II.* adducens Nauarrum *in ſumma cap. 26. num. 13.* Syluest. *verb. confeſſio. 1. quaſt. 4.*

Peirin. Nauar. Syluest.

67. Maior difficultas eſt, an Prælatus Regularis poſſit diſpenſare cùm nouitiis ſuper omni irregularitate ex delicto occulto prouenienti, iuxta conceſſiones Apoſtolicas. Negant Suar. *tom. 2. de Relig lib. 6. cap. 11.* Azor. *part. 1. dub. 11. cap. 19.* Sayrus *Claui Reg. lib. 6. cap. 11. num. 92.* Quia licet Prælatus Regularis habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non tamen in nouitium, cùm non ſit ſimpliciter, & abſolute verus Religioſus.

Suar. Azor. Sayrus.

68. Tamen ſimpliciter oppoſita ſententia tenenda eſt, quam tenent Sanchez *in Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 39. num. 17.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 2. diſp. 18. quaſt. 3. num. 2.* Henriquez, Leſſius, Fauſtus, Miranda, Bartholomæus de Vecchis. Portel, quos citat, ac ſequitur Dianá 3. *part. tract. 2. Reſol. 71. quibus adhæret* Pellizar. *tom. 2. tract. 9. cap. 3. ſect. 4. num. 129.* & in hac ſententia ſunt Auctores, quos ſuprà citaui, *quaſt. 2. num. 7.*

Sanchez. Tambur. Henriq. Leſſius. Fauſtus. Miranda. Vecchis. Portel. Diana. Pellizar.

69. Probatur primò, quia nouitij gaudent priuilegiis ſui ordinis, vt eſt commune, & conceſſit Gregorius XIII. Nouitiis Societatis, vt ipſius Societatis gaudeant priuilegiis. De quo communicant aliæ Religiones. Secundò. Quia etſi Prælatus Regularis non habeat poteſtatem dominatiuam in nouitios, habet tamen poteſtatem ſpiritualem Eccleſiaſticam in eos, vt ex Nauarro cum communi ſententiâ tenet Sanchez *lib. 4. in Decalog. c. 39. num. 17.* & inde fit, quòd nouitius valet confiteri cum confeſſore approbato à Prælato ordinis, & quòd nouitius quamdiu perſeuerat in Religione, exemptus eſt à iuriſdictione Epiſcopi, qui non poteſt cognoſcere de delicto eius, ac aliis illius cauſis, niſi forte nouitius ſe illi ſubdat, vt late probat Sanchez citatus cum Henriquez, Rodriguez, Leſſio, Angelo, Syluestro, & aliis.

Nauarr. Sanchez. Sanch. Henriq. Rodrig. Leſſius. Angelus. Syluest.

70. Nec obſtat fundamentum Suarij, quia Nouitius non habet ſtatum perpetuum, ſed veluti ita dicam habet ſtatum mutabilem, & annualem, diſpenſatio autem ſit ad rem perpetuam. Quæ ratio non multum vrget, quia, v. g. quis virtute Iubilæi, vel ſacræ pœnitentiariæ poteſt diſpenſari, & tamen poſtea ex negligentia non exequitur opera adiuncta; ſic & Nouitius accedens ad Religionem, ex eius priuilegiis obtinet aliquod beneficium, & fauorem, licèt poſtea in ea non perſeueret, & ſicut Nouitius quamdiu eſt in Religione, ſuſtinet illius onera, ſic æquum eſt, vt fauoribus illius gaudeat.

Suar.

Dixi; quòd ſi Nouitus velit, poteſt adire Epiſcopum ad obtinendam aliquam diſpenſationem, poteſt illum adire, cum nondum plenam exemptionem, ac ſubiectionem Prælato Regulari adeptus ſit, ideoque poteſt ſe ſubiicere Epiſcopo, vt probat Sanchez *citatus, num. 18. & 20.* addens, quòd debet adire ad Epiſcopum ſui domicilij. Oppoſitum mihi videtur verius, quia ex eo quod Nouitius ingreſſus eſt Religionem, iam non habet animum perpetuo habitandi in priori domicilio, ſed ſe transferendi ad hunc, & illum locum, prout obedientia ordinauerit, ac proinde ſi vult adire ordinarium, debet adire illum, in cuius diœceſi ſe habet in præſentiarum. 71.

## RESOLVT. XXIX.

### *Explicatur poteſtas, quam habent Confeſſores Regulares ad diſpenſandum cum ſæcularibus.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*De poteſtate conceſſa Confeſſoribus Regularibus ad diſpenſanda vota, & iuramenta.*

### SVMMARIVM.

1 *Non agimus de ipſis confeſſoribus, quantum ad ipſos Fratres, quia eſt res valdè dubia.*
2 *Confeſſores Regulares poſſunt diſpenſare in votis ſæcularium, quinque exceptis.*
3 *Priuilegia Apoſtolica.*
4 *Votum conditionale caſtitatis, vel alia, quæ non ſunt directè vota caſtitatis, non ſunt reſeruata.*
5 *Votum caſtitatis in coniugatis eſt diſpenſabile.*
6 *Votum peregrinationis ad loca ſancta, ſi non eſt ex deuotione, ſed aliò fine, non eſt reſeruatum.*
7 *Religioſi poſſunt commutare vota.*

NON agimus in præſenti de poteſtate, quam habent Cõfeſſores Regulares erga ipſos Fratres, & Religioſos, quia res eſt ſatis dubia, & multas patitur difficultates, quoad diſpenſanda eorum vota, & iuramenta, & ideò pro hac re via certa, & ſecura eſt recurrere ad Religionis Prælatum, vt notat Portel. *verb. Confeſſar. quoad Fratres, num. 11.* Sed loquimur tantùm de Confeſſoribus Regularibus quoad vota, & iuramenta ſæcularium accedentium ad eos ad confeſſiones. 1.

Dico; Primò. Confeſſores Regulares poſſunt diſpenſare in omnibus votis ſæcularium 2.

venien

venientium ad confeſſiones, exceptis quinque Papæ reſeruatis, ſcilicet caſtitatis, Religionis, ac triplicis peregrinationis, de quibus iam egi in præcedentibus, *Reſolutionibus* 28. & 27. *Sententia eſt communis.* M. Lezana, *tom.1.cap.19.num.23.* Lopez, Nauarr. Valentia, Sayrus, Aragonius, quos refert, & ſequitur Candidus, *tom.2. diſquiſit. 27. art. vnico. dub.1.* Viuald. *tit. de votis inquiſit.3.num.77.* Pellizar. *tom.2. tract 8. cap. 3. ſect.2. num.141.* Vrbanus *tract.2.part.1. diſt.1. cap.4. Regul.1. fol. mihi 249.* M. Fr. Anton. ab Spir. Sanct. *director. Reg. tom.1. tractatu 2. diſput.3. ſect.2. num.80.*

Lezana. Lopez. Nauarr. Valentia. Sayrus. Aragon. Candidus. Viuald. Pellizar. Vrban. Fr. Anton.

3. Bordon. Ad fundamentum huius veritatis ſtabiliendum multa priuilegia adducit Bordonius *tom.1.Reſol.15.num.2.* quæ partim ſunt viuæ vocis oracula, vel pro certo, & determinato tempore, duo, vel tria bullata, & pro omni tempore. Primum & bullatum, Eugenius IV. conceſſit Monachis S. Iuſtinæ Ordinis S. Benedicti, *conſtitut. Et ſi quaſlibet* apud Confetium *pag.39.* & apud Caſarrubium in compendio priuilegiorum Mendicant. *verb. Abſolutio quoad ſæculares 1. num.16.* Inter cætera ait Pontifex: *inſuper & vota omnia permutare, ac in omnibus, & ſingulis caſibus, cum eis diſpenſare præter cenſuras, pœnas, & vota, & caſus, de quibus eſſet merito ſedes Apoſtolica conſulenda.* Vbi vt bene aduertit Miranda *tom.1. q.48. art.3. verb. diſpenſandi, etiam referendum eſſe ad vota.* Aliud priuilegium conceſſit Paulus III. Patribus Societatis Ieſu in ſua conſtitut. *Cum inter cuncta*, referunt Confetius, *pag. 184.* & Caſarrubius, *in citato compend. vbi ſupra num.19.* vbi ait citatus Paulus III. quòd concedit liberam facultatem, *vota quæcumque per eos pro tempore emiſſa* (*vltra marinis, viſitationis B. Petri, & Pauli Apoſtol. de vrbe, ac Sancti Iacobi in Compoſtella, nec non Religionis, & caſtitatis votis dumtaxat exceptis*) *in alia pietatis opera commutandi.* Iulius II. conceſſit Patribus Benedictinis facultatem diſpenſandi in omnibus votis, in quibus poſſunt diſpenſare Epiſcopi. Refert Sorbo *verb. diſpenſatio.* Perigrin. *verb. diſpenſatio. §.10.* licèt alia priuilegia poſſint referri, hæc ſufficiant.

Confetius. Caſarrub. Miranda. Confetius. Caſarrub. Sorbo. Peregrin.

4. Ex his colliges. Primò, quod Confeſſores Regulares poſſunt diſpenſare in votis caſtitatis, ac Religionis, & triplicis peregrinationis, quando hæc vota non ſunt abſoluta, & ex perfecto amore Dei, ſed conditionalia, & pœnalia, vt ſuprà dixi de Epiſcopis, *Reſolut.27. quæſt.3.n.12.& 13.* Ex his etiam colliges Confeſſores Regulares poſſe diſpenſare in votis, quæ non ſunt ſimpliciter, & abſolutè caſtitatis vota; vt ſi quis faciat votum aſſumendi ordines ſacros, non nubendi, non fornicandi, non polluendi, mulierem non luxurioſè tangendi; imò ſi faciat votum caſtitatis per quatuor, vel ſex annos, hæc vota non ſunt ſimpliciter caſtitatis vota, & ideò non ſunt reſeruata, Sanchez *lib.8. diſp.9. num.11. & in Decalog.lib.4.cap.40.* & alij apud ipſum, Diana *tom.1.in Cruciatam,Reſol.59.* Portel. *verb. Diſpenſatio de Confeſſario Regulari, num.19.*

Sanchez. Diana. Portel.

5. Colliges tertiò; quod etiam eſt diſpenſabile, & non reſeruatum, quòd matrimonio coniuncti votum inierunt ex communi conſenſu ſeruandi caſtitatem; nam hoc in coniugatis non eſt perfectum, & abſolutum integræ caſtitatis votum, ſed tantùm non petendi debitum, & ex vna parte poteſt deficere, & ideò non eſt votum perpetuum, & abſolutum, ac per conſequens non eſt Papæ reſeruatum. Ita Rodrig. *tom.1. quæſt.73. art.2.* Baſilius Legionenſis *lib.8. de matrim. cap.10. in fine*, Caſtro Palaus *tom.3. tract.15. diſp.2. punct.13. num.9.* Trulench. *in Decalog. lib.2.cap.2.dub.44.n.3.*

Rodrig. Baſilius. Legionen. Palaus. Trullench.

Colliges quartò, quid dicendum ſit de voto triplicis peregrinationis in loca ſancta, vel Romam, Compoſtellam: ſi tale votum fiat, non ob venerationem, nec deuotionem illorum locorum, ſed ob curioſitatem ad videnda mirabilia Romæ, non eſt votum reſeruatum, cum non ſit emiſſum ob cultum Dei, & venerationem illorum locorum, quia hac de cauſa vota illa reſeruantur, Bordonius *tom.1. Reſol.15. num.20.* vnde docet Sanchez *in Decalog. lib.4. cap.40. num. 77.* Votum eius, qui promiſit ire Romam ad viſitandam imaginem Virginis, aut ad oſculandos pedes Sanctiſſimi Domini Papæ, non eſt reſeruatum; nam reſeruatio tunc datur, quando votum fit ad veneranda ea, quæ ſunt in illâ ciuitate, non verò ad vnum, vel alterum determinatè. Si tamen ſimpliciter vouit ire ad ea loca, tunc eſt reſeruatum, quia tunc directè tendit ad venerationem illorum locorum. 6.

Bordon. Sanchez.

Dico; Secundò. Religioſi habentes communicationem cum Religioſis D. Benedicti, ac Societatis Ieſu, poſſunt commutare omnia vota, exceptis illis quinque, ſæcularium ad ſe venientium, ita conſtat ex priuilegiis relatis Eugenij IV. pro Benedictinis, & Pauli III. pro Patribus Societatis Ieſu, vt refert Lezana *tom.1. cap.19. num.23.* Et patet ex priuilegiis relatis ſuprà in hac quæſtione *concluſ.1.* Gregor. XIII. extendit hoc priuilegium, vt notat idem Lezana ad vota etiam iurata. Dummodo talis commutatio in alterius præiudicium non fiat. In commutatione autem horum votorum, idem ſentiendum eſt, ac in eorum diſpenſatione, vt ex multis obſeruat Bordonius *tom.1. Reſol.15. num.29.* 7.

Lezana. Bordon.

---

## QVÆSTIO II.

### *An Confeſſarij Regulares poſſint diſpenſare in quinque votis Papæ reſeruatis, quando ratione neceſſitatis Epiſcopi poſſunt diſpenſare?*

### SVMMARIVM.

8 *Epiſcopi in caſu neceſſitatis, quando recurſus ad Papam eſt difficilis, poſſunt diſpenſare.*
9 *Proponitur caſus ex Sanchez.*
10 *Affirmant aliqui.*
11 *Negat communis ſententia.*
12 *Eius fundamentalis ratio.*

QVæſtio ſatis curioſa, & difficilis; communis ſententia tenet, quòd quando vrget neceſſitas, & non eſt aditus facilis ad Papam ſine mora, quòd tunc ex benigna mente 8.

Summi

Summi Pontificis, in votis reſeruatis poſſit Epiſcopus diſpenſare, quia tunc credendum eſt ex benigna Pontificis mente nolle eum ſibi talem caſum reſeruare, ſed potius Prælatis inferioribus concedere facultatem diſpenſandi, & hæc communis eſt ſententia. Ita Syluester, Nauarrus, Palacius, Henriquez, Sà, Valentia, Aragonius, & multi alij, quos citant, ac ſequuntur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, 2. part. allegat. 37. num. 8.* Diana *p. 6. tract. 6. Reſol. 50.*

(Sylueſt. Nauarr. Palacius. Henriq. Sà. Valentia. Aragonius. Barboſa. Diana.)

9. (Sanchez.) Vnde Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 9. n. 21.* poſt medium refert, quod ipſe de hac re fuiſſet conſultus, ac conſuluiſſet, quòd poterat Epiſcopus diſpenſare cum iuuene, qui voto Religionis aſtrictus, virginem defloraverat, ac grauidam effecerat, volebatque eius famæ conſulere, eam ducens, eratque periculum in mora, quia ſi diſpenſatio Pontificia expectaretur, impediretur matrimonium à conſanguineis iuuenis, qui illi repugnabant, ac mutaretur iuuenis voluntas, quæ non tam firma erat, quin facilè mutari poſſet, & ita diſpenſaſſe Epiſcopum, vt refert Sanch. *citatus.*

10. Quæſtio præſens, an cum Mendicantes habeant facultatem ad diſpenſandum in votis, in quibus Epiſcopi valent diſpenſare; & ratione neceſſitatis vrgentis Epiſcopi valeant diſpenſare in quinque votis reſeruatis, an etiam ratione ipſius neceſſitatis, valeant in eis Mendicantes diſpenſare; ſententiam affirmatiuam tenent Murcia apud Dianam *p. 9. tract. 6. Reſolut. 50.* & Paſcalig. apud ipſum eadem *part. 9. tract. 9. Reſol. 6.* Vidal. *tit. de voto, inquiſit. 3. n. 77.* Crouſeres. *in Regulam S. Franciſci, cap. 7. lect. 29. fol. 785.* & probabilem dicit M. Fr. Antonius ab Spiritu ſanct. *director. Regul. tract. 2. diſp 3. ſect. 2. n. 82.*

(Murcia. Diana. Paſcalig. Vidalius. Crouſeres. Fr. Anton.)

11. Tamen in tali caſu neceſſitatis, quòd Religioſi non valeant diſpenſare in votis reſeruatis, eſt communis, & vera. Ita Rodrig. *tom. 1. quæſt. 63. art. 3. & 6.* Miranda *tom. 1. quæſt. 48. art. 4.* Suar. *tom. 2. lib. 6. de voto, cap. 26. num. 16.* Barboſa *citatus, num. 14.* Henriquez, Sanchez, Layman, Baſilius, Legionen. & alij, quos citant, ac ſequuntur Diana *part. 6. tract. 6. Reſolut. 50.* Caſtro Palaus *tom. 3. tract. 15. de voto, diſp. 2. punct. 12. num. 7.* Fagundez *in præcepta Decalog. tom. 1. lib. 2. cap 45. num. 15.*

(Rodrig. Miranda. Suarez. Barboſa. Henriq. Sanchez. Layman. Baſilius. Diana. Palaus. Fagundez.)

12. Probatur, quia tales caſus, non iure ordinario, ſed extraordinario, ac per accidens ratione vrgentis neceſſitatis competunt Epiſcopis, ex quadam benigna iuris interpretatione, ac voluntate Pontificis, tanquam Paſtoribus, ac Prælatis ordinariis ſuarum ouium, ne pereant, ſed earum bono conſulant; ergo cum hi caſus iure ordinario, non ſint caſus Epiſcopales, ſed ex peculiari delegatione, non competunt Regularibus: quæ enim ex delegatione competunt vni, non competunt omnibus. Aliam rationem adducit Caſtro Palaus *citatus*, quæ non multum firma videtur, & inde eam omitto.

## QVÆSTIO III.

### *An Epiſcopi, vel Regulares confeſſarij, vel quilibet confeſſarius virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ poſſit commutare iuramentum, vel vota iurata?*

## SVMMARIVM.

13 *Quilibet ex ſupradictis poteſt diſpenſare, ſeu relaxare iuramentum, ſeu vota iurata.*

14 *Poſſunt prædicti in voto iurato ieiunandi tali die, vel dandi Calicem Eccleſiæ, &c.*

15 *Poſſunt prædicti confeſſarij in voto & iuramento facto in fauorem alicuius tertij, dummodo non ſit acceptatum.*

16 *Poſſunt etiam diſpenſare in ipſo voto, vel iuramento, quamvis non detur ſpecialis promiſſio.*

Dico, quòd Epiſcopi, confeſſores Regulares per ſua priuilegia, ac quilibet confeſſor ſæcularis virtute Iubilæi, aut Bullæ Cruciatæ poſſunt diſpenſare, ſeu relaxare iuramentum, aut vota iurata. Ita Rodrig. *in compendio*, Boſſius, & alij, quos citat, ac ſequitur Bordonius *tom. 1. Reſol. 15. num. 25.* Portel. *verb. Confeſſor erga ſæculares, num. 26. & verb. Diſpenſat. num. 18. & 26.* & Tabiena, Nauar. Petrus de Ledeſma, quos citat, & cum eis conſentit Diana *4. part. tract. 4. Reſol. 69. & part. 5. tract. 12. Reſol. 69.* & Candidus, *diſquiſitione 27. art. vnico, dub. 3. & 4.* cum Sanchez, & aliis. Et hæc concluſio eſt communis: Probatur, quia hoc conceſſit de votis iuratis Gregorius XIII. Patribus Societatis Ieſu. Probatur deinde, quia prædicti poſſunt diſpenſare in iuramentis, vt communiter fatentur omnes, & dicam ſtatim; ergo benè poſſunt diſpenſare in votis cum iuramento. Cõfirmatur, quia ipſi vt ſupra dictum eſt ſuperiori reſolutione, poſſunt diſpenſare in voto, adiectum autem iuramentum non variat ſubſtantiam voti, non enim de non reſeruato facit reſeruatum. 13.

(Rodrig. Bordon. Portel. Tabiena. Nauarr. Ledeſma. Diana. Candidus.)

Ex his colliges primò, poſſe prædictos confeſſarios diſpenſare in iuramento, ſeu voto iuramentato ieiunãdi omnibus ſextis feriis in honorẽ Paſſionis Chriſti; ita colligitur ex proximè citato priuilegio Gregorij XIII. & tenent Portel. Boſſius, & alij cum Bordonio *Reſol. 15. num. 26.* Et probatur etiam ratione, quia prædicti confeſſarij valent diſpenſare in voto, vt dixi ſuperiori reſolutione. Deinde poſſunt diſpenſare in iuramento, vt cum multis Doctoribus probant Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 2. num. 18.* referens ſe ipſum *in Decalog. lib. 4. cap. 53. num. 8.* ergo poſſunt diſpenſare in voto iurato. 14.

(Portel. Boſſius. Bordon. Sanchez.)

Colliges ſecundò. Poſſunt prædicti confeſſarij Regulares, vel ſæculares ex Iubilæo, vel ex Cruciata diſpenſare in votis, vel iuramentis factis in fauorem alicuius tertij, vt ſi quis vouit Eccleſiæ dare candelabra aurea, vel tali pauperi eleemoſynam, dummodo non ab eis, vel ab aliquo acceptata ſint; nam promiſſione 15.

facta

facta nemo dicitur ius acquirere, niſi per humanam acceptationem, vt planum eſt apud omnes; ergo confeſſarius vi ſuorum priuilegiorum diſpenſando, nulli tertio præiudicium infert, cum per votum, aut iuramentum factum, nullum ius, aut emolumentum amittat, cum nondum acquiſiſſet; quia hoc debebat dare acceptatio, quæ non eſt facta, vt ſuppono. Ita Sanchez *lib.4. in Decalog cap.41.n.7. & cap.53. num.2.* Portel. *verb. Confeſſor erga ſeculares, n.26. & 27. & verb. Votum, n.97.*

Sanchez. Portel.

16. Nauar. Trullench. Syluest. Angelus. de la Torre.

Nauarrus, quem ſequitur Trullench *lib.2. in Decalog, cap.2. dub.4. num.31.* Syluester, Angelus, Caietanus, quos refert Raphaël de la Torre, *quæſt.88. art.12. diſp.2. num.2.* Quòd licet votum ſit acceptatum ab aliquo tertio, dum modo non ſit illi facta ſpecialis promiſſio, quòd adhuc eſt diſpenſabile à prædicto confeſſario, quia cùm promiſſio cum voto, vel iuramento facta ſit ſoli Deo, per accidens eſt, quòd ſit in fauorem tertij, & hominis acceptatio ſine ſpeciali promiſſione non tribuit ius iuſtitiæ, tamen oppoſita ſententia eſt verior cum Sanchez, ac M. Lezana, *tom.1. cap.18. num.53.* quia illa ſpecialis promiſſio non requiritur, ſed eſt imbibita in ipſo voto, vel iuramento facto, quæ cùm ſit emiſſa in fauorem Eccleſiæ, vel pauperis, ſat eſt, quòd miniſter Eccleſiæ, vel pauper nomine Dei, vel Eccleſiæ acceptet.

Lezana.

17. Excipiuntur tamen ſtatuta iurata confirmata à Papa, Academiarum, Collegiorum, & Regnorum, in quibus Epiſcopi non poſſunt diſpenſare, vt poſtulat bonum commune, *vt dixi ſupra Reſol.27. quæſt.3. num.15.*

---

## QVÆSTIO IV.

### *An Epiſcopi, vel confeſſores Regulares, ſeu ſæculares, virtute Bullæ, ſeu Iubilæi valeant diſpenſare vota iurata caſtitatis, vel Religionis?*

### SVMMARIVM.

18 *Prima ſententia affirmat, & eſt probabilis.*
19 *Secunda ſententia negat, & eſt vera.*
20 *Proponitur ſententiæ negantis fundamentum.*

18. Tabiena. Nauarr. Diana.

AFfirmatiuam ſententiam tenent Tabiena, Nauarrus, quos adducit Diana ſtatim citandus, Petrus de Ledeſma *in ſumma tom.2. tract.11. cap.4. dub.2.* vbi ſic ait: Quia in iure nullum reperitur iuramẽtum reſeruatum Pontifici, non ſequitur, illa quinque vota ſunt Pontifici reſeruata; ergo etiam iuramenta de illa materia: nam obligatio voti maior eſt iuramenti obligatione, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæſt.89. art.8.* Et ex alia parte, cum reſeruatio ſit odioſa, reſtringenda eſt, & non amplianda. Deinde cum Pontifices per aliquod indultum facultatem dant relaxandi, ſeu commutandi omnia iuramenta, ſine partis tamen præiudicio; non ſolent excipere aliqua iuramenta, ſicut excipiunt aliqua vota: ergo ſignum eſt non eſſe vſu receptum, aliqua iuramenta, & etiam illa quinque eſſe Pontifici reſeruata, & ideo quando Pontifex in aliquo indulto concedit facultatem relaxandi iuramenta, poſſunt ſine ſcrupulo à confeſſariis illa quinque relaxari. Ita Ledeſma, & ideo ob prædicta fundamenta, hanc ſententiam probabilem dicunt Diana *4. part. tract.4. Reſol.69.* Trullench. *in Bullam Cruciatam, lib.5. §.7. c.3. dub.5. num.5.* Alphonſ. de Leone *de poteſt. Confeſſor. part.2. Reſol.20. recollect.20. n.181.* Pellizarius *tom.2. tract.8. cap.3. ſect.2. n.158.* Fr. Anton. ab Spir. *in director. Regular. tom.1. tract.2. diſp 3. ſect.2. num.87.* Et hanc ſententiam probabilem eſſe dico.

D.Thom. Diana. Trullench. Alp. de Leon. Pellizar. Fr. Anton.

19. Tamen ſimpliciter mihi videtur dicendum, quòd tales confeſſores ſiue Regulares per ſua priuilegia, ſiue ſæculares, ratione Iubilæi, vel Cruciatæ, non poſſunt diſpenſare in illis quinque votis iuratis, verbi gratiâ caſtitatis, Religionis, & hanc ſententiam vt probabiliorem tenent Doctores proximè citati, & etiam Caietan. Sotus, Valentia, Azor. Layman, Aragon. Baſilius Pontius, citata à Diana prædicta *Reſolutione 69.* eandemque ſententiam tenet Sanchez, *lib.8. de Matrim. diſp.13. num.7. & in Decalogum lib.4. cap.54. num.21.* Bordon. *tom.1. Reſol.15. num.28.* Turrian. *in diſput. ſelectis, centur.2. dub.92.* & multos alios Doctores citat Boſſius *ſect.2. caſu 5. num.13.*

Caietan. Sotus. Valentia. Azor. Layman. Aragon. Poncius. Diana. Sanch. Bordon. Turrian. Boſſius.

20. Probatur. Quia omne iuramentum Deo factum, includit votum, iuramentum autem, quo aliquid Deo promittitur, nihil aliud eſt, quam votum iureiurando firmatum, ergo ſi votum eſt Papæ reſeruatum, ſimiliter erit & iuramentum. Et confirmatur, quia vinculum, aut vis voti non diminuitur, aut deperditur per adiunctum iuramentum, nam vt docet D. Thomas *2.2. quæſt.89. art.8.* Maior eſt obligatio voti obligatione iuramenti, vt etiam explicat Caſtro Palaus *tom.3. tract.14. diſp.2. punct.1. num.5.* ergo cùm obligatio voti ſit maior, non poteſt minui per id, quod eſt minus, nempe per iuramentum; ſemper enim acceſſorium ſequitur principale; principale autem eſt id, quod eſt maius, & inde votum eſt principale, & tanquam acceſſorium eſt iuramentum. Id autem quòd dicitur, nullum iuramentum inueniri reſeruatum in iure, id verum eſt de iuramento ſecundùm ſe, ſed iuramentum iunctum voto, ratione voti fit reſeruatum.

D.Thom. Palaus.

---

## QVÆSTIO V.

### *In quibus irregularitatibus ſæcularium confeſſores Regulares valent diſpenſare?*

### SVMMARIVM.

21 *Irregularitas triplici modò conſideratur.*
22 *Poſſunt confeſſores Regulares diſpenſare cum Clericis ſæcularibus ex mala ſuſceptione, ac adminiſtratione Sacramentorum.*
23 *Nec obſtat, quòd in priuilegio ſit facultas abſoluendi à cenſuris.*
24 *Prædicti confeſſores poſſunt diſpenſare cum ſæcularibus, in irregularitatibus, in quibus poſſunt Epiſcopi, & n.25. & 26.*

27 Irreg

27 *Irregularitates, in quibus poſſunt Epiſcopi diſpenſare, & n.28.*

21. IN limine quæſtionis notandum eſt ex Fragoſo *tom.2.dub.11. diſp.24. §.7.num.18.* Irregularitatem in triplici modo poſſe conſiderari. Primò illa, quæ contrahitur, ex homicidio, ſeu mutilatione culpabili. Secundò illa, quæ contrahitur abſque culpa, vt ex bigamia, morte, ſeu mutilatione iuſta, vt inflicta à iudice. Tertiò illa, quæ prouenit ex mala ſuſceptione, ſeu adminiſtratione Sacramentorum.

Fragoſus.

22. Dico; Primò. Confeſſores Regulares poſſe toties quoties cum ſæcularibus diſpenſare in irregularitate, quæ prouenit ex mala ſuſceptione, & adminiſtratione Sacramentorum, vt quando quis excommunicatus, vel ſuſpenſus, ordines ſuſcipit, miniſtrat, ac celebrat. Concluſio eſt communis, eamque cum multis tenet Fragoſus *citatus, num. 18.* Et pro ea ſtant omnes Auctores ſtatim citandi concluſione ſequenti, vt Peyrinus *ad Conſtit.1. Iulij II.n.67.* Probatur ex indulto Pauli III. in quo nobis dat facultatem abſoluendi à quibuſcumque peccatis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis prouenientibus ex indebita Sacramentorum adminiſtratione, & ſi contrahatur irregularitas, manet certum ab ea poſſe diſpenſari, & abſolui per citatum priuilegium Mendicantium.

Fragoſus.

23. Nec obſtat contra concluſionem, quia Pontifex in dicto priuilegio, concedit facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus, & cenſuris: Irregularitates autem nec ſunt caſus, nec cenſuræ. Tamen Sotus, Bartholomæus Medina, Corduba, Salon, M. Cornejo, quos citant, & eorum ſententiam vt probabilem tenent Pellizar. *tom.2. tract.8.cap.3.ſect.2. n.90.* Diana *tom.1. tract.11. Reſol.27.* Et multi alij Doctiſſimi recentiores, nempe ex multis fundamentis, irregularitatem, quæ oritur ex delicto, eſſe veram cenſuram, & conſequenter ex præfato priuilegio poteſt abſolui, & diſpenſari; vnde Rodrig. ait *in Bullam Cruciatam, §.9. num.29.* quòd hæc ſententia ſecure ſine ſcrupulo poteſt teneri in conſcientia.

Sotus. Medina. Corduba. Salon. Cornejo. Pellizar. Diana. Rodrig.

24. Dico ſecundò. Confeſſores Regulares poſſunt diſpenſare cum ſæcularibus in omni irregularitate, in qua Epiſcopus iure ordinario cum eis diſpenſare valet. Hanc ſententiam tenent Henriquez, Rodriguez, Veiga, quos citat, & ſequitur Portel. *tom.1. reſponſionum Moralium, part.1. caſu 3. num.1.2.* & deinceps multis probat Murcia *in quæſtionib. Regularibus, cap.7. Reg. 98. num.62.* citans pro hac ſententia Sanch. Trullench. Dianam, Belaſium, *verb. Irregularitas, num. 12.* M. Lezana *tom.3. verb. Confeſſor. Regularis, num. 10.* licèt dubitet an ſit in vſu, quam dubitationem excludit Bauny *tom.2. tract.11.quæſt.58.diſt.4.* vbi affirmat eſſe in vſu in Roma. In hac etiam ſententia eſt Pellizarius *citatus*, & P. Vrbanus *ab Aſcenſione in ſuo tract.2. diſtinct.1. cap.1. Regula 13. ad medium.*

Henriq. Rodrig. Veiga. Portel. Murcia. Sanchez. Trullench. Belaſius. Diana. Lezana. Bauny. Pellizar. Vrbanus.

25. Probatur; quia ita conceſſit Sixtus IV. Minimis Bulla 9. poſſe eos diſpenſare in omni irregularitate ordinario reſeruata, quod priuilegium eſt bullatum, vt patet ex compendio priuilegiorum Mendicantium, *verb. Abſolutio quoad ſæculares, n.20.* Prædictam autem conceſſionem Sixti IV. confirmauit Iulius II. *in ſua conſtitutione*, quæ incipit: *Dum ad ſacrum Ordinem Minimorum, §.32.* quam refert Peyrinus *ad Conſtit. I. Iulij II.* Peirin.

Atqui iuxta priuilegium Sixti IV. Iulij II. Regulares poſſunt diſpenſare in omnibus irregularitatibus, in quibus poſſunt Epiſcopi iure ordinario, ſed facultates ad diſpenſandum conceſſæ Epiſcopis in Tridentino *ſeſſ.24. cap. liceat*, eis ex iure ordinario competunt, vt tenent Panormit. Felinus, Sanchez, Fagundez, Bauny, & alij, quos citat, & ſequitur Diana *part.7. tract.1. Reſol. 3.* ſiquidem talis facultas lege Pontificia perpetuo competit Epiſcopis. 26.

Trident. Panormit. Felinus. Sanchez. Fagundez. Bauny. Diana.

Irregularitates autem, in quibus Epiſcopi poſſunt diſpenſare, ſunt multæ. Primò contracta ex homicidio caſuali occulto, tale committitur in ſui defenſionem ſine debito cautelæ moderamine. Secundò, ſi Clericus exercens chirurgiam, aliquem interficiat ex negligentia, vel imperitia. Tertiò, ſi dominus mandet famulo, vt inimicum percutiat, non lethaliter, & tamen famulus occidat. *Quartò* homicidium ex ſubita ira commiſſum, quia non cenſetur voluntarium, cùm non ſit factum per inſidias; quòd tamen videtur conſilium requirere, vt dicatur voluntarium. Ita ex Leſſio, Auila, Diana, *part. 9. tract.8. Reſol.22. §. Notandum eſt.* Quintò, poſſunt etiam diſpenſare in irregularitate orta ex mala ſuſceptione, ſeu adminiſtratione Sacramentorum, vt quando quis excommunicatus, vel ſuſpenſus, vel non debita ætate ſuſcipit ordines, ita ex Fragoſo, & Leandro de Murcia, quos refert, & ſequitur Diana *part.9. tract.8. Reſol.50.* & præditus Leandrus de Murcia *citatus in concluſ.* adducit pro hac ſententia Sanchez, Trullench dicens expreſsè, quòd confeſſores regulares poſſint in tali irregularitate diſpenſare cum clericis ſæcularibus. 27.

Leſſius. Auila. Diana. Fragoſus. Leand. de Murcia. Sanchez. Trullench.

Sextò; poſſunt Epiſcopi diſpenſare in quacumque mutilatione membrorum occulta. Septimò, poſſunt etiam Epiſcopi diſpenſare in irregularitate ex defectu lenitatis. Ita Couar. Rodrig. Campanil. Viualdus, Medina, Barboſa, Emmanuel Sà, Pellizar. quos citat Diana *4. part. tract.2. Reſolut.69.* Octauò; poſſunt diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio iuſto, quia quando Concilium excipit homicidium voluntarium, intelligitur homicidium prohibitum in quinto Decalogi præcepto. Ita Barboſa, Bañez, Campanillus, Nouarius, Cruz, & alij, quos refert & ſequitur citatus Diana *Reſol.7.* M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto *director. Regular. tom.1. tract.2. diſput.3. ſect.2. num.67. §. Secundò diſpenſare.* 28.

Couar. Rodrig. Campanil. Viuald. Medina. Barboſa. Sà. Pellizar. Diana. Barboſa. Bañez. Campanil. Nouar. Cruz. Diana. Fr. Anton.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Quam poteſtatem habeant Confeſſores Regulares ad diſpenſandum circa debitum coniugale.*

## SVMMARIVM.

29 *Hoc impedimentum ex triplici capite prouenit, & non datur in his, qui ignorant legem.*

30 *Hæc facultas conceditur non Confeſſoribus tantum, ſed deputatis à Prælato.*

31 *Tales*

31 *Tales Confeſſores poſſunt diſpenſare ad petendum debitum cum coniugibus inceſtuoſis, vel qui votum ſimplex caſtitatis fecerunt.*
32 *Poſſunt diſpenſare cum his, qui cognationem ſpiritualem contraxerunt.*
33 *Facultas data à Prælato non exſpirat, ipſo mortuo, vel amoto.*
34 *Hæc diſpenſatio poteſt fieri inter abſentes.*

29. IN limine huius quæſtionis tria notanda
ſunt. Primò, quod hoc impedimentum inter
coniuges poteſt prouenire ex triplici capite.
Primò, ex inceſtu. Secundò, ex voto. Tertiò, ex
cognatione ſpirituali. Secundò, notandum, hoc
impedimentum petendi debitum non contrahi
à coniugibus, qui de tali pœna habebāt igno-
rantiam, ſiue fuerit ignorantia iuris, ſiue facti,
Sanchez. vt docent Sanchez, Barboſa, Diana, & alij,
Barboſa. quos citant, ac ſequuntur Quintanad. *tract.9.*
Diana. *ſig 6. num.5.* Pellizarius *tom.2. tractatu* 8. §.2.
Quintan. *num.174.* Quod idem dicunt, de vno coniuge
Pellizar. per vim ab aliquo conſanguineo violato.
30. Tertiò, notandum cum communi ſenten-
tia, priuilegia conceſſa à Romanis Pontifi-
cibus ad diſpenſandum ad debitum peten-
dum, non ſunt data ipſis tantum Confeſ-
ſoribus Regularibus, ſed Confeſſoribus à
Prælato, Prouinciali, vel Priore deputa-
tis ad talem diſpenſationem concedendam,
Ioan. à vt conſtat ex Bulla Iulij I I. quæ eſt 23. quam
Cruce. referunt Crux *lib.2. cap. 6. dubio 9. num.1.*
Diana. Lezana *tom.3. verb. Affinit. num.4.* Diana *tom.3.*
Lezana. *tract.2. de Dub. Regular. Reſol.14.*
31. Dico primò. Confeſſores Regulares de-
putati à ſuis Prælatis poſſunt diſpenſare cum
coniugatis ad petendum debitum, qui poſt
contractum matrimonium, inceſtum com-
miſerunt, & etiam cum illis, qui poſt con-
tractum matrimonium, ſimplex votum ca-
ſtitatis emiſerunt. Ita conceſſit Martinus V.
Benedictinis, & confirmauit Iulius I I. vt
habetur *in Compendio Societatis, titul. Diſpen-
ſatio. §.3. Minorum, & Capucin. eodem titul.
§. Iulius I I.* Refertur etiam aliud priuile-
gium Pij V. quod eſt viuæ vocis oraculum, at
cum talia priuilegia ſint reuocata ab Vrba-
no V I I I. pro priuilegio Martini, & Iulij
eſt ſtandum. Concluſio eſt valdè commu-
Naldus. nis, eam tenent Naldus, Rodriguez, Ba-
Rodrig. riola, Sanchez, Portel, quos citat, ac ſe-
Bariola. quitur Bordonius *tom.1. Reſolut.6. num.23.24.*
Sanchez. M. Lezana *tom.1. cap. 19. num. 25.* Candi-
Portel. dus *tom.2. diſquiſitione 27. articulo vnico, du-*
Bordon. *bio 9.* Pellizarius *tom.2. tract.8. cap.3. ſect.2.*
Lezana. Candidus. Pellizar. *num.274.*
32. Dico ſecundò. Tales Confeſſores Regula-
res deputati à ſuis Prælatis ad diſpenſandum
cum inceſtuoſis, poſſunt etiam diſpenſare, cum
his, qui cognationem ſpiritualem contraxe-
runt, vel quia proprium filium baptizarunt,
vel filium ſuæ vxoris ex alio matrimonio, vel
illos de fonte ſuſceperunt, tanquam patrini of-
Villalobos. ficium gerentes. Ita docent Villalob. Bordon.
Bordon. quos refert, & ſequitur Fr. Martinus à S. Ioſeph
Fr. Martin. *fol. 559. n.14.* Caſtro Palaus *tom. 5. diſp.4. de ſpon-*
Palaus. *ſalibus, punct. vltimo, §.2. n 18. in fine.*
33. Ad calcem quæſtionis tria etiam aduerte.
Primò, quod data licentia Confeſſori à Prouin-
ciali ad diſpenſandum, nō exſpirat mortuo, vel
amoto Prouinciali ab Officio. Ita Lezana *verb.* Lezana.
*Affinitas, tom.3. n.5.* Secundò, notandum licen-
tiam diſpenſandi datam à Prouinciali Confeſ-
ſoribus, cum impeditis ad debitum petendum
ex quocunque ex prædictis impedimentis abſ-
que iuſta cauſa non poſſe reuocari, vt notant
Lezana *proximè citatus*, & Diana *tom.2. tract.2.* Diana.
*reſolut.14.* Nota tertiò, cum eiſdem Doctoribus,
talem diſpenſationem poſſe fieri extra Sacra-
mentum in abſentia vrgente neceſſitate.

# RESOLVTIO XXX.

## *De Notis Eccleſiæ Dei.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Eccleſia Chriſti valdè excelſa, & ſublimis in omnium oculis.*

### SVMMARIVM.

1 *Etymologia nominis Eccleſiæ.*
2 *Sublimitas, ac ſoliditas Eccleſiæ ex Iſaia explicatur.*
3 *Eccleſiæ doctrina vna, & ſuper omnia excelſa.*
4 *Gratia Chriſti ſurſum mentem eleuat.*
5 *Lex ſcripta in vno populo coarctabatur, lex gratiæ ad omnes gentes.*
6 *Eccleſia Dei eſt in manifeſto, & non in occulto.*
7 *Argumenta Hæreticorum.*
8 *Facilè ſoluuntur.*

ECCLESIA dicitur à verbo Græco; 1.
quod ſignificat conuocationem, ſeu
Congregationem conuocatorum, vt
notat Franciſcus Carrire *tom.1. fidei digeſtum* Carrire.
*ad art.9. q.1.* & rectè cœtus vocatorum, quia ad
hanc Eccleſiam nemo venit, niſi ſit vocatus
Dei gratia, iuxta illud Actorum 2. num.39.
*Quoſcunque aduocauerit Dominus Deus noſter.*
Et Paulus Roman.8. *Quos vocauit, hos iuſtifica-* Roman.
*uit.* Hinc idem Apoſtolus Chriſtianos ſæpè
appellat vocatos.
Quanta verò ſit ſublimitas, ac celſitudo 2.
huius ſanctæ Eccleſiæ Dei larga, & ampla ma-
teria, de qua aliqua dixi *ad cap.1. Apocalypſeos*;
breuiter eam nobis proponit Iſaias 2. cum Iſai.2.
ait: *Erit in nouiſſimis diebus præparatus mons
domus Domini in vertice montium, & eleua-
bitur ſuper omnes colles, & venient ad eum om-
nes gentes, &c. Quia de Sion exibit lex, & Ver-
bum Domini de Ieruſalem.* Vbi apertè eſt ſer-
mo de Eccleſia Chriſti, & ideo ait Prophe-
ta, *Erit in nouiſſimis diebus*, vt notant Proco- Procop.
pius, Rupertus, & alij. Et dicitur *Mons*, vt ait Rupert.
noſter D. Cyrillus ob firmitatem, & ſtabilita- D.Cyrill.
tem, ac ob inexpugnabilitatē; quemadmodum
enim, vt explanat ibi D.Chryſoſt. ſi quis arcus D.Chryſ.
intorqueat, vel haſtas vibret, aut ſagittas iacu-
let, tormenta ænea explodat, nil noxæ, aut de-
trimenti ſoliditati montis infert, ſed in vanum
laborat, ſic & contingit omnibus, qui ſuis er-
roribus, falſis dogmatibus, aut peruerſitati-
bus Eccleſiam impugnant, in vanum enim

laborant, & hæc ipſa ſua firmitate, ac ſtabilitate immobilis,ſalua,& integra perſeuerat: *Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* Hinc dicitur *Præparatus mons.* Cum dicitur *Præparatus*, idem eſt ex radice Hebraïca, ac fundatus, firmatus, ac inſtructus. Prouerb.8.n.27. Prouerb.8. *Quando præparabat*, id eſt fundabat, *cœlos aderam.* Pſal.23. n.2. Pſalm.23. *Super flumina præparauit*, id eſt firmauit,ſtabiliuit eam,ſcilicet terram.

3. *In vertice montium*, quia eius doctrina tam ad fidem, quam ad mores ſpectans, ſua ſublimitate, integritate, ac ſanctitate ſuperat omnia templa, & ſacra, tam Iudæorum, quam Gentium, omnémque Philoſophiam, omnéque, quod apud homines altum videtur, erigitur,& D.Cyrill. extollitur. Ita noſter D.Cyrill. D.Baſil. D.Baſil. D.Bernardus,vel aliter D.Auguſt. Procop. Origenes D.Bernard. *Lib.5. contra Celſum*, per verticem montium in- D.Auguſt. terpretantur Patriarchæ, Prophetæ, Euangeli- Procop. ſtæ,& Apoſtoli,quia licet corpore degerent in Origenes. terra,mente tamen, conuerſatione, ac virtutibus in altum efferebantur, colles verò ſunt Cornelius. minores Sancti, vt explicat Cornelius, ſuper quorum doctrinam,virtus,ac ſanctitas Eccleſiæ eſt fundata; & nota quod dicitur *in vertice montium*: non in plurali,ſed in ſingulari, quia licet montes, & colles, nempe Patriarchæ, ac Prophetæ, Apoſtoli, Euangeliſtæ, & Sancti multi ſint, eorum tamen vertex, ſeu vnitas in fide, doctrina, ac aſcenſus,vnus vniformis, ac ſingularis eſt.

4. Deinde additur, *& fluent ad eũ omnes gentes, & populi multi,* ſignificatur, quod ad morem fluminis,gratia Chriſti excitante,rapidus, erit ac vehemens omnium gentium curſus,venientium ad Eccleſiam: *fluent*, ait, non trahentur, quia ad Eccleſiam Chriſti liberè,ac ſpontaneè venitur. Sed quomodo fluent ad verticem montium? Flumina deorſum fluunt, hi vero fluunt ſurſum in altiſſimum montem,quod totum facit Chriſti gratia, quæ ſurſum corda noſtra eleuat, & rapit.

5. *Quia de Sion exibit lex,* nempe Euangelica, & gratiæ, *& verbum Domini de Ieruſalem,* Euangelium nempe,ac prædicatio Euangelica; dat Propheta rationẽ,cur ad eam tanta feſtinatione fluent gentes,dum ait: *De Sion exibit lex*; nam in die Pentecoſtes à Sion, & Ieruſalẽ exiuit lex Euangelica,non tamen ibi ſe continuit, ac coarctauit,vt lex Moſaïca, quæ vni tantum populo Iudaico data eſt. Vnde ait Dauid Pſal.147. Pſal.147. *Qui annuntiat verbum ſuum Iacob,& iudicia ſua Iſraël; non fecit taliter omni nationi, & iudicia ſua non manifeſtauit eis.* At lex gratiæ ad omnes gentes diffuſa,ac dilatata eſt; quod in die Pentecoſtes euidenter eſt inchoatum, dum ad prædicationẽ Apoſtolicã concurrerunt multi viri, *ex omni natione,quæ ſub cœlo* Actor.2. *eſt.* Actor.2.ſic & dixit Chriſtus diſcipulis eun- Luc.24. tibus in Emaus,Luc.24. *Quoniam ſic oportebat pati Chriſtum,& reſurgere,& prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ieroſolyma.* Sic & Chriſtus mittens ſuos Apoſtolos ad prædicandum, dixit: *Euntes in mundum vniuerſum* Marc.vlt. *prædicate Euangelium omni creaturæ.* Marc.vlt.

6. Ait Propheta: *Mons Domus Domini in ver-* Matth.16. *tice montium.* Quia valdè viſibilis,& manifeſta eſt eis,qui puris,& ſanis oculis in eam tendunt, Actor.2. *nunquid poteſt ciuitas abſcondi ſuper montem poſita.* Et ideo in exordio militantis Eccleſiæ,venit S. Spiritus vehementi ſono, apparentibus diſpertitis linguis tanquam ignis, Actor.2. Ignis ardet,& lucet,quia virtus diuini Spiritus ardet in corde, lucet in opere per totũ orbem: ait Regius Vates Pſalm.18. *In ſole poſuit taber-* Pſalm.18. *naculum ſuum.* D.Auguſt.ibi, *In manifeſtatione* D.Auguſt. *Eccleſiam ſuam poſuit,non in occulto.* D.Chryſ. D.Chryſ. in Iſaiam: *Facilius*,ait, *eſt Solem extingui,quam Eccleſiam obſcurari.* Et ſic communiter omnes Sancti Patres multis in locis.

7. Contra hanc viſibilitatem Eccleſiæ ſe opponunt Hæretici, & nos arguunt tanquam contraria tenentes. Dicimus in ſymbolo fidei, *Credo vnam ſanctam Catholicam,& Apoſtolicam Eccleſiam.* Tunc ſic contra nos argumentatur Lutherus lib. de abroganda Miſ- Lutherus. ſa priuata, part.1. *Quis Eccleſiam nobis monſtrabit? Cum ſit occulta in Spiritu, & ſolum credatur? Sicut dicitur Credo Eccleſiam ſanctam.* Et diſcipulus eius Brentius *in Confeſſione* Brentius. *VVittemberg.* ait: *Vide,quod Papiſtæ faciant Eccleſiam viſibilem, & ſenſibus corporeis perſpectam, delendus ergo erit ille articulus ſymboli Apoſtolici: Credo Eccleſiam ſanctam Catholicam,& erit ſic reponendus; Video, & ſentio Eccleſiam Catholicam.* Fides eſt de re,quæ non apparet, nec videtur, iuxtà Apoſtolum, *Fides eſt argumentum rerum non apparentium.*

8. Facilè ſoluitur argumentum,quia de Eccleſia ſancta Militante in terris,ſic philoſophandum,ac de aliis myſteriis noſtræ fidei,in quibus aliud videmus,aliud credimus,v.g. Apoſtoli videbant in Chriſto humanitatem, & credebant Diuinitatem. In Baptiſmo videmus aquam externam,& ablutionem,trinámque merſionem, & credimus internam vim regenerãdi in Chriſto, & extinguendi peccata; ſic & in Eccleſia videmus externam Congregationem fidelium, gubernatam per multos miniſtros, ac Epiſcopos, *quos Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam Dei.* Actor.20. ſub vno Principe,ac capite Ro- Actor.20. mano Pontifice, cui Deus tradidit claues Regni cœlorum. *Matth.16.* & hoc videmus; ta- Matth.16. men firmiter credimus in hac ſancta Eccleſia Chriſti,& in nulla alia,eſſe veram gratiam,ſalutem,ac remiſſionem peccatorum,hæc autem cum ſint ſpiritualia exterius non apparent,nec videntur,ſed tantum creduntur; vnde rectè dicimus, *Credo Eccleſiam ſanctam*, &c.

## QVÆSTIO II.

### *Eccleſia Sancta Dei vna eſt.*

### SVMMARIVM.

9 *Eccleſia Dei vna ab exordio mundi habens diuerſos ſtatus.*
10 *Exemplo explicantur ſtatus Eccleſiæ.*
11 *Vnitas Eccleſiæ maximè viſitur in Eccleſia Euangelica Chriſti.*
12 *Ex multiplici capite oſtenditur hæc vnitas Eccleſiæ.*
13 *Hæc vnitas Eccleſiæ eſt ſub vno capite Romano Pontifice.*
*Etſi multi Pontifices pro tempore, in eis ſemper fuit vna doctrina,vna lingua. Ibid.*

14 *Apud*

14 *Apud Hæreticos cum non ſit vnum Caput ſunt multæ Sectæ, quæ pugnant inter ſe.*
15 *Et ſi multæ Eccleſiæ ſub vna Matrice tantum.*

9. REctè dicimus in ſymbolo; *Credo vnam Sanctam Eccleſiam Catholicam.* Dicitur *vna Eccleſia* loquendo de ea, etiam à principio mundi vſque modo. In eadem ſemper fuit vna diuina fides, ante legem nempe, ſub lege, ac in Euangelio, intendens in Deum vt Auctorem ſupernaturalem, reſpiciens Chriſtum in lege ſub vmbra, in Euangelio vt realiter præſentem, *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre.* Tamen ſemper fuit eadem fides, eadémque Eccleſia habens diuerſos ſtatus, diuerſaſque ætates, quod exemplo declaratur.

Ioan.1.

10. Idem homo, qui fuit infans, poſtea fit puer, tandem vir perfectus; infans lacte nutritur. Puer regitur à Pædagogo. Vir perfectè intelligit, loquitur, & docet. Sic & Eccleſia ante legem velut infans, diuinis inſpirationibus, velut lacte alebatur. Sub lege, erat velut ſub pædagogia legis, & Prophetarum. Sic ait Apoſtolus ad Galatas 3. num.24. *Lex pædagogus noſter fuit in Chriſto, vt vbi venit fides, iam non ſumus ſub pædagogo.* At in lege gratiæ Apoſtoli induti virtute ex alto repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, *& loquebantur magnalia Dei.* Actor.2. & inde vt viri in perfecta ætate conſtituuntur à Chriſto Domino Magiſtri, ac Doctores totius vniuerſi, cum eis ait: *Euntes docete omnes gentes, docentes eos ſeruare omnia quæcunque mandaui vobis.* Matth.28.

Galat.3. Actor.2. Matth.28.

11. Hæc autem vnitas maximè viſitur in Eccleſia Euangelica Chriſti, ſic ipſe dixit Petro Matth.16. *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,* non ait Eccleſias meas, quia hæc vna eſt, tam ratione fundamenti, quam ratione lapidis angularis, in qua tota coadunatur, ac copulatur; inde ait Apoſtolus 2.ad Epheſ. *Ædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum, ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu.* Fundamentum vnum, & vnicum eſt Prophetarum, ac Apoſtolorum, quorum doctrina vnanimis, conformis, ac cohærens eſt, quæ coadunatur, ac copulatur in vno Chriſto Ieſu lapide angulari.

Matth.16. Epheſ.2.

12. Hæc vnitas in Eccleſia oſtenditur ex vnitate Sacramentorum, quæ ad hoc inſtituta ſunt, vt in vnam fidem colligamur, ideo ait Apoſtolus 1.Cor.12. *Omnes nos baptizati ſumus in vno Spiritu, vt ſimus vnum corpus, ſiue Iudæi, ſiue Gentiles, ſiue ſerui, ſiue liberi, omnes in vno Spiritu potati ſumus.* Ad hoc tendunt, vt vniant omnia Eccleſiæ membra in vnam fidem. Hæc etiam vnitas ex charitate oſtenditur, per quam Eccleſia vna eſt vnitate voluntatis, iuxta quod Chriſtus à Patre petebat, Ioan.17. *Pater ſancte conſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, vt ſint vnum, ſicut & nos.* Hæc vnitas apparuit in exordio Eccleſiæ Actor.4. *Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna.* Vnitate etiam vnius ſpei ait Apoſtol. ad Epheſ.4. *Obſecro vos, vt dignè ambuletis in vna ſpe vocationis veſtræ.* Maximéque in vnitate fidei, ac credibilium, vt ait idem Apoſtolus citato loco: *Vnus Deus, vna fides, vnum baptiſma, vnus pater omnium:* quod magis ſequenti numero explico.

1.Cor.12. Ioan.17. Actor. Epheſ.4.

Maximè oſtenditur hæc vnitas ab vno capite viſibili Chriſti Vicario in terris, ac Petri ſucceſſore Romano Pontifice: nam ſicut Regnum ab vno Rege dicitur, & Ciuitas ab vno Gubernatore, familia ab vno Patre, grex ab vno Paſtore; ſic Eccleſia vna dicitur ab vno Principe, Gubernatore, Patre, ac Paſtore, de qua vnitate ait Dominus per Ezechiel.37. *Faciam eos in gentem vnam, & Rex vnus erit omnibus imperans. Paſtor erit vnus eorum.* Et tanta vnitate, ac vniformitate in rebus fidei definiens, vt cum à D.Petro vſque ad Sanctiſſ.D. noſtrum Clem.X. extent 243. Pontifices, tamen ſemper in eis fuit vnus Spiritus, vnaque cohærentia in dogmatibus fidei declarandis, vt nulla ſit contrarietas, nec diſcrepantia, ſed ſumma conſonantia, ac cohærentia, tanquam ſi vno ore, ac lingua loquerentur. Rectè D. Auguſt. in Pſal.74. ait: *Qui volunt vnam linguam, veniunt ad Eccleſiam, quia in diuerſitate linguarum carnis, vna eſt lingua in fide cordis.* Vnde rectè ait D.Cyprian. de fide. *Neque enim aliunde hæreſes abortæ ſunt, aut natæ ſchiſmata, quã quod Sacerdoti Dei non obtemperatur; nec vnus in Eccleſia Sacerdos, vel Iudex vice Chriſti cogitatur.* 13.

Ezech.37. D.Auguſt. D.Cyprian.

Cum ergo apud Hæreticos non ſit vnum caput, nec apud eos eſt vna Eccleſia, ſed multiplices, & diuerſæ Sectæ, quas vnuſquiſque pro ſuo capite cogitat, & format, ita vt teſtantur Florimundus Remundus *lib.2. de ortu Hæreticorum,* & Iacobus Marchantius *in Horto Paſtorum, lib.1. tract.4. lect.5. Propoſit.3.* à tempore Lutheri pluſquam centum diuerſæ Sectæ exortæ ſint, & totidem ferè ſub Caluino, inde quidam dicuntur rigidi Caluiniſtæ, alij Molles, alij Puritani, alij Anglo-Caluiniſtæ, alij Papiſtæ, alij Gommatiſtæ, alij Arminiſtæ, qui omnes maximè inter ſe pugnant, & aduerſantur. De his ait Iſaias 19. *Concurrere faciam Ægyptios aduerſus Ægyptios, & pugnabit vir contra fratrem ſuum, & Ciuitas aduerſus Ciuitatem, & regnum aduerſus regnum, & dirumpetur Spiritus Ægypti in viſceribus eius, & Conſilium eius præcipitabo.* Rectè per Ægyptios, qui tenebras important, & dicunt, Hæretici interpretantur, qui in denſiſſimis errorum, ac peruicaſitatum tenebris verſantur, de quo aliquid *quaſt. ſequenti.* 14.

Florimund. Hortus Paſtorum. Iſai.19.

Nec contra ea, quæ dicimus de vnitate Eccleſiæ pugnat, quod ſæpè Scriptura plures Eccleſias nominat, ſic Ioan. Apocalypſeos 1. Septem Eccleſias nominat. *Ioannes ſeptem Eccleſiis, quæ ſunt in Aſia.* Sic & Apoſtolus ſalutat Eccleſiam, quæ eſt Corinthi, non tamen ſunt plures Eccleſiæ, ſed vna in ſe, tanquam multa membra ſub vno capite, à quó reguntur, & tanquam multi rami ab vna radice, à qua ſuſtentantur, ac aluntur, & tanquam multi fluuij ab vna ſcaturigine; ſic omnes Eccleſiæ fidem, Sacramenta, doctrinam; ac omnia documenta ab vna Eccleſia Chriſti participant, hauriunt, & firmiter tenent, ita vt in omnibus ſit eadem fides, eadem Sacramenta, eadem doctrina, eadem documenta cum ſumma vniformitate abſque vlla diſcrepantia. 15.

Apoc.1.

## QVÆSTIO III.

### *Eccleſia Dei dicitur Sancta.*

### SVMMARIVM.

16 *Scriptura Eccleſiam ſæpè Sanctam appellat.*
17 *Aſſignantur ſex rationes, ob quas Eccleſia dicitur Sancta.*

16. DIuino Spiritu afflante in ſacris Conciliis
Nicæno, & Conſtantinopolitano in
ſymbolo dicta eſt Eccleſia ſancta, paſſimque
Pſalm.92. eam Sanctam Sacta Scriptura appellat Pſ.92.
Pſalm.45. *Domum tuam decet ſanctitudo Domine.* Pſal.45.
*Sanctificauit tabernaculum ſuum Altiſſimus.*
Pſalm.2. Pſalm.2. Introducitur Chriſtus loquens: *Ego
autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion mon-*
Epheſ.5. *tem Sanctum eius.* Apoſtolus ad Epheſ.5. *Chri-
ſtus dilexit Eccleſiam, & ſe ipſum tradidit pro
ea, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, vt
ſit ſancta, & immaculata.*

17. Rectè in ſymbolo dicimus, *Credo Eccleſiam
ſanctam Catholicam.* Et primò rectè dicitur
Daniel.9. *Sancta*, quia caput eius *Sanctus Sanctorum eſt.*
Dan.9. Secundò, *Sancta*, quia tota Deo dedica-
ta, ac conſecrata eſt, ſeruiens in omni iuſtitia,
Apoc.21. ac puritate. Apoc.21. *Vidi Ciuitatem nouam Ie-
ruſalem deſcendentem de cœlo;* totum quod in ea
eſt, de cœlo eſt, de cœlo deſcendens in nouitate
Spiritus. Tertiò, *Sancta*, quia continet ſanctita-
tem doctrinæ, tam quoad fidem, quam quoad
mores, vtpote edocta, ac illuſtrata à diuino
Spiritu, *Ipſe vos docebit omnia, & ſugeret vobis*
Ioan.14. *omnia.* Ioan.14. Quartò, *Sancta*, quia in ea ſunt
media, & inſtrumenta ſanctitatis, nempe Sa-
cramenta, per quæ ſanctificamur. Vnde Apo-
Epheſ.5. ſtolus ait Epheſ.5. *Chriſtus dilexit Eccle-
ſiam, & ſe ipſum tradidit pro ea, mundans eam
lauacro aquæ in verbo vitæ, vt ſit ſancta, & im-
maculata.* Quintò, dicitur *Sancta*, quia in ea
nihil aliud eſt, ac inuenitur, niſi vera ſancti-
tas, quæ nos ducit ad conſummatam ſancti-
tatem in cœlis. Vnde poſſumus dicere cum
Iacob. Geneſ.27. *Non eſt hic aliud, niſi Domus
Dei, & porta cœli.* Sextò, *Sancta* dicitur, quia
tanquam mater, magnam, ac innumerabilem
multitudinem Sanctorum, Martyrum, Con-
feſſorum, ac Virginum generat, de quo *quæſt.
ſequenti* aliqua dicam, & de hac Eccleſiæ ſan-
ctitate multa ſcribunt Auctores, quæ ſunt val-
dè manifeſta.

## QVÆSTIO IV.

### *Rectè Sancta Eccleſia dicitur Catholica.*

### SVMMARIVM.

18 *Quædam pictura pro vniuerſitate, ac vnitate Eccleſiæ.*
19 *Eccleſia dicitur Catholica, quia per omnia tempora ſe extendit, & n.20.*
21 *Secundò dicitur Catholica, quia recipit omnes homines cuiuſcunque conditionis.*
22 *Tertiò dicitur Catholica, quia per omnes terras, & imperia dilatatur, ac ſe extendit.*
23 *Vniuerſalitas Eccleſiæ iuxta D. Auguſtinum figuratur in Chriſti veſte.*
24 *Fides Chriſti Romana prædicatur per omnes remotiſſimas nationes.*
25 *Cum fides Romana teneat omnes partes orbis rectè ſola dicitur Catholica, & n.26*
27 *Hæc vniuerſalitas veræ fidei Chriſti euidens ſignum.*

NVlla ſanè validior machina ad omnes hæ- 18.
reſes euertendas, ac deſtruendas, quã quod
noſtra fides Eccleſiæ Romanæ dicatur *Catholi-
ca;* nam hic titulus datus eſt in formula fidei in
Concil. Nicæno, vt Eccleſia dicatur *Catholica,* Nicænum.
id eſt, vniuerſalis, vt ſcribit D. Athanaſ. *epiſt. ad* D. Athanaſ.
*Iouinianum.* Hinc quidam ſatis curioſè depin-
xerunt Eccleſiam habentem in vna manu *glo-* Pictura quæ-
*bum mundi* cum hoc ſcripto *Catholica,* vt ſigni- dam.
ficarent eius vniuerſalitatem. In altera manu
erat *Phœnix,* vt ſignificarent eius ſingularita-
tem, ac vnitatem, hoc ſcripto *vnica ſemper.*

Dicitur ergo Eccleſia *Catholica*, quia per 19.
omnia tempora extendit palmites ſuos, quia
per omne tempus ſemper Eccleſia inter multas
perſecutiones perſeuerauit, ac ſtetit ſub vno
Romano Pontifice, multis Epiſcopis, miniſtris,
ac operariis per tot millia annorũ, vt anno per
annum conſtat ex Actis Pontificum, ac multis
aliis hiſtoriis. Hinc bene dicitur Eccleſia fund-
data ſuper firmam petrã, ob eius firmitatem, &
conſtantiam, *& ſuper hanc petram ædificabo Ec-
cleſiam meam.* Matth.16. vt ibi ex Sanctis Patri- Matth.16.
bus explicaui, & hanc perſeuerantiam per tot
tempora vaticinatur Dauid Pſalm.92. *Domum
tuam Domine decet ſanctitudo in longitudinem
dierum.* Vnde rectè ait D. Parianus Barcionen- D. Parianus.
ſis *epiſt. ad Simproniam*, quæ eſt de nomine
Catholico. *Certè non eſt ab homine inuentum,
quod per ſæcula tanta non cecidit.*

Et per hanc proprietatem maximè diſtin- 20.
guitur noſtra Eccleſia ſancta, ac Romana, ab
Eccleſia, ſeu cœtu Hæreticorum, quia hæreſes,
quæ ſub vno ſæculo ſunt natæ, ſtatim poſt ali-
quod tempus deſierunt, & exterminatæ ſunt, ac
in infernũ demerſæ: nam à Chriſto D. ferè pluſ-
quam mille, & ſeptingentę hæreſes prodierunt,
de quo Florimundus Remundus *lib.1. de ortu* Florimund.
*hæretico*, & omnes ferè abolitæ, ac ſuffocatæ
ſunt. Vnde rectè D. Aug. eas cõparat torrẽtibus
hyemali tempore cum ſtrepitu currentibus, ſed
paulo poſt nil niſi arenam, & ſordes relinquen-
tibus. Illud Pſal.57. *Ad nihilum deuenient tan-* Pſalm.57.
*quam aqua decurrens.* Sic ibi explicat D. Aug. D. Auguſt.
*Non vos terreant fratres, quidam fluuij, qui di-
cuntur torrentes, hyemalibus aquis implentur,
aqua ad tempus perſtrepit, mox ceſſant, diu ſtare
nõ poſſunt: multa hæreſes iam mortuæ ſunt, cucur-
rerunt riuis ſuis, quantum potuerunt: ſiccati ſunt
riui, vix eorum memoria reperitur, ad nihilum
deuenerunt, tanquam aqua decurrens.*

Secundò, dicitur *Catholica*, quia recepit ho- 21.
mines cuiuſcunque conditionis, ac ſtatus, nec
eſt vni familiæ alligata, ſicut lex antiqua; mo-
do Eccleſia Catholica: nam vt ait Apoſt.
Rom.10. num.12. *Nam iam non eſt diſtinctio* Rom.10.
*Iudæi, & Græci idem Dominus omnium, qui inuo-
cant illum.* Siue ſint Indij, Perſæ, Æthiopes,
& ideo quando lex Euangelica promulgata eſt,
aderant

aderant in Ieruſalem viri *ex omni natione,*
Actor.2. *quæ ſub cœlo eſt.* Actor.2. & ideo vidit Ioan.
Apoc.7. Apoc.7. *Turbam magnam ex omnibus gentibus, populis, ac linguis ſtantes ante thronum.*

22. Tertiò. *Catholica*, id eſt vniuerſalis, quia per totum orbem, omneſque gentes diffuſa eſt, hoc eſt magnum, & fortiſſimum argumentum noſtræ Sanctæ fidei Catholicæ Romanæ, quia in
Iſaia. die Pentecoſtes iuxta vaticinium Iſaiæ, de quo quæſt.1. *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Ieruſalem.* Et inde ſacri Apoſtoli exeuntes totum orbem ſua doctrina impleuerunt, iuxta
Pſalm.18. quod de illis ſcriptum eſt Pſalm.18. *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*, adimplentes Chriſti præceptum
Matth.28. Matth. vltimo: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptiZantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcunque mandaui vobis.*
Marc.16. Marc. vltimo: *Prædicate*
Luc.24. *Euangelium omni creaturæ.* Luc. vltimo: *Oportebat ſic,* &c. *Prædicari pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ieruſalem.*
Malach.1. Malach.1. *Ab ortu ſolis vſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in gentibus.*

23. Hanc Eccleſiæ vniuerſalitatem per totum orbem ſignificatam eſſe in Chriſti veſte, quæ in quatuor partibus diuiſa eſt à militibus
Ioan.19. Ioan.19. n.23. ait D. Auguſtinus tract.118. in
D.Auguſt. Ioan. *Quadripartita veſtis Domini noſtri Ieſu Chriſti quadripartitam figurauit Eccleſiam, toto ſcilicet, qui quatuor partibus conſtat, orbe diffuſam, & omnibus eiuſdem partibus æqualiter, id eſt concorditer diffuſam, propter quod dicit alibi miſſurum ſe Angelos ſuos, vt colligant electos eius à quatuor ventis, quod quid eſt, niſi à quatuor partibus mundi Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie.*

24. Conueniant nunc hic omnes Hæretici. Quænam Eccleſia, quænam fides, ac doctrina, totum adimplet orbem per omnes mundi partes apud remotiſſimas nationes, Græcos, Armenios, Sinas, Indos, Tartaros, Perſas, Æthiopes, Turcas, Braſilios, Mexicanos, &c. Quænam doctrina prædicatur, & colitur, ac obſeruatur, niſi tantum fides Catholica Romana, omnibus in his locis reperiuntur Templa more Romano, Altaria, Imagines Chriſti, ac Sanctorum, quæ mirificè coluntur, ac venerantur, celebratur Miſſa, adminiſtrantur Sacramẽta, & doctrina Eccleſiæ Romanæ obſeruatur. Nunquid apud has remotas nationes auditur Lutherus, Caluinus, & eorum ſectatores, minimè ſanè; ergo ſolum fides, quã profitetur Eccleſia Romana eſt vera, & Catholica: Hæreticorum autem in vno angulo terræ falſa, & diabolica.

25. Solum ergo Eccleſia Romana cum totum orbem adimpleat, vt ſibi proprium, retinet hoc nomen *Catholica*, quia vt vera Eccleſia Chriſti tenet quatuor orbis partes, quod eſt validum argumentum illius veritatis, ac veræ
D.Auguſt. Chriſti fidei. D. Auguſt. *in cap.9. Ioannis* ait: *Multa ſunt, quæ in gremio Eccleſiæ Catholicæ me tenent, tenet me conſenſus populorum, tenet authoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata. Tenet ab ipſo Petro Sacerdotum ſucceſſio. Tenet poſtremo ipſum Catholicæ nomen, quod inter tot hæreſes Eccleſia ſola obtinuit, vt cum omnes Hæretici Catholici ſe dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, vbi ad Catholicam conueniatur, nullus Hæreticorum Baſilicam ſuam audet oſtendere.* Cum apertè eorum initia agnoſcamus, vt in Luthero, Caluino, ac aliis, qui pro ſuo cerebro nouas ſectas inueniunt, quæ tantùm in vno, vel altero loco breuiter naſcuntur, & ſtatim decidunt, ac minimè per quatuor orbis partes diffunduntur.

Eodem modo D. Cyrill. Ieroſol. *Catecheſi* 18. 26.
ait: *Si ieris in aliquam vrbem, non petas vbi* D.Cyrill.
*ſit Eccleſia, vel domus Dei: nam Hæretici dicent ſe habere domum Dei, & Eccleſiam, ſed petas vbi ſit Catholica Eccleſia. Id enim nomen proprium eſt huius Sanctæ Eccleſiæ matris omnium noſtrũm, quaſi dicat, ſi hoc petas, nullus Hæreticus ſuam Eccleſiam oſtendet.* Similiter
D. Hieron. *in cap.24. Matth.* ad illa verba, D.Hier.
*ſicut fulgur.*

Hæc eſt maxima nota, ac euidens ſignum 27.
fidei Diuinæ, ac Eccleſiæ Sanctæ Dei, quod ſit vniuerſalis, ac per totum orbem euulgata.
Hinc ait Iſaias 49. num.12. *Ecce iſti de longè ve-* Iſai.49.
*nient, & ecce illi ab Aquilone, & mari, & iſti de terra Auſtrali.* Oſorius, & Arias Montanus, Oſorius.
Cornelius, *& iſti de terra Synarum*; & hos po- Arias.
nunt, quia Synæ longiſſimè diſtant, ſunt in Cornelius. Maffeus.
extremo Oriente iuxta Iaponem, & proxi- Botterus.
mam habent Tartariam, vel etiam hos po- Ortelius.
ſuit, quia vt tradunt Maffeus *lib.6.* Botterus Ortelius de Sinis, eorum Imperium ampliſſimum eſt, habens Ciuitates vulgares 1150. maiores vero 247. Per has omnes nationes fides Chriſti Catholica Romana. Quid ſtultius, ac inſipidius, quam fides Chriſti, quæ data eſt pro toto orbe, quod velit eam Hæreticus pro ſuo cerebro, in vno angulo continẽre, ac habere. Vnde ait D. Hieron. citatus D.Hieron.
in cap.24. Matth. *Stultum eſt eum in paruo loco, vel abſcõdito quærere, qui totius mundi lumen ſit.*

---

## QVÆSTIO V.

### *Optimo iure Eccleſia Sancta dicitur Apoſtolica.*

### SVMMARIVM.

28 *Vt vera fides Chriſti diſtinguatur à ſectâ Hæreticorum, dicitur Apoſtolica.*
29 *Apoſtoli fundarunt Eccleſiam ſua prædicatione, ac ſanguine.*
30 *Eccleſia dicitur Apoſtolica, quia doctrinam datam ab Apoſtolis ſemper puram retinet.*
31 *Doctrina Apoſtolica per bona opera certam facit vocationem.*
32 *Dicitur Eccleſia Apoſtolica ob conſeruatam ſucceſſionem ab Apoſtolis.*
33 *Explicatur hæc ſucceſſio exemplo.*
34 *Hæc ſucceſſio oſtenditur in Eccleſia Romana, & n.35.*

VT Eccleſia Sancta Dei diſtingueretur à 28.
Sectis, ac Conuenticulis Hæreticorum,
dicta eſt Apoſtolica à Concil. Conſtantinop.1. Conc. Cõſtantinop.
in cuius ſymbolo exprimitur, *Vna Sancta, & Apoſtolica Eccleſia*, quæ appellatio ei antea erat
data à Concilio Nycæno, vt teſtatur Theodor. Theodor.
*lib.1. Hiſt. c.9. & 12.* & eodem modo loquuti ſunt Patres in ſequentibus Conciliis Epheſino, Conſtantienſi, ſexta Synodo, &c.

29\. Epheſ.2. Apoc.21. Primò. Apoſtolica, quia Eccleſia ab Apoſtolis fundata eſt ſua doctrina, ac ſanguine *ſuperradificati ſuper fundamentum Apoſtolorum.* Ad Epheſ.2. Hinc Ioannes ait Apoc.21. num.2. *Vidi ſanctam Ciuitatem Ieruſalem nouam deſcendentem de cœlo.* Et ſtatim num.14. ſubdit, *Et murus Ciuitatis habens fundamenta duodecim, & in ipſis duodecim nomina duodecim Apoſtolorum Agni*; fundamenta autem hæc poſuerunt Apoſtoli ſua doctrina, ac prædicatione. Ait Iſaias 60. *Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas* Volant, ait ob ſuam celeritatem, qua ſacri Apoſtoli exierunt in omnem terram, & peragrarunt vniuerſum orbem, vt nubes ſalutiferum rorem effundentes ſuæ doctrinæ, miraculorum, ac diuinorum operum, *pluuiam voluntariam ſegregabit Deus hæreditati tuæ.* Pſalm.67. *Et tanquam columba,* ob puritatem, & ſinceritatem, manſuetudinem, ac fœcunditatem, vt per eas paſſim ſignificantur in Scriptura, *Ad feneſtras ſuas* nempe rapido impetu, quo columbæ cum ſuis pullis volitant ad ſuum nidum, ac feneſtras ſui columbarij; ſic & citiſſimè Apoſtoli, vt explicat noſter D.Cyrillus, volant cum ſuis filiis ſpiritualibus, vt eos per fidem adducerent ad ingreſſum Eccleſiæ, ac cœleſtem patriam.

Iſai.60.

Pſalm.67.

D.Cyrill.

30\. Secundò, dicitur *Apoſtolica*, quia doctrinam datam à Sanctis Apoſtolis, ſemper retinuit, retinet, ac retinebit puram, & illibatam, vt ab eis eſt tradita. Et ſic adimpletum eſt illud, quod de Eccleſia noua vaticinatum eſt ab Iſaia 59. *Spiritus meus, qui eſt in te, & verba, quæ poſui in ore tuo, non recedent de ore tuo, nec de ore ſeminis tui, amodo vſque in ſempiternum.* Et quia illam doctrinam ab Apoſtolis deriuatam ad ſe, ſemper puram, & integram per ſucceſſionem ſuorum filiorum ſpiritualium incorruptam conſeruat, à S.Paulo dicitur 1.ad Tim.3. n.15. *Eccleſia columna, & firmamentum veritatis,* quia doctrinæ veritatem traditam ab Apoſtolis firmiter tenet, in quo iuxta aliquos Doctores alludit Apoſtolus ad duas columnas, quas Salomon poſuit in veſtibulo Templi. 3.*Reg.7.n.15.& 21.* firmitatem templi optans; quarum dexteram vocauit *Iachin*, id eſt, *Directio.* Siniſtram verò dixit *Booz*, hoc eſt, *Fortitudo.* Vtraque columna erat coronata. In his denotabatur Eccleſia ſancta, quia ipſa eſt columna directa, cum multa directione doctrinæ, ac virtutum, cum multa conſtantia, perſeuerantia, ac fortitudine, & inde coronatur ſempiterna gloria.

Iſai.59.

1.Tim.3.

3.Reg.7.

31\. 2.Petr.1. Doctrina Apoſtolica ea eſt; quam tradit Petrus epiſt.2.cap.1. *Vt per bona opera certam veſtram vocationem faciatis.* Ab his maximè diſcedunt Hæretici, vt Lutherus, & Caluinus, quorum prior, vt teſtatur Hortus Paſtorum *lib.1.tract.4.lect.*8. Sacerdos, & Religioſus profeſſione, Monialem profeſſam fœdo ſacrilegio ſibi matrimonio copulauit, & cum dæmone plus quam modium ſalis ſe comediſſe faſſus eſt. Poſterior Nouioduni de Sodomitico crimine, & aliis infamibus conuictus eſt, hi ſunt fundatores, & capita Hæreticorum, non Apoſtolorum ſectatores, ſed potius eorum aduerſarij, ac impugnatores.

Hortus Paſtorum.

32\. Tertiò, dicitur *Apoſtolica*, ratione ſucceſſionis continuæ, quam obtinet ab Apoſtolis, non ſolùm doctrina, ſed etiam auctoritate, & iuriſdictione. Nam omnes Catholicæ Eccleſiæ miniſtri ab Apoſtolis deſcendunt, Apoſtolorúmque ſucceſſores ſunt, & ab eorum ſucceſſoribus poteſtatem, & iuriſdictionem acceperunt. Quia Presbyteri ab Epiſcopis ordinationem acceperunt, Epiſcopi ab aliis Epiſcopis, & hi iterum ab aliis, & ſic deinceps ſurſum verſus vſque ad Apoſtolos, qui hanc poteſtatem proximè à Chriſto Domino acceperunt.

Sicut homines longo hominum tractu deſcendunt ab Adam: ita ſecundum vim, & potentiam ſupernaturalem, omnes Eccleſiæ miniſtri longa ordinationum ſerie deſcendunt à Chriſto, qui eſt ſecundus Adam. 33.

Rectè ergo dicitur Eccleſia Apoſtolica, quæ eandem auctoritatem, iuriſdictionem, ac functionem habet, quam Chriſtus tradidit Collegio Apoſtolorum, & quam habet Eccleſia ab Apoſtolis inſtituta: habet enim modo eundem ordinem, quē tunc habuit ſub Apoſtolis. In ipſa ſunt Apoſtoli, Prophetæ, Euangeliſtæ, Doctores, vt Apoſtolus Paulus ad Epheſ.4. & ſubdit: *Ad conſummationem Sanctorum, in opus miniſterij ad ædificationem corporis Chriſti,* ad ædificationem corporis Chriſti myſtici, quod eſt Eccleſia, & hoc ad conſummationem Sanctorum, hoc eſt donec compleatur numerus prædeſtinatorum, ac electorum, quod erit in fine ſæculi, hic ordo in Eccleſia ſucceſſiuè perſeuerabit. 34.

Epheſ.4.

Ad veritatem Eccleſiæ Apoſtolicæ oſtendendam efficaciter, & hoc argumento vtitur Tertullianus *lib. de Præſcriptis contra Hæreticos,* & ait: *Euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſionem ab initio decurrentem, vt primus ille Epiſcopus, aliquem ex Apoſtolicis viris habuerit auctorem, & anteceſſorem.* Dicant nobis Hæretici? Quis ante Lutherum, Lutheranæ Sectæ fuit eius Antiſtes? & quis ante Caluinū Caluinianæ Sectæ, oſtendāt, ſi poſſint ſuos Epiſcopos vſque ad Apoſtolos, vt inde dicant ſuam Eccleſiam eſſe Apoſtolicam. Hoc facit, & oſtendit manifeſtè Eccleſia Romana: nam ab Apoſtolo Petro vſque ad Dominum Clement.X. ducenti, & quadraginta tres ſunt Epiſcopi, ſeu Summi Pontifices, vt anno per annum, die per diem ex eorum actis conſtat. Hoc argumentum ſucceſſionis maximè faciunt Sancti Patres contra Hæreticos. Propter quod ait D.Auguſt. ſupra citatus: *Tenet me in Eccleſia, ab ipſa Sede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas Dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopum, ſucceſſio Sacerdotum.* 35.

Tertull.

*Quot Pontifices.*

D.Auguſt.

## QVÆSTIO VI.

*Optimo iure Eccleſia Dei dicitur Romana.*

### SVMMARIVM.

36 *Romana Eccleſia inter principales Eccleſias principaliſſima.*

37 *Fides Romana diffunditur in alias Eccleſias.*

38 *Diuina Ordinatione Petrus ſuam Cathedram conſtituit in Roma.*

39 *Omnia Concilia generalia à Romanis Pontificibus congregata ſunt.*

40 *In*

40 *In Romana Eccleſia ſemper fides illæſa conſeruata eſt.*

41 *In Eccleſiis Patriarchalibus aliquando ſederunt Hæretici, & n.42.*

43 *Roma ciuitas ſpargens radios per vniuerſum orbem.*

44 *Aliqui Antipapæ fuerunt reclamante Eccleſia.*

36. D. Irinæus. D. Irinæus *lib.3.* aduerſus Hæreſ. de Romana Eccleſia ait; *Ad Romanam Eccleſiam propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt conuenire omnem Eccleſiam, hoc eſt eos, qui ſunt vndique fideles, in qua ſemper eſt conſeruata ea, quæ ab Apoſtolis eſt traditio.* In quo conſidera, quòd inter alias Eccleſias principales Romana habet potiorem principalitatem; & vt clarius dicam, ſola Romana eſt principaliſſima, & inter alias prima. Eodem D.Cyprian. D. Auguſt. Optatus. D. Hieron. D. Leo. ferè modo loquuntur cæteri Patres, D. Cyprianus *lib.4.epiſt.8.* D. Auguſtin. *lib.1. in Iulian. optatus Mileuitan. lib.2.* Aduerſus Parm. D.Hieron. in Apologia aduerſus Ruffin.S.Leo Papa in Natali Apoſtolor. Petri, & Pauli, de Greg. Turo. quo late videndus eſt Gregor. Turonen. *lib. 1. de gloria Martyrum cap.28. & 30.& 70.*

37. Romana Eccleſia Mater vtique eſt omnium Eccleſiarum, cui Chriſtus D. primatum dedit, Petri ſedem ibi conſtituens, ex qua infallibilis doctrina profluit in cæteras Eccleſias, & fides indefectibilis, de qua ait Apoſtolus Rom. 1. ſcribens ad Romanos 1. *Fides veſtra annunciatur in vniuerſo mundo.* Hoc non dixit Apoſtolus ſcribens ad Corinthios, Galatas, Epheſios, ſed tantùm ad Romanos *Fides veſtra,* quia Eccleſia Romana conſtituebatur caput vniuerſi, vt inde defluerent dogmata fidei in omnes Eccleſias, ex ipſaque Roma denuncianda erat vera fides. *Fides veſtra annunciatur in* D. Auguſt. *vniuerſo mundo.* D.Auguſtin.*lib.1.*in Iulian.Catholicam S. Ambroſij fidem ex Pelagio collaudans ait:*Hic eſt Meddiolanenſis Ambroſius, quem Magiſter tuus Pelagius tanta laudauit prædicatione, vt diceret in libris eius præcipuè fidem lucere Romanam.*

38. Hinc diuina diſpoſitione factum eſt, vt Petrus, ſuper quem, tanquam firmam petram Chriſtus Eccleſiam ſuam ædificauerat, ſuam ſedem conſtitueret ibi ipſe Apoſtolus, vt ibi Optatus. firmiter permaneret. Optatus Mileuitan.*lib.2. aduerſus Parm.* ait: *Negari non poſſe, quin in vrbe Roma à Petro ſit collocata cathedra Epiſcopalis, in qua vna cathedra vnitas ab omnibus* S.Leo. *ſeruetur.* S. Leo in Natali Sanctorum Petri, & Pauli loquens cum Roma ait: *Per ſacram B. Petri ſedem, caput orbis effecta.* & Sanctus D.Proſper. Proſper cecinit.

*Sedes Romæ Petri, quæ Paſtoralis honoris.*
*Facta caput mundi, quidquid non poſſidet armis*
*Religione tenet.*

39. Probatur etiam optima ratione. Soli Romani Pontifices congregauerunt Concilia generalia ab ipſis approbata, ad quæ conuenerunt Epiſcopi Orientales, & Occidentales, qui vnanimes conſpirauerunt in vnitatem eiuſdem fidei, & damnarunt alias ſectas diſſeminantes dogmata contraria Decretis Eccleſiæ Romanæ.

*Primum Generale Concilium* celebratum eſt *Nicææ* ſub Sylueſtro Papa anno Chriſti 32?.& trium annorum ſpatio confectum, ad quod 318. Epiſcopi conuenerunt, ſuo hoc numero teſtantes, quam latè diffunderetur Eccleſia, quamvis hactenus imperatores ethnici in eam multo Chriſtianorum effuſo ſanguine deſæuiſſent, vt rectè dicatur, *Sanguis Martyrum ſemen Chriſtianorum.*

*Secundum Generale Concilium*, celebratum eſt conſtantinopoli anno 383. annis à Nicæno; 40. 56. conuocauit quidem Damaſus Papa ad Romam, & conuocati fuerunt 150. Epiſcopi, & in eis multi magnæ notæ, & aduenerunt Epiſcopi Occidentales, & permiſſum eſt Occidentalibus coire Conſtantinopolim, inde Conſtantinopolitanum dictum eſt.

*Tertium Concilium Generale*, habitum eſt Epheſi ſub Cœleſtino Primo præſidente noſtro D.Cyrillo Alexandrino anno 430. ex delegatione ipſius Summi Pontificis, & peſtiferum dogma Neſtorij damnatum eſt.

*Quartum Concilium Generale*, fuit Chalcedonenſe ſub Leone Primò Pontifice Maximo 41. anno 451. & iuxta eandem formam. 14. Concilia generalia congregata ſunt, ab ipſiſque Romanis Pontificibus approbata, ad quorum nutum dumtaxat coierunt Epiſcopi toto orbe diſperſi nemine reclamante, omnes profitentes Eccleſiam Romanam eſſe Eccleſiam Catholicam, quæ vt caput Eccleſiarum influit in omnes alias Eccleſias tanquam caput in membra.

Et merito ſane, quia in Romana Eccleſia, 42. tanquam in cathedra Petri conſeruatur fides integra, & illæſa. Vnde ait D.Bernard.*lib.1.*ad D. Bernard. Eugenium; *Cui enim alteri dictum eſt, ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua.* Matth.26. Matth 26. Hoc non eſt dictum nec Thomæ, nec alteri diſcipulorum, niſi tantum Petro, quia in ipſo, ac eius ſucceſſoribus fides ſemper conſtans, ac firma perſeuerat, & inde eleganter ait D.Cyprianus. *Ad Romanam fidem perfidia non habet* D. Cyprian. *acceſſum.* Et D. Auguſtin. Epiſt. 162. Decret. D. Auguſt. diſt.24. ait: *Cum aliæ omnes Eccleſiæ, quibus Apoſtoli præfuerunt, à fide defecerint, ſola hæc ſancta Apoſtolica Mater omnium Eccleſiarum Chriſti, per Omnipotentis Dei gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe, nec hæreticis prauitatibus vnquam deprauanda decubuiſſe probatur, ſed quam ab exordio fidei Chriſtianæ normam ab ipſis Apoſtolis accepit, in ea ſemper illibata permanſit.* Quòd deinde ſic oſtenditur.

In quatuor Patriarchalibus Eccleſiis orientis ſederunt Hæretici. 43.

In Eccleſia Conſtantinopolitana Macedonius, Neſtorius Anthimus, Sergius, & alij 1. plures, quos Iconomachi Imperatores conſtituerunt.

In Antiochena Hæreſiarcha ſedit Paulus 2. Samaſatenus, Eulalius, Petrus Genaphæus, & alij.

In Alexandria Georgius Cappadox, Lucius 3. Dioſcorus, & alij.

In Hieroſolymitana, Saluſtius, Arſenius, 4. Heraclius, & alij.

Per varias Dei Eccleſias multi hæretici inſurrexerunt, & ideo Apoſtolus Paulus commendans Prælatis Dei Eccleſiam, ait: *Atten-* 5.

*dixe vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit regere Eccleſiam Dei.* Act. 20. Actor. 20.
num.28. & ſtatim ſubdit, n.29. *Ego ſcio, quoniam intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.* Nam adhuc viuente Paulo contra eum inſurrexerunt in Aſia Hymenæus, Alexander, Phygellus, &
1. Tim. 1. & 2. c. 1. Hermogenes, vt ipſe teſtatur, 1. *Timoth.* 1. *n.*20. & *Epiſt.* 2. *cap.*1. *num.*15.

44. In Roma verò nullus vnquam ſedit hæreticus, aliæ defecerunt, illa nunquam; & ita
Iſai. 19. hic verificari poteſt, illud Iſaiæ 19. dicens: *In die illo erunt quinque ciuitates, iurantes per Dominum Deum exercituum: Verumtamen ciuitas Solis vna vocabitur.* Etſi illæ Patriarchales Eccleſiæ, quæ olim in cultu Chriſti fuerunt florentiſſimæ, paulatim defecerunt ad hæreſes, & impios cultus. Vnica tamen illa Romana, ſtabilis, ac firma ſtetit, tanquam mater omnium Eccleſiarum, ac magiſtra totius Chriſtianæ Religionis, à qua lux fidei per totum orbem diffunditur; & ſicut Sol ſuis radiis totum orbem illuminat, ſic Eccleſia Romana ſplendore ſpiritualis doctrinæ omnes Eccleſias illuſtrat, & diuino fulgore irradiat.

Nec contra hæc tibi faciat difficultatem, quod in Eccleſia aliqui fuerunt Antipapæ, ſed tales non fuerunt recepti à tota Eccleſia, ſed potiùs ipſa reclamante, & paruo, & exiguo tempore durarunt.

## RESOLVT. XXXI.

## *De Eccleſia materiali, ſeu in particulari ad Sacramenta miniſtranda.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Quid ſit Eccleſia, & quomodo ædificanda, ac benedicenda, ſeu conſecranda?*

### SVMMARIVM.

1 *Quid ſit Eccleſia, & quomodo definiatur.*
2 *Eccleſia non poteſt ædificari ſine dote, ſecus dicendum de Eccleſiis Mendicantium.*
3 *Requiritur quod Epiſcopus ponat primum lapidem; non verò in Eccleſiis Mendicantium.*
4 *Eccleſia debet eſſe benedicta, vel conſecrata, vt in ea celebretur.*
5 *Conceſſum eſt Regularibus vt valeant ſuas Eccleſias benedicere.*

1. ECCLESIA materialis, in particulari prout eſt ad adminiſtranda Sacramenta fidelibus, ſic definitur: *Eſt locus publicus Epiſcopali auctoritate conſtitutus, & conſecratus, ad quem fideles conueniunt, ad*
Syluest. *percipienda fidei Sacramenta.* Ita Syluester *in ſumma, verb. Eccleſia,* 2. *num.*1. Quàm definitionem ſequuntur omnes Summiſtæ, qui etiam dicunt, quod ad ædificationem Eccleſiæ requiritur etiam auctoritas, & licentia Epiſcopi.

De iure tamen communi ad ædificationem 2.
Eccleſiæ duo requiruntur; primò vt Eccleſia non poſſit ædificari ſine dote competenti, vt colligitur ex *cap. Nemo de Conſecratione, diſt.*1. ad ſui nempe fabricam, & paramenta; tamen ex antiqua conſuetudine datum eſt Mendicantibus ædificare ſine dote, vel ſic eorum priuilegia ſunt intellecta. Ita citatus Syluester *n.*4. Syluest.
Lezana *tom.*3. *verb. Eccleſia*, *n.*8. Lezana.

Secundò ex iure communi pro ædificanda 3.
Eccleſia requiritur, quòd Epiſcopus conueniat, & ponat ibi primum lapidem, & Crucem ibi figat, vt colligitur ex citato, *cap. Nemo,* & docent Azor. *tom.*1. *lib.*9. *cap.*3. *q.*4. Azor.
Tamburin. *de iure Abbatum*, *tom.*1. *diſput.*22. Tambur.
*quæſt.*9. Imò hoc videtur pertinere ad Epiſcopum Diœceſanum, vt conſtat ex quadam bulla Leonis X. in Concil. Lateran. pro Mendicantibus. Tamen ex priuilegio Cæleſtini V. cõfirmato ab Eugenio IV. in bulla *ad decorem* in Bullario Rodrig. inter bullas Eugenij 18. Rodrig.
conceſſum eſt Priori ſancti Spiritus de Sulmona Ordinis Cœleſtinorum, vt in ædificandis Eccleſiis, vel Capellis, aut Hoſpitalibus primum lapidem, & fundamenta ponere &, Pontificali ritu valeat benedicere, Tamburinus Tambur.
citatus refert hoc priuilegium, & ipſum vocat Generalem Priorem totius Ordinis Cœleſtinorum, de quibus omnibus Barboſa *de officio* Barboſa.
*Epiſcopi, allegat.*26. *num.*2.

Ædificata Eccleſia non licèt in ea celebrare, niſi ſit conſecrata, vel benedicta, vt ha- 4.
betur, ex *cap. Nullus de conſecr. diſt.*1. D. Thomas D. Thom.
3. *part. quæſt.*83. *art.* 1. & ibi expoſitores omnes, ſicut & Canoniſtæ, *in cap. vltimò de Conſecratione Eccleſiæ.*

Quamvis maximè pertineat ad Epiſcopos 5.
Eccleſias ſolemniter benedicere, hoc tamen ex multis priuilegiis conceſſum eſt Regularibus Mendicantibus, vt eorum Generales, Prouinciales, Priores, ac Vicarij poſſint ſuas Eccleſias, Cæmeteria, Oratoria, ac capitula ſolemniter benedicere, ita conceſſit Iulius II. Iulius II.
Minimis in Bulla *dudum ad ſacrum*, Leo X. in Concil. Lateran. pro Mendicantibus, *Religionis ſuadet honeſtas.* Tertium priuilegium, Sixtus IV. apud Sorbum, *verb. Benedicere, §.*4. Sorbus.
concedit Minoribus de Obſeruantia, his verbis: *Veſtri Ordinis Generalibus, & Prouincialibus, Vicariys, Cuſtodibus, ac Guardianis pro tempore exiſtentibus, vt omnia, & ſingula eiuſdem Ordinis Obſeruantiæ, Eccleſias, Cæmeteria, & Capitula, & Oratoria vbicumque exiſtentia, receptas, & recepta, recipiendas, ſeu recipienda ſolemniter benedicere,* ſcilicet conceſſum ſit. Agunt de his priuilegiis Confetius, *pag.*140. Confetius.
Caſarrubius *in compendio Priuileg. Mendicantium, verb. Benedicere Eccleſias*, §.12. & 14. Caſarrub.
Peregrinus *verb. Benedicere*, Miranda *tom.*2. Peregrin.
*quæſt.* 39. *art.*1. *concluſ.* 3. vide quæ dixi ſuprà Miranda.
*Reſol.*14. *num.*17. Aduerte tamen quod Prælati Regulares ſolùm poſſunt benedicere ſuas Eccleſias, & non alterius.

Eccleſiam conſecrare ſecundum ius com- 6.
mune ſolùm ad Epiſcopum pertinet, *c. Nemo de conſecrat. diſt.*1. Et hoc tantùm ad Epiſcopum proprium, *cap. Tua fraternitas de conſecrat. Eccleſiæ.* Et Epiſcopus proprius non poteſt hoc delegare ſimplici ſacerdoti, ſed tan-

tùm

tùm alteri Epiſcopo, *cap. Aqua eod. tit.* non obſtante quacumque patriæ conſuetudine.

---

## QVÆSTIO II.

### *In quibus caſibus polluitur Eccleſia.*

### SVMMARIVM.

7 *Homicidium polluit Eccleſiam factum intra illam, non verò ſuper tectum, nec ſubtus Eccleſiam.*
8 *Homicidium debet eſſe voluntarium, & non ex caſu.*
9 *Sanguis humanus iniurioſè effuſus polluit Eccleſiam.*
10 *Vulnus in Eccleſia, eam polluit, quando ex illo ſequitur mors, vel notabile damnum.*
11 *Si ipſa percuſſio fit ex ioco, tunc conſiderandum, an voluntarium fuerit & præuiſum vulnus.*
12 *Ex infuſione ſeminis voluntaria polluitur Eccleſia.*
13 *Etiam ex copula coniugali extra neceſſitatem, affirmat vna ſententia.*
14 *Alia probabilius negat, & n.15.*
16 *Polluitur Eccleſia, ſi in ea ſepeliatur excommunicatus nominatim.*
17 *Polluitur Eccleſia ſi in ea ſepeliatur infidelis non baptizatus.*
18 *Eccleſia conſecrata per Epiſcopum excommunicatum non polluitur.*

7. IN quinque caſibus polluitur Eccleſia, & etiam graues Doctores addunt ſextum. Primus, quando intra Eccleſiam commiſſum eſt homicidium voluntarium iniurioſum, *ex cap. Propoſuiſti de conſecrat. Eccleſia, & cap. ſi notum de conſecrat. diſt.* 1. Dixi *intra Eccleſiam*, Quia ſi homicidium fiat ſupra tectum, vel ſubtus Eccleſiam, aut in parietibus, non violatur Eccleſia; nam ad hoc vt polluta maneat, vulnus, & cauſa phyſica mortis debet eſſe intra Eccleſiam: vnde ad polluendam Eccleſiam non ſufficit, quòd quis vulnus læthale extra
Lugo. Eccleſiam accipiat, & intra illam moriatur, vt obſeruat Cardinalis Lugo *de Euchar. diſp.* 20.
Suar. *num.* 53. Vnde infertur contra Suar. *diſp.* 81. *de Euchar. ſect.* 4. Quòd quando quis in Eccleſia vulneratur, & poſtea domi moritur, Eccleſia eſt polluta. Vnde etiam colligo; quòd ſi quis alteri det potionem venenoſam mortiferam in Eccleſia, & poſtea domi moriatur, Eccleſia polluitur, quia cauſa phyſica mortis violentæ data eſt in Eccleſia; ſic ſi de foris emittitur ſagitta, quæ intra Eccleſiam occidat.

8. Dixi *voluntarium*, quia homicidium caſuale, vel factum in amentia, & ebrietate non eſt voluntarium, & non ſufficit ad hunc
Lezana. effectum, vt notat Lezana *verb. Eccleſia.* Vnde etiam inferes, quòd intendens vulnerare, aut occidere vnum, & per errorem, alterum vulneret, & occidat, tunc non polluitur Eccleſia, quia talis occiſio, ac vulneratio eſt omnino inuoluntaria. Dixi *iniurioſum*, quia factum ob propriam defenſionem, non ſufficit ad hunc effectum: ſecus tamen dicendum exiſtimo, ſi auctoritate iudicis ſuſpendatur reus in Eccleſia, quia licet alias talis occiſio ſit iuſta, & non ſit iniurioſa delinquenti, tamen videtur iniurioſa loco ſacro, eiuſque auctoritati, ac reuerentiæ multum aduerſatur.

*Secundus caſus*, quando in Eccleſia ſanguis humanus iniurioſè effunditur, *cap. ſi Eccleſia de conſecrat. cap. Eccleſiis de conſecrat. diſt.* 1. intelligitur autem de effuſione notabili non proueniente à naribus, nec de effuſione naturali medicinali licita, aut caſuali, nec de effuſione in quantitate parua, nec de ea, quæ non eſt facta in ipſa Eccleſia. Tamen ſi vulneratus in Eccleſia, effundat ſanguinem extra illam, aut intra illam, ſeu intra aliquod vas, adhuc Eccleſia polluitur, teſte Fagundez, *Præcepto.* 2. Fagundez. *Eccleſiæ, lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 16. *qui etiam ſubdit num.* 17. id etiam procedere, ſi Martyr cauſa Chriſti in loco ſacro occidatur, aut ſuſpendatur iuxta illud, *Actio diſplicuit, paſſio grata fuit.* 9.

Aduertit tamen Pellizar. *tom* 2. *tract.* 8. *c.* 5. 10.
*ſect.* 2. *n.* 70. Quòd ad hoc vt Eccleſia polluatur, Pellizar. non ſufficit quæcumque percuſſio, vt ſi aliquid de carnibus contundatur, vel de oſſibus confringatur, nec quodcumque vulnus, ex quo ſanguis non effunditur; ſed hæc debent eſſe talia, vt inde mors probabiliter ſequatur, vel inde grande damnum, vel membri claudicatio ſequatur: Tamen ex hoc inferendum Eccleſiam pollui, ſi alicui digitus cædatur; ſed non omnino cum notabili ſanguinis effuſione. Quia licèt digitus non ſit membrum, ſed pars membri, & non ſit totaliter reciſus, tamen multa ſanguinis copia, cum non ſit ex naribus, facit Eccleſiam pollutam, vt docent communiter Doctores, qui dicunt Eccleſiam non pollui, quando ſanguis eſt in parua quantitate.

At verò ſi ipſa effuſio ſanguinis in Eccleſia 11.
fiat ex ioco, tunc maximè dubitatur, & hæc inter caſuales debet computari, aliàs non erit iocoſa: maximè ſi ſanguis effuſus ſit in parua quantitate, quæ non ſufficit ad Eccleſiæ violationem, vt Syluester cum Panormitano, & Syluest. alij notant. Si autem per ipſam actionem io- Panorm. coſam, magna ſanguinis copia effundatur, tunc diſtinguendum dicit Suar. *tom.* 3. *ad* 3. *p.* Suar. *diſp.* 81. *ſect.* 4. §. *ſecundò violatur*; & ait: Quòd tunc attendenda eſt ratio voluntarij; nam ſi omnino inuoluntariè accidat, non violat, ſi verò ita imprudens, & periculoſa extitit actio, vt ex ea benè potuerit ſequi magna copia ſanguinis effuſi, tunc moraliter benè ſequitur effectus in cauſa voluntarius, & tunc Eccleſia violabitur, quia iam actio eſt iniurioſa.

*Tertius caſus*, quando humanum ſemen viri, 12.
ſiue fœminæ, ſiue fidelis, ſiue infidelis in Eccleſia, quocumque modo peccaminoſè effunditur, vt conſtat ex *cap. vnico de conſecrat. Eccleſia, in* 6. *& ex cap. Eccleſiis de conſecrat. diſt.* 1. Dixi *voluntariè*, quia non ſufficit, quòd fiat in ſomnis. Dixi *quomodocumque*, ad denotandum id eſſe, ſiue fiat per mollitiem ſiue per fornicationẽ, adulteriũ, ſodomiam, &c. Dixi *peccaminoſè*, ad excludendam copulam matrimonialem, in qua eſt magna difficultas.

Circa copulam coniugalem magna eſt dif- 13.
ficultas, & conueniunt Doctores, quod talis copula, quando coniuges coguntur diu commorari in Eccleſia ad euitandum periculum incontinentiæ, ſit licita, & per illam non violari

lari Eccleſiam, & ad hoc multos Doctores citat Leandrus *de Sacram. tom.2. tract.9. diſp.25. quæſt.3*. Tota controuerſia eſt, an ſecluſa diuturna mora, & ſecluſo periculo incontinentiæ licita ſit talis copula, vt eſt licita in omnibus aliis caſibus extra locum ſacrum. Sententiam affirmatiuam, talem copulam coniugalem ſine neceſſitate in loco ſacro eſſe mortale, & per eam violari Eccleſiam, tenent multi Doctores, quos in magno numero citat, ac ſequitur Sanchez *lib. 9. de matrim. diſputatione 15. num.8*.

Leandr.

Sanch.

14. Oppoſita ſententia; quòd talis copula ſit licita, & non polluat Eccleſiam, tenet Hurtado *de matrim. diſp.10. diff.4. num.16*. Baſilius Pontius *lib. 10. cap.10. num. 13*. Fr. Martin. à S. Ioſeph. *in Mon. Confeſſor. tom 1. lib.1. tract.50. de matrim. n.2*. Dicaſtillus *de Sacram. tom.3. tract.10. diſp 9 dub.5. num. 57*. Martin. Perez *de matrim. diſp.49. ſect.4. num.7* Diana *part.11. tr.8. Miſcel.1. Reſol.34*. Nam talis copula nullo iure eſt prohibibita, non diuino, nec naturali, nec Canonico; nam Textus vnicus adducitur ex *cap. finali de conſecrat. Eccleſiæ*, vbi dicitur, quod Eccleſia eſt polluta ſemine, aut ſanguinis effuſione; vbi Textus æqualiter loquitur de ſanguinis effuſione, ac ſeminis, ſed ſanguinis effuſio, verbi gratiâ, ob propriam defenſionem eſt licita, & non violat Eccleſiam; ergo etiam licita copula, vtpote coniugalis. Nam illa copula ſecundum ſe eſt licita, & coniuges ſunt in mutua poſſeſſione ad debitum; ergo ab illa non ſunt ſpoliandi, niſi per Textum expreſſum, qui non datur.

Hurtadus. Pontius. Martin. Dicaſtill. Perez. Diana.

15. Imò ſatis communis eſt ſententia, quòd ſolum illa effuſio ſeminis ex ſe illicita, quæ eſt cum peccato mortali, polluit Eccleſiam, imò nec ipſa effuſio ſeminis peccaminoſa violat Eccleſiam, niſi ſit publica, & manifeſta, de quo dicam, *quæſt. ſequenti*.

16. *Quartus caſus eſt*, Quando in Eccleſia ſepultus eſt aliquis excommunicatus vitandus, *cap. conſuluiſti, de conſecratione Eccleſiæ*, quando ſcilicet talis excommunicatus eſt, ſiue ſit publice denuntiatus, ſiue notorius percuſſor clerici; non ſi ſit tantùm nominatim interdictus, vt notat Layman, *lib.5. tract.5. cap.5. n.8*. ex quo bene colligit Cardinalis Lugo *de Eucharistia diſp.20. ſect.2. num.56*. Eccleſiam non pollui apud ſeptentrionales per ſepulturam hæreticorum, cùm non ſint nominatim denuntiati.

Layman. Lugo.

17. *Quintus caſus eſt*, quando in Eccleſia ſepelitur aliquis infidelis, vel non baptizatus, *cap. Eccleſiam 1. & 2. diſt.1. de conſecrat*. Sub quo venit intelligendus infans non baptizatus, etiam fidelium filius, ſi ſeorſim à matre ſepeliatur: non ita verò ſi in vtero matris grauidæ, iam mortuus ſepeliatur, ita notat Cardinalis Lugo, *citatus num.57*. & ex eo Pellizar. *tom.2. tract.8. cap.5. ſect.2. num.72. §. Noto 11. Eccleſiam non pollui per ſepulturam hæretici baptizati*.

Lugo. Pellizar.

18. *Sextus caſus*, additur ab aliquibus, quando nempe Eccleſia per Epiſcopum publicè excommunicatum eſt conſecrata, vel benedicta. Argumento deducto ex *cap. Conſuluiſti, de conſecrat*. ſed vt benè notat Lezana *tom. 3. verb. Eccleſia, num.12*. non apparet, vnde illud ex citato cap. colligatur, quia ſolùm ibi eſt ſermo de Eccleſia, in qua excommunicatus eſt ſepultus, vt etiam aduertit Layman *citatus, n.9*.

Lezana.

## QVÆSTIO III.

### *Quænam partes ſub nomine Eccleſiæ intelliguntur, vt inde ipſa inuiolata intelligatur?*

### SVMMARIVM.

19 *Nomine Eccleſiæ venit totum corpus illius cum ſepulturis, & capellis.*

20 *Si effuſio ſanguinis fiat in tecto, in turri, ſacriſtia, tribunis, non polluitur Eccleſia.*

21 *Si in caueis ſubtus Eccleſiam non polluitur Eccleſia.*

22 *Idem dicendum de confeſſionarijs, ſi diuidantur pariete.*

23 *Si fiat effuſio in choro, vel tribuna organorum, polluitur Eccleſia.*

24 *Si in Cœmeterio, vel clauſtro, hæc ſunt polluta, non verò Eccleſia.*

25 *Si homicidium contingat in gradibus, vel portaria, Eccleſia non polluitur.*

PEr Eccleſiam intelligimus totum illius corpus interius; à tecto nempe interiori vſque ad pauimentum illius, incluſis ſepulturis, vt ſtatim dicam, & ab vno pariete vſque ad alterum oppoſitum, incluſis etiam capellis, quæ vnum corpus efficiunt cum ipſa Eccleſia, vt cum communi ſententia tenet Veiga *in ſumma tom.2. cap.94. caſu 5*. & à porta Eccleſiæ interiori vſque ad ipſum altare; vnde notat Caſtro Palaus *tract.22. diſp. vnic. punct.9. num.9*. Polluto altari per effuſionem ſanguinis pollui totam Eccleſiam, & è contra, polluta Eccleſia, polluta ſunt omnia altaria ibi fixa. 19.

Veiga. Palaus.

Ex his colliges primò, quòd ſi talis effuſio fiat in tecto ſuperiori, vel in turri, vbi cymbala collocantur; vel etiam in domo, vel cubiculo, ſuprà tectum fabricato non polluitur Eccleſia, vt cum multis tenet Sanchez *lib.9. de matrim. diſp.15. num.16*. Deinde ſi in parietibus ſint aliquæ ianuæ, ſeu tribunæ, ædificatæ ad ſacrum audiendum, ex ipſa effuſione ibi facta non polluitur Eccleſia, quia non deputantur ad diuina celebranda, ſed ſunt tanquam Cameræ adhærentes Eccleſiæ. Ita cum multis Fagundez *de 2. præcepto lib.4. cap.4. n.35*. & Martinus Perez *de matrim. diſput.49. ſect.4. num.7*. Diana *part.11. tract.8. Miſcel.1. num.34*. & idem dicunt de ſacriſtia. Tamen ſi tribunæ ſunt ſupereminentes intra corpus Eccleſiæ, ex ipſis polluitur Eccleſia, vt notat Caſtro Palaus. 20.

Sanchez. Fagundez. Perez. Diana.

Colliges ſecundò: Si polluantur ſpeluncæ, aut cellulæ, quæ ſunt ſubter Eccleſiam, non polluitur Eccleſia, quia ſunt partes diſtinctæ ab ipſa Eccleſia, Suar. *de Euchariſt. diſput.81. ſect.4*. Fagundez *citatus, num.33*. Aliter tamen dicendum de ſepultura, ſeu pars concaua, ſeu fornix illius polluatur, quia ſepultura pars illius reputatur, vt aduertit Sanchez *citatus, num.27. in fine*. 21.

Suar. Fagundez. Sanchez.

Colliges tertiò: Quòd idem dicendum eſt de cellulis ad mulierum confeſſiones audiendas, 22.

das, ſi ſint in Eccleſia, vt intra concauum parietis à parte interna Eccleſiæ Sanchez *citatus*, *num.* 34. & Fagundez *num.* 35. Qui etiam aduertunt, quòd ſi confeſſionarium diuidatur pariete, & ſolùm per foramina in feneſtella, vel panno certato fixo, & confeſſor eſt extra parietem, eſt etiam extra Eccleſiam, ac proinde ex parte illius non polluitur Eccleſia, ſecus dicendum, ſi tale fiat ex parte mulieris, cùm ſit intra Eccleſiam.

23. Colliges quartò: Quòd chorus quamvis ſit in loco edito, & à terra prominente, ſicut & tribuna, ſeu locus organorum, maximè ſpectant ad Eccleſiam, cùm illorum cantus, ac ſonus ſit pars cultus diuini, ac proinde ex illis pollutis polluitur Eccleſia, ita ex D. Antonio Sanchez *citatus*, *num.* 33. Et inde etiam Cameræ inſtar odæi ex aduerſo aræ maximè ad miſſam audiendam conſtructæ, cùm non ſint deputatæ ad diuina celebranda, non ſunt partes Eccleſiæ, ac proinde illis pollutis non polluitur Eccleſia.

D. Anton. Sanchez.

25. Colliges quintò: Quòd ſi talis actus polluens Eccleſiam contingat in porta à parte interiori, tunc polluit Eccleſiam, ſi verò à parte exteriori, tunc cum illa pars pertineat ad Cæmeterium, tunc ſolum Cæmeterium violatur, polluto enim Cæmeterio, non polluitur Eccleſia, cum minus nobile non trahat ad ſe nobilius; ſicut è contra polluta Eccleſia, pollutum cenſetur Cæmeterium, cum acceſſorium ſequatur principale, & nobilius ad ſe trahat minus nobile, vt ex Sayro, Henriquez, Suario, Coninch tradit Bonac. *de matrim. diſp. vnica*, *quæſt.* 4. *punct. vltimo*, *n.* 20. Quòd idem dicendum exiſtimo de clauſtro, quòd reputatur tanquam Cæmeterium ad ſepulturas.

Si verò quæras quid dicendum ſit de gradibus tendentibus ad Eccleſiam, vel Cæmeterium, ſi in eis homicidium, v. g. fieri contingat, exiſtimo quòd nec Eccleſia, nec Cæmeterium polluitur, quia ſunt à parte exteriori, & tanquam viæ ad Eccleſiam. Et idem dic de portaria Conuentus, in qua facto quodam homicidio, ita conſultum fiat, quià portaria nec eſt Eccleſia, nec Cæmeterium.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Quæ notorietas, ſeu publicatio requiratur, vt ex illis caſibus Eccleſia habeatur vt polluta?*

### SVMMARIVM.

26 *Eccleſia iudicatur polluta per delictum publicum.*

27 *Quod ad hoc ſufficit notorietas facti affirmat prima ſententia.*

28 *Oppoſita requirit ſententiam iudicis.*

29 *Prima communis in praxi, ſecunda probabilior in iure, & benè poteſt tutè ſequi in conſcientia.*

26. Lugo. Caſtro Pal.

NOtant communiter Doctores, vt videre eſt apud Lugo *diſput.* 20. *de Euchariſtia*, *num.* 55. & Caſtro Palaum *part.* 2. *tract.* 11. *de reuerentia debita locis*, *diſp. vnica*, *punct.* 1. *n.* 2. Quòd prædictæ actiones, vt Eccleſia ſit polluta, non ſufficiunt, quòd ſint occultæ, ſed requiritur, quòd ſint publicæ, & notoriæ, vt colligitur ex *cap. Significaſti de adulterio.* Et ratio eſt manifeſta, quia conſecratio, ſeu benedictio Eccleſiæ eſt publica; ergo publico delicto debet tolli.

Difficultas tamen eſt, vt Eccleſia habeatur tanquã polluta, an ſufficiat notorietas per euidentiam facti, an adhuc requiratur ſententia iudicis declaratiua de facto? Prima ſentẽtia, & ſatis communis eſt, quòd vt Eccleſia habeatur vt polluta, ſufficit, quòd ipſum crimen, ſeu effuſio ſanguinis, vel ſeminis ſit manifeſta per euidentiam facti; ita ex Nauarro, Rebello, Suar. *diſp.* 82. *de Euchariſtia*, *ſect.* 4. §. *Dubitari ſolet*, Baſilius Pont. *lib.* 10. *cap.* 20. *in fine*, Fagundez *de ſecundo precepto*, *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 24. Et ratio eſt, quia per euidentiam facti, ſatisfit manifectum, & publicum ipſum factum, ac proinde videtur non plus amplius requiri. 27.

Nauarr. Rebellus. Suar. Baſil. Fagundez.

Ac inde inferunt, quòd quando crimen eſt occultum per decem, vel viginti dies, Eccleſia non indiget recõciliatione, ſecus verò ſi cœperit publicari, ac publicè de eo conſtiterit: publicum verò dici inquiunt, quod eſt notum maiori parti Parrochiæ, aut viciniæ, vel ſi in iudicio conſtiterit, & ita poteſt contingere, quod quando crimen commiſſum eſt, tribus, vel quatuor ſcientibus, ac tacentibus, Eccleſia non reputetur vt polluta, nec diuina officia in ea ceſſent: At verò quando crimen diuulgatum fama eſt, & maiori parti innoteſcit, tunc Eccleſia habetur, ac reputatur vt polluta. 28.

Oppoſita ſententia tenet, quòd non ſolùm requiritur notorietas facti, ſed etiam quod requiritur ſententia declaratoria iudicis. Et hanc ſententiam probabilem dicunt Suarez, & Fagundez citati; & etiam probabilem dicit Paulus *citatus*, *num.* 4. *in fine*; eamque tenet Diana *part.* 6. *tract.* 6. *Reſol.* 27. Et ratio eſt, quia pœna pollutionis Eccleſiæ, ſe habet veluti quædam cenſura; cenſura autem requirit ſententiam iudicis, iuxta *Extrauagantem ad euitanda ſcandala*: Nullus enim excommunicatus vitandus eſt, donec per ſententiam iudicis declaretur cenſuram incurriſſe, quod autem huiuſmodi pœna pollutionis ſit inſtar cenſuræ, ſeu pœnæ interdicti prohibentis ingreſſum Eccleſiæ, tenent Paludanus, Sylueſter, Sayrus, Auila, apud citatum Dianam. Et Auila ſubdit ad interdictum locale reduci quodammodo Eccleſiæ violationem. 29.

Diana. Palaus. Paludan. Syluest. Sayrus. Auila.

Verùm eſt quod prima ſententia eſt in praxi, quia vt euidenter conſtat de effuſione ſanguinis in Eccleſia, ſtatim Eccleſia habetur vt violata; tamen ſecunda ſententia in iure mihi videtur verior, & probabilior, & ſecurè poteſt benè ſequi in conſcientia, quia ille, qui effudit ſanguinem, poteſt dicere illud feciſſe in ſui defenſionem naturalem, vel illud feciſſe cum ebrietate, & amentia, vel fuiſſe in quodam motu primo primo, & his de cauſis hodie notorius percuſſor clerici, communis ſententia tenet, quod non ſtatim ſit vitandus, & ita in aliquibus caſibus ego vidi iudicare, & reſolui. 30.

QVÆ

## QVÆSTIO V.

### *Quomodo Eccleſia violata reconcilianda ſit?*

### SVMMARIVM.

31 *Si Eccleſia eſt benedicta à ſacerdote ſimplici, vel Prælato Regulari, poteſt reconciliari, & idem dic de Cæmeterio.*

32 *Si conſecrata, ſolum ab Epiſcopo poteſt reconciliari.*

33 *Si Epiſcopus eſt abſens per duas dietas à Prælato Regulari cum aqua benedicta ab Epiſcopo poteſt reconciliari.*

34 *Quid ſit vna dieta.*

35 *Reyeitur opinio Nouarini.*

36 *Prædicto priuilegio vti poſſunt Prælati Regulares, etiam præſente Epiſcopo.*

37 *Si Epiſcopus nec vult reconciliare, nec benedicere aquam, poteſt Prælatus Regularis, & n.38.*

39 *Si violatio fiat, dum ſacerdos celebrat.*

31. PRo reſolutione huius quæſtionis, quæ ſæpe contingit in praxi, notandum an Eccleſia ſit benedicta, vel conſecrata; ſi Eccleſia ſit benedicta, bene poteſt reconciliari per quemcumque ſacerdotem ſimplicem aqua benedicta communi, vt communiter colligunt Doctores, *ex cap. ſi Eccleſia de conſecrat.* adiuncta Gloſſa contra Toletum, & hoc etiam poſſunt Prælati Regulares quoad ſuas Eccleſias: ſi hoc conceditur ſimplici ſacerdoti ſæculari ſine licentia Epiſcopi, nullo modo negari poteſt Prælato Regulari. Deinde Prælati Regulares ad hoc habent multa priuilegia ad reconciliandas ſuas Eccleſias ex Iulio II. in Bulla, *Dudum ad ſacrum* & ex Leone X. *Bulla Religionis honeſtas.* Ita Henriquez, Tamburinus, Præpoſitus, Barboſa *de poteſtate Epiſcopi.* Quos citat, & ſequitur Diana 4. *part. tract.4.reſol.*91. Quibus adde ex Nauarro, Soto, Suar. 3.*part.diſp.*181.*ſect.*4. Auila *de cenſur.p.*5. *diſp.*7.*dub.*4. Portelium *in additionibus ad dubia, verb. Eccleſia, num.*1. & idem dicunt de Cæmeterio polluto ad eius reconciliationem.

Iulius II. Leo X. Henriq. Tamburin. Præpoſit. Barboſa. Diana. Nauar. Soto. Suar. Auila. Portel.

32. Si verò Eccleſiæ ſint conſecratæ, opus habent reconciliatione per Epiſcopum, qui non poteſt alteri etiam vicario ſuo hanc facultatem delegare. Reconciliatio autem Eccleſiæ conſecratæ eſt proprium munus epiſcopale: Solus ſummus Pontifex id poteſt committere ſimplici ſacerdoti. Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchariſtia diſp.*20. *ſect.*12. *num.*62. Franciſc. Lugo *de Sacram. lib.*5.*cap.*5. *quæſt.*12. *num.*95. Et patet *ex cap. aqua de conſecrat. diſt.* Et idem dicendum de Cæmeterio conſecrato iuxta declarationes Cardinalium, quas refert Barboſa *in collectanea Bullar. verb. Eccleſia*, & refert M.Lezana *tom.*3. *verb.Cæmeterium ad initium.*

33. Si autem Eccleſia mendicantium conſecrata polluta fuerit reuerenter vocandus eſt Epiſcopus ad reconciliandum, quòd ſi Epiſcopus per duas dietas longe abſens ſit, tunc ex conceſſione Leonis X. facta Mendicantibus, poterunt ſuperiores illius Religionis, & reliqui communicantes in eorum priuilegiis, prædictam Eccleſiam pollutam, cum aqua grogoiana hoc eſt facta ex vino, & cinere per ipſoſmet Prælatos benedicta reconciliare. Ita Confetius, Vgolinus, Sayrus, Barboſa, Henriquez, Auila, quos citant, ac ſequuntur, Marchinus *de Sacram. Ordinis tract.*3. *part.*3. *cap.*11. *num.*14. Megala *in promp. tom.*2. *verb. Eccleſia, num.*21. *in fine*, Layman *lib.*5. *tract.*5. *cap.*5. *num.*12. Miranda *tom.*2.*quæſt.*39 *art. vltimo, concluſ.*3. Bordonius *tom.*1. *Reſol.*17.*n.*7. Dicaſtill. *de Euchariſt. tract.*5.*diſp.*4. *dub.*6. *numero* 109. Pellizar. *tom.*2. *tract.*8.*cap.*5. *ſect.*2.*n.*69.

Card. Lugo. Franc. Lugo. Barboſa. Lezana. Confetius. Vgolinus. Sayrus. Barboſa. Henriq. Auila. Megala. Layman. Miranda. Bordon. Pellizar.

Vna dieta continet ſeptem Leucas, duæ dietæ quatuordecim, vt tenet Henriquez cum Rodriguez, *tom.*1.*quæſt.*15.*art.*2. Ioan. à Cruce *epitome lib* 2.*c.*5. *dub.*6. *compendium Tiatiorum verb. Eccleſia n.*2. Portellius *citatus.* 34.

Henriq. Rodrig. A Cruce. Compend. Portel.

Referam etiam hic opinionem quandam Antonij Nouarini *in ſumma Bullarij, titulo de pollutione Eccleſiarum num.*7. vbi ait ſuperiores Regulares ex priuilegio poſſe reconciliare Eccleſias conſecratas, & citat Graffium, *conſil.*2.*de conſecrat. Eccleſia num* 18. Tamen hæc ſententia videtur facere multam vim diſpoſitioni iuris *cap. Aqua, & cap. Propoſuiſti de conſecrat.* 35.

Ant. Nouar.

Maximè notandum eſt, quòd prædicto priuilegio ad reconciliandas Eccleſias ſuas conſecratas vti poſſunt Regulares, non ſolum quando Epiſcopus diſtat per duas dietas, ſed etiam quando defunctus eſt, imò quocumque modo abſit Epiſcopus, morte, renuntiatione, ac depoſitione. Ita Rodriguez, *tom.*2.*quæſt.*19. *art.*3. & *poſt illum Perſicus de officio ſacerdotis dubio* 13. *num.*120. 36.

Imò maximè nota caſum. Cum in toto Regno Portugalliæ tantùm eſſet vnus Epiſcopus, & exiſtens in hac ciuitate Olyſipponenſi, in eademmet ciuitate Olyſipponenſi contigit, quòd quædam Eccleſia Regularium conſecrata violaretur ex quodam homicidio: humiliter poſtulatum eſt ab Epiſcopo, vt dignaretur Eccleſiam reconciliare, quòd ipſe firmiter negauit; deinde poſtulatum eſt ab eo, vt aquam ex vino, & cinere benediceret, quòd ipſe eadem conſtantia negauit, & nullo modo nec voluit ad Eccleſiam accedere, nec aquam benedicere, tunc à viris doctiſſimis me præſente reſolutum eſt, quòd Prælatus Regularis poterat illam aquam ex vino, & cinere benedicere, & illam Eccleſiam conſecratam reconciliare, quia ad illum effectum præſentem idem erat Epiſcopus nolens, ac abſens, & ſic factum eſt, & Eccleſia reconciliata eſt à Prælato Regulari. 37.

D. Thom. 3.*part. quæſt.*83. *ad* 2. docet Epiſcopum poſſe concedere facultatem, vt in Eccleſia violata celebretur ante reconciliationem, nam, *cap. Miſſarum, & cap. Hic ergo de conſecrat. diſt.*1. Simpliciter decernitur fieri poſſe ſacrum, vbi iuſſerit, vel permiſerit Epiſcopus, qui ſubinde ſicut poteſt concedere licentiam faciendi ſacrum in loco non ſacro, ſic & in templo violato, quamuis ad hoc grauiorem cauſam requirat Auila, vnde Cardinalis Lugo *ſupra citatus* optime in grandi neceſſitate hoc concedit, v. g. ſi in die feſto populus non habet templum vbi audiat ſacrum. Ita etiam Diana *part.*11.*tract.*8.*Reſol.*25. 38.

D. Thom. Lugo. Diana.

Pro caſu occurrenti, ſi dum ſacerdos celebrat, homici

homicidium, v.g. contigit, & hoc accidit poſt cœptum Canonem, tunc tenetur Miſſam proſequi, vt ſacrificium perficiat; ſi autem ante Canonem violatio fiat, vel Eccleſiam ingrediatur excommunicatus nominatim declaratus per ſentētiam iudicis, aut publicus Clerici percuſſor, tunc celebrans debet à Miſſa deſiſtere.

## QVÆSTIO VI.

### *An ſi Sacerdos celebret in Eccleſia polluta ipſa maneat reconciliata?*

### SVMMARIVM.

40 *Partem affirmantem tenent multi Auctores.*
41 *Sententia negatiua eſt vera, & certa.*
42 *Ponuntur illius fundamenta.*
43 *Sacerdos celebrans in Eccleſia polluta ante reconciliationem non fit irregularis, nec ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſia.*

40. Sà. Henriq. Perſicus. Naldus. Zerola. Auila. Dicaſtill. Tambur. Diana.

QVæſtio procedit de Sacerdote celebrante bona fide. Partem affirmantem tenent Emman. Sà, Henriq. P. Perſicus, Naldus, Zerola, Auila, Dicaſtill. Thom. Tambur. quos citat, & conſtanter ſequitur Diana *part. 6. tract. 6. Reſol. 28. & p. 11. tract. 2. Reſol. 59.* & Emmanuel Sà *verb. Eccleſia, num. 19.* ait quod hæc opinio procedit etiamſi Sacerdos celebret mala fide, & Perſicus *de Officio Sacerdotis, lib. 1. dub. 6. n. 61.* ait quod hæc opinio ſit valdè probabilis, & tuta in conſcientia in praxi, propter Doctorum auctoritatem, & quia præſentia corporis Chriſti dum in Eccleſia Miſſa celebratur, reputanda eſt pro ſufficienti reconciliatione.

41. Lugo. Franciſc. Sayrus. Layman. Amicus.

Oppoſita ſententia mihi vera, & certa videtur, quod per talem Miſſæ celebrationem Eccleſia non ſit reconciliata, eam fortiter tenet Cardinalis Lugo *3. part. tom. 2. de Euchariſtia, diſp. 20. sect. 4. n. 91.* & eius Fr. Franciſcus *de Sacram. lib. 5. cap. 5. q. 12. n. 99.* Sayrus *de cenſuris, lib. 5. cap. 16. n. 11.* Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 13.* Amicus *in curſu Theologico, diſput. 33. sect. 12. n. 345.*

42. Franc. Lug.

Probatur primò, quia vt notat Franciſcus Lugo *citatus*, oppoſita ſententia nullum pro ſe habet fundamentum intrinſecum ex ratione, ſed tantum extrinſecum ex auctoritate Doctorum. Secundò, ſic arguo, in re grauiſſima, vt eſt reconciliatio Eccleſiæ, forma, & diſpoſitio data ab Eccleſia, non eſt mutanda; atqui Eccleſia aſſignat formam, & modum reconciliandi Eccleſiam, ſiue benedictam, ſiue conſecratam vt patet ex Rituali Romano; ergo talis forma ſine auctoritate Eccleſiæ non eſt mutanda. Tertiò. Si celebratio Miſſæ à Sacerdote bona fide, eſt inſtar reconciliationis Eccleſiæ, idem ergo erit de Miſſa celebrata à Sacerdote mala fide: nam bona, vel mala fides Sacerdotis celebrantis, non reconciliat Eccleſiam, ſed ipſa præſentia corporis Chriſti in Miſſa dum celebratur, & tantum adeſt, quando Sacerdos celebrat, bona fide, ac mala; ergo ſi Auctores contrarij præter Emmanuelem Sà negant talem reconciliationem in Miſſa celebrata à Sacerdote mala fide, debent etiam negare, in Miſſa celebrata bona fide.

43. Ex quo obiter nota; quod Sacerdos celebrans in Eccleſia polluta ante reconciliationem, non fit irregularis, vt expreſsè determinatur *in cap. Is qui, de ſententia excommunicationis*, nec incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, nec fit irregularis, etiamſi celebret in eodem loco. Ita ex Paludano, Suarez *tom. 3. ad 3. part. diſp. 81. sect. 4. §. penultimo*, & ex Sà, Layman, Auila, Fagundez, Diana *part. 6. tract. 6. Reſol. 28.*

Paludan. Henriq. Suar. Sà. Layman. Auila. Fagundez. Diana.

## QVÆSTIO VII.

### *De aliquibus priuilegiis, quibus gaudent Eccleſiæ Regularium.*

### SVMMARIVM.

44 *Eccleſie, & Monaſteria Regularium exemptorum ſunt libera à iuriſdictione, ac poteſtate cuiuſvis Ordinarij.*
45 *Bulla Sixti IV. maximè de hac re.*
46 *Expenditur prædicta Bulla Sixti.*
47 *Ordinarij non poſſunt præcipere, vt in Eccleſia Regular. confeſſionarij ſint in tali loco, necne Euchariſticum Sacramentum exponatur, & num. 48.*
49 *Ordinarij non poſſunt viſitare Eccleſias Regularium, ſed Parochiales ſolum, quæ pertinent ad Officium Parochi, n. 50.*
51 *In occurrentia in Eccleſiis Collegiatis, & Cathedralibus dicenda ſunt duæ Miſſæ, hoc non procedit in Eccleſiis Regular. & num. 52.*
53 *In Eccleſiis Regularium ipſis inuitis non poſſunt Epiſcopi actus iuriſdictionis exercere. Affirmant aliqui, negat communis ſententia, & n. 54. & 55.*
56 *An in Eccl. Regular. Parochiali poſſint viſitare tabernaculum Sacræ Euchariſtiæ?*

ECcleſiæ Regularium, ac eorum Monaſteria, & cætera, quæ ad eos ſpectant, ſunt omnino libera, & exempta à iuriſdictione, ac poteſtate DD. Epiſcoporum, itavt in eis non valeant aliquid ordinare, ac præcipere vt conceſſum à multis Summis Pontificibus per ſuas authenticas Bullas, referam vnam tantum Ioannis 22. conceſſam Patribus Carmelitanis, & refertur *in eorum mari magno Sixti IV. Bulla 57.* apud Bullar. Rodriguez & *in Compendio Carmelitar. Diſcalceator. fol. 22.* Bulla incipit, *Dum attenta meditatione, num. 5.* ita ait: 44.

Rodrig. Compend. Carmel.

*Ea propter, dilecti in Domino filij deuotionis veſtræ precibus fauorabiliter annuentes, vos, & prædictum ordinem, perſonas, & Eccleſias, Oratoria, domos, res alias, & loca veſtra, ac ſpectantia ad eadem, in quibus inhabitatis ad præſens, vel habitabitis in futurum, cum omnibus iuribus, & pertinentibus ſuis, ac perſonis degentibus in eiſdem, in ius, & proprietatem Beati Petri, & Apoſtolicæ Sedis aſſumimus, illaque à cuiuſcunque Diœceſani, & cuiuſlibet alterius poteſtate, & dominio omnimodè in perpetuum prorſus eximimus, & de gratia ſpeciali decernimus ex nunc vos, & ordinem veſtrum perſonas* 45.

Bulla.

*perſonas, Eccleſias, Oratoria, domos, & loca præfata, ac pertinentia ad eadem, ſoli Romano Pontifici, & dictæ ſedi tam in ſpiritualibus, quam temporalibus, abſque vllo medio ſubiacere, ita quod, nec locorum Ordinarij, nec alia quævis perſona Eccleſiaſtica in vos, & Ordinem veſtrum, perſonas, Eccleſias, & Oratoria, domos, loca præfata, vtpote prorſus exempta poſſint excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti promulgare ſententias, aut aliàs poteſtatem iuriſdictionis aliquam exercere, quod ſi forſitan quidquam in contrarium à quocunque fuerit attentatum, illud omninò ſit irritum, & inane.* Similia priuilegia habentur *in mari magno eiuſdem Sixti Quarti* conceſſa Patribus Dominicanis, & Franciſcanis, & Auguſtinianis, ac Patribus Societatis per Bul-
Rodrig. lam Gregor. XIII. de quo latè Rodrig. *tom.2.*
Maranta. *quæſt.2.art.17. in fine, & 63.* Maranta *de Ordine iudiciario, part.6. membr.1. n.63.* & citat multos
Bordon. alios. Bordon. *Reſol.52. n.367.*

46. Ex quibus verbis apertè conſtat, quod Religioſi ſunt de familia Papæ *vtpote in ius, ac proprietatem Beati Petri.* Et quod Domini Epiſcopi nullam habent iuriſdictionem in eos, nec in ſuas Eccleſias, nec quæ ad eos pertinent, vt conſtat ex verbis expreſſis Pontificis: *A cuiuſvis Diæceſani, & cuiuſlibet alterius poteſtate, iuriſdictione, ac dominio prorſus eximimus.* Et ſic Domini Epiſcopi nullam habent poteſtatem, ac iuriſdictionem in Eccleſias, ac loca Regularium *vtpote in ius, ac proprietatem B. Petri aſſumimus;* ac proinde, ſi Domini Epiſcopi in hoc ſe volunt intromittere, erit falcem mittere in ſegetem alienam; & addit Summus Pontifex, *Quidquid in contrarium à quocunque fuerit attentatum, illud omninò ſit irritum, & inane.*

47. Ex quibus multa deducuntur. Primò, non poſſunt præcipere Domini Ordinarij, vt in Eccleſia Regularium Confeſſionarij ſint in tali, & tali loco, vt in controuerſia fuit deciſum in hac Curia Olyſſiponenſi, quia Eccleſiæ Regularium ſunt omnino exemptæ ab eorum iuriſdictione.

48. Secundò. Colligendum eſt, quod Domini Ordinarij non poſſunt præcipere, vt Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, etiam à Regularibus, non exponatur abſque eorum licentia, nixi aliquibus Illuſtriſſ. Cardinalium
Barboſa. declarationibus, quas adducunt Barboſa, &
Gauant. Gauantus, de quibus dicam ſuo loco, quæ cauſa multoties eſt agitata in hoc Regno; tamen omnis difficultas excluditur, quia Clemens VIII. conceſſit Reuerend. admodum Patribus Sancti Ioannis Euangeliſtæ in hoc Regno, vt liberè, & licitè valeant exponere Sacram Euchariſtiam quoties ei bene viſum fuerit, quod Breue authenticum ego vidi, & ad longum referam infra, cum de Sacra Euchariſtia fuerit ſermo.

49. Tertiò, colligendum eſt, quod Domini Ordinarij non poſſunt viſitare Eccleſias Regularium. Ita apertè cõſtat ex quadam declaratione
Rodrig. Cardin. relata à Rodrig. *tom.1. q.36. art.4.* & à
Quarant. Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Priuilegium, fol.514.* & ita habet, *Congregatio Concilij cenſuit Epiſcopos, aut alios cuiuſvis loci Ordinarios vigore cuiuſvis Decreti eiuſdem Cõcilij, nullam habere facultatem quovis tempore in Eccleſiis, Monaſteriis, domibus Regularium exemptorum, quibus non imminet cura animarum perſonarum ſecularium, viſitandi Sacriſtias, paramenta, vaſa ſacra, Altaria, & cætera huiuſmodi, aut etiam tabernaculum, ſeu pixidem, in qua Sanctiſſimum Sacramentum aſſeruatur.* In quo maximè annotanda ſunt illa verba, *quibus non imminet cura animarum perſonarum ſæcularium.* Si ergo Regulares habent aliquas Eccleſias Parochiales, cum cura animarum ſæcularium, ſubſunt viſitationi quoad ea, quæ pertinent ad curam Parochianorum, & Sacramentorum conſeruationem, ac adminiſtrationem, & ſi in præfatis delinquant puniri poterunt ab Ordinario intra ſepta Regularis loci, vt notat Lezana *tom.1.*
*cap.11. num.7. ex Concilio Lateranenſi in Bulla* Lezana.
*Leonis X. quæ habetur in Bullario, tom.1. conſtit.10. ipſius Leonis.*

Et ita etiam deciſum eſt à Concilio Tri- 50.
dentino *ſeſſione 7. de Reformatione, c.7.* dicente: Trident.
*Beneficia Eccleſiaſtica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, vel Monaſteriis, Beneficiis, ſeu Collegiis, aut piis locis quibuſcunque perpetuo vnita, & annexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum ſingulis annis viſitentur.* Inquiſitioni ſolum ſubiacent Parochiales Regulares ad ea, quæ ſpectant ad Officium Parochiale, quoad alia ſubiiciuntur ſuis Præ-
latis Regularibus, vt patet ex Tridentino Trident.
*ſeſſione 25. cap.11. de Regularibus, & ex quadam Bulla Gregorij XV. in ordine* 18. ſi verò aliam facultatem habeant Epiſcopi, hanc
debent oſtendere, vt notat Peirinus *tom.3. pri-* Peirin.
*uileg. cap.2. n.6.*

Colligendum quartò. Quod quamvis Ec- 51.
cleſiæ Cathedrales, & Collegiatæ iuxta quandam declarationem Sacræ Congregationis
Rituum, quam refert Gauantus *in Rubrica* Gauant.
*Miſſalis, tom.1. part.3. tract.10. num.8.* teneantur in occurrentia duas Miſſas cantare, vnam de Feſto poſt tertiam, & alteram de feria poſt nonam, quod dicendum etiam de Eccleſiis
Regularium tenet Portel. *verb. Miſſa, n.7. in* Portel.
*dubiis Regularium.*

Tamen talis obligatio non militat in Ec- 52.
cleſiis Regularium, quæ ſub Eccleſiis Collegiatis non intelliguntur, nec veniunt, vt
probat Rodriguez *tom.1. quæſt.43. art.12.* & in Rodrig.
terminis noſtræ reſolutionis tenet Villalobos *tom.1. tract.8 diffic.19. n.4.*

Colliges quintò. An in Eccleſiis Regu- 53.
larium ipſis inuitis poſſit Epiſcopus actus iuriſdictionis exercere, vt chriſmare, ordinare, confirmare, degradare, facereque proceſſiones ſolemnes ac generales. Epiſcopis fauet, quod
poſſint talia facere M. Lezana *in mari ma-* Lezana.
*gno Carmelitar. §.77. num.421.* & Bordonius Bordon.
etiam *tom.1. in Conſil. Regular. Reſolut.7. n.132.* & ratio eſt, quia talia facere ſunt honorifica, & quando priuilegia, ait Lezana, prohibent Epiſcopo Conuentus publicos in domibus Regularium conuocare, intelligi debet de Conuentibus odioſis, contumelioſis, ac præiudicialibus, non verò de his, qui cedunt in honorem, & æſtimationem Religionis.

Negatiua tamen ſententia, quod non poteſt 54.
Epiſcopus talia exercere in domibus Regularium ipſis inuitis, eſt communis, quia talia ſunt actus iuriſdictionis, qui nequeunt fieri in loco
exempto, ab Epiſcopo. Ita Tamburin. *de iure* Tambur.
*Abbatum, tom.1. diſput.15. quæſt.15. num.10.* &
Bordon. *tom.2. Concil. Reſol.68. quæſt.6. num.21.* Bordon.

Vnde

Vnde melius re conſiderata retractat ſenten-
tiam, quam dedi *priori tomo ſupra citato*, & in
hac ſententia eſt Diana *p.9.tract.6.& Miſcell.1.*
*Reſol.47. alias* 48.

55. Imprimis in tali loco exempto non poteſt
ordines celebrare, quia actus eſt iuriſdictionis
Ancharan. Ancharan. *in Clementina Archiepiſcopo,num.*8.
Cardinalis. Cardinalis *ibidem, n.3.in principio*, & *num.*5.
Immola. Immola *n.*4. Abbas *n.*3. Vitalin.*n.*20.nec etiam
Abbas. Vitalinus. poteſt Sacramentum Confirmationis miniſtra-
re,quia habet mixturam iuriſdictionis,& Offi-
cij Epiſcopalis Anchar.Cardinalis Imola,Ab-
bas,& Vitalinus *in locis proximè citatis*, neque
degradare Anchar. *ibidem n.*21. neque facere
proceſſiones ſolemnes, & generales, quia hoc
potius eſt Officij, quam honoris Epiſcopalis
Vitalinus *ibidem n.*55.

56. Colliges ſextò,reſolutionem cuiuſdam caſus;
quod annis elapſis contigit in hoc Regno Por-
tugalliæ, D.quidam Epiſcopus Conimbr. vo-
luit Sacrarium,ſeu tabernaculum Sanctiſſimæ
Euchariſtiæ in Conuentu Monial. *de Lorvam*
Ord. S.Benedicti viſitare, Religioſi, qui ade-
rant, reſtiterunt. Reſolutum fuit à Doctoribus
Conimbricenſibus,quod ſi Sacrarium erat ſe-
paratum,vnum Monaſterij,alterum Parochiæ,
quod poterat Epiſcopus viſitare illud, quod
erat Parochiæ,vtpote quia ad ipſum ſpectabat.
Si autem vnum,& idem erat ſacrarium,ſeu ta-
bernaculum Sacræ Euchariſtiæ,quod tunc non
poterat,quia reuera erat in Eccleſia,à Capella
Monaſterij quod principaliter; & ab antiquo
ita reputabatur; & poſtea acceſſorium fuit,vt
fieret Parochiale, & principale ſemper trahit
ad ſe acceſſorium.

# RESOLVTIO XXXII.

## *De Eccleſiaſticis quoad eleemoſynam.*

## QVÆSTIO PRIMA.

### *Quonam iure teneatur Eccleſiaſticus eleemoſynas facere?*

### SVMMARIVM.

1 *Prima opinio affirmat teneri Eccleſiaſticos ex decentia, ſecunda vero ex iure Eccleſiaſtico, & n.2.*
3 *Diana ait hanc obligationem prouenire ex ipſa rei conſtitutione.*
4 *Hæc obligatio immediatè oritur à iure Eccleſiaſtico, radicaliter à diuino.*
5 *Ad illam admonet Apoſtolus.*

1. SÆPE à magnis Viris,ac Prælatis de
materia huius reſolutionis ſum inter-
rogatus;vt quæſtionem à primis fun-
damentis explicemus; inquirendum eſt à quo
iure talis obligatio oriatur.Et primo Petrus de
Lorca. Lorca 2.2. *D.Thomæ, q.*18.*art.*9.*ſect....diſp.*40.
*memb.*2.*n.*44.vbi intendit probare hoc ex qua-
dam conuenientia emanaſſe, non iure poſitiuo
*Sylueira Opuſcula.*

introductum, vt aliqui Doctores dicunt apud
Nauar.*q.*1.*n.*22.E contra Vaſq.*Opuſculo de elee-* Nauar.
*moſyna,cap.*4. *n.*15. ſe nullum legiſſe,qui aſſerat Vaſquez.
iure tantum humano teneri Eccleſiaſticos ſu-
perflua in vſus pios expendere.

Secunda tamen ſententia affirmat hanc 2.
obligationem in Eccleſiaſticis prouenire ex
iure Eccleſiaſtico, ex Concilio Carthagi-
nenſi, & ex Concilio Tridentino *ſeſſione* 25. Trident.
*cap.*1. *de Reformatione*, vbi iuxta Canones
Apoſtolorum, præcipit Sacrum Concilium,
quod huiuſmodi bona diſtribuantur in pau-
peres. Ita Sotus *de iuſtitia*, *lib.*10. *quæſt.*4. Sotus.
*artic.*3. Leſſius *lib.*2. *cap.*4. *dub.*6. *num.*47. Leſſius.
Baunius *in Theologia Morali*, *tom.*3. *lib.*2. Baunius.
*tractatu* 9. *quæſtione* 4. Eſcobar *in Theologia* Eſcobar.
*Morali*, *tractatu* 5. *examen.*5. *cap.*4.*num.*45. Machado.
Machado *in ſumma*, *tomo* 1.*lib.*3. *part.*3.*docu-* Toletus. Sanchez.
*mento.*9.*num.*8.citant Toletum,Sanchez,Trul- Trullench.
lench, & alios.

Tertiò. Diana *coordinatus tom.* 4. *tract.* 9. 3.
*Reſolut.*20. *num,*4. *alias part.*10. *tractatu* 11. Diana.
*Reſolut.*35. ait, quod ex communi ſententia
talis obligatio prouenit ex natura rei, ac
ex eorum conſtitutione,quia ſunt bona Chri-
ſto conſecrata, & inde conuertenda in pium,
& charitatiuum obſequium; & non in vſus
profanos, ac impios; quod erit grande pec-
catum, & ait ipſe Diana eſſe ſpeciem ſa-
crilegij ea profane expendere; quia vt Diuus
Thomas *ſecunda ſecundæ*, *quæſt.*99. *artic.*3. D.Thom.
Sacra ſunt,& ideo quemadmodum fit illis in-
iuria, ſi furto rapiantur, ita etiam ſi profa-
nè inſumantur, & vtrumque eſt ſacrilegium.

Dicendum exiſtimo quod hæc obligatio, 4.
ne conſumantur in vſus profanos; ſed pios,
ac eleemoſynas pauperum formaliter, ac im-
mediatè prouenit à iure Canonico, vt ait
ſecunda ſententia radicaliter, ac fundamen-
taliter ex natura ipſorum bonorum, ſeu vt
clarius dicam à iure diuino. Quod hæc obli-
gatio formaliter proueniat à iure Eccleſiaſti-
co probat ſecunda ſententia ex Concilio
Carthaginenſi; Tridentino, ac multis aliis
iuribus: quod autem hæc obligatio radica-
liter ac fundamẽtaliter proueniat ex iure diui-
no patet ex ipſo Concilio Tridentino *ſeſſ.*25. Trident.
*cap.*1. *de reformatione*, de bonis Eccleſiaſticis
dicitur,*quæ ſunt Dei*;ſunt enim res Dei vt pro-
bant Tiraquell. *de Conſtitut. limit.*16. *num.*3. Tiraquell.
Nauar. *Commentar.*2. *de Regularibus,num.*3.& Nauar.
*de reddit. Eccleſiaſtic. quæſt.*1. *num.*40. & 4.
Ioannes Valer. *de differentia vtriuſque fori*, Valerius.
*verb.Munera,diffic.*1.*num.*5. & ratio eſt mani-
feſta,quia huiuſmodi bona ſunt comparata ex
decimis, quæ ex iure diuino debentur. Ius au-
tem diuinum ea Eccleſiis applicat ad fabri-
cam,& ſuſtentationem ipſius Eccleſiæ,ac Mi-
niſtrorum eius, & etiam ad opera pia, & ho-
neſta, & non ad vſus illicitos, & prophanos,
ſed in pauperes, & egenos.

Hinc Apoſtolus Paulus 1.ad Tim.3.n.2.ait, 5.
*Oportet Epiſcopum eſſe ornatum, pudicum hoſ-* 1.Tim.3.
*pitalem*, id eſt; vt pauperes egenos, de-
biles, ac peregrinos recipiat ad alimoniam,
itavt domus Epiſcopi ſit hoſpitium egenorum,
ita D. Hieron. *in epiſtola ad Ioannem Epiſco-* D.Hieron.
*pum*. Et idem S.Doctor *ad Oceanum*; & idem
ipſe Apoſtolus ſcribens ad Titum c.1. n.7. ait: Ad Tit.1.
*Oportet Epiſcopum eſſe non turpis lucri cupidum,*

*ſed hoſpitalem, benignum.* Id eſt,ne ſit cupidus
ad augendos ex multis redditus ad negotiatio-
nes faciendas, ad ditandos conſanguineos, &
Conc. Antiochenum. amicos. Ita exponunt *Patres Concilij Antio-*
Euſebius. *cheni*,apud Euſeb.*lib.*8. *Hiſtoriarum,c.*23.*&* 24.
Quod grauiter eſt damnatum per Sacros Ca-
nones 3. *q.*2.*cap.Si quis,&* 17.*q.*4.*cap. Alius.*

---

## QVÆSTIO II.

### *De quibus bonis teneantur Eccleſiaſtici eleemoſynas facere.*

### SVMMARIVM.

6 *Bona Eccleſiaſtica in triplici differentia.*
7 *De bonis tantum Eccleſiaſticis eſt quæſtio.*
8 *In dubio nullus præſumitur ſe velle priuare iure ſuo.*
9 *Si Eccleſiaſticus ſubſtraxit de ſua ſuſtentatione poterit expendere.*
10 *Epiſcopus,& Eccleſiaſticus,quæ ſuperſunt ex ſua congrua, tenentur expendere in eleemoſynas, & pia opera,& n.*11.12.
13 *Inde patet quod magis obligantur Eccleſiaſtici ad eleemoſynas, quam laici.*

6. BOna Eccleſiaſticorum poſſunt conſiderari
in triplici differentia. Primò,quædam ſunt
bona patrimonialia,quæ ſucceſſione ſanguinis
à ſuis maioribus accepta,vel ex donatione ali-
cuius beneuoli amici obueniunt. Secundò,ſunt
quædam quaſi patrimonialia, quæ comparan-
tur tanquam ſtipendia propriæ actionis,ac in-
duſtriæ,vt pro celebratione Miſſarum, vel ha-
benda concione, vel pro funere defunctorum
comitando,vel proceſſione peragenda,vel viſi-
tando Epiſcopatu,ferendi ſententias, & cauſis
audiendis, pro agendo aliquo negotio Eccle-
ſiæ, vel aliorum, vel pro lectione publica in
vniuerſitate,vel pro canendo in choro,vel pro
organis pulſandis, pro tibiis inſufflandis, au-
diendis confeſſionibus, denique pro quocun-
que alio titulo diſtincto à titulo beneficij,repu-
tantur bona quaſi patrimonialia. Tertiò, ſunt
quædam alia bona merè Eccleſiaſtica ex bene-
ficiis comparata,vt ſunt fructus ex decimis, ex
aliis piis legatis Eccleſiæ,ac beneficio annexis.
Nauar. Ita Nauar. *tr.de Redditib.q.*1.*n.*4.Leſſ.*lib.*2.*c.*4.
Leſſius. *dub.*6.*in princ.n.*35. Corduba *lib.*1.*q.*18.*in princ.*
Corduba. Molina. Molina *tract.*2.*diſp.*142.*in princ.* Vaſq.*Opuſculo*
Vaſquez. *de Redditib. cap.*1. §.2.*dub.*1.*num.*16.
7. Secundò,certum quod ex bonis primo,& ſe-
cundo modo acceptis non obligantur Clerici
ad eleemoſynas faciendas,ſiquidem illa tenent,
ac poſſident, ſicut alij laici,de illíſque habent
plenum dominium,illáque poſſunt dare pro ſua
libertate, de eíſque conſanguineos ditare, ad
maiora promouere,ſicut & cæteri ſæculares,vt
notant proximè citati Auctores,hoc enim tan-
Caſt.Pal. tum,vt notat Caſtro Palaus *p.*1. *tract.*6. *diſp.*2,
*punct.*5. *n.*4. eſt illis prohibitum de bonis tan-
tum Eccleſiaſticis, quæ illis veniunt ex redditi-
bus ſui beneficij: hoc enim eſt eis prohibitum
Trident. ex Conc.Trid.*ſeſſ.*52.*c.*1.*de reform.*vnde magno
Conſilio Illuſtr.Dom.D. Veriſſimus ab Alen-
caſtro aſſumptus ad Archiepiſcopatum Brachа-
renſem, & Illuſtiſſ. D. Antonius de Saldaña
ad Epiſcopatum Vianenſem,& Illuſtr.D.Fran-
ciſcus Barretto ad Epiſcopatum Algarbiorum,
omnes fecerunt inuentaria de bonis, quæ ha-
bebant patrimonialia,vel quaſi patrimonialia,
antequam ad ſuos Epiſcopatus tranſirent, vt
ſcirent quæ bona patrimonialia, vel quaſi pa-
trimonialia habebant, vt de illis diſponerent
ſecundum iura.
Ex quo maximè notandum ſecundò, quod 8.
beneficiato integra ſuſtentatio debetur ex be-
neficio, vnde ſi ipſe ex ſuis bonis patrimo-
nialibus emat vnam villam, agrum fertilem
tritici, vel vineam, ex quibus bona pars, ſeu
aliqua inſeruit ad eius ſuſtentationem, tunc
poterit ex fructibus beneficij recompenſatio-
nem facere proportione ſeruata, & ex eis tan-
tum inſumere in his, quæ voluerit, quantum
accepit ex patrimonialibus, niſi ipſe habuiſſet
expreſſam voluntatem nullam recompenſatio-
nem faciendi; ſi autem dubitet, poterit iudi-
care,quod nullam talem intentionem habuit:
nam in caſu dubio nemo præſumendus eſt ſe Nauar.
velle iure ſuo priuare. Ita cum Nauarro, Mo- Molina.
lina,Leſſio,Caſtro Palaus *citatis, n.*4. Leſſius. Caſtr. Pal.
Notandum eſt tertiò, contra Panormita- 9.
num *in cap Cum omnes,de teſtibus, num.*27. & Panormit.
Sarmientum *de Redditibus,part.*3.*cap.*5.*num.*1. Sarmient.
*& ſeqq.* ac Granado 1.2.*D.Thomæ Comment.*3. Granado.
*tract.*11. *diſp.*3. *num.*211. quod de ſua congrua
ſuſtentatione; quam vnuſquiſque Clericus
poteſt licitè de pingui, ſeu groſſo beneficij
accipere,eiúſque redditibus: ſi velit,aliquid ſibi
ſubtrahere, valdè parcè viuendo poterit quid-
quid ſubtraxerit expendere pro libito, abſque
peccato mortali, non tamen ad vſus profanos.
Ita Sanchez *in Opuſculis,tom.*1.*lib.*2.*c.*2.*dub.*43. Sanchez.
Molina *de Primog. Hiſpan. lib.*2. *cap.*10. *n.*50. Molina.
Auendañus *Reſp.*19.*n.*12 Hurtadus §.113.Diana Auend. Hurtad.
*coordin.tom.*4 *tract.*7.*Reſol.*24.*n.*4. *alias part.*5. Diana.
*tract.*8.*Reſol.*27.cum Nauarro,Ledeſma *citatis* Nauar.
*ab ipſis.* Ledeſma.
Dicendum eſt ergo,certum, & indubitatum 10.
eſſe teneri Epiſcopos, vel Beneficiatos, ea om-
nia, quæ ſuperſunt ſuæ congruæ ſuſtentationi
ex fructibus ſuorum beneficiorum,in eleemo-
ſynas, ac pia opera expendeſe ſub peccato
mortali. Hæc eſt omnium ſententia Auctorum
tam qui citati ſunt in hac quæſtione, quam
ſuperiori, quos etiam in magno numero citat
Barboſa *de poteſtate Epiſcopi,p.*1.*tit.*2.*Gloſſa* 9. Barboſa.
*n.*30. & ſequentia, & in Collectanea ad Trid.
*ſeſſ.*25.*cap.*1.*de reform.*
Probatur ex fundamentis datis ſuperiori 11.
quæſtione. Deinde quia Concilium Triden- Trident.
tinum *ſeſſ.*25. *cap.*1. *de Reformatione*, diſtrictè,
ac rigoroſè præcipit Epiſcopis, vt bona Ec-
cleſiaſtica, *quæ Dei ſunt*, in pauperes diſtri-
buant iuxta Canones Apoſtolorum, ne prauo
affectu in fratres, ac conſanguineos, & fami-
liares diſtrahant,& conſumant, & hos expreſ-
ſit Sancta Synodus apertè, *fratres, nepotes,pro-*
*pinquóſque carnis affectu.* Circa hos enim ſo-
lent Epiſcopi eſſe cæci. Baldus *in Authent.qui-* Baldus.
*cunque,C.de Sacroſanct. Eccleſ.* Franciſcus Lu- Franc.Luc.
cas *in Theſauro fori Eccleſiaſtic. p.*1. *c.*3.*n.*37.
& eandem doctrinam, quam Sacrum Conci-
lium dat ad Epiſcopos, extendit ipſe etiam ad
omnes beneficiatos,& etiam vſque ad Illuſtriſ-
ſimos Dominos Cardinales.
Probatur etiam ſecundò. Quia bona bene- 12.
ficij

ficij cum ſint ex decimis, vt ſuperiori quæſtione dixi, & applicata ab Eccleſia, vel data à fidelibus ad ſuſtentationem tantum miniſtrorum, vel ad pauperum miſeriam ſubleuandam, vel ad pia opera exhibenda, ergo abſque graui peccato non poſſunt in alios vſus conſumi, ac erogari, cum agatur contra intentionem applicantis, ac dantis talia bona.

13. Ex quo inferes maiorem obligationem eſſe in viro Eccleſiaſtico ad dandam eleemoſynam, quam in laico: nam Eccleſiaſticus maximè Epiſcopus vt Paſtor tenetur inquirere neceſſitate oppreſſos, ne fortè ratione illius à recta via declinent, quæ obligatio non datur in laicis, vt docent Valentia 2.2. *diſp.*10. *q.*3. *punct.*7. *verſ. Sexto certum eſt.* Vaſquez *de eleemoſyna, cap.*4. *n.*14. Deinde quia Eccleſiaſticus obligatur ad ea, quæ ſuo præſenti ſtatui ſuperſunt in eleemoſynas, aliave pia opera expendere, niſi aliàs prudentialiter occaſio occurrens ſeu neceſſitas poſtulet: laicus, quæ ſibi ſuperſunt ex ſuo præſenti ſtatu, poteſt apud ſe retinere, vel ad aliorum ſtatum, & pompam dare, quod non poteſt facere beneficiatus. Valentia. Vaſquez.

---

## Qvæstio III.

### *Præbendatus Eccleſiaſticus qualem partem ex beneficio debet ſibi aſſumere ad ſui ſuſtentationem, & qualem tenetur in pauperes erogare?*

### SVMMARIVM.

14 *loquimur in hac quæſtione de neceſſitate communi.*
15 *Vna ſententia affirmat, quod tenetur dare quartam partem.*
16 *Altera ſententia, quod tenentur ad tertiam partem.*
17 *Probabilior quod prudentialiter res ſit iudicanda.*
18 *Diuerſa ratio in beneficio pingui, ac tenui ſecundum tempus, & loca.*
19 *Attendenda qualitas perſonæ, & vt viri timorati eiuſdem qualitatis viuunt, & num.*20.
21 *Varij caſus, ſi habeant cognatos pauperes, vel filios ſpurios, & n.*22.23.

14. DVrus eſt hic ſermo, ſed verus, ait Granado *in exordio iſtius quæſtionis*, ſtatim citandus, & conueniunt omnes Doctores, quos vidi teneri Eccleſiaſticos ex redditibus ſuorum beneficiorum, quæ ſuperſunt ab eorum ſuſtentatione expendere in eleemoſynis, & piis operibus in neceſſitate communi: nam in grauiſſima, ac vrgentiſſima tenetur etiam, & maximè Epiſcopi etiam multa de ſua ampla ſuſtentatione ſubtrahere, imò & vendere vaſa argentea, ac ſuppellectilem ad alendos pauperes. Ita Bañez, Granado, Hurtadus, & ſtatim citãdi. In neceſſitate communi quantum ſit dandum, ac largiendum in eleemoſynas eſt tota difficultas. Bañez. Granado. Hurtadus.

15. Primò, tenet Azor. *tom.*2. *lib.*12. *c.*11. *q.*1. *in fin.* quod beneficiatus obligatur vt expendat in pauperes quidquid illi ſupereſt ex ſua ſuſtentatione. Secunda ſententia, & ſatis communis tenet Epiſcopum, vel Clericum præbendatum teneri dare quartam partem ſuorum fructuum in pauperes, & opera pia. Ita ex Nauarro, Sotus *lib* 4. *de iuſtitia, q.*4. *art.*4. *verſ. Quamuis documentum.* Toletus *lib.*8. *c.*38. cum Tabiena, Molina *tract.*2. *diſp.*146. §. *contrarium* cum Maiori. Lorca 2.2. *diſp.*40. *n* 43. Granadus 2.2. *controu.*3. *tract.*11. *diſp.*3. *n.*21. Hurtadus de Mendoça 2.2. *volum.*2. *diſp.*160. *ſect.*15. §.105. *vſque ad* §.110. Trullench. *in Decalog. tom.*1. *lib.*1. *cap.*5. *dub.*9. *num.*1. Machadus *de Prafecto, tom.*2. *lib.*4. *p.*1. *tract.*6. *docum.*6. Bañez 2.2. *q.*38. *art.*6. *dub. vlt.* §. *Ex dictis omnibus*, & ſubdit, Ego ſanè nullum Epiſcopum Hiſpaniæ abſoluerem, niſi ſaltem quartam partem redditiuum in eleemoſynas expenderet, & hæc ſententia eſt probabilis. Azor. Nauar. Sotus. Toletus. Tabiena. Molina. Lorca. Granado. Hurtadus. Trullench. Machad. Bañez.

Lorca, Hurtado, & etiam Sotus *proximè citati*, docent quod Epiſcopus & Beneficiati ſatisfaciant, ſi ex ſuis redditibus dent tertiam partem. Et ratio eſt, quia Eccleſiaſtici habent verum dominium, in ipſa bona Eccleſiaſtica, ergo ex iuſtitia bene legi miſericordiæ, ac pietati, & præcepto Eccleſiaſtico planè ſatisfaciunt, ſi dent bonam partem, quia Clerici in Choro, in reſidentia, in cœlibatu, & aliis, habent ſuos labores: vnde abundanter ſatisfaciunt, ſi dant tertiam partem, v.g. Epiſcopus habens triginta mille aureos in ſuis redditibus, ſatisfacit, ſi det decem millia pauperibus, ac piis locis; ex viginti verò quæ poteſt habere pro ſua ſuſtentatione, poteſt etiam ex illis adiuuare conſanguineos, & familiares; & hæc ſententia etiam eſt probabilis. 16. Lorca. Hurtado. Sotus.

Tamen probabilior, ac verior mihi videtur ſententia, quod hæc res determinanda eſt iudicio viri prudentis, ac timorati, vt docent Cardinalis Lugo *tom.*1. *de iuſtitia, diſput.*4. *ſect.*3. *num.*40.41. Caſtro Palaus *tom.*1. *tract.*4. *diſp.*1. *punct.*5. *num.*8. pro quo meo videri multa conſideranda ſunt, qualitas locorum, ac temporum, nam pro ratione locorum, ac temporis res habet maius vel minus pretium, & plura requiruntur in vno loco, ac tempore, quam in alio. Deinde maximè conſideranda qualitas beneficij, ac perſonarum. 17.

Vel beneficium tam mediocres habet prouentus, quod tantum ſufficiunt ad mediocrem ſuſtentationem beneficiati, vel eſt etiam Epiſcopatus, vel beneficium adeo tenue, vt non ſufficiat per ſe ſolum ad ſuſtentationem. Si habet Eccleſiaſticus redditus valdè pingues, tenetur dare in eleemoſynas tertiam, vel quartam partem, vt inquiunt Auctores ſecundæ, & tertiæ ſententiæ, & ex ſuperfluis tenetur dare medietatem, vt exprimunt Hurtado, Lorca, Machadus *citatus*, quia talia bona ſunt dona Dei, & patrimonium pauperum, vt inquiunt Concilia, & Patres. Si verò Eccleſiaſticus habet mediocres prouentus ad ſuam mediocrem ſuſtentationem, vel valdè exiguos, qui non ſufficiunt ad ſui ſuſtentationem, parum, aut nihil, tenetur dare. Huc venit, quod Sanctus Senior Tobias dicebat filio ſuo cap.4. num.4. *Quomodo poteris ita eſto miſericors: ſi multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartire.* Dixi per ſe ſolum ad ſui ſuſtentationem, quia ſi bona habet 18. Hurtado. Lorca. Machado. Tobiæ 4.

patrimonialia, vel quaſi patrimonialia, quæ de illis aſſumit ad ſui ſuſtentationem poteſt illa recompenſare ex fructibus beneficij, vt iam dixi *ſuperiori quæſtione.*

19. Etiam de qualitate beneficij, ac perſonæ, maximè conſideranda res, quod ille, qui habet magnam dignitatem, v.g. Archiepiſcopatum, vel Epiſcopatum valdè pinguem, maiorem menſam, familiam, ac ſuppellectilem debet habere quam Decanus, vel alius Clericus, & ſub his veniunt etiam moderata conuiuia, liberales, & remuneratoriæ donationes; hæc enim expediunt, & conueniunt tali ſtatui, ob ſui amplitudinem ad animos reconciliandos, vt notant Molina *citat. diſp.* 145. §. *Tertium eſt*, & Valentia 2. 2. *diſp.* 10. *quæſt.* 3. *punct.* 4. §. *Itaque.* Nec enim Eccleſia vult ſuos miniſtros auſteros, & inurbanos, ſed vt honeſto, ac vrbano modo viuant. (Molina. Valentia.)

20. Vnde regula generalis in hac re eſſe poteſt, vt taliter viuat Eccleſiaſticus, qualiter alij viri timorati habuerũt viuendi modum: nam Eminentiſſ. D. Cardinales, qui ſunt primi Principes totius Eccleſiæ modo decenti, vrbano, ac conuenienti tantæ dignitati viuunt, ad maiorem auctoritatem, & venerationem recõciliandam; ſic & Eccleſiaſtici debent decentem, & conuenientem viuendi modum habere, vt alij viri in eadem dignitate, & ſicut illis expedit ſuos cõſanguineos, ac propinquos in neceſſitatibus ſubleuare, ita & illi facere poſſunt, ne dedecus ſit beneficiatos in multa egeſtate ſuos cõſanguineos habere. Ita Nauar. *q.* 1. *de Redditib. Monaſt.* 77. *n.* 5. Molina *diſp.* 146. §. *Dubium eſt.* Sotus *lib.* 10. *q.* 4. *art.* 4. §. *Quamuis documentum.* Toletan. *lib.* 8. *n.* 38. cum Tabiena, Coninch *de charitate, diſp.* 27. *dub.* 11. *num.* 185. & alios citat Diana *coordin. tom.* 4. *tract.* 7. *Reſolut.* 23. *alias p.* 5. *tract.* 8. *Reſol.* 27. (Nauarr. Molina. Sotus. Toletus. Tabiena. Coninch. Diana.)

21. Ex quibus inferunt Caſtro Palaus *citat. n.* 9. *circa finem*, & Diana *coordinatus citato tract.* 7. *Reſol.* 21. *alias p.* 10. *tract.* 11. *Reſol.* 36. *n.* 3. poſſe Eccleſiaſticos ex fructibus beneficij alere filios ſpurios, ſi dentur, quod abſit, quia poſito dicto iure naturæ debetur illis ſuſtentatio, & ſuſtentatio illis debetur iuxta qualitatem beneficiati, vnde maior dos debetur filiæ ſpuriæ Sacerdotis nobilis, quam filiæ alterius Sacerdotis pauperis, & inferioris conditionis intra limites tamen filiæ ſpuriæ, quæ eſt multo inferioris conditionis, ac ſi eſſet legitima, ita Molina *diſp.* 246. *in fine*, qui verſiculo antecedenti addit, doctrinam eſſe limitandam, vt intelligatur in eo caſu, quo beneficiatus non habeat alia bona, quibus valeat dare filio ſpurio alimenta, quia ſi habet ad illa filius habet ius, ac proinde videtur quod Sacerdos ex illis tenetur filium alimentare, & quamuis hoc reuera ita ſit conſulendum, tamen inquiunt Palaus, & Diana *citati*, cum Valentia 2. 2. *diſp.* 10. *q.* 3 *punct.* 7. §. *Neque ſolum.* Quod quamvis ita ſit conſulendum, tamen videtur durum, ita affirmare, vt ex obligatione ſic faciendum eſſet, quia filius etiam ſpurius habet ius non ſolùm in perſonam patris, ſed etiam ad omnia illius bona, vt ex eis ſuſtentetur; & pater habet obligationem ad ſuſtentandos filios, ergo etiam ex fructibus beneficij, quia illorum pater eſt Dominus, & ſicut ex eiſdem fructibus poteſt donationes gratuitas facere, ſic & iura naturæ, ac obligationes naturales adimplere. (Palaus. Diana. Molina. Palaus. Diana. Valentia.)

22. Ex his infert etiam ipſe Diana *citata Reſolutione, num.* 2. *ad finem*, poſſe Epiſcopos abſque præiudicio pauperum Diœceſis præbere Regi, ac Principi extremis neceſſitatibus, oppreſſo in adiutorium bellorum contra Hæreticos aliquam ſummam denariorum ex fructibus bonorum Epiſcopalium, quod bis cum Viris Doctiſſimis de hac quæſtione vidi conſuli, quod nempe in magna Regni neceſſitate, ac pro illius defenſione poterant Eccleſiaſtici dare de fructibus beneficiorum Regi ad iuuamen iuxta *cap. Sancta Maria, cap. Aduerſus, de immunitate Eccleſiæ.* (Diana. Cap. Sancta Maria. C. Aduerſus.)

23. Circa qualitatem perſonæ etiam maximè conſiderandum, an Eccleſiaſticus ſit perſona valdè illuſtris, ac nobilis, & Vir maximè doctus, ac literatus: vt inde plus illi pro ſua ſuſtentatione aſſignandum ſit, negat Lorca 2. 2. *diſp.* 40. *ſect.* 3. *n.* 39. quia beneficiarij fructus dantur pro congrua beneficiali ſuſtentatione, ergo parum prodeſt, quod ſit Vir apprimè nobilis, vel doctus. (Lorca.)

24. Contraria tamen ſententia tenet, communis, & deſumitur ex *cap. De multa, de præbendis*; vbi in Concilio Lateranenſi Innocentius III. ſtatuit, quod in pluralitate beneficiorum poſſit cum valdè nobilibus, ac notabiliter doctis diſpenſari; valdè infructifera eſſet diſpenſatio, ſi non poſſent pluſquam alij in ſua ſuſtentatione inſumere. Confirmatur, quia ſatis communis eſt ſententia, quod Vir magnus nobilitate, ac literis, quando non poteſt reſtituere, niſi cum magna iactura honoris, ac auctoritatis, & cum indecentia ſuæ perſonæ, non tenetur reſtituere, vt docent vterque Nauarrus, Leſſius, Azorius, Sayrus, Molina, Valentia, quos citat, ac ſequitur Bonacina *diſp.* 1. *de reſtit. quæſt. vltima, punct.* 1. *n.* 13. ergo ſi tales perſonæ pro ſua congrua ſuſtentatione ratione ſui ſtatus liberantur à reſtitutione in præſenti, etiam liberantur ab ordinaria ſuſtentatione communi cum aliis. Deinde quia maximè decet ad honorem, ac auctoritatem Eccleſiæ habere miniſtros valdè nobiles, & maximè doctos. (Nauarr. Sayrus. Molina. Valentia. Bonacina.)

25. Confirmatur ex Apoſtolo Paulo 1. *ad Tim. c.* 5. *n.* 17. dicente: *Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habentur.* Iuxta D. Chryſ. D. Ambroſ. Theoph. Theodoret. Haymon, explicant duplici honore, non ſolùm reuerentia, ſed etiam ſubſidio, ac alimonia ad vitam ſuſtentandam. Inde Apoſtolus, verſu ſequenti immediatè ſubdit: *Scriptum eſt non alligabis os bouis triturantis, dignus eſt mercenarius mercede ſua.* Sic & explicatur illud Prouerb. 31. num. 5. *Omnes domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus.* Id eſt, veſtibus pretioſis, ac magnificis, pro eorum dignitate, cum eſſent domeſtici tantæ Reginæ, ac Dominæ. (1. Tim. 5. D. Chryſ. D. Ambr. Theophyl. Theodor. Haymon. Prou. 31.)

26. Cum his omnibus, quæ diximus, quod magna pars ex fructibus beneficij expendenda ſit in pauperes, & etiam ex his, quæ ſuperflua ſunt; cum hoc tamen maximè ſtat, quod multum incumbit Epiſcopis, & Prælatis, ſuarum Eccleſiarum fabrica, bona ſtructura, decentia, ac conuenientia in apparatu, veſtibus, ac ornamentis, cum omni affectu ad illa habent intendere, ac hæc procurare. In quo conueniunt omnes Doctores.

## QVÆSTIO IV.

### *An penſionarij ſicut & cæteri beneficiarij teneantur ad eleemoſynas?*

### SVMMARIVM.

27 *Prima ſententia affirmat abſolutè eos teneri.*
28 *Secunda abſolutè negat.*
29 *Tertia & vera diſtinguit inter penſiones datas titulo ſæculari, vel clericali ſeu. In primo negat, in ſecundo vero concedit, & num. 30.*

27. Nauarr. IN hac re eſt triplex ſententia. Prima abſolutè affirmat eos teneri. Ita Nauar. *opuſculo de ſpolijs Clericorum*, §. 1. *num.* 6. & §. 7. *num.* 7. Sarmientus *de redditibus, part.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. Quia cum talia dona ſint Eccleſiaſtica tale onus affixum ſecum aſportant.

28. Gigans. Couar. Azor. Lugo. Vaſquez. Secunda ſententia abſolutè negat hanc obligationem in penſionariis; illam tenet Gigans *tract. de Penſionibus, quæſt.* 52. Couar. *cap. Cùm in officijs de teſtamentis, num.* 6. Azor. 2. *tom. lib.* 7. *quæſt.* 12. Et dicit hanc ſententiam eſſe communem, & multi alij Doctores, quos citat, ac ſequitur Cardinalis Lugo *tom.* 1. *de iuſtitia, diſp.* 4. *ſect.* 3. *num.* 32. & Vaſquez ita ei adhæret *tract. de eleemoſyna, cap.* 4. *dub. vltimo in fine.* Vt dicat ſe neminem vidiſſe, qui contrarium ſentiat. In hoc tamen exceſſit, vt notat Lugo *citatus*, cum ſint multi, & grauiſſimi Auctores pro contraria ſententia. Probatur; Primò, quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de reformat.* Agens de obligationibus ad eleemoſynas ſolùm loquitur de Epiſcopis, ac Beneficiatis; ergo non eſt extendendum ad plura. Et ratio eſt, quia ex eo quod Pontifex imponit penſionem alicui beneficio, iam extrahit partem illam ab eo beneficio; & hæc ſententia eſt probabilis.

29. Sotus. Sanchez. Molina. Hurtadus. Palaus. Diana. Tertia ſententia, quæ mihi ſimpliciter eſt vera, diſtinguit in penſiones, quæ dantur titulo ſæculari ac quæ dantur titulo Clericali, ac ſpirituali, illas immunes ſe dicit ab hoc onere, non verò iſtas. Ita Sotus, Corduba, quos citat, ac ſequitur Sanch. *lib.* 2. *conſil. c.* 2. *dub.* 47. Molina *tom.* 1. *tr.* 2. *diſp.* 145. *n.* 5. Hurtad. de Mendoça *in* 2. 2. *diſp.* 160. *ſect.* 7. §. 117. Caſtro Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 2. *punct.* 7. *num.* 5. & 6. Diana *tom.* 4. *tractat.* 7. *Reſolut.* 29. Coordinatus aliàs *part.* 5. *tractat.* 8. *Reſolut.* 29. Vnde inquiunt Auctores citati, quod penſio, quæ datur Clerico ad ſui ſuſtentationem, affert ſecum illud onus; quæ verò conferuntur Principibus ſæcularibus, dantur propter multa merita, obſequia, vel labores perpeſſos ob bonum, vel defenſionem fidei, ac Eccleſiæ, vel ob bonum commune, ac Reipublicæ, quod maximè ſpectat ad conſeruationem ipſorum fructuum.

30. Nauar. At verò valdè diuerſimodè ſe habet penſio, quæ datur Clerico, vt multis probat Nauar. *varijs in locis, & præcipuè de redditibus, quæſt.* 1. *num.* 32. Primò, quia talis obligatio eſt annexa redditibus beneficiorum; ergo ad quoſcumque tranſit cum ſuo onere, Argum. *cap. Litteris de pignoribus*, & *cap. Paſtoralis de decimis*, C. Paſtoral. Secundò, non poteſt penſionarius in penſione aliter diſponere, quàm vult Papa, qui concedit ſolùm pro alimonia; ergo implicitè inſinuat, nolle eos prodigere, *cap.* 1. 42. *diſt.* & §. 1. 44. *diſt.* ergo ex ſuperfluis tenetur dare mediam partem in eleemoſynam. Tertiò, ei qui minus præmij meretur non debet plus præmij dari, Argumento §. 1. *Inſtituta de iuſtitia, & iure, & l. Iuſtitia, ff. eodem titulo*; L. Iuſtitia. Minus autem meretur penſionarius, qui non tenetur dicere officium diuinum, neque ſeruire, ad vtrumque autem Beneficiatus cum onere ſimul dandi eleemoſinam, ergo ad hanc etiam tenetur penſionarius: ex his manent ſoluta argumenta ſecundæ ſententiæ. & Tridentinum ponit id, quòd magis eſt in vſu, ac frequentia, vt ſunt Beneficiati, ac Epiſcopi. Trident.

## QVÆSTIO V.

### *An Beneficiati ex diſtributionibus teneantur ad eleemoſinas.*

### SVMMARIVM.

31 *Prima ſententia affirmat eos teneri.*
32 *Secunda vera, ac communis negat.*
33 *Multiplici ratione probatur ſecunda ſententia, & num.* 34.

QVæſtio præſens eſt, quid iudicandum ſit de diſtributionibus, quæ dantur Canonicis, vel Beneficiariis, ob aſſiſtentiam in choro, an teneantur ſcilicet dare ex ſuperfluis eleemoſinas, ſicut ex fructibus beneficij. Prima ſententia, quam tenent Nauarrus, ac multi alij, quos citant, ac ſequuntur Sanchez, *tom.* 1. *Concil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 46. & Molina *tract.* 2. *diſp.* 143. §. *ſecundo probat*, affirmat eos teneri. 31. Nauarr. Sanchez. Molina.

Secunda ſententia, & ſatis communis, quam tenent Syluester, Couar. Decius, Palatius, Iulius Clarus, & alij multi, quos citant, ac ſequuntur Bonacina, *tom.* 1. *tract.* 4. *de obligation. inſumendi fructus beneficij in pios vſus, punct.* 2. *num.* 18. & multis relatis Azor. *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 9. *quæſt.* 1. Filliucius etiam *in Appendice, tract.* 43. *cap.* 3. *quæſt.* 11. Cardinalis Lugo *tom.* 1. *de iuſtit. diſp.* 4. *ſect.* 3. *num.* 23. affirmat eos non teneri. 32. Syluest. Couar. Decius. Palatius. Clarus. Bonacina. Azor. Filliucius. Lugo.

Ratio eſt, quia licèt illæ diſtributiones ex ipſius beneficij fructibus proueniant, iam tamen ab Eccleſia non conſignantur tanquam in ſuſtentatione Canonici, ſed ad alium finem, vt ſtudium, ac aſſiſtentia frequentandi chorum foueatur, & tanquam ſtipendium, ac merces illius laboris, quare ſicut portio, quæ extrahitur ex aliqua præbenda, vt merces cantoris, ac Magiſtri Grammaticæ tranſit ſub eius libero dominio, ac diſpoſitione, quia datur vt merces talis laboris, quamvis ex fructibus Canonicatus deſumatur, ſic & de diſtributionibus videtur dicendum, quia dantur in ſtipendium, ac præmium illius laboris, & aſſiſtentiæ, & vt etiam alij ſtimulentur ad chori frequentationem. 33.

Et confirmatur, qui habet dignitatem, & Canonicatum, vel duos Canonicatus in eadem 34.

Eccleſia, licèt percipiat duplices fructus, tamen non recipit duplices diſtributiones, quia hæ dantur propter aſſiſtentiam, quia hæc eſt vna, & non duplex, & ideò portio diſtributionis non debet multiplicari, niſi alicubi legitima conſuetudine contrarium habeatur, vt docent Francus, Ludouicus Gomez, Rochus de Curte, quos refert Couar. *lib. 3. variar. quæſt.* 13. & alij, quos refert,& ſequitur Bonac. *diſputatione 2. de horis Canonic. quæſt. 4. punct. 3.* quia diſtributiones ſunt ſtipendia perſonalia, pro opere, & præſentia, quæ eſt vna, & non duplex.

Francus. Gomez. Rochus. Couarr. Bonacina.

---

## QVÆSTIO VI.

### *An Eccleſiaſticus ex ſuperfluis ſui beneficij poſſit theſaurizare ad faciendum vnum hoſpitale, vel collegium?*

### SVMMARIVM.

35 *Prima ſententia arguit thezauriſantes.*

36 *Alij dicunt, quod quando, non eſt neceſſitas præſens, ex his quæ ſuperſunt, poſſunt emi poſſeſſiones, vel poni in theſauro.*

37 *Ponuntur varij caſus, qui ſi non dentur, benè poſſunt Eccleſiaſtici congregare pecunias ad opus pium faciendum.*

35\. VAldè ſeuerè multi Doctores agunt contra theſaurizantes de bonis Eccleſiaſticis, quæ ſuperſunt, & ſuperflua ſunt, dicuntque ſubueniendum neceſſitatibus præſentibus, vel etiam his, quæ de proximo imminent. Ita Gerſon, Dionyſius Carthuſianus, Abulenſis, Nauarrus, Soto, quos refert Sanch. *tom. 1. conſil. lib. 2. cap. 2. dub. 28. num. 12.*

Gerſon. Carthuſian. Abulenſis. Nauarr. Soto. Sanchez.

36\. Alij verò duce D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 185. *art. 7. ad 4. ibi*, Caietan. & etiam D. Anton. Nauar. Abulenſ. Onchagauia, Petrus Soto apud eundem Sanchez dicunt, quòd quando non eſt neceſſitas præſens, licèt ex redditibus emere poſſeſſiones, vel exponere in theſauro pro futuris neceſſitatibus, & ita ait Vaſquez *tract. de eleemoſyna, cap. 4. dub. vltimò, num. 16. §. Ad hunc finem*, ſcilicet: *Monaſterium conſtruendum, quando neceſſitas in præſenti non vrget ſeruare aliqua in futurum bona laudabile eſt.*

D. Thom. Caietan. D. Anton. Nauarr. Abulenſ. Onchag. Soto. Sanchez. Vaſquez.

37\. Iuxta mentem Doctorum D. Thomæ, Soti, Caietani, Sanchez, Vaſquez, quos proximè citaui, & etiam Molinæ *diſput.* 145. *§. Dubium etiam*, Cardinalis Lugo *tom. 1. de iuſtitia, diſp. 4. ſect. 3. num. 41.* Eccleſiaſticus ſe debet habere in hoc negotio tanquam bonus œconomicus, ac Paterfamilias. Primò ſi graues neceſſitates in præſenti vrgent, non poteſt pecunias recondere, nec theſaurizare, cum alij pereant. Secundò, ſi timetur neceſſitas, ſeu paupertas imminens, & non eſt facilè, vnde illi valeat ſubueniri, vel timetur rerum defectus benè poteſt aliquid recondere pro futuro caſu, vt ſibi prouideat. Tertiò, ſi animo fixo intendit facere aliquod opus bonum, & pium, verbi gratiâ, Collegium Religioſorum etiam poteſt recondere, quia ad tale opus incipiendum requiritur bona pecuniarum copia, hoc tamen debet fieri multa cautione, inquiunt Molina, & Lugo citati, vel donatione facta, vel teſtamento condito, vel emptis poſſeſſionibus ad tale, vel tale opus, vel facta firma declaratione talis pecuniæ ac ſi iam eſſet applicata ad tale opus; nam quæ iam in pium finem congregantur, ſi in eorum poteſtatem deueniunt, qui profane, ac perdite illa inſumant, peccant; vnde ſanè; & prudentiſſimè ait Eccleſiaſt. 9. *Quodcumque facere poteſt manus tua inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia erunt apud inferos, quo tu properas.* Eccleſiaſt. 9.

---

## QVÆSTIO VII.

### *An fructus Eccleſiæ expendendi ſint in pauperes illius loci, an etiam poſſint extra illum?*

### SVMMARIVM.

38 *Prima ſententia negat teneri in eodem loco.*

39 *In eadem ſententia Molina, Nauarrus, niſi aliud poſtulet bonum commune.*

40 *Quinam veniant ſub nomine pauperum, & quibus prius ſubueniendum.*

41 *Quotuplex ſit neceſſitas.*

42 *Si pauperes tuæ Diœceſis, vel alterius ſunt in communi, tuis pauperibus ſubueniendum.*

43 *Si pauperes huius Diœceſis ſunt in communi neceſſitate, alterius in extrema iſtis ſubueniendum.*

44 *An verò prius Eccleſiæ, deinde pauperibus ſit ſubueniendum.*

QVæſtio præſens, an Epiſcopus teneatur expendere fructus in pauperes ſuæ Diœceſis, an etiam in alios extra illam; Primam ſententiam tenet Azor. *lib. 7. cap. 11. quæſito ſecundo*, cum Nauarro, cui etiam adhæret Bonacina *tract. 4. de obligatione inſumendi fructus, punct. 2. num. 3.* Dicunt enim iure communi non eſſe obligationem diſtribuendi, vel expendendi in eo loco, cum ſacri Canones ſanxerint, decimas eſſe ſolùm ad vſus Clericorum, Eccleſiarum pauperum, & peregrinorum, atque aduenarum. 38.

Azor. Bonacina. Nauar.

A qua non diſtat multum Molina *tom. 1. de iuſtitia, diſp. 145. §. Illud verò.* Vbi etiam cum Nauarro ait, non eſſe neceſſarium, vt ea pia opera fiant in loco beneficij, quando illud non poſtulat bonum commune Diœceſis, regni, aut totius Eccleſiæ, v. g. quòd Collegium in tali vniuerſitate ad alendos miniſtros Eccleſiæ, quia ſi non occurrat peculiaris ratio, talia opera pia debent fieri in vtilitatem loci, vel Diœceſis, ex qua percipiuntur redditus. 39.

Molina. Nauarr.

Lorca 2. 2. *diſp. 40. membr. 2. num. 40.* & Garcia *in ſumma Theologiæ Moralis, tract. 1. diffic. 4. dub. 2. num. 10.* inquiunt quod in fructibus Eccleſiaſticis diſpenſandis, ſeruandus eſt ordo, vt primo occuratur pauperibus loci, aut Prouinciæ, ex quibus deſumuntur fructus beneficij, & hoc opus reliquis præferendum: ſub nomine pauperum veniunt Conuentus Monialium, ac Religioſorum, & deinde viri nobiles, Comites, 40.

Lorca. Garcia.

Diana. tes, Duces, ac etiam conſanguinei. Deinde aliis, & exteris ſubueniendum; vnde ait Diana *Coordinatus, tom.4. tract.7. Reſolut.21.* aliàs *p.10. tract.11. Reſolut. 36.* Ex his ergo olim reſpondi non poſſe Cardinalem ex fructibus ſui Epiſcopatus fabricare Eccleſiam Romæ, ſi pauperes ſuæ Diœceſis grauiter egebant.

41. Pro reſolutione quæſtionis notandum eſt, quòd triplex eſt neceſſitas, communis, extrema, & grauis. Communis eſt illa, quam patiuntur communiter pauperes, qui oſtiatim petunt; nomine autem neceſſitatis extremæ intelligimus illam, quando aliquis indiget neceſſariis naturæ ad vitam conſeruandam; nomine verò grauis dicitur illa, vt explicat Coninch *diſput.27. de charitate, dub.8. num.114. & 115.* Cardinalis Lugo *tom.1. de iuſtitia, diſput.4. ſect.3. num.38. §. Hac doctrina*, qualis ex defectu rerum neceſſariarum, & in periculo certo incidendi in grauem miſeriam, verbi gratiâ, morbum grauem, longam incarcerationem, & in periculo probabili incidendi in extremam neceſſitatem, & ex his reſoluenda eſt quæſtio.
Coninch.
Lugo.

42. Quando ergo pauperes tuæ Diœceſis, & alterius proximæ ſunt in eadem communi neceſſitate, ſubueniendum eſt pauperibus tuæ Diœceſis, quia tales pauperes ſunt tanquam membra illius Eccleſiæ, tanquam ſub ſuo capite. Eccleſia illa habet ius ad illos redditus, cum ſint illi applicati ex decimis; ergo eleemoſynæ ex illis fructibus primò, & maximè ſunt faciendæ pauperibus illius loci, cum pertineant ad illam Eccleſiam; & illis pauperibus indigentibus potiùs ſubueniendum eſt, quam ædificare vnam Eccleſiam Romæ.

43. Si verò pauperes huius Epiſcopatus, cui præeſt, ſunt in neceſſitate communi, alterius verò in extrema, his qui in extrema ſubueniendum, hoc poſtulat rectus charitatis ordo, cum etiam laici teneantur ſubuenire proximo in
Prouerb.25. extremo laboranti, ait Sapiens Proverb. 25. num. 21. *Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum, ſi ſitierit, da ei aquam bibere*; quòd non ſolùm de extrema neceſſitate, ſed etiam de graui, communiter interpretantur Expoſitores; nam in graui neceſſitate conſtituitur homo in magna miſeria, & oppreſſione, ex quo paratur oſtium ad multa mala. Inde inſita eſt nobis obligatio ex charitate ſubueniendi homini
D.Thom. conſtituto in graui neceſſitate, vt docet Diuus Thomas *2. 2. quæſt.66. art.1.* & alij multi, quos
Palaus. citat, ac ſequitur Caſtro Palaus *tom.1. tract.6. de Charit. diſp.2. punct.9. num.5.* Nam licèt pauper huius Diœceſis habeat veluti quoddam ius, vt ex redditibus illius Eccleſiæ, ſeu ex decimis, illi ſubueniatur; At ille, qui eſt in extrema, aut graui neceſſitate, habet ſuperius ius ex naturali lege inſitum.

44. Diuallius *2.2. tract. de Charitate, quæſt.3. de eleemoſyna, fol....* ait quòd Eccleſiaſticus præ-
Diuallius. bendatus debet expendere non ſolùm vnam partem, ſed etiam ſuperflua in pauperes; Deinde in Eccleſiam; quem ordinem non approbo, ſed prudentialiter pro maiori, expendenda ſunt illa in Eccleſiam, vel in pauperes pro vt grauior, ac vehementior exigentiæ occaſio poſtulauerit; eo maximè; quia ſecundum iuris diſpoſitionem neceſſitas Eccleſiarū præfertur exigentiæ pauperum; nam cum olim Clerici in communi viuerent, & nullarum rerum haberent dominium, ſed tantùm Epiſcopus omnia diſtribuebat *cauſa 12. quæſt. 1.* tamen cùm ex tali rerum partitione multæ querimoniæ eſſent exortæ, Summus Pontifex Simplicius anno 471. in quatuor partes fructus diuiſit. Primam aſſignauit Pontifici, ſecundam Clericis pro meritorum qualitate diſtribuendam: Tertiam Eccleſiæ fabricæ, quartam pauperibus, *cap. de redditibus 12. quæſt.2.* Idemque confirmauit Gelaſius I. *in cap. vobis enim, & 4. quæſt.12. quæ 2.* & Gregorius Magnus *in cap. cognouimus eadem cauſa, & quæſtione*, tamen communiter portio Eccleſiæ prælata eſt pauperibus.
Pontifex.
Gelaſius.
Gregor.

---

## QVÆSTIO VIII.

### *An Eccleſiaſtici, ſi eleemoſynas debitas non præbeant, non ſolum mortaliter peccent, ſed etiam ad reſtitutionem teneantur?*

### SVMMARIVM.

45 *Quod Eccleſiaſtici non ſunt domini ſuorum redditunm eſt prima ſententia.*
46 *Secunda & communis affirmat, eos acquirere dominium.*
47 *Probatur ex Concilio Trid. & ratione.*
48 *Vnde ſi bona beneficiorum non expendam in pauperes, peccant, ſed non tenentur ad reſtitutionem.*
49 *Quod rationibus probatur.*
50 *Et nullum fundamentum efficax aſſignatur in contrarium.*

Reſolutio quæſtionis dependet ex alia graui quæſtione; an nempe Eccleſiaſtici ſint domini, ac retineant dominiū Eccleſiaſticorum redditum. Negatiuam ſententiam tenent multi graues Auctores Antiqui, Alenſis, Richardus, Paludanus, D. Antonin. Maior, Petrus Sotus, quos citant, ac ſequuntur Michaël Medina *de recta fide, lib.7. c.11* & fortiter Nauar. *tr. de redditibus q. 1. n.21.* & vt probabiliorem Tannerus *tom.3. diſput.4. quæſt.6. dub.8. n.215.* 45.
Alenſis.
Richard.
Paludan.
D. Anton.
Maior.
Sotus.
Medina.
Nauarr.
Tanner.

Secunda ſententia, & valdè communis tenet Clericos acquirere verùm dominium fructuum ſuorum beneficiorum, Sotus, Gordonus, Reginaldus, Sanchez, Hurtado de Mendoça, Molina, Valentia, Azorius, Turrianus, Vaſquez, Coninch, Sarmiento, quos citant, ac ſequuntur Leſſius *lib.2. cap.4. dub. 6. num.43.* Caſtro Palaus *tom.1. tract.6. diſp.2. punct.6. n.5.* Diana *Coordinatus, tom.4. tract 7. Reſol.26. n.2.* aliàs *part.5. tract.8. Reſol.31.* qui conſtanter docent Clericos habere dominium ſuorum fructuum. 46.
Sotus.
Bordon.
Reginald.
Sanchez.
Molina.
Valentia.
Leſſius.
Palaus.
Diana.

Probatur: Primò ex Concilio Trid. *ſeſſ.22. c.3. de reformat.* vbi expreſsè dicitur: *Abſentes fructus ſuos non facere, nec de eis acquirere dominium.* Ergo reſidentes fructus ſuos faciunt, & de eis acquirunt dominium. Secundò vt patet ex calce ſuperioris quæſtionis *num.44.* ſacri Canones diuidunt ipſos fructus inter Clericum, Eccleſiam, ac pauperes, fruſtra autem talis 47.
Trident.

talis diuiſio fieret, niſi Clerici dominium compararent, quia diuiſio rerum communium, & illarum aſſignatio cuilibet facta dominium
L.1.C.Communia. confert iuxta *l.1. C. communia vtriuſque iudicij*, ait ibi lex: *Diuiſionem prædiorum vicem exemptionis obtinere placuit.* Tertiò, quia illa pars fructuum aſſignata eſt Clericis in præmium ſui laboris reſidentiæ; nam *dignus eſt mercenarius mercede ſua.*

48. Vnde docent Auctores noſtræ ſecundæ ſententiæ, Clericos acquirere dominium fructuum beneficiorum ſuorum; vnde ſi ea, quæ eis ſuperſunt pro ſua ſuſtentatione, in alios vſus etiam profanos expendunt, & non in eleemoſynas, & in alia opera pia, ad quæ tenentur, peccant quidem mortaliter, ſed minimè ad reſtitutionem tenentur.

49. Palaus. Quòd citatis multis Auctoribus probat Caſtro Palaus *citato, num.5.* quia rigida iuſtitiæ obligatio non eſt imponenda ſine manifeſto Textu, ac aperta ratione; atqui nullus eſt Textus, nec aperta ratio ad talem obligationem perſuadendam; ergo non eſt imponenda, imprimis nec eſt Textus apertus, quia ſi in aliquibus decretis vocantur Clerici, qui non ſunt eleemoſynarij, raptores pauperum, homicidæ, hoc dictum eſt per exaggerationem, vel ad excitandum ad eleemoſynas faciendas, vel ſermo eſt de illis Clericis, qui non contenti ſua tertia parte, ſed etiam de illa, quæ eſt pauperum defraudant, vel eſt ſermo de ſæcularibus auaris, de quibus Patres frequenter
D.Thom. loquuntur, vt dicit D. Thomas *2.2. quæſt.18. art.7. ad primum.*

50. Quòd autem nulla ſit efficax ratio contrarium perſuadens; inde probatur: Quia fructus beneficij, præcipuè conſiſtunt in decimis, primitiis, & oblationibus, quæ non liberaliter, ſed titulo iuſtitiæ dantur à populo Dei miniſtris, vt inſeruiant nempe Eccleſiæ, & populo; ergo in his non poteſt populus aliquam iuſtitiæ obligationem imponere, ab Eccleſia autem non conſtat ſub tali onere datos fuiſſe fructus, imò potius bono fundamento oppoſitum colligitur, ex eo quòd Eccleſia non reſcindat, nec annullet donationes profanas, & exceſſiuas factas à Clericis in detrimentum pauperum; & ſi pauperes haberent iuſtitiæ ius ad ſuſtentationem miniſtrorum ſuperfluam, Eccleſia non permitteret eos ita defraudari.

---

## QVÆSTIO IX.

### *An Religioſus factus Epiſcopus abſoluatur à voto paupertatis, vt prodigè largiens non teneatur ad reſtitutionem?*

### SVMMARIVM.

51 *Prima ſententia concedit in beneficio perpetuo, non verò amouibili.*
52 *Prima ſententia affirmat, quod ex eo quod Religioſus aſſumptus ſit ad Epiſcopatum, quod ſit abſolutus à voto paupertatis.*
53 *Contraria ſententia eſt vera, & communis.*
54 *Probatur efficaci ratione.*
55 *Ponitur argumentum ex cap. ſtatutum.*
56 *Reſpondetur ad argumentum, & explicatur prædictum cap.*

Extra controuerſiam eſt, quòd ſi Religioſus habet aliquod beneficium ſiue regulare, ſiue ſæculare, quòd nullum habet dominium, ſed totum eſt penes ſuum monaſterium, ſolumque illi datur adminiſtratio in pios vſus, & tunc non peccabit mortaliter contra votum paupertatis, Vaſquez *de redditibus, cap.3. dub.8.* diſtinguit de Religioſis aſſumptis ad beneficium regulare, vel ſæculare; nam ſi beneficium eſt amouibile non facit fructus ſuos; at verò ſi eſt perpetuum beneficium, & extra obedientiam Prælati, eodem modo de fructibus beneficij poteſt diſponere, ac alij clerici, ſed contraria ſententia eſt omnino communis, ſiquidem adhuc tenetur aſtrictus voto paupertatis, nec alius eſt Doctor, qui contrarium dicat. Ita Sanchez *lib.6. in Decalog. cap.6. num.36.* Caſtro Palaus ſtatim citandus. 51. Vaſquez. Sanchez. Palaus.

Tota difficultas eſt de Religioſo aſſumpto ad Epiſcopatum, an ipſo facto ſit liber à voto paupertatis; prima ſententia eſt affirmatiua. Ita Sotus, Michael Medina, Angelus, Vaſquez, & multi alij, quos citant, ac ſequuntur Alphonſus de Leone *de offic. Confeſſor. p.1. relect.11. num.178.* Marq. *lib. de orig. Eremitar.* S. Auguſtin. *cap.5. & 4.* Hurtadus de Mendoça *in 2.2. diſp.160. ſect.3. §.156.* & eam probabilem dicit Sanchez citandus, & multi alij, quos citat, ac ſequitur Diana *part.3. tract.2. Reſolut.50.* & ipſe Diana *Coordinatus, tom.4. tract.7. Reſol.26.* aliàs *part.5. tract.8. Reſol. 31.* qui aſſerunt Epiſcopum non manere cum voto paupertatis, ſed acquirere verum dominium, ac ſi nunquam fuiſſet Religioſus. Vnde ſi aliquis Epiſcopus Religioſus expendat fructus redditiuum Eccleſiaſticorum in vſus prophanos, peccabit mortaliter vt cæteri Epiſcopi ſæculares, ſed non tenebitur ad reſtitutionem, fundamenta poſtea ponam. 52. Sotus. Medina. Angelus. Vaſquez. Alphonſus. Hurtadus. Sanchez. Diana.

Contraria tamen ſententia, quæ eſt valdè communis, & mihi verior eſt, tenet Epiſcopum Regularem manere aſtrictum voto paupertatis, & non effici dominum redditiuum Eccleſiaſticorum, ſed ſolùm eſſe adminiſtratorem; vnde ille ſuperuacuè, & prodige largiens, atque etiam accipiens tenetur ad reſtitutionem. Ita D.Thomas *2.2. quæſt.185. art.8.* Caiet. Soto, Nauarru, Valentia, Couarruuias, Molina, quos citant, ac ſequuntur Sanch. cum multis citatis *lib.6. Decalog. cap.6. n.8.* Leſſius *de iuſtitia lib.2. cap.4. dub.5. num.29. & cap.41. dub.11. num. 91.* Ægidius Coninch *diſput. 27. dub.11. num.100.* Sarmiento *de reddit. Eccleſ. monito.11. num.1.* Caſtro Palaus *tom.1. tract.6. diſp.11. punct.8. num.3.* eamque ſic probo. 53. D.Thom. Caietan. Soto. Valentia. Couar. Molina. Sanchez. Sarmient. Palaus.

Primò: votum ex ſua natura obligat, ex iure diuino, ac naturali, ergo votum paupertatis factum à Religioſo, etiam Epiſcopo adhuc manet in ſua obſeruantia: maximè cum de illius diſpenſatione nullus aſſignetur textus, obligatio voti eſt expreſſa, diſpenſatio non apparet, ergo voti obligatio perſeuerat. Secundò. Vota Religioſorum in tantum poterant diſpenſari, ſi obſtarent muneri Epiſcopali, ſed abdicatio dominij non obſtat tali muneri, conceſſa libera facultate adminiſtrandi redditus Epiſcopales, cæteraque bona in vſus pios, 54.

pios, & decentes, ergo nulla eſt ratio, vt dicatur diſpenſatus in voto paupertatis.

55. C. Statutum. Argumentantur aduerſarij pro prima ſententia, *ex cap. ſtatutum* 18. *quaſt.*1. vbi dicitur: *Statutum eſt ſecundum Patres, à Synodo confirmatum eſt, vt monachus, quem electio Canonica, à iugo regula monaſtica abſoluit, & ſacra ordinatio de monacho Epiſcopum fecit, velut legitimus hæres, paternam ſibi hæreditatem, poſtea iure vindicandi poteſtatem habeat.*

56. Reſpondetur ad argumentum, quòd cum dicitur, quod electio canonica eum: *Abſoluit à iugo regula monaſtica*; intelligitur quoad regulares obſeruantias, & clauſuram, cum ad maius bonum factus Epiſcopus ordinetur ad viſitandum, ac alia officia agenda; cùm autem dicitur, quod acquirit ius ad hæreditatem paternam, non pro ſe, ſed pro ſua Eccleſia, ſicut exiſtens in monaſterio ius comparabat, non pro ſe, ſed pro monaſterio; factus autem Epiſcopus vota non laxantur ei, niſi quatenus muneri Epiſcopali obſtant, tanquam maiori bono impedimenta, cui minimè obſtat abdicatio dominij, dummodo talis Epiſcopus habeat plenam adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum, qualem iura illi permittunt, tum ad ſuam ſuſtentationem, tum ad cauſas pias, vt reſoluunt Fr. Manuel Rodrig. Graff. Tapia, Surdus, Azor. Leſſius, Sanchez, quos citat, & ſequitur Barboſa *in collectanea ad citatum caput. ſtatutum, num.*13.

Rodrig. Graffius. Tapia. Surdus. Azor. Leſſius. Sanchez. Barboſa.

## RESOLVT. XXXIII.

### *De Sanctiſſimo Parente Elia.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *An Epiſtolæ; quæ allatæ ſunt ab Elia ad Ioram Regem, ſint Miſſæ ab Elia, & poſt eius raptum?*

### SVMMARIVM.

1 *Status quaſtionis.*
2 *Ratio dubitandi.*
3 *Opinio Caietani.*
4 *Sententia Vatabli.*
5 *Vera, & communis ſententia, quòd ſunt miſſa à Mag. Parente Elia.*
6 *Qua ſententia triplici fundamento probatur, n.*7. *&* 8.
9 *Aliqui exiſtimant, quod Epiſtola fuerunt relicta ab Elia antequam aſportaretur.*
10 *Vera ſententia, quod tunc epiſtola fuerunt allata, & miſſa, n.*11. *&* 12.

1. DE hoc Magno, & Sanctiſſimo Parente Elia multa dicam toto Opuſculo tertio, & multis aliis in locis; nunc verò dubium eſt, an Epiſtolæ illæ, de quibus ſcribitur 2. Paralip. 21. num. 12. dum agitur de Ioram Rege, dicitur: *Allata ſunt ei litteræ ab Elia Propheta, in quibus ſcriptum erat, hac dicit Dominus Deus,* &c. In illis obiiciebantur horribilia crimina, ac execranda eius facinora, & denuntiabatur miſerabilis eius interitus, ac illius totius familiæ, tota quæſtio eſt, an huiuſmodi epiſtolæ fuiſſent miſſæ ab Elia.

2. Paralip. 21.

Ratio dubitandi eſt manifeſta, quia Elias raptus eſt in cœlum anno 18. Regni Ioſaphat iuxta Salianum anno mundi 3139. *n.*29. Ioſaphat autem regnauit 25. annis, vt conſtat ex 3. *Reg.*22. *num.*42. Prædictæ autem litteræ adductæ ſunt Ioram filio eius regnante, vt conſtat ex *citato loco Paralip.* ac proinde octo, vel nouem annos poſt raptum Eliæ. Salianus eas dicit allatas anno mundi 3148. *num.*5. ergo anno nono poſt Eliam tranſlatum, allatæ ſunt huiuſmodi Epiſtolæ, vt etiam habet Chronicon Hebræum cap. 17. quòd cum mirum videatur, in varias ſententias fecit abire Doctores. 2.

Salianus. 3. Reg. 22.

Caietanus ad citatum locum Paralip. exiſtimat Eliam, qui Regi Ioram ſcripſit, alium ac diuerſum fuiſſe à Magno Elia Thesbite; contra quem Cornelius à Lapide inſurgit aſſerens: *Id non habere veriſimilitudinis ſpeciem, & nouo ſine fundamento dici, nec pro ſe aliquem citat Auctorem.* 3.

Caietan.

Secundò. Vatablus in notis marginalibus ad ſupracitatum locum Paralipomenon. Sub nomine Eliæ interpretatur Eliſæum, quia Elias profeſſione, ſtatu, ac habitu diſcipulus erat, eiuſque ſpiritus ſucceſſor, ac hæres habebatur. Hæc tamen ſententia aliena eſt à mente ſcripturæ, quæ non ſolet nomẽ vnius perſonę pro alia, nec nomen vnius hominis pro alio ponere. 4.

Vatabl.

Communis, ac vera ſententia quam ſequimur, affirmat Eliam magnum Dei Zelatorem, Iſraelis aurigam has literas ſcripſiſſe, quibus impio Ioram, mortis ſupplicium, ac graues pœnas minabatur, quia receſſerat à veſtigiis Patris ſui Ioſaphat, & quia poſt viam iniquitatis, ac idola abierat. Pro hac ſententia ſtant fortiter antiqui Hebræi, Auctor Seder Olan *cap.* 17. Ioſeph. *lib.* 9 *Antiquit. cap.* 2. Aben Ezra *in* 4. *Malach.* Sixtus Senen. *lib.*1. *Bibliothec. verb. Elias & ad* 2. *Paralip. cap.*21. Lyra, Sà, Sanchez, Cornelius à Lap. Tirinus, Miranda, Ereus, Malueda ibi & etiam *lib.*10. *de Antich. cap.*2. *in excurſu de Elia.* Serarius 4. *Reg.*2. Adricomius in chronic. anno 3056. *num.*2. Torniel. anno 3246. Genebrardus *lib.*1. *chronol.* Salianus *citatus anno* 3148. *num.* 5. & Lezana *tom.*1. *Annal. anno* 3148. *num.*2. Acoſta *lib.*3. *de nouiſſ. tempore cap.*7. Camartus *de Geſtis Elia cap.*6. *ſect.*10. Petrus Maturus *in notis ad S. Antoninum* 1. *part. hiſtoriar. tit* 3 *c.*3.§.1. Fr. Franciſcus à S. Maria *lib.*1. *hiſtor. Prophetica cap.*29. *num.*7. Caſſanate *in Prar. Carmel. Decoris anno* 3123. *num.*3. Fr. Anton. à Matre Dei *in Iſagoge ſcrip. Pral.*1. *dub.*7. *n.*13.

Sedar Olan. Ioſephus. Aben Ezra. Sixtus Sen. Lyra. Sà. Sanchez. Cornel. Miranda. Ereus. Malueda. Adricom. Torniel. Genebrard. Salian. Lezana. Acoſta. Camart. Fr. Anton.

Probatur primo, quia valdè conſentaneum eſt ſcripturæ, quòd hæ epiſtolæ dicantur allatæ à Magno Elia zelatore Dei, & nullum inde ſequitur inconueniens; ergo dicendum, quòd ab ipſo ſunt miſſæ. Probatur antecedens, quia abſolutè ſcriptura dicit epiſtolas eſſe allatas ab Elia Propheta, clarè indicat ſermonem eſſe de Magno illo Elia, maximè cum materia litterarum cum eius ſpiritu, ac celebri conſuetudine cohæreat; nam ipſe ſolitus erat Regibus terrorem incutere, ſupplicia ob peccata denuntiare, errantem populum ad Dei cultum reducere: 5.

reducere: Deinde ille aptiſſimus erat, vt eius nomine litterę mitterentur, de cuius ſanctitate, ac veritate in futuris prænuntiandis, nullus ambigere poterat; ergo conueniens erat, errantem turpiter Regem ab eo abſenti corripi, ac reprehendi, qui facilè non eſſet paſſurus alium, ſed eum contemneret.

7. Matth. 17. Confirmatur hæc veritas, quia ex eo quod Matth. 17. num. 3. dicitur: *Ecce apparuerunt illis Moyſes, & Elias cum eo loquentes*; & eodem cap. 11. *Venturus eſt Elias, & reſtituet omnia.* Vniuerſus Patrum, & interpretum conſenſus tenet Eliam eſſe magnum zelatorem, qui in transfiguratione apparuit, & venturus eſt ad reſtituenda omnia; non ergo alium Eliam debemus fingere; nam ſicut ille ex Dei ordinatione, ex paradiſo terreſtri, ſeu ex alio loco diſpoſito à Deo, venit ad transfigurationem, ſic & ex Dei ordinatione miſit litteras.

8. 1. Corinth. 13. Magiſter. D. Thom. Tertiò probatur, quia eadem charitas ſecundum habitum, & actum, quæ eſt in via manet in patria dicente Apoſtolo. 1. Cor. 13. *Charitas nunquam excidit.* Et latè explicant omnes Theologi cum Magiſtro *in 3. diſtinct. 31.* D. Thoma 1 2. *quaſt. 67. art. 6.* & patet, quia ſicut Ieremias, qui in vita erat fratrum, ac populi Iſraëlis amator, vt multum pro eis deprecaretur; ita etiam poſt mortem multum pro eis orabat, 2. *Machab. 15. num. 14.* (2. Machab. 15.) Sic etiam in ſancto Parente Elia ille perfectiſſimus ſpiritus zelandi honorem Dei, vt delinquentes argueret & qui totũ populum ad Dei cultum reducere intendebat, adhuc poſt eius raptum in ipſo perſeuerat. Quòd autem poſt ſuum raptum mitteret epiſtolas, hoc non debet videri mirum, conſideranti magnalia Eliæ, in eius vita, quia omnium primus cœlum clauſit, & primus mortuum ſuſcitauit, & ieiunio quadraginta dierum vſque ad montem Dei ambulauit, & per plures etiam ibi manſit ieiunus, vt dicam *opuſcul. 3. Reſol. 1. quaſt. 2. num. 10.* & Magnus Elias multoties apparuit, ſuos protegens, ac defendens, vt dicam *opuſc. 3. Reſol. 2. quaſt. 1. num. 10. 11. & 12.* Quid ergo mirum quod etiam mitteret epiſtolas ad arguendum impiiſſimum Regem, pro defenſione ſui populi, vt eum reduceret ad verum Dei cultum.

### *Incidens dubium.*

9. Inquires tamen, eſto, quod Elias Thesbites ſit Auctor harum litterarum, quonam tempore has litteras ſcripſit? Aliqui Auctores exiſtimant antequam raperetur in cœlum: pro hac ſententia ſunt Tremellius, Iunius, Carthuſian. Mariana, Sà, & Tornielus citatus, affirmantes Eliam futurorum præſcium, ante eius raptum, illas ſcripſiſſe, eaſque reliquiſſe Eliſæo, vel alteri, impoſito decreto, vt tali, & tali tempore eas Ioramo præſentaret. (Tremelli. Iunius. Carthuſian. Mariana. Sà. Torniel.)

10. Tamen verior, & communior ſententia eſt, quòd hæ epiſtolæ ab Elia miſſæ ſunt ex illo loco, in quo poſt raptum repoſitus eſt à Deo, ſiue miniſterio alicuius Angeli, ſiue alicuius hominis ignoti, non enim Elias eſt in illo loco tanquam in carcere clauſus, vt non poſſit inde exire, vel aliquo miniſtro vti, & pro hac ſententia ſtant omnes Auctores citati pro noſtra ſententia *num. 5.*

Probatur, quia non ſolum hanc ſententiam tenent tot grauiſſimi Auctores citati, ſed etiam pro illa ſtant antiqui Hebræorum Rabbini, id expreſsè tenet Auctor Seder Olam *c. 17.* & Aben Ezra *ad cap. 4.* Malachiæ, eandem ſententiam probans ſic ait. *Quia ſic ſcripta fuiſſent ante aſcenſionem eius, ſcriberentur, & inuentæ ſunt, aut allatæ ſunt ad eum litteræ, quas reliquerat Elias, nec eſt dubium, quin in diebus ſanctorum noſtrorum apparuerit. Deus autem per miſericordiam ſuam accelerat prophetiam eius.* 11. (Seder. Aben.)

Probo aliter noſtram reſolutionem, premo verba Textus: *Allatæ ſunt epiſtolæ ab Elia*. Qui modus loquendi indicat, quod tunc tranſmiſſæ ſunt epiſtolæ; nam ſi relictæ fuiſſent, hoc erat exprimendum, ſicut & filij Iacob mortem patris dixerunt Ioſeph: *Pater tuus præcepit nobis, antequam moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus; obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrum tuorum,* Geneſ. 50. num. 16. Sic etiam ſi illæ epiſtolæ fuiſſent relictæ ab Elia dicendum erat, antequam Elias aſportaretur in curru, has epiſtolas reliquit, vt tibi Regi Ioram darentur; cùm ergo dicunt allatæ ſunt ab Elia Propheta, denotatur quod tunc ſunt aſportatæ, ac ab eo miſſæ, & non alio tempore. 12. (Gen. 50.)

Deinde, quia litteræ iſtæ recenter ab Elia ſcriptæ, & ignoti nuntij miniſterio tranſmiſſæ, maiorem poterant iniquo Regi terrorem incutere, eumque maximè ad meliorem frugem reuocare, ſi mens ſana, & non læua fuiſſet. 13.

---

## QVÆSTIO II.

### *Elias maximè à nobis venerandus, inuocanduſque eſt.*

### SVMMARIVM.

14 *Ex dictis infertur quod Elias de nobis curam agat.*

15 *Elias cognoſcit noſtras orationes, ac ea, quæ ad ſuum ſtatum pertinent per diuinam reuelationem, ac miniſterium Angelorum.*

16 *Probatur ex ſanctis Patribus, ac ex officio Carmelitano, quod Elias orat pro ſuis deuotis.*

17 *Quòd confirmatur ex multis miraculis.*

EX dictis ſuperiori quæſtione patet, quantam Elias, ſicut & cæteri ſancti etiam poſt tranſlationem ſuam, ſuorum curam habeat; ſi enim de his, quæ apud nos geruntur, ipſe curam gerit, quis negabit noſtras preces ad eum directas, eius intercesſione interueniente, apud Deum multum præualere ad impetranda diuina beneficia, ex his enim litteris curam habere Eliam de rebus ad nos ſpectantibus inferunt Genebrardus *lib. 1. Chronolog.* Malueda *lib. 9. de Antichriſto, cap. 2.* Barradas *tom. 1. in Euang. lib. 5. cap. 11.* Sanch. *in 4. Reg. 2. n. 25.* 14. (Genebrard. Malueda. Sanchez. Barradas.)

Elias, & Henoch per diuinam reuelationem, ac per miniſterium Angelorum cognoſcunt ea, quæ fiunt in mundo, maximè illa quæ ſpectant ad ſuum ſtatum, vt cum communi ſententia Theologorum docent Suar. *tom. 2. ad 3. p. diſp. 55.* 15. (Suar.)

Veigas. Camartus. Abulenſ. *diſp.55 ſect.1.* Veigas *in Apocalypſ.cap.11.ſect.4.* Ægidius Camartus *de geſtis Eliæ,cap.3.ſecti.17.* Abulenſis 4. *cap.2. quæſt.14.* Sanchez *ibidem num.33.* Maximè autem ad ſtatum Eliæ pertinet,vt preces,ac Orationes, quibus ipſius interceſſio,ac patrocinium apud eum poſtuletur, exaudiat. Malueda. Apoc.11. Quod optimè probat Malueda *citatus*,quia ideo dicitur de eis Apoc.11.num.4. *Hi ſunt duo oliuæ , & duo candelabra in conſpectu Domini terræ ſtantes.* Aſtant in conſpectu Domini tanquam duo candelabra lucentia , ſuis meritis, ac orationibus orantes pro felici ſtatu Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ,ac filiorum eius.

16. Et quod ipſe pro ſuis deuotis , ac pro his, qui eius auxilium implorant, roget, ac exoret Deum præter Auctores citatos ex Patribus docent D.Baſil. D. Baſilius *homil.40.* dicens : *Fortaſſis aliquem pium aduocabis , vt precibus , veluti Propheta Thesbites Elias remiſſionem tibi malorum impetret.* D Gregor. Diuus Gregorius *in cap.9. Iob cap.12.* hoc magnum profert de Elia encomium. *Qui furorem Dei placat aliis per remiſſionem.* Metaphraſt. Hoſtienſ. Similiter Metaphraſtes , Drogo Hoſtienſis, & alij,quos erudite citat,ac ſequitur Lezana. Breuiar. Mag. Lezana *conſulto 3. num.102. & 103. & ſeqq.* quod optimè confirmatur ex Officio Carmelitano à Sancta Sede Apoſtolica approbato ex hymno laudum.

*Nos nunquam auxilium deſtituas Pater,*
*Optatúſque tuus perpetuo fauor,*
*Nobis quin potius munera ſpiritus*
*Augeri prece poſtula.*

17. Quod etiam poteſt confirmari ex Hymno ad ſecundas Veſperas , & ex multis miraculis, quæ noſtri Auctores referunt ; vnum tantum apponam,quod paucis ab hinc annis contigit: nam cum anno 1656. tota Italia magna peſtilentia premeretur,ab illa plures liberati,ac ſanati fuerunt , vncti oleo ex lampade Sanct. Pat.Eliæ, cuius rei publicum, & authenticum teſtimonium perhibuit , nuper inſignis vrbs Capuana in Regno Neapolitano ſita, quæ ob tantum miraculū,ipſum elegit in patronum,ac protectorem , vt conſtat ex authentico inſtrumento per publicum Notarium facto die 24. Ianuarij 1657. quod ad longum refertur apud Vinea Carmeli. vineam Carmeli *ſol.131.n.156.*

---

## QVÆSTIO III.

*Carmelitæ quolibet menſe vna die non impedita Officio nouem lectionum, poſſunt recitare Officium de S.Elia.*

### SVMMARIVM.

18 *Indultum Pauli V. pro Franciſcanis.*
19 *Indultum Iulij II. pro Dominicanis.*
20 *Carmelitæ gaudent eiſdem priuilegiis , ac ſi pro eis fuiſſent immediatè conceſſa , & ideo quolibet menſe poſſunt recitare Officium de S.Elia.*
21 *Probatur etiam ex grauiſſimis Auctoribus.*

18. FVndamentum totius huius quæſtionis deſumendum ex indulto Pauli V. conceſſo Fratribus Minoribus,vt in quolibet menſe,vna die non impedita feſto nouem lectionum,poſſint recitare Officium S. Franciſci , vt in eius die ad ſupplicationem eorum Fratrum , ſic ait Paulus V. in ſua Conſtitutione *Domini noſtri Ieſu Chriſti* data die 20. Martij 1617. apud Cherubinum fol.353. Paul. V. Cherubin. *Supplicationibus veſtris ſuper hoc humiliter porrectis inclinati de Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium , Sacris Ritibus præpoſitorum conſilio , eiſdem Fratribus Minoribus Conuentualibus , vt Officium de eodem S. Franciſco, ſemel in menſe, prima die non impedita alio feſto nouem lectionum , prout ab ipſis recitatur in die feſto eiuſdem S. Franciſci recitare liberè,& licitè poſſint, & valeant Apoſtolica auctoritate tenore præſentium licentiam, & facultatem perpetuo concedimus , & impartimur.*

Quod etiam corroboratur ex alio priuilegio Iulij II. conceſſum Patribus Dominicanis,cuius Bullam refert Emmanuel Rodriguez *tom.1.q.55 art.20.* vbi inquit Pontifex. 19. Iulius II. Rodrig. *Et quod de Prælatis ad Prælatos dictum eſt,ita de feſtiuitatibus ad feſtiuitates alterius Ordinis aliquid conceſſum , & nunc , & pro tempore reſpectiuè conceſſum intelligatur , ita quod ea,quæ in honorem Sanctorum Dominici, Petri Martyris,Thomæ de Aquino , Fratribus Minoribus præfatis, eorúmque locis , & feſtiuitatibus Sanctorum Franciſci, Antonij & Ludouici , ac de eiſdem feſtiuitatibus dicti Ordinis Minorum , licet ſint maiori numero , quam feſta ipſorum Fratrum Prædicatorum ſint conceſſa.*

At nos Fratres Carmelitæ gaudemus omnibus priuilegiis conceſſis , & concedendis tam pro Fratribus Minoribus , quam Prædicatoribus , ac ſi immediatè eſſent conceſſa pro noſtro Ordine , vt ait Sixtus IV. *in mari magno,n.105.* Similiter Clemens VII. Gregorius XIII. & confirmatur ex Bulla Leonis X. concedentis hanc communicationem omnibus Mendicantibus. Bullam refert Lezana *in mari magno Prædicatorum,§.52.n.166.* & *tom.3. verb.Mendicantes.* 20. Sixtus IV. Clem. VII. Greg. XIII. Leo X. Lezana.

21. Cum ergo ex Paulo V.Fratres Minores habeant indultum quolibet menſe, die non impedita feſto nouem lectionum celebrandi , ac recitandi Officium,de ſuo Patriarcha S.Franciſco,nos ergo etiam Carmelitæ,cum gaudeamus omnibus priuilegiis, fauoribus, & gratiis conceſſis Minoribus , ac ſi nobis fuiſſent immediatè conceſſæ,vt inquiunt Summi Pontifices,etiam quoad feſtiuitates,ergo etiam quolibet menſe,in prima die non impedita poſſumus recitare Officium Patriarchæ noſtri S.Eliæ.

22. Probatur etiam hæc ſententia auctoritate grauiſſimorum Doctorum concedentium hanc communicationem , etiam in feſtorum celebratione. Rodriguez *tom.1.quæſt.55.art.20.* Suarez *de legibus, lib.2.cap.17.num.7.* Peirinus *in Comment. Regulæ Minimorum , cap.4. §.13. quæſt.1. & 2.* Portel. *part.3. caſuum caſu 28. num.3.* Caſtro Palaus *tom.1. tract.3.de priuileg. diſp.4 punct.2.§.9.n.5.* Hieron.Rodrig. *Reſol.65. n.2.* Diana *p.11.tract.11. Reſol.6.* & in propriis terminis huius quæſtionis Quintana Dueñas *tractatu 2. ſingular.14. num.1.* Bordonius *Reſolut.3.quæſt.22 num.26.* Fr. Antonius ab Spiritu Sancto *de Primatu Eliæ,§.1. num.2.* Et ex his fundamentis , in aliquibus noſtris Prouinciis vt in Belgica ſingulis menſibus prima die Rodrig. Suarez. Peirin. Portel. Caſtro Pal. Hieron. Diana. Bordon. Fr. Anton.

non impedita officio nouem lectionum, recitatur Officium ſancti Eliæ.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Circa reuelationem factam Vener. Mariæ de Ieſu, qua vidit Sanctum Parentem Eliam, & Henoch S. Euchariſtiam recipere è Chriſti manu.*

## SVMMARIVM.

23 *Valdè celebris Maria de Ieſu.*

24 *Eius reuelatio, qua vidit Sanctum Parentem, & Henoch è manu Chriſti Sacram Euchariam accipere in Cœnaculo.*

25 *Elias, & Henoch, & ſi antiquitus fuiſſent legis veteris, hodie pertinent ad legem gratiæ, in eáque ſunt confirmati, & num. 26.*

27 *Eis aliquid Dei gratia conceſſum eſt per quod effectus Baptiſmi in eis ſuppletur, & num. 28.*

29 *Quæ fiunt miraculosè, ac virtute diuina, non ſunt iudicanda per regulas communes, quod multis exemplis oſtenditur.*

30 *Elias, ac Henoch cum magna poteſtate, vt Sacerdotes, ac Epiſcopi venient in fine mundi.*

23. VEnerabilis *Maria de Ieſu*, Ordinis Sancti Franciſci, valdè celebris eſt hac noſtra ætate ob præclariſſimas eius virtutes, multáque beneficia eius precibus à Deo obtenta, ac etiam ob præclariſſimas, ac ſublimes reuelationes à Deo acceptas, & etiam ob profunditatem, ac altitudinem eius doctrinæ, quæ grauiſſimos Theologos in admirationem rapit.

24. Inter cæteras eius reuelationes refertur quod viderit cum Chriſtus Dominus in Cœnaculo inſtituiſſet Sacram Euchariſtiam, aderant Sanctus Parens Elias, & Henoch, qui è manu Chriſti Sacram Euchariſtiam ſuſceperunt, de qua reuelatione mentionem facit
D. Ioſeph. Andræas. R. P. Doctor Ioſephus Andræas è Sacta Societate IESV in ſuo Collegio Cæſar Auguſtæ, Sacræ Theologiæ Primarius Lector in ſuo libro cuius Titulus eſt *Decor Carmeli, pag. 451. num. 325. cap. 69.* Cum autem liber vitæ ipſius Mariæ de Ieſu eſſet typis dandus, maximè dubitatum, ac controuerſum fuit circa prædictam reuelationem, quia Elias, & Henoch non erant baptizati, ac proinde non erant capaces ad Sacram Euchariſtiam ſuſcipiendam; cum Baptiſmus ſit ianua omnium Sacramentorum, indè à Reuerendiſſimo Patre Vicario Generali Mag. Fr. Ioſepho Ximenes Samaniego poſtulatum fuit à me conſultum, ego tanto Præſuli obediens, hoc conſultum obtuli, & liber typis eſt datus.

25. Suppono primò, vt certum cum Suarez
Suar. *tom. 2. ad 3. p. diſp. 55. ſect. 5. §. Tertio colligo.* Quod quamvis Elias, ac Enoch antiquitus pertinerent ad legem veterem, hodie per Incarnatum Verbum Diuinum, ad legem gratiæ
D. Thom. ſpectant: nam vt docet D. Thomas 1. 2. q. 108. *artic. 1. & 2.* & cum eo omnes Theologi; in hoc diſtinguitur lex vetus à lege noua, quia lex vetus reſpiciebat Chriſtum in vmbra, ac vt futurum: lex verò gratiæ reſpicit Chriſtum vt præſentem, ac vt realiter iam exiſtentem. Et cum Elias, & Henoch iuxta communem ſententiam non ſint modo beati Deum videntes, ſed adhuc ſunt in hoc ſæculo in loco à Deo deputato, inde vera fide Chriſtum cognoſcunt vt præſentem, ac vt Saluatorem, & Redemptorem mundi, aliàs non eſſet in illis fides, ſed error: nam fides non poteſt inclinare ad falſum; & inſuper Elias adfuit cum Chriſto, cum eo loquens. *Matth. 17. n. 3.* in Thabor. Matth. 17.

Suppono ſecundò, quod Elias, & Henoch 26.
ſunt diuina gratia confirmati, magna plenitudine, ac abundantia cœleſtium donorum, vt eſt communis ſententia teſte Suar. *citato, §. ſequitur primo.* Suarez.
Et latè multis probat M. Lezana *in conſultis, conſulto 3. n. 70.* Lezana.

Hac ergo fide viua in Chriſto, cum eius 27.
gratia diuina Elias, & Henoch vniti ſunt cum Chriſto, in ipſoque regenerati, ſicut alij iuſti, tanquam Chriſti membra, eiúſque Eccleſiæ, ſicut & viſitur in Baptiſmo flaminis; & cum Elias, & Henoch, vbi iuxta Diuum D. Hieron.
Hieronymum *epiſtola ad Pammach.* vbi ait, *Eos frui diuino conſortio, ac cibo cæleſti, & inuiſibili.* Sic & alij Patres; illa ergo reuelatio, quam habent de Chriſti præſentia, ac exiſtentia, cum diuina gratia illis conceſſa, ac interueniente ſumma Dei potentia, in illis agit vices Baptiſmi, omnémque eius effectum ſupplet, effectus enim Baptiſmi eſt cum Chriſto vnire, in ipſoque nos regenerare.

Neceſſariò dicendum eſt, quod illa fides 28.
diuina de Chriſto Domino cum tanta gratiarum abundantia, agit in illis vices Baptiſmi, qui eſt Eccleſiæ ianua: nam ſi illi non ſunt Chriſti membra, nec eius Eccleſiæ, computandi ſunt tanquam Catechumeni: nam Catechumenorum hic eſt ſtatus, vt non ſint adhuc intra Eccleſiam, vt notant D. Chry- D. Chryſ.
ſoſtomus *homil. 61. ad populum Antiochenum.* S. Iuſtinian. *in Apologia 2.* D. Auguſtin. *lib. 2.* D. Iuſtin.
*de peccatorum meritis, cap. 26.* nullo enim D. Auguſt.
modo dici poteſt de Viris tam Illuſtriſſimis, vt Elia, ac Henoch, quod ſint tanquam Catechumeni ſeparati à corpore Chriſti myſtico, ac eius Eccleſia. De illis ait Spiritus Sanctus: *Hi ſunt duo oliuæ, & duo candelabra lucentia ante Dominum dominatorem.* Apocalypſ. 11. Apoc. 11.
Et Eccleſia Catholica, tanquam præclariſſima membra ſua eos celebrat, ac honorat, dedicans, ac conſecrans eis templa, & altaria. Sic & Sancta Helena magnificum templum dedicauit, ac conſecrauit Sancto Parenti Eliæ in Ieruſalem, quod poſtea auxit, ac reedificauit Baſilius Imperator, vt refert Baronius *in ſuis An-* Baron.
*notation. ad Martyrologium Romanum, die 20. Iulij.* Et Cornelius à Lapide *lib. 3. Regum,* Cornelius.
*cap. 18.* & in multis aliis partibus vt teſtatur Dorotheus à Sancto Reinato *in Apocal.* Dorotheus.
*lib. 2. quæſt. 10. ſect. 3.* & Martyrologium Ro- *Martyrolog. Romanum.*
manum die 20. Iulij eum numerat & celebrat inter Sanctos eius, Illuſtris Ciuitas Capua in Regno Neapolitano, ob magna miracula, quæ D. Elias in ea eſt operatus, ipſum habet vt ſuum Patronum, ædificato templo, cum Officio *Vinea Car-*
de Sancto Patrono, vt in vinea Carmeli *meli.*
retuli

retuli *q.2.n.17.* & ſacra noſtra Religio eius feſtum ſolemniter celebrat, cum propria Miſſa, Officio, ac Octauario; ergo de Viris tam Illuſtriſſimis, de quibus prædicatur, quod ſint lucernæ lucentes, ac ardentes ante Deum, & quos Eccleſia tanta ſolemnitate celebrat, nullo modo dici poteſt, quod ſint ſeparati à Chriſti corpore, ac eius Eccleſia; ergo dicendum eſt, aliquid diuina virtute in eis ineſſe, per quod effectus Baptiſmi in eis ſuppletur.

29. Secundò probatur, ea quæ fiunt miraculosè, ac virtute diuina non requiruntur in eis regulæ communes, ac generales: nam Deus, qui in eis eſt primus operator, poteſt hoc, & illo modo eas ordinare, ac in illas hoc & illo modo diſpenſare, vt tenet communis doctrina cum D. Thoma *3.p.q.7.art.5.* ibi communiter Theologi, Caietan. Suar. Cabreira, Vaſquez, & Cardinalis Lugo, quod multis exemplis oſtenditur. Sanſon deiiciens columnam, ſe ipſum cum multis Philiſtheis interfecit; & certum eſt quod nullus poteſt ſe ipſum interficere; ſicut B. Apollonia è tortorum manibus ſe expediens in ignem iniecit. Certum eſt etiam quod nullus ſæcularis per ſe ipſum abſque miniſtro, etiam in caſu neceſſitatis ſibi valet diuinum Euchariſticum Sacramentum, vt docent Diuus Thomas, Soto, Henriq Ledeſma, Nauar. M. Petrus Cornejius, Syluester, de quo latè Fagundez *de quinque precept. precepto.3. lib.3. cap.2. n.12.* & tamen excellentiſſima Domina Dona Maria Eſthuaca, quæ pro fide Catholica in Anglia ab impia Iſabele, capite abſciſſo mortua eſt, & ante mortem, ad pixidem in qua erat Sacra Euchariſtia, accedens ipſam propriis manibus accepit, & ſibi miniſtrauit, quod factum reputatum fuit à Doctoribus Louanienſibus, vt refert Michaël Moreus *lib.2. cap.24. art.5. num.10.* tanquam quid inſpiratum à diuino Spiritu, vt comprobatur ex multis, tam quæ in eius martyrio, quam poſt mortem contigerunt; quod autem Elias, & Henoch adeſſent in cœnaculo, tempore, quo Chriſtus Dominus inſtituebat Sacram Euchariſtiam, non communi, ac ordinario modo, ſed extraordinario, ac miraculoſo hoc factum eſt, ergo non per communes, ac generales Eccleſiæ regulas iudicandum eſt, ſed per ſingularem, ac particularem diſpoſitionem diuinam.

D. Thom. Caietan. Suar. Cabreira. Vaſquez. Lugo.

D. Thom. Soto. Henriq. Ledeſma. Nauar. Cornejius. Fagundez.

Moreus.

30. Probatur tertiò. In fine Mundi Elias, & Henoch aduenirent cum pleniſſima poteſtate, vt Sacerdotes, ac Epiſcopi ad adminiſtranda Sacramenta, ad imponendáſque cenſuras, ad hunc ſenſum explicant communiter Doctores verba illa Apocalypſ.11.num.... *Ignis exiet ab ore eorum.* Hoc eſt ad fulminandas cenſuras, vt explicant Interlinealis, D. Anſelm. Cardinalis Hugo, & de poteſtate ampliſſima tanquam Sacerdotes, & Epiſcopi. Præter Auctores citatos idem docent Rupertus, Pannonius, Anſbertus, Mello, Mag. Petrus Munhos, quos citaui ad eundem locum *Apocalypſ.11. quæſt.20. num.147.* & deinceps, Hæc poteſtas Sacerdotalis, ac Epiſcopalis, eis conferenda eſt immediatè à Deo; ex eo enim, quod Deus ſuum miniſtrum ad aliquem effectum deputat, ei confert, ac communicat omnia requiſita ad executionem talis rei, in quo ſenſu Sancti Patres explicant illa verba Chriſti Domini. Ioan.20.n.21. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto* vos. Ita D. Cyrillus, D. Chryſoſtom. D. Auguſtinus, Theophylactus, Rupertus, & alij à me citati *tom.5. in Euangel. lib 9. cap.4. num.83.* Si ergo Deus in fine mundi tam ampliſſimam poteſtatem eſt eis conceſſurus, quid mirum, quod tam Illuſtriſſimis Viris talem gratiam, & beneuolentiam concederet, vt in cœnaculo adeſſent, ac ſuum ſacratiſſimum corpus conſecratum cum cæteris Apoſtolis accepiſſent.

Apoc.11. Interlin. Hugo. D. Anſelm. Rupertus. Panonius. Anſbertus. Mello. Munhos. Ioan.20.

D Cyrill. D Chryſ. D Auguſt. Theophyl. Rupert.

# RESOLVTIO XXXIV.

## *Circa celebrationem cuiuſdam Capituli.*

### QVÆSTIO VNICA.

*An eius celebrationem potuerit quidam viſitator impedire?*

### SVMMARIVM.

1 *Caſus proponitur, & n.2. & 3.*
4 *Iuriſdictiones diuiſæ, ac diſtinctæ non poſſunt ſe inuicem impedire, & n.5. & 6.*
7 *Oſtenditur quod mens Generalis fuit vnam iuriſdictionem diuidere ab alia.*
8 *Legatus non poteſt agere contra mentem delegantis, & n.9.*
10 *Epiſtola Principis, ac Generalis fidem faciunt, vt diplomata, & n.11.*
12 *Poteſtas delegata eſt odioſa, & non eſt extendenda de caſu ad caſum, & n.13.*
14 *Ex ampla poteſtate data Commiſſariis Generalibus, non intelligitur poteſtas ad diſpenſandum, niſi in litteris exprimatur, & num.15.*
16 *Probatur quintò, ex communi vſu totius Religionis.*
17 *Probatur vltimò, quia culpa vnius non debet retorqueri in damnum aliorũ, & n.18.*
19 *Limitata cauſa limitatum parit effectum.*
20 *Verba taxatiua non ſunt vltra extendenda.*
21 *Explicatur Breue Vrbani VIII. & n.22.*

### *Caſus.*

QVIDAM Generalis certæ Religionis Romæ exiſtẽs dedit litteras patentes cuidam Religioſo extraneo, ac aduenæ, v.g. Petro ad viſitandam Prouinciam, eámque reformandam, cum hac clauſula Generali (*Ac ſi præſentes eſſemus.*) Adhibita tamen hac limitatione (*vſque ad octauam Paſchæ incluſiue*) & ſimul miſit alteri religioſo, v.g. Antonio litteras patentes ad præſidendum in Capitulo Prouinciali, quod iuxta Ordinis ſtatuta celebrandum erat tertia Dominica poſt Paſcha quindecim diebus poſt finitam commiſſionem viſitatoris. Scribens ſimul dictus Generalis Prouinciæ, quod ſcilicet ei deſtinabat talem viſitatorem Petrum, qui talis Petrus viſitator nullam vim, nullámque moleſtiam inferret ipſi Prouinciæ, cum nullo modo ſe eſſet intromittendus in his quæ pertinent ad celebrationem Capituli, quia hoc ad 1.

prædictum Antonium, cui commiſſa erat præſidentia talis Capituli, pertinebat.

2. Peruenit prædictus Viſitator, ac Commiſſarius Generalis Antonius, ad dictam Prouinciam Portugalliæ, vbi debita obedientia, & benignitate fuit receptus, & quatuor Religioſorum Conuentus, vnumque Monialium Monaſterium viſitauit; ſed quia aduena, & extraneus erat, & Regiam facultatem non impetrauit ad viſitandum, in hoc Regno extraneo, ideo ab eadem Regia auctoritate impeditus fuit, ne in ſua iuriſdictione vlterius procederet. Quod talis prædictus Viſitator, ac Commiſſarius Generalis impediuit, ne Capitulum Prouinciale celebraretur, vſque ad alteram Generalis diſpoſitionem, ac ordinationem.

## *Quæritur.*

3. An prædictus talis Viſitator, ſeu Commiſſarius Generalis, cui Reuerendiſſimus Generalis vices ſuas commiſit, cum hac clauſula generali (*ac ſi nos præſentes eſſemus*) poſſit tempus Capituli dilatare, cum notum ſit, quod Reuerendiſſimus Pater Generalis iuxta Conſtitutiones *part.*1.*cap.*1.§.7. habeat auctoritatem tam ad dilatandum, ſeu elogandum, quam ad abbreuiandum, ſeu coarctandum Capituli tempus.

*Conſtitutiones.*

## *Reſolutio.*

4. In hac materia procedendum eſt tam attento iure communi, quam etiam attento iure Conſtitutionum ipſius Religionis, & eius vſu, conſuetudine ac practica; quo poſito facilè reſoluitur quæſtio.

5. Dico ergo. Talis viſitator nullo modo poteſt Capituli celebrationem impedire, neque in hoc ſe intromittere, & quidquid contra hanc reſolutionem fuerit factum erit nullum, irritum, nulliúſque roboris, ac momenti.

6. Probatur primò, quia omnis iuriſdictio, ac poteſtas tam ad præſidendum in Capitulo, quam ad viſitandum pendet ex mente, ſeu voluntate Reuerendiſſimi P. Generalis, qui optimè poteſt vtrumque ſeparare & vnam ab alia diuidere; atqui de facto vnam ab alia ſeparauit, & diuiſit, quatenus vni tribuit munus præſidendi; alteri verò facultatem, & gratiam præſidendi per literas patentes, ergo talis iuriſdictio de facto eſt diſiuncta, ſeu ſeparata vna ab alia, & vna iuriſdictio aliam impedire non poteſt *cap. Studuiſti, de Officio legati. cap. Paſtoralis, de Officio Iudicis Ordinarij, cap.*2. & *cap. Ex parte, de Officio Iudicis delegati. cap.*1. *de Reſcriptis.* Ibi Gloſſa, Panormitanús, Nauarrus *lib.*1. *Concil. de Officio Iudicis Delegati. num.*2. Molina *tractatu* 5. *diſput.*9. *num.*13. Anguianus *de legibus, diſp.*32. *ſect.*6. *num.*41.

Gloſſa. Panorm. Nauar. Molina. Anguian.

7. Et quod mens P. Generalis eſſet vnam iuriſdictionem ab alia diuidere, ac ſeparare, oſtenditur primò. Quia hoc motiuum coëgit P. Generalem, vt in literis patentibus conceſſis tali viſitatori poneret, ac præfigeret hanc limitationem (*vſque ad Octauam Paſcha*) vt ſpiraret iuriſdictio talis viſitatoris quindecim dies, ante celebrationem Capituli, vt iuriſdictio præſidentis inſtituti maneret expedita, & à nemine impediri poſſet. Confirmatur ex more, ac vſu ipſius Patris Generalis: nam in ſimilibus litteris patentibus, dum v. g. tribuit Petro munus ad viſitandum, ac reformandum cum plenitudine poteſtatis vſque ad Capituli terminationem. Tamen vt ipſemet Petrus in Capitulo præſideat, ei concedit alias patentes litteras diuerſas, ac diſtinctas ab eis, quæ erant ad viſitandum, ergo mens P. Generalis eſt in omni caſu, & ſemper vtramque iuriſdictionem diuidere, & ſeparare, ergo in propoſito caſu diuiſit, ac ſeparauit.

Probatur ſecundò, ex quodam principio certiſſimo, ac receptiſſimo: legatus contra expreſſam mentem delegantis non poteſt extendere iuriſdictionem ſuam, & quidquid facit, eſt irritum, *cap. Poſſe, de Officio legati. cap. Sedes Apoſtolica, cap. Paſtoralis, de Reſcriptis, cap. Venerabilis, de Officio Iudicis Delegati.* Bartol. cum aliquibus *in cap. de Reſcriptis, in* 6. Menochius *de arbitrar. quæſt.*12. *num.*5. Nauarrus *in cap. Cum contingat, de Reſcript.*7. *cauſa Nullitatis, num.*1. Molina *tract.*5. *diſp.*25. *num.*2. Atqui expreſsè conſtat de mente Patris Generalis impedientis ſupradicto viſitatori, vt nullo modo in Capituli celebratione intromittatur, quia poſtquam prædictas litteras patentes ad viſitandum dedit tali viſitatori, ſcripſit ipſemet Pater Generalis quandam epiſtolam ad Prouinciam, & inter alia, hæc continebat talis epiſtola (*Me hei determinado inuiar vn viſitador de buenas partes, y talento, que conſuele a todos, y no ſe empachara en la celebracion del Capitulo Prouincial, poſto que el Muy Reuerendo P. M. Antonio ha recebido la preſidencia.* Et in alia epiſtola, quam idem P. Generalis ſcripſit M. Antonio inſtituto præſidenti ita habet: *Que el dicho viſitador no ſe empachara en las coſas de la celebracion del Capitulo, ſupoſto ſu muy Reuerenda Paternidad auer recebido la preſidencia.* Vbi expreſsè ait P. Generalis, ſe non intromittat, neque in celebratione, neque in rebus ad Capitulum pertinentibus, ergo ſe non poteſt in illis intromittere. 8.

Bartol. Menoch. Nauarr. Molina.

*Epiſtola generalis.*

Confirmatur. Quia licet prædictus viſitator vtatur omni ſua iuriſdictione, ac poteſtate, ſibi commiſſa, quamvis ſit ad bonum regimen Prouinciæ, reformationémque illius, non poteſt extendere ſuam iuriſdictionem, vltra tempus præfixum, per ſpatium ſaltem quindecim dierum, & maximè, quia Pater Generalis, à quo tota iuriſdictio dependet, certum, ac limitatum tempus prædiffiniuit, ac determinauit, ergo non poteſt ſe intromittere in his, quæ ſpectant ad celebrationem Capituli, quia Pater Generalis per ſuas epiſtolas hoc ei denegat. 9.

Dicet aliquis, quod epiſtolis miſſiuis, non tanta debet adhiberi fides, quanta litteris patentibus. Sed contra, quia epiſtolæ miſſiuæ Summi Pontificis in toto terrarum orbe, & epiſtolæ Principis ſuo nomine ſubſcriptæ fidem faciunt in toto Regno ſuo: & eandem auctoritatem habent, ac ſi eſſent diplomata Pontificia, vel Regia, *cap. Cum olim,* 2. *de Officio Delegati, cap. Cum ad Sedem,* §. *finali, de reſtitutione ſpoliatorum.* Gloſſa *in cap. Ex tua, de filiis Presbyterorum,* 10.

poſt

[arcol.] poſt Bartolum *in lege publia*. Maſcardus *de* Maſcard. *de probationibus*, *tom.2. concluſ.807. num.17.* Menoch. Menochius *de arbitrar. caſu 94.num.10.* Gonçalez. Gonçalez *in Reg.8. Cancellaria Gloſſa 59. num.11.* Rubius. Rubius *cap.1. de Reſcriptis*, & communiter Doctores *in cap. Sancta Romana, d ſt.15.* ex quo inferunt aliqui, quod epiſtolæ miſſiuæ Epiſcoporum in ſuis Diœceſibus plenariam fidem faciunt, ac ſi eſſent publica inſtrumenta, quia eodem modo comparatur Summus Pontifex, circa vniuerſam Eccleſiam, ac Epi- Suarez. ſcopus circa ſuam Diœceſim Suarez *lib.4. de* Salas. *legibus, cap.14. num.13.* Salas *diſp.12. de legibus, ſect.9.* ex quo concluditur, quod epiſtolæ miſſiuæ P.Generalis circa totam ſuam Religionem eandem fidem faciunt, ac ſi eſſent litteræ patentes, quia ita comparatur Generalis ad Religionem ſuam, ac Epiſcopus ad ſuum Fragoſus. Epiſcopatum. Ita Fragoſus *in praxi Regular.* Angianus. *lib.3.cap.11.num.21.* Angianus *de legibus, diſp.26. ſect.3. num.6.* Fauſtus *in Theſaur. Relig. lib.5.* Peirin. *quæſt.386.* Peirinus *in priuileg. Minor. tom.1. Conſtit.11. ſect.4. à n.6.*

11. Et confirmatur. Quia in eadem Prouincia, ac Religione ſemper obſeruatum fuit Patres Generales per tales epiſtolas miſſiuas confirmare acta, ac decreta ad totam Prouinciam, quæ omnia ex ſua intrinſeca natura patentes litteras poſtulant.

12. Probatur tertiò. Quia poteſtas delegata eſt odioſa, & non eſt extendenda de vno caſu ad alium, *cap.P. & G. de officio delegat.* & docent Gloſſa *ibi verbo proceſſus, de reſcriptis, in 6.* Angelus *verb. Delegatus, num.5.* Sylueſter *quæſt.5.* Tabiena *verb. Delegare, quæſt.4.* Maranta, Armilla, & alij, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib.3, de matrim. diſp.25.num.9.* Deinde quando iuriſdictio eſt determinata in certo genere cauſæ, v.g. viſitandi, & reformandi mores, non poteſt extendi ad aliud genus diuerſum, vt eſt celebrandi Capitulum. Confirmatur, quia talis viſitator vtendo omni ſua iuriſdictione non poteſt Capitulum celebrare, neque in illo præſidere, neque in eo facere nominatum, vt omnes fateri debent, ergo etiam ſe non poteſt intromittere in Capitulo dilatando, quia iuxta Ordinis ſtatuta, non minus iuriſdictionis requiritur ad Capitulum dilatandum, quam ad illud celebrandum.

13. Et confirmatur vlterius, quia iuriſdictio tali viſitatori conceſſa, eſt ſolummodo in ordine ad viſitationem, & ad hoc tendit clauſula illa executoria (*Ac ſi nos præſentes eſſemus*) quæ quidem nouam non tribuit iuriſdictionem, neque illam extendit, ſed tantummodo corroborat datam, ſicut iuramentum, in Hoſtienſ. contractu, vt tenent Hoſtienſis, & communiter Doctores *in cap.1. de tranſact.* Deinde clauſula executoria poſita in fine reſcripti non ampliat Farinac. iuriſdictionem. Farinacius *tom.5. deciſ.55 n.5.* Dec.708.n.2.2.p.deciſ.614.n.8. patet ex *Clem.1. de Prabendis.*

14. *Conſtitutio Ordinis.* Probatur quartò. Quia Capitulum Prouinciale iuxta Ordinis Conſtitutionem *p.4. c.10. §.1.* debet celebrari Dominica 3. poſt Paſcha & ſi hac Dominica non celebretur, eſt mutare diſpoſitionem Conſtitutionis, & in illa diſpenſare; atqui prædictus viſitator omni ſua iuriſdictione vtens, non poteſt in Conſtitutionibus diſpenſare, nec ad hoc ei eſt commiſſa poteſtas à P. Generali, quia vt ipſamet Religionis conſtitutio ait: part.2. cap.1. §. 11. *Sciat Reuerendiſſimus Pater Ordinis, quod habet quidem plenariam poteſtatem diſpenſandi in his Conſtitutionibus, nunquam tamen cenſendum eum diſpenſare, niſi id ipſe in litteris patentibus expreſsè dicat ſe diſpenſare.* Et addit Conſtitutio quod tales litteræ nullæ ſint, at ſi nunquam exiſterent; atqui talis viſitator in ſuis litteris patentibus conceſſis à Reuerendiſſimo P. Generali non habet iuriſdictionem ad diſpenſandum in prædictis Conſtitutionibus, ergo hoc non poteſt facere contra Conſtitutionum diſpoſitionem.

Confirmatur, quia licet P.Generalis alicui 15. det litteras patentes contra Conſtitutionem, quamvis in illis expreſsè dicat; quantum ſe extendit noſtra poteſtas, in quantum poſſumus, & non faciat expreſſam mentionem de Conſtitutionibus, omne factum, quod fit contra Conſtitutionem eſt nullum, nulliúſque vigoris, ergo nunquam eſt intelligendum, quod Pater Generalis tribuat poteſtatem ad diſpenſandum in Conſtitutionibus, niſi id ipſum exprimat. Vnde fit communis reſolutio, quod tales Commiſſarij Generales, & Viſitatores etiamſi in ſuis literis patentibus Generales illis concedant plenitudinem poteſtatis, non eſt intelligendum vt poſſint diſpenſare in ſtatutis Ordinis, nec facere ea, quæ ſunt ſpecialiſſima Generalis. Ita Rodriguez *tom.1. Reg. quæſt.54.* Rodrig. *artic.1. & 2.* Miranda *tom.2.quæſt.11.art.3.concluſ.2.* Miranda. Portel *in dubiis, verb.Commiſſar.num.1.* Portel. Fragoſus *lib.2. cap.18.num.6.* Hieron. Rodri- Fragoſus. guez *Reſolut.2. num.9.* Peirinus *in Priuileg.* Hieron. *Minim. tom.1. cap.3. Conſtitut. Iulij 11. §.29.* Peirin. Eandem reſolutionem de Viſitatoribus, ac Commiſſariis Generalibus Religioſorum, de quibus agitur, tenet Mag. Lezana Socius P.Generalis, qui Conſtitutionem fecit, & optimè ſciebat & penetrabat Generalis mentem *tom.2.cap.13.num.30.* loquens de prædictis Lezana. Viſitatoribus, ac Commiſſariis Generalibus, ita ait: *Ea quæ vel iure, vel conſuetudine Ordinum, ſolis Generalibus competunt, non poterunt facere; hac enim cum ſint ſpecialiter nota digna, non veniunt in conceſſione generali iuxta regulam iuris 18.*

Probatur quintò, communi vſu, ac vniuerſali conſuetudine totius Religionis, neque 16. enim in illa poterit reperiri aliquod exemplum in contrarium, neque aliquis Religioſus, licet valdè Senio confectus recordabitur quod aliquis abſque ſpeciali commiſſione P. Generalis, vel Illuſtriſſimi Domini Nuntij ſe intromittat ad elongandam, vel abbreuiandam Capituli Prouincialis celebrationem, ergo hæc abſque prædicta auctoritate fieri non poteſt.

Probatur ſextò. Quia culpa vnius non retorquetur in damnum alterius; quod viſitatori 17. ſua iuriſdictio impediatur, non prouenit ex culpa Prouinciæ, ſed ipſiuſmet viſitatoris: quia Prouincia illum accepit, & recepit debita obedientia, & benignitate: & cauſa, ob quam viſitator ſuam viſitationem non continuauit, neque finiuit, ex eo fuit, quia regiam non obtinuit facultatem, ergo non debet conuerti in notabile damnum Prouinciæ, qualè

quale eſt Capituli dilatationem, ex qua oritur maxima in tota Prouincia confuſio.

### *Ad obiecta.*

18. Opponitur primò, pro contraria parte, quia tali viſitatori dedit, & commiſit P. Generalis vices ſuas (*Ac ſi præſentes eſſemus*) ſed P. Generalis iuxta Ordinis Conſtitutionem poteſt elongare, vel abbreuiare Capitulum Prouinciale, ergo etiam idem poteſt præſens viſitator.

19. Reſpondetur, quod huic obiectioni patet ſolutio ex multis capitibus. Primò, quia ex eo, quod P. Generalis iuriſdictiones viſitandi, ac præſidendi in Capitulo deiunxit, ac ſeparauit, non poteſt talis viſitator mittere falcem in meſſem alienam, ac ſe intromittere in Capituli celebratione, vt patet ex primo, & ſecundo fundamento. Secundò. Se non poteſt intromittere, quia poteſtas commiſſa viſitatori, non eſt in omni genere cauſarum, ſed tantum ad viſitandum, ac reformandum in ordine ad ſuam viſitationem, & limitata cauſa limitatum producit effectum, vt tenet Angelus *conſilio* 138. §. *viſis omnibus*. Tuſchus *tom.* 2. *litter. D, concl.* 404. Barboſa *de clauſulis vſu frequentioribus clauſul.* 36. *n.* 48. (Angelus. Tuſchus. Barboſa.)

20. Tertiò. Quia poteſtas data, ac conceſſa ipſi viſitatori eſt vſque ad octauam Paſchæ; celebratio autem Capituli peragenda eſt quindecim diebus poſt octauam Paſchatis, ac tempore poſt eius iuriſdictionem terminatam, verba autem taxatiua ſunt excluſiua extenſionis, non ſolùm de perſona ad perſonam, ſed etiam de caſu ad caſum, *l. Qui aliena*, § *libertos, ff. de negotiis geſtis*, *l. Qui ſella*, § *Qui autem*, *l. Inter actum, l. Certo genere, l. Lucius, ff. de ſeruit. Ruſtic.* & multis aliis; caſus autem talis delegationis extitit viſitatio Prouinciæ, ergo non eſt extendendum ad alia. Quartò. Talis viſitator non poteſt ſe intromittere in Capituli celebratione, quia talis viſitator non poteſt in Conſtitutionibus Ordinis diſpenſare, vt patet ex 4. fundamento. (Leg. Qui aliena. Leg. Qui Sella.)

21. Opponitur ſecundò, quia iuxta Bullam Vrbani VIII. in 3. anno ante Capituli celebrationem præcipitur, vt Prouincia viſitetur, quia talis viſitatio eſt præparatorium quoddam ad Capitulum, vt agnoſcantur qualia nam ſint vota digna, vt in Capitulo admittantur, & conſeruentur; & hoc eſt totum Aduerſariorum fundamentum. Et confirmatur, quia in Religione D. Franciſci viſitatio ſemper Capitulum præcedit; ergo hoc idem in hac Religione (vbi præſens eſt difficultas) fieri debet. (Vrban. VIII.) (Statuta S. Franciſci.)

22. Hoc argumentum falſis principiis, ac rebus nititur, abſque fundamento prolatis, quia in dicta Religione non extat, neque datur Bulla, vel breue Apoſtolicum, ſeu Decretum præcipiens, quod ante Capituli celebrationem detur talis Religionis viſitatio. Bulla enim Vrbani VIII. ita habet: *Præcipimus in virtute ſanctæ Obedientiæ Prouinciali pro tempore, vt expleto biennio ſui Officij ſtatim moneat Patrem Ordinis, quo ipſe, ſi pro ſua prudentia iudicauerit expedire valeat de inſtituendo Commiſſario ad viſitandum pro tertia vice Prouinciam deliberare, ſine præiudicio tamen ſuffragij Prouincialis.* Et nihil circa Capituli celebrationem loquitur, & nullam Capituli mentionem facit, nec Capituli nomen pronuntiat, & tantum ex dicto Decreto colligitur, quod in triennio tres dentur viſitationes, & pro tertia, ſi videbitur expedire Reuerendiſſimo P. Generali, poterit Viſitatorem, ſeu Commiſſarium creare; quæ quidem viſitatio non eſt neceſſaria, neque requiritur ad probanda, ſeu iuſtificanda Capitularia vota, ſuper hoc enim attentè prouidet, Ordinis conſtitutio *part.* 4. *c.* 23. vbi præcipitur, quod in omni Conuentu eligatur Socius iturus ad Capitulum Prouinciale, qui debet, & tenetur inquirere de culpis Gremialium intrantium tale Capitulum, & eas in Capitulo coram præſidente, & Patribus Diffinitoribus præſentare, vt ab illis examinentur, & ſæpè Gremiales ob tales culpas à dicto Capitulo eijciuntur. (Conſtitutio.)

Et impertinens eſt dicere, quod per talem viſitationem Capitularia vota approbantur, vel juſtificantur; hoc enim ſine fundamento eſt aſſertum, cum ſæpiſſimè contingat, quod viſitator, ſex, vel ſeptem menſes ante Capituli celebrationem incipiat viſitare, ac proinde poſtea eius viſitationem in hoc, vel illo Conuentu faciles poterunt tales Gremiales graues committere culpas, propter quas fiant inhabiles intereſſe Capitulo, quia talis viſitator de culpis futuris inquirere, vel judicare nequit; juſtificantur ergo talia vota per Sociorum examen, & propter ſimilia inconuenientia, præcipit Ordinis Conſtitutio loco citato, vt eligatur Socius infra octo dies, antequam Prior è Conuentu recedat ad Capitulum Prouinciale, qui quidem ſocius ſecum fert culpas in ſcriptis Gremialium, & inſuper ſtatum, domus, ſeu Conuentus, & omnium rerum mobilium, & teſtimoniales literas directorum Conuentus juſtificantes Priorem omnia ad ſui Officij munus optimè expleuiſſe, & propter hanc cauſam in eodem Capitulo Prouinciali, antequam ad electiones accedatur; omnes Priores, ſingillatim dicunt culpas ſuas, & ſi aliquis in illis deprehenſus inuenitur, ſtatim reiicitur. Ad confirmationem reſpondetur, quòd non licet tranſire ex vna Religione ad aliam, cum vnaquæque habeat ſua peculiaria ſtatuta valdè diuerſa. 23. (Conſtitutio Ordinis.)

## RESOLVTIO XXXV.

## *De Epiſcopis.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *An ex diſpenſatione Pontificis poſſit Epiſcopus conſecrari ab vno ſolo Epiſcopo?*

### SVMMARIVM.

1 *De Epiſcopis variis in locis multa ſunt dicta.*

2 *Ordinariè loquendo, ac ſecundum commu-*

nem

*nem vſum Epiſcopus eſt à tribus Epiſcopis conſecrandus.*

*Quod probatur ex factis Apoſtolicis, ac ex multis iuris locis, ibid. & n. 3.*

4 *An Papa poſſit diſpenſare vt ab vno ſolo conſecretur, eſt dubitatio & certum quòd non poteſt diſpenſare, vt à ſimplici ſacerdote conſecretur.*

5 *Prima ſententia negat hoc diſpenſari poſſe à Pontifice.*

6 *Secunda, & vera affirmat.*

7 *Probatur hac ſententia ex Canone Apoſtolorum.*

8 *Probatur ex Apoſtolo Simone Cananeo.*

9 *Probatur ex factis, ac diſpenſationibus Summorum Pontificum.*

10 *Clemens X. de facto diſpenſauit modo in Portugallia.*

11 *Ponitur argumentum aduerſariorum, & ſoluitur, & n. 12.*

13 *Præter materiam, & formam Sacramentorum omnia, quæ Chriſtus fecit, non ſunt ſimpliciter facienda in omni caſu, & n. 14.*

1. MVlta, quæ ad Epiſcopos pertinent iam diximus ſupra, vt de approbatione confeſſarij *Reſol. 23. de poteſtate ad diſpenſandum Reſol. 26.* & multa alia ad munus Epiſcoporum ſpectantia variis in locis.

2. Conueniunt ergo omnes pro vtraque ſententia citandi, ordinariè loquendo, ac ſecundum communem vſum Eccleſiæ Epiſcopum à tribus Epiſcopis eſſe conſecrandum. Ita omnes Auctores, quos infra pro vtraque ſententia referam. Probatur primo ex Paulo 1. ad Timoth. 4. num. 14. vbi ait Apoſtolus, *quod gratia ſit ei data per impoſitionem manuum Presbyteri.* Quòd vt explicat Anacletus Papa *epiſtola 2. Decretalium, cap. 2.* Vbi proponens modum qualiter Epiſcopus ſit ſacrandus, proponit factum Apoſtolicum à D. Petro, & ait: *Hieroſolymitanus primus Archiepiſcopus, Beatus Iacobus, qui iuſtus dicebatur, & ſecundum carnem Domini nuncupatus eſt frater, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apoſtolis eſt ordinatus, ſucceſſoribus videlicet dantibus formam eorum, vt non minus, quam à tribus Epiſcopis, reliquiſque omnibus aſſenſum præbentibus, vllatenus Epiſcopus ordinetur.* Quòd teſtimonium Anacleti refert Anicetus. *Epiſtola vnica ad Galliæ Epiſcopos, c. 1. in princ.* dicens: *Si autem non minus, quam à tribus Apoſtolis tantus fuit ordinatus Epiſcopus, patet profecto, eos formam, ſtatuente Domino, tradidiſſe, non minus, quam à tribus Epiſcopis, Epiſcopum ordinari debere.* Nota verba, dum dicitur Iacobus ordinatus à tribus, *eos ſeruaſſe formam, ſtatuente Domino.* Aduerte tamen, quod Iacobus minor non fuerit ordinatus Epiſcopus ab illis Apoſtolis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut & alij Apoſtoli, ab illis autem tribus fuerit aſſignatus, ac deſignatus Epiſcopus.

(1. Timoth. 4. — Anacletus. — Anacletus.)

3. Probatur id ipſum ex multis locis ſacrorum Canonum, *cap. Placuit omnibus, cap. Coëpiſcopi 68. diſt. cap. Epiſcopi, 80. diſt. c. Epiſcopum ab omnibus, diſt. 94.* Et multis aliis in locis; proindeque, qui ab vno Epiſcopo conſecratur, non vt verus Epiſcopus habendus, vt declarauit Ioannes III. in Epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, quæ refertur 2. *tom. Concil.* & ita habet: *Omnia quoque maxima Concilia affirmant, eum non eſſe Epiſcopum, qui minus quam à tribus Epiſcopis, auctoritate etiam Metropolitani fuerit factus.* Qua etiam de cauſa Concilium Aquiſgranenſe talem ordinationem ab vno irritam, & nullam eſſe voluit.

(Cap. Placuit. C. Epiſcop. — Ioan. III. 2. Tom. — Concili. — Concil. Aquiſgr.)

## *De poteſtate Pontificis.*

4. Tota difficultas eſt an Summus Pontifex poſſit diſpēſare, vt Epiſcopus non à tribus, ſed ab vno ſolo Epiſcopo poſſit ordinari, ac conſecrari, de quo fuit annis elapſis multa controuerſia in hoc regno. Et certum eſt, in quo omnes conueniunt, quod Summus Pontifex non poteſt diſpenſare, vt Epiſcopus valeat conſecrari, & ordinari à ſimplici ſacerdote; nam Epiſcopatús eſt ſupremus ordo in Eccleſia ex iure diuino ordinatus ad ſacerdotium complendum, ad ſacerdoteſque creandos, & ideo Epiſcopus eſt ſuperior ſacerdotibus, ſupremuſque ordo in Eccleſia Dei, impertirique non poteſt, niſi ab eo, qui in tali ordine fuerit conſtitutus. Minor enim à maiori debet benedictionem obtinere iuxta Paulum Hebræor. 7. Nemo enim dare poteſt alteri id, quod nec formaliter, nec virtualiter habet. Ita ſupponunt omnes, & explicat Vaſquez *tom. 3. ad 3. part. diſp. 243. cap. 4. num. 42. & cap. 6. in princip.* contra Paludan. *in 4. diſp. 7. quæſt. 4. art. 3. num 2.* & Aurelium apud Capreolum *diſt. 25. quæſt. 1. art. 2. in 2. Argumento*, aſſerentes ex diſpenſatione Pontificis poſſe à Sacerdote ſimplici conſecrari.

(Hebræor. 7. — Vaſquez. — Paludanus. Aureolus. Capreolus.)

5. Tota difficultas, an Pontifex poſſit diſpenſare, vt vnus Epiſcopus ab alio ſolo Epiſcopo conſecretur? Partem negatiuam tenet Caſtro Palaus *part. 4. de Sacram. tract. 27. diſp. vnica, de Sacramento Ordinis, punct. 14. num. 13.* & citat pro hac ſententia Henriquez *lib. 10. cap. 14. §. 1.* Paulum Comitol. *in reſponſ. moralib. lib. 1. quæſt. 48. n. 13.* Matt. Anton. Genuen. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapolitanæ, cap. 70. num. 26.* Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part. 2. allegat. 1. num. 45.* Sed Barboſa, & alij ferè Auctores loquuntur de lege ordinaria, ac ſecundum communem Eccleſiæ vſum, præceptum, ac diſpoſitionem.

(Palaus. — Henriq. — Paul. Comiti. — Genuenſ. — Barboſa.)

6. Secunda communis, ac vera ſententia, etiam in praxi poſita, affirmat quod Summus Pontifex poſſit diſpenſare, vt vnus Epiſcopus ab alio ſolo Epiſcopo valeat conſecrari, ac proinde quòd tres Epiſcopi ad hoc non ſunt ſimpliciter neceſſarij. Ita Sanch. *lib. 7. cap. 1. dub. 15. à num. 25.* Bellarm. *lib. 4. de notis Eccleſiæ, c. 8. ante medium*, Vaſquez *citat. diſp. 243. cap. 6. à num. 63* D. Anton. *in ſumma part. 3. tit. 14. c. 6. §. 9.* Syluester *verb. conſecratio in princip.* Armilla *eodem num. 1.* Azor. *tom. 2. lib. 3. cap. 30. verſ. Quæres item*, Filliucius *in ſumma tom. 1. tract. 9. de Ordine, cap. 5. num. 106.* Ochagauia *de Ordine, quæſt. 7. n. 15.* Tannerus *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 3.* Granadus *in 3. part. comment. 9. tract. 1. diſp. 3. § 1. num. 5.* Hurtadus *de Sacram. Ordinis, diff. 19.* Illuſtriſſimus Dom. Roderic. à Cunha *in notis ad cap. Epiſcop. 5. diſt. 61. n. 2.* Machado *de Perfecto Confeſſore tom. 2. lib. 4. part. 6. tract. 1. document. 6. n. 5.* Diana *part. 8. tract. 1. Reſol. 31. §. Sed quidquid*, Farinacius ad Concil. Trident. *ſeſſ. 23.* refert ita fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione

(Sanchez. Bellarm. Vaſquez. D. Anton. Syluest. Armilla. Azor. Filliucius. Ochogauia. Tannerus. Granadus. Hurtadus. à Cunha. Machado. Diana.)

gregatione Cardinalium,& Solorzanus citandus,qui teſtatur, quòd tempore Pij V. ita ſenſit, ac iudicauit maior, & melior pars Theologorum.

7. Probatur primò ex Canone Apoſtolorum, vbi ſtatuitur,quòd Epiſcopus ordinetur à duobus, vel tribus Epiſcopis, & idem habetur Clemens. apud Clementem *lib. 3. inſtitutionum, cap. 20. & lib. 8. cap. 27. aliàs 33.* Quòd ſi poteſt fieri à duobus, non eſt neceſſe, quod fiat à tribus, Concil. Arauſic. & idem cenſere videntur Patres in Concilio Arauſicano *can. 21.*

8. Maximè in rem noſtram, quod in caſu neceſſitatis ex diſpenſatione Pontificis poſſit fieri conſecratio talis Epiſcopi. Probatur,& primo; quia Apoſtolus Simon Cananeus apud Clemens. Clement. *lib. 8. Conſtit. cap. 27. aliàs 33.* Vbi poſtquam dixit Epiſcopum ordinandum eſſe à Simon Apoſtolus. duobus, vel tribus addidit. ***Quod ſi neceſſitas coëgerit ab vno ordinari, quod propter perſecutionem, aut aliam cauſam plures adeſſe non poſſint, afferatur decretum commiſſionis plurium Epiſcoporum.*** Non dicitur, afferatur teſtimonium de conſecratione ipſius Epiſcopi, *ſed decretum commiſſionis*, Summi Pontificis diſpenſantis in pluralitate Epiſcoporum.

9. Probatur ſecundò, & efficaciter,multi grauiſſimi Summi Pontifices diſpenſarunt, vt ab vno ſolo Epiſcopo nouus Epiſcopus conſecraretur; ergo valida eſt conſecratio ab vno tantùm Epiſcopo. Conſequentia patet,quia id quod Summus Pontifex facit, abſque dubio credendum eſt validè, & legitimè fieri ab eo ob peculiarem Dei aſſiſtentiam quam habet. Antecedens multis probatur;& primo ex dicto, D. Gregor. & facto D. Gregorij Magni, qui provt refertur in reſponſionibus ad Auguſtinum Epiſcopum Angliæ *cap. 8.* & habetur *in 2. tom. Conciliorum.* 2. Tom. Concil. Cum ipſe prædictus Auguſtinus eſſet tantùm Epiſcopus in Anglia, conceſſit dictus Gregorius ei, vt ipſe ſolus Epiſcopos conſecraret, cum verò plures eſſent Epiſcopi, tres Pius V. adhiberet,iuxta Canones receptos. Et Pius V. conſultis Doctiſſimis viris diſpenſauit, vt in India Epiſcopus ab vno ſolo Epiſcopo duabus dignitatibus mitratis, ſeu duobus Canonicis Solorzanus. aſſiſtentibus valeat conſecrari, vt refert Solorzanus *de iure Indiarum, tom 2. lib. 3. cap. 6. n. 38.* Greg. XIII. Et Gregorius XIII. diſpenſauit etiam cum Patriarcha Antiochiæ, vt ipſe ſolus poſſet alium Epiſcopum conſecrare. Ita obſeruatur, vt conſecratio Epiſcopi ab vno ſolo Epiſcopo modo dicto fiat, & in India ita fit de facto vt Solorzan. Diana. inquiunt Solorzanus,& Diana citatus, & ſanctiſſimus Dominus Clemens X. modo præſiClem. X. dens in Eccleſia Dei conceſſit vt Epiſcopus ab vno ſolo Epiſcopo poſſet conſecrari; refero caſum.

10. Cum in hoc Regno Portugalliæ ann. 1670. adeſſent multæ litteræ Apoſtolicæ, pro multis Epiſcopis electis, & iam confirmatis à ſanctiſſimo Domino Papa,& in hoc Regno Portugalliæ tantùm exiſteret vnus Epiſcopus; nempe Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus Dominus D. Franciſcus Rauiza Archiepiſcopus Sidoniæ, & Nuntius Apoſtolicus in eodem Clem. X. Regno, conceſſit ſanctiſſimus Dominus Clemens X. vt ab ipſo ſolo Archiepiſcopo cum duabus dignitatibus aſſiſtentibus conſecraretur Illuſtriſſimus Dominus Aluarus de Sylua, Epiſcopus Ægytanus vulgò *da Guando*, & Dominus... Epiſcopus Braſilienſis, qui duo ſimul conſecrati ſunt ab vno Epiſcopo ſimul cum duabus dignitatibus aſſiſtentibus in Conuentu D. Benedicti, cum præſens adeſſet magna pars omnium Eccleſiaſticorum, ac principum, & magnatum totius ciuitatis, cum multa populi turba die 8. Iunij 1670.

Arguit Caſtro Palaus pro ſua ſententia; 11. quia Pontifex nequit diſpenſare in materia, Palaus. & forma Sacramentorum; atqui materia conſecrationis Epiſcopalis non eſt tantùm vnius Epiſcopi manus impoſitio, ſed plurimorum, vt patet ex Paulo iam citato 1. Timoth. 4. *Per* 1. Timot. 4. *impoſitionem manuum Presbyteri*; ergo non vna manus, ſed plurimorum requiritur. Deinde quia hæc forma conſecrationis in ordinatione Epiſcopi, vt ait Anicetus Papa ſuprà Anicetus. citatus non videtur tradita à Domino; ergo non poteſt mutari ab Eccleſia.

Ad argumentum reſpondetur verum eſſe 12. Eccleſiam nihil poſſe mutare in materia, ac forma Sacramentorum, vtpotè quid eſſentiale; at materia conſecrationis Epiſcopi non eſt impoſitio manuum trium, ſed vnius Epiſcopi ordinati; nam hic eſt,qui conſecrat, & dat poteſtatem, alij verò ſunt tanquam Coadiutores, & vt aſſiſtentes; nec locus Apoſtoli aliquid in contrarium probat,quia iuxta communiorem ſententiam, Benedictum Iuſtinia- Iuſtinian. num & Cornelium Apoſtolus loquitur de or- Cornelius. dinatione ſacerdotis, quia ordinatus per manuum impoſitionem debet recipere protectionem, ac plenitudinem gratiæ ad ſuas functiones peragendas; hoc enim ſignificat in ſcriptura manus impoſitio. Sic Moyſes poſuit manus ſuper Ioſue *Numeror. 27. num. 18.* & Chri- Num. 27. ſtus Dominus ſuper pueros, *Matth. 19. num. 13.* Matth. 19. & vt notat D. Hieron. *in cap. 59. Iſaiæ* apud D. Hieron. Græcos, ordinatio Sacerdotis dicitur manus impoſitio. Deinde aduerte, quòd Apoſtolus ait: *Per manus Presbyteri* in ſingulari, non verò per manus Presbyterorum in plurali,quia non multi, ſed vnus tantum requiritur.

Ad confirmationem decimus, quòd quam- 13. vis in omnibus debeamus ſequi, & imitari Chriſtum, non tamen in omnibus ſimpliciter, & in omni caſu, exceptis quæ pertinent ad materiam, & formam Sacramentorum, quia ſi fiat in his mutatio,& aliqua varietas,tota eſſentia, & natura Sacramentorum mutatur; in aliis verò non ſemper de neceſſitate ſequendum id, quod Chriſtus Dominus fecit; nam Chriſtus conſecrauit in pane azymo, vt tenet Eccleſia, Latina, & ait D. Lucas 22. *Erant* Luc. 22. *dies Azymorum*, vt latè ſuo loco *tom. 5.* dixi; & tamen ſi Sacramentum fiat in pane fermentato, cùm ſit verus panis, validè fit Sacramentum, vt definiuit, *Concilium Florenti-* Florentin. *num in decreto de Armenis, §. tertiò in Eucharistia.* Item Chriſtus Dominus conſecrauit in vino mixto aqua, vt docet Innocentius *c. cum* Innocent. *Martha*; Et alij Pontifices, quod ex multis congruentiis, probat D. Thomas *3. part. q. 74.* D. Thom. *art. 6.* & omnes Theologi, quia colligitur ex ſobrietate, ac temperantia Chriſti Domini, & quia ex latere eius *fluxerunt ſanguis, & aqua.* Et tamen ſi quis conſecrauerit in vino puro, validè fiat conſecratio, vt docet D. Thomas citata *quæſt. art. 7.*

Sacra

14. Sacramentum Confirmationis Inſtitutum eſt à Chriſto, itavt eius miniſter ordinarius eſſet Epiſcopus, vt docet Trident. *ſeſſ.7.can.7.* & Apoſtoli, qui erant ordinati Epiſcopi à Chriſto Domino ipſum Sacramentum Confirmationis miniſtrabant: de hoc Sacramento intelligitur illud, *Actor.8.num.17. Imponebant manus ſuper eos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Et tamen Pontifex poteſt diſpenſare, vt ſimplex ſacerdos illud adminiſtret, *cap. Peruenit, 95. diſt.* & multis aliis, quod optima ratione ſic ordinatum fuit, ne ob defectum Epiſcoporum, plures hoc Sacramento priuarentur. Ita docent D. Thomas 3. *part. quæſt. 72. art.11.* Nauar. *cap.22. num.*8. Couar. *lib.1.variarum cap.20. num.6.& 14.* Suar. *tom.3. ad 3. part. diſp.36. ſect.2. poſt princip.* Layman *lib.5. ſum. tract.3. cap.*8. Bonac. *tom.1. diſp.3. de Sacram. quæſt. vnica, punct.2. num.3.* Caſtro Palaus *de Sacram. part.4. tract.20. punct.9. num.3.* Sicut ergo Chriſtus inſtituit, quod miniſter Sacramenti Confirmationis, ita eſſet Epiſcopus vt in caſu neceſſitatis poſſet Pontifex diſpenſare, vt ſit ſimplex ſacerdos, ne ob defectum Epiſcoporum fideles tanto Sacramento defraudentur; ſic etiam inſtituit, vt Epiſcopi conſecrarentur à tribus Epiſcopis, tamen in caſu neceſſitatis diſpoſuit, quod ex commiſſione Pontificis ab vno ſolo valeat conſecrari, ne ob penuriam Epiſcoporum Eccleſiæ, ac fideles debito paſtore defraudentur.

---

## Qvæstio II.

### *Vtrùm Epiſcopi iure diuino, vel humano poſſint leges condere in ſua Diœceſi?*

### SVMMARIVM.

15 *Poteſtas ordinis in Epiſcopis eſt de iure diuino.*
16 *Epiſcopi, qui habent ſubditos, habent iuriſdictionem.*
17 *Quæſtio eſt à quonam habeant Epiſcopi iuriſdictionem, à Chriſto, an à Papa.*
18 *Prima ſententia affirmat eorum iuriſdictionem eſſe immediatè à Chriſto.*
19 *Secunda, & vera, à Pontifice Romano.*
20 *Probatur ex verbis Chriſti Domini.*
21 *Probatur ex Leone Papa, ac Gregorio.*
22 *Probatur 3. & 4. rationibus, & n.23.*
24 *Ponitur primum argumentum, & ſoluitur, quod Epiſcopi ſuccedunt Apoſtolis non in Apoſtolatu, ſed in conſecratione, & n.25. & 26.*
27 *Ponitur ſententia, quod Petrus alios Apoſtolos declarauit Epiſcopos.*
28 *Ponitur ſecundum argumentum, & ſoluitur quod Epiſcopi conſtituuntur in Eccleſia ex inſpiratione Spiritus ſancti, & n.29.*
30 *Poteſtas iuriſdictionis in Epiſcopis habet connexionem ex iure humano cum poteſtate ordinis, ducunt tamen originem ex iure diuino.*
31 *Tertium argumentum ex D. Cypriano, ac D. Paulo ſolum probat, quod D. Petrus ex inſpiratione Spiritus ſancti poſuit Epiſcopos.*
32 *Quartum argumentum, quod in Eccleſia antiquitus Epiſcopi eligebantur à Clero, & populo ex conſenſu Romani Pontificis, & n.33.& 34.*
35 *Nec obſtat, quod Epiſcopus dicat, ſibi commiſſa poteſtate à Pontifice, nec ſequitur quod eius poteſtas ſit delegata, cum ſit ex vi muneris ſui.*

15. IN Epiſcopis duplex poteſtas poteſt conſiderari, vna ordinis, altera iuriſdictionis. Poteſtas ordinis eſt in Epiſcopo de iure diuino inſtituta, & ab ipſo immediatè data; vnde ſi Epiſcopus depoſitus, vel priuatus, ordines conferat, validè agit, licet illicitè. Hoc enim prouenit à poteſtate ordinis, quam ſolus Chriſtus potuit inſtituere, & dare, licet in conſecratione Epiſcopi interueniat actio miniſtri, applicans materiam, efficiendo conſecrationem, tamen tota ipſa poteſtas ordinis eſt immediatè à Chriſto.

16. Secundò certum eſt, quod Epiſcopus, qui habet ſubditos, habet iuriſdictionis poteſtatem condendi leges, ac imponendi cenſuras. Ita Canoniſtæ *in rubrica, & cap. Cùm omnes, & in cap. Cùm acceſſiſſent. de conſtitutionibus.* Et probatur ex multis iuris locis, *cap.1. de conſecratione, diſt.3. cap.2. de locat. cap.2. de maioritate, & obedientia, & cap. 2. de Conſtitut. in 6.* & cohæret, cum doctrina S. Pauli: cum Epiſcopis loquens, Actor. ait Actor. 21. *Vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*; & ad gubernandum talis poteſtas legiſlatiua requiritur. Deinde Epiſcopi ſunt paſtores animarum; ergo debent habere iuriſdictionem, vt poſſint eas regere, gubernare, ac paſcere, dixi Epiſcopos, qui habent ſubditos, quia cum hos non habeant Epiſcopi titulares, nullam habent iuriſdictionem.

Cap. cum. omnes. Cap. de conſecrat. Actor. 21.

17. Quæſtio ergo ſolum eſt de poteſtate iuriſdictionis, quam Epiſcopi habent ad gubernandas ſuas Eccleſias per leges, & cenſuras, & alia huiuſmodi, an talis poteſtas ſit eis immediatè data à Chriſto, in eorum ordinatione, an à Romano Pontifice, quando eos creat, & confirmat, & in hoc ſenſu eſt quæſtio valdè agitata, & eſt duplex ſententia in ea.

18. Prima ſententia in hac materia tenet Epiſcopos immediatè à Chriſto Domino habere poteſtatem ferendi leges, & cenſuras. Ita Victoria *relect.2. de poteſtate Eccleſiæ*, Petrus Sotus, & alter Sotus, quos citat, ac ſequitur Vaſquez 1.2. *diſp.152. cap.3. num.*28. Lorca *diſp.12. §. tertiò aſſerendum*; eam iudicat probabilem Salas *diſput. 8. ſect.*4. & in eius fauorem ſoluit argumenta contraria. Caſtro ita hanc ſententiam, *vt de iuſta hæreticorum punitione, cap.14.* Vt dicat oppoſitum eſſe contra omnium ſacrorum Doctorum ſententiam.

Victoria. Sotus. Vaſquez. Lorca. Salas. Caſtro.

19. Secunda ſententia affirmat poteſtatem iuriſdictionis in Epiſcopis dari ex iure humano à Pontifice Maximo. Ita D. Thomas 4. *contra Gentes, cap.76. ratione 4. & in 2. diſt. 44. in fine, in expoſitione litteræ*, Caietan. *tom.1. Opuſculor. tractat.1. cap.19.* Bellarm. *lib.4. de Romano Pontifice, cap.24.* Durandus, Sotus, Herueus, & alij, quos citat, ac ſequitur Suar. *lib.4. de leg. cap.4. num.5. & de cenſuris. diſp.1. ſect.2. num.7.* Bonac. *diſp.1. quæſt. punct.3. n.5.* Caſtro Palaus *part.1. tract.3. diſp.1. punct. 23. num.4.* Ariaga quamvis

D.Thom. Caietan. Bellarm. Durand. Sotus. Herueus. Suar. Bonacina. Palaus. Ariaga.

quamvis aliquam diſtinctionem intendat ponere maximè in hanc ſententiam inclinat, Salas. *tom.4. diſput.18. de leg. ſect. 3. ſubiect.2.* & Salas citatus.

20. Probatur: Primò ratione D.Thomæ, Chriſtus Dominus ſoli Petro, eiuſque ſucceſſoribus dixit: *Tibi dabo claues Regni cælorum*; & iterum, *Paſce oues meas:* Ideſt poteſtatem clauium, ſeu iuriſdictionis ad gubernandum, & paſcendum; ergo hæc poteſtas ſolùm data eſt Petro, & eius ſucceſſoribus. Probatur conſequentia, quia ſolus Chriſtus Dominus potuit dare hanc poteſtatem, & tamen ſoli Petro, & eius ſucceſſoribus dedit; ergo ſolis illis competit hæc iuriſdictio.

21. Leo Papa. Probatur, quia definitum eſt à Leone Papa, *cap. Ita Dominus, 19. diſtinct.* Vbi agens de Petri poteſtate, ait illi à Chriſto Domino fuiſſe donatum, vt ab ipſo quaſi à quo capite, dona ſua, velut in omne corpus diffunderet; D. Gregor. & Gregorius *in cap. Decreto, 2. quæſt.6.* ait: *Romana Eccleſia vices ſuas ita alijs impartiuit Eccleſiis, vt in partem ſint vocatæ ſolitudinis, non in plenitudinem poteſtatis.* Verba illa *vices ſuas alijs Eccleſiis impartiuit*, apertè ſignificant aliarum Eccleſiarum paſtores, a Romano Pontifice habere vicem, & poteſtatem.

22. Probatur, & ratione; ſi Epiſcopi immediatè receperunt à Chriſto poteſtatem legiſlatiuam, Pontifex Romanus non poteſt illorum poteſtatem minuere, coarctare, aut tollere, ſed eſſent omnino à Pontifice independentes, vtpotè habētes iuriſdictionem à ſuperiore, nempe Chriſto conceſſam. Conſequens eſt omnino falſum; ergo & antecedens. Confirmatur; quia ſi Epiſcopus immediatè accipit poteſtatem à Chriſto Domino, quando Epiſcopus delinquit, & eſt hæreticus Pontifex ſolum eum declarabit delinquentem, & Deus auferet poteſtatem vt communiter dicitur de Summo Pontifice; atqui hoc non eſt dicendum, ſiquidem Concilia, ac iura, *cap. ad abolendum de hæreticis*, & mille alia ordinant Epiſcopos hæreticis, & ſchiſmaticos eſſe priuandos, ac deponendos à Summo Pontifice; ergo dicendum quod Pontifex, eos diſponit, ac priuat, eiſque aufert iuriſdictionem, aliàs Concilia, & iura impropriè loquuntur.

Cap. ad abolendum.

23. Probatur quartò; quia Epiſcopus electus, ac confirmatus tantum ante conſecrationem poteſt efficere ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, dare indulgentias, excommunicare, & alia ſimilia, *cap.1. & 2. de tranſlatione Epiſcoporum; cap. Tranſmiſſum de electione*; de quo ante Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 2. num.11.* Ergo talis poteſtas iuriſdictionis in Epiſcopis non prouenit ex vi ſuæ ordinationis, ſed ex commiſſione Eccleſiæ, quæ talem iuriſdictionem dat Epiſcopo. Confirmatur efficaciter ex Pontifice Romano, quod eſt primum exemplar in hac materia; quia Pontifex ex eo ipſo, quod eligitur, eſt verus Papa, & poteſt omnem ſuam iuriſdictionem papalem externam exercere, verbigratiâ, excommunicare, concedere indulgentias, quamvis tunc electus non ſit Epiſcopus, vel Sacerdos, vt notat Suar. *citato lib. 4. de leg cap.4. num.11.* Et poſtea ſit ordinandus, ac ſacrandus, & tamen ante conſecrationem licitè, & validè talem iuriſdictionem exercet; ergo ſicut iuriſdictio papalis non eſt actus ordinis, vel conſecrationis; ergo nec etiam erit actus iuriſdictio Epiſcopalis, cum Epiſcopalis dignitas ſit quædam participatio papalis dignitatis.

Cap. Tranſmiſſum. Sanchez. Suar.

Arguunt primò aduerſarij: Epiſcopi ſunt ſucceſſores Apoſtolorum, vt dicitur, *cap. In nouo diſt.21.* & in Concil. Trident. *ſeſſ.23. cap.4.* Atqui Apoſtoli habuerunt immediatè iuriſdictionem à Chriſto Domino; ergo & Epiſcopi, cùm ſint eius ſucceſſores. Maior patet ex citatis locis; minor probatur ex verbis Chriſti ad Apoſtolos, Matth.18. *Quæcunque ligaueritis ſuper terram, ligata erunt & in cælis*; & Ioan.20. eis dixit Chriſtus, *Sicut miſit me viuens Pater, & ego mito vos*, id eſt, vt explicant ſancti Patres, vt ſuo loco dixi eadem auctoritate, qua Deus Pater miſit me, & ego mitto vos, ſicut & Papa ſuccedit Petro, ita & Epiſcopi Apoſtolis. 24. Trident. Matth. 18. Ioan. 20.

Reſpondetur, quod in Apoſtolis fuit duplex dignitas, vna Apoſtolatus altera conſecrationis, ſeu ordinis Epiſcopalis. Apoſtoli per Apoſtolicam dignitatem acceperunt à Chriſto plenariam poteſtatem ſuper vniuerſam Eccleſiam, quòd fuit conuenientiſſimum, quia ipſi erant diuidendi per regiones longiſſimas, & ideò neceſſarium, vt daretur eis pleniſſima poteſtas ad creandos Epiſcopos, ac multa alia; & hanc excellentiſſimam poteſtatem Apoſtolatus per modum cuiuſdam legationis, vt explicat Bellarm. loco citato receperunt immediatè à Chriſto de quibus agitur locis citatis, Matth. & Ioannis. Acceperunt etiam Apoſtoli à Chriſto conſecrationem, ſeu ordinationem ſacerdotalem, vel cum nouo characte, vel cum extenſione characteris ſacerdotalis, iuxta varias ſententias. Et quod hæ duæ dignitates in Apoſtolis diſtinguantur, patet, quia Paulus fuit Apoſtolus, & habuit plenariam poteſtatem Apoſtolicam, & tamen non legitur quod fuiſſet creatus Epiſcopus alicuius Eccleſiæ particularis, licèt omnium Eccleſiarum habuerit ſolicitudinem, 2. *Corinth.11.* 25. Bellarm. 2. Corinth. 11.

Inde doctrinæ gratia addo, quod vt dixi ſuperiori *quæſt. num...* Anicetus Papa teſtatur quod Iacobus minor fuerit ordinatus Epiſcopus à D. Petro; imò Turrecremata *in ſumma de Eccleſia, part.2. cap. 42.* Lorinus *in acta Apoſtol. cap.13. verſ.3. § magnum eſt, & cap.20. verſ. 28. §. Porro hoc.* Qui docent, quòd Chriſtus Dominus immediatè ordinauerit ſolùm Petrum, qui ſuos Coapoſtolos ordinauit, quod ita intelligo, vt dixi ſuperiori quæſtione citato loco, quod omnes Apoſtoli immediatè fuerunt à Chriſto Domino ordinati Epiſcopi, Petrus tamen eos manifeſtauit, declarauit, ac publicauit Epiſcopos. Inſuper exiſtimo, quod ipſa diuiſio terrarum inter Apoſtolos auctoritate D. Petri facta eſt; vt Iacobus abiret in Hiſpaniam, Thomas in Indiam, Matthæus in Æthiopiam, &c. 26. Anicetus. Turrecremata. Lorinus.

Ad argumentum in forma reſpondetur, quod Epiſcopi ſuccedunt Apoſtolis, non in dignitate Apoſtolica; nam hæc fuit extraordinaria, & per modum cuiuſdam legationis, aliàs Epiſcopi haberent iuriſdictionem in toto orbe, & eſſent æquales in poteſtate 27.

cum

cum Romano Pontifice, quòd eſt falſum, ſuccedunt ergo in ordinatione Epiſcopali ſecundum ſe, verbi gratiâ, ad creandos ſacerdotes, & alia. Dixi ſecundum ſe, quia non in modo habendi ſuccedunt; nam Apoſtoli habuerunt ordinationem immediatè à Chriſto; Epiſcopi verò illam habent mediante Romano Pontifice. Et quamvis Apoſtoli habuiſſent ordinationem, ſeu conſecrationem Epiſcopalem à Chriſto, tamen diuiſio ſedium, ac terrarum facta eſt determinatione humana à D. Petro, vt iam dixi. An verò Pontifex Romanus ſuccedat
Bellarm. Petro vt Apoſtolo, negat Bellarm. & ait, quòd illi ſuccedit ſecundum id, quod fuit Paſtor vniuerſalis. Alij verò videntur affirmare, ſuccedere Petro etiam vt Apoſtolo,
Suar. pro quo facit Suar. *citatus*, *num.* 21. provt ait, Apoſtolatum eſſe quendam Epiſcopatum vniuerſalem totius Eccleſiæ, & hunc habet Summus Pontifex ex ſuo iure ordinario. Et inde negamus, quòd ita Epiſcopi ſuccedunt Apoſtolis, vt Pontifex Romanus Petro, vt patet ex dictis.

28. Arguunt ſecundò aduerſarij: Epiſcopale munus eſt de iure diuino non ſolum quoad conſecrationem, & ordinis poteſtatem, ſed etiam quoad iuriſdictionem neceſſariam ad ferendas leges, ac gubernandas Eccleſias; Quod
Actor. 20. totum probatur ex Paulo Actor. 20. dicente: *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit ſpiritus Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei.* Vbi verbum *regere*, aperte ſignificat poteſtatem iuriſdictionis, ſine illa quomodo poſſunt regere Eccleſiam Dei? ergo vtraque eſt de iure diuino in illis. Et confirmatur, quia vtraque poteſtas ordinis, ac iuriſdictionis, ita eſt inter ſe connexa, vt videatur, quod vna non poſſit ſeparari ab alia.

29. Reſpondetur, quod poteſtas ordinis in Epiſcopo eſt de iure Diuino, poteſtas autem iuriſdictionis licet habeat originem à iure Diuino, tamen talis poteſtas formaliter eſt ex iure humano, vt explicabo in ſolutione Confirmationis. Nec locus Pauli aliquid probat contra hoc: *Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*, ideſt, vt communiter ex-
Lorinus. plicant Expoſitores, Lorinus, Cornelius, &
Cornel. alij, Spiritus ſanctus inſpirauit Petro, ſeu Petrus ex inſpiratione Spiritus ſancti poſuit Epiſcopos ad regendam Eccleſiam; ſic & Apoſtoli in Concilio Actorum 15. dixerunt: *Viſum eſt nobis, & Spiritui ſancto*: ideſt viſum fuit nobis Spiritu ſancto inſpirante; Sic & Rex dicitur datus à Deo, cum ipſe ſic creatus, & accipiat iuriſdictionem à populo, tamen illa voluntas populi mota fuit à Deo, & ideo Rex dicitur datus à Deo; ſic & Ioſeph fratribus, qui eum vendiderunt in Ægyptum, dixit: *Non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate, huc miſſus*
Gen. 45. *ſum.* Gen. 45. num. 8. Quia Deus ex illa præmiſſa venditione Ioſeph ordinauit eum in communem ſalutem, ſic & Diuinus ſpiritus inſpirauit, & mouit voluntatem Petri, vt Epiſcopos crearet, ac poneret, ad regendas Dei Eccleſias.

30. Ad confirmationem dicimus, quod in Epiſcopis poteſtas ordinis, & iuriſdictionis habent inter ſe formaliter connexionem ex iure humano, non vero ſimpliciter, & abſolute; nam Epiſcopus titularis, vt iam dixi ſupra, habet poteſtatem ordinis, non vero iuriſdictionis. Tamen in Epiſcopo habente ſubditos, licet poteſtas iuriſdictionis formaliter habeat connexionem cum poteſtate Ordinis ex iure humano, originem tamen ducit ex iure diuino; quia vt optime docet Bellarminus citato Bellarm.
loco, Pontifex ex iure diuino tenetur creare, ac inſtituere Epiſcopos, & iuriſdictionem eis dare ad exercendum debite ſuum munus paſtorale: ſicut licet ſacerdotes in ſua ordinatione accipiant poteſtatem incompletam, & inchoatam ad abſoluendum à peccatis, quæ completur per poteſtatem humanam Prælatorum Eccleſiaſticorum, vt patet ex antiquiſſimis conſtitutionibus Eccleſiæ, à tempore Cœleſti- Cœleſtinus.
ni Papæ, & noſtri ſancti Dionyſij, & poſtea Dionyſius.
ab Vrbano 2. *Cap. Placuit.* Et tamen Prælati Vrban.
Eccleſiaſtici tenentur ex iure diuino approbare confeſſores, quia de iure diuino eſt, vt fideles confiteantur; & ita quamvis iuriſdictio epiſcopalis ſit de iure humano, tamen Papa tenetur ex iure diuino dare, & inſtituere Paſtores ad conſecrandos ſacerdotes, ad regendas Eccleſias.

Arguunt tertio ex D. Cypriano *lib. 4. epi-* 31.
*ſtol. 9.* dicente Epiſcopos à Chriſto D. fieri, à D. Cyprian.
quo & Apoſtoli creati ſunt. Quod etiam probatur ex Paulo ad Epheſios 4. *Ipſe dedit quoſ-* Epheſ. 4.
*dam quidem Apoſtolos, alios Prophetas, alios Paſtores, alios Doctores*; Vbi nomine Paſtorum intelliguntur Epiſcopi, vt exponunt D. Hieron. Origenes, Theophylactus, & alij. D. Hieron.
Reſpondetur ad Diuum Cyprianum, & Pau- Origenes.
lum, vt dictum eſt in ſuperiori argumento, Theophyl.
Chriſtus ordinauit, dedit paſtores inſpirando Petrum, vt ipſos Epiſcopos daret, ac crearet, vel dedit ſecundum ordinem, vel conſecrationem Epiſcopalem, D. Auguſtin. *epiſtol. 59.* D. Auguſt.
D. Hieron. D. Anſelm. volût eoſdem eſſe paſto- D. Hieron.
res, ac Doctores, D. Ambroſius ſic explicat D. Anſelm.
locum Pauli, quod paſtores ſint lectores, qui D. Ambroſ.
ſuis lectionibus paſcunt, & dant alimenta populo, Doctores ſint Magiſtri, qui verbis, ac auctoritate ſua coërcent populum.

Arguunt quartò; in principio Eccleſiæ 32.
Apoſtoli creabant Epiſcopos, etiam inconſulto Petro, & deinde cæperunt fieri Epiſcopi per electionem Cleri, aut populi, abſque recurſu ad Summum Pontificem, & ſtatim habebantur vt Epiſcopi legitimi; ergo ſignum eſt Epiſcopis illam poteſtatem nondari à Summo Pontifice, ſed immediate à Deo; nam in prædicto caſu Clerus, & populus ſolum deſignabant perſonam, cui conferebatur poteſtas à Deo, vt communiter dicitur de Romano Pontifice. Confirmatur, quia ſi Epiſcopus accipit iuriſdictionem à Papa, quando condit leges, & imponit cenſuras, debet dicere ſe hoc facere poteſtate data à Pontifice, ſed hoc non debet dicere, aliàs erit legatus, & non ordinarius Paſtor ſuarum ouium.

Reſpondetur, quòd omni tempore ſemper 33.
Epiſcopi habuerunt dependentiam in ſua iuriſdictione à Summo Pontifice; nam licèt Apoſtoli haberent iuriſdictionem ſuper totum orbem, & crearent Epiſcopos, tamen tales Epiſcopi ſubiiciebantur Petro, ſicut & ipſi Apoſtoli Petro, vt vniuerſali capiti totius Eccleſiæ, & tales Epiſcopi creati ab Apoſtolis ob

ob defectus, & culpas poterant priuari à Petro, & eorum leges, ac cenſuras irritare, ac proinde in ſua conſeruatione dependebant ab ipſo. Quòd verò poſt mortuos Epiſcopos electos ab Apoſtolis, Clerus, & Populus eligerent Epiſcopos, factum eſt ex conſenſu, ac permiſſione Romanorum Pontificum, quia ob magnam perſecutionem tyrannorum, ob magnamque locorum diſtantiam, & quia faciliter non dabantur tabellarij, nec communicatio cum Sede Apoſtolica; ideo ſanctiſſimi illi primi Pontifices tanquam Patres maximè prouidi, ne populi perirent abſque Paſtoribus, permiſerunt, ac ratum habuerunt, vt Epiſcopi eligerentur à Clero, ac Populo; Anacletus Pontifex V. à D. Petro, *circa annum Chriſti* 100. *cap. vltimò, diſt.* 79. Conſonant ſequentes Pontifices, Stephanus I. *in cap. Noſce. ibi conuecato Clero, & Populo*, Celeſtinus I. *in cap. Clerici.* Leo I. *in cap. Vota cum ſequentibus*, 63. *diſt.* Hęc, & multa alia Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. & 5. Ac proinde ſemper Epiſcopi habuerunt ſuam iuriſdictionem ex conceſſione, & approbatione Summi Pontificis

Anacletus. Stephan. I. Celeſtin. I. Leo. I. Barboſa.

Ad confirmationem, quòd bene poteſt Epiſcopus dicere, à Romano Pontifice poteſtate mihi facta, ſæpe ſæpius vidi multa Decreta, ac edicta Paſtoralia Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in hunc modum, verbi gratia D. Michaël à Caſtro Archiepiſcopus Olyſſippon. *Gratia, & beneficio ſancta ſedis Apoſtolica*, nec ex eo quòd dicat poteſtate mihi facta à Papa, ſequitur ipſum eſſe delegatum; non enim in hoc differunt poteſtas ordinaria, ac delegata, quòd ordinaria non ſit ab alio, ſic & delegata habeatur: ſed in hoc diſcriminantur, quòd ordinaria habeatur ex vi proprij muneris, quamvis tale munus ab alio habeatur; vnde qui habet tale munus, vtitur ipſa iuriſdictione, tanquam proprius Dominus. Vnde ſenator Regius, qui ex vi ſui muneris habet hominem damnare ad mortem ſi dicat poteſtate Regia mihi facta, ſententiam mortis profero in Petrum, hoc eſt per accidens cum ex vi ſui muneris habeat illam poteſtatem ordinariam. Poteſtas delegata non ſic ſe habet ex vi proprij muneris, ſed ex quadam conceſſione ad nutum facta, vnde vtens tali iuriſdictione non ſe habet vt Dominus, ac vt cauſa principalis, ſed vt inſtrumentum motum ab alio vt dependens ab eius influxu, à quo dimoueri poteſt.

# RESOLVT. XXXVI.

## *De Sacroſancto Euchariſtiæ Sacramento.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Suprema, & alta vigilantia tabernaculum Sacræ Euchariſtiæ cuſtodiendum eſt in Eccleſia.*

### SVMMARIVM.

1 *Sacra Euchariſtia, vt ſupremum bonum totius Eccleſiæ, ſummo cultu, ac reuerentia, à nobis eſt veneranda.*

2 *Audax, & ſacrilega temeritas.*

3 *Pro cuſtodia Sacræ Euchariſtiæ nouus cuſtodiæ modus requirendus.*

4 *In quinque locis diſtinctis Deus præcipiebat leuitas, & ſacerdotes cuſtodire tabernaculum.*

*Talis Cuſtodia, ac vigilia maxime recõmendatur Principibus, ac Magnatibus, ibid.*

5 *Cur Deus tantam cuſtodiam, ac vigiliam requirebat in Templo.*

6 *Sacri Apoſtoli, ac ſancti Patres maxime cuſtodiebant hoc Sacramentum illud ſecum habentes.*

7 *Quæ cuſtodia maxime adhibenda eſt hac noſtra ætate.*

8 *Remedium quod apparet opportunum.*

SVPREMVM bonum totius Eccleſiæ, eſt diuiniſſimum, ac altiſſimum Euchariſticum Sacramentum, in quo verè, realiter, ac ſubſtantialiter ad eſt præſens Chriſtus Dominus verus Deus, & homo; de quo intelligitur id, quod ipſe de ſe dixit, Matth. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Inde à nobis ſuprema veneratione, ſumma reuerentia, ac profundiſſimo cultu, omni affectu tantum myſterium recolendum eſt. 1. Matth. 28.

Tamen audax temeritas diabolo ſuggerente, non dubitat ſacrilegas, ac maledictas manus in tam ſublime, & altiſſimum myſterium mittere, vt anno elapſo contigit: Homunculus quidam, ex infima, ac abiectiſſima plebe ex oppido quodam apud *Cuntanhede*, animo furandi ſacram pyxidem, etiam ſanctiſſimum Sacramentum ex ſuo loco furatus eſt, quod totum Regnum ſummo dolore, triſtitia, ac mæſtitia affecit, & inde ego pro cuſtodia diuiniſſimi Sacramenti, hoc breue notabile feci, quod multis, & magnis viris placuit, & inde pro reuerentia tanti Sacramenti illud hic appono. 2.

Ait D. Paulus 2. Corinth. 5. num. 14. *Charitas Chriſti vrget nos*, vt explicat P. Paſchaſ. *lib.* 7. ad ſæpe loquendum clamandum, ac non tacendum, cum videamus tam graue, & abominabile ſacrilegium in eo, quòd eſt pretioſiſſimum totius Eccleſiæ, vt eſt diuiniſſimum & altiſſimum Sacramentum; nam quamvis Summus Pontifex Innocentius III. *cap. ſtatuimus, de cuſtodia Euchariſtiæ*, ſanctiſſime decreuit in generali Concilio, quod ſacratiſſima Euchariſtia haberetur repoſita in ſacrario bona, ac competenti claue recluſa, tamen vt optime D. Auguſtin. *in Enchirid. cap.* 7. quod cum malitia humana exceſcit, & commune remedium non ſufficit, multa diligentia nouus modus perquirendus eſt, & nullus ſanè videtur aptior, ac conuenientior, quam ille, quem Deus diſpoſuit, ac ordinauit in lege antiqua, quæ erat, vt ait Apoſtolus 1. *Corinth.* 10. *n.* 11. Vmbra, & figura illorum, quæ Deus diſponebat ad legem gratiæ, qua Dei benignitate in præſentiarum feliſſicimè fruimur, & gaudemus. 3. 2. Cor. 5. D. Paſchaſ. Innocen. III. D. Auguſt. 1. Corint. 10.

In quinque diſtinctis locis inuenitur Deum mandaſſe ſacerdotes, & leuitas viciſſim ordine ſuo ſeruato, vt cuſtodirent, ac excubarent 4.

ad oſtium tabernaculi ad cuſtodiendum Sanctum Sanctorum. In numeris in quatuor diſtinctis Capitulis, *cap.1.num.53. cap.3.num.7. cap.18.num.4.& 5. & cap.31. num.47.* & apud etiam *Ezechielem cap.40. num.45. & 46.* Ad quid tanta repetitio, & tam frequens in Scriptura, quia vt docent Theologi cum D.Thoma 1 *part. quæſt.1.* ac Sixto Senenſi, vt inde diuina prouidentia, magna recommendatio intimetur de præcepto, ac mandato impoſito, tanquam quid valdè vtile, ac neceſſarium. Si ergo Deus tam ſedulam, ac continuam vigiliam ad cuſtodiam vnius vmbræ, ac figuræ ordinabat, quantam ergo maiorem nos debemus exhibere ad cuſtodiendum ipſum myſterium figuratum, in quo verè, ac realiter adeſt præſens caro, & ſanguis Ieſu Chriſti veri Dei, ac Saluatoris noſtri; & hanc peruigilem cuſtodiam peculiariter Deus recommendat Principibus, ac Magnatibus: nam poſtquam Deus eos ad hanc cœleſtem menſam inuitauit, ſtatim eos adhortatur per *Iſaiam 21. num.5.* vt notat Cardinalis Hugo, ad diligentem vigiliam, ac ſedulam cuſtodiam: *Pone menſam, contemplare in ſpecula comedentes, ac bibentes, ſurgite principes, arripite clypeum.*

Num.1. Num 3. Num.18. Num.31. Ezech.40. D.Thom. Iſai.21. Hugo.

5\. Ex quonam motiuo Deus in templo ſuo tot excubias nocturnas, ac tutelas diſponit. D.Hier.D.Greg. ad citatum Ezechielis locum, aiunt, ad tuendum, ac cuſtodiendum à cæca, & incauta hæreticorum, ac infidelium furia. Origenes Seuerianus, à ſacrilega gentium abominatione, ac profanitate. Vlpianus, Lyranus inquiunt ne aliquid indecens, & repugnans ſanctitati tanti loci fieret in templo; vnde ex D. Bernardo colligit Cardinalis Hugo *ad cap.47. Geneſ.* quod Sacerdotes, ac Miniſtri Eccleſiæ ſe debent habere tanquam milites, non ad licentioſas prophanitates: ſed tanquam ad ſtationes militares, vt dic, ac nocte ſuperuigilent ad cuſtodiam domus Dei.

D Hieron. D Gregor. Ad cit. locum. Origenes. Seuerian. Vulpian. Lyran.

6\. Quod optimè intellexerunt ſacri Apoſtoli, ac Sancti Patres. In primitiua enim Eccleſia ordinauerunt Apoſtoli, vt teſtantur Ducantius *lib.1.de Redditibus Eccleſiæ, c.16.* Theatrum vitæ humanæ, *verb. Euchariſtia, fol.448. littera G.* Quod Præpoſitus, ſeu Parochus Eccleſiæ hoc diuiniſſimum Sacramentum haberet ſecum in domo ſua. Diuus Paulinus, vt refert Ioannes Moſch. *in Prato ſpirituali, cap.27.* hoc Sacramentum ſecum habeat in ſuo Palatio, & inde illud ad infirmos deferat. Et Diuus Cyrillus Alexandrinus, vt ſcribunt Optatus Mileuitanus *lib. 2. contra Parmeum.* Sophronius *in Prato ſpirituali, cap.9.* Cuſtodes appoſuit in Eccleſiis, ſicut & Diuus Baſilius *in Cappadocia*, & antiquis temporibus, vt Auctor eſt Gregorius Turunenſis *de Gloria mundi*, Sacra Euchariſtia ſeruabatur in quadam munitiſſima turri, optimo artificio, ac ſingulari arte compoſita, ac fabricata. Et Alexander Tertius, qui floruit circa annum 1160. quando in Portugallia regnabat Primus Rex Alphonſus Henriquez, multis in partibus præcepit vt ad maiorem cuſtodiam, ac tutelam, vt in domibus, ac Palatiis Principum, ac Magnatum ſeruaretur, vt tradunt Surius *die 14. Nouembris inter acta Sancti Laurentij Dublien.* Spondanus *in epitome Baronij anno Chriſti 57. n.43.*

Ducant. Theatrum. Moſch. Mileuitan. Sophron. Turunenſ. Surius. Spondan.

7\. Si ergo Deus ita ordinauit, ac diſpoſuit, ſacratiſſimique Apoſtoli, ac Sancti Patres, quos nobis Deus dedit vt magiſtros, ac Doctores noſtros, & tanquam luminaria magna ſuæ Eccleſiæ, ita verbo docuerunt, & opere impleuerunt, maximè nobis incumbit, eorum doctrinam amplecti, dictamina venerari, facta, & opera in omnibus imitari, & maximè hac noſtra ætate, in qua noſtra regna multis hæreticis, ac Religionis Catholicæ aduerſariis abundant; multæque Eccleſiæ ſunt deſertis in locis, ac à populi frequentia ſeparatæ, & frequenter Parochus, aut æditiuus mandat, ad Orationem Angelicam pulſare per quendam adoleſcentulum, & multoties paruæ, & tenere ætatis, qui ob ſuam leuitatem facilè Eccleſiæ oſtium non bene clauſum relinquet.

8\. Ob hæc, & alia inconuenientia mihi, & multis viſum fuit valdè conueniens, vt iuxta quamlibet Parochiam, contributione facta à Parochianis fiat vna, vel altera domus cum oſtio ad Eccleſiam, in qua Parochus, vel Theſaurarius pernoctent, & videntes inimici noſtræ ſacræ Religionis, quod in Eccleſia excubant, homines non audebunt tam abominanda ſacrilegia, ac exercenda ſcelera perpetrare, & qui tam ſollicitus ac prouidus fuerit; pro cuſtodia Eccleſiæ Dei, Deus eis multas, & largas benedictiones ei impendet, vt Salomoni promiſit *3.Reg.9.num.5.* iuxta Paraphraſim Chaldaicam.

---

## Q V Æ S T I O II.

### *Vtrum Regulares valeant exponere publicè abſque Epiſcopi licentia Sacram Euchariſtiam?*

### S V M M A R I V M.

9 *Ponitur pars negatiua.*
10 *Pars affirmatiua eſt communis, & vera.*
11 *Explicantur dictiones poſitæ in conceſſione Apoſtolica.*
12 *Probatur ex Gregorio Papa.*
13 *Nullum eſt fundamentum, ob quod requiratur licentia Epiſcopi.*
14 *Probatur etiam Cardinalium declaratione, ac vſu, & praxi Religionum.*
15 *Reſpondetur ad declarationes Cardinalium adductas in contrarium.*
16 *Soluitur confirmatio aduerſariorum.*

9\. NEgantem partem tuetur Gauantus *in manuali Epiſcoporum, verb. Euchariſtia, n.53. & 54.* & ſic ait: *Non exponatur,* ſcilicet Sacra Euchariſtia cum ſolemnitate à Regularibus ſine licentia Ordinarij. Congregatio Rituum 26.Februarij 1628. & *n.4.* ſic ait ipſe Gauantus, *Pro perſonis particularibus exponatur in oſtiolo tabernaculi, aut in pixide velata cum luminibus, & aſſiſtentia. Congregatio Epiſcoporum 7.Septembris* 1598. Et confirmatur, quia maximè videtur inconueniens ad venerationem, & reuerentiam tanti Sacramenti, vt non

Gauant. S.Congreg.

paſſim, ac frequenter exponatur. Et ideo Diana, quamvis dubius magis propendeat in hanc ſententiam *p.11. tract.2. Reſolut.5.*

10\. Brunus. Pellizar. Anton. à Spir. Sanct. Contraria ſententia eſt vera, & communi vſu recepta; eam tenent, ac docent Brun. *de Priuil. Regul. p.1. tract.2. c.3, Propoſit.6.* Pellizar. *tom.2. tract.8. c.5 ſect.2. n.79.* M. Fr. Ant. à Spir. Sancto *Direct. Reg. p.1. tract.2. diſp.3. n.105.* Et probatur primo ex cómuni vſu, ac praxi Religioſorum, qui paſſim abſque aliqua licentia Epiſcopi S. Euchariſtiam exponunt. Probatur ex multis conceſſionibus, quæ factæ ſunt Religionibus pro exemptione earum Eccleſiarum, vt ſupra Sixtus IV. retuli *Reſol.31. q.7. n.45.* ex Sixto IV. vbi ait Pontifex, quod dictas perſonas Regulares, earúmque Eccleſias, *In ius, & proprietatem B. Petri, & Apoſtolicæ Sedis aſſumimus, illáque à cuiuſcunque Diœceſani, & cuiuſlibet alterius poteſtate, & dominio omnimodè in perpetuum prorſus eximimus.* Ergo ſi Eccleſiæ Regularium ſunt omnimodè, & prorſus exemptæ à iuriſdictione cuiuſcunque Epiſcopi, non poteſt Epiſcopus aliquid in eis diſponere, ac ordinare, ac proinde non poteſt præcipere vt S. Euchariſtia non exponatur. Pro cuius maiori vi expende duas particulas appoſitas in conceſſione, quæ excludunt omnes actus aduerſarios.

11\. Gloſſa. Butr. Tuſchus. Narbon. *Omnimodè, & prorſus.* Dictio *omnimodè* eſt vniuerſalis, & comprehendit omnia, itavt nihil excludat per Gloſſ. *verbo Omnimoda in Clement. Quamvis, de foro competenti.* Anton. de Butr. *conſ.19. n.5.* Decian. *concil.35. n.47. lib.2.* Card Tuſch. *tom.2. litt. D, concl.320. n...* Nouiſſimè Didacus Narb. *de ætate ad humanos actus requiſit. annot.8. q.4. num.12.* Altera particula eſt dictio *Prorſus*, & hæc dictio excludit omnia, & ſingula, quæ in contrarium excogitari poſſunt, *cap. Statutum, §. Prouiſurus, de Reſcript. in 6.* Ita Stephan. Gratian. Barboſa. Steph. Gratian & alij, quos citat, ac ſequitur Barboſa *in dictionib. diction.294* ergo cum Pontifex dicat in dicta conceſſione, quod dictæ Eccleſiæ ſunt exemptæ à iuriſdictione Diœceſani, *Omnimodè & prorſus*, quæ excludunt omnes, & ſingulos actus in contrarium, nullum actum poteſt Ordinarius in eorum Eccleſiis exercere.

12\. D. Gregor. Probatur tertiò, ex D Gregor. 18. q.2. *c. Luminoſo*, ait Pontifex: *Ne audeat ſibi Cathedram collocare Epiſcopus, vel quamlibet poteſtatem exercere imperandi, nec quancunque ordinationem, quamvis leuiſſimam faciendi, niſi ab Abbate loci fuerit rogatus, quatenus Monachi ſemper maneant in Abbatum ſuorum poteſtate, vt remotis grauaminibus diuinum opus, cum ſumma deuotione animi perficiant.* Diſponit Summus Pontifex, vt Eccleſiæ Regularium maximè exemptæ ſint à iuriſdictione Epiſcoporum, nec in eis ſuas Cathedras collocare, *nec quamcunque ordinationem quamvis leuiſſimam facere.* Et iterum maximè explicatur; *Ne quamlibet poteſtatem exercere imperandi.* Illa particula quálibet excludit etiam minimá actioné imperandi, *l. cum quid. ff. ſi certum petatur.* Decius *conſ.629. n.2* Menoch. Decius. Menoch. Franc. Leo. Franc de Pon. Glorier. *conſil 73. n.21.* Franciſc. de Ponte *deciſ.13. n.4.* Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici, part.1. c.15. num.69.* Glorier. *Reſp.1. p.1. n 185.*

13\. Probatur, quia nullum aſſignabitur fundamentum, vt requiratur licentia Epiſcopi; non enim quia *Epiſcopus*, quoniam talis licentia non eſt actus characteris Epiſcopalis. Non quia *Diœceſanus*, ſeu quia ſuperior territorij, in quo ſunt dictæ Eccleſiæ, quia illarum non eſt ſuperior: locus exemptus in Diœceſi iuxta Caboniſtas, vt extra Diœceſim iudicandus eſt: nec denique quia ad eas confluat populus ei ſubditus: quoniam ad eas ſine eius licentia, imò ipſo contradicente conuenit populus ad audiendum verbum Dei, ac ad diuina Officia, ac ad percipienda Sacramenta.

Probatur quartò, ex quādam declaratione S. Congregationis quam adducit Ioan. à Cruce *lib.3. c.5. dub.5. Notabili 2.* Probatur etiam ex communi vſu, & praxi, qua S. Religiones tam in hoc Regno Portugalliæ, quam in aliis Hiſpaniarum partibus, in quibus præſens adfui, ſolent S. Euchariſtiam exponere abſque aliqua Ordinarij licentia, imò vidi circa ann. 1625. quoddam Capitulum Sede vacante ſuo Decreto prohibere, ne Regulares ſine ſua licentia exponerent S. Euchariſtiam; cauſa agitata, & ventilata, Capitulum Sede vacante deſtitit à ſuo decreto, & Religiones perſeuerarunt in ſua praxi, & vſu exponendi Sacram Euchariſtiam abſque vlla Ordinarij licentia. 14. A Cruce. Capitulum Sede vacante.

Ad fundamentum Aduerſariorum Reſpondetur primò, quod tales declarationes, vt iam dixi, non ſunt in vſu, ac praxi, ſed contrarium ſeruatur à Regularibus abſque alicuius licentia exponētibus S. Euchariſtiā, ac proinde tales declarationes per communem conſuetudinē ſunt abrogatæ, & præſcriptæ, vt notant M. Lezana *tom.2. c.1. n.26.* Bordon. *Reſol.21. n.30.* Ceſpedes *de exempt. c.6. diſp.151. n.2.* Cokier *de iuriſd. in exemptos, q.6.* Secundò. Declarationes S. Congregationis vt obligent iuxta Conſtitutionem Vrbani VIII. quam retuli *ſuprà, Reſol.25 q.1. n.7.* duo requiruntur. Primò, quod oſtendantur authenticę, & ſubſcriptę manu Cardinalis, ac publici Notarij, & ſimul requiritur, quod ſint publicatę. At cum in talibus locis non ſint publicatæ, in illis non obligant. Tertiò, tales declarationes, quamvis habeant multam auctoritatem, tamen non poſſunt abrogare communes Canones, ac Conſtitutiones Apoſtolicas, niſi conſulto Summo Pontifice. Ita Nauar. *lib.5. conſilior. conſ.15. de ſent. excom.* Sanchez *lib.8. de matr. diſp.2. n.10.* Vaſq. *1.2. diſp.177. c. vlt.* Veiga *Minim. verb. De S. commun. caſu 126.* Pellizar. *tom.1. tract.4. c.4. n.108.* Portel. *tom.2. in Reſponſ. caſ.31. n.3.* Bonac. *tom.2. diſp.1. de leg. q.1 punct.8.* Cum ergo in prædictis declarationibus non dicatur conſultus Summus Pontifex, non videntur habere vim contra Conſtitutiones Apoſtolicas citatas *in hac quæſt. n.10. & 11.* 15. M Lezana. Bordon. Ceſpedes. Cokier. Vrban. VIII. Nauarr. Sanchez. Vaſquez. Veiga. Pellizar. Portel. Bonacina.

Ad id quod dicitur in confirmatione, quod ad reuerentiam, ac venerationem tam altiſſimi Sacramenti ſpectat, quod non multoties, ac frequenter exponatur. Tale aſſertum valdè minum apparet: nam Romæ, vbi adeſt Summus Pontifex caput totius Eccleſiæ abhinc multis iam annis elapſis vſque in præſentem diem ſeruatur, in vnaquaque Eccleſia per ſpatium quadraginta horarum, ſuo ſucceſſiuo, & alternatiuo ordine S. Euchariſtia omnibus diebus eſt expoſita, & ad magis excitandam deuotionem, ac frequentiam populi: Romani Pontifices concedunt indulgentias, inſuper & multas gratias; quo ergo fundamento dicitur, quod ad venerationé huius diuiniſſimi Sacramenti maximè pertinet quod non frequenter exponatur.

QVÆ

## QVÆSTIO III.

### *Quare in ſymbolo fidei de Euchariſtico Sacramento non ſit expreſſa mentio?*

SVMMARIVM.


17 *Obiecta Hæreticorum.*

18 *Symbolum idem eſt, ac ſignum, ſeu teſſera, quo milites inter ſe cognoſcuntur.*

19 *Apoſtoli compoſuerunt hoc ſymbolum, quo veri Chriſtiani à falſis agnoſcerentur.*

20 *Vt hoc Sacramentum ſanctificat, continetur ſub illo articulo remiſſionis peccatorum.*

21 *Vt vero eſt mirabile opus diuinæ omnipotentiæ, ſubintelligitur in illo articulo Deum Omnipotentem.*

22 *Quadruplex eſt ſymbolum, & explicatur.*


17. Hæretici. HÆretici noſtri temporis multis in partibus, & etiam conuenientes in hac Ciuitate, nobis Catholicis obiiciunt, quod cum dicamus diuiniſſimum Euchariſticum Sacramentum eſſe Myſterium fidei, in ſymbolo tamen quod Apoſtoli compoſuerunt, illius expreſſam mentionem non fecerunt.

18. Symbolum idem eſt, ac nota, ſignum, collatio, deducitur à verbo Græco, ſymbolo, id eſt confero, ſeu id, quod plures cõueniunt in vnum, vt cœna illa dicebatur collatio, ad quam comparandam multi aliquid contulerant. Seu ſymbolum etiam dicitur, nota, ſeu teſſera, ſeu nomen appellatiuum, per quod milites vnius Ducis, ſeu Principis agnoſcuntur inter ſe, & diſtinguuntur ab aliis. Ita Calepinus, Theſaurus linguæ Latinæ Lexicon Eccleſiaſticum. Calepin. Theſaur. Legic. Eccl.

19. Hinc ſacri Apoſtoli tanquam patres fidei, fundatores Chriſtianæ Religionis, Legati Chriſti, Coadiutores in ſaluatione generis humani, antequam diuiderentur in varias Prouincias, & orbis partes, hanc breuem fidei formulam compoſuerunt, quam ſymbolum dixerunt, vt per eam veri Chriſtiani à falſis diſtinguerentur, & ſemper veri Chriſtiani haberent in ore. Hoc breue fidei Symbolum Apoſtoli in duodecim articulos tanquam Generales, ſub quibus etiam multa alia fidei myſteria ſubintellexerunt; an ſinguli Apoſtoli particularem articulum compoſuerint, an communi conſenſu omnes articulos, incertum eſt. Hoc tamen ſecundum ex Ruffino videtur probabilius, de quo agit Hortus Paſtorum *tract. 1. lect. 9. § Hanc formulam.* Ruffinus. Hortus Paſtorum.

20. D.Thom. Difficultas ergo eſt, cur ſacri Apoſtoli in ſuo ſymbolo de Sacra Euchariſtia nullam faciunt mentionem. Ad quod reſpondet D. Thomas, & cum eo omnes Theologi, quia vel poteſt conſiderari hoc diuinum Sacramentum, vt nos ſanctificans, & ſic contineri ſub illo generali articulo in ſymbolo *in remiſſionem peccatorum*, quo credimus Sacramenta nouæ legis ad hanc remiſſionem conferendam inſtituta: nam Baptiſmus (quod magnam confuſionem peperit cuidam Hæretico inſultanti) eſt ianua Eccleſiæ, fidei, & Sacramentorum, & tamen de illo in hoc Apoſtolico Symbolo nulla ſit mentio, & omnes Hæretici, vt Caluinus, Lutherus, & alij, vt Sacramentum inſtitutum à Chriſto agnoſcunt; ergo dicendum eſt quod ſicut Baptiſmus continetur ſub illo generali articulo remiſſionis peccatorum, ſic etiam Euchariſtia.

Ait etiam D. Thomas, quod ſi hoc Euchariſticum myſterium conſideretur vt admirabile opus diuinæ Omnipotentiæ, ſic continetur ſub illo generali articulo, *Credo in Deum Patrem Omnipotentem* Sed dicit Hæreticus. Apoſtoli in ſuo ſymbolo expreſſerunt aliqua opera diuinæ Omnipotentiæ, vt creationem cœli, & terræ, & reſurrectionem carnis, cur ergo non expreſſerunt hoc admirabile opus Euchariſticum? Reſpondeo, quod ſacri Apoſtoli, in hoc breui ſymbolo, ſeu abbreuiata formula, ad indicandam ſummam Dei omnipotentiam, poſuerunt primum, & vltimum opus illius quod habemus in Scriptura. Primum opus diuinæ Omnipotentiæ in Scriptura eſt creatio cœli, & terræ, vltimum verò illius opus eſt carnis reſurrectio ad vitam æternam; ac proinde ſub hoc primo, & vltimo opere, cætera diuinæ Omnipotentiæ opera, vt eſt Euchariſticum Sacramentum continentur. 21. D.Thom.

Doctrinæ gratia aduerte, quod quadruplex eſt Symbolum *Primum Apoſtolicum.* De quo modo diximus. *Secundum eſt Concilij Nicæni,* in quo ob Arij hæreſim negantis diuinitatem filij Dei, inde concilium maximè explicat ea, quæ pertinent ad diuinitatem filij Dei, *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem Patri.* Quartum Symbolum *Conſtantinopolitanum*; in quo propter hæreſim Macedonij negantis diuinitatem Spiritus ſancti, quædam apponuntur in Concilio ad magis explicandam ipſius diuinitatem, & dicitur; *& Spiritum ſanctum viuificantem, qui ex Patre, Filioque procedit, qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur,* &c. Et ex vtroque ſymbolo tam Nicæno, quam Conſtantinopolitano Eccleſia adiungens fecit vnum ſymbolum, quod canitur in Miſſa. Et quia Nouatiani omnino negabant Baptiſmum, & Arius, ac Macedonius iuxta ſuos errores nouam formam Baptiſmi introduxerunt, ideo Patres Concilij Conſtantinopolitani appoſuerunt, *Confiteor vnum Baptiſma:* iuxta illud ad Epheſ. 4. *Sicut vnus Deus, ſic vna fides, & vnum Baptiſma.* Quartum Symbolum *eſt D. Athanaſij,* valdè explicatiſſimum, & ab antiquiſſimis temporibus; maximè receptum eſt ab Eccleſia, & eiuſdem auctoritatis habetur cum aliis. 22. Conc. Nic. Conſtantin. Eccleſia. Epheſ. 4. D. Athan.

## QVÆSTIO IV.

### *Vtrum delinquens fugiens à Satellitibus ad Sacerdotem portantem Sacram Euchariſtiam, vel ad domum, in qua ipſa eſt pro communicando infirmo gaudeat immunitate Eccleſiæ?*

SVMMARIVM.


23 *Proponitur caſus quæſtionis.*

24 *Prima ſententia negat.*
25 *Secunda vera, & communis affirmat.*
26 *Ratio eſt, quia Eccleſiæ immunitas principaliter deſumitur ob diuinum Sacramentum.*
*Ex Dei præſentia redditur locus ſanctus. Ibidem.*
27 *Confugiens ad domum, in qua eſt Sacra Euchariſtia, gaudet immunitate.*
28 *Reus Eccleſiæ reſtituendus, & Satellites incidunt in cenſuras Bullæ Cœnæ.*

23. QVæſtio eſt, an ſi in præſenti caſu delinquens fugiat à Satellitibus ad locum, in quo eſt, vel defertur per plateas, gaudeat immunitate Eccleſiæ, & ſi furore, ac inconſideratè à Satellitibus detineatur, reſtituendus ſit Eccleſiæ. Caſus facilè poteſt contingere in praxi, & in hac Ciuitate contigit, vt ſtatim dicam.

24. Gloſſa. Couar. Bonacina. Partem negantem tuentur Gloſſa *in c. Queſitum 13 q. 1.* Couar. *lib. 2. variar. cap. 20. num. 6.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. de legibus, quæſt. 7. §. 2. num. 11.* Fundamentum eſt, quia priuilegia non debent ad aliud trahi per conſequentiam, & quamvis multa priuilegia concedantur locis ſacris ob Euchariſtiam, nullibi tamen tale priuilegium legitur conceſſum Euchariſtiæ extra Eccleſiam.

25. Bobadilla. Raph. de la Torre. Ioan. de Heuia. Tannerus. Megala. Ceuallos. Cenedus. Rodrig. Diana. Suarez. Contraria ſententia eſt valdè communis, pro ea ferè 30. Doctores citat Bobadill. *in Polit tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 86. & in Gloſſa*; & pro hac ſententia etiam Raphaëlem de la Torre, Ioannem de Heuia, Tannerum, Megalam, Ceuallos, Petrum de Cenedo, Rodriguez. Gambacurt. Syluestrem, Angelum, & alios, quos citat, & ſequitur Diana *tom. 1. tract. 1 Reſolut. 28.* Pro ea etiam ſtat Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 9. n. 10. ad finem.*

26. Ratio eſt, quia immunitas Eccleſiæ conceſſa eſt illi ob reuerentiam diuinorum, quæ in ipſa Eccleſia continentur; atqui inter omnia diuina ibi contenta principaliſſimum eſt Euchariſticum Sacramentum, ergo vbi hoc diuinum Sacramentum adeſt, ibi ſecum defert immunitatem: nam principale ſemper defert ſecum ea, quæ illi ſunt annexa, ac conſequentia. Confirmatur, quia videns Moyſes, quod rubus arderet, & non combureretur, currebat ad videndam illam viſionem grandem, clamat Angelus: *Ne appropies, inquit, huc: ſolue calceamenta de pedibus tuis: locus enim,*
Exod. 3. *in quo ſtas, terra ſancta eſt.* Exod. 3. num. 5.
Ioſuë 5. Quod etiam dicitur *Ioſue cap. 5. num. 15.* & vnde locus ille, qui erat terra Gentilium, qui idololatria abundabant, locus Sanctus. Communiter omnes Patres, & Interpretes, quod locus dicebatur Sanctus ab Angeli præſentia loquentis nomine Dei; ſi ergo præſentia Angeli reddebat locum Sanctum, vt Moyſes Vir ſanctiſſimus prohibeatur illuc accedere, niſi cum multa reuerentia, in cuius ſignum mandatur ei ſoluere calceamenta. Si ergo locus ille Sanctus erat, & tanta reuerentia tractandus ob præſentiam Angeli nomine Dei loquentis, quanto magis dicendus eſt Sanctus, & magna reuerentia tractandus locus, in quo adeſt ipſa realis ac ſubſtantialis præſentia Dei veri Chriſti Ieſus. Confirmatur etiam ſecundo, ſi tali immunitate gaudent Palatia Epiſcoporum, ac Principum, cur etiam deneganda erit loco, in quo adeſt ſuprema Dei maieſtas, qui ſua præſentia omnia ſanctificat, ac ſumma reuerentia colenda reddit.

Ex his infertur, quod ſi Deus fugiat ad domum, in qua eſt Sacra Euchariſtia pro communicando infirmo, vel dum per plateas defertur ad ipſum infirmum, & ſi Sacerdotem non tangat, ſed tantum ſe immiſceat inter perſonas comitantes diuiniſſimum Sacramentum gaudet immunitate Eccleſiæ, & ita cauſa bene perpenſa, ac examinata iudicatum fuit à ſupremo Senatu Regio Olyſſipone anno 1652. die 14. Martij. Et ratio eſt, quia omnes illæ perſonæ vna cum Sacerdote Sacram Euchariſtiam geſtante, vnam repræſentant Eccleſiam: nam ſi vulgo dicitur, *Vbi Rex adeſt, ibi eſt Regalis Curia.* Vbi ergo etiam adeſt Chriſtus Ieſus, ſupremum Eccleſiæ caput, ibi verè adeſt eius Eccleſia. 27. Senatus Regius.

Ex his planè infertur, quod ſi ſatellites comprehenderunt delinquentem in domo, vel platea, in qua aderat Sacra Euchariſtia, ille reſtituendus eſt à Iudice Eccleſiæ, ita præcepit *Regius Senatus, vt modo dixi,* imò tales Satellites incidunt in cenſuras Bullæ Cœnæ, quia violant immunitatem Eccleſiæ, ita Peregrinus *de immunitate Eccleſiæ, cap. 4. num. 19.* Marius Italus *de immunitate Eccleſiæ, lib. 1. cap. 4. §. 10. num 8* Ludouicus Correa *in Relect. ad cap. Inter alia, de immunitate Eccleſiæ, part. 2. num. 24.* Gambacurta *lib. 3. de immunitate, cap. 4. num. 14.* Diana *in citata, 1. part. tract. 1. Reſol. 18. § Sed cum hæc*, qui meritò etiam, vt notat Riccius *part. 3. deciſ. 83. n. 5.* Hoc negandum eſt in confugiente ad Sacerdotem portantem oleum ſacrum. 28. Peregrin. Marius. Correa. Gambacur. Diana. Riccius.

Qui etiam docent, vt dicam doctrinæ gratia ad confugientem ad proceſſionem, vel ad loca, in quibus ſũt reliquiæ Sanctorũ, vel imagines B. Virg. immunitate gaudere, quia immunitas Eccleſiæ illi datur propter reuerentiam Deo debitam; atqui eadem reuerentia, & honor conſideratur in reliquiis Sanctorum, ac eorum imaginibus, ac Beatæ Virgini: nam honor, & reuerentia exhibita Sanctis pertinet ad Religionem, & diuinum cultum, Deus enim honoratur in Sanctis ſuis, pro quo multa alia adducunt citati Ludouicus Correa, Gambacurta, & etiam Diana *4. part. tract. 1. Reſol. 48.* 29. Correa. Gambacurt. Diana.

## QVÆSTIO V.

*Mulier quædam in Sacra Communione ex ore ſuo poſuit ſacram particulam in linteo quodam, poſtea detulit ſuo Confeſſario, quid debuit ille facere?*

### SVMMARIVM.

30 *Caſus vt contigit.*
31 *Graues rationes, ac dubitationes, quæ occurrebant ac maximè Confeſſarium perurgebant, & n. 32.*

33 *Poterat*

*33 Poterat Confeſſor in Confeſſionario conſumere, etiamſi non eſſet ieiunus: nam reuerentia debita Sacramento eſt de iure naturali.*

31. Caſus contigit, quod mulier quædam decepta, ac ſeducta ad certum negotium peragendum, accedens ad Sacram Communionem, acceptam particulam, ex ore ſuo abſcondite, repoſuit in linteo mundo, & per tres hebdomadas in ſua domo, ac ſuo Oratorio, reuerentia, qua potuit, & lampade accenſa retinuit, tamen poſtea facti pœnitens diuiniſſimum Sacramentum in linteo mundo ſecum aſportauit, & ſuum peccatum multis lachrymis confitens ſuo Confeſſario dedit.

32. Confeſſor valdè admirabundus, ac perplexus, ſacram Hoſtiam accepit, & cœpit cogitare ſecum quid ageret: nam ſi publicabat factum, & diuiniſſimum Sacramentum eſſe in linteo, inde magna confuſio oriretur in omnibus, & in rigidum examen veniret Confeſſor, vndenam illa Sacra particula delata eſſet, & ipſe ob ſigillum Confeſſionis, nunquam poſſet mulierem manifeſtare, ſi verò ſecum aſportaret ſacram particulam ad ſacrificium Miſſæ, vt ibi eam conſumeret, adhuc enim confeſſor Miſſam non celebrauerat, in multis reuerentia debita diuiniſſimo Sacramento erat omittenda, illud abſcondite ſecum deferendo ad Sacriſtiam, dum veſtibus induebatur, ac ad altare accedebat, etiam antequam ad ſacram deueniret.

33. His omnibus præpenſis. Optimum incidit Concilium, vt Confeſſor adorans diuinum Sacramentum, cum adhuc Miſſam non celebraſſet ibi in Confeſſionario ipſum communicaret, ac conſumeret. Imò dato caſu quod Confeſſor Miſſam celebraſſet, & iam non eſſet ieiunus, adhuc benefaceret, ſi ipſum diuiniſſimum Sacramentum acciperet, & conſumeret. Nam in propoſito caſu inſtabant tria, præceptum vnum de reuerentia debita diuiniſſimo Sacramento, ſi non dignè, ac reuerenter tractaretur, & aſportaretur à Confeſſario quod de iure diuino, ac naturali obligat. Secundum, ſigillum Confeſſionis, quod de iure diuino non eſt violandum, vt manifeſtaretur mulier. Tertium, præceptum Eccleſiaſticum, vt diuinum Sacramentum non accipiatur, niſi à ieiuno. Et valdè certum, ac commune eſt, quod quando diuerſa præcepta concurrunt, illud quod eſt maius, & excellentius præfertur omiſſo minori; atqui præceptum diuinum, ac naturale maius eſt Eccleſiaſtico, vt eſt manifeſtum, ergo ſeruatis maioribus præceptis in prædicto caſu à non ieiuno poterat ſumi.

# RESOLVTIO XXXVII.

## *De Excommunicatione.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Vtrum Religioſi Mendicantes teneantur cenſuris non expreſſis in iure latis ab Ordinario?*

### SVMMARIVM.

1 *Quid nomine Mendicantium intelligatur.*
2 *Prima ſententia affirmat.*
3 *Vera, & communis ſententia negatiua, & num. 4. & 5.*
6 *Probatur primo, ſecundo, & tertio ex variis Capitibus iuris, & n. 7. & 8.*
9 *Probatur etiam indulto Sixti IV. pro Carmelitis.*
10 *Ponuntur tres caſus ex Concilio Tridentino.*
11 *Ex quo grauiter confirmatur noſtra reſolutio.*
12 *Cur Summi Pontifices tot gratias conceſſerunt Religionibus.*
13 *In aliis caſibus excommunicatio poſita eſt nulla.*
14 *Ponuntur duo, vel tres caſus ex Gregorio XV. & Clemente X. & n. 15. & 16.*
17 *Concluſio ex ſuperioribus.*
18 *Ponitur argumentum ex Cardinal. declarationibus, & ſoluitur, & n. 19.*
20 *Satisfit argumento de poteſtate ad exequendum munus commiſſum, & n. 21.*
22 *Satisfit tertio argumento ex natura ad operationes, & n. 23.*
24 *In quarto argumento explicatur quomodo delegans facit vnum tribunal cum delegato, & n. 25.*

NOMINE Mendicantium intelligimus quatuor Religiones, ſcilicet Prædicatorum, Minorum, Eremitarum ſancti Auguſtini, Carmelitarum, quæ de iure ſunt Mendicantes, vt iam dixi *Opuſcul. 1. Reſolut. 2. quaſt. 6. num. 64.* & etiam intelligimus Religiones Societatis IESV, ſancti Franciſci de Padua, & ſeruorum, quæ ex priuilegio ſunt Mendicantes, & etiam omnes aliæ, quæ participant priuilegiis Mendicantium. In propoſita quæſtione duæ ſunt ſententiæ. 1.

Prima ſententia eſt affirmatiua dicens, quod Ordinarij poſſunt ligare cenſuris exemptos, nempe Religioſos, ita Salzedo *in Additionibus ad Practicam Bernardi Diaz, cap. 3. littera A, E, punire in fine.* Royas *de hæretic. prima parte, num. 155.* & teſtatur ſe cum eſſet Vicarius Generalis in Epiſcopatu Pampilonenſi id feciſſe contra Monachos S. Benedicti exemptos, & citat Innocentium, & Auphredium, ſed immeritò: nam hi duo Auctores ſolum dicunt conceſſam eſſe Ordinario poteſtatem coërcendi eos, qui ſuam iuriſdictionem perturbant. Eandem ſententiam tenent Riccius 2. Salzed. Royas. Innocent. Auphred.

Salgadus. Barboſa. Nouar.

Salgadus, & alij, quos citat, ac ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part.3. allegat.78. num.25.* & nouiſſime Anton. Nouarius *tit. de Proceſſionibus, n.6.* & Barboſa pro ſe adducit quandam declarationem Cardinalium.

3. Secunda ſententia vera, & certiſſima conſtanter tenet, quod non poſſint Epiſcopi, ac Ordinarij locorum, ferre cenſuras, ſcilicet excommunicationem, ſuſpenſionem, ac interdictum in Mendicantes, ac eorum priuilegia communicantes, niſi tantum in caſibus expreſſis in iure, quos infra in hac quæſtione annumerabo. Ita multi Canoniſtæ, Gambacurt. Hoſtienſis, Anchar. Dominicus, Ioannes Andreas, Francus, Socinus, quos citat Sanchez ſtatim allegandus; eandem ſententiam tenet Gloſſa *cap.1. de Priuilegiis, in 6. verbo quantum ad iſta,* & *cap. Cum olim eſſemus, eodem titulo.* Innocentius *cap. Reperimus, in fine,* & *cap. Cum Capella, de Priuileg. num.1. in fine, verſiculo, Item nota.* Geminianus *dicto cap.1. de Priuileg. in 6. §. vltimo, verſiculo quod ſi Ordinarius,* & *in dicto cap.1. de conceſſione prebendæ, §. Ex parte.* Rota Romana *in deciſionibus* 702. *verſ. Idque tanto magis.* Nauarrus *Commentar.2. de Regular. num.63. verſicul. Addo tertio.* Bonifacius *in Clementina Archiepiſcopos, de Priuileg. num.56.* Cardinalis Zabarella *ibidem verſicul. Si tamen, num.5.* Lupus ab vtroque citatus. Couarruuias *infra citandus.*

Gambacurt. Hoſtienſ. Anchar. Dominic. Ioan. Andr. Francus. Socinus. Sanchez. Gloſſa. Innocent. Geminian. Rota Rom. Nauar. Bonifac. Cardinal. Lupus. Couar.

4. Eandem etiam ſententiam tenent communiter noſtri Theologi, Henriquez *de Indulgentiis, cap.25. in fine,* Syluester *verb. Exemptio, quæſt.8.* Richardus *in 4. diſtinct.18. artic.5. quæſt.5.* Roſella *in ſumma, verb. Verbum exemptum, in principio.* Tabiena *ibidem, num.1.* Armilla *eodem verbo, num.2.* Saytus *lib.1. cap.8. num.7.* & *lib.4. cap.2. num.12.* Sanchez *lib.7. de matrim. diſp.33. n.23.* Rodriguez *tom.2. Regul. quæſt.59. art.5.* Miranda *tom.2. quæſt.35. artic.1.* Villalobos *2. tom. tract.35. difficult.5. num.17.* Hieron. Rodrig. *Reſol.62. n.1.* Portel. *in Additionibus, ad dubia Regularia, verb. Epiſcop.* Lezana *tom.4. verb. Proceſſ. quod Regul. n.2.* & *in conſult. conſult.40. n.72.* Diana *3. p. tract. de dubiis Regul. Reſol.76.* & *part.7. tract.12. Reſol.29.* & *part.11. tract.2. Reſol.8.* & *Reſol.22.* Tamburin. *tom.1. de iure Abbatum.* Bruno *de priuileg. Regular. p.2. tract.8. cap.4. Propoſ.7.* Ceſpides *de exemption. Regular. cap.18. dubio 74. num.23.* Machadus *tom.2. lib.4. part.6. tract.10. documento 6. num.2.* duas affert Cardinalium *de electione.* Vide *infra Reſol.47. c.2.*

Henriq. Syluest. Richard. Roſella. Tabiena. Armilla. Saytus. Sanchez. Rodrig. Miranda. Villalobos. Hier. Rodr. Portel. Lezana. Diana. Tambur. Machad.

5. Dicendum eſt cum hac ſecunda ſententia Epiſcopos, ac Ordinarios locorum non poſſe excommunicare, nec ferre cenſuras in Mendicantes, ac exemptos, niſi tantum in caſibus expreſſis in iure, de quibus ſtatim, ac proinde excommunicatio lata ab Epiſcopo in exemptos eſt nulla, ac nullius effectus, & eſt communis inter Doctores hæc noſtra ſententia Probatur ex communi placito tot, ac tam grauiſſimorum Doctorum.

6. Probatur primò, ex iure ex *cap. Cum olim, de priuilegiis.* Vbi ait Textus, Religioſos Conuentus ſancti Petri eſſe exemptos à iuriſdictione Epiſcopali, & pertinere ad Romanam Eccleſiam. Deinde vt refertur in eodem Textu Epiſcopus Eugubinus excommunicauit Abbatem Conuentus S. Petri. Tunc Abbas acceſſit ad Celeſtinum Tertium oſtendendo priuilegia ſui Conuentus data à Lucio Papa anteceſſore. Tunc Celeſtinus videndo priuilegium dicti Conuentus, vt ait Innocentius III. in citato Textu in hæc verba: *Ipſe inſpectis Eccleſiæ tuæ priuilegiis te licet excommunicatum ab Epiſcopo Eugubino diceretis, tanquam non ligatum admiſi ad oſculum;* ergo expreſsè conſtat, quod excommunicatio lata ab Epiſcopo non ligat Regulares; & hic Textus maximè notandus. Quia Epiſcopus conquerebatur, quod illud priuilegium Conuentus ſancti Petri eſſet in ſuum præiudicium, & ſuam iuriſdictionem perturbaret, deciſum fuit ab Innocentio III. Celeſtino III. priuilegium eſſe validum.

Celeſtinus. Lucius. Innoc.

7. Probatur ſecundò, ex *cap. Quanquam eodem Titulo.* Vbi refertur priuilegium, quod Religioſi non poſſint excommunicari ab Epiſcopo; excipitur tamen caſus, in quo Religioſus ſit Vicarius Eccleſiæ Parochialis, de qua exceptione dicam ſtatim.

Cap. Quanquam.

8. Probatur tertiò, ex celebri Textu *cap.1. de priuilegiis, in 6.* Ibi Innocentius IV. determinat Epiſcopos habere iuriſdictionem in exemptos ratione delicti commiſſi, vel contracti initi in loco non exempto. Et addit *in eodem Text. §. In eos,* ſic ait: *In eos autem quibus nec interdici, ſuſpendi, vel excommunicari à quocunque valeant, à Sede Apoſtolica eſt indultum: ſicut ſunt Religioſi quamplures, in quorum priuilegiis continetur, ne quiſquam Epiſcopus, vel Archiepiſcopus Monaſteriorum ſuorum Monachos pro vlla cauſa, vel loco interdicere, ſuſpendere, vel excommunicare præſumat: Iidem Ordinarij iuriſdictionem ſuam quantum ad iſta vbicunque illi fuerint, penitus exercere non poſſint.* Vbi Pontifex expreſsè determinat, quod Religioſos exemptos, quantum ad iſta, ſcilicet excommunicationem, interdictum, ſuſpenſionem, nullam habere iuriſdictionem. Ita Gloſſa, Hoſtienſis, Abbas, & multi alij, quos adducunt Sanchez *citatus,* & Barboſa *ad dictum Text.* qui vnum tantum caſum excipiunt, ſi Monachus ſit Vicarius Eccleſiæ Parochialis, qui excipitur *in citato cap. Quanquam, in 2. Probatione.*

Innoc. IV. Gloſſa. Hoſtienſ. Abbas. Sanchez. Barboſa.

9. Probatur quartò, ex multis priuilegiis conceſſis Ordinibus Mendicantium, quæ referunt Rodriguez, & Miranda *citati,* ſufficiat id, quod ampliſſime Sanctiſſimus Dominus Sixtus IV. conceſſit nobis Carmelitis in ſua Bulla, quæ dicitur Mare, & incipit: *Dum attenta,* § 71. vbi Pontifex ait: Nullus Ordinarius, ſeu Legatus quavis auctoritate vtens quamcumque ſuperioritatem ſuper prædictos fratres, ſibi vendicare præſumat, neque aliquis abſque ſpeciali commiſſione Sedis Apoſtolicæ faciente mentionem de verbo ad verbum, de huius indulto valeat pronuntiare, ſeu promulgare aliquas ſententias excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſuper eoſdem. Et volumus, quod proceſſus facti contra fratres præfatos pro infectis habeantur, etiamſi eorum *exemptio, vtpote notoria, non fuerit allegata.* Hæc Pontifex, vbi clariſſimè noſtrum determinat intentum.

Rodrig. Miranda. Sixtus IV.

*Ponuntur*

## *Ponuntur caſus ex Concilio Trident.*

10. Probatur quintò; ratione deſumpta ex Concilio Tridentino; nam quoties Concilium voluit vt Epiſcopi poſſent ferre cenſuras in Religioſos exemptos, hoc expreſſit, vt ſunt tres caſus, & nulli alij dantur in iure: caſus enumerat Sanch. *citato loco, num. 25. in initio.* Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 16.* Concedit Epiſcopis, vt per cenſuras cogant Religioſos reſtituere nouitiis ſiue maſculis, ſiue fœminis exeuntibus ante profeſſionem, omnia data illis à ſuis conſanguineis. *Secundus caſus,* Concilium eadem *ſeſſ. cap. 5.* concedit Epiſcopis, vt per cenſuras cogant Moniales ſeruare clauſuram. *Tertius caſus*; idem Concilium *ſeſſ. 22. in Decreto de vitandis, & obſeruandis in celebratione Miſſarum,* concedit Epiſcopis, vt ſi ipſis viſum fuerit prohibeant cum cenſuris Regulares celebrare in oratoriis, priuatiſque domibus; atqui Concilium in aliis caſibus non ponit cenſuras, vt *ſeſſ. 25. cap. 13.* de Regularibus, quòd compellantur ad proceſſiones publicas, *& cap. 24. de punitione, Religioſi delinquentis extra monaſterium, ſi à ſuo Prælato non puniatur, & cap. 17.* quoad explorandam voluntatem puellæ profeſſuræ, de ſua libertate ad Religionem, & eadem *ſeſſ. c. 4.* quòd Religioſus miſſus ad vniuerſitates cogatur ab Epiſcopo habitare in monaſterio, & aliis caſibus *cap. 11. 15. & 14. ac 15.* in quibus non apponit; ergo Concilium ſolùm in illis tribus caſibus, dat facultatem Epiſcopis cogendi Regulares per cēſuras & ſolum in illis tribus hāc poteſtatem habent, & non in aliis caſibus, quamvis Concilium dicat compellantur, quia poſſunt compelli per alia media, verbi gratiâ, pœnas pecuniarias, fructuum retentionem temporalia impedita, prædicationum priuationem, vel alia ſimilia, iuxta *cap. 1. de Priuilegijs in 6.* ita M. Lezana *tom. 4. verb. Proceſſio quoad Regulares, num. 2.* Gratian. *deciſ. 332. num. 13.* Peirinus *in Priuileg. Minimor. tom. 1. Conſtit. 2. Sixti IV. num. 60.* Ciarlinus *in cont. forenſi tom. 1. cap. 50. num. 19.* ſic & omnes Auctores noſtræ ſententiæ.

Sanchez. Trident. Lezana. Gratian. Petrin. Ciarlin.

11. Confirmatur tota hæc doctrina, & quæro ab aduerſariis. Cur ſacrum Concilium expreſſit in illis tribus caſibus vt Epiſcopi compellant Regulares per cenſuras, non verò in aliis caſibus, numquid hoc caſu, ac fortuito factum eſt à Concilio in Spiritu ſancto legitimè congregato, non dicendum eſt caſu factum eſſe, ſed Spiritu ſancto dictante, quia tantùm in illis tribus caſibus ordinauit, vt compellerentur per cenſuras, & non in aliis caſibus; quòd in ſimili caſu non ponitur tanquam non poſitum habetur.

12. Confirmatur; quia Summi Pontifices tot, & tanta priuilegia exemptionis conceſſerunt Regularibus, quia ipſi multis vexationibus, ac grauaminibus premebantur ab Epiſcopis, ac ordinariis locorum, de quo latè Rebuff. *reſponſ. 142.* Cenedo *quæſt. 26. n. 3.* Vbaldus *tract. de Canon. Epiſcop. cap. 3. quæſt. 6. num. 9.* Tuſch. *verb. Exempt. concluſ. 566. num. 6.* Caſtro *conſil. 432.* Ergo cum Concilium non exprimat, quod Epiſcopi compellant Regulares extremo, ac rigido Eccleſiæ cenſurarum gladio, voluit eos ab his abſtinere, & alio mitiori modo agere.

Rebuff. Cenedo. Tuſchus. Vbaldus. Caſtro.

Ex dictis primò inferes, quòd ſi Epiſcopus exceptis illis tribus caſibus excommunicauerit Regularem, excommunicatio eſt nulla, & ipſe Religioſus in bona conſcientia ſe poteſt habere tanquam non excommunicatum, tam in foro interiori, quam exteriori, & poteſt publicè celebrare, & alia facere, ac ſi nulla excommunicationis ſententia contra eum eſſet prolata, quia priuilegium Mendicantium eſt valdè notorium, cum ſit inſertum in corpore iuris. Confirmatur ex citato priuilegio Carmelitarum, vbi expreſsè Sixtus IV. declarat, quod talis excommunicatio contra eos lata, ſit nulla, etiamſi eorum exemptio vtpotè notoria, non fuerit allegata. Ita Couar. *in cap. Alma mater 11. part. §. 7. num. 5.* Corduba *in ſuo quæſtionario magno, lib. 3. quæſt. 43.* Rodrig. *tom. 2. quæſt. 59. art. 5.* Miranda *tom. 2. citata, quæſt. 35. art. 11.* Et vidi quod Epiſcopus Conimbric. excommunicauit cum declaratoria Rectorem Collegij S. Auguſtini, & vniuerſitate approbante, ipſe non ſe habuit vt excommunicatum; & Archiepiſcopus Vlyſſiponenſis excommunicauit Priores Eremitarum ſancti Auguſtini, & Carmelitarum, ac miniſtrum ſanctiſſimæ Trinitatis, quia noluerunt accedere ad proceſſionem D. Marci, & Doctiſſimis Viris Conſultis, ipſi non ſe habuerunt excommunicatos, quia cenſura iudicabatur nulla, ac nullius effectus. 13.

Couarr. Corduba. Rodrig. Miranda.

## *Ponuntur duo caſus ex Gregorio XV. & ex Clemente X.*

Hæc, quæ diximus, procedunt ſecundum ius antiquum, ac Decreta Concilij Tridentini. Poſtea verò Gregorius XV. in ſua conſtitutione, quæ incipit *inſcrutabili.* Quæ habetur, *tom. 4. Bullarij inter Bullas huius Pontificis num. 18.* vbi Pontifex confeſſarios, & concionatores tam ſæculares, quam Regulares, quomodolibet exemptos, delinquentes in his maximè, quæ pertinent ad confeſſionem, omnimode iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi, tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati, ſubiicit, & ſubiectos eſſe declarat; & ait. *Ita vt Epiſcopi in ſupraſcriptis caſibus, in prænominatas perſonas, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea, quomodocumque delinquentes, & quando opus fuerit etiam extra viſitationem, per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, vti eiuſdem ſedis delegati, procedere, omnemque iuriſdictionem exercere liberè, & licitè valeant.* 14.

Gregor. XV.

Tamen hæc conſtitutio Gregorij XV. ſuſpenſa fuit ab Vrbano VIII. ad inſtantiam Sereniſſimi Regis Philippi pro Regnis Hiſpaniæ vt conſtat ex *Breui Nuntij Apoſtolici,* tunc temporis exiſtentis. Nunc verò Eminentiſſimi Cardinalis Saccheti 21. Aprilis anno 1625. Deinde ſupplicante Nuntio Regis Hiſpaniarum obtentum fuit Breue ab Vrbano VIII. pro illius ſuſpenſione, quod de verbo ad verbum affert Antonius de Hinogoſa *in directione diſcuſ. Regular. verbo confeſſarius*; de quo etiam Auguſtinus Bellis *in tract. pro defenſione Regular.* & Alphonſus Carranza *in informat.* 15.

*pro Religionibus.* Lezana *tom.1.cap.19.num.35.* & *in Conſultis*, *conſulto* 40. *n.*73.

16. Tamen poſtea ſanctiſſ. Dom. Clemens X. ſua conſtitutione, quæ incipit, *ſuperna Magni* & de verbo ad verbum retuli ſuprà *in hoc opuſculo Reſol.* 23. *quæſt.*16. In qua Summus Pontifex Clemens X. reualidat citatam conſtitutionem Gregorij XV. & dat iuriſdictionem Epiſcopis, vt & contra concionatores, ac Regulares confeſſores delinquentes quoad ipſam confeſſionem, aut cum ſcandalo viuentes, vel graue delictum committentes, vt eos valeant ſuſpendere, ac remouere à confeſſionibus audiendis, ad cuius rei effectum reuocat omnia priuilegia, etiam contenta in corpore iuris, vt patet ex ipſo contextu; vide ſuprà citato loco, citataque quæſtione.

17. Ex quo fit manifeſtum, quod Domini Epiſcopi non poſſunt procedere cum cenſuris contra Regulares, niſi tantùm in quinque, vel ſex caſibus, in tribus appoſitis in Concilio Tridentino; aliis appoſitis à D. Clemente X. ſi deliquerint in confeſſione, & aliàs, vt dixi ſuperiori numero malè vixerint, in aliis verò caſibus, qui ſunt vel quindecim, vel ſexdecim, in quibus Concilium, vel ius Canonicum dat poteſtatem Epiſcopis, vt procedant contra Regulares exemptos, non eſt intelligendum per cenſuras, ſed per alias pœnas, quia quoties datur eis facultas ad cenſuras, hoc exprimunt.

Trident. Clemens X.

18. Arguitur; primò pro prima ſententia ex aliquibus declarationibus Cardinalium, ex quibus videtur colligi Epiſcopum poſſe etiam cum cenſuris Eccleſiaſticis, compellere Regulares in his caſibus, in quibus in eos iuriſdictio illi tribuitur à iure communi, ſacro Concilio, & à conſtitutionibus Apoſtolicis.

Cardinaliū declarationes.

19. Reſpondetur; primò: Quod dictæ declarationes non oſtenduntur authenticæ, & ideo non tenemur eas ſequi; vt ſæpè iam notaui iuxta Decretum Vrbani VIII. Secundò: Declarationes Illuſtriſſimorum Cardinalium non habent vim ad derogandum ius commune, niſi conſulto Romano Pontifice, vt dixi ſuperiori *Reſol. quæſt.*2. *num.*5. & in talibus declarationibus nulla fit mentio de conſultatione Romani Pontificis, cum noſtrum priuilegium ſit de iure communi, ac conſtitutionibus Summorum Pontificum. Tertiò; quia tales declarationes intelligendæ ſunt de Regularibus non habentibus priuilegium in contrarium, prout colligitur manifeſtè ex declaratione ſacræ Congregationis anno 1587. quam referunt Rodrig. *tom.*1. *quæſt.*45. *art.*2. *in fine*, Suarez *tom.*4. *de Religione, tract.*8. *lib.*1. *cap.*10. *n.*27. In qua ita dicitur. *Regulares adeuntes monaſteria Monialium ſine licentia Epiſcopi, incidunt in pœnam excommunicationis, quam Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, niſi Regulares illi haberent ex priuilegio, quòd non poſſint excommunicari, & tunc deberent puniri à ſuis ſuperioribus alia pœna.* Ecce iam apparet intentio ſacræ Congregationis, quod Regulares habentes priuilegium, non ligantur cenſuris Epiſcoporum, ſed ſi deliquerint à ſuis ſuperioribus ſunt puniendi. Reſpondetur & quarto, vt tenent Hieron. Rodrig. *in compendio. Reſolut.*118. *num.*1. Portel. *in additionibus ad dubia Regularia, verb. Proceſſiones*, *num.* 1. ex Quaranta *verb. Precedentia in fine*, Barboſa *in remiſſionibus*, ad Concil Trident. *ſeſſ.*25. *cap.*13.§. *Compellantur*, de Regularibus ſæpè à ſacra Congregatione Cardinalium determinatum fuiſſe. Non poſſe, Regulares compelli ab Epiſcopo per cenſuras ad proceſſiones, & inde noſtra ſententia magis confirmatur.

Rodrig. Suar.

Declaratio. Cardinal.

Arguitur ſecundò; data poteſtate alicui ad aliquod munus, conſequenter datur ei, quidquid neceſſarium ad illud debitè exequendum, *cap. Paſtorali*, *cap Præterea de officio legati*, *l.*2. *ff. de iuriſdictione omnium iudicum.* Sed Epiſcopis datur iuriſdictio regendi, ac rectè gubernandi ſuas Eccleſias, & quod valeant compellere Regulares etiam exemptos in multis caſibus; ergo etiam eis data eſt poteſtas ferendi cenſuras in Regulares, ſi hoc fuerit neceſſarium. 20.

C. Paſtorali. C. Præterea.

Reſpondetur diſtinguendo maiorem; data poteſtate alicui, dantur cætera neceſſaria, ſi ipſa poteſtas non detur contracta, ac limitata ad aliqua verum eſt; ſi verò ipſa poteſtas datur limitata, falſum eſt; vnde cum Summus Pontifex dat Epiſcopis iuriſdictionem gubernandi ſuas Eccleſias, ac ferendi cēſuras, dat limitatè, excipiēdo multos caſus; nec enim Epiſcopi habent iuriſdictionem plenariam in omnibus, vt eſt manifeſtum, ſic etiam excipiuntur mendicantes, vt non ſubditi Epiſcopis, vt patet ex iure, ac priuilegiis ſupra citatis, inde fit quod in ipſos mendicantes vt pote exceptos à iure, non valeant proferre cenſuras. 21.

Arguitur tertiò: ſicut in naturalibus natura non dat potentiam, ſine efficientia ad ſuos actus producendos, alioquin talis potentia eſſet fruſtranea: ſimiliter & in moralibus, non datur poteſtas diſtituta armis, & mediis, quibus ſolet Eccleſia, contumaces compellere, ac rebelles ſubiicere, vt in ſimili docet Gloſſa *cap. ſuper quæſtionum*, *verb. Executorem*, & *cap. Si ex litteris*, *verbo ſi ſubdelegatus.* Sed media, & arma, quibus Eccleſia contumaces compellit, ſunt cenſuræ, ergo ſi ordinarij non habent poteſtatem ferendi cenſuras in mendicantes, ac exemptos, eius iuriſdictio eorum fruſtranea, ac inutilis. 22.

Gloſſa.

Reſpondetur, imprimis ad id, quod dicitur de potentiis naturalibus, quod ſæpè à Deo impediuntur in efficacitate ad ſuos actus producendos, ob varios fines, vt paſſim contingit, ſit & poteſtas Epiſcopi poteſt eſſe impedita à Summo Pontifice quoad mendicantes ob magna obſequia, quæ ipſæ Religiones exhibuerunt Eccleſiæ, & ne in multis grauentur ab Epiſcopis; ſecundò reſpondetur cum Geminiano, Hoſtienſi, Sanchez, & aliis ſupra citatis; quod poteſtas Epiſcopi non eſt deſtituta mediis, & armis, quoad exemptos, nam quamuis non poſſint eos cogere per cenſuras, poſſunt tamen cogere per alias pœnas verbi gratia pecuniarias, vel per priuationem vocis actiuæ, ſeu paſſiuæ, ac per priuationem temporalium, nec ad iuriſdictionem Epiſcoporum requiritur, vt poſſint adhibere omnia remedia, ſed ſufficit, quod poſſint ponere aliqua, vt inuenitur in multis aliis iudicibus. 23.

Geminian. Hoſtienſ. Sanchez.

Arguitur quarto. Delegatus repræſentat perſonam delegantis ex *cap. finali*, *diſt.*93. & *cap.*1. *diſt.*94. Gloſſa *verſ. impediunt. Extrauag. communium*, 2. *de ſepultur.* Ac proinde facit idem tribunal cum ipſo *Cap.*2. *de conſuetudine*, 24.

Cap. finali. Extrauag.

Gutierrez

Guttierrez *lib.1. quaſt. canonicarum, cap.1. num.83.* Megal. *de cenſur. lib.2. cap.2.num.40.* Delegatus agit vices delegantis, Gloſſa *Verſic. Iudices ad finem*, Extrauag. *communium de officio Delegat.* Sed delegans, qui eſt Summus Pontifex poteſt compellere Regulares cenſuris ad obediendum, ergo & Epiſcopus eius delegatus, cum faciat cum ipſo vnum tribunal.

Trident. Gracia. Barboſa.

25. Hoc argumentum poſuit quidam Modernus exiſtimans ſe cum illo conficere rem, & meo videri paruam habet vim; nam delegatus repræſentat perſonam delegantis, non in omnibus, alias delegatus haberet eandem plenitudinem poteſtatis cum Papa, repræſentat enim perſonam delegantis in his, quæ ei committútur, ac in talibus rebus commiſſis facit vnum tribunal cum eo, verbi gratiâ, Vicarius Generalis facit vnum tribunal cum Epiſcopo, & tamen iuxta Concilium Trident. *ſeſſ.24. cap.6. de reformat. liceat Epiſcopis.* Poteſt Epiſcopus in foro conſcientiæ abſoluere ab hæreſi occulta, non tamen eius Vicarius, vt patet ex ipſo Concilio; vt notant Nicolaus Garcia *diſp.11. cap.10. num.85.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib.5. cap.14. num.7.* & plures, quos citant, ac ſequuntur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part.1. allegat. 40. à princip.* Sanchez *tom.1. in Decalog. lib.2. cap.25. à num.15.* Sic & Epiſcopus eſt legatus à Papa ad compellendos Regulares, non per cenſuras, ſed alias pœnas, vt ſatis eſt explicatum, iuriſdictione nempe limitata. An illa poteſtas Epiſcopi ſit derogata per Bullam Cœnæ modo non diſputo.

---

## QVÆSTIO II.

### *An Capitulum Sede vacante ſuccedat Epiſcopo in iuriſdictione quoad Religioſos?*

### SVMMARIVM.

26 *Explicatur illud Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in his, quæ ſunt de iure ordinario.*

27 *Quando Epiſcopi dicuntur vt legati, iuriſdictio non tranſit ad Capitulum.*

28 *Iuriſdictio data Epiſcopis ſimpliciter, non tranſit ad Capitulum, & n.29.*

30 *Probatur primò ex iuriſdictione delegata, quam habent Epiſcopi.*

31 *Probatur ſecundò, quia in multis non ſuccedit Capitulum.*

32 *Ponitur argumentum aduerſariorum.*

33 *Facultas Tridentini cap. liceat non tranſit ad Capitulum.*

34 *Ex vno priuilegio non fit ex ſimilitudine argumentum ad aliud, & n.35.*

Federicus. Abbas. Ioan. Andr. Cardinalis. Hoſtienſis. Quaranta. Suar.

26. IN *limine iſtius quæſtionis explicanda eſt illa vniuerſalis cum ſua exceptione capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in his, quæ ſunt de iure ordinario, non vero delegato.* Ita Frederic. Abbas, Ioannes Andreas, Cardinalis Zelarela, Hoſtienſis, & alij, quos citat, ac ſequitur Quaranta *verb. capitulum Sede vacante*; & idem tenet Suar. *de cenſuris citandus*; & probatur ex *cap. Ad abolendum. de hæreticis.* Vbi cum crimen hæreſis ob ſuam grauitatem ſit reſeruatum Pontifici, Pontifex indicto cap. concedit facultatem Epiſcopis contra hæreticos, ac Clericis ſede vacante, quæ additio eſſet ſuperflua, ſi conceſſio facta Epiſcopo, conſeretur facta capitulo Sede vacante, ergo cum illa poteſtas eſſet ex iure delegato contra hæreticos, facta Epiſcopo, non cenſetur facta capitulo ſede vocante, niſi in hoc fieret ſpecialis delegatio, & expreſſio; quod etiam probatur ex *cap. His quæ, cap. Cum olim, de maiorat.* & ex Clementina 1. *de hæret.* & ex multis aliis locis.

Cap. Ad abolendum. Cap. Ex his. C. Cũ olim. Clementina. 1. de Hæreti.

Trident.

27. Quæſtio præſens eſt, an quando Concilium Tridentinum, vel iura dant iuriſdictionem Epiſcopis in Religioſos, an hæc iuriſdictio tranſeat etiam ad cap. Sede vacante; & in primis hæc iuriſdictio in Religioſos non tranſit, quando Epiſcopi dicuntur tanquam legati Sedis Apoſtolicæ, vt eſt illud in Tridentino *ſeſſ 22. cap. De vitandis, & obſeruandis in celebratione Miſſarum*, nec enim ſub nomine legati Apoſtolici venit Capitulũ Sede vacante.

Trident.

28. Tota difficultas eſt, quando aliquid committitur Epiſcopis, nulla facta mentione, tanquam legatis, vt eſt illud de proceſſionibus, *ſeſſ 25. cap.13. de Regularibus*; an tunc in his terminis iuriſdictio tranſeat ad Capitulum. Aliqui Auctores affirmant facto argumento ex Tridentino *in cap. Liceat Epiſcopis*, de quo infra.

Trident.

29. Dicendum eſt Capitulum Sede vacante non habere iuriſdictioнẽ in Religioſos exemptos, in illis caſibus, in quibus habent Epiſcopi ex ſpeciali commiſſione, vel in Tridentino, vel in aliis locis iuris, quamvis in eis Epiſcopi non dicantur legati Sedis Apoſtolicæ, ſed tantùm Epiſcopi; hanc concluſionem ex his, quæ docent, tenent Toletus *lib.1. cap.83. n.5.* Suar. *tom.5. de cenſuris, diſp.41. ſect.2. num.13. & tom 4. de pœnitentia, diſp.30. ſect. 2. num.6.* Aragon. *2. 2. cap. 88. art.12. concl.2.* Filliucius *tom.2. tract.20. cap.10. num.276.* Caſtro Palaus *part.1 tract.4. diſp.4 punct.3. §.1* Ledeſma *tom.2. tractat.1. cap.6. poſt 20. concluſ.* Garcia *part.7. cap.11. num.17.* Bonac. *diſp.7. de cenſuris, q.5. punct.1. num.7*, Solorzanus *de iure Indiarum, tom.2. lib 3. cap.13.* & tredecim Doctores pro hac ſententia citat, & ſequitur Merolla *tom 3. diſp 7. cap.7. dub.1. num. 15.* & etiam pro hac ſententia ſtat Diana *part. 8. tract. 4. Reſolut.2. §. vltimò*; & in propriis terminis Bordonius *tom 2. Reſolut.78. num.107. quæſt.20.*

Toletus. Suar. Aragon. Filliucius. Palaus. Ledeſma. Garcia. Bonacina. Solorzan. Merolla. Diana. Bordon.

30. Probatur primò; quia iuriſdictio, quam habent Epiſcopi in Religioſos, non eſt ordinaria, ſed delegata, ac ſpecialis, vt apertè conſtat ex *cap. Cum olim de priuileg.* Et ex multis aliis adductis ſuperiori quæſtione, cum Religioſi ſint exempti à iuriſdictione Epiſcoporum, vt patet ex ſupra citatis locis, iuriſdictio in eos, non eſt ordinaria, ſed extraordinaria, ac delegata; nam iuriſdictio ordinaria eſt in eos, qui ex iure ſunt ſubiecti, atqui Religioſi ex iure ſunt exempti, & non ſubiecti; ergo iuriſdictio erga eos non eſt ordinaria, ſed extraordinaria, ac delegata, atqui vt probatum eſt Capitulum Sede vacante non ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictione delegata, ſed ordinaria.

Confirma

31. Confirmatur, quia Capitulum Sede vacan-
te in multis non ſuccedit Epiſcopo; nam
licèt Epiſcopus in his, quæ pertinent ad
clauſuram monialium, ſi collapſa ſit etiam
in monaſterio exempto viſitare poſſit, non
tamen Capitulum Sede vacante in tali caſu
poteſt viſitare, vt communiter tenent mul-
Barboſa. ti Doctores, quos citat, ac ſequitur Barboſa
*in collectanea Concilij, ſeſſ. 7. cap. 8. num. 7.
& ſeſſ. 21. cap. 8. num. 6. ſeſſ. 24. cap. 3. num. 8.*
Armilla. Quòd etiam docent multi alij, Armilla *verb.*
Azor. *Capitul. num. 1.* Azor. *part. 2. lib 3. cap. 37. q. 5.*
Lucerna. Lucerna *Regular. verb. Viſitare num. 16.* Et ra-
tio eſt, quia illa monaſteria ſunt exempta, ac
proinde in ea Epiſcopus non habet iuriſdi-
ctionem ordinariam, ſed delegatam, in qua
non ſuccedit Epiſcopo Capitulum Sede va-
cante.

Argues; illa ampla, & lata poteſtas, quæ
32. Trident. datur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24 cap 6.
de reformatione, liceat Epiſcopis*, vt valeant di-
ſpenſare in multis irregularitatibus, & abſol-
uere ſuos ſubditos à quibuſuis caſibus reſerua-
tis Sedi Apoſtolicæ, in foro interiori eſt po-
teſtas delegata, ac extraordinaria, & tamen
tranſit ad Capitulum Sede vacante, vt tenent
Henriq. multi Doctores, Henriquez *in ſumm. lib. 6. c. 16.*
Sanchez. *§. 1. & lib. 14. num. 3.* & cum multis Sanchez
Rodrig. *de matrimon. lib. 8. diſp. 2. num. 10.* Rodriguez,
Beja. Sayrus. Riccius. Ludouicus Beja, Sayrus, Riccius, Pialeius,
Pialeius. Nauarr. Nauar. Guttierrez, quos citat Barboſa *ad col-
Guttierrez. lectan. Concil. Trident. citata ſeſſ. 24. cap. 6.* inſu-
Barboſa. per adde Leandrum *part. 4. tract. 2. de excom-
Machado. municat. diſp. 17. quæſt. 43.* Pauinium *quæſt. 11.
num. 4. & 15.* Machado *de Perfecto confeſſore,
tom. 2. lib. 4. part. 4. tract. 1. document. 6. num. 4.*
Ergo etiam à ſimili, licèt Epiſcopus habeat
iuriſdictionem extraordinariam, & delegatam
in Religioſos exemptos, talis iuriſdictio de-
uoluetur ad Capitulum Sede vacante.

Ad argumentum deſumptum à ſimili ex
33. poteſtate conceſſa in illo Capitulo, *liceat Epi-
ſcopis*, negatur id, quod aſſumit, nempe quod
illa poteſtas conceſſa Epiſcopis tranſeat ad
Capitulum Sede vacante, & ita pro hac ſen-
tentia negatiua ſtant grauiſſimi Auctores, &
omnes illi, quos ſuprà *num 32.* pro noſtra con-
cluſione citaui, & multi alij, vt ex Magiſtro
Sahagum refert Diana citatus, & præter alia
fundamenta conſtat ex ſtilo Curiæ Romanæ,
qui hodie perpetuo obſeruatur, quatenus di-
ſpenſationes matrimoniales, nunquam diri-
guntur Capitulo Sede vacante, quamvis id
nominatim petatur, ſed Epiſcopo viciniori,
quia grandia, & magna negotia Epiſcopalem
dignitatem exigunt. Et confirmatur, ac magis
corroboratur hæc ſententia, ex quadam de-
Declaratio Cardinaliũ. claratione Cardinalium, quam adducit Suar.
Suar. *tom. 4. ad 3. part. diſp. 30. ſect. 2. num. 6.* In qua
ſacra Congregatio explicat ipſum Decretum
Concilij Tridentini, *liceat Epiſcopis*; ſic ait
ſacra Congregatio: *In hoc Decreto non com-
prehenduntur inferiores habentes iuriſdictionem
ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, ſed tantum
Epiſcopi priuatiuè, quoad omnes alios.* Cùm di-
cit *priuatiuè*, excludit omnes alios, ac proinde
Capitulum Sede vacante, & omnes, qui non
ſunt Epiſcopi, quamvis iuriſdictionem quaſi
Epiſcopalem habeant.

34. Secundò: Reſpondetur, quòd dato, & ad-
miſſo quod diſpoſitio illa Tridentini, *liceat* Trident.
*Epiſcopis*, tranſeat ad Capitulum Sede vacante,
& quamvis hæc diſpoſitio Concilij ſit valdè
ſpecialis, non inde rectè fit argumentum con-
tra nos. Nam conceſſio, ac intelligentia vnius
priuilegij ex ſimilitudine, ac identitate ratio-
nis, non eſt extendenda ad aliud priuilegium,
& ad alias perſonas; quòd probatur ex *regulis* Regula iuris.
*iuris, in 6. quæ à iure communi exorbitant, mi-
nime ſunt ad conſequentia trahenda*; idemque
probatur ex *cap. finali de tranſlatione Epiſco-
rum.* Et ratio eſt, quia priuilegium non ſumit
ſuam efficaciam, ex ſimilitudine, ac ex iden-
titate rationis, ſed ex voluntate concedentis;
ergo parum refert, quod detur eadem ratio,
ſi deficit voluntas, ſeu de illa non conſtat. Ita Baldus.
Baldus, Barthol. Cardinalis, Couar. & alij, quos Bartolus.
citant, ac ſequuntur Suar. *lib. 8. de legib. c. 18.* Cardinal.
*num. 11* Sanchez *lib. 8. de matrimon. diſputatio-* Couarr. Suar.
*ne 1. num. 3.* Sanchez.

Nec contra hoc obſtat, quia Princeps, *cap.* 35.
*Cum dilecta de confirmatione vtili, & inutili,* C. cum Dil.
ait: *Nos eiuſdem æquitatis ſimilitudine prouo-
cati.* Textus ibi loquitur de Principe, & Prin-
ceps, vt eſt Dominus legis ex ſimilitudine,
ac identitate rationis poteſt moderi ad aliquid
faciendum, & diſpenſandum, nos verò lo-
quimur de iudice, ac Doctore priuato, qui
non eſt Dominus legis, ſed illi ſubditus.

## QVÆSTIO III.

### *Duo Eccleſiaſtici ſe mutuo percuſſerunt in ſecreto, vnus ab altero petiuit abſolutionem, an licitè, & validè.*

## SVMMARIVM.

36 *Proponitur caſus.*
37 *Sex in præſenti inquirenda.*
38 *Varia Auctorum placita, & n. 39.*
40 *Quid ſit occultum, ſeu ſecretum.*
41 *Raro percuſſor Clerici vitandus ante ſen-
tentiam iudicis, & n. 42.*
43 *Percutiens Religioſum initiatum prima ton-
ſura in duplicem cenſuram incidit.*
44 *Ad adminiſtrandum Sacramentum exce-
pta Euchariſtia, non eſt præmittenda
confeſſio, & n. 45.*
46 *Cum cautela explicata poſſum petere con-
feſſionem à Clerico licet agnouerim ipſum
fuiſſe in peccato.*
47 *Clerici percuſſor ante ſententiam non vitan-
dus, & n. 48. & 49.*
50 *Abſolutio à cenſura poteſt dari extra con-
feſſionem, & n. 51. & 52.*
53 *Sicut & diſpenſatio voti poteſt dari extra
confeſſionem.*
54 *Excommunicatus abſoluens extra neceſſita-
tem, peccat mortaliter, ſed non incurrit
irregularitatem, & n. 55. & 56.*

DVo Religioſi, vel vnus Religioſus cum 36.
ſuo Prælato exiſtens in quadam villa, in
ſecreto manus violentas inter ſe iniecerunt,
ſubditus facti pœnitens petiuit abſolutionem
à Prælato, qui reuera habebat poteſtatem ad
abſoluendum; ſicut & duo Clerici, vt facto
contigit

contigit tempore Iubilæi magni, cùm ludetent, in rixam venerunt ſecreto, & multis percuſſionibus ſibi inuicem manus violentas inicerunt, poſtea reconciliati vnus ab altero petiuit abſolutionem.

37. Pro exacta ſolutione præſentis quæſtionis ſex inquirenda ſunt. Primò: Quid ſi occultum, ſeu ſecretum. Secundò: An ille, qui percutit monachum initiatum prima tonſura, incurrat, in vnam, vel duplicem excommunicationem. Tertiò: An iſte petens abſolutionem ab eo, quem agnoſcebat excommunicatum mortaliter peccet. Quartò: An iſte ſic excommunicatus validè poſſit dare abſolutionem. Quintò: An extra confeſſionem validè poſſit dare abſolutionem. Sextò: An ſuppoſito quòd iſte abſoluens ſit excommunicatus, dans abſolutionem, incidat in aliquam irregularitatem.

38. Hanc quæſtionem, de qua ſæpè conſultus ſum, tractant Doctores & valde diuerſi mode reſoluunt; Sorbus Capucinus *in ſuis annotationibus ad compendium verbo Abſolutio ordinaria quoad fratres, §. ſed ſi ſuccederet.* Ponit caſum inter duos Religioſos ſuperiorem, & ſubditum regularem. Beja *4. part. Reſponſ. Moral. caſu 6.* Sequitur Sorbum, & ponit caſum inter duos clericos publicè ſe percutientes tempore Iubilæi, & vterque in hoc conueniunt, quod ſtante neceſſitate non habita copia alterius confeſſionis poſſunt licitè ſe adinuicem abſoluere à cenſura, & à peccatis, quia neceſſitas non habet legem; Sorbus addit, quod ſubditus licitè poteſt petere abſolutionem à ſuo ſuperiore; quod negat Portel. *tom. 1. Reſponſ. Moral. part. 1. caſu 30.* & valdè diuerſimode reſoluit, vt patebit ex dicendis.

Sorbus. Beja. Portel.

## *Quid ſit occultum, ſeu ſecretum?*

39. De hoc iam dixi ſupra in hoc opuſculo *Reſolut. 27. quæſt. 4. num. 21.* Quod magis hic iterum explicamus, quia agimus in præſenti de excommunicatione, & hic caſus valde frequenter accidit: notorium ergo & publicum illud dicitur, ait Aragonius *2. 2. quæſt. 10. 2. art. 5.* quod quinque perſonis patet. Maſcardus *de probationibus tom. 2. concluſ. 1101. num. 18* requiri vt pateat ſeptem. In qua ſententia etiam eſt Zarola *1. part. Praxis dubio 5. & dubio 6.* Vbi ad hoc vt aliquid dicatur notorium, requirit ſex, vel ſeptem teſtes. Farinacius *tom. de inquiſitione quæſt. 21. num. 185. part. 2.* & Auila de *cenſuris part. 1. cap. 6. diſp. 2. dub. 4.* In vno oppido ad faciendam rem notoriam, vult requiri decem, vel duodecim teſtes, & pauciores non ſufficere; & addit Auila, quod in magna ciuitate plures requiruntur.

Aragonius. Maſcard. Zarola. Farinac. Auila.

40. Communis tamen, & vera ſententia eſt, quam in multis publicis concluſionibus defendi. Huiuſmodi percuſſor Clerici, non eſt vitandus, ac habendus, vt notorius percuſſor Clerici ante ſententiam iudicis; nam talis percuſſor Clerici, poterit dicere ſe fuiſſe ebrium, aut feciſſe in ſui naturalem defenſionem, aut fuiſſe motum primo primum, aut alia ſimilia, & inſuper allegare in iudicio rumoris falſitatem, & ideo quamdiu non conſtat per iudicis ſententiam illum percuſſorem nulla tergiuerſatione excuſari, non eſt habendus vt notorius percuſſor Clerici, & ideo non eſt vitandus ante ſententiam iudicis, quo coram debet citari ad dicendum, ac allegandum pro ſe. Ita Couar. *cap. Alma mater part. 1. §. 1. num. 7.* Sayrus de *cenſur. lib. 2. cap. 12. num. 18.* Fagundez *præcept. 1. lib. 2. cap. 5. num. 12.* Hurtado *diſp. 11. diffic. 5. num. 10.* Cœleſtinus *in compendio Theolog. Moral. tract. 3. cap. 9. diff. 3.* Diana *part. 3. tract. 5. Reſol. 14. & part. 5. tract. 9. Reſol. 61.*

Couarr. Sayrus. Fagundez. Hurtado. Cœleſtinus. Diana.

41. Ex quo colliges, raro contingere percuſſorem Clerici ita eſſe notorium, vt ſtatim ſit vitandus, vt non poſſit excuſari aliquo iuris remedio, ac proinde quandiu contra eum non profertur iudicis ſententia, poteſt in foro interiori abſolui ab alio habente poteſtatem, ſiue ratione officij, ſiue per bullam, & in foro exteriori ſe habere tanquam non excommunicatum, ita Auctores proximè citati.

## *An percutiens Monachum initiatum prima tonſura, aut aliquo alio ordine, incidat in duplicem excommunicationem?*

42. Ad hoc ſecundum quæſitum. Reſpondent affirmatiuè, M. Petrus Cornejo *in 3. part. tract. 5. de cenſuris diſp. 5. ſect. 5. quæſt. 5. & vltima.* Suar. *de cenſuris diſp. 5. ſect. 5. num. 15.* Bonac. *de cenſuris diſp. 9. dub. vltimo quæſt. 3.* Nam percuſſio illa Monachi, & iam initiati tonſura, vel ordine, cenſetur duplex tranſgreſſio, vna contra reuerentiam debitam ſtatui Clericali, altera contra reuerentiam conuenientem ſtatui monachali; circunſtantia autem monachi diuerſa eſt à circunſtantia Clerici, cum vna ſit conſecratio Clerici, alia monachi, & vna non ſit connexa, nec ſubordinata cum altera; vnde inferunt citati Doctores, quod ille, qui percutit ſacerdotem, qui ſimul eſt Diaconus, & ſubdiaconus, non incurrit plures excommunicationes; circunſtantiæ enim ſacerdotis, & Diaconi, non mutant ſpeciem in hoc caſu, ſed accidentaliter ſe habent ad tranſgreſſionem legis, quæ ſolum ſpectauit reuerentiam ſtatus Clericalis, non verò ordinem, quo quis eſt initiatus.

Cornejo. Suar. Bonacina.

## *An ſacerdos, qui commiſit peccatum mortale teneatur confiteri ad adminiſtranda alia Sacramenta.*

43. Tertium propoſitum; An petens abſolutionem ab eo, quem agnoſcebat excommunicatum peccet mortaliter? Reſpondet Portel. *citatus num. 3.* quod ille qui petit abſolutionem ab altero percuſſore, peccat mortaliter, contra charitatem petendo ab illo abſolutionem, ſi habebat alterum à quo poteret, & non habebat vrgentem neceſſitatem abſolutionis, neque à quo petebat; erat proprius Prælatus obligatus ad abſolutionem dandam, quia quilibet ex charitate tenetur euitare damnum ſpirituale alterius; & petendo abſolutionem ab altero impedito, & excommunicato erat cauſa damni ſpiritualis ſeu peccatis mortalis illius.

Portel.

Tamen dico quod etiam extra caſum neceſſitatis petens abſolutionem ab altero, cum quo ſe excommunicauit, vel quia Prælatus eſt, ſeu

quia

quia habet facultatem ex Iubilæo , ſeu bulla, ſi ab eo petat abſolutionem , & dicat ſi vis, & potes me abſoluere , tunc non peccat mortaliter ; quia ſacerdos ad adminiſtranda Sacramenta excepta Euchariſtia , non tenetur confiteri , ſed ſufficit , quod eliciat actum contritionis , ſeu quantum in ſe eſt, faciat ad illum eliciendum , & hæc eſt communis ſententia. Ita Henriquez *lib.1. cap.39.* Bartholomæus ab Angelo. *Dialogo 1. §. 64.* Poſiuinus de adminiſtratione Sacramentorum , *cap. 5. num.40.* Suar. *tom.3. ad 3. part. diſp.16. ſect.3.* Reginaldus *lib.26.num.57.* Bonacin. *tom.1 diſp. de Sacram. quæſt.3. punct.2. Secunda propoſitio. num. 13.* Et concluſio eſt valdè communis. Dixi excepta Euchariſtia Sacroſancta propter præceptum Concilij Tridentini, *ſeſſ.13.cap.7.* vbi præcipitur , quòd nemo conſcius peccati mortalis Sacram. Euchariſtiam recipiat , niſi præmiſſa confeſſione ob reuerentiam tanti Sacramenti.

Henriq. Barthol. ab Angelo. Poſiuinus. Suar. Reginald. Bonacina. Trident.

46. Et ratio eſt,quia nullum extat præceptum, ſiue naturale , ſiuè diuinum , quo oſtendatur ad adminiſtranda Sacramenta , teneri hominem ſe præparare per Sacramentum pœnitentiæ , ſi moraliter credit ſe eſſe in gratia per contritionem ; cum ergo ille petens dicat , *ſi vis , & potes* , hoc poſtulationis modo , intelligit , ſi eſt iam ſufficienter præparatus , ac diſpoſitus ad adminiſtrandum Sacramentum, vt fieri poterat per contritionem ; ſi ad contritionem , tunc poteſt petere , quia moraliter iam credit quòd ſit in gratia ; at verò ſi exiſtimat , quòd ipſe perſiſtit in ſuo peccato mortali , tunc petens ab eo peccat mortaliter,quia inducit alterum ad peccandum. Iſta eſt communis ſententia , vt notat Bonacin. *citatus num.1.§. Dixi regulariter.*

Bonacina.

## *Excommunicatus qualiter vitandus?*

47. Quartum quæſitum ; An validè iſte percuſſor clerici excommunicatus , ſi aliàs habet facultatem , poſſit abſoluere alterum ſui percuſſorem , ſuppoſito quòd ipſe abſoluens ſit excommunicatus. Solutio eſt communis , & affirmatiua , & clarè patet ex Extrauaganti *ad euitanda* , vbi Martinus V. in Concilio Conſtantienſi determinat , quod nullus in foro interno , & externo ſe habeat , & ab aliis habeatur vt excommunicatus , niſi ſit declaratus per ſententiam iudicis , vel notorius percuſſor clerici , vt nulla tergiuerſatione celari poſſit , ergo cum iſte abſoluens, quamvis ſit excommunicatus , non eſt declaratus per ſententiam ; & quamvis ſit percuſſor clerici , non eſt ita notorius , vt aliquo ſubterfugio ſe non poſſit excuſare , vt patet ex his, quæ dixi ſuprà *num.41.* in hac quæſtione, ergo validè impendit abſolutionem. Ita communiter Doctores.

Martinus V.

48. Sorbus ait , quod ſi duo clerici notorie ſe percutiant , & detur neceſſitas celebrandi , quod ſe poterunt ad inuicem à peccatis abſoluere , quod maius eſt , quam abſoluere à cenſura ; ergo ſi neceſſitas vrgens tribuit illis facultatem abſoluendi à peccatis , etiam & à fortiori & ad abſoluendum à cenſura , cum abſolutio à peccatis , quid maius ſit , & nequeat dari,niſi præmiſſa abſolutione à cẽſura.

Sorbus.

## *An abſolutio à cenſura poſſit dari extra confeſſionem.*

Ad quintum quæſitum Reſpondeo iſtum clerici percuſſorem validè potuiſſe iſtum alium 49.
abſoluere à cenſura , extra Sacramentalem confeſſionem , non auditis ſuis peccatis. Regula generalis eſt apud Theologos , quod confeſſor potens abſoluere à cenſura , hoc etiam poteſt facere non audita peccatorum confeſſione. Quod magis explico.

Habens iuriſdictionem ordinariam poteſt 50.
extra confeſſionem à cenſura abſoluere. Probatur,quia nullo iure oſtenditur ipſum aſtringi abſolutionem dare in confeſſionis Sacramento , & ita habetur in praxi. Nam Domini inquiſitores publice abſoluunt hæreticos à cenſura incurſa ob hæreſim , & tamen à peccato hæreſis non abſoluunt. Et paſſim Prælati Regulares abſoluunt ſuos ſubditos à cenſuris, non abſoluentes à peccatis.

Habens facultatem delegatam , debet ab- 51.
ſoluere iuxta commiſſionem ſibi factam,quare facta commiſſione abſoluendi abſolute,poteſt confeſſor abſolutionem impendere extra confeſſionem , facultas enim abſolute & generaliter data , abſolute , & generaliter eſt intelligenda , nec eſt reſtringenda ad abſolutionem in confeſſione datam , cum verba non importent huiuſmodi reſtrictionem, & alias fauores ſunt ampliandi. Ita Suarez *tom.5. diſp.7.ſect.5. num.36.* Vaſquez *de excommunicatione dub.20. num.9.* Filliucius *tom.1.tract.11. cap.9.quæſito 8. n.194.* M. Cornejo , & alij.

Suarez. Vaſquez. Filliuc. M. Cornejo.

Valdè probabile eſt etiam abſolutionem à 52.
cenſuris impendi poſſe extra confeſſionem , quando in facultate confeſſionis dicitur : Auditis confeſſionibus abſoluatur à peccatis , & cenſuris adnexis , nam illa particula *Auditis confeſſionibus* refertur ad abſolutionem à peccatis , quæ eſt materia neceſſaria, ſpectans ad confeſſionem , non ſic verò materia cenſurarum per ſe , quia à cenſura ſine confeſſione poteſt abſolui , & ad illam non eſt neceſſaria confeſſio. Ita Ægidius Coninch. *diſp.14 dub.16, num. 253.* Bonacina *diſp.1. de cenſuris quæſt.3. punct.6. num. 8. ad finem.* Rodriguez *tom.1. quæſt.61. art.7.* Et citat victoriam, Medinam, & Penham: eandemque doctrinam tradit Sanchez *lib.8. de Matrim. diſp.34. num.29.* vbi ait quod quando Pontifex concedit reſcriptum alicui , vt cum eo diſpenſet in aliquo impedimento , impoſita illi ſalutari pœnitentia , hac clauſula non obſtante poteſt diſpenſare cum illo extra Sacramentum pœnitentiæ ; poteſt confeſſor regularis habens licentiam à ſuo Prouinciali diſpenſare cum vxorato impedito ad petendum debitum, ſicut cum aliis Doctoribus dixi ſuprà , *Reſol.29. quæſt.6.n.31.*

Coninch. Bonacina. Rodrig. Victoria. Medina. Penha. Sanchez.

Sic etiam & confeſſores mendicantium 53.
iuxta facultatem datam à ſuo ſuperiori , poſſunt diſpenſare in votis non reſeruatis Papæ extra confeſſionem ; nam ipſa diſpenſatio voti non eſt connexa cum abſolutione peccatorum , & eſt actus externæ iuriſdictionis , qui per ſe ſolum exerceri poteſt , ita ex Suario , ac aliis Bonacina *tom.2. diſp.4. de voto q.2. punct.7. §.4. num.26.*

Bonacina.

An

*An excommunicatus abſoluens incurrat irregularitatem?*

54. Portel. Dicendum eſt quod iſte excommunicatus abſoluens, peccauit quidem mortaliter, ſed non incidit in irregularitatem, ita tenet Portel. *citatus, num.6.* Et prima pars, quod peccauerit mortaliter, inde oſtenditur, quia agit contra præceptum Eccleſiæ in re graui, cum vtatur iuriſdictione vetita, ac prohibita in illo ſtatu, niſi detur aliqua grauis neceſſitas, ob quam impendenda ſit abſolutio, & non poteſt Sà. Cornejo. differri, inde graues Doctores, vt Sà, *verb. Cenſura.* M. Cornejo *in 3. part. tract. 1. § 1 dub. 4. Reſol. 83.* & alij multi docent communiter Sacerdotem excommunicatum poſſe celebrare ob grauem neceſſitatem propriæ infamiæ vitandæ, & inde bene ex paritate rationis deducitur, quod excommunicatus abſoluens non peccabit mortaliter, quia neceſſitas nullam habet legem, & hoc ſæpè in multis caſibus conſului.

55. Secunda concluſionis pars oſtenditur, quod ſic excommunicatus abſoluens non incurrat irregularitatem, & probatur maximè ex do- Suarez. ctrina Suarez *tom.... de cenſuris, diſp. 12. ſect. 2. n. 21.* explicantis, quomodo Epiſcopus incurrat irregularitatem exercendo aliquem actum, quod ſi ille actus ſit actus ordinis, v. g. ſi ſit actus confeſſionis ſacramentalis, tunc incurrit irregularitatem, at verò ſi actus ille ſit actus puræ iuriſdictionis; tunc propter illum non incurrit irregularitatem: nam irregularitas non eſt extendenda vltra illud, quod iura determinant; at iura ſolum decernunt, ac imponunt irregularitatem, dum exercet actum Sacramenti, non verò quando exercet actum iuriſdictionis, ſed tunc tantùm exercet actum iuriſdictionis, ergo tunc nullam irregularitatem incurrit. Confirmatur, quia Vicarius Generalis Epiſcopi, poteſt fieri vt nullum habeat ordinem, ſed tantùm primam tonſuram, & tamen iſte carens ordine ſacro, validè abſoluit ab excommunicatione; ergo abſolutio ab excommunicatione, cum ſit actus iuriſdictionis, non eſt de ſe annexus ordini ſacro.

56. Bonacina. Henriq. Coninch. Diana. Bonacina *lib. 7. de cenſuris, quæſt. 3. punct. 6* citans Henriquez, & Coninch, quibus adhæret Diana *part. 4. tract. 2. Reſolut. 76.* docet, quod Sacerdos non habens licentiam confitendi; ſi excipiat alicuius confeſſionem, non incurrit irregularitatem; quia irregularitas incurritur ab exercitante ordinem, quem ille non habet, ſed Sacerdos in hoc caſu non exercet actum ordinis, quem non habet, cum verè ſit Sacerdos, ſed potius dicitur exercere actum iuriſdictionis, quam non habet, ergo non eſt irregularis, cum non ſit lata irregularitas contra exercentem actum iuriſdictionis alienæ; & idem dicendum eſt de Sacerdote adminiſtrante Extremam-Vnctionem, ſine auctoritate, ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu, cum abſolutio ab excommunicatione, non ſit actus Ordinis, ſed iuriſdictionis, ſed in his ſemper loquimur extra caſum neceſſitatis.

## RESOLVTIO XXXVIII.

## *De Tertiariis.*

DE Tertiariis multi, & grauiſſimi Doctores tractant Rodriguez *tom. 3. q. 72. per varios articulos.* Rodrig. Miranda *in manuali, tom. 1. q. 36.* Miranda. Caſarrub. *in Compendio Priuil. Mendicantium, verb. Tertiarij.* Caſarrub. Soſa *in tract. de poſeſſ. Tertiariorum.* R. P. Mag. Fr. Theodorus Stratius *tract. de Tertiariis, & eodem verb. Lucerna Regular.* Stratius. Lucerna Reg. Ioannes Anton. Nouar. *in ſumma Bullarij Titul. de Tertiariis.* Nouar. Portel. *in dubiis Regul. verb. Tertiarij.* Portel. Caramuel *tom. 1. Theolog. Moralis fundam. ad finem,* Caramuel. in quodam tractatu cum expoſitione Regulæ Tertiariorum. Gauantus *in manuali Epiſcoporum, verb. Tertiarij,* Gauant. & etiammet citato Barboſa *in Collectan. Deciſion. Apoſtolicar. Collectanea 700.* Barboſa. & Lezana *in ſumma Regul. tom. 2. cap. 14. de Tertiariis.* Lezana.

---

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Vnde dicantur Tertiarij de Pœnitentia?*

### SVMMARIVM.

1 *Proponitur caſus huius præſentis quæſtionis.*

2 *Dicuntur Tertiarij iuxta Gloſſam, quia primi ſunt Fratres, ſecundi Moniales, iſti Tertiarij.*

*Hoc explicatur aliter iuxta vulgarem dicendi modum. Ibid.*

3 *Dicitur ordo de pœnitentia, quia eſt via communis omnibus in quocunque ſtatu ad cœlum.*

*Vel quia eſt valdè mirabile, quòd inter mundanas delicias inueniatur in ſæcularibus auſteritas pœnitentiæ. Ibid.*

CIrca annum 1619. maximè incœpit florere, ac propagari in hac illuſtri ciuitate Vlyſſiponenſi ſacer Ordo Tertiariorum Reuerendiſſimæ Virginis Mariæ, quidam Religioſi ſe ſe oppſuerunt contra nos, quod Religio Carmelitarum Tertiarios non habebat. Res deducta eſt ad Illuſtriſſ. D. Collectorem. Tunc noſter R. admodum Noſter Prouincialis M. Fr. Franciſcus à Sylua, mihi, cum eſſem huius Conuentus Vlyſſiponenſ. Primarius Lector, ac Magiſter Regens, commiſit vt de hac recederem tractatum, maiorum mandato obediens, illum confeci, cuius tranſſumptum ad varias partes delatum eſt, & inde de eo faciunt mentionem Barboſa, Lezana Barboſa. *citatis locis,* & Fr. Ioſephus à Sancta Maria Lezana. *praxi Reg. lib. 3. cap. 2.* Ioſeph. 1.

Tertiariorum, vt à nomine incipiamus. Quia 2. vt habet Gloſſa *in Clementina tertia de ſententia excommunic.* Triplex eſt ordo, primus virorum ſub regula cum tribus votis ſubſtan-

tialium. Secundus Monialium viuentium cum eiſdem tribus votis. Tertius ordo eſt, in quo ſunt homines continentes viuentes in ſæculo; Ximenes. de quo cum multis remiſſiuè Ximen. *in concordatis, p.1.& 2.* niſi velis dicere, vt vulgo dicitur quod primi ſunt Capucini Diſcalceati tam Franciſcani, quam Carmelitæ; ſecundi ſunt obſeruantes, Tertij ſunt iſti continentes viuentes in ſæculo.

3. Barboſa. Dicuntur autem de pœnitentia, quia vt ex D. Bonauentura explicat Barboſa *de iure Eccleſiaſtico, lib.1. cap.41. num.*178. Quia ſic pœnitentia eſt via communis ducens ad cœlum homines cuiuſcunque gradus, conditionis, in quocunque ſtatu, ſiue cœlibatu, ſiue in Eremo, ſiue in ſæculo; ſic hic ſacer tertius ordo, omnes cuiuſcunque ſtatus, & ſexus, Clericos, & laicos, virgines, & viduas, ac coniugatas vtriuſque ſexus ducit ad cœlum. Vel inſigniter dicitur de pœnitentia, tanquam quid magnum, ac mirabile, quod auſteritas pœnitentiæ vigeat in hominibus ſæcularibus degentibus inter mundanos tumultus, ac delicias temporales. De ſe ait Regius Vates: *Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi.* Pſalm.118. n.62. Pſal.118. O præclariſſime Propheta quid magnum dicis de te; nonne etiam media nocte multi in Templo præuigilabant ad Dei laudes; nonne etiam multi Monachorum cœtus contempto ſomno hoc ad Dei gloriam præſtant? Maximè quidem. Hoc tamen inter Religionis diſciplinam, & Templi obſeruantiam, & Dauid ait Incognitus Noſter: *Media nocte ſurgebat inter regales delicias.* Et ſi multi Religioſi, ac Anachoretæ in rigida pœnitentia viuant; tamen valdè ſuperexcellens, quod ſæcularis inter mundanos fauſtus, ac oblectationes ipſam teneat, & obſeruet; & inde iſti Tertiarij dicuntur de pœnitentia, tanquam quid valdè magnum, ac inſigne.

---

## QVÆSTIO II.

### *Tertiarij in quanta ſint differentia; & an eorum viuendi modus poſſit dici Ordo, vel Religio?*

### SVMMARIVM.

4 *Primi Tertiarij, qui ſub certa regula approbata à Sede Apoſtolica emittunt tria vota, ſunt verè Religioſi.*

5 *Non verò Tertiarij in ſecundo modo.*

6 *Nec etiam Tertiarij, qui viuunt in ſuis domibus.*

7 *Tamen optimè de eis dicitur, quod ſint ordo, & analogicè Religio.*

8 *Multum diſtant à confraternitatibus.*

9 *Cum hoc tamen ſtat, quod Tertiarij ſimpliciter, & abſolutè ſunt perſonæ ſæculares.*

10 *Poſſunt tamen dici aliquo modo perſonæ Eccleſiaſticæ.*

4. TErtiarij in triplici ſunt differentia. Primi ſunt, qui tria vota eſſentialia Religionis emittunt ſub obedientia, & iuriſdictione Prælatorum, ſub certa regula approbata à Sancta Sede Apoſtolica, & ſunt verè, & propriè Religioſi, approbati à Leone X. Leo X. anno 1521. Bulla *Inter cætera*, quæ eſt 42. huius Pontificis, Pius V. anno 1568. Bulla ea Pius V. eſt. Sixtus V. Clemens VIII. & alij Pon- Sixtus V. tifices. In qua Religione floruerunt Viri Emi- Clem.VIII. nentiſſimi in omni virtute, ſanctitate, ac litteris.

Alij ſunt Tertiarij in ſecundo genere, 5. qui emittunt tria eſſentialia vota Religionis, non ſub aliqua Regula, aut Religione approbata, ſiue in communitate, ſiue priuatim viuant, nec eſt vera Religio, nec ſunt verè Religioſi, quia ad eſſentiam ſtatus Religioſi requiritur viuendi modus cum tribus votis eſſentialis ſub certa regula approbata à Sancta Sede Apoſtolica, vt colligitur ex *cap. vnico, de voto, & voti redemptione, in 6.* C.vnicum. Ita Nauarrus *Commentar.1. de Regular. ſuper* Nauar. *cap. Cum portio, num.*18. & *in Concilior. lib.3. de Regular. Concilio mihi* 12. Miranda *in manuali, Prælat. tom.1. q.36. art.3.* Sanchez *in Decal.* Miranda. Sanchez. *tom.2. lib.5. cap.1. n.*19.

Alij ſunt Tertiarij, (de quibus hic princi- 6. paliter eſt ſermo) qui nec tria vota eſſentialia Religionis emittunt, nec in communitate, aut collegialiter ſub alicuius obedientia viuunt, ſed in propriis domibus quadam proportione ſeruant regulam Carmelitarum, ſancti Franciſci, ſancti Dominici, & eſto maximè fœminæ, in domo aliqua habitent, & faciant votum ſimplex caſtitatis, vel obedientiæ, vt in multis receptaculis viſitur in hac ciuitate. Et tales tam viri, quam fœminæ non ſunt verè Religioſi, cum tria ſubſtantialia vota (ex quibus Religio conſtat) promittant. Ita præter Auctores proximè citatos in propriis terminis huius quæſtionis Caſartubius *in Compendio, verb. Tertiarij,* Caſarub. Rodriguez *tom.3. quæſt.72. art.2.* Gloſſa *in Cle-* Rodrig. *mentina 3. cap. Ex eo, de ſententia excommunic.* Gloſſa. & Gloſſa *in Clement de Religioſis domibus, in 6.* Gloſſa. *verb. Obedientia.*

Cum hoc tamen ſtat, quod bene, & optimè 7. poteſt dici Ordo, & approbatus ab Eccleſia; hoc enim nomen ei attribuunt Romani Pontifices, & maximè Nicolaus IV. *Tertiariis* Nicol. IV. *Ordinis Minorum.* Innocentius VII. *Tertiariis* Innoc. VII. *Dominicanorum.* Martinus V. *Seruitis.* Euge- Martin. V. nius IV. & Martinus V. *Tertiariis Auguſti-* Eugen. IV. *nian.* Sixtus IV. *Tertiariis Carmelit.* Iulius II. Martin. V. *Tertiariis Minimorum.* Et ratione probatur. Sixtus IV. Quia Ordo prout in præſenti ſumitur, ſignificat ordinatum modum viuendi, ſub certa regula, ac cæremoniis, quæ omnia rectè congruunt tali modo viuendi, cum ſit ſub certa regula cum profeſſione, ac Religioſis cæremoniis. Ita Carillus *lib.3. de Tertiariis, c.5.* Carril. Portellius *in dub. Regular. verb. Tertiarij, num.4.* Portel. & me citato M. Lezana *tom.2. cap.14. num.7.* Lezana. qui etiam hi duo vltimi Auctores notant, quod latè, & impropriè poteſt dici Religio, prout quendam analogicum, ac ſimilitudinarium modum viuendi Religionis cum certa regula, ac votis participant.

Et quamvis confraternitas ſit nomen val- 8. dè magnum, & honorificum, dicit enim viros congregatos fraterna charitate, in Dei obſequio, B. Virginis, ac Sanctorum; tamen Tertiarij multum ab eis differunt; nam etſi

aliquæ

aliquæ confraternitates ſuum inſtitutum, ſeu compromiſſum, vt vulgo dicitur, habeât approbatum à Sede Apoſtolica, hoc tamen eſt ſub nomine ſtatuti, at Tertiarij ſub nomine regulæ, quod eſt quid nobilius, ac excellentius. Deinde Tertiarij poſtquã habitũ aſſumpſerunt, elapſo anno emittunt profeſſionem cum votis ſaltem obſeruandi communia præcepta, & cum aliis obſeruantiis, ac cæremoniis; & multi Tertiarij, ac Tertiariæ portant extertius habitum oblongum, quæ omnia maximè diſtant à viuendi modo confraternitatum. Et de Tertiariis tanquam quid diſtinctum à confraternitatibus loquuntur Pontifices, vt Iulius II. in Bulla *præ cæteris* de Auguſtinianis; & de eiſdem Leo X. In Bullario Auguſtinianorum *in Leone, num. 1.* & ſic communiter loquuntur omnes Auctores cum de Tertiariis, ac Confraternitatibus agunt. Iulius II. Leo X. Bull. Aug.

9. Cum hoc tamen ſtat, quod Tertiarij ſimpliciter, & abſolutè dicendi ſunt perſonæ ſæculares, & non Eccleſiaſticæ, ita ſupponunt Pontifices, dum prædictos Tertiarios Congregationem, ſeu Ordinem ſæcularium, ſeu laicorum appellant. Paulus II. in Bulla *Expoſcit veſtra*; & Leo X. in Concilio Lateran. In Bulla, *Dum intra mentis* data in publica ſeſſione Lateran. die 19. Decembris anno 1516. de Tertiariis ſic loquitur. *Fratres autem, & ſorores tertij Ordinis, necnon Mantellati, Corrigiati, Pinzocheræ, Cordollati, & alij quocunque nomine nuncupati in propriis domibus habitantes, ſepulturam vbi voluerint eligere valeant; ſed die Paſchatis tantum, Euchariſtiam, necnon Extremam-Vnctionem, cæteráque Eccleſiaſtica Sacramenta (pœnitentia Sacramento dumtaxat excepto) à proprio Sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda teneantur, ac in foro ſæculari coram iudicibus ſæcularibus conuenire poſſint.* Quod etiam declarauit Sacra Congregatio Concilij ann. 1608. Quod maximè explicat Caſarrubius *in Compend. Priuileg. Minorum, verb. Tertiarij, num. 24. §. Quoad primum gradum.* Paulus II. Leo X. Conc. Later. S. Congreg. Caſarrub.

10. Quo etiam non obſtante, dicti Tertiarij aliquo modo, & ſecundum quid, poſſunt dici perſonæ Eccleſiaſticæ, ſicut & lata ſignificatione, ac analogicè perſonæ Religioſæ vt dictum eſt, illos enim perſonas Eccleſiaſticas appellare videtur Sixtus IV. in Bulla pro Tertiariis Dominicanorum edita, & incipit *Sacroſancta* apud Confetium *in Collectanea literar. Apoſtol. & Priuileg. Regular. in Sixto IV. num. 8.* Tum etiam quia prædicti Tertiarij maximè ſunt annexi Ordinibus à Sancta Sede Apoſtolica, & ab eadem Sancta Sede habent regulam approbatam confirmatam cum votis, & Pinzocheræ, ſeu Beatæ exterius habitum regularem portant. Ita Rodriguez *tom. 2. quæſt. 65. art. 5.* cum Suario, & aliis, Lezana *tom. 1. Regular. cap. 15. num. 25.*

## QVÆSTIO III.

*Quænam Religiones habent Tertiarios?*

### SVMMARIVM.

11 *S. Franciſcus primo inſtituit Tertiarios.*
12 *Patres Dominicani habent Tertiarios inſtituente S. Dominico.*
13 *Patres Auguſtiniani habent Tertiarios vtriuſque ſexus.*
14 *Carmelitæ habent Tertiarios vtriuſque ſexus.*
15 *Seruitæ B. Virginis habent Tertiarios.*
16 *Religioſi Minimi Sancti Franciſci de Paula habent Tertiarios.*
17 *Religioſi Tertiarij habent etiam Tertiarios ſæculares vtriuſque ſexus.*

HAnc facultatem recipiendi, ac admittendi Tertiarios habent Ordines Mendicantes; & primo Sanctus Franciſcus, huius ſacri Ordinis Patriarcha inſtituit Fratres, & ſorores huius Ordinis de Pœnitentia anno 1212. Eius regulam præſcripſit Nicolaus IV. anno 2. ſui Pontificatus in Bulla *ſupra montem*, quam adducit Caſarrubius *in fine Compendij Priuilegiorum Mendicantium, folio mihi 563.* & habetur in Bullario inter Bullas huius Pontif. *num. 2.* Hanc regulam explicat Abbas Caramuel *tom. 1. Theologia fundamentalis in quodam Tractatu ad finem.* Poſtea verò aliæ Religiones ad eius imitationem, etiam Tertiarios inſtituerunt, ac habuerunt, & Eccleſia dum canit de Sancto Franciſco. *Tres ordines hic ordinat.* Intelligit quod ipſe fuit primus, qui hos tres Ordines ordinauit, ac inſtituit, de hoc videndus eſt Corduba *in Annotationibus ad Compendium Priuilegiorum Mendicantium.* 11. S. Franciſc. Nicol. IV. Caſarrub. Caramuel. Eccleſia. Corduba.

Patres Dominicani habent Tertiarios, Fratres, & ſorores de Pœnitentia, cum facultate plena eos recipiendi, ac ad Profeſſionem admittendi, imò ipſorum Patriarcha S. Dominicus hunc Tertium Ordinem Tertiariorum cum magno fructu ſpirituali inſtituit, vt teſtantur S. Anton. 3. p. hiſtor. tit. 23. c. 14 §. 2. Rodrig. *tom. 3. q. 72. art. 2.* Corduba *in Annotat. ad Compend. Mendicant. §. Quoad vltimum notabile.* Innocentius VII. *Sedis Apoſtolicæ.* Quæ eſt vnica *in Bullario Laërtij, tom. 1.* Regulam pro fratribus, & ſororibus Tertiariorum Sancti Dominici apponit, & approbat. De his Tertiariis Dominicanis mentionem faciunt Bonifacius VIII. Eugenius IV. Martinus V. Sixtus IV. vt refert Fr. Ioſephus à S. Maria *praxi Regul. lib. 5. cap. 4.* 12. S. Dominic. S. Anton. Rodrig. Corduba. Innoc. VII. Bonif. VIII. Eugen. IV. Martin. V. Sixtus IV.

Patres Auguſtiniani habent facultatem admittendi, ac recipiendi Tertiarias ad inſtar Mantellatarum, ſeu Pinzocherarum Ordinum Minorum, ac Prædicatorum, vt eis conceſſit Bonifacius IV. Eugenius IV. Martinus V. quas Bullas refert M. Lezana *in eorum Patrum mari magno Bulla 41. 42. 43.* Et idem habetur ex Sixto *in eorum mari magno Conſtituat. 5.* Aduertit Rodriguez *tomo 3. q. 72. art. 3.* ſe non inuenire in Priuilegiis 13. Bonif. IV. Eugen. IV. Martin. V. Lezana. Rodrig.

Eremitarum S. Auguſtini, ac Carmelitarum facultatem ad recipiendos Tertiarios vtriuſque ſexus, ſed ſolùm fœminas; ac de Carmelitanis contrarium expreſse conſtat, vt clarè dicam quæſtione ſequenti, & de Patribus Auguſtinianis etiam apertè conſtat ad recipiendos viros in Tertiarios. Nam Paulus II. anno 1470. Generali, ac Prouinciali, ſeu Prioribus Congregationis dictorum Patrum Auguſtinianorum Lombardiæ in Bulla: *Expoſcit veſtra*, conceſſit facultatem exhibendi viris Mantellum, ſeu habitum Mantellatum nigri coloris ſecundum habitum Fratrum eiuſdem Ordinis, adinſtar Mantellorum aliorum Ordinum, refert Confetius *in collectanea litterarum Apoſtolicarum in Paulo II.* & idem etiam habetur apud eundem Confetium *ex Mari Magno in Sixto IV. num.21.* Et conſtat etiam ex Leone X. in quadam Bulla data in Concilio Lateran. de qua ſuprà *quæſtione 2. num.9.* & ex alia Bulla eiuſdem Leonis, quæ refertur *quæſt. ſequenti, num...* Hi Tertiarij Auguſtiniani habent regulam applicatione quadam deſumptam ex regula ipſorum Patrum.

Paulus II. — Confet. — Leo X.

14. Noſtri Patres Carmelitæ habent plenariam, & amplam facultatem ex conceſſione Apoſtolica admittendi, & recipiendi ad habitum prædictos Tertiarios fratres, & ſorores Tertij Ordinis de Pœnitentia, communicando eis proportione ſeruata, ipſorum regulam, ac multa priuilegia, de quo latè, & apertè quæſtione ſequenti, & de his fuit mihi peculiaris quæſtio.

15. Seruitæ etiam B. Virginis habent Tertiarios, tam fratres, quam ſorores, & hoc de Tertiariis vtriuſque ſexus conceſſit Leo X. in Bulla: *Dudum per nos*, anno Domini 1519. vbi ſeruitas inter Fratres Mendicantes annumerat quoad perſonas vtriuſque ſexus de pœnitentia, & eſſe æquales in omnibus priuilegiis, Confetius *in collect. litterarum Apoſtolicarum Mendicant. in Leone X. Bulla* 18. & id apertè conſtat ex Martino V. in Bulla, *Sedis Apoſtolicæ*, quæ habetur *in Appendice ad Bullarium inter conſtitutiones huius Pontificis, num.1.* Vbi approbat, & confirmat regulam pro fratribus, & ſororibus Tertij Ordinis ſeruarum B. Virg. Mariæ.

Leo X. — Confet. — Martin. V.

16. Religio etiam Minimorum S. Franciſci de Paula habet Tertiarios vtriuſque ſexus, vt conſtat ex Iulio II. in Bulla; *Dudum ad ſacrum, anno* 1506. & habetur apud Peirinum *tom. 1. Priuileg. Minimorum*, & eorum profeſſionis forma ab eodem Iulio II. approbata, ac confirmata, vt habetur apud eundem Peirinum *citato loco*; idemque habetur ex Leone X. *in Bulla, Ea quæ*, anno 1513. apud eundem Peirinum *inter Bullas*, Leonis X. *num.1.* Miranda *in tom.1. quæſt.36. art.2.*

Iulius II. — Peirin. — Leo X. — Miranda.

17. Veri etiam Religioſi tertiarij, de quibus dixi ſupra, etiam habent facultatem faciendi tertiarios, & tertiarias vt patet *ex Bulla*, Nicolai IV. quæ incipit: *Super montem*; & ex Leone X. vbi regula ipſorum Patrum accommodatur ipſis tertiariis ſæcularibus in ſuis domibus viuentibus. Ita Bordon. *tom. 2. Reſolut.* 58. *num.29.* Et cum ipſi Patres Religioſi tertiarij inciperent facere tertiarios perſonas vtriuſque ſexus in hac ciuitate Olyſipponenſi, quidam Religioſi contra eos ſeſe oppoſuerunt, quod ſine debita facultate talia facerent, cum res eſſet deducta ad Dominum collectorem pro ipſis Patribus tertiariis Apoſtolica ſententia promulgata eſt, quod verè, & legitimè habebant facultatem admittendi, ac recipiendi tertiarios vtriuſque ſexus.

Leo X. — Bordon. — Sententia Apoſtolica.

---

## QVÆSTIO IV.

*Patres Carmelitæ habent plenarium facultatem Apoſtolicam inſtituendi, ac recipiendi Tertiarios vtriuſque ſexus.*

### SVMMARIVM.

18 *Controuerſia quæ dedit occaſionem huic quæſtioni.*

19 *Refertur ad verbum amplum Indultum Sixti IV.*

20 *Notandum, quod quatuor dicuntur perſonæ vtriuſque ſexus.*

21 *In conceſſione priuilegiorum, priuilegium adinſtar eſt in optima forma, & numero* 22. *&* 23.

24 *Probatur ſecundo ex indulto à Leone X. conceſſo.*

25 *Probatur tertio ex grauiſſimis Doctoribus.*

26 *Ponitur Sententia Apoſtolica pro Carmelitanis, & n.*27.

28 *Refertur Appellatio, quæ fuit deſerta, derelicta, ac inutilis iudicata vnde, in ſuo robore & firma manet prædicta ſententia.*

VT iam dixi in limine huius quæſtionis, *num.1.* olim extitit aliqualis controuerſia cum tertiariis certæ Religionis, quæ fuit occaſio edendi hunc tractatum. Et quod Patres Carmelitani habeant Apoſtolicam facultatem inſtituendi, ac recipiendi ad habitum tertiarios tam viros, quam fœminas, aperte, & clare patet ex Bulla Sixti IV. *Dum attenta*, quod eſt Mare Magnum noſtræ Religionis datum Romæ apud ſanct. Petrum anno 1476. 4. Cal. Decembr. & habetur authenticâ in conuentu noſtro Tranſpontinæ, & in hoc Conuentu Vlyſſippon. & ita habet in hæc verba, *num.*83. & 84. 18.

Sixtus IV.

19. *Statuentes præterea Apoſtolica auctoritate, & præſentium tenore concedentes, quod de cætero perpetuis futuris temporibus tam Magiſtro Generali, quam cuilibet dicti ordinis officiali, ac Prioribus, dicti ordinis, ſecundum morem, & ſtatuta eius ordinis, in quibuſcunque Prouinciis conſtitutis, tam præſentibus, quam futuris, ſit licitum, ac permiſſum, quaſcunque mulieres, & vtriuſque ſexus perſonas, ſi aliàs ſint idoneæ, & aliud canonicum non obſiſtat, quæ habitum regularem prædicti ordinis ad inſtar Mantellatarum, ſeu Pinzocherarum, aut fratrum de pœnitentia Tertij ordinis, ordinum fratrum Minorum, & Prædicatorum, nec non Heremitarum S. Auguſtini habere voluerit, & geſtare, tam virgines*

*ac matronas, quam viduas, ac Mantellatas,*
*ſeu Pinzocheras, & vtriuſque ſexus perſonas di-*
*cti ordinis Carmelitarum recipere, & admitte-*
*re; ac earum ſingulis habitum regularem, ac re-*
*gulam eiuſdem ordinis Carmelitarum, adinſtar*
*huiuſmodi Mantellatarum, ſeu Pinzocherarum*
*vtriuſque ſexus ordinum, & vtriuſque ſexus per-*
*ſonarum Ordinum Fratrum Minorum, & Præ-*
*dicatorum, necnon Heremitarum S. Auguſti-*
*ni præfatorum, provt ſecundum Deum ſaluti*
*animarum earundem perſonarum, ſalubrius vi-*
*ſum fuerit expedire, & etiam exhibere; quæ ſic*
*receptæ, & in poſterum recipiendæ, auctoritate*
*præfata gaudeant, & gaudere poſſint, & debeant*
*tam exemptionis priuilegijs, quam omnibus im-*
*munitatibus, libertatibus, indulgentijs, & alijs*
*priuilegijs quibuſcumque præfato Ordini Beatæ*
*Mariæ Dei Genetricis de Monte Carmelo, eiuſ-*
*que fratribus, ac perſonis, per Sedem Apoſto-*
*licam iam conceſſis, & quæ in poſterum conce-*
*dentur.*

20. In quo indulto tria maximè notanda ſunt.
Primò, quod in illo quadrupliciter repetitur,
*vtriuſque ſexus perſonas.* Vnde valdè mirum
Rodrig. quod Sapientiſſimus Emmanuel Rodrig. ma-
ximè verſatus in Priuilegiis Regularium, cui
omnes Religiones multum debent; *tom.1.*
*quæſt.72.art.3.§.Circa quas.* Dicat ſe non inue-
nire in priuilegiis Eremitarum S. Auguſtini,
& Carmelitarum habere Tertiarios vtriuſque
ſexus, ſed ſolùm fœminas; cum apertè con-
trarium conſtet ex prædicto indulto Nico-
Nicol. IV. Leo X. lai IV. & etiam conſtabit ex Leone X. ſtatim
referendo. Secundò ait Pontifex, vt huiuſmodi
Tertiariis Carmelitæ valeant eis dare. *Regu-*
*lam, & habitum regularem Ordinis Carmelita-*
*rum*; de quo infrà.

21. Tertiò: Quòd hoc priuilegium conceſſum
à Summo Pontifice eſt ad inſtar Fratrum de
Pœnitentia tertij Ordinis Fratrum Minorum,
Prædicatorum, &c. Et hæc forma conceden-
di priuilegium *ad inſtar*, eſt optima forma in
conceſſione priuilegiorum, nam per illud con-
cedit Pontifex Patribus Carmelitanis, vt ha-
beant tertiarios, eodem rigore, ac proprieta-
te, vt ſunt tertiarij S. Franciſci, & inde hoc
priuilegium *ad inſtar*, appellatur priuilegium
*per æqualitatem, ac æquiparantiam in omnibus*,
cùm eo ad cuius ſimilitudinem, ac imitatio-
nem conceditur, quod eſt eius exemplar, vt
Extrauag. colligitur ex Extrauaganti: *Quemadmodum, de*
L. Omnia. *pœnitentijs*; & ex *l. Omnia Codice de Epiſcopo,*
L. Inſtar. *& Clerico*; & ex *l. Inſtar, C. de iure fiſci, lib.10.*
Suar. Suar. *lib.8. de legibus, cap.15. num. 2.* vbi ita
habet: *Priuilegium ad inſtar*, ſignificat pro-
priam, & adæquatam ſimilitudinem, vt men-
ſura ad menſuratum: & concedit omnem fa-
uorem, & gratiam formaliter contentam in
ſuo exemplari, & in eodem ſensu, in quo in
ſuo exemplari continetur, & cum eadem ex-
Baldus. tenſione, Baldus citatus *leg. Omnia.* Vbi ait
quod quando vni vniuerſitati, v. g. Conim-
bricenſi, conceditur priuilegium ad inſtar vni-
uerſitatis Salmanticenſis, quod inde in omni-
Nauar. bus æqualis eſt illi; & Nauar. *in commentario*
*de Iubilæo, notab.26. n.2.* ait, quod Iubilæum
ad inſtar anni centeſimi, tale Iubilæum in om-
nibus eſt æquale cum Iubilæo anni centeſimi.

22. Et tandem priuilegium ad inſtar impor-
*Sylueira Opuſcula.*

tat, & ſortitur eundem, & parem effectum cum
aliis, ad quæ adæquatur, & quæ in priori exem-
plari continebantur, cenſentur in ſecundo pri-
uilegio repetita. Ita Felinus, Abbas, Pariſienſ. Felinus.
Card. Tuſchus, Gloſſa, Mendoc. Tiraq. Me- Abbas. Pariſien.
noch. quos citat, & ſequitur Barboſa *tract.* Tuſchus.
*varij clauſula 5.* Ergo cum Summus Pontifex Gloſſa.
concedit Patribus Carmelitanis, vt habeant Mendoc.
Fratres, & ſorores tertij Ordinis de Pœni- Tiraquel.
tentia ad inſtar Fratrum Minorum, ac Prædi- Menoch.
catorum, concedit vt tales tertiarios habeant, Barboſa.
eadem proprietate, ac æqualitate, & parita-
te, ac prædicti Patres Prædicatores, ac Mino-
res habent.

Probatur etiam ſecundò ex indulto Leo- 23.
nis X. vt refert Confetius *Bulla* 17. quæ inci- Leo X.
pit: *Dudum per nos.* Et ita habet: *Fauores,*
*immunitates, priuilegia, indulta tam ſpiritua-*
*lia, quam temporalia, quæ Prædicatorum, Mi-*
*norum, Heremitarum ſancti Auguſtini, ac Car-*
*melitarum, in eorum domibus, & Eccleſiis, non*
*ſolum Generalibus, Prouincialibus, Fratribuſque*
*& ſororibus, necnon Monialibus, & conuerſis,*
*oblatis; ac vtriuſque ſexus perſonis, de pœniten-*
*tia, ſeu tertij habitus nuncupatis, à dictis præde-*
*ceſſoribus, aut à nobis, ipſiſque ſucceſſoribus con-*
*ceſſa fuerunt, ac in poſterum concedentur, illa*
*omnia communicauimus, & communia fuiſſe,*
*& eſſe volumus.* Vbi Pontifex manifeſtè ſup-
ponit dari tertiarios in quatuor Ordinibus
Mendicantibus, quos expreſsè nominat, Præ-
dicatores, Minores, Auguſtinos, Carmelitas.
*Vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia, ſeu tertij*
*habitus nuncupatis.*

Ex quo dato, & non conceſſo, quod Reli- 24.
gio Carmelitana non habuiſſet peculiaria in-
dulta Apoſtolica ad admittendos, ac recipien-
dos tertiarios, eſto erat quod aliæ Religiones
haberent facultatem ad eos recipiendos. Sup-
pono vt certiſſimum, inter Religiones men-
dicantes dari mutuam priuilegiorum com-
municationem, proindeque Religio Carme-
litana participat de omnibus priuilegiis, & in- Sixtus IV.
dultis conceſſis omnibus aliis Religionibus, Gregor. XV.
vt conſtat ex indulto Sixti IV. Leonis X. Pius V.
Gregorij XV. Pij V. Iulij II. Iulij III. Iulius II.
Pauli IV. vt videre eſt apud Rodriguez Iulius III. Paul. IV.
*tom.1.quæſt.55. art.1.* Miranda *tom.2.quæſt.46.* Rodrig.
*art.4.* Miranda.

Probatur tertiò, teſtimonio grauiſſimorum 25.
Auctorum, qui expreſsè aſſerunt Religionem
Beatiſſimæ Virginis de Monte Carmelo ha-
bere Ordinem tertiariorum. Ita Mirand. *tom.1.* Miranda.
*quæſt.36. art.2. concl.2.* Ita habet. *Auguſtinia-*
*ni, & Carmelitani, ſimiliter ſuos habent tertia-*
*rios, quos etiam communi vocabulo, vocat de*
*Pœnitentia.* Corduba *verb. Tertiarij in ſuis an-* Corduba.
*notationibus, in penultima linea, ait. De Carme-*
*litis ſimiliter, quod habeant ſuos tertiarios patet,*
Cartagena *tom.3. lib. 17. §. Tandem poſt me-* Cartagen.
*dium*, ait: *Miſſos facio ſanctos, & ſanctas*
*ex Ordine tertiariorum,* ſcilicet Carmelitarum:
*Eduardum Regem Angliæ, & Principem Dom.*
*Alphonſum de Lacerda*; & alios, quos dein-
ceps numerat Collector Priuilegiorum, *ſub ti-* Collector.
*tulo tertiariorum,* ponit etiam Carmelitas, ad-
ductis verbis Sixti IV. Syluester Maurilus Ab- Mauril.
bas Ciſtercienſis *in hiſtoria nuncupata Mare*
*Magnum Religionum, lib. 4.* vbi agens de
Hh 3 tertiariis

tertiariis Carmelitanis; refert ex B. Angela de Arena. *Quòd cum prædicta Angela vellet tertiaria fieri alterius Ordinis in antecedenti nocte, apparuit illi ſcala, cœlos tangens ſummitate, & imo terram iuxta quam erant duo ſancti Ordinis Carmelitarum, qui dixerunt ei, ſi vis per hanc ſcalam aſcendere, ſume habitum tertiariorum B. Virginis de Monte Carmeli,*; *ſumpſit illa, & cum maxima ſanctitatis opinione obijt in Sicilia.*

Confet. Ioannes Baptiſta Confetius *in penultimo, cap.* expreſsè agit de tertiariis Carmelitanis

Gadalaza. Gadalazara *in ſuo Theſauro ſpirituali, cap.* 3. affirmat ſanctum Ludouicum Regem Galliæ Tertiarium fuiſſe quatuor Ordinum Mendicantium,

Pellizar. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *n.* 12.

Corea. M. Fr. Didacus Corea, Hyſpali librum impreſſum anno 1591. de Tertiariis Carmelitarum, vbi agit de eorum regula, ac priuilegiis, & de eiſdem aliud volumen edidit R. M.

Sebarthius. Fr. Theodorus Stharthius *Romæ impreſſum approbante Mag. ſacri Palacij*; ſicut eadem approbatione

Lezana. M. Lezana *tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. & *tom.* 2. *cap.* 14. *per totum*, & in Mari Magno Carmelitarum ad Bullam Sixti IV. *num.* 83.

Roman. Fr. Emmanuel Roman. in ſuis Lucidationibus *tract.* 1. *cap.* 10. *prope finem*,

Petr. Zuſart. Ioan. Bon. F. Petrus à Cruce Zuſarte, & Fr. Ioannes Bonus, & quilibet in peculiari libro de Tertiariis.

26. Tandem cum circa annum 1630. maximè florere cœpiſſet Tertiariorum Ordo Fratrum B. Virg. Mariæ de Monte Carmelo, quidam Religioſi ſeſe oppoſuerunt aſſerentes talem Tertiariorum Ordinem de Monte Carmeli, non dari. Tunc res deducta eſt ad Illuſtriſſimum Dominum Collectorem Apoſtolicum Laurentium Tramallo, & iudicibus datis, cauſa profundiſſimè examinata, ac diſcuſſa in iudicio contradictorio ſententia Apoſtolica prolata eſt pro Tertiariis Carmelitanis.

## SENTENTIA APOSTOLICA

*Quod Religio Beatiſſimæ Virginis de Monte Carmelo habet Fratres, & ſorores Tertij Ordinis de Pœnitentia. Chriſti nomine inuocato.*

27. Viſis præſentibus actibus, ſimul cum petitione Miniſtri, ac aliorum Fratrum Tertij Ordinis Seraphici Patris ſancti Franciſci, ſimulque reſponſione data Religioſorum Beatiſſimæ Virginis Mariæ Montis Carmeli, ſimulque rationibus pro vtraque parte adductis, demonſtratur intendere dictum Miniſtrum, cum ſuis Fratribus adiunctis impedire in dicta Religione Carmelitana dari dictum Ordinem Tertiariorum, qui nec de præſenti detur, nec in futurum ſit, qui valeat æquiparari illis ſupplicantibus, nec poſſe habere idem Ordinis nomen; at verò ex altera parte Religionis B. Virginis de Monte Carmelo allegatur habere Ordinem Tertiariorum tam virorum, quam mulierum, ex gratia Apoſtolica conceſſum, vt cõſtat ex Bulla, ac indulto Sixti IV. quo optimè magna indagine examinatu, ac conſideratu, maximeque illius verborum tenore perpenſo, & magnopere examinata materia, de qua agitur, multumque attenta omni iuris diſpoſitione. Pronunciamus, decernimus, ac declaramus Religionem Beatiſſimæ Virg. Mariæ de Monte Carmelo, poſſe habere fraternitatem, ſeu Ordinem Tertiariorum tam virorum, quam mulierum, eiſdem præeminentiis, gratiis, ac priuilegiis, quæ habet fraternitas Tertiariorum Ordinis ſancti Franciſci, eodemque nomine Ordinis vti, prout ſecundum ius ei poteſt conuenire; & etiam poterunt prædicti vti verbo confraternitatis, in libro, de quo agitur typis mandando; quamvis tamen lato modo, & impropriè hæc fraternitas poſſit appellari ordo, cum tamen propriè non ſit ordo, cum non habeat propriã regulam, ſed tantum certum viuendi modum, approbatum à ſancta Sede Apoſtolica, vt colligitur ex Gloſſis, quæ in hac materia, vt maximè notatu dignæ habentur, *Clementina cum ex eo, verb. Tert. de ſententia excommunicationis*; & ex Clementina *de Religioſis domibus verb. Obedientiam, in* 6. Ex cauſa ſine expenſis datum Vliſippone die 31. menſis Auguſti anno 1630.

*Petrus Antonius de Marchis Auditor Apoſtolicus.*

*Doctor Franciſcus da Motta Peſoa.*

Et cum hæc ſententia eſſet pronũtiata, ac publicata in publica audientia in Tribunali Illuſtriſſimi Domini Collectoris Apoſtolici ab ea appellatum eſt à Miniſtro, ac cæteris Fratribus Tertij Ordinis. 28. Reuerendus admodum Apoſtolicus Auditor eorum appellationem acceptauit, dummodo intra tempus conſtitutum, vel in primo, ſecundo, ſeu tertio actu, ſeu fatali, vt dicitur, producerent cauſam ſuæ appellationis iuxta ordinationem ſui tribunalis Apoſtolici; ipſi verò appellantes cum benè agnouiſſent ſe in iure nullum habere ſubterfugium, nihil produxerunt; cum ergo pertranſiſſent prædicti termini, & inſuper multum tempus ſupra id, quod iura concedunt ad proſequendum appellationem nihil eſſet productum, ideo Dominus Auditor cum ſuo Collega auctoritate Apoſtolica ſecundam ſententiam protulerunt, declarantes prædictam appellationem fuiſſe nullam, & nullius valoris, ſimulque eſſe deſertam, ac derelictam, primamque ſententiam datam eſſe validam, ac firmam in toto ſuo robore, ſicque liberè euulgari poſſe, & ab omnibus ſic tenendum eſſe, datum Vlyſippone die 6. Maij anno 1631.

---

## QVÆSTIO V.

*De gratijs, ac indulgentijs, & priuilegijs, quibus gaudent Tertiarij.*

### SVMMARIVM.

29 *Ampla conceſſio pro Tertiarijs data à Sixto IV.*

*Aliqua conditiones ad talia priuilegia obtinenda, quid de Beatis, ibid.*

30 *Magno gratiarum, ac indulgentiarum theſauro fruuntur.*

31 *Valent recitare officia de ſanctis Ordinis.*

32 *Tempore interdicti admittuntur ad diuina, & ſepulturam Eccleſiaſticam.*

33 *Prædicti tertiarij habitantes in ſuis proprijs domibus*

*domibus ſubiiciuntur Ordinario.*

34 *Tertiarij, ſi geſtent habitum Religionis, vouentes caſtitatem, & gregatim viuentes, gaudent priuilegio canonis.*

35 *Tertiarÿ ſæculares habitantes in ſuis domibus non gaudent priuilegio canonis.*

29. Sixtus IV. NOſtris Tertiariis Carmelitanis magnam, & amplam conceſſionem dedit Sixtus IV. in ſua Bulla *Dum attenta*, *num.*84. citata ſuperiori quæſtione, dum ait: *Vt gaudere poſſint, & debeant, tam exemptionis priuilegio, quam omnibus immunitatibus, libertatibus, indulgentiis, & aliis priuilegiis quibuſcumque præfato Ordini Dei Genetricis Mariæ de Monte Carmelo, eiuſque Fratribus, ac perſonis per ſedem Apoſtolicam iam conceſſis, & quæ in poſterum concedentur.* Quod etiam multi Pontifices conceſſerunt Tertiariis aliorum Ordinum, vt patet ex dictis *quæſt.*3. Prædicti Tertiarij, ac Tertiariæ, vt tantis priuilegiis gaudeant, aliquæ conditiones requiruntur à Sacra Congregatione Epiſcoporum anno 1616. (S. Congreg.) Prima eſt, vt honeſte viuant, boniſque moribus ſint ornatæ tales perſonæ. Secunda, quòd ſint in bona, ac ſufficienti ætate. Tertia, quod habeant vnde ſufficienter, ac honeſtè viuant. Quod verò ad Beatas, quæ habitum oblongum portant, requiritur quod ſint quadraginta annorum, & vt habitent in ſuis domibus, ſine viris, & ad plurimum cum conſanguineis. De quo M. Lezana *tom.*2. *cap.*14. *num.*40. (Lezana.)

30. *Gratiæ, & Indulgentiæ.* Magna gratiarum, ac indulgentiarum copia, & illa valde peculiari, ac inſigni de Bulla Sabbatina, dum eorum animæ igne purgatorio expiantur; prima die Sabbathi, poſt eorum mortem, ſanctiſſima Virgine auxiliante, ac patrocinante, vt de eius ſumma benignitate pie creditur, transferuntur in cœleſtem patriam, vt refertur Lectione quinta die 16. Iulij in feſto Commemorationis B. Virg. Mariæ; (*Feſtum commemorationis.*) eſt alius & ampliſſimus gratiarum theſaurus, vt habetur in noſtra Bulla, quæ circumfertur, & ideo omitto eas hic recenſere.

31. Concedit etiam Pontifex ipſis Tertiariis; *vt gaudere poſſint, & debeant priuilegiis quibuſcunque præfato Ordini per Sedem Apoſtolicam Dei Genetricis Mariæ de monte Carmelo, conceſſis, & in poſterum concedendis.* (*Officium Carmelitanum recitandum.*) Proindeque iudicio grauiſſimorum Doctorum, valent recitare officia propria noſtrorum ſanctorum, vt ſunt in Breuiario Carmelitano; ac proinde Officium Beatæ Virg. Mariæ vt ſolemni commemoratione die 16. Iulij. Officium S. Eliæ, Eliſæi, ſancti Alberti, ſancti Angeli, S. Thereſiæ, ſanctæ Mariæ Magdelenæ de Pazzi, ac aliorum ſanctorum noſtri Ordinis, cum ſuis octauis. Item in omni Sabbatho tam in aduentu, quam in quadrageſima, vt nobis conceſſit ſacra Congregatio, officium B. Virginis Mariæ vt ſemiduplex, tanquam in commemoratione ſolemni Iulij: valent etiam in omnibus feriis, quintis, etiam in aduentu, & quadrageſima, non impeditis alio feſto nouem lectionum, vt nobis conceſſit ſacra Congregatio, (S. Congreg.) recitare officium de ſanctiſſimo Sacramento; & inde hæc conceſſio ſacræ Congregationis ampliatur; conceſſit etiam eadem ſacra Congregatio, quod ſi Sabbathum, vel feria quinta eſſent impedita feſto nouem lectionum, & in dicta hebdomada eſſet aliqua dies, vel aliqui dies non impediti tali feſto nouem lectionum, tunc in ipſo, vel in ipſis poterit recitare officium de B. Virgine, ac Diuiniſſimo Sacramento.

Tempore Interdicti admittuntur ad diuina, dummodo interdicto cauſam non dederint, nec ipſum foueant, & nutriant, vt bene colligitur ex Bulla Leonis X. ſupra citata. 32. (*De Interdicto, ac ſepultura.*) Lezana *tom.*2. *cap.*14. *num.*36. (Lezana.) Tales Tertiarij, & Tertiariæ ſepeliuntur in Eccleſiis ſuorum Ordinum, niſi ipſi eligant ſepulturam, quod deducitur etiam ex Bulla Leonis X. in concilio Lateranenſi, vbi ait Pontifex, quod ipſi valent *eligere ſepulturam, vbi voluerint*, quod poſitum eſt, ne exiſtimetur quod ipſi debeant neceſſario ſepeliri in Eccleſiis ſuorum Ordinum. Caſarubius *in compendio priuilegiorum Mendicantium verb. mulieres num.*6. & 7. (Caſarub.) Pellizar. *tom.*2. *tract.*8. *cap.*5. *num.*171. (Pellizar.)

33. (*Quoad ſacramenta.*) Prædicti Tertiarij, & Tertiariæ in propriis domibus habitantes, ſubiiciuntur Ordinario, & foro ſæculari, & in Paſchate recipiunt Sacramentum Euchariſtiæ è manu Parochi, ſicut & extremam vnctionem, & alia Sacramenta, excepta pœnitentia, hæc omnia declarauit Leo X. in Concilio Lateranenſi in (Leo X.) Bulla *dum intra mentis* die 19. Decembris anno 1516. & habetur in primo tom. Bullarij inter Bullas Leonis X. *num.*22. & etiam extant Declarationes Congregationis Epiſcoporum de hac re, apud Gauantum *verb. Tertiarij, num.*1. 2. & 8. (Gauant.)

34. (*De priuilegio canonis.*) Vltimò dicendum Tertiarios, ſi tales habitum religioſum geſtent, & gregatim, viuant, vel certè (ſi ſint fœminæ) virginalem cælibem, vel caſtam vidualem vitam ducant expreſſo voto, vel habitu religioſo, gaudere priuilegio canonis: *Si quis ſuadente*, & idem etiam dicendum de oblatis, donatis, mantellatis, corrigiatis, aliiſque ſimilibus, ſi geſtent habitum religioſum, & viri ſi collegialiter viuant, ſeu cum clauſtralibus habitent, ſicque à ſacra Congregatione declaratum eſſe teſtatur Filliucius *tract.* 15. *num.* 14. (Filliucius.) quòd etiam confirmat ex vſu, praxi, ac conſuetudine curiæ Romanæ imò etiam ex iure communi, vt contendit Suar. *de cenſur. diſp.*22. *ſect.*1. *n.*20. (Suar.) cum Nauarr. *cap.*27. *num.*79. (Nauar.) Nam *Monachus:* nomen non ſolùm ſumitur pro Religioſis profeſſis, ſed etiam pro iis perſonis, quæ ſunt participes ſtatus religioſi, ſuntque perſonæ Deo dedicatæ, cuiuſmodi ſunt ſine dubio tales Tertiarij, quod etiam idem dicendum ſit de oblatis, ſeu donatis, conſtat ex priuilegio bullato Sixti conceſſo oblatis Carmelitarum, vt refert Caſarubius *in compend. verb. oblati, num.*2. (Caſarub.) in hæc verba: *Sixtus IV. conceſſit, quod oblati, & oblatæ fratrum Carmelitarum, gaudeant priuilegijs, & gratijs dicti Ordinis, ſicut gaudere poſſunt mulieres Mantellatæ, & Pizzochæ ſub dicto Ordine viuentes, quibus conceſſum eſt poſſe gaudere omnibus priuilegijs Fratrum.* Ex quo benè ſequitur, quod prædicti gaudent priuilegio Canonis, & alij aliorum Ordinum per viam communicationis, vt notat Bonacina (Bonacina.) *diſputat.* 1. *de cenſur. in particulari, quæſt.*16. *ſect.*1. *part.*3. *num.*18.

35. Notat Catillus *lib.*1. *de Tertiariis cap.*11. (Catil.) quod prædicti Tertiarij extra communitatem

De his, qui extra communitatem. gaudent priuilegio Canonis *Si quis ſuadente*, dummodo portent habitum, iuxta decretum aſſignatum in regula ipſorum, idque probat Rodrig. ex Rodriguez *tom. 3. quæſt. 73. art. 2.* & ab his Portel. non diſſentit Portel. *in dubiis Regul. verb. Tertiarij num. 3. fere ad medium.* At vero Tertiarij ſæculares habitantes in ſuis domibus, & non portantes habitum Religionis, ſed ſæcularem, ſecundum communem vſum, & praxim non gaudent priuilegio Canonis.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Qualiſnam ſit modus viuendi Tertiariorum?*

### SVMMARIVM.

36 *Quilibet Prior etiam localis, poteſt dare habitum Tertiariorum ſuæ Religionis, non alterius.*

37 *De Commiſſario, ac Adminiſtratore Tertiariorum.*

*De Regula Tertiariorum, ibid.*

38 *Tertiarij habent habitum proportionatum Religioni, cuius ſunt Tertiarij.*

39 *Poſt elapſum annum faciunt profeſſionem.*

40 *Tertiarij Minorum promittunt ſeruare mandata Dei, & cum tale votum nullam inducat obligationem, non eſt vere votum.*

41 *Alij Tertiarij promittunt obedientiam, caſtitatem ſecundum ſuum ſtatum, quod votum obligat tantum venialiter.*

*Legiſlator etiam in materia graui poteſt intendere obligare venialiter, ibid.*

42 *Tertiarij, de quibus agitur, ſi relinquant ſuum ſtatum, non ſunt Apoſtatæ.*

36. QVilibet Prior etiam localis poteſt habitum Tertiarij, ſeu Tertiariæ ſui ordinis dare, ac concedere cuilibet perſonæ honeſtæ, ac bonæ, & probatæ vitæ, & patet pro Sixtus IV. Carmelitanis, ex bulla Sixti IV. & pro aliis etiam Religionibus multas bullas adducit Bordon. Bordon. *Reſolut. 58 num. 29.* Simul aduertens, quod Prior, ſeu Officialis vnius Religionis verbi gratiâ, Franciſcanæ non poteſt dare habitum Tertiariorum alterius Religionis verbi gratiâ, Dominicanæ, ſeu Carmelitanæ, ſed vnuſquiſque ſeu propriæ Religionis.

37. Sixtus IV. Et ait Sixtus IV. in citata Bulla *Dum attenta* num. 84. *Concedentes volumus, quod de cætero tam Magiſtro generali, quam cuilibet dicti Ordinis Officiali, & Prioribus dicti Ordinis licitum ſit.* Cum ait *officiali* dicti ordinis intelligit, quem nos modo appellamus commiſſarium, quem Martinus V. in bulla *Sedis Apoſtolicæ prouidentia* dicit Monitorem, ſeu Correctorem. Et Innocentius VII. in bulla ſupra montem *Sedis Apoſtolicæ* pro Tertiariis Dominicanis dicit Magiſtrum Doctorem reſpectu virorum Prioriſſæ, vel ſuperioriſſæ, reſpectu fœminarum. Qui correctores, officiales, ſeu monitores poterunt aliquos ex ipſis Tertiariis ad ſe aduocare, ad regimen, ac gubernationem totius Ordinis, ex conſenſu ipſorum Tertiariorum, tamen tota poteſtas ſpiritualis recipiendi ad habitum, & admittendi ad profeſſionem eſt apud ipſum officialem, ſeu monitores. Caſarubius *in compend. Priuileg. Mendicant. verb. Tertiarij, n. 24.*

Prædicti Tertiarij habent habitum proportionatum ſecundum ordinem, cuius ſunt Tertiarij, inde pro Franciſcanis Tertiariis præſcripſit Innocentius IV. in Bulla: *Supra montem:* pro Dominicanis Innocentius VII. *Sedis Apoſtolicæ.* Pro Carmelitanis Sixtus IV. in Bulla relata: *Dum attenta.* Similiter alij Pontifices, pro Auguſtinianis ſeruitis, &c. De quorum habituum forma latè agunt R. M. Fr. Theodorus Stratius, M. Fragoſo, Petrus à Cruce Suzarte, P. Ioannes Bones, qui tres vltimi in peculiaribus libris in lingua vulgari, ac materna de hoc habitu diſſerunt, & regulam peculiarem ipſorum Tertiariorum proponunt, & explicant, ſicut etiam Abbas Ioannes Caramuel *tom. 1. Theologiæ Moralis in peculiari tractatu de Tertiarijs*; aduertit tamen Caſarubius *in Compendio Priuilegiorum Mendicantium, verb. Tertiarij, §. Quod ad primum gradum*; conſuetudinem, vel potius corruptelam, eſſe apud aliquos. 38.

Innoc. IV. Innoc. VII. Sixtus IV. Stratius. Fragoſus. A Cruce. Bones. Caramuel. Caſarub.

Poſt elapſum aliquod tempus, ſeu annum, prædicti Tertiarij emittunt profeſſionem mulieres Tertiariæ D. Dominici, quæ dicuntur ſorores de pœnitentia, & collegialiter viuunt, & etiam in propriis domibus, & emittunt tria vota ſimplicia animo ſe obligandi, iuxta conſtitutionem Iulij ſecundi anno 1509. in Bulla: *Conſiderantes*, apud Peirinum *tom. 1. Priuileg. Minimorum.* Inter conſtitutiones Iulij II. *num. 13.* Sic & ſororum aliarum Religionum, violantes dicta vota, peccant mortaliter. 39. Iulius IX. Peirin.

Tertiarij autem Minorum promittunt ſeruare diuina præcepta, & ſatisfacere pro tranſgreſſoribus, & cum nullam inducat obligationem, propriè non eſt votum, Portellus *in dubijs Regularibus, verb. Tertiarij, num 5.* Omne enim verum votum ex natura ſua, inducit aliquam obligationem, vt eſt de fide, & lumine naturali notum, vt teſtatur Caſtro Palaus *p. 3. tract. 15. diſput. 1. punct. 11. num. 1.* Nam ſi fides data hominibus obligat, & infert aliquam obligationem, quanto magis fides data Deo obligat ex debito fidelitatis; & inde dicitur Deuteron. 23. *Facies, ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo locutus es.* Sic etiam votum Minimorum non eſt propriè votum. 40. Portel. Palaus. Deuter.

Tertiarij autem Carmelitarum, etiam ſæculares vouent, & promittunt Deo obedientiam, ſecundum ſuum ſtatum, quod votum tantum obligat ad veniale. Et ratio eſt, votum eſt veluti quædam lex particularis, quam homo ſibi imponit; atqui legiſlator etiam in materia graui poteſt leuiter, ac venialiter velle obligare; ergo tantum leuiter obligabit; ergo etiam & votum ex intentione vouentis leuiter obligabit, non enim poteſt obligare vltra intentionem vouentis, ita docent, & tenent Nauarr. *in ſumm. cap. 13. num. 49.* Sanch. *lib. 1. de matrim. diſp. 9. n. 6. & in Decalogum, lib. 6. cap. 4. num. 25.* Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 4. de voto, cap. 4. num. 7. & lib. 3. de leg. cap. 27. num. 7.* Valentia 1. 2. *diſp. 7. quæſt. 5. punct. 2. q. 2.* Caſtro *lib. 1. de leg. Pœnali, cap. 5. document. 4.* ſtatim in principio, Ioan. Sanchez *diſp. 15. n 16.* 41. Nauarr. Sanchez. Suar. Valentia. Caſtro. Ioan. Sanchez

Salas

Sal. Boacina. Palas. Salas *de leg. diſp.10. ſect.7. num.33.* Bonacina *diſp.1. de leg. quæſt.1. punct.7 §.4. num.23.* Caſtro Palaus *tom. 1. tract. 2. diſputatione 2. punct.8. num.4. & tom.3. tract. 15. diſp.1. punct.11. n.4.* Leſſius, & alij.

41. Ex dictis benè ſequitur, quod tales Tertiarij, ſiue Tertiariæ, de quibus in præſenti agimus, ſi talem ſtatum deſerant, ac habitum relinquant, & ſe ipſos matrimonio adiungant, non eſſe Apoſtatas; nam Apoſtata tunc datur, quando interuenit receſſus à verò ſtatu Religioſo, iſti enim Tertiarij, ſiue Tertiariæ non ſunt verè religioſi, vt docent Bañez 2.2. *q.12. art.1. concl.1.* Sanchez *lib.6. in Decalog. cap.8. num.6.* Pellizar. *tom.2. tract.8. cap.8. num.43.* benè tamen aduertit M. Lezana *tom.2. cap.14. num.23.* Quòd prædicti Tertiarij, ſeu Tertiariæ, peccabunt, tum contra votum ſimplex caſtitatis, ſi illo abſolutè emiſſo matrimonium contraxerint; tum etiam in dimiſſione habitus, ſi illum in profeſſione facta, ſemper geſtare promiſerunt. (Bañez. Sanchez. Pelliza. Lezan.)

# RESOLVT. XXXIX.

## *De Interdicto.*

## QVÆSTIO VNICA.

### *Vtrùm quando interdicitur aliqua Parochia, Monaſteria, quæ ſunt in eius ambitu Interdicto ſubiaceant?*

## SVMMARIVM.

1 *Cauſa huius conſulti.*
2 *Monaſteria Religioſorum, interdicta Parochia, quæ ſunt in eius diſtrictu, non aſtringuntur interdicto, niſi quando Cathedralis, vel Matrix, ſeu Parochialis, vnica loci obſeruat.*
3 *Priuilegia Religionum ad non obſeruanda interdicta, & n.4. & 5.*
6 *Ex Clementina Religioſi non tenentur obſeruare interdictum iuxta Concilia.*
7 *Expenditur diſtributio Clementinæ.*
8 *Corroboratur auctoritate Doctorum.*
9 *Ponitur, & ſoluitur argumentum, & num.10. 11. & 12.*
13 *Concilium Tridentinum citato loco non derogat priuilegia Religionum.*
14 *Fundamenta prædictæ ſententiæ, & num.15. & 16.*
*Priuilegia remuneratoria non derogantur per clauſulas generales, ibid.*
17 *Secundò dic ad Concilium, loqui tantum de Interdicto Generali.*
18 *Ponitur primum, & ſecundum fundamentum prædictæ Reſolutionis, & n.19.*
20 *Refertur ſententia P. Hinojoſa cum multis priuilegijs.*
21 *Vſus, & conſuetudo ſacrarum Religionum de non obſeruando Interdicto ſpeciali, & num.22.*
23 *Vſus, ac conſuetudo habet vim ad interpretandam legem.*
24 *In dubio de validitate priuilegij pro illa iudicandum.*
25 *Pro quo multa priuilegia habent Religiones.*

CVM in hac magna ciuitate Vlyſipponenſi multæ ſint Parochiæ, in quarum ambitu etiam ſunt multa Religioſorum Monaſteria, proindeque interdicta Parochia, Monaſteria, quæ in eius ambitu, & ſitu continebantur tali Interdicti obſeruatione maximè opprimebantur, inde ego feci hoc conſultum, quod multis viris ſapientiſſimis maximè placuit, illique ſubſcripſerunt; quam ſententiam me citato ſequitur M. Fr. Antonius à Spiritu ſancto, *in directorio Confeſſoris, tract.12. de Interdict. diſp.5. ſect.1. §. ſecus, ſi poneretur Interdictum.* Et ita obſeruatum eſt à multis grauiſſimis Religionibus. 1. (Fr. Anton.)

Dicendum eſt ergo; quando in vna ciuitate, vel oppido ſunt multæ Parochiales ſimul cum Cathredali, vel matrice, non ſufficit, vt ponatur interdictum in vna Parochiali, in cuius ambitu, vel diſtrictu, eſt vnum Monaſterium Religioſum, tunc tale Monaſterium non tenetur obſeruare interdictum, niſi quando Cathedralis, vel matrix illud obſeruat, vel quando in oppido eſt vna tantum Parochialis loci, tunc ſi talis Parochialis vnica loci obſeruat, tunc tenentur Religioſi exiſtentes in tali vnica Parochia illud obſeruare, ſecus nullo modo vt patet ex Clementina ſtatim expendenda, vt multi, & graues Doctores tenent vt ſtatim adducendi. 2.

### *Supponuntur aliqua.*

Supponendum eſt, quod Eccleſiæ Carmelitarum non poſſunt interdici, nec ab aliquo legato, nec ab ordinario abſque expreſſa facultate ad imponendum tale interdictum. Ita conceſſit Sixtus IV. in noſtro mari magno. *num.71.* vbi agens de noſtris Eccleſiis ait. *Nequis abſque ſedis apoſtolicæ ſpeciali commiſſione, & auctoritate huiuſmodi, & aliorum prædeceſſorum noſtrorum, non in genere, ſed verbo ad verbum, ſpecialem facientem mentionem in perſonas, domos, loca, aut alia dictorum Fratrum B. Dei Genetricis de monte Carmelo, bona vtpote prorſus exempta aliquas excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias exercere, aut promulgare præſumat.* Quæ bulla authentica habetur in hoc Conuentu Vlyſipponenſi. Et idem conceſſit Leo X. Fratribus Minoribus, vt refertur *in ſupplemento Ordinis fol.59. conceſſ.105.* Prædicatoribus Sixtus IV. Patribus Societatis, Gregorius XIII. Equitibus ſancti Ioannis Gregorius IX. vt referunt Rodrig. *tom.2. quæſt.109 art.2.* Portel. *in dub. Regul. verb. Interdictum.* Pellizar. *tom.2. tract.7. cap.4. ſect.1. num.3.* 3. (Sixtus IV. Leo X. Supplemen. Ordinis. Sixtus IV. Greg. XIII. Gregor. IX. Rodrig. Portel. Pellizar. Leo X.)

Quibus priuilegiis omnibus fruitur Religio Carmelitana, ſicut & aliæ Religiones priuilegiis ipſius Carmelitanæ; nam Leo X. conceſſit in ſua Bulla aurea pro Mendicantibus: *Dudum*; in qua cuilibet Ordini Mendicantium concedit omnia priuilegia conceſſa, & concedenda in futurum, omnibus aliis Ordinibus Mendicantibus, ac ſi expreſsè, & directè vnicuique eorum fuiſſent conceſſa, quod eſt communiſſimum apud Doctores. *Deciſiones Rotæ* 4. (Leo X.)

Rota. Tambur. Lezana. *Rota in vna Valentina 28. Nouembr. verb. Communicatio.* Sorbus *ibidem.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 15. *quaſt.* 18. *num.* 35. Lezana *verb. Priuileg. num.* 14.

5. Clement. Trident. Contra nos rigide opponitur quædam Clementina, & Concilium Tridentinum, quæ ſingillatim ſunt explicanda, qua explicatione data, inde noſtra ſententia magis firmatur, ac roboratur.

## *Clementina.*

6. Clement. Clementina prima de ſententia excommunicationis, diſponitur, quod Religioſi obſeruent Interdictum; *cum Cathedralem, vel matricem, ſeu Parochialem loci Eccleſiam, illud viderint, aut ſciuerint obſeruare.* At præfata Clementina loquitur de Interdicto generali, vt ibi expreſſe dicitur: *Qui generalia interdicta violare præſumunt.* Et iterum ibidem: *In generalibus ceſſationibus.* Deinde, ſi Eccleſia Cathedralis, Matrix, ſeu Parochialis loci interdictum non obſeruat, iam tale Interdictum ſimpliciter non eſt generale, vt Clementina poſtulat, dicens: *ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta præſumptione damnabili violare præſumunt*; ergo ſi interdictum non eſt generale, de quo agit Clementina, iam Regulares non tenentur illud obſeruare.

7. Et diſtributiua Textus nihil facit contra nos, ſed maximè corroborat noſtram ſententiam: *Cathedralem, vel Matricem, ſeu Parochialem loci:* Cathedralis eſt vbi Epiſcopus reſidet, illiuſque ſedes eſt. *Matrix*, ibi communiter datur, quando ibi non datur Eccleſia Cathedralis: *Et eſt maior Eccleſia, & Baptiſmalis, tanquam mater aliarum Eccleſiarum,* vt habetur Gloſſa *ibid. verb. Matricem*; & ſanè explicant Rebuff. *de decimis, quaſt.* 6. *n.* 6. *&* 7. Moneta *in ſimili tract. cap.* 7 *num.* 1. Bonac. *de cenſur. extra Bullam Cænæ, diſp.* 2. *q.* 8. *punct.* 14. *num.* 6. & multi alij; & colligitur ex *cap.* 1. *de præſcriptionibus*; & ex *cap. Tranſmiſſo.* 10. *eodem titulo.* Parochialis loci eſt quando eſt vnica in loco, verbi gratiâ, quando in vno oppido eſt vna tantum Eccleſia Parochialis; quando verò in tali loco, ſeu ciuitate ſunt multæ Parochiæ, nulla illarum abſolutè poteſt dici Parochia loci, verbi gratia, quia in hac ciuitate Vlyſipp. ſunt 38. Parochiæ, S. Nicolai Parochia non poteſt dici Parochia Vlyſipponenſis, ſed vna ex Parochiis illius, vt notarunt Sayrus *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 33. Rodrig. *tom.* 2. *quaſt.* 109. *art.* 5. Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *num.* 187.

Gloſſa. Rebuff. Monet. Bonacina. Sayrus. Rodrig. Pellizar.

8. Ex quibus benè infertur, quod quando in vna ciuitate, vel loco extant multæ Parochiæ, & nulla ex eis eſt Cathedralis, vel Matrix, omnes ſunt æquales, & nulla ex eis eſt peculiariter Parochia loci, proindeq; ſi ponatur interdictum in vna, in cuius diſtrictu eſt Eccleſia Mendicantium, non tenetur obſeruare tale Interdictum. Ita habet Goſſa *ad citatam Clement. verb. Matricem ad finem,* Nauarrus *in manuali, cap.* 27. *num.* 146 & citat Cardinalem, Panormitanum, & Immolam, Couarr. *cap. Alma Mater,* 2 *part.* §. 1. Syluester *verb. Interdictum, quaſt.* 3. Toletus *in ſumm. lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 11. Auila *de cenſuris, part.* 5. *dub.* 3. *concl.* 2. Plonius *tract. de Interdicto in princip. num.* 2. Azor. *tom.* 1. *lib.* 22. *cap.* 13. §. 18. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 2. *diſp.* 26. *quaſt.* 3. §. *Præterea,* Bonacina *de cenſuris in particulari, diſp.* 2. *quaſt.* 8. *punct.* 14. *n.* 7. *&* 17. M. Fr. Antonius ab Spiritu ſancto; nunc Epiſcopus Angolenſis iam citatus *in directorio Confeſſor. tract.* 12. *diſput.* 5. *ſect.* 1. *num.* 736. & etiam *in directorio Regul. p.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 2. *num.* 100.

Gloſſa. Nauarr. Cardinal. Panorm. Immola. Couarr. Syluest. Toletus. Auila. Plonius. Azor. Tambur. Bonacina. Fr. Anton.

9. Suar. Alter. Dices ex doctrina Suarij *tom.* 5. *ad* 3. *part. diſp.* 22 *ſect.* 2. *num* 9. & Alteri *diſp.* 1 *de interdicto cap.* 4. *dub.* 2. & aliorum, quod quando interdictum ponitur in vna Parochia, & etiam eius ambitu, & diſtrictu tale interdictum eſt generale, ac proinde conuentus exiſtentes in tali diſtrictu tenentur obſeruare ipſum interdictum.

Reſpondetur tale interdictum poſſe dici generale ſecundum quid per reſpectum ad vnam Parochiam; Clementina autem loquitur de interdicto generali ſimpliciter, & abſolute, agit enim de interdicto obſeruato à cathedrali, vel Matrice; Eccleſia Cathedralis communiter, ac ordinarie non datur niſi in ciuitate, in qua ſunt multæ Parochiæ. Matrix Eccleſia, vt ait Gloſſa iam citata, eſt *maior Eccleſia Baptiſmalis, tanquam mater aliarum Eccleſiarum.* Ac proinde ſupponitur, quod ibi ſint aliæ Eccleſiæ baptiſmales, & parochiales, ac proinde ad obſeruandum interdictum non ſufficit, quòd ſit in vna Parochia, & eius ambitu, ac inſuper requiritur, vt ſit obſeruatum, à Cathedrali, ac Matrice, ſeu Parochiali loci, quòd tunc datur, quando eſt vnica in loco, non verò quando in tali loco ſunt aliæ plures, quia vt iam dixi, Parochia S. Nicolai in hac ciuitate Vlyſipponenſi, non eſt parochia ciuitatis, ſeu loci, ſed eſt vna ex parochiis huius ciuitatis, ſeu loci, vt obſeruant Sayrus, Rodriguez, Pellizar. proxime citati. 10.

Gloſſa. Sayrus. Rodrig. Pellizar.

11. Aduerte tamen, quòd quamvis Clementina prædicta videatur reſtringere priuilegia Mendicantium, ac Religioſorum quoad interdictum, tamen etiam eis conceſſit magnum priuilegium, vt non teneatur illud obſeruare, niſi quando tale interdictum fuerit generale, & Cathedralis, ac Matrix illud obſeruat, & etiam parochialis, quando eſt vna, & vnica in loco, vt patet ex proximè dictis.

## *Concilium Tridentinum.*

12. Trident. Sacrum Concilium Tridentinum ita habet ſeſſ. 25. cap. 12. De Regularibus *Cenſura, & interdicta, nedum à Sede Apoſtolica emanantia, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Epiſcopo, à Regularibus in eorum Eccleſiis publicentur, & ſeruentur.* Tripliciter ad Concilium reſpondeo:

13. Primò; valdè bona, & præclara eſt ſententia, & in vſu obſeruata, quod ſacrum Concilium in prædicto loco non derogat priuilegia Mendicantium, vt tenent multi viri Doctiſſimi, & maximè timorati, Henriquez *lib.* 13. *cap.* 48. *num.* 1. *&* 14. Rodrig. *tom.* 2. *quaſt.* 112. *art.* 3. Sayrus *de cenſur. lib* 5. *cap.* 13. *num.* 24. *&* 25. Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. cap.* 7. *dub.* 2. *concluſ.* 2. Sorbo *in compend. verb. Interdictum, num.* 3. Medina *lib.* 1. *Inſtit. cap.* 11. §. 13. *concl.* 2. Miranda

Henriq. Rodrig. Sayrus. A Cruce. Sorbus. Medina.

Miranda. Miranda *in manuali*, *tom.2. quæſt. 37. num.12.*
Homobon. Homobonus *quæſt.25. Reſol.1.* Peitirinus *in com-*
Peitin. *pend. Priuileg. Clericorum Regul. Titulo Inter-*
Lezana. *dictum in ſcholiis, §.2. ſciendum eſt*, M. Lezana
*tom.1. cap.9. num.29.* Alterus *diſp.1. cap.4. con-*
Hier. Rodr. *cluſ.9 & 10.* Hieron. Rodrig. *Reſol.8. num. 25.*
Pellizar. Pellizar. *tom.2. tract.8. cap.5. ſect.2. n.97.*

14. Fundamentum eſt, quia Conciliũ citato loco
propoſuit quamdam diſpoſitionem generalem,
abſque vlla clauſula derogatoria; & ſacrum
Concilium directione Spiritus ſancti, omnia
diſpoſuit, ac ordinauit ſuprema, & alta con-
ſideratione, & quando appoſuit clauſulam de-
rogatoriam: *Non obſtante quocumque priuile-*
*gio, non obſtantibus quibuſcumque*; vt *ſeſſ.23.*
*cap.8. de reformat. & ſeſſ.24. cap.11.* Et ſæpè
aliis locis, quia tunc tali clauſula adhibita
voluit derogare priuilegia; & quando illam
non poſuit, noluit talem facere derogationem;
& cur in aliquibus præfixit clauſulam, & non
in aliis, quia in his decreuit non inferre de-
rogationem, ſicut in prioribus; vnde precla-
Suarez. rè ait Suar. *lib.8. de legib. num. 17.* loquens de
Trident. Concilio Trident. ait: *Probabile enim eſt, non*
*omnia, quæ illi ſunt contraria eſſe per illud reuo-*
*cata, ſed illa tantum, quæ expreſsè reuocantur*
*à Concilio per clauſulam non obſtantibus, &*
*propterea interdum illa clauſula additur, inter-*
*dum non additur.*

15. Quòd ſatis efficaciter confirmatur, quia
priuilegia Mendicantium ſunt remuneratoria,
vt planum eſt apud omnes, ob magna obſe-
quia, quæ prædictæ Religiones perſoluerunt
erga Eccleſiam in conuerſione, ac vtilitate
animarũ. Et priuilegia remuneratoria non de-
rogantur per clauſulas communes, ac gene-
Ailinus. rales, ſed per ſpeciales, ac ſpecificas, Ailinus
*cap.9. de Iudicibus, num.12.* Abbas *conſil.5. ad*
*finem, & cap. Peruenit de immunitate Eccleſiæ,*
Bartol. *num.24.* Bartol. *in l. Qui ſimul, ff. de Decreto ab*
*ordine faciendo*; & *in l.1. cap. de his, qui ſponte,*
Alexand. *lib.10.* Alexander *lib.2. concluſ.216. in princip.*
Orland. Orlandus *concluſ.266. num.7.* & latè cum mul-
Tiraquel. tis, quos citat, ac ſequitur Tiraq. *in l. ſi vn-*
Suar. *quam, verb. Donatione largitur, num.13.* & Suar.
Salas. *lib.8. de leg. cap.37.* Salas *diſputatione 20. de le-*
*gib. ſect.14.*

16. Deinde, vt benè notant Lezana, & Pelli-
Lezana. zar. & alij communiter, quod Concilium Tri-
Pellizar. dentinum tantùm fecit derogationem in illis,
qui ſe maximè gloriabantur de priuilegio con-
ceſſo, vt in nullo caſu obſeruarent interdi-
ctum etiam generale, quamuis illius eſſent cau-
ſæ, ipſique interdictum fouerent, vt Equites
ſancti Ioannis de Malta, & dicunt etiam præ-
dicti Auctores, priuilegia aliarum Religio-
num relicta fuiſſe intacta, ac in ſuo robore.

17. Secundò reſpondeo ad Concilium, quod
loquitur de Interdicto Generali, non verò
ſpeciali, ac particulari; & hæc reſolutio adeò
eſt ſolida, & vera, vt rarus ſit Doctor, ſiue
Theologus, ſiue Canoniſta, qui expreſsè, &
apertè dicat Concilium loqui de interdicto
ſpeciali, cum ſolum loquatur de Interdicto
Generali, & pro ea adduco viginti quatuor
Doctores, ex quibus multi dicunt eſſe om-
Henriq. nium communem, Henriquez *de Interdicto,*
Auila. *cap.24. in Gloſſa*, Auila *de cenſuris, part.5. diſp.1.*
Suarez. *dub.3. §. Aduerte autem*, Suarez *de cenſuris,*
Saytus. *diſp.32. ſect.2. n.26.* Sayr. *de cenſur. lib.5. cap.13.*
*num.24.* Coninch *diſp.17. de Interdicto, num.19.* Coninch.
Filliucius *tom.1. tract.17. cap.1. num.10.* Bonac. Filiiuc.
*diſp 5. de cenſur. in communi, punct.1. num.11.* Bonacina.
Baſſæus *verb. Interdictum 1. num.8.* Villalobos Baſſæus. Villalobos.
*part.1. tract.19. diff.1. num.4.* Ioannes à Cruce A Cruce.
*de ſtatu Religioſo, lib.2. cap.7. concl.2.* Emma-
nuel Rodrig. *tom 2. quæſt.109. art.2.* Lezana Rodrig.
*verb. Interdictum, num.5. & 9.* Hieron. Rodrig. Lezana.
*Reſol. 80. num.7.* M. Cornejo *tom.2. tract. de* Hier. Rodr. Cornejo.
*Interdicto, diſp.1. dub.2. ad finem*, Pellizar. *tom.2.* Pellizar.
*tract.7. cap.4. ſect.1. num.9.* Fragoſus *tom.2. lib.1.* Fragoſus.
*diſp.2. §.4. n.20.* Viualdus *de Interdicto, n.162.* Viuald.
Caſarubias *verb. Interdictum 1. num.15.* Furta- Caſarub.
dus *de Interdicto, different.5. num.14.* Laurent. Furtadus.
de Peitinis *tom.1. conſtit.26. Leonis X. num.26.* Peitin.
Eſcobar *verbo Interdictum, 5.* Anguianus *de* Eſcobar.
*leg. diſp.52. ſect.4. num.17.* Caſtro Palaus *part.5.* Pellizar. Anguian.
*diſput.5. de cenſur. punct.2. §.1. num.1.* vbi ait: Palaus.
*Quòd hanc ſententiam tradunt omnes*; compen- Compend.
dium Priuileg. *Patrum Theatinorum Diuinæ*
*Prouidentiæ, verb. Interdictum, fol.205.* vbi ait:
*Quòd Domus ſuæ Congregationis, interdici non*
*poſſunt, per quoſcumque iudices, etiamſi Cardi-*
*nalatus honore fulgeant, niſi quando tota ciuitas,*
*ſeu oppidum, vbi Domus huiuſmodi conſiſtit Apo-*
*ſtolica, ſeu ordinaria authoritate Eccleſiaſtica*
*ſupponitur interdicto.*

Fundamentum eſt, quia Concilium confor- 18.
matur, cum *cap. Si ciuitas de ſententia excom-*
*municationis, in 6.* Vbi Pontifex determinat,
quòd Regulares obſeruent interdictum gene-
rale: *Ne vilipendi valeat ſententia interdicti*;
vt ait Textus, quia cum ciuitas generaliter in-
terdicitur; ſi Religioſi ianuis apertis habent
ſuas Eccleſias, & ſæculares confluant ad eas,
maximè eneruatur vis interdicti, & tota effi-
cacia illius illuſoria fit, abſque vllo effectu,
vt notant ibi Gloſſa, Felinus, Immola, & alij, Gloſſa.
quod inconueniens non interuenit in inter- Felinus.
dicto ſpeciali, quia ſi vna Parochia, v.g. An- Immola.
gelorum, interdicta eſt, Parochiani illius in-
tra ciuitatem faciliter poſſunt accedere ad alias
Parochias circũſtantes, v.g. S. Nicolai, S. Chri-
ſtophori; ergo ius Canonicum, & Concilium
loquuntur de Interdicto Generali, non verò
ſpeciali.

Secundò, valido, & firmo fundamento ſic 19.
probo: ſacrum Concilium, fecit quandam di-
ſpoſitionem generalem abſque vlla clauſula de-
rogatoria, ex quo certiſſimè infertur, quod
nullam fecit abrogationem in iure Canonico,
nam tale ius non abrogatur per diſpoſitionem
communem, ac clauſulas generales, ſed ſpe-
cificas, vt adductis multis locis iuris, tenet
Gloſſa *in Authentica, quia, C. vbi de crimine,* Gloſſa.
*&c. & verb. Illic omni priuilegio*; & Gloſſa *in*
*l. Hæres abſens, ff. de iudiciis, verb. Excuſatur*;
& Gloſſa 1. *in l.3. C. de ſilentiariis, l.10.* & latè
ex multis probat Iaſon *in l.1. C. ſoluto matri-* Iaſon.
*monio*, & cum Felino, Menochio, Orlando Felinus.
*conſil.82.* Suarez *lib.8. de legib. cap.38. num.1.* Menoch.
Ergo cum Concilium non fecerit abrogatio- Orlandus.
nem in iure communi, nec etiam in Clemen-
tina citata de excommunicatione, per quam
Religioſi non tenentur obſeruare interdictum,
niſi tantùm Generale, cum Cathedralis, Ma-
trix, ac vnica Parochialis loci obſeruat; ergo
cum Concilium non abrogat Clementinam,
non loquitur de interdicto ſpeciali, ſed tan-
tùm de Generali iuxta prædictam Clementi-
nam,

nam, quando Cathedralis, vel Matrix obſeruat.

20. Hinojoſa. Tertiò reſpondeo ex ſuperabundantia referens opinionem P.M. Hinojoſa, qui conſtanter tenet, quod quamuis detur priuilegia fuiſſe abrogata per Concilium Tridentinum; tamen hodie per alias conceſſiones poſteriores factas à Romanis Pontificibus fuiſſe reualidatas. Ita citatus R. P. Mag. *in ſuo directorio, verb. Confirmatio gratiæ præcipuè, fol.25. verſ.* Et ait ita conceſſum fuiſſe Patribus Societatis Ieſu per Gregorium XIII. *& fol.23.* adducit aliam conceſſionem ampliſſimam Greg. XIV. eiſdem Patribus motu proprio, ac certa ſcientia, & de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis, abſque vlla exceptione, reſtrictione, ac limitatione, & eadem indulta cum aliis Pij V. Prædicatoribus refert, & adducit Alderet. *in fine de allegationibus iuris, de exceptione Regular.* & idem conceſſit Gregorius XIV. Patribus Ciſtercienſibus, de quo facit mentionem Hieronymus Rodrig. *Reſol.116. num.16.* Et ad hoc intentum poteſt etiam allegari quoddam indultum Sixti V. & incipit iniunctum nobis conceſſum Congregationi S. Benedicti Portugalliæ, cui concedit omnia priuilegia Ordinis D. Benedicti, S. Hieronymi, S. Bernardi, non ſolùm in genere, ſed etiam in ſpecie, ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent ei conceſſa, non obſtantibus quibuſcumque conſtitutionibus Apoſtolicis, de quibus in ſpecie, vel genere eſſet facienda mentio.

Greg.XIII. Greg.XIV. Pius V. Alderete. Hier. Rodr.

## *Vſus, & Conſuetudo.*

21. Maximè ſtabilitur noſtra Reſolutio ex vſu, ac conſuetudine ſacrarum Religionum anno 1644. Cum poneretur interdictum in Parochia ſanctæ Iuſtæ, in cuius ambitu eſt conuentus Patrum Dominicanorum, facto conſilio Magiſtrorum, non obſeruarunt interdictum, ſed apertis ianuis, pulſatis campanellis, celebrarunt diuina officia, quod iterum fecerunt anno 1658. & anno 1660. Patres Franciſcani interdicta Parochia Martyrum, in cuius diſtrictu eſt eorum conuentus, interdictum non obſeruarunt anno 1658. Sicut & Patres Societatis Ieſu Collegij Sancti Antonij facto magno conſilio Magiſtrorum, interdicta Parochia S. Sebaſtiani, quamvis eſſent in eius ambitu, illud non obſeruarunt. Nobis Patres Carmelitæ multoties hoc contigit, & maximè cum circa annum 1654. Doctor Henriquez de Souza Vicarius Generalis poſuit interdictum in Parochia ſanctiſſimæ Trinitatis, in cuius diſtrictu eſt hic noſter conuentus Carmelitanus, quod interdictum perdurauit pluſquam duos annos, & tamen prædictus conuentus non obſeruauit interdictum. Tunc prædictus Vicarius Generalis, multis, & variis modis inſtauit ad obſeruationem interdicti, & cum nihil obtineret, res deducta eſt ad capitulum ſede vacante, & nihil actum eſt contra conuentum, & ipſe perſeuerauit, ac perdurauit in ſua ſententia, & nunquam interdictum obſeruauit; quod etiam fecerunt noſtri Patres Carmelitæ Diſcalceati anno 1659. & etiam Patres diuinæ Prouidentiæ interdicta Parochia B. Virginis de Mercede anno 1658.

Ex quo bene infertur, quod ſacræ Religiones, in quibus reſplendent multi eminentiſſimi viri, & præclariſſimi virtute, ac literis, quod ex magno, valido, ac ſolido fundamento in materia tam graui decreuerunt non obſeruare interdictum ſpeciale; nec aliter quis rectè ſentiens poterit iudicare. 22.

Ex quo deducitur optima, præclara, ac ſolida interpretatio ex vſu, ac conſuetudine, ad citatam Clementinam, ac Concilium Tridentinum, quòd non agant de interdicto ſpeciali, ne quo ad illud, Religionum priuilegia ſint abrogata, vt conſtat ex tanta diuturnitate temporis, ac ex tam frequenti vſu, tot & tantis repetitis actionibus factis per Eminentiſſimos viros virtute, recta conſcientia, ac magis litteris, ex quibus principiis optima datur interpretatio ad omnem legem, *cap. dilectus de conſuetud. l.37. ff. de legibus.* Caietanus 2.2. *q.*186. *art.9. ad 2.& quæſt.*147. *art.*3.& Nauarr. *cap.*21.*num.*11. Syluester *verb. Præceptum num.*2.*ad finem.* Menoch. *conſil.*32. *num.*44. *& conſil.*1415. *num.*10. Suar. *lib.*7. *de leg. cap.*17.*num.*5. Salas 1.2.*diſp.*19.*ſect.*14.*n.*94. *&* 102. & adeo ſtricte loquuntur prædicti Auctores, vt dicant, quod non ſolum hoc militat in lege humana, ſed etiam in lege diuina, ac naturali, vſus, & conſuetudo habeat vim ad interpretandam, legem. 23. Clementin. Trident. Caietan. Nauar. Syluest. Menoch. Suarius. Salas.

## *Ex ſuperabundantia.*

Demus id quod volunt aduerſarij, negari tamen non poteſt, quod dubium eſt. An priuilegia Religionum, per Clementinam, ac Concilium Tridentinum ſint abrogata. negatiua ſententia tot grauiſſimorum Auctorum, ac vſus, & conſuetudo ſacrarum Religionum, in dubio autem, an priuilegium ſit abrogatum, vel non, iudicandum eſt pro ſua validitate, vt magno numero, ac pondere Doctorum probat Pariſius *lib* 2.*conſil.*61. *num vltim.* Alciatus *reſponſ.*19. *num* 4. Tapia *de conſtitut. princip. cap.* 3. *part.*3. *n.*31. Sanctarellus *tom.*1. *variar. Reſol. quæſt.*16. *num.*11. Quòd fortius, ac rigidius procedit, vt notat Pariſius citatus, quando priuilegiatus eſt in vſu ſui priuilegij, vt ſacræ Religiones, modo ſunt in vſu, non obſeruandi interdictum ſpeciale. 24. Pariſius. Alciatus. Tapia. Sanctarel.

Deinde quando eſt dubium inter Doctos, ac iuriſperitos circa explicationem ac interpretationem priuilegiorum ſacrarum Religionum, explicanda, ac interpretanda ſunt in fauorē Religionis, vt conceſſit Camaldulenſibus Leo X. & Iulius II. Congregationi Montis Oliueti; vt habetur *in compendio Societatis, verb. Priuilegia,* §. 4. Alexander ſextus Benedictinis Caſſinenſibus, vt habetur *in compendio ipſorum conceſſione* 49. Paulus III. Patribus Societatis Ieſu, Rodrig. *tom.*2. *quæſt.* 63. *art.*7. Compendium Mendicantium *verb. Priuileg.* §. 5. *& eodem verb. Priuileg. declaratio,* Portel. *in dubijs Regul. n.*76. Ioannes à Cruce *de ſtatu Religioſ. lib.*2. *cap.*2. *concluſ.*3. §.1. *Regul.* M. Lezana *tom.* 4. *verb. Priuileg. num.*10. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*1. *diſp.*16. *quæſt.*6. *num.*4. dicens idem conceſſiſſe Iulium II. Congregationi Vallis vmbroſæ; hoc conſultum feci circa annum 1640. quod nunc magis ampliaui. 25. Compend. Compend. Rodrig. Portel. A Cruce. Lezana. Tamburin.

RESO

# RESOLVTIO XL.

## De Legibus.

### QVÆSTIO PRIMA.

*Vtrum lex, non ſolum Canonica, ſed etiam ciuilis, ac Regis mandatum obligent in conſcientia?*

SVMMARIVM.

1 *Aliqui cum Hæreticis negant obligationem in conſcientia.*
2 *Vera ſententia affirmat tam de lege Eccleſiaſtica, quam ciuili.*
3 *Vtraque pars probatur ex Scriptura, & num.4.*
5 *Probatur ratione à priori.*
6 *Praoccupatur obiectio, quia peccatum non ſolum eſt contra diuinam legem, ſed & humanam.*
7 *Ponitur primum argumentum, & ſoluitur, quomodo dicitur iuſtis non eſt impoſita lex, & n.8.*
9 *Ponitur ſecundum argumentum, & ſoluitur, quomodo lex obligat ad pœnam æternam, & num.10.*
11 *Soluitur tertium argumentum, quod non ad idem pertinet ſoluere, & ligare, & n.11.*

1. Hæretici. IN hac re fuit aliquorum Hæreticorum ſententia, ſeu potius error, tam antiquorum, quam modo nouatorum aſſerentium legem humanam, tam Eccleſiaſticam, quam ciuilem, non obligare in conſcientia. Et ex Catholicis Gerſon, Almainus, Decius, Immola, quos referunt Nauar. & Suarius citandi, exiſtimarunt ſaltem legem ciuilem, non obligare in conſcientia, & modo idem exiſtimarunt aliqui de Regis mandato, ac præcepto.

Gerſon. Almain. Decius. Immola.

2. Dicendum eſt tamen cum certa, ac vera doctrina tam legem Eccleſiaſticam, quam ciuilem humanam obligare poſſe in conſcientia; itavt eius tranſgreſſores mortaliter peccent. Ita cum D. Thoma *eius Commentatores 1.2.quæſt.96. artic.4.* Soto *lib.1. de iuſtitia, quæſt.6.artic.4.* Nauar. *in ſumma, cap.23.n.54.* Caſtro *lib.1. de leg. pœnali, cap.4.& 5.* Bellarm. *tom.1. lib.4.de Summo Pontifice, cap.15.* Suarez *lib.3. de legibus, cap.21. num.6.* Sayrus *lib.3. cap.4. & 7.* Bonacina *tom.2. diſput.1. quæſt.1. punct.7. num.1.* Vaſquez *1.2.diſput.158. cap.2. & 4.* Molina multos alios referens *lib.2. c.1. num.7.* & idem dicendum eſt de Regis mandato, in re ſcilicet graui, vt magis quæſtione ſequenti explicabo.

D.Thom. Soto. Nauarr. Caſtro. Bellarm. Suarez. Sayrus. Bonacina. Vaſquez. Molina.

3. Et quantum ad leges Eccleſiaſticas res eſt definita in Concilio Tridentino *ſeſſ.6. can.20.* vbi Sacrum Concilium definit hominem *teneri ad obſeruationem mandatorum Dei, ac Eccleſiæ.* Et Chriſtus Dominus ait ſuis Apoſtolis Luc 10. *Qui vos ſpernit*, præcipiendo nempe, *me ſpernit.* Et Paulus 1.*ad Theſſalon.* *cap.4.* ait: *Scitis quæ præcepta*; & ſtatim ſubdit: *Qui hæc ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum ſpernit.* Atqui ſpernere Dei mandata eſt peccatum mortale, ergo & mandata Prælati Eccleſiaſtici, vt erat Paulus: & Matth.18. ait Chriſtus Dominus: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi vt Ethnicus, & publicanus.* Atqui Ethnici, & publicani reputabantur vt criminatores peccati, ergo & iſti. Matth.18.

Trident. Luc.10. 1.Theſſ.4.

Quoad leges ciuiles à Principibus promulgatas etiam probatur ex 1.Petri 2. *Subditi eſtote omni creaturæ propter Deum, ſiue Regi quaſi præcellenti, ſiue Ducibus tanquam ab eo miſſis.* Et ex Paulo ad Roman.13. ait: *Non eſt poteſtas niſi à Deo. Itaque qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt, ideo ſubditi eſtote, non ſolum propter iram*, id eſt pœnam, *ſed etiam propter conſcientiam*, id eſt propter peccatum mortale. Et ad Tit.3. ait idem Apoſtolus: *Admone illos Principibus ſubditos eſſe.* Et Sap.6. *Audite: Reges, quoniam data eſt à Domino poteſtas vobis.* Prouerb.8. *Per me Reges regnant, & conditores legum iuſta diſcernunt.* 4. 1.Petr.2. Rom.13. Tit.3. Sapient.6. Prouerb.8.

5. Ratio à priori, quoad vtramque partem eſt, quia quicunque legiſlator humanus, & ciuilis licet poteſtatem accipiat à Republica ipſam gubernandi, tamen poſita electione Reipublicæ, immediatè talem poteſtatem accipit à Deo, iuxta loca citata; *Non eſt poteſtas niſi à Deo.* Et iterum Sap.6. *Audite Reges: quoniam data eſt à Domino poteſtas vobis*; ergo qui legiſlatorem humanũ, & eius mandata contemnunt, ipſum Deum, & eius mandata contemnunt, iuxta illud ad Samuelem, 1.Reg.8. *Non te abiecerunt, ſed me.* Et Paulum citatum: *Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Ergo ſicut reſiſtere Dei ordinationi eſt peccatum, ita etiam & eius miniſtris, cum ab ipſo habeant poteſtatem. Confirmatur. Quia præceptum Patrisfamilias in re graui ſuæ familiæ, obligat domeſticos ad mortale; ergo etiam præcepta Principum in re graui. Sapient.6. 1.Reg.8.

6. Dices: violans legem humanam, ex dictis ſequitur quod non peccat, provt violat legem humanam, ſed provt agit contra legem diuinam incluſam, ac contentam in ipſa lege humana. Reſpondetur negando illatum, quia lex diuina non obligaret, niſi daretur lex humana; ac proinde lex humana determinat legem diuinam, ad obligandum in hac, & illa materia; ac proinde peccatum immediatè eſt contra ipſam legem humanam, licet vim obligandi à lege diuina habeat. Adde etiam, quod legiſlator ex ratione, ac iure naturali habet vim, & auctoritatem ad ſuis legibus obligandum in conſcientia: nam ipſe vt talis eſt, habet poteſtatem ad conſeruationem Reipublicæ, ac illius bonum, ſed tales leges maximè conducunt ad talem conſeruationem, & bonos mores, ergo habet facultatem ad obligandum.

7. Argues primò, ex Apoſtolo 1. Timoth.1. num. 9. *Iuſto non eſt lex poſita, ſed iniuſtis.* Ergo qui fidem Chriſti acceperunt, lex eis non ponitur obligans in conſcientia. Et confirmatur ex ipſo Apoſtolo ad Galatas 5. n.19. *Si Spiritu ducemini, non eſtis ſub lege*, ergo lege non coarctantur, ac obligantur, qui Spiritu ducuntur. 1.Tim.1. Galat.5.

8. D.Thom. Reſpondetur. Primò, cum D. Thoma *citato loco*, iuſto lex non eſt poſita, iuſto tanquam durum onus, quo grauetur, ac aſtligatur. Secundò, iuxta D.Chryſoſtom. D.Auguſt. iuſtis non eſt impoſita lex: nam ipſi maximè ſe conformant legi, amore iuſtitiæ, & obedientiæ, non timore minarum, ac pœnarum, quibus iniuſti, ac impij coarctantur ad illius obſeruantiam. Ex his patet ſolutio ad confir. *Si Spiritu ducimini*, &c. Quia non coactione legis, aut metu pœnarum, quas lex minatur, & tranſgreſſoribus imponuntur, ſed ſponte, ac proprio motu, & Spiritu facitis, quæ lex imperat. Aliter explicat D. Hier. *Si Spiritu ducimini*; hoc eſt Chriſti Spiritu repleti eſtis, non eſt ſub lege antiqua, ſed ab illius iugo, ac legalium onere liberi, & abſoluti eſtis.

D.Chryſ. D.Auguſt. D.Hieron.

9. Argues ſecundò, legiſlator non poteſt imponere obligationem in foro, in quo non habet poteſtatem inferendi pœnam, quæ illius fori propria eſt, ſed legiſlator humanus non poteſt de conſcientia ferre iudicium, cum hoc ſoli Deo ſit reſeruatum, ergo non poteſt obligationem in conſcientia ponere, ac proinde non poteſt obligare ad pœnam æternam. Et confirmatur, quia inferior non poteſt obligare in foro Superioris, forum autem conſcientiæ, eſt forum Dei, & ideo dicitur D.Auguſt. *cap.vlt. quæſt.*4. Forum Poli, quia Forum conſcientiæ eſt forum Dei, ſeu cœli. Confirmatur ſecundò, quia nemo poteſt obligare, in eo foro, in quo non poteſt habere cognitionem, cum non poſſit obligare, vbi non poteſt iudicare, *l.de iuriſdictione omnium Iudicum.* Homo autem habet cognitionem de conſcientia alterius.

D.Auguſt.

10. Reſpondetur diſtinguendo maiorem. In eo foro, in quo non habet iuriſdictionem directam, vel indirectam, concedo maiorem; in quo habet ſaltem indirectam, nego maiorem; quia legiſlator humanus, vt iam dixi, habet indirectam iuriſdictionem in foro conſcientiæ, quatenus cum eius obligatione, lex diuina, & naturalis de ſeruandis hominum mandatis ſub pœna inferni obligat, quia poſita obligatione in conſcientia fit vt tranſgreſſor incurrat in reatum pœnæ æternæ, vt ſi Rex pœnam, quam ipſe ſolus poteſt imponere, dedit poteſtatem ſuis miniſtris ad imponendam. Ad primam confirmationem dic, quod homo poteſt obligare in foro Superioris, & Dei, eius nempe auctoritate, ac vt eius miniſter. Ad ſecundam confirmationem dicimus, quod aliud eſt actum, de quo fertur lex eſſe cognoſcibilem; aliud verò obligationem quæ ex tali actu reſultat eſſe cognoſcibilem. Primum eſt neceſſarium, non verò ſecundum; quia ſatis eſt, vt legiſlator videat actum, quem imperat, licet pœnam, ſeu obligationem ad aliud forum pertineat, & ſatis eſt, quod videat legiſlator in ſuo foro, id eſt foro externo obligare ad illum actum.

11. Argues tertiò, ligare & ſoluere ſunt connexa, & correlatiua, vt conſtat ex *c.Quod autem, de pœnitentia.* Sed legiſlator humanus non poteſt ſoluere in foro conſcientiæ, nec remittere culpam coram Deo, ergo nec ligare poteſt. Confirmatur ex D.Auguſtino *contra Fauſtum, cap.*27. vbi ait, *Peccatum eſſe factum contra legem Dei*; ergo factum contra legem hominis non eſt peccatum.

D.Auguſt.

12. Reſpondetur, ligare, & ſoluere non eſſe ita inter ſe connexa, itavt pertineant an eandem poteſtatem: nam homo poteſt ſe voto obligare, & tamen non poteſt ſe à tali obligatione ſoluere; ergo etiam quamvis legiſlator humanus, ponat obligationem, ex qua reſultat peccatum mortale, non requiritur, vt ipſum valeat remittere: nam ipſe ponit obligationem vt Dei miniſter, cuius eſt ſolum peccatum remittere. Ad confirmationem dic, quod quamvis homo immediatè peccet contra legem hominis, virtualiter peccat contra legem diuinam, & naturalem, provt præcipit, ac dictat, obediendum eſſe Superioribus.

---

## Qvæstio II.

### *An lex iniuſta valeat obligare in conſcientia?*

### Svmmarivm.

13 *De ratione legis eſt, quod ſit iuſta.*
14 *Ex quatuor capitibus lex poteſt eſſe iniuſta.*
15 *Primo poteſt lex eſſe iniuſta, quia eſt contra legem diuinam, ac bonum commune.*
16 *Lex ſi à principio eſt inutilis, & poſtea eſt vtilis bono communi, tunc obligat.*
17 *Secundo lex poteſt iniuſta ex defectu poteſtatis in legiſlatore.*
18 *Obediendum eſt legibus, ac ſententiis latis à Tyranno, dum eſt in poſſeſſione pacifica Regni.*
19 *Quod Tyrannus peccet in talibus ferendis tenent Leſſius, & Suarez.*
20 *Contraria ſententia verior, quod non peccet.*
21 *Soluitur obiectio contra hanc ſententiam.*
22 *Tertio tunc lex ceſſat, quando ceſſat ratio, & fundamentum ponendi legem.*
*Lex quæ fundatur in falſa præſumptione non obligat. Ibid.*
23 *Sententia data per teſtes in falſa præſumptione, non obligat.*
24 *Quarto lex poterit eſſe iniuſta, ex iniuſta materia diſtributione.*
25 *Quamvis lex iniuſtè excipiat aliquas perſonas, non inde erit iniuſta, ſi ſit conuenienſ bono communi.*

Maniſeſtum, & apertum eſt, quod de ratione legis eſt, quod ſit iuſta, & id, quod præcipit iuſtum ſit, ita omnes Theologi cum D.Thoma 1.2.*quæſt.*95. *artic.*3. & 4. & Canoniſtæ *ad cap.Erit autem lex diſtinct.*4. vbi dicitur, quod *lex ſit iuſta.* Quod etiam probatur ex definitione legis, quæ dicitur *recta ordinatio rationis ad bonum commune.* Recta ordinatio rationis, quid bonum, & honeſtum præcipit, vnde ſi ab his deficiat, erit lex iniuſta, & inutilis. 13.

Lex autem, ſeu præceptum multipliciter poteſt eſſe iniuſtum, ac iniquum. Primò, ex parte rei præceptæ. Secundò, ex parte legiſlatoris præcipientis vltra ſuam poteſtatem. Tertiò, ex parte ſubditorum. Quartò, ex parte materiæ, quæ multipliciter contingere poſſunt, vt magis explicabo. 14.

Primò, poteſt eſſe lex iniuſta *ex parte rei præcepta,* 15.

*praecepta*, quia præcipit aliquid contra legem diuinam, ac naturalem, & tunc non eſt lex, nec obligat, quia vt dicitur Actorum 4. *Praſtat magis obedire Deo, quam hominibus.* Deinde erit iniuſta, ſi ſit contra bonum commune, quia de ratione legis eſt, vt *ſit in bonum commune*, & quia vt dixi ex Apoſtolo in hac quæſtione: *Omnis poteſtas eſt à Deo*; ac proinde omnis poteſtas, ſiue Eccleſiaſtica, ſiue ciuilis, datur in ædificationem, & non in deſtructionem. Poteſtas Eccleſiaſtica à Chriſto data eſt, vt à miniſtro ſuo, ac diſpenſatore, ac paſtore ait ipſe Petro, *Paſce oues meas.* Ioan. 21. Poteſtas ciuilis diſponente Deo data eſt à populo, in ſui bonum, & vtilitatem.

Actor. 4.

16. Et ob hanc rationem nota, quod ſi lex ex ſe tendit in bonum commune, quamvis illud non intendatur à legiſlatore, lex eſt vera, & obligat; & illa intentio eſt extrinſeca legi; & inde etiamſi lex fuit inutilis à ſuo principio, modo tamen eſt vtilis bono communi, ſeruanda eſt modo, & modo obligat, licet pro tempore, quo fuit inutilis, non obligaret, at vero modo cum ſit vtilis, obligat. Ita cum multis Doctoribus Bonacina *tom. 2. diſp. 1. de legib. q. 1. punct. 1. n. 12.*

Bonacina.

17. Secundò. *Lex poteſt eſſe iniuſta ex parte agentis*, ac ex defectu poteſtatis, vt ſi legiſlator præcipiat rem bonam, ad quam non habet ius, nec poteſtatem præcipiendi. Vnde Princeps, qui accepit poteſtatem à populo, hac conditione, vt hoc, vel illud obſeruet; vnde non poteſt vltra hanc facultatem datam aliquid agere, vt tenent Suar. *3. p. de leg. cap. 7.* Becanus *tract. 3. cap. 1. q. 1. n. 3.*

Suarez. Becanus.

## *De Tyranno.*

18. Ex his oritur grandis difficultas, an legibus latis à Tyranno, obediendum ſit? Reſpondetur affirmatiuè, poſtquam ipſe eſt in pacifica poſſeſſione Regni; nec à Republica expellitur; ita Salas alios referens *diſp. 10. ſect. 3. num. 14.* Leſſius *lib. 2. de iuſtitia, cap. 29. dub. 9. num. 70.* Bonacina *diſp. 1. de legibus, quaſt. 1. punct. 7. §. 3. n. 12.* Caſtro Palaus *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 14. n. 10.* Et ratio eſt, quia dum Tyrannus eſt in pacifica poſſeſſione Regni, & non poteſt à Republica expelli ab illo, præſumitur à Republica dari ei poteſtatem ad bonam, & rectam illius gubernationem, ac proinde ad ferendas veras leges, ac ſententias; aliàs omnia erunt in ſumma confuſione, ac perturbatione, in deſtructionem, ac perditionem ipſius Reipublicæ.

Salas. Leſſius. Bonacina. Palaus.

19. Dices ergo: Tyrannus, dum tales leges condit, ac ſententias fulminat, non peccat, cum vtatur facultate ſibi à populo data. Conſequens eſt falſum, quia talis poteſtas non eſt data à Republica voluntariè, ſed coactè, ad redimendam ſuam vexationem, ac proinde vſus illius illicitus eſt tyranno, ſicut vſus pecuniæ illicitus eſt vſurario. Leſſius *citatus*, & Suarez *lib. 3. de legibus, cap. 10. num. 9.* Tenent ipſum tyrannum peccare mortaliter.

Leſſius. Suarez.

20. Tam oppoſita ſententia ſemper mihi placuit, & eam ſequutus ſum in lectura huius materiæ, anno 1633. & poſtea inueni, quod eam tradunt Salas, Bonacina, & Caſtro Palaus *citati*, quod nempe talis Tyrannus, in ferendis legibus, ac ſententiis non peccet. Primò, ſuppoſita illa voluntate perſiſtendi in vſurpatione regni, tenetur attendere ad bonum, ac conſeruationem, & pacem ipſius regni, atque iſta maximè pertinent ad bonum, & conſeruationem regni, ergo in illis ferendis non peccat. Secundò, ſuppoſita illa voluntate, quod velit perſiſtere in regno, tenetur ius petentibus dicere, ergo dum ſatisfacit ſuæ obligationi, non peccat. Tertiò, quia poſita illa ſuppoſitione, quod velit in regno perſiſtere, peccarent ſubditi petendo, quia nemini licet malum, vt malum petere, nec alteri dare occaſionem ad peccatum; at ſubditi non peccant petendo, cum nullum alium habeant, à quo petant, cum illa maximè ſpectent ad bonum Reipublicæ, ergo nec ſubditi peccant, nec Tyrannus peccat.

Salas. Bonacina. Palaus.

Nec obſtat, quod ipſe Tyrannus inuoluntariè, & coactè à Republica obtineat regnum, & obtineat poteſtatem ferendi leges, & ſententias, quia talis poteſtas non cedit in bonum ipſius Tyranni, ſed ipſius Reipublicæ; vnde contrarium viſitur in vſurario, cuius datio immediatè eſt inuoluntaria, & non cedit in vtilitatem dantis, ſed recipientis. 21.

Tertiò. *Lex poteſt eſſe iniuſta cum ceſſat ratio, & fundamentum imponendi legem, & praeceptum*; tum ceſſat obligatio ipſius legis. Ita Nauarrus *in ſumma, cap. 17. num. 284.* & *cap. 23. n. 62.* Couar. *in cap. Cum eſſes de teſtam. n. 9.* & *in epitome Decreti, 1. p. cap. 1. num. 9.* Vaſquez 1. 2. *diſp. 183. cap. 2. & 3.* Baſilius de Leon *lib. 5. de matrim. cap. 5. n. 6.* & multi alij; vnde lex quæ fundatur in falſa præſumptione, eſt iniuſta, & non obligat, & ratio eſt manifeſta, quia tunc ceſſat adæquatus finis legis, & præcepti, & conſequenter ipſa lex ceſſat. 22.

Nauar. Couar. Vaſquez. Leon.

Quod multis exemplis poteſt declarari, v. g. ſi Caius in iudicio per falſos teſtes conuincitur, eſſe debitor Titij, & compellitur cenſuris ad ſoluendum, non tenetur ſoluere, tum quia deſtructo fundamento, deſtruitur tota res in eo fundata: tum quia in foro conſcientiæ non habetur ratio præſumptionis, ſed veritatis. Ita Nauar. Vaſq. & alij Auctores *proximè citati*. Item ſecundò, ſi aliquis fuerit priuatus Officiis, ſeu muneribus honorificis, eo quod deſcendat à patre condemnato, reputato criminoſo, quia vel ipſe per falſos teſtes fuit conuictus, vel tormentorum metu, falſo ſibi crimen impoſuit, & ſibi veritas in contrarium conſtet, in foro conſcientiæ, poterit vti ſuis Officiis, ac muneribus, quia non tenetur obedire illi ſententiæ, quæ fuit fundata in falſa præſumptione. Ita Baſil. de Leon *proximè citatus, n. 10.* Emman. Rodrig. *tom. 1. Reg. q. 77. art. 3. §. Ex dictis.* Caſtro Palaus *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 14. n. 12. §. Dico tertio ad finem.* Nec obſtat, ſi dicas, quod legiſlator procedit iuſtè quoad ſe ſecundum ſuam conſcientiam, non tamen ſecundum rei veritatem, & ideo non obligaris ad tale documentum, quod in falſitate fundatur. 23.

Nauar. Leon. Rodrig. Palaus.

Quartò. *Lex poterit eſſe iniuſta ex materia ipſius legis*, ſeu ex iniuſta materiæ diſtributione, vt quando lex quibuſdam imponitur, & non aliis, ad quos æquè pertinet materia legis. Deinde etiam dicitur iniuſta, quia ſubditis imponitur onus improportionatum cauſæ, ſeu 24.

motiuo imponendi legem, vt ſi Princeps vrgente neceſſitate, ſubditis imponat tributum excedens neceſſitatem ſuperuenientem, *c. Quia plerique de immunitate Eccleſia.* Vbi præcipitur reſtitui accepta ſuper neceſſitatem cauſæ, & in pauperes erogari. Item etiam dicitur lex iniuſta, quando ſubditis inæquale onus, non ſeruata debita diſtributione, vt ſi pauperi ſine rationabili cauſa æquale, aut maius onus imponatur, quam diuiti. Ita Molina *tract. 5. de iuſtitia, diſp. 73. n. 2.* Syluest. *verb. Lex, q. 5.* Clauis Regia *lib. 3. c. 7. n. 3.* Caſtro *de lege pœnali, lib. 1. cap. 5.* (Molina. Syluest. Clauis Reg. Caſtro.)

25. Nota tamen cum Suar. *citato cap. 9. num. 14.* Bonacina *tom. 2. diſp. 1. q. 1. punct. 7. §. 3.* Quod ſi lex ſit vtilis bono communi, & tamen exceptio, quoad aliquas perſonas ſit iniuſta, non ex eo lex erit nulla, nec obligare ceſſabit eos, pro quibus lata eſt, quia illis propriè non fit iniuria poſitiua, imponendo illis tale onus, quia hoc de ſe non eſt malum, cum talis lex de ſe ſit conueniens bono communi, vt ſuppono; ſi tamen ex quorundam exceptione alij grauentur, quoad illum exceſſum, non obligabit lex, obligabit tamen quoad illum, in quo lex eſt iuſta. (Suar. Bonacina.)

## QVÆSTIO III.

### *Ex quibus principiis colligendum eſt legem humanam, grauiter, vel leuiter obligare.*

### SVMMARIVM.

26 *Legiſlator humanus non poteſt in materia leui grauiter obligare.*
27 *Res ex ſe ipſa poteſt eſſe leuis, & grauis ex circunſtantia.*
28 *Prima ſententia affirmat, quod lex non poteſt in materia graui leuiter obligare.*
29 *Secunda ſententia negat de lege ciuili, affirmat de Eccleſiaſtica.*
30 *Tertia & vera affirmat, quod vtraque lex poteſt.*
31 *Probatur quatuor fundamentis, & n. 32.*
33 *Ponitur, & ſoluitur primũ argumentũ: materia leuis non eſt capax grauis obligationis.*
34 *Secundum argumentum ad votum poteſt homo ſe leuiter obligare, & n. 35. & 36.*
37 *Ad inſtantiam datur diſpar ratio inter votum, ac iuramentum.*
38 *Ad confirmationem ex voto oritur obligatio iuxta intentionem vouentis, & n. 39.*
40 *Ad tertium argumentum ex contractu vt ſponſalium, ac ex voto ſolemni præcisè poteſt oriri obligatio leuis, ac ratione damni illati grauis, & n. 41. & 42.*
43 *Ex verbis legis maximè colligitur legis obligatio, & n. 44.*
45 *In Religionibus ex praxi, ac communi vſu.*
46 *In Decretis Conciliorum, ac Pontificum varia ſententia, & n. 47. & 48.*
49 *Tamen in his verbis conſideranda materia circa quam cadunt.*
50 *Quando lex poteſt interpretari de veniali, non eſt explicanda de mortali.*
51 *Ex materia, ac illius circunſtantiis colligenda legis obligatio, & n. 52.*
53 *Ex pœnis appoſitis in lege colligenda grauis obligatio, & n. 54. & 55.*
56 *Quando dubitatur de grauitate, quomodo intelligendum.*

RESolutum eſt in ſuperioribus, legem humanam obligare in conſcientia; reſtat modo inquirere, ex quibus principiis, ſeu regulis talis obligatio colligenda ſit, quod pro multis caſibus reſoluendis eſt valdè vtile, & non loquimur de contemptu legis: nam hoc interueniente, in quacunque materia, legis violatio erit peccatum mortale. 26.

## PRIMA REGVLA.

### *De intentione Legiſlatoris.*

Conueniunt Theologi legiſlatorem, ſiue Eccleſiaſticum, ſiue ciuilem non poſſe in materia leui obligare ſub mortali, ita communiter Theologi, Corduba, Valentia, Salon, & alij, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib. 1. in Decalogum, cap. 4. num. 4.* Vaſquez 1. 2. *diſput. 158. cap. 4. num. 3.* Salas *diſput. 14. de legibus, diſput. 10. ſect. 6. num. 3.* Lorca *diſp. 22. §. 4. ſententia.* Diana 3. *part. tractatu 5. Reſolut. 24.* & *tractatu 6. Reſolut. 9. §. Notandum.* Probatur, quia lex debet eſſe iuſta, & in bonum commune, atqui lex iuſta non poteſt in materia leui ex omni circunſtantia grauiter obligare, ergo non obligat. Maior, & conſequentia patent; Minor probatur, quia lex vt ſit iuſta, eius obligatio ad culpam, debet proportionari cum materia, in quam tendit. Confirmatur, quia lex æterna, diuina, ac naturalis, non obligant grauiter in materia leui, ergo nec lex humana, cum ſit participatio legis æternæ, ac diuinæ. 27. (Corduba. Valentia. Salon. Sanchez. Vaſquez. Salas. Lorca. Diana.)

Aduertunt tamen Baſilius de Leon *lib. 5. de matrimonio, cap. 5. num. 11.* & Palaus *tom. 1. tractatu 3. diſput. 1. punct. 14. num. 13. §. Ex hac concluſione.* Quod contingere poteſt, vt res ipſa ſit leuis, tamen ex circunſtantiis poterit fieri grauis, vt ne in Conuentu dormitorium ſit in tenebris, prohibeatur, ſub obedientia ne oleum ex lampade ſumatur, quæ obedientia obligabit ad mortale ex circunſtantia, ſicut ne Religioſi in cellulas ingrediantur ad obſeruationem maiorem ſilentij, & ad aliqua alia incommoda euitanda; ſi tamen materia omninò ex omni circunſtantia ſit leuis, & ſuperior ponat obligationem ſub mortali, obligabit tantum ſub veniali, vt tenet Suarez *lib. 5. de leg. cap. 26 n. 6.* 28. (Leon. Palaus. Suar.)

Tota difficultas eſt, an in materia graui ex ſua natura legiſlator poſſit ponere obligationem leuem, in qua re eſt triplex ſententia. Prima, & negatiua ait quod lex humana in materia graui non poteſt leuiter obligare. Ita Vaſquez 1. 2. *diſput. 158. cap. 4. num. 32.* Aragonius 2. 2. *quæſt. 62. artic. 3. in dubio poſt 3. concl. notabil. 3.* Salon. *tract. 2. §. Refert autem.* Reginald. *lib. 15. num. 44* Becan. *tract. 3. cap. 6. quæſt. 3. num. 10.* Lorca *proximè citatus* probabilem iudicat. 29. (Vaſquez. Aragon. Salon. Reginald. Becan. Lorca.)

Secunda ſententia, quod lex Eccleſiaſtica poteſt leuiter in materia graui obligare; at lex ciuilis, in materia graui, neceſſario grauiter obligat, quia lex Eccleſiaſtica obligat 30.

gat propria iuriſdictione datis Prælatis Eccleſiaſticis à Chriſto Domino. At lex ciuilis obligat ex iure naturali, quod in materia graui grauiter obligat. Ita Soto *lib. 2. de iuſtitia, q. 6. artic. 4. poſt medium in reſponſione ad 3. Argumentum.* Rodrig. *tom. 2. q. 15. art. 2.* Philiarchus *de Officio Sacerdotis, p. 2. lib. 3. cap. 2. concluſ. 5.* & alij.

Soto. Rodrig. Philiarch.

31. Tertia ſententia, & vera, quæ nobis placet, tenet legem humanam, tam Eccleſiaſticam, quam ciuilem poſſe leuiter obligare in materia graui. Ita Caietanus, Medina, Nauarrus, & alij, quos citant, ac ſequuntur Sanchez *lib. 1. de matrim. diſput. 9. num. 6.* Suar. *3. de legibus, cap. 27. num. 6.* Clauis Regia *tom. 1. lib. 3. cap. 7.* Valentia *tom. 2. diſp. 4. quæſt. 5. punct. 6.* Salas *diſp. 14. ſect. 7. num. 33.* Bonacina *diſp. 1. de legibus, quæſt. 1. punct. 7. § 4. num. 23.* Filliucius *tract. 21. cap. 11. num. 241.* Diana *part. 3. tract. 6. Reſol. 91.*

Caietan. Medina. Nauarr. Sanchez. Suar. Clauis Reg. Valentia. Salas. Diana.

32. Probatur primò, quia in moralibus actus non excedit intentionem agentis, *l. Non omnes, ff. ſi certum petatur, l. ſi quis nec cauſam, ff. nec lex*, excedit intentionem legiſlatoris, ergo ſi legiſlator, in materia graui intendat ponere obligationem leuem, ſolum leuiter obligabit. Secundò, & fortiter. Regulæ ſacrarum Religionum Prædicatorum, Eremitarum ſancti Auguſtini, Carmelitarum, Societatis IESV, præter ea, quæ pertinent ad tria, vel quatuor vota ſubſtantialia, non obligant grauiter, ſed leuiter, & ad veniale, & tamen tales regulæ multa grauiſſima præcipiunt pro ſtatu religioſo, vt ieiunium certis diebus, ergo tales leges in materia graui poſſunt leuiter obligare.

*Regula Religio.*

33. Probatur tertiò, contra ſecundam ſententiam, quia lex ciuilis licet obliget ex iure naturali, obligat tamen iuxta intentionem agentis, ergo ſi agens ſolum leuiter intendit obligare, ſolum leuiter obligabit. Probatur quartò, quia lex Canonica non ſolùm obligat ex commiſſione facta à Chriſto Domino, ſed etiam ex iure naturali dictante ſuperioribus eſſe obediendum, quod etiam militat in lege Eccleſiaſtica, quæ vt fatentur Auctores ſecundò ſententiæ, poteſt leuiter obligare in materia graui; ergo etiam lex ciuilis cum obliget ex iure naturæ.

34. Argues primò, pro prima ſententia. Legiſlator in materia leui non poteſt ponere obligationē grauem, ergo nec in materia graui obligationē leuem; non enim minus videtur voluntas in vno caſu quam in alio. Reſpondetur negando conſequentiam, in priori voluntate, non datur capacitas materiæ; materia leuis non eſt capax obligationis grauis, & ideo excedit poteſtatem præcipiendi, alias iniuſtè præciperet. In priori autem voluntate datur capacitas materiæ, vt grauiter, vel leuiter præcipiat; & ideo abſque iniuſtitia vtrumque poteſt præcipere quidquid ſit de ſtultitia talis voluntatis: nam imprudentia Principis in lege ferenda non facit legem iniuſtam. Deinde legiſlator valdè prudenter ſe poteſt haberi in hoc negotio, quia dirigere vult ſuos ſubditos ad bonam obſeruantiam, ac directionem, & tamen non vult eos grauiter obligare in conſcientia.

35. Argues ſecundò, nullus poteſt obligare ſe voto in materia graui ſub veniali; ergo nec legiſlator præcipere in tali materia ſub veniali. Conſequentia eſt bona; antecedens probatur, quia licet vouere dependeat à voluntate humana, tamen facto voto, obligatio non oritur à voluntate humana, ſed à lege naturali, grauiter obligante: *Redde vota tua Deo*; ſed illa lex ſub mortali obligat, ergo & votum. Confirmatur primò. Facto voto non eſt in poteſtate vouentis nolle ſe obligare: nam obligatio oritur ex natura ipſius voti, ergo non eſt in eius poteſtate magis, vel minus ſe obligare. Confirmatur ſecundò, quia ſi vouens, & vellens promittere Deo, non aduertat, nec faciat intentionem de graui, vel leui obligatione, ad mortale obligatur, ergo talis obligatio oritur ex natura ipſius voti.

Reſpondetur, vt iam dixi *ſupra Reſol. 38. de Tertiariis, q. 6. n. 41.* cum multis, & grauiſſimis Doctoribus, votum etiam in materia graui ex intentione vouentis, poſſe leuiter obligare, quia votum eſt veluti quædam lex particularis, quam homo ſibi imponit, legiſlator autem in materia graui, poteſt etiam leuiter obligare, ita etiam vouens; quia leuiter ſe vult obligare; & patet in Religioſo vouente Regulam, quæ præter tria vota, ſolum ad veniale obligat; & quamvis verum ſit id, quod dicitur in argumento, quod obligatio voti non oritur à voluntate vouentis, ſed à iure naturali, tamen ita oritur à tali iure, vt ſit iuxta intentionem vouentis, quia vouens non ſe offert Deo ſub omni obligatione, ſed tantùm diminutiuè ſub leui. 36.

Inſtabis. Non eſt in poteſtate iurantis rem grauem promiſſam velle iurare, & non grauiter ſe obligari, etiamſi hoc non intendat, ergo ſimiliter non erit in poteſtate vouentis, non ſe grauiter obligari. Reſpondetur primò, quod homo poteſt habere animum iurandi, non tamen ſe obligandi, & tunc non datur obligatio ex vi iuramenti, quia Deus acceptat iuramentum iuxta intentionem iurantis, *cap. Humanæ aures, quæſt. 22. diſtinct. 3.* & multi Doctores, quos citat, ac ſequitur Bonacina *diſputat. 4. de iuramento, quæſt. 1. punct. 7. num. 3.* Reſpondetur ſecundò, concedo antecedens, nego conſequentiam; eſt diſpar ratio: nam votum eſt per reſpectum ad hominem volentem ſe obligare iuxta intentionem; iuramentum autem fit per reſpectum ad Deum, adducendo ipſum in teſtem, & fideiuſſorem ad confirmandam veritatem, contra auctoritatem, & honorem diuinum eſt, vt ipſe Deus adducatur in teſtem, & fideiuſſorem alicuius rei, cui creatura non maneat grauiter obligata, vt ea adimpleat, eique ſatisfaciat. 37.

Ad primam confirmationem dic primò, quod ſatis eſt probabilis opinio, quod poteſt quis vouere abſque animo ſe obligandi, & tunc ex vi voti non datur obligatio. Sanchez *lib. 4. Decalogi cap. 1. num. 27.* Reſpondetur ſecundò, quod ex voto facto oritur obligatio iuxta animum vouentis. Ad ſecundam confirmationem dicimus, quod talis homo vult ſe obligare grauiter, ac ad mortale, quia, qui ſic vouit, virtualiter vult vouere iuxta conſuetum modum vouendi, conſuetus autem modus vouendi eſt obligare ſe grauiter; ſi verò talis vouens ignorat conſuetum 38.

Sanchez.

modum vouendi, & obligationem voti, tunc ad nihil obligatur, ita citatus Sanchez *n.26.* Sayrus, Leſſius, Azor. quos citat, & ſequitur Bonacina *diſputatione 4. de voto, quæſtione 2. punct.1. num.13.*

Sayrus. Leſſius. Azor. Bonacina.

39. Argues tertiò: In lege particulari non poteſt dari obligatio leuis in materia graui; ergo etiam in lege pro tota communitate. Conſequentia eſt bona, antecedens probatur, quia promiſſiones rei magnæ, vt ſponſalium, ſiue alicuius contractus in ipſo incundo, ſiue in emittendo vetum ſolemne, ſunt quædam leges particulares, & tamen non poſſunt in materia tam graui leuiter obligare; ergo nec lex generalis.

40. Reſpondetur, quod homo in contractu faciendo, vel in promittendo rem magnam, etiam ſponſalium, præcisè ſecundum rem, poteſt ſe leuiter obligare ex intentione ſua; ita Sanchez *lib.1. de matrim. diſp.6. num.6.* Molina *de iuſtitia, diſp. 262. num.8. & 12.* Henriq. *lib.5 de pœnitent. cap.21. num.10.* Bonac. *diſp.3. de contract.* Et idem etiam docent Salas, Azor. & alij citati in concluſione. Quæ doctrina, ita eſt intelligenda, vt tales contractus rei magnæ, vt ſponſalium ſumatur ſecundum ſuam naturam puram, & præciſam ipſius contractus, poteſt homo ex intentione ſua, ad veniale tantum ſe obligare, cum contractus ſit quædam lex particularis; at verò ſi contractus ſumatur, provt infert dolum, fraudem, & iniuſtitiam proximo, tunc grauiter obligabit ratione damni dati: Sicut ſi homo dicat; voueo Deo te in matrimonium ducere, quamvis ratione voti poſſit leuiter ſe obligare, tamen ratione fraudis, & deceptionis grauiter obligabitur.

Sanchez. Molina. Henriq. Bonacina. Salas. Azor.

41. Eodem modo dicitur ad votum ſolemne, quod ſi ſumatur pura, & præciſa natura voti, non repugnat, quod homo leuiter ſe obliget, quia non repugnat ratione voti, nec ratione ſolemnitatis; nam ſolemnitas voti eſt quid accidentarium per reſpectum ad votum, vt patet ex conſtitutione Gregorij XIII. *Aſcendente Domino.* Deinde, quia hoc poteſt reperiri in aliis contractibus; ergo & in voto ſolemni, quod eſt quidam contractus; At verò ſi ſolemne ſumatur, ſecundum id, quod eſt connexum cum eo, provt homo leuiter ſe obligando, facit fraudem, & iniuſtitiam Religioni, quia illi Religio grauiter ſe obligat; ergo homo grauiter ſe debet Religioni obligare; nam in contractu, vt detur iuſtitia, debet dari æquitas, & ideo ratione iſtius damni annexi, homo neceſſariò ſe debet grauiter obligare, & ideò votum ſolemne factum in Religione cum intentione leuiter ſe obligandi, tenetur homo iterare, & pro hac doctrina facit Suarez *tom. 2. de Relig. lib.4. cap.4. num.13.*

Suar.

42. Ad argumentum in forma reſpondetur negando antecedens; ad probationem dicimus, quod ſtando in pura natura talium contractuum, poteſt dari leuis obligatio, licet aliunde ex graui damno alterius naſcatur grauis obligatio; At in lege ex intentione legiſlatoris leuiter obligantis, nemini datur graue damnum.

## SECVNDA REGVLA.

### *Ex verbis legis.*

Conueniunt omnes, quod maximè ex verbis legis colligenda eſt obligatio, quam lex importat, non enim eſt neceſſarium, vt lex dicat ſub mortali, in conſcientia, quia aliàs lex ciuilis, cum nunquam vtatur tali forma, nunquam obligabit ad mortale, quod eſt contra id, quod diximus cum communi ſententia; Ac proinde conueniunt omnes, quod ex ipſis legum verbis, maximè coniecturanda eſt illius obligatio. 43.

Quando ergo Prælatus, ſeu lex vtitur his verbis, Rogo, peto, hortor, commonefacio, hæc pertinent ad exhortationem, & non inducunt legis præceptum. Si autem dicatur: ordinamus, oportet, conueniens hic modus dicendi potius indicat deſiderium, ac affectum, quam imperium; verba autem *Præcipio, impero, iubeo* optime formam legis important, & idem dicendum eſt de verbo tenentur facere, vel facite, ſicut & in materia prohibitionis; *Prohibeo, veto, interdico*, vel *inhibeò.* Et idem dicendum eſt de verbo *Mando vt faciatis*, an vero hæc verba, ſeu præcepta inducant formam mortalis, vel venialis peccati ex ipſa materia legis, ſeu circunſtantiis iudicandum eſt; de his formis, & aliis multis late agunt Sanchez *lib.6. in Decalogum cap.4. num.33. vſque ad 44.* Suar. *lib.3. de leg. cap.15. à num.7.* 44.

Sanchez. Suarez.

Quantum vero ad Religiones huiuſmodi verba ſimpliciter prolata *Præcipio, iubeo*, vel *prohibeo* ne hoc, vel illud fiat, an inducant præceptum, vel non dubitatur. Caſtro *de lege pœnali lib.1. cap.5. documento. 4.* Caietan. *2.2. quæſt.116. art.4. in ſolutione ad ſecundum.* Carbo *de lege lib.7. diſp.4. ad finem*, dicunt nullam inducere obligationem. At Nauarrus *in Manuali cap.23. num.49.* Sà *verb. lex num.6.* Sayrus Claui Regia *lib.3. cap.7. num.16.* dicunt importare obligationem venialem. Communis, ac vera ſententia eſt, quod ſtandum eſt pro communi vſu, ac praxi Religionis, & quando dubitatur de tali vſu, ac conſuetudine, attendenda eſt materiæ grauitas, ac neceſſitas, & inde conſideranda præcepti grauitas ad mortale, vel veniale. Diana *part. 3. tract.6. & Miſcel.2. Reſolut. 74.* 45.

Caſtro. Caietan. Carbo. Nauar. Sà. Sayrus. Diana.

Magna difficultas eſt. An verba præceptiua in Decretis Conciliorum, ac Summorum Pontificum imponant obligationem ſub mortali, verbi gratiâ Concilium Tridẽtinum *ſeſſ.13. c.7.* verbis imperatiuis imponit præceptum ſacerdoti, quamprimum confiteri, ſi ob inopiam confeſſoris celebrauerit ſine præuia confeſſione. Et Clemens VIII. de caſuum reſeruatione imperatiuis verbis imponit præceptum ſuperioribus pro tempore exiſtentibus, vt non vtantur ſcientia confeſſionis ad externam gubernationem. 46.

Trident. Clem. VIII.

Communis, & vera ſententia eſt, quod huiuſmodi præcepta obligant ad mortale. Ita Vaſquez *1. 2. diſp.158. cap.2. num.24.* Caſtro Palaus *tom.1. tract.3. diſp.1. punct.9 num.3.* Granado *1.2. controu.7. tract.3. part.1. diſp.4. ſect.1. num.3.* Bonacin. *tom.2. diſp.1. quæſt.1. punct.7. §.4. num.10.* 47.

Vaſquez. Palaus. Granado. Bonacina.

Suar. Armilla. Syluest. Salas. *num.*10. & citat Suarium, Armillam, Syluestrum, Salas, & alios, quia illa verba ſunt imperatiua in re graui ab habente poteſtatem, ergo obligant ſub mortali.

48. Graues etiam Theologi tenent, quod verba illa verbi gratiâ, Concilij Tridentini, non obligant ſub mortali. Ita Rodriguez *in Additionibus ad Bullam cruciatam* §.9.*num.*77. Petrus de Ledeſma inſignis Theologus Prædicatorum *in ſumma tom.*1. *tract. de Euchariſtia cap.*11. *ante concluſionem* 9. Villalobos *in ſumma tom.*1. *tract.*7. *difficul.*37. *num.*7. quia per verba ſimplicia non videtur tantam obligationem mortalem induci. Rodrig. Ledeſma. Villalobos

49. Meo tamen videri dicendum eſt, quod in Decretis Conciliorum, ac Summorum Pontificum maximè conſideranda qualitas materiæ; ac proinde in materia graui obligant ad mortale, vt eſt illud Tridentini ob reuerentiam Sacratiſſimæ Euchariſtiæ, ſi vero in materia leui non videntur obligare ad mortale.

50. Aduertendum tamen eſt, quod quoties verba legis intelligi poſſunt de obligatione veniali, non debent ad mortale extendi, quia ſemper in pœnis benignior interpretatio facienda, vt ex *l. interpretatione*, & *l. ſi Præſes ff. de pœnis*, & late cum multis notat Sayrus Claui Regia *lib.*3. *cap.*7.*n.*20. Sayrus.

## TERTIA REGVLA.

### *Ex grauitate materiæ, ac illius circunſtantiis.*

51. Conueniunt Theologi, ac Canoniſtæ, tranſgreſſionem præcepti in materia graui eſſe peccatum mortale, in materia leui peccatum veniale. Iam ex quo principio grauitas, vel leuitas ſit colligenda, eſt inquirendum.

52. Primum indicium grauitatis, vel leuitatis materiæ, deſumendum eſt ex fine intento à legiſlatore, qui maximè debet conducere ad bonum commune, vnde id, quod maximè repugnat tali fini intento erit peccatum mortale; id verò quod parum repugnat, erit materia leuis, & peccatum veniale, verbi gratiâ, Eccleſia præcipit ad honorem in die feſto à labore ceſſare, ſi contrarium fiat per multum tempus, eſt peccatum mortale, quia tantum opus grauiter repugnat cum fine intento ab Eccleſia; non verò ſi ſit labor vnius quadrãtis, vel ſemihoræ, vt tenet Bonacina *diſp.*1. *de legibus quaſt.*1.*punct.*7.§.4. *num.*15. Suar. verò *tom.*1.*de Relig.lib.*2.*cap.*30.*n.*2. ait dare operam ſeruilibus per integram horam, non eſſe peccatum mortale. At Filliucius, *tom.*2. *tract.*27. *part.*1.*c.*11.*n.*205. Granado *cap.*2. *controuer.*6. *tract.*2.*ſect.*6.*n.*54. Diana *tom.*2.*tract.*1. *Miſcellaneor.Reſolut.*36.*& tract.*5. *Miſcel. Reſol.*8. dicunt, quod laborare in die feſto per duas horas, non eſt peccatum mortale, quia duæ horæ per reſpectum ad viginti quatuor eſt parua quantitas. Hæc tamen ſententia multum concedit, nam ſecundum æſtimationem, tempus laboris computatur tempus diei, & ideo de vna tantum hora ego dicerem. Bonacina. Suar. Filliucius. Granad. Diana.

53. Secundum motiuum ad cognoſcendam grauitatem materiæ, conſiderandæ ſunt circunſtantiæ, quibus ductus eſt legiſlator ad ferendas leges, quales eſſe poſſunt circunſtantiæ ad vitandum ſcandalum, damnum vel occaſionem violandi vota, nam materia aliunde de ſe leuis, ratione harum circunſtantiarum, poterit eſſe grauis, & ideo furari ſutori vnam acum, non habentem aliam, eſt peccatum mortale, ratione damni illati.

## QVARTA REGVLA.

### *Ex pœnis.*

Grandis quæſtio hic ſe offert, an lex ſiue Ciuilis, ſiue Eccleſiaſtica imponens pœnam temporalem, obliget ad mortale? Negant graues Auctores, Nauarrus, *in ſumma cap.*23. *a n.*55. *lib.*1. *Conſiliorum*, *conſilio* 3. *de conſtit* & pro ſe citat Imolam, Filinum, & alios. Couarr. *Regula. peccatum mortale part.*2. §.5. *num.*2. & probabilem dicunt Valentia 1.2. *diſp* 7. *quæſt.*5. *punct.*6. *poſt ſignum*. Salon. 2.2. *quæſt.*77.*art.*1.*controuer.*7.§. *Hac opinio*. Azor & Bonacina citandi. Fundamentum eſt, quia nulla lex obligat præter intentionem legiſlatoris; atqui legiſlator ex eo quod exprimit pœnam temporalem, videtur hanc ſolum intendere, non ſpiritualem, niſi eam exprimat; & hanc ſententiam probabilem iudicant Azor, Bonacina citandi. 54. Nauarr. Immola. Filinus. Couar. Valentia. Salon. Azor. Bonacina.

Secunda ſententia, & valdè communis aſtruit omnes leges pœnales, ſiue Eccleſiaſticas, ſiue ciuiles obligare ſubditos ad culpam, & pœnam. Ita Syluester, Armilla, Toletus, Carbon, Medina, Aragonius, Salon, Emmanuel Rodriguez, quos referunt, ac ſequuntur Sanchez *lib.*6. *in Decalog. cap.*4. *num.* 59. Salas *diſp.*10. *ſect.*5. *& diſp.*15 *ſect.*1. Bonacina *diſp.*1.*de leg.quæſt.*1.*punct.* §.2.*num.*2. Et primo fundatur, quia de natura legis, & præcepti eſt imponere obligationem in conſcientia ſi eſt de re graui, ergo cum leges pœnales ſint veræ leges, veram obligationem in conſcientia ponunt, ergo non ſolum obligant ad pœnam, ſed etiam ad culpam. Secundò. Omnis pœna eſt propter culpam, vt ait D. Auguſtinus 1. Retractat.cap.9. *Omnis pœna ſi iuſta eſt, peccati pœna eſt, & ſupplicium nominatur.* Et ſimiliter D. Thomas 2. 2. *quæſt.*108. *art.*4. & bene colligitur ex *cap.*2.*de conſtit.in* 6. *& cap. non afferamus* 24. *quæſt.*1. Ergo cum leges pœnales pœnam imponunt tranſgreſſoribus, in eis ſupponunt culpam. 55. Syluest. Armilla. Toletus. Carbon. Medina. Aragon. Rodrig. Sanchez. Salas. Bonacina. D.Auguſt. D.Thom.

Tertia ſententia, & mihi verior, diſtinctione vtitur; nam lex dupliciter ferri poteſt. Primo, per verba præceptiua, vel præcepto æquipollentia. Secundo, per verba pure comminatina, ſeu indifferentia vt Auctores dicunt. Si lex ſiue Eccleſiaſtica, ſiue ciuilis ſit, feratur verbis præceptiuis, tunc obligat ad mortale, ſi materia grauis ſit, niſi aliud conſtet ex mente legiſlatoris. Ita Caſtro *de lege pœnali cap.*8. Suar. *lib.*5.*de legib. cap.*3.*num.*6. Et teſtatur hanc eſſe communem ſententiam. Driedo *lib.*2. *de libertate Chriſtiana cap.*1. *poſt ſecundam propoſitionem*. Et *lib.*3. *cap.*3. *ad* 5. Vaſquez *diſp.*199.*cap.*2. & 3. Sanchez *lib.*6.*Decalogi c.*4.*n.*6. Couarr. *Regula peccatum* 2.*part.* §.5.*n.*4. Bonac. *diſp.*1.*q.*1.*punct.*7.§.4. *n.*3.4. & 6. Caſtro Palaus *tom.*1. *tract.* 3. *diſp.*1. *punct.*15. *num.*8. 56. Caſtro. Driedo. Vaſquez. Sanchez. Couarr. Bonacina. Palaus.

57. Probatur. Primo, quia lex poſita verbis præceptiuis, aperte indicat intentionem legiſlatoris ponendi præceptum, verbi gratiâ, præcipio ne quis à Regno extrahat frumenta, & arma ſed poſito præcepto ſtatim reſultat obligatio obediendi in conſcientia in re graui. Confirmatur: quia ſi lex illa abſque comminatione pœnæ imponeretur, obligaret in conſcientia; atqui ex appoſitione pœnæ, hæc obligatio non minuitur, ſed potius valdè efficaciter augetur, tunc enim indicat legiſlator ſe velle rem illam omnibus modis intendere, ac præcipere, ſeque velle ſuum præceptum omni modo corroborare.

58. Dixi in concluſione, niſi legiſlator ſuam intentionẽ declaret ſe nolle ad aliquam culpam obligare, vt faciunt noſtræ conſtitutiones, ac multarum Religionum, cum multa præcipiant taxatis aliquibus pœnis, dicunt ſe ad nullam culpam intendere obligare.

59. Secunda pars oſtenditur, quod ſi lex feratur per verba tantùm comminatiua, ac indifferentia, quæ præceptum ſufficienter non indicant verbi gratiâ, ſi dicatur, non extrahantur arma, vel frumenta à Regno ſub pœna capitali, tunc lex videtur nullam obligationem ponere in conſcientia. Et ratio eſt, quia legiſlator ſufficienter potuit intentionem ſuam obligandi declarare per verba præceptiua, ergo cum illam non declarauerit, præſumere debemus eum non habere talem intentionem, quia ſemper benignior pars, & ſubditis fauorabilior eſt tenenda.

60. Ad fundamentum primæ ſententiæ concedo maiorem, nego minorem, nam ex eo quod ſuperior in imponenda pœna vtitur verbis præcepti, aperte indicat ſe duplici vinculo velle ſubditum obligare, & timore pœnæ, & horrore ſupplicij.

61. Ad fundamenta ſecundæ ſententiæ; ad primum dicimus, quod omnis lex ponit obligationem, vel in conſcientia, vel in actu, ad quam ordinatur impoſita pœna tranſgreſſoribus. Ad ſecundum, quod omnis pœna ſupponit culpam vel mortalem, vel ciuilem ſolam, & politicam: multoties enim conuenit ad bonum regimen Reipublicæ, cogere ſubditos timore pœnæ, abſque culpa inflicta, vt videre eſt in ſacris Religionibus, in quibus ſæpè obligantur ſubditi, ad hoc, & illud faciendum ſub pœna carceris, vel priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ abſque vlla culpa, & ipſæ conſtitutiones explicant.

## *De pœnis Eccleſiaſticis.*

62. Pœnas Eccleſiaſticas voco excommunicationem, ſuſpenſionem, interdictum, irregularitatem, degradationem. Excommunicatio minor non eſt ſignum culpæ mortalis, nam communiter ponitur pro culpa veniali, niſi aliquando, & raro contingere poteſt, vt pro culpa mortali ponatur, quia legiſlator, etſi materia ſit grauis, tamen lentè, ac paulatim vult obligare. Excommunicatio autem maior, aut grauis cenſura dum ponitur, intelligitur obligare ſub mortali, & idem dicendum eſt de interdicto; nam licet comprehendat innocentes, tamen non eſt propriè pœna reſpectu illorum, ſed illius, qui dedit cauſam, & per quandam moralem vnionem redundat in alios. Idem dicendum eſt de irregularitate ex delicto, de verbali, aut reali depoſitione, ſeu degradatione, ſic docent Suar. *lib. 4. de leg. cap. 18. num. 19.* Clauis Regia, Syluester, Valentia, quos citat, ac ſequitur Becanus *tract. 6. quæſt. 5. n. 10.* Salas *diſp. 10. de leg. ſect. 9. n. 54. & 62.* Suar. Clau. Regia. Syluest. Valentia. Becan. Salas.

63. Circa excommunicationem ferendam Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 4. num. 50. & 51.* exiſtimat excommunicationem ferendam ſignum eſſe peccati mortalis, quia ipſa ex ſua grauitate requirit peccatum mortale, niſi ipſa feratur ad terrorem, vel ex vſu, ſeu conſuetudine, requirat trinam admonitionem, quia tunc non eſt ſufficiens ſignum mortalis obligationis; Ita ſentiunt Castro *lib. 1. de lege pœnali, cap. 5. docum. 4.* Vaſq. *diſp. 158. cap. 5. num. 45.* Henriquez *lib. 13. de excommunic. cap 17.* Castro Palaus *tom. 1. tract. 3. diſputat. 1. punct. 5. num. 3. ad finem.* Sanchez. Castro. Vaſquez. Henriq. Palaus.

---

## Qvæstio IV.

### *An quando in particulari ceſſat finis legis, ſeu eius ratio totalis, ceſſet in particulari eius obligatio?*

### SVMMARIVM.

64 *Dupliciter lex poteſt ceſſare.*
65 *Prima ſententia tenet, quod lex debet ceſſare in communi.*
66 *Secunda ſententia docet ſufficere, quod ratio legis ceſſet in caſu particulari.*
*Reſolutio quæſtionis eſt pro hac ſecunda ſententia, ibid.*
67 *Probatur ex iure Canonico, ac ciuili, & num. 68.*
69 *Probatur etiam rationibus, & n. 70.*
71 *Aduerſariorum ſolutio exploditur.*
72 *Ponitur, & ſoluitur primum argumentum, & num. 73.*
74 *Ponitur, & ſoluitur ſecundum argumentum, & num. 75.*
76 *Ponitur, & ſoluitur tertium argumentum, & agitur de lege præſumptionis, & n. 77.*

Propono hanc quæſtionem, quia inſeruit ad multorum caſuum reſolutionem, & dupliciter poteſt lex ceſſare, negatiuè, vel contrariè: tunc lex dicitur ceſſare negatiuè quando ceſſat totalis ratio legis; contrariè ceſſat lex, quando lex facta eſt inutilis, nociua impoſſibilis ob mutationem factam in materia. Quæſtio ergo procedit, quando totalis ratio legis ceſſat in hoc caſu particulari, quia ſi lex poſita fuit ob multas cauſas, non ſufficit, quod vna cauſa ceſſet in particulari, ſed requiritur vt omnes cauſæ ceſſent, vt patet in ieiunio quod non ſolùm impoſitum fuit pro domanda concupiſcentia, ſed etiam propter exercitium virtutis, ac proinde qui habet motus frænatos, & liber eſt à concupiſcentia, adhuc tenetur ad ieiunium ob exercitium virtutis. 64.

Prima ſententia tenet non ſufficere, quòd ratio 65.

Soto. Medina. Molina. Suar. Layman. Vaſquez. Palaus. Diana.

ratio legis ceſſet in caſu particulari, vt obligatio legis ceſſet; hanc ſententiam tenent Soto, Medina, & alij, quos citant, ac ſequuntur Molina *tom.1. diſput.81. ad 3.* Sanchez *tom.1. Decalog. lib.4. cap.15. num.37. & lib.3. de matrim. diſp.4. num.7. & 9.* Suar. *de leg. cap.7. n.3.* Layman *in Theologia Morali, lib.1. tract.4. c.21. tract.3.* Vaſquez *1.2. diſp.176. num.19. & in opuſculo de teſtam. cap.1. dub.1. num.4.* Caſtro Palaus *tom.1. diſput.5. punct.1. num.10.* Et pro hac ſententia Diana citandus triginta Auctores refert, quæ ſententia tot, & tam grauiſſimis Auctoribus ſatis ſe defendit, vt eam valdè probabilem iudicemus.

D.Thom. Panorm. Syluest. Nauarr. Abbas. Henriq. Sà. Granad. Soza. Megala. Diana. Delbene. Hurtadus. Vrban. Eſcobar. Fr Anton.

66. Secunda ſententia docet, quod vt obligatio legis ceſſet in hoc caſu particulari, non requiritur, quod ratio legis ceſſet in communi, & quoad omnes, pro quibus eſt lata, ſed ſufficit, quod ratio legis adæquata, & eius finis totalis ceſſet in particulari; primò hac ſententia citatur communiter ex D. Thom. *2. 2. quæſt.147. art.1. ad primum, & ſecundum.* Vbi docet, quod præceptum ieiunij non obligat illum, qui in particulari habet impedimentum ieiunandi.; hanc ſententiam tenet expreſsè Panormitanus *in cap. Quoniam de probationibus, in 6. & cap. Quia in Inſulis de Regulis,* Syluester *verb. lex, quæſt. 8. & 9. verb. octauo,* Nauarrus *tom.4. Comment. in Rubricam de iudicijs, num.74.* Abbas *citato cap. Quia in Inſulis*; & alij Canoniſtæ communiter, Henriquez *lib.11. cap.17 num.2. in Gloſſa littera O. & lib.10. cap.15. n.8. in Gloſſa littera R.* Angelus *verb. lex, num.4. caſu 7.* Sà *verb. Ludus, num.1.* Granado *1. 2. controuerſ.7. tract.3. p.1. diſp.15. ſect.2.* Soza *in Bullam Clementis VIII. de largitione munerum fund.3.* Megala, & alij, quos citat, & conſtanter ſequitur Diana *tom.1. tract. de legibus, Reſol.28.* Vbi vnum ſolum fundamentum apponit; deinde hanc ſententiam tenent Delbene *tom.1. cap.31. num.2.* Petrus Hurtado *2. 2. diſp.76. ſect.17. num.81.* Vrban. *tract.1. cap.7. folio mihi 17.* Eſcobar *in examine Theologiæ examen.1. tractat.1. cap 12. num.81.* M. Fr. Anton. ab Spiritu ſancto *part.2. de Regul. tract.3. diſp.6. num.160. fol. mihi 82.*

Dico in hac re, quod quando in caſu particulari ceſſat ratio adæquata legis, ceſſat etiam obligatio illius ſecluſo ſcandalo. Ita Auctores ſecundæ ſententiæ. Dico ſecluſo ſcandalo, quia ſi detur ſcandalum, dum alij te vident frangere legem in hoc caſu particulari, tunc in hoc teneris ad euitandum ſcandalum obſeruare legem.

Regul. iuris.

67. Probatur; primò concluſio ex iure, in quo habet magnum fundamentum ex regulis, *iuris in 6. & cap. cùm ceſſante de appellationibus.* Vbi dicitur ceſſante cauſa ceſſat effectus, ſed in hoc caſu particulari ceſſat cauſa legis, quæ eſt ratio motiua; ergo & effectus legis, qui eſt eius obligatio; probatur ſecundò, ex regulis iuris 81. *in 6.* Vbi dicitur: *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet in ſpecie veriſimiliter conceſſurus*; ergo etiam in generali prohibitione non veniunt ea, quæ quis in ſpecie veriſimiliter non eſſet prohibiturus, atqui ſi legiſlator præuideret, quod ratio legis ceſſaret in hoc caſu particulari, valdè veriſimile eſt, quod non prohiberet; ergo generali prohibitione non venit hic caſus, in quo ceſſat ratio legis.

Ex leg.

68. Probatur tertiò, *ex leg. Cùm mulier, ff. ſoluto matrimonio.* Vbi ait lex; cùm mulier adultera fuerit viri lenocinio, non priuatur dote, vbi lex fundatur, quia ratio legis communis, ob quam adultera priuatur dote, eſt propter iniuriam, quæ facta eſt viro, ſed in hoc caſu particulari ceſſat ipſa iniuria: *Quia volenti, ac conſentienti, non fit iniuria*; ergo quando lex ceſſat in caſu particulari, ceſſat eius obligatio.

Iuriſtæ.

69. Probatur quartò; quia quando ratio legis ceſſat in totum, etiam lex ceſſat in totum; ergo quando ratio legis ceſſat in partem, etiam lex ceſſabit in partem: Valet argumentum de toto ad partem, *l. quæ de tota, ff. de rei vendicatione.* Confirmatur; quia ratio adæquata legis in ſuo genere, eſt ratio adæquata obligationis legis. Ergo ceſſante ratione adæquata legis in vno caſu particulari, ceſſabit etiam obligatio legis; probatur antecedens. *Quia ratio legis eſt anima, qua lex viuit*, vt inquiunt communiter Iuriſtæ; ergo ceſſante ratione legis, ceſſat vita legis, ac proinde omnis eius obligatio, qui eſt effectus ipſius; nam res mortua, ac ſine vita, non valet producere aliquem effectum.

Granad.

70. Probatur quintò, ex Granado, quia ita ſe habet lex in vniuerſali ad rationem acceptatam in generali, ſicut lex in particulari ad rationem acceptatam in particulari, ſed quando lex ceſſat comparatione omnium, ceſſat legis obligatio comparatione omnium; ergo quando ceſſat comparatione vnius, ceſſabit legis obligatio comparatione illius. Confirmatur, quia lex non ſolum obligat omnes in generali, ſed ſingulos in ſpeciali; ergo ſicut deficiente ratione apud omnes, manent omnes deobligati, ita deficiente apud vnum, manebit vnus deobligatus.

Suarez.

71. Reſpondent Auctores contrarij, vt videre eſt apud Suar. *lib.6. de leg. cap.9. num 16.* eſſe differentiam, quia quando lex ceſſat in communi, non ſolum ceſſat negatiue, ſed etiam ceſſat lex contrarie, id eſt, quia fit inutilis, at quando lex ceſſat in particulari, ſolum lex ceſſat negatiue, id eſt quia ibi ceſſat ratio legis, non vero contrarie, id eſt non eſt vtile ſeruare legem. Sed contra, ſicut quando ratio legis ceſſat in communi, lex ceſſat contrarie, & eſt inutile ſeruare legem, ita etiam quando lex ceſſat in hoc caſu particulari, lex in hoc caſu particulari eſt inutilis, & ceſſabit contrarie.

72. Arguitur primo. Quando lex ceſſat in hoc caſu particulari negatiue, quia nempe in eo ceſſat adæquata ratio legis, etiam adhuc in tali caſu ſeruare legem non eſt malum, & iniuſtum, ergo etiam in tali caſu. Antecedens patet, conſequens probatur ex Ariſtotele *5. Ethicorum cap.10.* vbi ait, quod tunc datur Epiicheia, quando lex peccat, id eſt quando lex eſt iniuſta, & ſic ipſe appellat *Epiicheiam* directionem legis, ſed cum in illo caſu particulari adhuc ſeruare legem non ſit malum, nec contra rationem iuſtitiæ ſeruare legem, ergo adhuc dabitur obligatio legis.

73. Reſpondetur, tranſeat antecedens, nego conſequentiam, ad probationem concedo maiorem, ad minorem dico, ſeruare legem in illo caſu particulari, non eſt malum, & iniuſtum

iuſtum ex parte ſubditi, verum eſt, quia ſecluſa lege, illud manet quid indifferens, at ex parte Prælati illud præcipere, vel prohibere ſub peccato, vel graui pœna, eſt quid malum, & iniuſtum, cum lex non debeat obligare, niſi ex prudentiali ratione, & hac ceſſante debet lex ceſſare; ſicut Prælatus præcipit ſub obedientia, ne Religioſi tranſeant per talem plateam, ad euitandum ſcandalum alicuius perſonæ, ceſſante ſcandalo, Religioſum tranſire per illum locum, non eſt malum; At tunc quod Prælatus præcipiat, ne tranſeat, eſt quid malum, & iniuſtum, cum ſit ſine ratione, ac debito fundamento, ac proinde tunc lex peccat.

74. Arguitur ſecundò. Quia licet ratio legis deficiat in hoc caſu particulari, tamen voluntas legiſlatoris eſt indiſtinctè obligare omnes, ergo ita obligat. Probatur antecedens cum conſequentia multis. *Primò*, quia lex reſpicit bonum commune, ergo vt deſinat obligare in particulari, non noceat? *Secundò*, probatur, quia licet in hoc particulari caſu ceſſet ratio legis, adhuc manet alia generalior, & ſuperior ratio, quæ obligat, quæ eſt vniformitas partis ad totum, & quod vnum membrum conformetur cum aliis, ergo adhuc in illo particulari caſu obligat lex. *Tertiò*, quia leges non reſpiciunt ſingularia, ſed id quod communiter, ac frequentius accidit, ergo ſecundum communem modum operandi lex obligat in illo caſu.

75. Reſpondetur negando antecedens loquendo de voluntate prudentiali. Ad primam probationem dico, quod leges ita reſpiciunt bonum commune, vt etiam obligent ſingulos in particulari, & in ſingulis habeant vim, & fundamentum, propter quod lex ponitur, ergo quando in aliquo particulari caſu, ceſſabit ratio legis, ceſſabit legis obligatio. Ad ſecundam confirmationem dico negando, quod datur alia ratio ſuperior, quia vniformitas membrorum ſolum requiritur vbi datur eadem ratio, non vero diuerſa, cum autem in hoc caſu, in quo ceſſat ratio legis, detur diuerſa ratio operandi in hac perſona, ac in aliis, in quibus vrget ratio motiua legis, inde hic non requiritur vniformitas cum aliis, ſicut lex generalis ieiunij, vel non comedendi carnes, obligat omnes, & tamen non obligat eos, qui habent in particulari impedimenta propter diuerſam rationem, quæ datur in aliis; ſic etiam dicendum eſt, de omni alia lege, quando eius ratio ceſſat in hoc, & illo caſu. Ad tertiam confirmationem fatemur, quod leges reſpiciunt, id quod frequenter contingere ſolet, tamen ex prudenti ratione legis, exceptuantur multa, vt patebit ex dicendis.

76. Arguitur tertiò; Sequuntur ex noſtra hac ſententia multa abſurda. *Primò*, quod fornicatio ſimplex poſſit eſſe licita in aliquo caſu, ſi ceſſaret ratio prohibitionis, vt nullum eſſet periculum malæ educationis prolis, propter quam vitandam, vagus concubitus eſt prohibitus. *Secundò*, in materia obedientiæ, multa poſſunt imaginari, ob quam non ſeruatur. Tertiò; lex præſumptionis periculi obligat, quamvis ratio legis ceſſet in facto particulari. *Ius Canonicum* diſponit, quòd profeſſio ante decimum ſextum annum, ſit nulla, quia ante talem ætatem præſumitur in adoleſcente defectus iudicij, at ſi ante talem ætatem detur iudicium perfectiſſimum profeſſio adhuc erit nulla, quia lex ſolet diſponere iuxta illud, quod ordinariè contingere ſolet. Deinde Concilium Tridentinum irritat matrimonia clandeſtina ad euitandos dolos, & tamen ſi in aliquo peculiari caſu detur matrimonium clandeſtinum ſine dolo, adhuc erit nullum.

Ius Canonicum.

Reſpondetur nullum abſurdum ſequi. Ad primum dicimus, quod vagus concubitus non ſolùm eſt prohibitus ob malam educationem prolis, ſed ob multas alias rationes; ſic Diuus Gregorius *lib.* 3. *Moralium, cap.* 31. quod latè explicat D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 153. *art.* 5. de ea ait, quod affert cæcitatem, & præcipitationem mentis, odium Dei, & immoderatum amorem proximi; vide Reginaldum *lib.* 22. *num.* 15. Deinde illa lex eſt præſumptionis periculi, quæ in facto particulari non deſinit obligare. Ad ſecundùm, quod rationes excuſantes ab obſeruatione præcepti ſunt fundatæ in recta obſeruatione legis. 77.

D.Gregor. D.Thom. Reginald.

Ad tertiam confirmationem de lege præſumptionis periculi dic, quod quamvis ratio legis ceſſet in facto particulari, lex tamen non ceſſat, quia talis lex non fundatur in facto, ſed in periculo, quod datur in tali modo operandi, quia quamvis de facto videatur vſus rationis perfectus, ante decimum ſextum annum, & in matrimonio clandeſtino, quod nullus detur dolus, quia tamen ſucceſſu temporis multæ inſurgunt quæſtiones, & variæ dubitationes, ideoque in præſumptione fundantur, non ſat eſt, quod lex ceſſet in particulari, ſed neceſſe eſt vt ratio legis ceſſet in communi; nos autem loquimur in facto, & non in periculo. 78.

Ex his inferes, quod ſi ludus ſit prohibitus, ne homines amittant multam pecuniam, licitum tamen erit ludere moderata pecunia. Ita Sà *verb. Ludus, num.* 1. Infero etiam, quod ſi Prælatus præcipiat, ne aliquis Religioſus accedat ad aliquam ianuam, ad euitandum ſcandalum, vel ne loquatur cum aliquibus perſonis, quod ille Religioſus, qui accedendo non dat ſcandalum, nec aliquam loquutionem facit, poteſt accedere, ſic & in ſimilibus; ita Henriquez *citatus*. 79. Sà. Henriq.

## QVÆSTIO V.

### *Vtrùm in Religione aliquid, quod non ſit contentum in regula poſſit eſſe materia legis?*

### SVMMARIVM.

80 *Status quæſtionis proponitur.*
81 *Prima ſententia affirmat poſſe Prælatum, etiam ea, quæ non continentur in regula.*
82 *Secunda, quod Generalis, in cap. Generali.*
83 *Tertia affirmat quod poſſit, etiam & illum cogere, qui profeſſus in Religione relaxata.*
84 *Quarta, quod nec Prælatus, nec cap. General.*
85 *Ponitur vera ſententia.*

86 *Probatur*

86 *Probatur concluſio auctoritate D. Bernardi.*
87 *Probatur ratione.*
88 *Ponitur, & ſoluitur primum argumentum ex auctoritate Coriſli, ac D. Baſilij, & n.89.*
90 *Nec generalis cum capitulo generali poteſt obligare ad nouas reformationes, & num.91.*
92 *Pontifex non poteſt obligare religioſum ad arctiorem vitam non contentam in regula, & n.93.*
94 *Ponitur limitatio Suarij, & reijcitur, & n.95.*
96 *Ponitur, & ſoluitur argumentum de Monialibus, ac clauſtralibus, & n.97.*

80. QVæſtio hæc eſt valdè vtilis Religioſis ad multa inſeruiens, & quærimus, an Prælatus Religionis poſſit aliquid præcipere ſuo ſubdito Religioſo, quod nullo modo, nec formaliter, nec virtualiter contineatur in regula Religionis, nam ea quæ continentur in regula, ſiue formaliter ſiue virtualiter, vel ad eius obſeruationem conducunt, non eſt dubium, quod Prælatus ea poſſit præcipere.

81. In hac re variæ ſunt ſententiæ iuxta varios ſtatus huius quæſtionis. Prima ſententia ait, quod Prælatus Religionis poſſit præcipere ſuo ſubdito aliquid, quod nullo modo ſit contentum in regula, ac proinde poſſit præcipere illud, quod eſt præter regulam, vel ſupra illam. Pro hac ſententia citantur tres Canoniſtæ Archidiaconus *cap. qui iuſtus q.3.* Abbas *cap. ſuper eo num.6.* Præpoſitus *cap. Ad noſtram.* Huic ſententiæ fauere videtur D. Bonauentura *in expoſitione Regulæ fratrum Minor. cap.1. ad verſ. viuendo in obedientia.*

Archidiac. Abbas. Præpoſit. D. Bonauen.

82. Secunda ſententia, quod Prælatus cum capitulo generali, ſeu maiori parte Religionis, poſſit ferre nouas leges, quæ obligent Religioſos ad altiorem modum viuendi, ſupra regulam. Pro hac ſententia ſtant multi Canoniſtæ proximè citati. Inſuper Gloſſa, Innocentius, Cardinalis, Abbas, Alexander de Neuo, Probus, Roſella, quos citat Sanchez *in Decalog. tom.2. lib.6. cap.2. ad finem.*

Gloſſa. Innocent. Cardinal. Abbas. Alexander. Probus. Roſella.

83. Tertia ſententia affirmat, quod Prælatus Religionis non poſſit ad aliquid obligare ſuum ſubditum, quod non ſit contentum in regula, imo ſi aliquis profeſſus eſt in Religione, cuius Regula erat relaxata, & per prauos mores corrupta, iam ſtante præſcriptione, ac conſuetudine, quòd ſi Prælati illius velint facere reformationem, & reducere ad rigorem antiquum regulæ, quod non poſſunt obligare Religioſum profeſſum iam in tempore relaxationis. Ita Hoſtienſis, *ſum. tit. de voto, §. verum, & per quem. num.17. & cap. ſuper eo num.2. de Regular.* & ibi Ioannes Andreas *num.4. ad finem.* Abulenſ. *cap.30. num. q.99.* Rayner. quem citat, ac ſequitur D. Antonin. *3. part. titul.16. cap.3. in fine.*

Hoſtienſ. Andreas. Abulenſ. Rayner. D. Anton.

84. Quarta ſententia docet, quòd nec Prælatus, nec Capitulum Generale poteſt obligare ſuum ſubditum ad aliquid præter regulam, tamen quod ſi Religioſus profeſſus eſt tempore relaxationis regulæ, iam ex antiqua conſuetudine, quod poſtea Prælati poſſunt ipſum obligare ad obſeruandum rigorem regulæ. Dixi *ſtante antiqua conſuetudine*, quia ſi illa relaxatio eſt modo introducta, vt non euadat in præſcriptionem, abſque dubio eſt, quod Prælatus poſſit obligare taliter profeſſum ad rigorem regulæ. Hæc ſententia eſt vera, eamque explico per ſequentes concluſiones, vbi multos Auctores adducam.

Dico primò, quod Prælatus Religionis ſolùm poteſt præcipere ea, quæ ſunt ſecundum regulam Religionis, & ad eius obſeruationem conducunt; ea verò, quæ non continentur in regula, ſed ſunt ſupra, vel præter illam, nullo modo poteſt præcipere, nec ſubditi ei tenentur obedire: Hæc eſt valdè communis, eamque tenet D. Thom. multis in locis *quodlib.10. art.10. in corpore, 2. 2. quæſt.104. art.5. ad 3.* & *2. diſt. 44. quæſt.2. art.3.* & Sanchez *tom.2. in Decalog. lib.6. cap.2. num.15.* Vbi ferè quadraginta Auctores grauiſſimos pro ea citat; & præter eos eam docent Suar. *lib.4. de leg. c.17. n.3.* & valdè late eam confirmat *tom.3. de Relig. lib.10. cap.8. num. 5. & 6.* eamque dicit communem inter Theologos, & Canoniſtas, Lorca *diſp.14. de legib. dubio appenſo.* Salas *diſp 8. ſect.12.* Bonacin. *tom.2. diſput.1. de leg. quæſt.1. punct.3. num.12.* M. Lezana *tom.1. Regul. cap.4. num.9. & 13.* Qui omnes clarè docent, quod Prælatus non poteſt præcipere auſteriorem modum viuendi, maioremque obſeruantiam, & rigorem non contentum in regula; tamen in vno caſu grandi, & extraordinario pro vno, vel altero actu, vt quod in proceſſione Religioſi tendant diſcalceatis pedibus, ad magis implorandam diuinam miſericordiam, vt aliquando vidi: nam caſus extraordinarius non venit ſub communi lege. 85.

D. Thom. Sanchez. Suarez. Lorca. Salas. Bonacina. Lezana.

Probatur; primò auctoritate D. Bernardi *lib. de præcepto, & diſpenſatione, cap.7.* vbi ait: *Is, qui profitetur, ſpondet quidem obedientiam, non tamen omnimodam, ſed determinatam ſecundum regulam*; & infra. Proinde ſi profeſſo ſecundum illam regulam Abbas meus mihi aliud fortè imponere tentauerit, quod non ſit ſecundum regulam, quænam mihi quæſo, in hac re neceſſitas imminet obſequenti? Solùm quippe id à me poſſe exigere arbitror, quod promiſi. Ita S. Pater, quod latè proſequitur etiam *cap.8.* 86. D. Bernard.

Probatur hac vnica ratione; quia Religioſus tenetur obedire ſuo Prælato, ratione voti obedientiæ; atqui votum obligat ſolùm iuxta formam, ac intentionem vouentis; ergo cum vouens non promiſerit obedientiam abſolutè, ſed limitatè iuxta ſuam regulam, materia voti amplius non eſt extendenda. Confirmatur, quia Prælatus Religionis eſt cuſtos, & executor regulæ. Huic noſtræ concluſioni aliqui volunt apponere duas limitationes. Prima, ſi Prælatus præcipiat auſterum modum viuendi, in pœnam delicti commiſſi. Secunda, ſi illa maior auſteritas eſt neceſſaria ad obſeruantiam regulæ; ſed neutra dicenda eſt limitatio, vt benè ex Nauarro, Corduba, Syluestro notat Suar. *citato loco de Relig.* Nam id, quod dicit prima limitatio non procedit, quia illud non eſt dare auſteriorem viuendi modum, ſed punire delictum; ſicut & Prælatus poteſt damnare ad triremes. Nec etiam illud, quod dicit ſecunda limitatio, quia illud eſt quid virtualiter contentum in regula; nam qui præcipit finem, virtualiter præcipit media; ergo ſi illa maior obſeruantia eſt neceſſaria 87.

Nauarr. Corduba. Syluest. Suar.

ria

ria ad obſeruationem regulæ, virtualiter eſt præcepta in ipſa regula.

88. Argues contra concluſionem. Hodie in lege gratiæ, obedientia religioſa eſt perfecta obedientia Euāgelica tradita a Chriſto D. Sed perfecta obedientia Euangelica non habet terminum magnitudinis iuxta illud Chriſti D.
Matth. 16. Matth. 16. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum* ergo obedientia religioſa extendi-
D. Baſil. tur ad omnia. Confirmatur ex D. Baſilio *Regula* 6. vbi ait: *Obedientiam nihil aliud eſſe, niſi ſui abnegationem.*

89. R. Concedendo maiorem, explicando minorem, quod quando obedientia Euangelica eſt abſoluta, & vniuerſalis, verum eſt, quod tunc non habet terminum; at vero ſi non ſit abſoluta, ſed ſecundum aliquem modum viuendi, tunc vltra talem modum viuen-
D. Thom. di non extenditur, & ideo ait D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 104. *art.* 3. *ad* 3. Quod obedientia eſt triplex. Vna indiſcreta, quæ tendit ad illicita, alia perfecta, quæ ad perfectionem eorum, quæ ſunt licita, & honeſta ſe extendit. Vnde Sancta Thereſia edidit votum faciendi illud, quod intelligeret eſſe perfectius. Tertia differentia eſt eorum, quæ ad votum obedientiæ pertinent, qua ſe Religioſi obligant ad agendum ea, quæ ad obſeruationem regulæ ſpectant; ad confirmationem eodem modo eſt reſpondendum.

90. Dico ſecundò. Quòd generalis cum capitulo generali, vel cum maiori parte ſuæ Religionis non poteſt facere nouas reformationes, quæ obligent Religioſos iam profeſſos, & non conſentientes in tali reformatione ad arctiorem, & aſperiorem modum vitæ non contentum in regula ſuæ profeſſionis. Hanc
Vaſquez. concluſionem tenent Vaſquez 1. 2. *diſp.* 154.
Sylueſt. *num.* 21. Sylueſt. *verb. Relig* 6. *quæſt.* 6. Suar. *ci-*
Suar. *tato loco num.* 10. M Lezana *tom.* 1. *Regul. cap.* 4.
Lezana. *num.* 13. Sanchez *allegatus num.* 18 vbi multos
Sanchez. citat, & addidit *num.* 19. ex Angelo, Syluestro,
Angelus. Corduba, Tapia, noſtram concluſionem eſſe
Syluest. veram, eſto totum Capitulum Generale con-
Corduba. ſentiat, nemine diſcrepante, adhuc non obli-
Tapia. gari alios Religioſos non conſentientes, obligantur tamen conſentientes in tali reformatione, & omnes alij, qui poſtea profeſſionem emiſerint, quia illi profitentur iuxta regulam, & conſtitutiones, vt ſunt de facto.

91. Probatur ratione primò concluſio hic applicata. Probatur ſecundò; quia talis austeritas, ac viuendi modus, non ſolùm reſpicit ipſos Religioſos in particulari, vt ſingulos; ergo vt omnes obliget, ab omnibus debet
Regul. iuris. approbari, iuxta *regulā* 29. *de regulis iuris, in* 6. *Quod omnes tangit ab omnibus debet approbari.*

92. Dico tertiò, quod Romanus Pontifex non poteſt obligare Religioſum profeſſum ad arctiorem vitæ modum ſupra regulam ſuæ profeſſionis. Ita Syluester proximè citatus *in fine.* Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia, cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 74. §. *Hinc ſequitur,* Corduba *in expoſitione regulæ S. Franciſci, cap.* 15. *quæſt.* 2. *dub.* 2.

93. Probatur noſtra concluſio; quia Summus Pontifex non poteſt obligare ad omnia opera Concilij, & ad auſterum modum viuendi, verbi gratiâ, ad ſemper ieiunanda, ad domandas carnes perpetuo cilicio, vt omnes fatentur; ergo Summus Pontifex non poteſt ad hæc obligare Religioſum hoc non habentem ex regula ſuæ profeſſionis. Antecedens eſt certum: conſequentia probatur; quia peculiaris poteſtas ſuper omnes fideles, quam Summus Pontifex habet in Religioſos, oritur ex voto obedientiæ, quam promittimus Romano Pontifici, tanquam primo capiti, ac ſupremo Generali totius Ordinis, atqui hæc obedientia non eſt omnimoda, ſed limitatè iuxta regulam; ergo vltra illam non poteſt aliquid præcipere.

Suarius *citatus tom. de Relig. cap.* 8. *num.* 11. 94.
ait, quod Pontifex non poteſt obligare Reli- Suar.
gioſum ad auſterum modum viuendi ſupra regulam ratione voti obedientiæ, vt ratio concluſionis conuincit; ait tamen ratione ſupremæ poteſtatis poterit obligare, quia licèt non poſſit obligare omnes fideles, vt ait ipſe, ad omnia opera Concilij, tamen ratione ſtatus Religioſi poterit obligare, ſi hoc ſit expediens ad ſtatum Religioſum, licèt ordinariè loquendo hoc non ſit conueniens.

Hæc doctrina Suarij, vt ab eo traditur, no- 95.
bis non placet, quia ſi ratione ſtatus Summus Pontifex poteſt præcipere, aſperiorem modum viuendi ſupra regulam; ergo poterit præcipere omnem perfectionem poſſibilem ſtatui Religioſo, quod nemo dicet. Secundò, ſtatus Religioſus eſt ſtatus perfectus habens varios gradus perfectionis; ergo ſufficit, quod homo ſit in aliquo gradu illius perfectionis, vt ille qui habet regulam approbatam à Sede
Apoſtolica, vnde ſolebat dicere Clemens VIII. Clem. VIII.
Religioſum benè obſeruantem ſuam regulam canonizari poſſe. Tertiò; poteſtas Pontificis eſt in ædificationem, atqui ſi Pontifex præcipiat notabilem rigorem ſupra regulam, vt omnes ſint Carthuſiani multi ſpectata fragilitate naturæ ſuæ non poterunt ſuſtinere talem rigorem, etſi deficiant ab ipſo ſtatu Religioſo, & ſic dabitur occaſio ruinæ, & erit in deſtructionem; ergo Pontifex non poteſt præcipere ipſum notabilem rigorem ſuper regulam; poterit tamen præcipere aliquid moderatum ad obſeruantiam regulæ, & perfectionem ſtatus religioſi, ſi occaſio temporum illud poſtu-
lauerit, in hoc tanquam Prælatus Religionis,
ac ſupremum caput Eccleſiæ, vt notat Leſſius Leſſius.
citatus poteſt obligare Religioſum ad acceptandum Epiſcopatum, quòd non poteſt Prælatus Religionis.

Argues contra concluſionem, quia Boni- 96.
facius VIII. & Concilium Tridentinum in- Bonif. VIII.
duxerunt clauſuram omnibus Monialibus, quæ vitam multo auſteriorem reddit, & tamen illam profeſſæ non fuerant; nam ante Conci-
lium exibant à Monaſterio. Secundò; Pius V. Pius V.
anno 1567. ſuo Decreto iuſſit omnes Franciſcanos Conuentuales, & Clauſtrales in Hiſpania viuentes eiici à ſuis Conuentibus, & tranſire ad aliquem Ordinem ex Mendicantibus, qui multo aſperiorem vitam continent, quam erat eorum priſtina. Confirmatur, quia Pontifex habet plenam auctoritatem in omnes fideles; ergo omnia licita, & honeſta poteſt eis præcipere.

Reſpondetur ad argumentum, & ad id, in 97.
quo fundatur de Monialibus, quod eis impoſita fuit clauſura perpetua tanquam quid conueniens (ſpectata malitia ſæculi huius) & vt

quid

quid moraliter neceſſarium ad obſeruantiam voti caſtitatis,& aliunde egreſſus Monialium à Monaſterio non eſt neceſſarius, vt eſt in Religioſis,qui exeunt ad opera pia,quæ inſeruiunt,ac conducunt ad ſalutem animarum; imò addit Sanchez *n.43.* quod Pontifex poterit ponere aliquam clauſuram Monachis, vt non facilè egrediantur.

98. Ad ſecundum exemplum dic, quod quamvis aliqui dubitarunt de illo Decreto Pontificis, fuit tamen iuſtiſſimum, quia illi clauſtrales in Hiſpania degentes, viuebant cum magno ſcandalo, & multa relaxatione, merito ergo Pontifex iuſſit eos expelli à ſuis Conuentibus, & ad Mendicantes tranſire, quia illud iudicatum fuit valdè conuenientiſſimum ad obſeruanda tria vota, quæ in profeſſione emiſerant. Ad confirmationem dic, quod Pontifex habet plenam auctoritatem circa omnes fideles quoad obſeruantiam legis Dei, non verò ad præcipienda opera Concilij, vt eſt auſterus modus viuendi.

---

## QVÆSTIO VI.

### *De Religioſo viuente in Religione relaxata.*

### SVMMARIVM.

100 *Religioſus profeſſus in Religione, cuius regula eſt relaxata legitima præſcriptione non poteſt cogi ad nouam reformationem, hac relaxatio non poteſt dari in votis.*

101 *Relaxatio dupliciter poteſt introduci.*

102 *Si introducta eſt auctoritate Apoſtolica non eſt relaxatio, ſed moderatio.*

103 *At verò ſi talis moderatio eſt nociua, obſeruationi regula poterit reuocari.*

104 *Quando relaxatio in regula vſu longo introducta eſt, Prælati poterunt reformare, & num.105.*

106 *Praeoccupatur obiectio, de profitente in regula relaxata, quia non poterit ad aliud obligari.*

100. SVperat etiam in hac materia explicandum, quod quando Religioſus profeſſus eſt in Religione, cuius regula eſt relaxata, & corrupta, ſtante iam legitima conſuetudine, ac præſcriptione, certum eſt, quod talis Religioſus non tenetur ad rigorem nouum, ſicut qui iurat ſtatum alicuius Collegij, quod iam vſu eſt relaxatum, non tenetur ad illius rigorem, vt notat Suarez *citatus, num.18.* Ita etiam & Religioſus in Religione relaxata. Hæc autem relaxatio quoad vota, nunquam poteſt eſſe legitime vſu introducta, vt aduertit Sanchez *citatus, num.26.* quia vota obligant ex iure diuino, ius autem diuinum nunquam admittit præſcriptionem, vt eſt communis ſententiam. (Suar. Sanchez.)

101. Si verò relaxatio ſit vſu introducta quoad alia regulæ,vt quoad ieiunium, cilicium,clauſuram, tunc eſt quæſtio, an Prælati illius Religionis poſſint cogere Religioſos profeſſos in illa relaxatione ad rigorem regulæ primitiuæ; & hæc quod dupliciter poteſt procedere. Primò, quando talis relaxatio eſt introducta auctoritate Apoſtolica, & tunc non eſt relaxatio, ſed moderatio antiqui rigoris. Secundò, quando talis relaxatio, iam antiquo vſu introducta eſt.

Dico quartò, quando moderatio regulæ auctoritate Apoſtolica introducta, Religioſi qui profeſſi ſunt regulam taliter moderatam non poterunt compelli à Prælatis illius Religionis ad ſeruandum antiquum rigorem regulæ. Ita Suarius *cit. lib.4.de leg.cap.8.n.17.* Salas *diſp.8.de leg.ſect.12.n.58.& 62.* Bañez 2.2.*q.104. artic.10. dub.6.* Bonacina *diſp.1. de legibus, q.1. punct.3. num.18.* Probatur, quia ratione voti nemo poteſt obligari ad acceptandum id, quod nec directè, nec indirectè vouit, ſed ille non vouit rigorem antiquum regulæ, nec viuere,aut obedire in illum,ergo non poteſt obligari ad acceptandam talem reformationem. Confirmatur, quia facta moderatione Pontificis,iam regula, quoad illum rigorem eſt derogata, ergo iam non poteſt obligari ad viuendum ſecundum legem derogatam per legitimum Superiorem. 102. (Suar. Salas. Bañez. Bonacina.)

Aduertendum tamen eſt, quod ſi poſtea experientia videatur,quod talis moderatio ſit repugnans fini illius Religionis, quod poterit Pontifex, & Prælati illius Religionis renuntiare talem mitigationem,& obligare Religioſos in illa ad viuendum ſecundum rigorem regulæ antiquæ,quia Prælati Religionis poterunt obligare ſuum ſubditum ad viuendum ſecundum finem ſuæ regulæ, ergo & amputare ea, quæ tali fini repugnant. 103.

Dico quintò, quod quando relaxatio in regula longo vſu introducta eſt, ſi Prælati velint facere reformationem,& regulam ad antiquum rigorē reuocare, Religioſus,qui profeſſus eſt in illa relaxatione,tenetur ſtare tali reformationi. Ita multi Auctores, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib.6. Decal.c.2.n.35.* Vaſq.1.2.*diſp.154. n.25.26.& 27.* Reginald. *lib.18. n.396.* §.*Conſequens eſt.* Azor. *tom.1. Inſtitut. lib.13.cap.11. q.17.*& alij. 104. (Sanchez. Vaſquez. Reginald. Azor.)

Probatur primò, quia ita factum eſt in multis Religionibus, quæ reformatæ ſunt auctoritate Superiorum. Secundò, quia vouens aliquam regulam, debet eſſe paratus,quantum eſt ex ſe ad bonum regulæ,& Religionis;atqui ad bonum regulæ,ac Religionis maximè conducit, quod prauæ conſuetudines illi aduerſantes amputentur, ergo ſi hoc fiat, taliter profeſſus tenetur ſtare tali reformationi. Tertiò, qui ſe ſubiicit alicui regulæ, etiam ſe ſubiicit fini per illam intento, ſed ad conſequendum finem intentum per regulam, maximè conducit,vt regula in integrum obſeruetur, ergo ſi hoc fiat, tenetur Religioſus ſtare; ergo qui profitetur aliquam regulam tempore relaxationis, virtualiter ſe ſubiicit reformationi ipſius regulæ ſi fiat, etiamſi ſit homo ſimplex, indoctus, ac idiota, quia talis ignorantia,vt notat Suarez *num.19.* non excuſat inuoluntarium, & qui profitetur regulam, virtualiter vult bonum illius. 105. (Suarez.)

Ex quo ceſſat obiectio, quæ hic fieri poterat, quia hic profeſſus eſt regulam, vt ſic relaxatam, ergo non habuit intentionem ſe 106.

vltra ad alia obligandum. Hoc tamen non poteſt dici, quia qui profitetur aliquam regulam, & voluntariè illi ſe ſubiicit, virtualiter vult conſequi finem regulæ, & bonum illius, ergo etiam ſe ſubiicit reſtaurationi regulæ, niſi ipſe, qui profeſſionem emiſerit, habuiſſet limitatam intentionem non ſe obligandi ad alia, niſi tantùm ad illam regulam relaxatam.

---

## QVÆSTIO VII.

### *Inferuntur multa ex dictis valdè vtilia ad varios caſus.*

### SVMMARIVM.

107 *Prælatus non poteſt cogere ſubditum ad ea, quæ non ſunt ſecundum regulam, v. g. ad acceptandum Epiſcopatum.*

108 *Prælatus non poteſt præcipere aſperitates perpetuas non contentas in regula, bene pro aliqua vrgente occaſione.*

109 *Quando regula, ſeu Conſtitutio ſolum obligat ad pœnam, vel veniale non poteſt Prælatus obligare ad mortale.*

110 *Si in aliquo ſubdito multa ſit contumacia, tunc poterit obligari ſub mortali.*

111 *Ob vnius, vel duorum culpam non poteſt Prælatus ponere præceptum ſub mortali.*

112 *Prælati Religioſos viuentes in Hiſpania non poſſunt cogere vt vadant vltra mare, niſi hoc habeant ex profeſſione.*

113 *Prælatus poteſt cogere ſuum ſubditum, vt audiat confeſſionem, & inſeruiat Religioſo peſte laboranti.*

107. EX his inferes. Primò, Prælatum Religionis non poſſe cogere ſuum ſubditum, ad tranſeundum ad Religionem arctiorem, & ſtrictiorem, nec ad acceptandum Epiſcopatum, quia hæc nullo modo ſunt ſecundum regulam, nec pertinent ad ſtatum Religionis, nec fieri Epiſcopum pertinet ad Regularem vitam; & hoc eſt verum eſto in regula dicatur, obediendum eſſe Prælatis, vt dicitur *in regula Minorum, cap.10.* & *in Conſtitutionibus Societatis, part.3. cap.1. §.23.* & *part.6. cap.1.* Eſt enim ſenſus obediendum in omnibus, quæ ſunt ſecundum regulam. Tamen Summus Pontifex poteſt cogere Religioſum ad acceptandum Epiſcopatum. Ita Soto *lib.1. de iuſtitia, quæſt.2. artic.2.* Valentia *ſecunda ſecundæ, diſp.10. quæſt.3. concluſ.6.* Rodriguez *tom.1. Regular. q.19. art. vlt.* Bonacina *loco citato, n.18.*

Reg. Minor. Conſt. Societ.
Soto. Valentia. Rodrig. Bonacina.

108. Secundò inferes. Quod Prælatus non poteſt præcipere per ſe ieiunia perpetua, vel aſperitates corporis non contentas in regula, nec ſubditus tenetur ei obedire, cum hoc ſit ſupra regulam. Dixi *per ſe*, quia in pœnam delicti commiſſi poterit præcipere. Ita Vaſquez *citato loco, num.20.* Sylueſter *verb. Religio. 6. q.6.* Corduba *in expoſitione regulæ S. Franciſci, cap.10. quæſt.2. Dict.6.* Leſſius *lib.2. de iuſtitia, cap.41. dub.9. num.75.* & bene notant Auctores vltimi, quod Prælatus ob aliquam occaſionem, vel neceſſitatem publicam Eccleſiæ, poterit ad tempus præcipere omnibus aliquod ieiunium, vel aliquid auſterum, & hoc videtur valdè conſentaneum regulæ.

Vaſquez. Sylueſt. Corduba. Leſſius.

109. Tertiò inferes, quod quando regula, vel Conſtitutio Ordinis ſolum obligat ad pœnam, vel ſolum obligat ad veniale, non poterit Prælatus etiam Generalis obligare ad illius obſeruantiam ſub culpa mortali, quia hoc eſt iam facere nouam regulam. Ita Vaſquez 1. 2. *diſp.154. cap.3. num.21.* Sanchez *citatus, lib.6. in Decalog. cap.2. num.46.* Salas, Ledeſma, Bonacina, Peirinus, quos citat, & ſequitur Bordonius *tom.2. Reſolut.58. n.2. & ſequentibus.* Leſſius *lib.2. cap.41. num.74.* M. Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *tom.2. Regul. tract.3. diſp.6. num.92.*

Vaſquez. Sanchez. Salas. Ledeſma. Bonacina. Bordon. Fr. Anton.

110. Nota tamen quod quamvis regula, vel conſtitutio non obliget ad culpam, ſed tantum ad pœnam, tamen ſi in aliquo Religioſo detur magna tranſgreſſio, & multa contumacia, vel alia ſimilis cauſa, tunc ſecundum regulam poterit Superior hunc ſub mortali obligare immediatè ad talem obſeruantiam. Ita Sanchez, Vaſquez, Ledeſma, Salas, quos referunt citati Bordonius *num.4.* & Peirinus *de ſubdito, quæſt.1. cap.5. §.3. Dicto 2.* Leſſius *ſuprà, num.74. verſic. Hinc ſequitur.* Et ratio eſt, quia in hoc caſu grandis tranſgreſſio, & contumacia, requirunt grande remedium, & pœnam delinquentis, ad obediendum.

Sanchez. Vaſquez. Ledeſma. Salas. Bordon. Leſſius.

111. Quartò inferes, quod propter vnius, vel duorum culpam, non poteſt Prælatus ponere præceptum, quod obliget totam communitatem ſub peccato mortali. Ita Vaſquez 1. 2. *diſput.154. cap.2. num.21.* Sanchez *lib.6. in Decalog. cap.2. num.46.* Ledeſma, Salas, quos citat, ac ſequitur Peirinus *de ſubdito, quæſt.1. cap.5. §.3. dict.2.* Viualdus *titulo de ſubdito, Inquiſit.1. num.30.* Et ratio eſt, quia vita aliquorum relaxata non debet nocere aliis obſeruantibus, vt eis iniiciantur conſcientiæ laquei, hoc enim ipſis obſeruantibus eſt notabile grauamen ſuper regulam, & ideo obedire non tenentur.

Vaſquez. Sanchez. Ledeſma. Salas. Peirin. Viualdus.

112. Quintò inferes, quod non poſſunt Prælati Religioſos viuentes in Hiſpania, cauſa conuerſionis animarum, cogere vt vadant ad Indios, vel vltra mare, niſi hoc habeant ex profeſſione, quia res eſt valdè difficilis, & multis expoſita periculis corporis, & animæ. Ita Leſſius *citatus, cap.41. dub.9. num.75.* Suarez *citat. cap.8. num.6.* Sanchez *loco allegato, n.47.* Rodriguez *citata, quæſt.19. art.7.* Portel. *verb. Obedientia.*

Leſſius. Suarez. Sanchez. Rodrig. Portel.

113. Sextò inferes, quod Prælatus poſſit cogere ſuum ſubditum, vt inſeruiat Religioſo peſte ægrotanti; & quantum ad ſæculares ſi non adſint Parochi, vel Parochiani, non ſufficiunt, ſi Religioſus eſt ex Ordine Mendicantium, poteſt cogi à ſuo Prælato, vt audiat confeſſiones peſte laborantium, quia Mendicantes ex iure ſunt coadiutores Epiſcoporum. Ita Rodriguez *tom.3. Regul. q.3. art.4.* & Sanchez *citatus, num.40.*

Rodrig. Sanchez.

RESO

# RESOLVTIO XLI.

## *De Libertate, ſeu Immunitate Eccleſiaſtica.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Immunitas Eccleſiaſtica eſt de iure Diuino.*

### SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, Eccleſiaſticæque perſonæ, eorúmque bona, ex iure diuino ſunt immunes, ac libera à poteſtate ſeculari.*

2 *Ita apertè indicant Pontifices, ac Concilia in ſuo modo loquendi.*

3 *Probatur ex facto Ioſeph, ac ex verbis Chriſti Domini cum D. Petro in ſolutione tributi.*

4 *Nec obſtat, ſi dicantur, quod aliqui Auctores negent eſſe de iure diuino, quia multo plures Auctores ſtant pro noſtra ſententia, & oppoſitam graui cenſura afficiunt.*

*Saltem negari non poteſt, quod hæc noſtra ſententia radicaliter eſt de iure diuino. Ibid.*

5 *Eccleſia ex iure diuino habet poteſtatem acquirendi bona, & oblationes ad ſui fabricam, ac ſuſtentationem ſuorum miniſtrorum.*

1. IMMVNITAS Eccleſiæ tam in perſonis ſuis Eccleſiaſticis, quam in eius bonis eſt de iure diuino, vt eſt communis ſatis ſententia. Almainus *de Eccleſia poteſtate, cap.*8. Bellarm. *lib.*1. *de Clericis, cap.*28. *propoſit.*5. & *cap.*29. Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*9. Clauis Regia *lib.*11. *cap.*8. *n.*6. & alij multi apud ipſos. Et ex Canoniſtis multi, quos citant, ac ſequuntur Rolandus *tom.*1. *conſil.*13. *num.*18. Farinac. *de Inquiſitione, quæſt.*8. *num.*2. Et pro hac ſententia pluſquam triginta Auctores referunt Ceuallos *communes contra communes, tom.*4. *quæſt.*510. Diana *tom.*1. *tract.*2. *de immunitate Eccleſiæ, Reſolut.*1. & pro hac ſententia multa, & magna adducunt fundamenta. [Almain. Bellarm. Suarez. Clauis Reg. Roland. Farinac. Ceuallos. Diana.]

2. Ex maximè probatur ex modo loquendi Sacrorum Conciliorum Colonienſe 1. *p. cap.*20. ait: *Quod talis immunitas iure pariter diuino, ac humano introducta eſt*, & *cap. Quenquam, de cenſibus, in* 6. vbi ait Bonifacius VIII. *Eccleſiæ, Eccleſiaſticæ perſonæ, ac res ipſarum, non ſolum iure humano, quin imo & diuino, à ſecularium poteſtate ſunt immunes.* Et Concilium Trident. *ſeſſ.*25. *cap.*20. *de reformatione*, ait: *Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtituta eſt.* Et ita communiter loquuntur alia Concilia, de quo latè egi *in meo tractatu de immunitate Eccleſiæ, §.*1. [Conc. Col. Bonif. VIII. Trident.]

3. Deducitur ex multis locis Sacræ Scripturæ. Nam Ioſeph fecit omnem terram tributariam Pharaoni. *Præter terram ſacerdotalem.* Gen.47. [Geneſ.47.] n.22. cum exactores tributi Petrum interrogaſſent. Matth.7. num.23. *Magiſter veſter non ſoluit didrachma.* Chriſtus poſtea vt Petrum, in quo repræſentabatur tota Eccleſia, inſtrueret, interrogat. *Reges terræ, à quibus accipiunt tributum, vel cenſum, à filiis ſuis, an ab alienis.* Reſpondet Petrus *ab alienis.* Inde infert Chriſtus, *ergo liberi ſunt filij, vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare*, &c. *& inuenies ſtaterem, illum ſumens, da eis pro me, & te.* Iubet Dominus dare pro ſe, & Petro, non quia debebant, vt perperam dicunt Hæretici, *Sed ne ſcandalizemus eos*; ad euitandum nempe ſcandalum vt aduertit D. Ambroſius *in Annotationibus ad Exod. cap.*3. & ait, *Non debebat filius Dei, non debebat Petrus, ſed ne ſcandalizemus, da eis pro me, & te.* Et rectè notat Gloſſa, vt expendi *tom.*4. *in Euang. c.*9. *q.*11. *n.*98. Quod eandem monetam, ſeu ſtaterem iubet Chriſtus dare pro ſe, & Petro, vt ſummam vnionem cum eo denotaret; & Chriſtus erat liber à tributo, vt pote verus filius, vt ipſemet Dominus dixit: *Ergo liberi ſunt filij.* Et Petrus, in quo repræſentabatur ſtatus Eccleſiaſticus, omnéſque Eccleſiaſtici, vt vocati in peculiarem ſortem Dei; & quia Chriſtus Dominus dixerat Petro, *Vade da eis pro me, & te.* Intellexerunt Sacri Apoſtoli in Petro eſſe maiorem aliquam excellentiam, vt notant D. Chryſoſt. D. Hieron. D. Remigius, D. Paſchaſ. nam ob hanc cauſam immediatè dixerunt Apoſtoli, *In illa hora acceſſerunt Diſcipuli ad Ieſum, quis putas maior eſt in regno cœlorum.* Matth.18. n.1. vt latè expendi *tom.*4. *in Euang. cap.*10. *q.*4. [Matth.17. D.Ambr. Gloſſa. Tomus 4. D.Chryſ. D Hieron. D.Remig. D.Paſchaſ. Matth.18.]

Dicent aliqui, quod quamvis noſtra ſententia ſit multorum Auctorum, tamen multi Auctores tenent, quod non ſit de iure diuino, ſed humano. Sed contra pro noſtra ſententia multo plures Auctores pugnant, vt tenent Cevallos, & Diana *citati*, qui pluſquam quinquaginta Auctores referunt, ex quibus multi oppoſitam ſententiam graui cenſura afficiunt, vt pote contra communem modum loquendi Summorum Pontificum, ac Conciliorum, vt videre eſt apud Farinac. *tom.*1. *q.*8. *n.*1. Deinde ipſimet Auctores contrarij, vt notant Ceuallos *in Defenſorio ad Regiam maieſtatem, à q.*899. *n.*107. Bellarm. *lib.*2. *de Clericis, c.*28. 29. & 39. Suar. *lib.*4. *contra Regem Anglum, cap.*9. *num.*6. Layman *in Theologia Morali, lib.*4. *tract.*9. *cap.*8. *numero* 1. fatentur Romanum Pontificem habere poteſtatem immediatè datam à Chriſto. *Quodcunque ligaueris ſuper terram.* Eximendi Eccleſiaſticos, eorúmque bona à poteſtate ſæculari, atqui de facto illa exemit, vt conſtabit ex quæſtione ſequenti, ergo ſaltem radicaliter illa omnia ex iure diuino ſunt exempta. 4. [Diana. Farinac. Ceuallos. Bellarm. Suarez. Layman.]

Confirmatur, quia Eccleſia ex iure diuino, ac naturali habet poteſtatem acquirendi bona temporalia, oblationes, ac donationes fidelium ad ſui fabricam, ac ſuſtentationem ſuorum Miniſtrorum. Vt colligitur ex *cap. vltim.* 10. *q.* 1. & ex *cap.*1. & *cap.*3. *Peruenit* 16. *q.*7. & docent D. Thomas 2.2. *q.*86. *art.*2. *q.*87. *num.*3. Alenſ. 3. *p. q.*53. *membr.*2. Couar. *lib.*1. *variar. cap.*17. Gutier. *lib.*2. *quæſtionum Canonicarum, cap.*21. Henriq. *quodlib.*4. *q.*28. 5.

## QVÆSTIO II.

### *Immunitas Eccleſiaſtica in omni Regno eſt de iure Canonico, & ſoluuntur argumenta cuiuſdam Recentioris.*

### SVMMARIVM.

6 *Immunitas Eccleſiaſtica eſt expreſſa de iure Canonico.*
7 *Multis locis iuris probatur, & n. 8.*
9 *Probatur ex factis multorum Pontificum.*
10 *Primum argumentum fundatur in falſa præſumptione, quod Eccleſia habeat multa bona, & n. 11.*
12 *Et dato, quod bonis Eccleſiæ ſit Reſpublica extenuata, recurrendum eſt ad Pontificem.*
13 *Secundum argumentum reiicitur, nam facere legem, quod ſubditi non relinquant bona ſua Eccleſiæ, eſt contra Sacros Canones, & damnauit Paulus V. contra Venetianos, n. 14. & 15.*
16 *In lege poſitum, vt bona quæ veniunt Eccleſiæ intra annum, vendantur, irrita eſt, & nulla.*
17 *Homines particulares in ſuis bonis poſſunt ponere conditionem, ne eorum bona tranſeant ad Eccleſiam, de eis non loquuntur leges, ſicut de Principibus, & num. 18. & 19.*
20 *Quartum argumentum de aliquibus Regibus, qui ſanguine, ac armis comparauerunt regna, hoc eſt commune omnibus ferè Regibus Chriſtianis, & n. 21.*
22 *Inde formatur argumentum pro noſtra ſententia ex prædicatione Euangelica.*

6. Bartol. Hoſtienſ. Archidiac. Vgolin. Alexand. Menoch. Barboſa. Ceuallos. Ægid. ſi Luſ.

LEx, quæ prohibet ne Eccleſia valeat habere bona immobilia, ac data recipere, euidenter pugnat cum iure Canonico, Bartol. Hoſtienſ. Archidiac. Vgolinus, Alexander, Menoch. Martha, & alij multi, quos citant, ac ſequuntur Barboſa *in Collectanea ad lib. 1. Decretal. tit. 2. cap. Eccleſia Sanct. Mariæ de Conſtit. n. 2.* Surdus *lib. 3. conſil. 301. num. 67.* Ceuallos *tom. 4. communes contra communes, quæſt. 889.* Ægidius Luſitan. *lib. 8. Codic. de Sacroſanctis Eccleſiis, part. 5. §. 1. num. 111.* & hi vltimi quatuor Auctores tenent legem Portugalliæ diſponentem, quod Eccleſia non valeat comparare bona immobilia vltra annum, eſſe contra ius Canonicum, ac proinde aliquo priuilegio Apoſtolico, munienda ſit.

7. Alex. IV. Concil. Chalced.

Probatur. Primò, quia Principes ſæculares non poſſunt facere leges, ne ſubditi bona ſua Eccleſiis relinquant, nec quod Eccleſia ea valeat comparare, ac poſſidere, *cap. 1. de immunitate, in 6.* Vbi Summus Pontifex Alexander IV. diſponit: *Ne liceat Principibus ſæcularibus ipſas Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas, ad diſtrahendum, vel alienandum, aut extra manum ſuam ponendum acquiſita, vel quæ deinceps acquirent aliquatenus coarctare.* Et idem determinauit Concilium Chalcedonenſe *cap. Bene quidem, diſtinct. 6.* & idem præcipitur ſub pœna excommunicationis *cap. finali, de immunitate, in 6.* quod latè probat multis Auctoribus adductis Nauar. *lib. 3. conſil. de immunitate Eccleſiæ, conſil. 2.* & ſubdit, quod illi, qui talia intendunt exequi nullo modo poſſunt cenſura eximi.

8. Gloſſa. Filinus. Abbas. Angelus. Caſtrenſ. Clarus. Andreas. Barboſa. Nauar. Surdus. Ægid. Bulla Cœn. Trident.

Probatur ſecundò, quia omnes leges editæ à Principibus ſæcularibus contra libertatem Eccleſiæ, ſunt nullæ, nulliúſque valoris, nullo modo poſſunt executioni dari, *cap. Aduerſus, de immunitate Eccleſiæ, cap. Sancta Maria, de Conſtitut. cap. Decernimus de iudiciis, cap. Finali, de rebus Eccleſiæ non alienandis, cap. Nouerit, de ſententia excommunicationis, cap. Sacroſancta, de elect. cap. Bene quidem, diſt. 96. Authentica caſſa, & irrita, Codic. de Sacroſanct. Eccleſ.* & latè probant Gloſſa, Filinus, Abbas, Angelus, Paulus Caſtrenſis, Iulius Clarus, Ioannes Andreas, & alij multi, quos citant, ac ſequuntur Barboſa *ad cap. Sanct. Mariæ.* Fagnanus *de iuſta ſententia Pauli V. contra Venetios, part. 3. fol. 42.* Surdus *de immunitate, titul. 2. quæſt. 15. num. 61.* Ægidius Luſitan. *lib. 1. Cod. de Sacroſanct. part. 5. §. 2. n. 3.* & contrarium magnis cenſuris prohibetur in Bulla Cœnæ *cap. 18.* & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.* & *ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat.*

9. Bzouius. D. Ambr. Paulus V. Fagnanus. Guadal.

Probatur tertiò, ex factis. Cum Henriquez Imperator feciſſet legem, ne ſæculares relinquerent bona ſua Eccleſiis, eum grauiter redarguit Innocentius III. & ſub anathemate legem antiquare fecit, ſubdens, *Cum huiuſmodi conſtitutio tam diuinis, quam humanis ſit legibus inimica.* Anno 1210. refert Abrahamus Bzouius *eodem anno, num. 4.* ſimilem legem fecit Imperator Theodoſius, eum videret Rempublicam pauperem, & bona Eccleſiæ multum creſcere, quam legem, vtpote contra libertatem Eccleſiæ reuocare fecit D. Ambroſius; refert *l. 27. & 28. Codice Theodoſiano.* Et etiam refert Baronius *anno 390. num. 9.* & cum Venetiani anno 160. ſimilem legem feciſſent, eam condemnauit, reprobauit, ac annullauit Paulus V. vtpote contra libertatem Eccleſiæ, ac Sacros Canones, vt multis documentis referunt citatus Fagnanus, & noſter Carmelita Fr. Marcus de Guadalaxara *in Hiſtoria Pontificali, 5. part. lib. 2. cap. 1. & 2.*

### *Ponuntur argumenta cuiuſdam recentioris.*

10. Tiraquel. Calderin. Aymon. Alciatus. Conar. Cald. Peret. Cabedo.

Sic argumentatur. Princeps ob bonum commune ſuæ Reipublicæ, abſque vllo odio in Eccleſiam poteſt facere legem ex conuenienti ratione, vt eius ſubditi ſua bona non relinquant Eccleſiis, ac Monaſteriis, vt tenent Tiraquell. Calder. Aymon, Alciatus, Couar. quos citant Caldas Pereira *ad tit. empt. & vendit. num. 36.* Cabedo *2. part. deciſion. 115.* Cum ergo in multis partibus redditus Eccleſiarum, ac Monaſteriorum ſint valdè pingues, & largiter ſufficiant ad ſuſtentationem, & aliunde Reſpublica ſit debilitata, ac extenuata in bonis, videtur conueniens, quod Princeps ponat limitem in acquirendis bonis ab Eccleſia.

11. Bellarm.

Reſpondetur, quod argumentum nullam vim habet. Primò, vt argumentatur Cardin. Bellarmin. *contra Venetianos.* Talis lex non eſt neceſſaria ad conſeruationem Reipublicæ, nec

nec in Italia, nec Germania, nec Gallia, nec in
Hiſpania, ergo nec in illo Regno; inde infert
Cardinalis Bellarm. quod ſit de iure Gentium,
ac omnium nationum non prohibere Eccleſiis,
vt valeant bona comparare. Secundò, falſum
eſt id, quod dicitur nempe, quod Eccleſiæ, ac
Monaſteria, in Italia, Gallia, ac Hiſpania ſint
valdè opulenta, & multis abundent: nam or-
dinariè loquendo ſunt in magna paupertate, &
multis indigent, & Monaſteria multas neceſſi-
tates ſuſtinent, vt facta bona inquiſitione con-
ſtabit; & lex, quæ fundatur in falſa præ-
Panormit. ſumptione, falſa, & nulla eſt, vt tenent com-
Felinus. muniter Baldus, Panormitanus, Filinus, Na-
Nauarr. uarrus, Couar. & alij innumeri, quos citant, ac
Couar. ſequuntur Soto *lib.1. q.6. art.4.* & *in 4. diſt. 22.*
Soto. Suar. *q.1. art.3.* Suar. *3. de leg. cap.23. n.9.* Clauis Re-
Clauis Reg. gia *lib.3. cap.7. num.8.* Lorca *de leg. diſp.21.*
Lorca. *ad finem*

12. Secundò, dato caſu argumenti, quod Reſpu-
blica minuatur, cum bonis, quæ ab Eccleſia
acquiruntur, nunquam Principibus licet talia
ſtatuta facere, ſed debent recurrere ad Roma-
num Pontificem, ei ſuas rationes exponendo,
Paul. Caſtr. vt docent Paulus Caſtrenſis *l. fin. Codic. de Sa-*
Angelus. *croſancta Eccleſ. num.6.* Angelus *l. filiusfami-*
Clarus. *lias, §. Diui, ff. de legatis, 1.* Iulius Clarus *lib.5.*
Bellarm. *Receptar. § finali, quæſt.82.* Bellarminus *lib.1.*
Ceuallos. *de Clericis, cap.17.* Ceuallos *communes con-*
*tra communes, quæſt.899.* Et hæc doctrina pro-
cedit in tam vehementi caſu, quod etiam in
graui neceſſitate, ſi ipſa temporis ſpatium con-
cedat Princeps ſæcularis non poteſt ſine re-
curſu ad Pontificem, impedire, ac ſumere bona
Ceuallos. Eccleſiaſtica; vt docent idem Ceuallos *citata,*
Matheſil. *quæſt. num.193.* Matheſilan. *ſingular.* 110.
Surdus. *num.8.* Surdus *de Alimentis, tit.2. quæſt.15. n.61.*
Lapus. Lapus *allegat.92. num.7.* Suarez *contra Reg.*
Suar. *Angliæ, cap.36. num.6. & 8.* Valenzuel. *contra*
Valenzuel. *Venet. op.11. & 47.* Auctores vero allegati
in argumento pro contraria ſententia loquun-
Ægid. tur in caſu diſpari, vt notat Ægidius Luſit. *n.7.*
& videntur ſignificare de hac re ſupplican-
dum eſſe à Pontifice.

13. Secundò, ſic argumentatur. Non repugnat
libertati Eccleſiæ, quod Princeps faciat le-
gem, qua prohibeat, ne ſubditi ſui relinquant
ſua bona Eccleſiis: nam talia bona ſunt in
manu, ac poteſtate ſæcularium, ac proinde ſunt
ſubiecta Principi, ac eius legi. Deinde Prin-
ceps poteſt facere legem, quod ſi eius ſubditi
velint relinquere bona ſua Eccleſiis hoc va-
leant facere, ea tamen conditione, vt Eccle-
ſia talia bona intra certum temporis ſpa-
tium, verbi gratiâ, intra annum, vendat,
ſeu à ſe aliena faciat: nam talia bona tranſeunt
ad Eccleſiam affecta hoc onere, & inde vi-
detur, quod Eccleſia ſit aſtricta ad tale onus,
quod videtur deſumi ex *l. ſi conuenerint, 8. § ſi*
*fundus, ff. de pignor. & act.* & ex *l. ſi debitor 12.*
Bartol. *Cod. de diſtract. pignor.* Bartol. *l. Reſcripto, §. ſcien-*
Iaſon. *dum, num.5. ff. muner. & honor.* Iaſon *l. Placet,*
Baldus. *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. n.71.* Baldus, Decius,
Decius. Guillelmus, Valaſcus, Caldas Pereira, quos re-
Guillelm. fert Gabriel Pereira *manu Regia, cap.67. n.16.*
Valaſius. & hoc argumentum exiſtimat habere ma-
Cald. Pereir. gnam vim.

14. Argumentum nullius eſt valoris, ac mo-
menti apud nos Catholicos Romanos: nam
totum quod aſſumit, eſt contra ſacros Cano-
nes, ac Decreta Romanorum Pontificum: nam
quod ait, etſi repugnat libertati Eccleſiaſticæ,
facere legem, vt dimittant bona acquiſita,
non tamen repugnat tali libertati facere le-
gem, ne amplius alia bona acquirat. Hoc aper-
tè contrariatur *cap. de immunitate Eccleſiæ*, vbi
expreſſe Alexander IV. vt iam retuli *ſupra,* Alex. IV.
*n.7.* prohibet, ne Principes faciant legem, qua
prohibeant, vt Eccleſia non habeat *bona iam*
*acquiſita, vel deinceps acquirenda.* Nota ver-
bum *Deinceps acquirenda.* Et *cap. finali eodem*
*Titulo*, vbi ſub pœna excommunicationis
prohibentur Principes edere legem, qua co-
gantur Eccleſiaſtici *bona obtenta vendere, vel*
*emere de futuro.* Et in hac conſequentia proce-
dunt omnes Textus adducti primo, & ſecundo
fundamento.

Id verò quod ait, quod Principes poſſunt 15.
facere legem, ne ſubditi ſui relinquant bona
ſua Eccleſiis, hoc expreſſe repugnat cum cita-
tis Textibus; & talem legem fecit Henricus
Imperator, vt iam dixi *ſupra, n.9.* eam damna-
vit Innoc. III. & ſub cenſuris eam fecit reuoca- Innoc. III.
re. Similem legem fecit Theodoſius Imperator,
& D. Ambroſ. eum coëgit talem legem reuo- D. Ambr.
care, & hac noſtra ætate ſimilem legem fece-
runt Venetiani, & Summus Pontifex Paul. V.
eam damnauit. Venetiani fecerunt legem con-
tra libertatem Eccleſiæ, quæ quinque capita
habebat, ad quæ omnia reducebantur: & Ter-
tium Caput erat, ne eius ſubditi relinquerent
bona ſua Eccleſiis, quæ res magnam contro-
uerſiam excitauit inter Sanctam Sedem Apo-
ſtolicam; ac illuſtrem Rempublicam Vene-
tam, & multis factis tractationibus cum Viris
Doctiſſimis, ac Vniuerſitatibus Salamanticæ,
Complutenſi, Pariſiorum iudicatum fuit vna-
nimi conſenſu talem legem eſſe contra Sa-
cros Canones, ac libertatem Eccleſiæ, & ſic
talem legem reprobauit, damnauit Paulus V. Paul. V.
& Venetiani compulſi ſunt cenſuris, talem
legem reuocare, vt tanquam filij obedientes
Eccleſiæ fecerunt per publicum edictum die
22. Auguſti anno 1607. vt referunt noſter
Carmelita Guadalajara *in Hiſtoria Pontifica-* Guadalajar.
*li, 5. part. lib.3. cap.1. §. En auer recebido.* Fagna- Fagnanus.
nus *de iuſta ſententia Pauli V. contra Venet.*
*part.3. fol.41. & 42.*

Ad id verò quod ait, quod talia bona 16.
tranſeunt ad Eccleſiam cum illo onere, vt intra
tale tempus vendantur, & alienentur, tale onus
non ponitur in illis bonis prout ſunt in ma-
nu ſæcularium, ſed in manu Eccleſiaſticorum,
vt bene notat Fragoſus *de poteſtate Eccleſiæ,* Fragoſus.
*part.2. cap.6. num.22.* Deinde hoc apertè re-
pugnat cum *cap.1. de immunitate*; vbi Alex IV. Alex. IV.
*Ne liceat Principibus ſæcularibus ipſas Eccleſias,*
*& perſonas Eccleſiaſticas, ad diſtrahendum, vel*
*alienandum, aut extra manum ſuam ponendum*
*acquiſita, vel quæ deinceps acquirent*; & hæc, &
ſimilia ſunt quædam fraudulentia contra Sa-
cros Canones, quæ maximè reprobantur
*cap. Quanto, de Priuil.* & latè probant Panorm. Panorm.
Bartol. *l. filiifamilias, §. Diui, ff. de legatis 1. n.12.* Bartol.
Alexander *volum.2. conſil.211. n.7.* Suarez *contra* Alexand. Suar.
*Reg. Angliæ, lib.4. c.33. n.6.* Martha *de iuriſdict.* Martha.
*part.4. centur.1. caſ.6. n.16.* Durandus *in Bulla* Durand.
*Cœnæ, lib.2. Can.15. q.19. num.83.* Ægidius Lu- Ægid. Luſit.
ſitan. *lib.1. Cod. de Sacroſanct. Eccleſiis, part.5.*
*§.2. num.4.*

17. Argumentantur tertio particulares homines Reipublicæ abſque eo, quod contradicant libertati Eccleſiaſticæ, & abſque vlla licentia Romani Pontificis, poſſunt diſponere de rebus ſuis, ſiue in teſtamento, ſiue in donationibus, clauſula appoſita, vt numquam huiuſmodi bona, ad Eccleſiam, ſeu Monaſteria, ſeu perſonas Eccleſiaſticas deueniant, vt de facto dantur multi maioratus in Hiſpania, ac Portugallia, tali conditione affixa, & talis donatio, ſeu inſtitutio eſt valida cum ſit facta abſque odio Eccleſiæ, vt tenent
Couarr. Couar. *lib.* 1. *Reſolut. cap.* 1. Decius *conſ.* 426.
Decius. Rippa. Rippa *l. ex facto*, §. *ſi quis Rogatus*, *ff. ad Trebellian. num.* 38. Fernandus Arias *l.* 15. *Tauri, n.* 64.
Arias. Rubius. Rubius *in Repetitis, Rubrica de donation. inter virum, & vxorem*, §. 16. *num.* 4. Molina
Molina. *tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 27. *ad fin.* ergo videtur etiam quod Princeps abſque eo, quod contradicat Eccleſiæ libertati ſine licentia Summi Pontificis poteſt prohibere ne bona immobilia veniant ad Eccleſiam.

18. Reſpondetur primò, quod non valet argumentum de caſu comprehenſo in lege, ad caſum in illa non contentum, & maximè in materia odioſa, vt latè probat Pilinus *in Proœmio Decreti*. Anton. Gomez *in* §. *ex maleficiis. n.* 13. *inſtituta de action. omnium Indicum*, *num.* 47. Franciſcus Coſcius *repetitione in Capitulum Tranſlato, num.* 50. Caſtro *lib.* 1. *de poteſtate legis, cap.* 71. *documento* 3. Rebellus *de obligatione Iuſti. lib.* 1. *p.* 1. *q.* 6. & 7. Clauis Regia *lib.* 3. *c.* 8. Salas *diſp.* 21. *ſect.* 13. Sacri autem Canones diſtrictè, ac expreſsè præcipiunt, ne Principes, ac Magiſtratus ſæculares impediant Eccleſias acquirere bona, nec etiam impediant, vt eorum ſubditi ſua bona relinquant Eccleſiis, inde non eſt formandum argumentum ad homines particulares, de quibus leges non loquuntur. Sit exemplum *cap. finali, de immunitate, in* 6. ſub pœna excommunicationis mandatur Principibus, ac Magiſtratibus, ne ita diſponant, vt ſui ſubditi Clericis, aut perſonis Eccleſiaſticis non vendant aliquid, nec molant triticum, nec panem coquant, & tamen ſi homo particularis hoc præſtiterit, & noluerit aliquid vendere Clerico in nullam cenſuram incidit, cum de ipſo lex non loquatur.

19. Deinde eſt diſpar ratio in Principe, ac in homine particulari: nam homo particularis habet plenarium dominium ſuorum bonorum, vt ad ſui beneplacitum valeat de eis diſponere, niſi interueniat aliqua lex repugnans, & ideo Pater non poteſt filium priuare ab hæ-
Molina. reditate, vt cum multis notat Molina *de Primogenit. cap.* 13. At vero Princeps habet altum, & ſublime dominium in ipſis bonis prout reſpiciunt bonum commune Reipublicæ, illiúſque membrorum, atqui Clerici, & Religioſi (quamvis habeant aliquas exemptiones) ſunt Reipublicæ membra, & inde eis fit magna iniuria, ac grauamen, ſi priuentur ſuo iure, ac ab acquirendis bonis, quæ eis ob-
Decius. ueniunt, vel ad eos pertinent, vt tenent Decius *cap. Eccleſia, Sanct. Maria de Conſtitut.*
Caſſanatus. *num.* 3. Caſſanatus *de conſuetud. Burgundiæ,*
Alexand. §. 10. Alexander *volum.* 2. *conſil.* 211. *num.* 7.
Ægid. Ægid. *Luſitan. leg.* 1. *de Sacroſanct. Eccleſ. p.* 5. §. 2. & alij.

Quartò, argumentatur Caldas Pereira *ad* 20.
*titulum emption. ac venditionis, cap.* 18. *num.* 35. Caldas.
quod Reges Portugalliæ ſuum Regnum, illiúſque terras acquiſiuerunt, ac comparauerunt, armis, & ſanguine; & hac de cauſa maiorem, & ampliorem habent iuriſdictionem tanquam datam à Summis Pontificibus, quam cæteri Principes.

Hoc argumentum nihil probat, nam quam- 21.
vis Summi Pontifices magna liberalitate multa conceſſerint Sereniſſimis Regibus Portugalliæ ob eorum eximium zelum in fidem Catholicam, non inde ſequitur quod ipſi valeant facere legem prohibentem, vt ſubditi eorum ne relinquant bona ſua Eccleſiis abſque privilegio Apoſtolico. Secundò, id quod aſſumit in argumento militat in omnibus ferè Regibus, ac Principibus Chriſtianis ferè omnes omnia regna ſua comparauerunt armis, & ſanguine; ſic Reges Caſtellæ, Aragoniæ, ac Barcellonæ fortiter pugnauerunt contra Maurorum exercitus, qui aliquando fuerunt tam copioſi, vt eſſent ferè ducenta millia hominum, & ſæpè viſus eſt D. Iacobus Apoſto- D. Iacob.
lus in equo candido diſtricto gladio pugnans pro Chriſtianis, quæ magnæ victoriæ in multis Hiſpaniarum Eccleſiis celebrantur. Hiſto- Hiſtor Hiſp.
ria generalis Hiſpaniæ *folio* 308. *num.* 44. & *fol.* 632. *num.* 34. Sic & Germaniæ Imperatores magnis, ac duriſſimis bellis contra infideles, vt videre eſt ex Conſtantino Magno vſque ad præſens tempus apud Baronium, & Abraha- Baron.
mum Bozium, ſic & Sereniſſimi Reges Gal- Bozius.
liæ perpetua pugna contra Hæreticos, & Infideles, & Sereniſſimus Rex Ludouicus XIII. Lud. XIII.
anno 1622. magno exercitu, magnaque obſidione mari, terráque expugnauit, ac deuicit Arrochelam, ſentinam, ac receptaculum omnium Hæreticorum, per tot annorum ſæcula in expugnabile, eamque ſubiugauit ad Eccleſiam Catholicam, ſic & Sereniſſimi Reges Poloniæ, Vngariæ, vt patet ex eorum Annalibus, & referunt per ſingula tempora Baronius, Bozius, Gadalaixa. Gadalaixa.

Ex quibus validum formo argumentum 22.
contra aduerſarios. Infideles in ſuis bonis, & terris habent legitimum ius, & dominium, à quo non poſſunt expoliari à Principibus Catholicis, niſi titulo prædicationis Euangelicæ: nam Chriſtus Dominus dedit hanc poteſtatem ſuæ Eccleſiæ prædicandi Euangelium in toto orbe, ſic enim ipſe dixit ſuis Apoſtolis, Marc. 16. n. 15. *Euntes in mundum vniuer-* Marc. 16.
*ſum prædicate Euangelium omni creaturæ.* Cum autem Mauri, ac Infideles nollent admittere prædicatores Euangelicos, inde Reges, ac Principes Chriſtiani tanquam miniſtri Eccleſiæ Dei, ex poteſtate ei facta à Chriſto Domino habent ius, vt Reges Infideles valeant expoliare, ac eiicere à ſuo Regno, ac dominatione, vt prædicatores Euangelij introducantur, & ab omni moleſtia, iniuria, ac grauamine cuſtodiantur. Et hæc eſt communis ſententia Theologorum. Ita Caietan. 2. 2. Caietan.
*quæſt.* 10. *art.* 8. Maior *in* 2. *diſtinct.* 44. *quæſt.* 3. Maior.
Soto *in* 4. *diſt.* 5. *quæſt vnica, artic.* 10. Victoria Soto. Victoria.
*Relect.* 1. *de indiſc.* 2. *part. num.* 2. Suarez *de fide,* Suar.
*diſp.* 18. *ſect.* 3. *n.* 7. & 8. quod optimè colligunt ex *cap. Sciuur, q.* 8. Si ergo regnum comparatum, ac acquiſitum fuit titulo miniſtrorum Euangelij,

quo

quomodo ergo fieri poteſt, vt ipſi miniſtri Euangelici priuentur debita, ac conuenienti ſuſtentatione ex ipſo regno, quod eorum intuitu fuit obtentum; nec valet dicere vt annis elapſis aliqui dixerunt, quod ad talem ſuſtentationem ſufficit ſtipendium Miſſæ, quod eſt valdè tenue, & maximè hodie, cum res vſuales magno pretio excreuerint.

23. Gabriel. Pereira. His, & aliis fundamentis Gabriel Pereira *manu Regia, tom.1. cap.67. n.9.* intendit probare legem Portugalliæ prohibentem, ne Eccleſia aliqua bona immobilia denuo acquirat ſine Regis licentia non eſſe contrariã iuri Canonico, nec ſactis Canonibus repugnare, & cum non potuiſſet habere patrocinium in aliquo textu ad eius patrocinium ad aliquas rationes, ac congruentias friuolas, recurrit, indeque meritò contra ipſum inſurgunt, ac grauiter arguunt Diana *tom. 2. tract. 2. de immunitate Eccleſiæ, Reſol.13.* Anguianus *de legibus, diſput.32. ſect.3. n.2.* Fragoſus *de poteſtate Eccleſiæ, part.2. cap.6. num.2.* Fagnan. Valenſuela, Ægydius Luſitant. *cit.* & cum ego eſſem procurator Apoſtolicus, ad immunitates Eccleſiaſticas in Regali Curia Madriti anno 1636. mihi ſæpè dictum fuit à Viris Doctiſſimis, ac profeſſoribus vtriuſque iuris in Academia Salmanticenſi, ac Complutenſi non eſſe contendum tempus, nam euidenter lex erat contra ius Canonicum, ſolum de priuilegio Apoſtolico an daretur, erat tractandum, & inquirendum.

Diana. Angian. Fragoſus. Fagnan. Valenſuela. Ægid. Luſit.

---

## QVÆSTIO III.

### *De lege Portugalliæ prohibente ne bona immobilia comparentur ab Eccleſia vltra annum ſine Regis licentia?*

### SVMMARIVM.

24 *Motiuum ſcribendi hunc tractatum.*

25 *Regis Portugalliæ vtraque manus dextera, & Rex Sebaſtianus filius obedientiſſimus Eccleſiæ vult nominari.*

26 *Reges Portugalliæ ſummo zelo ad fidem Catholicam propagandam.*

27 *Luſitani euntes in Indiam, prædicantes Chriſti fidem miſſi à Regibus Portugalliæ vaticinantur ab Iſaia.*

*Epiſtola, quas Reges Portugalliæ mittebant in Indiam ad gubernatores, ad propagandam fidem vaticinantur ab Iſaia Propheta, ibid.*

28 *Reges Portugalliæ maximè ſolliciti de bono ſui Regni.*

29 *Alphonſus Rex fecit legem de bonis denuo non acquirendis ab Eccleſia, reprobat Honorius III.*

30 *Sanchius perſiſtit, & deponitur è Regno.*

31 *Alphonſus Gomez Boloniæ, creatur Regni Gubernator poſtea factus Rex iuramento, non ſtat, & n.32. & 33.*

34 *Moritur Rex, Alphonſus inſigni pietate, ac obedientiâ in Eccleſiam Catholicam, quam ſemper habuerant Reges Portugalliæ, & n.35.*

36 *Dionyſius Rex facit concordiam cum Papa Nicolao IV. & numero 37. & 38.*

39 *Vrbanus VIII. ſeuerum diploma dat in hac re.*

40 *Maximè laudandus Rex Ioannes IV. ob ſummam eius obedientiam in Eccleſiam Catholicam, & n.41.*

CVm hæc lex eſſet iam valdè à tempore antiquo, & eius exequutio quieſceret, tamen magno ardore res renouata eſt anno 1635. vſque ad annum 1639. cum multa bona ab Eccleſia auferrentur, generoſo, ac forti animo reſiſtit vir ille præclariſſimus Apoſtolicus Illuſtriſſimus Dom. Alexander Caſtracani Epiſcopus de Nicaſtro Apoſtolicus Collector Regni, cenſuris impoſitis, multis habitis conſultationibus, tandem viſum eſt, vt Apoſtolicus Procurator de hac re mitteretur ad Regalem Curiam *Madriti*, & facta conſultatione cum Prælatis Religionum, ego omnium minimus ad tantum negotium fui electus, & multis mihi datis monumentis tam ex Archiuio Romano Vaticano, quam ex Archiuo Vlyſſipponenſi, vulgò *Torre de Tombo*, quam ex Archiuio ſanctæ Sedis Bracharenſis, ac Vlyſipponenſis edidi amplum tractatum cùm viginti duobus Breuibus Apoſtolicis, qui tractatus manuſcriptus habetur in noſtra Bibliotheca Vlyſippon. & facit iuſtum volumen, illiuſque facti ſunt pluſquam quadraginta tranſumpti manuſcripti ab omnibus ferè Religionibus, ac à multis viris doctis, hic tantum facio veluti quoddam repertorium tam de his, quæ in hac re contigerunt, quam de Breuibus Apoſtolicis circa hanc materiam editis à Romanis Pontificibus, notatis locis, vbi habentur, & videri poſſunt, nihil de meo addens, vt ita inſeruiam multis viris doctis, vt apprimè ſciant, & agnoſcant veritatem; cætera verò, rationes, fundamenta, ac ſolutiones aduerſariorum, remitto ad meum tractatum. 24.

Alexander. Caſtracani.

De noſtris ſereniſſimis Regibus Luſitaniæ dicam hic quod dixit Mag. D. Ambroſius de ſuo præclariſſimo Imperatore Theodoſio, qui veluti ſtrenuiſſimus Dux. *Quod vtraque manu pro dextera vtebatur.* Iudic. 3. num.15. ſic & ille ſcilicet Theodoſius *vna manus dextera erat ad cuſtodiendam, augendam, ac venerandam Eccleſiam. Altera manus illi dextera erat ad ſui imperij munimen cum benignitate, ac Clementia erga ſubditos.* Hac vtraque manu dextera maximè inſigniti fuerunt noſtri Sereniſſimi Reges Portugalliæ, vna manu dextera ad augendam, ac cuſtodiendam Eccleſiam Catholicam, eique in omnibus obediendum, quòd maximè, ac inſigniter apparet in Sereniſſimo noſtro Rege Sebaſtiano, qui primus inter omnes Reges Reipublicæ Chriſtianæ extitit, qui in publico conſiſtorio Vlyſippone facto, & publico iuramento præſtito Sacrum Concilium Tridentinum acceptauit, eiuſque obſeruantiam ab eo in omnibus habendam, ſicque edicto Regio præcepit per totum Regnum publicari; vt ab omnibus maximè ita obſeruaretur, cuius rei cauſa Pius V. Summus Pontifex ei multum gratulatur quodam indulto, ac Breui, *Chariſſime in Chriſto* datum die 5. Ianuarij 1670. & inde ipſe Pontifex per Epiſtolam quærit à noſtro Rege Sebaſtiano ob tot 25.

D. Ambroſ. Iudic. 3. Sebaſtian. Pius V.

Kk 4 merita

merita in Eccleſiam Catholicam, quonam agnomine velle inſigniri, nam Reges Hiſpaniarum Catholici Gallorum Chriſtianiſſimi dicebantur, reſpondet Sereniſſimus Rex, nulla alia nomenclatura ſe velle nominari, *niſi tantum filium obedientiſſimum Eccleſiæ.* Refert Vaſconcellos *de Regibus Portugalliæ.* Vaſconcel.

26. Hæc fidei generoſitas ſemper maximè reſplenduit in noſtris Portugalliæ Regibus, vt in Sereniſſimis Principibus Emmanuele, ac Ioanne Tertiò, qui frequenter ſcribebant ſuis gubernatoribus, ac Proregibus indiarum, ac Braſilienſium, ac aliarum partium, quod potius cogitarent de amplianda, ac dilatanda Chriſti fide, quam de eius dominatione amplianda. Frequenterque dicebat Magnificus Ioannes Tertius ſe maximè eſſe ſolicitum in India, Braſilia, cæteriſque partibus debellandis, ac ſubiugandis, vt ibi omnium colla ſubmitterentur Eccleſiæ Romanæ, quam quod ſuo obtemperarent imperio, & vt ibi potius victricia Chriſti trophæa erigerentur, quam quod ſua vexilla ibi collocarentur, vt ſcribit Franciſcus de Andrade *in chronica de Rege Ioanne Tertio part.1.cap.15.* vnde pleno ore, & alta voce noſtros Sereniſſimos Portugalliæ Reges dicam Miniſtros, & coadiutores Apoſtolorum, ait D. Auguſtin. lib.3. confeſſionum cap.4. *Qui Chriſti fidem ſeminant per orbem, miniſtri, ac coadiutores ſunt Apoſtolorum.* Tales fuerunt noſtri Sereniſſimi Reges; nam in Europa expulſis Mauris in Regnis Portugalliæ, & Algarbiorum, per ipſos nomen Chriſti eſt exaltatum; in Aſia ſexaginta duos Reges ad fidem Chriſti ſubiugarunt: ſic & in America, in Regno Braſiliæ per ſpatium 700. Leucarum gentes ad fidem Chriſti adduxerunt: in Africa, Septa, Tangere, Mazagam Chriſti nomen portauerunt, merito ergo noſtri Reges dicendi ſunt miniſtri, ac coadiutores Apoſtolorum ſecundum Diuum Auguſtinum.

(Ioannes III. — Andrade. — D August.)

27. Imò noſtri Magnifici Reges Luſitani, in expeditione ad Indiam, videntur vocari ab Iſaia Angeli veloces, ait Propheta cap.18.n.1. *Væ terra cymbalo alarum, quæ eſt transflumina Æthyopiæ, qui mittit in mare legatos in vaſis papyri ſuper aquas. Ite Angeli veloces ad gentem conuulſam, & laceratam ad populum terribilem.* De noſtris Luſitanis vaticinatur Iſaias, vt exponunt, ac interpretantur Rebellus, *de obligat. iuſtitiæ lib.18. quæſt.23.* Ioannes Lucena *in vita Sãcti Xauerij lib.5.c.21.* Peneda *de Rebus Salomonis lib.4.cap.14.§.3.* Seraphinus Freites *de iuſto imperio Aſiatico cap.4. num.8.* latè Malueda *lib.13. de Antichriſto cap.12. §. cæterum pagina 131.* Solorzanus *de iure Indiarum, tom.1. lib.1. cap.15. num.21.* ait Propheta, *væ terræ.* Foterius legit: *Heu terra* nam *væ* in ſcriptura non ſemper ſignificat lamentationem, ſed etiam vt notant Sanchez, Cornelius, aliquando eſt verbum exhortationis ad Luſitanos, tanquam exhortans loquitur Propheta, & magna emphaſi appellat *terra cymbalo alarum*; ſeu vt vertunt ſeptuaginta *Nauium alarum.* Chaldæus, *in nauibus de terra*, ac ſi dicat Propheta ô gens terræ Luſitanæ, valdè perita arte nauigandi in nauibus per mare, quarum vela ventis impulſa ſonitum cymbalorum imitantur, vel inter nauigandum inſtar auium volantium perſtrepunt, ad hunc modum legunt Symanchus: *Sonitus alatus.* Vatablus, *innumbrantis alis.* Pagninus legit, *vmbra alarum*, quia nauis dum extenſis velis nauigat, quandam vmbram, ac ſimilitudinem auium alarum refert. Subdit Propheta: quæ eſt *transflumina Æthiopyæ*; nempe in valle remota, ac diſtanti regione, *mittit legatos in mare.* Dei impulſu, ac nutu *in vaſis papyri.* Talis enim dicebatur materia, quæ erat ſpecies quædam de iunco, ex qua naues olim fiebant, vt tradunt Herodot. *lib.2.* Plinius *lib.6. cap.22. & lib.7. cap.53.* Strabus *lib.17.* Solonius *c.5. & 6.* & ſic canit Lucanus *lib.4.*

(Iſai. 18. — Rebellus. — Lucena. — Peneda. — Freites. — Malueda. — Solorzan. — Foterius. — Sanchez. — Cornelius. — Septuag. — Chaldæus. — Symanch. — Vatabl. — Pagnin. — Herodot. — Plinius. — Strabus. — Solonius. — Lucanus.)

*—Sic cum tenet omnia Nilus.*

*Conſeritur bibula Memphitis cymba papyro.*

Ait Propheta *Mittit legatos in mare.* Ipſos nempe prædicatores Euangelicos, quos exhortans Iſaias ait. *Ite Angeli veloces.* Vos nempe prædicatores Luſitani. *Ite* tanquam Angeli veloces ad conculcandum tam longum maris ſpatium. Et cum ait, *mittit legatos in mare*: ad Reges Luſitaniæ dirigit ſermonem, qui ipſos prædicatores, tanquam Angeli ſuperiores mittebant. Et vbi noſtra vulgata habet *mittit in vaſis papyri* Septuaginta, & Regia legunt *Epiſtolas papyracias*, quas noſtri Reges mittebant ad Gubernatores Indiarum, ac Braſilienſium ad erradicandam idololatriam, & ad plantandam, dilatandam, ac propagandam Chriſti fidem. Et ſubdit text. *Ad gentem conuulſam, & dilaceratam, & populum terribilem.* Vatablus in ſcholis, id eſt indios, & quamvis Propheta eos non nominat, moribus tamen depingit. *Ad gentem conuulſam.* Pagninus, *ad gentem expilatam*, vt pote omni dictamine, ac iudicio naturali, nam bruta animalia, vt elephantes, ſimias prò Deo adorabant; *dilaceratam.* Pagnin. *gentem lineatam.* Foterius *gentem linea*, nam ob calorem terræ, veluti lacerata veſte, & linea, tanquam nudo corpore incedunt. *Populum terribilem.* Seu vt legunt ſeptuaginta *populum peſſimum.* Syriacus, *populum fædum*; nam ita ille populus erat terribilis, peſſimus, ac fœdus, vt humanas carnes manducarent, humanum ſanguinem biberent, & illis paſcerentur. Sed lux Euangelica exorta per prædicatores Luſitanos, ita emutantur vt qui erant dæmonum mancipia, fiant filij Dei Ieſu Chriſti, ac hæredes Regni cœlorum ex quibus quamplurimi præclariſſimi, ac ſanctiſſimi viri prodierunt: multi inclyto, ac illuſtri martyrio per varia tormentorum genera Laureati, alij in omni virtutum genere mirificè ſe exercentes floruerunt. Ita vt de quibuſdam faciat mentionem Martyrologium Romanum, ac aliquæ Sacræ Religiones de eis feſtum celebrant.

(Septuag. — Regia. — Vatabl. — Pagnin. — Pagnin. — Foterius. — Septuag. — Syriacus.)

Alteram manum dexteram habuerunt noſtri Sereniſſimi Reges Portugalliæ erga ſuum Regnum, illud Deo fauente ex poteſtate Sarracenorum magnis partis victoriis comparauerunt, præclaris triumphis ab inuadentibus hoſtibus illud cuſtodierunt, valde glorioſè debellantes omnes eius aduerſarios; indeque egreſſi victricia Luſitanica trophæa, per omnes quatuor orbis partes portauerunt, ac glorioſe extulerunt. Vnde Ioannes Freire inſignis 28.

(Freire.)

Poëta loquens cum Luſitania obtinens quatuor orbis partes ſic canit.

*Si plures eſſent potuiſſe vincere plures.*
*Non capitur breuibus gloria tanta locis.*

Et in his, ac cæteris omnibus ſummam benignitatem, ac clementiam erga ſuos Vaſſallos declarantes, ac oſtendentes, ita vt diceret Ioan. III. Rex Ioannes III. quod ſuos clientes, non vt ſubditos, ſed vt filios chariſſimos, ſemper habebat in corde, vt teſtatur Andrade de rebus Ioannis III. Hinc merito in eius ſepulchro inter cætera eius magnalia legitur, quod erat dictus *Pater patriæ*, tantoque amore, tantoque ſtudio flagrabant noſtri Sereniſſimi Reges erga ſuam patriam, ergaque ſuũ Regnum cumque iſtud Portugalliæ non eſſet multum amplum, nec dilatatum, timentes ne pietate fidelium omnia deuoluerentur ad Eccleſiam.

29. Alphonſus Secundus. Sereniſſimus Rex Alphonſus ſecundus condidit legem anno 1220. ne Eccleſia poſſet denuo emere aliquas poſſeſſiones, hoc tunc lex continebat, tunc Honorius III. Summus Pontifex per Epiſtolam ſuam paternaliter die 4. Ianuarij 1221. admonet Regem vt refertur in Monarchia Luſitan. 4. *part. lib.* 13. *cap.* 23. Pius Rex aliquorum miniſtrorum perſuaſione non acquieuit, vt ſupponit Summus Pontifex, & Honor. III. ideo Honorius idem Tertius die 22. Decembris eiuſdem anni 1221. per ſuam bullam legem reprobat, cum alio breui Illuſtriſſ. Regi Torre do Tombo. habetur in Archiuo Regio. vulgo Torre do Tombo *lib.* 1. *Bullarum fol.* 10. & ad longum Monarch. refertur in Monarchia Luſitana, 4. *part. cap.* 25. *ſequenti cap.* 26. narratur eius mors; Tunc vt piiſſimus, ac Chriſtianiſſimus Rex deſiſtens ab omnibus, ac omni executione legis, ſe ſubiiciens, ac ſubmittens Romano Pontifici, in ſuoque Teſtamento multa largitur ampla munera ſedi Apoſtolicæ, D. Iacobo Compoſtellæ, aliiſque multis locis piis, vt conſtat ex eius teſtamento citato *cap.* 26.

30. Mortuo Rege Alphonſo ſucceſſit in Regnum filius eius maior natu Dominus Sancius ſecundus Capellus dictus, quia vt ſcribit Andræas de Reſeende cum eſſet puer, & graui morbo laboraret, indutus fuit quodam habitu regulari, & cum clauem Regni teneret, primo ſuo anno compoſitionem fecit, cum D. Stephan. Illuſtriſſimo D. Stephano Archiepiſcopo Bracharenſi ſuper res Eccleſiaſticas, reſtituens omnia Eccleſiis, vt conſtat ex quadam ſcriptura, quam refert Illuſtriſſimus D. Rodericus à Cunha Archiepiſcopus Bracharenſ. & A Cunha. poſtea Vlyſipponen. in Catalogo Archiepiſcopor. Sedis Bracharen. *tom.* 2. *cap.* 23. *num.* 1. Sed non perſeuerauit, eique multum reſtitit, ac ſe oppoſuit D. Stephan. Archiepiſcop. Brachar. quem ob ſuas præclaras virtutes Honorius III. appellauit *Nobile Eccleſiæ membrum*, vt refertur in citato Catalogo Brachar. *cap.* 22. & cum nihil proficeret, certiorem fe- Gregor. IX. cit Summum Pontificem Gregorium Nonum, qui paternaliter admonuit Regem, & per ſuam bullam dat magnam iuriſdictionem D. Stephano. Bulla incipit: *Venerabili Fratri Archiepiſcopo* datum anno 1238. die 15. Aprilis habetur manu Regia *tom.* 1. *fol.* 256. *num.* 15. & cum Sancius aures non dediſſet, hæc extitit, vna ex cauſis, ob quam Innocentius IV. anno 1245. die 24. Iulij de Concilio Eminentiſſimorum Cardinalium, eum depoſuit à Regno, illiuſque regimen tradidit fratri ſuo Alphonſo comiti Boloniæ, vt refertur *cap. grandi. de ſupplenda negligentia Prælatorum in* 6. & circa hanc diſpoſitionem Regis C. Grandi. Sancij, aliam bullam edidit ipſe Innocentius Innoc. IV. IV. & incipit *Dilectis filiis Baronibus*, ſeruatur in Archiuio Eccleſiæ Bracharenſis, eamque adducit Fragoſus de *Poteſtate Eccleſiæ lib.* 3. *cap.* 22. Monarchia Luſitana *tom.* 4. *in Appendice fol.* 276. Fragoſus. Monarch. Luſitana.

Creatus Sereniſſimus Alphonſus Regni gubernator, ac Regni futurus ſucceſſor, cum Sancius eius frater non habuiſſet filium. Pariſi in publico conſiſtorio, multis aſtantibus teſtibus multas capitulationes iuramento firmauit *die* 6. *Septembris* anno 1245. quæ capitulationes referuntur manu Regia, *tom.* 1. *fol.* 207. Monarchiæ Luſit. *tom.* 4. *lib.* 14. *c.* 27. & in ſummario, ſeu Appendice *fol.* 284. & incipiunt, *Ego Alphonſus comes Boloniæ*; & inter cætera continebatur, quod bona ablata ab Eccleſia, Eccleſiaſticiſque perſonis reſtitueret, & ab omni grauamine, ac iniuria cuſtodiret, & quod non impediret, quod Eccleſia alia bona denuo acquireret. 31. Manu Reg. Monarchia.

Tamen mortuo Sancio Rege Toleti, cum ipſe Alphonſus creatus eſſet Rex Tertius nomine, aliquorum iniquorum conſilio inſtigante promiſſioni non ſtetit, ſed legem iam reuocatam iterum ad praxim reduxit, contra Eccleſiæ libertatem. Tunc Dominus Archiepiſc. Brachar. D. Marchinus Epiſcopus D. Egas Conimbr. Epiſcopus Ægitenſis D. Vincentius, Epiſcopus Viennenſis D. Martinus, & Epiſcopus Eborenſis, ac alij Prælati huius Regni conuenerunt ad Pontificem Gregorium X. vt deſcribitur à D. à Cunha in *Catalogo Archiepiſc. Brachar part.* 2. *cap.* 31. *num.* 7. Tunc Pontifex paternali beneuolentia miſit quandam bullam Alphonſo Tertiò Regi datam anno 1272. die 28. Maij & incipit *Tam grandis honoris*. Admonens eum de ſua obligatione reducens ei in memoriam iuramentum præſtitum. Bullam refert Bzouius *in ſuis Annalibus tom.* 13. *ad citatum annum* 1272. 32. Gregorius. A Cunha. Bzouius.

Cum Rex admonitionibus Pontificiis non acquieſceret Gregorius X. Summus Pontifex pro defenſione Eccleſiæ conceſſit quandam bullam, & incipit *ex debito Paſtoralis officij*. Datam Romæ die 3. Septemb. anno 1275. habetur apud Monarchiam Luſitan. *tom.* 4. *lib.* 15. *cap.* 41. poſt datum tale diploma, antequam in Portugallia publicaretur, mortuus eſt ipſe Summus Pontifex Gregorius, & cum noſter Luſitanus, ac Vlyſipponenſis Ioannes XXI. ad Summum Pontificatum eſſet eleuatus amore patriæ maximè deſiderauit, vt res Portugalliæ componerentur; miſſo nuncio Apoſtolico Fr. Nicolao Ordinis Minorum Bullam Gregorij X. in tota Portugallia publicauit, vt refertur in *Monarchia Luſitana lib.* 15. *c.* 42. 33. Gregor. X. Monar. Luſ. Ioan. XXI. Monarch. Luſit.

34. Cum ergo Rex Alphonſus perueniſſet ad mortem multis editis pœnitentiæ, ac contritionis ſignis, oſtendenſque ſummam obedientiam erga ſanctam ſedem Apoſtolicam vehementiſſime recommendauit filio ſuo Dionyſio Regni ſucceſſori concordiam, pacem, compoſitionemque cum Romano Pontifice; multaque, & ampliſſima dona largitus eſt multis Eccleſiis,

Eccleſiis, hoſpitalibus, ac aliis piis locis, multaſque, & magnas eleemoſynas per pauperes mandauit diſtribui, multaque anniuerſaria, ac magnum numerum Miſſarum pro anima ſua fieri decreuit, quod totum conſtat ex eius teſtamento, quod refertur in Monarchia Luſitana *4. part. fol.* 270. Monarch. Luſit.

35. Sciant, ſciant, & agnoſcant Auctores extranei ſummam pietatem, ac obedientiam noſtrorum Regum Portugalliæ in ſanctam Eccleſiam Romanam, quòd quando faciebant leges, & ſtatuta, provt intelligebant neceſſaria eſſe ad conſeruationem ſuorum Regnorum; tamen in fine ſuarum legum apponebant, quod ſi aliquid in ſuis legibus eſſet contrarium Decreto Summorum Pontificum *tanquam non leges haberentur*; vt conſtat ex quodam libro paruo fol. 25. cuius titulus eſt *foral antiquo de ſanctarem:* habetur in Archiuio Regio, vulgo Torre do Tombo refertur Monarchia Luſitana *5. part. inter geſta Regis Dionyſij lib.* 16. *cap.* 63. *§. Doque elle.* Quod vt maximè notatu digniſſimum hic appoſui, quæ ſi vidiſſent Bzouius ad annum 1222. & Fumaſius *in ſua Republica lib.* 6. *cap.* 41. non tam indebite, ac irreuerenter loquerentur de Sereniſſimo Principe, tam pio, ac deuoto in Eccleſiam. Foral de Sanctarem. Monarch. Bzouius. Fumaſius.

36. Mortuo Alphonſo ſucceſſit in Regnum filius eius maior natu Dominus Dionyſius, qui ſtatim omni affectu, totiſque viribus appoſuit ad concordiam ſuper hanc rem faciendam cum ſede Apoſtolica, & cum in Roma iam adeſſent procuratores ſtatus Eccleſiaſtici D. Fr. Tellus Archiepiſcop. Bracharen. D. Americus Epiſcopus Conimbricen. D. Fr. Bartholomæus de Sylueſt. D. Ioannes de Lamego. Pro parte Regis fuerunt D. Martinus cantor maior, id eſt Chantre Eborenſis D. Ioannes Martinus canonicus Conimbricenſis, deſignatus Epiſcopus Vlyſippon. tunc alta, & diuina prouidentia Summus Pontifex Dei Eccleſiæ erat Nicolaus IV. qui vt magnus Pater ſummo ſtudio exoptabat pacem, ac concordiam in hac re, idque commiſit quatuor Cardinalibus; quatuorque conditionibus appoſitis vt conſtat, ex prima, & ſecunda bulla. *Prima conditio.* Quod Procuratores Eccleſiaſtici, ac Regis conuenirent inter ſe. *Secunda.* Quod totum fieret, ac determinaretur præſentibus quatuor Cardinalibus expreſsè nominatis in bulla. *Tertia.* Quod prædicti Cardinales, totum determinatum, ac reſolutum referrent ſuæ ſanctitati: *Factaque nobis per eoſdem Cardinales de premiſſis relatione fideli.* Conditio *Quarta.* Quod ſua ſanctitas ſua ſuprema auctoritate, totum confirmaret, quæ concordata facta eſt per quadraginta articulos. Bulla prima & ſecunda.

37. Quòd totum negotium determinatum, & abſolutum eſt à ſua ſanctitate, per nouem bullas Apoſtolicas, quæ habentur in Archiuio Regio *lib.* 5. *fol.* 79. Regis Dionyſij, & eas apud me habeo tranſumptas ex ipſo Archiuio Romano Vaticano; & præcipuam bullam huius concordatæ ait Gabriel Pereira *manu Regia, tom.* 1. *fol.* 223. quòd eam non potuit in lingua Latina inuenire; tamen, vt ſcribit Doctor Franciſcus Brandam 5. *part. Monarchia Luſitana, lib.* 16. *cap.* 63. in Archiuio Regio eſt in lingua Latina, & etiam in Archiuio ſanctæ Sedis Vlyſippon. *fol.* 297. & 298. & hæc concordata facta eſt, die 6. Ianuarij anno 1289. ſecundo anno Pontificatus Nicolai IV. Pereira. Monarch. Luſit.

Ipſi articuli facti ſunt ad euitanda aliqua grauamina, quæ Eccleſiaſtici patiebantur, vt notat Illuſtriſſimus Rodericus à Cunha *in Catalogo Brachar. part.* 2. *cap.* 39. *num.* 4. *fol.* 125. Ipſos quadraginta articulos ad longum referunt Gabriel Pereira proximè citatus, Bzouius ad annum 1289. Vvading. *ad annum Religionis* 82. *num.* 20. iuxta compoſitionem prædictæ concordatæ Martinus Pires Cantor maior, id eſt Chantre Eborenſis, Regis nomine, prædictam concordatam acceptauit, ſub iuramento obſeruandam, quòd etiam magna animi alacritate, ac promptiſſima voluntate præſtitit D. Rex Dionyſius ſub iuramento coram Regni magnatibus, vt ad longum refertur in Monarchia Luſitana citata *5. part. lib.* 15. *cap.* 63. Et poſtea, cum aliquæ dubitationes pullularent, facti ſunt vndecim articuli, de quibus multa dixi *in noſtro citato tractatu præcipuè*, §. 3. 4. *ac* 5. factis, & publicatis prædictis articulis, facta eſt magna pax, ac tranquillitas inter Regem, ac Sedem Apoſtolicam, retenta Eccleſiæ authoritate, præeminentia, ac libertate. 38. A Cunha. Pereira. Bzouius. Vvading.

Poſtea verò tempore labente ab anno 1634. vſque ad annum 1639. dura tempeſtas in hac re exorta eſt, & multa à fidelibus relicta Eccleſiis auferebantur. Tunc ſanctiſſimus Dom. Vrbanus VIII. per ſuum Collectorem Illuſtriſſim. Dom. Alexandrum Caſtracani Vlyſippone Virum ſanè Apoſtolicum, & per Illuſtriſſimum Dom. Laurentium Campegi Madriti Nuntium Apoſtolicum, multa paterno affectu exoptauit componere, cuius rei coram Deo, ego teſtis ſum, cum ibi eſſem Procurator Apoſtolicus. Inde ipſe Sanctiſſimus Dominus Vrbanus VIII. dedit quoddam diploma valdè rigidum, ac ſeuerum in hac, & incipit, *Quamvis iuxta canonicas ſanctiones.* Datum Romæ die 5. Iulij anno 1638. in quo ſua ſanctitas motu proprio, ac de certa ſcientia, plenitudine poteſtatis reuocat, ac annullat, caſſat, ac irritas facit, ac reddit omnes, & ſingulos actus, & ſententias, & proceſſus factos ſuper hanc rem, multis impoſitis pœnis, quod diploma fuit publicatum menſe Decembris eiuſdem anni, & eius tranſumptum habeo apud me. 39. Vrban. VIII.

Et cum tota ciuitas Vlyſipponenſis perferè quindecim menſes magno dolore fidelium, hac de cauſa rigido interdicto laboraret, Deus benignus, & Clemens reſpiciens, & videns Regnum Portugalliæ, iuxta promiſſum factum primo, ac Sereniſſimo Regi Alphonſo Henriquez prima die Decembris in ſabbato anni 1640. Magna Regni gratulatione, ac omnium gaudio acclamatus eſt Rex noſter legitimus Ioannes IV. & cum huius rei nuntiũ accepiſſet in *Villa Viçoza* maximè notatu digniſſimum eſt, quod primum eius Decretum, primum eius verbum fuit, quod ipſe deſiſtebat ab exequutione legis contra libertatem Eccleſiæ, quod promptiſſimè obediens ſe ſubiiciebat voluntati, ac diſpoſitioni Romani Pontificis, quo vſque cum eo de hac re ageretur, ac concordia fieret, quod veluti ebiberat 40. Alphonſus. Rex Ioãnes.

ebiberat à ſupremo omnium capite Chriſto
Hebr. 10. Ieſu, de quo ait Paulus ad Hebræos 10. n.5.
& 10. *Ingrediens mundum dicit : In capite libri ſcriptum eſt de me ; vt faciam Deus voluntatem tuam.* Ex Pſalm.39. num.7. Vbi com-
Pſalm. 39.
muniter Patres notant, cum primum Chri-
ſtus Dominus ingreſſus eſt in mundum in vte-
ro Virginis primum eius verbum in capite
libri ad ſuum Æternum Patrem, extitit ſum-
mæ obedientiæ erga eum, *vt faciam Deus voluntatem tuam*, vt ſemper haberet vnifor-
mem, ac concordatam voluntatem cum eo.
D. Anſelm. D. Anſelmus ad citatum locum Pauli ſic ait
in perſona Chriſti, *Quia voluntatem meam, quam iuxta naturam humanitatis habeo, diuinæ voluntati tuæ prorſus concordem feci.* Hoc
diuinum, & ſublime affatum Deo inſpiran-
te, hauſit Sereniſſimus noſter Rex Ioannes IV.
cum primum in Regnúm eſt ingreſſus, ad il-
lum manum admouit, vt profunde obediens,
voluntatem ſuam concordem faceret cum
Chriſti vicario, vt ab illo in nullo diſcre-
paret.

45. Cum perueniſſet Decretum Regis ad Vly-
ſipponem Illuſtriſſimus Dominus Rodericus
à Cunha, congregatis Doctiſſimis Viris hu-
ius ciuitatis Vlyſipponenſis, inter quos etiam
omnium minimus ego adfui, lectum eſt Re-
gis Decretum ; & cum tota ciuitas interdicto
opprimebatur ob exequutionem legis, contra
Eccleſiæ libertatem, à qua executione Sere-
niſſimus Rex deſiſtebat, ſe in omnibus ſubii-
ciens Romano Pontifici. Reſolutum fuit in-
terdictum iam ceſſaſſe, & iam ablatum eſſe
declarandum, ex illo certo, & communi prin-
cipio Theologorum, quod ceſſante cauſa cen-
ſuræ, ceſſat & ipſa cenſura, & ita ſequenti
die 6. Decembris feſtiuitate ſancti Nicolai ſu-
pradicti 1640. interdictum eſt ablatum, ma-
gna feſtiuitate, ac applauſu, cum in illa feli-
ciſſima die Sereniſſimus Rex Ioannes I V. ex-
ceptus ſit communi omnium lætitia, ac gra-
tulatione in hac ciuitate, poſtea Hieronymus
Batallim ex Regis licentia exercens ſuum offi-
cium etiam auctoritate Apoſtolica declarauit
interdictum ceſſaſſe, & eſſe ablatum.

46. Et ad maiorem huius rei firmitatem ipſe-
met Rex Ioannes I V. Decretum dedit regia
manu ſua firmatum die 2. Ianuarij 1651.
quo præcepit omnibus ſuis miniſtris, iudici-
bus, ac Senatoribus Regiis, vt in his, quæ per-
tinebant ad capellas, ac bona Eccleſiarum
nullo modo ſe audeant intromittere, aut ali-
quid innouare, quoad vſque de his rebus vl-
tima fiat reſolutio cum ſancta ſede Apoſto-
lica : ecce quanto iure, & optima ratione Se-
reniſſimus Rex Sebaſtianus dixit, quòd
Reges Portugalliæ nulla alia nomen-
clatura inſigniri volebant, niſi
tantum vt filij obedientiſ-
ſimi Eccleſiæ dice-
rentur.

***

# RESOLVTIO XLII.

## *De Miraculis.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Quid ſit Miraculum, & quid ad eius naturam pertineat?*

### SVMMARIVM.

1 *Vnde nomen Miraculi deriuatur.*
2 *Miraculi definitio.*
3 *Miraculum eſt opus ſolius Dei, ſignum, ac ſigillum diuinitatis.*
4 *Miraculum eſt Dei teſtimonium, loquela, ac pignus.*
5 *Miraculum eſt opus rarum, & extraordinarium.*
6 *Miraculum eſt ſupra virtutem omnium naturalium cauſarum.*
7 *Ad excellentiam miraculi pertinet, quod fiat celeriter, ac confeſtim.*
8 *Miracula non ſemper fiunt celeriter, ſed aliquando paulatim, ac ſenſim.*
9 *In miraculis maximè conſideranda perſeuerantia in effectu.*
10 *Explicatur tempus quoad vocem Ioſue Sol ſtetit ad euidentiam miraculi.*
11 *Ad euidentiam miraculi requiritur multiplicatus actuum.*
12 *Sanitas morbi dum quis B.Virginem, verbi gratiâ, deprecatur hic & nunc miraculoſa reputatur.*
13 *Duplex eſt miraculum, vnum ſecundum eſſe, alterum ſecundum dici.*

A NOMINE miraculi incipiamus. *Mi-* 1.
*raculum* deducitur à verbo Græco, Græcus.
& etiam fluit à verbo Hebraico *Ta-* Hebraicus.
*ma*, & ſignificat admirari cum ſtupore, ac
vehementia, nam cum miraculum ſit opus
extraordinarium ſuper omnem vim, ac con-
curſum naturæ creatæ, inde magnam admi-
rationem, & ſtuporem inducit ; vnde ex mi-
raculis, quæ Chriſtus D. faciebat frequenter
in turbis, ac populus multa erat admiratio.
Matth. 8. *num.*27. 9. *num.* 33. & 15. *num.*31. Matth. 8. Matth. 9.
Marci 1.*num.*27. & 2.*n.*12. Luc 9.*n.*43. Ioan.4. Marc. 1.
*num.*22. Luc. 9.

Sic definitur miraculum, eſt opus extra- 2.
ordinarium, & rarum præter legem ordina-
riam Dei, & ſupra omnem virtutem cauſarum
naturalium. Hæc definitio deſumitur ex D. D.Thom.
Thoma 1.*part.quaeſt.*105.*art.*7.& 8.*lib.*3.*contra*
*gentes cap.*101. & ex D.Auguſtino *lib.*3.*de Tri-* D.Auguſt.
*nitat.cap.*4. & 5. & *lib.*26. *contra Fauſtum c.*3.
& *ſequentibus*, & *lib.*6. *de Geneſ. ad liter.c.*13.
Hinc clare patet quanta ſit eius excellentia, ac
maieſtas.

Opus eſt ſolius Dei, vt multoties canit Re- 3.
gius Vates Pſalm.71. num. 18. *Benedictus Do-* Pſalm. 71.
*minus Deus Iſraël, qui facit mirabilia ſolus,* &
Pſalm. 135. num. 4. *Qui facit mirabilia ſolus,* Pſalm. 135.
& Pſalm. 85. num.10. *Quoniam magnus es tu,* Pſalm. 85.
*faciens mirabilia : tu es Deus ſolus*, D. Augu- D.Auguſt.
ſtinus

ſtinus ibi , inde colligit Propheta , quia Deus
ſit ſolus , quia ipſe ſolus facit mirabilia. Inde
mirabilia, ſeu miracula ſunt ſigna Diuinitatis,
Ioan. 2. ſic & Ioannes de miraculo in nuptiis Canæ:
*Hoc fecit initium ſignorum Ieſus in Cana Gali-*
*læa,* cap.2. n.11. & de miraculis Chriſti , ait ei
Nicodemus. *Nemo poteſt hæc ſigna facere, quæ*
Ioan. 3. *tu facis , niſi fuerit Deus cum eo.* Ioan.3.num.2.
Noſter D. Cyrillus Alexandrinus ibi : *Talia*
*ſigna , ſeu miracula à ſolo Deo veniunt , & inde*
*miracula ſunt diuinitatis ſigna.* Loquens Chri-
ſtus D. de cœleſti pane , *Quem filius hominis*
*dabit vobis. Hunc enim Pater ſignauit Deus.*
Ioan. 6. Ioan.6.num 27. Græcus legit : *Hunc Pater ſi-*
*gillauit Deus.* Illud *Hunc* ad filium refertur,
Chryſoſt. vt ſuo loco dixi ex D. Chryſoſtomo , Euthy-
Euthym. mio , Theophylacto , D.Thoma,D.Bonauen-
Theophyl. D.Thom. tura , id eſt hunc filium ſuum Æternus Pater,
D.Bonauent. operibus , ac miraculis , tanquam quibuſdam
ſigillis demonſtrauit, ac diſtinxit à cæteris ho-
minibus , vt filium ſuum , ac Saluatorem
Græcus. mundi ; miracula ſunt tanquam ſigilla diuini-
D.Thom. tatis , vt docet D. Thomas 3. *part. quæſt.* 43.
*art.*1. Sigillum apud nos eſt tanquam ſignum,
ſeu ſtigma , quo res agnoſcitur vt alicuius
certæ perſonæ diſtinctæ à cæteris : ſic & mi-
racula ſunt ſigilla diuinæ omnipotentiæ , quo
eius diuina virtus in tali facto, ſeu opere ag-
noſcitur , vt ſuum opus , & nullius alterius.

4. Hinc diuina miracula dicuntur Dei teſti-
monia,quia teſtificant, ac demonſtrantur eius
Ioan. 5. diuinitatem. Ioannis 5. num.36. ait Chriſtus
D. *Ego autem habeo teſtimonium maius Ioanne.*
D.Chryſ. Explicat D.Chryſoſtom.homil.39.eius nempe
opera , & miracula , quæ etiam dicuntur Dei
D.Auguſt. loquela. D.Auguſtin. Epiſtol.49.quæſt.6.*Deus*
D.Chryſ. *mirabilibus operibus loquitur.* Et D. Chryſoſt.
homil. 34. in Matthæum. *Miraculum dicit*
*quoddam pignus diuinæ omnipotentiæ.*

5. Dicitur in definitione *opus extraordinarium*
*præter legem Dei ordinariam* , quia Deus de
lege ordinaria multa miracula operatur , quæ
D.Auguſt. vt ait D. Auguſtinus , homines non ad-
mirantur , vt ex paruo grano multa multipli-
centur , vt terra fructus producat ad ſatian-
dam tantam hominum multitudinem. Sic ait
D.Auguſt.*tract.*24.agens de Miraculo quinque
Ioan. 6. panum. Ioan.6. ait : *Maius enim miraculum*
*eſt gubernatio totius mundi , quam ſaturatio*
*quinque millium hominum de quinque panibus ;*
*& tamen hoc nemo miratur , illud mirantur ho-*
*mines , non quia maius eſt , ſed quia rarum eſt.*

6. Dicitur *ſupra virtutem omnem cauſarum*
*naturalium* , quia multa poſſunt fieri ex abdi-
ta natura rerum , quæ nobis videbuntur mira,
nam virtus,ineſt vt dicitur in herbis,& lapidi-
bus, quarũ naturas optime agnoſcit diabolus,
quibus applicãdo actiua paſſiuis,poterit ſana-
re morbos incurabiles , vel etiam aliqua , quæ
mira proueniunt à qualitatibus occultis re-
rum , verbi gratiâ in Africa iugulatur ceruus,
cuius cor inuentum eſt ferro transfixum , &
pomum quoddam præciſum ab arbore dat
multos ſaltus , & alia, de quibus extant plu-
res libri de mirabilibus naturæ : & ideo libri,
quos compoſuit Salomon de lignis, cedris,
3. Reg.4. herbis,ac radicibus, 3.*Reg.*4.*num.*33.& *Sap.*7.
Sap. 7. *num.*20. Quia in illis ponebant homines ſpem
ad vitam, ſanitatem conſeruandam , & ob-
tinendam ſanctiſſime iuſſi ſunt cremari.

Ad excellentiam miraculi maximè pertinet, 7.
quod celeriter , ac confeſtim fiat, ſic & Chri-
ſtus , ordinarie loquendo , miracula operaba-
tur , ſic ad vocem Chriſti filius viduæ Naim
ſurgit viuus , *& cœpit loqui.* Luc.7.num.15. ſic Luc.7.
& Petrus ſanans claudum ad portam templi
dicitur Actor.3. num.7. *Et apprehenſa manu* Actor. 3.
*eius dextera alleuauit eum : & protinus conſoli-*
*datæ ſunt baſes eius , & plantæ.* Expende illud
*protinus.* Syriacus *in momento.* Recte D. Baſi- Syriacus.
lius in Pſal.115.expendens vocem Petri *Surge,* D. Baſil.
*& ambula.* Sic ait Sanctus Doctor : *Hanc vo-*
*cem per Spiritum , dicto ocyus , efficacia operis*
*conſecuta eſt. Et hoc miraculi argumentum cele-*
*ritas in operando.*

Et quamvis ad præſtantiam miraculi ma- 8.
ximè pertineat , quod confeſtim , & indilate,
ac veluti in momento fiat, non tamen id ſem-
per contigit ob altos diuinæ Prouidentiæ fi-
nes , ſed paulatim , ac ſenſim. Cœcus à Chri-
ſto D. curatus , *primum vidit homines ambu-*
*lantes vt arbores.* Marc.8. num.24. non diſcer- Marc. 8.
nens homines ab arboribus , quemadmodum
qui procul hominem vident , tanquam mo-
lem , lineamenta non diſtinguunt. Cauſa for-
taſſis fuit , vt ibi dixi , quia Chriſtus ſuam
potentiam moderatus eſt ob cœci fidem non-
dum perfectam ; ſic & Petrus dum ad vocem
Chriſti firmiter credit , ambulat ſuper mare,
cum vento valido inſurgente dubitat , cœpit
mergi. Matth. 14. *num.*3. vt paulatim benefi- Matth. 14.
cium , quod ei conferebatur ex virtute Chri-
ſti , pluris faceret ; ſic & Parens meus Elias vt
puerum ſuſcitaret , *expandit ſe , atque menſus*
*eſt ſuper puerum tribus vicibus* 3.Reg.17.n.21. 3. Reg.17.
ſic & Eliſæus , vt ſuſcitaret puerum , *oſcitauit*
*puer ſepties , & aperuit oculos eius* 4. Reg. 4. 4 Reg. 4.
num.15. ſic & Apoſtolus Paulus vt mortuum
ſuſcitaret , *Incubuit ſuper eum , & complexus*
*eſt.* Actor.20.n.10.ardentiſſimo charitatis vin- Actor.20.
culo. & Naaman,dum ſepties lauatur in Ior-
dane à lepra mundatur 4. Reg. 5. n.14. Sic & 4. Reg.5.
multi alij.

In miraculis iſtis agnoſcendis maximè con- 9.
ſideranda eſt , vt cum communi ſententia no-
tat Suar. *de fide, diſp.*3. *ſect.*3. *num.*9. Diutur- Suar.
nitas effectus , ac perſeuerantia in opere , quæ
eſt efficax veritatis indicium ; nam quæ arte
fiunt cito euaneſcunt, mors Lazari benè pro- Ioan. 11.
bata eſt per quatuor dies , & eius vita cum
poſtea per multos annos fuerit Epiſcopus Maſ-
ſilienſis. Paralyptici benè demonſtratur in-
firmitas , cum in ea ſteterit per triginta , &
octo annos , & eius ſanitas , dum tollit gra-
bathum , & ambulat , & poſtea inuenitur in
templo , Ioan.5. *num.*13. Ioan. 5.

Ad vocem Ioſue : *Stetit Sol in medio cœli,* 10.
*& non feſtinauit occumbere ſpatio vnius diei,* Ioſue 10.
Ioſue 10. num.13. de quo agens Eccleſiaſt.46. Eccleſ. 46.
*num.*5. ait : *Vna dies , tanquam duo* , vt ibi no-
tant expoſitores Lyran.Abulenſ. Corn.& alij, Lyran.
quod iuxta cõputũ noſtræ Europæ,in qua dies Abulenſ.
ſunt duodecim *horarum , ſtetit Sol ſpatio vnius* Cornel.
*diei* , id eſt ſpatio duodecim horarum , & illa
dies habuit viginti quatuor horas , & vt ipſi
Auctores aduertunt in Palæſtina dies , ſunt
maiores , ſcilicet quatuordecim , vel quinde-
cim horarum , ſtetit ergo Sol ſpatio quatuor-
decim , vel quindecim horarum , & illa dies
habuit viginti octo , vel triginta horas. Ad
quid

quid ergo tam accuratè explicat Scriptura tempus, quo Sol in ſuo curſu fixo ſiſtit pede? Ad quid inſuper tempus, quo ſtetit nobis declarat? Notat Serarius *in Ioſue citato loco, q.25* ex D. Auguſtino *lib.21. de Ciuit. cap.8.* quod Caſtor, & alij dixerunt cœleſtia luminaria per breuem morulam naturaliter poſſe in ſuo curſu ſtare, ac ſiſtere, inde Scriptura diuino afflatu explicat tempus, quo Sol ſtetit, quod non fuit breui morula, nec vna, vel altera hora, ſed quatuordecim, vel quindecim horis, vt ex perſiſtentia, ac perſeuerantia Solis in vno loco, veritas miraculi ſit comprobata, & omnis contraria ſuſcipio procul abigatur.

Serarius. D. Auguſt.

11. Ad euidentiam miraculi non ſufficit vnus, vel alter actus, ſed requiritur multiplex actus, ſic Paralyticus ſanatus ambulat portans lectulum, & poſtea inuenitur in templo, vt ſupra dixi. Claudus ſanatus à D. Petro in porticu templi, introiuit cum eo in templo, ambulans, & exiliens. *Actor.3. num* 18. præ gaudio multipliciter ſaltans greſſus dabat. De Magno Parente Elia ait Eccleſiaſticus 48. num.3. *Deiecit de cœlo ignem ter, & ſic amplificatus eſt Elias in mirabilibus ſuis.* Vatablus *in miraculis ſuis.* Ad hoc dicitur, quod deiecit de cœlo ignem ter, & ſi ſemel deieciſſet ignem nonne ſat erat, vt diceretur magnus, ac præclarus in miraculis ſuis. D. Auguſtinus *de mirabilibus Sacræ Scripturæ*, ait: *Ter publicatur ignis eiectus, vt diuina virtus clareſcat.* Res valdè magna eſt, quod ignis à cœlo deſcendat, nonne ſat erat, quod hoc ſemel fieret, *vt diuina virtus clareſceret.* Ad quid requiritur trina emiſſio? Si ſemel ignis deſcenderet ad vocem Eliæ, diceretur hoc factum caſu, vel naturaliter; at verò cum ſit ſemel, iterum, ac tertio, non caſu, nec naturaliter, ſed diuina virtute factum demonſtratur, *vt diuina virtus clareſcat.*

Ioan.5. Actor.3. Eccleſ.48. D. Auguſt.

12. Hic tamen aduertendum eſt, quod dum quis pro ſua infirmitate Chriſtum Dominum, vel Beatam Virginem deprecatur, & ſe ſanum inuenit, illa talis ſalus miraculoſa reputatur: nam quamvis fieri poterat, quod ibi morbus faceret terminum, tamen ſalus, quæ per cauſas ſecundas venit, vt perfecta ſit, valdè lento gradu, & moroſe fit: Multis præuiis diſpoſitionibus antecedentibus, quæ multum temporis ſpatium requirunt, vt ſi quis viridè lignum in ignem iniciat, non ſtatim formam ignis recipit, ſed prius præcedunt quam plurimæ diſpoſitiones, ſiccitatis, caloris, & aliarum, & poſtea ſuccedit ignis forma; ſic & ſanitas naturalis antecedentibus diſpoſitionibus, ſenſim venit. Paulatim febris remittitur; paulatimque, manus digiti, v.g. incipiunt extendi, Et eſto ibi & nunc in hoc temporis momento, naturaliter morbus remittatur, tamen corporis membra, vt arteriæ, venæ ex illo prauo humore, manent offenſæ, debiles, ac extenuatæ, vt ſuas rectas, expeditæ operationes, non valeant exercere; v. g. ſi quis patiatur vnum ſymptoma, vulgò *Accidente.* Cum ab illo expeditur, non ſtatim in rectas, & conſuetas actiones prodire poteſt, ſed interpoſito aliquo tempore; quod ſubito tantum miraculoſè fit; & inde miraculum ſanati Claudi à D. Petro, maximè clareſcit, quod ingreſſus ſit cum illis Petro, & Ioanne in templum ſtatim ambulans, exiliens & laudans Deum. *Actorum 3. num.8.*

Actor.3.



quod ſi eſſet ſanitas naturalis fieri non poterat ſola illa, quæ eſt à Deo, breuiter, & non multa temporis mora fit, etſi aliquando ob altos Diuinæ Sapientiæ fines ſenſim veniat, tamen non multum immoratur, ſed cito, & velociter fit. Ait Chriſtus Dominus Centurioni, dum pro ſuo ſeruo deprecatur. *Vade, ſicut credidiſti fiat tibi: & ſanatus eſt puer in illa hora.* Matth.8. num.13. Chaldæus habet, *in illo momento.* Diuus Chryſoſtomus *homil.27.* apud Diuum Thomam ait, *Vbi velocitatem admirare, neque enim ſolum curare, ſed inopinate, & in momento temporis, hoc facere, virtutem Chriſti oſtendebat.* Deinde illa ſimultas imperij Chriſti cum ſanitate, hic & nunc diuinam virtutem declarat, vt docet Diuus Auguſtinus *ſerm.6.*

Matth.8. Chaldæus. Chryſoſt. D. Auguſt.

Notandum eſt ex communi doctrina Theologorum, quod miraculum in duplici differentia poteſt conſiderari, vel eſt miraculum ſecundum eſſe, vel ſecundum dici. Miraculum ſecundum eſſe tunc datur, quando ſubiectum nullam habet potentiam, nec actiuitatem, nec proportionem ad actum, verbi gratiâ, ſi hic calamus meus modo loquatur, modulatè cantet, & compoſitè ſaltus det, cum calamus nullam habeat potentiam, nec actiuitatem ad tales actus, eſt miraculum ſecundum eſſe, quia diuina virtus dat illi potentiam ad illa operanda. Aliud dicitur miraculum ſecundum dici, quando ſcilicet ſubiectum habet potentiam, & actiuitatem ad actum, datur tamen impedimentum in arteriis, & muſculis, verbi gratiâ, cæcus habet potentiam ad videndum, datur tamen impedimentum in organo viſus; Claudus habet pedem ad ambulandum, eſt tamen obſtaculum in arteriis, ac neruis. 13.

---

## QVÆSTIO II.

### *Ex multiplici fine miracula à Deo fiunt.*

### SVMMARIVM.

14 *Nullus intellectus poteſt explicare Dei mirabilia, ac miracula.*

15 *Miracula neceſſaria ad fidem Chriſti prædicandam, in quo erant completa omnia Prophetarum oracula.*

16 *Miracula Apoſtolorum, ac diſcipulorum ad eorum prædicationem firmandam.*

17 *Miracula Chriſti, ac eius diſcipulorum fuerunt vera.*

18 *Talia miracula non fuerunt facta virtute naturali.*

19 *Talia miracula non fuerunt facta arte Dæmonis, & num.20.*

21 *Deus ſæpè facit miracula in bonum ſeruorum ſuorum, & etiam in pœnam iniquorum.*

22 *Miracula fiunt aliquando à Deo in confirmationem alicuius veritatis.*

23 *Deus ſæpe facit miracula ad honorandos, ac nobilitandos ſeruos ſuos in oculis aliorum.*

24 *Deus facit miracula per ſacras Imagines,*

*vt maximè ſint in honore, ac vene-*
*ratione.*

14. Pſalm.105. AIt Regius Vates Pſalm.105.num.2. *Quis*
*loquetur potentias Domini, auditas faciet*
*omnes laudationes.* Chaldaicus legit, *Omnes*
*fortitudines eius.* Quod ad miracula refert
Euthym. Chaldæus. Euthymius, *Et auditas facies laudes eius;*
id eſt, vt explicat ipſe Chaldæus, quis po-
teſt tot eius mirabilia declarare, annuntiare,
cum in numero, maieſtate, ac magnitudine
excedat omnem intellectum creatum, quomo-
do ergo etiam intellectus ipſe poterit aliquid
de eis dicere.

15. Primò. Miracula fuerunt neceſſaria ad fi-
dem Chriſti introducendam, ac prædicandam
in toto orbe, per Ieſum Chriſtum filium Dei
Caput noſtrum, ac per eius Apoſtolos. Ideo
cum Baptiſta mitteret ſuos diſcipulos, vt hanc
veritatem ex Chriſti ore diſcerent, reſponſum
acceperunt: *Cæci vident, claudi ambulant, le-*
Matth.11. *proſi mundantur.* Matth.11. num.7. ac ſi dice-
ret, ea miracula facio, quæ tanquam ſigna eui-
dentia Prophetæ prædixerunt de vero Meſſia,
Iſai.35. de quo Iſaias, ait cap.35. num.5. *Deus ipſe ve-*
*niet, & ſaluabit vos. Tunc aperientur oculi cæ-*
*corum, & aures ſurdorum patebunt: tunc ſaliet*
*ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mu-*
D.Iuſtin. *torum.* Et vt præclarè notarunt D.Iuſtinus Mar-
D.Athan. tyr *in Dialogo cum Triphone.* Et D.Athanaſius
D.Ambr. *de Verbi Incarnatione*; & D. Ambroſ. *in cap.*
*Luc.7.* quia licet aliquis Propheta feciſſet ali-
quod miraculum, nullus tamen fecit hæc om-
nia ſimul, niſi ſolus Ieſus Chriſtus filius Dei;
vnde optimè ait D.Ambr. citatus, *Argumen-*
*tum Meſſiæ eius miracula.* Et ideo Chriſtus
Ioan.15. Dominus dixit Ioan.15. n.... *Si non veniſſem, &*
*opera non feciſſem, quæ nemo alius fecit, peccatum*
*non haberent; at nunc excuſationem non habent*
*de peccato ſuo.*

16. Sic, & neceſſe fuit ad prædicandam, ac
introducendam fidem Chriſti in orbem, vt
eius Apoſtoli, ac diſcipuli facerent miracu-
la, inde ait Chriſtus Dominus ſuis Apoſtolis.
Matth.10. Matth.10.num.78. *Euntes, prædicate, dicentes,*
*quia appropinquauit regnum cælorum, infir-*
*mos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mun-*
2.Cor.12. *date, dæmones eiicite.* Sic ait Apoſtolus 2.Co-
rinth. 12. num.12. *Signa Apoſtolatus mei fa-*
*cta ſunt ſuper vos in omni patientia, in ſi-*
*gnis, & prodigiis, & virtutibus.* Et idem ait
Hebr.2. de cæteris Apoſtolis. *Hebræor.2. num.3. & 4.*
Et quod hæc ſigna ad fidem Chriſti plantan-
Tertull. dam fuerint neceſſaria, latè docent Tertul-
D.Irenæus. lianus *de Præſcript. Hæretic. cap.10.* D. Ire-
D.Auguſt. næus *lib.2. cap.56.& 57.* D.Auguſtinus *lib.13.*
*contra Fauſtum, cap.6.* & *lib.22. de Ciuitate,*
*cap.8.* vbi ait, *Miracula fuiſſe neceſſaria, vt*
*mundus crederet.*

17. Origenes. Nec poteſt dici, vt Pagani dixerunt, & re-
fert Origenes *lib.1. contra Celſum*, miracula
illa Chriſti non fuiſſe vera, ſed contra; Iudæi
quamvis dicerent quod in poteſtate dæmonis
illa faciebat, nunquam tamen auſi ſunt dicere,
miracula non fuiſſe vera: nam verè mortui
erant ſuſcitati, cæci videbant, leproſi mun-
dabantur, & eſto ex abundantia admitta-
D.Auguſt. tur, vt præclarè argumentatur Diuus Au-
guſtinus lib.22. de Ciuitate; cap.5. *Si per*
*Apoſtolos Chriſti, vt eis crederetur, miracula*
*facta eſſe non credunt, hoc nobis vnum gran-*
*de miraculum ſufficit, quod terrarum orbis*
*ſine miraculis credidit.* Nullum ſanè maius
miraculum, quam quod fides Crucifixi, *Chri-*
*ſtum Crucifixum, Iudæis ſcandalum, genti-*
*bus ſtultitiam.* 1. Corinth. 1. num.23. ſine vl- 1.Cor.1.
lo miraculo, nec prodigio ſubiiceret totum
orbem, Reges, Principes, Sapientes, &
Philoſophos, prædicata, ac promulgata per
homines pauperes, ignobiles, & ſine litteris,
niſi tantum efficacia ſuæ veritatis omnia ad ſe
adduceret, nullum ſanè maius miraculum co-
gitari poteſt.

Nec poteſt dici Chriſti miracula, vel Apo- 18.
ſtolorum facta fuiſſe virtute naturali; nulla
virtus naturalis poteſt mortuum ſuſcitare,
cæco à natiuitate dare viſum, quod bene, ac
optimè Philoſophi agnoſcentes affirmarunt
à priuatione ad habitum regreſſum dari non
poſſe; deinde nulla virtus naturalis valet age-
re in remotum, ac diſtans. Chriſtus Domi-
nus multa miracula eſt operatus in ſubiecta,
ac diſtantia, quibus dedit ſanitatem, ac ſa-
lutem, vt patet in puero Centurionis. *Matt.8.* Matth.8.
*num.13.* In filio Reguli. *Ioan.4.num.50.* In filia Ioan.4.
Chananææ. *Matth.15 num.28.* Deinde virtus Matth.15.
naturalis vtitur medio proportionato ad ef-
fectum; at Chriſtus contraria effectibus ali-
quando adhibuit, vt cæco lutum impoſuit ad
reſtitutionem viſum. *Ioan.9. num.6.* lutum au- Ioan.9.
tem magis poterat inſeruire ad priuationem,
quam ad reſtitutionem viſus. Deinde virtus na-
turalis agit tempore, & applicato aliquo re-
medio, at Chriſtus in inſtanti, & ſola voce, &
imperio. *Adoleſcens tibi dico ſurge.* Luc.7.n.14. Luc.7.
*Lazare exi foras.* Ioan.11 n.44. ergo ſola virtute Ioan.11.
diuina hæc fiebant miracula.

Nec poteſt dici Chriſti miracula, ac Apo- 19.
ſtolorum facta fuiſſe virtute, & induſtria dæ-
monis, vt Iudæi blaſphemo, & impio ore
dixerunt. *Matth.12. num.24.* & etiam Paga- Matth.12.
ni, vt referunt D.Auguſtinus *lib.12. de Ciuitate,*
*cap.8.* Origenes *lib.2. contra Celſum*, qui magi-
cis artibus Chriſti miracula tribuebant: nam
quamvis dæmones optimè agnoſcant rerum
naturas occultas, & inde aliqua operen-
tur ſuper naturæ vires, quæ applicando acti-
ua paſſiuis nobis videntur mira, ac mira-
cula, quo pacto magis Pharaonis aquas ver-
terunt in ſanguinem, & alia mirabilia fece-
runt. *Exod.7.* tali applicatione rerum poſſint
aliquæ infirmitates ſanari, tamen nulla indu-
ſtria, ac arte dæmonis poſſunt fieri aliqua, quæ
Chriſtus fecit; nulla enim dæmonis arte fieri
poteſt, vt mortui ſuſcitentur, & quod cæcus
à natiuitate viſum recipiat, quæ tamen Chri-
ſtus fecit. Deinde ſi arte dæmonis poſſunt ali-
quæ infirmitates ſanari, hoc eſt applicatione
aliquarum rerum, & aliquali mora, at Chriſtus
frequenter miracula operabatur in inſtanti, &
ſola voce, & imperio.

Deinde Chriſtus Dominus faciebat in con- 20.
firmationem ſuæ doctrinæ, qua prædicabat, ap-
propinquaſſe regnum cœlorum, ſe eſſe verum
Meſſiam, ac filium Dei, ſic ſuſcitaturus La-
zarum. *Ioan.11. num.41.* dixit, *Pater gratias* Ioan.11.
*tibi ago, &c. propter populum, qui circunſtat,*
*hæc dixi, vt credant, quia tu me miſiſti.* Qua
etiam doctrina ſua Chriſtus docebat om-
nes beatitudines paupertatis, manſuetudinis,
puritatis,

puritatis, humilitatis, omnéſque virtutes, ac iuſtitas, quibus omne regnum diaboli, omnéſque eius inſidias, ac machinationes deſtruuntur, ac diſſipantur. *Nunquid Satanas in ſe ipſum diuiſus eſt, quomodo ſtabit regnum eius.*
Luc.11. Luc.11. num.17. Quomodo fieri poteſt quod diabolus faciat miracula ad confirmandam doctrinam, in ſui ruinam, ac deſolationem, ergo Chriſti miracula, Apoſtolorum, ac diſcipulorum eius ſolum erant facta diuina virtute, ad plantandam ſanctam Chriſti fidem, ad ſalutem animarum, ac deſtructionem diaboli, hanc plenariam poteſtatem ad confirmationem fidei dedit Chriſtus Dominus ſuis Apoſtolis ac eorum nomine Prædicatoribus Euangelicis, vt iam dixi *ſuprà in hac quæſt. num.16.* & patet ex multis aliis locis. *Luc.14. n.51. Marc.16. n.17.* Luc.14. Marc.16.

21. Secundò, fiunt etiam miracula à Deo in ſalutem, & bonum ſeruorum ſuorum, & vt etiam iniqui, & mali per ea puniantur. Sic & tot ſigna, ac prodigia in Ægypto, vt habes *à cap.7.* & deinceps in bonum, & ſalutem Iſraël à Deo facta ſunt. Et vt etiam per illa obduratio, ac iniquitas Pharaonis, ac Ægyptiorum puniretur, vt notat Theodoretus *ad cap.7. Exodi verſ.11.* ad illa verba: *Deuorauit virga Aaron,* ſic ait ille, *Mutabant illi,* ſcilicet Magi, *Virgas, in ſerpentes, ſed virga Moyſis virgas illorum deuorauit; mutabant aquam in ſanguinem, ſed ſanguinem in priorem naturam reducere non poterant: produxerunt illi ranas, ſed moleſtias, & incommoda ranarum Ægyptiis, auferre non poterant, ſicut fecit Moyſes. Conceſſit itaque Deus magis talia facere, vt etiam per ipſos caſtigaret Ægyptios: non tamen conceſſit eis, vt illatam plagam auferre poſſent; non ergo fuit contentus Deus plagis à Moyſe illatis, ſed etiam per Magos adauxit, ac ſi Regi diceretur, quia puniri te delectat, tuorum etiam ſeruorum opera & te caſtigabo, & grauius plectam.* Theodor.

22. Tertiò, fiunt etiam à Deo ad confirmationem alicuius veritatis, ſeu rei miſſæ ab eo, ſic ait Diuus Gregorius lib.17. Moral. cap.8. *Miracula ſunt in defectum probationis, & ſunt auxilium humanæ rationis*, vt mens noſtra aſſentiat alicui veritati, & ideo miracula fiunt ſæpè ad diuerſas veritates confirmandas, ſic vt filij Iſraël crederent Moyſen à Deo miſſum ad eorum libertatem, dat Deus ei poteſtatem ad facienda multa miracula. *Exod.4. à num.2.* vt Pharao, & Ægyptij agnoſcerent Moyſen à Deo miſſum, vt educeret populum de eorum poteſtate, dat Deus ei amplam facultatem ad multa prodigia edenda. *Exod.7. à num 3.* Sic Gedeoni, vt certus fieret de victoria conſequenda, dat Deus multa ſigna in vellere. *Iudic.6. num.36.* Ad confirmationem, quod Elias erat vir Dei, & partes Dei agebat; deſcendit ignis de cœlo, *4.Regum 1. num.10.* ſic & in ſignum ſalutis Regis Ezechiæ, datur ei regreſſus ſolis, *4.Reg. cap.10. num.10.* D.Gregor. Exod.4. Exod.7. Iudic.6. 4.Reg.1. 4.Reg.10.

23. Quartò. Sæpè Dei potentia operatur miracula ad honorandos, ac nobilitandos ſeruos ſuos. Poſtquam Parens meus Sanctus Elias ſuſcitauit filium mulieris Sarepthanæ, ait ipſa ad illum, *Nunc in iſto cognoui, quoniam vir Dei es tu*, 3.Reg.17. num.24. nam & ſi mulier antea habuiſſet magnam opinionem de ſanctitate Eliæ, tamen per hoc miraculum, quod Deus per ipſum eſt operatus, in multo maiori æſtimatione eſt habitus: ait ibi Abulenſis *quæſt.38.* vt eum mulier reputaret, *tanquam maximum omnium Prophetarum.* Et vt ipſe Deus ait: *Quicunque glorificauerit me, glorificabo eum*, 1. Regum 2. num.30. Chaldæus legit, ſicut & Hebræus, *Honorantes me honorabo.* Sanctus Sixtus Papa epiſtola de malis Doctoribus, *qui honorificauerint me, honorificabo eos.* Quæ verba tractans D. Paſchaſ. *lib.9. in Matth.* ait: *Quicunque glorificauerit me ſuis operibus, glorificabo eum meis donis.* Dominus Deus multum abundans in miſericordia, ac miſeratione, qui eum honorant, ac glorificant ſuis operibus, virtutibus, ac meritis, doctrina etiam, & prædicatione eum ipſe honorat, ac glorificat ſuis donis diuinæ gratiæ ſanctificantis, & etiam gratiarum, ac miraculorum, vt luceant eorum opera coram hominibus, vt glorificent Patrem, qui eſt in cœlis, ac etiam ipſos miniſtros, per quos dignatus eſt tot, & tanta mirabilia operari. Abulenſ. 1.Reg.2. Chaldæus. Hebræus. D.Sixtus. D.Paſchaſ.

*Pro Sacris Imaginibus.*

Hac de cauſa, Deus multa mirabilia, ac miracula operatur per ſacras Imagines Chriſti Domini, Beatiſſimæ Virginis Mariæ, ac Sanctorum, quia in ipſis prototypon repræſentatur, vt docet Eccleſia ab eius exordio, & maximè à 7. Synodo Generali act 7. & frequenter per omnia Concilia. Et tandem Tridentinum *ſeſſ.25.* docent, *Imaginibus debitum honorem, & venerationem impertiendam, non quod credatur in eis ineſſe aliqua Diuinitas, propter quam ſint colendæ, ſed quoniam bonos, qui eis exhibetur, refert ad prototypa, quæ repræſentant*; quia vt docet Doctiſſimus Epiſcopus Ioannes Æchius *lib.2. contra Lutherum.* Inde Deus dignatur, multa, & magna mirabilia per ſacras Imagines edere, tum ad firmandum cultum, & venerationem eis debitum, vt docet Sancta Eccleſia Catholica; tum etiam ad manifeſtanda præclariſſima merita Chriſti, Deiparæ, ac Sanctorum, cum ob eorum Imagines, ac repræſentationes tot miracula quotidie fiunt; tum vt homines excitentur, ac permoueantur ad ipſas ſacras Imagines honorandas, ac venerandas, & ſic ſæpè vidimus ob miracula facta ab aliqua ſacra Imagine magna templa ædificari, magnáque dona ei offerri, ac multa paſſim frequentia reueteri. 24. Trident.

---

## QVÆSTIO III.

### *Quomodo vera miracula agnoſcenda, & diſtinguenda ſint ab his, quæ fiunt virtute, & pacto Dæmonis?*

### SVMMARIVM.

25 *Diuina virtute, ac arte Dæmonis fiunt aliqua ſimilia.*

26 *Sunt aliqua miracula, quæ nullo modo poſſunt fieri arte Dæmonis.*

27 *Dæmon facit mira, mediis naturalibus adhibitis, Deus vero ſua potentia, ac virtute.*

28 *Miracula, quæ à Deo veniunt, ſunt in bonum noſtrum; quæ verò à Diabolo, in perniciem, & damnum.*

29 *Miracula Dei fiunt per bonos, & ſanctos; Diaboli verò per malos, & iniquos.*

30 *Ex fine, ad quem ordinantur, agnoſcuntur vera, vel falſa miracula.*

31 *Quod ex ipſiſmet exemplis explicatur, & magis declaratur motiuum, ex quo miracula agnoſcenda ſunt.*

25. SOlus Deus facit, eiúſque diuina virtute fiunt mirabilia, ac miracula, vt iam notaui *in exordio primæ quæſtionis*; tamen arte dæmonis applicando actiua paſſiuis, fiunt aliqua, quæ oculis noſtris videntur mira, & quæ quandam ſimilitudinem habent cum ipſis diuinis miraculis. Elias ſanctiſſimus deduxit de cœlo ignem, 4. *Regum* 1. *num.* 10. & *Eccleſiaſt.* 48. *num.* 3. & de Antichriſto dicitur Apocalypſ. 13. num. 13. *Fecit ſigna magna, vt etiam ignem faciat de cœlo deſcendere in conſpectu hominum.* Moyſes in Ægypto diuina virtute conuertit aquas in ſanguinem. *Exod.* 7. *num.* 20. fecerunt & ſimiliter malefici Ægyptiorum. *Ibidem, num* 21. Quod etiam ſimiliter dicitur de ranis *cap.* 8. *num.* 6. & 7. Ecce valdè ſimilia fiunt virtute Dei, & arte dæmonis, quomodo hæc agnoſcenda, & diſtinguenda ſunt, inquirit præſens quæſtio. (4. Reg. 1. Eccleſ. 48. Apoc. 13. Exod. 7. Exod 8.)

26. Notandum eſt, vt iam notaui, & aduertunt Michaël de Medina *de Recta in Deum fide, cap.* 7. Vaſquez *tom.* 1. *ad tertiam partem, diſputat.* 57. *cap.* 3. *ſtatim in principio.* Toletus *in cap.* 3. *Ioan. Annotat.* 2. Quaſdam eſſe infirmitates, quæ arte, & induſtria dæmonum poſſunt curari, conficiendo aliquod remedium ex herbis, vel aliis rebus, quarum naturas, ac qualitates ipſe optimè agnoſcit, & velociſſimè applicando talia, aliud eſt miraculum, quod nullo modo poteſt à dæmone præſtari, verbi gratiâ, mortuum ſuſcitare; nulla enim vis naturalis reducere poteſt animam à corpore diuulſam, ac ſeparatam; ecce quoad mortui ſuſcitationem, quoad alia opera eſt quæſtio. Ad quæſtionem. (Medina. Vaſquez. Toletus.)

27. Reſpondet primò; Diuus Auguſtinus *lib.* 3. *de Trinitate, cap.* 8. quod dæmones faciunt aliqua dupliciter, quæ videntur valde mira, & tanquam miracula, per virtutem cauſarum naturalium, quas illi optimè agnoſcunt; hæc verò faciunt vel in apparentia, per ſenſuum illuſionem, ac deceptionem, quæ cito euaneſcunt; vel per applicationem aliquarum rerum, verbi gratiâ, ad ſanandas quaſdam infirmitates, vt Magi in Ægypto incantationibus ſuis, aquas verterunt in ſanguinem. *Exod.* 7. *num.* 22. ſimiliter & ranas per incantationes. *Exod.* 8. *num.* 7. At quæ fiunt diuinitus, nulla cauſa naturali adhibita, ſed tantum virtute diuina, quæ ſuperat omnem concurſum naturalium, & ita Moyſes aquas conuertit in ſanguinem, ſola ſuarum manuum eleuatione, vel etiam ad alia portenta eleuata virga. Sic ait D. Auguſt. *quæſt.* 79. inter quæſtiones 83. *Magi mira faciunt per priuata commercia cum Dæmone: Sancti verò ea faciunt publica adminiſtratione, & iuſſu eius, cui omnis creatura ſubiecta eſt.* (D. Auguſt. Exod. 7. Exod. 8.)

Secundò. Miracula, quæ fiunt à Deo, ſunt in bonum noſtrum, ſiue ſpirituale, ſiue corporale; quæ vero veniunt à Diabolo, vtrumque damnum ſecum afferunt; miracula, quæ Chriſtus Dominus faciebat, eos, quos corpore ſanabat, & etiam anima illuminabat, vt patet in cæco à natiuitate, quem Chriſtus ſanauit, qui inueniens Chriſtum in templo, *procidens ipſum adorauit*, confitens eum verum Deum. *Ioan.* 9. *num.* 38. & vt ibi dixi, ita communiter docent Sancti Patres. Noſter D. Cyrillus Alexandrinus, D. Auguſtinus, D. Hieron. & alij; at ea, quæ fiunt à dæmone, tendunt in damnum noſtrum. Veniat iterum Theodoretus datus ſuperiori quæſtione. *Magi mutabant aquam in ſanguinem, ſed ſanguinem in priorem naturam reducere non poterant produxerunt illi ranas, ſed moleſtiam, & incommoda ranarum Ægyptiis auferre non poterant, ſicut fecit Moyſes; conceſſit itaque Deus Magis talia facere, vt etiam per ipſos caſtigaret Ægyptios, non tamen conceſſit illis, vt illatam plagam auferre poſſent.* Conſidera latum diſcrimẽ inter ea, quæ fiunt virtute Dei, ac arte Dæmonis; Moyſes conuertit aquas in ſanguinem, ſed in ſubſidium Ægyptiorum, reducit in propriam naturam; è contra Magi conuertunt aquas in ſanguinem, vt Ægyptios affligant, ſed ab hac moleſtia eos non valent liberare; & Diabolus inſtigauit Magos, vt aquas ſanguineas, & ranas facerent, vt cor Pharaonis magis eſſet obduratum, ac inobediens Deo. 28. (Ioan. 9. D. Cyrill. D. Auguſt. D. Hieron. D. Auguſt. Theodor.)

Tertiò. Arnobus *lib.* 1. *aduerſus gentes*, ait quod miracula ſunt agnoſcenda per ſuos Authores, ac proinde quæ faciunt viri fideles, probi, iuſti, ac Sancti facta ſunt Dei virtute: quæ vero faciunt improbi, flagitioſi, ac ſæpè malefici, ſunt falſa, & arte dæmonis conficta; tamen Deus aliquando, & valdè rariſſimè interuentu malorum, facit aliqua miracula ad eorum iniquorum maiorem confuſionem, vel ad maiorem veritatis confirmationem, vt videmus in Balaam. *Numer.* 22. *n.* 23. & *Numer.* 24. *num.* 17. Proindéque ſi per iſtos malos Deus facit aliquod miraculum, eſt in confirmationem veritatis, nũquam verò falſitatis, quia alias Deus cooperaretur mendacio, & eſſet teſtis illius, quod eſt omnino impoſſibile, vt docet D. Auguſt. *lib. de vtilitate credendi, cap.* 6. & latius D. Thomas 3. *p. q.* 43. & *q.* 44. & Caniſius *lib.* 5. *de Deipara, cap.* 15. & Bellarm. *lib.* 4. *de Notis Eccleſiæ, cap.* 14. & ſatis diffuſè Boſſius *lib.* 1. *cap.* 3. 4. & 5. 29. (Num. 22. Num 24. D. Auguſt. D. Thom. Caniſius. Bellarm. Boſſius.)

Quartò dico quod ſentio, & hoc diſcurſu explico, quo ſæpè in probatione miraculorum ſacrarum imaginum vſus ſum; miracula, quæ fiunt virtute diuina in eo maximè agnoſcuntur diſtincta ab his, quæ fiunt arte Dæmonis ex fine ad quem ordinantur, ea enim quæ tendunt ad gloriam, ac honorem Dei, & Sanctorum, bonum Eccleſiæ, & ædificationem fidelium, hæc à ſolo Deo veniunt; ea verò quæ à flagitioſa, iniqua, inordinata, ac vana intendunt, impoſſibile eſt, quod à Deo veniant, ſed tantum à Diabolo naſcuntur; 30.

Sic

Sic ait D.Auguſt. *cit.q.79.* inter quæſtiones 79.
*Magi faciunt, quæ videntur miracula, quærentes
gloriam ſuam; Sancti vero faciunt miracula quæ-
rentes gloriam Dei.*

31. Itaque illa, quæ nos conuertunt ad Deum,
& auertunt à mundo, à ſolo Deo ſunt, ea
verò quæ nos auertunt à Deo, & conuertunt
ad mundum, ac diabolum, ab ipſo Diabolo
ſunt, quod in propoſitis exemplis fit manife-
ſtum. Patens Elias, & Antichriſtus deducunt
ignem de cœlo. Elias eo fine vt ſolum verus
Deus creator cœli, & terræ, adoretur vt ve-
rus Deus, non verò Baal idolum, Deus fal-
ſus in hominum deceptionem, & hoc pro-
ueniebat, à ſolo Deo. E contra Antichri-
ſtus deducet ignem de cœlo in terram, vt
ipſe qui eſt filius perditionis, adoretur, &
ſedeat in templo, tanquam Deus, vt ait
Paulus ad Theſſalonič. & non adoretur Ieſus
Chriſtus vnigenitus filius Dei, hoc tantum
ſolius Diaboli eſt machinamentum. Deinde
Moyſes faciebat prodigia in Ægypto, vt Dei
mandatis obtemperaretur. *Dicit Dominus di-
mitte populum.* Et Magi faciebant, vt & conti-
nerentur; inde hoc opus diaboli erat, illud verò
Dei Omnipotentis.

---

## Qvæstio IV.

### *De miraculis, quæ fiunt per ſacras imagines, quomodo vt vera agnoſcenda?*

### Svmmarivm.

32 *Miracula, quæ fiunt per ſacras imagines, inde vt vera agnoſcenda ex his, quæ à tali miraculo veniunt, ac reſultant.*

33 *Diabolus non poteſt velle confirmare cultum imaginum per miracula.*

34 *Ex ſacris imaginibus multum proficiunt Chriſtiani in ſpiritualibus, & inde conteritur caput Diaboli.*

35 *Satanas ſe transformat in Angelum lucis, ſed ſuis operibus detegitur, ac etiā Dei virtute.*

36 *Quod multis exemplis confirmatur.*

37 *In dubio an ſit miraculum pro non miraculo iudicandum.*

32. EX his, quæ proximè dixi *in fine ſuperioris
quæſtionis*, patet quomodo vera miracu-
la, quæ ſæpè fiunt per ſacras imagines agnoſ-
cenda ſunt, ab his, quæ fiunt induſtria,
ac arte dæmonis: in his enim miraculis maxi-
mè conſiderandum, quod ex eis prouenit, ac
ſequitur, & frequenter multiplex virtutum
actus, fides ſcilicet, qua creditur Dei po-
tentia; ſpes, qua per hanc ſacram imaginem
multorum donorum à Deo fiduciam conci-
pimus; charitatis, quia tali miraculo mul-
tum excitamur ad diligendum Deum, & etiam
ad venerationem, ac adorationem ſacrarum
imaginum, ac earum cultum multis donis,
ac magnificis muneribus amplificandum; hæc
autem omnia, quæ tantum conducunt ad
honorem Dei, ac ſuorum ſeruorum, ſolum
à Deo prouenire poſſunt; *Omne donum per-*

*Sylueſtra Opuſcula.*

*fectum deſurſum eſt deſcendens à Patre lumi-
num.* vt ait Beatus Iacobus *in ſua Canon.cap.2.* Iacob.2.
*num.17.* Taleſque virtutum actus nullo mo-
do à Diabolo prouenire poſſunt, ipſe enim
omnibus ſuis machinationibus iuxta Apoſto-
lum *ad Epheſ.6. num.11.* inſidiatur animabus Epheſ.6.
noſtris; vt ab eis valeat eradicare, ac expel-
lere omnem virtutis actum, & plantare omne
turpe, & vitioſum; & ſi ſe transformet in An-
gelum lucis, ex ſuis operibus, ac etiam ex diui-
na virtute ſtatim agnoſcitur, vt dicam *quæſtione
hac num.35.*

Deinde miracula, quæ fiunt per ſacras ima- 33.
gines ab arte Dæmonis non poſſunt exoriri:
nam vt docent Sacra Concilia Generalia. Se- Sept.Synod.
ptima Synodus *Actione 4.* Concil. Senonenſ. Senonen.
*in decreto fidei.* Concil. Epheſin. Conſtantinop.
& latè docent noſter Vvalden. *tom.3. de Sacra-* Vvalden.
*mentalibus, c.50. cum ſeqq.* & Agebardus Epiſ- Agebard.
cop. *lib. de vera Relig. Sancta Eccleſia Catho-
lica à ſuo exordio ſacris imaginibus communi ad-
uerſario aduerſatur.* Quod dupliciter explico;
videns Diabolus quantam vtilitatem, ex ſacris
imaginibus participent fideles, cum ex earum
aſpectu maximè rapiantur in Deum, vt ſtatim
dicam, inde ipſe Diabolus per ſua membra
Hæreticos nempe tam antiquos, quam moder-
nos, ſacras imagines vult ablegare, & expellere.
Deus tamen, vt rectè argumentatur Ioannes Ioan. Ekk.
Kchius *lib.3. contra Lutherum*, perpetuis, ac
perennibus miraculis cultum ipſarum imagi-
nū in ſua Eccleſia firmat, ac corroborat; ſi ergo
Deus tantis miraculis deſtruit machinamentum
Diaboli intendentis in damnum fidelium ſa-
cras imagines abolere, qua conſequentia ve-
niet, quod Diabolus velit etiam miraculis ea-
rum cultum magis munire, ac ſtabilire, ergo
miracula, quæ per ſacras imagines fiunt, non
à Diabolo, ſed ſolum à Deo veniunt.

Deinde iterum redeo ad illa verba, *Sancta* 34.
*Eccleſia Catholica à ſuo exordio ſacris imagini-
bus communi aduerſario aduerſatur.* Quis vale-
bit explicare, quantum fideles ex aſpectu ſacra-
rum imaginum proficiant in Dei cultu, venera-
tione, ac amore. *Quid enim ſunt imagines ſacræ,*
(vt ſæpè dixi & iterum dicam) *quam libri ex-
panſi ante oculos noſtros, qui à neſcientibus legere
leguntur.* Ruſticus videns Chriſtum crucifixum
inde maximè inflammatur ad diligendum
ipſum Deum, & Dominum, qui in tantum il-
lum dilexit, vt pro eius ſalute mortis ſubiret
tormentum. Item videns D. Franciſcum nudis
pedibus, ſacco indutum, inde haurit documen-
ta ſuæ ſalutis, & qua via eundem eſt in cœlum.
Præclarè D. Gregorius Mag. *lib.9. epiſtol.9.* D.Gregor.
ait, *Quod legentibus Scriptura, hoc præſtat idio-* Mag.
*tis pictura.* Vnde Diuus Gregorius Nyſſenus D.Nyſſen.
*Oratione de Sancto Theodoro*, ait: *Solet etiam
figura tacens in pariete loqui, maximéque pro-
deſſe.* Nam etſi pictura mortua ſit, viuos tamen
in nobis generat affectus amoris, deuotionis, ac
cōpunctionis vidētibus ad viuum effigiata, ſeu
depicta myſteria vitæ, & mortis Chriſti, vt in-
de in largum lachrymarum imbrē nos defen-
damus: nam vt dicitur *tunc cor dolet, cum oculus
vidit*; ſi ergo ſacræ imagines tam magnum fru-
ctum ſpiritualem in nobis generant, quomodo
fieri poteſt, vt Diabolus inſidiator animarum
noſtrarum, qui in nobis intendit extinguere
omne bonum ſpirituale, miraculis ad ſacras

imagines nos intendat, promouere, ac excitare, quarum interuentu tantum gratiarum augmentum percipimus.

55. Sed dices. Apoſtolus Paulus ſcribit 2. Corinth. 11. num. 14. *Ipſe Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis*, quod ſæpè facit per ipſas ſacras imagines, ac ſacrarum rerum repræſentationes, vt ex multis hiſtoriis conſtat, vt ſtatim.

D. Chryſ. D. Thom. Reſpondeo cum D. Chryſoſtomo, D. Thoma *ibi*, quod ſtatim manifeſtatur ex ſuis operibus, quod ſit Princeps tenebrarum, & Diabolus

Gaudent. Iuſtin. tentans, & ſic ait Gaudentius Brixienſis Epiſcopus apud Benedictum Iuſtinianum. *Quid mirum ſi Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis? Probant* (ſcilicet eius opera) *vtique eum eſſe Angelum tenebrarum, qui ſe Angelum lucis oſtendere conatur, vt fallat.* Ex operibus ad quæ ſuadet, & inſtigat, oſtenditur, quod Diabolus ſit, & qui ſe in Angelum lucis transfigurauerat, ex operibus, ac factis deprehenditur Angelus tenebrarum.

56. Quod multis exemplis declaratur, cum quidam Monachus ex Ordine S. Noberti feruidè contemplaretur Myſterium Trinitatis, eum Diabolus in ſpecie Angeli ſic alloquitur, ob tua merita dignus es, vt videas Trinitatem, his dictis apparuit tria geſtans capita, Trinitatem ſe eſſe conteſtans: Monachus diuino afflatu cognoſcit Diabolú, eúmque miſerrimum

Surius. omnium creaturarum appellat. Ita refert Surius *in eius vita die 6. Iunij, cap. 19.* Idem ſimiliter de altero Monacho Præmonſtratenſi

Sigebert. Vincent. ſcribit Sigebertus *ad annum 1121.* Vincentius *lib. 26. cap. 29.* Cum etiam alter Monachus rigida diſciplina ſe verberaret coram imagine Chriſti crucifixi, Diabolum tanquam in perſona Chriſti loquentem audiuit, *ego nolo*

Sophron. *mortem peccatoris*: cui Monachus, *O bone Ieſu agnoſco Diaboli vocem*; refert Sophronius *in prato ſpirituali, cap. 45.* eandem ſimilem

D Gregor. Turon. hiſtoriam de S. Fetiardo ſcribit D. Gregor. Turonenſis *lib. 1. de vita Patrum, cap. 10.* & apud

Surius. Suar. *die 1. Auguſti.* Idémque narratur de S. Martino Turonenſi, de S. Antonio Abbate, & noſtra Sancta Magdalena de Pazzi, ac aliis multis Sanctis. Proindéque quamvis Satanas ſe transformet in Angelum lucis, tamen ex ſuis operibus, ac verbis ſe oſtendit principem tenebrarum, & maximè etiam ex diuina virtute illuminante corda ſuorum iuſtorum, quia etiam non ſentiunt illum feruorem, ac conſolationem ſpiritualem, quem quando ipſe verè Chriſtus adeſt.

### *In dubio miraculi.*

57. Quando dubitatur an miraculum ſit, an non. Pro non miraculo iudicandum, quia poſſeſſio eſt pro natura, & pro his, quæ ordinario, ac communi concurſu fiunt, & non pro his, quæ extraordinario, ac ſuperiori ope ſuper vires naturæ fiunt, qualia ſunt miracula, pro quo faciunt ea, quæ in omnibus meis libris; verbo *miraculum* dixi, quod in his, quæ fieri poſſunt viribus naturæ, non ſit recurrendum ad miraculum.

## RESOLVT. XLIII.

## *An anima Samuelis verè apparuerit Sauli?*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Proponuntur circa hanc rem variæ ſententiæ.*

### SVMMARIVM.

1 *Refertur hiſtoria Textus.*
2 *Breuiter ponitur difficultas quæſtionis.*
3 *Omittitur quædam ſententia aliquorum.*
4 *Ponitur prima ſententia negans.*
5 *Ponitur ſecunda ſententia, vera, & affirmans.*
6 *Ponitur tertia ſententia, vtramque ſuperiorem antecedentem probabilem dicens, ac iudicans.*
*Omnes illius Auctores in modo dicendi non conueniunt, ſed valdè diuerſimodo rem explicant. Ibidem.*

PRo huius rei fundamento, præmittenda eſt hiſtoria, quæ narratur 1. *Regum 28.* quod cum Saul vehementer 1. 1. Reg. 28. vrgeretur ob bellum gerendum cum Philiſthæis ſequenti die, à muliere pythoniſa poſtulauit, vt ei ſuſcitaret Samuelem iam demortuum, mulier acquieſcens Regis dictis ait ad Saulem ibi num. 13. *Deos vidi aſcendentes de terra: dixítque ei: Qualis eſt forma eius? quæ ait, Vir ſenex aſcendit, & ipſe amictus eſt pallio. Et intellexit Saul, quod Samuel eſſet, & inclinauit ſe ſuper faciem ſuam in terra, & adorauit. Dixit autem Samuel ad Saul: quare inquietaſti me, vt ſuſcitares?* &c. Saulique dixit Samuel omnem futurum euentum belli, vt reuera contigit: dicens, *Cras autem tu, & filij tui mecum eritis.* Hanc eandem hiſtoriam, breuiter refert *Eccleſiaſt. 46. num. 23.* agens Eccleſ. 46. de Samuele ait: *Poſt hæc dormiuit, & notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ, & exaltauit vocem ſuam de terra, in prophetia delere impietatem gentis.* Hoc poſito veniamus ad quæſtionem.

Et in ea eſt magna difficultas, quod fuerit 2. vera anima ſua det hiſtoria & *Primi Regum*, quia dixit Samuel *quare inquietaſti me*; & in Eccleſiaſtico quod dixerit *Regi finem vitæ ſuæ.* Quod non fuerit vera anima, inde ſuadetur, quando fieri potuit, quod anima Samuelis iuſti, & Sancti de Limbo Patrum fuiſſet educta per Pythoniſam arte magica ac Dæmonis induſtria; & inde in varias ſententias abierunt Patres, ac Doctores.

Et omitto opinionem aliquorum, quos ta- 3. cito nomine refert Petrus Comeſtor *in hiſto-* Comeſtor. *ria Eccleſiaſt.* 1. Regum 25. qui dixerunt corpus tantum Samuelis ſuſcitatum fuiſſe cum ſpiritu viuifico quodam ſine eius anima, quam dicunt manſiſſe in ſuo loco, in quo antea erat; quæ ſententia multis abſurdis implicatur: nam

nam Samuel locutus eſt, quod ab Spiritu corporeo non poterat prouenire, niſi tantum ab anima: Tum quia Doctores non contendunt de corpore, ſed de ipſa anima, an venerit.

4. Prima ſententia tenet animam Samuelis non apparuiſſe Sauli. Ita noſter D. Cyrillus Alexandr. *lib.6. de Adorat. in ſpiritu*, Tertull. *lib. de anima, cap.57.* D. Baſilius *in cap.8. Iſaiæ*, licèt *epiſt.* 80. ſententiam mutauerit, Rupert. *in Comment. lib.2. Reg. cap.17.* Anaſtaſius Sanaita *quæſt.19.* vbi contrariam ſententiam, impiam vocat, *& in 1. Reg. cap.28.* Procopius, Strabo, Burgenſ. *Addit. 2. ad Lyran.* Euſtathius Archiepiſcopus Antioch. & Martyr *in diſſertatione contra Origenem de engaſtrimytho.* Methodius Bazarenſis Epiſcopus, & Martyr *in libro de engaſtrimytho*, Nicenus *in epiſtola ad Theodoſiũ*, Pionius Presbyter, & Martyr apud Metaphraſten in eius vita 1. die Februarij, Philiaſtrius *de hæreſibus, cap. 26.* Guillielmus Pariſienſis *lib. de vniuerſo 1. part. circa finem*, Turrecremata *in cap. Nec mirum 26. quæſt.5.* Vatablus *in ſcholiis ad 1. Reg. cap.28.* Ianſenius *Eccleſiaſt.46.* Gregorius Syncellus *in hiſtoria Chronolog. ab exordio Mundi*, Matthias Feliſius *in elucidatione 1. Precept.* Martinus Martinez *lib 9. hypotyp. Regula 21.* Ioan. Arboreus *lib.17. Theoſophiæ.*

(D. Cyrill. Tertullian. D. Baſil. Rupert. Synaita. Procop. Strabo. Burgen. Euſtathius. Methodius. Bazarenſis. Nicenus. Pionius. Philiaſtr. Guillelm. Turrecre. Vatabl. Janſeni. Ioan. Arbor.)

5. Secunda ſententia aſtruit veram animam Samuelis Saüli apparuiſſe, eique vitæ exitum denuntiauiſſe: hanc ſẽtẽtiam affirmantem expreſsè tenent Petrus Galatinus *lib.6. de Arcanis, cap.8.* Gaſpar Caſſalius *lib.4. Axiomatum, diſp.1. cap.3.* Victoria *de Magia, quæſt.5. n.19. ad 1.* Caietan. Malueda, Sanchez, Cornelius, Eſtius *ad 1. Reg. cap. 28.* Bonartius *Eccleſ.46.* Raphael de la Torre *2.2. quæſt.95. art.3. diſp.3.* Ioſephus *lib.6. Antiq. cap. 11.* Lyra *in 1. Reg. cap.28.* ibi Abulenſ. *quæſt. 28.* Suar. *tom. 1. de Relig. lib.2. de ſuperſtit. cap.16. num.15.* & *tom.2. in 3. part. diſp. 42. ſect. 2.* Michael de Palatiis *in Iſaiam, prolog. 2.* Mendoça Auguſt. *quæſt.5. ſcholaſtica, n.8.* Bellarm. *tom.1. lib. 4. cap.11. num.2. lib.2. de Purgator. cap.6.* Rua *tom.2. controuerſ.7. poſit. fol.* 317. Delrius *lib.2. diſquiſit. Magicarum, quæſt.6. & quæſt.16.* Torreblanca *de Magia, lib.2. cap.27. num.31. & de iure ſpirituali, lib.1. cap.3. n.44.* Pereira *ad cap.7. Exod. num.* 48. Oleaſter *in Annotationibus litteralib. ad cap.24. Numeror.* Salian. *anno Mundi* 2979. *n.*76. Torniellus *Annalium, tom.1 anno* 2979. Burgenſ. *1. Reg.28.* Malder. *de iuſtitia, tract.10. cap.8. dub.3.* Valleſius *de ſacra Philoſophia, c.33.* Iodocus Coccius *tom.1. Theſauri Cathol. lib.5. art.10.* Caſtro *de punit. Hæretic. lib. 1.* Soto *in 4. diſt. 45. quæſt.1. art.4.* Petrus Gregorius Toloſ. *de Republic. lib.15. cap.5. num.8.* Freites *in tract.* à Cunha *de ſolicitanti*, & alij multi Doctores, quos citant, ac ſequuntur Noſtri Elias à ſancta Thereſia *tom. 1. legationis Eccleſiæ militantis, lib.1. cap.23. num.15.* & Fr. Antonius à Matre Dei *in Præludium, ſeu Iſagogia ſacra Scripturæ, Prælud.1. dub.14. n.317. fol.116.*

(Galatin. Caſſalius. Victoria. Caietan. Malueda. Sanchez. Cornel. Eſtius. Bonartius. La Torre. Ioſephus. Lyran. Abulen. Suar. Pallarius. Mendoça. Bellarm. Rua. Delrius. Blanca. Pereira. Oleaſter. Salian. Torneli. Burg. Malder. Valeſius. Iodoc. Coci. Caſtro. Soto. Fr. Elias. Fr. Anton.)

6. Eſt tertia ſententia, quæ vtramque opinionem dicit probabilem, quam videtur tenuiſſe D. Auguſtinus in epiſtola ad Simplicianum, dicens, vtraque opinio cohæret cum textu; hanc ſententiam expreſsè tenent Eucherius, Rabbanus, Beda, Hugo, Iſidor. Clar. *1. Reg.28.* qui Auguſtini verba ad Simplicianum tranſcribunt D. Iſidor. *lib.8.* Origenes *cap.9.* Namcherus *volum.5. Chronographiæ Gen 32.* Caſtro *lib.2. de iuſta Hæretic. punitione, cap.14.* Soto *de iuſtitia, & iure, l.b.8. art.1. quæſt.3.* & alij, quos ſuppreſſo nomine citat Petrus Comeſtor *in Hiſtoria Eccleſiaſtica, 1. Reg. 28.* & pro ſe adducunt D. Gregor. Nazianzen. *orat.3.* Vbi *Samuel per ventriloquam attrahitur, aut attrahi videtur.* Omnes tamen iſti Auctores in modo explicandi non conueniunt: Nam quidam dicunt veram animam Samuelis apparuiſſe Dei virtute, alij apparuiſſe Dæmonis aſtu.

(D. Auguſt. Eucherius. Rabbanus. Beda. Hugo. Iſidor. Clar. Origen. Namcher. D. Iſidor. Caſtro. Soto. Comeſtor.)

## QVÆSTIO II.

### *Reſoluitur ſententia pro parte affirmatiua.*

### SVMMARIVM.

7 *Secunda ſententia eſt veram Samuelis animam apparuiſſe Sauli.*

8 *Hanc ſententiam tenent Tertullianus, D Auguſtin. D. Thomas, & n.9.*

10 *Hanc ſententiam docent alij Patres.*

11 *Probatur primò ex contextu Eccleſiaſt.* Dormiuit, notum fecit Regi.

12 *Ponitur, & ſoluitur inſtantia Ianſenii, ac maximè ex multis refutatur, & n.13.*

14 *Probatur ſecundo ex verbis Eccleſiaſtici,* Exaltauit vocem ſuam de terra.

15 *Ex eiſdem Eccleſiaſtici verbis in Prophetia delere impietatem gentis, cum Syriaco. Probatur iterum.*

16 *Probatur Tertio noſtra ſententia ex 1. Reg.28. ex multis verbis ponderatis, ac examinatis.*

Mihi veram ſententia eſt verã Samuelis animam è limbo Sanctorum Patrum reuocatam Saüli apparuiſſe. Ita Auctores citati *ſuperiori quæſtione in ſecunda ſententia*; eam tenent communiter Patres. Ita Tertullianus *lib.3. aduerſus Marcion. cap.5.* & de Samuele loquens ait. 7. Tertullian.

*Talibus in vita ſpatio laudabilis exit,*
*Vt quoque poſt requiem Propheticæ iura teneret.*

D. Auguſtinus libro *de cura pro mortuis*, quamvis videatur oppoſitam ſententiam tenere, in hanc maximè inclinat; quia ex eo probat, mortuos viuis apparere, quia Samuel demortuus Saüli viuo apparuit, & futura de euentu belli ei prædixit. Scripſit autem D. Auguſtinus hunc librum poſt illos, quos ad Simplicianum ſcripſerat, vt patet ex *lib.2. Retract. cap.1. & 64.* Nam libri ad Simplicianum fuerunt primi, quos D. Auguſtinus factus Epiſcopus ſcripſit, librum autem *de cura pro mortuis* multo poſt elaborauit, in illoque aperte retractat ſententiam, quam antea tradiderat. Clarius, & *in libro de octo dulcitiis quæſtionibus, quæſt.6.* vbi apertè oſtendit ſe retractaſſe priorem ſententiam. Sic ait: *Sed quam non fruſtra dixerim pedetentim in hoc genere ſimulatam Samuelis imaginem Pythoniſſæ miniſterio præſentatam, exiſtimare debere, ne inquiſitionibus diligentioribus præſcribamus, mea poſterior* 8. D. Auguſt.

*inquiſitio declarauit, quando inueni in libro Eccleſiaſtico, vbi Patres laudabantur ex ordine, ipſum Samuelem ſic fuiſſe laudatum, vt prophetaſſe etiam mortuus diceretur.* Ex quo apertè patet, quod quamvis D. Auguſtinus prius exiſtimauerit, ſimulatam Samuelis imaginem apparuiſſe, tamen facta maiori inquiſitione, ac diligentia, prælecto libro Eccleſiaſtico, ſimpliciter, & abſolutè veram Samuelis animam apparuiſſe iudicauit.

9. D.Thom. Eccleſ. 46. In hac eadem ſententia eſt etiam D.Thomas, nam licet in aliquibus locis videatur vtramque partem probabilem iudicaſſe. Tamen 1.part.quæſt.89. art.8.ad 2. ſic ait: *De Samuele dici poteſt, quod ipſe apparuit, per reuelationem diuinam, ſecundum hoc, quod dicitur Eccleſiaſtici 46. quod dormiuit, & notum fecit Regi finem vitæ ſuæ: vel illa apparitio fuit procurata per Dæmones; ſi tamen Eccleſiaſtici authoritas non recipiatur, propter hoc quod inter canonicas ſcripturas, apud Hebræos non habetur.* Cum omnes Catholici teneantur Eccleſiaſticum recipere, inde ſecundum aſſertum D. Thomæ, nullus poteſt negare, veram Samuelis animam apparuiſſe, nam ſi illa apparitio eſt phantaſtica, ſolum hoc poteſt dici ab eo, *ſi Eccleſiaſtici non recipiatur auctoritas.*

10. Origen. D. Baſil. D.Ambr. D. Zeno. Hanc ſententiam tenet Origenes *De engaſtrimytho.* D Baſilius epiſtol.80.vbi mutat ſententiam, quam antea docuerat *ad cap.8. Iſai.* D. Ambroſ. ad cap. 1. Lucæ dicens, *Samuel poſt mortem ſecundum ſcripturæ teſtimonium futura non tacuit.* S. Zeno Veronenſis *ſerm. de Reſurrect.* loquens de Samuele ait, *Saüli Regi deſideranti ſine ambiguitate non tantum ſuam præſentiam exhibet, ſed etiam ad conſulta reſpondet, liberiuſque canit mortuus, quam canere conſueuerat viuus; vnde libet exclamare: profectus potius eſt, quam mortuus.*

11. D. Auguſt. D. Thom. Eccleſ. 46. Probatur. Primo fundamento D. Auguſtini, ac D.Thomæ ex Eccleſiaſtico, vbi Patres ſuo ordine laudantur, & de Samuele dicitur cap.46. num.23. *Poſt hæc dormiuit, & notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ.* Vbi ex eo laudatur Samuel mirificè, quia adhuc poſt mortem ſpiritu prophetico reſplenduerit; At ſi non eſſet verus Samuel, ſed Dæmon, qui in eius figura & forma Saüli vitæ finem prædixit; quæ laus inde decantatur de Samuele. Quod confirmo meo iudicio efficaciter. In eodem contextu de vero Samuele dicitur, quod *dormiuit*, ſimul poſita copulatiua *&*, adiungitur *notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ*, ergo ſicut illud *dormiuit* refertur ad verum Samuelem, ſic & illud ſecundum, *notum fecit Regi*; valdè alienum eſt, quod in eodem contextu verborum, ac cum copulatiua *dormiuit* referatur ad veram perſonam Samuelis, & illud immediatum *Notum fecit Regi* ad phantaſticum Samuelem.

12. Ianſeni. Nec ſat eſt ſi dicas cum Ianſenio, ad Samuelis laudem pertinere, quod non permiſerit Deus Dæmonem mentiri, cum in perſona Samuelis loqueretur, ac proinde ſi Dæmon immediatè illam prophetiam diceret, tamen Samueli tribuitur, quia propter illum, & propter eius nomen, conceſſa eſt à Deo.

13. Sed contra, & primo; ex nullo fundamento cogimur ad tam violentam Textus expoſitionem. Secundo, quia vt dixi in confirmatione. Sicut illud *dormiuit* refertur ad veram perſonam Samuelis, ſic & illud prophetauit *notum fecit Regi.* Tertiò. Aliqui Authores oppoſitæ ſententiæ dicunt, quod Samuel edoctus fuit a Deo, & inde ipſe docuit diabolum de futuro euentu, vt illum annuntiaret, & intimaret Saüli. At quid hæc? cum facilius eſſet, quod Samuel illa Saüli diceret.

Probatur ſecundo ex eodem Eccleſiaſtico citato loco; *exaltauit vocem ſuam de terra, in prophetia delere impietatem gentis.* Singulas has dictiones expendamus, quæ apertè oſtendunt Samuelem, non Dæmoni fuiſſe locutum, *exaltauit vocem ſuam de terra.* Hoc eſt diſtincta, aperta alta, & clara voce dixit, in quo maximè diſcriminatur, & diſtinguitur à voce Magorum, ac eorum, qui arte diaboli aguntur, qui ſemper ſubmiſſe, obſcure, ac cum ambage loquuntur, & ideo Pythoniſſæ, ventriloquæ dicuntur, quia tanquam è ventre confuſos ſonos, ac tanquam inarticulatos videntur edere, vt obſeruant Abulenſ. *ad 1. Reg.cap.28. quæſt.9.* Viuen. *in lib.7.de ciuitate, cap. vltimo.* Rodiginus *lib.8. cap.10.* Leo Allatius *in ſyntagmata de engaſtrimatho. cap.5.* Vt ergo agnoſceremus non Dæmonem, ſed Samuelem fuiſſe locutum, ait alta voce dixiſſe, ſicut de Chriſto D. dicitur Ioan.11. voce magna clamaſſe: *Lazare veni foras.* Lyranus ibi ait; *Ad declarationem miraculi, quia ſi dixiſſet in ſilentio, poſſent dicere aduerſarij, quod verba Magica dixiſſet.* 14. Eccleſ. 46. Abulen. Viuen. Rodigin. Allatius. Ioan.11. Lyran.

Pergit Eccleſiaſticus citato loco: *In prophetia delere impietatem gentis.* Syrus vertit. *In prophetia ad ceſſare faciendum peccata.* Ecce clara eſt vox Prophetæ, & non Diaboli, cuius vox, & machinatio eſt, non ad ceſſanda peccata, ſed ad ipſa multiplicanda, non ad delendam impietatem, ſed ad ipſam maximè plantandam, ac propagandam; ergo vox eſt ſancti Prophetæ, cuius mens, ac intentio tota eſt abolere, ac extirpare peccatum, & ideò in pœnam peccati, ac impietatis populi, prædixit Samuel tantam cladem futuram in Populo, vt inde omnes cauti fierent ad talia peccata fugienda: Et ideo propter hunc locum Eccleſiaſtici D. Auguſt. & D. Thomas tenent hanc ſententiam. 15. Eccleſiaſt. Syriacus.

Probatur tertiò ex 1.*Reg.cap.*28.vbi ille qui apparuit Saüli, *ſenex dicitur Samuel*, quod proinde pro eius perſona propriè accipiendum eſt, & non pro eius figura, ſeu imagine, ac proinde de eius anima intelligendum eſt, quæ eſt quid præcipuum in homine, ſemper enim res videtur ſupponi, ac accipi, pro eo quod in ea eſt præcipuum, vt ex Philoſopho docet D.Thomas 1.2.*q.*106. *art.*1. Ac proinde Samuelis nomine illius anima eſt ſubintelligenda, quod ex multis denotatur, tum ex venerabili forma, qua apparuit, ita vt Pythoniſſa, quæ bene agnouerat Diabolum, ait, *Deos video aſcendentes*, & Saül inclinauit ſe in terram adorans. Deinde Samuel ait, *Quare inquietaſti me.* Quia enim maximè iuſtorum animabus, quæ in pace requieſcunt, conuenit potius, quam corpori, quod corruptioni eſt obnoxium, & multo minus Diabolo, qui ſemper circuit, quærens quem deuoret, vt ait Petrus, & apud Iobum *circuit terrã.* Deinde ait Samuel 16. 1.Reg.28. Ariſtoteles. D.Thomas. 1. Petr i. Iob. 1.

Samuel ad Saül, *faciet Dominus ſicut locutus eſt in manu mea.* De regno ab ipſo Saüle auferendo, vt ei prædixerat Samuel. Viuenſ. *1. Reg. 15. num. 13.*

---

## QVÆSTIO III.

### *Ponuntur, ac ſoluuntur argumenta Primæ ſententiæ.*

### SVMMARIVM.

17 *Ponitur primum argumentum ex authoritate D. Auguſtini, & D. Hieron.*
18 *Explicantur ſancti Patres.*
19 *Argumentum ex Decreto Gratiani ponitur.*
20 *Explicatur, quod allegationes in Decreto Gratiani non plus habent authoritatis, quam in codice ſuorum Authorum.*
21 *Arguitur tertio, quia videtur valdè alienum, quod anima Sancti Prophetæ Samuelis obediret arti magicæ Dæmonis.*
22 *Anima Samuelis venit non ex arte Dæmonis, ſed ex imperio Dei, quod ex multis probatur.*
23 *Quando aliquod malum intentatur, Deus multoties præuenit, ac impedit ne fiat.*
24 *Quinto arguunt cur Samuel dixerit* quare inquietaſti me.
25 *Dolet Samuel, quod fuerit vocatus incantationibus.*
26 *Quintum argumentum, ac ſolutio, quod Samuel, & Saül erant ſimul quoad conditionem mortuorum, n. 27. & 28.*
29 *Deus Saüli noluit reſpondere per viuos ad maiorem pœnam Saülis.*

17 SIc Authores primæ ſententiæ, pro ea primo argumentantur, Samuelis animam de facto Saüli non apparuiſſe, & probant authoritate D. Auguſt. *lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 23. & lib. 2. quæſt. ad ſimplician.* Vbi in eam partem inclinat, vt non verus Samuelis ſpiritus apparuerit, ſed aliquod phantaſma, vel imaginaria illuſio Dæmonis arte conficta. Et confirmatur ex D. Hieronymo ad cap. 6. Matth. in fine, vbi ait: *In Samuelis phantaſmate Pythoniſſa loquebatur ad Saülem*; ergo non vera Samuelis anima, ſed quoddam phantaſma loquebatur. D. Auguſt. D. Hieron.

18 Reſpondetur D. Auguſtinum *in citato lib. 2. de Doctrina Christiana*, illam ſententiam ſolum per modum inſtantiæ, & exempli attuliſſe, ad quod ſufficit, quod aliorum opinionem iudicaret probabilem; intendebat ibi D. Auguſtinus probare, Magis non eſſe adhibendam fidem, etiamſi aliquid verum eueniat, ex iis, quæ prædicunt. Ad locum *ex epiſtola ad Simplicianum* dicimus, quod etſi in illo loco tenuerit eam ſententiam, poſtea eam retractauit, vt dixi ſuperiori quæſtione in limine. Ad D. Hieronymum dicimus, quod Sanctus Doctor nullam partem huius ſententiæ ex ſe determinat; nam ad *cap. 7. Iſaia* ait, agens de hac quæſtione, *quod plerique affirmant*, & ad *cap. 13. Ezechiel* Solum dicit, *Pythoniſſa viſa eſt Samuelis animam ſuſcitaſſe* Et ſi Patres fuerunt in hac quæſtione valde dubij ex eo erat, quia pro tunc Eccleſiaſticus non erat receptus, vt Canonicus, vt modo eſt, cum ergo hic ait, quod in Samuelis phantaſmate Pythoniſſa loquitur Saüli; intelligit; quod ipſa Samuelis anima in phantaſmate, ſeu corpore aëreo, vt iuxta graues Doctores dicitur de Moyſe apparuiſſe in Transfiguratione, vt dixi *tom. 4. in Euangel. cap. 8. quæſt. 12.* Sic intelligitur in præſenti, quod ipſa Samuelis anima in corpore aëreo, ſeu phantaſmate apparuit. D. Auguſt. D. Hieron.

Arguunt Secundo. Quia hæc ſententia, Eccleſiæ ſententiâ iam videtur determinata, & reſoluta. Nam *cap. illud 26. quæſt. 2. & in cap. Nec mirum 26. quæſt. 5.* expreſsè declaratur, ac dicitur, non Samuelis animam, ſed eius ſpectrum, Dæmonis præſtigiis Saüli apparuiſſe. 19. Cap. Nec mirum.

Negatur antecedens; nam Canones, ſeu authoritates appoſitæ in Decreto Gratiani, non magis obligant, nec maiorem authoritatem habent, quam in ſuis propriis authoribus, ac proinde non ibi plus vendicant, quam dum ſunt in Codice ſuorum Authorum; ita docent Caietan. 2. 2. *quæſt. 81. art. 5. dub. vltimò ad 1.* Soto *lib. 7. de iuſtitia, quæſt. 3. art. 1.* Bellarm. *lib. 2. de Romano Pontifice, cap. vltimè*, Suar. *de legibus, lib. 4. cap. 5. num. 5.* Sanchez *de matrim. lib. 9. diſp. 12. num. 3. & 5.* Salas *de leg. diſp. 8. ſect. 13.* Machado *tom. 1, lib. 3. part. 4. tract. 2. documento 3.* Valentia *tom. 3. quæſt. 6. diſp. 6. de voto, punct. 6.* Villalobos *tom. 1. tract. 2. difficult. 7.* Angian. *de leg. lib. 2. controuerſ. 9. n. 4.* Butrius *in procemio Decretalium §. ſanè num. 10. & 17.* Rebuffus *in repetit. l. quod iuſſit* in Gloſſa *magna num. 10. ff. de re iudicata.* Emmanuel Rodriguez, Megala, Alciatus, & alij, quos citat, ac ſequitur Diana *part. 3. tract. 6. Reſol. 26. & part. 5. tract. 14. Reſol. 68.* Ac proinde in decreto Gratiani ſolum illa habent rationem iuris Canonici, vt benè aduertit Anguianus *citat. num. 21.* quæ ſunt Decreta Conciliorum, ac Pontificum; cætera verò eandem authoritem habent, provt ſunt apud ſuos Authores, loca illa quæ adducuntur in citato loco à Gratiano, ſunt ex D. Auguſtino *in libro de cura pro mortuis*, vel de epiſtola ad Simplicianum, quam ſententiam retractauit ex lectione Eccleſiaſtici, vt iam dixi *quæſt. 2. n 8.* Vnde authoritas D. Auguſt. nihil facit contra nos. 20. Caietani. Soto. Bellarm. Suar. Sanchez. Salas. Machado. Valentia. Villalobos. Angian. Butrius. Rebuff. Gloſſa. Rodrig. Megala. Alciat. Diana.

Dices tamen ſapientium dicta, quæ allegantur *in Digeſtis* habent vim legis; ergo ſimiliter Sanctorum dicta, quæ continentur in Decreto. Negatur conſequentia; nam illa dicta Iuriſprudentium habent vim legis, non tantùm quia ſunt *in Digeſtis*, ſed quia Iuſtinianus Imperatoriis authoritatem dedit, tanquam ſi fuiſſent ab ipſo Imperatoris ore prolata, & ab eius propriis conſtitutionibus emanantia, vt patet ex *l. 1. Cod. de veteri iure enucleando*; at talis authoritas non reperitur in Decreto Gratiani; nec aliquis Pontifex ei dedit talem authoritatem. Nam Pius IV. Pius V. Gregorius XIII. curarunt, vt ipſum Decretum Gratiani, vt liber maximè vtilis ab erroribus Typographi expurgatus, imprimeretur; nam in antiquis editionibus pluſquam quadraginta errores inueniri teſtantur Felinus *in cap. 2. de reſcript. num. 43.* Cœpola *de cognitione librorum iuris Canonici, num. 18.* Tiraquellus *de nobilitate*, 21. L. 1. Cod. Pius IV. Pius V. Greg. XIII. Felinus. Cæpola. Tiraquel.

*tate,cap.*31. *num.*538. Rojas *de hæreticis, part.*1. *num.*58. & alij.

22. Arguunt tertiò; quia illa figura,ſeu vmbra Samuelis, obediuit Pythoniſſæ, eiuſque magicæ arti, proindeque eius incantationi, dæmoniſque vi, ac poteſtate ſuſcitata videtur: Pythoniſſa non alium, niſi tantùm ſuum Pythonem, id eſt dæmonem familiarem euocauit: hoc autem valdè impium, & alienum eſt, ſentire de anima ſancti Samuelis Prophetæ, vt obediens eſſet, & veniret ex dæmonis imperio, fuit ergo, quæ apparuit larua dæmonis, non anima Samuelis.

23. Reſpondetur ad argumentum, quod Samuel apparuit, non obediens Pythoniſſæ, nec eius arti, ſed imperio, ac iuſſioni Dei; imò Deus preuenit, & impediuit omnem incantationem, quod ex multis patet, quia vbi primum Saul conſuluit Pythoniſſam, ſtatim abſque vlla mora, antequam ipſa ſua carmina magica, ſuoſque ritus magicos exerceret, ad Samuelem inuocandum, ſtatim mulier vidit

1 Reg. 28. Samuelem 1. *Reg.*18. *num.*12. Secundò, quia mulier videns Samuelem, turbata eſt, cum adeſſet, antequam inuocaret, quia ſi poſt eius inuocationem veniret, non turbaretur. Tertiò; quia mulier videns Samuelem, ipſum non agnouit, ſed ait, *Deos vidi aſcendentes.* Si autem Samuel adeſſet per eius inuocationem, benè eum agnoſcet, venit autem Samuel non ex incantatione magica dæmonis, ſed ex iuſſione Dei, qui voluit impedire artes magicas, & eas præuenire, ac antea reſpondere, vt

Caietan. ait Caietanus, vt ita eſſet euidens, quod non Dæmon, ſed Propheta ex Dei imperio reſpondebat, quod ſicut ipſe principium regnandi Saüli annuntiauerat, ita & finem vitæ, & re-

D. Auguſt. gni propter ſua demerita prædiceret, D. Auſtin. *ad Simplicianum*, *lib.*2. *quæſt.*3. & ait: *Non eſt abſurdum credere ex aliqua diſpenſatione diuinæ voluntatis permiſſum fuiſſe, & non inuitum, nec dominante, aut ſubiugante magica potentia, ſed volens, atque obtemperans occultæ diſpoſitioni Dei, quæ & Pythoniſſam illam, & Saülem latebat, conſentiret ſpiritum Prophetæ oſtendi aſpectibus Regis, diuina enim ſententia percuſſurus.*

24. Quòd autem, cum aliqua mala intentantur, Deus præueniens impediat, ne ipſum malum perficiatur, patet. Nam cum Balaam vellet conſulere dæmonem pro Balac Rege Moab, præuenit eum Angelus Dei, vt illam altam, ac illuſtrem de Chriſto Domino, ac Iſraële prophetiam, per ipſummet Balaam edidit, *Nu-*

Num. 22. *mer.*22. *num.*32. Similiter cum Rex Ochoſias ægrotaret, & pro ſua ſalute mitteret legatos, ad conſulendum Beelzebub idolum, præuenit eos in itinere Elias, & propter illud peccatum, ex Deo mortem prænuntiauit, ac intimauit,

4. Reg. 1. 4. *Reg.*1. *num.*16.

25. Arguunt quartò; ille, qui apparuit, conqueſtus eſt de Saüle, quia Nicromantiæ virtute ipſum euocauerit, non iuſſu Dei, inde euo-

1. Reg. 28. catus ait: *Quare inquietaſti me, vt ſuſcitarer*, cap.28.num.15 Ergo ille apparens, non venit ex iuſſione Dei, cuius imperio ad nutum, maximè iuſti obtemperant; ergo ille, qui apparuit, non erat ipſemet Samuel iuſtus, ſed quoddam dæmonis ſpectrum. Et confirmatur, quia audiens Saül, quod Samuel apparebat: *Inclinauit ſe in terram, & adorauit*, citato cap.28. n. 14. Si autem eſſet verus Samuel talem adorationem ſibi deferri non permitteret, quia ſoli Deo hanc dandam eſſe, ipſe Samuel ſæpè docuerat; ergo non erat ipſemet Propheta, ſed dæmon eius loco.

Reſpondetur ad argumentum; quod Samuel conqueritur, non quia iuſſus eſt à Deo, 26.
quia tunc non inuitus veniebat, cum maximè obediens, & volens eſſet obtemperans Deo; ſed conqueritur, quod ſuſcitatus fuiſſet per media illicita artis magicæ, quod ei maximè diſplicebat, & quamuis Saül non fuerit cauſa, fuit tamen occaſio ad talia peccata committenda; imò ex hoc maximè confirmatur noſtrum aſſertum; quia diabolus actionibus Magicis, ac pecaminoſis non inquietatur, ſed potius delectatur, & maximè congaudet, dum mediis incantationibus euocatur in hominum perniciem. Ad confirmationem dicimus; quod Gen. 23.
adoratio latriæ ſoli competit Deo; at verò 1. Reg. 24.
Duliæ, ſeu obſeruantiæ datur viris ſanctis, 1. Reg. 25. D. Thom.
& magnis; ſic Abraham adorauit filios Heth, *Gen.*23.*n.*7. Dauid adorauit Saülem, 1. *Reg.*14. *num* 9. Abigail Dauidem, *ibid.*25. *num.*23. de quo videndus eſt, D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 84. *art.*1. *ad* 1.

Arguunt quintò; Samuel dixit ad Saülem: 27.
*Cras autem, tu, & filij tui mecum eritis*, 1. Reg. 28. 1. Reg. 28.
num. 19. Samuel, vt iuſtus erat in limbo Sanctorum Patrum, Saül autem vt impius deſcendit ad infernum damnatorum, vtpotè moriens in actuali delicto magicæ, ac diabolicæ inuocationis.

Reſpondetur quod illud *mecum eritis*, ſigni- 28.
ficat generaliter, ac confusè ſtatum defunctorum, ac proinde idem eſt, ac ſi diceret: *Cras tu, & filij tui moriemini, & mecum eritis in ſtatu mortuorum*, diſpari tamen ſorte; nam Samuel in limbo Patrum receptus eſt, ſicut & de Ionatha multi dicunt, & ait Beda: *Nec enim* Beda.
*ibi Saül malus, vbi Ionathan bonus meruit recipi*, D. Auguſt. *lib.*2.*ad Simplicianum, quæſt.*3. D. Auguſt.
ſic ait in perſona Samuelis: *Mecum eris, non ad æqualitatem fælicitatis, ſed ad parem conditionem mortis refertur, quod vterque homo fuerit, & vterque mori potuerit, iamque mortuus mortem viuo prænuntiabat.*

Arguunt ſextò: nam 1. *Reg.*28. *num.* 8. ex- 29.
preſſè dicitur, quod Saüli Deus nec per viſio- 1. Reg. 28.
nem, nec per Prophetas reſpondere voluerit, ac proinde qui per Prophetam adhuc viuum reſpondere noluit, multo minus per Samuelem iam defunctum id efficeret. Reſpondetur negando ſequi Deum, qui noluit reſpondere per viuos, non reſpondiſſe per defunctum, quia vtrumque maioris indignationis erat ſignum, ita vt Saül, qui receſſerat à Deo, ex omni parte vehementer coarctaretur, tam à viuis, quam à mortuis; à viuis, à quibus non habebat reſponſum; & à mortuis, ab illo nempe, à quo inauguratus fuerat Rex, dirum nuntium priuationis Regni, ac vitæ, quia dignus erat hac pœna.

## QVÆSTIO IV.

### *An defunctorum animæ aliquando veniant ad nos ſuperſtites, ac viuentes?*

## SVMMARIVM.

30 *Animæ ſeparatæ ſua naturali virtute non poſſunt venire, ac apparere.*

31 *Animæ defunctorum, ſiue ſint in Cœlo, ſiue in Purgatorio, ſeu Inferno arte Dæmonis non poſſunt venire, & apparere viuentibus.*

32 *Vnde apparitiones, quæ faciunt Dæmones fingentes ſe eſſe animas, ſunt phantaſmata arte Dæmonis.*

33 *Et quando Dæmon in corpore Dæmoniaci loquitur nomine defuncti mentitur.*

34 *Reprobantur aliqui, qui promittunt ſe poſt mortem apparituri.*

35 *Sæpè ex permiſſione Dei animæ apparent viuentibus.*

30. PRimò dicimus de naturali potentia tam ipſarum animarum, quam dæmonis, poſtea de Dei virtute eſt agendum. Et primò certum eſt animas ſeparatas ſua naturali virtute non poſſe tales apparitiones efficere, eiſque multum repugnare; vt docet D. Thomas 1. *p. quæſt.* 117. *art.*4. & ait: *Non poteſt anima naturali virtute mouere aliquod corpus, cum enim ſit naturalis forma humani corporis, non habet vim mouendi ſecundum locum, niſi corpus quod informat, & viuificat, quare animæ defunctorum, neque aſſumere corpora, nec cum illis ad viuos venire poſſunt.* D. Thomam ſequuntur Caietanus ibi, ac communiter omnes Theologi. Anima ſeparata cum ſit naturalis forma ſui corporis, aliud corpus ſecundum locum non poteſt mouere, quia per reſpectum ad extraneum corpus, non eſt illius forma, per reſpectum ad proprium corpus, illud eſt redactum in puluerem, & anima non habet vim ad illud iterum componendum, & eſto demus quod tale corpus adhuc ſuperſtes eſt, iam eſt informatum alia forma cadaueris, quam anima ſeparata non poteſt expellere, nec valet producere ſui vnionem, ad tale corpus, nec poteſt ſua naturali vi corpus aëreum efformare, quia anima ſeparata nullam habet vim ad mouendum corpus externum, vt ait D. Thomas, & cum ipſa ſit ſpiritualis, non poteſt agere per ſe in corpus materiale.

D.Thom.

Caietan.

31. Nec tales animæ poteſtate, aut arte dæmonum poſſunt venire: Quia *Beatorum animæ in manu Dei ſunt*, vt dicitur Sapient.3. num.1. & Deuteron.33. n.4. *Deus dilexit populos: omnes ſancti in manu illius ſunt.* Damnatorum autem animæ, perpetuis (Diuino iudicio) ſunt addictæ ſupplicijs, & ſine eius permiſſione nequit diabolus ſinere egredi: *Vinculis æternis ſub caligine reſeruauit*, Iudas Apoſtolus, *num.*6. Animæ autem, quæ ſunt in Purgatorio vtpotè quæ à Deo duriſſimo carceri ſunt mancipatæ, abſque eius licentia, inde exire non poſſunt, ac proinde cum in gratia, ac iuſtitia ſint confirmatæ, iam ſunt in manu Dei, nemo de manu eius valet rapere, *Ioan.*10.*num.*28. Nihil in eis diabolus valet efficere, D. Auguſt. *lib. de cura pro mortuis, cap.*16. Petr.Thyræ, *lib.*1. *de apparit.ſpirituum, cap.*11. Petrus Bensfeld. *de confeſſ. maleſic. dub.*2. *concluſ.*2.

Sapien. 3. Deutor. 33. Iudas Apoſt. Ioan. 10. D.Auguſt. Petr.Thyræ. Bensfeld.

32. Vnde apparitiones, quas faciunt Dæmones, fingentes ſe eſſe animas defunctorum, vt in errorem inducant, ſunt ſpectra, & phantaſmata, vt tradunt Tertullian. *lib. de Anima, cap. vltimo.* S.Thomas *part.*1. *quæſt.*117. *art.*4. Soto *lib.*8. *de iuſtitia. quæſt.*2. *art.*2. *col.*4 *verſ. Sed rogas.* Pedroſa *in ſumma in* 1. *præcepto.* § 10. Delrius *diſquiſit.magic.quæſt.*27.*ſect.*7. Sanchez *in Decalog. tom.*1. *lib.*2. *cap.*38. *num.*23. Qui etiam bene aduertunt, quod quamvis bona conſulant, petantque ſuffragia fieri, aut aliquid reſtitui, id efficiunt gratia facilius illudendi, ac decipiendi.

Tertullian. D.Thom. Soto. Pedroſa. Delrius.

33. Quando autem in Dæmoniaco, Dæmon ſe eſſe animam alicuius defuncti dicit, ſemper mentitur, vt tradunt Abulenſ. Martinus Delrio, quos citat Sanchez *allegatus num.*24. quia anima defuncti nunquam aliud corpus ingreditur, & vt citati Doctores aduertunt id, quod præſcribunt, aliquando faciendum, aut quia circunſtantes ſe obligarunt, aut quia illud quod dicunt, in ſe eſt bonum, ac proinde ratione ſuæ bonitatis faciendum. Tamen aduertit Thyræus *de Apparitionibus ſpirituum cap.*15. *num.*20. Dæmonibus nec bona conſulentibus, obediendum eſſe, eo quod omnia bona, quæ conſulunt, ſunt doloſa, & tendunt in perniciem noſtram.

Abulenſ. Delrius. Thyræus.

34. Vnde non eſt temere imitandum, quod antiquitus ab aliquibus factum legimus, mutuo promittentibus, vt præmoriens ſuperſtiti appareret, certiorem eum de ſuo ſtatu facturus, & quamvis res ſecundum ſe cõſiderata, valeat culpa carere, vt docent Auctores ſtatim citandi, quia tamen talis apparitio non eſt in poteſtate morientis, & obiectum eſt expoſitum illuſioni Dæmoniacæ, ideo merito id reprehendunt Ciruelus *de ſuperſtitionibus part.*3. *cap.*11. & Friburgus *in ſumma confeſſor. lib.*1. *titul.*11.*quæſt.*23. Martinus del Rio *lib.*1.*diſquiſitio. Magicar.quæſt.*26 *ſect.*7.

Ciruelus. Friburg. Delrio.

35. Tamen concedendum, aliquas animas in cœlo beatas, aut in Purgatorio exiſtentes, in infernoue detentas, id Deo permittente ob aliquas iuſtas cauſas, aliquando viuentibus apparuiſſe, vt de Samuele eſt dictum *ſuprà quæſt.*2. ſic & Iudæ Machabæo apparuerunt Onias Sacerdos, & Ieremias Propheta, qui extendens manum dexteram dedit Iudæ Machabæo gladium ad pugnandum contra aduerſarios populi Dei. 2. *Machab.* 15. à *n.*12. & 13. &c. quod & multis alijs exemplis probant Martinus Delrio, Thyræus & eodem libro per multa capita.

2.Machab. Delrius. Thyræus.

***

# RESOLVTIO XLIV.

## *An aliquando laudabile ſit, vel ſaltem licitum propria manu mortem comparare?*

## QVÆSTIO PRIMA.

*Ponuntur ea, quæ pro voluntaria morte inflicta pugnant cum exemplis.*

### SVMMARIVM.

1 *Nil eſt aliud diu viuere, quam diu torqueri.*
2 *Fuerunt aliqui, qui dicerent, non ſolum licitum, ſed laudabile ſeipſum interimere.*
3 *Fuerunt aliqui, qui amore mortis ſe viuos concremarunt.*
4 *Hæc ſententia probatur ex aliquibus locis ſcripturæ.*
5 *Probatur hæc ſententia auctoritate Patrum.*
6 *Comprobatur exemplo ſanctarum Virginum.*
7 *Pro hac re multas alias matronas in exemplum adducit D. Hieron.*
8 *Quod etiam confirmat exemplo Lucretiæ.*
9 *Multi etiam fuerunt viri, qui ſe ipſos occiderunt amore æternitatis.*

1. PRæſens vita omnium miſeriarum officina
eſt, ſolus ille illam claudi dolebit, qui
quietem odit, ferias malorum reſpuit, quique
perenni vita, perennes appetit pœnas, & in
perpetuis ærumnis æternare, vnde rectè ait
D. Auguſt. D. Auguſtin. *ſerm.*17. de verbis: Domini:
*Nihilque eſt diu viuere, niſi diu torqueri.* Et
ideo multi laboribus pleni illam exoptâre,
D.Chryſ. vnde opportune ait Chriſoſtom. homil 49. in
Matth. *Omnibus laborantibus dulcis eſt finis,
viator libenter interrogat, vbi ſit manſio; mercenarius
frequenter computat, quando annus
compleatur; agricola ſemper tempus meſſis expectat,
& mulier prægnans ſemper de decimo
menſe cogitat.* Sic & ærumnis plenus mortem
operitur; de illaque ſemper cogitat. Hoc
poſito.

2. Fuerunt Donatiſtæ, qui *Circumcelliones* dicebantur,
qui non ſolum exiſtimabant licitum,
ſed opus eſſe eximium, & magni meriti,
atque quoddam martyrij genus, quod aliqui
ferro, vel igne ſe ipſos neci darent, alioſque
vel minis additis, vel precibus cogerent, vt
D. Auguſt. eos interficerent, vt refert D. Auguſtinus
*Hæreſi* 69. & dicebantur *Circumcelliones*, vel
Philaſtr. vt Philaſtrius ait *Hæreſi* 57. Circuitores,
quia varias terras circuibant, vt inuenirent
aliquos, à quibus interficerentur, & hac de
cauſa aliquando latrocinia faciebant. Huius
Petilian. erroris Auctor fuit Petilianus Donatiſta.

3. Ex alio capite etiam apud Iudæos fuerunt
*Gymnoſophiſtæ*, qui vocabantur Samonei, qui
pulchrum, & elegans dicebant occupare
diem fati, ſeu mortis, & viuos ſe cremari iubebant;
quia ſcilicet vitam, vt quandam naturæ
ſeruitutem inuiti patiebantur, & mortem
expectare pro decore habebant, de quo
latè agunt Cælius Rodig. *lib.* 13. *cap.* 25.
Quintus Curtius *lib.*8. Tiraquel. *in annotat. ad
cap.*25. *lib.*2. Alexand. ab Alexand.

Hæc ſententia, ſeu error à ſacra Pagina 4.
ſcuta protectionis aſſumit. D.Paul.*Hebræor.*11. Hebræo.11.
*num.* 32. Sanſonem in Catalogo Sanctorum
adſcribit, qui ſe ipſum occidit. Eleazarus ſumme
laudatur à D.Ambroſio *lib.*1. *Officior. c.*40. D.Ambroſ.
qui ſe ipſum Elephanto, quem occidit oppreſſit,
1. *Machab.*6. *num.* 46. ſuoque voluntariè
ſepultus eſt triumpho; de Razia, præclaræ
eius laudes deſcribuntur, 2. *Machab.*14. *n.*37. 2. Machab. 14.
& ſtatim dicitur de eo, *num* 42. quòd elegit:
*Nobiliter mori potius quam ſubditus fieri peccatoribus*,
& gladio ſe peremit; non occumberet
autem nobiliter, ſi ſe occidere feciſſet
contra rationem. Deinde ex obſeruantia legis
maximè eius probitas demonſtratur. Saül
etiam, admoto ad pectus mucrone proprij gladij
ei incumbit ad mortem comparandam, 1.
*Reg.*31. *num.*5. quòd facinus plures excuſant, 1. Reg. 31.
de quo agit Salianus ad annum 2979. *n.*125. Salian.

Quòd etiam ex mente Sanctorum confirmatur, 5.
D. Hieronym. explicans illud Ionæ 1. D. Hieron.
num. 11. *Mittite me in mare*; vbi ſe vltro ad
necem offerebat, ſic ait Sanct. Doctor: *In
perſecutionibus non licet propria perire manu
abſque eo vbi caſtitas periclitatur.* Ergo iuxta
mentem ſancti Patris, vbi caſtitas in diſcrimen
vocatur, licitum erit mortem propria
manu ſibi infligere, D. Ambroſius *lib.* 3. *de* D.Ambroſ.
*Virginibus*, idem aſſumptum probat exemplo
Pelagiæ Virginis Antiochenæ, ac duarum ſororum, Pelagia.
ac matris earum, quarum iſta ſcilicet
Pelagia ſubuerſis prius idolorum aris, ſe ferro
peremit; iſtæ verò vna cum matre ſe in fluuium
demerſerunt. Vbi ſanctus Doctor, ibi
loquens in perſona harum Virginum, proponit
multas rationes, quibus eorum placitum
comprobare, ac approbare reſoluit.

In hac eadem ſententia cum D. Ambroſ. 6.
eſt Euſebius Cæſarien. *lib.*8. *Eccleſiaſt hiſtoria* Euſebius.
*cap.*17. Vbi ſummis laudibus celebrat factum
Sophroniæ Romanæ, quæ cum intelligeret, S.Sophron.
quod a Mazentio Tyranno euocabatur, vt
eius eleganti pulchritudine frueretur, ſuum
cubiculum ingreſſa, Deum flexis genibus
orans, ſuam pudicitiam Deo conſecrans, accepto
mucrone pectus, ac viſcera tranſuerberauit.
Quod hæ fœminæ in hac nece ſibimet
ipſis inferenda non peccauerint, inde optime
probat *Euſebius proximè citatus*, quia Eccleſia
Catholica, pretioſa, ac honorifica martyrum
morte concelebrat. His meritò adnumeranda
B. Appollonia Virgo, quæ ſe expediens D.Apollon.
è carnificum manibus in ignem ſe iniecit,
cuius feſtum celebrat Eccleſia, die 9. Februarij:
Cuius glorioſum martyrium multum
celebrat noſter Mantuanus, & de eo agunt Mantuan.
Euſebius *lib.*6. *cap.*34. Nicephorus *lib.*5. *c.*3. Euſebius. Nicephor.

Breuiter hic adnectam, præclariſſimas ma- 6.
tronas, quas magnopere laudat D. Hierony- D. Hieron.
mus *epiſtol.* 11. *& lib.*1. *aduerſus Iouinianum*,
Carthaginis ſcilicet Reginam, quæ magis ardere
voluit, quam Regi Hiarbæ nubere, &
Aſdrubalis vxorem, quæ apprehenſis vtraque
manu liberis, in ſubiectum ſe præcipitauit
incen

Incendium, ne pudicitiæ damna ſentiret, necnon & trecentas Matronas ex genere Theutonum, quæ in captiuitatem redactæ, cum cognouiſſent, ſe aliis viris captiuitatis conditione tradendas eſſe, vt eadem prioribus ſeruarent, mane ſuffocatis laqueo faucibus repertæ ſunt, mutuis ſe tenentes complexibus.

8. D.Hieron. Valer.Max. His etiam aſtringam cum D. Hieron. Lucretiam illam Romanæ pudicitiæ ducem, vt eam dicit Valerius Maxim. *lib.6. cap.1.* quæ violenter oppreſſa à Tarquinio, ſe ipſam interemit; puduit enim turpitudinis alienæ in ſe commiſſæ, etiamſi non ſecum, & nolens violatæ pudicitiæ ſuperuiuere, maculam corporis cruore deleuit, vt dixit D.Hieronym. *lib.1.ad Iouinian.*

9. His etiam fœminis maximè ab antiquitate laudatis adiungendi ſunt viri illuſtres, qui cœlum appetentes ſibi ipſis manus intulerunt, vt Cleanthes Chryſipp. & Zeno, & Empedocles Poëta Siculus, qui immortalitatem nouo mortis genere affectâs, ſe in Æthnam coniecit, vt cum repente non apparuiſſet, tranſlatus in Deum crederetur, quod optimè confirmat Romanæ Sapientiæ princeps *Cato Vticenſis*, Vir ſapiens, & doctus, quem mirificè laudat D.Auguſt. *lib 1 de Ciuit.cap.23.* qui lecto Platonis *libro de æternitate*, eius auiditate ſe ipſum interemit. Hæc ſententia non ſolum exemplis, ſed etiam rationibus dandis *quæſt.5.* Confirmatur.

Cato Vtic. D.Auguſt.

---

## QVÆSTIO II.

### *Veritas Catholica ſtatuitur, magno pondere Doctorum, ac vtriuſque iuris locis.*

### SVMMARIVM.

10 *Reſolutio vera, & Catholica, quod nullus poteſt ſemetipſum interimere.*
*Probatur Reſolutio magno numero Doctorum. Ibid.*
11 *Probatur ex iure Canonico, quod magnas pœnas imponit ſemetipſum interficienti.*
12 *Probatur noſtra vera reſolutio ex pœnis, quas leges ciuiles imponunt ſemetipſum interficienti.*

10. CErta, & Catholica reſolutio eſt: abſque Dei auctoritate, ac eius peculiari impulſu illicitum eſſe, aliquem ſe ipſum interimere. Hanc veritatem latè docent, ac tuentur D.Auguſtinus *lib.1. de Ciuitate, à cap.17. vſque ad cap.27.* & *lib.1. contra Petilianum, cap.24.* & *lib.2. cap.49.* & *lib.1. ad Marcellian. Comitem, cap.21.* & aliis in locis. Optatus Mileuitan. *lib 3. contra Donatiſtas.* D.Chryſoſtomus *homil.87. in Ioan.* D.Hieronymus *epiſt.25. ad Paulam ſuper obitu Bleſillæ.* Origen. *tract.2. in Iob*, ad illud, *Benedic Deo, & morere.* Lactantius *lib.3. de falſa Sapient. cap.18.* D. Bonauent. *in 3. diſputat.37. in expoſit. literæ.* D.Thomas *ſecunda ſecundæ, quæſt.59. artic.3. ad 2. & 64. artic.5.* & *quæſt.124. artic.2. ad 2. & 3.part. quæſt.47. artic.6. ad 3.* D.Thomam Sylueira Opuſcula, ſequuntur Caietan. Bañez, Salon. Aragon. Malderus, Noſter Philippus à Sanctiſſ. Trinitate, Ioan. à D. Thoma *citata, quæſt.64. artic.5.* Syluelter, Victoria, Sotus, Couarruuias, Philiarc. Petrus de Nauarra, quos citant, ac ſequuntur Leſſius *lib.2. cap.9. dub.6.* Molina *de iuſtitia, tom.4. tract.3. dub.9.* Lugo *de iuſtitia, diſput.10. ſect.1.* Simancas *de Catholicis, inſtitut. titul.18. num.26.* Andræas Alciatus *lib.6. Parergon. cap.27.* Tiraquell. *de nobilitat. cap.1. num.559.* Philiaſter, Caſtro, Ioannes Andræas, & alij multi, quos citat, ac ſequitur noſter Fr. Antonius à Matre Dei. *Præludio 1. Sacræ Scripturæ, digreſſ.4. num.347. fol.133.*

D.Auguſt. Mileuit. D.Chryſ. D.Hieron. Origenes. Lactant. D.Bonau. D.Thom. Caietan. Bañez. Salon. Aragon. Malder. Philipp. Ioan. à D.Thom. Syluest. Victoria. Sotus. Couar. Philiar. Leſſius. Fr.Anton.

Probatur primò, aſſertum, quia tam leges Eccleſiaſticæ, quam ciuiles grauiſſimè puniunt illos, qui ſe ipſos interficiunt; quoad leges Eccleſiaſticas ex Concilio Bracharenſi *1.cap.34.* vbi dicitur: *Placuit, vt hi, qui ſibi ipſis, aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut ſuſpendium, aut quolibet modo violentam inferunt mortem, nulla pro ipſis in oblatione commemoratio fiat, neque cum Pſalmis ad ſepulturam eorum cadauera deducantur.* Excipiuntur ab hac ex *cap. Parte 2. de ſepulturis*, qui non ſponte, ſed caſu, vel vi illata ab alio inuitus ſe præcipitauit, vt ex vtroque Textu colligunt Doctores, eos, qui voluntariè ſe occiderunt, priuandos Eccleſiaſtica ſepultura: nam quamvis Concilium Bracharenſe prohibeat tantum Officium ſepulturæ, eo ipſo prohibet locum ſepulturæ in Eccleſia, qui enim indignus eſt, vt pro eo Eccleſia fundat preces, conſequenter indignus eſt vt habeat locum ſacrum Sepulturæ. Ita Couarr. *in cap. Alma mater*, & *lib.2. variarum, cap.1. num.11.* Nauarrus *conſil.7. de ſepult.* Suarez *de cenſuris diſp.35. ſect.1.* Barboſa *de Officio Parochi, part.3. cap.36. num.49.* & *in Collectanea ad cap. Placuit, 23. quæſt.5.* Rodrig. *tom.3. quæſt.61. artic.1.* Anton. Gomez *tom.3. variar. cap. vltim. num.8.* Ioan. Sanchez *in Selectis, diſp.36. num.2.* Farinacius *in praxi criminali, part.5. quæſt.128. num.28.* Iulius Laborius *variar. lucubrat. tom.1. tit.2. cap.11. num.18.* Sayrus *Claui Regia, lib.7. cap.9. num.1.* Azor. *lib.9. cap.31. quæſt.5.* Menochius *de Arbitrar. caſu 284. num.35.* 11.

Brachar. Couar. Nauarr. Suarez. Barboſa. Rodrig. Ant. Gom. Ioan Sanch. Farinac. Laborius. Sayrus. Azor. Menochi.

Quoad leges ciuiles. Probatur ex *l. ſi quis aliquid, §. finali, ff. de pœnis,* & ex *l. Omne delictum, §. Qui ſe vulnerauerit, ff. de re militari.* Vbi occidens ſe ipſum punitur infamia; vbi per leges, qui ſe ipſos occidunt, vel occidere faciunt, vel intentant, infames fiunt, etiam morte non ſecuta. Ita Ioan. Andræas *in Additionibus ad ſpeculatorem, tit. de pœnis, §.1.* Igneus *in l.1. §. ſi ſibi manus, ff. ad Syllam. num.17. & 20.* Tiraquel. *de Nobilitate, cap.3. num.559.* vbi adducit legem *qui rei, §. Sic autem, ff. de bonis eorum, qui ſibi mortem conſciuerunt.* Et apud Gentiles erant ſtatutæ ſpeciales pœnæ contra eos, qui ſe occiderunt, vt ſcribit Ariſtotel. 3. *Ethicor. cap.7.* & *lib.5. cap.11.* & Æſchines *orat. in Cteſiphontem*, ait, qui ſe ipſum necauerit, manus, quæ hoc peregit, abſcinditur, & ſeparatim à corpore ſepelitur. 12.

L.Omne. Ioan.Andr. Igneus. Tiraquel. Ariſtot. Æſchines.

## QVÆSTIO III.

### *Probatur eadem veritas D. Thomæ rationibus, ac alijs etiam magni ponderis.*

### SVMMARIVM.

13 *Probatur primò, ex naturali inclinatione, qua res appetit ſuam conſeruationem.*
14 *Ex charitate qua quilibet tenetur ſe ipſum diligere.*
15 *Ex lege abſolutè prolata non occides.*
16 *Secundum Scripturam hominis inclinatio dicitur ad malum ſecundum partem ſenſitiuam, & n.17.*
18 *Probatur ſecundò, ex graui damno, & iniuria, quæ fit Reipublicæ.*
19 *Reſpublica non poteſt dare licentiam vt quilibet ſe occidat, & n.20.*
21 *Probatur tertiò, quia ſolus Deus eſt Dominus vitæ.*
22 *Confirmatur, quia ille, qui occidit ſeruum alienum iniuriam facit Domino.*
23 *Etſi homo accepit Dominium omnium rerum, non tamen in ſe ipſum.*
24 *Qui ſe alteri vendit, non dat illi dominium, in vitam, & corpus ſuum, ſed tantum in ſuas actiones, & n.25.*

13. D.Thom. NOſtram veram, ac certam reſolutionem probat Diuus Thom. 2. 2.quæſt.64. artic.5. *Quia naturaliter qualibet res ſeipſam amat, & ad hoc pertinet, quod qualibet res conſeruat ſe in eſſe, & corrumpentibus reſiſtit, quantum poteſt; & ideo, quod aliquis ſe ipſum occidat, eſt contra inclinationem naturalem, & contra charitatem, qua quilibet debet ſe ipſum diligere.* Ex quibus ſic formatur hæc ratio, quicunque agit contra inclinationem naturalem, & amorem, quem recta ratio dictat, ſi eſt in re graui, peccat mortaliter contra ius naturale, ſed qui ſe occidit, facit in re graui contra inclinationem naturalem, & contra amorem, quem recta ratio dictat, ergo peccat mortaliter. Minor probatur, quia vnaquæque res natura duce, ac recta ratione dictante, propriam vitam amat, & illius contrariis reſiſtit, quantum poteſt.

14. Confirmatur. Primò, ex charitate debet quilibet diligere ſe ipſum pluſquam proximum, *Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſa*, & ideo regula diligendi proximum, ex ſe ipſo eſt accipienda; dicitur enim, *Diliges proximum ſicut te ipſum*; ergo ſi occidens proximum, facit contra charitatem, ac illius præceptum, quod dicit, *non occides*: multo magis contra illam agit, qui ſe ipſum occiderit.

15. Confirmatur ſecundò, quoniam lex abſolutè, & ſimpliciter prolata eſt, lex ait, *non occides*; & non addit proximum tuum, ſed lex quæ prohibet falſum teſtimonium, dicit *falſum teſtimonium non dices aduerſus proximum tuum*; & tamen in hoc præcepto etiam comprehenditur ille, qui aduerſus ſe dicit falſum teſtimonium; ergo etiam à fortiori in illo præcepto *non occides*, non ſolum intelligitur ille, qui occidit proximum, ſed etiam qui ſe ipſum occidit, & hac ratione D. Auguſt. *lib.1. de Ciuit. cap.2* probat noſtrum aſſertum. D.Auguſt.

Obiicies contra rationem D. Thomæ. De inclinatione naturali ſic: hominis inclinatio non eſt ad bonum, ſed ad malum. *Geneſ.8.n.21.* dicitur, *Senſus enim, & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua*, & Sapient.12. n.10. de peccatoribus agens ait, *Nequam eſt natio eorum, & naturalis malitia ipſorum*: ergo malitia naturalis eſt, ac proinde inclinatio ad malũ, & non ad bonũ naturalis eſt. 16. Geneſ 8. Sap.12.

Reſpondetur ad locum Gen. Scripturam ibi non agere de inclinatione naturali hominis, quæ congenita eſt cum ipſa natura, ſed de actibus partis ſenſitiuæ, quæ frequenter tendunt in obiecta ſenſibilia, ac delectabilia, & ideo aliquando contra rectam rationem, & inde dicuntur proni eſſe ad malum. Ad locum Sapientiæ reſpondetur cum D.Th. *1.p q.63 art.4.ad 1.* quod idem etiam tradunt Hugo, & alij expoſitores ad citatum locum; malitiam dici *naturalem*, non quia aliqua natura mala creata ſit à Deo, vt dixerunt *Manichæi*, ſed quia malitia peccatorum, nimis inueterata, & radicata eſt in aliquibus, vt in Pharaone, vt per conſuetudinem, quæ eſt altera natura, quaſi in naturam verſa ſit, de quo videndus eſt D.Auguſt. *lib.2. de nuptiis, & concupiſc. cap.8.* 17. D Thom. Hugo. D.Auguſt.

Probatur ſecundò; noſtrum aſſertum ex D.Th. *citato loco*, nemini licet ſpoliare alium re ſua, cum graui damno, & iniuria illius, ſed qui ſe occidit ſpoliat rempublicam re ſua, quia quilibet homo eſt Reipublicæ, ac pars illius, & quælibet pars, id, quod eſt, eſt totius, ergo nemini licet ſine graui Reipublicæ iniuria ſe ipſum occidere. Vnde ait Ariſtot.5 *Ethic.c.vlt.* qui ſe occidit, facere iniuriam ciuitati. Sic ait: *Quapropter eſt inſtituta ignominia quadam aduerſus eum, qui ſibi mortem conſciuit, vt ciuitati iniuriam facienti.* 18. D.Thom. Ariſtot.

Argues contra hanc rationem ex iniuria illata Reipublicæ; at ſi Reſpublica det conſenſum, & licentiã, vt aliquis ſe occidat, tunc non fiet iniuria Reipublicæ, & tamen occidens ſe peccabit; ergo ratio non ſtat. Confirmatur, quia ſi quis ſit ſolitarius, nulliquе Reipubl. addictus, occidẽdo ſe, nulli Reipubl. facit iniuriam, & tamen peccabit; ergo ratio illa non eſt bona. 19.

Reſpõdetur. Quod quamvis Reſpublica habeat poteſtatem ad occidendos malefactores, non tamen habet dominium in vita ſuorum ſubditorũ, qui bene, & honeſtè viuunt, & ideo pro libito non poteſt dare cuiquam licentiã vt ſe occidat: nam ipſius Reipublicæ eſt procurare bonum commune, & cuſtodire vitam ſuorum ciuium, hoc autem ius violat, qui ſe, vel alium occidit, & mutilat. Ad confirm. dicimus, quod ille ſolitarius, ad aliquam communitatem pertinet: nam alicuius terræ, ac patriæ filius eſt; & eſto ipſe ſolus ſit in mundo; & nulli Reipublicæ faciat iniuriam, peccat tamen contra ſe, & contra Deum, vt eſt dictum; ad ſolum Deum pertinet occidere, & viuificare. Ratio autem D.Thomæ procedit de rebus communiter, ac ſecundum præſentem ſtatum. 20.

Probatur tertiò, ratione eiuſdem D. Thomæ. Quia homo non eſt dominus vitæ ſuæ, ſed ſolus Deus, qui occidere, & viuere facit, à quo illam homo dono accipit; ergo nequit homo de illa pro libito diſponere, ac illam deſtruere; 21. D.Thom.

ſtruere: nam talis rei deſtructio proprius eſt actus Domini, ſub cuius poteſtate eſt, qui valet de illa ad ſuum beneplacitum facere quidquid ei placuerit.

22. Confirmatur. Ille, qui occidit ſeruum alienum, iniuriam irrogat proprio domino: & qui alienum ſubditum punit, iniuriam facit iudici illius, cuius iudicium vſurpat; ergo cum ſolus Deus ſit Dominus vitę hominis, qui Dei ſeruus eſt, ad ſolum Deum, Dominum, ac iudicium de illius vita pertinet, iuxta illud Deut. 32. n. 39. *Ego occidam, & ego viuere faciam*; ergo magnam iniuriam Deo facit, qui ſe ipſum occiderit. Hac eadem ratione vtitur *Socrates* apud Platonem *in Phædone*, vt eandem concluſionem probet, ac confirmet. Dicens, quod *ſicut Dominus iraſcitur ſeruo, ſi ſe voluerit interimere, ſic & Deus niſi ipſe iubeat.*

Deuter 32.

Socrates.

23. Argues contra hanc rationem. Homo accepit à Deo dominium omnium rerum: *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius.* Pſal. 8. ergo etiam reſpectu ſui ipſius, & ſi dominus eſt, qui præeſt domui, & in illam habet imperium, ſic & homo interior domui ſuæ præeſt, & in illa habet dominium. D. Zeno *ſerm. de duplici tentatione poſt medium*, ſic ait: *Recordare, ô homo, quis eſt, qui largitus eſt tibi teipſum*: ergo homo habet dominium in ſe ipſum.

Pſalm. 8.

D. Zeno.

24. Reſpondetur; quod Deus homini dedit dominium omnium rerum, quæ ſunt extra ſe, dominium autem vitæ hominis Deus ſibi reſeruauit. Et ratio eſt, quia Deus non concedit aliquid contra ius naturæ; ius autem naturæ dedit homini inclinationem naturalem, vt ſe conſeruaret, ac proinde negauit poteſtatem, vt de ſua vita pro libito diſponere.

25. Inſtabis, & probo, quod homo in ſeipſum habet dominium. Homo poteſt ſe ipſum alteri vendere, ergo in ſe ipſum habet dominiũ, qui in alterũ transfert. Reſpondetur, qui ſe ipſum vendit, non alteri dominiũ ſui dat, ſed ſolũ quoad aliquas operationes ſuas, quas propriè vendit: nam dominus, qui emit ſeruum, non habet dominium in vitam, ac corpus ſerui, vt poſſit illum occidere, aut membra corporis mutilare, aut ſecare, ſed ſolum illius operationes poteſt in proprium vſum, vel alienum conuertere.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Satisfit argumentis ab exemplis, ac ab auctoritate petitis in quæſtione prima.*

### SVMMARIVM.

26 *Viri, & fœminæ in Scriptura ſe ipſos occidentes hoc fecerunt ex impulſu Dei.*

27 *Idem dicimus de Sanſone, quem martyrem appellat D. Bacharius.*

28 *Idem dicimus de Elezaro.*

*Razem, etſi à peccato aliqui excuſant, D. Auguſt. D. Thomas condemnant. Ibid.*

29 *Fœminæ Gentiles ob ignorantiam excuſandæ. Sancta Apollonia, Sancta Pelagia ex impulſu Spiritus ſancti.*

30 *D. Hieronymus bene agnouit præceptum de morte ſibi non infligenda.*

31 *Explicatur Sanct. Doctor.*

32 *Contra Hæreticos, quibus exoſa eſt caſtitas, ponuntur fœminæ ſe ipſas occidentes.*

33 *Lucretia, & alij fecerunt ex imbecillitate animi.*

Generaliter ad exempla adducta ex Scriptura, quæ viros, vel fœminas laudat ſe ipſos occidẽtes, vel quia ab Eccleſia inter Martyres recenſentur, dicimus hoc factum fuiſſe ex ſpeciali reuelatione, vel impulſu Dei, ſic ait D. Auguſt. cit. lib. 1. de Ciuit. Dei, cap. 26. *Cum Deus iubet, ſeque iubere ſine vllis ambagibus intimat, quis obedientiam in crimen vocet? Quis obſequium pietatis accuſet?* Sicque quod Abrahamus Deo iubente voluerit filium iugulare. 26.

D. Auguſt.

Idem dicendum eſt de Sanſone, vt docent D. Aug. *cit. lib. 1. de Ciuit. c. 26.* D. Thomas 2. 2. *q. 64. art. 5. ad 4.* Innoc. III. *in cap. Gaudemus de diuortiis.* Et D. Ambr. *epiſt. 24. ad Vigilium*, & quod zelo honoris Dei motus fuerit, patet ex religioſa eius inuocatione, ac priſtina fortitudine reſtituta; & inde inter Martyres eum annumerat S. Bacharius *epiſt. ad Ianuarium.* Deinde poteſt dici, quod Sanſon directè intendit occidere Philiſthæos Dei hoſtes, & per accidens ſe ipſum occidit. Ita Lyran. Abulenſ. Caietan. Serar. & alij *ad c. 16. Iudic. n. 28. & 29.* Salian. *ad annum mundi* 2899. *n. 45.* 27.

D. Auguſt. D. Thom. Innoc. III. D. Ambr.

Bachar.

Lyran. Abulenſ. Caietan. Serarius. Salianus.

Sic etiam dicendum de Eleazaro, qui ob commune populi bonum, ſuppoſuit ſe Elephãto, quem occidit, illiúſque ruina ſepultus eſt. Raziam autem quem etſi à peccato excuſare volunt, ibi Lyran. & M. Lezana *tom. 1. Annalium Carmelit. ad annum* 3893. *n. 12.* quid in Textu dicitur *amator Ciuitatis, & vir bene audiens.* Tamen, quia ipſe ſe non interemit pro Dei honore, ac amore patriæ, vt populum ſuum liberaret, vt Sanſon, & Eleazarus, inde eum à peccato non excuſat D. Auguſt. *citat.* Imò D. Thomas 2. 2. *q. 64. art. 5. ad 5.* ait, quod in illo facto non veram fortitudinem oſtendiſſe, ſed magis quandam animi mollitiem, non valentis mala pœnalia ſuſtinere. Et D. Auguſt. *epiſt. 61* ait Raziam, eligendæ mortis non ſapientem fuiſſe, ſed impatientem potius ferendæ fortunæ aduerſæ. 28.

Lyran. Lezana.

D. Auguſt. D. Thom.

D. Auguſt.

De Saüle, & Rabbini eum velint à peccato excuſare, tamen eum in illo facto deliquiſſe; eſt communis ſententia. Ita Lyran. Abulenſ. Burg. Salianus iam citatus. Ad id quod dicitur de virginibus, quæ ſemetipſas occiderunt, ne virginitatem perderent, ſi à peccato volumus excuſare dicendum eſt, hoc feciſſe ex ignorantia quadam inuencibili, exiſtimantes licitum eſſe ob cuſtodiendam virginitatem mortem ſubire. De Beata Apollonia, Pelagia, ac aliis ſimilibus hoc feciſſe dicimus ex impulſu Spiritus ſancti. Ita D. Ambroſ. Euſebius. 29.

Rabbini. Lyran. Abulenſ. Burg. Salian.

D. Ambr. Euſebius.

Tota difficultas eſt ad locum D. Hier. *Non licet propria manu perire, abſque eo vbi caſtitas periclitatur.* Leſſius *lib. 2. de iuſtitia, cap. 9. dub. 6. n. 23.* & alij, quos refert, & impugnat Cardin. Lugo *tom. 1. de iuſtitia, diſp. 10. ſect. 1. num. 16.* non reputant inconueniens dicere, quod Sanctus Doctor fuerit in ea ſententia ob cuſtodiam virginitatis licitam eſſe mortem ſibi inferri; abſit tamen quod Maximus Doctor tam generalis præcepti habuiſſet ignorantiam, cuius etiam multi Barbari, ac Ruſtici ignorantiam non habent, maximè cum ipſemet 30.

Leſſius.

Lugo.

D. Hieron. *epiſt.25.ad Paulam*, in Chriſti perſona dicat: *Nullam animam recipio, quæ me nolente ſeparatur à corpore.*

31. Gloſſa Aragon. Salon. Bañez. Turrecr. Barboſa. Cenedo. Cantic.4.

Ideo dicendum eſt cum Gloſſa *ad cap. Non noſtrum, 23.q.5.* vbi referuntur verba D.Hieron. Ibi Turrecremata, & etiam Aragonius, Salon, Bañez *citati ſuprà, q.1. n.10.* Barboſa *in tract. de Dictionibus, dict.2.* Cenedo *poſt librum Canonicarum, & practicar. quæſtion. ſingular.2. num.4.* particula *Abſque eo*, vt intelligatur dictionem ſubſequentem non agi de illa. *Cantic.4. num.1.* dicitur, *Quam pulchra es amica mea, abſque ab eo quod intrinſecus latet:* non indicatur latentia non eſſe pulchra, ſed erat pulcherrima, cum dicitur ergo *abſque eo* denotatur, quod ſponſa in externa facie eſt valdè pulchra, abſque eo, quod intrinſecus latet, de quibus modo non agimus, ſic cum ait D.Hier. *Non licet manu propria perire abſque eo dum caſtitas periclitatur.* Illa particula *abſque eo*, ita eſt, ac ſi dicat D. Hieron. de caſtitate ſeruanda modo non ago, ſed ab hac quæſtione me abſtineo.

D.Hieron.

32. Ad alia loca ex eodem Sancto Doctore de fœminis Gentilibus ſemetipſas occidentibus. Non proponit Sanctus Doctor eas, ac ſi dignæ habeantur laude, aut imitatione ſint dignæ; ſed ex illis Hæreticos redarguit, quibus exoſa eſt caſtitas; & ex hoc etiam Chriſtianas fœminas confundit, quæ vt caſtè viuant, leuiora non tolerant. Lucretiam optimo iure condemnant Ouidius *in Faſtis*, dum de illa ait: (Ouid.)

*Succubuit famæ, victa puella metu.*

33. D.Auguſt.

Et melius D. Auguſt. *citato lib. de Ciuit. c.19.* de Lucretia loquens ait: *Quod ergo ſeipſam, quoniam adulterium pertulit, occidit, non eſt pudicitiæ charitas, ſed pudoris infirmitas.* Per quod etiam patet ſolutio ad omnia alia exempla Gentilium, quos ad ſibi inferendam mortem, non magnitudo animi, ſed imbecillitas quædam, cordiſque mollities coëgit, vt ait Ariſtoteles 3. *Ethicor. cap.7.* & Lypſius *lib.3. Manuduct. Diſſert.23.* (Ariſtot. Lypſius.)

---

## QVÆSTIO V.

### *Ponuntur, ac ſoluuntur argumenta contra noſtram reſolutionem.*

### SVMMARIVM.

34 *Primo poteſt quis alium occidere, ergo & ſeipſum.*

35 *Poteſt quis occidere alium ex iuſto titulo, etiam & ſe ipſum, ſi Deus inſpiret.*

36 *Poteſt quis in multis caſibus non conſeruare ſuam vitam, ergo & ſe ipſum occidere.*

37 *Magna eſt differentia inter præceptum negatiuum, & affirmatiuum.*

38 *Soluuntur exempla adducta in argumento.*

39 *Condemnatus vt veneno moriatur, non poteſt illud per ſe ſumere, nec Iudex poteſt eum ad hoc obligare.*

40 *Qui rigida pœnitentia vtitur, non ideo hoc facit, vt vita breuior fiat, ſed vt Deo ſatisfaciat.*

41 *Qui ſe occidit licet non peccet contra iuſtitiam, peccat contra charitatem.*

42 *Licet homo per peccatum tranſeat in conditionem brutorum, non poteſt tamen inde occidi, & n.43.*

44 *Peccatum maius malum, quam infamia, & mulier in articulo poſita, imploret Dei auxilium, vt prouideat, & inſpiret quid agendum, & n.45.*

OPpoſita ſententia contra noſtram veram, ac Catholicam reſolutionem, non ſolum pugnat multis exemplis, magna Patrum auctoritate, vt vidimus *q.1.* ſed etiā rigidis argumentis. Et primò. Non magis eſt contra quintum Decalogi præceptum, ſe ipſum occidere, ac occidere alium, ſed in multis caſibus licitum eſt alium occidere; quia hoc non eſt ita intrinſecè malum, vt multoties non liceat, ergo etiam aliquando licebit ſe ipſum occidere. 34. (Decalogi.)

Ad argumentum reſpondetur. Concedo maiorem, diſtinguo minorem; licitum eſt alium occidere, vel publica auctoritate ſecundum leges iuſtitiæ, vel ſe defendēdo cum moderamine inculpatæ tutelæ, concedo; quia Deus ita diſpoſuit, quod ratione iuſtæ defenſionis poſſit quis alium occidere. Similiter licita erit ſui, vel alterius occiſio, ſi Deus alicui iubeat, vel interius diuinitus inſpiret, quod ſe, vel alium occidat, vt diximus ſuperiori quæſtione de Samſone, Beatis Apollonia, ac Pelagia. 35.

Secundò argumentantur, eodem præcepto tenetur quilibet non occidere ſe ipſum, ac ſuam vitam conſeruare, ſed in multis caſibus licitum eſt propriam vitam non conſeruare, v.g. poſſum in naufragio, quando vna ſola tabula eſt, illam dare amico, etſi ego peream, cum inimicus me aggreditur, poſſum me non defendere, tempore peſtis potero infirmis miniſtrare Sacramenta, etiamſi mors certiſſimè ſit futura: Condemnatus ad moriendum veneno, vel fame, poteſt illud ſumere, vel à cibo clanculum oblato abſtinere, imò poteſt etiamſi ad fugiendum pateat aditus non fugere. 36.

Reſpondetur ad argumentum; præceptum negatiuum ſe non occidendi ſemper, & pro ſemper obligat, ad abſtinendum ſe à tali actione, ex qua mors per ſe, vel ex intentione ſequatur, niſi Deus aliud iubeat. At præceptum affirmatiuum conſeruandi vitam non obligat pro ſemper ad ponendum omne medium, quo poſſit vita conſeruari, vel ad abſtinendum ab omni illo, quod poteſt ei nocere; quo poſito patet ſolutio ad exempla adducta. 37.

Cum inimicus me inuadit, probabile eſt poſſe me non me defendere, maximè ſi ex ipſa defenſione proueniat aliquod dedecus, alias exiſtimo quod teneatur quiſque ſe defēdere: ex charitate eximia, poſſum tabulam dare proximo, dūmodo mea vita non ſit valdè neceſſaria Reipublicæ, & maximè interueniente aliqua ratione honeſta; certum eſt, quod peſte laborantibus poſſum inſeruire, de quo videndus eſt Diana *5.part. tract.4. Reſolut.28. & Reſolut.42.* An verò condemnatus, vt fame pereat, poſſit abſtinere à cibo abſcondite oblato? Affirmant Maldetus, Azorius, Leſſius, & Sotus apud Dianam citatum, *Reſol.41.* negant verò cum D.Thoma *2.2.quæſt.69. art.4.* Caietan. Bañez, & alij apud eundem Dianam, & hoc mihi eſt probabilius, quia vt ait D.Thom. *Non ſumere, eſſet ſe ipſum occidere.* 38. (Diana. Malder. Azor. Leſſius. Soto. D.Thom. Caietan. Bañez.)

Condemna

39. Condemnatus autem iuſtè ad moriendum veneno, nequit illud voluntariè haurire, vt docent Lugo, Comitolus, Petrus Nauarra,& alij apud Dianam *citatum Reſol.29.* Quidquid in contrarium dicant Victoria, Aragonius, Corduba:imò etiamſi Iudex iuſtè condemnaret reum ad mortem, non tamen poteſt condemnare, vt ipſemet ſibi mortem inferat, vt docet D.Thom, *citato loco*, & damnanda eſt conſuetudo aliquarum Gentium,vt apud Iapones dicitur, vt reus ſit mortis ſententiæ executor, vel venenũ bibẽdo,vel ventrẽ ſuum ferro ſecando.

Lugo. Comitol. Nauarr. Diana. Victoria. Aragon. Corduba. D.Thom.

40. Dices. Licitum eſt vitam breuiorem facere aſperitatibus,ieiuniis,etiam ex conſilio confeſſorum:ergo etiam erit licitũ iubente Iudice in pœnã criminis ſe ipſum occidere. Negatur conſequentia;nam ille qui facit rigidam pœnitentiam,non id primario intendit, vt vita abbreuietur:nam ſi id tali intẽtione præſtet,peccabit mortaliter;ſed id quod primario intendit redigere carnem in ſeruitutem Spiritus, Deo placere,& ſatisfacere pro peccatis, licet per accidens inde proueniat, vt vita abbreuietur.

41. Arguitur tertiò. Homicidium inde eſt peccatum,in quantum iuſtitiæ contrariatur,ſed nullus poteſt ſibi ipſi iniuſtitiam facere, vt docet Ariſtot 5.*Ethic.cap.vlt.* quia ſicut iuſtitia eſt ad alterum, ita & iniuſtitia, ergo nullus peccabit occidendo ſeipſum. Reſpondetur,homicidium ſui non ſolum eſſe peccatum, prout contrariatur iuſtitiæ, ſed etiam prout contrariatur propriæ dilectioni, proindéque qui ſe occidit, non peccat contra iuſtitiam, ſed contra charitatem, per reſpectum verò ad Deum, ac Rempublicam; peccat contra iuſtitiam,contra Deum,quodammodo contra iuſtitiam commutatiuam:nam quamvis hæc detur inter æquales, tamen quantum ad rem ablatam, cum vſurpet dominium Dei,cum ipſe ſolus ſit Dominus vitæ, & quoad Rempublicam peccat contra iuſtitiam legalem, qua Reſpublica habet ius ad cuſtodiendam ſuorum vitam.

Ariſtot.

42. Arguitur quartò. Cuilibet licet occidere bruta animalia;atqui homo peccando decidit à dignitate humana, & tranſit quodammodo in beſtiarum ſeruitutem,vt ait D.Thom.2 2.q.64. *art.2.ad* 3. ergo cuilibet licebit illum occidere, quia illius mors cedit in bonum communitatis, ſicut imperfectum ordinatur ad perfectius. Confirmatur. Peccator eſt membrum putridum,& reipublicæ nociuum; ſed quilibet poteſt ſibi ipſi membrum putridum amputare ob bonum totius, ergo etiam poterit propter bonum reipublicæ, ſe totum perimere, vtpote membrum putridum reipublicæ.

D.Thom.

43. Ad argumentum,concedo maiorem,& etiam minorem, nego conſequentiam,quia licet per peccatũ homo trãſeat in ſeruitutem brutorum, poteſt tamen ſurgere,& ab illa miſera cõditione ſe expedire,ac in ſortem filiorum Dei tranſire, quia Deus dat locum pœnitentiæ, & ab ipſa ſorte futura contingenti non poteſt ſe homo priuare. At bruta nunquam à tali conditione poſſunt ſe liberare. Ad confirmationẽ dicimus, quod nullus tantum ex ſuo iudicio poteſt membrum putridum abſcindere, hoc faciendum eſt iudicio medici, & tunc poteſt membrum abſcindi,quando nulla eſt ſpes ſanitatis,at homo, quamvis magnus peccator ſemper poteſt habere ſpem,quod mediante gratia Dei reſurgat.

Arguitur quintò. Licitum eſt, vt maius malum euitetur, minus admittere, ſed aliquando per occiſionem ſui ipſius vitat quis maius malum,ſcilicet ignominiam, infamiam, quæ in hominum æſtimatione, eſt maius malum, quam mors, vel euitat violentiam caſtitatis, ergo ſaltem tunc erit licitum ſeipſum occidere. Confirmatur. Ponamus caſum, fœmina pro certo habet, quod opprimenda ſit à Tyranno, & timet ex ſua fragilitate, quod libidine illecta conſentiat, etiamſi violenter rapiatur,ergo ne anima peccato polluatur,poteſt per excidium corporis remedium procurare;vt videtur ſentire D.Ambroſ. *lib.3. de Virginibus, de B.Pelagia*, vt retulimus q.1. 44.

D.Ambr.

Reſpondetur negando maiorem, quia peccatum commiſſum, in ſui occiſione maius malum eſt, quam infamia, ac ignominia; quæ morte duplicatur, quod probi, & docti imbecillitati tribuunt. 45. Ad illud, quod dicitur de fœmina in tali caſu, debet ipſa implorare diuinum auxilium, vt violentæ oppreſſioni non conſentiat,vel Deus prouideat remedium, & inſpiret quid faciendum, ſicut inſpirauit Pelagiæ, quam Deo plenam dicit B.Ambroſius, vt eius mors, non humano arbitrio, ſed diuino conſilio tribuatur,pro quo maximè videndus D. Auguſtinus *citato lib.1. de Ciuitate Dei, cap.25.*

D.Ambr. D.Auguſt.

## RESOLVT. XLV.

### *Vita conſeruanda.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Vita etſi multum ſit æſtimabilis, & pro eius conſeruatione laborandum; tamen multa incommoda faciunt,vt eius finis, & mors deſideretur.*

### SVMMARIVM.

1 *Vita vnde dicta, & miſeriarum plena, & breui tranſiens.*

2 *In pœnitentia agenda non ſunt multum ſcrupuloſi viri Sancti.*

3 *Ad vitam conſeruandam ſolum tenemur medijs ordinarijs vti,& non extraordinarijs.*

4 *Etſi nemo poſſit ſe occidere, tamen pro vita ſpirituali, in abſtinentia eſt laborandum.*

5 *Qui bibit in infirmitate aquam cum niue; etiamſi medici contradicant, non peccat mortaliter.*

VITA ſecundum Ariſtotelem,libro de vita & morte, *eſt manſio animæ in corpore*; proindéque ab ipſa anima proueniunt omnes actiones vitales. Inde vita per ſe ipſam eſt multum amabilis, ac æſtimabilis ſuper cætera temporalia, vt latè Tulius *lib.1. Rhetoric. cap.6.* Tamen cum ipſa valdè plena ſit miſeriis, & valdè incertus eius finis,non pro ea multum laborandum : nam vt dicitur Eccleſ.9. *Nemo eſt qui ſemper viuat,* 1.

Ariſtot. Tulius. Eccleſ.9.

Prouerb. *& qui huius rei habeat fiduciam*, & Prouerb. 27. *Ne glorieris in craſtinum, ignorans, quid ſuperuentura pariat dies.*

2. Et cum ex naturali naturæ inclinatione, ac appetitu, vnumquodque enim appetit ſui conſeruationem, indeque tenetur homo ad ſui conſeruationem, media conuenientia adhibere; & quamvis ieiuniis, pœnitentiis, auſtero, & rigido modo viuendi videatur vita abbreuiari, tamen in hoc non ſunt multum ſcrupuloſi, viri ſancti, & iuſti, ferrentes, ac pleni amore Dei, vt carnem ad ſeruitutem ſpiritus

Granado. redigant, vt notat Granado 2. 2. *controuerſ. 3. tract. 6. diſp. 2. ſect. 3. num. 12.* Et idem etiam faciunt multi viri pro ſatisfactione ſuorum peccatorum, ſi hoc faciunt hac conſideratione rectè faciunt, ſi verò ea intentione hoc præſtent, vt ipſa vita conſummetur, pereat, ac abbreuietur, tunc erit peccatum mortale, quia homo non eſt dominus ſuæ vitæ, vt dixi ſuperiori *Reſolut. quæſt. vltima.*

3. Victoria. Leſſius. Deinde, vt docent Victoria *de relect. tempor. num. 9.* Leſſius *de iuſtit. lib. 4. cap. 3. dub. 2. num. 12.* Bonum virtutis eſt præſtantius vita; vnde propter illud, poteſt vita deſeri. Deinde cum vita non ſit ex bonis ſupernis, & ſemel neceſſariò deſerenda, non tenemur eam niſi mediis ordinariis, ſecundum proportionem noſtræ conditionis fouere, & propagare; quod exemplis explicatur, verbi gratiâ, non tenemur in obſidione veſci canibus, felibus, muribus, & calceorum ſegmentis, &c. nec tenemur pretioſiſſimis vti medicamentis, vel cibis, ad morbi, aliàs lethalis curationem; nec teneor mutare ſolum, & aliam ciuitatem ſalubriorem inquirere, etiamſi medici dicant hoc

Granad. Diana. ad vitam neceſſarium; ita etiam habet Granado citatus, & Diana *part. 5. tractat. 4. Reſolutione 33.*

4. Si verò dicas, quod non poteſt, cui vnicus eſt dies vitæ ſeipſum occidere; ergo non poteſt abſtinentiis vitam ſibi ad aliquos annos abbreuiare. Nego conſequentiam, ſiquidem in primo caſu committitur peccatum propter homicidium, cum homo non ſit dominus vitæ ſuæ. In ſecundo autem caſu homo dirigit, ac gubernat vitam ſuam ad Dei obſequium, ne caro concupiſcat aduerſus ſpiritum, ſed in Dei obſequio perſeueret, & qui opera pœnitentiæ exercet, vitæ temporali minus accommodata, non agit contra rationem, imò potius ſecundum illam, in ſeruitutem redigens carnem ſuam, vt viuat vita ſpirituali, quæ multo excellentior, ac pretioſior eſt vita corporali.

5. An verò quis teneatur ſub mortali, non bibere aquam, vel vinum niue refrigeratum, quia exinde præuideat, quod citius moriatur? Ad hoc dubium reſpondent negatiuè Marti-

Bonacina. nus Bonacina *in nouiſſimis additionibus, tom. 2. de controuerſ. diſp. 2. quæſt. vltima ſect. 1. punct. 7. numero 9.* vbi aiunt nouiſſimi Doctores, qui-

Rodrig. bus adhæret Rodrig. *de perfectione ſtatus Religioſi*; eos à mortali excuſarit, qui niuem ad tollendum vini, vel aquæ calorem adhibent, etiamſi inde præuideant fore vt citius pereant,

Diana. hæc enim videtur leuis, & indirecta, ac remota cooperatio ad mortem. Ita etiam Diana *5. part. tract. 4. Reſol. 27.*

6. An liceat alicui ſuam mortem deſiderare pro euitanda iniuriâ, aut aliquo dedecore in ſua perſona, ac ſtatu? Affirmatiuè reſpondent Coninch *de Charitate, diſp. 27. num. 136.* Lugo Coninch. Lugo. *tom. 1. de iuſt. diſput. 16. ſect. 7. num. 149.* Quod quamvis vita hominis ſecundum ſe, & phyſice loquendo ſit incomparabiliter maius bonum omnibus bonis fortunæ, & ipſo ſuo ſtatu. Tamen vita ipſa ſine honore, ſine honeſto ſtatu, & cum magna miſeria, ac iniuria coniuncta, magnum malum eſt: grauius tamen viris cordatis amiſſo ſtatu, ac cum dedecore viuere, quam cum honore, ac ſuo ſtatu integra mors. Deinde quia vita de ſe breuis eſt, & poſt aliquot annos amittenda, quare conſeruatio vitæ, pro aliquo breui tempore, non excedit in æſtimatione profuſionem ſtatus, & bonorum fortunæ, quarum conſeruatio prout in poſteris continuatur, videtur eſſe valdè longa, & aliquo modo æterna, quæ memoriæ conſeruatio apud poſteros, meritò ab aliquibus longiori vitæ præfertur.

---

## QVÆSTIO II.

### *Vtrùm à lege humana poſſit homo obligari ad exponendam vitam ſuam, notabili, ac euidenti periculo ad eam perdendam.*

### SVMMARIVM.

7 *Status præſentis quæſtionis.*

8 *Prima ſententia ait nullam legem humanam poſſe obligare cum periculo vitæ.*

9 *Secunda affirmat omnes leges obligare cum periculo vitæ.*

10 *Tertia, & vera quod leges humanæ non obligant niſi pro bono communi, & n. 11.*

12 *Hæc tamen obligatio initiatur à iure naturali, & determinatur in particulari à iure humano.*

13 *Ius naturale dictat conſeruare vitam, niſi bonum commune aliud poſtulet, & n. 14.*

15 *Leges ordinariè non obligant cum periculo vitæ, niſi quando hoc requirit bonum commune.*

16 *Hoc oſtenditur in legibus tam Eccleſiaſticis, quam diuinis, & n. 17.*

18 *Lex obligat ad mortem eſt medio neceſſario ad conſeruationem Reipublicæ.*

19 *Obſeruantia legis quando obligat, conſideranda cum omnibus circunſtantiis.*

20 *Hæc autem obligatio non ſolum oritur à iure naturali, ſed etiam ab humano.*

21 *Tunc bonum commune anteponendum particulari, quando magis requiritur ad conſeruationem Reipublicæ, & n. 22.*

23 *Quod lex humana obliget in re graui ad peccatum mortale, non inde ſequitur, quod obliget ad graue periculũ vitæ, & n. 24.*

25 *In tertio argumẽto proponuntur multa exempla, quæ quæſtione ſequenti ſoluuntur.*

DIximus ſuperiori Reſolutione, in nullo caſu poſſe hominem ſuis manibus ſe occidere, ac vitam ſuam profundere, cum ad illius conſeruationem maximè homo teneatur, & quomodo de illius conſeruatione ſit 7.

agendum

agendum diximus ſuperiori quæſtione; nunc explicandum reſtat, an ex aliqua lege poſſit homo obligari, vt ſe euidenti periculo exponat, ad ipſam vitam perdendam. Et in hac re.

8 Prima ſententia tenet humanam legem non poſſe obligare cum periculo vitæ ad ſui obſeruationem. Angelus. Ita Angelus *verb. Excommun.* 8. *num.* 18. Almain. Almainus *in Moralib. tract* 1. *cap.* 3. Syluest. & in hanc propendet Syluester *verb. Metus, quæſt.* 7.

9. Caietan. Secunda ſententia tenet leges humanas obligare cum periculo vitæ. Ita Caietan. 2. 2. *q.* 96. *art.* 4. & 2. 2. *quæſt.* 125. *art.* 3. quod ita exiſtimat, non ſolum procedere de aliqua lege in aliquo peculiari caſu, ſed etiam de omnibus legibus humanis communiter latis, quod maxime aſſeuerat eſſe certum: & pro hac ſententia citatur etiam Adrian. Adrianus *in* 4. *quæſt.* 3. *de clauibus*, Henricus. Henricus *tract. de Synod. Epiſcop. poſt* 3. *part. art.* 1. *num.* 271.

10. Tertia vera, ac communis ſententia eſt, quod lex humana de facto, ordinariè loquendo non obligat cum periculo vitæ, poteſt tamen obligare ob bonum commune. Soto. Ita Soto *lib. de iuſtit. quæſt.* 6. *art.* 4. *in fine*, Ledeſma. Ledeſma 2. *part. quæſt* 10. *art* 5. Couar. Couar. *in cap. Alma mater*, 1. *part.* § 3. *num* 9. Vaſquez Vaſq. 1. 2. *diſput.* 161. *cap* 2. Suar. Suar. *lib.* 3. *de leg. cap.* 30. *à num.* 4. Salas. Salas *diſp.* 11. *ſect.* 1. *num.* 4. Sayro. Sayro *Claui Regia, lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 32. Lorca. Lorca *diſp.* 31. §. *Oppoſita*, Valentia. Valentia *diſput.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 6. *quæſt.* 4. Palaus. Caſtro Palaus 1. *part. tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 16 *n.* 1.

11. Dico primò: Lex humana, ſiue ciuilis, ſiue Eccleſiaſtica poteſt obligare cum diſpendio vitæ ratione boni communis. Ita Authores ſecundæ, & tertiæ ſententiæ. Probatur hac ratione, in Republica datur poteſtas ad agendum de communi bono illius, eiuſque conſeruatione, ſed ad id conſequendum multoties requiritur, vt obliget cum diſpendio vitæ; ergo ita obligare poteſt. Maior eſt certa; minor probatur, quia Princeps, apud quem eſt poteſtas regendi populum, poteſt te exponere periculo mortis, ne tota gens pereat, & taliter expoſitus teneris ſubire illud periculum, quia ſi ab illo periculo, ac præcepto te poſſes excuſare, eo quod non videris magis obligatus, quam quilibet alius, non poſſet tunc Princeps efficaciter prouidere bono communi; vt huic bono prouideatur, obligaris obedire cum periculo vitæ, facta tui deſignatione; nam quamvis ante deſignationem, & præceptum non eſſes obligatus ſpecialiter, poſita tamen aſſignatione, obligatus es ſine dubio; ergo vrgente bello poteſt Princeps obligare milites ad pugnam, & graſſante peſte ad permanendum cum infirmo.

12. Nec obſtat ſi dicas, quod in his caſibus non obligat lex humana, ſed naturalis, non obſtat hoc, quia lex naturalis obligat totam rempublicam, ac ciues in communi, non tamen obligat hunc, vel illum determinatè: & cum non ſit maior ratio de vno, quam de alio, determinatio huius differentiæ ad Principem pertinet; ergo applicare obligationem his, vel illis perſonis poteſtatis eſt humanæ, proindeque quamvis talis obligatio ſit radicata, ac initiata à iure naturali, completur, ac determinatur in particulari à præcepto humano, ac principis hic, & nunc.

Argues contra hanc concluſionem. Vnuſquiſque tenetur ex iure naturæ tueri, & conſeruare ſuam vitam; ſed ius naturale præponderat iuri humano; ergo ius humanum non poteſt obligare ad dandam vitam. Confirmatur 1. Quia legiſlator non eſt Dominus vitæ, & mortis, ergo non poſt ſe obligare ad dandam, ac perdendam vitam pro opere honeſto, & non neceſſario ad ſalutem; eſt enim opus ſupererogationis, ac cōſilij, & hoc in ſe eſt difficillimum; atqui talia opera non poſſunt præcipi lege humana, ergo talis lex non poteſt obligare ad dandam vitam. 13.

Ad argumentum reſpond. Quod vnuſquiſque tenetur conſeruare propriam vitam, non interueniente bono communi Reipub. vnde hoc exigente teneris vitam dare. Ad 1. Confirm. dic, quod tantum conuincit, quod Princeps, cum non ſit Dominus vitæ, & mortis, non poteſt præcipere exponere vitam ſine rationabili cauſa, hac vero ſtante, maximè. Ad 2. confirmationem, opus ſupererogationis tunc non poteſt præcipi lege humana, quandiu in ſe tale eſt; at vero ſi ex circunſtantia tranſit in obligationem pro conſeruando, ac tuendo bono communi, tunc maxime poteſt præcipi; dare eleemoſinam opus eſt conſilij, at proximo exiſtente in extrema neceſſitate, iam non eſt conſilium, ſed opus præcepti. 14.

Dico 2. Leges humanæ ordinariè non obligant cum periculo vitæ, niſi quando hoc requirit neceſſitas boni communis. Ita Authores. 3. ſententiæ. Probatur, quia Princeps, vel Reſpublica, cum non ſit dominus vitæ, & mortis, non habet dominium indiſcriminatim ſuper vitam ciuium, ſed tantum conuenientem vſum, ergo non poteſt ex leuibus, & ordinariis cauſis cogere ciues ad dandam vitam. Probatur, quia lex humana debet eſſe moraliter poſſibilis, & facilis, ergo ſine vrgentiſſima cauſa, non poteſt præcipere rem difficilem, vt eſt dare vitam: nam tam grauis cauſa non ordinarie, ſed raro ſolet contingere. 15.

Confirmatur ex legibus Eccleſiaſticis, quas nemo tenetur ſeruare cum periculo vitæ, & ſalutis, vt patet in præcepto ieiunij, abſtinendi à carnibus, audiendi miſſas, recitandi horas Canonicas; hæc enim non obligant cum notabili vitæ periculo; vt eſt communis omnium ſententia. 16.

Idem etiam oſtenditur in legibus diuinis, quæ tantum ex voluntate Dei, ac Vnigeniti Ieſu Chriſti Filij eius, poſitæ ſunt, vt benè notat Vaſquez *citatus num.* 12. quæ non cadunt in materiam intrinſece malam, & prohibitam ex lege naturali, tales leges diuinæ non obligant cum notabili vitæ periculo, & ideo Dauid ex neceſſitate, vt dixit Chriſtus Dom. *Matth.* 12. *num.* 3. Licitè comedit panes propoſitionis, 1. *Reg.* 21. *num.* 4. quos laici non poterant comedere, *Num.* 18. *num.* 29. & idem etiam patet in legibus de receptione Sacramentorum. Item etiam in præcepto integritatis confeſſionis; nam graue periculum excuſat ab eius integritate materiali. Item etiam videtur in ſanctificatione diei feſti, & aliis. Dixi, quando materia non eſt intrinſece prohibita ex lege naturali, quia cum hæc ſit intrinſecè mala, verbi gratia dicere vnum mendacium; 17. Vaſquez. Matth. 12. 1. Reg. 21.

dacium, nec ad cuitandam mortem licita ſunt.

18. Sed iam quæres quomodo cognoſcendum ſit legem humanam obligare cum periculo vitæ? Reſpondetur, quod quando obſeruantia legis magis conducit ad bonum commune, quam vita ciuium, tunc lex obligat cum diſpendio vitæ; quando autem obſeruantia legis ſit magis vtilis bono communi, quam vita ciuium, hoc prudentis iudicio eſt ſtandum. Ita Vaſq. *citat. num.* 8 Salas *num.* 5. Lorca *diſp.* 13. §. *Hac ergo ſola.* Et ratio eſt, quia vt ſuprà diximus, quod legiſlator pro bono communi poteſt præcipere ad ſubeundum periculum cum euidenti vitæ periculo; ergo credendum eſt velle obligare cum tali periculo vitæ, quando obſeruantia legis magis conducit ad bonum commune, quam ipſa vita, & ideò iudicio ſuperioris exiſtimo ſtandum eſſe in hac re.

Vaſquez. Salas. Lorca.

19. Vt tamen hanc regulam magis percipias, nota cum Suar. *num.* 7. Sayro *num.* 97. & Palao *num.* 3. quod res præcepta, ſeu obſeruantia legis, non debet ſumi per ſe ſolum, ſed cum omnibus circunſtantiis; ſic audire miſſam non obligat cum periculo vitæ; at ſi ab infideli in contemptum fidei Catholicæ, prohibeat audire miſſam, tunc teneor cum periculo vitæ audire. Item ſi tyrannus imperet contra præcepta, ex quorum violatione daretur ſcandalum puſillorum, verbi gratiâ, comedere carnes die ſabbathi, tunc cum periculo vitæ teneor non comedere. Et ratio eſt, quia bonum commune Religionis præponderat bono particulari; at ſi ad tollendum ſcandalum ſufficeret aliqua proteſtatio exterior, tunc non tenerer exponere vitam periculo.

Suar. Sayrus. Palaus.

20. Dices; obligatio in his caſibus non prouenit à lege humana, ſed à lege naturali præcipiendo, vt fides confiteatur, ſcandalum non eſſe dandum. Reſpondeo, quòd etiam talis obligatio prouenit non ſolùm à lege naturali, ſed etiam à lege humana. Primò, quia ſi non eſſet lex naturalis obligans ad illa, lex humana poterat obligare. Deinde quia illud præceptum audiendi miſſam, non comedendi carnes die ſabbathi, in ſe eſt humanum; ergo ex præcepto humano in tali occaſione obligat. Probatur quia ille, qui comederet carnes in tali circunſtantia, non ſolum committeret peccatum contemptus contra Religionem, ſed etiam committeret peccatum contra virtutem præceptam, nempe temparantiam.

21. Argues primo cum Caietano. Lex humana ſi eſt iuſta, ordinatur ad bonum commune, ergo omnis lex humana etiam obligat ſubditos cum diſpendio propriæ vitæ. Probatur conſequentia. Bonum commune præferendum eſt priuato, & homo pro bono communi tenetur vitam dare, quælibet enim pars pro bono totius debet ſe exponere, ergo cum omnis lex ſit pro bono communi omnis lex obligat ad periculum vitæ.

Caietan.

22. Reſpondetur concedendo antecedens, negando conſequentiam, ad probationem dic, non ſemper bonum commune anteponendum eſſe grauiſſimo bono particulari, vt eſt vita, ſed quando tale bonum commune magis requiritur ad conſeruationem reipublicæ, quam bonum particulare, quia ſine tali bono particulari Reſpublica poteſt ſalua conſiſtere, non vero ſine illo bono communi, quo extincto extinguitur Reſpublica.

Argues ſecundò. Poteſtas humana tanta eſt, vt poſita lege poſſit facere, vt id quod non erat peccatum ſit peccatum, atqui non licet peccare mortaliter, imo nec venialiter pro conſeruanda vita, vt dicitur in *c. ita ne* 32. *q.* 5. ergo lex humana eo ipſo, quod obligat ad peccatum, à fortiori obligat ad graue periculum vitæ. Confirmatur, quia grauior eſt mors animæ, quam corporis, ſed lex humana obligat ad mortem animæ, nempe ad peccatum mortale, ergo ad mortem corporis. 23.

Ad Argumentum reſpondetur, quod totus diſcurſus eſt verus, ſi conſequentia intelligatur de lege non ceſſante; at nos dicimus, quod quando adeſt periculum vitæ, legis obligatio ceſſat, & ideo quando pro conſeruanda vita, neceſſarium eſt non obſeruare legem, tunc eam non obſeruare, non eſt peccatum mortale, quia tunc ceſſat obligatio legis; quod etiam in lege naturali cernitur, quæ licet obliget dare eleemoſynam extremè indigenti, tamen ſi qui daturus eſt eleemoſynam, eandem extremam patitur neceſſitatem, non tenetur ad talem eleemoſynam. Ad confirm. dicitur, quod licet mors animæ, prout priuat gratia, ſit grauior, tamen mors corporis prout eſt irreparabile damnum, eſt quid grauiſſimum; nam in manu hominis poſito Dei auxilio eſt recuperare gratiam; At in manu hominis non eſt recuperare vitam corporalem deperditam, quod latius explicat Salas de *peccatis tract.* 13. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *num.* 27. & 29. Deinde dico, quod mors animæ, & corporis ſunt in diuerſo genere, vna eſt ſpiritualis, alia corporalis; & vna non ſequitur ex alia, qui extremè indigenti non dat eleemoſynam, peccat mortaliter, & tamen non inde incurrit in mortem corporalem. 24.

Salas.

Argues Tertiò, & multis exemplis. *Primò.* Homo tenetur potius mori, quam contrahere, & conſummare matrimonium gradibus prohibitis iure Eccleſiaſtico, verbi gratiâ cum conſanguinea. Secundò; Sacerdos tenetur potius mori, quam celebrare Miſſam ſine veſtibus ſacris, & ſine altari, ac aliis ex iure poſitiuo requiſitis. Tertiò, non licet communicare cum excommunicato, quamvis mortis periculum immineat, vt dicitur *cap. ſacris de iis, qui vim metus causa fecerunt*. Quartò; Carthuſianus, non poteſt comedere carnes, etiamſi nullum aliud remedium habeat vt vitam ſeruet. Quintò; Chriſtiani captiui remigantes in triremibus Turcarum in bello contra Chriſtianos, incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & tamen ſi non remigauerint incurrunt in manifeſtum periculum vitæ. Sextò; aliquando in bello nauali, ne naues veniant in poteſtatem inimicorum ex Principis mandato, milites ſibi ſubijciunt ignem, & pereunt, ergo ſæpe leges humanæ obligant ad mortem. Pro ſolutione argumenti ſit. 25.

C. Sacris.

QVÆ

## QVÆSTIO III.

### *Soluuntur exempla, & multi, ac varij caſus appoſiti in argumento.*

SVMMARIVM.

26 *Ob bonum commune Reipublicæ Chriſtianæ non poteſt homo celebrare, ac conſummare matrimonium ſine diſpenſatione.*
27 *Contemptu in coactaſin non poteſt homo celebrare ſine veſtibus ſacris.*
28 *Textus* ex cap. ſacris *exponendus de eo, qui celebrat cum contemptu.*
29 *Circa Carthuſianos prima ſententia affirmat etiam in euidenti periculo vitæ.*
30 *Secunda quæ ſolum tempore famis.*
31 *Tertia, quod in extrema neceſſitate poteſt ſecluſo ſcandalo.*
32 *Chriſtiani captiui remigantes in nauibus Maurorum contra Chriſtianos, non peccant, nec incidunt in excommunicationem.*
33 *An milites in bello nauali poſſint inijcere ignem in nauim, quidam affirmant.*
34 *Negant alij.*
35 *Diſtinctione vtendum.*

26. IN tertio argumento multi, & varij caſus proponuntur. Ad primum dico quod in eo caſu poteſt homo amphibologicè dicere, vt ait Suar. *cit.lib.3.de leg.cap.30.num.*14. ſe eam ducere in matrimonium, non tamen conſummare matrimonium, ſi verò cogatur eam ducere, ac conſummare matrimonium, probabile aliqui exiſtimant apud Sanchez *lib.7. de Matrim.diſp.5.num.*4. Quòd ſine culpa poteſt eam ducere, ac conſummare matrimonium, quia ſtat ratio, quia lex Eccleſiaſtica non obligat cum diſpendio vitæ ſed contra hoc vrget, quia nullus audebit dicere, quod matrimonium ſine Parocho, & teſtibus celebratum graui interueniente metu ſit validum, ideo melius dicendum eſt cum ipſo Sanchez *citato loco*, quod non poteſt fieri, vt tale matrimonium ſit validum, quia lex Eccleſiaſtica obligat cum diſpendio vitæ, quando hoc requiritur ad bonum commune, licet ergo illa impedimenta, & metus ex iure Eccleſiaſtico dirimant matrimonium; & eſto probabile ſit, quod metus etiam ex iure naturali excuſet, tamen lex impedimentorum maximè conducit ad bonum commune Eccleſiæ; obligat ergo cum diſpendio vitæ, nam ſi talis metus efficeret, vt matrimonium contractum cum impedimento dirimenti eſſet validum, daretur via contemnendi impedimenta, & ad multa dubia, ac quæſtiones cum grandi damno Reipublicæ Chriſtianæ.

Suar. Sanchez.

27. Ad ſecundum exemplum dicendum cum Authoribus tertiæ ſententiæ, quod ſi quis cogatur etiam cum vitæ periculo celebrare ſine veſtibus ſacris in contemptum fidei, vel cum aliorum ſcandalo, non poteſt celebrare, quia magis præponderat reuerentia Sacramenti, quam vita hominis particularis; ſi vero fingatur caſus, quod cogatur celebrare ſine contemptu, ac ſcandalo, ſed ob indiſcretam deuotionem, tunc ſine peccato poteſt. Non verò inde inferas poſſe celebrare ſine veſtibus ſacris ad communicandum infirmum, vt notat Vaſquez *citatus, num.* 5. quia communicatio non eſt medium neceſſarium, & præceptum communicandi in morte non obligat, niſi cum copia ſacerdotis legitimè miniſtrantis. Vaſquez.

Ad tertium, ad text. *cap. Sacris de iis, qui vi, & metu.* Vbi Pontifex ait, quod ab excommunicatione non liberatur ille, qui ex metu agit cum excommunicato, textus exponendus eſt de illo, qui agit cum excommunicato contempta poteſtate clauium. Ita Nauar. *in ſumma cap.27. num.*36. Couar. *in cap. Alma mater, part.*1. *cap.*3. *num.*9. Graffius *in Aur. deciſ. lib.*4. *cap.*13. Suar. *tom.*5. *diſput.*4. *ſect.*3. *num.*12. Azor. *Inſtit. moral. part.*1. *lib* 1. *cap.*11. *quæſt.* 1. aliàs interpretationes ad dictum Textum affert Barboſa *in collectanea.* 28.

Nauarr. Couar. Graffius. Suar. Azor. Barboſa.

Ad quartum exemplum dicimus valdè laudabile eſſe ſtatutum Carthuſianorum, vt pro reformatione Religionis potius permittant ſe mori, quam manducare carnes; tamen ad præſentem quæſtionem in ea triplex eſt ſententia. Prima aſtruit in extrema neceſſitate tã morbi, quam famis, non poſſe Carthuſianum comedere carnes, quia reformatio, & bonum Religionis præponderat particulari. Ita Valentia 2.2. *diſp.*5. *quæſt.*13. *punct.*4. Sotus, Corduba, Panormitan. quos referunt Salas *diſput* 11. *ſect.* 2. *num.* 28. Diana *in dubijs Regul. tom.*3. *Reſolut.*39. 29.

Valentia. Sotus. Corduba. Bañez. Salas. Diana.

Secunda ſententia ait; quòd cauſa vitandi morbum, etiamſi à medicis præcipiatur, tanquam extremum remedium ad vitam non poteſt; at verò Carthuſianus ſit in extrema neceſſitate, & nulli alij ſint cibi, niſi carnes, ait quod poteſt eas comedere; tum quia ſtatutum non obligat, niſi quando alij ſunt cibi; tum quia valdè irrationabile eſt, vt homo ſe ſinat fame perire. Ita Vaſquez 1. 2. *diſp.*162. *n.*14. Salas *citatus n.*22. Lorca *diſp.*23. 30.

Vaſquez. Salas. Lorca.

Tertia vera, & communior ſententia aſtruit, quod in extrema neceſſitate ſecluſo ſcandalo poteſt Carthuſianus comedere carnes, ratio eſt, quia nulla lex comprehendit extremam neceſſitatem, *cap. Exijt de verborum ſignificatione* 2. nullum votum obligat in extrema neceſſitate; nam in materia voti ſemper intelligitur, niſi aliud neceſſitas poſtulet, vt ait Azor. *citandus* 3. Quia nec bonum Religionis illud requirit, rationabiliter loquendo, quia ſatis eſt, quod pro nullo alio caſu ſit comeſtibilis, niſi pro extrema neceſſitate, & ad aliunde homo habet ius naturale ad conſeruandam propriam vitam. Ita Couar. Gerſon, Medina, & alij, quos citat, ac ſequitur Rodrig. *tom.*1. *Regular. quæſt.*100. *art.*1. *concluſ.*2. Azor. *tom.*1. *lib.*5. *cap.*6. *quæſt.* 7. Leſſius *lib.*4. *cap.*3. *n.*12. Suar. *lib.*6. *de leg. cap.*7. *num.*9. Bonac. *tom.*2. *diſp.*8. *quæſt.*8. *punct.*2. *num.*16. Sà *verb. Relig. num.*58. 31.

Couar. Gerſon. Medina. Azor. Leſſius. Suar. Sà. Bonacina.

Ad quintum, exemplum dico, quod Chriſtiani captiui, qui remigant, ac gubernant naues Turcarum contra Chriſtianos, non incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ, niſi ex eorum auxilio, clarè & manifeſtè conſtet, quod victoria magni momenti, vel notabilis 32.

tabilis perſonæ, vtpote Regis ſit eripienda à Chriſtianis in magnum damnum Reipublicæ Chriſti, ratio eſt, quia lex Eccleſiaſtica non obligat cum tanto vitæ diſcrimine, nec bonum Reipublicæ Chriſtianæ in ordinario bello hic, & nunc, verbi gratiá ad ſurripiendam vnam nauem tantum obligat. Deinde dico, quod non peccant mortaliter remigando, ſi bellum ſit tantum de bonis externis, auro, argento, vel mercibus pretioſis agitur, quia illi remigantes ſunt in extrema neceſſitate, in qua omnia ſunt communia. Deinde, illa actio remigandi eſt indiferens, & varius eſt euentus belli, & fieri poteſt, vt Chriſtiani ſiut victores, & illi à captiuitate liberentur; & jdem dicendum eſt de illis, qui præſtant neceſſaria ad bellum, muniunt caſtella, locant domos meretricibus. Ita Molina *tom. 1. diſp. 115.* Sanchez *lib. 1. Decalog. cap. 7. num.* 18. Vaſq. Villalobos, Azor. Couarr. & multi alij, quos citant, ac ſequuntur Bonac. *tom. 2. diſp. 2. quæſt. 4. punct. 2. §. vnico, num* 25. Sapientiſſimus M. Fr. Anton. de Souſa *in Bullam Cœnæ, diſp. 31. n. 6.* Filliuc. *tom. 2. tract. 22. cap. 5. num. 147.* Diana *tom. 1. tract. Miſcell. 5. Reſol. 34.*

Molina. Sanchez. Vaſquez. Villalobos. Azor. Couarr. Bonacina. Souza. Filliucius. Diana.

33. Ad ſextum exemplum, quod in bello nauali, ne milites cum naui veniant in poteſtatem inimicorum, poſſint ipſi ignem iniicere in nauim, & ſe in mare præcipitare, affirmant Syluius *in 22. quæſt. 64. art. 5. ad 4.* Marchantius *in Reſol. Paſtorum ad Decalog. cap. 5. quæſt. 8. caſu 4.* Leſſius *lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 34.* Vbi ita ait excuſari poſſunt noſtri milites, & ſocij nauales, qui ſæpè fortiſſimè cum hæreticis prælio nauali dimicantes, cum iam videant nauim in poteſtatem inimicorum venturam, communi conſenſu ignem p[illegible] lucri iniiciunt, & ſe mari committunt, ne ipſi, & nauis veniant in hoſtium poteſtatem; non enim intendunt ſui interitum, ſed ne hoſtis naui cum publico damno potiatur, & vt ſeipſos, ſi qua ratione poſſint, morti certiſſimæ ab hoſte inferendæ eripiant, ita citatus Leſſius, & poſt illum eodem modo Malderus *1. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 16.*

Syluius. Marchantius. Leſſius. Malder.

34. In hoc caſu multum dubitat Iacobus Gordonus in Theologia morali *tom. 1. lib. 5. q. 4. cap. 1. §. 2. dub. 4.* Tamen contrarium tenet Diana *tom. 5. tract. 4. Reſol. 26.* ex eo quod Auctores ſupracitati ſupponunt, quod milites occidendi ſunt ab hoſtibus, quod in bello cum Mauris non accidit; imò moraliter contrarium eſt certum; nam Mauri milites viuos ſeruant, vt poſtea captiuos vendant, vel illi ſe ipſos redimant.

Gordon. Diana.

Hic caſus multa diſtinctione explicandus eſt, ſi milites certiſſime intelligunt, quod ab hoſtibus iniurioſe ſint occidendi; vel quod ex capta naui locupletiſſima, hæretici, ac infideles potentiores facti ſunt, in damnum Chriſtianæ Reipublicæ, tunc non videtur improbabile, quod igne iniecto valeant procurare mortem ſuam, quia plus ponderat bonum Reipublicæ Chriſtianæ, quam eorum vita ſi autem contrarium pro certo habetur, cum Diana conſenſio quod ſupradictis circunſtantiis non interuenientibus, non poſſunt ſibi ignem iniicere.

## RESOL. XLVI.

### *Oracula viuæ vocis.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*Proponuntur, quæ ſunt certa in hac materia.*

### SVMMARIVM.

1 *Quid ſit Oraculum viuæ vocis.*
2 *Conſtitutio Gregorij X V.*
3 *Conſtitutio Vrbani V I I I.*
4 *Solum reuocantur viuæ vocis Oracula, quæ erant ante Vrbanum.*
5 *Derrogantur Oracula quoad forum internum, & externum.*
6 *Valde probabile quod indulgentiæ non ſint derrogatæ.*
7 *Probabile, quod gratiæ, quæ ſunt mere fauorabiles, & in nullum detrimentum Eccleſiæ, quod non ſint reuocata.*
8 *Priuilegia, quæ ſunt vniuerſalia pro tota Eccleſia non reuocantur.*
9 *Per hæc non reuocantur illa Oracula, quæ ſunt mere declarationes, & explicationes priuilegiorum.*
10 *Quid dicendum de illis, quæ habent tractum ſucceſſiuum.*

QVÆSTIO eſt difficillima ob multas, & varias expoſitiones à Doctoribus datas, & vt in hac quæſtione clarè procedamus, hic apponemus, quæ ſunt communia, & tanquam certa habentur; poſtea duabus quæſtionibus ſequentibus Authorum placita cum noſtra ſententia proferemus; & vt à nomine incipiamus: *Oraculum viuæ vocis*, eſt gratia ore tenus facta à Summo Pontifice ſine ſcriptura, & cum non poſſit probari ſcriptura authentica, per teſtes verificetur. 1.

Primò; Gregorius X V. die 2. Iulij 1622. dedit Bullam, quæ incipit: *Romanus Pontifex in ſpecula*; ſic ait Pontifex: *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, de qua Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine; omnia, & ſingula indulta, facultates, priuilegia, gratias, & conceſſiones quaſcumque ſpirituales, & Eccleſiaſticas, tam ad forum interius, quam exterius ſpectant, ac tam ad ſupplicationem partium, quam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus à Sede Apoſtolica, quæ tamen viuæ vocis oraculo hactenus quantocumque, & qualitercumque, ex quavis etiam de neceſſitate exprimenda cauſa quibuſuis Collegijs*, &c. Ordinibus Mendicantium non mendicantium, etiam Societatis Ieſu, etiam ad inſtantiam quorumcumque Prælatorum; *tenore præſentium reuocamus, caſſamus, tollimus, abrogamus, & anullamus, ac reuocata, caſſa, ſublata, abrogata, annullata, viribuſque, & effectu vacua fore, & eſſe, neque in poſterum cuiquam ſuffragij poſſe, vel debere decernimus, & declaramus.* Excipit tamen viuæ vocis oracula, quæ fuerint firmata propria manu S. R. E. Cardinalium; 2. Gregor. XV.

&

& eſt Bulla Gregorij X V. 27. habetur apud Bullarium Cherubini *tom.3.fol.*422.

3. Vrban. VIII. Poſtea Vrbanus V I I I. die 20. Decembr. ann. 1631. & incipit: *Aliàs felicis recordationis*. Et ait Vrbanus. *Gregorius Papa X V. prædeceſſor noſter, vt ſubnaſcentibus ingiter varijs difficultatibus, & abuſibus, ex priuilegijs à Sede Apoſtolica viuæ vocis oraculo ſæpenumero conceſſis obuiam iret; & cum experientia rerum magiſtra compertum ſit, conceſſiones, & gratias viuæ vocis oraculo etiam à S.R.E. obtentas, & ipſorum manufirmatas, ſæpè ab his, in quorum fauorem emanarunt, minus canonica interpretatione extendi, & perperam in diſciplina Eccleſiaſticæ detrimentum executioni demandari. Idcirco motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnia, & ſingula priuilegia, facultates, licentias, & gratias quaſcunque per Summos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac per nos, viuæ vocis oraculo, & S. R. E. Cardinalium quorumcumque manu firmata, quibuſcumque Generalibus, Prouincialibus, cæteris ſuperioribus cuiuſcumque Ordinis, ſtatuti Congregationis, etiam Societatis Ieſu, ſiue ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Principum quorumcumque, quæ omnia tenore præſentium reuocamus, caſſamus, annullamus, ac irritamus*; & eſt Bulla 121. Vrbani, habetur apud Cherubinum *tom.4. Bullar. fol.*181.

4. Ex his conſtitutionibus Apoſtolicis. Primò certum, quod reuocata ſunt viuæ vocis oracula, quæ extabant ante bullam editam Vrbani V I I I. ipſe ait: *Conceſſa per Pontifices prædeceſſores noſtros, ac per nos*. Si vero extant poſt aliqua oracula ipſius Vrbani, ac ſucceſſorum eius, verbi gratia Innocentij X. Alexand. V I I. Clementis I X. ſunt vera, & valida cum omni ſuo effectu, nam ſolum ſunt reuocata antecedentia, non vero ſubſequentia.

5. Leandr. Secundò contra Leandrum de Martia, ac alios dandos quæſt. ſequenti, aſſerentes, quod ſi admittantur viuæ vocis oracula quoad Regulares derogata per Summos Pontifices, eſt tantum quoad forum externum, non internum. Contrarium expreſſe conſtat ex Conſtitutione Gregorij X V. (Gregor. XV.) Derogat enim Pontifex omnes facultates, conceſſiones, ac priuilegia, tam ad forum interius, quam exterius à Sede Apoſtolica obtenta viuæ vocis oraculo, vt ſuprà in hac quæſt. *num.*2.

6. Tertiò, per hanc derogationem factam quoad viuæ vocis oracula, non intelliguntur indulgentiæ conceſſæ, quia iuxta Nauarrum *conſil.*17. *de pœnitentia, num.*3. Vbi docet quòd indulgentiæ non comprehenduntur ſub nomine priuilegiorum, gratiarum, ac indultorum, quia iuxta regulas Cancellariæ, à Summo Pontifice initio ſuæ Aſſumptionis ſolent reuocari omnia indulta, gratiæ, & facultates, & tamen ſub illis non veniunt indulgentiæ, ſunt enim maxima priuilegia, & gratiæ omnino fauorabilis, & ideo ad ſui reuocationem indigent ſpeciali expreſſione; ita Peirinus (Peirin.) *tom.*3. *ad hanc conſtit. Vrbani V I I I. cap.*12. *num.*1. *ad finem*, Bordonius (Bordon.) *tom.*1. *Reſolut.*31. *num.*4. Pellizarius (pellizar.) *tom.*2. *tract.*8. *cap.*1. *ſect.*5. *num.*133. Lezana (Lezana.) verò *verb. Oracula viuæ vocis, num.*5. *ad finem*; quòd Indulgentiæ veniunt gratiarum nomine, ac proinde cum in his conſtitutionibus reuocentur omnes gratiæ, reuocantur etiam indulgentiæ.

Quartò; probabile eſt etiam, quod priuilegia, gratiæ, quæ ſunt omnino fauorabiles, & in nullum ſunt detrimentum Eccleſiæ, ſed in maximam deuotionem, ac ædificationem fidelium, vt recitare officium B. Virg. in ſabbatho non impedito, quod non ſint reuocata in his conſtitutionibus, vt colligitur conſtitutione Vrbani V I I I. cauſa finalis, quæ mouit Summos Pontifices ad hanc reuocationem, extitit detrimentum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſic dicitur ibi: *Minus Canonica interpretatione extendi, & perperam in diſciplina Eccleſiaſticæ detrimentum demandari*: Cauſa finali, ſeu impulſiua ampliat, & reſtringit conſtitutionem, *l. cum Pater*, *§. Dulciſſimis, ff. de legatis* 2. quem refert, & ſequitur Panormit. *in cap. Eccleſia, de immunit. Eccleſiæ, n.*5. *&* 6. Sed vſus talium priuilegiorum in nullum detrimentum Eccleſiaſticæ diſciplinæ cedit, ſed in magnam vtilitatem, ac bonum fidelium, & ad eorum deuotionem augendam; ergo in tali reuocatione non comprehenduntur. Ita citat. Pellizar. & Bordon. *n.*3. 7. Vrban. VIII. L. Cũ pater. Panormit. Pellizar. Bordon.

Quintò; in his conſtitutionibus Gregorij, ac Vrbani non reuocantur ea viuæ vocis oracula, quæ ſunt vniuerſaliter pro omnibus fidelibus, ac pro tota Eccleſia, vt eſt illa oratio: *Sacroſanctæ, & indiuiduæ Trinitati*; nam prædicti duo Summi Pontifices Gregorius, & Vrbanus non reuocant abſolutè omnia viuæ vocis oracula; ſed tantum illa, quæ conceſſa fuerunt: *Superioribus, & perſonis cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, Inſtituti, & Societatis, vel ipſis Ordinibus, Congregationibus, Inſtitutis, Societatibus*. Ita habent prædictæ conſtitutiones; ergo cum ſint derogatoriæ priuilegiorum, & non ſunt vltra extendendæ præter id, quod exprimunt; ac proinde tantum de Regularibus agunt, eorumque viuæ vocis oracula derogant, & non aliorum. Ita docent Reuerendiſſimus *M. Statius digniſſimus Generalis Carmelitæ in Inſtruct. pro Carmel. cap.*20. *num.*8. *&* 9. M. Lezana *verb. Officium Diuinum num.*13. 8. Gregor. Vrban. Statius. Lezana.

Sexto; per has Conſtitutiones Gregorij, & Vrbani non videntur reuocari, ac annullari, viuæ vocis oracula, quibus ſanctitas ſua, aut alij Summi Pontifices, priuilegia Regularibus conceſſa, aut decreta Summorum Pontificum, aut ſacrorum Canonum, aut Concilij Tridentini, aut aliorum Conciliorum, explicant, aut declarant in Concernentibus ad Regulares dummodo prædicta viuæ vocis oracula non contineant aliquam gratiam, priuilegium, aut indultum; ſolum enim reuocantur, aut caſſantur: *Omnia, & ſingula priuilegia, facultates, licentiæ, & gratiæ quæcumque viuæ vocis oraculo conceſſa*. Vt in eiſdem literis exprimitur; Alia vero viuæ vocis oracula, quæ priuilegia, licentiæ, & facultates, & gratiæ non ſunt, ſed tantum meræ declarationes, aut explicationes, non ſunt reuocata à ſanctiſſimo. Ita M. Lezana *tom.*1. *ſummæ. cap.*3. *num.*1. Peirinus *tom.*2. *Conſtit. Minim. in Conſtit.*8. *Pauli. V. num.*1. Bordon. *tom.*1. *Reſol.*31. *num.*7. 9. Lezana. Petin. Bordon.

Septimò, quæres quid dicendum de illis, quæ habent tractum ſucceſſiuum, verbi gratiâ habuit 10.

buit quis gratiam viuæ vocis oraculo à Papa, vt eſſet Magiſter, & Præſentatus, exierunt Decreta reuocatoria Gregorij, & Vrbani. Quid ſentiendum? Reſpondeo. Quod ſi Religioſus non erat in actuali poſſeſſione ipſius gratiæ, quod ipſa expirauit, & illa non poteſt vti; ſi vero iam erat in poſſeſſione ipſius gratiæ, bene in illa perſeuerat, vt colligitur Gregor. XV. ex Bulla Gregorij XV. ibi ait: *In ijs videlicet, quæ non ſunt ſortita effectum, tenore præſentium reuocamus.* Illa gratia iam erat ſortita ſuum effectum, & tempus futurum cum præſenti copulatur per modum vnius. Ita in hac Reſo-Peirin. lutione conuenire videntur Peirin. *tom. 2. pri-* Lezana. *uileg. Minim. in Conſtit. Gregor. XV.* Lezana Bordon. *citat.* & Bordon. *num. 2.*

## QVÆSTIO II.

### *Ponitur ſententia negans priuilegia Regularium eſſe annullata per reuocationem Oraculorum viuæ vocis.*

### SVMMARIVM.

11 *Prima ſententia tenet, per reuocationem oraculorum, oracula pro Regularibus non eſſe reuocata.*

12 *Probatur, quia in multis Pontificijs bullis, ipſa viuæ vocis oracula ſunt poſita, & ita iam tranſeunt in Bullam authenticam, & n. 13. 14.*

15 *Leo X. conceſſit, vt viuæ vocis oracula haberent vim, ac ſi eſſent conceſſa in bullis, vt cætera priuilegia.*

16 *In confirmatione priuilegiorum dicunt Summi Pontifices motu proprio, ac ex certa ſcientia, quæ clauſula impertat nouam conceſſionem.*

11. HIc eſt Cardo, & tota difficultas huius rei, multi, & grauiſſimi Authores tenent, quod priuilegia Regularium, quæ ſunt viuæ vocis oracula per reuocationem oraculorum viuæ vocis, quod non ſint reuocata, ſed quod modo ſunt in ſua viridi, ac valida obſeruantia vt antea. Stratius. Ita Sapientiſſ. Mag. Stratius noſtræ ſacræ Religionis Carmelitarum Generalis. *In inſtructione ad ſuos fratres, c. 20.* Thom. Hurtadus. Hurtadus *tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 21. num. 1168. cum ſequenti. & tom. 1. tract. 2. cap. 6. reſolut. 22.* Vidalius. *num. 150.* Marcus Vidalius *in area Theolog.* Pellizar. *moral. tit. de iuriſdict. Inquiſ. 4. num. 15.* Pellizar. *tom. 2. tractat. 8. cap. 7. num. 131. & 132. &* Lezana. *tract. 4. cap. 7. num. 5.* M. Lezan. *tom. 1. cap. 3. num. 21. & tom. 3. verb. Oracula vocis, num. 7.* Poſſentius. Poſſentius *in recollect. queſtion. moralium. cap. Miſcellaneo pro Regulari ante, ſectione 1. fol. 44.* Baſſæus. Baſſæus *verb. Priuileg. 5. num. 8.* Martin. Martinus de S. Ioſeph *in mon. confeſſorum, tom. 1. lib. 1. de ma-* Saria. *trim. tract. 43. num. 4.* Ioannes de Saria *in fine* Leandr. *ſumma, tract. de Regularibus, dub. 1.* Leandrus de Murcia *in expoſitione Regulæ D. Franciſci, queſt. 20. ad cap. 6. num. 5.* Vbi ait quod ſaltem in foro conſcientiæ non ſunt reuocata, Lau-Peirin. rentius de Peirinis *in priuilegijs Minim. tom. 3. cap. 12. Conſtit. 28. Vrbani VIII. in ſcholijs, n. 1.* Samuel. Samuellius Dominicanus *in praxi de ſepulturis, Præludio 3. Appendicis, num. 1. cum ſequentibus*, Fr. Antonius de Spiritu ſancto *in directorio Regular. tom. 1. tract. 2. diſp. 1. ſect. 1. n. 36. & 37.* Anton. Hieronymus Garcia *in Politica Regulari tom. 1. tract. 8. difficult. 1. dub. 6. n. 6.* Garcia.

Probatur, quia multi Pontifices Romani conceſſerunt viuæ vocis oraculo multa priuilegia Religionibus, quæ poſtea alij Pontifices per ſuas bullas plumbeas, & authenticas motu proprio, ac ex certa ſcientia, & plenitudine poteſtatis confirmarunt, ac approbarunt; *ac ſi eorum tenores de verbo ad verbum,* &c. in præſenti eſſent inſerti; ergo iam prædicta viuæ vocis oracula non ſunt talia, ſed habentur vt in bulla authentica, & plumbea; ergo iam non veniunt in generali reuocatione facta in oraculis viuæ vocis. 12.

Antecedens probatur, quod nempe multi Pontifices in ſuis bullis conceſſerunt Religionibus ea priuilegia, quæ erant viuæ vocis oracula; ſic Pius V. in Bulla. *Etſi mendicantium*; Pius V. refert Lezana *tom. 2. cap. 1. num. 12.* Grego- Lezana. rius XIII. in Conſtitution. *ex Benigna* apud Greg. XIII. Confect. *pag. 27.* & Sixti. *Etſi Mendicantium* apud Confect. *pag. 267.* & Clementis VIII. *Ratio Paſtoralis* apud Confect. *pag. 286.* quod etiam conceſſit Paulus V. die 23. Maij 1605. Patribus Dominicanis, approbans, ac confirmans eorum priuilegia per quoſcunque Romanos Pontifices, ac per ipſum, & Sedem Apoſtolicam: *Sub quacumque verborum forma, & expreſſione in genere, & in ſpecie, & per ſolam ſignaturam, & viuæ vocis oraculo, aut aliàs quomodolibet conceſſa, ac ſemel, ſeu pluries confirmata, cum omnibus, & ſingulis in eis contentis clauſulis, decretis, & declarationibus, Apoſtolica auctoritate perpetuo confirmauit, & approbauit, illiſque perpetuo, & inuiolabile Apoſtolicæ firmitatis robur adiecit.* Refert Pel- Pellizar. lizar. *citat. num. 131.* Similem conceſſionem eiſdem fere verbis fecit idem Pontifex Paulus V. noſtris Patribus Carmelitanis Diſcalceatis in ſua bulla authentica die 5. Aprilis 1610. & incipit: *Decet Romano Pontifici in ſupremo: vbi num. 13.* inter cœtera, ſic ait: *Per quoſcunque alios Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, aut nos, dictamque Sedem, ſub quacumque verborum forma; & expreſſione, etiam per ſolam ſignaturam, ſiue vocis oraculo, aut alias quomodolibet*, &c. Refertur in compendio Priuilegiorum bulla 4. Pauli V. 13.

Ergo illa, quæ erant tantum viuæ vocis oracula vſque ad Pium V. & Gregorium XIII. Clementem VIII. Paulum V. cum per tot Pontifices repetantur in ſuis bullis authenticis, iam exuerunt naturam oraculorum viuæ vocis, & tranſierunt, in diplomata Authentica, quia aliàs ipſa oracula, fruſtras tot ac tantis vicibus repeterentur in bullis Apoſtolicis. 14.

Probatur ſecundò. Leo X. conceſſit fratribus minoribus, vt videre eſt in Bullario Ro- 15. Leo X. driguez *tom. 1. fol. 317. num. 4. & in ſuis queſtionibus tom. 5. queſt. 7. art. 5.* Rodrig. Quòd viuæ vocis oracula non eſſent minoris valoris, ac efficaciæ, quam ſi per bullam, aut breue ad perpetuam rei memoriam eſſent conceſſa; ergo cum oracula viuæ vocis habeant eandem vim, ac aliæ conſtitutiones Apoſtolicæ, ſequitur quod ſi iſtæ non reuocantur per conſtitutionem Vrbani, neque etiam illa, quia vbi militat

tat eadem, vel æquiualens ratio, ibi etiam militat eadem iuris diſpoſitio, *l. Illud, ff. ad l. Aquil. cum ſimilibus.* L. Illud.

16. Probatur tertiò, quia confirmatio Priuilegiorum, in qua Summus Pontifex dicit ſe confirmare *ex certa ſcientia, ac ex plenitudine poteſtatis* habet vim nouæ conceſſionis talium priuilegiorum. Gloſſ. Gloſſa *in cap Quia diuerſitatem, cap. Veniens, de tranſact.* & *cap. 2. de pactis.* Tuſch. Et idem affirmant Card. Tuſchus *verb. Confirmatio ex certa ſcientia.* Portel. Portel *in dub. Regul. verb. Priuileg. Confirmatio. n. 29.* Suarez. Suar. *lib. 8. de legib. cap. 18. num. 12.* Layman. Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 23. num. 16. q. 4.* Et alij multi. Ratio eſt, quia aliquod nouum creat hæc confirmatio ex certa ſcientia, & vim habet reddendi actum de inualido validum, & illud nullum confirmando, ſed omnia viuæ vocis oracula antecedentia per Pium V. Gregorium XIII. Clementem VIII. Paulum V. fuerunt ab his Pontificibus confirmata ex certa ſcientia per Bullas authenticas; ergo vim habent nouæ conceſſionis, ergo non ſunt reuocata per Conſtitutionem Vrbani VIII.

---

## QVÆSTIO III.

### *Ponitur ſententia vera, & affirmans prædicta oracula viuæ vocis eſſe reuocata.*

### SVMMARIVM.

17 *Vera ſententia, quod omnia viuæ vocis oracula conceſſa Regularibus ſint reuocata per Gregorium XV. & Vrbanum VIII.*

18 *Probatur communi Auctorum fundamento, quia ſemper ſunt, & dicuntur oracula.*

19 *Probatur peculiariter ex intentione Pontificum, qui volunt tollere omnes abuſus, ac difficultates.*

20 *Probatur ex clauſula Bullarum non obſtantibus.*

21 *Probatur, quia alias Conſtitutio Vrbani erit fruſtratoria.*

*Exploditur ſolutio Vitalis. Ibid.*

22 *Aliqui dicunt, quod ſolum reuocantur oracula conceſſa ad inſtantiam Regum.*

23 *Talis dicendi modus excluditur ex Bulla Vrbani VIII.*

24 *Ex auctoritate Bullarum apertè conſtat, & non eſt dubitandum.*

17. EST mihi vera, & certa ſententia omnia viuæ vocis oracula conceſſa Regularibus fuiſſe, & eſſe reuocata per Conſtitutiones Gregorij XV. & Vrbani VIII. Lugo. Ita Cardinalis Lugo *in Reſponſionibus moralibus, lib. 4. dub. 3. num. 2.* Quintanad. Quintanaduerſas *in Theologia Morali, tom. 1. tract. 9. ſingul. 3. num. 1.* Rocaful. Ioſeph Rocaful. *in praxi Theolog. Moral. tom. 2. part. 3. lib. 7. cap. 6. num. 44.* Bordon. Bordonius *tom. 1. Reſol. 31. num. 4.* Baldell. Baldellus *tom. 2. lib. 5. diſput. 34. num. 16.* Portel. Portellius *tom. 2. Reſponſionum Moralium, cap. 110. ſeu vltimo,* vbi ſe retractat de oppoſita ſententia, quam tenuit *tom. 1. caſu ſeu Syluestra Opuſcula.* *cap. vlt.* Eſcobar. Antonius Eſcobar de Mendoça *tom. 1. in Theologia Morali, lib. 6. ſectione 2. cap. 13. Problem. 16. num. 144.* & *cap. 16. Problem. 3. num. 195.* Diana. Diana *tribus in locis hanc quæſtionem pertractat, part. 5. tract. 14. Reſolut. 17.* & *part. 10. tractatu 14.* Miſcellan. 4. *Reſolut. 24. alias 26.* & *part. 11. tractatu 6. Reſolut. 45.* fortiter, & efficaciter tenet hanc noſtram ſententiam, & ait eam approbari ab omnibus Tribunalibus Vrbis Romæ non dubito, vt à Sacra Rota, Sacra Pœnitentiaria, & à Sacris Eminentiſſimorum Cardinalium Congregationibus.

18. Probatur primò, ab his Auctoribus oracula viuæ vocis, quamvis per Bullas confirmentur, & innouentur, aut etiam denuò concedantur, adhuc manent oracula viuæ vocis, & in ipſis Bullis tali nomine dicuntur; ergo manent ſubiecta huic reuocationi. Antecedens oſtenditur, quia per confirmationem, aut innouationem, non mutatur natura, aut conditio rei: alias non eſſet eius confirmatio, vel innouatio, ſed noua productio diuerſæ rei: manet igitur oraculum confirmatum, id eſt, magis firmatum, & roboratum in ipſamet oraculi natura; non autem illam exuit, aut mutat in alteram naturam, aut denominationem priuilegij Bullati.

19. Secundò, ſic ego eam probo, & hæc ratio me maximè ducit in hanc ſententiam, ait Sanctiſſ. Domin. Vrban. VIII. in ſua Conſtitut. *Felicis recordationis Gregorius Papa XV. prædeceſſor noſter ſubnaſcentibus iugiter variis difficultatibus, & abuſibus ex priuilegiis à Sede Apoſtolica viuæ vocis oraculo conceſſis,* vt iret obuiam talia ſcilicet viuæ vocis oracula reuocauit; ex quo expreſsè, & apertè conſtat, quod mens Pontificis in tali Conſtitutione edenda extitit, quia ex ipſis oraculis viuæ vocis pullulabant multæ difficultates, & abuſus, cum non conſtarent ex Scriptura, ſed ex verbis ore prolatis, & audientium teſtimonio inde facilè ex lapſu memoriæ, vnum verbum poterat addi, minui, mutari, poſtponi, vel anteponi; & cum hæc viuæ vocis oracula conſtent ex teſtimonio aſtantium, vnus teſtis poterat referre vno modo, alter alio modo, & inde naſcebantur multæ difficultates, abuſus, ac confuſiones, quas Gregorius, & Vrbanus voluerunt eradicare, ergo quamvis aliqui Pontifices Pius V. Clemens VIII. confirmauerint Religionis priuilegia etiam viuæ vocis oraculo, loquuntur in genere, non verò in particulari, prout ſub tali, & tali forma verborum ſunt prolata, nec eorum forma verborum referuntur in Bullis ipſis Pontificum, ſed tantum habentur ex teſtimonio audientium, ſeu aſtantium, ex quibus abuſus, ac difficultates emanant, quas Gregorius, & Vrbanus ſuis Conſtitutionibus intendunt delere, ac extinguere. Ergo per eos ipſa viuæ vocis oracula ſunt reuocata, ac annullata, aliter Romanorum Pontificum intentio non perſiſtit.

20. Probatur: quia Gregorius XV. & Vrbanus VIII. reuocantes, & annullantes omnia viuæ vocis oracula ponunt clauſulam, *Non obſtantibus* quibuſcunque conſtitutionibus, & litteris Apoſtolicis, ſub quacunque forma

verborum etiam cum clauſula derogatoria derogantium; atqui ſi aliquid obſtaret, ob quam oracula viuæ vocis non ſint derogata, ex eo eſt, quia habentur in aliquibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, verbi gratiâ, Pij V. Clementis VIII. &c. Atqui Romani Pontifices, Gregorius, & Vrbanus annullantes viuæ vocis oracula ponunt clauſulam non obſtantibus quibuſcunque Conſtitutionibus Apoſtolicis, ergo Conſtitutiones prædeceſſorum Pontificum, non obſtant ad derogationem talium oraculorum.

21. Quartò probatur communi fundamento in hac materia, ex contraria ſententia ſequitur, Generalem Bullam reuocatoriam factam ab Vrbano VIII. fuiſſe fruſtratoriam, quia iuxta contrariam doctrinam, omnia oracula conceſſa vſque ad Gregorium XV. iam non erant oracula, ſed tantum priuilegia Bullæ. Reſpondet Vidalius Vrbanum ſolum reuocaſſe oracula à ſe conceſſa. Sed contra. Vrbanus expreſsè ait priuilegia, *ac quaſcunque gratias per Summos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac per nos, viuæ vocis oraculo.* Secundò reſpondet, quod reuocantur, quæ non ſunt in libro authentico; hic autem liber authenticus iuxta Peirinum *in formul. Prælator. c. 3. Appendice* 4. §. 3. *litter. Z, folio mihi* 539. Iſte liber authenticus eſt ſubſcriptus manu Notarij, qui ex ore Sanctiſſimi audiuit; at talem librum Authenticum his circunſtantiis, nec ego vidi, & facta bona diligentia, nullum inueni Auctorem, qui talem librum viderit, nec talis liber apparet, *& non apparentibus, ac non exiſtentibus, idem eſt iudicium.*

Vidalius. Peirin.

22. Nec dicas cum M. Fr. Antonio ab Spiritu Sancto *ſuperiori quæſtione allegato*, quod poſt Bullam Gregorij XV. Vrbanus VIII. anno 1624. conceſſit omnia viuæ vocis oracula, vt teſtatur Portel. *tom. 1. Reſponſ. Moral. fol.* 909. etſi poſtea idem Vrbanus VIII. reuocauit omnia oracula anno 1631. die 20. Decembris, reuocauit tantum illa oracula, quæ erant conceſſa ad inſtantiam Regum, vel Principum, vel Cardinalium auctoritate munita, relinquendo alia oracula abſque alia reuocatione.

Anton. ab Spir. Sanct. Pórtel.

23. Contrarium expreſsè conſtat ex citata Bulla Vrbani VIII. vt legenti patebit: nam in ea Pontifex reuocat omnia viuæ vocis oracula etiam manu Cardinalium firmata, quibuſcunque Generalibus, Prouincialibus, cæteriſque Superioribus Congregationibus, inſtitutis etiam Societatis: *Quacunque de cauſa etiam & neceſſitate exprimenda, occaſione, prætextu, vel colore, etiam intuitu, contemplatione, ſeu ad inſtantiam Imperatoris, Regum, & Principum quorumcunque.* Expende illud *etiam intuitu Imperatoris*; id eſt, omnia oracula reuocat *etiam*, ſeu quamvis conceſſa ſint intuitu, contemplatione Regum, ac Principum, vt patet ex illo aduerbio *etiam*; ſi autem Vrbanus VIII. conceſſit anno 1624. poſtea reuocauit anno 1631. vt ſæpè eſt notatum.

24. De auctoritate, ac publicatione horum Decretorum Gregorij XV. Vrbani VIII. nullo modo poteſt dubitari, cum huiuſmodi Bullæ referantur in Bullario Cherubini citatis locis, & omnes ferè Auctores, qui poſt hæc Decreta edita ſcripſerunt; de illis faciunt mentionem, & illi qui Romæ approbante M. Sacri Palatij ſua opera prælo dederunt, vt Cardinalis Lugo, M. Lezana, ac Diana.

# RESOLVT. XLVII.

## *Proceſſiones, & Præcedentia.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Quis poſſit Proceſſiones indicere?*

### SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio Concilij Tridentini circa proceſſiones.*
2 *Ad Epiſcopum, ſeu eius Vicarium pertinet conuocare ad proceſſiones.*
3 *Abſente Epiſcopo Vicarij, Priores, Archipresbyteri poſſunt conuocare.*
4 *An poſſit indicere proceſſiones ſolemnes in domibus Regularium, ipſis inuitis, ſunt qui affirmant.*
5 *Verior ſententia negatiua quia illud eſt actus iuriſdictionis ſpiritualis, à qua Eccleſiæ Regularium ſunt exemptæ.*

IN limine huius quæſtionis, pro illius fundamento ponendum eſt Decretum Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. cap. 13.* vbi exempti autem omnes tam Clerici ſæculares, quam Regulares quicunque etiam Monachi *ad publicas proceſſiones vocati, accedere compellantur, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt.* Ita Sacrum Concilium Trident. 1.

Trident.

Conueniunt ferè omnes, quod conuocare ad proceſſiones pertinet ad Epiſcopum, ſeu ad Ordinarium loci, & in ipſorum abſentia, ad eorum Vicarium Generalem, hoc enim pertinet ad munus Epiſcopale, & bene colligitur ex Tridentino *citato loco*, vbi diſponit, quod Epiſcopus quoad proceſſiones componat controuerſias circa præcedentiam, & ſtatim coniungit conuocationem ad tales proceſſiones, quæ conuocatio ad aliquem debet pertinere, ad nullum autem alium, niſi ad Epiſcopum. Ita docent Innocentius *in cap. Cum iter. n. 2. de ſententia, & re iudicata.* Riccius, Campanella, & alij, quos citant, ac ſequuntur Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, p. 3. allegat. 78. n. 3. &* 4. Pellizar. *tom. 1. tract. 5. cap. 11. q. 8. n.* 10. M. Lezana *tom. 4. verb. Proceſſion. n.* 4. 2.

Innocen. Riccius. Campanel. Barboſa. Pellizar. Lezana.

Optimè tamen aduertit M. Lezana *proximè citatus*, quod licet Portel. *in dubiis Regul. verb. Proceſſiones, num. 7.* poſt Rodriguez *in Additionibus ad ſummam, tom. 4. cap. 105. num. 1. ad finem*; tenere videantur quod Priores, vel Archipresbyteri, in vrbibus, vel oppidis, vbi non reſident Epiſcopi, non poſſint compellere Religioſos ad proceſſiones; intelligendum tamen eſt ſi tales non ſint Ordinarij locorum, vel proceſſiones illæ ſint inſolitæ, neque pro cauſa publica; ita etiam habet Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptione, part. 2. q. 45. n.* 109. Et ratio eſt manifeſta, quia ſecundum Decreta Pontificum, certis diebus, ac etiam 3.

Lezana. Rodrig. Portel. Cochier.

de

de cauſis celebrandæ ſunt proceſſiones, & ali-
quis debet ad eas vocare, nullus aptior, quam
ille, qui Ordinarij locum tenet.

4. Cum autem ad Epiſcopum pertineat diri-
gere, ac determinare locum, ad quem pro-
ceſſio debet tendere. Quæritur nunc, an va-
leat Epiſcopus in Eccleſiis Regularium ipſis
inuitis proceſſionem ſolemnem ordinare? Af-
Lezana. firmat M. Lezana *tom. 2. in mare magnum in
Regulam Carmelitan. §. 75. num. 423.* vbi ſic ait.
Si autem quæras, an poſſit Epiſcopus con-
uocare ad proceſſiones Eccleſias Regularium.
Portel. Reſpondeo affirmatiuè contra Portellum *in
dubiis Regularibus, verb. Proceſſiones, num. 10.*
Tambur. & Tamburinum *tom. 1. de iure Abbatum, diſp. 15.
quæſt 15. n. 12.* Et ratio eſt, quia hoc videtur ius
Epiſcopale iuxta dicta *tom. 4. verb. Proceſſio
quoad Regulares, n. 4.* Et priuilegium, de quo in
præſenti, & alia ſimilia, quibus prohibentur
Epiſcopi Conuentus publicos in Regularibus
domibus conuocare, intelligi debent de Con-
ventibus odioſis, & contentioſis, aut præiudi-
cialibus, non de illis qui cedunt in honorem,
& æſtimationem Religionum, quales ſunt pro-
ceſſiones. Ita M Lezana.

5. Tamen dicendum exiſtimo, non poſſe Epi-
ſcopum, inuitis ipſis Religioſis ordinare, ac
diſponere proceſſiones in eorum Eccleſiis, quia
facere ac conuocare proceſſiones generales, po-
tius eſt officij, & iuriſdictionis actus, quam ho-
noris Epiſcopalis. Et confirmatur ex his, quæ
dixi *ſupra, Reſol. 31. q. 9. n. 45.* quia Eccleſiæ Re-
gular. pertinent immediatè ad ius, & proprie-
tatem Sedis Apoſtolicæ, & omnimodè ſunt
exemptæ à iuriſdictione cuiuſcunque Ordina-
rij, ergo contradicentibus Regularibus nullum
iuriſdictionis actum poſſunt in eis exercere. Ita
Tamburin. & Portellius *citati.* Inſuper idem
Diana. docent Diana *part. 9. tract. 6. Reſol. 48.* Peirinus
Peirin. *tom. 1. in Conſtitut. 26. Leon. X. §. 24. num. 46.*
& citat Vital. *ſuper Clement. Archiepiſc. n. 55.*
Leandr. Leandrus *part. 8. tract. 6. quæſt. 7.* Bordonius
Bordon. *tom. 2. Conſil. Reſol. 68. q. 6. n. 21.* vbi retractat
ſententiam, quam habuit *tom. 1. Conſil. Re-
ſolut. 7. num. 132.*

---

## QVÆSTIO II.

### *Regulares, per quos vocandi ſunt, & ſub quibus pœnis?*

### SVMMARIVM.

6 *Prima ſententia ait, quod ſufficit vocari vir-
tualiter.*

7 *Secunda, quod vocandi ſunt actualiter per
Clericos.*

8 *Regulares non poſſunt compelli ad proceſſio-
nes per cenſuras.*

9 *An Regulares Parochi valeant compelli cen-
ſuris ab Epiſcopo, vt conueniant ad pro-
ceſſiones, ſicut & cæteri Parochi ſæcula-
res vera ſententia eſt affirmatiua.*

10 *Quæ ſententia optimè probatur ex* cap. Cum
Capella, de Priuilegiis.

6. AD primam partem quæſtionis. Quod non
ſint voc[illegible]ligioſi ad proceſſiones
*Sylu*[illegible]

formaliter, ſed tantum virtualiter, tenet Zerola Zerola.
*in praxi Epiſcop. part. 1. verb. Proceſſiones, §. Ad
tertium,* quem ſequitur Pellizarius *tom. 1. tract. 5.* Pellizar.
*cap. 11. quæſt. 3. num. 4.* Inquiunt Concilium di-
cere, quod vocentur, ne ſe excuſent, & ad hoc
ſatis eſt, vt ſciant diem conſuetum, & ita ſuffi-
cit vocari virtualiter; & ideo non eſt opus
ſemper actu vocari.

Communis, & certa ſententia eſt, quod Re- 7.
ligioſi ſemper debent actu vocari, & non per
publicum edictum, ſed per Cleros, vel alios mi-
niſtros aptos Ordinarij, alias non tenebuntur
Regulares ad proceſſiones accedere; hoc in-
dicat Concilium *vocati adueniant*; quod de-
notat actualem, & communem vocationem.
Ita Rodriguez *tom. 3. q. 36. art. 1.* Tamburinus Rodrig.
*tom. 1 de iure Abbatum, diſp. 24 quæſt. 8. num. 2.* Tambur.
M. Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 47.* Peirinus *tom. 1.* Lezana.
*Priuileg. Minim. in Conſtit. Sixti IV. §. 11. n. 7.* Peirin.
Bordon. & alij. Bordon.

Quoad ſecundam partem quæſtionis iam 8.
iſtam reſolui, & latè tractaui *ſupra, Reſol. 37.
quæſt. 1.* vbi magno numero Doctorum oſten-
di Epiſcopum non poſſe compellere Regula-
res ad proceſſiones cenſuris, ſed aliis pœnis,
v. g. priuatione prædicandi, audiendi confeſ-
ſiones, vel ſequeſtratione aliquarum rerum
temporalium, & præter Doctores ibi citatos
idem docent Quaranta *in ſumma Bullarij,* Quaranta.
*verb. Præcedentia, in fine,* vbi pro hac ſen-
tentia multas affert Cardinalium declaratio-
nes. Barboſa *in Remiſſion. ad Trident. ſeſſ. 25.* Barboſa.
*cap. 13. de Regul. num. 5.* Henriquez *in ſumma,* Henriq.
*lib 7. cap. 25. §. 7.* Rodriguez *in ſumma, tom. 1.* Rodrig.
*cap. 74. num 4. & tom. 3. Reg. q. 36. art. 1.* Scortia *in* Scortia.
*Bullis ſelectis Theoremate 393. verſ. Si autem.*
Peirinus *1. part. Rituali notabili 3 & tom. 1.* Peirin.
*Priuilegiorum ſui Ordinis, in Annotation. 2.
Sixti IV. num. 6.* Diana *3. part. tract. 2. Reſo-* Diana.
*lut. 76.* Pellizarius *tom. 1. tract 5. cap. 11. quæſt 5.* Pellizar.
*n. 6.* Fr. Anton. ab Spiritu Sancto *in Director.* Fr. Anton.
*Regular. tract. 3. diſp. 6. ſect. 9. §. 7. n. 1562.* Bela- Belaſius.
ſius *verb. Proceſſio, n. 5.* vide ſupra *Reſol. 37. q. 1.
num. 3. & 4.*

Maximè tamen dubitatur, an ſaltem poſ- 9.
ſit Epiſcopus compellere cenſuris Regula-
res Parochos, ſeu habentes curam anima-
rum, vt ad proceſſiones accedant. Affirma-
tiuè reſpondet Pellizarius *loco citato, num. 7.* Pellizar.
& ait, ſi loquamur de Regularibus haben-
tibus curam animarum, ſicut hi tenentur ire
ad omnes proceſſiones, ad quas conueniunt
Parochi ſæculares, (idque licet aliqui eſſent
Ordinis ſpecialiter exempti à proceſſionibus)
ita & poſſunt puniri ab Ordinario, etiam per
cenſuras Eccleſiaſticas, æquè ac poſſunt alij
Parochi ſæculares. Patet ex eo quod Regula-
res prout ſunt Parochi, in omnibus rebus con-
cernentibus munus Parochiale, eadem ratione
ſubſunt Ordinario, ac ſubſunt Parochi ſæ-
culares; ac proinde ſicut hi poſſunt per cen-
ſuras adſtringi ad proceſſiones, ita & per eas
poſſunt adſtringi Regulares curam animarum
habentes.

Quod optimè confirmo ex *cap. Cum Capel-* 10.
*la 16. de Priuil.* vbi cum Capellani Ducis Bur-
gundiæ, multis priuilegiis gauderent; vt eſ-
ſent exempti ab Epiſcopo, tamen illi, qui
habebant beneficium Parochiale, ratione ta-
lis officij ſubiecti erant Epiſcopo, & cum

eo loquens ſic ait Text. *Sed in quantum ratione Parochialium Eccleſiarum, vel alias iuriſdictionem tuam reſpicere dignoſcuntur, officij tui debitum in eoſdem liberè proſequaris.* De
Gloſſa. Abbas. Filinus. Azeued. Couar. quo ibi Gloſſa, Abbas *in cap. vltimo, n.11.* ibi Filinus *de foro compet.* Azeuedo *l.3. à num.118. tit.16. lib.8. nou. Recopilat.* Couar. *practic. c.11. n.5. verſ. Poſſet.*

nem, non poteſt determinari, & Patres nolunt acquieſcere; oportunum remedium ait Rodrig. *Tom. Reg. q.37. art.3.* vtroque expellere, pro illa vice, vt in ſimili notant Innocentius, & Gondiſaluus de Villadiego apud eundem Rodrig. & Peirinus *tom.1. Priuileg. Minim. in Conſtit.2. Sixti IV. num.58.* M. Lezana *tom.4. verb. Proceſſio. num.6.* Rodrig. Innocent. Gondiſal. Peirin. Lezana.

## QVÆSTIO III.

### *Ad Epiſcopum, ſeu Ordinarium pertinet componere differentias inter Clericos, ſeu Regulares, quæ exoriuntur proceſſionum occaſione.*

### SVMMARIVM.

11 *Textus Concilij circa controuerſias.*
12 *Facultas data eſt circa controuerſias ortas cum ſcandalo.*
13 *Epiſcopus componat controuerſias ſummariè, & ſine figura iudicij.*
14 *Per ſententiam Epiſcopi ſuſpenditur effectus ſuſpenſiuus, non tamen deuolutiuus.*
15 *Remedium ad componendas controuerſias, eſt quod expellantur litigantes, dum nolunt acquieſcere.*

11. Trident. VErba ſunt Concil. Trid. ſeſſ. 25. c.13. de Regul. *Controuerſias omnes de præcedentia, quæ ſæpè cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas, tam ſæculares, quam Regulares, tum in proceſſionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt, in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & aliis ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, non obſtantibus quibuſcunque componat.*

12. Facultas hic Epiſcopis data à Concilio, ad ſedandas controuerſias ſuper præcedentia ortas inter perſonas Eccleſiaſticas, ſiue ſæculares, ſiue Regulares, intelligitur tantum, quando ex ipſis controuerſiis ſequitur ſcandalum; Concilium autem ait de his, *quæ cum ſcandalo oriuntur.* Vnde ſi illud non ſequatur, nulla videtur
Barboſa. Decian. Cenedo. Salgado. facultas commiſſa. Ita Barboſa *in Collectanea ad citatum locum Concilij*, cum Deciano *conſil.63. n.10. lib.2.* Cenedo *Canon. quæſt. lib.1. q.26. num.17.* Salgado *de Protect. Regia, tom.1. part.2. cap.9. n.101.*

13. Cum ergo iuxta Textum Concilij pertineat ad Epiſcopum componere ipſas controuerſias, ſemota omni appellatione, hoc eſt breui manu, ſummariè, & de plano, ac ſine ſtrepitu, ac figura iudicij; ita declaratum eſt à S. Congreg. refert
Campanel. Campanella *in Diuerſorio iuris, Rubrica 12. cap.13. n.120.* Intelligitur autem, quod breuiter componat ipſas controuerſias quoad effectum
Salgado. Armendar. ſuſpenſiuum dumtaxat, vt reſoluunt Salgado *proximè citat. n.99.* Armendar. *in Additionib. ad recopil. legum Nauarræ, lib.1. tit.14. & lib.28. §.31. n.10.* Non tamen tollit effectum deuolutiuum.
Rota Rom. Vt tenet Rota Romana coram Cardin. Lancelloto *in Colonienſi Præcedent. 9. Iunij 1627. §. Non obſtat, quod Concilium.*

14. Cum verò circa præcedentiam magna eſt controuerſia, & res ſecundum iuris diſpoſitio-

## QVÆSTIO IV.

### *An Religioſi obligati ad proceſſiones ſub mortali teneantur accedere, & etiam cantare?*

### SVMMARIVM.

15 *Tenentur ſub mortali adeſſe.*
16 *Hoc præceptum reſpicit primò Prælatos, deinde ſubditos, ſi impediunt ne alij vadant.*
17 *Quidam dicunt quod Religioſi non tenentur canere, niſi in proceſſionibus Litaniarum.*
18 *Standum eſt conſuetudini locorum, ac Regnorum.*

DIcendum eſt, quod Religioſi, qui tenentur ire ad proceſſiones, & vocati ſunt, ſub mortali tenentur adeſſe. Ita Pellizar. *tom.1. tract.5. cap.11. q.2. n.2.* M. Fr. Anton. ab Spiritu Sanct. *tom.2. Director. Regular. tract.3. diſp.6. ſect.11. n.1559.* Leandr. *tom.8. tract.6. q.18.* Et ratio eſt, quia Tridentinum *citatum, q.4.* ponit præceptum, & in re graui, vt Religioſi vocati conueniant ad proceſſiones, qui autem violat præceptum in re graui, peccat mortaliter, ergo & iſti non accedentes. 15. Pellizar. Fr. Anton. Leandr.

Hoc autem præceptum poteſt conſiderari quoad Prælatos, & quoad ſubditos; quoad Prælatos autem, verbi gratià, Abbatem, Priorem, Guardianum, vel quemcunque alium Rectorem. Ratio eſt, quia quoties obligatio cadit in aliquod corpus myſticum alicuius communitatis, caput talis corporis, ratione ſui muneris, maximè tenetur curare, vt obligatio illa impleatur, quia ad ſuperiorem pertinet mouere inferiores ad operandum, & ideo talis obligatio primò, & directè reſpicit ipſos Prælatos; reſpicit etiam ipſos ſubditos, non ſingillatim per ſe ſolum, ſed provt ſi ipſi aduertunt fore, vt ſi ipſi omittant ire ad proceſſiones Conuentus ſimpliciter non ſit interfuturus proceſſioni, eo quod non adſint alij, qui commodè poſſint ire ad eam, ſiue quod in ea pauci degant Religioſi, ſiue quod plures eorum ægrotent, vel aliquod aliud habeant legitimum impedimentum. 16.

Quantum ad ſecundum. M. Lezana *tom.4. verb. Proceſſiones quoad Regulares, num.3. in medio*, ait quod Sorbus refert Sacram Congregationem declaraſſe, Regulares ſic accedentes ad proceſſiones, teneri in illis cantare, quod tamen obſeruari non video, niſi in ſolis proceſſionibus Litaniarum. Ita Lezana. 17. Lezana. Sorbus.

Standum eſt conſuetudini Regnorum, ac 18.

Regio

Regionum: nam in Regnis Caſtellæ, vt accepi, non ſolent Religioſi canere, nec etiam in proceſſionibus Litaniarum, & in hoc noſtro Portugalliæ Regno ſolent Religioſi canere in omni proceſſione; & ideò talis conſuetudo ad euitandum ſcandalum ab omnibus obſeruanda.

## QVÆSTIO V.

### *Quinam Religioſi ſint de obligati accedendi ad proceſſiones, tum ex priuilegio, tum ex conſuetudine?*

### SVMMARIVM.

19 *Religioſi, qui ex priuilegio non tenentur accedere ad proceſſiones.*

20 *Diſtantes ab vrbe per medium milliare.*

21 *Excuſantur ob paucitatem Religioſorum, vel quia multi infirmantur.*

22 *Conueniens numerus, vt teneantur Religioſi accedere, eſt duodenarius.*

23 *Si verò in Conuentu adſint hoſpites non tenentur accedere.*

24 *Religioſi etiam excuſantur accedere ad proceſſiones ob ſuperuenientem pluuiam.*

25 *Exempti ſi ſemel accedant ad proceſſiones, vel ex deuotione, vel quia inuitati, an inde deperdant ſuum priuilegium.*

19. Trident. PRimò, non tenentur accedere viuentes in ſtrictiori clauſura, vt patet ex Trident. Secundò, eximuntur hi, qui viuunt in Collegio, & ſtudio, ac lectionibus dant opera per Bullam Pij V. *Etſi Mendicantium.* Marzilla *citat.* Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 24. *quæſt.* 8. Portel. *verb. Proceſſiones, num.* 4. *&* 5. Peirinus *in Additionibus ad prædictam Bullam Pij V.* Tertiò, noſtri Patres Carmelitæ Diſcalceati à Clemente VIII. Bulla *Religioſorum* anno 1596. & ex Paulo V. *Decet Romanum.* Bulla 4. anno 1610. *apud eorum Compendium.* Quartò, Carthuſiani Camalduleñ. Benedictini, Bernardini, Patres S. Hieronymi *in Hiſpania:* Bulla Pij V. apud Capucinum *in Compendio, verb. Proceſſiones.* Quintò, Patres Societatis IESV ex Gregorio XIII. Bulla *quacunque.* Sextò, communiter omnes Clerici Regulares. Septimò, Patres Ioannis Dei, vt teſtatur Gauantus, *verb. Proceſſio, n.* 12. & ibi multi alij Religioſi, ſicut & apud Lucernam Regular. *verb. Proceſſio, n.* 10.

*(Margin: Marzil. Tambur. Portel. Peirin. Compend. Capucin. Gauant. Lucerna.)*

20. Sextò, non tenentur accedere ad proceſſiones Religioſi, quorum Conuentus diſtat ab vrbe, ſeu oppido per medium milliare, quod ſolum continet quingentos paſſus. Ita declarauit Sacra Congregatio Cardinal. apud Rodriguez *in Bullar. fol.* 1200. *col.* 1. ſub Clemente VIII. vbi dicitur *Regulares diſtantes ab vrbe, vltra medium milliare, non poſſe compelli ab Epiſcopo.* Hanc declarationem referunt Marzilla *lib.* 2. *titul.* 12. *cap.* 14. §. *Exempti omnes.* Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegat.* 78. *num.* 21. Quaranta *in ſumma Bullarij, verb. Priuilegia Regul. pag.* 406. & *verb. Præcedentia, colum.* 2. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſt. Reſol.* 308. *num.* 3. Piacius *in praxi Epiſcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 47.

*(Margin: Rodrig. Marzil. Barboſa. Quaranta. Riccius. Piacius.)*

Septimò, excuſantur Religioſi à proceſſionibus, ob paucitatem exiſtentium in Conuentu, debent accedere in numero decenti, debito, & conſueto. Ita declarauit Sacra Congregatio 30. Auguſti 1602. vt teſtatur Barboſa *lib.* 1. *de iure Eccleſiaſtico, cap.* 43. *numero* 165. Nouar. *Lucerna Regul. verb. Proceſſio, num.* 3. Lezana *tom.* 4. *verb. Proceſſio quoad Regul. num.* 3. ex quo ſequitur, quod ſi in Conuentu non ſit decens, & conueniens numerus excuſantur ab ipſis proceſſionibus illius Religioſi, & idem eſt, ſi multi infirmentur. 21.

*(Margin: Congreg. Barboſa. Nouar. Lezana.)*

Si verò inquiras, quot Religioſi requirantur ad hunc conuenientem, & debitum numerum. Reſpondet Bordonius *Reſolut.* 7. *num.* 147. & ex eo Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 11. *quæſt.* 11. *num.* 16 quod ſaltem requiruntur duodecim Religioſi: nam ad minimum talis numerus eſt requiſitus, vt debito, & conuenienti modo incedant, cum cruce, & candelabris. 22.

*(Margin: Bordon. Pellizar.)*

Si autem caſu contigerit, quod in tali Conuentu non ſint duodecim Religioſi Conuentuales, tamen eo die in Monaſterio adſunt multi Religioſi hoſpites, an teneantur cum hoſpitibus intereſſe proceſſioni Conuentuales. Reſpondent citati Auctores negatiuè, quia hoſpites non ſunt ſubditi illius Monaſterij, ac proinde non tenentur ad ſatisfaciendas obligationes illius Conuentus, & cum eis conuenire Leandr. *citat. q.* 27. 23.

*(Margin: Leand.)*

Octauò, dubitatur an Regulares excuſentur à proceſſionibus ob ſuperuenientem pluuiam, & tempeſtatem. Affirmatiuè reſpondet Pellizarius *proximè citatus,* quia præcepta humana, & maximè Eccleſiæ, cuius iugum ſuaue, & leue eſt, non obligant cum tanto incommodo, ac onere filiorum, quia etiam in tali euentu, datur Epicheiæ locus, & rationabiliter præſumitur Ordinarium non ægrè laturum Regularium abſentiam, ita citat Pellizarius, & Fr. Antonius ab Spiritu Sancto 2. *p. Direct. Regul. tract.* 3. *diſp.* 6. *ſect.* 11. *n.* 1595. 24.

*(Margin: Pellizar. Fr. Anton.)*

Ad calcem huius quæſtionis quæres. An Religioſi, qui ex priuilegio, vel ex antiqua conſuetudine ſunt exempti à proceſſionibus, ſi aliquando ad eas inuitati, vel ſua deuotione accedant, intelligantur per talem acceſſum priuilegium amittere, vt in poſterum compellantur venire. Reſpondendum eſt negatiuè cum Tamburino *citata diſputat.* 24. *quæſt.* 8. *num.* 5. *&* 6. & Pellizarius *citato cap.* 11. *quæſt.* 4. *in fine.* M. Lezana *tom.* 1. *Regular. cap.* 9. *num.* 47. & *tom.* 4. *verb. Proceſſiones, num.* 3. & apud ipſum Barboſa, Portel. Nouar. cum quibus etiam eſt Fr. Antonius ab Spiritu Sancto *citat. num.* 1564. quia ex tali acceſſu nullum ius acquiritur contra illos, nec exinde illi videntur renuntiare ſuum priuilegium, nec eius Conuentus illud valet renuntiare in præiudicium totius Religionis. 25.

*(Margin: Tambur. Pellizar. Lezana. Barboſa. Portel. Nouar. Fr. Anton.)*

# Qvæstio VI.

## *Ad quas proceſſiones tenentur Regulares accedere.*

### Svmmarivm.

26 *Religioſi tenentur accedere ad proceſſiones communes vocati ab Epiſcopo.*

27 *Ad quas proceſſiones tenentur Regulares accedere.*

28 *Ex declaratione Cardinalium non tenentur accedere ad proceſſionem, quæ fit in octaua corporis Chriſti.*

29 *Clementis VIII. conceſſit Patribus S. Eloy, vt ad nullas proceſſiones tenerentur accedere, niſi ad illas quinque aſſignatas.*

30 *Archiepiſcopus Olyſipponenſis voluit obligare Religioſos ad proceſſiones litaniarum, & prædicto priuilegio ſe munerunt, & Archiepiſcopus quieuit.*

26. Religioſi etiam exempti tenentur vocati accedere ad proceſſiones publicas, & conſuetas, ac indictas pro bono communi, illiuſque honore, vt communiter reſoluunt Rodrig. Franciſcus Leo, Vgolin. ac multi alij, quos citat, ac ſequitur Barboſa *in collect. Concilij Trident. ſeſſ. 25. cap. 13. ad Regul.* quòd magis particulariter explicemus. Rodrig. Leo. Vgolin. Barboſa.

27. Compelli poſſunt Regulares ab Ordinario accedere ad proceſſiones in feſto Corporis Chriſti; in Litaniis, quæ fiunt ante Aſcenſionem, non tamen in his, quæ fiunt in die ſancti Marci, vt ex declaratione Cardinal. tenent Belaſius *verb. Proceſſio, num* 6. Moronius *reſp.* 12. *num* 16. & etiam *in Iubilæis*, vt habet Peirinus *ad Conſtit.* 7. *Pij V.* §. 29. *num.* 25. & etiam in proceſſionibus, quæ pro bono pacis Eccleſiæ, vel pro victoria contra infideles fiunt, Pius V. in Bulla. *Etſi Mendicantium*, apud Peirin. *ibid.* Idem dicendum eſt de proceſſione, quæ fit pro peſte, vel alio grandi malo, non tamen pro proceſſione pro Synodo celebranda, vt reſoluit Bordonius *tom.* 2. *Reſol.* 68. *num.* 46. Benè tamen ad eam, quæ fit in aduentu noui Epiſcopi, vt tenet Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegat.* 68. *num.* 2. vel in aduentu legati à latere, Rodrig. *tom.* 3. *quæſt.* 36. *art.* 1. Et tandem ad omnes proceſſiones, quæ ex antiqua conſuetudine Regni, Prouinciæ, ac Diœceſis celebrantur, vt tenent Moronius *reſp.* 12. *n.* 16. Eraſmus à Cochier. *de Iuriſdictione Ordinaria in exemptos part.* 2. *quæſt.* 45. *num.* 109. Belaſius. Moronius. Peirin. Pius V. Bordon. Barboſa. Rodrig. Moron. Cochier.

28. Tamen Regulares non poſſunt compelli ad proceſſiones, quæ fiunt in octaua corporis Chriſti, ſic declaratum eſt à Sacra Congregat. *die* 9. *Decembr.* 1637. & ſic habet Sacra Regularium Congregatio, reſpondet *Regulares ſupradictos non teneri in caſu propoſito accedere ad proceſſionem Sanctiſſimi Sacramenti, niſi in die ſolemnitatis corporis Chriſti, nullo modo poſſe cogi in octaua, & ita ſeruari mandauit.* Ita M. Lezana *tom. 4. quæſt. Regular. verb. Proceſſio quoad Regulares num.* 11. & 12. ex vltima editione Venetiis vnde non audiendus eſt Machado *tom. 2. lib. 4. part 6. tract. 10. documment. 6. num.* 1. contrarium affirmans, nec contra nos aliquid docent Auctores, quos ipſe citat, vt legenti patebit. Sacr. Congr. Lezana. Machado.

Hic maximè notandum, & aduertendum eſt, quod Clemens VIII. Patribus Sancti Ioannis Euangeliſtæ, vulgo Patribus S. Eloy, vt habetur in ſuo libro, cuius titulus eſt *liber Priuilegiorum Patribus S. Eloij in 2. parte ex impreſſione Romana fol.* 13. Clemens VIII. eis conceſſit, vt ad nullas proceſſiones accedere tenerentur, niſi ad illas iuxta Decretum Concilij Tridentini, ſcilicet *pro feſto corporis Chriſti, pro electione Summi Pontificis, ac eius ſalute, pro peſte, fame, & bello*; & quod ad nullas alias accedere teneantur, quæ conceſſio magni ponderis eſt, explicat Decretum Concilij Tridentini. 29. Clem. VIII. Patres S. Eloy.

In Luſitania Religiones non ſolent accedere ad proceſſiones Litaniarum, cum eſſet Archiepiſcopus Vlyſipponenſis Illuſtriſſimus Dominus Alphonſus Furtado de Mendoça voluit compellere Regulares, vt ad proceſſionem S. Marci, ſeu Litaniæ maioris accederent, & inde Religioſi etiam Mendicantes ſe prædicto priuilegio prædictorum Patrum S. Eloy munierunt, quod ad talem proceſſionem non tenebantur, & re ſatis agitata Illuſtriſſ. Dom. Archiepiſcopus quieuit, & vltra non proceſſit. 30. Archiep.

# Qvæstio VII.

## *An Regulares poſſint facere proceſſiones extra proprium Conuentum?*

### Svmmarivm.

31 *Aliqui dicunt Regulares poſſe facere proceſſiones extra conuentum ſine licentia Epiſcopi.*

32 *Oppoſita ſententia, & negatiua eſt vera.*

33 *Quod intelligitur, niſi detur conſuetudo in contrarium, vt datur in Portugallia.*

Affirmat Graſſis *conſil.* 20. *de Regularibus* ex cap. *ſicut antiquitus* 17. *quæſt.* 4. licere Regularibus per triginta paſſus extra ambitum proprij Monaſterij facere proceſſiones, eandem ſententiam tenent Machado *tom.* 2. *ſumma lib.* 4 *part.* 6. *tract.* 10. *documento.* 6. *num.* 3. & probabilem iudicat Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 11. *quæſt.* 16. *n.* 25. 31. Graſſis. Machad. Pellizar.

Oppoſita ſententia, & negatiua eſt omnino vera, & pro ea multas afferunt Cardinalium declarationes Barboſa *de poteſtate Epiſcopi Allegat.* 78. M. Lezana *tom.* 1. *Reg. cap.* 12. *num.* 41. & *tom.* 4. *verb. proceſſio quoad Regul. num.* 8. & 9. Zerola *in praxi Epiſcop. verb. Proceſſio part.* 1. *verb. Proceſſio. num.* 4. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *Reſol.* 77. Et ratio eſt, quia nemo poteſt inſtituere proceſſiones in territorio alieno, ſed tantum in ſuo, in quo habent iuriſdictionem; atqui Religioſi ſolum habent iuriſdictionem in ſuo territorio, & non alieno, vt probat Campanel. *de diuerſorio iuris Rubric.* 12. *c.* 13. *num.* 118. ex Zabarela, & aliis. Illud verò *cap. Autem ſicut antiquitus.* Quod citant Graſſis, & Machado ſolum determinat, quod Eccleſiæ omnes gaudeant priuilegio immunitatis 32. Barboſa. Lezana. Zerola. Diana. Campanel.

per

per triginta, aut quadraginta paſſus, ex quo minime ſequitur, quod iuriſdictio conuentus Regularis extendatur ad tale ſpatium, cum potiùs Abbatis, ſeu Prioris territorium tantum dicatur Conuentus, ſeu Monaſterium.

33. Hoc autem intelligitur niſi adſit conſuetudo in contrarium, qua ſtante bene poſſunt Regulares in illa perſeuerare, ac continuare, pro quo duas declarationes factas à Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium affert M. Lezana *tom.4. Regul. verb. Proceſſio quoad Regul. num.8.* vna edita eſt die 18. Maij 1640. altera 14. Februarij 1642. quibus declaratur *Regulares habentes conſuetudinem faciendi proceſſiones extra proprium ambitum poſſe illas continuare.* Et Portel. *in dubiis Regular. verb. Proceſſio. num.8.* teſtatur, quod in Portugallia Regulares nulla petita licentia frequenter faciunt proceſſiones, pro pluuia, ſerenitate, ac aliis ſimilibus, in quo maximè laudantur ab Epiſcopo, & in omnibus noſtris conuentibus in hoc Regno Portugalliæ frequenter magno populi concurſu fiunt proceſſiones Beatiſſimæ Virg. Mariæ de Monte Carmelo.

Lezana.

Portel.

---

## Qvæstio VIII.

### *De præcedentiâ inter cleros, ac Religioſos, & de ipſiſmet Religioſis inter ſe.*

### Svmmarivm.

34 *Clerici præcedentiam habent ſupra cæteros Religioſos, & clerici quomodo habeant præcedentiam inter ſe.*

35 *Canonici Regulares præcedunt Monachos.*

36 *Poſt Monachos mendicantes; mendicantes præcedunt non mendicantes.*

37 *Carmelitæ habent præcedentiam ſuper Fratres B. Virg. de Mercede.*

38 *Inter Fratres mendicantes Dominicani habent præcedentiam.*

39 *Quoad alios mendicantes obſeruanda eſt bulla Gregorij XIII. de præexiſtentia in loco.*

*Bulla Gregorij eſt in ſua viridi obſeruantia, ibidem.*

40 *Clemens VIII. Solum derogauit prædictam bullam quoad Dominicanos.*

41 *In cæteris bulla Gregorij eſt obſeruanda, quæ agit de Mendicantibus, & n.42.*

43 *Sacra Congregatio determinauit, vt in præcedentia haberetur ordo, ſicut in Romana curia.*

34. Certum eſt, & conueniunt omnes, quod clerici debent præcedere cæteros Regulares, vt declarauit Pius IV. in ſua conſtitutione *in ordine 75.* & rationis argumentum fundatur in ordine litteræ. Nam in titulo, *Ne cleri, vel Monachi*, primo loco ponuntur clerici, ſecundò verò Monachi, vt obſeruat Leand. *tom.8. tract.6. quæſt.13.* ergo in proceſſionibus priori loco ponendi ſunt clerici, & poſtea Religioſi. Inter cleros verò priori loco conſtituendi ſunt Canonici Eccleſiarum cathedralium, in ſecundo Canonici Eccleſiarum collegiatarum, in tertio alij clerici ſimplicium Eccleſiarum, in quarto Canonici Regulares Sancti Auguſtini in quinto Regulares ſecundum antiquitatem ſuorum ordinum, ſeu priuilegia, ſeu præſcriptam conſuetudinem, aut exiſtentiam, ſeu prioritatem in loco.

Pius IV.

Leander.

Et hoc magis explicetur. Canonici Regulares habent præcedentiam ſuper Monachos nigros, vt determinat Pius IV. in Bulla *ſedes Apoſtolica* anno 1564. vt notat Nauarr. *tom.4. Regular. à n.4.* Tamburin. *tom. de iure Abbat. diſp.25. quæſt.1.* Deinde inter ipſos Monachos præcedentia debetur Cœleſtinis ſupra Oliuetanos, ex declaratione Sacræ Congregationis, & determinatione Rotæ apud Nouarinum *verb. præcedentia num.15.* de quo etiam Tamburin. *citat. numero 7.* & Barboſa ſtatim citandus. 35.

Pius IV.

Nauar.

Tambur.

Nouar.

Barboſa.

Deinde poſt Monachos præcedentiam habent mendicantes, vt notant Nouarius *citatus num.11.* & Tamburin. *citatus quæſt.8. num.2.* Deinde mendicantes præcedentiam habent ſupra non mendicantes, vt conſtat ex vſu, ac conſuetudine Eccleſiæ, pluribuſque ſedis Apoſtolicæ quoad hoc declarationibus, vt teſtatur M. Lezana *tom.4. verb. præcedentia n.7.* Sunt enim mendicantes coadiutores Epiſcoporum, ac proinde alios præcedere habent, etſi Clerici præcedunt Regulares ex ordine literæ, vt notaui initio huius quæſtionis, quia in titulo dicitur *Clerici, & Monachi*, primò nominantur clerici, deinde Monachi; ſic etiam in omnibus conſtitutionibus Apoſtolicis, primo nominantur Mendicantes, deinde non Mendicantes, vt patebit conſideranti ipſas Conſtitutiones Apoſtolicas, infra apponam Conſtitutionem Clementis VIII. ergo cum primo nominentur Mendicantes præcedentiam habent ſupra Mendicantes. 36.

Nouar.

Tamburin.

Lezana.

Et Patres Carmelitani habent præcedentiam ſupra Fratres B. Virg. de Mercede, vt cauſa controuerſa determinatum eſt Deciſione Rotæ die 10. Martij anno 1600. de qua re extat Decretum Sacræ Congregat. eodem anno die 17. Aprilis, quòd totum confirmauit Clemens VIII. in bulla quadam, & incipit: *Decet Romanum*, habetur *in 3. tomo Bullar.* & de hoc faciunt mentionem Tambur. *citatus*, Barboſa *de iure Eccleſiaſtico, lib.1. cap.43. n.187.* Nouar. *citat. n.9. & 10.* & Lezana *cit. n.7.* 37.

Sacra Rota.

Sacra Cōgr.

Clem. VIII.

Tamburin.

Nouarr.

Lezana.

Inter Mendicantes, Fratres ſancti Dominici præcedentiam habent ſuper quoſcumque Religioſos aliorum Ordinum Mendicantium, vt determinauit, ac præcepit Pius V. in ſua bulla: *Diuina diſponente*, in ordine 71. & pro ratione declarationis hanc apponit Summus Pontifex, quia ordo ſancti Dominici, *præ cæteris alijs Fratrum Mendicantium ordinibus à Sede Apoſtolica primo approbatus, & confirmatus fuerit.* Quòd etiam maximè confirmauit, ac corroborauit Clemens VIII. in ſua Conſtitut. in ordine 13. *Incipit inter cætera.* 38.

Pius V.

Clem. VIII.

Quoad alios Mendicantes obſeruanda eſt bulla Gregorij XIII. quæ eſt 82. in ordine, & incipit: *Expoſcit Paſtoralis*, die 15. Iulij anno 1583. refertur 2. *tom. Laërtij*, & apud Naldum, Quarantam, Confetium, *verb. Præcedentia.* Et inter cætera determinat ibi Ponti- 39.

Greg. XIII.

Laërtij.

Quarantā.

Confetius.

ſex: *Itavt ſi contigerit noua monaſteria, aut domus alicuius Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus monaſteria, aut domus prius erecta, aut inſtituta ſint, ille ordo qui prius monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat.* Quæ Conſtitutio Gregorij eſt in vſu, ac praxi, & ſua viridi obſeruantia, vt probant ex multis de-
Barboſa. clarationibus Cardin. Barboſa *de iure Eccle-*
Nouar. *ſiaſtico, lib. 1. cap. 43. num. 182. & 183.* Nouar. *verb. Præcedentia, num. 13.* & quòd magis eſt Vrbanus VIII. litteris datis in forma Breuis
Peirin. die 18. Decembris anno 1637. apud Peirinum *in additam. ad Conſtit. 17.* approbat determinationes ſacræ Congregationis iuxta Conſtitutionem Gregorij XIII. & eſſe in ſua viridi obſeruantia docent communiter præter Bar-
Tambur. boſam, & Nouarinum citatum Tamburin.
Lezana. *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 25 quæſt. 8.* Leza-
Pellizar. na *verb. Præcedent. tom. 4. n. 6.* Pellizar. *tom. 2.*
Capuc. *tract. 8. c. 6. n. 107.* etſi cæteri Capuccin. Naldus.

40. Clem. VIII. Et ſolum Clemens VIII. prædictam Conſtitutionem derogauit quoad Fratres Dominicanos, vt quamvis ipſi poſt alios ædificauerint in aliquo loco habeant tamen ipſi præcedentiam. Ita ait Clemens in ſua citata Conſtitutione. *Itavt dicti Fratres ſancti Dominici immediatè poſt dictos* (ſcilicet Monachos) *ſubſequantur, poſt quos omnes alios Regulares, tam mendicantes, quam non mendicantes, cuiuſcumque Ordinis, vel Religionis exiſtant, incedent, & ſubſequentur, etiamſi Eccleſiæ, Capellæ, Conventus, Domus, & loca Regularia dictorum Fratrum Prædicatorum in locis prædictis, primo inſtituta, & fundata non fuerint, prout nos de facto id obſeruare volumus, & præcipimus.*

41. In reliquis Conſtitutio Gregorij eſt integra in tota ſua obſeruantia, itavt cum Fratres S. Franciſci de obſeruantia, antiquiores ſint, quam Fratres Tertiarij, tamen ſi iſti in loco Monaſterium, ſeu Conuentum obtinuerunt erga illos ceſſat præcedentia Fratrum de obſeruantia; ita multoties reſolutum eſſe à ſacra
Nouar. Congregatione tenet Nouar. *Lucerna Regul. verb. Præcedentia, num. 13.*

42. Greg XIII. Iuxta hanc conſtitutionem Gregorij maximè notandum, quod illa agit de mendicantibus, quia vt iam ſupra dictum eſt, mendicantes iuxta multas declarationes Apoſtolicas habent præcedentiam ſuprà Religiones non mendicantes. Inde Gregorius Papa ad tollendam omnem controuerſiam declarat, ac determinat, qualiter Mendicantes ſe debeant habere inter ſe.

43. Nota etiam, quod ad omnem controuerſiam amouendam, Sacra Congregatio Epiſcoporum, ac Regularium decreuit, ac determinauit die 26. Auguſti 1593. quod præcedentia tam in proceſſionibus, quam in cæteris actibus publicis teneretur, ac haberetur, vt obſeruatur *in Alma Vrbe Romana*, omnium Magiſtra, quam declarationem ſuprà ſcriptam Congregationis Dominus Cardinalis Alexandrinus retulit ſanctiſſimo Dom. Clementi VIII. die 30. Auguſti 1593. quæ ei maximè placuit, & approbauit ordinem, præcedentiæ, quem in proceſſione habent ſacræ Religiones, ſcribit, & refert ex teſtimonio
M. Lezana. authentico, M. Lezana *tom. 4. Regular. verb. Præcedentia, num. 6. poſt medium.*

Lezana, verbo præcedentia *num. 7.* ait 44. Lezana.
*Mendicantes autem præcedentiam habere ſuper non Mendicantes conſtat ex vſu, & conſuetudine Eccleſiæ, pluribuſque ſedis Apoſtolicæ quoad hoc declarationibus.* Iacobus Pignatel- Pignat.
lus à Sanct. Thoma, vtriuſque iuris doctor, *in Canonicis conſultationibus, conſultat. 137. num. 1.* ait præcedentiam ſumendam eſſe ex antiquitate. Ita declaratum fuit à Gregorio XIII. in lite orta ſuper præcedentiam in Caſtro Villarij inter Prædicatores, & Franciſcanos, iuſſit attendendam eſſe antiquitatem loci, & ita etiam reſpondit Sacra Congregatio ſcilicet PP. Prædicatores habere, præcedentiam in locis, vbi habent vſum, & ſunt, quaſi in poſſeſſione, alias minime; ita etiam 8. Iunij 1618. & 23. Septembris 1624. & 6. die eiuſdem menſis 1625.

## RESOL. XLVIII.

### *De Sepulturis.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *An qui inueniuntur mortui in Campo veluti duelli, valeant excuſari, vt admittantur ad ſepulturam Eccleſiaſticam?*

SVMMARIVM.

1. *Caſus præſens huius quæſtionis.*
2. *In dubio quilibet præſumitur bonus.*
3. *Mortuus non condemnandus niſi ex euidenti, & plena probatione.*
4. *Pœna duelli non conſurgit niſi ex pacto condicto, ac compoſito.*
5. *Iſti duo poterant conuenire ad illum Campum, vt mutuo inter ſe conuenirent, ac pactum inirent amicitiæ.*
6. *Iſti poterant conuenire ad illum locum, & poſtea furore iræ accenſi rixati ſunt.*
7. *Poterant inter ſe rixare ad oſtendendam dexteritatem ſuam, ac ſuam fortitudinem.*
8. *Vt priuentur Eccleſiſtica ſepultura requiritur ſententia iudicis.*

CASVS contigit, duo viri nobiles, 1.
qui habebant inter ſe magnas rixas, & controuerſias in quodam campo ſemoto ab vrbe, ſtrictis gladiis, inuenti ſunt mortui. Quæſitum fuit à me an eſſent ſepeliendi in loco ſacro, pro illiſque Miſſæ ſacrificium offerendum.

Reſpondeo affirmatiue. Primo ex commu- 2.
ni proloquio in dubio quilibet præſumitur
bonus, *l. Meritò, ff. pro ſocio, l. quoties, §. qui* L. Merito.
*dolo, ff. de probat. cap. vnico de ſcrutin. in ordine faciendi, cap. dudum,* & *cap. de præſumpt.* Ibi Doctores communiter, vnde dubium ſemper in meliorem partem eſt exponendum, per
quam delictum euitetur Bartol. *in l. non ſolum,* Bartol.
*§. ſed vt probari, ff. de oper. nou.* Nunc per
Baldum *in l. precibus columna ſecunda verſ.* Baldus.

Sciat

*Scias eod. de impuber.* & multis aliis apud Maſcardum *de probat. volum. 3. concl.* 1174.

3. Et hoc maximè procedit quoad mortuos, qui ſunt perſonæ miſerabiles, & inter perſonas miſerabiles miſerabiliores, quia non poſſunt pro ſe loqui, nec ſe defendere, & ideò ſunt ſub Eccleſiæ protectione, *cap. Super quibuſdam in fin. de verbor. ſignificat.* Et ideo iudex ex ſuo officio tenetur defendere, & ad eorum condemnationem non ſufficit quælibet ſuſpicio, ſed requiritur plena, & exacta probatio; nam quamuis Eccleſia valeat procedere contra memoriam hæretici defuncti, tamen ad hoc exigitur valdè plena, & clara probatio, [Farinac.] quod longa ſerie probat Farinacius *de hæreticis, quæſt. 197. num. 103.* & probat Carena [Carena.] *de officio ſanct. Inquiſitionis, part. 2. tit. 19. §. 5.* [Symanch.] *num. 9.* ex ipſo Farinacio, Symanch. & aliis.

4. Iſti duo viri, etſi inuenti ſunt mortui in illo campo, non conſtat quòd tenderunt ad illum animo, & pacto ad faciendum duellum, quod requiritur ad contrahendas pœnas impoſitas duello, vt priuentur ſepultura Eccleſiaſtica, & conſequenter cæteris ſuffragiis Eccleſiæ; nam duellum iuxta Conſtitutionem [Greg. XIII.] Gregorij XIII. & Clementis VIII. conſi- [Clem. VIII.] ſtit in pugna orta ex condicto, & compoſito, ſcilicet pacto, quod in præſenti non probatur, ideo homines de tali crimine non ſunt habendi tanquam rei; nam delictum in dubio non præſumitur, ſed potius tunc ſupponitur abeſſe delictum, vt patet ex locis iuris citatis, & *l. Præter, §. docere, ff. de vi bonor. rapt. cap. Eſtote de reg. iuris Decretal.* & ibi communi- [Flamin.] ter Doctores Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib. 13. quæſt. 1. num. 72. & lib. 14. quæſt. 7. n. 55.* & alij.

5. Secundò, iſti duo rixantes fieri poterat, vt ad illum locum conuenirent animo non rixandi, ac debellandi, ſed petendi, & dandi mutuam ſatisfactionem, ac vt quilibet ſuam cauſam tueretur, etſi poſtea rixati ſunt, non incidunt in pœnas duelli, quia eo animo ad illum locum non conuenerunt, vt tenent Lu- [Florus.] cius Florus *tract. de duello, cap. 6. §. 2.* Filliucius [Filliucius.] *tract. 15. cap. 5. quæſt. 5. num. 107.* Naldus *in ſum-* [Naldus.] *ma verb. Duellum, num. 2.* Barboſa *in collecta-* [Barboſa.] *nea Doctor. ad Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 19.* [Diana.] *de reform. §. nonò quæritur,* Diana *part. 3. tract. 6. Reſolut. 1. §. maior.* & alios citat.

6. Tertiò, & magis confirmatur ſuperior ratio; Quia qui calore iracundiæ accenſi, ac commoti, incontinenti ad locum duelli accedunt, ibique dimicant, à pœnis duelli excuſantur. Ita [Cherubin.] Flauius Cherubin. *in Bulla Pontific. tom. 3. Pon-* [Lucenſ.] *tif. 11. Clementina 8. in ſchol.* & ibi citat Lu- [Farinac.] douic. Lucenſem, Farinacium, & Tuſchum, [Tuſchus.] Barboſa citatus *in collectanea num. 10.* Diana [Barboſa.] *citato loco, §. Dico vndecimò.* Et inſuper citat [Lezana.] [Diana.] Ioannem Franciſcum Riccium, & Graſſium, [Franciſcus.] M. Lezana *in Conſult. conſult. 49. n. 11.* Quòd [Riccius.] fortiùs militat in præſenti caſu, quia non conſtat, quòd animo dimicandi conuenerint ad illum locum, & fortè alio animo ad locum conuenerunt, deinde ex alia occaſione furore accenſi rixati ſunt.

7. Quartò; qui prouocat ad dullum alterum, non animo pugnandi, ſed vt ſe oſtendat fortis, & animoſus, & maximè dexter in exercitio armorum cum bona ſecuritate facta nullum inferendi nocumentum, non incidit in pœnas duelli, vt docent Naldus *citatus, num. 2.* [Naldus.] Filliucius, Diana, quos citat, ac ſequitur M. Le- [Filliucius.] [Diana.] zana *tom. 3. verb. Duellum, num. 17.* de quo latè [Lezana.] Trullench. *in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 13.* [Trullench.] *num. 22.* Et vnde conſtat, quòd iſti duo non tali animo accederent, & poſtea caſu, ac præter intentionem ſe occiderent.

8. Deinde maximè notandum iuxta Extrauag. Martini V. *Ad euitanda*, nullus in foro exte- [Martin. V.] riori excepto notorio percuſſore Clerici reputandus vt excommunicatus, ac priuatus ab officiis Diuinis ſine ſententia iudicis, & ideò vt docent Stephanus Baunius *in Theologia* [Baunius.] *Morali, diſp. 5. tract. 2. quæſt. 19.* Caſtro Palaus [Palaus.] *tom. 1. tract. 6 diſput. 5. punct. 7.* Diana *part. 7.* [Diana.] *tract. 11. Reſol. 44.* quòd vt duellans occiſus careat Eccleſiaſtica ſepultura neceſſaria eſt declaratio criminis à iudice facta, ſaltem quando delictum non eſt multum notorium. Deinde illud, quod colligitur ex illa citata Extrauagante, *ad euitanda*, eſt tantùm de peccatore notorio, qui nulla tergiuerſatione excuſari poteſt, hic autem in præſenti ſunt multæ rationes, quæ delictum excuſare poſſunt, vt patet ex dictis; ergo nihil obſtat, ob quod Eccleſiaſtica ſepultura ſint priuandi.

---

## QVÆSTIO II.

### *An qui moritur ex vulnere accepto in duello ſit priuandus Eccleſiaſtica ſepultura, ſicut & illi, qui inueniuntur mortui in actu de ſe peccaminoſo, & inde multi caſus reſoluuntur?*

## SVMMARIVM.

9 *Notorij peccatores priuantur ſepultura Eccleſiaſtica.*

10 *Dicunt multi, quod ille qui moritur ſequenti die ex vulnere accepto in duello, ſit priuandus ſepultura Eccleſiaſtica.*

11 *Oppoſita ſententia mihi vera, & certa.*

12 *Nec contra hoc faciunt Tridentinum, & Clemens VIII. loquuntur enim de illo, qui moritur in ipſo conflictu.*

13 *Adulteri deprehenſi in adulterio interfecti à marito ſepeliendi in loco ſacro, ſicut qui moritur in cornibus Taurorum, & meretrix mortua in domo amantis ſui.*

14 *In his melior pars eligenda, & ſemper præſumitur in extremis, quod homo agit de ſua ſalute æterna.*

15 *Idem dicendum, quando homo clauſus inuenitur laqueo ſuſpenſus vel in puteum demerſus.*

Peccatores mortaliter notorios priuandos eſſe ſacra ſepultura habetur *ex Can. quibus, & ſequentibus 13. quæſt. 2.* & docet Gloſſa *in* 9. [Gloſſa.] *cap. Quia de vſuris*, Abbas *in cap. ex part. 1. in fine de ſepulturis, & cap. Fures de furtis,* Paludanus *in 4. diſt. 18 quæſt. 18. art. 1. §. quan-* [Paludan.] *tum ad 4. concl. 5.* Syluester *verb. Sepultura,* [Syluest.] *quæſt. 9. dict. 7.* Sà *in ſumma, num. 3.* Layman [Sà.] [Layman.] *lib. 3.*

*lib.3. ſect.5. tract.5. cap.12. num.12. §. quartò*
Bonacina. *omnis*. Bonacin. *diſp.2. de excommunic. extra bullam cœnæ quæſt.3. punct.48. num.22.§. Ad-*
Marchant. *de*. Marchant. *in Reſolut. Paſtorali, tract.5 de moribundo cap.3. quæſt. fol mihi 636.* & alij apud Bonacin. citatum.

10. Qui dicunt decertantem in duello priuandum eſſe Eccleſiaſtica ſepultura, etiamſi ob vulnus acceptum non ſtatim ipſo die moriatur, ſed ſequenti die; nam ille dicitur mori in duello, qui ex vulnere accepto in ipſo duello moritur. Deinde quia priuatio ſepulturæ impoſita eſt in deteſtationem criminis, vt alij videntes duellum tam durè puniri, terreantur, & caueant à committendo tam diro crimine, & inde priuatio ſepulturæ non inducitur per modum cenſuræ, ſed iuſtæ pœnæ.

11. Plaza. Oppoſita ſententia mihi vera, ac certa videtur, eam tenent Plaza *de delictis, lib.1. c.23.*
Ioan. Sanc. *num.9.* & Ioannes Sancius *diſput.36. num.3.* &
Menoch. Menochius *de præſumptionibus, lib.5. præſumpt.1.*
Hurtado. *num.29.* Hurtadus de Mendoça 1.2. *diſp.170.*
Nauar. Rodrig. *ſect.1. §. 178.* Nauar. Rodriguez, Villalobos,
Villalob. Graffis, Diana, Portel. Lezana ſtatim in variis
Lezana. caſibus citandi. Horum ratio eſt, quia nullus quantumvis peccator præſumitur immemor ſuæ ſalutis æternæ, ſed de illa maximè ſollicitus, & potiſſimum in extremis.

12. Trident. Nec contra nos facit Concilium Trident.
Clem. VIII. *ſeſſ.25. cap.19. de reformat.* & Clemens VIII. *in ſua Conſtitut.* imponentes duellantibus in pœnam priuationem perpetuam ſepulturæ Eccleſiaſticæ, ſi deceſſerunt in ipſo conflictu, vt patet ex verbis Clementis VIII. *Etſi in ipſo conflictu obierint ſepultura Eccleſiaſtica perpetuo priuatos eſſe volumus*; proindeque ſi aliquo poſt tempore ex vulnere accepto in duello obierint, iam non ſunt priuandi ſepultura Eccleſiaſtica, quia Concilium, & Pontifex loquuntur de illis, qui in ipſo conflictu, & non poſt ipſum occubuerint, & cum lex ſit pœnalis, non eſt extendenda vltra caſum expreſſum, ſed potius reſtringenda, vt docent Portel. Portel. *tom.2. in reſponſionibus Moralibus, part.3.*
M. Lezana. *caſu 10. num.4.* M. Lezana *tom.3. verb. Duel-*
Diana. *lum, num.14.* Diana *tom.2. tract.16. Reſolut.52. aliàs 54.* & eſt commune placitum apud iuriſtas.

13. Ex ratione noſtræ concluſionis, quia vnuſquiſque in extremis præſumitur maximè agere de ſua ſalute æterna. Adulteri deprehenſi in adulterio, & à marito interfecti ſepeliuntur
Graffius. in loco ſacro, vt docent etiam Graffis *tom.1. conſil. lib.3. de ſepultura conſil. vnic. num.6.* & Sancius *ſuprà*. Qui idem dicit de rixantibus, & mutuo ſe occidentibus, licèt in conflictu mortui occumberent, nullo pœnitentiæ ſigno exhibito; & de illis, qui in cornibus tauro-
Villalobos. rum vitam perdunt, vt tenet Villalobos *tom.2. ſumma, tract.31. difficult.3.* & propter hanc cau-
Nauarr. ſam Nauar. *lib. 3. conſil. de ſepultura, conſil.4.*
Portel. & Portellus proximè *citatus; num.5.* docent, quod meretrix, quæ in domo ſui amaſij inuenta eſt vulneribus confoſſa, & mortua poſſit in loco ſacro ſepeliri.

13. Coninch. Et generaliter loquendo Ægyd. Coninch *diſp.14. de excommunicatione, dub.8. concluſ.5. num.66.* ait ſepeliendum in loco ſacro excommunicatum, quoties dubitatur, vtrum talis pœnitens diſceſſerit, & inquit, *quia melior pars præſumenda eſt*; quæ ratio maximè facit ad intentum, & vt amplius docet Hurtadus Hurtadus. de Mendoça 2.2. *diſp.76. ſect.1. §.21.* Quod tales ſepeliendi ſunt in loco ſacro, quia licet exterius nullum dediſſent pœnitentiæ ſignum, potuerunt tamen interius, quia præſumitur, quod homo in extremis, totis viribus agit de ſua ſalute æterna, & quia non conſtat, quod non egerint pœnitentiam internam, ideo ex Eccleſiæ conſuetudine pro eis fiunt orationes, & ſacrificia; quia ex hyphoteſi, pro eis offeruntur, qui ſunt in ſtatu in quo illis proſint.

Et magis confirmatur prædicta doctrina, 15.
quia ſi inueniatur homo clauſo ſuo oſtio à parte interiori Laqueo ſuſpenſus, vel in puteo demerſus, ac ſuffocatus, ſepulturæ ſacræ donandus eſt, quia cauſa eſt criminalis, & in cauſa criminali non eſt procedendum contra reum, niſi probationibus luce clarioribus, *l. ſciant cuncti, ff. de probationibus, cap. ſciant* L. Sciant.
*cuncti.11. quæſt. vltima*; & maximè contra mortuum, qui pro ſe non poteſt agere, nec dicere, & cum homo laqueo ſuſpenſus, vel in puteo demerſus agat contra propriam inclinationem naturalem de Conſeruatione vitæ, & ideo potius præſumendum eſt, illud factum fuiſſe ex quadam amentia, ſeu mentis alienatione, quam ex deſperatione, & ideo ſepultura non eſt priuandus. Ita ad prædictum caſum reſpondent Nauarr. *Conſil.7. de ſepulturis* Nauarr.
*lib.3.* Rodrigez *tom. quæſt. Regular. quæſt.61.* Rodrig.
*art.1.* Villalobos *tom.2. tract.31. diffic.3. n.4.* Villalobos.
Barboſa *de officio Parochi cap.26. num.49.* Dia- Barboſa.
na *part.5. tract.3. Reſol.100.* & pro hac ſenten- Diana.
tia citat etiam Marchantium, & Genuenſem, & Iulium Lauorium.

## QVÆSTIO III.

### *An ſepultura vnius, poſſit alteri donari, ſeu vendi.*

### SVMMARIVM.

16 *Sepultura abſque vlla Simonia datur pro pretio, ſeu eleemoſyna.*

17 *Si patronus emit ſepulturam, ſeu Capellam pro ſe, ac ſuis hæredibus non poteſt alius ibi ſepeliri ſine eius licentia.*

18 *Etſi ſecus factum fuerit, exhumanandum cadauer alienum.*

19 *Si extinguitur progenies, ius ſepulchri tranſit ad Eccleſiam.*

20 *Tamen in tali caſu priores inſcriptiones non ſunt delendæ.*

21 *Hæredes ſunt, qui naſcuntur ex filijs, non extranei.*

22 *Si ſepultura fuit data abſolutè, poſſunt alij ſepeliri.*

23 *Si perpetua duabus conditionibus.*

EX communi vſu, ac conſuetudine populi Chriſtiani patet, quod vendere, & emere 16.
ſepulturam abſque Simoniæ labe fiat: Quia non venditur, provt quid ſacrum eſt, ſed provt quid materiale eſt, ſeu quatenus terra; ſic & vendi poteſt calix conſecratus, & veſtis ſacra ratione materiæ, auri, & argenti, vt ex multis

Suar. Bonacina. multis probant Suar. *tom. 1. de Relig. cap* 14. *num.* 6. *&* 17. & Bonac. *de ſimonia, quæſt.* 4. §. 6. *num.* 1. Deinde illud pretium non recipitur in pretium ſepulturæ, ſed ad fabricam Eccleſiæ, ac ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ, vt ex Rodrig. Barboſa, Villalobos, Portel. tenet M. Lezana *tom.* 4. *verb. ſepultura, num.* 14. & vt benè notant Sanchez *tom.* 1. *conſil. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 14. *num.* 3. Diana cum aliis *part.* 2. *tract.* 15. *Reſolut.* 57. Pro honoratiori loco ſepulturæ, maius pretium poſſe accipi. Et ratio eſt, quia venditur ibi quid temporale, ſcilicet honor, qui pendet ex hominum æſtimatione, & per accidens rei ſpirituali coniungitur.

Rodrig. Barboſ. Villalob. Portel. Lezana. Sanchez. Diana.

17\. Ad quæſtionem cum diſtinctione eſt reſpondendum; ſi patronus ſeu Dominus emit ſepulchrum, vel capellam pro ſe, ac ſua familia, ſeu deſcendentibus, non poteſt ibi ſepeliri aliquis ſine licentia ipſius patroni. Ita Petrus Vbald. *de Canon. portion. part.* 12. *n.* 5. & alij, quos citat, ac ſequitur Bordon. *tom.* 2. *Reſol.* 51. *num.* 80. quod talis patroni licentia requiratur, probatur ex eo, quod ſicut in fundo, in quo quis habet vſum, Dominus in illo habitare non poteſt contra voluntatem vſurarij, *l. ſi habitatio, §. fin. ff. de vſu, & habit.* Sic nec Eccleſia, quæ eſt Domina directa ſepulturarum, & capellarum, poteſt habitare per ſe, vel per alium in ſepulchris aliis conceſſis.

Vbald. Bordon. L. ſi habitatio.

18\. Vnde ſi abſque licentia patroni extraneus ſepeliatur in eius ſepulchro, poteſt ille cadauer extrahere quod reſtituendum proprio ſepulchro, idque patet ex *cap. Fraternitatem, & cap. ex parte cap. cum liberum de ſepultur. & cap. eodem in* 6. vbi mandatur exterrari corpora, & reſtitui propriis, ergo etiam & in hoc caſu, in quo recondita cadauera non dicuntur requieſcere in propriis ſepulchris, ſed alienis, hoc idem erit licitum; ex quo ſequitur quod inferens mortuum in alienum ſepulchrum, tenetur pœna violati ſepulchri, vt ex Lauor. tenet Bordon. *n.* 22.

C. Fratern. C. Ex parte. Lauor. Bordon.

19\. At verò ſi extincta eſt progenies illius, cui fuerat conceſſum ius ſepulchri, tale ius poteſt concedi aliis, cum tale ius redeat ad Eccleſiam, quia mortuo habente vſum, vſus redit ad proprietarium; ſic morte vſufructuarij, eiuſque deſcendentium, vſusfructus deuoluitur ad proprietarium, *l. corruptionem C. de vſufructu*; vt docent Armilla Syluester *verb. ſepultura.* Rodriguez *in addit. ad ſummam tom.* 4. *cap.* 131. *num.* 2.

Armilla. Syueſt. Rodrig.

20\. Notant tamen Bordonius *citato tom.* 2. *Reſolut.* 51. *n.* 72. & Pellizar. *tom.* 2. *cap.* 5. *ſect.* 4. *num.* 151. cum Vbaldo, Portellio, & aliis. In præpoſito caſu, quod ſepultura vnius detur alteri, tamen non debere deleri inſcriptiones ſepulchri, pro memoria inſculptas, *l.* 6. §. *monumentum* §. *de relig. & ſumpt. funer.* quod confirmo ex eo, quia defunctus dedit pretium pro ſepultura tam vt ibi reponeretur, ac reconderetur eius cadauer, quam vt etiam ibi eius memoria permaneret.

Bordon. Pellizar. Vbald. Portel.

21\. Aduertit etiam Peyrinus *tom.* 3. *Priuileg. c.* 4. *num.* 48. ex Lamberto ait in ſepulchris ſolum ſepeliendos eſſe hæredes ſanguinis, eos nempe, qui naſcuntur ex filiis, & nepotibus, tam maſculis, quam fœminis; non verò hæredem extraneum, quamvis vniuerſalem, ius enim ſepulturæ non tranſit ad extraneos.

Peirin. Lambert.

22\. Hic maximè notandum, quòd vel Eccleſia dedit alicui locum ſepulchri, ſimpliciter & abſolutè, vel appoſita conditione, vt ſepultura ei eſſet perpetua. In primo caſu poſſunt alij ſepeliri in tali loco, quia ita habet Praxis vniuerſalis Eccleſiæ, & quia vt ait Portel. *tom.* 1. *Reſp. morali. part.* 2. *caſu* 20. *num.* 1. *in medio*; quia ſi per nudam donationem ſepulturæ factam alicui, prohiberetur conuentus ne illa ſepultura alteri vlterius donare poſſet intra paruum tempus non maneret in illa Eccleſia locus, vbi poſſent alij fideles ſepeliri, ſi ibi ſepulturam elegiſſent.

Portel.

23\. At verò ſi ſepultura donata fuit, vt ei eſſet perpetua, tunc deficientibus hæredibus, poſſit alteri donari, vt modo dixi in hac quæſtione, ſeruatis tamen duabus conditionibus. Prima, vt ibi maneant inſcriptiones pro memoria talis defuncti. Secunda, vt oſſa prioris defuncti non poterunt exhumari, vel alio transferri; inde enim magnum ſcandalum fiet viuentibus, magnaque iniuria defuncto, ſine eius culpa exhumare; nam defunctus cum viueret, fecit pactum cum Eccleſia pro illa ſepultura perpetua, & hac de cauſa dedit maiorem eleemoſynam, & inde ſepulturam cum lapide expoſito, ac aliis exornauit, vt eius memoria ibi perpetuo remaneret, ergo nulla eſt cauſa cur pactum initum non ſit obſeruandum, & ideo illius oſſa non ſunt exhumanda, nec inſcriptiones delendæ. In hac Reſolutione conueniunt Portel, & Bordonius citati ex Rodriguez *tom.* 4. *Addition. ad ſummam verb.*

Portel. Bordon. Rodrig.

## RESOLVTIO XLIX.

### *De ſuſpenſione, ac eius abſolutione.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*An qui abſolutus, vel diſpenſatus eſt ab Epiſcopo, cum crimen eſſet occultum; & poſtea crimen factum eſt publicum, & manifeſtum, indigeatne noua abſolutione, vel diſpenſatione?*

### SVMMARIVM.

1 *Caſus quæſtionis.*
2 *Prima ſententia affirmans nouam abſolutionem neceſſariam.*
3 *Primum fundam. ex Trident facultate data, eſt ſolum ad forum interius.*
4 *Diſpenſatus in foro conſcientia poteſt accuſari, & puniri.*
5 *Diſpenſatus in articulo mortis tenetur comparere coram ſuperiore; & in dubio tutior pars eſt eligenda, & n.* 6.
7 *Contraria ſententia vera.*
8 *Quia facultas abſolute conceſſa eſt pro vtroque foro.*
9 *Quando facultas reſtringitur ad forum interius,*

*rim, ponitur pro foro conſcientia.*

10 *Facultas diſpenſandi late explicanda.*

*Prædicta facultas non eſt delegata, ſed ordinaria, ibid.*

11 *Cenſura ſemel rite ablata non reuiuiſcit.*

12 *Abſolutus in articulo mortis tenetur comparere, quia iura ita diſponunt, quod non datur in noſtro caſu.*

13 *Epiſcopus debet dare teſtimonium de abſolutione data.*

14 *Ad primum argumentum facultas data in Trident. non eſt reſtringenda ad forum interius.*

15 *Ad 2. ex eo quod delinquens poteſt deduci ad iudicium exterius, non ſequitur quod abſolutio ſit nulla.*

16 *Soluuntur alia argumenta, & n.17. & 18.*

1. CASVS. Quidam clericus falſis, & commentitiis demiſſoriis ſuſcepit ordines ſacros, contraxit ſuſpenſionem, vt conſtat ex quadam Extrauaganti Pij. II. Quæ incipit. *Cum ex ſacrorum.* Et ex altera Extrauag. Sixti V. quæ incipit, *ſanctum, & ſalutare*; & cum crimen eſſet occultum acceſſit ad Epiſcopum, qui virtute Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione*, abſoluit à ſuſpenſione incurſa; poſtea crimen deductum eſt ad iudicium, & de illo Clericus eſt accuſatus, & conuictus; tunc quæſitum eſt, an indigeat noua abſolutione, an illa prius obtenta pro foro interiori, valeat etiam nunc pro foro externo.

2. Prima ſententia loquendo de irrigularitate ait, quod talis diſpenſatio ſolum prodeſt pro foro interno, in quo eſt data, & non pro externo. Ita Ioannes Valer. *de differentiis vtriuſque fori, verb. Irrigularitas, diff. 7. in fine.* Toletus *lib. 1. cap. 89. num. 8. §. Hoc poſito ad finem*, ſic concludit, *exiſtimo diſpenſationem factam prodeſſe in foro interiori, non exteriori*, & multis poteſt hæc ſententia probari.

3. Primò ex ipſo Textu Concilij Trident. citato loco, facultas data ibi diſpenſandi, & abſoluendi eſt pro foro interno, ait Concilium *ex delicto occulto prouenientibus*; ea autem, quæ pertinent ad forum internum, non extenduntur ad externum. Vt tenent Garcia *de benefic. part. 7. cap. 11. num. 51.* Barboſa *in collectanea ad citatum locum Concilij. num. 46* & *de poteſt. epiſcop. allegat. 40. num. 29.* Rodrig. *in ſumma part. 1. cap. 168. in fine.* Sayrus *de cenſ. lib. 4. cap. 17. num. 23.*

4. Confirmatur. Primò, quia diſpenſatus in foro conſcientiæ poteſt inquiri, accuſari, ac puniri in foro iudiciali, vt tenent Doctores proximè citati, & Bertol. de Vecchis *diſp. 9. dub. 16. in fine*; ergo abſolutio in foro interno non videtur prodeſſe, cum non abſoluat reum à delicto.

5. Secundò. Diſpenſatus, vel abſolutus in articulo mortis, vel dato legitimo impedimento, eo ceſſante tenetur coram ſuperiore comparere. *cap. eos, qui de ſententia, excommunicat. lib. 6.* Bonacin. *de excommunic. diſp. 2. quæſt. 4. punct. 5. num. 17.* ergo eandem obligationem habebit abſolutus ab Epiſcopo virtute prædicti Concilij Trident, quoniam inter vnum, & alterum caſum nulla datur maior ratio.

6. Tertiò, & vltimo. Quia in dubiis ſemper tutior pars eſt eligenda. *cap. Iuuenis de ſponſal.* cum ſimilibus; maxime quando vertitur in periculum animæ, vt in præſenti quæſtione; ergo tutius eſt adire Pontificem pro obtinenda abſolutione in foro externo.

7. Contraria ſententia mihi videtur vera, quod illa abſolutio data pro foro interno, quando crimen erat occultum, licet poſtea fiat publicum, alia abſolutio non eſt neceſſaria Ita Nauarr. *c. 27. n. 41.* Sanch. *in Decalogum tom. 1 l. 2. cap. 11. num. 12.* Suar. *de cenſuris tom. 5. diſp. 7. ſect. 5. à n. 21. cum ſequen.* Bonac. *de cenſur. diſp. quæſt. 3. punct. 10. num 3.* Layman *tom. 1. tract. 5. part. 1. cap. 7. num. 7.* & alij.

8. Probatur; primò. Quia quando conceditur facultas abſoluendi, vel diſpenſandi abſque vlla limitatione, videtur conceſſa pro vtroque foro. Ita Nauarr. Rodrig. Suar. Filliucius, quos citat, ac ſequitur Bonac. *cit. diſp. 1. q. 3. punct. 10. num. 2.* Atqui in Trident. dicto *cap. 6.* datur abſolute Epiſcopis poteſtas ad tollendas ſuſpenſiones, vel irrigularitates *ex delicto occulto prouenientes*, abſque eo quod apponatur clauſula (*in foro conſcientiæ*) prout bene notat Suar. *3. part. diſp. 41. ſect. 2. n. 10 & 12.* in fine Sanchez *citat. n. 12.* Garcia *de Beneficiis p. 11. cap. 10. n. 140.* ergo facultas data eſt pro vtroque foro.

9. Quando verò prædicta facultas reſtringitur ad forum conſcientiæ, prout habetur *in 2. part. dicti cap. 6. in* Trident. vbi dicitur *in foro conſcientiæ*, non poteſt abſolutio ad forum exterius extendi. Sanchez proximè *citat n. 13.* Bonac. *n. 2.* Garcia. *n. 141.* & tamen ſi abſolutus his terminis ad iudicium trahatur, & non ſit pars, quæ contra eum inſtet, non tenetur Iudex eum ad Papam remittere, excommunicatumque eum declarare in foro exteriori; Imo ſi Iudex id faceret, reputaretur iniquus, & male propenſus. Marc. Anton. Genuen. *in praxi cap. 31. per tot.* &c. Ioannes Valerius ſupra verb. *Abſolutus different. 2. n. 2.* Ægydius Coninch. *diſp. 14. dub. 16. n. 227.* Buſemb. *in Medulla Theolog. Moral. lib. 8. dub. 15 art. 1.*

10. Probatur ſecundò. Quia quamuis diſpenſatio ſit regulariter loquendo, tanquam odioſa reſtringenda, vt late Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 1. num. 1.* Attamen diſpenſandi poteſtas, de qua agimus, late eſt interpretanda. Idem Sanchez *citat. num. 1. & num. 12. cum ſequentibus.* Marc. Anton. proximè *cap. 25. num. 7. & cap. 67. num. 1.* Cum non reſtringatur ad forum internum, vt eſt probatum ſupra *num. 7.* debet extendi ad externum, quando nemini nocet, & ſi Papa contrarium voluiſſet, expreſſiſſet, & contra eum, qui legem dicere potuit apertius, larga eſt interpretatio facienda iuxta Iuria vulgaria, & poſt multos alios tenet Marc. Anton. *dicto cap. 25. num. 7.*

11. Deinde, prædicta poteſtas non eſt delegata, ſed potius ordinaria, & inde maximè ampliãda, vt habet ipſe Sanchez *citat. lib. 1. diſp. 40. num 14. & 17. & citata diſp. 2. n. 10.* In quibus multos alios refert.

12. Probatur tertiò; quia Cenſura ſemel rite ablata, non reuiuiſcit abſque *noua culpa*, vt tenet Suar. *tom. 5. de cenſuris diſp. 7. ſect. 5 n. 23. 24. & 25.* Plane cenſura per abſolutionem, vel diſpenſationem ab Epiſcopo factam, quando erat

Trident. erat occulta, validè ſublata manet ex Trident. citato, cap. 6. ergo amplius non reuiuiſcit, ſed omninò eſt extincta.

12. Confirmatur ex eo, quia abſolutus in mortis articulo, vel propter aliud impedimentum à caſibus reſeruatis, eo ceſſante tenetur ſe præſentare Superiori, ex ſpeciali iuris diſpoſitione,
Cap Eos. vt habetur *cap. Eos qui, de ſentent. excommun. in 6.* & *in cap. De cætero*, & *cap. Eam noſcitur*, &
Leandr. tenet Leandrus *p. 4. tract. 2. de excomm. diſp. 17. q. 63.* Et tamen huiuſmodi præſentatio non fit ad nouam abſolutionem obtinendam: nam per primam abſolutionem cenſura omninò eſt extincta, ſed vt ſuperiori pareas, eique conſtet, quod parti ſatisfecerit, vnde infert Nauarr. *cap. 26. num. 26. §. An autem* Quod ſi conſtet, quod parti ſatisfecerit, vel cum ea concordauerit, non tenetur ſe præſentare Papæ, vel Su-
Nauar. periori; ita ex Nauar. M. Cornejo *diſp. 11. de ex-*
Cornejo. *communic. dub. 1. §. Nota ſecundo.* Henriquez
Henriq. *lib. 13. cap. 29. num. 2.* Auila, & alij cum Leandro
Auila.
Leandr. *citata, diſp. 17. quæſt. 66.* Et dato quod tenetur ſe præſentare Superiori, vt aliqui volunt, non eſt ad obtinendam nouam abſolutionem, ſed vt oſtendat ſuam obedientiam erga Eccleſiam, quod non inuenitur extra prædictos terminos, vt quando abſoluitur virtute Iubilæi, vel Cru-
Cornejo. ciatæ, vt ex ipſo M. Cornejo, Rodriguez, Sua-
Rodrig. rio; & aliis notat citatus Leandrus *q. 69.*

13. Hic tamen maximè eſt aduertendum, quod abſolutio occultè data ab Epiſcopo, cum crimen eſſet occultum, tamen cum iam publicè crimen ſit manifeſtatum, etiam per teſtimonium Epiſcopi debet manifeſtari abſolutio data tempore nempe habili: nam ſi de cenſura publicè conſtat, & publice debet conſtare
Nauarr. de abſolutione data. Ita Nauar. *cap. 27. num. 41.*
Lezana. Suarez *de cenſur. diſp. 7. ſect. 5. n. 26.* M. Lezana
Filliuc. *verb. Abſolutio, num. 7.* Filiucius *tract. 21. cap. 9.*
Bonacina. *num. 291.* Bonacina *de cenſur. diſp. 1. q. 3. punct. 10.*
Layman. *num. 3. §. Reſpondeo non.* Layman *lib. 1. tract. 5. p. 1. cap. 7. n. 2.*

14. Ad primum argumentum in contrarium reſpondetur, quod Tridentinum *citato loco*, dat facultatem ad tollendam irregularitatem, vel ſuſpenſionem prouenientem ex delicto occulto, quod non coarctatur ad forum interius, ſiquidem non dicitur *in foro conſcientiæ*, vt iam eſt notatum *ſupra, n. 8.* Ac proinde abſolutio fuit data tempore habili, quando crimen erat occultum, & ex eo quod ſit publicum, abſolutio non inualidatur, ſed tenet.

15. Ad ſecundum ex eo quod delinquens in iudicio poſſit puniri, non inde ſequitur, quod reuiuiſcat cenſura ablata, vt iam probatum manet *n. 11.* v. g. quidam abſolutus fuit à iuramento falſo, & poſtea crimen deducitur ad forum externum, & ibi punitur, nullus dicet, quod abſolutio data ſit nulla.

16. Ad tertium caſus eſt valdè diſpar, quia in noſtro caſu non habetur in iure, quod abſolutus comparere debeat coram ſuperiore deducto delicto ad forum contentioſum, nec quod per delationem incurratur noua cenſura, vt dictum eſt *ſupra, n. 13.*

17. Ad vltimum non ſumus in caſu, vbi tractetur iam de animæ periculo, quia quoad Deum cenſura iam extincta eſt, vt in confeſſo eſt apud omnes, ſed ſolum tractatur de ſatisfactione offenſæ, & in hoc nullum vertitur animæ periculum, vt tenent Doctores adducti *ſuprà, n. 8.* & Sanchez *in Decalog. lib. 2. cap. 12. n. 7.* 18.

Deinde ſi de animæ præiudicio ageremus (quod non datur) hæc vltima opinio ſequenda erat, tanquam tradita per Auctores claſſicos, qui rite perpenſis vtriuſque partis rationibus, eam ſequuntur & Auctores contrariæ opinionis, ſcilicet Valerius, & Toletus, non iure, nec valida ratione nituntur, vt eos legenti patebit. Ita Bonacina *tom. 2. diſp. 2. de peccatis, quæſt. 4. punct. 9. num. 12.*

---

## QVÆSTIO II.

### *Vtrum ſuſpenſio poſita à iure, & publicè facta, cum non ſit reſeruata tolli poſſit ab Epiſcopo?*

### SVMMARIVM.

19 *Caſus quæſtionis ponitur.*
20 *Pars negatiua, & eius fundamentum.*
21 *Ponitur ſententia Henriquez.*
22 *Ponitur ſententia vera, & affirmatiua.*
23 *Probatur noſtra ſententia.*
24 *Ex Tridentino datur ratio ad tollendam ſuſpenſionē ex mala ſuſceptione Ordinũ.*
25 *Parochus ſolum habet iuriſdictionem in foro interiori.*

CAſus contigit. Quidam Clericus ficto patrimonio, ſeu fictis demiſſoriis ſuſcepit Ordines ſacros, cum crimen factum eſſet publicum, deductum eſt ad iudicium; nunc quæritur, an à tali ſuſpenſione publica valeat Epiſcopus abſoluere? Et hæc quæſtio coincidit cum illa, an ſuſpenſio publica, quæ non eſt reſeruata, valeat ab Epiſcopo tolli? 19.

Negantem partem videntur tueri Turrian. *de cenſur. lib. 4. diſp. 45. dub. 2.* Faber *de cenſur. in 4. diſt. 25. quæſt. 1. diſp. 6. cap. 2. num. 55.* Fundamentum eſt, quia ſi eſſet aliqua ratio ad abſoluendum ab hac ſuſpenſione, eſſet deducta, ex *cap. Nuper*, in quo agitur de abſolutione ab excommunicatione, quam ſuperior ſibi non reſeruauit, poteſt inferior abſoluere, atqui non eadem ratio militat in excommunicatione, ac ſuſpenſione, propter maiorem neceſſitatem abſolutionis ab excommunicatione, quam abſolutionis à ſuſpenſione; ſuſpenſio enim non priuat à ſuffragiis Eccleſiæ, ſicut priuat excommunicatio, non priuat receptione Sacramentorum; ergo quod conceditur in excommunicatione ob maiorem neceſſitatem, non eſt admittendum in ſuſpenſione. 20.

Et etiam pro hac ſententia videntur ſtare Henriquez *lib. 14. cap. 20. in fine.* Syluester, Panorm. & Filinus, qui dicunt non poſſe Epiſcopum abſoluere à ſuſpenſione, quando impoſita eſt propter delictum maius adulterio, bene tamen quando impoſita eſt ob adulterium, vel alia delicta leuiora. 21. Henriq. Syluest. Panorm. Filinus.

Simpliciter, & abſolutè dicendum eſt, quando ſuſpenſio, licet publica, non eſt reſeruata, bene poteſt Epiſcopus ab ea abſoluere, ac proinde optimè, & ſine ſcrupulo poteſt cum Clerico tali diſpenſare, licet ipſe ob tale crimen deductus eſſet ad forum contentioſum. 22.

Barboſa. Ita Barboſa *de poteſtate Epiſcopi,part.2.alleg.*8.
Gutierrez. *num.*24. Gutierrez *Can. lib.*1. *cap.*26. *num.*14.
M.Cornejo. *&* 25. M. Cornejo *de ſuſpenſ. diſput.*5. *dub.*1.
Auila. *dict.*1. Auila 3.*part. diſput.*6. *concluſ.*4. Saytus
Saytus. Suarez. *lib.*4.*cap.*16.*num.*24.Suarez *de cenſuris,diſp.*29.
*sect.*1.*num.*19.*&* 20. & *diſp.*31. *sect.*1. *num.*32.
Salzedo. *in fine.* Salzedo *in praxi,cap.*26. *littera E,* §.4.
Zerola. *Nec illud.* Zerola *in praxi, part.*2. *verb.Demiſ-*
Bonacina. *ſoria, pag.*4.§.1.*Quæ pœna.*Bonacina *de ſuſpenſ.*
*in particulari, diſp.*3. *quæſt.*1.*punct.*11. *num.*28.
Fragoſ. Fragoſus 2.*part. lib.*8. *diſp.*18.§.4 *n.*8. *verb.Re-*
Leandr. *ſolutio.* Leandrus *de ſuſpenſ. tract.*4. *diſp.*5.*q.*4.
Machad. Machado *tom.*2.*lib.*4.*part.*1.*tract.*3.*document* 6.
Bellan. *num.*1. Bellan. *de Sacrament. diſput.*15.*dub.*13.
Diana. *num.* 35. Diana 5. *part. tract.*10. *Reſolut.*23.
Alterus. Alterus 1.*part. de ſuſpenſ. diſp.*10. *cap.*1.*dub.*4.
Hurtad. §.*Reſpondeo,in fine.* Hurtad. *de ſuſpenſ.diffic.*12.
Palaus. *num.*31.Caſtro Palaus *part.*6.*diſp.*4.*punct.*9.*n.*4.
& multi alij apud ipſos, & tot Doctores cita-
ui ad remouendum ſcrupulum Domini mei
Epiſcopi.

23. Optimè probatur noſtra concluſio ex *cap.*
C.Nuper. *Nuper, de ſententia excommunic.* Ibi dicitur:
*Cum conditor Canonis abſolutionem ſibi non re-*
*ſeruat, tacitè inferiori concedit.* Et quamvis
Textus loquatur de excommunicatione, ta-
men eadem ratio militat in ſuſpenſione, &
ratio aſſignata in Text. cur talis poteſtas ad
abſoluendum detur inferiori, non eſt quia ex-
communicatio impedit ſuffragia, ſed quia
conditor Canonis abſolutionem *ſibi non re-*
*ſeruat*,quod locum habet in ſuſpenſione.Dein-
de probatur hac ratione. Datur diſcrimen in-
ter cenſuram reſeruatam, & non reſeruatam,
quod nullum aliud eſt, niſi quod in reſeruata
voluit Superior, vt à nullo alio daretur abſo-
lutio, niſi ab ipſo;in non reſeruata voluit, vt
ab alio poſſet dari abſolutio.

24. Et in propoſito caſu, quod ille,qui ordina-
tus ſine demiſſoriis poſſit ab Epiſcopo diſpen-
Trident. ſari,conſtat ex Concilio Trident.*ſeſſ.*23.*cap.*8.
*de Reform.* vbi ad finem ait Concilium, *Ordi-*
*natus ad ſuſceptorum Ordinum executionem,*
quamdiu *proprio Ordinario videbitur expedire,*
*ſit ſuſpenſus.* Vbi iuxta mentem Concilij à
Declaratio *proprio Ordinario.* Quædam Declaratio Car-
Cardinal. dinalium ſic habet: *Talem ordinatum abſoluere*
*pertinet ad illum Epiſcopum,ad quem pertinebat*
*dare demiſſorias.*

25. Nec contra hoc facit Bulla Pij II. quæ in-
Pius II. cipit: *Cum ex ſacrorum*, quia præterquam
quod abſolutio diſpenſationis non ſit reſer-
Clem. VIII. uata, prædicta Bulla reuocata eſt à Clemen-
te VIII. per aliam, quæ incipit: *Romanum*
*Pontificem*, & eam reducit ad terminos iuris
Barboſa. communis; vt notant Barboſa *de Epiſcopis,*
Bonacina. *part.*2. *allegat.*8. *num.*24. Bonacina *de cenſu-*
*ris, in particulari, diſput.*3. *quæſt.*1. *punct.*11.
*num.*28.

26. Ad argumentum in oppoſitum adductum
patet ſolutio ex dictis in concluſione: ad id,
quod dicitur de Parocho, quia nec ipſe, nec
alius Confeſſor Ordinarius poteſt talem ſuſ-
penſionem tollere, quia tantum habent iu-
riſdictionem in foro interiori, ſeu ſacramen-
tali, in quo nequeunt ſuſpenſionem auferre,
quamvis valeant excommunicationem, quia
ſuſpenſio non impedit abſolutionem à pecca-
tis,ſicut impedit excommunicatio.

## QVÆSTIO III.

*An ſuſpenſus ab ordine inferiori, cen-*
*ſeatur, & habeatur ſuſpenſus ab Or-*
*dine ſuperiori, vt illum exercens in-*
*currat irregularitatem, & mortali-*
*ter peccet?*

### SVMMARIVM.

27 *Suſpenſus à maiori non eſt ſuſpenſus à minori.*
28 *Prima ſententia negat.*
29 *Tamen eorum fundamentum non conuincit.*
30 *Aliqui concedunt, ſi vnus ordo poteſt exerce-*
*ri ſine alio.*
31 *Oppoſita ſētētia vera, licet mortaliter peccet.*
32 *Optimè probat M.Cornejo.*

SVppono quod ille, qui eſt ſuſpenſus à Su- 27.
periori Ordine, non inde eſt ſuſpenſus ab
inferiori: nam qui ſuſpenſus eſt à Sacerdotio,
ne Miſſas celebret, nec inde ſequitur quod ſit
ſuſpenſus à Diaconatu, vel Subdiaconatu, vt
non valeat vnam Epiſtolam, vel Euangelium
cantare: nam qui prohibet maius,non prohi-
bet id quod minus,& talis prohibitio eſt odio-
ſa,ac proinde non eſt imponenda ſine expreſſo
iure, quod in præſenti non datur.

Tota quæſtio eſt, an ſuſpenſus ab inferiori 28.
ordine, valeat recipere, & exercere actum Su-
perioris Ordinis: Multi,& graues Doctores ne-
gant, quia Ordo inferior ſupponitur à Superio-
ri, tanquam illius fundamentum,ergo ſublato
ipſo fundamento, ſeu ordine inferiori,corruit,
& non perſiſtit illud, in quo innititur.

Tamen ratio non multum conuincit: nam 29.
Sacerdos, qui manibus, ac pedibus caret,non
valet Miſſam celebrare, nec Euangelium, vel
Epiſtolam in ipſa Miſſa canere,& tamen bene
poteſt confeſſiones audire, & tamen decenter
celebranti,non valet miniſtrare,vt Diaconus,
vel vt Subdiaconus.

Vnde multi Doctores apud Suar. *tom.*5.*ad* 3.*p.* 30.
*diſp.*26.*sect.*4.*n.*8. dicunt hoc licitum eſſe,quan- Suarez.
do actus Ordinis Superioris,poteſt exerceri,&
fieri, ſine interuentu actus Ordinis inferioris,
non verò quando illum inuoluit, ex quo inde
inferunt, quod ſuſpenſus à Diaconatu poteſt
audire confeſſiones, baptizare ſolemniter,&c.
non tamen Miſſam celebrare, quia tunc cum
ſtola, & manipulo debet legere Euangelium,
quod eſt actus Diaconatus; & hanc ſententiam
dicit Suarez probabilem.

Probabiliorem exiſtimat tamen oppoſi- 13.
tam ſententiam,vt etiam nobis videtur,& eam
tenent M.Cornejo *tom.*2. *tract.*5. *diſp.*2.*de ſuſ-* Cornejo.
*penſ.dub.*2 *q.*3.§.*Limitatur hac.* Ægid.Coninch. Coninch.
*diſp.*15. *dub.*2. *n.*10. Præpoſitus 3.*p.quæſt.*3.*de* Præpoſit.
*ſuſpenſion.dub.*2.*num.*15. Layman *lib.*1.*tract.*5.
*part.*3. *cap.*1. *num.*6. Diana 5.*part. tract.*10. Diana.
*Reſol.*5. licet iſte talis exercens actum Ordinis
Superioris, cui Ordo inferior eſt prohibitus,
valdè indecenter agat,& contra rectum Ordi-
nem, ac proinde peccare mortaliter videatur,
tamen iuxta prædictos Auctores irregularita-
tem non incurrit, quia iſte talis non facit ali-
quid directè ſibi per cenſuram prohibitum,ſed
per

per quandam connexionem, ac conſequutionẽ illius,ad quod non eſt impeditus,& ſuſpenſus;irregularitates,& pœnæ non ſunt extẽdendæ vltra caſum expreſſum in iure, quæ ſunt intelligenda, quando per ſe ſolum exercet talem actum,v.g.vt Diaconus cantat Euangelium.

32. Cornejo. Et hoc totum optimè probat M. Cornejo, quia talis ſuſpenſio fuit tantum determinata à tali ordine inferiori, quia cenſura ex ferentis voluntate pendet. Argument. *cap. Cum voluntate, de ſententia excomm.* & *l. Si quis, ff. ſi certum petat.* ab eo tantum ſuſpenſus erit à quo lex, vel iudex ſuſpendere voluit, ſicut Epiſcopus, qui primam tonſuram illitterato confert, vt habetur *cap. fin. de temporibus ordinationum, in 6.* à collatione tantum primæ tonſuræ ſuſpenditur, & non à collatione Superiorum ordinum, vt notat Gloſſa *in dicto cap. final. verb. Dumtaxat,* quia ſic Pontifex ita velle ſignificauit, vt ſecundum rectum ordinem in eo puniatur, in quo peccauit, ſic & hic in præſenti dicendum.

Cap. Cum voluntate. Cap final. Gloſſa.

# RESOLVTIO L.

## *De Teſtibus.*

### QVÆSTIO PRIMA:

### *An in iudiciis Regularium nomina teſtium ſint manifeſtanda?*

### SVMMARIVM.

1 *Quæſtio hac maximè agitata quotidie.*
2 *In leuibus cauſis & vbi nullum reo eſt periculum, non ſunt publicanda.*
3 *Si Religioſus accuſatur à ſæcularibus, nomina publicanda.*
4 *Si per ſtatutum Religionis eſt prohibitum, vt teſtium nomina non publicentur, non ſunt danda.*
5 *Multi Auctores tenent, quod etiam in cauſis grauiſſimis Religioſorum non ſunt teſtium nomina publicanda.*
6 *Probatur tum ex ſtatuto Toletano, tum ex iure, & n.7.*
8 *Alij Auctores tenent, quod in cauſa grauiſſima ſint danda, quod probatur ex* cap. finali, de Hæreticis.
9 *Iudex multa prudentia, ac Dei timore in hoc negotio procedat.*

1. Diana. Hæc quæſtio valdè frequenter eſt agitata in hac Regia Ciuitate circa Tribunal Illuſtriſſ. D. Nuntij, & ait Diana *citandus*, quod dum ſcriberet, maximè caſus præſens ventilabatur in Congregatione deputata pro negotiis Epiſcoporum, ac Regularium, & vt clarè procedamus certa ab incertis ſeparemus pro culparum, ac teſtium diuerſitate, & Religionum Conſtitutionum.

2. Et primò, conueniunt Auctores, quod in leuibus cauſis, in quibus nullum reo imminet periculũ, nec in honore, nec fama, nec in his, quæ ad eius vſum pertinent, valdè prudenter facit ſuperior, qui denuntiatorum, & teſtiũ nomina occultat, id enim maximè conducit ad animarum tranquillitatem, & pacem, inter Religioſos conſeruandam, è contrario iuſtè timeri poſſunt rixæ, & odia, in Religionis perniciem, & perturbationem excitanda.

Secundò, ſupponendum, quod quando Religioſus accuſatur ab extraneis, ac laicis, ei ſunt manifeſtanda teſtium nomina, vt tenent Rodriguez *tom.2. quæſt.3. art.1. in fine,* & *quæſt.15. art.1. in fine.* Diana *part.11. tract.3. Reſolut.7. in fine, §. Deinde nullo.* Quia laici multoties Religioſis infeſti ſunt, & valdè verendum eſt, ne per iniuriam eos falſis accuſationibus, & depoſitionibus opprimere conentur; *cap. Laicos, cap. Laici 2 part.7.* & *cap. de cætero, de Teſtibus.* 3. Rodrig. Diana.

Tertiò, ſuppono, quod ſi per ſtatutum Religionis prohibetur, ne teſtium nomina pro pace conſeruanda publicentur, tunc non ſunt danda: nam in tali euentu cum tota Religio in tali ſtatuto conſentiat, vt ſupponitur, etiamſi aliquis particularis Religioſus reus læſionem aliquam patiatur; non reuelatis ſibi teſtium nominibus; id non obſtat; quia paruæ huic læſioni videtur renuntiaſſe per tale ſtatutum Religionis, quam voluntariè elegit; & in hoc caſu magis præponderat bonum commune pacis totius Ordinis, quam parua læſio ipſius particularis in cognoſcendo teſte ſibi contrario; cui paruæ læſioni renuntiatur per tale ſtatutum. Et maius eſt quod faciunt Patres Carthuſiani, qui per ſtatutum generale abſtinent à carnibus, etiam in hora, & periculo mortis, quia pro bono communi totius Religionis renuntiant bono proprio vitæ conſeruandæ per eſum carnis in bonum commune Religionis, & etiam aliud exemplum tradit Sanchez *tom.1. in Decalog. lib.6. cap.18. num.43. & ſequentibus,* vbi probat licitum eſſe in aliqua Religione ſtatutum, vt crimen ſecretum in certa materia reueletur Prælato (maximè quando Prælatus eſt grauis, pius, ac prudens) idque non præmiſſa correctione fraterna: quia inquit tota Religio, & quilibet Religioſus renuntiauit iuri ſuo, vt prius corrigatur per correctionem fraternam, quam denuntietur Prælato, quod probat proximè citato exemplo Carthuſianorum, & pro hac ſententia citat Bañez, Valentiam, Pettrum Ledeſmam, & Ribadeneiram. Si hoc licet Carthuſianis, & aliis in denuntiatione delicti ſecreti, modo prædicto ratione ſtatuti facti in ſua Religione; à fortiori licitum erit, ſi talis Religio ſtatutum habeat, ne teſtium nomina publicentur, pro maiori pace, & quiete conſeruanda in Religione, in hoc minus periculum imminet, quam in duobus proximè citatis exemplis. Ita Portel. *tom.1. Reſponſ. Moral. part.1. caſu 25. n.14.* & pro hoc etiam facit Rodriguez *tom.2. quæſtion. q.3. art.1. ad finem,* citans Hoſtienſem, & alios. 4. Sanchez. Bañez. Valentia. Ledeſma. Ribaden. Portel. Rodrig. Hoſtienſ.

5. Tota difficultas eſt, an in cauſis criminalibus grauiſſimis, in quibus de grauiſſima punitione Rei agitur, grauiſſiméque eius fama, & honor periclitatur, tunc teſtes ſint publicandi. Communis ſententia eſt; quod teſtes non ſint publicandi. Ita Rodriguez *citatus.* Alderete *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.1. cap.24. num.8. & 9.* Pellizarius *tom.2. tract.9.* Rodrig. Alderete. Pellizar.

Vict.Manc. Portel. Miranda.

*cap.4. ſect.2. num.115.* Victorinus Mancus *de modo procedendi, cap.7.n.8.* Portel. *citatus eodem,n.14.* Ita mordicus huic ſententiæ adhæret Miranda *q.23. art.1. concl.2.* vt dicat quod in hac parte procedendum eſt in cauſis Religioſorum,vt in cauſis fidei,quod non videtur probandum,quia crimen hæreſis eſt omnium turpiſſimum,ac maximè execrabile,& quod in eo obſeruatur,non in quocunque alio crimine eſt obſeruandum.

6. Statutum Toletan. Portel.

Probatur primò, quia in Ordine Minorum datur ſtatutum generale Toletanum,quod Prælati non dent Reo nomina teſtium, niſi fortè quando viderint periclitari iuſtitiam Rei in grauiſſima cauſa , quod ſtatutum à Sede Apoſtolica eſt confirmatum, teſte Portel. *in dubiis Regular.verb.Correctio fratern.§.Index,n.12.* & tale ſtatutum non fuiſſet editum,ac promulgatum à Patribus tam doctiſſimis Religionis tam grauiſſimæ,niſi eſſet iuſtum, Sanctum, ac laudabile ad multa odia,controuerſias.ad diſſenſiones euitandas ; aliter enim non fuiſſet confirmatum à Sancta Sede Apoſtolica.

7. Honor.III. Bonif.VIII. C.Qualiter.

Probatur ſecundò,ex *cap.finali,de Monach. ſtatu.* vbi expreſsè Honorius III. determinat, quod in cauſis Regularium procedatur abſque iudiciorum ſtrepitu. Vt nempe in prædictis Regularium cauſis ſeruetur ſubſtantia iuris, non verò illius apices,vt pro maiori quiete Religionis conceſſit Bonifacius VIII. vt referam *infrà , quaſt.4.* quod autem reuelatio nominum teſtium non pertineat ad ſubſtantiam iuris probatur ex praxi Rectiſſimi Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis , in quo exactiſſimè ſubſtantia iuris obſeruatur , & tamen in illo nomina teſtium non reuelantur, ergo non ſunt de ſubſtantia iuris. Et confirmatur ex *cap.2. Qualiter , & quando ,* alias 24 *de accuſationibus.* Vbi poſtquam Summus Pontifex ordinauit , quod teſtium nomina ad Rei defenſionem exhibeantur. Concludit tamen in fine capitis : *Hunc tamen ordinem circa Regulares perſonas non credimus vſquequaque ſeruandum.*

8. Martin. Rojas. Salzedo.

Tamen ſunt graues Auctores , qui tenent, quod in re grauiſſima, quando honor,fama,ac auctoritas Religioſi multum periclitatur ob tacita teſtium nomina, quod ei ſint publicanda. Ita Martinus de S. Ioſeph. *in ordine iudiciario, cap.14.num.1.* Rojas *ſingul.140.* Salzedo *ad Bernard. Diaz. cap.128. littera C.* Nam Reus non eſt priuandus conuenienti medio ad ſui defenſionem : nam *cap. finali , de hæreticis, in 6.* vbi diſponit Pontifex,vt teſtium nomina taceantur,ob magnum periculum,quod eis inde euenire poteſt , quod ibi explicat Gloſſa *verb.Periculum,* eſt mors propria, vel ſuorum, & deuaſtatio ſubſtantiæ ipſorum. Tunc ſubdit Textus ; *Ceſſante verò periculo ſupradicto,accuſatorum,& teſtium nomina , prout in aliis fit iudiciis, publicentur.*

9. Diana. Archidiac.

Vnde hanc quæſtionem concludo cum Diana *p.9. tract.3. Reſol.7.* Vt Regularis ſuperior magna cum prudentia, ac Dei timore conſideret grauitatem criminis,grauamē,& iniuriam, quam patitur Reus, & etiam periculum imminens teſtibus;vnde cum ipſo Diana verbis Archidiaconi concludo. *O tu quicunque Iudex, in tali cauſa bene aduerte verba iſta , non dicit leue periculum,ſed graue,noli igitur reum priuare debito iuris ordine,ſine magna cauſa,quoniam hoc fieri non poteſt ſine offenſione Dei.*

---

## QVÆSTIO II.

### *An Prælati Regulares valeant compellere ſuos ſubditos ad iurandum in cauſis ciuilibus ſæcularium?*

### SVMMARIVM.

10 *Religioſus non poteſt iurare in iudicio ſæculari ſine licentia ſui Prælati, ſi iuret, tenet iuramentum.*
11 *Hanc licentiam etiam dare poſſunt Prælati Conuentuales.*
12 *Iudices , & Principes non poſſunt cogere Regulares ad iurandum.*
13 *Religioſi in Aduanis vt ſua,v.g. triticum relaxentur à gabellis , tenentur iurare verum ad mentem præpoſitorum.*
14 *Si Religioſi coacti iurant in cauſa ſanguinis, non contrahunt irregularitatem.*
15 *In cauſa ciuili ad iurandum non poſſunt cogi à ſuis Prælatis,quidam negant.*
16 *Probabilius alij affirmant.*

AD hoc vt Religioſus ſit teſtis alicuius cauſæ iudicialis in iudicio laico,ac ſæculari,requiritur licentia ſui Superioris,quia Religioſus mortuus eſt mundo, & non habet nec velle,nec nolle,niſi ex voluntate ſui Prælati,de quo late agit Sanchez *lib.6.Decalogi,c.13.n.21.* Deinde quia Iudex ſæcularis non ſit Superior Religioſi teſtificantis,non poteſt ab illo exigere teſtimonium,& maximè cum iuramento,niſi Religioſus ſe illi ſubiiciat, ad quod neceſſaria eſt licentia proprij Prælati , ita Angelus *verb. Teſtis n.3.* ſi tamen teſtificetur ſine tali licentia, teſtimonium valebit. Cum nullibi ſit irritum; & potius interpretanda eſt res vt valeat, quam vt pereat. Syluest.*verb.Teſtis,q.1.Dict.1.* Molina *tom.1.de iuſt.diſp.127.* M.Lezana *tom.1.c.9.n.16.* 10.

Sanchez. Angelus. Syluest. Molin. Lezana.

Hanc autem licentiam dare poſſunt non ſolum Prælati ſupremi, vt Generales, Prouinciales , ſed etiam Conuentuales immediati, Priores videlicet, Guardiani , Rectores , cum verè ſint Prælati , & habeant veram iuriſdictionem in ſuos ſubditos. Ita Rodriguez *tom.2. q.10. artic.4.& 5.* Portellus *in dubiis Regular. verb. Abbas , n.10.* 11.

Rodrig. Portel.

Iudices, ac Principes ſæculares non poſſunt cogere Regulares ad iurandum, ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus , non ſolum propter exemptionem,& immunitatem Eccleſiaſticam ipſorum , ſed etiam ob multa priuilegia illis conceſſa, de quibus Rodriguez *cit.q.10. art.2.* Specialiter *Eugenij IV. pro Caſſinenſibus in Bulla 7.n.17.* & *Bulla 9. n.13.* apud eundem Rodriguez *in Bullario inter Bullas eiuſdem Eugenij.* Peirinus *tom.1.Priuileg.Minimor.Conſtitut. 2.Iulij X I. n.149.* 12.

Rodrig. Eugenius. Peirin.

Obiter tamen nota , quod tam Præſides, quam emptores gabellarum poſſunt exigere iuramentum à Regularibus , quod res , v. g. triticum,oleum,&c.quæ per Duanas tranſeunt, nomine dictorum Regularium , ſint ipſorum, & ad ipſorum vſum deputatæ ; & tenentur dicti 13.

dicti Regulares ad mentem ipſorum exigentium iuramentum iurare ſimpliciter,non vtendo aliqua æquiuocatione,vel amphibologia.Et ratio eſt, quia licet abſolutè non poſſint Iudices ſæculares compellere ad iurandum Regulares: ſuppoſito tamen,quod iſti velint res illas, quas dicunt eſſe ad vſum proprium, ſine ſolutione gabellæ relaxari, æquitas iuſtitiæ poſtulat,vt ad iurandum ſincerè in veritate compellantur,maximè,quia illud vertitur in commune damnum Reipublicæ:nam tales gabellæ,& tributa ad illius ſuſtentationem, ac defenſionem,ab inimicis pertinent. Syluest. Ita Syluester *verb. Iurament.3.p.q.2.& verb.Mendac.q.6.* Sanchez. Sanchez *lib.3.in Decalog c 6.n.35.* Lezana. M.Lezana *tom.1.c.11. n.25.* Bonacina. Gauant. & citat Bonacinam,Gauantum,& alios. Idem dicendum in eo caſu, quo Religioſi coguntur iurare a cuſtodibus vrbis tempore peſtis, an veniant ex loco peſte infecto,propter eaſdem rationes. Ita cum citatis Auctoribus Candidus. Candidus *tom.2. diſquiſit. Moral. diſquiſit.26. art.3. dub.8.*

14. A ſuis tantum Prælatis Regulares poſſunt habere facultatem iurandi coram ſæculari Iudice,non tamen in cauſa ſanguinis,vt eſt communis doctrina, alias incurrent in irregularitatem:ſi verò hoc faciant vrgente præcepto,vel graui metu incuſſo,tunc cum non faciant ſponte, non contrahunt irregularitatem, vt tenent Coninch. Præpoſit. Cornejo. Coninch *de Sacram.diſp.18.dub.10.n.56.* Præpoſit.*3.p.q.5.de irregul.dub.13.n.105.*M.Cornejo *de irregularitate, diſp.14.dub.1.* Tamen ſemper præmittenda eſt proteſtatio. Vt ſupra dixi de accuſatore.

15. An verò Regulares cogi poſſint à ſuis Superioribus ad teſtificandum in cauſa ciuili coram Iudice ſæculari:in re magni momenti,& ponderis eſt quæſtio principalis. Bordon. Negat Bordon. *tom.2. Reſol.58. n.11.* quia Superior Regularis, non poteſt aliquid præcipere ſuis Religioſis, niſi titulo obedientiæ, quam illi promiſerunt in ſua profeſſione,per quam ſe obligauerunt ad obediendum in iis,quæ ſpectant ad ſtatum Religioſum, iuxta diſpoſitionem regulæ, quam profeſſi ſunt,ſed ferre teſtimonium in fauorem ſæcularium, non ſpectat ad ſtatum Religioſum, nec in eorum regula continetur, ergo præcipi non poteſt.

16. Rodrig. Peirin. Lezana. Oppoſita ſententia mihi videtur verior,eam tenent Rodrig. *tom.2.q.10.art.2.* Peirin.*tom.1. Priuil.Minim.in Conſtit.2.Iulij II.n.147* M.Lezana *tom.1.c.11.n.24.*Quia multum intereſt ad bonum Reipublicæ, ac ad Dei obſequium, & gloriam, vt veritas pateſiat,ac manifeſtetur,& Religioſus ratione ſui perfecti ſtatus aſtringitur ad procurandam Dei gloriam, & eius obſequium,ac commune bonum; & ex his patet ſolutio ad fundamentum contrarium.

## QVÆSTIO III.

### *Ad quid teneatur teſtis falſus, ex cuius teſtimonio multa damna ſunt illata Reo?*

### SVMMARIVM.

17 *Caſus deplorandus.*
Sylueſtra Opuſcula.

18 *Si Reus iam erat conuictus, non datur obligatio reſtituendi.*

19 *Qui depoſuit falſum non ſcienter, nec ex lata culpa,non tenetur ad reſtitutionem.*

20 *Qui ſcienter, & ex notabili negligentia dedit teſtimonium falſum, tenetur ad reſtitutionem.*

21 *Teſtis falſus etiam cum magno periculo ſuo tenetur retractare ſuum dictum,ſi intelligit profuturum.*

22 *Maximè timēda opinio cuiuſdam Auctoris. Si reuocatio non eſt profutura, non tenetur. Ibidem.*

23 *An ſi Reus dicat ſe parcere, & dimittere iniuriam.*

Ait Diana *4.p.tr.4. Reſol.99.* quod in hac materia ſcribit cum magno animi dolore,quod ego etiam dico ob multos,& varios caſus,qui ad manus meas venerunt,& non agimus de pœnis in iure appoſitis contra falſarios,ac periuros, ſed agimus de his, quæ ſpectant ad forum conſcientiæ. 17. Diana.

Primò,dicendum eſt cum Pitigiano *in Practica criminali Canon de teſtibus,c.0. fol.193.* & Diana *3 p.tract.5.Reſol.106.alias 105.* Quod ſi Reus erat iam conuictus per multos teſtes, & teſtimonium illius ſuperueniens, nihil eſt cit, nec pœna ex tali teſtimonio eſt addita, nec inde Iudex magis commotus eſt ad pœnam infligendam, quia tamen, etſi Reo fiat iniuria, tamen tale teſtimonium non eſt cauſa efficax damni, quia iam erat illata, inde non datur obligatio ad reſtitutionem. 18. Pitigian. Diana.

Secundò. Pitigianus *citatus*, cum Caietano *2.2.q.70. artic.4.* Petro à Nauarra *lib.2. cap.2. n.253.*cum aliis,quod qui depoſuit falſum,non ſcienter,nec ex lata culpa,ſed ex inaduertentia, vel obliuione,ratione cuius damnum contigit, quod iſte non tenetur ad reſtitutionem, non ratione rei acceptæ,quia nihil recepit, vt ſuppono, vel ratione iniuſtitiæ, vel damni, quia cum ignoranter intulerit tale damnum, non fuit præuiſum,& ideò non peccauit, vt tenent Leſſius *lib.2. cap.1. dub.6.* Becanus *2. 2. de iuſtitia, & iure, quæſt.70. de teſtibus, quæſt.5. concluſ.2.* 19. Pitigian. Caietan. Petr.Nauar. Leſſius. Becanus.

Certa concluſio, qui ſcienter, & notabili negligentia dedit teſtimonium falſum, tenetur ad reſtituendam famam, & totum damnum illatum; & ratio eſt manifeſta, quia per iniuſtitiam fuit cauſa totius damni, quod Reus patitur. In hac concluſione conueniunt omnes Theologi, ac Canoniſtæ, proindéque ſi fecit ſcienter, ac cum notabili negligentia tenetur ad reſtituendum totum damnum; ſi verò fecit, aliqua leui, vel mediocri culpa, ſeu negligentia tenetur ad reſtituendam partem damni.Ita Sotus *lib.5.quæſt.7.art.4.*Nauar. *cap.25.num.4.*Sanchez *tom.2.conſil.lib.6.cap.5. dub.21.num.2.* Fagundez *in 8.præcept.Decalog. lib.8. cap.42. num.1.* M. Lezana *tom.4. verb. Teſtis,num.4.* 20. Sotus. Nauarr. Sanchez. Fagundez. Lezana.

Quæſtio tamen eſt,an iſte falſus teſtis teneatur ſuum dictum retractare, quando ratione ſui falſi teſtimonij, mors, mutilatio, vel aliquod graue damnum eſt inferendum, ad quod dicimus maximè teneri, ſi id profuturum putat, quamvis ſibi ſimile pœnæ periculum timeat: nam vnuſquiſque tenetur reſarci- 21.

reſarcire damnum, quod alteri iniuſtè intulit, etiam cum pari damno ſuo, melior eſt conditio innocentis, quam delinquentis. Leſſius *lib.2.cap 30. dub.7. n.53.* Syluester *verb.Teſtis, q.10.* Angelus *verb.Teſtis,n.30.* D.Anton. *p.2. tit.1. part.19. §.7.* (Leſſius. Syluest. Angelus. D.Anton.)

22\. (Vutherus.) Timeant falſi teſtes ſententiam Vutheri Streueldorff. in D.Thomam *de iuſtit. & iure, q.70. art.4. concl.3.* vbi ait, quod teſtis falſus debet reuocare ſuum dictum, licet iſti teſti ex reuocatione maius damnum immineat: nec obſtat, quod dubitet, an reuocatio ſit profutura, quia quilibet quod ſuum eſt experiri, & tentare debet.

23\. (Petr.Nau.) Tamen Petrus Nauar. *de reſtit. lib.2. cap.3. n.251.* exiſtimat; quod ſi retractatio nihil eſt profutura, quod teſtis falſus non tenetur illam facere, ſed reſtitutionem damnorum, quocunque commodo modo debet facere. Et hanc ſententiam video apud Viros doctos practicari, & in illa eſt Diana *p.4. tract.4. Reſol.99.* (Diana.) & ſubdit quod ſe recipiat in loco tuto, vt inde valeat ſuam ſententiam reuocare, ſed parum vtile erit.

24\. Caſus contigit. Quod quidam homo nobilis, qui habebat filios, & familiam per falſos teſtes condemnatus ſit ad furcá, & confiſcationem bonorum, homo cum duceretur ad furcam, ex ingenti charitate dixit, quod omne malum ſibi illatum parcebat inimicis ſuis, eiſque, qui contra illum tam dirum falſum teſtimonium protulerunt.

An iſti falſi teſtes teneantur ad faciendam reſtitutionem filiis. Reſpondi affirmatiuè, quia iſti falſi teſtes magnam iniuriam intulerunt filiis: nam ipſi ex tali parentis morte infamiam multam contraxerunt, ac priuationem bonorum paternalium, quæ ex hæreditate patris eis euentura erat, proindéque Pater dimiſit ea, quæ ad ſe pertinebant, non tamen illa, quæ erant filiorum, cum tanto ipſorum detrimento, ac damno.

---

## QVÆSTIO IV.

### *In cauſis Religioſorum procedendum eſt ſine ſtrepitu iudiciario, ac non ſeruatis apicibus iuris; & quid ſint iſti apices iuris?*

### SVMMARIVM.

25 *Prælati procedant in cauſis Religioſorum non ſeruatis apicibus iuris.*
26 *Quod etiam priuilegio conceſſit Bonifacius Octauus.*
27 *Quinam ſint apices iuris.*
28 *Quænam ſint de iuſtitia iuris.*
29 *Quid de plano inſpecta veritate.*

25\. (C.Qualiter. C.Olim C.Per tuas.) IN cauſis Religioſorum Prælati Regulares poſſunt, & debent procedere ſine iudiciorum ſtrepitu, non ſeruatis apicibus iuris, vt ipſa iura diſponunt, ac determinant, *cap.Qualiter,24.de Accuſat.* & *cap.Olim,26.eadem.* Et *cap.finali, de ſtatu Monachorum,* & *cap.Per tuas,32.de Simonia.* Et ita liberius, & facilius poſſunt prædicti Prælati contra perſonas Religioſas procedere, non ſeruatis prædictis apicibus, eas puniendo, priuando, ac remouendo à ſuis Officiis, ac adminiſtrationibus, vt expreſsè habetur *in citatis Capitibus qualiter, & per tuas, in fine.*

Quod inſuper ex priuilegio conceſſit Bonifacius VIII. vt non teneantur Religioſi in ſuis cauſis procedere, apicibus, & rimulis iuris ſeruatis, *Sed ſecundum conſuetudines approbatas, & generalia facta, & facienda ordinis inſtituta.* Quod ipſe Pontifex explicans declarat, dicens: *Quod licet Prælati omnes, ad apices iuris ex ſupradicta conſtitutione non teneantur, vt ſunt citationum interualla, dilationes interlocutoriæ, & cætera huiuſmodi, quæ non ſunt de eſſentia iuris, non tamen poſſunt in actibus iudicialibus pro eorum arbitrio procedere, ſed iure diuino, ac naturali ad ſubſtantialem iuris ordinem tenentur.* Procedendum ergo eſt iuxta Apoſtolicas Conſtitutiones, excluſis apicibus iuris. 26. (Bonif.VIII.)

Apices autem iuris ſunt, vt explicant M.Thomas de Ieſu *de viſitat. Regular. tract.3. cap.1.* Portel. *in dubiis Regular. verb. Correctio fraterna,num.50.* Bordon. *tom.2.Reſol.36.n.90.* vt iudicium fiat tali loco, vel tali die; vt citatio fiat tali, & tali modo verborum, vel quod tale tempus certum aſſignetur litigantibus, & appellantibus, & quod admittantur interlocutoria, & quod dilationes interponantur; & inſuper Portel. *citatus* exiſtimat, quod teſtium publicatio cum ſuis nominibus ſint, & pertineant ad apices iuris, & ideo quod talis nominum publicatio non ſit facienda in Religione: vide *ſuprà in hac Reſolut.quæſt.1.num.4.* de quo egi. 27. (Thom. de Ieſu. Portel. Bordon.) (Portel.)

Procedendum eſt ergo in cauſis Regularium, vt notat M.Lezana *tom.1. cap.27. n.26.* *Simpliciter, ſummariè, de plano, & ſola veritate facti inſpecta.* Quæ ferè in re idem valent, ac ſignificant *ſimpliciter*, vt ex multis probat Barboſa *Dict.368.num.3.* prout proceditur ad litteram, & factum prout iacet, & contigit excludendo calumniatorias, & doloſas dilationes; inanes, & friuolas exceptiones. *Summariè:* ſecundum Bartol. *in extrauag. ac reprim. ver. Summariè*; abbreuiando & tanquam in Compendio recapitulando, & ſolum exhibendo quæ pertinent ad eſſentiam iudicij, vt nempe Reus citetur, audiatur, detúrque ei tempus defenſionis cum aduocato, & vt probationes legitimæ, exceptiones vtiles, appellationes neceſſariæ concedantur, & alia non recipiant. 28. (Lezana.) (Barboſa.) (Bartol.)

*De plano* vt procedatur ſincerè, quolibet die etiam feriato, omni tergiuerſatione, & vana exceptione dimiſſa. *Sola veritate facti inſpecta* ipſa re ſecundum ſe perpenſa, & conſiderata, reiectis quæ non ſunt de iure naturali, diuino, ac Gentium. Ita Thom. de Ieſu *citatus*, & Aldrete *lib.1. de diſciplina Regul. cap.8.* & his manet impoſitus finis in die Sanctiſſimæ Annæ Matris Domini mei Ieſu; faciat ipſe, vt in eo omnis noſtra actio, cogitatio, ac mens, conſiſtat, ac perſiſtat. 29. (Thom. Aldrete.)

OPVSCV

# OPVSCVLVM III.

# PRÆCLARA MAGNI Parentis Eliæ Præeminentia.

Matth. 13. AIt Chriſtus D. Matth.13. *Omnis ſcriba doctus in Regno cælorum profert de theſauro ſuo noua, & vetera.* De hoc Tractatu multi magni viri multa, & præclariſſima dixerunt, quæ tanquam prima fundamenta breuiter attingam, & aliqua etiam (Deo dante) ex noſtro tenui theſauro, ſeu pauperculo penu proferemus.

## RESOLVTIO I.

### *De admirandis Prærogatiuis Magni Parentis Eliæ.*

DE his omnibus, ac eius præclariſſimo nomine, multiplicique eius ſignificatione, quantaque magnitudine, amplitudine, cœleſtium gratiarum, donorum, virtutum, ac meritorum à Deo nobilitatus, ac condecoratus ſit; multa dixi variis in locis, præcipuè *tom.3. in Euangelia cap.31. quæſt.11.12.13.14. 15. 16. 17. 18. & tom.1. in Apocalypſ. cap.7. quæſt.5. & cap.11. quæſt.11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & 18.* & multa etiam dicam de eius obedientia, paupertate, ac rerum contemptu, & etiam de eius puritate, ac virginitate hic *Reſol.3. quæſt.3.4. & 5.* Aliqua hic dicemus, tanquam præludium ad ea, quæ tractanda ſunt.

---

### QVÆSTIO PRIMA.

#### *De magnis meritis, ac virtutibus Sanctiſſimi Eliæ.*

#### SVMMARIVM.

1 *Ex D. Bernardo magna Eliæ elogia.*
2 *Iuſti, & Sancti ambulant in hoc mundo, Angeli ſtant in conſummata perfectione.*
3 *Elias degens in mundo, ſe formauerat perfecta virtute, veluti Angelus in cælo, & num.4.*
5 *Ignis veneratur Eliam tanquam quid cœleste.*
6 *Elias in ſumma iracundia placat iram Dei, & num.7.*
8 *Propheta non impetrant indulgentiam pro vno populo, Elias pro toto mundo.*
9 *Elias reſtaurat omnia tanquam ad imitationem Chriſti.*
10 *An Elias ſit in ſtatu merendi.*
11 *Eſto quod Elias non ſit in ſtatu merendi, inde magnum eius meritum demonſtratur.*
12 *Summa charitas Eliæ, vt ſeruiat ad ſaluandas animas beatitudine priuari vult, & num.13.*
14 *Dilato præmio maximè comprobatur amor.*

PRo huius rei commendatione ſatis eſt audire elogia Magni Eliæ, quæ nobis apponit D. Bernardus ſcribens ad Eugenium lib.4 de conſideratione, ſic de Elia ait; *Forma iuſtitiæ, ſanctitatis ſpeculum, pietatis exemplar, aſſertor veritatis, fidei defenſor, Doctor Iſraëlis, magiſter inſipientium, refugium oppreſſorum, pauperum aduocatus, iudex viduarum, oculus cæcorum, lingua mutorum, vltor ſcelerum, malorum metus, bonorum gloria, virga potentium, malleus Tyrannorum, regum pater, ſal terræ, orbis lumen, Propheta Altiſſimi, Precurſor Chriſti, Chriſtus Domini, Deus Achab, Baalitarum terror, idololatrarum fulmen.* Nil ſane elegantius, nec quid magis animi virtutes explicans dici poteſt. Tamen vberioris doctrinæ gratia ex triplici fundamento oſtendo magna merita Sanctiſſimi Eliæ. 1. D. Bernard. Elogia.

Primo ex verbis ipſiuſmet Eliæ ad Achab 3.Reg.17. num 1. *Viuit Dominus Deus Iſraël, in cuius conſpectu ſto.* Sicut & ipſe dixit ibidem cap.18. num. 15. *Viuit Dominus exercituum, ante cuius vultum ſto.* Id eſt vt explicant Angelomus, Carthuſianus, Deum ſemper animo, & corde præſentem habeo, ſemperque intendo illum amare, laudare, ac reuereri, eique in omnibus placere, nec in minimo ab eius voluntate, ac beneplacito deficere. Præclare Metaphraſtes ait: *Elias appellatus eſt Theſbites, eo quod eſſet domus, quæ ſorte obtigerat ſacerdotibus, in qua is habitabat, virtutem omnem exercens ab adoleſcentia, & flammeam efficiens animam, per ignem ſpirantem* 2. 3. Reg. 17. 3. Reg.18. Angelom. Carthuſian. Metaphraſt.

*Spiritus Sancti gratiam, qua dirigebatur, vt dignus eſſet ſtare coram Domino.*

3. Nunc verò ſublimius, ac altius rem conſideremus, ait Elias. *Viuit Dominus Deus Iſraël, in cuius conſpectu ſto. Ante cuius vultum ſto.* Perpende diuerſum modum loquendi ſacræ ſcripturæ de ſanctis Patribus, ac de primis Angelis cœleſtibus. Sancti Patres dicuntur ambulare coram Deo. De Noë dicitur

Gen. 6. Gen.6. num.9. *Noë vir iuſtus, atque perfectus cum Deo ambulauit.* Ad Abraham ait Deus

Gen. 17. Gen.17 num.1. *Ambula coram me, & eſto per-*

Gen.24. *fectus.* Et ipſe Abrahamus de ſe ait Gen. 24. num.40. *Deus in cuius conſpectu ambulo.* Et

Gen.48. Iacob benedicens ſuos nepotes ait Gen. 48. num.15. *Deus ante cuius conſpectum ambulauerunt patres mei.* Et tandem Regius vates de vi-

Pſal. 118. ris iuſtis, ac ſanctis decantat Pſalm.118. n.1. *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini*; At vero de primis ſpiritibus cœleſtibus, non dicuntur ambulare, ſed ſtare coram

Tob. 11. Deo. Sic ait Raphaël Tobiæ 11. num.15. *Ego ſum Raphaël Angelus vnus ex ſeptem, qui adſtamus ante Deum.* Sic Gabriel ad Zachariam

Luc. 1. de ſe aſtruit Luc.1. num. 19. *Ego ſum Gabriel,*

Apocal. 1. *qui adſto ante Deum*, & Ioannes in Apocalypſi ſeptem primos Angelos inuocans cap.1. num.4. *Et à ſeptem ſpiritibus, qui in conſpectu throni eius ſunt.* De quibus etiam facit mentionem cap.8. num.2. *Et vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu Dei.* Quid eſt, quod Sancti Patres, ac iuſti dicuntur ambulare coram Deo, at ſpiritus Angelici ſtare; Patres, & iuſti,

D.Chryſ. quamvis eſſent, vt explicant D. Chryſoſtom.

Rupertus. Rupertus, Beda, multa Dei gratia, ac iuſti-

Beda. tia locupletati, tamen cum eſſent in via tanquam ambulantes, ad maiora proficiebant, ac ſeſe extendebant. At ſpiritus Angelici omni plena iuſtitia, ac conſummata ſanctitate gaudent, cum illa firmiter ſtant coram Deo.

4. Quid eſt, quod Elias, non vt cæteri Patres, ac iuſti dicitur ambulare, ſed tanquam cum ſpiritibus Angelicis ſtare coram Deo? *Ante cuius conſpectum, ante cuius vultum ſto*, &

Apocal. 11. etiam Apocal. 11. num.4. de ipſo, ac Henoch dicitur: *Hi ſunt duo oliuæ, & duo candelabra in conſpectu Domini terræ ſtantes.* Tanta virtutum vbertate, ac pinguedine ſe Elias ad quandam Dei ſimilitudinem, quantum fas eſt homini, ſe efformauerat, ac compoſuerat, vt viuens in terris iam videretur in cœlis cum cœleſtibus ſpiritibus degere, & inde tanta ſublimitate donatus eſt, vt Dei nomine particeps fieret: nam Elias idem eſt, *ac Deus Domini*,

D. Ambr. pulchrè D. Ambroſius lib. 1. de Cain cap.2. magno elogio Eliam exornat, & ait: *Victor paſſionum, nec vllis captus illecebris, qui omnem iſtam ſecundùm corpus habitationem cœleſtis puritate conuerſationis obduxerat, mentem regens, carnem ſubijciens, & regia quadam auctoritate caſtigans, nomine Dei vocatus eſt, ad cuius ſimilitudinem ſe perfectæ virtutis vbertate formauerat: & ideo non legimus de eo, ſicut de cæteris, quia deficiens mortuus eſt.* Expende verba: *Ad cuius ſimilitudinem ſe perfectæ virtutis vbertate formauerat.* Et ideo non dicitur de eo, quod deficiens mortuus eſt, ſed quod tranſlatus eſt; nam viuens in hoc ſæculo vitam cœleſtem agebat.

Pro qua re audiendus eſt D. Ambroſius lib. 5.
de Elia, & ieiunio cap.2. ſic: *Meritò illum dignum cœlo diuina indicauit ſententia, vt cum ipſo raperetur corpore, quoniam cœleſtem vitam viuebat in corpore, ac ſupernæ vſum conuerſationis exhibebat in terra.* Magnus Elias curru igneo, & equis igneis rapitur in cœlum, 4. D.Ambr. *Reg. cap.2. num. 11.* Cur non potius curru ex 4.Reg. 2. nube formato, ſed ex igne fabricato? Rationem aſſignat Mag. Chryſoſtom. *tom.1. Homilia de aſſumptione Eliæ*, ait: *Totum corpus ignis* D.Chryſ. *ambit, nec læditur; per colla, per latera flamma diſcurrit innoxia:* Magnum, ſanè portentum, totus Elias flammis circumcingitur illæſus, ad quid hoc? Rationem ſubdit idem Chryſoſtomus dicens: *Mira prorſus ratio, ignis euehit, &* D.Chryſ. *munit, quidquid cœleſtis eſt natura.* Magno cum diſcrimine ignis ſe habet erga cœleſtia, ac terreſtria: terreſtria conſumit, ac deuorat, & in cineres redigit; at verò cœleſtia ambit, & munit, ac tanquam murus circumcingens cuſtodit. Alta, ac ſuprema Dei prouidentia Elias curru igneo fertur, ac aſcendit in cœlum, vt manifeſtum fieret, quod ipſe ſua puritate, iuſtitia, ſanctitate, ac meritis Dei gratia defæcatus, purificatus, ac ſublimatus eſt, vt iam corpus, non vt quid terreſtre, ſed vt cœleſte reputaretur, ac veneraretur ab igne: *Ignis euehit, ac munit quidquid cœleſtis eſt natura.*

Secundò coniecturatur magnum meritum 6.
Eliæ, ex his, quæ de eo ſcribuntur, Eccleſ.48. Eccleſ.48.
num. 10. *Qui ſcriptus es in iudicijs temporum lenire iracundiam Domini.* Dicitur: *Qui ſcriptus es*; nempe in Prophetis, vt Malach. Vltimò in iudiciis temporum, hoc eſt, vt explicant Cornelius, Menoch; & alij: *In nouiſſi-* Cornel. *mis temporibus*; ſeu vt ex Græco legitur: *In* Menoch. *redargutionibus ad tempora*, quando redarguen- Græcus. da ſunt omnia peccata mundi, *lenire iracundiam Domini.* Vatablus legit: *Qui ad repre-* Vatablus. *henſiones certis temporibus deſignatus ſis ad placandam iram.*

Quid ſublimius, ac altius poteſt excogitari 7.
de magnis meritis Eliæ, quando in nouiſſimis temporibus, quando omnium ſcelerum, iniquitatum, malorum, ac vitiorum, abominationes exundabunt, quales nunquam fuerunt, nec amplius erunt, quando omnes deſolationes iuſtitiæ, ſanctitatis, virtutis, ac diuini cultus graſſabuntur per totum orbem, ita vt filius perditionis peſtifera malitia *aduerſatur, ac extollitur, ſuper omne, quod dicitur, Deus, aut quod colitur, ita vt in Templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tanquam ſit Deus.* Tot, ac tantis ſceleribus, ac criminibus maximè prouocata erit ira furoris Domini aduerſus omne humanum genus. Tamen inter tot comminationes diuinæ vindictæ, illius infinita pietate, vnus deſtinatus eſt Elias ſuis meritis, ſuo zelo, ſua efficaci ... pugnare pro honore Dei; ac cuſtodia ſuæ Eccleſiæ, lenire iracundiam Dei, ipſumque Deum benignum, ac proprium reddere.

Rogabat multum Hieremias pro impetran- 8.
da miſericordia populo ſuo, & tamen non ex- Ierem. 15.
audiebatur, tunc oſtendens Dominus grauitatem peccatorum populi, & quod nullo modo ſit placandus, ait ipſi Prophetæ, cap.15.n.1. *Si ſteterit Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum.* Syriacus legit Syriac. vltima verba: *Nequaquam placaretur animus*

meus

*mens erga illum.* Pagninus : *Non eſt voluntas mea ad illos.* Vt nempe miſereatur. Tanta erat grauitas peccatorum populi, quod non ſolum Hieremias, ſed ſi etiam ſtarent Moyſes, & Samuel, non poſſent mitigare Dei iram, ne ſæ-
D.Hieron. uiret in populum. D. Hieron. ibi; *Si ſteterit Moyſes, & Samuel in conſpectu meo, tamen percutiam populum iſtum, & non exaudiam, propter ſcelera populi delinquentis.* Similiter
D. Chryſoſt. D. Chryſoſtom. D. Gregor. citati in Gloſſa;
D. Gregor. viri ſanctiſſimi, vt Moyſes, & Samuel propter multitudinem peccatorum populi non poterant ſuis orationibus impetrare indulgentiam: vni tantũ populo Iſraclitico: tamen cum ſub tempore Antichriſti, grauiſſima flagitia, ac abominationum ſcatúrigines tunc redundabunt; tam magnus, & excelſus eſt Elias, vt ſuis meritis, ſuo zelo, feruore, ac prædicatione valeat lenire, ac placare iracundiam Dei, non pro vno populo, vel regno, non pro vna Europa, vel Aſia, ſed pro toto Orbe terrarum. Hùc aduoco id, quod præclare di-
D.Chryſoſt. xit D. Chryſoſt. homil.1. ad populum: *Sufficit vnus homo zelo Dei ſuccenſus totum corrigere populum.* Ardens zelus Eliæ, non ſolum eſt olim totum corrigere populum, ſed etiam ſufficiens erit totum corrigere mundum, ſua prædicatione deſtruens perfidiam Antichriſti, vt ait Lyranus docens, & explicans veram fidem Ieſu Chriſti: *Conuertens cor patrum ad filios;* vt expendit Carthuſianus, omneſque ad pœnitentiam adducens, & inde adſcriptus in iudiciis temporum lenire iracundiam Dei.

9. Ait D. Ioannes Apoſtolus in ſua epiſtol.1.
1.Ioan. 2. cap.2. num. 1. *Aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum iuſtum, ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris: non pro noſtris autem tantum, ſed etiam pro totius mundi.* In quibus
Oecumen. verbis videtur iuxta Oecumenium, ac noſtrum D. Cyrillum opponere Chriſtum Ieſum Moyſi, & Aaroni; nam iſti Prophetæ orabant tantum pro vno ſuo populo Iudaïco. At Chriſtus Ieſus mediator eſt pro omnibus populis,
D.Cyrill. Alexand. & Gentibus, D. Cyrillus Alexandr. lib.11. in Ioan. cap.19. & ait: *Moyſes, atque Aaron inter Deum, ac Iudæorum multitudinem continuè mediabantur, iram Dei peccatis populi concitatam placantes, & ſuperiorem gratiam imbecibillibus impetrantibus. At ne pro Iudæis tantum Paracletus eſſe Dominus Ieſus apud Patrem videretur, & non tantum pro alijs Gentibus, neceſſario pro toto mundo adiecit.* Etſi Patriarchæ, atque Prophetæ mediatores orantes, non ſic Chriſtus Ieſus, qui pro omnibus eſt aduocatus, & propitiator apud Patrem, vt eius iram contra peccata noſtra auertat, ipſamque in pietatem, ac miſericordiam conuertat. Hunc Redemptoris noſtri odorem hauſit Elias, ciuſque ſacratiſſima veſtigia ſequens; non vt olim Moyſes, & Aaron pro vno populo, ſed pro toto mundo erit propitiator ad placandam iram Dei, ipſumque propitium reddendum, vt conuertat corda patrum in filios, & cor filiorum in patres eorum.

10. Compone modo id, quod Chriſtus Domi-
Matth. 17. nus ait de Elia, Matth.17. num. 11. *Elias quidem veniet, & reſtituet omnia;* cum illo, quod
Epheſ. 1. Apoſtolus ait de Chriſto, Epheſ.1. num.10. *Inſtaurare omnia in Chriſto.* Circa quod au-
Ianſenius. diendus eſt Ianſenius ad præfata Chriſti verba in ſua concordia *cap.67.* & ait: *Sic intelligendum eſt, quod dicitur Elias omnia reſtauraturus, quomodo Chriſtus dicitur à Paulo inſtauraſſe omnia, quæ in cœlis, & quæ in terris, nimirum, quia homines inter ſe, & cum Angelis diſſidentes, inter ſe, & cum Angelis, atque Deo pacificauit; ſic enim Elias reſtituet, quando incredulos Iudæos, Gentibus credentibus faciet ad fidem Patriarcharum redire.* Chriſtus Dominus omnium Saluator, ac Redemptor inſtaurauit omnia, quæ ſunt in cœlis, vt explanat D Au- D. Auguſt.
guſtinus in Enchiridion *cap. 62.* dum id, quod lapſum eſt ex Angelis, ex hominibus recuperauit, & ruinas illas adimpleuit; & id quod lapſum eſt in hominibus corruptione antiquæ vetuſtatis gratia ſua recuperauit. Elias à Chriſto miſſus reſtituet omnia conuertendo corda patrum in filios, *Malach.4. num.6.* exci- Malach. 4.
tando in filiis Iudæorum fidem, animum, & deuotionem, quam habuerunt eorum patres in Deum, quæ in ipſis filiis erat deperdita, ſua prædicatione conuertendo, ac adducendo eos ad Chriſtum, vt explicant D. Hieron. *ad cita-* D. Hieron.
*tum locum Malach.* & D. Auguſtin. *lib.20. de* D. Auguſt.
*Ciuit. cap. 29.* & etiam quoad Gentes, vt explanat idem D. Auguſt. *lib. 1. quæſtion. Euangelic. cap.21.* Dum fides, iuſtitia, ac ſanctitas, quæ in eis perſecutione Antichriſti erat deperdita, Elias ſua doctrina, prædicatione, zelo, ac vitam pro eis dando reſtaurabit, ac reformabit adducendo eos ad veram, ac ſanctam catholicam fidem ſanctorum Patrum, ac Procerum Eccleſiæ, vt explicaui *tom.6. in Euangelia, cap.17. Matth. q.4.* loquens Chriſtus Dominus de Antichriſto, ac ſignis extremi iudicij, ait Luc.21. num. 28. *Reſpicite,* Luc. 21.
*& leuate capita veſtra, quoniam appropinquat redemptio veſtra.* Quæ verba poſſunt referri ad omnia ſuperius dicta in ipſo capitulo. Adueniente Antichriſto; totus mundus erit gemebundus ſub crudeliſſima oppreſſione, qualis nunquam fuit ab initio, nec erit. Quomodo tunc dicitur, *quod appropinquat redemptio veſtra?* Tunc adueniet Elias *reſtituens omnia*, & totum mundum liberabit, & veluti redimet à tam dira, ac crudeli tyrannide, à tot, ac tantis erroribus, quibus mundus erat deceptus, ac oppreſſus, vt omnes reducantur ad ſalutem, ac viam iuſtitiæ.

Tertiò demonſtratur magnum meritum 11.
Eliæ ex illa celebri quæſtione, an ipſe modo ſit in ſtatu merendi, & in qualibet ſententia ſiue affirmatiua, ſiue negatiua præclarum, & excellens apparet eius meritum; ſententiam affirmatiuam, quod ſit in ſtatu merendi, tenent Abulenſis Epiſcopus Tenas, Henriquez, Abulenſ.
Viegas, M.Lezana, Malueda, *de Antichriſto,* Tenas. Lezana.
Ioannes de la Haye, quorum ſententiam ſecu- Malueda.
tus ſum, *tom.3. in Euangel. c.31. quæſt.15. n.89.* Ioſephus
*& in Apocal. tom.1. cap.11. quæſt. 8. num.63.* Andreas.
& nouiſſimè eam tenet Sapientiſſimus Doctor Henriq. Viegas.
Ioſephus Andreas ex ſacra Societate Ieſu: *De-* La Haye.
*core Carmeli 44.* quia videtur alienum à diuinæ bonitate, quod viri ſanctiſſimi per tot ſæcula priuentur æterna beatitudine, ac ratione merendi.

Nec contra hoc obſtat, quod ſint extra 12.
communem modum viuendi; nam dum Elias ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, ſine vllo alio

alio cibo, & potu, ſine requie, & ſomno, & Moyſes ſtetit quadraginta diebus in monte ſine vllo cibo, & ſancta Catharina Senenſis à feria quarta Cinerum vſque ad diem Aſcenſionis ſine vllo cibo, ſed ſola Euchariſtia, ſic & ſimiliter S. Maria Magdalena per multos dies,& tunc iſti ſancti erant extra communem modum viuendi, & ſine dubio magno merito proficiebant;ergo & ſic iſti ſancti. Nec obſtat id, quod obiiciunt, quia inde Elias, & Henoch plus mereantur, quam B. Virgo Maria, falſa eſt illatio, quia meritum non ſolum creſcit ex repetitione actus, ſed etiam ex eius feruore, intentione, ac ex dignitate perſonæ merentis, & ex cumulo gratiarum eius, quæ omnia in Sacratiſſima Virgine abundantiſſimè ſuperant omnes puras creaturas etiam collectiue ſumptas. Imo vt dixi *tom.1. in Euangel. lib.1. quaſt. 57. num.164.* ex D. Bernadino Senenſi, quod plus meruit Beatiſſima Virgo eo actu, quo Angelo annuntianti aſſenſit, quam omnes ſancti ſimul omnibus ſuis actibus, & meritis.

12. Suar. Peret. Vaſquez. Sententiam negantem tenet Suarez *tom.2. in 3. part. diſp.55. ſect.1.* Pererius *lib.7. in Genes. diſp. de Henoch quaſt.5.* Vaſq. 1.2. *diſp.216.* Eſto admittatur hæc ſententia, inde magnum, ac perexcelſum meritum Eliæ auſpicatur. Quodnam maius meritum poteſt conſiderari in vno puro homine quam quod libentiſſimè ſe conformet cum voluntate Diuina ac ſe ſubiiciat huius altiſſimæ prouidentiæ & promptiſſimus ſit in acceptatione, itavt velit eſſe priuatus cœleſti beatitudine, viſione Dei, cõſortio ſanctorum per tot millia annorum, vt Deo magnis laboribus ſeruiat,ac obſequatur, Eccleſiam eius cuſtodiens, ac pro ea propugnans contra crudeliſſimum aduerſarium,Dei famulos ſeruans, ac corroborans in fide, errores, falſitates, & abominationes Antichriſti deſtruens, ac diſſipans, ſuſtinens duriſſimas perſecutiones, quales nunquam fuerunt, nec erunt, & tandem vitam magnis tormentis, ac opprobriis pro Deo profunderet, & ad hoc vult eſſe priuatus per tot ſæcula ipſa beatitudine, ac Dei viſione ô magnum meritum! ô ſumma Charitas!

13. Iſai. 6. Vidit Iſaias Dominum in ſolio excelſo, & eleuato: *Seraphim ſtabant ſuper illud: ſex alæ vni, & ſex alæ alteri, duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, cap.6. n.2.* Hebræus, & multi alij legunt, *velabant facies ſuas.* Seraphim ſummo affectu ardent Dei viſionem; *in quem deſiderant Angeli proſpicere,* 1. Petri, 1. num.12. ſi Seraphim fruentes Dei viſione aſſiſtunt throno eius, ad quid velant facies ſuas, ad quid ſe volunt diuina viſione priuari: viderunt illi cœleſtes ſpiritus, qui ſunt amore inflammati, vt explicant D. Dyonis. de cœleſti Hierarchia, quod neceſſe erat aliquantulum volare in terram ad purificandum Iſaiam: *Et volauit ad me vnus de ſeraphim, & tetigit os meum, & dixit, ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua,& peccatum tuum mundabitur.* num.5. Velant Seraphim facies ſuas, ne ſplendor illius lucis æternæ impediat, ac obſtaculum ſit eis ad volandum, ac ſubueniendum homini peccatori, ideo contegunt Seraphim facies ſuas, ne ſuperna illa lux valeat retardare, vt magis ſeruiant, ac miſero homini ſubueniant. Ecce ſuprema charitas Seraphim ſupernorum ſpirituum amore flammantium, cum per breue inſtans patiuntur priuari Diuina viſione, vt magis ſeruiant, & mundent hominem pollutum. Quam maximè decantanda,ac celebranda ſit inflammata Eliæ charitas, cum non pro vno inſtanti, ſed per multa millia annorum cum magno laborum diſpendio patiatur priuari cœleſti beatitudine, non pro ſalute vnius hominis, ſed pro vita totius mundi, ac omnium hominum. Hunc ſpiritum ebiberat Moyſes vehementer deſiderans Deum videre; dicebat ad Dominum: *Oſtende mihi faciem tuam.* Exod.33.num.13. Cui reſpondit Dominus: *Non poteris videre faciem meam, non videbit me homo, & viuet.* Ibid. num. 20. Totus admirabundus exclamat D. Aug. in Soliloq. cap. cur Moyſes non dixit, *Eia Domine moriar vt te videam*? Cur non poſtulat mortem, vt ſui deſiderantiſſimi voti compos fieret. Tanta erat ingens charitas Moyſis, quòd potius volebat viuere, vt Deo famulatum præberet, inſtruens, & docens populum in cultu, ac veneratione Dei, in eiuſque mandatorum obſeruãtia quàm, quam maximè exoptabat Dei facie frui, ac eius feliciſſima viſione ne recreari, ac gaudere:plus optabat inſeruire, quam optatã Dei vultum cernere.

(Margin: 1. Petri 1. — D. Dyoniſ. — Exod. 33. — D. Auguſt.)

14. Magis celebrantur,ac decantantur in Scriptura obſequia, & famulatus Iacob quatuordecim annorum ob pulcherrimam ſuam Rachel: *videbantur ei pauci dies præ amoris magnitudine.* Gen. 29. num.20. quam obſequia, & famulatus Dauid pro ſua illuſtriſſima Michol. 1.*Reg.18. num.28.* Et quænam comparatio vnius cum altero? Nam Iacob nunquam ſuam vitam poſuit in manifeſto diſcrimine, vt Dauid interficiens Goliath, & magnam multitudinem Philiſtinorum. Ibidem *num.27.* Verum eſt quod maiora fuerunt Dauidis obſequia,at ipſi Dauidi in proximo erat præmium dandum, ac conferendum; at Iacob ſeruiebat magna annorum intercapedine ad optatas nuptias fruendas, & obſequia præſtare, dum poſſeſſi præmij in longum, & ad multum tempus differtur, hic maximè amor comprobatur, & generoſa virtus declaratur. Saluianus lib.2. de Gubernation. *Elõgata merces,* ait, *non anguſto, ſed generoſo capitur animo.* Quam ampla, & ſublimis animi generoſitas Eliæ, qui non anguſtiatur, ſed maximè dilatatur tam dilatata mercede, vt magis ſeruiat, & maiora obſequia præſtet. De his meritis Eliæ etiam quæſtione ſequenti.

(Margin: Gen. 29. — 1. Reg. 18. — Saluian.)

---

## QVÆSTIO II.

### *Elias valdè præclarus, ac excelſus donis, ac prærogatiuis; & mirabilibus?*

### SVMMARIVM.

15 *Valdè rarus, qui vt Elias laudatur.*
16 *Elias potius à Dei gratia, quam à natura datus.*
17 *Elias tam mirabilis in operibus, vt eius inimici*

*mici præ inuidia conſumerentur.*
18 *Per quæ quis peccat, per hæc & torquetur.*
19 *Elias dominatur elementis, & ſic imperat, ac ſi eſſet in cælo.*
20 *Panis Eliæ mirabilior manna.*
21 *Obedientia mirabilia operatur.*
22 *Vt oſtendatur ſanctitas corporis Eliæ maximum miraculum operatur.*
23 *Moyſi oranti, Eliæ tacenti datur viſio Dei.*
24 *Melius loquitur meritum, quam vox, ibid. & num.25.*
26 *Eliæ zelus intenſiſſimus, & n.27.*
28 *Hæreſis malum à radice exſtirpandum.*
29 *Dolet Elias de morte ſua, ne malum idololatriæ creſcat.*
30 *Elias Reges non timet, & eos ad mortem denuntiat, & n.31.32. & 33.*
34 *Reges arguere miraculum, tanquam mortuos ſuſcitare.*
35 *Eliæ modeſtia, ac humilitas.*
36 *Elogia filiorum Prophetarum, & n.37.*
38 *Elias veluti Sol ſuum ſplendorem, non ſolum in ſe continet, ſed etiam in alios diffundit, & n.39.*
40 *Dolores ob deſceſſum Eliæ magna dona pariunt, & n.41.*
42 *Elias auctor, ac princeps vitæ monaſticæ.*
43 *Elias inter omnes glorioſus victor, aſcendit, & n.44. & 45.*
46 *Cur Elias in curru igneo fertur?*
47 *Vbi Elias adeſt non eſt neceſſarius Angelus ad dirigendam viam in cœlum.*
48 *Aſcendenti Eliæ in cœlum omnia dant famulatum, & n.49.*
50 *Elias, & Henoch vt Apoſtoli, & n.51. & 52.*
53 *Mors non potuit extinguere zelum Eliæ.*
54 *Maximè Deo grata mors, quæ eſt ad aliorum vitam.*
55 *Elias conſummator noui Teſtamenti.*
56 *Elias maximè nobilitatur, ac extollitur à Chriſto, & n.57.*
58 *Elias in transfiguratione apparet in maieſtate vt trium votorum inſtitutor.*
59 *Elias cum magna gloria aſcendit in cœlum.*
60 *Elias in cœnaculo è manibus Chriſti accipit ſacram Euchariſtiam.*
61 *Elias, & Henoch tempore Antichriſti ſuſtentabunt Eccleſiæ brachia.*
62 *Alia de Elia.*

15. Eccleſ. 48. SIracides, ſeu Eccleſiaſticus admirans multitudinem, ac magnitudinem portentorum, ac mirabilium Eliæ, ad eum ſe conuertens, eique congratulans exclamat: Quis tam mirabilis, & glorioſus in facinoribus ſuis, ac tu ô Elias, ait cap.48. n.4. *Sic amplificatus eſt Elias in mirabilibus ſuis, & quis poteſt ſimiliter ſic gloriari tibi.* Tigurina. *Quantam gloriam miraculis tuis adeptus es: aut quis tecum paria glorietur.* Syriacus. *Et quis quis tui ſimilis eſt laudandus.* Septuaginta. *Et quis quis ſimilis tibi vt glorietur.* Explicat Biblia maxima, in miraculis, prodigiis, in zelo, & ardenti Dei amore, valdè ratus erit, & valdè rara hæc phraſis in ſcriptura inuenitur.

(Margin: Tigurina. Syriacus. Septuag.)

16. Et dicitur citato loco: *Surrexit Elias Propheta quaſi ignis.* Dicitur ſurrexit, ſicut & 3. Reg. 17. num.1. *Dixit Elias Propheta* abſque vlla genealogia, & narratis parentibus: vt in aliis Prophetis. *Viſio Iſaiæ, filij Amos*, cap.1. num.1. *Verba Ieremiæ filij Helciæ*, 1. num.1. Et ſic de cæteris; at Elias ſubito introducitur abſque vlla narrata generatione; ſed tantùm ex Dei mandato verba proferens. *Dixit Elias Propheta, ſi erit annis his ros, & pluuia.* Vt inde deprehendatur quod ipſe non tantum fuit à natura productus, ſed potius à diuina gratia datus, & dicitur: *Surrexit Elias quaſi ignis*; quia ardebat charitate Dei, zelo honoris Dei, ac ſalutis proximorum: *Et verbum ipſius quaſi facula ardebat.* Lyranus: *Accendendo auditores ad amorem diuinum.* Tam ardentia fundebat verba Elias, vt flammas eructare videretur, tam ad inflammanda corda bonorum, quam ad diſſipandos, ac deſtruendos aduerſarios; inde rectè dicitur Elias, quia vt ex Hebræo legit D. Hieronym. id eſt, *fortis Deus*, ſeu *fortitudo mea*; quia diuina fortitudine, ac omnipotentia armatus confregit Baalitas, ac domuit Achab.

(Margin: 3. Reg. 17. Iſai. 1. Ierem. 1. Lyran. D. Hieron.)

17 Primum donum. D. Iſidor. *Primum donum, & valde mirabile Eliæ ſeu prærogatiua fuit eius ſumma puritas, integritas, ac ſanctitas; pro quo audiendus* D. Iſidorus *lib. de Ortu, & interitu Prophetarum cap.35.* ait: *Elias ſacerdos magnus, atque Propheta habitator ſolitudinis, fide plenus, deuotione ſummus, in laboribus fortis, induſtria ſolers, excellenti ingenio præditus, in exercitatione diſciplinæ rectus, in ſancta meditatione aſſiduus, metuque mortis intrepidus.* Valde ſublimis, & præclara fuit virtus, ac ſancta probitas Eliæ, vt nihil etiam eius aduerſarij auderent dicere contra eum, nec in eum maledicta, & opprobria coniicere, vt fecerunt contra Moyſen, Ieremiam, & alios. Et cum Elias occidiſſet omnes Prophetas Baal. 3. *Reg.* 18. *num.*40. & cum Iezabel crudeli odio æſtuaret in Eliam; nullam blaſphemiam, nullum crimen audent coniicere in eum, licet Iezabel ei mortem minetur: *Hæc mihi faciant Dij*, &c. 3. Reg.19. num.2. ait Eccleſiaſtes de Elia 48. num.1. *Irritantes illum inuidia ſua pauci facti ſunt.* Hoc eſt eius inimici, & contrarij præ inuidia ſuorum operum, ac mirabilium, cum non haberent aliquid docere contra eum, ipſimet conſumpti ſunt, & in paucos redacti: Rectè apud D. Chryſoſtom. homil.3. de Elia Eliæ nomen interpretatur *Sol*; de quo ait Quintilian. lib.2. *ſolem omnes venerantur, & ſua luce nocturnum tenebras diſſipat.*

(Margin: 3 Reg. 18. 3. Reg. 19. Eccleſ. 48. D. Chryſ. Quintilian.)

18. *Secundum donum ſeu prærogatiua Eliæ*; quod lingua eius clauis cœli eſſet facta: *Si erit annis his ros, & pluuia, niſi iuxta oris mei verba*, 3. Reg. 17. num.1. O ſumma hominis poteſtas, exclamat Euchirius: *Magna vis propheticæ dignitatis, humanus ſermo eſt, diuinus effectus. In terris homo loquitur, & imperio eius cœleſtes obediunt poteſtates. Commouit omnem creaturam. Vnus ſermo Prophetæ, & miro modo humi ſonans aëra, cœlumque concuſſit. Turbatus eſt humani miniſterij ordo, & à ſæculis inſtituta elementorum harmonia conturbauit.* Et altiſſima ratione Elias per famem, ac ſiccitatem punit Achab, ac Baalitas, quia vt dicitur ſuperiori, cap.16. num. 32. *Et poſuit aram Baal in templo Baal, quod ædificauerat in Samaria, & plantauit lucum:* Seu nemus iucundiſſimum, vt illius amænitate, vbertate, ac oblectatione cunctos ad cultum Baal alliceret; meritò ergo qui frondoſa vbertate, ac amæna iucunditate

(Margin: 3. Reg. 17. Euchirius.)

peccaue

peccauerant, rigida, ac auſtera fame, ac ſicci-
tate puniuntur; ad hanc rationem me addu-
D.Chryſ. xit D. Chryſoſt. hom. 2. de Elia, & ait: *Cum*
*Elias Propheta ſanctiſſimus populum prauarica-*
*tum aſpiceret, cumque Baal, & luces, deſpecto*
*Domino coli à ſacrilegis praniderer, cumque crea-*
*tore deſpecto figmentis ſeſe & nemoribus omnis*
*populus addixiſſet; zelo Dei commotus Iudæam*
*terram ſiccitatis ſententia, pluuiarum ſterilitate*
*addixit.*

19. *Tertium donum Eliæ, ſeu prærogatiua*; Ele-
mentis dominatur, in eiſque ſuum dominium
exercet. Redeat iterum proximè citatus Diuus
D.Chryſ. Chryſoſtom. *Cum Elias dixit nec erit ros, nec*
*pluuia.* Sic ait ſanctus Doctor: *Tunc ſubito an-*
*helat terra, ſiccatur cœlum, ſitiunt omnes, fontes*
*areſcunt, omnis humor ima petit, ſupera deſerit*
*aër feruet, ſerenitas torquet, tranquillitas pœna*
*eſt, æſtuant noctes, dies areſcunt, ſata torrentur,*
*arbuſta ægrotant, &c. iram Dei vniuerſa crea-*
*tura teſtatur.* Ad verbum Eliæ terra cum ſuis
areſcentibus fontibus conturbatur, eamque
omnis humor deſerit, & ad ima deſcendit.
Aër fit calidus, ac feruens, non ad refrige-
rium, ſed ad pœnam inſeruiens, ac ſuo nimio
calore cuncta deuorans, ac conſumens, ad eius
verbum aquæ clauduntur in cœlo, ad eius ta-
4. Reg. 2. Eccleſ. 48. Apocal. 13. ctum diuiduntur in terra, 4. *Reg. 2. num.* 8. Ad
eius vocem ignis de cœlo deſcendit; ait Ec-
cleſiaſticus 48. num. 3. *Deiecit de cœlo ignem*
*ter:* Non dicitur deduxit de cœlo ignem, ſeu
fecit deſcendere in terram, vt ſcribitur de An-
tichriſto, Apoc. 13. at de Elia refertur: *Deiecit*
*de cœlo ignem ter.* Ac ſi ipſe in cœlo poteſtate
exiſtens ab ipſo cœlo ignem in terram proii-
ceret, ac emitteret: & curru igneo de terra in
cœlum transfertur.

20. *Quartum Eliæ donum, ſeu prærogatiua.* Ob-
ſequio, ac pane Angelico nobilitatur. Cum
Elias eſſet apud Torrentem Carith. *Corui quo-*
3. Reg. 17. *que deferebant ei panes, & carnes*, 3. Reg. 17.
Sanchez. num. 6. Aliqui apud Gaſpar. Sanchez ibi exi-
ſtimant fuiſſe Angelos ſub ſpecie coruorum;
imò quod ibi interuenit miniſterium Ange-
Abulen. lorum, tenet Abulenſis *quæſt.* 16. ſicut quando
Elias aſcendit in cœlum, adueniunt. *Ecce cur-*
4. Reg. 2. *rus igneus, & equi ignei*, 4. Reg. cap. 2. num. 11.
Quod totum miniſterio Angelorum factum
ſub ſpecie currus, & equorum, vt tenent Abu-
lenſ. ibi, *quæſt.* 17. Suarez, & alij. Cum ad de-
nuntiandam mortem Regi Ochoziæ procedit
Elias Angelico ſermone corroboratus, ac tan-
quam ſtipatus incedit, 4. *Reg.* 1. *num* 15. ſub
iunipero dormiens ab Angelo excitatur: *Et*
*comedit panem, & ambulauit in fortitudine cibi*
*illius quadraginta diebus, & quadraginta no-*
3. Reg. 19. *ctibus vſque ad montem Horeb*, 3. Reg. 19. n. 8.
Quo pane non ſolum eius vires corroboratæ
ſunt per quadraginta dies, ſed per plures alios,
& non paucos, quibus manſit in ſpelunca, vt
Sanchez. tenet Gaſpar Sanchez *ibid. num.* 17. qui panis,
D. Auguſt. vt tenent D. Auguſt. *lib. 2. de mirabilibus ſacræ*
Carthuſian. Hugo. *Scripturæ, lib. 2. cap.* 19. Carthuſian. Hugo, &
alij, formatus eſt manibus Angelorum, ſicut
& Manna, de quo dicitur: *Panem Angelorum*
Pſal. 77. *manducabit homo*, Pſalm. 77. num. 25. Mirabi-
lior tamen extitit panis Eliæ; nam Manna
tantum alimentabat per vnum diem; ita vt
neceſſe fuiſſet quotidie illud [illegible]
nis Eliæ per quadragin[illegible]

roborauit vires; Manna ita fouebat vires, vt
neceſſaria eſſet quies, & ſomnus nocturnus,
at panis Eliæ ſic corroborat, vt ſine quiete
ac ſomno continuè ambulet, vt habet Abu- Abulenſ.
lenſ. *quæſt.* 7. Manna præparabat ad ingreſſum
terræ promiſſionis, panis Eliæ datus, præpa-
rat ad Dei viſionem in monte Horeb.

Nota obiter, quod Elias comedit, & bibit, 21.
& tamen ſolum dicitur, quod ambulauit in
fortitudine cibi illius, non verò potus, quia
cibus eſt qui corroborat vires, & alit; non
verò aquæ potus. Moraliter expendit Textum.
Angelus dixit: *Surge, comede; reſpexit, &* 3. Reg. 19.
*ecce ad caput ſuum ſubcinericeum panem, & vas*
*aquæ.* Angelus tantum præcepit, vt comede-
ret: *Surge, comede.* Ipſe autem ex proprio
affectu, ac appetitu bibit, & mirabilia, ac
miracula operatur, non quæ ex proprio af-
fectu, ſed quæ ex obedientia, ac ſuperioris
mandato fiunt. Angelus præcepit, vt come-
deret, & dum implet præceptum Angeli, mi-
rabiliter ambulat in fortitudine cibi illius.

*Quintum Eliæ donum ſeu prærogatiua* exti- 22. Quintum donum.
tit, quod ipſe inter homines mortales eſſet
primus mortuorum ſuſcitator, quod narratur
3. Reg. 17. num. 21. *Expandit ſe, & menſus eſt* 3. Reg. 17.
*ſuper puerum tribus vicibus, & clamauit ad*
*Dominum, & ait: Domine Deus meus reuer-*
*tatur, obſecro anima pueri huius in viſcera eius,*
*& exaudiuit Dominus vocem Eliæ, & reuerſa*
*eſt anima pueri intra eum, & reuixit*; Ex-
pandit ſe ex Hebræo legitur, *ſe ipſum admen-*
*ſus eſt*; vt Prælatus ſuos valeat viuificare, de-
bet ſe ipſum cum illis proportionare, atque
cum eorum prauitate adaptare; *tribus vicibus*,
in figuram ſanctiſſimæ Trinitatis, inquiunt
Lyranus, Carthuſianus, vel vt innueret, quod Lyran.
in oratione ſemper inſtandum ſit. *Expandit ſe* Carthuſ.
Inquit Abulenſis, vt ſuo calore corpus demor- Abulenſ.
tuum pueri calefaceret. Septuaginta legunt: Septuag.
*Et inſufflauit puerulo.* Ac ſi ex ſuo calore, ac
ſpiritu vellet adimere, ac auferre, vt puero
communicaret, ac in illum transferret. *Ex-*
*pandit ſe:* vt contactu ſui corporis cadauer
pueri Deo commendaret. Serarius ait corpora Serar.
ſanctorum non tantum viua ſunt, ſed etiam
viuifica, vt ita contactu corporis puer reuiuiſ-
ceret. Reſurrectio mortuorum inter cætera
primum, & maximum miraculum reputatur,
& tam pura, & ſancta erat caro, & corpus
Eliæ, vt ſupremum, & maximum miracu-
lum ei primum inter omnes concederetur,
vt ſuo tactu primum hominem excitaret à
mortuis.

*Sextum Eliæ donum* ſeu prærogatiua exti- 23. Sextum donum Eliæ.
tit vt in nubecula parua videret Sacratiſſi-
mam Virginem Mariam in ſua pura, & im-
maculata conceptione, ac etiam veſtigium
Sacratiſſimæ humanitatis Chriſti D. de quo
plura dicam q. *ſequenti*, vide ibi dicta.

*Septimum Eliæ donum ſeu prærogatiua*, quòd 24. Septimum Eliæ donum.
in monte Horeb diuina viſione eſt recreatus,
cumque in illo ſtaret: *Et ait ei*: (Angelus vt
Dei vi[illegible] *& ſta in monte coram*
*Do*[illegible] *minus tranſit, & ſpiritus*
[illegible] *ertens montes, & conte-*
[illegible] *um, non in ſpiritu Do-*
[illegible] *commotio: non in com-*
[illegible] *& poſt commotionem ignis,*
[illegible] *aura tenuis.* 3. Reg. 19. n. 11.

Sibilus

Hebræus. Septuaginta. Tertullian. Sibilus: legit Hebræus, *vox tacita.* Septuaginta addunt. *Ibi Dominus.* Tertullian. *lib.*4. contra Marcion cap.23. legit: *vox ſpiritus mitis.* Finis, ac ſcopus huius viſionis, vt notant communiter interpretes, fuit vt Eliam mœrore, tædio, ac dolore confectum ob peccata populi conſolaretur, ac vt Eliæ zelum, ac meritum remuneraret, & primo eius oculis offertur ventus validus ſubuertens montes, ac conterens petras, mox ingens terræ commotio, ac motus, tandem ignis ardens, & flagrans, vt ait Cornelius, vt Deus ſe omnium elementorum Dominum oſtenderet. Tandem ſibilus auræ tenuis, vt innueret Deus ſe maximè complacere, ac delectari in lenitate, ac manſuetudine. Irenæus. Chryſoſt. Gregor. Machar. Theodoret. Ita Tertullian. D. Irinæus, D. Chryſoſtom. D. Gregor. Macharius, ac Theodoretus.

25. Maximè in rem noſtram. Apparet Deus Moyſi, & Eliæ, magno tamen cum diſcrimine; Eliæ exiſtenti in ſpelunca dicitur ei: *egredere, & ſta coram Domino.* At Moyſi, vt notat Abulenſ. *quæſt.* 17. dicitur, quod ſit abſcondendus in foramine petræ. Exod. 33. *Exod.* 33. *num.*22. Moyſes ſæpe ſæpius rogat, & inſtanter orat: *Oſtende mihi faciem tuam.* Citato Exod. 33. *num.*13. *& num.*18. Elias nec orat, nec rogat, & tanta gratia, ac indulgentia donatur; Moyſes rogabat amicitiæ confidentia, & quia multam gratiam ſe inueniſſe apud Deum, ſciebat, inde dicebat: *Si inueni gratiam in oculis tuis.* Elias nec petit, nec rogat, quia tanta benignitate ſe reputabat indignum, & inde cum Dominus tranſiret: *Operuit vultum ſuum pallio.* Carthuſian. Hugo. Carthuſianus, Hugo. His ſignis oſtendens reuerentiam in eum, qua ſi indignus in eum aſpiceret; & cum ſe reputat indignum tanta viſione, dignus inuentus eſt. Moyſes vocibus, ac orationibus impetrat; Elias verò tacitè, ſine voce, ac oratione; eius merita loquuntur, ac clamant, & D. Baſil. petunt tantum donum, vt dicat D. Baſilius homil. de ieiunio ante medium: *Meruit quantum fas homini Deum videre.*

26. Octauum Eliæ doni. *Octauum Eliæ donum*; eius eximius zelus honoris diuini, cum ex Dei mandato egrederetur Elias de ſpelunca: *Ecce ſermo Domini ad eum, dixitque illi: quid hic agis Elia? At ille reſpondit: zelo zelatus ſum pro Domino Deo exercituum: quia dereliquerunt pactum tuum filij Iſraël, altaria tua deſtruxerunt: prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus ſum ego ſolus, & quærunt animam meam, vt auferant eam.* 3. Reg 19. 3. Reg. 19. num. 13. Bis interrogatur à Domino, quid hic agis Elia, vt notat Abulenſ. Abulenſ. *quæſt.*20. Ita enim ipſe erat humilis, ac Domino ſubiectus, quod niſi interrogaretur, minime reſponderet, ac diceret.

27. D.Thom. *Zelo zelatus ſum.* Zelus eſt actus elicitus à charitate, & vt definit D. Thomas 1.2. *quæſt.*28. *art.*4. *& de veritate quæſt.*26. *art.*4. circa finem *Eſt amor intenſus non patiens conſortium in re amata.* Et phraſi repetita in ſcriptura, indicat actum vehementem, & maximè intenſum, vt in præſenti *zelo zelatus*, qui actus fuit intenſiſſimus in Elia, & inde per antonomaſiam ipſe dicitur zelotes, qui zelus extitit in eo præclariſſimus; nam cum omnes virtutes in gradu perfectiſſimo reſplendeſcerent in Elia, obedientia, virginitas, pauper-

Sylueira Opuſcula.

tas, humilitas: tamen ob zelum transfertur in cœlum. *Elias dum zelat zelum legis raptus eſt in cœlum.* 1. Machab. 2. num. 58. Quinam fuit zelus iſte Eliæ, quo promeruit, vt pompoſo, ac magnifico apparatu, curru igneo, ac equis transferretur in cœlum? D. Thomas citata *quæſt.*28. *art.*4. ait: *Quod ea, quæ ſunt contra honorem Dei, ſecundum poſſe repellere conatur.* Quia Elias omnibus viribus, omni modo, omni induſtria, ac diligentia *ſecundum poſſe repellere conatur.* Quod manifeſte oſtendit, nam poſt peractum illud admirabile ſacrificium, in quod ignis de cœlo deſcendit, dixit ad vniuerſum populum: *Apprehendite Prophetas Baal, & ne vnus quidem effugiat ex eis.* 3. Reg. 18. num. 49. Præcipit, *Ne vnus quidem effugiat ex eis*: Ne malum idololatriæ ſerperet, & aliquod illius fomentum remaneret. Vnde Leo X. Summus Pontifex in ſuis Bullis, quæ circumferuntur in Directorio inquiſitorum, cum proponit in exemplum Archiepiſcopis, Epiſcopis, inquiſitoribus, vt illius exemplo informentur hæreſes extirpare, ita vt non permittant aliquam illarum ſcintillam permanere. De hoc magno Eliæ zelo vide quæ dixi *tom.*3. *in Euangel. cap.*31. *quæſt.*15. *n.*90. 91. 92.

1.Machab. 2. D.Thom. 3. Reg. 18. Leo X.

*Derelictus ſum ego ſolus*; & tamen adhuc erant ſeptem millia virorum, quorum genua non ſunt curuata ante Baal. 3. *Reg.* 19. *num.*18. Hoc verum erat in occulto per ſpeluncas montium, ac per cauernas terræ. 3. *Reg.* 12. *cap.*18. *num.*13. At in publico, & manifeſto ore ad os, ac in faciem contra Achab, Iezabel, ac Baalitas, vnus Elias, ſicut & in fine mundi dicitur: *Tunc qui in Iudæa*, ſcilicet Eccleſia, *ſunt, fugiant in montes.* Matth. 24. num. 16. Elias tunc per aperta, & publica loca prædicabit, & clamabit contra Antichriſtum; cum alij fugiunt, & deſerunt, ac ſe abſcondunt. Tunc Elias in publicum prodit pro Dei honore zelans, & clamans, pro quo dedi magnam ponderationem citato *tom.*3. *cap.* 31. *quæſt.*15. *num.*96. 97. *Et quærunt animam meam.* Non erat Propheta ſolicitus de ſua vita, *qui petiuit animæ ſuæ, vt moreretur.* Sed hoc dixit ex ſua ſumma charitate erga Deum, & populum, quia vt notat Cornelius à lapide, timebat quod ipſo occiſo nullus ſupereſſet Propheta, nulluſque zelator, qui Dei cultum propugnet, ac populum in via veritatis inſtruat, & Baalitis ſe opponat, ſed tunc impia Iezabel omnia occupabit, vt Baal vbique cultus deferatur, & vera Dei religio peribit, cum non ſit, qui pro ea pugnet. 28.

3. Reg. 19. 3. Reg. 12. Matth. 24. Cornel.

*Nonum Eliæ donum ſeu prærogatiua*, eius eximia fortitudo, qua Reges, ac potentes ſæculi ob idololatriam, ac ſcelera ſua morte mulctauit, vt refert Eccleſiaſticus 48. num. 6. de Elia ait: *Qui deieciſti Reges ad perniciem, & confregiſti facile potentiam ipſorum, & glorioſos de lectulo ſuo.* Græcus, ac Complutenſis: *Qui deduxiſti reges ad perditionem.* Vatablus: *Qui deduxeris reges ad interitum, & de ſede ſua glorioſos, eorumque potentiam infregeris.* Syriacus. *Deijciens honorabiles de thronis ſuis.* Arabicus. *Qui gigantes è ſedibus ſuis euertiſti.* Reges ſunt gigantes terræ. Quatuor Regibus Elias mortem miſerrimam denuntiauit. 29. Nonum Eliæ doni.

Eccleſ. 48. Græcus. Vatablus. Syriac. Arabic.

Primus fuit *Achab*, cum ſua impia vxore 30.

Iezabel, vtrique Elias mortem prædixit, & comminatus eſt: nam cum ob occiſum Naboth, deſcenderet Achab ad occupandam vineam illius ex mandato, ac ore Dei occurrit Elias ei, ao toti eius familiæ fulminat ſententiam mortis: *Interficiam de Achab mingentem ad parietem*, id eſt, omnes vſque ad Canem
3.Reg 21. 3.*Reg.cap.*21.*n.*21. & ſubdit n.23. *Canes comedent Iezabel in agro Iezraël*; vt vbi peccauerat, ibi puniretur. Vinea enim Naboth ſita erat in Iezrahel.

31. Secundus fuit *Ochozias* filius Achab: nam mortuo Achab in prælio, 3.*Reg.*22.*n.*37. obtinuit regnum filius eius Ochozias. *Ibid. n.*40. Qui cum grauiter ægrotaret, conſuluit Beelzebub Deum Accaron, an ſanitati eſſet reſtituendus, an verò moriturus: ob hoc ſcelus ei Elias
3.Reg.22. mortem intimauit, ac denuntiauit, 4.*Reg.*1. *num.*16.

32. Tertius Rex fuit *Ioram* alter filius Achab, frater Ochoziæ, qui ei demortuo in regnum Iſraëlis ſucceſſit, quem cum tota familia Achab interfecit Iehu, ibique omnem familiam Achab extinxit, vt Elias prædixerat,
4.Reg.9. 4.*Reg.*9.*n.*24.*&* *n.*36.

33. Quartus Rex; extitit alter *Ioram* filius Ioſaphat Regis Iuda, quem Elias per ſuas litteras admonens prædixit peſſimum langorem, quo vitalia, ac viſcera pariter defluerent, quo &
2.Par.21. mortuus eſt, vt refertur 2.*Paralip.cap.*21.*à n.*12. Hæ autem litteræ Miſſæ fuerunt ab Elia ex Paradiſo, vel ex alio loco, in quo à Deo poſitus eſt per Angelum in habitu hominis, vel per aliquem hominem. Ita litteræ allatæ ſunt nouem annis poſt raptum Eliæ, vt tenent Hebræi, Lyran. Malueda, quos citat, ac ſequitur M. Lezana *tom.*1.*Annal.ad annum Mundi* 3148.*n.*2. & ad eundem annum Salian. *n.*5.

34. Hîc duo maximè notanda ſunt. Primò, quia
Eccleſ 48. *Eccleſiaſt. cap.*48. *n.*5. narrans mirabilia Eliæ, ait de eo: *Qui ſuſtuliſti mortuum ab inferis*; & immediatè adiungit: *Qui deieciſti reges ad perniciem.* Ac ſi quodammodo æquè magnum miraculum ſit mortuum ab inferis ſuſcitare, ac reges in facie arguere, increpare, ac malum eis prædicere. Secundò, expende ſummam charitatem, ac zelum Eliæ; quod tranſlatus de hoc ſæculo, adhuc de ſuis eſt ſollicitus, ac de eis curam agit ad eos admonendos, vt
Barrad. Malueda. Torniell. imminentia mala fugiant, vt expendunt Barradas *tom.*1. *in Euang. lib.*5. *cap.*11. Malueda *lib.*9. *de Antichriſto*, *cap.*2. Torniellus *ad annum* 3146.

35. 10. Donum. *Decimum Eliæ donum, ſeu prærogatiua.* Altiſſima prouidentia, qua ſe præparat ad ſuum raptum, quem ex diuina reuelatione agnouerat. *Dixit Elias ad Eliſæum: Sede hic, quia*
4.Reg.2. *Dominus miſit me vſque in Bethel*, 4.*Regum* 2. *num.*2. Notat Abulenſis, quod Elias ex mo-
*Eliæ modeſtia, ac humilitas.* deſtia, ac humilitate volebat ſuum raptum abſcondere, ac occultare; Dei enim dona, quæ pertinent ad aliqualem perſonæ excellentiam occultari maximè debent, ne homines videantur in eis gloriari, quia Dei eſt ea manifeſtare, vt hic manifeſtauit raptum Eliæ per filios Prophetarum.

36. Et ait: *Elias ad Eliſæum miſit me Dominus in Bethel, miſit me Dominus in Iericho*, quia ibi erant etiam præter Carmelum Collegia, ſeu Conuentus filiorum Prophetarum, vt eſt communis ſententia. Ita Abulenſis *in* Abulenſ.
4.*Reg. quæſt.*13. & etiam *in* 4.*Reg. quæſt.*2. Lyranus, Carthuſianus, Sanchez, Cornelius à Lapide, Menochius, Salianus *ad annum Mundi* 3139. & hoc apertè, ac clare patet ex Text. Lyran. Carthuſ. Sanchez. Cornel.
4.Reg. cap.2. *Dixit Elias ad Eliſæum, Dominus miſit me vſque in Bethel; cúmque deſcendiſſent Bethel, egreſſi ſunt filij Prophetarum, qui erant in Bethel.* Ibidem num.3. & iterum dixit Elias ad Eliſæum: *Dominus miſit me in Iericho, cúmque veniſſent Iericho; acceſſerunt filij Prophetarum, qui erant in Iericho.* Ibidem num.5. ergo in *Bethel*, ſeu *Iericho* erant habitacula, ſeu Collegia filiorum Prophetarum, qui erant viri inclyti, ac illuſtres, virtute, ita vt ex diuina gratia cognoſcerent raptum Eliæ, & ſic dixerunt Eliſæo: *Nunquid noſti, quia Dominus hodie tollet Dominum tuum à te.* Ibid.n.5. De his filiis Prophetarum teſtatur Cornel. à Lapide, Cornel.
3.*Reg.c.*17. ad illa verba *Thesbites*, §.*Virgines*, ſic ait: *Virgines quoque, vel Cœlibes fuiſſe Eliſæum, ceteróſque Eliæ diſcipulos, non eſt dubium: quin & ex ipſis plures pro vera Dei Religione à Iezabel occiſos, martyrij lauream adeptos eſſe ſatis liquet ex* 3.*Reg. c.*18. *n* 13. 3.Reg.18.

Hos ante ſuum raptum viſitat Sanctus Parens Elias, eíſque dat ſuam benedictionem, magnáque hortamenta, ac documenta, ad fidem, religionem, ac zelum Dei, quæ latiſſimè, & amplè refert Iacobus, Salian. *ad annum Mundi* 3139. & deinceps ſatis latè. 37. Salianus.

*Vndecimum donum Eliæ, ſeu prærogatiua.* Qui facis Prophetas ſucceſſores poſt te. Ait Eccleſiaſt. 48. num.8. Vatablus vertit; & *Prophetas vnxeris tibi ſucceſſores.* Quod communiter, quamvis intelligatur de Eliſæo, quem Elias vnxit, ac deſignauit Prophetam poſt ſe, 3.*Regum* 19.*n.*13. tamen non inepte ab aliis intelligitur de Eliſæo, ac etiam aliis filiis Prophetarum, quos Elias creauit ad defenſionem fidei contra Baalitas, vt patet ex admonitione ipſius Eliæ ad filios Prophetarum apud Salianum *ſuprà citatum.* 38. 11. Donum. Eccleſ. 48. Vatablus. 3.Reg.19.

Magni, ac præclariſſimi Prophetæ extiterunt in populo, vt Dauid, Iſaias, Ieremias, Ezechiel, Daniel, & alij, nullus tamen conſtituit ſucceſſores poſt ſe, niſi vnus Elias. Pater *Clauius* explicans Sphæram Ioannis de Sacro Boſco, ait: *Rectè Solem luminare maius dici, qui non tantum ſuum ſplendorem continet in corpore ſuo, ſed etiam in Lunam, Stellas, ac Planetas in totum Orbem diffundit.* Optimo ergo iure Elias Sol interpretatur: nam inſtar illius, ſplendorem ſuæ virtutis, ſanctitatis, ac ſpiritus, & zeli, non tantum in ſe continuit, ſed etiam diffudit per Stellas, ac Planetas, per Eliſæum, ac filios Prophetarum, ac totum mundum: ad hoc enim eos deſtinauit Elias, ſicut ipſe ait in exhortatione ad filios Prophetarum apud Salian. anno Mundi 3139. n.5. *Filij mei longè chariſſimi, quos Deus ad gloriam ſui nominis conuocauit, vt per dies, noctéſque laudes eius decantetis,* vt à communi via iniquitatis abhorreretis, & in eam mecum incumberetis vitá, vt corda filiorum conuerteremus ad Patres, qui Domino Deo Iſraël corde perfecto ſeruierunt, vt fratres noſtros, quos idolorum ſeruitus miſere dementauit à ſacrilegis vitulis abduceremus, & poſt pauca ſubdit: *Qui multos erudiunt ad* 39. Clauius. Salianus.

*iuſtitiam*

*inſtitiam in perpetuum, tanquam ſtellæ fulgebunt in perpetuas æternitates.*

40. Imò tam præclarus, ac eximius ſeruus Dei erat Elias, tamque feruidus zelator honoris diuini, támque ſublimis, ac maximæ virtutis, vt dona Spiritus ſancti ſibi data meruerit diſcipulo Eliſæo impertari. Ait Elias ad Eliſæum: *Poſtula quod vis vt faciam tibi antequā tollar à te*, **4.Reg.2.** 4.Reg.2.n.9. Tunc ait Eliſæus: *Obſecro vt fiat in me duplex Spiritus tuus.* Et illi Elias *rem difficilem poſtulaſti, attamen ſi videris me, quando tollar à te, erit tibi, quod petiſti.* Ad tam magnam, & ſublimem rem obtinendam, meritum conſiſtebat, quod viderit Eliam abeuntem in cœlum. Tam magnus, ac magnificus Pater, Doctor, ac Magiſter omnium virtutum erat Elias, vt deſideria, lachrymæ, gemitus, & ſuſpiria ex illius diſceſſu, in diſcipulo inſeruirent, vt tam ſublimi ſpiritu nobilitaretur, ac condecoraretur, quod maximæ Eliæ virtuti tribuit. S. Honophrius, de quo in Martyrologio Romano die 11. Iunij in libro, **Honuphr.** cui titulus eſt vitæ Patrum, ſic ait Honuphrius: *Profectò vitam Beati Patris noſtri Eliæ venerabiles fratres meos audiui frequenter laudare, qui ſe in Eremo, in tanta abſtinentia, & oratione ſtuduit, ac afflixerit, vt maximam virtutem à Deo meruiſſet accipere, & igneo curru tranſuectus, Spiritus ſancti dona, quæ habuerat, diſcipulo imperteri, & adhuc longæuus ſenior, mortis pœnam, non videre.* Expende illud *maximam virtutem meruiſſet accipere.*

41. **12. Donum.** *Duodecimum Eliæ donum, ſeu prærogatiua;* Elias Monachorum princeps, ac vitæ Monaſticæ ductor; háncque vitam initiauit, cum eſſet in Torrente Carith, ibíque ad eum multi conueniſſent, & poſtea regreſſus à monte Horeb latiùs ſtabiliuit in monte Carmelo Galgalis Bethel, vt communiter tradunt Auctores, de quo Reſolutione ſequenti dicam.

42. Quod verò Elias hanc vitam ab hominum commercio ſeparatam primus inſtituerit, do- **Dorotheus.** cent Patres. D. Dorotheus in Synopſi Prophetarum, de Elia loquens ait: *Hic primus ex hominibus eſt, qui hominibus curſum ad cœlum ſubmonſtrauit, qui primus ex hominibus vnam Angelorum, & hominum vitam oſtendit.* **D. Gregor. Nyſſen.** Diuus Gregorius Nyſſenus *in Oratione pro commendandis laudibus fratris ſui Baſilij*, ait: *An etiam audebimus ad ſublimem Eliam ſermone aſcendere, & oſtendere noſtrum Doctorem ſua vitæ inſtituto illius gratiæ aſſimilari.* **Caſſian.** Caſſianus antiquiſſimus Pater coæuus cum D. Auguſtinus *lib. 1. de Inſtit. cap. 2.* loquens de Monachis ſic ait: *Hoc enim habitu etiam illos ambulaſſe, qui in veteri Teſtamento huius profeſſionis fundauere primordia, Eliam, ſcilicet, & Eliſæum Diuinarum Scripturarum auctoritate demonſtratur.* **D. Athan.** D. Athanaſius *in vita Sancti Antonij, cap. 7.* ait: *Sanctus Antonius reputans oportere Dei famulum ex inſtituto Magni Eliæ exemplum capere, & ad illud ſpeculum vitam ſuam debere componere.* **D. Macar.** S. Macharius Magni Antonij diſcipulus in ſermone ad Monachos, qui incipit *Fratres chariſſimi*, ait: *Eliam, & Eliſæum, ac filios Prophetarum, quos conſtat veraciter Veteris Teſtamenti Monachos imitari curate.* Et ſtatim infra: *Quorum exempla Fratres chariſſimi, in Ordine Monaſtico, quem ſectari cœpiſtis, debetis ſollicite curare, vt ab eorum recto tramite, id eſt, Monaſtica vita nullatenus recedatis. Hos ſecuti ſunt Paulus, & Antonius, & multi huius propoſiti ſectatores.* D. Cyrillus *lib. ad Euſebium*, ait: **D. Cyrill.** *Verum tamen probatiſſimi Monachi noſtræ Religionis permanſerunt ſub diſciplina Monaſtica vita per Eliam Prophetam inſtituta.* Diuus **D. Bern.** Bernardus *in expoſitione Regulæ Sancti Benedicti, cap. 1.* ait: *Attende bene, quod in Veteri Teſtamento Elias, & Eliſæus; in nouo verò Sanctus Ioannes Baptiſta; poſtea tandem tempore Apoſtolorum horum Monachorum, ipſi inuentores extiterunt.* Sanct. Mangarius *ſermone ad Monachos*, **S. Mangar.** ait: *Duos viros magnificos exordium Monaſtici Ordinis protuliſſe credimus; vnus igneis equis in cœlos raptus legitur; alter verò prophetaſſe, antequam natus ſit. Primus Elias Pater noſter extitit. Alter verò Sanctus Ioannes Baptiſta.* D. Hieronym. *in* **D. Hieron.** *Epiſtola ad Paulinum*, & ait: *Vt ad Scripturarum auctoritatem redeam, noſter Princeps Elias, noſter Eliſæus, noſtri duces filij Prophetarum, qui habitabant in agris, & ſolitudinibus, & faciebant ſibi tabernacula iuxta fluenta Iordanis.* Diuus Iſidorus Hiſpalenſ. *lib. 2.* **D. Iſidor.** *de Offic. cap. 15.* ait: *Quantum inquam*, ait, *ad auctoritatem veterum Scripturarum huius propoſiti Principes Elias, & diſcipulus eius Eliſæus fuerunt, ſicut alij Prophetæ, qui habitabant in ſolitudine, vrbibúſque relictis, faciebant ſibi caſulas prope fluenta Iordanis.* Cardinalis Petrus Damianus *Ordinis Diui Bene-* **Damian.** *dicti, tom. 3. Opuſculorum de origine vitæ Monaſticæ, cap. 2.* ait: *Huius vitæ normam, vt anteriora prætercam Elias cœpit, Eliſæus verò aucto diſcipulorum Collegio dilatauit*, & *lib. 3. in Cantic. cap. 3.* loquens de Elia, ait: *Hæc dixit, & fecit ille primus Auctor, & Inſtitutor eorum, qui dicti ſunt filij Prophetarum, quos fuiſſe Monachos in Veteri Teſtamento, conſentit auctoritas Patrum Venerabilium.* Ioannes Patriarcha Hieroſolymita- **Ioan. Hieroſ.** nus *de Inſtitut. Monach. cap. 2.* ait: *Hic Propheta Dei Elias Monachorum Princeps primus extitit, à quo ſancta primæua inſtitutio exordium ſumpſit.* Ioachimus Abbas in cap. 6. **Ioachim.** Apocal. *Deſignatur autem per Eliam, ſicut per ſolem Ordo Monaſticus.* Trithemius *de* **Trithem.** *Ortu, & laudibus Carmel. cap. 3.* ait: *Monaſtici propoſiti Princeps fuit Elias, & diſcipuli eius.* Haſtenſis *diſquiſit. Monaſtica, lib. 1. tract. 11.* **Haſtenſ.** Cardinalis Bellarminus *tom. 1. controuerſ. de* **Bellarm.** *Monachis, cap. 5.* Idem docent adducta auctoritate D. Hieron. & alij multi Patres, ac Docto- **D. Hieron.** res, tam antiqui, quam moderni, quos referunt Thom. Aquin. *in diſcept. Hiſt. Theol. de Patriar-* **Thomas.** *chatu Eliæ, p. 3. ſect. 4.* Lezana *tom. 1. Annalium.* **Lezana.** *Apparatu 5.* Sapientiſſ. Magiſt. Franciſc. Bonæ **Franc Bonæ Spei.** Spei, *de Concept. diſp. 3. à n. 116. & per ſequentes.*

*Tertiumdecimum Eliæ donum, ſeu prærogatiua.* 43. Quod curru igneo raptus ſit in cœlum, vt re- **13. Donum.** fertur *4. Reg. 2. num. 11.* Cum Elias, & Eliſæus **4. Reg. 2.** pergerent, *Ecce currus igneus, & equi ignei diuiſerunt vtrumque: & aſcendit Elias per turbinem in cœlum.* Eccleſiaſt. 48. num. 9. ha- **Eccleſ. 48.** bet: *Qui receptus eſt in turbine ignis.* Septua- **Septuag.** ginta: *Et aſſumptus eſt Elias in commotione vſque ad cœlum.* Vatablus. *Qui procella* **Vatablus.** *ignea ſublatus ſis in curru equorum ardentium.* Malu. apud Bibliam maximam. *Et aſcendit* **Biblia.**

Arias. Græcus. *in horribili tempeſtate.* Arias. *Aſcendit ſublime in cælum.* Græcus. *Et aſcendit in procella, vel in concuſſione.*

44. Hic currus, quo Elias fertur, ex nubibus fuit formatus ab Angelis, ipſis Angelis ducatum præbentibus, vt docent Diuus Ambroſius *ſerm.2. de Eliſeo.* D. Gregorius Magnus *homilia 29. in Euangelia.* Sequuntur Abulenſ. *quæſt.17.* Serarius, & alij. Magnifico curru, & ampliſſimo apparatu fertur Elias ab Angelis, non ſic legitur nec de Henoch. *Gen.5. num.21.* Nec cum Angelus portat Prophetam in vno capillo capitis ſui ex Iudæa in Babyloniam. *Daniel.14. num. 35.* Nec de vllo alio ſimile legitur. In curru ferebantur victores, & triumphatores; in curru, ac equis aſportatur Elias, vt glorioſus victor, ac triumphator, non ſolum viſibilium hoſtium Baalitarum, ſed etiam inuiſibilium, ac omnium appetituum, ac voluptatum, vt ſemper eius ſpiritus in puritate, ac ſanctitate Deo ſeruiret. D. Ambroſius *ſerm.2. de Eliſeo*, & ait: *Elias Magiſter Eliſæi, nonne Angelis ducentibus raptus ad cælum eſt, & quadriga ignea impoſitus, quaſi in quodam triumpho, victor aſcendit. Victor enim extiterat, non gentium barbararum, ſed ſæcularium voluptatum. Siquidem grauiores inimici ſunt praui mores, quam hoſtes infeſti, vt facilius intelligamus: hoc tempore malignitatem hoſtium vinci poſſe, quam morum.* Magni, & glorioſiſſimi extiterunt in Orbe victores, & triumphatores, Alexander Magnus, Iulius Cæſar, Pompeius Magnus in ſuis curribus triumphalibus, de barbaris, ac variis gentibus triumpharunt; ſed ſuper hos omnes glorioſior triumphator Elias, qui non ſolum reportat trophæum de barbaris gentibus, ſed etiam de ſe ipſo, ac ſuis affectibus, ac appetitibus: *Siquidem grauiores ſunt praui mores, quam hoſtes infeſti.*

D.Gregor. Abulenſ. Serarius. Geneſ.5. Daniel.14. D.Ambr.

45. D.Chryſ. D. Chryſoſtomus *homil. de Aſcenſione Eliæ*, ſic ait, *Deus Rex regum Eliam ſuum tota ſe corporis, & animæ deuotione Zelantem, poſt multorum laborum ſudores, poſt dirarum perſecutionum grauiſſimas fatigationes, poſt tantorum bellorum magnas, illuſtréſque victorias, optima de mundo, & diabolo ſpolia referentem, igneo curru, atque equis flammantibus impoſitum, triumphali gloria præfulgente, ad ſua regna voluit peruenire.* Elias multos labores, pugnáſque; contrarietates, ac perſecutiones, bellorúmque conflictus contra hæreticos ſuſtinuit, ac glorioſe ſuperauit, magnáque ſpolia de mundo, ac diabolo reportauit, ac magnas perſecutiones, quales nunquam fuerunt ab initio mundi ſuſtinendæ, ac vincendæ deſtinabatur; tantum ergo glorioſus victor non communi cum aliis, ſed valdè pompoſo, ac magnifico apparatu, triumphali curru, ac igne fulgente fertur in cœlum.

46. Meritò tamen dubitabis, quia vt diximus ex communi ſententia, currus hic formatus eſt ab Angelis ex nubibus; cur ergo non præſentiam nubium, ac colorem cæruleum oſtendit, ſed igneum? Ad quod reſpondet primò, D.Chryſ. D.Chryſoſtomus homil.1. de Elia: *Igneus enim currus congruebat igneo Eliæ animo ad eum vehendum in cælum.* Eliæ animus totus ignitus erat in zelo, charitate, ac amore Dei. *Surrexit Elias Propheta quaſi ignis, & verbum ipſius quaſi facula ardebat.* Tam ſuccenſus, ac ardens erat Elias zelo, ac amore Dei, vt pro ſua vi, ac efficacia non verba, ſed flammas eructare videretur. *Et verbum ipſius quaſi facula ardebat.* Secundò, quia ignis eſt Symbolum Angelorum, ac miniſtrorum Dei iuxta illud Pauli Hebr.1. num.7. *Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis.* Vt autem cunctis fiat manifeſtum, quod Elias ſit tanquam quid Angelicum, ac verus Dei miniſter fertur in flammeo curru. Hinc D. Chryſoſtomus *homil. de Elia*, ait de ipſo: *Elias Angelus terreſtris, homo cæleſtis.* Quod manifeſte apparet, dum curru igneo fertur: nam ignis conſumit, & deuorat, quidquid eſt terreſtre, ambit, & munit id, quod eſt cœleſte, vt ex Chryſoſt. dixi *ſuprà. q.1.n.5.* Tertiò, vt oſtendatur Elias ignis imperator, ac omnium elementorum Dominus, vt dixi *ſuprà in hac q.n.18.*

Hebr.1. D.Chryſ.

47. Optimo iure quæres. Fertur Elias curru igneo, & equis igneis, & quiſnam erat auriga iſtius currus, à quonam regebatur? Reſpondent Abul. Vatablus, Serarius, Salianus, & alij, quod erat Angelus quidam; ſed cur hic non exprimitur, ſicut currus, & equi declarantur. Inde dicendum exiſtimo, quod auriga iſtius currus erat ipſemet Elias; quonam currus ferebatur, in cœlum nempe, & ad viam dirigendam, ac oſtendendam in cœlum, nullus melior auriga, & ductor, quam Elias; & ideo nec Angelus, nec alius erat neceſſarius. Auctor mirabilium Scripturæ apud D. Auguſt. lib.2. cap.22. *Iamiámque Elias curru igneo receptus velut ad cœlum conſiderante Eliſæo via rapitur.*

Abulenſ. Vatablus. Serarius. Salianus.

48. *Aſcendit Elias per turbinem in cælum.* Eccleſiaſticus habet: *Qui receptus es in turbine ignis.* Septuaginta: *In commotione.* Vatabl. *In procella ignea.* Alij: *Aſcendit in horribili tempeſtate.* Ad quid, dum Elias fertur in cœlum, tanta omnium rerum commotio, tam horribilis ventorum tempeſtas? Cum Deus deſcenderet in montem Sinai ad loquendum cum Moyſe; ait Textus: *Et mane inclaruerat, & ecce cœperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes denſiſſima operire montem, clangórque buccinæ vehementius perſtrepebat.* Exod.19. n.16. & Regius Vates ponit *terræmotum.* Et Paulus Hebr.12. n.18. dicit: *Ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam.* Et ſtatim ſubdit Text. n.15. *Totus mons Sinai fumabat.* Ad quid cum Deus deſcendit in monte, tot commotiones, omnia elementa conturbantur; terræmotus fiunt, aër caligine obtenebratur, aqua procella diffūditur, & ignis vndique fulgurat. Ad quid omnia cōturbantur. Tanta eſt Dei aduenientis maieſtas, vt omnia tanquam famulantia, ac obſequentia, dent ſigna, eo modo, quo poſſunt ad venerandum ſuum Dominum. Philo *lib. de Decalog.* ait: *Oportebat ad Dei aduentum turbari mundum omnibus ſuis partibus, & exire ad miniſterium.* Quid eſt, quod Elias non ſereno, ac pacato aëre, ſed *per turbinem, commotionem, procellam igneam, ac terribilem tempeſtatem aſcendit in cælum.* Tanquam ſi omnia elementa, aër conturbatione, terra commotione, ignis in procella ignea, aqua diffuſa tempeſtate horribili, darent famulatum, & venerationem Magno Eliæ tanquam eorum dominatori, ac Imperatori, vt dixi in hac quæſtione.

Eccleſ.48. Septuag. Vatablus. Exod.19. Hebr.12. Philo.

49. *Quartum decimum Eliæ donum, ac prærogatiua.* Quod deſignatus ſit tāquam Apoſtolus in

vltimis

14. Donum Eliæ. Matth. 17. vltimis temporibus aduenturus, ad reſtituenda omnia, *Matth.* 17. Qui ſcriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini, vt iam dixi ſuperiori quæſt. *num.*6. Tunc enim adueniet Elias, ſuis meritis, ſua prædicatione, doctrina, ac exemplo ad tam terribili tempore placandam iram diuinam, propugnans, ac cuſtodiens Eccleſiam, confirmans in fide, ac corroborans electos, deſtruens, ac conculcans falſas nequitias, ac inſidias Antichriſti, & denuntians proximum Chriſti aduentum. Inde dicitur Pſalm. 96. num.3. *Ignis ante ipſum præcedet*; Elias nempe, de quo dicitur Eccleſiaſt. 48. num. 1. *Surrexit Elias Propheta tanquam ignis.* (Pſal. 95. Eccleſ. 48.)

50. Et tunc Elias, & Henoch denuntiantes Chriſti aduentum munere Apoſtolico funguntur. Ait Paulus 1.Corinth.4. num.9. *Puto, quod Deus nos Apoſtolos nouiſſimos oſtendit.* Per nouiſſimos Apoſtolos Eliam, & Henoch intelligit. Sic interlinealis, *Apoſtolos nouiſſimos ſimiles Eliæ, & Henoch.* Similiter interpretantur Gloſſa ordinaria, S. Brunus, Magiſter Sentent. Cardinalis Hugo, & præ cæteris audiendus eſt D. Ambroſius ad citatum locum Pauli: *Hoc ideo, ait, perſonæ ſuæ deputat, quia ſemper in neceſſitate fuit, perſecutiones, & preſſuras vltra cæteros paſſus, ſicut paſſuri ſunt Elias, & Henoch, qui vltimo tempore futuri ſunt Apoſtoli: mitti enim debent ante Chriſtum, ad præparandum populum Dei.* Similiter D. Anſelmus. *Puto, ait, & pro certo ſcio, quod Deus hos Apoſtolos nouiſſimos oſtendit mundo, quibus nulli ſuccedent Apoſtoli, tam perfecti, tam neceſſarij ſaluti hominum, quales apparebunt in nouiſſimo tempore Elias, & Henoch; quos Deus reſeruat, vt filios Iſraël ab Antichriſti ſeductione liberent, hos oſtendit nouiſſimos, id eſt illis nouiſſimis præconibus conſimiles.* (1.Corinth.4. Interlin. Gloſſa. S. Brunus. Mag. Sent. Hugo. D.Ambr. D. Anſelm.)

51. Videns Apoſtolus Paulus, quod inter Corinthios multi verſabantur, qui peruerſo, ac diabolico animo contra eius Apoſtolatum detrahentes inſurgebant, vt ſuam Apoſtoli dignitatem tueretur, ait: *Puto quod Deus nos Apoſtolos nouiſſimos oſtendit*, vt multas contrarietates, ac perſecutiones pro prædicatione Euangelica ſuſtineam, vt etiam ſuſtinebunt Elias, & Henoch prædicantes contra Antichriſtum, qui tanquam Apoſtoli præcedent aduentum Chriſti ad iudicium, & vt etiam deſtruant Antichriſtum. (1.Corinth.)

52. Quia tria, quæ iuxta D. Thomam requiruntur ad munus Apoſtolicum, maximè fulgebunt in Elia, & Henoch, qui magnis ſignis reſplenduerunt illuminantes totum orbem per ſe, ac ſuos diſcipulos, vt ſatis latè, & doctè probant M.Petrus Munoz, Malueda, ac multi alij, quos citaui *tom.* 1. *in Apocal. cap.*11.*quæſt.*9.*n.*70.71.72.73. (D.Thom. Munoz. Malueda.)

53. *Quintum decimum Eliæ donum, & prærogatiua*, vt ſanguine ſuo Antichriſtum perimat, & occidat. Sic ait Tertullianus lib. de Anima cap.50. *Henoch, & Elias, ait, morituri reſeruantur, vt Antichriſtum ſanguine ſuo extinguant.* Res noua, & inaudita, ſanguis hominis demortui, hominem viuum, & toto in orbe imperantem poteſt perimere, ac occidere? ô magnum donum, ac prærogatiua ſanguinis Eliæ, etſi ſanguis ille eſſet mortuus ad viuificandum corpus Eliæ ad actiones, ac operationes vitales videndi, audiendi, ac loquendi; At verò vt flammeo zelo Eccleſiam Dei cuſtodiat, ac vt omni modo pro illa propugnet, & deſtruat eius aduerſarios, omnimode viuus erat; tam alte, ac efficaciter in illo ſanguine erat ſigillatum, ac impreſſum Eccleſiam Dei cuſtodire, ac pro eius defenſione ſtare, & contra ejus aduerſarios pugnare, vt inde fieret quod & ſi ſanguini illi deſit vita ad viuificandum corpus Eliæ ad functiones vitales, tamen fieri non poteſt, vt ſanguini illi deſit viuacitas, ac generoſitas, vt Eccleſiam Dei cuſtodiat, ac pro ea bellum gerat, vt omnes eius contrarios interficiat, & perimat, *vt ſanguine ſuo Antichriſtum extinguant.* Vt Chriſti fideles viuant, & qui erroribus Antichriſti ſunt decepti, agnita veritate ad ſalutem, & vitam veniant. (Tertullian.)

Aliqualem odorem, vmbram, ac veſtigium videtur participare ſanguis Eliæ à ſanguine Ieſu Chriſti: mortuo meo Ieſu pendente in cruce *vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuò exiuit ſanguis, & aqua.* Ioan.19. num. 34. D. Cyprian. D. Auguſtin. vt dixi *tom.*5. *in Euangelia lib.*8.*cap.*20. *quæſt.*11.*n.*65. Auguſtinus inquit: *A latere illo Sacramenta Eccleſiæ manarunt, ſine quibus ad veram vitam non intratur.* Sanguis in corpore mortuo nec dat alimentum, nec nutrimentum, quomodo fieri potuit, vt à corpore mortuo exiret ſanguis emanans ſalutifera Sacramenta? Et ſi ſanguis ille Sacratiſſimus mortuus eſſet in corpore Chriſti ad vegetandas vitales facultates videndi, audiendi, ac loquendi, viuidiſſimus tamen erat in ſupremo, ac altiſſimo gradu vitæ, vt profunderet ſalutifera, ac viuifica Sacramenta ad alimentum, ac nutrimentum ſuæ Eccleſiæ, quibus filij eius producerentur ad vitam, & cuſtodirentur ab omni malo. De ſanguine Eliæ dicitur. Mortui reſeruantur, vt ſanguine ſuo Antichriſtum extinguant. Et ſi ſanguis in corpore Eliæ defunctus haberetur ad ſpiritus animales miniſtrandos, valdè tamen vitalis eſt ad cuſtodiam, & protectionem Eccleſiæ, vt interficiat crudelem eius inimicum, vt inde omnes agnoſcant veritatem, & Chriſtum Ieſum adorent, vt producantur in vitam, & ſalutem æternam. 54. (Ioan. 19. D.Cyprian. D.Auguſt.)

Ex quo fit, quam gratiſſima ſit Deo oblatio mortis Eliæ, cum interfecto Antichriſto multorum pariat ſalutem, & vitam, conuertens corda Patrum in filios, & corda filiorum in patres eorum. Rectè Elias dicitur à Tertulliano lib.4. contra Marcion. cap.22. *Conſummator noui Teſtamenti.* Chriſtus D. fuit principium, ac initium noui Teſtamenti, qui ſuo pretioſiſſimo ſanguine nos redemit, ac filios Dei adoptiuos, cohæredes regni Dei effecit. Conſummator noui Teſtamenti eſt Elias, qui in fine mundi venturus, vt omnes ſua prædicatione ad Chriſtum Ieſum adducat, vt omnes ipſum vt verum Deum recognoſcant, ac adorent. 55. (Tertullian.)

*Decimum ſextum donum, ac prærogatiua Eliæ*, quod in myſterio Transfigurationis vocatur ad Conſilium cum Chriſto in magna gloria: *Ecce duo viri loquebantur cum eo. Erant autem Moyſes, & Elias viſi in maieſtate, & dicebant exceſſum eius, quem completurus erat* 56. (16. Donum Eliæ.)

Luc.9. *in Ieruſalem.* Luc.9.num.30. 31. vocatur Elias
in conſilium, vt late dixi ex communi ſenſu
ſanctorum Patrum *tom.4. in Euang. cap.8.*
*quæſt.12.* 13. Et quomodo vocatur in conſi-
Rom.11. lium; Cum Apoſtolus dicat Rom.11. num.34.
*Quis Conſiliarius eius fuit?* Tanquam ſi dicat,
D.Bernard. nullus, aut rarus; vt exponit D. Bernard.
epiſt. 107. & non vocantur ad hoc conſilium
Seraphim, Cherubim, ſpiritus pleni ſcientiæ,
vel alij ex ordine ſpirituum Cœleſtium, nec
vocantur ex hominibus purus & innocens
Abel, nec Ieremias ſanctificatus in vtero ma-
tris, nec Abrahamus Pater fidei, vt ait Apo-
ſtolus, ac ornamentum omnium virtutum, vt
D. Ambr. ait D. Ambroſ. ſed vocantur Moyſes, & Elias.
Tertullian. Tertullian. *lib.4. contra Marcion cap.23.* ait:
*Viſus eſt Chriſtus gloriam ſuam communicare*
*cum principalibus ſuis.* Vocantur iſti duo tan-
quam primi, & principales tam in ordine An-
gelico, quam humano; & ideo tantum ho-
norantur à Chriſto, vt veniant in Conſilium
ſupremi, & altiſſimi negotij, redemptionis
nempe generis humani; & cui nullus vt
Conſiliarius, hos ſeruos ſuos ita vult extol-
lere, ac ſublimare, vt eos habeat in Conci-
lium. Ait Petrus ad Ieſum: *Domine ſi vis, fa-*
Matth.17. *ciamus hic tria tabernacula; tibi vnum, Moyſi*
Tertullian. *vnũ Eliæ vnum.* Quæ verba expendẽs Tertul-
lianus alibi datus aduerſus Pſychicos c.6. *quid*
ait, *tu Elia hic? Tanta eſt circunſcripti vitulus*
*prærogatiua, vt Deum præſtet homini contuber-*
*nalem, parem reuera pari.* Expende magnam
exaggerationem, *Parem reuera pari.*

57. *Viſi in maieſtate* addit D. Lucas, Syriacus:
D Lucas. Syriacus. *viſi in gloria.* Conſidera, quam magnus, &
excelſus ſit Elias, vt coram ſupremo Domi-
no Chriſto Ieſu, ad cuius præſentiam, vt
Iſai.40. ait Iſaias 40. num.17. *Omnes gentes quaſi non*
*ſint, ſic ſunt coram eo, & quaſi nihilum, & ina-*
Forerius. *ne, reputata ſunt ei.* Quaſi *nihilum.* Forerius
legit *Pluſquam nihilum*, ideſt quid inferius
nihilo, tamen Elias in tanta æſtimatione re-
putatur, vt coram ſupremo Domino appareat
*in gloria, & maieſtate*; Sæpe Angeli apparue-
runt hominibus, vt Abrahamo, Agar, Ia-
cobo, Moyſi, Ioſue, Gedeoni, ac Dauidi,
tamen abſque aliquo pomposo apparatu, at
Elias cum gloria, & maieſtate, vt hic in præ-
ſenti, in cœlum fertur tanquam triumphator
in curru igneo, de quo multa dixi in hac
quæſtione, Dono 13. Et quando ſymbolicè
Apocal.11. de ipſo agitur, ac Henoch in *Apocalypſi* 11.
*num.4.* valde magnifice celebratur: *Hi ſunt*
*duæ Oliuæ, & duo candelabra in conſpectu Do-*
*mini terræ ſtantes.* Lucent, & reſplendent, non
tantum coram hominibus, ſed etiam coram
Domino; cum Antichriſtus occidet eos, poſt
tres dies reſurgent: *Et audierunt vocem ma-*
*gnam de cœlo dicentem: Aſcendite huc, & aſ-*
*cenderunt in cœlum in nube, & viderunt illos*
*inimici eorum Apocal.11. num.12.* Valde glo-
rioſè in cœlum aſcendunt, ad ſimilitudinem,
ac imitationem Chriſti, vt ibi ſatis explicaui
*quæſt.14* & maximè notandum; quod Chri-
ſtus aſcendit in cœlum *videntibus illis.* Hoc
Actor.1. eſt fere centum viginti. Actor.1. numero 15.
Actor.10. Quia vt ait Petrus Actor.10. num 40. *Dedit*
*eum Deus manifeſtum fieri non omni populo, ſed*
D.Auguſt. *teſtibus præordinatis à Deo.* Vnde ait. D. Augu-
ſtin. Tract.76. in Ioan. verſ. vltimo. *Suſcita-*
*tum Chriſtum nemo impiorum vidit.* At ſuum
ſeruum Eliam ita voluit Chriſtus ſublimare,
ac exaltare, vt etiam videntibus omnibus, ac
eius inimicis aſcendat in cœlum tam ad ma-
iorem gloriam eius, quam ad confuſionem
ipſorum inimicorum

In hoc admirabili Transfigurationis arca- 58.
no tantiſper ſubſiſte Lector: *Aſſumpſit Ieſus*
*Petrum, Iacobum, & Ioannem fratrem eius, &*
*transfiguratus eſt ante eos.* Matth.17. num.1. Matth.17.
Commune dubium, cur ex omni Apoſtolo-
rum collegio hos tres elegit, de quo multa di-
xi *tom.4. in Euangelia cap.8.* Nunc etiam non
incongrue dicam, in his tribus tria ſubſtan-
tialia religionis vota denotabantur: in Petro
*obedientia*; in Iacobo *Paupertas*; in Ioanne
*caſtitas*; Inde præ cæteris hos tres ad tantam
gloriam aduocat, vt ipſa tria Religionis vota
maximè nobilitaret, ac condecoraret; inde
conſequens erat, vt Elias *in maieſtate appare-*
ret. Luc.9. num.30. Si enim tanta gloria con- Luc.9.
decorabantur tria Religionis vota; etiam
Elias illorum actor, & inſtitutor, multa de-
buit maieſtate inſigniri, ac reſplendeſcere,
cum Deus eſſet daturus legem, multa, & ma-
gna ſigna præceſſerunt: *Totus mons fumabat;*
*ecce cœperunt audiri tonitrua, & micare ful-*
*gura, & nubes denſiſſima operire montem,*
*& clangor buccinæ vehementius perſtrepebat.*
Exod.19. num.16. Inſuper cum Moyſes deſ- Exod.19.
cenderet de monte ferens legis tabulas *ignora-*
*rabat quod cornuta eſſet facies ſua.* Exod.34. Exod.34.
num.29. Chaldæus *ignorabat, quod multipli-* Chaldæus.
*catus eſſet ſplendor gloriæ vultus ſui.* Quando
Deus daturus erat legem, quod tot ſigna ma-
ieſtatis radiarent; bene intelligitur; vt Deus
nobilitaret ſuam legem, & vt à ſe datam, vt
ait Procopius Gazæus: *Fulgura viſebantur in* Procopius.
*monte Sina, quæ erat typus Diuinæ lucis, &*
*ſplendoris in lege.* Sed ad quid etiam in vultu
Moyſis tanta gloria fulget? ſi Deus tot radian-
tibus maieſtatis ſignis, voluit legem nobili-
tare, ac condecorare, ſic etiam & illius pro-
mulgatorem, vt inde nobilitas legis magis
reſplendeſceret.

*Decimum ſeptimum donum, ac prærogatiua* 59.
*Eliæ*, quod ante communem reſurrectionem 17. Donum.
corpore, & anima feratur in cœlum tanta glo- Eliæ.
ria, ac maieſtate: ad quod reſpondet D. Tho-
mas citato loco Apocalypſeos 11. *num.12.* & Apocal.11.
aſcenderunt in cœlum in nube, ait Angelicus
Doctor: *Hoc erit, quia nobilitauit eos Domi-*
*nus hoc priuilegio, vt ante alios reſurgant pro-*
*pter prærogatiuam gratiæ, & meritorum in ſpe-*
*ciali teſtimonio, in vita, doctrina, & martyrio,*
*ſub tempore tam acerbæ perſecutionis, ſicut pri-*
*uilegiati fuerant, & prius in longitudine vitæ &*
*loco, & modo viuendi.* Tam præclara, & ex-
celſa merita, vita, doctrina, zelo, ac martyrio
non fuerunt remuneranda cum aliis, ſed valde
anticipatè, & peculiari, ac particulari modo,
& tempore; Anima ſeparata à corpore tribus
diebus iacuit corpus Chriſti in ſepulchro, &
poſtea glorioſe reſurrexit. Matth 12. num.40. Matth.12.
& 28. num.1. ad ſimilitudinem filij ſui anima Matth.28.
ſeparata à corpore iacuit corpus Sacratiſſimæ
Virg. Mariæ in ſepulchro tribus diebus, &
tertia die, anima vnita corpori, glorioſe reſur-
gens, magnifico, ac pomposo apparatu aſ-
cendit in cœlum, vt docet D. Athanaſ. ſerm. D.Athanaſ.
de

Sophron. de Deipara. Sophronius epiſtol. de Aſſumptio-
D.Damaſc. ne Virg. D. Damaſcen. Orat. 1. & 2. de Dor-
mit. Virginis, ad huius rei vmbram honorat
Deus ſeruum ſuum Eliam, vt poſt triduum
cum dimidio anima ſeparata à corpore ei reu-
niatur, & ipſe glorioſus triumphator in nube
aſcendat in cœlum.

60. *Decimum octauum Eliæ donum, & prærogatiua.*
18. Donum. Tanta Diuina gratia, ac cœleſti fauore
inſignitus eſt, quod cum Chriſtus Dominus
in vltima cœna ſacram Euchariſtiam inſtitue-
ret, eamque per ſuos Apoſtolos in pignus ſui
amoris diſtribueret, etiam præſentes aderant
Elias, & Henoch, qui cum Cœteris Apoſto-
lis è manibus Chriſti cœleſte pabulum acce-
Maria de perunt, vt reuelatum fuit venerabili *Mariæ de*
Ieſu. *Ieſu* ex Seraphico Ordine ſancti Franciſci, &
refertur in eius vita, ac à grauiſſimis Patri-
bus ſacræ Societatis Ieſu, de quo latius dixi
*Opuſculo 2. Reſol. 33. quæſt.* 4. quod totum al-
ta, & admirabili Diuina prouidentia ordina-
tum eſt; nam ſi Deus volens oſtendere ſuam
D.Cyrill. ſupremam charitatem, vt ait Noſter D. Cy-
rill. in Ioan. erga ſuos Apoſtolos, ſua propria
carne, ac ſanguine eos alimentauit, hanc tan-
tam gratiam, quam præſentibus Apoſtolis ex-
hibuit, voluit etiam nouiſſimis, & vltimis
Apoſtolis Eliæ, & Henoch communicare;
nam ſi præſentes Apoſtoli tam illuſtri gratia
condecorabantur, quia hoc diuinum myſte-
rium prædicaturi erant per totum orbem, con-
ueniens etiam erat, vt illius participes fierent,
quorum zelo, prædicatione, ac induſtria tam
admirabile myſterium contra Antichriſtum
perſeueraturum erat in orbe; vide *tom.3.cap.31.
quæſt.16. num.102.103.* &c.

61. *Decimum nonum Eliæ donum, ac prærogatiua*;
19. Donum. quod à Deo deſignatus ſit tempore An-
tichriſti tanquam munimen, ac ſtabilimen-
tum totius Eccleſiæ, cum magna vtilitate, ac
fœcunditate fidelium. Oſtenditur Zachariæ
Prophetæ candelabrum aureum, ſimulque
*erant duæ oliuæ, ad dexteram candelabri, & ad*
Zach. 4. *ſiniſtram eius*, Zachar.4. num.15. Per cande-
labrum intelligitur Eccleſia Catholica. Ita
Tychon. Tychonius *homil.8. in Apocal.* S. Cyrill. Ale-
D.Cyrill. xandrin. ibi, & etiam Ribeira, Sà, Malueda
Ribeira. Sà. citandus; quærit tamen Propheta ab Angelo,
Malueda. quidnam erant illæ duæ oliuæ; reſpondens
ait: *Iſti ſunt duo filij olei, qui aſſiſtunt domina-
tori vniuerſæ terræ*, ibid. num.14. Elias, & He-
noch *hebraica phraſi* dicuntur *filij olei.* Quæ
denotat pinguem, fertilem, vberem, optimum,
Iſai. 5. *Iſai. 5. num. 1.* Terra Iudæa appellatur *carnes
filius olei*, id eſt, *pinguis fertilis*; vt transferunt
Chaldæus. Chaldæus, & Septuaginta; dicuntur ergo
Elias, & Henoch *filij olei*, id eſt omnibus diui-
næ gratiæ vnguentis affatim perfuſi, & deli-
buti, ſpirituſque pinguedine fertiles tam in ſe,
quam erga alios, quos ſua prædicatione reple-
Alij codices. bunt. In aliquibus codicibus vulgatæ editio-
nis habetur. *Iſti ſunt duo filij olei ſplendoris.*
Quia in tam denſis tenebris errorum, ac falſi-
tatum; maximè in omni virtute, ac ſanctitate
ſplendebunt. Dicūtur *ad dexteram, & ſiniſtram.*
Malueda. Malueda *tom.2. de Antichriſto, lib 10. cap.18.
§. quòd verò.* Iſti nempe duo filij olei Elias, &
Henoch in illo periculoſo tempore vtrumque
brachium, ac manum Eccleſiæ magno robore,
fideliqué miniſterio ſuſtentabunt. Ad plantan-
dam fidem Euangelicam, multos præclariſſi-
mos viros elegit Chriſtus; de quibus dicitur
per Abdiam, verſ.21. *Ecce aſcendent ſaluato-* Abdias.
*res in montem Sion.* At ad ſuſtentandam ipſam
fidē in ſumma perſecutione, qualis non fuit ab
initio, nec erit, hi duo magni viri deſtinantur.
*Vigeſimum Eliæ donum, & prærogatiua*, quod 62.
tam magnifico nomine appellatus, & dictus 20. Donum.
ſit Elias, quod idem valet, *ac Dominus Deus*;
de quo multa dixi tom.3. in Euangelia cap.31.
quæſt.12. num.72.73. & 74. *Vigeſimum primum* 21. Donum.
*Eliæ donum, ac prærogatiua*, quod magnifica
morte inſignitus ſit, dum crucifixus moritur
in monte Caluario ad Chriſti imitationem, vt
dixi *tom.1. in Apocal. cap.11. quæſt.21. num.167.
& quæſt.22. n.177.* ex mente D. Thomæ. *Vigeſi-* D.Thom.
*mum ſecundum Eliæ donum*, quod maximè illu- 22. Donum.
minatus ſit magna cognitione cœleſtium my-
ſteriorum, magnaſque reuelationes à Deo ac-
cepiſſet, de quo dicam quæſt. ſequenti. *Vige-* 23. Donum.
*ſimum tertium donum Eliæ*, quod magnis elo-
giis celebretur ab Spiritu ſancto in ſcriptura,
& à ſanctis Patribus in ſuis ſcriptis de quo in-
frà quæſt.4. *Vigeſimum quartum.* Elias Magnus, 24. Donum.
& eximius Prædicator. Nam quidam prædi-
cabant eum & alij populos prædicatione in-
ſtruebant: At Elias tam feruenti ſpiritu præ-
ditus eſt, vt tunc prædicaret, quando relictus eſt
ſolus, & nullus audebat pro Deo facere; vide
*tom.3. cap.31. quæſt.15. n.93.94. & 95. & ſeqq.*
*Vigeſimum quintum Eliæ donum, ac prærogatiua*, 25. Donum.
quod cum votorum vinculo primus ho-
minibus viam in cœlum oſtendit; de quo latè
infrà *Reſol.3.*

---

## QVÆSTIO III.

### *Elias maximè notabilitatur diuinis reuelationibus, ac cognitione cœleſtium myſteriorum.*

### Nubecula parua.

### SVMMARIVM.

63 *Orandum in ſecreto.*
64 *Elias habuit reuelationem puræ Conceptionis Virginis Mariæ, & n.65. & 66.*
67 *Virgo ſacratiſſima Chriſti veſtigium.*
68 *Virgo ſanctiſſima valde peculiariter à Chriſto redempta.*
69 *Elias habuit reuelationem de myſterio Euchariſtico, & n.70. & 71.*
72 *Elias illuſtratur lumine Diuini ſpiritus.*
73 *Elias in monte Carmeli docebat, ac prædicabat.*
74 *Elias in multis, figura, ac typus Chriſti; & num.75.*
76 *De ratione Prophetæ eſt, quod intelligat ſenſum illius, quod dicit, ac facit.*
77 *Tamen ad rationem Prophetæ non pertinet intelligere omnes ſenſus ab ſpiritu Sancto intentos.*
*Elias vt magnus Propheta intelligebat myſteria, quæ in ſuis factis denotabantur; ibidem.*

IN hac quæſtione quatuor dicam, duo ſatis 63.
communia, & duo ſatis peculiaria. Cum

Elias ex Dei mandato ſeſe exhiberet præſentem Achab, atque ex eius ordinatione ad montem Carmeli conuocarentur omnes ſacerdotes Baal, totuſque populus Iſraël idololatria deceptus, & peractum fuiſſet ſacrificium ab Elia, elapſo igne de cœlo, quod cum vidiſſet populus cadens in faciem clamauit: *Dominus ipſe eſt Deus, Dominus ipſe eſt Deus*, 3. Reg. 18. num. 39. Deinde ad magis firmandam, ac corroborandam fidem omnipotentis Dei, mandat populo: *Apprehendite Prophetas Baal, & ne vnus quidem effugiat ex eis.* Vt tanta peſtilentia totaliter eradicaretur, & ne illius aliquod fomentum, vel ſcintilla remaneret. Deinde cum Elias aſcendiſſet in verticem Carmeli, monent D. Chryſoſtomus, D. Nazianz. apud Gloſſam, quòd ad orationem ſolitudo, ac ſeceſſus quærendus. *Et pronus in terram, poſuit faciem ſuam inter genua*; id eſt genibus flexis, totus proſtratus in faciem ſuam ſuper terram humiliter, feruido, ac inflammatò animo orat Deum.

3. Reg. 18. — D. Chryſoſt. — D. Nazianz. — Orandum in ſecreto.

64. Deus ſuorum ſeruorum maximè remunerator, tanta merita Eliæ in præſenti occaſione exhibita, eum condecorat, ac nobilitat illuſtriſſima viſione. *In ſeptima autem vice, ecce nubecula parua, quaſi veſtigium hominis aſcendebat de Mari*, 3. Reg. 18. num. 44. In qua nubecula aſcendenti de Mari repræſentata eſt ei pura, & ſancta, ac immaculata Conceptio ſanctiſſimæ Virginis Mariæ.

3. Reg. 18.

65. Ita teſtatur grauiſſimus, & antiquiſſimus Auctor Ioannes Ieroſolymitanus, qui floruit circa annos 400. *lib. de Inſtit. Monach. cap. 32.* ait: *Per illam nubeculam reuelauit Deus Eliæ, quod quædam infantula, ſcilicet B. Maria, per illam nubeculam ſignificata eſt; & inſtar illius nubeculæ per humilitatem parua naſceretur de humana natura peccatrice, deſignata per Mare. Quæ infantula iam in ſuo ortu eſſet munda ab omni peccatorum ſorde; & quemadmodum nubecula illa fuit de mari amaro, tamen ſine aliqua amaritudine: licèt tamen nubecula illa eſſet originaliter à Mari, alteriuſque proprietatis. Mare quippe ponderoſum eſt, & amarum; ſed nubecula illa leuis fuit, & dulcis, ſic autem B. Maria de mari, ſcilicet natura humana, aliter tamen fuit orta.* Similiter rem diſſerunt, & explicant noſter Vualdenſis *tom. 3. de Sacramentalibus, tit. 9. cap. 89.* Carthagena *tom. 4. homil. pro Carmelitis*, Doct. Petrus Oxeda *in informatione pro illibata Concept. Virg.* Ægydius Luſit. *de Concept. Virg. lib. 3. quaſt. 4. art. 1. §. 1. num. 8* Doctor Fernandez de Salazar *de Concept. Virg. cap. 38. n. 11.* Doct. Antonius Eſcobar de Mendoça *ad 3. Reg. 18. num. 4.* Doctor Alphonſus Flores *in Eccleſiaſt. n. 577 & 1668.* Adrianus Lyræus *Triſag. Mariani lib. 1. ſono 30.* Laurentius Chryſogonus *in ſuo mundo Mariano diſcurſ. 17. num. 49.* Marratius *de fundatoribus Marianis, cap. 1.* Iodocus Clithoueus *Canonic. Colonienſ. in inſigni ſerm. pro Ordine Carmelitano.* Iuſtinus Michouienſis Ordinis Prædicatorum *in celebri opere ſuper Litanias Lauretanas diſcurſ. 222 §. 2. num. 6.* Doctor Ioſeph Andræas *decore Carmeli 30.* Ecce tot, & tam graues Doctores ex multis ſacris Ordinibus, & maximè ex ſacra Societate Ieſu, ex noſtra familia multos poteram apponere, præter Vualdenſem citatum tres refero, Doctiſſimum Ioannem Bachonium *in 4. diſt. 2. quaſt. 3. art. 3.* Mag. Lezanam *de Concept. cap. 2. fol 7. & 1. tom. Annal. ad annum mundi 4037. n. 8.* & Magiſtrum Franciſcum Bonæ Spei *lib. de Concept. diſp. 3. præſuppoſitione 2. num. 132.* & deinceps; de quo etiam ego dixi *tom. 1. in Euang. lib. 1. cap. 3. quaſt... num. 5.* Altius nunc rem expendamus.

Ioan. Ieroſ. — Vualdenſ. — Carthagena. — Petr. Oxeda. — Ægidius. — Salazar. — Eſcobar. — Flores. — Adrian. Lyr. — Chryſogon. — Marratius. — Clithoueus. — Iuſtinus. — Ioſeph And. — Bachon. — Lezana. — Franc. Bonæ Spei.

66. Cum Elias poſitus eſſet in alta meditatione, & puer reſpexiſſet ex mandato eius ad mare mediterraneum. *In ſeptima autem vice, ecce nubecula parua, quaſi veſtigium hominis aſcendebat de Mari*, 3. Reg. 18. n. 44. In ſeptima vice, hoc eſt in ſeptima ætate, ſicut explicat Eſcobar de Mendoça, ait ipſe; ſeptem illi decurſus ſeptem dona Spiritus ſancti repræſentant. Vna enim Deipara data eſt orbi, quaſi omnium donorum Dei colligatio, ait: *Ecce nubecula*; illa particula, *ecce* in Scriptura denotat rem grandem, & maximè conſiderandam: *Nubecula*, Valdè vulgare eſt apud D. Hieron. & Patres per nubem, ſanctiſſimam Virginem ſignificari, ait Salazar. imò in officio ſolemnis commemorationis Beatiſſimæ Virg. de monte Carmel. appellat eam *nubeculam Virginis typo in ſignum.*

3. Reg. 18. — Mendoza. — Salazar. — D. Hieron. — Breuiar.

67. *Aſcendebat de mari*; nubes quamvis à mari exoriatur, tamen diſtinctæ qualitatis eſt ab eo. Mare amarum eſt, grauidum, ponderoſum, opacum, & nigrum, & ſterelizans terras; nubes verò valdè ſeparata ab his imperfectionibus; nam dulcis eſt, leuis, lucida, candida, ac maximè fœcundans; ſic & Beatiſſima Virgo, quamvis orta ſit de humana natura amara, ponderoſa, ac peccato denigrata: ipſa tamen tota pulchra eſt, ſine vlla macula humanæ propaginis, vndique venuſtiſſima, cuncta fœcundans ſua prece, ac gratia.

68. *Quaſi veſtigium hominis.* Et cuiuſnam hominis erat veſtigium, apud nullum, quem legi, explicatum inueni; illud tamen ſuo alto acumine nobis explicat Magnus Auguſtinus *ſerm. 201. de tempore*, quod probat ex Euangelio, & ait: *Ne fortè aliquis dubitet, nubem illam veſtigium hominis habuiſſe, dixit, illius vtique hominis, qui dixit, quem dicunt homines eſſe filium hominis.* Nubes illa erat veſtigium veri hominis Chriſti Ieſu. Chriſtus totus ſanctus, ac immaculatus: nubecula illa, nempe Virgo ſacratiſſima, tota pura, ſancta, & immaculata. Chriſtus Ieſus ſanctus, purus, & immaculatus per eſſentiam, & naturam, vtpotè verus filius Dei; Virgo ſanctiſſima tota pura, ſancta, & immaculata per gratiam, & dona ſancti Spiritûs, vtpotè veſtigium veri illius hominis Chriſti Ieſu.

D. Auguſt.

69. *Ecce nubecula parua, quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari.* Hebraicus legit: *Quaſi vola hominis.* Vatablus, *ad magnitudinem volæ hominis.* Chaldaicus: *Nubes parua, ſicut vola manus hominis.* Aſcendit de Occidente, id eſt mari Mediterraneo. Vola, tam de pedibus, quã de manibus dicitur; & propriè eſt curuitas, ſeu palma tam pedum, quam manuum; & Virgo ſacratiſſima, cum ob ſuam humilitatem ſe Domini ancillam reputaret, ad Chriſti pedes ſe exhibet, & repræſentat: pedes enim famulorum propriſſus locus; ſic Abigail ad Dauidem 1. Reg. 25. num. 24. *Cecidit ad pedes eius*, ſcilicet Dauidis, *loquatur obſecro, ancilla tua*

Hebraicus. — Vatablus. — Chaldæus. — 1. Reg. 25.

*in auribus tuis.* Cum ſe ancillam dicit, ad pedes procumbit: Si verò cum Chaldæo referas ad manum. *Nubes parua, ſicut vola manus hominis*; quia in ipſa Deus, *fecit potentiam in brachio ſuo,* vt ipſa celebrat in ſuo Cant. *Luc.* 1. *num.* 50. Dum in ea operatur ineffabile Incarnationis myſterium; ac etiam dum Deus ipſam ſanctiſſimam Virginem tam puram, ſanctam, & immaculatam creauit, vt D. Damaſcenus ſæpè à me citatus, ipſam appellet; *Miraculum miraculorum maximum.*

Luc. 1.

70. Et maximè notandum: Ecce nubecula parua, quaſi veſtigium hominis; ſeu vola hominis, ſiue palma manus, vel pedis hominis Chriſti Ieſu, iuxta varias lectiones proximè adnotatas. Et cur; ſanctiſſima Virgo pura, & immaculata in ſua Conceptione, ſe potius exhibet, ac oſtentat in vola, ſeu palma manuum, ac pedum Chriſti. In manibus, ac pedibus noſtri Saluatoris inflicta fuerunt vulnera, ſeu plagæ, quibus Chriſtus nos redemit, ibi inſigniter apparet ſanctiſſima Deipara, quia infinito pretio illorum vulnerum ipſa inter omnes puras creaturas, valdè ſingulariter à filio ſuo Ieſu fuit redempta, vt eſſet pura, & immaculata in ſua Conceptione abſque vlla labe peccati originalis, & illo pretioſo ſanguine, magno gratiarum, donorum, ac priuilegiorum imbre impinguata, ſublimata, ac exaltata.

## *Elias ſub Iunipero.*

71. Cum Elias dormiret ſub Iunipero, excitatatur ab Angelo, & panem oblatum comedit. *Et ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus vſque ad montem Dei Horeb,* 3. Reg. 19. num 8. Abulenſis contendit, quod hic panis erat communis, cui Deus dedit talem virtutem ad corroborandum Eliam, vt per tot dies alio cibo non indigeret. Auctor mirabilium ſacræ Scripturæ apud D. Auguſtinum *lib.* 2. *cap.* 19. aſſerit hunc panem, fuiſſe mirabiliter factum manibus] Angelorum, cui à Deo indita eſt virtus ad corroborandas vires Eliæ per quadraginta dies, imò etiam per plures, quibus manſit in ſpelunca, imò & per plures alios, dum ex Dei mandato iuſſus, vt ex Horeb tenderet in Iſraël per deſertum, 3. *Reg.* 19. *num.* 15. Per deſertum non poterat facile habere alimentum neceſſarium ad vitam; & inde Abulenſis *ad citat. cap.* 19. *quæſt.* 8. Quod Elias ſolo illo pane alimentatus eſt per quadraginta dies vſque ad montem Horeb, & diebus, quibus ibi manſit, & illis diebus, quibus reuerſus eſt in Iſraël. Ita ait citatus Abulenſis. *Nam ſicut per deſertum iuit, ita & per deſertum redyt, & fortè fuerunt omnes iſti dies plures, quam centum.*

3. Reg 19. Abulenſ. Auct Mirab. 3. Reg. 19. Abulenſis.

72. In hoc admirabili Eliæ pane agnoſcunt ſancti Patres Euchariſticum myſterium, vt in typo, ac figura. D. Paſchaſ. *lib. de corpore, & ſanguine Chriſti cap.* 10. Algerus *lib.* 2. *de Sacramento Altaris cap.* 1. Rupertus, *lib.* 5. *Reg. cap.* 10. D. Proſper *lib.* 2. *Prædict. & Promiſſionibus, cap.* 28. ait, *Panis Eliæ eſt corpus Chriſti.* In eadem interpretatione hoc loco in præſenti ſunt Beda, Eucherius, Angelomus, Carthuſianus, Cardinalis Hugo. Et ita tenet Eccleſia in Breuiario Romano ad feſtum Corporis Chriſti in primo Nocturno; & Breuiarium, Carmelitan. ad feſtum corporis Chriſti in primo Nocturno, dum hunc panem Eliæ, vt figuram accommodat ad cœleſtem, & diuinum panem Euchariſticum, quod autem Elias de tanto myſterio habuiſſet illuſtrationem, patebit ex dicendis ad finem huius quæſtionis.

D. Paſchaſ. Algerus. Rupertus. D. Proſper. Beda. Eucheri. Angelom. Carthuſian. Hugo. Breuiarium.

## *Elias in Horeb.*

73. Cum Elias exiſteret in monte Horeb in ſpelunca, & pertranſiſſet ventus vehemens, ac validus ſubuertens montes, & conterens petras, magnaque terræ commotio, ac tandem ignis flagrans, vt iam explicaui ſuperiori quæſt. In ſeptimo Eliæ dono. num. 14. poſt ignem aduenit *Sibilus auræ tenuis.* 3. Reg. 19. num. 12. ſeu vt legit Tertullianus *lib.* 4. *contra Marcion cap.* 23. *Vox ſpiritus mitis,* Qui erat vox Diuini Spiritus venientis ad illuminandam, ac illuſtrandam mentem Eliæ in ſublimi cognitione magnorum myſteriorũ. Hanc cogitationem, & non vulgarem nobis dat D. Gregor. Mag. lib. 5. Moralium cap. 15. & ait: *Quid per vocem auræ lenis, niſi Spiritus Sancti cognitio deſignatur. Qui tamen ſuper Apoſtolos veniens per exteriorem ſonum, tanquam per vehementem ſpiritum demonſtratur, cum dicitur.* Factus eſt repente de cœlo ſonus, tanquam aduenientis ſpiritus vehementis *Actor.* 2. *Sanctus enim Spiritus, cum ſe notitia humanæ imbecillitatis inſinuat, & ſonitu vehementis ſpiritus, & voce auræ lenis exprimitur, quia ſcilicet veniens, & vehemens, & lenis: lenis, quia notitiam ſuam quatenus cognoſci vtcumque valeat noſtris ſenſibus temperat: vehemens, quia quantumlibet hanc temperet, aduentu tamen ſuo infirmitatis noſtræ cæcitatem illuminando perturbat.* Ideſt expellit Diuinus ſpiritus ſuo alto lumine, vt dicitur ſap. 8. num. 1. *Attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.* Diuinus ſpiritus ſuauiter, ac leniter, fortiter, ac vehementer ſuis donis replet mentem, ad eam illuminandam diuinus ſpiritus ſuos cœleſtes effectus explicat, ac declarat in Apoſtolis, ac Elia; venit fortiter ad expellendas mentis, tenebras, vt nulla obdurata cæcitas ei valeat reſiſtere. *Infirmitatis noſtræ cæcitatem illuminando expellit.* Venit etiam leniter; ac ſuauiter, *quia notitiam ſuam noſtris ſenſibus temperat.* Ita ſe proportionatur noſtræ menti, vt quamuis maximè obſtinata ſit, eam abſque aliqua vi, ac coactione promoueat, ducat, ac illuſtret. Venit diuinus ſpiritus vehementer, ac leniter cum igne. In Apoſtolis cum vehementia, ac igne, quia vehementia, ac efficacia ſuæ prædicationis, ac verbi Dei *penetrabilior omni gladio ancipiti.* Totus mundus erat ab Apoſtolis ſubiugandus, ac inflammandus in amore Dei. In Elia venit diuinus ſpiritus lenis cum igne, quia ſuauitate, ac dulcedine diſciplinæ regularis, quæ in Elia initiabatur vniuerſus orbis erat afficiendus, ac diuino charitatis ardore ſuccendendus. *In voce venefici incantantis ſapienter,* Pſalm. 57. num. 6. fauet huic ſenſui, D. Hieron. 16.

3. Reg. 19. Tertullian. D. Gregor. Actor 2. Sap. 8. Eccleſ. 57. D. Hieron.

74. De Elia ait Eccleſiaſticus 48. num. 7. *Qui audis in Sina iudicium, & in Horeb iudicia defenſionis.* In ſina iudicium abſconditum, & occultum

Eccleſ. 48.

occultum ſecretum Diuinæ prouidentiæ, ad tutamen Eccleſiæ, ad defenſionem fidei, ad cuſtodiendos iuſtos, ad propugnandam virtutem contra omnes vitiorum turpitudines. *Et*
Græcus. *Horeb iudicia defenſionis*. Ex Græco legitur, *vindicta* in rebelles, & idololatras, ac inimi-
Lyran. Hugo. Fernand. cos Diuini cultus, vt explicant Lyranus, Hugo, Carthuſianus, Antonius Fernandes de viſionibus veteris Teſtam. *viſione 9. ſect. 3.* & magna, & alta myſteria, ac tanta reuelata
1.Corinth.2. ſunt Eliæ, vt dicat Apoſtolus. 1. Corinth.2. num. 9. *Sed ſicut ſcriptum eſt, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus illum*; quæ verba explicans Origenes *tractat. 35. in Matth.* ait: *Sciens quod & Apoſtolus ſcripturas quaſdam ſecretorum profert, cum dicit alicubi, ſicut ſcriptum eſt, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nullo enim regulari libro hoc ſcriptum inuenitur, niſi in ſecretis Eliæ Prophetæ.* Hoc eſt in reuelationibus ſecretis Eliæ factis. Tot ſecreta, tot myſteria Deus Eliæ manife-
Origenes. ſtauit iuxta Origenem, vt nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Et quid mirum, cum iam Elias eſſet inauguratus Apoſtolus in vltimis futuris temporibus, vt iam ſuperiori quæſtione dixi in decimo quarto Eliæ dono, *num.49.*

75. Elias reuerſus à monte Horeb, lumine diuini Spiritus illuſtratus fundauit noſtram Religionem in monte Carmeli; & vt magnus
D.Gregor. Doctor, vt ait D.Gregorius *lib.1. in Ezechielem, homil. 21.* Ibique ipſe Elias, ac Eliſæus, & filij Prophetarum, prædicabant, fidei myſteria explicabant, ſcripturas interpretabantur, populi mores corrigebant; & multa documenta ad vitam ſpiritualem, ac ad Religionem dabantur, quod communiter colligunt interpretes, ex eo quod cum filius Sunamitidis mortuus eſt, & mulier volebat ire ad Eliſæum, vt deprecaretur pro vita filij ſui, quod cum dixiſſet marito ſuo, qui reſpondens ait illi: *Quam ob cauſam vadis ad eum? Hodie*
4.Reg.4. *non ſunt Calendæ, neque ſabbathum*, 4. Reg.4. num. 23. Dies Calendarum, ſeu prima dies menſis, ac Sabbathum erant dies feſti apud Iudæos, in quibus populus ſolebat conuenire ad templum, & oratoria, ſeu alia loca pia ad orandum, & ſimul ad audiendum ſermonem, ac prædicationem de verbo Dei. Ac ſi dixiſſet vir ad vxorem ſuam Sunamitidem, cur vadis hodie ad Eliſæum, cum non ſit hodie dies feſtus, in quo ipſe Propheta ſolet prædicare, ac habere verba ad populum. Ita ad citatum locum Abulenſis. *quæſt.30.* Lyranus, Vatablus, Chartuſian. Serarius, Gaſpar Sanchez, & Cornelius, ac alij communiter. Et vbi nos habemus Matth.17. *Elias reſtituet omnia*. Arabicus legit, *Docebit omnia.*

## *Elias in multis extitit figura, ac typus Chriſti Domini.*

76. D. Auguſtinus ſerm. 201. de tempore, in
D. Auguſt. hoc noſtro argumento comprobando multus eſt per totum ſermonem. Et ſic ait: *Beatus Elias typum habuit Domini Saluatoris, ſicut enim Elias à Iudæis perſecutionem paſſus eſt, ita & verus Elias Dominus noſter ab ipſis Iudæis reprobatus eſt; contemptus Elias relinquit gentem ſuam, & Chriſtus deſeruit ſynagogam. Elias abiit in deſertum, & Chriſtus venit in mundum. Elias in deſerto coruis miniſtrantibus paſcebatur; Chriſtus in deſerto huius mundi gentium fide reficitur: corui illi, qui Eliæ miniſtrabant, gentium populos figurabant. Nam gentes ante acceptam gratiam veluti mortiferis cadaueribus idolis miniſtrabant.* Et poſt pauca ſubdit. *Propheta mittitur ad viduam gentilem, vt ab ea paſcatur, vidua enim iſta typum gerebat Eccleſiæ: venit ergo Elias ad viduam, quia Chriſtus venturus erat ad Eccleſiam. Et vbi B. Elias viduam illam inuenit, exierat enim, vt aqua ſe lauaret, & ligna colligeret. In ſigno crucis myſterium, in aqua oſtenditur Baptiſmatis Sacramentum.* Et late expendit D. Auguſtinus, quod mulier non dixit colligo vnum lignum, vel tria, ſeu quatuor, ſed duo, quibus figura crucis exprimitur. Quia in ſola Eccleſia Chriſti eſt verus Baptiſmus, veraque gratia Ieſu Crucifixi. Sic pergit Magnus Auguſtinus. *Elias inclinatur in oratione, &* D. Auguſt.
*filius viduæ viuificatur; Chriſtus procumbit in paſſione, & ſuſcitatur populus Chriſtianus, & quod tribus vicibus inclinetur Elias, myſterium Trinitatis oſtenditur, & populus gentium in ſola fide Trinitatis ſuſcitatur.* Et poſt pauca ſubdit: *Elias, vt diximus, figuram habuit Domini Saluatoris: Elias orauit, & ſacrificium obtulit: Chriſtus pro vniuerſo mundo, ſe ipſum immaculatum ſacrificium tradidit. Elias orauit in monte Carmeli; Chriſtus in monte Oliueti. Elias orauit, vt in terram pluuia veniret; & Chriſtus vt in cordibus humanis gratia diuina deſcenderet. Quod autem dixit Elias ad puerum ſuum, vade, & conſidera ſepties: ſeptiformem Sancti Spiritus gratiam, quæ danda erat, Eccleſia, deſignabat.* Et poſt aliqua ſubdit. *Sicut ſupra diximus, ſanctum Eliam intelligite, typum habuiſſe Domini Saluatoris. Denique ſicut Dominus, poſtquam multas virtutes exercuit, poſtquam paſſus eſt, reſurrexit, & aſcendit in cælum, ita Elias poſt mirabilia, quæ per eum Deus fecit, igneo curru eleuatur ad cælum.*

Idem docet Auguſtinus *lib.2. contra Fau-* 77
*ſtum Manichæum cap.35.* S. Ambroſ. *lib. de* D.Auguſt.
*Elia, & ieiunio cap.22.* D. Gregor. Magn. D.Gregor.
*homil.29. in Euangel.* D.Bernard. *ſerm.3. & 6.* D Bernard.
*de Aſcenſ.* Similiter & omnes fere Patres; & tandem pro concluſione huius concluſionis
appono D. Proſperum *part.2. Prædict. cap.31.* D.Proſper.
vbi in Elia dum filium viduæ ſuſcitat. 3. *Reg.* 3. Reg.17.
*cap.17. num.21.* expandens ſe ſuper puerum. Sic ait S. Proſper. *Elias, & poſt eum Eliſæus, vt paruulum mortuum ſuſcitaret, iuuenilia membra contexit, & Dominus Ieſus ſe ipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens: paruum ſe illi paruo coaptauit, vt efficeret illud corpus humilitatis noſtræ conforme corpori gloriæ ſuæ. Iacens* Proſequitur
*ſuper ſe frigidum, ſuo calore ſuccendit: Simi-* eandem mate-
*liter & noſter Saluator Dominus, à cuius ca-* ria.
*lore non eſt iam, qui ſe abſcondat. Inſufflauit ille tertio iacenti, vt trina confeſſio infunderetur credenti: ſic ſuſcitatus eſt mortuus, dum à morte perpetua, iuſtificatus eſt impius.* Et vt iam notaui *tom.3. in Euangel. cap.31. quæſt.12. num.63.* Ter Elias incubuit puero, eique ſe ipſum coarctando admenſus eſt. Ter ſe ipſum Chri-

ſtus coarctauit, & humanæ naturæ commenſus eſt. Primo, in vtero; ſecundo, in Præſepio; Tertio, in cruce, & ita ter genus humanum viuificauit, eique ſpiritum charitatis inſpirauit.

### *De cognitione Prophetica.*

78. D.Thom. Dicendum eſt cum D.Thoma 2.2. *quæſt.*173. *art.*4. quem ſequuntur omnes Theologi ad verum Prophetam requiritur inſtinctus Spiritus Sancti, & vt cognoſcat, & intelligat id, quod Spiritus Sanctus in ſuis verbis, vel factis intendit; ex quo infert Sanctus Doctor, quod nec Balam, nec Caïphas, nec milites nolentes diuidere veſtimenta Chriſti, fuerint Prophetæ, cum non intelligerent myſteria, quæ ſub verbis, vel factis ſuis continebantur, & ideo veri Prophetæ in ſcriptura appellantur *videntes*, vt notant D. Baſilius *Præfatione in Iſaiam*, & noſter D.Cyrill. Alexandr. *lib.*5. *in Iſaiam in principio*. Vnde recte D. Thomas citata *quæſt.*71. *art.*3. *ad* 2. diſtinguit prophetiam à fide, quia fides non dat cognitionem rerum, ſed tantum certitudinem; prophetia verò tribuit certitudinem, & cognitionem, nam vt docet idem Angelicus Doctor eadem *quæſt.* 71. *art.* 1. *ad* 4. per prophetiam tollitur obſcuritatis, & ignorantiæ velamen. Et latiùs explicat Suarius *tom.*1. *ad* 3. *part. diſp.*21. *ſect.*1. *§. tertio. Principaliter*.

(D. Baſil. D.Cyrill. Alexand. D.Thom. Suarez.)

79. Cum vero multiplex ſit ſenſus ſacræ ſcripturæ; literalis nempe, Symbolicus, Allegoricus, Tropologicus; & etiam multi varias diuiſiones faciunt. Quæſtio eſt, an Prophetæ intelligant rem reuelatam ſecundum omnem ſenſum intentum ab Spiritu Sancto. Affirmant Scalante *lib.*1. *clypei cap.*22. *dub* 4. & credibile reputat Bonfrerius *in Prologuis cap.*10. *ſect* 6.

(Scalante. Bonfrerius.)

80. Tamen oppoſita ſententia, & negatiua, & communis, eſt vera, eam tenent D. Ambroſ. *lib.*1. *de Abraham cap.*8. Caetan. 2.2. *quæſt.*171. *art.*6. Martinez. *lib.*4. *Hypoſt. cap.*1. *§. Quamuis Propheta*. Aluarez *ad cap.*38. *Iſaiæ. verſ.*5. *num.*60. *&* 65. Serarius *in Prologom. cap.*21. *quæſt.*12. *§. Quæres primò*. Cornelius. *Proœmio in Prophetas maiores quæſt.*2. Abulenſis multis in locis. Payva, Andræas à cruce; Rua, & alij, quos citat, ac ſequitur Fr. Antonius à à Matre Dei. Noſter Carmelita Diſcalceatus in Iſagogem *ſcript. Prælud.*3. *dub.*8. quod ex variis locis ſcripturæ colligunt; ſat enim eſt, quod Prophetæ rem intelligant in vno ſenſu, vel altero. Tamen maiores Prophetæ, vt Dauid, Iſaias, Ieremias, forte rem intelligebant, non in vno ſenſu, ſed multiplici, cum eorum lumen eſſet maius quam aliorum Prophetarum. Hoc poſito.

(Martinez. Aluarez. Serarius. Cornel. Abulenſ. Payua. Andræas. Rua. Ant. à M. Dei.)

81. Theodoret. Inde planum fit, quod Elias ea, quæ gerebat, cognoſcebat in myſterio, ideo ait Theodoret. quæſt.49. in 3. Reg. *Elias erat Propheta, & ſummus omnium Prophetarum.* Cum transfiguraretur Ieſus; *Apparuerunt Moyſes, & Elias cum eo loquentes.* Matth.17. num.3. & cur præ cæteris hi duo eliguntur ad tantum myſterium? De qua difficultate multa dixi ſuo loco *tom.*4. *in Euang.cap.*8. Reſpondet primò D. Chryſoſtomus homil.57. in Matth. *Apparuerunt Moyſes, & Elias, vtpote vertices omnium Prophetarum.* D. Hilarius *can.*57. *in* D. Auguſtin. *lib.* 2. *de Doctrina Chriſtiana cap.*16. & ibi. D. Hieronimus, Origenes, D. Paſchaſius, D. Ambroſius *in cap.* 9. Luc. quod apparuerunt hi duo, vt Chriſtus haberet teſtimonium à Lege, & Prophetis; Moyſes repræſentabat legem, Elias perſonam gerebat omnium Prophetarum. Et ita Eccleſia in Hymno in ſabbathum primum Quadrageſ. *Lex, atque Propheta primitus hoc prætulerunt. Poſtmodum Chriſtus ſacrauit.*

(Matth. 17. D.Chryſ. D. Hilarius. D.Auguſt. D. Hieron. Origenes. D. Paſchaſ. D.Ambroſ. Eccleſia.)

Cum ergo Prophetæ cognoſcant arcana, quæ in ſuis verbis, vel factis continentur, & iuxta ſanctos Patres in actionibus Eliæ, multa, & alta denotabantur myſteria, vtpote ſacroſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & ineffabilis Incarnationis, ſalutiferæ mortis, ac paſſionis Chriſti, illiuſque admirabilis Aſcenſionis: tantorum ergo myſteriorum cognitionem habuit Elias, illorumque reuelationibus maximè illuſtratus, ac ſublimatus eſt, vt magnus, ac maximus Propheta, & in quo omnes Prophetæ continebantur, ac in quo chorus omnium Prophetarum repræſentabatur. 82.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Magnis elogiis, ac laudibus celebratur Elias in ſcriptura, ac ſanctis Patribus.*

### SVMMARIVM.

83 *Elias portabat infirmos, & docebat eos.*
84 *Elias in multis apparuit vt Sol.*
85 *Elias reſplendebat vita, iuſtitia, ſanctitate, ac doctrina.*
86 *Sancti Eliæ multa elogia conglomerata, & num.*87.

PRimo cum Eliſæus vidiſſet Eliam curru igneo abeuntem in cœlum clamat: *Pater mi, Pater mi, currus Iſraël, & auriga eius.* 4. Reg.2. num.12. Hebraicus legit: *Currus Iſraël, & equites eius:* ac ſi diceret, ô Elia pater mi, qui eras totum robur Iſraelis, ac magis Iſraelem iuuabas tuo zelo, ac oratione, quam magna Curruum, & equitum multitudo. Ita Procopius, Vatablus, Caëtanus; Cornelius, & alij multi. 83.

(4. Reg. 2. Hebraic. Procop. Vatabl. Caietan. Cornel.)

Aliter exponit D. Gregorius lib.2. in Ezechielem homil.21. & ait: *Quid eſt, quod Elias, currus Iſraël, & auriga dicitur, niſi quia auriga agitat, Currus portat? Doctor ergo, qui mores populi per patientiam ſuſtinet, & ſacri eloquij verbis, docet, & currus dicitur, & auriga. Currus quia tolerando portat: auriga, quia exhortando agitat. Currus, quia mala ſuſtinet, auriga, quia populum bonis admonitionibus exercet.* Dicitur Elias Currus, & auriga Iſraël. Currus languidos, & laſſos, & infirmos portat, eiſque alimenta, ac ſubſidia vitæ humanæ conuehit; auriga verò regit, ac gubernat, vt ad finem deſtinatum perueniat. Elias vt verus pater, ac præſul Iſraël, tanquam currus, languidos, ac infirmos in fide cum multa patientia portabat, dans eis alimenta, ac hortamenta neceſſaria, vt à ſuis erroribus eos educeret, 84.

(D. Gregor.)

educeret, & tanquam auriga eos dirigebat ac
gubernabat ad ſalutem, & animæ vitam.
85. Secundò. Elias dicitur Sol habens ſignum
Dei viui: ait Ioannes in ſua Apocalypſi 7.
num.2. *Vidi Angelum aſcendentem ab ortu Solis*
*habentem ſignum Dei viui: & clamauit quatuor*
*Angelis, quibus datum eſt nocere terræ, & mari.*
Quod iſte Angelus eſſet Elias, tenent Victo-
rinus, Ganæus, & probabilem dicit Corne-
Apocal. 7. lius à Lapide, vt dixi in Apocalypſ. *cit. cap.7.*
Victorin. *quæſt.5.* Si Elias intelligitur, cur non dicit,
Ganæus. vidi hominem, vel virum? quia Elias puritate,
Cornelius. ac ſanctitate, tanquam Angelus reputatur.
*Aſcendentem*; non venientem, vel apparentem,
ſed aſcendentem. Elias ſemper aſcendebat, ac
augmentabatur in virtute, zelo honoris, ac
Religionis; *ab ortu Solis*; nam Elias tanquam
fulgentiſſimus Sol apparuit in orbe, Elias
Græcus. enim Græco idiomate, idem eſt ac Sol, vt ſæpè
Eccleſ.48. dixi. *Eccleſiaſt. 48. num. 1.* dicitur: *Surrexit*
Græcus. *Elias tanquam ignis.* Ex Græco legi poteſt:
*Surrexit Elias tanquam ſplendor:* Ipſe fuit Illu-
Palatius. ſtriſſimus orbis ſplendor. Palatius ibi. *Ignis*
*illuminat, & calefacit, Elias ſua vita, ac doctri-*
*na, & exemplo totum orbem illuminauit, & om-*
*nium corda in Dei amore inflammat, ab ortu*
*Solis.* Non in Occidente, ſed in ortu Solis
apparet Elias; nam cum Sol oritur noctium
tenebras, ac caligines diſſipat, ſic apparens
Elias, errorum, ac falſitatum nebulas profli-
gat, ac deſtruit; & vbi nos habemus Matth. 17.
Matth. 17. *Elias, Reſtituet omnia*, ex Arabico legitur;
Arabicus. *Docebit omnia.* Veniet tanquam vniuerſalis,
& communis Magiſter.
86. Tertiò de Elia, & Henoch dicitur Apoc.11.
Apocal.11. num. 4. *Hi ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra*
*in conſpectu Domini terræ ſtantes.* Elias dicitur
oliua, quæ eſt ſymbolum pinguedinis, ac fer-
Ierem. 11. tilitatis, & pulchritudinis, Ierem.11. num.16.
*Oliuam vberem, pulchram, fructiferam, ſpecio-*
*ſam, vocauit Dominus nomen tuum.* In illo tem-
pore Antichriſti ſummæ ſterilitatis fidei, iuſti-
tiæ, ac virtutis, in quo ſi fieri poteſt etiam ele-
cti in errorem inducantur, Elias oliua fructi-
fera producet vberes, & pingues fructus, &
valde ſpecioſos, ac elegantes fidei iuſtitiæ, &
ſanctitatis; deinde oliua eſt ſymbolum pacis:
Eccleſ. 48. de Elia dicitur Eccleſiaſt.48. n. 10. *Qui ſcri-*
*ptus eſt in iudicij tempore lenire iracundiam*
Alia lectio. *Dei.* Seu, vt alij legunt: *Placare iram Dei.*
Placata autem ira Dei, faciet Elias pacem in-
ter Deum, & homines. Dicitur etiam Elias
candelabrum, quod erat in templo, non tan-
tum ad illuminandum, ſed etiam ad maiorem
magnificentiam, gloriam, ac cultum Dei, ſic
Elias veniet, non ſolum ad illuminandum
mundum, ſed etiam vt in tam periculoſo tem-
pore Chriſtus Ieſus maiori cultu, ac venera-
tione adoretur, ac honoretur; vide quæ dixi
*tom.1. in Apocal. cap.11. quæſt.14.15.& 16.*
87. Quartò; ſancti Patres maximè celebrant,
ac magnis laudibus extollunt ſanctitatem, vir-
tutem, ac merita Eliæ; eumque dicunt virum
ſanctiſſimum, magnum, admirabilem, exi-
mium, præſtantiſſimum, principem, ac caput,
verticem ſummum Prophetarum, ſpiritiferum,
præcipuum amicorum Dei, hominem cœle-
ſtem, Angelum terreſtrem, virum ſacroſan-
ctum, & diuinum, virumque vitæ illumina-
tiuæ: & hæc omnia paucis accipe.

D. Chryſoſtomus homil.2. de Elia eum di- 88. D.Chryſ.
cit: *Virum ſanctiſſimum*, D. Athanaſ. *de* D.Athanaſ.
*fuga ſua*, D. Nyſſenus *Oration. de laudibus* D. Nyſſen.
*D. Baſilij*, D. Auguſtinus *lib.20. de Ciuit. Dei,* D. Baſil.
*cap.29.* D.Baſilius Seleucienſ. *orat.11.* D. Lau- Seleuc.
rentius Iuſtinian. *ſerm. de S. Iacob*, eum appel- C.Laurent. Iuſt.
lant *ſublimem meritis*, D. Nyſſenus *orat.5. in*
*Cantica, & orat. de laudibus, Baſilij* illum ce- D.Nyſſen.
brat, *eximium virtute*, Cæſarius *Dialogo 3.* Cæſarius.
D. Damaſcen. *ſerm.2. de ſancto Vitali: præſtan-* D. Damaſc.
*tiſſimum Principem Prophetarum*, D. Ambroſ. D. Ambr.
*lib. de viduis*, eum acclamat *caput Prophetarum*,
Theodoret. *in 3. Reg. quæſt.49.* eum agnoſcit, Theodoret.
*ſummum omnium Prophetarum*, D. Chryſoſt. D.Chryſ.
*homil. 57.* in Matth. *Verticem omnium Prophe-*
*tarum*, & homil. 8. ad Roman. eum teſtatur
*admirabilem, ſeu miræ virtutis virum, & lib.3.*
*de Prouidentia*, D. Auguſt. *lib.20. de Ciuitate* D.Auguſt.
*Dei, cap.29.* D. Gregorius *lib.29. in Iob, cap.5.* D. Gregor.
D. Cyrillus Hieroſolym. *catech. 17.* eum ac- D. Cyrill.
clamant *ſpiritiferum*, hoc eſt ferentem Dei
ſpiritum. D.Chryſoſt. lib.3. de Prouident. ait: D. Chryſoſt.
*Nil illi terrenum præter melotem erat:* Sic to-
tus erat ſpiritu abſorptus, vt nihil illi terre-
num, præter melotem. Drog. Hoſtienſis Drogo.
*ſerm.1. de Paſſio.* eum publicat, *amicum, ac*
*domeſticum Dei, imo domeſticorum, ac amico-*
*rum præcipuum.* D. Chryſoſtom. in catena ad
cap.4. Luc. & ibi Carthuſianus dicunt *Eliam* Carthuſian.
*Angelum terreſtrem, hominem cœleſtem.* D.Cy- D. Cyrill.
rillus in collectaneis explicans illud *currus*
*Iſraël*, ait: *Currus ſignificat excelſam, & illu-*
*minatam vitæ rationem Eliæ.* Quia Elias doce-
bat, non ſolum ſua doctrina, ſed etiam ſua
vita, ac exemplo. Vide quæ dixi ſupra in hac
quæſtione num.78. Abulenſis in 4. Regum Abulenſ.
cap.2. quæſt.25. affirmat, *quod quando Hebræi*
*videbant aliquem virum facientem miracula,*
*putabant eum eſſe Eliam, vnde quæſierunt à*
*Ioanne, an ipſe eſſet Elias.* Simeon Metaphra- Metaphraſt.
ſtes ſerm. de Elia, eum vocat *virum ſanctiſſi-*
*mum, & diuinum, qui à Deo accepit omnium*
*maxima.* Quod ſemper intelligitur, Sacra-
tiſſima Virgine Maria excepta, ipſa enim eſt
omnibus ſanctis maior, tam Angelis, quam
hominibus collectiue ſumptis.
In omnium perditiſſimo tempore, omnino 89.
Elias erit reſtaurator, vt Chriſtus Dominus
teſtatur: *Venturus eſt Elias, & reſtituet omnia*,
Matth.17. Arabicus legit; *Docebit omnia*, me- Matth. 17. Arabic.
ritò Elias *Sol* interpretatur, ipſe tanquam Sol
fulgentiſſimus ſua doctrina, vita, ac ſanctita-
te reſtituet omnia, cunctos illuminando ad
viam ſalutis, iuſtitiæ, ac ſanctitatis.
Ex his quæ dixi ſuprà *quæſt.1.* habes multa 90.
eius elogia. A D. Chryſoſtomo celebratur, vt D. Chryſ.
elementorum victor ac triumphator, *ibid. q.1.*
*num.19.* à Mathatia 1. Machabæorum 2. ſum- 1.Machab.2.
mus honoris diuini zelator; *ab Eccleſiaſti-*
*co 48. num.6.* Impiorum Regum, ac tyranno- Eccleſ. 48.
rum flagellum, *ibid.n.30.31. & 32.* à D. Do-
rotheo nuncupatur primus, *qui ex hominibus,* D. Doroth.
*vnam Angelorum, hominumque vitam oſten-*
*dit*, ibid. n.42. à D. Hieronymo, Ioachimo, D. Hieron.
D. Iſidoro, ac aliis vt, *Dux ac Princeps mo-* D. Iſidor.
*nachorum veneratur*, ibid n.42. à D. Ambro-
ſio, D. Anſelmo, ac aliis, *vt Chriſti Apoſto-* D.Ambroſ. D. Anſelm.
*lus*, in vltimis temporibus agnoſcitur, *ibid.*
*num.50. & 51.* à Tertulliano *Eccleſiæ defenſor,*
*non ſolum in vita, ſed etiam poſt mortem prædi-*
*cator,*

cator, *num.* 57. Ab eodem etiam aſtruitur Noui Teſtamenti conſummator, *num.* 55. In ſupremo, & altiſſimo Redemptionis myſterio in glorioſa transfiguratione, cum multa maieſtate aſtat, *num.* 56. multa alia eius elogia habet ex D. Bernardo *ſupra. q.* 1. *num.* 1.

## RESOLVTIO II.

### *Sanctus Elias Carmelitarum Patriarcha.*

### QVÆSTIO PRIMA.

### *Sanctus Elias Carmelitani Ordinis Fundator, Inſtitutor, & Auctor.*

### SVMMARIVM.

1 *Pontifices teſtantur Carmelitas ab Elia habere originem, & ſucceſſionem.*
2 *Inter limites humani teſtimonij nil firmius.*
3 *Probatur ex Officio diuino multipliciter approbato a Sancta Sede Apoſtolica.*
4 *Confirmatur ex approbatione multiplici Sacra Congregationis.*
*Hiſtoria approbata in Breuiario. vt canonizata veneranda. Ibid.*
5 *Aduentus Sancti Iacobi in Hiſpania ex Breuiario verificatur, & probatur.*
6 *Confirmatur ex reuelatione Sancti Petri Thoma exactiſſimè examinata, & inquiſita.*
7 *B. Virgo dixit Ioanni* 22. *Ordinem Carmelitanum ab Elia inſtitutum.*
8 *Probatur hac veritas per tot Sanctos canonizatos deducta, & tradita, & n.* 9.
10 *Ex habitu, ac veſte colligitur perſona.*
11 *Sanctus Elias multipliciter apparuit in habitu Carmelitano, & n.* 12.
13 *Probatur hac veritas ex magno grauiſſimorum multorum Auctorum pondere, & num.* 14. 15. *&* 16.
17 *Auctores etſi moderni circa rem antiquam integerrimi iudices veritatis circa fundamenta.*

1. SANCTVM Eliam eſſe Auctorem, ac Fundatorem Carmelitani Ordinis expreſsè tradunt, & affirmant ſeptem Summi Pontifices. Ioannes XXII. Alexander V. Sixtus V. & apertis verbis dicunt *Ordinem Carmelitarum per Eliam, & Eliſeum in monte Carmeli inchoatum.* Sixtus IV. Iulius II. Gregorius XIII. aſſerunt his verbis, quod Carmelitani Patres, *Sanctorum Prophetarum Elia, & Eliſai, & Henoch, necnon aliorum Sanctorum Patrum, qui montem Sanctum Carmeli, iuxta Elia fontem inhabitarunt: ſucceſſionem hareditariam tenentes.* Clemens VIII. non ſolum in ſuis Bullis Apoſtolicis conceſſis pro noſtris Patribus Diſcalceatis: *In Apoſtolica dignitatis*, & in alia *Dominici gregis*; ſed etiam in Sylueira Opuſcula.

Ioan XXII. Alex. V. Sixtus V.

Iulius II. Greg. XIII.

Clem. VIII.

quadam epiſtola Miſſa ad Regem Perſarum, vt refert M. Franciſcus à Sancta Maria, *tom.* 1. *in Hiſtoria Prophetica, lib.* 1. *cap.* 10. vbi expreſsè ait Summus Pontifex: *Religionis huius profeſſores, ſui inſtituti Auctores habere Sanctos Prophetas Eliam & Eliſeum.* In quorum verbis Summorum Pontificum illa maximè notanda ſunt; *ſucceſſionem hareditariam tenentes.* Vt ſapienter aduertit M. Franciſcus Suarez magnus Sacræ Societatis IESV ſplendor *tom.* 4. *de Religione, tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 10. His ſeptem Pontificibus cohærent alij quinque Paulus V. Vrbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. Clemens X. qui approbarunt officia Sanctorum noſtri Ordinis contenta in noſtro Breuiario Carmelitano, in quibus Sanctus Elias dicitur Pater; Inſtitutor, Auctor noſtræ Religionis, vt *infra, num.* 3. 4 5. *&* 9. & ita duodecim Summi Pontifices approbant, confirmant, & corroborant noſtrum aſſertum. Franciſc. à S.Maria.

Et quamvis Summi Pontifices hoc non dicant, tanquam definiendo, ac veluti rem de fide diuina credendam, tamen inter limites hiſtoriæ humanæ faciunt quandam moralem certitudinem, vt nulla maior poſſit dari, vt docte aduertit Mag. Ioannes Carthagena, *tom.* 3. *lib.* 17. *homil.* 2. *ad obiecta.* 5. & ait: *Quamvis autem prædictorum Pontificum teſtimonia, non id tradant tanquam rem de fide diuina credendam; infra limites, tamen humani teſtimonij nullum maius, aut firmius proferri poteſt, quam tot Summorum Pontificum teſtificatio.* Similiter Doctor Gaſpar Sanchez inſignis ſcripturarius ex Sacra Societate IESV. Poſtquam produxit multa monumenta, quibus comprobat Collegia Religioſorum, qui de monte Carmelo erant. Subdit. *Accedit ad hac à Pontificum iudicio grauiſſimorum pondus, quo ſacrum hunc Ordinem ab Elia diſciplina, atque inſtituto exordium habuiſſe teſtantur. Ita ſanè Sixtus IV. Iulius II.* &c. *qui docent familia Carmelitana viros ab Elia, & Eliſao ſucceſſionem hareditariam tenere. Hac mihi grauiſſima ſunt.* Hanc auctoritatem tot Summorum Pontificum, tanquam firmiſſimum, ac maximè venerandum fundamentum huius veritatis adducunt ex eadem Societate M. Franciſcus Suarez *iam citatus*, & diligentiſſimus temporum indagatur. Salianus *tom.* 4. *Annalium Veteris Teſtamenti ad annum ante Chriſtum* 914. Cornelius à Lapide *in* 3. *Regum cap.* 18. ad illa verba, *Aſcendit Elias in vertice Carmeli.* Petrus Poytæus *de triplici Corona Virg. tract.* 1. *cap.* 12. *num.* 14. Alphonſus Flores, & Ioſephus Andræas, ac alij citandi ad calcem quæſtionis. 2.

Carthag. Sanchez. Suarez. Salian. Cornel. Poytæus. Flores. Ioſeph. And.

Probatur ſecundò, ex Officio diuino, ac Breuiario Carmelitano approbato per multos Romanos Pontifices: nam Sixtus V. anno 1589. die 27. Iulij, vt habetur in ſua Bulla, *Eximium quod nobis*; & refertur in *Bullario, tom.* 2. *pagina* 665. conceſſit Carmelitis, vt valeant recitare Officia propria Sanctorum ſui Ordinis, inter quæ eſt integrum Officium Sancti Eliæ; quod etiam iterum conceſſit Paulus V. anno 1609. & eandem conceſſionem nobis dedit Vrbanus VIII. 3.

Sixtus V. Breuiarium. Vrb. VIII.

anno 1628. die 12. Iunij, de quo latiùs §. *ſequenti*, & inter cætera in Officio ſancti Eliæ dicitur:

*Hic ſacri eſt ductor columen decúſque*
*Ordinis noſtri, ſuperiſque gratus,*
*O Pater ſalue, placidúſque tuos*
*Excipe alumnos.*

Innoc.X. Alex.VII. Clem. X. Et Summi Pontifices Innocentius X. Alexander VII. Clemens X. approbarunt noſtra Officia, vt ſunt in Breuiario, & appoſuerunt in Collecta S. Eliæ *Patrem noſtrum*, & dicimus: *Præſta quæſumus Omnipotens Deus, vt ſicut Beatum Eliam Prophetam tuum, & Patrem noſtrum*, &c.

4. S.Congr. Probatur tertiò, & maximè corroboratur ſuperius fundamentum ex auctoritate Sacræ Congregationis Illuſtriſſimorum Cardinalium, qui ſunt deputati à Sanctiſſimo Domino Papa, pro examinandis, ac approbandis hiſtoriis, ac actibus Sanctorum, quæ vt approbatæ, & examinatæ ſunt apponendæ in Breuiario: Et cum Officia Sanctorum noſtri Ordinis recitanda in Breuiario proponerentur, tribus vicibus fuerunt examinata, & approbata à Sacra Congregatione ſub Sixto V. vt iam dixi; iterum ſub Paulo V. anno 1609. aſſiſtente, & ſubſcribente Eminentiſſimo Bellarm. Cardinali Bellarmino. Et iterum ſub Vrbano VIII. aſſiſtente, & ſubſcribente Emi- Card.Torr. nentiſſimo Cardinali Torres, inter quæ continetur Officium S. Eliæ, vt Patris, & Fundatoris Feſtum S. Angeli. noſtri. Et in feſto Sancti Angeli die 5. Maij, in quinta lectione habetur: *Inſignem ſanctitatis Virum parentibus ſuis Eliæ, ac Eliſæo perſimilem miraculis Deus ſimilibus illuſtrauit.* Feſtum S. Spiridion. Et in officio, ac Miſſa S. Spiridionis die 14. Decembris, in oratione decantatur: *Sancti Spiridionis Confeſſoris tui, atque Pontificis, nos Domine feſta tueantur, & ſicut ille Religionis à Propheta Elia inſtitutæ orationibus, & operibus fuit fidelis imitator.* Et in ſolemnitate Sancti Petri Thomæ die 29. Ianuarij. In quinta lectione refertur, quod cum ille rogaret pro conſeruatione ſuæ Religionis Sacratiſſima Virgo apparens, ait ei: *Confidito Petre Religio enim Carmelitarum, in finem vſque ſæculi eſt perſeueratura, ſic Elias eius n inque inſtitutor, iam olim etiam à filio meo id impetrauit.* Et in feſto ſancti Auertani die 25. Februarij in 5. lectione dicitur: *Sibi Chriſtum, & magnum Eliam Prophetam ſui Ordinis fundatorem, in exemplum paupertatis propoſuerat.* Et Hiſtoriæ, quæ habentur in Breuiario approbato à Sancta Sede Apoſtolica, ſunt magni ponderis, & auctoritatis: *Veluti hiſtoria ab Eccleſia canonizata cenſentur.* Vt Rota Rom. habet Rota Romana in vna deciſione Cæſar. Auguſti Cathedralis coram Domino Coc- S.Congr. cino anno 1630. Et Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium anno 1618. die 14. Iunij. *Hiſtoriæ, quæ in Breuiario per Sanctam Sedem Apoſtolicam approbato recitantur, vt maximè vera ab Eccleſia venerantur.*

5. Tota hæc doctrina confirmatur, quia Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium, auctoritate Sedis Apoſtolicæ nihil approbat, niſi præmiſſo alto examine, profunda conſideratione, magna diligentia adhibita, ac maturo conſilio, & appoſitis certis, & authenticis monumentis; & inde, quæ ſunt approbata à Sacra Congregatione, & in Breuiario appoſita ſunt magnæ, ac ſupremæ auctoritatis. Et inde vniuerſa tota Hiſpania, non alio grauiori innixa fundamento profitetur Apoſtolum Sanctum Iacobum, terram eius calcaſſe, in Hiſpaniáque prædicaſſe, quam quod Eccleſia in proprio eius Officio, ita affirmat, & dicit, vt rectè contra Baronium probant, & dicunt Mariana Mariana. *tract. de Aduentu Sancti Iacobi in Hiſpaniam.* Morales *in Chronic. lib.9. cap.14.* & *lib.8.* Morales. *folio* 213. Ioannes Carthagena *tom.3. lib.17.* Carthag. *homil.2.* ad obiecta quinta. Irenæus à Sancto Irenæus. Iacobo *tractatu de immaculata Virginis protectione, ſect.1. cap.1. §.2.* Thomas Aquinas à Th.Aquin. Sancto Ioſepho *in diſſertatione de Patriarchatu Eliæ, part.1. ſectione 6.* Ex quibus multi notant, quæ inde peculiares reuelationes multis Sanctis factæ, vt Diuo Franciſco: *Crucifixus apparens inter alas effigiatus.* D. Thomæ: *Bene ſcripſiſti de me Thoma.* D. Ignatio: *Ego Romæ vobis propitius ero*; & aliæ multæ reuelationes factæ noſtris Sanctis, Alberto, Andreæ Curſino, Thæreſiæ, Magdalenæ de Pazzi, vt certiſſimæ & infallibiles habentur, quia conſtant ex eorum teſtimonio, & habentur in Breuiario, ac Officio Eccleſiaſtico approbato à Sede Apoſtolica. Atqui reuelatio facta Sancto Petro Thomæ, vt conſtat ex eius teſtimonio, & ſit approbata ab Eccleſia, & poſita in Breuiario vt certa habenda eſt.

Validè corroboratur hæc veritas ex officio 6. relato, & approbat S. Petri Thomæ circa viſionem ei factam à B. Virgine de perpetuitate Religionis iam olim impetrata ab Elia eius inſtitutore. Cum hæc tamen reuelatio haberetur tantum ſcripta per Philippum Mazericum in Phil.Mazer. eius vita, ac ſimul aliquorum ſcriptorum traditiones; & aliunde P. Lucas Vvadingus, præexcellens Chronographus Ordinis Minorum S. Franciſci, hæc ſuo Petro Theutonico tribueret pro ſtabilitate ſui Ordinis, S. Congregatio S.Congr. ſub Vrbano VIII. approbans Officia Sanctorum noſtri Ordinis, dubitans renuebat Officium S. Petri approbare, ſed prædictam reuelationem volebat expungere, ac delere, quod maximè noſtros Religioſos in Tranſpontina moleſtauit. Inde Reuerend. M. Fr. Theodorus Stratius digniſſimus Generalis, indictis multis diebus ieiunij, multis orationibus, ac precibus Deo fuſis, ac decantata ſolemni Miſſa D. Petro Thomæ, atque impetrata licentia luſtrandi Archiuum Vaticanum, poſt lõgam, ac largam diſputationem, Deo afflante, & S. Petro intercedente, reperta fuit Bulla perantiqua Innocentij VI. in qua inſcripta erant verba, Petri Thomæ Ordinis Fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo; ex qua conſtabat tota veritas rei, & quo modo poſt obitum Petri Theutonici ad illam dignitatem, ac Epiſcopatum Pectẽſium aſſumptus fuit noſter D. Petrus Thomas, quo viſo, & conſiderato Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium, ſtatim Officium S. Petri cum prædicta reuelatione approbauit, vt eſt modo in Breuiario, & M. Fr. Lucas Vvadingus Vvading. (de quo dicam illud, quod ait Iuſtus Lipſius Iuſtus Lypſ. de Auicenna more Magnorum Virorum) ſuam ſententiam retractauit, aſſerens talem reuelationem

nem factam fuiſſe D. Petro Thomæ Ordinis Carmelitarum, ita habet in vita eiuſdem D. Petri Thomæ *in Appendice Bullarum, Bulla 3.& 4.* M.Ferdinandus Vghellus Monachus Ciſterceienſis *in ſua Italia ſacra, tom.2. in Appendice.* M. Lezana *tom.4. Annal. ad annum Chriſti 1354.n.5.& 6.*& M.Daniel à Virg.Maria. Vinea Carmeli *in Appendice,fol.754.*

7. Ioan.22. Demonſtratur quartò, hæc veritas ex Bulla Ioan.22. *Sacratiſſimo vti culmine*; ex quadam apparitione Sanctiſſimæ Virginis Mariæ ei facta. Ait Pontifex. *Mihi flexu genibus Virgo viſa fuit Carmeliſa*, id eſt, Carmelitano habitu induta; *ſequentem affata ſermonem: O Ioannes, ò Ioannes Vicarie dilecti filij mei, veluti à tuo eripiam aduerſario,*&c. *Iſtam gratiam, & amplam meo Sancto,& deuoto Carmelitarum Ordini confirmationem debes præconcedere per Eliam, & Eliſæum in monte Carmeli incheate.* Nota verba, *per Eliam, & Eliſæum in monte Carmeli incoato.* Hanc Ioannis Bullam integram Alexander V. ſuo diplomati, cuius initium eſt, *Tenore cuiuſdam*, inſeruit; & hæc Bulla authentica per publicum Notarium, coram Iudicibus, ac aliis debitis ſolemnitatibus, vetuſto charactere ſeruatur in Conuentu Genuenſi; & in Belgica in Conventu Mechlienſi, vt teſtantur Irenæus à Sancto Iacobo *in tract.Theologico de ſingulari protectione Sanctiſſimæ Virginis Mariæ ad finem.* Gregorius à D. Baſilio *lib. Parthenicæ adoptionis, part.2. cap.17.* Botius *in ſpeculo hiſtoriali, lib.7. cap.36.* Balduinus Lecenſius *in Collectaneo exemplorum, cap.6.* Palinidorus, & alij, quos citat, ac ſequitur M.Lezana *Maria Patrona, cap.5. num.24.* & quod magis eſt de hac Bulla citata Ioan.22. faciunt mentionem Romani Pontifices in ſuis diplomatibus, *Sixtus IV. Clemens VIII. Pius V. Gregorius XIII. Paulus V.* Prædictámque Bullam ſe vidiſſe,ac legiſſe Ioannes Balæus Anglus Hæreticus *in Catalogo Scriptorum Britaniæ centuria 5.in Appendice ad Nicolaum Trimeth*; & vt ait D. Chryſ. homil.42. in Ioan. *Veritatis maximum argumentum eſt,cum quis inimicos ad teſtimonium vocat.*

(Alexand.V. — Irenæus. — Gregor. à D Baſil. — Botius. — Balduin. — Palinidor. — Lezana. — Pontific. — Balæus. — D.Chryſ.)

8. Demonſtratur quintò.Hæc veritas ex antiqua, perpetua, conſtantique traditione abſque aliqua varietate, dubitatione, ac controuerſia, deueniens per manus innumerabilium Sanctorum, quibus Religio Carmelitana fœcundata eſt, quæ ſemper, ac perenniter venerata eſt Magnum Eliam; vt ſuum Parentem Fundatorem, ac Inſtitutorem. De traditione ait Diuus Chryſoſtomus 2.ad Theſſalon.cap.2 homil.4. *Itaque traditionem Eccleſiæ fide dignam putamus; Traditio eſt, nil quæras amplius:* non intendimus comparare hanc noſtram traditionem, cum traditionibus Eccleſiæ, quæ faciunt rem certam fide diuina,ſed inde ſumimus anſam ad oſtendendam auctoritatem noſtræ traditionis inter limites fidei humanæ.

(D.Chryſ.)

9. Ad intentum.Quomodo credibile eſt,quod vna familia tam ampla, ac maximè dilatata per totum orbem per tot ſæcula, in qua multi Viri illuſtriſſimi virtute, ſanctitate, ac litteris floruerunt, ſuſtinerent, ac comprobarent errorem, falſitatem, ac rem alienam à veritate: fallentes populos, ac mentientes fidelibus. Quomodo eſt poſſibile, quod tot Viri ſancti, ac puri doctrina, & vita agnoſcentes aliquem errorem, ac deprauitatem, ipſam non corrigerent, ac emendarent, quod ipſi non fecerunt, ſed ſemper verbo, ac ſcriptis docuerunt, ac comprobarunt. Et ideò poſt raptum Eliæ in monte Carmeli filij Prophetarum ei erexerunt, & conſecrarunt Oratorium, tanquam Religionis Parenti, vt teſtatur Genebrardus ad annnm 3284. de quo facit mentionem Sueton. *in Veſpaſiaſianum, cap.5.* & alij multi Auctores, quos latè citant noſtri Hiſtoriatores. Tempore autem Apoſtolorum hæc traditio perſeuerabat: nam vt bis ait Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium ſub Paulo V. & Vrbano VIII. Summis Pontificibus. *Viri plurimi qui veſtigiis Sanctorum Prophetarum Eliæ, ac Eliſæi inſtiterant, & Ioannis Baptiſtæ præconio ad Chriſti aduentum comparati fuerant*, &c. vt habetur *lectione 4. in feſto Commemorationis ſolemnis.* Idémque teſtatur Ioſephus Antiochenus *anno Chriſti 250. in ſpeculo præfatæ militiæ Chriſtianæ, cap. 12.* Ioannes Ieroſolymit.44. *qui floruit anno 400. lib. de Inſtitut. Monach.* per totum, comprobat Eliam eſſe Patrem, & Fundatorem Religionis Carmelitanæ *cap.2. 3. 4. & 10.* Sanct. Bertoldus primus Generalis ex Latinis anno 1141. *Qui Beatam Virginem venerabatur vt Matrem, & Sanctum Eliam vt Patrem.* S. Bocardus ſecundus Ordinis Generalis ad annum Chriſti 1191. in exordio Conſtitutionis, quas complacuit, probat Eliam eſſe patrem, ac Fundatorem Religionis Carmelitanæ. Idem probat S.Cyrillus Conſtantinopolit. *lib. de proceſſu Ordinis, cap.1.* Sanctus Petrus Thomas *lib.de peccato Originali, cap.3.* Venerabilis, ac inſignis Doctor Thom.Vvaldenſ. *tom.3. de Sacramentalibus, tit.9. cap.89.* Ioannes Bachonus *in expoſitione Regulæ Carmelit.*& in peculiari tractatu Inſtitutionis Ordinis Carmeli, & alij multi Sancti, ac Doctores,qui manifeſtè inter terminos humanæ fidei faciunt quandam traditionem magnæ auctoritatis, ac præeminentiæ, & ideò ad comprobandam hanc veritatem tanquam primum fundamentum, ac baſim hanc traditionem proponit inſignis Doctor,ac ſemper venerandus Magiſter meus.Magn.Suar.*tom.4 de Relig. tract.9.lib.2. cap.10.* dicens: *Eſt valde recepta, & antiqua traditio hanc Religionem a temporibus Prophetarum, & ſignatim ab Elia inſtitutione ſuam ducere originem.* De quo iterum dicam q.3.n.29.

(Genebrard. — Sueton. — S.Congr. — Ioſephus. — Ioan.Ieroſ. — S.Bertold. — S.Bocard. — D.Cyrill. — D.Pet. Th. — Vvaldenſ. — Bachon. — Suarez.)

Sextò, demonſtratur hæc veritas ex multis apparitionibus, quibus Sanctus Elias ſeipſum habitu Carmelitano ſe manifeſtauit, quia tali indumento eiuſdem nempe coloris vtebatur ille dum viueret. Cum ad petitionem Saülis Pythoniſſa ſuſcitaret Samuelem,ait mulier: *Vir ſenex aſcendit, & ipſe amictus eſt pallio,& intellexit Saul, quod Samuel eſſet.* 1.Reg.28. n.14. Saül intellexit ex habitu, quod eſſet Samuel, quia tali habitu vtebatur, dum viueret. Ait Rabbi Salomon apud Abulenſ. *q.32. ad finem, & ſequenti, q.33.* ait ipſe Abulenſ. *Finxit Samuel habitum de aëre, quod eſſet eiuſdem figuræ,* 10.

(1.Reg.28. — Rabbi Salom — Abulenſ.)

*& coloris, cuius erat pallium ſuum, quo vtebatur dum viueret.* Idem habent Lyranus, Gaſpar Sanchez: ergo cum Sanctus Elias apparet habitu Carmelitano indutus, ſignum euidens eſt, quod in vita tali indumento vtebatur.

11\. Beatrix à Matre Dei.

*Venerabili Beatrici* à Matre Dei fundatrici Conuentus Hiſpalenſis, de cuius admirabili vocatione ſcribit Sancta Thereſia *cap. 25. lib. ſuarum fundationum*; Apparuit Venerandus ſenex, & viuidus habitu Carmelitano indutus, barba oblonga, capillis veluti argenteis; & interrogata ipſa Venerabilis Beatrix, quem exiſtimabat eſſe illum venerandum ſenem qui ei apparuit. Reſpondit fuiſſe *noſtrum Patrem Eliam.* Ita teſtificati ſunt grauiſſimi Patres, quibus illa hanc viſionem manifeſtauit; vt refert M. Fr. Franciſcus à Sancta Maria *tom. 1. de Reformatione Diſcalceatorum, lib. 3. cap. 38. num. 8.* & etiam Venerabili Catherinæ de Cordona, de cuius admirabili vita, & incredibili auſteritate, ac pœnitentia magnum teſtimonium præbet Sancta Thereſia, *eodem lib. fundationum, cap. 27.* Illi apparuit Chriſtus Dominus habitum Carmelitanum oſtendens, monénſque vt illum aſſumeret, ſimúlque vidit Parentem noſtrum Eliam indutum habitu Carmelitano oſtenſo à Chriſto, & zona pellicea ſuccinctum. Vnde ipſa Venerabilis Catherina dicebat: *Vidi in carne, & oſſibus noſtrum Patrem Eliam.* Hoc ipſa dixit grauiſſimis Patribus Fr. Angelo ab Præſentatione, & Fr. Baſilio de S. Alberto, vt ipſi ſub iuramento iuridicè depoſuerunt, & refert *citatus* M. Fr. Franciſcus à S. Maria, *allegato 1. tom. lib. 4. cap. 15. num. 4.* Huc etiam veniat alia viſio facta Venerabili Annæ à S. Bartholomæo Sociæ Sanctæ Thereſiæ in vita ipſius ab ea ſuorum Superiorum mandato *conſcripta cap. 24.* teſtatur, quod tempore cuiuſdam Capituli noſtri Ordinis, viderit *Patrem noſtrum Eliam* extendentem pallium ſuum album ſuper Conuentum ſuorum filiorum Valliſoleti, in quo celebrabatur Capitulum, & eius admirabilis ſucceſſus oſtendit protectionem tanti Parentis.

Franciſc. à S. Maria. — Catherina de Cordona.

12\. Doroth. à S. Renato.

Confirmatur; quia *Dorotheus à Sancto Renato* Commentator *in Apocal. lib. 2. quæſt. 10. ſect. 3.* Inter varias viſiones, quas refert, de S. Elia ſcribit, quod in Ciuitate Mechlinenſi anno 1580. cum Hæretici Anglici intentarent deſtruere Conuentum Carmelitarum, qui peculiariter erat conſecratus Sancto Eliæ; apparuit ſuper Conuentum ſenex quidam venerandus, habitu Carmelitano indutus, & extenſa manu cum gladio. Vnde Hæretici magno metu agitati fugientes receſſerunt à Conuentu, & inde communi opinione retentum, ac diuulgatum eſt, ſenem illum venerandum fuiſſe Sanctum Eliam, & abſque dubio ex habitu apparebat, quo in vita vtebatur, vt de Samuele eſt dictum.

13\. Ioſephus Antioch.

Septimò. Probatur hæc veritas, magno grauiſſimorum Auctorum pondere; & primus ſit Ioſephus Antiochenus, qui vt iam dictum eſt, floruit circa annum Chriſti 130. *in ſpeculo perfectæ militiæ Chriſtianæ, cap. 12.* Cuius verba referam *quæſtione 3.* Pro noſtra ſententia ſtat Euſebius Cæſarienſ. *lib. 2. Hiſtoriæ, cap. 3.* ex noſtris antiquiſſimi Auctores, & grauiſſimi Patres Ioannes Ieroſolym. Sanct. Bertoldus, S. Bocardus, S. Cyrillus Conſtantinopolit. S. Petrus Thomas, Venerabilis Vvaldenſis, Bachonius, Palynidorus, *iam citati hoc cap. n. 9.*

Euſebius. — Ioan. Ieroſ. — S. Bertold. — S. Bocard. — S. Cyrill. — S. Petrus. — Vvalden. — Bacoon. — Palynidor.

14\. Vnit. Cant. — Armacan. — Tritem. — Genebrard. — Chryſ. Henriq. — Dion. Mud. — Grauina. — Per. Calius. — Ferdinand. — Arauio. — Compend. Præd. — Stellarius. — Valderrama. — A Glano. — Carthagena.

Ex aliis deciſio celeberrima vniuerſitatis Cantabrienſis in Anglia anno 1374. Richardus Armacanus *ſerm. de concept.* Tritemius ex ordine Sancti Benedicti, *de laudibus Carmelitar*, Genebrardus in ſua *Chronographia ad ann. 1142.* Ex Ciſtercienſi familia, *Cryſoſtomus Henriquez.* Ex ordine Præmoſtratenſi, *Dionyſius Mudzaert.* Ex ordine Prædicatorum, *Dominicus Grauina*; *Petrus Calius* Regius Prædicator. Ferdinandus *de Caſtrigho.* Franciſcus de Arauio. Et hoc etiam habetur *in chronico compendioſo Prædicatorum.* Ex ordine eremitarum S. Auguſtini, *Proſper Stellarius, Petrus Valderrama*; *Baptiſta à Glano*; Ægydius Luſitan. lib. 1. Primas Auguſtini Fr. Ioannes, Næuius lib. 1. de Inſtitutione Ord. D. Auguſtini cap. 7. ex Seraphico Ordine, Doctiſſimus *Ioannes Carthagena*; *Cœleſtinus à Monte Marſano.* Ex Ordine Minimorum, Generalis, *Ægidius Camartus.* Ex Sacra Societate. *M. Suar. Gaſpar Sanchez, Salianus, Petrus Poyraus, & Petrus Ojeda, in informatione pro concept.* Et alij multi.

15\. Mixus. — Gulielm. — Carolus. — Laurent. — Bertius. — Franc. à S. Maria. — Lezana. — Vvaſtelius. — Daniel.

Multi alij graues Doctores eandem ſententiam firmant, & tenent; Miccus, Gulielmus, Fiſingenius, Carolus de Tapia; Laurentius Beyerlinck. Petrus Bertius, & alij plures, quos late referunt M. Franciſcus à S. Maria *in Hiſtoria Prophe. lib. 1. cap. 10. num. 14.* M. Lezana *tom. 1. Annalium in apparatu cap. 6. & latius cap. 10.* M. Petrus Vvaſtelius *lib. 1. vindiciarum ſect. 5. art. 13. & 14.* M. Fr. Daniel à Virg. Maria. Vinea Carmeli *part. 2. c. 2. & 3. fol. 95.* vbi adducunt allegationes, & verba prædictorum Auctorum.

16\. Cunha. — Palafox. — M. Leo. — Cornelius. — Tyrinus. — Salazar. — Flores. — Adrianus. — Andræas. — Caramuel. — Laurent. — Ant. Abb.

Quibus & addendi ſunt grauiſſimi alij Auctores; Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus Dominus Rodericus à Cunha digniſſimus Archiepiſcopus Vlyſipponenſis *1. part. Decret. diſt. 54. num. 2.* Illuſtriſſimus, ac vir valdè celeberrimus in Hiſpania, Dominus Epiſcopus Ioannes Pelafox *in notis, in monitis S. Thereſiæ ad monitum 8.* Sapientiſſimus Doctor Fr. Leo à D. Thoma Ordinis Sancti Benedicti inſignis primarius ſacræ Theologiæ in Regia Conimbricenſi Academia, *in ſua Benedictina, tom. 1. Præludio. 1. in vltimis duobus paragraphis, folio 7.* Ex Societate IESV, Cornelius à Lapide, & Tyrinus *ad 3. Regum cap. 17.* Ferdinandus Salazar *de Concept. Argument. 9. cap. 38. num. 11.* M. Alphonſus Flores *in cap. 24. Eccleſiaſt. parte tertia, in tractatu Aſcetico, ſectione 36.* Adrianus Lyræus *in tractatu Mariano, lib. 1. Sono 35. & lib. 2. modo 31.* M. Ioſephus Andræas *Decore Carmel. 34. à num. 129.* Mag. Emanuel Ortilei *Triumpho Carmel. ex eadem Sacra Societate.* Ioannes Caramuel Abbas Ciſtercienſ. *tomo primo, Theolog. Moralis, diſputatione 34. numero 149. folio 149.* vbi multos alios citat M. Laurentius Angles *primum in Conſultis Epiſtol. Dedicator. num. 14.* & citat Antonium Abbatem Vercelenſem,

Abbatem

Abbatem Maulοricum, Leandrum Granaten. Reyner. Clementem Reynerum, & tandem R.P. Gregorium de Argaiz tom. I. *Poblacion Eccleſiaſt. de Eſpana* ad finem in vno tractatu: *El maior credito de los Mortos, fol.21.* Clemens Reynerus *lib. de Apoſtolatu Benedictorum Anglitract.1. ſect.1.* Ioannes Pitſeus *lib. de Illuſtribus Britaniæ ſcriptoribus Ætate 5. num.41.* & pro hac ſententia præter Auctores citatos plus quam quadraginta referunt Sapientiſſ. Mag. Ildephonſus de Flores ex ſacra Societate Ieſu *in cap.24. Eccleſiaſtici, num.1680.* Inſignis Doctor Franciſcus Bonæ Spei de immaculata Concept. *diſp.5. à num.5. & à num.37.* Et inſignis Doctor Fr. Iſidorus à Luce Ordinis ſanctiſſimæ Trinitatis in Regia Conimbricēſi Academia controuerſiarum publicus Profeſſor in ſuis partitis hanc ſententiam ſæpè dictauit, & ideò pro hac veritate confirmanda pluſquam centum quinquaginta Auctores poteram adducere.

Proindeque ad hoc noſtrum aſſertum comprobandum, ac firmandum, ex omnibus ferè ſacris Religionibus grauiſſimi Auctores conſpirauerunt, ex antiqua familia D. Benedicti ſeptem, ex Ciſtercienſi reformatiſſima quatuor ex graui Præmoſtratenſi tres, ex doctiſſima Religione D. Dominici nouem, ex Seraphico ordine duodecim; ex Illuſtriſſimis Eremitis D. Auguſtino quinque; ex Religioſiſſimis Patribus D. Hieronymi tres; ex grauiſſima, ac ſacra Societate Ieſu pluſquam viginti duo; ex Religioſiſſimis Fratribus ſanctiſſimæ Trinitatis duo; ex magna Minimorum familia tres, & ſic de omnibus aliis Religionibus. Plures ex vnaquaque Religione ſapientiſſimus Magn. Ioſephus Andreas ex eadem Societate decore Carmeli *à num.313. & 314.* & qui præclarè de Rebus Carmelit. agunt.

17. Quod Auctores cum aſſerunt, & approbant rem valde antiquam, eorum auctoritas eſt magni ponderis, ac conſiderationis, quia licèt non ſint contemporanei cum illa antiquitate, tamen ſua probitate, ſcientia, ac eruditione ſunt iudices integerrimi, ac magni teſtes, quod fundamenta, quæ pro illa antiquitate præferuntur, ſint optima, & valida, ac efficacia, vt talis ſententia ſit amplectenda, ac tenenda, niſi enim illi ita iudicaſſent, à tali ſententia diſcederent, & eam reiicerent, & minimè approbarent.

Reyner. Argaiz. Reynerus. Pitſeus. Flores. Bonæ ſpei. D. Iſidor. Ioſeph. And.

## Qvæstio II.

### *Apertè refutantur aliquæ opiniones contra propoſitam veritatem.*

### Svmmarivm.

18 *Falſitas multiplicem varietatem quærit.*
19 *Ex regula Carmelitana, refutantur opiniones contrariæ.*
20 *Ex Concilio Lugdunenſi conſtat, quod Religio Carmelitana erat ante Concilium Lateranenſe.*
21 *Baronius nullum fundamentum, nec Auctorem adducit pro ſua opinione.*
22 *Refutatur ex antiquiſſimis monumentis. Sylueira Opuſcula.*
24 *Tres ſententiæ per Bullas authenticas refutantur, & n.25.*
26 *Sententia Hieronymi Romani appellatur à Carthagena delirium.*
27 *Ioannes 44. ex ſuo libro conſtat, quod non fuerit ordinis fundator.*

Fverunt aliqui Auctores, qui hanc gloriam ſacræ Religioni Carmelitarum denegare intentarunt, quod ſcilicet à Magno Patriarcha Elia habeat ſuam originem, ac inſtitutionem, quorum aſſertum, neſcio an dici poſſit opinio, quia ex eo habuerunt exordium, quia conſtitutiones Apoſtolicas, ac antiqua documenta non inſpexerunt, ac matura conſideratione legerunt; & fortè vnus tranſcribens ex alio talem ſententiamprotulit; & cum iſti Auctores à veritate deflecterent, varia placita ſibi conſtituerent; nam vt doctè ait Ioaanes Kechius contra Luther. *Qui à veritate deflectunt, in varios reflexus, ac ambagines abeunt, ac tendunt.* 18.

19. Has omnes aduerſariorum opiniones magno pondere rationum, ac documentorum antiquorum impugnant, & conuincunt M. Ioannes Carthagena *tom.4. in Euang. lib.17. homil.2.* M. Michael Munoz *in propugnaculo Eliæ lib.2. cap.1. art.3. & 4.* Petrus Vveſtelius *lib.1. vindiciar. ſect.5. art.1.* Franciſcus à S. Maria in Hiſtoria Prophetica *lib.1. cap.10* Matthias à S. Ioanne *in Hiſtoria Panegyrica part.5. cap.7.* M. Lezana *tom.1. in apparatu cap.10.* Daniel à Virg. Maria in vinea Carmeli *part.8. cap.1. & 2.* & ſequentibus Breuiter oppoſitas ſententias refero, vt efficaciter refuto.

20. Primò Raphael Volaterranus *in Tropologia lib.21.* affirmat Religionem Carmelitarum ortum habuiſſe ab Alberto Patriarcha Ieroſolymitano ſub Honorio IV. anno 1286. & tamen communiter iuxta omnes fere Auctores Albertus mortuus eſt anno 1214. & ita habet Tabula ſcripta in Eccleſia Verſalenti, vbi ipſe antea fuerat Epiſcopus, quod tali anno 1214. fuerat mortuus; ac proinde Volaterranus eum conſtituit reſuſcitatum fere ſeptuaginta annos poſt mortem ſuam. Deinde Albertus non dedit regulam, ſed recupilauit, & in meliorem formam eam redegit, quæ data fuerat à *Ioanne 44 Ieroſolymitano.* Deinde quando Albertus dedit regulam, iam in Monte Carmeli erant noſtri Monachi, vt aperte ſupponit Albertus in Prologo Regulæ, dicens: *Dilectis in Chriſto filio Brocardo, & cæteris Eremitis, qui ſub eius obedientia iuxta fontem Eliæ in monte Carmeli morantur.* ergo ante Albertum erant Monachi in Monte Carmelo ſub obedientia prioris illius.

21. Secundò D. Antoninus *3. part. tit.20. c.5.* & alij aſſignant principium noſtræ Religioni ſub Innocentio, qui conuocauit Concilium Lateranenſe anno 1215. per Albertum Patriarcham Ieroſolymitanum, qui regulam dedit, ſed vt iam dixi, Albertus non dedit Regulam, ſed recupilauit, & iam ante ipſum erant Religioſi in Monte Carmeli, vt modo dixi; & veniamus ad Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. anno 1215. *cap.13.* Decreuit, quod nulla noua Religio in Eccleſia Dei exurgeret: *Ne quis de cætero nouam Reli-*

Kechius. Carthagena. Munoz. Vveſtelius. Franciſcus. Matthias. Lezana. Daniel. Volaterran. Albertus. D. Antonini. Innoc. III.

*gionem inueniat, quod ſi aliquis vellet inſeruire Deo, vnam ex Religionibus iam approbatis eligeret*; hoc tamen non obſtante aliquæ Religiones excreuerunt; & ideo Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. anno 1274. & refertur in corpore iuris *lib 6. Decretal. titulo, de Religioſis Domibus cap. vnico.* Poſtquam Concilium Lateranenſe præcepit abolere nouas Religiones, exceptis Mendicantium, ſcilicet Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Auguſtini, ac Carmelitarum, & de his duobus loquens Concilium Lugdunenſe. Ait: *Cæterum Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum Ordines, quorum inſtitutio, dictum Concilium Generale*, ſcilicet Lateranenſe, *præceſſit in ſolido ſtatu volumus permanere.* Ergo iuxta ſacrum Concilium inſertum in corpore iuris Religio Carmelitarum incœpit, & erat ante Concilium Lateranenſe: *Quorum inſtitutio dictum Concilium* (Lateranenſe nempe) *præceſſit*; ergo in ipſo Concilio Religio Carmelitana non fuit inſtituta, ſed iam ante ipſum præceſſerat, & erat, vt conſtat ex concilio Lugdunenſi.

Conc. Lugd.
De decretal.

22. Baronius. Tertiò. Cardinalis Baronius *tom 12. ad annum Chriſti* 1181. §. *antequam*, tenet, quod Religio Carmelitarum cæperit per Aymericum Patriarcham Antiochenum legatum ſedis Apoſtolicæ in Oriente, qui cum videret multos viros, graues, diuiſos per varias partes, eos tunc congregauit in Monte Carmeli, indeque dicta Religio habuit exordium ſub dicto Alexandro III. anno 1181. valde mirum, quod Eminentiſſimus Dominus Cardinalis talem proferat ſententiam abſque aliquo Auctore, fundamento, & ratione, in re tam graui, & antiqua, & vt optimè ait Caramuel Abbas Satrianenſium, & Campanienſis Epiſcopus Apolog. pro doctrina de Probabilitate epiſtol. 4. n. 22. & ait: *Sum iam aſſuetus Baronio non credere dicenti, ſed non probanti*: Ergo cum Baronius non probet, ſed dicat, eius dictis non eſt ſtandum; & contra hanc ſententiam inſurgunt omnes noſtri Doctores fundamentis appoſitis ſuperiori quæſtione, quibus oſtenditur Eliam eſſe Patrem noſtrum, per hæreditariam ſucceſſionem.

Caramuel.

23. Deinde hæc dicta ſententia reiicitur per multas ſcripturas authenticas fundationum multorum Conuentuum, qui per multas centarias annorum ante Aymericum fundari, ac erecti fuerunt, & iam ferè per quingentos annos, vt Conuentus Florentiæ anno 743. & Conuentus Senenſis anno 797. vt conſtat ex antiquis lapidibus exaratis in ipſis Conuentibus, & antiquis ſcripturis, per publicos Tabelliones circa donationes Carmelitis factas in fundatione talium Conuentuum, quas adducit Lezana *tom. 3. Annalium ad prædictos annos.*

## *Tres prædictas ſententias per Bullas authenticas apertè refuto.*

24. Hæ omnes tres prædictæ ſententiæ aſſerentes, Religionem ortum habuiſſe ſub Alberto, Innocentio III. vel Aymerico per authentica Apoſtolica diplomata, apertè & manifeſtè oſtendo, eſſe omnino alienas à veritate, nullumque probabilitatis veſtigium habere poſſunt: Nam Summi Pontifices Stephanus V. qui floruit anno 816. Leo IV. anno 847. Adrianus II. ann. 868. Sergius III. ann. 907. Joanes X. anno 913. Ioannes XI. anno 931. Alexander II. anno 1061. Qui omnes Summi Pontifices conceſſerunt varias indulgentias viſitantibus Eccleſias Fratrum Ordinis Beatiſſimæ Virginis Mariæ de Monte Carmeli in diebus feſtiuis. Has omnes conceſſiones Apoſtolicas refert Sixtus IV. in ſua Bulla ſecunda pro Religione Carmelitarum, & incipit. *Dum attenta*; *quod glorioſiſſima*, & etiam eas refert Gregor. XIII. in ſua Bulla; *Vt laudes*, quæ habentur authenticæ in noſtro Conuentu Tranſpontino, & in hoc Carmelo Vlyſipponenſi, & in Bullario Carmelitarum Diſcalceatorum *fol.* 117. & *fol.* 326. & apud Bullarium Rodrig. & alios.

Stephan V. Leo. IV. Adrian. II. Serg. III. Ioan. X. Ioan. XI. Alexand II. Sixtus IV. Greg XIII

25. Ex his ſeptem Summi Pontifices, ſex floruerunt, ante annum milleſimum, ex quibus Stephanus V. Leo IV. Adrianus II. ferè per tercentos annos fuerunt ante Aymericum; & ferè per trecentos, & quinquaginta ante Albertum, ac Innocentium. Et Pontifices Sergius III. Ioannes X. Ioannes XI. ſuum Pontificatum tenuerunt, ante Aymericum pluſquam ducentos annos, & ante Albertum, & Innocentium III. & Concilium Lateranenſe, ferè ducentos, & quinquaginta annos. Alexander II. ſuum pontificatum geſſit, ante Aymericum excedens ſpatium centum annorum; & ante Albertum, & Innocentium III. ferè per centum quinquaginta annos. Ergo aperte per Bullas Apoſtolicas authenticas demonſtratur, quod noſtra Religio per multas centenas annorum præceſſit Aymericum, Albertum, Innocentium III. ac Concilium Lateranenſe, & conſequenter, quod per nullum illorum habuit exordium.

Stephan V. Leo IV. Adrian. II. Sergius III. Ioan. X. Ioan. XI. Alexand. II.

26. Roman. Quartò; Hieronymus Romanus *lib. 6. ſuæ Republicæ, cap.* 10. ait Religionem Carmelitanam habuiſſe ſuum principium anno 706. ſub Leone III. Summo Pontifice, meritò M. Ioannes Carthagena *tom. 3. in Euangel. lib.* 17. *homil.* 2. *obiectione* 5. appellat hoc dictum, non ſententiam, nec opinionem, ſed delirium; nam iſte bonus Auctor, nullum fundamentum, nec rationem, nec Auctorem profert, ob quod dicendum ſit, Religionem tali anno fuiſſe inſtitutam, & non potius antea, vel poſtea.

Carthagen.

27. Quintò; eſt quorundam ſententia, quos tacito nomine video referri, qui aſſerunt Religionem noſtram ſuam originem accepiſſe ſub Ioanne Patriarcha 44. ad annum 412. & falſitas iſtius ſententiæ conuincitur ex lib. ipſiuſmet Ioannis 44. de inſtitutione Monachorum. Vbi per totum oſtendit Eliam eſſe fundatorem, ac Auctorem ipſiuſmet Religionis, quod probat à *cap.* 2. & 3. & deinceps, & D Cyrillus Conſtantipolitan. *lib. de proceſſu Ordinis cap.* 1. ait: *Quod fuit vir quidam inſignis, & magnus. In Monte Carmelo, Ioannes nomine, qui cæteros conſortes ſuos, eiuſdem montis Monachos, exemplo ſuo, & magiſterio, ſolli citè inducebat ad perfectionem acquirendam, ſecundum propheticam diſciplinam vitæ monaſticæ per Eliam Prophetam inſtitutam.* Ex quo rectè infert inſignis Abbas Ioannes Caramuel in expoſitione Regulæ ſancti Benedicti *diſput.* 34. *num.* 341.

Ioan. 44.
Carameel.

*num.* 341. quod iſte Ioannes 44. poſt raptum Eliæ magnis documentis, ac vitæ ſuæ exemplo maximè inſtruxit Carmelitanos Religioſos in vita monaſtica, ac illius perfectione.

---

## QVÆSTIO III.

### *Satisfit obiectionibus cuiuſdam Auctoris Moderni.*

### SVMMARIVM.

28 *Refertur opinio cuiuſdam Auctoris.*
29 *Comprobatur traditio Carmelitarum.*
30 *Nec antiqua omnia ſunt ſcripta, & n.31.*
32 *Traditio Carmelitarum ex multis comprobatur, & n.33.*
34 *Magna fides, & auctoritas Ioannis Ieroſolymitani.*
35 *Et eſto concedatur, nil facit contra nos.*
36 *Maximè ſtabilitur noſtra ſententia.*
37 *Refertur, & impugnatur ſententia cuiuſdam Auctoris, & n.38.*
39 *Carmelitæ multum profecerunt ſub doctrina Apoſtolorum.*

28. Quidam Auctor. QVidam modernus Auctor multis inſurgit contra nos, quæ appono; nam ex eorum ſolutione, magis eluceſcit, & pateſit noſtra veritas: Ait iſte Auctor noſtra ſententia de origine *ab Elia, habet ſuum initium ex libro Ioan.44. qui liber fabuloſus eſt, & auctor ſuſpectus hæreſis, ac proinde nullius fidei cenſendum erit, quidquid à tam impuro fonte manauit.* Deinde ſi ſtatus Ordinis eſſet tam antiquus, de illo facerent mentionem per illa ſæcula conuiuentes. Deinde ſubdit, quod Religio noſtra Carmelitana nullam poteſt in hac re habere traditionem, quia traditio non habetur, niſi per ſanctos Patres, ac Doctores, vnde infert. *Igitur ridenda ſine dubio traditio nunquam tradita, in nullo ſanctorum inuenta, imò nec grauiſſimorum Doctorum, ſed commenta ardore obtinendi antiquiſſimam originem.*

### *Traditio Religionis Carmelitanæ vera, & firma eſt.*

29. Imprimis noſtram traditionem veneratur,
Suar. & approbat Doctor Franciſcus Suarez magnus ſplendor ſacræ Societatis, ac huius ſæculi *tom.4. de Relig. lib.2. cap.10. in princip.* & ait: *Eſt valdè recepta, & ſatis antiqua traditio Religionem hanc à temporibus Prophetarum, & ſignatim ab Elia inſtitutione ſuam ducere originem.* Hanc eandem traditionem approbant, & confirmant omnes Auctores, quos ſuperiori *quæſt.num.* 13.14.15.& 16.

30. Nec omnia, quæ facta ſunt antiquis tem-
Theophyl. poribus ſcripta ſunt. Vt notat Theophylactus 1.*Corinth.*11.*verſ.*2. & ait: *Liquet ex his, tum Paulum, tum reliquos Apoſtolos, haudquaquam omnia literis mandaſſe.* Et de hac re
Bellarm. multa adducit Bellarminus lib. de Traditionibus; & ex eo quod aliqui Auctores antiqui non faciunt mentionem de aliqua re, deinde eam de falſitate arguere, ridiculum eſt, de
Theophill. quo optime ait Theophilus Raynaudus *lib. de ſcapular. Carmel. part.2. quæſt.1.* & ait: *Mihi vniuerſa hæc recitatio plane ſtraminea videtur; vſi ſunt plane hac argumentandi inanitate Anabaptiſtæ, aſſerebant, narrationem de homine ad piſcinam probaticam ſanato fabuloſam eſſe, & à falſario quodam intruſam in Ioannis Euangelium; cum nunquam fuerit Hieroſolymis Piſcina probatica, quod probant ducto argumento, ex Ioſephi de ea piſcina, ſilentio.* Cum fuerit diligens Auctor de rebus Iudaicis: *Ridet eam argumentandi ruditatem Toletus. Ioan.5. Annotat. Simili modo, homo parum ſobrius Vlricus Velenus, inde probat falſum eſſe S. Petri Pontificatum, quod ſanctus Lucas tam minuta de Paulo recenſens in lib. Actorum, ſiluerit tamen de S. Petri Romam appulſu, & collocutione cum Paulo; Cum quo tamen non potuiſſet Petrus non agere, ſi ambo ſimul Romæ vixiſſent.* Et ſtatim ſubdit: *Inde graues Auctores obſeruant ſanctum Lucam in Actis pleraque reticuiſſe, quæ ex eius ſilentio inſimulare falſitatis, ridiculum ſit, ac puerile.*

De Chriſto Domino multa non ſunt ſcri- 31.
pta in Euangelio, vt teſtatur. D. Ioan. *cap.*21. Ioan. 21.
*num.*25. & tamen multa de myſteriis eius Natiuitatis, vitæ, paſſionis, mortis, Aſcenſio-
nis reuelata ſunt Beatæ Brigittæ, ac aliis ſan- D. Brigitta.
ctis, quæ pro certis habentur, ac indubitatis, vt quod natus ſit media nocte, quod flagella fuerint quinque millia &c. Quamuis ergo de noſtra antiquitate, ac traditione nullum eſſet ſcriptum documentum, ſat erat reuelatio
facta B. Petro Thomæ de ſtabilitate Ordinis, S. Petr. Th.
quæ reuelatio tripliciter fuit examinata, recognita, confirmata, & approbata à ſancta
Sede Apoſtolica ſub Sixto V. Paulo V. Vr- Sixtus V.
bano VIII. vt iam dixi ſuperiori quæſt. Vir- Paulus V.
go ſacratiſſima apparens B. Petro dixit: *Con-* Vrban. VIII.
*fidito Petre, Religio enim Carmelitarum vſque in finem ſæculi eſt perſeueratura, ſic Elias, eius namque inſtitutor, iam olim etiam à filio meo id impetrauit.* Hoc ſacratiſſimæ Virginis teſtimonium ſat erat pro confirmanda hac veritate. Et maximè cum noſtra origo ab Elia ſit valdè antiqua, & antiquitas ipſa edax eſt librorum, potiſſimè cum noſtra principia fuerint in Syria, ac Palæſtina, vbi Mauri, Perſæ, ac Chriſtiani nominis hoſtes multas clades, deuaſtationes, ac incendia intulerunt, ac magna rerum monumenta perierunt; tamen adhuc noſtræ antiquitatis habemus præclariſſima ac firmiſſima documenta; de hoc iterum dicam *Reſolut.3.quæſt.14. n.*122.

Imprimis ſunt ſeptem Summi Pontifices, 32.
qui per ſuas bullas authenticas teſtantur Carmelitanum Ordinem ab Elia, & Eliſæo fuiſſe inchoatum, ab eiſque habere hæreditariam ſucceſſionem, vt vidimus in hac reſolutione *quæſt.*1. in exordio & aliis Pontificibus, qui Eliam dicunt conſtitutorem & Patre Religio-
nis, & ex Decreto ſacræ Congregationis Sacr. Congr.
iam citato, & iterum citando in hac quæſt. *num.* 39. Ioſephus Antiochenus, de quo dixi ſuperiori quæſt. vicinus tempori Apoſtolorum floruit anno Chriſti 130. in ſpeculo perfectæ militiæ Chriſtianæ, *cap.* 12. ait: *Perfectorum militum Chriſti Apoſtolorum coadiutores ſurrexerunt ſtrenuiſſimi, viri ſolitarij, contemplationique dediti, ſanctorum Prophetarum Eliæ, & Eliſæi imitatores, qui de Monte Carmelo de-*

*ſcendentes per Galilæam, Samariam, Palæſtinam, fidem Chriſti conſtantiſſimè ſparſerunt, quique in Virginis Mariæ honorem in montis Carmeli decliuio fabricantes oratorium, Saluatoris Matri ſpecialiſſimè ſeruierunt.* De cuius antiquitate magno pondere Auctorum multa ſcribit M. Lezana *tom.* 1. *Annal. cap.* 6. Euſebius Cæſarienſis floruit circa annum 350. *lib.* 2. *Hiſtoriarum, cap.* 3. ait: *Apud Antiochiam florentiſſima congregatur Eccleſia, in qua erant plurimi viri Prophetici Ordinis.* Luitprandus, ſeu Ferrandus, nobilis, & perantiquus Auctor, claruit circa annum 960. *in fragmentis* 263. facit mentionem de Diſcipulis ſanctorum Eliæ, Eliſæi, ac eorum ſucceſſoribus. Antiquiſſimum Chronicon Romanum apud Paleonydorum *lib.* 1. *cap.* 6. Luitprandus de quo infra.

Lezana. Euſebius. Luitprand.

33. Deinde pro hac noſtra ſententia ſtant quatuor ſanctiſſimi viri ab Eccleſia canonizati, ſanctus Bertoldus, ſanctus Brochardus, ſanctus Cyrillus Conſtantinopolitan. ſanctus Petrus Thomas, quos retuli *quæſt.* 1. *num* 9. & tot ſanctorum virorum auctoritate ſatis firma, & corroborata eſt hæc ſententia, & aliorum, quos retuli citata *quæſt.* 1. *n.* 13. 14. 15. *&* 16.

34. Ioan. 44. Tandem Ioannes Hieroſolymitanus floruit anno 412. In toto libro de Inſtitut. Monachorum, maximè noſtrum aſſumptum, ac intentum approbat. cap. 10. agit: *De primis ſucceſſoribus, ac imitatoribus Eliæ, quos in monaſtica vita, & eremitica, quam primus hominum inchoauerat, ſucceſſores poſt ſe in perpetuum relinquere diſpoſuit, & habitauit in Monte Carmelo ad vitam ſolitariam religioſam ducendam aptiſſimè.* De iſto Ioanne Hieroſolymitano, cuiuſque fidei ſinceritate, morum probitate, eximiaque ſapientia, ac ipſius libri veritate, magno, & ampliſſimo grauiſſimorum Auctorum Antiquorum numero agunt, comprobantque Tritemius de laudibus Carmelitarum; Ægydius Carmatus Generalis Minimorum *lib. de geſtis Eliæ, cap.* 10. *ſect.* 1. Caniſius de B. Virg. ex ſacra Societate, Valentia 2. 2. *diſp.* 10. *quæſt.* 4. *punct.* 1. Poſſeuinus *in apparatu ſacro.* Salian. *tom.* 4. *Annal. ad annum Mundi* 3123. Alphonſus Flores *in cap.* 14. *Eccleſiaſt. part.* 3. *num.* 1676. ex noſtris Vualdenſis *de Sacram. tit.* 9. *cap.* 89. Petrus Vuaſtal. tribus libris vindiciarum, Lezana *tom* 1. *in apparatu, cap.* 9. Daniel à Virg. Maria Vinea Carmeli, *à num* 1180. *&* 1197. M. Franciſcus Bonæ Spei *de Concept. diſput.* 3. Præſuppoſito quinto *à n.* 137. & latè.

Tritemius. Carmatus. Caniſius. Valentia. Poſſeuin. Salian. Flores. Vualden. Vuaſtal. Lezana. Daniel. Franciſc.

35. Eſto ex abundantia concedamus aliquid contra probitatem, ac integritatem fidei Ioannis, nil facit contra nos; nam quæ Ioannes dicit de origine Carmelitarum, cum habeantur in Bullis Apoſtolicis Summorum Pontificum, maximè vt vera reputanda ſunt, ſicut quamuis liber ſcriptus ab Henoch, ſit apocryphus, multis hæreticorum erroribus plenus, tamen ea, quæ Apoſtolus Iudas narrat de eo in ſua Canonica *num.* 14. maximè vt vera venerantur, & tenenda ſunt, vt notant cum D. Hieronym. Benedictus Iuſtinianus, Eſtius, Cornelius, & alij.

Iudas Apoſt. D. Hieron. Iuſtinian. Eſtius. Cornelius.

36. Videat ergo Lector, quo fundamento dici poteſt, quod *noſtra traditio nunquam tradita in nullo ſanctorum eſt inuenta, imo nec grauiſſimorum Doctorum.* Cum pro ſe habeat tot Romanos Pontifices, tot ſanctos Canonizatos, & in magno numero tot grauiſſimos Doctores & antiquiſſimos, nam vt rectè argumentatur Theophilus Raynaudus citatus, hiſtorias à Patribus, & ſanctis viris traditas Eccleſiæ, maximè venerandas eſſe, & ideo vt certam habemus vitam S. Pauli Thebæi, & S. Hilarionis ſcriptam à S. Hieronymo. Item & vitam S. Antonij à ſolo ſancto Athanaſio deſcriptam; quomodo quis negare audebit, quæ noſtra ſunt, cum tradita habentur à tantis Summis Pontificibus, à tantis ſanctis Canonizatis, à tot, & tantis, grauiſſimiſque Auctoribus, ac antiquiſſimis, ac reuelationibus approbatis à ſancta Eccleſia Catholica, & plus eis credendum, quam tali aduerſario.

Theophyl. S. Hieron. S. Athan.

## *Antiqui Carmelitæ multum profecerunt ſub doctrina Apoſtolorum.*

Ait ſupracitatus Auctor n. 10. *Nam Carmelitana Religio, etiamſi verum fuerit, quod ab Apoſtolis fuerit propagata, & Chriſti diſciplina, & conſuetudine imbuta, tamen cum Chriſti fidem accepit, & Apoſtolis adhæſit, & gratiam Spiritus ſancti obtinuit, labi cœpit, & à feruore illo, quem in Synagoga conſeruabat, paulatim defecit.* 37. Idem Auctor.

Valde mirum eſt dictum, nam ſi illi, qui erant in Synagoga & fidem Chriſti acceperunt, & Spiritus ſancti gratiam ſunt aſſequuti, & Apoſtolis adhæſerunt, in magnos virtutum progreſſus profecerunt, vt planum eſt, & omnes fatentur; vnde ergo colligitur, quod Carmelitana Religio, quæ tunc Apoſtolis adhærens, ab eiſque Chriſti diſciplina, ac doctrina imbuta, obtenta gratia Spiritus ſancti labi cœperit, ac deficere à ſuo feruore quem in Synagoga retinebat. Imò potius ipſum feruorem gratia Spiritus ſancti; in melius, ac excellentius tranſmutauit, maximè, cum ipſi eſſent adhærentes Apoſtolis, ſequendo, ac imitando eorum viuendi modum, ac Religionem cum tribus votis, vt citatus Auctor *n.* 11. fatetur de Eſſenis Theoricis fundatis tempore Apoſtolorum, vt teſtantur Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 3. Serarius *lib. Tribæſes cap.* 19. *quæſt.* 2. Si vota iſtis conceduntur, cur neganda ſint Carmelitis contemporaneis Apoſtolorum, qui maximè aſſueti erant eorum ſermonibus, ac colloquiis Beatiſſimæ Virginis, vt ſtatim dicam; ergo ſaltem ab Apoſtolis, quibus adhærebant, ac imitabantur Carmelitæ antiqui habuerunt vota. 38.

Quantum verò Carmelitæ profecerint ex doctrina Apoſtolorum, patet ex Decreto ſacræ Congregationis, bis approbato, ſemel à Paulo V. & iterum ab Vrbano VIII. Iam in hac quæſtione citata, & dicitur: *Viri plurimi, qui veſtigiis ſanctorum Prophetarum Eliæ, & Eliſæi inſtiterant, & Ioannis Baptiſtæ præconio ad fidem Chriſti comparati fuerant, rerum veritate perſpecta, atque probata, Euangelicam fidem confeſtim amplexati ſunt, ac peculiari quodam affectu, Beatiſſimam Virginem (cuius colloquiis, ac familiaritate feliciter frui potuere) adeò venerari cœperunt, vt primi omnium, in eo Carmeli Montis loco, vbi Elias olim, aſcendentem nubeculam, Virginis typo inſignem conſpexerat,* 39. Sacr. Congr.

*xerat, eidem puriſſimæ Virgini ſacellum conſtruxerunt.* Ecce quantum profecerunt antiqui Carmelitæ in Eccleſia Chriſti, vt primi omnium, ædificarent, ac conſecrarent ſacellum puriſſimæ Virgini, vt teſtatur ſacra Congregatio. [Ioſeph. Antioch.] Ipſos Carmelitas appellat Ioſeph Antiochenus iam citatus, perfectos Chriſti milites, coadiutores Apoſtolorum, ac viros ſtrenuiſſimos. [Chronic. Rom. Euſebius.] Similiter antiquiſſimum Chronicon Romanum, & Euſebius Cæſarienſis iam allegatus; & ex iſtis viris Ordinis Prophetici, qui erant in Monte Carmelo, aſſumpſit B. Iacobus Apoſtolus, ſanctum Elpidium, quem conſtituit primum Epiſcopum Toletanum, [Luitprãdus.] vt teſtatur Luitprandus, quod accepit ex certiſſimis exemplaribus fide digniſſimis, Thomas Tamar. de Vargas, Regis Catholici Hiſtoriographus, in ſua Bibliotheca, *n.*101. & ait: *Sanctus Elpidius, quem ſanctus Iacobus Apoſtolus præfecit Toletanis primum Pontificem, Carmelita monachus fuit, & in prima Petri concione conuerſus ad fidem*; & ſubdit n.171. *Magna pars eorum, qui diſperſi in perſecutione ſancti Stephani, ad varias partes traiecerant, & ad Hiſpaniam plurimi venerant, erant ex Monachis Montis Carmeli, prædicationibus Christi, ac Apoſtolorum, ad fidem conuerſi, & poſt martyres effecti.* De multis Prophetici Ordinis, qui fuerunt aſſeclæ, ac diſcipuli D. Petri, ac aliorum Apoſtolorum, & in prædicatione Euangelica eorum coadiutores; [Ioan. Ieroſ.] tractant etiam Ioannes Ieroſolymitanus *lib. de instruct. Monachorum, cap.*31. [Groſſus.] Groſſus Generalis *in ſuo viridario clauı.* 1. [Vvalden.] inſignis Vualdenſis *tom.*1. *Doctrina fidei, lib.4.art.2.cap.*27.

---

## QVÆSTIO IV.

### *Satisfit quibuſdam Modernis, qui dicunt Carmelitas deſcendere ab Elia, non tamen ſecundum ſtatum religioſum.*

### SVMMARIVM.

40 *Obiectio aduerſariorum.*

41 *Elias, & Eliſæus fecerunt vota.*

42 *Reuelatio facta ſancto Petro Thomæ.*

43 *Verba B.Virginis, cum ſint beneficium ſummi Principis in proprio ſenſu interpretanda.*

44 *Locutio impropria per reſpectum ad ſenſum Genuinum, & litteralem importat fictionem.*

*Christus Dominus nunquam dixit verbum improprium, ibid.*

45 *Pontifices approbantes Religionem Carmelitanam in eſſe Religionis dicunt habere ſucceſſionem ab Elia.*

40. CVm noſtri Æmuli, aduerſarij ſe videant oppreſſi, ac conuicti, tanta auctoritate, ac teſtimonio Summorum Pontificum; tanta approbatione ſacræ Congregationis Eminentiſſimorum Dominorum Cardinalium, tantis authenticis, & examinatis, ac approbatis reuelationibus, & tam perenni traditione magnorum ſanctorum, ac illuſtriſſimorum virorum, tantoque pondere grauiſſimorum Auctorum, vt in prima quæſtione huius Reſolutionis monſtraui, dicunt; *omnia illa eſſe intelligenda de quadam hereditaria ſucceſſione, quæ aut erit ſolitudinis, aut Carmeli, aut aliarum aſperitatum vitam ſolitariam, & contemplationi deditam, comitantium, & ſi velis etiam paupertatem, caſtitatem, & obedientiam eorum ſucceſſionem, ſine voto tamen in eo monte ſeruatam dici non contendam*; quia cum Religio abſque votis non conſiſtat, tunc non dabatur Religio, ac proinde illa ſucceſſio non eſt ſecundùm ſtatum Religioſum, ſed ſecundum aliquas obſeruantias, & vitam contemplatiuam. Hæc cogitauerunt, ſed in vanum laborauerunt.

Primò contra; in illis Patribus antiquis 41.
Eliæ, & Eliſæo, ac filiis Prophetarum fuerunt illa tria vota obedientiæ, ac paupertatis; & caſtitatis, qualia dari potuerunt in illa antiqua lege imperfecta, vt oſtenditur infrà *Reſolutione* 3. ac proinde totum aduerſariorum fundamentum corruit. Ac proinde Carmelitæ habent ab eis ſucceſſionem provt fuerunt cum talibus votis.

Secundò ex verbis ſanctiſſimæ Virginis 42.
Mariæ, quæ ſemper in omni aduerſariorum cauſa pro ſuis Carmelitis ſtat, eoſque tuetur, ac defendit. Nam cum noſter D. Petrus Thomas anno 1351. in nocte Pentecoſtes maximè exoraret pro firmitate, ac ſtabilitate ſui Ordinis; ipſa ſacratiſſima Virgo apparens dixit ei: *Confidito Petre, Religio enim Carmelitarum in finem vſque ſæculi, eſt perſeueratura; Elias namque eius inſtitutor, iam olim etiam à filio meo id impetrauit.* Hæc reuelatio eſt maximè authentica tripliciter examinata, & approbata in iudicio contradictorio à ſacra Congregatione [Sacr. Congr.] Eminentiſſ. Dominorum Cardinalium, & habetur in noſtro Breuiario die 19. [Breuiarij.] Ianuarij *in* 5. *lectione*, approbato à multis Romanis Pontificibus, vt ſuprà dixi *quæſt.*1. *n.*6. Tunc ſic arguo; ſanctiſſima Virgo loquitur de Religione Carmelitana, provt eſt duratura vſque in finem ſæculi, ſed vt ſic dicitur Elias eius inſtitutor; ergo Elias eſt eius inſtitutor cum ſubſtantia Religionis vſque in finem ſæculi. Maior, & minor patent ex ipſa reuelatione. Conſequentia probatur; quia Religio vt tunc erat tempore reuelationis; & iuxta ipſam reuelationem erit vſque in finem ſæculi, eſt cum ſubſtantia Religionis, ac cum tribus votis, ſed vt ſic Elias dicitur eius inſtitutor; nam illa particula *eius*, ad Religionem refertur; ergo Elias cum tali ſtatu eſt illius inſtitutor cum ſubſtantia Religionis, quæ conſiſtit in tribus votis, alias non poteſt dici illius inſtitutor, ſed cuiuſdam vitæ ſolitariæ, ac eremiticæ, quod eſt quid valdè diuerſum. Et confirmatur, quia ſanctus Petrus orabat pro ſtabilitate, ac firmitate ſuæ Religionis provt erat in præſenti cum tribus votis, ſed vt ſic dicitur à Beatiſſima Deipara illius inſtitutor Elias.

Forſitan reſpondent Aduerſarij, quod ſan- 43.
ctiſſima virgo loquitur impropriè, & lato modo: potiori iure dicam ego, quod ipſi loquuntur impropriè, quam quod ipſa Sanctiſſima virgo totius ſapientiæ, ac veræ proprietatis fons;

fons, & mater, aliquid improprium dicat, & loquatur. Deinde hæc promiſſio de ſtabilitate Ordinis, fuit donum, ac beneficium ſupremi Principis, ac Reginæ Cælorum; beneficium autem ſupremi Principis, in omni genuino, ac proprio ſenſu, ad gratiam, & fauorem eſt interpretandum, ac explicandum, vt fatentur omnes Iuriſtæ ex *cap. Cum olim de verborum ſignificatione*; & ex *leg. Beneficium de Conſtit. Principum*, pro quo multos
Sanchez. Doctores in magno numero citat Sanchez
Suar. *lib.8. de Matr. diſp. à num.4.* Suar. 8. *de legibus cap.17. num.3.*
Salas. Salas *diſp.17. ſect.6. n.43.*
Azor. Azor. *part.1. lib.5. cap.23. quæſt.2.* Ergo cum hæc reuelatio extiterit magnum, ac peculiare beneficium ſupremæ Principis, ac Reginæ Cœlorum cum omni proprietate eſt explicandum.

44. Confirmatur. Quia locutio impropria, per reſpectum, ad verum, & genuinum ſenſum, importat fictionem, & falſitatem, vt ex mul-
Mendoc. tis probant iuriſtæ, Mendocius *de priuilegio*
Menoch. *ad inſtar. quæſt.2. num.15.* Menoch. *de arbitr.*
Gama. *caſu* 314. *num.* 13. Gama Luſitan. *deciſ.123.*
Cenedo. *num.2.* Cenedo *deciſ.33. num.1.* & multi alij,
Barboſa. quos citat Barboſa *in dictionibus, diction.352. num.1.* ac proinde talis locutio ſimpliciter, & abſolutè non eſt vera, & patet in præſenti, ſi per reſpectum ad Religionem duraturam vſque ad finem ſæculi, hoc eſt cum ſubſtantia, & ſtatu Religionis, vt Deo confidimus, Elias dicitur eius inſtitutor, cum reuera non fuerit ſecundum ſtatum Religioſum, ſed tantum quoad aliquas pœnitentias, iam ſimpliciter, & abſolutè non eſt verum dicere, quod eſt eius inſtitutor; ergo cum talis dicatur à ſanctiſſima Virgine, verè eſt eius inſtitutor ſecundum ſtatum duraturam. Deinde, quia verba ſunt intelligenda, & interpretanda in proprio, & genuino ſenſu, maximè cum ſint prolata à perſona graui, ac magnæ dignitatis, principis vel Regis, vt patet ex *l. Non aliter, ff. de legatis*, ex *l. cum lege, ff. de Teſtam. l.1. §. Quod autem ff. de coactione vltim. voluntatis*;
Crauetus. & latè explicant Crauet. Pariſ. Decianus,
Pariſ. Decianus. Soto. Soto, Cardoſus, Tuſch. Mendez à Caſtro,
Cardoſus. Salujanus, & alij multi, quos citat ac ſequi-
Tuſchus. tur Barboſa *axiomate 221. n. 4.* Ergo & hæc
Barboſa. maximè verba cum ſint prolata à ſuprema
Mendez. Regina hominum, & Angelorum. Confir-
Saluien. matur; iterum, Chriſtus nunquam in Euangelio quantum ſapio, quantum capio, nunquam locutus eſt verbum improprium; ergo nec eius ſanctiſſima Mater.

35. Tertiò contra prædictam ſententiam Romani Póntifices confirmantes, & approbantes Religionem Carmelitarum, cum ſubſtantia, ac ſtatu Religioſo, ac cum tribus votis,
Ioan. XXII. ac obedientia Priori Generali, vt Ioan. XXII.
Alexand. V. Alexander V. Sixtus IV. & alij, quos citaui
Sixtus IV. in hac *Reſolut. quæſt. 1. num. 1.* Vel ignorant Auctorem huius Religionis, vel agnoſcunt vel ab hac re ſe abſtinent, & nolunt iudicium proferre, ſed quidquid dicatur, in contrarium adurget contra ſe argumentum, non poteſt dici, quod ignorent, quia Summus Pontifex in omnibus, quæ agit, ac diſponit, magnam habet circumſpectionem, & cognitionem, *cap.1. de conſtitutionibus*, & omnia illa videntur & examinantur à ſacra Cógregatione Illuſtriſſimorum Cardinalium, multis monumentis adhibitis, magnoq; interpoſito examine, adiunctis doctiſſimis viris. Etſi aliquid in hac re non certo cognoſcit, non affirmat, ſed ſe abſtinet, & ſuſpendit iudicium; atqui Pontifices agentes, & approbantes Religionem Carmelitanam, cum ſubſtantia, & ſtatu Religioſo, non ſuſpendunt iudicium, ſed affirmant habere ſucceſſionem ab Elia, & Eliſæo, eoſque eſſe eius Auctores; ergo dicunt eos eſſe eius Auctores, ac inſtitutores, non ſolum quoad aliquas aſperitates, ſed etiam quoad ſubſtantiam Religionis, quam confirmant, & approbant. Confirmatur, quia tota ſubſtantia Religionis conſiſtit in votis; ergo qui inſtituit, & dat vota, eſt inſtitutor talis Religionis. Atqui Romani Pontifices confirmantes, & approbantes noſtram Religionem, ſolum aſſignant Eliam, & Eliſæum, à quo habeamus ſucceſſionem, noſtroſque Auctores eſſe; ergo hi tantum ſunt illius inſtitutores. Probatur hæc conſequentia, quia Pontifices, nec nominant Albertum, nec Aymerium, nec Ioannem 44. ſed tantum Eliam, & Eliſæum; ergo hi non ſolum ſunt Auctores quoad aliquas aſperitates, ſed etiam quoad ſtatum Religioſum; de quo agunt, approbant, & confirmant.

Quartò; quia vt docet D. Thomas 2. 2. 46. D. Thom.
*quæſt.186. art.6. ad 2.* permanentia, ac conſiſtentia ſtatus non poteſt perdurare, ac perſiſtere niſi aliquo voti vinculo interueniente, & quia familia inſtituta ab Elia perdurauit vſque ad Chriſtum Dominum, vt dixi ſuperiori quæſt. *num.* 39. ex Decreto ſacræ Congregationis; ergo conſequens erat, vt eſſet ibi aliquod voti ligamen, quæ latiùs dicam infrà *Reſolut. ſequenti*, dum oſtendam in Elia, ac Eliſæo vota.

---

## QVÆSTIO V.

### *Explicatur confirmatio Religionis Carmelitanæ.*

### SVMMARIVM.

47 *Religio Carmelitana ex tacito conſenſu Apoſtolorum eſt confirmata.*
48 *Patriarchæ antiquitus confirmabant, & approbabant Epiſcopos.*
49 *Patriarchæ, & Epiſcopi ſanctos Canonizabant.*
50 *Patriarchæ, & Epiſcopi ante Concilium Lateranenſe Religiones approbabant, & num.51.*
52 *Quod maximè viſitur in Religione Carmelitana, de qua re optimè Tritbemius.*
53 *Approbatio data à multis Romanis Pontificibus, dum dicunt Ordinem, Religionem Virg. de Monte Carmelo.*
54 *Approbatio ex Concilio Lateranenſi.*
55 *Approbatio data ab Alexandro III. Innocentio III. Honorio III. cum magno miraculo.*
56 *Approbatio data à Concilio Lugdunenſi, & num.57.*
58 *In ſolido vera Lectio, non vero in ſolito; & num.59.*

60 Etſi

*60 Etſi admittatur in ſolito, nihil facit contra nos.*
*61 Proponitur Gloſſa.*
*62 Explicatur Gloſſa, & n.63.*

47. Religio Carmelitana multiplici confirmatione gaudet. Et primo poteſt dici approbata, & confirmata ex tacito vſu, ac permiſſione Apoſtolorum; nam Carmelitæ fuerunt coexiſtentes cum Apoſtolis, vt ex ſacra Congregatione, Ioſepho Antiocheno, ac multis aliis dixi ſupra *quæſt.1. num.32.* Ab ipſiſque Apoſtolis fuerunt edocti in doctrina, ac perfectione Euangelica, eiſque fuerunt coadiutores in prædicatione fidei Chriſti, eiſque multum in hoc miniſterio inſeruierunt, & ita
Vvalden. ait noſter celebris Doctor Thomas Vvaldenſis *tom.1. Doctrinalis fidei lib.4. art.2. cap.27.* ex Ioſepho Antiocheno, ac Ioanne Ieroſolymitano. *Nec dedignentur Clerici Moderni, monachos Religioſos, in Eccleſia Dei coadiutores habere, quos ſancti Apoſtoli dedignari nolebant, cum tamen præſentes Clerici non ſint ſuis Patribus præſtantiores, nec ſanctiores Apoſtolis.* Ergo modus viuendi Antiquorum Carmelitarum, cum eſſent coadiutores Apoſtolorum, ſaltem ex tacito, ac communi eorum conſenſu, ac permiſſione cenſendus eſt approbatus ab ipſis Apoſtolis, nam tacitus conſenſus Principis, videntis, & ſcientis dat approbationem actui, vt ex multis probat Sanchez *lib.8. de Matrim. diſp.4. num.26.* Azor *lib.5. Inſtitut. Moralium cap.15.* Diana *part.3. tract.4. de ſacram Reſolut.68.* Ad magis peculiaria deſcendamus. [Sanchez. Azor. Diana.]

## *Confirmatio ab Antiquiſſimis Patriarchis.*

48. D. Iſidor. Patriarcha à nomine Græco, teſte D. Iſidoro *lib.7. Etymolog. cap.7.* idem eſt, *ac Summus, & maior Patrum*; eorum auctoritas erat valde ampla, vt Patriarcha Alexandrinus haberet ſub ſe pluſquam ducentos Archiepiſcopos, & Epiſcopos cum plenaria poteſtate, eos viſitandi, reformandi, deponendi, ac confirmandi, vt patet ex *Concilio Niceno, cap.4.* quod poſtea reſeruatum eſt ad Romanum Pontificem, vt notat cum multis Barboſa *de poteſtate Epiſcopi tit.1. cap.1.§.n.22.* & deinceps. [Concil. Nic. Barboſa.]

49. Secundò Patriarchæ, ac Epiſcopi ſanctos Canonizabant, vt notant N. Vvaldenſ. *tom.3. de ſacram, tit.14. cap.122.* Iacobus Caſtellan. *de Canonizat. quæſt.3. art.1.* Layman. *lib.4. tract.7. cap.5. num.1.* Baldellus *tom.2. lib.3. diſp.12. num.25.* Nec enim Antiqui ſancti, vt D. Athanaſius, D. Nicolaus, D. Antonius, ab alio ſunt canonizati, niſi ab Epiſcopis, vt notat Bellarm. *tom 1. lib.1. de Beatitudine ſanctorum, cap.8.* Qui etiam ait, *ni fallor.* Leo III. qui fuit electus anno 796. Primum ſanctorum numero adſcripſit ſanctum Guibertum. Poſtea Innocentius II. ſedit anno 1130. ſecundum canonizauit ſanctum Hugonem Epiſcopum Gratianopolienſem. Hoc tamen totum faciebant Epiſcopi ex tacito conſenſu, ac approbatione Romani Pontificis, vt aduertunt Ægydius Luſitan. citans noſtrum Vvaldenſem, & alios *lib.3. de concep. quæſt.6. art.1.§.11.* [Vvaldenſ. Caſtellan. Layman. Baldellus. Bellarm. Ægidius. Vvaldenſ.]

*per totum.* Granado *tom. de fide tr.7. diſp.7. ſect.5.* Euſebius Nierembergius *de Inſtitutione feſti Conceptionis §. De varijs formis Canonizationum.* Nunc verò ſanctos Canonizare, vel beatificare ad ſolam ſedem Apoſtolicam pertinet, vt determinauit Alexander III. *cap. Audiuimus*, & Innocentius III. *cap. ex eo de reliquiis, & veneratione ſanctorum.* [Granado. Euſebius. Alexand. III. Innoc. III.]

Tertiò; Patriarchæ, & Epiſcopi pro illo tempore antiquo ante Concilium Lateranenſe, confirmabant, & approbabant ſacras Religiones, quòd patet ex Concilio Chalcedonenſi ſub Leone I. anno 444. vel vt alij volunt anno 474. *ſeſſ.15. cap.4.* & ex Concilio Agathenſi, ſub Symmacho Summo Pontifice anno 506. & refertur *cauſa 14. quæſt.2. cap.13.* vbi dicitur. *Cellulas nouas, aut Congregatiunculas Monachorum abſque Epiſcopi notitia prohibemus inſtitui.* Vbi Concilium prohibet, noua Monaſteria, nouaſque monachorum Congregationes fieri, ac inſtitui, ſine Epiſcopi notitia, ac facultate, vt ipſe poteſtate à Concilio Commiſſa, vt illius legatus tales Congregationes nouas, valeat approbare, confirmare, vel reiicere, ac reprobare. 50. [Côc. Chalc. Côc. Agath.]

Et quod Patriarchæ, ac Epiſcopi pro illo tempore antiquo Religiones confirmabant, & approbabant, conueniunt in hoc omnes Auctores: quos legi, Abbas, Cardinalis Zabarella, Ioannes Andreas, Hoſtienſis *cap. vnico de Religioſis domibus, in 6.* & in *Extrauaganti ſancta Romana Eccleſia.* Rodriguez, Azor, Miranda, Nauarr. apud Barboſam *in cap. Ne nimia de Religioſis Domibus.* Religiones enim antiquæ, vt D. Antonij, D. Baſilij D. Benedicti, D. Auguſtini, nullam aliam habuerunt confirmationem, niſi tantum ab Epiſcopo, vt notant Bellarmin. *tom.1. lib.2. de Monach. cap.4.* Leſſius *l.b.4. cap 41. dub 1. num.52.* Menochius *de arbitrariis, caſu 421. num.18. centuria 5.* & alij innumeri Auctores, qui omnes conſtanter tenent, quod tunc approbatio dabatur ab Epiſcopo non repugnante, ſed ſciente, ac conſentiente Summo Pontifice, ac ratum habente. 51. [Abbas. Cardinalis. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Rodrig. Azor. Miranda. Bellarm. Leſſius. Menoch.]

Quod maximè, apparet in noſtra Religione Carmelitana, quæ confirmata, & approbata fuit per antiquos Patriarchas per Ioannem Ieroſolymitanum 44. anno Domini 441. vt patet ex libro de inſtitutione Monachorum; & per Aymericum Patriarcham Antiochenum legatum Sedis Apoſtolicæ in terra ſancta anno 1141. vt teſtatur D. Cyrillus Conſtantipolitanus *lib. de proceſſu Ordinis, & varijs Regulis, cap.4.* Et per Albertum Patriarcham Ieroſolymitanum, anno 1205. vel vt alij 1209. de qua re audiendus eſt Trithemius *lib. de ortu, & laudibus Carmel. cap.5.* & ait: *Quis Papa confirmauit veteres Ordines Pachomij, Baſilij, Auguſtini, & Benedicti? Nuſquam inuenies hos Ordines litteris confirmatos à principio. Enim verò, quos ſanctitas multorum approbat, quos longa vetuſtas confirmat, quis niſi mentis inops, & ſtolidus infringat? Si Ordines præfatos, ſancta confirmat antiquitas. Ordo Carmelitarum Fratrum, qui antiquiſſimus eſt, nullius confirmatione opus habet. Longè enim præceſſit Romanos Pontifices, qui ex Elia Propheta exordium ſumpſit. Hæc dixerim, non quod Carmelitarum ordo Apoſtolico careat* 52. [Ioan. Ieroſ. Trithemius.]

*careat munimine ; ſed vt æmulos odio motos oſtenderem , non ratione integritatis moueri. Nam poſtquam fratres huius Religionis in Europam venerunt , expulſi de Palæſtina , multi Summi Pontifices Ordinem ipſum confirmarunt, de quibus Alexander Papa III. vnus extitit , poſt quem Innocentius III. idem fecit. Amborum veſtigijs inhærens Honorius III. multis adiunctis priuilegijs Ordinem , & Regulam comprobauit.* Hæc doctiſſimè ſcribit Trithemius, quæ abundanter ſufficiunt ad hanc veritatem oſtendendam.

## *Confirmatio Carmelitana ex dato titulo à Summis Pontificibus.*

53\. *Romani Pontifices.* Vt iam dixi ſuprà in hac *Reſolut. quæſt.* 16. *num.* 16. Summi Pontifices antiqui Religioſos noſtros prædeceſſores vocarunt, ac dixerunt, Fratres Ordinis, ac Religionis Beatiſſimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo, vt Stephanus V. qui floruit anno 816. Leo IV. anno 847. Adrianus II. 868. Sergius III. 907. Ioannes X. 915. Ioannes XI. anno 931. Alexander II. anno 1061. vt iam notaui ſuprà *quæſt.* 2. *num.* 24. Et alij multi Summi Pontifices conceſſerunt varias indulgentias viſitantibus Eccleſias Fratrum Ordinis Beatiſſ. Virginis Mariæ de Monte Carmelo. Cùm ergo Summi Pontifices eos benè agnoſcentes dicant Ordinem, Religionem, in tali ſtatu Regionis, & Ordinis eos conſtituunt, & creant; ſicut ſi Summus Pontifex benè agnoſcens hominem, eum appellet Doctorem, Abbatem, talem gradum ei confert. Etſi Rex hominem benè agnoſcens eum dicat Comitem, Marchionem, Ducem, ad talem dignitatem eum eleuat, talique honore condecorat, in eoque deinceps conſtituit, ita tenent, & docent, Bartolus *l. finali, ff. de collegijs.* Innocentius, Ioannes Andreas, Imola, Hoſtienſis *in cap. Cum ab Eccleſiar. de officio iudicis ordinarij,* Cardinalis *in Clement. ſi ſummus de ſententia excommunicat.* §. 1. Brutius *in proæmio Gregoriano,* Caſtrenſ. *conſil.* 6. *col. fin. verſ. Cum igitur, lib.* 1. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 29. poſt Bartolum, & alios, ac multa loca iuris, ait in hæc verba formalia. *Sufficit tamen, ſi Princeps poſt mortem parentis, ſine litteris, ſiue verbo, Ducem, Comitem, ſeu Marchionem cum vera ſcientia appellauerit, ſola namque nominatio Principis, ſimiles dignitates concedit.* Similiter Maſtrillus de Magiſtratibus, *lib.* 64. *cap.* 2. *num.* 16. ait : *Princeps ſuo ſolo verbo conſtituit Duces, Marchiones, Comites, & ſimiles.* Et allegat Bartolum, Alexand. Angelum Ponte, Cancer. & alios. Ergo cum Romani Pontifices antiquiſſimi noſtros anteceſſores appellaſſent Fratres Ordinis, ſeu Religionis Beatiſſimæ Virginis de Monte Carmelo, eos crearunt, conſtituerunt, ac confirmarunt, in vera dignitate, ac ſtatu, & ſubſtantia Religionis, ac Ordinis.

*Bartolus. Innocent. Ioan Andr. Imola. Hoſtienſis. Cardinalis. Brutius. Caſtrenſis. Molina. Maſtrillus. Bartolus. Alexand.*

## *Approbatio Carmelitana ex Concilio Lateranenſi.*

54\. *Conc. Later.* Valdè inſigne generale Concilium Lateranenſe celebratur ab Innoc. III. anno 1215. menſe Nouembris in Baſilica Lateranenſi, præſidente ipſo Innocentio III. & in eo interfuerunt 412. Epiſcopi, cum duobus Patriarchis, videlicet Conſtantipolitano, & Hieroſolymitano : Præcepit, ac determinauit Concilium *cap.* 13. & refertur *cap.* 9. *Ne nimia. de Religioſis Domibus,* vbi dicitur : *Ne nimia Religionum diuerſitas grauem in Eccleſia Dei confuſionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat, ſed quicumque ad Religionem conuerti voluerit, vnam ex approbatis aſſumat.* Nota vltimum verbum. Atqui ante Concilium Lateranenſe, Religiones non approbabantur, nec erant approbatæ à Sede Apoſtolica, ſed tantum à Patriarchis, ac Epiſcopis, vt iam ſuprà notaui in hac *quæſt. num.* 50. Ergo prædictæ illæ Religiones, quæ ante Concilium erant approbatæ, vt Religiones D. Baſilij, D. Benedicti, D. Auguſtini, & Carmelitarum, dicuntur & habentur à Concilio vt approbatæ : *Vnam ex approbatis :* Et cum Concilium eas dicit approbatas, earum approbationem, quam habebant, approbat ; nam ante Concilium expreſsè, & apertè aliæ probationes non dabantur, niſi ab Epiſcopis. Et totus hic diſcurſus ex ſuis terminis patet, vt non ſint neceſſarij Textus, nec Gloſſæ, nec Auctores, & patet ex proximè dictis ſuperiori *num.* 53. ex eo enim, quod à Papa dicuntur approbatæ, vt approbatæ ſunt reputandæ; deinde, quia Religio Carmelitana poteſt dici approbata ab anteſſoribus Summis Pontificibus, vt eodem numero dixi.

## *Approbatio Carmelitana ab Alexandro III. Innocentio III. Honorio III.*

Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis Bellarminus *in ſua Chronologia, lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis,* ait : *Ordo Carmelitarum confirmatur ab Alexandro III. anno* 1180. *Item ab Innoc III. anno* 1199. *Item ab Honorio III. anno* 1216. Pro qua re, etſi multi Auctores extent, vnus ſufficiat tamen citatus Bellarminus ob ſuam ſingularem eruditionem, probitatem, ac magnam cognitionem, quam habebat Bibliothecæ Vaticanæ, confirmatio data ab Honorio III. magno miraculo contigit ; nam cum noſtri Religioſi poſtularent confirmationem Ordinis ab Honorio, vt refertur in noſtro Breuiario approbato à ſacra Congregatione in Feſto Commemorationis die 16. Iulij : *Quod cum apud Honorium III. non pauci pro illius extinctione inſtarent. Aſtitit noctu puriſſima Virgo, planéque iuſſit, vt inſtitutum, & homines benignè complecteretur.* Et etiam mirabiliter contigit, vt illa eadem nocte duo Palatini crudeliſſimi æmuli, ac aduerſarij Religionis perierunt, & mortui ſunt, audiuit hæc Honorius, & dato diplomate, dictum Ordinem, ac viuendi rationem confirmauit, & approbauit, Bullam integram refert Laërtius Cherubinus apud *Bullar. tom.* 1. in Honorio III. *conſtitutione* 8. De hac confirmatione, & de hoc magno miraculo Virginis, faciunt mentionem grauiſſimi Auctores, Caſſaneus de gloria in catalogo ; *Gloriæ mundi* 4. *part. conſiderat.* 8. Pineda in Monarchia 55. *Bellarm. Breuiar. Laërtius. Caſſaneus. Peneda.*

Rodrig. *cap.13.* Rodriguez *tom.1.q.2.art.5.* Cardinalis
Ægid.Luſit. Bellarm.*citatus.* Ægidius Luſitanus, *lib.cui Titulus. Primas Auguſtinianus*, *lib.1. cap.3. §. Abrahamus.*
Bzouius. Bzouius *tom.13. Annal. anno Chriſti 1217.n.12.* Palenidorus, Thomas de Ieſu, & alij.

## *Confirmatio Carmelitana facta in Concilio Lugdunenſi.*

56. Summus Pontifex Gregorius X. celebrauit ſecundum Concilium Generale Lugduni, & inde dicitur Lugdunenſe die 7. Maij anno Domini 1274. fere quinquaginta nouem annis poſt celebratum Concilium Lateranenſe, in quo adfuit ipſe Summus Pontifex Gregorius, & ſimul interfuerunt multi Prælati, Epiſcopi, Abbates, Priores, & Legati tam ex Latina, quam ex Græca Eccleſia; ex hoc Concilio deſumitur *cap.Vnicum, de Religioſis domibus, in 6.* & Textus loquitur de Religionibus Mendicantibus, &, poſtquam Summus Pontifex ibi determinat, quod omnes Religiones præcipuè mendicantes, quæ pullularunt poſt Concilium Lateranenſe extinguantur, ſi non ſint approbatæ per Sedem Apoſtolicam; & ſi fuerint, quod aliquos denuo non admittant, nec noua loca acquirant.

57. Prædictus Cócilij Textus quatuor habet partes. In tertia ſic dicitur. *Sane ad Prædicatorum, & Minorum Ordines (quos euidens ex eis vtilitas Eccleſiæ vniuerſali proueniens perhibet approbatos) præſentem non patitur conſtitutionem extendi. Cæterum Eremitarum Sancti Auguſtini, & Carmelitarum Ordines, quorum inſtitutio dictum Concilium Generale præceſſit in ſolido ſtatu volumus permanere.* Mens Concilij iuxta omnes
Conc.Lugd. hæc eſt; citatum Concilium Lugdunenſe mandat extinguere omnes Religiones Mendicantes, ſiue approbatæ, ſiue non approbatæ fuerint à Sede Apoſtolica poſt Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. & quia illuſtriſſimæ familiæ Prædicatorum, ac Minorum à ſuis Sanctiſſimis Patriarchis inſtitutæ fuerunt poſt Concilium Lateranenſe, & approbatæ ab Honorio III. Qui ſucceſſit Innocentio III. Tunc ait Concilium Lugdunenſe, quod has duas ſanctiſſimas familias, etſi poſt Concilium Lateranenſe, quod eas non comprehendit in ſuo Decreto, ob vberes fructus, quos in Eccleſia Dei proferunt. Deinde diſponit Concilium Lugdunenſe de illis Religionibus Mendicantibus, quæ fuerunt ante Lateranenſe, & ait: *Cæterum Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum, quorum inſtitutio dictum Concilium Generale præceſſit, in ſolido ſtatu volumus permanere.*

58. Cum ait: *In ſolido ſtatu volumus permanere.* Quid aliud ſignificet, niſi quod in ſuo firmo, conſtanti, ac ſtabili ſtatu, quem antea habebat, approbatum, & confirmatum per tot Romanos
Ioan.Mon. nos Pontifices permaneat, & ita ait Ioannes Monachius ad dictum Text. *Carmelitarum, & Eremitarum Sancti Auguſtini Ordines confirmat.*
Guido. Guido ſuper eadem verba. *Iſti Ordines*
Ioan.XXII. *ſunt totaliter confirmati*, & Ioannes XXII. Pontifex in priuilegio exemptionis Ordinis Carmelitarum, & habetur in mari magno *Sixti IV. n.5.* Recitantis prædictum Textum Concilij, ait: *Nos autem ad dictum Ordinem*



*quem in ſtatu firmo, ſolido, & ſtabili decreuimus, & volumus permanere.* Quod multi ex noſtris
tuentur Philippus Ribbotius *de inſtitutione, & peculiaribus geſtis Carmelitarum, p.8.* Speculum Phil.Ribbot. Specu.Ord.
Ordinis *c.41.* ex Patribus Auguſtinian. Doctiſſimus Ioannes Marques, *lib.de Origine Ordinis* Ioan.Marq.
*S.Auguſtini.* Inſignis Magiſter Ægidius Luſitanus *lib. Cui Titulus. Primas Auguſtinianus, lib.7.cap.5.in fine,* & refert pro hac noſtra ſententia, Dominicum a Sancto Gemminiano, & Ægid.Luſit. Dominic.
Archidiaconum ad dictum Textum, pro qua Archid.
etiam ſtat Renatus Chopinus *lib.2. Monaſtic. Tit.1.n.29.*

Obiicitur tamen, quia legunt aliqui *in ſolito ſtatu.* Quæ lectio eſt mendoſa, & falſa, vt 59.
notant Philippus Ribbotius *citatus,* & Ioannes Ribbot.
Marques citato *lib. de Origine Ordinis S. Auguſtini, cap.2.§.4.* & inquiunt: *Siue hoc accideret ex vitio Scriptoris, ſiue ex inuidia æmulorum.* Marques.
Deinde quia Bonifacius VIII. in ſua Bulla, quæ habetur *in principio, in 6.* Decretalium adhibitis multis Viris doctis: *Aliquibus in toto, vel in parte mutatis, multiſque correctionibus, & additionibus factis in ipſis confirmauit,* & approbauit ipſum Textum Decretalium prout eſt in corpore iuris, & præcipit, vt ita ſequatur, ac teneatur in iudiciis, ac ſcholis; in corpore autem iuris legitur in ſolito ſtatu; ergo ita legendum, ac tenendum eſt.

Tamen non renuo, ſed retineo talem lectionem, quæ maximè conſideranda eſt: in 60.
ſolito ſtatu adiuncto verbo *permanere*: nam ſolitum dicit, ac reſpicit ſtatum, & formam antecedentem, *§. Panonum Inſtitut. de rerum diuiſione, & in l.lege, §. Igitur, ff. de verborum ſignific. & l. ſi quis donaturus, ff. de vſufructu.* Peretr. *ad Extrauag. Ambitioſæ, verb.* Peret.
*De rebus Eccleſiæ non alienandis, a num.35.*
Decianus *lib.2. conſil.37. num.48.* Caſtro *lib.2.* Decian.
*conſil.30. num.3.* & alij plures, quos citant, Caſtro.
ac ſequuntur Cardinalis Tuſchus *tom.7. concluſione 334. num. 47.* Barboſa *in Dictionibus,* Tuſchus. Barboſa.
*Dictione 376. num.1.* Cum ergo ait Concilium volumus in ſuo ſolito ſtatu permanere, hoc eſt, vt permaneant in ſuo ſtatu, ac forma antecedenti; & qualis erat ſtatus, & forma Carmelitarum antecedens Concilio, erat Religio approbata, & confirmata à Romanis Pontificibus Allexandro III. Innocentio III. Honorio III. vt ſupra vidimus. (Idem dicendum de Eremitis D.Auguſt. vt eius Religioſi dilucidè demonſtrant) ergo in ipſo ſuo ſolito ſtatu approbationis, ac confirmationis determinat Concilium, vt permaneat, ac perſiſtat. Imò ipſam approbationem, & cófirmationem, quam obtinebat Religio Carmelitana ab antecedentibus Pontificibus Concilium confirmat, & approbat, dum ait: *Volumus permanere.* Nam *volumus* dicit liberum, & abſolutum arbitrium, *l.cum quiddam, ff. de legat.2.* & multis probat Menoch. *de Præſumptionibus, lib.4. Præ-* Menoch.
*ſumpt.188.num.13. & de Arbitrar. lib.1. quæſt.7. num.2. & 3.* hoc autem arbitrium determinatur ex verbo adiuncto *permanere*, quod dicit conſiſtentiam, perſeuerantiam, ac durationem in tali ſtatu, vt cum Bartolo, Alexandro, ac aliis tenet Barboſa *in Dictionibus, Dictione 436. numero quinto*; ergo cum Concilium determinat, quod Religio Carmelitana permaneat, perſiſtat, ac perſeueret in ſuo Bartol. Alexand. Barboſa.

ſolido ſtatu, ſeu ſolito ſtatu, confirmationem,
& approbationem Apoſtolicam, quam habe-
bat approbat & confirmat Concilium.

61. Obiiciunt iterum Aduerſarij. Quia Gloſſa
ad citatum locum. *In ſolito ſtatu.* Cum loquatur
de Religione Eremitarum S. Auguſtini, & Car-
Gloſſa. melitarum, ait Gloſſa: *Alia littera dicebat in
ſuo ſtatu volumus permanere, donec de ipſis fue-
rit ordinatum. Intendimus enim tam de ipſis,
quam de reliquis etiam non mendicantibus pro-
uidere, prout animarum ſaluti, & eorum ſtatui
videbitur expedire.*

62. Reſpondeo. Quod talis Gloſſa nihil facit
contra nos. Et primò, Gloſſa paſſim reiicitur,
reprobatur, & non admittitur. Secundò, quia
Bonif. VIII. Bonifacius VIII. in ſua Bulla adducta prohi-
bet recipi alias Decretales in iudiciis, & ſcho-
lis, præter dictas, & quæ ſunt in corpore
iuris, quæ vt ipſe ait, per Viros doctiſſimos
ſunt emendatæ multis correctionibus, ac detra-
ctionibus. Ac proinde talia verba nunquam
fuerunt in Decretali, & ſi fuerunt correcta, &
emendata ſunt. Deinde vt rectè ait Philip-
Ribbot. pus Ribbotius Prouincialis Cathaloniæ iam
citatus, ſi illa verba auferunt approbationem
Eremitis D. Auguſtini, ac Carmelitis, auferunt
etiam approbationem omnibus Religionibus
non Mendicantibus, vt patet ex verbis Gloſ-
ſæ; quod eſt falſum, & nullo modo dicendum;
ergo ſi illa verba admittantur, vt ait ipſe Phi-
lippus tantum procedunt ad oſtendendam
poteſtatem Eccleſiæ Romanæ, quam habet
circa Religiones, ad prouidendum circa illas,
prout placuerit ei: nam vt ait Doct. Ioannes
Marques. Marques iam citatus *de origine Ordinis Ere-
mitarum S. Auguſtini, cap. 2. §. 4. & 5.* non
poteſt vocari in dubium velle Concilium ex-
tinguere Religiones valdè vtiles Eccleſiæ, tot
& tantis Viris illuſtriſſimis. Nam Religio
Carmelitarum magno, & admirabili miraculo
fuit approbata ab Honorio III. vt ſupra dixi
*n. 55.* Deinde in illa ætate quatuor Sancti Re-
ligionis Carmelitanæ floruerunt S. Angelus,
S. Bertoldus, S Bocardus, S. Cyrillus Conſtan-
tinopolit.

63. Reſpondet M. Lezana *tom. 4. Annalium an-
Lezana. no Chriſti* 1274. *pagina* 415. *num. 7.* Quod
illa verba: *Donec de illis fuerit ordinatum,*
intelligenda ſunt quoad aliquas Conſtitutio-
nes, & obſeruantias. Dicam etiam, quod
mihi videtur; dato quod admittatur talis
Gloſſa, *Donec de illis ordinatum.* Eremitæ
Diui Auguſtini morabantur in Eremis, ſicut
etiam Carmelitæ multis in locis, vt patet ex
Regula: *Loca habere poteritis in Eremis.*
Poſtea verò Romani Pontifices conceſſerunt,
vt hæ Religiones ad ſalutem, & fructum
animarum ad Ciuitates conuenirent, & in
eis inhabitarent. Hoc poſito ait Gloſſa, vt
hæ duæ Religiones, *in ſolido ſtatu, ſeu ſoli-
to ſtatu permanerent,* iuxta ſuas confirma-
tiones Apoſtolicas, vt habitarent in Ere-
mis, donec aliter ordinatum ſit à Sancta Se-
de Apoſtolica, vt ad ſalutem animarum, ad
ciuitates, ac populos ad inhabitandum ad-
Petr. Brun. uocarentur. Satis eleganter audiendus eſt Pe-
trus Brunus dandus *quæſtione ſequenti, in fi-
ne.* Poſtea verò Religio Carmelitana per mul-
tos Summos Pontifices Innocentium IV. Ale-
xand. IV. Vrbanum IV. Eugen. IV. Nicol. V.
Clem. IV. & alios multos ad inhabitandum in
ciuitatibus diſpoſitum eſt.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Quare Religio Carmelitana, cum tam antiqua ſit, tamen inter Mendicantes ponitur, ac ſcribitur in vltimo loco?*

### SVMMARIVM.

64 *Quatuor ſunt Religiones Mendicantes ex iure.*

65 *Ratio dubitandi.*

66 *Carmelitæ veniunt ex Syria vexati, & præ humilitate quieſcunt in quolibet loco.*

67 *Magnus, certus de ſua nobilitate, non contendit de loco.*

68 *Carmelitæ, & Eremitæ S. Auguſtini, cum habitarent in deſerto, vocantur à Summo Pontifice Innoc. IV. ad portandas ſarcinas filiorum Eccleſiæ, ac ad ſalutem animarum.*

MEndicantes dicuntur à mendicitate; & 64.
quatuor ſunt Religiones Mendicantes
ex iure, & patet *c. vnico, de Religioſis domib. in 6.*
vbi agitur de Religionibus præcipuè Mendi-
cantibus. Vt ibi dicitur §. 1. *Verum etiam aliquo-
rum præſumptuoſa temeritas diuerſorum Ordi-
num præcipue Mendicantium.* Et iterum *eodem
§. Cunctas affatim Religiones, & Ordines Men-
dicantes,* & §. 2. dicitur: *Per quæſtum publicum
tribuere victum ſolet incerta mendicitas.* Et tan-
dem §. 3. *expreſsè nominantur quatuor Religio-
nes, Prædicatorum, Minorum, & Eremitarum
S. Auguſtini, & Carmelitarum.* Hæ quatuor
Religiones nominatim exprimuntur in dicto
Textu cum de Mendicantibus agitur; ergo hæ
quatuor ſunt de iure mendicantes. Gloſſa *in* Gloſſa.
*in Clem. de Regular. tranſeuntib. §. quoſlibet* Lap. Lap.
*alleg. n. 44.* Iſid. Moſcon. Zerol Azor. Miranda, Iſidor.
Galatinus, & alij multi, quos citat, & ſequitur Moſcon.
Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. p. 3 alleg. 77. n. 16.* & *de* Zerol.
*appell. verb. appell. 147. n. 1.* Et nota quod priuile- Azor.
gium Mendicantium conceſſum Prædicato- Miranda.
ribus, & Minoribus *in Clement. Dudum, de* Galatinus.
*ſepulturis,* conceditur *in Extrauaganti frequen-* Barboſa.
*ter de iudiciis,* pro Carmelitanis, & Augu-
ſtinianis, quod vtrumque eſt de corpore
iuris, de quo vide ſupra *Opuſcul. 2. Reſo-
lut. 23. quæſtione ſecunda, numero nono,* & in-
ſuper, quales eſſent Mendicantes quatuor Reli-
giones declarauit Pius V. *in ſua Bulla* 22.
incipit *Romanus Pontifex tam vniuerſalis,* di-
cens *motu proprio, Non ad ipſorum fratrum
vel alicuius eorum nobis ſuper hoc oblata pe-
titionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia,
ac de poteſtatis Apoſtolicæ plenitudine omnes
& ſingulos quatuor Mendicantium Ordinum
videlicet Sancti Dominici, Sancti Franciſci, ac
Eremitarum S. Auguſtini, necnon Carmelita-
rum, inter quos etiam numerari volumus ſeruo-
rum B. Mariæ.* De quorum priuilegiis multæ
aliæ Religiones gaudent, & fruuntur, de quo
latè citatus Barboſa; & Cle. VIII. in ſua Bulla, Clem. VIII.
quæ incipit *Decet Romanum Pontificem, n. 1.*
declarat noſtros Patres Diſcalceatos eſſe vnam
ex quatuor Religionibus Mendicantibus,
&

& temeritatem, qui hoc audebant negare ſub excommunicatione latæ ſententiæ prohibet Bulla refertur *in Compendio Bullarum noſtrorum Diſcalceatorum, fol.218.*

65. Ex quo inſurgit vulgare dubium, ſi Religio Carmelitana tanta antiquitate illuſtratur; ſi priorem inſtitutionem habuimus, quam cæteræ Religiones, & noſtra ſacra Religio tanta firmitate, ac approbatione Apoſtolica munita eſt. Quare ergo in Capella Sanctiſſimi Domini Papæ, ac in proceſſionibus, & narratiua iuris, ac Conſtitutionum Apoſtolicarum, non primum, ſed vltimum locum habemus, ſicut & in ſermonibus, qui habentur in Capella Sanctiſſimi Domini Papæ in Aduentu, & Quadrageſima. Primum prædicant Dominicani; Secundum Franciſcani; Tertium Auguſtiniani; Quartum Carmelitæ. Et in Quadrageſima quintum Seruitæ, qui iuxta citatam Pius V. Bullam Pij V. inter Mendicantes numerandi ſunt.

66. Reſpondeo. Primò, quod noſtra ſacra Religio Carmelitana ſuum habuit exordium in Palæſtina, ac Oriente; vbi contra eam magna perſecutionum tempeſtas exorta eſt; per *Coſroas* Regem Perſarum; per *Homerum* Regem Arabum; & etiam per Mauros Mahometanos, qui noſtros Religioſos multis plagis inflictis interficiebant; & tandem omnium ſæuiſſima tempeſtas commota eſt per Saladinum Ægyptiorum Sultanum contra Religioſos, & Catholicos anno 1187. Vnde compulſi ſunt noſtri Religioſi, Santiſſima Virgine adnuente plagas Orientales deſerere, & ad Occidentalem oram tranſmigrare; & cum ibi in hac noſtra Europa florerent, magno prouentu illuſtriſſimis Viris ſacræ Religiones Prædicatorum, ac Minorum; & inde ergo in Occidente, magno perſecutionis impetu, multi apud Honorium III. inſtabant, vt talis ordo ignotus in Europa extingueretur. Puriſſima Virgo Religionis Mater noctu aſtitit Honorio, planéque iuſſit, vt talem Ordinem, ac homines benignè complecteretur, vt habetur *in quinta Lectione Commemoration. 16. Iulij*; cum ergo noſtri Religioſi eſſent tot, tantíſque perſecutionibus preſſi, ac vexati, eſſentque aduenæ, quæſtiones, ac controuerſias euitare voluerunt, & maximè cum magnis, ac potentiſſimis Viris, qui apud omnes erant in magna veneratione, & noſtri Religioſi pro ſua humilitate, ac modeſtia acquieuerunt, ac ſemetipſos accommodarunt in quolibet loco, ad quem admiſſi fuerunt. Hanc rationem aſſignat R. P. M. Ioannes Næuius *lib. de Inſtitutione Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini, cap.22.* nam cum eius Religio ſit tam illuſtris, & antiqua, vtpote à Magno Auguſtino inſtituta, tamen cum in Eremis, ac deſertis eius Religioſi habitarent, & per alias Religiones ad Ciuitates adueniſſent, ideo priorem locum non obtinent.

*Officium Commemorationi.*

Ioan. Næu.

67. Secundò. Iuxta communem regulam iuris, *Qui prior eſt tempore, potior eſt iure.* Cum illæ Religiones eſſent priores tempore in Capella Summi Pontificis, & aliis actionibus, & noſtra Religio denuo adueniret ex Syria, inde non prima loca tenet; & vt notat citatus Ioannes Næuius, in multis partibus inter Religiones ad præeminentiam antiquitas loci maximè obſeruatur, vt determinant Gregorius XIII. & multæ declarationes Cardinalium de quo *Opuſculo 2. Reſolut.48. quæſt.8.* Inde noſtri Religioſi, cum denuò aduenirent, aliis ceſſerunt in præcedentia, certi, quod auctoritas, ac præeminentia Religionis in quocunque loco non imminuatur, tanquam de ſua nobilitate valdè ſecura. Ait Regius Vates Pſal.73. num.16. *Tu fabricatus es auroram, & Solem.* Magna eſt quæſtio apud expoſitores, vt videre eſt apud Lorinum, cur Pſalmographus inuerſo ordine loquitur, vt prius dicat auroram, deinde Solem; cum euidens ſit, quod Sol, cum ſit Regius Planeta, nobilior, & antiquior Luna, & Aurora ſit: nam Septuaginta ſic legunt: *Tu fabricatus es Lunam, & Solem.* Et tamen iſte præceſſit in creatione: *Fecit Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt præeſſet diei, & luminare minus, vt præeſſet nocti, & ſtellas.* Geneſ.1. num.16. Sol ergo anteceſſit in creatione, Lunæ, Stellis, & Auroræ: nam omnia iſta à Sole lucem mutuantur. Cur ergo Aurora, ſeu Luna in primo loco ſcribitur, Sol antiquior, & nobilior ſecundo loco ponitur? Sol vt bene conſcius de ſua nobilitate, ac antiquitate, de præeminentia locorum non contendit, ſed in ſecundo, tertio, vel vltimo optimè contentus quieſcit, apprimè certus, quod ſuæ nobilitati, ac antiquitati, nullum detrimentum inde patitur, cum ipſe ſemper ſit Sol Planetis, ac omnibus lucem adminiſtrans.

Ioan. Næu.

Pſalm.73.

Septuag.

Geneſ.1.

Tertiò, & corroboratur totum hoc argumentum, quia noſtri Religioſi, cum aduenissent ex partibus Orientalibus, habitabant in Eremis, ac deſertis iuxta præcipuam Regulæ diſpoſitionem *cap.2.* vt notat Reuerendiſſimus M. Fr. Bernardinus Olerius noſter Generalis *in tractatu de Antiquitate Ordinis ad Gregorium XI.* vbi toti erant dediti orationi, ac contemplationi, vt diſponit noſtra Regula *cap.7.* & cum pro tali tempore magnos fructus in Eccleſia Dei parturirent, ſacræ Religiones Prædicatorum, ac Minorum, ſua doctrina, prædicatione, ac ſpiritualibus exercitiis; inde conueniens fuit viſum Innocentio IV. plures operarios conuocare. *Meſſis quidem multa, operarii autem pauci.* Luc.11.n.20. Et ideò ad hunc effectum ex deſerto adducit Eremitas ſancti Auguſtini, & Carmelitas, quod eleganter deſcribunt & referunt Arnoldus Boſtius *de Patronatu Beatæ Virginis Mariæ, cap.9.* & Petrus Brunus *in Tribunali Ordinis Deiparæ Virg. de Monte Carmelo*; & ait: *Verumtamen, cum iam rotarum binarum vehiculo Auriga Summus Innocentius Papa Quartus ſuas vehi non poſſe ſarcinas cerneret; mox ſaltum Carmeli, ac Eremi condenſa perluſtrans, quo ſibi duas rotas adoptet, aſportauit; & Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, Fratres Carmelitas, & Eremitas ſancti Auguſtini (qui iam longæua inſtitutione, ac confirmatione perſtiterant) addictos decreuit, vocauit, & adduxit.* 68.

Regul. c.2.

Olerius.

Innoc. IV.

Luc.11.

Arnoldus.

Petr. Brun.

## RESOLVTIO III.

### *Sanctiſſimus Parens Elias inſtituit ſuam Religionem Carmeliticam cum tribus votis obedientiæ, caſtitatis, ac paupertatis.*

### QVÆSTIO PRIMA.

*In lege veteri fuerunt vota non ſolum in Magnatibus in illa, ſed etiam in illis, qui erant de communi, ac vulgari populo.*

### SVMMARIVM.

1 *Valdè frequens extitit conſuetudo in lege veteri faciendi vota, propter quod multipliciter lex d.ſponitur.*

2 *Hoc tamen non tantum in Magnatibus, ſed etiam in communibus, ac de populo hominibus,*

3 *Regius Vates exhortatur ad vota facienda, vtpote quid maximè meritorium.*

*Quod non intelligitur de materia legis obligatoriæ, ſed de alia voluntaria. Ibid.*

4 *Suppoſita fide, de iure naturæ eſt Deum honorandum eſſe per vota.*

1\. VALDE ſolemnis, ac frequens fuit conſuetudo in lege antiqua, quod homo ſe ipſum, ac aliquid ſuum Deo per votum conſecraret; ſic habetur Leuit.27. num.1 *Locutus eſt Dominus ad Moyſem, dicens: Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos. Homo, qui votum fecerit, & ſpoponderit Deo animam ſuam; ſub æſtimatione dabit pretium.* Et multipliciter agitur in toto capite de lege, quæ obſeruanda erat, in voto facto, vel faciendo, etiam à quolibet homine vulgari, ſicut & Numer. cap.30. num.3. *Iſte eſt ſermo, quem præcepit Dominus: ſi quis Virorum votum Domino vouerit, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum ſuum.* Et circa obſeruanda in votis multa in toto capite diſponuntur. Sicut *Deuteron.* 12.*num.*11.& deinceps, & *cap.*23.*num.*18.& 3.*Reg.*15.*n.*7.& aliis in locis. Leuit.27. Numer.30. Deuter.12.

2\. Vt magis in particulari deſcendamus. Iacob fecit votum. Geneſ.28. num.20. *Vouit etiam votum, dicens, ſi Dominus fuerit mecum.* David Pſalm.21. num.26. *Vota mea Domino reddam.* Et hoc erat non ſolum in Magnatibus, ſed etiam in illis, qui erant in mediocri obſeruatione legis. Iephte pro obtinenda victoria fecit votum, quod ſacrificaret id, quod primum ei occurreret. *Iud.*11.*n.*30. Occurrentem filiam ſacrificauit; *Fecit ſicut vouerat.* Ibid. n.39. Anna Samuelis mater fecit votum pro filio obtinendo: *Dabo eum Domino omnibus diebus vitæ eius.* 1.Reg.1.n.11. Abſalon poſtulauit à patre facultatem, dicens: *Vadam, & reddam vota mea, quæ voui Domino in Hebron.* 2.Reg.15. n.7. Sic & Rex Aſa. 3.*Reg.*15. *n.*15. intulit in templum: *Quæ pater ſuus vouerat in domum Domini aurum, & argentum.* Sicque omnes filij Iſraël, etiam qui erant de populo: *Obtulerunt, quæ vouerant Domino Deo ſuo.* 2.Paral.31.n.6.& 12. adimplentes illud, quod dicitur Eccleſ.5.n.3. *Quod vouiſti Deo, ne moreris reddere,* & ideò faciebant vota ad maiorem operis firmitatem, & ad maius meritum comparandum, vt notat Ouandus *in 4.diſt.3.propoſit.8.* & ait: *Notum erat Iudæis quod opus factum ex voto erat laudabilius, & magis placere Deo virginitatem cum voto.* Idem habet Franciſcus Coſterius *in Euangelium Dominic.1.poſt Chriſti Natiuitatem.* Geneſ.28. Pſalm.21. Iudic.11. 1 Reg.1. 2.Reg 15. 2 Par.31. Eccleſ.5 Ouandus. Coſterius.

3\. Et quia opus factum ex voto maximè meritorium, gratum, ac placens eſt Deo; ideò ad vota facienda exhortatur Regius Vates Pſalm.75. num.12. *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro.* Ad quæ vota ait Lorinus ibi: *Hunc locum enarratores præſertim Latini de votis, quibus vouentur Deo, quæ alioquin lex non præcipit, interpretantur, qualia tria omni Religioſo communia.* Iuxta ergo Sanctos Patres, ac Interpretes Latinos, dum Regius Vates exhortatur ad facienda vota, non eſt intelligendum de materia præcepta in lege, & de illa, quæ erat ſub præcepto, ſed de illa, quæ erat libera, & voluntaria, abſque vlla obligatione, vt de ieiunio, caſtitate, paupertate, & obedientia, quæ ſunt exempla poſita à Lorino. Pſalm.75. Lorinus.

4\. Nam vt optimè ait Suarez *tom.3. de Religione, lib.3. cap.1. n.2.* quod ritus vouendi, ſeu conſecrandi aliquid per votum Deo, de iure naturæ eſt, maximè ſuppoſita fide. Ius enim naturæ dictat, quod Deus maximè ſit honorãdus, ac venerandus, omni modo poſſibili, quod maximè cognoſcitur per fidem, per quam intelligimus ſupremum eius dominium, atqui Deus maximè veneratur, & colitur, dum ei per votum aliquid conſecratur, ac dedicatur, cuius obligatione ſtante, homo non poteſt reſilire, ac retrocedere ab obligatione facta; ideò Deus maximè honoratur à ſuis fidelibus, ac iuſtis, per obſequia ei oblata cum votis, vt notant N.Incognit. Eugubinus, & alij, ideò ad talia obſequia Regius Vates exhortatur dicens, *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro.* Suar.2. Incognit. Eugubin.

---

### QVÆSTIO II.

*In lege veteri dabatur caſtitatis votum.*

### SVMMARIVM.

5 *Probatur ex Scriptura, ac Patribus votum caſtitatis in Nazaræis.*

6 *Qui perfectiores erant, habebant perpetuum caſtitatis votum.*

7 *Probatur ſecundo ex celebri loco Iſaiæ.*

8 *Reſponſio aduerſariorum impugnatur, & num.9.*

10 *In lege veteri iuxta Sanctos Patres dabantur Eunuchi ſpirituales, vt Elias, & Eliſæus.*

11 Sub

11 *Sub verbo Eunuchus veniunt etiam fœmina, & num.12.*

13 *In lege antiqua fuerunt virgines perpetuo voto Deo conſecrata.*

14 *Apud Gentiles erant virgines veſtales perpetuo voto ſuis falſis Dijs dedicata, probatur ex multis.*

15 *Cum apud Gentiles darentur virgines perpepetuo voto, hoc non eſt negandum populo Dei diuina fide illuminato.*

5. HAnc concluſionem ſtatus in lege antiqua
dabatur magnum, ac illuſtre caſtitatis
Numer.6. votum. Probatur primò, ex *Numer.6.num.2.*
vbi dicitur, *Vir,ſiue mulier cum fecerint votum,*
*vt ſanctificentur.* Quorum verborum variæ
lectiones ſunt apud Bibliam Maximam. Quidam ſic legunt: *Qui arduum* faciet ad vouere votum, ſeparate. Alij. Qui ſingulare vo-
Septuag. tum vouere voluerit. Explicant magis Septuaginta. Quicunque magnè vouerit votum purificandi puritate Domino. Id eſt, tunc magnum, admirabile, ac arduum ſit votum. Quando quis ſuam puritatem in caſtitate, ac virginitate magis purificat per votum; & hoc caſtitatis votum in lege antiqua vocatur à Sanctis Patribus magnum, & inſigne votum.
D.Damaſc. D.Damaſcenus *lib.4. de fide Orthodox. cap.25.*
ait: *An non denique lex ingens votum caſti-*
D.Chryſ. *tatem nuncupauit.* D. Chryſoſtomus *homil.4.*
*in Vigilia Epiphania, tom.2.* & ait: *Nazaræi ſecundum legem nuncupabantur, qui caſtitatem Deo inſigni voto mancipabant.* In Nazaræorum votis continebatur caſtitas, ac à multis
D.Epiph. continentia, vt docent D. Epiphanius *he-*
D.Auguſt. *reſ.9.* S. Auguſtinus *ſermone 107. de Tempo-*
Cornel. *re*, vt teſtatur Cornelius à Lapide *Threnor.4.*
Hugo. *num.7. §. Candidiores.* Cardinalis Hugo *citato. Numer.6. de Nazaræis*, ait: *In voto eorum erant multi articuli Religionis, inter*
Spinel. *quos amplexibus mulierum non vocabant.* Claudius Spinellus *libro 1. de continent. cap.1.* ait: *Nazaræi quoque caſtitatis Deo magno, inſignique voto conſecrati, ac emancipati.* Augusti-
Eugubin. nus Eugubinus *in recognitione Veteris Teſtamenti, cap.4.* & in hanc partem inclinat etiam
Lorinus. ibi Lorinus.

6. Apud Nazaræos, qui perfectiores erant, eorum caſtitatis votum non erat ad tempus,
Origenes. ſed perpetuum. Ita Origenes *homilia 24. in*
Albertus. *Numer.* D Albertus Magnus *in 4. diſtinct.38.*
Abulenſ. *artic 13. §. Ad id vero.* Abulenſis *Numer.6.q.2. & 3.* & *in Iudic.3.quaſt.12. & 17.* Mag. Noſter
Vvaldenſ. Vvaldenſ. *tom.1. lib.3. art.2. cap.23.* Ioannes
Ioan.Soar. Soarez Epiſcop. Conimb. *in cap.1. Matth.*
Thena. *tract.1.* Thena *ad Hebræos 11. difficult. 27.*
Caſtro. Chriſtophorus à Caſtro *Thern.4. num.7. ad*
Lyranus. *citatum Numer.6.* Lyranus, Cardinalis Hugo,
Hugo.
Lorinus. Lorinus, Marius, Tyrinus, Cornelius à Lapide. Nam vt rectè ait D.Thomas 2.2.q.186. art.6. ad 2. *Non aliter homo poteſt totam vitam ſuam Deo exhibere, niſi per voti obligationem;* ergo in lege antiqua extitit magnum caſtitatis votum.

7. Probatur ex celebri loco Iſaiæ 56. num.3.
Iſai.56. *Non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus Eunuchis: qui cuſtodierint Sabbatha mea, & elegerint, qua ego volui, & tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea, & in muris meis locum; & nomen melius à filiis, & filiabus, & nomen ſempiternum dabo eis, quod non peribit.* Vbi Propheta agit de Eunuchis ſpiritualibus, de quibus Chriſtus Dominus loquitur in Euangelio, dicens: *Sunt Eunuchi, qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnum cœlorum.* Matth.10. n.12. Matth.19.
vt ibi latè explicaui *tom.1. in Euangelia*, ex mente Sanctorum Patrum, ac Interpretum: nam ſicut Eunuchus per naturam, vel artem ſit impotens ad generandum, ita Eunuchus ſpiritualis per votum ſit impotens, cui Dominus in Eccleſia, & in cœlo dat nomen glorioſius, quam habere poterat à filiis, & filiabus; ita locum Prophetæ
intelligunt, & explicant D. noſter Cyril- D.Cyrill.
lus Alexandrinus, Diuus Hieronymus, *ibi* D Hieron.
Diuus Auguſtinus *lib. de Sancta Virginitate,* D.Auguſt.
*cap.24.* & *lib.4. contra Fauſtum, cap. vltimo.* D.Baſil.
Diuus Baſilius *lib. de vera virgin.* Diuus Am- D Ambr.
broſius *in exhortat. ad virgines.* D. Gregorius D.Gregor. Rupertus.
*3.p.Paſtoral. cap.29.* Rupertus latè, *ibi* Forerius Forerius.
Oleaſter, Lyranus, Sanchez, Bellarmin. *lib.2.* Oleaſter. Lyranus.
*de Monach. cap.9.* Medina *de continentia, lib.3.* Bellarm.
*cap.32.* Medina.

Reſpondent communiter Aduerſarij, quod 8.
Iſaias ſpiritu Prophetico loquitur de Eunucho ſpirituali per reſpectum ad legem gratiæ, non verò per reſpectum ad legem antiquam. Sed contra; quod non ſolum de lege gratiæ, ſed etiam antiqua loquatur Propheta, ſic probo ex ipſomet Textu: *Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius, à filiis, & filiabus, & nomen ſempiternum dabo eis.* Iuxta ſententiam dat Deus leuamen, & conſolationem Eunucho, quia cum non relinqueret poſt ſe ſemen, nec filios, nec filias, quod tunc illa lege erat valdè durum, ac graue, & moleſtum, inde mulier Thecuitis dixit ad Regem Dauidem, orans pro filio: *Quærunt extinguere ſcintillam meam*, filium nempe meum, *qua relicta eſt mihi, vt non ſuperſit*
*Viro meo nomen.* 2.Reg.14. num.7. ſic & diſ- 2.Reg.14.
ponebat lex, quod mortuo vno fratre, ſuperſtes acciperet vxorem illius, & primus filius illius vocaretur nomine demortui: *Vt non de-*
*leatur nomen eius in Iſraël*, vt dicitur *Deu-* Deuter.25.
*teron.25. num.6.* atqui hæc grauamina non dantur in lege gratiæ, nec tantus affectus nominis perpetuandi, vt in lege veteri, ergo de Eunucho in ea tam temporali, quam ſpirituali eſt ſermo.

Secundò contra. Huic Iſaiæ locò ſimilis eſt 9.
ille Sapientiæ 3. num.14. *Spado, qui non eſt ope-* Sapient.3.
*ratus per manus ſuas iniquitatem, dabitur ei fidei donum electum, & ſors in templo Dei acceptiſſima.* Quem locum de Spadone, ſeu Eunucho in
lege veteri interpretantur Dionyſius, Caſtro, Dionyſ.
Holchot, Lorinus, Cornelius, Menochius, Ty- Holchot. Caſtro.
rinus, ergo etiam præſens locus Iſaiæ; cùm in Lorinus.
vtroque ſit eadem diſpoſitio. Si enim hæc loca Cornel.
intelliguntur de Eunucho temporali in illa lege, cur non etiam de ſpirituali.

Contra. Tertiò. Quia Sancti Patres agno- 10.
ſcunt, & dicunt dari in illa lege antiqua Eunuchos, ſeu Spadones ſpirituales, inter quos numerant Eliam, Eliſæum, Ieremiam, Ioannem Baptiſtam, & Danielem. De myſterio
Transfigurationis agens Tertullianus *lib. de* Tertull.
*Monogamia, cap.8.* ait: *Moyſen, & Eliam* Pamelius.
*ſecum manuli alterum Monogamum, alterum*

ſpadonem. Explicat eius ſcholiaſtes Pamelius,
ſpadonem caſtum cum voto, D. Epiphan. lib. 2.
hæreſ. 63. & ait: Elias, & Eliſæus, & Ioannes,
qui per magnam hanc formam imitationis An-
gelorum, rectè ſecundum Euangelicam Domini
ordinationem ſe ipſos propter regnum Dei ca-
D. Anaſt. ſtrauerunt, D. Anaſtaſius Sinaita in ſuis quæ-
ſtionibus ſacræ Scripturæ, quæſt. 66. tom. 6. Bi-
blioth. part. 2. & ait: Eunuchi, qui ſe caſtraue-
runt propter regnum cælorum, hi ſunt præclari
Apoſtoli, atque deinceps fuerunt virgines, &
Monachi: Ioannes quidem, & Iacobus filij Ze-
bedæi; & poſt illos quot millia monaſticam vi-
tam agentia, ſicut Elias, & Daniel in veteri
teſtamento, ſanct. Ephrem Syrus, quem citat,
& ſequitur Salianus tom. 4. Annal. anno 3123.
num. 21. & ait: Sanctus Ephrem Syrus Eliam,
& Eliſæum, & Ioannem, & Apoſtolum Pau-
lum in eorum numero recenſet, qui ſe caſtraue-
D. Almand. runt propter regnum Dei, D. Almandus de lau-
dibus B. Virg. cap. 10. Ioannes Ieroſolymita-
Vvalden. nus lib. de inſtit. Monach. cap. 34. Noſter Vval-
denſ. tom. 3. de Sacrament. tit. 9. cap. 89. num. 8.
Robertus. Robertus Arboren. tom. 1. de cœlibatu. Cardi-
Hugo. nalis Hugo 4. Reg. 24. ad illa verba, & Eunu-
chos eius. Hinc Daniel ob eius eximiam puri-
tatem, ac caſtitatem dicitur Eunuchus à ſan-
Gloſ. Ordin. ctis Patribus, Gloſſa ordinaria in cap. 1. Danie-
lis ad illa verba: De ſemine Regio. Ita loquitur
D. Epiphan. D. Epiphanius in vita Danielis, D. Dorotheus
D. Doroth. in ſynopſi, Chôronicon. Alexandr. Olympia-
Choron. Alex. de 70. D. Damaſcen. lib. 4. de fide orthodox.
D. Damaſc. cap. 2. Abulenſis in 4. Reg. quæſt. 34. & ita di-
Abulenſ. cunt, & cum appellant Eunuchum ad cap. 1.
Daniel. ad illa verba: Præpoſitus Eunuchorum,
D. Dionyſ. D. Dionyſ. Lyranus, Pereira, Maldonatus, Pin-
Lyran. to, Cornel. à Lapide, Sanchez prolegom. 1. in
Pereira. Maldonat. Daniel. Ecce tot Patres, ac Doctores in lege
Pinto. veteri agnoſcunt Eunuchos, quod nomen non
Cornel. ſolum dicit caſtos præcisè, ſed caſtos cum
Sanchez. voto, per quod homo redditur impotens ad
generandum.

11. Ergo cum in lege veteri iuxta tot Patres,
ac Auctores, darentur Eunuchi, etiam de
illis in illa lege, eſt explicandus Iſaias. Et
confirmatur. Primo, quia ſtante lege veteri
in ſua viridi obſeruatione, ante legem gratiæ,
ac Incarnationem verbi diuini ſanctiſſima
Deipara, ac ſanctiſſimus eius ſponſus fecerunt
votum virginitatis, ergo tale votum non
eſt proprium legis gratiæ ſed etiam, in illa
lege antiqua dabatur. Confirmatur Secundò
Quia multæ mulieres in illa antiqua lege ha-
bebant votum caſtitatis, vt ſtatim oſtendo,
quia etiam ſub nomine Eunuchi comprehen-
duntur; nam frequenter in ſcriptura ſub ma-
ſculino fœmininum comprehenditur, quan-
do materia communis eſt, præſertim quando
Suar. lex eſt fauorabilis Religioni, vt tenet Suar.
tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 1. cap. 11. num. 3. &
tract. 8. lib. 2. cap. 6. n. 14.

12. Et confirmatur Tertiò. Chriſtus D. in il-
lis verbis, ſunt Eunuchi, qui ſe ipſos caſtraue-
runt, loquitur de præſenti ſunt, & de præ-
terito caſtrauerunt. Ergo iam dabantur multi
antecedenter Eunuchi ſpirituales, ac proinde,
Salian. & ita ait Salianus tom. 3. anno mundi 3031. in
Scholio 1. videtur Dominus non de re tantum
futura, ſed iam vſitata loqui: nam octingentis,
& amplius annis dixerat Iſaias 56. Non dicat
Eunuchus, &c.

Probatur tertiò noſtra concluſio. In lege 13.
antiqua fuerunt virgines intra clauſtra templi
ad Dei obſequium, vt conſtat ex Machab. 2. Machab. 2.
cap. 3. num. 19. Sed virgines, quæ concluſæ erant,
præcurrebant ad Oniam. Vnde D. Ambroſius D. Ambr.
lib. de virginibus, ſcribit etiam in templo Ie-
roſolymitano fuiſſe legimus virgines: Quod
eſſent virgines in illa lege antiqua cum caſti-
tatis voto colligitur ex Numer. cap. 30. n. 4. Numer. 30.
Mulier ſi quidpiam vouerit, & ſe conſtrinxe-
ris iuramento. Ad quæ verba Mag. Auguſti- D. Auguſt.
nus quæſt. 57. in Numeros, ſic ait: Merito quæ-
ritur in hoc loco, etiam de voto virginitatis.
Mulieres enim, etiam virgines in ſcriptura ſo-
lent appellari. Ad præfatum Numerorum lo-
cum verba D. Auguſtini ipſum ſequens refert
Gloſſa; cui adhæret ibi Lorinus. Ad eundem Lorinus
etiam locum Rupertus ait: Mulier ſi quid- Rupertus.
piam vouerit, id eſt ſi continentiam vouerit,
Abulenſ. ibid. quæſt. 22. ait: An iſta puella in Abulenſ.
veteri teſtamento poſſet vouere, & obſeruare vir-
ginitatem, cum eſſet ſub patris poteſtate? Reſpon-
dendum eſt non eſſe dubium; quin poſſet vouere.
Non enim erat aliquid illicitum virginitas in
veteri teſtamento, cum aliqui viri, & fœminæ
eam obſeruaſſent; & D. Ambroſio, D. Germa-
no Conſtantinopolit. D. Gregorio Nicome-
dienſi: idem probat, & confirmat, Petrus Cre-
peſius in ſumma fidei Catholicæ; fol. 643. 644.
dicens. Monialium denique, dedicatarum vir-
ginum propoſitum vouendæ caſtitatis, antiquus,
& ſanctus vſus defendit.

Probatur quartò vrgenti, & graui conie- 14.
ctura. Gentiles ſine lumine fidei, maximè
gratum ſuo factum Deo, exiſtimabant, ſi ei
ſuam virginitatem perpetuo voto conſecra-
rent, vt faciebant virgines Veſtales, de eis lo-
quens D. Hieron, epiſtola ad Geruchiam ait: D. Hieron.
Perpetua ſacerdotij virginitate mareſcunt Abu- Abulen.
lenſ. ad cap. 30. Numer. quæſt. 12. inquit. Erant
inter Gentiles, virgines, quæ vouebant virgini-
tatem, & compellebantur eam ſeruare, ſcilicet
virgines Veſtales. Idem expreſsè docent Pene- Peneda.
da tom. 1. Monach. Eccleſ. lib. 2. cap. 10. §. Soto Soto.
in 4. diſt. 30. quæſt. 2. art. 1. Creſpes in ſumma, Creſpes.
verb. Moniales, virgines; Ioſephus Laurent.
Leſcenſis de moribus Romanorum, lib. 3. ſynopſi
prima, §. Veſtalium origo, Marinho de ciuitate
Vlyſip. lib. 1. dum agit de monaſterio vulgò
Celas, quòd ædificatum eſt ab Vlyſſe virgi-
nibus Veſtalibus, vt conſtat ex antiquiſſimis
lapidibus in clauſtro, Tiraquel. ad 15. leg. con- Tiraquel.
nubij, part. 15. gloſſ. 1. num. 120. cum teſtimonio
Plinij, & Polieni, ait: Perpetuam virginitatem
ſeruabant, vt tradit Plinius, aut quiſquis is eſt,
qui illum librum de viris illuſtribus edidit in
Proca Rege Albanorum, & Polyenus, lib. 8. ſtra-
tagematon. Pro qua ſententia audiendus eſt,
D. Auguſtin. tom. 6. lib. 20. contra Fauſtum D. Auguſt.
Manich. cap. 21. & ait: Quod virgines ſunt Mo-
niales, & Veſtales virgines fuerunt. Inter illas
virgines multum diſtat, niſi cui voueatur, ac
reddatur. Inter vnas, & alteras virgines ma-
gnum eſt diſcrimen, Veſtales vouebant ſuam
virginitatem Deo falſo; noſtræ verò Monia-
les verò Deo Ieſu Chriſto.

Ex quo ſic formo hoc argumentum: Popu- 15.
lus Gentilis ſine lumine fidei plenus vitiis, &
abominationibus, cognoſcebat magnum ob-
ſequium fieri ſuis falſis diis, ac dæmonibus,
ſi

ſi ſuam virginitatem eis voto conſecrarent, quomodo dicendum eſt, quod hoc non intelligeret populus Dei, diuina fide illuſtratus, cœleſtibus inſpirationibus illuminatus, lectione diuinæ ſcripturæ, ac multis reuelationibus, documentis, ac prædicationibus Patrum, ac Prophetarum, cum quibus locutus eſt Deus, maximè inſtructus. Quis ſibi perſuadeat illos idololatras, perfectiori, ac eminentiori cultu (cuiuſmodi erat virginitas aliquali voto firmata) ſuos falſos Deos fuiſſe veneratos, quam fideles Deum verum; quòd argumentum etiam in Sybillis doctè, & latè proſequitur M. Petrus Munoz in propugnaculo Eliæ, *lib. 2. tit. 2. cap. 3. art. 1.* Argumenta aduerſariorum infrà referam, & ſoluam. Munoz.

## QVÆSTIO III.

### *In Rechabitis probantur vota obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis quantum pro illa lege antiqua dari poterant.*

### SVMMARIVM.

15 *Rechabitæ ſic dicti à Patre Rechab, ac diſcipuli Eliſæi.*

16 *Ponitur Textus Ieremiæ circa Rechabitas, & eorum vitam monaſticam; quæ à Patribus ponitur in exemplum cunctis Religioſis.*

17 *Probatur ex Concilio Senonenſi eorum obedientia ex voto.*

18 *Probatur ſecundò idem ex obligatione, quam Rechabitæ in ſe agnoſcebant.*

19 *Probatur etiam eorum paupertatis votum.*

20 *Probatur & caſtitatis votum.*

21 *Probantur eorum vota ex Patribus, ac Auctoribus.*

22 *Iſti Recabitæ fuerunt diſcipuli Eliæ, ac Eliſæi.*

15. AD probandum in lege veteri votum obedientiæ, ac paupertatis proponimus in exemplum Rechabitas ſic dictos à Patre Rechab, cuius filius Ionadab inſtructus fuit in vita monaſtica ab Eliſæo, vt tradunt Ioannes Ieroſolymit. *lib. de inſtit. Monachorum, cap. 25.* Ioan. de Molinis *in ſpeculo hiſtoriali, cap. 3.* M. Lezana *tom. 1. Annal. anno Mundi 3159. num. 2.* ſecundum D. Hieron. *epiſt. ad Paulinum*, qui poſtquam ait. *Noſter Princeps Elias, noſter Eliſæus, noſtri duces filij Prophetarum;* ſtatim ſubdit: *Ex his, ſunt & illi filij Rechab, qui vinum, & ſiceram non bibebant, &c.* de quo latè Bouldueus *lib. 3. de Eccleſia ante legem.* Ioan. Ieroſ. Molin. Lezana. D. Hieron. Bouldueus.

16. De Rechabitis loquens Hieremias 35. *n. 6.* cum ante eos appoſiti fuiſſent ſcyphi vino pleni. *Reſponderunt non bibemus vinum: quia Ionadab filius Rechab Pater noſter præcepit nobis dicens: non bibetis vinum vos, & filij veſtri vſque in ſempiternum, & domum non ædificabitis, & ſementem non ſeretis, & vineas non plantabitis, nec bibetis; ſed in tabernaculis habitabitis, cunctis diebus veſtris. Obediuimus ergo voci Ionadab filij Rechab patris noſtri, in omnibus, quæ præcepit nobis.* In quibus maximè notanda eſt eorum obedientia ergo patrem. *Obediuimus ergo voci Ionadab;* & hoc non per aliquod tempus, *ſed vſque in ſempiternum;* & hoc mira, & rigida abſtinentia: *Non bibetis vinum vos, & filij veſtri.* Et hoc etiam cum ſumma paupertate: *Domum non ædificabitis, & ſementem non ſeretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis, ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris.* Vnde eorum vitam tanquam religioſam, & monaſticam proponunt in exemplum omnibus religioſis, D. Gregor. Nazianz. *in Poemate de vita ſua*, D. Hieronymus *in Epiſtola ad Paulinum*, D. Dionyſius *Hierarch. 35. art. 58.* Rabanus Maurus, quem citat noſter Venerabilis Vvaldenſ. *lib. 3. Doctrinalis fidei, art. 1. cap. 2.* Abulenſ. *1. Paralip. cap. 2. quæſt. 21.* ait: *Iſti*, ſcilicet Rechabitæ, *erant viri Religioſi in veteri teſtamento, ſicut nunc ſunt monachi.* Eoſque in exemplum Religioſis ponunt ad citatum locum Ieremiæ Theodoret. Carthuſianus, Lyranus, Maluenda, Oleaſter, Sanchez, Menochius, & Eſtius. D. Gregor. Nazianz. D. Hieron. D. Dyoniſ. Rabban. Vvalden. Abulen.

Quod verò hæc obedientia eſſet ex voto, probatur ex Concilio Senonenſi *in ſuo Decreto 9.* de votis Monaſticis, exhortans Concilium ad obſeruantiam ſuorum votorum, ait: *Si quis votum aliquod huiuſmodi vouerit, etiamſi perpetuum fuerit, non faciet irritum verbum ſuum, ſed Deiparæ Virginis Annæ Samuelis matris, & Rechabitarum exemplo, quod promiſit, implebit.* Ad obſeruanda vota perpetua, proponit Concilium votum ſanctiſſimæ Virginis, quod fecit de ſua virginitate perpetua; votumque Annæ Samuelis matris de commodando puero omnibus diebus vitæ ſuæ, *1. Reg. 1. num. 11.* Et votum Rechabitarum, hoc autem votum, circa quam materiã verſabatur, habetur ex Hieremia citato. *Rechab Pater noſter præcepit nobis dicens, non bibetis vinum vſque in ſempiternum; & domos non ædificabitis, & ſementem non ſeretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis, ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris; obediuimus ergo voci Ionadab, in omnibus quæ præcepit nobis.* Ergo eorum votum fuit erga obedientiam Patris, ac erga paupertatem, ac abdicationem rerum; & ſicut votum ſanctiſſimæ Virginis fuit verum, ac proprium votum, perfectius tamen, ac excellentius ſuper votum cuiuſcumque puræ creaturæ, & votum Annæ fuit verum votum, ſic & Rachabitarum fuit verum, ac proprium votum, in eodem contextu de illis agitur. 17. Conc. Seno. 1. Reg. 1.

18. Probatur ſecundò. Quia Rechabitæ agnoſcebant in ſe obligationem obediendi in omnibus tam minimis, quam magnis patri ſuo Ionadab filio Rechab; ſed hæc obligatio non poterat oriri in eis niſi ex voto, ergo in eis dabatur votum. Maior patet ex textu Ieremiæ: *Obediuimus voci patris noſtri in omnibus, quæ præcepit nobis.* Minor, in qua eſt tota vis argumenti, probatur. Quia talis obligatio non poterat oriri ex aliquo præcepto. Naturali, vel poſitiuo, diuino, vel humano: naturale enim, vel diuinum, nullum datur, humanum aſſignari non poteſt etiam à ſupremo Principe, vel Patre erga filium ad opera Conſilij, vt notat ad hunc locum Cornelius his verbis: *Reſpondeo ſecundo parentem tam ardua non poſſe præcipere filio: ſicut non poteſt præcipe-* Ierem. 35. Cornel.

 re

*re ingreſſum Religionis.* In quo conueniunt etiam omnes Theologi, quod patet non poteſt obligare filium ad opera Conſilij, ad ſummam abſtinentiam, & paupertatem &c. ergo cum obligatio, quam Rechabitæ agnoſcebant in ſe obediendi patri ſuo, non poterat eſſe niſi ex voto; & in eo non poterant perſiſtere in ſempiternum, id eſt per totam vitam, abſque voto.

19. Ex his probatur, eorum paupertatis votum; quia vt patet ex Textu Ieremiæ. Nec ædificabant domos, nec plantabant vineas, nec ſementa, nec habebant domos; tantum habitabant in tabernaculis, quod erat extrema paupertas, & cum hoc eſſet per totam vitam, conſequens erat, vt eſſet voto firmatum, iuxta celebrem doctrinam D.Thom. 2.2. *quæſt.* 186. *art.* 6. *ad.* 2. vbi ait: *Non aliter poteſt homo totam vitam ſuam Deo exhibere, niſi per voti obligationem.* Cuius rei rationem reddit Suar. *tom.* 1. *de Relig lib.* 2. *cap,* 3. *num.* 2. & ait: *Cum hoc ſit de re valde difficili, & de ſe non neceſſaria, ſed voluntaria; niſi aliquo morali vinculo firmata ſit, facile fluctuabit.* D.Thom. Suar.

20. Quantum ad votum caſtitatis. Supponendum eſt ex Serario, *lib.* 3. *Tribære. cap.* 11. *& in Mineru. lib.* 5. *cap.* 22. Rechabitas eſſe in duplici differentia, alios eſſe ex genere, ac ſtirpe; alios ex diſciplina, ac inſtituto. Quidam ex eis habebant vxores, ac filios, vt patet ex textu Ieremiæ citato; alij vero perfectiores in caſtitate, ſine vxoribus viuebant, pro quo ſufficit D. Gregorius Nazianz. *in Poëmate de vita ſua*, de ſe loquens, & ait: *Quæ carnis erant, iamdiu decreueram reiicere, aliam viam quærebam commodiſſimam.* Et eam explicat. *Animo Elias occurrebat vates meus, magnuſque Carmelus, nouaque nutritio, & ſolitudo Præcurſoris illius & vita ſimplex liberorum.* Pro quo alia adducit M. Lezana *tom.* 1. *Annal. anno* 3159. *num.* 4. Serar. D.Gregor. Nazianz.

21. Eorum vota ſupponit D. Auguſtinus *præfatione in Pſal.* 70. Vbi cum ageret de obedientia Rachabitarum adducit ad illud propoſitum illud Pſalmi 55. *In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam.* Et illud Pſalmi 53. *Voluntarie ſacrificabo tibi.* Ac ſi intendat ſanctus Doctor, quod Rechabitæ dederunt vota ſua Deo, vt voluntarie ſe illi ſacrificarent. Magis clarè, & aperte eorum vota agnoſcit Albertus Magnus *in* 4. *diſt.* 38. *num.* 13. Doctiſſimus Abrahamus Bzouius *in Theſauro Deiparæ ſermon.* 34. de præcepto Rechab loquens ait: *Quod verum præceptum votum fuerit, quo illos ligauit pater ſuus apud Patres pluſquam certiſſimum eſt.* Expende illud *Pluſquam certiſſimum.* Gregorius de Valentia 2.2. diſp. 10. q. 4. punct. 1. §. 1. *Inter omnes ſine controuerſia conſtat Rechabitas peculiari vitæ ratione præter communem obſeruantiam legis diuino cultui ſe ipſos addixiſſe; exactamque obedientiam ſuis ſuperioribus præſtabant.* Nota illud *ſine controuerſia*; eorumque vota agnoſcit, & tuetur. Vvaldenſ. *lib.* 3. *Doctrinalis fidei art.* 1. *cap.* 2. Dionyſ. Charthuſ. *ad citatum locum Hieremiæ* 35. ait: *Quod Ionadab Religioſæ vitæ modum poſteris ſuis præfixit, ac reliquit.* Similiter loquuntur Lyranus, Malueda, Cardinalis Hugo, Tyrinus, & Sanchez. D.Auguſt. Pſal. 55. Pſal 53. Albert.Mag. Bzouius. Valentia. Vvalden. Carthuſian. Lyranus. Malueda. Hugo.

22. Iſti autem Rechabitæ inſtructi fuerant ab Eliſæo, vt dixi in exordio quæſtionis; & inde fuerunt diſcipuli Eliæ, ac Eliſæi, vt expreſſe habet D. Hieron. *epiſtol. ad Paulinum*, vbi agens de filiis Prophetarum ſubdit. *De his, ſunt, & illi Rechabitæ qui per Ieremiam voce laudantur* & Bolducus lib. 3. de Eccleſia ante legem cap. 6. inquit *Elias, & Eliſæo ſucceſſit in officio Ionadab, qui paſſim in ſcripturis dicitur filius Rechab.* Ergo ſi filij Rechabitæ fuerunt diſcipuli Eliæ, & Eliſæi, & habuerunt votum obedientiæ, vt ſatis probatum eſt ex Concilio Senonenſi, bene ſequitur, quod tale votum emiſerunt Elias, & Eliſæus, vtpote eorum magiſtri, ac Doctores. D.Hieron. Bolducus.

---

## QVÆSTIO IV.

### *In Eſſenis fuerunt etiam vota obedientiæ, paupertatis, ac caſtitatis, qualia potuerunt eſſe pro illa lege imperfecta, & antiqua.*

### SVMMARIVM.

23 *Eſſeni ſoboles Rechabitarum.*
24 *De nominis etymologia, & vnde ſic dicti.*
25 *De eorum caſtitate, paupertate, & obedientia, & n.* 26. 27.
28 *In eis vita communis.*
*De oratione, refectorio, ac ſilentio, ibid.*
29 *De inſtructione nouitiorum.*
30 *De votis eorum circa obedientiam, paupertatem, ac caſtitatem.*
31 *Circa vitam monaſticam nomina noua, res antiqua.*
32 *Eſſeni diſcipuli Eliſæi, ac ex filiis Prophetarum.*

Eſſeni ſoboles, ac progenies Rechabitarum, & ab eis prodierunt, vt docent D. Nilus diſcipulus D. Ioannis Chryſoſtomi in Aſcetico in principio. Gregorius Cedrenus in compendio hiſtoriarum in Claudio Imperatore. Villalpandus in apparatu vrbis, & templi *lib.* 3. *cap.* 14. Salianus *ſub anno mundi* 3609. *num.* 3. Cornelius *in cap.* 10. *Numerorum verſ.* 29. §. *Denique.* Serarius in Mineruali *lib.* 5. *cap.* 13. aſſirmans omnes veteres ſcriptores Eccleſiaſticos ita dixiſſe. Nam cum Iudæi redirent ex captiuitate Babylonica cum Zorobabele, & Propheta Aggæo, & Zacharia facto Concilio ex Rechabitis vetuſtioribus fecerunt Collegium, ſeu Congregationem Aſſidæorum, ſeu Eſſenorum, vt probant M. Franciſcus à S. Maria in hiſtoria Prophetica *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 8. M. Lezana *anno mundi* 3545. *n.* 18. 19. 20. 23. D. Nilus. Cedrenus. Villalpand. Salian. Cornel. Serarius. Franciſc. Lezana.

Circa nominis etymologiam duodecim expoſitiones affert Serarius *lib.* 3. *Tribæreſ. cap.* 1. Dicebantur Eſſeni à verbo Græco *Hoſius*, id eſt ſanctus, & corrupto vocabulo *Aſſeus*, ſeu *Eſſus.* Alij ſic explicant Eſſei, quaſi Eliſeni, vt ab Eliſæo ſic dicti, à quo maximè ordinati ſunt, ita Henriquez illuſtriſſimus Auctor *tom.* 2. *in ſumma lib.* 12. *c.* 5. *Gloſſa* 10. *litera* B. cui adhærent M. Thomas de Iesv, *de variis Regulis Carmelit. part.* 1. *cap.* 1. §. *Pro quo recolenda.* 24. Serar. Henriq. Th. à Ieſu.

Carthag. *colenda.* Et Ioannes Carthag. *tom. 4. homil.*
Becanus. *lib.17. homil.2. obiect.* 8. Becanus *lib.1. Analogi-*
*nons, ac veteris Teſtamenti cap.*11. *&* 4. *n.*10.
Fr. Lucas. Franciſcus Lucas *ad* 1.*Machab.cap.*2.*num.*42.
De eorum mirabili vita Religioſa multa ſcri-
bunt Auctores antiquiſſimi ipſis Eſſenis con-
temporanei, ac coæui; Philo Hebræus, Io-
ſephus cum aliis auctoribus antiquis.

25. De eorum caſtitate ait Philo. Liber, *quod*
Philo. *omnis probus ſit liber*, caſtitatem in tota vita
Ioſephus. perpetuam ſeruant. Ioſephus *lib.*6. *Antiquita-*
Porphyrius. *tum cap.*13. *vxores non ducunt.* Similiter Por-
phyrius apud Euſebium *de præparatione Euan-*
Plinius. *gelica lib.*9 *cap.*3. Plinius *lib.*5.*cap.*17. Solo-
Solonius. nius *cap.*13. Volaterren. *lib.*11. Baron. *tom.*1.
Sotus. *in apparatu* §.Sed antequam Sotus *in* 4.*diſt.*30.
*quæſt.*2.*art.*1.& multi alij.

26. De paupertate Ioſephus, *lib.*2. de bello Iu-
Ioſephus. daico *cap.*7. ait. *Diuitiarum contemptores ſunt,*
*rerumque apud eos communicatio admirationi*
*habetur.* Idem habet lib.18. Antiquit. cap 2.
& ait, *inter illos nihil pauperius deſideratur.*
Philo. Similiter Philo citato lib. & libro de vita
Philiaſtr. contemplatiua. Philiaſtrius *in Catalog.* Nicetas
Niceta. *lib.*1.*Theſaurer.Orthodox.fidei cap* 36. Abulenſ.
Abulenſ. *in cap.*3.*Matth.quæſt.*115.

27. De obedientia citatus Ioſephus de bello
Ioſephus. Iudaico. *Nihil ſine præcepto faciunt curatoris.*
Philo. Eodem modo Philo citato libro, ex Ioſepho
Soloni. & Solonio Seratius *in Trihæreſio lib.*3. *cap.*4.
Serari.
Arboricenſ. *num.*37. & Arboricenſis tom.2. de *Tuendo ſa-*
*cro cælibatu*, qui etiam notant, quod vita il-
lis erat communis. Et dicunt: *Communis eſt*
*ipſis non menſa ſolum, verum etiam veſtis qui-*
*dem omnis.*

28. De oratione, ac meditatione. *Philo de vita*
Philo. *contemplatiua*, & Ioſephus *de bello Iudaico* ci-
Ioſeph. tatus. *Singuli habent ſacras ædiculas, quas ſem-*
*nea vocant, vbi ſolitarij, ſanctæ vitæ myſterijs*
*dant operam, Prophetarum oracula diuinitus*
*prodita ſcrutantes, hymnoſque perſonantes, per-*
*petuam Dei præſentiam habentes.* De refectorio
ſic ſcribit Ioſephus citatus. *Voce cibum ſacer-*
*dos interuenit, neque guſtare quemquam fas eſt,*
*niſi prius Deo celebretur oratio.* De fine autem
prandij ſic ait. *Nam & cum incipiunt, & cum*
*deſinunt, quaſi datorem victus Deum laudibus*
*celebrant.* De ſilentio in refectorio ſic ſcribit.
Philo *liber omnis probus*, & ait, *ſilentium*
*maius, quam antea, ita vt ne mutire cuiquam*
*liceat, aut reſpirare vehementius.* Et de ſilentio
per aliud tempus ſic ſcribit citatus Ioſephus
de bello Iudaico. *Neque vero clamor vnquam*
*tectum illud, neque tumultus inquietat, cum*
*etiam loquendi ordine alij aliis cedunt, eorumque*
*ſilentium extra tectum conſtitutis arcanum quod-*
*dam videatur venerabile.*

29. Maximè in rem noſtram de inſtructione
Ioſeph. nouitiorum ſic ſcribit Ioſephus de bello Iu-
daico cap 7. *Per annum integrum extrinſecus*
*commorati, cuique eundem victus ordinem tri-*
*buunt: cumque dignus apparuerit, tunc demum*
*in conſortium admittitur, prius vero quam in-*
*cipiat communem habere cibum, magnis exe-*
*crationibus abiurat, ſe primum colere Deum,*
*deinceps quoque erga homines ſeruare iuſtitiam.*
Et poſt aliqua *His quidem execrationibus ex-*
*plorant & quaſi præmuniunt accedentes.* Deinde
ſic pergit; *Deprehenſos vero in peccatis à ſua*
*Congregatione expellunt; & qui taliter fuerit*
*condemnatus. Illis quidem Sacramentis, ac riti-*
*bus obligatus, neque capere ab illis oblatum ci-*
*bum poteſt.* Ita Cedrenus in compendio hiſto- Cedrenus.
riæ Claudij Serar. *citatus* Gellius, Laërtius, & Serar.
alij multi, quos citant, ac ſequuntur Lauren- Gellius.
tius Landtmeter de Monach. victu, ac diſci- Laërtius.
plina, M. Lezana *tom.*1. *Annal. ad ann.*3545. Lezana.
*à num.* 20. & deinceps, & vinea Carmel. *p.*3. Vin. Carm.
*cap.*3. *fol.*143. *num.*270.

Nota illud: *His Sacramentis obligatus.* Sa- 30.
cramentis, id eſt iuramentis. Iuramento ſe
obligabant ad illas virtutes obedientiæ, pau-
pertatis, ac caſtitatis. Iuramentum enim in
hac materia, idem eſt ac votum, vt ex multis
docent Sanchez *tom.*3. *ſumma, cap.*9. *num.*11. Sanchez.
*& cap.*13. *num.*1. Suarez *tom.*3.*de Relig. lib.*6. Suarez.
*cap.*1. *num.*3. qui ait: *Ex quo tempore incepit*
*religioſus ſtatus, incepit etiam profeſſio cuius an-*
*tiquiſſima mentio inuenitur in ſanctis Patribus,*
*interdum ſub nomine conſecrationis, aut bene-*
*dictionis, interdum nomine iuramenti, aut voti,*
*& ſæpe etiam profeſſionis.* Et confirmatur, quia Soloni.
de iſtis Eſſenis, ait Solonius Auctor grauiſſi-
mus, & antiquiſſimus, cap.36. *Nullus admit-*
*titur, niſi quem caſtitatis fides, & innocentia*
*meritum proſequatur.* Caſtitatis fides, id eſt
promiſſio caſtitatis; in hoc ſenſu explicatur
illud Pauli 1.ad Timoth.5. num.12. *Quia pri-* 1. Timot. 5.
*mam fidem irritam fecerunt*, id eſt promiſ-
ſionem caſtitatis violauerunt; ita ex multis
Conciliis, ac Patribus, Bellarm. *lib.*2.*de Mo-* Bellarm.
*nachis, cap.*24. & apud iuriſtas fides matrimo-
nij id eſt *promiſſio matrimonij*, vt pluribus pro-
bat Sanchez *lib.*7. *de Matrim. diſp.*79. *n.*29. Sanchez.
ſicque fides promiſſionem ſignificat apud the-
ſaurum linguæ latinæ, & Calepinum. Inſu-
per Cedrenus grauis, & antiquus Auctor in Cedrenus.
compendio Hiſtoriar. in Claud. Imperat. de
Eſſenis, ait. *Iurant huic diuinæ Religioni vni-*
*cè vſque ad ſanguinem, ſe piè, ac reuerenter*
*operam nauaturos.*

Hæc de Eſſenis dixi, vt videas modum 31.
Religioſum, qui modo in nobis eſt tanquam
primis delineamentis, in illis antiquis Patri-
bus præceſſit, qui modo in lege gratiæ ex-
cellentiori, ac multò maiori perfectione, om-
nibuſque modis abſoluto inuenitur; vnde de
his rectè dixit D. Auguſtinus: *Nouis nomini-* D. Auguſt.
*bus, res autem ipſa ante nomina ſua erant.* Pro
quo accipe Baronium in annotationibus ad Baron.
Martyrolog. Romanum die 19. Octobris ad
*verb. ſeptem Monachos*, ait: *Porrò ipſum Mo-*
*nachorum inſtitutum, non recens, ſed ab initio*
*naſcentis Eccleſiæ viguiſſe, ex his, quæ ſcribit*
*Philo de Eſſenis, & quæ habet Dionyſius Areo-*
*pagita, & alij facilè colliget; licet nomen ipſum*
*non adeò vetus fuerit.* Vnde D. Auguſt. tract. 97.
in Ioan. *ſic ait Monaſteria, & Xenodochia,*
*poſtea ſunt appellata, nouis nominibus, res au-*
*tem ipſa ante ſua nomina erant.* Ita Baronius,
ſtatus religioſus ante nomina, nomina verò
noua Monaſterium, Conuentus, Collegium.

Eſſeni pallio albo vtebantur, ſicut filij 32.
Prophetarum, cum eſſent ex eadem familia;
vtpote ab Eliſæo ordinati, vt dixi in exor-
dio quæſtionis; quod verò eſſent ex eadem
familia tenent Vvaldenſ. *tom.*1. *Doctrin. fidei,* Vvalden.
*lib.*2. *cap.*14. *art.*2. *num.*11. Arnoldus Boſtius Arnold.
*lib. de primatu B.Virg. Mariæ*, Cedrenus *in* Cedrenus.
*compendio Hiſtoria in Claud. Imperatore*, Gra- Grauina.
uina

Adrian. Boulducus. Thom. Ieſu. Munoz. Fr. à S. Mar. Lezana. Suar. Beauxamir.

uina ex ſacro Ordine Prædicator. *lib. vox Turturis, part.2. cap.15.* Adrianus ab Adriano ex Societate Ieſu, *lib. de vita Monaſtica, & eius origine, cap.2.* Iacobus Boulducus *de Eccleſia ante legem, cap,3. §. Qui geſtus*, & multi alij, quos citant, ac ſequuntur M. Thomas de Ieſu, *in Regul. Carmel. part.1. cap.1. §. Pro quo*, M. Michaël Munoz *in propugnaculo Eliæ, lib.2. titul.2. cap.2. art.6. numero 16.* Franciſcus à Maria *in Hiſtoria Prophetica, tom.1.* præcipuè *lib.2. cap.13.* Lezana *citatus, num.41.* qui omnes agnoſcunt tria vota in Eſſenis; quod veriſimile videtur Suarez *tom.3. de Relig. lib.3. cap.1. n.2.* noſter Beauxamis *in Herm. Euang. tom.1. ad cap.3. Matth. & 3. Luc.*

---

## QVÆSTIO V.

### *Suprema luminaria totius Eccleſiæ Dei, Apoſtoli nempe altiſſima, & conſummata perfectione, ac excellentia fecerunt vota obedientiæ, paupertatis, ac caſtitatis; & vnde hæc vota in eis colligantur?*

### SVMMARIVM.

33 *Sacratiſſimi Apoſtoli in ſupremo ſanctitatis vertice, Beatiſſima Maria Virgine excepta, & n.34.*

35 *Apoſtoli Chriſti virtutes imitabantur.*

36 *Apoſtoli in ſumma paupertate obedientia ac caſtitate viuebant, & n.37.*

38 *Apoſtoli fecerunt votum paupertatis, obedientiæ, ac caſtitatis, conſtans ſententia inter Catholicos.*

39 *Colliguntur hæc vota ex eorum factis adiunctis locis ſcripturæ.*

40 *Apoſtoli ob ſuam ſublimem ſanctitatem benè ſciebant excellentius eſſe opus cum voto, quam ſine illo, & n.41.*

42 *Aliqualiter colliguntur vota in Elia, ac filijs Prophetarum ex factis.*

33. Benedict. Iuſtini. SAcratiſſimi Apoſtoli ſupereminent in omni iuſtitia, ſanctitate, ac perfectione altiſſima omnibus ſanctis, tam qui fuerunt ab exordio mundi, quam qui erunt vſque ad finem ſæculi, ſacratiſſima Virgine Maria excepta; & etiam Ioanne Baptiſta, vt multis contendit Benedict. Iuſtinianus *tom.1. in epiſtolas Pauli in Prolog. diſp.1. cap.5. à n.9. & 10.* ac deinceps, à qua quæſtione modo abſtineo, & aliis remitto. Certum eſt ergo, quod ſacratiſſimi Apoſtoli, vtpotè ſocij, ac collaterales Chriſti fuerunt in ſupremo, ac eminentiſſimo omnis ſanctitatis faſtigio.

34. D. Chryſ. Pro quare vnus audiendus eſt *Chriſoſtom. homil. de ſancto Andrea*, quæ extat apud Surium die 30. Nouembris, & ait. *Nihil vnquam tale fuit, quale fuerunt Apoſtoli; Hi cum Dei verbi eſſent miniſtri attrectarunt incarnatum illum, qui vt Deus figuram non habet, ſecuti ſunt ambulantem eum, qui vbique præſens eſt. Diſcubuerunt vna cum illo, qui nullo loco circumſcribitur. Eius vocem audierunt, qui verbo fecit omnia, mundum ipſum lingua, tanquam ſagena quadam concluſerunt. Circumierunt ſuis curſibus fines orbis terrarum; errores vt Zizanias eradicarunt, aras vt ſpinas quaſdam amputarunt, idola tanquam feras interfecerunt; Dæmones vt lupos profugarunt; Eccleſiam vt gregem quendam collegerunt: Orthodoxos tanquam frumentum congregauerunt: Hæreſes vt paleas proiecerunt, Iudaiſmum tanquam fœnum areſecerunt. Græcorum ſectam tanquam ſtipulas quaſdam igni combuſſerunt. Humanam naturam cruce ipſa tanquam aratro quodam excoluerunt, & verbum Dei, vt ſemenlem quandam ſparſerunt. Ad ſummum, omnia illorum facta, tanquam ſidera quædam effulſerunt. Quamobrem clara voce illis dicebat Dominus: vos eſtis lux mundi. Intuere aſtra hæc, & illorum ſplendorem obſtupeſce.*

35. Pſal. 21. Matth. 8. D. Hieron. Matth. 17. Ioan. 12. D. Auguſt. Hæc fulgentiſſima Sydera magno omnium virtutum fulgore reſplenduerunt, ac totum orbem illuminarunt, & inter cætera maximè in rem noſtram perpende illorum extremam paupertatem, exactiſſimam obedientiam, ac admirabilem caſtitatem. Sequebantur enim Chriſtum, non ſolum corpore, ſed & animo, illius virtutem imitantes. Chriſtus in ſumma paupertate viuebat, vt de ſe diceret: *Ego mendicus ſum, & pauper. Pſal.21.* & iterum apud Matth.8. num.19. *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos; filius autem hominis non habet, vbi reclinet caput ſuum.* Sic & Apoſtoli in Summa paupertate viuebant, vt optimè colligit D. Hieron. ex illo *Matth.17. num.26.* Quia vt Dominus tributum redderet pro ſe, & Petro miſit illum ad mare, vt inde afferret, quo tributum perſolueretur quia aliunde æs aliorum habebat. Et ſi Iudas habeat loculos. *Ioan.12. num.6.* erant ex his, quæ ex eleemoſynis, vt notat D. Auguſtinus *lib. de Mendac. cap.5. & de oper. Monach. cap.14.* Quibus ſeruarentur ea, quæ dabantur ad vſus neceſſarios.

36. In Apoſtolis maximè reſplenduit obedientia erga Chriſtum, qui Patri ſuo Æterno: *Factus eſt obediens vſque ad mortem.* Apoſtoli Chriſtum ſequuti ſunt, hoc eſt eius virtutes, & actiones imitantes. Deinde ex eo, quod ſe cœleſti Magiſtro in diſciplinam tradiderunt; inde conſequens fuit, vt ad eius nutum, ac obedientiam, maximè promptos ſe præberent. Et confirmatur, quia non inuenies in Euangelio, quod Apoſtoli tenaci animo Chriſti mandatis reſiſterent, ſed in omnibus tam dictis, quam factis, maximè fuerunt obedientes, ac obſequentes.

37. D. Hieron. Tertullian. Actor. 21. D. Hieron. In caſtitate maxime illius tres fuerunt; nam teſte D. Hieronymo *lib.1. contra Iouinianum*, omnes Apoſtoli, excepto D. Petro fuerunt virgines. Tertullianus lib. de Monogamia, ait: *Petrum ſolum inuenio maritatum per ſocrum: cæteros cum maritatos non inuenio, aut ſpadones intelligi neceſſe eſt, aut continentes.* Id autem quod in actis Apoſtolorum 21. n.9. *de filiabus Philippi:* dicitur, conſtat ex textu, quod non ad Philippum Apoſtolum, ſed ad Philippum diaconum referendum ſit, vt notat D Hieron. *Epiſtol.27.* expreſsè ait textus de tali Philippo, *erat vnus ex ſeptem*, ſcilicet Diaconibus eſto concedatur, quod aliqui ex Apoſtolis fuerint vxorati, tamen poſt vocationem Chriſti tales vxores, habuerunt loco

ſororum

ſororum, & non ad alium vſum, vt docent D. Hieron. *lib.* 1. *contra Iouinian.* & Clemens Alexandrinus *lib.* 3. *ſtromat.* admonente Chriſto Domino. *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, vel ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Matth. 19. num. 19. Quæ omnia ſancti Apoſtoli exactiſſime impleuerunt.

Clem. Alex.

Matth. 15.

38. Quas omnes virtutes ſanctiſſimi Apoſtoli, non ſolum libenti animo ſunt amplexati, ſed feruentiſſima charitate, perfectiſſimo, ac excellentiſſimo modo votis firmarunt, vouentes paupertatem, obedientiam, ac caſtitatem. Hæc concluſio eſt communis inter Catholicos contra Hæreticos, eam tenent D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 4. *ad* 3. Noſter Vualdenſ. *tom.* 1. *de Sacramental. tit.* 9. *cap.* 83. 84. & *tom.* 3. *Doctrinalis fidei. cap.* 31. & 32. Clitoueus *lib.* 3. *de votis monaſticis cap.* 5. Soto *lib.* 7. *de Iuſtitia quæſt.* 5. *art.* 1. præſertim *Corollar.* 6. & 7. Caſtro contra *Hæreſes verb. votum*, & Nauarr. *Commentar. de Regularib. num.* 3. & de redditibus Eccleſiæ *monit.* 3. Rodriguez *tom.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 1. Miranda *tom.* 1. *Manuali quæſt.* 3. *art.* 1. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 165. *cap.* 5. Valentia 2. 2. *diſp.* 10. *punct.* 1. §. 1. Henriquez *lib.* 10. *de ſacram. Ordinis cap.* 1. Suarez 3. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 2. & ſic multi alij Doctores.

D. Thom. Vualden. Clitoueus. Soto. Caſtro. Nauarr. Rodrig. Miranda. Vaſquez. Valentia. Henriq. Suarez.

39. Cum autem hæc vota ſacrorum Apoſtorum non habeantur expreſſe in ſcriptura; ex eorum tamen factis optimo, ac valido fundamento colligunt citati Doctores. De Petro, & Andræa dicitur Matth. 4. *Relictis retibus ſecuti ſunt eum*, ſcilicet Chriſtum, & in perſona omnium Apoſtolorum ait Petrus ad Chriſtum Dominum *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Matth. 19. *Reliquimus omnia.* Conſtanti, ac reſoluto animo in perpetuum; ex quibus verbis D. Auguſtinus ſtatim citandus colligit eorum votum paupertatis, *& ſecuti ſumus te*, non tantum imitando, ſed firmo, ac determinato animo obediendi, ac exequendi quæcumque mandata fuerint, quod perfectiſſimè tantum fit per votum obedientiæ. Et quia nemo poteſt ſequi Chriſtum ad omnia mandata, & ad quemcumque locum vxori obligatus, ideo ibi inuoluitur, & ſupponitur Caſtitatis votum. Vnde Chriſtus D. dicebat: *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem ſuam, vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Luc. 14. num. 26.

Matth. 4.

Matth. 19.

Luc. 14.

40. Probatur etiam ex illis verbis Chriſti Domini. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & ſequatur me.* Matt. 16. num. 14. Homo maximè ſe ipſum abnegat, vt ſancti Patres exponunt, quando ſe priuat ſua propria voluntate; voluntas enim eſt quid inſigniter proprium hominis, & tunc valde peculiariter homo ſe priuat ſua libertate, quando per ſui traditionem ſe ſubiicit alterius obedientiæ quod perfecte fit per votum illius; & tunc etiam perfectè abnegat ſemetipſum, quando ſe abnegat ſuis appetitibus per votum caſtitatis, ac ſe abnegat terrenis rebus per votum paupertatis: & quia Apoſtoli exactiſſime obſeruabant Chriſti doctrinam ad vnguem, inde abnegabant ſe ipſos ſuæ voluntati, per votum obedientiæ, & ſuis appetitibus per votum caſtitatis; & terrenis rebus per votum paupertatis.

Matth. 16.

Confirmatur; Quia ſacri Apoſtoli ob ſuam ſublimem, ac eximiam ſanctitatem, bene cognoſcebant, quod perfectius, excellentius, ac magis meritorium erat opus voto firmatum, quam ſine illo. Hinc ſuas præclariſſimas virtutes, ac eximias perfectiones, voto adiuncto firmabant, muniebant, vt docent D. Auguſtinus *lib.* 17. *de Ciuitate Dei cap.* 4. & *in Pſal.* 131. D. Hieron. *lib. de viris illuſtribus in Philene.* Euſebius *lib.* 2. *Hiſtoriar.* D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 4. *ad.* 3. ait: *Apoſtoli intelliguntur vouiſſe pertinentia ad perfectionis ſtatum, quando Chriſtum relictis omnibus ſunt ſequuti.* Similiter dicunt plures Auctores de Ioanne Baptiſta; Inde ad aliqualem eorum vmbram, odorem, ac veſtigium liceat colligere hæc vota in Elia, ac Eliſæo, ac filiis Prophetarum; non tamen eodem modo, ac eadem perfectione, vt in Apoſtolis, ſed multo inferiori, ac minori, quantum pro imperfectio illius legis patiebatur, & ideo prius videamus facta, poſtea veniemus ad vota. 41.

D. Auguſt. D. Hieron. Euſebius. D. Thom.

---

## QVÆSTIO VI.

### *Eximia obedientia, paupertas, ac virginitas in Elia.*

### SVMMARIVM.

42 *Perfecta, & magna obedientia Eliæ.*

43 *Pluſquam viginti præcepta impoſita ſunt Eliæ.*

44 *Alij Prophetæ ad vnum, vel alterum Dei præceptum reſpondent, Elias ob ſingularem eius obedientiam obmuteſcit ad multa.*

45 *Elias mirabilis in virginitate, inde curru igneo incombuſtus fertur in cælum.*

46 *Elias primus virginitatem coluit.*

47 *Elias valde mirabilis in paupertate.*

*Tempore famis mandatur exire de populo, quia non habebat vnde ex eleemoſynis ſuſtentaretur. ibid.*

48 *Ex Apoſtolo Paulo probatur paupertas Eliæ in veſtitu, & cibo.*

PErfectiſſimam Eliæ obedientiam oſtendit Ioannes Ieroſolymitanus lib. de Inſtitu. Monach. cap. 9. Dicens. *Qui ſemel ſe ipſum prorſus abnegans, & voluntati propria abrenuncians, ſuperioris, id eſt Dei voluntatem prorſus ſecutus fuit, quemadmodum de eo ſcriptum eſt.* Abiit quocumque eum ferebat voluntas, ſcilicet Dei; & in iſta ſequella Diuinæ voluntatis ſtat ſumma, & perfecta obedientia, vt docent Bellarm. *lib.* 1. *de Monachis cap.* 21. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. & 6. vnde Dominicus Grauina ſacri Ordinis Prædicator. in libro, cui Titulus eſt *Vox Turturis* part. 2. cap. 5. *Eliæ primum colendæ virginitatis auctorem, ac obedientiæ, & paupertatis prototypum appellat.* 42.

Ioan. Ieroſ. Bellarm. Suarez. Grauina.

Hanc magnam obedientiam eius perpende, & inuenies totam eius vitam ſecundum fere omnes 43.

omnes actiones fuiſſe ſub diuino præcepto, ac inſtinctu, ita vt à Deo pluſquam viginti præcepta ei data ſint. Primo dum pluuiæ ſterilitatem denuntiat. *Si erit annis his ros, & pluuia, niſi iuxta oris mei verba* 3. Reg. 17. num. 1. Hæc dixit, vt obſeruant Lyranus, Abulenſis, Gaſpar Sanchez, ex Dei mandato, ac ordinatione, & inde tam impauidus, ac minime dubitans de exitu talem ſententiã promulgauit ſecundò. *Vade, & abſcondere in torrente Carith.* ibidem num. 3. Tertiò *Vade in Sarephta Sidoniorum.* ibidem num. 9. Quartò. *Vade, oſtende te Achab, vt dem pluuiam ſuper faciem terræ.* 3. Reg. 18. num. 1. & in ſacrificio in Monte Carmeli, multa ſunt ei mandata impoſita. Quinto dixit Achab. *Congrega ad me vniuerſum Iſraël in Monte Carmeli.* Ibid. num. 19. Sexto dixit Elias Prophetis Baal *Facite vos primi, quia plures eſtis.* Ibid. num. 25. Septimo. Curauit. *Altare, & tulit duodecim lapides.* Ibid. num. 31. Octauo. *Diuiſit per membra bouem, & poſuit ſuper ligna.* Ibidem num. 33. Nono ait *Tollite quatuor hydrias aqua, & fundite ſuper holocauſtum.* Ibid. num. 34. quæ omnia ei fuerunt impoſita ex præcepto diuino, vt ipſe dixit in ſua oratione. *Ego ſeruus tuus iuxta præceptum tuum feci omnia verba hæc.* Ibidem num. 36. Decimo. *Abiit quocumque eum ferebat voluntas.* 3. Reg. 19. num. 3. explicat Ioannes Ieroſolymit. *Quocumque eum ferebat voluntas Dei.* Vndecimo ſub Iunipero ait ei Angelus. *Surge, comede grandis tibi reſtat via.* Ibidem num. 5. Duodecimo in Horeb. Præcipit ei Dominus. *Vade, & reuertere per terram tuam in deſertum.* Ibid. num. 15. quod erat non per rectam viam, ſed longiorem, vt obſeruat Abulenſis. Tertiodecimo. *Cumque perueneris illuc, vnges Hazael regem ſuper Syriam* Ibidem num. 15. Quartodecimo. *Iehu vnges regem ſuper Iſraël.* Ibidem num. 16. Quintodecimo, *Eliſæum vnges Prophetam pro te.* Ibid. num. 16. Sextodecimo. Cum Achab pergeret ad poſſidendam vineam Naboth factus eſt ſermo Domini ad Eliam. *Deſcende in occurſum Achab occidiſti, inſuper & poſſediſti.* 3. Reg. 21. num. 18. Decimoſeptimo cum nuntij Regis Ochoziæ tenderent ad conſulendum Beelzebub Deum Accaron, Angelus Domini locutus eſt ad Eliam, *Surge, & aſcende in occurſum nuntiorum Regis Samariæ.* 4. Reg. 1. num. 3. Decimo octauo aliud mandatum circa Quinquagenarium, *Locutus eſt Angelus Domini ad Eliam, deſcende cum eo, ne timeas.* Ibid. num. 15. Decimo nono, cum Elias eſſet eleuandus in cœlum, ait ipſe ad Eliſæum. *Dominus miſit me vſque Bethel.* 4. Reg. 2. num. 2. Vigeſimo. Iterum; *Dominus miſit me vſque Iericho* Ibid. num. 4. Vigeſimo primo. Dixit ad Eliſæum, *Dominus miſit me vſque in Iordanem.* Ibid. num. 6. ſemper Elias totus erat ſub Dei obedientia, à ſpiritu Domini ferebatur ad omnia, ad hunc, & illum locum, vt ei dixit Abdias 3. *Reg.* 18. *num.* 12. Cum receſſero à te ſpiritus Domini aſportabit te in locum, quem ego ignoro. Et hac de cauſa poſt raptum Eliæ filij Prophetarum miſerunt quinquaginta viros ad requirendum eum, quia ſpiritus Domini aſportabat eum ad varia loca. 4. *Reg.* 2. *n.* 16.

(Margin: 3. Reg. 17. Lyranus. Abulenſ. Sanchez. — 3. Reg. 18. — 3. Reg. 19. Ioan. Ieroſ. — Abulenſ. — 3. Reg. 21. — 4. Reg. 1. — 4. Reg. 2. — 4. Reg. 2.)

44. Ecce tota vita Eliæ ſub diuino præcepto, ac diſpoſitione erat; ex quo profunde ſummam, & altam eius obedientiam conſidera. Nam tot præceptis impoſitus, & in re valdè difficili ſemper obmuteſcens mandata exequitur, nec vnquam ad aliquod Dei præceptum, nec minimum verbum reſpondit, vt fecerunt multi alij Prophetæ. Moyſes cum deſtinatur legatus ad Pharaonem, multas obiectiones proponit, vt multa capita ſcripturæ teſtantur, *Exod.* 3. & 4. Samuel cum mandatur vngere Dauidem in Regem, multa contradicta opponit. *Quomodo vadam, audiet Saul, & interficiet me* 1. Reg. 16. num. 2. Cum Iſaias præcipitur ad prædicandum populo, vt pollutum labiis ſe excuſat. *Vir pollutus labiis ego ſum.* Iſai 6. num. 4. & Ieremias cum ad informandum populum conſtituitur, vt puerulum ineptum ſe excuſat. cap. 1. num. 6. Dicens, *A, A, A, Domine Deus ecce neſcio loqui.* At Elias tot, tantiſque præceptis impoſitis ſemper obmuteſcens mandata adimplet, & ne ad aliquod ex eis, nec minimum verbum profert, quo aperte indicatur ſingularis eius obedientia, animuſque totus in Deum reſignatus, ſingulariſque eius obedientia, ac efficax propoſitum, & votum obediendi Deo in omnibus, ac ſequendi eius voluntatem in omnibus, quæ eſt perfectiſſima obedientia, in ſupremo Religionis capite. Perfecta obedientia non habet os ad dicendum, ac contradicendum, at animum promptum ad exequendum, ac obediendum. Inde Grauina citatus Eliam appellat obedientiæ *prototypon.* Platus lib. 2. de bono ſtatus Religioſi *cap.* 20. Turrianus *lib.* 5. *cap.* 2. *Exemplar obedientiæ.*

(Margin: Exod. 3. & 4. — 1. Reg. 16. — Iſai. 6. Ierem. 1. — Grauina. Platus. Turrian.)

45. In virginitate Elias valdè præclarus, ac inſignis. D. Ignatius diſcipulus Sancti Ioannis Euangeliſtæ in Epiſtola ad Philadelphios, Eliam, ac Eliſæum commemorat inter eos, qui in caſtitate de hac vita exierunt. S. Epiphanius in libro, ſeu ſermone *Ancoratus* appellato ait: *Elias erat in virginitate, vt prærogatiua virginitatis immortalitatem prædicaret mundo, & cum corpore incorruptibilitatem.* D. Ephrem Syrus exhortatione 1. ad Monachos, & ſerm. de transfigurat. Tertullian. lib. de Monogamia cap. 8. D. Chryſoſtom. de Virginit. D. Ambroſius lib. 1. de virginibus D. Hieron. ad Euſtochium ſcribens ait; *Virgo Elias, virgo Eliſæus, virgines multi filij Prophetarum.* D. Gregorius Mag. *homil.* 29. *in Euangelia.* Caſſianus *de inſtitut. Denunc. cap.* 1. *& lib.* 6. *de ſpiritu fornic. cap.* 4. D. Anaſtaſius Sinaita *lib. quæſtion. q.* 66. S. Aldelmus *de laudibus virg. cap.* 10. D. Thomas *in* 4. *diſt.* 49. *quæſt* 5. *art.* 3. *quæſito* 1. *ad* 3. Gloſſa ordinaria *cap.* 35. *Ieremiæ.* Ioannes Soares Epiſcop. Conimbricen. *in cap.* 2. *Matth. tit.* 1. Ita vt dicat Gaſpar Sanchez vir doctiſſimus 3. Reg. 17. num. 6. ait. *Eliam virginitatem coluiſſe perpetuam, communis eſt veterum Patrum, conſtanſque ſententia.* Inde infero quod curru igneo. 4. Reg. 2. raptus eſt ad cœlum, vt oſtenderetur, quod igne concupiſcentiæ non fuerit adustus, ſicut de Beato Britio refertur in Breuiario die 13. Nouembris. *Quod vt oſtenderet ſe concupiſcentiæ igne non fuiſſe combuſtum, prunas ardentes ad ſepulchrum vſque Beati Martini in veſtimento incombuſto detulit.*

(Margin: D. Ignat. — D. Epiphan. — D. Ephrem. Tertullian. D. Chryſ. D. Ambroſ. D. Hieron. — D. Gregor. Caſſian. — D. Sinaita. D. Aldelmus. D. Thom. Gloſſa Ord. Ioann. Soar. — Sanchez. 4. Reg. 2.)

46. Imo Eliam primum fuiſſe, qui virginitatem perpe

Ioan. Ieroſ. D. Iſidor. Grauina.

perpetuam propter Deum, inter homines coluiſſe, affirmant Ioannes Ieroſolymitanus *lib. de Inſtitutione Monachorum, cap.9.* & ait: *Elias nempe, vt per puritatem caſtitatis, & incorruptionem ſuæ carnis æquaretur Angelis ad conſeruationis imitationem, ſe ipſum (propter Deum) virginitate perpetua primus hominum ſponte decorauit.* Diuus Iſidorus *lib.2. Officiorum, cap.17.* ait: *Eliam primum ſacræ Virginitatis integritati ſtuduiſſe.* Grauina lib. *Vox Turturis, p.2. cap.5.* ſic de Elia ait: *Quem primum colendæ virginitatis auctorem Patres, & Doctores appellant.*

Ioan. Ieroſ. D. Chryſ. Caſſian. D. Iſidor. Theodor. Salian. Bellarm. 4 Reg.1. Lyranus. Abulenſ. Sanchez. Cornel. 3 Reg.17.

47. In paupertate illuſtriſſimus, ac admirabilis eſt Elias, vt explicat Ioannes Ieroſolymitanus *de Inſtitutione Monachor. cap.9.* & maximè nobis eam explicat D. Chryſoſtomus *lib.3. de Prouidentia*, ait, quod *Elias ita pauper, vt nihil illi terrenum præter melotem eſſet*, & homil.2. ad populum Antioch. ait, *Quid enim dic mihi Elia pauperius.* Et ſtatim ſubdit: *Ipſam verò paupertatem ex mentis opulentia elegit*, & homil.46. in Matth. ait, *Vnde mirabilis factus eſt Elias, nonne à renuntiatione poſſeſſionum.* Caſſianus *lib.1. Inſtitutione, cap.1.* Idemque docent D. Iſidorus Hiſpalenſ. Theodoretus, Salianus, Bellarminus, dandi *quæſtione ſequenti*, quod patet ex tota eius vita, quia vt dicitur 4. Regum 1. num 8. *Vir piloſus, & zona pellicea accinctus renibus*: quia ob ſuam extremam paupertatem tali indumento vtebatur, vt notant Lyranus, Abulenſis, Gaſpar Sanchez, Cornelius, & hac de cauſa tempore ſiccitatis, ac famis, vt notant idem Auctores, Miſſus eſt in torrentem Carith, & in Sarephta Sidoniorum 3. *Regum 17. num.3. & 9.* tum vt recederet ab ira, & furore Achab; tum etiam, quia tempore famis, cum populus maximè illa laboraret, non habebat vnde ex eleemoſynis poſſet alimentari.

Hebr.11. D.Chryſ. Euthym. Theophyl. D.Remig. Theodor. D.Anſelm. Interlin. Gloſſ. Ord. Carthuſ. Hugo. Caietan. Iuſtinian. Lyranus. Cornel. Eſtius.

48. Et hoc maximè probatur ex Apoſtolo *ad Hebræos 11. num.3.* vbi de Patribus antiquis ait: *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus.* Sub quibus verbis Apoſtolus ſignatim intelligit Eliam, vt ipſum expreſsè dicunt, & nominant Diuus Chryſoſtomus, Euthymius, Theophylactus, D. Remigius, Theodoretus, D. Anſelmus, D. Thomas *ibi, & 2.2.q.... art....* in argumento, vbi expreſsè ait, quod Apoſtolus præcipuè intelligit Eliam. Gloſſa Interlinealis, Gloſſa Ordinaria, Carthuſ. Cardinal. Hugo, & Caietanus, Benedict. Iuſtinian, Lyranus, Cornelius, Eſtius, ait Apoſtolus *Circumierunt*, erant aberrantes huc, atque illuc, vt effugium quærens ab aduerſariis Iezabele, ac aliis. *In melotis*; hic potiſſimum videtur alludere ad Eliam: per melotem denotatur pellis cuiuſvis animalis quadrupedis, vt Ouis. Elias talibus pellibus vtebatur. *Vir piloſus zona pellicea, &c. egentes*; ex Syriaco legitur, *egentes pane quotidiano.* In quo indicatur ſumma paupertas Eliæ, tam ex veſtitu, quam ex cibo, & inde meritò ait Chryſoſtom. *Nihil illi terrenum præter melotem.* Vnde quando rapitur curru igneo, pallium, ſeu melotem dimiſit diſcipulo ſuo Eliſæo, 4. *Reg.2.* vt dimiſſis terrenis poſſet volare in cœlum.

Chryſoſt. 4 Reg.2.

## QVÆSTIO VII.

### *Eximia obedientia, paupertas, & caſtitas in Eliſæo, ac filiis Prophetarum.*

### SVMMARIVM.

49 *Maxima promptitudine Eliſæus obedit, & ſequitur Eliam.*

50 *Vt Eliſæus dicat vltimum vale parentibus, facultatem petit ab Elia.*

51 *Eliſæus dimittit omnia ſua, vt expeditior fiat ad ſequendum Eliam.*

52 *Ingens obedientia filiorum Prophetarum ex quadruplici ratione, & n.53.54.55. & 56.*

57 *Ingens paupertas Eliſæi ex quadruplici ratione demonſtratur, & n.58.59.60. & 61.*

62 *Paupertas filiorum Prophetarum ex triplici ratione colligitur, & n.63. & 64.*

65 *Puritas, ac caſtitas in Eliſæo, ac filiis Prophetarum, & n.66. & 67.*

### *Obedientia Eliſæi.*

Obedientia Eliſæi aliqualem vmbram, ac veſtigium dat obedientiæ Apoſtolorum ad Chriſti ſequelam, vt ponderat D. Chryſoſtomus *homil.14. ex variis in Matth.* agens de vocatione Apoſtolorum, & ait: *Perpende fidem, & obedientiam vocatorum: cuncta illico relinquentes fecerunt, quod Eliſæus quoque ſub Elia legitur impleſſe; talem Chriſtus obedientiam a nobis efflagitat.* Hanc autem ſuam obedientiam in multis oſtendit Eliſæus: nam cum eum vocaſſet Elias, ac miſiſſet pallium ſuum ſuper eum, tali ſigno ipſum in ſuo ſtatuto, ac diſcipulorum ſuorum numero adſcribens, vt tali veſtitu tanquam nouitij noua veſte indueretur, vt obſeruant Sanchez, Cornelius, Menochius, *qui ſtatim relictis bobus cucurrit poſt Eliam*, 3. Regum 19. num.20. Perpende verba *ſtatim*, id eſt, abſque vlla mora, dilatione. *Cucurrit*, non dicitur iuit, ſed *cucurrit*, vt vehemens obedientiæ promptitudo magis declaretur, ac exprimatur, & ſubdit: *Oſculer oro patrem meum, & matrem meam, & ſic ſequar te.* Erat antiqua conſuetudo apud Hebræos dimittendi cognatos pacis oſculo, vt obſeruant duo primi citati Auctores, quo denotabatur non amplius eſſe reuertendum ad eos. Abulenſis *ad citatum 19. Regum quæſt.23. & 26.* ait: *Eliſæum in ſequela Eliæ receſſiſſe ab amicis, & cognatis non reuerſurum ad ſtatutum illorum, quemadmodum Apoſtoli Petrus, & Andreas, Iacobus, & Ioannes, ac Matthæus ſequuti ſunt Chriſtum.* Apoſtoli ſecuti ſunt diuinum Magiſtrum integro animo obediendi ei in omnibus, ſic & quodammodo aliquali ſimilitudine, non tamen eadem perfectione Eliſæus ſecutus eſt Eliam. 49.

D.Chryſ. Sanchez. Cornel. Menoch. 3. Reg.19. Abulenſ.

Et ait Eliſæus, *Oſculer oro patrem meum, & matrem meam, & ſic ſequar te.* Eliſæus accepto pallio Eliæ, tanta obedientia ſe cognoſcit illius ſubditum, vt ſibi perſuadeat, vt illud, quod velut ſecundum naturæ ius vi- 50.

debatur debitum erga patrem, & matrem, non eſſe ei licitum, niſi petita & obtenta Abulenſ. licentia à ſuo Magiſtro Elia. Abulenſis *citato 3. Regum 19. quæſt.24.* ait: *Petiuit licentiam, quia putauit, quod non poterat iam aliquid agere contra præceptum Eliæ.* Similia habet Salian. Salianus ad annum 3167. num.25. *Poſtulatio hæc ſignificat iniectam à Deo, nouo Prophetæ neceſſitatem ſequendi Eliam: nam ſi id ſibi liberum putaret, non peteret ab Elia, quaſi à Magiſtro, ac Domino ſuo veniam ſalutandi parentes.*

51. Quod maximè confirmatur ex his, quæ ſubdit ſacer Textus. *Tulit par boum, & mactauit illud, & in aratro boum coxit carnes,* 3.Reg.19. *ſurgénſque abiit, & ſecutus eſt Eliam.* 3.Regum 19. num.21. Mactatis bobus, in aratro coxit carnes, vt ita dimiſſis omnibus expeditior factus ſequeretur Eliam. Carthuſ. Carthuſianus. *Quo facto monſtrauit ſe nolle ad priſtinum reuerti officium, ſed Eliæ inſeparabiliter adhærere, ſub obedientia tanti vatis viuendo.*

52. De obedientia vero filiorum Prophetarum; ex ipſo nomine conſtat: & nota; quod ante Eliam non inueniuntur, nec nominantur in Scriptura, nec in aliquo probato Auctore filij Prophetarum; ſed tantùm dicebantur Prophetæ; at poſt Eliam multoties dicuntur filij 4.Reg.2. & 4. & 6. & 9. Prophetarum, 4.*Regum* 2.*num*.3.5.& 7. ac is, & *cap*.4. *num*.38. *cap*.6. *num*.1. *cap*.9. *num*.1. & aliis in locis, ſic enim in illa Congregatione viuebant ſub Eliæ, ac Eliſæi diſciplina, & ita ſuis maioribus obediebant, tanquam filij parentibus. Ioan.Ieroſ. Ita Ioan.Ieroſolym. *de ſtatu Monach. cap.*11. vel vt etiam ipſe ait; filij Prophetarum, id eſt, diſcipuli Prophetarum, vt explicant Rabbi Salomon, Lyranus, Rabb. Sal. Lyran. Abulenſ. Vatablus. Abulenſis, Vatablus, Cornelius 4.*Reg. cap.*2. Theodoretus *ibidem*, & frequenter in Scriptura ſub nomine filij diſcipulus intelligitur Pſalm.33. Galat.4. Pſalm.33. num.12. *Venite filij audite me timorem Domini docebo vos.* Ad Galat.4. num.19. *Filioli mei, quos iterum parturio.* Hæc obedientia filiorum Prophetarum in multis viſitur, & apparet in Sacra Scriptura.

## *Obedientia filiorum Prophetarum.*

53. Primò, 4.*Reg*.2. *num*.15. cum cognouiſſent 4.Reg.2. filij Prophetarum, qui erant in Iericho, quod Elias raptus eſſet in cœlum. Tunc ad Eliſæum. *Venientes in occurſum eius, adorauerunt eum* Pagnin. *proni in terram*, ſeu vt legit Pagninus. *Incuruauerunt ſe ſuper terram ante eum,* ſcilicet Eliſæum, quod explicans Lyranus ait: Lyranus. *Adorauerunt eum adoratione, ſcilicet duliæ, tanquam ſuperiorem ſuum, eo quod eſſet ſubſtitutus loco Eliæ, ſub cuius regimine vixerant.* Similiter Abulenſ. *ibi quæſt.*31. Caietan. Gaſpar Sanchez, Franciſcus Somnius *lib. de demonſtrat. Euangelica, cap.*2. Arboren. *de ſacro Cœlibatu, tom.*2. Abulenſ. Caietan. Sanchez. Somnius.

54. Secundò, ob eximiam obedientiam erga Eliſæum filij Prophetarum nihil audebant facere, niſi petita, & obtenta licentia ab Eliſæo: nam cum poſt raptum Eliæ maxime deſiderio tanti Parentis flagrarent filij Prophetarum, & haberent ad manum quinquaginta viros fortes, ad eum per deſerta quærendum, nullo modo voluerunt hoc facere, nec mittere homines ad requirendum Magiſtrum deſideratiſſimum, quovſque obtinerent licentiam ab Eliſæo, & diceret eis, mittite, *& tunc miſerunt,* 4.Reg.2. 4.Reg.2. num.17.

55. Tertiò, Cum terra fame premeretur, nullus ex filiis Prophetarum auſus eſt de quærendo, ac procurando ſibi cibo agere, quovſque ipſe Eliſæus hoc præciperet. *Erat fames in terra, & filij Prophetarum habitabant coram eo,* ſcilicet Eliſæo, *Dixitque vni de pueris ſuis: pone ollam grandem, & coque pulmentum filiis Prophetarum,* 4.Reg.4. 4.Reg.4.n.38. Quamvis fame premerentur de comparando cibo, non audebant agere, niſi de eius mandato. Et dicitur: *Habitabant coram eo,* ſeu vt legit Vatabl. *Verſabantur apud eum.* Hoc Vatablus. eſt ſub eius cura, regimine, ac obedientia, vt explicant Abulenſ. Gaſpar Sanchez; & dixit: Abulenſ. Sanchez. *Pone ollam grandem, quia multi erant filij Prophetarum, pro quibus cibus parabatur.* Vt interpretantur Lyran. Abulenſ. *quæſt.*39.

56. Quartò. Cum filij Prophetarum, ob ſuam magnam multitudinem habitaſſent in loco valdè anguſto. Dixerunt filij Prophetarum ad Eliſæum: *Ecce locus, in quo habitamus coram te, anguſtus eſt nobis: eamus vſque ad Iordanem, & tollant ſinguli de ſylua, materias ſingulas, & ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit, ite,* 4.Reg 6.n.1. Ad quæ verba notat Abul. 4.Reg.6. Abulenſ. q.1. ait: *Erant filij Prophetarum coniuncti viuentes conuentualiter per diuerſa collegia, & ibi vacabant laudibus Dei, & vita religioſe.* Et his præerat Eliſæus, tanquam eorum Pater, ac Princeps, ac Prælatus, & ideò vt ait Gaſpar Sanchez ibi: *Rogabant Eliſæum, vt ſibi liceat è* Sanchez. *ſylua cædere, quæ eſt ad Iordanis ripam: quam facultatem ab eo conſecuti, progreſſi ſunt ad ſyluam.* Filij Prophetarum ſic erant ſubiecti, ac obedientes Eliſæo, vt ſine eius facultate obtenta, nihil auderent intentare, ac facere. Et nota quod ſæpè repetitur illud verbum, *Coram te,* vt iam notaui ex Abulenſi, id eſt, ſub tua cura, correctione, ac diſciplina, tanquam ſubditi ſub ſuo Prælato.

## *Ingens paupertas in Eliſæo.*

57. Hanc maximè celebrant Sancti Patres. Diuus Iſidorus Hiſpalenſis *lib.*2. *Officiorum,* D.Iſidor. *cap.*2. ait: *Vnde ad Monachos ſtudium defluxit paupertatis, quantum attinet ad auctoritatem Veterum Scripturarum; huius propoſiti Princeps Elias, & diſcipuli eius Eliſæus, ſiue filij Prophetarum.* Theodoretus *quæ-* Theodor. *ſtione* 19. *in* 4.*Regum,* ait: *Chorus Prophetarum extremam amplectebatur paupertatem.* Non ait tolerabant, ſed amplectebantur paupertatem, vtique voluntariam, ac vltro ſuſceptam, & ob hanc extremam paupertatem, ait Salianus ad annum mundi 3145. num.5. Salian. & 6. *Eos Monachos agnoſcit, vocátque Hie-* D.Hieron. *ronymus, & Ioannes Ieroſolymitanus paſſim, & Abulenſis.* Diuus Thomas *ad Hebræos* 11.*lect.*8. D.Thom. ad illa verba: *Egentes, Anguſtiati,* loquens de Elia, & Eliſæo, Cardinalis Bellarmin. *lib.*2. Bellarm. *de Monachis, cap.*5. ait: *Habemus inde in eodem teſtamento Veteri Eliam, Eliſæum, & filios Prophetarum ſine vxoribus, & diuitiis in hoc mundo vixiſſe.* Sic & alij multi, & veniamus ad magis particularia.

Mira

58. Mira paupertas in Eliſæo: nam vbi vocatus eſt ab Elia: *Statim relictis bobus encurrit poſt Eliam*, 3. Regum 19. num. 20. Id eſt, omnia ſua reliquit, ac repudiauit. Diuus Ambroſius *lib.1. de Officiis, cap.30.* ait: *Relictis omnibus in diſciplinam ſe propheticam dedit.* Lyranus. *Decreuit repudiatis omnibus adhærere Eliæ.* Valentia 2. 2. *diſput.*10. iam citatus, ait: *Relictis parentibus, & cæteris omnibus ſucceſſit in eremum.* Vocatus Eliſæus ab Elia relinquit omnia ad odorem ſacrorum Apoſtolorum: nam Petrus, & Andræas vocati à Chriſto, *relictis retibus* ſecuti ſunt eum. *Matth.4.num.22.* Abulenſis *ad citatum, cap.19.* Regum, quæſt.23. *Relictis bobus*, &c. *Non curauit amplius arare, nec vacare negotiis ſecularibus, ſed relictis bobus ſecutus eſt eum. Sic enim quando Chriſtus vocabat diſcipulos ſuos, relinquebant omnia, & ſequebantur eum. Sic enim quando Chriſtus vocauit Petrum, & Andream fratres, relictis retibus ſecuti ſunt eum. Sic etiam Iacobus, & Ioannes Zebedæi fratres relinquentes patrem, & nauim vocantem Chriſtum ſecuti ſunt.* Matth.4. Similia habet Cardinalis Hugo.

3.Reg.19. D.Ambr. Lyran. Valentia. Matth.4. Abulenſ. Matth.4. Hugo.

59. Secundò, ait Textus citato loco 19. Tertio Regum num.21. *Tulit par boum, & mactauit illud, & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt, conſurgenſque abiit, & ſecutus eſt Eliam.* Ait Gaſpar Sanchez. Hæc verba maximè Eliſæi commendant alacritatem, in relinquendo ſæculo, & amplectendo religioſo inſtituto ſtrenuum animum, & ſtudium fidele. Ita citatus Auctor Abulenſis *quæſtione 26.* & ait: *Quia Eliſæus tranſibat ad Dominum, omnino volebat renuntiare ſæculo, ita quod nihil relinqueret in illo, quod ad ſe pertineret.* Dedit populo, & comederunt, *ſcilicet dedit cognatis ſuis, & amicis, conuocans eos ad conuiuium, quia tunc recedebat ab eis, & non erat amplius rediturus ad ſtatum illorum. Iſtud exemplum ſecutus eſt Beatus Matthæus, qui à Chriſto vocatus reliquit omnia, quæ habebat, & ipſa die vocationis ſuæ, inuitauit Chriſtum, & diſcipulos, & multos publicanos.* Matth.9. num.10.

3 Reg.21. Sanchez. Abulenſ. Matth.9.

60. Tertiò. Mulier quædam vidua paupercula, cum mortuus eſſet vir eius onuſtus debitis, creditor volebat tollere duos filios viduæ ad ſeruiendum ſibi, tunc mulier valdè oppreſſa recurrit ad Prophetam, vt ei ſubueniat in tanta neceſſitate: *Qui dixit Eliſæus, quid vis vt faciam tibi? Dic mihi, quid habes in domo tua.* 4.Regum 4.num.2. Quam interrogationem fecit Propheta, vt notat Diuus Auguſtinus *lib.2. de Mirabilibus Sacræ Scripturæ, cap.23.* vt per miraculum prouideret mulieri ad ſoluendum debitum, & ita factum eſt, vt ex pauco oleo, quod mulier habebat in domo, & maximè miraculosè, multiplicatum eſt, multa vaſa replerentur, & ita ex multiplicato oleo vendito ſatisfactum eſt creditori, & de reliquo mulier ſibi, & filiis ſuis prouidit; merito tamen Abulenſis *ibi quæſt.7.* quærit, quare Propheta hoc fecit, & ait: *Quia nunquam debet aliquis recurrere ad miraculum, quod eſt opus Dei, niſi quando via humana nihil agere poteſt.* Propheta ob ſuam charitatem volebat ſubuenire mulieri oppreſſæ, ac laboranti, & cum ipſe ob ſuam paupertatem non haberet aliquid temporale, inde ad miraculum confugit, vt prouideat mulieri, vt à debito ſoluatur, & vt à tanta anguſtia, ac moleſtia liberetur.

4.Reg.4. D.Auguſt. Abulenſ.

Quartò. Cum terra magna fame opprimeretur; *Vir quidam venit de Baalſaliſa deferens viro Dei panes primitiarum, viginti panes hordeaceos, & frumentum in pera ſua* Reg.4.c.4. n.42. Homo ille deferebat panes Eliſæo, vt ex eis prouideret ſibi, ac filiis Prophetarum, quorum ipſe Pater erat, & curam agebat; tamen Eliſæus miniſtro ſuo ait: *Da populo vt comedat.* Salianus *hoc ponderans ad annum* 1344. *num.8.* ait: *Acceptum munus Eliſæus in communem impendit vtilitatem; erat enim eis menſa communis, vt religioſis Viris, nec Eliſæus ſibi proprium habere voluit paupertatis ſtudio repugnante.* 61.

4.Reg.4. Salian.

## PAVPERTAS
### *Filiorum Prophetarum.*

Hanc filiorum Prophetarum extremam paupertatem multis nobis indicat Sacra Scriptura: nam cum fames vehementer vrgeret, vt ſuis ſubditis Eliſæus cibum prouideret, mandauit vni eorum ponere ollam grandem, ad eorum alimentum, quia multi erant, vt iam dixi in hac quæſtione ex Abulenſi, Lyrano, & aliis. *Egreſſus eſt vnus in agrum, inuenitque quaſi vitem ſylueſtrem, & collegit ex ea colocynthidas agri, & impleuit pallium ſuum.* 4. Regum 4. num.39. Ad implendum mandatum Eliſæi, egreditur in agrum ad colligendum herbas agreſtes, ex his conſtabat illa olla grandis, vt bene colligitur ex Textu. Sanchez *ibi* ait: *Hoc enim videtur, eo tempore illorum Prophetarum commune pulmentum, id indicat ille, qui egreſſus dicitur in agrum, vt colligeret herbas agreſtes.* Dicitur in agrum, non proprium, ſed omni populo communem; *& impleuit pallium ſuum.* Abulenſis quæſt.59. *Quia Eliſæus iuſſerat repleri ollam grandem*, quia ex illis herbis agreſtibus erat replenda, ex quibus ſicut ex panibus viginti oblatis, vt modo dixi, maximè conſtat eorum extrema paupertas, vt bene notat Theodoretus hic *quæſtione* 19. & inquit. *Quod autem vita Prophetarum, nullas habuerit poſſeſſiones, docet hiſtoria. Nam qui erat eorum primus* (Eliſæus) *nunc quidem eos excepit conuiuio olerum agreſtium: nunc autem panes hordeaceos viginti appoſuit centum viris, eoſque ab aliis oblatos. Eis autem tantam benedictionem impertit, vt & illos centum ſatiaret, & ſupereſſent permulti.* Diuus Hieronymus *epiſtola* 4. *ad Ruſtic.* ait: *Filij Prophetarum, quos Monachos in Veteri Teſtamento legimus ædificabant ſibi caſulas propè fluenta Iordanis, & turbis Vrbium derelictis polenta, & herbis agreſtibus victitabant.* 62.

Abulenſ. Lyran. 4.Reg.4. Sanchez. Abulenſis. Theodor. D.Hieron.

Secundò, Cum filij Prophetarum augerentur magno numero, vt neque in Carmelo, nec aliis locis poſſent commodè habitare, quia præ tanta multitudine anguſtus erat locus, vt notat Vualdenſ. *lib.3. Doctrinal. fidei, artic.1. cap.4.* 63.

Vvaldenſ.

Genebrard. cap.4. Genebrardus *lib.1. Chronolog. ad annum 3272.* facultatem petunt ab Eliſæo, & dicunt: *Ecce locus, in quo habitamus, anguſtus eſt nobis. Eamus vſque ad Iordanem, & tollant ſinguli de ſylua materias ſingulas, vt ædificemus nobis ibi locum ad habitandum*, 4. Regum 6. num.1. & 2. Nota cum Abulenſi, quod ſemper dicunt *Coram te*, id eſt, ſub tua obedientia, ac mandato, & maximè ponderandum, quod ad opus laborioſum ac fatigatione, & ſudore plenum non dicunt, vis vt conuocemus operarios, artifices, vt ligna cædant, aſportent, & componant ad facienda habitacula; ſed ipſi ſe offerunt ad ſeruile miniſterium, vt ligna cædant, aſportent, & cubicula ædificent. *Tollant ſinguli de ſylua materias ſingulas, & ædificemus ibi locum*, quia ob ſuam magnam paupertatem, non habebant aliquid, quod pro mercede poſſent contribuere operariis, & cum opus aliunde eſſet neceſſarium, ipſi ſe accingunt ad illud, & laborem non recuſant. 4.Reg.6.

64. Tertiò. Ad eandem hiſtoriam. Factum eſt autem cum quidam illorum minus cautè ligna cæderet, ferrum cecidit in aquam. Exclamauítque ille, & ait, *Heu, Heu, Domine, hoc etiam mutuo acceperam*, id eſt, accommodatum acceperam. Explicat Abulenſis *4.Regum 6. num.5.* maximè dolet de ferro amiſſo, quia rem alienam amiſerat, nec ob ſuam paupertatem poterat Domino ſuo aliam reddere, nec pecuniam habebat, qua poſſet Domino ſuo ſatisfacere. Cardinalis Hugo ibi ait, *Non ſolum hoc mutuatus ſum, ſed etiam cætera, quæ habeo, & inde non habeo de meo, vnde reſtituam.* Carthuſianus, mutuo acceperam, ait, *quaſi dicat, ſi meum fuiſſet minus curarem, ſed nunc doleo vehementer, cum non habeam, quod pro illo reſtituam. Vnde conſtat, quod pauperes erant diſcipuli illi, & ſimplicibus habitaculis, quæ ipſimet conſtruebant, erant contenti, quo multorum etiam Religioſorum curioſitas ſumptuoſa arguitur.* Similiter Lyranus, Menochius, & alij.

4 Reg.6. Hugo. Carthuſ. Lyran. Menoch.

### *Eliſæus, & multi filij Prophetarum eximia puritate, ac caſtitate floruerunt.*

65. Quod Eliſæus fuiſſet virgo, virginéſque aliqui ex filiis Prophetarum, docent D. Ignatius, D. Hieronymus, Ioan. Ieroſolymit. *iam citatis ſuperiori quæſt. num.45.* Idémque affirmant de Elia, Eliſæo, ac filiis Prophetarum. Bellarminus *lib.2. de Monachis, cap.5.* Suarez *tom.3. de Religione, cap.1. num.6.* Ægidius Camart. *Minimorum inſignis Generalis de rebus Eliæ, cap.6. ſect.8.* Cornelius à Lapide *in 3. Regum cap.19. ad finem.* Claudius Eſpinceus Theologus Pariſienſ. *lib.3. de contin. cap.1. pag.9.* Sicque de Eliſæo habetur in Breuiario Carmelitano approbato à multis Summis Pontificibus in Hymno eius feſtiuitatis die 14. Iunij ad Matutinum.

D Ignat. D. Hieron. Bellarm. Suarez. Ægidius. Cornel. Eſpinceus.

*Eliſæus namque Virgo planè permanens*
*Beatis cœli coæquatur Angelis,*
*Qui prauos carnis motus ſciuit premere,*
*Et mentem puram Chriſto nouit gerere.*

66. Et hoc probatur ex Sacra Scriptura: nam cum miſſo pallio eum ad ſe auocaret, Elias, ait: *Oſculer oro patrem meum, & matrem meam, & ſic ſequar te.* 3. Reg.19. num.10. Antiqua conſuetudo erat apud Hebræos, vt iam dixi oſculo pacis dimittere cognatos, & amicos; inde Eliſæus licentiam poſtulat, vt tali ſigno pacis dimittat patrem, & matrem, & vt rectè notat Abulenſis, ibi quæſt.24: *Ex quo patet, quod non habebat filios, nec vxorem, quia ſi habuiſſet filios, & vxorem diceret, oro te, oſculer filios, & vxorem: nam quilibet naturaliter diligit magis filios, quam patrem, & matrem.* Deinde ait Textus ibi num.21. *Tulit par boum, & mactauit illud, & in aratro boum coxit carnes.* D. Antonius Vlyſſiponenſis, ſeu Paduanus in Dominica 5. poſt Trinit. *Coxit carnes, id eſt, carnales concupiſcentias in contritione cordis decoquere.* Id eſt, illis omnino expeditior factus alacrius curreret poſt Eliam. 3.Reg.19. Abulenſ. D Anton.

67. Quod autem filij Prophetarum eſſent virgines, expreſsè docet D. Hieronymus. Virgines multi filij Prophetarum, Bellarminus, Serarius, Ægidius, Camartus, & alij proximè allegati. Nam hi filij Prophetarum fuerunt edocti ab Elia, & Eliſæo; ergo cum ipſi eſſent virgines, & maximè caſtitatis amatores, in ipſa caſtitate, & puritate eos inſtruxerunt. Secundò, vt infra dicam *quæſt.17.* Ipſa vita Eliæ filiis Prophetarum erat pro regula, ac ſtatuto, vt ibi dicam; ex Ioanne Ieroſolymitano, D. Cyrillo, Conſtantinopolitano, Thoma à Ieſu, & aliis; at qui ipſa vita Eliæ erat in ſumma puritate, ac caſtitate, ergo ipſam obſeruabant filij Prophetarum. Tertiò. Ipſi filij Prophetarum conuentualiter, ac collegialiter viuebant in deſertis locis, vt in Carmelo, Galgalis, ac propè Iordanem, & ideò maximè ſequeſtrati erant à mulieribus, & inde nullus vſus, conſuetudo, ac miniſterium mulierum auditur, ac dicitur apud eos, vt doctiſſimè notat noſter Vvaldenſ. *lib.3. Doctrinalis fidei, art.1. cap.1.* D. Hieron. Bellarm. Ægidius. Ioan. Ieroſ. D. Cyrill. Thomas à Ieſu. Vvalden.

## Qvæstio VIII.

### *Ex factis colliguntur vota obedientiæ, paupertatis, caſtitatis in Elia, ac Eliſæo, & filiis Prophetarum.*

### Svmmarivm.

68 *Elias magnus ſcientia, ac magnis reuelationibus illuſtratus ſciebat vota contenta in Scriptura, & quod multi de populo faciebant vota etiam circa caſtitatem.*

69 *Maximè Deus honoratur per vota, quærere honorem diuinum eſt effectus zelus diuini, qui maximè reſplenduit in Elia, & inde per vota.*

70 *De minori ad maius valet argumentum, vt Chriſtus Dominus. Argumentatur, & ideò ſi vota conceduntur in vulgaribus, ac minoribus, non ſunt neganda in maiori, vtpote Elia.*

71 *In Ioanne Baptiſta ex factis colliguntur vota,*

*vota, ergo etiam in Elia, cum ſit æqualis Ioannis Baptiſta.*

72 *Ex pœna inflicta Ananiæ, & Saphiræ colliguntur vota in primitiua Eccleſia, ergo etiam ex pœna inflicta Giezi in filiis Prophetarum.*

73 *Elias vt ſupremum Religionis caput fecit votum obedientiæ Deo, ac eius miniſtris.*

68. PRimò, ex noſtra tenuitate dicam aliquid, hac quæſtione, ſequentibus rationibus, ex odore, & aliquali veſtigio, ac vmbra excellentiſſimorum virorum, vt dixi *quæſt.5. in fine,* liceat etiam ex factis colligere vota in Elia, Eliſæo, ac filiis Prophetarum. Sic Elias, Eliſæus, ac filij Prophetarum viuebant in magna obedientia, paupertate, & caſtitate, ad quæ illuſtrati fuerunt ab Elia, tanquam a ſupremo Magiſtro, ac Religionis capite. Antecedés patet ex duabus proximis quæſtionibus ſexta, & ſeptima. Cóſequentia probatur. Quia Elias magnis virtutibus erat condecoratus, magniſque donis ſublimatus à Deo, deſignatúſque Apoſtolus in vltimis temporibus; & inſuper erat Vir doctiſſimus, qui legem docebat, & Sacram Scripturam explicabat; vt ex communi Doctorum ſententia dixi *ſupra, reſolutione 1.q.3. num.72.* ergo bene ſciebat, quod Scriptura agebat de votis, & quomodo eſſent obſeruanda, & inſuper bene ſciebat, quod multi fecerunt vota ad maiorem Dei obſequium, ac firmitatem ſuarum actionum, vt fecerunt non ſolum primates in populo, vt Iacob, Dauid, ſed etiam in his, qui erant in mediocri Religione, vt Iephte, Anna Samuelis Mater, Abſalon, Aſa Rex, & multi homines vulgares de populo, vt totum explicaui hac *Reſol.q.1.* quod totum hoc optime ſciebat Elias: quomodo ergo negandum, quod etiam Elias, vt homines vulgares de populo ad maius Dei obſequium, ac gloriam, ſuas virtutes votis firmaret; maxime cum Elias in Horeb fuiſſet illuſtratus donis Spiritus ſancti, vt docent D. Gregorius Magnus, & ibi viderit Deum, quantum fas eſt homini, vt tenet D.Baſilius, vt dixi *ſupra, Reſolutione 1. quæſt.3. num.70.* Inſuper illuminatus fuit Elias reuelationibus myſteriorum B. Virginis Mariæ, Incarnationis Diuini Verbi, & vitæ, paſſionis, ac mortis, & Reſurrectionis, ac Aſcenſionis Chriſti Domini, vt docent D.Auguſtinus, D.Gregorius, D.Bernardus, D.Proſper, quos dedi *Reſolut.1.quæſt.3.* quomodo ergo dici poteſt, quod homo tanta ſcientia, intelligentia, ac cognitione ſupernaturali, non caperet, intelligeret, ac faceret id, quod homines vulgares de populo capiebant intelligebant, & faciebant. Maximè cum dicat Suar.tom.4.de Relig.lib.3.cap.1.n.2. *Quod ritus viuendi, ſeu conſecrandi aliquid per votum Deo, de iure naturæ eſt, maxime ſuppoſita fide.* Vt iam dixi in hac *Reſolut. q.1.num.4.* ergo Elias cum eſſet Vir doctiſſimus tantis diuinis illuminationibus illuſtratus, non poterat hoc ius naturæ ignorare, vt illud adimpleret, ac faceret, maxime cum videret, quod in Nazaræis, ac aliis dabatur caſtitatis votum, & etiam in mulieribus, vt dixi *ſuprà, q.2.*

D.Gregor. D.Baſil. D.Auguſt. D.Gregor. D.Bern. D.Proſper. Suar.

69. Hunc meum diſcurſum multis comprobo, ac confirmo. Primò. Quærere, ac procurare gloriam, & honorem Dei omni modo poſſibili eſt actus zeli diuini, atqui magis honoratur, ac glorificatur Deus per noſtros actus voto firmatos, quam ſine illo; ergo cum in Elia maximè reſplendeſceret zelus honoris diuini, eius virtutes, quibus Deum honorabat, fuerunt voto firmatæ. Maior eſt D.Thomæ 1.2.q.28.*art.4.* & *de veritate, q.26.art.4.circa finem;* quia vt ait zelus diuinus pro poſſe, ac totis viribus intendit gloriam, & honorem Dei. Minor eſt D.Auguſtini *l.b.17.de Ciuit.Dei, cap.4.* & D.Thomæ *2.2.q.88.art.4.ad 3.* qui ideo dicunt Apoſtolos feciſſe vota, quia hoc maxime ſpectat ad eorum perfectionem, & maximè ad gloriam, & honorem Dei, quam ipſi ſuper omnia intendebant; & & ideo ſtatus religioſus ex votis firmatus, quia ab illo non valet homo reſilire. Conſequentia eſt valdè nota, cum Elias multum celebratus ſit in Scriptura, ac Sanctis Patribus in feruentiſſimo zelo honoris diuini, ergo pro poſſe ac totis viribus intendit ſuis virtutibus, non ſolum ſimplicibus, ſed etiam voto firmatis, vt cum illis magis honoretur, ac glorificetur Deus.

D.Thom. D.Auguſt.

Confirmo ſecundò, de minori ad maius valet argumentum, quod conceditur minoribus, non eſt negandum maioribus, hoc argumento vtitur Chriſtus Dominus ad confundendam perfidiam Iudaicam, quia ipſi nolebant credere, nec eius ſermonibus auſcultari, & ait: *Viri Niniuitæ ſurgent in iudicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ. Et ecce pluſquam Ionas hic. Regina Auſtri ſurget in iudicio cum generatione iſta, & condemnabit eam, quia venit à finibus terræ audire ſapientiam Salomonis. Et ecce pluſquam Salomon hic.* Matth.12. num.41. & 42. Nam vt docent D. Chryſoſt. D.Hieronymus, D.Baſilius, & alij multi, quos adduxi *tom.3. in Euangel. cap.24. quæſt.16.17. & 18.* Qui explicant, quomodo Chriſtus Dominus faciat argumentum, de minori ad maius, quod nempe Iudæi maxime condemnandi ſunt, non verbis, ſed factis, vt explicant Euthymius, Theophylactus, à Niniuitis, & Regina Auſtri, quia illi crediderunt Ionæ prædicanti, hæc verò Salomoni dicenti, & tamen ipſi noluerunt credere vnigenito filio Dei Chriſto Ieſu, qui incomparabiliter multo maior eſt Iona, ac Salomone, inde merito arguendi, qui fidem datam minoribus; maiori negant; inde etiam proportione ſeruata meritò arguendi ſunt, qui vota communibus, ac vulgaribus hominibus concedunt, & ea tamen præclariſſimo, ac illuſtriſſimo Viro Eliæ denegant. 70.

Matth 12. D.Chryſ. D Hieron. D Baſil. Euthym. Theoph.

Confirmo tertiò, quia communiter ſupra citati Auctores q.5. & alij colligunt tria vota in Ioanne Baptiſta, quia ipſe perpetuam vitam duxit in cœlibatu, cum extrema paupertate. *Ipſe autem Ioannes habebat veſtimentum de pilis Camelorum, & Zonam pelliceam circa lumbos. Eſca eius erat locuſtæ, & mel ſylueſtre.* Matt.3. num.4. & inde eius virginitatem colligunt. Et tamen grauiſſimi Patres tenent, quod Ioannes Baptiſta non erat maior Elia, ſed illi æqualis, cui videtur fauere illud Angeli Gabrielis. *Præcedet ante illum in ſpiritu, & virtute Eliæ.* Luc.1. numero 17. Diuus Auguſtinus in quæſtionibus Veteris Teſtamenti, quæſt.16 *Nemo inter natos mulierum ſurrexit maior Ioanne Baptiſta. Non dixit maior omnibus eſt, ſed nemo* illo 71.

Matth.3. Luc.1. D.Auguſt.

*illo maior eſt, hoc eſt æqualem habet, maiorem non habet. Helias par illi eſt, nullo vſque minor.* D. Paſchaſius lib. 6. in Matth. *Inter natos mulierum non ſurrexit. Quæritur, ait an Ioannes maior ſit Elia?* Reſpondet, non eum prætulit, ſed exæquauit Ioanni. Idem docet D. Hieron. *in cap.* 11. Matth. ad illa verba, *Inter natos mulierum*, ergo ſi ex factis colliguntur vota in Ioanne, cur non etiam in Elia, cum illi ſit æqualis?

D. Paſchaſ. — D. Hieron.

72. Confirmatur 4. ex his, quæ docent M. Fr. Franciſcus à S. Maria in ſua Apologia, & M. Fr. Antonius ac Spiritu ſancto. *tract. de Principatu Eliæ num.* 58. ex grauiſſima pœna, qua Giezi punitus eſt ab Eliſæo 4 *Reg.* 5. *n.* 27. Nam ex eo Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 17. Lorinus & Cornelius *ad cap.* 5. *Actorum* colligunt fuiſſe votum paupertatis, in primitiua Eccleſia, quia Anania, & vxor eius Saphira *Grauiſſima pœna & modo miraculoſo puniti ſunt, eo quod de pretio agri, quem vendiderant, clam ſibi reſeruarunt.* Sed etiam Giezi punitus fuit grauiſſima, ac rigida pœna lepræ per totam vitam, quæ morti æquiualebat, & modo miraculoſo ob pecuniam, & veſtem ſibi à Naaman datam, & clam abſconditam: ergo ſicut illa pœna inflicta Ananiæ, & Saphiræ in primitiua Eccleſia arguebat votum paupertatis: ita & hæc pœna Giezi in lege antiqua. Conſequentia eſt bona; quia ſicut occultatio pretij in Anania, & Saphira non erat peccatum, ſublato voto, quia erat diſpoſitio de re propria, ſed tantum quoddam mendacium; ita receptio, & occultatio pecuniæ à Giezi non erat peccatum, ſublato voto paupertatis, cum illã libere donaret Naaman; & Giezi petierat illã nomine Eliſæi, non ob datam ſalutem, ſed ob impoſitum mendacium, quia aduenerunt duo filij Prophetarum de monte 4. *Reg.* 5. *num.* 22. quod non videbatur dignum tanta pœna, cum ille non peteret pecuniam ob ſanitatem datam.

Fr. Franciſ. — Fr. Anton. — 4. Reg. 5. — Suar. — Lorinus. — 4. Reg. 5.

73. Ex dictis bene conſtat, quod cum alij inferiores in virtute, ac religione ſuas virtutes votis firmauerint, etiam hoc fecit Helias, & ſtabiliuit ſuam paupertatem, virginitatem, ac obedientiam cum voto; vt ſupremum Religionis caput, promittens Deo, eiuſque miniſtris obedientiam, vt fecerunt multi ſancti, & ego agnoui virum valde probum, qui quotidie dum Miſſam celebrabat, faciebat votum obediendi Deo in omnibus, & nunquam peccandi mortaliter.

## QVÆSTIO IX.

### *Ex aliis fundamentis probantur vota Obedientiæ, paupertatis, ac Caſtitatis in Elia, Eliſæo, ac filiis Prophetarum.*

SVMMARIVM.

74 *Tres rationes iam à me datæ de hac re.*
75 *Probo concluſionem ex Patribus arguentibus contra hæreticos.*
76 *Proponitur, ac refellitur debilis reſponſio aduerſariorum, & n.* 77.
78 *Secunda reſponſio etiam refellitur.*
79 *Ponitur ſecundum argumentum ex Martyrij nobilitate.*
80 *Refellitur reſponſio aduerſariorum.*
81 *Ponitur tertium argumentum, ex firmitate ſtatus Religioſi, qui ad ſui perdurationem requirit votum.*
82 *Ponitur quartum argumentum, ex Eliæ, ac Eliſæi perſeuerantia in Dei ſequela, & obedientia per totam vitam.*

PRo hac veritate confirmanda iam ſuperiori *Reſolut.* 2. *q.* 4. poſui duo fundamenta, vnum deſumptum ex verbis Beatiſſimæ Virginis Mariæ in reuelatione facta B. Petro Thomæ; alterum ex diplomatibus Romanorum Pontificum pro confirmanda Religione in ſtatu Religionis cum tribus votis, ac obedientia Priori Generali, in quibus tantum Auctorem, ac fundatorem Religionis agnoſcunt Eliam, à quo dicunt nos habere ſucceſſionem, quod intelligendum eſt de eo ſtatu, in quo confirmant Religionem, & præter fundamentum aliud datum ſuperiori quæſt. alia nunc appono. 74.

Primò. Quia communiter ſancti Patres D. Gregorius. Nazianzenus, *Oratione aduerſus Arrianos.* D. Hieronymus *epiſtola ad Paulinum.* D. Auguſtinus *ſerm.* 39. *ad Eremitas*, Caſſianus eiuſdem ſæculi antiquiſſimus Auctor. *lib.* 1. *de Inſtitut. Monach. cap.* 2. D. Chryſoſtomus *lib.* 3. *contra vituperatores vitæ monaſticæ tom.* 5 D Nilus *lib. de Monaſticis.* D. Iſidorus Hiſpalen *lib.* 1. *de offic. cap.* 15. D Epiphanius *Hæreſi* 58. Noſter inſignis Vualdenſ. *lib.* 5. *de Sacramentalibus cap.* 89. & *lib* 3. *Doctrinalis fidei art.* 2. *cap.* 13. & Tres Cardinales Petrus Damian. *tom.* 3. *Opuſculor. opuſcul.* 15. *cap.* 2. Caietan. *contra errores Lutheri*; *in Additionibus* Bellarm. *lib.* 2. *de Monachis cap.* 5. & 19. & alij multi argumentantes contra detractatores, ac vituperatores vitæ monaſticæ, opponunt Eliam, ac Eliſæum, ergo in iſtis ſanctis Prophetis cognoſcunt ſtatum, & modum religioſum, non ea perfectione, ac excellentia, qui eſt in Eccleſia Catholica modò. 75.

D. Gregor. — D. Hieron. — D. Auguſt. — D. Chryſoſt. — D Nilus. — D Iſidor. — D Epiph. — Vvalden. — Damian. — Caietan. — Bellarm.

Reſpondebunt fortaſſe Aduerſarij, quod ſancti Patres, ac Doctores loquuntur late in ſenſu improprio, prout Elias, & Eliſæus viuebant in Cœlibatu cum vita eremitica, & ſolitaria, ac proinde in ſtatu quodam figuratiuo monachatus. 76.

Sed contra. Primò; ſancti Patres argumentantes contra Hereticos, non opponunt contra eos id, quod ipſi approbant, laudant, ac tenent; ſed id, quod ipſi damnant, reprobant, ac condemnant. Atqui hæretici laudant, & approbant vitam in cœlibatu, ac in ſolitudine, & receſſu cum aſperitate, & damnant ſtatum religioſum cum votis; ergo cum opponunt contra hæreticos Eliam, & Eliſæum non ſolum agnoſcunt in eis vitam ſolitariam, ſed etiam ſtatum religioſum cum votis. Maior, & conſequentia ex dictis patent; minor, in qua eſt tota vis argumenti, quod ſcilicet hæretici approbant vitam in cœlibatu, ac ſolitudine. Elizabet Regina Angeliæ caput omnium hæreticorum ſolebat dicere, quod plus gloria 77.

gloriabatur de ſua virginitate, quam de corona regni; & apud hæreticos ſunt multi, qui appellantur rigidi Caluiniſtæ, rigidi proteſtantes, vt mihi certum fecerunt grauiſſimæ perſonæ ex partibus hæreticorum aduenientes, & etiam magiſtri Collegij Anglorum Hibernorum, qui ſunt in hac ciuitate; & hi auſteri, ſolitarij etiam dantur apud Mauros, quos ipſi vulgo appellant *Marabecos*, ergo ſancti Patres, ac Doctores Eccleſiaſtici non opponunt contra hæreticos, hos ſuos ſolitarios, ſed veros religioſos, cum illos admittant, hos negent.

78. Secundò contra aduerſariorum reſponſionem, ſi dederint, ſic arguo, nullo modo fieri poteſt, vt Patres, ac Doctores Catholici, argumentantes contra hæreticos apponant contra eos monachatum improprium, & figuratiuum, quia maximè Auctores Catholici impugnant, & damnant hæreticos, qui ad ſeminandos ſuos errores in ſenſu improprio, & figuratiuo, interpretantur Sacram ſcripturam, vt ſiniſtre, ac maligne faciunt ad verba Conſecrationis. *Hoc eſt corpus meum, Hic eſt calix ſanguinis mei.* Inde tamen peruerſa, & iniqua falſitas hæreticorum confunditur, ac conuincitur, *vt dixi tom.5. in Euangelia lib.7.cap.7.quæſt.21.num.149.* quia ſi verba Sacræ ſcripturæ accipienda ſint per figuram, & tropum, tota veritas ſcripturæ periit, ac corruit, & ſic dicitur per tropum, ac figuram mundum fuiſſe creatum à Deo, Noë fabricaſſe Arcam; ſi ergo contra hæreticos grauiter, & fortiter inſurgunt Doctores Catholici ad veritatem fidei tuendam, affirmantes ſcripturam; non improprio, ac figuratiuo, ſed in proprio, ac legitimo ſenſu eſſe explanandam, quomodo fieri poteſt, quod ipſimet Catholici argumentantes contra hæreticos opponant aduerſus eos rem impropriam, & figuratiuam, ergo opponunt ſtatum verum, & proprium.

79. Probatur ſecundo noſtra reſolutio; ſi aliquid obſtaret, ob quam rem daretur ſtatus monachalis in lege antiqua, cum voto caſtitatis, eſſet imperfectio ipſius legis; atqui martyrium multo excellentius, & perfectius eſt, quam votum caſtitatis: ergo ſi illud dabatur in illa lege, hoc nempe votum cum ſit minus, non repugnat. Maior eſt totum fundamentum aduerſariorum; minor vero, quod martyrium nempe ſit perfectius, probatur ex verbis Chriſti D.Ioan.15.n.13. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Inter omnes virtutes regina eſt charitas; *Maior autem eorum eſt charitas*, ait Paulus, quod autem in lege veteri daretur martyrium eſt manifeſtum, ait D. Stephanus Actorum 7.num.51. *Quem Prophetarum non ſunt perſecuti patres veſtri: & occiderunt eos, qui prænuntiabant de aduentu iuſti.* Et patet in Machabæis, & multis aliis, ergo ſi martyrium non repugnabat, quod eſt perfectius, nec ſtatus monachalis, nec votum, cum ſit minus.

Ioan. 15.

Actor.7.

80. Mihi dictum fuit, cum in publicis concluſionibus opponerem hoc argumentum, quod verum eſt martyrium nobilius, & excellentius eſſe ſtatu religioſo, ac caſtitatis voto, iuxta Chriſti D. doctrinam, tamen per reſpectum ad illam legem antiquam maximè repugnare caſtitatis votum ob affectum, quem homines illius temporis habebant ad generationem naturalem, vt fierent Chriſti parentes. Sed contra: cum generatione naturali magis repugnat martyrium, quam votum caſtitis, nam cum martyrium ſecum inuoluat mortem, ipſo interueniente viribus naturæ non poteſt dari generatio, quæ optime dari poteſt interueniente voto licite, vel illicite interpoſita diſpenſatione.

81. Dicunt ſecundo. Quod illi viri ſuſtinuerunt tormenta, quia ad hoc tenebabantur ex lege naturali, ac diuina pro fidei confeſſione, quæ obligatio non datur quoad votum. Sed contra. Licet ex lege diuina, ac naturali obligarentur homine, pro fidei confeſſione pati omnia tormenta, tamen ne in cruciatibus deficerent vt multi defecerunt, neceſſaria fuit illis gratia, ex qua talis patientia, ac fortitudo manauit; ſicut & eodem modo, licet homines aſtringantur ex lege diuina, ac naturali, ad vincendas carnis concupiſcentias, tamen ad eas ſuperandas neceſſaria eſt diuina gratia, nam vt ait Iacobus Apoſtol. 1.n.17. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, deſurſum eſt deſcendere à Patre luminum.* Ad argumentum in forma. Reſpondeo. Quod illi magni viri ſuportauerunt duriſſimos Martyrij cruciatus & in illis pro Deo vitam profuderunt, non ex aliqua virtute naturali, ſed ex Dei gratia. Si ergo Deus illis Patribus antiquis tantam dedit gratiam, ac fortitudinem ad patienter ſuſtinendam martyrij acerbitatem, & cum tanta generoſitate, vt alios etiam ad martyrium exhortarentur, vt de Matre Machabæorum, ac etiam de ipſis pueris inter ſe ſcribitur. 2. *Machab cap.7.num.5.* & 21. & cum tanta alacritate, vt ſuos carnifices antecederent, vt habetur de Eleazaro, *qui voluntarie præibat.* cap.6. num.19. quod non ex præcepto, ſed ex charitatis feruore proueniebat, & hoc cum Martyrio, eſt quid maximum, & excellentiſſimum. Cur ergo negandum, quod Deus etiam dediſſet illis Patribus gratiam, vt virtutes ſuas voto firmarent, quod eſt quid minus, & inferius.

Iacob. 1.

2.Machab.7. & 6.

Confirmatur tota hæc doctrina. Optimus prouiſor, intendens finem, etiam intendit media proportionata ad talem finem, ſed Deus illis patribus Antiquis intendit, & diſpoſuit dare gloriam, ergo etiam intendit, & diſpoſuit dare illis media proportionata, qualia ſunt vota paupertatis, ac caſtitatis: & quid mirum, quod talia media illis dederit, cum multo maiora illis conceſſerit, vtpote chariſmatá Spiritus Sancti, & vt omne periculum pro Deo contempſerint, vt Reges in faciem arguerent, eiſque duram mortem denuntiarent vt Elias & Samuel; & Moyſes negauit ſe eſſe *Filium filiæ Pharaonis maiores diuitias æſtimans theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti.* Hebræ.11.num.25. Hæc tamen omnia Deus ampliori, & largiori manu Deus dedit in lege gratiæ, de quibus omnibus latius infrà *quæſt.* 12.

Hebræ. 11.

82. Tertiò probatur noſtra ſententia, quia vt docet D.Thomas 2.2.*quæſt.*88. *art.*11. *& latius quæſt.*186.*art.*6.*ad* 1. *Immobilitas ſequelæ Chriſti firmatur per votum, & ideo votum requiritur*

D.Thom. Caietan. Soto. Leſſius. Sanchez. Suarez. *tur ad perfectionē religionis.* Sequuntur Caietan. Soto, *lib.* 3. *de iuſtitia quæſt.*5. *art* 1. Leſſius *lib.*2. *cap.*41. *num.*1. Sanchez *lib.*5. *Decalog. cap.*1.*num.*8. Suar. *tom.*3. *de Relig. lib.*2. *cap.*3. *num.*5. & alij multi apud ipſos, & Canoniſtæ ad cap. cum ad monaſterium de ſtatu monachor. & ex titulo de Regularibus cap. viduam, cap. ſignificatum, & cap. Porrectum, quod ad firmitatem ſtatus religioſi, requiritur vt ſit votis ſtabilitus, cum enim humana conditio ſit valdè fluctuans, & inconſtans, & facile mutetur, vt perſiſtat, requirit voti ligamen, & vinculum. Atqui congregatio filiorum Prophetarum in lege veteri per annos 930. ab Helia vſque ad Chriſtum perdurauit, ergo in tali lege ad illius ſtatus conſeruationem, ac perdurationem vota requirebantur. Probatur hæc conſequentia, quia vinculum, ac ligamen votorum exigitur ad immobilitatem ſtatus religioſi; atqui illa congregatio filiorum Prophetarum habuit conſiſtentiam, & permanentiam ab Helia vſque ad Chriſtum, vt tradunt Ioſephus Antiochenus, Euſebius Cæſarienſis, & alij iam citati. Ioſephus. Euſebius. *Reſolut.*2. *q.*1. *num.*13.*&* 14. & inſuper nobis declarat Sacra congregatio eminentiſſimorum Cardinalium in 4. lectione feſtiuitatis commemorationis B. Virg. Mariæ 16. Iulij; vbi dicitur, *viri plurimi, qui veſtigiis ſanctorum Prophetarum Eliæ, ac Eliſæi inſtiterant, Euangelicam fidem confeſtim amplexati ſunt.* Ergo in illo ſtatu fuit aliqua votorum firmitas. Confirmatur, quia in lege Euangelica, vbi gratia, auxilia, & motiua excitantia ad bonum ſunt in magna, & larga abundantia ad immobilitatem cum poteſtate clauium, requiruntur vota, quanto magis in illa lege antiqua, vbi non erat tanta affluentia gratiarum, & poteſtas clauium, & natura valdè infirma.

82. Quarto probatur noſtra ſententia, quia Elias, & Eliſæus per totam ſuam vitam firmiter perſeuerarunt abſque eo, quod in aliquo minimo diſcreparent, ac diſcederent à Dei obſequio, ac eius obedientia, viuendo in ſumma paupertate, ac caſtitate, ergo interueniente votorum vinculo. Antecedens patet ex *quæſt.*6. *&* 7. conſequentia eſt D. Thomæ D.Thom. 2. 2. *quæſt.*186. *art.*6. *ad* 2. vbi ait, *Non aliter poteſt homo totam vitam ſuam Deo exhibere, niſi per voti obligationem.* Cum enim ipſa perſeuerantia ſit in ſe multum repugnante humano appetitui, exacta obedientia cum abnegatione propriæ voluntatis, cum rigida, ac extrema paupertate, cum integra caſtitatis puritate refrænante omnes appetitus, non poteſt perdurare, niſi aſtringatur voti vinculo, vt recte explicat Suarez Suarez. *tom.*3. *de Relig. lib.*2. *cap.*3. *num.*2. *Cum hoc ſit de re valdè difficili, & de ſe non neceſſaria, ſed voluntaria, niſi aliquo morali vinculo, firmata ſit, facile fluctuabitur.* Ergo cum in Elia, ac Eliſæo non fluctuauit, ſed firmiter perſeuerauit, morali votorum vinculo extitit ſtabilita. Confirmatur, quia vt docet Cardinalis Bellarm. Bellarm. *lib.*2. *de Monachis cap.*21. vbi ait. *Perfecta ſequela Domini, quæ in abnegatione ſui ipſius, id eſt in perfecta obedientia conſiſtit, neceſſario inuoluit votum, quo quis ita ſe ipſum abnegat, vt non poſſit retrocedere: non enim perfecta eſt abnegatio ſui obedire alteri ad tempus.* Cum ergo Elias fuerit in tot, & tantis mandatis exequendis cum exactiſſima obedientia, cum ſumma ſui abnegatione, vt ſuo altiſſimo zelo nihil aliud quæreret, niſi gloriam, & contempto omni ſuo periculo, reges argueret, eiſque mortis ſententiam denuntiaret, tam perfecta ergo ſequela cum voti vinculo firmata eſt. Hanc rationem apponunt M. Franciſcus à S. Maria in Apologia, & M. Fr. Antonius ab Spiritu ſancto, de Primatu Eliæ, *num.*37.

---

## QVÆSTIO X.

### *Stabilitur noſtra ſententia auctoritate Sanctorum Patrum, ac grauiſſimorum Doctorum.*

### SVMMARIVM.

83 *Iuxta Chriſti Doctrinam explicatur quid ſit Eunuchus propter regnum cœlorum.*

84 *Pro noſtra ſententiâ quadraginta duo Auctores.*

85 *Et quamuis multi ex his Auctoribus ſint ex noſtris, eorum auctoritas magna eſt.*

IN primis apponamus Patres, qui Eliam, & Eliſæum appellant Eunuchos, hoc eſt viros 83. caſtos cum voto. Iuxta illud Chriſti D. Matth. Matth. 19. 19. num.12. *Sunt Eunuchi, qui de vtero matris ſic nati ſunt, & ſunt Eunuchi, qui facti ſunt ab hominibus, & ſunt Eunuchi, qui ſe ipſos caſtrauerunt, propter regnum cœlorum.* Tria genera Eunuchorum proponit Dominus, vt late explicaui *tom.*6. *ad cap.*19. *Matth. quæſt.*11. ſunt Eunuchi ex vtero matris, vt pote valdè frigidi, & inepti ad generandum. Secundo ſunt alij facti ab hominibus arte, & inſtrumento. Tertio ſunt alij, qui præclariſſimo caſtitatis voto ſe Deo conſecrant, quia vt pulchre ex D. Epiphanio, D. Irenæo, D. Auguſtino; D. Fulgentio tenet Bellarm. *lib.*2. *de Monachis cap.*23. dicens: *Ipſa enim Eunuchorum appellatio perſpicue indicat votum, non enim eſt Eunuchus, qui ſolum continet, ſed qui non poteſt non continere.* D. Epiphan. D. Auguſt. D. Fulgent. Bellarm. Et etiam ex eiſdem Patribus cum D. Chryſoſtomo, D. Anſelmo, D. Ambroſio, D. Thom. idem docet Suar. D. Chryſoſt. D. Anſelm. D. Ambr. D. Thom. Suar. *tom.*3. *de Relig. cap.*1. *num.*16. 17. ac proinde ille dicitur ſpiritualiter Eunuchus, qui ex voto eſt impotens ad generandum. Hoc poſito præpono Patres, qui Eliam, & Heliſæum dicunt, & appellant Eunuchos. 84.

D. Epiphanius hæreſi 63. ait, *Elias, & Eliſæus, & Ioannes, qui per magnam hanc formam, imitatores Angelorum, recte ſecundum Euangelicam Domini ordinationem ſe ipſos propter regnum Dei caſtrauerunt.*

Tertullianus lib. de Monogamia cap.8. ait, agens de Transfiguratione Chriſti, ait: *Moyſem, & Eliam ſecum maluit alterum monogamum, alterum Spadonem.* Explicat eius Scholiaſtes Pamelius; *Eliam Spadonem caſtum cum voto.*

D. Anaſtaſius Sinaita *tom.*6. in Bibliotheca in ſuis quæſtionibus ſcripturæ ſacræ *q.*66. ait:

ait: *Eunuchi, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum, hi ſunt præclari Apoſtoli, atque deinceps fuerunt virgines, & eunuchi: Ioannes quidem, & Iacobus filij Zebedæi, & poſt illos, quot milla monaſticam vitam agentia, ſicut Elias, & Daniel in veteri Teſtamento.*

D. Ephrem Syrus, quem citat, ac ſequitur Salianus *tom.*4. Annalium anno 3123. *n.* 21. & ait: *Sanctus Ephren Syrus, Eliam, & Eliſæum, & Ioannem, & Apoſtolum Paulum in eorum numero recenſet, qui ſe caſtrauerunt propter regnum Dei.*

D. Amandus de laudibus B. Virginis c. 11. referens *Eunuchos propter regnum cælorum numerat Ioannem, Eliam, & Eliſæum.*

D. Hieronymus epiſtola 18. quæ eſt ad Lucinam ait. *Eliſæus boues, & iuga prioris operis vertit in vota.* Quæ verba magis explicant.

Cardinalis Hugo in cap. 9. Luc. ait: *Eliſæus in aratro coxit carnes, mactauit boues, ideſt Religionis fecit votum.* Eliſæus concremato aratro boum carnes coxit, vt dimiſſis omnibus ſuis promptius, ac expeditius ex obedientia ſequatur Eliam; & in aratro coquens carnes ex paupertatis voto dimittit omnia, & hoc cum perfecta charitate. Carnes dedit populo tanquam expendens omnia ſua in eleemoſinas pauperum. 3 *Reg.* 19. *num.* 21. & coxit carnes. D. Antonius Vlyſipponenſis ſerm. in Dominica 5. poſt Trinitatem, coxit carnes, ideſt carnales concupiſcentias in contritione cordis. Ex caſtitatis voto tanquam omnes ſuos appetitus conſumpſit.

Concilium ſenonenſe in Decreto 9. *De votis monaſticis*, vbi expreſſe agnoſcit vota ſcilicet obedientiæ, & paupertatis in Rechabitis, qui erant ſoboles filiorum Prophetarum, vt dixi *ſuprà, quæſt.* 3.

Ioſephus de Bello Iudaico, Philo Hebræus Cedrenus, qui tria vota ſcribunt in Eſſenis, qui erant ex filiis Prophetarum, vt dixi *ſuprà, quæſt.* 4.

Ioannes Ieroſolymitanus *lib. de Inſtitut.* Monachorum per totum, ac præcipuè *cap.* 9. & 10. *cap.* 19. & 21.

Noſter Doctiſſimus Vvalden. lib de Sacramentalibus de B. Virgine ait, *Quæ virgo Fœmina prima Propheta ſcilicet Eliæ in virginitatis perpetuo voto ſucceſſit.* Intellige quo ad tempus, nam in ratione cauſæ exemplaris præceſſit virgo ſanctiſſima.

Trithemius de laudibus Carmelitarum c. 2 *Fratres autem Carmelitæ ſancti Principis Eliæ exemplo inſtructi ad perpetuam caſtitatem voto Religionis ſe obligant.*

Ludouicus Clitoueus *tom.* 2. *homil.* 2. ait. *Virginitatis perpetuò ſeruandæ votum ab Elia originem habet.*

Rupertus Arborienſis de cœlibatu *fol. mihi* 5. ait. *Etiam in Cathalogo eorum, qui virginitatem vouerunt, Elias, & Eliſæus ſcribendi ſunt.*

Illuſtriſſimus Dominus Ioannes Suarez Epiſcopus Conimbricenſis in *Matth. cap.* 2. *tit.* 1. vbi introducit ſanctiſſimam Virginem Angelo nuntianti reſpondentem. *Et ſi ſim deſponſata, votum habeo virginitatis, habebat enim exemplum in Elia, & Eliſæo.* Et ſubdit, *Licebat igitur, prout ex præcedentibus liquet, vota emittere, & caſtitatem ſeruare, quod ſemper laudabile fuit.*

Mag. Ioannes Carthagena *tom.* 4. *lib.* 2. *obiectione* 7. ait: *Elias tria vota ſubſtantialia Religionis emiſit.*

Thomas Ferrarius ex Societate Ieſus in hiſtoria Imaginis del monte de la Guarda *cap.* 1. ait, *Elias ad honorem B. Virginis emiſit votum in Carmelo virginitatis perpetuæ.*

Ægidius Camartus Digniſſimus Generalis Minimorum de rebus Eliæ *cap.* 6. *ſect.* 8. ait, *Elias omnium Monachorum Parens fuit, qui tria eſſentialia vota Religionis primus ipſe opere impleuit.*

Doctiſſimus Salianus tom. 4. Annalium ad annum 3139. *num.* 12. ait, *Eliam tanquam è Cathedra Moyſis loquentem audiatis, & in eius manibus vota veſtra offeretis.*

Onufrius Saltus Valentius in vita S. Onufrij Regis *cap.* 18. vbi ait, *Fraile de fue Elias, yel primero, que entre los hombres hizo voto de caſtidad.*

*Inſignis mag.* Suar *tom.* 3. *de relig. lib.* 3. *c.* 1. *num.* 2. ait: *Ante legem nouam in vſu fuiſſe tria vota in quibus ſubſtantia religioſi ſtatus conſiſtit veriſimile videtur. Et quamuis ipſe contrariam teneat ſententiam, hanc noſtram tamen dicit veriſimilem.*

Ioſephus Siguenda *lib.* 2. *Diſcur.* 2. *de la Caſtidad*, ait, *De los hijos de los Prophetas, que en la eſcuola de Elias, è Eliſeo, viuian, ſin mugeres, ſin haziendas, donde tan claramente eſtan calificados los tres votos.*

Valderrama in Theatro *Religioſ. ſerm.* de *ſancto Propheta Elia.* vbi ait, *Pero ſin duda Elias fue el primero, que gardò virginidad, el la enſeño à guardar en el Teſtamento viejo à ſus Religioſos.*

Ludouicus Tena in ſermone S. Thereſiæ Madriti anno 1615. vbi ſic ait, *La ſagrada Religion del Carmen tiene ſu principio en Elias, que fue el primer hombre, que voto Caſtidad.*

M Fr. Ioannes Saguenſis lib. de virtutibus Moralibus *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 7. *Præclarum de hac re habemus documentum, & maximè in Elia, ac Eliſæo, qui tribus votis Religionis ſe Deo conſecrauerunt.*

Petrus de Ribera in ſermone S. Thereſiæ Matriti anno 1627. vbi ait, *Elias fue el primero de los mortales, que en carne humana ſe conſagrò à Dios ſpontanea, y voluntaria mente en perpetua virginidad.*

### *Ex noſtris Auctoribus.*

Paleonidorus, Auctor antiquus, & magnæ auctoritatis *lib.* 1. *de origine Ordinis Carmelitarum cap.* 1. vbi ait, *Elias Propheta ſacrum Carmelitarum ordinem tribus ſpiritualibus punctis, voluntaria paupertate, obedientia, & caſtitate inſtituit.*

Inſignis Mag. Petrus Cornejus in Regia Salmanticenſi Academia publicus Cathedraticus in concluſionibus habitis Romæ anno 1613. *in concluſ.* 12. ait, *Forma monaſticæ diſciplinæ, ſub obſeruantia trium votorum, ab Elia primordialiter emanauit.*

Didacus Coria *in Chron. Carmel. lib.* 1. *c.* 7.

Petrus Sarracenus *in Monologio Carmel. in vita S. Eliæ.*

Ioannes Molina *lib. de Inſtitutione Carmelitarum cap.* 1.

M. Petrus

M. Petrus Munoz in Propugnaculo Eliæ *lib.2.tit.1. cap.2. art.5. num.4.*

Thomas à Ieſu vir inſignis Religionis, ac virtutis *lib.de antiquitate Ordinis,ac ſuper Regulam Carmel.1.part. cap.2.§.4.*

*Thomas Aquinas de Patriarchatu Eliæ p.3. ſect.3.*

Franciſcus à ſancta Maria in Hiſtoria Prophetica, ac in Apologia de hac re.

Petrus Vvaſtelius *lib.1,Vindiciarum ſect.5. art.13.*

M. Lezana *tom.1. Annal. in apparatu c.4. num.10.*

Daniel à Virg. Maria, vir magnus in vinea Carmeli in Appendice *fol.705. à n.226.*

Ioannes de la Plata.

Doctiſſimus P. Franciſcus Bonæ ſpei, cuius ſapientiam eius opera prædicant, *de Concept. Virgin. Diſp.3. per totam.*

Mag. M. Fr. Antonius ab Spiritu ſancto maximè præclarus ſuis operibus in Tractatu de Primatu Eliæ *à num.34. ac deinceps.*

Petrus Lucius in Compendio Hiſtoriarum *cap.3.*

Et ego ipſe *tom.1.in Euangelia lib.2.c.2.q.10.*

Et quamuis hi vltimi Auctores ſint domeſtici, magnam auctoritatem, & vim habent ad probandum in re domeſtica iuxta Manticam de tacita,& ambigua conuenientia *lib.8. tit.14. num.11.* Maſcardum *de probationi 6. vol.1. concluſ.3. num.1* vbi multos Iuriſtas adducit. Alexander *conſil.187. num.16. vol.2.* Iaſon *Conſil.128. num.1. vol.1. & vol 3. Conſil.65. col.3.* Manticą. Maſcard. Alexander. Iaſon.

In hac etiam *Reſolutione, quæſt.2.* multos grauiſſimos Patres, & Auctores adduxi in magno numero præter citatos modo Auctores, qui docent, quod in lege veteri extiterit votum virginitatis, quod ibi citato loco eſt videndum;nam hic poſui tantum eos Auctores, qui de Elia, ac Eliſæo expreſſe loquuntur, qui vero de votis agunt, iam *ſupra citani quæſt.2.*

## *Ponitur Decretum ſacræ Inquiſitionis.*

A Supremo ſenatu ſanctæ Inquiſitionis Madriti anno 1639. die 9. Nouembris iudicatum eſt hanc ſententiam de Monachatu, ac tribus votis libere, ac licite poſſe; euulgari; tamen æmuli adhuc non quieuerunt, ſed nouis difficultatibus oppoſitis contra prædictam ſententiam, ac Decretum, quæ profundè, & altè examinatæ ſunt in iudicio contradictorio, iterum perdictum Decretum antecedens confirmatum, ac corroboratum eſt à Supremo Senatu ſanctæ Inquiſitionis Madriti die 6. Martij anno 1673.

---

## QVÆSTIO XI.

### *Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex ſublimi dignitate Chriſti,ac ſanctiſſimæ Virginis Mariæ.*

### SVMMARIVM.

90 *Quo ſenſu Chriſtus dicitur Auctor ſtatus monaſtici.*

91 *Cum tota proprietate iuris Chriſtus dicitur Auctor, & Inſtitutor.*

92 *Bonitas Chriſti ſe extendit ad proxima, & remota.*

93 *Patres dicunt B. Deiparam primam in virginitate.*

94 *Suarez ait quod non pertinet multũ ad eius commendationem, quod fuerit prima.*

95 *Prima dicitur multis prærogatiuis.*

96 *Prima obiectiuè in ratione cauſæ exemplaris.*

97 *Prima etiam dicitur inter fœminas. Chriſtus, & Deipara dicuntur primi, vt Duces, ac principes omnium virtutum.*

98 *Alij nouerunt Caſtitatem, Deipara virginitatem, vt prima in integerrima, ac perfectiſſima virginitate.*

99 *Soluitur fundamentum ex Abida Babylonico.*

## *De Chriſto Domino.*

OPponunt primo contra nos aduerſarij, quia hæc noſtra ſententia derogat, ac contrariatur ſublimi, & altiſſimæ dignitati. Primo Chriſti Domini,qui dicitur Auctor,& Inſtitutor ſtatus Religioſi, ergo ante ipſum non fuit talis ſtatus. Reſpondeo, etiam Chriſtus Dominus dicitur Auctor Sacramentorum, quod vel ſumitur per reſpectum ad legem gratiæ, & etiam ad legem antiquam, prout ipſa ſacramenta data ſunt illis Patribus, ſicut & cætera dona ſupernaturalia,ex meritis Chriſti præuiſis, quod etiam idem erit dicendum de ſtatu Religioſo. 90.

Vel etiam cum tota proprietate iuris, auctor, ac inſtitutor ſtatus Religioſi dicitur Chriſtus, prout ipſum ſtatum antiquum renouauit, reformauit, ac perfecit multis donis, gratiis, perfectionibus,ac excellentiis. D.Bernardus in Epiſtola ad fratres de monte Dei loquens de Monachorum Religione, ait *tempore Prophetarum demonſtrata in lege gratia inſtaurata, & innouata.* Sanct. Antoninus *in ſumma 3.part.tit.16.§.4.*de Monachis loquens ait, *videntur exorti ſub Eliſæo, fuerunt autem renouati à Chriſto Domino.* D. Odilo in vita S. Maioli, quæ extat in Bibliotheca Cluniacenſi apud Lippomanum, ſic ait: *Capit monaſticus ordo pullulare (ſeu vt melius dicemus) reuiniſcere, quem ab Elia, & Ioanne Baptiſta nouimus proceſſiſſe.* Quod etiam docet noſter Vvaldenſ. *tom.1. Doctrinalis fidei lib.3. art.1. cap.6.*At qui rem antiquam renouat reſtaurat, perficit, ac ad meliorem formam, ac ſtatum reducit, illius iuris patronatum acquirit, illius inſtitutor, ac auctor dicitur ſecundum ius, Maſcardus *3.part.quæſt.5.num.33.* & maximè *num.35.* Gratianus *tom.1. cap.177. n.26.* Riccius *in praxi aurea Reſol.11. num.6.* Lambertus *lib.1.part.1.q.6.principio art.5.* Menoch. *conſil.90. num.27. & conſil.336. num.5.* Zerola *in praxi Epiſcopali verbo iuris patronatus pag.179.* Caſtro Palaus *tom.2. tract.13. diſp.2. punct.2. num.5.* Et cum aliis multis Barboſa *de poteſtate Epiſcopi part. 3. Allegatione 70. num.5. & 8.* Vnde inferunt, quod ille, qui Eccleſiam antiquam renouat, ac reformat, & ad meliorem ſtatum, ac formam reducit, dicendus eſt illius fundator, ac inſtitutor. Cum ergo Chriſtus D. Monachatum antiquum, 91. D Bernard. D.Antonin. Odilo. Vvaldenſ. Maſcard. Gratian. Riccius. Lambertus. Menoch. Zerola. Caſtro. Palaus. Barboſa.

renouauerit, ac reſtaurauerit, perfecerit, & ad meliorem formam, ac ſtatum reduxerit, multis gratiarum donis ſpiritualibus, ac perfectionibus, ſimpliciter illius auctor, ac inſtitutor eſt.

92. Imo maximè pertinet ad ſupremam celſitudinem, infinitatem, ac bonitatem Chriſti; quod ex eius gratia, ac auxilio daretur monachatus in lege antiqua, quia vt ait D.Thom. (D.Thom.) 1.part.quæſt.65. art 3. *Quanto aliqua cauſa eſt ſuperior, tanto ad plura ſe extendit in cauſando.* Et 3. contra gentes cap.14. ait, *Quanto aliquid inuenitur melius, tanto ad remotiora bonitatem ſuam diffundit.* Et quolibet 3. *quæſt.3. art.6. & etiam quæſt.3. de potentia art.3.* Atqui nulla ſuperior, ac excellentior cauſa eſt, nec dari poteſt, quam Chriſtus Dominus & inde non ſolum diuinitas ſuæ infinitæ bonitatis, ſe diffudit in eos, qui prope ſunt, nempe in lege gratiæ, ſed etiam ad remotiora, ad Patres nempe antiquos legis veteris, & ſicut eos fecit participes Sacramentorum, virtutum ſupernaturalium, ac cœleſtium donorum; ita etiam eos fecit participes ſtatus monachalis, qui maximè conducit ad iuſtitiam, ac ſalutem aſſequendam, & ita in hoc maximè declaratur ſuprema, & excelſa maieſtas Chriſti D. quia vt etiam ait D.Thomas (D.Thom.) citato loco 3.contra gentes. *In quantum vnumquodque, bonitatem ſuam diffudit in alia, fit altior cauſa.*

## *De Beata Virgine.*

93. Opponunt ſecundo contra nos aduerſarij. Quod hæc noſtra ſententia maximè contrariatur dignitati ſanctiſſimæ Deiparæ, quæ à Sanctis Patribus dicitur prima, quæ virginitatem vouit. (D.Epiphan.) D. Epiphanius hæreſi 87. *Mariam dicit initium, & Principium virginitatis.* (D.Auguſt.) D. Auguſtin. tract. 10. in Ioan. ait. *A Maria cœpit dignitas Virginum.* (D.Ambr.) D. Ambroſ. lib.1. de Inſtitut. Virginis cap.5. loquens de Deipara, ait. *Quod ipſa ſacra virginitatis ſignum extulit, & intemeratæ virginitatis primum Chriſto vexillum leuauit.* D. Bernard. ſerm. in ſignum Magnum: eam dicit *ſignum magnum virginitatis primicerium.* Sophronius ſerm. de Aſſumptione, eam dicit *Perfectionis virginalis exemplum*; ſic multi alij Patres adducti à Suar. ſtatim citando. Confirmatur, quia iuxta ſanctos Patres videtur dicendum, quod inter homines Chriſtus, inter fœminas Deipara Primi vouerint virginitatem. (Origenes.) Origenes in cap.13.Matth. ſic ait. *Virilis quidem puritatis in caſtitate primitias fuiſſe Ieſum.*

94. (Suar.) Reſpondeo. Primo cum Suario *tom.2.in 3. part.diſp.6.ſect.3.§.* Ad has obiectiones, ſic ait. Quod Beata virgo perfectum votum virginitatis emiſerit, ad perfectionem eius pertinet. *Quod vero ante ipſam nullus hoc fecerit ad eius commendationem non ad modum refert.* Deinde ſubdit idem Doctor. *Deinde dici etiam poteſt prima, quæ propoſita eſt tanquam dux, & exemplar huiuſmodi voti, & hunc exiſtimo eſſe ſenſum ſanctorum Patrum.* Perpende verba, *propoſita eſt tanquam dux*, & hunc exiſtimo eſſe ſenſum ſanctorum Patrum. Quod ſtatim magis explicabo.

95. Deinde ſubdit ipſe Suarius citatus. *Hunc primatum Mariæ in virginitate ſeruandâ ſufficienter ſaluari in eminentia, & ſpeciali prærogatiua, qua in ipſa eluxit hæc virtus:* (Suarius.) & inde merito Prima extitit in voto virginitatis ſuper omnes puras creaturas, quod paucis accipe. *Prima prærogatiua*, quia in exordio, & primo inſtanti ſuæ puriſſimæ conceptionis emiſit votum virginitatis, vt pie, & docte aſtruunt Barradas *tom.2. ſua concordia lib.6. cap.3.* Morales *cap.1 Matth.lib.2. tract.6.n.12.* Nouatus *de eminentia virg.cap.7.quæſt.28.* (Barradas. Morales. Nouatus.) *Secunda prærogatiua.* Quia meritum tanto eſt maius, & excellentius, quanto ex maiori charitate, ac gratia procedit à perſona merente, vt eſt certum apud Theologos, atqui votum virginitatis in ſanctiſſima Deipara procedebat ab eius feruentiſſima charitate, ac intenſiſſima gratia, quæ excedebant dona omnium aliarum creaturarum, etiam collectiue; ergo eius votum altiſſimo incremento ſuperat omnia aliorum vota. *Tertia prærogatiua*, & valdè magna, quod ita exactiſſime obſeruauit ſuum virginitatis votum, vt nunquam contra id nec leuiſſimam, nec minimam imperfectionem admiſerit, quia ſacratiſſima virgo nunquam peccauit venialiter, vt definitum eſt in *Concilio Tridentino ſeſſ.6. can 23.* (Trident.) quod priuilegium ſingulariſſimum ſoli Beatiſſimæ virgini datum, nec Ioanni Baptiſtæ, nec Apoſtolis, vt tenet Suar. tom.2.ad 3.part.diſp.24.ſect.4. §. *Tertio ex his.* (Suar.) Vbi ait. *Apoſtolos etiam poſt Apoſtolatum, & confirmationem in gratia, ac plenitudine Spiritus ſancti, interdum venialiter deliquiſſe.* Et idem dicit de Ioanne Baptiſta. Vnde infero, quod omnes virtutes ſacratiſſimæ Deiparæ, ſiue humilitatis, virginitatis, charitatis, &c. largo interuallo ſuperant omnes virtutes omnium aliarum creaturarum, cum virgo nec leuiſſimam imperfectionem contra eas admiſerit. *Quarta prærogatiua*; firmitas, ac immobilitas, qua ipſi voto adhærebat, vt etiam Angelo offerenti maternitatis Dei dignitatem, quæ eſt quodammodo infinita, & eſt ſuprema dignitas, quæ puræ creaturæ poteſt communicari, quantum ex ſe erat, nolebat acceptare, niſi veluti ex pacto ſeruandæ virginitatis votum, & inde ait, (Luc.1.) *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco.* Ita Nouatus citatus *quæſt.29. & ego ipſe tom.1. in Euang. lib.1.cap.5. quæſt.44. num.134.* (Nouatus.) ex D.Gregorio Nyſſeno, *Oratione de Chriſti Natiuitate.* (D.Nyſſen.)

96. Secundo ſatis apte, & congruè reſpondet M. Petrus Munoz (Munoz.) B. Virginem Mariam fuiſſe primam in voto virginitatis, in ratione cauſæ obiectiuæ, ac exemplaris; quia agnoſcentes ſancti Patres antiqui ex diuina reuelatione ſacratiſſimam Deiparam deſtinatam Chriſti Matrem cum voto virginitatis, ad eius exemplar, ac imitationem caſtitatis votum emiſerunt. Nam vt ait D.Thomas 3.part. quæſt.62. art.6. (D.Thom.) *Non eſt neceſſe, vt cauſa cauſatum præcedat tempore, nihil prohibet id, quod eſt poſterius tempore, antequam ſit mouere.* Illi antiqui Patres ex diuina reuelatione accipientes modum viuendi Chriſti D. ac eius ſacratiſſimæ Matris, ad illum ſe maximè conformabant, talemque viuendi modum reſpiciebant vt cauſam exemplarem, ac finalem, quem imitari intendebant de Elia, ac Eliſæo per reſpectum ad B.Virg. Mariam. Sic iam à me datus *tom.1. in*

*in Euangelia lib. 2. cap. 9. quæſt. 10. num. 36.*
D.Method. D. Methodius *homil. de Purific.* ſeu de Simeone, & Anna tom. 3. Biblioth. ait, loquens cum virgine ſacratiſſima. *Puritatis ſuæ Elias Propheta præſcius, atque imitator in ſpiritu, cum eſſet vitæ illius ſignifera, ſibi coronam colligauit. Te quoque eiuſdem ſucceſſor Eliſæus à ſapiente Magiſtro bis ſacris initiatus tanquam iam exiſtente, præfigurans.* Elias in ſpiritu præſcius puritatis virginis, vt illius imitator, inde ſibi colligauit coronam puritatis, ad quam etiam colligendam inſtructus eſt Eliſæus eius diſcipulus, *tanquam iam exiſtentem præfigurans.* Præfigurantes, & venerantes ipſam virginem Mariam obiectiue cognitam iam tanquam exiſtentem; & præſentem.

97. Tertiò dicitur Virgo Prima in voto virginitatis, quod fuerit prima inter fœminas, quæ tali voto ſe aſtrixerunt, & inde nil derogatur Eliæ, ac diſcipulis eius, & ita multi Patres loquuntur, & rem explicat
Ioan. Ieroſ. Ioannes Ieroſolymit. lib. de inſtit. Monach.
D.Iſidor. cap. 34. D. Iſidor. lib. 2. de offic. Eccleſiaſtico cap. 17. *Quantum pertinet ad vetus teſtamentum Elias, Ieremias, & Daniel caſtitatis, & continentiæ bono primi ſtuduiſſe dignoſcuntur: quantum vero ad nouum virorum virginum eſt Chriſtus, fœminarum*
D.Bonauent. *virginum caput eſt Maria.* D. Bonauentura in 4. diſt. 30. quæſt. 4. *Decuit Virginem Deo virginitatem vouere, vt eſſet mulieribus virginitatis exemplum.*
Caniſius. Caniſius lib. 2. de Deipara cap. 12. ait; *Apud Damaſcenum legimus Chriſtum virorum, virginem Mariam fœminarum caput.* Quæ omnia intelliguntur de Chriſto ratione ſuæ dignitatis, & excellentiæ, qua vt cauſa finalis, efficiens, moralis, ac meritoria virginitatis, ac omnium bonorum operum, quæ dantur in hominibus, & in hoc ſenſu intelligitur illud Pauli ad Coloſſenſ. 1. numero 18. *Qui eſt principium, & primogenitus.* Explicat D. Anſelm. *in collegio ſanctorum*, vt eorum dux, ac fons ſanctitatis, virginitas etiam Mariæ extitit cauſa exemplaris, ac ſpeculum omnium ſanctorum; hæc dixi iuxta expoſitiones, quæ circumferuntur, quas explicaui maximè in laudem virginis.

98. Quarto inſuper addo, & dico, quod ſanctiſſima Deipara prima extitit, quæ fecit votum virginitatis, Elias, Eliſæus, ac filij Prophetarum, fecerunt votum caſtitatis. Latum eſt diſcrimen inter virginitatem, ac caſtitatem, vt docet D. Thomas
D.Thom. 2. 2. *quæſt.* 152. *articul.* 3. *in corpore*, ibi
Caietan. Caietanus, & alij, Leſſius *de iuſtitia lib. 4.*
Leſſius. *c. 2. dub. 14. n. 99.* Nam virginitas dicit integritatem carnis, ſeu corporis, ideſt ſubiectum nunquam libidine contaminatum, quod non excludit caſtitas, vnde viduati ingredientes Religionem, dicuntur viuere in caſtitate. Deinde inſuper iuxta mentem ſanctorum Patrum duplicem virginitatem conſidero; vna, quæ eſt ſimpliciter virginitas; altera virginitas perfectiſſima, & integerrima. Virginitas ſimpliciter dicit integritatẽ corporis, tamen læſionem veneream mentis non excludit, ſed admittit, ac proinde licet habeat integritatem corporis, non tamen mentis; At virginitas integerrima, & perfectiſſima dicit ſummam integritatem corporis, & animæ, vt omnes morſus etiam à cogitatione excludat. Sacratiſſima Deipara extitit virgo perfectiſſima, & integerrima virginitate, non ſolum corpore, ſed etiam anima, ita vt nec leuiſſima vmbra imperfectionis mentem eius attigerit, & ita ipſa extitit prima, & ſingularis, quæ fecit virginitatis votum; vnde merito de ipſa canit Eccleſia: *Tu ſola ſine exemplo placuiſti Domino Ieſu Chriſto.*

Ad confirmationem patet ſolutio ex dictis maximè in tertia ratione *num. 97.* Nec etiam 99.
contra nos facit id, quod refertur ex Abdia Abdias Babyl.
Babylonico in ſuo libro in vita Sancti Bartholomæi Apoſtoli dicentis de B. Deipara: *Hæc virgo ſeruandæ virginitatis votum prima Deo vouit; primam autem ideo dixi; quia ex quo Homo factus eſt ab initio ſæculi, nulla hoc votum Deo obtulit: virgo hoc conſtituit in corde ſuo, cum hoc à nullo homine, nec verbo didiciſſet, nec exemplo.* Hoc nihil facit contra nos, quia ille liber Abdiæ Babylonici eſt apochryphus, & fabuloſus, vt habetur in expurgatorio Romano, & tradunt Sixtus Senenſis, Senenſis.
Bellarminus, Poſſeuinus de ſcriptoribus, & ſi Bellarm. Poſſeuinus.
admittatur teſtimonium ſolum videtur procedere, quod prima fecit votum inter mulieres, quod videtur colligi ex verbis Apoſtoli, *Nulla hoc votum Deo obtulit.* Vel dic, quod fuit prima in ratione cauſæ exemplaris; nam cum de eius puritate habuiſſent reuelationem ſancti Patres Antiqui, ad eius imitationem talia vota fecerunt, vt iam eſt dictum; vel dic quod fuit prima, quæ fecit votum integerrimæ, & perfectiſſimæ virginitatis.

Et ex hoc maximè relucet ſuprema maie- 100.
ſtas ſanctiſſimæ Virginis Mariæ, quia non ſolum poſtquam prodiit in mundum, nos docet, illuminat, ac inſtruit, ſed etiam antequam naſceretur. Doctiſſimus Idiota ait, ô Idiota.
virgo Sacratiſſima Apoſtolorum Magiſtra, Euangeliſtarum doctrix, totius orbis illuminatrix Hinc Salomon de te canit; *Prouerb. 8. numero 15.* Per me reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt, *& Iſai. 7. num. 7.* teſtatur: dabit Dominus vobis ſignum. Ecce virgo concipiet, & pariet filium. Quod ſignum maximè inſeruiuit ad illuminandam Domum Dauid, quæ non quærebat ſignum, & hoc ſigno lucem dedit mundo antequam naſceretur.

## QVÆSTIO XII.

*Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex imperfectione legis veteris.*

### SVMMARIVM.

101 *Primum fundamentum Aduerſariorum.*
102 *Secundum fundamentum cum ſuis confirmationibus.*
103 *Nihil erat proprium legis, per quod iuſtificaretur.*

104 *Ex*

104 *Ex gratia Dei multi erant perfecti.*
105 *Deus Patribus antiquis aliqua conceſſit maiora, quam Monachatus.*
*Praeoccupatur aduerſariorum ſolutio, ibid.*
106 *Martyrium antiquitus non fuit in paucis, ſed in multis, & n.107.108.109.110.*
111 *Spiritus prophetiæ in illo ſtatu antiquo fuit in multis.*
112 *Similiter in illo antiquo ſtatu multis ſunt communicata dona Spiritus ſancti.*
113 *Multis etiam eſt communicata gratia miraculorum.*
114 *Ergo ſi hæc maiora in illa antiquitate dabantur, etiam ſtatus Monachalis dari poterat.*
115 *Ad locum Pauli ad Galatas.*

101. HOc totum effugium, ac ſubterfugium Aduerſariorum recurrentium ad imperfectionem legis veteris, ac perfectionem nouæ, cui proinde debebatur ſtatus Monachatus, & ſic argumentantur. Iſte Monachatus eſt perfectiſſimus ſtatus: lex vetus fuit valdè imperfecta; ergo non potuit in ea dari. Maior eſt certa, minor probatur ex Apoſtolo Hebr. 7. num. 19. *Nihil ad perfectum adduxit lex*; & ad Gal. 4. n. 4. Tempus legis appellat tempus pueritiæ, ac infantiæ. *Ita & nos cum eſſemus paruuli, ſub elementis mundi huius eramus.* Hebr. 7. Galat. 4.

102. Ad argumentum, ac locum Pauli reſpondetur iuxta mentem Sanctorũ Patrum D. Chryſ. D. Thomæ, ac aliorum, *Nihil ad perfectum adduxit lex*, per quod nempe homo iuſtificaretur, ac ſanctificaretur, tota hominis perfectio, eſt illius iuſtificatio, ac ſanctificatio. Proprium autem legis nihil erat, per quod homo formaliter iuſtificaretur, ſed tantùm diſpoſitiuè; lex tantùm ex ſe habebat ſacrificia, oblationes, cæremonias, & ritus, quæ non ſanctificabant. Duo nempe Sacramenta pro paruulis, remedium nempe legis naturæ, ac circumciſio non erant propria legis veteris: remedium enim legis naturæ datum fuit Adamo, circumciſio autem Abrahamo *Geneſ. 17.* vt benè notant Angles *in 4. diſt. 3. art. vltimo, concluſ. 3.* Fauentinus *ibid. diſp. 3. cap. 3. n. 4.* Pitigianus *in 4. diſt. 1. q. 6. art. 9.* & ita explicant Concilium Florentinum *in literis Sanctæ vnionis*, vbi Eugenius Papa ait, quod Sacramenta veteris legis non conferebant gratiam, Sacramenta nempe, quæ erant propria ipſius legis: nam illa duo fuerunt antecedenter data, vt eſt dictum. D. Chryſ. D. Thom. Geneſ. 17. Angles. Fauentin. Pitigian. Florentin.

103. Inde quæ erant à lege, erant imperfecta; quæ verò erant à gratia Dei, ac eius auxilio, erant perfecta, vt notat Benedictus Iuſtinianus ad proximè citatum locum Pauli Hebræorum, ex D. Gregor. Nazianz. ac aliis Patribus: *Lex nihil de ſe ad perfectum adduxit: non quod in ea lege non fuerint plurimi valdè perfecti, ſed propter fidem in Chriſtum, ac eius gratiam.* Quod manifeſtè patet. Abel, quis negare poteſt, quod fuit vir perfectus, quem vt teſtantur D. Chryſoſtomus, D. Ambroſius, D. Auguſtinus. Deus poſuit tanquam primum fundamentum innocentiæ, Sacerdotij, ac Martyrij. De Noë expreſſa dicitur Gen. 6. n. 9. *Noë vir iuſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis, cum Deo ambulauit.* Quis negare poterit quod Abrahamus fuerit vir perfectiſſimus, de quo ait Diuus Auguſtinus *lib. de Ciuitate Dei*, quod illud ſæculum fuerit fœliciſſimum, cum tantum, ac talem virum habuerit, cuius fides maximè laudatur ab Apoſtolo præcipuè *Romanorum 4.* vt dicitur, *Pater credentium per fidem*; negari non poteſt, quod perfecta fuerit obedientia Iſaac, qua ſe obtulit ad ſacrificium, patientia Iobi, caſtitas Ioſeph, charitas Moyſis erga populum, illiúſque manſuetudo, vt dicatur *mitiſſimus omnium*, *Num. 12. num. 3.* Zelus Eliæ, contritio Dauidis, fortitudo, ac Conſtantia Machabæorum, illorúmque matris in martyrio *Machab. 2. cap. 7. n. 1.* Hæc omnia non proueniebant a lege, ſed immediatè à gratia Dei, ſic dicimus, quod ille Monachatus legis antiquæ non erat à lege, ſed à gratia Dei, & non erat cum ea perfectione, ac excellentia, vt poſtea fuit à Chriſto inſtitutus, ſed multo minori, vt oſtendam *infrà quæſt. pen.* Iuſtin. D. Nazianz. D. Chryſ. D. Ambroſ. D. Auguſt. Geneſ. 6. Rom. 4. Numer. 12. Mach. 2. c. 7.

Et quia Aduerſarij multum in hac re fatigantur, doctrinæ gratia inſuper addo, Deus multa conceſſit Patribus antiquis, maiora quam Monâchatus, conceſſit Sacramenta, remedium nempe legis naturæ, & circumciſionem, quæ in ratione Sacramenti conueniunt vniuocè cum Sacramentis legis gratiæ, vt tenent Soto *in 4. diſt. 1. ſect. 2. §. Atque hinc.* Bellarminus *lib. 1. de Sacram. c. 12.* Suar. *tom. 1. ad 3 p. d. ſp. 1. §. 2. §. Dico tamen primo.* Vaſq. *d. ſp. 128. cap. 5. n. 51.* Louan. *de Sacram. q. 60. art. 4. dub 2.* Quod autem Sacramentum ſit quid maius, inde eſt euidens, quia Sacramentum cauſat gratiam ex opere operato, Monachatus ex opere operantis, ne quis dicat, quod illa Sacramenta fuerunt data, vt medium neceſſarium ad ſalutem, ad quod ſufficiebat remedium legis naturæ, ad quid inſuper circumciſio, niſi vt quid magis peculiare, ac particulare. 104. Soto. Bellarm. Suar. Valquez. Louan.

Inſuper Deus conceſſit Patribus antiquis martyrium, quod maius eſt, vt dixit *q. 9.* Inſuper conceſſit ſanctificationem in vtero Ieremiæ; vitam puram, innocentem, abſque peccato mortali Abel, vt eſt notum, & etiam Noë, vt tenent D. Auguſt. D. Ambr. & canunt Sybillæ, & explicant Commentatores ad illa verba Gen. 6. n. 7. *Noe vir iuſtus, ac perfectus in generationibus ſuis.* Sicut D. Gregor. & alij Patres dicunt de Iob ad illa verba: *Vir erat in terra Hus nomine Iob, & erat vir ille ſimplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo.* De quo late ibi Peneda, Sanchez, quod etiam idem dicitur à multis de Abrahamo, Iſaac, ac aliis. Inſuper dedit etiam eis multa cœleſtia chariſmata, ac diuina dona, gratiam miraculorum, donum ſcientiæ, ac intellectus, ac prophetiæ. Hæc maiora ſunt, ſi ergo Deus Patribus antiquis talia conceſſit, cur negandum quod etiam conceſſerit ſtatum Monachalem, non cum ea excellentia, ac perfectione, vt modo eſt ſub Chriſto, vt explicabo *quæſt. penult.* 105. D. Auguſt. D. Ambr. Sybillæ. Geneſ. 6. D. Gregor. Iob. 1. Peneda. Sanchez.

Vim huius argumenti ſubodorati ſunt aduerſarij, & dicunt, quod Deus dedit Patribus antiquis Sacramenta legis naturæ, ac circumciſionis, quia hæc erant ſimpliciter neceſſaria; alia verò dona dedit pauciſſimis, ac rariſſimis. Sed contra, ſicut Deus vt Optimus Prouiſor dedit illa Sacramenta, quæ erant neceſſaria ad ſalutem, ſic & media proportionata ad ipſam ſalutem adſequendam, vt virtutes Fidei, Spei, & Charitatis, ac Religionis, & cultus Dei, quæ eſt prima virtus 106.

inter omnes morales,cum magno apparatu,ac
multitudine Sacerdotum , ac Leuitarum cum
oratione non ſolum vocali externa , ſed etiam
interna,cum meditatione, ac contemplatione,
& cæteris virtutibus,etiam cum votis,vt ſupra
dixi *hac reſol.q.1.*Si enim hæc vota in aliis vir-
tutibus dabantur , cur etiam non facerent in
obedientia paupertate,& caſtitate.

107. Deinde martyrium,illiuſque fortitudo,quid
multo nobilius,ac excellentius eſt,quam ſtatus
Monachalis , vt patet ex Chriſti teſtimonio
Ioan.15. Ioan.15.n 13. *Nullus maiorem charitatem habet,*
*quam vt ponat animam ſuam pro amicis ſuis.* At-
qui martyrium in illo antiquo ſtatu non fuit in
paucis , ſed in multis , & in magno numero,
vt ait Stephan. Actor.7.num.52. *Quem Prophe-
tarum non ſunt perſecuti patres veſtri,& occide-
runt eos,qui pronuntiabant de aduentu iuſti?* Ac
ſi diceret omnes occiderunt;& in hoc ſenſu lo-
Hebr.11. quitur Apoſtolus Hebr.11.n.36.de ipſis Prophe-
tis. *Alÿ vero ludibria,& verbera experti ſunt,in-
ſuper & vincula,& carceres : lapidati ſunt, ſecti
ſunt,tentatione in occiſione gladÿ mortui ſunt.* Illa
diſtributio per tot genera tormentorum , &
mortis,multitudinem indicat:& Chriſtus Do-
minus ait Matth.23.n.37. *Ieruſalem,Ieruſalem,
quæ occidis Prophetas & lapidas eos.* quod multis
exemplis oſtenditur. In Prophetis maioribus,
& duodecim minoribus, qui omnes ex maiori
parte ſunt martyrio coronati,de quibus agunt
Martyrol. Martyrolog. Roman. ſub nomine cuiuſlibet
D.Epiphan. Iſaiæ,vel Ieremiæ, v.g.& D.Epiph.*lib.de vita,*
D.Doroth. *& interitu Prophetæ.* S. Dorotheus *in Synopſi.*
D.Hieron. D.Hieron. *in Præfatione ipſorum Prophetarum.*
D.Iſidor. D.Iſidorus *lib.de vita, & morte Sanctorum* , &
patet ex eis , quæ ſupra dixi *Opuſcul.1. Reſol.3.
quæſt.22.& 23.*

108. Alia multa exempla adducamus.Impia Ieza-
bel multos Prophetas pro cultu,& veneratione
veri Dei occidit , vt dixit Abdias ad Sanctum
Patrem noſtrum Eliam. *Nunquid non indica-
tum eſt tibi Domino meo,quid fecerim,cum inter-*
3.Reg.18. *ficeret Iezabel Prophetas Domini,*3 Reg.18.n.13.
Sic ipſe Elias dixit ad Deum. *Prophetas tuos*
3.Reg.19 *occiderunt gladio.*3.Reg.19.n.14. Qui martyrij
Cornel. laurea fuerunt inſigniti , vt tenet Cornelius à
Lapide 3.*Reg.17. §.Virgines.*

109. Veniamus iam ad tempora Machabæorum,
& inueniemus Martyrum exercitus cum vigen-
te Regis Antiochi mandato cogerentur omnes
idolo immolare,& multa contra legem Dei fa-
cere Text.ait:*Multi de populo Iſraël definierunt
apud ſe,vt non manducarent immunda, & elege-
runt magis mori , quam coinquinari immundis.*
1 Mach 1. Mach.1.c.1.n.5.Nota verbum,*Multi de populo.*
Cornel. Cornel.à Lape,ait:*Illi omnes glorioſi fuerunt illo*
Ioſeph. *priſco , & rudi ſæculo martyres.* Audi Ioſeph.
lib 12.c.7.ait : *Quamobrem quotidie necabantur
cruciati tormentis crudeliſſimis,flagris etiam cæſi,
& laceratis corpore viui adhuc ſpirantes ſuffige-
bantur crucibus;vxores autem eorum,& circum-
ciſos liberos ſtrangulabant iuxta mandatum re-
gium , & ſuſpendebant à crucifixorum parentum
ceruicibus.* Et de multis aliis exquiſitiſſimis, ac
crudeliſſimis tormentis, quibus premebantur,
ac cruciabantur ob legis obſeruantiam , agit
Sanchez. Sanchez *ad finem huius primi Capitis.*

110. *Lib.2.Mach.c.6.n.10.* Cum duæ mulieres eſ-
2.Mach.6. ſent delatæ natos ſuos circumcidiſſe, ipſis in-
fantibus ad vbera ſuſpenſis præcipitantur ex
muro ; cogebantur omnes in totum legem Dei
violare,& Libero ſacra celebrare,& qui nollet,
*Cum iudicati eſſent Philippo flammis ſuccenſi
ſunt.*Eodem *cap.n.11.* de quorum martyrio agit
Salian.*anno mundi* 3887. *n.19. & 20.* Sequitur
& inclyta mors Senis Eleazari *eodem c.6. n.19.*
De quo S. Patres multa dicunt. Deinde iam
*c.7.* deſcribitur glorioſa , & admirabilis mors 2.Mach.7.
ſeptem fratrem Machabæorum vna cum matre
ſua,quorum feſtum *prima die Auguſti* celebrat
tam Eccleſia Latina,quam Græca , vt teſtatur
Baronius *in Annot.ad Martyrol.* Hos omnes,
vt Sanctos præuidens canit,ac celebrat Regius
Vates Pſal.78. *Deus venerunt gentes in hæredi-* Pſalm.78.
*tatem tuam ; poſuerunt morticina ſeruorum tuo-
rum , eſcas volatilibus cæli , carnes Sanctorum
tuorum beſtiis terræ.* Quem Pſalmum de hac
perſecutione facta ſub tempore Antiochi ad
litteram intelligunt omnes.fere Patres Græci,
& Latini teſte Lorino. D. Baſil. D. Chryſoſt. Lorinus.
Theodor.D.Auguſt. D.Hieron. D.Remig.Ni- D.Baſil.
cephor.Euthym. Noſtro Incognito, D.Alber- D.Chryſ.
to Magno, Hugo , Caietano, niſi velis dicere Theodor.
cum Arnobio, Lyrano, Treueto, Riberia,ex- D.Auguſt.
plicandum eſſe Pſalmum de deſolatione , ac D.Hieron.
perſecutione facta per Nabuchodonoſorem, D.Remig.
interfectis multis Iſraëlitis defendentibus tem- Niceph.
plum, ne prophanaretur à Gentibus qua ſen- Euthym.
tentia data maxime noſtra reſolutio de nume- Incognit.
ro Martyrum confirmatur. Albertus. Arnobius. Lyranus.

Spiritus Prophetiæ in illo rudi, & antiquo 111.
ſæculo multis eſt communicatus , non ſolum
quatuor Prophetis maioribus , & duodecim
minoribus inſuper & Baruch , ſed etiam mul-
tis aliis Spiritum Prophetiæ habuit Henoch
ſeptimus ab Adamo , vt teſtatur *Iudas Apo-
ſtolus in ſua Canonica , num.14.* eundem Spi- Iudas Apoſt.
ritum Prophetiæ habuerunt Adamus. *Geneſ.2.
n.23.* Noë. *Geneſ.9. num.27.* Abrahamus. *Ge-* Geneſ.2.
*neſ.15.n.10.* & *c.20.n.7.* Iſaac *Gen.28.n.29.* Ia- Geneſ.9.
cob. *Gen.49.per tot.*Ioſeph. *Gen.50.n.23.*Iob. *in* Geneſ.15.
*ſuo libro* Moyſes. *Deut.18.n.15.* & etiã Eldad,& Geneſ.18.
Medad.*Numer.11 n 27.* & Debora *in ſuo Cant.* Geneſ.49.
*Iudic.5. à n.1.* Vir ille, qui Miſſus eſt tempore Geneſ.50.
Gedeonis, Propheta erat. *Iudic.6.n.*8. Vir ille, Iob.3.
qui venit ad Heli , *1.Reg.c.2.n.27.* denuntians Deuter.18.
ſuorum filiorum mortem Propheta erat , ſicut Numer.11.
& Prophetæ fuerunt Samuel,Dauid,Salomon, Iudic.5.
Nathan,Gad,Abias Silonites. Vir ille,qui ve- Iudic.6.
nit in Bethel ad Ieroboam,& clamauit contra 1.Reg.2.
altare, Propheta erat , *3.Reg.13. n.1.* Iehu filius 3.Reg.13.
Anani Propheta erat,3.*Reg.16.n.7.& 12.* Simi- 3.Reg.16.
liter Prophetæ fuerunt Sem , Addo , Obed, 2.Par.12.13.& 15.
Ananias, *2.Par.11.n.13. & c.13.n.22. c.15.n.8.&
c.16 n.7.*& Tobias *c.14. n.12.* & Magni Paren- Tobiæ 14.
tes Elias , Eliſæus , & alij multi.Elias non ſo-
lum fuit Propheta,ſed inſigniter facit Prophe-
tas ſucceſſores poſtea.

Similiter in illo antiquo ſtatu multis com- 112.
municata ſunt dona,ac chariſmata Spiritus S.
ſcientiæ, ſapientiæ, intellectus, ac interpreta-
tionis ſermonum,vt Adamo,Noë,Abrahamo,
Iſaac,Iacob,Ioſeph,Moyſi,Beſeleel,& Ooliab. Exod.35.
*Exod.35.n.35.* Ioſue,Gedeoni,Dauidi,Salomo-
ni,Ezechiæ,Ioſiæque Regi,Eſdræ, Nehemiæ,
Danieli,ac Machabæis, & multis aliis.

Et etiam Deus multis communicauit gra- 113.
tiam miraculorum Abrahamo , cum liberatur
ab igne Chaldæorum , Iacobo in multis , ac
multiplicatione Ouium,cui Deus dedit omnem
ſubſtan

Geneſ.31. ſubſtantiam Laban. *Geneſ.31.num.9.* Moyſi in
multis portentis, Ioſuë, Gedeoni, & Sanſoni,
Samueli, dum æſtiuo tempore ad eius preces
1.Reg.12. dat Deus pluuiam, & tonitrua, *1.Reg.12.n.18.*
Dauidi dum diuina virtute Leones, & Vrſi con-
ſurgentes in eum, apprehendebat mentum eo-
1.Reg.17. rum & ſuffocabat eos, *1.Reg.17.n.35.* ac Goliath
proſtrauit, & interfecit. Iſaiæque in Horologio
4.Reg.20. Achaz *4.Reg.20.n.11.* & Ieremiæ dum mirabi-
Ierem.39. liter liberatur ab inimicis *cap.39.n.17.* Danieli-
que dum bis liberatur ab ore Leonum, Eliæ,
2.Mach.3. ac Eliſæo, & Nehemiæ *Machab.1. cap.1.n.2.*
& Pontifici Oniæ deprecanti pro ſalute He-
2.Mach.3. liodori *2.Machab.3.n.32.* quod etiam magno-
pere viſitur in Elia, ac Eliſæo; ita vt tota vita
Eliæ fuerit miraculoſa, ac miraculis plena;
D.Epiphan. antequam naſceretur, teſte Diuo Epipha-
nio *viſus eſt flammam ignis manducare*; poſtea
mirabiliter claudit, & aperit cœlum; mi-
raculoſo pane paſcitur apud Carith, & vi-
duam Sarepthanam, cuius filium à morte ſuſ-
citauit, quod nunquam ante in orbe viſum; cu-
ius farinæ hydria, & lecythus olei non mi-
nuitur; & comedit ipſa, & domus eius to-
3.Reg.17. ta pluſquam per duos annos, *3. Regum* 17. In
Carmelo mirabiliter ſuper ſacrificium ignem
3.Reg.18. deduxit de cœlo, *cap.18.* Pane Angelico
corroboratur, & ambulat in fortitudine ci-
bi illius quadraginta diebus, & quadragin-
3.Reg.19. ta noctibus, *cap.19.* abſque alio cibo, quie-
te, continuè ambulando, & in Horeb ſibilo
auræ tenuis Dominus ei apparet. Ad vocem
Eliæ bis ignis de cœlo deſcendit, duos quin-
4.Reg.1. quagenarios deuorat, *4.Regum 1.* Pallio diui-
dit aquas Iordanis, & raptus eſt curru igneo
4.Reg.2. in cœlum, *4.Reg.2.*

114. Si ergo præclarum Martyrium inter omnes
virtutes, quod maximum, ac præclara dona, ac
chariſmata Spiritus ſancti, quæ ſunt excellen-
tiora, ac maiora, quam ſtatus Monachalis, &
tamen illa in multis ſunt inuenta, & data etiam
priſco illo ſæculo, cur ergo negabitur dari in
illo ſtatus Monachalis, quod eſt quid minus,
non tamen ea excellentia, perfectione, ac fre-
quentia, quæ eſt in lege gratiæ, quia vt Chri-
ſtus Dominus, ait: *Ego veni vt vitam habeant, &*
Ioan.10. *abundantius habeant.* Ioan.10.n.10.

115. Ad locum Pauli ad Galatas; *Et nos cum eſſe-
mus paruuli ſub elementis mundi eramus ſeruien-*
D.Auguſt. *tes.* D.Aug. interpretatur locum de Gentibus.
D.Chryſ. D. Chryſ. *de Angelis gubernantibus elementa.*
D.Hieron. D.Ambr. D.Hier. D.Ambr. interpretantur de Iudæis; in
quo ſenſu illum Aduerſarij oponunt contra
nos, ſed nihil facit, quia Paulus loquitur de Iu-
dæis, provt erant ſub lege, & participabant de
his, quæ erant à lege; nos autem hic loquimur
de his, quæ non proueniebant à lege immedia-
tè, ſed à gratia Dei, vt erat Monachatus, & ſa-
tis eſt dictum.

---

## QVÆSTIO XIII.

### *Soluuntur argumenta, quæ ſunt ex repugnantia cum lege.*

### SVMMARIVM.

116 *Argumentantur Aduerſarij, dabatur præceptum de non ſeruanda virginitate.*
117 *In lege nullum erat præceptum de non ſeruanda virginitate.*
118 *Explicatur locus Exodi.*
119 *Reſpondetur ad filiam Iephte.*
120 *Reſpondetur ad Apoſtolum* Corinth.
121 *Deus ſuos iuſtos promouet ad maiora merita.*

ARgumentantur Aduerſarij, quia videtur 116.
dari præceptum in lege veteri de non
ſeruanda caſtitate, & conſequenter multo ma-
gis de non vouenda. Dicitur enim Exod.23. Exod.23.
n.26. *Non erit infœcunda, neque ſterilis in domo
tua.* Et iterum Deut.7.n.14. *Non erit apud te ſte-* Deuter.7.
*rilis vtriuſque ſexus.* Deinde filia Iephte, dum
ſe virginem morituram audiuit, dixit ad patrem.
*Dimitte me vt duobus menſibus plangam virgini-
tatem meam.* Iud.11.n.37. Confirmatur, quia lex Iudic.11.
vetus figura extitit legis Euangelicæ: *Omnia in
figura contingebant illis.* 1.Cor.10.n.11. Ergo non
potuit in illa dari Monachatus, ſecundum
ſuam ſubſtantiam, ac realitatem. Ex quo infe-
runt quod quamvis aliqui antiqui vitam duxe-
rint in obedientia, paupertate, ac caſtitate, ta-
men non datũ eſt eis, vt hæc votis firmarentur,
quia tanta perfectio reſeruabatur legi gratiæ.

Ad hoc argumentum reſpondetur nullum 117.
in lege veteri extare præceptum de non ſeruan-
da caſtitate, vt ſine fundamento aſtruunt Au-
ctores contrarij, vt patet iam ex ſupra dictis
*in hac Reſolutione, quæſt.2.* Et quod nullum eſſet
tale præceptum de non ſeruanda caſtitate aper-
tè, & expreſsè docent, & tradunt D.Ignatius, D.Ignat.
D.Epiphanius, D.Damaſcenus, D.Chryſoſto- D.Epiph. D.Damaſc.
mus, D.Iſidorus, & alij Patres iam relati, & D.Chryſ.
expreſsè habent Abulenſ. *in Leuit.cap.30.q.32.* D.Iſidor.
Sotus *in 4.diſt.30. q.2. art.1.* Bartol. Medina Abulenſ.
*3.p.q.28.art.4.* ibi Syluius, & Suar. *diſp.6.ſect.2.* Sotus. Medina.
Vaſquez *diſp.524. cap.3.* Angles *in floribus, de* Syluius.
*impedimento erroris, artic.3.* Baſilius de Leon Vaſquez.
*lib.1.de matrim.cap.19.n.2.* Michaël Medina *de* Suarez.
*ſacra hominis continentia, lib.3.cap.46.* Mendoça Angles.
*in quodlibet. q.2. poſitiue,* & *q.4.* & idem docet Baſilius. Mich.Med.
D.Thomas *in 4.diſt.33.q.3. art.2.ad 2.* Neque D.Thom.
contrarium docuit *3.part. quæſt.28. art.4.ad 1.* 1.Cor.10.
quia ibi ſolum dicit, quod *videbatur* iuxta mo-
res illius temporis *lege prohibitum*; non quod
reuera ita eſſet.

Ad verba Exodi: *Non erit infœcunda, neque* 118.
*ſterilis in terra tua.* Verba continent quandam
benedictionem obſeruantibus legem Domini,
vt apertè conſtat ex ipſo Textu, ita enim ha-
bet num.25. *Seruietiſque Domino Deo ve-
ſtro, vt benedicam panibus tuis, & aquis, &
auferam infirmitatem de medio tui, & non erit
infœcunda, nec ſterilis in terra tua, & nu-
merum dierum tuorum complebo.* Quæ verba
continent benedictionem ſummæ felicitatis
in pane, aqua, corporis ſanitate, fœcundi-
tate, ac longæuitate. Et clarius apparet ex
citato loco Deuteron.7. vbi dicitur, *Non erit* Deuter.7.
*apud te ſterilis vtriuſque ſexus, tam in homini-
bus, quam in gregibus tuis.* Quod apertè non de-
notat præceptum, cum illius non ſint capaces
pecorum greges, ſed benedictionem, quod ad
plurimum regulariter ita erit ſicut illa verba.
Geneſ.9.num.1. *Benedixit Deus Noë, & filiis* Geneſ.9.
*eius, & dixit ad eos, creſcite, & multiplicamini;*
non quod omnes filij Noë, qui ſumus nos,
faciant multiplicationem per generationem

naturalem, ſed quod ad plurimum, ac regulariter ita erit.

119. Abulenſ. Ad illud de filia Iephte facilè reſpondetur cum Abulenſi ibi fletum illum fuiſſe eo quod in tam tenera paucorum annorum ætate mortem ſubierat, & quod pater ſuus eam ad id obligaret, & dato quod ipſa ploraſſet, ſe Virginem mori, non erat ex eo quod daretur præceptum de non ſeruanda virginitate, vt dicunt Aduerſarij: nam morte interueniente non tenebatur ad tale præceptum, eſto daretur, quod eſt falſum, ſed quia communis affectus illius populi erat filios procreare, vt quilibet fieret particeps generationis Chriſti deſiderati, & multi Hebræi
Abulenſ. Lyranus. Vatablus. Arias. apud Abulenſem *Iudic.* 11. *quæſt.* 16. Lyranum, Vatablum, Montanum, tenent quod mors filiæ Iephte non fuerit corporalis, ſed Ciuilis, vt cum aliis virginibus clauſa moraretur, quidquid ſit de hoc, certum eſt, quod tale
Machab. 2. præceptum non dabatur iuxta illud Machabæorum lib. 2. cap. 3. *Sed Virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant Oniam.* Vide dicta quæſt. 2.

120. Ad id vero, quod ex Apoſtolo dicitur: *Omnia contingebant illis in figura.* Intelligitur quoad ſacrificia, & ritus illius legis; virtutes autem Patrum erant veræ, & reales, & etiam figuræ, per reſpectum ad Chriſtum Dominum, vt ſacrificium Abrahæ, obedientia Iſaac, & Ioſeph venditus, Ionas in vtero belluæ.

121. Id vero, quod dicunt, quod quamvis fuiſſent iuſti in illa lege antiqua viuentes in caſtitate, paupertate, ac maiorum obedientia, tamen alta prouidentia diſpoſitum eſt, vt illas virtutes non firmarent votis, quia talis perfectio reſeruabatur ad legem gratiæ, multum mihi hoc repugnare videtur cum diuina bonitate: nam ſuos iuſtos, qui toto corde ſeruient ei, ſemper illuminat, vt ad maiorem gratiam, ac merita promoueantur, quod maximè fieret; ſi ſuas virtutes
Pſal. 118. votis firmarent. Dicebat Dauid Pſalm. 118. num. 125. *Seruus tuus ſum ego, da mihi intellectum, vt ſciam teſtimonia tua.* Alij apud Lorinum legunt, *vt ſciam conſilia tua:* & vnde habet confidentiam ad hoc poſtulan-
Incognit. dum, *Seruus tuus ſum ego?* Noſter Incognitus: *Seruus tuus ſum ego; ſeruus enim voluntatem Domini ſui facit; ſeruus quærit ſeruitutis ſtipendia.* Et quodnam ſtipendium quærit ex ſua ſeruitute, *da mihi intellectum, vt ſciam teſtimonia tua*; id eſt, da mihi illuminationem, intelligentiam, ac ſapientiam, vt ſciam tuam voluntatem, vt illam adimpleam, & magis de tua gratia par-
D. Auguſt. ticipem. Diuus Auguſtinus: *Non ſufficit accepiſſe intellectum, & Dei mandata didiciſſe, niſi ſemper accipiatur, & quodammodo ſemper bibatur de fonte ſalutis æternæ*; & pergit vlterius, vt ſemper in nobis magis creſcat, & augeatur eius gratia.

## QVÆSTIO XIV.

*Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex ſumma perfectione legis Euangelicæ, ac ex præclara dignitate Apoſtolorum.*

### SVMMARIVM.

122 *Lex gratiæ perfectiſſima; & inde primum argumentum aduerſariorum.*
123 *Secundum argumentum.*
124 *Ex multis oſtenditur excellentia legis gratiæ ſuper veterem.*
125 *Inde ſumitur argumentum pro noſtra ſententia.*
126 *Ex luce Spiritus ſancti antiqui Patres multa conſilia obſeruarunt.*
127 *Quod multis exemplis oſtenditur.*
128 *Etiam in Sanctis Patribus fuit quædam propria abnegatio.*
*Proponitur magna excellentia Sacrorum Apoſtolorum. Ibid.*

ARgumentantur ex perfectione legis gratiæ, quia talis lex eſt perfectiſſima, ita vt 122.
de potentia ordinaria non poſſit dari perfectior lex, vt communiter docent Theologi 1. 2. q. 106. D. Thom.
*art.* 4. & latè explicant Valentia *tom.* 2. *diſp.* 7. Valentia.
*q.* 8. *punct.* 3. Suar. *lib.* 10. *de leg. c.* 7. *num.* 2. Atqui Suarez.
Monachatus eſt valdè perfectus, ergo ad nullam aliam legem poteſt ſpectare, niſi ad legem Euangelicam, & hoc cohæret, ac conuenit eius excellentiſſimæ perfectioni, vt tantum illius ſit proprius talis perfectionis ſtatus.

Secundò. Monachatus dicit, & inuoluit conſilia Euangelica, ergo ante Euangelium non 123.
potuit dari. Conſequentia bene infertur, antecedens probatur, quia Monachatus includit votum paupertatis, caſtitatis, ac obediētiæ, quæ ſunt de conſilio Euangelico. Confirmatur, quia Monachatus dicit ſui ipſius abnegationē; hanc autem Chriſtus Dominus docuit *Matth.* 16. Matth. 16.
*n.* 24. dicens: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & ſequatur me.* Ergo ante Chriſtum non fuit data talis abnegatio. Confirmatur, quia ad ſummam dignitatem Apoſtolorum videtur pertinere, vt ipſi ſint primi Religioſi, primique illius obſeruatores ſtatus.

Ad primum argumētum reſpondetur. Quod 143.
ad ſummam dignitatem Eccleſiæ Euangelicæ pertinet, quod illius tantū ſit perfectus, & conſummatus Monachatus cum omni ſua excellentiſſima perfectione, quam docuit Chriſtus, cum quo non repugnat, quod in alia lege daretur Monachatus imperfectus, & abſque ſua cōſummata excellētia; ſicut ad ſublimem dignitatem Eccleſiæ Euangelicæ non ſolum ſpectat, quod in ea fuerint Sacramenta, Martyres, ac iuſti: nam hæc etiam fuerunt in lege antiqua; multa tamen differentia: nam in antiqua ſolum fuerunt duo Sacramenta pro paruulis. At in lege gratiæ ſeptem dantur Sacramenta cum magna gratiarum abundantia pro paruulis, ac adultis, & omni ſtatu, in quibus eſt Sacroſanctum Euchariſticum Sacramentum,

in

In quo verè, realiter, ac ſubſtantialiter adeſt ipſe Deus, quo nil maius dari potuit. In lege veteri fuerunt Martyres in paruo numero, at in Eccleſia Chriſti in tam amplo numero, vt
Franciſc. dicat Franciſc. Arias *lib.3.de imitat.Chriſti,c.35. in fine*, facta computatione per Prouincias, & perſecutiones à tempore Chriſti vſque ad ſua tempora inueniuntur duodecim milliones
Genebrard. Martyrum, vt multi alij tradunt apud Genebrardum *in Pſalm.78.verſ.4.* de quo plura dixi
Apoc.7. *cap.7.in Apoc.q.7.n.157.158.* In lege antiqua fuerunt aliqui,& Sancti, ſed in certo,& determinato numero, vt dicitur Apocal.7. num.4. *Et audiui numerum ſignatorum centum quadraginta quatuor millia ex omni Tribu filiorum Iſraël.* At de Eccleſia Gentium quid dicit Euangeliſta? *Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & Tribubus, & populis, & linguis ſtantes ante thronum,cap.7.num.9.*& tam ampliſſima erat hæc multitudo, ait Anſbertus: *Vt omnem numerum,& computum excederet,& ſolum diuino lumine cognita.* Et hæc cum magna gratiarum affluentia, ait Chriſtus, *Ego veni, vt vitam habeant,& abundantius habeant.* Ioan.10. num.10.

125. Sicut ergo non repugnat cum dignitate legis Euangelicæ, quod in lege antiqua fuerint aliqua Sacramenta, Martyres, & iuſti, ac Sancti, & alia chariſmatum dona, vt iam dixi *ſuperiori quæſtione*,non tamen ea excellentia, ac in lege gratiæ; ſic etiam non repugnat, quod in lege antiqua daretur Monachatus non ea perfectione,ac excellentia,& amplitudine, vt in lege gratiæ: nam antiquitùs erat in paucis,ac raris hominibus, modo verò in ampla, & lata multitudine, vt oſtendit tanta varietas Sacrarum Religionum: maximè verò cum Sancti Patres, quos citaui *quæſt.11. num.91.* dicant,quod hic ſtatus,ſeu Monachatus fuerit demonſtratus, ac deſignatus in lege antiqua.

126. Ad ſecundum argumentum dicimus, quod ſtatus Religioſus, eiúſque vota de conſilio ſunt; tamen illuminatione, ac gratia Spiritus ſancti antiqui Patres multa conſilia obſeruarunt. Ait Regius Vates Pſalm.75. n.12. *Vouete,* Pſalm.75.
*& reddite Domino Deo veſtro.* Ibi Lorinus teſtatur, quod iuxta omnes Patres Latinos hortatur nos Propheta ad opera conſilij,Religionis nempe,obedientiæ, paupertatis,ac caſtitatis,& de hac re maximè audiendus eſt inſignis Doctor Bartholomæus de Medina 1.2.q.108. *artic.4. §. Vt tamen.* Poſtquam aliquas imperfectiones legis veteris notat, ſubdit: *Sed non ex hoc inferat Theologus, quod Viri iuſti, & Sancti in antiqua legis ſtatu non haberent ex inſtinctu Spiritus ſancti conſilia à Deo tum virginitatis, tum obedientiæ, atque etiam paupertatis, quæ & animo libenti, & forti amplectebantur.* Et poſt pauca adiungit, *Sed pro temporis ratione, non omnino conſummata, atque abſoluta.*

127. Quod claritatis, ac doctrinæ gratia paucis excipe, conſilium Euangelicum eſt, *Orare,*
Luc.18. *& non deficere.* Luc.18. num.1. de Iſaac refert
Geneſ.27. Scriptura. Geneſ.27. num.1. *Senuit Iſaac, & caligauerunt oculi eius*, per quadraginta quatuor annos permanſit in cæcitate, vt ibi notant Interpretes cum Pereira, & Cornelio, & *Sylueira Opuſcula.*

totum hoc tempus pertranſiuit cum multa patientia in oratione, & meditatione, vt ex D.Gregorio Magno colligunt.Moyſes ſtetit in Monte cum Deo quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Exod.24. n.18. *Dauid quomodo dilexi legem tuam tota die meditatio mea* Exod.24.
*eſt.* Pſal.118.n.97. Conſilium Euangelicum eſt, Pſalm.118.
*non reddere malum pro malo,ſed bonum pro malo,orare pro inimicis,& eis benefacere.* Matth.5. n.43. Ioſeph fratres,à quibus venditus eſt,benigne excepit. Geneſ.45.n.3.Moyſes pro populo, à quo lapidari voluit, ac multas contradictiones ſuſtinuit,adeò inſtanter orabat,dicens: *Aut dimitte eis hanc noxam,aut ſi non facis,dele me de libro tuo.* Exod.32. n.32. Dauid Saülem, Exod.32.
à quo ſæpè perquiſitus fuerat ad mortem, bis cuſtodiuit à ſuis militibus, ne eum interficerent. Semel in ſpelunca, 1.*Reg.24.n.17.* & 1.Reg.24.
iterum in tentorio regio,1.*Reg.26.n.9.* Eliſæus 1.Reg.26.
milites, qui venerant eum occidere,cuſtodiuit à ſuis inimicis, & iuſſit dare panem, & aquam ad comedendum, ſaturatos,& liberos dimiſit, 4.*Reg.6.n.23.* 4.Reg.6.

Conſilium Euãgelicum eſt voluntaria paupertas,ac contemptus diuitiarum: *Beati pauperes ſpiritu.* Et etiam Matth.10 n.9. *Nolite poſſidere aurum, neque argentum.* Item patientia in laboribus: *In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras.* Luc.21. n.19. Hoc præſtiterunt antiqui Patres,quos Apoſtolus mirificè laudat. *Circuierunt in melotis,in pellibus Caprinis,egentes,anguſtiati,afflicti,quibus dignus non erat mundus; in ſolitudinibus errantes, in montibus, & ſpeluncis.* Hebr.11.num.38. De virginibus ait Paulus 1.Corinth.7. n.25. *Præceptum Domini non habeo,conſilium autem do.* Et tamen in lege veteri multæ fuerunt virgines,vt dixi ſupra ex Sanctis Patribus *q.1.* & etiam *q.1.n.107.* vnde præclarè ex D. Auguſtino ait D. Thomas 1.2. q.107.art.5. ad 2. *Fuerunt aliqui in ſtatu veteris legis habentes charitatem,& gratiam Spiritus ſancti, qui principaliter exſpectabant promiſſiones ſpirituales,& æternas,& ſecundum hoc pertinebant ad legem nouam.* 128. Matth.10. Luc.21. Hebr.11. 1.Cor.7. D.Auguſt. D.Thom.

Ad confirmationem fatemur, quod Monachatus requirit ſui abnegationem, quam perfectiſſimam, & valdè conſummatam Chriſtus docuit,& introduxit in mundum,cum hoc tamen ſtat, quod in Patribus antiquis fuit quædam abnegatio propria dictante lumine Spiritus ſancti,vt videtur in Elia ſub tanta Dei obedientia,in tanta paupertate, ac eximia virginitate,ac etiam in Eliſæo, ac filiis Prophetarum, vt dixi *ſupra,q.6.& 7.* ac etiam in Rechabitis, ac Eſſenis, cum tam duro, & aſpero viuendi modo,vt explicaui *ſupra,q.3.& 4.*& bene patet ex proximo citato loco Pauli. *Hebr.11.* vbi Theodoret. *ibi* ait: *Ita Elias ille magnus, ita Eliſæus illius hæres; ita plurimi Prophetæ, qui nec domos quidem habebant,ſed ligna excidentes domos ſibi, caſaſve conſtruebant.* 129. Hebr.11. Theodoret.

Ad illud, quod dicitur in confirmatione de Apoſtolis, dicimus quod ſicut ad eorum dignitatem non pertinet, quod fuiſſent primi iuſti, ac Sãcti,primique Martyres,in toto orbe,ſicut etiam ad eorum dignitatem non pertinet,quod fuerint primi Religioſi. Et ſicut ad eorum excellentiam ſpectat,quod inter omnes iuſtos,& Sãctos ipſi fuerint in ſupremo iuſtitiæ,ac ſãctitatis apice ſuper omnes Sanctos, qui fuerunt 130.

ab orbe condito. Ita ſacri Apoſtoli in ſuo martyrio fuerunt excellentiores, in charitate, fortitudine, ac conſtantia ſuper omnes. Ita etiam ad eorum dignitatem non ſpectat, quod fuerint primi in qualicunque obſeruantia regulari votorum, ſed ad eorum excellentiam pertinet, quod fuerint primi in exactiſſima, ac maximè perfecta obſeruatione regulari votorum, itavt in hac conſummata excellentia excedant omnes, qui fuerunt, ac erunt ante, vel poſt eos, Chriſtus Dominus non ſolùm dicitur *Sanctus*, ſed *Sanctus Sanctorum*. Daniel. 9. num. 24. quia ipſe non ſolùm erat Sanctus, ſed quia ipſe in altiſſimo ſanctitatis apice extollitur ſuper omnes creaturas. Rabbi Gerundenſis apud Galatinum *lib.* 4. *cap.* 18. ait: *Sanctus Sanctorum vocatur; erat vt in eo ſecundum humanitatem, omnes theſauri Sapientiæ, & ſcientiæ Dei requieſcerent; eratque ipſe ſuper omnem creaturam oleo gratiæ, ac beneplaciti Dei.* Expende illud *ſuper omnem creaturam*, ſic ad veſtigium Chriſti Apoſtoli non ſolùm fuerunt iuſti, Sancti, Martyres, ac religioſi, ſed in altiſſimo perfectionis vertice ſuper omnes puras creaturas, Beatiſſima Maria Virgine excepta.

Daniel. 9.

Gerunden. Galatinus.

---

## QVÆSTIO XV.

### *Soluuntur argumenta, quæ fiunt ex auctoritate negatiua Scripturæ, & affirmatiua D. Thomæ.*

### SVMMARIVM.

131 *Argumentum Aduerſariorum.*
132 *Multis exemplis, ac documentis refellitur.*
133 *Explicatur mens Angelici Doctoris.*
134 *Multa loca Angelici Doctoris pro nobis.*
135 *In nullo loco facit contra nos.*

131. ARgumentantur contra nos Aduerſarij, quod ſi daretur in lege antiqua Monachatus cum votis, eſſet quid valdè celebre in illa antiquitate, ac proinde in aliquo libro Canonico de tali ſtatu, ac votis fieret mentio; atqui de hoc nulla talis mentio extat, ergo eſt quid commentitum, & falſum.

132. Hoc argumentum multa, & dura inuoluit: nam vt notat Theophylus Raynaudus *de Scapul. part.* 2. *quæſt.* 1. §. *Nimirum*, qui communes traditiones reiicit, & ſolum reſcriptas quærit, fauet Caluino, eiúſque ſectatoribus, qui Eccleſiaſticas traditiones reprobant. Deinde contra Aduerſarios hic pono argumentum ſacri Apoſtoli fecerunt tria vota, vt docent D. Auguſtinus, D. Thomas, *vt ſuprà dixi quæſt.* 5. (D. Auguſt. D. Thom.) A tempore Apoſtolorum accepimus ſignum crucis facere in fronte, vt teſtatur D. Baſilius *in epiſtola ad Iulianum Apoſtatam relata in* 7. *Synodo, art.* 4. (D. Baſil.) A tempore Apoſtolorum accepimus in conſecratione Calicis, aquam vino miſcere; vt teſtatur Alexander Papa *in Concilio Tribur. cap.* 19. A temporibus Apoſtolorum accepimus, quod Sacra Euchariſtia non ſumatur, niſi à ieiunis, vt docent communiter Sancti Patres, D. Epiphanius *lib.* 3. *contra hæreſes, in fine.* (D. Epiph.) D. Gregorius Nazianzen. *orat.* 4. quæ eſt de Baptiſmo ad finem. D. Chryſoſtom. *homil.* 27. *in primam Corinth.* & multi alij Patres. A tempore Apoſtolorum accepimus Imagines Chriſti, ac Beatiſſimæ Virginis, & Sanctorum effigiare, ac depingere, vt teſtatur Adrianus Papa *in epiſtola ad Carolum Regem*, relata ad calcem *in* 2. *Synodo Nicæna*; (Adrian.) à tempore D. Petri, ac aliorum Apoſtolorum accepimus, quod Sacrificium Miſſæ celebretur peculiaribus veſtibus ſacris, vt teſtatur D. Anacletus Tertius Pontifex à D. Petro *in ſua prima epiſtola Decretali*; (D. Anaclet.) & habetur ex *cap. Veſtes de conſecratione, diſtinct.* 4. A ſacris Apoſtolis eſt compoſita, & ordinata Oratio Angelica B. Virginis, vt ex multis dixi *tom.* 2. *in Apocalypſim, cap.* 21. *quæſt.* 26. *num.* 319. (Tom. 2. Apoc.) Sacrum quadrageſimale ieiunium, cuius initium ignoratur à temporibus Apoſtolorum manauit, vt docent Sancti Patres, D. Hieronymus *epiſt.* 56. *ad Marcellam*, ſic ait: (D. Hieron.) *Nos vnam quadrageſimam ſecundum traditionem Apoſtolorum toto anno, tempore congruo ieiunamus.* D. Leo *ſerm.* 6. *de Quadrageſima*, inquit, (D. Leo.) *Apoſtolica inſtitutio quadraginta dierum ieiunijs impleatur.* Idem indicant D. Epiphanius *hæreſi* 75. *in fine.* S. Ignatius *epiſtola ad Philadelph.* D. Clemens *lib.* 5. *Conſtit. Apoſtol. cap.* 12. (D. Epiph. D. Ignat. D. Clem.) Et tamen hæc omnia, & multa alia nec in Actis Apoſtolorum, nec in eorum Epiſtolis, nec in aliquo libro Canonico ſunt ſcripta, ergo ſunt falſa, & commentita; nullus Catholicus hoc dicet, nec habebit in mente, ergo neceſſe eſt fateri, quod tempore antiquo multa fuerunt multa celebritate habita, communi praxi, ac frequenti vſu recepta, quæ in libris Canonicis non continentur.

Deinde obiiciunt Angelicum Doctorem 3. *part. quæſt.* 28. *art.* 4. vbi ait, quod Sanctiſſima Virgo non fecerit virginitatis votum ſecundum mores illius temporis, niſi poſt deſponſationem cum Ioſeph. 133. vbi Sanctus Doctor loquitur non tanquam ex propria ſententia, ſed iuxta mores illius temporis, vt exprimit; tamen communis eſt ſententia, quod ipſa multo tempore ante diſpenſationem feciſſet virginitatis votum, vt ex aliis locis D. Thomæ colligitur, & docent multi Patres, Doctores, ac etiam Thomiſtæ. Sotus *in* 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 2. *artic.* 1. *ad primum.* (Sotus.) B. Albertus Magnus *de laudibus Mariæ.* (D. Albert.) Paludanus, & alij multi Doctores, quos citant, ac ſequuntur Suarius *tom.* 2. *ad* 3. *part. diſput.* 6. *ſect.* 2. §. *Dico ergo ſecundo.* (Paludan. Suar.) Vaſquez *tom.* 2. *ad* 3. *part. diſputat.* 124. *cap.* 4. *num.* 46. (Vaſquez.)

134. Et quod Sanctus Doctor pro noſtra ſententia ſtet, eique patrocinetur, patet ex multis locis eius. Nam ipſe 2. 2. *art.* 2. dum inquirit: *Vtrum liceat Religioſis ſæcularia negotia tractare?* Reſpondet cum *diſtinctione ad* 3. dicens: *Adire palatia propter pias cauſas competit Religioſis.* Vnde dicitur 4. Reg. 4. *Quod Eliſæus dixerit ad mulierem. Nunquid habes negotium, & vis vt loquar Regi, vel Principi militiæ?* Si ex mente D. Thomæ Eliſæus non eſſet Religioſus, ad quid afferret eum in exemplum ad comprobanda facta licita Religioſorum, ergo vt doctrina D. Thomæ ſit efficax, ac valida, dicendum eſt, quod Eliſæus ab eo cenſeatur vere Religioſus. (D. Thom.) Idemque etiam comprobatur

batur ex eadem *quæſt*.187.*art*.6. nam quærens, *Vtrum liceat Religioſis, vilioribus veſtibus vti, quam cæteris*. Reſpondet affirmatiue in argumento ſed contra, & ait in hunc modum. *Sed contra eſt, quod ad Hebræos* 11. *Apoſtolus dicit: Circuierunt in melotis, & pellibus caprinis, Gloſſa, vt Helias & alij*. Ex eo probat, quod Religioſis licitum ſit talibus veſtibus vti, quia Helias illis vtebatur, & cur potius adducit in exemplum Heliam, quam quemlibet alium, niſi quia Heliam Religioſum iudicabat, aliàs argumentum eſſet omnino futile. Et corroboratur totus hic diſcurſus ex eadem 2.2. *quæſt*.184. *art*.8. vbi adducit verba D. Chryſoſtomi, quibus Heliam appellat monachum. Appellationem admittit, & approbat; & etiam fauet idem Angelicus Doctor 2.2. *quæſt*.152. *art*.3. *ad* 4. vbi ait: *Virginitas ſecundum quod eſt virtus, importat propoſitum voto firmatum integritatis perpetuo ſeruandæ*. Cum Helias, & Heliſæus, ac diſcipuli eius perpetuo virginitatem ſeruarent, vt iuxta ſanctos Patres dictum eſt *ſupra*, *q*. 6. *&* 7. hinc ſequitur ex eius doctrina, quod firmitas voti in eis fuerit.

135. Nec obſtant aliqua ipſius ſancti Doctoris loca *ex* 1.2. *quæſt*.107. *art*.2. *& quæſt*.108. *art. vltimo*, *& Opuſculo* 17.*cap*.4. *& quodlibeto* 4. *quæſt*.27. *&* 2.2. *quæſt*.188 *art*.7. in quibus innuere videtur Chriſtum Dominum fuiſſe primum Auctorem Religioſi ſtatus, ſeu Conſiliorum Euangelij. Nam vt bene notat M. Lezana *tom*.1. *Annalium cap*.4. *num* 13.*ad finem*. (Lezana.) Nam hæc, & ſimilia ſolum perſuadent iuxta dicta in ſuperioribus, Chriſtum Dominum fuiſſe primum exemplar, & finem monaſtici ſtatus in quocumque temporis articulo; imò & primum efficientem cum ſuis Diſcipulis, excellentiſſimæ perfectionis, ac prærogatiuarum ipſius monachatus, prout in Euangelica lege maximè fulget, ac reſplendet.

---

## QVÆSTIO XVI.

### *Soluitur argumentum, quod fit ex neceſſitate regulæ, clauium, ac approbationis.*

### SVMMARIVM.

136 *Ponitur argumentum.*
137 *Præter vota, & pracepta non requiritur peculiaris regula, nec determinatus habitus.*
138 *Ad ſubſtantiam Religionis non requitur poteſtas Clauium.*
139 *Argumentum ad validitatem Religionis requiritur acceptatio ex parte Dei.*
140 *Acceptatio negatiua ſufficit, & dabatur in Religione Prophetica, & n*.141.
141 *Et etiam acceptatio poſitiua dari poterat.*
143 *Elias ex Dei mandato, fecit prophetas ſucceſſores poſt ſe.*

136. IN hunc modum argumentantur Aduerſarij. Religio eſt Congregatio fidelium vtriuſque ſexus tendentium ad perfectionem profeſſione trium votorum ſubſtantialium, paupertatis, caſtitatis, obedientiæ obſeruandorum vſque ad mortem; ex quibus fit vt ad veram Religionem octo ſint neceſſaria. Paupertas, caſtitas, Obedientia, Profeſſio, Habitus, Regula, Poteſtas Clauium, ac Approbatio Superioris, ad veram conſiſtentiam, ac permanentiam ipſius ſtatus; ne quiſquam ſuo iudicio feratur.

Ad argumentum reſpondeo, quod illa tria vota darentur in antiquo monachatu ſatis probatum eſt ſupra. Profeſſio nihil aliud eſt, niſi promiſſio ipſorum votorum. In profeſſione enim dicimus: *Promitto Deo obedientiam, paupertatē*, &c. Ad id quod dicitur de Habitu, aduertat vulgare Prouerbium, *Habitus non facit monachum*; & Chriſtus Dominus inſtituens perfectiſſimā Religionem in ſuis Apoſtolis, nullam certam habitus formam eis dedit. Hinc ſanctiſſimus Patriarcha, D. Ignatius inſtituens Sacram Societatem Ieſu, nullam certam formam habitus præſcripſit, vt conſtat *ex part*.6. *Conſtit. cap*.2. *num* 15. 137. (Vulgare. Prouerbiū. Conſtitutio. Societatis.)

Ad id, quod dicitur de Regula, Leſſius *lib*.2.*cap*.41. *num*.9. & ex eo reſcribit Baſſæus Capucinus 11.*Relig*.1.*num*.5. & ait, Ad eſſentiam ſtatus Religioſi non requiri regulam, præter eam, quæ diuinis mandatis, & ipſis votis continetur, quia hæc abſolute ſufficiunt, vt ducant hominem ad perfectionem. Confirmat, quia ad reliqua non eſt obligatio in ſingulis præſertim eſſentialis; poteſt enim quis eximi à choro, ab eſu carnium, &c. Sed quia Papa non conſueuit huius ſtatum approbare ſine regula, ideo ea eſt neceſſaria, non per ſe, ſed per accidens. Ad approbandam Religionem Papa requirit Regulam, vt ſciat ad quem finem Religio ordinatur, & quem viuendi modum habeat, & in quo diſtinguatur à cæteris; hoc tamen eſt per accidens, & non ad ſubſtantiam Religionis. Deinde dicant mihi; Chriſtus D. in ſuis Apoſtolis inſtituit veram Religionem, & quæro, quam regulam eis dedit; nullam aliam, niſi ipſamet vota cum conſiliis Euangelicis. Sic & ego dicam, quod Elias dedit ſuis diſcipulis pro regula ipſamet vota, cum decretis, ac diſpoſitionibus veteris Teſtamenti, & inſuper ſunt graues Auctores, vt ſapientiſſimus Hieronymus Gauara ex ſacra Societate Ieſu *tom*.1.*in Matth*. qui aſſirmant Eliam ſcripſiſſe regulam, quam tradidit filiis Prophetarum, de quo infra *quæſt*. 18. Suar. *tom*.3. *de Religione lib*. 2. *cap*. 15. exiſtimat, præter vota ad conſeruationem Religionis requiri aliquas obſeruationes peculiares, ſed hæ in ipſis votis continentur virtualiter, vel ex ipſis deducuntur. 138. (Leſſius. Baſſæus. Gauara. Suar.)

Quantum ad poteſtatem clauium, quæ tangitur in argumento. Vaſquez 1.2. *diſp*.165.*c*.4. contendit ad ſubſtantiam ſtatus requiri poteſtatem clauium ad bonam eius gubernationem. At quod talis poteſtas clauium non requiratur ad ſubſtantiam Religionis eſt multo verior, & communior ſententia, & eam ſatis doctè probat Mag. Baſilius de Leone *lib*.7. *de Matrim*. *cap*. 5. *num*.22. Et probatur, quia tota ſubſtantia ſtatus Religioſi conſiſtit in traditione, ac acceptatione perſonæ, ſed hoc ſufficienter per vota fit; ergo poteſtas clauium 139. (Suar. Baſilius.)

Sanchez. Palaus. non requiritur, vt obſeruant Sanchez *in opere morali lib. 5. cap. 4. n. 76. & 78.* Caſtro Palaus citandus ſtatim. Quantum eſt ex iure, niſi peculiaribus conſtitutionibus impediatur, Abbatiſſa non eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis, & tamen poteſt recipere ad habitum, ac profeſſionem; videtur ſupponi *cap. conſuluit, qui cleric. vel voto.* Et in tali profeſſione datur vera ſubſtantia ſtatus religioſi.

140. Ad id, quod dicitur de approbatione, conſtanter aſſeritur, quod ad Religionem requiritur approbatio à ſuperiori, quia tota ſubſtantia Religionis conſiſtit in traditione, ac acceptatione ex parte Dei, atqui nemo nomine alterius poteſt aliquid acceptare, niſi per commiſſionem, & poteſtatem ſibi factam ad talem rem. Hæc poteſtas ex parte Dei à nemine poteſt dari, niſi ab Eccleſia, quæ eam immediate accepit à Chriſto; ergo in lege antiqua cum non daretur talis poteſtas, non poterat dari vera acceptatio ex parte Dei, nec approbatio veræ Religionis.

141. Innoc. III. Greg. X. Reſpondeo, & non loquimur prout in præſenti res ſe habet poſt Concilium Lateranenſe ſub *Innocentio III.* & Lugdunenſ. ſub *Gregorio X.* Quæ Concilia requirunt approbationem Religionum: ſed loquimur tempore antecedenti, quoad Religiones antiquas: & duplex poteſt eſſe approbatio. Vna negatiua, & altera poſitiua. Negatiua eſt, quando verbi gratiâ Papa, vel Epiſcopus, ad quem pertinebat Religiones approbare, videbat nouam Religionem exurgentem, nec contradicebat, nec repugnabat, ſed conſentiebat, & permittebat. Et hanc approbationem eſſe ſufficientem, & fuiſſe in multis Religionibus antiquis tenet M. Baſilius de Leone *lib. 7. de Matrim. cap. 11.* & citat D. Thomam 2.2. *quæſt.* 188. *art. 1. ad 4.* quem locum inuenire non potui forte ex errore typographi; & citat Bellarm. *tom. 2. lib. 2. de Monach. cap. 4.* Medina *lib. 4. de continentia contr. 7. cap. 38. §. ſed eam.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 25. num. 10.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 23. quæſt. 1.* Quibus addendi ſunt Trithemius *de laudibus Carmelit. cap. 5.* Mag. Carthagena *tom. 3. lib. 17. homil. 2.* Caſtro Palaus *tom. 3. tract. 16. diſp. 1. punct. 1. num. 8.* Et ait: *In Eccleſia multæ fuerunt Religiones abſque expreſſa Pontificis approbatione, ſola Epiſcoporum approbatione, vel illorum non repugnantia.* Quia acceptationem, quæ fiebat in votis, dum Eccleſia non contradicebat, ſed potius illi conſentiebat, videbatur nomine Dei acceptare: quod idem dicimus de Religione inſtituta ab Elia per reſpectum ad antiquum Pontificem.

(Basil. D. Thom. Bellarm. Medina. Sanchez. Azor. Trithem. Carthag. Palaus.)

142. Approbatio poſitiua fit per actum, vel verba poſitiua, pro quo ſupponendum eſt, quod in Pontifice antiquo dabatur poteſtas ſpiritualis ad diſcernendas res pertinentes ad fidem, Religionem, ac mores. Deuteron. 17. num. 8. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium perſpexeris, aſcende ad locum, veniéſque ad ſacerdotes.* Malach. 1. num. 7. *Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore eius;* & multis aliis locis. Et Chriſtus D. *Matth. 23. num. 1.* Ita Bellarm. *de Romano Pontifice lib. 4. cap. 3. & lib. 3. de verbo Dei cap. 4. & lib. 4. de Eccleſ. cap. 17.* Suar. *de fide diſp. 5. ſect. 5. num. 2. & diſp. 9. ſect. 3.* & multis in locis

(Deuter. 17. Malach. 1. Matth. 23. Bellarm. Suarez.)

contra Regem Angliæ. Valentia 2.2. *diſp. 1. quæſt. 1. punct. 7. §. 43.* Bañez 2.2. *tom. 1. quæſt. 1. art. 10. dub. 2. concluſ. 4.* Lyranus, Abulenſ. Lorinus, Cornelius ad locum Deuteron. Et in hac Concluſione conueniunt omnes Catholici ad tuendam auctoritatem Romani Pontificis contra Hæreticos, & Lutheranos, quia Deus, vt optimus Gubernator, ac Prouiſor, ſemper in Eccleſia ſua dedit regulam, viam, propter humanos caſus ſæpe occurrentes. Hæc regula in illo populo inueterato fuit Summus ſacerdos; nunc verò modo in Eccleſia Chriſti eſt Romanus Pontifex, vt ex multis probant Bellarminus Suarez, & alij citati, & ſatis Late M. Lezana *in Conſult. Conſult. vltim. à n. 14.*

(Valentia. Bañez. Lyranus. Abulenſ. Lorinus. Cornel. Bellarm. Lezana.)

Fuit ergo Religio inſtituta ab Elia, approbata ab ipſo Summo capite, vel permiſſiue, & non repugnante, vt dixi, vel poſitiue per verba, & actum poſitiuum approbationis. Et Deus mandauit magno ſeruo ſuo Eliæ vt vngeret Eliſæum in Prophetam & ſui ſucceſſorem: ſic enim dixit ei Deus, *Eliſæum filium Saphat, vnges Prophetam pro te* 3. Reg. 19. n. 19. vbi poſt Ioannem, Hieroſolomitanum, ac alios rectè ait Salianus anno 3127. num. 23. *Eliam Diuino Decreto, & iuſſu elegiſſe Eliſæum in Prophetam, & ſucceſſorem, Patrem, & Præpoſitum diſciplinæ Religioſæ, cui ſecundum Deum obedirent.* & M. Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. cap. 10.* ait, *Ex quo Eliſæus iuſſu Dei vocatus eſt ab Helia, & illum ſequi cæpit, ei perpetuo miniſtrauit,* 3. Reg. 19. vſque ad 4. Reg. 2. *In huius rei ſignum filij Prophetarum venerunt in occurſum eius, eumque adorauerunt, & tanquam caput, & principalem Prophetam, Eliæque ſucceſſorem agnouerunt.* Sic & fere omnes noſtri Doctores, ex eo quod dicitur Eccleſiaſt. 48. num. 8. de Elia: *Qui facis ſucceſſores poſt te:* Tam in ſpiritu prophetico, quam in diſciplina Religioſa, quod inter cæteros Prophetas ſoli Eliæ datum eſt, vt ſupra dixi *Reſolut. 1. quæſt. 2. n. 39. & 40.* 143.

(3. Reg. 19. Salianus. Suar. 3. Reg. 19. Eccleſ. 48.)

## QVÆSTIO XVII.

*Soluuntur tria alia argumenta,*

### SVMMARIVM.

144 *Primum argumentum ad vota facienda in lege antiqua requirens reuelationem.*

145 *Oſtenditur diuinam gratiam magnos effectus operari.*

146 *Beata virgo habuit reuelationem, non ob difficultatem virginitatis, ſed ad ſeueritatem; quod per deſponſationem ſua puriſſima virginitas in nullum periculum veniret.*

147 *Ponitur ſecundum argumentum.*

148 *Henoch, de quo ſit mentio in Bullis Apoſtolicis, diuerſus eſt ab illo, qui erat ante Diluuium.*

149 *In Samuele iam cœpit quoddam delineamentum ſtatus Religioſi.*

150 *Tertium argumentum, in eius ſolutione oſtenditur ex Vvaldenſi inter filios Prophetarum, varios fuiſſe gradus perfectionis ac diſciplina Regularis, & num. 151.*

Omnem

144. OMnem lapidem admouent Aduerſarij contra nos. Et primo ſic opponunt. In illa lege antiqua facere votum perpetuum, ac per totam vitam ob illius imperfectionem, erat quid valde difficile, & inde ad hoc requirebatur ſpecialis reuelatio, & cum de hac non conſtet, nec poteſt conſtare, aſſertum de tali voto. Maior eſt certa; minor probatur, quia à multis magnis Auctoribus aſſeritur, quod ſanctiſſima Virgo Maria habuerit reuelationem ad edendum ſuum virginitatis votum; ergo ſi hæc reuelatio admittitur in B. Virgine, à fortiori in aliis.

145. Reſpondeo, quod quamuis huiuſmodi vota eſſent difficillima pro tali tempore, ad ipſam difficultatem ſuperandam, ſatis erat diuina gratia, & vt ad multa maiora, ad ſubeundum martyrium, vt in multis patet; ad reſiſtendumque contra crudeliſſimos tyrannos Achab, ac Iezabelem perſequentes, ac interficientes Dei fideles, qui Baal non adorabant, vt neceſſe fuerit eos confugere ad montes, ac ſpeluncas, vt Heliæ dixerit Abdias. *Nunquid non indicatum eſt tibi, quid fecerim, cum interficeret Iezabel Prophetas Domini, quod abſconderim de Prophetis Domini centum viros, quinquagenos, & quinquigenos in ſpeluncis, & pauerim eos.* 3. Reg. 18. n.13. (3. Reg. 18.) Et hoc in tanto numero vt dicat Deus Eliæ. *Dereliqui mihi in Iſraël ſeptem millia virorum, quorum genua non ſunt curuata ante Baal* 3.Reg.19. num.18. (3. Reg. 19.)

146. Circa id, quod tangitur in Confirmatione de voto virginitatis ſanctiſſimæ Virginis, quo tempore illud emiſerit, variæ ſunt ſententiæ. Quidam, vt Durandus, Abulenſis (Durand. Abulenſ.) poſt contractum matrimonium cum Ioſeph, licet ſemper habuiſſet propoſitum virginitatis. Alij dicunt, quod emiſerit votum ante contractum matrimonium, tamen quod fuiſſet votum conditionale, *niſi aliud Deus ſtatuerit.* Tamen vera, communis, ac certiſſima ſententia, quod ante deſponſationem, ac in prima infantia fecerit votum abſolutum, & perfectiſſimum, ita Scotus Henriquez, & multi alij iuxta mentem ſanctorum Patrum; & tunc Auctores huius ſententiæ optimo iure, dicunt, quod ipſa ſanctiſſima virgo habuiſſet reuelationem ad tale votum edendum, non propter difficultatem ipſius voti, ac virginitatis, ſed quod cum eſſet ſub tutela ſuorum parentum; habuit reuelationem à Deo, quod per deſponſationem futuram, eius virginitas in nullum diſcrimen, ac periculum veniret: non enim eſt credendum, quod ipſa ſanctiſſima virgo conſenſerit, vt fieret ſponſa hominis, niſi diuinitus agnouiſſet, nullum adfuturum periculum ſuæ virginitatis violandæ in tali matrimonio contrahendo. Ita Suar. *tom.2. ad 3.part. diſp.6. ſect.2. §. Dico ergo ſecundo.* (Suar.) Vaſquez *tom.2. ad 3. part. diſp.124. cap.4. num.77.* (Vaſquez.) Baptiſta Nouatus *de eminentia virg. tom.1. cap.6. quæſt.5.* (Nouatus.) Reuelatio ergo facta eſt, non ob difficultatem in voto virginitatis, ſed ob ſecuritatem extra omne periculum in ſeruanda virginitate in deſponſatione, de qua fecerat votum.

147. Secundum argumentum. Si dicimus monachatum incœpiſſe in Elia, eodem modo dici poteſt, quod incœperit in Henoch, de quo dicitur Geneſ.4. num.26. *Iſte cœpit inuocare nomen Domini.* (Geneſ.4.) Quod à multis intelligitur, quod iſte primus cœperit congregare hominum cœtum ad laudem Dei dicendam, ac decantandam. Et de iſto Henoch videtur facere mentionem Iulius II. in ſua Bulla, (Iulius II.) cum ait. *Sanctorumque Patrum Eliæ, & Eliſæi, & Henoch, qui montem ſanctum Carmeli iuxta fontem Eliæ inhabitarunt, hæreditariam ſucceſſionem tenentes.* Et idem etiam dici poteſt de Samuele, de quo ſcribitur 1. Reg.19. n.20. (1. Reg. 19.) quod congregauit multitudinem Prophetarum.

148. Reſpondetur, argumentum nullius eſſe ponderis; nam Enoch de quo fit mentio in Bullis Apoſtolicis, alter diſtinctus eſt ab eo, qui fuit ante diluuium, & hoc patet ex ipſo contextu, quia ſi de illo antiquiori eſſet ſermo, dicendum erat: *Sanctorum Patrum Enoch, Eliæ, & Eliſæi* ratione antiquitatis prior erat ponendus ante Eliam, & Eliſæum; atqui poſtponitur, ergo alter multo tempore poſt illos fuit: ergo iſte alter diſtinctus. Incola Carmeli, qui ad prædicationem Ioannis Baptiſtæ vna cum Andrea Apoſtolo, ac Ioanne Euangeliſta ſecutus eſt D. Ieſum Chriſtum, & poſtea comes extitit D. Marci ad Alexandriam, eiuſque prædicationis adiutor; & quod fuiſſet Incola Carmeli patet ex bullis Pontificiis, vbi Enoch refertur inter cæteros Patres, *qui montem ſanctum Carmeli iuxta fontem Eliæ inhabitarunt.* Ita Paleonidorus (Paleonidor.) *lib.2. cap.2.* Didacus Coria in hiſtoria Carmelitana (Coria.) *lib.7. cap.1.* Lezana in Annalibus (Lezana.) *tom.2. anno Chriſti 36. num.14. & anno 45. n.9. vinea Carmeli. n.344.* (Vinea Carmeli.)

149. Ad id, quod apponitur de Samuele dicimus, quod ibi iam cœpit, veluti quoddam primum delineamentum ſtatus Religioſi, dicitur enim citato loco 1.Reg.19. num.20. quod (1. Reg. 19.) lictores Saul, *viderunt cuneum Prophetarum vaticinantium, & Samuelem ſtantem ſuper eos,* id eſt, vt exponunt Lyranus, Abulenſis, Sanchez, (Lyranus. Abulenſ. Sanchez.) id eſt *præſidentem eis.* Samuel quidem inſtituit quoddam Collegium Prophetarum in Najoth Ramata, & forte in aliis locis, in quibus iam erat aliquale veſtigium, & valdè remotum huius ſtatus; nam Samuel non viuebat in caſtitate religioſa, habebat enim filios: *Factum eſt autem cum ſenuiſſet Samuel, poſuit filios ſuos iudices, & non ambulauerunt filij eius in viis eius.* 1.Reg.18. num.1. (1. Reg. 18.) Deinde erat iudex populi, illiuſque gubernator, ac caput, ac proinde cum apparatu, & quamuis interius poterat habere paupertatem ſpiritus, tamen exterius ſaltem in populo rudi non multum erat documentum religioſæ paupertatis, vnde perbelle dixit Bellarm. *tom.3. lib.2. cap.9. §. Nos ergo;* (Bellarm.) ſic ait: *Dicimus itaque primum, vitam religioſam adeo eſſe antiquam, vt quædam eius adumbratio fuerit in lege naturæ ante diluuium, maiorque expreſſio in lege Moyſis, perfectior autem Apoſtolorum tempore.*

150. Tertium argumentum. Filij Prophetarum non viuebant cum caſtitate, ergo in eis non dabatur verus ſtatus Religioſus. Antecedens probatur. Dicitur 4 Reg.4. num. 1. *Mulier autem quædam de vxoribus Prophetarum clamat.* (4. Reg. 4.) Et Eliſæus dixit Giezi. *Sed & lepra Naaman adhæreat tibi, & ſemini tuo.* 4.Reg 5. num.27. (4. Reg. 5.)

num.27. Et confirmatur, vt ipſi aduerſarij dicunt irrefragabili auctoritate Eccleſiæ in oratione ſanct. Petri, & Pauli 29. Iunij dicitur. *Da Eccleſia tua eorum in omnibus ſequi præceptum, per quos Religionis ſumpſit exordium.*

151. Et in primis nota, quod dicitur, *Mulier de vxoribus Prophetarum*, non dicitur *de vxoribus* filiorum Prophetarum, poterant eſſe alij Prophetæ diſtincti; & multi habuerunt vxores, ſed quidquid ſit de hoc

Vvalden. Reſpondetur cum noſtro Doctiſſimo Vvaldenſi *lib. 3. Doctrinalis fidei art. 1. cap. 1.* Quod quamuis in omni Religione perfecta moderna (intellige in lege gratiæ) eſſentialiter tria vota requirantur, ſcilicet, Obedientiæ, paupertatis, ac caſtitatis, & ait; *Non ſic tamen antiquitus, dum Religio infans erat, ſed alij quædam, alij vnum, alij vniuerſa ſeruabant, magnis de cauſis.* Qui tria vota ſeruabant, in maiori erant perfectione, ac in vero ſtatu Religioſo, Qui vero vnum, vel duo obſeruabant, ſecundum quid, & analogice tanquam Religioſi appellari poterant. Sic pergit citatus Vvaldenſis. *Religioſi dicebantur omnes, quia ſingulariter præ aliis Concimibus, vel toto mundo, vel alij æquiualenti diuino cultui ſe dederunt.* Sicut & in Eccleſia primitiua, quidam obſeruabant tria vota, & erant perfectiſſimi, alij habebant vnum, vel alterum. Ananias, & vxor eius Saphira habebant votum paupertatis, & ideo delinquentes contra votum abſcondentes pecuniam puniuntur

Actor.5. pœna mortis. Actor.5. *num.4.* vt ibi ex com-

Lorinus. Cornel. Menoch. muni omnium ſententia notant Lorinus, Cornelius, Menochius; & quod Ananias, & vxor eius haberent votum caſtitatis, cum eſſent vxorati, nullum ad hoc eſt fundamentum, tamen late, & analogice omnes poterant dici Religioſi, ſicut & Tertiarij vxorati in ſuis domibus viuentes, cum participent aliquem Religionis modum in Cæremoniis,

D.Thom. Henriq. Suar. Lezana. Leſſius. Pellizar. orationibus ac aliis obſeruationibus analogice, ac late poſſunt dici Religioſi, vt ex D.Th. Henriq. tenent Suar. *tom.3. de Relig. lib.2. cap.2. n.17.* Lezana *tom.2. cap.14. num.7.* Leſſius *lib.2. cap.40. n.10.* Pellizar. *tom.1. tract.1. cap.3. n.35.*

152. Ad confirmationem dicimus, quod Eccleſia loquitur de Exordio in Religione Chriſtiana in fide Euangelica: ſic ait Paulus. 1.

1.Corinth.4. Corinth. 4. num.15. *In Chriſto Ieſu per Euangelium ego vos genui.*

---

## QVÆSTIO XVIII.

### *Explicatur differentia interueniens inter monachatum legis antiquæ, ac legis gratiæ, & differentia inter vtriuſque vota.*

#### SVMMARIVM.

153 *Status Religioſus tendit ad perfectionem, & tota eius ſubſtantia in tribus votis conſiſtit.*

154 *Vvaldenſis ponit differentiam, quia antiquitus vota animo interno; nunc autem per verba externa fiunt.*

155 *Duplex eſt votum, vnum ſimplex, alterum ſolemne, ſolemne introductum eſt ab Apoſtolis, & n.156.*

157 *Votum ſolemne habet multas excellentias ſuper votum ſimplex.*

158 *Religio ab Apoſtolis multum ſuperat antiquam.*

159 *Ad veram Religionem Conſtituendam ſufficiunt vota ſimplicia.*

Religio, ſeu Religioſus ſtatus, vt docet 153.

D. Thomas 22. *quæſt.186. art.2. in corpore*, vbi ait; *ſtatus Religionis eſt quædam diſciplina, vel exercitium, ad perfectionem perueniendi.* Peruenitur autem ad hanc perfectionem per tria vota, obedientiæ, paupertatis, ac caſtitatis, & conſtat ex cap. *Cum ad monaſterium de ſtatu monachorum.* Et ex multis aliis Sanchez *lib.5. in opere morali cap.5. n.16.* Layman *lib.4 tract.5. cap.1. num.1.* Cum ergo tota ſubſtantia ſtatus Religioſi conſiſtat in votis, explicata differentia, quæ datur inter vota in monachis antiquæ legis, ac monachis legis gratiæ, ac nouæ, ſatis explicata manet differentia vtriuſque monachatus. D.Thom. Sanchez. Layman.

Noſter Doctiſſimus Vvaldenſis *tom.1. Doctrinalis fidei lib.3. art.2. cap.17.* ait, *Religio Chriſtiana perfecta, eſt ſpecialis, & ſtricta regula charitatis, voti ſolemnis emiſſione profeſſa, vel æquiualenter.* Et poſtea ſubdit. *Quid autem dicitur illud, quod æquiualet voto? Dico quod eſt diuinus inſtinctus immobilitans affectum tendentem in Deum. Et talis profeſſor fuit Elias, talis etiam erat Ioannes Baptiſta, qui quamuis non vouebant vocaliter aliquam regulam charitatis: habebant tamen Dei inſtinctum immobilitantem eorum affectus conuerſos in Deum. Et ille æquiualet voto; quia tota ratio eſt in non mobilitante affectum ex ſe pronum præuerti.* In hoc ponit differentiam, quod antiquitus Elias, Eliſæus, ac filij Prophetarum, & Ioannes Baptiſta faciebant vota animo interiori, ac reſoluto, quo ſe Deo conſecrabant; quod ad votum ſufficere cum multis docet Caſtro Palaus *tom.3. tract.15. diſp.1. punct.4. num.4.* Nunc autem vota fiunt verbaliter, ac per profeſſionem externam. 154. Vvalden. Caſtro. Palaus.

Vt rem clarius, & apertius explicemus, notandum eſt, quod duplex ſit votum; 155.

vnum ſimplex, & eſt promiſſio Deo facta de meliori bono. Alterum eſt votum ſolemne, & hoc expreſsè docet D. Thomas 2. 2. *quæſt.88.* D.Thom.

*art.7.* in corpore, à tempore Apoſtolorum manauit, & magis explicauit Bonifacius VIII. *cap. vnico de voto.* Hæc ſolemnitas dicit perfectam hominis abnegationem iuxta illud Chriſti D. *Siquis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum.* Matth. 16. Hæc perfecta abnegatio priuat hominem, ne ſit ſui iuris, tam ad contrahendum, quam ad diſponendum de ſe, ac ſuis rebus; hæc autem ſolemnitas à tempore Apoſtolorum manauit; vt docet D. Thomas, ab Eccleſia eſt explicata, & magis introducta per antiquiſſimos monachos, antiquiſſimo tempore maxime propagata, & obſeruata, vt ſtante ſolemni profeſſione, nullus auderet de ſe aliquid agere, niſi interueniente diſpenſatione Summi Pontificis, vt de facto cum aliquibus eſt diſpenſatum. Ita cum multis Michael Medina *lib.5. de continentia ſacrorum* Matth. 16. Medina.

Henriq. *Sacrorum hominum cap.86. 87.* Henriquez.
Hoſtienſ. *Quodlibet.5. quæſt.31.* Hoſtienſ. Ioannes An-
Leſſius. dreas, quos citant, ac ſequuntur Leſſius de
iuſtitia *lib.2. cap.41. dub.8.§. Tertia eſt.* San-
Sanchez. chez in opere morali *tom.2. lib.5. cap.1.num.6.*

156. Hanc ſublimitatem voti ſolemnis ſuper votum ſimplex multis exemplis declaro: verbi gratia ſiquis poſt matrimonium ratum ingrediatur Religionem, in eaque votum ſolemne emittat, diſſoluitur matrimonium, ſi verò quis poſt votum ſolemne ineat matrimonium, tale matrimonium etiam conſummatum, eſt
Clem.vnic. nullum, vt habetur expreſſe *Clemen. Vnica de*
Trident. *conſanguinitate*; & definitum eſt in Tridentino *ſeſſ.24. Can.9.* At vero ſiquis poſt ratum matrimonium emittat votum ſimplex caſtitatis, non irritatur matrimonium, & ſi tali voto aſtrictus, matrimonium celebrauit, ac conſummauit, non inualidat matrimonium,
Sanchez. ſed firmum manet: Sanchez *lib.1. de Matri-*
Cornejo. *mon. diſp.46. num.9.* M. Cornejo *tom.2. in 3. part. diſp.7. de Matrim. dub.9.* Qui habet votum ſolemne paupertatis, nec poteſt donationes facere, nec contractus inire ſine licentia ſui Prælati. Atqui habet votum ſimplex paupertatis, tam de his, quæ habet, quam quæ ei adueniunt, bene poteſt facere ſuas donationes, & contractus celebrare, vt patet ex
Suar. his, quæ docet Suar. *tom.3. de Relig. lib.8. cap.16. art.18.* Qui habet votum ſolemne obedientiæ, non poteſt proferre teſtimonium iuridicum, & validum extra Religionem ſine licentia ſui Prælati; nec ſine illa poteſt agere in iudicio, nec per ſe, nec per ſuum procuratorem, per profeſſionem habetur tan-
Cap.Delicta. quam mortuus, vt tradunt Auctores *cap. cum*
C.Authent. *dilecla de reſcriptis, & Authentica cauſa, quæ fit cum monacho*, vt cum multis Doctoribus
Sanchez. tradit Sanchez *lib.6. in Decalog. cap.12. n.1. & cap.13.num.41.* At qui fecit votum ſimplex obediendi Archiepiſcopo Vlyſipponenſi, abſque vlla licentia ſua poteſt dare tale teſtimonium, & agere in iudicio, nam per talem obedientiam non redditur inhabilis ad illa, & ſolum illa obedientia eſt ad implenda omnia, quæ ipſe præceperit, hoc autem non eſt prohibitum ab eo, ergo tale teſtimonium bene
Lezana. poteſt dari, vt patet ex his, quæ docet Lezana in Summa *Regular. c.4.*; & ſic in multis aliis exemplis.

157. Ex his clare patet, quanta excellentia ſupereminieat ſtatus Religioſus inſtitutus ab Apoſtolis, ab illo antiquo ſub Elia. Totus ſtatus monachatus innuitur, ac ſtabilitur in votis, ab eiſque haurit totam ſuam nobilitatem, ac dignitatem, hæc ſcilicet ſolemnia cum maximè excedant illa antiqua ſimplicia, inde euidens fit, quanto interuallo Religio ab Apoſtolis inſtituta ſuperat illam antiquam, quæ ſolum ex votis ſimplicibus conſtabat.

158. Nec ex hoc inferat aliquis, quod ille ſtatus Religioſus ſub Elia non fuerit vera Religio, quia ad conſtituendam veram Religionem, verumque Religioſum, ſufficiunt vota ſim-
Sanchez. plicia; quod adeo eſt certum, vt dicat Sanchez in Opere Morali lib.5. cap.1. num.25.
Suar. *Non licere vllatenus de hac re dubitare.* & Suar. tom.4. de Relig. tract.10. lib.5. cap.4.num.5. *Hoc eſſe omnino infallibile, vt ſine errore in fi-*
Greg. XIII. *de negari non poſſit.* Nam Gregorius XIII. in ſua bulla *Aſcendente Domino* declarauit coadiutores, ac Scholares Societatis Ieſu: *Biennio probationis peracto tria prædicta vota, etiamſi ſimplicia emiſerint, vere & proprie Religioſos fuiſſe, & eſſe.* Cum enim Summi Pontifices in his, quæ pertinent ad doctrinam, contineant infallibilem certitudinem ex Chriſti inſtitutione, ac promiſſione, & hæc declaratio Gregorij XIII. contineat doctrinam pertinentem ad mores Eccleſiæ, ac quietem, & pacem animarum, ergo dicendum eſt, quod talis declaratio contineat infallibilem veritatem.

Inſuper Monachatus in lege veteri deſtitutus erat poteſtate Clauium, qua nunc maximè reſplendet, ac fulget ipſe monachatus tali poteſtate communicata à Summo Pontifice, ſuperioribus, ac Prælatis Religionum, qua præclariſſimè eorum ſtatus firmatur, ac corroboratur in ſua perfectiſſima excellentia, ac gubernatione.

---

## QVÆSTIO XIX.

### *Oſtenditur perſeuerantia votorum in Carmelitano Ordine ab Elia vſque ad præſens tempus per varios ſtatus.*

### SVMMARIVM.

159 *Ante Albertum Carmelitæ habebant votum obedientiæ.*
160 *Albertus deſumpſit regulam ex libro Ioan. & num.161.*
162 *Motiuum ſcribendi regulam.*
163 *Iuxta D. Cyrillum Aymericus congregat eos, qui venerant ex Occidente cum his, qui erant in Syria.*
164 *Qui obedientiam non vouerant, erant illi, qui venerant ex Occidente.*
165 *Antiquitus vnus conuentus erat independens ab alio, & omnes non erant ſub vno capite, ac generali.*
166 *Cœnobia Carmelitarum erant independentia. Aymericus colligauit omnes ſub vno generali.*
167 *Ante Aymericum habuerunt Carmelitæ pro regula librum Ioan.*
168 *Ante Ioannem habuerunt pro regula viuendi modum conſtitutum ſub Apoſtolis.*
169 *Ante prædicationem Euangelicam vita Eliæ erat pro regula.*
170 *Elias ſcripſit regulam iuxta graues Auctores.*
171 *Elias multa ſcripſit.*
172 *Religio habuit quinque ſtatus, & n.173.*

OPponunt contra nos aduerſarij, quod noſtra Carmelitana familia non habuiſ- 159.
ſet votum obedientiæ, niſi ab Alberto Patriarcha, quod vt iam dixi euidenter refutatur Reſolut. 2. ex Prologo ipſius Regulæ. Dicitur enim ibi, *Albertus Dei gratia vocatus Patriarcha Hieroſolymitana Eccleſiæ dilectis nobis in Chriſto, filiis Brocardo, ac cæteris eremitis.* (Nota verbum) *qui ſub eius obedientia, in Monte Carmelo morantur.* Ergo iam ante Albertum erant ſub obedientia ſui Prælati,

lati, ac Prioris, ergo tale obedientiæ votum ab Alberto non acceperunt. Tota hæc regula Alberti deſumpta eſt ex libro Ioan. 44. de inſtitutione Monachorum, tanquam ex primaria, & originaria regula Religionis; nam ipſe liber Ioannis multo tempore inſeruiuit Carmelitis pro regula: tunc Albertus diſtinctiori, & clariori methodo ex ipſo libro Ioannis regulam collegit, ordinauit, ac diſpoſuit, vt tradunt D. Cyrillus Conſtantinopolitanus *lib. de progreſſu ordinis cap. 5.* & Doctiſſimus Thomas Vualdenſis de ſacramentalibus *tit. 9. cap. 89.* Palænidorus *lib. 3. cap. 2* Thomas de Ieſu *de varijs regulis Carmelitar. part. 2. dub. 7.* Philippus *in ſpeculo Ordinis lib. 8. cap. 4.* & ita omnes noſtri Auctores. Et ſic ſcribitur in titulo regulæ apud antiquiſſima exemplaria, quæ ſeruantur in Tranſpontina, & habetur *Regula Alberti extracta ex Ioanne 44.* & dicitur etiam extracta ex D. Baſilio, non quod ſimpliciter deducta ſit ex D. Baſilij regula, ſed quia regulæ Baſilij valdè conformis eſt, & cohæret cum doctrina tradita à *Ioanne 44.* & inde doctrina Ioannis maximè cenſetur approbata à D. Baſilio, vt ex multis probat Lezana *tom. 4. Annal. ad annum 1205. n. 15.*

Ioan. 44. D. Cyrill. Vualdenſ. Palænid. Th. de Ieſu. Philippus. Lezana.

160. Motiuum autem, quod Albertus habuit ad hanc regulam faciendam, extitit, quia cum noſtra Sacra Religio tranſiret de Syria in Europam, Sanchez Bertoldus primus Generalis ex Latinis ordinauit, vt Sanctus Brocardus vir doctrina, ac ſanctitate vitæ inſignis ſcriberet Canonem, ſeu regulam, cum aliquibus conſtitutionibus ad reducendam, & componendam ſuam Religionem ad mores Eccleſiæ Latinæ, vt teſtantur Ioannes Bachonius, Bernardus Olerius citati *in Breuiloquio* Boſtius *part. 1. cap. 3. num. 86.* Poſſeuin. *in apparatu S. Brocardi*, & M. Fr. Daniel à Virg. Maria. *Vinea Carmeli. num. 714. & 770.* Tunc Beatus Brocardus, regulam, ſeu Canonem ſibi commendatum compoſuit, & pro ſua humilitate tradidit B. Alberto Patriarchæ Hieroſolymitano, vt cum corrigeret, ac emendaret; & ſua auctoritate, quam tunc habebant Patriarchæ, traderet ad obſeruandum, quod tunc fecit Albertus, tradens eum ipſi Brocardo Priori Carmeli anno 1205. vel vt alij volunt anno 1209.

S. Bertold. Baccon. Olerius. Boſtius. Poſſeuin. Daniel à Virg. Maria. Brocard. Albertus.

162. Ante Albertum Aymericus Patriarcha Antiochenus, ac legatus ſedis Apoſtolicæ, anno 1141. iuxta verum computum. Prædictus Aymerius cum videret, quod Carmelitæ, in monte Carmelo, & Syria viuerent cum magna obedientia, ac religioſæ vitæ rigore, & aliqui ſuperuenirent ex partibus occidentalibus, qui non ita rigoroſè viuebant, & quia non omnes intelligebant literas Græcas, in quibus liber Ioannis erat ſcriptus, ideo Aymericus ipſorum rogatu prædictum librum tranſtulit de Græco in Latinum; ac ex ipſo Ioanne deſumpſit regulam, cum voto obedientiæ, & collegit omnes tam ex oriente, quam occidente in vnum, quæ omnia ſcribit, & narrat D. Cyrillus Conſtantinopolitanus lib. de Proceſſ. Ordinis cap. 4. & ait: *Erat autem in diebus illis Patriarcha Antiochenus in terra ſancta, Apoſtolicæ ſedis legatus, vir quidam amabilis Deo, & hominibus, nomine Aymericus Malafaida natione Lemonicenſis de villa appellata Salamiacum, qui prædictorum anteceſſorum Eremitarum fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo laudabilem conuerſationem attendens, eos multum ſpecialiter ſuo tempore in Domino enutriuit.* Nota modo de quibus loquitur. *Intelligens autem quoſdam eorum, qui ab occidente ſuperuenerant, ſpretis ſeniorum monitis non rectè ambulare ad veritatem religioſæ vitæ eremiticæ, in prædicto Ioannis libro deſcriptæ, & perpendens hoc maximè ideo contingere, quia Græcas literas ignorantes neſciebant codicem illum legere, fecit librum illum de Græco in Latinum transferri. Et vt illorum improborum coerceretur audacia, itaque inter eos eſſet ſeniorum Eremitarum huius montis innocentia ipſos omnes per obedientiæ vinculum colligauit. Statuit enim, quod ex ipſis vnus, qui diceretur Prior deinceps, eis ita præeſſet, vt quilibet aliorum obedientiam ei deuoueret, ſub cura cuius, & regimine omnes viuerent, quibus & antea licet ſemper vnus ex ipſis præeſſet, quem Abba, lingua Syra, & Patrem, latinè appellabant, ſub regimine cuius etiam tunc temporis manebant, cui etiam tanquam Patri ſecundum inſtitutionem obediebant, & nunquam ad obediendum alicui ſe voto ſpeciali prius obligauerant, donec prædictus Patriarcha Aymericus omnes primo ad hoc adſtrinxit. Inter quos ipſe habuit, ſcilicet fratrem ſuum Bertholdum, quem de vnanimi omnium aſſenſu anno Domini MCXX. in Priorem eis inſtituit.* Ita communiter Ioannes Bacconius, Ioannes de Malinis, Ioannes de Cimero, Ioannes de Vinera, Ioannes Groſſus, & ex exteris Sabbelicus, Polydorus, Conradus, Geſnerius, Syluester, Marulus Ciſtercienſ. quos citant, ac ſequuntur Thomas a Ieſu de varijs regulis Carmelitarum *cap. 9.* Petrus Sarracenus in Monologio in vita ſancti Bertholdi.

D. Cyrill. Bacconius. Malinis. Cimero. Groſſus. Sabelicus. Polydor. Conradus. Geſnerius. Syluest. Marulus. Th. à Ieſu. Sarracen.

Ex quibus bene perpenſis reijcitur id, quod quidam aduerſarius nobis opponit, quod ante Aymericum non habuimus votum obedientiæ, quia ait D. Cyrillus citatus, *nunquam ad obediendum alicui ſe voto ſpeciali prius obligauerant.* Conſiderat bonus Auctor cum ſapientiſſimo Ioanne de Carthagena *tom. 3. lib. 17. homil. 2.* quia ibi non eſt ſermo de omnibus Carmelitis, qui erant in Palæſtina, ſed tantum de illis, qui ex occidente venerant, vt ibi dicitur. *Intelligens autem quoſdam eorum, qui ex occidente ſuperuenerant, ſpretis ſeniorum monitis non rectè ambulare, ad veritatem religioſæ vitæ eremiticæ.* Et cauſam aſſignat, quia non intelligebant librum Ioannis, cum eſſet Græco idiomate ſcriptum, & ideo in Latinum vertit, ex quo manifeſtum fit, quod non loquitur de his, qui erant ex Syria, & Palæſtina; nam hi bene ſciebant literas Græcas, ſed de illis tantum, qui erant ex occidente; & ideo poſt pauca ſubdit loquens de illis, qui venerant ex occidenti. *Vt illorum improborum coerceretur audacia, itaque inter eos eſſet ſeniorum eremitarum huius montis innocentia, ipſos omnes per obedientiæ vinculum collegit.* Omnes qui erant in Syria, atqui eos, qui venerant ex occidenti, in vnam diſciplinam collegit, vt ſemper tuta eſſet ſeniorum eremitarum huius montis innocentia, & ne ex illis, qui venerant ex occidente corrumperetur. 163.

Carthagen.

Sed

164. Sed demus adhuc, quod de omnibus intelligatur, quos omnes per obedientiæ vinculum collegit. Sciendum eſt, quod tempore antiquiſſimo D. Antonij, Hilarionis, vt colligitur ex
Arnold. Arnoldo Boſtio *in ſpeculo hiſtoriali, lib. 6. cap. 8. & ſeqq.* quod etſi varij Conuentus erigerentur eiuſdem Ordinis, in vnoquoque Conuentu erat vnus ſuperior independens à quocunque alio ſuperiori, ita vt non daretur vnum caput, ſub cuius obedientia eſſent omnes illi Conuentus, ſed in quolibet erat vnus ſuperior independens à quocunque alio, qui dicebatur Syriacè *Abba*, id eſt, Latinè *Pater*. Et qui faciebant profeſſionem in tali Conuentu, illius ſuperiori promittebant obedientiam, ſuo ſuperiori indeterminatè, prout in tali, & tali Conuentu eſſent, & qui promittebant obedientiam Epiſcopo, intelligebatur prout in eius Diœceſi morabantur, & inde ſi tranſirent ad aliam Diœceſim, illius Epiſcopo ſeruabant obedien-
Vinea Carmeli. tiam. Imò M. Fr. Daniel à Virg. Maria, Vinea Carmeli. *num. 15. fol. 19.* teſtatur, & ait: *Nunc videmus in Religioſis Brigitanis in Belgio, & ditione Leodienſi; cum enim non habeant aliquem ſuperiorem Generalem, obedientiam promittunt Deo, & Epiſcopo loci, quandiu ſcilicet ſub eius Diœceſi morantur: dum enim ad aliam migrant, illius tunc, & non Prioris ſubduntur imperio.* Et modo Sanctus Philippus Neri fundauit ſuam illuſtriſſimam Congregationem Oratorij, ita vt ſuperior vnius Conuentus, cui obedientiam promittunt, ſit independens à quocunque alio Conuentu, ac à quocunque alio ſuperiori, cum illa Religio non habeat vnum ſupremum caput, nec Prouincialem, nec Generalem, vt mihi certum fecerunt Clerici reformati in hac Ciuitate, eius regulam obſeruantes, & patet ex eius Conſtitutionibus *cap. 4. ad finem.*

165. Sic & Carmelitæ antiquitus promittebant obedientiam Deo, ac Superiori Conuentus, in quo morabantur, independenter à quocunque alio Prælato. Tunc Aymericus Patriarcha vt legatus Sedis Apoſtolicæ, ſtatuit, vt omnia cœnobia Carmelitici Ordinis eſſent ſub obedientia vnius capitis, qui diceretur *Prior Generalis*, cui omnes promitterent obedientiam, & hoc maximè indicat proprietas verbi *colligauit*, cum dicitur *per obedientiæ vinculum colligauit*; & ita inſtituit fratrem ſuum Bertoldum, primum Priorem Generalem ex Latinis.

166. Ante Aymericum Carmelitæ habuerunt
Ioan. 44. pro regula librum *Ioannis* 44. de Inſtitutione Monachorum, qui liber licèt hiſtoricus ſit de ortu Religionis vſque ad ſua tempora, tamen in eo rectè deſcribitur forma, & modus vitæ Religioſæ, in ſumma oratione, ac contemplatione erga Deum, abnegatis omnibus ſæcularibus cum voto obedientiæ, paupertatis, ac caſtitatis, vt patet ex ipſo *libro cap. 16.* de quo
D. Cyrill. libro Ioannis agens D. Cyril. Conſtantinopolitanus *lib. de Proceſſu Ordinis, cap. 1.* ait: *Quem librum ſcripſit ipſe Ioannes Capraſio de inſtitutione noſtræ Religionis eloquio, & litteris Græcis, quibus tunc terræ ſanctæ Eccleſia vtebatur. In quo libro primariam noſtræ Religionis inſtitutionem, & fundatorum eiuſdem dignitatem, ac Priſcorum Profeſſorum geſta ſancta, & glorioſas virtutes, exterioremque habitus ornatum, prædictus Ioannes propterea breui, & lucido eloquio ordinatè deſcripſit, vt ſucceſſores dictorum Patrum, in illo libro, tanquam in nitido ſpeculo inſtitutionem ſuam intuentes, eam obſeruare propenſius conarentur, & ſanctam vitam, ac virtuoſos mores dictorum Patrum ex totis præcordiis imitarentur: quem librum ipſe Ioannes ſodalibus ſuis Religioſis Eremitis montis Carmeli legendum, & obſeruandum tradidit tempore Honorij Imperatoris anno Domini 412.* Ita D. Cyrillus. Perpende vltima verba Sancti Doctoris, *Legendum, & obſeruandum tradidit.* Non ſolum vt librum ad legendum, ſed etiam vt regulam ad obſeruandum; & ita ſuperius ait Sanctus Pater, *Vt ſucceſſores dictorum Patrum, in illo libro tanquam in nitido ſpeculo inſtitutionem ſuam intuentes, eam obſeruare propenſius conarentur.* Vt ad facta maiorum in illo libro tanquam in ſpeculo expreſſa, & repræſentata ſe componerent, illa ſequendo, & imitando viuidè obſeruantes.

Ante *Ioannem* 44. habuerunt Carmelitæ 167.
tanquam regulam, modum viuendi ab Apoſtolis inſtitutum, adimplentes præcepta Euangelica, cum voto obedientiæ, paupertatis, ac caſtitatis, vt notat Trithemius *de laudibus Carmeli. cap. 4.* & ait, *Poſt paſſionem Domini multiplicata per Iudæam fide Chriſtiana, hi, qui in monte Carmelo, vitam imitatione Eliæ, ducebant Eremiticam, ſecundum Euangelium Chriſti viuere cœperunt.* Et aliquantulum poſt ſubdit: *Hæc eſt vita Apoſtolica, quam fratres Carmelitæ in primitiua Eccleſia ſtudioſiſſimè obſeruabant, regulam ſuper his Euangelium in cordibus ſuis habentes conſcriptum.* Ita etiam *Ioannes 44. lib. de Inſtitut. Monachor. cap. 3.* Vvaldenſis *lib. 4. art. 2. cap. 27.* Ioannes Groſſus *in ſuo viridario.* Ioannes Ciminetus *in libro dicto ſpeculum Ordinis*; & Sapientiſſimus Mag. Fr. Franciſcus Bonæ Spei *ac Concept. diſput. 3. præſumpt. 1. num. 72. & 73.*

Trithem. Ioan. 44. Vvaldenſ. Groſſus. Ciminetus. Franc. Bonæ Spei.

Probatur, quia Carmelitæ fuerunt coexi- 168.
ſtentes cum Apoſtolis, vt habemus ex Sacra Congregatione Illuſtriſſimorum Cardinalium, vt ſæpè dictum eſt, fuerùntque perfecti milites coadiutores Apoſtolorum, vt dictum eſt ex Ioſepho Antiocheno, & aliis antiquiſſimis Auctoribus, vt dixi ſuperiori Reſolutione, ergo vitæ modum ſacrorum Apoſtolorum, tanquam adhærentes Apoſtolis, ac eorum Coadiutores habuerunt. Et confirmatur, quia antiquiſſimi Monachi, vt Dionyſius, D. Antonius, ac eius Magiſter Monachatus, qui floruerunt paulo poſt annum 206. de quibus facit mentionem Bellarmin. *lib. 1. de Monach. cap. 5.* nullum alium viuendi modum in eis ſcimus, niſi Apoſtolicum, ac ad imitationem Apoſtolorum, & ita dicitur de D. Auguſtino, *Conſtituit Monaſterium Monachorum, & cœpit viuere ſecundum regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam.* Ergo idem dicendum eſt de Carmelitis, cum fuiſſent coexiſtentes cum Apoſtolis. *Ioannes Ieroſolym. 44. lib. de Inſtit. Monach. cap. 31. de Carmelitis*, loquens ait: *Denique eorum multi ea quæ ab Apoſtolis hauſerant, cæteris effundentes, fidem Chriſti per Phœniciam, & Paleſtinam prædicabant, dilatantes dogma fidei, & moribus vitæ Monaſticæ conuerſationem Eccleſiæ Dei inſigniſſimam demonſtrantes.*

S. Congr. Ioſephus. Bellarm. D. Auguſt. Ioan 44.

Ante prædicationem Euangelicam habue- 169.
runt Carmelitæ pro regula, vita, opera, & facta

Eliæ, vt explicat citatus *Ioannes 44. lib. de Inſtitut. Monach. cap. 2. 3. & 4.* & ſic ait Trithemius de laudibus Carmelitarum, cap. 4. *Sancti Patres, qui in monte Carmelo iuxta fontem Eliæ ante Chriſti natiuitatem habitabant, regulam conſcriptam habuiſſe non legitur; ſed ipſi norma, & regula ſibi fuerant, qui exemplo Eliæ concorditer viuebant.*

Trithem.

170. Imò quod Elias regulam conſcriptam ſuis diſcipulis tradiderit, tenet, & docet vir magnus ingenio, & Sapientia Pater Hieronymus de Gueuara *ex Sacra Societate Ieſu, tom. 1. ad cap. 1. Matth. verſ. 1. obſeruatione 16. n. 11. fol. 159.* vbi ſic ait: *Non abnuam dicere Eliam, qui prior Religioſorum parens, & vitæ Monaſticæ fuit inſtitutor, nonnullas ſcripſiſſe regulas, quibus viuendi formam vniformem illis Religioſorum Conuentibus, qui in Carmelo erecti fuerunt præſcripſiſſe, quod iugi tenore ſacrarum familiarum fundatores, qui illius ſunt veſtigia ſecuti inuiolabiliter obſeruarunt.* Ita ille doctè, ac luculenter.

Gueuara.

171. Quod maximè confirmari poteſt, quia Elias extitit magnus Doctor, inſigniſque Scriptor. Doctor, vt dixi *Reſolut. 1. quæſt. 3. num. 71.* ait Chriſtus Dominus: *Elias veniet, & reſtituet omnia.* Matth 17. num. 11. vertit Arabicus, *Elias veniet, & docebit omnia.* Docere omnia elogium Spiritus ſancti. *Ille vos docebit.* Ioan. 14. n. 16. quod de Spiritu ſancto dicitur per eſſentiam, etiam de Elia ſcribitur per participationem, tanquam quod fuerit vniuerſalis Doctor Synagogæ, & nouæ Eccleſiæ Chriſti eſt futurus.

Matth. 17. Arabicus.

172. Fuit etiam inſignis Scriptor, ac illuſtriſſimus auctor. Poſt raptum mandauit litteras ad Ioram Regem, 2. *Paralip. 21. num. 12.* quibus illi ſignificabat grauiſſimas pœnas ob ſua ſcelera, vt ibi multis expendunt Lyranus, Tirinus, Malueda, Cornelius Mariana, Menochius, Salianus *anno* 3148. *num. 5.* & alij multi. Inſuper Origenes *tract. 35. in Matth.* explicans illud Apoſtoli 1. Cor. 19. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis aſcendit.* Ait ipſe Origenes. *Nullo enim regulari libro hoc poſitum inuenitur, niſi in ſecretis Eliæ Prophetæ.* In quo denotat, quod Elias ſcripſerit librum *de ſecretis.* Malueda ex ſacra Prædicatorum familia *lib. 10. de Antichriſto, cap. 2.* in excurſu de Elia ex multis Rabbinis teſtatur, quod Elias ſcripſerit librum *de ſingularum ætatum Rebus, ac de geſtis ſuis.* Camartus Digniſſimus Generalis Minimorum *de geſtis Eliæ, cap. 10. ſect. 2.* etiam refert, quod Elias *de ſuis geſtis ſcripſerit.* Stratonicus Cumarum Epiſcopus in ſuis Collectaneis affirmat Eliam ſcripſiſſe librum *de conſummatione Mundi,* & alios Auctores refert. Fr. Anton. à Matre Dei *in Preludia Iſagogica Sacræ Scripturæ, Prælud. 1. dub. 7. à num. 135.* Si ergo Elias ſcripſit libros, & maximè de ſuis geſtis, inde maximè probabile fit, quod ſuis filiis Prophetarum regulam, & viuendi modum ſcriptum tradiderit.

2. Par. 21. Lyranus. Tirinus. Malueda. Cornel. Mariana. Menoch. Salian. Origenes. 1. Cor. 19. Malueda. Camart. Stratonicus. Anton. à Matre Dei.

Ex quo colliges, quod noſtra ſacra Religio in tanta varietate temporum, ac diſcurſu tot millium annorum, habuit quinque ſtatus, vt tradunt communiter noſtri Doctores. *Primus ſtatus* à noſtro Sanctiſſimo Parente Elia vſque ad Chriſtum Dominum, & ſacros Apoſtolos. *Secundus* ab Apoſtolis vſque ad Ioannem 44. *Tertius* à prædicto Ioanne vſque ad Aymericum. *Quartus* ab Aymerico vſque ad Albertum. *Quintus* ab Alberto vſque ad præſens tempus. 173.

Crede mihi Amice Lector quod hæc dixi non tenaci, & contentioſo animo, ſed quantum capio, quantum ſapio; & hunc Tractatum oſtendi Viris doctiſſimis extraneis à noſtra Religione, & in Regia Conimbricenſi Academia publicè ſacræ Theologiæ Profeſſoribus, qui maximè illum approbauerunt, etiam me abſente, & tanquam vno ore mihi dixerunt, quod his vnum deerat, vt integro, ac ſincero animo legerentur. 174.

## *De Magno Elia.*

Vide etiam *Opuſculum ſecundum, Reſol. 33. per quatuor quæſtiones.*

## *De Tertiariis Carmelitanis.*

Vide *Opuſculum 2. Reſolut. 38. per ſex quæſtiones.*

OPVSCV

# OPVSCVLVM IV.

## IMMACVLATA CONCEPTIO SANCTISSIMÆ, AC PVRISIMÆ Virginis Mariæ, abſque vlla labe peccati Originalis. In quo Sacro Myſterio oſtenditur abundantiſſimè reſplendeſcere omnia, quæ ad fidei definitionem requiruntur.

### *Ad reuelationem factam B. Brigittæ, quæ habetur libro ſexto eius reuelationum capite quinquageſimo quinto.*

SVÆ ſeruæ Brigittæ, ſic loquitur Dei Mater. Quando pater meus, & mater mea matrimonialiter conuenerunt, plus fecit hoc obedientia, quam voluntas, & plus operata eſt charitas diuina, quam voluptas carnis. Nam hora, in qua ego concepta fui, bene poteſt vocari aurea hora, & pretioſa, quia alij coniuges conueniunt ex voluptate carnali, mei verò parentes conuenerunt ex obedientia, & præcepto Dei; bene ergo aurea hora fuit conceptio mea: nam tunc incepit principium ſalutis omnium, & tenebræ quaſi feſtinabant in lucem. Deus namque ſingulare quoddam, & à ſæculo abſconditum facere voluit in opere ſuo, quemadmodum fecit in virga arida floreſcente. Sed ſcito, quod conceptio mea non omnibus nota fuit, quia voluit Deus, quod ſicut ante legem ſcriptam præceſſit lex naturalis, & electio voluntaria boni, & mali, & poſtea veniret lex ſcripta, quæ cohiberet omnes inordinatos motus. Sic placuit Deo, quod amici ſui piè dubitarent de conceptione mea, & quilibet oſtenderet zelum ſuum, donec veritas clareſceret in tempore præordinato.

### *Præfatiuncula.*

Eccleſ.1. Ait Sapiens Eccleſiaſt.1.num.7. *Vnde exeunt flumina reuertuntur.* Exiguus fons noſtrorum laborum per nouem Tomos diſperſus ô Sanctiſſima Virgo, ſub tuo patrocinio, tutela, ac inuocatione exiit in lucem, maximè exordium ſumens à tua puriſſima, ac immaculata Conceptione in noſtro primo Tomo; ad tantum ergo myſterium reuertamur; inde dicam cum tuo deuotiſſimo Idiota libro 5. *O vtinam Beatiſſima Virgo, calamus meus circa te ſemper in circulo verſetur, vt à te incipiat de te tranſcribat, & in te terminetur, ac finiatur.* Et faciat Deus, vt nec mea mens, nec ratio aliud cogitet, niſi te, nec calamus aliud ſcribat, niſi de te, nec manus aliud intendat, niſi circa te, omnéſque vires meæ ad tuum obſequium applicentur, & maximè ad magnum myſterium tuæ puriſſimæ Conceptionis celebrandum, de quo iam multa variis in locis videnda dixi *tom.1. in Euangelia, lib.1. cap.3. q.1. & 2. per totum.*

*Tomo 3. cap.16. quæſt.23. num.15.* & *cap.29. quæſt 9. n.65.*

*Tomo 5. lib.8. c.21. q.10. n.16.* & *q.12. n 85.86.*

*Tomo 6. cap.1. Matth. q.10. num.46.47.48.* & *Luc. cap.1. quæſt.11. n.48.49.50.51. & ſeqq.*

*Tomo 1. in Apocalypſ. cap.2. q.25. n.192.193.* & *cap.3. q.19.* & *cap.7. q.29. n.246.*

*Tomo 2. in Apocalypſ. cap.12. quæſt.9. n.74.* & *quæſt.14. num.113.114.115. & 116.* & *q.16. num.135.* & *q.80. n.670.671.672.673.* & *q.44. num.347.348.*

Nunc verò ad tantum Myſterium explicandum propono in præſenti hanc reuelationem factam B. Brigittæ.

---

## QVÆSTIO I.

### *Hæc reuelatio eſt magnæ auctoritatis, & maximè veneranda.*

PVra, & immaculata Conceptio Sanctiſſi- 1.
mæ Virginis Mariæ multoties fuit reuelata B. Brigittæ, vt conſtat ex præſenti reuelatione, & ex alia, quæ refertur *lib.1. illius reuelation.* & ex alia, & clarius *lib.5. reuelation. ad finem*; vbi ſic ei dicitur: *Maria de radice Adæ proceſſit, & de peccatoribus nata eſt, licet ſine peccato concepta, vt filius Dei de ea ſine peccato naſceretur.* & clarius *lib.6. cap.49.* vbi Sanctiſſima Virgo alloquens cum Beata Brigitta hæc verba protulit. *Veritas eſt, quod ego concepta fui ſine peccato Originali, & non in peccato.* Hæ reuelationes valdè grauiſſimæ ſunt, & ad firmandam veritatem de puriſſima Conceptione ſufficientiſſimæ.

*Multiplex reuelatio.*

Contra hæc opponit Caietan. *tom.2. Opuſc. tract.31. cap.5.* affirmans, quod licet reuelatum 2.
ſit B. Brigittæ Mariam originale peccatum non contraxiſſe, tamen contrarium fuiſſe re-

uelatum Sanctæ Catharinæ Senenſi, quam dicit fide digniorem eſſe cenſendam; quippe B.Catharina canonizata eſt, ſicut cæteri Sancti; B.verò Brigittam in numerum Sanctorum fuiſſe relatam tempore Schiſmatis, quo nullus habebatur certus Pontifex.

3. Hæc doctrina Caietani in nullo ſuo dicto ſubſiſtit: nam Bonifacius IX. legitimus Petri ſucceſſor Sanctam Brigittam in Sanctorum numerum retulit: nam Petrus Luna, qui contra Bonifacium Auenione inſurrexerat Pontifex adulterinus, & dictus fuerat Benedictus Decimus Tertius, depoſitus fuit à ſuo fictitio Pontificatu, & illud renuntiauit, vt conſtat ex Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.37.* de quo nullus Catholicus poteſt dubitare, ſcilicet de Pontificatu Bonifacij, de quo D.Antonin. *3.p.tit.22.c.5.§.Secundo.* Ambroſius Catharin.Dominic. *Opuſculo de Concept.lib.4.in Annotatione contra Caietan. longè poſt medium.* Ioannes Pineda *in Monarchia Eccleſiaſtica, tom.3.lib.23.c.14.§.3.* Platina *in vita ipſius Bonifacij*, de quo latiùs Anton.Corduba *lib.1.quæſtion q.43.Probatione ſextæ concluſ.*

Conc.Conſt. D Anton. Catharin. Pineda. Platina. Corduba.

4. Deinde S.Brigitta non ſolùm fuit canonizata à Bonifacio IX. ſed etiam à Martino V. vt conſtat ex ſuis Bullis, quæ habentur in limine libri prædictarum reuelationem. Et tota Eccleſia Catholica B. Brigittam veneratur vt Sanctam canonizatam, vt conſtat ex Martyrol. Romano die 23.Iulij: vt ibidem notarunt Cardinalis Baron. & Molianus eodem die. Surius *tom.4.* & Cæremoniale Roman. *lib.1. ſect.6. cap.2.*

Bonifac. Martin. Martyrol. Baron. Molian. Surius. Cæremon.

5. Secundum dictum Caietani facilè, & grauiter refellunt Suar. *tom.2. ad 3.p. diſp.3.ſect.5.* Lezana *de Concept. cap.14.§.Ex qua doctrina.* Vaſquez *tom.2.in 3.part.diſp.117.cap.6.* Ægid. Luſit. Pinto, Ramires, & alij: nam id, quod dicit de reuelatione facta B.Catharinæ Senenſi, quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta in peccato Originali, falſa, & fictitia eſt talis reuelatio, quia nec Stephanus Carthuſienſis, nec Frater Thomas Senenſis, imò & Sanctus Antonius, qui vitam Sanctæ Catharinæ ſcripſerunt de tali reuelatione, vllam faciunt mentionem, & Caietanus floruit poſt mortem Beatæ Catharinæ, pluſquam centum quinquaginta annis, & inde non apparet vnde Caietanus habuerit documentum talis reuelationis, *& de non apparentibus, ac non exiſtentibus idem eſt iudicium*, vt eſt commune axioma, & cum non appareat tale documentum de reuelatione ſanctæ Catharinæ, idem eſt, ac ſi non extitiſſet.

Suarez. Vaſquez. Lezana. Stephan. Carthuſ. Thom.Sen. D.Anton. Axioma.

6. Et eſto ac non conceſſo, quod aliquod documentum circa reuelationem B.Catharinæ daretur; tamen reuelatio B.Brigittæ multo maioris eſt auctoritatis, & vt verior veneranda eſt, quia reuelationes huius Sanctæ mulieris, magno applauſu, ac communi Eccleſiæ calculo, & ſapientum iudicio ſunt approbatæ, vt non niſi à toruo ſpiritu contradici valeant, quia huiuſmodi reuelationes non ſemel, aut bis, ſed iterum, atque iterum valdè maturè examinatæ ſunt. Primò, à Concilio Baſileenſi, à quo Cardinalis Turrecremata cum aliis ad hoc examen eſt deſignatus. Deinde Summorum Pontificum Gregorij XI. & Vrbani VI. mandato, harum reuelationum examèn multis Cardinalibus, Epiſcopis, viriſque doctiſſimis commiſſum fuit, & totum approbatum. Tandem poſt hæc omnia in canonizatione huius Sanctæ a Bonifacio IX. & a Martino V. approbatæ ſunt hæ reuelationes, vt conſtat ex Bullis, quæ in limine libri reuelationum habentur, & ibidem omnia ſupra-citata refert Cardinalis Turrecremata, ad initium harum reuelationum.

Concil. Baſileenſ. Gregor. Vrban. Boniface. Martin. Turrecrem.

---

## QVÆSTIO II.

*Sancti Ioachimus, & Anna conueniunt ad conceptionem Virginis Mariæ, non ex carnali concupiſcentia, ſed ex Dei mandato.*

7. SIc in præſenti reuelatione alloquitur Sanctiſſima Deipara cum B.Brigitta. *Quando Pater meus, & mater mea matrimonialiter conuenerunt, plus fecit hoc obedientia, quam voluptas, & plus operata eſt ibi charitas diuina, quam voluptas carnis.* Cum iam valde vetuli in ſenili, ac ſterili ætate eſſent SS. Ioachimus, & Anna abſque liberis; tunc Ioachimo apparet Angelus, ex Dei iuſſu præcipiens congreſſum cum ſua vxore Anna, denuntians filiam naſcituram nomine Mariam, quæ deſtinabatur Saluatoris Ieſu mater; ita etiam iterum reuelatum fuit B.Brigittæ, vt habetur *lib.1.Reuelat.cap.9.* vbi dicitur, quod Parentes Deiparæ *ex verbo Angeli nuntiantis, conuenerunt carne, non ex concupiſcentia aliqua voluptatis.* Idem tradunt Germanus Conſtantinop. *in encomiis B.Virg.* & Fulgibertus Epiſcopus Carnotenſis *de Natiuitate Virg.* & D.Hieron. *de Natiuitate Mariæ.* Et inde meritò ait D. Damaſcenus Orat.1. de Natiuitate Virg. *Ioachimus, & Anna, tanquam ſpirituales montes dulcedinem diſtillauerunt.* Dicitur in Pſalmo de Deipara 88.n.5. *Fundamenta eius in montibus Sanctis*, nempe in his montibus diſtillantibus dulcedinem Mariæ.

S.Brigitta. S.Brigitta. German. Fulgibert. D.Hieron. *Ioachimus, & Anna ſpirituales montes.* Pſalm.88.

8. Diuino, & ſupremo conſilio factum eſt, vt Ioachimus, & Anna iam in effœta ſenectute Sanctiſſimam Virginem generarent feliciſſime, quo puriſſimam Dei matrem mundius efformarent, quod Sanctus Petrus Chryſologus his verbis elegantiſſime ediſſerit. *Partus non ablatus eſt, ſed dilatus, donec tranſiret tempus carnis, paſſio corporis, voluptatis cauſa, cupiditatis ſenſus, & totum, quod humanam confundit, grauat, & onerat conſcientiam*; ſcilicet, non libidinis eſt, quod Maria concipiatur, ſed altiſſimæ prouidentiæ, quæ Mariæ puritati aduigilat, vt eius conceptio è ſterili vulua, & exhauſta ſenecta, opus ſit potius gratiæ, quam naturæ, ſitque citiùs deuotionis negotium, orationiſque officium, quam cupiditatis ſenſus. Idem docent D. Damaſcenus *Orat.1. de natiuitate Virginis.* D.Hieronym. *citatus.* D.Arnoldus Carnotenſis *de laudibus Mariæ Virg.* Hoc poſtulabat eximia puritas Mariæ, vt non ex concupiſcentia carnis, ſed ex gratiæ priuilegio naſceretur. Ipſa enim multo melior eſt Eua, quæ ex Adami coſta dormientis, ac in contemplationem eleuati fuit procreata, ergo etiam conueniens erat, vt Maria pro

Chryſol. *Virgo Maria non ex concupiſcentia carnis, ſed ex obedientia progignitur.* D.Damaſc. D.Hieron. D.Arnold.

progigneretur à Parentibus in oratione, contemplatione, & deuotione totis intentis.

9. Cantic.3. *Canticor.3.num.16.* dicitur: *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum, ſicut virgula fumi ex aromatibus, myrrhæ, & thuris.* Virgula hæc Sanctiſſima eſt Virgo Maria, quæ fumo gratiarum odorifero totum repleuit orbem, ſed vna exurgit, ac aſcendit, non à parentibus, ſed à myrrha, ac thure exurgit, ac aſcendit. Quid habent myrrha, ac thus in ſe ad tam ſublimem generationem, ac aſcenſionem? Myrrha ſignificat continentiam, ſeu vt multis placet, obedientiam, quæ compungit, ac coarctat carnem; thus vero orationis deuotionem indicat. Aſcendit ergo B. Virgo in ſua Conceptione, non à cupiditate carnis, & ſanguinis, ſed ab affectu obedientiæ, continentiæ, ac orationis, quia in ea nihil ex appetitu carnis, ſed totum ex cœleſti influxu dabatur. Petr. Damian. *ſerm. de Aſſumpt.* adducens præfata Cantic. verba ſic ait: *In myrrha continentiam, in thure deuotionem intellige. Hæc duo ſunt, quæ virginalem ſubſtantiam totam circumdedere virtute, continentia ſcilicet, & contemplatione.* Intellige *alterum carnem, alterum mentem, ita poſſidet, vt caro mundiſſima, mens puriſſima Genitricem Domini ſingulariter conſecrarent.* Aſcendit Virgo ex aromatibus myrrhæ, & thuris, vt tota ſpiritu abſque carne, & ſanguine eſſet Deo conſecrata, & de his multa in toto hoc tractatu.

*Maria progignitur ex oratione, ac contemplatione.*

Damian.

10. Leo Aug. In laudem horum Parentum Sanctiſſ. Virg. Mariæ duo adnotabo, vnum, quod ſcribit Leo Auguſtus *Orat.2. in Sanct. Mariæ Præſentat.* & ait: *Eiuſmodi aliquid molitur, benignus ille, ac clemens Deus: videturque puellam dare Ioachim, ac Annæ: & accepit genus ipſum humanum, vt non deſit, quod Deo volenti à nobis accipere, demus munus.* In Conceptione huius Sanctiſſimæ puellæ, inter cætera quid Glorioſiſſimus, Benignus, ac Clementiſſimus Deus molitur. Et quodnam eſt huius diuinæ liberalitatis arbitrium? ſcilicet vt videatur puella Deipara concepta, & nata parentibus data. *Et accepit genus ipſum humanum vt non deſit, quod Deo volenti à nobis accipere, demus munus.* Deus iam incœperat faſtidire antiquæ legis munera, *Holocauſtis non delectaberis.* Pſ.50.n.18. Pauperimo mundo, & inopi rerum naturæ, felici conceptu Deus Deiparam puellam donat, vt iam mundus aliquid Deo dignum, & maximè Deo placens, ipſi datori Deo redonet, quod totum mundus à parentibus Ioachimo, & Anna accepit, vnde cum eis ſic loquitur citatus Leo Auguſtus: *At ò vos, qui munus hoc locupletiſſimum ad nos deuexiſtis, qui & ea gratia quam primi accepiſtis, dediſtiſque vniuerſis locupletiores facti eſtis. O beatum ærarium, ex quo illud prodiit.* Expende illud *vniuerſis locupletiores facti eſtis.* Cum nobis Sacratiſſimam Deiparam dediſtis, quæ de ſe ait, Prou.8. n.18. *Mecum ſunt diuitiæ, & gloria, opes ſuperbæ;* ſeu vt alij legunt; *A me ſunt diuitiæ, & gloria,* quæ omnia emanant ab illa.

*Ioachimus, & Anna dant mundo gratum munus ad offerendum.*

Pſalm.50.

Prouerb.8.

11. Secundò. Ioachimus, & Anna patres ſunt Deiparæ Mariæ, ac aui D. Ieſu Chriſti; vnde Ioachimus, & Anna nomine Mariæ, ac Chriſti valent inſigniri, nobilitari, vt dixi. Abimelech Geraræorum Rex ait ad Abrahá, Deus tecum eſt in vniuerſis, quæ agis. *Iura ergo mihi per Deum, ne noceas mihi, & poſteris meis, ſtirpique meæ.* Gen.21.n.23. Chald. legit. *Ne noceas mihi, & filio meo, & filio filij mei.* Septuag. ſcribunt. *Ne noceas nomini meo.* Ecce filius, & nepos dicitur nomine patris, ac Aui. Ecce quodammodò Deiparæ, & Chriſtus Ioachimi, & Annæ nomen, ecce quam auguſtum nomen à filia, ac nepote fœnerant. Vterque Chriſti Auus, inde quodammodo alteruter Chriſti Auus, Ieſus, id eſt, ſalus dicitur, & vterque propemodum Chriſtus nominatur iuxta Septuaginta. *Ne noceas filio filij mei,* id eſt, *ne noceas nomini meo.* Ecce quomodo filiorum, ac nepotum claritas in parentes, & Auos reuerberat quod dicit Chryſolog. ſerm.6. *Honor geniti, genitoris honor eſt: perfectio geniti, generantis forma eſt.*

Geneſ.21.

Chaldæus.

Septuag.

*Ioachimus, & Anna à Chriſto nomen habent.*

D. Chryſol.

## Qvæstio III.

### *Dum corpus Beatiſſimæ Virginis Mariæ in vtero Sanctæ Annæ efformatur, Angeli præſtant illi obſequium.*

12. Angeli per totum vitæ decurſum Sanctiſſ. Virgini obſequium miniſtrarunt, quod etiam in ſua Conceptione non defuiſſe credo, imò ab ipſa pura Conceptione ſuum famulatum incœpiſſe dicam; vt affirmat Arnoldus Carnotenſis *lib. de laudibus Virginis,* dicens: *Obſequium Angelorum patet fuiſſe ab eius Conceptione.* Angeli ex viſceribus S. Annæ puriorem, & magis defœcatum ſanguinem coagularunt, & ex quatuor elementis meliorem, ac excellentiorem portionem adduxerunt, aptioréſque cœleſtes influentias conuocarunt, vt aptiſſimè, ac proportionatiſſimè corpus Deiparæ in ſua Conceptione organizaretur, ac efformaretur: nam vt ait citatus Arnoldus. *Nullum gratiæ priuilegium negatum eſt matri,* ſcilicet Dei, ergo ab hoc priuilegio non eſt defraudata, cum aliis fuerit conceſſum.

Arnoldus.

*Virginis corpus organizatur interueniente Angelorum obſequio.*

13. Ad hanc cogitationem me adducit Angelicus Doctor, 1. *part. quæſt.1. art.2.* dum docet, tanquam valdè probabile, quod in creatione Adami Angeli ſupremæ Dei maieſtati inſeruierunt, puluerem, ac lutum ſanctiſſimis eius manibus miniſtrantes ad illius corporis formatiónem; ſic ait Sanctus Doctor: *Potuit fieri, vt aliquod miniſterium in formatione corporis primi hominis Angeli exhiberent.*

S. Thom.

14. Venerunt tres Angeli ad Abrahã *Geneſ.18. n.2.* & tamen ſolum duo ad Sodomam tranſierunt. *Gen.19.n.1.* Vnde colligunt Abulenſis, Lyranus, & alij communiter, quod tertius Angelus manſit cum Abrahamo profecti ſunt in Sodomam, inde Hebræi addunt, quod manſit iſte Angelus ad fouenda, ac adiuuanda viſcera ſterilis Saræ, ad concipiendum filium Iſaac, quem illi promiſerat, ac proinde vſque ad conceptum Angelus ibi inuiſibiliter perſeuerauit, ergo multo à fortiori Angeli obſequium exhibuerunt ad efformandum Virginis corpus.

Geneſ.18.
Geneſ.19.
Abulenſ.
Lyranus.

15. Ait Regius Vates de manna cadente de cœlo Pſalm.77. n.25. *Panem Angelorum manducauit homo.* Hoc eſt iuxta communem ſententiam teſte noſtro Incognito, panem Angelorum manibus confectum, ac compoſitum, & ad hoc fortè reſpexit D. Ambr. agens de Sanctiſſima Deipara *ſerm.3. in Pſalm.21.* dicens: *Mariam Manna dixerim veluti cœlitus veniens.*

Incognit.

D. Ambr.

*Virgo Maria veluti manna de cœlo.*

Mariam appellat manna, tanquam è manibus Angelorum è cœlo venientem, fabricatum, ac compoſitum.

16. Tanquam ſtrenui, ac vigilantes milites aſtiterunt Angeli in organizatione huius Diuini Corpuſculi Deiparæ, ne Diabolus haberet ingreſſum ad illud in infuſione Animæ aliqua peccati macula inficiendum.

D. Anſelm. *Angeli aduolarunt ad cuſtodiendam virginem ab omni peccato.*

Hanc cogitationem firmat D. Anſelmus lib. de excellen. Virg. & ait. *Nec dubium ſanctiſſimum corpus, & ſanctiſſimam animam:* Bene ſciebat ſanctus Pater, quod tantum Anima ſit peccati ſubiectum, tamen ita loquitur, vt innuat ſe agere de illo inſtanti, in quo anima infunditur corpori, inde de corpore facit mentionem addens *funditus*, quod verbum importat excluſionem totius peccati in omni tempore; cuius defenſionem explicat. *Angelorum cuſtodia fuiſſe protectam*, qui tanquam optimi Clientes advolant ad defenſionem ſuæ ſupremæ Reginæ.

---

## Qvæstio IV.

### *Hora, in qua concepta fuit ſanctiſſima Virgo Maria rectè dicitur hora aurea, & pretioſa.*

17. Brigitta.

SIc in præcitata reuelatione loquitur ſanctiſſima virgo cum ſua ſerua B. Brigitta, *Hora, in qua ego concepta fui, bene poteſt vocari aurea hora, & pretioſa* & ſtatim: *Bene ergo aurea hora fuit Conceptio mea, nam tunc incapit lux omnium, & tenebræ, quaſi feſtinabant ad lucem.* Valde pretioſa, & ſupremæ æſtimationis exiſtit hæc hora aurea, & in hoc ſenſu dicuntur *murenelæ aureæ* ſponſæ Cantic.1. num.10. (Cantic. 1.) Extitit hora aurea omnium gratiarum, ac indulgentiarum. *Aurea virga Aſſueri.* Eſther.15. num.15. (Eſther. 15.) Hora aurea, vtpote fulgens ſplendore omnium virtutum. *Lamina aurea in capite ſacerdotis.* Exod.28. n.36. (Exod. 28.) Hora aurea ad cuſtodiendam omnem iuſtitiam, & ſanctitatem, *Zona aurea ad mamillas* Apocal.1. num.13. (Apoc. 1.) Hora aurea ad defenſionem totius Orbis, *Reclinatorium aureum.* Cantic.3. num.10. (Cantic. 3.) Hora aurea oſtendens viam in cœlum. *Platea ciuitatis aurum mundum.* Apocal.21. num.21. (Apocal. 21.)

18. Recte de hac die Conceptionis Virginis dicam, id quod Petrus Bleſenſis dixit epiſtola 14. vbi Mariam vocat *Imperialem diem* tanquam ſplendoris primatum tenentem & reliquorum principatum. Vnde perbelle Angelus del Paz *lib. 2. in Luc. cap. 18. de die Concep.* ſic loquitur. *Quæ autem feſtiuitas, huic præponenda eſt, ex qua, & per quam omnium aliarum feſtiuitatem eſt exorta deuotio.* Hæc dies eſt principium, ac Origo omnium ſolemnitatum noſtræ fidei, ergo nulla dies illi proponenda, nec adæquanda. Explicans ſcriptor Canonicus, primam totius Orbis fabricam, & fulgentiſſimæ lucis productionē enarrans, ſubdit *Factum eſt veſpere (& mane dies vnus.* Gen.1 num.5. Ex quo inſurgit difficultas, cur hic dies dicitur vnus, & non potius primus, vt iam alibi notaui, cum ſequens dies dicatur ſecundus, vt clare patet ex Tex. ibidem num.8. *Factum eſt veſpere, & mane dies ſecundus.* Ergo antecedens dies primus erat dicendus, nam ſecundus ſupponit primum, cur ergo ille non dicitur primus, ſed vnus, ſeu vnicus, rationem præclare nobis dat D. Ambroſ. *lib. 1. Hexaemer. cap. 1.* & ait: *Excipiendus à cæteris tanquam dies vnus, non conferendus cum cæteris, tanquam dies primus eſt: vnde fundamenta rerum omnium poſita, & cauſæ eſſe caperant, quibus mundi huius, atque vniuerſæ viſibilis creaturæ fulta ſubſtantia eſt.* Dies, in quo totius Orbis machina exorditur, non vocandus primus, etſi reuera primus ſit, ſed vnus, ſeu vnicus, non enim computandus eſt cum aliis; cum ſit cæteris excellentior; vt hanc ergo eius excellentiam ſcriptor declaret, tanquam à Cæteris ſeparans; non primum dicit, quia tunc cum cæteris ſecundo, & tertio erat annumerandus, ſed vnum, ſeu vnicum, & ſingularem appellat, ad maiorem eius nobilitatem indicandam, à quo cætera omnia habuerunt principium; ex quo liquet, quam ſolemniſſima ſit iſta aurea dies conceptionis Virg. Mariæ, ab illa enim tanquam à radice, ac fundamento emanarunt omnes feſtiuitates, ac ſolemnitates omnium myſteriorum noſtræ fidei.

Angelus del Paz. *Feſtiuitas conceptionis omnium ſuprema.* — Gen. 1. — Gen. 1. — D. Ambroſ.

Hæc aurea dies Conceptionis Virginis valde feſtiua extitit, Angelis vbi primum ipſa concepta eſt ait D. Vicentius Ferreira ſermon. de natiuit. *Statim Angeli in Cælo fecerunt feſtum Conceptionis.* Et Angelus in ſermone, quem habuit cum B. Brigittæ cap. 4. loquens cum ſanctiſſima Deipara ſic ait: *Et tu ò virgo ſanctiſſima, Angelis vt creati fuerunt, gaudium fuiſti.* Angeli in illo inſtanti, in quo fuerunt viatores, fidem Chriſti habuerunt, cumque vt ſuum glorificatorem adorantes agnouerunt; ſicque de ipſa ſua ſanctiſſima Matre notitiam habuerunt, eamque vt eorum Reginam venerati ſunt; gaudentes de tanto ſanctitatis ſplēdore; ſi cum tot ante ſæcula eam obiectiue agnoſcentes, ita lætitia exultarunt Angeli, quale eſſet eorum gaudium, cum eam iam actualiter vidiſſent conceptam, ac efformatam in vtero Matris. Ait Chriſtus D. Luc. 15. num. 10. *Dico vobis gaudium erit coram Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente.* Quanto magis in hac die gaudium fuiſſet ſanctis Angelis Dei, cum illa concipiebatur, per quam peccatores ad pœnitentiam vocabantur, & per quam ſalus omnibus aperiebatur. 19.

D. Vincent. *Hæc dies feſtiua Angelis.* — B. Brigitta. — Luc. 15.

Valde feſtiuus extitit hic dies Conceptionis ipſi Deo, ait Paulus 2. Corinth. 8. num. 9. *Scitis gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Quæ verba explicat ibi D. Thomas Lect. 2. *Scitis gratiam, quam quidem humano generi contulit.* Et in rem noſtram Lectio Græca ſic habet: *Scitis feſtiuitatem Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Feſtiuitas Domini noſtri Ieſu, vt gratiam conferret humano generi. Præcipiebat Deus certa dona præparari, *quæ offeratis in diebus feſtis meis.* Numer. 28. vt legit Origenes homil. 23. in numer. *Habet ergo Deus dies feſtos ſuos. Eſt enim ei humana ſalus dies feſtus.* Dies hæc Conceptionis valde feſtiua Deo, dum Maria præſeruatur à peccato; dumque Maria concipitur, perquam ſalutis gratia diffundenda 20.

2. Corinth. 8. — D. Thom. — Græcus. — Numer. 28. — Origenes. *Dies feſtus Dei ſanctificatio noſtra.*

denda erat in omnes. Ingreſſus Angelus ad virginem Mariam ait: *Aue gratia plena.* Luc. 1. num. 28. quia ex plenitudine eius ſuperabundanti nos omnes accipimus. Richard. lib. 1. de laudibus Virg. cap. 4. *Bene ergo dicta eſt gratia plena, & in tantum plena, vt ex tuo redundante totus hauriat mundus.*

Luc. 1. Richard.

21\. Ad fores diuinæ ſponſæ pulſat diuinus ſponſus Chriſtus D. dicens, *Aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea, quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium.* Cantic. 5. num. 2. Inſtanter pulſat oſtium diuinus ſponſus, vt ei ſponſa aperiat, & quamnam rationem ad hoc interponit? An vt eius præſentia gaudeat, eius colloquijs fruatur, & cum ipſa habitans commoretur? minime, ſed tantum hoc proponit, *quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium.* D. Ambroſ. lib. 3. de Virg. Richardus, Rupertus, per rorem, & guttas intelligunt diuina dona, ac cœleſtes gratias; inde diuinus ſponſus poſtulat, & inſtat, ad oſtium ſanctiſſimæ Virg. Mariæ, vt aperiat, vt illam gratiarum, ac donorum affluentiam, tanquam eorum diſpenſatrix per vniuerſum genus humanum diuidat, ac diſtribuat, vt ait D. Anſelmus, *Totum nos Deus voluit habere per manus Mariæ.*

Cantic. 5. D. Ambroſ. Richard. Rupertus. *Maria virgo gratiarum diſpenſatrix.*

## QVÆSTIO V.

*Summam puritatem Virg. Mariæ in ſua Immaculata conceptione apertiſſime nobis diuinus ſpiritus declarat in ſcriptura multis in locis.*

22\. AD hoc tantum myſterium, quod incipimus explicare, ipſa ſanctiſſima virgo nobis ducatum præbeat, & viam oſtendat. Mittens Chriſtus D. ſuos Apoſtolos ad prædicandum per totum orbem, *Præcepit eis, ne quid portarent in via niſi virgam.* Marc. 6. n. 8. & quænam eſt hæc virga, quæ tantum portari mandatur? eſt illa, de qua loquitur Iſaias 11. num. 1. *Egredietur virga de radice Ieſſe.* Quæ à Doctoribus ſemper portanda eſt, ad veram ſapientiæ illuminationem. Richardus de ſancto Laurent. lib. 11. de laudibus Virg. ſic ait: *Maria eſt via prædicationis, ac doctrinæ, quæ ſola datur prædicatoribus, ac Doctoribus ad portandum in via: qui enim habere poſſet hanc virgam comitem non deeſſet ei gratia, non doctrina, vel aliquid neceſſarium.* Adſit nobis hæc diuina virga ad dirigendum in præſenti.

Marc. 6. Iſai. 11. *Maria ducatum præbet Doctoribus.* Richardus.

23\. De ſanctiſſima Virgine Maria, ait diuinus ſponſus Cantic. 4. num. 7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Illa vocula *tota* propoſitio vniuerſalis eſt, & dicit omnimodam gratiæ pulchritudinem, & omnem fœditatem peccati excludit Doctiſſimus Idiota. De Beata Maria cap. 2. ſic ſcribit: *Tota pulchra es virgo glorioſiſſima, non in parte, ſed in toto: & macula peccati ſiue mortalis, ſiue venialis, ſiue originalis, non eſt in te, nec vnquam fuit, nec erit.* Ergo Deipara totaliter pulchra, & nulla ex parte maculata eſt. Eccleſia per Mariam Virginem, ſeu ad eius ſimilitudinem eſt compoſita, ac efformata. D. Ildelphonſus ſerm. 2. de Natiuit. Virg. *Ad vicem Matris eius*, ait, *mater noſtra Eccleſia conſtruitur.* Albertus Mag. ſuper Miſſus eſt, ait: *Supremus artifex per matrem ſuam, Eccleſiam matrem noſtram fabricauit.* Et Petrus Damian. homil. de S. Ioan. ait *De Maria prodiiſſe videtur Eccleſia.* Nam ſanctiſſima Deipara iuxta communiorem ſententiam Theologorum, in quodam ſigno priori ſimul cum Chriſto fuit prædeſtinata, ante aliorum electorum prædeſtinationem, ex quibus Eccleſia conſtruitur. Tunc ſupremus artifex ad ſimilitudinem, & exemplar ſuæ matris Mariæ Eccleſiam compoſuit, & effigiauit; atqui de Eccleſia ait D. Paulus ad Epheſ. 5. num. 27. loquens de Chriſto D. cum Eccleſiam efformaret; *Semetipſum tradidit pro ea, vt ſibi exhiberet ipſe Eccleſiam glorioſam non habentem maculam, neque rugam, ſed vt ſit ſancta, & immaculata.* Vt Eccleſia correſpondeat ſuo exemplari, ſi Eccleſia non habet maculam, nec rugam, nec etiam ſanctiſſima Deipara; etſi Deipara habet maculam, etiam Eccleſia illa inficitur; hoc ſecundum negat Apoſtolus, ergo & primum negandum eſt: ſi ergo ex ſponſo Chriſto colligitur, quod Eccleſia ſit immaculata, idem colligendum eſt de filio Ieſu, per reſpectum ad matrem; nam ex ipſo diuino ſponſo tota puritas deſumitur. D. Thom. ad Epheſ. *Indecens erat, vt immaculatus ſponſus ſponſam duceret maculatam, & ideo exhibet eam ſibi immaculatam per gratiam.*

Cantic. 4. Idiota. D. Ildelph. Albertus. Damian. Epheſ. 5. *Cum Eccleſia ſit ſine macula, ſic & Maria.* D. Thom.

24\. Loquens Chriſtus D. cum Beata Deipara iuxta D. Bernard. homil. 4. ſuper Miſſus, Rupertum, & alios, eam appellat *amica mea, columba mea, immaculata mea.* Cantic. 5. num. 2. Purum, & immaculatum iuxta D. Thomam 2. 2. quæſt. 106. intelligitur per receſſum à contrario. Ergo cum virgo dicitur immaculata, exponendum per receſſum à contrario, ſeu macula, explicans prædicta verba Anſbertus Abbas ad Cantic. 4. *Pulchra es amica mea, & macula non eſt in te, nec viciſſitudinis obumbratio.* Expende verba Magni Abbatis, quod virgo Maria ita ſit immaculata, vt nulla ſit in ea *viciſſitudinis obumbratio.* Vt Apoſtolus Iacobus explicet ſummum Dei ſplendorem ait cap. 1. num. 17. *Deſcendens à Patre luminum apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio.* Quibus verbis, vt ibi aduertunt expoſitores, denotatur diſcrimen inter noſtrum ſolem terrenum, qui eſt fons noſtri luminis; ac Deum Patrem luminum; nam ille terrenus mutationis ſubit vices, & nunc ſplendet, & nunc obſcuratur terræ, aut lunæ oppoſitus; vnde nocturnæ vmbræ, ac diurnæ eclypſes exiſtunt; & ſemper ſuo curſu aliquando illuceſcit, aliquando tenebreſcit; At Æternus Pater luminum ſemper ſupremo ſplendore fulget, vt in eo nulla ſit tranſmutatio ad tenebras, nec *viciſſitudinis obumbratio*, aut de terrenæ labis obiectu, aut de alicuius caligine eclypſis; ſic de ſanctiſſ. Deipara ait Anſbertus, quod *macula non eſt in te, nec viciſſitudinis obumbratio:* tanto diuini ſpiritus ſplendore fulget, vt alicuius alternæ humanitus obumbrationis nullam ſenſerit iniuriam, tantoque plenæ pulchritu-

D. Bernard. Rupert. Eccleſia. Cantic. 5. D. Thomas. Anſbert. Iacob 1. *In Deipara nulla fuit viciſſitudinis obumbratio.*

dinis nitore irradiat abſque vllo vmbrarum
næuo, & obſcurationis viciſſitudine, vt a te-
nebroſa primæuæ culpæ fœditate omnino
aliena extiterit.

25. Tertiò. Ait Siracides Eccleſiaſt.1. num.9.
Eccleſ.1. *Ipſe creauit illam in Spiritu ſancto, & vidit, & dinumerauit, & menſus eſt*; quæ verba, licet
magna pars Expoſitorum, de Filio Dei intel-
Richard. ligant; Tamen Richardus de ſanct. Lauren.
D.Bernard. *lib.2. de laudibus Mariæ part.5.* D. Bernad.
*citand.* & alij de B. Virgine interpretantur,
eique magis conuenit verbum *creauit illam*,
nam filius Dei *non eſt factus, nec creatus, ſed*
Symbolum. *genitus*, vt habetur in Symbolo D. Athana-
ſij, ex quo inſurgit magna difficultas, quo-
Geneſ.1. modo dicitur de ſanctiſſima Deipara: *Ipſe creauit illam in Spiritu ſancto:* Nam omnia
dicuntur in filio Dei creata, quæ eſt ſapien-
tia æterna. *In principio creauit Deus cœlum,*
Alia lectio. *& terram.* Alia lectio habet: *In filio creauit Deus cœlum, & terram*; & de ſe ait Chri-
Ioan.8. ſtus Dominus. Ioan. 8. numero 25. *Princi-
pium, & qui loquor vobis.* Et Apoſtolus ad
Coloſſen 1. Coloſſenſ.1. num.16. *Omnia per ipſum, & in*
D Auguſt. *ipſo creata ſunt.* Vt explicant D. Auguſtinus
D.Ambroſ. *lib.1. de Geneſi ad literam cap.1.* D. Ambroſ.
D.Baſil. D. Baſil. *homil.1. Hexaem.* & D. Thomas ibi
D.Thom. in Eccleſiaſt. tanquam per Ideam, & cauſam
exemplarem, in ipſo, & per ipſum facta ſunt
omnia, cum filius ſit ſapientia Patris. Cur ergo
virgo Maria non dicitur Creata in filio, vt de
cæteris creaturis aſſeritur. *In filio creauit cœlum, & terram*, ſed aliter de ea habetur, *Ipſe creauit illam in Spiritu ſancto.* Numquid in
creatione Virginis filius ceſſit, & eam remiſit
Spiritui ſancto? Abſit: vel in ipſa virgine
duæ creationes conſiderandæ ſunt? & maxi-
mè; eam cum cæteris creaturis in eſſe natu-
rali creauit in filio ſuo, ſecundum ſuam æter-
nam ſapientiam, vt ſimul etiam crearet in
Spiritu, ſancto ac gratia illius. Perpende ver-
*Maria tota creata eſt in gratia.* bum, *Vidit, & dinumerauit.* In illo primo
ſigno æternitatis, in quo Deus decreuit crea-
re omnia, ſimul *vidit*, quod ſic eam creabat
in eſſe naturali, vt futuram Matrem ipſius fi-
lij, & pro ſingularitate dignitatis ſingulariter
eam creauit ſimul in Spiritu ſancto, vt in pri-
mo inſtanti ſuæ creationis eſſet illius gratia
plena, & inde ad tantum cumulum merito-
rum, vt ſolus Deus ſua infinita ſapientia, illa
D.Bernard. valeat agnoſcere, & dinumerare. D. Bernard.
Senenſ. *tom.2. ferm ſerm.3. cap.1.* ait: *Tanta fuit perfectio virginis, vt ſoli Deo cognoſcēda reſeruetur*, iuxta illud Eccleſiaſtic.1. *Ipſe creauit illam in Spiritu ſancto, & vidit, dinumerauit, & menſus eſt.* Ad hunc locum Eccleſiaſt. allu-
Leo Imper. dit Leo Imperator cognomento ſapiens orat.3.
ſic loquitur. *Et quis conetur magnitudinem gloriæ tuæ metiri, ac ſi dicat, cum ſis totius Omnipotentiæ opus*, Cum Deipara lo-
quitur.

25. Quartò. De ſanct. Deipara decantat Diui-
Cantic.6. nus ſponſus, *Electa vt ſol.* Cantic.6. num 9.
Cur non dicitur electa vt Luna; nam Chri-
Malach 4. ſtus Dominus dicitur Sol. Malach.4. num.7.
*Orietur Sol iuſtitiæ timentibus nomen meum.*
Deipara etſi ſanctiſſima, non eſt æqualis fi-
lio ſuo, cur ergo non dicitur electa vt Luna,
vel vt quid aliud ſole inferius? Profunde con-
ſidera myſterium; magnum interuenit diſ-
crimen inter ſolis, ac aliarum rerum crea-
tionem; nam aliæ res prius fuerunt creatæ in
ſua ſubſtantia naturali, & poſtea aſſecutæ ſunt
decoris formam, prius habuerunt ſubſtan-
tiam, deinde formam: *In principio creauit* Geneſ.1.
*Deus cœlum, & terram*; poſtea vero decoris
forma eis data eſt: *Germinet terra herbam vi-
rentem, facientem ſemen, & lignum pomiferum.*
Ibidem num.11. ſimiliter & quarta die, *Fecit Deus duo luminaria magna, & ſtellas, & poſuit eas in firmamento Cœli.* Ibid.num.16. At
in creatione ſolis aliter ſe res habuit, prius
creata fuit forma lucis, deinde eius ſubſtan-
tia: prima die *dixit Deus fiat lux*, & ex ipſa
luce, quarta die fabricauit ſolare corpus, vt
docent D. Baſilius *homil.1. in Hexaemer.* D Baſil.
D. Gregor. Nazianz. Orat.43. D. Gregor. D. Nazian.
Nyſſen. D. Thom. Abulenſ. Caietan. & alij. D. Nyſſen. D. Thom. Abulenſ. Caietan.
Iſtam creationem ſolis diuerſam ab alijs per-
belle notauit D. Gregor. Nazian. citatus.
*Cum in Cæteris rebus Deus materiam prius conderet, & deinde eam forma conueſtiret, hic vt maioris cuiuſdam miraculi ſpecimen daret, formam materia priorem protulit; forma enim ſolis lumen eſt.* Ecce cur Virgo Maria dicitur
*electa vt ſol*, quia eius electio ad gratiam val-
de diuerſa eſt ab electione aliorum, *Vt maioris cuiuſdam miraculi ſpecimen daret.* Homines *Deipara velius prius ad gratiam, quam ad ſubſtantiam.*
alij prius fuerunt præordinati ad eſſe natura-
le, tanquam Adami filij, ac eius fœditate in-
fecti antequam gratia mundarentur. At Ma-
ria *electa vt Sol* prius fuit præordinata ad for-
mam lucis gratiæ, quam ad ſuam naturalem
ſubſtantiam. Nam in primo inſtanti Chriſtus
prædeſtinatus eſt, vt de tali muliere carnem
ſumeret, ac proinde ibi ipſa prædeſtinata eſt
tanta gratia, quanta ad tantam dignitatem re-
quirebatur, & ſi in ordine naturali, Deus fecit
hoc mirabile, vt prius crearet lucem ſolis,
quam eius ſubſtantiam; Cur hoc denegan-
dum electioni Matris eius, *vt maioris cuiuſdam miraculi ſpecimen daret.* Sic ait Ioan.
Apocal.12. num.1. *Signum magnum apparuit* Apocal 12.
*in cœlo. Mulier amicta ſole.* Græcus legit, *mi-* Græcus.
*raculum magnum.* Magnum fuit; quod Dei-
para eſſet electa vt ſol, veſtita ſole, & de hoc
ſigno magno ad myſterium Conceptionis
multa dixi *tom.2. in Apocal. cap.12. quæſt.9. num.74. quæſt.14. num.113. 114.115. 116. & quæſt.16. & quæſt.35. & quæſt 80.* per totum.

Quinto. Maxime celebratur de Sponſa, 27.
*Quam pulchri greſſus tui in calceamentis filia principis.* Cantic.7. num.1. Quæ verba ſunt Cantic.7.
ſponſi ad ſponſam, vt tenent D. Gregor. D Gregor.
Caſſiodor. Philo, Aponi. Anſelmus, Alcuinus, Caſſiodor. Philo.
Haymo, & alij. Illud tamen obſeruatione di- Aponi.
gniſſimum eſt, quod dum ſponſa laudes ſui Anſelm.
ſponſi intonat, à capite incipit Cantic.5.n.11. Alcuin. Haymo.
*caput eius aurum optimum, comæ eius ſicut* Cant.5.
*elatæ palmarum, oculi eius ſicut columba, genæ illius ſicut areola, labia eius lilia, manus eius tornatiles, venter eius eburneus, crura illius columna marmorea &c.* At vero præconia ſpon-
ſæ à pedibus, ac primis greſſibus inchoan-
tur ab ſponſo hoc cap.7. *Quam pulchri greſſus tui: iunctura femorum tuorum, ſicut monilia. Vmbilicus tuus crater tornatilis. Venter tuus ſicut aceruus tritici; duo vbera tua, ſicut duo hinnuli; collum tuum ſicut turris eburnea; naſus tuus ſicut turris libani; caput tuum, vt Carmelus.*

*Suprema Deiparæ magnalia à ſua conceptione.*

*lus.* Si diuina Sponſa maximè aſſimilatur cum ſuo cœleſti ſponſo, & maximè cum eo cohæret, cur tam diuerſimode eorum corpora, eorumque membra deſcribuntur, vt vnus à capite, alius è contra, à pedibus, ac greſſibus referatur? *caput Christi Deus.* Primi vero Deiparæ greſſus in ſua Conceptione, ac prima formatione habentur, & agnoſcuntur. Suprema maieſtas Chriſti à capite hoc eſt eius diuinitate dimanat, ac exundat. At vero præclariſſima Deiparæ magnalia à ſuis primis greſſibus, à ſua prima formatione, ſeu conceptione; inde exurgunt, & ſubleuantur ex magna gratia, qua ex ſumma Dei liberalitate fuit plena, In calceamentis *filia Principis.*

Vaticanus. Aquila. D. Ambroſ. *Maria virgini tanta gratia data eſt, quantum puræ creaturæ poſſibilis.* D. Bernard.

Vaticanus *filia liberalis.* Aquila excribit *filia ſponte dantis* D. Ambroſius in Pſalm. 118. *Filia voluntatis*, vel *beneplaciti.* Deipara enim extitit filia ſummi Dei principis, valde liberalis in eam, ac ſponte dantis, vt filia ſuæ voluntatis, ac beneplaciti, & inde tantam gratiæ abundantiam ei eſt largitus, quantum poſſibile eſt vni puræ creaturæ. D. Bernardinus Senenſis *tom.* 1. *Sermon.* 6. *art.* 8. *cap.* 10. ait. *Tanta gratia Virgini à Domino data eſt, quantum vni puræ Creaturæ dari poſſibile eſſet.*

28. Luc. 1.

Sexto. In ſuo Cantico ſic modulatur ſanctiſſima virgo Luc. 1. num. 28. *Fecit mihi magna, qui potens eſt, & ſanctum nomen eius: & miſericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* In præſenti duo Dei attributa nobis proponit ſacratiſſima Deipara, potentiam ſcilicet, & miſericordiam; magno tamen diſcrimine, nam potentiam dicit declaratam, ac exhibitam erga ſe, *fecit mihi magna, qui potens eſt*; miſericordiam vero erga alios manifeſtatam: *Et miſericordia eius à progenie in progenies.* Hæc contrapoſitio non videtur apte appoſita; nam Deus dum miſeretur etiam ſuam potentiam manifeſtat, vt dicitur

Sapient. 11. Sapient. 11. num 24. *Miſereris omnium, quia omnia potes* Pro huius rei apta intelligentia; ſupponendum, quod Theologi duplicem Dei potentiam agnoſcunt, vnam ordinariam, aliam abſolutam; ordinaria eſt illa, qua ſecundum communes leges operatur; abſoluta vero, quæ tranſcendit communem rerum naturalium concurſum, etſi in aliis hominibus, dum miſeretur potentia ordinaria ſe exhibeat, in ſe tamen virgo decantat potentiam abſolutam operatricem, *Fecit mihi magna, qui potens eſt.* In ſuis nempe donis ſpecialibus, vt

Beda. perbelle notauit Beda in præſenti loco, & ait: *A ſpecialibus ſe donis ad generalia iudicia conuertens, totius humani generis ſtatum deſcribit dicens, & miſericordia eius, &c.* In aliis virgo celebrat potentiam ordinariam, dum in gratiarum infuſione miſeretur, in ſe vero decantat potentiam abſolutam in ſuis donis ſpecialibus; ſupra omnem communem le-

Hugo. Richard. *Deipara ex potentia abſoluta præſeruata à peccato.*

gem, quæ ſpecialia dona Cardinalis Hugo, & Richardus de Sancto Laurentio *lib.* 11. non ſolum intelligunt de gratia, ad Dei maternitatem, ſed etiam ad alia ſpecialia dona, vt de præſeruatione à peccato originali in ſua conceptione, non vero de ſanctificatione; nam hæc etiam communis fuit Hieremiæ, ac Ioanni Baptiſtæ, ergo ſpecialia dona ſunt, dum ab originali macula præſeruatur.

## QVÆSTIO VI.

### *Sanctiſſima virgo maximè Dei potentia cuſtodita ab omni peccato originali.*

Ait Regius Vates Pſal. 70. n. 17. *Quoniam non cognoui literaturam, introibo in potentias Domini; Domine memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius.* Seu vt legit Agellus. *Miſericordiæ tuæ ſolius.* Ac ſi dicat, quia non argutiis, Syllogiſmis literatorum, ac Philoſophorum, ſed magnitudine tuæ gratiæ, ac miſericordiæ ducor, inde ad aliquid inueſtigandum de mirabilibus tuæ potentiæ poſſum eleuari; nam vt ait D. Auguſtinus in dicto Pſalm. *Homines de literatura præſumentes, & à gratia reſilientes toto corde reprobaui.* Nos vero de diuina gratia confiſi aliquid de Dei potentia in tanto myſterio conſideremus. 29. Pſal. 70.

*Non ex literatura, ſed ex Dei gratia eius potentia conſideranda.* D. Auguſt.

Primo. Inter magnifica Salomonis opera deſcribitur eius thronus 3. Reg. cap 10. num. 19. & dicitur: *Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem, & veſtiuit eum auro fuluido nimis, & duo leones ſtabant iuxta manus ſingulas.* Valde notum eſt in ſcriptura per thronum Salomonis ſanctiſſimam virginem adumbrari; *Thronus eius ſicut dies cœli*; & thronus ille ex nulla alia materia fabricatur, niſi ex ebore, quod ob ſui candorem, eximiam puritatem adumbrat, & cum ex carne, & ſanguine animalis naſcatur, omnino carnis, & ſanguinis expers eſt; ſic puriſſima, ac candidiſſima Deipara cum conciperetur ex carne, & ſanguine humano; totaliter prodit aliena ab omni commercio, ac fœditate carnis, & ſanguinis humani. 30. 3. Reg. 10.

*Deipara aliena ab omni macula carnis, & ſanguinis.*

Illud maxime in præſenti notandum, quòd *duo leones ſtabant iuxta manus ſingulas.* Et cur duo leones adiunguntur illis manibus tenentibus ſedile. Iacob. Gen. 49. in Iuda filio annuntians Chriſtum dicebat, *Catulus leonis Iuda.* In quo catulo, & leone ſapienter agnoſcit ibi D. Ambroſ. duos nobiliſſimos leones, nimirum Deum Patrem, & Filium eius. Sicut & per aurum fuluidum *reclinatorium aureum.* Cantic. 3. D. Gregor. & Caſſiodor. interpretantur dona Spiritus ſancti. Cur ergo ad cuſtodiendum hunc thronum Salomonis omnes tres perſonæ diuinæ conueniunt, & aſtant; vnus Cherubim collocatur ad cuſtodiendum paradiſum. Gen. 3. *num.* 24. vnus Angelus deputatur ad ducendum, & cuſtodiendum populum per deſertum. *Exod.* 32. *num.* 34. Vnus Seraphim volans labia Iſaiæ purificauit, *cap.* 6. *num.* 6. & vnicuique homini, ac cuilibet regno ad cuſtodiam vnus aſſignatur Angelus: ad defenſionem throni Salomonis tres diuinæ perſonæ proponuntur. Vnde tanta diuerſitas, ac differentia? Cherubim cuſtodit paradiſum, poſt perpetratum primi hominis peccatum, in eo Angelus poſt adoratum vitulum à populo ei præcedit; Seraphim purificat labia Iſaiæ, quæ antea polluta erant; & Angeli ſuſcipiunt hominum tutelam, cum iam ſint infecti venenoſo ſerpentis halitu; At vt ſupremi 31.

Gen. 49. D. Ambroſ. D. Gregor. Caſſiodor. Gen. 3. Exod. 32. Iſai. 6.

*Deipara à tota Trinitate cuſtodita.* premi Regis Marianus thronus, abſque vlla leuiſſima peccati macula illibatus, ac puriſſimus ſeruetur, in hoc negotio, ſic excubant tres diuinæ perſonæ, vt nec Seraphim, nec Cherubim, nec Angelis hoc committatur, ſed ipſæ tres diuinæ perſonæ vndequaque illum protegunt, tuentur, ac muniunt tanquam ſuo diuino ſigillo, maximè in huius rei confirmationem.

32. Cantic. 4. Secundò, ſuam virginem ſponſam alloquitur diuinus ſponſus. Cantic. 4. num. 12. *Hortus Concluſus, ſoror mea ſponſa hortus concluſus, fons ſignatus.* Ad quæ verba ſic ait Gregorius Nicomedienſis ſerm 5. & maximè ad Mariæ immaculatam Conceptionem: *Vere illum ſignatum fontem dixerim, ex quo manant puriſſimi latices, in quo turbidi luti, nullæ ſunt deprehenſæ reliquiæ.* Videtur facere alluſionem ad Adamum *de limo terræ* formatum, ac proinde, quamuis ex natura ſit virgo eius filia, tamen ex eius limo, ac turbido, & fœtoſo luto, nullum ſqualorem generatione contraxit. *Turbidi luti nullæ ſunt deprehenſæ reliquiæ.* Et inde omnium virtutum *puriſſimi latices manarunt.* Perpende verba *Hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus.* Seu vt legit Arabicus *ſigillatus*: dicitur ſoror, & ſponſa Chriſti, cum his dicitur hortus concluſus, in eo extitit ſoror, & ſponſa Chriſti, quia fuit hortus concluſus, peccato originali, & actuali: & inde fons ſignatus, ſeu ſigillatus ſigillo ſanctiſſimæ Trinitatis; vt ſcribit Sophronius ſermone de Aſſumptione Deiparæ, & ait. *Vere hortus deliciarum, in quo conſita ſunt vniuerſa florum genera, & odoramenta virtutum, ſicque concluſus, vt neſciat violari, neque corrumpi, vllis inſidiarum fraudibus, fons itaque ſignatus ſigillo totius Trinitatis, ex quo fons vitæ manauit.* Sic Deipara eſt hortus concluſus. *Vt neſciat violari, neque corrumpi vllis inſidiarum fraudibus.* Quod præclare dixit D. Damaſcen. Orat. 2. de Aſſumptione. *Ad hunc paradiſum ſerpens aditum non habuit.* Cuius rei rationem videtur innuere Sophronius, cum dicit ſignatum *ſigillo totius Trinitatis*; & quod tanto ſigillo eſt obſignatum, quis illud violare audeat?

Nicomedi. — Arabic. — *In Deipara nec peccatum originale, nec actuale* — Sophronius. — D Damaſc. — *Munita ſigillo Trinitatis.*

33. Cantic. 2. Tertiò. De ſuo dilectiſſimo Sponſo loquitur ſanctiſſima Deipara. Cantic. 2. num. 8. *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles*, quod indicat magnam celeritatem veniendi, quod viuacius explicat Tex. Hebræus: *Ecce iſte venit contrahens ſe ſuper colles.* Qui fortiter, ac velociſſimè ſalire volunt, membra, & vires contrahunt, vt validius, ac pernicius ſaliant, & currant, ſed ad quid tam accelerata velocitas? Subdit Text. *En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum reſpiciens per feneſtras proſpiciens per Cancellos.* Tam præpropere venit, eſt commune cogitatu vt Conceptioni Deiparæ adſit; nam ait Hieremias. *Aſcendit mors per feneſtras.* Hieremi. 9. num 21. Inde tam velociter currit ſaliens per montes, & colles, vt præoccupans feneſtras, & vigilans per eas; ne peccati mors ingrediatur ad ſponſam, tamen quid ſublimius cogito in illo; quod additur, *Proſpiciens per cancellos.* Septuaginta, & multi Patres legunt. *Proſpiciens per retia*; hoc eſt, explicat Cornelius *per feneſtras reticulatas.* Solent peruigiles cuſtodes tritici, in feneſtris ponere retia, ne minimæ auiculæ valeant ingredi, vt triticum comedant, & aliquam inferant læſionem, hac metaphora explicat Diuinus Spiritus ſupremam ſuam prouidentiam erga Virginem Mariam, quam tantis gratiis, & priuilegiis ex omni parte tanquam reticulis communiuit; ita vt nulla auis infernalis, ex multis, quæ per aërem graſſantur, ac curſitant, & multos multa clade opprimunt, nulla tamen potuit Mariam etiam leuiſſime attingere, vel paruiſſimo morſu offendere, & eius gratiæ granum minuere, vel impedire. Catena trium Patrum apud Ghiſletium in Appendice, ſic ait: *Inſtar retium mutuo virtutum complicatarum contextu, feneſtras communitas dicit; Hoc eſt ex aëreis ſpiritibus nullus furtim ingrediatur, atque reconditum diuinæ diſciplinæ ſemen corrumpat.*

Hebræus. — Hierem. 9. — Septuaginta. — Cornel. — *D. Spiritus communiuit virginem, ne auis infernalis ei noceat.* — *Catena Patrum.*

Quartò. De ſuprema, & alta Dei prouidentia loquens Regius vates Pſal. 77. num. 69. ait: *Ædificauit ſicut vnicornium ſanctificium ſuum in terra quam fundauit in ſæcula.* Seu vt alij legunt *in æternum*, vt Græcus. Valde rara, & admirabilis vnius rei cum altera comparatio, nã vbi nos habemus *ſanctificiũ* legit Arabicus *ſanctuarium.* Cur non potius adducit in comparationem leonem ob ſuam fortitudinem, ad vigilantem cuſtodiam; vel Aquilam ad ſolem contemplandum, ſed vnicornium proponit? Abſque dubio magnum myſterium hic latet. Vnicornium, vt de eo ſcribit *Plinius lib. 20. cap. 13.* & plura Pierius, eius cornu multam vim, ac efficaciam habet ad depulſandum omne venenum, vnde tali litera frequenter depingitur *venena pello*, tantam contrarietatem, tantamque virtutem natura in eius cornu indidit, ac occultauit, vt quidquid attingit, quamuis ſit veneno infectum, ſtatim venenum deperditur, & in ſalutiferum tranſmutatur, tali ergo virtute Deus templum, ſanctificium, ſeu ſanctuarium ſuum conſtruxit, ac ædificauit: Reſtat modo inquirere, quodnam ſit hoc ſanctificium, ſeu ſanctuarium? Aliqui de templo Salomonico ſunt interpretati, tamen videtur repugnare cum litera, dum dicit, *fundauit in ſæcula*, ſeu *in æternum.* Templum autem Salomonicum, omnino fuit deſtructum, ac deuaſtatum. Alij, vt D. Baſilius, D. Chryſoſtom. Noſter Incognitus, Caſſiodorus, & plures de Eccleſia militante in terris exponunt. Præclare tamen D. Bonauentura in ſpeculo cap. 23. totum locum de ſanctiſſima Deipara intelligit, & ait *Mariam ſanctuarium ſuis conſtruxit Deus vt Vnicornium.* Sicut enim hoc animal à primæua ſua natura; à ſuaque prima formatione talem habet virtutem, vt nullum venenum nec in ſe, nec in his, quæ tangit, admittat, ſed illud omnino valet propulſare, deſtruere, ac diſſipare: ſic Deus ſuum ſanctuarium Mariam ædificauit, vt à ſua primæua natura ac ſua prima formatione, eius diuinæ gratiæ virtute, vt nullo peccati veneno inficeretur; ſed illud totaliter à ſe reiiceret, ac excluderet. Sic ait Symon Metaph ſerm. de B. Virg. *Omnia mortifera damnationis venena depello.* Vt ita fieret condignum Omnipotentis Dei templum, nobiſque omnibus ſalutiferum ſanctuarium.

34. Pſal. 77. — Græcus. — Arabic. — Plinius. — Pierius. — D. Baſilius. — D. Chryſ. — Incognitus. — Caſſiodor. — D. Bonauen. — *Deipara in ſua prima formatione ſine peccati veneno.*

Quinto. Loquens ſanctiſſima virgo de æterno 35.

æterno decreto, quo Deus prædifiniuit, venire ad illam, vt carnem ſumeret, ait: *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles*, hoc eſt, vt exponunt Origenes, Philo, Carpatius, tranſcendens omnes Prophetas, & Patriarchas, Angelos, & Archangelos, vnde ipſa puriſſima Virgo de ſe ait: *Ante omnes colles ego parturiebar.* Eccleſiaſtic.24. Et quomodo ipſe dilectus ſponſus ad ſe veniat, ſtatim explicat. *Similis eſt dilectus meus capreæ, hinnuloque ceruorum.* Cantic.2. num.9. & cur Deipara ſuum aduenientem ſponſum cum his animalibus comparat? Ratio eſt in promptu, quia inter omnia animantia ſunt velociſſima; vnde apud Antiquos pro velocitate denotanda, talia animalia depingebantur; tamen aliquid ſublimius communiter excogitant in præſenti Interpretes, *Ioannes Carmelita, Ludouicus Soto, Maior, Ghiſlerius, Cornelius, & alij ex Theodoreto, D. Bernard. ſerm.*54. Caprea acutiſſimo viſu pollet, & valdè remota, ac longinqua videt, & penetrat. Vnde à videndo dicitur apud Græcos *Dorcas*: cerui verò hoc ſibi ipſis proprium vendicant, vt halitu ſuo ſerpentes è cauernis extrahant, eoſque interficiant, & vorent. Origenes *homil.*2. ex duobus ſic ait: *Saluator meus Dorcas vocatur in contemplatione, quia acutius videt: ceruus iuxta opera, quibus interficit ſerpentes.* Ecce valdè ſublimis explicatur aduentus diuini Verbi ad Virginem Mariam, ſaliens ſuper montes, tranſiliens colles Prophetarum, & Angelorum, veniens tanquam caprea acutiſſimo viſu à longinquo, ſeu ab æternitate penetrans, & videns omnes inſidias, & machinationes Aduerſarij, & tanquam hinnulus ceruorum halitu ſuæ diuinæ gratiæ, ipſum peremit, ac interfecit, vt nec paruam læſionem, nec minimum morſum poſſet inferre, vt in omnibus ab illo Maria Virgo intacta permaneret; vnde ſic ait Origenes *citatus.* Chriſtus cum ad Mariam Virginem venit, *Salit quatenus fit in ea fons aquæ ſalientis in vitam æternam.*

Origenes. Carp. Philo. Eccleſ.24. Cantic.2. Carmelita. Soto. Ghiſler. Theodor. D.Bern. Origenes.

*Deus altè prouidit, ne Virgo Maria læderetur à Diabolo.*

36\. Pſalm.71. Sextò. Loquens Dauid de aduentu filij Dei in mundum ait Pſalm.71. num.6. *Deſcendet ſicut pluuia in vellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram.* Venit imber diuinus Filius Patris ad vterum Mariæ Virginis, vt pluuia ſuper terram. Et cur Deipara in ſuſcipiendo Dei filio terræ comparatur? Cur non alio nomine dicitur? Ex multis, quibus decantatur vt *Electa vt Sol, pulchra vt Luna, Aurora conſurgens, Domina cœli, Regina Angelorum*, &c. Sed tantum terra nuncupatur, quod eſt quid vile, & abiectum. Præclarè D. Amadæus homil.3. de laudibus Mariæ. *Præfata terra eandem Virginem demonſtrat, terra nomine appellatam, propter quandam ſimilitudinem. Sicut enim vetus Adam de terra incorrupta, nullum paſſa contagium formatus eſt: ſic terris terra Virgo nouum Adam procreauit.* Cum Propheta facit mentionem de aduentu filij Dei in vterum Virginis, nullo alio nomine vtitur, niſi terræ, alluſionem faciens ad terram, de qua Adamus fuit formatus. Terra illa, de qua primus Adamus ſumptus eſt, omni puritate fulgebat, totius expers contagij, à fortiori eandem, inde & maiorem puritatem, excellentior nouus Adamus Chriſtus requiſiuit in Matre, de qua naſcebatur, vt nullum originalis maculæ haberet contagium. *Sicut enim vetus Adam de terra incorrupta, nullúmque paſſa contagium formatus eſt: ſic terris terra Virgo nouum Adam procreauit.*

Amad.

*Adamus ex pura terra formatur, inde & à fortiori Chriſtus.*

---

## QVÆSTIO VII.

### *Sanctiſſima Maria in primo inſtanti ſuæ Immaculatæ Conceptionis, magna gratia fuit communita, vt nullam maculam peccati Originalis contraheret.*

37\. PRimò, præclarè D. Bernardus loquens de Sanctiſſ. Deipara *ſerm.*2. *ſuper Miſſus eſt*, de ea ſic ſcribit: *Procul, & de vltimis finibus pretium eius, hoc eſt non vile, non paruum, non mediocre, non denique de terra, ſed de cœlo, nec de cœlo proximo terris pretium huius mulieris, ſed à ſummo cœlo egreſſio eius.* Pſalm.18. num.7. Primus egreſſus Mariæ dicitur de cœlo, & non de quolibet cœlo, *ſed à ſummo cœlo*, hoc eſt Empyreo; in quo vt ait Ioannes in ſua Apocalypſi 21. num.27. *Nihil eſt coinquinatum.* Primus egreſſus Mariæ extitit in ſua Conceptione, atqui cum ille egreſſus ſit à ſummo cœlo, in quo nihil eſt coinquinatum, nil maculæ potuit ſecum importare, ſed omne defectuoſum excludere, & ſecum omne purum, & ſanctum importare; cum egrediatur à ſummo cœlo, in quo viget, & floret omnis puritas, & ſanctitas.

D.Bern. Pſalm.18. Apoc.21.

*Deipara in ſua conceptione egreſſa eſt à ſummo cœlo.*

38\. Secundò, ait Ioannes in ſua Apocalypſi, cap.21. num.2. *Vidi ciuitatem Sanctam Hieruſalem nouam deſcendentem de cœlo, à Deo paratam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo.* Per hanc Ciuitatem graues Patres intelligunt Sanctiſſimam Virginem Mariam, vt retuli *tom.*2. *in Apocalypſ. citato cap.*21. *quæſt.*3. *n.*32. *Ipſa enim eſt Ciuitas Regis Magni.* Pſalm.47. num.3. *Et ſicut lætantium omnium habitatio eſt in te.* Pſalm.86. num.7. *Sanctificauit tabernaculum ſuum Altiſſimus.* Pſalm 45. num.5. tamen inſurgit difficultas, quomodo dicitur deſcendentem de cœlo; ſolus enim Chriſtus deſcendit de cœlo: *Ioan.*3. *num.*13. Deipara autem in terris progenita, & nata eſt, vt Adami filia: quomodo ergo *deſcendentem de cœlo.* D. Auguſtinus lib.20. de Ciuitate, cap.17. *De cœlo deſcendere ciuitas iſta dicitur, quia cœleſtis eſt gratia, qua Deus illam fecit.* Verum eſt, quod Deipara cum humana natura in terris prodiit, tamen cœleſti gratiâ formata, ac donata eſt. *Quia cœleſtis eſt gratia, qua Deus illam fecit.* Ex hoc tamen grauior ſuboritur difficultas. Nam ait D. Auguſtinus quod Deus illam fecit ſua gratia, ſed inquit cœleſti gratia: nam eiuſdem naturæ, ac ſpeciei eſt gratia, quæ in cœlo iuſtificat Sanctos, ac illa, quæ in terra mundat homines, ac delet eorum peccata; ex quo videtur bene inferri ſuperfluum eſſe verbum, *Cœleſtis*: tamen non exabundat verbum, ſed alta conſideratione poſitū eſt. Quamvis enim gratia vna ſit in ſua eſſentia, & eadem ſecundum ſuos effectus; tamen hanc diuerſitatem admittit, quod in terra datur hominibus infectis peccato originali, vt ab illo

Apoc.21. Pſalm.47. Pſalm 86. Pſalm.45. D Auguſt.

munden

mundentur, ac iuſtitia dealbentur. Iob.21. *Nemo mundus à ſorde, neque infans, cuius vnius diei eſt vita.* At vero Angelis in cœlo gratia communicata eſt in primo inſtanti, eorum creationis, ac proinde ſimul cum ipſa gratia fuerunt creati, vnde eſt illud celebre

D.Auguſt.

dictum D. Auguſtini *Deus erat ſimul condens naturam, & largiens gratiam.* Cum ipſa creatione naturæ gratia infundebatur. In infuſione, ac communicatione gratiæ in Deiparam, quem modum obſeruauit Deus, nobis aperiat Regius vates, *A ſummo cœlo egreſſio eius.* Et

*Deipara creata eſt ſimul cum gratia inſtar Angelorum.*

D. Auguſtin. *Cœleſtis eſt gratia, qua Deus illam fecit.* Si enim gratia, quæ data eſt Angelis, inde dicitur cœleſtis, quia eis communicata eſt cum creatione naturæ; inde & recte gratia Deiparæ cœleſtis nuncupatur, quia ei in primo ſuæ productionis inſtanti infuſa eſt; & ſic decens erat, vt illa, quæ inaugurata erat Regina Angelorum, ipſis Angelis excellentior fieret, magna infuſione gratiæ ei in ſua creatione data.

39. Cantic. 6.

Tertiò. In perſona Chriſti typice ait Salomon Cantic.6. num.8. *Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matris ſuæ, electa genetricis ſuæ.* Et adeo perfecte pulchra, adeo conſummate perfecta, vt omnibus eſſet plauſibilis, & grata; ita vt ſtatim ſubditur: *viderunt eam filiæ* (ſcilicet adoleſcentulæ) *& beatiſſimam prædicauerunt Reginæ, & concubinæ laudauerunt eam.* Ita vt nullus nec æmulatione maledica, nec inuidia corrodente potuerit aliquid indecens inuenire, vel obijcere, quod eſt magna Mariæ puritatis laus. Sed vnde illi tam magna proclamatio perbelle elucidat

Guillelm.

Guillelmus apud Ghiſler. & ait: *Hæc eſt columba per fœcunditatem, & mea per ſingularis partus natiuitatem; perfecta mea, cui nihil deeſt ad gratiam, & gloriam.* Abſque dubio multum, ad gratiam, & gloriam Mariæ defuiſſet, ſi in inſtanti ſuæ vitæ, ac exordio, ita à gratia longe extitiſſet, vt Deo inimica, cœlo

*In Maria nihil deeſt ad gratiam.*

auerſa, diaboli mancipium haberetur, quomodo dici poterat de illa: *Perfecta, cui nihil deeſt ad gratiam*, ſi in vitæ principio illi defuiſſet gratia, ergo hac ſemper plena extitit, vt illi dixit Angelus, impleta eſt enim ab Spiritu Sancto ſuis omnibus donis, vt luculenter dixit D. Athanaſ. homil. de Deipara.

D.Athanaſ.

*Ita Spiritus Sanctus deſcendit in virginem, cum omnibus ſuis eſſentialibus virtutibus, quæ illi per rationem principatus diuini adſunt.... eam in gratia, vt in omnibus grata eſſet, atque idcirco gratia plena cognominata, eo quod adimpletione Spiritus Sancti omnibus gratiis abundaret.* In eam Spiritus Sanctus deſcendit cum omnibus ſuis donis eſſentialibus, gratiis, & priuilegiis. *Vt nihil illi deeſſet ad gratiam, & gloriam.*

40. Cantic. 5.

Quarto. Ad oſtium dilectæ clamat Chriſtus D. cap.5. num.2. *Aperi mihi ſoror mea, quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium.* Valde inſtanter pulſat ad oſtium, magnam celeritatem indicans, & rationem tantæ celeritatis apponit, quia *caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium*; pro intelligentia huius rei maximè eſt expendendum quid in præſenti ros, & guttæ noctium ſignificent. Ros deſignat diuinam gratiam; ſic ait Oſeas 6. num.4. *Miſericordia*

Oſe.6.

*veſtra quaſi nubes matutina, & quaſi ros mane pertranſiens.* Iſai.45. num.8. *Rorate cœli deſuper, & nubes pluant iuſtum.* Econtra vero guttæ noctium peccata adumbrant, vt ſatis eſt vulgare in ſcriptura, & in præſenti notant D.Auguſt. tract.57. in Ioan. D.Gregor. Papa, Caſſiodor. Philo, Carpathius. Iuſtinus, Beda, Anſelm. & ait D. Ambroſ. lib.3. de virginib. *Circa medium, ſicut ros cœli nocturnas amouet ſiccitates. Ita Ros Domini noſtri Ieſu Chriſti nocturnus, & ſæcularibus tenebris æternæ vitæ ſtillauit humorem.* Cum venit Chriſtus, dicitur *Caput eius plenum rore, & cincinni guttis noctium.* Quod venit ad deſtruendum peccatorum tenebras; ſed quid eſt in rem noſtram, quod cum venit ad Virg. Mariam. Dicuntur *guttæ noctium*: Cur non potius in ſingulari: *Guttæ noctis.* Cum ad ſanctiſſimam virginem venit D. Sponſus, vt ab ea rore gratiæ propulſet omne peccatum, ait in plurali *guttis noctium*; nam nox ſignificat peccatum actuale 1. ad Theſſalonic. 5. num.5. *Vos filij lucis eſtis, & non ſumus noctis, nec tenebrarum.* Significat etiam nox peccatum originale. Iob.3. num.3. *Pereat nox, in qua dictum eſt, conceptus eſt homo.* Appoſite quidem cum diuinus ſponſus aduolat ad virginem ait: *Caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium.* Accedit diuinus ſponſus, vt ab illa excluderet, ac proijceret omne peccatum, ſiue actuale, ſiue originale, nullaque eorum macula poſſet illam inficere, vel ad eam aditum haberet, cum vndique ſplendore gratiæ eſſet munita. D. Bernard. ſerm. *in ſignum magnum* dicat. *Omnia in ea tam excellenter irradiata noſcuntur, vt nihil in ea, non dico tenebroſum, ſed obſcurum ſaltem, vel minus lucidum liceat ſuſpicari.*

Iſai 45. D.Auguſt. D.Gregor. Caſſiodor. Carpathius. Iuſtinus. Beda. Anſelm. D.Ambr. 1.Theſſal.5. Iob.3.

*Deipara maximè cuſtodita ab omni peccato actuali, & originali.*

D.Bernard.

Quinto. De B. Virgine proclamatur Cant 6. numero 9 *Quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi Aurora conſurgens.* Sicut ſolis nomine Chriſtus ſignificatur, ſic Auroræ vocabulo ſanctiſſima virgo adumbratur. Vt aſſerit Petrus Damian. ſerm. de Aſſumpt. his verbis Pſal.73. numero 16. *Tu fabricatus es Auroram, id eſt, Virginem, & ſolem, id eſt Chriſtum, qui de Spiritu Sancto eſt conceptus.* Peridoneè Auroræ vocabulum ſanctiſſimam Deiparam denotat inter caliginoſas noctis tenebras nitens Aurora exurgit, nihil de tali caligine obſcurum in ſe admittens, ſed tota ſcintillans, ac fulgens noctem fugat; nam vbi primum Aurora apparet, iam nox præcedens temulenta denſitate deſiit, lucidis Auroræ ſpiculis ſplendide interempta; & iam diurnæ lucis eſt inchoatio, & prænitens incipientis diei auſpicium. Sic pura, & myſtica Eccleſiæ Aurora, Deipara virgo, etſi de tenebris humanæ naturæ caligine peccati originalis prodeat, tota ipſa fulgore gratiæ reſplendens nec in minimo de tali tenebroſitate obfuſcatur, nec in ſe aliquid trahit, & omnes peccati obſcuritates diſſipans, aduenientis ſempiterni diei lucem Chriſtum Dominum iam denuntiat, D. Bernard. ſerm.4. *ſuper Salue Regina*, ſic Virginem alloquitur. *De te ſecretorum conſcius Salomon dicit: quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi Aurora conſurgens? Aurora ſemper noctem ſequitur; nox præcedit Auroram; quid autem eſt nox frigida, & obſcura, niſi originale peccatum; frigidum*

41. Cantic. 6. Damian. Pſal.73. D.Bernard.

*frigidum concupiſcentia, obſcurum ignorantia. Tu verò proceſſiſti, vt Aurora lucida, & rubicunda.* Nox præcedit Auroram, noctis tenebras Aurora diſſipat, ac deſtruit: omnem illius obſcuritatem a ſe reiiciens deſtruit, nihil de illa in ſe admittens. *Quid autem ſignificat nox; quid autem eſt nox frigida, & obſcura, niſi originale peccatum?* Cum ergo Maria ſit Aurora, nihil de tali noctis obſcuritate, ac peccato originali participauit, & omnino ab illo fuit immunis, & expers, *vt Aurora, & lucida, & rubicunda,* & inquam *lucida* eximia, ac ſumma puritate, *rubicunda* feruenti charitate in Deum.

*Rectè Deipara dicitur Aurora, quæ noctis tenebras excludit, & in ſe non admittit.*

41. Sextò. Vaticinatur Ierem. 18. n. 14. *Nunquid deficiet nix de petra Libani*; per interrogationem loquitur Propheta, & ſupponit reſponſionem, quod nunquam ipſa nix deficiet de petra Libani; hæc autem petra Sanctiſſimam Virginem repræſentat; iuxta Iſaiam 16. num 1. *Emitte agnum Domine dominatorem terræ de petra deſerti.* Maximè ponderandum, albedinem, quam diuinus Spiritus denotat in hac petra deſerti, non conferri cum candore byſſini, lini, ſed cum niue. Nam byſſinum, ſeu linum, ex ſua primæua origine naſcuntur primò nigro, viridi, vel flauo colore compoſita, tamen radiis Solis, ac humana induſtria dealbantur: at nix in ſuo candore multo maioribus priuilegiis gaudet à primo inſtanti ſuæ congelationis, ac compoſitionis, ſua nitente albedine reſplendet, & cuiuſcunque alterius coloris mixturam à ſe excludit. Alij iuſti, etſi in peccatis naſcantur. *Omnes in Adam peccauerunt.* Roman. 5. num. 12. tamen radiis diuinæ gratiæ, ac ſua cooperatione, pœnitentia, ac contritione, mundantur, & inde dicitur. Apocal. 3. num. 5. *Veſtietur veſtimentis albis,* & Apocal. 19. num. 14. *Veſtiti byſſino albo, & mundo,* & Dauid clamabat: *Lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.* Pſalm. 50. num. 9. At puritas, & ſanctitas Sacratiſſimæ Deiparæ aliter ſe habet, aliterque explicatur cum niue nempe. *Nunquid deficiet nix de petra.* Nix ſemper candida à ſuo primo exordio, & nullo alio colore offuſcatur, ſic & Sacratiſſima Virgo ſemper candidiſſima; alba concipitur, alba generatur, alba naſcitur ſine vllius peccati rubigine. D. Amadæus *homil. 2. de B. Virg.* ait: *Aue gratia plena, & ſemper plena, quam Spiritus ſanctus ſibi elegit in Sponſam.* Semper fuit plena gratia, & nulla ex parte vacua, vt aliquam peccati nigredinem contraheret.

*Ierem. 18. — Iſai. 16. — Rom. 5. — Apoc. 3. — Apoc. 19. — Deipara in gratia refert ſimilitudinem filij ſui. — D. Amad.*

43. Septimò. Pro hac inſigni puritate Virginis veniat explicandus Zacharias Propheta *cap. 4. num. 7.* dicens: *Educet lapidem primarium, & exæquabit gratiam gratiæ eius.* Variè exponitur locus. Aliqui de Zorobabele interpretantur tamen cõmuniter Patres de Chriſto Domino. Noſter S. Cyrillus, D. Hieronymus, Rupertus, de ipſo ait Apoſtolus Epheſ. 2. num. 10. *Ipſo Summo Angulari lapide Chriſto Ieſu.* Tamen Rabbi Acados, vt refert Galatinus *lib. 7. de Arcanis, cap. 3.* Virginem Deiparam in præſenti ſignificari contendit, & hoc colligit ex verbo *Thas*, quod eſt fœminini generis, ipſa enim conſtituta eſt à Deo, *vt in omnibus primatum tenens;* & ipſa Sanctiſſima Virgo frequenter nomine lapidis ſignificatur, vt patet ex antecedenti numero. *Exæquabit gratiam gratiæ eius.* Syrus vertit. *Protulit lapidem præſtantiſſimum æqualitatis, & miſericordiæ.* Arabicus, *cuius gratia æqualitas eſt gratiæ.* Hebræus ponit, *ſimilitudinem gratiæ eius;* non quod gratia Deiparæ habeat omnimodam ſimilitudinem cum gratia Chriſti, quia Chriſti gratia fuit infinita in genere moris; gratia autem Deiparæ quantum fuit poſſibilis puræ creaturæ; & vt cognoſcas quod Propheta in præſenti loquitur de Virginis Conceptione. Expende verbum, *Educet lapidem,* id eſt, quando Deus ipſam primo produxit, creauit, & formauit, ſtatim fuit ad ſimilitudinem filij ſui, vt prodiret pura, innocens, immaculata, abſque aliquo defectu ad imitationem filij ſui, quia ex ſua benignitate voluit, vt tanto priuilegio eius mater gauderet. Petrus Cellenſ. *lib. de panibus, cap. 12.* ait: *Maria priuilegio filij ſui tota Deitatis gratia eſt ſuperfuſa.* De quo plura *quæſt. 9.*

*Zachar. 4. — D. Cyrill. — D. Hieron. — Rupertus. — Ephe. 2. — Acados. — Galatinus. — Syrus. — Arabicus. — Hebræus. — Deipara tanquam nix ſemper alba, & pura.*



---

## Qvæstio VIII.

### *Mariana immunitas a primordialis delicti labe ex iure maternitatis aſtruitur.*

44. Ait D. Ambr. lib. 2. de Virg. *Quid ſplendidius ea, quam ſplendor elegit? Quid nobilius Dei Matre?* Totus Marianus ſplendor, tota eius nobilitas in puritate, iuſtitia, ac ſanctitate a ſuo filio genito Ieſu naſcitur, & exoritur. Ait Iſai. 11. n. 1. *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet.* Quænam ſit hæc radix Ieſſe. Tertull. D. Auguſt. D. Ambr. *de Benedictionib. Patriarch. c. 4.* dicunt: *Radix familia Iudæorum, virga Maria, flos Maria Chriſtus, qui fœtorem mundanæ colluuionis aboleuit, & odorem vitæ æternæ infudit.* Alij contendunt, quod Dauid per radicem ſit intelligendus, cui diuinus flos Chriſtus promiſſus eſt. Tamen genuinam expoſitionem nobis dat ipſemet Propheta Iſaias *citato cap. 11. num. 10.* cum ait: *In illa die erit radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes deprecabuntur.* Quem locum ad litteram Diuus Paulus *Roman. 15. num. 12.* de Chriſto Domino exponit; ecce, vt bene aduertit Cardinalis Hugo, *Quem prius florem vocauit, vocat nunc radicem Ieſſe.* Chriſtus, qui eſt ipſamet puritas, ſanctitas, ac fons totius gratiæ, & iuſtitiæ, quia eſt flos Mariæ, inde eſt illius radix, ac principium; virga totum quod in ſe habet, ab ipſa radice exoritur, & pullulat, nec poteſt habere aliquid diuerſum à ſua radice. Hæc virga Sanctiſſima Deipara, à ſua radice Chriſto Ieſu, qui eſt eius flos exurgit & pullulat, & cum ipſe ſit ipſamet puritas, iuſtitia, ac ſanctitas. In hac virga nil poſt eſſe alienum à iuſtitia, ac ſanctitate huius radicis, ſed totum, quod eſt in illa eſt purum, ſanctum, abſque vlla labe tam in ſuo primo exortu, ſeu conceptione, quam in natiuitate, & toto vitæ curſu; inde in ipſa maximè reſplendent diuinitatis diuitiæ, cum à tali radice prodeat. Ad illa verba, quæ Angelus dixit B. Ioſeph. Matth. 1. num. 20. *Noli timere accipere Mariam coniugem tuam,* præclarè explicans Origenes *homilia 1.* ex variis ait:

*D. Ambr. — Iſai. 11. — Tertull. — D. August. — D. Ambr. — Rom. 15. — Hugo. — Puritas immaculata Virginis à filio prouenit. — Matth. 1. — Origenes.*

ait: *Accipe illam, ſicut cœleſtem theſaurum, ſicut diuinitatis diuitias.* Expende quæſo, & aduerte vltima verba, *Diuinitatis diuitias.*

45\. Secundò. *Numer.* 17. *num.* 8. Cum duodecim virgas à duodecim Principibus Tribuum accepiſſet Moyſes inter eas Aaronis virga mirificè floruit; ſequenti die Moyſes: *Ingreſſus inuenit germinaſſe virgam Aaron turgentibus gemmis eruperant flores, qui in amygdalas deformati ſunt.* Multa miracula conſiderat Abulenſis in hac virga, quod protulit flores, & fructus, abſque eo, quod haberet radices in terra; deinde, vt etiam aduertit Cornelius, totus rerum ordo videtur mutatus, qui ab arborum natura valdè peregrinatur: nam reliquæ arbores prius florent, poſtea germinant, ſeu baccas producunt, & demum fructum proferunt. Cur ergo hic totus inuertitur rerum ordo, vt hæc virga, ſine radice tantum proficiat, vt germinet, floreat, & in fructus parturiat? Magno ſanè arcano myſterio, virga hæc adumbrabat Sanctiſſimam Deiparam, vt tenent D. Bernardus *homil.* 2. *ſuper Miſſus eſt.* Rupertus *in præſenti*; iuxta illud proximè citatum Iſai. 11. *Egredietur virga de radice Ieſſe.* Flos, & fructus Chriſtus Dominus qui de ſe ait Cantic. 2. *Ego flos campi*, & ipſe eſt fructus benedictionis, *in quo benedicentur omnes gentes.* Geneſ. 22. Inde ergò bene tantum creſcit, ac floreſcit, abſque radice in terra, & abſque aliquo terreno humore, quia Sanctiſſima Deipara ibi adumbrata, quamvis in terris naſceretur, ſic prodit, ac ſi à terreno puluere eſſet præciſa, nihilque de terreno humore primorum parentum in ſe haberet, ſed totum ſupra omnem ordinem naturæ à diuina gratia hauriret, & inde prius proponitur germinans, quam florens, quia in præſenti non ſeruatur naturæ ordo, ſed totum in virga geritur per ordinem ad florem, & fructum naſciturum. Rupertus Abbas *in cap.* 1. *Cantic.* ſic ait: *Virga omnem ſuperbiam Ægyptiacam obſtruit.* Deinde, *Germinauit, frondruit, floruit, & fructum protulit, non plantata, non ſucco terræ animata, ſed virtute cœleſti, ſupra vſum naturæ prouecta: ſic tu amica mea pulcherrima mulierum, amica mea, cunctam ſuperbiam diaboli deiecisti, conceptu florida, partu fructifera.* Et in hoc ſenſu de Chriſto Domino, ait Iſaias 53. num. 2. *Aſcendet ſicut radix de terra ſitienti*; id eſt, abſque aliquo humore, vel influxu, terreno, de quo nihil participauit in ſua Conceptione.

Numer. 17. — Abulenſ. — Cornel. — D. Bern. — Rupertus. — Cantic. 2. — Geneſ. 22. — *Maria concepta abſque humano puluere.* — Rupertus. — Iſai 53.

46\. Tertiò. Deſcribens Sanctus Euangeliſta Lucas longam ſeriem progenitorum Mariæ Virginis, per Ioachimum eius parentem; ſic ſcribit Euangeliſta, cap. 3. num. 23. *Et ipſe Ieſus erat incipiens, quaſi annorum triginta, vt putabatur filius Ioſeph, qui fuit Heli, qui fuit Mathat.*, &c. Et tandem ad finem deueniens ſubdit: *Qui fuit Adam, qui fuit Dei.* Alto dictamine Spiritus ſancti Euangeliſta in Genealogia Mariæ, a Ieſu eius filio ſumit exordium, & aſcendens, poſt Adamum, vſque ad Deum, *qui fuit Dei*, ibi deſinit, quod præclarè notauit Rupertus *in cap.* 1. *Matth.* & ait: Sic incipit, *& erat Ieſus incipiens, quaſi annorum triginta (vt putabatur filius Ioſeph, qui fuit Heli,* & ſic finit. *Qui fuit Adam, qui fuit Dei: nonne (inquam) initium, & finem coniunxit, & circulum fecit? Cum enim vno ductu linea ſic flectitur, vt eius initium, & finis coniungantur, nonne circulus formatur.* Alto, & ſublimi myſterio in deſcribenda Genealogia Mariæ à Chriſto Ieſu ſumit Euangeliſta exordium, *Qui fuit Ieſu*, & in ipſo Deo finitur, & terminatur. *Qui fuit Adam, qui fuit Dei.* Ecce arcanus circulus, quem Rupertus maximè veneratur, in quo Deipara tota verſatur, vt tota ſit de Deo in Deum: nam circulus à puncto, quo incipit, ibi terminatur; Maria incipit a Deo, & tota ad Deum vt finem rapitur, principium eius generis, ac Genealogiæ in ſua Conceptione, eſt à Ieſu eius filio, totum quod eſt à Ieſu, eſt purum, ſanctum, & immaculatum, initium autem Mariæ, ſeu eius Conceptio, cum ſit à Ieſu eius filio, tota eſt pura, ſancta, & immaculata.

Luc. 3. — Rupertus. — *Summa tota Maria à Deo incipit, & ad Deum terminatur.*

Quartò. Nobis proponit *Iſaias* 7. *n.* 15. Illud valde celebre ſignum ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel: *Butyrum, & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* Nempe eo ſe demittens Deus natus ex Virgine, vt inſtar humani infantis, melle, & butyro indigeat, iiſque veſcatur, vt ſe verum hominem oſtendat, vt ait Apoſtolus *per omnia ſimilis fratribus*, & ſe habere verum corpus humanum, & non phantaſticum, vt impiè dixerunt Manichæi. *Butyrum, & mel comedet.* Lac, quem ex vberibus maternis ſugebat, intelligitur ob ſuam dulcedinem, & ſuauitatem: nam illud, quod erat valdè dulce, & ſuaue comparatione mellis, & butyri exprimebatur apud Hebræos; illud tamen magna indagine dignum eſt, quod ſubditur, *vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* Et cur tam ſapiens infantis diſcretio ad ſugendum lac è maternis Virginis vberibus, ab Iſaiæ ore notatur, datúrque in Meſſiæ noſcendi præluſtre ſignum; cur ex materno lacte hauſto tam diſcreta ſapientia, *Vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum.* Præclarè, ac ingenioſè noſter D. Cyrillus rem expendit in præſenti, & ait: *Butyrum lac Virginis vocat Propheta, quod non ex muliebri mollitie, voluptatéque, ac diſſolutione natum ſit; ſed leue eſſet, ac firmum, nullámque peccati amaritudinem admixtam habens, ſed mellis dulcedinem.* Propheta, dum in præſenti ait, *Vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum*; loquitur de ſcientia experimentali, vt notant D. Baſilius, Hieron. Cyrillus, Chryſoſt. & D. Auguſt. multis in locis, *Vt ſciat puer reprobare malum, & eligere bonum.* Ex Mariano lacte guſtato; quod *nullam peccati amaritudinem admixtam habet.* Sciet puer experimentaliter *eligere bonum*, quod purum, & defœcatum eſt à peccati acerbitate, *& reprobare malum*, quod peccati acredine eſt amarum, & infectum; ergo vt lac eſſet dulciſſimum, vt mel, & butyrum, *nullam peccati amaritudinem habens.* Vnde *ſciat puer eligere bonum*, a peccato alienum, & reprobare malum, quod cum illo eſt coinquinatum; exindéque ſi in Virginis Conceptione eſſet aliquod peccatum illius amaritudo transfunderetur in lac, & non haberet dulcedinem mellis, & butyri, nec ex tali dulcedine ſciret puer eligere bonum, & malum reprobare. 47.

D. Cyrill. — D. Baſil. — D. Hieron. — D. Chryſ. — D. Cyrill. — D. Auguſt. — *In lacte Mariano nulla erat amaritudo peccati.*

Quintò.

48. Quintò. Poſt primi hominis peccatum, adeſt ſupremus Iudex Deus, pœnas tranſgreſſoribus infligens, quæ vim habebant latæ

Geneſ. 3.

legis in omnes poſteros. Geneſ. 3. num. 16. *Mulieri quoque dixit Deus: multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos: in dolore paries filios, & ſub viri poteſtate eris: & ipſe dominabitur tui; Adæ vero dixit: In ſudore vultus tui veſceris pane tuo, donec reuertaris in terram, de qua ſumptus es: quia puluis es, & in puluerem reuerteris.* Duas condidit pœnales leges Dominus aduerſus primos parentes cum ſuis poſteris; vnam aduerſus mulierem, *In dolore paries*; alteram aduerſus virum, *In ſudore veſceris pane tuo, & vt reuertatur in puluerem.* Neceſſitas autem moriendi poſita eſt in ſententia lata contra Adamum, non aduerſus Euam, vt bene notauit Bellarminus *lib. 1. de gratia, cap. 11.* & ex eo M. Baëza *tom. 6. de Chriſto Figurato, lib. 11. cap. 12. §. 18.* Cur ergo lex mortis non indicitur Euæ, ſed vni Adamo? An vt maneret Eua immunis à mortis lege? Abſit hoc. Ex eo quod lex mortis imponitur Adamo, ſub illa etiam Eua intelligitur comprehenſa vtpote perſona intimè coniuncta cum Adamo, & cum caro Euæ ſit Adami caro; & ex Adamo Eua formata ſit, ex quo manifeſtè elicitur exemptio Deiparæ, ab omni morte peccati originalis;

*Caro Chriſti, caro Virginis, & inde ipſa exempta à peccato originali.*

cum Sanctiſſima Virgo ſit perſona coniunctiſſima Deo, & caro Chriſti ſit Virginis caro; ex qua carne Chriſtus eſt formatus, & generatus, vt perbelle, ac ſapienter notauit Diuus Damaſcenus *Oration. in Aſſumpt. Maria habita apud Metaphraſtem*, vbi ait:

Rupertus.

*Eua quidem, quæ aures præbuit nuntio ſerpentis, accepit ſententiam doloris, & moleſtiæ, & partus ſubit dolores, & cum Adamo mortis damnatur ſupplicio. Mariam autem omni ex parte beatam, quæ aures inclinauit Dei verbo, & peperit abſque doloribus, & tota Deo fuit vnita, quomodo mors deuorauerit? Quomodo audebit interitus in corpus, quod vitam ſuſcepit? Sunt hæc aliena, & prorſus remota à diuina Anima, & corpore.* Euæ non fuit indicta mortis ſententia, ſed Adamo, *In puluerem reuerteris.* Sed quia Eua maximè coniuncta erat Adamo, & eius caro, caro illius, & ex eo creata eſt? inde *cum Adamo mortis damnatur ſupplicio.* E contra ergo Maria, *quæ tota Deo fuit vnita*, cum caro illius ſit caro Chriſti, ex qua Chriſtus eſt formatus, & genitus, illius benedictionibus comprehenditur, & ditatur, quantum fas

Petr. Cellenſ.

eſt puræ creaturæ. Petrus Cellenſis *libro de panibus, cap. 12.* ait: *Simul collecta gratiæ plenitudo nullatenus creaturæ humanæ capacitate, poteſt comprehendi; tamen priuilegio filij ſui mater Dei aſperſione Spiritus ſancti, tota Deitatis gratia eſt ſuperfuſa.* In tam excellentiſſimo gradu puritatis, ac ſanctitatis eſt plena, *Vt Mater Dei aſperſione Spiritus ſancti, tota Deitatis gratia eſt ſuperfuſa.*

49. Sextò. Cum Angelus Gabriel nuntiaret Deiparæ diuini Verbi conceptum, ait illi

Luc. 1.
Hebræus.

*Spiritus ſanctus ſuperueniet in te.* Luc. 1. num. 35. ex Hebræo legitur *aduolabit in te*, quod ſignificat magnam celeritatem, ac vehementiam Spiritus aduenientis. Aliter factum legimus ab ipſo diuino Spiritu poſt tranſactum diluuium. Geneſ. 8. num. 1. quod Deus *Adduxit Spiritum ſuper terram, & imminuta ſunt aquæ.*

Geneſ. 8.

Aliqui Patres, & Doctores dicunt hunc Spiritum fuiſſe ventum, quod grauiter impugnat D. Ambroſius *lib. de Noë*, affirmans Spiritum ſanctum eſſe exponendum, & ait:

D. Ambroſ.

*Non puto hoc dictum, vt Spiritus nomine ventum accipiamus: alioquin cum mare ventis exagitetur quotidie exinaniretur profectò. Nam quomodo non ſiccaretur mare ventorum vi, cum ceſſet toto diffuſum orbe diluuium.* Et ſubdit: *De Spiritu ſancto hoc intelligendum eſt.* Quomodo ergo nunc Moyſes ait, *Adduxit Spiritum.* Nec obſtat quod Geneſ. 1. num. 1. dicitur *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas.*

Geneſ. 1.

Alia lectio *velitabat ſuper aquas.* Cur ergo poſt diluuium dicitur, *Adduxit Spiritum.* Lippoman. in ſua Catena inquit.

Lippoman.

*Sed cur dixit; Adduxit Dominus Spiritum, & non ferebatur.* Et ſubdit rationem; *Ad demonſtrandum, quod non libenter inuiſeret aquas illas, quæ mortis fuerunt cauſa:* Ad Deiparam cum venit diuinus Spiritus, vt maximè ſpontaneus aduentus exprimatur, ſcribitur *Aduolabit in te* ſuper aquas adducitur.

*Ex eo quod Deipara ſit Chriſti Mater, nulla in ea vmbra mortis.*

*Adduxit Spiritum: quia non libenter inuiſeret aquas illas, quæ mortis fuerunt cauſa.* Cum ergo in illis aquis eſſet mors, inde diuinus Spiritus tanquam non ſponte in illis aderat; ad Virginem promptiſſimè volitat, in qua totum erat vita, & nullum veſtigium, nec vmbra mortis. D. Bonauentura *in ſpeculo, c. 8.* ait:

D. Bonau.

*Maria vita, in ipſa mors nulla, quæ nobis dedit fontem vitæ ſalientis in vitam æternam.*

Septimò. Chriſtus deſcendit in Virginis vterum, vt nobis præparet vitam æternam; 50.
ergo in illa nulla peccati mors præceſſit. Poſtquam Chriſtus Dominus diuinum inſtituit Euchariſticum Sacramentum, ſcribit D. Matthæus 26. n. 3.

Matth. 26.

*Tunc venit Ieſus cum illis* (ſcilicet Diſcipulis ſuis) *in villã, quæ dicitur Gethſemani.* Et D. Marc. 14. num. 16.

Marc. 14.

*Tunc exierunt in montem Oliueti trans torrentem Cedron vbi erat hortus.* Domine mi Ieſus quid agis? Nonne ardentiſſimè deſiderabas ab inimicis comprehendi, vt pro nobis vitam dares?

*Vbi Sacramentum vitæ, nulla mors.*

Cur non perſiſtis in Cœnaculo, à quo diſceſſit traditor Iudas, vt ibi facilè ipſe cum militibus, ac armata miniſtrorum manu te capiant, & apprehendant; nunquid mortem fugis? præclare Origenes *tract. 35. in Matth.* ait,

Origenes.

*Non enim conueniebat, vt ibi caperetur, vbi paſcha cum diſcipulis ſuis manducauerat.* O ſupremum, & altum conſilium diuinæ Sapientiæ. In Cœnaculo cum manducaret paſcha cum Diſcipulis ſuis, inſtituit ſalutiferam Euchariſtiam; ac valdè alienum extitiſſet à diuina Sapientia, vt vbi inſtituerat Sacramentum vitæ. *Qui manducat hunc panem viuet in æternum.* Ioan. 6.

Ioan 6.

ibi mors introiret, & ipſe caperetur ad mortem; quomodo ergo fieri poteſt, vt in regali habitaculo virginalis ventris, in quo formatum eſt ſupremum Sacramentum noſtræ vitæ, corpus ſcilicet Chriſti, ibi iam mors peccati introiret, ac domicilium haberet, hoc maxime alienum eſt à ſupremo, & alto conſilio diuinæ Sapientiæ. Vnde merito ait Carthuſ. lib. 2. de

Carthuſ.

laudibus Virg. *Maria non ſolum vita, ſed viua dicenda eſt.*

51. Pro huius rei confirmatione, nota, quod Chriſtus conſecrauit corpus ſuum in pane azymo. *Luc.22. num.1.* vt obſeruat Eccleſia Romana; cur non potius in pane fermentato. Fermentum denotat peccatum, eius nequitiam, ac malitiam. Inde Chriſtus Dominus dicebat ſuis Diſcipulis: *Cauete a fermento Phariſæorum, & Sadducæorum.* Matth 16. num.6. Marc.8.num.14. vt ibi notant Origenes, D.Ambroſius *lib.1. de Pœnitentia, cap.14.* D. Chryſoſtomus *homil. in Iob. & Abraham.* D.Hieronym. Noſter D. Cyrillus, Rupertus *in cap.7.Oſee.* Ad quæ verba eleganter ait Origenes citatus. *Cauebat Dominus in ſuis Diſcipulis fœtorem Phariſæorum,* id eſt, peccatorum eorum; ergo à fortiori talem peccati fœtorem, in matre ſua non permiſit; & ſi ipſe, decreuit non conſecrare in pane fermentato, ob peccati vmbram ibi inſinuatam; quam maximè abhorrebat, quomodo cogitari poterit, quod in vtero virginali habitaret, non vmbra, ſed reali peccato maculato, ab illóque carnem ſumeret.

Matth.16. Marc.8. Origenes. D.Ambr. D.Chryſ. D.Hieron. D.Cyrill.

*Non in fermentato pane conſecrat Chriſtus ob peccati vmbram.*

---

## QVÆSTIO IX.

### *Immaculata Virginis Deiparæ Conceptio ab Originalis delicti labe, ex pura ſimilitudine cum filio Ieſu deducitur.*

52. Cantic.1. CLamat diuinus Sponſus ad dilectam Virginem, ac Matrem ſuam. Cantic. 1. num.15. & 16. *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es.* Et illa reſpondens ait: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus, lectulus noſter floridus.* Deipara ſuper omnes, agnouerat excellentiam Incarnationis myſterij, quod in ſe peractum erat; inde præ aliis tantam Domini pulchritudinem admiratur. Similiter, & Sponſus ſua infinita ſapientia altè comprehendebat tantam Virginis pulchritudinem. Vnde inter eos quædam veluti contentio videtur dari de pulchritudine. Sed cur inter viciſſim pulchritudinis encomia, vt bene aduertit M. Didacus Celada *in Eſther §.365. num.5.* de florido lectulo fit mentio, *Lectulus noſter floridus*; ad quid hoc ad vtriuſque pulchritudinis commendationem? Lectulus Chriſti vt exponit Rupertus, fuit eius humanitas, quæ tota per diuinum Verbum hypoſtaticè vnitum, eſſentialiter, ac ſubſtantialiter extitit florida omni iuſtitia, ac ſanctitate, abſque aliquo peccato Originali. Lectulus Sanctiſſimæ Virginis eius Sacratiſſimum corpus in ipſo primo infuſionis animæ inſtanti totus floridus omni iuſtitia, & ſanctitate per Diuinam gratiam abſque aliquo peccato Originali. Perbelle Galatinus *libro 7. cap.5.* & ait: *Ecce tu pulchra es amica mea: Ecce tu pulcher es dilecte mi, &c. Quemadmodum ego abſque Originali labe concepta ſum, ita tu quoque amicus meus, & idcirco pulcher es, & formoſus: lectulus noſter, hoc eſt conceptio noſtra eſt florida, & odorifera abſque peccati corruptione.* O bona de Conceptione pulchritudo, de qua mater filium Dei æmulatur. Proſpera gratia in Deiparæ Conceptione pie contendit, & ſuo modo imitatur vnionis hypoſtaticæ auguſtum priuilegium; inde vtriuſque conceptio dicitur, *Lectulus noſter floridus*; nam Chriſti eſt floridus per naturam, & eſſentiam, cum ſit verus Deus; Deiparæ vero cum ſit creatura, per gratiam, & diuinam beneuolentiam, qua impleta eſt in primo inſtanti infuſionis animæ, vt omnium virtutum gratia floreret abſque vlla labe peccati originalis.

Celada. Rupertus.

*Puritas Conceptionis Deiparæ imitatur Conceptionem Chriſti.*

Secundò. Chriſtus Dominus per eſſen- 53.
tiam totus Sanctus à ſua primæua origine, ac Conceptione. Dicitur de eo Ioan.10. numero 36. *Quem Pater ſanctificauit, & miſit in mundum.* Et Gabriel ait ad Deiparam Virginem. Luc 1. num.35. *Quod naſcetur ex te ſanctum vocabitur.* Sic & voluit, vt & Mater ſua à ſua primæua origine, & conceptione per gratiam Spiritus ſancti, eſſet pura, & ſancta. Ait Regius Vates: *Ædificauit ſanctificium ſuum in terra, quam fundauit in ſæcula.* Pſal.77. num.69. Vbi nos habemus ſanctificium, legunt Arabicus, Chaldæus, D.Hieron. Caietan. *Sanctuarium ſuum.* Totus rerum ordo videtur hic mutatus. Nam optimus Artifex in ædificando templo, vel domo, prius ponit fundamenta, erigit parietes, & totum tecto cooperit, & poſtea auro, ac ornamentis illuſtrat, ac componit; ſic in ordine ſpirituali, prius ſupponitur natura humana creata, & poſtea gratia, & cœleſtibus donis condecoratur, ac nobilitatur à Deo, vt fiat vas in honorem. Quomodo ergo ſupremus Artifex, *Sic ædificauit ſanctificium ſuum, ſeu ſanctuarium ſuum in terra*, vt videatur ſignificare, prius cogitaſſe de ſanctificatione, ac ſanctitate, quam de ipſa natura, cum ait Propheta, *Ædificauit ſanctificium, ſeu ſanctuarium ſuum.* Totum locum exponit D.Bonauent. *in ſpeculo de Sanctiſſima Deipara.* Ipſa & tabernaculum & domus Dei: *Sanctificauit tabernaculum ſuum Altiſſimus.* Pſalm.45. num.5.

Ioan.1. Luc.1. Pſalm.77. Arabicus. Chaldæus. D.Hieron. Caietan.

*In Deipara prius gratia, quam natura.*

D.Bonau.

*Domum tuam decet ſanctitudo.* Pſalm.92. num.5. Eam Deus tanta gratia, ac ſanctitate in primo inſtanti ſuæ Conceptionis impleuit, ita vt videatur prius in illa fuiſſe gratia, quam natura. Diuus Damaſcenus *de Natiuitate Virgin.* ait: *Natura progredi non eſt auſa, ſed parumper expectauit, donec gratia fructum ſuum peperiſſet.* Tam alta prouidentia Deus creauit Deiparam, tantáque gratia eam præuenit, vt ordinem humanæ naturæ, quæ ſecum influxum peccati originalis inuoluebat, impedierit, ne aliqua labe macularetur. *Natura progredi non eſt auſa, ſed parumper expectauit, donec gratia fructum ſuum peperiſſet.*

Pſalm.91. Damaſcen.

Maximè totum noſtrum aſſumptum appro- 54.
bat, & confirmat D. Chryſoſtom. *homil. de Natiuitate Ioannis*, cum ait: *Merito is quoque, qui natus eſt, matri talia dedit priuilegia, quæ etiam habuit ſolus, & illi quoque ſoli dedit.* Quodnam eſt hoc priuilegium, quod ſolus Chriſtus habuit, & ſoli matri ſuæ dederit. Hoc ad generationem æternam nullo modo poteſt referri, quia talis generatio, nec Deiparæ, nec alicui puræ creaturæ conuenit, ſed tantum vnigenito filio Dei; ergo hoc priuile

D.Chryſ.

priuilegium quod ipſe ſolus Chriſtus habuit, eſt ipſa Conceptio in iuſtitia, & ſanctitate. Sic
Pſal.109. ait Dauid de Chriſto Domino Pſal.109.n.4. *In*
Hebræus. *ſplendoribus Sanctorum genus te.* Hebraica lectio, *In ſplendoribus ſanctitatis.* Hoc priuilegium, quod ſolus Chriſtus habuit, ſoli matri communicauit: *Matri talia prabuit priuilegia, qua etiam habuit ſolus, & illi quoque ſoli dedit.* Vt in gratia conciperetur: nam alij homines in peccatis generantur. *In peccatis concepit me ma-*
Pſalm.50. *ter mea.* Pſal.50.n.7. Hæc tamen doctrina intelligenda eſt. Cum diſtinctione ſæpè data, Chriſtus habuit conceptionem, & generationem in gratia, & ſanctitate per naturam, & eſſentiam, vt verus Deus, Deiparæ verò vt puræ creaturæ hoc conceſſum eſt ex gratia, & priuilegio.

*Puritas Deipara imitatur puritatem filij ſui.*

D.Ambroſ. Cum D. Chryſ. cohæret D. Ambroſ. *in Pſal.40.* vbi introducitur Chriſtus loquens cum ſua Sanctiſſima matre, & ait: *Generationis mea priuilegium in te recognoſco, quam nulla potuit macula inquinare peccati.*

55. Tertiò. De ſuo Sanctiſſimo filio Ieſu teſta-
Cantic.1. tur Sanctiſſima Virgo. Cantic.1.n.12. *Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem*
Hebr. *ſuum.* Ex Hebræo legunt omnes, *Cum eſſet Rex in circulo ſuo.* Circulus typus eſt æternitatis
Pierius. teſte Pierio Valerian. *lib.18.* Hieronym. ex eo quia circulus principio, & fine caret, & inde æternitatem adumbrat; & idem eſt, ac ſi diceret, cum ſupremus Rex meus Sponſus, & Deus Omnipotens conſtituiſſet decretum æternæ prædeſtinationis, ibi prædefinitum fuit, vt *Nardus mea dediſſet odorem ſuum.* Nardus vel eſt vnguentum pretioſum, vt pa-
Ioan.12. tet ex Ioan.12. num.3. vbi dicitur, *Maria accepit libram vnguenti nardi piſtici*, vel vt alij volunt, eſt herba odorifera; & vbi nos habemus in noſtra vulgata. *Nardus mea*
Græcus. *dedit odorem ſuum.* Origenes, ac Græci legunt; *Nardus mea dedit odorem eius.* Res valdè mira! Præter communem rerum ordinem vna planta, vel vnum odoramentum dat ſuum proprium, & genuinum odorem, quis vidit vnquam, quod Roſa exhalet vt platanus, vel cinnamomum, & balſamum vaporem det vt thus; cur ergo non ait Sponſa Sancta, Nardus mea dedit proprium odorem ſuum, *ſed odorem eius*, nempe filij mei. Idem eſt ergo ac ſi dicat Sanctiſſima Virgo ab æterno prædiffiniuit Deus ſuo decreto, vt Nardus mea, mea nempe natura, meáque perſona, non dediſſet proprium odorem ſuæ naturæ humanæ: nam hoc eſſet valdè fœtidum vtpote infectum culpa originali, ſed dediſſet odorem filij mei, qui eſt impeccabilis per naturam, cum omni iuſtitia, & ſanctitate, vt de eius odore hauritem, & participarem, vt in me totum eſſet Sanctum, purum abſque aliqua macula.

*Deipara puritas dat odorem fily ſui.*

Origenes. Origenes *homil.2. ex quatuor.* Ita ait: *Nardus mea odorem mihi detulit ſponſi; veluti ſeparato naturali odore ſuo pra fragrantia eius ipſius mihi detulit ſuauitatem.* Duo odores in hac diuina planta Maria poſſunt conſiderari vnus naturalis ex propria humana natura, alter ſupernaturalis ex filio ſuo Ieſu. Quid inde *ſuperato naturali odore ſuo.* Quod erat ex propria natura, *pra fragrantia eius, ipſius mihi detulit ſuauitatem*, ex ſuo nempe decreto mihi detulit plenitudinem, ac ſuauitatem gratiæ, & ſanctitatis eius vt in omnibus illius Mater appaream.

Quartò. *Sapient.7. num.26.* dicitur: *Spe-* 56.
*culum ſine macula Dei maieſtatis, & imago* Sapient.7. *bonitatis illius.* Quæ verba à Patribus, ac expoſitoribus Beatæ Virgini adaptari ſolent. Dicitur, *Speculum ſine macula Dei maieſtatis imago bonitatis illius.* Non decantatur imago omnipotentiæ, immenſitatis, æternitatis, vel aliorum attributorum; ſed *imago bonitatis illius*, id eſt, illius puritatis, ac ſanctitatis, vt eſt communis vox interpretum, quæ bonitas, & ſanctitas diuina relucet in Deipara, tanquam in ſpeculo Chryſtallino ſine macula, quod magis explico ex mente Diui Auguſtini, qui D.Auguſt.
de hac Sanctiſſima Virgine, ſic ait ſermone de Natiuitate. *Si formam Dei te appellem, digna exiſtis.* Cur magnus Doctor eam dicit Dei formam; quia in ſe habet perfectam Dei ſimilitudinem, in omnibus referens ipſum Deum. In hoc ſenſu Diuus Paulus intelligit formam *ad Philipp.2.num.7.* agens de Chriſto Philip.2.
Domino. *Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam, arbitratus eſt eſſe ſe aqualem Deo.* Et quomodo Chriſtus Dei forma. Explicat D. Tho- D.Thom.
mas *in eadem epiſtola ad Philipp. lect.2.* & ait: *Dicitur Chriſtus filius, verbum, & imago, ſed imago non dicitur perfecta, niſi habeat formam, cuius eſt imago.* Imago vt ſit perfecta debet habere formam illius, cuius eſt imago; cum ergo Sanctiſſima Virgo *ſit imago bonitatis Dei.* Inde conſequens eſt, quod vt ſit perfecta, debet habere formam illius, cuius eſt imago, inde præclarè ait D. Auguſtinus, *Si formam Dei te appellem, digna exiſtis.* Adeo enim Beatiſſima Virgo ſimillima eſt cum Deo, vt potius videatur referre formam diuinam, quam humanam; *Imago non dicitur perfecta, niſi habeat formam illius, cuius eſt imago.* Inde de Beatæ Virgine ait Iunilius Iunilius.
Africanus, *Chriſto ſimillima, quod nunquam peccatum commiſit.* Vt de tantam Dei formam, imaginem, ac ſimilitudinem admirans Ioannes Geometra ſic modulatè canit Hymno 3. *Gaude Virgo, decus natura, pulchráque imago, qua ſummi genium continet* Geometra.
*Artificis.* Tam præclarum conſummatum, ac perfectum eſt hoc opificium B. Deiparæ, vt in eo maximè reluceat, ac reſplendeat, ingenium, potentia, ac ſcientia ſupremi Artificis.

*Deipara Dei imago, ac forma.*

*Pulchritudo Maria ingenium ſummi Artificis continet.*

Quintò. Vidit Parens meus Elias, & ait: 57.
*Ecce nubecula parua, quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari*, 3. Regum 18. num.44. in 3.Reg.18.
qua nubecula, vt iam dixi *tom.1. in Euangel. lib.1. cap.3. quaſt.1. num.5.* ex Ioanne Ie- Ioan.Ieroſ.
roſolymitano, Ioſepho Antiocheno, Gilli- Antioch.
berto, Platina, Petro de Oieda, Lezana, Ægy- Platina.
dio Luſitano, Salazar, & aliis multis, quos Lezana.
citaui opuſculo de Elia *Reſolut.1. q.3. num.65.* ibi reuelatum fuit noſtro Sanctiſſimo Parenti Immaculatæ Conceptionis Virginis myſterium: nam nubes, etſi à mari exoriatur, tamen valdè diuerſæ eſt conditionis ab ipſo: nam mare, amarum, ſalſum, grauidum, & ponderoſum, opacum, & ſterilizans; nubes verò ab his omnibus qualitatibus valde aliena: dulcis, ſuauis, leuis, lucida, & maximè fertilizans; ſic & Sanctiſſima Virgo, quamvis orta ſit ex natura humana, tamen tota eſt pulchra,

ſuauis, dulcis, & leuis, ſine amaritudine, ac pondere peccati, ac illius fœtore; tamen in præſenti, maximè in rem noſtram, id quod dicitur, *quaſi veſtigium hominis*, id eſt, referens ſimilitudinem, ac formam veſtigij hominis, vt eſt communis expoſitio, ſed cuius hominis importabat ſimilitudinem, Chriſti Domini nempe, vt iam alibi notaui ex D. Auguſtino *ſerm.*201. *de tempore*, & ait: *Ne forte aliquis dubitet nubem illam veſtigium hominis habuiſſe, dixit illius vtique hominis, qui dixit, quem dicunt homines eſſe filium hominis.* Proindéque nubes illa præfigens immaculatam Conceptionem Virginis Mariæ, præferebat veſtigium, & ſimilitudinem Chriſti Ieſu: *Equitatui meo aſſimilaui te amica mea.* Cantic. 1. num. 9. Arabicus legit, *Equo meo aſſimilaui te amica mea.* Per equum Aponi. Theodoretus intelligunt Chriſti humanitatem, cui inerat diuinitas; huic ergo humanitati ait aſſimilaui te amica mea. De hac ſimilitudine Virginis multa dixi *tom.* 1. *in Euangel. lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 49. *n.* 147. *&* *tom.* 3. *cap.* 16. *quæſt.* 19. *num.* 132. & *tom.* 5. *lib.* 8. *cap.* 17. *quæſt.* 13. *num.* 85. & *tom.* 6. *cap.* 2. *Matth. q.* 8. *n.* 41.

Cantic. 1. Arabicus. Apoi. Theodor.

---

## Qvæstio X.

### *Veritas immaculatæ Conceptionis Virginis demonſtratur ex perpetua traditione Eccleſiæ à tempore Apoſtolorum.*

59. Satis notum eſt, quantà ſit auctoritas traditionum Eccleſiæ, de quo latè agunt Theologi cum D. Thoma 3. *part. quæſt.* 17. *artic.* 1. *diſt.* 3. *quæſt.* 1. *quæſtiunc.* 4. *ad* 3. & in materia de fide, quod nos docet Apoſtolus 1. *Timoth. vltimo*, dicens: *Tenete traditiones, quas didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram.* Vtroque modo noſtram veritatem, ſiue per ſermonem, ſiue per ſcripta, ex ore Apoſtolico habitam.

D. Thom. 1. Tim. 6.

60. Et primum ſit, ex libris Sanct. Cecilij & Sanct. Teſiphon, qui fuerunt diſcipuli Sancti Iacobi Apoſtoli Maioris, qui libri litteris Arabicis in monte Sancto Granatæ reperti ſunt, pro quorum librorum approbatione exactiſſima, & rigida examina ſunt facta. In quodam Concilio Prouinciali conuenientibus doctiſſimis, & grauiſſimis Viris; & poſtea ex mandato Sereniſſimi Regis Philippi III. In quodam congreſſu Magnorum Virorum Præſidente Illuſtriſſimo Domino Archiepiſcopo Toletano, appoſitis, & ſolutis argumentis in contrarium, iterum prædicti libri fuerunt examinati, & approbati, vt teſtatur Illuſtriſſ. Dom. D. Fr. Franciſcus de Souza Epiſcopus de Oſma, qui interfuit in prædicto congreſſu *libro pro Immaculata Concept.* & referunt Franciſcus Bauierius, & Thomas Tanaio *in dexterum ad annum Chriſti* 308. *num* 9. Lezana *de Concept. cap.* 16. Ægid. Luſitan. *lib.* 3. *de Concept. q.* 3. *art.* 1. *ſect.* 4. §. 7. Madeira *in defenſorio pro Reliquiis Sanctorum.* Fr. Ioſephus de Ieſu Maria *in vita Deiparæ noſtræ, cap.* 10. *num.* 8.

Franciſc. Oſma. Bauier. Tanai. Lezana. Ægid. Madeir.

In prædicti libris Sancti Cecilius, & Teſiphon dicunt, quod Sancti Apoſtoli in quodam Concilio Hieroſolymis habito dixerunt, & declararunt, quod *illa Virgo, illa Maria, illa Sancta præſeruata fuit à peccato Originali in primo inſtanti ſuæ Conceptionis, & libera ab omni culpa, & qui ita non ſenſerit, non conſequetur ſalutem æternam.* Ita ex Arabico ſunt verba Latinè donata; forſitan vltima verba, *& qui ita non ſenſerit, non conſequetur ſalutem æternam:* addita ſunt à Sanctis Cecilio, & Teſiphon. 61.

S. Cecil. S. Teſiphon.

Sanctus Gabriel Archangelus reuelauit B. Amadæo, vt conſtat ex quodam libro ſeruato Valleſoleti, vt refert citatus Epiſcopus Souza, & illum ſe vidiſſe teſtatur Fr. Ioſephus de Ieſu Maria *citatus num* 4. Reuelauit ergo Archangelus, quod Sancti Apoſtoli miris laudibus celebrarunt Sanctiſſimam Deiparam, & quod facit ad rem noſtram Sanctus Andreas dixit: *Tu ſola fuiſti præſeruata ab vniuerſali condemnatione omnium, mortua non fuiſti in Adamo, vnica, & ſola immaculata.* Sanct. Thomas Apoſtolus dixit, *O felix, quæ in principio viarum, fuiſti electa, & in præuiſo peccato Adami, non fuiſti cum aliis damnata, imò ob merita filij tui, præter aliorum conditionem, ſic fuiſti præuenta, vt nec in minimo momento extiſti eius inimica, ſed ſemper amica.* Sanct. Matth. Apoſtolus dixit, *Sicut nix tua albedo! ô Maria immaculata, iuncus liſius abſque nodo, Spiritus ſanctus ab æterno te præſeruauit, ſanctificauit, illuminauit, ac ſingularibus priuilegijs condecorauit.* Sanctus Matthias Apoſtolus hoc modo loquitur, *O Beata Maria non fuiſti concepta in peccato, imò ſemper plena, omni gratia, ac ſapientia.* 61.

S. Amad. D. Thom. Apoſtol. Matth. Apoſtol. Matth. Apoſtol.

Ratio, quam ſacri Apoſtoli habuerunt, ad decantanda talia Virginis præconia, nobis non conſtat, tamen poteſt colligi ex his, quæ tradit D. Dionyſius *cap.* 3. §. 1. *de diuinis nominibus*; quod poſtquam Sanctiſſima Virgo efflauit ſacratiſſimam animam, conuenerunt Apoſtoli ad funerandum illud diuinum corpus Iacobus Epiſcopus Hieroſolymitanus, D. Petrus, & alij Apoſtoli, ac Diſcipuli Domini, & poſtquam venerati ſunt illud corpus, quod in ſe Deum receperat, omnes Apoſtoli illius laudes decantauerunt; vnuſquiſque iuxta ſuum Spiritum, extollentes Dei bonitatem, quæ in eo tot, ac tanta mirabilia fuerat operata; inde conſequens fit, quod Apoſtoli non prætererunt magnum priuilegium præſeruationis à peccato originali; ſed illud, vt illuſtre, ac præclarum principium aliorum Magnalium, ac diuinæ, & ſupremæ electionis intonarunt, & hoc maximè ex eo comprobatur, quia vt teſtatur Iuuenalis Epiſcopus Ieroſolymit. apud Euthymium *lib.* 3. *Hiſtor. cap.* 3. Apoſtoli, & cæteri fideles per tres dies integros, ac continuos perſeuerarunt in his Virginis præconiis celebrandis; & hoc ex eo facilè perſuadetur, quia apud antiquos Chriſtianos extitit celebris conſuetudo, quod in actibus funeralibus publicè dicebantur, ac euulgabantur præconia, rerum geſtarum demortui, vt teſtatur D. Dionyſius *de Eccleſiaſtic. Hierarch. cap.* 7. *in principio.* D. Clemen. *lib.* 6. *Conſtitut. Apoſtolicar. cap.* 30. Tertullian. *de Corona militis*, & ex illis multi alij 63.

D. Dionyſ. *Funeralia B. Virg. multis encomiis Apoſtoli celebrarunt.* Iuuenalis. Euthym. D. Dionyſ. D. Clem. Tertullian.

alij antiqui, ex quo à fortiori credendum eſt,
quod Apoſtoli in his non defuerunt, ſed
abundantiſſime illud peregerunt in celebran-
dis funeralibus Beatiſſimæ Virginis.

64. Extant etiam alia præclara teſtimonia
Apoſtolorum de hac re, & primo, & valde
Andreas. Apoſtol. Abdias. celebre de hac re eſt illud D. Andreæ Apo-
ſtoli, vt refert Abdias Babylonicus lib.4. ſuæ
Hiſtoriæ in hæc verba. *Sicut de Immaculata
terra, & nunquam maledicta factus fuerat pri-
mus homo, ita ex ſemper Immaculata virgine
formatus fuit ſecundus Adamus.* Hanc ſenten-
tiam publice prædicauit ſanctus Apoſtolus
adſtante Proconſule Egea, vt ſcribunt Præſ-
Presbyter. byteri Achaiæ in libro de Paſſione ſancti
Andreæ. Hanc Hiſtoriam vt magni ponderis,
Bellarm. ac auctoritatis venerantur *Bellarmin. lib.4. de
ſtatu peccati cap.15. & lib. de ſcriptorib. Ec-
Caniſi. cleſiaſt. ad finem 5. ſæculi.* Caniſi. *lib.1. cap 7.*
Lippoman. Lyppoman. & alij. & merito ſane. Nam in
illis Deipara ſacratiſſima, terræ, ex qua pri-
mus Adamus formatus eſt, comparatur; &
cum Adamus creatus fuiſſet ex terra, quæ
nullam Dei maledictionem obtinuerat, ſic &
ipſa puriſſima Virgo ſecundo Adamo, nempe
Chriſto Domino ſuppeditauit materiam, quæ
nullam in ſe peccati maledictionem admiſe-
rat, & ab illa omninò erat aliena, & libera.

65. Secundum teſtimonium in hac re nobis
D. Iacobus Minor. dat ſanctus Iacobus Minor Epiſcopus Hie-
roſolymitan. qui in ſua Liturgia, de qua mul-
Sexta Synodus Proclus. toties facit mentionem Sexta Synodus *c.32.*
& eam nobis dedit Proclus Conſtantipolit.
Patriarcha, qui in Synodo Epheſina con-
tra Neſtorium pugnauit. Sic ait ſanctus
Apoſtolus in citata Liturgia: *Dignum eſt, vt
te vere Beatam dicamus Deiparam, ſemper
Beatam, & omnibus modis irreprehenſibilem,
& matrem Dei noſtri.* & iterum *Commemoran-
tes ſanctiſſimam, immaculatam, & glorioſiſ-
ſimam Dominam noſtram Dei matrem.* Cum er-
go Apoſtolus dicat B. Virginem immacula-
tam omnibus modis irreprehenſibilem, nul-
lam maculam, nil reprehenſible, in ea agnoſ-
cit, alias eam non diceret immaculatam, &
omnibus modis irreprehenſibilem.

66 Similiter & D. Marcus in ſua Liturgia, de
D. Marc. qua quæſt. ſequenti pro Eccleſia Alexandrina
Beatam Virginem appellat Immaculatam, ac
Iacobus Apoſtolus. omnibus modis irreprehenſibilem, & D. Ia-
cobum Apoſtolum, Maiorem Eccleſiam, quam
in Granata fundauit ſub nomine B. Mariæ
Virg. de Pilar dedicaſſe ſub titulo Conceptio-
Marc. Maxi. nis Deiparæ teſtatur Marcus Maximus Epiſ-
copus Ciuitatis illius, qui floruit anno 600.
D. Iſidor. quem mirifice laudat D. Iſidorus *lib. de viris
illuſtribus cap.46.* ita modulatur Epiſcopus in
quodam hymno à ſe compoſito, vt referunt
Murillus in fundatione illius Eccleſiæ, &
Epiſcopus, Souza pro Conceptione; & Fr.
Ioſeph. à Ieſu Maria citatus. num.4.

67. Ex quibus facio hoc argumentũ ex optima
D. Irinæus. doctrina D. Irinæi *lib. 3. aduerſus Hæreſes
cap.4.* vbi ait, quod quando emerſerit aliqua
quæſtio, vel dubitatio non ab aliis quæren-
da eſt veritas, ſed tantum ab Eccleſiis, quæ
fundatæ ſunt ab Apoſtolis. Ait ſanctus Do-
ctor. *Non oportet apud alios veritatem quærere,
quando facile eſt ab Eccleſia ſumere, cum Apo-
ſtoli, quaſi in depoſitorium diues pleniſſime in
eam contulerint omnia, quæ ſint veritatis.* Et
ſubdit, *quod debet fieri ex ſcripto, vel tradi-
tione Apoſtolorum.* Atqui Eccleſia Hieroſoly-
mitana fundata à Iacobo Apoſtolo eius Epi-
ſcopo, Eccleſia Hiſpanica erecta à Iacobo
Maiore; Alexandrina à D. Marco, Achaica à
S. Andrea, ſcripto, & traditione: hanc ve-
ritatem tenent de pura, & immaculata Con-
ceptione Virg. Mariæ, ergo non eſt quid am-
plius quærendum.

---

## QVÆSTIO XI.

### *Veritas Immaculatæ Concept. Virg. Mariæ recte demonſtratur ex antiquiſſimis feſtiuitatibus illius, à tempore Apoſtolorum.*

CErtiſſimum eſt feſtum Immaculatæ Con- 68.
ceptionis Virg. Mariæ celebrari vniuer-
ſaliter in tota Eccleſia à tempore Sixti IV. Sixtus IV.
anno 1480. Licet antea tam in Romana Ec- *Feſtiuitas*
cleſia, quam in multis aliis tacita, vel ex- *Conceptionis*
preſſa licentia Summi Pontificis celebraretur. *antiquiſſima*
Et noſter Ioannes Bachonius, qui floruit cir- *in Eccleſia*
ca annum 1200. in 4. diſt.2. quæſt.3. art.3. te- *Carmelitarum.*
ſtatur, *quod ab antiquiſſimis temporibus feſtum* Bachonius.
*conceptionis in Romana curia præſentibus Car-
dinalibus, in Carmelitarum conuentu celebra-
batur.*

Inquiramus antiquiſſima tempora, de qui- 69.
bus loquitur noſter Bachonius, & certum Bachon.
habetur, quod hoc feſtum publice celebra-
tum fuerat in Anglia à tempore D. Anſelmi, D. Anſelm.
ſcilicet ab anno 1060. Nam quod D. Anſel-
mus primus inſtituiſſet hanc Conceptionis ce-
lebritatem in Anglia, teſtatur Concilium Anglia.
Canturienſe, anno 1328. Teſte noſtro Ba-
chonio *quodlibet 3. quæſt.13.* & ex multis aliis
notat Bachonius *in Kalendario die 8. De-
cembris.*

Longe antiquius D. Anſelmo eſt feſtum 70.
Conceptionis, nam in multis antea Eccleſiis
celebrabatur, vt patet ex *Martyrolog. Bedæ*, qui Beda.
floruit anno 730. In quo inuenitur hoc fe-
ſtum iam appoſitum, quod etiam fit manife-
ſtum *ex Kalendario Græco*, quod tribuitur
D. Damaſceno, qui floruit eodem tempore D. Damaſc.
cum Beda.

Quartò. Altiori tempore ante Bedam, & 71.
Damaſcenum deprehenditur in Hiſpania fe-
ſtum conceptionis celebratum, vt manifeſta-
tur *ex Kalendario* Sancti Iſidori, qui ex man- D. Iſidor.
dato Concilij Quarti Toletani, compoſuit, Conc. Tolet.
ac reformauit Breuiarium Hiſpaniæ, quod
appellatur *Moſarabe*, vt tradunt Ambroſius
de Morales *lib.12. cap.19.* Mariana *lib.6. cap.5.* Morales.
Loarza *in Annotationibus ad dictum Conci-* Maria.
*lium.* Baroni. *tom.8. anno 673.* Floruit autem Baron.
D. Iſidorus *circa annum* 630. Concilium au- Hiſpan.
tem celebratum fuit anno 643.

Quintò. Adhuc in maiori antiquitate inue- 72.
nimus feſtum Conceptionis celebratum mul-
to longiori tempore ante D. Iſidorum; nam
Oroſius auctor antiquiſſimus, ac grauiſſimus, Oroſius.
qui floruit anno 400. In Epiſtola ad Euſto-
chium, ex quo hæc verba refert Oieda in ſua Oieda.

informatione pro concept. cap.5. fol.11. *Coram Deo noui, & in veritate comperi, quod nulla mulier in partu periclitatur, ſuper quam Maria gratia deuotè imploratur, & dies conceptionis celebratur.*

71. Sextò. Aſcendamus iam ad primitiuam Eccleſiam ad tempus nempe Apoſtolorum, de quo teſtatur Flauius dexter auctor magnæ auctoritatis contemporarius; & amiciſſimus D. Hieranti, ad quem dedicauit ſua opera, & floruit circa annum 430. Sic ſcribit ad annum 308. num 9. *A Iacobi prædicatione celebratur in Hiſpania feſtum immaculatæ, & illibatæ Conceptionis Dei Genetricis Mariæ.* Aliqui valdè ſiniſtre Flauium interpretati ſunt, vt dicant, ipſum non agere de Virginis Conceptione Actiua in vtero ſanctæ Annæ, ſed de Conceptione paſſiua, quando diuinum verbum concepit, hoc euidenter patet quantum diſtet à vera intelligentia, nam in omnium ore Conceptio Immaculata, & illibata intelligitur de Conceptione Deiparæ in vtero Sanctæ Annæ.

Flauius Dexter.

*Tempus Apoſtolorum.*

74. Probatur etiam ex Liturgia Sancti Iacobi Minoris lingua Syriaca ſcripta, de qua ſuperiori quæſt. ego, qui cum diceret, *Memento te præcipue Sanctiſſima Immaculata, & ſuper omnes benedicta glorioſa Dominæ Mariæ.* Reſpondebat chorus. *Dignum eſt, vt te vere Beatam dicamus Deiparam, ſemper Beatam, & omnibus modis irreprehenſibilem matrem Dei.* Ex quo fit manifeſtum Eccleſiam publice auctoritate Iacobi Apoſtoli in Miſſa decantare Virginem illibatam omnibus modis irreprehenſibilem. Tertiò. Id etiam conſtat in Eccleſia Ægypti ex traditione Sancti Marci Euangeliſtæ, in quodam libro dicto *Noui teſtamenti* habetur *in Conceptione Virg. Mariæ legatur Euangelium Beatus venter.* Titulus autem feſtiuitatis eſt. *Lectio in Conceptione Deiparæ Mariæ*, quod ex grauiſſimis Auctoribus refert Ægydius Luſitan. *De Conceptione lib.3. quæſt.6.art.1.§.13. n.221.fol 318.*

Iacob' Min.

S. Marcus.

Ægidius.

75. Et iam ante Apoſtolos myſterium Conceptionis Virg. fuiſſe reuelatum Parenti Eliæ, vt ex Ioanne Hieroſolymitano, & aliis multis ſupra dixi *quaſt 9. in fine*, & tenet ipſe Ægidius citatus *num.222.* Quam reuelationem Elias ſuos diſcipulos docuit, qui ſemper in veneratione tanti myſterij perſeuerarunt, de quo latius egi *Opuſculo 3. de Elia, Reſolut.1. quaſt.3.*

*In Carmelo feſtum Conceptionis.*

## *Triplex Argumentum.*

76. Primo. Eccleſia ſancta Romana non poteſt errare in celebrandis feſtiuitatibus Sanctorum, ſed Eccleſia Sancta Romana non ſolum celebrat feſtum Conceptionis, ſed etiam illud præcipit celebrari; ergo in celebratione Conceptionis B. Virg. ſub titulo Immaculatæ Conceptionis errare non poteſt. Conſequentia rectè colligit; minor eſt euidens, quia Eccleſia non ſolum celebrat feſtum Conceptionis, ſed etiam pro eius feſtiuitate concedit indulgentias. Maior probatur, quia cum Eccleſia habeat aſſiſtentiam Spiritus Sancti, fieri non poteſt, vt det religioſum publicũ cultum alicui, cui non debetur vt perſonæ in ſtatu dãnationis, vt probat D.Th.2.2. *quaſt.93.art.1.in fine.& ad 3.* Alias talis cultus eſſet contra virtutem Religionis, & ratione mendacij, ac deceptionis eſſet valde pernicioſus, & ſuperſtitioſus, vt docet ibidem D. Thomas, ergo ſi Conceptio Virginis non fuiſſet pura, & illibata, Eccleſia quæ eſt columna veritatis, non dediſſet illi cultum, ergo cùm illum tribuat, pura, & ſancta eſt Conceptio.

*Eccleſia non errat in celebratione feſtiuitatum.*

D.Thom.

Probatur ſecundo ex eo, Patres, & Theologi probant, Beatam Deiparam ex vtero matris ſuæ Annæ natam fuiſſe in gratia & ſanctam abſque peccato originali, quia Eccleſia eius feſtum celebrat, ergo à fortiori ex eo quod celebrat feſtum Immaculatæ Conceptionis tenendum eſt, quod ipſa virgo in ſua Conceptione extitit pura, & immaculata. Antecedens eſt Patrum doctrina. Ex D. Bernard. Epiſtol. 174. *ad Canonicos Lugdunenſes.* D. Ildephonſ. lib. de Virginitate Virginis ſic ait, *Quia eius natiuitas tam ſolenniter colitur: conſtat ex auctoritate Eccleſiæ, quod nullis, quando nata eſt ſubiacuit delictis.* Et hoc aperte ſupponit D. Thom.3. *p. q.27. art.1. in Argumen. ſed contra.* 77.

*Ex feſtiuitate natiuitatis argumentum.*

D.Bernard.

D.Ildeph.

D.Thom.

Probatur tertio. Conceptionis dies multa feſtiuitate celebratur in tota Eccleſia ſub duplici maiori; & cum Octaua; ita vt valde ſit ſolenniſſimus, & maximè in Hiſpania, ac Luſitania; quod ex afflatu Spiritus ſancti eſt ordinatum ad oſtenſionem veritatis puriſſimæ Conceptionis: præcipit Concilium Tridentinum *Seſſion.13. cap.5. de ſacra Euchar.* Sacramentum corporis Chriſti magna feſtiuitate, ac ſolemnitate celebrari; Ait Concilium, *Sic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio, & hæreſi triumphum agere, vt eius aduerſarij in Conſpectu tanti ſplendoris, & in tanta vniuerſæ Eccleſiæ lætitia poſiti, vel debilitati, & fracti tabeſcant, vel pudore affecti, & confuſi aliquando reſipiſcant.* 78.

*Ex magna feſtiuitate.*

Trident.

## QVÆSTIO XII.

### *Veritas puræ, & Immaculatæ Conceptionis oſtenditur ex verbis, & modo loquendi Conciliorum.*

FRequenter in multis Conciliis Generalibus dicitur ſanctiſſima Deipara pura, illibata, & immaculata. In Concilio Tertio Generali celebrato anno 303. vt teſtatur Phocius in *Epiſtola ad Bulgariæ Principem.* & in Concilio ſexto Generali anno 320. Actione 2. dicitur. *Quæ Immaculata ſemper extitiſti ab exordio tuæ creationis, quia paritura eras creatorem totius ſanctitatis.* Maxime notanda ſunt verba *Immaculata ſemper extitiſti ab exordio tuæ creationis.* In epiſtola Sophronij habetur, *Mariam ab omni contagione, ſiue labe liberam fuiſſe credimus.* In Concilio Toletano ſecundo anno 675. in Profeſſione fidei ſic habetur, *Solam filij perſonam pro liberatione humani generis hominem verum ſine peccato de ſancta, & Inmaculata Maria Virgine, credimus aſſumpſiſſe.* In ſeptima Synodo Generali, quod fuit ſecundum Nicænum Anno 787. Acti. 3. dicitur *Veneramur etiam, & adoramus Imaginem Deiparæ & Dominæ noſtræ irreprehenſibilis, & Immacu-* 79.

Concilium 3. Generale.

Sophronius.

Toletan. Secundum.

Secundum. Nicænum.

Franco-ford. *Immaculata.* In Franco-fordenſi epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ, ſcribitur *Virgo immaculata, prorſuſque pura.* Concil. Oxonienſe. Concilium Oxonienſe celebratum in Anglia anno 1220. eodẽ modo loquitur & præcipit celebrari feſtum Conceptionis Deiparæ vt tutatur Fernandus Ojeda in Relectione de Conceptione *cap.11.* Similiter & Concil. Cantuarien. Concilium Cantuarienſe citatum à noſtro Baconio *quodlib.3. quæſt.13.*

80. Nec poteſt dici, quod Beatiſſima virgo dicitur à Conciliis pura, Immaculata, irreprehenſibilis, à peccatis nempe actualibus tantum, Reſponſio reycitur. hoc nullo modo poteſt dici; quia ſi habuiſſet peccatum originale, non poterat dici abſolute pura, & Immaculata, irreprehenſibilis, ex eo quod erat libera à peccatis actualibus; nam peccatum actuale dicit mortale, & veniale, & maiorem notam, ac maculam imponit peccatum Originale, quam veniale, vt eſt notum. Deinde quod ſanctiſſima Deipara dicatur pura, immaculata, irreprehenſibilis omnibus modis, ſi habuiſſet peccatum Originale, locutio eſt valde impropria, per reſpectum ad verum, & genuinum ſenſum, & ſecum importat fictionem, & falſitatem, vt ex multis probant Iuriſtæ Mendoc. Mendocius *de Priuileg. ad inſtar.* Menoch. Menoch *de arbitrar. caſu 314. num. 13.* Gama. Gama Luſitan. *Deciſ. 223. num. 2.* Cen. Cenedo *Diſtinct. 33. num. 2.* Barboſa. Barboſ. *in Deciſion. Dictione 252. num. 2.* Verba autem Conciliorum ſimpliciter, & abſolute ſunt vera, & nullam important fictionem, vel falſitatem.

Conc. Baſil. Omitto auctoritatem Conſilij Baſileenſis, quod celebratum fuit anno 1439. vbi ſeſſ. 36. approbat laudabilem, & piam conſuetudinem Eccleſiæ celebrantis Officium Immaculatæ Conceptionis; tamen Concilium rem non definit; ſed loquitur ſecundum piam, & laudabilem conſuetudinem, vt notant Corduba. Corduba *lib. 1. Quæſtion. quæſt. 40. poſt 6. Concluſ.* Bellarm. Bellarm. *lib. 4. de amiſſione gratiæ, & ſtatu peccati cap. 15. §. Deinde.* Et quod magis eſt illud Concilium tempore Decreti iam non erat legitimum, vtpote continuatam ſub Amadæo Antipapa tenuente Eugeno vero Pontifice; Vnde Concilium pro tali tempore fuit acephalum, & conciliablum declarauit Leo X. Leo X. *in Concil. 5. de Lateran. ſeſſ. 15.* in Bulla, quæ incipit, *Pater Æternus.* Et Eugen. IV. Nicol. V. Eugenius IV. & Nicolaus V. nulla illius Concilij Decreta approbarunt, nec confirmarunt, de Ægid. Luſit. quo Ægid. Luſitan. de Concept. *lib. 3. quæſt. 3. art. Vnico, ſect. 2. num. 8. fol. 170.*

## QVÆSTIO XII.

### *Veritas Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ oſtenditur, ac declaratur, Auctoritate multorum Summorum Pontificum.*

81. DEus ſua infinita, & alta ſapientia, ac prouidentia gubernans ſuam Eccleſiam diſponit, & ordinat, vt non omnia myſteria ſimul aperiantur, ac exponantur, ab ipſa Eccleſia, ſed ſenſim pro præſenti occaſione, rerum ſtatu, ac capacitate fidelium, & opportunitate temporis, quod Chriſtus Dominus nobis inſinuauit; nam poſtquam in vltima Cœna ſublimia, & alta docuiſſet ſuos diſcipulos. Ioan. 16. num. 12. addidit, *Multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo, ſcietis autem poſtea:* Ioan. 16. Non poteſtis portare modo omnia, nempe illa, non poteſtis corde, & *Omnia myſteria non ſimul aperiuntur.* animo intelligere, capere, ac retinere D. Chryſoſt. *homil. 77. in Matth.* ſic loquitur in perſona Chriſti; D. Chryſ. *Non eſt ignorantia mea adſcribendum, quod non dicam, quæ dicere oportet, ſed audientium imbecillitati.* Vnde laudatur *fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis cibum in tempore.* Matth. 24. *num. 45.* D. Matt. 24. D. Lucas ſcribit *cap. 12. num. 42. vt det illis in tempore tritici menſuram.* D. Luc. 12. Dat triticum, & cibum doctrinæ ad menſuram temporis, occaſionis, ac capacitatis Audientium.

Hinc Eccleſia recte comparatur Auroræ. 82.
Cantic 6. num. 9. *Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi Aurora conſurgens.* Cant. 6. Aurora quippe temporis proceſſu magis ſplendet, rutilatque vehementius; Sic Eccleſia ſancta Diuino Spiritu quotidie eam plenius illuſtrante, alta, & ſublimia myſteria pro temporis oportunitate, ac occaſionis nobis aperit, & declarat. De ipſa Eccleſia aſſeritur Cantic 8. num. 8. *Paulatim declarantur myſteria ab Eccleſia.* *Soror noſtra parua. & vbera non habet,* quo modo hoc dicitur de illa, *vbera non habet*, cum de ea ſcribatur Cantic. 7. num. 3. Cantic. 7. *Duo vbera tua, ſicut duo hinnuli.* Et ibidem num. 8. *Vbera tua ſicut botri*, quomodo aſſeritur de illa, *Soror noſtra parua, vbera non habet.* Quæ verba iuxta communiorem ſenſum teſte Giſlerio *in Appendice*, Giſler. intelliguntur de Eccleſia primitiua, quia tunc erat parua in ſuo exordio, & non habebat vbera ad effundendam magnam copiam lactis ob debilitatem audientium. Theodoret. Theodoret *Cum nec doctrinæ lac, aut ſolidum cibum poſſit egentibus ſubminiſtrare.* At vero poſtea Spiritu Sancto cooperante, cum adoleuit, & vires comparauit, iam habet vbera vt copia lactis ſuæ doctrinæ totum mundum valeat fœcundare. Sic & Summi Pontifices in hoc negotio puræ, & immaculatæ Conceptionis aperiendo, ac explicando ſenſim ſe habuerunt pro opportunitate temporis, ac imbecillitate aliquorum, qui omnes à Sixto Quarto vſque ad præſens myſterium Conceptionis Virginis maximè venerantes illud explicarunt, non expreſsè definientes, ſed celſitudinem myſterij declarantes, ac fidelium deuotionem excitantes.

### *Series Pontificum.*

Primus extitit Sixtus IV. magna deuotione 83. Sixtus IV.
affectus ad tantum virginis myſterium, & ideo de hac re quatuor edidit conſtitutiones, & in duab⁹ primis præcipit in tota Eccleſia Romana celebrare officiũ *ſub titulo immaculatæ Conceptionis*, Quarum prima, & incipit *Graue nimis* expedita fuit anno 1482. Altera eſt Extrauag. 2. *de reliquiis, & venerat. ſanct.* expedita fuit anno 1483. & concedit indulgentias pro celebratione ipſius feſtiuitatis. In aliis duabus approbat officia Conceptionis, vnum compoſitum à Leonardo Nogarolis, alterum à Bernardino de Buttis.

Secundus

84. Secundus Pontifex fuit Innocentius VIII.
Innoc. VIII. qui anno 5. ſui Pontificatus approbauit, & confirmauit Religionem Immaculatæ Conceptionis Monialium Toletan. Tertius fuit Alexan-
Alexand. VI. der Sextus anno Domini 1502. approbauit, ac renouauit omnes conſtitutiones Sixti I V.
Iulius II. Leo X. Adrian VI. Clem. VII. Paulus III. Iulius III. Paulus IV. Pius V. Greg. XIII. Clem. VIII.
Iulius I I. Leo X. Adrianus VI. Clemens VII. Paulus I I I. Iulius I I I Paulus I V. Pius V. Gregorius X I I I. Clemens V I I I. & alij Pontifices multas indulgentias pro celebritate feſtiuitatis Immaculatæ Conceptionis Virginis conceſſerunt, multaſque Eccleſias, & monaſteria erecta ſub titulo Immaculatæ Conceptionis approbarunt, ac confirmarunt; & Leo X. anno 6. ſui Pontificatus fecit illam inſignem conceſſionem oppido de Molina, vt in die Conceptionis poſſint dici matutinalia officia, ſicut in die Natiuitatis Domini, & à media nocte miſſas celebrare, mutato nomine Natiuitatis in Conceptionem. Incipit conſtitutio *Pia Chriſti fidelium*, & ea præſertim Immaculatæ Conceptionis, quæ omnia minutim, & latè refert Petrus de Alua in ſuo libro dicto *Nodus indiſſolubilis* Nodo Primo §. 2. *fol.* 82. *& ſequentibus.*

85. Paulus V. Tandem Paulus V. in ſua Conſtitu. *Regis Pacifici* edita anno 1617. Auguſti 3. vbi inter cætera ſic ait Pontifex. *Propterea volens huiuſmodi ſcandalis ex debito ſui muneris prouidere decreuit, & præcepit, ac præſentis decreti virtute mandat omnibus, & ſingulis, cuiuſvis ordinis, & inſtituti regularibus, & aliis quibuſcumque tam Eccleſiaſticis, quam regularibus perſonis, cuiuſvis conditionis, & ſtatus, gradus, ordinis, dignitatis tam Eccleſiaſticæ, quam ſæcularis, etiamſi ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua, earum eſſet neceſſario mentio facienda, vt impoſterum, donec articulus huiuſmodi, à ſede ſancta Apoſtolica fuerit definitus, vel per ſanctitatem ſuam, ac ſedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & aliis quibuſcumque actibus publicis aſſerere, quod eadem Beatiſſima virgo fuerit concepta cum peccato originali.* Refertur tom. 3 Bullar. fol. 348. & eſt conſtit. ipſius Pontif. 97. contra aliter facientes procedit impoſitis grauiſſimis pœnis, & vt contra eos procedant Ordinarij Prælati locorum, ac etiam Domini inquiſitores.

*Prohibet, ne publice contraria ſententia dicatur.*

Bullar.

86. Poſtea vero Gregorius XV. In ſua conſtit. 29. huius Pontificis data 24. Maij anno 1622. & incipit *Sanctiſſim. Dominus noſter auditis* Renouat, & confirmat conſtitu. Sixti IV. Alexandri V I. Pij V. Pauli V. Poſt quam præcepit, quod officium de Beatiſſimæ Virginis Conceptione ſolemniter celebretur; Addit, *Omnibus, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis tam ſæcularibus, quam cuiuſvis ordinis, & inſtituti regularibus mandat, ac præcipit, vt in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, ac diuino officio celebrandis tam publice, quam priuatim, non alio, quam Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem ſanctitas ſua, voluit, & declarauit ſubiacere debere, & ſubiecit cenſuris, & pœnis contentis in ſupradictis conſtitutionibus.* Refertur in Bullario fol. 426.

*Alio nomine non eſt vtendum in officio niſi cõceptio.*

87. Concedit tamen Fratribus Ordinis Prædicatorum, de cætero in quibuſcumque priuatis eorum colloquiis, ſeu conferentiis, inter ſe dumtaxat, & non inter alios, aut cum aliis de materia eiuſdem Conceptionis B. Mariæ Virginis diſſerere, ac tractare, abſque vllo pœnarum incurſu in dictis decretis lætatum.

---

## QVÆSTIO XIV.

### *Veritatem Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ nobis maximè aperit, & declarat Alexander Septimus in ſua conſtitutione, quæ breuiter proponitur, & explicatur.*

SAnctiſſimus Dominus noſter Alexander ſeptimus ſeptimo anno ſui Pontificatus 88. Alexander. Septimus.
die 8. Decembris anno 1661. edidit conſtitutionem in fauorem puræ, & Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ, Quæ incipit. *Solicitudo omnium Eccleſiarum.* Inter cætera ſic habet in corpore, *Conſtitutiones, & decreta à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, & præcipuè à Sixto I V. Paulo V. Gregorio XV. edita in fauorem ſententiæ aſſerentis animam Beatæ Mariæ Virginis, in ſui Creatione, & in corpus infuſione, Spiritus ſancti gratia donatam, & à peccato Originali præſeruatam fuiſſe, nec non in fauorem feſti, & cultus Conceptionis eiuſdem Virginis Deiparæ, ſecundum piam iſtam ſententiam, vt præfertur, exhiberi innouamus, & ſub Cenſuris, & pœnis, in eiſdem Conſtitutionibus contentis obſeruari mandamus,* &c. Inſuper innouat Conſtitutiones Pauli V. & Gregorij X V. Vt de contraria ſententia non agatur in publicis concionibus, diſputationibus, Concluſionibes, cæteriſque publicis actionibus, & quod feſtum dicatur celebrari tantum ſub nomine Conceptionis, & non alio.

Quamuis omnes Romani Pontifices habeant eandem poteſtatem, auctoritatem, & 89.
aſſiſtentiam Spiritus ſancti, tamen ipſe ſua infinita ſapientia, ac prouidentia, omnia diſponit ſuauiter, & leniter, vt tanta ſuauitate faciliùs veritas inſinuetur in cordibus fidelium. Hac alta prouidentia diſpoſuit ipſe diuinus Spiritus, vt Summi Pontifices hanc veritatem de Immaculata Conceptione ſenſim aperirent, & explicarent Sixtus I V. inſtituit Sixtus I V.
illius feſtum. Paulus V. prohibet, ne contaria Paulus V.
ſententia tractetur, & agatur in publicis actionibus. Gregorius X V. vt feſtum celebretur Gregor. XV.
ſub nomine conceptionis, & non alio. Tandem effulget Alexander Septimus, nobis ſu- Alex. VII.
blimiter aperiens: *Animam B. Mariæ Virginis in ſua creatione, & corpus infuſione, Spiritus ſancti gratia donatam, & à peccato originali præſeruatam fuiſſe.*

De Ioanne Baptiſta ſcribit Euangeliſta 90.
Ioannes cap. 1. num. 7. *Hic venit, vt teſtimonium perhiberet de lumine.* Deus lux eſt, & in eo non ſunt tenebræ vllæ. Ad quid venit Baptiſta, cum eſſet *lucerna.* Ioan. 5. num. 33. nun- Ioan 5.
quid lux magna indiget parua luce lucernæ? ad quid ergo venit Ioannes? vt lucerna, vt ſua tenui luce homines aſſueſierent ad ſuſcipiendam lucem magnam; Carthuſianus ait. *Neceſſaria fuit Iudæis iſta preparatio; nam cum*

*Animus ſenſim diſponendus ad magna.*

*rudes*

*rudes fuerint, immediate capaces non erant ſupernaturalium, ac cœleſtium documentorum Chriſti, ſed pedetentim inducendi erant ad magna.* Magna non ſubito ſunt dicenda, ac proponenda, ne rerum magnitudine, animus opprimatur honere, ſed paulatim diſponendus, vt ſuauius, ac facilius percipiat, & intelligat.

91. In reuelatione B. Brigittæ à nobis in exordio propoſita ſic ait Sanctiſſima Deipara famulæ ſuæ Brigittæ, quod placuit filio ſuo, vt multi amici eius piè de ſua Immaculata Conceptione, ſentirent tamen diſpoſuit vt clareſceret in tempore præordinato. Hoc præſens

Reuelatio. S. Brigittæ.

ſæculum videtur feliciſſimum tempus à Deo præordinatum, vt tanta veritas Immaculatæ Conceptionis clareſceret, & eam nobis reſeraret Alexander Septimus Summus Pontifex, ſeptimo ſui Pontificatus anno. Cum in Summa temporum ſterilitate Pater meus Elias oraſſet, mandauit puero ſuo, vt proſpiceret contra mare. & cum hoc ſexies feciſſet, *Septima autem vice, ecce nubecula parua, quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari.* 3. Reg. 18. num. 44. per hanc nubeculam; quæ de mari aſcendebat nullam ſecum portans ſalſuginem, ac amaritudinem

3. Reg. 18.

maris ſignificari ſacratiſſimam virginem Mariam in ſua puriſſima Conceptione, quæ de natura humana nullam ſecum importauit amaritudinem peccati, conſtans eſt grauiſſimorum Auctorum ſententia, vt ſupra retuli in hoc Opuſculo quæſt. 9. in fine, & latius *Opuſculo 3. de Elia, Reſol 1. quæſt. 3.* Quorum multi per vicem ſeptimam; intelligunt ſeptem dona Spiritus ſancti, vt ibi dixi, quia ſolum tanta donorum luce poteſt intelligi, ac cognoſci ſublime; & altum myſterium immaculatæ Conceptionis Virginis, & ideo tantum arcanum nobis aperire, & de illo tam amplam intelligentiam, ac cognitionem dare Alexandro Septimo erat reſeruatum; nam in ſuo ſeptimi nomine virtus donorum Diuini Spiritus innuebatur, qua ille illuminatus tantum oraculum nobis protulit. Quod anima B. Virginis in ſua Creatione, ac infuſione in corpus Spiritus ſancti gratia donata fuerit.

*Ad intelligendum myſterium Conceptionis dona Spiritus Sancti.*

92. Ad Chriſtum Dominum loquitur ſanctiſſima virgo Maria Cantic. 8. num. 1. *Quis mihi det te fratrem meum, vt inueniam te foris, & deoſculer te, & iam me nemo deſpiciat.* Pro eo quod nos habemus, *Inueniam te foris.* Græcus legit, *In foro*; hoc eſt in publico, ac manifeſto, expoſtulat eius oſculum, hoc eſt vt explicat Catena trium Patrum., *vt eius deliciis fruatur*; Iuſti maximè intendunt, vt dona ipſis à Deo data ſint in ſecreto, & abſcondito. Cur ergo illa exoptat, vt in foro, ac publico, eius oſculo, ac donis gaudeat, & condecoretur. Rationem ſubdit, *vt nemo me deſpiciat.* Aponius, *Deoſculer te, vt prius, & eorum, qui eam ſolebant habere deſpectui, iam nemo eam deſpiciat.* Aliqui non benè intelligentes magnalia diuinæ ſponſæ, quibus fuerat ſublimata à ſuo dilecto eam deſpectui habebant, poſtulat, vt hæc fiant publica, & manifeſta, vt omnes recognoſcant eius excellentiam, & nemo eam deſpiciat. Fuerunt aliqui, etſi pio zelo, qui de Conceptione Virginis non rectè ſentiebant, exiſtimantes eam cum labe originali: Adeſt nunc Alexander VII. qui in foro, ac publico oſculo, & pace priuilegij à filio ſuo conceſſa, vt in creatione animæ, ac corpus infuſione fuerit Spiritus ſancti gratia donata, *vt iam nemo deſpiciat* & habeat, quid loquatur, & dicat.

Cant. c. 8.

Græcus.

Tres Patres.

Aponius.

*Declaratur myſterium Conceptionis, vt obmuteſcant aliqui.*

Nunc vero profundius expendamus verba Pontificis, qui ait *Animam Beatæ Virg. Mariæ in ſui creatione, & in corpus infuſione, Spiritus ſancti gratia donatam, & à peccato originali præſeruatam fuiſſe.* In his verbis difficultas inſurgit, pro cuius explicatione duo inſtantia ſunt notanda in anima. Primum inſtans, quando anima immediatè creatur à Deo. Secundum; quando ex vi generationis actiuæ vnitur corpori. In primo inſtanti anima non conſideratur pro tunc fœdata peccato originali, quia in tali ſtatu ſolum habet eſſe à Deo per creationem. In ſecundo verò inſtanti ex vi generationis ab Adamo tunc contrahitur peccatum originale, & homo fit filius Adami. Ita D. Thomas 1. 2. *quæſt. 81. art. 1. ad 4. & in 2. diſt. 18. quæſt. 2. art. 1. ad 3.* Et in hoc ſecundo inſtanti nempe infuſionis animæ in corpus, ſeu illius vnionis Beatiſſima Virgo fuit præſeruata à peccato originali, pro qua ſententia ſunt fere infiniti Theologi, teſte Ægydio Luſitano *de Concept. lib. 3. quæſt. 10. art. 5. num. 1. fol. 154.* 93.

Alexand.

D. Thom.

Ægid.

Quomodo ergo ait Pontifex, quod anima B. Virg. Mariæ *in ſui creatione, & in corpus infuſione fuerit præſeruata à peccato originali*, tanquam ſi in illo primo inſtanti fuiſſet præſeruata à peccato originali, in quo illud non datur? Forte fuerunt aliqui, qui videntur ſupponere, quòd adhuc iam in illo primo inſtanti iam contrahitur ipſum peccatum, vt videntur ſupponere Iacob. à Valent. *in Pſ. 45. fol. 132. col. 3.* & Michaël de Palatio *in 3. diſt. 3. diſp. 1. pag. 47. colum. 2.* Cum ergo Alexander VII. ait, quod B. Virgo fuerit præſeruata à peccato originali, in animæ creatione, ac infuſione in corpus, vt radicitus euelleret contrariam ſententiam, & nullum eſſet ei ſubterfugium, & ideo abundantiſſimè declarat, quod in nullo inſtanti, in nulla conſideratione, in nullo ſenſu, nulla in ea fuiſſet peccati originalis macula; notat Gilbertus *ſerm. 14. in Cantic.* quod diuinus ſponſus paſſim laudat elegantiam ſuæ ſponſæ in Cantic. *Tota pulchra es amica mea,* 4. num. 7. *Immaculata mea,* 5. n. 2. *Pulcherrima mulierum,* ibid. n. 17. *Columba mea perfecta mea,* 6. num. 7. *Facies tua decora,* &c. Ad quid tanta de pulchritudine repetitio? Reſpondet Abbas, *Præ ſumma charitate, eximio affectu cumulatiſſime laudat, ne aduerſario pateret aliqua rimula.* Calumniandi, ac murmurandi; quod in præſenti ita dico. 94.

Iacob. de Valentia.

Palatius.

Alexand.

Gilbert.

*Eximius affectus multiplicat verba.*

Cantic 4.

Cantic. 5.

Cantic. 6.

Et Pontifex tam claris, & apertis verbis rem declarat: *In ſui creatione, & in corpus infuſione fuerit præſeruata à peccato originali.* Quæ verba dum conſidero ſtatim mihi venit in mentem illud, quod Gelaſius Papa dixit *lib. de ſacra Euchariſtia,* agens de forma, qua dulciſſimus Ieſus illud admirabile Sacramentum inſtituit. Ait Pontifex, *cum Chriſtus Dominus tam apertis verbis dixiſſet: Hoc eſt corpus meum, Hic eſt calix ſanguinis mei, proprio ore tanquam gladio acutiſſimo omnes hæreticos iugula-* 95.

Gelaſius.

Matth. 26.

*Ore Pontificis iugulatur ſententia contraria.*

rat;

*nit ; ac iniquorum ora obſtruxit.* Cum ergo Pontifex, vices Chriſti gerens in terra, apertis verbis ab ore ſuo protulerit, quod anima B. Virginis in ſui creatione, ac infuſione in corpus gratia Spiritus ſancti donata, præſeruata fuerit ab originali peccato, iam ore ſuo oppoſita ſententia eſt iugulata, & aliorum ora obſtructa.

---

## QVÆSTIO XV.

### *Veritas Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ comprobatur auctoritate Patrum Græcorum.*

96. Prouerb.8. AIt diuina Sapientia Prouerb.8.n.34. *Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obſeruat ad poſtes oſtij* Hebræ. *mei.* Vltima verba. (Hebraïca lectio, *cuſtodiens* Beda. *poſtes oſtiorum meorum*) Beda allegoricè exponens locum: *Fores ſuas, & poſtes oſtij ſui, ſcripturas ſanctas, & earum Doctores nuncupat;* Caietan. ſimiliter Caietanus: *Poſtes oſtiorum ſapientiæ ſunt Doctores, ſuſtinentes oſtia.* Inde ergo ait diuina Sapientia: *Beatus homo, qui obſeruat* *Doctores ſunt poſtes, qui aperiunt oſtium.* *ad poſtes oſtij mei.* Doctores nempe. Hos tales Doctores mandat nobis diuina Sapientia obſeruare, ad eorumque verba, & doctrinam inuigilare, vt habeamus oſtium apertum ad veram ſcientiam, intelligentiamque ſcripturarum, & hæc doctrina maximè requirenda eſt ab ipſo fonte, ab ipſáque antiquitate, ab his nempe, qui Apoſtolorum nepotes, diſcipulique diſcipulorum Apoſtolorum extiterunt. Ad hoc documentum perquirendum in antiquitate doctrinæ magnum conſilium no- Iob.8. bis præbet ſanctus Iob cap 8. num.8. *Interroga generationem priſtinam: & diligenter inquire Patrum memoriam;* & ſubdit: *Ipſi docebunt te, & loquentur tibi, & de corde ſuo proferent eloquia* Hic non intendo congerere auctoritates, ſed tantum eas propono, quæ maximè faciunt ad rem, & non diffusè conterere tempus.

97. Origenes. Primus Origenes, qui floruit circa annum Chriſti 200. homil.1. ex variis, de ſanctiſſima Deipara ſic ait poſt multa: *Huius itaque vnigeniti, dum dicitur hæc mater Virgo Maria, digna digni, immaculata ſancti immaculati; vna vnius, vnica vnici.* Et poſtea ſubdit maximè notanda dicens: *Mariam fuiſſe, quæ neque perſuaſione ſerpentis decepta eſt, nec eius afflatibus venenoſis infecta.* Quæ verba clariſſima ſunt; nam peccatum originale transfunditur ex venenoſo afflatu ſerpentis, à quo B. Maria dicitur libera.

98. Ioan.Ieroſ. Secundò; Ioannes Ieroſolymitanus *lib. de ſtatu Monach. cap.32.* qui refert Eliam inter Chriſti myſteria, quæ ſuis diſcipulis reuelauit, primum reuelaſſe: *Quod quædam infantula futura erat, quæ ex vtero Matris ſuæ, ab omni peccato munda naſceretur.* Et hoc teſtimonio ad probandum myſterium immaculatæ Con- Oieda. ceptionis maximè vtuntur Petrus de Oieda ex Paleonid. Societate Ieſu. Paleonidorus, Trithem. Gilber- Trithem. Gilbertus. tus, Salazar, Carthagena, Ægyd. Luſitanus, Salazar. & alij, quos citaui *opuſcul 3. de Præeminentia* Carthag. *Eliæ, Reſol.1. quæſt.3.* ſæpè citata.

Tertiò D. Cyprian. de Cardinalibus Chri- 99. ſti operibus ſerm. de Natiuit.: ait *Spiritu ſan-* D Cyprian. *cto obumbrante incendium originale extinctum eſt.* Et quanquam aliqui ſanctum Doctorem de fomite peccati voluerunt interpretari, tamen ipſe ſanctus Doctor loquitur abſolutè, & fomes peccati de facto datur ex peccato Adami, & ex deſtitutione iuſtitiæ originalis, ac proinde ex peccato originali oritur; Suar. *tom.2. ad 3. part. quæſt.47. art. 3. in* Suar. *Comment.* Ægyd. Luſitan. *de Concep. lib.4.* Ægyd. *quæſt.2. art.1. §.2. num.25. fol 401.* Proindeque ſanct. Doctor loquitur de peccato originali.

Quartò. D. Hippolytus, qui teſte Trithe- 100. mio de ſcriptoribus Eccleſiaſticis floruit ſub D. Hippolit. Alexandro Principe anno Domini 220. protulit hæc verba. *Qui dixit Honora Patrem, & matrem, vt decretum a ſe promulgatum obſeruaret, omnem gratiam Matri, & honorem impendit.* Cum aſtruit omnem gratiam, & honorem impendiſſe, ergo etiam eam, quæ erat ad præſeruandum à peccato originali, & quomodo cum hoc poſſit ſtare, quod dedecus peccati originalis admiſiſſet; alias omne honoris decus non dediſſet matri.

Quintò. Proclus Cyzicenus homilia ha- 101. bita in Concilio Epheſino *tom.6. cap. 7.* tali- Proclus. ter proclamat: *Clemens Deus ex muliere naſci non erubuit, quod enim agebatur, vita erat, nullam inde contrahit labem, quod intra viſcera, quæ citra omnem dedecoris notam condiderat, inhabitat.* Quam veritatem clarius aſſeruit homil. de Beata Virg. quam Franciſcus Tur- Turrian. rianus *epiſtol de peccato originali.* Quæ verba non poſſunt ſtare cum nota peccati originalis.

Sextò; D. Athanaſius, qui floruit ann. 340. 102. *in epiſtola ad Epictetū* poſita apud eundem in D. Athanaſ. Euangelium de ſanctiſſima Deipara *pag.659.* ſic ait: *Quæ idcirco gratia plena denominata eſt, eo quod adimpletione Spiritus ſancti omnibus gratijs abundaret, & virtute Altiſſimi obumbraretur.* Nota ſequentia: *Quam virtutem per omnia tempora etiam conceptus ſui habuiſſe confido: nec enim id temporarium in virgine accidiſſe opinor, ſed per omnia tempora hæc illi datum fuiſſe.* Dicitur Maria gratia plena, non quod virtutem Spiritus ſancti habuiſſet per aliquod tempus, ſed illam habuit per omne tempus etiam conceptus ſui, ac proinde à primo inſtanti ſuæ conceptionis: *Quam virtutem per omnia tempora etiam conceptus ſui habuiſſe confido.*

Septimo. Noſter D. Cyrillus Alexandrinus, 103. qui floruit anno 412. *lib.6. in Ioan. cap.15.* D Cyrill. Alexandr. ſic ait: *Omnes homines excepto illo, qui de virgine natus eſt, & ſacratiſſima etiam virgine, ex qua Deus homo prodijt in mundum excepta, cum peccato originali naſcimur.* Nec poteſt dici, quod ſanctus Doctor loquitur de Natiuitate Virginis, non verò de eius Conceptione; nam hoc ſtante aſſertum D. Cyrilli non eſt verum, cum dicat, quod *ſolus Chriſtus, & quod ſola Virgo Maria nati ſunt ſine peccato originali*, cum manifeſtum ſit, quod ſine illo Ieremias, & Ioannes Baptiſta nati ſunt; ergo ſanctus Pater natiuitatem intelligit conceptionem; vt paſſim multoties fit, quod natiuitas accipitur pro conceptione, quæ eſt prima hominis natiuitas.

Octauò.

104. Damaſcen. Octauò. D.Damaſc. *circa annum 736. orat.1. de Natiuitate Virg.* quem variis in locis referunt Soarez, Caniſius, Vaſquez, Lezana, vnum, vel alterum illius locum referam, & ait: *Natura gratiam anteuertere non eſt auſa, ſed tantiſper expectauit, dum gratia ſuum fructum produxiſſet.* Ordo naturalis ex generatione ab Adamo poſtulabat, vt priùs vitium originale communicaretur, & poſtea gratia adueniret. Altâ Dei prouidentiâ ſuſpenditur influxus naturæ, cedens gratiæ, dum ſuum fructum produxiſſet, animam Virginis ſanctificando, vt naturæ vitium eſſet impeditum; vnde non ca-
Vaſquez. pio, quo fundamento Vaſq. *tom.2. ad 3. diſp.117. c.4. n.46.* dicat quod præfata verba Damaſceni ſolum oſtendunt ſanctificationem Virg. in ſua Natiuitate, non verò Conceptione: *Nam natura gratiam anteuertere non eſt auſa*; quia non in Natiuitate, ſed in Conceptione influxus naturæ ex Adamo ſuſpenſus eſt, vt priùs gratia ſuum fructum produceret.

105. Damaſcen. Secundò. Idem Damaſcenus *orat.1. de Aſſumptione*; expendens illud Luc.1. *Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.* Sic ſcribit Sanctus Doctor, *Gratiæ abyſſum inuenit, quæ duplicis virginitatis nauem incolumẽ ſeruauerat, animam non minus, quam corpus, Virginem cuſtodierat.* In Deipara duplicem virginitatem agnoſcit S.Doctor; animæ ſcilicet, & corporis, & æqualiter de vtraque virginitate loquitur. Corpus cuſtoditum fuit abſque vlla leuis corruptionis macula: eodem etiam modo anima integra, & omnino à qualibet culpa ſeruata eſt; quæ virginitas nullo modo in ea reperiretur, ſi corrupta fuiſſet peccato originali: vnde meritò ipſe
Damaſcen. Damaſc. citata *orat.1.* eam dicit: *Immaculatam conſeruatam in Sponſam Dei.* Et *lib.4. de Fide, c.2.* Virginem vocat *ſemper Sanctam*, quia nunquam fuit in ſtatu peccati abſque ſanctitate.

106. D.Baſil. Nonò. D. Baſil. qui floruit ad annum 374. *oratione de Verbi generatione, de puritate Virgineæ carnis*, loquens ait: *Ex ſanctitate compacta caro digna erat, vt dignitati vnigeniti vniretur.* Quæ verba ſatis latè à multis explicantur: breuiter dico ad mentem Sancti Patris. Aliorum hominum caro vtpote ex Adamo compaginatur, & componitur in ipſa animæ vnione infecta peccato originali. *In iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea.*
Pſalm 50. Pſalm.50. At caro Virginis cum ſanctitate componitur, & coadunatur, vt ex tali carne Filius Dei fieret homo, *Vt dignitati vnigeniti vniretur*: ac ſi diceret, vt caro Mariæ digna eſſet, vt Filio Dei vniretur.

107. D.Chryſ. Decimò. D.Chryſoſt. qui floruit anno 400. In Liturgia pro Virgine Maria, ſic habet appellans eam *ſemper Beatiſſimam, & penitus immaculatam.* Si ex aliqua parte Beatiſſima Virgo fuiſſet maculata, non diceretur à S. Doctore
Sophron. *penitus immaculata.* Similiter Sophronius *in epiſtola ad Sergium Patriarcham Conſtantinopolitanum*; quæ lecta, & probata fuit *in 6. Synodo Generali*, qui inter multa, quæ ſcribit de Sanctiſſima Virgine Maria. Sic ait: *Quæ ita miniſtrauit Incarnationi, vt munda, caſta, & incontaminata.* Et ſtatim ſubdit: *Ex inuiolabili, & virginali ſanguine ſancta, atque immaculata Virginis Mariæ Verbum eſt incarnatum.* Similiter multi alij Patres loquuntur
Thaumat. Diuus Gregorius Thaumaturgus *ſermone 1. de Sylueſtra Opuſcula. Annuntiat.* D. Ephrem Syrus *Titul. de Margarita pretioſa.* D.Gregorius Nyſſenus *homil.13. in Cantica.* Theophanes Nyſſenus *in Annuntiatione Deiparæ.* Et German. Patriarcha Hieroſolymitan. *in Theorema rerum Eccleſiaſticarum*, & alij. D.Ephrem. D.Nyſſen. Theophan.

---

## QVÆSTIO XVI.

### *Veritas Conceptionis Immaculatæ Deiparæ comprobatur ex teſtimonio Patrum ex Eccleſia Latina.*

ET primò. D.Auguſtinus, & ſanè optimus locus, & non multum communis & vulgaris *ſermone 20. ad fratres in Eremo*, ſic ait: 108. D.Auguſt.
*Maria electa eſt, & ſuper omnes creaturas prælecta omnibus gratiis fœcundata, omni virtute, & ſanctitate in vtero repleta, vt de mundiſſima matre mundiſſimus filius naſceretur. Et ſicut in cœlo filius habuit Patrem immortalem, & æternum; ſic & in terra haberet matrem omni corruptione carentem. Igitur in cœlo qualis eſt Pater, talis eſt Filius: & in terra qualis eſt mater, talis eſt, & ſecundum carnem Filius.* Comparat Mag. Doctor mundiſſimam matrem cum mundiſſimo Filio, *de mundiſſima matre mundiſſimus Filius naſceretur.* Sed mundiſſimus Filius caret omnino vitio peccati originalis; ergo, & mundiſſima mater. Pergit Sanctus Doctor, *& ſicut in cœlo Filius habuit patrem immortalem* abſque vlla corruptione mortis, *ſic & in terris haberet matrem omni corruptione carentem*, ſcilicet corruptione mortis peccati. Et ſubdit: *In cœlo qualis eſt Pater*, ſecundum nempe naturam Diuinam, *talis eſt filius*; ſecundum ipſam naturam Diuinam; *& in terra qualis eſt mater* ſecundum ſuam humanam carnem, *talis eſt ſecundum carnem filius*: ſed filius in ſua carne eſt abſque vlla labe peccati; ergo cum qualis eſt filius, talis eſt mater, fit vt caro matris ſit abſque aliquo næuo venenoſo, alias non erit talis mater, qualis filius.

Secundò. Diuus Hieronymus, qui floruit 109.
anno 380. ad illa verba Pſalm.77. *Eduxit* D.Hieron.
*eos in nube diei*, ſic ait: *Certè nubem leuem* Pſalm.77.
*debemus Sanctam Mariam accipere: pulchrè dixit in nube diei, nubes enim illa, non fuit in tenebris, ſed ſemper in luce.* Deipara dicitur nubes leuis, nullo nempe pondere peccati grauata, & dicitur *nubes diei*; *quæ non fuit in tenebris, ſed ſemper in luce*: quæ nunquam fuit in tenebris peccati, ſed ſemper in luce diei, diuinæ gratiæ, abſque vlla obſcura ſorde peccati, vt idem Sanctus Doctor obſeruat *ad cap.9. Iſai.* & ait: *In aula virginali, & nulla ſorde maculata de Spiritu ſancto Dei ſermo proceſſit.*

Tertiò. D. Ambroſius Contemporaneus 110.
Hieron. de quo aliqua verba referuntur à Ca- D.Ambroſ.
tharino, & aliis, quæ apud ipſum Doctorẽ non inueniuntur, & alia eius verba ab aliis adducuntur, quæ poſſunt videri non multum clara, tamen apertè Sanctus Doctor Ambroſius tenet noſtram ſententiam *in cap.8. epiſtolæ ad Romanos*, quibus integritas originalis Mariæ

maximè probatur ; & ait: *Expiata eſt caro Domini ab Spiritu ſancto in Virgine, vt in tali corpore naſceretur, quale fuit corpus Adæ ante peccatum.* Quibus verbis indicat carnem Virginis expiatam, ac purificatam fuiſſe ad generationem mundiſſimi corporis Chriſti Ieſu, quæ ita ſunt accipienda, vt tota Virginis caro fuerit ſummè mundata, vt inde corpus Chriſti conciperetur mundiſſimum, abſque vlla labe originali, vt ante peccatum fuit formatum corpus Adami.

111. Quartò. D. Illephonſus Archiep. Toletan. qui floruit anno 660. *ſerm. de purificat. & parturit. Mariæ*, ait: *Ergo in qua clauſtrum pudoris integrum permanſit, nulla diſruptio interemit, nulla vexatio carnis, nulla fœditas diræ conditionis, ei, in qua vexilla virtutum micarunt, nullum peccatum primæ originis, vt cruciaretur, viguit.* Quæ verba abſque vlla explicatione noſtram ſententiam apertè indicant.

112. D. Illephon. Idem affirmat Sanctus Præſul *lib. de perpetua virginitate Mariæ*, docens quomodo Eccleſia celebrat Natiuitatem Virginis Mariæ, ſubdit: *Quia auctoritate totius Eccleſiæ, veneratur eius natiuitas, conſtat eam, ab omni originali peccato immunem fuiſſe.* Et ſtatim pergit: *Nullis ergo quando nata eſt delictis ſubiacuit, nec originale peccatum in vtero ſanctificata contraxit.* Quæ Vaſquez. verba contendit Vaſquez *tom. 2. ad 3. p. cap. 3. ad finem*, quod ſolum probant ſanctificationem Virginis in ſua natiuitate, non verò in Conceptione: ſed cum Sanctus Doctor dicat, *quod in vtero originale peccatum ſanctificata non contraxerit*, ſine dubio de Conceptione loquitur, vt oſtendat, quod eius natiuitas fuerit Catharin. Carthag. Caſtro. Oieda. Lezana. cum gratia, & ſanctitate, hoc altius ab eius Conceptione oſtendit, & ideò pro noſtra ſententia hunc locum adducunt Catharin. Carthageña, Caſtro, Oieda, Lezana.

113. D. Iſidor. Quintò. D. Iſidorus in Officio Eccleſiaſtico ab ipſo compoſito iuſſu Concilij IV. Toletani, quod poſtea Hiſpani dicunt *Mozarabe* in die 8. Decembris in feſto Cõceptionis Deiparæ in vna ex vltimis orationibus dicitur: *Domine Ieſu Chriſti, qui ſic Virginem Matrem honorificaſti quouſque Conceptionis eius gratia, eam coram te ſuffragatricem inuenimus*, &c. & hoc ipſum ſæpè repetitur in eodem Officio ab ipſo compoſito, *vt ſuprà dixi q. 11. n. 71.*

114. D. Anſelm. Sextò. D. Anſelm. qui floruit anno 1080. *in 1. ad Cor. c. 5.* ad illa verba ergo *Omnes in Adam peccauerunt*, ſic ſcribit: *Omnes itaque mortui ſunt in peccatis, nemine prorſus excepto, dempta Matre Dei, ſiue originalibus, ſiue voluntate additis.* Et lib. de conceptu Virg. cap. 18. ſic ait: *Quia decebat, vt illius hominis conceptio de matre puriſſima fieret: decens enim erat, vt ea puritate, qua maior ſub Deo, nequit intelligi, Virgo* D. Thom. *illa niteret.* Ex quibus verbis D. Thomas *in 1. ſentent. diſt. 44 q. 1. art. 3 ad 3.* colligit B. Virginem ab originali fuiſſe liberatam, & ipſe D. Anſelm. *inſtituit feſtum Concept. in Anglia*, vt ſupra dixi *q. 11. n. 69.*

115. D. Maxim. Septimò. D. Maxim. qui floruit anno 420. *in ſerm. de Virgin.* ſic ait: *Hæc porta clauſa, quæ fuit admirabilis Dei thalamus; cœleſte templum, tabernaculum gloriæ; de quo ſpecioſus prodiit ſponſus, lux gentium, ſpes fidelium, condecenter, & congrue nulla macula originali contaminata.* Quæ verba ita ſunt clara vt non indigeant expoſitione; de eis multum agit Petrus de Morales de Chriſto, & Virg. *lib. 5. tract. 1.* Morales. *pag. 280. in fine.*

Octauò. D. Bernard. anno 1130. *ſerm. 4. in* 116. *Salue Regina*, qui fertur inter eius opera, ſic D. Bernard. habet: *Tu naſus Eccleſiæ, ſimilis turri excelſæ, videlicet dignitate, firma grauitate turris Libani. Libanus mons quidem dicitur dealbatio, altam præ omnibus ſignat innocentiam tuam: innocens fuiſti ab originalibus, & actualibus peccatis: nemo ita præter te.* Et idem habet *ſermon. 1. de Cœna Domini*, adducens regulam D. Auguſtini. D. Auguſt. *De Maria cum de peccatis agitur nullam prorſus volo habere quæſtionem.*

Nonò. Sanctiſſimus Pater Dominicus illu- 117. ſtriſſimi Ordinis Prædicatorum, inſtitutor, & S. Domin. Auctor, qui floruit anno 1200. *in tractatu de corpore Chriſti*, quem contra hæreticos Albanenſes ſcripſit, hæc verba protulit: *Sicut primus Adamus fuit ex terra Virgine, nunquam maledicta formatus; ita decuit in ſecundo Adam fieri, ſcilicet Chriſto: cuius terra, id eſt, mater Virgo nunquam fuit maledicta.* Malueda *lib. de Pa-* Malueda. *radiſo, c. 6.* ait tractatum illum non eſſe D. Dominici, quia nec Vincentius, nec Antoninus, nec Theodoricus de Apoldia, nec alij talis libri vnquam meminerunt, vt illa ait.

Sed fallitur bonus Auctor, nam quod talis 118. liber fuiſſet compoſitus à Sancto Patriarcha Dominico teſtantur Vincentius Bellouacen. B. llouac. Epiſcopus (qui poſt Sanctum Dominicum obiit annis 35.) *in ſuo ſpeculo hiſtoriali, lib. 19. cap 96.* Theodoricus Apoldia *in vita Sancti Dominici, lib. 1. cap. 6.* Sanct. Antonin. *3. part.* Theodoric. *tit. 19. c. 1. §. 8.* & Antonius de Cucaro, Galati- S Antonin. Cucaro. nus, Caniſius, & plures alij, quos refert Pineda Galatin. *in ſerm. de Concept. Virg. §. 7.* & multo plures Caniſius. Oieda *in defenſione, c. 7. fol. 18. p. 1.* vbi affirmat Pineda. Oieda. de tali libro fieri mentionem in quodam antiquo Officio S. Dominici, vnde ad eius illuſtriſſimos filios dicam id quod ait Iſaias 51. Iſai. 51. *Attendite ad Petram vnde exciſi eſtis. Attendite ad Abraham patrem veſtrum.* Suum Patrem Sanctum Dominicum.

Decimò. Sequutus eſt B. Albertus Magn. 119. D. Thomæ Magiſter *cap. 12. Lucæ*, ad illa verba: Albert. Mag. *Beatus venter, qui te portauit*, ſic ait: *Hic vterus eſt coccus, Sanctiſſima eſt caro Beatæ Mariæ Virginis, quæ nunquam admiſit aliquid ſanctitati contrarium.* Quod nunquam diceret Mag. Doctor ſi in illa inueniretur peccatum originale, iam enim admiſerat aliquid contra ſanctitatem.

Vndecimò. Sanctus Vincentius Ferrerius, qui 120. ſuum Patrem Sanctum Dominicum ſecutus Vinc. Ferreir. floruit anno 1420. *ſerm. de Concept. Virg. in 3. p. fol. 7. col. 1. in fine*, ait: *Quando corpus glorioſæ Virginis fuit organizatum, & anima coniuncta corpori per creationem, tunc Altiſſimus ſanctificauit tabernaculum ſuum.* Et *ſerm. de Natiuit. fol. 115. col. 1.* ait: *Statim poſtquam corpus fuit formatum, & anima creata, tunc fuit ſanctificata.* In vtroque loco illud aduerbium, *Tunc*, ſine vlla controuerſia denotat primum inſtans generationis, quæ facta fuit in ipſo infuſionis animæ inſtanti, tunc primum fuit ſanctificata, cum primum fuit genita.

Duodecimò. Diuus Laurentius Iuſtin. qui 121. floruit anno 1430. *in libro de Caſto Connubio* D. Laurent. Iuſtin. *Dei, & animæ, c. 7.* ait: *Hæc eſt originalis pœna delicti,*

*delicti, à qua nemo, quamvis eximia polleat,*
*ſanctitate, liber extitit. quotquot enim ex ipſa nati*
*ſunt propagine, exceptis dumtaxat mediatore*
*Chriſto Ieſu, & eius Matre, ſub hac peccati lege*
*ſunt conditi.* Et in libro de gradibus perfectio-
nis *cap. 1. poſt medium,* ſic ſcribit: *Ab originali*
*delicto nullus excipitur præter illam, quæ genuit*
*Saluatorem.* Et idem ſcribit in libro dicto, *Faſ-*
*ciculus amoris,* & in ſermonibus Annuntiatio-
nis, & Natiuitatis, & multis aliis locis.

122. S.Bernrd. Tertiodecimò. D. Bern. Senen. Ordin. Mino-
rum *floruit anno 1430. tom 5. ſerm. 52.* qui eſt de
ſalutat. Angelica *art. 1. cap. 1. in medio, pag. 386.*
*col. 1.* ſic loquitur: *Fuit Beata Virgo ſine prima-*
*uo, id eſt ſine tyranno concupiſcentiæ peccati ori-*
*ginalis, quia ſine eo concepta eſt, ſicut teſte Salo-*
Cantic. 4. *mone.* Cant. 4. Didicimus, quia ait, *Tota pulchra*
*es amica mea, & macula non eſt in te,* ſcilicet
*originalis* Idem habet *tom. 4. ſerm. 41.* poſt Paſ-
cha, & aliis locis.

123. Idiota. Decimoquartò. Sapientiſſimus Idiota, qui
ſuppreſſo proprio nomine, ita ob ſuam humi-
litatem vocari voluit, & inde merito inter San-
ctos Patres refertur, *floruit anno 800 lib de con-*
*templat. Virginis, cap. 2.* iam ſupra à me datus, ſic
Cantic. 4. ait: *Tota pulchra es Virgo glorioſiſſima non in*
*parte, ſed in toto; & macula peccati ſiue mortalis,*
*ſiue originalis, non eſt in te, nec vnquam fuit,* &
*cap. 6.* ſic ait: *Inueniſti Virgo Maria gratiam*
*cœleſtem: quæ fuiſti ab originali labe præſeruata,*
quæ verba valdè præclara, totam rem dicunt,
& optimè explicant.

124. Damian. Decimoquintò. Petrus Damian. contempo-
raneus D. Anſelmi *ſerm. de Aſſumptione Mariæ,*
ait: *Caro Virginis ex Adamo ſumpta maculas*
*Adæ non admiſit, ſed ſingularis continentiæ puri-*
*tas in candorem lucis æternæ conuerſa eſt.* Vbi ex-
preſsè docet noſtram ſententiam, quod ſine
peccato originali fuerit concepta, ſed etiam,
quod tanta gratia fuit donata, vt inde fieret
principium omnium cœleſtium donorum, &
idem habet *ſerm. 3. de Natiuitate.*

125. D.Bonau. Decimoſextò. D. Bonau. Contemporaneus
D. Thomæ quamvis *in 3. diſt. 3.* contrariam ſen-
tentiam tenere videatur, tamen iam ſenex, vt
erat Virgini deuotus *ſerm. 1. de Beata Virg.* ait:
*Fuiſſe plenam gratia præueniente in ſua ſanctifi-*
*catione, gratia, ſcilicet præſeruatiua contra fœdi-*
*tatem originalis culpæ, quam contraxiſſet, niſi ſpe-*
*ciali gratia præueniente præſeruata fuiſſet.* Et ſta-
tim ſubdit: *Solus enim filius Virginis fuit ab ori-*
*ginali culpa immunis, & ipſa mater eius Virgo.*
Sicque multi alij Patres, quos ſatis longum
eſſet referre.

---

## QVÆSTIO XVII.

### *Veritas immaculatæ Conceptionis probatur ex D. Thoma, qui ſemper fuit firmus in hac ſententia, & explicatur eius mens.*

126. D.Thom. IN confeſſo eſt apud omnes D. Thomam do-
cuiſſe aliquando immunitatem Virg. Mariæ
à peccato originali ex *1. diſt. 1. quæſt. 2. art. 4.* &
etiam *in 3. diſt. 44. q. 1. art. 3. ad 3.* Vbi oſtendit
illam eſſe maiorem puritate, quæ magis diſtat
à culpa, ſubdit: *Talis fuit puritas B. Mariæ, quæ*
*à peccato originali, & actuali immunis fuit.* Et
hoc etiam liquet ex eius Commentario *in epi-*
*ſtola ad Galatas, lectione 6.* vbi ſic inquit: *Virum*
*de mille vnum reperi, qui eſſet ſine omni peccato.*
*Mulierem autem non inueni, quæ à peccato om-*
*nino immunis eſſet ad minus originali, vel ve-*
*niali excipitur puriſſima, & omni laude digniſſi-*
*ma Virgo Maria.*

Bene aduertit P. Andræas Mendo ex Socie- 127.
tate Ieſu *lib. de iure Academico in appendice de* Mendo.
*iure Academiar. fol. 467. col. 2.* Quod hæc verba
habentur ex Commentariis prælo excuſſis Pa-
riſiis anno 1529. & anno 1532. ac Venetiis an-
no 1555. Poſtea verò in editionibus ab an-
no 1590. expuncta fuerunt à Remigio Floren-
tino illa verba: *Excipitur puriſſima, & omni*
*laude digniſſima Maria.* Probatur etiam hæc
veritas ex opuſculo ipſius D. Thomæ ſuper ſa- D.Thom.
lutationem Angelicam, vbi ſic inquit: *Ipſa*
*ſcilicet Sancta Maria, puriſſima fuit, quantum*
*ad omnem culpam, quia nec originale, nec morta-*
*le, nec veniale peccatum incurrit.* Quod videns
Petrus Bergomenſis affirmat fuiſſe errorem Bergom.
præli. Si hoc ſubterfugium admittitur in omni
libro nihil erit firmum, & certum.

Dicendum D. Thomam docuiſſe immunita- 128.
tem Deiparæ à peccato originali, & nunquam
hanc ſententiam mutaſſe, aut retractaſſe, ſed
ſemper in illa firmus perſiſtit. Ita Ioannes Bro- Bromiard.
miardus *in ſumma prædicantium, verb. Maria,*
& adducit D. Thomam *3. p. q. 17. art. 2.* & fuit
Contemporaneus cum D. Thoma, & bene de-
bebat ſcire eius mentem. Ambroſius Cathari- Catharin.
nus *tract. de Concept* Fr. Ioannes à D. Thoma Ioan à
*tom. 1. in primam partem, diſp. 2. art. 2. fol. 161.* S.Thom.
*col. 2. conformat ſe D. Thomas ſenſui Eccleſiæ ſub*
*hoc titulo.* Et tres hi Auctores ex illuſtri fami- Porrecta de
lia Dominicana. Stephanus à Porrecta *in 3. p.* Arauio.
*quæſt. 27. artic. 2.* Dom. Franciſcus de Arauio Petr. Alua.
Epiſcopus Segouienſis *in 1. 2. quæſt. 81. artic. 3.*
Petrus de Alua *in ſuo ventilabro Seraphico ve-*
*ritatis pro myſterio immaculatæ Conceptionis in*
*Trituratione pagina* 120. Andræas Pinto Ra- Pinto.
mires *tom. de Concept. poſt Anthologia 5. in exa-*
*mine Text. D. Thom. fol. 89.* Andræas Mendo Mendo.
iam citatus.

Prima pars concluſionis patet ex proximè 129.
dictis, in exordio quæſtionis, quod nempe
D. Thomas docuit hanc ſententiam de immu- D.Thom.
nitate Concept. quod in ea ſemper firmus ſte-
terit; inde probatur, quia *3. p. hac quæſt. 27. art 4.*
*in corpore* docet, quod Deus eos, quos elegit,
præparat, ac diſponit ad id quod eliguntur. Iux-
ta illud Pauli 2. Cor. 3. *Idoneos nos facit mini-* 2. Cor. 3.
*ſtros Noui Teſtamenti;* atqui Sanctiſſima Virgo
fuit deſtinata ad ſupremam, & altam dignita-
tem Matris Dei, vtque illius fieret dignum ha-
bitaculum; ergo fuit deſtinata, & electa, ad ſum-
mam, ac ſupremam puritatem, qua maior de
potentia ordinaria non datur; ergo abſque
vllo peccato iuxta doctrinam datam à Diuo
Thoma, & hoc clarius patebit ex loco-
rum D. Thomæ explicatione, quæ contra nos
obiiciuntur.

Primò, obiicitur ex *1. 2. quæſt. 81. art. 1.* ait 130.
S. Thom. *Dicendum, quod ſecundum fidem Ca-* D.Thom.
*tholicam firmiter eſt tenendum, quod omnes ho-*
*mines præter ſolum Chriſtum, ex Adam deriuati,*
*peccatum originale contraxerunt: alioquin non omnes*

*indigerent redemptione, quæ eſt per Chriſtum, quod eſt erroneum*; ergo cum S.Doctor ſolum ab illa communi regula contrahendi peccatum ab Adamo, excipiat Chriſtum Dominum, videtur ſub illa includere Sanctiſſimam Virginem, ac proinde quod contraxerit peccatum.

131. Argumentum nullius roboris eſt, quia à regula communi, & generali excipitur perſona eminens, & priuilegiata, v.g. ab illa lege vniuerſali lata contra mulieres in Eua: *In dolore paries filios tuos.* Geneſ.3. excipitur Sanctiſſima Virgo ob ſuam eminentiam. Sic ait Dauid Pſal.115. *Omnis homo mendax*, & tamen ab hac regula generali excipitur Chriſtus Dominus, quia non erat purus homo, & etiam Sanctiſſima Virgo ob ſuam eximiam ſanctitatem, de quo plura *quæſt.21. infrà.*

Geneſ.3. Pſalm.115.

132. Maiores difficultates in hac re inſurgunt ex *3.p.q.27.art.2. de Sanctificatione Virginis:* vbi ait S.Doctor *in corpore*, quod Sanctificatio Virginis non poteſt intelligi, ante eius animationem, quia ſanctificatio ſupponit ſubiectum, in quo fiat, & recipiatur. Reſpondeo, quod etſi ſanctificatio poſſit dari tempore poſt animationem, tamen bene poteſt fieri à Deo in ipſo inſtanti reali intrinſeco animationis: nam in illo primo inſtanti reali, quo Deus creauit Angelos, dedit eis gratiam, vt docet Angelicus Doctor *1.part.q.62.art.3. in corpore*, iuxta illud D.Auguſt. *erat Deus condens naturam, & largiens gratiam.* Et Sol in eodem inſtanti reali, quo creatur, illuminat; ergo cum D.Thomas non explicet, qualis fuerit antecedentia animationis ad gratiam, intelligendus eſt de quadam prioritate naturæ, cum totum fuerit in eodem inſtanti reali; ſi hoc conceditur in Angelis, cur erit negandum Reginæ Angelorum iuxta doctrinam ipſius Sancti Doctoris, ac omniũ Patrum, & quia ſemper Virgini Mariæ tribuendum eſt, quod magis eſt ad eius gloriam, & honorem. Cum ergo D.Thom. ait: Quod ante infuſionem animæ rationalis B.Virgo ſanctificata non fuit; non negat quod in eodemmet inſtãti reali infuſionis animæ potuerit ſanctificari, ad quod ſufficit prioritas naturę in anima, vt de Angelis docet ipſemet Angelicus Doctor.

D.Thom. D.Auguſt.

133. Ea, quæ Sanctus Doctor docet ad primum argumentum nil faciunt contra nos. Ad ſecundum reſpondet, quod ſi admittatur animam B.Virginis non fuiſſe contagio originalis peccati inquinatam, hoc derogaret dignitati Chriſti, quia iam ipſe non eſſet vniuerſalis Redemptor, ac B.Virgo ab ipſo non diceretur redempta. Reſpondeo, quod ad hoc vt Chriſtus D. ſit vniuerſalis redemptor, & Deipara ab eo redempta, ſufficit, quod ipſa habuiſſet debitum peccati originalis, à quo fuit liberata meritis Chriſti D. quamvis nullum tale peccatum realiter in ſe habuiſſet, ſic dicitur de Dauide Pſal.143. n 10. *Redemiſti Dauid ſeruum tuum de gladio maligni*, id eſt Goliath, vel Saül; & tamen Dauid nunquam à tali gladio fuit vulneratus, ſed tantum diuina gratia liberatus: & hoc ſufficit vt dicatur redemptus ab illo; & cum iuxta D.Th. 3.*p.q.*78.*art.*1.*ad* 3 datur malum, & debitum illius, & ſufficit liberari à malo, vel debito illius, vt dicatur redimi. Sic concludit citato loco loquens de redemptione per Chriſtum. *Liberari autem à malo, vel à debito abſolui non poteſt, niſi qui debitum incurrit, vel in malum deiectus eſt*; ergo cum in malo, ſeu peccato culpa, vel eius debitum conſiderandum ſit, cum in præſenti Angelicus Doctor loquatur de peccato originali, & non explicet, an loquatur de ipſo peccato, vel debito. De debito eſt exponendus, vt ipſe ſe explicauit, de quo dicam ſtatim *in hac quæſt.* & cum hoc ſufficiat, vt ipſa ſit, & dicatur redempta à Chriſto Domino.

D.Thom. Pſal.143.

134. Ad tertium ait D.Th. quod Eccleſia Romana non celebrat feſtum Conceptionis, ſed tolerat conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum, quæ tale feſtum celebrãt; ex quo bene infertur, quod ſi S.Doctor modo vidiſſet, quod Eccleſia Romana non ſolum modo celebrat feſtum Conceptionis, ſed etiam præcipit cum multa ſolemnitate ſine dubio hanc noſtram piam ſententiam magis expreſſiſſet, ac declaraſſet.

135. Et addit S.Doctor ibid. ad 3. *Quod celebratur feſtum ſanctificationis eius, potius quam Conceptionis.* Ait Fr. Ioan. à D.Thoma citatus §. *ad* 2. quod illa reſtrictiua *potius* non negat celebrari etiam feſtum Conceptionis. Dico tamen, quod præclariſſimè, ac ſapientiſſimè ait S. Doctor, quod *potius celebratur feſtum ſanctificationis, quam Conceptionis*, ſi ſumatur ipſa Conceptio præciſè, ac nude ſumpta à gratia, quia Conceptio celebratur, provt in ipſo primo inſtanti animationis fuit cum gratia, iuſtitia, ac ſanctificatione, proindéque non celebratur Conceptio abſtractiuè ſumpta, vt ita dicam, ſed provt fuit cum ſanctificatione, ac gratiæ infuſione.

Ioannes à D.Thom.

136. Quod hæc vera ſit expoſitio, ac intelligentia mentis D.Thomæ. Quadruplici probo argumento. Primò, quod in hac materia de peccato originali circa Deiparam, ipſe Angelicus Doctor non loquitur de peccato realiter contracto, ſed de debito ipſius peccati, ita ipſe S.Doctor explicauit mentem ſuam. Nam Fauſtinus Epiſcopus Paduenſis anno 1400. cum pertractaſſet aliquas quæſtiones *ad 3.p.* totus admirabatur Angelicum Doctorem docuiſſe opinionem minus piam. Tunc ei apparuit S.Thomas, eique dixit: *Scito Domine Epiſcope, quod quando talem opinionem poſui, ſolum habui reſpectum ad diuinum ſtatum, quo beata Virgo peccatum originale contrahere debuerat, niſi per filium fuiſſet præſeruata, ſed Dei filius matrem ſuam ab originali macula præſeruauit.* Quam reuelationem Epiſcopus declarauit ſuo Vicario Nicolao de Padua, & immediatè mandauit in ſuo Epiſcopatu celebrari ſolemniter feſtum Conceptionis, ita referunt Buſtos *p.1. ſerm.3.* Guerrero del Eſpinar *concordia* 15.§.4. Ioannes Tamayo de Salazar *in opere S.Epitacij*, *p.*259. Ioannes à Fonte *in allegat. pro Concept. fol.*16. & ab omnibus reuelatio habetur pro certa.

Fauſtin. Buſtos. Guerrer. Tamayo. Fonte.

137. Probatur ſecundò, ex argumento euidenter deducto, ex doctrina D. Th. nam ipſe 1.*p.q.*27. *art.*2. & *in* 3. *quæſt. vnica*, *art.*1. Deiparam natam fuiſſe gratia præditam ex hac ratione probat, *Eccleſia non ſolemnizat niſi pro aliquo Sancto; ſolemnizat autem natiuitatem Virginis; ergo Sancta nata eſt.* Ex qua doctrina D.Thomæ apertè ſequitur hæc ratiocinatio: *Eccleſia non celebrat niſi pro aliquo Sancto: ſolemnizat autem Conceptionem B.Virg. Mariæ; ergo Sancta concepta eſt.* Nulla enim inter vtrum diſcurſum apparet diuerſitas.

D.Thom.

138. Probatur tertiò, ſatis vulgare eſt apud Theologos, & iuriſtas, quod quando vnus Tex-

tus videtur repugnare cum altero, ita eſt explicandus, vt vnus cohæreat cum altero, vt nulla in eis ſit contrarietas, *l. Præcipimus, in fine, Cod. de appellation.* De quo latè Suar. *lib. 6. de leg. cap. 1. n. 18.* Salas *diſp. 21. ſect. 13. num. 28.* Bonacina *tom. 2. diſp. 1. de leg. quæſt. 1. punct. 8. num. 21. §. Secundo.* Vt ergo dicamus quod doctrina Angelici Doctoris Principis Theologorum cohæret cum Conſtitutionibus Apoſtolicis Sixti I V. Pauli V. Gregorij XV. Alexandri VII. quamvis poſt ipſum emanauerint, cum tamen illius mens fuiſſet, nec in minimo ab illis recedere, rectè à nobis eſt explicandus: vt cum talibus decretis inueniatur conformis.

L. Præcipimus. Suar. Bonacina.

139. Quartò. Fr. Ioannes à D. Thomâ *citatus* ait D. Thomam nullo in loco docuiſſe Sanctiſſimam Virginem Mariam contraxiſſe peccatum originale, nec negaſſe à Deo præſeruatam fuiſſe: ſed ſolum ſtatuiſſe communia, & generalia principia, ex quibus deducitur, quod ſi non daretur præſeruationis gratia à labe originali non fuiſſet immunis, non tamen reſoluit, nec determinat, an talis gratia de facto fuiſſet conceſſa, & idem affirmat Seraphinus Porrecta.

Ioannes à D Thom.

---

## QVÆSTIO XVIII.

### *Veritas immaculatæ Conceptionis firmatur à grauiſſimis Theologis in ampliſſimo milliario, & à præſtantiſſimis Academiis, Imperatoribus, Regibus, ac Dynaſtis.*

140. MAteria huius quæſtionis multa, & ampliſſima requirit volumina, quia tamen hæc tanquam in Compendio epilogamus, breuiter attingo, & hæc multa maiori ex parte pertinent ad varias hiſtorias, & Chronicas magnorũ Principũ, quæ ibi latiùs videri poſſunt.

141. Imprimis Doctores Theologi multum magno ſtudio, alta diſcuſſione, magnóque examine Sacræ Scripturæ, Sanctorúmque Patrum ſtudio laborarunt; inde de hac re multa volumina, varióſque Tractatus prodierunt, & in tanto numero ſunt, vt ex ſacris Religionibus Auctores, qui pro veritate de immaculata Conceptione pugnent, & ſuis ſcriptis ſtent Petrus de Alua *in Sole veritatis* pluſquam ſex millia, & quinquaginta referat. Ex illuſtri familia Prædicatorum *centum quinquaginta*, & ex noſtro Carmelitano Ordine pluſquam ducenti annumerari poſſunt; & ſic in magno numero ex quolibet ſacro Ordine.

Petrus de Alua. *Doctores pluſquam ſex millia.*

142. Idémque omnes diuini Verbi Prædicatores in limine ſuæ concionis enuntiant, & dicunt Sacratiſſimam Deiparam fuiſſe abſque originali labe conceptam in primo ſuæ Conceptionis inſtanti, & abſque hoc exordio proclamato, nulli licet concionem in aliqua Eccleſia habere; quod etiam iucundiſſimè obſeruant omnes ex illuſtriſſima, ac Religioſiſſima Prædicatorum familia concionatores in tota Hiſpania, annuentibus, ac præcipientibus Generalibus, ac Prouincialibus Ordinis, vt teſtatur Andræas Mendo *in ſtatera opinionum Diſſertione 13. q. 1. §. 2. n. 10.*

*Verbi Diuini concionatores.*

Mendo.

143. Ferè in triginta Academiis Doctores, & Magiſtri veritatem de Immaculata Conceptione Virginis Mariæ iurant ſemper defenſuri, ac pro illa propugnaturi. In Hiſpania, in Salmantina, Conimbricenſi, Complutenſi, Valliſoletana, Eborenſi, Granatenſi, Oxomenſi, Ouetenſi, Compoſtellana, Olutrenſi, Baëzena, Onatrenſi, Cæſar-Auguſtana, Valentina, Oſcenſi, Gandienſi, Barcinonenſi, Tarraconenſi, Illerdenſi; in Orienti, Godenſi, Baſilenſi, Mexicana, Limenſi; in Germania, Gallia, Italia, & Belgio; Pariſienſi; Moguntina; Colonienſi, Viennenſi, Toloſana, Louanienſi, & Neapolitana, & in Anglia etiam, cum olim in ea Religio Catholica efflorëret, Oxonienſi, & Cantabrigienſi. Quod latè adducit, & formas iuramentorum ab Academiis præſtitas, Valaſquez *de Maria Immaculata, lib. 4. diſſertat. Adnotation. 1. & 2.*

*Triginta Academiæ.*

Valaſquez.

144. Pro tuenda etiam pura, & immaculatâ Virg. Mariæ Conceptione ſtant omnes Principes ſæculares Imperatores. Leo Imperator *orationem de immunitate Sanct. Deiparæ* compoſuit, de qua ſæpè fit mentio in hoc Tractatu, & Baron. in notis ad Martyrologium die 8. Decembr. Imperator Emmanuel Commenus legem tulit; vt dies Conceptionis inter feſtos reponeretur. Ioannes Imperator immunitatem Virginis publicè confeſſus eſt, vt habet Cantacuzenus *Apologia* 3. Ferdinand. Imperator II. multa priuilegia, ac immunitates conceſſit Congregationi de Immaculata Conceptione. Ferdinandus III. de Conſilio Epiſcoporum fecit vt feſtum Immaculatæ Conceptionis præuio ieiunio celebraretur, & ipſam Patronam totius Auſtriæ Imperij ſuſcepit, vt ſcribit Guillelmus Comes Iſlauita *in libello, ſeu cartha typis excuſſa Viennæ anno* 1648.

Imperatores.

Guillelm.

145. Reges Hiſpaniarum valdè conſpicui fuerunt in hac deuotione erga Sacratiſſimam Virginem. Ex Regibus Gottis Siſinandus, monuit Concilium Toletanum IV. vt inter officia Eccleſiaſtica reponeretur Officium Conceptionis B. Virg. quod dicitur compoſitum à S. Iſidoro. Rex Aragoniæ Iacobus vulgò *Iayme*, ordinem B. Virg. de Mercede in honorem Immaculatæ Conceptionis erexit. Ioannes II. Rex Aragoniæ anno 1461. publico edicto cauit ne quis tueretur opinionem contrariam. Reges Catholici Ferdinand. & Elizabetha poſt obtentam Granatam, illuſtrem Eccleſiam fabricarunt: & obtento nouo orbe primas duas inſulas nomine Saluatoris, ac Conceptionis nuncuparunt. Rex Carol. V. Auguſtus Imperator cõfraternitatem Conceptionis ſuo reſcripto firmauit, & multis priuilegiis muniuit. Hæc omnia apud Petrum de Oieda *in informatione Eccleſiaſtica, c. 5. & 8.*

Oieda.

146. Philippus I I I. Hiſpaniarum Rex epiſtolas anno 1617. ſcripſit ad omnes Archiepiſcopos, Epiſcopos, ac Vniuerſitates, vt definitionem immunitatis B. Virg Mariæ à Summo Pontifice inſtanter efflagitarent, & ſuper hac re miſit Romam Fr. Antonium de Trejo Epiſcopum Carthaginẽſem, & Fr. Anton. de Trejo Epiſcopum Accitanum, ſi eſſet neceſſariũ ſe Romam aditurum, omnibus Regni ſui, negotiis poſthabitis ad pedes Summi Põtificis pro definitione impetranda. Parentis veſtigia ſecutus Philippus IV. Magnus cognominatus, & reuera Magnus nomine, & re, inauguratus Rex ſtatim ad Summum Pontificem Gregor. XV. per litteras

Philip. III.

die 10. Nouembris anno 1621. poſtulat definitionem huius myſterij, & ſequenti anno 1622. die 14. Iulij gratificatur Pontificem, eo quod præcepiſſet in diuinis Officiis nomen *Sanctificationis* expungi, & *Conceptionis* apponi, & quod nec publicè, nec priuatiuè contraria opinio diceretur, ac euulgaretur. Videatur *Armentarium Seraphicum in Regeſto colum.* 315. Tandem miſit Oratorem Ludouicum Epiſcopum Placentinum ad Alexandrum Septimum, qui anno ſeptimo ſui Pontificatus die 8. Decembris 1661. Qui dedit illam magnam, & amplam conſtitutionem in hac re, de qua egi *ſupra, quæſt.* 14.

Armeнt.

147. Reges Galliæ ſemper valdè pio, & magno deſiderio exarſerunt, erga hoc myſterium puræ Conceptionis Virginis. Carolus VI. decreuit, nullum confeſſarium ſibi aſſumere ex illis, qui opinionem piam de Conceptione Virginis non ſequerentur, & hac de cauſa à ſe repulit *Guillelmum de Valone* ex illuſtri Dominicana familia Epiſcopum Ebroicenſem, eo quòd ex animo non aſſentiretur ſententiæ Immaculatæ Conceptionis, vt teſtatur Spondanus *in Annalibus ad annum* 1397. *n.* 7.

Spondanus.

148. Reges Portugalliæ ardenti animo ſemper inflammati ſunt in hac deuotione erga Virginem Mariam, qui ſemper in materia Religionis valdè præſtantiſſimi fuerunt. *Rex Ioannes Primus* cœnobio Monialium ſub titulo Conceptionis, multa conceſſit priuilegia. *Rex Emmanuel* multas in toto Regno fabricauit Eccleſias conſecratas Conceptioni Virginis Mariæ, vt refert Epiſcopus Ozorius *de rebus geſtis Emmanuelis*. Rex Ioannes, qui Academiam Conimbricenſem inſtituit feſtum Conceptionis decreuit celebrari ab ipſa Academia ſolemni feſto, conclamante tota Academia, & illuſtrem Eccleſiam ſub nomine conceptionis in hac Olyſſiponenſi ciuitate ædificauit. Rex Sebaſtianus peculiari cultu, ac ſolemnitate feſtum Conceptionis celebrabat. Rex Henriquez Cardinalis Eccleſiam Conceptionis ad maiorem ſui opulentiam, ac concurſum inſtituit inſignem Parochiam. *Rex Ioannes IV.* Virginem Conceptionis totius Regni Patronam ſuſcepit: ſuóque decreto conſtituit, vt nullus in toto ſuo Regno admitteretur ad aliquem gradum, magiſterium, ac dignitatem, niſi prius facto iuramento tuendi, ac defendendi Immaculatam Conceptionem Virginis Mariæ.

Ioan. Primus. Ozorius. Ioan. III.

149. Inſignis Comeſtabilis Regni Portugalliæ Dominus Nuneſius Aluerez Pereira, origo omnium Regum Europæ, ac fundator iſtius Conuentus Olyſſiponenſis, qui in eo habitum noſtræ Religionis ſuſcepit, in eoque profeſſionem emiſit. In Villa Viçoſa ædificauit Monaſterium Monialium ſub titulo Conceptionis, & extitit prima Eccleſia in toto hoc Regno, tam ſacro nomine inſignita.

N. .s Aluerez Pereira.

150. Ecce totus orbis pugnat, & tuetur ſacrum Immaculatæ Conceptionis myſterium Apoſtoli, eorúmque diſcipuli, Pontifices, Concilia Generalia, Patres, Traditio totius Eccleſiæ, Doctores, & Theologi, Academiæ totius orbis, Imperatores, Reges, Dynaſtæ, ac Principes. *Cantic.* 3. *num.* 7. ſcribitur: *En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſraël.* Syrus vertit *Gigantes ex Gigantibus Iſraël.* Et ſubdit Textus: *Omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi, vnuſquiſque enſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos.* Per quos ſignificatur peccatum originale Iob. 3. num. 3. *Et nox, in qua dictum eſt, conceptus eſt homo.* Quod tamen mihi facit magnam difficultatem, quia Septuaginta ita tranſcribunt. *Omnes tenentes gladium docti ad bellum*; ſi ſunt ſexaginta fortes ex fortiſſimis Iſraël, quomodo in eis vnus tantum gladius reperitur; etſi multi ſint Patres, Doctores, ac Reges ad cuſtodiendum lectulum veri Salomonis, nempe Sanctiſſimam Mariam Virginem à timoribus nocturnis peccati originalis, tamen in eis eſt vnus tantum animus, vnus deuotionis affectus, vna tantum veritatis ratiocinatio *ſuper femur ſuum*, ad euaginandum hunc deuotionis, ac affectus gladium, quoties occaſio ſe obtulerit, vt nihil prætermittatur pro defenſione.

*Totus orbis pugnat vno affectu pro Conceptione.* Cantic. 3. Syrus. Iob. 3. Septuag.

*Cantic.* 1. *num.* 6. dicitur: *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Ex Græco Septuaginta cum ablatiuo legunt, *Pugnauerunt pro me, ſeu ſupra me.* Et quomodo pugnant pro ea, explicat Origenes *homil.* 2. ex quatuor, & ait cum ab aduerſariis poteſtatibus grauiſſimè contra me mouerentur pugnæ, Angeli ſancti pugnauerunt in me. Qui pro conceptione pugnant Angeli ſunt, filij cœleſtis Curiæ. 151.

Cantic. 3. Septuag. *Qui pugnant pro conceptione Angeli ſunt.*

---

## QVÆSTIO XIX.

### *Veritas Immaculatæ Conceptionis ſtabilitur à diuina Omnipotentia multis reuelationibus, ac miraculis.*

SÆpè iam notauimus quod à diuino Sponſo ſacratiſſima Virgo appellatur Hortus concluſus ſoror mea hortus concluſus. *Cantic.* 4. *num.* 11. Cur tam repetitis vicibus eam hortum dicit. Cur non potius campum, agrum, vineam, quæ multoties inſeruiunt ad magnam vtilitatem, & pinguedinem; tamen eſt magna in eis differentia. Nam campus, ager, vinea dant ſuos fructus certo, & determinato tempore, vt arbor illa, quæ eſt plantata ſecus decurſus aquarum, cuius fœcúditas exaggeratur, *fructum dabit tempore ſuo.* Inde rectè Deipara non ager, non campus, non vinea nominatur, ſed hortus, qui ſemper perpetuo, ac inceſſanter vernat, flores, & p petuus fructibus ſemper autumnat; ex quo aptè Deipara hortus dicitur: nam illa abſque vlla temporis determinatione ſuum diuinum Sponſum inuitat, *Vt veniat in hortum ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum.* Cantic 5. n. 1. At quæ verba præclarè ait Rupert. *Hortus dicitur quod ſemper ibi aliquid oriatur, quia cum alia terra ſemel in anno aliquid creat, hortus nunquam ſine fructu eſt.* Vnde ergo hortus es tu ô dilecta dilecti? Perbellè Virgo Deipara non ager, non vinea dicitur. *Quia alia terra ſemel in anno aliquid creet.* At Deipara eſt hortus, quæ ſingulis vitæ annis, menſibus, diebus, horis, ac momentis ſemper, & inceſſanter flores, & fructus gratiæ in nos germinat, & producit. Hortus nunquam ſine fructu eſt. Tamen in tem noſtram Hailgrinus *Maria hortus concluſus,*

152. Cantic. 4. Pſalm. 1. Cantic. 5. Rupertus. *Deipara inceſſanter in auxilium noſtrum.* Cantic. Hailgrin.

*cluſus, munitas turre Dauidis, cum propugnaculis, ac armatura fortium.* Cantic.4.num.4. *Pro armatura fortium*, alij legunt *armatura fortitudinis.* Cornelius ex Hebræo *armatura ſcuti.* Quod ſignificat diuinam Omnipotentiam. *Scuto circumdabit te veritas eius.* Pſalm.90.n.5. Guarinus legit, *Ædificata eſt ad propugnandum.* Beſſon apud Bibliam Maximam ad ſuſpendendos gladios, ſeu iacula aduerſariorum contra ſuam puritatem Originalem, & contra eos, qui gladiis, ſeu iaculis ſuorum argumentorum eam intendunt maculare. Munita eſt armatura fortitudinis ſcuti diuinæ Omnipotentiæ, ſcilicet Scripturarum, Pontificum, Conciliorum, ac Patrum, & etiam cum reuelationibus, ac miraculis in eius defenſionem.

Pſalm.90. Guarin. Beſſon. *Conceptio armata contra iacula argumentorum.*

## *Reuelationes.*

153\. Brigitta. Elias. Primò. Pura, & Immaculata Conceptio Sanctiſſimæ Deiparæ reuelata fuit multoties *B. Brigittæ*, vt dixi. *quæſt.* 1. Secundò. Reuelata fuit *Sanctiſſimo Parenti Eliæ*, in nubecula parua, vt oſtendi *quæſt.* 9. *num.* 57. Tertiò, ex reuelatione facta à Sancto Gabriele Archangelo B. Amadæo, vt retuli *ſuprà, quæſt.* 10. *n.* 62. Quartò, ex reuelatione facta à D. Thoma Epiſcopo Fantino, de quo egi *ſuprà, q.* 18. *n....*

Amadæus. D.Thom.

154\. Quintò. Sancta, & Immaculata Conceptio Virg. Mariæ reuelata fuit noſtræ Sanctæ *Moniali Angelæ* filiæ Regis Boëmiæ, quam ſcripſit in libro Reuelationum, quem approbat Delrius *diſquiſit. Magicarum, lib.* 4. *cap.* 1. *quæſt.* 3. *ſect.* 2. Sextò. Reuelatio facta eſt *Sanctæ Thereſiæ de Ieſu* noſtræ ſacræ Religionis, ac totius mundi fulgentiſſimum decus; refert M. Lezana *de Concept. cap.* 14. §. 1. *ad finem.* Septimò. Veniat huc reuelatio, quam habuit ſancta Mectilda, quod Sanctiſſima Virgo in ſua puriſſima Conceptione magna gratiarum, ac donorum copia fuit præuenta ab Spiritu ſancto à labe peccati Originalis. Referunt Bloſius *in manuali ſpirituali circa finem.* Caniſius *in tractatu de B. Virg. lib.* 1. *cap.* 13. & Fr. Ioſephus à Ieſu Maria *de B. Virg. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 2.

Delrius. Lezana. Mectilda. Bloſius. Caniſius. Fr.Ioſeph.

155\. D.Anſelm. Octauò. Refert D. Anſelmus, *in epiſtola ad Epiſcopos Angliæ*, quod cum Elpinus Abbas cum aliis nauigaſſet Galliam exorta vehementi tempeſtate apparuit ei Vir Pontificiis veſtibus indutus, illique dixit, quod ſi promiſiſſent die 8. Decembris celebrare feſtum Conceptionis, mutato nomine Natiuitatis in vocem Conceptionis, quod à periculo liberarentur, promiſit Abbas, & ſtatim ceſſauit tempeſtas. Nonò, ſanctus Petrus Nolaſcus fulgentiſſimum decus ſacræ Religionis B. Virginis de Mercede, cum in Vigilia Purificationis B. Virginis Mariæ ad horam matutinam acceſſiſſet ad Chorum, vidit Angelos canentes Officium Conceptionis, & adſtabat ſacratiſſima Virgo in ſuo loco multis luminibus, ac radiis reſplendens: refert Syluester de Saauedra *lib. de Sacra Deipara, diſp.* 16. *ſect.* 17. *n.* 655.

Saauedra.

156\. Syluanus. Decimò Refert Syluanus de Pazzi in Actis B. Oringæ, alio nomine dictæ Chriſtianæ, & obiit in Hetruria anno 1310. quod cum vidiſſet B. Virginem alba veſte indutam, aſtantibus omnibus Sanctis, eam allocutus eſt Chriſtus Dominus: *Miraris Chriſtiana honorem, qui ab Angelis hodie Matri meæ glorioſæ exhibetur; & qua induta eſt veſte, ſed ſcito hodie egi in cælo celebritatem Immaculatæ Conceptionis eius, quæ me deinde concepit, ac peperit verum Deum, ac hominem.* Alteram ſimilem viſionem factam cuidam Moniali refert Buſtos *ſermone de Concept.* & Guerrero *concordia* 15. & aliæ reuelationes circumferuntur, quas omitto.

Buſtos. Guerrero.

## *Miracula.*

Miracula à ſolo Deo fieri poſſunt. *Qui facit mirabilia ſolus.* Pſalm.71.num.18. & Pſal.135. num.4. *Quoniam magnus es tu, faciens mirabilia, tu es Deus ſolus.* Pſalm.81.num.10. Cum ergo miracula ſint à ſolo Deo, tantum poſſunt fieri ab eo in comprobationem veritatis, & nullo modo falſitatis; proindéque quodlibet miraculum certiſſimum eſt teſtimonium veritatis, indéque maximè verificatur infallibilis veritas Immaculatæ Conceptionis tot, ac tantis miraculis à Deo teſtificata, ac demonſtrata. D. Anſelmus *in epiſtola ad Epiſcopos Angliæ*, tria ſcribit miracula, & ex eo illa refert Noſter Bachonitanus *in* 4. *diſt.* 2. *quæſt.* 4. *artic.* 2. & Primum eſt Abbas Helſinus cum cæteris nauigantibus liberatis à tempeſtate maris, de quo proximè egi in hac quæſtione. Secundum eſt quod cum quidam Sacerdos rediret ab adulterio præſolutis horis Canonicis B. Virginis, à dæmonibus ſubmerſus eſt in fluuio *Secane.* Poſt tertium diem veniens Sacratiſſima Virgo eum reſuſcitatum adduxit incolumem ad ripam. At ille ad pedes eius proſtratus dixit: *Quid pro tot beneficiis retribuam? Reſpondit Dei Mater Conceptionis meæ feſtum octauo die Decembris celebres, & prædices celebrandum.* Ecce magnum, & inſigne miraculum. *Tertium miraculum.* Cum quidam Diaconus Germanus Regis Hungariæ, de conſilio parentum vellet nubere, & cum recitaſſet Officium B. Mariæ Virginis, ac dixiſſet illam Antiphonam: *Pulchra es, & decora filia Ieruſalem, ſubito apparet ſancta Dei Genitrix dicens; ſi ego pulchra ſum, cur me dimittis, & aliam accipis? At ille, quid vis Domina, ut faciam. Ait illa ſi Conceptionis meæ feſtum octauo die Decembris annuatim celebres, & celebrandum prædices, in regno vnigeniti mei eris locatus.* Ille poſtea factus Monachus, & Patriarcha Aquilegiæ, feſtum Conceptionis celebrauit, ac celebrandum prædicauit, ac præcepit.

157\. Pſalm.71. Pſal.135. D.Anſelm. Bachon. *Tria magna miracula.*

Quartò. Concionator quidam *in Vrbe Tholoza Galliæ* prædicauit contra Immaculatam Conceptionem Virginis, & finito ſermone acceſſit ad Altare S. Michaëlis, in quo erat imago marmorea Deiparæ Miſſam celebraturus, & cum ad ſacram Imaginem oculos eleuaſſet. Tunc ipſa diuina Imago marmorea caput ad latus flexit, & ſic vſque in hodiernum diem permanet, eum aſpicere dedignata, & ille amiſit viſum, & promittens contrarium ſemper dicere, & prædicare, viſum iterum recuperauit. Et Ioannes Americus in concione habita ad Concilium Tridentinum affirmauit aliquos prædicatores ob ſimilem cauſam graues morbos, ac labores fuiſ- 158.

ſe paſſos, hæc omnia ſcribunt Carthagena *tom.2. lib.1. homilia* 19. Pelbartus *in Stellario, lib.3. part.2. art.3.* & *Propugnaculum Concept.* & alij.

Pelbartus.

159. Quintò. Ingrediens ſubtilis Scotus Academiam Pariſienſem propugnaturus Immaculatam Conceptionem, humiliter venerans imaginem lapideam, quæ pro foribus Academiæ eſt affixa, ſic eſt allocutus *dignare me laudare te virgo ſacrata.* Ipſa ſacra imago ſuauiter inclinauit caput, hoc facto oſtendens ſibi maximè eſſe gratam illam defenſionem. Refert Lezana *in Apologia de Concept. c.15.*

Lezana.

160. Sexto ex quadam relatione typis data Hiſpali refert Ægydius Luſitan. *de Concept. lib.3. quæſt.6. art. vnico §.2. num.6.* Quod in eadem ciuitate Hiſpalenſi anno 1617. Cum pueri per publicas plateas decantarent Immaculatam Conceptionem Virg. Mariæ; Mulier quædam habebat filium ad vbera vix quatuordecim menſium, qui nec vnum verbum poterat proferre; tunc Mater dixit, fili mi decanta etiam laudes B. Virginis Mariæ de Conceptione, quod infans præſtitit eandem Cantilenam diſtinctè, & alta voce proferens, quo miraculo omnes ciues excitati in magnas laudes Virginis proruperunt. Multa alia miracula referuntur.

Ægid. Luſit.

## QVÆSTIO XX.

### *Immaculata Virginis Mariæ Conceptio etiam rationibus firmatur.*

161. Cantic.4. CAntic.4. num.12. dicitur, *Hortus conclusus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus.* Et ſubditur num. 15. *Puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano.* Per hunc hortum concluſum, fontem ſignatum intelligit Rupertus ſacratiſſimam Virg. Mariam, ipſa eſt *hortus cōcluſus* omnium virtutū floribus ornatus; *fons* à quo in nos manauit ſalus æterna, nempe Chriſtus, *Puteus aquarum*, in quo reconduntur theſauri diuinæ ſcripturæ. Tamen in rem noſtram, quomodo dicitur *hortus concluſus, fons ſignatus*, ſigillo nempe ſanctiſſimæ Trinitatis, vt ſupra dixi ex Patribus, *Puteus aquarum viuentium.* Puteus altus eſt, quomodo de his guſtandum, ac bibendum. *Aqua fluunt impetu de Libano*, id eſt de Chriſto D. *qui eſt candor lucis æternæ.* Libanus enim id eſt *candor.* Verum eſt, quod Maria eſt hortus concluſus, fons ſignatus, puteus altus, vt exponunt D. Gregor. Papa, Thedoritus, Rihardus de ſancto victore, intellectui nempe humano; Nullus intellectus, nullus diſcurſus, ac ratiocinatio ſua naturali vi poteſt aliquid guſtare, vel bibere, de ſublimitate, ac altitudine Mariæ, *Hortus concluſus, fons ſignatus, puteus altus eſt.* Sed de illis potandum, ac guſtandum diuinis aquis, quæ fluunt impetu de libano; cœleſtis nempe illuminationis, ac illuſtrationis à Chriſto Domino; cuius luce poteſt aliquid participare de hoc horto, fonte, puteo Mariano. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris.* Iſai.12. num.3. Richardus de ſancto victore inquit, *De Libano fluunt aquæ iſtæ, ideſt de Chriſto, qui ſuauitate donorum nos inebriauit* Vt alienati à terreno ad hortum, fontem, ac puteum Marianum poſſimus adire & aliquid de eo haurire.

Rupertus. D.Gregor. Theodor. Richard. Iſai.12. Richard.

In præſenti quæſtione multi Theologi aliquas efformant rationes, quæ omnes ad hoc tendunt, quia eligebatur ipſa, vt eſſet Dei Mater, in illaque Diuinum verbum realiter habitaret, de illaque carnem ſumeret, vt ita caro virginis eſſet caro Chriſti; & inde conſequenter iuxta veram rationem ad diuinam prouidentiam, ſcientiam, ac potentiam ſpectabat, vt ipſa puriſſima abſque vlla macula crearetur. D. Chryſoſtom. *homil.1. in Matth.* ait. *Hæc eſt totius diſpenſationis ſumma, & radix bonorum omnium, Deum hominem factum eſſe: hoc enim facto, alia ſecundum rationem ſequebantur* 162.

D.Chryſ.

Dicitur Prouerb. 17. *Gloria filiorum parentes eorum*, ex quo bene infertur, ſi is, qui futurus eſt filius, poſſet non ſolum ſibi parentes eligere, ſed etiam eos, magno honore, ac decore nobilitare; optima ratione bene deducitur, quod hoc promptiſſime præſtaret, omni gloria, & honore ſuos parentes condecorando; Atqui Deus ab æterno Mariam Virginem ſibi in Matrem elegit. Cur negandum, quod Deus decreuiſſet dare Matri ſuæ, quod alij filij deſiderant parentibus ſuis exhibere. Ait D. Auguſtin. lib.3. de libero arbitrio cap.5. *Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit; id ſcias feciſſe Deum.* Cum ergo verbum Diuinum B. Virginem ſibi elegiſſet in Matrem, ac de de illa carnem ſumere, conſequens eſt vera ratione vt eam conderet omni gratia, priuilegio, ac excellentia, quæ matrem Dei decebant, ac proinde omni puritate, ac ſanctitate ornaret, vt latius ſupra dixi *quæſt.5. 6. & 7. ac 8. & 9.* 163.

Prouerb.17. *Ex vera ratione colligitur id quod Deus fecit.* D.Auguſt. *Ex ratione deducitur puritas Virginis.*

## QVÆSTIO XXI.

### *Quare à Deo permiſſum eſt, vt aliqui viri pij, de hoc arcano Immaculatæ Conceptionis dubitarent? eorumque argumenta proponuntur, ac ſoluuntur.*

IN ſupracitata reuelatione huius opuſculi in limine ait Sacratiſſima virgo Deipara famulæ ſuæ Brigittæ. *Quod Conceptio mea non omnibus nota fuit: ſic placuit Deo. quod amici mei pie dubitarent de conceptione mea, & quilibet oſtenderet zelum ſuum.* Supremo, & alto Dei conſilio factum eſt, vt multi viri pij, & deuoti, ac præſtantiſſimi, qui magno deuotionis affectu erga virginem ſanctiſſimam tenebantur, de hoc arcano Conceptionis dubitarent, vt argumenta, ac obiectiones contra ponerent, vt inde veritas, ſublimitas, ac celſitudo illius clareſceret, ac manifeſta fieret magis. 164.

B. Brigittæ.

Sacri Apoſtoli multis editis miraculis magno feruore Chriſti fidem prædicabant; eos magna multitudo populi ſequebatur, tunc Principes ſacerdotum, ac ſeniores, contra eos faciunt concilium, ne deinceps prædicarent. 165.

Act 4.

Act.4.num.16. *Conferebant ad inuicem: dicentes, quid faciemus de hominibus iſtis.* Faciunt multas conferentias, conſultationes, multas proponunt rationes ad Apoſtolorum prædicationem eradicandam; quid inde factum eſt? Cõtradictiones ſæpe ſunt in auxilium veritatis. D.Chryſ. Accipe Chryſoſtom. homil.7. de laudibus Pauli. *Quæ putabantur impedimenta prædicationis fortia erant auxilia.* Profunde præponderata verba. Exorta eſt inter Apoſtolos controuerſia; Matth.18. *Quiſnam maior eſſet in Regno Cælorum.* Matth.18. num.1. Numquid hæc quæſtio de ambitione prodiit? Minime: Nam ſacri Apoſtoli Chriſti doctrinam, eiuſque veſtigia ad vnguem ſequebantur, qui dicebat de ſe: *Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis* Matth.11. *corde.* Matth.11. num.29. vnde hæc diſputatio D.Paſchaſ. nata eſt. D. Paſchaſ.lib.9. in Math. ait: *Hoc factum in ſuffragium humilitatis, vt de humilitate melius informarentur.* Formata ſunt argumenta, propoſitæ ſunt quæſtiones, interpoſitæ diſputationes, non vt impedimenta veritatis, puræ & Immaculatæ Conceptionis Deiparæ, ſed *vt fortia auxilia illius, eiuſque ſuffragium:* vt melius, & exactius in ſublimitate tanti myſterij informaremur, illiuſque maior cognitio, ac intelligentia haurienda eſſet à nobis.

166. 2.Corint.4. Ait Apoſtolus Paulus 2. Corint.4. num.6. admirans Dei ſapientiam, ait: *Deus, qui facis de tenebris lucem ſplendeſcere.* Ad quæ verba D.Hilar. præclare ait D. Hilar. lib.7. de Trinit. *Proprium hoc Eccleſiæ eſt, vt tunc vincat, cum* Conceptio Mariæ dum impugnatur, magis reſplendet. *læditur, tunc intelligas, cum arguitur.* Hoc dico de Mariana pura Conceptione, quanto magis impugnatur tanto magis triumphat. *Tunc vincit, cum læditur.* Et cum argumenta contra illam formantur, ac obiectiones machinantur, tunc magis eius immaculata puritas, ac immaculata ſanctitas reſplendet, magiſque intelligitur, ac agnoſcitur. *Tunc intelligit, cum arguitur.* Ait de ſe ſanctiſſima Virgo iuxta communem ſenſum ſanctorum Patrum. *Sicut Cinnamomum, & balſamum aro-* Eccleſ.24. *matizans odorem dedi.* Eccleſ.24. num.20. ſicut artifex, dum verſat, agitat, ac componit balſamum, maiorem ſui dat odorem, ſic immaculata Virg. Mariæ Conceptio dum verſatur, ac agitatur argumentis, & obiectionibus impugnatur, ſuæ puritatis dat maiorem fragrantiam, ac odorem.

## *Argumenta.*

Et Primo opponunt Contrarij quod gra-
167. uiſſimi Auctores Antiqui tenuerunt ſententiam contra Immaculatam Conceptionem; ad quod reſpondeo celebri dicto Sanctiſſimi S. Ludouic Beltran. Ludouici Beltrani ex Illuſtriſſima familia Prædicatorum, qui modo à ſanctiſſ. Domino Clemente X. relatus eſt in numerũ ſanctorum, qui dicebat, quod ſi ſancti, & Theologi antiqui, qui docuerunt B. Virginem in peccato originali fuiſſe conceptam, hodie viuerent, abſque dubio nobiſcum ſentirent; quia viderent hac immunitatem ab Eccleſia Romana populis, ac fidelibus celebrandam proponi. Hanc fuiſſe huius ſancti ſententiam teſtatur Vincentius Iuſtinianus eiuſdem Ordinis gra-
V.Iuſtin. uiſſimus Auctor; & prædicti ſancti familiariſſimus, vt conſtat *ex Tractatu de Immaculata Concept.* §.1. *& 15.*

Secundo opponunt, & eſt totum eorum 168.
robur. Ait Paulus Roman.5. num.12. *Sicut per* Rom.5. *vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt, in quo omnes peccauerunt.* & 1.Corinth.15. num.22. *Sicut in Adam* 1.Corint.15. *omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes viuificabuntur,* & 2. Corinth.5. num.14. *Si Chri-* 2.Corint.5. *ſtus mortuus eſt pro omnibus; ergo omnes mortui ſunt.* Ex quibus inferunt, quod ſi Virgo Beata non fuit mortua in Adamo, ac proinde nec à Chriſto viuificata, & redempta.

Reſpondeo communem conſuetudinem ſa- 169.
cræ Scripturæ eſſe, propoſitiones vniuerſales non eſſe ita exacte intelligendas, vt omnes includant nemine excepto, ſed eſſe explicandas ſecundum maiorem partem, vt iam probaui 6. *tom. in Euangelia ad cap.1. Luc. q.11.* Pſal.13. *num.12.* 13.14.& inſuper probatur ex Pſal.13. num.1. *Non eſt intelligens, aut requirens Deum, omnes declinarunt, ſimul inutiles facti ſunt; non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum.* Quæ verba expendens D. Hieronymus epi- D.Hieron. ſtol.146. ad Damaſcum ait. *Secundum illum Canonem, quem ſæpe expoſuimus ſcripturarum.* Omnia *non ad totum referenda eſſe, ſed ad partem maximam; vt omnes declinauerunt; & omnes, qui venerunt ante me fures ſunt, & omnes, quæ ſua ſunt, quærunt.* Similiter illam vocem omnes communiter ſancti Patres explicant, ſic & Apoſtolus ait Philipp.2. num.21. *Omnes* Philipp.2. *quærunt, quæ ſua ſunt, & non ea, quæ ſunt Ieſu Chriſti.* Et tamen Petrus, Ioannes, Andræas, ac cæteri Apoſtoli magis quærebant, quæ Ieſu Chriſti erant, quàm ſua, cum pro Chriſto vitam darent. Explicat D. Thomas ibi D.Thom. lect.4. *Conſuetudo eſt, quod aliquando ſcriptura loquitur de nonnullis, ſicut de omnibus.* Ie- Ierem.6. rem.6. num.13. *A minore vſque ad maiorem, omnes auaritiæ ſtudent;* ergo ſub illa propoſitione vniuerſali non eſt intelligenda ſacratiſſima virgo.

Reſpondeo ſecundo. De ſacratiſſima Dei- 170.
para ait Hieremias 13. num.22. *Nouum fecit* Ierem.13. *Dominus ſuper terram, fœmina circundabit vi-* Maria non comprehenditur communibus legibus. *rum.* Nam ſacratiſſima Deipara extitit quid nouum, valde mirabile, & ſingulare ſupra omnes communes leges. Aliæ mulieres concipiunt ex ſemine. *Mulier ſi ſuſcepto ſemine.* Ipſa vero ope Spiritus ſancti ſeruata virginitate: *Ecce Virgo concipiet.* Aliæ mulieres ſub illa ſententia comprehenduntur; *In dolore paries filios.* Gen.3. Deipara ſuauiter, & abſque Gen.3. vllo dolore. Aliis dictum eſt, *Puluis es, & in puluerem reuerteris.* Gen.3. De aliis dictum eſt; Gen.3. *Omnis homo mendax.* Pſal.115. In ore eius nec Pſal.115. leue mendacium eſt inuentum. De aliis dictum eſt. *Deum nemo vidit vnquam,* iuxta illud Exod.33. num.20 *Non videbit me homo, & vi-* Ioan.1. *uet:* & tamen iuxta ſatis communem ſenten- Exod.33. tiam, ipſa Deum vidit in hac vita, vt alibi late dixi. De aliis ait Paulus 1. Corinth.15. 1.Corint.15. num.51. *Ecce myſterium vobis dico omnes reſurgemus:* & tamen ab illa regula vniuerſali excipienda eſt ſacratiſſima virgo, ad vocem vltimæ tubæ non reſurget; nam tertia die poſt feliciſſimum eius tranſitum, glorioſe reſurrexit, & aſſumpta eſt in Cælum De aliis in perſona Chriſti conqueritur Regius vates Pſ.21. Pſal.21. *Omnes amici mei dereliquerunt me, ſfrene-*

runt

*runt me.* Sub qua querela non venit ſacratiſſima Deipara, nam ipſa firma ſtetit iuxta crucem filij ſui.

Ioan.19. Ioan.19. ergo ſicut ſub aliis communibus legibus non includitur ipſa ob ſuam celſitudinem, ac eminentiam, etiam à fortiori nec ſub lege peccati originalis. Perbelle

D. Anſelm. D. Anſelmus alibi à me datus, ſic ait, *Paulus dixit, omnes in Adam peccaſſe. Vera vtique ſententia. Sed cum eminentiam in te Maria conſidero, ſicut te non intra, ſed ſuper omnes contueor, ita & te non lege aliorum in tua Conceptione fuiſſe deuinctam opinor.*

171. Ad id verò, quod ſi non contraxit peccatum originale, non eſt dicenda redempta à Chriſto; facile ſoluitur argumentum, quod licet ſanctiſſima Virgo non habuiſſet peccatum originale actualiter, habuit tamen debitum illius, à quo ex meritis Chriſti fuit liberata, & præſeruata, proindeque ab eo perfectiſſime redempta. Ait Dauid Pſal.143. num.10.

*Sufficit præſeruatio ad veram redemptionem.* Pſalm.143. Chaldæus. *Qui redemiſti Dauid ſeruum tuum de gladio Maligni*; explicat Chaldæus *de gladio Goliath*; & tamen Dauid nunquam ab eo fuit vulneratus, ſed tantum gratia diuina præſeruatus, & tamen dicitur redemptus. Ait idem Pro-

Pſalm 30. pheta Pſal.30. num.6. *In manus tuas commendo ſpiritum meum, redemiſti me Deus veritatis.* Quæ verba de Chriſto Domino interpretan-

D.Auguſt. D.Chryſ. Incognit. tur D. Auguſt. D. Chryſoſto. Noſter Incognitus tanquam ac ſi ipſe ad Patrem commendet animam, & corpus. Animam, cum ait *In manus tuas commendo ſpiritum meum*, vt ipſe di-

Luc.23. xit pendens in cruce Luc.23. n.46. *Redemiſti me Deus veritatis*, nempe corpus meum à corruptione, ſicut *vt Deus veritatis* promiſerat; *non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.*

Pſal.15. Pſal.15. num.10. Et tamen corpus Chriſti nunquam fuit corruptione læſum, ſed à Deo Patre præſeruatum, & tamen dicitur *redemptum*: ergo quamvis Beatiſſima virgo non habuerit actualiter peccatum originale, ſatis eſt quod ab illius debito, & contractione diuina gratia fuerit præſeruata, vt dicatur redempta. Confirmatur tota ſuperior doctrina, Quia illuſtrior, & ſublimior eſt modus liberandi à malo imminenti, quam ſaluandi poſt ipſum malum contractum; Quippe ſalubrior eſt medicus: excellentior Imperator; dexterior gubernator; fœcundior alitor ſi à morbi, belli naufragij, famis Matrem damnis præſeruet, quam ſi eiſdem immiſſam poſtea liberet; ergo tam glorioſa, ac ſingularis redemptio decens erat Deiparæ ob ſuam eminentiam, ac etiam Chriſto Domino ob ſuam celſitudinem, vt omnibus modis eſſet redemptor, & liberans à malo contracto, & ab illo ac eius macula imminenti præſeruans, antequam contraheretur.

172. Tertiò opponunt aliquas Patrum auctoritates, in quibus dicuntur omnes polluti in Adamo, omnes peccatum habere ab Adamo; vno ſingulariter excepto Chriſto D. Omnes tamen iſtæ, & ſimiles auctoritates accommodatiſſime explicantur, quod omnes homines ex vi ſuæ Conceptionis fuerint ſub peccato, quia omnes ſub debito illius fuerunt, etiam Sacratiſſima virgo: & omnes peccatum actualiter contraxerunt, vna excepta Virgine, quia ex ſpeciali priuilegio à regula communi, de actuali contractione fuit excepta. Sic in figura Virg. Mariæ dixit Aſſuerus Eſther.15. Eſther.15. *Non morieris, non enim pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt.*

## QVÆSTIO XXII.

*Veritas Immaculatæ Conceptionis abundantiſſimè habet pro ſe omnia requiſita, vt à ſede Apoſtolica definiatur, & inde eſt proxime definibilis.*

CErtiſſimum eſt apud Catholicos, quod 173.
Romanus Pontifex abſque Concilio, & conſultatione Theologorum, habet plenariam poteſtatem definiendi res fidei. Ita communiter omnes Thologi, quos in magno, & amplo numero citat, & ſequitur Diana *p.11. tract.1. Reſol.2.* & Ordinatus *tract.5. Reſolut.2.* Diana. nam aſſiſtentia Spiritus ſancti ſolum eſt in Romano Pontifice, & non in Concilio, nec in Theologis, imo Concilium abſque approbatione Summi Pontificis non habet auctoritatem ad definiendas res fidei, tamen vt Pontifex prudentialiter, ac circunſpecte agat, aliquam inquiſitionem, & diligentiam debet facere, vt notant Bellarm. *lib.4. de Romano Pontifice cap.17.* Suar. *de fide diſp.5. ſect.8. n.11.* Dian. *citat. Reſol.3. §. Ad.2.* Bellarm. Suar. Diana. quia Deus non vult, vt homines temere iudicent, ac gubernent, quanta autem ſit hæc prudentia, nullo iure diuino determinatur, ſed iudicio Pontificis relinquitur. Quantum in præſenti: hæc inquiſitio ad quatuor capita reduci, poſſe videtur: Primò ad Teſtimonia ſacræ Scripturæ. Secundò ad traditionem Eccleſiæ. Tertiò ad auctoritatem Patrū. Quartò ad conſenſum Thologorum. An hæc omnia requirantur ad fidei definitionem, vel quodlibet ex eis ſufficiat modo non diſputo; ſed hoc dico, quod hæc quatuor abundantiſſime interueniunt, in hoc negotio Immaculatæ Conceptionis Virg. Mariæ, & hæc omnia ſatis patent ex dictis in hoc Tractatu, ſed ea breuiter, & ſummatim repeto.

### *Teſtimonia ex Sacra Scriptura.*

Iuxta communem ſenſum ſanctorum Pa- 174.
trum, ac Eccleſiæ de ſanctiſſima Virgine dicuntur illa verba Cantic.4. num.7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Cantic.4. Notandum illud verbum, *Tota.* Quæ eſt propoſitio vniuerſalis, & dicit omnimodam pulchritudinem gratiæ, abſque vlla fœditate. Doctiſſimus, ac antiquiſſimus Idiota de Beata Maria *cap.2.* Idiota. ſic ait: *Tota pulchra virgo glorioſiſſima, non ex parte, ſed in tota: & macula peccati, ſiue mortalis, ſiue venialis, ſiue originalis, non eſt in te, nec vnquam fuit, nec erit.*

Secundò. Chriſtus Dominus loquens cum 175.
Beata Virgine, iuxta D. Bernard. homil.4. D.Bernard. *Super Miſſus eſt*, Rupertum, & alios multos Patres; ait de illa Cantic.5. num.2. *Amica mea, columba mea, immaculata mea.* Cantic.5. Immaculatum iuxta D. Thomam 2. 2. quæſt. 106. D. Thomas. *intelligitur per receſſum à contrario*: ergo cum

virgo

virgo dicitur Immaculata intelligitur per receſſum à contrario, nec aliqua illius viciſſitudinis vmbra, quæ maculam innuat dicit.

Ansbert.

Ansbertus Abbas *Cantic.* 4. ait. *Pulchra es amica mea, & macula non eſt in te, nec viciſſitudinis obumbratio.*

176. Tertiò. Ait Regius vates Pſal. 77. *num.* 69.

Pſal. 77.

agens de ſumma Dei prouidentia ait. *Ædificauit ſicut vnicornium ſanct ficium ſuum, quem fundauit in ſæcula.*

Arabic.

Arabicus legit, *Sanctuarium ſuum.* Sed cur hoc ſuum ſanctuarium non comparat fabricatum tanquam cum Leone, Aquila, ſed cum vnicornio: hoc animal à ſe excludit omne venenum, & illud in ſe non admittit, ſanctuarium autem hoc, de quo agit Propheta, eſt ſacratiſſima Virgo Maria, quæ omne peccati venenum à ſe excluſit, & nullum admiſit,

D. Bonauen.

D. Bonauent. *in ſpeculo cap.* 23. ſic ait: *Marianum ſanctuarium ſibi construxit Deus, vt vnicornium.*

177. Quartò: Veniat huic celebris locus Geneſ. 3.

Gen. 3.

*num.* 15. Poſt primorum Parentum peccatum dixit Deus ad ſerpentem. *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius, ipſa conteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo eius.* In quo multa veniunt expendenda. De muliere, de qua in præſenti agitur, intelligunt ſancti Patres B. Virginem

D. Auguſt. D. Ambr. D. Chryſ.

D. Auguſt. *lib.* 12. *de Geneſi ad literam*, D. Ambroſ. *lib. de fuga ſaculi, cap.* 7. D. Chryſoſtom. *homil.* 17. *in Geneſ.* & alij, & vt benè aduertit

D. Cyprian.

D. Cyprian. ait: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, non dixit, pono, ne ad Euam pertinere videretur*; ſed ad aliam mulierem, nempe Virginem Mariam, vt latè explicat ſanctus Pater, & non dixit in ſingulari inimicitiam, ſed in plurali *inimicitias*, quia talis mulier, omne genus inimicitiæ ſcilicet in originali, mortali, veniali peccato debebat ſumere contra

D. Chryſipp.

diabolum; vnde D Chyſippus *ſerm.* 2. *de laudibus Mariæ* ſic dæmonem conquerentem, ac dicentem introduxit. *Quantum tempus ſufficere poſſit ad proſequendum verbis, quibus modis triumphauit de me.* ait Deus *Ipſa conteret caput tuum.* Per caput intelligitur peccatum originale, quod eſt caput, & fons omnium malorum, & ſerpens per caput ingreditur, *Ipſa conteret caput tuum.*

178. Maximè aduerte, quod vox Hebræa *roſch* æquè ſignificat caput, ac etiam *toxicum*, quod omnium lethalium ſuccorum caput eſt; & verbum *ſuph* pro quo noſter interpres poſuit *conteret*: ſignificat etiam *impetu exſufflare*, quia ſacratiſſima Virgo omne venenum primordiale, à ſe longiſſimè exſufflauit, ac remouit,

*Virgo peccatum originale à ſe longe remouit.*

D. Bernard.

D. Bernard. *homil.* 4. ſuper Salve Regina ſic exponit alloquens cum Virgine, ſic ait: *Innocens fuiſti ab originalibus, & actualibus, nemo ita præter te.* Quòd magis exprimitur, cum ait: *Tu inſidiaberis calcaneo eius*; per quod intelligitur peccatum originale: *Iniquitas calcanei mei circundabit me*; Pſal. 48. n. 6. potuit inſidiari, non vero mordere, nec attingere.

Pſal. 48.

179. Multa alia ſunt loca ſacræ Scripturæ pro hac veritate confirmanda, quæ ſupra adduxi *quæſt.* 5. 6. 7. 8. 9. & multa alia variis in locis à me citatis in exordio huius opuſculi, quæ ſi omnia computentur, faciunt magnum numerum.

### *Traditio Eccleſiaſtica à tempore Apoſtolorum.*

Non loquimur hic de Traditionibus ſtricte 180.

Bellarmin.

ſumptis, nempe Apoſtolicis, de quib⁹ late Bellarm. *lib* 4. *de verbo non ſcripto cap.* 2. Hæ conſtituunt rem de fide, vt docent Tridentin. *ſeſſ.* 6. & prius Nicenum primum, & ſecundum *Actio.* 6. *& vltima*; ſed latiori modo prout Traditiones conſtituunt rem credibilem pia fide, & rationabili credulitate, vt docent D. Thomas 3. *part. quæſt.* 27. *art.* 1. & *in* 3. *diſt.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad.* 3. Ibi D. Bonauent. Richardus, & alij, & in hoc ſenſu de Traditione loquimur.

D. Thom. D. Bonau. Richard.

Quod à tempore Apoſtolorum manauerit 181.

S. Cecil. S. Theſip.

hæc traditio de pura, & immaculata Conceptione, patet ex libris ſanctorum Cecili, & Teſiphon, qui fuerunt reperti in monte ſancto Granatæ, qui libri fuerunt à grauiſſimis viris examinati, & approbati, in quib⁹ refertur, quod Apoſtoli dixerūt quomodo Sacratiſſima Deipara fuerit Diuina gratia præſeruata à peccato originali, & quod idem dixiſſent ſacri Apoſtoli in ſuneralibus Virginis, reuelatum fuit Beato Amadeo, quod totum conſtat ex dictis ſupra *quæſt.* 10. *num.* 60. 61. 62. Quod etiam conſtat ex aliis dictis, ac Liturgiis Apoſtolorum, vt dixi eadem *q.* 10. *num.* 64. 65. 66.

Probatur hæc traditio ex antiquiſſima celebritate feſtiuitatis Conceptionis Virg. Nam 182.

D. Iacobus. D. Marcus.

de hoc myſterio conceptionis faciunt mentionem in ſuis Liturgiis Iacobus Apoſtolus Minor, & D. Marcus, & feſtum Conceptionis celebrari in tota Hiſpania à tempore prædicationis Iacobi Apoſtoli teſtatur Flauius Dexter Amiciſſimus D. Hieronymi, qui floruit anno 403. Oroſius, qui vixit ad annum 400. facit mentionem de feſto Conceptionis. De mādato Concilij IV. Toletani anno 643. Reformauit D. Iſidorus Breuiarium Hiſpaniæ. In quo eſt feſtum Conceptionis; quod etiam habetur in Martyrologio. Beda anno 730. & D. Anſelmus anno 1060. feſtum celebrat in Anglia; & à tempore antiquiſſimo in noſtro Conuentu Romano agebatur Dies feſtus Cōceptionis, vt teſtatur Noſter Bachonius, qui floruit anno 130. Hæc omnia dixi ſupra, *q.* 11. ibi videnda, & hic repetij vt videas quàm per longa tempora ſolemnitas Conceptionis eſt celebrata, ac continuata.

Flauius. Oroſius. D. Iſidor. Beda. D. Anſelm. Bachonius.

Probatur hæc Traditio ex modo loquendi, 183.

quem habent Concilia Antiquiſſima ab anno 303. qui dicunt Deiparam *ſemper Immaculatam ab exordio ſuæ creationis.* Et iterum liberam ab omni contagione peccati, de quo ſuprà dixi *quæſt.* 12. Stabilitur hæc traditio auctoritate Summorum Pontificum præcipientium celebrare feſtum Conceptionis, in quo fuit Anteſignanus Sixtus IV. pro tota Eccleſia, quod etiam fecerunt multi alij Pontifices, & concedentes indulgentias pro maiori feſti celebritate, & valde ſtrictè in hac re Conceptionis loquentes, vt Paulus V. Gregorius XV. Alexander VII. vt late dixi *quæſt.* 13. & 14.

### *Auctoritas Patrum.*

Quæ in negotio de fide definiendi, magni 184.

eſt

*Concilium Viennenſe.*

eſt ponderis, ac roboris; ita vt dicat *Concilium Viennenſe ſub* Clemente V. quod quando aliqua controuerſia agitata de fide ab Eccleſia definienda venit, illa pars definietur, quæ in ſe probabilior fuerit; & dictis ſanctorum Patrum magis conſona, quia Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti Dei omnes.

185. Atqui ſancti Patres tam Græci, quàm Latini, quos in magno numero retuli *ſupra quæſt.* 15. *&* 16. expreſſe, & claris verbis dicunt Virginem Mariam non cõtraxiſſe peccatum originale, fuiſſe præſeruatam diuina gratia. Maculas Adæ non contraxiſſe, & ſimilia; & Patres, qui in contrarium adducuntur, vel loquuntur de debito peccati Originalis, vel quantum eſt de ipſa natura ſecundum ſe abſque priuilegio; vt ſupra dixi.

186. Accedunt ad hoc multæ reuelationes, de quibus egi *quæſt.* 19. & maximè reuelationes B. Brigittæ, quæ approbata ſunt à Sede Apoſtolica, & Reuelationes ſanctæ Angelæ, ſanctæ Thereſiæ, & aliis, quæ Reuelationes non ſunt contemnendæ, ſed vt fide dignæ venerandæ, vt docet D. Cyprian. *lib. de lapſis cap.* 10. & ex D. Amadæo, ac multis aliis docent Caniſius *lib.* 1. *de Deipara* [illegible]8. *pag.* 84. *litera A.* Latiſſime Morales lib. de Deipara, & S. Ioſeph. *tract.* 8. *pag.* 722. & tales reuelationes habent pro ſe, quæ requiruntur ad magnam credulitatem, factæ ſunt perſonis magnæ virtutis, & ſanctitatis, inſeruiunt ad ædificationem, & nihil habent contrarium ſacræ Scripturæ, ac his, quæ docet Eccleſia; inde maximè probandæ.

*Reuelationes vt fide digna veneranda.* D. Cyprian. Caniſius. Morales.

## *Conſenſus Theologorum.*

187. Qui eſt in ampliſſimo numero, vt pro ea referantur ſex millia centum quinquaginta. Triginta Academiæ totius orbis principales, Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Cathedrales Eccleſiæ, Imperatores, Reges, Principes, Senatus Regnorum, ac ciuitatum, omneſque Populi, puram, & Immaculatam Virginis Conceptionem acclamantes, vt dicatur vox populi vox Dei, vt retuli ſuprà *quæſt.* 18. ad quod omnes maximè excitantur deuotione B. Virginis, ac etiam

Theologi Academiæ.

188. Multis, & magnis miraculis, quæ Dei potentia operatur, interueniente ſanctiſſima Virg. ſub inuocatione ſuæ Immaculatæ Conceptionis: Miracula autem cum ſint à ſolo Deo ſolum fiunt in confirmationem, ac ſtabilimentum alicuius veritatis, ſic D. Chryſoſt. *in Matth. homil.* 14. Miraculum *eſt quoddam pignus Diuinæ Omnipotentiæ*, quod Deus præſtat ad oſtendendam ſuam Omnipotentiam, & D. Auguſt. *epiſt.* 49. *quæſt.* 6. ait; *Deus mirabilibus operibus loquitur.* Sunt enim tanquam Epiſtolæ miſſæ alicuius veritatis; ergo cum tanta miracula ſint facta à Deo ſub nomine Conceptionis Virginis Mariæ, per illa maximè nobis Deus teſtificatur, eius veritatem.

*Per miracula teſtificatur Deus veritatem.* D. Chryſ. D. Auguſt.

## *Conceptio B. Virginis Mariæ videtur quodammodo canonizata ab Eccleſia.*

Hanc veritatem docet Suar. *tom.* 2. *ad* 3. *p. diſp.* 3. *ſect.* 5. Idem ſignificat *ſect.* 6. *in principio.* Eandem veritatem tuentur Fr. Franciſcus à S. Ioſeph in ſupplici libello ad Paulum V. Ægid. Luſitan. de Concept. *lib.* 3. *q.* 6. *art.* 1. §. 9. *n.* 72. 73. *fol.* 307. Ioannes à Fonte in allegat. pro Conceptione *fol.* 14. Quia canonizatio abſolutè ſumpta non eſt aliud, quam publicum Eccleſiæ Romanæ iudicium, ac teſtimonium, quo declaratur, ac decernitur ſanctum, & veneratione dignum, ſiue perſona, ſiue aliquod myſterium. Atqui Breuiarium Romanum à tempore Pij V. qui ſicut alij multi Pontifices Romani Gregorius XIII. Clemens VIII. Paulus V. Vrbanus VIII. approbarunt Breuiarium Romanum, & in feſto Conceptionis die 8. Decembris; in reſponſorio 8. lectionis, dicitur, tuam celebramus ſanctam conceptionem, ecce publicum iudicium, & teſtimonium à Romano Pontifice, quo Virginis Conceptio declaratur, teſtificatur, publicatur ſancta; ergo iam videtur canonizata, quia ad canonizationem alicuius ſancti nihil aliud requiritur, niſi tantum declaratio, ac teſtificatio Romani Pontificis. 189.

Suar. Fr. Franciſc. à S. Ioſeph. Ægid. Luſit. Ioan. à Fo[nte]. *Quid ſit canonizatio.* Pius V. Greg. XIII. Clem. VIII. Paulus V. Vrban. VIII.

Secundò Eccleſia Romana inſtituendo aliquod feſtum, illud Canonizat & toti Eccleſiæ proponit tanquam vere colendum ratione alicuius ſanctitatis, quam canonizat, & veneratur in tali myſterio, vel perſona. Atqui Eccleſia celebrat, & præcipit celebrari officium Conceptionis, & cum octaua ſub nomine Conceptionis eſt ſub nullo alio, vt declarauit Gregor. X V. ergo ſub ipſo nomine Conceptionis agnoſcit aliquam ſanctitatem, quam canonizat, celebrat, ac veneratur; ergo videtur quodammodo iam canonizata. 190.

Gregor. XV.

Tertiò. Sancto Canonizato vt dixi *Opuſcul.* 2. *Reſol* 22. *quæſt.* 5. Conceditur à ſede Apoſtolica, vt in eius honorem erigantur capellæ, & ædificentur, ac conſecrentur Eccleſiæ, & vt publicè inuocetur, & vt qualibet die poſſit de eo miſſa celebrari. Atqui hoc totum datur fieri in honorem Conceptionis, imò etiam ei Religiones conſecrari, nam Iulius II. anno 1511. die 7. Septembr. inſtituit Religionem Monialium ſub titulo Conceptionis, *& c.* 4. Regulæ, ait: Pontifex *ſe illam Religionem inſtituere, vt Diuinum ſeruitium ſemper creſcat & glorioſa Virginis piis cordibus puriſſima Conceptionis deuotio augeatur.* Faciat ipſa vt hic ingens deuotionis affectus in nobis quotidie accumuletur, vt ipſa de plenitudine ſuæ gratiæ nobis miſeris, & mihi omnium miſerrimo tantillum diſtillare dignetur: & ſic Impoſitus eſt finis in feſtiuo die Sacratiſſimæ imaginis Chriſti captiui, & vigilia Sanctiſſimæ Virginis de Monte Carmelo die 15. Iulij 1674. 191.

Iulius II.

*Laus Omnipotenti Deo, Beatæque Virgini Mariæ, ſanctiſque Doctricibus, ac meis Patronis Thereſiæ, & Magdalenæ de Pazzi.*

INDEX

# INDEX RERVM QVÆ IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

*O, indicat Opuſculum. R, Reſolutionem. Q, Quæſtionem. N, Numerum. P, Paginam.*

## A.

### *Abbas.*

ABBAS vnde dicatur, & ſignificat eximium amorem in ſubditos. O.2.R.1. q.5.n.1. & 2.p.121

Abbates in multiplici ſunt differentia. ibid.q.2.n.4.5.ibid.

An benedictio ſit neceſſaria Abbatibus, & à quo danda. q.3.n.6.7.8. p.122

Abbates aliquando veniunt ſub nomine Monachi, Religioſi, & Ordinarij. q.4.n.12.13. 14.ibid.

Abbates Regulares vti poſſunt inſigniis Pontificalibus, & quid ſignificent hæc inſignia. q.5.n.15.16. p.123

Quænam ſint hæc inſignia. num.17. 18. 19. ibid.

In quibus locis Abbates vti poſſunt talibus inſigniis. q.6. n.20.21. p.124

Abbates habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, poſſunt omnia in ſuo territorio, quæ poſſunt Epiſcopi. q.7. num.22. vſque 26. ibid.

Abbates Regulares poſſunt dare primam tonſuram, & minores ordines, ſuis ſubditis, & cum eis diſpenſare in interſtitiis. quæſt.8. n.27.28.29.p.124

Hæc etiam poſſunt facere Abbates cum ſuis Nouitiis. q.9.n.31.32.p.125

Probabilius, quod Abbates non valent conferre minores ordines ſibi non ſubditis. q.10.n.33.34.35. ibid.

An ſi non ſubditus accipiat minores ordines ab Abbate, tales ordines, non ſolùm ſint illiciti, ſed etiam inualidi. q.11. num.39.40. p.126

Abbates non poſſunt hodie conferre maiores ordines Diaconatus, ac Subdiaconatus. q.12.n.42.43. ibid.

Abbates non poſſunt hodie miniſtrare Sacramentum Confirmationis, niſi ex delegatione Papæ. q.13.n.44.p.127

Deficientibus Epiſcopis ad Clericorum degradationem, poſſunt aſſumi Abbates, qui habent vſum mitræ, & baculi. q.14. n.44. ibid.

An Abbates vocandi ſint ad Concilium Generale, vel Prouinciale, & in eo habeant votum deciſiuum. q.15.n.46. ibid.

### *Abbatiſſa.*

Abbatiſſa vnde dicta, & in odioſis non venit nomine Monialis maximè verò in fauorabilibus. O.2. R.2.q.1.n.1.2. p.127

De ætate annorum, & etiam profeſſione Abbatiſſæ eligendæ iuxta Tridentinum. q.2. n.3.4.5. p.128

An anni requiſiti à Concilio ad electionem Abbatiſſæ debeant eſſe completi. q.3.n.8.9. ibid.

An tales conditiones ætatum ſint ſubſtantiales. q.4.n.10.11.12. p.129

Tres caſus valdè notabiles, qui contigerunt circa hanc ætatem requiſitam à Concilio. q.5.n.13.14.15.16. ibid.

An Monialis non habens quadraginta annos poſſit eligi in Vicariam. quæſt.6.n.17. ibid.

Electa Abbatiſſa ante confirmationem non habet auctoritatem ad gubernandum. q.7. n.18.19 20.p.130

Monialis illegitima vt eligatur, non eſt neceſſaria diſpenſatio, & dato quod ſit neceſſaria, à Prælato poteſt dari in religione. q.8.n.22.23.24. ibid.

Monialis bigama bene poteſt eligi in Abbatiſſam ſine diſpenſatione. q.9.ibid.

Monialis ex maculoſo genere poteſt eligi in Abbatiſſam ſine diſpenſatione. q.10.n.28. p.131

Fœmina infamis non poteſt eligi in Abbatiſſam. q.11.ibid.

Monialis, quæ fuit vidua in ſæculo poteſt eligi in Abbatiſſam, abſque diſpenſatione. q.12.n.30.31. ibid.

Abbatiſſa finito ſuo triennio poteſt continuari vt Vicaria; non poteſt verò eligi in Abbatiſſam, niſi tranſacto ſexennio. q.13. n.33.34. p.132

Prælati, & ſcrutatores in electione Monialium non habent ſuffragium. quæſt.14.n.37. 38.39. ibid.

Prælati, qui in electione Monialium, ſeminant, vel fouent diſcordiam incidunt in excommunicationem ipſo facto. num.4. p.133

Qualiter ſe debeant habere Prælati, cum Moniales nolunt concordare in electione.q.15. n.41.42. ibid.

Quibus ſpectat dare ſuffragium in electione Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ. q.16.num.44.45. ibid.

An Monialis poſſit ſibimet dare ſuffragium. q.17.n.46. p.134

Quo in loco debeat fieri electio Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ. q.19.n.49.50. ibid.

Qualiter vota in tali electione debeant eſſe ſecreta. q.20 n.51.52.53. p.134.135

Quid faciendum, quando vna ſchedula eſt vitiata. q.21.n.54. ibid.

Ad canonicam electionem requiritur maior pars. q.22.n.55.56. ibid.

Abbatiſſa perpetua, & non triennalis benedicenda. q.23.n.57.58. ibid.

Abbatiſſæ à quo ſint benedicendæ, quo die ac tempore. q.24.n.59.60.61.62. p.136

Abbatiſſa non poteſt publicè benedicere Moniales. q.25.n.65.66. ibid.

An Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa poſſit præcipere aliquid Monialibus ſub peccato mortali. q.26.n.67.68.69. p.137

An ſtante voto obedientiæ poſſit Abbatiſſa aliquid præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ. q.27.n.72.73.75. ibid.

An poſſit præcipere ſub excommunicatione. q.28.n.76.77.78. p.138

An Abbatiſſa poſſit diſpenſare cum ſuis Monialibus circa regulam, ac leges Eccleſiaſticas. q.29.n.81.82. ibid.

An Abbatiſſa vota ſuarum Monialium valeat irritare. q.40.n.83.84.85.p.139

An Abbatiſſa vota ſuarum Monialium valeat commutare,ac diſpenſare. q.31. n.87. 88 89. ibid.

Abbatiſſa tenetur in conſcientia cogere Moniales ad obſeruantias Religionis. quæſt.32. n.90.91. p.140

Abbatiſſa, nec ſibi, nec ſuis Monialibus poteſt eligere confeſſorem. quæſt.33. n.92.93. ibid.

Abbatiſſa ſine licentia Superioris poteſt recipere nouitias, non tamen eas ad profeſſionem admittere. q.34 n.94.95. ibid.

Abbatiſſa habet liberam adminiſtrationem Conuentus, tamen ſine licentia Superioris non poteſt facere contractus. q.35.n.96.97. 98. ibid.

Abbatiſſa poteſt dare licentiam ſuis Monialibus ad accipiendum, & largiendum de bonis ad earum vſum. q.36. num.99.100. p.141

In quibus caſibus Abbatiſſa poſſit dare licentiam extraneis ad ingrediendum clauſuram, vel ab illa exeundum. q.37. n.102.103.104. 105. ibid.

An, & qualiter poſſit Abbatiſſa dare beneficia Eccleſiaſtica Clericis, vel Capellanos inſtituere. quæſt.38.n.106.107.108. p.142

An Abbatiſſa valeat impedire Moniali, vti licentia data à ſuo Superiori. q.39. n.109. ibid.

*Abdias.*

Vnus eſt ex duodecim Prophetis minoribus, teſte D. Epiphanio, diſcipulus magni Eliæ, ſuum vaticinium vno capite comprehendit. O.1.R.3.q.23. n.413. q.63

*Abortus*, ſeu *Aborſus*.

Quid ſit aborſus,& quam grande crimen.O.2. R.3.q 1.n.1.2.p.142

Proponitur rigoroſa Conſtitutio Sixti V.contra procurantes aborſum. O.2. R.3. q.2. num.3.4.5. p.143

Proponitur moderatio Gregorij XIV. ad prædictam Conſtitutionem. q.3. num.6.7. ibid.

Quando proles animatur anima rationali. q.4. n.8.9.10. ibid.

An procurans aborſum ante fœtum animatum, incidat in cenſuras, & an aliquando hoc ſit licitum. quæſt.5. num.11.12.13. p.144

Probabile, quod ad euitandum periculum vitæ, & infamiæ eſt licitum procurare aborſum fœtus animati. q.6. n.15.16.17. ibid.

An procurantes, conſulentes, intendentes aborſum fœtus animati, ſint excommunicati, irregulares. quæſt.7. num.20.21.22. p.145

An applicans fœminæ remedia ad ſterilitatem incurrat in cenſuras. q.8. num.25.26.27.28. ibid.

Valdè probabile, quod procurans aborſum, dubitans, an fœtus ſit animatus, non ſit irregularis. quæſt.9. num.30.31.32.33. p.146

An aliquando licitum ſit conſulere aborſum, & quid dicendum de eo qui reuocat conſilium datum. q.10. num.34.35.36. ibid.

An procurantes aborſum effectu non ſecuto, vel qui de eo dubitant ſint excommunicati. quæſt.11. num.39.40.41.42.p.147

An qui approbant aborſum iam factum incidant in pœnas Sixti V. q.12. n.45.46.47. ibid.

Excuſantur à pœnis procurantes aborſum ex ignorantia,metu,vel ex caſuali euentu. q.13. n.40.50.51. p.148

Circa mulierem infirmam prægnantem, multi caſus reſoluuntur. q.14. num.52. vſque 57. p.148.149

Habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem & Confeſſarius Regularis, vel etiam alius Confeſſarius virtute Iubilæi poteſt abſoluere ab hac excommunicatione. quæſt. 15. num.58.59.60.61. ibid & q 16.n.63.64.65. p.150

Prælati Regulares, & Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate ex aborſu. q.17. n.66.67.68.69. p.150

Prælati Regulares poſſunt habilitare ſuos ſubditos, ad officia, qui fuerunt complices in aborſu. quæſt. 18. num. 73. 74. p.151

*Abſolutio.*

Abſolutio ſacramentalis ſemper proferenda eſt verbis. O.2. R.4. quæſt.1. num.1. p.151

In caſu extremæ neceſſitatis Sacerdos mutus

non

non poteſt validè abſoluere. q.2. n.2.3.4. ibid.

De forma abſolutionis à peccatis. q.3.n.6.7.8.9. p.152

Valdè vtile eſt in forma ponere illa verba, *quidquid bene feceris.* quæſt.4. num.12.13.14.15. ibid.

Vtrum poſſit eſſe valida abſolutio ſub conditione de præſenti, præterito, vel futuro. q.5. n.16.17.18.19. p.153

Qui in forma abſolutionis, ac aliorum Sacramentorum mutat verba, licet retineat legitimum ſenſum peccat mortaliter. q.6.n.21. ibid.

Eodem verbo abſoluo poteſt Confeſſarius abſoluere pœnitentem à peccatis, ac cenſuris. q.7.n.22. p.154

An abſolutio ſemper danda ſit in ipſa confeſſione. q.8.n.23.24. ibid.

An ſi quis confiteatur cum ſimplici Sacerdote de venialibus, ac mortalibus bona fide valida ſit abſolutio. q.9. num.25.26. ibid.

An Sacerdos validè, & licitè abſoluat ab omnibus venialibus, ac mortalibus iam confeſſis. q.10.n.27.28.29. p.155

An poſſit abſolui, qui eſt in occaſione peccati, retinens concubinam in domo. quæſt.11. n.30.31 32. ibid.

An ex aliqua circunſtantia poſſit abſolui concubinarius, non eiecta concubina è domo. q.12. n.33. vſque 38. ibid.

An poſſit abſolui pœnitens, qui ſæpè relabitur in eadem peccata, v.g. periurium, mollitiem, à qua occaſione vix poteſt expelli. q.13.n.39.40.41. p.156

An poſſint abſolui adoleſcentes, qui cum fœminis verſantur, laborando, vel conuerſando ex qua occaſione peccant mortaliter. q.14. n.42.43.44. ibid.

An valeat Confeſſarius differre abſolutionem pœnitenti ob occaſionem proximam. q.15. n.45.46. p.157

Confeſſarius validè poteſt abſoluere complicem ſui peccati, cum quo peccauit. q.16. n.49.50. ibid.

Circa hanc rem vide multa verbo *Bulla Cœna, Bulla Cruciata, Confeſſarius.*

*Academia.*

In triginta Academiis iurant Doctores defendere Immaculatam Conceptionem. O.4. q.18.n.142. p.533

*Accuſator*, ſeu *Accuſare.*

Quid ſit accuſatio, & quomodo diſtinguatur à denuntiatione, ac querela. O.2. R.5. q.1. n.1.2.3.4. p.158

Quæ conditiones requirantur ad veram accuſationem. O.2. R.5. quæſt.2. num.6.7.8,9. p.158.159

An procedere via accuſationis conueniens ſit inter Religioſos. q.3. num.11.12.13.14. ibid.

Quilibet Religioſus poteſt alterum accuſare. q.4.n.14.15.16.17.p.159.160

In accuſatione maxime conſiderandum delictum factum, vel faciendum. q.5. n.20.21, 22. p.160

Religioſus poteſt ſuum Prælatum accuſare, & Prælatus ſuum ſubditum, & an vtrique ſint dandæ expenſæ. q.6. n.22. vſque 27. ibid.

Religioſi non poſſunt eſſe auctores, ſeu accuſatores in iudicio forenſi ſine licentia ſui Prælati. quæſt. 7. num. 28. 29. 30. p.161

Proponuntur aliqui caſus, in quibus Religioſi ſine licentia ſui Prælati poſſunt agere in iudicio externo. quæſt.8. num.32.33.34. ibid.

Qualiter, & quomodo agere apud iudices ſæculares ſit prohibitum Monachis in cauſa criminali. quæſt.10. num. 40. 41. 42. 43. p.162

Religioſus accuſans coram ſæculari in cauſa criminali cum proteſtatione non fit irregularis. q.11. n.46.47.48. p.168

Aſſignantur aliqui caſus, in quibus Eccleſiaſtici, abſque proteſtatione, & irregularitate valent accuſare coram iudice ſæculari etiam in cauſa mortis. q.12. n.50.51.52.53. p.164

An religioſus ex obliuione omittens proteſtationem in cauſa criminis incurrat in irregularitatem. q.13.n.55. ibid.

An Regulares incurrant irregularitatem accuſando in cauſa criminis coram iudice ſæculari, cum aliud datur medium ad euitandum damnum. quæſt.14.n.56.57. ibid.

An ſi totus Conuentus conſtituat Procuratorem ad accuſandum, ſecuta morte ſint omnes irregulares. q.15.n.58.p.165

An totus Conuentus poſſit accuſari, ac puniri criminaliter. quæſt.16. num.59. 60. p.165

Religioſi non poſſunt accuſari à laicis, vel à Religioſis alterius Religionis. q.17.n.61.62. ibid.

An Prælatus poſſit aliquando non acceptare accuſationem, & acceptatam abſoluere, & etiam impedire accuſatorem. q.18. n.63.64. p.165 166

An accuſator poſſit deſiſtere ab accuſatione incepta. q.19.n.65.p.166

Nullus tenetur ad accuſationem, vel denuntiationem faciendam, ſi certo ſcit Prælatum, nullum remedium eſſe adhibiturum. q.20. n.66. ibid.

Explicantur tria vitia, quæ contingere poſſunt in accuſatione. quæſt.21. n.67.68.69. ibid.

*Acta Apoſtolorum.*

De nomine, quo hic liber dicendus eſt. O.1. R.5.q.8.n.646. p.99

Variis nominibus hic liber dicitur à Sanctis Patribus. n.647.p.100

In hoc libro agitur de prædicatione Apoſtolorum iuxta præceptum Chriſti Domini. n.648. ibid.

Auctor huius libri D. Lucas & ſcripſit Græco ſermone. n.649. ibid.

Euangelium, & hunc librum ſcripſit Diuus Lucas Theophilo viro illuſtriſſimo, vel Epiſcopo, Antiocheno, vt alij volunt. n.650. ibid.

D. Lucas ſcripſit hunc librum anno Chriſti ſexageſimo completo biennio carceris Diui Pauli, in quo liber terminatur. n.651. ibid.
Hic liber eſt de fide Canonicus. num.652. ibid.
Hic liber agit de geſtis Apoſtolorum per viginti octo capita. n.653. ibid.
Vtilitas huius libri magna eſt, ita vt D.Chryſoſtom. eum conferat cum Euangelio. n.654. 655.656.657. p.101

*Adamus.*

Adamus formatur ex terra virginea, & immaculata, ergo à fortiori Sanctiſſima Virgo. O.4. q.10. n.64. p.523

*Aduocatus.*

Religioſi interueniente licentia Prælati poſſunt eſſe Aduocati, ac Procuratores pro ſæcularibus in iudicio forenſi. O.2. R.6. q.1.n.1. p.166
An officium Procuratoris ſuſceptum in Religione ſine licentia Prælati ſit irritum. q.2. n.5.6.7. p.167
An Religioſus ſine licentia ſui Prælati poſſit inſtituere, aut ſubſtituere Procuratorem. q 3. n.9.10.11. ibid.
An poſt litem conteſtatam ſi Procurator alicuius impediatur Religionem, poſſit adhuc cauſam proſequi. q.4.n.12. p.168
Prælatus Regularis, tenetur Religioſo reo dare Aduocatum, an hic poſſet eſſe ſæcularis. q.5.n.13.14.15. ibid.

*Aggæus.*

Vnus ex duodecim Prophetis minoribus. O.1. R.3.q.23.n.413. p.63

*Alexander VII.*

Summus Pontifex Altiſſimè, & apertè nobis declarat myſterium Immaculatæ Conceptionis. O.4. q.14.n.92.93. p.527
Eximio effectu multipliciter nobis explicat puritatem Conceptionis. ibid.
Cum Pontifex tam clarè loquatur iam non eſt dubitandum. n.91.ibid.

*Albertus Magnus.*

Clarè docet puritatem Conceptionis Deiparæ, & nunquam aliquid amiſit contrarium. O.4.q.16.n.119. p.530

*Alienatio, ſeu Alienare.*

Propriè quid ſit alienatio. O.2. R.7.q.1.n.1.2. p. 168
De multiplici prohibitione quæ datur de rebus Eccleſiæ non alienandis, & de Extrauaganti *ambitioſæ*. O.2. R.1. q.2. à num.3. vſque 9. p.169
Proponitur decretum Vrbani VIII. prohibentis alienationem rerum Eccleſiaſticarum. q.3.n.10.11.12.p.170
Explicantur quinque caſus excepti à iure in quibus licitæ ſunt rerum alienationes. q.4. n.11.13.14. ibid.
Hodie adhuc in his caſibus conſulenda eſt Sacra Congregatio. q 5.n.18.19.p.171
Quæ ſolemnitates requirantur ex iure ad alienandam rem Eccleſiaſticam. quæſt.6.à n.20. vſque 29. p.171.172
Proponuntur aliqui caſus, in quibus licita eſt alienatio, vel pignoratio rerum Monaſterij abſque ſolemnitate iuris, vel licentia Sedis Apoſtolicæ. q.7. à n.30.vſque 39 p.172.173
Quænam ſunt bona, quæ prohibentur alienari ab Eccleſiaſticis. q.8. n.40.41.42.43. p.173
Pecunia ſeruata in årca Monaſterij, quam naturam habeat, vt valeat expendi. quæſt.9. n.45.46.47.50. p.174
Quomodo, & pro quo tempore poſſint Regulares res locales conducere. q.10. num.51. vſque 58. p.175.
Ad maiorem huius rei cognitionem explicatur, quid ſit locatio, emphyteuſis, & feudum. q.11.n.62.63.64.66.p.176
An Regulares poſſint bona immobilia, ſuorum Conuentuum, infeudare, ſeu emphyteuticare. q.12. n.67. vſque 72. p.176.177
An Regulares poſſint tranſigere, aut compromittere ſuper bona Monaſterij? quæſt.13. n.73.74.75. p.177
Vtrum ſtante prohibitione Apoſtolica poſſint Regulares fideiubere pro aliis, aut etiam cum aliis contractum aſſecurationis inire. q.14.n.76.77.78. ibid.
An Regulares bona mobilia pretioſa Monaſterij poſſint oppignerare. q.15. à num.80. vſque 84. p.178
An Regulares poſſint ſuper bona ſua conſtituere contractus ad vſus vitalitios, vel precarios. q.16. n.85.86.87. ibid.
An Regulares bona vnius Monaſterij ad aliud Monaſterium valeant transferre, eiſque illa donare, vel cum alio Monaſterio permutare. q.17.n.90.91.92.93 94.p.179
An Regulares ſuper pecuniam poſſint inire contractum ſocietatis, vel montis pietatis, vel recipere ad Canonicum. q.18. num.96. vſque 101. p.180
Qualiter ſe debeant habere in extinguendo, vel redimendo cenſum. q.19.n.103 104.p.181
An Regulares ſine licentia S. Congregationis poſſint alienare bona ſibi relicta cum tali conditione, vt non poſſint ea alienare. q.21. n.108.109.110. ibid.
Vtrum Regulares valeant alienare bona immobilia, quæ tempore facta ſunt inutilia. q.22.n.113. vſque 117. p.181
An Regulares ſine debita ſolemnitate gregem pecudum, armentum boum vendere, & arbores cædere in ſuis prædiis valeant. q.23. n.118.119.121. p.182
An Religioſi poſſint alienare reliquia Sanctorum, ac oblationes ex deuotione fidelium. q.24.n.122. vſque 128. p.183
An Regulares poſſint alienare capellas ſuæ propriæ Eccleſiæ. q.25.n.129.130.131.p.184
An Regulares poſſint repudiare hæreditatem Monaſterio relictam, non obſtante prohibitione Apoſtolica. q 26.n.132 133.134. ibid.
In quas pœnas incidant Regulares alienantes bona Eccleſiaſtica. q.27.n.135.136 137.p.185
An bona Confraternitatis, Collegij, Congregationis, & Hoſpitalis alienari poſſint. q 28. n.143.144.145. p.186

*Altare.*

Quid, & quotuplex ſit altare. O.2. R.8.q.1. n.1.2.3.p.186
An conſecratio altaris in omni caſu pertineat ad Epiſcopum, & qualiter ſe debeant habere Regulares cum eis. O.2. R.8. quæſt.2. n.6.7.8. p.187

Vtrum

Vtrum Abbates, & alij Religioſi habeant ex priuilegio altaria conſecrare. q.3. n.10.11.12. p.178.
Sub peccato mortali celebrandum eſt in altari conſecrato,& ſaltem portatile debet eſſe integrum. q.4.n.15.16.17.ibid.
An in altari neceſſario ponendæ ſint reliquiæ. q.5.n.17.18. p.188
Cadauera non ſunt ponenda ſub altari,& cum Epiſcopus celebrat, alius eo die in eo non celebret. q 6.n.24.25.26. p.189
In quibus locis valeant erigi altaria. quæſt.7.à n.28.vſque 32. p.190
An Religioſi nunc poſt Concilium Tridentinum poſſint ex vrgenti neceſſitate celebrare priuatis in domibus q.8. à num.33. p.191. & ſeqq.
Quot modis altare conſecratam ſuam amittat conſebrationem. q.13. n.60.61.62.63. p.195.

*Altare priuilegiatum.*

Quod ſit altare priuilegiatum, & quam vtiliſſima ſit eius indulgentia animabus, pluſquam alia, & etiam Bulla defunctorum. q.8.n.40.41.42.43. p.192
An Sacerdos ad lucrandam indulgentiam debeat eſſe in gratia. quæſt.9. num. 44. 45. p.192.193
Altare priuilegiatum conceſſum vni Eccleſiæ Regularium per communicationem, non poteſt altera Religio illo vti. q 10.n.48.49. 50. p.193
An Miſſa celebranda in altari priuilegiato pro anima Purgatorij dicenda ſit de requiem. q.11.n 51.52.53.54.p.194
An altaria priuilegiata ſint reuocata per Paulum V. vel per annum Iubilæi, ac Bullam Cruciatam. q.12. n.56.57. ibid.

*D. Ambroſius.*

Expreſsè docet,quod tale fuit corpus Virginis quale corpus Adæ ante peccatum.O.4.q.16. n.115 p.530

*Amos Propheta.*

Vnus ex duodecim Prophetis minoribus. O.1. R. q.23.n.413. p.62

*Andræas Apoſtolus.*

Clara voce teſtificat Conceptionem Virginis de quo teſtimonio multa magna faciunt Auctores. O.4.q.10.n.64. p.523

*Angeli.*

Materiam miniſtrarunt in formatione corporis Virginis. O.4.q.2.n.7.8. p.508
Angeli euolarunt ad cuſtodiendam Virginem ab omni peccato. O.4.q.3.n.16 p.510

*Anna Mater Deipara Virginis.*

Anna & Ioachimus conueniunt ad Deiparæ Conceptionem, non ex carnali concupiſcentia, ſed ex Dei mandato. O.4.q.2.n.7.8. p.508
Ab Anna & Ioachimo tanquam ab oratione, & contemplatione progignitur Virgo Maria. n.9. ibid.
Anna & Ioachimus dant mundo gratum munus ad offerendum Deo pro tantis beneficiis acceptis. n.10.p.509
Anna & Ioachimus à Chriſto nomen habent. n 11. ibid.

*Annus.*

Quid ſignificatur per annum denotatum in genitiuo,vel in ablatiuo cum præpoſitione,*in*, vel in accuſatiuo cum præpoſitione *ad*, vel *per*. O.2.R.9.q.1.n.1.2.3.4. p.196
Quomodo intelligendus annus, quando lex vtitur præpoſitione,ante,vel poſt.q.2.n.5.6. ibid.
Quomodo annus in materia odioſa, vel fauorabili explicandus. q.3.n.7.8.9.p.197
Quomodo computandus ſit annus biſſextus iuxta Kalendarium Gregorij XII.n.9.10.11. ibid.
An Annus poſſit dici completus, quando deſunt pauci dies. q 5.n.12.13. ibid.
Quodnam tempus dicatur modicum longum, antiquum, immemorabile. q.6. n.14.15.16. p.198

*D. Anſelmus.*

Multis in locis docet puram,& immaculatam Conceptionem. O.4.q.16.n.114.p.530

*Apocalypſis.*

De fide eſt Apocalypſim Ioannis Apoſtoli eſſe librum Canonicum. O.1. R 5.q.20.n.771. p.118
Dicitur liber Apocalypſis, id eſt, viſionis retento nomine Græco. n.772.ibid.
Maieſtas Apocalypſis conſideranda ex quatuor perſonis, quæ in eo introducuntur. n.773. ibid.
Magna illius dignitas, quia de rebus futuris agit. n.774. ibid.
Vtilitas Apocalypſis omnibus præſentibus, & futuris. n.775.776.777. ibid.
Liber Apocalypſeos valdè ordinatè procedit. n.778.779.780. p.129
Ponitur in vltimo loco Noui Teſtamenti, non quia vltimo loco ſcriptus ſit.n. 782.ibid.
Ponitur vltimo loco, quia de vltimis temporibus agit. n.783. ibid.

*Apoſtata.*

De Etymologia nominis Apoſtatæ. O.2.R.10. q.1. n.1. p.198
Triplex,vel quadruplex eſt Apoſtaſia. num.2. ibid.
Quid requiratur vt Religioſus dicatur Apoſtata, vel fugitiuus. quæſt.2.num.7.8.9.10. p.199
Quæ mora requiratur poſt exitum à Conuentu,& habitu dimiſſo ad excommunicationem, ac ad Apoſtaſiam incurrendam. q.3. n.12.13.14 p.200
An ſit Apoſtata,qui ſciens ſuam profeſſionem eſſe validam, eam reclamat, vt à Conuentu exeat. n.15.ibid.
An ſit Apoſtata Religioſus tranſiens abſque debita ſuperioris licentia ad aliam Religionem ſtrictiorem.quæſt.5.num.16.17.18. ibid.
An Epiſcopus regularis renuntians Epiſcopatum,vel ſi ab eo deponitur, ſi non redeat ad Monaſterium, ſit Apoſtata. q.6.n.22.23. 24 p.201
Vtrum Religioſus fugiens è carcere, in quo detinebatur ex mandato ſuperioris,ſit Apoſtata,vel fugitiuus. q.7.à num.25. vſque 29. p.202
Vtrum Religioſus damnatus ad triremes poſſit ab eis fugere. q.8.n.30.31. ibid.
Vtrum Religioſus, valdè vexatus à ſuo Prælato, abſque illius licentia, & ſine peccato poſſit ad ſuperiorem confugere.q.9.n.32.33. p.203

Quales pœnas incurrat fugitiuus, ſiue cum habitu, ſiue ſine illo fugiens. q.10. n.36.37. 38. ibid.

Explicantur caſus, in quibus ſecundum ius fugitiui excommunicantur. q.11. n.38. vſque ad 41. p.204.

An excommunicati, qui per annum perſiſtunt in excommunicatione, habendi ſint ſicut Apoſtatæ. q.12. n.42.43.44. ibid.

An Apoſtatæ ſint irregulares. q.13. n.47.48.49. p.205

Explicantur aliæ pœnæ in quibus incidunt Apoſtatæ. q.14. n.50.51.52.53. ibid.

An Religioſus Apoſtata gaudeat priuilegio canonis, fori, & immunitatis Eccleſiaſticæ. q.15. n.56.57.58. p.206

An Religioſus Apoſtata gaudeat priuilegiis ac indulgentiis ſuæ Religionis. quæſt.16. n.60.61. p.207

Bona Apoſtatarum ad quem pertineant. q.17. à n.62. vſque ad 66. ibid.

Quis valeat Apoſtatas, & fugitiuos à cenſuris abſoluere, & cum eis in irregularitate diſpenſare. q.18. n.67.68.69.70. ibid.

Vtrum Religioſus Apoſtata, vel fugitiuus poſtquam bonam opinionem recuperauerit, poſſit eligi ad prælaturam ordinis. q.19. n.71.72. p.208

An Prælati Regulares teneantur perquirere Religioſos Apoſtatas, & fugitiuos, eoſque ad Religionem reducere. q.20. n.73.74.76. ibid.

An Religioſi Apoſtatæ, & fugitiui debeant puniri ab Inquiſitoribus. q.21. num.78.79. p.209

Recipientes, auxiliantes, fauorem, aut conſilium dantes Apoſtatis, & fugitiuis, ipſo facto incidunt in excommunicationem Papæ reſeruatam. q.22. n.80.81.82. ibid.

*Appellatio.*

Quid ſit appellatio, & quotuplex. O.2. R.11. q.1. n.1.2.3. p.210

Explicantur quinque, quæ ſunt neceſſaria ad appellationem. quæſt.2. à n.7. vſque 56. p.211.

In omni appellatione petendi ſunt Apoſtoli. q.3. n.17.18.19. p.212

An appellatio licita ſit regularibus. q.4 à n.20. vſque 27. p.212.213

Ad quæ tribunalia, ac iudices liceat Regularibus appellare, ac recurrere. q.5. à num.28. vſque 34. p.213.214

De tuitiuis, ac appellationibus ad Iudices Coronæ, vt vulgo dicitur, an liceant. quæſt.6. n.35.36.37.38. p.215

An ſubditus grauatus teneatur appellare ad ſuperiorem, & an ſuperior teneatur acceptare. q.7. n.39.40. ibid.

Quoſnam effectus producat appellatio. q.8. n.41.42.43.44. p.214.215

An appellatio ſuſpendat ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti. q.9. n.45.46.47. p.216

Explicatur appellatio friuola. q.10. n.49.50.51. q.217

*Apoſtoli.*

Sacratiſſimi Apoſtoli in ſupremo ſanctitatis vertice Sanctiſſima Maria Virgine excepta. O.3. R.4. quæſt.5. num.33.34. p.478

Apoſtoli Chriſti virtutes imitabantur. n.35. ibid.

Apoſtoli in ſumma paupertate, obedientia & caſtitate viuebant. n.36.37. ibid.

Apoſtoli fecerunt votum paupertatis obedientiæ, ac caſtitatis. n.38. p.479

Ex eorum factis, adiunctis locis Scripturæ colliguntur hæc eorum vota. n.39. ibid.

Apoſtoli ob ſuam ſublimem ſanctitatem bene ſciebant, excellentius eſſe opus cum voto, quam ſine illo. n.40.41. ibid.

In quodam ſuo Concilio decreuerunt Virginem Mariam Immaculatam in ſua Conceptione. O.4. q.10. n.61. p.522

Celebrant Apoſtoli funeralia B. Virginis per tres dies, decantantes multas eius laudes, inter quas celebrant eius immaculatam Conceptionem. n.62.63. ibid.

Multi ex Apoſtolis, tam in ſuis Liturgiis quam voce laudes puritatis immaculatæ Conceptionis celebrant. n.65.66. p.523

*Aquila.*

Fuit Apoſtata, & vt talis Bibliam ex Hebræo in Græcum tranſtulit non tamen bono animo, ſed multa perderſitate. O.1. R.4. q.3. n.471. p.71

*Argumentum.*

Mariæ Virginis Conceptio armata contra argumentorum tela. O.4. q.19. n.151. p.535

Argumenta & contradictiones ſæpè ſunt in forte auxilium, ac ſubſidium veritatis. q.21. n.165. p.536

Virginis Mariæ Conceptio quanto magis impugnatur, tanto magis fulget, & reſplendet. num.166. p.537

Ponuntur & ſoluuntur argumenta, quæ fiunt ab aduerſariis contra immaculatam Conceptionem. n.167. & ſeqq. p.537

*Arma.*

Quinam ſint Religioſi, quibus prohibentur arma tenere, inter cepta Monaſterij. O.3. R.12. q.1. n.1.2.3. p.217

Quid dicendum ſit de Regularibus in ſtatu Mediolanenſi. q.2. n.5.6.7. p.218

Vtrum Iudex ſæcularis, eiuſve miniſtri poſſint inuentum regularem cum armis prohibitis, ab eis eum ſpoliare. q.3. n.7. vſque 11. p.219

An vrgente neceſſitate, Eccleſiaſticus etiam Regularis poſſit vti armis etiam prohibitis. q.4. n.12.13. ibid.

*S. Auguſtinus.*

Pulcherrimis, ac elegantiſſimis verbis nobis declarat puram, & immaculatam Deiparæ Conceptionem. O.4. q.16. n.108. p.529

*Axiomata.*

In Religione non ſeruantur apices iuris, ſed ſolum quæ ſunt de ſubſtantia iuris. O.2. R.13. quæſt.1. num.2.3. & R.50. quæſt.3. p.220

Ex quibus argumentum ſumendum, ac formandum in iure. quæſt.2. à num.5. vſque 11. ibid.

Ex quibus præſumptiones efformandæ. q.3. à n.12. vſque 18. p.221

Quomodo in dubio ſit reſoluendum. quæſt.4. n.19.20.21. p.221.222

In diſpoſitione rerum, quomodo agendum ſit. q.5. n.22.23.24.25. p.222


*Bannitus.*

## B.

*Bannitus.*


QVid, & quotuplex ſit bannitus. O.3.R.14. q.1.n.1.2. p.223

Vnicuique licet bannitum, ſeu proſcriptum, occidere quibuſdam conditionibus.q.2.n.3. vſque 8. ibid.

An liceat occidere bannitum extra territorium mandantis. q.4. n.12.13.14. p.224

An liceat proponere præmium pro occidente bannitum. q.5.n.17. ibid.

An bannitus iuſtè damnatus ad mortem occidere poſſit ſuum aggreſſorem. q.6. n.18.19. 20. p.225

An retinere bannitos, ſeu decoctores prohibitum ſit Regularibus. q.7. num.21.22.23. ibid.

De Conſtitutione Sixti V. in Regno Neapolitano. q.8.n.24.25.26.27.p.226

*Beatificatio.*

Quid ſit beatificatio & ad quem ſpectet. O.2. R.15.q.1.n.1.2 3.p.226

Quæ differentiæ ſint inter canonizationem, & beatificationem. q.2. à num.5. vſque 10. p.227

An de fide ſit Summum Pontificem non poſſe errare circa beatificationem Sanctorum.q.3. à n.11.vſque 19.p.228

Quanta certitudine tenendum ſit Pontificem, non poſſe errare in beatificatione Sanctorum & quali cenſura affirmans afficiendus ſit. q.4.à n.20.vſque 26. p.229

Quæ requirantur ad beatificationem. quæſt.5. à n.27.vſque 37. p.230.231

Quibus datur Officium recitare & Miſſam celebrare de ſeruo Dei Beatificato. quæſt.6. à n.39.vſque 47. p.232

Suppoſito quod aliquibus, conceditur licentia recitandi Officium, ac celebrandi Miſſam de aliquo beato, an poſſint licitè omnes alij vti tali conceſſione.q.7.à n.48.vſque 56. p.233

Explicantur alij cultus, qui poſſunt deferri, viro beatificato. quæſt.8. à n.51. vſque 60. p.234

*Baruch.*

Liber Baruch *cum epiſtola Ieremiæ, capite 6. de fide eſt*; quod ſit Canonicus. O.1. R.3. q.22. n.405. p.61

Baruch fuit Vir nobilis ex nobiliſſima familia. n.408. p.62

Baruch Auctor eſt ſui libri iuxta communem ſententiam Patrum. n.409. ibid.

*D.Baſilius.*

Docet puram Conceptionem, ex puritate carnis quæ vnienda erat vnigenito filio Dei. O.4. q.15.n.106. p.529

*Bellum.*

Quid, & quotuplex ſit bellum, nominis Etymologia, & quas conditiones requirit. O.2. R.16.q.1.n.1.vſque 5.p.235

Vtrum poſſit dari bellum ex vtraque parte iuſtum. q.2.n.6.ibid.

Prælati Eccleſiaſtici ſupremi licitè poſſunt indicere bellum. q.3. à num.7. vſque 11. p.236

Vtrum Eccleſiaſtici poſſint bellum iuſtum ſuadere ad illudque conſilium dare. quæſt.4. n.12.13.14. ibid.

Vtrum Eccleſiaſtici, poſſint aſſiſtere in bello, in eòque pugnare. q.5. num.15. vſque 19. p.237

Vtrum liceat Eccleſiaſticis pugnare in bello iuſto, ſiue defenſiuo, ſiue offenſiuo. quæſt.6. n.20.21.22. ibid.

Explicantur, & proponuntur aliqui caſus, in quibus Eccleſiaſtici in bello iuſto mutilantes, ac occidentes non incurrunt, irregularitatem. quæſt.7. à num.23. vſque 27. p.238

An Religioſi occidentes, & mutilantes in bello, iniuſto putato iuſto, incidant in irregularitatem? q.8.n.28.29.p.238

Referuntur aliqui caſus, in quibus milites in bello iniuſto excuſantur ab irregularitate. q.9.num.30.32.33.p.239.

An milites pugnantes in bello iniuſto, ſecuto vno homicidio fiant omnes irregulares ſicut etiam qui ſarcinas cuſtodiunt. q.10. à n.34. vſque 39. p.239.240

An liceat Eccleſiaſticis expoliare aduerſarios; & etiam ipſi Eccleſiaſtici rebus ipſis Eccleſiaſticis poſſint expoliari ab aduerſariis. q.11. à n.40 vſque 44. p.240

An Prælati Regulares poſſint diſpenſare in huiuſmodi irregularitate orta ex bello.q.12. n.45.46. p.241

Quid dicendum de militantibus in bello iniuſto. q.13.n.47. ibid.

*Beltramus.*

S.Ludouicus Beltramus ex illuſtriſſima familia Prædicatorum illuſtriſſimum dat teſtimonium de Conceptione. O.4. quæſt.21. n.167. p.537

*Benedictio, ſeu Benedicere.*

Quid, & quotuplex, ſit benedictio. O.2. R.17. q.1. n.1.2.3.4. p.241

Rectè, ac ſanctè in Eccleſia fiunt benedictiones ad effectus ſupernaturales efficiendos, ac ſignificandos. q.2.n.5.6.7. p.242

Quiſnam poteſt benedictionem impendere publicè, ac ſolemniter. q.3. à n.8.vſque 13. ibid.

Quænam res Eccleſiaſticæ ſint, quas Prælati Regulares valeant benedicere. q.4. à n.15. vſque 20. p.243

*D.Bernardus.*

Variis in locis docet Deiparam fuiſſe liberam à peccato originali.O.4.q.16.num.116. p.530

*S.Bernardinus.*

In variis locis aſſeruit Deiparam fuiſſe præſeruatam à peccato originali. O.4. q.16. n.121. p.531

*Biblia.*

Cur S. Scriptura dicitur Biblia. O.1.R.1.q.1. n.2. p.11

*Bigamia.*

Quid, & quotuplex ſit bigamia, & an Prælati Regulares poſſint diſpenſare in ipſa. O.2. R.17. quæſt. vnica, num.1. vſque 14. p.244

*D.Bonauentura.*

Etſi in libris ſententiarum videatur docuiſſe contrariam ſententiam, tamen ſenex expreſsè noſtram firmat ſententiam de Conceptione. O.4.q.16.n.125.p.531

*S. Brigitta.*

Ei facta eſt reuelatio de pura & immaculata Conceptione Virginis, quæ ponitur in limine opuſculi 4.

Aliæ reuelationes ei factæ de puræ & immaculata Conceptione. O.4.q.1.n.1.p.507

S. Brigitta canonizata eſt à Romano Pontifice. n.4. p.508

Reuelationes S.Brigittę magno examine præmiſſo ſunt approbatæ per multos Romanos Pontifices. n.6.ibid.

*Bulla Cœnæ.*

An quando in iubilæis vel priuilegiis conceditur facultas abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ intelligatur hæreſis occulta O.2.R.19.q.1.à n 1.vſque 7.p.247

An priuilegia ſublata ſint per Bullam Cœnæ. q.2.à n.8.vſque 15. p 248

Vtrum Prælati regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab hæreſi occulta. q.3. num.18. 19. & 20. p.249

*Bulla Cruciata.*

An regulares ſine ſuorum Prælatorum licentia, poſſint eligere confeſſorem, qui virtute Bullæ Cruciatæ à peccatis, ac cenſuris reſeruatis eos, valeat abſoluere. O.2. R.20. à n.1. vſque 13. p.250

An regulares ſaltem virtute Bullæ Cruciatæ poſſint abſolui à mortalibus non reſeruatis per confeſſores à ſuis Prælatis non deſignatos. q.2. à n.17. vſque 22.p.252

An liceat quotidie in Eccleſia ſpecialiter interdicta per Bullam Cruciatam mortuum ſepelire. q.3.à n.23. vſque 30. p.253

C

*Caietanus.*

IMpugnatur, ac reiicitur ex multis impugnans reuelationes ſanctæ Brigittæ. O.4. q.1.n.34. p.508

*Canonizatio Sanctorum.*

Quid ſit Canonizatio Sanctorum, quantaque illius certitudo, & ad quem ſpectet. O.2. R.21.q.1.à n.1.vſque 5.p.254

Ad quem in præſenti ſpectet Canonizatio Sanctorum. q.2.à n.6.vſque 10.p.255

Ex quibus deſumantur probationes ad Canonizationem. à n 11.vſque 14.p.256

An poſſit dari canonizatio alicuius abſque miraculis, & agitur de ſanctis martyribus. à n.15. vſque 19. p.257

Qui cultus deferendus ſanctis canonizatis.q.5. n.20.21.22.& 23 ibid.

An de ſanctis nec canonizatis, nec beatificatis ſine ſpeciali bulla faciendum ſit officium. q.6.n.24.vſque 28. p.258

*Cantica Canticorum.*

Contra hæreticos ſtatuitur librum eſſe Canonicum, & de fide. O.1.R.3.q.18. n 339. & 340. p.52

Auctor huius libri Salomon. n.341.p.53

Ponitur primum argumentum cum ſua confirmatione, & ſoluitur. num.342. & 343. ibid.

Ponitur ſecundum argumentum, & ſoluitur. n.344. & 345. ibid.

Argumentum operis. n.346. ibid.

Valde ordinatè Salomon procedit in his tribus libris. n.347. ibid.

In prouerbiis docet inſipientes, in Eccleſiaſte proficientes, in Canticis perfectos n.348. ibid.

De tempore, quo ſcripſit Salomon hoc opus. n 349. p.54

*Carmelita.*

Carmelitæ ſucceſſionem hæreditariam tenent ab Elia, qui eſt illorum auctor, inſtitutor, ac fundator, quod ſtatuitur teſtimonio duodecim Summorum Pontificum. O.3. R.2. q.1. n.1. p.439

Quod nihil maius in hac re excogitari poteſt. n.2.3.& 4. p.440

Probatur idem aſſertum auctoritate ſacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium. n.4.ibid.

Idem confirmatur ex quadam mirabili reuelatione Beatiſſimæ Virginis Mariæ.num.6. ibid.

Idem corroboratur ex apparitione facta Ioanni Pontifici. q.22.n.7.ibid.

Probatur, etiam ex continua & perpetua traditione, per multos ſanctos canonizatos, & auctores antiquiſſimos. n.8. ibid. q.3. à n.23. vſque 38. p.445. & 446

Stabilitur hæc veritas teſtimonio, ac auctoritate centum quinquaginta auctorum. O.3. R.1. q.1.n.13.14.& 15. p.442

Fundamenta aduerſariorum euidenter refelluntur per bullas authenticas, ſex Summorum Pontificum, qui floruerunt ante annum milleſimum. q.2.n.24.25. & 26.p.445

Carmelitæ in monte Carmelo, in honorem Beatiſſimæ Virginis, erexerunt oratorium. R.2.q.1.n.9 p.459

Eadem veritas ſtabilitur, dum Elias multoties habitu Carmelitano indutus apparet. n.10.& 11. ibid.

Carmelitæ edocti doctrina, ac exemplo ſanctiſſimæ Virginis multum profecerunt. q.3. n.39.p.464

Deipara multum patrocinatur Carmelitas apud Ioannem XXII. cumque dicit ſuum ſanctum, & deuotum Carmeliticum Ordinem. ibid.

Carmelitæ verè deſcendunt ab Elia, non ſolum ſecundum aliquas abſtinentias, & vitam Eremiticam, ſed etiam ſecundum verum, ac proprium ſtatum Religioſum, prout illo tempore dari poterat. O.3. R.1.q.4. n.40.41.42.43.& 44. p.465

Et hoc latè probatur Reſolutione tertia per 19. quæſtiones.

Carmelitana Religio eſt vna ex quatuor mendicantibus ex iure, prout in ipſo eſt expreſſum, & inſuper hoc declararunt Pius V. Clemens VIII. R.2.q.6. n.64.p.470

Si Religio Carmelitana eſt tam antiqua ab Elia, cur non tenet inter cæteras primum locum. Q.6.n.65.66.67.68.p.471

Religio Carmelitana vſque ad præſens per quinque ſtatus habuit veram perſeuerantiam ſtatus Religioſi. R.3. q.19. à n.159. vſque 163 p.503. & 504

Ab antiquiſſimo tempore in ſua Eccleſia Romana, coram Summo Pontifice, ac Cardinalibus celebrabant feſtum Conceptionis. O.4. q.11.n.68.p.537

In

In monte Carmelo in venerationem Conceptionis Virginis Carmelitæ ædificauerunt oratorium. Op.4.q.11.n.75.p.524
Vide *infra verbum Confirmatio, Elias, Vota.*

*Carolus VI.*

Rex Galliæ decreuit nullum ſibi aſſumere confeſſarium, qui opinionem de immaculata Conceptione non ſequeretur. Op.4.q.19.n.147.p.534

*S. Cecilius.*

Martyr Diſcipulus ſancti Iacobi maioris teſtatur in ſuo libro maximè examinato, & approbato Deiparam conceptam fuiſſe ſine peccato originali. Op.4.q.10.n.60.& 61.p.522

*Chriſtus Dominus.*

Non fuit conueniens, quod Chriſtus Dominus ſcriberet aliquem librum, hoc fecit per ſuos Apoſtolos, & Euangeliſtas. Op.1.R.3.q.2.n.210.p.32
Chriſtus aliquid ſcripſit, vt patet ex hiſtoria adulteræ. n.211. ibid.
Scripſit Epiſtolam ad Abagarum Regem, ad quem etiam, vt aliqui teſtantur miſit effigiem vultus ſui. n.212.ibid.
Quare Chriſtus ad maiorem vtilitatem fidelium noluit ſcribere Euangelium per ſeipſum, & ponitur ratio dubitandi. Op.1.R.5.q.3.n.599.p.91
Non fuit conueniens, quod Chriſtus Dominus ſua magnalia ſcriberet. n.600. ibid.
Maieſtas principis poſtulat, vt ſua magnalia, non ſcribantur per ſeipſum, ſed per ſuos miniſtros. n.601.602.& 603 ibid.
In Canticis incipiuntur Chriſti magnalia à capite, in ſponſa à pedibus. O 4.q.5. n.27.p.512
Summa puritas Mariæ à Chriſto incipit, & tota ad Chriſtum refertur. O.4. q.8. n.46.p.518
Puritas immaculata Chriſti ex puritate Mariæ colligitur. n.47.ibid.
Caro Chriſti, caro Virginis, & inde ipſa à peccato originali exempta. n.48.p.519
Cum Maria ſit Chriſti mater nulla in ea potuit eſſe macula originalis. O.4. q.8. n.47.48.49.50. ibid.
Chriſtus non patitur eſſe in loco, in quo aliqua vmbra peccati apparet. num 50.& 51. ibid.
Puritas Virginis imitatur Chriſti puritatem. O.4. q.9.n.52.53. 54. & 55. p 510
Puritas Mariæ dat odorem puritatis Chriſti. O.4.q.9.n.55.p.521

*D. Chryſoſtomus.*

Virginis Mariæ puritatem multis in locis dicit intemeratam, & penitus immaculatam. O.4.q.15.n.107. p.529

*Clauſura Monialium.*

An Monialis poſſit exire à monaſterio abſque morbo contagioſo, ſed tantum qui mortalis iudicatur, niſi exeat ad ſalutis remedium. O.2.R.12.q.1. à n.1. vſque 13. p.259
An mulier adultera fugiens maritum, vel delinquens ad euitandos miniſtros iuſtitiæ violet ingrediens clauſuram. q.2. à n. 14. vſque 22. p.261

*Conceptio.*

Hora in qua fuit Concepta Virgo Deipara, fuit aurea & feliciſſima. O.4. q.4.num.17. p.510
Fuit initium, & exordium omnium feſtiuitatum. n.18.ibid.
Fuit feſtiuitas Angelorum, & hominum. n.19. ibid.
Diuina potentia, ac gratia fuit præſeruata à peccato originali, ac illius macula. O.4.q.5.n.23 24.25.& 26.& q.6.n.30.& ſeqq. p.515
In Conceptione Virginis veluti prius fuit gratia, quam natura. O.4.q 5. n.26.p.512. & q.9. n.53.p.520
Virginis magnalia à ſua Conceptione habent exordium. O.4.q.5.n.27.p.512
Conceptio Deiparæ opus non potentiæ ordinariæ, ſed abſolutæ Dei. n.28.ibid.
Deipara in ſua Conceptione fuit cuſtodita à tota Trinitate. O.4.q.6.n.31.32. p.513
Deipara libera ab omni macula carnis & ſanguinis. n.30.31.ibid.
In Conceptione Deus præmuniuit Deiparam ne læderetur à diabolo. n.33. p.514
Deipara in ſua Conceptione egreſſa eſt à ſummo cœlo. O 4.q.7.n.37.p.515
Deipara in ſua Conceptione peccati tenebras diſſipat, ac deſtruit. O.4.q.7.n.41.p.517
Puritas Deiparæ in ſua Conceptione à puritate filij prouenit. O.4.q.8.n.44.& ſeqq. ibid.
Maria concepta abſque humano puluere. n.45.p.518
Deiparæ concipitur vt ſit mater Chriſti, inde in illa nulla potuit eſſe vmbra peccati. n.49.50.51.p.519
Puritas Conceptionis Deiparæ imitatur Conceptionem Chriſti. q.9.n.52.54.p.520
In Conceptione dat odorem puritatis filij ſui. n.55.p.521
Sanctiſſimo Parenti Eliæ, reuelata eſt puriſſima Conceptio Virginis. n.57.ibid.
Ad intelligendum myſterium Conceptionis requiruntur dona Spiritus ſancti. q. 14. n.91. p 527
Declaratur myſteriũ Conceptionis vt obmuteſcant aliqui. n.92. ibid.
Myſterium Conceptionis comprobatur auctoritate Apoſtolorum Pontificum, & Conciliorum, Patrum Theologorum Academiarum Regum ac Principum à quæſtione 10. vſque finem. p.522
Ponuntur & ſoluuntur argumenta contra puritatem Conceptionis Virginis q. 21. per totam.
In myſterio Conceptionis abundantiſſime extant omnia, quæ requiruntur ad fidei definitionem. quæſtione 22. per totam.
Conceptio armata contra argumentorum iacula. q.19.n.152.p.535
Veritas Conceptionis comprobatur reuelationibus ac miraculis. quæſtione 19.n.153. 154.&c. ibid.
Magnalia Conceptionis non intelliguntur vi naturali intellectus, ſed dicente gratia. q.20. n.161. p.536
Conceptio Virg. Mariæ, quanto magis ventilatur, ac agitatur, tanto magis dat ſui ſplendorem ac nitorem. q.21.n.166.p.537
Conceptionis veritas recte probatur ex antiquiſſimis illius feſtiuitatibus. q.11 n.68.69. 70.&c.p.523
Ex feſtiſtiuitate Conceptionis triplex efformatur

efformatur argumentum. n.76. 77. & 78. p.524

Vide *infra paulatim.*

*Concilia.*

Concilia generalia ſuo loquendi modo rectè demonſtrant immaculatam Conceptionem Virginis. O.4.q.12.n.79.p.524

Concilia in citatis locis loquuntur tam de peccato originali, quam actuali. num.80. p.525

Concilium Baſileenſe tempore decreti Conceptionis, iam non erat legitimum, ſed acephalum. O.4.q.12.ad finem, ibid.

*Confeſſarij Regularis approbatio.*

Confeſſarij Regulares quamuis accipiant iuriſdictionem à Papa, indigent approbatione Epiſcopi. O.2. R.23.q.1. n.1.2. & 3. p.262

An Regulares ſufficientes & idonei Epiſcopo præſentati, ſi abſque iuſta cauſa non fuerint ab eo admiſſi, & approbati, licitè, & validè poſſint Confeſſiones audire. à n.4. vſque 12. p.262.& 263

An poſſit Epiſcopus approbare Regulares cum limitatione temporis, loci, perſonarum, virorum nempe, & non mulierum vel è contra. à n.13.vſque 17.p.264

An interueniente iuſta cauſa, poſſit Epiſcopus limitare approbationem Regularis, quoad tempus, & loca, & agitur, quænam ſit hæc cauſa iuſta. q.4. à n.19. vſque 24. p.265

Vtrum Epiſcopus poſſit ſimul, priuare omnes Confeſſarios vnius, vel plurium Conuentuum à facultate audiendi Confeſſiones. q 5.à n.25. vſque31. p.266

An approbatio abſolutè data ab Epiſcopo poſſit licitè abſque cauſa ab eo reuocari. q.6. n.32.33. 34 & 35. p.267

Vtrum approbatio data Regularibus ad beneplacitum poſſit ſine cauſa, reuocari ab Epiſcopo. q.7.n.37.38.39.& 40.p.268

Vnde conſtare poteſt, quod Epiſcopus (quod abſit ex odio, & maleuolētia erga Regulares eorum licētias reuocet, vel cum limitatione temporis, loci, ac perſonarum concedat. q.8.n.40.41.& 42.ibid.

Vtrum nouus Epiſcopus, ſine rationali cauſa poſſit approbationes datas Religioſis reuocare, eoſque ad examen vocare. q.9. à n.42.vſque 50. p.269

An approbatus ſemel in vna diœceſi habeatur vbique approbatus. q.10. à n.53. vſque 59. p.271

Vtrum poſſit Epiſcopus punire regularem, qui ab ipſo approbatus cum limitatione temporis, vel perſonarum virtute bullæ, vel iubilæi audit Confeſſiones extra limites. q.11.n.60.61.& 62. p.272

An ſimpliciter approbatus abſolutè in vno Epiſcopatu poſſit, per bullam, vel iubilæum eligi quocumque alio loco, ſicut, & idem, qui limitatè in vno loco eſt, approbatus. q.12.à n.63. vſque 68.ibid.

Vtrum approbatus cum limitatione ex defectu ætatis, quoad viros, & non fœminas vel pro vno oppido tantum ſit ab aliis eligibilis per bullam. q.13.num.69.70 & 71. p.273

An Confeſſarius, qui olim approbatus fuit ab ordinario, ſed modo ſine cauſa ſuſpenſus poſſit audire Confeſſiones; ſicut ille qui limitato tempore eſt approbatus, illo tranſacto valeat per Bullam Cruciatæ eligi. q.14. à n.73.vſque 77. ibid.

An regularis approbatus ab Epiſcopo, ſine approbatione ſui prælati, imò cum illius prohibitione validè audiat Confeſſiones. q.15. à n.78. vſque 84. p.274

In quibus caſibus Epiſcopus Religioſos ſimpliciter, & abſolutè approbatos, poſſit repellere, ac remouere à Confeſſionibus audiendis. q.16.à n.86.vſque 92.p.275

Ponitur conſtitutio ſanctiſſimi Domini Clementis X. declarans priuilegia Regularium quoad prædicationem Verbi, & Sacramenti pœnitentiæ. q.16.n.276

An capitulū, Sede vacante poſſit reuocare licentias Regularium. q.17. n.94. 95. & 96. p.278

Vtrum Religioſus degens extra Conuentum poſſit confiteri cum Sacerdote ſæculari, vel cum Religioſo alterius Ordinis. q.18. n 97 98 99.100. & 101.p.279

*Confirmatio.*

Religio Carmelitana primo poteſt teneri, vt approbata ex vſu, ac permiſſione Apoſtolorum. O.3.R.2 q.5.n.47.p.467

Antiquitus Patriarcha, & Epiſcopi confirmabant Religiones, & ab eis fuit confirmata, ac approbata Religio Carmelitana. n.51.& 52. ibid.

Religio Carmelitana fuit approbata, & Confirmata per multos Summos Pontifices ante annum milleſimum. ibid.num.53. & 54. p.468

Religio Carmelitana Confirmata eſt à Concilio Lateranenſi. n.54.ibid.

Religio Carmelitana Confirmata eſt ab Alexandro III. Honorio III. magno miraculo apparente ſanctiſſima Virgine Maria. n.55. ibid.

Religio Carmelitana Confirmatur in Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. à n.56. vſque 61.p 469

De cognitione Prophetica. Vide *Propheta.*

*Conſeruatores.*

Quid intelligatur nomine Conſeruatoris, & à quo, & quibus datur O 2.R.24.q.1.à n.1. vſque 5. p.280

Quænam perſonæ eligendæ ſint in Conſeruatores. q.1.à n.6.vſque 12.p.281

De obligatione, ac poteſtate Conſeruatoris. q.3. à n.13. vſque 18. p.181.& 282

*Controuerſia.*

Vide *Argumentum.*

*D. Cyprianus.*

Expreſsè teſtatur in B. Virgine extinctum fuiſſe incendium originale. O.4.q.15.n.99. p.528

*D. Cyrillus*

Alexandrinus noſter expreſsè docet omnes homines excepto Chriſto, ac B. Virgine naſci cum peccato originali. O.4. q.15. n.103. ibid.


*D. Damaſ.*

## D.

*D. Damaſcenus.*

PVram & Immaculatam Deiparam à peccato originali docet multis in locis. O.4.q.15.n.105. p.529

*Damianus.*

Petrus Damianus Cardinalis expreſsè docet quod caro Virginis, quamvis fuiſſet aſſumpta ex Adamo, tamen maculas Adami non contraxit. O.4.q.16.n.124.p.531

*Daniel.*

Vir Sanctus, ac Propheta, à quo ſcriptus eſt totus eius liber. O.1. R.3.q.22.n.401.402.403.404. p.61

*Dauid.*

Vide infrà *Pſalmos.*

*Debitum.*

Cum B. Paulus ait quod omnes peccauerunt in Adamo, quod omnes mortui ſunt in Adamo, exponendus, ac explicandus ſecundum debitum. O.4.q.21.n.171. p.538

Similiter & cum Patres docent omnes in Adamo peccare, de debito loquuntur. num.172. p.538

*Deus.*

Deus ſupremus Scripturæ Auctor, quæ ab Scriptura dicuntur, ab ipſo fieri dicuntur. O.1. R.3. q.1.n.194.195. p.30

An Deus aliquid immediatè per ſeipſum ſcripſerit. n.196.vſque 207. p.31

*Declarationes Cardinalium, ac deciſiones Rotæ.*

An declarationes Cardinalium habeant vim legis, & quid ad hoc requiratur. O.2. R.25. q.1.à n.1.vſque 10. p.282.283

Quam vim habeant deciſiones Rotæ, ac etiam agitur de ſtylo Curiæ. q.2. num.12.13.14. p.284

*Defunctus.*

An aliquando defunctorum animæ veniant ad non viuentes. Vide *mortuorum animæ.*

*De Diſpenſationibus.*

Vtrum ad diſpenſandum in lege humana requiratur vera cauſa. O.2. R.26. q.1. à n.1. vſque 7. p.284

Vtrum diſpenſatio data à Superiore ſine iuſta cauſa ſit licita. q.2. à n.9. vſque 12. p.285.

Quale peccatum ſit diſpenſare in lege humana ſine cauſa. quæſt.3. à num.14. vſque 17. p.286

An Prælatus peccet diſpenſando, quando de ſufficientia dubitat. q.4.n.18.19. ibid.

Quæ cauſa ſit ſufficiens ad iuſtè diſpenſandum. q.5.à n.20. vſque 24.p.287

An Prælatus poſſit ſecum immediatè diſpenſare. q.6. à n.27. vſque 35. p.287.288

Vtrum valeat diſpenſatio facta à Prælato inferiori, in lege Superioris cauſa non iuſta, quam bona fide exiſtimabat iuſtam. q.7. à n.37. vſque 47. p.289

Vtrum præcognitio cauſæ neceſſaria ſit ad aliquid diſpenſandum. q.8. à n.4. vſque 56. p.290

Vtrum ſubditus petendo, procurando, acceptando, ac vtendo diſpenſatione iniuſta peccet. q.9. à n.57. vſque 65. p.291.292

*Poteſtas Eccleſiaſtica ad diſpenſandum.*

De his, in quibus Summus Pontifex valet diſpenſare. O.2. R.27. q.1. à n.1. vſque 7. p.292.293

De Etymologia nominis Archiepiſcopi, Metropolitani, Epiſcopi, ac de poteſtate Archiepiſcopi dum viſitat. q.2.n.8.9.10.p.293.294

De poteſtate Epiſcopali, ad diſpenſandum in votis, ac iuramentis, quibuſdam exceptis. q.3.à n.11. vſque 15. p.294

De poteſtate Epiſcopali, ad diſpenſandum, quoad irregularitates, & explicatur, quid ſit occultum. q.4. à n.16.vſque 26.p.295

Poteſtas Epiſcopalis ad diſpenſandum quoad ea, quæ pertinent ad matrimonium. quæſt 5. à n.26. vſque 31. p.296

De multis, aliis rebus eſto ſuperueniat dubium, in quibus Epiſcopus valeat diſpenſare. ibid. n.34. p.297

*Poteſtas Religioſa ad diſpenſandum.*

Quænam vota ſuorum ſubditorum, poſſint Prælati Regulares diſpenſare. O.2. R.28. q.1.à n.1.vſque 6. p.298

Poteſtas Prælatorum, quoad vota nouitiorum. q.2.à n.7.vſque 11. p.299

An Prælatus Regularis poſſit irritare, ſeu diſpenſare votum Religioſi, creati Epiſcopi. q.3. n.12.13. p.300

Prælati Regulares habent poteſtatem ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſicut & Epiſcopi. q.4. n 14.15.16. ibid.

Irregularitas ex defectu animæ, eſt triplex, an in aliqua poſſit Prælatus Regularis diſpenſare. n.17.18. ibid.

Quid poſſint Prælati circa irregularitatem ex corporis defectu. q.6. à n.18.19 20.p.301

An illegitimi in Religione, ſint habiles ad ordines, & an cum eis, poſſint Prælati diſpenſare ad dignitates. q.7. à n.21.vſque 24. ibid.

An in foro conſcientiæ Regulares, poſſint vti priuilegiis antiquis ad ordines ſuſcipiendos, ante ætatem deſignatam à Tridentino. q.8.à n.25. vſque 30. p.302

Explicantur irregularitates ex defectu Sacramenti, id eſt bigamia, & ex defectu voluntatis, libertatis, ac bonorum temporalium. q.9.n.31.32 33.p.303.

An Prælati Regulares valeant diſpenſare in irregularitate, ex homicidio voluntario, vel mutilatione. q.10. à num.34. vſque 39. ibid.

Quis poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex rebaptizatione. q.11. n 40.41.42. p.304

Per malam ſuſceptionem, & adminiſtrationem Ordinis incurritur irregularitas, & quis in ea valeat diſpenſare. q.12. n.43.44.45. ibid.

An Epiſcopi, & Prælati Regulares, poſſint diſpenſare ab irregularitate ex hæreſi occulta. q.13.n.45.46.47. p.305

Quid ſit irregularitas ex infamia.q.14.num.49. vſque 54. p.305.306

Prælatus in quocunque loco ſit poteſt diſpenſare cum ſuo ſubdito, etiam à ſe abſente. q.15.n.55.56. p.306

An valeat diſpenſatio à ſuperiori data, ſubdito ignorante, non petente, & etiam nolente. q.16.n.57.& 58.p.306

An Prælatus non ſolum per tertium, ſed etiam immedia

Immediatè per ſemetipſum, poſſit ſecum diſpenſare. q.17.n.59.60.p.307

An diſpenſatio negata à maiori, poſſit concedi a minori, & an diſpenſatus ad maius, ſit diſpenſatus ad minus. q.18. à n.60. vſque 65. ibid.

Vtrum diſpenſatio facta in ſolemni viſitatione non ſolum comprehendat profeſſos;ſed etiam nouitios. q.19. à num.66. vſque 70. p.308

*Explicantur poteſtates, quas habent Confeſſarij Regulares ad diſpenſandum cum ſecularibus.*

De poteſtate conceſſa Confeſſariis regularibus ad diſpenſanda vota & iuramenta. O.2. R.19.q.1.à n.1.vſque 7. p.308

An Confeſſarij regulares, poſſint diſpenſare in quinque votis Papæ reſeruatis quando ratione neceſſitatis, poſſunt Epiſcopi diſpenſare. q.2.à num.8.vſque 12.p.309.310

An Epiſcopi & Confeſſarij Regulares, vel quilibet alius Confeſſarius, virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ, poſſit commutare iuramentum, vel vota cuncta.q.3.à num.13. vſque16. p.310.

In quibus irregularitatibus ſecularium Confeſſarij Regulares, valent diſpenſare. q.5. à n.21. vſque 28. p.317

Quam poteſtatem habent Confeſſarij Regulares ad diſpenſandum circa debitum coniugale. à n.29.vſque 34. p.313

*Doctores.*

Deipara præſtat ducatum, ac viam Doctoribus,ac prædicatoribus,ad docendum,& intelligendum. O.4.q.5.n.22.p.511

Deiparæ magnalia non ex litteris, ac argumentis, ſed ex Dei gratia ſunt intelligenda, & agnoſcenda. O.4.q.6.n.29.p.513

Doctores ſunt poſtes, qui aperiunt oſtium ad veram ſcientiam, ac intelligentiam. O.4. q.15.n.96. p.528

*S.Dominicus.*

In ſuo libro contra Albanenſes expreſsè docet puram,& immaculatam Virginis Conceptionem, vt conſtat ex grauibus auctoribus, etiam ex familia Dominicana illuſtriſſima, cuius ipſe fuit Auctor, & inſtitutor. O.4.q.16.n.117. p.530

## E.

*Ebur.*

OB ſui candorem typus & figura caſtitatis. O.4.q.6.n.30.p.513

*Denotu, ſeu prærogatiuis Eccleſiæ Dei.*

Eccleſia pura & ſancta, ſine macula & ruga. O.4.q.5. n.23. p.511.

Eccleſia cum habeat aſſiſtentiam Spiritus ſancti ſemper vera & ſancta docet. O.4. q.11.n.76.77. p.524

Eccleſia non ſimul omnia myſteria declarat, ſed paulatim, prout occaſio ac temporis opportunitas poſtulat. O.4 q 13.n.81.82. p.525

*De notis, ſeu prærogatiuis Eccleſiæ Dei.*

Eccleſia Chriſti valdè excelſa, & ſublimis in omnium oculis. O.2. R.30. q 1. à num.1. vſque 8. p.313

Eccleſia Sancta Dei vna eſt. quæſt.2.à num.9. vſque 15. p.315

Eccleſia Dei dicitur Sancta. q.3. num.16. 17. p.316

Rectè Eccleſia Sancta dicitur Catholica. q.4. n.18. vſque 27. p.316.317

Optimo iure Eccleſia Sancta dicitur Apoſtolica. q.5.à n.28. vſque 35.p.317.318

Rectè, ac iuſtiſſimè Eccleſia Sancta Dei dicitur Romana. q.6. à n.36. vſque 44.p.319

*De Eccleſia in particulari etiam violata.*

Quid ſit Eccleſia, & quomodo ædificanda, ac benedicenda, ſeu conſecranda. O.2. R.31. q.1.à n.1. vſque 5. p.320

In quibus caſibus polluitur Eccleſia.q.2.à n.7. vſque 18. p.321

Quænam partes ſub nomine Eccleſiæ intelligantur,vnde ipſa violata,vel inuiolata intelligatur. q.3.à n.19.vſque 25.p.322

Quæ notorietas, ſeu publicitas requiratur, vt ex illis caſibus Eccleſia habeatur violata. q.4 à n.26. vſque 29. p.323

Quomodo Eccleſia violata reconcilianda ſit, ſiue ſit conſecrata, ſiue tantùm benedicta. q.5.à n.32. vſque 39. p.324

An ſi Sacerdos celebret in Eccleſia polluta, ipſa maneat reconciliata. q.6. à num.40. vſque 43. p.325

De aliquibus priuilegiis, quibus gaudent Eccleſiæ Regularium. q.7. à n.44. vſque 56. ibid.& p.426

*Eccleſiaſtici quoad eleemoſynas.*

Quo iure teneatur Eccleſiaſticus eleemoſynas facere. O.2. R.32. q.1. à n.1. vſque 5. p.327

De quibus bonis teneatur Eccleſiaſticus eleemoſynas facere. quæſt.2. à n.6. vſque 13. p.328

Præbendatus Eccleſiaſticus qualem partem ex beneficio debeat ſibi aſſumere ad ſui ſuſtentationem, & qualem tenetur in pauperes erogare. quæſt.3. à num.14,vſque 23. p.329

An Penſionarij, ſicut & cæteri beneficiarij teneantur ad eleemoſynas.q.4.à n.21.vſque 30. p.331

An beneficiati ex diſtributionibus teneantur ad eleemoſynas. q 5. à num.31. vſque 34. ibid.

An Eccleſiaſticus, ex ſuperfluis ſui beneficij, poſſit inteſaurare ad faciendum vnum Hoſpitale,vel Collegium. q.6.n.35.36.37. p.332

An fructus Eccleſiæ expendendi ſint cum pauperibus illius loci, an etiam poſſint expendi extra illos. q.7. à num.38. vſque 44. p.332 333

An Eccleſiaſtici ſi eleemoſynas debitas non præbeant non ſolùm mortaliter peccent, ſed etiam ad reſtitutionem teneantur. q 8. à n.45. vſque 50. p.333

An Religioſus creatus Epiſcopus, abſoluatur à voto paupertatis,vt prodigè largiens non teneatur ad reſtitutionem. quæſt.9. à n.51. vſque 55. p.334

*Eccleſiaſtes.*

Liber eſt Canonicus, vt de fide certum. O.1. R.3. q.17. n.332.p.51

Salomon eius Auctor, & ex multiplici ratione dicitur Eccleſiaſtes. n.333. ibid.

Prima

Prima ſententia affirmat, quod Salomon has ſententias non dictauerit, ſed tantum collegerit in vno libro. n.334.p.52
Altera, & vera ſententia affirmat, quod Salomon vtrumque fecerit. n.335. ibid.
Argumentum libri, eleuare mentem à terrenis ad ſuperna. n.336. ibid.
Quidam affirmant librum à Salomone compoſitum poſt lapſum. n.337. ibid.
Vera ſententia eſt ante lapſum. n.338. ibid.

*Eccleſiaſticus.*

De nomine libri,& auctoritate eius Canonicâ. O.1.R.3. q.10.n.370.p.56
Prologus, an ſit Canonicus,& ſi aliqui dubitant, probabilior eſt ſententia negatiua. n.371.372. ibid.
Multi dixerunt librum eſſe compoſitum à Salomone. à n.373.p.57
Compoſitus tamen eſt à Ieſu Sirach. n.374. 375. ibid.
Nec obſtat, quod à multis Patribus dicatur compoſitus à Salomone. n.376. ibid.
Compoſitus eſt liber lingua Hebraïca. n.377. ibid.
Explicatur, quis eſſet iſte Ieſus Siracides.

*Sanctus Elias Magnus meritis.*

Eius elogia. O.3.R.1.q.1.n.1. p.439
Degens in terra, viuebat veluti in cœlo. n.1. 2.3.4. p.440
Ignis veneratur Eliam tanquam quid cœleſte. n.5. ibid.
Impetrat pro toto mundo, & omnia reſtaurat ad imitationem Chriſti. ibid.
Eſto, quod non ſit in ſtatu merendi, inde magnum eius meritum, ex ſumma illius charitate auſpicatur. n.11.12.13.14.p.441.442
Elias valdè mirabiliter laudatur. O.3.R.1.q.2. n.15.16. p.443
Valde mirabilis fuit in ſua puritate. ibid. q.2. n.17. ibid.
Explicantur vigintiquinque dona, ſeu prærogatiuæ Eliæ. q.2. per totam. ibid.
Eliæ lingua clauis cœli facta eſt. n.18. ibid.
Elias clementis dominatur. ibid. n.19. p.444
Elias pane ac obſequio Angelico ſublimatur. n.20.21. ibid.
Elias inter homines primus mortuorum ſuſcitator. n.22. ibid.
Elias videt in nubecula Immaculatam Virginis Conceptionem. ibid.n.23.& latius.q.3. n.64.65.66.67. p.452
Deus apparet Moſi poſt multam orationem, non ſic verò Eliæ. R.1. q.2. num.24 25. p.445
Elias maximè flagrabat zelo honoris Dei. ibid.n.26.27.28. ibid.
Summa Eliæ fortitudo,ad deſtruendos,ac perdendos Reges,ac tirannos. ibid. à num.29. vſque 34. p.446
Elias altiſſima prouidentia, ſe præparat, & diſponit, ad ſuum raptum. num.35.36.37. ibid.
Elias valdè ſingularis, vt faciat Prophetas, ſucceſſores poſt ſe. n.38.39.40. ibid.
Elias Monachorum Princeps, Auctor, & inſtitutor. n.41 42. p.447
Elias magnifico curru fertur in cœlum. à n.43. vſque 47. p.448
Elias, tanquam Apoſtolus miſſus, in ſummo tempore iracundiæ, mitigabit iram Dei. n.49.50.51.52. p.449
Charitas Eliæ etiam poſt mortem pro Eccleſiæ Dei patrocinio pugnat ad Chriſti imitationem. n.53.54. ibid.
Magna ſublimitas Eliæ, quod in myſterio Transfigurationis ſit tanquam Conſiliarius viſus in maieſtate. n.56.57. p.450
Apparet Elias in Transfiguratione, tanquam trium votorum Auctor. n.58. ibid.
Elias in Cœnaculo cum cæteris Apoſtolis Sacram Euchariſtiam è manibus Chriſti accepit. n.60. de quo ſtatim latius in quodam conſulto.
Elias datus eſt,vt munimen,& alimentum Eccleſiæ Catholicæ. n.61. p.451
Elias valdè ſublimis in prædicatione, ac etiam, dum crucifixus moritur. num.62. ibid.
Elias habuit reuelationem de Sacroſancto myſterio Euchariſtico. O.3. R.1. q.3.n.69.70. 71.72. p.453
Elias multum illuſtratur diuino numine ad ſublimia, & alta cognoſcebat myſteria. n.72. ibid.
Elias docebat, & prædicebat in monte Carmelo. ibid. n.73. ibid.
Elias iuxta Sanctos Patres in multis extitit figura Chriſti Domini. n.75. p.454
Elias Propheta intelligebat myſteria, quæ ſuis dictis,& factis denotabantur. ibid n.78.79. p.455
Elias multis, & magnis elogiis celebratur in Scriptura. O.3. R.1.q.4. n.83. vſque ad 88. p.455.456
Elias fundator, inſtitutor, ac Auctor Carmelitanæ Religionis vide verbo *Carmelita.*
Elias ſæpè apparuit habitu Carmelitano indutus. O.3. R.2. quæſt.1. numero 10. p.459
Elias ſumma obedientia fuit erga Deum. Ita vt ferè omnes actiones, eius vitæ fuerint ex diuino mandato. R.3. q.6. num 42.43. p. 479
Tanta fuit obedientia Eliæ, vt ferè tota eius vita fuerit ſub diuino præcepto,ac diſpoſitione. n.44. p.480
Elias valdè mirabilis in virginitate, inde illæſus, curru igneo fertur in cœlum. n.45. ibid.
Elias primus inter homines virginitatem coluit. n.46.p 481
Elias valdè mirabilis in paupertate, in quâ ſumma viuebat. n.47. ibid.
Ex Apoſtolo Paulo probatur ſumma paupertas Eliæ in veſtitu, & cibo. n.48. ibid.
Ex factis probantur vota obedientiæ, paupertatis,& caſtitatis in Elia, quorum fuit Auctor provt poterant eſſe in illo tempore. q.8.à n 68.vſque 73. p.485
Eadem vota ex multis aliis probantur, & demonſtrantur. quæſt.9. à num.74. vſque 82. p.486
Stabilitur hæc veritas teſtimonio, ac auctoritate ferè centum quinquaginta Auctorum. n.88.89. p.488
Agitur de epiſtola, quæ allata eſt ab Elia ad Ioram Regem.O.2.R.33.q.1.à n.1.vſque 11. p.335
Elias maximè à nobis venerandus, ac inuocandus

candus pro eius patrocinio. O.2.R.33.q.2. à n.14.vſque 17. p.336

Carmelitæ quolibet menſe vna die non impedita officio nouem lectionum poſſunt recitare Officium de Sancto Elia, vt fit in Sicilia, ac aliis Prouinciis.q.3.à n.18.vſque 21. p.337

Circa reuelationem factam Venerabili Mariæ de Ieſu, ex Seraphica familia, qua vidit Sanctum Parentem Eliam, & Enoch, Sacram Euchariſtiam in Cœnaculo ſuſcipere de manibus Chriſti. q.4.à n.23.vſque 30.p.338

Tota Eliæ vita veluti quodam miraculo, multiſque miraculis ſublimatur, ac condecoratur. O.3.R.3.q.12.n.113.p.495

Circa vota, & Monachatum Eliæ duplex decretum S.Inquiſitionis. O.3.R.3.q 1.p.488

*Elias.*

Parens Sanctiſſimus habuit reuelationem de pura Conceptione Virginis. O.4.q.9.n.57. p.521

Elias hanc reuelationem docuit filios ſuos in cuius ſemper veneratione vixerunt. O.4. q.11.n.75. p.524

*Eliſæus.*

Mira obedientia & ſumma alacritate, vocatus ab Elia eum ſequitur.O.3.R.3.q.7.n.49. p.481

Tanta obedientia ſequitur Eliam, vt nec vltimum vale ſuis Parentibus dicat, ſine Eliæ facultate. ibid n.50. ibid.

Eliſæus dimiſit omnia ſua, vt expeditior fiat ad ſequendum Eliam. n.51. p.482

Summa paupertas Eliſæi demonſtratur, qui relictis omnibus ſequitur Eliam. n.58. p.483

Eliſæus ex affectu paupertatis omnia ſua, in pauperes diſtribuit. n.59.ibid.

Tanta paupertate viuebat, vt mulieri viduæ pauperi ſubuenturus ad miraculum recurrerit. n.60. p.483

Tanta erat eius paupertas, vt panes oblatos non apud ſe retineret, ſed eos per populum mandat diſtribuere. n.61. ibid.

Eliſæus ita caſtè viuebat, vt Virgo dicatur à Breuiario Carmelitano. ibid.n.65. p.484

Inde demonſtratur, eius puritas, quia vltimum vale, dicit ſuis parentibus, non verò vxori, nec filiis, quia eis carebat. ibid.n.66. ibid.

*Emanuel.*

Portugalliæ Rex multis in locis, ædificauit Eccleſias ſub titulo Conceptionis. O.4. q.18.n.148. p.534

*Epiſcopus.*

An ex diſpenſatione Pontificis, poſſit Epiſcopus, conſecrari ab vno ſolo Epiſcopo. O.2. R.35.q.1 à n.1. vſque 14. p.343

Vtrum Epiſcopi iure diuino, vel humano, poſſint leges condere in ſua Diœceſi.q.2.à n.15. vſque 35. p.345.346.347.

Vide verbo *Diſpenſare.*

*Epiſtolæ Canonicæ.*

Septem ſunt Epiſtolæ Canonicæ, ſeu Catholicæ D. Iacobi, Petri, Ioannis, ac Iudæ. O.1.R.5.q.1.n.708. p.109

Cur dicuntur Canonicæ, ſeu Catholicæ. ibid. à n.710. vſque 719 ibid.

Quanta excellentia in eis reſplendeat. n.716. 717. p.110

*Eſdras.*

In genere Sacerdotali multa, & varia opera ſcripſit, quæ referuntur. O.1.R.3.quæſt.10. n.268. p.41

Primus, & ſecundus, qui etiam dicitur Nehemiæ ſunt Canonici, & diuerſo modo computantur, ab hæreticis, & Latinis.n.270.271. p.42

Tertius, & quartus liber quamvis, non ſint Canonici, à Patribus citantur, tanquam boni, & magnæ auctoritatis. num.273.274. ibid.

*Eſſeni.*

Eſſeni ſoboles Rechabitarum. O.3. R.3. q.4. n.28.p 476

De nominis Etymologia, & vnde ſic dicti, de eorum eximia, caſtitate, & obedientia, & paupertate. n.25.26.27. p.477

In eis communis vita communiſque modus viuendi. n.28. ibid.

De eorum oratione, refectorio, ac ſilentio.ibid. n.28. ibid.

De inſtructione nouitiorum. n.29.ibid.

De eorum votis circa obedientiam, paupertatem, ac caſtitatem. n.30. ibid.

Eſſeni diſcipuli Eliſæi, ac filiorum Prophetarum. n.32. ibid.

*Eſther.*

Aliqui dixerunt librum Eſther, non eſſe Canonicum ſecundum partem poſteriorem, totus eſt Canonicus ſecundum omnes ſuas partes. O.1.R.3.q.13 n.294.295. p.45

Liber ſcriptus eſt Hebraico charactere. n.297. ibid.

Mardochæus, illius Auctor, & quo tempore. n.298.299.300. p.46

*Euangelium.*

Quid ſignificet. O.1. R.5.q.2.n.588. p.89

Etſi omnes libri Noui Teſtamenti poſſint dici Euangelia, peculiariter tamen quatuor ſunt Euangeliſtæ. n.589. ibid.

Inter omnes libros Canonicos Euangelium habet magnam excellentiam. ibid. n.590. 591.592.p.89.90

Euangelium in ſe vnum, Euangeliſtæ quatuor miro ordine. ibid.n.594.595.596. p.90

*De Sacroſancto Euchariſtico Sacramento.*

Suprema, & alta vigilantia tabernaculum Sacræ Euchariſtiæ cuſtodiendum eſt in Eccleſia. O.2 R.36.q.1.à n.1. p.348

Sacra Euchariſtia, vt ſupremum bonum totius Eccleſiæ ſummo cultu, ac reuerentia, à nobis eſt veneranda. ibid.

Audax, ſacrilega, & maledicta temeritas, nihil reueretur. n 2. ibid.

Pro cuſtodia Sacræ Euchariſtiæ, nouus cuſtodiæ modus, requirendus. n.3. ibid.

In quinque locis diſtinctis Sacræ Scripturæ Deus percipiebat Leuitas, & Sacerdotes, cuſtodire tabernaculum. n.4. ibid.

Talis cuſtodia, ac vigilia, maximè recommendatur principibus, ac magnatibus n.4.p 349

Cur Deus tantam cuſtodiam, ac vigiliam, requirebat in templo. n.5. ibid.

Quæ cuſtodia eſt maximè adhibenda in hac noſtra ætate. n.7. ibid.

Remedium, quod apparet opportunũ n.8.ibid.

An Regulares valeant exponere publicè abſque Epiſcopi licentia, aliqui negarunt.O.2. R.36.q.2.n.9. p.349

Pars affirmatiua communis vera, & certa. n.10. ibid.

Pro hac veritate magis corroboranda explicantur verba poſita Summorum Pontificum. n.11.p.350
Probatur ex Gregorio Papa. n.12.p.350
Nullum eſt fundamentum, ob quod requiratur licentia Epiſcopi. n.13. ibid.
Probatur etiam Illuſtriſſimorum Cardinalium declarationibus, vſu, ac praxi Religionum. n.14. ibid.
Reſpondetur ad declarationes Cardinalium adductas in contrarium. n.15. ibid.
Soluitur Confirmatio aduerſariorum. n.16. ibid.
Quare in Symbolo fidei de Euchariſtico Sacramento, non ſit expreſſa mentio. O.2. R.36.q.3. p.351
Obiecta hæreticorum. ibid.n.17. ibid.
Symbolum idem eſt ac ſignum, ſeu teſſera, quo milites inter ſe cognoſcuntur. num.18. ibid.
Apoſtoli compoſuerunt Symbolum, quo veri Chriſtiani, à falſis cognoſcerentur, ac dignoſcerentur. n.19. ibid.
Hoc diuiniſſimum Sacramentum poteſt conſiderari, vt ſanctificat, ac vt eſt opus diuinæ Omnipotentiæ; vt ſanctificat continetur ſub illo articulo *remiſſionem peccatorum*. n.20. ibid.
Vt verò eſt opus admirabile diuinæ Omnipotentiæ ſubintelligitur ſub illo articulo *Deum Omnipotentem*. n.21. ibid.
Quotuplex eſt Symbolum, & explicatur. n.22. ibid.
An delinquens fugiens à Satellitibus, ad Sacerdotem portantem Sacram Euchariſtiam, vel ad domum, in qua ipſa eſt pro communicando infirmum, gaudeat immunitate Eccleſiæ. Prima ſententia negat. O.2. R.36. q.4 n.24. p.352
Secunda, vera, & communis, vt mihi videtur affirmat. n.25. ibid.
Ratio eſt, quia Eccleſiæ immunitas principaliter deſumitur ex præſentia diuiniſſimi Sacramenti, ex qua locus redditur Sanctus, & venerandus. n.26. ibid.
Confugiens ad domum in qua eſt S. Euchariſtia gaudet immunitate. n.27. ibid.
Reus taliter comprehenſus à Satellitibus reſtituendus eſt Eccleſiæ, & Satellites incidunt in cenſuras Bullæ Cœnæ. n.28. ibid.
Mulier, quædam in ſacra Communione ex ore ſuo poſuit Sacram Particulam in linteo quodam: poſtea verò pœnitentia commota, detulit particulam ſuo Confeſſario, quid debuit ille facere. Graues dubitationes eum perurgebant. O.2. R.36.quæſt.5.à n.30.31. p.353
Confeſſarius, cum eſſet ieiunus, Sacram Euchariſtiam communicauit, & accepit ad euitanda multa inconuenientia, quæ inſurgere poterant. n.32.ibid.
Imò poſtea res cum agitaretur à Viris doctiſſimis, maximè factum Confeſſarij approbarunt, imò & dixerunt, quod quamvis non eſſet ieiunus adhuc poterat conſumere particulam, quia reuerentia debita Sacramento eſt de iure naturali; & quod accipiatur à ieiunis, eſt præceptum Eccleſiaſticum, & ideò ad deuitandum irreuerentiam Sacramenti, & alia incommoda, poterat conſumere. n.33. ibid.
Panis vitæ in domo, qua inſtituitur, noluit Chriſtus vt ibi eſſet mors. O.4. q.8. n.50. p.519
Euchariſtia non inſtituitur in pane fermentato, cum in eo eſſet vmbra peccati. n.51. ibid.

*Ezeciel.*

Vir Sanctus, & martyr, admirabilis, multis viſionibus. O.1. R.3.q.22.n.399.p.60
Scripſit ſuum librum viſionum, & alterum quem non habemus. ibid. n.400. p.61

*Excommunicatio.*

Vtrum Religioſi mendicantes teneantur, cenſuris, non expreſſis in iure, latis ab Ordinario, & notatur qui ſint mendicantes. O.2. R.37.q.1.n.1. p.353
Quædam ſententia affirmat. n.2. ibid.
Vera, & communis ſententia negatiua. à n.3. vſque 8. p.354
Probatur etiam ex indulto Sixti IV. pro Carmelitis. n.9. ibid.
Ponuntur tres caſus ex Concilio Tridentino, ex quo grauiter confirmatur noſtra reſolutio. n.10.11. p.355
In aliis caſibus, excommunicatio eſt nulla. n.13. ibid.
Ponuntur etiam duo caſus ex Gregorio X V. & Clemente X. à n.14. vſque 17. ibid.
Soluuntur omnia argumenta contraria. à n.18. vſque 25. p.356
An Capitulum (Sede vacante) ſuccedat Epiſcopo in his, quæ ſunt de iure ordinario. ibid. q.2.n.26. p.357
Ea, quæ competunt Epiſcopo, vt Legato, ac iure extraordinario non tranſeunt ad Capitulum. à n.28.vſque 30.ibid.
Capitulum in multis non ſuccedit Epiſcopo. n.31.32.33. p.358
Duo Eccleſiaſtici, ſe mutuo percuſſerunt in ſecreto, vnus ab altero petiuit abſolutionem, quæſitum eſt, an licitè, vel validè, pro quo primum inquirendum, quid ſit occultum, ſeu ſecretum. O.2. R.37.q.3.n.39.40.p.359
Rariſſimè percuſſor Clerici, vitandus eſt ante ſententiam iudicis. n.41.42. ibid.
Percutiens Religioſum initiatum primâ tonſurâ, vel alio ordine in duplicem cenſuram incidit. n.43. ibid.
Ad adminiſtrandum Sacramentum excepta Euchariſtia, non eſt præmittenda Confeſſio. n.45. p.360
Cum cautela explicata poſſum petere Confeſſionem, vel abſolutionem à Clerico, licet agnouerim ipſum fuiſſe in peccato. n.45.46. ibid.
Abſolutio à cenſura poteſt dari extra Confeſſionem. n.50.51.52. ibid.
Sicut & diſpenſatio voti extra Confeſſionem poteſt dari. n.53. ibid.
Excommunicatus abſoluens extra neceſſitatem peccat mortaliter, ſed non incurrit irregularitatem. n.54.55.56. p.361

*Exodus.*

Hebraïcè dicitur, *hæc ſunt nomina*, capite primo, numero primo: nam Hebræi numerant libros à primo verbo, Græcè verò dicitur *Exodus*. quia in eo refertur, egreſſus, ſeu exitus filiorum Iſraël de Ægypto. O.1. R.3.q.4.n.22. p.35

## F.

*Ferdinandus.*

IMperator Secundus, multas immunitates conceſſit Congregationi de Immaculata Conceptione. O.4.q.18.n.144. p.533

*Ferdinandus.*

Imperator Tertius, fecit de Concilio Epiſcoporum, vt feſtum Conceptionis præuio ieiunio celebraretur. n.144. ibid.

*Feſtiuitas.*

Conceptionis à tempore antiquiſſimo celebratur in Eccleſia Romana Carmelitarum. q.11.n.68. p.523

D.Anſelmus celebrat in Gallia. ibid. num.60. p.523

Beda in ſuo Martyrologio de hac feſtiuitate facit mentionem. n.70. ibid.

In Kalendario D. Iſidori ex mandato Concilij Quarti Toletani habetur feſtum Conceptionis. n.78. p.524

A tempore Prædicationis Iacobi Apoſtoli celebratur in Hiſpania feſtum Conceptionis. ibid. n.73. ibid.

Quod etiam probatur ex Liturgiis D. Iacobi Apoſtoli Minoris, ac D.Marci. n.74. ibid.

*Fides.*

Ad definiendum aliquid de fide quatuor conſiderantur. q.22.n.173. p.538

Omnia quæ requiruntur ad fidei definitionem, abundantiſſimè inueniũtur in Conceptione. q.22.n.174.175.176. p.538.539

*Figura*, ſeu *Figurata locutio.*

Figuræ definitio ex Quintiliano explicata. O.1. R.2. q.5.n.185. p.29

Deus loquitur nobiſcum (more humano) per figuras. ibid.n.186. ibid.

Explicatur multis exemplis, figuras dari in Sacra Scriptura. n.187.188. ibid.

Figuræ, in Sacra Scriptura, aliquando fiunt per res imaginarias, aliquando per veras res. n.189. ibid.

Senſus litteralis in huiuſmodi figuris, eſt id quod per eas ſignificatur. n.190.191. p.30

Quod etiam reperitur in figuris, quæ fiunt per veras res. n.192. ibid.

*Filij Prophetarum.*

Eorum eximia obedientia, maximè dignoſcitur ex ipſo nomine, quia tanta promptitudine obediebant ſuis Superioribus, ac filij tenentur obedire Parentibus. O.3. R.3.q.7. n.52. p.482

Deinde maximè explicatur ex adoratione, quam habuerunt erga Eliſeum, poſt raptum Eliæ. n.53. ibid.

Deinde hæc obedientia maximè declaratur, quia in iis, quæ erant neceſſaria ad vitam, tam ad alimentum, quam ad habitandum, nihil audebant facere, niſi petita & obtenta licentia ab Eliſæo. n.54.55.56. ibid.

Paupertas filiorum Prophetarum ex multis oſtenditur: nam cum non haberent, quid manducarent, vnus egreditur in agrum, non proprium, ſed communem omni populo, ad colligendas herbas, inter quas etiam fuerunt agreſtes, & amaræ. n.62. p.483

Deinde cum locus eſſet valdè anguſtus præ eorum multitudine, ipſi propriis manibus tendunt propè Iordanem, & colligunt ligna, vt à primis fundamentis inſtruant habitacula. n.63. ibid.

Hæc eadem paupertas conſtat, quia cum vnus cæderet ligna, incautè ferrum cecidit in Iordanem, clamauit ad Eliſæum, quia illum mutuo acceperat, ac proinde non habebat, vnde poſſet ſoluere, & reddere. n.64. p.484

Filij Prophetarum viuebãt in ſumma puritate, ac caſtitate, vt communiter docent S.Patres Hieron. Cyrill. & alij & collegialiter viuebant in deſertis, ac proinde omnino ſeparati à ſæculari bus, & cum eis nullum habebant commercium. n.67. ibid.

## G.

*Gratia.*

MAria ſemper tota creata eſt in gratia. O.4.q.5.n.25. p.512

Magnitudinem gratiæ Virginis Mariæ ſolus Deus intelligit, & cognoſcit. ibid.

Maria veluti prius ordinata eſt ad gratiam, quam ad ſubſtantiam. n.26. ibid.

Dona gratiæ in Deipara fuerunt ex potentia abſoluta, & non & potentia ordinaria. n.28. ibid.

Deipara fuit ſimul creata cum gratia ad inſtar Angelorum, & nullum fuit inſtans in quo eſſet ſine gratia. O.4.q.7.n.38. p.515

Mariæ omnibus gratiis abundat. n.39.42. p.516

Deipara in gratia refert ſimilitudinem filij ſui. n.43. p.517

Deipara florida cum omni gratia. O.4. q.9. n.52. p.520

Deipara ad gratiam Dei Imago, ac forma. n.56. p.521

Deiparæ tanta gratia eſt, quanta poſſibilis eſt puræ creaturæ. q.5.n.27.p.512

In lacte Mariano tota eſt dulcedo gratiæ. O.4. q.8.n 47. q.518

Magnalia Deiparæ, non ratione, ſed gratia ſolum poſſunt intelligi. O.4. q.20. n.161. p.536

*Gregorius XV.*

Præcepit quod tam in ſacrificio Miſſæ, quam in Officio diuino, ſiue publice, ſiue priuatim celebrato non alio nomine, niſi tantum conceptione vtatur. O.4.q.13.n.86. p.526

## H.

*Habacuc.*

VNus ex duodecim Prophetis minoribus, de quo facit mentionem Martyrologium Romanum die 15. Ianuarij floruit anno mundi 3327. ante Chriſtum natũ. n.727. p.63

*Hebraicus textus.*

Circa eius auctoritatem, multa dicenda veniunt. O.1.R.4.q.2.n.454 p.69

Textus Hebraïcus, vſque ad Chriſti tempora authenticus. n.455. ibid.

Textus Hebraïcus vſque ad tempora D.Hieronymi erat authenticus. n.456. ibid.

Poſt D. Hieron. prima ſententia tenet, quod nullus textus Hebraïcus datur purus, & incorruptus. n.457.458. p.70

Oppoſita ſententia eſt communis, & vera, & diuina prouidentia multi Codices in primitiua Eccleſia, per viros Sanctiſſimos ducti ſunt ad alias partes. n.460. ibid.

Alto Dei conſilio ipſimet Iudæi, ſacros Codices ſecum aſportauerunt ad varias regiones. n.461. ibid.
Probatur communis, & vera ſententia magnis fundamentis. ibid. num.462.463.464.ibid.
Soluuntur argumenta contraria. n.466. 467. 468. p.71
Magna vtilitas textus Hebraïci. n.469. ibid.

*D. Hieronymus.*

De illuſtriſſima Tranſlatione D.Hieronymi, an in ea habuiſſet aſſiſtentiam Spiritus ſancti vide *Tranſlatio.*
Docet Deiparam ſine peccato originali, & ſemper in luce Dei gratiæ fuiſſe. O.4.q.16. n.19. p.510

*Hiericuntina editio.*

Hæc editio dicitur Hiericuntina, quia Hiericunte in doliis quibuſdam inuenta eſt anno ſeptimo Antonini Imperatoris, ann.229. O.1.R.4.q.3.n.476.p.72

*D. Hyppolitus.*

Docet Chriſtum adimpleuiſſe præceptum honorandi Patrem, & Matrem. O.4.quæſt.15. n.100. p.528

*Hora.*

In qua Sacratiſſima Virgo concepta eſt, aurea fuit & fœliciſſima. O.4.q.4.n.17.18. p.510

## I.

*Iacobus Apoſtolus.*

ETſi hæretici negant eius epiſtolam eſſe Canonicam fides Catholica profitetur. O.1. R.5.q.16.n.719.720. p.110.111
Duplex eſt Iacobus, vnus Zebedæi, alter Alphæi, prima ſententia pugnat pro Zebedæo. n.722. p.111
Secunda eſt vera pro Iacobo Alphæi. n.724. & ſeqq. ibid.
Scripta eſt Græco ſermone, & poſt epiſtolam Pauli ad Romanos. n.731.732. p.112.
Liturgia, ſeu Miſſa D.Iacobi. n.733. ibid.
Iacobus Maior Eccleſiam in Granata ædificat ſub titulo Conceptionis.O.4.q.10.num.65. p.523
Minor ſic dictus, in ſua Liturgia celebrat immaculatam Conceptionem Deiparæ. O.4.q.10.n.65. p.523

*Deuotus Idiota.*

Sapientiſſimus ſic dictus ob ſuam humilitatem expreſsè affirmat, quod Beata Virgo nullum habuit peccatum originale. O.4. q.16.n.123. p.531

*Ieremias.*

Præclariſſimus Propheta in vtero materno, ſanctificatus, lapidatur, moritur ad annum mundi 3448. ante Chriſtum natum 605. O.1.R.3.q.22.n.397. p.60
Author ſui libri, & aliorum, qui non extant. Threnos etiam compoſuit, de quibus infrà verbo *Threni.* ibid.n.398. ibid.

*Imagines.*

Imagines ſacræ valdè proficuæ, ac vtiles in Eccleſia Dei. O.2.R.42.q.4.n.32.33.34.p.401

*Interdictum.*

Monaſteria Religioſorum, interdicta Parochia, quæ ſunt in eius diſtrictu, non aſtringuntur interdicto, niſi quando Cathedralis, vel matrix, ſeu Parochialis, vna loci obſeruat. O.2. R.39 quæſt.vnica, n.2.p.369
Multa priuilegia Religionum, ad non obſeruandum interdictum. n.3.4.5. p.369.370
Et maximè ad rem probatur ex Clementina. n.6.7. p.370
Corroboratur, & ſtabilitur auctoritate multorum Auctorum. n.8. ibid.
Ponitur, & ſoluitur argumentum contrarium. n.9.10. ibid.
Concilium Tridentinum, nihil diſponit contra noſtram ſententiam. num.13.14.15.16. p.370.371
Priuilegia remuneratoria non derogantur per clauſulas generales. n.15.p.371
Secundo dic Concilium locutum fuiſſe de interdicto generali. n.17.ibid.
Refertur ſententia Patris Hinojoſa cum multis priuilegiis. n.20. p.372
In dubio de validitate priuilegij, pro illa iudicandum. n.24.25. ibid.

*Ioannes Tertius.*

Portugalliæ Rex inſtituit Academiam Conimbricenſem, & decreuit vt feſtus Conceptionis celebraretur ab ipſa Academia ſolemni apparatu, ac comitatu totius vniuerſitatis. O.4 q.18.n.148. p.534

*Ioannes Quartus.*

Deiparam Conceptionis ſuſcepit in totius Regni patronam; ſuóque decreto conſtituit, vt nullus, in toto ſuo regno admitteretur ad aliquem gradum, miniſterium, dignitatem, niſi prius facto iuramento defendendi Conceptionem Virginis. ibid.

*Ioannes Euangeliſta.*

Multis, & aliis in locis, de eius laudibus egi. O.1.R.5.q.7.n.637.p.97
Ioannes non ſuſtinet ſplendorem Transfigurationis, & ſupra ſe volat ad lucem Trinitatis. n.640.641. p.98
Ioannes dicitur filius Virginis, moribus, & operibus. n.642. ibid.
Pluſquam martyr ad imitationem Virginis. n.643. ibid.
Omnia Ioannis habent ſingularitatem, & excellentiam. n.644. p.99
De occaſione, idiomate, loco, ac tempore ſcribendi Euangelium. n.645.646. ibid.

*Iob.*

Aliqui hæretici, non intelligentes tantam virtutem, dixerunt librum Iob non eſſe veram hiſtoriam, ſed parabolam. O.1. R.3.q.14. n.302. p.46
Lutherus, eſſe ait argumentum totius fabellæ, ſed oſtenditur, veritas hiſtoriæ, & liber eſt Canonicus de fide. n.303.ibid.
Circa Auctorem, ſeu Scriptorem ipſius libri, magna eſt opinionum diuerſitas, ſed quod fuit Moyſes verior, & communior ſententia. n.304.305. p.47
Iob, & Moyſes, ferè Contemporanei eodem ſæculo. n.306. ibid.
Aliqua ex primo capite, Moyſes, non potuit ſcire, niſi ex Diuina reuelatione. n.307 ibid.
Moyſes ſcripſit, cum eſſet in terra Madian. n.308. ibid.
Scripſit Hebraïcè, & partim proſa n.309. ibid.
Iob ex genere Eſau Rex iuſtus, Sanctus Propheta, & Sacerdos. ibid.n.310. p.48

*Ioël.*

Vnus ex duodecim Prophetis minoribus inter

ter ſanctos numerat Martyrologium Romanum die 13. Iulij; floruit anno mundi 3017. ante Christum natus 8261. O.1. R.3.n.413.p.62

*Ioſue.*

Liber eius habet nomen à factis, & geſtis Ioſue. O.1.R.3.q.5.n.239.p.37

Hic liber Ioſue Canonicus, & in magna ſemper auctoritate apud omnes. n.240.ibid.

Circa auctorem multæ variæ ſunt ſententiæ. n.241. ibid.

Communis, & vera ſententia: liber ſcriptus eſt à Ioſue. n.242. ibid.

Stabilitur hæc veritas duplici fundamento. n.243. & 244. ibid.

Ponuntur tria fundamenta contraria, & ſoluuntur. n.245.& 246.p.38

*Iſaias.*

Iſaias, valdè, ſublimè, & altè explicat ad viuum omnia Chriſti myſteria, vnde dictus Propheta Euangelicus, floruit circa annum mundi 3137. ante Chriſtum natum 830. O.1.R.3.q.22.n.394.p.60

De Iſaia, ſic ſcribit, Martyrologium Romanum die 6. Iulij, in Iudæa ſancti Iſaiæ Prophetæ, qui ſub Manaſſe Rege ſectus in duas partes occumbit. n.395. ibid.

Auctor eſt ſui libri; an canticum illud, quod habetur, capite 38. *Ego dixi in dimidio dierum meorum*, fuerit ab Iſaia, vel Rege Ezechia, hoc ſecundum probabilius. n.396. ibid.

*D. Iſidorus.*

Ex mandato Concilij Toletani, in officio Eccleſiaſtico, quod compoſuit, in vna ex vltimis orationibus Virginem celebrat Conceptam in gratia ſine peccato originali. O.4.q.16.n.113.p.530

*Iudas Apoſtolus.*

Dicitur Labæus, dicitur, filius Mariæ Alphæi, & quomodo hæc dicitur ſoror Virginis. O.1.R.5.q.19.n.763.p.116

Multi hæretici negant, hanc epiſtolam eſſe Canonicam. n.764.p.117

Fide tenendum eſt eſſe Canonicam. n.764. p.117

Soluuntur argumenta aduerſariorum. n.766. & 767. ibid.

Apoſtoli, frequenter ſcribebant Græco ſermone. n.768 p.118

Ex eo, quod aliquid in ſcriptura, non referatur non inde falſitate eſt arguendum. n.769. ibid.

Liber Enoch eſt apocryphus, rectè id, quod eſt verum citari poteſt. p.720.ibid.

*Iudices.*

Hic liber Canonicus, & multæ auctoritatis. O.1 R.3.q.6 n.247.p.38

Circa auctorem huius libri, magna eſt diuerſitas opinionum. n.248.& 249.ibid.

Verior ſententia, quod fuerit à Samuele ſcriptus. n.250.ibid.

Cur in Catalogo Iudicum de Saüle ac Samuele, nulla fit mentio. n.251 p.39

*Liber Iudith.*

Liber eſt Canonicus, vt certum de fide n.286. p.44

Magna dubitatio, circa auctorem huius libri; probabilius, quod fuit Ioachinus. à n.287.vſque 290.ibid.

Liber idiomate Hebraïco ſcriptus. n 291.p.45

Aliqui graues auctores tenent hiſtoriam contigiſſe ante captiuitatem. p 292. ibid.

Probabilior ſententia poſt reditum à captiuitate. n.293 ibid.

L

*D. Laurentius.*

IVſtinianus multis in locis docet, quod omnes, qui nati ſunt ex Adamo contraxerunt originalem culpam, excepto Chriſto, & eius Matre ſanctiſſima. O.4. q.16. n.121. p.530

*Leo Imperator.*

Orationem compoſuit pro immaculata Conceptione Virginis Mariæ. O.4.q.18.n.144. p.533

*Lex.*

Lex non ſolum Canonica; ſed etiam ciuilis ac Regis mandatum obligant in conſcientia, quam obligationem negant aliqui hæretici O.2.R.40.q.1.n.1.p.373

Vera ſententia affirmat, tam de lege Eccleſiaſtica, quam ciuili. n.2.3. & 4.ibid.

Probatur, etiam ratione à priori. n.5.ibid.

Præoccupatur obiectio, quia peccatum, non ſolum eſt contra legem Diuinam, ſed etiam humanam. n.6. ibid.

Ponuntur, & ſoluuntur argumenta aduerſariorum. à n.7.vſque 12.p.374

An verò lex iniuſta valeat obligari in conſcientia, maximè dubitatur, quia de ratione legis eſt, quod ſit iuſta. q.2.n.3.ibid.

Ex quatuor capitibus, lex poteſt eſſe iniuſta. n.14. ibid.

Primò lex poteſt eſſe iniuſta, quia eſt contra legem Diuinam ac bonum commune. n.15. ibid.

Lex ſi à principio eſt inutilis, & poſtea eſt vtilis bono communi, tunc obligat. n.16. p.355.

Secundò lex poteſt eſſe iniuſta, ex defectu poteſtatis in legiſlatore. n.17.ibid.

Obediendum eſt tamen legibus, ac ſententiis, latis à tyranno dum eſt in poſſeſſione pacifica regni. n.18. ibid.

An verò tyrannus peccet in talibus ferendis legibus tenent Leſſius, & Suarez, contraria ſententia verior. n 19. & 20.ibid.

Soluitur obiectio contra noſtram ſententiam. n.21. ibid.

Tertiò, tum lex ceſſat, quando ratio fundamentalis legis ceſſat. n.22. ibid.

Lex, quæ fundatur in falſa præſumptione non obligat. n.22.ibid.

Sententia lata per teſtes falſos, non obligat. n.28. ibid.

Lex poterit eſſe iniuſta, ex iniuſta materiæ diſtributione. n.24. ibid.

Quando lex iniuſtè excipit aliquas perſonas, non inde erit iniuſta, ſi illud, ſit conueniens bono communi. n.25.p.376

Ex quibus principiis colligendum eſt, legem humanam, grauiter, vel leuiter obligare, inquirendum eſt, quia legiſlator humanus, non poteſt in materia leui grauiter obligare. n.26.ibid.

Materia ex ſe ipſa poteſt eſſe leuis, vel grauis,

uis, ex circunſtantia. n.27.ibid.
Prima ſententia affirmat, quod lex non poteſt in materia graui leuiter obligare. n.28. ibid.
Secunda ſententia negat de lege ciuili, affirmat de Eccleſiaſtica. n.29. ibid.
Tertia, & vera ſententia affirmat, quod vtraque lex poteſt. n.30.31.& 32. p.377
Ponitur, primum, ac ſecundum argumentum, ac ſoluitur. n.33.34.35. ibid.
Ad inſtantiam datur diſpar ratio, inter votum, ac iuramentum. n.37.ibid.
Ad confirmationem, ex voto oritur obligatio, iuxta intentionem vouentis. num.38. ibid.
Ad tertium argumentum, ex contractu, vt ſponſum, ac voto ſolemni preciſè poteſt, oriri obligatio leuis, ac ratione damni illati valdè grauis. n.40.& 41.p.378
Ex verbis legis, maximè colligitur hæc obligatio legis. n.43.& 44.ibid.
In Religionibus, ex communi praxi, ac vſu, colligitur talis obligatio. n.45.ibid.
In decretis Conciliorum, ac Pontificum, variæ ſunt ſententiæ. n.47.48.ibid.
Tamen his in verbis cõſideranda materia, circa, quam cadunt. n.49. p.379
Quando lex poteſt interpretari de veniali, non eſt explicanda de mortali. n.50.ibid.
Ex materia, ac illius circunſtantiis, colligenda legis obligatio. n.51. & 52. ibid.
Ex pœnis appoſitis in lege, colligenda grauis obligatio. n.53. 54. & 55. ibid.
Quando dubitatur, de grauitate, quomodo intelligendum. 56. ibid.
An verò, quando in particulari, ceſſat finis legis, ſeu eius ratio totalis, ceſſet etiam in particulari, eius obligatio, dupliciter lex poteſt ceſſare. O.2.R.40.q.4.n.64.p.380
Prima ſententia tenet, quod lex debet ceſſare in communi. n.65.ibid.
Secunda docet quæ eſt vera, ſufficere, quod ratio legis, ceſſet in caſu particulari. n.66. p.381
Probatur, ex iure canonico, ac ciuili, ac etiam rationibus. n.61 68.69. & 70. ibid.
Adverſariorum ſolutio exploditur. n.71. ibid.
Ponitur, & ſoluitur primum argumentum. n.72. & 73. ibid.
Ponitur, & ſoluitur ſecundum. n. 74. & 75. p.382.
Ponitur, & ſoluitur tertium & agitur de lege præſumptionis. n.76. & 77.ibid.

*Lex vetus.*

Valde imperfecta, rudis, carens mediis, ad iuſtificationem, quod latius explicatur, verbo ſequenti lex noua.

*Lex noua.*

Magna excellentia, ac præeminentia legis gratiæ ſupra veterem.
De fide lex gratiæ perfectior lege veteri. O.1. R.5 q.1.n.566.p.85.
Prima excellentia legis gratiæ habet media ad iuſtificationem, quibus carebat lex vetus. n.567.ibid.
Secunda excellentia. Lex gratiæ ratione ſui ſtatus, habet media ad gratiam, & ſanctificationem, quæ non dabantur in lege veteri ibid. n.568. ibid.
Tertia excellentia In lege veteri dabatur gratia, ex pretio ſoluenda. In lege gratiæ ex pretio ſoluto. n.69.ibid.
Quarta excellentia, ratione legiſlatoris.n.570. ibid.
Quinta excellentia ratione obiectorum credibilium. n.571. p.86.
Sexta excellentia. Lex vetus, fuit in vmbris, & figuris, lex gratiæ in apertis, & manifeſtis. n.572. ibid.
Septima excellentia ex parte ſacrificij, quod non eſt ex ſanguine hircorum, aut taurorum, ſed ex corpore, & ſanguine Ieſu Chriſti & multas alias excellentias, videbis ibid. à n.574. vſque ad.587. p.86. & 87.

*Libertas Eccleſiaſtica.*

Habet magnum fundamentum, in iure Diuino; nam eccleſia, eccleſiaſticæque perſonæ, eorumque bona, ex iure Diuino, ſunt immunia, ac libera, à poteſtate ſæculari. O.2.R.41.q.1.n.1.p.387.
Ita apertè indicant Pontifices, ac Concilia, in ſuo modo loquendi. n.2.ibid.
Probatur ex facto Ioſeph, ac ex verbis Chriſti Domini in ſolutione tributi. n.3.ibid.
Nec obſtat ſi dicatur, quod aliqui graues auctores negant eſſe de iure diuino, quia multò magis auctores ſtant pro noſtra ſententia, & oppoſitam aliqui graui cenſura afficiunt. n.4.ibid.
Saltem negari non poteſt, quod radicaliter eſt de iure Diuino. n.5. ibid.
Eccleſia iure Diuino habet poteſtatem acquirendi bona, & oblationes ad ſui fabricam ac ſubſtentationem ſuorum miniſtrorum. n.6.p.388
Immunitas Eccleſiaſtica, ſeu libertas eſt de iure Canonico multis expreſſis locis in iure. O.2.R.41.q.2.n.7.p.388
Probatur ex factis multorum Pontificum.n.9. ibid.
Primum argumentum, fundatur, in falſa præſumptione, quod Eccleſia habeat multa bona. n.10.11.ibid.
Et eſto id, quod falsò dicunt ac fabricantur, recurrendum eſt ad Summum Pontificem. n.12.ibid.
Secundum argumentum etiam reiicitur, nam facere legem quod ſubditi non relinquant bona ſua Eccleſiæ, eſt contra ſacros Canones, & damnauit Paulus. V. contra Venetianos à n.13. vſque 16.p.389.
Poteſt aliquis ponere conditionem, ne eius bona tranſeant ad Eccleſiam, de hoc non loquuntur iura, vt de principibus n.17.18. 19.p.390.
Quartum de aliquibus Regibus, qui ſanguine, ac armis comparauerunt regna; hoc eſt commune omnibus ferè Regibus chriſtianis. n.20.ibid.
Inde formatur argumentum pro noſtra ſententia ſtabilienda. n.22.23.p.391.

*Libri Canonici.*

Quid ſit Canon, & multæ deriuationes ex eo. O.1.R 1.q.2.n.11.p.3
Dupliciter conſideratur liber Canonicus in actu primo, & in actu ſecundo. n.12.p.4
Libri Canonici diuiduntur in Canonem Sinagogæ, & Eccleſiæ. n.14.ibid.
Varia computatio, circa Canonem antiquum n. 15.16.ibid.

Ex Diuo Hieronymo, quomodo antiquitus diuidebantur libri, circa, quæ tria maximè notanda ſunt. n.17.18.19.p.5

Falſum eſt dicere, quod ſolum libri ex veteri teſtamento, qui citantur in nouo ſunt Canonici. n.20.ibid.

Canon Eccleſiæ Catholicæ, conſtat ex Concilio Tridentino, ac ex multis, aliis Conciliis antiquis. n.22.ibid.

Libri ſunt Canonici cum omnibus ſuis partibus, provt habentur in biblia correcta Sixti quinti. n.23.p.6

Magna quæſtio, vtrum omnes libri veteris teſtamenti perierint & ab Eſdra fuerint recuperati, prima ſententia eſt affirmatiua. O.1.R.1.q.3. n.24.ibid.

Ponitur primum, & ſecundum huius ſententiæ fundamentum. n.25.ibid.

Secunda ſententia eſt vera, & multorum doctorum, & bonis fundamentis nititur. n.26.27.28.ibid.

Codices, quos ſacri ſcriptores, ſuis manibus ſcripſerunt non extant. n.29. p.7.

Non eſt neceſſe vt extent, abundanter ſunt approbati ab Eccleſia, & inde habentur, vt legitimi, & Canonici 30.ibid.

Nehemias ex variis regionibus ſacros libros, congregauit, & Eſdras, eos correxit, & emendauit. n.32.ibid.

Eſdras prædictos libros ſcripſit, non antiquis literis hebraicis, ſed aliis denuò à ſe inventis. n.33.34.ibid.

Soluuntur argumenta Contraria, & explicantur Patres in contrarium ad ducti n.35.36. pag.7.8

An verò aliqui libri ſacri, fuerint antiquitus, qui perierint, & modo non extent. Pr.ſententia eſt negatiua cum ſuis fundamentis. q.4.n.37.38.39.40.p.8.

Secunda ſententia, & communiter,& conſtat ex Patribus. n.41.44.p.8.

Liber Enoch fuit literis traditus. n.45.p.9.

Catologus librorum, qui perierunt in veteri teſtamento, & non extant n.46. ibid.

Multi Auctores prædictorum librorum dicuntur Prophetæ, ac videntes. n.41.ibid.

Pars illa quæ nos ad extat eſt Canonica.n.48. ibid.

Soluuntur argumenta oppoſita. n.49. vſque 53..p.9.10.

Quare tamen Deus permiſit, tales libros perire,cum multi ex eis eſſent Canonici. O.1. R.1.q.5 n..84.p.10.

Cur autem tales libri perierint, cauſa maximè latet, ait Diuus Auguſtinus. n.55.ibid.

Tres opiniones, referuntur, & reprobantur, ſimul cum opinione Origenis. n.56. 57. ibid.

Opinio Diui Chryſoſtomi ſuas patitur difficultates. n.58.ibid.

Perierunt primo ob peccata Iudæorum. n.59. pag.11

Perierunt etiam, quia libri qui extant abunde ſufficiunt ad noſtram doctrinam, ac eruditionem. n.60.ibid.

Literarum inuentores, ac vſus ſcribendi circa quod variæ ſunt ſententiæ. O.1. R.3. q.3. n.220.221 p.34

Nec Abrahamus, nec Moyſes, nec alij ſupra dicti inuentores ſunt literarum. n222.223. 224. ibid.

Deus cum cæteris ſcientiis infudit Adamo, vſum literarum ac ſcribendi. n.225.ibid.

Quod confirmatur ex variis monumentis & hiſtoriis antiquiſſimis. n.226.ibid.

Primæ literæ hebraicæ, ex quibus deriuantur aliæ. n.237.p.35

Qualia fuerint in exordio prima ſcribendi inſtrumenta. n 228. ibid.

*Diuus Lucas.*

De Lucæ nomine, & etimologia. O.1. R.5. q.6.n.627.p.95

Quis, & qualis fuit Diuus Lucas, & quantæ virtutis. n.628.ibid.

An fuerit Chriſti Domini diſcipulus. n.629. 630.p.96

Dicitur etiam à Patribus Apoſtolus. n.631. ibid.

Ex multis vitulus, adſcribitur Diuo Lucæ, & propriiſſime. n.632.ibid.

Valde mirabiliter Diuus Lucas deſcribit ſuum Euangelium aſcendendo. n.633 ibid.

Lucas medicus, de miſericordia ac beneficentia agit. n.634.ibid.

Lucas pictor, & pictura valdè vtiles. n.635. pag.97

Quo loco, tempore, ac idiomate ſcripſit Euangelium. n.636.ibid.

*Luſitani.*

Luſitani euntes in Indiam, vaticinantur ab Iſaia Propheta.O.2.R.41.q.3.n.26.27.p.391

Luſitani prædicatores, ac Reges dicuntur à Propheta Angeli veloces. ibid.

Reges Luſitani mittebant Epiſtolas ad gubernatores Indiarum ad propagandam fidem. ibid.

M

*Sanctiſſima Maria Virgo.*

Eius pura,& immaculata Conceptio reuelata eſt Sanctiſſimo parenti Eliæ.O.3.R.1. q.3.n.64.vſque 67.p.452

Viſa eſt Sanctiſſima Virgo in Chriſti vulneribus, à quibus mirabiliter, fuit redempta. ibid.

Scripſit vnam Epiſtolam ad Beatum Ignatium Martyrem. O.1.R.3.q.2.218.q.33

Alteram ſcripſit ſanctiſſima Virgo ad Meſſanenſes, in cuius rei memoriam Eccleſia Metropolis eſt ibi ædificata, & in multa veneratione habetur. ibid.

Dubitatur cur huiuſmodi Epiſtolæ, non ſint Canonicæ: quia de earum infallibili certitudine non conſtat. ibid.n.219.ibid.

*Machabaeorum Libri.*

Iſti ſunt duo libri:contra hæreticos tenendum eſt eſſe Canonicos.O.1.R.3.q.24.num.416. pag.64.

Horum librorum octo Auctores aſſignantur probabilius primum fuiſſe ſcriptum à Ioanne affricano Simeonis filio ibidem n.418. 419.ibid.

Secundus liber eſt epitome ex libris Iaſonis Cyrinæi. n.419. ibid.

Valdè difficile cognoſcere eius collectorem, probabilius, quod fuit Iudas Eſſenus. n.21. p.65

Hebraïcè conſcripti ſunt libri. n.422. ibid.

De tempore huius hiſtoriæ, ac nomine Machabæorum. n.423.424. ibid.


*Mala*

*Malachias.*

Quiſnam eſſet, longa quæſtio eſt legitur in Martyrologio Romano, die 14. Ianuarij, floruit circa annum mundi 3563. ante Chriſtum natum 48. O.1.R.3.q.23.n.413. p.63

*D. Marcus Euangeliſta.*

De eius excellentiis 4. Apocalypſeos egi. O.1. R.5.n.616.p.94
Quis,& qualis fuit D. Marcus. n.617.ibid.
D. Marcus Petri Comes; prædicat in Alexandria, ibi martyrio coronatur, corpus transfertur ad Venetias. n.618.ibid.
Quidam dicunt quod ſcripſit ſermone Latine, alij Græco, vtroque idiomate ſcripſit. n.619. & ſeqq.ibid.
Non ſeruat ordinem temporis in Euangelio, ſed vt audierat à D. Petro. n.622.ibid.
Quo anno ſcripſit. n.623. p.95
Dicitur abreuiator Matthæi. n.624.ibid.
Euangelium Marci magnum fructum protulit. n.625 ibid.
In ſua Liturgia pro Eccleſia Alexandriæ, dicit B. Deiparam immaculatam, & omnibus modis irreprehenſibilem. O.4. q.10. n.66. p.523
In quodam libro B. Marci ex traditione Eccleſiæ Ægyptij ſit mentio de feſtiuitate Conceptionis. O.4.q.11.n.74.p.524

*Maria Deipara.*

Maria Virgo Ducatum, ac viam præbet Doctoribus, ac prædicatoribus ad dicendum ac intelligendum. O.4.q.5.n.22.p.511
Deipara vt Eccleſia ſine macula, ac ruga ac ſine vlla viciſſitudinis obumbratione. n.23. 24. ibid.
Deipara tota creata eſt in gratia Spiritus ſancti. n.25.p.512
Solus Deus ſuâ infinita ſapientia valet merita,& dona B. Virginis cognoſcere, & dinumerare. n.25. ibid.
Deipara veluti prius fuit ordinata ad gratiam, quam ad ſubſtantiam. n.26.ibid.
Mariæ Virg.tanta gratia data eſt, quanta poſſibilis puræ creaturæ. n.27. ibid.
Dona B. Virgini data, non ſunt de potentia ordinaria, ſed abſoluta. n.28.p.513
Non ex ſtudio litterarum, ſed ex gratia Dei magnalia Mariæ cognoſcuntur. q.6. n.29. ibid.
Deipara à tota Trinitate eſt cuſtodita, ſigillo ipſius Trinitatis munita. q.6.n.31.32.ibid.
Maria in ſua prima formatione ſine vllo peccati veneno. n.34.35.p.514
Deipara ſimul fuit creata cum gratia ad inſtar Angelorum. n.38.p.515
In Deipara tota eſt gratiarum plenitudo. q.7. n.39.p.516
Deipara fulget, & nitet in omni gratia. n.42. p.517
Deiparæ puritas, & ſanctitas ex filio eius Ieſu cognoſcenda. q.8.n.44.ibid.
Deipara tota à Deo incipit, & tota ad Deum terminatur. q.8.n.46.p.518
In lacte Marianæ ſumma gratiæ dulcedo. n.49.p.519
In Deipara prius gratia quam natura. q.9. n.53. p.520
Puritas, Mariæ imitatur puritatem filij ſui. n.54. ibid.
Puritas,& ſanctitas Deiparæ dat odorem filij ſui. n.55. p.521
Deipara imago ac forma Dei. n.56.ibid.
Pulchritudo, ac elegantia Mariæ oſtendit ingenium ſupremum artificis. ibid.
Deipara ineſſanter in omni hora, & momento in noſtrum auxilium. q.19. n. 152. p.534
Deiparæ altitudines, non naturali diſcurſu, ſed influxu diuini auxilij cognoſcuntur. q.20 n.161.p.536
Vide *Conceptio & paulatim.*

*D. Matthias.*

Apoſtolus teſtatur Deiparam non fuiſſe conceptam in peccato. O.4.q.10.n.62.p.522

*D. Maximus.*

In quodam ſermone expreſsè ait Deiparam non fuiſſe contaminatā originali macula. O.4.q.16.n.115.p.530

*Diuus Matthæus.*

Variis in locis aſſignatis egi de D. Mathæo. O.1.R.5. q.4.n.604.p.92
Cauſam, quam habuit Diuus Matthæus ſcribendi ſuum Euangelium. n.605.ibid.
Magna eſt auctoritas Euangelij Matthæi. n.606.ibid.
Euangelium D. Matthæi, conuerſum eſt ex græco, in latinum. n.607.ibid.
Spiritus ſanctus, ſe contemperauit ingenio Matthæi in ſcribendo Euangelio. n.608. ibid.
Quo ſermone & anno ſcripſit. n.609.p.93
Titulum Euangelij eſſe poſitum ab Eccleſia dicunt aliqui; probabilius eſſe poſitum D. Matthæo. à n.610. vſque 613.ibid.
Soluuntur argumenta contraria. n.714.p.94
Dicitur Euangelium ſecundum Matthæum. n.615.ibid.
Deiparam celebrat ſine vllo peccati nodo. O.4.q.10.n.62.p.522

*Miraculum.*

Miraculi nomen, à quo deriuatur. O.2.R.42. q.1.n.1.p.395.
Miraculi definitio. n.2.ibid.
Miraculum eſt opus ſolius Dei, ſignum, ac ſigillum Diuinitatis, teſtimonium Dei, loquela, ac pignus eius. ibid.n.3.4.ibid.
Miraculum, eſt opus rarum, & extraordinarium, ſupra virtutem omnium naturalium cauſarum. n.5.6.p.396
Miraculum à ſolo Deo fit, & inde ſolum in teſtimonium, & confirmationem veritatis. O.4.q.19.n.158.p.535
Pura & immaculata Virginis Mariæ Conceptio multis miraculis eſt à Deo teſtificata O 4.q.19 n.157. & ſeqq. ibid.
Ad excellentiam miraculi pertinet, quod fiat celeriter, ac confeſtim, non tamen ſemper, ſed aliquando fit paulatim, ac ſenſim. n.8.p.396
Veritas Miraculi, maximè, conſideranda eſt ex perſeuerantia in effectu, vnde ſol ad vocem Ioſuæ ſubſtitit per ſpatium vnius diei, ad euidentiam miraculi. n.9.p.396.
Ad euidentiam miraculi, requiritur, multiplicitas actuum. n.11.p.397.
Sanitas morbi, dum quis Beatam Virginem deprecatur hic & nunc miraculoſa reputatur. n.12.ibid.
Duplex eſt miraculum, vnum ſecundum, eſſe alterum

alterum ſecundum dici. n.13.ibid.
Deus omnipotens, ex multiplici fine operatur miracula cuius mirabilia nullus intellectus poteſt explicare. q 2.n.14.p.398.
Miracula fuerunt neceſſaria ad Apoſtolorum, ac diſcipulorum prædicationem firmandam & introducendam fidem Chriſti n.15.16.ibid.
Miracula diſcipulorum fuerunt vera, nec virtute naturali, nec arte Dæmonis (vt inique aliqui hæretici dixerunt), ſed tantum Diuina virtute facta. à n.17. vſque 20.ibid.
Miracula Deus ſæpe facit, ad bonum ſeruorum ſuorum, & in pœnam inimicorum. n.21.p.399
Miracula fiunt aliquando à Deo in confirmationem alicuius veritatis. n.22.ibid.
Deus ſæpe facit miracula ad nobilitandos, ac honorandos ſeruos ſuos in oculis aliorum. n.23.ibid.
Deus ſæpe facit miracula per ſacras imagines, vt maximo ſint in honore, ac veneratione noſtra. n.24.ibid.
Diuina virtute, & arte Dæmonis, fiunt aliqua miracula. O.1.R.42.q.3.n.25.p.400
Sunt aliqua miracula, quæ nullo modo poſſunt fieri arte Dæmonis. n.26.ibid.
Dæmon facit mira, mediis naturalibus adhibitis, Deus autem, ſua potentia, ac virtute. n.23.ibid.
Miracula, quæ à Deo veniunt, ſunt in bonum noſtrum, quæ vero à Diabolo in perniciem, & damnum. n.28.ibid.
Miracula Dei fiunt per bonos, & ſanctos; Diaboli vero, per malos, iniquos. n.29.ibid.
Miracula vera, vel falſa, maximè agnoſcuntur ex fine, ad quem ordinantur. n.30.ibid.
Quod magis confirmatur, quia ex ipſiſmet exemplis explicatur, ac declaratur motiuum, ex quo verè miracula agnoſcenda ſunt. n.31.p.401
Miracula, quæ fiunt per ſacras imagines inde vt vera agnoſcenda, ex his, quæ à tali miraculo, veniunt, ac reſultant. q.4.num.32. pag.401
Diabolus non poteſt velle, confirmare magnum cultum Diuinum per miracula, quia hoc repugnat ſuæ malitiæ. n.3 . ibid.
Ex ſacris imaginibus, multum proficiunt Chriſtiani in ſpiritualibus ac ſalutis via, & inde conteritur caput diaboli. n.34.ibid.
Satanas aliquando ſe transformat in Angelum lucis, ſed ſuis operibus ac Dei virtute, ſtatim detegitur, ac declaratur. n.35.p.402
Quod multis exemplis confirmatur. n.36.ibid.
In dubio, an ſit miraculum, pro non miraculo iudicandum. n 37.ibid.

*Mors.*

An à lege humana, poſſit homo obligari ad exponendam vitam ſuam notabili, ac euidenti periculo mortis magna eſt quæſtio. O.2 R.45.q.2.n.7.p.414
Prima ſententia, negat dari poſſe, talem legem. n.8.p.415
Secunda affirmat omnes leges obligare cum periculo vitæ. n.9. ibid.
Tertia, & vera, quod leges humanæ, non poſſunt obligare, ad tale mortis periculum, niſi pro bono communi. n.10.15.ibid.
Hæc tamen obligatio initiatur, à iure naturali & determinatur in particulari à iure humano. n.12.ibid.
Ius naturale, dictat, conſeruare vitam, niſi bonum commune aliud poſtulet. n.13.14. ibid.
Leges ordinariæ non obligant cum periculo vitæ, niſi, quando requirit bonum commune, quod oſtenditur, tam in legibus Eccleſiaſticis, quam Diuinis. num.15.16. 17. ibid.
Tum lex obligat ad mortem, ex medio neceſſario ad conſeruationem Reipublicæ. n.18.p.416
Obſeruantia legis, quando obligat, conſideranda cum omnibus circunſtantiis. n.19. ibid.
Hæc autem obligatio, non ſolum oritur ex iure naturali, ſed etiam humano. num.20. ibid.
Tum bonum commune, anteponendum particulari quando magis requiritur, ad conſeruationem Reipublicæ. n.21.22.ibid.
Quamuis lex humana, obliget in re graui, ad peccatum mortale: non inde ſequitur, quod obliget ad graue periculum vitæ. n.23. 24. ibid.
Inde fit quod pro bono Reipublicæ Chriſtianæ, non poteſt homo, celebrare ac conſummare matrimonium, ſine diſpenſatione. q.3.n.26.27.28.p.417
An Carthuſiani in extremo periculo vitæ, poſſint comedere carnes, quidam affirmant alij negant, probabilius, quod in extrema neceſſitate (ſecluſo ſcandalo) poſſunt comedere. n.31.ibid.
Chriſtiani captiui, remigantes in nauibus Maurorum, contra Chriſtianos non peccant, nec incidunt in excommunicationem. n.32. ibid.
An milites in bello nauali, poſſint iniicere ignem in naui, quidam affirmant, alij negant: cum diſtinctione reſpondeo, quod, ſi milites, ſint certi quod ab inimicis, iniurioſè ſint tractandi, & occidendi, vel quod nauis eſt locupletiſſima, ex qua infideles, potentiores fiant, in damnum Reipublicæ Chriſtianæ, tum probabile, quod poſſunt ignem iniicere; ſi verò contrarium interueniat, tunc ab igne abſtineatur. n.35.p.418

*De mortuorum animabus.*

Animæ, ſeparatæ à corpore mortuorum, ſua naturali virtute, non poſſunt venire, nec apparere. O.2.R.43.n.30.p.407
Animæ, mortuorum, ſiue ſint in cœlo, ſiue, in purgatorio, ſeu in inferno, arte dæmonis, non poſſunt venire, nec apparere. n.31. ibid.
Multæ apparitiones, quas faciunt dæmones, fingentes, ſe eſſe animas, ſunt phantaſmata, & figmenta dæmonis. n.32.ibid.
Quando dæmoniacus loquitur, nomine defuncti, mentitur, & falsò dicit. n.33.p.408
Reprobantur aliqui, qui promittunt, ſe poſt mortem apparituri. n.34.ibid.
Sæpè ex permiſſione Dei, animæ mortuorum apparent viuentibus, vt infra dicemus de anima Samuelis. n.35. ibid.

*Moyſes.*

Scripſit Pentateuchum, id eſt quinque libros, ſcilicet

ſcilicet Geneſim, Exodum, Leuiticum, Numeros, & Deuteronomium. O.1. R.3.q.4. n.231. vſque 236. p.36
Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, ſcripſit, vt vidit, Geneſim vero accepit è reuelatione Diuina, vel Angelo dictante, (vt vult Diuus Auguſtinus.) n.37. ibid.
De tempore, quo hæc ſcripſit magna eſt dubitatio, probabilius, quod, ſcripta ſunt ab eo, in deſerto. ibid.
Scripſit etiam librum Iob, vt ſuo loco dixi

*Michæas.*

Vnus, ex duodecim Prophetis minoribus, de quo facit mentionem Martyrologium Romanum, die 15. Ianuarij ex alto loco præcipitatus eſt, vel, vt alij volunt gladio occiſus anno mundi 3290. ante Chriſtum. n.767.p.63

## N

*Nahum.*

VNus ex duodecim Prophetis minoribus, de quo facit mentionem Martyrologium Romanum die 1. Decembris, floruit anno mundi 3315. ante Chriſtum natum 738. ibid.

*Nathan.*

Qui floruit tempore Dauid Regis, ſecundum Sixtum Senenſem ipſe eſt auctor libri primi Regum vſque ad ſecundum poſt mortem Samuelis. O.1.R.3.q.8.n.259.p.40

*Natiuitas.*

Virginis Mariæ, ex eo quòd ab Eccleſia celebratur, euidenter colligunt Patres, quòd nata ſit in gratia, ac ſanctitate. O.4. q.11. n.77. p.524

*Nazaræi.*

Nazaræi probatur ex ſcriptura, ac Patribus quod habebant votum caſtitatis. O.3.R.3. q.2. n.5. p.473
Perfectiores habebant votum caſtitatis perpetuum. n 6.ibid.
Probatur ex Iſaia, & exploditur aduerſariorum reſponſio. n.7.8 9.ibid.
Vide *Votum.*

*Nehemias.*

Vir Doctiſſimus, fuit ſocius Eſdræ, eius ſecundum librum ſub Eſdræ nomine, circumfertur. O.2.R.3.q.10.n.269.p.42

*Nicopolitana tranſlatio.*

Verſio ex Hebræo in Græcum dicitur Nicopolitana, ſub Alexandro Mamea inuenta eſt Nicopoli, anno 230. O.1.R.4.q.3.n.477. p.72

*Nuñeſius.*

Aluarez Pereira commeſtabilis Regni Portugalliæ origo omnium Regum Europæ, poſtea noſtræ Religionis Carmelitanæ profeſſus, primam Eccleſiam ſub titulo Conceptionis ædificat in Portugallia. O.4.q.18. n.549.p.534

## O

*Oraculum viuæ vocis.*

QVid ſit oraculum viuæ vocis. O.2.R.46. q 1.n.1. p.418
Ponitur Conſtitutio Gregorio X V. Vrbani V I I I. n.2 3.ibid.
Solum reuocantur viuæ vocis oracula, quæ erant ante Vrbanum. n.4.p.419
Derogantur oracula, quoad forum internum, & externum. n.5.ibid.
Valdè probabile, quod indulgentiæ, & gratiæ quæ ſunt merè fauorabiles, abſque Eccleſiæ detrimento, quod non ſint reuocatæ. n.6.7.ibid.
Priuilegia, quæ ſunt vniuerſalia, pro tota Eccleſia, non reuocantur. n.8.ibid.
Per hæc non reuocantur illa oracula, quæ ſunt meræ declarationes, ac explicationes priuilegiorum. n.9.ibid.
Quid dicendum ſit de illis quæ habent tractum ſucceſſiuum. n 10.ibid.
An priuilegia regularium conceſſa, viuæ vocis oraculo, ſint reuocata per tales conſtitutiones Gregorij, & Vrbani. Prima ſententia negat non eſſe reuocatas. O.2.R 46. q.2.n.11. p.420
Et probatur, quia in multis Pontificiis bullis ipſa viuæ vocis oracula ſunt poſita ac proinde iam tranſeunt in bullam autenticam. ibid.n.12.13.14.ibid.
Leo decimus conceſſit, vt viuæ vocis oracula, haberent vim, ac ſi eſſent in bullis, vt cætera priuilegia. n.15.ibid.
Maximè notandum, quia Pontifices dicunt, motu proprio, & certa ſcientia, quæ clauſula ſecundum ius, importat nouam conſtitutionem n.16.p.421
Vera ſententia, quod omnia viuæ vocis oracula, conceſſa Regularibus, ſint reuocata per conſtitutiones Gregorij, & Vrbani. q.3.n.17.ibid.
Probatur communi auctorum fundamento, quia, ſemper ſunt, & dicuntur oracula. n.18. ibid.
Probatur peculiariter, ex intentione Pontificum qui volunt tollere omnes abuſus, ac difficultates. n.19.ibid.
Probatur ex clauſula bullarum, non obſtantibus. n.20 ibid.
Probatur quia aliàs Conſtitutio Vrbani, erit fruſtratoria, & nulla. n.21.p.422
Exploditur ſolutio Vitalis. ibid.
Aliqui dicunt, quod ſolum reuocantur oracula conceſſa ad inſtantiam Regum. n.22. p.422
Talis dicendi modus excluditur ex bulla Vrbani V I I I. n.23.ibid.
Ex authoritate bullarum apertè conſtat, & non eſt dubitandum. n.24.ibid.

*Origenes.*

Expreſsè ait, quod Deipara non fuit infecta venenoſis afflatibus ſerpentis. O.4. q.15. n.97.p.528

*Oſeas.*

Vnus ex duodecim Prophetis minoribus, Iſaiæ coæuus, cuius illa magna eſt laus quod ipſe ante Iſaiam, ac alios Prophetas vaticinatus eſt: de eo facit mentionem Martyrologium Romanum die 4. Iulij, floruit anno mundi. 3227. ante Chriſtum natum. 826. O.1. R.3.q.23.n.413.p.62

*Paralipomenon.*

Quid ſignificet? eſt vox græca, idem valet ac additamentum ad ea, quæ prætermiſſa, ac

derelicta ſunt in libris Regum. O.1.R.3.q.9. n.266. p.41

Libri ſunt duo, vterque eſt Canonicus, vt conſtat ex Concilio Tridentino ſectione 4. ibid.

Circa Auctorem horum librorum, magna eſt controuerſia; probabilior ſententia, quod fuerint ſcripti ab Eſdra. ibid. & q.9.n.267. ibid.

*Patres.*

Tam Græci, quam Latini docent puram, & immaculatam Conceptionem Virginis. O.4.q.15.16.p.528. & ſeqq.

*Paulatim.*

Non ſimul omnia myſteria explicantur, ſed ſenſim, & paulatim. O.4.q.13. num.81.82. p.525

Paulatim ac ſenſim animus ad magna diſponendus. O 4.q.14.n 90.91. p.527

*Paulus Apoſtolus.*

Paulus Apoſtolus ſicut & cæteri Apoſtoli in Nouo Teſtamento, non vtuntur nomine librorum, vt in Veteri Teſtamento, ſed nomine epiſtolarum. O.1. R.5 q.9. num.658. p.101

In Nouo Teſtamento vtitur epiſtolis, res erat cum amicis. p.659.ibid.

In epiſtolis apponuntur notæ, quas ſoli amici intelligunt, & non extranei, res fidei ſolum fideles, & non alieni intelligunt.n.660. p.102

In Veteri Teſtamento diffuſi libri, in Nouo verbum abbreuiatum, ſed magna gratia, & donis repletum. n.661.ibid.

Valdè mirum, quod Diuus Paulus plures epiſtolas ſcripſerit, quàm cæteri omnes Apoſtoli. O.1.R.5.q.10 n.662. ibid.

Paulus olim aduerſarius Eccleſiæ inde eius teſtimonia, vt fortiora ad Eccleſiam defendendam eliguntur. n.663.ibid.

Paulus epiſtolis proſequebatur Eccleſiam Dei, inde altâ prouidentiâ Dei epiſtolis eam tuetur. n.664. ibid.

Paulus habebat ſollicitudinem omnium Eccleſiarum, inde ad omnes ſcribit. num.665. p.103

Paulus præco, & Doctor Eccleſiæ, non ſolum in vita, ſed etiam poſt mortem, qua eius charitas non extinguitur. num.666. ibid.

Omnes epiſtolæ Pauli Canonicæ, vt definitum eſt in Concilio Tridentino.q.11.n.668. ibid.

De epiſtola ad Hebræos dubitatur, hæretici negant eſſe Canonicam. n.669. ibid.

Catholica fide tenendum eſſe Canonicam, & ſcriptam à Diuo Paulo. ibid n.670.671. p.104

Primum argumentum, ſecundum, ac tertium, ex locis Scripturæ diſſoluuntur. num.672. vſque 675. ibid.

De numero, ac ordine epiſtolarum D Pauli, quo ab eo ſcripta ſunt. O.1. R.5.quæſt 12.à n.677.vſque 689. p.105.106

Qua lingua, ſeu idiomate Apoſtolus Paulus ſcripſit ſuas epiſtolas Salmeiron, & alij tenent epiſtolam ad Romanos eſſe ſcriptam Latino ſermone. quæſt.13. num.691. p.106

Vera ſententia, quod Apoſtolus, ſcripſerit omnes ſuas epiſtolas excepta ad Hebræos, Græco ſermone. n.692.693 p.107

Tertius Apoſtoli Comes, & Scriptor, epiſtolas, quas Græco ſermone ex ore Apoſtoli ſcripſit, eas ex Græco in Latinum tranſtulit. n.694. ibid.

Epiſtola ad Hebræos Hebraïcè ſcripta eſt. n.695.696. ibid.

Apoſtolus citat Scripturam, iuxta Septuaginta, quia talis lectio, erat magis communis. n.697. ibid.

Multa in Scriptura ponuntur etiam ab interprete. n.698. ibid.

An præter has quatuordecim epiſtolas Pauli ſint aliæ ad Senecam, Laodicenſes affirmant magni Patres. O.1.R.5.quæſt.14. n.695. p.109

Sixtus Senenſis refert alias ſex epiſtolas Pauli, ſed ex ſtylo deprehenduntur non eſſe Pauli. n.700. ibid.

Paulus aliquas epiſtolas ſcripſit ad Senecam, ſed non ſunt, nec extant. num.701.702. p.108

Ad Laodicenſes nullam ſcripſit D.Paulus epiſtolam. n.703.704. ibid.

Quod ſcripſerit tertiam ad Corinthios affirmant graues Patres, alij negant. num.705. 706 p.109

Tertiam epiſtolam ad Theſſaloniſſenſes Origenes vocat adulterinam. num.707.ibid.

*Paulus V.*

Pontifex maximus prohibet per ſuam Conſtitutionem ne in publicis concluſionibus, concionibus, lectionibus quiſquam audeat dicere, ac aſſerere, quod B.Virgo concepta fuit in peccato originali. O.4. q.13. n.85. p.526

*Penthateucum.*

Nomen eſt Græcum, & ſignificat volumen quinque librorum, ſcilicet Geneſim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, quorum librorum Auctor, & Scriptor eſt Moyſes. O.1. R.3. q.4. num.231. p.36

*D. Petrus.*

Duas ſcripſit epiſtolas vtramque Canonicam. O.1.R.5.q.17.n.735.736. p.113

Diuus Petrus Auctor epiſtolæ, eam ſcripſit primariò ad Iudæos conuerſos, ſecundariò ad gentes, quæ ſuſceperant fidem. n.736. ibid.

Hæc epiſtola ſcripta eſt Romæ, anno 45. & Græco idiomate. n.737.738. ibid.

De ſecunda epiſtola, dubitarunt aliqui de fide certum eſſe Canonicam. n.739. 740. ibid.

Auctor ſecundæ epiſtolæ eſt Diuus Petrus, ſcripſit eam contra Simonem Magum, iam proximè martyrio laureandus. num.742. ibid.

Obiectio ex diuerſo ſtylo, nihil concludit. n.743. p.114

Has epiſtolas Diui Petri, poſtulat Beatus Bonifacius, vt litteris aureis ſcribantur. n.744. p.114

Aliqua opera nomine D.Petri, quæ circumferuntur, vt adulterina, & aliena ab eo reiiciuntur. n.745. ibid.

*Philippus*

*Philippus III.*

Hiſpaniarum Rex fecit, vt omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, vniuerſitates, miſſis oratoribus ad Pontificem, vt ab eo poſtularent definitionem in hac materia Conceptionis. O.4.q.18.n.146.p.533

*Philippus IV.*

Hiſpan. Rex gratulatur Pontificem Gregorium XV. ob Conſtitutionem editam ſub nomine Conceptionis, & poſtulat eius definitionem ab Alexandro VII. ibid.

*Pontifices.*

A Sixto IV. vſque ad præſens tempus omnes magnas Conſtitutiones ediderunt in fauorem Conceptionis B. Virginis. O.4. q.13. per totam. p.525

*Pictura.*

Pictura nobis Chriſtianis valdè vtilis. O.1. R.5.q.6.n.635. p.97

*Proceſſiones.*

Quis poſſit Proceſſiones indicere iuxta Concilium Tridentinum. O.2.R.47.q.1. n.2. p.422

Ad Epiſcopum, ſeu eius Vicarium pertinet conuocare ad proceſſiones. num.2. ibid.

Abſente Epiſcopo Vicario, Priores poſſunt conuocare. n.3. ibid.

An poſſit Epiſcopus indicere proceſſiones ſolemnes in domo Regularium ipſis inuitis, ſunt, qui affirmant. n.4. p.423

Verior ſententia negatiua. n.5. ibid.

Regulares conuocandi ſunt ad proceſſiones per cleros. q.2.n.6.7. ibid.

Regulares non poſſunt compelli ab Epiſcopo ad proceſſiones cenſuris. n.8. ibid.

An Parochi Regulares, valeant compelli cenſuris ab Epiſcopo, ſicut & cæteri Parochi ſeculares, vt conueniant ad proceſſiones vera ſententia eſt affirmatiua. n.9. ibid.

Et optimè probatur ex capite *cum Capella de priuilegiis.* n.10. ibid.

Ad Epiſcopum, ſeu Ordinarium pertinet componere differentias inter Cleros, & Regulares ortas occaſione proceſſionum. O.2.R.47.q.3.num.11. p.424

Hæc poteſtas data Epiſcopo in Concilio Tridentino eſt ad controuerſias ortas cum ſcandalo. n.12. ibid.

Per ſententiam Epiſcopi ſuſpenditur effectus ſuſpenſiuus; non tamen deuolutiuus. n.14. ibid.

Remedium ad componendas controuerſias eſt, expellantur litigantes, dum nolunt acquieſcere. n.15. ibid.

Religioſi obligati ad proceſſiones cum vocati ſunt tenentur accedere, & hoc præceptum primo reſpicit Prælatos, deinde ſubditos, ſi impediunt ne alij accedant. n.16. ibid.

Quidam dicunt, quod Religioſi non tenentur canere, niſi in proceſſionibus Litaniarum. Standum eſt tamen, conſuetudini locorum ac Regnorum. num.17.18. ibid.

Multi ſunt Religioſi, qui ex priuilegio non tenentur accedere. q.5.n.19. p.425

Diſtantes ab vrbe per medium milliare etiam non tenentur. n.20. ibid.

Excuſantur etiam Religioſi ob paucitatem illorum in Conuentu, vel quia multi infirmantur. n.21. ibid.

Conueniens numerus, vt teneantur Religioſi accedere eſt duodenarius, vt hoſpites tamen non teneantur accedere. num.22.23. ibid.

Excuſantur etiam Religioſi accedere ad proceſſiones, ob ſuperuenientem pluuiam. n.24. ibid.

Exempti ſi ſemel accedant ad proceſſiones, vel ex deuotione, vel quia inuitati ſunt non inde deperdunt ſuum priuilegium. n.25. ibid.

Religioſi tenentur accedere ad proceſſiones communes, conuocati ad Epiſcopo. q.6. n.26.27. p.426

Ex declaratione Cardinalium, non tenentur accedere ad proceſſionem, quæ fit in octaua Corporis Chriſti. n.28. ibid.

Clemens Octauus conceſſit Patribus Sancti Eloi, vt ad nullas proceſſiones teneantur accedere, niſi ad quinque aſſignatas. n.29. ibid.

Archiepiſcopus Vlyſſiponenſis voluit obligare Religioſos ad proceſſiones Litaniarum, & prædicto priuilegio ſe munierunt Religioſi, & Archiepiſcopus quieuit. n.30. ibid.

Aliqui dicunt, quod Regulares poſſunt facere proceſſiones extra Conuentum ſine licentia Epiſcopi. Oppoſita ſententia negatiua eſt vera. quæſt.7.num.31.32. ibid.

Quod intelligitur, niſi detur conſuetudo contraria, vt datur in Portugallia. n.33. p.427

Circa præcedentiam eſt magna dubitatio, Clerici habent præcedentiam ſupra cæteros Religioſos, & Clerici quomodo habeant inter ſe explicatur. O.2. R.47. q.8. n.34. ibid.

Canonici Regulares præcedunt Monachos. n.35. ibid.

Poſt Monachos mendicantes, qui præcedunt non mendicantes. n.36. ibid.

Carmelitæ habent præcedentiam ſupra fratres Beatæ Virginis de Mercede. num.37. ibid.

Inter fratres mendicantes Dominicani habent præcedentiam. n.38 ibid.

Quoad alios mendicantes obſeruanda eſt Bulla Gregorij XIII. de præexiſtentia in loco. n.39. ibid.

Bulla Gregorij eſt in ſua viridi obſeruantia. ibid.

Clemens VIII. ſolum derogauit prædictam Bullam quoad Dominicanos. num.40. p.478

In cæteris Bulla Gregorij eſt obſeruanda, quæ agit de mendicantibus. num.41.42. ibid.

Sacra Congregatio determinauit, vt præcedentia

dentia habeatur ordo, ſicut in Romana Curia. n.43. ibid.

*Proclus.*

Cyzicenus, docet quod cum virgo eſſet electa in Dei Matrem, exinde verificatur, quod nullam contraxit maculam. O.4. q.15. n.101.p.528

*Propheta.*

Quatuor ſunt maiores, duodecim minores, & dicuntur minores per reſpectum ad quatuor maiores, & hi dicuntur, minores, ob ſermonis breuitatem, non tamen ſunt minores in grauitate ſententiarum, excellentiâ myſteriorum, & magnitudine reuelationum. O.1.R.3.q.23.n.411.p.62

*Prophetica cognitio.*

Explicatur ethimologia nominis Propheta, & quid ſit. O.1. R.1. q.8. num.92. 93. p.15

Explicatur, quod ſit obiectum materiale, & formale Prophetiæ. n.94.ibid.

Quæ comprehendantur ſub Prophetia, veniunt explicanda. n.95 ibid.

Tripliciter res manifeſtatur ſub Prophetico lumine. n.96.p.16

Lumen Propheticum, & fidei diſtinguuntur, non accidentaliter, ſed eſſentialiter. n.97.98 99. ibid.

Ponuntur aliqua diſcrimina inter fidem, & Prophetiam. n.100.ibid.

Ponuntur alia, in quibus conueniunt fides, & Prophetia. n.101.ibid.

De ratione Prophetiæ eſt, vt intelligat, & cognoſcat ea, quæ vaticinatur. num.102. pag.17

Ordinariè loquendo non requiritur, vt Propheta intelligat ſecundum omnem ſuum ſenſum, intentum à Spiritu ſancto. n.103. ibid.

Reuelationes Propheticæ, poterant eſſe abſtractæ, & obſcuræ, & ita de facto, ordinariè loquendo, contingebat, aliquando etiam, poterant eſſe claræ, & euidentes. n.107.108.ibid.

Quod fieri poterat triplici modo. num.108. 109.110.ibid.

Prophetæ poſt ſuas reuelationes benè, & optimè, de illis recordabantur. n.111. pag.18

*Propoſitiones.*

Vniuerſales in ſcriptura, non accipiendæ ſunt, vt omnes nemine excepto includant, ſed accipiendæ ſecundum maiorem partem. O.4.q.21.n.169. 170.p.537

*Prouerbia.*

Liber Prouerbiorum eſt Canonicus, illius argumentum, virtutis inſtructio. O.1. R.3.q.16.n.26.p 50

Totus liber eſt compoſitus à Salomone. n.327. ibid.

Illa additinncula capite 25. eſt Canonica n.328. p.51

Ea, quæ opponuntur ex capite 31. quod liber non ſit compoſitus à Salomone, ſoluuntur. n.329.ibid.

Agur, id eſt congregare eſt nomen appellatiuum Salomonis. n.330.ibid.

Samuel etiam eſt nomen appellatiuum Salomonis, & idem valet, ac cum illo Deus, quod dicitur, de Salomone, vtpote Chriſti figura. n.331.ibid.

*Pſalmus.*

Auctoritas Pſalmorum grauiſſima. O.1.R.3. q.15.n.311.p.48

Prima ſententia multos agnoſcit Pſalmorum auctores. n.312. ibid.

Vera ſententia ſolus Dauid auctor Pſalmorum. n.313.ibid.

Regula aſſignata à Patribus ac S. Athanaſio non eſt firma. n.314.& ſeqq.p.49

Nec Moyſes, nec Abrahamus, nec Salomon, ſunt auctores Pſalmorum. n.317.& ſeqq. ibid.

Primum argumentum, pro prima ſententia debile, quia non ſemper auctores librorum nominantur. n.320.p.50

Secundum fundamentum reiicitur quia frequenter ponuntur in titulo cantores Pſalmorum. n.321. 322. ibid.

Tertium non procedit, quia Dauid ſpiritu prophetico præuidit quod illi Pſalmi erant decantandi à Ieremia, Ezechiele, ac Ægæo. n.324.325.ibid.

*Prouidentiâ.*

Supremâ & altâ Deus cuſtodiuit B. Virginem ne læderetur à peccato originali. O.4.q.6.n.34.35.p.515

## R

*Ratio.*

Myſterium puræ Conceptionis Virginis etiam rationibus probatur. O.4. q.20. n.163.p.536

*Rechabitæ.*

Rechabitæ, ſic dicti à Patre ſuo, & ſunt diſcipuli Eliſæi. O.3. R.3. q.3. num.15. p.475

Ponitur textus Ieremiæ circa Rechabitas, & eorum vitam monaſticam; quæ à Patribus ponitur in exemplum cunctis Religioſis. n.16. ibid.

Probatur ex Concilio Senonenſi, de eorum obedientia, cum voto. n.17.ibid.

Probatur ſecundò idem ex obligatione, quam Rechabitæ, in ſe agnoſcebant. n.18. ibid.

Probatur etiam, eorum paupertatis voto. n.19.p.476

Probatur etiam caſtitatis voto. n.20.ibid.

Probantur eorum vota ex Patribus ac auctoribus. n.21.ibid.

Iſti Rechabitæ, fuerunt diſcipuli Eliæ, & Eliſæi. n.22.ibid.

*Redemptio.*

Fit vel ab actuali peccato, vel præſeruando ab illo. O.4.q.21.n.171.p.538

# Index Rerum.


*Religio.*

Extitit in lege antiqua cum votis, de quo vide infrà *Votum.*

Ad veritatem Religionis, requiritur acceptatio ex parte Dei. O.3.R.3.q.16.n.137. p 499

Hæc acceptatio ſufficit, quod ſit negatiua, & dabatur in Religione Prophetica. n.140. p.500

Etiam acceptatio poſitiua dari poterat. n.142. ibid.

Ad ſubſtantiam, Religionis, requiruntur vota. ibid.

Hæc autem vota, non requiritur, quod ſint, ſolemnia, ſed ſufficiunt ſimplicia. q.18. n.159. p.503

In Elia, & Eliſæo, ac filiis Prophetarum dabatur Religio cum votis, qualia poterant eſſe, pro illo ſtatu, quod latè oſtenditur, ac explicatur. O.3. R.3. per totam per quæſtionem 19.n.503. & ſeqq.

*Liber Regum.*

Quatuor ſunt, & Canonici, vt ex Concilio Tridentino, ac aliis. O.1. R.3. q.8. n.257. p.40

Primus ſcriptus eſt à Samuele vſque ad eius mortem quæ narratur, c 25. n.1

Poſterior pars ipſius libri cum libro ſecundo aliqui dicunt, quod ſcripta fuit à Dauide, probabiliùs videtur ſcriptam fuiſſe à Nathan, & Gad Prophetis. n.259. ibid.

Circa tertium, & quartum magna eſt dubitatio, à quonam ſint ſcripti, probabilius, partim à Ieremia, partim ab Iſaia. ibid.n.261.262 263.ibid.

*Reuelatio.*

Reuelatum eſt permiſſum eſſe à Deo, vt aliqui pij viri dubitarent de pura Conceptione virginis. Reuelatio poſita in limine operis.

Reuelationes S. Brigitæ, ſunt probatæ ab Eccleſia, & magnæ auctoritatis. Vide verbum *Brigitta.*

Immunitas immaculatæ conceptionis multis viris ſanctiſſimis reuelata eſt à Deo. O.4.q.19.n.153. & ſeqq.p.535

*Liber Ruth.*

Eſt Canonicus iuxta Concilium Tridentinum ſectione 4. O.1.R.3.q.7.n.252.p.39

Circa ſcriptorem huius libri variæ ſunt ſententiæ. ibid.n.253.ibid.

Verior affirmat fuiſſe Samuelem. num.254. ibid.

Quo tempore hæc hiſtória accidit & quo tempore ſcripſit Samuel explicatur. n.255.256.ibid.

S

*Samuel.*

Magna quæſtio, an anima Samuelis apparuerit Sauli, & ponitur Textus. O.2.R.43.q.1.n.1.& 2.p.402.

Ponitur ſententia prima negans, ſecunda affirmat, tertia vtrumque dicit probabile. n.4.5.&.6.p.403

Secunda ſententia vt vera defenditur à Patribus. q.2. à n.7. vſque 16.p.403.404.

Ponuntur & ſoluuntur argumenta contrariæ ſententia. q.3. à n.17.vſque 29.p.405 406.

*Sapientia Liber.*

Liber iſte eſt, Canonicus. O.1.R.3.q.19. n.350.p.54.

Illius Auctor nullus alius niſi Salomon. ibid. à n.352. vſque ad 363.p.54.& 55

Refelluntur argumenta aduerſariorum. ib. à n.564. vſque ad.369.p.55.& 56.

Explicatur libri argumentum. n.370.p.56

*Sacra Scriptura.*

Ponitur definitio illius. O.1. R.1. q.1. n.1. pag.1

Dicitur, Biblia, & Scriptura, quia ab ipſa, omnis eſt ſcientia; dicitur teſtamentum, quia ſignificat pactum, ſeu fœdus, quo antiquitus morte ac ſanguine celebrabatur. n.576.p.2

Rectè ſcriptura dicitur teſtamentum, quia in ea Deus teſtatur ſuum amorem, erga nos filios ſuos. n.8.p.3

Explicantur duodecim nomina metaphorica ſacræ ſcripturæ. n.10.ibid.

An, vt aliqua ſcriptura ſit, & dicatur diuina, ſufficiat quod, poſtquam illa ſcripta eſt humano Spiritu, Deus illam approbet. Prima ſententia affirmat. O.1. R.1.q.2.n.8.p.14

Ponuntur tria fundamenta huius ſententiæ. n.81.82.83.ibid.

Secunda ſententia, & vera negat. n.84.ibid.

Sententiæ Sacerdotum olim approbatæ à Deo non ſunt ſcripturæ. n.85.ibid.

Scriptura, intrinſecè, & eſſentialiter, cum ſit verbum Dei, debet procedere ab ipſo ad illumque dicere, relationem originis. n.86.ibid.

Ex eo, quod Deus approbet ſcripta Diui Thomæ, non inde ſunt ſcripturæ. n.87. ibid.

Ex eo, quod cenſor approbet librum, non inde dicitur illius auctor. n.88.ibid.

Dicta philoſophorum, prout ab ipſis ſunt dicta, nullam habent auctoritatem; prout referuntur à ſcriptore Canonico, multam. n.89.90.ibid.& p.15

Scriptura approbata à Deo, eſt certiſſimæ veritatis, tamen Deus, non poteſt dici illius auctor. n.91.p 15

Sacra ſcriptura valdè difficilis, & clauſula coruo comparatur. O.1. R.1.q.9. n.112. p.18.

Ob ſui obſcuritatem, dicitur abyſſus myſteriorum Dei. n.113.114.ibid.

Ob eandem difficultatem diſcipuli rogabant Chriſtum, vt eis diceret & explicaret parabolas. in.115.ibid.

Inde pro magno dono poſt Reſurrectionem, diſcipulis aperuit ſenſum vt intelligerent ſcripturas. n.115.ibid.

Nec obſtat quod Patres, ſcripturas dicant

claras, quia Deus claris, obſcura temperauit in ſcripturis, & quia Patres ob magnitudinem Spiritus, claras exiſtimabant. à n.116 vſque 119.p.18.& 19.

Diuinus Spiritus ſacras tali modo Scripturas diſpoſuit, eſſe obſcuras & profundas, vt darent odorem diuinæ incomprehenſibilitatis. O.1. R.1.q.10.n.120.p.19

Secundò, ſi intellectus humanus, multa terrena non percipit, quomodo altiſſimis myſteriis acquieſceret. n.121.ibid.

Tertiò, vt aliquorum, tum furor, tum audacia euitetur, & bonis moribus præditi ad opem Dei implorandam excitentur. n.122. p.20

Quod arrogantes non capiunt, humiles percipiunt. n.123. ibid.

Quintò, tanta difficultas, vt noſtrum ingenium ſtudio exerceatur. n.124 ibid.

Sextò, vt auctoritas Scripturæ magni æſtimetur. n.125. ibid.

*Scriptor Canonicus.*

Quæſtio eſt, an Spiritus ſanctus Scriptori Canonico, non ſolum dictauerit ſenſum, ſed etiam verba, & eorum ordinem. O.1. R.1.q.6.n.62. p.11

Prima ſententia negat, ſecunda & vera affirmat. n.64. ibid.

Probatur ex Pſalmo 44. *Lingua mea*, & multis aliis locis Scripturæ. n.65.66.67.p.12

Primum argumentum, quo Diuus Paulus ſe dicit imperitum, ſermone loquitur vt dicebant eius obtrectatores. n.68.69.70.71. p.12

Secundum argumentum, quo Scriptor, poſtulat veniam, hoc eſt de ſtylo non multo compoſito: nam diuinus Spiritus multoties ſe temperauit ingenio Prophetæ. n.72.73.p 13

Tertium, Sciptores addunt diligentiam, veluti diſpoſitionem. n.74 75. ibid.

Quartum, quia Euangeliſtæ & Apoſtoli, in citandis locis Veteris Teſtamenti, non obſeruant verba, vt magis veritas pateat. n.76.77. ibid.

Quintum, ex Paulo, dico ego, vt conſulens, & non vt Dominus percipiens, explicatur Apoſtolus. n.78 79 ibid.

Sextum, nihil concludit, quia Dominus præcipiens Procuratori eſt cauſa moralis, Deus loquens per Scriptorem ſacrum, cauſa phyſica & realis. n.80. ibid.

Spiritu ſancto inſpirante locuti ſunt ſancti Dei homines. O.1. R.3.q.2.num.214.p.33

*Senſus.*

Quid in præſenti nomine ſenſus intelligatur. O.1. R.2.q.1.n.126. p.20

Quatruplex eſt ſenſus Sacræ Scripturæ litteralis, allegoricus, moralis, anagogicus, & omnes ſunt intenti à Spiritu ſancto, quod multis exemplis fit manifeſtum.n.127.128. p.21

Explicantur voces hiſtoria, allegoria, moralis, ſeu tropologia, anagogia.n.130.ibid.

Quod multis, & aliis exemplis explicatur, & oſtenditur, in Sacra Scriptura. n.131.132. 133.ibid.

Ponitur argumentum ex auctoritate Patrum, qui pauciores ſenſus videntur agnoſcere. n.134. ibid.

Soluitur argumentum, quia Patres, tanta diſtinctione, non vtuntur, & ſub ſenſu myſtico, omnes alios comprehendunt. n.135. p.22

Explicatur ſenſus litteralis, eiúſque definitio, ac diuiſio in proprium, & metaphoricum. q.2.n.136.137. ibid.

Explicatur quid ſit ſenſus metaphoricus. n.137.138.139. ibid.

Aliæ diuiſiones ad has reducuntur. 140.141. p.23

Sententiá negans, quod ſub eadem littera multiplex ſit ſenſus. n.142. ibid.

Vera ſententia affirmat, & multis exemplis oſtenditur. à num. 143. vſque 150. ibid.

Reſpondetur ad argumentum contrariorum. n.152.153. p.24

In eodem textu datur ſenſus litteralis, cum metaphorico. n 154. ibid.

Omnis locus Sacræ Scripturæ habet aliquem ſenſum litteralem. num.155. 156. ibid.

Proponitur oppoſita ſententia cum ſuis argumentis, ac eorum ſolutione. n.157.158. 159. p.25

Multiplex ſenſus litteralis prouenit ex infinita Sapientia Dei, & ex verbis Hebraïcis, ac eorum punctis. n.160.161.162. ibid.

Veritas in textu Hebraïco, & Septuaginta, quomodo habenda. num.162. 163. ibid.

Quando vero idem locus videtur habere duos ſenſus contrarios, & incompatibiles quomodo exponendus. Prima regula ex ſenſu recepto ab Eccleſia. O.1.R.2. q.3. n.163. p.26

Secunda Regula ex cohærentia cum altero loco Scripturæ. n.164. ibid.

Tertia, ex mente, & interpretatione Sanctorum Patrum. n.165.ibid.

Vel etiam ex interpretatione, quæ cohæret cum alio loco Scripturæ, vel cum doctrina alibi data à Sanctis Patribus. ibid.

Quarta, ſi intelligentia, ſeu expoſitio, non poteſt haberi, nec ex alio loco Scripturæ, nec ex Eccleſiæ interpretatione, nec ex Sanctis Patribus illa tenenda, quæ magis fuerit conformis rectæ rationi.n 166.ibid.

Senſus myſticus, deſumitur ex rebus per voces ſignificatis. O 1.R.2.q.4.n.167.p.27

Senſus ſpiritualis idem eſt, ac myſticus, & moralis. n.168. ibid.

Ex ſenſu myſtico ſumitur efficax argumentum ad probandas res fidei. ibid. n.169. vſque 171. ibid.

Reſpondetur ad argumentum aduerſariorum. n.173 ibid.

Quilibet locus Scripturæ, præter ſenſum litteralem non habet illos tres ſenſus myſticos, ſeu allegoricos. n.174. 175. p 27.28

Senſus litteralis nobilior ſenſu myſtico. n.176.177. p.28

Ponuntur aduerſariorum fundamenta, & ſoluuntur. n.178.179.180.ibid.

Senſus

Senſus accommodatitius eſt admittendus ad virtutem exhortandam, ac laudandam, & ad vitia vituperanda. n.181.182. p.19

In hac re tria obſeruanda vt notatur. n.183. 184. ibid.

*Septuaginta duo.*

Quomodo hæc hiſtoria accidit, & vocati ſunt à Ptolomæo. O.1.R.4.q.1.n.425.426. p.65

An fuerint iſti viri in cellulis ſeparatim. n.427.428.429.530. p.66

Agitur de auctoritate D.Hieronymi & Epiphanij. n.431.432.433.434.ibid.

Quos libros tranſtulerunt Septuaginta, omnes nempe, qui ſuo tempore erant in Canone Hebræorum. num.435. 436. 437. p.67

In hac tranſlatione affuit aſſiſtentia Spiritus ſancti. n.440.441.442.ibid.

In hac tranſlatione Septuaginta aliquid dixerunt addendo, vel diminuendo ex dictamine tamen Spiritus ſancti.n.443.444. p.68

Reſpondetur ad D. Hieronymum. num.445. ibid.

Tempore antiquo hæc tranſlatio fuit authentica. n.446. ibid.

De hac lectione Septuaginta, variæ tranſlationes factæ ſunt. num.447. 448. 449. ibid.

Quæ modo extat ex vaticano authentica. n.450. p.69

*Sepultura.*

An, qui inueniuntur mortui in campo extra vrbem, & diſtrictis gladiis inuenti ſunt, ſepeliendi ſint in loco ſacro. O.2.R.48. q.1.n.1.p.428

In dubio quilibet præſumitur bonus, niſi probetur malus. n.2. ibid.

Mortuus non condemnandus, niſi euidenti probatione. n.3.p.429

Pœna duelli non conſurgit, niſi ex pacto condicto, ac compoſito. n.4. ibid.

Iſti duo poterant conuenire ad illum campum, vbi mutuò inter ſe conuenirent, ac pactum amicitiæ inirent. n.5. ibid.

Iſti poterant conuenire ad illum locum bona amicitia, & poſtea furore iræ accenſi rixati ſunt. n.6. ibid.

Poterant inter ſe rixari etiam ad oſtendendam dexteritatem ſuam, atque fortitudinem. n.7.ibid.

Vt mortui in duello priuentur ſepultura Eccleſiaſtica, requiritur ſententia iudicis. n.8. ibid.

Ille qui moritur ex vulnere accepto in duello antecedenti die, quod ſit priuandus ſepultura Eccleſiaſtica tenent graues Auctores. q.2.n.10.p.430

Oppoſita ſententia mihi videtur vera, & certa. n.11. ibid.

Nec contra hoc faciunt Tridentinum, & Clemens VIII. loquuntur de illo qui moritur in ipſo conflictu. n.12. ibid.

Notorij peccatores priuantur ſepultura Eccleſiaſtica. n.9. p.429

Adulteri deprehenſi in adulterio à marito ſepeliendi ſunt in loco ſacro, ſicut qui moritur in cornibus taurorum, & meretrix mortua in lectulo amici ſui. n.13. p.430.

In his melior pars eligenda, & ſemper præſumitur in extremis, quod homo agit de ſua ſalute æterna, quantum poteſt.n.14. ibid.

Idem dicendum, quando clauſus in domo, inuenitur laqueo ſuſpenſus, vel in puteum demerſus. n.15. ibid.

Sepultura abſque vlla Simonia datur pretio, eleemoſynáque. n.16. ibid.

Si patronus emit ſepulturam, vel Capellam pro ſe, ac ſuis hæredibus, non poteſt alius ibi ſepeliri, ſine eius licentia. n.17. p.431

Etſi factum fuerit exhumandum cadauer alienum. n.18. ibid.

Si extinguitur progenies, ius ſepulchri tranſit ad Eccleſiam. n.19.ibid.

Tamen in tali caſu priores Scriptiones, non ſunt delendæ. n.20. ibid.

Hæredes ſunt, qui naſcuntur ex filiis, & non extranei. n.21. ibid.

Si fuerit data abſolutè poſſunt alij ſepeliri. n.22. ibid.

Si perpetua conſiderandæ ſunt duæ conditiones. n.23. ibid.

*Sixtus.*

Quartus anteſignanus in materia Conceptionis, quatuor de hac re edidit. Conſtitutiones, in quarum prima præcipit celebrari Officium Conceptionis in tota Eccleſia. O. 4. quæſt. 13. num 83. p.525

*Sophonias.*

Vnus ex duodecim Prophetis minoribus, de quo facit mentionem Martyrologium Romanum die tertia Decembris, eodem die habetur in Monologio Græcorum, floruit anno mundi 3395. ante Chriſtum natum 659. O.1. R.3. q.23. p.63

*Suſpenſio.*

Si abſolutus, vel diſpenſatus ab Epiſcopo, cum crimen eſſet occultum, & poſtea factum eſt publicum, & manifeſtum, dubitatur, an indigeat abſolutione noua, vel ſuſpenſione. O.2. R.49. q.2. num.1. p.432

Prima affirmat nouam eſſe neceſſariam: nam Concilium Tridentinum dat poteſtatem Epiſcopo ſolum in foro interiori. n.2.3. ibid.

Diſpenſatus in foro conſcientiæ poteſt accuſari, & puniri in foro exteriori: ergo ſimiliter in abſolutione. n.4. ibid.

Diſpenſatus in articulo mortis, tenetur comparere coram Superiore, & in dubio tutior pars eſt eligenda. num.5. 6. ibid.

Contraria ſententia, mihi videtur, vera, quia facultas abſoluta, conceſſa eſt pro vtroque foro. n.7.8.ibid.

Quando facultas diſtringitur ad interius

ponitur clauſula pro foro conſcientiæ. n.9. ibid.
Facultas diſpenſandi, ſecundum ius, latè explicanda. n.10.ibid.
Facultas prædicta in Domino meo Epiſcopo, non eſt delegata, ſed ordinaria, & cenſura ſemel ablata non reuiuiſcit. n.11. ibid.
Abſolutus in articulo mortis, tenetur comparere, quia iura ita diſponunt, quod mandatur in noſtro caſu. n.12.ibid.
Dominus Epiſcopus, debet dare teſtimonium abſolutionis Sacerdoti. n.13 p.433
Ad primum argumentum, facultas data in Tridentino, non eſt reſtringenda ad forum interiùs. n.14.ibid.
Ad ſecundum ex eo, quod delinquens, poteſt deduci ad iudicium exterius non ſequitur, quod abſolutio, ſit nulla. n.15. ibid.
Soluuntur alia argumenta. n.16.17.18.ibid.
Dubitatur etiam, an ſuſpenſio poſita à iure, & publicè facta tum non ſit reſeruata, & tolli poſſit ab Epiſcopo. q.2.n.19. ibid.
Ponitur pars negatiua, & eius fundamentum. n.20.ibid.
Ponitur ſententia Henriquez. n.21.ibid.
Ponitur, vera ſententia affirmatiua, & probatur. n.22.23.ibid.
Ex Tridentino datur poteſtas Epiſcopo ad tollendam ſuſpenſionem, ex mala ſuſceptione Ordinum. n.24.p434
Parochus ſolum habet iuriſdictionem in foro interiori. p.25.ibid.
An ſuſpenſus ab ordine inferiori cenſeatur, & habeatur, ſuſpenſus ab ordine ſuperiori, vt illum exercens incurrat irregularitatem, & etiam mortaliter peccet, eſt dubitatio. q.3.n.26.p.434
Suſpenſus à maiori non eſt ſuſpenſus à minori. n.27.ibid.
Prima ſententia negat. n.28.ibid.
Tamen eorum fundamentum non conuincit. n.26.ibid.
Aliqui concedunt, nullum ordinem poſſe exerceri ſine alio. n.30.ibid.
Oppoſita ſententia, & vera, quod non incurrat irregularitatem, licèt, mortaliter peccet. n.31.ibid.
Optimè eam probat noſter inſignis Magiſter Petrus Cornejo. n.32.p.435

*Sophronius.*

In quadam Epiſtola teſtatur de B. Virgine, quod munda, & incontaminata miniſtrauit Incarnationi Diuini Verbi. O.4. q.15.n. 107.p.529

**T**

*S. Teſiphon.*

Diſcipulus Iacobi Apoſtoli, ex decreto Apoſtolorum illuſtre dat teſtimonium de immaculata Conceptione. O.4. q.10.n.61.p.522

*Teſtis.*

An in iudicio Regularium, ſint nomina teſtium manifeſtanda, quæſtio maximè quotidie agitata. O.2.R.50. q.1.num.1. p.435
In leuibus cauſis, & vbi nullum Reo eſt periculum, non ſunt publicanda nomina. n.2.ibid.
Si Religioſus, accuſatur, à ſæcularibus nomina publicanda. n.3.ibid.
Si per ſtatutum Religionis eſt prohibitum, vt teſtium nomina, non publicentur, non ſunt danda. n.4.ibid.
Multi auctores, tenent, quod etiam in cauſis grauiſſimis Religioſorum, non ſunt teſtium nomina publicanda. n.5.ibid.
Probatur, tum ex ſtatuto Toletano, tum ex iure. n.68.p.436
Alij auctores tenent, quod in cauſa grauiſſima ſunt danda, quod probatur ex capite finali de hæreticis. n.8.ibid.
Iudex multa prudentia, ac Dei timore in hoc negotio procedat. n.9.ibid.
Religioſus non poteſt iurare in iudicio ſæcularium, ſine licentia ſui prælati, ſi tamen iuret tenet iuramentum. O.2.R.50. q.1.n.10.p 436
Et hanc licentiam poſſunt dare Prælati Conuentuales. n.11.ibid.
Iudices, & principes; non poſſunt, cogere Regulares ad iurandum. n.12.ibid.
Religioſi in Aduanis vt ſua, verbi gratia, triticum laxentur à gabellis tenentur iurare verum, ad mentem præpoſitorum. n.13. ibid.
Si Religioſi coacti iurant, in cauſa ſanguinis non contrahunt irregularitatem. n.14. p.437
An in cauſa ciuili ad iurandum, non poſſint cogi à ſuis prælatis. Quidam negant, alij probabilius affirmant. num.15. 16. ibid.
Ad quid teneatur teſtis falſus, ex cuius teſtimonio, multa damna ſunt illata reo, caſus maximè deplorandus, & ſæpè contingens. O.2.R.50.q.3. n.17.ibid.
Si reus, iam erat conuictus; non datur obligatio reſtituendi. n.18 ibid.
Qui depoſuit falſum, non ſcienter, nec eſt lata culpa, non tenetur ad reſtitutionem. n.19. ibid.
Teſtis falſus, cum magno periculo ſuo tenetur, retractare ſuum dictum ſi intelligit profuturum. n.21.ibid.
Maximè timenda opinio, cuiuſdam auctoris, ſatis rigida. n.22. p.438
Si reuocatio non eſt profutura moraliter, non tenetur. ibid.
At, ſi Reus, dicat ſe parcere, & dimittere iniuriam, tum res conſideranda. num.23. ibid.

*Tertiarij.*

De quibus, multi, & graues auctores tractant, & proponitur caſus huius quæſtiones. O.2.R.38.q.1.n.1.p.361
Dicuntur tertiarij iuxta Gloſſam, quia primi ſunt fratres, ſecundi moniales, hi qui in domo habitant tertiarij. n.2. ibid.
Hoc explicatur aliter, iuxta communem dicendi modum. ibid.
Dicitur ordo de pœnitentia, quia eſt communis

mnibus omnibus via in omni ſtatu ad cœlum. n.3. p.362
Vel quia eſt valdè mirabile, quod inter mundanas diuitias, inueniatur in ſæcularibus auſteritas pœnitentiæ. ibid.
Primi tertiarij, qui ſub regula approbata à Sede Apoſtolica emittunt tria vota, ſunt verè Religioſi. q.2.n.4.ibid.
Alij ſunt tertiarij, in ſecundo genere qui emittunt tria vota, ſub aliqua regula approbata à Sede Apoſtolica, & non ſunt verè Religioſi. ibid.
Alij ſunt, tertiarij de quibus hîc agimus, qui, nec tria eſſentialia emittunt, nec in communitate, ſeu collegio habitant, ſed in propriis domibus, & iſti non ſunt, verè Religioſi. n.6.ibid.
Tamen optimè poſſet de eis dici, quod ſint ordo, vel Religio analogicè & ita de eis loquuntur Summi Pontifices.n.7. ibid.
Multum diſtant à confraternitatibus. n.8. ibid.
Cum hoc tamen ſtat, quod ſimpliciter, & abſolutè ſunt perſonæ ſæculares. num.9. p.363
Poſſunt tamen dici aliquo modo perſonæ Eccleſiaſticæ. n.10.ibid.
Quæ verò Religiones, habeant tertiarios, q.3. ibid.
Sanctus Franciſcus primò inſtituit tertiarios. n.11.ibid.
Patres Dominicani habent tertiarios (inſtituente ſancto Dominico.) n.12.ibid.
Patres Auguſtiniani habent tertiarios, vtriuſque ſexus. n.13.ibid.
Patres Carmelitæ habent tertiarios, vtriuſque ſexus, de quo multa latiùs ſtatim. n.14.p.364
Seruitæ Beatæ Virginis Mariæ habent tertiarios. n.19.ibid.
Religioſi minimi ſancti Franciſci de Paula habent tertiarios. n.16.ibid.
Religioſi Tertiarij ſancti Franciſci, habent etiam tertiarios. Sæculares, vtriuſque ſexus. n 17. ibid.
Patres Carmelitæ habent plenariam facultatem Apoſtolicam, inſtituendi, ac recipiendi, profeſſandique, tertiarios, vtriuſque ſexus. q.4.n.18.p.364
Proponitur amplum indultum Apoſtolicum Sixti Quarti de hac re. n.19.ibid.
Notandum, quod quatuor dicuntur perſonæ vtriuſque ſexus. n.20.p.365
Priuilegium adinſtar. Secundum ius eſt optima forma priuilegij. n 21.ibid.
Probatur ſecundo ex indulto Leonis X. n.24.ibid.
Probatur ex grauiſſimis doctoribus. n.25. ibid.
Ponitur ſententia Apoſtolica pro Carmelitanis. n.26.27.p.366
Propoſita appellatio contrariorum, quæ fuit deſerta, inutilis, & in ſuo robore, manet dicta ſententia. n.28.ibid.
De gratiis, indulgentiis, priuilegiis, quibus gaudent Tertiarij, conceſſione facta à Sixto quarto. q.5.n.29.p.367
Ponuntur aliquæ conditiones ad talia priuilegia obtinenda, & quid de Beatis dicendum. n 29.ibid.
Magno gratiarum theſauro fruuntur Tertiarij. n.30.ibid.
Valent recitare officia de ſanctis ordinis, vt ſunt in noſtro breuiario Carmelitano. n.31.ibid.
Tempore interdicti, admittuntur ad diuina, & ſepulturam Eccleſiaſticam. n.32. ibid.
Prædicti Tertiarij habitantes in ſuis propriis domibus ſubiiciuntur ordinario. n.34.ibid.
Tertiarij, ſi exterius portant habitum Religionis, vouentes caſtitatem, & gregatim viuentes, gaudent priuilegio Canonis. n.34.ibid.
Tertiarij habitantes in ſuis propriis domibus non gaudent priuilegio Canonis. n 35. p.368
Hos tertiarios, ad habitum valent recipere priores locales. q.6.n.19.p.369
De commiſſario, ſeu admonitore Tertiariorum iuxta Pontificum decreta agitur.n.7. ibid.
De Regula Tertiariorum. ibid.
Tertiarij habent habitum proportionatum Religioni, cuius ſunt Tertiarij.n.38.ibid.
Poſt lapſum annum faciunt profeſſionem. n.39. ibid.
Aliqui Tertiarij promittunt ſeruare mandata Dei, & cum tale votum nullam inducat obligationem, vt ipſi dicunt, non eſt verè votum. n.40. ibid.
Alij Tertiarij, (vt Carmelitani) promittunt obedientiam, & caſtitatem, ſecundum ſuum ſtatum, quod votum obligat, tantum venialiter. n.41.ibid.
Prælatus etiam in materia graui poteſt obligare venialiter. ibid.
Tertiarij, de quibus agitur, ſi relinquant ſuum ſtatum, non ſunt apoſtatæ. n.42. p.369


*Theologi.*


In magno numero plus ſex millium in ſuis literis teſtificantur, & approbant puram, & immaculatam virginis conceptionem. O.4.q.18.n.140.p.533.


*S. Thomas.*


Apoſtolus maximè celebrat Deiparã quòd non fuit cum aliis in peccato Adami damnata ſed ſic electa, vt ne in minimo inſtanti Dei inimica exiſteret. O.4.q.10. n.62.p 522


*D. Thomas.*


Doctor Angelicus docuit immaculatã Conceptionem Deiparæ. O.4 q.17. num.126. p.531.
Semper firmus in hac ſtetit ſententia, explicantur aliqua eius loca, in quibus videtur contrarium docere. n.130. & ſeqq. ibid.
S. Thomas poſt mortem apparet, & explicat ſuam mentem; ſcil.tantum fuiſſe locutum de debito peccati originalis.n.136. p.532

Et multis rationibus confirmatur mens D. Thomæ pro noſtra ſententia. num.136. & ſeqq.

*Threni Ieremiæ.*

Sunt Canonici. O.1.R.1.quæſt.21.num.380. p.58

An Præfatiuncula, quæ ponitur in principio ſit Canonica, affirmat prima ſententia,cum ſuis fundamentis.n. 481.482. ibid.

Secunda, & vera negat. num.383.384.385. ibid.

Reſpondetur ad primum,ſecundum, ac tertium argumentum. num. 386. 387. 388. ibid.

Miro artificio per litteras Alphabeticas, diſpoſuit Propheta hos threnos. n.389. p.59

Cur cum quadruplici Alphabeto, per quatuor capita, diſponuntur threni. n.390. ibid.

Vna ſententia affirmat,quod Ieremias compoſuit Commentationes tempore Regis Ioachim. n.391. ibid.

Vera ſententia in morte Regis Oziæ.n.392. ibid.

Deplorat mortem Regis Oſiæ, excidium Ieruſalem, ſublimiùs, & altiùs Chriſti Domini mortem. n.393.ibid.

*Tobias.*

Aliqui Patres videntur dicere non fuiſſe Canonicum, ſed alienum eſt ab eorum mente, & non eſſe pugnant hæretici. O.1. R.3. quæſt.11. numero 275. 276. p.43

De fide certum eſſe Canonicum. num.277. ibid.

Vterque Tobias Auctor huius libri, & probatur hæc ſententia. numero 278. 279. ibid.

Componuntur variæ verſiones circa rem. n.280.281. ibid.

Apertè conſtat ſcriptum fuiſſe Chaldaïcè. n.282. ibid.

Soluitur obiectio contrariorum. num.283. ibid.

Computantur anni ætatis vtriuſque Tobiæ. n.284. p.44.

*Traditio*

Magnam habet auctoritatem, itavt iuxta Chryſoſtomum ipſa ſufficiat. O.3. R.2. q.1.n.8. p.508

Traditio Carmelitana valdè firma & conſtans. n.8.9. ibid. & quæſt.3. per totam. p.509

A tempore Apoſtolorum vſque nunc conſtat ex perpetua traditione, quod Deipara fuiſſet concepta abſque vllo peccato originali. O.4. quæſt.10. per totam. p.522

*Tranſlationes Bibliæ.*

Septuaginta, vide ſuo verbo.

Tranſlationes etiam extant,quas reddiderunt ex Hebræo.

Aquila.

Symmachus.

Theodotion.

Hiericuntina.

Nicopolitana.

Origeniana.

Lucinia.

Heſichina.

De quibus agitur. O.2. R.4. quæſt.3. & 4. p.71.73

Samaritana tranſlatio. ibid.q.5.p.73

Chaldaïca. q.6. p.74

Syriaca,& Arabica. q.7. p.75

Perſica,& Æthiopica. q.8. p.76

Aliæ tranſlationes modernæ ex Hebræo, & Græco.

Pagninus. n.510. p.76

Brixianus, ſeu Iſidorus Clarus. num.511. p.77

Vatablus, cuius verſio dicitur Tygurina,& de eius Scholiis. n.512.513.514. ibid.

Biblia Complutenſis. n.515. ibid.

Magnifica Biblia Regia. n.516.ibid.

Illuſtris Biblia Pariſienſis. n.517.ibid.

Biblia Fortunati. n.518.ibid.

Biblia Commelitana. ibid.

De quibus omnibus. q.9.n.519. p.78

Illuſtriſſima Tranſlatio Latina D. Hieron. q.9.p.76

Iam ſupra notaui quod ex mandato Sancti Domini Papæ Luſitani, Diuus Hieronymus vertit in Latinum. O.1. R.4. q.10. n.520.521. p.78

Hæc tranſlatio,primo diſplicuit poſtea paulatim habuit magnam auctoritatem. numero 522.523. ibid.

Omnes ferè libri Scripturæ ſunt tranſlati à Diuo Hieronymo. n.524.p.79

Aliquos non tranſtulit, nec omnes ex Hebræo. n.525.526. ibid.

Eccleſia in omnibus præter Pſalterium,vtitur tranſlatione Diui Hieronymi. n.529. ibid.

Cur Eccleſia non vtitur Pſalterio D.Hieronymi. n.536. ibid.

An Diuus Hieronymus in tranſlatione Scripturæ habuiſſet aſſiſtentiam Spiritus Sancti? vna ſententia negat, altera affirmat. n.531.532.p.80

Habuit aſſiſtentiam in maioribus, rebúſque maioris conſiderationis. ibid.

Quanta ſit auctoritas noſtræ vulgatæ Bibliæ poſt Concilium Tridentinum, ac decreta Summorum Pontificum: & tanquam totius rei fundamentum Concilij Tridentini decretum ponitur. O.1. R.4. q.11.n.536.537. ibid.

Quid per authenticam intelligat Concilium. n.538 p.81

Pro emendatione, ac correctione Bibliæ, multi Summi Pontifices zelo magno curarunt, perfecit Clemens VIII. n.539. ibid.

Inde eſt difficultas quæſtionis, vna ſententia affirmat, altera & ſecunda negat. n.540.541.542. ibid.

Tertia, & vera ſententia explicat mentem Concilij,

Concilij, quod nullus propria auctoritate audeat aliquid immutare. num.544. ibid.
Cautela Magiſtri Bañez in hac re. n 545. p.82
An expediat tranſlatio Bibliæ in vnaquaque lingua vulgari, affirmant perperam hæretici. O.1. R.4. quæſt.12. num.546. p.82
Catholica veráque ſententia, tres habet partes. n.547.ibid.
Prima pars, non eſt intrinſecè mala in lingua vulgari. n.549.ibid.
Nullo modo conuenit, vt Biblia ſit in lingua vulgari. n.550.ibid.
Meritò Eccleſia ſancta prohibet talem Bibliam in lingua vulgari. numero 551. ibid.
Probatur etiam hæc pars ex multis inconuenientibus. n.552.553.p.83
Altera ſuprema ratione, talis Bibliæ tranſlatio in lingua vulgari eſt prohibita. n.554.ibid.
Miſſa non poteſt dici in lingua vulgari. n.555.ibid.
Ponuntur, & ſoluuntur validè fundamenta hæreticorum. à num.556. vſque ad 566. pag.83. & 84

*Trinitas.*

Sanctiſſima Deipara à tota Trinitate fuit cuſtodita ab omni macula originali. O.4. q.6.n.51.p 513
Deipara fuit munita ſigillo ſanctiſſimæ Trinitatis. n.33.p.514

V

*Veritas.*

Contradictiones, ac oppoſitiones ſæpè ſunt in auxilium, ac ſubſidium veritatis, vt ipſa magis luceſcat. O.4.q.20. num 165. 166. pag.537

*Vita.*

Vita, etſi multum æſtimabilis, & pro eius conſeruatione, ſit laborandum tamen multa incommoda faciunt eius finem, & mortem exoptare, vita vnde dicta & miſeriarum plena. O.2.R.45. q.1. n.1. p.413
In pœnitentia agenda, non ſunt multi ſcrupuloſi viri iuſti. n.2.p.414
Ad vitam conſeruandam ſolum tenentur mediis ordinariis. n.3.ibid.
An aliquando laudabile ſit, ſaltem licitum, propria manu vitam perdere, & mortem comparare: proponuntur ea, quæ pro parte affirmatiua faciunt, cum multis exemplis. O.2.R.44.q.1.à n.2.vſque 9. p.408
Veritas Catholica ſtatuitur, magno pondere doctorum, ac vtriuſque iuris locis. q.2.à n.10. vſque 12.p.409
Probatur eadem veritas rationibus D. Thomæ, & primo ex naturali inclinatione, qua res appetit ſui conſeruationem.O.2. R.44.q.3.n.13.p.410.
Ex charitate qua vnuſquiſque tenetur ſeipſum diligere, & ex lege abſolutè prolata non occides. n.14.15.ibid.
Probatur ſecundò ex graui damno, & iniuria quæ fit Reipublicæ. numero 18. ibid.
Reſpublica non poteſt dare licentiam, vt quilibet ſe occidat. n 19.20.ibid.
Probatur tertiò, quia ſolus Deus eſt Dominus vitæ. n.21.ibid.
Confirmatur, quia ille qui occidit ſeruum alienum iniuriam intulit domino. n.22. p.411
Et ſi homo, acceperit dominium omnium rerum non tamen de ſe ipſo. n.23.ibid.
Qui ſe alteri vendit non dat illi dominium, in vita, & corpore, ſed tantum in actionibus. n.24.25.ibid.
Viri, & fœminæ in ſcriptura ſeipſos occidentes, vt Samſon, Baccharius, Diua Apollonia, hoc fecerunt ex impulſu Spiritus ſancti. O.2. R.44. q.4. à n.26. vſque 28. p.411
Gentiles ſe occidentes hoc fecerunt ex arrogantia. n.29.ibid.
Explicatur Sanctus Hieronymus, num.31. pag 412.
Lucretia, & alij fecerunt ex imbecillitate animi. n.33.ibid.
Ponuntur, & ſoluuntur obiectiones contrariæ, quæſtione 5. à num.33. vſque 45. pag.412. & 413

*Virtus.*

Deipara hortus fœcundiſſimus omnium virtutum. O.4. quæſtione 19. num.151. pag.534

*Vniuerſalis.*

Propoſitiones vniuerſales intelliguntur ſecundum maiorem partem.O.4.quæſt.21. n.569.p.537.

*Vniuerſitates.*

Studiorum triginta principales totius orbis iurant defendere, ac tueri puram, & immaculatam Conceptionem Virginis Mariæ. O.4. q.18. n.143.p.533

*Votum.*

Ad ſubſtantiam Religionis, requiruntur tria vota ſubſtantialia. O.3. R.3. q.16. n.136.137.138.p.499
In lege veteri valdè ſolemnis fuit conſuetudo faciendi vota non ſolum in magnatibus, ſed etiam in hominibus communibus populi. O 3.R.3. quæſt.1.num.1.2. p.471
Suppoſita fide, de iure naturali eſt, Deum honorari per vota maximè. n.4.ibid.
In lege veteri in aliquibus dabatur votum caſtitatis. q.2.n.5.p.473.
Quod probatur ex Iſaia, & aliis locis. ibid. n.7. 8.9.ibid.
Etiam ex ſanctis Patribus, qui caſtitatis votum appellant ingens. ibid.

In Rechabitis dabatur votum obedientiæ, caſtitatis, ac paupertatis. quæſt..5.n.15. vſque 22. p.475
In Eſſenis etiam dabantur huiuſmodi vota. q.4. per totam.p.476.
In Elia, Eliſæo, ac Filiis Prophetarum, dabantur, huiuſmodi vota. q.5. vſque ad q.10.p.478. & ſeqq.
Soluuntur argumenta, quæ faciunt contra huiuſmodi reſolutionem. à q. 11. vſque ad q.17.p.490.& ſeqq.
Explicatur differentia interueniens inter monachatum, legis antiquæ ac gratiæ, & differentia inter vtriuſque vota. O.3. R.3.q.18. à n.153.vſque 159.p.502
Circa vota, & monachatum Eliæ duplex decretum ſacræ inquiſitionis. O.3.R.3. q.10.ad finem n.89.p.488

Z

*Zacharias.*

ZAcharias, vnus ex duodecim Prophetis minoribus, qui iuxta D. Hieronymum Epiphanium rectè dicitur memoria Domini, de eo facit mentionem Martyrologium Romanum die 6. Septembris, floruit anno mundi 3431. ante Christum 519.O.1.q.23.n.413.p.63

*FINIS.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google